N. Inv. 291.

Biblia Sacra.

Dnica prima adventus — Ro. xiii. f. Scientes quia hora. f. dnm ihm xpm.
Ewang. xxi. a. Cum appropinquasset ihc. f. transient. [illegible]

Fa. iiii. — Epla iac. v. a. Patientes estote. f. dni nri.
Ewang. mar. i. a. Venit Johs baptista. f. peccator sun.

Fa. vi. — Epla ad rom. ii. a. Loquere que decent. f. ornent.
Ewang. luc. iii. b. Dicebat Johs ad turbas. f.

Dnica ii. — Ro. xv. a. Quecunque scripta sunt. f. in uirtute spc sci.
Ewang. luc. xxi. e. Erunt signa in sole. f. in eterno.

Fa. iiii. — Lectio malachie. iii. a. Ecce ego mitto angelum. f.
Ewang. mat. xi. b. Amen dico uobis. f. audiendi audiat.

Fa. vi. — Epla ii. corinth. iii. Nos reuelata facie. f.
Ewang. Jo. i. v. Johes testimonium. f. constituit.

Dnica iii. — Prima corin. iiii. a. Sic nos existimet. f. unicuique a deo.
Ewang. mat. xi. a. Cum audisset Jo. f. uiam ante te.

Lectio prima. ysa. ii. Erit in nouissimis diebus. f. in lumine.
Fa. iiii. — ysa. vii. d. Locutus est dns ad achaz. f. eligere.
Ewang. luc. i. c. Missus est angelus. f. secundum uerbum tuum.

Fa. vi. — ysa. xi. a. Egredietur uirga de radice iesse. f. circumcinctorium renum.
Ewang. luc. i. d. Exurgens maria. f. salutari meo.

Lectio prima — ysa. xix. f. Clamabunt ad dnm. f. dns deus.
Sabbo — ysa. xxxv. a. Letabitur deserta. f. dolor et gemitus.
ysa. xl. b. Hec dicit dns super montem excelsum. f. deo.
ysa. xlv. a. Hec dicit dns xpo meo cyro. f. dns.
Daniel. iii. e. Angelus dni descendit. f. in secula.
Epla ad thessal. ii. a. Rogamus uos per aduentum. f.
Ewang. luc. iii. a. Anno xv. imperii. f. salutare.

Dno iiii. — Philipens. iiii. b. Gaudete in dno. f. in xpo ihu dno.
Ewang. Jo. i. c. Miserunt iudei. f. Johs baptizans.

Fa. iiii. — Epla ii petri. iii. Unum hoc non lateat. f. in eternum.
Ewang. mat. iii. b. Videns iohs. f. que igni.

Fa. vi. — Epla Jacob. iiii. Scienti bonum. f. usque ad.
Ewang. mat. i. a. Fuit iohs in deserto. f. in spiritu sco.

Vigilia natalis — Lectio ysa. lxii. a. Propter syon non tacebo. f. complacuit.
Epla ro. i. a. Paulus seruus. f. ihu xpo dno nro.
Ewang. mat. i. c. Cum esset desponsata. f. eius.

In die nat. — ysa. ix. a. Populus gentium. f. usque in sempiternum.
ad missam in gallicantu — Epla Tytum ii. c. Apparuit gratia. f. et exhortare.
Ewang. luc. ii. a. Exiit edictum. f. bone uoluntatis.
ad missam in aurora — Lectio ysa. lxi. a. Spiritus dni super me. f. adinuocet dns meus.
Epla ad tytum. iii. c. Apparuit benignitas. f. eterne.
Ewang. luc. ii. b. Pastores loquebantur. f. dictum est.
ad magnam missam — ysa. lii. i. c. Propter hoc sciet. f. salutare dei nri.
Epla ad hebre. i. a. Multifarie. f. non deficient.
Ewang. Jo. i. a. In principio erat. f. ueritatis.

Dnica infra oct. — Gallat. iiii. a. Quanto tempore. f. et heres per deum.
In circumcisione — Ewang. luc. ii. c. Postquam consummati. f. in utero conciperetur.
Vigilia epiphanie — Ro. iii. c. Scimus quoniam quecunque. f. in xpo ihu dno nro.
Ewang. mat. ii. f. Defuncto herode. f. nazarenus.

In die epie — ysa. lx. a. Surge illuminare. f. dno annunciantes.
Ewang. mat. ii. a. Cum natus esset ihc. f. in regionem suam.

Dnica infra oct. epie — Ro. xii. a. Obsecro uos. f. alius autem alterius membra.
Ewang. luc. ii. f. Cum factus esset ihc. f. dm et homines.

Fa. iiii. — Ro. iii. c. Scimus quoniam quecunque. f. in xpo ihu dno.
Ewang. Jo. i. Vidit iohes ihm. f. hic est filius dei. Jo. i. c.

Fa. vi. — Ad thessalo. ii. iii. Nolite deficere. f. cum omnibus.
Ewang. mat. iiii. b. Cum audisset ihc. f. regnum celorum.

Oct. epie — ysa. xxv. d. Dne deus meus. f. in omni loco.
Ewang. mat. iii. c. Venit ihc a galilea. f. in quo.

Fa. iiii. — Ad colocens. i. Audistis dispensationem. f.
Ewang. luc. iiii. Regressus est ihc. f. accepit.

Fa. vi. — Ad thimoth. iiii. c. Fidelis sermo. f. qui te audiunt.
Ewang. marc. vi. a. Egressus. f. mirabatur.

Dnica post oct. epie — Ro. xii. c. Habentes donationes. f. consentientes.
Ewang. Jo. ii. a. Nuptie facte sunt. f. discipuli eius.

Fa. iiii. — Ad thimoth. i. Fidelis sermo. f. in secula seculorum amen.
Ewang. mat. iii. a. Introiuit ihc. f. manus eius.

Fa. vi. — Ad corinth. vii. a. Bonum est homini. f. quem uocauit.
Ewang. luc. v. Cum esset ihc. f. ab infirmitatibus.

Dnica ii. — Ro. xii. d. Nolite esse prudentes. f. in bono.
Ewang. mat. viii. a. Cum descendisset ihc. f. illa.

Dno iii. — Ro. xiii. d. Nemini quicquam. f. dilectio.
Ewang. mat. viii. c. Ascendente ihu. f. obediunt.

Fa. iiii. — Ro. v. b. Sicut per unius delictum. f. per ihm xpm.
Ewang. luc. iiii. Descendit ihc. f. mouerentur loca.

Fa. vi. — Ad colens. iii. a. Quoniam mortificate. f. uniuersis.
Ewang. luc. ix. c. Factum est ambulantibus. f. apostolis.

Dnica iiii. — Ad colens. iii. c. Induite uos. f. dno deo uiuo.
Ewang. mat. xi. c. Videns ihc. f. onus meum leue.

Fa. iiii. — Ad corinth. i. i. Videte uocationem. f. in dno glorietur.
Ewang. mat. x. Offerebant ihu. f. uenire ad me.

Fa. vi. — Thessalon. i. iiii. de caritate fraternitatis. f. sicut uobis.
Ewang. mat. v. xiii. Dixit dns ihc. f. ut tradetis ei.

Dno. v. licet — Prima corinthios ix. c. Nescitis quod hii. f. cantor.
Dnica iiii. pacis — Ewang. mat. xx. a. Simile est regnum celorum. f. uero electi.
deuri — Ad hebreos iiii. Festinemus ingredi. f.
Fa. iiii. — Ewang. mat. ix. Egressus ihc ibat. f. qui me misit.

Fa. vi. — Ad ephe. ii. Eramus igitur natura. f. in xpo ihu.
Ewang. luc. ix. Factum est autem. f. et abiit malum.

Dno. iii. — Epla ii. co. xi. d. Libenter suffertis. f. in me uirtus xpi.
Ewang. luc. viii. a. Cum turba plurima. f. in patientia.

Fa. iiii. — Ad hebr. xii. Recordamini. f. et uiuemus.
Ewang. mat. xii. Egressus ihc de templo. f. abyssi.

Fa. vi. — Ad thessalon. i. ii. Nos desolati. f. in xpo ihu.
Ewang. mat. xxiii. Vespere autem sabbati. f. mulieribus et gaudio.

Dno in l. — I. co. xiii. a. Si linguis hominum. f. his est caritas.
Ewang. luc. xviii. e. Assumpsit ihc. f. laudem deo.

In capite ieiunii — Joel. ii. c. Conuertimini ad me. f. in gentibus deus eorum.
Ewang. mat. vi. d. Cum ieiunatis. f. et cor tuum.

Fa. v. — ysa. xxxviii. a. Egrotauit. f. patrum tuorum.
Ewang. mat. viii. a. Cum introisset. f. in tenebras exteriores.

Fa. vi. — ysa. lviii. a. Clama ne cesses. f. dns locutus est.
Ewang. mat. v. d. Audistis quia. f. in abscondito.

Sabbo — ysa. lviii. c. Si abstuleris de medio. f. dni locutum est.
Ewang. mar. vi. f. Cum sero esset. f. saluii fiebant.

Dnica in xl. — II. cor. vi. a. Hortamur uos. f. et omnia possidentes.
Ewang. mat. iiii. a. Ductus est ihc. f. ministrabant ei.

Fa. ii. — Ezechiel. xxxiiii. Ecce ego ipse. f. et ueritas dei.
Ewang. mat. xxv. e. Cum uenerit filius. f. in uitam eternam.

Fa. iii. — ysa. lv. c. Querite dnm dum. f. illud dicit dns omnipotens.
Ewang. mat. xxi. b. Cum intrasset ihc. f. de regno dei.

Fa. iiii. — Exodi xxiiii. a. Dixit dns ad moysen. f. xl noctibus.
iii. Reg. xix. a. Venit helias. f. dei oreb.
Ewang. mat. xii. e. Accesserunt ad ihm. f. et mater est.

Fa. v. — Ezechiel xviii. a. Factus est sermo. f. ait dns omnipotens.
Ewang. Jo. v. c. Discessit ihc. f. grandi.

Fa. vi. — Ezechiel xviii. d. Anima que peccauerit. f. dns omnipotens.
Ewang. Jo. v. a. Erat dies festus. f. quis fecerit.

I deut. xx. b. f. locutus est. f. est eis.
Deut. xi. d. Dixit moyses filiis israel. f. uobis.
[illegible] mat. i. e. [illegible] tenebat. f. nullo.

Sabbo — iiij. reg. xx. a. Mulier m. d's omni f.
v. Daniel. iii. c. Angelus dni f. in fornac
i. ad thessal'. d. Rogamus vos f. x'ti uict
Ew. mt. xvii. a. Assumpsit ihc f. vestigi

Do. ij — i. thessal'. iiii. a. Rogamus vos f. in sa.
Ew. mt. xv. d. Egressus ihc secess' f.

Fa. ij — Daniel ix. d. Oratio daniel f. dne d.
Ew. Jo. viij. c. Ego vado et quer. f. fa

Fa. iij — iij. reg. xvij. b. Fuit sermo dni f. in manu
Ew. mt. xxiij. a. Locutus e ihc f. q se

Fa. iiij — Hester xiij. c. In diebus ill' orauit h. f.
Ew. mt. xx. d. Ascendens ihc ierl. f. p

Fa. v — Jerenie xvij. b. Maledictus ho q. f. sunt
Ew. lu. xvi. c. Dix' ds ihc etnis ... f.

Fa. vj — Genesis xxxvij. a. Dixit Joseph fratr' f.
Ew. mt. xxi. f. Ho erat pat. f. eu ...

Sabbo — Genesis xxvij. a. Dix' rebecc filio f. bn
Ew. luc. xv. c. Homo quidam habuit duos fi. f.

Do. iij — Ephe. v. a. Estote imitatores f. xulta
Ew. luc. xi. b. Erat ihc ei demo f. xdo

Fa. ij — iiij. R. v. a. Naaman princ. f. tui d's
Ew. luc. iiii. d. Dixit ihc phi adi'. f. illo

Fa. iij — iiij. R. iiii. a. Mulier quedam cla. f. deliquo
Ew. mt. xviij. d. Respiciens ihc f. septu

Fa. iiij — Exodi xx. c. Honora patrem f. nois tui
Ew. mt. xv. a. Accesserunt ad ihm f. eo

Fa. v — Jerenie vij. [illegible] f.
Ew. luc. iiij. f. Dix' do ihc f. no lic

Fa. vj — Numeri xx. a. Uenerunt filij isr' f. eoru
Ew. Jo. iiii. V venit ihc in civit. f. saluat

Sabbo — Daniel xiij. a. Erat vir in babilo f.
Ew. Jo. viij. Perrex ihc in monte f. nol

Do. iiij — Ad gall'. iiij. c. Scriptum e qui ab. f. no
Ew. Jo. vi. a. Abijt ihc trans f. eu in

Fa. ij — iij. R. iii. c. Venerunt due f. iudiciu
Ew. Jo. ij. c. Prope erat pas. f. cet ih

Fa. iij — Exo. xxxij. b. Locut e dns ad moys. f. suo
Ew. Jo. vij. b. Jam die fest. f. iudi

Fa. iiij — Ezech. xxxvi. c. Sanctificabo n'me f. d's
Ew. io. ix. a. Preteriens i. vid. f. adora

Fa. v — iiij. R. iiij. d. Facta est ... f. dicat ds o.
Ew. io. v. b. Pr meus usq modo operat f.

Fa. vj — iij. R. xvij. c. In diebus ill' egrotavit f.
Ew. io. xi. Erat q. languens f. ei

Sabbo — Ysa. xlix. c. In tempe placito f. d's ...
Ew. io. viij. b. Ego sum lux mu. f. ih.

Do. v. in passione dni — Hebreos ix. c. Xr' assistens pont f. in
Ew. io. viij. f. [illegible] f. tem

Fa. ij — Jone iij. a. Factu e v. di f. suo ds
Ew. io. vij. c. Miserunt prin. x f. cat

Fa. iij — Daniel ult. f. Congregati s baby. f.
Ew. io. vij. a. Ambulabat ihc f. ipo

Fa. iiij — Leuit. xix. Locut e ds ad moy. f. e
Ew. io. x. d. Facta s encenia f. tec

Fa. v — Daniel iij. d. Oratio daniel f. due
Ew. Jo. vij. c. Cu audisset f. in q

Sex. — Jer. xviij. d. Dne obq te x f. cessd
Ew. io. xi. f. Collegerunt po f. cu dix

Sabbo — [illegible]
Ew. io. [illegible]

Dnc in ramis palmarum. In processione — Ad phil. ii. a. Hoc enim sentite f. e di patris
Ew. mt. xxi. a. Cum appropinquasset f. in noie do
Passio mt. xxvi. a. Scitis quia post biduu
Ysa. i. a. Dixit ysa. dns locutus e. filios enutriui.

Fa. ij — Zacharie xi. c. Si bonum e. f. ipe dicet dns om.
Ew. io. xii. a. Ante vi dies pasche f. se absco.

Fa. iij — Jer. xi. f. Dne demonstrasti f. dne ... dixi ...
Ew. passio mr. xiiij. a. Erat pascha f. hostium mo.

Fa. iiij — Ysa. lxij. b. Dicite filie syon f. dne deus m.
Ysa. liii. a. Dne quis credidit f. dicit dns omps
Passio. luc. xxij. a. Appropinquabat dies f. post h.

Fa. v — i. cor. xi. d. Convenientibus nob f. mundo damp.
Ew. io. xiii. a. Ante diem festu f. x vos faciat

Fa. vj — Osee vi. b. ... f. holocaustum
Exodi xii. a. Dixit ds ad moys f. phase dni
Passio io. ... Egressus ihc f. posuit eum

Sabbo — Gene. i. a. In princ. creauit f. perfecerat
Exodi xiiii. c. Factu e f. et dixerunt
Ysa. iiii. a. Apprehendent vij mulieres f. x aplu.
Deu. xxxi. Scripsit moyses f. applaut
Ysa. lv. a. Hec e hereditas f. dicit dns ompt
Colo. iii. a. Si consurrexistis cu x. f. ipo i glia
Ew. mt. xxviii. a. Vespe aute sabbi f. ecce dixi

In die pasce — i. cor. v. d. Expurgate vetus f. veritatis
Ew. mr. xvi. a. Maria magdalene f. dixit vob

Fa. ij — Act. x. f. Stans petrus f. credunt in eu.
Ew. lu. xxiiij. b. Duo ex discipli f. panis

Fa. iij — Act. xiij. c. Surgens paulus f. xpm d. n.
Ew. luc. xxiiij. e. Stetit ihc i medio f. gens

Fa. iiij — Act. iii. d. Aperiens petrus f. nostra pat.
Ew. io. xxi. a. Manifestauit se f. a mortuis

Fa. v — Act. viii. c. Angelus dni locutus f. di in ihu xp
Ew. io. xx. c. Maria stabat f. et hec dixit m.

Fa. vj — i petri iii. xps semel pro pctis f. q e in dextera di
Ew. mat. ultimo. f. Undecim discipli f. consumat.

Sabbo — i petri ij. a. Deponentes omnes f. in admirabile lumen
Ew. io. xx. a. Una sabbi f. resurgere

In octava pasche — i. io. v. f. Omne quod natu e f. divitie
Ew. io. xx. c. Cu esset sero f. in noie eius

Fa. iiij — Ad hebre. xiij. f. Obedite prepositis f. secula amen
Ew. mar. xvi. Surgens ihc f. incredulitat' eius

Fa. vj — Thimo. v. Divitibus huius s'cli f. gratia di tecu amen
Ew. mt. ... Exierunt mulieres f. usq in hodiernu

Do. i. oct. pasche — i. petri ij. f. Xpc passus e f. animaru vestraru
Ew. io. x. b. Ego sum pastor f. ovile et pastor

Fa. iiij — Petri i. Scientes quod non f. in eternu
Ew. luc. xxiiij. Una sabbati valde f. q. factu fuerat

Fa. vj — Ro. viii. Certus sum ego f. in xpo ihu dno nro
Ew. mt. x. Accesserunt ad ihm f. et tanta

Dnc iij — i. petri ii. d. Obsecro vos tanq. f. in x'o ds
Ew. io. xvi. d. Modicum et iam f. tollit a vobis. ego sum pas

Fa. iiij — Johis i. Hec scribo nobis f. p xpm dni nri.
Ew. io. iii. Facta est questio f. h. ira di manet sup eu

Fa. vj — Ad colen. ij. b. Dico vob f. sicut didicistis
Ew. Johis xii. Ego lux in mundum f. sic loq.

Do. iiij — Ja. i. d. Omne datu optimu f. animas vras
Ew. io. xvi. a. Vado ad eu f. annunciabit vobis. modicum et ...

Fa. iiij — Ad thessalo. v. a. Orietis vos f. in xpo ihu dno
Ew. io. xvij. Pr sancte f. et ego in ipsis.

Fia vj
Ad thessalo. i. v. De temporibus. f. et filii diei
Ev. io. xvj. Filioli. f. sequar autem postea.

Dnic iiij
Ja. i. f. Estote factores. f. ab hoc sed.
Ev. io. xvj. b. Amen amen dico. f. qr ad eo uero

Let maior
Jacob. ultio Confitemini alterutrum. f. peccatorum
Luc. xj Quis vestrum habet. f. petentibus se.

In vigilia ascensionis
Ad ephe. iiij. c. Unicuique nostrum. f. plenitudinis xpi
Ev. io. xvij. a. Sublevatis. f. et ego ad te venio

Judic ascen
Act. i. a. Primum quidem. f. cum eis in celum.
Ev. mar. xvi. G. Recumbentibus xi. f. sequentibus

Fia vj
Act. iiij Multitudinis credentium. f. operibus erat
Ev. luc. xxiiij. Ego mitto. f. benedicentes deum

Dn. i. oct
i. petri. iiij. c. Estote prudentes. f. per ihesum xpm.
Ev. [illegible] xv. c. Cum venerit paraclitus. f. qr ego dixi vobis

Fia iiij
Ad hebre. ij. Videmus ihesum f. ihesum xpm dnm nostrum.
Ev. io. xv. Si manseritis in me f. et gaudium

Fia vj
Cor. i. vij. Unusquisque in qua vocatione f. apud deum
Ev. io xij. Qui credit in me f. sicut dixit mihi pater

In vigilia penthecostes
Gene. xxij. a. Temptavit deus. f. et habitavit ibi
Deut. xxxi. f. Scripsit moyses. f. usque compleuit
ysa. iiij. a. Apprehendent vij. f. et a pluvia
Baruch. iii. b. Audi israel mandata. f. conversatus est
Act. xix. a. Factum est cum apollo. f. de regno dei
Ev. io. xiiij. c. Si diligitis me. f. ei mansionem

Judic penthecostes
Act. ij. a. Cum complerentur. f. magnalia dei
Ev. xiiij. io. c. Si quis diligit. f. sic facio

Fia ij
Act. x. s. Aperiens petrus. f. in nomine dni.
Ev. io. iij. c. Sic deus dilexit. f. in deo sunt facta

Fia iij
Act. viij. c. Cum audissent apostoli. f. spiritum sanctum
Ev. io. x. Amen amen dico vobis qui non intrat f. habundantius

Fia iiij
Act. ij. c. Stans petrus f. salvus erit
Ev. io. vj. c. Nemo potest venire f. Spiritus et vita.

Fia v
Act. viij. a. Philippus descendens f. in illa civitate
Ev. luc. ix. a. Convocatis ihesus xij. f.

Fia vj
Act. ij. c. Aperiens petrus os suum f.
Ev. luc. v. c. Factum est in una dierum f.

Sabbato ad potentiam ad maiorem missam
Act. [illegible] Convenit universa f. et spiritu sancto
Ev. [illegible] Surgens ihesus de synagoga. f. et curavit eum
Joel. iij. Effundam de spiritu meo. f. dominus vester.
Joel. iij. Exultate filii syon. f. dicit dominus
ysa. [illegible] Clamabunt ... iacob. f. dicit dominus omnipotens
Levit. xxiij Locutus est dominus. f. dicit dominus omnipotens
Daniel. iij. c. Angelus domini descendit. f. in secula
Ro. v Iustificati ergo. f. qui datus est nobis
Ev. luc. iiij. c. Surgens ihesus de synagoga f. regnum

Dn. de sancta trinitate
Apocal. iiij Vidi ostium apertum f. in secula seculorum
Ev. io. iij. a. Erat homo ex phariseis. f. habet

Fia iiij
Ad corinth. i. xv. Si xps predicatur f. per ihesum xpm.
Ev. luc. xij. Cum inducerint. f. non est inventus

Corpore xpi
i. cor. xi. Ego accepi. f. corpus dni
Ev. io. vj. Caro mea. f. vivet in eternum

Fia vj
Ad thessalo. Dico vobis f. de una in ihesu xpo
Ev. luc. ix. Accesserunt ad ihesum f. adquirere

Dn. i post trinitatem
i. io. iiij. c. Deus caritas est f. et fratrem suum
Ev. luc. xvi. c. Homo quidam erat dives f. crediderint

Fia iiij
Ad colo. iij. Mortificate membra f. in secula seculorum
Ev. [illegible] v. Nolite putare f. in regno celorum

Fia vj
Galat. iij. Abraham credidit deo f. et heredes
Ev. luc. xviij. Impossibile est ut f. facite similiter

Dn. ij
i. io. iij. d. Nolite mirari f. et veritate
Ev. luc. xiiij. d. Homo quidam fecit cenam f. cenam meam

Fia iiij
Johis i. Hec est annuntio f. et tubis eius non est
Ev. luc. ix. Accedentes discipuli f. et legatum est.

Fia vj
Ad ro. iij. Arbitramur enim f. fidem eius stabilimus.
Ev. luc. viij. Venit ihesus f. quod factum erat

Dnic iij
i. petri. ult. d. Humiliamini sub potenti f. in secula seculorum amen
Ev. luc. xv. a. Erant appropinquantes f. penitentiam agentem

Fia iiij
Ad colo. ij. Sicut ergo accepistis f. per ihesum xpm dnm nostrum.
Ev. mt. v. Esto consentiens f. est in gehennam

Fia vj
Jacob. ij. Nolite in personarum f. perfectum operatum
Ev. mar. xj. Incipit ihesus f. fiet ei

Dnic iiij
Ro. viij. d. Existimo enim quod f. in xpo ihesu dno nostro
Ev. luc. vj. c. Estote misericordes f. fratris tui

Fia iiij
Ad ephe. i. Non cesso f. in secula seculorum amen
Ev. mt. xxj Cum venisset ihesus f. potestate hec facio

Fia vj
Jud. i. Commoneo vos f. convivantur nec metuentes.
Ev. mt. xxj Interrogaverunt ihesum f. quinta hora.

Dnic v
Petri. iii. c. Omnes unanimes f. in cordibus vestris
Ev. luc. v. a. Cum turbe irruerent f. secuti sunt.

Fia iiij
Timothe. ij. Abstrac ... f. in xpo ihesu dno
Ev. luc. x. Exultavit ihesus f. et non audierunt

Fia vj
Jacob. ij. Quid proderit f. mortua est in semetipsa
Ev. luc. xviij. Afferebant ad ihesum f. non intrabit in illud.

Dnic vj
Ro. vj. a. Quicumque baptizati f. in xpo ihesu dno nostro
Ev. mt. v. c. Amen dico vobis nisi abundaverit f. minimum
a D trin

Fia iiij
Ad hebr. xiij Habemus hostiam f. in secula seculorum amen.
Ev. mt. x. Cum egressus f. et qui legit me.

Fia vj
Jacob. iiij. Seculum amavit f. facto eius
Ev. mt. v. Venit ihesus f. et omnis murmurabat
Eu

Dnic vij
Ro. vj. f. Humanum dico propter f. vita eterna in xpo
Ev. mt. viij. a. Cum multa esset f. et dimisit eos

Fia iiij
Ro. viij. Nichil dampnationis f. in xpo ihesu dno
Ev. mt. xvj. Accesserunt ad ihesum f. et saduceorum

Fia vj
Jacob. iiij. Subditi estote f. et exaltabit vos
Ev. mt. xij Abiit ihesus f. condempnassetis innocentes

Dnic viij
Ro. viij. c. Debitores sumus f. conglorificemur autem.
Ev. mt. vij. d. Attendite f. in regno celorum

Fia iiij
Ro. v. Qui adhuc f. per ihesum xpm dnm nostrum
Ev. marci ix. Magister vidimus f. extinguitur.

Fia vj
Ad thessalo. i. iij Videte ne quis f. deo nostro.
Ev. mt. xx. Vae vobis scribe f. illa non omittere

Dn. ix
i. cor. x. b. Non simus concupiscentes f. possitis sustinere
Ev. luc. xvj. a. Homo quidam erat f. tabernacula

Fia iiij
Ro. vj. Nescitis quia f. in xpo ihesu dno nostro
Ev. luc. xvj Qui fidelis f. apud deum

Fia vj
Petri. ij. Nolite peregrinari f. si vos requisierit
Ev. luc. xj. Rogabat autem illum f. scribarum et phariseorum

Dnic x
i. cor. xij. Scimus quia f. prout vult
Ev. luc. xix. f. Cum appropinquaret ihesus f. in templo.

Fia iiij
Ad cor. i. xv. Non omnis f. in xpo ihesu dno nostro.
Ev. luc. xxi. Cum videritis f. universo orbi

Fia vj
Ad colo. i. Cum essetis f. in xpo ihesu dno nostro
Ev. luc. xxj. Attendite vobis f. filium hominis

Dnic xj
i. cor. xv. a. Notum vobis f. vacua non fuit
Ev. luc. xviij. b. Dixit autem ad quosdam f. se humiliat exaltabitur

Fia iiij
Ad cor. vj. Nescitis quia corpora f. dnm meum vestro
Ev. [illegible] Cum non interea f. tuus qui in absconso

Fia vj
Ad cor. i. ij Cum liber essem f. faceret salvos
Ev. luc. xiiij. Interrogatus ihesus f. cogitabat

Dominica xij — II cor. iii. b. Fiduciam talem f. ministracio iusticie in gloria
Ewangelium mt. vii. f. Exiens ihesus f. et mutos loqui

Feria iiij — Ad cor. nos predicamus f. mortalitatis manifestetur
Ewangelium mt. ix. Tulerunt ihesum f. et omnem infirmitatem

Feria vj — Ad cor. i. x. Fugite ab ydolorum f. in christo ihesu domino
Ewangelium mt. xi. cepit ihesus f. quam tibi

Dominica xiij — Gal. iii. g. Abrahe dicte sunt f. daretur credentibus
Ewangelium luc. x. d. Beati oculi qui vident f. similiter

Feria iiij — Ad cor. ii. v. Scimus quoniam si f. per ihesum christum dominum nostrum
Ewangelium mt. xii. Exeuntes pharisei f. quod habet

Feria vj — Ad tessalo. i. iii. Quam graciam f. omnibus sanctis eius amen
Ewangelium luc. xij. Ibat ihesus f. qui erunt novissimi

Dominica xiiij — Gal. v. g. Spiritu ambulate f. concupiscenciis
Ewangelium luc. xvij. c. Cum iret ihesus f. te salvum fecit

Feria iiij — cor. ii. vj. Nolite iugum f. per ihesum christum dominum nostrum
Ewangelium marci. i. Venit ad ihesum f. ad eum undique

Feria vj — Ad timoth. i. v. Presbiteri qui bene f. preterea abscondi non possunt
Ewangelium luc. xij. Magister dic fratri f. deus pascit illos

Dominica xv — Gal. vi. a. Si spiritu vivimus f. ad domesticos fidei
Ewangelium mt. vi. c. Nemo potest f. adicientur vobis

Feria iiij — Ad col. i. Gracias agentes f. ihesu christo domino nostro
Ewangelium mt. v. Audistis quia dictum f. te auferant

Feria vj — Ad he. xij. Considerate apostolum f. finem teneamus
Ewangelium luc. xx. Factum est in una dierum f. ei hec tradidit

Dominica xvj — Ephe. iii. c. Obsecro vos f. seculi seculorum
Ewangelium luc. vij. b. Ibat ihesus f. plebem suam

Feria iiij — Ad col. ij. Videte ne quis f. in christo ihesu domino nostro
Ewangelium mt. xix. Accedens ad ihesum f. sequere me

Feria vj — Ad philip. ij. Si qua consolacio f. in christo ihesu
Ewangelium marci. viij. Venit ihesus f. nemini diceres

Dominica xvij — Ephe. iiij. a. Obsecro vos f. in vinculo pacis
Ewangelium luc. xiiij. a. Cum intraret ihesus f. exaltabitur

iiij temporum — Feria iiij — Amos ult. f. Ecce dies veniunt f. dicit dominus deus tuus
Esdre viij. a. Congregatus est f. fortitudo nostra.
Ewangelium marci ix. c. Respondens unus f. ieiunio

Feria vj — Osee ult. a. Convertere Israel ad dominum deum tuum f. meis.
Ewangelium luc. vij. c. Rogabat ihesum quidam f. vade in pace

Sabbato — I. levit. xxiij. d. locutus est dominus ad moysen f. sabbata vestra
ij. levit. xxiij. f. locutus est dominus ad moysen quinto decimo f. deus vester
iij. le. michee ult. c. Domine deus noster pasce f. domine deus
iiij. zacharie viij. d. Factum est verbum domini ad me f. diligite
v. danielis iii. c. Angelus domini f. in fornace dicentes.
Hebre. ix. a. Tabernaculum factum est f. redempcione inventa
Ewangelium luc. xiii. a. Arborem fici habebat f. fiebat

Dominica xviij — i. cor. i. b. Gracias ago deo f. ihesu christi
Ewangelium mt. xxij. f. Pharisei audientes f. interrogare

Feria iiij — Ad cor. ii. vj. Os nostrum f. templum dei vivi
Ewangelium mt. xiij. Simile factum f. in horreum meum

Feria vj — Ad cor. Nescitis quoniam f. in spiritu dei nostri
Ewangelium mt. xiij. Simile est regnum f. constituerit

Dominica xix — Ephe. iiij. c. Renovamini spiritu f. peccare vi
Ewangelium mt. ix. a. Ascendens ihesus in naviculam f. hominibus

Feria iiij — Ad thessalo. ij. In tribulacione et tenacitate f. per christum ihesum
Ewangelium mt. xiii. Accesserunt ad ihesum f. audiat

Feria vj — Johannis i. Omnis qui credit f. vincit mundum
Ewangelium mt. Interrogatus ihesus f. ad nos ecce

Dominica xx — Ephe. v. d. Videte quomodo caute f. in timore christi.
Ewangelium mt. xx. a. Simile est regnum celorum f. vero electi

Feria iiij — Ad tessalo. ii. iij. Debemus gratias agere f. nostri ihesu christi domini nostri
Ewangelium luce xiiij. Cum turbis f. in regno dei

Feria vj — Johannis i. Scimus quoniam omnis f. et vitam eternam
Ewangelium luce. vj. Beati eritis f. increpavit mulierem

Dominica xxj — Ephe. vi. c. Confortamini in domino f. verbum dei
Ewangelium io. iiij. f. Erat quidam regulus f. domus eius tota

Feria iiij — Timoth. vj. Nichil intulimus f. ihesu christi
Ewangelium luc. vj. Factum est ut f. faceret ihesu

Feria vj — Ro. v. Regnavit mors f. per christum dominum nostrum
Ewangelium marci. Cum venisset f. egrotantes portabant

Dominica xxij — Philip. i. b. Confidimus in domino f. et laudem dei
Ewangelium mt. xviij. e. Simile est regnum celorum f. cordibus vestris

Feria iiij — Timoth. i. Finis f. in christo ihesu domino nostro.
Ewangelium marci. ix. Ecce fratrem f. pecca in via

Feria vj — Ad ephe. iiij. Dico ergo f. didicistis christum
Ewangelium marci iiij. Videte quid f. disserebat omnia

Dominica xxiij — Philip. iii. f. Imitatores mei f. in libro vite
Ewangelium mt. xxij. c. Abeuntes pharisei f. dei deo.

Feria iiij — Timoth. ii. l. Noli erubescere f. in christo ihesu
Ewangelium mt. xviij. Cum venisset ... f. ...

Feria vj — Ephes. v. Probate quid sit f. et christus
Ewangelium mt. vij. Convenit f. et dicto omnium

Dominica xxiiij — Col. i. b. Non cessamus pro vobis f. peccatorum
Ewangelium mt. ix. f. Loquente ihesu ad f. ... cum

Feria iiij — Ro. xi. Nolo vos f. in secula seculorum amen
Ewangelium mt. Interrogavit ihesum f. arguo dicit

Feria vj — Ro. xiiij. Infirmum f. per ihesum christum dominum nostrum
Ewangelium mt. Sicut in diebus f. venturus sit

Dominica xxv — Jere. xxiij. a. Ecce dies veniunt f. dicit dominus deus noster
Ewangelium io. vj. a. Cum sublevasset oculos ihesus f. in mundum.

Feria iiij — Ad thessa. Gracias agere debemus f. ihesu christi
Ewangelium luc. Videns ihesus f. monumentis suos

Feria vj — Ad hebre. Fratres nolite f. deum nostrum
Ewangelium mt. Vigilate f. omnibus dico.

In vigilia beati andree — Ecclesiasticus. Benediccio domini super f. coronam glorie
Ewangelium io. i. c. Stabat iohannes f. filium iohannis

Andree — Ro. x. c. Corde creditur ad iusticiam f. verba eorum
Ewangelium mt. iiij. a. Ambulans ihesus f. secuti sunt

Saturnini et aliorum — Sapiencie. Iusti in perpetuum f. dominus deus eorum
Ewangelium marci. Videte ne vos seducat f. salvus erit

Nicolai — Ecclesiasticus. Ecce sacerdos magnus f. iustus inventus est
Ewangelium l. Homo quidam nobilis f.

Octava andree sicut in die eius.

De concepcione — Epistola et ewangelium sicut in nativitate virginis marie

Lucie virginis — Sapiencie ult. a. Confitebor tibi domine f. domine deus,
Ewangelium mt. xiij. f. Simile est regnum celorum thesauro f. nova et vetera

In vigilia thome — Ecclesiasticus. Benediccio domini super caput f. corona glorie
Ewangelium marci. Convocatis ihesus f. et sanare

Thome — Ad ephe. ij. Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi ab.
Ewangelium io. xx. f. Thomas unus ex xij f. credatis

Stephani — Act. vj. d. Stephanus plenus gracia f. obdormivit
Ewangelium mt. xxiij. g. Dicit ihesus turbis f. in nomine domini

Johannis — Ecclesiasticus xv. a. Qui timet deum f. illum dominus deus noster
Ewangelium io. ult. f. Dixit ihesus petro sequere me f. testimonium eius

Innocentum — Apo. xiiij. a. Vidi supra montem syon f. thronum dei
Ewangelium mt. ii. a. Angelus domini apparuit in sompnis f.

Thome episcopi — Ecclesiasticus xliiij. Beatus vir qui inventus est f. illum dominus deus
Ewangelium io. x. Ego sum pastor bonus f. unus pastor.

Silvestri — Ecclesiasticus. Ecce sacerdos magnus f. in tempore suo
Ewangelium mt. Vigilate quia nescitis f. constituet eum

Octava s. stephani sicut in die eius.
Octava s. johannis sicut in die eius.

Octa. s. Innocentu͂ sicut in dieb̅ s͂o.

Herchardi epi — Sapie — Dedit dn̅s ei. f. bndixit
Ewg. m̅r — Videte vigilate f. omnib; dico vi

Sapie — Beat' vir qui in sapi̅a f. dn̅s ds.
Pauli p̅mi h'emite — Ewg. m̅. — Ecce nos relinquim' f. possidebit
Octa epiphanie sicut in die s͂o

Hilarii — Sapie — Qui timet deum f. ad iusticiam
Ewg. m̅r. — Vos estis sal t'e f. melius est.

Felicis — Thimoth' — testificor cora̅ f. deus
Ewg. luc. x. c. — qui nos audit f. scripta s̅ in celis

Mauri & Matheri — Sapie — qui timet dnm̅ f. illius.
Ewg. luc. — Sint lumbi v'ri f. cum.

Marcelli — Adhe — plures f̅a f. dn̅s deus ih'c x'
Ewg. m̅r. xxv. b. ho̅ quida̅ pegre f. dn̅i tui

Antonii m̅. — Sapie — Beat' vir qui in sapi̅a f. dn̅s ds
Ewg. luc. xi. c. Nemo accendit f. illuminabitur

Prisce — Sapie — Sapi̅a vincit malicia̅ f.
Ewg. m̅t. xiii. f. Simile e' regn. ce. the f. noua &

Fabiani & Sebasti — Hebre. xi. f. sa̅cti p' fidem f. in xp̅o ih'u dn̅o n'.
Ewg. luc. vi. c. Descendens ih'c f. in illa ciuitate

Agnetis — Ecc. ul'. a. confitebor t' dn̅e rex f.
Ewg. luc. xxv. Simile e' regn. ce. p'. f. diem neq;

Vincencii — Pla. xliii. a. h'd'. dn̅s exercitus. f. ce. s̅ d' de o.
Ewg. Jo. xii. d. nisi g'nu̅ frumt̅i f. pr̅ m's.

Timothei — Timoth' — testificor cora̅ f. ed'ucatio
Ewg. Jo. — hoc e' p'ceptum meu̅ f. meo

Conuersio s. Pauli — Act. ix. a. Saulus adh' spirans f. qui h'e' x'
Ewg. luc. ho̅ quida̅ erat diues f. cadere

Policarpi — Adhebre — plures f̅a s. f. dn̅s n̅r ih'c x'
Ewg. m̅r. xxv. b. ho̅ quida̅ pegre f. dn̅i tui

Valerii epi — Ecc. — Ecce sac'dos magnus f. modo te
Ewg. luc. — ho̅ quidam nobil' f. auferetur ab

Ignacii epi & m̅r. — Sapie — Justus si morte f. in delecto ill'
Ewg. m̅r. — michi operam f. qui melius e̅.

Purificatio beate marie — Mala. iii. a. Ecce ego mitto angelu̅ f. anni.
Ewg. luc. ii. Postq̅ii̅ impleti s̅. f. plebis tue

Blasii epi — Hebreos — doctrinis variis f. p'uidet deus
Ewg. luc. — Siquis vult p' e. f. regnu̅ di

Agathe — Sapie — Sapi̅a vincit malicia̅ f.
Ewg. m̅r. xiii. f. Simile e' regn. ce. th' f. noua &

Scolastice — Ad cor. — de virginib; p'ceptu̅ f. in xp̅o
Ewg. luc. xxv. a. Simile e' regn. ce. x. dn̅e aliq;

Valentini — Sapie. iii. c. Beat' ho̅ qui inuenit sapi̅am f.
Ewg. m̅r. — Siquis vult p' me f. regnu̅ di

Juliane v. — Sapie — Dn̅e deus m's exaltasti f. dn̅e ds
Ewg. m̅r. xxv. f. Simile e' regn. ce. th' f. noua &

Cathedra s. petri — Adhe — Omnis pontifex f. melchisedech
Ewg. m̅. xvi. c. venit ih'c in partes ce. f. soluta

Vigilia m̅i. — Sapie — beat' vir qui inuent' e̅ f. celebrare
Ewg. m̅. — misit ih'c. xii. f. gratis date.

Mathie — Act. i. c. Surgens petrus f. cu̅ ap'lis
Ewg. — confiteor t' dn̅e pr̅ f.

Walpurge v. — ii. cor. x. f. Qui gl'iatur in dn̅o f. exhibere
Ewg. luc. xxv. a. Simile e' regn. ce. p'. dn̅e neq;

Gregorii — Sapie — Ecce sac'dos magnus q' in vi. s. f.
Ewg. m̅. xxiiii. f. vigilate q' nescitis f. ea

Benedicti — Sapie — Rigabo orti̅ meu̅ f. & amor
Ewg. m̅r. — Ecce nos relinquim' om̅ia f. pos.

Annunciacio — Ezechiel' — facta e' sup me f. p'uicia ei'
Ewg. luc. i. c. missus e̅ angl' gabriel f. v' eius

Ambrosii — Sapie — Sapi̅am om̅i f. moribus temperabit
Ewg. m̅. — Vos estis sal t'e f. qui melius e̅.

Tyburcii — Sapie — lingua sapi̅cium f. diligi a dn̅o
Ewg. Jo. — hoc est p'ceptum meu̅ f. det vob'

Leonis p̅pe — Sapie — Ecce sac'dos magnus f. modo te
Ewg. m̅. xxv. b. ho̅ quidam pegre f. dn̅i tui

Georgii — Sapie — Justu̅ deduxit f. dn̅e deus m'.
Ewg. Jo. — Ego sum vitis v'a f. & fiet vob'

Marci ew̅. — Ezechiel' — similitudo vultus m' f. conuertebant
Ewg. m̅r. — Ego sum vitis v'a f. & fiet vob'

Vitalis m̅r. — Sapie — Justus si morte f. in delecto ill'
Ewg. Jo. — Ego sum vitis v'a f. & fiet vob'

Vigilia — Ecc. — in latitudinis a. edenciu̅ f. expugnat
Ewg. Jo. — Ego sum vitis nos pat' f. viui in

Philippi & Jacobi — Sapie. v. a. Stabunt iusti in magna f. sors illor
Ewg. Jo. xiiii. Non turbet' f. meo hoc faciam

Inuencio s̅ce crucis — Gal. v. b. confido de vob' f. & ego mundo.
Ewg. Jo. iii. a. Erat ho̅ ex phi. f. vitam et'na̅

Floriani m̅r. — Timoth' — nemo militans f. moribus meditatu
Ewg. Jo. — Ego sum vitis v'a f. & fiet vobis

Gothardi — Hebre — Omnis pontifex f. melchisedech
Ewg. luc. — ho̅ quida̅ nobil' f. auferetur ab eo

Johannis ante port. — Ecc. xv. a. Qui timet deu̅. f. illu̅ dn̅s ds n̅r.
Ewg. m̅. — accessit ad ih'm m̅r f. datu̅ e̅

Gordiani & Epymachi — Hebre — Rememoramini p'stinos f. ex fide vi
Ewg. luc. xxi. b. Cum audieritis f. v'ras v'ras

Nerei & Achillei & Pancracii — Sapie. v. a. Justi aut' in p'petuu̅ f. illos dn̅s ds
Ewg. m̅. — accessit ad ih'm ph'i f. qui

Reguli — Sapie — beat' vir q' inuenit sapi̅am f. p'uic
Ewg. Jo. — Ego sum vitis v'a f. & fiet vob'

Bonifacii — Sapie — Justus si morte f. in delecto ill'
Ewg. luc. — siquis vult p' me f. regnu̅ di

Potenciane v'ginis — Cor. — de virginibus p'ceptu̅ f. in xp̅o i̅ d.
Ewg. m̅. xxv. f. Simile e' regn. ce. th' f. noue & vete

Urbani — Hebre. — plures f̅a s. f. dn̅s n̅r ih'c x'.
Ewg. m̅. xxiiii. f. vigilate q' nescitis f. constituet

Maximini — Sap. — Ecce sac'. ma. f. modo te sua
Ewg. m̅r. — videte & vigilate f. omnib; dico

Petronelle — Sapie — Sapi̅a laudabit f. honus & g'e
Ewg. luc. xxv. a. Simile e' regn. ce. x. f. dn̅e neq; h

Marcellini & Petri — apol. ii. c. Audiui vocem d'celo f. ab.
Ewg. luc. xxi. b. Cum audieritis plia f. v'ras b

Bonifacii — Sapie — Qui timet deu̅ f. nisi p'concilii.
Ewg. m̅. — Ecce ego mitto vos f. h' saluus

Primi & Feliciani — Petri — Bn̅dictus d's & p'r dn̅i n. i. x. q' s'm
Ewg. m̅r. — Cu̅ egredi'e f. saluus erit

Barnabe — Act. — Cum audissent dn̅a f. discipuli p'm
Ewg. luc. — Designauit dn̅s f. dignus merce

Basilidis Cirini — Sapie. iii. a. Justor' aute̅ f. illor' in p'petuu̅
Ewg. m̅. — Sedente ih'u f. saluus erit.

Basilii — Sapie — ecce sac'. mag. f. modo te sustinet
Ewg. luc. — Sint lumbi v'ri f. constituet eu̅

Viti & Modesti — Sap. xv. a. lingua sapi̅ciu̅ f. diligi a deo
Ewg. luc. — Descendens ih'c de mo̅. f. in illa ciui

Marci & Marcelliani — Ad cor. — Vias & g'e de eu̅ f. a'p'nd. ii.
Ewg. m̅. — Ecce mitto vos f. p'p nomen meu̅

Geruasii & P'thasii — Hebre. xi. f. Sa̅ p' fidem vicerunt f. in x'po i̅ d. n.
Ewg. m̅r. — Cu̅ egredi'e f. saluus erit

Albani — Sapie — Justus cor suu̅ tradet f. in mente
Ewg. m̅. — Nolite arbitrari f. in mercede

Emilianum Sapie. Reddet ds labore F. dng ds m.
Lucii mr. Ev. m. v. a. videns ihc e. F. emeens
Paulini c. Hebre. Plures fci s. F. dns m. ihc
Ev. m. xxiiii. F. vigilate q. nescis F. costi
Vigilia. Iere. Fac cubum dni F. dic dns o.
Ev. luc. i. a. Fuit in diebz F. pleb' ysrl
Indic pa. Sapie. Memoria iusti F. in templo di
Ev. luc. Zacheus zacheus F. m.
Admonicio missam. Ysa. xlix. Audite insule F. qui elegit
Ev. luc. i. c. Elizabet impletu F. pleb'
Galliani. Sapie. Iustu deduxit F. dne ds m.
Ev. luc. Si quis vult F. regnu dei
Ioh. z pauli. Sapie. Hii s viri mie F. ois eccla
Ev. luc. xii. a. Attendite a fermento F. au.
Leonis pp. Sapie. Ecce sacerdos m. F. mod're
Ev. m. Vos estis sal terre F. q. meci'
In vig. pet. Act. iii. a. Petrus et ioh. asce F. q. ascendat
Ev. io. ult. D. Symon ioh. s dilig F. cet
Indie eod. Act. xii. a. Misit herodes rex manu F. pleb'
Ev. m. xvi. c. Venit ihs in ptes cesa. F. s.
In memoria s. pauli. Gal. i. d. Notu facio vobis F. q. no. m.
Ev. m. 19. Dixit symo petr. F. possidebit
Oct. aplor. Gal. Ds psona F. inter ihu d. n.
Ev. m. 19. Iussit ihc d. F. ve fili di
t. Pcessi z marti. Sapie. Expectatio iustor F. exsl. o.
Ev. m. Sedente ihc F. salius e.
Odalrici. Hebre. Ois pontifex F. melchise
Ev. luc. Sint lumbi v. F. astiti.
Villibaldi. Hebre. Ples fci s. F. dns m. ihc
Ev. m. Ho quida pegr. F. gaudiu
Chiliani et socio. Apoc. ii. c. Vidi sub ara dei animas F.
Ev. luc. xii. a. Attendite a fermento F. au.
Tr. s. nicolai. Ecci. Satus quia iusti F. exsultare
Ev. luc. Ho quida nob. F. aufert ab
VII fratrum. Hebre. Sci p fide vicerunt F. ex
Ev. m. xii. b. Loquente ihu ad F. z mre
S. Bndci. Sapie. Dedit confessionem F. bndixit
Ev. luc. xi. c. Nemo acc. luc. F. illuiabit
Margarete. Sapie. Dne ds ms. F. dne ds m.
Ev. m. xxv. a. Sile e reg. ce. x. F. die neq.
Henrici imperat. Sapie. Iustu dedux. F. dne ds m.
Ev. luc. Siquis venit ad me F. ce
Divisio. Ad ephe. Iam n estis hos F. in spu sco
Ev. mar. Convocatis ihc xii. F. z sana
Alexii c. Sapie. Dilectus deo z F. z disciplie
Ev. luc. Siquis venit F. ce discipls
Praxedis. ii. cor. x. f. Q. glat in dno F. exhibe x.
Ev. m. xxv. f. Sile e reg. ce. th. F. nova z
Marie magd. Sapie. In lectulo meo F. gemitus me
Ev. luc. vii. c. Rogabat ihm F. in dei
Appollonaris. Sapie. Dorius varijs F. puenerit
Ev. luc. xii. c. Fca e contentio F. xii tbz
Xpine v. Sapie. Sep vivit me. F. disciplie
Ev. luc. xxv. a. Sile e reg. ce. F. die neq.
In vig. Iacobi. Sapie xliiii. F. Bndc viri quin F. ca tes
Ev. Circuibat ihc F. infirmit
In die sco. Ad ephe. Iam n estis hos F. tusz
Ev. m. xx. c. Accessit ad ihm mr. F. a pre
Panteleon. Timoth. Nemo militans F. sanius
Ev. luc. Siquis vult F. constituet

Felicis. Hebre. Plures fci s. F. dns m. ihc xpe
Simplicii. Ev. luc. Sint lumbi v. F. constituet eum
Abdon z sen. Tessal. Gras age deo F. in ihu xpm
Ev. io. Hoc e pceptum F. det vobis
Vincula s petri. Act. xii. a. Misit herodes F. plebis iudeor
Ev. m. xvi. c. Iussit ihc di. F. filius dei es
Stephani. Sapie. Ecce sacerdos m. F. in odore sua
Ev. luc. Ho quidam no. F. aufert ab eo
Inventio s. stephi. Act. vi. a. Stephanus aut F. obdormivit i
Ev. m. xxiii. F. Ecce e mitto ad F. in noie dni
Oswaldi. Sapie. Iustu deduxit d F. dne ds m.
Ev. luc. Siquis venit ad F. ce discipls
Syxti. Pu. iii. c. Bts ho inenit sapi. F. co. releuit
Ev. luc. xix. Ho quida pegr. F. dni ei
Afre m. Sapie. Reddet deus mercede F. dne ds m.
Ev. luc. Erant appropinquantes F. p mre pma
Cir. et socio. Sapie. Metuentes dnm F. dns deus m.
Ev. m. Nichil optum quod F. qui intelligite
Romani. Ad timoth. Memor esto F. psecucione pas
Ev. m. Nolite arbitrari F. mercede suam
In vig. laurencii. Eccl. li. a. Confitebor tibi dne rex F. dne deus m.
Ev. m. xvi. F. Siquis vult p. F. in regno suo
In die sco. ii. cor. ix. c. Qui seminat mb. F. fruges iusticie
Ev. io. xii. Am am dico vob. F. quie me sequitur
Tyburcii. Ysa. Ho dr ds creans te F. dicit dns ope
Ev. luc. xi. c. Nemo luc. acc. F. illuiabit te
Ypoliti. Sapie. Qui timet dnm F. ms. pcom illi
Ev. m. Sedente ihu F. salvus erit
Ypoliti z. Sapie. Iustu aut i. pp. F. dns deus m.
Ev. luc. xii. a. Attendite a fermento F. contem.
Eusebii. Sapie. Dedit dno confessione F. bndicet
Ev. m. Vigilate quia nes. F. constituet eu
In vig. assumpcionis. Sapie. Sapia laudabit F. honis z gie
Ev. luc. Extollens voce q. F. plus vorat h
Indie sco. Eccl. xxiiii. b. In omnibz req. F. sublimitatis
Ev. luc. x. 6. Intravit ihc in q d. F. q no aufet
Oct. laur. ii. cor. ix. c. Qui pte seminat F. frugm iustie
Ev. m. Qui amat ani'am F. mercede sua
Agapiti. Sapie. Iustus si morte F. in electo illi
Ev. luc. Sint lumbi v. F. constituet eu
Bndc. abbis. Sapie. xlv. a. Dilcus deo z h. F. z disciplie
Ev. luc. xi. c. Nemo accendit F. illuiabit te
Oct. s. marie. Sic in die. Sco leo. c. qi intus F. hebi
Timothei. Sapie. Qui timet dnm F. in spem illi
Ev. luc. Descendens ihc F. multa e in celo
In vig. Sapie. xiiii. F. Bts vir qui i necus F. ecclia tem
Ev. io. Ego sum vitis va vos F. efficitur
Bartholomei. Ro. Scim q'm F. quie m.
Ev. luc. 22. Fca e contencio F. xii. tbz isl'
Augustini. Sapie. Sapia omi antiquor F. oibz tepora
Ev. mat. Vos estis sal terre F. q. meci' est
Indecollacione. Sapie. Memoria iusti F. in templo di
Ev. m. vi. c. Misit herodes ac tenu F. in carcere
Felicis z audacti. Sapie. xv. a. Lingua sapientm F. dig. ab eo
Ev. m. In persequ. vos F. me q. timuerit
Egidii abb. Sapie. Iustus cor suu F. in egnitate
Ev. m. Vigilate q. nes. F. constituet eu
Antonii. Sapie. Bts vir qui i. F. dns ds m.
Ev. m. Convocatis ihc F. cu angelis suis
Magnii c. Sapie. Iustus cor suu F. in egnitate
Ev. luc. Siquis venit ad me F. ce discipls

Innatie be[ate] | Sapi[entie] · 8 | Dns possedit me | F salute
| Ew. m. i. a. | liber generationis ihu xpi | F nōs xp̄i
Tiluo. 8. | Sapie | Sapia laudabit | F honorē
... | Ew. luc. xxv. a. | Ille erg. mice x. | F neq die
... | Sapie | qui timet dum | F adimplebitur
... | Ew. m. | Cum persequent | F ne g. ti.
Inerelite | Adphil | hoc enim sentite | F dei pūs
... | Ew. io | Ego si exaltatus | F ut filii lucis
Cornelii | Sapie · xv. a. | Iuuenus sapientum | F dilige a beo
| Ew. luc. | Ve vobis qui edificatis | F accusabit
... | Sapie | Bēs vir qui in sapia | F dns ds
... | Ew. luc. | Siquis vult venire | F reg dī
Erhemie | ii. cor. x. f. | Qui gloriatur in dno | F exhibere xpō
| Ew. m. xiii. f. | Sile erit re. th. | F noua sue
... | Timoth | memor esto | F pseruerunt pa
| Ew. m. | Nichil optum | F qui intell est
Inuigilia | Ecti · xxi. f. | Bēs vir qui sap. | F dns ds mi
matthei | Ew. luc. v. | Vidit ihc publicanum | F s peccatores
Iudie | ... | Vmtiq. min. | F plenitudinis
| Ew. m. ix. | Vidit ihc hoies | F s peccatores
Emmeri | Timoth | Nemo militans | F iō unus in
| Ew. io. xv. d. | Nisi granum frum. | F p̄r meus
Admacionis / ... | Apocal. | Vidi ... | F ...
... | Ew. luc. xx. a. | Attendite a ser. | F angelis di
... | Sapie | Ecce sac. magnus | F modo re
| Ew. m. | Vigilate quia nescitis | F ...
Colme... | Sapie | Qui timet dum | F adimplebitur
... | Ew. io. | hoc mando vobis | F me ...
Wenceslai | Sapie | Iustum deduxit dns | F dne ds mi
| Ew. m. x. d. | nolite arbitrari | F ...
| Apocal. i. a. | Significauit deus | F ...
Michahel | Apocalips. xii. | Fcm e plum mag. | F meis
| Ew. m. xviii. a. | Accesserunt discip | F q e in
Ieronimi | Sapie | Sapia oim | F oibz ...
| Ew. luc. xi. c. | Nemo lucernam ac. | F illuminabit te
Remigii | Sapie | Omnis pontifex | F melchised
Germani | Ew. m. | Vigilate quia nescitis | F ...
Leodegarii | Sapie | Iustus si morte | F ...
| Ew. m. | Nichil optum | F q intell est
... | Adhebr. | Plures facti s | F dns iurauit
... | Ew. m. | Ho quidam pegre | F gaudium dni
Dyonisii | Cor. | Benedictus ds xpi | F ...
| Ew. m. | Ecce ego mitto vos | F ...
Gereonis | Cor. | Spectaculum facti sumus | F ...
| Ew. m. | Cum persequentur vos | F ...
Calixti | Sapie | Ecce sac. magnus | F modo re
| Ew. ... | Videte vigilate ... | F vigilate
Galli ... | Sapie · xlv. a. | dilectus ds et hoibz | F ...
| Ew. mar. | Sicut ... | F ...
Luce ew. | Ezechiel | Similitudo vult... | F ...
| Ew. luc. x. a. | Designauit dns ... | F ...
Ianuarii | Sapie | Iusti autem in ppetuum | F dns ds
| Ew. luc. | Cum audieritis plia | F ...
... | Sapie | Reddet deus mercede | F dne ds
... | Ew. luc. xxv. a. | Ille erit re. x. | F ...
Crispini | Sapie | Reddet deus m. | F dne ds mi
| Ew. m. | Sedente ihu | F ...
Inuigilia | Sapie · iii. a. | Iustorum anime | F ...
Symonis | Ew. io. | Qui hī mandata | F ...

Iudie | Apocal. viii. a. | Scimus quō | F quicūq̄ ... ihu dno
| Ew. m. xv. c. | Hec mando vobis | F me ...
Wolfgangi | Hebre | Omnis pontifex | F melchisedech
| Ew. luc. | Homo quidam ... | F constituet eum
Inuigilia / oim scorum | Apocal. v. b. | Ecce ego ... | F ...
| Ew. luc. vi. c. | Descendens ihc | F ...
Iudie | Apocal. vii. a. | Ecce ego vidi | F ...
| Ew. m. v. a. | Videns ihc turbas | F ...
Eustachii | Ador | Spectaculum facti sumus | F ...
| Ew. luc. | Ve vobis qui edificatis | F accusabit
Pirminii | Sapie | Dedit dns confessionem | F benedicti
| Ew. mar. | Videte vigilate et or. | F vigilate
Leonhardi | Sapie · xlv. a. | Dilectus deo et hoibz | F ...
| Ew. luc. | Nemo lucernam ... | F ...
Willibrodi | Hebre | Plures facti sunt | F dns iurauit
| Ew. m. | Vigilate quia nescitis | F constituet eum
· iiii · / coronat | Hebre | Sancti per fidem vicerunt | F ...
| Ew. luc. vi. c. | Descendens ihc de | F ...
Theodori | Sapie | Iustus cor suum | F ...
| Ew. m. | Nolite arbitrari | F ...
Martini | Sapie | Ecce sac. magnus | F ...
| Ew. luc. xi. c. | Homo quidam ... | F ...
Bricii | Sapie | Doctus ... | F ...
| Ew. luc. | Ho quidam nobilis | F ...
Othmari | Sapie | Iustum deduxit dns | F dne deus mi
| Ew. luc. xi. c. | Nemo accendit luc. | F illuminabit te
Off. s. martini sicut in die sancto.
Mulierem fortem.
Elyzabeth | Ew. m. xiii. f. | Sile e reg. ce. th. | F noua et uetera
Cecilie | Cor. | De uirginibus precep. | F ... ihu d. n.
| Ew. luc. xxv. a. | Sile e regn. ce. x. | F ...
Clementis | Ew. m. xxv. | Ho quidam pegre | F gaudium dni
Crisogoni | Timoth | Memor esto | F pseuerunt pa
| Ew. mar. | Conuocatis ihc | F ...
Katherine | Sapie | Sapia laudabit | F honore ...
| Ew. m. xiii. f. | Sile e re. ce. th. | F noua et uetera
Saturnini / ... | Sapie | Iusti autem in ppe | F dne deus mi
| Ew. mar. | Videte ne quis vos se. | F ...
| Ecc | Benedicto dni sup. | F ...
| Ew. io. xv. a. | Ego sum vitis uera | F ...
| Ephe. ii. f. | Iam non estis hos. | F ...
Inuigil. / apli | Ro. viii. c. | Scimus quō dilig. | F ...
| Ecc. xliiii. c. | hii sunt viri ... | F ...
| Ephe. i. a. | Benedictus ... xpc | F ...
Ew. | Ew. io. xv. b. | Hc est preceptum | F ...
| Ew. io. xv. c. | ... | F ...
| Ew. m. x. c. | Ecce ego mitto vos | F ...
Plurim. / aplorum | Ro. viii. c. | Scimus quō dili. | F ... ihu
| Ew. io. xv. c. | Hc mando vobis | F me ...
| ii. cor. i. a. | Benedictus deus et p. | F ...
| ii. timoth. ii. a. | Nemo militans | F ...
| ii. ... ii. | Memor esto dum | F ...
| i. cor. iiii. d. | Spectaculum fcti s. | F ...
| Ecc. xxxi. a. | Iustus cor suum | F ...
Plurim. / mrum | Sapie. iii. c. | Iustus si morte | F ...
| Ecc. xiiii. f. | Bēs vir q in sapia | F ...
| Sapie. iiii. c. | ... | F ...
| Ecc. xxxi. b. | Beatus vir qui inuēt. | F ...

Reliqua

Virginitas

Ewo. m. xvi. f. Si quis vult f. virg. suo
Ewo. m. x. c. nichil opertum f. que in aure
Ewo. m. x. f. nolite arbitrari f. inimici sui
Ewo. io. xii. d. nisi granum frumenti f. cupit
Ewo. luc. xiiii. b. Si quis venit ad me f. esse discipulus

Premium iustorum

Pro. xv. a. lingua sapientium f. ad nos
sapie. iii. a. Iustorum anime f. illorum in pace
hebre. x. f. Rememoramini f. expectate vincit
hebre. xi. f. Sancti per fidem. f. invenire sunt
phi. i. b. vobis a deo datum est. f. quilibet
Epla. absterget deus o. f. que in morte
sapie. x. f. Reddet deus mercedem f. laudaverunt pariter
sapie. v. a. Iusti autem in perpetuum f. dominus deus in
Ewo. luc. xxi. b. cum audientis populi f. eius vias
Ewo. luc. vi. c. descendens ihesus de f. multa est merces
Ewo. luc. v. a. videns ihesus turbas f. copiosa est
Ewo. luc. xii. a. attendite a f. coram angelis
Ewo. m. xxiiii. a. sedente ihesu f. saluabitur
ii. thi. iiii. a. testificor coram deo f. adventum eius.

Viri confessores

sapie. Ecce sacerdos magnus f. modo est sua
hebre. ult. c. doctrinis variis f. permanet deus
sapie. x. c. d. Iustum deduxit f. claritate.
Ecc. xlvii. b. dedit dominus confessionem f. gloriam suam
ii. thi. iiii. b. Ego iam delibor f. adventum eius
hebre. vii. f. plures facti f. semel se offerendo
Ewo. luc. xii. Sint lumbi vestri f. homines veniet
Ewo. m. xxiiii. f. vigilate quia f. constituet eum
Ewo. m. xxv. b. homo quidam peregre f. domini tui.
Ewo. mar. xiii. b. videte et vigilate f. vigilate
Ewo. luc. xix. b. homo quidam nobilis f. ante me.

Confessio non ponit
Ewo. luc. xi. e. nemo accendit lucernam f. illuminabit.

Plurium confessorum

hebre. vii. f. plures facti sunt f. semel se offerendo.
Ewo. luc. xii. c. Sint lumbi f. homines veniet

Virginis

Ecc. ult. a. confitebor tibi domine f.
ii. cor. x. f. Qui gloriatur in domino f. exhibere christo
Ecc. ult. c. exaltasti super f.
Ecc. Sapientia laudabit f. honoris regnum
sapie. viii. a. Sapientia vincit m. f. dispositione dei
Ewo. m. xiii. f. simile est regnum celorum f. nova et vetera
Ewo. m. xxv. a. simile erit regnum f. diem neque horam

Dedicatione

ii. cor. xiii. f. Gaudete perfecti f. cum omnibus vobis
Ewo. io. x. b. cum venit paraclitus f. que dixi vobis.

De sancto spiritu

Act. viii. c. cum audissent apostoli f. spiritum sanctum.
Ewo. io. xiiii. c. si quis diligit f. sic facio

Annunciatio

Ecc. xxiiii. b. ab initio et ante f. decertatione
Ewo. luc. xi. d. fortis armatus f. custodiunt illud
Ewo. m. xix. c. stabat iuxta crucem f. accepit illam

Pro iterum

phi. ii. b. x. fratres tui probi f. inglia dei patris.
Ewo. m. xx. d. ascendens ihesus f. tertia die resurget

Evangelistis

Apo. vii. d. Ecce ego mitto angelum f. in tela seculorum
Ewo. m. xxiiii. a. accesserunt ad f. que est magis

Pro peccatis

Ieremie. xiiii. b. Si iniquitates nostre f. domine deus noster
Ezec. xviii. d. anima que peccaverit f. dominus deus optimus
i. io. i. b. Si dixerimus quia peccatum f.
Ewo. luc. v. c. vidit ihesus publicanum f. ad penitentiam
Ewo. m. xx. c. hec est fides. finis.

Pro tribulationibus

Gal. vi. a. Si preoccupatus fuerit f. legem christi
Ewo. mar. xi. b. sedens ihesus contra gazophilacium f. totum suum

Pro tribulatis

Ieremie. xiiii. b. Si iniquitates nostre f. ne derelinquas nos
Ewo. mar. xxiii. a. dicebat iesus ad discipulos f. illorum

Pro pace

Ecc. xxxvi. a. miserere nostri f. domine deus noster
Ewo. io. xiiii. f. pacem relinquo vobis f. sic facio

Pro iter agentibus

Gen. xlvi. a. pro fratribus e israel f. sit dominus omnipotens
Ewo. luc. x. a. Ecce ego mitto f. regnum dei

Pro infirmis

Iaco. ult. c. infirmatur quis in vobis f. ut salvemini
Ewo. luc. iiii. f. Surgens ihesus de synagoga f. curabat eos

Incipit prefatio Jeronimi presbiteri de omnibus divine historie libris.

Frater Ambrosius tua michi munuscula perferens detulit et suavissimas litteras, que a principio amicitiarum fidem probate iam fidei et veteris amicitie nova preferebant. Vera enim illa necessitudo est et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non presentia tantum corporum, non subdola et palpans adulatio, sed Dei timor et divinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus hystoriis quosdam lustrasse provincias, novos adisse populos, maria transisse, ut eos quos ex libris noverant coram quoque viderent. Sic Pictagoras Memphiticos vates, sic Plato Egyptum et Archytam Tarentinum eamdemque oram Ytalie que quondam Magna Grecia dicebatur laboriosissime peragravit, ut qui Athenis magister erat et potens, cuiusque doctrinas Achademie gignasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus, malens aliena verecunde discere quam sua impudenter ingerere. Denique cum litteras quasi toto orbe fugientes persequitur, captus a pyratis et venundatus tyranno crudelissimo paruit, ductus captivus vinctus et servus. Tamen quia philosophus maior emente se fuit. Ad Titum Livium lacteo eloquentie fonte manantem de ultimis Hispanie Galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus, et quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa etas inauditum omnibus seculis celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi aliud extra urbem quererent. Appollonius sive ille magus ut vulgus loquitur, sive philosophus ut Pytagorici tradunt, intravit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scytas, Massagetas, opulentissima Indie regna penetravit, et ad extremum latissimo Phison amne transmisso pervenit ad Bragmanas, ut Hyarcam in throno sedentem aureo et de Tantali fonte potantem inter paucos discipulos de natura, de motibus dierum ac siderum cursu audiret docentem. Inde per Elamitas, Babilonios, Caldeos, Medos, Assyrios, Parthos, Syros, Phenices, Arabes, Palestinos reversus ad Alexandriam perrexit Ethyopiam, ut gymnosophistas et famosissimam solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, et semper proficiens semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Phylostratus. Paulus.

Quid loquar de seculi hominibus, cum apostolus Paulus vas electionis et magister gentium, qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur: An experimentum queritis eius qui in me loquitur Christus?

Post Damascum Arabiamque lustratam ascendit Iherosolimam ut videret Petrum, et mansit apud eum diebus quindecim. Hoc enim misterio ebdomadis et ogdoadis futurus gentium predicator instruendus erat. Rursumque post annos quatuordecim assumpto Barnaba et Tyto exposuit cum apostolis evangelium, ne forte in vacuum curreret aut cucurrisset. Habet nescio quid latentis energie viva vox, et in aures discipuli de auctoris ore transfusa fortius sonat. Unde et Eschines cum Rodi exularet, et legeretur illa Demostenis oratio quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus suspirans ait: Quid si ipsam audissetis bestiam sua verba resonantem? Nec hoc dico quod sit aliquid in me tale quod vel possis audire in me vel discere, sed quod ardor tuus et discendi studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile et sine doctore laudabile est. Non quid invenias, sed quid queras consideramus. Mollis cera et ad formandum facilis, etiam si artificis et plaste cessent manus, tamen virtute totum quicquid esse potest.

Paulus apostolus ad pedes Gamalielis legem Moysi et prophetas se didicisse gloriatur, ut armatus spiritualibus telis postea doceret confidenter. Arma enim militie nostre non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, cogitationes destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et captivantes omnem intellectum ad obediendum Christo, et parati ulcisci omnem inobedientiam. Ad Thimotheum scribit ab infantia sacris litteris eruditum, et hortatur ad studium lectionis, ne negligat gratiam que data sit ei per impositionem manus presbiterii. Tito precipit ut inter ceteras virtutes episcopi quas brevi sermone depinxit, scientiam quoque eligat scripturarum: Optinentem, inquit, eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana et contradicentes revincere. Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest, et quantum edificat ex vite merito ecclesiam Christi, tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta, imo per Malachiam propheta Dominus: Interroga, ait, sacerdotes legem. In tantum sacerdotis officium est interrogatum respondere de lege. Et in Deuteronomio legimus: Interroga patrem tuum et annuntiabit tibi, seniores tuos et dicent tibi. In psalmo quoque .cxviii. Cantabiles michi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. Et in descriptione iusti viri cum eum arbori vite que est in paradiso compararet, inter ceteras virtutes hoc quoque intulit: In lege Domini voluntas eius, et in lege eius meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissime visionis iustos fulgere sicut stellas, et intelligentes, id est doctos, quasi firmamentum ait. Vides quantum inter se distent iusta rusticitas et docta iusticia. Alii stellis, alii celo comparantur. Quamquam iuxta hebraicam veritatem utrumque de eruditis possit intelligi.

Dan. xii. apud quos legimus. Qui autem docti fuerint ful-
gebunt quasi splendor firmamenti. et qui ad ius-
titiam erudiunt multos quasi stelle in perpetuas e-
ternitates. Cur vas Paulus apostolus vas electionis.
nempe quia vas legis et scripturarum sanctarum erat ar-
marium. Pharisei stupent in doctrina domini. et
mirantur in Petro et Iohanne quomodo legem sciant:
cum litteras non didicerint. Quicquid enim aliis exer-
citatio et cotidiana in lege meditatio tribuere
solet: illis spiritus sanctus suggerebat. Et erant iuxta quod
scriptum est theodidacti. Duodecim annos etatis et xxx. an-
nos salvator impleverat. et in templo: se-
nes de questionibus legis interrogans magis docet
dum prudenter interrogat. nisi forte rusticum pe-
trum rusticum dicimus Iohannem: quorum uterque dicere
poterat. et si imperitus sermone: non tamen scientia. Iohannes
rusticus. piscator indoctus. et unde illa vox ob-
secro: In principio erat verbum. et verbum erat
apud deum: et deus erat verbum. Logos enim grece mul-
ta significat. Nam et verbum est et ratio: et supputatio et cau-
sa uniuscuiusque rei per quam sunt singula que sub-
sistunt que universa recte intelligimus
in Christo. Hoc doctus Plato nescivit. hoc demo-
sthenes eloquens ignoravit. Perdam inquit
sapientiam sapientium. et prudentiam prudentium
reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam.
et quamquam stulticia predicationis in cruce sit. tamen
Paulus sapientiam loquitur inter perfectos. sapientiam
autem non seculi istius que destruitur. nec principum
huius. loquitur dei sapientiam in misterio abscondi-
tam. quam predestinavit deus ante secula. Dei sapientia est
Christus. Christus enim dei virtus et dei sapientia. Hec sapientia in mi-
sterio abscondita est. De qua et noni psalmi titulus
pronotatur. pro occultis filii. in quo sunt omnes
thesauri sapientie et scientie dei absconditi. Et qui in
misterio absconditus erat predestinatus est
ante secula. predestinatus autem et prefiguratus in lege
et prophetis. Unde et prophete appellabantur videntes.
quia videbant eum quem ceteri non videbant. Abraham vi-
dit diem eius et letatus est. Aperiebantur celi eze-
chieli qui populo peccatori clausi erant. Revela in-
quit David oculos meos et considerabo mirabilia de
lege tua. Lex enim spiritualis est et revelatione opus
est ut intelligatur. ac revelata facie dei gloriam
contemplemur. Liber apocalipsis. vii. sigillis
signatus ostenditur. quem si dederis homi-
ni scienti litteras ut legat respondebit non possum.
signatus est enim. Quanti hodie putant se nos-
se litteras. tenent signatum librum nec aperire
possunt. nisi ille reseraverit qui habet clavem David
qui aperit et nemo claudit. claudit et nemo aperit.
In actibus apostolorum sanctus eunuchus immo vir sic
enim eum sancta scriptura cognominat. cum legeret
Ysaiam prophetam interrogatur a Philippo. putas-
ne intelligis que legis? Respondit. Quomodo possum
nisi aliquis me docuerit? Ego ut de me loquar
interim nec sanctior sum hoc eunucho: nec
studiosior qui de ethiopia. i. extremis fi-
nibus mundi: venit ad templum. reliquit
aulam regiam. et tantus amator legis fuit

divineque scientie. ut etiam in vehiculo sanctas litteras lege-
ret. et tamen cum librum teneret et verba domini cogitatione
conciperet. lingua volveret. labiis personaret. ig-
norabat eum quem in libro nesciens vene-
rabatur. Venit Philippus ostendit ei Ihesum
qui clausus latebat in littera. O mira doc-
toris virtus. Eadem hora credidit eunuchus
baptizatur fidelis et sanctus ac magister de discip-
ulo: plus in deserto fonte ecclesie quam in aurato
synagoge templo reperit. Hec amice perstri-
cta sunt breviter. neque enim epistolaris angustia
evagari longius patiebatur. ut intelliga-
res in scripturis sanctis sine previo et monstrante
semitam non posse ingredi. Taceo de gram-
maticis. rethoricis. geometris. dialecticis. musi-
cis. astronomis. astrologis. medicis. quorum scientia
mortalibus satis vel utilissima est. et in tres
partes scinditur. In doctrinam: a.a.n.n.a.
e.d.a.c.n. rationem: t.n.n.z.a.r.z.n.d.a.a.l. et
usum. Ad minores artes veniam. et que non
tam lingua quam manu administrantur.
agricole. cementarii. fabri. metallorum lig-
norumque cesores. lanarii quoque et fullones. et ceteri qui
variam supellectilem. et vilia opuscula fa-
bricant absque doctore non possunt esse quod cu-
piunt. Quod medicorum est. promittunt medici. trac-
tant fabrilia fabri. Sola scripturarum ars est.
quam sibi omnes passim vendicant. scribimus
indocti doctique poemata passim. hanc garru-
la anus. hanc delirus senex. hanc sophista
verbosus. hanc universi presumunt. lacerant. docent
antequam discant. Alii adducto supercilio grandia
verba trutinantes inter mulierculas de sacris
litteris philosophantur. alii discunt proh pu-
dor a feminis quod viros doceant. Et ne parum
hoc sit quadam facilitate verborum audacia edisse-
runt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de me-
i similibus qui sic forte ad scripturas sanctas
post seculares litteras venerint. et sermone com-
posito aurem populi mulserint quicquid dix-
erint hoc legem dei putant nec scire dignantur
quid prophete quid apostoli senserint. sed ad sensum
suum incongrua aptant testimonia. quasi grande
sit et non viciosissimum docendi genus de-
pravare sententias. et ad voluntatem suam scrip-
turam trahere repugnantem. Quasi non legimus
homerocentonas et virgiliocentonas. ac sic
non et Maronem sine Christo possumus dicere
christianum quia scripserit. Iam redit et virgo rede-
unt saturnia regna. Iam nova progenies
celo dimittitur alto. et patrem loquentem ad fi-
lium. Nate mee vires mea magna potentia
solus. Et post verba salvatoris in cruce. ta-
lia perstabat memorans fixusque manebat.
Puerilia sunt hec. et ludo circulatorum similia.
docere quod ignores. immo ut cum stomacho loquar
nec hoc quidem scire quod nescias. Videlicet ma-
nifesta est genesis in qua de creatura mundi
et de exordio generis humani. et de divisione
terre. de confusione linguarum. de descensione

usque ad egyptum scribitur hebreorum. Patet exodus cum .x. plagis, cum decalogo, cum misticis diuinisque preceptis. In promptu est leuiticus liber in quo singula sacrificia, immo singule pene sillabe, et uestes aaron et totus ordo leuiticus spirant celestia secreta. Numeri uero nonne totius arismetice et prophetie balaam et .xl.ii. mansionum per heremum misteria continentur? Deuteronomium quoque secunda lex et euangelice legis prefiguratio nonne sic ea habet que priora sunt ut tamen noua sint omnia de ueteribus? Huc usque moyses, huc usque idem pentateucus, quibus .v. uerbis loqui se uelle apostolus in ecclesia gloriatur. Iob exemplar patientie que non misteria suo sermone complectitur? Prosa incipit, uersu labitur, pedestri sermone finitur omnesque leges dialectice propositione, assumptione, confirmatione, conclusione determinat. Singula in eo uerba plena sunt sensibus et ut de ceteris sileam resurrectionem corporum sic prophetat ut nullus de ea uel manifestius uel cautius scripserit. Scio inquit quod redemptor meus uiuit et in nouissimo die de terra resurrecturus sum, et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea uidebo deum saluatorem meum. Quem uisurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Veniam ad iesum naue qui typum domini non solum in gestis uerum etiam in nomine prefert. Transit iordanem, hostium regna subuertit, diuidit terram uictori populo et per singulas urbes uiculos montes flumina torrentes atque confinia ecclesie celestisque ierusalem spiritualia regna describit. In iudicum libro quot principes populi tot figure sunt. Ruth moabitis ysaie explet uaticinium dicentis: Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie syon. Samuel in hely mortuo et in occisione saul ueterem legem abolitam. Porro in sadoch atque dauid noui sacerdotii nouique imperii sacramenta testatur. Malachim id est tercius et quartus regum liber a salomone usque ad iechoniam et a ieroboam filio nabath usque ad osee qui ductus est in assyrios regnum iuda et regnum describit israel. Si hystoriam respicias uerba simplicia sunt; si in litteris sensum latentem inspexeris ecclesie paucitas et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete in unius uoluminis angustias coartati multo aliud quam sonant in littera prefigurant. Osee crebro nominat effraim, samariam, ioseph, iezrahel et uxorem fornicariam et fornicationis filios et adulteram cubiculo clausam marito multo tempore sedere uiduam et sub ueste lugubri uiri ad se reditum prestolari. Iohel filius fathuel describit terram .xii. tribuum eruca brucho locusta rubigine uastante corruptam et post euersionem prioris populi effusum spiritum sanctum super seruos dei et ancillas, id est super .c.xx. credentium nomina, et effusum in cenaculo syon, qui .c.xx. ab uno usque ad .xv. paulatim et per incrementa surgentes .xv. graduum numerum efficiunt qui in psalterio mistice continentur. Amos pastor et rusticus et ruborum mora distinguens paucis uerbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria et .iiii. scelera damasci, gaze, tyri et ydumee, filiorum amon et moab et in .vii. et .viii. gradu iude et israel? Hic loquitur ad uaccas pingues que sunt in monte samarie et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locuste et stantem dominum super murum litum uel adamantinum et uncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus et famem in terra, non famem panis neque sitim aque, sed audiendi uerbum dei. Abdias qui interpretatur seruus domini personat contra edom sanguineum terrenumque hominem, fratris quoque iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Ionas pulcherrima columba naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam reuocat et sub nomine niniue salutem gentibus nuntiat. Micheas de morasthi coheres christi uastationem annuntiat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percusserit iudicis israel. Naum consolator orbis increpat ciuitatem sanguinum et post euersionem illius loquitur: Ecce super montes pedes euangelizantis et annuntiantis pacem. Abacuch luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem ut christum in cruce contempletur et dicat: Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit, cornua in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias autem speculator et archanorum dei cognitor audit clamorem a porta piscium et eiulatum a secunda et contritionem a collibus; indicit quoque ululatum habitatoribus pile quia conticuit omnis populus chanaan, dispersi sunt uniuersi qui inuoluti erant argento. Aggeus festiuus et letus qui seminauit in lacrimis ut in gaudio meteret destructum templum edificat dominumque patrem inducit loquentem: Adhuc unum modicumque et ego commouebo celum et terram et mare et aridam et mouebo omnes gentes et ueniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia iesum uestibus sordidis indutum et lapidem oculorum .vii. candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis, duas quoque oliuas a sinistris lampadis cernit et a dextris, ut post equos nigros, rufos, uarios, albos et dissipatas quadrigas ex effraim et equum de ierusalem pauperem regem uaticinetur et predicet sedentem super pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et uocatione gentium: Non est mihi uoluntas in uobis dicit dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu uestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et

offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam. Ieremiam. Ezechiel. Danielem quis possit intelligere vel exponere? quorum primus non prophetiam videtur michi texere sed evangelium. Secundus virgam nuceam et ollam accensam a facie aquilonis, et pardum spoliatum suis coloribus, et quadruplex diversis metris nectit alphabetum. Tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus involuta, ut apud hebreos ipse partes cum exordio geneseos ante annos xxx non legantur. Quartus vero qui et extremus inter iiii prophetas temporum conscius et totius mundi philosophus lapidem percisum de monte sine manibus et regna omnia subvertentem claro sermone pronuntiat. David symonides noster, pyndarus et alcheus, flaccus quoque catullus atque serenus, Christum lyra personat et in decacordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domini mores corrigit, naturam docet, ecclesiam iungit et Christum, sanctarumque nuptiarum dulce canit epythalamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo, et interfecto aman qui interpretatur iniquitas partes convivii et diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon liber instrumenti veteris epithome tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare se ipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse in regum libris tanguntur historie, et innumerabiles explicantur evangelii questiones. Esdras et Neemias adiutor videlicet et consolator a domino in uno volumine artantur, instaurant templum, muros extruunt civitatis, omnisque illa turba populi redeuntis in patriam, et descriptio sacerdotum levitarum israelis proselitorum, atque per singulas familias murorum et turrium opera divisa aliud in cortice preferunt aliud in medulla retinent. Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole, et tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum quid nosse quid cupere debeamus, ut et nos quoque possimus dicere: Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum illud socraticum impletur in nobis: hoc tantum scio quod nescio. Pangam et novum breviter testamentum. Matheus, Marcus, Lucas et Iohannes quadriga domini. Et verum cherubin quod interpretatur scientie multitudo, per totum corpus oculati sunt, scintille emicant, discurrunt fulgura, pedes habent rectos et in sublime tendentes, terga pennata et undique volantia. Tenent se mutuo sibique perplexi sunt, quasi rota in rotam volvuntur, et pergunt quocumque eos flatus spiritus sancti duxerit. Paulus apostolus ad vii scribit ecclesias. Octavam enim ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Thimotheum instruit ac tytum, philemonem pro fugitivo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto quam pauca scribere. Actus apostolorum

nudam quidem videntur sonare hystoriam et nascentis ecclesie infantiam texere. Sed si noverimus scriptorem eorum lucam esse medicum cuius laus est in evangelio, animadvertimus pariter omnia verba illius anime languentis esse medicinam. Iacobus. Petrus. Iohannes. Iudas. vii epistolas ediderunt tam misticas quam succinctas, et breves pariter ac longas: breves in verbis, longas in sententiis, ut rarus sit qui non in earum locutionum discutiat. Apocalipsis Iohannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi, et pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentie. Oro te frater karissime inter hec vivere, ista meditari, nichil aliud nosse, nichil aliud querere. Nonne videtur tibi iam hic in terris regni celestis habitaculum? Nolo ut offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum, que vel vitio interpretum vel de industria sic prolate sunt ut rusticam contionem facilius instruerent, et in una eademque sententia aliter doctus aliter sentiret indoctus. Non sum tam petulans et hebes ut hec me nosse pollicear, et eorum fructus capere in terra quorum radices in celo fixe sunt. Sed velle fateor. Sedenti me profiteor. Magistrum renuens comitem spondeo. Petenti datur, pulsanti aperitur, querens invenit. Discamus in terris quorum scientia nobis perseveret in celo. Obvius te manibus excipiam, et ut inepte aliquid ac de emergore tumiditate effundam quicquid quesieris tecum scire conabor. Habes hic amantissimum fratrem eusebium qui litterarum tuarum in gratiam duplicavit referens honestatem morum tuorum, contemptum seculi, fidem amicicie, amorem Christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem etiam absque illo ipsa epistola preferebat. Festina queso te, et herenti in salo navicule funem magis precide quam solve. Nemo renuntiaturus seculo bene potest vendere que contempsit ut venderet. Quicquid in sumptum de tuo tuleris pro lucro computa. Antiquum dictum est: avaro deest tam quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus diviciarum est. Infidelis autem et obolo indiget. Sic vivamus quasi nichil habentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus divitie christianorum sunt. Si habes in potestate rem tuam vende. Si non habes proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retractans et diem de die trahens caute et pedetemtim tuas possessiunculas vendideris, non habet Christus unde pauperes suos. Totum deo dedit qui se optulit. Apostoli tantum navem et retia reliquerunt. Vidua duo era misit in gazophilacium et prefertur cresi divitiis. Facile contempnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.

Explicit prologus.

Item alius [illegible]

Nomen vero fluminis tercii tygris. ipse vadit contra assirios. Fluvius autem quartus ipse est eufrates. Tulit ergo dominus deus hominem et posuit eum in paradiso voluptatis ut operaretur et custodiret illum. Precepitque ei dicens. Ex omni ligno paradisi comede. De ligno autem scientie boni et mali ne comedas. In quocumque enim die comederis ex eo morte morieris. Dixit quoque dominus deus. Non est bonum esse hominem solum. faciamus ei adiutorium simile sibi. Formatis igitur dominus deus de humo cunctis animantibus terre et universis volatilibus celi. adduxit ea ad adam: ut videret quid vocaret ea. Omne enim quod vocavit adam anime viventis ipsum est nomen eius. Appellavitque adam nominibus suis cuncta animantia et universa volatilia celi et omnes bestias terre. Ade vero non inveniebatur adiutor similis eius. Immisit ergo dominus deus soporem in adam. Cumque obdormisset tulit unam de costis eius et replevit carnem pro ea. Et edificavit dominus deus costam quam tulerat de adam in mulierem. et adduxit eam ad adam. Dixitque adam. Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea. Hec vocabitur virago quoniam de viro sumpta est. Quam ob rem relinquet homo patrem suum et matrem suam et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una.

III

Erat autem uterque nudus. adam scilicet et uxor eius. et non erubescebant. Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terre que fecerat dominus deus. Qui dixit ad mulierem. Cur precepit vobis deus ut non comederetis de omni ligno paradisi? Cui respondit mulier. De fructu lignorum que sunt in paradiso vescemur. De fructu vero ligni quod est in medio paradisi precepit nobis deus ne comederemus et ne tangeremus illud ne forte moriamur. Dixit autem serpens ad mulierem. Nequaquam morte moriemini. Scit enim deus quod in quocumque die comederitis ex eo: aperientur oculi vestri et eritis sicut dii scientes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum et pulchrum oculis aspectuque delectabile. Et tulit de fructu illius et comedit. deditque viro suo. qui comedit. Et aperti sunt oculi amborum. Cumque cognovissent se esse nudos consuerunt folia ficus et fecerunt sibi perizomata. Et cum audissent vocem domini dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem abscondit se adam et uxor eius a facie domini dei in medio ligni paradisi. Vocavitque dominus deus adam et dixit ei. Ubi es? Qui ait. Vocem tuam domine audivi in paradiso et timui eo quod nudus essem. et abscondi me. Cui dixit. Quis enim indicavit tibi quod nudus esses. nisi quod ex ligno de quo preceperam tibi ne comederes comedisti? Dixitque adam. Mulier quam dedisti michi sociam. dedit michi de ligno et comedi. Et dixit dominus deus ad mulierem. Quare hoc fecisti? Que respondit. Serpens decepit me et comedi. Et ait dominus deus ad serpentem. Quia fecisti hoc maledictus es inter omnia animantia et bestias terre. Super pectus tuum gradieris. et terram comedes omnibus diebus vite tue. Inimicitias ponam inter te et mulierem. et semen tuum et semen illius. ipsa conteret caput tuum et tu insidiaberis calcaneo eius. Mulieri quoque dixit. Multiplicabo erumpnas tuas. et conceptus tuos. In dolore paries et sub viri potestate eris. et ipse dominabitur tui. Ade vero dixit. Quia audisti vocem uxoris tue et comedisti de ligno ex quo preceperam tibi ne comederes. maledicta terra in opere tuo in laboribus comedes eam cunctis diebus vite tue. Spinas et tribulos germinabit tibi. et comedes herbas terre. In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec revertaris in terram de qua sumptus es. quia pulvis es et in pulverem reverteris. Et vocavit adam nomen uxoris sue evam eo quod mater esset cunctorum viventium. Fecit quoque dominus deus ade et uxori eius tunicas pelliceas. et induit eos et ait. Ecce adam factus est quasi unus ex nobis sciens bonum et malum. Nunc ergo ne forte mittat manum suam et sumat et de ligno vite. et comedat et vivat in eternum. Et emisit eum dominus deus de paradiso voluptatis ut operaretur terram de qua sumptus est. eiecitque adam et collocavit ante paradisum voluptatis cherubin et flammeum gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vite.

IIII

Adam vero cognovit evam uxorem suam que concepit et peperit caym dicens. Possedi hominem per deum. Rursumque peperit fratrem eius abel. Fuit autem abel pastor ovium et caym agricola. Factum est autem post multos dies ut offerret caym de fructibus terre munera domino. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui et de adipibus eorum. Et respexit dominus ad abel et ad munera eius. Ad caym vero et ad munera illius non respexit. Iratusque est caym vehementer et concidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum. Quare iratus es et cur concidit facies tua? Nonne si bene egeris recipies? Sin autem male statim in foribus peccatum aderit. Sed sub te erit appetitus eius. et tu dominaberis illius. Dixitque caym ad abel fratrem suum. Egrediamur foras. Cumque essent in agro consurrexit caym adversus abel fratrem suum: et interfecit eum. Et ait dominus ad caym. Ubi est abel frater tuus? Qui respondit. Nescio. Numquid custos fratris mei sum ego? Dixitque ad eum. Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram que aperuit os suum et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris eam non dabit tibi fructus suos. Vagus et profugus eris super terram omnibus diebus vite tue. Dixitque caym ad dominum. Maior est iniquitas mea quam ut veniam merear. Ecce eicis me hodie a facie terre. et a facie tua abscondar. et ero vagus et profugus in terra. Omnis igitur qui invenerit me occidet me. Dixitque ei dominus. Nequaquam fiet ita. Sed omnis qui occiderit caym septuplum punietur. Posuitque dominus caym signum ut non eum interficeret omnis qui invenisset eum. Egressusque caym a facie do

rium habitavit in terra profugus ad orientalem plagam eden. Cognovit autem cayn uxorem suam que concepit et peperit enoch. Et edificavit civitatem vocavitque nomen eius ex nomine filii sui enoch. Porro enoch genuit yrad. et yrad genuit maviahel. et maviahel genuit mathusahel. et mathusahel genuit lamech. qui accepit uxores duas. nomen uni ada. et nomen alteri sella. Genuitque ada iobel. qui fuit pater habitantium in tentoriis atque pastorum. Et nomen fratris eius iubal. Ipse fuit pater canentium cythara et organo. Sella quoque genuit tubalcain. qui fuit malleator et faber in cuncta opera eris et ferri. Soror vero tubalcain noema. Dixitque lamech uxoribus suis ade et selle. Audite vocem meam uxores lamech. Auscultate sermonem meum quoniam occidi virum in vulnus meum. et adolescentulum in livorem meum. Septuplum ultio dabitur de cain. de lamech vero septuagesies septies.

Cognovit quoque adhuc adam uxorem suam et peperit filium. vocavitque nomen eius seth dicens. Posuit michi deus semen aliud pro abel quem occidit cain. Sed et seth natus est filius quem vocavit enos. Iste cepit invocare nomen domini.

V

Hic est liber generationis adam. In die qua creavit deus hominem ad similitudinem dei fecit illum. masculum et feminam creavit eos. et benedixit illis. Et vocavit nomen eorum adam in die qua creati sunt. Vixit autem adam .c.xxx. annis. et genuit filium ad ymaginem et similitudinem suam. vocavitque nomen eius seth. Et facti sunt dies adam postquam genuit seth. dccc. anni. genuitque filios et filias. Et factum est omne tempus quo vixit adam anni dcccc.xxx. et mortuus est. Vixit quoque seth .c.v. annis. et genuit enos. Vixitque seth postquam genuit enos. dccc.vii. annis. genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies seth. dcccc.xii. anni. et mortuus est. Vixit vero enos .xc. annis et genuit cainam. Post cuius ortum vixit dccc.xv. annis. et genuit filios et filias. Factique sunt omnes dies enos. dcccc.v. anni. et mortuus est. Vixit quoque chanaan .lxx. annis et genuit malalehel. Et vixit caynan postquam genuit malalehel. dccc.xl. annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies caynan. dcccc.x. anni. et mortuus est. Vixit autem malalehel .lx.v. annis. et genuit iareth. Et vixit malalehel postquam genuit iareth. dccc.xxx. annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies malalehel. dccc.xc.v. anni. et mortuus est. Vixitque iareth .c.lx.ii. annis et genuit enoch. Et vixit iareth postquam genuit enoch. dccc. annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies iareth. dcccc.lx.ii. anni. et mortuus est. Porro enoch vixit .lx.v. annis. et genuit mathusalem. Et ambulavit enoch cum deo. Vixitque enoch postquam genuit mathusalem. ccc. annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies enoch. ccc.lx.v. anni. Ambulavitque cum deo et non apparuit quia tulit illum dominus. Vixit quoque mathusalem .c.lxxx.vii. annis. et genuit lamech. Et vixit mathusalem postquam genuit lamech. dcc.lxxx.ii. annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies mathusalem. dcccc.lxix. anni. et mortuus est. Vixit autem lamech .c.lxxx.ii. annis. et genuit filium. vocavitque nomen eius noe dicens. Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit dominus. Vixitque lamech postquam genuit noe. d.xc.v. annis. et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies lamech. dcc.lxx.vii. anni. et mortuus est.

VI

Noe vero cum quingentorum esset annorum genuit sem. et cham. et iaphet. Cumque cepissent homines multiplicari super terram et filias procreassent. videntes filii dei filias hominum quod essent pulchre acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant. Dixitque deus. Non permanebit spiritus meus in homine in eternum quia caro est. eruntque dies illius .c.xx. annorum. Gigantes autem erant super terram in diebus illis. Postquam enim ingressi sunt filii dei ad filias hominum. illeque genuerunt. isti sunt potentes a seculo viri famosi. Videns autem deus quod multa malitia hominum esset in terra. et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore. penituit eum quod hominem fecisset in terra. Et precavens in futurum et tactus dolore cordis intrinsecus. Delebo inquit hominem quem creavi a facie terre. ab homine usque ad animantia. a reptili usque ad volucres celi. penitet enim me fecisse eos. Noe vero invenit gratiam coram deo. Hee generationes noe. Noe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis. cum deo ambulavit et genuit tres filios. sem. cham. et iaphet. Corrupta est autem terra coram deo. et repleta est iniquitate. Cumque vidisset deus terram esse corruptam. omnis quippe caro corruperat viam suam super terram. dixit ad noe. Finis universe carnis venit coram me. Repleta est terra iniquitate a facie eorum et ego disperdam eos cum terra. Fac tibi archam de lignis levigatis. mansiunculas in archa facies. et bitumine linies intrinsecus et extrinsecus. Et sic facies eam. ccc. cubitorum erit longitudo arche. l. cubitorum latitudo. et xxx. cubitorum altitudo illius. Fenestram in archa facies. et in cubito consummabis summitatem eius. Ostium autem arche pones ex latere deorsum. Cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego adducam diluvii aquas super terram ut interficiam omnem carnem in qua spiritus vite est subter celum. Universa que in terra sunt consumentur. Ponamque fedus meum tecum et ingredieris archam tu et filii tui. uxor tua et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cunctis animantibus universe carnis bina induces in archam. ut vivant tecum masculini sexus et feminini. De volucribus iuxta genus suum. et de iumentis in genere suo. et ex omni reptili terre secundum genus suum. Bina de omnibus ingredientur tecum ut possint vivere. Tolles igitur tecum ex omnibus escis que mandi possunt.

VII

7 ꝯportabis a͞p te. 7 erunt tam͞ ꝗ͞m illis inci
bum. Fecit ergo noe omnia que preceperat illi dn͞s. Dixit
q3 dn͞s ad eum. Ingredere tu 7 omnis domus tua
i͞ archam. Te eni͞ uidi iustum cora͞ me i͞ genera
tione hac. Ex oib3 aia͞ntib3 mundis tolle sep
tena 7 septena. mascl͞m 7 feminam. De aia͞n
tib3 u͞o no͞ mundis: duo: 7 duo. mascl͞m 7 fe
minam. 7 de uolatilib3 celi septena 7 septena
s3 7 de uolatilib3 celi q͞ sunt munda septena
7 septena: mascl͞m 7 feminam. s3 7 de uoluc͞
b3 inmundis: bina 7 bina: mascl͞m 7 femina͞.
ut saluetur semen sup faciem terre. Adhuc
eni͞ 7 post dies. vii. ego pluam sr͞ t͞ram. xl. di
eb3 7. xl. noctib3. Et delebo omne͞ subam ꝗ͞m
feci de supficie t͞re. Fecit ergo noe oi͞a q͞ ma͞
dauerat ei dn͞s. Eratq3. dc. annor͞ qn͞ diluuiu͞
aq͞ inundauerunt sr͞ t͞ram. Et ingressus ͤ noe
7 filii eius. uxor illius. 7 uxores filior͞ eius c͞ eo
i͞ archam ꝓp aquas diluuii. Ex aia͞ntib3 q͞q3
mundis 7 inmundis 7 de uolucrib3 iux͞ genus
suum. 7 ex omi͞ qd͞ mouetur sr͞ t͞ram duo 7 ii.
ingressi sunt ad noe i͞ archam masculus 7 fe
mina sic͞ preceperat dn͞s noe. Cumq3 transissent
vii. dies aque diluuii inundauerunt sup t͞ram.
Anno. dc. uite noe mse͞ scd͞o. xvii. die mensis
rupti sunt omnes fontes abyssi magne. 7 cata
racte celi aperte sunt 7 fca͞ ͤ pluuia sup t͞ram
xl. dieb3 7. xl. noctib3. In articulo diei illius
ingressus ͤ noe. Sem. cham. 7 iaphet filii ei͞
uxor illi͞ 7 uxores filior͞ eius c͞ eo in archam. Ip
si 7 omne aia͞l scd͞m genus suu͞. 7 omne qd͞ moue
tur sup t͞ram in genere suo. cunctumq3 uola
tile scd͞m genus suum. Uniu͞se aues. omnesq3 uo
lucres ingresse sunt ad noe i͞ archam. Bina: et
bina ex omni carne i͞ qua erat sps͞ uite. 7 que
ingressa sunt i͞ archam masculus 7 femina ex
omni carne introierunt sic͞ preceperat ei ds͞. Et in
clusit eum dn͞s deforis. factumq3 ͤ diluuium. xl.
dieb3 sup t͞ram. 7 multiplicate sunt aque 7 le
uauerunt archam in sublime a t͞ra. Uehement͞
eni͞ inundauerunt 7 omni͞a repleuerunt i͞ sup fici
e terre. Porro archa ferebatur sup aquas 7 aq͞
ꝑualuerunt nimis sup t͞ram. opertiq3 sunt oms͞
montes excelsi sub uniu͞so celo. xv. cubitis al
tior fuit aqua sup montes quos operuerat.
consumptaq3 ͤ omnis caro que mouebatur sr͞
t͞ram. uolucrum. aia͞ntium. bestiar͞. omniu͞q3
reptilium que reptant sup t͞ram. uniuersi
homines 7 cuncta i͞ quib3 spi͞ui͞ta͞lis uite ͤ in
terra mortua sunt. 7 deleuit omnem subam
q͞ erat sup t͞ram: ab homine usq3 ad pecus
tam reptile q͞m uolucres celi 7 deleta sunt de
terra. Remansit au͞ noe solus 7 qui c͞ eo erant
i͞ archa. optinueruntq3 aq͞ terras. c. l. dieb3.

VIII

Recordatus au͞ dn͞s noe cunctor͞ aia͞ntiu͞ 7 oi͞u͞
iumentor͞ que erant c͞ eo i͞ archa. Adduxit
spm͞ sup t͞ram. 7 inminute sunt aque. 7 clau
si sunt fontes abyssi. 7 cataracte celi. 7 prohi
bite sunt pluuie de celo. Reu͞seq3 sunt aque
de terra euntes 7 redeuntes 7 ceperunt minui

p͞. c. l. dies. Requieuitq3 archa mse͞. vii. xx. vii.
die mn͞sis sup montes armenie. At u͞o aq͞ ibant
7 decrescebant usq3 ad. x. mn͞sem. Decimo enim
mse͞ prima die mn͞sis apparuerunt cacumina mo͞
tium. Cumq3 transissent. xl. dies aperiens noe
fenestram arche q͞m fecerat dimisit coruu͞
qui egrediebatur 7 non reuertebatur donec
siccarentur aque sup t͞ram. Emisit q͞q3 colum
bam post eu͞ ut uideret si ia͞ cessassent aq͞
sup t͞ram. Que c͞ no͞ inuenisset ubi requiesceret
pes eius reu͞sa ͤ ad eum i͞ archam. Aq͞ eni͞
erant sup uniu͞sam t͞ram. extenditq3 manu͞
7 apprehensam intulit i͞ archam. Expectatis au͞
ultra. vii. dieb3 aliis rursum dimisit colu͞
bam ex archa. At illa uenit ad eum ad ues
peram portans ramum oliue uirentib3 foli
is i͞ ore suo. Intellexit ergo noe q͞ cessassent
aque sup t͞ram. expectauit q͞ nichominu͞
vii. alios dies. 7 emisit columbam q͞ non ͤ re
uersa ultra ad eum. Igitur. dc. primo a͞no
uite noe primo mse͞. prima die mn͞sis inminu
te sunt aque sup t͞ram. 7 aperiens noe tectu͞
arche aspexit uiditq3 qd͞ exsiccata ee͞t sup fici
es terre mense scd͞o. vii. 7. xx. die mensis arefa
cta ͤ terra. Locutus ͤ au͞ ds͞ ad noe dicens. E
gredere de archa tu 7 uxor tua. filii tui 7 uxores
filior͞ tuor͞ tec͞. cuncta aia͞ntia que sunt a͞p
te ex omni carne. tam in uolatilib3 q͞m in be
stiis 7 uniu͞sis reptilib3 que reptant sr͞ t͞ra͞.
educ tec͞ 7 ingredimini sr͞ t͞ram. crescite et
multiplicamini sup eam. Egressus ͤ ergo
noe 7 filii eius. uxor illius 7 uxores filior͞ ei͞
c͞ eo. s3 7 omnia animantia. iumenta 7 reptilia
que reptant sup t͞ram scd͞m genus suum de
archa egressa sunt. Edificauit au͞ noe altare
domino 7 tollens de cunctis pecorib3 7 uoluc͞
b3 mundis optulit holocausta sup altare.
Odoratusq3 ͤ dn͞s odorem suauitatis 7 ait ad
eum. Nequaq͞m ultra maledicam terre ꝓpter
homines. Sensus enim 7 cogitatio humani
cordis in malum prona sunt ab adolescen
tia sua. Non igitur ultra ꝑcutiam omne͞ aia͞3 uiuentem.
aia͞ntem sic͞ feci cunctis dieb3 terre. sementis
7 messis. frigus 7 estus. estas 7 hyemps. nox
7 dies. no͞ requiescent. Benedixitq3 ds͞ noe:

IX

7 filiis eius. 7 dixit ad eos. Crescite 7 multipli
camini 7 implete t͞ram. Et t͞ror u͞r ac tremor
sit sup cuncta animalia t͞re. 7 sup oms͞ uolu
cres celi c͞ uniu͞sis que mouentur i͞ terra. oms͞
pisces maris manui u͞re traditi sunt. 7 omne
qd͞ mouetur 7 uiuit erit uobis i͞ cibum q͞si
olera uirentia tradidi uobis omnia excepto
qd͞ carnem c͞ sanguine no͞ comedetis. Sang
uinem enim animar͞ u͞rar͞ requiram de ma
nu cunctar͞ bestiar͞ 7 de manu hoi͞s. de ma
nu uiri 7 fr͞is eius requiram aia͞m hoi͞s. Qui
cu͞q3 effuderit humanum sanguinem funde
tur sanguis illius. Ad ymaginem quippe
di͞ fcs͞ ͤ homo. uos au͞ crescite 7 multiplica
mini 7 ingredimini sup t͞ram 7 implete eam.

Hec quoque dixit deus ad noe et ad filios eius cum eo. Ecce ego statuam pactum meum vobiscum et cum semine vestro post vos. Et ad omnem animam viventem que est vobiscum, tam in volucribus quam in iumentis et pecoribus terre cunctis que egressa sunt de archa, et universis bestiis terre. Statuam pactum meum vobiscum. et nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii. neque erit deinceps diluvium dissipans terram. Dixitque deus. Hoc signum federis quod do inter me et vos. et ad omnem animam viventem que est vobiscum in generationes sempiternas. Arcum meum ponam in nubibus. et erit signum federis inter me et inter terram. Cumque obduxero nubibus celum: apparebit arcus meus in nubibus. et recordabor federis mei vobiscum et cum omni anima vivente que carnem vegetat. et non erunt ultra aque diluvii ad delendam universam carnem. Eritque arcus meus in nubibus et videbo illum. et recordabor federis sempiterni quod pactum est inter deum et omnem animam viventem universe carnis que est super terram. Dixitque deus ad noe. Hoc erit signum federis quod constitui inter me et omnem carnem super terram.

quod pepigi

Erant ergo filii noe qui egressi sunt de archa. sem. cham. et iaphet. Porro cham ipse est pater chanaan. Tres isti sunt filii noe et ab his disseminatum est omne hominum genus super universam terram. Cepitque noe vir agricola exercere terram et plantavit vineam. bibensque vinum inebriatus est et nudatus in tabernaculo suo. Quod cum vidisset cham pater chanaan verenda scilicet patris sui esse nudata nuntiavit fratribus suis duobus foras. At vero sem et iaphet pallium inposuerunt in humeris suis. Et incedentes retrorsum operuerunt verenda patris sui. faciesque eorum averse erant. et patris virilia non viderunt. Evigilans autem noe ex vino cum didicisset que fecerat ei filius suus minor ait. Maledictus chanaan servus servorum erit fratribus suis. Dixitque. Benedictus dominus deus sem. Sit chanaan servus eius. Dilatet deus iaphet. et habitet in tabernaculis sem. Sit chanaan servus eius.

puer

X

Vixit autem noe post diluvium. ccc. l. annis. Et impleti sunt omnes dies eius. dcccc. l. annorum et mortuus est. Hee generationes filiorum noe. Sem. cham. et iafeth. natique sunt eis filii post diluvium. Filii iaphet gomer. et magog. et madai. iavan et thubal et mosoch. et thiras. Porro filii gomer aschenez. riphat et thogorma. Filii autem iavan helisa et tharsis. cethim et dodanim. Ab his divise sunt insule gentium in regionibus suis. unusquisque secundum linguam et familias in nationibus suis. Filii autem cham. chus et mesraim. et phut. et chanaan. Filii autem chus saba et evila. et sabatha et regma. et sabathaca. Filii regma saba et dadan. Porro chus genuit nemroth. ipse cepit esse potens in terra. et erat robustus venator coram domino. Fuit autem principium regni eius babilon. et arach. et achad et chalanne in terra sennaar. De terra illa egressus est assur. et edificavit niniven. et plateas civitatis. et chale. Resen quoque inter niniven et chale. hec civitas magna. At vero mesraim genuit ludim. et anamim et laabim. nepthuim. et phetrusim. et casluim. de quibus egressi sunt philistiim et capthurim. Chanaan autem genuit sidonem primogenitum suum. etheum. et iebuseum. et amorreum. et gergeseum et eveum et aracheum. sineum. et aradium. samaritem et amatheum. et post hos disseminati sunt populi chananeorum. Factique sunt termini chanaan venientibus a sydone gerara usque gazam. donec ingrediaris sodomam et gomorram et adamam et seboim usque lesa. Hii filii cham in cognationibus et linguis et generationibus suis. terrisque et gentibus suis. De sem quoque nati sunt patre omnium filiorum heber: fratre iaphet maiore. Filii sem. elam. et assur. et arphaxath et lud et aram. Filii aram: us. et hul. et gether. et mes. At vero arphaxath genuit sala de quo ortus est heber. Natique sunt heber filii duo. nomen uni faleg. eo quod in diebus eius divisa sit terra. Et nomen fratris eius iectan. Qui iectan genuit helmodad. et saleph. et asermoth. iare. et aduram. et uzal. et decla. et ebal. et abimahel. saba. et ophir. et evila et iobab. Omnes isti filii iectan. Et facta est habitatio eorum de messa pergentibus usque sephar montem orientalem. Isti filii sem secundum cognationes et linguas et regiones in gentibus suis. Hee familie noe iuxta populos suos et nationes. Ab his divise sunt gentes in terra post diluvium.

XI

Erat autem terra labii unius et sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de oriente invenerunt campum in terra sennaar. et habitaverunt in eo. Dixitque alter ad proximum suum. Venite faciamus lateres et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis. et bitumen pro cemento. et dixerunt. Venite faciamus nobis civitatem et turrim cuius culmen pertingat in celum. et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras. Descendit autem dominus ut videret civitatem et turrim quam edificabant filii adam. Et dixit. Ecce unus est populus. et unum labium omnibus. ceperuntque hoc facere nec desisterunt a cogitationibus suis donec eas opere compleant. Venite igitur descendamus. et confundamus ibi linguam eorum. ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos dominus ex illo loco in universas terras. et cessaverunt edificare civitatem. et idcirco vocatum est nomen eius babel. quia ibi confusum est labium universe terre. Et inde dispersit eos dominus super faciem cunctarum regionum. Hee sunt generationes sem. Sem centum erat annorum quando genuit arphaxat biennio post diluvium. Vixitque sem postquam genuit arphaxat. d. annis. et genuit filios et filias. Porro arphaxath vixit. xxxv. annis. et genuit sale. Vixitque arphaxat postquam genuit sale. ccc. tribus annis. et genuit filios et filias. Sale quoque vixit. xxx. annis et genuit

heber. Vixitque sale postquam genuit heber, cccc.iii. annis, et genuit filios et filias. Vixit autem heber xxx.iiii. annis, et genuit faleg. Et vixit heber postquam genuit faleg, cccc.xxx. annis, et genuit filios et filias. Vixitque faleg xxx. annis, et genuit reu. Vixitque faleg postquam genuit reu, cc.ix. annis, et genuit filios et filias. Vixit autem reu xxx.ii. annis, et genuit sarug. Vixitque reu postquam genuit sarug, cc.vii. annis, et genuit filios et filias. Vixit vero sarug xxx. annis, et genuit nachor. Vixitque sarug postquam genuit nachor, cc. annis, et genuit filios et filias. Vixit autem nachor xx.ix. annis, et genuit thare. Vixitque nachor postquam genuit thare, c.ix. annis, et genuit filios et filias. Vixitque thare lxx. annis, et genuit abram, et nachor, et aran. Hee sunt autem generationes thare. Thare genuit abram, et nachor et aran. Porro aran genuit loth. Mortuusque est aran ante thare patrem suum in terra nativitatis sue in hur caldeorum. Duxerunt autem abram et nachor uxores. Nomen uxoris abram sarai, et nomen uxoris nachor melcha filia aran patris melche et patris telche. Erat autem sarai sterilis nec habebat liberos. Tulit itaque thare abram filium suum, et loth filium aran filium filii sui, et sarai nurum suam uxorem abram filii sui, et eduxit eos de hur caldeorum ut iret in terram chanaan. Veneruntque usque aran, et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies thare cc.v. annorum, et mortuus est in aran.

XII

Dixit autem dominus ad abram: Egredere de terra tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui, et veni in terram quam monstrabo tibi. Faciamque te in gentem magnam, et benedicam tibi, et magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. Benedicam benedicentibus tibi, et maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur universe cognationes terre. Egressus est itaque abram sicut preceperat ei dominus, et ivit cum eo loth. lxx.v. annorum erat abram cum egrederetur de aran. Tulitque sarai uxorem suam, et loth filium fratris sui, universamque substantiam quam possederant, et animas quas fecerant in aran. Et egressi sunt ut irent in terram chanaan. Cumque venissent in eam, pertransivit abram terram usque ad locum sychem, et usque ad convallem illustrem. Chananeus autem tunc erat in terra. Apparuitque dominus abram, et dixit ei: Semini tuo dabo terram hanc. Qui edificavit ibi altare domino qui apparuerat ei. Et inde transgrediens ad montem qui erat contra orientem bethel, tetendit ibi tabernaculum suum, ab occidente habens bethel, et ab oriente hai. Edificavit quoque ibi altare domino, et invocavit nomen eius. Perrexitque abram vadens et ultra progrediens ad meridiem. Facta est autem fames in terra. Descenditque abram in egyptum ut peregrinaretur ibi. Prevaluerat enim fames in terra. Cumque prope esset ut ingrederetur egyptum, dixit sarai uxori sue: Novi quod pulchra sis mulier, et quod cum viderint te egyptii, dicturi sunt: Uxor ipsius est; et interficient me, et te reservabunt. Dic ergo obsecro te quod soror mea sis, ut bene sit mihi propter te, et vivat anima mea ob gratiam tui. Cum itaque ingressus esset abram egyptum, viderunt egyptii mulierem quod pulcra esset nimis. Et nuntiaverunt principes pharaoni, et laudaverunt eam apud illum. Et sublata est mulier in domum pharaonis. Abram vero bene usi sunt propter illam. Fueruntque ei oves et boves, et asini, et servi, et famule, et asine, et cameli. Flagellavit autem dominus pharaonem plagis maximis, et domum eius propter sarai uxorem abram. Vocavitque pharao abram et dixit ei: Quidnam est quod fecisti mihi? Quare non indicasti mihi quod uxor tua esset? Quam ob causam dixisti sororem tuam esse, ut tollerem eam mihi in uxorem? Nunc igitur ecce coniunx tua, accipe eam et vade. Precepitque pharao super abram viris, et deduxerunt eum et uxorem illius, et omnia que habebat.

XIII

Ascendit autem abram de egypto, ipse et uxor eius, et omnia que habebat, et loth cum eo, ad australem plagam. Erat autem dives valde in possessione argenti et auri. Reversusque est per iter quo venerat a meridie in bethel, usque ad locum ubi prius tabernaculum fixerat inter bethel et hai, in loco altaris quod fecerat prius, et invocavit ibi nomen domini. Sed et loth qui erat cum abram, fuerunt greges ovium, et armenta, et tabernacula. Nec poterat eos capere terra ut habitarent simul. Erat quippe substantia eorum multa, et non quibant habitare communiter. Unde et facta est rixa inter pastores gregum abram et loth. Eo autem tempore chananeus et pherezeus habitabant in terra illa. Dixit autem abram ad loth: Ne queso sit iurgium inter me et te, et inter pastores meos et pastores tuos. Fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est. Recede a me obsecro. Si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo. Si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam. Elevatis itaque loth oculis, vidit omnem circa regionem iordanis, que universa irrigabatur antequam subverteret dominus sodomam et gomorram, sicut paradisus domini, et sicut egyptus venientibus in segor. Elegitque sibi loth regionem circa iordanem, et recessit ab oriente. Divisique sunt alterutrum a fratre suo. Abram vero habitavit in terra chanaan. Loth moratus est in oppidis que erant circa iordanem, et habitavit in sodomis. Homines autem sodomite erant pessimi et peccatores coram domino nimis. Dixitque dominus ad abram, postquam divisus est loth ab eo: Leva oculos tuos, et vide a loco in quo nunc es ad aquilonem et ad meridiem, ad orientem et ad occidentem. Omnem terram quam conspicis, tibi dabo et semini tuo usque in sempiternum. Faciamque semen tuum sicut pulverem terre. Si quis potest hominum numerare pulverem, semen quoque tuum numerare poterit. Surge et perambula terram in longitudine et in latitudine sua, quia tibi daturus sum eam. Movens igitur abram tabernaculum suum, venit et habitavit iuxta convallem mambre, que est in hebron. Edificavitque ibi altare domino.

XIIII

Factum est autem in illo tempore ut amraphel rex sennaar, et arioch rex ponti, et chodorlaomor rex

elamitarum et thadal rex gentium inierunt bellum contra bara regem sodomorum et contra bersa regem gomorre et contra sennaab regem adame et contra semeber regem seboim contraque regem bale ipsa est segor. Omnes hi convenerunt in vallem silvestrem que nunc est mare salis. xii. enim annis servierunt chodorlaomor et xiii. anno recesserunt ab eo. Igitur anno xiiii. venit chodorlaomor et reges qui erant cum eo percusseruntque raphaim in astaroth carnaim et zuzim cum eis et emim in save chariathaim et chorreos in montibus seir usque ad campestria pharan que est in solitudine. Reversique sunt et venerunt ad fontem mesfath ipsa est cades et percusserunt omnem regionem amalechitarum et amorreorum qui habitabat in asasonthamar. Et egressi sunt rex sodomorum et rex gomorre rexque adame et rex seboim necnon et rex bale que est segor. Et direxerunt aciem contra eos in valle silvestri scilicet adversum chodorlaomor regem elamitarum et thadal regem gentium et amraphel regem sennaar et arioth regem ponti. iiii. reges adversus v. Vallis autem silvestris habebat puteos multos bituminis. Itaque rex sodomorum et gomorre terga verterunt ceciderunque ibi. Et qui remanserunt fugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substantiam sodomorum et gomorre et universa que ad cibum pertinent et abierunt necnon et loth et substantiam eius filium fratris abram qui habitabat in sodomis. Et ecce unus qui evaserat nuntiavit abram hebreo qui habitabat in convalle mambre amorrei fratris eschol et fratris aner. Hii enim pepigerant fedus cum abram. Quod cum audisset abram captum videlicet loth fratrem suum numeravit expeditos vernaculos suos ccc. x. et viii. et persecutus est eos usque dan. Et divisis sociis irruit super eos nocte percussitque eos et persecutus est usque hoba que est ad levam damasci. Reduxitque omnem substantiam et loth fratrem suum cum substantia illius mulieres quoque et populum. Egressus est autem rex sodomorum in occursum eius postquam reversus est a cede chodorlaomor et regum qui cum eo erant in valle save que est vallis regis. At vero melchisedech rex salem proferens panem et vinum erat enim sacerdos dei altissimi benedixit ei et ait. Benedictus abram deo excelso qui creavit celum et terram. Et benedictus deus excelsus quo protegente hostes in manibus tuis traditi sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da michi animas cetera tolle tibi. Qui respondit. Levo manum meam ad dominum deum excelsum possessorem celi et terre quod a filo subtegminis usque ad corrigiam caligie non accipiam ex omnibus que tua sunt ne dicas. ego ditavi abram. exceptis his que comederunt iuvenes et partibus virorum qui venerunt mecum aner. eschol et mambre. isti accipient partes suas.

XV

His ita transactis factus est sermo domini ad abram per visionem dicens. Noli timere abram. Ego protector tuus sum et merces tua magna nimis. Dixitque abram. Domine deus quid dabis michi? Ego vadam absque liberis et filius procuratoris domus mee iste damascus eliezer. Addiditque abram. Michi autem non dedisti semen. Et ecce vernaculus meus heres meus erit. Statimque sermo domini factus est ad eum dicens. Non erit hic heres tuus. sed qui egredietur de utero tuo ipsum habebis heredem. Eduxitque eum foras et ait illi. Suspice celum et numera stellas si potes. Et dixit ei. Sic erit semen tuum. Credidit abram deo et reputatum est illi ad iusticiam. Dixitque ad eum. Ego dominus qui eduxi te de ur caldeorum ut darem tibi terram istam et possideres eam. At ille ait. Domine deus unde scire possum quod possessurus sim eam? Et respondens dominus. Sume inquit michi vaccam triennem et capram trimam. et arietem annorum trium. Turturem quoque et columbam. Qui tollens universa hec divisit per medium. et utrasque partes contra se altrinsecus posuit. Aves autem non divisit. Descenderuntque volucres super cadavera et abigebat eas abram. Cumque sol occumberet sopor irruit super abram. et horror magnus et tenebrosus invasit eum. Dictumque est ad eum. Scito prenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua. et subicient eos servituti. et affligent cccc. annis. Verumptamen gentem cui servituri sunt ego iudicabo. Et post hec egredientur cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace sepultus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc. Necdum enim complete sunt iniquitates amorreorum usque ad presens tempus. Cum ergo occubuisset sol facta est caligo tenebrosa et apparuit clibanus fumans. et lampas ignis transiens inter divisiones illas. In die illa pepigit dominus cum abram fedus dicens. Semini tuo dabo terram hanc a fluvio egypti usque ad fluvium eufraten. Cyneos et cenezeos. et cedmoneos. et etheos et pherezeos. raphaim quoque et amorreos et chananeos et gergeseos et iebuseos.

XVI

Igitur sarai uxor abram non genuerat liberos. sed habens ancillam egyptiam nomine agar. dixit marito suo. Ecce conclusit me deus ne parerem. Ingredere ad ancillam meam si forte saltem ex illa suscipiam liberos. Cumque ille acquiesceret deprecationi tulit agar egyptiam ancillam suam post annos x. quam habitare ceperant in terra chanaan. et dedit eam viro suo uxorem. Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns despexit dominam suam. Dixitque sarai ad abram. Inique agis contra me. Ego dedi ancillam meam in sinum tuum. que videns quod conceperit despectui me habet. Iudicet dominus inter me et te. Cui respondens abram: ecce ait ancilla tua in manu tua est. utere ea ut libet. Affligente eam sarai fugam iniit. Cumque invenisset illam angelus domini iuxta fontem aque in solitudine qui est in via sur in deserto dixit ad illam. Agar ancilla sarai unde venis et quo vadis? Que respondit. A facie sarai domine mee ego fugio. Dixitque ei angelus domini. Revertere ad dominam tuam et hu

humiliare sub manu ipsius. Et rursum. Multipli
cans inquit multiplicabo semen tuum, et non
numerabitur pre multitudine. Ac deinceps. Ecce
tu concepisti, et paries filium, vocabisque nomen
eius ysmael, eo quod audierit dominus afflictionem
tuam. Hic erit ferus homo. Manus eius contra omnes,
et manus omnium contra eum. Et e regione universorum
fratrum suorum figet tabernacula. Vocavit autem no
men domini qui loquebatur ad eam. Tu deus
qui vidisti me. Dixit enim profecto hic vidi po
steriora videntis me. Propterea appellavit puteum
illum: puteum viventis et videntis me. Ip
se est inter cades et barath. Peperitque agar abre
filium, qui vocavit nomen eius ysmael.
Octoginta et sex annorum erat quando peperit ei agar
ysmaelem.

XVII

Postquam vero nonaginta et novem annorum
esse ceperat, apparuit ei dominus. Dixitque ad eum. E
go sum dominus deus omnipotens. Ambula coram
me et esto perfectus. Ponamque fedus meum
inter me et te. Et multiplicabo te vehementer
nimis. Cecidit abram pronus in faciem. Dixitque
ei deus. Ego sum, et pactum meum tecum, erisque pater mul
tarum gentium. Nec ultra vocabitur nomen tu
um abram, sed appellaberis abraham. Quia patrem
multarum gentium constitui te. Faciamque te
crescere vehementissime. Et ponam te in gentibus,
regesque ex te egredientur. Et statuam pactum
meum inter me et te, et inter semen tuum post te
in generationibus suis federe sempiterno, ut sim deus
tuus et seminis tui post te. Daboque tibi et semini tu
o terram peregrinationis tue, omnem terram cha
naan in possessionem eternam. Eroque deus eorum.
Dixit iterum deus ad abraham. Et tu ergo custodies
pactum meum, et semen tuum post te in generatio
nibus suis. Hoc est pactum quod observabitis inter me
et vos, et semen tuum post te. Circumcidetur
ex vobis omne masculinum, et circumcidetis
carnem preputii vestri, ut sit in signum federis inter
me et vos. Infans octo dierum circumcidetur in
vobis, omne masculinum in generationibus vestris,
tam vernaculus quam empticius circumcidetur,
et quicumque non fuerit de stirpe vestra. Eritque pactum
meum in carne vestra in fedus eternum. Masculus
cuius preputii caro circumcisa non fuerit, delebi
tur anima illa de populo suo, quia pactum meum
irritum fecit. Dixit quoque deus ad abraham. Sarai
uxorem tuam non vocabis sarai, sed saram, et
benedicam ei, et ex illa dabo tibi filium cui bene
dicturus sum, eritque in nationes, et reges po
pulorum orientur ex eo. Cecidit abraham in fa
ciem suam et risit dicens in corde suo. Putas
ne centenario nascetur filius, et sara nonage
naria pariet? Dixitque ad deum. Utinam ysma
el vivat coram te. Et ait deus ad abraham.
Sara uxor tua pariet tibi filium, vocabisque
nomen eius ysaac, et constituam pactum meum
illi in fedus sempiternum, et semini eius post
eum. Super ysmael quoque exaudivi te. Ecce bene
dicam ei, et augebo et multiplicabo eum valde.
Duodecim duces generabit, et faciam illum in
gentem magnam. Pactum vero meum statuam
ad ysaac quem pariet tibi sara tempore isto in anno al
tero. Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo,
ascendit deus ab abraham. Tulit autem abraham
ysmaelem filium suum et omnes vernaculos do
mus sue, universosque quos emerat, cunctos ma
res ex omnibus viris domus sue. Et circumcidit
carnem preputii eorum statim in ipsa die, sicut precep
at ei deus. Abraham nonaginta erat annorum quando circum
cidit carnem preputii sui. Et ysmael filius eius
tredecim annos impleverat tempore circumcisionis sue.
Eadem die circumcisus est abraham et ysmael filius
eius, et omnes viri domus illius tam vernaculi
quam empticii, et alienigene pariter circumcisi sunt.

XVIII

Apparuit autem ei dominus in convalle mambre seden
ti in ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei.
Cumque elevasset oculos, apparuerunt ei tres vi
ri stantes prope eum. Quos cum vidisset, cucurrit
in occursum eorum de ostio tabernaculi sui, et adoravit
in terram et dixit. Domine si inveni gratiam in oculis tu
is ne transeas servum tuum, sed afferam pau
xillum aque, et laventur pedes vestri, et requiesci
te sub arbore. Ponamque buccellam panis, et con
fortate cor vestrum. Postea transibitis. Idcirco enim
declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt. Fac ut lo
cutus es. Festinavit abraham in tabernaculum ad
saram, dixitque ei. Accelera, tria sata simile
commisce, et fac subcinericios panes. Ipse vero ad
armentum cucurrit. Et tulit inde vitulum tene
rrimum et optimum, deditque puero. Qui festina
vit et coxit illum. Tulitque butyrum et lac et vitu
lum quem coxerat, et posuit coram eis. Ipse vero stabat
iuxta eos sub arbore. Cumque comedissent, dixe
runt ad eum. Ubi est sara uxor tua? Ille respondit. Ecce
in tabernaculo est. Cui dixit. Revertens veniam ad
te tempore isto vita comite, et habebit filium sara
uxor tua. Quo audito sara risit post ostium ta
bernaculi. Erant autem ambo senes provectique etatis,
et desierant sare fieri muliebria. Que risit occul
te dicens. Postquam consenui et dominus meus vetulus
est, voluptati operam dabo? Dixit autem dominus ad abra
ham. Quare risit sara dicens. Num vere paritura
sum anus? Numquid deo est quicquam difficile?
Iuxta condictum revertar ad te hoc eodem tempore vita
comite, et habebit sara filium. Negavit sara
dicens. Non risi, timore perterrita. Dominus autem. Non est
inquit ita, sed risisti. Cum ergo inde surrexissent vi
ri, direxerunt oculos suos contra sodomam, et abra
ham simul gradiebatur deducens eos. Dixitque
dominus. Num celare potero abraham que gestu
rus sum, cum futurus sit in gentem magnam ac
robustissimam, et benedicende sint in eo omnes
nationes terre? Scio enim quod precepturus sit filiis
suis et domui sue post se, ut custodiant viam
domini, et faciant iustitiam et iudicium, ut adducat
dominus propter abraham omnia que locutus est ad eum. Dixit
itaque dominus. Clamor sodomorum et gomorreorum mul
tiplicatus est, et peccatum eorum aggravatum est ni
mis. Descendam et videbo utrum clamorem qui
venit ad me opere compleverint, an non est ita, ut

suam. Converteruntque se inde et abierunt sodomam.
Abraham vero adhuc stabat coram domino. et appro-
pinquans ait. Numquid perdes iustum cum impio? Si fu-
erint l iusti in civitate peribunt simul? Et
non parces loco illi propter l iustos si fuerint in ea?
Absit a te ut rem hanc facias et occidas iustum
cum impio. fiatque iustus sicut impius. non est hoc tuum
qui iudicas omnem terram: nequaquam
facies iudicium. Dixitque dominus ad eum. Si inve-
nero sodomis l iustos in medio civitatis
dimittam omni loco propter eos. Respondens abra-
ham ait. Quia semel cepi loquar ad dominum
meum cum sim cinis et pulvis. Quid si minus
l iustis v fuerint: delebis propter xlv universam
urbem? Et ait. Non delebo si invenero ibi
xlv. Rursumque locutus est ad eum. Si autem
xl inventi fuerint quid facies? Ait. Non percu-
tiam propter xl. Ne quaeso inquit indigneris domine
si loquar. Quid si inventi fuerint ibi xxx? Respon-
dit. Non faciam si invenero ibi xxx. Quia semel
ait cepi loquar ad dominum meum. Quid si inven-
ti fuerint ibi xx? Dixit. Non interficiam propter xx. Ob-
secro inquit ne irascaris domine si loquar adhuc
semel. Quid si inventi fuerint ibi x? Et dixit.
Non delebo propter x. Abiitque dominus postquam cessavit
loqui ad abraham. Et ille reversus est in locum
suum.

XIX

Venerunt que duo angeli sodomam
vespere. sedente loth in foribus civitatis. Qui
cum vidisset surrexit et ivit obviam eis. adoravit-
que pronus in terram: et dixit. Obsecro domini de-
clinate in domum pueri vestri. et manete ibi. Lavate
pedes vestros. et mane proficiscemini in viam vestram.
Qui dixerunt. Minime. sed in platea manebimus.
Compulit illos oppido ut diverterent ad eum. ingres-
sisque domum illius fecit convivium. coxit azima.
et comederunt. Prius autem quam irent cubitum vi-
ri civitatis vallaverunt domum illius a puero usque
ad senem omnis populus simul. vocaverunt-
que loth et dixerunt ei. Ubi sunt viri qui intro-
ierunt ad te nocte? educ eos huc ut cognosca-
mus illos. Egressus ad eos loth post tergum
adcludens ostium ait. Nolite quaeso fratres mei.
nolite malum hoc facere. habeo duas filias
que necdum cognoverunt virum. educam eas
ad vos et abutimini eis sicut vobis placuerit. dummodo
viris istis nichil faciatis mali quia ingressi sunt
sub umbra culminis mei. At illi dixerunt. Re-
cede illuc. Et rursus inquiunt. Ingressus es
ut advena. numquid ut iudices? Te ergo ipsum
magis quam hos affligemus. Vimque faciebant
loth vehementissime. Iamque prope erat ut in-
fringerent fores. Et ecce miserunt manum
viri et introduxerunt ad se loth. clauserunt-
que ostium. et eos qui erant foris percusserunt
cecitate a minimo usque ad maximum. ita
ut ostium invenire non possent. Dixerunt
autem ad loth. Habes hic tuorum quempiam? ge-
nerum aut filios aut filias. omnes qui tui
sunt educ de urbe hac. Delebimus enim locum
istum eo quod increverit clamor eorum coram domino.

qui misit nos ut perdamus illos. Egressus itaque
loth locutus est ad generos suos qui accepturi
erant filias eius. et dixit. Surgite egredi-
mini de loco isto quia delebit dominus civitatem hanc.
Et visus est eis quasi ludens loqui. Cumque esset ma-
ne cogebant eum angeli dicentes. Surge et tol-
le uxorem tuam et duas filias quas habes.
ne et tu pariter pereas in scelere civitatis. Dis-
simulante illo apprehenderunt manum eius
et manum uxoris ac duarum filiarum eius eo quod par-
ceret dominus illi. Et eduxerunt eum. posueruntque
extra civitatem. ibi locuti sunt ad eum dicentes.
Salva animam tuam. noli respicere post tergum
nec stes in omni circa regione. sed in monte sal-
vum te fac. ne et tu simul pereas. Dixitque loth
ad eos. Queso domine mi quia invenit servus tuus
gratiam coram te. et magnificasti misericordiam tuam
quam fecisti mecum ut salvares animam meam
nec possum in monte salvari ne forte appre-
hendat me malum et moriar. Est civitas hec
iuxta ad quam fugere possum parva et salva-
bor in ea. numquid non modica est? et vivet
anima mea. Dixitque ad eum. Ecce etiam in hoc sus-
cepi preces tuas ut non subvertam urbem pro
qua locutus es. Festina et salvare ibi quia non po-
tero quicquam donec ingrediaris illuc. Idcirco
vocatum est nomen urbis illius segor. Sol e-
gressus est super terram et loth ingressus est se-
gor. Igitur dominus pluit super sodomam et go-
morram sulphur et ignem a domino de celo. et
subvertit civitates has. et omnem circa regio-
nem universos habitatores urbium. et cuncta ter-
re virentia. Respiciensque uxor eius post se ver-
sa est in statuam salis. Abraham autem consurgens
mane ubi steterat prius cum domino intuitus est
sodomam et gomorram et universam terram
regionis illius. viditque ascendentem favillam
de terra quasi fornacis fumum. Cum enim sub-
verteret deus civitates regionis illius recorda-
tus est abrahe. et liberavit loth de subversione
urbium in quibus habitaverat. Ascenditque
loth de segor et mansit in monte. Due quoque fi-
lie eius cum eo. timuerat enim manere in
segor. et mansit in spelunca ipse et due filie
eius. Dixitque maior ad minorem. Pater noster
senex est et nullus virorum remansit qui possit
ingredi ad nos iuxta morem universe terre.
Veni inebriemus eum vino dormiamusque
cum eo ut servare possimus ex patre nostro semen.
Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte
illa. et ingressa est maior. dormivitque cum pa-
tre. At ille non sensit nec quando accubuit filia
nec quando surrexit. Altera quoque die dixit ma-
ior ad minorem. Ecce dormivi heri cum patre
meo. Demus ei bibere vinum etiam hac nocte.
et dormies cum illo ut salvemus semen de patre nostro.
Dederuntque et illa nocte patri vinum. Ingressa-
que minor filia dormivit cum eo. et nec tunc qui-
dem sensit quando concubuerit. vel quando illa surrexerit.
Conceperunt ergo due filie loth de patre suo.

peperitque maior filium et vocavit nomen eius Moab. Ipse est pater Moabitarum usque in presentem diem. Minor quoque peperit filium, et vocavit nomen eius Amon, id est filius populi mei. Ipse est pater Amonitarum usque hodie.

XX

Profectus inde Abraham in terram australem habitavit inter Cades et Sur, et peregrinatus est in Geraris. Dixitque de Sara uxore sua: Soror mea est. Misit ergo Abymelech rex Gerare et tulit eam. Venit autem Deus ad Abymelech per sompnium nocte, et ait illi: En morieris propter mulierem quam tulisti; habet enim virum. Abymelech vero non tetigerat eam, et ait: Domine, num gentem ignorantem et iustam interficies? Nonne ipse dixit michi: Soror mea est; et ipsa ait: Frater meus est? In simplicitate cordis mei et munditia manuum mearum feci hoc. Dixitque ad eum Dominus: Et ego scio quod simplici corde feceris; et ideo custodivi te ne peccares in me, et non dimisi ut tangeres eam. Nunc igitur redde (de) uxorem viro suo, quia propheta est; et orabit pro te, et vives. Si autem nolueris reddere, scito quod morieris tu et omnia que tua sunt. Statimque de nocte consurgens Abymelech vocavit omnes servos suos, et locutus est universa verba hec in auribus eorum; timueruntque omnes viri valde. Vocavit autem Abymelech etiam Abraham, et dixit ei: Quid fecisti nobis? Quid peccavimus in te, quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande? Que non debuisti facere fecisti nobis. Rursusque expostulans ait: Quid vidisti ut hoc faceres? Respondit Abraham: Cogitavi mecum dicens: Forsitan non est timor Dei in loco isto, et interficient me propter uxorem meam. Alias autem et vere soror mea est, filia patris mei est, et non filia matris mee; et duxi eam uxorem. Postquam autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam: Hanc misericordiam facies mecum: in omni loco ad quem ingrediemur dicens quod frater tuus sim. Tulit igitur Abimelech oves et boves et servos et ancillas, et dedit Abraham; reddiditque illi Saram uxorem suam, et ait: Terra coram vobis est; ubicumque tibi placuerit habita. Sare autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo; hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, et quocumque perrexeris; mementoque te deprehensam. Orante autem Abraham sanavit Deus Abimelech et uxorem ancillasque eius, et pepererunt. Concluserat enim Deus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abraham.

XXI

Visitavit autem Dominus Saram sicut promiserat, et implevit quod locutus est. Concepitque et peperit filium in senectute sua, tempore quo predixerat ei Deus. Vocavitque Abraham nomen filii sui quem genuit ei Sara Ysaac, et circumcidit eum octavo die, sicut preceperat ei Deus, cum centum esset annorum; hac quippe etate patris natus est Ysaac. Dixitque Sara: Risum fecit michi Deus; quicumque audierit corridebit michi. Rursumque ait: Quis auditurum crederet Abraham quod Sara lactaret filium quem peperit ei iam seni? Crevit ergo puer et ablactatus est; fecitque Abraham grande convivium in die ablactationis eius. Cumque vidisset Sara filium Agar Egyptie ludentem, dixit ad Abraham: Eice ancillam hanc et filium eius. Non enim erit heres filius ancille cum filio meo Ysaac. Dure accepit hoc Abraham pro filio suo. Cui dixit Deus: Non tibi videatur asperum super puero et super ancilla tua; omnia que dixerit tibi Sara, audi vocem eius, quia in Ysaac vocabitur tibi semen. Sed et filium ancille faciam in gentem magnam, quia semen tuum est. Surrexit itaque Abraham mane, et tollens panem et utrem aque imposuit scapule eius, tradiditque puerum, et dimisit eam. Que cum abisset, errabat in solitudine Bersabee. Cumque consumpta esset aqua in utre, abiecit puerum subter unam arborum que ibi erant, et abiit, seditque e regione procul quantum potest arcus iacere. Dixit enim: Non videbo morientem puerum. Et sedens contra levavit vocem suam et flevit. Exaudivit autem Deus vocem pueri, vocavitque angelus Domini Agar de celo dicens: Quid agis Agar? Noli timere; exaudivit enim Deus vocem pueri de loco in quo est. Surge, tolle puerum et tene manum illius, quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius Deus; que videns puteum aque abiit et implevit utrem, deditque puero bibere. Et fuit cum eo. Qui crevit et moratus est in solitudine, factusque est iuvenis sagittarius. Habitavitque in deserto Pharan, et accepit illi mater sua uxorem de terra Egypti. Eodem tempore dixit Abymelech et Phicol princeps exercitus eius ad Abraham: Deus tecum est in universis que agis. Iura ergo per Dominum ne noceas michi et posteris meis stirpique mee; sed iuxta misericordiam quam feci tibi, facies michi et terre in qua versatus es advena. Dixitque Abraham: Ego iurabo. Et increpavit Abymelech propter puteum aque quem vi abstulerant servi illius. Respondit Abymelech: Nescivi quis fecerit hanc rem; sed et tu non indicasti michi, et ego non audivi preter hodie. Tulit itaque Abraham oves et boves, et dedit Abymelech; percusseruntque ambo fedus. Et statuit Abraham septem agnas gregis seorsum. Cui dixit Abymelech: Quid sibi volunt septem agne iste quas stare fecisti seorsum? At ille: Septem, inquit, agnas accipies de manu mea, ut sint in testimonium michi quia ego fodi puteum istum. Idcirco vocatus est locus ille Bersabee, quia ibi uterque iuravit. Et inierunt fedus pro puteo iuramenti. Surrexit autem Abimelech et Phicol princeps milicie eius, reversique sunt in terram Philistinorum. Abraham vero plantavit nemus in Bersabee, et invocavit ibi nomen Domini Dei eterni; et fuit colonus terre Philistinorum diebus multis.

XXII

Abraham.

Que postquam gesta sunt, temptavit Deus Abraham, et dixit ad eum: Abraham. Ille respondit: Adsum. Ait ei: Tolle filium tuum unigenitum quem diligis Ysaac, et vade in terram visionis, atque offer eum ibi in holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. Igitur Abraham de nocte consurgens stravit asinum suum

ducens secum duos iuvenes et ysaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem tercio elevatis oculis vidit locum procul. dixitque ad pueros suos. Expectate hic cum asino ego et puer illuc usque properantes postquam adoraverimus revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti et imposuit super ysaac filium suum. ipse vero portabat in manibus suis ignem et gladium. Cumque duo pergerent simul dixit ysaac patri suo. pater mi. At ille respondit. Quid vis fili? Ecce inquit ignis et ligna. ubi est victima holocausti? Dixit abraham. deus providebit sibi victimam fili mi. Pergebant ergo pariter. Veneruntque ad locum quem ostenderat ei deus. in quo edificavit altare. et desuper ligna composuit. Cumque colligasset ysaac filium suum posuit eum in altari super struem lignorum. extenditque manum et arripuit gladium ut immolaret filium suum. Et ecce angelus domini de celo clamavit dicens. Abraham. abraham. Qui respondit. Adsum. Dixitque ei. Non extendas manum tuam super puerum. neque facias illi quicquam. Nunc cognovi quod timeas deum. et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. Levavit abraham oculos. viditque post tergum arietem inter vepres herentem cornibus. quem assumens optulit holocaustum pro filio. Appellavitque nomen loci illius dominus videt. Unde usque hodie dicitur in monte dominus videbit. Vocavit autem angelus domini abraham secundo de celo dicens. Per memetipsum iuravi dicit dominus quia fecisti rem hanc. et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. benedicam tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi. et velut arenam que est in litore maris. possidebit semen tuum portas inimicorum suorum. et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre. quia obedisti voci mee. Reversus est abraham ad pueros suos. Abieruntque bersabee simul. et habitavit ibi. His itaque gestis nunciatum est abraham quod melcha quoque genuisset filios nachor fratri suo. Hus primogenitum. et buz fratrem eius. et chamuhel patrem syrorum. et cased. et azau. pheldas. et iedlaph ac bathuel de quo nata est rebecca. Octo istos genuit melcha nachor fratri abraham. Concubina vero illius nomine roma peperit thabee et gaoam et thaas et maacha.

XXIII

Vixit autem sara centum viginti septem annis et mortua est in civitate arbee que est hebron in terra chanaan. Venitque abraham ut plangeret et fleret eam. Cumque surrexisset ab officio funeris locutus est ad filios heth dicens. Advena sum et peregrinus apud vos. date michi ius sepulchri vobiscum ut sepeliam mortuum meum. Responderuntque filii heth. Audi nos domine. princeps dei es apud nos in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum. nullusque te prohibere poterit quin in monumento eius sepelias mortuum tuum. Surrexit abraham et adoravit populum terre. videlicet filios heth. dixitque ad eos. Si placet anime vestre ut sepeliam mortuum meum audite me et intercedite pro me apud ephron filium seor. ut det michi speluncam duplicem quam habet in extrema parte agri sui. pecunia digna tradat michi eam coram vobis in possessionem sepulchri. Habitabat autem ephron in medio filiorum heth. Responditque ephron ad abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portas civitatis eius dicens. Nequaquam ita fiet domine mi. sed magis ausculta quod loquor. Agrum trado tibi et speluncam que in eo est presentibus filiis populi mei. sepeli mortuum tuum. Adoravit abraham coram domino et populo terre et locutus est ad ephron circumstante plebe. Queso ut audias me. Dabo pecuniam pro agro. suscipe eam et sic sepeliam mortuum meum in eo. Respondit ephron. Domine mi audi. Terra quam postulas. quadringentis argenti siclis valet. istud est pretium inter me et te. Sed quantum est hoc? sepeli mortuum tuum. Quod cum audisset abraham appendit pecuniam quam ephron postulaverat. audientibus filiis heth. quadringentos argenti siclos et probate monete publice. Confirmatusque ager quondam ephronis in quo erat spelunca duplex respiciens mambre. tam ipse quam spelunca. et omnes arbores eius in cunctis terminis per circuitum abrahe in possessionem videntibus filiis heth et cunctis qui intrabant portam civitatis illius. Atque ita sepelivit abraham saram uxorem suam in spelunca agri duplici que respiciebat mambre. Hec est autem hebron in terra chanaan. Et confirmatus est ager. et antrum quod erat in eo abrahe in possessionem monumenti a filiis heth.

XXIIII

Erat autem abraham senex. dierumque multorum. et dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue qui preerat omnibus que habebat. Pone manum tuam subter femur meum ut adiurem te per dominum deum celi et terre ut non accipias uxorem filio meo de filiabus chananeorum inter quos habito. sed ad terram et cognationem meam proficiscaris. et inde accipias uxorem filio meo ysaac. Respondit servus. Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc num reducere debeo filium tuum ad locum de quo egressus es? Dixit abraham. Cave nequando reducas filium meum illuc. Dominus deus celi et terre qui tulit me de domo patris mei. et de terra nativitatis mee. qui locutus est michi et iuravit dicens. Semini tuo dabo terram hanc. ipse mittet angelum suum coram te. et accipies inde uxorem filio meo. Sin autem noluerit mulier sequi te non teneberis iuramento. Filium tantum meum ne reducas illuc. Posuit ergo servus manum sub femore abraham domini sui. et iuravit illi super sermone hoc. Tulitque decem camelos de grege domini sui et abiit. ex omnibus bonis eius portans secum.

profectusque peruenit mesopotamiam ad urbem
nachor. Cumque camelos fecisset accumbere extra
oppidum iuxta puteum aque uespere eo tempore quo
solent mulieres egredi ad hauriendam aquam:
orauit dominum dicens. Domine deus domini mei abraham
occurre hodie obsecro mihi et fac misericordiam cum domino
meo abraham. ecce ego sto prope fontem aque
et filie habitatorum huius ciuitatis egredientur
ad hauriendam aquam. Igitur puella cui
ego dixero inclina hydriam tuam ut bi
bam. et illa responderit bibe. quin et camelis tuis
dabo potum: ipsa est quam preparasti seruo tu
o ysaac. et per hoc intelligam quod feceris misericordiam
cum domino meo. necdum intra se uerba compleuerat
et ecce rebecca egrediebatur filia bathuelis
filii melche uxoris nachor fratris abraham.
habens hydriam in scapula. puella decora ni
mis. uirgoque pulcherrima et incognita ui
ro. descenderat autem ad fontem. et impleuerat
hydriam ac reuertebatur. occurritque seruus
ei et ait. pauxillum mihi ad bibendum prebe aque
de hydria tua. Que respondit. Bibe domine mi. celeri
terque deposuit hydriam super ulnam suam et de
dit ei potum. Cumque ille bibisset adiecit quin
et camelis tuis hauriam aquam donec cuncti
bibant. effundensque hydriam in canalibus recu
currit ad puteum ut hauriret aquam et hau
stam omnibus camelis dedit. Ille autem contemplaba
tur eam tacitus. scire uolens utrum prosperum
fecisset iter suum dominus an non. Postquam ergo
biberunt cameli protulit inaures aureas:
appendentes siclos duos. et armillas totidem
pondo siclorum. x. Dixitque ad eam. Cuius es filia?
Indica mihi. Est in domo patris tui locus ad
manendum? Que respondit. filia bathuelis sum
filii nachor quem peperit ei melcha. et addidit
dicens. palearum quoque et feni plurimum est apud
nos. et locus spatiosus ad manendum. Inclina
uit se homo et adorauit dominum dicens. Bene
dictus deus domini mei abraham qui non abstu
lit misericordiam et ueritatem suam a domino meo. et rec
to me itinere perduxit in domum fratris domini mei. Cu
currit itaque puella et nuntiauit in domum
matris sue omnia que audierat. habebat autem re
becca fratrem nomine laban qui festinus egressus
est ad hominem ubi erat fons. Cumque uidisset
inaures et armillas in manibus sororis sue
et audisset cuncta uerba referentis. hec locutus
est mihi homo. uenit ad uirum qui stabat iuxta camelos
et prope fontem aque. dixitque ad eum. Ingredere
benedicte domini. cur foris stas. preparaui domum
et locum camelis. et introduxit eum in hospi
tium. ac destrauit camelos. deditque paleas
et fenum et aquam. ad lauandos pedes cam
elorum. et uirorum qui uenerant cum eo. et appo
situs est in conspectu eius panis. Qui ait non
comedam donec loquar sermones meos.
Respondit ei. loquere. At ille. Seruus inquit a
braham sum. et dominus benedixit domino meo ual
de. magnificatusque est. et dedit ei oues et

boues. argentum et aurum. seruos. et ancillas. et came
los. et asinos. et peperit sara uxor domini mei filium
domino meo in senectute sua. deditque illi omnia que
habuerat et adiurauit me dominus meus dicens. Non
accipies uxorem filio meo de filiabus chana
neorum in quorum terra habito sed ad domum patris mei
perges. et de cognatione mea accipies uxorem
filio meo. Ego uero respondi domino meo. Quid
si noluerit uenire mecum mulier? ait. Dominus in cuius
conspectu ambulo mittet angelum suum
tecum. et diriget uiam tuam. accipiesque uxorem
filio meo de cognatione mea et de domo pa
tris mei. innocens eris a maledictione mea
cum ueneris ad propinquos meos. et non dederint tibi.
Veni ergo hodie ad fontem et dixi. Domine deus domini
mei abraham si direxisti uiam meam in
qua nunc ambulo. ecce sto iuxta fontem aque
et uirgo que egredietur ad hauriendam aquam
audierit a me. Da mihi pauxillum aque ad bi
bendum ex hydria tua. et dixerit mihi. et tu bibe. et cam
elis tuis hauriam. ipsa est mulier quam preparauit
dominus filio domini mei. Dum hec mecum tacitus uolue
rem apparuit rebecca ueniens cum hydria quam
portabat in scapulis. descenditque ad fontem
et hausit aquam. et aio ad eam. Da mihi pauxillum
bibere. que festinans deposuit hydriam de
humero: et dixit mihi. et tu bibe et camelis tuis
potum tribuam. bibi: et adaquauit came
los. interrogauique eam et dixi. Cuius es filia?
Que respondit. filia bathuelis sum filii na
chor quem peperit illi melcha. Suspendi itaque
inaures ad ornandam faciem eius et armi
llas posui in manibus. pronusque adoraui do
minum benedicens domino deo domini mei abraham
qui perduxit me recto itinere ut sumerem
filiam fratris domini eius filio eius. Quam ob rem
si facitis misericordiam et ueritatem cum domino meo indi
cate mihi. Sin autem aliud placet et hoc dicite ut
uadam ad dexteram siue ad sinistram. Respon
derunt laban et bathuel. a domino egressus est
sermo. et non possumus extra placitum eius
quicquam aliud tecum loqui. en rebecca co
ram te est. tolle eam et proficiscere. et sit uxor fi
lio domini tui sicut locutus est dominus. Quod cum audisset
puer abraham procidens adorauit in terra
dominum. Prolatisque uasis argenteis et aureis. ac
uestibus dedit eas rebecce pro munere. fratribus
quoque eius et matri dona obtulit. initoque conuiui
o uescentes pariter et bibentes manserunt ibi.
Surgens autem mane locutus est puer. Dimittite
me ut uadam ad dominum meum. Responderunt
fratres eius et mater. Maneat saltem puella decem
dies apud nos. et postea proficiscetur. Nolite ait
me retinere quia dominus direxit uiam meam. Di
mittite me ut pergam ad dominum meum. Dix
erunt. Vocemus puellam et queramus ipsius
uoluntatem. Cumque uocata uenisset sciscitati
sunt. Vis ire cum homine isto? Que ait. Vadam.
Dimiserunt ergo eam et Deboram nutricem illius
seruumque abraham et comites eius. imprecantes

prospera sororis suae atque dicentes: Soror nostra es, crescas in mille millia, et possideat semen tuum portas inimicorum suorum. Igitur Rebecca et puellae illius ascensis camelis secutae sunt virum: qui festinus revertebatur ad dominum suum. Eo tempore Isaac deambulabat per viam quae ducit ad puteum cuius nomen est viventis et videntis. Habitabat enim in terra australi. Et egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata iam die. Cumque levasset oculos vidit camelos venientes procul. Rebecca quoque conspecto Isaac descendit de camelo, et ait ad puerum: Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis? Dixitque ei: Ipse est dominus meus. At illa tollens cito pallium operuit se. Servus autem cuncta quae gesserat narravit Isaac. Qui introduxit eam in tabernaculum Sarae matris suae, et accepit uxorem: et in tantum dilexit eam ut dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret.

XXV

Abraham vero aliam duxit uxorem nomine Ceturam: quae peperit ei Zamram et Iexan et Madan et Madian et Iesboc et Sue. Iexan quoque genuit Saba et Dadan. Filii Dadan fuerunt Assurim et Lathusim et Loomim. At vero ex Madian ortus est Epha et Opher et Enoch et Abida et Eldaa. Omnes hi filii Ceturae. Deditque Abraham cuncta quae possederat Isaac: filiis autem concubinarum largitus est munera, et separavit eos ab Isaac filio suo, dum adhuc ipse viveret, ad plagam orientalem. Fuerunt autem dies vitae Abrahae centum septuaginta quinque anni. Et deficiens mortuus est in senectute bona, provectaeque aetatis et plenus dierum: congregatusque est ad populum suum. Et sepelierunt eum Isaac et Ismael filii sui in spelunca duplici, quae sita est in agro Ephron filii Seor Hethei e regione Mambre, quem emerat a filiis Heth: ibi sepultus est ipse et Sara uxor eius. Et post obitum illius benedixit Deus Isaac filio eius, qui habitabat iuxta puteum nomine viventis et videntis. Hae sunt generationes Ismael filii Abrahae, quem peperit ei Agar Aegyptia famula Sarae. Et haec nomina filiorum eius in vocabulis et generationibus suis. Primogenitus Ismaelis Nabaioth, deinde Cedar et Abdeel et Mapsam, Masma quoque et Duma et Massa et Adad et Thema, Iethur et Naphis et Cedma. Isti sunt filii Ismael: et haec nomina per castella et oppida eorum, duodecim principes tribuum suarum. Anni vitae Ismaelis centum triginta septem, deficiensque mortuus est, et appositus est ad populum suum. Habitavit autem ab Evila usque Sur, quae respicit Aegyptum introeuntibus Assyrios: coram cunctis fratribus suis obiit.

Hae quoque sunt generationes Isaac filii Abraham. Abraham genuit Isaac: qui cum quadraginta esset annorum, duxit uxorem Rebeccam filiam Bathuel Syri de Mesopotamia, sororem Laban. Deprecatusque est Dominum pro uxore sua eo quod esset sterilis: qui exaudivit eum, et dedit conceptum Rebeccae. Sed collidebantur in utero eius parvuli. Quae ait: Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Perrexitque ut consuleret Dominum. Qui respondens ait: Duae gentes in utero tuo sunt, et duo populi ex ventre tuo dividentur, populusque populum superabit, et maior serviet minori. Iam tempus pariendi venerat, et ecce gemini in utero eius reperti sunt. Qui prius egressus est rufus erat, et totus in morem pellis hispidus: vocatumque est nomen eius Esau. Protinus alter egrediens plantam fratris tenebat manu: et idcirco appellavit eum Iacob. Sexagenarius erat Isaac quando nati sunt ei parvuli. Quibus adultis factus est Esau vir gnarus venandi, et homo agricola: Iacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis. Isaac amabat Esau eo quod de venationibus illius vesceretur: et Rebecca diligebat Iacob. Coxit autem Iacob pulmentum: ad quem cum venisset Esau de agro lassus, ait: Da mihi de coctione hac rufa, quia oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomen eius Edom. Cui dixit Iacob: Vende mihi primogenita tua. Ille respondit: En morior, quid mihi proderunt primogenita? Ait Iacob: Iura ergo mihi. Iuravit Esau, et vendidit primogenita sua. Et sic accepto pane et lentis edulio comedit et bibit, et abiit: parvipendens quod primogenita vendidisset.

XXVI

Orta autem fame super terram post eam sterilitatem quae acciderat in diebus Abraham, abiit Isaac ad Abimelech regem Palaestinorum in Gerara. Apparuitque ei Dominus, et ait: Ne descendas in Aegyptum, sed quiesce in terra quam dixero tibi, et peregrinare in ea, eroque tecum et benedicam tibi. Tibi enim et semini tuo dabo universas regiones has, complens iuramentum quod spopondi Abraham patri tuo. Et multiplicabo semen tuum sicut stellas caeli, daboque posteris tuis universas regiones has: et benedicentur in semine tuo omnes gentes terrae, eo quod obedierit Abraham voci meae, et custodierit praecepta et mandata mea, et caeremonias legesque servaverit. Mansit itaque Isaac in Geraris. Qui cum interrogaretur a viris loci illius super uxore sua, respondit: Soror mea est. Timuerat enim confiteri quod sibi esset sociata coniugio, reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem. Cumque pertransissent dies plurimi, et ibidem moraretur, prospiciens Abimelech rex Palaestinorum per fenestram, vidit eum iocantem cum Rebecca uxore sua. Et accersito ait: Perspicuum est quod uxor tua sit: cur mentitus es sororem tuam esse? Respondit Isaac: Timui ne morerer propter eam. Dixitque Abimelech: Quid imposuisti nobis? Potuit coire quispiam de populo cum uxore tua, et induxeras super nos grande peccatum. Praecepitque omni populo dicens: Qui tetigerit hominis huius uxorem, morte morietur. Seminavit autem Isaac in terra illa, et invenit

in ipso anno centuplum. benedixitque ei dominus.
et locupletatus est homo. et ibat proficiens atque
succrescens donec magnus vehementer effec
tus est. habuit quoque possessionem ovium et armentorum
et familie plurimum. ob hoc invidentes ei
palestini omnes puteos quos foderant ser
vi patris illius abraham illo tempore obstruxe
runt implentes humo in tantum ut ipse abim
elech diceret ad ysaac. recede a nobis: quoniam
potentior nobis factus es valde. et ille discedens
ut veniret ad torrentem gerare. habitaret
que ibi. rursum fodit alios puteos quos
foderant servi patris sui abraham. et quos
illo mortuo olim obstruxerant philistiim.
appellavitque eos hisdem nominibus quibus
ante pater vocaverat. foderunt in torrente
et repererunt aquam vivam. sed et ibi iur
gium fuit pastorum gerare adversum pasto
res ysaac dicentium nostra est aqua. quam ob
rem nomen putei ex eo quod acciderat calump
niam. foderunt autem et alium. et pro illo que
rixati sunt. appellavitque eum inimicitias.
profectus inde fodit alium puteum pro quo
non contenderunt. Itaque vocavit nomen eius
latitudo dicens. Nunc dilatavit nos dominus.
et fecit crescere super terram. Ascendit autem ex
illo loco in bersabee ubi apparuit ei dominus
in ipsa nocte dicens. Ego sum deus abraham
patris tui noli metuere quia tecum sum. benedicam
tibi et multiplicabo semen tuum propter servum
meum abraham. Itaque edificavit ibi alta
re. et invocato nomine domini extendit taber
naculum. precepitque servis suis ut foderent pute
um. Ad quem locum cum venissent de geraris
abymelech et ochozat amicus illius et phicol
dux militum. locutus est eis ysaac. Quid
venistis ad me hominem quem odistis et expulis
tis a vobis. Qui responderunt. Vidimus
tecum esse dominum. et idcirco nos diximus. sit iura
mentum inter nos et ineamus fedus ut non faci
as nobis quicquam mali sicut et nos nichil tuo
rum attigimus. nec fecimus quod te lederet.
sed cum pace dimisimus auctum benedictione
domini. Fecit ergo eis convivium. et post cibum
et potum surgentes mane iuraverunt sibi mu
tuo. dimisitque eos ysaac pacifice in locum
suum. Ecce autem venerunt in ipso die servi ysa
ac annunciantes ei de puteo quem foderant
atque dicentes. Invenimus aquam. qui appel
lavit eum habundantiam. et nomen urbi impo
situm est bersabee usque in presentem diem. E
sau vero quadragenarius duxit uxores du
as. iudith filiam beeri hethei. et basemath
filiam helon eiusdem loci que ambe offende

XXVII

rant animum ysaac et rebecce. Senuit autem
ysaac et caligaverunt oculi eius et videre
non poterat. vocavitque esau filium suum
maiorem et dixit ei. Fili mi. Qui respondit.
Adsum. Cui pater. Vides inquit quod senue
rim et ignorem diem mortis mee. Sume
arma tua pharetram et arcum. et egredere foras.
cumque venatu aliquid apprehenderis fac michi
pulmentum sicut velle me nosti. et affer ut co
medam. et benedicat tibi anima mea antequam mo
riar. Quod cum audisset rebecca et ille abisset in agrum
ut iussionem patris expleret dixit filio suo
iacob. Audivi patrem tuum loquentem cum
esau fratre tuo et dicentem ei. Affer michi de ve
natione tua et fac cibos ut comedam et be
nedicam tibi coram domino antequam moriar.
Nunc ergo fili mi acquiesce consiliis meis.
et pergens ad gregem affer michi duos hedos
optimos. et faciam ex eis escas patri tuo. qui
bus libenter vescitur. Quas cum intuleris et co
mederit benedicat tibi priusquam moriatur. Cui
ille respondit. Nosti quod esau frater meus homo pilosus
sit et ego lenis. Si attrectaverit me pater meus
et senserit timeo ne putet me sibi voluisse
illudere. et inducat super me maledictionem
pro benedictione. Ad quem mater. In me sit
ait ista maledictio fili mi. tantum audi vocem
meam. et pergens affer que dixi. Abiit et
attulit deditque matri sue. paravit illa cibos
sicut noverat velle patrem illius. et vestibus
esau valde bonis quas apud se habebat domi
induit eum. pelliculasque hedorum circumdedit
manibus et colli nuda protexit. deditque pul
mentum et panes quos coxerat tradidit. Qui
bus illatis dixit. pater mi. At ille respondit. audio.
Quis es tu fili mi? Dixitque iacob. Ego sum
esau primogenitus tuus. feci sicut precepisti michi.
Surge sede et comede de venatione mea
ut benedicat michi anima tua. Rursum ysaac
ad filium suum. Quomodo inquit tam cito
invenire potuisti fili mi? Qui respondit. Vo
luntatis dei fuit ut cito michi occurreret
quod volebam. Dixitque ysaac. Accede huc
ut tangam te fili mi et probem te utrum
tu sis filius meus esau an non. Accessit il
le ad patrem et palpato eo dixit ysaac. Vox
quidem vox iacob est. sed manus manus sunt
esau. Et non cognovit eum. quia pilose ma
nus similitudinem maioris expresserant.
Benedicens ergo illi ait. Tu es filius meus e
sau? Respondit. ego sum. At ille. offer michi inquit
cibos de venatione tua fili mi ut benedi
cat tibi anima mea. Quos cum oblatos come
disset. optulit ei etiam vinum. Quo hausto dixit
ad eum. Accede ad me. et da michi osculum
fili mi. Accessit et osculatus est eum. Statim
que ut sensit vestimentorum illius fragrantiam
benedicens ait. Ecce odor filii mei sicut odor
agri pleni cui benedixit dominus. Det tibi deus
de rore celi et pinguedine terre habundantiam
frumenti et vini et olei. et serviant tibi populi
et adorent te tribus. esto dominus fratrum tuorum.
et incurventur ante te filii matris tue. Qui
maledixerit tibi maledictus erit. et qui be
nedixerit tibi benedictionibus repleatur.
Vix ysaac sermonem impleverat et egresso

iacob foras, venit Esau, coctosque de venatione cibos intulit patri dicens: Surge pater mi, et comede de venatione filii tui, ut benedicat mihi anima tua. Dixitque illi Ysaac: Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau. Expavit Ysaac stupore vehementi, et ultra quam credi potest admirans, ait: Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi, et comedi ex omnibus priusquam tu venires? benedixique ei, et erit benedictus. Auditis Esau sermonibus patris, irrugiit clamore magno, et consternatus ait: Benedic etiam et mihi pater mi. Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter, et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit: Iuste vocatum est nomen eius Iacob. Supplantavit enim me en altera vice. primogenita mea ante tulit, et nunc secundo subripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Numquid non reservasti, ait, et mihi benedictionem? Respondit Ysaac: Dominum tuum illum constitui, et omnes fratres eius servituti illius subiugavi; frumento et vino stabilivi eum, et tibi post hoc fili mi ultra quid faciam? Cui Esau: Num unam inquit tantum benedictionem habes pater? mihi quoque obsecro ut benedicas. Cumque eiulatu magno fleret, motus Ysaac dixit ad eum: In pinguedine terre et in rore celi desuper erit benedictio tua. Vives gladio, et fratri tuo servies; tempusque veniet cum excutias et solvas iugum eius de cervicibus tuis. Oderat ergo semper Esau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater; dixitque in corde suo: Venient dies luctus patris mei, ut occidam Iacob fratrem meum. Nunciata sunt hec Rebecce; que mittens et vocans Iacob filium suum, dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te. Nunc ergo fili audi vocem meam, et consurgens fuge ad Laban fratrem meum in Aran. Habitabisque cum eo dies paucos, donec requiescat furor fratris tui, et cesset indignatio eius, obliviscaturque eorum que fecisti in eum; et postea mittam et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio in una die? Dixit quoque Rebecca ad Ysaac: Tedet me vite mee propter filias Heth. Si acceperit Iacob uxorem de stirpe huius terre, nolo vivere.

XXVIII

Vocavit itaque Ysaac Iacob et benedixit, precepitque ei dicens: Noli accipere coniugem de genere Chanaan, sed vade et proficiscere in Mesopotamiam Syrie, ad domum Bathuel patris matris tue, et accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi, et crescere te faciat atque multiplicet, ut sis in turbas populorum. Et det tibi benedictiones Abrahe, et semini tuo post te, ut possideas terram peregrinationis tue quam pollicitus est avo tuo. Cumque dimisisset eum Ysaac, profectus venit in Mesopotamiam Syrie ad Laban filium Bathuel Syri fratrem Rebecce matris sue. Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Iacob et misisset eum in Mesopotamiam Syrie ut inde uxorem duceret, et quod post benedictionem precepisset ei dicens: Non accipies coniugem de filiabus Chanaan; quodque obediens Iacob parentibus isset in Syriam; probans quoque quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus, ivit ad Hismaelem, et duxit uxorem absque his quas prius habebat, Meleth filiam Hismael filii Abraham, sororem Nabaioth. Igitur egressus Iacob de Bersabee pergebat Aran. Cumque venisset ad quendam locum et vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui iacebant, et supponens capiti suo dormivit in eodem loco. Viditque in sompnis scalam stantem super terram, et cacumen illius tangens celum; angelosque Dei ascendentes et descendentes per eam, et Dominum innixum scale dicentem sibi: Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, et Deus Ysaac. Terram in qua dormis tibi dabo et semini tuo. Eritque germen tuum quasi pulvis terre. Dilataberis ad orientem et occidentem, septentrionem et meridiem; et benedicentur in te et in semine tuo cuncte tribus terre. Et ero custos tuus quocumque perrexeris, et reducam te in terram hanc, nec dimittam nisi complevero universa que dixi. Cumque evigilasset Iacob de sompno, ait: Vere Dominus est in loco isto, et ego nesciebam. Pavensque: Quam terribilis, inquit, est locus iste! Non est hic aliud nisi domus Dei et porta celi. Surgens ergo mane tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, et erexit in titulum, fundens oleum desuper. Appellavitque nomen urbis Bethel, que prius Luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens: Si fuerit Deus mecum, et custodierit me in via per quam ambulo, et dederit mihi panem ad vescendum et vestes ad induendum, reversusque fuero prospere ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum, et lapis iste quem erexi in titulum vocabitur domus Dei; cunctorumque que dederis mihi decimas offeram tibi.

XXIX

Profectus ergo Iacob venit ad terram orientalem, et vidit puteum in agro, tresque greges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora, et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem, et refectis gregibus rursum super os putei ponerent. Dixitque ad pastores: Fratres unde estis? Qui responderunt: De Aran. Quos interrogans: Numquid, ait, nostis Laban filium Nachor? Dixerunt: Novimus. Sanusne est? inquit. Valet, inquiunt. Et ecce Rachel filia eius venit cum grege suo. Dixitque Iacob: Adhuc multum diei superest, nec est tempus ut reducantur ad caulas greges. Date ante potum ovibus, et sic ad pastum eas reducite. Qui responderunt: Non possumus, donec omnia pecora congregentur, et amoveamus lapidem de ore putei ut adaquemus greges. Adhuc loquebantur, et ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui; nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset Iacob, et sciret consobrinam suam, ovesque Laban avunculi

sui. Amouit lapidem quo puteus claudebatur.
et adaquato grege osculatus est eam. elevataque
voce flevit. et indicavit ei quod frater esset patris eius
et filius rebecce. At illa festinans nunciavit
patri suo. Qui cum audisset venisse iacob filium
sororis sue cucurrit obviam ei. complexusque
eum. et in oscula ruens duxit in domum suam.
Auditis autem causis itineris respondit. os meum es et ca
ro mea. Et postquam expleti sunt dies mensis unius
dixit ei. Num quia frater meus es gratis servies michi?
dic quid mercedis accipies? Habebat vero filias
duas. nomen maioris lya. minor appellabatur
rachel. Sed lya lippis erat oculis. rachel decora
facie. et venusto aspectu. Quam diligens iacob
ait. Serviam tibi pro rachel filia tua minore
vii. annis. Respondit laban. Melius est ut tibi eam
dem quam viro alteri. Mane apud me. Servivit
igitur iacob pro rachel. vii. annis. et videbantur
illi pauci dies pro amoris magnitudine.
Dixitque ad laban. Da michi uxorem meam quia
iam tempus expletum est ut ingrediar ad il
lam. Qui vocatis multis amicorum turbis
ad convivium fecit nuptias. et vespere filiam
suam lyam introduxit ad eum. dans an
cillam filie zelfam nomine. Ad quam cum ex
more iacob fuisset ingressus facto mane vi
dit lyam. et dixit ad socerum suum. Quid
est quod facere voluisti? Nonne pro rachel ser
vivi tibi? Quare imposuisti michi? Respondit
laban. Non est in loco nostro consuetudo ut mino
res ante tradamus ad nuptias. Imple ebdo
madam dierum huius copule et hanc quoque dabo tibi.
pro opere quo serviturus es michi. vii. aliis
annis. Adquievit placito et ebdomada transacta
acta rachel duxit uxorem. cui pater servam
balam dederat. Tandemque potitus optatis
nuptiis amorem sequentis priori pretulit servi
ens apud eum. vii. annis aliis. Videns autem dominus
quod despiceret lyam aperuit vulvam eius
sorore sterili permanente. Que conceptum genuit
filium. vocavitque nomen eius ruben dicens.
Vidit dominus humilitatem meam nunc amabit
me vir meus. Rursumque concepit et peperit fili
um et ait. Quoniam audivit dominus haberi me contemptui
dedit etiam istum michi. vocavitque nomen eius sy
meon. Concepit tertio et genuit alium. et
dixit. Nunc quoque copulabitur michi mari
tus meus eo quod pepererim illi tres filios. et id
circo appellavit nomen eius levi. Quarto con
cepit et peperit filium et ait. Modo confitebor
domino. et ob hoc vocavit eum iudam. cessa
vitque parere. Cernens autem rachel quod in
fecunda esset invidit sorori et ait marito
suo. Da michi liberos. alioquin moriar. Cui
iratus respondit iacob. Num pro deo ego sum qui
privavit te fructu ventris tui? At illa. Ha
beo inquit famulam balam. Ingredere
ad illam ut pariat super genua mea. et ha
beam ex ea filios. Deditque illi balam in con
iugium. que ingresso ad se viro concepit et

peperit filium. Dixitque rachel. Iudicavit michi do
minus. et exaudivit vocem meam. dans michi fi
lium. et idcirco appellavit nomen illius dan.
Rursumque balam concipiens peperit alterum. pro
quo ait rachel. Comparavit me deus cum so
rore mea et invalui. vocavitque eum neptalim.
Sentiens lya quod parere desisset zelfam ancil
lam suam marito tradidit. Qua post con
ceptum edente filium dixit feliciter. et idcirco vo
cavit nomen eius gad. Peperit quoque zelpha al
terum. dixitque lya. Hoc pro beatitudine mea.
beatam quippe me dicent mulieres. Propterea
appellavit eum aser. Egressus autem ruben
tempore messis triticee in agrum repperit man
dragoras quas matri lye detulit. Dixitque
rachel. Da michi partem de mandragoris
filii tui. Illa respondit. Parumne tibi vi
detur quod preripueris maritum michi nisi etiam manddra
goras filii mei tuleris? Ait rachel. Dormiat
tecum hac nocte pro mandragoris filii tui.
Redeuntique ad vesperam de agro iacob e
gressa est in occursum eius lya. et ait. Ad me
inquit intrabis quia mercede conduxi te pro man
dragoris filii mei. Dormivit cum ea nocte il
la. et exaudivit deus preces eius. concepitque et pe
perit filium quintum et ait. Dedit deus mercedem
michi quia dedi ancillam meam viro meo. Ap
pellavitque nomen illius ysachar. Rursum lia
concipiens sextum filium ait. Ditavit me deus
dote bona. etiam hac vice mecum erit maritus meus
eo quod genuerim ei sex filios. et idcirco appel
lavit nomen eius zabulon. Post quem peperit
filiam nomine dinam. Recordatus quoque dominus
rachelis exaudivit eam. et aperuit vulvam
eius. Que concepit et peperit filium dicens. Ab
stulit dominus obprobrium meum. et vocavit
nomen illius ioseph dicens. Addat michi dominus
filium alterum. Nato autem ioseph dixit iacob
socero suo. Dimitte me ut revertar in pa
triam. et ad terram meam. Da michi uxores
et liberos meos pro quibus servivi tibi. ut
abeam. Tu nosti servitutem qua servi
vi tibi. Ait ei laban. Inveniam gratiam
in conspectu tuo. Experimento didici quod bene
dixerit michi deus propter te. Constitue mercedem quam
dem tibi. At ille respondit. Tu nosti quomodo ser
vierim tibi. et quanta in manibus meis fuerit
possessio tua. Modicum habuisti antequam veni
rem ad te. et nunc dives effectus es. Benedixit
que tibi dominus ad introitum meum. Iustum est
igitur ut provideam aliquando etiam domui mee. Dix
itque laban. Quid dabo tibi? At ille ait. Nil volo
sed si feceris quod postulo iterum pascam et custo
diam pecora tua. Gira omnes greges tu
os. et separa cunctas oves varias et sparso
vellere. et quodcumque furvum et maculosum
variumque fuerit tam in ovibus quam in capris.
erit merces mea. Respondebitque michi cras
iusticia mea quando placiti tempus advenerit
coram te. et omnia que non fuerint varia et

maculosa et rufa tam in ovibus quam in capris
furti me argues. Dixitque laban. gratum habeo
quod petis. Et separavit in die illo capras et oves
hircos et arietes varios atque maculosos. cun-
ctum autem gregem unicolorem id est albi et ni-
gri velleris tradidit in manu filiorum suorum
et posuit spatium itineris inter se et generum
dierum trium qui pascebat reliquos gre-
ges eius. Tollens ergo iacob virgas popu-
leas virides et amigdalinas et explatanis ex
parte decorticavit eas. detractisque corticibus
in his que spoliata fuerant candor apparuit.
Illa vero que integra erant viridia perman-
serunt. atque in hunc modum color effectus est
varius. posuitque eas in canalibus ubi effun-
debatur aqua ut cum venissent greges ad bi-
bendum ante oculos haberent virgas. et in as-
pectu earum conciperent. factumque est ut in ipso
calore coitus oves intuerentur virgas
et parerent maculosa et varia et diverso
colore respersa. divisitque gregem iacob
et posuit virgas in canalibus ante oculos a-
rietum. Erant autem alba queque et nigra laban.
cetera vero iacob separatis inter se gregibus.
Igitur quando primo tempore ascendebantur
oves ponebat iacob virgas in canalibus a-
quarum ante oculos arietum et ovium ut in
earum contemplatione conciperent. Quando vero
serotina admissura erat et conceptus extre-
mus non ponebat eas. factaque sunt ea que e-
rant serotina laban. et que primi temporis iacob.
ditatusque est homo ultra modum. et habuit greges
multos. ancillas et servos. camelos et asinos.

XXXI

Postquam autem audivit verba filiorum laban di-
centium. Tulit iacob omnia que fuerunt patris
nostri. et de illius facultate ditatus factus
est inclitus. Animadvertit quoque faciem laban
quod non esset erga se sicut heri et nudius terti-
us maxime dicente sibi domino. Revertere in ter-
ram patrum tuorum et ad generationem tuam
eroque tecum. misit et vocavit rachel et liam in
agrum ubi pascebat greges. dixitque eis. Vi-
deo faciem patris vestri quod non sit erga me sicut
heri et nudius tertius. deus autem patris mei fuit me-
cum. et ipse nostis quod totis viribus meis ser-
vierim patri vestro. sed pater vester circumvenit me
et mutavit mercedem meam x. vicibus. et tamen
non dimisit eum deus ut noceret mihi. si quando dix-
it varie erunt mercedes tue pariebant oves
omnes varios fetus. Quando vero e contrario ait alba
queque accipies pro mercede. omnes alba pepererunt
greges. tulitque deus substantiam patris vestri et dedit
mihi. Postquam enim conceptus ovium tempus adve-
nerat levavi oculos meos et vidi in somp-
nis mares ascendentes super feminas va-
rios et maculosos et diversorum colorum. dixitque
angelus domini ad me in sompnis. iacob. et ego
respondi. adsum. Qui ait. Leva oculos tuos et
vide universos masculos ascendentes super
feminas varios respersos atque maculosos.

vidi enim omnia que fecit tibi laban. Ego sum deus
bethel. ubi unxisti lapidem. et votum vovisti mihi.
Nunc ergo surge et egredere de terra hac rever-
tens in terram nativitatis tue. Responderuntque ra-
chel et lia. Numquid habemus residui quicquam in
facultatibus et hereditate domus patris nostri?
Nonne quasi alienas reputavit nos et vendi-
dit comeditque pretium nostrum. sed deus tulit opes
patris nostri et nobis eas tradidit. ac filiis nostris. Unde
omnia que precepit tibi fac. Surrexit itaque iacob
et impositis liberis et coniugibus suis super camelos
abiit. tulitque omnem substantiam. et greges et quic-
quid in mesopotamia acquisierat pergens
ad ysaac patrem suum in terra chanaan. Eo
tempore laban ierat ad tondendas oves et rachel
furata est ydola patris sui. Noluitque iacob confi-
teri socero suo quod fugeret. Cumque abisset
tam ipse quam omnia que iuris eius erant. et
amne transmisso pergeret contra montem ga-
laad nunciatum est laban die tercio quod fuge-
ret iacob. Qui assumptis fratribus suis persecu-
tus est eum diebus vii. et comprehendit eum in mon-
te galaad. viditque in sompnis dicentem sibi
dominum. Cave ne quicquam aspere loquaris contra
iacob. Iamque iacob extenderat in monte
tabernaculum. Cumque ille consecutus fuisset
eum cum fratribus suis in eodem monte galaad fix-
it tentorium. et dixit ad iacob. Quare ita
egisti ut clam me abigeres filias meas
quasi captivas gladio? Cur ignorante
me fugere voluisti? Nec indicare ut pro-
sequerer te gaudio et canticis. et tympanis
et cytharis? Non es passus ut oscularer fi-
lios meos. ac filias. stulte operatus es. Et
nunc quidem valet manus mea reddere tibi
malum. sed deus patris vestri dixit heri mihi. Ca-
ve ne loquaris contra iacob quicquam durius.
Esto ad tuos ire cupiebas. et desiderio tibi erat
domus patris tui. cur furatus es deos meos?
Respondit iacob. Quod inscio te profectus sum
timui ne violenter auferres filias tuas. Quod
autem furti me arguis: apud quemcumque inveneris
deos tuos necetur coram fratribus nostris. Scru-
tare quicquid tuorum apud me inveneris aufer.
Hec dicens ignorabat quod rachel furata esset
ydola patris sui. Ingressus itaque laban taber-
nacula iacob et lie. et utriusque famule non
invenit. Cumque intrasset tentorium rachelis
illa festinans abscondit idola subter stra-
menta cameli et sedit desuper. scrutantique omne
tentorium et nichil invenienti ait. Ne i-
rascatur dominus meus quod coram te assurgere
nequeo quia iuxta consuetudinem feminarum
nunc accidit mihi. Sic delusa sollicitudo que-
rentis est. Tumensque iacob cum iurgio ait. Quam
ob culpam meam et ob quod peccatum sic exar-
sisti post me. et scrutatus es omnem suppel-
lectilem meam? Quid invenisti de cunc-
ta substantia domus tue? pone hic coram fratri-
bus meis et coram fratribus tuis. et iudicent inter

me et te. Idcirco .xx. annos fui tecum. Oves tue et
capre steriles non fuerunt. Arietem gregis tui
non comedi. nec captum a bestia ostendi tibi.
ego damnum omne reddebam. quicquid furto
perierat a me exigebas. Die noctuque estu u-
rebar et gelu. fugiebat sompnus ab oculis
meis. Sic per .xx. annos in domo tua servivi tibi.
.xiiii. pro filiabus et sex pro gregibus. Immuta-
sti quoque mercedem meam .x. vicibus. nisi deus patris
mei abraham et timor ysaac affuisset michi for-
sitan modo nudum me dimisisses. Afflictionem
et laborem manuum mearum respexit deus. et
arguit te heri. Respondit laban ei. Filie et filii et
greges tui et omnia que cernis mea sunt. Quid
possum facere filiis et nepotibus meis? Veni ergo et
ineamus fedus ut sit testimonium inter me et te.
Tulit itaque iacob lapidem et erexit illum in titu-
lum. dixitque fratribus suis. Afferte lapides. Qui congre-
gantes fecerunt tumulum. comederuntque super
eum. Quem vocavit laban tumulum testis. et iacob
acervum testimonii. uterque iuxta proprietatem
lingue sue. Dixitque laban. Tumulus iste te-
stis erit inter me et te hodie. et idcirco appellatum
est nomen eius galaad. id est tumulus testis. et ad-
dit laban. Intueatur dominus et iudicet inter nos.
quando recesserimus a nobis. si afflixeris filias meas.
et si introduxeris uxores alias super eas. nullus
sermonis nostri testis est absque deo qui presens
respicit. Dixitque rursus ad iacob. En tumulus
hic et lapis quem erexi inter me et te testis erit.
tumulus inquam iste. et lapis sint in testimo-
nium. si aut ego transiero illum pergens
ad te. aut tu preterieris malum michi cogitans.
Deus abraham et deus nachor iudicet inter nos
deus patris eorum. Iuravit iacob per timorem patris
sui ysaac. immolatisque victimis in monte vo-
cavit fratres suos ut ederent panem. Qui cum
comedissent manserunt ibi. Laban vero de
nocte consurgens osculatus est filios et filias su-
as. et benedixit illis. reversusque est in locum suum.

XXXII

Iacob quoque abiit itinere quo ceperat. Fue-
runtque ei obviam angeli dei. quos cum
vidisset ait. Castra dei sunt hec. et appellavit no-
men loci illius manaim. id est castra. Misit autem
et nuntios ante se ad esau fratrem suum in terram seyr
regionis edom. precepitque eis dicens. Sic loqui-
mini domino meo esau. Hec dicit frater tuus iacob.
Apud laban peregrinatus sum. et fui usque in pre-
sentem diem. Habeo oves et asinos. boves et servos
atque ancillas. Mittoque nunc legationem ad
dominum meum ut inveniam gratiam in conspectu
tuo. Reversique sunt nuntii ad iacob dicen-
tes. Venimus ad esau fratrem tuum. et ecce pro-
perat in occursum tibi cum .cccc. viris. Timu-
it iacob valde. et perterritus divisit populum qui se-
cum erat. Greges quoque et oves et boves et came-
los in duas divisit turmas dicens. Si ve-
nerit esau ad unam turmam et percusserit eam.
alia turma que relicta est salvabitur. Dixitque
iacob. Deus patris mei abraham. et deus patris
mei ysaac. domine qui dixisti michi. Revertere in terram
tuam. et in locum nativitatis tue. et benefaciam tibi.
Minor sum cunctis miserationibus et veritate
quam explesti servo tuo. In baculo meo tran-
sivi iordanem istum. et nunc cum duabus turmis
regredior. Erue me de manu fratris mei esau
quia valde eum timeo. ne forte veniens percu-
tiat matrem cum filiis. Tu locutus es quod bene michi fa-
ceres. et dilatares semen meum sicut arenam ma-
ris que pre multitudine numerari non potest. Cumque
dormisset ibi nocte illa separavit de his que
habebat munera esau fratri suo. Capras .cc. et
hircos .xx. oves .cc. et arietes .xx. camelos fetas
cum pullis suis .xxx. vaccas .xl. et tauros .xx.
asinas .xx. et pullos earum .x. Et misit per manus
servorum suorum singulos seorsum greges. dixitque
pueris suis. Antecedite me. et sit spatium inter
gregem et gregem. Et precepit priori dicens. Si
obvium habueris esau fratrem meum. et interroga-
verit te cuius es. et quo vadis. et cuius sunt ista que
sequeris. Respondebis. Servi tui iacob. munera mi-
sit domino suo esau. Ipse quoque post nos venit. Similiter
mandata dedit secundo ac tertio et cunctis qui se-
quebantur greges dicens. Hisdem verbis loqui-
mini ad esau cum inveneritis eum. et addetis.
Ipse quoque servus tuus iacob iter nostrum insequitur.
Dixit enim. Placabo illum muneribus que precedunt.
et postea eum videbo. forsitan propitiabitur
michi. Precesserunt itaque munera ante eum. Ipse
vero mansit nocte illa in castris. Cumque matu-
re surrexisset tulit duas uxores suas. et to-
tidem famulas cum .xi. filiis et transivit vadum
iaboc. Transductisque omnibus que ad se perti-
nebant remansit solus. Et ecce vir luctaba-
tur cum eo usque mane. Qui cum videret quod eum supera-
re non posset tetigit nervum femoris eius et sta-
tim emarcuit. Dixitque ad eum. Dimitte me.
iam enim ascendit aurora. Respondit. Non dimittam
te nisi benedixeris michi. Ait ergo. Quod nomen est tibi? Respon-
dit iacob. At ille. Nequaquam iacob appella-
bitur nomen tuum sed israel. quoniam si contra deum for-
tis fuisti quanto magis contra homines prevalebis.
Interrogavit eum iacob. Dic michi quo appellaris
nomine. Respondit ei. Cur queris nomen meum
quod est mirabile. Et benedixit eum in eodem
loco. Vocavitque iacob nomen loci illius pha-
nuel dicens. Vidi deum facie ad faciem.
et salva facta est anima mea. Ortusque est ei statim
sol postquam transgressus est phanuel. Ipse
vero claudicabat pede. Quam ob causam non co-
medunt filii israel nervum qui emarcuit
in femore iacob usque in presentem diem. eo
quod tetigit nervum femoris eius et obstupu-
it.

XXXIII

Levans autem iacob oculos suos vidit
venientem esau. et cum eo .cccc. viros. divi-
sitque filios lie et rachel. ambarumque famularum.
et posuit utramque ancillam et liberos earum
in principio. Liam vero et liberos eius in secundo
loco. Rachel autem et ioseph novissimos. Et ipse
progrediens adoravit pronus in terram septies.

donec appropinquaret frater eius. Currens itaque
esau obviam fratri suo amplexatus est eum.
stringensque collum eius et osculans flevit.
levatisque oculis vidit mulieres et parvulos e-
arum: et ait. Quid sibi volunt isti. et si ad te perti-
nent? Respondit. parvuli sunt quos donavit michi deus
servo tuo. Et appropinquantes ancille et
filii earum incurvati sunt. accessitque lya cum li-
beris suis. et cum similiter adorassent extremi
ioseph et rachel adoraverunt. Et ait esau. que-
nam sunt inquit iste turbe quas obviam
habui? Respondit. ut invenirem gratiam coram domino
meo. Et ille. habeo inquit plurima frater mi.
sint tua tibi. Dixitque iacob. Noli ita obsecro
sed si inveni gratiam in oculis tuis. accipe mu-
nusculum de manibus meis. Sic enim vidi
faciem tuam quasi viderim faciem dei. esto
michi propitius et suscipe benedictionem quam at-
tuli tibi. et quam donavit michi deus tribuens omnia.
Vix fratre compellente suscipiens ait. Gradiamur
simul. eroque socius itineris tui. Dixit iacob.
Nosti domine mi quod parvulos habeam teneros
et oves et boves fetas mecum. quas si plus in am-
bulando fecero laborare morientur una
die cuncti greges. Precedat dominus meus ante ser-
vum suum et ego sequar paulatim vesti-
gia eius sicut videro posse parvulos meos do-
nec veniam ad dominum meum in seyr. Respondit e-
sau. Oro te ut de populo qui mecum est saltem
socii remaneant vie tue. Non inquit necesse
est. hoc uno indigeo ut inveniam gratiam in conspec-
tu tuo domine mi. Reversus est itaque in die illo
esau itinere quo venerat in seir. Et iacob
venit in socoth ubi edificata domo et fixis ten-
toriis appellavit nomen loci illius socoth
id est tabernacula. Transivitque in salem ur-
bem sychimorum que est in terra chanaan post-
quam reversus est de mesopotamia syrie. et ha-
bitavit iuxta oppidum. emitque partem agri
in qua fixerat tabernacula a filiis emor
patris sychem. c. agnis. Et erecto ibi altare
invocavit super illud fortissimum deum israel.

XXXIIII

Egressa est autem dyna filia lye ut videret muli-
eres regionis illius. Quam cum vidisset sy-
chem filius emor evei princeps terre illius
adamavit. et rapuit. et dormivit cum illa vi
opprimens virginem. et conglutinata est anima eius
cum ea tristemque blanditiis delinivit. Et pergens
ad emor patrem suum. accipe michi inquit
puellam hanc coniugem. Quod cum audisset iacob
absentibus filiis et in pastu occupatis peco-
ris siluit donec redirent. Egresso autem emor
patre sichem ut loqueretur ad iacob. ecce fi-
lii eius veniebant de agro. Auditoque quod
acciderat irati sunt valde eo quod fedam rem
esset operatus in israel. et violata filia iacob
rem illicitam perpetrasset. Locutus est itaque
emor ad eos. Sychem filii mei adhesit a-
nima filie vestre. date eam illi uxorem. et iun-
gamus vicissim connubia. Filias vestras tradite
nobis. et filias nostras accipite. et habitate nobiscum.
Terra in potestate vestra est. exercete. negotiamini.
et possidete eam. Sed et sichem ad patrem eius ait.
Inveniam gratiam coram vobis. et quecumque statu-
eritis dabo. Augete dotem. munera postula-
te. libenter tribuam quod petieritis. tantum date
michi puellam hanc uxorem. Responderunt filii
iacob sichem et patri eius in dolo sevientes
ob stuprum sororis. Non possumus facere quod
petitis nec dare sororem nostram homini in-
circumciso quod illicitum et nepharium est apud
nos. Sed in hoc valebimus federari si esse vo-
lueritis nostri similes. et circumcidatur in vobis
omne masculini sexus. Tunc dabimus et ac-
cipiemus mutuo filias vestras ac nostras. et ha-
bitabimus vobiscum. Erimusque unus populus.
Si autem circumcidi nolueritis tollemus fi-
liam nostram et recedemus. Placuit oblatio eorum
emor et sichem filio eius. nec distulit
adolescens quin statim quod petebatur ex-
pleret. Amabat enim puellam valde. et ipse
erat inclitus in omni domo patris sui. Ingres-
sique portam urbis locuti sunt ad populum. Vi-
ri isti pacifici sunt. et volunt habitare nobiscum.
negocientur in terra. et exerceant eam que
speciosa et lata cultoribus indiget. Filias eorum
accipiemus uxores. et nostras illis dabimus.
Unum est quod differtur tantum bonum. Si cir-
cumcidamus masculos nostros ritum gentis
imitantes. et substantia eorum et pecora et cuncta que
possident nostra erunt. tantum in hoc adquies-
camus. et habitantes simul unum efficie-
mus populum. Assensi sunt omnes circumci-
sis cunctis maribus. Et ecce die tertio quando gra-
vissimus vulnerum dolor est. arreptis du-
o iacob filii symeon et levi fratres dyne gla-
diis ingressi sunt urbem confidenter. interfectis-
que omnibus masculis emor et sichem pariter
necaverunt tollentes dynam de domo si-
chem sororem suam. Quibus egressis irru-
erunt super occisos ceteri filii iacob.
et depopulati sunt urbem in ultionem stu-
pri. oves eorum et armenta et asinos cunctaque
vastantes que in domibus et in agris erant.
parvulos quoque et uxores eorum duxerunt captivas.
Quibus perpetratis audacter iacob dixit ad sy-
meon et levi. Turbastis me. et odiosum fe-
cistis chananeis et pherezeis habitatoribus ter-
re huius. Nos pauci sumus. illi congregati per-
cutient me. et delebor ego et domus mea. Responde-
runt. Numquid ut scorto abuti debuere so-
rore nostra.

XXXV

Interea locutus est dominus ad ia-
cob. Surge et ascende bethel. et habita ibi. facque
altare deo qui apparuit tibi quando fugiebas
esau fratrem tuum. Iacob vero convocata omni
domo sua ait. Abicite deos alienos qui in
medio vestri sunt. et mundamini. ac mutate
vestimenta vestra. Surgite et ascendamus
in bethel ut faciamus ibi altare deo. Qui
exaudivit me in die tribulationis mee.

et sint socii itineris mei. Dederunt ergo ei omnes
deos alienos quos habebant et inaures que erant
in auribus eorum. At ille infodit ea subter terebin
thum que est post urbem sichem. Cumque pro
fecti essent terror dei invasit omnes per circuitum
civitates et non sunt ausi persequi recedentes.
Venit igitur iacob luzam que est in terra chanaan
cognomento bethel. ipse et omnis populus cum eo. edi
ficavitque ibi altare. et appellavit nomen loci
illius domus dei. Ibi enim apparuit ei deus
cum fugeret fratrem suum. Eodem tempore mortua est debbo
ra nutrix rebecce. et sepulta est ad radices be
thel subter quercum. vocatumque est nomen loci
quercus fletus. Apparuit autem iterum deus iacob postquam
reversus est de mesopotamia syrie. benedixit
que ei dicens. Non vocaberis ultra iacob sed israel erit
nomen tuum. et appellavit eum israel. dixitque ei.
ego deus omnipotens. cresce et multiplicare. gentes et
populi nationum erunt ex te. et reges de lumbis
tuis egredientur. terramque quam dedi abraham
et ysaac dabo tibi et semini tuo post te. et recessit
ab eo. Ille vero erexit titulum lapideum in loco
quo locutus fuerat ei deus. libans super eum liba
mina. et effundens oleum. vocansque nomen loci
bethel. Egressus inde venit verno tempore ad terram
que ducit effratam. In qua cum parturiret rachel
ob difficultatem partus periclitari cepit. dixitque ei
obstetrix. Noli timere. quia et hunc habebis filium.
Egrediente autem anima pre dolore et imminente
iam morte vocavit nomen filii sui bennoni
id est filius doloris mei. pater vero appellavit eum be
niamin. id est filius dextere. Mortua est ergo rachel
et sepulta in via que ducit effratam. hec est
bethleem. Erexitque iacob titulum super sepul
chrum eius. hic est titulus monumenti ra
chel usque in presentem diem. Egressus inde fi
xit tabernaculum trans turrem gregis. Cumque
habitaret in illa regione abiit ruben et dormi
vit cum bala concubina patris sui. quod illum mi
nime latuit. Erant autem filii iacob xii. Filii
lye primogenitus ruben. et symeon et levi et iu
das et ysachar et zabulon. Filii rachel. ioseph
et beniamin. Filii bale ancille rachelis dan
et neptalim. Filii zelphe ancille lye gad et
aser. hii filii iacob qui nati sunt ei in meso
potamia syrie. Venit etiam ad ysaac patrem suum
in mambre civitatem arbee. hec est hebron in qua
peregrinatus est abraham et ysaac. Et completi sunt
dies ysaac c. lxxx. annorum. Consumptusque
etate mortuus est. et appositus populo suo senex
et plenus dierum. et sepelierunt eum esau
et iacob filii sui.

XXXVI

Hee sunt autem generationes
esau ipse est edom. Esau accepit uxores de fi
liabus chanaan. ada filiam elom ethei. et o
olibama filiam ane filie sebeon evei. Ba
semath quoque filiam ysmael sororem naba
ioth. Peperit autem ada eliphaz. basemath vero
genuit rauhel. oolibama edidit ieus et ie
lom et chore. Hii filii esau qui nati sunt ei
in terra chanaan. Tulit autem esau uxores
suas et filios et filias et omnem animam domus sue
et substantiam et pecora et cuncta que habere poterat
in terra chanaan. et abiit in alteram regionem.
recessitque a fratre suo iacob. Divites enim erant val
de. et simul habitare non poterant. nec sustinebat
eos terra peregrinationis eorum pre multitudi
ne gregum. Habitavitque esau in monte seyr.
ipse est edom. Hee sunt generationes esau pa
tris edom in monte seyr. et hec nomina filiorum eius.
Eliphaz filius ada uxoris esau. Rauhel quoque
filius basemath uxoris eius. Fueruntque filii
heliphaz. theman. omar. sepho. et gathan
et cenez. Erat autem thamna concubina eliphaz
filii esau. que peperit ei amelech. Hii sunt filii
ade uxoris esau. Filii autem rauhel naath et za
ra. semma et meza. Hii filii basemath uxo
ris esau. Isti quoque erant filii oolibama filie a
ne. filie sebeon. uxoris esau quos genuit ei
ieus et ielom et chore. Hii duces filiorum
esau filii eliphaz primogeniti esau. dux the
man. dux omar. dux sepho. dux cenez. dux
chore. dux gathan. dux amalech. hii filii e
liphaz in terra edom. et hii filii ade. Hii quoque
filii rauhel. filii esau. dux naath. dux zara.
dux semma. dux meza. hii duces rauhel in
terra edom. Isti filii basemath uxoris esau.
Hii autem filii oolibama uxoris esau. dux ie
us. dux ielom. dux chore. hii duces ooli
bama filie ane. uxoris esau. Isti filii esau et
hii duces eorum. ipse est edom. Isti filii seyr horrei
habitatores terre. lotham et sobal. et sebeon. et a
nan. dison et eser. et disan. hii duces horrei
filii seyr in terra edom. Facti sunt autem filii lo
tham horri. et heman. Erat autem soror lotha
thamna. Et isti filii sobal. alvam. et maneeth
et hebal. sephi et onam. Et hii filii sebeon. a
chaia et anan. iste est ana qui invenit aquas
calidas in solitudine cum pasceret asinos se
beon patris sui. habuitque filium disan et filiam
oolibama. Et isti filii disan. amdan. et eseban
et iethram et charan. Hii quoque filii eser. balaan.
et zevan. et acham. Habuit autem filios disan. hus
et aram. Isti duces horreorum. dux lotham. dux
sobal. dux sebeon. dux ana. dux dison. dux
eser. dux disan. isti duces horreorum qui im
peraverunt in terra seyr. Reges autem qui reg
naverunt in terra edom antequam haberent regem
filii israel. fuerunt hii. Balae filius beor. nomen
que urbis eius denaba. Mortuus est autem balae
et regnavit pro eo iobab filius zare de bosra.
Cumque mortuus esset iobab regnavit pro eo husam
de terra themanorum. Hoc quoque mortuo regnavit
pro eo adad filius badad. qui percussit ma
dian in regione moab. et nomen urbis eius
avith. Cumque mortuus esset adad regnavit
pro eo semla de masrecha. Hoc quoque mortuo reg
navit pro eo saul de fluvio rooboth. Cumque
hic obisset successit in regnum balaanan
filius achobor. Isto quoque mortuo regnavit pro eo
adad. nomenque urbis eius phau. et appellabatur

uxor eius Meezabel filia Matred filie Mezaab. Hec ergo nomina ducum Esau in cognationibus et locis et vocabulis suis. Dux Thamna, dux Alua, dux Ietheth, dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon, dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar, dux Magdiel, dux Iram. Hii duces Edom habitantes in terra imperii sui. Ipse est Esau pater Ydumeorum. Habitavit autem Iacob in terra Chanaan in qua peregrinatus est pater suus. Et hee sunt generationes eius.

XXXVII

Ioseph cum xvi esset annorum pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer. Et erat cum filiis Bale et Zelphe uxorum patris sui. Accusavitque fratres suos apud patrem crimine pessimo. Israel autem diligebat Ioseph super omnes filios suos eo quod in senectute sua genuisset eum. Fecitque ei tunicam polimitam. Videntes autem fratres eius quod a patre cunctis fratribus plus amaretur: oderant eum nec poterant ei quicquam pacifice loqui. Accidit quoque ut visum sompnium referret fratribus suis, que causa maioris odii seminarium fuit. Dixitque ad eos. Audite sompnium meum quod vidi. Putabam nos ligare manipulos in agro, et quasi consurgere manipulum meum et stare, vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. Responderunt fratres eius. Numquid rex noster eris? Aut subiciemur ditioni tue? Hec ergo causa sompniorum atque sermonum invidie et odii fomitem ministravit. Aliud quoque vidit sompnium quod narrans fratribus ait. Vidi per sompnium quasi solem et lunam et stellas xi adorare me. Quod cum patri suo et fratribus retulisset, increpavit eum pater et dixit. Quid sibi vult hoc sompnium quod vidisti? Num ego et mater tua et fratres tui adorabimus te super terram? Invidebant ei igitur fratres sui. Pater vero rem tacitus considerabat. Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in Sychem, dixit ad eum Israel. Fratres tui pascunt oves in Sychimis. Veni mittam te ad eos. Quo respondente Presto sum, ait. Vade et vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos et pecora, et renuntia michi quid agatur. Missus de valle Hebron venit in Sychem. Invenitque eum vir errantem in agro et interrogavit quid quereret. At ille respondit. Fratres meos quero. Indica michi ubi pascant greges. Dixitque ei vir. Recesserunt de loco isto. Audivi autem eos dicentes. Eamus in Dothaim. Perrexit ergo Ioseph post fratres suos et invenit eos in Dothaim. Qui cum vidissent eum procul, antequam accederet ad eos cogitaverunt illum occidere et mutuo loquebantur. Ecce sompniator venit. Venite occidamus eum et mittamus in cisternam veterem, dicemusque fera pessima devoravit eum. Et tunc apparebit quid prosint illi sompnia sua. Audiens hoc Ruben nitebatur liberare eum de manibus eorum et dicebat. Non interficiatis animam eius, nec effundatis sanguinem, sed proicite eum in cisternam hanc que est in solitudine, manusque vestras servate innoxias. Hoc autem dicebat volens eripere eum de manibus eorum et reddere patri suo. Confestim igitur ut pervenit ad fratres nudaverunt eum tunica talari et polimita, et miserunt in cisternam que non habebat aquam. Et sedentes ut comederent panem viderunt viatores Ysmaelitas venire de Galaad et camelos eorum portantes aromata et resinam et stacten in Egyptum. Dixit igitur Iudas fratribus suis. Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum et celaverimus sanguinem ipsius? Melius est ut venundetur Ysmaelitis, et manus nostre non polluantur. Frater enim et caro nostra est. Adquieverunt fratres sermonibus eius. Et pretereuntibus madianitis negociatoribus extrahentes eum de cisterna vendiderunt eum Ysmaelitis xx argenteis. Qui duxerunt eum in Egyptum. Reversusque Ruben ad cisternam non invenit puerum. Et scissis vestibus pergens ad fratres suos ait. Puer non comparet, et ego quo ibo? Tulerunt autem tunicam eius et in sanguine hyedi quem occiderant tinxerunt, mittentes qui ferrent ad patrem et dicerent. Hanc invenimus. Vide utrum tunica filii tui sit an non. Quam cum agnovisset pater ait. Tunica filii mei est. Fera pessima comedit eum. Bestia devoravit Ioseph. Scissisque vestibus indutus est cilicio lugens filium suum multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius ut lenirent dolorem patris, noluit consolationem recipere, et ait. Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu madianite vendiderunt Ioseph in Egypto Putiphar eunucho Pharaonis magistro militum.

XXXVIII

Eo tempore descendens Iudas a fratribus suis divertit ad virum Odollamitem nomine Hiram. Viditque ibi filiam hominis Chananei vocabulo Sue. Quam uxore accepta ingressus est ad eam. Que concepit et peperit filium, vocavitque nomen eius Her. Rursum concepto fetu natum filium vocavit Onam. Tercium quoque peperit quem appellavit Sela, quo nato parere ultra cessavit. Dedit autem Iudas uxorem primogenito suo Her nomine Thamar. Fuitque Her primogenitus Iude nequam in conspectu Domini, et ab eo occisus est. Dixit ergo Iudas ad Onam filium suum. Ingredere ad uxorem fratris tui et sociare illi ut suscites semen fratri tuo. Ille sciens non sibi nasci filios introiens ad uxorem fratris sui semen fundebat in terra, ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco percussit eum Dominus eo quod rem detestabilem faceret. Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui sue. Esto vidua in domo patris tui donec crescat Sela filius meus. Timebat enim ne et ipse moreretur sicut fratres eius. Que abiit et habitavit in domo patris sui. Evolutis autem multis diebus mortua est Sue uxor Iude. Qui post luctum consolatione suscepta ascendebat ad tonsores ovium suarum

tum ipse et hiras opilio gregis odollamita in thamnas ad tonsores ovium suarum. Nuntiatumque est thamar quod socer illius ascenderet in thamnas ad tondendas oves. Que depositis viduitatis vestibus assumpsit theristrum, et mutato habitu sedit in bivio itineris quod ducit thamnam eo quod crevisset sela et non eum accepisset maritum. Quam cum vidisset iudas suspicatus est esse meretricem. Operuerat enim vultum suum ne cognosceretur. Ingrediensque ad eam ait: Dimitte me ut coeam tecum. Nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente: quid mihi dabis ut fruaris concubitu meo? dixit: mittam tibi hedum de gregibus. Rursumque illa dicente: patiar quod vis si mihi dederis arrabonem donec mittas quod polliceris. Ait iudas: quid tibi vis pro arrabone dari? Respondit: anulum tuum et armillam et baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coitum concepit mulier. Et surgens abiit. Depositoque habitu quem assumpserat induta est viduitatis vestibus. Misit autem iudas hedum per pastorem suum odollamitem ut reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non invenisset eam interrogavit homines loci illius: ubi est mulier que sedebat in bivio? Respondentibus cunctis: non fuit in loco isto meretrix. Reversus est ad iudam et dixit ei: non inveni eam. Sed et homines loci illius dixerunt mihi numquam ibi sedisse scortum. Ait iudas: habeat sibi. Certe mendacii nos arguere non poterit. Ego misi hedum quem promiseram et tu non invenisti eam. Ecce autem post tres menses nuntiaverunt iude dicentes: fornicata est thamar nurus tua. Et videtur uterus illius intumescere. Dixit iudas: producite eam ut comburatur. Que cum duceretur ad penam misit ad socerum suum dicens: De viro cuius hec sunt concepi. Cognosce cuius sit anulus et armilla et baculus. Qui agnitis muneribus ait: Iustior me est, quia non tradidi eam sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu apparuerunt gemini in utero. Atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum in qua obstetrix ligavit coccinum dicens: Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manum egressus est alter. Dixitque mulier: Quare divisa est propter te maceria? Et ob hanc causam vocavit nomen eius phares. Postea egressus est frater eius in cuius manu erat coccinum, quem appellavit zaram.

XXXIX

Igitur ioseph ductus est in egiptum. Emitque eum putiphar eunuchus pharaonis princeps exercitus vir egiptius de manu ismaelitarum a quibus perductus erat. Fuitque dominus cum eo. Et erat vir in cunctis prospere agens. Habitabatque in domo domini sui qui optime noverat esse dominum cum eo et omnia que gereret ab eo dirigi in manu illius. Invenitque ioseph gratiam coram domino suo et ministrabat ei. A quo prepositus omnibus gubernabat creditam sibi domum et universa que tradita ei fuerant. Benedixitque dominus domui egiptii propter ioseph et multiplicavit tam in edibus quam in agris cunctam eius substantiam. Nec quicquam aliud noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem ioseph pulchra facie et decorus aspectu. Post multos itaque dies iniecit domina sua oculos suos in ioseph et ait: Dormi mecum. Qui nequaquam acquiescens operi nephario dixit ad eam: Ecce dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid habeat in domo sua. Nec quicquam est quod non in mea sit potestate vel non tradiderit mihi preter te que uxor eius es. Quomodo ergo possum hoc malum facere et peccare in dominum meum? Huiuscemodi verbis per singulos dies et mulier molesta erat adolescenti et ille recusabat stuprum. Accidit autem ut quadam die intraret ioseph domum et operis quippiam absque arbitris faceret. At illa apprehensa lacinia vestimenti eius diceret: Dormi mecum. Qui relicto in manibus illius pallio egressus est foras. Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis et se esse contemptam vocavit ad se homines domus sue et ait ad eos: En introduxit virum hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est ad me ut coiret mecum. Cumque ego succlamassem et audisset vocem meam reliquit pallium quod tenebat et fugit foras. In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum et ait: Ingressus est ad me servus hebreus quem adduxisti ut illuderet mihi. Cumque vidisset me succlamare reliquit pallium et fugit foras. His auditis dominus et nimium credulus verbis coniugis iratus est valde. Tradiditque ioseph in carcerem ubi vincti regis custodiebantur. Et erat ibi clausus. Fuit autem dominus cum ioseph et misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris. Qui tradidit in manu ipsius universos vinctos qui in custodia tenebantur. Et quicquid fiebat sub ipso erat. Nec noverat aliquid cunctis ei creditis. Dominus enim erat cum illo et omnia opera eius dirigebat.

XL

His ita gestis accidit ut peccarent duo eunuchi pincerna regis egipti et pistor domino suo. Iratusque pharao contra eos (nam alter pincernis preerat alter pistoribus) misit eos in carcerem principis militum in quo erat vinctus et ioseph. At custos carceris tradidit eos ioseph qui et ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat et illi in custodia tenebantur. Videruntque ambo sompnium nocte una iuxta interpretationem sibi congruam. Ad quos cum introisset ioseph mane et vidisset eos tristes sciscitatus est dicens: Cur tristior est hodie solito facies vestra? Qui responderunt: Sompnium vidimus et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos ioseph: Numquid non dei est interpretatio? Referte mihi quid videritis. Narravit prior prepositus pincernarum sompnium suum. Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim in gemmas et post flores uvas maturescere. Calicemque pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas et expressi in calicem quem tenebam et tradidi poculum pharaoni.

Respondit ioseph. Hec est interpretatio sompnii. Tres propagines tres adhuc dies sunt post quos recordabitur pharao ministerii tui. et restituet te in gradum pristinum. dabisque ei calicem iuxta officium tuum sicut facere ante consueveras. tantum memento mei cum bene tibi fuerit. et facies mecum misericordiam ut suggeras pharaoni ut educat me de isto carcere. quia furtim sublatus sum de terra hebreorum. et hic innocens in lacum missus sum. Videns pistorum magister quod prudenter sompnium dissoluisset ait. Et ego vidi sompnium quod haberem tria canistra farine super caput meum. et in uno canistro quod erat excelsius portare me putabam omnes cibos qui fiunt arte pistoria. avesque comedere ex eo. Respondit ioseph. Hec est interpretatio sompnii. Tria canistra adhuc tres dies sunt post quos auferet pharao caput tuum. ac suspendet te in cruce. et lacerabunt volucres carnes tuas. Exinde dies tercius natalicius pharaonis erat. qui faciens grande convivium pueris suis recordatus est inter epulas magistri pincernarum et pistorum principis. restituitque alterum in locum suum ut porrigeret regi poculum. alterum suspendit in patibulo ut coniectoris veritas probaretur. Et tamen succedentibus prosperis prepositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

XLI

Post duos annos vidit pharao sompnium. Putabat se stare super fluvium de quo ascendebant vii boves pulchre et crasse nimis. et pascebantur in locis palustribus. Alie quoque vii emergebant de flumine fede confecteque macie. et pascebantur in ipsa amnis ripa in locis virentibus. devoraveruntque eas quarum mira species et habitudo corporum erat. Expergefactus pharao rursum dormivit. et vidit alterum sompnium. vii spice pullulabant in culmo uno plene atque formose. Alie quoque totidem spice tenues et percusse uredine oriebantur. devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans pharao post quietem. et facto mane pavore perterritus misit ad coniectores egypti cunctosque sapientes. Et accersitis narravit sompnium. nec erat qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens pincernarum magister ait. Confiteor peccatum meum. Iratus rex servis suis me et magistrum pistorum retrudi iussit in carcerem principis militum. ubi una nocte uterque vidimus sompnium presagum futurorum. Erat ibi puer hebreus eiusdem ducis militum famulus. Cui narrantes sompnia audivimus quicquid postea rei probavit eventus. Ego enim redditus sum officio meo. et ille suspensus est in cruce. Protinus ad regis imperium eductum de carcere ioseph totonderunt. ac veste mutata obtulerunt ei. Cui ille ait. Vidi sompnia nec est qui edisserat. que audivi te prudentissime posse conicere. Respondit ioseph. Absque me deus respondebit prospera pharaoni. Narravit ergo pharao quod viderat. Putabam me stare super ripam fluminis. et vii boves de amne conscendere pulchras nimis et obesis carnibus. que in pastu paludis virecta carpebant. Et ecce has sequebantur alie vii boves in tantum deformes et macilente ut numquam tales in terra egypti viderim. Que devoratis et consumptis prioribus nullum saturitatis dedere vestigium. sed simili macie et squalore torpebant. Evigilans rursum sopore depressus vidi sompnium. vii spice pullulabant in culmo uno plene atque pulcherrime. Alie quoque vii tenues et percusse uredine oriebantur e stipula. que priorum pulcritudinem devoraverunt. Narravi coniectoribus sompnium et nemo est qui edisserat. Respondit ioseph. Sompnium regis unum est. que facturus est deus ostendit pharaoni. vii boves pulchre et vii spice plene. vii ubertatis anni sunt. eandemque vim sompnii comprehendunt. vii quoque boves tenues atque macilente que ascenderunt post eas et vii spice tenues et vento urente percusse. vii anni sunt venture famis. qui hoc ordine complebuntur. Ecce vii anni venient fertilitatis magne in universa terra egypti. quos sequentur vii anni alii tante sterilitatis ut oblivioni tradatur cuncta retro habundantia. Consumptura est enim fames omnem terram. et ubertatis magnitudinem perditura inopie magnitudo. Quod autem vidisti secundo ad eandem rem pertinens sompnium firmitatis indicium est. eo quod fiat sermo dei. et velocius impleatur. Nunc ergo provideat rex virum sapientem et industrium. et preficiat eum terre egypti. qui constituat prepositos per singulas regiones. et quintam partem fructuum per vii annos fertilitatis qui iam nunc futuri sunt congreget in horrea. et omne frumentum sub pharaonis potestate condatur. serveturque in urbibus. et preparetur futuris vii annorum fami que pressura est egyptum. et non consumetur terra inopia. Placuit pharaoni consilium et cunctis ministris eius. locutusque est ad eos. Num invenire poterimus talem virum qui spiritu dei plenus sit? Dixit ergo ad ioseph. Quia ostendit tibi deus omnia que locutus es. numquid sapientiorem et similem tui invenire potero? Tu eris super domum meam. et ad tui oris imperium cunctus populus obediet. uno tantum regni solio te precedam. Dixitque rursum pharao ad ioseph. Ecce constitui te super universam terram egypti. Tulitque anulum de manu sua et dedit in manu eius. vestivitque eum stola bissina. et collo torquem auream circumposuit. Fecitque ascendere super currum suum secundum clamante precone ut omnes coram eo genua flecterent. et prepositum esse scirent universe terre egypti. Dixit quoque rex ad ioseph. Ego sum pharao absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra egypti. Vertitque nomen illius et vocavit eum lingua egyptiaca salvatorem mundi. Deditque illi uxorem assenech filiam putiphare sacerdotis heliopoleos. Egressus itaque ioseph ad terram egypti. xxx autem erat

annorum erat quando stetit in conspectu regis pharaonis. et cir
cuivit omnes regiones egypti. venitque ferti
litas .vii. annorum. et in manipulos redacte se
getes congregate sunt in horrea egypti. Omnis
etiam frugum habundantia in singulis urbibus con
dita est. tantaque fuit multitudo tritici ut a
rene maris coequaretur: et copia mensuram ex
cederet. Nati sunt autem ioseph filii duo ante
quam veniret fames. quos ei peperit aseneth
filia putiphares sacerdotis heliopoleos. voca
vitque nomen primogeniti manasse dicens. Ob
livisci me fecit deus omnium laborum meorum et do
mum patris mei. Nomen quoque secundi appellavit
effraim dicens. Crescere me fecit deus in terra
paupertatis mee. Igitur transactis .vii. annis
ubertatis qui fuerant in egypto ceperunt ve
nire .vii. anni inopie quos predixerat ioseph
et in universo orbe fames prevaluit in cuncta autem
terra erat panis. qua esuriente clamavit
populus ad pharaonem alimenta petens. Quibus ille
respondit. Ite ad ioseph et quicquid vobis dixerit faci
te. Crescebat autem cotidie fames in omni terra. aper
uitque ioseph universa horrea et vendebat egi
ptiis. nam et illos oppresserat fames omnesque
provincie veniebant in egyptum ut emerent
escas et malum inopie temperarent.

XLII

Audi
ens autem iacob quod alimenta venderentur in egypto
dixit filiis suis. Quare negligitis? audivi quod tri
ticum venundetur in egypto. descendite et
emite nobis necessaria ut possimus vivere. et non
consumamur inopia. Descendentes autem fratres io
seph .x. ut emerent frumenta in egypto benia
min domi retento ab iacob qui dixerat fratribus
eius ne forte in itinere quicquam patiatur
mali. Ingressi sunt in terram egypti cum aliis qui
pergebant ad emendum. Erat autem fames in terra
chanaan: et ioseph princeps egypti atque ad
illius nutum frumenta populis vendebantur. Cum
que adorassent ioseph fratres sui et agnovisset
eos quasi ad alienos durius loquebatur: inter
rogans eos unde venistis? Qui responderunt. De terra
chanaan ut emamus victui necessaria. Et tamen fratres
ipse cognoscens non est agnitus ab eis. recordatus
que somniorum que aliquando viderat ait ad eos. Ex
ploratores estis ut videatis infirmiora terre
venistis. Qui dixerunt. Non est ita domine. sed servi tui
venimus ut emeremus cibos. Omnes filii unius vi
ri sumus. pacifici venimus? nec quicquam famuli
tui machinantur mali. Quibus ille respondit. Aliter
est. Inmunita terre huius considerare venistis. At illi.
dixerunt. Duodecim inquiunt servi tui fratres
sumus. filii viri unius in terra chanaan. mini
mus cum patre nostro est. alius non est super. Hoc est ait quod
locutus sum. Exploratores estis. Iam nunc
experimentum vestri capiam. Per salutem pharaonis
non egrediemini hinc donec veniat frater
vester minimus. Mittite ex vobis unum et ad
ducat eum. vos autem eritis in vinculis donec
probentur que dixistis utrum falsa an vera sint.
alioquin per salutem pharaonis exploratores es
tis. et tradidit eos custodie tribus diebus. Die autem
tertio eductis e carcere ait. Facite quod dixi et vive
tis. deum enim timeo. Si pacifici estis frater vester unus
ligetur in carcere. vos autem abite. et ferte frumen
ta que emistis in domos vestras et fratrem vestrum mi
nimum ad me adducite ut possim vestros pro
bare sermones et non moriemini. Fecerunt
ut iusserat. Et locuti sunt invicem. Merito
hec patimur quia peccavimus in fratrem nostrum vi
dentes angustiam anime illius cum deprecaretur
nos et non audivimus. Idcirco venit super nos
ista tribulatio. Ex quibus unus ruben ait. Num
quid non dixi vobis nolite peccare in fratrem vestrum
et non audistis me. En sanguis eius exquiritur.
Nesciebant autem quod intelligeret ioseph eo quod
per interpretem loquebatur ad eos. Avertitque se
parumper et flevit. et reversus locutus est ad eos. Tol
lensque symeon et ligans eum illis presentibus ius
sit ministris ut implerent saccos eorum tritico.
et reponerent pecunias singulorum in sacculis su
is. datis supra cibariis in via qui fecerunt i
ta. At illi portantes frumenta in asinis profecti sunt.
Aperto autem unus sacco ut daret iumento pabulum
in diversorio. contemplatus pecuniam in ore
sacculi dixit fratribus suis. Reddita est mihi pecunia.
en habetur in sacculo. et obstupefacti turbatique
dixerunt mutuo. Quidnam est hoc quod fecit nobis
deus? Veneruntque ad patrem suum iacob in terram
chanaan. et narraverunt ei omnia que sibi ac
cidissent dicentes. Locutus est nobis dominus ter
re dure. et putavit nos exploratores provincie.
Cui respondimus. pacifici sumus nec ullas moli
mur insidias. .xii. fratres uno patre geniti su
mus. unus non est super. minimus cum patre nostro versa
tur in terra chanaan. Qui ait nobis. Sic probabo
quod pacifici sitis. Fratrem vestrum unum dimitti
te apud me. et cibaria domibus vestris necessaria sumi
te. et abite. fratremque vestrum minimum adducite
ad me ut sciam quod non sitis exploratores. et
istum qui tenetur in vinculis recipere possitis.
Ac deinceps emendi que vultis habeatis licentiam.
His dictis cum frumenta effunderent singuli re
pererunt in ore saccorum ligatas pecunias. ex
territisque simul omnibus dixit pater iacob.
Absque liberis me esse fecistis. ioseph non est super.
symeon tenetur in vinculis. beniamin
auferetis. in me hec mala omnia reciderunt.
Cui respondit ruben. Duos filios meos interfice
si non reduxero illum tibi. Trade illum in manu
mea. et ego eum tibi restituam. At ille. Non
descendet inquit filius meus vobiscum. Frater eius
mortuus est. ipse solus remansit. Si quid ei
adversi acciderit in terra ad quam pergitis
deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

XLIII

Interim fames omnem terram vehementer preme
bat. consumptisque cibis quos ex egypto detu
lerant dixitque iacob ad filios suos. Rever
timini et emite pauxillum escarum. Respondit iudas.
Denunciavit nobis vir ille sub testificatione
iurandi dicens. Non videbitis faciem meam

non fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum. Si ergo vis mittere eum nobiscum, pergemus pariter et ememus tibi necessaria. Sin autem non vis, non ibimus: vir enim ille ut saepe diximus denuntiavit nobis dicens: Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo. Dixit eis Israel: In meam hoc fecistis miseriam ut indicaretis ei et alium vos habere fratrem. At illi responderunt: Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem: si pater viveret, si haberemus fratrem: et nos respondimus ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus. Numquid scire poteramus quod dicturus esset: Adducite vobiscum fratrem vestrum? Iudas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum ut proficiscamur et possimus vivere, ne moriamur nos et parvuli nostri. Ego suscipio puerum, de manu mea require illum: nisi reduxero et reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore. Si non intercessisset dilatio, iam vice altera venissemus. Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod vultis. Sumite de optimis terrae frugibus in vasis vestris, et deferte viro munera, modicum resinae et mellis, et storacis et stactes et terebinthi et amygdalarum. Pecuniam quoque duplicem ferte vobiscum: et illam quam invenistis in saccis reportate, ne forte errore factum sit. Sed et fratrem vestrum tollite, et ite ad virum. Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: et remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet, et hunc Beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo viri munera, et pecuniam duplicem et Beniamin: descenderuntque in Aegyptum et steterunt coram Ioseph. Quos cum ille vidisset et Beniamin simul, praecepit dispensatori domus suae dicens: Introduc viros domum, et occide victimas et instrue convivium, quoniam mecum sunt comesturi meridie. Fecit ille sicut fuerat imperatum, et introduxit viros domum. Ibi exterriti dixerunt mutuo: Propter pecuniam quam retulimus prius in saccis nostris introducti sumus, ut devolvat in nos calumniam et violenter subiciat servituti et nos et asinos nostros. Quam ob rem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt: Oramus, domine, ut audias. Iam ante descendimus ut emeremus escas: quibus emptis cum venissemus ad diversorium, aperuimus saccos nostros, et invenimus pecuniam in ore saccorum: quam nunc eodem pondere reportavimus. Sed et aliud attulimus argentum ut emamus quae necessaria sunt: non est in nostra conscientia quis eam posuerit in marsupiis nostris. At ille respondit: Pax vobiscum, nolite timere: Deus vester et Deus patris vestri dedit vobis thesauros in saccis vestris: nam pecuniam quam dedistis mihi probatam ego habeo. Eduxitque ad eos Simeonem: et introductis domum attulit aquam, et laverunt pedes suos, deditque pabula asinis eorum. Illi vero parabant munera, donec ingrederetur Ioseph meridie. Audierant enim quod ibi comesturi essent panem. Igitur ingressus est Ioseph domum suam, obtuleruntque ei munera tenentes in manibus suis, et adoraverunt eum proni in terram. At ille clementer resalutatis eis interrogavit eos dicens: Salvusne est pater vester senex de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit? Qui responderunt: Sospes est servus tuus pater noster, adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum. Attollens autem oculos Ioseph vidit Beniamin fratrem suum uterinum, et ait: Iste est frater vester parvulus de quo dixeratis mihi? Et rursum: Deus, inquit, misereatur tui, fili mi. Festinavitque, quia commota fuerant viscera eius super fratre suo, et erumpebant lacrimae: et introiens cubiculum flevit. Rursumque lota facie egressus continuit se, et ait: Ponite panes. Quibus appositis seorsum Ioseph, et seorsum fratribus, Aegyptiis quoque qui vescebantur simul seorsum (illicitum est enim Aegyptiis comedere cum Hebraeis, et profanum putant huiuscemodi convivium), sederunt ergo coram eo, primogenitus iuxta primogenita sua, et minimus iuxta aetatem suam. Et mirabantur nimis, sumptis partibus quas ab eo acceperant: maiorque pars venit Beniamin, ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo.

XLIIII

Praecepit autem Ioseph dispensatori domus suae dicens: Imple saccos eorum frumento quantum possunt capere, et pone pecuniam singulorum in summitate sacci. Scyphum autem meum argenteum et pretium quod dedit tritici pone in ore sacci iunioris. Factumque est ita. Et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbem exierant, et processerant paululum: tunc Ioseph accersito dispensatore domus: Surge, inquit, et persequere viros: et apprehensis dicito: Quare reddidistis malum pro bono? Scyphus quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus, et in quo augurari solet: pessimam rem fecistis. Fecit ille ut iusserat. Et apprehensis per ordinem locutus est. Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster, ut servi tui tantum flagitii commiserint? Pecuniam quam invenimus in summitate saccorum reportavimus ad te de terra Chanaan: et quomodo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel argentum? Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod quaeris, moriatur, et nos servi erimus domini nostri. Qui dixit eis: Fiat iuxta vestram sententiam: apud quemcumque fuerit inventum, ipse sit servus meus, vos autem eritis innoxii. Itaque festinato deponentes in terram saccos, aperuerunt singuli. Quos scrutatus incipiens a maiore usque ad minimum, invenit scyphum in sacco Beniamin. At illi scissis vestibus, oneratisque rursum asinis, reversi sunt in oppidum. Primusque Iudas cum fratribus ingressus est ad Ioseph (necdum enim de loco abierat) omnesque ante eum in terram pariter corruerunt. Quibus ille ait: Cur sic agere voluistis? An ignoratis quod

non sit similis mei in augurandi scientia? Cui Iudas: Quid respondebimus, inquit, domino meo? vel quid loquemur, aut iuste poterimus obtendere? Deus invenit iniquitatem servorum tuorum. En omnes servi sumus domini mei, et nos, et apud quem inventus est scyphus. Respondit Ioseph: Absit a me ut sic agam. Qui furatus est scyphum, ipse sit servus meus: vos autem abite liberi ad patrem vestrum. Accedens autem propius Iudas, confidenter ait: Oro, domine mi, loquatur servus tuus verbum in auribus tuis, et ne irascaris famulo tuo: tu es enim post Pharaonem dominus meus. Interrogasti prius servos tuos: Habetis patrem aut fratrem? Et nos respondimus tibi domino meo: Est nobis pater senex, et puer parvulus, qui in senectute illius natus est: cuius uterinus frater mortuus est, et ipsum solum habet mater sua, pater vero tenere diligit illum. Dixistique servis tuis: Adducite eum ad me, et ponam oculos meos super illum. Suggessimus tibi domino meo: Non potest puer relinquere patrem suum: si enim illum dimiserit, morietur. Et dixisti servis tuis: Nisi venerit frater vester minimus vobiscum, non videbitis amplius faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum, narravimus ei omnia quae locutus est dominus meus. Et dixit pater noster: Revertimini, et emite nobis parum tritici. Cui diximus: Ire non possumus: si frater noster minimus descenderit nobiscum, proficiscemur simul: alioquin, illo absente, non audemus videre faciem viri. Ad quae ille respondit: Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea. Egressus est unus, et dixistis: Bestia devoravit eum: et hucusque non apparet. Si tuleritis et istum, et aliquid ei in via contigerit, deducetis canos meos cum merore ad inferos. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum, et puer defuerit, cum anima illius ex huius anima pendeat, videritque eum non esse nobiscum, morietur, et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus tuus sim, qui in meam hunc recepi fidem, et spopondi, dicens: Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerium domini mei, et puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem meum, absente puero: ne calamitatis, quae oppressura est patrem meum, testis assistam.

XLV

Non se poterat ultra cohibere Ioseph multis coram astantibus: unde praecepit ut egrederentur cuncti foras, et nullus interesset alienus agnitioni mutuae. Elevavitque vocem cum fletu, quam audierunt Egyptii, omnisque domus Pharaonis. Et dixit fratribus suis: Ego sum Ioseph: adhuc pater meus vivit? Nec poterant respondere fratres nimio timore perterriti. Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et cum accessissent prope: Ego sum, ait, Ioseph frater vester, quem vendidistis in Egyptum. Nolite pavere, nec vobis durum esse videatur quod vendidistis me in his regionibus: pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Egyptum. Biennium est quod fames esse cepit in terra: et adhuc quinque anni restant, quibus nec arari poterit, nec meti. Premisitque me Deus, ut reservemini super terram, et escas ad vivendum habere possitis. Non vestro consilio, sed Dei huc voluntate missus sum: qui fecit me quasi patrem Pharaonis, et dominum universae domus eius, ac principem in omni terra Egypti. Festinate, et ascendite ad patrem meum, et dicetis ei: Haec mandat filius tuus Ioseph: Deus me fecit dominum universae terrae Egypti: descende ad me, ne moreris, et habitabis in terra Gessen: erisque iuxta me tu, et filii tui, et filii filiorum tuorum, oves tuae, et armenta tua, et universa quae possides. Ibique te pascam (adhuc enim quinque anni residui sunt famis) ne et tu pereas, et domus tua, et omnia quae possides. En oculi vestri, et oculi fratris mei Beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nuntiate patri meo universam gloriam meam, et cuncta quae vidistis in Egypto: festinate, et adducite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in collum Beniamin fratris sui, flevit: illo quoque similiter flente super collum eius. Osculatusque est Ioseph omnes fratres suos, et ploravit super singulos: post quae ausi sunt loqui ad eum. Auditumque est, et celebri sermone vulgatum in aula regis: Venerunt fratres Ioseph: et gavisus est Pharao, atque omnis familia eius. Dixitque ad Ioseph ut imperaret fratribus suis, dicens: Onerantes iumenta, ite in terram Chanaan, et tollite inde patrem vestrum et cognationem, et venite ad me: et ego dabo vobis omnia bona Egypti, ut comedatis medullam terrae. Praecipe etiam ut tollant plaustra de terra Egypti ad subvectionem parvulorum suorum ac coniugum, et dicito: Tollite patrem vestrum, et properate quantocius venientes: nec dimittatis quicquam de supellectili vestra, quia omnes opes Egypti vestrae erunt. Feceruntque filii Israel ut eis fuerat imperatum. Quibus dedit Ioseph plaustra secundum Pharaonis imperium, et cibaria in itinere. Singulis quoque proferri iussit binas stolas: Beniamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis: tantundem pecuniae et vestium mittens patri suo, addens et asinos decem, qui subveherent ex omnibus divitiis Egypti, et totidem asinas, triticum in itinere panesque portantes. Dimisit ergo fratres suos, et proficiscentibus ait: Ne irascamini in via. Qui ascendentes ex Egypto, venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Iacob. Et nuntiaverunt ei, dicentes: Ioseph vivit: et ipse dominatur in omni terra Egypti. Quo audito Iacob, quasi de gravi somno evigilans, tamen non credebat eis. Illi e contra referebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra, et universa quae miserat, revixit spiritus eius, et ait: Sufficit mihi si adhuc filius meus Ioseph vivit: vadam, et videbo illum antequam moriar.

XLVI

Profectusque Israel cum omnibus quae habebat, venit ad puteum iuramenti: et mactatis ibi victimis Deo patris sui Isaac, audivit eum per visionem nocte vocantem se, et dicentem sibi: Iacob, Iacob. Cui respondit: Ecce adsum. Ait illi Deus: Ego sum fortissimus Deus patris tui.

noli timere sed descende in egyptum quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum illuc et ego inde adducam te revertentem. Joseph quoque ponet manum suam super oculos tuos. Surrexit autem iacob a puteo iuramenti tuleruntque eum filii cum parvulis et uxoribus suis in plaustris que miserat pharao ad portandum senem, et omnia que possederat in terra chanaan, venitque in egyptum cum omni semine suo filii eius et nepotes filie et cuncta simul progenies. Hec autem sunt nomina filiorum israel qui ingressi sunt in egyptum ipse cum liberis suis. Primogenitus ruben. Filii ruben enoch et phallu et esrom et charmi. Filii symeon iemuhel et iamin et ahod et iachin et saher et saul filius chananitidis. Filii levi gerson caath et merari. Filii iuda her et onam et sela et phares et zara. Mortui sunt autem her et onan in terra chanaan. Natique sunt filii phares esrom et amul. Filii ysachar thola et phua et iob et semron. Filii zabulon sared et helon et iahelel. Hii filii lye quos genuit in mesopotamia syrie cum dina filia sua. Omnes anime filiorum eius et filiarum xxx. et tres. Filii gad sephion et aggi, suni et esebon, heri et arodi et areli. Filii aser iamne et iesua et iesui et beria, sara quoque soror eorum. Filii beria heber et melchiel. Hii filii zelphe quam dedit laban lye filie sue. Et hos genuit iacob xvi. animas. Filii rachel uxoris iacob ioseph et beniamin. Natique sunt ioseph filii in terra egypti quos genuit ei aseneth filia putiphare sacerdotis heliopoleos manasses et effraim. Filii beniamin bela et bechor et asbel, gera et naaman, ehi et ros, mophim et ophim et ared. Hii filii rachel quos genuit iacob omnes anime xiiii. Filii dan usim. Filii neptalim iasiel et guni et ieser et sallem. Hii filii bale quam dedit laban rachel filie sue et hos genuit iacob omnes anime vii. Cuncteque anime que ingresse sunt cum iacob in egyptum et egresse de femore illius absque uxoribus filiorum lxvi. Filii autem ioseph qui nati sunt ei in terra egypti anime due. Omnis anima domus iacob que ingressa est egyptum fuere lxx. Misit autem iacob iudam ante se ad ioseph ut nuntiaret ei et ille occurreret in gessen. Quo cum pervenisset iuncto ioseph curru suo ascendit obviam patri ad eundem locum, vidensque eum irruit super collum eius et inter amplexus flevit. Dixitque pater ad ioseph iam letus moriar quia vidi faciem tuam et superstitem te relinquo. Et ille locutus est ad fratres suos et ad omnem domum patris sui. Ascendam et nuntiabo pharaoni dicamque ei fratres mei et domus patris mei qui erant in terra chanaan venerunt ad me. Et sunt viri pastores ovium curamque habent alendorum gregum, pecora sua et armenta et omnia que habere potuerunt adduxerunt secum. Cumque vocaverit vos et dixerit quod est opus vestrum, respondebitis viri pastores sumus servi tui ab infantia nostra usque in presens et nos et patres nostri. Hec autem dicetis ut habitare possitis in terra gessen quia detestantur egyptii omnes pastores ovium. Ingressus ergo ioseph nuntiavit pharaoni dicens pater meus et fratres oves eorum et armenta et cuncta que possident venerunt de terra chanaan et ecce consistunt in terra gessen. Extremos quoque fratrum suorum quinque viros statuit coram rege, quos ille interrogavit quid habetis operis. Responderunt pastores ovium sumus servi tui et nos et patres nostri. Ad peregrinandum in terram tuam venimus quoniam non est herba gregibus servorum tuorum ingravescente fame in terra chanaan. Petimusque ut esse nos iubeas servos tuos in terra gessen. Dixit itaque rex ad ioseph pater tuus et fratres tui venerunt ad te. Terra egypti in conspectu tuo est, in optimo loco fac eos habitare et trade eis terram gessen. Quod si nosti esse in eis viros industrios constitue illos magistros pecorum meorum. Post hec introduxit ioseph patrem suum ad regem et statuit eum coram eo. Qui benedicens illi et interrogatus ab eo quot sunt dies annorum vite tue, respondit dies peregrinationis mee cxxx. annorum sunt, parvi et mali et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. Et benedicto rege egressus est foras. Joseph vero patri et fratribus suis dedit possessionem in egypto in optimo terre loco ramesses ut preceperat pharao, et alebat eos omnemque domum patris sui prebens cibaria singulis. In toto enim orbe panis deerat et oppresserat fames terram maxime egypti et chanaan, e quibus omnem pecuniam congregaverat pro venditione frumenti et intulit eam in erarium regis. Cumque defecisset emptoribus pretium venit cuncta egyptus ad ioseph dicens da nobis panes, quare morimur coram te deficiente pecunia. Quibus ille respondit adducite pecora vestra et dabo vobis pro eis cibos si pretium non habetis. Que cum adduxissent dedit eis alimenta pro equis et ovibus et bubus et asinis sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum. Venerunt quoque anno secundo et dixerunt ei non celabimus dominum nostrum quod deficiente pecunia et pecora simul defecerunt, nec clam te est quod absque corporibus et terra nichil habeamus. Cur ergo moriemur te vidente et nos et terra nostra tui erimus. Eme nos in servitutem regiam et prebe semina ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem. Emit igitur ioseph omnem terram egypti vendentibus singulis possessiones suas pre magnitudine famis. Subiecitque eam pharaoni et cunctos populos eius a novissimis terminis egypti usque ad extremos fines eius, preter terram sacerdotum que a rege tradita fuerat eis, quibus statuta cibaria ex horreis publicis prebebantur et idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas. Dixit ergo ioseph ad populos en ut cernitis et vos et terram vestram pharao possidet. Accipite semina et serite agros ut fruges habere possitis. Quintam partem regi

dabitis. iiii. reliquas p̄mitto uob in sementē
et in cibos familiis et liberis ur̄is. Qui r̄ nderūt. Sal⁹
ur̄a ī manu tua ē. respiciat nos t̄m dn̄s n̄r
et leti seruiem⁹ regi. ex eo t̄pr usq; ī p̄sentem
diem in uniusa t̄ra egipti. regibz. v. pars solui
t̄r et f̄cm ē q̄i in legem absq; t̄ra sacerdotali q̄ li
bera ab hac condicione fuit. Habitauit ḡ is
r̄l in egipto. i. in t̄ra gessen. et possedit eam.
auctusq; ē et multiplicatus nimis. et uixit in
ea. x. et vii. annis. factiq; sunt om̄s dies uite
illi⁹ c. xl. vii. annoꝝ. Cūq; appinquare c̄ne
ret mortis diē uocauit filium suū ioseph: et
dixit ad eum. Si inueni grām ī c̄spectu tuo
pone manū tuā sub femore meo. et facies m̄
m̄iam et ūitatem ut nō sepeliat me ī egipto
sz dormiam c̄ p̄ribz meis. et auferat me de hac
terra. condatq; ī sepulcro maioꝝ. Cui r̄ndit
ioseph. Ego faciam qđ iussisti. Et ille. Iura ḡ
inquit m̄. Q̄ iurante adorauit isr̄l dn̄m c̄u͞s⁹
ad lectuli cap̄. His ita tr̄nsactis nunciatū

XLVIII

ē ioseph qđ egrotaret p̄r eius. Qui assūptis
duobz filiis manasse et effraim ire pperit.
dixitq; ē seni. Ecce fili⁹ tuus ioseph uenit ad
te. Q̄ c̄fortatus sedit ī lectulo. et ingresso io
seph ad se ait. Dn̄s omnip̄c apparuit m̄ in luza
q̄ ē in t̄ra chanaan. b̄ndixitq; m̄ et ait. ego
te augebo et multiplicabo et faciam ī turbas
p̄ploꝝ. daboq; tibi t̄ram hanc et semini tuo
post te ī possessionem sempiṫnam. Duo ḡ filii
tui q̄ nati sunt t̄ in t̄ra egipti an̄q̄m huc
uenirem ad te m̄i erunt effraim et manas
ses. sic ruben et symeon reputabuntur m̄.
Reliquos aūt q̄s genuis p̄ eos tui erūt. et noīe
f̄rm suoꝝ uocabuntur ī possessionibz suis.
M̄ enī q̄n ueniebam de mesopotamia m
ortua ē rachel ī terra chanaan ī ipo itinē
eratq; uernum t̄ps et ingrediebam effratā.
et sepeliui eam iuxta uiam effrate. que alio
nomine appellatur bethleem. Videns aūt
filios eius dixit ad eum. Q̄ sunt isti? R̄ndit.
filii mei sunt quos dedit m̄ dn̄s ī hoc loco. Ad
duc inquit eos ad me ut b̄ndicam illis. Ocli
enī isr̄l caligabant p̄ nimia senectute et cla
re uidere n̄ poterat. applicitosq; ad se deos
culatus et circumplexus eos dix̄ ad filium.
Nō sum fraudatus aspectu tuo. insup ostē
dit m̄ dn̄s semen tuum. Cūq; tulisset eos ioseph
de gremio p̄ris adorauit pronus in terram
et posuit effraim ad dextram suam. i. ad sinis
tram isr̄l. manassem ū in sinistra sua. ad dex
teram. s. p̄ris. Applicuitq; ambos ad eū. Qui
extendens manum dexteram posuit sup cap̄
effraim iunioris f̄ris. Sinistram aūt sup cap̄
manasse. qui maior natu erat c̄mutās ma
nus. b̄ndixitq; ioseph filios et ait. Dn̄s in cui⁹
c̄spectu ambulauerunt p̄res mei abraham
et ysaac. dn̄s qui pascit me ab adolescentia me
a usq; ī p̄sentem diē. angelus qui eruit
me de cunctis malis b̄ndicat pueris istis et ī
uocetur sup eos nom̄ meum. Noīa quoq; p̄rum
meoꝝ abraham et ysaac. et crescant ī multi
tudine sup t̄ram. Videns aūt ioseph q̄ posuis
set p̄r suus dexteram manum sup cap̄ ef
fraim. grauit accepit et apphensam p̄ris ma
num leuare conatus ē de capite effraim.
et transferre sup cap̄ manasse. dixitq; ad p̄rē.
Nō ita c̄uenit p̄r q̄r hic ē p̄mogenit⁹. pone
dexteram sup cap̄ eius. Q̄ renuens ait. Scio fili
mi scio. et iste quidē erit ī p̄plos et multiplica
bitur. sz fr̄ eius iunior maior illo erit. et se
men illi⁹ crescet ī gentes. b̄ndixitq; eis in
ipo t̄pr dicens. In te b̄ndicetur isr̄l atq; dice
tur. Faciat t̄ dn̄s sic͞ effraim et sic͞ manasse.
c̄stituitq; effraim an̄ manassem. et ait ad
ioseph filium suum. En ego morior. et erit
dn̄s uobiscū. reducetq; uos ad t̄ram p̄rum uroꝝ.
Do t̄ p̄tem unam extra f̄res tuos quā tuli de
manu amorrei ī gladio et arcu meo. Voca

XLIX

uit aūt iacob filios suos et ait eis. Cōgregamini
ut annunciem q̄ uentura sūt uob diebz nouis
simis. c̄gregamini et audite filii iacob. audite
isr̄l p̄rem ur̄m. Ruben p̄mogenitus meus
tu fortitudo mea. et p̄ncipium doloris mei.
prior ī donis. maior imperio. effusus es sic͞
aqua. n̄ crescas q̄r ascendisti cubile p̄ris tui
et maculasti stratum eius. Symeon et leui f̄rs
uasa iniquitatis bellantia ī consilio eoꝝ
nō ueniat aīa mea. et in cetu illoꝝ non sit
glia mea q̄r ī furore suo occiderunt uirū et
in uoluntate sua suffoderunt murum. Male
dictus furor eoꝝ q̄r ptinax et indignatio illoꝝ
q̄r dura. Diuidam eos in iacob et dispergam
eos ī isr̄l. Iuda te laudabunt f̄res tui. man⁹
tue ī ceruicibz inimicoꝝ tuoꝝ. adorabunt te
filii p̄ris tui. catulus leonis iuda. Ad p̄dam
fili mi ascendisti requiescens accubuisti
ut leo et q̄si leena. q̄s suscitabit eū. Nō aufe
tur sceptrum de iuda et dux de femorib⁹ ei⁹
donec ueniat qui mittendus ē. et ipe erit exp̄
tatio gentium. ligans ad uineam pullum
suum et ad uitem o fili mi asinam suam.
Lauabit uino stolam suam. et sanguine u
ue pallium suū. pulchriores oculi eius uino
et dentes eius lacte candidiores. Zabulon ī
littore maris habitabit. et in statione nauium p
tingens usq; ad sydonem. Ysachar asinus for
tis. accubans inter t̄minos. uidit requiem
q̄ eēt bona et t̄ram q̄ optima. et supposuit hu
merum ad portand. factusq; ē tributis ser
uiens. Dan iudicabit p̄plm suum sic͞ et alia
tribz isr̄l. Fiat dan coluber ī uia. cerastes ī
semita mordens ungulas equi ut cadat as
censor eius retro. Salutare tuū expectabo
dn̄e. Gad accinctus p̄liabitur ante eum. et ipe
accingetur retrorsum. Aser pinguis panis
eius. et p̄bebit delicias regibz. Neptalim c͞
uus emissus. et dans eloquia pulchritudi
nis. Filius accrescens ioseph. filius accrescēs
et decorus aspectu. filie discurrerunt sup
murum. sz exasperauerunt eū. et iurgati sūt

inviderunt(que) illi habentes iacula. Sedit in forti arcus eius, et dissoluta sunt vincula brachiorum et manuum illius per manus potentis Iacob. Inde pastor egressus est lapis Israel. Deus patris tui erit adiutor tuus, et omnipotens benedicet tibi benedictionibus celi desuper, benedictionibus abyssi iacentis deorsum, benedictionibus uberum et vulvae. Benedictiones patris tui confortate sunt benedictionibus patrum eius donec veniret desiderium collium eternorum. Fiant in capite Ioseph et in vertice nazarei inter fratres suos.

L Beniamin lupus rapax, mane comedet predam et vespere dividet spolia. Omnes hii in tribubus Israel duodecim. Hec locutus est eis pater suus, benedixitque singulis benedictionibus propriis, et precepit eis dicens: Ego congregor ad populum meum: sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici que est in agro Ephron Ethei contra Mambre in terra Chanaan, quam emit Abraham cum agro ab Ephron Etheo in possessionem sepulcri. Ibi sepelierunt eum et Saram uxorem eius; ibi sepultus est Ysaac cum Rebecca coniuge; ibi et Lia condita iacet. Finitisque mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum et obiit, appositusque est ad populum suum. Quod cernens Ioseph ruit super faciem patris flens et deosculans eum. Precepitque servis suis medicis ut aromatibus condirent patrem. Quibus iussa explentibus transierunt xl dies. Iste quippe mos erat cadaverum conditorum. Flevitque eum Egiptus lxx diebus. Et expleto planctus tempore locutus est Ioseph ad familiam Pharaonis: Si inveni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis eo quod pater meus adiuraverit me dicens: En morior; in sepulchro meo quod fodi mihi in terra Chanaan sepelies me. Ascendam igitur et sepeliam patrem ac revertar. Dixitque ei Pharao: Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis, cunctique maiores natu terre Egipti, domus Ioseph cum fratribus suis absque parvulis et gregibus atque armentis que dereliquerant in terra Gessen. Habuit quoque in comitatu currus et equites, et facta est turba non modica. Veneruntque ad aream que sita est trans Iordanem, ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi impleverunt vii dies. Quod cum vidissent habitatores terre Chanaan dixerunt: Planctus magnus est iste Egipciis. Et idcirco appellatum est nomen loci illius Planctus Egipti. Fecerunt ergo filii Iacob sicut preceperat eis. Et portantes eum in terram Chanaan sepelierunt in spelunca duplici quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulchri ab Ephron Etheo contra faciem Mambre. Reversusque est Ioseph in Egiptum cum fratribus suis et omni comitatu sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres eius et mutuo colloquentes: Ne forte memor sit iniurie quam passus est, et reddat nobis malum omne quod fecimus, mandaverunt ei dicentes: Pater tuus precepit nobis antequam moreretur ut hec tibi verbis illius diceremus: Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum et peccati atque malitie quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus ut servis dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Ioseph. Veneruntque ad eum fratres sui, et proni in terram adoraverunt et dixerunt: Servi tui sumus. Quibus ille respondit: Nolite timere. Num dei possumus resistere voluntati? Vos cogitastis de me malum, et deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me sicut in presentiarum cernitis, et salvos faceret multos populos. Nolite metuere; ego pascam vos et parvulos vestros. Consolatusque est eos et blande ac leniter est locutus. Et habitavit in Egipto cum omni domo patris sui, vixitque cx annis. Et vidit Effraym filios usque ad tertiam generationem. Filii quoque Machir filii Manasse nati sunt in genibus Ioseph. Quibus transactis locutus est fratribus suis: Post mortem meam deus visitabit vos et ascendere faciet de terra ista ad terram quam iuravit Abraham, Ysaac et Iacob. Cumque adiurasset eos atque dixisset: Deus visitabit vos, asportate vobiscum ossa mea de loco isto, mortuus est expletis cx vite sue annis. Et conditus aromatibus repositus est in loculo in Egipto. Explicit genesis. Incipit hellesmoth id est exodus.

I Haec sunt nomina filiorum Israel qui ingressi sunt in Egiptum cum Iacob; singuli cum domibus suis introierunt: Ruben, Symeon, Levi, Iuda, Ysachar, Zabulon et Beniamin, Dan et Neptalim, Gad et Aser. Erant igitur omnes anime eorum qui egressi sunt de femore Iacob lxx v. Ioseph autem in Egipto erat. Quo mortuo et universis fratribus eius omnique cognatione sua, filii Israel creverunt et quasi germinantes multiplicati sunt, ac roborati nimis impleverunt terram. Surrexit interea rex novus super Egiptum qui ignorabat Ioseph, et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum Israel multus et fortior nobis est. Venite sapienter opprimamus eum ne forte multiplicetur, et si ingruerit contra nos bellum addatur inimicis nostris expugnatisque nobis egrediatur e terra. Preposuit itaque eis magistros operum ut affligerent eos oneribus. Edificaveruntque urbes tabernaculorum Pharaoni Phiton et Ramesses. Quantoque opprimebantur tanto magis multiplicabantur et crescebant. Oderantque filios Israel Egipcii et affligebant illudentes eis, atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti et lateris omnique famulatu quo in terre operibus premebantur. Dixit autem rex Egipti obstetricibus Hebreorum, quarum una vocabatur Sefora, altera Phua, precipiens eis: Quando obstetricabitis Hebreas et partus tempus advenerit, si masculus fuerit interficite illum, si femina reservate. Timuerunt autem obstetrices deum et non fecerunt iuxta preceptum regis e

gipti. sed conservabant mares. quibus ad se accersitis rex ait. Quidnam est hoc quod facere voluistis ut pueros servaretis? Que responderunt. Non sunt hebree sicut egyptie mulieres. Ipse enim obstetricandi habent scientiam. et priusquam veniamus ad eas pariunt. Bene ergo fecit deus obstetricibus. et crevit populus confortatusque est nimis. Et quia timuerant obstetrices deum edificavit illis domos. Precepit ergo pharao omni populo suo dicens. Quicquid masculini sexus natum fuerit in flumen proicite. quicquid feminei reservate.

II

Egressus est post hec vir de domo levi accepta uxore stirpis sue. que concepit et peperit filium et videns eum elegantem abscondit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset sumpsit fiscellam scirpeam et linivit eam bitumine ac pice. posuitque intus infantulum. et exposuit eum in carecto ripe fluminis stante procul sorore eius et considerante eventum rei. Ecce autem descendebat filia pharaonis ut lavaretur in flumine et puelle eius gradiebantur per crepidinem alvei. Que cum vidisset fiscellam in papirione misit unam e famulabus. et allatam aperiens. cernensque in ea parvulum vagientem miserta eius ait. De infantibus hebreorum est hic. Cui soror pueri. Vis inquit ut vadam et vocem tibi hebream mulierem que nutrire possit infantulum. Respondit. Vade. Perrexit puella et vocavit matrem eius. Ad quam locuta filia pharaonis. Accipe ait puerum istum et nutri michi. ego tibi dabo mercedem tuam. Suscepit mulier et nutrivit puerum. adultumque tradidit filie pharaonis quem illa adoptavit in locum filii. vocavitque nomen eius moysen dicens. quia de aqua tuli eum.

In diebus illis postquam creverat moyses egressus est ad fratres suos. viditque afflictionem eorum. et virum egyptium percutientem quendam de hebreis fratribus suis. Cumque circumspexisset huc atque illuc. et nullum adesse vidisset. percussum egyptium abscondit sabulo. Et egressus die altero conspexit duos hebreos rixantes. dixitque ei qui faciebat iniuriam. Quare percutis proximum tuum? Qui respondit. Quis constituit te principem et iudicem super nos? Numquid occidere tu me vis sicut occidisti heri egyptium? Timuit moyses et ait. Quomodo palam factum est verbum istud? Audivitque pharao hunc sermonem et querebat occidere moysen. Qui fugiens de conspectu eius moratus est in terra madian. et sedit iuxta puteum. Erant autem sacerdoti madian. vii. filie que venerunt ad hauriendam aquam. Et impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui. Supervenere pastores et eiecerunt eas. Surrexitque moyses et defensis puellis adaquavit oves earum. Que cum revertissent ad raguel patrem suum dixit ad eas. Cur velocius venistis solito? Responderunt. Vir egyptius liberavit nos de manu pastorum. insuper et hausit aquam nobiscum potumque dedit ovibus. At ille. Ubi est inquit? Quare dimisistis hominem? Vocate eum ut comedat panem.

Iuravit ergo moyses quod habitaret cum eo. Accepitque sephoram filiam eius. que peperit ei filium quem vocavit gersan dicens. Advena fui in terra aliena. Alterum vero peperit quem vocavit eliezer dicens. Deus enim patris mei adiutor meus et eripuit me de manu pharaonis. Post multum temporis mortuus est rex egypti. et ingemiscentes filii israel propter opera vociferati sunt. Ascenditque clamor eorum ad deum ab operibus. et audivit gemitum eorum. ac recordatus federis quod pepigerat cum abraham. ysaac. et iacob. et respexit dominus filios israel et liberavit eos.

III

Moyses autem pascebat oves iethro soceri sui sacerdotis madian. Cumque minasset gregem ad interiora deserti venit ad montem dei oreb. Apparuitque ei dominus in flamma ignis de medio rubi. et videbat quod rubus arderet et non combureretur. Dixit ergo moyses. Vadam et videbo visionem hanc magnam quare non comburatur rubus. Cernens autem dominus quod pergeret ad videndum vocavit eum de medio rubi. et ait. Moyses. Moyses. Qui respondit. Adsum. At ille. Ne appropies inquit huc. solve calciamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est. Et ait. Ego sum deus patris tui abraham et deus ysaac. et deus iacob. Abscondit moyses faciem suam. Non enim audebat respicere contra deum. Cui ait dominus. Vidi afflictionem populi mei in egypto et clamorem eius audivi propter duritiam eorum qui presunt operibus. et sciens dolorem eius descendi ut liberarem eum de manibus egyptiorum. et educerem de terra illa in terram bonam et spaciosam in terram que fluit lacte et melle ad loca chananei. ethei. et amorrei et pherezei et evei et iebusei. Clamor ergo filiorum israel venit ad me. vidique afflictionem eorum qua ab egyptiis opprimuntur. Sed veni mittam te ad pharaonem ut educas populum meum filios israel de egypto. Dixitque moyses ad deum. Quis sum ego ut vadam ad pharaonem et educam filios israel de egypto? Qui dixit. Ego ero tecum. et hoc habebis signum quod miserim te cum eduxeris populum meum de egypto immolabis deo super montem istum. Ait moyses ad deum. Ecce ego vadam ad filios israel et dicam eis. Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint michi quod est nomen eius. quid dicam eis? Dixit dominus ad moysen. Ego sum qui sum. Ait. Sic dices filiis israel. Qui est misit me ad vos. Dixitque iterum deus ad moysen. Hec dices filiis israel. Dominus deus patrum vestrorum deus abraham et deus ysaac. et deus iacob misit me ad vos. Hoc nomen michi est in eternum. et hoc memoriale meum in generationem et generationem. Vade congrega seniores israel et dices ad eos. Dominus deus patrum vestrorum apparuit michi deus abraham et deus ysaac et deus iacob dicens. Visitans visitavi vos et vidi omnia que acciderunt vobis in egypto. et dixi ut educam vos de afflictione egypti in terram chananei ethei et amorrei pherezei et evei et iebusei ad terram fluentem lacte et melle. et audient vocem tuam. ingredierisque tu et seniores israel ad

regem egipti et dices ad eum. Dominus deus hebreorum vocavit nos et ibimus viam trium dierum per solitudinem ut immolemus domino deo nostro. Sed ego scio quod non dimittet vos rex egipti ut eatis nisi per manum validam. Extendam enim manum meam et percutiam egiptum in cunctis mirabilibus meis que facturus sum in medio eorum. post hec dimittet vos. Daboque gratiam populo huic coram egipciis. et cum egrediemini non exibitis vacui. sed postulabit mulier a vicina sua et ab hospita sua vasa argentea et aurea ac vestes. ponetisque eas super filios et super filias vestras. et spoliabitis egiptum. Respondit moyses et ait. Non credent michi neque audient vocem meam. sed dicent. Non apparuit tibi dominus. Dixit ergo ad eum. Quid est quod tenes in manu tua? Respondit. Virga. Dixitque dominus. Proice illam in terram. Proiecit et versa est in colubrum. ita ut fugeret moyses. Dixitque dominus. Extende manum tuam et apprehende caudam eius. Extendit et tenuit versaque est in virgam. ut credant inquit quod apparuerit tibi dominus deus patrum tuorum. deus Abraham. et deus ysaac. et deus iacob.

IIII

Dixitque dominus rursum. Mitte manum tuam in sinum tuum. Quam cum misisset in sinum protulit leprosam ad instar nivis. Retrahe ait manum in sinum tuum. Retraxit et protulit iterum et erat similis carni relique. Si non crediderint inquit tibi neque audierint sermonem signi prioris credent verbo signi sequentis. Quod si nec duobus quidem signis crediderint neque audierint vocem tuam: sume aquam fluminis et effunde eam super aridam et quicquid hauseris de fluvio vertetur in sanguinem. Ait moyses. Obsecro domine non sum eloquens ab heri et nudius tercius. et ex quo locutus es ad servum tuum impeditioris et tardioris lingue sum. Dixit dominus ad eum. Quis fecit os hominis. aut quis fabricatus est mutum et surdum videntem et cecum? nonne ego? Perge igitur et ego ero in ore tuo. doceboque te quid loquaris. At ille. Obsecro domine inquit mitte quem missurus es. Iratus dominus in moysen ait. Aaron frater tuus levites scio quod eloquens sit. ecce ipse egreditur in occursum tuum. vidensque te letabitur corde. Loquere ad eum et pone verba mea in ore eius. et ego ero in ore tuo et in ore illius et ostendam vobis quid agere debeatis. Ipse loquetur pro te ad populum et erit os tuum. tu autem eris ei in his que ad deum pertinent. Virgam quoque hanc sume in manu tua in qua facturus es signa. Abiit moyses et reversus est ad iethro cognatum suum. dixitque ei. Vadam et revertar ad fratres meos in egiptum ut videam si adhuc vivant. Cui ait iethro. Vade in pace. Dixit ergo dominus ad moysen in madian. Vade et revertere in egiptum. Mortui enim sunt omnes qui querebant animam tuam. Tulit moyses uxorem suam et filios suos. et imposuit eos super asinum. reversusque est in egiptum portans virgam dei in manu sua. Dixitque ei dominus revertenti in egiptum. Vide ut omnia ostenta que posui in manu tua facias coram pharaone. Ego indurabo cor eius et non dimittet populum. Dicesque ad eum. Hec dicit dominus. Filius primogenitus meus israel. Dixi tibi. Dimitte filium meum ut serviat michi. et noluisti dimittere eum. ecce ego interficiam filium tuum primogenitum. Cumque esset in itinere in diversorio occurrit ei dominus. et volebat occidere eum. Tulit ilico sefora acutissimam petram et circumcidit preputium filii sui. tetigitque pedes eius. et ait. Sponsus sanguinum tu michi es. Et dimisit eum postquam dixerat sponsus sanguinum ob circumcisionem. Dixit autem dominus ad aaron. Vade in occursum moysi in desertum. Qui perrexit obviam ei in montem dei et osculatus est eum. Narravitque moyses aaron omnia verba domini quibus miserat eum et signa que mandaverat. Veneruntque simul et congregaverunt cunctos seniores filiorum israel. Locutusque est aaron omnia verba que dixerat dominus ad moysen. et fecit signa coram populo et credidit populus. Audieruntque quod visitasset dominus filios israel et quod respexisset afflictionem eorum. proni adoraverunt.

V

Post hec ingressi sunt moyses et aaron et dixerunt pharaoni. Hec dicit dominus deus israel. Dimitte populum meum ut sacrificet michi in deserto. At ille respondit. Quis est dominus ut audiam vocem eius et dimittam israel? Nescio dominum et israel non dimittam. Dixeruntque. Deus hebreorum vocavit nos ut eamus viam trium dierum in solitudinem et sacrificemus domino deo nostro. ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos rex egipti. Quare moyses et aaron sollicitatis populum ab operibus suis? Ite ad onera vestra. Dixitque pharao. Multus est populus terre. videtis quod turba succreverit. quanto magis si dederitis eis requiem ab operibus. Precepit ergo in die illo prefectis operum et exactoribus populi dicens. Nequaquam ultra dabitis paleas populo ad conficiendos lateres sicut prius. sed ipsi vadant et colligant stipulam. Et mensuram laterum quam prius faciebant imponetis super eos nec minuetis quicquam. Vacant enim et idcirco vociferantur dicentes. Eamus et sacrificemus deo nostro. Opprimantur operibus et expleant ea ut non acquiescant verbis mendacibus. Igitur egressi prefecti operum et exactores ad populum dixerunt. Sic dicit pharao. Non do vobis paleas. Ite et colligite sicubi invenire poteritis. nec minuetur quicquam de opere vestro. Dispersusque est populus per omnem terram egipti ad colligendas paleas. Prefecti quoque operum instabant dicentes. Complete opus vestrum cotidie ut prius facere solebatis quando dabantur vobis palee. Flagellatique sunt qui preerant operibus filiorum israel ab exactoribus pharaonis dicentibus. Quare non implestis mensuram laterum sicut prius nec heri nec hodie? Veneruntque prepositi filiorum israel et vociferati sunt ad pharaonem dicentes. Cur ita

agitur cum seruis tuis. Palee non dantur nobis
et lateres similiter imperantur. En famuli tui
flagellis cedimur: et iniuste agitur contra populum
tuum. Qui ait. Vacatis ocio et ideirco dicitis ea
mus et sacrificemus domino. Ite ergo et operamini.
palee non dabuntur uobis. et reddetis consu
etum numerum laterum. Videbantque se propositi
filiorum israel in malum eo quod diceretur eis
non minuetur quicquam de lateribus per singu
los dies. occurreruntque moysi et aaron qui
stabant ex aduerso egredientes a pharaone et
dixerunt ad eos. Videat dominus et iudicet quoniam fe
tere fecistis odorem nostrum coram pharaone
et seruis eius. et prebuistis gladium ut occideret
nos. Reuersusque moyses ad dominum et ait. Domine
cur afflixisti populum istum. quare misisti me. ex
eo enim quo ingressus sum ad pharaonem ut lo
querer in nomine tuo. afflixit populum tuum. et non
liberasti eos.

VI

Dixit dominus ad moysen. Nunc ui
debis que facturus sim pharaoni. Per manum enim
fortem dimittet eos. et in manu robusta ei
ciet illos de terra sua.

xvii.

Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Ego dominus qui apparui a
braham ysaac et iacob in deo omnipotente
et nomen meum adonai non indicaui eis. pe
pigique cum eis fedus ut darem illis terram cha
naan terram peregrinationis eorum in qua fue
runt aduene. Ego audiui gemitum filiorum
israel quo egiptii oppresserunt eos. et recordatus
sum pacti mei. Ideo dic filiis israel. Ego dominus qui
educam uos de ergastulo egiptiorum. et e
ruam de seruitute. ac redimam in brachio
excelso et iudiciis magnis. et assumam uos
michi in populum. et ero uester deus. et scietis quod ego sum
dominus deus uester qui eduxerim uos de ergastulo
egiptiorum et induxerim in terram super quam
leuaui manum meam ut darem eam a
braham ysaac et iacob. daboque illam uobis
possidendam. ego dominus. Narrauit ergo moyses
omnia filiis israel. qui non acquieuerunt ei
propter angustiam spiritus. et opus durissimum. Locu
tusque est dominus ad moysen dicens. Ingredere et
loquere ad pharaonem regem egipti ut dimit
tat filios israel de terra sua. Respondit moyses co
ram domino. Ecce filii israel non me audiunt et quo
modo audiet pharao. presertim cum sim incir
cumcisus labiis.

xviii.

Locutusque est dominus ad mo
ysen et aaron. et dedit mandatum ad filios
israel et ad pharaonem regem egipti. ut educerent
filios israel de terra egipti. Isti sunt principes
domorum per familias suas. Filii ruben primoge
niti israelis enoch et phallu. esrom et charmi.
Hee cognationes ruben. Filii symeon. ia
muhel et iamin et aod. iachin. et soer et sa
ul filius chananitidis. hee progenies sy
meon. Et hec nomina filiorum leui per cognationes
suas. gerson et caath et merari. Anni autem
uite leui fuerunt. c. xxx. vii. Filii gerson
lobeni et semei per cognationes suas. Filii
caath amram et isuar. et hebron. et oziel. An
nique uite caath. c. xxx. iii. Filii merari mo
oli et musi. Hee cognationes leui per famili
as suas. Accepit autem amram uxorem iocha
beth patruelem suam que peperit ei aaron
et moysen. Fueruntque anni uite amram. c.
xxx. vii. Filii quoque isuar chore et napheg et zechri.
Filii quoque oziel. misahel. et elsaphan. et sethri. Ac
cepit autem aaron uxorem elisabe filiam a
minadab sororem naason. que peperit ei
nadab et abiu. et eleazar. et ythamar. Filii quoque
chore aser. et helchana. et abiasab. Hee sunt
cognationes choritarum. At uero eleazar filius
aaron accepit uxorem de filiabus phutihel.
que peperit ei phinees. Hii sunt principes
familiarum leuiticarum per cognationes suas.
Iste est aaron et moyses quibus precepit dominus ut
educerent filios israel de terra egipti per tur
mas suas. Hii sunt qui locuntur ad pha
raonem regem egipti ut educant filios israel de
egipto. Iste est moyses et aaron in die qua locu
tus est dominus ad moysen in terra egipti.

VII

Et
locutus est dominus ad moysen dicens. ego dominus. lo
quere ad pharaonem regem egipti omnia que
ego loquor tibi. Et ait moyses coram domino. En in
circumcisus labiis sum quomodo audiet me
pharao. Dixitque dominus ad moysen. Ecce constitui
te deum pharaonis. et aaron frater tuus erit propheta
tuus. Tu loqueris omnia que mando tibi. et il
le loquetur ad pharaonem ut dimittat filios
israel de terra sua. Sed ego indurabo cor eius et mul
tiplicabo signa et ostenta mea in terra egipti.
et non audiet uos. Inmittamque manum me
am super egiptum. et educam exercitum et populum
meum filios israel de terra egipti per iudicia ma
xima et scient egiptii quod ego sum dominus qui
extenderim manum meam super egiptum et
eduxerim filios israel de medio eorum. Fecit itaque
moyses et aaron sicut preceperat dominus ita egerunt.
Erat autem moyses. lxxx. annorum. et aaron. lxxx
trium quando locuti sunt ad pharaonem. Dix
itque dominus ad moysen et aaron. Cum dixerit uobis
pharao ostendite signa. dices ad aaron. Tol
le uirgam tuam et proice eam coram pharaone.
ac uertetur in colubrum. Ingressi itaque moyses et
aaron ad pharaonem fecerunt sicut preceperat dominus.
Tulitque aaron uirgam coram pharaone et seruis
eius que uersa est in colubrum. Vocauit autem pharao
sapientes et maleficos. et fecerunt et ipsi per incan
tationes egipcias et archana similiter quedam
proieceruntque singuli uirgas suas que uerse
sunt in dracones. Sed deuorauit uirga aaron
uirgas eorum. Induratumque est cor pharaonis et non
audiuit eos sicut preceperat dominus. Dixit autem
dominus ad moysen. Ingrauatum est cor pharaonis
non uult dimittere populum. Vade ad eum mane.
Ecce egredietur ad aquas et stabis in occursum
eius. super ripam fluminis. et uirgam que
conuersa est in draconem tolles in manu tu

a. dicesque ad eum. Dominus deus hebreorum misit
me ad te dicens. Dimitte populum meum ut
sacrificet mihi in deserto. et usque ad presens
audire noluisti. Hec igitur dicit dominus. In hoc scies
quod dominus sim. Ecce percutiam virga que in ma-
nu mea est aquam fluminis. et vertetur in san-
guinem. pisces quoque qui sunt in fluvio
morientur. et computrescent aque. et affligen-
tur egipcii bibentes aquam fluminis. Dixit
quoque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Tolle vir-
gam tuam et extende manum tuam super
aquas egipti. et super fluvios eorum et rivos ac
paludes. et omnes lacus aquarum ut vertantur
in sanguinem. et sit cruor in omni terra egipti
tam in ligneis vasis quam in saxeis. Feceruntque
moyses et aaron sicut preceperat dominus. et ele-
vans virgam percussit aquam fluminis
coram pharaone. et servis eius. que versa est in
sanguinem. et pisces qui erant in flumine
mortui sunt. computruitque fluvius. et
non poterant egipcii bibere aquam fluminis.
et fuit sanguis in tota terra egipti. Fece-
runtque similiter malefici egipciorum incan-
tationibus suis. et induratum est cor pharaonis
nec audivit eos sicut preceperat dominus. Avertitque
se et ingressus est domum suam. nec ap-
posuit cor etiam hac vice. Foderunt autem omnes
egipcii per circuitum fluminis aquam ut bi-
berent. non enim poterant bibere de aqua flu-
minis. Impletique sunt .vii. dies postquam
percussit dominus fluvium.

VIII

Dixit quoque dominus ad
moysen. Ingredere ad pharaonem et dices ad
eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut
sacrificet mihi. Sin autem nolueris dimittere ecce
ego percutiam omnes terminos tuos ranis
et ebulliet fluvius ranas que ascendent
et ingredientur domum tuam et cubiculum
lectuli tui. et super stratum tuum et in do-
mos servorum tuorum et in populum tuum et in fur-
nos tuos et in reliquias ciborum tuorum et ad te
et ad populum tuum. et ad omnes servos tuos
intrabunt rane. Dixitque dominus ad moysen.
Dic ad aaron. Extende manum tuam super
fluvios. et super rivos. ac paludes. et educ
ranas super terram egipti. Et extendit aaron
manum super aquas egipti. et ascenderunt
rane. operueruntque terram egipti. Fecerunt
autem et malefici per incantationes suas simi-
liter eduxeruntque ranas super terram egipti. Vo-
cavit autem pharao moysen et aaron et dixit
eis. Orate dominum ut auferat ranas a me
et a populo meo et dimittam populum ut sa-
crificet domino. Dixitque moyses pharaoni.
Constitue mihi quando deprecer pro te et pro
servis tuis et pro populo tuo ut abigan-
tur rane a te et a domo tua. et tantum in flu-
mine remaneant. Qui respondit. cras. At
ille. Iuxta verbum inquit tuum faciam.
ut scias quoniam non est sicut dominus deus noster. et recedent
rane a te. et a domo tua. et a servis tuis. et a po-
pulo tuo tantum in flumine remanebunt.
egressique sunt moyses et aaron a pharaone
et clamavit moyses ad dominum pro sponsione
ranarum quam condixerat pharaoni. Fecit-
que dominus iuxta verbum moysi et mortue sunt
rane de domibus et de villis. et de agris. congre-
gaveruntque eas in immensos aggeres et con-
putruit terra. Videns autem pharao quod data esset
requies ingravavit cor suum et non audi-
vit eos sicut preceperat dominus. Dixitque dominus ad
moysen. Loquere ad aaron. Extende virgam
tuam. et percute pulverem terre. et sint scy-
nifes in universa terra egipti. Feceruntque
ita. et extendit aaron manum virgam
tenens. percussitque pulverem terre et facti sunt
scynifes in hominibus et in iumentis. omnis
pulvis terre versus est in scynifes per totam
terram egipti. Feceruntque similiter ma-
lefici incantationibus suis ut educerent scy-
nifes: et non potuerunt. Erantque scynifes tam
in hominibus quam in iumentis. et dixerunt
malefici ad pharaonem. Digitus dei est hic. In-
duratumque est cor pharaonis. et non audivit eos.
sicut preceperat dominus. Dixit quoque dominus ad moysen.
Consurge diluculo et sta coram pharaone. egre-
dietur enim ad aquas et dices ad eum. Hec
dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrifi-
cet mihi. Quod si non dimiseris eum. Ecce ego im-
mittam in te et in servos tuos. et in populum
tuum et in domos tuas. omne genus mus-
carum. et implebuntur domus egipciorum
muscis diversi generis. et universa terra in qua
fuerint. Faciamque mirabilem in die illa ter-
ram gessen in qua populus meus est. ut non
sint ibi musce. ut scias quia ego dominus in medio
terre. ponamque divisionem inter populum meum et
inter populum tuum. cras erit signum istud.
Fecitque dominus ita. Et venit musca gravissima
in domos pharaonis et servorum eius et in omnem
terram egipti. corruptaque est terra ab huius-
modi muscis. Vocavitque pharao moysen et aaron
et ait eis. Ite sacrificate deo vestro in terra hac.
Et ait moyses. Non potest ita fieri. Abhomi-
nationes enim egipciorum immolabimus
domino deo nostro. Quod si mactaverimus que colunt
egipcii coram eis lapidibus nos obruent. Vi-
am trium pergemus dierum in solitudine
et sacrificabimus domino deo nostro sicut precepit
nobis. Dixitque pharao. Ego dimittam vos ut
sacrificetis domino deo vestro in deserto. verumtamen
longius ne abeatis. rogate pro me. Et
ait moyses. Egressus a te orabo dominum et re-
cedet musca a pharaone. et a servis eius et a po-
pulo eius cras. Verumtamen noli ultra falle-
re ut non dimittas populum sacrificare domino.
Egressusque moyses a pharaone oravit dominum.
qui fecit iuxta verbum illius. et abstulit
muscas a pharaone et a servis et a populo eius. non

superfuit ne una quidem. Et ingravatum est cor pharaonis ita ut ne hac quidem vice dimitteret populum.

IX. Dixit autem dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem et loquere ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Quod si adhuc renuis et retines eos: ecce manus mea erit super agros tuos et super equos et asinos et camelos. et boves et oves pestis valde gravis. Et faciet dominus mirabile inter possessiones israel et possessiones egyptiorum ut nichil omnino pereat ex his que pertinent ad filios israel. Constituitque dominus tempus dicens. Cras faciet dominus verbum istud in terra. Fecit ergo dominus verbum hoc altera die: mortuaque sunt omnia animantia egyptiorum. De animalibus vero filiorum israel nichil omnino periit. Et misit pharao ad videndum nec erat quicquam mortuum de his que possidebat israel. Ingravatumque est cor pharaonis et non dimisit populum.

Et dixit dominus ad moysen et aaron. Tollite plenas manus cineris de camino. et spargat illum moyses in celum coram pharaone. Sitque pulvis super omnem terram egypti. Erunt enim in hominibus et iumentis vulnera et vesice turgentes in universa terra egypti. Tuleruntque cinerem de camino et steterunt coram pharaone. et sparsit illum moyses in celum. factaque sunt vulnera vesicarum turgentium in hominibus et in iumentis. nec poterant malefici stare coram moyse propter vulnera que illis erant et in omni terra egypti. Induravitque dominus cor pharaonis. et non audivit eos sicut locutus est dominus ad moysen.

Dixit quoque dominus ad moysen. Mane consurge et sta coram pharaone et dices ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet michi. quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum et super servos tuos et super populum tuum ut scias quod non sit similis mei in omni terra. Nunc enim extendens manum percutiam te et populum tuum peste. peribisque de terra. Idcirco autem posui te ut ostendam in te fortitudinem meam et narretur nomen meum in omni terra. Adhuc retines populum meum et non vis eum dimittere. En pluam hac ipsa hora cras grandinem multam nimis qualis non fuit in egypto a die qua fundata est usque in presens tempus. Mitte ergo iam nunc et congrega iumenta tua et omnia que habes in agro. Homines enim et iumenta et universa que inventa fuerint foris nec congregata de agris. cecideritque super ea grando morientur. Qui timuit verbum domini de servis pharaonis fecit confugere servos suos et iumenta in domos. Qui autem neglexit sermonem domini dimisit servos suos et iumenta in agris. Et dixit dominus ad moysen. Extende manum tuam in celum ut fiat grando in universa terra egypti super homines et super iumenta et super omnem herbam agri in terra egypti. Extenditque moyses virgam in celum et dominus dedit tonitrua et grandinem ac discurrentia fulgura super terram.

pluitque dominus grandinem super terram egypti. et grando et ignis mixta pariter ferebantur. Tanteque fuit magnitudinis quanta ante nunquam apparuit in universa terra egypti ex quo gens illa condita est. Et percussit grando in omni terra egypti cuncta que fuerunt in agris ab homine usque ad iumentum. cunctamque herbam agri percussit grando et omne lignum regionis confregit. Tantum in terra gessen ubi erant filii israel grando non cecidit. Misitque pharao et vocavit moysen et aaron dicens ad eos. Peccavi et nunc. Dominus iustus. ego et populus meus impii. Orate dominum ut desinant tonitrua dei et grando ut dimittam vos et nequaquam hic ultra maneatis. Ait moyses. Cum egressus fuero de urbe extendam palmas meas ad dominum. et cessabunt tonitrua et grando non erit ut scias quia domini est terra. Novi autem quod et tu et servi tui necdum timeatis dominum deum. Linum ergo et ordeum lesum est eo quod ordeum esset virens. et linum iam folliculos germinaret. Triticum autem et far non sunt lesa quia serotina erant. Egressusque moyses a pharaone ex urbe tetendit manus ad dominum. et cessaverunt tonitrua et grando nec ultra stillavit pluvia super terram. Videns autem pharao quod cessasset pluvia et grando et tonitrua. auxit peccatum. et ingravatum est cor eius et servorum illius. et induratum est nimis. nec dimisit filios israel sicut preceperat dominus per manum moysi.

X. Et dixit dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem. ego enim induravi cor eius et servorum illius ut faciam signa mea hec in eo. et narres in auribus filii tui et nepotum tuorum quotiens contriverim egyptios et signa mea fecerim in eis. et sciatis quod ego dominus. Introierunt ergo moyses et aaron ad pharaonem et dixerunt ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Usquequo non vis subici michi? Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Sin autem resistis et non vis dimittere eum. ecce ego inducam cras locustam in fines tuos que operiat superficiem terre. nec quicquam eius appareat. sed comedatur quod residuum fuerit grandini. Corrodet enim omnia ligna que germinant in agris. et implebunt domos tuas et servorum tuorum et omnium egyptiorum quantam non viderunt patres tui et avi ex quo orti sunt super terram usque in presentem diem. Avertitque se et egressus est a pharaone. Dixerunt autem servi pharaonis ad eum. Usquequo patiemur hoc scandalum? Dimitte homines ut sacrificent domino deo suo. Nonne vides quod perierit egyptus? Revocaveruntque moysen et aaron ad pharaonem qui dixit eis. Ite sacrificate domino deo vestro. Quinam sunt qui ituri sunt? Ait moyses. Cum parvulis nostris et senioribus pergemus cum filiis et filiabus cum ovibus et armentis. Est enim sollempnitas domini dei nostri. Et respondit pharao. Sic dominus sit vobiscum quomodo ego dimittam vos et parvulos

uobis. cui dubium est quod pessime cogitetis. non fiet ita. sed ite tantum uiri et sacrificate domino. hoc enim et ipsi petistis. Statimque eiecti sunt de conspectu pharaonis. Dixit autem dominus ad moysen. Extende manum tuam super terram egipti ad locustam ut ascendat super eam. et deuoret omnem herbam que residua fuit grandini. Et extendit moyses uirgam super terram egipti. et dominus induxit uentum urentem tota die illa ac nocte. et mane facto uentus urens leuauit locustas que ascenderunt super uniuersam terram egipti et sederunt in cunctis finibus egiptiorum innumerabiles quales ante illud tempus non fuerant. nec postea future sunt. operueruntque uniuersam superficiem terre uastantes omnia. deuorata est herba terre. et quicquid pomorum in arboribus fuit que grando dimiserat. nichilque omnino uirens relictum est in lignis et herbis terre in cuncta egipto. Quam ob rem festinus pharao uocauit moysen et aaron et dixit eis. Peccaui in dominum deum uestrum et in uos sed nunc dimittite michi peccatum etiam hac uice. et rogate dominum deum uestrum ut auferat a me mortem istam. egressusque est moyses de conspectu pharaonis. et orauit dominum qui flare fecit uentum ab occidente uehementissimum et arreptam locustam proiecit in mare rubrum. non remansit nec una quidem in cunctis finibus egipti. et indurauit dominus cor pharaonis nec dimisit filios israel. Dixit autem dominus ad moysen. Extende manum tuam in celum et sint tenebre super terram egipti tam dense ut palpari queant. extenditque moyses manum in celum et facte sunt tenebre horribiles in uniuersa terra egipti. tribus diebus nemo uidit fratrem suum. nec mouit se de eo loco in quo erat. Ubicumque autem habitabant filii israel lux erat. Vocauitque pharao moysen et aaron et dixit eis. Ite sacrificate domino. oues tantum uestre et armenta remaneant. paruuli uestri eant uobiscum. Ait moyses. hostias quoque et holocausta dabis nobis que offeramus domino deo nostro. cuncti greges pergent nobiscum. non remanebit ex eis ungula que necessaria sunt in cultum domini dei nostri. presertim cum ignoremus quid debeat immolari donec ad ipsum locum perueniamus. Indurauit autem dominus cor pharaonis et noluit dimittere eos. dixitque pharao ad moysen. Recede a me. et caue ne ultra uideas faciem meam. quocumque die apparueris michi morieris. Et respondit moyses. Ita fiat ut locutus es. non uidebo ultra faciem tuam.

XI

Et dixit dominus ad moysen. Adhuc una plaga tangam pharaonem et egiptum et post hec dimittet uos et exire compellet. Dices ergo omni plebi ut postulet uir ab amico suo et mulier a uicina sua uasa argentea et aurea et uestem. Dabit autem dominus gratiam populo suo coram egiptiis. Fuitque moyses uir magnus ualde in terra egipti coram seruis pharaonis et omni populo. et ait. Hec dicit dominus. Media nocte egrediar in egiptum. et morietur omne primogenitum in terra egiptiorum. a primogenito pharaonis qui sedet in solio eius usque ad primogenitum ancille que est ad molam. et omnia primogenita iumentorum. eritque clamor magnus in uniuersa terra egipti. qualis nec ante fuit nec postea futurus est. Apud omnes autem filios israel non mutiet canis ab homine usque ad pecus ut sciatis quanto miraculo diuidat dominus egiptios et israel. descendentque omnes serui isti ad me. et adorabunt me dicentes. Egredere tu et omnis populus qui subiectus est tibi post hec egrediemur. et exiuit a pharaone iratus nimis. Dixit autem dominus ad moysen. Non audiet uos pharao ut multa signa fiant in terra egipti. Moyses autem et aaron fecerunt omnia ostenta que scripta sunt coram pharaone. et indurauit dominus cor pharaonis nec dimisit filios israel de terra sua.

XII

Dixitque dominus ad moysen et aaron in terra egipti. Mensis iste uobis principium mensium primus erit in mensibus anni. Loquimini ad uniuersum cetum filiorum israel. et dicite eis. Decima die mensis huius tollat unusquisque agnum per familias et domos suas. Sin autem minor est numerus ut sufficere possit ad uescendum agnum assumet uicinum suum qui iunctus est domui sue iuxta numerum animarum que sufficere possunt ad esum agni. Erit autem agnus absque macula masculus anniculus. iuxta quem ritum tolletis et hedum. et seruabitis eum usque ad .xiiii. diem mensis huius. Immolabitque eum uniuersa multitudo filiorum israel ad uesperum. et sument de sanguine ac ponent super utrumque postem. et in superliminaribus domorum in quibus comedent illum. et edent carnes nocte illa assas igni et azimos panes cum lactucis agrestibus. Non comedetis ex eo crudum quid nec coctum aqua sed assum tantum igni. caput cum pedibus eius et intestinis uorabitis. nec remanebit ex eo quicquam usque mane. Si quid residuum fuerit igne comburetis. Sic autem comedetis illum. Renes uestros accingetis. calciamenta habebitis in pedibus tenentes baculos manibus et comedetis festinanter. est enim phase id est transitus domini. et transibo per terram egipti nocte illa. percutiamque omne primogenitum in terra egipti ab homine usque ad pecus. et in cunctis diis egipti faciam iudicia ego dominus. Erit autem sanguis uobis in signum in edibus in quibus eritis. et uidebo sanguinem et transibo uos. nec erit in uobis plaga disperdens quando percussero terram egipti. Habebitis autem hanc diem in monimentum et celebrabitis eam sollempnem domino in generationibus uestris cultu sempiterno. .vii. diebus azima comedetis. In die primo non erit fermentatum in domibus uestris. Quicumque comederit fermentatum peribit anima illa de israel. a primo die usque ad diem .vii. Dies prima erit sancta atque

sollempnis. et dies septimus eadem festivitate venerabilis. Nichil operis facietis in eis exceptis his que ad vescendum pertinent. Et observabitis azima. In eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra egypti. et custodietis diem istum in generationibus vestris ritu perpetuo. Primo mense. xiiii. die mensis ad vesperam comedetis azima usque ad diem .xxi. primam eiusdem mensis ad vesperam. vii. diebus fermentatum non invenietur in domibus vestris. qui comederit fermentatum peribit anima eius de cetu israel tam de advenis quam de indigenis terre. Omne fermentatum non comedetis in cunctis habitaculis vestris edetis azima. Vocavit autem moyses omnes seniores filiorum israel et dixit ad eos. Ite tollentes animal per familias vestras immolate phase. Fasciculumque ysopi tinguite sanguine qui est in limine. et aspergite ex eo superliminare. et utrumque postem. nullus vestrum egrediatur ostium domus sue usque in mane. Transibit enim dominus percutiens egyptios. Cumque viderit sanguinem in superliminari et in utroque poste transcendet ostium et non sinet percussorem ingredi domos vestras et ledere. Custodi verbum istud legitimum tibi et filiis tuis usque in eternum. Cumque introieritis terram quam dominus daturus est vobis ut pollicitus est. observabitis ceremonias istas. et cum dixerint vobis filii vestri. Que est ista religio? dicetis eis. Victima transitus domini est quando transivit super domos filiorum israel in egypto percutiens egyptios. et domos nostras liberans. Incurvatusque populus adoravit. et egressi filii israel fecerunt sicut preceperat dominus moysi et aaron. Factum est autem in noctis medio percussit dominus omne primogenitum in terra egypti. a primogenito pharaonis qui sedebat in solio eius. usque ad primogenitum captive que erat in carcere. et omne primogenitum iumentorum. Surrexitque pharao nocte et omnes servi eius cunctaque egyptus. et ortus est clamor magnus in egypto. neque enim erat domus in qua non iaceret mortuus. Vocatisque moyse et aaron nocte ait. Surgite egredimini a populo meo vos et filii israel. Ite immolate domino sicut dicitis. oves vestras et armenta assumite ut petieratis. et abeuntes benedicite michi. Urgebantque egyptii populum de terra exire velociter dicentes. Omnes moriemur. Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur. et ligans in palliis posuit super humeros suos. Feceruntque filii israel sicut preceperat moyses. et petierunt ab egyptiis vasa argentea et aurea. vestemque plurimam. Dedit autem dominus gratiam populo coram egyptiis ut commodarent eis. et spoliaverunt egyptios. Profectique sunt filii israel de ramesse in socoth. sexcenta fere milia peditum virorum. absque parvulis. Sed et vulgus promiscuum innumerabile ascendit cum eis. oves et armenta et animantia diversi generis multa nimis. Coxeruntque farinam quam dudum conspersam de egypto tulerant. et fecerunt subcinericios panes azimos. neque enim poterant fermentari cogentibus egyptiis exire. et nullam facere sinentibus moram. nec pulmentum quicquam occurrerat preparare. Habitatio autem filiorum israel qua manserunt in egypto fuit. ccc.xxx. annorum. quibus expletis eadem die egressus est omnis exercitus domini de terra egypti. Nox est ista observabilis domini quando eduxit eos de terra egypti. hanc observare debent omnes filii israel in generationibus suis. Dixitque dominus ad moysen et aaron. Hec est religio phase. Omnis alienigena non comedet ex eo. omnis autem servus emptitius circumcidetur. et sic comedet. Advena et mercennarius non comedent ex eo. In una domo comedetur. nec efferetis de carnibus eius foras. nec os illius confringetis. Omnis cetus filiorum israel faciet illud. Quod si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam et facere phase domini circumcidetur prius omne masculinum eius. et tunc rite celebrabit. eritque sicut indigena terre. Si quis autem circumcisus non fuerit non vescetur ex eo. Eadem lex erit indigene et colono qui peregrinatur apud vos. Feceruntque omnes filii israel sicut preceperat dominus moysi et aaron. et in eadem die eduxit dominus filios israel de terra egypti per turmas suas.

XIII

Locutusque dominus ad moysen dicens. Sanctifica michi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis israel. tam de hominibus quam de iumentis. mea sunt enim omnia. Et ait moyses ad populum. Mementote diei huius in qua egressi estis de egypto. et de domo servitutis. quoniam in manu forti eduxit vos dominus de loco isto ut non comedatis fermentatum panem. Hodie egredimini mense novarum frugum. Cumque te introduxerit dominus in terram chananei et ethei. et amorrei et evei et iebusei quam iuravit patribus tuis ut daret tibi terram fluentem lacte et melle. celebrabis hunc morem sacrorum mense isto. vii. diebus vesceris azimis. et in die. vii. erit sollempnitas domini. Azima comedetis. vii. diebus non apparebit apud te aliquid fermentatum. nec in cunctis finibus tuis. Narrabisque filio tuo in die illo dicens. Hoc est quod fecit michi dominus quando egressus sum de egypto. Et erit quasi signum in manu tua. et quasi monimentum ante oculos tuos. et ut lex domini semper sit in ore tuo. In manu enim forti eduxit te dominus de egypto. Custodies huiuscemodi cultum statuto tempore a diebus in dies. Cumque introduxerit te in terram chananei sicut iuravit tibi et patribus tuis et dederit eam tibi. separabis omne quod aperit vulvam domino. et quod primitivum est in pecoribus tuis. quicquid habueris masculini sexus consecrabis domino. Primogenitum asini mutabis ove. quod si non redemeris interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes. Cumque interrogaverit te filius tuus cras dicens. Quid est hoc? respondebis ei. In manu forti eduxit nos dominus de terra egypti de domo servitutis. Nam cum induratus

tus esset pharao et nollet nos dimittere occidit dominus omne primogenitum in terra egypti a primogenito hominis usque ad primogenitum iumentorum. Idcirco immolo domino omne quod aperit vulvam masculini sexus et omnia primogenita filiorum meorum redimo. Erit igitur quasi signum in manu tua et quasi appensum quid ob recordationem inter oculos tuos eo quod in manu forti eduxit nos dominus de egypto. Igitur cum emisisset pharao populum non eos duxit deus per viam terre philistiim que vicina est reputans ne forte peniteret eum si vidisset adversum se bella consurgere et reverteretur in egyptum. Sed circumduxit per viam deserti que est iuxta mare rubrum et armati ascenderunt filii israel de terra egypti. Tulit quoque moyses ossa ioseph secum eo quod adiurasset filios israel dicens: visitabit vos deus, efferte ossa mea hinc vobiscum. Profectique de socoth castrametati sunt in etham in extremis finibus solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam per diem in columpna nubis et per noctem in columpna ignis ut dux esset itineris utroque tempore. Numquam defuit columpna nubis per diem nec columpna ignis per noctem coram populo.

XIIII

Locutus est autem dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel, reversi castra metentur e regione phiahiroth que est inter magdalum et mare contra beelsephon; in conspectu eius castra ponetis super mare. Dicturusque est pharao super filiis israel: coartati sunt in terra, conclusit eos desertum. Et indurabo cor eius, ac persequetur vos et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius, scientque egyptii quia ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nuntiatum est regi egyptiorum quod fugisset populus, immutatumque est cor pharaonis et servorum eius super populo et dixerunt: Quid voluimus facere ut dimitteremus israel ne serviret nobis? Iunxit ergo currum et omnem populum suum assumpsit secum, tulitque sexcentos currus electos, quicquid in egypto curruum fuit et duces totius exercitus. Induravitque dominus cor pharaonis regis egypti et persecutus est filios israel. At illi egressi erant in manu excelsa. Cumque persequerentur egyptii vestigia precedentium reppererunt eos in castris super mare. Omnis equitatus et currus pharaonis et universus exercitus erant in phiahiroth contra beelsephon. Cumque appropinquasset pharao levantes filii israel oculos viderunt egyptios post se et timuerunt valde. Clamaveruntque ad dominum et dixerunt ad moysen: Forsitan non erant sepulcra in egypto, ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine. Quid hoc facere voluisti ut educeres nos ex egypto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in egypto dicentes: Recede a nobis ut serviamus egyptiis? Multo enim melius est servire eis quam mori in solitudine. Et ait moyses ad populum: Nolite timere, state et videte magnalia domini que facturus est hodie. Egyptios enim quos nunc videtis nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis et vos tacebitis. Dixitque dominus ad moysen: Quid clamas ad me? Loquere filiis israel ut proficiscantur. Tu autem eleva virgam tuam et extende manum tuam super mare et divide illud ut gradiantur filii israel in medio mari per siccum. Ego autem indurabo cor egyptiorum ut persequantur vos et glorificabor in pharaone et in omni exercitu eius, in curribus et in equitibus illius. Et scient egyptii quia ego sum dominus cum glorificatus fuero in pharaone et in curribus atque in equitibus eius. Tollensque se angelus dei qui precedebat castra israel abiit post eos, et cum eo pariter columpna nubis priora dimittens post tergum stetit inter castra egyptiorum et castra israel. Et erat nubes tenebrosa et illuminans noctem, ita ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque extendisset moyses manum super mare abstulit illud dominus flante vento vehementi et urente tota nocte et vertit in siccum, divisaque est aqua. Et ingressi sunt filii israel per medium maris sicci; erat enim aqua quasi murus a dextera eorum et leva. Persequentesque egyptii ingressi sunt post eos, omnis equitatus pharaonis, currus eius et equites per medium maris. Iamque advenerat vigilia matutina, et ecce respiciens dominus super castra egyptiorum per columpnam nubis et ignis interfecit exercitum egyptiorum et subvertit rotas curruum, ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo egyptii: Fugiamus israelem; dominus enim pro eis pugnat contra nos. Et ait dominus ad moysen: Extende manum tuam super mare ut revertantur aque ad egyptios super currus et equites eorum. Cumque extendisset moyses manum contra mare, reversum est primo diluculo ad priorem locum, fugientibusque egyptiis occurrerunt aque et involvit eos dominus in mediis fluctibus. Reverseque sunt aque et operuerunt currus et equites cuncti exercitus pharaonis qui sequentes ingressi fuerant mare; ne unus quidem superfuit ex eis. Filii autem israel perrexerunt per medium sicci maris et aque eis erant quasi pro muro a dextris et a sinistris. Liberavitque dominus in die illo israelem de manu egyptiorum, et viderunt egyptios mortuos super litus maris, et manum magnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuitque populus dominum et crediderunt domino et moysi servo eius.

XV

Tunc cecinit moyses et filii israel carmen hoc domino et dixerunt: Cantemus domino, gloriose enim magnificatus est; equum et ascensorem eius deiecit in mare. Fortitudo mea et laus mea dominus et factus est mihi in salutem. Iste deus meus et glorificabo eum, deus patris mei et exaltabo eum. Dominus quasi vir pugnator, omnipotens nomen eius. Currus pharaonis et exercitum eius proiecit in mare. Electi principes eius submersi sunt in mari rubro; abyssi operuerunt eos, descenderunt in profundum quasi lapis. Dextera tua domine magnificata est in fortitudine; dextera

tua domine percussit inimicum. Et in multitudine glo-
rie tue deposuisti adversarios meos. Misisti iram tuam
que devoravit eos sicut stipulam. Et in spiritu furoris
tui congregate sunt aque. Stetit unda fluens. con-
gregate sunt abyssi in medio mari. Dixit inimi-
cus persequar et comprehendam. Dividam spolia. im-
plebitur anima mea. Evaginabo gladium meum.
interficiet eos manus mea. Flavit spiritus tuus
et operuit eos mare. submersi sunt quasi plumbum
in aquis vehementibus. Quis similis tui in forti-
bus domine. quis similis tui magnificus in sancti-
tate terribilis atque laudabilis et faciens mi-
rabilia. Extendisti manum tuam et devora-
vit eos terra. Dux fuisti in misericordia tua populo
quem redemisti. Et portasti eum in fortitudine
tua ad habitaculum sanctum tuum. Ascenderunt po-
puli et irati sunt. Dolores obtinuerunt habitato-
res philistiim. Tunc conturbati sunt principes e-
dom. robustos moab obtinuit tremor. ob-
riguerunt omnes habitatores chanaan. Irru-
at super eos formido et pavor in magnitudine
brachii tui. Fiant immobiles quasi lapis. do-
nec pertranseat populus tuus domine donec per-
transeat populus tuus iste quem possedisti.
Introduces eos et plantabis in monte here-
ditatis tue firmissimo habitaculo tuo quod opera-
tus es domine. Sanctuarium tuum domine quod firmave-
runt manus tue. Dominus regnabit in eternum
et ultra. Ingressus est enim eques pharao cum curribus
et equitibus in mare. et reduxit super eos dominus aquas
maris. Filii autem israel ambulaverunt per siccum
in medio eius. Sumpsit ergo maria pro-
phetes soror aaron tympanum in manu. e-
gresseque sunt omnes mulieres post eam cum tympa-
nis et choris quibus precinebat dicens. Cantemus
domino gloriose enim magnificatus est. equum et
ascensorem eius deiecit in mare. Tulit autem mo-
yses israel de mari rubro et egressi sunt in desertum
sur. Ambulaveruntque tribus diebus per solitudi-
nem et non inveniebant aquam. Et venerunt
in marath. nec poterant bibere aquas de ma-
rath eo quod essent amare. Unde et congruum loci
nomen imposuit vocans illum mara. id est amari-
tudinem. Et murmuravit populus contra moysen
dicens. Quid bibemus. At ille clamavit ad
dominum qui ostendit ei lignum. Quod cum misisset
in aquas in dulcedinem verse sunt. Ibi consti-
tuit ei precepta atque iudicia. et ibi temptavit
eum dicens. Si audieris vocem domini dei tui
et quod rectum est coram eo feceris et obedieris
mandatis eius. custodierisque omnia precepta il-
lius. Cunctum languorem quem posui in egyp-
to non inducam super te. Ego enim dominus salvator
tuus. Venerunt autem in helim ubi erant xii. fon-
tes aquarum et lxx. palme. et castra metati sunt
iuxta aquas. Profectique sunt de helim. Et
venit omnis multitudo filiorum israel in deser-
tum sin. quod est inter helim et synai. Quin-
todecimo die mensis secundi postquam egressi sunt
de terra egypti murmuravit omnis congregatio
filiorum israel contra moysen et contra aaron in solitudine.
Dixeruntque ad eos filii israel. Utinam mortui
essemus per manum domini in terra egypti quando se-
debamus super ollas carnium. et comedebamus
panes in saturitate. Cur eduxistis nos in de-
sertum istud ut occideretis omnem multitudinem
fame. Dixit autem dominus ad moysen. Ecce ego
pluam vobis panes de celo. egrediatur po-
pulus et colligat que sufficiunt per singulos
dies ut temptem eum utrum ambulet in
lege mea an non. Die autem vi. parent quod infe-
rant. et sit duplum quam colligere solebant
per singulos dies. Dixeruntque moyses et aaron
ad omnes filios israel. Vespere scietis quod dominus
eduxerit vos de terra egypti et mane videbi-
tis gloriam domini. Audivit enim murmur vestrum
contra dominum. Nos vero quid sumus quia mussitastis
contra nos. Et ait moyses. Dabit dominus vobis vespe-
re carnes edere. Et mane panes in saturitate.
eo quod audierit murmurationes vestras quibus mur-
murati estis contra eum. Nos enim quid sumus.
Nec contra nos est murmur vestrum sed contra dominum. Dixit-
que moyses ad aaron. Dic universe congregatio-
ni filiorum israel. Accedite coram domino. audivit
enim murmur vestrum. Cumque loqueretur aa-
ron ad omnem cetum filiorum israel respexerunt
ad solitudinem et ecce gloria domini apparuit in nu-
be. Locutus est autem dominus ad moysen dicens. Au-
divi murmurationes filiorum israel. Loquere ad eos.
Vespere comedetis carnes et mane saturabimini
panibus scietisque quod ego sum dominus deus vester. Factum
est ergo vespere et ascendens coturnix operuit
castra. Mane quoque ros iacuit per circuitum castrorum.
Cumque operuisset superficiem terre apparuit in so-
litudine minutum et quasi pilo tunsum in si-
militudinem pruine super terram. Quod cum vidis-
sent filii israel dixerunt ad invicem. Manhu.
quod significat quid est hoc. Ignorabant enim quid
esset. Quibus ait moyses. Iste est panis quem dedit
dominus vobis ad vescendum. Hic est sermo quem precepit
dominus. Colligat ex eo unusquisque quantum suf-
ficit ad vescendum. Gomor per singula capita iu-
xta numerum animarum vestrarum que habitant in tabernaculo
sic tolletis. Feceruntque ita filii israel et collegerunt
Alius plus. alius minus. Et mensi sunt ad men-
suram gomor. nec qui plus collegerat ha-
buit amplius. nec qui minus paraverat
reperit minus. sed singuli iuxta id quod edere po-
terant congregaverunt. Dixitque moyses ad
eos. Nullus relinquat ex eo in mane. Qui non
audierunt eum sed dimiserunt quidam ex
eis usque mane. et scatere cepit vermibus atque com-
putruit. Et iratus est contra eos moyses. Collige-
bant autem mane singuli quantum sufficere po-
terat ad vescendum. Cumque incaluisset sol
liquefiebat. In die vero vi. collegerunt cibos
duplices. id est duo gomor per singulos homi-
nes. Venerunt autem omnes principes multi-
tudinis et narraverunt moysi. Qui ait eis.
Hoc est quod locutus est dominus. Requies sabbati sanctificata

est domino. Quodcumque operandum est facite, et que coquenda sunt coquite. Quicquid reliquum fuerit reponite usque in mane. Feceruntque ita ut preceperat moyses, et non computruit neque vermis inventus est in eo. Dixitque moyses. Comedite illud hodie: quia sabbatum domini est, non invenietur hodie in agro. Sex diebus colligite. in die autem septimo sabbatum domini est. idcirco non invenietur. Venit septima dies, et egressi de populo ut colligerent non invenerunt. Dixit autem dominus ad moysen. Usquequo non vultis custodire mandata mea et legem meam? Videte quod dominus dederit vobis sabbatum, et propter hoc tribuit vobis die sexta cibos duplices. Maneat unusquisque apud semetipsum: nullus egrediatur de loco suo die septimo. Et sabbatizavit populus in die septimo. Appellavitque domus israel nomen eius man: quod erat quasi semen coriandri album, gustusque eius quasi simile cum melle. Dixit autem moyses. Iste est sermo quem precepit dominus. Imple gomor ex eo, et custodiatur in futuras retro generationes ut noverint panem quo alui vos in solitudine quando educti estis de terra egypti. Dixitque moyses ad aaron. Sume vas unum et mitte ibi man, quantum potest capere gomor, et repone coram domino ad servandum in generationes vestras sicut precepit dominus moysi. Posuitque illud aaron in tabernaculo reservandum. Filii autem israel comederunt man xl annis donec venirent in terram habitabilem. Hoc cibo aliti sunt usquequo tangerent fines terre chanaan. Gomor autem decima pars est ephi.

XVII

Igitur profecta omnis multitudo filiorum israel de deserto sin per mansiones suas iuxta sermonem domini castrametati sunt in raphidim ubi non erat aqua ad bibendum populo. Qui iurgatus contra moysen ait. Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit moyses. Quid iurgamini contra me? cur temptatis dominum? Sitivit ergo ibi populus pre aque penuria, et murmuravit contra moysen dicens. Cur nos exire fecisti de egypto ut occideres et nos et liberos nostros, ac iumenta siti? Clamavit autem moyses ad dominum dicens. Quid faciam populo huic? Adhuc paululum et lapidabit me. Ait dominus ad moysen. Antecede populum et sume tecum de senioribus israel, et virgam qua percussisti fluvium tolle in manu tua et vade. En ego stabo coram te ibi supra petram horeb, percutiesque petram et exibit ex ea aqua ut bibat populus. Fecit moyses ita coram senioribus israel. et vocavit nomen illius loci temptatio, propter iurgium filiorum israel. Et quia temptaverunt dominum dicentes est ne dominus in nobis an non. Venit autem amalech et pugnabat contra israel in raphidim. Dixitque moyses ad iosue. Elige viros et egressus pugna contra amalech. cras ego stabo in vertice collis habens virgam dei in manu mea. Fecit iosue ut locutus erat moyses et pugnavit adversus amalech. Moyses autem et aaron et hur ascenderunt super verticem collis. Cumque levaret moyses manus vincebat israel. Sin autem paululum remisisset superabat amalech. Manus autem moysi erant graves. Sumentes igitur lapidem posuerunt subter eum in quo sedit. Aaron autem et hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus ipsius non lassarentur usque ad occasum solis. Fugavitque iosue amalech et populum eius in ore gladii. Dixit autem dominus ad moysen. Scribe hoc monimentum in libro et trade auribus iosue. Delebo enim memoriam amalech sub celo. Edificavitque moyses altare domino et vocavit nomen eius dominus exaltatio mea dicens. Quia manus solii domini et bellum dei erit contra amalech a generatione in generationem.

XVIII

Cumque audisset iethro sacerdos madian cognatus moysi omnia que fecerat deus moysi et israel populo suo, eo quod eduxisset dominus israel de egypto, tulit sephoram uxorem moysi quam remiserat, et duos filios eius, quorum unus vocabatur gersam dicente patre: advena fui in terra aliena. Alter vero eliezer: deus enim ait patris mei adiutor meus et eruit me de gladio pharaonis. Venit ergo iethro cognatus moysi et filii eius et uxor eius ad moysen in desertum ubi erat castrametatus iuxta montem dei. et mandavit moysi dicens. Ego cognatus tuus iethro venio ad te et uxor tua et duo filii tui cum ea. Qui egressus in occursum cognati sui adoravit et osculatus est eum. Salutaveruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque intrasset tabernaculum narravit moyses cognato suo cuncta que fecerat dominus pharaoni et egiptiis propter israel. universumque laborem qui accidisset eis in itinere quo liberavit eos dominus. Letatusque est iethro super omnibus bonis que fecerat dominus israel, eo quod eruisset eum de manu egiptiorum et ait. Benedictus dominus qui liberavit vos de manu egiptiorum et de manu pharaonis qui eruit populum suum de manu egipti. Nunc cognovi quia magnus dominus super omnes deos, eo quod superbe egerint contra illos. Obtulit ergo iethro cognatus moysi holocausta et hostias deo. Veneruntque moyses et aaron et omnes seniores israel ut comederent panem cum eo coram deo.

Altera autem die sedit moyses ut iudicaret populum qui assistebat moysi de mane usque ad vesperam. Quod cum vidisset cognatus eius omnia scilicet que agebat in populo ait. Quid est hoc quod facis in plebe? Cur solus sedes et omnis populus prestolatur de mane usque ad vesperam? Cui respondit moyses. Venit ad me populus querens sententiam dei. Cumque acciderit eis aliqua disceptatio veniunt ad me ut iudicem inter eos et ostendam precepta dei et leges eius. At ille. Non bonam inquit rem facis. Stulto labore consumeris et tu et populus iste qui tecum est. Ultra vires tuas est negocium. solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia et erit dominus tecum. Esto tu populo in his que ad deum pertinent ut referas que dicuntur ad eum, ostendasque populo ceremonias et ritum colendi, viamque

populum ingredi debeant et opus quod facere debeant. Provide autem de omni plebe viros potentes et timentes Deum in quibus sit veritas, et qui oderint avaritiam, et constitue ex eis tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos, qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te, et ipsi minora tantum iudicent; leviusque sit tibi partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperium Dei, et praecepta eius poteris sustentare, et omnis hic populus revertetur cum pace ad loca sua. Quibus auditis Moyses fecit omnia quae ille suggesserat, et electis viris strenuis de cuncto Israel constituit eos principes populi, tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos, qui iudicabant plebem omni tempore; quicquid autem gravius erat referebant ad eum, faciliora tantum iudicantes. Dimisitque cognatum, qui reversus abiit in terram suam.

XIX

Mense tertio egressionis Israel de terra Aegypti, in die hac venerunt in solitudinem Sinai. Nam profecti de Raphidim et pervenientes usque in desertum Sinai, castrametati sunt in eodem loco; ibique Israel fixit tentoria e regione montis. Moyses autem ascendit ad Dominum; vocavitque eum Dominus de monte et ait: Haec dices domui Iacob et annuntiabis filiis Israel: Vos ipsi vidistis quae fecerim Aegyptiis, quomodo portaverim vos super alas aquilarum et assumpserim mihi. Si ergo audieritis vocem meam et custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis; mea est enim omnis terra. Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale et gens sancta. Haec sunt verba quae loqueris ad filios Israel. Venit Moyses, et convocatis maioribus natu populi, exposuit omnes sermones quos mandaverat Dominus. Responditque universus populus simul: Cuncta quae locutus est Dominus faciemus. Cumque retulisset Moyses verba populi ad Dominum, ait ei Dominus: Iam nunc veniam ad te in caligine nubis, ut audiat me populus loquentem ad te et credat tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo Moyses verba populi ad Dominum. Qui dixit ei: Vade ad populum et sanctifica illos hodie et cras, laventque vestimenta sua, et sint parati in diem tertium; in die enim tertio descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai. Constituesque terminos populo per circuitum et dices: Cavete ne ascendatis in montem nec tangatis fines illius; omnis qui tetigerit montem morte morietur. Manus non tanget eum, sed lapidibus opprimetur aut confodietur iaculis; sive iumentum fuerit sive homo, non vivet. Cum coeperit clangere buccina, tunc ascendant in montem. Descenditque Moyses de monte ad populum et sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua, ait ad eos: Estote parati in diem tertium; ne appropinquetis uxoribus vestris. Iam advenerat tertius dies, et mane inclaruerat, et ecce coeperunt audiri tonitrua ac micare fulgura, et nubes densissima operire montem, clangorque buccinae vehementius perstrepebat; et timuit populus qui erat in castris. Cumque eduxisset eos Moyses in occursum Dei de loco castrorum, steterunt ad radices montis. Totus autem mons Sinai fumabat, eo quod descendisset Dominus super eum in igne, et ascenderet fumus ex eo quasi de fornace; eratque mons omnis terribilis. Et sonitus buccinae paulatim crescebat in maius et prolixius tendebatur; Moyses loquebatur, et Deus respondebat ei. Descenditque Dominus super montem Sinai in ipso montis vertice, et vocavit Moysen in cacumine eius. Quo cum ascendisset, dixit ad eum: Descende et contestare populum, ne forte velint transcendere terminos ad videndum Dominum, et pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum sanctificentur, ne percutiat eos. Dixitque Moyses ad Dominum: Non poterit vulgus ascendere in montem Sinai; tu enim testificatus es et iussisti dicens: Pone terminos circa montem et sanctifica illum. Cui ait Dominus: Vade, descende; ascendesque tu et Aaron tecum; sacerdotes autem et populus ne transeant terminos nec ascendant ad Dominum, ne forte interficiat illos. Descendit Moyses ad populum et omnia narravit eis.

XX

Locutusque est Dominus cunctos sermones hos: Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile neque omnem similitudinem quae est in caelo desuper, et quae in terra deorsum, nec eorum quae sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neque coles. Ego sum Dominus Deus tuus fortis zelotes, visitans iniquitatem patrum in filiis in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in milia his qui diligunt me et custodiunt praecepta mea. Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum; nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra. Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua; vii. autem die sabbati Domini Dei tui non facies omne opus, tu et filius tuus et filia tua, et servus tuus et ancilla tua, iumentum tuum et advena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit Deus caelum et terram et mare et omnia quae in eis sunt, et requievit die vii.; idcirco benedixit Dominus diei sabbati et sanctificavit eum. Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longaevus super terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi. Non occides. Non moechaberis. Non furtum facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem eius, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quae illius sunt. Cunctus autem populus audiebat voces et lampades et sonitum buccinae montemque fumantem; et perterriti ac pavore concussi steterunt procul,

dicentes Moysi: Loquere tu nobis et audiemus; non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Et ait Moyses ad populum: Nolite timere: ut enim probaret vos venit Deus, et ut terror illius esset in vobis, et non peccaretis. Stetitque populus de longe. Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat Deus. Dixit praeterea Dominus ad Moysen: Haec dices filiis Israel: Vos vidistis quod de celo locutus sim vobis. Non facietis deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis. Altare de terra facietis mihi, et offeretis super eo holocausta et pacifica vestra, oves vestras et boves in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei; veniam ad te et benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris mihi, non edificabis illud de sectis lapidibus: si enim levaveris cultrum tuum super eo, polluetur. Non ascendes per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua.

XXI

Haec sunt iudicia quae propones eis. Si emeris servum hebreum, sex annis serviet tibi; in septimo egredietur liber gratis. Cum quali veste intraverit, cum tali exeat. Si habens uxorem, et uxor egredietur simul. Sin autem dominus dederit illi uxorem, et peperit filios ac filias, mulier et liberi eius erunt domini sui; ipse vero exibit cum vestitu suo. Quod si dixerit servus: Diligo dominum meum et uxorem ac liberos, non egrediar liber: offeret eum dominus diis, et applicabitur ad ostium et postes, perforabitque aurem eius subula, et erit ei servus in seculum. Siquis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur sicut ancille exire consueverunt. Si displicuerit oculis domini sui cui tradita fuerit, dimittet eam; populo autem alieno vendendi non habebit potestatem, si spreverit eam. Sin autem filio suo desponderit eam, iuxta morem filiarum faciet illi. Quod si alteram ei acceperit, providebit puelle nuptias et vestimenta, et pretium pudicitie non negabit. Si tria ista non fecerit, egredietur gratis absque pecunia. Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur. Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus eius, constituam tibi locum quo fugere debeat. Siquis per industriam occiderit proximum suum et per insidias, ab altari meo avelles eum ut moriatur. Qui percusserit patrem suum aut matrem, morte moriatur. Qui furatus fuerit hominem et vendiderit eum, convictus noxe, morte moriatur. Qui maledixerit patri suo aut matri, morte moriatur. Si rixati fuerint viri, et percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, et ille mortuus non fuerit, sed iacuerit in lectulo: si surrexerit et ambulaverit foris super baculum suum, innocens erit qui percusserit, ita tamen ut operas eius et impensas in medicos restituat. Qui percusserit servum suum vel ancillam suam virga, et mortui fuerint in manibus eius, criminis reus erit. Sin autem uno die supervixerit vel duobus, non subiacebit pene, quia pecunia illius est. Si rixati fuerint viri, et percusserit quis mulierem praegnantem, et abortivum quidem fecerit, sed ipsa vixerit, subiacebit damno quantum expetierit maritus mulieris, et arbitri iudicaverint. Sin autem mors eius fuerit subsecuta, reddet animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere, livorem pro livore. Si percusserit quispiam oculum servi sui aut ancille, et luscos eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo quem eruit. Dentem quoque si excusserit servo vel ancille sue, similiter dimittet eos liberos. Si bos cornu percusserit virum aut mulierem, et mortui fuerint, lapidibus obruetur, et non comedentur carnes eius; dominus quoque bovis innocens erit. Quod si bos cornupeta fuerit ab heri et nudiustertius, et contestati sunt dominum eius, nec recluserit eum, occideritque virum aut mulierem, et bos lapidibus obruetur, et dominum illius occident. Quod si pretium ei fuerit impositum, dabit pro anima sua quicquid fuerit postulatus. Filium quoque et filiam si cornu percusserit, simili sententie subiacebit. Si servum ancillamque invaserit, XXX siclos argenti dabit domino, bos vero lapidibus opprimetur. Siquis aperuerit cisternam et foderit, et non operuerit eam, cecideritque bos vel asinus in eam, dominus cisterne reddet pretium iumentorum; quod autem mortuum est ipsius erit. Si bos alienus bovem alterius vulneraverit, et ille mortuus fuerit, vendent bovem vivum et divident pretium, cadaver autem mortui inter se dispertient. Si autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudiustertius, et non custodivit eum dominus suus, reddet bovem pro bove, et cadaver integrum accipiet.

XXII

Siquis furatus fuerit ovem vel bovem et occiderit vel vendiderit, V boves pro uno bove restituet, et IIII oves pro una ove. Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus, et accepto vulnere mortuus fuerit, percussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, et ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, venundabitur. Si inventum fuerit apud eum quod furatus est vivens, sive bos sive asinus sive ovis, duplum restituet. Si leserit quispiam agrum vel vineam, et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena, quicquid optimum habuerit in agro suo vel in vinea pro damni estimatione restituet. Si egressus ignis invenerit spinas et comprehenderit acervos frugum sive stantes segetes in agris, reddet damnum qui ignem succenderit. Siquis commendaverit amico pecuniam vel vas in custodiam, et ab eo qui susceperat furto ablata fuerint, si invenitur fur, duplum reddet. Si latet

dominus domus applicabitur ad deos. et iurabit quod non
extenderit manum in rem proximi sui ad perpetran-
dam fraudem tam in bove quam in asino et ove
ac vestimento. et quicquid dampnum inferre
potest ad deos utriusque causa perveniet. et si il-
li iudicaverint duplum restituet proximo su-
o. Si quis commendaverit proximo suo asinum
bovem ovem et omne iumentum ad custodi-
am et mortuum fuerit aut debilitatum vel captum
ab hostibus nullusque hoc viderit iusiurandum
erit in medio quod non extenderit manum ad rem
proximi sui. suscipietque dominus iuramentum
et ille reddere non cogetur. Quod si furto abla-
tum fuerit restituet dampnum domino. Si co-
mestum a bestia proferat ad eum quod occisum est
et non restituet. Qui a proximo suo quicquam
horum mutuum postulaverit et debilitatum aut
mortuum fuerit domino non presente reddere compelletur.
Quod si in presentiarum fuerit dominus non restituet maxime
si conductum venerat pro mercede operis sui.
Si seduxerit quis virginem nec dum despon-
satam dormieritque cum ea dotabit eam et ha-
bebit eam uxorem. Si pater virginis dare
noluerit reddet pecuniam iuxta modum dotis
quam virgines accipere consueverunt. Malefi-
cos non patieris vivere. Qui coierit cum iumento
morte moriatur. Qui immolat diis occidetur
domino preter soli. Advenam non contristabis neque affli-
ges eum. Advene enim et ipsi fuistis in terra egyp-
ti. Vidue et pupillo non nocebitis. Si leseritis
eos vociferabuntur ad me. et ego audiam cla-
morem eorum et indignabitur furor meus. percu-
tiamque vos gladio et erunt uxores vestre vidue
et filii vestri pupilli. Si pecuniam dederis mutuo
populo meo pauperi qui habitat tecum non urgebis
eum quasi exactor nec usuris opprimes. Si pignus
a proximo tuo acceperis vestimentum ante solis
occasum redde ei. Ipsum enim est solum quo operi-
tur indumentum carnis eius. nec habet aliud in quo dor-
miat. Si clamaverit ad me exaudiam eum.
quia misericors sum. Diis sacerdotibus non de-
trahes. et principi populi tui non maledices. De-
cimas tuas et primitias non tardabis offerre. P-
rimogenitum filiorum tuorum dabis michi de
bobus quoque et ovibus similiter facies. vii diebus sit
cum matre sua. die viii reddes illum michi. Viri sancti

XXIII

eritis michi. carnem que a bestiis fuerit pregustata non
comedetis sed proicietis canibus. Non suscipies
vocem mendacii. Nec iunges manum tuam
ut pro impio dicas falsum testimonium. Non
sequeris turbam ad faciendum malum. Nec in
iudicio plurimorum acquiesces sententie ut a vero
devies. Pauperis quoque non misereberis in iudicio.
Si occurreris bovi inimici tui aut asino
erranti reduc ad eum. Si videris asinum odi-
entis te iacere sub onere non pertransibis. sed
sublevabis cum eo. Non declinabis in iudicio
pauperis. Mendacium fugies. Insontem
et iustum non occides. quia aversor impium.
Nec accipies munera que excecant etiam prudentes.
et subvertunt verba iustorum. Peregrino mo-
lestus non eris. Scitis enim advenarum animas quia
et ipsi peregrini fuistis in terra egypti. vi an-
nis seminabis terram tuam. et congregabis
fruges eius. Anno autem vii dimittes eam
et requiescere facias ut comedant pauperes
populi tui. et quicquid reliquum fuerit edant
bestie agri. ita facies in vinea et in oliveto
tuo. Sex diebus operaberis. vii die cessabis
ut requiescat bos et asinus tuus ut refrige-
retur filius ancille tue et advena. Omnia
que dixi vobis custodite. et per nomen externorum
deorum non iurabitis neque audietur ex ore vestro.
Tribus vicibus per singulos annos michi festa ce-
lebrabitis. Sollempnitatem azimorum cus-
todies. vii diebus comedes azima sicut precepi
tibi. Tempore mensis novorum quando egressus
es de egypto. Non apparebis in conspectu meo va-
cuus. et sollempnitatem mensis primitivorum
operis tui quecumque severis in agro. sollemp-
nitatem quoque in exitu anni quando congregaveris
omnes fruges tuas de agro. Ter in anno
apparebit omne masculinum tuum coram
domino deo. Non immolabis super fermento
sanguinem victime mee. nec remanebit ad-
eps sollempnitatis mee usque mane. Pri-
mitias frugum terre tue deferes in domum
domini dei tui. Non coques hedum in lacte
matris sue. Ecce ego mittam angelum qui
precedat te et custodiat in via. et introducat ad
locum quem paravi. Observa eum et audi
vocem eius nec contempnendum putes quia cum
peccaveris non dimittet. et est nomen meum in illo.
Quod si audieris vocem eius et feceris omnia
que loquor inimicus ero inimicis tuis. et af-
fligam affligentes te. Precedetque te angelus
meus et introducet te ad amorreum et etheum
et pherezeum. chananeumque et eveum et iebu-
seum quos ego conteram. Non adorabis de-
os eorum nec coles eos. Non facies opera eorum
sed destrues eos et confringes statuas eorum.
Servietisque domino deo vestro ut benedicam panibus
tuis et aquis et auferam infirmitatem de me-
dio tui. Non erit infecunda nec sterilis in ter-
ra tua. numerum dierum tuorum implebo. Terrorem
meum mittam in precursum tuum et occidam
omnem populum ad quem ingredieris. cunctorum-
que inimicorum tuorum coram te terga vertam
emittam crabrones prius qui fugabunt eve-
um et chananeum et etheum antequam introe-
as. Non eiciam eos a facie tua anno uno
ne terra in solitudinem redigatur. et crescant
contra te bestie. Paulatim expellam eos de conspec-
tu tuo donec augearis et possideas terram. Po-
nam autem terminos tuos a mari rubro usque
ad mare palestinorum. et a deserto usque ad flu-
vium. Tradam in manibus vestris habitatores
terre. et eiciam eos de conspectu vestro. Non in-
ibis cum eis fedus nec cum diis eorum.
Non habitent in terra tua ne forte peccare

XXIIII

de faciant in me· si servierit diis eoꝝ qđ ṫ
certe erit ī scandalū· Moysi q; dix· ascende
ad dñm tu ⁊ aaron· nadab ⁊ abiu· ⁊ lxx· se
nes ex isrl· ⁊ adorabitis ꝑcul· Solusq; mo
yses ascendet ad dñm ⁊ illi nō appropinquabūt
nec populus ascendet cū eo· Venit ergo mo
yses ⁊ narravit plebi omnia v̄ba dñi atq;
iudicia· Responditq; cunctus ꝑplus una voce·
Oīa v̄ba dñi q̄ locutus ē· faciem̄· Scrip
sit aūt moyses universos sermones dñi· ⁊
mane consurgens edificavit altare ad ra
dices montis· ⁊ xii· titulos ꝑ xii· tribȝ isrl·
Misitq; iuvenes de filiis isrl· ⁊ obtulerūt
holocausta· immolaveruntq; victimas paci
ficas dño· vitulos xii· Tulit itaq; moyses
dimidiam partem sanguinis ⁊ misit ī
crateras· ꝑtem aūt residuam fudit sup al
tare· Assumensq; volumen federis legit
audiente populo· Qui dixerunt· oīa q̄ locu
tus ē· dñs faciemus· ⁊ erimus obedientes·
Ille v̄o sumptum sanguinem respersit ī
ꝑplm ⁊ ait· hic ē sanguis federis qđ pepigit
dñs vobiscū sup cunctis sermonibȝ his· As
cenderuntq; moyses ⁊ aaron· nadab ⁊ abiu·
⁊ lxx· de senioribȝ isrl· Et viderūt dñm isrl·
sub pedibȝ eius quasi opus lapidis saphiri
ni ⁊ quasi celum cū serenū ē· nec non sup eos q̄
ꝑcul recesserant de filiis isrl· misit manū
suam· videruntq; dñm ⁊ comederunt ac bibe
runt· Dixit aūt dñs ad moysen· Ascende
ad me in montem ⁊ esto ibi· daboq; tibi duas
tabulas lapideas ⁊ legem ac mandata que
scripsi ut doceas eos· Surrexerunt moyses
⁊ iosue minister eius· Ascendensq; moyses in
montem dī senioribȝ ait· Expectate hic do
nec revertamur ad vos· habetis aaron ⁊ hur
vobiscū· siquid natum fuerit q̄stionis referetis
ad eos· Cumq; ascendisset moyses operuit
nubes montem ⁊ habitavit glīa dñi sup sy
nai tegens illum nube sex diebȝ· Septi
mo aūt die vocavit eum de medio cali
ginis· Erat aūt species glīe dñi quasi ignis ar
dens sup verticem montis in conspectu fili
oꝝ isrl· Ingressusq; moyses mediū nebule
ascendit in montem· ⁊ fuit ibi xl· diebȝ
⁊ xl· noctibȝ·

XXV

Locutusq; ē dñs ad moy
sen dicens· Loquere filiis isrl ut tollant michi
primitias ab omni hoīe qui offert ultroneus
accipietis eas· Hec sunt aūt que accipere
debetis· Aurum ⁊ argentum· ⁊ es· iacinctū
⁊ purpuram· coccumq; bis tinctum· ⁊ bis
sum· ⁊ pilos caprarum· ⁊ pelles arietum rubri
catas· pelles iacinctinas· ⁊ ligna sethim o
leum ad luminaria concinnanda· aromata ī
unguentum· ⁊ thimiamata boni odoris·
lapides onichinos· ⁊ gemmas adornandū
ephoth ac rationale· Facientq; michi sanctuari
um ⁊ habitabo in medio eoꝝ iuxta omnē
similitudinem tabernaculi qđ ostendam
tibi ⁊ omnium vasoꝝ ī cultum eius· sicq; facietis
illud· Archam de lignis sethim compingi
te· cuius longitudo habeat duos semis cubitos·
latitudo cubitum ⁊ dimidium· altitudo si
militer cubitum ac semissem· ⁊ deaurabis e
am auro mundissimo intus ⁊ foris· facies
q; supra coronam auream ꝑ circuitū· ⁊ iiii
circulos aureos quos pones ꝑ iiii arche an
gulos· duo circuli sint ī latere uno ⁊ duo
in altero· Facies q; vectes de lignis sethim· ⁊ o
peries eos auro· inducesq; ꝑ circulos qui s̄
in arche lateribȝ ut portetur ī eis· qui semꝑ
erunt ī circulis· nec umquam extrahentur ab e
is· Ponesq; ī archam testificationem quam
dabo tibi· Facies ⁊ propitiatorium de auro
mundissimo· duos cubitos ⁊ dimidium
tenebit longitudo eius· semissem ⁊ cubi
tum latitudo· Duos q; cherubin aureos ⁊ ꝓ
ductiles facies· ex utraq; parte oraculi· che
rub unus sit ī latere uno· ⁊ alter in altero· u
trumq; latus propiciatorii tegant· Expan
dentes alas ⁊ operientes oraculum· respiciāt
q; se mutuo v̄sis vultibȝ ī propiciatorium
quo operienda ē· archa· ī qua pones testimo
nium qđ dabo tibi· Inde precipiam ⁊ loquar
ad te sup̄ propiciatorium· s· ac de medio
duoꝝ cherubin qui erunt sr̄ archam testimo
nii· Cuncta q̄ mandabo ꝑ te filiis isrl· Fa
cies ⁊ mensam de lignis sethim habentem duos
cubitos longitudinis· ⁊ in latitudine cubi
tum· ⁊ in altitudine cubitum ac semissem·
⁊ inaurabis eam auro purissimo· faciesq; il
li labium aureum ꝑ circuitum· ⁊ ipi labio
coronam interrasilem altam· iiii· digitis ⁊ su
ꝑ illam alteram coronam aureolam· Quattuor
quoq; circulos aureos preparabis· ⁊ pones eos
in iiii angulis eiusdem mense ꝑ singulos pedes·
Subter coronam erunt circuli aurei ut mitta
tur vectes per eos· ⁊ possit mensa portari· ipsosq;
vectes facies de lignis sethim· ⁊ circumdabis
auro ad subvehendam mensam· parabis ⁊ a
cetabula ac phialas· thuribula ac ciathos
in quibȝ offerenda sunt libamina ex auro
purissimo· ⁊ pones sup mensam panes ꝓposi
tionis in conspectu meo semꝑ· Facies ⁊ candelabꝝ
ductile de auro mundissimo· hastile eius
⁊ calamos· sciphos· ⁊ sperulas· ac lilia ex ipo
procedentia· vi· calami egredientur de lateri
bȝ tres ex uno latere ⁊ tres ex altero latere·
tres sciphi quasi in nucis modū ꝑ calamos sin
gulos sperulaq; simul ⁊ lilium· ⁊ tres similiter
sciphi instar nucis ī calamo altero· spheru
laq; ⁊ lilium· hoc erit opus sex calamoꝝ qui
producendi sunt de hastili· in ipo aūt cande
labro erunt· iiii· sciphi in nucis modū· sphe
rulaq; per singulos ⁊ lilia· sperule sub duo
bȝ calamis per tria loca qui simul sex fiunt
procedentes de hastili uno· Et sperule igit̄
⁊ calami ex ipo erunt universa ductilia ex
auro purissimo· Facies ⁊ lucernas vii· ⁊ po
nes eas super candelabꝝ ut luceant ex ad

uso. Emunctoria quoque et ubi que emuncta sunt extinguantur: fient de auro purissimo. Omne pondus candelabri cum universis vasis suis habebit talentum auri mundissimi. Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.

XXVI. Tabernaculum vero ita fiet. Decem cortinas de bysso retorta et iacincto ac purpura coccoque bis tincto variatas opere plumario facies. Longitudo cortine unius habebit .xx.viii. cubitos. Latitudo .iiii. cubitorum erit. Unius mensure fient universa tentoria. .V. cortine sibi iungentur mutuo et alie .v. nexu simili coherebunt. Ansulas iacinctinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum ut possint invicem copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte ita insertas ut ansa contra ansam veniat et altera alteri possit aptari. Facies et .l. circulos aureos quibus cortinarum vela iungenda sunt ut unum tabernaculum fiat. Et facies saga cilicina .xi. ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi unius habebit .xxx. cubitos et latitudo quatuor. Equa erit mensura sagorum omnium. E quibus .v. iunges seorsum et sex sibi mutuo copulabis, ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices. Facies et .l. ansas in ora sagi unius ut coniungi cum altero queat, et .l. ansas in ora sagi alterius ut cum altero copuletur. .L. fibulas eneas quibus iungantur anse et unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit in sagis que parantur tecto, id est unum sagum quod amplius est, ex medietate eius operies posteriora tabernaculi. Et cubitus ex una parte pendebit et alter ex altera, qui plus est in sagorum longitudine, utrumque latus tabernaculi protegens. Facies et operimentum aliud tecti de pellibus arietum rubricatis, et super hoc rursum aliud operimentum de iacinctinis pellibus. Facies et tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim, que singule denos cubitos in longitudine habeant et in latitudine singulos ac semissem. In lateribus tabule due incastrature fient quibus tabula alteri tabule connectatur, atque in hunc modum cuncte tabule parabuntur. Quarum .xx. erunt in latere meridiano quod vergit ad austrum. Quibus .xl. bases argenteas fundes ut bine bases singulis tabulis per duos angulos subiciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem .xx. tabule erunt, .xl. habentes bases argenteas; bine bases singulis tabulis supponentur. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex tabulas, et rursum alias duas que in angulis erigantur post tergum tabernaculi, eruntque coniuncte a deorsum usque sursum, et una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis que in angulis ponende sunt similis iunctura servabitur, et erunt simul tabule .viii., bases earum argentee .xvi., duabus basibus per unam tabulam supputatis. Facies et vectes de lignis sethim .v. ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi, et .v. alios in altero, et eiusdem numeri ad occidentalem plagam, qui mittentur per medias tabulas a summo usque ad summum. Ipsasque tabulas deaurabis, et fundes in eis anulos aureos per quos vectes tabulata contineant. Quos operies laminis aureis, et eriges tabernaculum iuxta exemplum quod tibi in monte monstratum est. Facies et velum de iacincto et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta opere plumario et pulchra varietate contextum. Quod appendes ante .iiii. columpnas de lignis sethim que ipse quidem deaurate erunt et habebunt capita aurea, sed bases argenteas. Inseretur autem velum per circulos; intra quod pones archam testimonii, et quo sanctuarium et sanctuarii sanctuaria dividentur. Pones et propiciatorium super archam testimonii in sancta sanctorum. Mensamque extra velum, et contra mensam candelabrum in latere tabernaculi meridiano. Mensa enim stabit in parte aquilonis. Facies et tentorium in introitu tabernaculi de iacincto et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta opere plumario. Et .v. columpnas deaurabis lignorum sethim, ante quas ducetur tentorium, quarum erunt capita aurea et bases enee.

XXVII. Facies et altare de lignis sethim, quod habebit .v. cubitos in longitudine et totidem in latitudine, id est quadrum, et tres cubitos in altitudine. Cornua autem per .iiii. angulos ex ipso erunt, et operies illud ere. Faciesque in usus eius lebetes ad suscipiendos cineres, et forcipes atque fuscinulas et ignium receptacula. Omnia vasa ex ere fabricabis. Craticulamque eius in modum retis eneam, per cuius .iiii. angulos erunt .iiii. anuli enei, quos pones subter arulam altaris. Eritque craticula usque ad altaris medium. Facies et vectes altaris de lignis sethim duos, quos operies laminis eneis, et induces per circulos. Eruntque ex utroque latere altaris ad portandum. Non solidum sed inane et cavum intrinsecus facies illud, sicut tibi in monte monstratum est. Facies et atrium tabernaculi, in cuius plaga australi contra meridiem erunt tentoria de bysso retorta; .c. cubitos unum latus tenebit in longitudine, et columpnas .xx. cum basibus totidem eneis, que capita cum celaturis suis habebunt argentea. Similiter in latere aquilonis per longum erunt tentoria .c. cubitorum, columpne .xx. et bases enee eiusdem numeri, et capita earum cum celaturis suis argentea. In latitudine vero atrii quod respicit ad occidentem erunt tentoria per .l. cubitos, et columpne .x., basesque totidem. In ea quoque atrii latitudine que respicit ad orientem .l. cubiti erunt, in quibus .xv. cubitorum tentoria lateri uno deputabuntur, columpneque tres et bases totidem, et in latere altero erunt tentoria cubitos optinentia .xv., columpnas tres et bases totidem. In introitu vero atrii fiet tentorium cubitorum .xx. ex iacincto et purpura coccoque bis tincto et bysso retorta opere plumario. Columpnas habebit .iiii. cum basibus totidem. Omnes columpne atrii per circuitum vestite erunt argenti laminis.

capitibus argenteis et basibus eneis. In longitudine occupabit atrium cubitos .c. in latitudine .l. Altitudo .v. cubitorum erit. fietque de bisso retorta et habebit bases eneas. Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus et cerimonias tam paxillos eius quam atrii ex ere facies. Precipe filiis israel ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum purissimum. piloque contusum ut ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonii. extra velum quod oppansum est testimonio. et collocabunt eam aaron et filii eius ut usque mane luceat coram domino. perpetuus erit cultus per successiones eorum a filiis israel.

XXVIII

Applica quoque ad te aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum israel ut sacerdotio fungantur mihi. aaron nadab et abiu. eleazar. et ythamar. Faciesque vestem sanctam aaron fratri tuo in gloriam et decorem et loqueris cunctis sapientibus corde quos replevi spiritu prudentie ut faciant vestes aaron in quibus sanctificatus ministret mihi. Hec autem erunt vestimenta que facient. rationale et superhumerale tunicam et lineam strictam cydarim et balteum. facient vestimenta sancta aaron fratri tuo et filiis eius ut sacerdotio fungantur mihi. Accipientque aurum et iacinctum et purpuram coccumque bis tinctum et bissum. facient autem superhumerale de auro et iacincto ac purpura coccoque bis tincto et bisso retorta opere polimito. duas horas iunctas habebit in utroque latere summitatum ut in unum redeant. Ipsaque textura et cuncta operis varietas erit ex auro et iacincto. ac purpura. coccoque bis tincto. et bisso retorta. Sumesque duos lapides onichinos et sculpes in eis nomina filiorum israel. sex nomina in lapide uno. et sex reliqua in altero iuxta ordinem nativitatis eorum opere sculptoris et celatura gemmarii sculpes eos nominibus filiorum israel. inclusos auro atque circumdatos et pones in utroque latere superhumeralis memoriale filiis israel. portabitque aaron nomina eorum coram domino super humerum utrumque ob recordationem. Facies et uncinos ex auro et duas cathenulas auri purissimi sibi invicem coherentes quas inseres uncinis. Rationale quoque iudicii facies opere polimito iuxta texturam superhumeralis ex auro iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta quadrangulum erit et duplex mensuram palmi habebit tam in longitudine quam in latitudine. ponesque in eo .iiii. ordines lapidum. In primo versu erit lapis sardius et topazius et smaragdus. In secundo carbunculus. saphirus. et iaspis. In tertio ligurius. achates et ametistus. In quarto crisolitus. onichinus. et berillus. Inclusi auro erunt per ordines suos. habebuntque nomina filiorum israel. Duodecim nominibus celabuntur singuli lapides nominibus singulorum per .xii. tribus. Facies in rationali cathenas sibi invicem coherentes ex auro purissimo et duos anulos aureos quos pones in utraque rationalis summitate. cathenasque aureas iunges anulis qui sunt in marginibus eius. et ipsarum cathenarum extrema duobus copulabis uncinis in utroque latere superhumeralis quod rationale respicit. Facies et duos anulos aureos quos pones in summitatibus rationalis et in horis que e regione sunt superhumeralis et posteriora eius aspiciunt. Nec non et alios duos anulos aureos qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deorsum quod respicit contra faciem iuncture inferioris ut aptari possit cum superhumerali et stringatur rationale anulis suis cum anulis superhumeralis vitta iacinctina ut maneat iunctura fabrefacta. et a se invicem rationale et superhumerale nequeant separari. Portabitque aaron nomina filiorum israel in rationali iudicii super pectus suum quando ingredietur sanctuarium memoriale coram domino in eternum. Pones autem in rationali iudicii doctrinam et veritatem. que erunt in pectore aaron quando ingredietur coram domino et gestabit iudicium filiorum israel in pectore suo in conspectu domini semper. Facies et tunicam superhumeralis totam iacinctinam in cuius medio supra erit capitium et hora per gyrum eius textilis sicut fieri solet in extremis vestium partibus ne facile rumpatur. Deorsum vero ad pedes eiusdem tunice per circuitum quasi mala punica facies ex iacincto et purpura et cocco bis tincto mixtis in medio tintinabulis ita ut tintinabulum sit aureum et malum punicum. rursumque tintinabulum aliud aureum et malum punicum et vestietur ea aaron in officio ministerii ut audiatur sonitus quando ingreditur et egreditur sanctuarium in conspectu domini et non moriatur. Facies et laminam de auro purissimo in qua sculpes opere celatoris sanctum domino. ligabisque eam vitta iacinctina. et erit super thiaram imminens fronti pontificis. Portabitque aaron iniquitates eorum que obtulerint et sanctificaverint filii israel in cunctis muneribus et donariis suis. Erit autem lamina semper in fronte eius ut placatus eis sit dominus. Stringesque tunicam bisso et thiaram bissinam facies et balteum opere plumarii. Porro filiis aaron tunicas lineas parabis et baltheos ac thiaras in gloriam et decorem. vestiesque his omnibus aaron fratrem tuum et filios eius cum eo. et cunctorum consecrabis manus. sanctificabisque illos ut sacerdotio fungantur mihi. Facies et feminalia linea ut operiant carnem turpitudinis sue a renibus usque ad feminalia. et utentur eis aaron et filii eius quando ingredientur tabernaculum testimonii. vel quando appropinquant ad altare ut ministrent in sanctuario ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum sempiternum erit aaron et semini eius post eum.

XXIX

Sed et hoc facies ut mihi in sacerdotio consecrentur. Tolle vitulum de armento et arietes duos immaculatos. panesque azimos. et crustulam absque fermento que conspersa sint oleo. lagana quoque azima oleo lita de simila triticea cuncta facies. et posita in canistro offeres. Vitulum autem et duos arietes et aaron ac filios eius applica-

bis ad ostium tabernaculi testimonii. Cumque la-
veris patrem cum filiis aqua indues aaron vestimen-
tis suis. id est linea et tunica et superhumerali et rationali quod
constringet balteo et pones thiaram in capite
eius et laminam sanctam super thiaram et oleum
unctionis fundes super caput eius. atque hoc ritu conse-
crabitur. filios quoque illius applicabis et indues
tunicis lineis. cingesque balteo aaron scilicet et
liberos eius. et impones eis mitras. eruntque sacer-
dotes mei in religione perpetua. Postquam initi-
averis manus eorum applicabis et vitulum coram
tabernaculo testimonii. Imponentque aaron et fi-
lii eius manus super caput illius et mactabis eum
in conspectu domini iuxta ostium tabernaculi testi-
monii. sumptumque de sanguine vituli po-
nes super cornua altaris digito tuo. reliquum
autem sanguinem fundes iuxta basim eius. Su-
mes et adipem totum qui operit intestina. et re-
ticulum iecoris ac duos renes et adipem qui super
eos est. et offeres incensum super altare. carnes
vero vituli et corium et fimum combures foris
extra castra. eo quod pro peccato sit. Unum quoque arie-
tem sumes super cuius caput ponent aaron et filii
eius manus. Quem cum mactaveris tolles de san-
guine eius et fundes circa altare. Ipsum autem ari-
etem secabis in frusta. lotaque intestina eius
ac pedes pones super concisas carnes et super caput
illius et offeres totum arietem in incensum
super altare. Oblatio est domino odor suavis-
simus victima dei. Tolles quoque arietem alterum
super cuius caput aaron et filii eius ponent manus.
quem cum immolaveris sumes de sanguine ipsius
et pones super extremum dextere auricule aaron
et filiorum eius. et super pollices manus eorum
et pedis dextri fundesque sanguinem super al-
tare per circuitum. Cumque tuleris de sanguine
qui est super altare et de oleo unctionis asper-
ges aaron et vestes eius. filios et vestimenta
eorum. consecratisque ipsis et vestibus tolles adipem
de ariete et caudam et arvinam que operit in-
testina. ac reticulum iecoris et duos renes atque
adipem qui super eos est. Armumque dextrum
eo quod sit aries consecrationis. tortamque panis
unius crustulam conspersam oleo. laganum
de canistro azimorum quod positum est in conspectu
domini poneque omnia super manus aaron et filio-
rum eius et sanctificabis eos elevans coram
domino. Suscipiesque universa de manibus eorum. et in-
cendes super altare in holocaustum odorem
suavissimum in conspectu domini quia oblatio eius
est. Sumes quoque pectusculum de ariete quo ini-
tiatus est aaron. sanctificabisque illud elevatum
coram domino. et cedet in partem tuam. Sancti-
ficabis et pectusculum consecratum. et armum quem
de ariete separasti quo initiatus est aaron et fi-
lii eius. cedentque in partem aaron et filiorum
eius iure perpetuo a filiis israel. quia primitiva sunt
et initia de victimis eorum pacificis que offerunt
domino. Vestem autem sanctam qua utetur aaron ha-
bunt filii eius post eum ut ungantur

in ea et consecrentur manus eorum. Septem diebus
utetur illa pontifex qui pro eo fuerit constitutus
de filiis eius. et qui ingredietur tabernaculum te-
stimonii ut ministret in sanctuario. Arietem autem
consecrationis tolles et coques carnes in loco sancto
quibus vescetur aaron et filii eius. Panes quoque
qui sunt in canistro in vestibulo tabernaculi
testimonii comedent ut sit placabile sa-
crificium. et sanctificentur offerentium manus.
Alienigena non vescetur ex eis. quia sancta sunt
quod si remanserit de carnibus consecratis sive de
panibus usque mane combures reliquias igni.
non comedentur quia sanctificata sunt. omnia que
precepi tibi facies super aaron et filiis eius. vii.
diebus consecrabis manus eius et vitulum pro
peccato offeres per singulos dies ad expiandum.
mundabisque altare cum immolaveris expiatio-
nis hostiam et unges illud in sanctificationem.
Septem diebus expiabis altare et sanctificabis.
et erit sanctum sanctorum. omnis qui tetigerit illud san-
ctificabitur. Hoc est quod facies in altari. agnos an-
niculos duos per singulos dies iugiter. unum
agnum mane. et alterum vespere. decimam par-
tem simile conspersę oleo tunso quod habeat men-
suram quartam partem hin. et vinum ad li-
bandum eiusdem mensure in agno uno. Alterum
vero agnum offeres ad vesperam iuxta ritum
matutine oblationis et iuxta ea que diximus
in odorem suavitatis sacrificium est domino
oblatione perpetua in generationes vestras.
ad ostium tabernaculi testimonii coram domino
ubi constituam ut loquar ad te. ibique precipiam fi-
liis israel. et sanctificabitur altare in gloria mea.
et sanctificabo tabernaculum testimonii cum altari
et aaron cum filiis eius ut sacerdotio fungan-
tur michi. et habitabo in medio filiorum israel. eroque
eis deus. et scient quia ego dominus deus eorum qui eduxi
eos de terra egypti ut manerem inter illos.
ego dominus deus ipsorum. Facies quoque altare ad ado-
lendum thimiamata de lignis sethim. habens
cubitum longitudinis et alterum latitudinis.
id est quadrangulum et duos cubitos altitudinis.
cornua ex ipso procedent. vestiesque illud au-
ro purissimo tam craticulam eius quam
parietes per circuitum et cornua. Facies quoque ei
coronam aureolam per girum et duos anu-
los aureos sub corona per singula latera ut
mittantur in eos vectes et altare portetur.
ipsos quoque vectes facies de lignis sethim. et in-
aurabis. ponesque altare contra velum quod ante ar-
cham pendet testimonii coram propiciato-
rio quo tegitur testimonium ubi loquar tibi.
et adolebit incensum super eo aaron suave
fragrans mane. quando componet lucernas
incendet illud. et quando collocat eas ad vesperum
uret thimiama sempiternum coram domino
in generationes vestras. Non offeretis super eo thy-
miama compositionis alterius. nec oblationem et
victimam nec libabitis. et deprecabitur aaron
super cornua eius semel per annum in sanguine

XXX.

quod oblatum est pro peccato et placabit super eo in generationibus vestris sanctum sanctorum erit domino. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Quando tuleris summam filiorum israhel iuxta numerum dabunt singuli pretium pro animabus suis domino et non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. Hoc autem dabit omnis qui transit ad nomen dimidium sicli iuxta mensuram templi. Siclus .xx. obolos habet. media pars sicli offeretur domino qui habetur in numero a .xx. annis et supra dabit pretium. Dives non addet ad medium sicli et pauper nihil minuet. susceptamque pecuniam que collata est a filiis israhel trades in usus tabernaculi testimonii ut sit monimentum eorum coram domino et propicietur animabus eorum. Locutusque est dominus ad moysen dicens. facies et labium eneum cum basi sua ad lavandum. ponesque illud inter tabernaculum testimonii et altare et missa aqua lavabunt in eo aaron et filii eius manus suas ac pedes quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii. et quando accessuri ad altare ut offerant in eo thimiama domino ne forte moriantur. legitimum sempiternum erit ipsi et semini eius per successiones.

XXXI

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Sume tibi aromata prime smirne electe .d. siclos. et cinnamomi medium .i. ce .l. siclos. Calami similiter .cc.l. Cassie autem .d. siclos in pondere sanctuarii. Oleum de olivetis mensuram hin. faciesque unctionis oleum sanctum unguentum compositum opere unguentarii et unges ex eo tabernaculum testimonii. Et archam testamenti. mensamque cum vasis suis. Candelabrum et utensilia eius. Altaria thimiamatis et holocausti et universam supellectilem que ad cultum eorum pertinent. sanctificabisque omnia. et erunt sancta sanctorum. qui tetigerit ea sanctificabitur. aaron et filios eius unges sanctificabisque eos ut sacerdotio fungantur michi. filiis quoque israhel dices. Hoc oleum unctionis sanctum erit michi in generationes vestras. Caro hominis non ungetur ex eo. Et iuxta compositionem eius non facietis aliud quia sanctificatum est et sanctum erit vobis. homo quicumque tale composuerit et dederit ex eo alieno exterminabitur de populo. Dixitque dominus ad moysen. Sume tibi aromata stacten et onicha. galbanen boni odoris et thus lucidissimum equalis ponderis erunt omnia. faciesque thimiama compositum opere unguentarii mixtum diligenter et purum et sanctificatione dignissimum. Cumque in tenuissimum pulverem universa contuderis pones ex eo coram tabernaculo testimonii in quo loco apparebo tibi. sanctum sanctorum erit vobis thimiama. talem compositionem non facietis in usus vestros quia sanctum est domino. homo quicumque fecerit simile ut odore illius perfruatur peribit de populis suis.

XXXII

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ecce vocavi ex nomine beselehel filium huri filii hur de tribu iuda et implevi eum spiritu dei et intelligentia et scientia in omni opere ad excogitandum fabre quicquid fieri potest ex auro et argento et ere. et marmore. et gemmis. et diversitate lignorum. Dedique ei socium ooliab filium achisamech de tribu dan. et in corde omnis eruditi posui sapientiam ut faciant cuncta que precepi tibi. tabernaculum federis et archam testimonii et propiciatorium quod super eam est et cuncta vasa tabernaculi mensamque et vasa eius. candelabrum purissimum cum vasis suis. et altare thimiamatis et holocausti et omnia vasa eorum. labium cum basi sua vestes sanctas in ministerio aaron sacerdoti et filiis eius ut fungantur officio suo in sacris. Oleum unctionis et thimiama aromatum in sanctuario omnia que precepi tibi facient. Et locutus est dominus ad moysen. Loquere filiis israhel et dices ad eos. videte ut sabbatum meum custodiatis quia signum est inter me et vos in generationibus vestris ut sciatis quia ego dominus qui sanctifico vos. custodite sabbatum meum sanctum est enim vobis. Qui polluerit illud morte morietur. Qui fecerit in eo opus peribit anima illius de medio populi sui. Sex diebus facietis opus in die vii. sabbatum est requies sancta domino. omnis qui fecerit opus in hac die morietur. Custodiant filii israhel sabbatum et celebrent illud in generationibus suis. pactum est sempiternum inter me et filios israhel signumque perpetuum. Sex enim diebus dominus fecit celum et terram in die vii. ab opere cessavit. Deditque moysi completis huiuscemodi sermonibus in monte synai duas tabulas testimonii lapideas scriptas digito dei.

XXXIII

Videns autem populus quod moram faceret descendendi de monte moyses congregatus adversus aaron ait. Surge et fac nobis deos qui nos precedant. Moysi enim huic viro qui nos eduxit de terra egipti ignoramus quid acciderit. Dixitque ad eos aaron. Tollite inaures aureas de uxorum filiorumque et filiarum vestrarum auribus et afferte ad me. fecitque populus que iusserat deferens inaures ad aaron. quas cum ille accepisset formavit opere fusorio et fecit ex eis vitulum conflatilem. dixeruntque. hii sunt dii tui israhel qui te eduxerunt de terra egipti. Quod cum vidisset aaron edificavit altare coram eo et preconis voce clamavit dicens. Cras sollempnitas domini est. surgentesque mane obtulerunt holocausta et hostias pacificas et sedit populus comedere ac bibere. et surrexerunt ludere. Locutus est dominus ad moysen dicens. Vade descende peccavit populus tuus quem eduxisti de terra egipti. recesserunt cito de via quam ostendisti eis. feceruntque sibi vitulum conflatilem et adoraverunt atque immolantes ei hostias dixerunt. isti sunt dii tui israhel qui te eduxerunt de terra egipti. rursumque ait dominus ad moysen. Cerno quod populus iste dure cervicis sit. Dimitte me ut irascatur furor meus contra eos et deleam eos. faciamque te in gentem magnam. Moyses autem orabat dominum deum suum dicens. Cur domine irascitur furor tuus contra populum tuum quem eduxisti de terra egipti in fortitudine magna et in manu robusta. Ne quaeso dicant egipcii cal

lide eduxit eos ut interficeret in montibus et deleret e terra. quiescat ira tua et esto placabilis super nequitiam populi tui. Recordare abraham ysaac et israhel servorum tuorum quibus iurasti per temetipsum dicens. Multiplicabo semen vestrum sicut stellas celi. et universam terram hanc de qua locutus sum dabo semini vestro et possidebitis eam semper. Placatusque est dominus ne faceret malum quod locutus fuerat adversus populum suum. Et reversus est moyses de monte portans duas tabulas testimonii in manu scriptas ex utraque parte et factas opere dei. Scriptura quoque dei erat sculpta in tabulis. Audiens autem iosue tumultum populi vociferantis ait ad moysen. Ululatus pugne auditur in castris. Qui respondit. Non est clamor adhortantium ad pugnam. neque vociferatio compellentium ad fugam. sed vocem cantantium ego audio. Cumque appropinquasset ad castra vidit vitulum et choros. Iratusque valde proiecit de manu tabulas et confregit eas ad radices montis. Arripiensque vitulum quem fecerant combussit et contrivit usque ad pulverem quem sparsit in aquam et dedit ex eo potum filiis israhel. Dixitque ad aaron. Quid tibi fecit hic populus ut induceres super eum peccatum maximum? Cui ille respondit. Ne indignetur dominus meus. tu enim nosti populum istum quod pronus sit ad malum. Dixerunt michi. Fac nobis deos qui precedant nos. Huic enim moysi qui eduxit nos de terra egypti nescimus quid acciderit. Quibus ego dixi. Quis vestrum habet aurum? Tulerunt et dederunt michi. et proieci illud in ignem egressusque est hic vitulus. Videns ergo moyses populum quod esset nudatus. spoliaverat enim eum aaron propter ignominiam sordis. et inter hostes nudum constituerat. Et stans in porta castrorum ait. Si quis est domini iungatur michi. Congregatique sunt ad eum omnes filii levi. quibus ait. Hec dicit dominus deus israhel. Ponat vir gladium super femur suum. Ite et redite de porta usque ad portam per medium castrorum et occidat unusquisque fratrem et amicum et proximum suum. Feceruntque filii levi iuxta sermonem moysi. cecideruntque in die illo quasi tria milia hominum. Et ait moyses. Consecrastis manus vestras hodie domino unusquisque in filio et fratre suo ut detur vobis benedictio. Facto autem die altero locutus est moyses ad populum. Peccastis peccatum maximum. Ascendam ad dominum si quomodo eum quivero deprecari pro scelere vestro. Reversusque ad dominum ait. Obsecro peccavit populus iste peccatum magnum feceruntque sibi deos aureos. aut dimitte eis hanc noxam. aut si non facis dele me de libro tuo quem scripsisti. Cui respondit dominus. Qui peccaverit michi delebo eum de libro meo. Tu autem vade et duc populum istum quo locutus sum tibi. Angelus meus precedet te. Ego autem in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum. Percussit ergo dominus populum pro reatu vituli quem fecerat aaron.

XXXIII

Locutusque est dominus ad moysen. Vade et ascende de loco isto tu et populus tuus quem eduxisti de terra egypti in terram quam iuravi abraham ysaac et iacob dicens. Semini tuo dabo eam. et mittam precursorem tuum angelum ut eiciam chananeum et amorreum et etheum et pherezeum et eveum et iebuseum. et intres in terram fluentem lacte et melle. Non enim ascendam tecum quia populus dure cervicis est. ne forte disperdam te in via. Audiensque populus sermonem hunc pessimum luxit. et nullus ex more indutus est cultu suo. Dixitque dominus ad moysen. Loquere filiis israhel. Populus dure cervicis es. semel ascendam in medio tui et delebo te. Iam nunc depone ornatum tuum ut sciam quid faciam tibi. Deposuerunt ergo filii israhel ornatum suum a monte oreb. Moyses quoque tollens tabernaculum tetendit extra castra procul. vocavitque nomen eius tabernaculum federis. Et omnis populus qui habebat aliquam questionem egrediebatur ad tabernaculum federis extra castra. Cumque egrederetur moyses ad tabernaculum surgebat universa plebs et stabat unusquisque in ostio papilionis sui. Aspiciebantque tergum moysi donec ingrederetur tentorium. Ingresso autem illo tabernaculum federis descendebat columpna nubis et stabat ad ostium. loquebaturque cum moyse cernentibus universis quod columpna nubis staret ad ostium tabernaculi. Stabantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum suorum. Loquebatur autem dominus ad moysen facie ad faciem sicut loqui solet homo ad amicum suum. Cumque ille reverteretur in castra minister eius iosue filius nun puer non recedebat de tabernaculo. Dixit autem moyses ad dominum. Precipis ut educam populum istum. et non indicas michi quem missurus es mecum. presertim cum dixeris. Novi te ex nomine. et invenisti gratiam coram me. Si ergo inveni gratiam in conspectu tuo ostende michi faciem tuam ut sciam te et inveniam gratiam ante oculos tuos. Respice populum tuum gentem hanc. Dixitque dominus. Facies mea precedet te et requiem dabo tibi. Et ait moyses. Si non tu ipse precedas ne educas nos de loco isto. In quo enim scire poterimus ego et populus tuus invenisse nos gratiam in conspectu tuo nisi ambulaveris nobiscum ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant super terram? Dixit autem dominus ad moysen. Et verbum istud quod locutus es faciam. Invenisti enim gratiam coram me et te ipsum novi ex nomine. Qui ait. Ostende michi gloriam tuam. Respondit. Ego ostendam omne bonum tibi et vocabo in nomine domini coram te et miserebor cui voluero. et clemens ero in quem michi placuerit. Rursumque ait. Non poteris videre faciem meam. Non enim videbit me homo et vivet. Et iterum. Ecce inquit est locus apud me. et stabis super petram. Cumque transibit gloria mea ponam te in foramine petre et protegam dextera mea donec transeam. Tollamque manum meam et videbis posteriora mea. faciem autem meam videre non poteris.

XXXIIII

Ac deinceps. Precide ait tibi duas tabulas lapideas instar priorum et scribam super eas verba que habuerunt tabule quas fregisti. Esto paratus mane ut ascendas statim in montem synai stabisque mecum super verticem montis. Nullus ascendat

cendat tecum nec videatur quispiam per totum montem. Boves quoque et oves non pascantur e contra. Excidit ergo duas tabulas lapideas quales antea fuerant, et de nocte consurgens ascendit montem Synai sicut ei preceperat dominus portans secum tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem stetit moyses cum eo invocans nomen domini. quo transeunte coram eo ait. Dominator domine deus misericors et clemens: patiens et multe miserationis ac verax. qui custodis misericordiam in milia. qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata. nullusque apud te per se innocens est. qui reddis iniquitatem patrum in filiis ac nepotibus in tertiam et quartam progeniem. Festinusque moyses curvatus est pronus in terram et adorans ait. Si inveni gratiam in conspectu tuo domine obsecro ut gradiaris nobiscum. populus enim dure cervicis est. ut auferas iniquitates nostras atque peccata. nosque possideas. Respondit dominus. Ego inibo pactum videntibus cunctis. signa faciam que numquam sunt visa super terram nec in ullis gentibus: ut cernat populus iste in cuius es medio opus domini terribile quod facturus sum. Observa cuncta que hodie mandavi tibi. Ego ipse eiciam ante faciem tuam amorreum et chananeum et etheum. pherezeum quoque et eveum et iebuseum. Cave ne umquam cum habitatoribus terre illius iungas amicitias que tibi sint in ruinam. sed aras eorum destrue. confringe statuas lucosque succide. noli adorare deum alienum. dominus zelotes nomen eius. deus est emulator. ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum ne cum fornicati fuerint cum diis suis et adoraverint simulacra eorum vocet te quispiam ut comedas de immolatis. nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis ne postquam ipse fuerint fornicate fornicari faciant filios tuos in deos suos. Deos conflatiles non facies tibi. sollempnitatem azimorum custodies. septem diebus vesceris azimis sicut precepi tibi in tempore mensis novorum. mense enim verni temporis egressus es de egypto.

Omne quod aperit vulvam generis masculini meum erit. de cunctis animantibus tam de bobus quam de ovibus meum erit. Primogenitum asini redimes ove. sin autem nec pretium pro eo dederis occidetur. Primogenitum filiorum tuorum redimes. nec apparebis in conspectu meo vacuus. Sex diebus operaberis. die .vii. cessabis arare et metere. Sollempnitatem ebdomadarum facies tibi. In primitiis frugum messis tue triticee et sollempnitatem quando redeunte anni tempore cuncta conduntur. Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis domini dei israel. Cum enim tulero gentes a facie tua et dilatavero terminos tuos nullus insidiabitur terre tue ascendente te et apparente in conspectu domini dei tui. ter in anno. Non immolabis super fermento sanguinem hostie mee. neque residebit mane de victima sollempnitatis phase. Primitias frugum terre tue offeres in domo domini dei tui. Non coques hedum in lacte matris sue.

Dixitque dominus ad moysen. Scribe tibi verba hec quibus et tecum et cum israel pepigi fedus. Fuit ergo ibi cum domino .xl. dies et .xl. noctes. panem non comedit et aquam non bibit et scripsit in tabulis verba federis .x.

Cumque descenderet moyses de monte synai tenebat duas tabulas testimonii et ignorabat quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis domini. Videntes autem aaron et filii israel cornutam moysi faciem timuerunt prope accedere. vocatique ab eo reversi sunt tam aaron quam principes synagoge. et postquam locutus est. venerunt ad eum etiam omnes filii israel. quibus precepit cuncta que audierat a domino in monte synai. impletisque sermonibus posuit velamen super faciem suam. quod ingressus ad dominum et loquens cum eo auferebat donec exiret et tunc loquebatur ad filios israel omnia que sibi fuerant imperata. qui videbant faciem egredientis moysi esse cornutam. sed operiebat rursus ille faciem suam si quando loquebatur ad eos.

XXXV

Igitur congregata omni turba filiorum israel dixit ad eos. Hec sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus facietis opus. vii. dies erit vobis sanctus sabbatum et requies domini. qui fecerit opus in eo occidetur. Non succendetis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati.

Et ait moyses ad omnem catervam filiorum israel. Iste est sermo quem precepit dominus dicens. Separate apud vos primitias domino. Omnis voluntarius et prono animo offerat eas domino. aurum argentum et es. iacinctum et purpuram: coccumque bis tinctum et bissum. pilos caprarum et pelles arietum rubricatas et iacinctinas. ligna sethim et oleum ad luminaria concinnanda et ut conficiatur unguentum et thimiama suavissimum. lapides onichinos et gemmas ad ornatum superhumeralis et rationalis. quisquis vestrum est sapiens veniat et faciat quod dominus imperavit. tabernaculum scilicet et tectum eius atque operimentum. anulos et tabulata cum vectibus. paxillos et bases. archam et vectes. propitiatorium et velum quod ante illud oppanditur. mensam cum vectibus et vasis et propositionis panibus. candelabrum ad luminaria sustentanda. vasa illius et lucernas et oleum ad nutrimenta ignium. altare thimiamatis et vectes. oleum unctionis et thimiama ex aromatibus. tentorium ad ostium tabernaculi. altare holocausti et craticulam eius eneam cum vectibus et vasis suis. labrum et bases eius. Cortinas atrii cum columpnis et basibus. tentorium in foribus vestibuli. paxillos tabernaculi et atrii cum funiculis suis. vestimenta quorum usus est in ministerio sanctuarii.

uestes aaron pontificis ac filiorum eius ut sacer-
dotio fungantur mihi. Egressaque omnis multi-
tudo filiorum israhel de conspectu moysi obtulit men-
te promptissima atque devota primitias domino
ad faciendum opus tabernaculi testimonii. Quic-
quid in cultum et ad vestes sanctas necessarium erat.
uiri cum mulieribus praebuerunt armillas et inaures
anulos et dextralia. Omne vas aureum in
donaria domini separatum est. Si quis habebat
iacinctum et purpuram coccumque bis tin-
ctum. et pilos caprarum pelles arietum ru-
bricatas et iacinctinas argenti et aeris metal-
la obtulerunt domino. Lignaque sethim in vari-
os usus. sed et mulieres doctae dederunt quae neverant
iacinctum purpuram et vermiculum ac byssum
et pylos caprarum sponte propria cuncta tribu-
entes. Principes vero obtulerunt lapides onychi-
nos et gemmas ad superhumerale et rationale. A-
romataque et oleum ad luminaria concinnanda
et ad praeparandum unguentum ac thimiama o-
doris suavissimi componendum. Omnes viri et mu-
lieres mente devota obtulerunt donaria ut
fierent opera quae iusserat dominus per manum mo-
ysi. cuncti filii israhel voluntarie domino dedicave-
runt. Dixitque moyses ad filios israhel. Ecce vo-
cavit dominus ex nomine beselehel filium huri filii
hur de tribu iuda. Implevitque eum spiritu dei
sapientia et intelligentia et scientia omni doctrina
ad excogitandum et faciendum opus in auro et argen-
to et aere sculpendisque lapidibus et opere carpen-
tario quicquid fabre adinveniri potest dedit
in corde eius. Ooliab quoque filium achisamech
de tribu dan ambos erudivit sapientia ut faci-
ant opera abietarii polimitarii ac plumarii
de iacincto ac purpura coccoque bis tincto et
bisso et texant omnia ac nova quaeque repperiant.

XXXVI

Fecit ergo beseleel et ooliab et omnis vir sapiens
quibus dedit dominus sapientiam et intellectum ut scirent
fabre operari quae in usus sanctuarii necessaria sunt
et quae praecepit dominus. Cumque vocasset eos moys-
es et omnem eruditum virum cui dederat do-
minus sapientiam et qui sponte sua obtulerunt se
ad faciendum opus tradidit eis universa dona-
ria filiorum israhel qui cum instarent operi cotidie
mane vota plebs offerebat. Unde artifices ve-
nire compulsi dixerunt moysi. Plus offert po-
pulus quam necessarium est. Iussit ergo moyses prae-
conis voce cantari. nec vir nec mulier quicquam
ultra offerat in opere sanctuarii. Sicque cessatum
est a muneribus offerendis eo quod oblata suffi-
cerent et superhabundarent. Feceruntque omnes
sapientes corde ad explendum opus tabernaculi
cortinas .x. de bisso retorta et iacincto et purpura
coccoque bis tincto opere vario et arte polimi-
ta. Quarum una habebat in longitudine .xx-
.viii. cubitos. et in latitudine .iiii. una mensura
erat omnium cortinarum. Coniunxitque cortinas
quinque alteram alteri. et alias quinque sibi invi-
cem copulavit. Fecit et ansas iacinctinas in ora
cortinae unius ex utroque latere. et in ora corti-
nae alterius similiter ut contra se invicem venirent
ansae et mutuo iungerentur. Unde et quinqua-
ginta fudit circulos aureos qui morderent
cortinarum ansas et fieret unum tabernaculum.
Fecit ergo et saga .xi. de pilis caprarum ad operi-
endum tectum tabernaculi. unum sagum
in longitudine habebat cubitos .xxx. et in lati-
tudine cubitos .iiii. unius mensurae erant omnia
saga. quorum quinque iunxit seorsum. et
sex alia separatim. Fecitque ansas .l. in ora sa-
gi unius et .l. in ora sagi alterius ut sibi in-
vicem iungerentur. et fibulas aeneas .l. quibus
necteretur tectum ut unum pallium ex omnibus
sagis fieret. Fecit et opertorium tabernaculi de
pellibus arietum rubricatis. aliudque desuper
velamentum de pellibus iacinctinis. Fecit et ta-
bulas tabernaculi de lignis sethim stantes.
decem cubitorum erat longitudo tabulae unius
et unum ac semis cubitum latitudo retin-
ebat. binae incastraturae erant per singulas
tabulas ut altera alteri iungeretur. Sic
fecit in omnibus tabulis tabernaculi. e quibus
.xx. ad plagam meridianam erant contra au-
strum cum .xl. basibus argenteis. Duae bases sub
una tabula ponebantur ex utraque angu-
lorum parte ubi incastraturae laterum in an-
gulis terminantur. Ad plagam quoque taberna-
culi quae respicit ad aquilonem fecit .xx. tab-
ulas cum .xl. argenteis basibus. duas bases per
singulas tabulas. Contra occidentem vero id est ad
eam partem tabernaculi quae mare respicit fe-
cit sex tabulas. et duas alias per singulos
angulos tabernaculi retro quae iunctae erant
a deorsum usque sursum. Et in unam compa-
ginem pariter ferebantur. Ita fecit ex utra-
que parte per angulos ut octo simul essent
tabulae et haberent bases argenteas .xvi. binas
scilicet bases sub singulis tabulis. Fecit et vec-
tes de lignis sethim .v. ad continendas tab-
ulas unius lateris tabernaculi. et quinque a-
lios ad alterius lateris tabulas coaptandas. et
extra hos .v. alios vectes ad occidentalem pla-
gam tabernaculi contra mare. Fecit quoque vectem
alium qui per medias tabulas ab angulo
usque ad angulum perveniret. Ipsa autem tabu-
lata deauravit et circulos eorum fecit aureos
per quos vectes induci possent quos et ipsos
aureis lamminis operuit. Fecit et velum de
iacincto purpura vermiculo ac bisso retor-
ta opere polimitario varium atque distinc-
tum et quatuor columpnas de lignis sethim
quas cum capitibus deauravit fusis basibus ear[um]
argenteis. Fecit et tentorium in introitu
tabernaculi. ex iacincto purpura vermi-
culo bissoque retorta opere plumarii. Et co-
lumpnas quinque cum capitibus suis quas ope-
ruit auro basesque earum fudit aeneas quas
operuit auro.

XXII

Fecit autem beselehel et archam
de lignis sethim habentem duos semis cubitos
in longitudine et cubitum ac semissem in

latitudine. Altitudo quoque unius cubiti fuit et dimidii. Vestivitque eam auro purissimo intus ac foris. Et fecit illi coronam auream per gyrum conflans .iiii. anulos aureos per .iiii. angulos eius. Duos anulos in latere uno et duos in altero. Vectes quoque fecit de lignis sethim quos vestivit auro et quos misit in anulos qui erant in lateribus arche ad portandam eam. Fecit et propitiatorium id est oraculum de auro mundissimo duorum cubitorum et dimidii in longitudine et cubito ac semisse in latitudine. Duos etiam cherubin ex auro ductili quos posuit ex utraque parte propitiatorii. Cherubin unum in summitate unius partis et cherubin alterum in summitate partis alterius. Duos cherubin in singulis summitatibus propitiatorii extendentes alas et tegentes propitiatorium seque mutuo et illud respicientes. Fecit et mensam de lignis sethim in longitudine duorum cubitorum et in latitudine unius cubiti que habebat in altitudine cubitum ac semissem. Circumdeditque eam auro mundissimo et fecit illi labium aureum per gyrum. Ipsique labio coronam interrasilem .iiii. digitorum et super eandem alteram coronam auream. Fudit et .iiii. circulos aureos quos posuit in .iiii. angulis per singulos pedes mense contra coronam. Misitque in eos vectes ut possit mensa portari. Ipsos quoque vectes fecit de lignis sethim et circumdedit eos auro et vasa ad diversos usus mense, acetabula, fialas et ciatos et thuribula ex auro puro in quibus offerenda sunt libamina. Fecit et candelabrum ductile de auro mundissimo de cuius vecte calami, sciphi, sperule ac lilia procedebant. Sex in utroque latere. Tres calami ex parte una et tres ex altera. Tres sciphi in nucis modum per calamos singulos sperule simul et lilia. Et tres sciphi instar nucis in calamo altero speruleque simul et lilia. Equum erat opus sex calamorum qui procedebant de stipite candelabri. In ipso autem vecte erant .iiii. sciphi in nucis modum sperulaeque per singulos et lilia. Et sperule sub duobus calamis per loca tria qui simul sex fiunt calami procedentes de vecte uno. Et sperule igitur et calami ex ipso erant universa ductilia ex auro purissimo. Fecit et lucernas .vii. cum emunctoriis suis et vasa ubi ea que emuncta sunt extinguantur de auro mundissimo. Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis. Fecit et altare thimiamatis de lignis sethim habens per quadrum singulos cubitos et in altitudine duos. E cuius angulis procedebant cornua. Vestivitque illud auro mundissimo cum craticula ac parietibus et cornibus. Fecitque ei coronam aureolam per gyrum et duos anulos aureos sub corona per singula latera ut mittantur in eos vectes et possit altare portari. Ipsos autem vectes fecit de lignis sethim et operuit laminis aureis. Composuit et oleum ad sanctificationis unguentum, et thimiamata de aromatibus mundissimis opere pigmentarii.

XXXVIII

Fecit et altare holocausti de lignis sethim .v. cubitorum per quadrum et trium in altitudine. Cuius cornua de angulis procedebant. Operuitque illud eneis laminis. Et in usus eius paravit ex ere vasa diversa, lebetas, forcipes, fuscinulas, uncinos et ignium receptacula. Craticulamque eius in modum retis fecit eneam et subter eam in altaris medio arulam fusis .iiii. anulis per totidem retiaculi summitates ad inmittendos vectes ad portandum. Quos et ipsos fecit de lignis sethim et operuit laminis eneis. Induxitque circulos qui in altaris lateribus eminebant. Ipsum autem altare non erat solidum sed cavum ex tabulatis et intus vacuum. Fecit et labrum eneum cum basi sua de speculis mulierum que excubabant in ostio tabernaculi. Et atrium in cuius australi plaga erant tentoria de bisso retorta cubitorum .c. Columpne enee .xx. cum basibus suis. Capita columpnarum et tota operis celatura argentea. Eque ad septentrionalem plagam tentoria, columpne, basesque et capita columpnarum eiusdem mensure et operis ac metalli erant. In ea vero plaga que ad occidentem respicit fuerunt tentoria cubitorum .l. Columpne .x. cum basibus suis enee et capita columpnarum celata argentea. Porro contra orientem .l. cubitorum paravit tentoria. E quibus .xv. cubitos columpnarum trium cum basibus suis unum tenebat latus. Et in parte altera quia utraque introitum tabernaculi facit .xv. cubitorum erant tentoria. Columpne tres et bases totidem. Cuncta atrii tentoria bissus retorta texuerat. Bases columpnarum fuere enee. Capita autem earum cum celaturis suis argentea. Sed et ipsas columpnas atrii vestivit argento. Et in introitu eius opere plumario fecit tentorium ex iacincto, purpura, vermiculo ac bisso retorta, quod habebat .xx. cubitos in longitudine. Altitudo vero .v. cubitorum erat iuxta mensuram quam cuncta atrii habebant tentoria. Columpne autem in ingressu fuere .iiii. cum basibus eneis. Capitaque earum et celature argentee. Paxillos quoque tabernaculi et atrii per gyrum fecit eneos. Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonii que numerata sunt iuxta preceptum Moysi in cerimoniis levitarum per manum Ythamar filii Aaron sacerdotis. Que Beselehel filius Uri filii Hur de tribu Iuda domino per Moysen iubente compleverat. Iuncto sibi socio Ooliab filio Achisamech de tribu Dan qui et ipse artifex lignorum egregius fuit et polimitarius atque plumarius ex iacincto, purpura, vermiculo et bisso. Omne aurum quod expensum est in opere sanctuarii et quod oblatum est in donariis .xx. et novem talentorum fuit et septingentorum .xxx. siclorum ad mensuram sanctuarii. Oblatum est autem ab his qui transierunt ad numerum a .xx. annis et supra de sexcentis tribus milibus et quingentis .l. armatorum

fuerunt preterea .c. talenta argenti e quibus conflate sunt bases sanctuarii et introitus ubi velum pendet. c. bases facte sunt de talentis .c. singulis talentis per bases singulas supputatis. De mille autem .dcc. et lxx.v. fecit capita columpnarum quas et ipsas vestivit argento. Eris quoque oblata sunt talenta .lxx. ii. milia et .cccc. supra sicli. ex quibus fuse sunt bases in introitu tabernaculi testimonii. et altare eneum cum craticula sua omniaque vasa que ad usum eius pertinent et bases atrii tam in circuitu quam in ingressu eius et paxilli tabernaculi atque atrii per girum.

XXXIX

De iacincto vero et purpura vermiculo ac bisso fecit vestes quibus indueretur aaron quando ministrabat in sanctis sicut precepit dominus moysi. Fecit igitur superhumerale de auro iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta opere polimitario inciditque bratteas aureas et extenuavit in fila ut possint torqueri cum priorum colorum subtegmine. duasque horas sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum et balteum ex eisdem coloribus sicut preceperat dominus moysi. Paravit et duos lapides onichinos adstrictos et inclusos auro et sculptos arte gemmaria nominibus filiorum israel. posuitque eos in lateribus superhumeralis in monimentum filiorum israel sicut preceperat dominus moysi. Fecit et rationale opere polimito iuxta opus superhumeralis ex auro iacincto purpura coccoque bis tincto et bisso retorta quadrangulum duplex mensure palmi et posuit in eo gemmarum ordines .iiii. In primo versu erant sardius. topazius. smaragdus. In secundo carbunculus. saphirus. iaspis. In tertio ligurius. achates. ametistus. In quarto crisolitus. onichinus et berillus. circumdati et inclusi auro per ordines suos. Ipsique lapides .xii. sculpti erant nominibus .xii. tribuum israel. singuli per nomina singulorum. Fecerunt in rationali et catenulas sibi invicem coherentes de auro purissimo. et duos uncinos totidemque anulos aureos. porro anulos posuerunt in utroque latere rationalis. e quibus penderent due catene auree quas inseruerunt uncinis qui in superhumeralis angulis eminebant. Hec et ante et retro ita conveniebant sibi ut superhumerale et rationale mutuo necterentur stricta ad balteum et anulis fortius copulata quos iungebat vitta iacinctina ne laxe fluerent et a se invicem moverentur sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt quoque et tunicam superhumeralem totam iacinctinam. Capitium in superiore parte et medium. horamque per girum capitii textilem. Deorsum autem ad pedes mala punica ex iacincto purpura vermiculo ac bisso retorta. et tintinnabula de auro mundissimo que posuerunt inter mala granata in extrema parte tunice per girum. tintinnabulum aureum et malum punicum quibus ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur sicut precepit dominus moysi. Fecerunt et tunicas byssinas opere textili aaron et filiis eius. et mitras cum coronulis suis ex bisso. feminalia quoque linea byssina. Cingulum vero de bisso retorta iacincto purpura ac vermiculo distinctum arte plumaria sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et laminam sacre venerationis de auro purissimo scripseruntque in ea opere gemmario sanctum domini. et strinxerunt eam cum mitra vitta iacinctina sicut precepit dominus moysi. Perfectum est igitur omne opus tabernaculi et tecti testimonii. feceruntque filii israel cuncta que preceperat dominus moysi. et obtulerunt tabernaculum et tectum et universam supellectilem. Anulos. tabulas. vectes. columpnas ac bases. Opertorium de pellibus arietum rubricatis et aliud operimentum de iacinctinis pellibus velum archam. vectes propitiatorium. mensam cum vasis suis et propositionis panibus. candelabrum. lucernas. et utensilia earum cum oleo. Altare aureum et unguentum thimiama ex aromatibus et tentorium in introitu tabernaculi. Altare eneum. reticulum. vectes. et vasa eius omnia. labrum cum basi sua. tentoria atrii et columpnas cum basibus suis. tentorium in introitu atrii. funiculosque illius. et paxillos. nichil ex vasis defuit que in ministerium tabernaculi et in tectum federis iussa sunt fieri. Vestes quoque quibus sacerdotes utuntur in sanctuario aaron scilicet et filii eius optulerunt filii israel sicut preceperat dominus. Que postquam moyses cuncta vidit expleta benedixit eis.

XL

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Mense primo die prima mensis eriges tabernaculum testimonii. et pones in eo archam. dimittesque ante illam velum. et illatam mensam pones super eam que rite precepta sunt. Candelabrum stabit cum lucernis suis. et altare aureum in quo adoletur incensum coram archa testimonii. Tentorium in introitu tabernaculi pones. et ante illud altare holocausti. labrum inter altare et tabernaculum quod implebis aqua. Circumdabisque atrium tentoriis et ingressum eius. Et assumpto unctionis oleo unguet tabernaculum cum vasis suis ut sanctificentur. altare holocausti et omnia vasa eius. labrum cum basi sua omnia unctionis oleo consecrabis ut sint sancta sanctorum. Applicabisque aaron et filios eius ad fores tabernaculi testimonii et lotos aqua indues sanctis vestibus ut ministrent michi. et unctio eorum in sacerdotium proficiat sempiternum. Fecitque moyses omnia que preceperat dominus. Igitur mense primo anni secundi in prima die mensis collocatum est tabernaculum. erexitque illud moyses et posuit tabulas. ac bases et vectes. statuitque columpnas et expandit tectum super tabernaculum imposito desuper operimento sicut dominus imperaverat. posuit et testimonium in archa subditis infra vectibus et oraculum desuper. Cumque intulisset archam in tabernaculum appendit ante eam velum ut expleret domini iussionem. Posuit et mensam in tabernaculo testimonii ad plagam septem

trionalem. extra velum ordinatis coram propositionis panibus sicut preceperat dominus moysi. posuit et candelabrum in tabernaculum testimonii e regione mense in parte australi. locatis per ordinem lucernis iuxta preceptum domini. posuit et altare aureum sub tecto testimonii contra velum et adolevit super eo incensum aromatum sicut iusserat dominus. posuit et tentorium in introitu tabernaculi et altare holocausti in vestibulo testimonii offerens holocaustum et sacrificia ut dominus imperaverat. Labrum quoque statuit inter tabernaculum testimonii et altare implens illud aqua. Laveruntque moyses et aaron ac filii eius manus suas ac pedes cum ingrederentur tectum federis. et accederent ad altare sicut preceperat dominus. Erexit et atrium per gyrum tabernaculi et altaris ducto in introitu eius tentorio. Postquam cuncta perfecta sunt operuit nubes tabernaculum testimonii et gloria domini implevit illud. nec poterat moyses ingredi tectum federis nube operiente omnia et maiestate domini choruscante quia cuncta nubes operuerat. Siquando nubes tabernaculum deserebat proficiscebantur filii israel per turmas suas. si pendebat desuper manebant in eodem loco. Nubes quippe domini incubabat per diem tabernaculo et ignis in nocte videntibus populis israel per cunctas mansiones suas. Explicit exodus.

Incipit vaiecra. que nos leviticum appellamus.

Vocavit autem moysen et locutus est ei dominus de tabernaculo testimonii dicens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Homo qui obtulerit ex vobis hostiam domino de pecoribus id est de bobus et ovibus offerens victimas. si holocaustum fuerit eius oblatio ac de armento masculum immaculatum offeret ad ostium tabernaculi testimonii ad placandum sibi dominum. ponetque manus super caput hostie et acceptabilis erit. atque in expiationem eius proficiens immolabitque vitulum coram domino et offerent filii aaron sacerdotes sanguinem eius fundentes per altaris circuitum quod est ante ostium tabernaculi. detractaque pelle hostie artus in frustra concident et subicient in altari ignem strue lignorum ante posita. et membra que cesa sunt desuper ordinantes caput videlicet et cuncta que adherent iecori intestinis et pedibus lotis aqua adolebitque ea sacerdos super altare in holocaustum et suavem odorem domino. Quod si de pecoribus oblatio est de ovibus sive de capris holocaustum agnum anniculum et absque macula offeret. Immolabitque ad latus altaris quod respicit ad aquilonem coram domino. Sanguinem vero illius fundent super altare filii aaron per circuitum. dividentque membra caput et omnia que adherent iecori. et ponent super ligna quibus subiciendus est ignis. Intestina vero et pedes lavabunt aqua et oblata omnia adolebit sacerdos super altare in holocaustum et odorem suavissimum domino. Sin autem de avibus holocausti oblatio fuerit domino de turturibus et pullis columbe offeret eam sacerdos ad altare et retorto ad collum capite ac rupto vulneris loco decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris. vesiculam vero gutturis et plumas proiciet prope altare ad orientalem plagam in loco in quo cineres effundi solent. confringetque ascellas eius et non secabit nec ferro dividet eam et adolebit super altare lignis igne supposito. holocaustum est et oblatio suavissimi odoris domino.

II

Anima cum obtulerit oblationem sacrificii domino simila erit eius oblatio. fundetque super eam oleum et ponet thus ac deferet ad filios aaron sacerdotis quorum unus tollet pugillum plenum simile et olei ac totum thus et ponet memoriale super altare in odorem suavissimum domino. Quod autem reliquum fuerit de sacrificio erit aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano de simila panes scilicet absque fermento conspersos oleo et lagana azima oleo lita. si oblatio tua fuerit de sartagine simile conspersae oleo et absque fermento dividesque eam minutatim et fundes supra oleum. Sin autem de craticula sacrificium eque simila oleo conspergetur. quam offerens domino trades manibus sacerdotis. qui cum obtulerit eam tollet memoriale de sacrificio et adolebit super altare in odorem suavitatis domino. Quicquid autem reliquum est erit aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Omnis oblatio que offertur domino absque fermento fiet nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificium domini. primitias tantum eorum offeretis et munera. super altare vero non ponentur in odorem suavitatis. quicquid obtuleris sacrificii sale condies. nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo. in omni oblatione offeres sal. Sin autem obtuleris munus primarum frugum tuarum domino de spicis adhuc virentibus torrebis eas igni et confringes in morem farris. et sic offeres primitias tuas domino fundens supra ea oleum et thus imponens quia oblatio domini est. de qua adolebit sacerdos in memoriam muneris partem farris fracti et olei ac totum thus.

III

Quod si hostia pacificorum fuerit eius oblatio et de bobus voluerit offerre marem sive feminam immaculatam offeret coram domino. ponetque manum super caput victime sue que immolabitur in introitu tabernaculi. fundentque filii aaron sacerdotis sanguinem per circuitum altaris. et offerent de hostia pacificorum in oblationem domino adipem qui operit vitalia. et quicquid pinguedinis intrinsecus est duos renes cum adipe quo teguntur ilia et reticulum iecoris cum renunculis. adolebuntque ea super al-

tare in holocaustum lignis igne supposito in oblationem suavissimi odoris domino. Si vero de ovibus fuerit eius oblatio et pacificorum hostia, sive masculum sive feminam obtulerit, inmaculata erunt. Si agnum obtulerit coram domino, ponet manum super caput victime sue que immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii; fundentque filii aaron sanguinem eius per altaris circuitum. Et offerent de pacificorum hostia sacrificium domino: adipem et caudam totam cum renibus et pinguedinem que operit ventrem atque universa vitalia et utrumque renunculum cum adipe qui est iuxta ilia, reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare in pabulum ignis et oblationis domini. Si capra fuerit eius oblatio et obtulerit eam domino, ponet manum suam super caput eius immolabitque eam in introitu tabernaculi testimonii; et fundent filii aaron sanguinem eius super altaris circuitum. Tollentque ex ea in pastum ignis dominici adipem qui operit ventrem et qui tegit universa vitalia, duos renunculos cum reticulo qui est super eos iuxta ilia, et arvinam iecoris cum renunculis. Adolebitque ea sacerdos super altare in alimoniam ignis et suavissimi odoris. Omnis adeps domini erit iure perpetuo in generationibus et cunctis habitaculis vestris, nec adipem nec sanguinem omnino comedetis.

IIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Anima que peccaverit per ignorantiam et de universis mandatis domini que precepit ut non fierent quippiam fecerit. Si sacerdos qui unctus est peccaverit delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum inmaculatum domino. Et adducet eum ad ostium tabernaculi testimonii coram domino, ponetque manum super caput eius et immolabit eum domino. Hauriet quoque de sanguine vituli inferens illud in tabernaculum testimonii. Cumque intinxerit digitum in sanguine, asperget eum septies coram domino contra velum sanctuarii. Ponetque de eodem sanguine super cornua altaris thimiamatis gratissimi domino quod est in tabernaculo testimonii. Omnem autem reliquum sanguinem fundet ad basim altaris holocausti in introitu tabernaculi. Et adipem vituli offeret pro peccato tam eum qui operit vitalia quam omnia que intrinsecus sunt, duos renunculos et reticulum quod est super eos iuxta ilia, et adipem iecoris cum renunculis sicut aufertur de vitulo hostie pacificorum, et adolebit ea super altare holocausti. Pellem vero et omnes carnes cum capite et pedibus et intestinis et fimo et reliquo corpore efferet extra castra in locum mundum ubi cineres effundi solent, incenditque ea super lignorum struem que in loco effusorum cinerum cremabuntur. Quod si omnis turba israel ignoraverit et per inperitiam fecerit quod contra mandatum domini est, et postea intellexerit peccatum suum, offeret vitulum pro peccato. Adducetque eum ad ostium tabernaculi, et ponent seniores populi manus super caput eius coram domino. Immolatoque vitulo in conspectu domini, inferet sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testimonii, tincto digito aspergens septies contra velum. Ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris quod est coram domino in tabernaculo testimonii. Reliquum autem sanguinem fundet iuxta basim altaris holocaustorum quod est in ostio tabernaculi testimonii. Omnemque eius adipem tollet et adolebit super altare, sic faciens et de hoc vitulo quomodo fecit et prius. Et rogante pro eis sacerdote propitius erit dominus. Ipsum autem vitulum efferet extra castra atque comburet sicut et priorem vitulum, quia pro peccato est multitudinis. Si peccaverit princeps et fecerit e pluribus per ignorantiam quod domini lege prohibetur, et postea intellexerit peccatum suum, offeret hostiam domino hircum de capris inmaculatum. Ponetque manum suam super caput eius. Cumque immolaverit eum in loco ubi solet mactari holocaustum coram domino, quia pro peccato est, tinguet sacerdos digitum in sanguine hostie pro peccato, tangens cornua altaris holocausti, et reliquum fundens ad basim eius. Adipem vero adolebit supra sicut in victimis pacificorum fieri solet. Rogabitque pro eo et pro peccato eius, ac dimittetur ei. Quod si peccaverit anima per ignorantiam de populo terre ut faciat quicquam ex his que domini lege prohibentur atque delinquat et cognoverit peccatum suum, offeret capram inmaculatam. Ponetque manum super caput hostie que pro peccato est, et immolabit eam in loco holocausti. Tolletque sacerdos de sanguine in digito suo et tangent cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius. Omnem autem auferens adipem sicut auferri solet de victimis pacificorum, adolebit super altare in odorem suavitatis domino. Rogabitque pro eo et dimittetur ei. Sin autem de pecoribus obtulerit victimam pro peccato, ovem scilicet inmaculatam, ponet manum super caput eius et immolabit eam in loco ubi solent holocaustorum hostie cedi. Sumetque sacerdos de sanguine eius digito suo et tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim eius. Omnem quoque auferens adipem sicut auferri solet adeps arietis qui immolatur pro pacificis, et cremabit super altare in incensum domini. Rogabitque pro eo et pro peccato eius, et dimittetur illi.

V

Si peccaverit anima et audierit vocem iurantis testisque fuerit quod aut ipse vidit aut conscius est, nisi indicaverit portabit iniquitatem suam. Anima que tetigerit aliquid inmundum sive quod occisum est a bestia aut per se mortuum, vel quodlibet aliud reptile, et oblita fuerit inmunditie sue, rea est et deliquit. Et si tetigerit quicquam de inmunditia hominis iuxta omnem inpuritatem qua pollui solet, oblitaque cognoverit postea, subiacebit delicto. Anima que iuraverit et protulerit labiis suis ut vel male quid faceret vel bene, et idipsum iuramento et sermone firmaverit, oblitaque postea intellexerit delictum suum, agat penitentiam pro

peccato suo. et offerat agnam de gregibus sive capram. orabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius. Sin autem non potuerit offerre pecus offerat duos turtures. vel duos pullos columbarum domino unum pro peccato et alterum in holocaustum. dabitque eos sacerdoti qui primum offerens pro peccato retorquebit caput eius ad pennulas ita ut collo hereat et non penitus abrumpatur. et asperget de sanguine eius parietem altaris. quicquid autem reliquum fuerit faciet distillare ad fundamentum eius quia pro peccato est. Alterum vero adolebit in holocaustum ut fieri solet. rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius et dimittetur ei. Quod si non quiverit manus eius offerre duos turtures. vel duos pullos columbe offeret pro peccato simile partem ephi decimam non mittet in eam oleum. nec thuris aliquid imponet. quia pro peccato est. tradetque eam sacerdoti qui plenum ex eo pugillum hauriens cremabit super altare in monimentum eius qui obtulit rogans pro illo et expians. reliquam vero partem ipse habebit in munere. Locutus est dominus ad moysen dicens. Anima si prevaricans ceremonias per errorem in his que domino sunt sanctificata peccaverit offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus qui emi potest duobus siclis iuxta pondus sanctuarii. Ipsumque quod intulit dampni restituet. et quintam partem ponet supra tradens sacerdoti qui rogabit pro eo offerens arietem et dimittetur ei. Anima si peccaverit per ignorantiam feceritque unum ex his que domini lege prohibentur et peccati rea intellexerit iniquitatem suam offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti iuxta mensuram estimationemque peccati qui orabit pro eo quod nesciens fecerit et dimittetur ei quia per errorem deliquit in dominum. Locutus est dominus ad moysen dicens. Anima que peccaverit et contempto domino negaverit depositum proximo suo quod fidei eius creditum fuerat. vel vi aliquid extorserit aut calumpniam fecerit. sive rem perditam invenerit et inficiens insuper peieraverit et quodlibet aliud ex pluribus fecerit in quibus peccare solent homines. convicta delicti reddet omnia que per fraudem voluit optinere integra et quintam partem insuper domino cui dampnum intulerit. et pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege. et dabit eum sacerdoti iuxta estimationem mensuramque delicti qui rogabit pro eo coram domino et dimittetur illi pro singulis que faciendo peccavit.

VI

Locutus est dominus ad moysen dicens. Precipe aaron et filiis eius. Hec est lex holocausti. Cremabitur in altari tota nocte usque mane. ignis ex eodem altari erit. Vestietur sacerdos tunica et feminalibus lineis tolletque cineres quas vorans ignis exussit et ponens iuxta altare spoliabitur prioribus vestimentis indutusque aliis efferet eos extra castra et in loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet. Ignis autem in altari semper ardebit quem nutriet sacerdos subiciens ligna mane per singulos dies. et imposito holocausto desuper adolebit adipes pacificorum. Ignis est iste perpetuus qui numquam deficiet in altari. Hec est lex sacrificii et libamentorum que offerent filii aaron coram domino et coram altari. Tollet sacerdos pugillum simile que conspersa est oleo et totum thus quod super similam positum est. Adolebitque illud in altari in monimentum odoris suavissimi domino. Reliquam autem partem simile comedet aaron cum filiis suis absque fermento. et comedet in loco sanctuarii tabernaculi. Ideo autem non fermentabitur quia pars eius in domini offertur incensum. Sanctum sanctorum erit sicut pro peccato atque delicto. mares tantum stirpis aaron comedent illud legitimum sempiternum est in generationibus vestris de sacrificiis domini. omnis qui tetigerit illam sanctificabitur. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Hec est oblatio aaron et filiorum eius quam offerre debent domino in die unctionis sue. decimam partem ephi offerent simile in sacrificio sempiterno. medium eius mane et medium vespere que in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suavissimum domino. Sacerdos qui patri iure successerit et tota cremabitur in altari. Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur. nec quisquam comedet ex eo. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis eius. Ista est lex hostie pro peccato In loco ubi offertur holocaustum immolabitur coram domino. Sanctum sanctorum est. Sacerdos qui offert comedet eam in loco sancto in atrio tabernaculi. Quicquid tetigerit carnes eius sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa lavabitur in loco sancto. vas autem fictile in quo cocta est confringetur. Quod si vas eneum fuerit defricabitur et lavabitur aqua. Omnis masculus de genere sacerdotali vescetur carnibus eius quia sanctum sanctorum est. Hostia enim que ceditur pro peccato cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctuario. non comedetur sed comburetur igni.

VII

Hec quoque est lex hostie pro delicto. sancta sanctorum est. Idcirco ubi immolabitur holocaustum mactabitur et victima pro delicto. sanguis eius per gyrum fundetur altaris. offerent ex eo caudam et adipem qui operit vitalia duos renunculos et pinguedinem que iuxta ilia est. reticulumque iecoris cum renunculis. et adolebit ea sacerdos super altare incensum est domini pro delicto. Omnis masculus de genere sacerdotali in loco sancto vescetur de his carnibus quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia ita et pro delicto. utriusque hostie lex una erit. Ad sacerdotem qui eam obtulerit pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti victimam habebit pellem eius. et omne sacrificium simile quod coquitur in clibano et quicquid in craticula. vel in sartagine preparatur eius erit

sacerdotis a quo offertur: sive oleo conspersa
sive arida fuerint, cunctis filiis Aaron equa men-
sura per singulos dividetur. Hec est lex hostie pa-
cificorum que offertur domino. Si pro gratiarum actione
fuerit oblatio offerent panes absque fermento
conspersos oleo et lagana azima uncta oleo, co-
ctamque similam et collyridas olei admixtione
conspersas, panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum
que immolatur pro pacificis. ex quibus unus
pro primitiis offertur domino, et erit sacerdotis qui fun-
det hostie sanguinem, cuius carnes eadem comeden-
tur die, nec remanebit ex eis quicquam usque
mane. Si voto vel sponte quisquam obtulerit ho-
stiam, eadem similiter edetur die. Sed et si quid
in crastinum remanserit vesci licitum est. quicquid autem
tertius invenerit dies ignis absumet. Si quis
de carnibus victime pacificorum die tertio comederit
irrita fiet oblatio nec proderit offerenti. Quin
potius quecumque anima tali se edulio contamina-
verit prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetigerit
immundum non comedetur, sed comburetur igni. Qui
fuerit mundus vescetur ea. Anima polluta que
ederit de carnibus hostie pacificorum que oblata est
domino peribit de populis suis. Et que tetigerit immundi-
tiam hominis, vel iumenti, sive omnis rei que
polluere potest, et comederit de huiuscemodi car-
nibus, interibit de populis suis. Locutusque est dominus ad
Moysen dicens. Loquere filiis Israel. Adipem
bovis et ovis et capre non comedetis. Adipem ca-
daveris morticini, et eius animalis quod a bestia
captum est, habebitis in usus varios. Si quis adipem
qui offerri debet in incensum domini comederit
peribit de populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis
non sumetis in cibo tam de avibus quam de pecori-
bus. Omnis anima que ederit sanguinem peribit de po-
pulis suis. Locutusque est dominus ad Moysen dicens.
Loquere filiis Israel dicens. Qui offert victimam
pacificorum domino offerat simul et sacrificium
id est libamenta eius. tenebit manibus adipem
hostie et pectusculum. cumque ambo oblata domino
consecraverit tradet sacerdoti qui adolebit adipem
super altare. pectusculum autem erit Aaron et filiorum eius.
Armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in
primitias sacerdotis qui obtulerit sanguinem
et adipem filiorum Aaron, ipse habebit et armum
dextrum in portione sua. pectusculum enim eleva-
tionis et armum separationis tuli a filiis Israel de
hostiis eorum pacificis. Et dedi Aaron sacerdoti
ac filiis eius lege perpetua ab omni populo Israel.
Hec est unctio Aaron et filiorum eius in ceremoniis
domini die qua obtulit eos Moyses ut sacerdotio
fungerentur. et que precepit dari eis dominus a fili-
is Israel religione perpetua in generationibus suis.
Ista est lex holocausti et sacrificii pro peccato
atque delicto et pro consecratione et pacificorum
victimis quas constituit dominus Moysi in monte
Synai quando mandavit filiis Israel ut offerrent ob-
lationes suas domino in deserto Synai.

VIII

Locutus-
que est dominus ad Moysen dicens. Tolle Aaron
cum filiis suis, vestes eorum et unctionis oleum
vitulum pro peccato, duos arietes, canistrum cum
azimis, et congregabis omnem cetum ad ostium
tabernaculi. Fecit Moyses ut dominus imperaverat.
congregataque omni turba ante fores tabernaculi: Iste est
sermo quem iussit dominus fieri. Statimque obtulit
Aaron et filios eius. Cumque lavasset eos vestivit
pontificem subucula linea accingens eum bal-
theo et induens tunica iacinctina. et desuper hu-
merale imposuit quod astringens cingulo apta-
vit rationali in quo erat doctrina et veritas. Cyda-
ri quoque texit caput. et super eam contra frontem posuit la-
minam auream consecratam in sanctificatione
sicut preceperat ei dominus. Tulit et unctionis oleum
quo linivit tabernaculum cum omni supellectili su-
a. Cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus
unxit illud et omnia vasa eius. Labrumque cum ba-
si sua sanctificavit oleo quod fundens super caput
Aaron unxit eum et consecravit. Filios quoque eius
oblatos vestivit tunicis lineis et cinxit bal-
theo, imposuitque mitras ut iusserat dominus. Obtu-
lit et vitulum pro peccato. Cumque super caput eius posu-
issent Aaron et filii eius manus suas immolavit
eum hauriens sanguinem. Et tincto digito te-
tigit cornua altaris per gyrum. quo expiato
et sanctificato fudit reliquum sanguinem
ad fundamenta eius. Adipem autem qui erat super
vitalia et reticulum iecoris duosque renunculos
cum arvinis suis adolevit super altare vitulum
cum pelle carnibus et fimo cremans extra castra
sicut preceperat dominus. Obtulit et arietem in holocau-
stum. super cuius caput cum imposuissent Aaron et filii
eius manus suas immolavit eum, et fudit san-
guinem eius super altare per circuitum. Ipsumque
arietem in frusta concidens caput eius et artus et
adipem adolevit igni, lotis prius intestinis
et pedibus. totumque simul arietem incendit super
altare eo quod esset holocaustum suavissimi o-
doris domino sicut preceperat ei. Obtulit et arietem
secundum in consecratione sacerdotum, posueruntque
super caput illius Aaron et filii eius manus suas.
quem cum immolasset Moyses sumens de sanguine
tetigit extremum auricule dextre Aaron
et pollicem manus eius dextere similiter et pe-
dis. Obtulit et filios Aaron. cumque de sanguine
arietis immolati tetigisset extremum auricu-
le singulorum dextere et pollices manus ac pedis
dextri reliquum fudit super altare per circuitum. Ad-
ipem vero et caudam omnemque pinguedinem que
operit intestina reticulumque iecoris et duos re-
nes cum adipibus suis et armo dextro separavit. Tol-
lens autem de canistro azimorum quod erat coram domino
panem absque fermento et collyridam conspersam
oleo. laganumque posuit super adipes et armum
dextrum tradens simul omnia Aaron et filiis
eius. qui postquam levaverunt ea coram domino
rursum suscepta de manibus eorum adolevit super
altare holocausti eo quod consecrationis esset
oblatio in odorem suavitatis sacrificii domini.
Tulit et pectusculum elevans illud coram domino
de ariete consecrationis in partem suam sicut prece-

perat ei dominus. Assumensque unguentum et san-
guinem qui erat super altare aspersit super aaron
et vestimenta eius et super filios illius ac vestes
eorum. Cumque sanctificasset eos in vestitu suo precepit
eis dicens. Coquite carnes ante fores taberna-
culi et ibi comedite eas. Panes quoque consecrationis
edite qui positi sunt in canistro sicut precepit mihi di-
cens. Aaron et filii eius comedent ea. Quicquid
autem reliquum fuerit de carne et panibus ignis ab-
sumet. De ostio quoque tabernaculi non exibitis vii.
diebus usque ad diem quo complebitur tempus consecra-
tionis vestre. Septem enim diebus finitur consecratio
sicut et in presentiarum factum est ut ritus sacrificii com-
pleretur. Die ac nocte manebitis in tabernacu-
lo observantes custodias domini ne moriamini.
Sic enim mihi preceptum est. Feceruntque aaron et filii
eius cuncta que locutus est dominus per manum moysi.

IX

Facto autem viii. die vocavit moyses aaron et fi-
lios eius ac maiores natu israel. dixitque ad
aaron. Tolle de armento vitulum pro pec-
cato et arietem in holocaustum utrumque imma-
culatum et offer illos coram domino. Et ad filios
israel loqueris. Tollite hircum pro peccato et vitulum
atque agnum anniculum et sine macula in ho-
locaustum. Bovem et arietem pro pacificis
et immolate eos coram domino in sacrificio
singulorum similam oleo conspersam offerentes.
Hodie enim dominus apparebit vobis. Tulerunt ergo
cuncta que iusserat moyses ad ostium taber-
naculi ubi cum omnis staret multitudo ait
moyses. Iste est sermo quem precepit dominus facite
et apparebit vobis gloria eius. Et dixit ad a-
aron. Accede ad altare et immola pro peccato
tuo offer holocaustum et deprecare pro te et pro
populo. Cumque mactaveris hostiam populi ora pro
eo sicut precepit dominus. Statimque aaron accedens
ad altare immolavit vitulum pro peccato
suo cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui. In
quo tingens digitum tetigit cornua al-
taris et fudit residuum ad basim eius. Adipem-
que et renunculos ac reticulum iecoris que sunt pro
peccato adolevit super altare sicut preceperat dominus mo-
ysi. Carnes vero et pellem eius extra castra com-
bussit igni. Immolavit et holocausti victi-
mam obtuleruntque ei filii sui sanguinem
eius quem fudit per altaris circuitum. Ipsam etiam ho-
stiam in frusta concisam cum capite et membris sin-
gulis obtulerunt que omnia super altare cremavit
igni. Lotis prius aqua intestinis et pedi-
bus. Et pro peccato populi offerens mactavit hir-
cum. Expiatoque altari fecit holocaustum.
addens in sacrificio libamenta que pariter of-
feruntur. Et adolevit ea super altare absque ceri-
moniis holocausti matutini. Immolavit
et bovem atque arietem hostias pacificas po-
puli. Obtuleruntque ei filii sui sanguinem
quem fudit super altare in circuitu. Adipem
autem bovis et caudam arietis renunculosque cum
adipibus suis et reticulum iecoris posuerunt super
pectora. Cumque cremati essent adipes in altari
pectora eorum et armos dextros separavit aaron et
elevans coram domino sicut preceperat moyses. Et ex-
tendens manus ad populum benedixit eis. Sicque com-
pletis hostiis pro peccato et holocaustis pacificis
descendit. Ingressi autem moyses et aaron in taber-
naculum testimonii et deinceps egressi benedix-
erunt populo. Apparuitque gloria domini omni multi-
tudini. Et ecce ignis egressus a domino devora-
vit holocaustum et adipes qui erant super al-
tare. Quod cum vidissent turbe laudaverunt domi-
num ruentes in facies suas.

X

Arreptisque nadab et
abiu filii aaron thuribulis suis inposue-
runt ignem et incensum desuper offerentes
coram domino ignem alienum quod eis preceptum
non erat. Egressusque ignis a domino devoravit
eos et mortui sunt coram domino. Dixitque moyses
ad aaron. Hoc est quod locutus est dominus. Sanctificabor
in his qui appropinquant mihi. Et in conspectu
omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit aaron.
Vocatis autem moyses misahel et helsaphan fili-
is oziel patrui aaron ait ad eos. Ite et tolli-
te fratres vestros de conspectu sanctuarii et asporta-
te extra castra. Confestimque pergentes tu-
lerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tuni-
cis et eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatum.
Locutus est moyses ad aaron et ad eleazar atque
ythamar filios eius. Capita vestra nolite nu-
dare et vestimenta nolite scindere ne forte mo-
riamini et super omnem cetum oriatur indig-
natio. Fratres vestri et omnis domus israel plangant
incendium quod dominus suscitavit. Vos autem non
egrediemini fores tabernaculi. Alioquin per-
ibitis. Oleum quippe sancte unctionis est super
vos. Qui fecerunt omnia iuxta preceptum moysi.
Dixit quoque dominus ad aaron. Vinum et omne quod in-
ebriare potest non bibetis tu et filii tui quando in-
tratis tabernaculum testimonii ne moriamini.
Quia preceptum est sempiternum in generationes
vestras. Et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum
et prophanum. Inter pollutum et mundum.
Doceatisque filios israel omnia legitima mea que
locutus est ad eos dominus per manum moysi.
Locutusque est moyses ad aaron et ad eleazar
atque ythamar filios eius qui residui erant.
Tollite sacrificium quod remansit de oblatione
domini et comedite illud absque fermento iuxta
altare quia sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco
sancto quod datum est tibi et filiis tuis de oblationibus
domini sicut preceptum est mihi. Pectusculum quoque quod obla-
tum est et armum qui separatus est edetis in lo-
co mundissimo tu et filii tui ac filie tue tecum.
Tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis
salutaribus filiorum israel. Eo quod armum et pectus
et adipes qui cremantur in altari elevaverunt
coram domino et pertineant ad te et ad filios tuos
lege perpetua sicut precepit dominus. Inter hec hircum
qui oblatus fuerat pro peccato cum quereret moyses
exustum repperit. Iratusque contra eleazar et ytha-
mar filios aaron qui remanserant ait.
Cur non comedistis hostiam pro peccato?

in loco sancto et data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis et rogetis pro ea in conspectu domini praesertim cum de sanguine illius non sit illatum intra sancta et comedere eam debueritis in sanctuario sicut praeceptum est mihi. Respondit Aaron: oblata est hodie victima pro peccato et holocaustum coram domino; mihi autem accidit quod vides; quomodo potui comedere eam aut placere domino in caerimoniis mente lugubri? Quod cum audisset Moyses recepit satisfactionem.

XI

Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens: Dicite filiis Israel: haec sunt animalia quae comedere debetis de cunctis animantibus terrae. Omne quod habet divisam ungulam et ruminat in pecoribus comedetis. Quicquid autem ruminat quidem et habet ungulam sed non dividit eam sicut camelus et cetera non comedetis illud et inter inmunda reputabitis. Chyrogrillius qui ruminat ungulamque non dividit inmundus est. Lepus quoque nam et ipse ruminat sed ungulam non dividit. Et sus qui cum ungulam dividat non ruminat. Horum carnibus non vescemini nec cadavera contingetis quia inmunda sunt vobis.

Haec sunt quae gignuntur in aquis et vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas et squamas tam in mari quam in fluminibus et stagnis comedetis. Quicquid autem pinnulas et squamas non habet eorum quae in aquis moventur et vivunt abominabile vobis et execrandum erit, carnes eorum non comedetis et morticina vitabitis. Cuncta quae non habent pinnulas et squamas in aquis polluta erunt. Haec sunt quae de avibus comedere non debetis et vitanda sunt vobis. Aquilam et grypem et halietum, milvum ac vulturem iuxta genus suum, et omne corvini generis in similitudinem suam, strutionem et noctuam et larum et accipitrem iuxta genus suum, bubonem et mergulum et ibin, cygnum et onocrotalum et porphyrionem, herodionem et charadrion iuxta genus suum, upupam quoque et vespertilionem. Omne de volucribus quod graditur super quattuor pedes abominabile erit vobis. Quicquid autem ambulat quidem super quattuor pedes sed habet longiora retro crura per quae salit super terram comedere debetis ut est bruchus in genere suo et attacus atque ophiomachus ac locusta singula iuxta genus suum. Quicquid autem ex volucribus quattuor tantum habet pedes execrabile erit vobis et quicumque morticina eorum tetigerit polluetur et erit inmundus usque ad vesperam. Et si necesse fuerit ut portet quispiam horum mortuum lavabit vestimenta sua et inmundus erit usque ad solis occasum. Omne animal quod habet quidem ungulam sed non dividit eam nec ruminat inmundum erit et quicquid tetigerit illud contaminabitur. Quod ambulat super manus ex cunctis animantibus quae incedunt quadrupedia inmundum erit. Qui tetigerit morticina eorum polluetur usque ad vesperum. Et qui portaverit huiuscemodi cadavera lavabit vestimenta sua et inmundus erit usque ad vesperam, quia haec omnia inmunda sunt vobis. Haec quoque inter polluta reputabuntur de his quae moventur in terra: mustela et mus et crocodillus singula iuxta genus suum, mygale et cameleon et stellio et lacerta et talpa. Omnia haec inmunda sunt vobis. Qui tetigerit morticina eorum inmundus erit usque ad vesperum. Et super quod ceciderit quicquam de morticinis eorum polluetur tam vas ligneum et vestimentum quam pelles et cilicia et in quocumque fit opus tinguentur aqua et polluta erunt usque ad vesperum et sic postea mundabuntur. Vas autem fictile in quod horum quicquam intro ceciderit polluetur et idcirco frangendum est. Omnis cibus quem comedetis si fusa fuerit super eum aqua inmundus erit et omne liquens quod bibitur de universo vase inmundum erit. Et quicquid de morticinis istiusmodi ceciderit super illud inmundum erit, sive clibani sive cytropodes destruentur et inmundi erunt. Fontes vero et cisternae et omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit polluetur. Si ceciderit super sementem non polluet eam. Si quis autem quippiam aqua sementem perfuderit et postea morticinis tacta fuerit, illico polluetur. Si mortuum fuerit animal quod licet vobis comedere qui cadaver eius tetigerit inmundus erit usque ad vesperum. Et qui comederit ex eo quippiam sive portaverit lavabit vestimenta sua et inmundus erit usque ad vesperum.

Omne quod reptat super terram abominabile erit nec adsumetur in cibum. Quicquid super pectus quadrupes graditur et multos habet pedes sive per humum trahitur non comedetis quia abominabile est. Nolite contaminare animas vestras nec tangatis quicquam eorum ne inmundi sitis. Ego enim sum dominus deus vester. Sancti estote quia ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras in omni reptili quod movetur in terra. Ego enim sum dominus qui eduxi vos de terra Aegypti ut essem vobis in deum. Sancti eritis quia ego sanctus sum. Ista est lex animantium ac volucrum et omnis animae viventis quae movetur in aqua et reptat in terra ut differentias noveritis mundi et inmundi et sciatis quid comedere et quid respuere debeatis.

XII

Locutus est dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel et dices ad eos: Mulier si suscepto semine pepererit masculum inmunda erit septem diebus iuxta dies separationis menstruae. Et die octavo circumcidetur infantulus. Ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suae. Omne sanctum non tanget nec ingredietur sanctuarium donec impleantur dies purgationis suae.

Si autem feminam pepererit inmunda erit duabus ebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui et sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis suae. Cumque expleti fuerint dies purificationis eius pro filio sive pro filia deferet agnum anniculum in holocaustum et pullum columbae sive turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testimonii et tradet sacerdoti qui offeret illa coram domino

et rogabit pro ea et sic mundabitur a profluvio
sanguinis sui. Ista est lex parientis masculum
ac feminam. Quod si non invenerit manus eius nec
potuerit offerre agnum sumet duos turtures
vel duos pullos columbe. unum in holocaustum
et alterum pro peccato orabitque pro ea sacerdos

XIII

et sic mundabitur. Locutus est dominus ad moysen
et aaron dicens. Homo in cuius carne et cu-
te ortus fuerit diversus color sive pustula aut quasi
lucens quippiam. id est plaga lepre. adducetur
ad aaron sacerdotem. vel ad unum quemlibet
filiorum eius. Qui cum viderit lepram in cute et pilos
in album mutatos colorem. ipsamque speciem
lepre humiliorem carne reliqua. et cute est
plaga lepre est. et ad arbitrium eius separabitur.
Sin autem lucens candor fuerit in cute nec humili-
or carne reliqua. et pili coloris pristini: re-
cludet eum sacerdos .vii. diebus. et considerabit
die .vii. Et siquidem lepra ultra non creverit
nec transierit in cute priores terminos rursum in-
cludet eum .vii. diebus aliis. et die .vii. contempla-
bitur: si obscurior fuerit plaga et non creverit
mundabit eum quia scabies est. lavabitque homo
vestimenta sua et mundus erit. Quod si postquam
a sacerdote visus est et redditus mundicie iterum
lepra creverit adducetur ad eum et immundi-
cie condempnabitur. Plaga lepre si fuerit in
homine adducetur ad sacerdotem et videbit
eum. Cumque color albus in cute fuerit et capillorum
mutaverit aspectum ipsa quoque caro viva ap-
paruerit lepra vetustissima iudicabitur atque
inolita cuti. Contaminabit itaque eum sacerdos
et non recludet quia perspicue immundicie est.
Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute et
operuerit omnem carnem a capite usque ad pe-
des quicquid sub aspectu oculorum cadit. consi-
derabit eum sacerdos et tenerit lepra mundissi-
ma iudicabit. eo quod omnis caro in candorem
versa sit. et idcirco homo mundus erit. Quando vero
caro vivens in eo apparuerit tunc sacerdotis iudicio
polluetur: et inter immundos reputabitur.
Caro enim viva si lepra aspergatur immunda
est. quod si rursum versa fuerit in alborem et to-
tum hominem operuerit considerabit eum sacer-
dos et mundum esse decernet. Caro et cutis in qua
ulcus natum est et sanatum et in loco ulceris
cycatrix apparuerit alba sive subrufa addu-
cetur homo ad sacerdotem qui cum viderit lo-
cum lepre humiliorem carne reliqua et
pilos versos in candorem contaminabit eum.
plaga enim lepre orta est in ulcere. Quod si pilus
est coloris pristini et cicatrix subobscura et vici-
na carne non est humilior recludet eum .vii.
diebus. et siquidem creverit adiudicabit eum lepre.
Sin autem steterit in loco suo ulceris est cycatrix.
et mundus erit homo. Caro et cutis quam ignis exus-
serit et sanatam albam sive rufam habuerit
cycatricem considerabit eam sacerdos et ecce ver-
sa est in alborem et locus eius reliqua cute hu-
milior contaminabit eum quia plaga lepre est

in cycatrice orta est. Quod si pilorum color non fuerit
immutatus nec humilior plaga carne reliqua
et ipsa lepre species fuerit subobscura recludet
eum .vii. diebus et die .vii. contemplabitur. Si cre-
verit in cute lepra contaminabit eum. Sin autem in lo-
co suo candor steterit non satis clarus plaga
combustionis est et idcirco mundabitur quia cica-
trix est combusture. Vir sive mulier in cuius capite
vel barba germinaverit lepra videbit eum sacer-
dos et siquidem humilior fuerit locus carne re-
liqua et capillus flavus solitoque subtilior
contaminabit eos. quia lepra capitis ac barbe est.
Sin autem viderit locum macule equalem vicine
carni et capillum nigrum recludet eum .vii.
diebus et die .vii. intuebitur. Si non creverit ma-
cula et capillus sui coloris est et locus plage re-
lique carni equalis videtur homo absque lo-
co macule et includetur .vii. diebus aliis. Si die
vii. visa fuerit stetisse plaga in loco suo si hu-
milior carne reliqua mundabit eum lotisque
vestibus mundus erit. Sin autem post emun-
dationem rursus creverit macula in cute
non queret amplius utrum capillus in fla-
vum colorem sit commutatus quia aperte im-
mundus est. porro si steterit macula et capilli
nigri fuerint noverit hominem esse sanatum et con-
fidenter eum et pronunciet mundum. Vir sive mu-
lier in cuius cute candor apparuerit intuebitur
eos sacerdos si deprehenderit subobscurum albo-
rem lucere in cute sciat non esse lepram sed macu-
lam coloris candidi et hominem mundum. Vir de cuius
capite capilli fluunt calvus ac mundus est.
et si a fronte ceciderint recalvaster et mundus est.
Sin autem in calvicio sive in recalvatione albus
vel rufus color fuerit exortus et hoc sacerdos viderit
condempnabit eum haut dubie lepre que est
orta in calvicio. Quicumque ergo maculatus fuerit
lepra et separatus ad arbitrium sacerdotis
habebit vestimenta dissuta et caput nudum
os veste contectum contaminatum ac sordi-
dum se clamabit omni tempore quo leprosus
est et immundus solus habitabit extra castra
Vestis lanea sive linea que lepram habuerit
in stamine atque subtegmine. aut certe pellis
vel quicquid ex pelle confectum est. si alba vel
rufa macula fuerit infecta lepra reputabitur
ostendeturque sacerdoti qui consideratam
recludet .vii. diebus. et die .vii. rursus aspiciens
si crevisse deprehenderit lepra perseverans est pol-
lutum iudicabit vestimentum et omne in
quo fuerit inventa et idcirco comburetur flam-
mis. Quod si eam viderit non crevisse precipiet
et lavabunt id in quo lepra est recludetque
illud .vii. diebus aliis. Et cum viderit faciem quidem
pristinam non reversam nec tamen crevisse lepram
immundum iudicabit et igne comburet eo quod
infusa sit in superficie vestimenti. vel per totum
lepra. Sin autem obscurior fuerit locus lepre post-
quam vestis est lota abrumpet eum et a solido
dividet. quod si ultra apparuerit in his locis que

pris immaculata erant lepra uolatilis et uaga debet igne comburi. Si cessauerint lauabit ea que pura sunt secundo et munda erunt. Ista est lepre uestimenti lanei et linei staminis atque subteminis omnisque supellectilis pellicee quomodo mundari debeat vel contaminari.

XIIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hic est ritus leprosi quando mundandus est. Adducetur ad sacerdotem qui egressus e castris cum inuenerit lepram esse mundatam precipiet ei qui purificatur ut offerat pro se duos passeres uiuos quos uesci licitum est et lignum cedrinum uermiculumque et ysopum. Et unum e passeribus immolari iubebit in uase fictili super aquas uiuentes. Alium autem uiuum cum ligno cedrino et cocco et ysopo tinget in sanguine passeris immolati quo asperget illum qui mundandus est septies ut iure purgetur. Et dimittet passerem uiuum ut in agrum auolet. Cumque lauerit homo uestimenta sua radet omnes pilos corporis et lauabitur aqua purificatusque ingredietur castra. Ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum suum septem diebus et die septimo radet capillos capitis barbamque et supercilia ac totius corporis pilos et lotis rursum uestibus et corpore die octauo assumet duos agnos immaculatos et ouem anniculam absque macula et tres decimas simile in sacrificium que conspersa sit oleo et seorsum olei sextarium. Cumque sacerdos purificans hominem statuerit eum et hec omnia coram domino in ostio tabernaculi testimonii tollet agnum et offeret eum pro delicto oleique sextarium et oblatis ante dominum omnibus immolabit agnum ubi immolari solet hostia pro peccato et holocaustum id est in loco sancto. Sicut enim pro peccato ita et pro delicto ad sacerdotem pertinet hostia sancta sanctorum est. Assumensque sacerdos de sanguine hostie que immolata est pro delicto ponet super extremum dextre auricule eius qui mundatur et super pollices manus dextre et pedis et de olei sextario mittet in manum suam sinistram tingetque digitum dextrum in eo et asperget septies coram domino. Quod autem reliquum est olei in leua manu fundet super extremum auricule dextre eius qui mundatur et super pollices manus ac pedis dextri et super sanguinem qui fusus est pro delicto et super caput eius. Rogabitque pro eo coram domino et faciet sacrificium pro peccato. Tunc immolabit holocaustum et ponet illud in altari cum libamentis suis et homo rite mundabitur. Quod si pauper est et non potest manus eius inuenire que dicta sunt sumet agnum pro delicto ad oblationem ut roget pro eo sacerdos decimamque partem simile consperse oleo in sacrificium et olei sextarium duosque turtures siue duos pullos columbe quorum sit unus pro peccato et alter in holocaustum. Offeretque ea die octauo purificationis sue sacerdoti ad ostium tabernaculi testimonii coram domino qui suscipiens agnum pro delicto et sextarium olei leuabit simul. Immolatoque agno ponet de sanguine eius super extremum auricule dextre illius qui mundatur et super pollices manus eius ac pedis dextri. Olei uero partem mittet in manum suam sinistram in quo tingens digitum dextre manus asperget septies coram domino tangetque extremum dextre auricule illius qui mundatur et pollices manus ac pedis dextri in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. Reliquam autem partem olei que est in sinistra manu mittet super caput purificati ut placet pro eo dominum. Et turturem siue pullum columbe offeret unum pro delicto et alterum in holocaustum cum libamentis suis. Hoc est sacrificium leprosi qui habere non potest omnia in emundationem sui.

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Cum ingressi fueritis terram chanaan quam ego dabo uobis in possessionem si fuerit plaga lepre in edibus ibit cuius est domus nuntians sacerdoti et dicet quasi plaga lepre uidetur mihi esse in domo mea. At ille precipiet ut efferant uniuersa de domo priusquam ingrediatur eam et uideat utrum leprosa sit ne immunda fiant omnia que in domo sunt. Intrabitque postea ut consideret domus lepram. Et cum uiderit in parietibus illius quasi ualliculas pallore siue rubore deformes et humiliores superficie reliqua egredietur ostium domus et statim claudet eam septem diebus. Reuersusque die septimo considerabit eam. Si inuenerit creuisse lepram iubebit erui lapides in quibus lepra est et proiciet eos extra ciuitatem in loco immundo. Domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum et spargi puluerem rasure extra urbem in loco immundo. Lapidesque alios reponi pro his qui ablati fuerint et luto alio liniri domum. Sin autem postquam eruti sunt lapides et puluis elatus et alia terra lita ingressus sacerdos uiderit reuersam lepram et parietes aspersos maculis lepra est perseuerans et immunda domus quam statim destruent et lapides eius ac ligna atque uniuersum puluerem proicient extra oppidum in loco immundo. Qui intrauerit domum quando clausa est immundus erit usque ad uesperum et qui dormierit in ea et comederit quippiam lauabit uestimenta sua. Quod si introiens sacerdos uiderit lepram non creuisse in domo postquam denuo lita est purificabit eam reddita sanitate et in purificatione eius sumet duos passeres lignumque cedrinum et uermiculum atque ysopum. Et immolato uno passere in uase fictili super aquas uiuas tollet lignum cedrinum et ysopum et coccum et passerem uiuum et intinget omnia in sanguine passeris immolati atque in aquis uiuentibus et asperget domum septies purificabitque eam tam in sanguine passeris quam in aquis uiuentibus et in passere uiuo lignoque cedrino et ysopo atque uermiculo. Cumque dimiserit passerem auolare in agrum libere orabit pro domo et iure mundabitur. Ista est lex omnis lepre et percussure lepre uestium et domorum

cicatricis et erumpentium pabularum lucentis macule et in varias species coloribus inmutatis ut possit sciri quo tempore mundum quid vel inmundum sit.

XV

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Loquimini filiis israel et dicite eis. Vir qui patitur fluxum seminis inmundus erit. et tunc iudicabitur huic vitio subiacere. cum per singula momenta adheserit carni illius atque concreverit fedus humor. Omne stratum in quo dormierit inmundum erit. et ubicumque sederit. Si quis hominum tetigerit lectum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si sederit ubi ille sederat et ipse lavabit vestimenta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Qui tetigerit carnem eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si salivam huiuscemodi homo iecerit super eum qui mundus est lavabit vestem suam et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Sagma super quod sederit inmundum erit. et quicquid sub eo fuerit qui fluxum seminis patitur pollutum erit usque ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid lavabit vestem suam et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Omnis quem tetigerit qui talis est non lotis ante manibus lavabit vestimenta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Vas fictile quod tetigerit confringetur. vas autem ligneum lavabitur aqua. Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem numerabit .vii. dies post emundationem sui et lotis vestibus ac toto corpore in aquis viventibus erit mundus. Die autem .viii. sumet duos turtures aut duos pullos columbe et veniet in conspectu domini ad ostium tabernaculi testimonii dabitque eos sacerdoti. Qui faciet unum pro peccato et alterum in holocaustum rogabitque pro eo coram domino ut emundetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egreditur semen coitus lavabit aqua omne corpus suum et inmundus erit usque ad vesperum. Vestem et pellem quam habuerit lavabit aqua et inmunda erit usque ad vesperum. Mulier cum qua coierit lavabitur aqua et inmunda erit usque ad vesperum. Mulier que redeunte mense patitur fluxum sanguinis .vii. diebus separabitur. Omnis qui tetigerit eam inmundus erit usque ad vesperum. et in quo dormierit vel sederit diebus separationis sue polluetur. Qui tetigerit lectum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Omne vas super quod illa sederit quisquis attigerit lavabit vestimenta sua et lotus aqua pollutus erit usque ad vesperum. Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis inmundus erit .vii. diebus et omne stratum in quo dormierit polluetur. Mulier que patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali vel que post menstruum sanguinem fluere non cessat quamdiu huic subiacet passioni inmunda erit quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum in quo dormierit et vas in quo sederit pollutum erit. Quicumque tetigerit eam lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si steterit sanguis et fluere cessaverit numerabit .vii. dies purificationis sue et octavo die offeret pro se sacerdoti duos turtures vel duos pullos columbe ad ostium tabernaculi testimonii qui unum faciet pro peccato et alterum in holocaustum. rogabitque pro ea coram domino et pro fluxu inmunditie eius. Docebitis ergo filios israel ut caveant inmunditiam et non moriantur in sordibus suis cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis et qui polluitur coitu et que menstruis temporibus separatur vel que iugi fluit sanguine et hominis qui dormierit cum ea.

XVI

Locutusque est dominus ad moysen post mortem duorum filiorum aaron quando offerentes ignem alienum interfecti sunt et precepit ei dicens. Loquere ad aaron fratrem tuum ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur archa ut non moriatur quia in nube apparebo super oraculum nisi hec ante fecerit. vitulum offeret pro peccato et arietem in holocaustum. tunica linea vestietur feminalibus lineis verenda celabit. accingetur zona linea. cidarim lineam imponet capiti. Hec enim vestimenta sunt sancta quibus cunctis cum lotus fuerit induetur. Suscipietque ab universa multitudine filiorum israel duos hircos pro peccato et unum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum et oraverit pro se et pro domo sua duos hircos stare faciet coram domino in ostio tabernaculi testimonii mittens super utrumque sortem unam domino et alteram capro emissario. cuius sors exierit domino offeret illum pro peccato. cuius autem in caprum emissarium statuet eum vivum coram domino ut fundat preces super eo et mittat illum in solitudinem. His rite celebratis offeret vitulum et rogans pro se et pro domo sua immolabit eum. Assumptoque thuribulo quod de prunis altaris impleverit et incensum ultra velum intrabit in sancta ut posito super ignem aromatibus nebula eorum et vapor operiat oraculum quod est super testimonium et non moriatur. Tollet quoque de sanguine vituli et asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. Cumque mactaverit hircum pro peccato populi inferet sanguinem eius intra velum sicut preceptum est de sanguine vituli ut aspergat e regione oraculi et expiet sanctuarium ab inmunditiis filiorum israel et a prevaricationibus eorum cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonii quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. Nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex ingreditur in sanctuarium ut roget pro se et pro do

mo sua et pro universo cetu Israel donec egrediatur. Cum autem exierit ad altare quod coram Domino est, oret pro se, et sumptum sanguinem vituli atque hirci fundet super cornua eius per gyrum. Aspergensque digito septies expiet et sanctificet illud ab inmunditiis filiorum Israel. Postquam emundaverit sanctuarium et tabernaculum et altare, tunc offerat hircum viventem. Et posita utraque manu super caput eius confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel et universa delicta atque peccata eorum, que imprecans capiti eius emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hircus omnes iniquitates filiorum Israel in terram solitariam et dimissus fuit in deserto, revertetur Aaron in tabernaculum testimonii et depositis vestibus quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium, relictisque ibi, lavabit carnem suam in loco sancto, indueturque vestimentis suis. Et postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis, rogabit tam pro se quam pro populo, et adipem qui oblatus est pro peccatis adolebit super altare. Ille vero qui dimiserit caprum emissarium, lavabit vestimenta sua et corpus aqua et sic ingredietur in castra. Vitulum autem et hircum qui pro peccato fuerant immolati, et quorum sanguis illatus est in sanctuario ut expiatio compleretur, asportabunt foras castra et comburent igni tam pelles quam carnes eorum et fimum. Et quicumque combusserit ea lavabit vestimenta sua et carnem aqua et sic ingredietur in castra. Eritque hoc vobis legitimum sempiternum.

Mense septimo decima die mensis affligetis animas vestras, nullumque facietis opus, sive indigena sive advena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio erit vestra atque mundatio ab omnibus peccatis vestris; coram Domino mundabimini. Sabbatum enim requietionis est, et affligetis animas vestras religione perpetua. Expiabit autem sacerdos qui unctus fuerit et cuius initiate manus ut sacerdotio fungatur pro patre suo. Indueturque stola linea et vestibus sanctis, et expiabit sanctuarium et tabernaculum testimonii atque altare, sacerdotes quoque et universum populum. Eritque hoc vobis legitimum sempiternum ut oretis pro filiis Israel et pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut preceperat Dominus Moysi.

XVII

Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: Loquere Aaron et filiis eius et cunctis filiis Israel et dices ad eos: Iste est sermo quem mandavit Dominus dicens: Homo quilibet de domo Israel si occiderit bovem aut ovem sive capram in castris vel extra castra, et non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem Domino, sanguinis reus erit; quasi si sanguinem fuderit, sic peribit de medio populi sui. Ideo offerre debent sacerdoti filii Israel hostias suas quas occidunt in agro, ut sanctificentur Domino ante ostium tabernaculi testimonii, et immolent eas hostias pacificas Domino. Funditque sacerdos sanguinem super altare Domino ad ostium tabernaculi testimonii, et adolebit adipem in odorem suavitatis Domino. Et nequaquam ultra immolabunt hostias suas demonibus cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiternum erit illis et posteris eorum. Et ad ipsos dices: Homo de domo Israel et de advenis qui peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocaustum sive victimam et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam ut offeratur Domino, interibit de populo suo.

Homo quilibet de domo Israel et de advenis qui peregrinantur inter eos si comederit sanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius et disperdam eam de populo suo, quia anima carnis in sanguine est; et ego dedi illum vobis ut super altare meo expietis pro animabus vestris, et sanguis pro anime piaculo sit. Ideirco dixi filiis Israel: Omnis anima ex vobis non comedet sanguinem, nec ex advenis qui peregrinantur inter vos. Homo quicumque de filiis Israel et de advenis qui peregrinantur apud vos, si venatione atque aucupio ceperit feram vel avem quibus vesci licitum est, fundat sanguinem eius et operiat illum terra. Anima enim omnis carnis in sanguine est. Unde dixi filiis Israel: Sanguinem universe carnis non comedetis, quia anima carnis in sanguine est; et quicumque comederit illum interibit. Anima que comederit morticinum vel captum a bestia, tam de indigenis quam de advenis, lavabit vestimenta sua et se metipsum, et contaminatus erit usque ad vesperum; et hoc ordine mundus fiat. Quod si non laverit vestimenta sua et corpus, portabit iniquitatem suam.

XVIII

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel et dices ad eos: Ego Dominus Deus vester. Iuxta consuetudinem terre Egypti in qua habitastis non facietis, et iuxta morem regionis Chanaan ad quam ego introducturus sum vos non agetis, nec in legitimis eorum ambulabitis. Facietis iudicia mea et precepta servabitis et ambulabitis in eis. Ego Dominus Deus vester. Custodite leges meas atque iudicia, que faciens homo vivet in eis. Ego Dominus. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet ut revelet turpitudinem eius. Ego Dominus. Turpitudinem patris tui et turpitudinem matris tue non discooperies; mater tua est, non revelabis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris patris tui non discooperies; turpitudo enim patris tui est. Turpitudinem sororis tue ex patre sive ex matre, que domi vel foris genita est, non revelabis. Turpitudinem filie filii tui vel neptis ex filia non revelabis, quia turpitudo tua est. Turpitudinem filie uxoris patris tui quam peperit patri tuo, et est soror tua, non revelabis. Turpitudinem sororis patris tui non discooperies, quia caro est patris tui. Turpitudinem sororis matris tue non revelabis, eo quod caro sit matris tue. Turpitudinem patrui tui non revelabis, nec ac-

cedet ad uxorem eius q̄ tibi affinitate iun-
gitur. Turpitudinē nurus tue ñ reuelabis.
q2 uxor filii tui ē. nec discoo periet ignomi
niam ei. Et uxorem frīs sui nullus accipiat.
Turpitudinē uxoris frīs tui nō reuelabis
q2 turpitudo frīs tui ē. Turpitudinē ux
oris tue & filie eius nō reuelabis. filiam filii
eius & filiam filie eius nō sumes ut reueles
ignominiam eius q2 caro illius sunt. & talis
coitus ē incestus. Sororem uxoris tue ī peli
catum illi⁹ nō accipies. nec reuelabis turpi
tudinē eius adhuc illa uiuente. Ad mulie
rem q̄ patitur menstrua nō accedes nec re
uelabis feditatem eius. Cum uxore p̄ximi
tui non coibis nec seminis cōmixtione macu
laberis. De semine tuo non dabis ut cōsecretur
ydolo moloch. ñ pollues nomen dei tui ego
dñs. Cum masculo nō cōmiscebis coitu
femineo q2 abhominatio ē. Cū omni pecore
nō coibis nec maculaberis cū eo. Mulier nō suc
cumbet iumento. ñ miscebitur ei q2 sce
lus ē. nec polluamini ī omībz his quibz cō
taminate sunt uniuse gentes quas ego
eiciam ante cōspectum urm̄ & quibz pollu
ta ē terra cuius ego scelera uisitabo ut e
uomat habitatores suos. Custodite legitima
mea atq3 iudicia. & non faciatis ex omībz
abhominationibz istis tam indigena q̄m
colonus qui peregrinatur apd uos. Omnes
n. execrationes istas fecerunt accole t̄re qui
fuerunt an̄ uos & polluerunt eam. Cauete ḡ
ne & uos similit̄ euomat cū paria feceritis si
cut euomuit gentem q̄ fuit ante uos. Omīs
aīa q̄ fecerit de abhominationibz his quip
piam peribit de medio populi sui. Custodite
mandata mea. nolite facere q̄ fecerūt hii
qui fuerunt an̄ uos. & ne polluamini ī eis. e

go dñs ds ur̄. Locutusq3 ē dñs ad moysē
dicens. Loquere ad omnem cetum filiorū
isrl̄ & dices ad eos. Sci estote q2 ego scs̄ sum
dñs ds ur̄. Vnusquisq3 matrē & patrē suū
timeat. Sabbata mea custodite ego dñs ds ur̄.
Nolite conuerti ad idola. nec deos conflatiles
faciatis uobis ego dñs ds ur̄. Si immolaueritis
hostias pacificorū dño ut sit placabilis eo
die quo fuit immolata comedetis eam &
die altero. Quicquid aū residuū fuit ī diē
tertium igne cōburetis. Siquis p̄ biduū come
derit ex ea prophanus erit. & impietatis reus
portabit iniquitatē suam q2 scm̄ dñi pol
luit & peribit aīa illa de medio p̄pli sui. Cum
messueris segetes t̄re tue ñ tondebis usq3 ad
solum supficiem t̄re. nec remanentes spicas
colliges neq3 in uinea tua racemos & grana
decidentia cōgregabis s3 pauperibz & p̄egrinis
carpenda dimittes. ego dñs ds ur̄. Non
facietis furtum. nō mentiemini. nō decipi
et unusquisq3 proximum suum. nō piura
bis in nomine meo nec pollues nomē dei tui
ego dominus. Non facies calumpniam p̄
ximo tuo nec ui opprimes eum. Non mo
rabitur opus mercennarii tui apd te usq3
mane. Non maledices surdo. Non coram
ceco pones offendiculum. Sed timebis dñm
deum tuum q2 ego sum dñs. Non facies qd̄ ini
quū ē nec iniuste iudicabis. Nec consideres
psonam pauperis nec honores uultū potentis.
iuste iudica proximo tuo. Non eris crimi
nator & susurro ī p̄plis. Non stabis cū san
guinē proximi tui ego dñs. Nec oderis frēm
tuum in corde tuo s3 publice argue eū. ne
habeas sr̄ illo peccatum. Non queras ultionem nec
memor eris iniurie ciuium tuorū. Dili
ges amicū tuum & odio sic te ipsm. ego dñs
leges meas custodite. Iumenta tua non
facies coire cū alterius gñis aīantibz. agrū nō
seres diuerso semine. Vestem q̄ ex duobz
texta ē nō indueris. Homo si dormierit
cū muliere coitu seminis q̄ sit ancilla & nu
bilis. & tn̄ p̄cio non redempta nec libertate
donata uapulabunt ambo & nō morientur
q2 non fuit libera. pro delicto aū suo offe
ret dño ad ostium tabernacli testimonij
arietem orabitq3 pro eo sacerdos & pro delic
to eius coram dño & repropiciabitur ei. dimi
teturq3 peccatum. Qn̄ ingressi fueritis t̄ram &
plantaueritis ī ea ligna pomifera auferetis
p̄putia eorū. poma que germinant immun
da erunt uobis. nec edetis ex eis. q̄rto anno
omīs fructus eorum scificabitur laudabilis
dño. quīto aū anno comedetis fructus cong̃
gantes poma q̄ proferunt ego dñs deus ur̄.
nō comedetis carnem cū sanguine. Non au
guriabimini nec obseruabitis sompnia. neq3
in rotundū attondebitis comam. nec radetis
barbam. & sup mortuum nō incidetis car
nem urām. neq3 figuras aliquas & stigmata
facietis uobis ego dñs. Ne p̄stituas filiam tu
am & contaminetur t̄ra & impleatur piaculo.
Sabbata mea custodite. & scūarium meum
metuite ego dñs. Nec declinetis ad magos
nec ab ariolis aliquid sciscitemini ut pollu
amini p eos ego dñs ds ur̄. Coram cano ca
pite consurge & honora psonam senis. & time
dñm dm̄ tuum. ego sum dñs. Si habitauerit
aduena in terra ura & moratus fuit int̄ uos
ne exprobretis ei s3 sit int̄ uos q̄si indigena
& diligetis eum q̄si uos met ipsos. fuistis eni &
uos aduene ī terra egipti ego dñs ds uester.
Nolite facere iniquū aliquid ī iudicio in re
gula. ī ponde. ī mensura. statera iusta. & eq̄
sint pondera. iustus modius. equusq3 sexta
rius. ego dominus deus ur̄ qui eduxi uos
de terra egipti. Custodite omnia p̄cepta mea
& uniusa iudicia & facite ea. ego dominus.

Locutusq3 ē dominus ad moysen dicens. hec
loqueris filiis isrl̄. Homo de filiis isrl̄ & de ad
uenis qui habitant ī isrl̄ siquis dederit de se
mine suo idolo moloch morte moriatur. po
pulus terre lapidabit eum. & ego ponam fa

tiem meam contra illum, succidamque eum de me-
dio populi mei eo quod dederit de semine suo
moloch et contaminaverit sanctuarium meum ac
polluerit nomen sanctum meum. Quod si negligens
populus terre et quasi parvipendens imperium me-
um dimiserit hominem qui dedit de semine suo
moloch nec voluerit eum occidere, ponam fa-
ciem meam super hominem illum et cognationem
eius, succidamque et ipsum et omnes qui consenserint
ei ut fornicarentur cum moloch de medio populi
sui. Anima que declinaverit ad magos et ario-
los et fornicata fuerit cum eis, ponam faciem me-
am contra eam et interficiam illam de medio populi
sui. Sanctificamini et estote sancti quia ego sanctus sum
dominus deus vester. Custodite precepta mea et facite ea
ego dominus qui sanctifico vos. Qui maledixerit
patri suo et matri morte moriatur; patri matri-
que qui maledixerit sanguis eius sit super eum.
Si mechatus quis fuerit cum uxore alterius et ad-
ulterium perpetraverit cum coniuge proximi sui mor-
te moriantur et mechus et adultera. Qui
dormierit cum noverca sua et revelaverit ignomi-
niam patris sui morte moriantur ambo. San-
guis eorum sit super eos. Si quis dormierit cum
nuru sua uterque moriantur quia scelus operati sunt;
sanguis eorum sit super eos. Qui dormierit cum
masculo coitu femineo uterque operati sunt nefas.
morte moriantur. sit sanguis eorum super eos.
Qui supra uxorem filiam duxerit matrem eius
scelus operatus est; vivus ardebit cum eis. nec per-
manebit tantum nephas in medio vestri. Qui cum
iumento et pecore coierit morte moriatur;
pecus quoque occidite. Mulier que succubuerit cui-
libet iumento simul interficietur cum eo. sanguis
eorum sit super eos. Qui acceperit sororem suam
filiam patris sui vel filiam matris sue et viderit
turpitudinem eius illaque conspexerit fratris
ignominiam nephariam rem operati sunt.
occidentur in conspectu populi sui eo quod turpitu-
dinem suam mutuo revelaverint et portabunt
iniquitatem suam. Qui coierit cum muliere
in fluxu menstruo et revelaverit turpitudinem
eius ipsaque aperuerit fontem sanguinis
sui interficientur ambo de medio populi sui. Tur-
pitudinem matertere et amite tue non discoope-
ries. qui hoc fecerit ignominiam carnis sue nu-
davit portabunt ambo iniquitatem suam.
Qui coierit cum uxore patrui vel avunculi sui et
revelaverit ignominiam cognationis sue
portabunt ambo peccatum suum absque liberis
morientur. Qui duxerit uxorem fratris sui rem
facit illicitam. turpitudinem fratris sui re-
velavit absque filiis erunt. Custodite leges
meas atque iudicia et facite ea ne et vos evo-
mat terra quam intraturi estis et habitaturi. No-
lite ambulare in legitimis nationum quas e-
go expulsurus sum ante vos. Omnia enim hec
fecerunt et abhominatus sum eas. Vobis autem
loquor. possidete terram eorum quam dabo
vobis in hereditatem terram fluentem lacte

et melle. ego dominus deus vester qui separavi vos a ce-
teris populis. Separate ergo et vos iumentum
mundum ab inmundo, et avem mundam
ab inmunda. Ne polluatis animas vestras
in pecore et in avibus et in cunctis que moventur in
terra et cunctis que vobis ostendi esse pollu-
ta. Eritis sancti michi quia sanctus ego sum dominus et separavi
vos a ceteris populis ut essetis mei. Vir sive
mulier in quibus phitonicus vel divinationis
fuerit spiritus morte moriantur. lapidibus obruent
eos. Dixit quoque dominus ad moysen. Loquere ad

XXI

sacerdotes filios aaron et dices eis. Ne contami-
netur sacerdos in mortibus civium suorum
nisi tantum in consanguineis ac propinquis, id est
super patre et matre et filio ac filia, fratre quoque et sorore
virgine que non est nupta viro, sed nec in princi-
pe populi sui contaminabitur. Non radent ca-
put nec barbam neque in carnibus suis facient
incisuras. Sancti erunt deo suo et non pollue(n)t
nomen eius. Incensum enim domini et panes dei
sui offerunt, et ideo sancti erunt. Scortum et vile
prostibulum non ducet uxorem. nec eam que
repudiata est a marito quia consecratus est deo
suo et panes propositionis offert. Sit ergo sanctus
quia ego sanctus sum dominus qui sanctifico vos. Sacerdo-
tis filia si deprehensa fuerit in stupro et violaverit
nomen patris sui flammis exuretur. Pontifex
id est sacerdos maximus inter fratres suos super cuius
caput fusum est unctionis oleum et cuius manus
in sacerdotium consecrate sunt vestitusque est
sanctis vestibus caput suum non discooperiet ve-
stimenta non scindet et ad omnem mortuum
non ingredietur omnino. super patre quoque suo et matre non con-
taminabitur. nec egredietur de sanctis ne po-
lluat sanctuarium domini quia oleum sancte unctio-
nis dei sui super eum est. ego dominus. Virginem ducet
uxorem. viduam et repudiatam et sordidam
atque meretricem non accipiet, sed puellam de
populo suo ne commisceat stirpem generis sui vul-
go gentis sue, quia ego dominus qui sanctifico eum.
Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere
ad aaron. Homo de semine tuo per familias
qui habuerit maculam non offeret panes deo
suo nec accedet ad ministerium eius. si cecus
fuerit si claudus. si vel parvo vel grandi et tor-
to naso. si fracto pede. si manu. si gibbus. si
lippus. si albuginem habens in oculo. si iugem
scabiem. si inpetiginem in corpore vel hernio-
sus. Omnis qui habuerit maculam de semine
aaron sacerdotis non accedet offerre hostias
domino nec panes deo suo vescetur tamen panibus
qui offeruntur in sanctuario ita dumtaxat
ut intra velum non ingrediatur nec acce-
dat ad altare quia maculam habet. et contaminare
non debet sanctuarium meum. ego dominus qui sancti-
fico eos. Locutus est ergo moyses ad aaron et ad
filios eius et ad omnem israel cuncta que sibi fu-
erant imperata. Locutus quoque est dominus ad mo-

XXII

ysen dicens. Loquere ad aaron et ad filios e-
ius ut caveant ab his que consecrata sunt filiorum

israel et non contaminent nomen sanctificatorum meorum que
ipsi offerunt ego dominus. Dic ad eos et ad po-
steros eorum. Omnis homo qui accesserit
de stirpe vestra ad ea que consecrata sunt et
que obtulerunt filii israel domino in quo est
inmunditia peribit coram domino. ego
sum dominus. Homo de semine aaron qui fuerit
leprosus aut patiens fluxum seminis non
vescetur de his que sanctificata sunt mihi donec
sanetur. Qui tetigerit inmundum super mortuo
et ex quo egreditur semen quasi coitus. et qui
tangit reptile et quodlibet inmundum cuius tac-
tus est sordidus inmundus erit usque ad ves-
perum. et non vescetur his que sanctificata sunt. sed
cum laverit carnem suam aqua et occubuerit
sol. tunc mundatus vescetur de sanctifica-
tis quia cibus illius est. morticinum et captum
a bestia non comedent nec polluantur in
eis. Ego enim sum dominus. custodient pre-
cepta mea ut non subiaceant peccato et mo-
riantur in sanctuario cum polluerint illud. ego
dominus qui sanctifico eos. Omnis alienige-
na non comedet de sanctificatis. Inquilinus
sacerdotis et mercennarius non vescentur
ex eis. quem autem sacerdos emerit et qui ver-
naculus domus eius fuerit hii comedent ex
eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex populo nup-
ta fuerit de his que sanctificata sunt. et de pri-
mitiis non vescetur. Sin autem vidua vel repu-
diata et absque liberis reversa fuerit ad domum
patris sui sicut puella consueverat aletur ci-
bis patris sui. Omnis alienigena comedendi
ex eis non habet potestatem. Qui comederit de
sanctificatis per ignorantiam addet quintam
partem cum eo quod comederit et dabit
sacerdoti in sanctuarium. nec contaminabunt
sanctificata filiorum israel que offerunt domino
ne forte sustineant iniquitatem delicti
sui cum sanctificata comederint ego dominus qui sanc-
tifico eos.

XXII

Locutus est dominus ad moysen dicens.
Loquere ad aaron et ad filios eius et ad omnes
filios israel dicesque ad eos. Homo de domo israel
et de advenis qui habitant apud vos qui obtule-
rit oblationem suam vel vota solvens. vel
sponte offerens quicquid illud obtulerit
in holocaustum domini ut offeratur per vos
masculus inmaculatus erit ex bobus et ex
ovibus et ex capris. Si maculam habuerit non
offeretis. nec erit acceptabile. Homo qui ob-
tulerit victimam pacificorum domino. vel vota
solvens. vel sponte offerens tam de bobus quam
de ovibus inmaculatum offeret ut accep-
tabile sit. Omnis macula non erit in eo
si cecum fuerit. si fractum si cicatricem habens
si papulas aut scabiem. vel inpetiginem.
offeretis ea domino. nec adolebitis ex eis
super altare domini. Bovem et ovem aure et
cauda amputatis voluntarie offerre
potes. votum autem ex his solvi non potest.
Omne animal quod vel contritis vel tunsis vel
sectis. ablatisque testiculis est non offeretis do-
mino. et in terra vestra hoc omnino ne faciatis.
de manu alienigene. non offeretis panes deo
vestro. et quicquid aliud dare voluerint quia
corrupta et maculata sunt omnia. non susci-
pietis ea. Locutusque est dominus ad moysen dicens.
Bos. ovis. et capra cum genita fuerint. vii. di-
ebus erunt sub ubere matris sue. Die autem. viii.
et deinceps offerri poterunt domino. sive illa bos
sive ovis non inmolabuntur una die cum fe-
tibus suis. Si inmolaveritis hostiam pro gra-
tiarum actione domino ut possit esse placabilis
eodem die comedetis eam. non remanebit
quicquam in mane alterius diei. ego dominus.
Custodite mandata mea et facite ea ego do-
minus. Ne polluatis nomen meum sanctum ut
sanctificer in medio filiorum israel. ego dominus qui
sanctifico vos et eduxi de terra egipti ut essem vobis in
deum ego dominus.

XXIII

Locutusque est dominus ad mo-
ysen dicens. Loquere filiis israel et dices ad e-
os. Hee sunt ferie domini quas vocabitis
sanctas. Sex diebus facietis opus. dies. vii. quia sab-
bati requies est. vocabitur sancta. Omne opus non
facietis in eo. sabbatum domini est in cunctis habitatio-
nibus vestris. Hee sunt ergo ferie domini
sancte quas celebrare debetis temporibus suis. Mense
primo. xiiii. die mensis ad vesperum phase do-
mini est. et quinta decima die mensis huius
sollempnitas azimorum domini est. Septem di-
ebus azima comedetis. Dies primus erit vobis
celeberrimus sanctusque omne opus servile non
facietis in eo sed offeretis sacrificium in igne
domino. vii. diebus. Dies autem. vii. erit celebrior
et sanctior. nullumque servile opus facietis in
eo. Locutusque est dominus ad moysen di-
cens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Cum in-
gressi fueritis terram quam ego dabo vobis
et messueritis segetem feretis manipulos spi-
carum primicias messis vestre ad sacerdotem
qui elevabit fasciculum coram domino ut
acceptabilis sit pro vobis. Altero die sabbati
sanctificabit illum. atque in eodem die quo
manipulus consecratur cedetur agnus in-
maculatus anniculus in holocaustum do-
mini et libamenta offerentur cum eo. Due
decime simile consperse oleo in incensum do-
mini. odoremque suavissimum. liba quoque vi-
ni quarta pars hin. panem et polentam et
pultes non comedetis ex segete usque ad diem
quo offeretis ex ea deo vestro. preceptum est
sempiternum in generationibus cunctisque ha-
bitaculis vestris. Numerabitis ergo ab altero di-
e sabbati in quo obtulistis manipulum
primiciarum. vii. ebdomadas plenas usque ad
alteram diem expletionis ebdomade. vii. id est
l. dies. et sic offeretis sacrificium novum do-
mino ex omnibus habitaculis vestris. panes pri-
miciarum duos. de duabus decimis simile
fermentate quos coquetis in primicias
domini. offeretisque cum panibus. vii. agnos.

immaculatos anniculos. et vitulum de armen
to unum. et arietes duos. et erunt in holocau
stum cum libaminibus suis in odorem suavissi
mum dño. facietis et hircum pro peccato. duosque
agnos anniculos hostias pacificorum. Cumque
elevaverit eos sacerdos cum panibus primiciarum
coram domino cedent in usum eius. et voca
bitis hunc diem celeberrimum atque sanctissimum
omne opus servile nō facietis in eo. legitimum
sempiternum erit in cunctis habitaculis et generatio
nibus vestris. postquam autem messueritis segetem
terre vestre nō secabitis eam usque ad solum nec
remanentes spicas colligetis. sed pauperibus et
peregrinis dimittetis eas ego dñs deus vester.
Locutusque est dñs ad moysen dicens. Loque
re filiis israel. mense. vii. prima die mensis erit vo
bis sabbatum memoriale clangentibus tubis et
vocabitur sanctum. Omne opus servile nō fa
cietis in eo et offeretis holocaustum dño. Lo
cutusque est dñs ad moysen dicens. Decimo die
mensis huius. vii. dies expiationum erit cele
berrimus. et vocabitur sanctus. affligetisque animas
vestras in eo et offeretis holocaustum dño. omne
opus nō facietis in tempore diei huius quia dies
propitiationis est. ut propicietur vobis dñs deus vester.
Omnis anima que afflicta nō fuerit die hoc peri
bit de populis suis. et que operis quippiam fecerit
delebo eam de populo suo. nichil ergo operis
facietis in eo. Legitimum sempiternum erit vo
bis in cunctis generationibus et habitationibus ve
stris sabbatum requietionis est. et affligetis animas ves
tras. die nono mensis a vespere usque ad vesperam
celebrabitis sabbata vestra. Et locutus est dñs ad
moysen dicens. Loquere filiis israel. A quinto decimo
die mensis huius. vii. erunt ferie tabernaculorum
vii. diebus dño. dies primus vocabitur celebri
mus atque sanctissimus omne opus servile non
facietis in eo. Et. vii. diebus offeretis holocau
sta domino. Dies quoque octavus erit celeberrimus
atque sanctissimus et offeretis holocaustum dño. Est
enim cetus atque collecte. omne opus servile
nō facietis in eo. Hee sunt ferie dñi quas vo
cabitis celeberrimas et sanctissimas. offeretisque in
eis oblationes domino holocausta et libamen
ta iuxta ritum uniuscuiusque diei. exceptis
sabbatis dñi donisque vestris. et que offeretis ex vo
to. vel que sponte tribuetis domino. A quinto
decimo. ergo die mensis. vii. quando congregaveritis
omnes fructus terre vestre celebrabitis ferias dñi
vii. diebus. die primo et die octavo erit sabbatum
id est requies. Sumetisque vobis die primo fructus
arboris pulcherrime. spatulasque palmarum
et ramos ligni densarum frondium et salices
de torrente et letabimini coram dño deo vestro.
celebrabitisque sollempnitatem eius. vii. die
bus per annum legitimum sempiternum erit
in generationibus vestris. mense. vii. festa celebra
bitis et habitabitis in umbraculis. vii. diebus. omnis
qui de genere est israel manebit in tabernaculis
ut discant posteri vestri quod in tabernaculis habita
re fecerim filios israel. cum educerem eos de terra egyp
ti ego dñs deus vester. Locutusque est moyses super
sollempnitatibus dñi ad filios israel.

XXIIII

Et locu
tus est dñs ad moysen dicens. Precipe filiis israel
ut afferant tibi oleum de olivis purissimum
ac lucidum ad concinnandas lucernas iu
giter extra velum testimonii in tabernaculo fe
deris ponetque eas aaron a vespere usque in ma
ne coram dño cultu rituque perpetuo in generatio
nibus vestris super candelabrum mundissimum
ponentur semper in conspectu dñi. Accipies quoque
similam et coques ex ea. xii. panes qui singuli
habebunt duas decimas quorum senos altrinsecus
super mensam purissimam coram dño. statues
et pones super eos thus lucidissimum ut sit
panis in monumentum oblationis dñi per singula
sabbata mutabuntur coram dño suscepti a
filiis israel federe sempiterno. eruntque aaron et fi
liorum eius ut comedant eos in loco sancto quia sanctum
sanctorum est de sacrificiis dñi iure perpetuo. Ecce
autem egressus filius mulieris israelitis quem pepererat
de viro egyptio inter filios israel iurgatus est in
castris cum viro israelita. Cumque blasphemasset no
men dñi et maledixisset ei adductus est ad mo
ysen. vocabatur autem mater eius salumith filia
dabri de tribu dan miseruntque eum in carce
rem donec nossent quid iuberet dñs qui lo
cutus est ad moysen dicens. Educ blasphemum
extra castra et ponant omnes qui audierunt
manus suas super caput eius et lapidet eum
populus universus. et ad filios israel loqueris.
Homo qui maledixerit deo suo portabit pec
catum suum. et qui blasphemaverit nomen dñi mor
te moriatur. lapidibus obruet eum omnis mul
titudo populi sive ille civis sive peregrinus
fuerit qui blasphemaverit nomen dñi morte
moriatur. Qui percusserit et occiderit hominem
morte moriatur. Qui percusserit animal reddet
vicarium. id est animam pro anima. Qui intulerit
maculam cuilibet civium suorum sicut fecit sic fi
et ei. fracturam pro fractura. oculum pro oculo.
dentem pro dente restituet. qualem inflix
erit maculam talem sustinere cogetur. Qui
percusserit iumentum reddet aliud. Qui per
cusserit hominem punietur. Equum iudicium
sit inter vos sive peregrinus sive civis peccave
rit quia ego sum dñs deus vester. Locutusque est
moyses ad filios israel. et eduxerunt eum qui
blasphemaverat extra castra ac lapidibus
oppresserunt. feceruntque filii israel sicut preceperat
dñs moysi.

XXV

Locutus est dñs ad moysen
in monte synai dicens. Loquere filiis israel et
dices ad eos. Quando ingressi fueritis terram quam
ego dabo vobis sabbatizet sabbatum dño. Sex
annis seres agrum tuum et sex annis putabis
vineam tuam colligesque fructus eius. vii.
autem anno sabbatum erit terre requietionis dñi.
Agrum nō seres et vineam non putabis. Que

sponte gignit humus non metetis, et uvas primitiarum tuarum non colligetis quasi vindemiam. Annus enim requietionis terre est: sed erunt vobis in cibum tibi et servo tuo, ancille et mercennario tuo, et advene qui peregrinatur apud te. Iumentis tuis et pecoribus omnia que nascuntur prebebunt cibum. Numerabis quoque tibi vii. ebdomodas annorum, id est vii. septies, que simul faciunt annos xl. ix. et clanges buccina mense vii. decima die mensis propiciationis tempore in universa terra vestra. Sanctificabisque annum l. et vocabis remissionem cunctis habitatoribus terre tue. Ipse est enim iubileus. Revertetur homo ad possessionem suam, et unusquisque redibit ad familiam pristinam, quia iubileus est et l. annus. Non seretis, neque metetis sponte in agro nascentia, et primicias vindemie non colligetis ob sanctificationem iubilei, sed statim oblata comedetis. Anno iubilei redient omnes ad possessiones suas. Quando vendes quippiam civi tuo, vel emes ab eo, ne contristes fratrem tuum, sed iuxta numerum annorum iubilei emes ab eo, et iuxta supputationem frugum vendet tibi. Quanto plures anni remanserint post iubileum, tanto plus crescet et precium, et quanto minus temporis numeraveris, tanto minoris et emptio constabit. Tempus enim frugum vendet tibi. Nolite affligere contribules vestros, sed timeat unusquisque deum suum, quia ego dominus deus vester. Facite precepta mea et iudicia custodite et implete ea, ut habitare possitis in terra absque ullo pavore, et gignat vobis humus fructus suos, quibus vescamini usque ad saturitatem, nullius impetum formidantes. Quod si dixeritis: quid comedemus anno vii. si non severimus neque collegerimus fruges nostras? Dabo benedictionem meam vobis anno vi. et faciet fructus trium annorum, sereti(s)que anno viii. et comedetis veteres fruges usque ad nonum annum, donec nova nascantur edetis vetera. Terra quoque non vendetur in perpetuum, quia mea est, et vos advene et coloni mei estis. Unde cuncta regio possessionis vestre sub redemptionis conditione vendetur.

Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam, et voluerit propinquus eius, potest redimere quod ille vendiderat. Sin autem non habuerit proximum, et ipse precium ad redimendum potuerit invenire, computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit, et quod reliquum est reddet emptori, sicque recipiet possessionem suam. Quod si non invenerit manus eius ut reddat precium, habebit emptor quod emerat usque ad annum iubileum. In ipso enim omnis venditio redit ad dominum et ad possessorem pristinum. Qui vendiderit domum intra urbis muros habebit licentiam redimendi donec unus impleatur annus. Si non redemerit, et anni circulus fuerit evolutus, emptor possidebit eam et posteri eius in perpetuum, et redimi non poterit etiam in iubileo. Sin autem in villa fuerit domus que muros non habet, agrorum iure vendetur. Si ante redempta non fuerit, in iubileo revertetur ad dominum suum. Edes levitarum que in urbibus sunt semper possunt redimi. Si redempte non fuerint, in iubileo

revertentur ad dominos, quia domus urbium levitarum pro possessionibus sunt inter filios Israel. Suburbana autem eorum non veneant, quia possessio sempiterna est. Si attenuatus fuerit frater tuus et infirmus manu, et susceperis eum quasi advenam et peregrinum, et vixerit tecum, ne accipias usuras ab eo nec amplius quam dedisti. Time deum tuum, ut vivere possit frater tuus apud te. Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram, et frugum superabundantiam non exiges. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra Egypti, ut darem vobis terram Chanaan, ut essem vester deus.

Si paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus, non eum opprimes servitute famulorum, sed quasi mercennarius et colonus erit usque ad annum iubileum operabitur apud te. Et postea egredietur cum liberis suis, et revertetur ad cognationem et ad possessionem patrum suorum. Mei enim servi sunt, et ego eduxi eos de terra Egypti. Non veneant conditione servorum. Ne affligas eum per potentiam, sed metuito deum tuum. Servus et ancilla sint vobis de nationibus que in circuitu vestro sunt, et de advenis qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his nati fuerint in terra vestra; hos habebitis famulos, et hereditario iure transmittetis ad posteros, ac possidebitis in eternum. Fratres autem vestros filios Israel ne opprimatis per potentiam. Si invaluerit apud vos manus advene atque peregrini, et attenuatus frater tuus vendiderit se ei aut cuiquam de stirpe eius, post venditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis redimet eum, et patruus et patruelis, et consanguineus et affinis. Sin autem et ipse potuerit, redimet se, supputatis dumtaxat annis a tempore venditionis sue usque in annum iubileum, et pecunia qua venditus fuerat iuxta annorum numerum et rationem mercennarii supputata. Si plures fuerint anni qui remanent usque ad iubileum, secundum hos reddet et precium. Si pauci, ponet rationem cum eo iuxta annorum numerum, et reddet emptori quod reliquum est annorum, quibus ante servivit mercedibus supputatis. Non affliget eum violenter in conspectu tuo. Quod si per hec redimi non potuerit, anno iubileo egredietur cum liberis suis. Mei enim sunt servi filii Israel quos eduxi de terra Egypti.

XXVI

Ego dominus deus vester. Non facietis vobis idolum et sculptile, nec titulos erigetis, nec insignem lapidem ponetis in terra vestra ut adoretis eum. Ego enim sum dominus deus vester. Custodite sabbata mea et pavete sanctuarium meum. Ego dominus. Si in preceptis meis ambulaveritis et mandata mea custodieritis et feceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus suis, et terra gignet germen suum, et pomis arbores replebuntur. Apprehendet messium tritura vindemiam, et vindemia occupabit sementem, et comedetis panem vestrum in saturitate, et absque pavore habitabitis in terra vestra. Dabo pacem in finibus vestris; dormietis, et non erit qui exterreat. Auferam malas bestias, et gladius non transibit terminos vestros. Persequemini inimicos vestros et

corruetis coram hostibus vestris. Et subiciemini his qui oderunt vos, et fugietis nemine persequente.
Sin autem nec sic obedieritis mihi, addam correptiones vestras septuplum propter peccata vestra, et conteram superbiam duritiae vestrae, daboque vobis caelum desuper sicut ferrum et terram aeneam. Consumetur in cassum labor vester, non proferet terra germen, nec arbores poma praebebunt. Si ambulaveritis ex adverso mihi, nec volueritis audire me, addam plagas vestras usque in septuplum propter peccata vestra, emittamque in vos bestias agri quae consumant vos et pecora vestra, et ad paucitatem cuncta redigant, desertaeque fiant viae vestrae. Quod si nec sic volueritis recipere disciplinam, sed ambulaveritis ex adverso mihi, ego quoque contra vos adversus incedam, et percutiam vos septies propter peccata vestra. Inducamque super vos gladium ultorem foederis mei. Cumque confugeritis in urbes, mittam pestilentiam in medio vestri, et trademini hostium manibus, postquam confregero baculum panis vestri, ita ut decem mulieres in uno clibano coquant panes, et reddant eos ad pondus, et comedetis et non saturabimini. Sin autem nec per haec audieritis me, sed ambulaveritis contra me, et ego incedam adversum vos in furore contrario, et corripiam vos septem plagis propter peccata vestra, ita ut comedatis carnes filiorum et filiarum vestrarum. Destruam excelsa vestra, et simulacra confringam. Cadetis inter ruinas idolorum vestrorum, et abhominabitur vos anima mea in tantum, ut urbes vestras redigam in solitudinem, et deserta faciam sanctuaria vestra, nec recipiam ultra odorem suavissimum. Disperdamque terram vestram, et stupebunt super ea inimici vestri cum habitatores illius fuerint. Vos autem dispergam in gentes, et evaginabo post vos gladium, eritque terra vestra deserta, et civitates dirutae. Tunc placebunt terrae sabbata sua cunctis diebus solitudinis suae. Quando fueritis in terra hostili, sabbatizabit et requiescet in sabbatis solitudinis suae, eo quod non requieverit in sabbatis vestris quando habitabatis in ea. Et qui de vobis remanserint, dabo pavorem in cordibus eorum in regionibus hostium. Terrebit eos sonitus folii volantis, et ita fugient quasi gladium. Cadent nullo sequente, et corruent singuli super fratres suos quasi bella fugientes. Nemo vestrum inimicis audebit resistere. Peribitis inter gentes, et hostilis vos terra consumet. Quod si et de his aliqui remanserint, tabescent in iniquitatibus suis in terra inimicorum suorum, et propter peccata patrum suorum et sua affligentur, donec confiteantur iniquitates suas et recordentur malorum suorum quibus praevaricati sunt in me, et ambulaverunt ex adverso mihi. Ambulabo igitur et ego contra eos, et inducam illos in terram hostilem, donec erubescat incircumcisa mens eorum. Tunc orabunt pro impietatibus eorum, et recordabor foederis mei quod pepigi cum Iacob et Ysaac et Abraham. Terrae quoque ero memor, quae cum relicta fuerit ab eis, complacebit sibi in sabbatis suis patiens solitudinem propter illos. Ipsi vero rogabunt pro peccatis suis, eo quod abiecerint iudicia mea et leges meas despexerint. Attamen et cum essent in terra hostili, non penitus abieci eos, neque sic despexi ut consumerentur, et irritum facerem pactum meum cum eis. Ego enim sum dominus deus eorum, et recordabor foederis mei pristini, quando eduxi eos de terra Egypti in conspectu gentium, ut essem deus eorum. Ego dominus deus. Haec sunt praecepta atque iudicia et leges quas dedit dominus inter se et inter filios Israel in monte Synai per manum Moysi.

Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel, et dices ad eos. Homo qui votum fecerit et voverit et spoponderit deo animam suam sub aestimatione, dabit pretium. Si fuerit masculus a vicesimo anno usque ad sexagesimum annum, dabit quinquaginta siclos argenti ad mensuram sanctuarii. Si mulier, triginta. A quinto autem anno usque ad vicesimum, masculus dabit viginti siclos, femina decem. Ab uno mense usque ad annum quintum pro masculo dabuntur quinque sicli, pro femina tres. Sexagenarius et ultra masculus dabit quindecim siclos, femina decem. Si pauper fuerit, et aestimationem reddere non valebit, stabit coram sacerdote, et quantum ille aestimaverit et viderit eum posse reddere, tantum dabit. Animal autem quod immolari potest domino, siquis voverit, sanctum erit, et mutari non poterit, id est nec melius malo nec peius bono. Quod si mutaverit, et ipsum quod mutatum est et illud pro quo mutatum est consecratum erit domino. Animal immundum quod immolari domino non potest, siquis voverit, adducetur ante sacerdotem, qui diiudicans utrum bonum an malum sit statuet pretium. Quod si dare voluerit is qui offert, addet supra aestimationis quintam partem. Homo si voverit domum suam et sanctificaverit domino, considerabit eam sacerdos utrum bona an mala sit, et iuxta pretium quod ab eo fuerit constitutum venundabitur. Sin autem ille qui voverat voluerit redimere eam, dabit quintam partem aestimationis supra, et habebit domum. Quod si agrum possessionis suae voverit et consecraverit domino, iuxta mensuram sementis aestimabitur pretium. Si triginta modiis ordei seritur terra, quinquaginta siclis venundetur argenti. Si statim ab anno incipientis iubilei vo

uit agrum quanto valere potest tanto estimabitur. Si autem post aliquantulum temporis supputabit sacerdos pecuniam iuxta numerum annorum qui reliqui sunt usque ad iubileum. et detrahetur ex precio. Quod si noluerit redimere agrum ille qui voverat addet quintam partem estimate pecunie et possidebit eum. Si autem noluerit redimere sed alteri cuilibet fuerit venundatus ultra eum qui voverat redimere non poterit quia cum iubilei venerit dies sanctificatus erit domino et possessio consecrata ad ius pertinet sacerdotum. Si ager emptus est et non de possessione maiorum sanctificatus fuerit domino supputabit sacerdos iuxta annorum numerum usque ad iubileum precium. et dabit ille qui voverat eum domino. In iubileo autem revertetur ad priorem dominum qui vendiderat eum et habuerat in sortem possessionis sue. Omnis estimatio siclo sanctuarii ponderabitur. Siclus .xx. obolos habet.

Primogenita que ad dominum pertinent nemo sanctificare poterit et vovere sive bos sive ovis fuerit domini sunt. Quod si immundum est animal redimet qui optulit iuxta estimationem suam et addet quintam partem precii. Si redimere noluerit vendetur alii quantocumque fuerit estimatum. Omne quod domino consecratur sive homo fuerit sive animal sive ager non vendetur. nec redimi poterit. Quicquid semel fuerit consecratum: sanctum sanctorum erit domino et omnis consecratio que offertur ab homine non redimetur: sed morte morietur. Omnes decime terre sive de frugibus sive de pomis arborum domini sunt et illi sanctificantur. Siquis autem voluerit redimere decimas suas addet quintam partem earum. Omnium decimarum bovis et ovis et capre que sub pastoris virga transeunt quicquid decimum venerit sanctificabitur domino. non eligetur nec bonum nec malum nec altero commutabitur. Si quis mutaverit et quod mutatum est sanctificabitur domino et non redimetur. Hec sunt precepta que mandavit dominus moysi ad filios israel in monte synai.

Explicit leviticus. Incipit liber numeri.

Locutusque est dominus ad moysen in deserto synai in tabernaculo federis prima die mensis secundi anno altero egressionis eorum ex egipto dicens. Tollite summam universe congregationis filiorum israel per cognationes et domos suas et nomina singulorum quicquid sexus est masculini a .xx. anno et supra omnium virorum fortium ex israel et numerabitis eos per turmas suas tu et aaron. eruntque vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis. quorum ista sunt nomina. De tribu ruben elisur filius sedeur. De symeon salamihel filius surisaddai. De iuda naason filius aminadab. De ysachar nathanael filius suar. De zabulon heliab filius helon. Filiorum autem ioseph de ephraim elisama filius amiud. De manasse gamaliel filius phadassur. De beniamin abidan filius gedeonis. De dan ahiezer filius amisaddai. De aser phegiel filius ochran. De gad eliasaph filius duel. De neptalim haira filius henan. Hii nobilissimi principes multitudinis per tribus et cognationes suas et capita exercitus israel. quos tulerunt moyses et aaron cum omni vulgi multitudine. et congregaverunt primo die mensis secundi recensentes eos per cognationes et domos. ac familias et capita et nomina singulorum a .xx. anno et supra sicut preceperat dominus moysi. numeratique sunt in deserto synai de ruben primogenito israelis per generationes et familias ac domos suas. et nomina capitum singulorum. omne quod sexus est masculini a .xx. anno et supra procedentium ad bellum .l.vi. milia .d. De filiis symeon per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina et capita singulorum. Omne quod est sexus masculini a .xx. anno et supra procedentium ad bellum .l.ix. milia .ccc. De filiis gad per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. annis et supra omnes qui ad bella procederent .xl.v. milia .dc.l. De filiis iuda per generationes et familias ac domos cognationum suarum per nomina singulorum a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere recensiti sunt .lxx.iiii. milia .dc. De filiis ysachar per generationes ac familias ac domos cognationum suarum per nomina singulorum a .xx. anno et supra omnes qui ad bella procederent recensiti sunt .l.iiii. milia .cccc. De filiis zabulon per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere .l.vii. milia .cccc. De filiis ioseph filiorum ephraim per generationes et familias. ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere .xl. milia .d. Porro filiorum manasse per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. annis et supra omnes qui poterant ad bella procedere .xxx.ii. milia .cc. De filiis beniamin per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere .xxx.v. milia .cccc. De filiis dan per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere .lx.ii. milia .dcc. De filiis aser per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere .xl. milia et mille .d. De filiis neptalim per generationes et familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a .xx. anno et supra omnes qui poterant ad bella procedere .l.iii. milia .cccc. Hii sunt quos numeraverunt moyses et aaron et .xii. principes israel. singulos per domos cog-

nationum suarum familiarumque: simul omnis filii israel per domos et familias suas a viginti anno et supra omnis qui portant ad bella procedere, sescenta tria milia virorum quingenti quinquaginta. Levitae autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tribum levi noli numerare neque pones summam eorum cum filiis israel. Sed constitue eos super tabernaculum testimonii cuncta vasa eius et quicquid ad ceremonias pertinet. Ipsi portabunt tabernaculum et omnia utensilia eius et erunt in ministerio ac per gyrum tabernaculi castra metabuntur. Cum proficiscendum fuerit, deponent levitae tabernaculum. Cum castra metanda, erigent. Quisquis externorum accesserit occidetur. Metabuntur autem castra filii israel unusquisque per turmas et cuneos atque exercitum suum. Porro levitae per gyrum tabernaculi figent tentoria ne fiat indignatio super multitudinem filiorum israel et excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii. Fecerunt ergo filii israel iuxta omnia quae praeceperat dominus moysi.

II

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Singuli per turmas signa atque vexilla et domos cognationum suarum castra metabuntur filii israel per gyrum tabernaculi foederis. Ad orientem niam figet tentoria per turmas exercitus sui. Eritque princeps filiorum iuda naason filius aminadab et omnis de stirpe eius summa pugnantium septuaginta quattuor milia sescenti. Iuxta eum castra metati sunt de tribu isachar quorum princeps fuit nathanael filius suar: et omnis numerus pugnatorum eius quinquaginta quattuor milia quadringenti. In tribu zabulon princeps fuit heliab filius helon. Et omnis de stirpe eius exercitus pugnatorum quinquaginta septem milia quadringenti. Universi qui in castris iudae annumerati sunt fuerunt centum octoginta sex milia quadringenti et per turmas suas primi egredientur. In castris filiorum ruben ad meridianam plagam erit princeps elisur filius sedeur: et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt quadraginta sex milia quingenti. Iuxta eum castra metati sunt de tribu symeon quorum princeps fuit salamiel filius surisaddai et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt quinquaginta novem milia trecenti. In tribu gad princeps fuit eliasaph filius duel et cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt quadraginta quinque milia sescenti quinquaginta. Omnes qui recensiti sunt in castris ruben centum quinquaginta milia et mille quadringenti quinquaginta per turmas suas in secundo loco proficiscentur. Levabitur autem tabernaculum testimonii per officia levitarum et turmas eorum. Quomodo erigetur ita et deponetur. Singuli per loca et ordines suos proficiscentur. Ad occidentalem plagam erunt castra filiorum ephraim quorum princeps fuit elisama filius amiud cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt quadraginta milia quingenti. Et cum eis tribus filiorum manasse quorum princeps fuit gamaliel filius phadassur: cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt triginta duo milia ducenti. In tribu filiorum beniamin princeps fuit abidan filius gedeonis. Et cunctus exercitus pugnatorum eius qui recensiti sunt triginta quinque milia quadringenti. Omnes qui numerati sunt in castris ephraim centum octo milia centum per turmas suas tertii proficiscentur. Ad aquilonis partem castra metati sunt filii dan quorum princeps fuit ahiezer filius amisaddai. Cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt sexaginta duo milia septingenti. Iuxta eum fixere tentoria de tribu aser: quorum princeps fuit phegiel filius ochran. Cunctusque exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt quadraginta milia et mille quingenti. De tribu filiorum neptalim princeps fuit haira filius henan. Cunctus exercitus pugnatorum eius quinquaginta tria milia quadringenti. Omnes qui numerati sunt in castris dan fuerunt centum quinquaginta septem milia sescenti et novissimi proficiscentur. Hic numerus filiorum israel per domos cognationum suarum et turmas divisi exercitus sescenta tria milia quingenti quinquaginta. Levitae autem non sunt numerati inter filios israel. Sic enim praecepit dominus moysi. Feceruntque filii israel iuxta omnia quae mandaverat dominus. Castra metati sunt per turmas suas et profecti per familias ac domos patrum suorum.

III

Hae sunt generationes aaron et moysi in die qua locutus est dominus ad moysen in monte synai. Et haec nomina filiorum aaron. Primogenitus eius nadab, deinde abiu et eleazar et ythamar. Haec nomina filiorum aaron sacerdotum qui uncti sunt et quorum repletae et consecratae sunt manus ut sacerdotio fungerentur. Mortui sunt nadab et abiu cum offerrent ignem alienum in conspectu domini in deserto synai absque liberis. Functique sunt sacerdotio eleazar et ythamar coram aaron patre suo. Locutus est dominus ad moysen dicens. Applica tribum levi et fac stare in conspectu aaron sacerdotis ut ministrent ei et excubent et observent quicquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonii ut custodiant vasa tabernaculi servientes in ministerio eius. Dabisque dono levitas aaron et filiis eius quibus traditi sunt a filiis israel. Aaron autem et filios eius constitues super cultum sacerdotii. Externus qui ad ministrandum accesserit morietur. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ego tuli levitas a filiis israel pro omni primogenito qui aperit vulvam in filiis israel. Eruntque levitae mei. Meum est enim omne primogenitum ex quo percussi primogenitos in terra aegypti. Sanctificavi mihi quicquid primum nascitur in israel ab homine usque ad pecus mei sunt. Ego dominus.

Locutus est dominus ad moysen in deserto synai dicens. Numera filios levi per domos patrum suorum et familias omnem masculum ab uno mense et supra. Numeravit moyses ut praeceperat dominus et inventi sunt filii levi per nomina sua gerson et caath et merari. Filii gerson lobni et semei. Filii caath amram et isaar hebron et oziel. Filii merari mooli et musi. De gerson fuere familiae duae lobnitica et semeitica quarum numeratus est populus sexus masculini ab uno mense et supra septem milia quingenti. Hi post tabernaculum

lum metabuntur ad occidentem sub principe Helisaph filio Lahel. Et habebunt excubias in tabernaculo federis. Ipsum tabernaculum et operimentum eius, tentorium quod trahitur ante fores tecti federis, et cortinas atrii, tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii tabernaculi, et quicquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi et omnia utensilia eius. Cognatio Caath habebit populos Amramitas et Isaar et Hebronitas et Ozielitas. Hee sunt familie Caathitarum recensite per nomina sua. Omnes generis masculini ab uno mense et supra viii milia dc. habebunt excubias sanctuarii et castra metabuntur ad meridianam plagam. Princepsque eorum erit Helisaphan filius Ozihel. Et custodient archam, mensamque et candelabrum, altaria et vasa sanctuarii in quibus ministratur, et velum cunctamque huiuscemodi supellectilem. Princeps autem principum levitarum Eleazar filius Aaron sacerdotis erit super excubitores custodie sanctuarii. At vero de Merari erunt populi Moolite et Musite recensiti per nomina sua omnes generis masculini ab uno mense et supra sex milia cc. Princeps eorum Suriel filius Abiahihel. In plaga septentrionali castra metabuntur. Erunt sub custodia eorum tabule tabernaculi et vectes et columpne ac bases earum et omnia que ad cultum huiuscemodi pertinent, columpneque atrii per circuitum cum basibus suis et paxilli cum funibus. Castra metabuntur ante tabernaculum federis id est ad orientalem plagam Moyses et Aaron cum filiis suis habentes custodiam sanctuarii in medio filiorum Israel. Quisquis alienus accesserit morietur. Omnes levite quos numeraverunt Moyses et Aaron iuxta preceptum domini per familias suas in genere masculino a mense uno et supra fuerunt xx ii milia. Et ait dominus ad Moysen: Numera primogenitos sexus masculini de filiis Israel a mense uno et supra et habebis summam eorum. Tollesque levitas michi pro omni primogenito filiorum Israel. Ego sum dominus. Et pecora eorum pro universis primogenitis pecorum filiorum Israel. Recensuit Moyses sicut preceperat dominus primogenitos filiorum Israel. Et fuerunt masculi per nomina sua a mense uno et supra xx ii milia cc lxx iii. Locutusque est dominus ad Moysen: Tolle levitas pro primogenitis filiorum Israel, et pecora levitarum pro pecoribus eorum. Eruntque levite mei. Ego sum dominus. In precio autem cc lxx trium qui excedunt numerum levitarum de primogenitis filiorum Israel accipies v siclos per singula capita ad mensuram sanctuarii. Siclus habet obolos xx. Dabisque pecuniam Aaron et filiis eius precium eorum qui supra sunt. Tulit igitur Moyses pecuniam eorum qui fuerant amplius et quos redemerant a levitis pro primogenitis filiorum Israel mille ccc lx v siclorum iuxta pondus sanctuarii et dedit eam Aaron et filiis eius iuxta verbum quod preceperat sibi dominus.

IIII

Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens: Tolle summam filiorum Caath de medio levitarum per domos et familias suas a xxx anno et supra usque ad l annum, omnium qui ingrediuntur ut stent et ministrent in tabernaculo federis. Hic est cultus filiorum Caath. Tabernaculum federis et sancta sanctorum ingredientur Aaron et filii eius quando movenda sunt castra, et deponent velum quod pendet ante fores, et involvent eo archam testimonii, et operient rursum velamine ianthinarum pellium, extendentque desuper pallium totum iacinctinum et inducent vectes. Mensam quoque propositionis involvent iacinctino pallio et ponent cum ea thuribula et mortariola, cyathos et crateras ad liba fundenda. Panes semper in ea erunt. Extendentque desuper pallium coccineum, quod rursum operient velamento iacinctinarum pellium, et inducent vectes. Sument et pallium iacinctinum, quo operient candelabrum cum lucernis et forcipibus suis et emunctoriis et cunctis vasis olei que ad concinnandas lucernas necessaria sunt. Et super omnia ponent operimentum iacinctinarum pellium, et inducent vectes. Nec non et altare aureum involvent iacinctino vestimento et extendent desuper operimentum iacinctinarum pellium, inducentque vectes. Omnia vasa quibus ministratur in sanctuario involvent iacinctino pallio et extendent desuper operimentum iacinctinarum pellium, inducentque vectes. Sed et altare mundabunt cinere, et involvent illud purpureo vestimento, ponentque cum eo omnia vasa quibus in ministerio eius utuntur, id est ignium receptacula, fuscinulas ac tridentes, uncinos et batilla. Cuncta vasa altaris operient simul velamine iacinctinarum pellium, et inducent vectes. Cumque involverint Aaron et filii eius sanctuarium et omnia vasa eius in commotione castrorum, tunc intrabunt filii Caath ut portent involuta, et non tangant vasa sanctuarii ne moriantur. Ista sunt onera filiorum Caath in tabernaculo federis super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis, ad cuius curam pertinet oleum ad concinnandas lucernas et compositionis incensum et sacrificium quod semper offertur et oleum unctionis et quicquid ad cultum tabernaculi pertinet omniumque vasorum que in sanctuario sunt. Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens: Nolite perdere populum Caath de medio levitarum, sed hoc facite eis ut vivant et non moriantur si tetigerint sancta sanctorum. Aaron et filii eius intrabunt, ipsique disponent onera singulorum et divident quid portare quis debeat. Alii nulla curiositate videant que sunt in sanctuario priusquam involvantur, alioquin morientur. Locutus est dominus ad Moysen dicens: Tolle summam etiam filiorum Gerson per domos ac familias et cognationes suas a xxx annis et supra usque ad annos l. Numera omnes qui ingrediuntur et ministrant in tabernaculo federis. Hoc est officium familie Gersonitarum ut portent cortinas tabernaculi et tectum federis

operimentum aliud et super omnia velamen ianthinum, tentoriumque quod pendet in introitu foederis tabernaculi, cortinas atrii et velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia quae ad altare pertinent funiculos et vasa ministerii, iubente Aaron et filiis eius portabunt filii Gerson, et sciant singuli cui debeant oneri mancipari. Hic est cultus familiae Gersonitarum in tabernaculo foederis, eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. Filios quoque Merari per familias et domos patrum suorum recensebis a triginta annis et supra usque ad annos quinquaginta, omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii sui et cultum foederis testimonii. Haec sunt onera eorum. Portabunt tabulas tabernaculi et vectes eius, columnas ac bases earum, columnas quoque atrii per circuitum cum basibus et paxillis et funibus suis. Omnia vasa et supellectilem ad numerum accipient, sicque portabunt. Hoc est officium familiae Meraritarum et ministerium in tabernaculo foederis, eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis. Recensuerunt igitur Moyses et Aaron et principes synagogae filios Caath per cognationes et domos patrum suorum, a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi foederis, et inventi sunt duo milia septingenti quinquaginta. Hic est numerus populi Caath qui intrat tabernaculum foederis. Hos numeravit Moyses et Aaron iuxta sermonem Domini per manum Moysi. Numerati sunt et filii Gerson per cognationes et domos patrum suorum a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo foederis, et inventi sunt duo milia sescenti triginta. Hic est populus Gersonitarum quos numeraverunt Moyses et Aaron iuxta verbum Domini. Numerati sunt et filii Merari per cognationes et domos patrum suorum a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi foederis, et inventi sunt tria milia ducenti. Hic est numerus filiorum Merari quos recensuerunt Moyses et Aaron iuxta imperium Domini per manum Moysi. Omnes qui recensiti sunt de Levitis, et quos fecit ad nomen Moyses et Aaron et principes Israel per cognationes et domos patrum suorum a triginta annis et supra usque ad annum quinquagesimum ingredientes ad ministerium tabernaculi et onera portanda, fuerunt simul octo milia quingenti octoginta. Iuxta verbum Domini recensuit eos Moyses unumquemque iuxta officium et onera sua, sicut praeceperat ei Dominus.

V. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Praecipe filiis Israel ut eiciant de castris omnem leprosum et qui semine fluit pollutusque est super mortuo. Tam masculum quam feminam eicite de castris, ne contaminent ea cum habitaverint vobiscum. Feceruntque ita filii Israel, et eiecerunt eos extra castra sicut locutus est Dominus Moysi. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad filios Israel: Vir sive mulier cum fecerint ex omnibus peccatis quae solent hominibus accidere, et per neglegentiam transgressi fuerint mandatum Domini atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum et reddent ipsum caput quintamque partem desuper ei in quem peccaverint. Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino, et erit sacerdotis, excepto ariete qui offertur pro expiatione ut sit placabilis hostia. Omnes quoque primitiae quas offerunt filii Israel ad sacerdotem pertinent, et quicquid in sanctuarium offertur a singulis et traditur manibus sacerdotis, ipsius erit. Locutus est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad filios Israel et dices ad eos: Vir cuius uxor erraverit maritumque contempnens dormierit cum alio viro, et hoc maritus deprehendere non quiverit, sed latet adulterium et testibus argui non potest quia non est inventa in stupro; si spiritus zelotypiae concitaverit virum contra uxorem suam quae vel polluta est vel falsa suspicione appetitur, adducet eam ad sacerdotem et offeret oblationem pro illa, decimam partem sati farinae hordeaceae. Non fundet super eam oleum nec imponet tus, quia sacrificium zelotypiae est et oblatio investigans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos et statuet coram Domino, assumetque aquam sanctam in vase fictili et pauxillum terrae de pavimento tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu Domini, discooperiet caput eius et ponet super manus illius sacrificium recordationis et oblationem zelotypiae; ipse autem tenebit aquas amarissimas in quibus cum execratione maledicta congessit. Adiurabitque eam et dicet: Si non dormivit vir alienus tecum, et si non polluta es deserto mariti thoro, non te nocebunt aquae istae amarissimae in quas maledicta congessi. Sin autem declinasti a viro tuo atque polluta es et concubuisti cum altero viro, his maledictionibus subiacebis: Det te Dominus in maledictionem exemplumque cunctorum in populo; putrescere faciat femur tuum et tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aquae maledictae in ventrem tuum, et utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier: Amen, amen. Scribetque sacerdos in libello ista maledicta et delebit ea aquis amarissimis in quas maledicta congessit, et dabit ei bibere. Quas cum exhauserit, tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotypiae, et elevabit illud coram Domino imponetque super altare, ita dumtaxat ut prius pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur et incendat super altare, et sic potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit, si polluta est et contempto viro adulterii rea, pertransibunt eam aquae maledictionis, et inflato ventre computrescet femur, eritque mulier in maledictionem et in exemplum omni populo. Quod si polluta non fuerit, erit innoxia et faciet liberos. Ista est lex zelotypiae. Si declinaverit mulier a viro suo et si polluta fuerit maritusque zelotypiae spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu Domini, et fecerit ei sacerdos iuxta omnia quae scripta sunt, maritus absque culpa erit et illa recipiet iniquitatem suam.

VI. Locutus est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad filios Israel et dices ad eos: Vir sive mulier cum fecerint votum ut sanctificentur et se voluerint Domino consecrare, a vino et omni quod inebriare potest abstinebunt. Acetum ex vino

et ex qualibet alia potione, et quicquid de vinea exprimitur non bibent. Uvas recentes siccasque non comedent cunctis diebus quibus ex voto domino consecrantur. Quicquid ex vinea esse potest ab uva passa usque ad acinum non comedent omni tempore separationis sue. Novacula non transibit super caput eius usque ad completum diem quo domino consecraretur. Sanctus erit crescente cesarie capitis eius. Omni tempore consecrationis sue super mortuum non ingredietur, nec super patris quidem et matris et fratris sororisque funere contaminabitur, quia consecratio dei sui super caput eius est. Omnes dies separationis sue sanctus erit domino. Sin autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis eius, quod radet ilico et in eadem die purgationis sue et rursum septimo. In octavo autem die offeret duas turtures vel duos pullos columbe sacerdoti in introitu federis testimonii. Facietque sacerdos unum pro peccato et alterum in holocaustum, et deprecabitur pro eo quia peccavit super mortuo. Sanctificabitque caput eius in die illo, et consecrabit domino dies separationis illius, offerens agnum anniculum pro peccato, ita tamen ut dies priores irriti fiant, quoniam polluta est sanctificatio eius. Ista est lex consecrationis. Cum dies quos ex voto decreverat complebuntur, adducet eum ad ostium tabernaculi federis, et offeret oblationem eius domino: agnum anniculum immaculatum in holocaustum, et ovem anniculam immaculatam pro peccato, et arietem immaculatum hostiam pacificam, canistrum quoque panum azimorum qui conspersi sunt oleo, et lagana absque fermento uncta oleo, ac libamina singulorum, que offeret sacerdos coram domino, et faciet tam pro peccato quam in holocaustum. Arietem vero immolabit hostiam pacificam domino, offerens simul canistrum azimorum et libamenta que ex more debentur. Tunc radetur nazareus ante ostium tabernaculi federis cesarie consecrationis sue. Tolletque capillos eius et ponet super ignem qui est suppositus sacrificio pacificorum, et armum coctum arietis, tortamque absque fermento unam de canistro, et laganum azimum unum, et tradet in manibus nazarei postquam rasum fuerit caput eius. Susceptaque rursum ab eo elevabit in conspectu domini, et sanctificata sacerdotis erunt sicut pectusculum quod separari iussum est et femur. Post hec potest bibere nazareus vinum. Ista est lex nazarei cum voverit oblationem suam domino tempore consecrationis sue, exceptis his que invenerit manus eius. Iuxta quod mente devoverat ita faciet ad perfectionem sanctificationis sue. Locutusque est dominus ad moysen dicens: Loquere aaron et filiis eius: Sic benedicetis filiis israel et dicetis eis: Benedicat tibi dominus et custodiat te. Ostendatque dominus faciem suam tibi et misereatur tui. Convertat dominus vultum suum ad te et det tibi pacem. Invocabuntque nomen meum super filios israel, et ego benedicam eis.

VII

Factum est autem in die qua complevit moyses tabernaculum et erexit illud, et unxit et sanctificavit cum omnibus vasis suis, altare similiter et vasa eius, obtulerunt principes israel et capita familiarum que erant per singulas tribus, prefecti eorum qui numerati fuerant, munera coram domino: sex plaustra tecta cum xii. bobus. Unum plaustrum obtulere duo duces, et unum bovem singuli, obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi. Ait autem dominus ad moysen: Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabernaculi, et trades ea levitis iuxta ordinem ministerii sui. Itaque cum suscepisset moyses plaustra et boves, tradidit eos levitis. Duo plaustra et iiii. boves dedit filiis gerson iuxta id quod habebant necessarium. IIII. alia plaustra et viii. boves dedit filiis merari secundum officia et cultum suum sub manu ythamar filii aaron sacerdotis. Filiis autem caath non dedit plaustra et boves, quia in sanctuario serviunt et onera propriis portant humeris. Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris die qua unctum est oblationem suam ante altare. Dixitque dominus ad moysen: Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. Primo die obtulit oblationem suam naason filius aminadab de tribu iuda. Fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo c. xxx. siclorum, phiala argentea habens lxx. siclos iuxta pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso. Bovem et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hircumque pro peccato, et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes v., hircos v., agnos anniculos v. Hec est oblatio naason filii aminadab. Secundo die obtulit nathanael filius suar dux de tribu ysachar acetabulum argenteum appendens c. xxx. siclos, phialam argenteam habentem lxx. siclos iuxta pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium, mortariolum aureum appendens x. siclos plenum incenso, bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hircumque pro peccato, et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes v., hircos v., agnos anniculos v. Hec fuit oblatio nathanael filii suar. Tertio die princeps filiorum zabulon heliab filius helon obtulit acetabulum argenteum appendens c. xxx. siclos, phialam argenteam habentem lxx. siclos ad pondus sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium, mortariolum aureum appendens x. siclos plenum incenso, bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum, hircumque pro peccato, et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes v., hircos v., agnos anniculos v. Hec fuit oblatio heliab filii helon. Die iiii. princeps filiorum ruben helisur filius sedeur obtulit acetabulum argenteum appendens c. xxx. siclos, phialam argenteam habentem lxx. siclos ad pondus sanctuarii, utrumque ple-

num simila conspersa oleo in sacrificium.
Mortariolum aureum appendens .x. siclos
plenum incenso. Bovem de armento et ari
etem et agnum anniculum in holocaustum
hircumque pro pecc. et in hostias pacificor.
boves duos arietes .v. hircos .v. agnos an
niculos .v. Hec fuit obl. helisur filii se
deur. Die .v. princeps filior. symeon sala
mihel filius surisaddai obtulit acetabulum
argenteum appendens .c. xxx. siclos. fia
lam argenteam habentem .lxx. siclos ad pon
dus sanctuarii utrumque plenum simila con
spersa oleo in sacrificium. Mortariolum
aureum appendens .x. siclos plenum ince
so. bovem de armento et arietem et agnum
anniculum in holocaustum. et hircum pro
pecc. et in sacrificio pacificor. boves duos.
arietes .v. hircos .v. agnos anniculos .v.
Hec fuit obl. salamiel filii surisaddai.
Die .vi. princeps filior. Gad heliasaph filius
duel obtulit acetabulum argenteum appen
dens .c. xxx. siclos. fialam argenteam habent.
.lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plen.
simila conspersa oleo in sacrificium. Mortari
olum aureum appendens .x. siclos plenum
incenso. bovem de armento et arietem et
agnum anniculum in holocaustum et hircum
pro pecc. et in hostias pacificor. boves du
os. arietes .v. hircos .v. agnos anniculos .v.
Hec fuit obl. heliasaph filii duel. Die .vii.
princeps filior. effraim helisama filius a
miud obtulit acetabulum argenteum appendens
.c. xxx. siclos. fialam argenteam habentem
.lxx. siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum
simila conspersa oleo in sacrificium. Morta
riolum aureum appendens .x. siclos plen.
incenso. bovem de armento et arietem et ag
num anniculum in holocaustum et hircum
pro pecc. et in hostias pacificas boves duos
arietes .v. hircos .v. agnos anniculos .v.
Hec fuit obl. helisama filii amiud. Die oc
tavo princeps filior. manasse gamaliel fi
lius phadassur obtulit acetabulum argente
um appendens .c. xxx. siclos. fialam argen
team habentem .lxx. siclos ad pondus sanctua
rii. utrumque plenum simila conspersa oleo in
sacrificium. Mortariolum aureum appen
dens .x. siclos plenum incenso. bovem de
armento et arietem et agnum anniculum in holo
caustum. hircumque pro pecc. et in hostias
pacificor. boves duos. arietes .v. hircos .v.
agnos anniculos .v. Hec fuit obl. gamali
el filii phadassur. Die .ix. princeps filior.
beniamin abidan filius gedeonis obtulit
acetabulum argenteum appendens .c. xxx. si
clos. fialam argenteam habentem .lxx. siclos
ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila con
spersa oleo in sacrificium. Mortariolum au
reum appendens .x. siclos plenum incenso.
bovem de armento et arietem et agnum an
niculum in holocaustum. hircumque pro pecc. et in
hostias pacificor. boves duos. arietes .v. hir
cos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit obl. a
bidan filii gedeonis. Die .x. princeps filior.
dan ahiezer filius amisaddai obtulit ace
tabulum argenteum appendens .c. xxx. siclos.
fialam argenteam habentem .lxx. siclos ad
pondus sanctuarii. utrumque plenum simila con
spersa oleo in sacrificium. Mortariolum aure
um appendens .x. siclos plenum incenso.
bovem de armento et arietem et agnum an
niculum in holocaustum. hircumque pro pecc.
et in hostias pacificor. boves duos. arietes
.v. hircos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit ob
l. ahiezer filii amisaddai. Die .xi. princeps
filior. aser phegiel. filius ochran
obtulit acetabulum argenteum appendens
.c. xxx. siclos. fialam argenteam habentem
.lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plen.
simila conspersa oleo in sacrificium. Morta
riolum aureum appendens .x. siclos plen.
incenso. bovem de armento et arietem
et agnum anniculum in holocaustum. hir
cumque pro pecc. et in hostias pacificorum
boves duos. arietes .v. hircos .v. agnos an
niculos .v. Hec fuit obl. phegiel. filii
ochran. Die .xii. princeps filiorum
neptalim ahira filius henan obtulit ace
tabulum argenteum appendens .c. xxx. siclos.
fialam argenteam habentem .lxx. siclos ad
pondus sanctuarii utrumque plenum simila consper
sa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum
appendens .x. siclos plenum incenso. bovem
de armento et arietem et agnum anniculum
in holocaustum. hircumque pro pecc. et in
hostias pacificor. boves duos. arietes .v.
hircos .v. agnos anniculos .v. Hec fuit ob
l. ahira filii henan. Hec in dedicatione
altaris oblata sunt a principibus israel in die
qua consecratum est. Acetabula argentea .xii.
fiale argentee .xii. Mortariola aurea .xii. i
ta ut .c. xxx. argenti siclos haberet unum a
cetabulum. et .lxx. siclos una fiala. i. in com
uasorum omnium ex argento sicli duo milia .ccc.
pondere sanctuarii. Mortariola aurea .xii. ple
na incenso denos siclos appendentia pon
dere sanctuarii. i. simul auri sicli .c. xx. boves
de armento in holocaustum .xii. arietes .xii.
agni anniculi .xii. et libamina eorum. hirci
.xii. pro pecc. hostie pacificor. boves .xxiiii.
arietes .lx. hirci .lx. agni anniculi .lx. Hec
oblata sunt in dedicatione altaris quando un
ctum est. Cumque ingrederetur moyses taber
naculum federis ut consuleret oraculum audie
bat vocem loquentis ad se de propiciato
rio quod erat super archam testimonii inter du
os cherubin unde et loquebatur ei. Locutusque

VIII

est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aaron
et dices ad eum. Cum posueris .vii. lucernas
candelabrum in australi parte erigatur.

Hoc quod precepit ut lucerne contra boream e regione respiciant ad mensam panum propositionis contra eam partem quam candelabrum respicit lucere debebunt. Fecitque aaron et imposuit lucernas super candelabrum ut preceperat dominus moysi. Hec autem erat factura candelabri: ex auro ductili tam medius stipes quam cuncta que ex utroque calamorum latere nascebantur. Iuxta exemplum quod dominus ostendit moysi ita operatus est candelabrum. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Tolle levitas de medio filiorum israel et purificabis eos iuxta hunc ritum. Aspergantur aqua lustrationis et radant omnes pilos carnis sue. Cumque laverint vestimenta sua et mundati fuerint tollant bovem de armentis et libamentum eius similam oleo conspersam. bovem autem de armento alterum accipies pro peccato et applicabis levitas coram tabernaculo federis convocata omni multitudine filiorum israel. Cumque levite fuerint coram domino ponent filii israel manus suas super eos. et offeret aaron levitas munus in conspectu domini a filiis israel ut serviant in ministerio eius. Levite quoque ponent manus suas super capita boum e quibus unum facies pro peccato et alterum in holocaustum domini ut depreceris pro eis. Statuesque levitas in conspectu aaron et filiorum eius et consecrabis oblatos domino. ac separabis de medio filiorum israel ut sint mei. et postea ingrediantur tabernaculum federis ut serviant mihi. Sicque purificabis et consecrabis eos in oblationem domini quoniam dono donati sunt mihi a filiis israel. pro primogenitis que aperiunt omnem vulvam in israel accepi eos. Mea sunt omnia primogenita filiorum israel tam ex hominibus quam ex iumentis. ex die quo percussi omne primogenitum in terra egypti sanctificavi eos mihi. et tuli levitas pro cunctis primogenitis filiorum israel. tradidique eos dono aaron et filiis eius de medio populi ut serviant mihi pro israel in tabernaculo federis et orent pro eis ne sit in populo plaga si ausi fuerint accedere ad sanctuarium. Feceruntque moyses et aaron et omnis multitudo filiorum israel super levitas que preceperat dominus moysi. purificatique sunt et laverunt vestimenta sua. elevavitque eos aaron in conspectu domini et oravit pro eis ut purificati ingrederentur ad officia sua in tabernaculum federis coram aaron et filiis eius. sicut preceperat dominus moysi de levitis ita factum est. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec est lex levitarum a xxv annis et supra ingredientur ut ministrent in tabernaculo federis. Cumque quinquagesimum etatis annum impleverint servire cessabunt. eruntque ministri fratrum suorum in tabernaculo federis ut custodiant que sibi fuerint commendata. opera autem ipsa non faciant. Sic dispones levitis in custodiis suis.

IX

Locutus est dominus ad moysen in deserto synai anno secundo postquam egressi sunt de terra egypti mense primo dicens. Faciant filii israel phase in tempore suo. xiiii die mensis huius ad vesperam iuxta omnes cerimonias et iustificationes eius. Precepitque moyses filiis israel ut facerent phase. Qui fecerunt tempore suo. xiiii die mensis ad vesperam in monte synai iuxta omnia que mandaverat dominus moysi. fecerunt filii israel. Ecce autem quidam inmundi super anima hominis qui non poterant facere pascha in die illo accedentes ad moysen et aaron dixerunt eis. Inmundi sumus super animam hominis. quare fraudamur ut non valeamus oblationem offerre domino in tempore suo inter filios israel. Quibus respondit moyses. State ut consulam quid precipiat dominus de vobis. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis israel. Homo qui fuerit inmundus super anima: sive in via procul in gente vestra faciat phase domino mense secundo. xiiii die mensis ad vesperam cum azimis et lactucis agrestibus comedent illud. Non relinquent ex eo quippiam usque mane. et os eius non confringent. omnem ritum phase observabunt. Si quis autem mundus est et in itinere non fuit et tamen non fecit phase: exterminabitur anima illa de populis suis. quia sacrificium non obtulit domino in tempore suo. peccatum suum ipse portabit. Peregrinus quoque et advena si fuerint apud vos facient phase domino iuxta cerimonias et iustificationes eius. Preceptum idem erit apud vos tam advene quam indigene. Igitur die qua erectum est tabernaculum operuit illud nubes. A vespere autem super tabernaculum erat quasi species ignis usque mane. Sic fiebat iugiter. per diem operiebat illud nubes et per noctem quasi species ignis. Cumque ablata fuisset nubes que tabernaculum protegebat tunc proficiscebantur filii israel. et in loco ubi stetisset nubes ibi castra metabantur. Ad imperium domini proficiscebantur. et ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum manebant in eodem loco. et si evenisset ut multo tempore maneret super illud erant filii israel in excubiis domini et non proficiscebantur quotquot diebus fuisset nubes super tabernaculum. Ad imperium domini erigebant tentoria et ad imperium illius deponebant. Si fuisset nubes a vespere usque ad mane. et statim diluculo tabernaculum reliquisset proficiscebantur. et si post diem et noctem recessisset dissipabant tentoria. Si vero biduo aut uno mense vel longiori tempore fuisset super tabernaculum manebant filii israel in eodem loco et non proficiscebantur. Statim autem ut recessisset movebant castra. per verbum domini figebant tentoria. et per verbum eius proficiscebantur. eruntque in excubiis domini iuxta imperium eius per manum moysi.

X

Locutus est dominus ad moysen dicens. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles quibus convocare possis multitudinem quando movenda sunt castra. Cumque increpueris tubis congregabitur ad te

omnis turba ad ostium tabernaculi federis. Si se-
mel clangueris venient ad te principes et ca-
pita multitudinis israel. Si autem prolixior atque con-
cisus clangor increpuerit movebunt castra
primi qui sunt ad orientalem plagam. In se-
cundo autem sonitu et pari ululatu tube leva-
bunt tentoria qui habitant ad meridiem et iuxta
hunc modum reliqui facient ululantibus tubis
in profectionem. Quando autem congregandus est populus
simplex tubarum clangor erit et non concise
ululabunt. Filii autem aaron sacerdotis clangent
tubis. Eritque hoc legitimum sempiternum in
generationibus vestris. Si exieritis ad bellum de
terra vestra contra hostes qui dimicant adversum
vos clangetis ululantibus tubis et erit recor-
datio vestri coram domino deo vestro ut eruamini
de manibus inimicorum vestrorum. Si quando habebitis e-
pulum et dies festos et kalendas canetis tubis
super holocaustis et pacificis victimis ut sint
vobis in recordationem dei vestri. Ego dominus deus vester.
Anno secundo mense secundo .xx. die mensis elevata est
nubes de tabernaculo federis. Profectique sunt
filii israel per turmas suas de deserto synai et
recubuit nubes in solitudine pharan. Mo-
veruntque primi castra iuxta imperium domini
in manu moysi filii iuda per turmas suas.
quorum princeps erat naason filius aminadab.
In tribu filiorum ysachar princeps erat natha-
nael filius suar. In tribu zabulon erat prin-
ceps heliab filius helon. Depositumque est ta-
bernaculum quod portantes egressi sunt filii gerson
et merari. Profectique sunt et filii ruben per tur-
mas et ordinem suum quorum princeps erat he-
lisur filius sedeur. In tribu autem filiorum syme-
on princeps fuit salamiel filius surisadai.
Porro in tribu gad erat princeps heliasaph
filius duel. Profectique sunt et caathite porta-
tes sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur
donec venirent ad erectionis locum. Moverunt et
castra filii effraim per turmas suas. In quorum
exercitu princeps erat helisama filius amiud.
In tribu autem filiorum manasse princeps fuit ga-
maliel filius phadassur. Et in tribu beniamin
erat dux abidan filius gedeonis. Novissimi ca-
strorum omnium profecti sunt filii dan per turmas su-
as. In quorum tribu princeps erat aiezer filius
amissaddai. In tribu autem filiorum aser erat
princeps phegiel filius ocran. Et in tribu filiorum
neptalim princeps fuit ahira filius henan.
Hec sunt castra et profectiones filiorum israel per tur-
mas suas quando egrediebantur. Dixitque mo-
yses heliab filio raguel madianiti cognato
suo: Proficiscimur ad locum quem dominus daturus
est nobis. Veni nobiscum ut benefaciamus tibi
quia dominus bona promisit israeli. Cui ille respondit:
Non vadam sed revertar in terram meam in qua
natus sum. Et ille: Noli inquit nos relinquere.
Tu enim nosti in quibus locis per desertum castra
ponere debeamus. Et eris ductor noster. Cumque
nobiscum veneris quicquid optimum fuerit ex opi-
bus quas nobis daturus est dominus dabimus tibi.
Profecti sunt ergo de monte domini via trium
dierum. Archaque federis domini precedebat eos per tres
dies providens castrorum locum. Nubes quoque domini super
eos erat per diem cum incederent. Cumque elevaretur archa
dicebat moyses: Surge domine et dissipentur
inimici tui et fugiant qui oderunt te a fa-
cie tua. Cum autem deponeretur aiebat: Revertere
domine ad multitudinem exercitus israel.

XI

Interea ortum est murmur populi quasi dolentium pro labo-
re contra dominum. Quod cum audisset iratus est. Et accensus
in eos ignis domini devoravit extremam castro-
rum partem. Cumque clamasset populus ad moysen, o-
ravit moyses dominum et absorptus est ignis. Vo-
cavitque nomen loci illius incensio eo quod suc-
census fuisset contra eos ignis domini. Vulgus quip-
pe promiscuum quod ascenderat cum eis flagravit
desiderio carnium: sedens et flens iunctis sibi pa-
riter filiis israel et ait: Quis dabit nobis ad vescen-
dum carnes? Recordamur piscium quos come-
debamus in egypto gratis. In mentem nobis ve-
niunt cucumeres et pepones porrique et cepe
et allia. Anima nostra arida est; nichil aliud respici-
unt oculi nostri nisi man. Erat autem man quasi se-
men coriandri. coloris bdellii. Circuibatque
populus et colligens illud frangebat mola sive
terebat in mortario coquens in olla et faciens
ex eo tortulas saporis quasi panis oleati. Cum-
que descenderet nocte super castra ros descendebat
pariter et man. Audivit ergo moyses flentem
populum per familias singulos per ostia tentorii
sui. Iratusque est furor domini valde. Sed et moysi in-
tolerabilis res visa est. Et ait ad dominum: Cur af-
flixisti servum tuum? Quare non invenio gratiam co-
ram te? Et cur imposuisti pondus universi populi
huius super me? Numquid ego concepi omnem
hanc multitudinem vel genui eam ut dicas
michi: Porta eos in sinu tuo sicut portare solet nu-
trix infantulum et defer in terram pro qua iu-
rasti patribus eorum? Unde michi carnes ut dem tante
multitudini? Flent coram me dicentes:
Da nobis carnes ut comedamus. Non possum
solus sustinere omnem hunc populum quia gravis
michi est. Sin aliter tibi videtur obsecro ut inter-
ficias me et inveniam gratiam in oculis tuis
ne tantis afficiar malis.

XII

Et dixit dominus ad
moysen: Congrega michi .lxx. viros de senioribus
israel quos tu nosti quod senes populi sint ac ma-
gistri. Et duces eos ad ostium tabernaculi federis
faciesque ibi stare tecum ut descendam et loquar
tibi et auferam de spiritu tuo tradamque eis ut su-
stentent tecum onus populi et non tu solus graveris.
Populo quoque dices: Sanctificamini cras comedetis car-
nes. Ego enim audivi vos dicere: Quis dabit no-
bis escas carnium? Bene nobis erat in egypto. Ut
det dominus nobis carnes et comedatis non u-
no die nec duobus vel .v. aut .x. nec .xx. quidem
sed usque ad mensem dierum, donec exeat per

nares uestras et uertatur in nauseam. eo quod re
pulistis dominum qui in medio uestri est et fleuistis
coram eo dicentes. Quare egressi sumus de egyp
to? Et ait moyses ad dominum. Sexcenta milia
peditum huius populi sunt et tu dicis dabo eis
esum carnium mense integro? Numquid ouium
et boum multitudo cedetur ut possit suffi
cere ad cibum. uel omnes pisces maris in unum
congregabuntur ut satient eos? Cui respondit dominus.
Numquid manus domini inualida est? Iam nunc uide
bis utrum sermo meus opere compleatur. Ve
nit igitur moyses et narrauit populo uerba domini
congregatis. lxx. uiris de senioribus israel quos sta
re fecit circa tabernaculum. Descenditque dominus per
nubem et locutus est ad eum: auferens de spiritu
qui erat in moyse et dans. lxx. uiris. Cumque
requieuisset in eis spiritus prophetauerunt nec ultra ces
sauerunt. Remanserant autem in castris duo uiri
quorum unus uocabatur heldad et alter medad
super quos requieuit spiritus. Nam et ipsi descripti
fuerant. et non exierant ad tabernaculum. Cumque
prophetarent in castris cucurrit puer et nuncia
uit moysi dicens. heldad et medad prophetant
in castris. Statim iosue filius nun minister
moysi et electus e pluribus ait. Domine mi moyses
prohibe eos. At ille. Quid inquit emularis
pro me? Quis tribuat ut omnis populus prophetet
et det eis dominus spiritum suum? Reuersusque est mo
yses et maiores natu israel in castra. Uentus autem
egrediens a domino arreptas trans mare co
turnices detulit et dimisit in castra. itinere
quantum uno die confici potest ex omni parte ca
strorum per circuitum. uolabantque in aere duobus
cubitis super terram altitudine. Surgens igitur populus
toto die illo et nocte et die altero congregauit
coturnicum multitudinem. qui parum. x.
choros. et siccauerunt eas per gyrum castrorum.
Adhuc carnes erant in dentibus eorum nec defe
cerat huiuscemodi cibus et ecce furor domini concita
tus in populum percussit eum plaga magna ni
mis. uocatusque est ille locus sepulcra concupis
centie. Ibi enim sepelierunt populum qui deside
rauerat carnes. egressi autem de sepulcris con
cupiscentie uenerunt in aseroth et manserunt
ibi. Locutaque est maria et aaron contra moysen

XII

propter uxorem eius ethiopissam et dixerunt: Num
per solum moysen locutus est dominus. nonne et nobis
similiter est locutus? Quod cum audisset dominus (erat enim
ualde. Erat enim moyses uir mitissimus super
omnes homines qui morabantur in terra) Statim
locutus est ad eum et ad aaron et mariam. Egre
dimini uos tantum tres. ad tabernaculum federis. Cum
que fuissent ingressi descendit dominus in colump
na nubis. et stetit in introitu tabernaculi uocans
aaron et mariam. Qui cum issent dixit ad eos. Audi
te sermones meos. Si quis fuerit inter uos pro
pheta domini in uisione apparebo ei. uel per somp
nium loquar ad illum. At non talis seruus
meus moyses qui in omni domo mea fidelissimus est.
Ore enim ad os loquor ei. et palam non per enigmata
et figuras dominum uidet. Quare ergo non timuistis
detrahere seruo meo moysi? Iratusque contra eos a
biit. Nubes quoque recessit que erat super tabernaculum
et ecce maria apparuit candens lepra quasi nix.
Cumque respexisset eam aaron et uidisset eam perfusam
lepra: ait ad moysen. Obsecro domine mi ne im
ponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus. ne
fiat hec quasi mortua. et ut abortiuum quod proicitur
de uulua matris sue. ecce iam medium carnis
eius deuoratum est a lepra. Clamauitque moyses
ad dominum dicens. Deus obsecro sana eam. Cui
respondit dominus. Si pater eius spuisset in faciem illius
nonne debuerat saltem. vii. dierum rubore
suffundi? Separetur. vii. diebus extra castra
et postea reuocabitur. Exclusa est itaque ma
ria extra castra. vii. diebus et populus non est motus
de loco illo donec reuocata est maria. Pro

XIII

fectusque est populus de aseroth fixit tentoriis
in deserto pharan. Ibi locutus est dominus ad mo
ysen dicens. Mitte uiros qui considerent terram
chanaan quam daturus sum filiis israel.
singulos de singulis tribubus ex principibus.
Fecit moyses quod dominus imperauerat de deserto
pharan mittens principes uiros quorum ista sunt
nomina. De tribu ruben semmua filium zecur.
De tribu symeon saphat filium huri. De tribu
iuda caleph filium iephone. De tribu ysachar
ygal filium ioseph. De tribu effraim iosue
filium nun. De tribu beniamin phalti fili
um raphu. De tribu zabulon filium sodi.
De tribu ioseph sceptri manasse gaddi fili
um susi. De tribu dan ammiel filium gemal
li. De tribu aser sthur filium michael. De tri
bu neptalim nabdi filium napsi. De tribu gad
guel filium machi. Hec sunt nomina uirorum quos
misit moyses ad considerandam terram chanaan.
uocauitque osee filium nun iosue. Misit ergo
eos moyses ad considerandam terram chanaan.
et dixit ad eos. Ascendite per meridianam plagam.
Cumque ueneritis ad montes considerate terram
qualis sit. et populum qui habitator est eius utrum
fortis sit an infirmus. pauci numero an plures.
ipsa terra bona an mala. urbes quales muna
te an absque muris. humus pinguis an steril
lis. nemorosa an absque arboribus. Confortamini
et afferte nobis de fructibus terre. Erat autem tempus quan
do precoque uue iam uesci possunt. Cumque ascendissent ex
plorauerunt terram a deserto syn usque roob in
trantibus emath. Ascenderuntque ad meridiem
et uenerunt in hebron ubi erant achiman et
sisai et tholmai filii enach. Nam hebron. vii.
annis ante thanim urbem egypti condita est.
Pergentesque usque ad torrentem botri absci
derunt palmitem cum uua sua quem porta
uerunt in uecte duo uiri. De malis quoque grana
tis et de ficis loci illius tulerunt. qui appellatus est
nehelescol. id est torrens botri. eo quod botrum
inde portassent filii israel. Reuersique exploratores

terre post .xl. dies omni regione circuita venerunt ad moysen et aaron et ad omnem cetum filiorum israel in desertum pharan quod est in cades. locutique eis et omni multitudini ostenderunt fructus terre. et narraverunt dicentes. Venimus in terram ad quam misisti nos. que revera fluit lacte et melle. ut ex his fructibus cognosci potest. sed cultores fortissimos habet. et urbes grandes atque muratas. stirpem enach vidimus ibi. amalech habitat in meridie. etheus et iebuseus et amorreus in montanis. chananeus vero moratur iuxta mare. et circa fluenta iordanis. Inter hec caleph compescens murmur populi qui oriebatur contra moysen ait. Ascendamus et possideamus terram quoniam poterimus obtinere eam. Alii vero qui fuerant cum eo dicebant. Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere quia fortior nobis est. detraxeruntque terre quam inspexerant apud filios israel dicentes. terra quam lustravimus devorat habitatores suos. populus quem aspeximus procere stature est. Ibi vidimus monstra quedam filiorum enach de genere giganteo quibus comparati quasi locuste videbamur.

XIIII

Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa. et murmurati sunt contra moysen et aaron cuncti filii israel dicentes. Utinam mortui essemus in egipto et non in hac vasta solitudine. utinam pereamus et non inducat nos dominus in terram istam ne cadamus gladio. et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. nonne melius est reverti in egiptum? Dixeruntque alter ad alterum. Constituamus nobis ducem et revertamur in egiptum. Quo audito moyses et aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum israel. At vero iosue filius nun et caleph filius iephone qui et ipsi lustraverant terram sciderunt vestimenta sua. et ad omnem multitudinem filiorum israel locuti sunt. Terra quam circuivimus valde bona est. si propitius fuerit dominus inducet nos in eam. et tradet humum lacte et melle manantem. Nolite rebelles esse contra dominum. neque timeatis populum terre huius quia sicut panem ita possumus eos devorare. Recessit ab illis omne presidium. dominus nobiscum est. nolite metuere. Cumque clamaret omnis multitudo et lapidibus vellet eos opprimere. apparuit gloria domini super tectum federis cunctis videntibus filiis israel. Et ait dominus ad moysen. Usquequo detrahet mihi populus iste. quousque non credent mihi in omnibus signis que feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia atque consumam. te autem faciam principem super gentem magnam et fortiorem quam hec est. Et ait moyses ad dominum. Ut audiant egiptii de quorum medio eduxisti populum istum et habitatores terre huius qui audierunt quod tu domine in populo isto sis. et facie videaris ad faciem et nubes tua protegat illos. et in columpna nubis per diem precedas eos per diem. et in columpna ignis per noctem. quod occideris tantam multitudinem quasi unum hominem et dicant. Non poterat introducere populum in terram pro qua iuraverat. ideo occidit eos in solitudine. Magnificetur ergo fortitudo domini sicut iurasti dicens. Dominus patiens et multe misericordie auferens iniquitatem et scelera. nullumque innoxium derelinquens. Qui visitas iniquitatem patrum in filios in tertiam et quartam generationem. Dimitte ergo peccatum obsecro populi tui huius secundum magnitudinem misericordie tue. sicut propitius fuisti egredientibus de egipto usque ad locum istum.

Dixitque dominus. Dimisi eis iuxta verbum tuum. vivo ego et implebitur gloria domini universa terra. Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam et signa mea que feci in egipto et in solitudine et temptaverunt me iam per .x. vices nec obedierunt voci mee. non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum. nec quisquam ex illis qui detraxerit michi intuebitur eam. Servum meum caleph qui plenus alio spiritu secutus est me inducam in terram hanc quam circuivit et semen eius possidebit eam. quoniam amalechites et chananeus habitant in vallibus. Cras movete castra et revertimini in solitudinem per viam maris rubri.

Locutusque est dominus ad moysen et aaron dicens. Usquequo multitudo hec pessima murmurat contra me. querelas filiorum israel audivi. Dic ergo eis. vivo ego dicit dominus sicut locuti estis audiente me. sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. omnes qui numerati estis a .xx. annis et supra. et murmurastis contra me non intrabitis terram super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem preter caleph filium iephone. et iosue filium nun. Parvulos autem vestros de quibus dixistis quod predae hostibus forent introducam ut videant terram que vobis displicuit. vestra cadavera iacebunt in solitudine. filii vestri vagi erunt in deserto annis .xl. et portabunt fornicationem vestram donec consumantur cadavera patrum in deserto iuxta numerum .xl. dierum quibus considerastis terram. annus pro die imputabitur. et .xl. annis recipietis iniquitates vestras et scietis ultionem meam. quoniam sicut locutus sum ita faciam omni multitudini huic pessime que consurrexit adversum me. in solitudine hac deficiet et morietur. Igitur omnes viri quos miserat moyses ad contemplandam terram. et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem detrahentes terre quod esset mala mortui sunt atque percussi in conspectu domini. Iosue autem filius nun et caleph filius iephone vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram. Locutusque est moyses universa verba hec ad omnes filios israel. et luxit populus nimis. Et ecce primo mane surgentes ascenderunt verticem montis atque dixerunt. Parati sumus ascendere ad locum de quo dominus locutus est. quia peccavimus. Quibus moyses. Cur inquit transgredimini verbum domini quod vobis non cedet in prosperum. Nolite ascendere. non

enim est dominus vobiscum: ne corruatis coram inimicis
vestris. Amalechites et Chananeus ante vos sunt,
quorum gladio corruetis, eo quod nolueritis acqui-
escere domino: nec erit dominus vobiscum. At illi contene-
brati ascenderunt in verticem montis. Archa autem
testamenti domini et Moyses non recesserunt de ca-
stris. Descenditque Amalechites et Chananeus
qui habitabant in monte: et percutiens eos atque
concidens persecutus est eos usque Horma.

XV

Locu-
tusque est dominus ad Moysen dicens: Loquere ad fi-
lios Israel, et dices ad eos: Cum ingressi fueritis
terram habitationis vestre quam ego dabo vobis,
et feceritis oblationem domino in holocaustum, aut
victimam pacificam, vota solventes, vel
sponte offerentes munera, aut in sollempni-
tatibus vestris adolentes odorem suavitatis
domino, de bobus sive de ovibus: offeret quicumque im-
molaverit victimam, sacrificium simile
decimam partem ephi conspersam oleo, quod mensu-
ram habebit quartam partem hin: et vinum
ad liba fundenda eiusdem mensure dabit in
holocaustum sive in victimam. Per agnos sin-
gulos et arietes erit sacrificium simile du-
arum decimarum, que conspersa sit oleo tertie partis
hin: et vinum ad libamentum tertie partis eiusdem
mensure offeret in odorem suavitatis domino.
Quando vero de bobus feceris holocaustum aut hosti-
am, ut impleas votum, vel pacificas victimas,
dabis per singulos boves similae tres decimas
conspersae oleo, quod habeat medium mensure hin:
et vinum ad liba fundenda eiusdem mensure in
oblationem suavissimi odoris domino. Sic facietis
per singulos boves et arietes et agnos et hedos. Tam
indigene quam peregrini eodem ritu offerent sacri-
ficia. Unum preceptum erit atque iudicium
tam vobis quam advenis terre.

Locutus est dominus
ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel, et dices ad
eos: Cum veneritis in terram quam dabo vobis,
et comederitis de panibus regionis illius, separa-
bitis primitias domino de cibis vestris. Sicut de
areis primitias separabitis, ita et de pulmentis
dabitis primitiva domino. Quod si per ignorantiam
preterieritis quicquam horum que locutus est dominus ad
Moysen, et mandavit per eum ad vos, a die
qua cepit iubere et ultra, oblitaque fuerit facere
multitudo, vitulum offeret de armento ho-
locaustum in odorem suavissimum domino,
et sacrificium eius ac liba ut cerimonie
eius postulant, hircumque pro peccato: et ro-
gabit sacerdos pro omni multitudine fi-
liorum Israel, et dimittetur eis: quoniam non sponte
peccaverunt. Nichilominus offerentes incen-
sum domino pro se et pro peccato atque errore
suo: et dimittetur universe plebi filiorum Israel,
et advenis qui peregrinantur inter vos: quoniam cul-
pa est omnis populi per ignorantiam. Quod si anima
una nesciens peccaverit, offeret capram
anniculam pro peccato suo: et deprecabitur pro
ea sacerdos, quod inscia peccaverit coram domino:
impetrabitque ei veniam, et dimittetur illi.
Tam indigenis quam advenis una lex erit omni-
um qui peccaverint ignorantes. Anima vero que per super-
biam aliquid commiserit, sive civis sit ille sive
peregrinus, quoniam adversus dominum rebellis fuit,
peribit de populo suo: verbum enim domini contempsit,
et preceptum illius irritum fecit: idcirco delebitur,
et portabit iniquitatem suam.

Factum est autem cum
essent filii Israel in solitudine, et invenissent ho-
minem colligentem ligna in die sabbati,
obtulerunt eum Moysi et Aaron et universe
multitudini. Qui recluserunt eum in carcerem,
nescientes quid super eo facere deberent.

Dixitque
dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste:
obruat eum lapidibus omnis turba extra castra.
Cumque eduxissent eum foras, obruerunt lapidi-
bus, et mortuus est, sicut preceperat dominus.

Dixit quoque
dominus ad Moysen: Loquere filiis Israel, et dices ad eos,
ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum po-
nentes in eis vittas iacinctinas: quas cum viderint,
recordentur omnium mandatorum domini, nec sequantur
cogitationes suas et oculos per res varias forni-
cantes, sed magis memores preceptorum domini faciant
ea, sintque sancti deo suo. Ego dominus deus vester qui eduxi
vos de terra Egypti, ut essem deus vester.

XVI

Ecce autem
Chore filius Ysaar, filii Caath, filii Levi, et Dathan
atque Abyron filii Heliab, Hon quoque filius Pheleth
de filiis Ruben, surrexerunt contra Moysen, aliique
filiorum Israel ducenti quinquaginta viri proceres synagoge, et qui
tempore concilii per nomina vocabantur. Cumque ste-
tissent adversum Moysen et Aaron, dixerunt:
Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est,
et in ipsis est dominus. Cur elevamini super populum domini?
Quod cum audisset Moyses, cecidit pronus in faciem:
locutusque est ad Chore et ad omnem multitudinem:
Mane inquit notum faciet dominus qui ad se
pertineant, et sanctos applicabit sibi: et quos elegerit,
appropinquabunt ei. Hoc igitur facite: Tollat unus-
quisque thuribula sua, tu Chore et omne concilium
tuum, et hausto cras igne ponite desuper thi-
miama coram domino: et quemcumque elegerit, ipse erit
sanctus. Multum erigimini filii Levi. Dixitque
rursum ad Chore: Audite filii Levi. Num parum
vobis est, quod separavit vos deus Israel ab omni populo,
et iunxit sibi, ut serviretis ei in cultu tabernaculi,
et staretis coram frequentia populi, et ministra-
retis ei? Idcirco ad se fecit accedere te et omnes
fratres tuos filios Levi, ut vobis etiam sacerdotium
vendicetis, et omnis globus tuus stet contra dominum.
Quid est enim Aaron, ut murmuretis contra eum?
Misit ergo Moyses ut vocaret Dathan et Aby-
ron filios Heliab. Qui responderunt: Non venimus.
Numquid parum est tibi quod eduxisti nos de terra
que lacte et melle manabat, ut occideres nos in
deserto, nisi et dominatus fueris nostri? Revera
induxisti nos in terram que fluit rivis lactis
et mellis, et dedisti nobis possessiones agrorum et
vinearum: an et oculos nostros vis eruere? Non ve-
nimus. Iratusque Moyses valde, ait ad dominum:
Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis quod ne asel-
lum quidem umquam acceperim ab eis, nec afflixe-

enim quippiam eorum. Dixitque ad Core: Tu et omnis congregatio tua state seorsum coram Domino, et Aaron die crastino separatim. Tollite singuli thuribula vestra, et ponite super ea incensum, offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula: Aaron quoque teneat thuribulum suum. Quod cum fecissent, stantibus Moyse et Aaron, et coacervassent adversum eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi, apparuit cunctis gloria Domini. Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, et ait: Separamini de medio congregationis huius, ut eos repente disperdam. Qui ceciderunt proni in faciem atque dixerunt: Fortissime Deus spirituum universae carnis, num uno peccante contra omnes ira tua desaeviet? Et ait Dominus ad Moysen: Praecipe universo populo ut separetur a tabernaculis Core et Dathan et Abiron. Surrexitque Moyses, et abiit ad Dathan et Abiron: et sequentibus eum senioribus Israel, dixit ad turbam: Recedite a tabernaculis hominum impiorum, et nolite tangere quae ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum, Dathan et Abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus et liberis omnique frequentia. Et ait Moyses: In hoc scietis quod Dominus miserit me ut facerem universa quae cernitis, et non ex proprio ea corde protulerim. Si consueta hominum morte interierint, et visitaverit eos plaga qua et ceteri visitari solent, non misit me Dominus. Sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os suum deglutiat eos et omnia quae ad eos pertinent, descenderintque viventes in infernum, scietis quod blasphemaverint Dominum. Confestim igitur ut cessavit loqui, dirupta est terra sub pedibus eorum: et aperiens os suum, devoravit illos cum tabernaculis suis et universa substantia eorum. Descenderuntque vivi in infernum operti humo, et perierunt de medio multitudinis. At vero omnis Israel qui stabat per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium, dicens: Ne forte et nos terra deglutiat. Sed et ignis egressus a Domino interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum.

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Praecipe Eleazaro filio Aaron sacerdoti ut tollat thuribula quae iacent in incendio, et ignem huc illucque dispergat: quoniam sanctificata sunt in mortibus peccatorum: producatque ea in laminas, et affigat altari, eo quod oblatum sit in eis incensum Domino, et sanctificata sint, ut cernant ea pro signo et monumento filii Israel. Tulit ergo Eleazar sacerdos thuribula aenea, in quibus obtulerant hi quos incendium devoravit, et produxit ea in laminas, affigens altari: ut haberent postea filii Israel quibus commonerentur, ne quis accedat alienigena, et qui non est de semine Aaron ad offerendum incensum Domino, ne patiatur sicut passus est Core, et omnis congregatio eius, loquente Domino ad Moysen. Murmuravit autem omnis multitudo filiorum Israel sequenti die contra Moysen et Aaron, dicens: Vos interfecistis populum Domini. Cumque oriretur seditio, et tumultus incresceret, Moyses et Aaron fugerunt ad tabernaculum foederis. Quod postquam ingressi sunt, operuit nubes, et apparuit gloria Domini. Dixitque Dominus ad Moysen: Recedite de medio huius multitudinis, etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra, dixit Moyses ad Aaron: Tolle thuribulum, et hausto igne de altari, mitte incensum desuper, pergens cito ad populum ut roges pro eis: iam enim egressa est ira a Domino, et plaga desaevit. Quod cum fecisset Aaron, et cucurrisset ad mediam multitudinem, quam iam vastabat incendium, obtulit thymiama: et stans inter mortuos ac viventes pro populo deprecatus est, et plaga cessavit. Fuerunt autem qui percussi sunt, xiiii milia hominum, et dcc, absque his qui perierant in seditione Core. Reversusque est Aaron ad Moysen ad ostium tabernaculi foederis postquam quievit interitus.

XVII

Et locutus est Dominus ad Moysen dicens: Loquere ad filios Israel, et accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas a cunctis principibus tribuum, virgas xii, et uniuscuiusque nomen superscribes virgae suae. Nomen autem Aaron erit in tribu Levi, et una virga cunctas eorum familias continebit: ponesque eas in tabernaculo foederis coram testimonio, ubi loquar ad te. Quem ex his elegero, germinabit virga eius: et cohibebo a me querimonias filiorum Israel, quibus contra vos murmurant. Locutusque est Moyses ad filios Israel: et dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus: fueruntque virgae xii absque virga Aaron. Quas cum posuisset Moyses coram Domino in tabernaculo testimonii, sequenti die regressus invenit germinasse virgam Aaron in domo Levi: et turgentibus gemmis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amygdalas deformati sunt. Protulit ergo Moyses omnes virgas de conspectu Domini ad cunctos filios Israel: videruntque, et receperunt singuli virgas suas. Dixitque Dominus ad Moysen: Refer virgam Aaron in tabernaculum testimonii, ut servetur ibi in signum rebellium filiorum Israel, et quiescant querelae eorum a me ne moriantur. Fecitque Moyses sicut praeceperat Dominus. Dixerunt autem filii Israel ad Moysen: Ecce consumpti sumus, omnes perivimus. Quicumque accedit ad tabernaculum Domini, moritur. Num usque ad internecionem cuncti delendi sumus?

XVIII

Dixitque Dominus ad Aaron: Tu et filii tui, et domus patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarii: et tu et filii tui simul sustinebitis peccata sacerdotii vestri. Sed et fratres tuos de tribu Levi, et sceptrum patris tui sume tecum, praestoque sint, et ministrent tibi: tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. Excubabuntque Levitae ad praecepta tua, et ad cuncta opera tabernaculi: ita dumtaxat ut ad vasa sanctuarii et altare non accedant, ne et illi moriantur, et vos pereatis simul. Sint autem tecum, et excubent in custodiis tabernaculi, et in omnibus caeremoniis eius. Alienigena non miscebitur vobis. Excubate in custodia sanctuarii,

et in ministerio altaris, ne oriatur indignatio super filios Israel. Ego dedi vobis fratres vestros levitas de medio filiorum Israel et tradidi donum Domino, ut serviant in ministeriis tabernaculi eius. Tu autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum, et omnia que ad cultum altaris pertinent et intra velum sunt per sacerdotes administrabuntur. Si quis externus accesserit occidetur. Locutusque est Dominus ad Aaron: Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia que sanctificantur a filiis Israel tibi tradidi et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna. Hec ergo accipies de his que sanctificantur et oblata sunt Domino. Omnis oblatio et sacrificium et quicquid pro peccato atque delicto redditur mihi et cedit in sancta sanctorum, tuum erit et filiorum tuorum. In sanctuario comedes illud; mares tantum ex eo comedent, quia consecratum est tibi. Primitias autem quas voverint et obtulerint filii Israel, tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui mundus est in domo tua vescetur eis. Omnem medullam olei et vini ac frumenti quicquid offerunt primitiarum Domino tibi dedi. Universa primitiarum frugum quas gignit humus et Domino deportantur cedent in usus tuos. Qui mundus est in domo tua vescetur eis. Omne quod ex voto reddiderint filii Israel tuum erit. Quicquid primum erumpit e vulva cuncte carnis quod offerunt Domino, sive ex hominibus sive de pecoribus fuerit, tui iuris erit, ita dumtaxat ut pro hominis primogenito pretium accipias, et omne animal quod inmundum est redimi facias. Cuius redemptio erit post unum mensem siclis argenti quinque pondere sanctuarii. Siclus viginti obolos habet. Primogenitum autem bovis et ovis et capre non facias redimi, quia sanctificata sunt Domino. Sanguinem tantum eorum fundes super altare et adipem adolebis in odorem suavissimum Domino. Carnes vero in usum tuum cedent, sicut pectusculum consecratum et armus dexter tua erunt. Omnes primitias sanctuarii quas offerunt filii Israel Domino tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram Domino tibi ac filiis tuis. Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorum nil possidebitis nec habebitis partem inter eos. Ego pars et hereditas tua in medio filiorum Israel. Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israelis in possessionem pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo federis, ut non accedant ultra filii Israel ad tabernaculum federis nec committant peccatum mortiferum, solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus et portantibus peccata populi. Legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Nichil aliud possidebunt, decimarum oblatione contenti quas in usus eorum et necessaria separavi.

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Precipe levitis atque denuntia: Cum acceperitis de manu filiorum Israel decimas quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id est decimam partem decime, ut reputetur vobis in oblationem primitiarum tam de areis quam de torcularibus. Et universis quorum accipitis primitias offerte Domino et date Aaron sacerdoti. Omnia que offeretis ex decimis et in donaria Domini separabitis, optima et electa erunt. Dicesque ad eos: Si preclara et meliora queque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de area et torculari dederitis primitias. Et comedetis eas in omnibus locis vestris tam vos quam familie vestre, quia pretium est pro ministerio quo servitis in tabernaculo testimonii. Et non peccabitis super hoc, egregia vobis et pinguia reservantes, ne polluatis oblationes filiorum Israel et moriamini.

XIX

Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens: Ista est religio victime quam constituit Dominus. Precipe filiis Israel ut adducant ad te vaccam rufam etatis integre in qua nulla sit macula nec portaverit iugum. Tradetisque eam Eleazaro sacerdoti. Qui eductam extra castra immolabit in conspectu omnium, et tingens digitum in sanguine eius asperget contra fores tabernaculi septem vicibus, combureturque eam cunctis videntibus, tam pelle et carnibus eius quam sanguine et fimo flamme traditis. Lignum quoque cedrinum et ysopum coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam que vaccam vorat. Et tunc demum lotis vestibus et corpore suo ingredietur in castra, commaculatusque erit usque ad vesperum. Sed et ille qui eam combusserit lavabit vestimenta sua et corpus et inmundus erit usque ad vesperum. Colliget autem vir mundus cineres vacce et effundet eos extra castra in loco purissimo ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam et in aquam aspersionis, quia pro peccato vacca combusta est. Cumque laverit qui vacce portaverat cineres vestimenta sua, inmundus erit usque ad vesperam. Habebunt hoc filii Israel et advene qui habitant inter eos sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver hominis et propter hoc septem diebus fuerit inmundus, aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit humane anime morticinum et aspersus hac commixtione non fuerit, polluet tabernaculum Domini et peribit ex Israel. Quia aqua expiationis non est aspersus, inmundus erit et manebit spurcitia eius super eum. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo: Omnes qui ingrediuntur tentorium illius et universa vasa que ibi sunt polluta erunt septem diebus. Vas quod non habuerit operculum nec ligaturam desuper inmundum erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis aut per se mortui sive os illius vel sepulcrum, inmundus erit septem diebus. Tollentque de cineribus combustionis atque peccati et mittent aquas vivas super eos in vas. In quibus cum homo mundus tinxerit ysopum, asperget ex eo omne tentorium et cunctam supellectilem et homines h

cetum contagione pollutos. Atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio et septimo die. Expiatusque die septimo lavabit se et vestimenta sua, et mundus erit usque ad vesperum. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio ecclesie, quia sanctuarium domini polluit, et non est aqua lustrationis aspersus. Erit hoc preceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis immundus erit usque ad vesperum. Quicquid tetigerit immundus immundum faciet, et anima que horum quippiam tetigerit immunda erit usque ad vesperam.

XX

Veneruntque filii Israel et omnis multitudo in desertum Sin mense primo, et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria, et eodem loco sepulta. Cumque indigeret aqua populus, convenerunt adversum Moysen et Aaron, et versi in seditionem dixerunt: Utinam perissemus inter fratres nostros coram domino. Cur eduxistis ecclesiam domini in solitudinem, ut et nos et iumenta nostra moriamur? Quare nos fecistis ascendere de Egipto et adduxistis in locum istum pessimum qui seri non potest, qui nec ficum gignit nec vineas nec malagranata, insuper et aquam non habet ad bibendum. Ingressusque Moyses et Aaron dimissa multitudine tabernaculum federis corruerunt proni in terram, clamaveruntque ad dominum et dixerunt: Domine deus, audi clamorem populi huius et aperi eis thesaurum tuum fontem aque vive, ut satiati cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria domini super eos. Locutusque est dominus ad Moysen dicens: Tolle virgam et congrega populum tu et Aaron frater tuus, et loquimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo et iumenta eius. Tulit igitur Moyses virgam que erat in conspectu domini sicut preceperat ei, congregata omni multitudine ante petram, dixitque eis: Audite rebelles et increduli. Num de petra hac vobis aquam poterimus eicere? Cumque elevasset Moyses manum, percutiens virga bis silicem, egresse sunt aque largissime, ita ut et populus biberet et iumenta. Dixitque dominus ad Moysen et Aaron: Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram quam dabo eis. Hec est aqua contradictionis, ubi iurgati sunt filii Israel contra dominum, et sanctificatus est in eis. Misit interea nuntios Moyses de Cades ad regem Edom qui dicerent: Hec mandat frater tuus Israel. Nosti omnem laborem qui apprehendit nos, quomodo patres nostri descenderint in Egiptum, et habitavimus ibi multo tempore, afflixeruntque nos Egiptii et patres nostros, et quomodo clamavimus ad dominum et exaudierit nos, miseritque angelum qui eduxerit nos de Egipto. Et ecce in urbe Cades que est in extremis finibus tuis positi obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros nec per vineas, nec bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibis per me; alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii Israel: Per tritam gradiemur viam, et si biberimus aquas tuas nos et pecora nostra, dabimus quod iustum est. Nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter transeamus. At ille respondit: Non transibis. Statimque egressus est obvius cum infinita multitudine et manu forti, nec voluit acquiescere deprecanti ut concederet transitum per fines suos. Quam ob rem divertit ab eo Israel. Cumque castra movissent de Cades, venerunt in montem Hor qui est in finibus terre Edom, ubi locutus est dominus ad Moysen: Pergat, inquit, Aaron ad populos suos. Non enim intrabit terram quam dedi filiis Israel, eo quod incredulus fuerit ori meo ad aquas contradictionis. Tolle Aaron et filium eius cum eo, et duces eos in montem Hor. Cumque nudaveris patrem veste sua, indues ea Eleazarum filium eius, et Aaron colligetur et morietur ibi. Fecit Moyses ut preceperat dominus, et ascenderunt in montem Hor coram omni multitudine. Cumque Aaron spoliasset vestibus suis, induit eis Eleazarum filium eius. Illo mortuo in montis supercilio, descendit cum Eleazaro. Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron flevit super eum triginta diebus per cunctas familias suas.

XXI

Quod cum audisset Chananeus rex Arad qui habitabat ad meridiem, venisse scilicet Israel per exploratorum viam, pugnavit contra illum, et victor existens duxit ex eo predam. At Israel voto se domino obligans ait: Si tradideris populum istum in manu mea, delebo urbes eius. Exaudivitque dominus preces Israel, et tradidit Chananeum, quem ille interfecit subversis urbibus eius, et vocavit nomen loci illius Horma, id est anathema. Profecti sunt autem et de monte Hor per viam que ducit ad mare rubrum, ut circumirent terram Edom. Et tedere cepit populum itineris ac laboris. Locutusque contra deum et Moysen ait: Cur eduxisti nos de Egipto ut moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aque; anima nostra iam nauseat super cibo isto levissimo. Quam ob rem misit dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas et mortes plurimorum venerunt ad Moysen atque dixerunt: Peccavimus quia locuti sumus contra dominum et te. Ora ut tollat a nobis serpentes. Oravitque Moyses pro populo, et locutus est dominus ad eum: Fac serpentem eneum et pone eum pro signo. Qui percussus aspexerit eum vivet. Fecit ergo Moyses serpentem eneum et posuit pro signo, quem cum percussi aspicerent, sanabantur. Profectique filii Israel castrametati sunt in Oboth. Unde egressi fixere tentoria in Ieabarim in solitudine que respicit Moab contra orientalem plagam. Et inde moventes venerunt ad torrentem Zareth, quem relinquentes castrametati sunt contra Arnon que est in deserto et prominet in fi-

nibus amorrei. Siquidem arnon terminus est moab dividens moabitas et amorreos. Unde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro sic faciet in torrentibus arnon. Scopuli torrentium inclinati sunt ut requiescerent in arnon. et recumberent in finibus moabitarum. Ex eo loco apparuit puteus super quo locutus est dominus ad moysen. Congrega populum et dabo ei aquam. Tunc cecinit israhel carmen istud. Ascendat puteus. Concinebant. puteus quem foderunt principes et paraverunt duces multitudinis in datore legis. et in baculis suis. Profectique sunt de solitudine mathana. De mathana in naalihel. De naalihel in bamoth. Bamoth vallis est in regione moab in vertice phasga. et quod respicit contra desertum. Misit autem israhel nuntios ad seon regem amorreorum dicens. Obsecro ut transire mihi liceat per terram tuam. Non declinabimus in agros et vineas. Non bibemus aquas ex puteis. Via regia gradiemur donec transeamus terminos tuos. Qui concedere noluit ut transiret israhel per fines suos. Quin potius congregato exercitu egressus est obviam in desertum et venit in iasa. pugnavitque contra eum. A quo percussus est in ore gladii. et possessa est terra eius ab arnon usque ieboc et filios amon. quia forti presidio tenebantur termini amonitarum. Tulit ergo israhel omnes civitates eius et habitavit in urbibus amorrei. in esebon scilicet et in viculis eius. Urbs esebon fuit seon regis amorrei qui pugnavit contra regem moab et tulit omnem terram que ditionis illius fuerat usque arnon. Idcirco dicitur in proverbio. Venite in esebon. edificetur et construatur civitas seon. Ignis egressus est de esebon. flamma de oppido seon. et devoravit ar moabitarum. et habitatores excelsorum arnon. Ve tibi moab. Peristi popule chamos. Dedit filios eius in fugam. et filias in captivitatem regi amorreorum seon. Iugum ipsorum disperiit ab esebon usque dibon. lassi pervenerunt in iophe. et usque medaba. Habitavit itaque israhel in terra amorrei. Misitque moyses qui explorarent iazer. cuius ceperunt viculos et possederunt habitatores. Verteruntque se et ascenderunt per viam basan. et occurrit eis og rex basan cum omni populo suo pugnaturus in edrai. Dixitque dominus ad moysen. Ne timeas eum quia in manu tua tradidi illum. et omnem populum ac terram eius. Faciesque illi sicut fecisti seon regi amorreorum habitatori esebon. Percusserunt igitur et hunc cum filiis suis. universumque populum eius usque ad internitionem et possederunt terram illius. Profectique castra metati sunt in campestribus moab ubi trans iordanem iericho sita est.

XXII

Videns autem balach filius sephor omnia que fecerat israhel amorreo. et quod pertimuissent eum moabite. et impetum eius ferre non possent. dixit ad maiores natu madian. Ita delebit hic populus omnes qui in nostris finibus commorantur. quomodo solet bos herbas carpere usque ad radices. Ipse erat rex eo tempore in moab. Misit ergo nuntios ad balaam filium beor ariolum qui habitabat super flumen terre filiorum amon ut vocarent eum et dicerent. Ecce egressus est populus ex egypto qui operuit superficiem terre sedens contra me. Veni igitur et maledic populo huic qui fortior me est. si quomodo possim percutere et eicere eum de terra mea. Novi enim quod benedictus sit cui benedixeris. et maledictus in quem maledicta congesseris. Perrexerunt seniores moab et maiores natu madian: habentes divinationis pretium in manibus. Cumque venissent ad balaam et narrassent ei omnia verba balach: ille respondit. Manete hic hac nocte: et respondebo quicquid dixerit mihi dominus. Manentibus illis apud balaam venit deus et dixit ad eum. Quid sibi volunt isti homines apud te? Respondit. Balach filius sephor rex moabitarum misit ad me dicens. Ecce populus qui egressus est de egypto: operuit superficiem terre. Veni et maledic eis. si quomodo possim pugnans abigere eum. Dixitque deus ad balaam. Noli ire cum eis. neque maledicas populo quia benedictus est. Qui mane consurgens dixit ad principes. Ite in terram vestram quia prohibuit me deus venire vobiscum. Reversi principes dixerunt ad balach. Noluit balaam nobiscum venire. Rursum ille multo plures et nobiliores quam ante miserat misit. Qui cum venissent ad balaam dixerunt. Sic dicit balach filius sephor. Ne cuncteris venire ad me paratus sum honorare te. et quicquid volueris dabo tibi. Veni et maledic populo isti. Respondit balaam. Si dederit mihi balach domum suam plenam argenti et auri non potero mutare verbum domini dei mei. ut vel plus vel minus loquar. Obsecro ut hic maneatis in hac nocte. ut scire queam quid mihi rursum respondeat dominus. Venit ergo dominus ad balaam nocte et ait. Si vocare te venerunt homines isti surge et vade cum eis. Ita dumtaxat ut quod precepero tibi facias. Surrexit balaam mane. et strata asina sua profectus est cum eis. et iratus est deus. Stetitque angelus domini in via contra balaam qui insidebat asine. et duos pueros habebat secum. Cernens asina angelum stantem in via evaginato gladio: avertit se de itinere et ibat per agrum. Quam cum verberaret balaam et vellet ad semitam reducere: stetit angelus in angustiis duarum maceriarum quibus vinee cingebantur. Quem videns asina iunxit se parieti: et attrivit sedentis pedem. At ille iterum verberabat. et nichilominus angelus ad locum angustum transiens ubi nec ad dextram nec ad sinistram poterat deviari: obvius stetit. Cumque vidisset asina stantem angelum concidit sub pedibus sedentis. Qui iratus vehementius cedebat fuste latera. Aperuitque dominus os asine et locuta est. Quid feci tibi? Cur percutis me ecce iam tertio? Respondit balaam. Quia commeruisti et illusisti michi. Utinam haberem gladium ut te percuterem. Dixitque asina. Nonne animal tuum sum cui semper insidere consuevisti usque in presentem diem.

Dic quid simile unquam fecerim tibi? At ille ait:
Nunquam. Protinus aperuit dominus oculos balaam
et vidit angelum stantem in via evaginatum
gladium in manu tenentem. Adoravitque e-
um pronus in terram. Cui angelus: Cur inquit
tercio verberas asinam tuam? Ego veni ut adver-
sarer tibi quia perversa est via tua, michique contraria.
Et nisi asina declinasset de via dans locum resis-
tenti, te occidissem, et illa viveret. Dixitque balaam:
Peccavi nesciens quod tu stares contra me. Et nunc si dis-
plicet tibi ut vadam revertar. Ait angelus: Vade
cum istis, et cave ne aliud quam precepero tibi loquaris.
Ivit igitur cum principibus. Quod cum audisset balach, egres-
sus est in occursum eius in oppido moabitarum
quod situm est in extremis finibus arnon. Dixit-
que ad balaam: Misi nuntios ut vocarem
te, cur non statim venisti ad me? An quia merce-
dem adventui tuo reddere nequeo? Cui il-
le respondit: Ecce adsum. Numquid aliud loqui
potero nisi quod deus posuerit in ore meo? Perrexerunt ergo
simul et venerunt in urbem que in extremis
finibus regni eius erat. Cumque occidisset balac
oves et boves, misit ad balaam et principes
qui cum eo erant munera. Mane autem facto duxit
eum ad excelsa baal, et intuitus est extremam
partem populi. Dixitque balaam ad balac:

XXIII

Edifica michi hic vii. aras, et para totidem vi-
tulos, eiusdemque numeri arietes. Cumque fecisset
iuxta sermonem balaam, inposuerunt si-
mul vitulum et arietem super aram. Dixitque ba-
laam ad balach: Sta paulisper iuxta holo-
caustum tuum donec vadam si forte occurrat
michi dominus, et quodcumque imperaverit loquar tibi. Cumque abisset
velociter occurrit ei dominus. Locutusque est ad eum ba-
laam: Septem inquit aras erexi, et imposui
vitulum et arietem desuper. Dominus autem posuit ver-
bum in ore eius et ait: Revertere ad balach et hec
loqueris. Reversus invenit balach stantem
iuxta holocaustum suum, et omnes princi-
pes moabitarum. Assumptaque parabola sua
ait: De aram adduxit me balach rex moa-
bitarum de montibus orientis. Veni inquit et
maledic iacob. Propera et detestare israel. Quo-
modo maledicam cui non maledixit deus? Qua ratione
detester quem dominus non detestatur? De summis
silicibus videbo eum, et de collibus considerabo
illum. Populus solus habitabit, et inter gentes non
reputabitur. Quis dinumerare possit pulve-
rem iacob, et nosse numerum stirpis israel? Moriatur
anima mea morte iustorum, et fiant novissima
mea horum similia. Dixitque balach ad balaam:
Quid est hoc quod agis? Ut malediceres inimicis
meis vocavi te, et tu econtrario benedicis eis. Cui
ille respondit: Num aliud possum loqui nisi
quod iusserit dominus? Dixit ergo balach ad balaam:
Veni mecum in alterum locum unde partem israel vi-
deas, et totum videre non possis. Inde maledici-
to ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem
super verticem montis phasga, edificavit bala-
am vii. aras, et inpositis super vitulis atque
arietibus dixit ad balach: Sta hic iuxta ho-
locaustum tuum donec ego pergam obvius.
Cui cum dominus occurrisset, posuissetque verbum in ore
eius, ait: Revertere ad balach, et hec loqueris ei.
Reversus invenit eum stantem iuxta holocau-
stum suum, et principes moabitarum cum eo.
Ad quem balach: Quid inquit locutus est dominus?
At ille assumpta parabola sua ait: Sta ba-
lach et ausculta; audi fili sephor. Non est deus quasi
homo ut mentiatur, nec ut filius hominis ut mute-
tur. Dixit ergo et non faciet? Locutus est et non imple-
bit? Ad benedicendum adductus sum, benedictionem
prohibere non valeo. Non est idolum in iacob,
nec videtur simulacrum in israel. Dominus deus eius
cum eo est, et clangor victorie regis in illo. Deus eduxit
eum de egypto, cuius fortitudo similis est ri-
nocerotis. Non est augurium in iacob, nec divi-
natio in israel. Temporibus suis dicetur iacob
et israel quid operatus sit deus. Ecce populus ut le-
ena consurget, et quasi leo erigetur. Non accuba-
bit donec devoret predam, et occisorum sanguinem
bibat. Dixitque balach ad balaam: Nec male-
dicas ei, nec benedicas. Et ille ait: Nonne dixi tibi
quod quicquid michi deus imperaret hoc facerem?
Et ait balach ad eum: Veni et ducam te ad
alium locum si forte placeat deo ut inde
maledicas eis. Cumque duxisset eum super verti-
cem montis phogor qui respicit solitudinem,
dixit ei balaam: Edifica hic michi vii. aras, et
para totidem vitulos, eiusdemque numeri arie-
tes per singulas aras. Fecit balach ut bala-
am dixerat, inposuitque vitulos et arietes per sin-
gulas aras.

XXIIII

Cumque vidisset balaam quod
placeret domino ut benediceret israeli, nequaquam
abiit ut ante perrexerat ut augurium quereret,
sed dirigens contra desertum vultum suum et e-
levans oculos vidit israel in tentoriis commo-
rantem per tribus suas. Et irruente in se spiritu
dei, assumpta parabola ait: Dixit balaam
filius beor. Dixit homo cuius obturatus est
oculus. Dixit auditor sermonum dei, qui vi-
sionem omnipotentis intuitus est. Qui cadit et
sic aperiuntur oculi eius. Quam pulchra
tabernacula tua iacob, et tentoria tua israel,
ut valles nemorose, ut orti iuxta fluvi-
os irrigui, ut tabernacula que fixit dominus,
quasi cedri prope aquas. Fluet aqua de situ-
la eius, et semen illius erit in aquas multas.
Tolletur propter agag rex eius, et auferetur
regnum illius. Deus eduxit illum de egip-
to, cuius fortitudo similis est rinocerotis.
Devorabunt gentes hostes illius, ossaque e-
orum confringent, et perforabunt sagittis. Accu-
bans dormivit ut leo, et quasi leena quam susci-
tare nullus audebit. Qui benedixerit tibi erit
ipse benedictus. Qui maledixerit in male-
dictionem reputabitur. Iratusque balach
contra balaam, complosis manibus ait: Ad maledi-
cendum inimicis meis vocavi te, quibus econtra-
rio tercio benedixisti. Revertere ad locum tuum.

decreveram quidem magnifice honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito. Respondit Balaam ad Balach: Nonne nuntiis tuis quos misisti ad me dixi: Si dederit mihi Balach plenam domum suam argenti et auri, non potero praeterire sermonem Domini Dei mei, ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo; sed quicquid Dominus dixerit hoc loquar. Verumtamen pergens ad populum meum dabo consilium quid populus tuus huic populo faciat extremo tempore. Sumpta igitur parabola rursum ait: Dixit Balaam filius Beor, dixit homo cuius obturatus est oculus; dixit auditor sermonum Dei, qui novit doctrinam Altissimi, et visiones Omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos: Videbo eum, sed non modo; intuebor illum, sed non prope. Orietur stella ex Iacob, et consurget virga de Israel, et percutiet duces Moab, vastabitque omnes filios Seth. Et erit Idumea possessio eius; hereditas Seir cedet inimicis suis; Israel vero fortiter aget. De Iacob erit qui dominetur, et perdat reliquias civitatis. Cumque vidisset Amalech, assumens parabolam ait: Principium gentium Amalech, cuius extrema perdentur. Vidit quoque Cineum, et assumpta parabola ait: Robustum quidem est habitaculum tuum, sed si in petra posueris nidum tuum, et fueris electus de stirpe Cham, quamdiu poteris permanere? Assur enim capiet te. Assumptaque parabola iterum locutus est: Heu quis victurus est quando ista faciet Dominus? Venient in trieribus de Italia, superabunt Assyrios, vastabuntque Hebreos, et ad extremum etiam ipsi peribunt. Surrexitque Balaam, et reversus est in locum suum; Balach quoque via qua venerat rediit.

XXV

Morabatur autem eo tempore Israel in Sethim, et fornicatus est populus cum filiabus Moab, que vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt et adoraverunt deos earum. Initiatusque est Israel Beelphegor; et iratus Dominus ait ad Moysen: Tolle cunctos principes populi, et suspende eos contra solem in patibulis, ut avertatur furor meus ab Israel. Dixitque Moyses ad iudices Israel: Occidat unusquisque proximos suos qui initiati sunt Beelphegor. Et ecce unus de filiis Israel intravit coram fratribus suis ad scortum Madianitidem, videntibus Moyse et omni turba filiorum Israel, qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidisset Phinees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis, surrexit de medio multitudinis, et arrepto pugione ingressus est post virum Israelitem in lupanar, et perfodit ambos simul, virum scilicet et mulierem in locis genitalibus. Cessavitque plaga a filiis Israel, et occisi sunt .xxiiij. M. hominum. Dixitque Dominus ad Moysen: Phinees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis avertit iram meam a filiis Israel, quia zelo meo commotus est contra eos, ut non ipse delerem filios Israel in zelo meo. Idcirco loquere ad eum: Ecce do ei pacem federis mei, et erit tam ipsi quam semini illius pactum sacerdotii sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo, et expiavit scelus filiorum Israel. Erat autem nomen viri Israelite qui occisus est cum Madianitide Zambri filius Salu, dux de cognatione et tribu Symeonis. Porro mulier Madianitis que pariter interfecta est vocabatur Cozbi filia Sur principis nobilissimi Madianitarum. Locutusque est Dominus ad Moysen dicens: Hostes vos sentiant Madianite, et percutite eos, quia et ipsi hostiliter egerunt contra vos, et decepere insidiis per idolum Phogor, et Cozbi filiam ducis Madian sororem suam, que percussa est in die plage pro sacrilegio Phogor.

XXVI

Postquam noxiorum sanguis effusus est, dixit Dominus ad Moysen et ad Eleazarum filium Aaron sacerdotem: Numerate omnem summam filiorum Israel a .xx. annis et supra per domos et cognationes suas, cunctos qui possunt ad bella procedere. Locuti sunt itaque Moyses et Eleazar sacerdos in campestribus Moab super Iordanem contra Iericho ad eos qui erant a .xx. annis et supra, sicut Dominus imperaverat, quorum iste est numerus: Ruben primogenitus Israel. Huius filius Enoch, a quo familia Enochitarum; et Phallu a quo familia Phalluitarum; et Esrom a quo familia Esromitarum; et Charmi a quo familia Charmitarum. Hee sunt familie de stirpe Ruben, quarum numerus inventus est .xl.iij. M. et dcc.xxx. Filius Phallu Heliab. Huius filii Namuhel et Dathan et Abiron. Isti sunt Dathan et Abiron principes populi qui surrexerunt contra Moysen et Aaron in seditione Chore, quando adversum Dominum rebellaverunt, et aperiens terra os suum devoravit Chore, morientibus plurimis, quando combussit ignis .cc.l. viros. Et factum est grande miraculum, ut Chore pereunte filii eius non morerentur. Filii Symeon per cognationes suas: Namuhel, ab hoc familia Namuhelitarum; Iamin, ab hoc familia Iaminitarum; Iachin, ab hoc familia Iachinitarum; Zare, ab hoc familia Zareitarum; Saul, ab hoc familia Saulitarum. Hee sunt familie de stirpe Symeon, quarum omnis numerus fuit .xxij. M. cc. Filii Gad per cognationes suas: Sephon, ab hoc familia Sephonitarum; Aggi, ab hoc familia Aggitarum; Suni, ab hoc familia Sunitarum; Ozni, ab hoc familia Oznitarum; Her, ab hoc familia Heritarum; Arod, ab hoc familia Aroditarum; Ariel, ab hoc familia Arielitarum. Iste sunt familie Gad, quarum omnis numerus fuit .xl. M. d. Filii Iuda Her et Onan, qui ambo mortui sunt in terra Chanaan. Fueruntque filii Iuda per cognationes suas: Sela, a quo familia Selaitarum; Phares, a quo familia Pharesitarum; Zare, a quo familia Zareitarum. Porro filii Phares: Esrom, a quo familia Esromitarum; et Hamul, a quo familia Hamulitarum. Iste sunt familie Iuda quarum

omnis numerus fuit. lxx. milia. d. Filii ysachar per cognationes suas thola: a quo familia tholaitarum. phua a quo familia phuaitarum. iasub a quo familia iasubitarum. Semira a quo familia semraitarum. Hee sunt cognationes ysachar: quarum omnis numerus fuit. lx. iiii. milia. ccc. Filii zabulon per cognationes suas sared a quo familia saredıtarum. helon a quo familia helonitarum. Jael a quo familia iaelitarum. Hee sunt cognationes zabulon quarum omnis numerus fuit. lx. milia. d. Filii ioseph per cognationes suas manasses et effraim. De manasse ortus est machir. a quo familia machiritarum. Machir genuit galaad: a quo familia galaaditarum. Galaad habuit filios hiezer: a quo familia hiezeritarum et elech: a quo familia elechitarum. et asrihel a quo familia asrihelitarum. et sechem a quo familia sechemitarum. et semida a quo familia semiditarum. et epher a quo familia epheritarum. Fuit autem epher pater salphaad qui filios non habebat sed tantum filias. quarum ista sunt nomina. maala et noha et egla et melcha. et thersa. hee sunt familie manasse et numerus earum. l. ii. milia. dcc. Filii autem effraim per cognationes suas fuerunt hii suthala: a quo familia suthalaitarum. Becher a quo familia becheritarum. thehen a quo familia thehenitarum. Porro filius suthala fuit heran a quo familia heranitarum. hee sunt cognationes filiorum effraim quarum numerus fuit. xxx. ii. milia. d. Isti sunt filii ioseph per familias suas. Filii beniamin in cognationibus suis bale. a quo familia baleitarum. Asbel a quo familia asbelitarum. Ahiram a quo familia ahiramitarum. Supham a quo familia suphamitarum. Hupham a quo familia huphamitarum. Filii bale hered: et noeman. De hered familia hereditarum. de noeman familia noemanitarum. hii sunt filii beniamin per cognationes suas quarum numerus fuit. xl. v. milia. dc. Filii dan per cognationes suas suham: a quo familia suhamitarum. hee cognationes dan per familias suas. Omnes fuerunt suhamite quorum numerus erat. lx. iiii. milia. cccc. Filii aser per cognationes suas iemna a quo familia iemnaitarum. Jessui a quo familia iessuitarum. Brie a quo familia brieitarum. Filii brie haber: a quo familia haberitarum. et melchiel a quo familia melchielitarum. Nomen autem filie aser fuit sara. hee cognationes filiorum aser et numerus eorum. l. iii. milia. cccc. Filii neptalim per cognationes suas iesihel. a quo familia iesihelitarum. Guni a quo familia gunitarum. Jeser a quo familia ieseritarum. Sellem a quo familia sellemitarum. hee sunt cognationes filiorum neptalim per familias suas. quarum numerus fuit. xl. v. milia. cccc. Ista est summa filiorum israel qui recensiti sunt. dc. milia. et mille. dcc. xxx. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Istis dividetur terra iuxta numerum vocabulorum in possessiones suas. pluribus maiorem partem dabis pauciorıbus minorem. singulis sicut nunc recensiti sunt tradetur possessio. Ita dumtaxat ut sors terram tribubus dividat et familiis. quicquid sorte contigerit hoc vel plures accipiant vel pauciores. Hic quoque est numerus filiorum levi per familias suas. Gerson a quo familia gersonitarum. Caath a quo familia caathitarum. Merari a quo familia meraritarum. hee sunt familie levi. familia lobni. familia ebroni. familia mooli. familia musi. familia chori. At vero caath genuit amram. qui habuit uxorem iocabeth filiam levi que nata est ei in egipto. Hec genuit viro suo amram filios aaron et moysen et mariam sororem eorum. De aaron orti sunt nadab et abiu et eleazar et ythamar. quorum nadab et abiu mortui sunt cum obtulissent ignem alienum coram domino. fueruntque omnes qui numerati sunt. xx. tria. milia. generis masculini ab uno mense et supra quia non sunt recensiti inter filios israel. nec eis cum ceteris data est possessio. Hic est numerus filiorum israel qui descripti sunt a moyse et eleazaro sacerdote in campestribus moab super iordanem contra iericho. Inter quos nullus eorum fuit qui ante numerati sunt a moyse et aaron in deserto synai. Predixerat enim dominus quod omnes morerentur in solitudine. nullusque remansit ex eis nisi caleph filius iephone. et iosue filius nun.

Accesserunt autem filie salphaad filii epher. filii galaad. filii machir: filii manasse qui fuit filius ioseph. quarum sunt nomina maala et noha. et egla et melcha. et thersa. steteruntque coram moyse et eleazaro sacerdote. et cunctis principibus populi ad ostium tabernaculi federis atque dixerunt. Pater noster mortuus est in deserto nec fuit in seditione que concitata est contra dominum sub chore. sed in peccato suo mortuus est. hic non habuit mares filios. cur tollitur nomen illius de familia sua: quia non habet filium. date nobis possessionem inter cognatos patris nostri. Retulitque moyses causam earum ad iudicium domini. Qui dixit ad eum. Iustam rem postulant filie salphaad. Da eis possessionem inter cognatos patris sui. et ei in hereditatem succedant. Ad filios autem israel loqueris hec. Homo cum mortuus fuerit absque filio ad filiam eius transibit hereditas. Si filiam non habuerit habebit successores fratres suos. Quod et si fratres non fuerint dabitis hereditatem fratribus patris eius. Sin autem nec patruos habuerit dabitur hereditas his qui ei proximi sunt. Eritque hoc filiis israel sanctum lege perpetua sicut precepit dominus moysi. Dixit quoque dominus ad moysen. Ascende in montem istum abarim et contemplare inde terram quam daturus sum filiis israel. Cumque videris eam ibis et tu ad populum tuum sicut ivit frater tuus aaron quia offendistis me in deserto syn in contradictione multitudinis. nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas. Hee sunt aque contradictionis in cadès deserti syn. Cui respondit moyses. Provideat dominus deus spirituum

omnis carnis hominem qui sit super multitudinem
hanc. et possit exire et intrare ante eos et educere
illos. vel introducere. ne sit populus domini sicut oves
absque pastore. Dixitque dominus ad eum: Tolle iosue
filium nun: virum in quo est spiritus dei. et pone ma-
num tuam super eum. Qui stabit coram ele-
azaro sacerdote et omni multitudine. et dabit
ei precepta cunctis videntibus et partem glo-
rie. et audiat eum omnis synagoga filiorum
israel. Pro hoc si quid agendum erit eleazar sacer-
dos consulet dominum. Ad verbum eius egredietur
et ingredietur ipse: et omnes filii israel cum eo. et cetera
multitudo. Fecitque moyses ut preceperat dominus.
Cumque tulisset iosue statuit eum coram e-
leazaro sacerdote: et omni frequentia populi
et impositis capiti eius manibus cuncta re-

XXVIII

plicavit que mandaverat dominus. Dixit quoque dominus
ad moysen. Precipe filiis israel et dices ad eos. Ob-
lationem meam et panes et incensum odoris
suavissimi offerte per tempora sua. Hec sunt
sacrificia que offerre debetis. agnos anniculos
inmaculatos duos cotidie in holocaustum
sempiternum. unum offeretis mane. et alterum
ad vesperam. decimam partem ephi simile
que conspersa sit oleo purissimo. et habeat quar-
tam partem hin. Holocaustum iu-
ge est. quod obtulistis in monte synai in odorem
suavissimum incensi domini. et libabitis vini
quartam partem hin per agnos singulos in
sanctuario domini. Alterumque agnum similiter offere-
tis ad vesperam. et iuxta omnem ritum sacrifi-
cii matutini et libamentorum eius oblationem
suavissimi odoris domino. Die autem sabbati offeretis
duos agnos anniculos inmaculatos. et du-
as decimas simile oleo conspersae in sacrifi-
cio et liba que rite funduntur per singula sabba-
ta in holocaustum sempiternum. In kalendis autem
id est in mensium exordiis offeretis holocaustum
domino. vitulos de armento duos. Arietem
unum. Agnos anniculos. vii. inmaculatos.
et tres decimas simile oleo conspersae in sac-
rificio per singulos vitulos. et duas decimas si-
mile oleo conspersae per singulos arietes. et
decimam decime simile ex oleo conspersae
in sacrificio per agnos singulos holocaustum
suavissimi odoris atque incensi est domino. Liba-
menta autem vini que per singulas fundenda sunt
victimas ista erunt. Media pars hin per sin-
gulos vitulos. et tertia per arietem. iiii. per ag-
num. Hoc erit holocaustum per omnes menses qui
sibi anno vertente succedunt. Hircus quoque of-
feretur domino pro peccatis in holocaustum
sempiternum cum libaminibus suis. Mense autem
primo. xiiii. die mensis phase domini erit.
et. xv. die sollempnitas azimorum. vii. diebus
vescentur azimis. Quarum dies prima venera-
bilis et sancta erit. Omne opus servile non faci-
etis in ea. offeretisque incensum holocaus-
tum domino. vitulos de armento duos. et ari-
etem unum. agnos anniculos inmaculatos
vii. et sacrificia singulorum ex simila que conspersa
sit oleo tres decimas per singulos vitulos.
et duas decimas per arietem. et decimam de-
cime per agnos singulos. id est per. vii. agnos. et hir-
cum pro peccato unum ut expietur pro vobis.
Preter holocaustum matutinum quod semper
offeretis. ita facietis per singulos dies. vii. di-
erum in fomitem ignis et in odorem suavissi-
mum domino qui surget de holocausto et de
libationibus singulorum. Dies quoque. vii. celeberri-
mus et sanctus erit vobis. Omne opus servile non
facietis in eo. Dies etiam primitivorum quando offere-
tis novas fruges domino expletis ebdomadibus
venerabilis et sancta erit. Omne opus servile
non facietis in ea. offeretisque holocaustum
in odorem suavissimum domino. vitulos de
armento duos. arietem unum. et agnos
anniculos inmaculatos. vii. atque in sacrifi-
ciis eorum simile oleo conspersae tres decimas
per singulos vitulos. per arietes duos. per agnos
decimam decime qui simul sunt agni. vii.
Hircum quoque qui mactatur pro expiatione
preter holocaustum sempiternum. et liba eius
inmaculata offeretis omnia cum libationi-

XXIX

bus suis. Mensis autem. vii. prima dies ve-
nerabilis et sancta erit vobis. Omne opus servi-
le non facietis in ea. quia dies clangoris est et
tubarum. offeretisque holocaustum in odorem
suavissimum domino. vitulum de armento
unum. arietem unum. agnos anniculos
inmaculatos. vii. et in sacrificiis eorum simile
oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos
duas decimas per arietem. unam decimam
per agnum qui simul sunt agni. vii. et hircum
pro peccato qui offertur in expiatione populi
preter holocaustum kalendarum cum sacrificiis su-
is et holocaustum sempiternum cum libationi-
bus solitis eisdem cerimoniis offeretis in
odorem suavissimum incensum domino. De-
cima quoque dies mensis huius. vii. erit vobis
sancta atque venerabilis. et affligetis animas vestras.
Omne opus servile non facietis in ea. offeretisque
holocaustum domino in odorem suavissimum
vitulum de armento unum. Arietem unum. Ag-
nos anniculos inmaculatos. vii. et in sac-
rificiis eorum simile oleo conspersae. tres decimas
per singulos vitulos. duas decimas per arietem.
decimam decime per agnos singulos qui sunt
simul. vii. agni. et hircum pro peccato absque
his offerri pro delicto solent in expiatione.
et holocaustum sempiternum in sacrificio et liba-
minibus eorum. Quintadecima vero die mensis
vii. que vobis erit sancta atque venerabilis. Omne
opus servile non facietis in ea. sed celebrabi-
tis sollempnitatem domino. vii. diebus offere-
tisque holocaustum in odorem suavissimum
domino. vitulos. xiii. de armento. arietes duos.
agnos anniculos. xiiii. inmaculatos. et in li-
bamentis eorum simile oleo conspersae tres decim-
as per singulos vitulos qui sunt simul xiii

tuli. xiii. et duas decimas arieti uno .i. simi
duobz arietibz. et decimam decime agnis si
gulis. qui sunt simul agni. xiiii. et hircu p pec
cato absq; holocausto sempitno et sacrifi
cio et libamine eius. In die altero offeretis ui
tulos de armento. xii. arietes. ii. agnos anni
culos inmaculatos. xiiii. sacrificiaq; et libami
na singulorum per uitulos et arietes et agnos
rite celebrabis. et hircum pro pecco absq; ho
locausto sempitno. sacrificioq; et libamine
eius. Die. iii. offeretis uitulos. xi. arietes duos.
agnos anniculos inmaclatos. xiiii. sacrifici
aq; et libamina singulorum p uitulos et arie
tes et agnos rite celebrabis. et hircum p pecco
absq; holocausto sempitno sacrificioq; et li
bamine eius. Die. iiii. offeretis uitulos. x. ari
etes duos. agnos anniculos inmaclatos. xiiii.
sacrificiaq; eorum et libamina singulorum p ui
tulos et arietes et agnos rite celebrabis. et hirc
pro pecco absq; holocausto sempitno sacrifi
cioq; et libamine eius. Die. v. offeretis uitulos
ix. arietes duos. agnos anniculos inmaclatos
xiiii. sacrificiaq; et libamina singulorum p ui
tulos et arietes et agnos rite celebrabis. et hir
cum pro pecco absq; holocausto sempitno.
sacrificioq; et libamine eius. Die. vi. offeres
uitulos. viii. et arietes duos. Agnos anniculos
inmaculatos. xiiii. sacrificiaq; et libamina
singulorum p uitulos et arietes et agnos rite ce
lebrabis. et hircum pro pecco absq; holocausto
sempiterno. sacrificioq; eius et libamine. Die
vii. offeretis uitulos. vii. arietes. ii. agnos anni
culos inmaclatos. xiiii. sacrificiaq; et libamia
singulorum p uitulos et arietes et agnos rite ce
lebrabis. et hircum pro pecco absq; holocausto
sempitno sacrificioq; eius et libamine. Die
viii. qui est celeberrimus omne opus seruile
n facietis offerentes holocaustum i odorem
suauissimum dno uitulum unum. arie
tem unum. agnos anniculos inmaculatos
vii. sacrificiaq; eius et libamina singulorum
p uitulos et arietes et agnos rite celebrabis.
et hircum pro pecco absq; holocausto sempi
tno. sacrificioq; eius et libamine. hec offeretis
dno i sollempnitatibz uris. Preter uota
et oblaciones spontaneas i holocausto i sacrifi
cio in libamine. et in hostiis pacificis. Nar
rauitq; moyses filiis isrl omnia que dns ei
imperarat. et locutus est ad principes tribuum
filiorum isrl. Iste e sermo que precepit dns. Si qs
uirorum uotum dno uouerit. aut se iuramento
strinxerit n faciet irritum ubum suum s omne
q pmisit implebit. Mulier si quippiam uo
uerit et se iuramento strinxerit que e in domo pris
sui. et i etate adhuc puellari: si cognouerit
pr uotum q pollicita e. et iuramentum quo
obligauit animam suam et tacuerit uoti rea
erit. quicquid pollicita e et iurauit opere
cplebit. Sin a statim ut audierit cdixerit
pr: uota et iuramenta eius irrita erunt. Si ob
noxia tenebitur sponsioni eo qd cdixerit pr.
Si maritum hiuerit et uouerit aliquid et semel
ubum de ore eius egrediens aiam illius
obligauerit iuramento quo die audierit uir:
et non cdixerit uoti rea erit. reddet qdcumq;
promiserat. Si a audiens statim cdixerit
et irritas fecerit pollicitationes eius ubaq;
quibz obstrinxerat aiam suam ppicius erit
ei dns. Vidua et repudiata quicquid uoue
rint reddent. Uxor i domo uiri sui e se uo
to cstrinxerit et iuramento si audierit uir et ta
cuerit nec cdixerit sponsioni reddet qd cq;
promiserat. Sin a extemplo cdixerit: non
tenebitur promissionis rea. qr maritus
cdixit et dns propitius erit ei. Si uouerit et
se iuramento cstrinxerit ut p ieiunium uel ce
terarum rer abstinentiam affligat animam
suam i arbitrio uiri erit ut faciat siue n
faciat. Qd si audiens uir tacuerit et in alteram
diem distulerit sniam quicquid uouerat
atq; promiserat reddet. qr statim ut audi
uit tacuit. Sin a non cdixerit postqm res
ciuit portabit ipse iniquitatem eius. Iste
sunt leges quas cstituit dns moysi int uirum et
uxorem. et int prem et filiam q in puellari
adhuc etate e. uel que manet in parentis
domo. Locutusq; e dns ad moysen dicens.
Ulciscere prius filios isrl de madianitis: et
sic colliges ad ppm tuum. Statimq; mo
yses inquit. Armate ex uob uiros ad pug
nam qui possint ulcionem dni expete
de madianitis. Mille uiri de singulis tri
bubz eligantur ex isrl qui mittantur ad
bellum. Dederuntq; millenos de cunctis
tribubz .i. xii. ma expeditorum ad pugnam.
quos misit moyses cum phinees filio eleaza
ri sacerdotis. Vasa quoq; sca et tubas ad clange
dum tradidit ei. Cumq; pugnassent ctra ma
dianitas atq; uicissent omnes mares occide
runt. et reges eorum eui et recem. et sur et hur.
et rebe. v. principes gentis. Balaam quoq; filium
beor interfecerunt gladio. Ceperuntq; muli
eres eorum et paruulos. omniaq; pecora et
cunctam supellectilem quicquid hre
potuerant depopulati sunt tam urbes qm
uiculos et castella flamma csumpsit. Tu
lerunt pdam et uniuersa q ceperant tam ex
hominibz qm ex iumentis et adduxerunt
ad moysen et eleazarum sacerdotem: et ad
omnem multitudinem filiorum isrl. Reliqua a
utensilia portauerunt ad castra. in campe
stribz moab iuxta iordanem ctra iericho.
Egressi sunt au moyses et eleazar sacdos et
omnes principes synagoge i occursum eorum
extra castra. Iratusq; moyses principibz
exercitus tribunis et centurionibz qui uene
rant de bello ait. Cur feminas reseruastis.
Nonne iste sunt que deceperunt filios isrl
ad suggestionem balaam et puaricari fe
cerunt uos in dno super pecco phogor.

XXX

XXXI

uiri et percussus est populus. ergo cunctos interfi
cite. quicquid est generis masculini. etiam par
uulos et mulieres que nouerunt uiros in
coitu iugulate. puellas autem et omnes feminas
uirgines reseruate uobis et manete extra
castra vii. diebus. Qui occiderit hominem. uel oc
cisum tetigerit lustrabitur die tertio et vii. et de
omni preda siue uestimentum fuerit siue uas et ad
in utensilia preparatum de caprarum pellibus
et pilis et ligno expiabitur. Eleazar quoque
sacerdos ad uiros exercitus qui pugnauerant
sic locutus est. Hoc est preceptum legis quod manda
uit dominus moysi. Aurum et argentum et es et fer
rum et stagnum et plumbum et omne quod potest
transire per flammas igne purgabitur. quic
quid autem ignem non potest sustinere aqua expia
tionis sanctificabitur. Et lauabitis uestimen
ta uestra die vii. et purificati postea castra in
trabitis. Dixitque dominus ad moysen. Tollite sum
mam eorum que capta sunt ab homine usque
ad pecus. tu et eleazar sacerdos et principes
uulgi diuidesque ex equo predam inter eos qui
pugnauerunt et egressi sunt ad bellum. et
inter omnem reliquam multitudinem. et separabis
partem domino ab his qui pugnauerunt et fu
erunt in bello unam animam de quingentis.
tam ex hominibus quam ex bobus et asinis et o
uibus et dabis eam eleazaro sacerdoti quia
primitie domini sunt. Ex media quoque parte fili
orum israel accipies quinquagesimum caput
hominum et boum et asinorum et ouium cunc
torumque animantium et dabis ea leuitis qui
excubant in custodiis tabernaculi domini. Fece
runtque moyses et eleazar sicut preceperat dominus.
Fuit autem preda quam exercitus ceperat o
uium dc. lxxv. milia. Boum. lxxii. milia. Asino
rum. lx. milia. et mille. et anime hominum sexus
feminei que non cognouerunt uiros. xxxii.
milia. Dataque est media pars his qui in prelio
fuerant. ouium. ccc. xxx. vii. milia. quingente.
Ex quibus in partem domini supputate sunt oues.
dc. lxxv. et de bobus. xxxvi. milibus boues. lxxii.
De asinis. xxx. milibus quingentis. asini. lxi.
De animabus hominum. xvi. milibus cesserunt
in partem domini. xxxii. anime. Tradiditque
moyses numerum primitiarum domini eleazaro sa
cerdoti sicut ei fuerat imperatum ex media
parte filiorum israel quam separauerat his
qui in prelio fuerant. De media uero parte
que contigerat reliquae multitudini id est
de ouibus. ccc. xxx. vii. milibus quingentis
et de bobus. xxx. vi. milibus. et de asinis. xxx.
milibus quingentis. et de hominibus. xvi.
milibus tulit moyses quinquagesimum
caput et dedit leuitis qui excubabant in
tabernaculo domini sicut preceperat dominus.
Cumque accessissent principes exercitus
ad moysen et tribuni centurionesque dixe
runt. Nos serui tui recensuimus numerum
pugnatorum quos habuimus sub manu nostra
et ne unus quidem defuit. Sub hanc causam of
ferimus in donariis domini singuli quod in pre
da auri potuimus inuenire periscelides et
armillas. anulos et dextralia ac murenulas
ut deprecetis pro nobis dominum. Susceperunt
que moyses et eleazar sacerdos omne aurum
in diuersis speciebus pondo. xvi. milibus sep
tingentos. l. siclos. a tribunis et centurio
nibus. Unusquisque enim quod in preda rapuerat
suum erat. Et susceptum intulerunt in ta
bernaculum testimonii in monumentum filiorum
israel coram domino.

XXXII

Filii autem ruben et gad ha
bebant pecora multa. et erat illis in iumentis
infinita substantia. Cumque uidissent iazer et ga
laad aptas alendis animalibus terras uenerunt
ad moysen et ad eleazarum sacerdotem et prin
cipes multitudinis atque dixerunt. Atharoth
et dibon et iazer et nemra. esebon. et eleale. et
saban. et nebo et beon terra quam percussit dominus
in conspectu filiorum israel regionis uberrime est ad
pastum animalium et nos serui tui habemus iu
menta plurima. precamurque si inuenimus
gratiam coram te ut des nobis famulis tuis
eam in possessionem nec facias nos tran
sire iordanem. Quibus respondit moyses. Num
quid fratres uestri ibunt ad pugnam et uos
hic sedebitis? Cur subuertitis mentes fili
orum israel ne transire audeant in locum quem
eis daturus est dominus? Nonne ita egerunt
patres uestri quando misi de cades barne ad ex
plorandam terram? Cumque uenissent us
que ad uallem botri lustrata omni regione
subuerterunt cor filiorum israel ut non intrarent
fines quos eis dominus dedit. Qui iratus iura
uit dicens. Si uidebunt homines isti qui
ascenderunt ex egypto a. xx. annis et supra
terram quam sub iuramento pollicitus sum
abraham. ysaac. et iacob. et noluerunt sequi
me: preter caleph filium iephone cenezeum
et iosue filium nun. isti impleuerunt uo
luntatem meam. Iratusque dominus aduersum
israel circumduxit eum per desertum. xl. an
nis donec consumeretur uniuersa generatio
que fecerat malum in conspectu eius. Et ecce
inquit uos surrexistis pro patribus uestris
incrementa et alumpni hominum pec
catorum ut augeretis furorem domini contra israel.
qui si nolueritis sequi eum in solitudine
populum derelinquet. et uos causa eritis ne
cis omnium. At illi prope accedentes dixerunt.
Caulas ouium fabricabimus et stabula
iumentorum. paruulis quoque nostris ur
bes munitas. nos autem ipsi armati et accincti
pergemus ad prelium ante filios israel do
nec introducamus eos ad loca sua. paru
li nostri et quicquid habere possumus erit
in urbibus muratis propter habitatorum insidias.
Non reuertemur in domos nostras usque
quo possideant filii israel hereditatem
suam. Nec quicquam queremus trans

iordanem. q2 iam h̄mus possessionem nr̄am in ori
entali eius plaga. Quibus moyses ait. Si fac
tis qđ pmittitis expediti pergite corā dn̄o ad
pugnam. 7 omnis uir bellator armatus ior
danem transeat donec subuertat dn̄s inimi
cos suos. 7 subiciatur ei om̄s terra. Tūc eritis incul
pabiles ap̄ dn̄m 7 ap̄ isrl'. 7 optinebitis regi
ones q̄s uultis corā dn̄o. Sin aūt q' dicitis nō
feceritis nulli dubiū q̄n peccetis i dn̄m 7 scitote
q̄m peccatū uēm app̄hendet uos. Edificate ḡ ur
bes paruulis ur̄is 7 caulas ac stabula ouib3 ac iu
mentis: 7 q' polliciti estis i͞plete. Dixeruntq3 filii gad
7 ruben ad moysen. Serui tui sumus. faciemus
q' iubet dn̄s n̄r. Paruulos n̄ros 7 mulieres 7 pecora
ac iumenta relinquemus i urbib3 galaad. Nos aūt
famuli tui om̄s expediti pgemus ad belliū. sicut
tu dn̄e loqueris. Precepit ergo moyses eleazaro
sacerdoti 7 iosue filio nun 7 principib3 famili
arum p tribus isrl'. 7 dixit ad eos. Si transierit
filii gad 7 filii ruben uobiscū iordanem om̄s arma
ti ad bellum coram dn̄o 7 uob' fuerit t'ra subiec
ta date eis galaad i possessionem. Sin aūt noluerīt
transire uobiscū in t'ram chanaan int' uos habitan
di accipiant loca. Responderuntq3 filii gad 7 filii ru
ben. Sicut locut' ē dn̄s seruis suis ita faciem'. Ipsi
armati pgemus coram dn̄o i t'ram chanaā.
7 possessionem iam nos suscepisse ↄfitemur t'ns
iordanem. Dedit itaq3 moyses filiis gad 7 rubē
7 dimidie tribui manasse. filii ioseph regnū
seon regis amorrei 7 regnum og regis basan
7 t'ram eo⁊ c' urbib3 suis p circuitum. Igit' extrux
erunt filii gad dibon 7 astaroth 7 aroer. 7 etroth.
sophan 7 iazer. iechaa. 7 beth. nemra. 7 aran. ur
bes munitas 7 caulas pecorib3 suis. filii u' rubē
edificauerūt esebon 7 eleale 7 cariathaim 7 na
bo 7 baalmeon. uersis nomib3. Sabama q3 i
ponentes uocabula urbib3 quas extruxerant.
Porro filii machir filii manasse p'rexerunt
in galaad 7 uastauerūt eam interfecto amorreo
habitatore eius. Dedit ḡ moyses t'ram galaad
machir filio manasse q' habitauit i ea. Iair aūt
filius manasse abiit 7 occupauit uicos eius
q's appellauit auothiair. i. uillas iair. Nobe
q3 perrexit 7 apprehendit chanath cū uiculis suis.
uocauitq3 eam ex noīe suo nobe.

Hee sūt mansiones filio⁊ isrl' qui egressi s̄t de egip
to p turmas suas i manu moysi 7 aaron quas
descripsit moyses iuxta castro⁊ loca q̄ dn̄i iu
ssione mutabant. Pfecti ḡ de ramesse m̄se. p̄.
.xv. die m̄sis p'mi. Altera die phase filii
isrl' i manu excelsa uidentib3 cunctis egip
tiis. 7 sepelientib3 p'mogenitos quos pcusserat
dn̄s. Nam 7 in diis eo⁊ exercuerat ultionem.
castra metati s̄t in socoth. 7 de socoth uene
rūt etham q' ē in extremis finib3 solitudinis.
Inde egressi uenerūt ↄtra phiahiroth q' respicit be
elsephon 7 castra metati s̄t aū magdalum. P
fectiq3 de phiahiroth transierūt p mediū ma
re i solitudinē. 7 ambulantes trib3 dieb3 p de
sertum etham castra metati sunt in mara.
Pfectiq3 de mara uenerūt i helim ubi erant .xii.
fontes aquarum 7 palme .lxx. ibiq3 castra me
tati sunt. Sz 7 inde egressi fixere tentoria s'
mare rubrū. Pfectiq3 de mari rubro castra me
tati s̄t in deserto synay. Unde egressi uenerunt
i depheca. Pfectiq3 de depheca castra metati
s̄t i alus. Egressi de alus raphidim fixere
tentoria ubi aqua p'plo defuit ad bibendū.
Profectiq3 de raphidim castra metati sunt
in deserto synai. Sz 7 de solitudine synai e
gressi uenerunt ad sepulcra ↄcupiscentie. P
fectiq3 de sepulcris ↄcupiscentie castra meta
ti sunt i aseroth. 7 de aseroth uenerunt i reth
ma. Profectiq3 de rethma castra metati s̄t
in remmonphares. Unde egressi uenerunt i leph
na. 7 de lephna castra metati sūt in ressa.
Egressi de ressa uenerunt i celatha. Unde pro
fecti castra metati sunt i monte sepher. E
gressi de monte sepher uenerunt in arada.
Inde proficiscentes castra metati s̄t in mache
loth. Profectiq3 de macheloth uenerunt in
taath. 7 de taath castra metati s̄t in thare.
Unde eg'ssi fixere tentoria i methcha. 7 de meth
cha castra metati s̄t in asmona. Pfectiq3 de
asmona uenerunt i moseroth. 7 de moseroth
castra metati s̄t in baneiachan. Egressiq3 de
baneiachan uenerunt i montē gadgad. Unde
pfecti castra metati s̄t in iethebatha. 7 de ie
thebatha uenerūt in ebrona. Egressiq3 de e
brona castra metati sunt in asyongaber.
Inde pfecti uenerunt i desertum syn. hec est
cades. Egressiq3 de cades castra metati sūt
in monte hor in extremis finib3 t're edom.
Ascenditq3 aaron sacerdos i montē hor. iu
bente dn̄o 7 ibi mortuus ē. anno .xl. eg'
ssionis filio⁊ isrl' ex egipto m̄se .v. p'ma di
e m̄sis. cū eēt anno⁊ .c.xx.iii. Audiuitq3
chananeus rex arad qui habitabat ad meridi
em in t'ra chanaan uenisse filios isrl'. 7
profecti de monte hor castra metati sūt
in salmona. Unde egressi uenerunt i phinō.
Profectiq3 de phinon castra metati sunt i
oboth. 7 de oboth uenerunt in ieabarim.
q' ē in finib3 moabitaꝝ. Pfectiq3 de iaha
barim fixere tentoria i dibongad. Unde eg'
ssi castra metati sunt i helmon. de blatha
im. Egressiq3 de helmon deblathaim uene
runt ad montes abarim ↄtra nabo. Profec
tiq3 de montib3 abarim transierunt ad
campestria moab s' iordanem ↄtra iericho.
Ibiq3 castra metati sunt de bethsimoth
usq3 ad belsathim i planiorib3 locis mo
abitarum. Ubi locutus ē dn̄s ad moysē.
Precipe filiis isrl' 7 dic ad eos. Qn̄ transie
ritis iordanem intrantes t'ram chanaan.
disperdite cunctos habitatores regionis illi'.
Confringite titulos 7 statuas ↄminuite.
atq3 omnia excelsa uastate mundantes
t'ram 7 habitantes in ea. Ego enī dedi uob' il
lam i possessionem q̄m diuidetis sorte. plu

ribus dabitis latiorem, paucis angustiorem. Singulis ut sors ceciderit ita tribuetur hereditas. Per tribus et familias possessio dividetur. Si autem nolueritis interficere habitatores terre, qui remanserint erunt vobis quasi clavi in oculis et lancee in lateribus, et adversabuntur vobis in terra habitationis vestre. Et quicquid illis facere cogitaveram vobis faciam.

XXXIIII

Locutus est dominus ad moysen dicens: Precipe filiis israel et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram chanaan et in possessionem vobis sorte ceciderit, his finibus terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine sin que est iuxta edom, et habebit terminos contra orientem mare salsissimum, qui circuibunt australem plagam per ascensum scorpionis ita ut transeant in senna, et pervenient in meridiem usque ad cadesbarne, unde egredientur confinia ad villam nomine adar, et tendent usque ad asemonam. Ibitque per gyrum terminus ab asemona usque ad torrentem egypti, et maris magni litore finietur. Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet et ipso fine claudetur. Porro ad septentrionalem plagam a mari magno termini incipient, pervenientes usque ad montem altissimum, a quo venies in emath usque ad terminos sedada. Ibuntque confinia usque zephrona et villam henan. Hii erunt termini in parte aquilonis. Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa henan usque sephama. Et de sephama descendent termini in rebla contra fontem. Inde pervenient contra orientem ad mare cenereth, et tendent usque ad iordanem, et ad ultimum salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu. Precepitque moyses filiis israel dicens: Hec erit terra quam possidebitis sorte, et quam iussit dari dominus novem tribubus et dimidie tribui. Tribus enim filiorum ruben per familias suas, et tribus filiorum gad iuxta cognationum numerum, media quoque tribus manasse, id est due semis tribus, acceperunt partem suam trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam. Et ait dominus ad moysen: Hec sunt nomina virorum qui terram vobis dividerent: Eleazar sacerdos et iosue filius nun, et singuli principes de singulis tribubus, quorum ista sunt vocabula: De tribu iuda caleph filius iephone. De tribu symeon salamihel filius amiud. De tribu beniamin helidad filius caselon. De tribu filiorum dan bocci filius iogli. Filiorum ioseph de tribu manasse hannihel filius ephod. De tribu effraim chamuhel filius septhan. De tribu zabulon helisaphan filius pharnach. De tribu ysachar dux phalthihel filius ozan. De tribu aser ahiud filius salomi. De tribu neptalim phadahel filius amiud. Hii sunt quibus precepit dominus ut dividerent filiis israel terram chanaan.

XXXV

Hec quoque locutus est dominus ad moysen in campestribus moab supra iordanem contra iericho: Precipe filiis israel ut dent levitis de possessionibus suis urbes ad habitandum et suburbana earum per circuitum, ut ipsi in oppidis maneant et suburbana sint pecoribus ac iumentis, que a muris civitatum foris per circuitum mille passuum spatio tenduntur. Contra orientem duo milia erunt cubiti, et contra meridiem similiter duo milia. Ad mare quoque quod respicit ad occidentem eadem mensura erit, et septentrionalis plaga equali termino finietur. Eruntque urbes in medio et foris suburbana. De ipsis autem oppidis que levitis dabitis sex erunt in fugitivorum auxilia separata, ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem, et exceptis his alia .xl.ii. oppida, id est simul .xlviii. cum suburbanis suis. Ipseque urbes que dabuntur de possessionibus filiorum israel, ab his qui plus habent plures auferentur, et qui minus pauciores. Singuli iuxta mensuram hereditatis sue dabunt oppida levitis. Ait dominus ad moysen: Loquere filiis israel et dices ad eos: Quando transgressi fueritis iordanem in terram chanaan, decernite que urbes esse debeant in presidia fugitivorum qui nolentes sanguinem fuderint, in quibus cum fuerit profugus, cognatus occisi non poterit eum occidere, donec stet in conspectu multitudinis et causa illius iudicetur. De ipsis autem urbibus que ad fugitivorum subsidia separantur, tres erunt trans iordanem et tres in terra chanaan, tam filiis israel quam advenis atque peregrinis, ut confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit. Si quis ferro percusserit et mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidii et ipse morietur. Si lapidem iecerit et ictus occubuerit, similiter punietur. Si ligno percussus interierit, percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus occisi homicidam interficiet, statim ut apprehenderit eum perimet. Si per odium quis hominem impulerit, vel iecerit quippiam in eum per insidias, aut cum esset inimicus manu percusserit et ille mortuus fuerit, percussor homicidii reus erit. Cognatus occisi statim ut invenerit eum iugulabit. Quod si fortuitu et absque odio et inimicitiis quicquam horum fecerit, et hoc audiente populo fuerit comprobatum, atque inter percussorem et propinquum sanguinis questio ventilata, liberabitur innocens de ultoris manu, et reducetur per sententiam in urbem ad quam confugerat, manebitque ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines urbium que exulibus deputate sunt fuerit inventus, et percussus ab eo qui ultor est sanguinis, absque noxa erit qui eum occiderit. Debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe residere. Postquam autem ille obierit, homicida revertetur in terram suam. Hec sempiterna erunt et legitima in cunctis habitationibus vestris. Homicida sub testibus punietur. Ad

unius testimonium nullus condempnabitur. Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis. statim et ipse morietur. Exules et profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt ne polluatis terram habitationis vestre que insontium cruore maculatur. nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit. atque ita emundabitur. vestra possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum dominus qui habito inter filios israhel.

XXXVI. Accesserunt autem et principes familiarum galaad filii machir. filii manasse de stirpe filiorum ioseph. locutique sunt moysi coram principibus israhel atque dixerunt. Tibi domino nostro precepit dominus ut terram sorte divideres filiis israhel et ut filiabus salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri. quas si alterius tribus homines uxores acceperint sequetur possessio sua et translata ad aliam tribum de nostra hereditate minuetur. atque ita fiet ut cum iubileus id est quinquagesimus annus remissionis advenerit confundatur sortium distributio. et aliorum possessio ad alios transeat. Respondit moyses filiis israhel et domino precipiente ait. Recte tribus filiorum ioseph locuta est. et hec lex super filiabus salphaad a domino promulgata est. Nubant quibus volunt. tantum ut sue tribus hominibus. ne commisceatur possessio filiorum israhel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua. et cuncte femine maritos de eadem tribu accipiant ut hereditas permaneat in familiis. nec sibi misceantur tribus. sed ita maneant ut a domino separate sunt. Feceruntque filie salphaad ut fuerat imperatum et nupserunt. maala et therta et egla et melcha et noha filiis patrui sui de familia manasse. qui fuit filius ioseph. et possessio que illis fuerat attributa mansit in tribu et familia patris earum. Hec sunt mandata atque iudicia que precepit dominus per manum moysi ad filios israhel in campestribus moab super iordanem contra iericho. Explicit

Hec sunt verba que locutus est moyses ad omnem israhel trans iordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter pharan et tophel et laban et aseroth: ubi auri est plurimum. xi. diebus de horeb per viam montis seyr. usque ad cadesbarne. xl. anno xi. mense prima die mensis locutus est moyses ad filios israhel omnia que preceperat illi dominus ut diceret eis. postquam percussit seon regem amorreorum qui habitavit in esebon. et og regem basan qui mansit in aseroth et in edray trans iordanem in terra moab. Cepitque moyses explanare legem et dicere. Dominus deus noster

locutus est ad nos in horeb dicens. Sufficit vobis quod in hoc monte mansistis. Revertimini et venite ad montem amorreorum. et ad cetera que ei proxima sunt campestria atque montana et humiliora loca contra meridiem. et iuxta litus maris terram chananeorum et libani usque ad flumen magnum eufraten. En inquit tradidi vobis. ingredimini et possidete eam. super qua iuravit dominus patribus vestris abraham ysaac et iacob ut daret illam eis et semini eorum post eos. Dixique vobis illo tempore. Non possum solus sustinere vos quia dominus deus vester multiplicavit vos et estis hodie sicut stelle celi plurimi. Dominus deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa milia. et benedicat vobis sicut locutus est. Non valeo solus vestra negotia sustinere et pondus ac iurgia. Date e vobis viros sapientes et gnaros. et quorum conversatio sit probata in tribubus vestris ut ponam eos vobis principes. Tunc respondistis mihi. Bona res est quam vis facere. Tulique de tribubus vestris viros sapientes et nobiles. et constitui eos principes. tribunos. et centuriones. et quinquagenarios ac decanos qui docerent vos singula. Precepique eis dicens. Audite illos et quod iustum est iudicate. sive civis sit ille sive peregrinus. nulla erit distantia personarum. ita parvum audietis ut magnum. nec accipietis cuiusquam personam. quia dei iudicium est. Quod si difficile vobis aliquid visum fuerit referte ad me. et ego audiam. Precepique omnia que facere deberetis. Profecti autem de horeb transivimus per heremum terribilem et maximam solitudinem quam vidistis. per viam montis amorrei sicut preceperat dominus deus noster nobis. Cumque venissemus in cadesbarne dixi vobis. Venistis ad montem amorrei quem dominus deus noster daturus est nobis. Vide terram quam dominus deus tuus dat tibi. Ascende et posside eam sicut locutus est dominus deus noster patribus tuis. Noli metuere nec quicquam paveas. Et accessistis ad me omnes atque dixistis. Mittamus viros qui considerent terram et renuntient per quod iter debeamus ascendere et ad quas pergere civitates. Cumque mihi sermo placuisset misi e vobis. xii. viros singulos de tribubus suis. Qui cum perrexissent et ascendissent in montana venerunt usque ad vallem botri. et considerata terra sumentes de fructibus eius ut ostenderent ubertatem attulerunt ad nos atque dixerunt. Bona est terra quam dominus deus noster daturus est nobis. Et noluistis ascendere sed increduli ad sermonem domini dei nostri murmurastis in tabernaculis vestris atque dixistis. Odit nos dominus et idcirco eduxit nos de egypto ut traderet in manu amorrei atque deleret. Quo ascendemus? Nuntii terruerunt cor nostrum dicentes. Maxima multitudo est. et nobis in statura procerior. Urbes magne et usque ad celum munite. Filios enachim vidimus ibi. Et dixi vobis. Nolite metuere. nec timeatis eos. Dominus deus

II.

qui ductor est noster pro nobis ipse pugnabit
sicut fecit in egypto videntibus cunctis. et in
solitudine ipse vidisti. portavit te dominus deus
tuus ut solet homo gestare parvulum suum
in omni via per quam ambulastis donec ve
niretis ad locum istum. et nec sic quidem cre
didistis domino deo vestro qui precessit vos in
via. et metatus est locum in quo tentoria
figere deberetis nocte ostendens vobis iter
per ignem. et die per columpnam nubis. Cumque
audisset dominus vocem sermonum vestrorum
iratus iuravit et ait. Non videbit quispiam
de hominibus generationis huius pessime ter
ram bonam quam sub iuramento polli
citus sum patribus vestris preter caleph filium ie
phone. Ipse enim videbit eam et ipsi dabo ter
ram quam calcavit et filiis eius quia secutus
est dominum. Nec miranda indignatio in po
pulum cum michi quoque iratus dominus propter vos dixerit.
Nec tu ingredieris illuc. sed iosue filius nun
minister tuus ipse intrabit pro te. Hunc exhor
tare et robora et ipse terram sorte dividat israhel.
Parvuli vestri de quibus dixistis quod captivi
ducerentur et filii qui hodie boni et mali ig
norant distantiam ipsi ingredientur
et ipsis dabo terram et possidebunt eam. Vos
autem revertimini et abite in solitudinem per vi
am maris rubri. Et respondistis michi peccavimus
domino. Ascendemus atque pugnabimus sicut
precepit dominus deus noster. Cumque instructi armis
pergeretis in montem ait michi dominus. Dic ad eos.
Nolite ascendere neque pugnetis. Non enim sum
vobiscum. ne cadatis coram inimicis vestris.
Locutus sum et non audistis sed adversantes im
perio domini et tumentes superbia ascendistis
in montem. Itaque egressus amorreus qui in
montibus habitabat et obviam veniens per
secutus est vos sicut solent apes persequi. et ce
cidit de seyr usque horma. Cumque reversi
ploraretis coram domino non audivit vos nec
voci vestre voluit acquiescere. Sedistis ergo in

II

cadesbarne multo tempore. Profectique
inde venimus in solitudinem que ducit ad
mare rubrum sicut michi dixerat dominus et circum
ivimus montem seyr longo tempore. Dixitque dominus
ad me. Sufficit vobis circumire montem
istum. Ite contra aquilonem et populo precipe dicens.
Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum e
sau qui habitant in seyr et timebunt vos.
Videte ergo diligenter ne moveamini contra
eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum quantum
potest unius pedis calcare vestigium quia in pos
sessionem esau dedi montem seyr. Cibos e
metis ab eis pecunia et comedetis. Aquam
emptam haurietis et bibetis. Dominus deus tuus
benedixit tibi in omni opere manuum tuarum. No
vit iter tuum quomodo transieris solitudinem
hanc magnam per .xl. annos habitans tecum
dominus deus tuus et nichil tibi defuit. Cumque tran
sissemus fratres nostros filios esau qui habitabant
in seyr per viam campestrem de helath et de
asyongaber. venimus ad iter quod ducit in
desertum moab. Dixitque dominus ad me. Non
pugnes contra moabitas nec ineas adversus
eos prelium. Non enim dabo tibi quicquam de terra
eorum quia filiis loth tradidi ar in possessionem.
Emim primi fuerunt habitatores eius populus
magnus et validus et tam excelsus ut de
enachim stirpe quasi gigantes crederentur
et essent similes filiorum enachim. Denique
moabite appellant eos emim. In seyr
autem prius habitaverunt horrim. quibus expulsis
atque deletis habitaverunt filii esau sicut fecit
israhel in terra possessionis sue quam dedit ei dominus.
Surgentes ergo ut transiremus torrentem
zared venimus ad eum. Tempus autem quo am
bulavimus de cadesbarne usque ad transi
tum torrentis zared .xxxviii. annorum fuit
donec consumeretur omnis generatio hominum bella
torum de castris sicut iuraverat dominus. Cuius ma
nus fuit adversum eos ut interirent de castro
rum medio. Postquam autem universi ceciderunt
pugnatores locutus est dominus ad me dicens.
Tu transibis hodie terminos moab urbem
nomine ar. et accedens in vicinia filiorum
ammon cave ne pugnes contra eos. nec movearis ad
prelium. Non enim dabo tibi de terra filiorum ammon.
quia filiis loth dedi eam in possessionem.
Terra gigantum reputata est. et in ipsa o
lim habitaverunt gigantes. quos ammonite
vocant zomzommin. populus magnus et mul
tus. et procere longitudinis. sicut enachim
quos delevit dominus a facie eorum. et fecit illos
habitare pro eis sicut fecerat dominus filiis esau
qui habitant in seyr. delens eos et terram eorum
illis tradens quam possident usque in presens.
Eveos quoque qui habitabant in aserim usque ga
zam capadoces expulerunt eos. qui egressi
de capadocia deleverunt eos. et habitaverunt
pro illis. Surgite et transite torrentem arnon.
Ecce tradidi in manu tua seon regem esebon
amorreorum. et terram eius incipe possidere
et committe adversum eum prelium. Hodie in
cipiam mittere terrorem atque formidinem
tuam in populos qui habitant sub omni celo.
ut audito nomine tuo paveant et in morem par
turientium contremiscant et dolore tene
antur. Misi ergo nuntios de solitudine ca
demoth ad seon regem esebon verbis pacifi
cis dicens. Transibimus per terram tuam pu
blica gradiemur via. Non declinabimus
neque ad dexteram neque ad sinistram. Alimenta
pretio vende nobis ut vescamur. Aquam
pecunia tribue et sic bibemus. Tantum est ut no
bis concedas transitum. sicut fecerunt filii
esau qui habitant in seyr et moabite qui
morantur in ar donec veniamus ad ior
danem. et transeamus in terram quam dominus
deus noster daturus est nobis. Noluitque seon rex
esebon dare nobis transitum quia indura

uerat dominus deus tuus spiritum eius et obfirmaverat cor illius ut traderetur in manus tuas sicut nunc vides. Dixitque dominus ad me: Ecce cepi tradere tibi Seon et terram eius, incipe possidere eam. Egressusque est Seon obviam nobis cum omni populo suo ad pugnam in Iessa. Et tradidit eum dominus deus noster nobis, percussimusque eum cum filiis et omni populo suo. Cunctasque urbes eius in tempore illo cepimus interfectis habitatoribus earum, viris et mulieribus ac parvulis. Non reliquimus in eis quicquam absque iumentis que in partem venere predantium, et spoliis urbium quas cepimus ab Aroer que est super ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle situm est, usque Galaad. Non fuit vicus et civitas que nostras effugeret manus. Omnes tradidit dominus deus noster nobis, absque terra filiorum Ammon ad quam non accessimus, et cunctis que adiacent torrenti Ieboc et urbibus montanis universisque locis a quibus nos prohibuit dominus deus noster.

III. Itaque conversi ascendimus per iter Basan. Egressusque est Og rex Basan cum omni populo suo ad bellandum in Edrai. Dixitque dominus ad me: Ne timeas eum, quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua. Faciesque ei sicut fecisti Seon regi Amorreorum qui habitavit in Esebon. Tradidit ergo dominus deus noster in manibus nostris et Og regem Basan et universum populum eius, percussimusque eos usque ad internecionem, vastantes cunctas civitates illius uno tempore. Non fuit oppidum quod nos effugeret: sexaginta urbes, omnem regionem Argob regni Og in Basan. Cuncte urbes erant munite muris altissimis portisque et vectibus, absque oppidis innumeris que non habebant muros. Et delevimus eos sicut feceramus Seon regi Esebon, disperdentes omnem civitatem, viros ac mulieres et parvulos. Iumenta autem et spolia urbium diripuimus. Tulimusque illo in tempore terram de manu duorum regum Amorreorum qui erant trans Iordanem a torrente Arnon usque ad montem Hermon, quem Sidonii Sarion vocant et Amorrei Sanir. Omnes civitates que site sunt in planitie et universam terram Galaad et Basan usque Selcha et Edrai civitates regni Og in Basan. Solus quippe Og rex Basan restiterat de stirpe gigantum. Monstratur lectus eius ferreus qui est in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos habens longitudinis et quattuor latitudinis ad mensuram cubiti virilis manus. Terramque possedimus in illo tempore ab Aroer que est super ripam torrentis Arnon usque ad mediam partem montis Galaad, et civitates illius dedi Ruben et Gad. Reliquam autem partem Galaad et omnem Basan regni Og tradidi medie tribui Manasse, omnem regionem Argob. Cuncta Basan vocatur terra gigantum. Iair filius Manasse possedit omnem regionem Argob usque ad terminos Gessuri et Machati, vocavitque ex nomine suo Basan Avothiair, id est villas Iair, usque in presentem diem. Machir quoque dedi Galaad. Et tribubus Ruben et Gad dedi de terra Galaad usque ad torrentem Arnon medium torrentis et finium usque ad torrentem Ieboc, qui est terminus filiorum Ammon, et planitiem solitudinis atque Iordanem et terminos Cenereth usque ad mare deserti quod est salsissimum, ad radices montis Phasga contra orientem. Precepique vobis in tempore illo dicens: Dominus deus vester dat vobis terram hanc in hereditatem; expediti precedite fratres vestros filios Israel omnes viri robusti, absque uxoribus et parvulis ac iumentis. Novi enim quod plura habeatis pecora, et in urbibus remanere debebunt quas tradidi vobis, donec requiem tribuat dominus fratribus vestris sicut vobis tribuit, et possideant et ipsi terram quam daturus est eis trans Iordanem. Tunc revertetur unusquisque in possessionem suam quam dedi vobis. Iosue quoque in tempore illo precepi dicens: Oculi tui viderunt que fecit dominus deus vester duobus his regibus; sic faciet omnibus regnis ad que transiturus es. Ne timeas eos: dominus enim deus vester pugnabit pro vobis. Precatusque sum dominum in tempore illo dicens: Domine deus, tu cepisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam manumque fortissimam; neque enim est alius deus vel in celo vel in terra qui possit facere opera tua et comparari fortitudini tue. Transibo igitur et videbo terram hanc optimam trans Iordanem et montem istum egregium et Libanum. Iratusque est dominus mihi propter vos nec exaudivit me, sed dixit mihi: Sufficit tibi, nequaquam ultra loquaris de hac re ad me. Ascende cacumen Phasge et oculos tuos circumfer ad occidentem et aquilonem, austrumque et orientem, et aspice; nec enim transibis Iordanem istum. Precipe Iosue et corrobora eum atque conforta, quia ipse precedet populum istum et dividet eis terram quam visurus es. Mansimusque in valle contra fanum Phogor.

IIII. Et nunc Israel audi precepta et iudicia que ego doceo te, ut faciens ea vivas et ingrediens possideas terram quam dominus deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo. Custodite mandata domini dei vestri que ego precipio vobis. Oculi vestri viderunt omnia que fecit dominus contra Beelphegor, quomodo contriverit omnes cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adheretis domino deo vestro vivitis universi usque in presentem diem. Scitis quod docuerim vos precepta atque iustitias sicut mandavit mihi dominus deus meus; sic facietis ea in terra quam possessuri estis, et observabitis et implebitis opere. Hec est enim vestra sapientia et intellectus coram populis, ut audientes universa precepta hec dicant: En populus sapiens et intelligens, gens magna. Nec est alia natio tam grandis que habeat deos appropinquantes sibi, sicut deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Que est enim alia gens sic inclita ut habeat cerimonias iustaque iudicia et universam legem quam ego proponam hodie ante oculos vestros? Custodi igitur temetipsum et animam tuam sollicite. Ne obliviscaris verborum que viderunt

oculi tui. et ne excidant de corde tuo cunctis diebus vite tue. docebis ea filios ac nepotes tuos diem in quo stetisti coram domino deo tuo in horeb quando dominus locutus est mihi dicens. Congrega ad me populum ut audiant sermones meos et discant timere me omni tempore quo vivunt in terra. doceantque filios suos. et accessistis ad radices montis qui ardebat usque ad celum. erantque in eo tenebre: nubes et caligo. Locutusque est dominus ad vos de medio ignis. vocem verborum eius audistis. et formam penitus non vidistis. et ostendit vobis pactum suum quod precepit ut faceretis. Et decem verba que scripsit in duabus tabulis lapideis. michique mandavit in illo tempore ut docerem vos cerimonias et iudicia que facere deberetis in terra quam possessuri estis. custodite igitur sollicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est dominus vobis in horeb: de medio ignis. ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem. aut ymaginem masculi et femine: similitudinem omnium iumentorum que sunt super terram. et avium sub celo volantium atque reptilium que moventur in terra. sive piscium que sub terra morantur in aquis. ne forte oculis elevatis ad celum videas solem et lunam et omnia astra celi. et errore deceptus adores ea et colas que creavit dominus deus tuus in ministerium cunctis gentibus que sub celo sunt. Vos autem tulit dominus et eduxit de fornace ferrea egypti ut haberet populum hereditarium sicut est in presenti die. Iratusque est dominus contra me propter sermones vestros et iuravit ut non transirem iordanem nec ingrederer terram optimam quam daturus est vobis. ecce morior in hac humo non transibo iordanem. vos transibitis et possidebitis terram egregiam. cave ne quando obliviscaris pacti domini dei tui quod pepigit tecum et facies tibi sculptam similitudinem eorum que fieri dominus prohibuit. quia dominus deus tuus ignis consumens est. deus emulator. Si genueritis filios ac nepotes. ac morati fueritis in terra deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem. patrantes malum coram domino deo vestro ut eum ad iracundiam provocetis. testes invoco hodie celum et terram cito perituros vos esse de terra quam transito iordane possessuri estis. Non habitabitis in ea longo tempore. sed delebit vos dominus atque disperget in omnes gentes. et remanebitis pauci in nationibus ad quas vos ducturus est dominus. ibique servietis diis qui hominum manu fabricati sunt. ligno et lapidi qui non vident non audiunt non comedunt. non odorantur. Cumque quesieris ibi dominum deum tuum invenies eum si tamen toto corde quesieris et tota tribulatione anime tue. postquam te invenerint omnia que predicta sunt. et novissimo autem tempore reverteris ad dominum deum tuum et audies vocem eius quia deus misericors dominus deus tuus est. non dimittet te nec omnino delebit. neque obliviscetur pacti in quo iuravit patribus tuis. Interroga de diebus antiquis qui fuerunt ante te ex die quo creavit dominus hominem super terram a summo celi usque ad summum eius si facta est aliquando huiuscemodi res. aut umquam cognitum est ut audiret populus vocem dei loquentis de medio ignis sicut tu audisti et vidisti. si fecit deus ut ingrederetur et tolleret sibi gentem de medio nationum per temptationes signa atque portenta per pugnam et robustam manum extentumque brachium et horribiles visiones. Iuxta omnia que fecit pro vobis dominus deus vester in egypto videntibus oculis tuis. ut scires quoniam dominus ipse est deus. et non est alius preter unum. De celo te fecit audire vocem suam ut doceret te. et in terra ostendit tibi ignem suum maximum. et audisti verba illius de medio ignis quia dilexit patres tuos et elegit semen eorum post eos. eduxitque te precedens in virtute sua magna ex egypto ut deleret nationes maximas et fortiores te in introitu tuo et introduceret te. daretque tibi terram earum in possessionem sicut cernis in presenti die. Scito ergo hodie et cogita in corde tuo quod dominus ipse est deus in celo sursum. et in terra deorsum et non sit alius. custodi precepta eius atque mandata que ego precipio tibi. ut bene sit tibi et filiis tuis post te. et permaneas multo tempore super terram quam dominus deus tuus daturus est tibi. Tunc separavit moyses tres civitates trans iordanem ad orientalem plagam ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum suum. nec fuit inimicus ante unum et alterum diem. et ad harum aliquam urbium possit evadere. Bosor in solitudine que sita est in terra campestri de tribu ruben. Et ramoth in galaad que est in tribu gad. Et golam in basan que est in tribu manasse. Ista est lex quam proposuit moyses coram filiis israel. et hec testimonia et cerimonie atque iudicia que locutus est ad filios israel quando egressi sunt de egypto trans iordanem in valle contra phanum phogor. in terra seon regis amorrei qui habitavit in esebon quem percussit moyses. filii quoque israel egressi ex egypto possederunt terram eius. et terram og regis basan. duorum regum amorreorum qui erant trans iordanem. ad solis ortum. ab aroer que sita est super ripam torrentis arnon usque ad montem seon qui est et hermon. Omnem planitiem trans iordanem ad orientalem plagam usque ad mare solitudinis. et usque ad radices montis phasga.

V

Vocavitque moyses omnem israelem et dixit ad eum. Audi israel cerimonias atque iudicia que ego loquor in auribus vestris hodie. discite ea et opere complete. dominus deus noster pepigit nobiscum fedus in horeb. Non cum patribus nostris iniit pactum sed nobiscum.

qui in presentiarum sumus et vivimus. Facie ad faciem locutus est nobis in monte de medio ignis. Ego sequester et medius fui inter dominum et vos in illo tempore ut annuntiarem vobis verba eius. Timuistis enim ignem et non ascendistis in montem et ait: Ego dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti de domo servitutis. Non habebis deos alienos in conspectu meo. Non facies tibi sculptile nec similitudinem omnium que in celo sunt desuper et que in terra deorsum et que versantur in aquis sub terra. Non adorabis ea et non coles. Ego enim sum dominus deus tuus deus emulator reddens iniquitatem patrum super filios in tertiam et quartam generationem his qui oderunt me et faciens misericordiam in multa milia diligentibus me et custodientibus precepta mea. Non usurpabis nomen domini dei tui frustra quia non erit impunitus qui super re vana nomen eius assumpserit. Observa diem sabbati ut sanctifices eum sicut precepit tibi dominus deus tuus. Sex diebus operabis et facies omnia opera tua. Septimus dies sabbati est id est requies domini dei tui. Non facies in eo quicquam operis tu et filius tuus et filia et servus et ancilla et bos et asinus et omne iumentum tuum et peregrinus qui est intra portas tuas ut requiescat servus et ancilla tua sicut et tu. Memento quod et ipse servieris in egypto et eduxerit te inde dominus deus tuus in manu forti et brachio extento. Idcirco precepit tibi ut observares diem sabbati. Honora patrem tuum et matrem sicut precepit tibi dominus deus tuus ut longo vivas tempore et bene sit tibi in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi. Non occides. Neque mechaberis. Furtumque non facies. Nec loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces uxorem proximi tui. Non domum non agrum non servum non ancillam non bovem non asinum et universa que illius sunt. Hec verba locutus est dominus ad omnem multitudinem vestram in monte de medio ignis et nubis et caliginis voce magna nichil addens amplius. Et scripsit ea in duabus tabulis lapideis quas tradidit michi. Vos autem postquam audistis vocem de medio tenebrarum et montem ardere vidistis accessistis ad me omnes principes tribuum et maiores natu atque dixistis: Ecce ostendit nobis dominus deus noster maiestatem et magnitudinem suam. Vocem eius audivimus de medio ignis et probavimus hodie quod loquente deo cum homine vixerit homo. Cur ergo moriemur et devorabit nos ignis hic maximus? Si enim audierimus ultra vocem domini dei nostri moriemur. Quid est omnis caro ut audiat vocem dei viventis qui de medio ignis loquitur sicut nos audivimus et possit vivere? Tu magis accede et audi cuncta que dixerit dominus deus noster tibi. Loquerisque ad nos et nos audientes faciemus ea. Quod cum audisset dominus ait ad me: Audivi vocem verborum populi huius quam locuti sunt tibi. Bene omnia sunt locuti. Quis det talem eos habere mentem ut timeant me et custodiant universa mandata mea in omni tempore ut bene sit eis et filiis eorum in sempiternum. Vade et dic eis: Revertimini in tentoria vestra. Tu vero hic sta mecum et loquar tibi omnia mandata et cerimonias atque iudicia que docebis eos ut faciant ea in terra quam dabo illis in possessionem. Custodite igitur et facite que precepit dominus deus vobis. Non declinabitis neque ad dexteram neque ad sinistram sed per viam quam precepit dominus deus vester ambulabitis ut vivatis et bene sit vobis et protelentur dies in terra possessionis vestre.

VI.

Hec sunt precepta et cerimonie atque iudicia que mandavit dominus deus vester ut docerem vos et faciatis ea in terra ad quam transgredimini possidendam ut timeat dominum deum tuum et custodiat omnia mandata et precepta eius que ego precipio tibi et filiis ac nepotibus tuis cunctis diebus vite tue ut prolongentur dies tui. Audi israel et observa ut facias que precepit tibi dominus ut bene sit tibi et multipliceris amplius sicut pollicitus est dominus deus patrum tuorum tibi terram lacte et melle manantem. Audi israel: dominus deus noster deus unus est. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota fortitudine tua. Eruntque verba hec que ego precipio tibi hodie in corde tuo et narrabis ea filiis tuis et meditaberis sedens in domo tua et ambulans in itinere dormiens atque consurgens. Et ligabis ea quasi signum in manu tua eruntque et movebuntur inter oculos tuos scribesque ea in limine et ostiis domus tue. Cumque introduxerit te dominus deus tuus in terram pro qua iuravit patribus tuis abraham et ysaac et iacob et dederit tibi civitates magnas et optimas quas non edificasti domos plenas cunctarum opum quas non extruxisti cisternas quas non fodisti vineta et oliveta que non plantasti et comederis et saturatus fueris cave diligenter ne obliviscaris domini qui eduxit te de terra egypti de domo servitutis. Dominum deum tuum timebis et ipsi soli servies ac per nomen illius iurabis. Non ibitis post deos alienos cunctarum gentium que in circuitu vestro sunt. Quoniam deus emulator dominus deus tuus in medio tui. Nequando irascatur furor domini dei tui contra te et auferat te de superficie terre. Non temptabis dominum deum tuum sicut temptasti in loco temptationis. Custodi precepta domini dei tui ac testimonia et cerimonias quas precepit tibi. Et fac quod placitum est et bonum in conspectu domini ut bene sit tibi et ingressus possideas terram optimam de qua iuravit dominus patribus tuis ut deleret omnes inimicos tuos coram te sicut locutus est. Cum interrogaverit te filius tuus cras dicens: Quid sibi volunt testimonia hec et cerimonie atque iudicia que precepit dominus deus noster nobis? Dices ei: Servi eramus pharaonis in egypto et eduxit nos dominus de egypto in manu forti fecitque signa atque prodigia magna et pessima in egypto contra pharaonem et omnem domum illius in conspectu nostro. Et eduxit nos inde ut introductis daret terram super qua iuravit patribus nostris. Precepitque nobis dominus ut faciamus omnia legitima hec et

timeamus dominum deum nostrum, et bene sit nobis cunctis diebus vitae nostrae, sicut est hodie. Eritque nostri misericors, si custodierimus et fecerimus omnia praecepta eius coram domino deo nostro, sicut mandavit nobis.

VII Cum introduxerit te dominus deus tuus in terram quam possessurus ingredieris, et deleverit multas gentes coram te, Hetheum et Gergeseum, et Amorreum, Chananeum et Pherezeum, et Eveum et Iebuseum, septem gentes multo maiores numeri quam tu es, et robustiores te, tradideritque eas dominus deus tibi, percuties eas usque ad internicionem. Non inibis cum eis foedus, nec misereberis earum, neque sociabis cum eis coniugia. Filiam tuam non dabis filio eius, nec filiam eius accipies filio tuo, quia seducet filium tuum ne sequatur me, et ut magis serviat diis alienis: irasceturque furor domini, et delebit te cito. Quin potius haec facietis eis: aras eorum subvertite, confringite statuas, lucosque succidite, et sculptilia comburite: quia populus sanctus es domino deo tuo. Te elegit dominus deus tuus ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram. Non quia cunctas gentes numero vincebatis vobis iunctus est dominus, et elegit vos, cum omnibus sitis populis pauciores: sed quia dilexit vos dominus, et custodivit iuramentum quod iuravit patribus vestris: eduxitque vos in manu forti, et redemit de domo servitutis, de manu Pharaonis regis Egypti. Et scies quia dominus deus tuus ipse est deus fortis et fidelis, custodiens pactum et misericordiam diligentibus se, et his qui custodiunt praecepta eius in mille generationes: et reddens odientibus se statim, ita ut disperdat eos, et ultra non differat, protinus eis restituens quod merentur. Custodi ergo praecepta et cerimonias atque iudicia quae ego mando tibi hodie ut facias. Si postquam audieris haec iudicia, custodieris ea et feceris, custodiet et dominus deus tuus tibi pactum et misericordiam quam iuravit patribus tuis: et diliget te et multiplicabit, benedicetque fructui ventris tui, et fructui terrae tuae, frumento tuo atque vindemiae, oleo et armentis, gregibus ovium tuarum super terram pro qua iuravit patribus tuis ut daret eam tibi. Benedictus eris inter omnes populos. Non erit apud te sterilis utriusque sexus tam in hominibus quam in gregibus tuis. Auferet dominus a te omnem languorem: et infirmitates Egypti pessimas quas novisti non inferet tibi, sed cunctis hostibus tuis. Devorabis omnes populos quos dominus deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec servies diis eorum, ne sint in ruinam tui. Si dixeris in corde tuo: Plures sunt gentes istae quam ego, quomodo potero delere eas? noli metuere, sed recordare quae fecerit dominus deus tuus Pharaoni et cunctis Egyptiis, plagas maximas quas viderunt oculi tui, et signa atque portenta, manumque robustam et extentum brachium ut educeret te dominus deus tuus. Sic faciet cunctis populis quos metuis. Insuper et crabrones mittet dominus deus tuus in eos donec deleat omnes atque disperdat qui te fugerint et latere potuerint. Non timebis eos quia dominus deus tuus in medio tui est, deus magnus et terribilis. Ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris delere eas pariter, ne forte multiplicentur contra te bestiae terrae. Dabitque eos dominus deus tuus in conspectu tuo, et interficiet illos donec penitus deleantur. Tradetque reges eorum in manus tuas, et disperdes nomina eorum sub caelo. Nullus poterit resistere tibi donec conteras eos. Sculptilia eorum igne combures. Non concupisces argentum et aurum de quibus facta sunt, neque assumes ex eis tibi quicquam, ne offendas, propter ea quia abominatio est domini dei tui. Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathema sicut et illud. Quasi spurcitiam detestaberis, et velut inquinamentum ac sordes abominationi habebis, quia anathema est.

VIII Omne mandatum quod ego praecipio tibi hodie, cave diligenter ut facias, ut possitis vivere, et multiplicemini, ingressique possideatis terram pro qua iuravit dominus patribus vestris. Et recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te dominus deus tuus quadraginta annis per desertum, ut affligeret te, atque temptaret, et nota fierent quae in tuo animo versabantur, utrum custodires mandata illius an non. Afflixit te penuria, et dedit tibi cibum manna, quem ignorabas tu et patres tui, ut ostenderet tibi quod non in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod egreditur ex ore dei. Vestimentum tuum quo operiebaris nequaquam vetustate defecit, et pes tuus non est subtritus. En quadragesimus annus est. Ut recogites in corde tuo, quia sicut erudit homo filium suum, sic dominus deus tuus erudivit te, ut custodias mandata domini dei tui, et ambules in viis eius, et timeas eum. Dominus enim deus tuus introducet te in terram bonam, terram rivorum aquarumque et fontium, in cuius campis et montibus erumpunt fluminum abyssi: terram frumenti, ordei ac vinearum, in qua ficus et malagranata et oliveta nascuntur: terram olei ac mellis. Ubi absque ulla penuria comedes panem tuum, et rerum omnium habundantia perfrueris: cuius lapides ferrum sunt, et de montibus eius aeris metalla fodiuntur. Ut cum comederis et satiatus fueris, benedicas domino deo tuo pro terra optima quam dedit tibi. Observa et cave ne quando obliviscaris domini dei tui, et negligas mandata eius atque iudicia et cerimonias quas ego praecipio tibi hodie: ne postquam comederis et satiatus fueris, domos pulchras aedificaveris, et habitaveris in eis, habuerisque armenta et ovium greges, argenti et auri cunctarumque rerum copiam, elevetur cor tuum, et non reminiscaris domini dei tui, qui eduxit te de terra Egypti, de domo servitutis, et ductor tuus fuit

in solitudine magna atque terribili in qua e-
rat serpens flatu adurens et scorpio ac dip-
sa et nulle omnino aque. qui eduxit riuos
de petra durissima. et cibauit te manna
in solitudine quod nescierunt patres tui. et post-
quam afflixit ac probauit ad extremum mi-
sertus est tui. Ne diceres in corde tuo for-
titudo mea et robur manus mee hec mihi
omnia prestiterunt. sed recorderis domini dei tui quod
ipse tibi uires prebuerit ut impleret pactum
suum super quo iurauit patribus tuis sicut presens in-
dicat dies. Sin autem oblitus domini dei tui secu-
tus fueris deos alienos coluerisque illos et adora-
ueris. ecce nunc predico tibi quod omnino disperreas. sicut gen-
tes quas deleuit dominus in introitu tuo ita et uos
peribitis si inobedientes fueritis uoci domini dei uestri.

IX. Audi israel. tu transgredieris hodie iordanem:
ut possideas nationes maximas et fortiores te.
ciuitates ingentes et ad celum usque muratas
populum magnum atque sublimem filios enachim
quos ipse uidisti et audisti quibus nullus potest
ex aduerso resistere. Scies ergo hodie quod dominus
deus tuus ipse transibit ante te ignis deuorans
atque consumens qui conterat eos et deleat atque
disperdat ante faciem tuam uelociter sicut locu-
tus est tibi. Ne dicas in corde tuo cum deleuerit
eos dominus deus tuus in conspectu tuo propter iusticiam
meam introduxit me dominus ut terram hanc
ut possiderem cum propter impietates suas iste dele-
te sint nationes. Neque enim propter iusticias tuas
et equitatem cordis tui ingredieris ut possi-
deas terras eorum sed quia ille egerunt impietatem
introeunte te delete sunt et ut compleret uer-
bum suum dominus. quod sub iuramento pollicitus
est patribus tuis abraham ysaac et iacob. Scito
ergo quod non propter iusticias tuas dominus deus tuus
dederit tibi terram hanc optimam in possessionem
cum durissime ceruicis sis populus. Memento et ne
obliuiscaris quomodo ad iracundiam prouoca-
ueris dominum deum tuum in solitudine. ex eo die
quo egressus es ex egypto usque ad locum istum.
semper aduersus dominum contendisti. Nam et in
horeb prouocasti eum et iratus delere te uo-
luit quando ascendi in montem ut acciperem ta-
bulas lapideas tabulas pacti quod pepigit dominus
uobiscum. et perseueraui in monte .xl. diebus ac no-
ctibus panem non comedens et aquam non bibens
dedit que mihi dominus duas tabulas lapideas scriptas
digito dei. et continentes omnia uerba que uobis in
monte locutus est de medio ignis quando contio
populi agregata est. Cumque transissent .xl. dies
et totidem noctes dedit mihi dominus duas tabulas la-
pideas tabulas federis. Dixitque mihi. Surge et de-
scende hinc cito quia populus tuus quem eduxisti de egip-
to deseruerunt uelociter uiam quam demonstra-
sti eis. feceruntque sibi conflatile. rursumque ait
dominus ad me. Cerno quod populus iste dure ceruicis
sit. dimitte me ut conteram eum et deleam no-
men eius sub celo et constituam te super gentem
que hac maior et fortior sit. Cumque de monte
ardente descenderem et duas tabulas federis utraque
tenerem manu uidissemque uos peccasse domino
deo uestro et fecisse uobis uitulum conflatilem ac
deseruisse uelociter uiam eius quam uobis osten-
derat proieci tabulas de manibus meis. con-
fregique eas in conspectu uestro. Et procidi ante
dominum sicut prius .xl. diebus et noctibus panem non
comedens et aquam non bibens propter omnia pecca-
ta uestra que egistis contra dominum et eum ad iracundiam
prouocastis. Timui enim indignationem et iram
illius qua aduersum uos concitatus delere uos uo-
luit. et exaudiuit me dominus etiam hac uice. Ad-
uersum aaron quoque uehementer iratus uoluit
eum conterere et pro illo similiter deprecatus sum.
Peccatum autem uestrum quod feceratis. id est uitulum arripiens
igne combussi. et in frusta comminuens omnino
in puluerem redigens proieci in torrentem qui de
monte descendit. In incendio quoque et in tem-
ptatione et in sepulcris concupiscentie prouoca-
stis dominum. Et quando misit uos de cadesbarne
dicens. Ascendite et possidete terram quam dedi
uobis. et contempsistis imperium domini dei uestri. et
non credidistis ei. neque uocem eius audire uolu-
istis. sed semper fuistis rebelles. A die qua nosse
uos cepi et iacui coram domino .xl. diebus et noc-
tibus quibus eum suppliciter deprecabar ne dele-
ret uos ut fuerat comminatus. et orans dixi. Domine
deus ne disperdas populum tuum et hereditatem tuam
quam redemisti in magnitudine tua magna
quos eduxisti de egipto in manu forti. Recor-
dare seruorum tuorum abraham ysaac et iacob. ne
aspicias duritiam populi huius et impietatem
atque peccatum. ne forte dicant habitatores terre
de qua eduxisti nos. Non poterat dominus introducere
eos in terram quam pollicitus est eis. et oderat illos
idcirco eduxit ut interficeret eos in solitudine
qui sunt populus tuus et hereditas tua quos e-
duxisti in fortitudine tua magna et in bra-
chio tuo extento.

X. In tempore illo dixit dominus ad
me. Dola tibi duas tabulas lapideas sicut
priores fuerunt et ascende ad me in montem
faciesque archam et scribam in tabulis uerba
que fuerunt in his quas ante confregisti. poneque
eas in archa. Feci igitur archam de lignis
sethim. cumque dolassem duas tabulas lapi-
deas instar priorum ascendi in montem habens
eas in manibus scripsitque in tabulis iuxta
id quod prius scripserat uerba .x. que locutus est
dominus ad uos in monte de medio ignis quando po-
pulus congregatus est. et dedit eas mihi. Re-
uersusque de monte descendi et posui tabulas
in archam quam feceram que huc usque ibi sunt
sicut mihi precepit dominus. Filii autem israel castra mo-
uerunt ex beroth filiorum iacan in mosera ubi
aaron mortuus ac sepultus est pro quo sacer-
dotio functus est filius eius eleazar. Inde ue-
nerunt in galgad. de quo loco profecti ca-
stra metati sunt in ietebatha in terra aquarum
atque torrentium. Eo tempore separauit tri-
bum leui ut portaret archam federis domini et

staret coram eo in ministerio ac benediceret in nomine
illius usque in presentem diem. Quam ob rem non
habuit levi partem neque possessionem cum fratribus suis quia
ipse dominus possessio eius est. sicut promisit ei dominus deus
tuus. Ego autem steti in monte sicut prius .xl. diebus
ac noctibus. Exaudivitque me dominus etiam hac vice.
et te perdere noluit. dixitque mihi. vade et precede populum
ut ingrediatur et possideat terram quam iuravi
patribus eorum ut traderem eis. Et nunc israel quid
dominus deus tuus petit a te nisi ut timeas dominum
deum tuum. et ambules in viis eius et diligas eum.
ac servias domino deo tuo in toto corde tuo et in to
ta anima tua. Custodiasque mandata domini et cerimo
nias eius quas ego hodie precipio ut bene sit tibi.
En domini dei tui celum est. et celum celi. terra et omnia
que in ea sunt. et tamen patribus tuis conglutinatus est dominus.
et amavit eos. elegitque semen eorum post eos. id est
vos de cunctis gentibus sicut hodie comprobatur.
Circumcidite igitur preputium cordis vestri et cervicem
vestram ne induretis amplius quia dominus deus vester
ipse est deus deorum et dominus dominantium. deus ma
gnus et potens et terribilis qui personam non accipit
nec munera. Facit iudicium pupillo et vidu
e. amat peregrinum et dat ei victum atque ve
stitum. Et vos ergo amate peregrinos quia et ipsi

XI

fuistis advene in terra egipti. Dominum deum
tuum timebis et ei servies. ipsi adherebis iura
bisque in nomine illius. ipse est laus tua. et deus tu
us qui fecit tibi hec magnalia et terribilia que
viderunt oculi tui. In .lxx. animabus descen
derunt patres tui in egiptum et ecce nunc multi
plicavit te dominus deus tuus sicut astra celi. Ama
itaque dominum deum tuum. et observa precepta eius
et cerimonias. et iudicia atque mandata omni tempore.
Cognoscite hodie que ignorant filii vestri qui non
viderunt disciplinam domini dei vestri magnalia
eius et robustam manum. extentumque bra
chium. signa et opera que fecit in medio e
gipti pharaoni regi et universe terre eius omnique
exercitui egiptiorum et equis ac curribus: quomodo operu
erint eos aque rubri maris cum vos persequen
tur. et delevit eos dominus usque in presentem di
em. vobisque que fecerit in solitudine donec
veniretis ad hunc locum. et dathan atque abi
ron filiis heliab qui fuit filius ruben. quos
aperto ore suo terra absorbuit cum domibus et
tabernaculis et universa substantia eorum quam habebant
in medio israelis. Oculi vestri viderunt omnia
opera domini magna que fecit ut custodiatis
universa mandata illius que ego precipio vo
bis. et possitis introire et possidere terram ad quam
ingredimini. multoque in ea vivatis tempore.
quam sub iuramento pollicitus est dominus patribus
vestris et semini eorum lacte et melle manantem.
Terra enim ad quam ingrederis possidendam
non est sicut terra egipti de qua existi ubi iacto
semine in hortorum morem aque ducuntur
irrigue. sed montuosa est et campestris de celo
expectans pluvias. quam dominus deus tuus semper
invisit. et oculi illius in ea sunt a principio
anni usque ad finem eius. Si ergo obedieritis
mandatis meis que hodie precipio vobis ut dili
gatis dominum deum vestrum et serviatis ei in toto cor
de vestro et in tota anima vestra dabit pluviam terre
vestre temporivam et serotinam ut colligatis fru
mentum et vinum et oleum et fenum ex agris
ad pascenda iumenta et ut ipsi comedatis ac satu
remini. Cavete ne forte decipiatur cor vestrum
et recedatis a domino serviatisque diis alienis et ad
oretis eos. Iratusque dominus claudat celum et plu
vie non descendant nec terra det germen suum.
pereatisque velociter de terra optima quam dominus
daturus est vobis. Ponite hec verba mea in cordi
bus et in animis vestris et suspendite ea pro signo
in manibus et inter oculos vestros collocate. Doce
te filios vestros ut illa meditentur. quando sederis
in domo tua et ambulaveris in via et accubueris
atque surrexeris. Scribes ea super postes et ianuas do
mus tue. ut multiplicentur dies tui et fi
liorum tuorum in terra quam iuravit dominus patribus
tuis ut daret eis quamdiu celum imminet terre.
Si enim custodieritis mandata que ego pre
cipio vobis et feceritis ea ut diligatis dominum deum
vestrum et ambuletis in omnibus viis eius adhe
rentes ei. disperdet dominus omnes gentes istas ante
faciem vestram et possidebitis eas que maiores
et fortiores vobis sunt. Omnis locus quem calcaverit
pes vester vester erit a deserto et libano et flumine
magno eufrate usque ad mare occidentale
erunt termini vestri. Nullus stabit contra vos. terrorem
vestrum et formidinem dabit dominus deus vester super
omnem terram quam calcaturi estis sicut locutus est
vobis. En propono hodie in conspectu vestro benedicti
onem et maledictionem. Benedictionem si obedieri
tis mandatis domini dei vestri que hodie ego precipio
vobis. Maledictionem si non audieritis manda
ta domini dei vestri. sed recesseritis de via quam ego
nunc ostendo vobis et ambulaveritis post deos a
lienos quos ignoratis. Cum vero introduxerit te dominus
deus tuus in terram ad quam pergis habitandam po
nes benedictionem super montem garizim. Ma
ledictionem super montem hebal qui sunt trans ior
danem post viam que vergit ad solis occu
bitum in terra chananei qui habitat in cam
pestribus contra galgalam que est iuxta vallem
tendentem et intrantem procul. Vos enim
transibitis iordanem ut possideatis terram
quam dominus deus vester daturus est vobis. et habeatis
ac possideatis illam. Videte ergo ut impleatis
cerimonias atque iudicia que ego hodie ponam
in conspectu vestro. Hec sunt precepta atque iu

XII

dicia que facere debeatis in terra quam dominus deus
patrum tuorum daturus est tibi ut possideas cam
cunctis diebus quibus super humum gradieris
Subvertite omnia loca in quibus coluerunt gentes
quas possessuri estis deos suos super montes
excelsos et colles. et subter omne lignum fron
dosum. Dissipate aras eorum et confringite statuas.
lucos igne comburite. et idola comminuite. Dis
perdite nomina eorum de locis illis. Non facietis

ita domino deo vestro. Sed ad locum quem elegerit dominus deus vester de cunctis tribubus vestris ut ponat nomen suum ibi et habitet in eo venietis et offeretis in illo loco holocausta et victimas vestras decimas et primitias manuum vestrarum et vota atque donaria primogenita boum et ovium et comedetis ibi in conspectu domini dei vestri ac letabimini in cunctis ad quae miseritis manum vos et domus vestre in quibus benedixerit vobis dominus deus vester. Non facietis ibi quae nos hic facimus hodie singuli quod sibi rectum videtur. Neque enim usque in presens tempus venistis ad requiem et possessionem quam dominus deus daturus est vobis. Transibitis Iordanem et habitabitis in terra quam dominus deus vester daturus est vobis ut requiescatis a cunctis hostibus per circuitum et absque ullo timore habitetis in loco quem elegerit dominus deus vester ut sit nomen eius in eo. Illuc omnia que precipio conferetis holocausta et hostias ac decimas et primitias manuum vestrarum et quicquid precipuum est in muneribus quae vovistis domino. Ibi epulabimini coram domino deo vestro vos et filii ac filie vestre famuli et famule atque Levites qui in vestris urbibus commoratur. Neque enim habet aliam partem et possessionem inter vos. Cave ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris sed in eo quem elegerit dominus in una tribuum tuarum offeres hostias et facies quecumque precipio tibi. Sin autem comedere volueris et te esus carnium delectaverit occide et comede iuxta benedictionem domini dei tui quam dedit tibi in urbibus tuis sive inmundum fuerit hoc est maculatum et debile sive mundum hoc est integrum et sine macula quod offerri licet sicut capream et cervum comedes absque esu tantum sanguinis quem super terram quasi aquam effundes. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti vini et olei tui primogenita armentorum et pecorum et omnia que voveris et sponte offerre volueris et primitias manuum tuarum sed coram domino deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus deus tuus tu et filius tuus ac servus et filia et famula atque Levites qui manet in urbibus tuis. Et letaberis ac reficieris coram domino deo tuo in cunctis ad que extenderis manum tuam. Cave ne derelinquas Leviten in omni tempore quo versaris in terra. Quando dilataverit dominus deus tuus terminos tuos sicut locutus est tibi et volueris vesci carnibus quas desiderat anima tua, locus autem quem elegerit dominus deus tuus ut sit nomen eius ibi si procul fuerit occides de armentis et pecoribus que habueris sicut precepit tibi et comedes in oppidis tuis ut tibi placet. Sicut comeditur caprea et cervus ita vesceris eis et mundus et inmundus in commune vescentur. Hoc solum cave ne sanguinem comedas. Sanguis enim eorum pro anima est et idcirco non debes animam comedere cum carnibus sed super terram fundes quasi aquam ut bene sit tibi et filiis tuis post te cum feceris quod placet in conspectu domini. Que autem sanctificaveris et voveris domino tolles et venies ad locum quem elegerit dominus et offeres oblationes tuas carnem et sanguinem super altare domini dei tui. Sanguinem hostiarum fundes in altari, carnibus autem ipse vesceris. Observa et audi omnia que ego precipio tibi ut bene sit tibi et filiis tuis post te in sempiternum cum feceris quod bonum est et placitum in conspectu domini dei tui. Quando disperdiderit dominus deus tuus ante faciem tuam gentes ad quas ingredieris possidendas et possederis eas atque habitaveris in terra earum, cave ne imiteris eas postquam te fuerint introeunte subverse et requiras ceremonias earum dicens sicut coluerunt gentes iste deos suos ita et ego colam. Non facies similiter domino deo tuo. Omnes enim abominationes quas aversatur dominus fecerunt diis suis offerentes filios et filias et comburentes igni.

XIII

Quod precipio tibi hoc tantum facito domino nec addas quicquam nec minuas. Si surrexerit in medio tui propheta aut qui somnium se vidisse dicat et predixerit signum atque portentum et evenerit quod locutus est et dixerit tibi eamus et sequamur deos alienos quos ignoras et serviamus eis, non audies verba prophete illius aut somniatoris quia temptat vos dominus deus vester ut palam fiat utrum diligatis eum an non in toto corde et in tota anima vestra. Dominum deum vestrum sequimini et ipsum timete mandata illius custodite et audite vocem eius ipsi servietis et ipsi adherebitis. Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur quia locutus est ut vos averteret a domino deo vestro qui eduxit vos de terra Egypti et redemit de domo servitutis ut errare te faceret de via quam tibi precepit dominus deus tuus et auferes malum de medio tui. Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tue aut filius tuus vel filia sive uxor que est in sinu tuo aut amicus quem diligis ut animam tuam clam dicens eamus et serviamus diis alienis quos ignoras tu et patres tui cunctarum in circuitu gentium que iuxta vel procul sunt ab initio usque ad finem terre, non adquiescas ei nec audias neque parcat ei oculus tuus ut miserearis et occultes eum sed statim interficies. Sit primum manus tua super eum et post te omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus necabitur quia voluit te abstrahere a domino deo tuo qui eduxit te de terra Egypti de domo servitutis ut omnis Israhel audiens timeat et nequaquam ultra faciat quippiam huius rei simile. Si audieris in una urbium tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos egressi sunt filii Belial de medio tui et averterunt habitatores urbis sue atque dixerunt eamus et serviamus diis alienis quos ignoratis, quere sollicite et diligenter rei veritate perspecta si inveneris certum esse quod dicitur et abominationem hanc opere perpetratam statim percuties habitatores urbis illius in ore gladii et delebis eam et omnia que in illa sunt usque ad pecora. Quicquid etiam supellectilis fuerit congregabis in medio platearum eius et cum ipsa civitate succendes ita ut universa consumat domino deo tuo et sit tumulus sempiternus. Non edificabitur amplius et non adherebit de illo anathemate quicquam in manu tua ut avertatur dominus ab ira furoris sui et misereatur tui multiplicetque te sicut iuravit patribus tuis quando audie-

ris vocem domini dei tui custodiens omnia precepta eius que ego precipio tibi hodie ut facias quod placitum est in conspectu domini dei tui.

XIIII

Filii estote domini dei vestri non vos incidetis nec facietis calvitium super mortuo quoniam populus sanctus es domino deo tuo et te elegit ut sis ei in populum peculiarem de cunctis gentibus que sunt super terram. Ne comedatis que inmunda sunt. Hoc est animal quod comedere debetis: bovem et ovem et capram, bubalum, tragelaphum, pygargon, orygem, cameleopardalum. Omne animal quod in duas partes ungulam findit et ruminat comedetis. De his autem que ruminant et ungulam non findunt hec comedere non debetis: camelum, leporem, chyrogryllium, quia ruminant et non dividunt ungulam inmunda erunt vobis. Sus quoque quoniam dividit ungulam et non ruminat inmunda erit. Carnibus eorum non vescemini et cadavera non tangetis. Hec comedetis ex omnibus que morantur in aquis. Que habent pinnulas et squamas comedite. Que absque pinnulis et squamis sunt ne comedatis quia inmunda sunt. Omnes aves mundas comedite. Inmundas ne comedatis: aquilam scilicet et grypem et alietum, ixon et vulturem ac milvum iuxta genus suum, et omne corvini generis, strutionem ac noctuam et larum atque accipitrem iuxta genus suum, herodium et cygnum et ibin ac mergulum, porphirionem et nycticoracem, onocrotalum et charadrium singula in genere suo, upupam quoque et vespertilionem. Et omne quod reptat et pinnulas habet inmundum erit et non comedetur. Omne quod mundum est comedite. Quicquid autem morticinum est ne vescamini ex eo. Peregrino qui intra portas tuas est da ut comedat aut vende ei quia tu populus sanctus domini dei tui es. Non coques hedum in lacte matris sue. Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis qui nascuntur in terra per annos singulos et comedes in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit ut in eo nomen eius invocetur. Decimam frumenti tui et vini et olei et primogenita de armentis et ovibus tuis ut discas timere dominum deum tuum omni tempore. Cum autem longior fuerit via et locus quem elegerit dominus deus tuus tibique benedixerit nec potueris ad eum hec cuncta portare, vendes omnia et in pretium rediges portabisque manu tua et proficisceris ad locum quem elegerit dominus deus tuus et emes ex eadem pecunia quicquid tibi placuerit sive ex armentis sive ex ovibus, vinum quoque et siceram et omne quod desiderat anima tua et comedes coram domino deo tuo et epulaberis tu et domus tua et Levita qui intra portas tuas est. Cave ne derelinquas eum quia non habet aliam partem in possessione tua. Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus que nascuntur tibi eo tempore et repones intra ianuas tuas. Venietque Levites qui aliam non habet partem nec possessionem tecum et peregrinus ac pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt et comedent et saturabuntur ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum que feceris.

XV

Septimo anno facies remissionem que hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico et proximo ac fratre suo repetere non poterit quia annus remissionis est domini. A peregrino et advena exiges, civem et propinquum repetendi non habes potestatem. Et omnino indigens et mendicus non erit inter vos ut benedicat tibi dominus deus tuus in terra quam traditurus est tibi in possessionem. Si tamen audieris vocem domini dei tui et custodieris universa que iussit et que ego hodie precipio tibi, benedicet tibi ut pollicitus est. Fenerabis gentibus multis et ipse a nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus plurimis et tui nemo dominabitur. Si unus de fratribus tuis qui morantur intra portas civitatis tue in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi ad paupertatem venerit, non obdurabis cor tuum nec contrahes manum sed aperies eam pauperi et dabis mutuum quo eum indigere perspexeris. Cave ne forte subripiat tibi impia cogitatio et dicas in corde tuo: Appropinquat septimus annus remissionis. Et avertas oculos a paupere fratre tuo nolens ei quod postulat mutuum commodare, ne clamet contra te ad dominum et fiat tibi in peccatum. Sed dabis ei nec ages quippiam callide in eius necessitatibus sublevandis ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore et in cunctis ad que manum miseris. Non deerunt pauperes in terra habitationis tue. Idcirco ego precipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi qui tecum versatur in terra. Cum tibi venditus fuerit frater tuus hebreus aut hebrea et sex annis servierit tibi, in septimo anno dimittes eum liberum. Et quem libertate donaveris nequaquam vacuum abire patieris, sed dabis viaticum de gregibus et de area et torculari tuo quibus dominus deus tuus benedixerit tibi. Memento quod et ipse servieris in terra Egypti et liberaverit te dominus deus tuus et idcirco ego nunc precipio tibi. Sin autem dixerit nolo egredi eo quod diligat te et domum tuam et bene sibi apud te esse sentiat, assumes subulam et perforabis aurem eius in ianua domus tue et serviet tibi usque in eternum. Ancille quoque similiter facies. Non avertes ab eis oculos tuos quando dimiseris eos liberos quoniam iuxta mercedem mercenarii per sex annos servierit tibi ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus que agis. De primogenitis que nascuntur in armentis et ovibus tuis quicquid est masculini sexus sanctificabis domino deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis et non tondebis primogenita ovium. In conspectu domini dei tui comedes ea per annos singulos in loco quem elegerit dominus, tu et domus tua. Sin autem habuerit maculam et vel claudum fuerit vel cecum aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur domino deo tuo, sed intra portas urbis tue comedes illud; tam mundus quam inmundus similiter vescentur eis quasi caprea et cervo. Hoc solum observabis ut sanguinem eorum non comedas sed effundes in terram quasi aquam.

XVI

Observa mensem novarum frugum et verni primum temporis ut facias phase domino deo tuo quoniam in isto mense eduxit te dominus deus tuus de Egypto nocte. Immolabisque phase domino deo tuo de ovibus et de bobus in loco quem elegerit dominus deus tuus ut

habitet nomen eius ibi. Non comedes in eo panem fermentatum. Septem diebus comedes absque fermento afflictionis panem, quoniam in pavore egressus es de Egypto: ut memineris diei egressionis tue de Egypto omnibus diebus vite tue. Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus, et non remanebit de carnibus eius quod immolatum est vespere in die primo mane. Non poteris immolare phase in qualibet urbium tuarum quas dominus deus tuus daturus est tibi, sed in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi immolabis phase vespere ad solis occasum quando egressus es de Egypto. Et coques et comedes in loco quem elegerit dominus deus tuus, maneque consurgens vades in tabernacula tua. Sex diebus comedes azima, et in die septimo quia collecta est domini dei tui non facies opus. Septem ebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris, et celebrabis diem festum ebdomadarum domino deo tuo oblationem spontaneam manus tue quam offeres iuxta benedictionem domini dei tui. Et epulaberis coram domino deo tuo tu et filius tuus et filia tua et servus tuus et ancilla tua et levites qui est intra portas tuas et advena ac pupillus et vidua qui morantur vobiscum in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. Et recordaberis quoniam servus fuisti in Egypto, custodiesque ac facies que precepta sunt. Sollempnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per septem dies quando collegeris de area et torculari fruges tuas. Et epulaberis in festivitate tua tu et filius tuus et filia et servus tuus et ancilla, levites quoque et advena et pupillus ac vidua qui intra portas tuas sunt. Septem diebus domino deo tuo festa celebrabis in loco quem elegerit dominus. Benedicetque tibi dominus deus tuus in cunctis frugibus tuis et in omni opere manuum tuarum, eritque in leticia. Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit: in sollempnitate azimorum, in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate tabernaculorum. Non apparebit ante dominum vacuus, sed offeret unusquisque secundum quod habuerit iuxta benedictionem domini dei sui quam dederit ei. Iudices et magistros constitues in omnibus portis tuis quas dominus deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas, ut iudicent populum iusto iudicio nec in alteram partem declinent. Non accipies personam nec munera, quia munera excecant oculos sapientum et mutant verba iustorum. Iuste quod iustum est persequeris ut vivas et possideas terram quam dominus deus tuus dederit tibi. Non plantabis lucum et omnem arborem iuxta altare domini dei tui, nec facies tibi atque constitues statuam que odit dominus deus tuus. Non immolabis domino deo tuo ovem et bovem in quo est macula aut quippiam vitii, quia abhominatio est domino deo tuo.

XVII

Cum repperti fuerint apud te intra unam portarum tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui faciant malum in conspectu domini dei tui et transgrediantur pactum illius ut vadant et serviant diis alienis et adorent eos solem et lunam et omnem miliciam celi que non precepi, et hoc tibi fuerit nunciatum, audiensque inquisieris diligenter et inveneris verum esse et abhominatio facta est in Israel, educes virum ac mulierem qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad portas civitatis tue et lapidibus obruentur. In ore duorum aut trium testium peribit qui interficietur. Nemo occidatur uno contra se dicente testimonium. Manus testium prima interficiet eum, et manus reliqui populi extrema mittetur, ut auferas malum de medio tui. Si difficile et ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem et sanguinem, causam et causam, lepram et non lepram, et iudicum inter portas tuas videris verba variari, surge et ascende ad locum quem elegerit dominus deus tuus. Venietque ad sacerdotes levitici generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore, queresque ab eis qui indicabunt tibi iudicii veritatem. Et facies quodcumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus et docuerint te iuxta legem eius. Sequeris sententiam eorum nec declinabis ad dexteram vel ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino deo tuo et decreto iudicis, morietur homo ille, et auferes malum de Israel. Cunctusque populus audiens timebit ut nullus deinceps intumescat superbia. Cum ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi et possederis eam habitaverisque in illa et dixeris: Constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes, eum constitues quem dominus deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere qui non sit frater tuus. Cumque fuerit constitutus non multiplicabit sibi equos nec reducat populum in Egyptum equitatus numero sublevatus, presertim cum dominus preceperit vobis ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. Non habebit uxores plurimas que alliciant animum eius, neque argenti et auri immensa pondera. Postquam autem sederit in solio regni sui describet sibi deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar a sacerdotibus levitice tribus, et habebit secum legetque illud omnibus diebus vite sue ut discat timere dominum deum suum et custodire verba et ceremonias eius que in lege precepta sunt. Nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dexteram vel sinistram, ut longo tempore regnet ipse et filii eius super Israel.

XVIII

Non habebunt sacerdotes et levite et omnes qui de eadem tribu sunt partem et hereditatem cum reliquo Israel, quia sacrificia domini et oblationes eius comedent, et nichil aliud accipient de possessione fratrum suorum. Dominus enim ipse est hereditas eorum, sicut locutus est illis. Hoc erit iudicium sacerdotum a populo et ab his qui offerunt victimas, sive bovem sive ovem immolaverint: dabunt sacerdoti armum ac ventriculum, primitias frumenti, vini et olei, et lanarum partem ex ovium tonsione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus de cunctis tribubus tuis ut stet et ministret nomini domini ipse et filii eius in sempiternum. Si exierit levites de una urbium tuarum ex omni Israel in qua

bitat, et voluerit venire desiderans locum quem elegerit dominus ministrabit in nomine dei sui sicut omnes fratres eius levitae qui stabunt eo tempore coram domino partem ciborum eandem accipiet quam et ceteri excepto eo quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur. Quando ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi cave ne imitari velis abhominationes illarum gentium nec inveniatur in te qui lustret filium suum aut filiam ducens per ignem. aut qui ariolos sciscitetur et observet somnia atque auguria. nec sit maleficus. nec incantator. nec phitones consulat nec divinos. et querat a mortuis veritatem. Omnia enim haec abhominatur dominus et propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo. perfectus eris et absque macula cum domino deo tuo. gentes iste quarum possidebis terram augures et divinos audiunt. tu autem a domino deo tuo aliter institutus es. Prophetam de gente tua et de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus deus tuus ipsum audies ut petisti a domino deo tuo in oreb quando contio congregata est. atque dixisti. ultra non audiam vocem domini dei mei. et hunc ignem maximum amplius non videbo ne moriar. Et ait dominus mihi. Bene omnia sunt locuti prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui et ponam verba mea in ore eius. loqueturque ad eos omnia quae praecepero illi. Qui autem verba eius quae loquetur in nomine meo audire noluerit ego ultor existam. Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo quae ego non praecepi illi ut diceret. aut ex nomine deorum alienorum interficietur. Quod si tacita cogitatione responderis quomodo possum intelligere verbum quod non est locutus dominus? Hoc habebis signum quod in nomine domini propheta ille praedixerit et non evenerit hoc dominus non est locutus. sed per tumorem animi sui propheta confinxit. et idcirco non timebis eum.

XIX

Cum disperdiderit dominus deus tuus gentes quarum tibi traditurus est terram et possederis eam habitaverisque in urbibus eius et in edibus, tres civitates separabis tibi in medio terrae quam dominus deus tuus dabit tibi in possessionem. sternens diligenter viam. Et in tres aequaliter partes totam terrae tuae provinciam divides ut habeat e vicino qui propter homicidium profugus est quo possit evadere. haec erit lex homicidae fugientis cuius vita servanda est. qui percusserit proximum suum nesciens et qui heri et nudius tertius nullum contra eum habuisse odium comprobatur. sed abisse simpliciter cum eo in silvam ad ligna cedenda. et in succisione lignorum securis fugerit manum. ferrumque lapsum de manubrio amicum eius percusserit et occiderit. hic ad unam supradictarum urbium confugiet et vivet. ne forsitan proximus eius cuius effusus est sanguis dolore stimulatus persequatur et apprehendat eum. si longior via fuerit et percutiat animam eius qui non est reus mortis quia nullum contra eum qui occisus est prius habuisse odium monstratur. Idcirco praecipio tibi ut tres civitates aequalis inter se spatii dividas. Cum autem dilataverit dominus deus tuus terminos tuos sicut iuravit patribus tuis et dederit tibi cunctam terram quam eis pollicitus est. si tamen custodieris mandata eius et feceris quae hodie praecipio tibi ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius omni tempore. addes tibi tres alias civitates. et supradictarum trium urbium numerum duplicabis ut non effundatur sanguis innoxius in medio terrae quam dominus deus tuus dabit tibi possidendam. ne sis sanguinis reus. Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit vitae eius. surgensque percusserit illum et mortuus fuerit. fugeritque ad unam de supradictis urbibus mittent seniores civitatis illius et arripient eum de loco effugii. et dedent in manu proximi cuius sanguis effusus est et morietur. nec misereberis eius. et auferes noxium sanguinem de israhel ut bene sit tibi. Non assumes et transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in possessione tua quam dominus deus tuus dabit tibi in terra quam acceperis possidendam. Non stabit testis unus contra aliquem quicquid illud peccati et facinoris fuerit. sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Si steterit testis mendax contra hominem accusans eum praevaricationis stabunt ambo quorum causa est ante dominum in conspectu sacerdotum et iudicum qui fuerint in diebus illis. Cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit. et auferes malum de medio tui ut audientes ceteri timorem habeant. et nequaquam talia audeant facere. Non misereberis eius sed animam pro anima oculum pro oculo. dentem pro dente. manum pro manu. pedem pro pede exiges.

XX

Si exieris ad bellum contra hostes tuos et videris equitatum et currus. et maiorem quam tu habes adversarii exercitus multitudinem. non timebis eos quia dominus deus tuus tecum est qui eduxit te de terra egypti. Appropinquante autem iam proelio stabit sacerdos ante aciem. et sic loquetur ad populum. Audi israhel vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis. non pertimescat cor vestrum. nolite metuere. nolite cedere nec formidetis eos quia dominus deus vester in medio vestri est. et pro vobis contra adversarios dimicabit ut eruat vos de periculo. Duces quoque per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt. Quis est homo qui edificavit domum novam et non dedicavit eam vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius dedicet eam. Quis est homo qui plantavit vineam et necdum eam fecit esse communem. et de qua vesci omnibus liceat vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo fungatur eius officio. Quis est homo qui despondit uxorem et non accepit eam. vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo accipiat eam. His dictis addent reliqua et loquentur ad populum. Quis est homo formidolosus et

corde pavido vadat et revertatur in domum suam ne pa-
vere faciat corda fratrum suorum sicut ipse timore per-
territus est. Cumque siluerint exercitus duces et finem locu-
ti fuerint unusquisque suos ad bellandum cuneos
praeparabit. Si quando accesseris ad expugnandam
civitatem offeres ei primum pacem. Si receperit et
aperuerit tibi portas cunctus qui in ea est populus salva-
bitur et serviet tibi sub tributo. Sin autem foedus inire
noluerint et ceperint contra te bellum oppugnabis e-
am. Cumque tradiderit dominus deus tuus illam in manu
tua percuties omne quod in ea generis masculini est in
ore gladii absque mulieribus et infantibus iumentis
et ceteris que in civitate sunt. Omnem praedam exercitui divi-
des et comedes de spoliis hostium tuorum que dominus deus
tuus dederit tibi. Sic facies cunctis civitatibus que
a te procul valde sunt et non sunt de his urbibus quas
in possessionem accepturus es. De his autem civitatibus
que dabuntur tibi nullum omnino permittes vivere sed in-
terficies in ore gladii. Ethaeum videlicet et amorreum
et chananeum pherezeum et eveum et iebuseum
sicut praecepit tibi dominus deus tuus ne forte doceant vos
facere cunctas abominationes quas ipsi opera-
ti sunt diis suis et peccetis in dominum deum vestrum. Quando
obsederis civitatem multo tempore et munitionibus circum-
dederis ut expugnes eam non succides arbores de
quibus vesci potest nec securibus per circuitum debes
vastare regionem. Quoniam lignum est et non homo
nec potest bellantium contra te augere numerum. Si qua
autem ligna non sunt pomifera sed agrestia et in cete-
ros apta usus succide et extrue machinas donec
capias civitatem que contra te dimicat.

XXI

Quando
inventum fuerit in terra quam dominus deus tuus daturus
est tibi hominis cadaver occisi et ignoratur caedis
reus. Egredientur maiores natu et iudices tui et me-
tientur a loco cadaveris singularum per circuitum
spatia civitatum et quam viciniorem ceteris esse perspex-
erint seniores civitatis eius tollent vitulam de
armento que non traxit iugum nec terram scidit vo-
mere et ducent eam ad vallem asperam atque sax-
osam que numquam arata est nec sementem recepit
et caedent in ea cervices vitulae. Accedentque sacerdo-
tes filii levi quos elegerit dominus deus tuus ut mini-
strent ei et benedicant in nomine eius et ad verbum
eorum omne negotium pendeat et quicquid mundum
vel inmundum est iudicetur. Et venient maiores
natu civitatis illius ad interfectum lavabuntque
manus suas super vitulam que in valle percussa est
et dicent. Manus nostrae non effuderunt hunc san-
guinem nec oculi viderunt. Propitius esto populo
tuo israel quem redemisti domine et non reputes
sanguinem innocentem in medio populi tui is-
rael et auferetur ab eis reatus sanguinis. Tu autem
alienus eris ab innocentis cruore qui effusus
est cum feceris quod praecepit dominus. Si egressus fueris
ad pugnam contra inimicos tuos et tradiderit eos
dominus deus tuus in manu tua captivosque duxeris
et videris in numero captivorum mulierem pulchram
et adamaveris eam voluerisque habere uxorem in-
duces in domum tuam que radet caesariem et circum-
cidet ungues et deponet vestem in qua capta est

sedensque in domo tua flebit patrem et matrem suam
uno mense. Et postea intrabis ad eam dormies-
que cum illa et erit uxor tua. Sin autem postea non sederit
in animo tuo dimittes eam liberam nec vende-
re poteris pecunia nec opprimere per potentiam quia humi-
liasti eam. Si habuerit homo uxores duas unam
dilectam et alteram odiosam genuerintque ex ea li-
beros et fuerit filius odiosae primogenitus volueritque
substantiam inter filios suos dividere non poterit fi-
lium dilectae facere primogenitum et praeferre filio
odiosae. Sed filium odiosae agnoscet primogenitum
dabitque ei de his quae habuerit cuncta duplicia.
Iste est enim principium liberorum eius et huic debentur
primogenita. Si genuerit homo filium contuma-
cem et protervum qui non audiat patris aut matris
imperium et coercitus oboedire contempserit ad-
prehendent eum et ducent ad seniores civitatis il-
lius et ad portam iudicii dicentque ad eos. Filius
noster iste protervus et contumax est monita nostra au-
dire contempnit comessationibus vacat et luxuriae
atque conviviis. Lapidibus obruet eum populus civi-
tatis et morietur ut auferatis malum de medio
vestri et universus israel audiens pertimescat. Quando
peccaverit homo quod morte plectendum est et adiudi-
catus morti adpensus fuerit in patibulo non perma-
nebit cadaver eius in ligno sed in eadem die sepelie-
tur quia maledictus a deo est qui pendet in ligno
et nequaquam contaminabis terram tuam quam dominus
deus tuus dederit tibi in possessionem.

XXII

Non videbis
bovem fratris tui aut ovem errantem et praeteribis
sed reduces fratri tuo. Et si non est propinquus frater tu-
us nec nosti eum duces in domum tuam et erunt apud
te quamdiu quaerat ea frater tuus et recipiat. Similiter
facies de asino et de vestimento et de omni re
fratris tui quae perierit. Si inveneris eam ne neg-
legas quasi alienam. Si videris asinum fratris tui
aut bovem cecidisse in via non despicies sed sub-
levabis cum eo. Non induetur mulier veste vi-
rili nec vir utetur veste feminea. Abominabi-
lis enim apud deum est qui facit haec. Si ambu-
lans per viam in arbore vel in terra nidum in-
veneris et matrem pullis vel ovis desuper in-
cubantem non tenebis eam cum filiis sed abire pa-
tieris captos tenens filios ut bene sit tibi et lon-
go vivas tempore. Cum aedificaveris domum novam
facies murum tecti per circuitum ne effundatur
sanguis in domo tua et sis reus labente alio et
in praeceps ruente. Non seres vineam tuam alte-
ro semine ne et sementis quam sevisti et quae nas-
cuntur ex vinea pariter sanctificentur. Non a-
rabis in bove simul et asino. Non indueris ve-
stimento quod ex lana linoque contextum est. Fu-
niculos in fimbriis facies per quattuor angulos pal-
lii tui quo operieris. Si duxerit vir uxorem et
postea eam odio habuerit quaesieritque occasiones qui-
bus dimittat eam obiciens ei nomen pessimum
et dixerit uxorem hanc accepi et ingressus ad eam
non inveni virginem tollent eam pater et mater eius
et ferent secum signa virginitatis eius ad seniores
urbis qui in porta sunt. Et dicet pater. Filiam meam dedi

huic uxorem. quam quia odit imponit ei nomen pessimum. ut dicat. non inveni filiam tuam virginem. et ecce hec sunt signa virginitatis filie mee. expandent vestimentum coram senioribus civitatis. apprehendentque senes urbis illius virum et verberabunt illum condempnantes insuper .c. siclis argenti quos dabit patri puelle. quoniam diffamavit nomen pessimum super virginem israel. Habebitque eam uxorem. et non poterit dimittere eam omni tempore vite sue. Quod si verum est quod obiecit. et non est in puella inventa virginitas: eicient eam extra fores domus patris sui. et lapidibus obruent eam viri civitatis illius. et morietur quoniam fecit nephas in israel. ut fornicaretur in domo patris sui. et auferes malum de medio tui. Si dormierit vir cum uxore alterius: uterque morietur. id est adulter et adultera. et auferes malum de israel. Si puellam virginem desponderit vir. et invenerit eam aliquis in civitate. et concubuerit cum illa: educes utrumque ad portam civitatis illius. et lapidibus obruentur. puella: quia non clamavit cum esset in civitate. vir: quia humiliavit uxorem proximi sui. et auferes malum de medio tui. Sin autem in agro reppererit vir puellam que desponsata est. et apprehendens concubuerit cum illa: ipse morietur solus. puella nichil patietur. nec est rea mortis. quia sicut latro consurgit contra fratrem suum et occidit animam eius: ita et puella perpessa est. Sola erat in agro. Clamavit et nullus affuit qui liberaret eam. Si invenerit vir puellam virginem que non habet sponsum. et apprehendens concubuerit cum illa. et res ad iudicium venerit: dabit qui dormivit cum ea patri puelle .l. siclos argenti. et habebit eam uxorem: quia humiliavit illam. non poterit dimittere eam cunctis diebus vite sue.

XXII

Non accipiet homo uxorem patris sui. nec revelabit operimentum eius. Non intrabit eunuchus attritis vel amputatis testiculis et absciso veretro ecclesiam domini. Non ingredietur manzer id est de scorto natus in ecclesiam domini usque ad .x. generationem. Ammonites et moabites etiam post .x. generationem non intrabunt ecclesiam domini in eternum: quia noluerunt vobis occurrere cum pane et aqua in via quando egressi estis de egypto. et quia conduxerunt contra te balaam filium beor de mesopotamia syrie ut malediceret tibi. et noluit dominus deus tuus audire balaam. vertitque maledictionem eius in benedictionem tuam eo quod diligeret te. Non facies cum eis pacem. nec queras eis bona cunctis diebus vite tue in sempiternum. Non abhominaberis ydumeum quia frater tuus est. nec egyptium quia advena fuisti in terra eius. Qui nati fuerint ex eis tertia generatione intrabunt in ecclesiam domini. Quando egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam custodies te ab omni re mala. Si fuerit inter vos homo qui nocturno pollutus sit sompnio egredietur extra castra et non revertetur priusquam ad vesperam lavetur aqua. et post solis occasum regredietur in castra. Habebis locum extra castra ad quem egrediaris ad requisita nature gerens paxillum in balteo. Cumque sederis fodies per circuitum et egesta humo operies quo relevatus es. Dominus enim deus tuus ambulat in medio castrorum ut eruat te et tradat tibi inimicos tuos. ut sint castra tua sancta. et nichil in eis appareat feditatis: ne derelinquat te. Non tradas servum domino suo qui ad te confugerit. habitabit tecum in loco qui ei placuerit: et in una urbium tuarum requiescet. nec contristes eum. Non erit meretrix de filiabus israel. nec scortator de filiis israel. Non offeres mercedem prostibuli nec pretium canis in domum domini dei tui. quicquid illud est quod voverit: quia abhominatio est utrumque apud dominum deum tuum. Non fenerabis fratri tuo ad usuram pecuniam. nec fruges. nec quamlibet aliam rem: sed alieno. Fratri autem tuo sine usura id quo indiget commodabis: ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni opere tuo in terra ad quam ingredieris possidendam. Cum voveris votum domino deo tuo non tardabis reddere. quia requiret illud dominus deus tuus. et si moratus fueris reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri absque peccato eris. Quod autem semel egressum est de labiis tuis observabis et facies sicut promisisti domino deo tuo. et propria voluntate et ore tuo locutus es. Ingressus vineam proximi tui comede uvas quantum tibi placuerit: foras autem ne efferas tecum. Si intraveris in segetem amici tui franges spicas et manu conteres. falce autem non metes.

XXIIII

Si acceperit homo uxorem et habuerit eam. et non invenerit gratiam ante oculos eius propter aliquam feditatem: scribet libellum repudii et dabit in manu illius. et dimittet eam de domo sua. Cumque egressa alterum maritum duxerit. et ille quoque oderit eam dederitque ei libellum repudii et dimiserit de domo sua. vel certe mortuus fuerit: non poterit prior maritus recipere eam in uxorem quia polluta est. et abhominabilis facta est coram domino. Ne peccare facias terram tuam quam dominus deus tuus tibi tradiderit possidendam. Cum acceperit homo nuper uxorem non procedet ad bellum nec quippiam necessitatis iniungetur publice: sed vacabit absque culpa domui sue ut uno anno letetur cum uxore sua. Non accipies loco pignoris inferiorem et superiorem molam: quia animam suam apposuit tibi. Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis israel. et vendito eo acceperit pretium: interficietur. et auferes malum de medio tui. Observa diligenter ne incurras in plagam lepre. sed facies quecumque docuerint te sacerdotes levitici generis iuxta id quod precepi eis: et imple sollicite. Mementote que fecerit dominus deus vester marie in via cum egrederemini de egypto. Cum repetes a proximo tuo rem aliquam quam debet tibi: non ingredieris domum eius ut pignus auferas: sed stabis foris. et ille tibi proferet quod habuerit. Sin autem pauper est: non pernoctabit apud te pignus: sed statim reddes ei ante solis occasum: ut dormiens in vestimento suo benedicat tibi: et habeas iustitiam coram domino deo tuo. Non negabis mercedem indigentis et pauperis fratris tui sive advene qui tecum moratur in terra tua et intra portas tuas est: sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum quia pauper

et ex eo sustentat animam suam, ne clamet contra te ad Dominum, et reputetur tibi in peccatum. Non occidentur patres pro filiis, nec filii pro patribus, sed unusquisque pro peccato suo morietur. Non pervertes iudicium advenae et pupilli. Non auferes pignoris loco viduae vestimentum. Memento quod servieris in Aegypto, et eruerit te Dominus Deus tuus inde. Ideo praecipio tibi ut facias hanc rem. Quando messueris segetem in agro tuo, et oblitus manipulum reliqueris, non reverteris ut tollas eum: sed advenam et pupillum et viduam auferre patieris, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum. Si fruges collegeris olivarum, quicquid remanserit in arboribus non reverteris ut colligas: sed relinques advenae, pupillo, ac viduae. Si vindemiaveris vineam tuam, non colliges remanentes racemos, sed cedent in usus advenae, pupilli, ac viduae. Memento quod et tu servieris in Aegypto, et idcirco praecipio tibi ut facias hanc rem.

XXV

Si fuerit causa inter aliquos, et interpellaverint iudices: quem iustum esse perspexerint, illi iustitiae palmam dabunt: quem impium, condemnabunt impietatis. Sin autem eum qui peccavit, dignum viderint plagis: prosternent, et coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit et plagarum modus: ita dumtaxat, ut quadragenarium numerum non excedant: ne foede laceratus habeat frater tuus ante oculos tuos.

Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas. Quando habitaverint fratres simul, et unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri: sed accipiet eam frater eius, et suscitabit semen fratris sui: et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit, ut non deleatur nomen eius ex Israel. Sin autem noluerit accipere uxorem fratris sui, quae ei lege debetur, perget mulier ad portam civitatis, et interpellabit maiores natu, dicetque: Non vult frater viri mei suscitare semen fratris sui in Israel, nec me in coniugium sumere. Statimque accersiri eum facient, et interrogabunt. Si responderit: Nolo accipere eam uxorem: accedet mulier ad eum coram senioribus, et tollet calceamentum de pede eius, spuetque in faciem eius et dicet: Sic fiet homini qui non aedificat domum fratris sui. Et vocabitur nomen illius in Israel, Domus discalceati. Si habuerint inter se iurgium viri duo, et unus contra alterum rixari coeperit, volensque uxor alterius eruere virum suum de manu fortioris, miseritque manum, et apprehenderit verenda eius, abscides manum illius, nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in sacculo diversa pondera, maius et minus: nec erit in domo tua modius maior et minor. Pondus habebis iustum et verum, et modius aequalis et verus erit tibi: ut multo vivas tempore super terram quam Dominus Deus tuus dederit tibi. Abominatur enim Dominus eum qui facit haec, et aversatur omnem iniustitiam. Memento quae fecerit tibi Amalech in via quando egrediebaris ex Aegypto: quomodo occurrerit tibi: et extremos agminis tui, qui lassi residebant, ceciderit, quando tu eras fame et labore confectus, et non timuerit Deum. Cum ergo Dominus Deus tuus dederit tibi requiem, et subiecerit cunctas per circuitum nationes in terra quam tibi pollicitus est, delebis nomen eius sub caelo. Cave ne obliviscaris.

XXVI

Cumque intraveris terram quam Dominus Deus tuus tibi daturus est possidendam, et obtinueris eam, atque habitaveris in illa: tolles de cunctis frugibus tuis primitias, et pones in cartallo, pergesque ad locum quem Dominus Deus tuus elegerit, ut ibi invocetur nomen eius: accedesque ad sacerdotem, qui fuerit in diebus illis, et dices ad eum: Profiteor hodie coram Domino Deo tuo, quod ingressus sum terram pro qua iuravit patribus nostris ut daret eam nobis. Suscipiensque sacerdos cartallum de manu eius, ponet ante altare Domini Dei tui: et loqueris in conspectu Domini Dei tui: Syrus persequebatur patrem meum, qui descendit in Aegyptum, et ibi peregrinatus est in paucissimo numero, crevitque in gentem magnam ac robustam et infinitae multitudinis. Afflixeruntque nos Aegyptii, et persecuti sunt, imponentes onera gravissima: et clamavimus ad Dominum Deum patrum nostrorum: qui exaudivit nos, et respexit humilitatem nostram, et laborem atque angustiam: et eduxit nos de Aegypto in manu forti, et brachio extento, in ingenti pavore, in signis atque portentis: et introduxit ad locum istum, et tradidit nobis terram lacte et melle manantem. Et idcirco nunc offero primitias frugum terrae quam Dominus dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu Domini Dei tui, et adorato Domino Deo tuo epulaberis in omnibus bonis quae Dominus Deus tuus dederit tibi et domui tuae, tu et levites et advena qui tecum est. Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio dabis levitae et advenae et pupillo et viduae, ut comedant intra portas tuas et saturentur: loquerisque in conspectu Domini Dei tui: Abstuli quod sanctificatum est de domo mea, et dedi illud levitae et advenae, pupillo et viduae, sicut iussisti mihi: non praeterivi mandata tua, nec sum oblitus imperii tui. Non comedi ex eis in luctu meo, nec separavi ea in qualibet immunditia, nec expendi ex his quicquam in re funebri. Obedivi voci Domini Dei mei, et feci omnia sicut praecepisti mihi. Respice de sanctuario tuo, et de excelso caelorum habitaculo, et benedic populo tuo Israel, et terrae quam dedisti nobis, sicut iurasti patribus nostris, terrae lacte et melle mananti. Hodie Dominus Deus tuus praecepit tibi ut facias mandata haec atque iudicia: et custodias et impleas ex toto corde tuo, et ex tota anima tua. Dominum elegisti hodie, ut sit tibi Deus, et ambules in viis eius, et custodias caeremonias illius, et mandata atque iudicia, et obedias eius imperio. Et Dominus elegit te hodie, ut sis ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, et custodias omnia praecepta eius: et faciat te excelsiorem cunctis gentibus quas creavit in laudem, et nomen, et gloriam suam: ut sis populus sanctus Domini Dei tui, sicut locutus est.

XXVII

Praecepit autem Moyses et seniores Israel populo, dicentes: Custodite omne mandatum quod praecipio vobis hodie. Cumque transieritis Iordanem in terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi, eriges ingentes lapides, et calce levigabis eos, ut possis in eis scribere omnia verba legis huius, Iordane transmisso: ut introeas in terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi

terram lacte et melle manantem sicut iuravit patribus tuis. Quando ergo transieris iordanem erige lapides quos ego hodie precipio tibi in monte hebal et levigabis eos calce. et edificabis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit et de saxis informibus et impolitis et offeres super eo holocausta domino deo tuo et immolabis hostias pacificas. comedesque ibi et epulaberis coram domino deo tuo. et scribes super lapides omnia verba legis huius plane et lucide. Dixeruntque moyses et sacerdotes levitici generis ad omnem israhelem. Attende et audi israhel. hodie factus es populus domini dei tui. audies vocem eius et facies mandata atque iusticias. quas ego precipio tibi.

Precepitque moyses populo in die illo dicens. hii stabunt ad benedicendum domino super montem garizim iordane transmisso. Symeon. levi. iudas. ysachar. ioseph et beniamin. et e regione isti stabunt ad maledicendum in monte hebal. Ruben. gad. et aser. zabulon. dan. et neptalim. Et pronuntiabunt levite dicentque ad omnes viros israhel excelsa voce. Maledictus homo qui facit sculptile et conflatile. abhominationem domini opus manuum artificum. ponetque illud in abscondito. et respondebit omnis populus et dicet amen. Maledictus qui non honorat patrem et matrem suam et dicet omnis populus amen. Maledictus qui transfert terminos proximi sui et dicet omnis populus amen. Maledictus qui errare facit cecum in itinere. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui pervertit iudicium advene pupilli et vidue. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum uxore patris sui et revelat operimentum lectuli eius. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum omni iumento. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua et filia patris sui. vel matris sue. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum socru sua. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui clam percusserit proximum suum et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum uxore proximi sui et dicet omnis populus amen. Maledictus qui accepit munera ut percutiat animam sanguinis innocentis. et dicet omnis populus amen. Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius. nec eos opere perficit et dicet omnis populus amen.

XXVIII

Sin autem audieris vocem domini dei tui ut facias atque custodias omnia mandata eius. que ego hodie precipio tibi hodie faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus que versantur in terra. venientque super te universe benedictiones iste et apprehendent te. si tamen precepta eius audieris. Benedictus tu in civitate et benedictus in agro. benedictus fructus ventris tui et fructus terre tue. fructusque iumentorum tuorum. greges armentorum tuorum et caule ovium tuarum. Benedicta horrea tua et benedicte reliquie tue. benedictus eris ingrediens et egrediens. dabit dominus inimicos tuos qui consurgunt adversum te corruentes in conspectu tuo. per unam viam venient contra te et per septem fugient a facie tua. Emittet dominus benedictionem super cellaria tua et super omnia opera manuum tuarum. benedicetque tibi in terra quam acceperis. Suscitabit te dominus sibi in populum sanctum sicut iuravit tibi. Si custodieris mandata domini dei tui. et ambulaveris in viis eius videbuntque omnes terrarum populi quod nomen domini invocatum sit super te. et timebunt te. Habundare te faciet dominus omnibus bonis fructu uteri tui et fructu iumentorum tuorum fructu terre tue quam iuravit dominus patribus tuis ut daret tibi. Aperiet dominus thesaurum suum optimum celum ut pluviam tribuat terre tue in tempore suo. benedicet cunctis operibus manuum tuarum. et fenerabis gentibus multis et ipse a nullo fenus accipies. Constituet te dominus deus tuus in caput et non in caudam. et eris semper supra et non subter. Si autem audieris mandata domini dei tui que ego precipio tibi hodie. et custodieris et feceris. ac non declinaveris ab eis nec ad dexteram nec ad sinistram. nec secutus fueris deos alienos neque colueris eos. Quod si audire nolueris vocem domini dei tui ut custodias et facias omnia mandata eius et cerimonias que ego precipio tibi hodie venient super te omnes maledictiones iste et apprehendent te. Maledictus eris in civitate. maledictus in agro. Maledictum horreum tuum. et maledicte reliquie tue. Maledictus fructus ventris tui. et fructus terre tue. armenta boum tuorum et greges ovium tuarum. Maledictus eris ingrediens et maledictus egrediens. Mittet dominus super te famem et esuriem et increpationem in omnia opera tua que facies donec conterat te et perdat velociter propter adinventiones tuas pessimas in quibus reliquisti me. Adiungat tibi dominus pestilentiam donec consumat te de terra. ad quam ingredieris possidendam. Percutiat te dominus egestate. febre et frigore. ardore et estu et aere corrupto ac rubigine. et persequatur donec pereas. Sit celum quod supra te est eneum et terra quam calcas ferrea. Det dominus ymbrem terre tue pulverem. et de celo descendat super te cinis donec conteraris. Tradat te dominus corruentem ante hostes tuos. et per unam viam egrediaris contra eos et per septem fugias. et dispergaris per omnia regna terre. Sitque cadaver tuum in escam cunctis volatilibus celi et bestiis terre et non sit qui abigat. Percutiat te dominus ulcere egipti. et partem corporis per quam stercora digeruntur scabie quoque et prurigine ita ut curari nequeas. Percutiat te dominus amentia et cecitate ac furore mentis. et palpes in meridie sicut palpare solet cecus in tenebris. et non dirigas vias tuas omnique tempore calumpniam sustineas et opprimaris violentia nec habeas qui liberet te. Uxorem accipias et alius dormiat cum ea. domum edifices et non habites in ea. plantes vineam et non vindemies eam. bos tuus immoletur coram te et non comedas ex eo. asinus tuus rapiatur in conspectu tuo et non reddatur tibi. oves tue

dentur inimicis tuis et non sit qui adiuvet te. Filii tui et filiae tuae tradantur alteri populo videntibus oculis tuis et deficientibus ad conspectum eorum tota die et non sit fortitudo in manu tua. Fructus terrae tuae et omnes labores tuos comedat populus quem ignoras et sis semper calumniam sustinens et oppressus cunctis diebus et stupens ad terrorem eorum quae videbunt oculi tui. Percutiat te Dominus ulcere pessimo in genibus et in suris sanarique non possis a planta pedis usque ad verticem tuum. Ducet te Dominus et regem tuum quem constitueris super te in gentem quam ignoras tu et patres tui et servies ibi diis alienis ligno et lapidi et eris perditus in proverbium ac fabulam omnibus populis ad quos te introduxerit Dominus. Sementem multam iacies in terram et modicum congregabis quia lucustae devorabunt omnia. Vineam plantabis et fodies et vinum non bibes nec colliges ex ea quippiam quoniam vastabitur vermibus. Olivas habebis in omnibus terminis tuis et non ungueris oleo quia defluent et peribunt. Filios generabis et filias et non frueris eis quoniam ducentur in captivitatem. Omnes arbores tuas et fruges terrae tuae rubigo consumet. Advena qui tecum versatur in terra ascendet super te eritque sublimior, tu autem descendes et eris inferior. Ipse fenerabit tibi et tu non fenerabis ei. Ipse erit in caput et tu eris in caudam. Et venient super te omnes maledictiones istae et persequentes adprehendent te donec intereas, quia non audisti vocem Domini Dei tui nec servasti mandata eius et caerimonias quas praecepit tibi. Et erunt in te signa atque prodigia et in semine tuo usque in sempiternum. Eo quod non servieris Domino Deo tuo in gaudio cordisque laetitia propter rerum omnium habundantiam, servies inimico tuo quem inmittet tibi Dominus in fame et siti et nuditate et omnium penuria, et ponet iugum ferreum super cervicem tuam donec te conterat. Adducet Dominus super te gentem de longinquo et de extremis finibus terrae in similitudinem aquilae volantis cum impetu cuius linguam intellegere non possis, gentem procacissimam quae non deferat seni nec misereatur parvuli, et devoret fructum iumentorum tuorum ac fruges terrae tuae donec intereas, et non relinquat tibi triticum vinum et oleum, armenta boum et greges ovium, donec te disperdat et conterat in cunctis urbibus tuis et destruantur muri tui firmi atque sublimes in quibus habebas fiduciam in omni terra tua. Obsideberis intra portas tuas in omni terra quam dabit tibi Dominus Deus tuus, et comedes fructum uteri tui et carnes filiorum et filiarum tuarum quas dedit tibi Dominus Deus tuus in angustia et vastitate qua opprimet te hostis tuus. Homo delicatus in te et luxuriosus valde invidebit fratri suo et uxori quae cubat in sinu suo ne det eis de carnibus filiorum suorum quas comedet eo quod nihil aliud habeat in obsidione et penuria qua vastaverint te inimici tui intra omnes portas tuas. Tenera mulier et delicata quae super terram ingredi non valebat nec pedis vestigium figere propter mollitiem et teneritudinem nimiam invidebit viro suo qui cubat in sinu eius super filii et filiae carnibus et inluvie secundarum quae egrediuntur de medio feminum eius et super liberis qui eadem hora nati sunt. Comedent enim eos clam propter rerum omnium penuriam in obsidione et vastitate qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas. Nisi custodieris et feceris omnia verba legis huius quae scripta sunt in hoc volumine et timueris nomen eius gloriosum et terribile, hoc est Dominum Deum tuum, augebit Dominus plagas tuas et plagas seminis tui, plagas magnas et perseverantes, infirmitates pessimas et perpetuas, et convertet in te omnes adflictiones Aegypti quas timuisti et adherebunt tibi. Insuper et universos languores et plagas quae non sunt scriptae in volumine legis huius inducet Dominus super te donec te conterat. Et remanebitis pauci numero qui prius eratis sicut astra caeli prae multitudine quoniam non audisti vocem Domini Dei tui. Et sicut ante laetatus est Dominus super vos bene vobis faciens vosque multiplicans, sic laetabitur disperdens vos atque subvertens ut auferamini de terra ad quam ingredieris possidendam. Disperget te Dominus in omnes populos a summitate terrae usque ad terminos eius, et servies ibi diis alienis quos et tu ignoras et patres tui lignis et lapidibus. In gentibus quoque illis non quiesces neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor pavidum et deficientes oculos et animam maerore consumptam. Et erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte et die et non credes vitae tuae. Mane dices quis mihi det vesperum et vespere quis mihi det mane propter cordis tui formidinem qua terreberis et propter ea quae tuis videbis oculis. Reducet te Dominus classibus in Aegyptum per viam de qua dixit tibi ut eam amplius non videres. Ibi venderis inimicis tuis in servos et ancillas et non erit qui emat. Haec sunt verba foederis quod praecepit Dominus Mosi ut feriret cum filiis Israhel in terra Moab praeter illud quod cum eis pepigit in Horeb.

XXIX

Vocavitque Moyses omnem Israhel et dixit ad eos: Vos vidistis universa quae fecit Dominus coram vobis in terra Aegypti Pharaoni et omnibus servis eius universaeque terrae illius, temptationes magnas quas viderunt oculi tui, signa illa portentaque ingentia, et non dedit vobis Dominus cor intellegens et oculos videntes et aures quae possint audire usque in praesentem diem. Adduxit vos XL annis per desertum; non sunt adtrita vestimenta vestra neque calciamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt. Panem non comedistis, vinum et siceram non bibistis ut sciretis quia ipse est Dominus Deus vester. Et venistis ad hunc locum. Egressusque est Seon rex Esebon et Og rex Basan occurrentes nobis ad pugnam et percussimus eos et tulimus terram eorum ac tradidimus possidendam Ruben et Gad et dimidiae tribui Manasse. Custodite ergo verba pacti huius et implete ea ut intellegatis universa quae facitis. Vos statis hodie cuncti coram Domino Deo vestro, principes vestri ac tribus et maiores natu atque doctores, omnis populus Israhel, liberi et uxores vestrae et advena qui tecum moratur in castris exceptis lignorum

lignorum cesoribus et his qui conportant aquas ut transeas in federe domini dei tui et in iureiurando quod hodie dominus deus tuus percutit tecum ut suscitet te sibi in populum et ipse sit deus tuus sicut locutus est tibi et sicut iuravit patribus tuis Abraham Ysaac et Iacob. Nec vobis solis ego hoc fedus ferio et hec iuramenta confirmo, sed cunctis presentibus et absentibus. Vos enim nostis quomodo habitaverimus in terra Egipti, et quomodo transierimus per medium nationum quas transeuntes vidistis abhominationes et sordes id est ydola eorum, lignum et lapidem, argentum et aurum que colebant. Ne forte sit inter vos vir aut mulier, familia aut tribus, cuius cor aversum est hodie a domino deo nostro ut vadat et serviat diis illarum gentium, et sit inter vos radix germinans fel et amaritudinem. Cumque audierit verba iuramenti huius, benedicat sibi in corde suo dicens: Pax erit michi, et ambulabo in pravitate cordis mei, et assumat ebria sitientem, et dominus non ignoscat ei. Sed tunc quam maxime furor eius fumet, et zelus contra hominem illum, et sedeant super eum omnia maledicta que scripta sunt in hoc volumine, et deleat nomen eius sub celo, et consumat eum in perditionem ex omnibus tribubus Israel, iuxta maledictiones que in libro legis huius ac federis continentur. Dicetque sequens generatio, et filii qui nascentur deinceps, et peregrini qui de longe venerint, videntes plagas terre illius et infirmitates quibus eam afflixerit dominus, sulphure et salis ardore comburens ita ut ultra non seratur, nec virens quippiam germinet, in exemplum subversionis Sodome et Gomorre, Adame et Seboim, quas subvertit dominus in ira et furore suo. Et dicent omnes gentes: Quare sic fecit dominus terre huic? Que est hec ira furoris eius inmensa? Et respondebunt: Quia dereliquerunt pactum domini quod pepigit cum patribus eorum, quando eduxit eos de terra Egipti, et servierunt diis alienis, et adoraverunt eos quos nesciebant et quibus non fuerant attributi. Idcirco iratus est furor domini contra terram istam, ut induceret super eam omnia maledicta que in hoc volumine scripta sunt, et eiecit eos de terra sua in ira et in furore et in indignatione maxima, proiecitque in terram alienam sicut hodie comprobatur. Abscondita a domino deo nostro, que manifesta sunt nobis et filiis nostris usque in eternum, ut faciamus universa verba legis huius.

XXX

Cum ergo venerint super te omnes sermones isti, benedictio sive maledictio quam proposui in conspectu tuo, et ductus penitudine cordis tui in universis gentibus in quas disperserit te dominus deus tuus, et reversus fueris ad eum, et obedieris eius imperiis, sicut ego hodie precipio tibi, cum filiis tuis in toto corde tuo et in tota anima tua, reducet te dominus deus tuus de captivitate tua, ac miserebitur tui, et rursum congregabit te de cunctis populis in quos ante te dispersit. Si ad cardines celi fueris dissipatus, inde retrahet te dominus deus tuus, et assumet atque introducet in terram quam possederunt patres tui, et optinebis eam, et benedicens tibi maioris numeri te esse faciet quam fuerunt patres tui. Circumcidet dominus deus tuus cor tuum, et cor seminis tui, ut diligas dominum deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua ut possis vivere. Omnes autem maledictiones has convertet dominus super inimicos tuos, et eos qui oderunt te et persequuntur. Tu autem reverteris et audies vocem domini dei tui, faciesque universa mandata que ego precipio tibi hodie, et habundare te faciet dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum, in sobole uteri tui, et in fructu iumentorum tuorum, in ubertate terre tue, et in rerum omnium largitate. Revertetur enim dominus ut gaudeat super te in omnibus bonis sicut gavisus est in patribus tuis, si tamen audieris vocem domini dei tui, et custodieris precepta eius et cerimonias que in hac lege conscripte sunt, et revertaris ad dominum deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua. Mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie non supra te est, neque procul positum, nec in celo situm ut possis dicere: Quis nostrum ad celum valet conscendere, ut deferat illud ad nos, et audiamus atque opere compleamus? Neque trans mare positum, ut causeris et dicas: Quis e nobis transfretare poterit mare, et illud ad nos usque deferre, ut possimus audire et facere quod preceptum est? Sed iuxta te est sermo valde, in ore tuo et in corde tuo ut facias illum. Considera quod hodie proposuerit in conspectu tuo vitam et bonum, et e contrario mortem et malum, ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius, et custodias mandata illius et cerimonias atque iudicia, et vivas, ac multiplicet te, benedicatque tibi in terra ad quam ingredieris possidendam. Si autem aversum fuerit cor tuum et audire nolueris, atque errore deceptus adoraveris deos alienos et servieris eis, predico tibi hodie quod pereas, et parvo tempore moreris in terra ad quam Iordane transmisso ingredieris possidendam. Testes invoco hodie celum et terram quod proposuerim vobis vitam et mortem, benedictionem et maledictionem. Elige ergo vitam ut et tu vivas et semen tuum, et diligas dominum deum tuum, atque obedias voci eius, et illi adhereas. Ipse est enim vita tua et longitudo dierum tuorum, ut habites in terra pro qua iuravit dominus patribus tuis Abraham Ysaac et Iacob ut daret eam illis.

XXXI

Abiit itaque Moyses, et locutus est omnia verba hec ad universum Israel, et dixit ad eos: Centum viginti annorum sum hodie, non possum ultra egredi et ingredi, presertim cum et dominus dixerit michi: Non transibis Iordanem istum. Dominus ergo deus tuus transibit ante te, ipse delebit omnes gentes has in conspectu tuo, et possidebis eas, et Iosue iste transibit ante te, sicut locutus est dominus. Facietque dominus eis sicut fecit Seon et Og regibus Amorreorum, et terre eorum, delebitque eos. Cum ergo et

hos tradiderit vobis sic facietis eis sicut praecepi vobis. Viriliter agite et confortamini; nolite timere nec paveatis ad conspectum eorum, quia dominus deus tuus ipse est ductor tuus et non dimittet te nec derelinquet te. Vocavitque Moyses Iosue et dixit ei coram omni multitudine filiorum Israel: Confortare et esto robustus; tu enim introduces populum istum in terram quam daturum se patribus eorum iuravit dominus, et tu eam sorte divides. Et dominus qui ductor est vester ipse erit tecum, non dimittet nec derelinquet te; noli timere nec paveas. Scripsit itaque Moyses legem hanc et tradidit eam sacerdotibus filiis Levi qui portabant arcam foederis domini, et cunctis senioribus Israel. Praecepitque eis dicens: Post septem annos anno remissionis in sollemnitate tabernaculorum convenientibus cunctis ex filiis Israel ut appareant in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit dominus, leges verba legis huius coram omni Israel audientibus eis, et in unum omni populo congregato tam viris quam mulieribus, parvulis et advenis qui sunt intra portas tuas, ut audientes discant et timeant dominum deum vestrum et custodiant impleantque omnes sermones legis huius. Filii quoque eorum qui nunc ignorant ut audire possint et timeant dominum deum suum cunctis diebus quibus versantur in terra ad quam vos Iordane transmisso pergitis obtinendam. Et ait dominus ad Moysen: Ecce prope sunt dies mortis tuae; voca Iosue et state in tabernaculo testimonii ut praecipiam ei. Abierunt ergo Moyses et Iosue et steterunt in tabernaculo testimonii; apparuitque dominus ibi in columna nubis quae stetit in introitu tabernaculi. Dixitque dominus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis, et populus iste consurgens fornicabitur post deos alienos in terra ad quam ingreditur ut habitet in ea; ibi derelinquet me et irritum faciet foedus quod pepigi cum eo. Et irascetur furor meus contra eum in die illo, et derelinquam eum et abscondam faciem meam ab eo, et erit in devorationem; invenient eum omnia mala et afflictiones, ita ut dicat in illo die: Vere quia non est deus mecum invenerunt me haec mala. Ego autem abscondam et celabo faciem meam in die illo propter omnia mala quae fecit quia secutus est deos alienos. Nunc itaque scribite vobis canticum istud et docete filios Israel ut memoriter teneant et ore decantent, et sit mihi carmen istud pro testimonio inter filios Israel. Introducam enim eum in terram pro qua iuravi patribus eius lacte et melle manantem. Cumque comederint et saturati crassique fuerint, avertentur ad deos alienos et servient eis, detrahentque mihi et irritum facient pactum meum. Postquam invenerint eum mala multa et afflictiones, respondebit ei canticum istud pro testimonio quod nulla delebit oblivio ex ore seminis tui. Scio enim cogitationes eius quae facturus sit hodie antequam introducam eum in terram quam ei pollicitus sum. Scripsit ergo Moyses canticum et docuit filios Israel. Praecepitque dominus Iosue filio Nun et ait: Confortare et esto robustus; tu enim introduces filios Israel in terram quam pollicitus sum eis, et ego ero tecum. Postquam ergo scripsit Moyses verba legis huius in volumine atque complevit, praecepit Levitis qui portabant arcam foederis domini dicens: Tollite librum istum et ponite eum in latere arcae foederis domini dei vestri, ut sit ibi contra te in testimonium. Ego enim scio contentionem tuam et cervicem tuam durissimam. Adhuc vivente me et ingrediente vobiscum semper contentiose egistis contra dominum; quanto magis cum mortuus fuero? Congregate ad me omnes maiores natu per tribus vestras atque doctores, et loquar audientibus eis sermones istos et invocabo contra eos caelum et terram. Novi enim quod post mortem meam inique agetis et declinabitis cito de via quam praecepi vobis, et occurrent vobis mala in extremo tempore quando feceritis malum in conspectu domini ut irritetis eum per opera manuum vestrarum. Locutus est ergo Moyses audiente universo coetu Israel verba carminis huius et ad finem usque complevit.

XXXII

Audite caeli quae loquor, audiat terra verba oris mei. Concrescat in pluvia doctrina mea, fluat ut ros eloquium meum, quasi imber super herbam et quasi stillae super gramina. Quia nomen domini invocabo; date magnificentiam deo nostro. Dei perfecta sunt opera et omnes viae eius iudicia; deus fidelis et absque ulla iniquitate iustus et rectus. Peccaverunt ei et non filii eius in sordibus; generatio prava atque perversa. Haecine reddis domino popule stulte et insipiens? Numquid non ipse est pater tuus qui possedit te et fecit et creavit te? Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas; interroga patrem tuum et annuntiabit tibi, maiores tuos et dicent tibi. Quando dividebat altissimus gentes, quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. Pars autem domini populus eius, Iacob funiculus hereditatis eius. Invenit eum in terra deserta, in loco horroris et vastae solitudinis; circumduxit eum et docuit et custodivit quasi pupillam oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos et super eos volitans, expandit alas suas et assumpsit eum atque portavit in umeris suis. Dominus solus dux eius fuit, et non erat cum eo deus alienus. Constituit eum super excelsam terram ut comederet fructus agrorum, ut sugeret mel de petra oleumque de saxo durissimo, butyrum de armento et lac de ovibus cum adipe agnorum et arietum filiorum Basan, et hircos cum medulla tritici, et sanguinem uvae biberet meracissimum. Incrassatus est dilectus et recalcitravit; incrassatus impinguatus dilatatus dereliquit deum factorem suum et recessit a deo salutari suo. Provocaverunt eum in diis alienis et in abominationibus ad iracundiam concitaverunt. Immolaverunt daemonibus et non deo, diis quos ignorabant; novi recentesque venerunt quos non coluerunt patres eorum.

Deum qui te genuit dereliquisti et oblitus es domini creatoris tui. Vidit dominus et ad iracundiam concitatus est: quia provocaverunt eum filii sui et filie. Et ait: Abscondam faciem meam ab eis et considerabo novissima eorum. Generatio enim perversa est et infideles filii. Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat deus: et irritaverunt in vanitatibus suis. Et ego provocabo eos in eo qui non est populus: et in gente stulta irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo: et ardebit usque ad inferni novissima. Devorabitque terram cum germine suo et montium fundamenta comburet. Congregabo super eos mala: et sagittas meas complebo in eis. Consumentur fame et devorabunt eos aves morsu amarissimo. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore trahentium super terram atque serpentium. Foris vastabit eos gladius et intus pavor. Iuvenem simul ac virginem lactantem cum homine sene. Et dixi: Ubinam sunt? cessare faciam ab hominibus memoriam eorum. Sed propter iram inimicorum distuli: ne forte superbirent hostes eorum et dicerent: Manus nostra excelsa et non dominus fecit hec omnia. Gens absque consilio est et sine prudentia. Utinam saperent et intelligerent ac novissima providerent. Quomodo persequebatur unus mille et duo fugarent decem milia? Nonne ideo quia deus suus vendidit eos et dominus conclusit illos? Non enim est deus noster ut dii eorum: et inimici nostri sunt iudices. De vinea Sodomorum vinea eorum et de suburbanis Gomorre. Uva eorum uva fellis et botrus amarissimus. Fel draconum vinum eorum et venenum aspidum insanabile. Nonne hec condita sunt apud me et signata in thesauris meis? Mea est ultio et ego retribuam in tempore ut labatur pes eorum. Iuxta est dies perditionis et adesse festinant tempora. Iudicabit dominus populum suum et in servis suis miserebitur. Videbit quod infirmata sit manus et clausi quoque defecerunt residuique consumpti sunt. Et dicent: Ubi sunt dii eorum in quibus habebant fiduciam? De quorum victimis comedebant adipes et bibebant vinum libaminum. Surgant et opitulentur vobis et in necessitate vos protegant. Videte quod ego sim solus et non sit alius deus preter me. Ego occidam et ego vivere faciam: percutiam et ego sanabo: et non est qui de manu mea possit eruere. Levabo ad celum manum meam et dicam: Vivo ego in eternum. Si acuero ut fulgur gladium meum et arripuerit iudicium manus mea: reddam ultionem hostibus meis et his qui oderunt me retribuam. Inebriabo sagittas meas sanguine et gladius meus devorabit carnes de cruore occisorum et de captivitate nudati inimicorum capitis. Laudate gentes populum eius quia sanguinem servorum suorum ulciscetur. Et vindictam retribuet in hostes eorum et propitius erit terre populi sui. Venit ergo Moyses et locutus est omnia verba cantici huius in auribus populi ipse et Iosue filius Nun. Complevitque omnes sermones istos loquens ad universum Israel: et dixit ad eos: Ponite corda vestra in omnia verba mea que ego testificor vobis hodie ut mandetis ea filiis vestris custodire et facere et implere universa que scripta sunt in volumine legis huius: quia non incassum precepta sunt vobis: sed ut singuli in eis viverent: que facientes longo perseveretis tempore in terra ad quam Iordane transmisso ingredimini possidendam. Locutusque est dominus ad Moysen in eadem die dicens: Ascende in montem istum Abarim id est transituum in montem Nebo qui est in terra Moab contra Iericho: et vide terram Chanaan quam ego tradam filiis Israel optinendam: et morere in monte quem conscendens iungeris populis tuis: sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor et appositus est populis suis: quia prevaricati estis contra me in medio filiorum Israel ad aquas contradictionis in Cades deserti Syn: et non sanctificastis me inter filios Israel. E contra videbis eam et non ingredieris in eam quam ego dabo filiis Israel.

XXXIII

Hec est benedictio qua benedixit Moyses homo dei filiis Israel ante mortem suam. Et ait: Dominus de Syna venit et de Seyr ortus est nobis. Apparuit de monte Pharan et cum eo sanctorum milia. In dextera eius ignea lex. Dilexit populos: omnes sancti in manu illius sunt: et qui appropinquant pedibus eius accipient de doctrina illius. Legem precepit nobis Moyses hereditatem multitudinis Iacob. Erit apud rectissimum rex congregatis principibus populi cum tribubus Israel. Vivat Ruben et non moriatur et sit parvus in numero. Hec est Iude benedictio. Audi domine vocem Iude et ad populum suum introduc eum. Manus eius pugnabunt pro eo et adiutor illius contra adversarios eius erit. Levi quoque ait: Perfectio tua et doctrina tua a viro sancto tuo quem probasti in temptatione et iudicasti ad aquas contradictionis. Qui dixit patri suo et matri sue: Nescio vos: et fratribus suis: Ignoro illos: et nescierunt filios suos. Hii custodierunt eloquium tuum et pactum tuum servaverunt. Iudicia tua o Iacob et legem tuam o Israel. Ponent thimiamata in furore tuo et holocaustum super altare tuum. Benedic domine fortitudinem eius et opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum eius et qui oderunt eum non consurgant. Et Beniamin ait: Amantissimus domini habitabit confidenter in eo quasi in thalamo tota die morabitur et inter humeros illius requiescet. Ioseph quoque ait: De benedictione domini terra eius de pomis celi et rore atque abysso subiacente. De pomis fructuum solis ac lune: de vertice antiquorum montium de pomis collium eternorum et de frugibus terre et de plenitudine eius. Benedictio illius qui apparuit in rubo veniat super caput Ioseph et super verticem nazarei inter fratres suos. Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius: cornua rinocerotis cornua illius. In ipsis ventilabit gentes usque ad terminos terre. Hec sunt

multitudines effraym: et hec milia manasse. Et zabulon ait. Letare zabulon in exitu tuo, et ysachar in tabernaculis tuis. Populos vocabunt ad montem: ibi immolabunt victimas iustitie. Qui inundationem maris quasi lac sugent et thesauros absconditos harenarum. Et gad ait. Benedictus in latitudine gad: quasi leo requievit, cepitque brachium et verticem. Et vidit principatum suum quod in parte sua doctor esset repositus: qui fuit cum principibus populi et fecit iustitias domini et iudicium suum cum israel. Dan quoque ait. Dan catulus leonis fluet largiter de basan. Et neptalim dixit. Neptalim habundantia perfruetur: et plenus erit benedictionibus domini. Mare et meridiem possidebit. Aser quoque ait. Benedictus in filiis aser: sit placens fratribus suis: tinguat in oleo pedem suum. Ferrum et es calciamentum eius. Sicut dies iuventutis tue ita et senectus tua. Non est alius ut deus rectissimi: ascensor celi auxiliator tuus. Magnificentia eius discurrunt nubes. Habitaculum eius sursum et subter brachia sempiterna. Eiciet a facie tua inimicum dicetque: contere. Habitabit israel confidenter et solus. Oculus iacob in terra frumenti et vini, celique caligabunt rore. Beatus tu israel: quis similis tui popule qui salvaris in domino? Scutum auxilii tui et gladius glorie tue. Negabunt te inimici tui: et tu eorum colla calcabis.

XXXIIII. Ascendit ergo moyses de campestribus moab super montem nebo in verticem phasga contra iericho. Ostenditque ei dominus omnem terram galaad usque dan, et universum neptalim, terramque effraim et manasse, et omnem terram iuda usque ad mare novissimum, et australem partem, et latitudinem campi iericho civitatis palmarum usque segor. Dixitque dominus ad eum. Hec est terra pro qua iuravi abraham, ysaac et iacob dicens. Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis et non transibis ad illam. Mortuusque est ibi moyses servus domini in terra moab iubente domino: et sepelivit eum in valle terre moab contra phogor: et non cognovit homo sepulchrum eius usque in presentem diem. Moyses centum et viginti annorum erat quando mortuus est. Non caligavit oculus eius, nec dentes illius moti sunt. Fleveruntque eum filii israel in campestribus moab triginta diebus: et completi sunt dies planctus lugentium moysen. Iosue vero filius nun repletus est spiritu sapientie, quia moyses posuit super eum manus suas. Et obedierunt ei filii israel. Feceruntque sicut precepit dominus moysi. Et non surrexit propheta ultra in israel sicut moyses quem nosset dominus facie ad faciem in omnibus signis atque portentis que per eum misit ut faceret in terra egypti pharaoni et omnibus servis eius universeque terre illius, et cunctam manum robustam magnaque mirabilia que fecit moyses coram universo israel.

Incipit prologus super librum Iosue.

Tandem finito pentatheuco moysi velut grandi fenore liberati ad ihesum filium nave manum mittimus quem hebrei iosue bennum, id est iosue filium nun vocant: et ad iudicum librum quem sopthim appellant. Ad ruth quoque et hester quos hisdem nominibus efferunt. Monemusque lectorem ut silvam hebraicorum nominum et distinctiones per membra divisas diligens scriptor conservet, ne et noster labor et illius studium pereat. Et ut in primis quod sepe testatus sum sciat me non in reprehensionem veterum nova cudere sicut amici mei criminantur: sed pro virili parte offerre lingue mee hominibus quos tamen nostra delectant, ut pro grecorum exaplis que et sumptu et labore maximo indigent editionem nostram habeant, et sicubi in antiquorum voluminum lectione dubitaverint hec illis conferentes inveniant quod requirunt, maxime cum apud latinos tot sint exemplaria quot codices, et unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est. Et utique non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius, et sanctum opus venenata carpere lingua desistat: vel suscipiens si placet, vel contempnens si displicet, memineritque illorum versuum. Os tuum habundavit malitia et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tue ponebas scandalum. Hec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te et statuam contra faciem tuam. Que enim audientis vel legentis utilitas est nos laborando sudare et alios detrahendo laborare? Dolere iudeos quod calumpniandi eis et irridendi christianos sit oblata occasio: et ecclesie homines id despicere, immo lacerare, unde adversarii torqueantur? Quod si veterum eis tantum interpretatio placet, quam tamen non displicet, et nichil extra recipiendum putant: cur ea que sub asteriscis et obelis vel addita sunt vel amputata legunt et negligunt et non ea legunt? Quare danielem iuxta theodotionis translationem ecclesie susceperunt? Cur origenem mirantur et eusebium pamphili cunctas editiones similiter disserentes? Aut que fuit stultitia postquam vera dixerunt proferre que falsa sunt? Unde autem in novo testamento probare poterunt assumpta testimonia que in libris veteribus non habentur? Hec diximus ne omnino calumpniantibus tacere videamur. Ceterum post sancte paule dormitionem cuius vita virtutis exemplum est, et hos libros quos eustochie virgini Christi negare non potui decrevimus dum spiritus hos regit artus prophetarum explanationi incumbere, et omissum iam diu opus quasi quodam postliminio repetere: presertim cum et admirabilis sanctusque vir pammachius hoc idem litteris flagitet, et nos ad patriam festinantes

tes: mortiferos syren-
arum cantus surda
debeamus aure tran-
sire. Explicit liber deute-
ronomii. Incipit liber Iosue.

Et factum est post mortem
Moysi servi Domini
ut loqueretur
Dominus ad Iosue
filium Nun ministrum Moysi et diceret ei:
Moyses servus meus mortuus est. Surge et
transi Iordanem istum tu et omnis populus
tecum in terram quam ego dabo filiis Israel. Omnem
locum quem calcaverit vestigium pedis vestri vobis
tradam sicut locutus sum Moysi. A deserto et
Libano usque ad flumen magnum Eufraten.
omnis terra Ethæorum usque ad mare mag-
num contra solis occasum erit terminus vester.
Nullus poterit vobis resistere cunctis diebus
vitæ tuæ. Sicut fui cum Moyse ita ero tecum.
non dimittam nec derelinquam te. Confor-
tare et esto robustus. Tu enim sorte divi-
des populo huic terram pro qua iuravi patribus
suis ut traderem eam illis. Confortare igitur
et esto robustus valde ut custodias et facias
omnem legem quam præcepit tibi Moyses
servus meus. Ne declines ab ea ad dexteram
vel ad sinistram ut intelligas cuncta quæ a-
gis. Non recedat volumen legis huius ab
ore tuo sed meditabis in eo diebus ac nocti-
bus ut custodias et facias omnia quæ scripta
sunt in eo. Tunc diriges viam tuam et in-
telliges eam. Ecce præcipio tibi. Confortare
et esto robustus. Noli metuere et noli time-
re quia tecum est Dominus Deus tuus in omnibus ad quæcumque
perrexeris. Præcepitque Iosue principibus
populi dicens. Transite per medium cas-
trorum et imperate populo ac dicite. Præ-
parate vobis cibaria quoniam post diem tertium
transibitis Iordanem et intrabitis ad pos-
sidendam terram quam Dominus Deus vester daturus
est vobis. Rubenitis quoque et Gaditis et dimidiæ
tribui Manasse ait. Mementote sermonis
quem præcepit vobis Moyses famulus Do-
mini dicens. Dominus Deus vester dedit vobis requi-
em et omnem terram. Uxores vestræ et filii vestri
ac iumenta manebunt in terra quam tra-
didit vobis Moyses trans Iordanem. Vos
autem transite armati ante fratres vestros omnes
fortes manu et pugnate pro eis. Donec det
requiem Dominus fratribus vestris sicut et vobis dedit.
et possideant ipsi quoque terram quam Dominus Deus vester
daturus est eis. Et sic revertimini in terram
possessionis vestræ et habitabitis in ea quam vobis de-
dit Moyses famulus Domini trans Iordanem
contra solis ortum. Responderuntque ad Iosue et
dixerunt. Omnia quæ præcepisti nobis fa-
ciemus. et quocumque miseris ibimus. Sicut

obedivimus in cunctis Moysi ita obediemus
et tibi. Tantum sit Dominus Deus tuus tecum. sicut fuit cum Moyse.
Qui contradixerit ori tuo et non obedierit cunctis sermo-
nibus quos præceperis ei moriatur. Tu tantum conforta-
re et viriliter age. Misit ergo Iosue filius Nun
de Setthim duos viros in abscondito explo-
ratores et dixit eis. Ite et considerate terram urbem-
que Iericho. Qui pergentes ingressi sunt domum
mulieris meretricis nomine Raab et quieve-
runt apud eam. Nuntiatumque est regi Iericho
et dictum. Ecce viri ingressi sunt huc per noctem
de filiis Israel ut explorarent terram. Misitque rex
Iericho ad Raab meretricem dicens. Educ viros
qui venerunt ad te et ingressi sunt domum tuam.
exploratores quippe sunt et omnem terram conside-
rare venerunt. Tollensque mulier viros abscon-
dit et ait. Fateor venerunt ad me sed nescie-
bam unde essent. Cumque porta clauderetur
in tenebris et illi pariter exierunt nescio quo
abierunt. Persequimini cito et comprehendetis eos.
Ipsa autem fecit ascendere viros in solarium
domus suæ operuitque eos lini stipula quæ
ibi erat. Hii autem qui missi fuerant secuti sunt
eos per viam quæ ducit ad vada Iordanis. Illis-
que egressis statim porta clausa est. Necdum
obdormierant qui latebant et ecce mulier
ascendit ad eos et ait. Novi quod Dominus tradi-
dit vobis terram. Etenim irruit in nos ter-
ror vester et elanguerunt omnes habitatores
terræ. Audivimus quod siccaverit Dominus aquas
maris rubri ad vestrum introitum. quando egres-
si estis de Egypto. et quæ feceritis duobus A-
morreorum regibus qui erant trans Iordanem.
Seon et Og quos interfecistis. Et hæc audientes
pertimuimus et elanguit cor nostrum nec remansit
in nobis spiritus ad introitum vestrum. Dominus
enim Deus vester ipse est Deus in cælo sursum et in
terra deorsum. Nunc ergo iurate mihi per
Dominum Deum ut quomodo misericordiam feci vobiscum
ita et vos faciatis cum domo patris mei. Detis-
que mihi verum signum ut salvetis patrem
meum et matrem fratres ac sorores meas et omnia
quæ illorum sunt. et eruatis animas nostras de mor-
te. Qui responderunt ei. Anima nostra sit pro
vobis in mortem si tamen non prodideris nos.
Cumque tradiderit nobis Dominus terram faciemus
in te misericordiam et veritatem. Dimisit ergo eos
per funem de fenestra. Domus enim eius
hærebat muro. Dixitque ad eos. [Dixitque]
ad eos. Ad montana conscendite ne forte
occurrant vobis revertentes. Ibique late-
te diebus tribus donec redeant et sic ibitis per
viam vestram. Qui dixerunt ad eam. Innoxii
erimus a iuramento hoc quo adiurasti
nos. Si ingredientibus nobis terram signum
fuerit funiculus iste coccineus et ligaveris
eum in fenestra per quam nos dimisisti. et
patrem tuum ac matrem fratresque et omnem cog-

natione tuam congregaveris in domum tuam. Qui osti-
um domus tue egressus fuerit, sanguis ipsius
erit in caput eius, et nos erimus alieni. Cunctorum
autem sanguis qui tecum in domo fuerint redunda-
bit in caput nostrum, si eos aliquis tetigerit. Quod si
nos prodere volueris, et sermonem istum in ferre
in medium, erimus ab hoc iuramento mun-
di quo adiurasti nos. Et illa respondit: Sicut locu-
ti estis sic fiat. Dimittensque eos ut pergerent,
appendit funiculum coccineum in fenestra.
Illi vero ambulantes pervenerunt ad mon-
tana et manserunt ibi tres dies donec re-
verterentur qui eos fuerant persecuti. Querentes
enim per omnem viam non repperierunt eos.
Quibus urbem ingressis descenderunt explora-
tores de monte, et Iordane transmisso ven-
erunt ad Iosue filium Nun narraveruntque
omnia que acciderant sibi atque dixerunt: Tradidit
dominus omnem terram hanc in manus nostras, et ti-
more prostrati sunt cuncti habitatores eius.

III

Igitur Iosue de nocte consurgens movit castra. Egre-
dientesque de Sethim venerunt ad Iordanem ip-
se et omnes filii Israel, et morati sunt ibi per tres di-
es. Quibus evolutis transierunt preccones per castro-
rum medium, et clamare ceperunt: Quando
videritis archam federis domini dei vestri et sacerdotes
stirpis levitice portantes eam, vos quoque consur-
gite et sequimini precedentes. Sitque inter vos et
archam spatium cubitorum duum milium,
ut possitis procul videre et nosse per quam viam
ingrediamini, quia prius non ambulastis per ea,
et cavete ne appropinquetis ad archam.
Dixitque Iosue ad populum: Sanctificamini, cras enim
faciet dominus inter vos mirabilia. Et ait ad sacer-
dotes: Tollite archam federis et precedite populum.
Qui iussa complentes tulerunt et ambulaverunt
ante eos. Dixitque dominus ad Iosue: Hodie in-
cipiam exaltare te coram omni Israel, ut sci-
ant quod sicut cum Moyse fui, ita et tecum sim.
Tu autem precipe sacerdotibus qui portant archam
federis et dic eis: Cum ingressi fueritis partem aque
Iordanis, state in ea. Dixitque Iosue ad filios
Israel: Accedite huc et audite verbum domini dei
vestri. Et rursum: In hoc inquit scietis quod dominus
deus vivens in medio vestri est, et disperdet in con-
spectu vestro Chananeum et Etheum, Eveum
et Phereseum, Gergeseum quoque et Iebuseum
et Amorreum. Ecce archa federis domini omnis
terre antecedet vos per Iordanem. Parate .xii.
viros de .xii. tribubus Israel, singulos per singu-
las tribus. Et cum posuerint vestigia pedum suorum
sacerdotes qui portant archam federis domini
dei universe terre in aquis Iordanis, aque que
inferiores sunt decurrent atque deficient, que
autem desuper veniunt in una mole consistent.
Igitur egressus est populus de tabernaculis
suis ut transiret Iordanem, et sacerdotes
qui portabant archam federis domini pergebant
ante eum. Ingressisque eis Iordanem et pedi-
bus eorum in parte aque tinctis — Iordanis autem
ripas alvei sui tempore messis impleverat — steterunt
que aque descendentes in loco uno et ad instar
montis intumescentes apparebant procul
ab urbe que vocatur Adom usque ad locum Sar-
than. Que autem inferiores erant in mare solitudi-
nis quod nunc vocatur Mortuum descenderunt
usque quo omnino deficerent. Populus autem incedebat
contra Iordanem, et sacerdotes qui portabant ar-
cham federis domini stabant super siccam humum
in medio Iordanis accincti, omnisque populus per are-
tem alveum transibat.

IIII

Quibus transgres-
sis dixit dominus ad Iosue: Elige .xii. viros sin-
gulos per singulas tribus, et precipe eis ut tollant
de medio Iordanis alveo ubi steterunt sacer-
dotum pedes .xii. durissimos lapides, quos
ponetis in loco castrorum ubi fixeritis hac nocte
tentoria. Vocavitque Iosue .xii. viros quos
elegerat de filiis Israel, singulos de singu-
lis tribubus, et ait ad eos: Ite ante archam domini
dei vestri ad Iordanis medium, et portate sin-
guli singulos lapides in humeris vestris
iuxta numerum filiorum Israel, ut sit signum
inter vos. Et quando interrogaverint vos filii vestri
cras dicentes: Quid sibi volunt isti lapides?
Respondebitis eis: Defecerunt aque Iordanis ante
archam federis domini cum transiret eum. Ideo
positi sunt lapides isti in monimentum
filiorum Israel usque in eternum. Fecerunt ergo filii
Israel sicut precepit eis Iosue, portantes de medio
Iordanis alveo .xii. lapides ut ei dominus impe-
raverat iuxta numerum filiorum Israel usque ad locum
in quo castra metati sunt, ibique posuerunt eos.
Alios quoque .xii. lapides posuit Iosue in medio
Iordanis alveo ubi steterunt sacerdotes qui
portabant archam federis domini, et sunt ibi us-
que in presentem diem. Sacerdotes autem qui porta-
bant archam stabant in Iordanis medio do-
nec omnia complerentur que Iosue ut loqueretur
ad populum preceperat dominus, et dixerat Moyses
ei. Festinavitque populus et transiit. Cumque
transissent omnes, transiit et archa domini. Sa-
cerdotes quoque pergebant ante populum. Filii quoque
Ruben et Gad et dimidia tribus Manasse ar-
mati precedebant filios Israel sicut eis preceperat Mo-
yses. Et .xl. pugnatorum milia per turmas et cu-
neos incedebant per plana atque campestria
urbis Iericho. In illo die magnificavit do-
minus Iosue coram omni Israel, ut timerent
eum sicut timuerant Moysen dum adhuc
viveret. Dixitque ad eum: Precipe sacerdotibus
qui portant archam federis ut ascendant
de Iordane. Qui precepit eis dicens: Ascendite
de Iordane. Cumque ascendissent portantes ar-
cham federis domini et siccam humum calcare
cepissent, reverse sunt aque in alveum suum
et fluebant sicut ante consueverant. Populus autem de
Iordane ascendit decimo die primi mensis,
et castra metati sunt in Galgalis contra orien-
talem plagam urbis Iericho. .xii. quoque
lapides quos de Iordanis alveo sumpserant

posuit iosue in galgalis. et dixit ad filios israel.
Quando interrogaverint filii vestri cras patres suos et
dixerint eis. Quid sibi volunt lapides isti? do-
cebitis eos atque dicetis. Per arentem alveum tran-
sivit israel iordanem istum siccante domino deo
nostro aquas eius in conspectu nostro donec transiremus
sicut fecerat prius in mari rubro quod siccavit do-
nec transiremus ut discant omnes terrarum populi
fortissimam manum domini. ut et vos timeatis
dominum deum vestrum omni tempore.

[V] Postquam ergo audierunt
omnes reges amorreorum qui habitabant trans
iordanem ad occidentalem plagam et cuncti
reges chanaan qui propinqua possidebant
magni maris loca quod siccasset dominus fluenta
iordanis coram filiis israel donec transirent
dissolutum est cor eorum et non remansit in eis
spiritus timentium introitum filiorum israel. Eo tempore
ait dominus ad iosue. Fac tibi cultros lapideos et cir-
cumcide secundo filios israel. Fecit quod iusserat dominus
et circumcidit filios israel in colle praeputiorum.
Haec autem causa est secundae circumcisionis. Omnis
populus qui egressus est de egypto generis mascu-
lini universi bellatores viri mortui sunt in de-
serto per longissimos viae circuitus qui omnes
circumcisi erant. Populus autem qui natus est
in deserto per xl annos itineris latissimae so-
litudinis incircumcisus fuit donec consume-
rentur qui non audierant vocem domini et quibus
ante iuraverat ut ostenderet eis terram lacte et mel-
le manantem. Horum filii in locum successerunt
patrum et circumcisi sunt a iosue quia sicut nati
fuerant in praeputio erant nec eos in via aliquis
circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt
manserunt in eodem castrorum loco donec sana-
rentur. Dixitque dominus ad iosue. Hodie abstuli
obprobrium egipti a vobis. Vocatumque est no-
men loci illius galgala usque in praesentem diem.
Manseruntque filii israel in galgalis et fecerunt
phase xiiii die mensis ad vesperum in campestri-
bus iericho et comederunt de frugibus terrae die al-
tero azimos panes et polentam eiusdem anni.
Defecitque manna postquam comederunt de fru-
gibus terrae. nec usi sunt ultra cibo illo filii israel.
sed comederunt de frugibus praesentis anni terrae
chanaan. Cum autem esset iosue in agro urbis
iericho levavit oculos et vidit virum contra se stan-
tem et evaginatum tenentem gladium. Perrexitque
ad eum et ait. Noster es an adversariorum? Qui respondit.
Nequaquam. sed sum princeps exercitus domini. et nunc
venio. Cecidit iosue pronus in terram et ador-
ans ait. Quid dominus meus loquitur ad servum suum?
Solve inquit calciamentum de pedibus tuis. lo-
cus enim in quo stas sanctus est. Fecitque iosue ut sibi
fuerat imperatum.

[VI] Iericho autem clausa erat
atque munita timore filiorum israel. et nullus au-
debat egredi vel ingredi. Dixitque dominus ad iosue. Ec-
ce dedi in manus tuas iericho et regem eius
omnesque fortes viros. Circuite urbem cuncti
bellatores semel per diem. Sic facietis sex diebus.
Septimo autem die sacerdotes tollent vii bucinas
quarum usus est in iubileo et praecedant archam foe-
deris. Septiesque circuibitis civitatem. et sacerdo-
tes clangent bucinis. Cumque insonuerit vox
tubae longior atque concisior et in auribus vestris
increpuerit conclamabit omnis populus vociferatione
maxima et muri funditus corruent civitatis
ingredienturque singuli per locum contra quem steterint.
Vocavit ergo iosue filius nun sacerdotes et dixit
ad eos. Tollite archam foederis. et vii alii sacer-
dotes tollant vii iubileorum bucinas et incedant
ante archam domini. Ad populum quoque ait. Ite et circuite
civitatem armati praecedentes archam domini. Cum-
que iosue verba finisset et vii sacerdotes vii bu-
cinis clangerent ante archam foederis domini. omnis
exercitus praecedebat armatus. reliquum vulgus
sequebatur archam ac bucinis omnia concrepabant.
Praeceperat autem iosue populo dicens. Non clamabitis
nec audietur vox vestra. neque ullus sermo ex ore
vestro egredietur donec veniat dies in quo di-
cam vobis. Clamate et vociferamini. Circu-
ivit ergo archa domini civitatem semel per di-
em. et reversa est in castra mansitque ibi. Igitur
iosue de nocte consurgente tulerunt sacerdotes
archam domini. et vii ex eis vii bucinas quarum
in iubileo usus est. praecedebantque archam domini
ambulantes atque clangentes. et armatus
populus ibat ante eos. vulgus autem reliquum
sequebatur archam et bucinis personabat. Circu-
ieruntque civitatem secundo die semel. et reversi sunt
in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem vii di-
luculo consurgentes circuierunt urbem sicut
dispositum erat septies. Cumque septimo circuitu clan-
gerent bucinis sacerdotes. dixit iosue ad omnem
israel. Vociferamini. tradidit enim dominus vobis ci-
vitatem. Sitque civitas haec anathema et omnia
quae in ea sunt domino. Sola raab meretrix vivat
cum universis qui cum ea in domo sunt. Abscondit enim
nuntios quos direximus. Vos autem cavete ne
de his quae praecepta sunt vobis quippiam con-
tingatis et sitis praevaricationis rei. et omnia castra
israel sub peccato sint atque turbentur. Quicquid
autem auri et argenti fuerit et vasorum aeneorum ac ferri
domino consecretur. repositum in thesauris eius.
Igitur omni vociferante populo et tubis clangentibus
postquam in aures multitudinis vox sonitus
increpuit muri illico corruerunt. et ascendit
unusquisque per locum qui contra se erat. ceperuntque
civitatem et interfecerunt omnia quae erant
in ea a viro usque ad mulierem. Ab infante
usque ad senem. boves quoque et oves et asinos in
ore gladii percusserunt. Duobus autem viris qui
exploratores missi fuerant dixit iosue. Ingredi-
mini domum mulieris meretricis et producite
eam et omnia quae illius sunt. sicut illi iuramento
firmastis. Ingressique iuvenes eduxerunt raab
et parentes eius. fratres quoque et cunctam supellec-
tilem ac cognationem illius. et extra castra
israel manere fecerunt. Urbem autem et omnia quae
inventa sunt in ea succenderunt absque au-
ro et argento et vasis aeneis ac ferro quae in erari-

uum domini consecraverunt. Raab vero meretricem et domum patris eius, et omnia que habebat vivere fecit iosue, et habitaverunt in medio israel usque in presentem diem, eo quod absconderit nuntios quos miserat ut explorarent iericho. In illo tempore imprecatus est iosue dicens. Maledictus vir coram domino qui suscitaverit et edificaverit iericho civitatem. In primogenito suo fundamenta illius iaciat, et in novissimo liberorum ponat portas eius. Fuit ergo dominus cum iosue, et nomen eius vulgatum est in omni terra.

VII

Filii autem israel prevaricati sunt mandatum, et usurpaverunt de anathemate. Nam achor filius charmi filii zabdi filii zare de tribu iuda tulit aliquid de anathemate. Iratusque est dominus contra filios israel. Cumque mitteret iosue de iericho viros contra hay, que est iuxta bethaven ad orientalem plagam oppidi bethel, dixit eis. Ascendite et explorate terram. Qui precepta complentes exploraverunt hay. Et reversi dixerunt ei. Non ascendat omnis populus, sed duo vel tria milia virorum pergant et deleant civitatem. Quid omnis populus frustra vexetur contra hostes paucissimos? Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum, qui statim terga vertentes percussi sunt a viris urbis hai. Et corruerunt ex eis triginta et sex homines, persecutique sunt eos adversarii de porta usque sabarim, et ceciderunt per prona fugientes. Pertimuitque cor populi et ad instar aque liquefactum est. Iosue vero scidit vestimenta sua, et pronus cecidit in terram coram archa domini usque ad vesperam tam ipse quam omnes senes israel, miseruntque pulverem super capita sua. Et dixit iosue. Heu domine deus, quid voluisti traducere populum istum iordanem fluvium, ut traderes nos in manus amorrei et perderes? Utinam ut cepimus mansissemus trans iordanem. Mi domine deus, quid dicam videns israelem hostibus suis terga vertentem? Audient chananei et omnes habitatores terre, ac pariter conglobati circumdabunt nos atque delebunt nomen nostrum de terra. Et quid facies magno nomini tuo? Dixitque dominus ad iosue. Surge, cur iaces pronus in terra? Peccavit israel, et prevaricatus est pactum meum. Tuleruntque de anathemate, et furati sunt atque mentiti, et absconderunt inter vasa sua. Nec poterit israel stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum donec conteratis eum qui huius sceleris reus est. Surge, sanctifica populum, et dic eis. Sanctificamini in crastinum. Hec enim dicit dominus deus israel. Anathema in medio tui est israel. Non poteris stare coram hostibus tuis donec deleatur ex te qui contaminatus est hoc scelere. Accedetisque mane singuli per tribus vestras, et quamcumque tribum sors invenerit accedet per cognationes suas, et cognatio per domos, domusque per viros. Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus comburetur igni cum omni substantia sua, quoniam prevaricatus est pactum domini et fecit nephas in israel. Surgens itaque iosue mane applicavit israel per tribus suas, et inventa est tribus iuda. Que cum iuxta familias suas esset oblata, inventa est familia zare. Illam quoque per viros offerens repperit zabdi, cuius domum in singulos dividens viros invenit achor filium charmi filii zabdi filii zare de tribu iuda. Et ait ad achor. Fili mi, da gloriam domino deo israel et confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. Responditque achor iosue et dixit ei. Vere ego peccavi coram domino deo israel, et sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum, et ducentos siclos argenti, regulamque auream quinquaginta siclorum, et concupiscens abstuli et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei, argentumque fossa humo operui. Misit ergo iosue ministros qui currentes ad tabernaculum illius repperierunt cuncta abscondita in eodem loco et argentum simul. Auferentesque de tentorio tulerunt ea ad iosue et ad omnes filios israel, proieceruntque ante dominum. Tollens itaque iosue achor filium zare, argentumque et pallium et auream regulam, filiosque et filias eius, boves et asinos et oves, ipsumque tabernaculum et cunctam supellectilem, et omnis israel cum eo, duxerunt eos ad vallem achor, ubi dixit iosue. Quia turbasti nos, exturbet te dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis israel, et cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Congregaverunt quoque super eum acervum magnum lapidum qui permanet usque in presentem diem. Et aversus est furor domini ab eis. Vocatumque est nomen loci illius vallis achor usque hodie.

VIII

Dixit autem dominus ad iosue. Ne timeas neque formides. Tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum, et consurgens ascende in oppidum hai. Ecce tradidi in manu tua regem eius et populum urbemque et terram. Faciesque urbi hai et regi eius sicut fecisti iericho et regi illius. Predam vero et omnia animantia diripietis vobis. Pone insidias urbi post eam. Surrexitque iosue et omnis exercitus bellatorum cum eo ut ascenderent in hay. Et electa triginta milia virorum fortium misit nocte, precepitque eis dicens. Ponite insidias post civitatem, nec longius recedatis, et eritis omnes parati. Ego autem et reliqua multitudo que mecum est accedemus ex adverso contra urbem. Cumque exierint contra nos, sicut ante fecimus fugiemus et terga vertemus, donec persequentes ab urbe longius protrahantur. Putabunt enim nos fugere sicut prius. Nobis ergo fugientibus et illis persequentibus consurgetis de insidiis et vastabitis civitatem, tradetque dominus deus israel eam in manus vestras. Cumque ceperitis succendite eam, et sic omnia facietis ut iussi. Dimisitque eos, et perrexerunt ad locum insidiarum. Sederuntque inter bethel et hay ad occidentalem plagam urbis hay. Iosue autem nocte illa in medio mansit populi. Surgensque diluculo recensuit socios, et ascendit cum senioribus in fronte exercitus, vallatus auxilio pugnatorum. Cumque venissent et ascendissent ex adverso civitatis, steterunt ad septentrionalem urbis plagam, inter quam et eos vallis erat media. Quinque autem milia viros elegerat et posuerat in insidiis inter bethaven et hay ex occidentali parte eiusdem civitatis. Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem dirigebat

aciem ita ut novissimi multitudinis occidenta-
lem plagam urbis attingerent. Abiit ergo iosue
nocte illa et stetit in vallis medio. Quod cum vidisset
rex hai festinavit mane et egressus est cum omni ex-
ercitu civitatis. direxitque aciem contra desertum ig-
norans quod post tergum laterent insidie. Iosue
vero et omnis multitudo israel cesserunt loco simulan-
tes metum et fugientes per viam solitudinis.
At illi vociferantes pariter et se mutuo cohortan-
tes persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civi-
tate et ne unus quidem in urbe hai et bethel rema-
nsisset qui non persequeretur israel. sicut eruperant
aperta oppida derelinquentes dixit dominus ad iosue.
Leva clipeum qui in manu tua est contra urbem
hai quoniam tibi tradam eam. Cumque elevasset cli-
peum ex adverso civitatis insidie que latebant
surrexerunt confestim et pergentes ad civi-
tatem ceperunt et succenderunt eam. Viri autem
civitatis qui persequebantur iosue respicientes
et videntes fumum urbis ad celum usque con-
scendere non potuerunt ultra huc illucque dif-
fugere. presertim cum hii qui simulaverant fu-
gam et tendebant ad solitudinem contra persequentes
fortissime restitissent. vidensque iosue et omnis
israel quod capta esset civitas et fumus urbis ascen-
deret reversus percussit viros hai. Siquidem et illi
qui ceperant et succenderant civitatem egressi
de urbe contra suos medios hostium ferire ce-
perunt. Cum ergo ex utraque parte adversarii
cederentur ita ut nullus de tanta multitu-
dine salvaretur. Regem quoque urbis hay ap-
prehenderunt viventem et obtulerunt iosue.
Igitur omnibus interfectis qui israelem ad deser-
ta tendentem fuerant persecuti et in eodem loco gla-
dio corruentibus reversi filii israel percusserunt
civitatem. Erant autem qui in eodem die conciderant
a viro usque ad mulierem xii milia hominum
omnes urbis hay. Iosue vero non contraxit manum
quam in sublime porrexerat tenens clipeum
donec interficerentur omnes habitatores hai. Iu-
menta autem et predam civitatis diviserunt sibi filii
israel sicut preceperat dominus iosue qui succendit ur-
bem et fecit eam tumulum sempiternum.
regem quoque eius suspendit in patibulo usque
ad vesperam et solis occasum. preceptique iosue et
deposuerunt cadaver eius de cruce. proieceruntque
in ipso introitu civitatis congregato super eum
magno acervo lapidum qui permanet usque
in presentem diem. Tunc edificavit iosue
altare domino deo israel in monte hebal sicut prece-
perat moyses famulus domini filiis israel et scriptum
est in volumine legis moysi. altare de lapidi-
bus impolitis quos ferrum non tetigit. et ob-
tulit super illud holocaustum domino et immola-
vit pacificas victimas. et scripsit super lapides
deuteronomium legis moysi quod ille digesse-
rat coram filiis israel. Omnis autem populus et
maiores natu ducesque ac iudices stabant
ex utraque parte arche in conspectu sacerdotum
et levitarum qui portabant archam federis
domini. ut advena ita et indigena. media pars eo-
rum iuxta montem garizim et media iuxta montem
hebal. sicut preceperat moyses famulus dei. et primum
quidem benedixit populo israel. Post hec legit omnia
verba benedictionis et maledictionis et cuncta que scrip-
ta fuerant in legis volumine. nichil ex hiis que moy-
ses iusserat reliquit intactum. sed universa re-
plicavit coram omni multitudine israel.
mulieribus ac parvulis et advenis qui inter eos
morabantur.

IX

Quibus auditis cuncti reges
trans iordanem qui versabantur in montanis
et campestribus et maritimis. ac litore magni
maris. hii quoque qui habitabant iuxta libanum
ethеus. et amorreus. chananeus. ferezeus et e-
veus. et iebuseus congregati sunt pariter ut pug-
narent contra iosue et israel uno animo eademque sententia.
Et hii qui habitabant in gabaon audientes cun-
cta que fecerat iosue iericho et hay. et callide cogi-
tantes tulerunt sibi cibaria saccos veteres asinis
imponentes et utres vinarios scissos atque consu-
tos. calciamentaque perantiqua que ad indicium vetu-
statis pictaciis consuta erant. Induti veteribus vesti-
mentis. panes quoque quos portabant ob viaticum
duri erant et in frusta comminuti. Perrexeruntque
ad iosue qui tunc morabatur in castris in galga-
la. et dixerunt ei. atque simul omni israeli. De terra
longinqua venimus pacem vobiscum facere
cupientes. Responderuntque viri israelite ad eos atque
dixerunt. ne forte in terra que nobis sorte debe-
tur habitetis. et non possimus fedus inire vo-
biscum. At illi ad iosue. Servi tui inquiunt su-
mus. Quibus iosue ait. Quinam estis. aut unde
venistis. Responderunt. De terra longinqua val-
de venerunt servi tui in nomine domini dei tui.
Audivimus enim famam potentie eius. cunc-
taque que fecit in egypto et duobus regibus amorre-
orum transiordanem. seon regi esebon. et og re-
gi basan qui erant in astaroth. dixeruntque nobis
seniores et omnes habitatores terre nostre. Tollite
in manibus cibaria ob longissimam viam
et occurrite eis et dicite. Servi vestri sumus fedus
inite nobiscum. En panes quando egressi sumus de
domibus nostris ut veniremus ad vos calidos
sumpsimus. nunc sicci facti sunt et vetustate ni-
mia comminuti. Utres vini novos implevi-
mus. nunc rupti sunt et soluti. Vestes et cal-
ciamenta quibus induimur et que habemus in
pedibus ob longitudinem longioris vie trita
sunt et pene consumpta. Susceperunt igitur de ci-
bariis eorum et os domini non interrogaverunt. Fecit-
que iosue cum eis pacem et inito federe pollicitus
est quod non occiderentur. principes quoque mul-
titudinis iuraverunt eis. Post dies autem tres in-
iti federis audierunt quod in vicino habitarent.
et inter eos futuri essent. moveruntque castra
filii israel. et venerunt in civitates eorum die tertio.
quarum hec vocabula sunt. Gabaon et caphira.
et beroth et cariathiarim. et non percusserunt eos
eo quod iurassent eis principes multitudinis
in nomine domini dei israel. Murmuravit itaque omne

vulgus cum principes. Qui responderunt eis. Iuravimus eis in nomine domini dei israel. et idcirco non possumus eos contingere. Sed hoc faciemus eis. reserventur quidem ut vivant ne contra nos ira domini concitetur si peieraverimus eis. Sed sic vivant ut in usus universe multitudinis ligna cedant aquasque comportent. Quibus hec loquentibus vocavit gabaonitas iosue et ait eis. Cur nos decipere fraude voluistis ut diceretis procul valde habitamus a vobis cum in medio nostri sitis. Itaque sub maledictione eritis. et non deficiet de stirpe vestra ligna cedens aquasque comportans in domum dei mei. Qui responderunt. Nunciatum est nobis servis tuis quod promisisset dominus deus tuus moysi servo suo ut traderet vobis omnem terram et disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde et providimus animabus nostris vestro terrore compulsi et hoc consilium inivimus. Nunc autem in manu tua sumus. quod tibi bonum et rectum videtur fac. Fecit ergo iosue ut dixerat et liberavit eos de manibus filiorum israel ut non occiderentur. Decrevitque iosue in illo die esse eos in ministerium cuncti populi et altaris domini cedentes ligna et aquas comportantes usque in presens tempus. in loco quem elegisset dominus.

X. Que cum audisset adonibezech rex ierusalem quod scilicet cepisset iosue hay et subvertisset eam. Sicut enim fecerat iericho et regi eius sic fecit hay et regi eius. et quod transfugissent gabaonite ad israel. et essent federati cum eis. timuit valde. Urbs enim magna erat gabaon. et una regalium civitatum. et maior oppido hay omnesque bellatores eius fortissimi. Misit ergo adonibezech rex ierusalem ad oham regem ebron et ad pharam regem herimoth. ad iaphie quoque regem lachis. et ad dabir regem eglon dicens. Ad me ascendite et ferte presidium ut expugnemus gabaon. quare transfugerit ad iosue et ad filios israel. Congregati igitur ascenderunt v. reges amorreorum. rex ierusalem. rex ebron. rex herimoth. rex lachis. rex eglon. simul cum exercitibus suis. et castra metati sunt circa gabaon oppugnantes eam. Habitatores autem gabaon urbis obsesse miserunt ad iosue qui tunc morabatur in castris apud galgalam. et dixerunt ei. Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum tuorum. Ascende cito et libera nos. ferque presidium. Convenerunt enim adversum nos omnes reges amorreorum qui habitabant in montanis. Ascenditque iosue de galgalis et omnis exercitus pugnatorum cum eo viri fortissimi. Dixitque dominus ad iosue. Ne timeas eos. In manus enim tuas tradidi illos. Nullus enim ex eis tibi resistere poterit. Irruit itaque iosue super eos repente tota nocte ascendens de galgalis. et conturbavit eos dominus a facie israel. contrivitque plaga magna in gabaon. ac persecutus est eos per viam ascensus bethoron et percussit usque azecha et maceda. Cumque fugerent filios israel et essent in descensu bethoron misit dominus super eos magnos lapides de celo usque azecha. et mortui sunt multo plures lapidibus grandinis quam quos gladio percusserant filii israel. Tunc locutus est iosue domino in die qua tradidit amorreum in conspectu filiorum israel. Dixitque coram eis. Sol contra gabaon ne movearis. et luna contra vallem haylon. Steteruntque sol et luna donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est hoc in libro iustorum. Stetit itaque sol in medio celi et non festinavit occumbere spacio unius diei. Non fuit antea et postea tam longa dies obediente domino voci hominis et pugnante pro israel. Reversusque est iosue cum omni israel in castra galgale. Fugerant enim v. reges et absconderant se in spelunca urbis maceda. Nunciatumque est iosue quod inventi essent v. reges latentes in spelunca urbis maceda. qui precepit sociis et ait. Volvite saxa ingentia ad os spelunce et ponite viros industrios qui clausos custodiant. Vos autem nolite stare. sed persequimini hostes. et extremos quosque fugientium cedite nec dimittatis eos urbium suarum intrare presidia quos tradidit dominus deus vester in manus vestras. Cesis igitur adversariis plaga magna et usque ad internitionem pene consumptis. hii qui israel effugere potuerunt ingressi sunt civitates munitas. Reversusque est omnis exercitus ad iosue in maceda ubi tunc erant castra sani et integro numero. nullusque contra filios israel mutire ausus est. Precepitque iosue dicens. Aperite os spelunce. et producite ad me v. reges qui in ea latitant. Feceruntque ministri ut sibi fuerat imperatum. et adduxerunt ad eum v. reges de spelunca. regem ierusalem. regem ebron. regem herimoth. regem lachis. regem eglon. Cumque adducti essent ad eum vocavit omnes viros israel. et ait ad principes exercitus qui secum erant. Ite et ponite pedes vestros super colla regum istorum. Qui cum perrexissent et subiectorum pedibus colla calcarent. rursum ait ad eos. Nolite timere nec paveatis. confortamini et estote robusti. Sic enim faciet dominus cunctis hostibus vestris. adversum quos dimicatis. Percussitque iosue reges et interfecit eos atque suspendit super v. stipites. fueruntque suspensi usque ad vesperam. Cumque occumberet sol precepit sociis ut deponerent eos de patibulis. Qui depositos proiecerunt eos in speluncam in qua latuerant et posuerunt super os eius saxa ingentia que permanent usque in presens. Eodem die macedam quoque cepit iosue. et percussit in ore gladii. regemque illius et omnes habitatores eius interfecit. Non dimisit in ea saltem parvas reliquias. Fecitque regi maceda sicut fecerat regi iericho. Transivitque cum omni israel de maceda in lempna et pugnabat contra eam. quam tradidit dominus cum rege suo in manu israel. percusseruntque urbem in ore gladii et omnes habitatores eius et non dimiserunt in ea ullas reliquias. Feceruntque regi lempna sicut fecerant regi iericho. De lempna transivit in lachis cum omni israel. et

exercitu per girum disposito oppugnabat eam. Tradiditque dominus lachis in manus israel. et cepit eam die altero atque percussit in ore gladii. omnemque animam que fuerat in ea sicut fecerat lempna. Eo tempore ascendit yram rex gazer ut auxiliaretur lachis. quem percussit iosue cum omni populo eius. usque ad internitionem. Transivitque de lachis in eglon et circumdedit atque expugnavit eam. eodem die percussitque in ore gladii omnes animas que erant in ea. iuxta omnia que fecerat lachis. Ascendit quoque cum omni israel de eglon in ebron. et pugnavit contra eam. cepitque et percussit in ore gladii. regem quoque illius et omnia opida illius regionis universasque animas que in ea fuerunt commorate. non reliquit in ea ullas reliquias sicut fecerat eglon sic fecit et ebron cuncta que in ea repperit consumens gladio. Inde reversus in dabir cepit eam atque vastavit. Regemque eius atque omnia que per circuitum opida percussit in ore gladii. non dimisit in ea ullas reliquias. Sicut fecerat ebron et lempna et regibus earum sic fecit dabir et regi illius. Percussit itaque iosue omnem terram montanam et meridianam atque campestrem. et asedoth cum regibus suis. non dimisit in ea ullas reliquias. sed omne quod spirare poterat interfecit. sicut preceperat ei dominus deus israel. a cades barne usque ad gazam. omnemque terram gessen usque gabaon universosque reges et regiones eorum uno impetu cepit atque vastavit. dominus enim deus israel pugnabat pro eo. reversusque est cum omni israel ad locum castrorum in galgala.

XI. Que cum audisset iabin rex asor misit ad iobab regem madon. et ad regem semeron. atque ad regem acsaph. ad reges quoque aquilonis qui habitabant in montanis et in planicie contra meridiem cenereth. In campestribus quoque et regionibus dor iuxta mare. chananeum quoque ab oriente et occidente. et amorreum atque etheum. ac pherezeum et iebuseum in montanis. Eveum quoque qui habitabat ad radices hermon in terra masphe. Egressique sunt omnes cum turmis suis populus multus nimis sicut harena que est in littore maris. Equi quoque et currus inmense multitudinis. convenerintque omnes reges isti in unum ad aquas merom ut pugnarent contra israel. Dixitque [dominus] ad iosue. ne timeas eos. cras enim hac eadem hora ego tradam omnes istos vulnerandos in conspectu israel. equos eorum subnervabis. et currus igne conbures. Venitque iosue et omnis exercitus eius cum eo adversus illos ad aquas merom subito et irruerunt super eos. Tradiditque dominus illos in manibus israel. qui percusserunt eos. et persecuti sunt usque sidonem magnam et aquas maserephoth campumque masphe qui est ad orientalem illius partem. Itaque percussit omnes ut nullas dimitteret ex eis reliquias. Fecit ergo iosue sicut preceperat ei dominus. equos eorum subnervavit. currusque conbussit. reversusque statim cepit asor. et regem eius percussit gladio. Asor enim antiquitus inter omnia regna hec principatum tenebat. percussitque omnes animas que ibidem morabantur. non dimisit in ea ullas reliquias. sed usque ad internitionem universa vastavit. ipsamque urbem peremit incendio et omnes per circuitum civitates. regesque earum cepit. percussit atque delevit. Sicut preceperat ei moyses famulus domini absque urbibus que erant in collibus et in tumulis site. ceteras succendit israel. unam tantum asor munitissimam flamma consumpsit. omnemque predam istarum urbium ac iumenta diviserunt sibi filii israel cunctis hominibus interfectis. Sicut preceperat dominus moysi servo suo. ita precepit moyses iosue. et ille universa conplevit. non preterit de universis mandatis nec unum quidem verbum quod iusserat dominus moysi. Cepit itaque iosue omnem terram montanam. et meridianam. terramque gessen. et planitiem ad occidentalem plagam. montemque israel et campestria eius. et partem montis qui ascendit seyr. usque baalgath. per planitiem libani subter montem hermon. Omnes reges eorum cepit et percussit et occidit. Multo tempore pugnavit iosue contra reges istos. non fuit civitas que se non traderet filiis israel. preter eveum qui habitabat in gabaon. omnes bellando cepit. domini enim sententia fuerat ut indurarentur corda eorum ut pugnarent contra israel et caderent. et non mererentur ullam clementiam ac perirent sicut preceperat dominus moysi. In tempore illo venit iosue et interfecit enachim de montanis ebron. et dabir. et anab. et de omni monte iuda et israel. urbesque eorum delevit. Non reliquit ullum de stirpe enachim in terra filiorum israel absque civitatibus gaza et geth et azoto in quibus solis relicti sunt. Cepit ergo iosue omnem terram sicut locutus est dominus ad moysen et tradidit eam in possessionem filiis israel secundum partes et tribus suas. quievitque terra a preliis. Hii sunt reges quos percusserunt filii israel. et possederunt terram eorum trans iordanem ad solis ortum a torrente arnon usque ad montem hermon. et omnem orientalem plagam que respicit solitudinem. Seon rex amorreorum qui habitavit in esebon. dominatus est ab aroer. que sita est super ripam torrentis arnon et medie partis in valle. dimidiique galaad usque ad torrentem ieboch qui est terminus filiorum amon. et a solitudine usque ad mare cenereth contra orientem. et usque ad mare deserti quod est mare salsissimum ad orientalem plagam per viam que ducit bethessimoth. et ab australi parte que subiacet asedoch usque phasga. Terminus og regis basan de reliquiis raphaim qui habitavit in astaroth et in edraim. et dominatus est in monte hermon et in salacha atque in universa basan usque ad terminos gessuri. et machati. et dimidie partis galaad. et terminos seon regis esebon. Moyses famulus domini et filii israel percusserunt eos [tra]diditque terram eorum moyses in possessionem rubenitis et gaditis et dimidie tribui manasse.

XII. Hii sunt reges terre quos percussit iosue et filii israel trans ior[danem]

danem ad occidentalem plagam a baalgad in campo libani usque ad montem libani cuius pars ascendit in seyr. tradiditque eam iosue in possessionem tribubus israel singulis partes suas tam in montanis quam in planis atque campestribus. in asseroth et in solitudine ac meridie. ethaeus et amorreus chananeus et pherezeus. eveus et iebuseus. Rex iericho unus. rex hay unus. qui est ex latere bethel. rex ierusalem unus. rex ebron unus. rex ierimoth unus. rex lachis unus. rex eglon unus. rex gazer unus. rex dabir unus. rex gader unus. rex herma unus. rex hered unus. rex lempna unus. rex odollam unus. rex maceda unus. rex bethel unus. rex taphua unus. rex affer unus. rex aphech unus. rex saron unus. rex madon unus. rex asor unus. rex semeron unus. rex achsaph unus. rex tenach unus. rex mageddo unus. rex cedes unus. rex iachanaem carmeli unus. rex dor et provincie dor unus. rex gentium galgal unus. rex thersa unus. omnes reges. xxx. et unus.

XIII. Iosue senex provectaeque etatis erat. et dixit dominus ad eum. senuisti et longevus es. terraque latissima derelicta est. que necdum sorte divisa est. omnis videlicet galilea. philistiim. et universa gessuri. a fluvio turbido qui irrigat egiptum usque ad terminos accaron contra aquilonem. in terra chanaan que in .v. regulos philistiim dividitur. gazeos et azotos. ascalonitas. getheos. et accaronitas. ad meridiem vero sunt evei. omnis terra chanaan et maara sydoniorum usque apheca et terminos amorrei. eiusque confinia. libani quoque regio contra orientem a baalgad sub monte hermon donec ingrediaris emath omnium qui habitabant in monte a libano usque ad aquas masserephoth universique sydonii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum israel. Veniat ergo in partem hereditatis israel sicut precepi tibi. et nunc divide terram in possessionem .ix. tribubus et dimidie tribui manasse. cum qua ruben et gad possederunt terram quam tradidit eis moyses famulus domini trans flumina iordanis ad orientalem plagam. ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon et in vallis medio. universaque campestria medaba usque dibon. et cunctas civitates seon regis amorrei qui regnavit in esebon. usque ad terminos filiorum amon. et galaad ac terminum gessuri et machati. omnemque montem hermon et universam basan usque salecha. omne regnum og in basan qui regnavit in astaroth et in edrain. ipse fuit de reliquiis raphaim. percussitque eos moyses atque delevit. Noluerunt disperdere filii israel gessuri et machati. sed habitaverunt in medio israel usque in presentem diem. Tribui autem levi non dedit possessionem. sed sacrificia et victime domini dei israel ipsa est eius hereditas sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses possessionem tribui filiorum ruben iuxta cognationes suas. fuitque terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon. et in valle eiusdem torrentis media. universam planitiem que ducit medaba et esebon. cunctosque viculos eorum qui sunt in campestribus. dibon quoque et baalmoth. baal. et oppidum baalmeon et gessa. et cedimoth. et mephaath et cariathaim et sabama. et sarathapha in monte convallis. bethphogor. et asedoth. phasga et bethaisimoth. omnes urbes campestres. universaque regna seon regis amorrei qui regnavit in esebon quem percussit moyses cum principibus madian. eveum et recem. et sur. et ur. et rabee. duces seon habitatores terre. et balaam filium beor ariolum occiderunt filii israel gladio cum ceteris interfectis. factusque est terminus filiorum ruben iordanis fluvius. hec est possessio rubenitarum per cognationes suas. urbium et viculorum. Deditque moyses tribui gad et filiis eius per cognationes suas possessionem cuius hec divisio est. terminus iazer et omnes civitates galaad. et dimidiam partem terre filiorum amon usque ad aroer que est contra rabbath. et ab esebon usque ad ramoth masphe. et bethanim. et manaim usque ad terminos dabir. In valle quoque betharam. et bethnemra et socoth et saphan. Reliquam partem regni seon regis esebon. huius quoque finis iordanis est usque ad extremam partem maris cenereth trans iordanem ad orientalem plagam. hec est possessio filiorum gad per familias suas. civitates et ville earum. Dedit et dimidie tribui manasse. filiisque eius iuxta cognationes suas possessionem cuius hoc principium est. a manaim et universam basan et cuncta regna og regis basan. omnesque vicos iair qui sunt in basan. lx. oppida. et dimidiam partem galaad astaroth et edrai urbes regni og regis in basan filiis machir filii manasse et dimidie parti filiorum machir iuxta cognationes suas. hanc possessionem divisit moyses in campestribus moab trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam. Tribui autem levi non dedit possessionem. quoniam dominus deus israel ipse est possessio eius ut locutus est illi.

XIIII. Hoc est quod possederunt filii israel in terra chanaan quam dederunt eis eleazar sacerdos et iosue filius nun. et principes familiarum per tribus israel sorte omnia dividentes sicut preceperat dominus in manu moysi. ix. tribubus et dimidie tribui. duabus enim tribubus et dimidie tribui dederat moyses trans iordanem possessionem absque levitis qui nichil terre acceperunt inter fratres suos. sed in eorum successerunt locum filii ioseph in duas divisi tribus manasse et effraim. nec acceperunt levite aliam in terra partem nisi urbes ad habitandum et suburbana earum ad alenda iumenta et pecora sua. sicut preceperat dominus moysi ita fecerunt filii israel et diviserunt terram. Accesserunt itaque filii iuda ad iosue in galgalis. locutusque est ad eum caleph filius iephone cenezeus. Nosti quid locutus sit dominus ad moysen hominem dei de me et de te in cadesbarne. xl. annorum eram quando misit me moyses famulus domini de cadesbarne ut considerarem terram. nuntiavique ei quod mihi verum videbatur. fratres autem mei qui ascenderant mecum dissolverunt cor populi. et nichilominus ego secutus sum dominum deum meum. Iuravitque moyses in die illo dicens. Terra quam calcavit pes

tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in eternum, quia secutus es dominum deum tuum. Concessit ergo dominus vitam mihi sicut pollicitus est usque in presentem diem. XL et V anni sunt ex quo locutus est dominus verbum istud ad moysen quando ambulabat israel per solitudinem. Hodie LXXX et V annorum sum sic valens ut eo valebam tempore quando ad explorandum missus sum. Illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat tam ad bellandum quam ad gradiendum. Da ergo mihi montem istum quem pollicitus est mihi dominus te quoque audiente in quo enachim sunt et urbes magne atque munite, si forte sit dominus mecum et potuero delere eos sicut promisit mihi. Benedixitque ei iosue et tradidit ei ebron in possessionem. Atque ex eo fuit ebron caleph filio iephone cenezeo usque in presentem diem quia secutus est dominum deum israel. Nomen ebron ante vocabatur cariatharbe. Adam maximus ibi inter enachim situs est. Et terra cessavit a preliis.

XV. Igitur sors filiorum iude per cognationes suas ista fuit a termino edom usque ad desertum sin contra meridiem et usque ad extremam partem australis plage. Initium eius a summitate maris salsissimi et a lingua eius que respicit meridiem. Egrediturque contra ascensum scorpionis et pertransit in syna. Ascenditque in cades barne et pervenit in esron ascendens ad daram et circuiens caricaa atque inde pertransiens in asemona et perveniens ad torrentem egipti. Eruntque termini eius mare magnum. Hic erit finis meridiane plage. Ab oriente vero erit initium mare salsissimum usque ad extrema iordanis. Et ea que respiciunt aquilonem a lingua maris usque ad eundem iordanem fluvium. Ascenditque terminus in bethegla et transit ab aquilone in betheraba ascendens ad lapidem boem filii ruben. Et tendens usque ad terminos debera de valle achor contra aquilonem respiciens galgala que est ex adverso ascensionis adomim ab australi parte torrentis. Transitque aquas que vocantur fons solis. Et erunt exitus eius ad fontem rogel. Ascenditque per vallem filii ennon ex latere iebusei ad meridiem. Hec est ierusalem. Et inde se erigens ad verticem montis qui est contra gehennon ad occidentem in summitate vallis raphaim contra aquilonem. Pertransitque a vertice montis usque ad fontem aque nepthoa et pervenit usque ad vicos montis ephyron. Inclinaturque in baala que est cariathiarim id est urbs silvarum. Et circuit de baala contra occidentem usque ad montem seyr. Et transit iuxta latus montis iarim ad aquilonem in cheslon. Et descendit in bethsames. Transitque in thamnam et pervenit contra aquilonis partem accharon ex latere. Inclinaturque secrona et transit montem baala. Pervenitque in gennehel et magni maris contra occidentem fine concluditur. Hii sunt termini filiorum iuda per circuitum in

cognationibus suis. Caleph vero filio iephone dedit partem in medio filiorum iuda sicut preceperat ei dominus: cariatharbe patris enach. Ipsa est hebron. Delevitque ex ea caleph tres filios enach: sisai et achiman et tholmai de stirpe enach. Atque inde conscendens venit ad habitatores dabir que prius vocabatur cariathsepher id est civitas litterarum. Dixitque caleph: Qui percusserit cariathsepher et ceperit eam dabo illi axam filiam meam uxorem. Cepitque eam othoniel filius cenez frater caleph iunior. Deditque ei axam filiam suam uxorem. Quam cum pergerent simul suasit ei vir suus ut peteret a patre suo agrum. Suspiravitque ut sedebat in asino. Cui caleph: Quid habes? inquit. At illa respondit: Da mihi benedictionem tuam. Terram australem et arentem dedisti mihi: iunge et irriguam. Deditque ei caleph irriguum superius et inferius. Hec est possessio tribus filiorum iuda per cognationes suas. Erantque civitates sue ab extremis partibus filiorum iuda iuxta terminos edom a meridie capsehel et eder et iacur et cina et dimona et edada et cedes et asor et getham ziph et thelem baloth et asor nova et carioth esrom. Hec est asor. Aman same et molada et aser gadda et asemon et bethphelech et aser sual et bersabee et baiothia et baala et hym et esen et hetholad et exul et herma et siceleg et medemena et sesenna lebaoth et selim et ennemon. Omnes civitates XXX et octo et ville earum. In campestribus vero estaol et saraa et asena et azanoe et engannim taphua et enaim et ierimoth adullam socco et azeca et sarim et aditaim et gedera et giderothaim: urbes XIIII et ville earum. Sanan et adesa et magdalgad delean et mespha et iecthel lachis et bascath et aglon ebbon et lehemas et cethlis et gideroth bethdagon et neema et maceda: civitates XVI et ville earum. Labana et ether et asan iephtha et iesua et nesibi ceyla et aczib et maresa: civitates IX et ville earum. Accharon cum vicis et villulis suis. Ab accharon usque ad mare omnia que vergunt ad azotum et viculos eius. Azotus cum vicis et villulis suis. Gaza cum vicis et villulis suis usque ad torrentem egipti. Et mare magnum terminus eius. Et in monte samir et gether et socco et edenna cariathsenna. Hec est dabir. Anab et istemo et anim gosen et olon et gilo: civitates XI et ville earum. Arab et roma et esiam et ianum et bethphafura et affeca athinia et cariatharbe. Hec est ebron et sior: civitates IX et ville earum. Maon et chermel et ziph et iothe iezrael et iucadam et zanoe et accham gabaa et thamna: civitates X et ville earum. Alul et bethsur et iedon mareth et bethanoth et helthechen: civitates VI et ville earum. Cariathbaal. Hec est cariathiarim urbs silvarum. Et arebba: civitates due et ville earum. In deserto betharaba et meddin et sisiacha et anebsan et civitas salis et engaddi: civitates VI et ville earum. Iebuseum autem habitatorem ierusalem n

potuerunt filii iuda delere. habitavitque iebuseus
cum filiis iuda in ierusalem usque in presentem diem.

XVI. Cecidit quoque sors filiorum ioseph ab iordane contra ie-
richo ad aquas eius ab oriente solitudo que as-
cendit de iericho ad montem bethel. et egreditur
de bethel luza. transitque terminum archiata-
roth. et descendit ad occidentem iuxta terminum
iefleti usque ad terminos bethoron inferioris et ga-
zer: finiunturque regiones eius mari magno.
possederuntque filii ioseph manasses et effraim.
et factus est terminus filiorum effraim per cognationes
suas et possessio eorum contra orientem astaroth adar
usque bethoron superiorem. egrediunturque con-
finia in mare; machmethat vero aquilonem
respicit et circuit terminos contra orientem in tha-
nathselo. et pertransiit ab oriente ianoe. des-
cenditque de ianoe in atharoth et naaratha et per-
venit in iericho et egreditur ad iordanem de
taphua. pertransitque contra mare in valle arundi-
neti. suntque egressus eius in mare salsissimum.
hec est possessio tribus filiorum effraim per familias
suas urbesque separate sunt filiis effraim
in medio possessionis filiorum manasse. et ville earum.
et non interfecerunt filii effraym
chananeum qui habitabat in gazer: habitavit-
que chananeus in medio effraim usque in diem

XVII. hanc tributarius. Cecidit autem sors tribui
manasse. ipse est enim primogenitus ioseph. ma-
chir primogenito manasse patri galaad: qui
fuit vir pugnator. habuitque possessionem ga-
laad et basan et reliquis filiorum manasse iuxta fa-
milias suas. filiis abiezer. et filiis heleth et fili-
is esriel. et filiis sechem. et filiis sepher. et filiis se-
mida. isti sunt filii manasse. filii ioseph:
mares per cognationes suas. Salphaath vero
filio epher filii galaad. filii machir. filii ma-
nasse non erant filii sed sole filie. quarum ista
sunt nomina. maala et noha. et egla et melcha
et thersa. veneruntque in conspectu eleazari sacer-
dotis et iosue filii nun. et principum dicentes.
dominus precepit per manum moysi ut daretur no-
bis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis
iuxta imperium domini possessionem in medio fratrum
patris earum. et ceciderunt funiculi manasse decem.
absque terra galaad et basan trans iordanem.
filie enim manasse possederunt hereditatem in
medio filiorum eius. Terra autem galaad cecidit in
sortem manasse filiorum qui reliqui erant. fuit-
que terminus manasse ab aser machmethath que
respicit sichem et egreditur ad dextram iuxta
habitatores fontis taphue. Et enim in sortem
manasse ceciderat terra taphue que est iuxta
terminos manasse filiorum ephraim. descendit-
que terminus vallis arundineti in meridiem
torrentis civitatum effraim que in medio sunt
urbium manasse. terminus manasse ab aqui-
lone torrentis. et exitus eius pergit ad mare
ita ut possessio effraim sit ab austro. et ab
aquilone manasse. et utramque claudit mare
et iunguntur sibi in tribu aser ab aquilone
et in tribu ysachar ab oriente. fuitque hereditas
manasse. in ysachar et in aser. bethsan et viculi
eius. et ieblaam cum villulis suis. et habitatores dor cum
oppidis suis. habitatores quoque endor cum villulis suis.
Similiterque habitatores thenach cum villulis suis. et ha-
bitatores mageddo cum villulis suis. et tertia pars ur-
bis nopheth. nec potuerunt filii manasse has
civitates subvertere. sed cepit chananeus habita-
re in terra sua. Postquam autem convaluerunt fi-
lii israel subiecerunt chananeos et fecerunt sibi
tributarios nec interfecerunt eos. Locu-
tique sunt filii ioseph ad iosue et dixerunt.
Quare dedisti mihi terram in possessionem sortis
et funiculi unius cum sim tante multitudinis
et benedixerit mihi dominus? ad quos iosue ait. Si po-
pulus multus es ascende in silvam et succide
tibi spatia in terra pherezei et raphaim quia an-
gusta est tibi possessio montis effraim. Cui respon-
derunt filii ioseph. non poterimus ad montana
conscendere cum ferreis curribus utantur chananei
qui habitant in terra campestri in qua site sunt
bethsan cum viculis suis. et iezrael mediam pos-
sidens vallem. dixitque iosue ad domum ioseph
et effraim et manassen. populus multus es et
magne fortitudinis. non habebis sortem u-
nam. sed transibis ad montem et succides tibi
atque purgabis ad habitandum spatia et poteris ultra
procedere cum subverteris chananeum quem dicis
ferreos habere currus et esse fortissimum.

XVIII. Congregatique sunt omnes filii israel in sylo ibique fixe-
runt tabernaculum testimonii. et fuit eis terra
subiecta. Remanserant autem filiorum israel. vii. tri-
bus que necdum acceperant possessiones suas. Ad quos
iosue ait. Usquequo marcetis ignavia et non in-
tratis ad possidendam terram quam dominus deus patrum
vestrorum dedit vobis? Eligite de singulis tribu-
bus ternos viros ut mittam eos et pergant atque cir-
cueant terram atque describant eam iuxta numerum
uniuscuiusque multitudinis. referantque ad
me quod descripserunt. Dividite vobis terram
in. vii. partes. Iudas sit in terminis suis ab au-
strali plaga. et domus ioseph ab aquilone.
mediam inter hos terram in. vii. partes descri-
bite. et huc venietis ad me ut coram domino deo
vestro mittam vobis hic sortem. quia non est inter
vos pars levitarum. sed sacerdotium domini est
eorum hereditas. Gad autem et ruben et dimidia tri-
bus manasse iam acceperunt possessiones su-
as trans iordanem ad orientalem plagam.
quas dedit moyses eis famulus domini. Cumque
surrexissent viri ut pergerent ad describendam
terram precepit eis iosue dicens. Circuite terram et
describite eam. et revertimini ad me ut hic coram
domino deo vestro in sylo mittam vobis sortem. Ita-
que perrexerunt et lustrantes eam in. vii. partes
diviserunt scribentes in volumine. reversi-
que sunt ad iosue in castra sylo qui misit sor-
tes coram domino deo in sylo. divisitque terram
filiis israel in. vii. partes. et ascendit sors prima
filiorum beniamin per familias suas ut possiderent

tiam inter filios iuda et filios ioseph. Fuitque ter-
minus eorum contra aquilonem ab iordane pergens
iuxta latus iericho septentrionalis plage.
et inde contra occidentem ad montana conscendens
et perveniens in solitudinem bethaven. atque
pertransiens iuxta luzam ad meridiem. ipsa est
bethel. descenditque in astaroth adar in montem
qui est ad meridiem bethoron inferioris. et inclinatur
circuiens contra mare ad meridiem montis qui re-
spicit bethoron contra affricum. Suntque exitus eius in
cariatbaal que vocatur cariathiarim urbem
filiorum iuda. Hec est plaga contra mare ad
occidentem. A meridie autem ex parte cariathiarim
egreditur terminus contra mare. et pervenit usque ad
fontem aquarum neptoa. descenditque in partem
montis qui respicit vallem filiorum ennon. et
est contra septentrionalem plagam in extrema par-
te vallis raphaim. descenditque gehennon id est
vallis ennon iuxta latus iebusei ad austrum.
et pervenit ad fontem rogel transiens ad aquilonem.
et egrediens ad ensemes id est fontem solis. et pertransit
usque ad tumulos qui sunt e regione ascensus
adommim. descenditque ad abenboen id est lapidem
boen filii ruben. et pertransit ex latere aquilo-
nis ad campestria. descenditque in planitiem
et pretergreditur contra aquilonem bethagalam. et
sunt exitus eius contra linguam maris salsissimi
ab aquilone in fine iordanis ad australem pla-
gam qui est terminus illius ab oriente. Hec est
possessio filiorum beniamin per terminos suos in
circuitu et familias singulas. Fueruntque ci-
vitates eius iericho et bethagla et vallis casis.
betharaba et samaraim et bethel. et avim. et af-
fara. et ophra villa hemona et ophni et gabee
civitates .xii. et ville earum. Gabaon et rama
et beroth et mesphe. caphara et ammosa. et re-
cem. iarephel et tarala. et sela. heleph et iebus que
est ierusalem. Gabaath et cariath civitates .xiiii. et
ville earum. Hec est possessio filiorum beniamin
iuxta familias suas.

XIX

Et egressa est sors secunda
filiorum symeon per cognationes suas. fuitque
hereditas eorum in medio possessionis filiorum
iuda. bersabee et sabee et molada. et asersua-
la. et asean. et bethola. et bethul. et arma. et si-
celech. et bethmarchaboth. et asersusa. et bethle-
baoth. et sarohem civitates .xiii. et ville earum.
Aim et remmon. et athar. et asam. civitates
.iiii. et ville earum. omnes viculi per circuitum urbium
istarum usque ad baalath beer ramech contra australem
plagam. Hec est hereditas filiorum symeon iuxta
cognationes suas in possessione et funiculo
filiorum iuda. quia maior erat. et idcirco filii sy-
meon possederunt in medio hereditatis eorum.

Cecidit quoque sors tercia filiorum zabulon per cog-
nationes suas. et factus est terminus possessionis
eorum usque sarith. ascenditque a mari et medela-
a. et pervenit in debbaseth usque ad torrentem
qui est contra iecnonam. et revertitur de sarith
contra orientem in fines ceseleththabor. et egreditur
ad abereth. ascenditque contra iaphie. et inde per-
transit ad orientalem plagam gethefer et thacasin.
et egreditur in remmon. amtar et noa. et circuit
ad aquilonem et nathon. Suntque egressus eius
vallis neptael. et cateth et noal. et semeron.
et iedala. et bethleem civitates .xii. et ville earum.
Hec est hereditas tribus filiorum zabulon per cognati-
ones suas. urbes et viculi earum.

Ysachar egressa est sors .iiii. per cognationes suas. fuitque
eius hereditas iezrael. et casaloth. et sunem. et af-
faraim. et seon et anaarath. et rabith et cesion.
et abes. et rameth et engannim et enadda et bethfe-
ses. et pervenit terminus eius usque thabor et seesi-
ma. et bethsames. Eruntque exitus eius iordanis
civitates .xvi. et ville earum. Hec est possessio
filiorum ysachar per cognationes suas urbes et
viculi earum.

Cecidit sors .v. tribui fili-
orum aser per cognationes suas. fuitque terminus eorum
alchat. et ali. et bethen. et axaf. et elimelech. et a-
maad. et mesphal. et pervenit usque ad carmelum
maris et sihor et labanath. ac revertitur contra orien-
tem bethdagan. et pertransit usque zabulon et
vallem iepthael contra aquilonem in bethemech
et neiel. egrediturque ad levam cabul et acran
et roob et amon et canane usque ad sidonem mag-
nam. revertiturque in horma usque ad civita-
tem munitissimam tyrum et usque osa. et
eruntque exitus eius in mare de funiculo
aczipa et amma et affech et roob civitates .xx.
due. et ville earum. Hec est possessio filiorum aser
per cognationes suas. urbes et viculi earum.

Filiorum neptalim .vi. sors cecidit per famili-
as suas. et cepit terminus de heleb et helon et sa-
nanim. et adami que est neceb et iebnael usque lecum.
et egressus eorum usque ad iordanem revertiturque
terminus contra occidentem in azanoth thabor. at-
que inde egreditur in hucoca et pertransit in zabulon
contra meridiem. et in aser contra occidentem et in iuda ad
iordanem contra ortum solis. civitates munitis-
sime. asedim. ser. et ammath. et reccath. et cene-
reth. et edema. et arama. asor et cedes. et edrai. na-
sor et ieron. et magdalel. horem et bethanath. et
bethsemes. civitates .xix. et ville earum. Hec est
possessio tribus filiorum neptalim per cognationes
suas. urbes et viculi earum.

Tribui filiorum
dan per familias suas egressa est sors .vii. et fuit
terminus possessionis eius saraa et estaol. et ur-
semes id est civitas solis. selebin et haialon. et
iethela. helon et themna. et acron. et heltece.
iebthon. et balaath. iud. et banebarach. et geth-
remmon. atque iarcon. et arecon. cum termino qui
respicit ioppen. et ipso fine concluditur. Asce-
deruntque filii dan et pugnaverunt contra lesen. ce-
peruntque eam et percusserunt eam in ore gladii
et possederunt et habitaverunt in ea. vocantes no-
men eius lesandan. ex nomine dan patris sui.
Hec est possessio filiorum dan per cognationes suas ur-
bes et viculi earum. Cumque complesset sorte terram
dividere singulis per tribus suas dederunt filii
israel possessionem iosue filio nun in medio
sui iuxta preceptum domini urbem quam postulavit.

thamnathsaraa in monte effraim. et edificavit civitatem. habitavitque in ea. Hec sunt possessiones quas sorte diviserunt eleazar sacerdos. et iosue filius nun. et principes familiarum ac tribuum filiorum israel in sylo coram domino ad ostium tabernaculi testimonii. partitique sunt terram.

[XX] Et locutus est dominus ad iosue dicens. Loquere filiis israel et dic eis. Separate urbes fugitivorum de quibus locutus sum ad vos per manum moysi. ut confugiat ad eas quicumque animam percusserit nesciens ut possit evadere iram proximi qui est ultor sanguinis. Cum ad unam harum confugerit civitatum. stabitque ante portas civitatis et loquetur senioribus urbis illius ea que se comprobent innocentem. sicque suscipient eum: et dabunt ei locum ad habitandum. Cumque sanguinis ultor eum fuerit persecutus non tradent eum in manus eius quia ignorans percussit proximum eius, nec ante biduum vel triduum esse eius probatur inimicus. et habitabit in civitate illa: donec stet ante iudicium causam reddens facti sui. et moriatur qui interfecit donec moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore. Tunc revertetur homicida et ingredietur civitatem et domum suam de qua fugerat. Decreveruntque cedes in galilea montis neptalim et sychem in monte effraim. et cariatharbe ipsa est ebron in monte iuda et trans iordanem contra orientalem plagam iericho. statuerunt bosor que sita est in campestri solitudine de tribu ruben. et ramoth in galaad: de tribu gad. et gaulon in basan de tribu manasse. Hee civitates constitute sunt cunctis filiis israel et advenis qui habitabant inter eos. ut fugeret ad eas qui animam nescius percussisset. et non moreretur in manu proximi effusum sanguinem vindicare cupientis donec staret ante populum expositurus causam suam.

[XXI a] Accesseruntque principes familiarum levi ad eleazarum sacerdotem et iosue filium nun. et ad duces cognationum per singulas tribus filiorum israel. locutique sunt ad eos in silo terre chanaan atque dixerunt. Dominus precepit per manum moysi ut darentur nobis urbes ad habitandum. et suburbana earum ad alenda iumenta. Dederuntque filii israel de possessionibus suis iuxta imperium domini civitates et suburbana earum. Egressaque est sors in familia caath filiorum aaron sacerdotis de tribubus iuda et symeon. et beniamin civitates. xiii. et reliquis filiorum caath. id est levitis qui superfuerant de tribubus effraim et dan et dimidie tribus manasse civitates. x. Porro filiis gerson egressa est sors ut acciperent de tribubus ysachar et de aser. et neptalim. dimidiaque tribu manasse in basan civitates numero. xiii. et filiis merari per cognationes suas de tribubus ruben et gad et zabulon urbes. xii. Dederuntque filii israel levitis civitates et suburbana earum sicut precepit dominus per manum moysi singulis sorte tribuentes. De tribubus filiorum iuda et symeon dedit iosue civitates. quarum ista sunt nomina filiis aaron per familias caath levitici generis. Prima enim sors illis egressa est cariatharbe patris enach que vocatur ebron in monte iuda. et suburbana eius per circuitum. Agros vero et villas eius dederat caleph filio iephone ad possidendum. Dedit ergo filiis aaron sacerdotis ebron confugii civitatem ac suburbana eius. et lempnam cum suburbanis suis. et iethe. et estemon. et elon. et dabir. et ain. et iethan. et bethsames cum suburbanis suis. civitates. ix. de tribubus ut dictum est duabus. De tribu autem beniamin gabaon et gabee. et anatoth et almon cum suburbanis suis. civitates. iiii. Omnes simul civitates filiorum aaron sacerdotis. xiii. cum suburbanis suis. Reliquis vero per familias filiorum caath levitici generis hec est data possessio. De tribu effraim urbs sychem confugii cum suburbanis suis in monte effraim. et gazer. et cobsaim. et bethoron cum suburbanis suis civitates. iiii. De tribu quoque dan helthece. et gebbethon et haialon. et gethremon cum suburbanis suis civitates. iiii. Porro de dimidia tribu manasse tanach et gethremon cum suburbanis suis civitates due. Omnes civitates. x. cum suburbanis earum date sunt filiis caath inferioris gradus. Filiis quoque gerson levitici generis dedit de dimidia tribu manasse confugii civitates gaulon in basan et bosra cum suburbanis suis civitates duas. Porro de tribu ysachar cesion et dabereth et iaramath et engannim cum suburbanis suis civitates. iiii. De tribu autem aser. masal. et abdon. et lachot et roob cum suburbanis suis civitates. iiii. De tribu quoque neptalim civitatem confugii cedes in galilea. et amnethor et carthan cum suburbanis suis civitates tres. Omnes urbes familiarum gerson. xiii. cum suburbanis suis. Filiis autem merari levitis inferioris gradus per familias suas data est de tribu zabulon gethenan et cartha. et dempna et naalol civitates. iiii. cum suburbanis suis. Et de tribu gad civitates confugii ramoth in galaad et manaim et esebon. et iazer. civitates. iiii. cum suburbanis suis. De tribu ruben ultra iordanem contra iericho civitates confugii bosor in solitudine. misor. et iazer. et gethson et masphat civitates. iiii. cum suburbanis suis. Omnes urbes filiorum merari per familias et cognationes suas. xii. Itaque civitates universe levitarum in medio possessionis filiorum israel. xlviii. cum suburbanis suis. singule per familias distribute. Deditque dominus deus israel omnem terram quam traditurum se patribus eorum iuraverat et possederunt illam atque habitaverunt in ea.

Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes. nullusque eis hostium resistere ausus est. sed cuncti in eorum ditione redacti sunt. ne unum quidem verbum quod illis prestiturum se esse promiserat irritum fuit. sed rebus expleta sunt omnia.

[XXII] Eodem tempore vocavit iosue rubenitas. et gaditas. et dimidiam tribum manasse.

dixitque ad eos. Fecistis omnia que precepit vobis moyses famulus domini. Michi quoque in omnibus obedistis. et non reliquistis fratres vestros longo tempore usque in presentem diem custodientes imperium domini dei vestri. Quia igitur dedit dominus deus vester fratribus vestris quietem et pacem sicut pollicitus est. revertimini et ite in tabernacula vestra in terram possessionis vestre quam tradidit vobis moyses famulus domini trans iordanem. ita dumtaxat ut custodiatis attente et opere compleatis mandatum et legem quam precepit vobis moyses famulus domini ut diligatis dominum deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius. et observetis mandata illius. adhereatisque ei. ac serviatis in omni corde. et in omni anima vestra. Benedixitque eis iosue et dimisit eos. qui reversi sunt in tabernacula sua. Tribui autem manasse dimidie possessionem moyses dederat in basan. et idcirco medie que superfuit dedit iosue sortem inter ceteros fratres suos trans iordanem ad occidentalem plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua et benedixisset illis dixit ad eos. In multa substantia atque divitiis revertimini ad sedes vestras. cum argento et auro. ere ac ferro. et veste multiplici. dividite predam hostium cum fratribus vestris. Reversique sunt et abierunt filii ruben et filii gad et dimidia tribus manasse a filiis israel de silo que sita est in chanaan ut intrarent galaad terram possessionis sue quam obtinuerant iuxta imperium domini in manu moysi. Cumque venissent ad tumulos iordanis in terram chanaan edificaverunt iuxta iordanem altare infinite magnitudinis. Quod cum audissent filii israel et ad eos certi nuncii detulissent edificasse filios ruben et gad et dimidiam tribum manasse altare in terra chanaan super iordanis tumulos contra filios israel convenerunt omnes in sylo ut ascenderent et dimicarent contra eos. Et interim miserunt ad illos in terram galaad finees filium eleazari sacerdotem. et x principes cum eo singulos de singulis tribubus. qui venerunt ad filios ruben et gad. et dimidiam tribum manasse in terram galaad. dixeruntque ad eos. Hec mandat omnis populus domini. Que est ista transgressio? Cur dereliquistis dominum deum israel edificantes altare sacrilegum. et a cultu illius recedentes. An parum vobis est quod peccastis in beelphegor. et usque in presentem diem macula huius sceleris in vobis manet. Multique de populo corruerunt. et vos hodie reliquistis dominum. et cras in universum israel ira eius deseviet. Quod si putatis immundam terram esse possessionis vestre transite ad terram in qua tabernaculum domini est. et habitate inter nos tantum ut a domino non recedatis. et a nostro consortio edificato altari preter altare domini dei nostri. Nonne achor filius zare preterivit mandatum domini. et super omnem populum israel ira eius incubuit. et ille erat unus homo. atque utinam perisset solus in scelere suo. Responderuntque filii ruben et gad et dimidia tribus manasse principibus legationis israel. Fortissimus deus dominus deus israel. ipse novit. et israel simul intelliget. Si prevaricationis animo hoc altare construximus non custodiat nos sed puniat in presenti. Et si ea mente fecimus ut holocausta et sacrificium et pacificas victimas super eo imponeremus ipse querat et iudicet. et non ea magis cogitatione atque tractatu ut diceremus. Cras dicent filii vestri filiis nostris. Quid vobis et domino deo israel. Terminum posuit dominus inter nos et vos o filii ruben et filii gad iordanem fluvium. et idcirco partem non habetis in domino. et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore domini. Putavimus itaque melius et diximus. Extruamus nobis altare non in holocausta. neque ad victimas offerendas sed in testimonium inter nos et vos. et sobolem nostram vestramque progeniem ut serviamus domino deo nostro. et iuris nostri sit offerre holocausta et victimas pacificasque hostias et nequaquam dicant cras filii vestri filiis nostris. Non est vobis pars in domino. Quod si voluerint dicere respondebunt eis. Ecce altare domini quod fecerunt patres nostri non in holocausta neque in sacrificium. sed in testimonium nostrum ac vestrum communi. Absit a nobis hoc scelus ut recedamus a domino et eius vestigia relinquamus. extructo altari ad holocausta et sacrificia et victimas offerendas. preter altare domini dei nostri quod extructum est ante tabernaculum eius. Quibus auditis finees sacerdos. et principes legationis israel qui erant cum eo placati sunt. et verba filiorum ruben et gad et dimidie tribus manasse libentissime susceperunt. Dixitque phynees filius eleazari sacerdos ad eos. Nunc scimus quod nobiscum sit dominus. quoniam alieni estis a prevaricatione hac. et liberastis filios israel de manu domini. Reversusque est cum principibus a filiis ruben et gad de terra galaad finium chanaan ad filios israel. et retulit eis. Placuitque sermo cunctis audientibus. et laudaverunt deum filii israel. et nequaquam ultra dixerunt ut ascenderent contra eos et pugnarent et delerent terram possessionis eorum. Vocaveruntque filii ruben et filii gad altare quod extruxerant testimonium nostrum quod dominus ipse sit deus.

XXIII

Evoluto autem multo tempore postquam pacem dederat dominus israeli subiectis in gyro nationibus universis. et iosue iam longevo et persenilis etatis vocavit iosue omnem israelem maioresque natu et principes ac duces et magistros dixitque ad eos. Ego senui et progressionis etatis sum. vosque cernitis cuncta que fecit dominus deus vester cunctis per circuitum nationibus. quomodo pro vobis ipse pugnaverit et nunc que sorte divisit vobis omnem terram ab orientali parte iordanis usque ad mare magnum. multeque adhuc supersunt nationes. Dominus deus vester disperdet eas et auferet a facie vestra et possidebitis terram sicut vobis pollicitus est. Tantum confortamini et estote solliciti ut custodiatis cuncta que scripta sunt in volumine legis moysi. et non declinetis

ab eis nec ad dexteram nec ad sinistram. ne post-
quam intraveritis ad gentes que inter vos futu-
re sunt iuretis in nomine deorum earum et servia-
tis eis et adoretis illos. sed adhereatis domino deo
vestro quod fecistis usque in diem hanc. Et tunc aufe-
ret dominus deus in conspectu vestro gentes magnas
et robustissimas. et nullus vobis resistere poterit.
Unus e vobis persequetur hostium mille viros. quia
dominus deus vester pro vobis ipse pugnabit sicut polli-
citus est. Hoc tantum diligentissime precavete ut di-
ligatis dominum deum vestrum. Quod si volueritis harum
gentium que inter vos sunt erroribus adherere
et cum eis miscere connubia atque amicitias
copulare iam nunc scitote quod dominus deus vester
non eas deleat ante faciem vestram sed sint vo-
bis in foveam atque in laqueum et offendiculum
ex latere vestro et sudes in oculis vestris donec
vos auferat atque disperdat de terra hac
optima quam tradidit vobis. En ego hodie
ingredior viam universe terre. et toto animo
cognoscetis quod de omnibus verbis que se dominus pre-
stiturum vobis esse pollicitus est non preterie-
rit unum in cassum. Sicut ergo implevit ope-
re quod promisit et prospere cuncta venerunt
sic adducet super vos quicquid malorum commi-
natus est. donec vos auferat atque disperdat
de terra hac optima quam tradidit vobis.
eo quod preterieritis pactum domini dei vestri quod pe-
pigit vobiscum. et servieritis diis alienis
et adoraveritis eos. cito atque velociter consurget
in vos furor domini et auferemini de terra hac
XXIIII optima quam tradidit vobis. Congregavit-
que iosue omnes tribus israel in sylo et vocavit
natu maiores ac principes et iudices et magistros. ste-
teruntque in conspectu domini et ad populum
sic locutus est. Hec dicit dominus deus israel. Trans flu-
vium habitaverunt patres vestri ab initio.
thare pater abraham et nachor. servierunt-
que diis alienis. Tuli ego patrem vestrum abra-
ham de mesopotamie finibus et adduxi eum
in terram chanaan. multiplicavique semen
eius et dedi ei ysaac. illique rursum dedi ia-
cob et esau. e quibus esau dedi montem seir
ad possidendum. Iacob vero et filii eius descenderunt
in egiptum. Misique moysen et aaron et per-
cussi egiptum signis multis atque portentis.
eduxique vos et patres vestros de egipto et venistis
ad mare. persecutique sunt egiptii patres vestros
de egipto cum curribus et equitatu usque ad
mare rubrum. Clamaverunt autem ad dominum
filii israel qui posuit tenebras inter vos et e-
giptios. et adduxit super eos mare et operuit
eos. Viderunt oculi vestri cuncta que in egipto
fecerim. et habitastis in solitudine multo tempore
et introduxi vos ad terram amorrei qui ha-
bitabat trans iordanem. Cumque pugnarent
contra vos tradidi eos in manus vestras et posse-
distis terram eorum atque interfecistis eos. Sur-
rexit autem balach filius sephor rex moab et
pugnavit contra israelem. Misitque et vocavit
balaam filium beor ut malediceret vobis. et
ego nolui audire eum. sed econtrario per illum benedixi
vobis. et liberavi vos de manu eius. Transistis-
que iordanem. et venistis ad iericho. pugnaverunt-
que contra vos viri civitatis eius amorreus et phe-
rezeus. et chananeus. et etheus. et gergeseus. et e-
veus. et iebuseus. et tradidi illos in manus
vestras. Misique ante vos crabrones et eieci illos
de locis suis. duos reges amorreorum non in gla-
dio et in arcu tuo. Dedique vobis terram in qua
non laborastis. et urbes quas non edificastis.
ut habitaretis in eis. vineas et oliveta que non
plantastis. Nunc ergo timete dominum et servi-
te ei corde perfecto atque verissimo. et auferte deos
quibus servierunt patres vestri in mesopotamia
et in egipto ac servite domino. Sin autem malum
vobis videtur ut serviatis domino optio vobis
datur. eligite vobis hodie quod placet cui po-
tissimum servire debeatis. utrum diis qui-
bus servierunt patres vestri in mesopotamia an
diis amorreorum in quorum terra habitatis. ego
autem et domus mea serviemus domino. Responditque
populus et ait. Absit a nobis ut relinquamus
dominum et serviamus diis alienis. dominus deus noster
ipse eduxit nos et patres nostros de terra egipti.
de domo servitutis. fecitque videntibus
signa ingentia et custodivit nos in omni via
per quam ambulavimus. et in cunctis populis per
quos transivimus. et eiecit universas gentes amor-
reum habitatorem terre quam nos intravimus.
Serviemus igitur domino quia ipse est dominus deus noster. Dixit-
que iosue ad populum. Non poteritis servire domino.
deus enim sanctus et fortis emulator est. nec ignoscet sce-
leribus vestris atque peccatis. Si dimiseritis dominum
et servieritis diis alienis convertet se et affliget vos
atque subvertet postquam prestiterit vobis bona.
Dixitque populus ad iosue. Nequaquam ita ut lo-
queris erit. sed domino serviemus. et iosue ad populum.
Testes inquit vos estis quia ipsi elegeritis vobis
dominum ut serviatis ei. Responderuntque. testes. Nunc
ergo ait auferte deos alienos de medio vestri
et inclinate corda vestra ad dominum deum israel. Di-
xitque populus ad iosue. Domino deo nostro serviemus
et obedientes erimus preceptis eius. Percussit
igitur iosue in die illo fedus. et proposuit populo
precepta atque iudicia in sychem. Scripsit quoque
omnia verba hec in volumine legis dei. et tulit
lapidem pergrandem posuitque eum subter quer-
cum que erat in sanctuario domini. Et dixit ad omnem
populum. En lapis iste erit vobis in testimoni-
um quod audierit omnia verba domini que locutus est
vobis. ne forte postea negare velitis et menti-
ri domino deo vestro. Dimisitque populum singulos
in possessionem suam. Et post hec mortuus
est iosue filius nun servus domini. c. x. annorum.
sepelieruntque eum in finibus possessionis sue in
thamnathsare que sita est in monte effraim.
a septentrionali parte montis gaas. Ser-
vivitque israel domino cunctis diebus iosue et seni-
orum qui longo vixerunt tempore post iosue.

& qui noverant omnia opera domini que fecerat in israel.
Ossa quoque ioseph que tulerunt filii israel de egipto se-
pelierunt in sychem in parte agri quem emerat
iacob a filiis emor patris sychem. c. novellis o-
vibus. & fuit in possessionem filiorum ioseph. Eleazar
quoque filius aaron sacerdotis mortuus est. & sepelierunt
eum in gabaa phinees & filii eius que data est ei
in monte effraim. Explicit liber iosue.

Incipit liber iudicum

Post mortem
iosue consuluerunt
filii israel dominum dicentes.
Quis ascendet ante nos contra
chananeum & erit dux
belli? Dixitque dominus. Iu-
das ascendet. ecce tradi-
di terram in manu eius.
Et ait iudas symeoni fratri
suo. Ascende mecum in sortem meam & pug-
na contra chananeum ut & ego pergam tecum
in sortem tuam. & abiit cum eo symeon. Ascen-
ditque iudas. & tradidit dominus chananeum
ac pherezeum in manus eorum. & percusse-
runt in bezech. x. milia virorum. Inveneruntque
adonibezech in bezech. & pugnaverunt
contra eum & percusserunt chananeum & phe-
rezeum. Fugit autem adonibezech quem secuti
conprehenderunt cesis summitatibus manu-
um eius ac pedum. Dixitque adonibezech.
.lxx. reges amputatis manuum ac pedum
summitatibus colligebant sub mensa mea
ciborum reliquias. Sicut feci ita reddidit mihi dominus.
Adduxeruntque eum in ierusalem & ibi mortuus est.
Obpugnantes ergo filii iuda ierusalem ceperunt eam
& percusserunt in ore gladii tradentes cunctam
incendio civitatem. & postea descendentes pu-
gnaverunt contra chananeum qui habitabat in mon-
tanis & ad meridiem & in campestribus. Pergensque
iudas contra chananeum qui habitabat in ebron
cuius nomen fuit antiquitus cariatharbe percus-
sit sysai. & achiman. & tholmai. atque inde pro-
fectus abiit ad habitatores dabir. cuius nomen
erat vetus cariathsepher. id est civitas litterarum.
Dixitque caleph. Qui percusserit cariathsepher
& vastaverit eam dabo ei axam filiam meam
uxorem. Cumque cepisset eam othoniel filius
cenez frater caleph minor dedit ei axam filiam
suam coniugem. Quam pergentem in itinere mo-
nuit vir suus ut peteret a patre suo agrum.
Que cum suspirasset in asino sedens dixit ei ca-
leph. Quid habes? At illa respondit. Da mihi bene-
dictionem quia terram arentem dedisti mihi. da & ir-
riguam aquis. Deditque ei caleph irriguum
superius & irriguum inferius. Filii autem cynei
cognati moysi ascenderunt de captivitate
palmarum cum filiis iuda in desertum sortis eius.
quod est ad meridiem arath & habitaverunt cum eo. Abiit
autem iudas cum symeone fratre suo & percusserunt si-
mul chananeum qui habitabat in sephath
& interfecerunt eum. vocatumque est nomen urbis
horma. id est anathema. Cepitque iudas gazam cum
finibus suis. & aschalonem atque accharon cum ter-
minis suis. Fuitque dominus cum iuda & montana pos-
sedit. nec potuit delere habitatores vallis quia
falcatis curribus habundabant. Dederuntque ca-
leph ebron sicut dixerat moyses qui delevit
ex ea tres filios enach. Iebuseum autem habitato-
rem ierusalem non deleverunt filii beniamin. habi-
tavitque iebuseus cum filiis beniamin in ierusalem
usque in presentem diem. Domus quoque ioseph ascendit
in bethel. fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent ur-
bem que prius vocabatur luza viderunt hominem
egredientem de civitate. dixeruntque ad eum. Ostende
nobis introitum civitatis & faciemus tecum
misericordiam. Qui cum ostendisset eis percusserunt urbem
in ore gladii. hominem autem illum & omnem cogna-
tionem eius dimiserunt. Qui dimissus abi-
it in terram ethim. & edificavit ibi civitatem.
vocavitque eam luzam que ita appellatur usque
in presentem diem. Manasses quoque non delevit
bethsan & thanac cum viculis suis & habitatores
endor & geblaam & magedo cum viculis suis. ce-
pitque chananeus habitare cum eis. Postquam autem
confortatus est israel fecit eos tributarios & delere
noluit. Effraim etiam non interfecit chananeum.
qui habitabat in gazer. sed habitavit cum eo. Zabu-
lon non delevit habitatores cethron & naalon.
sed habitavit chananeus in medio eius. factusque
est ei tributarius. Aser quoque non delevit hi-
tatores achon. & sidonis. alab. & achazib. & am-
ma. & aphec. & aloa. & phe. & roob. habitavitque
in medio chananei habitatoris terre illius nec
interfecit eum. Neptalim quoque non delevit habita-
tores bethsames & bethanach & habitavit inter
chananeum habitatorem terre. Fueruntque
ei bethsemite & bethsanite tributarii. Ar-
tavitque amorreus filios dan in monte nec
dedit eis locum ut ad planiora descenderent.
habitavitque in monte hares quod interpretatur
testaceo in hailon & salabim. & aggravata
est manus domus ioseph. factusque est ei tributa-
rius. Fuit autem terminus amorrei ab ascensu
scorpionis petra & superiora loca. Ascen-

II

ditque angelus domini de galgala ad locum flen-
tium & ait. Eduxi vos de egipto & introduxi
in terram pro qua iuravi patribus vestris & pollicitus
sum ut non facerem irritum pactum meum
vobiscum in sempiternum. ita dumtaxat ut
non feriretis fedus cum habitatoribus terre huius.
& aras eorum subverteretis. & noluistis audire vo-
cem meam. Cur hec fecistis? Quam ob rem
nolui delere eos a facie vestra ut habeatis hostes
& dii eorum sint vobis in ruinam. Cumque loque-
retur angelus domini hec verba ad omnes filios israel.
elevaverunt vocem suam & fleverunt. & voca-
tum est nomen loci illius flentium sive la-
crimarum. immolaveruntque ibi hostias domino.
Dimisit ergo iosue populum & abierunt filii israel
unusquisque in possessionem suam ut opti-
nerent eas. Servieruntque domino cunctis di-
ebus iosue & seniorum qui longo post eum vixerunt

tempore et noverunt omnia opera domini magna que fecerat cum Israhel. Mortuus est autem Iosue filius Nun famulus domini centum et decem annorum et sepelierunt eum in finibus possessionis sue in Thamnathsare in monte Ephraim a septentrionali plaga montis Gaas. Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos et surrexerunt alii qui non noverant dominum et opera que fecerat cum Israhel. Feceruntque filii Israhel malum in conspectu domini et servierunt Baalim ac dimiserunt dominum deum patrum suorum qui eduxerat eos de terra Egypti et secuti sunt deos alienos deosque populorum qui habitabant in circuitu eorum et adoraverunt eos et ad iracundiam concitaverunt dominum dimittentes eum et servientes Baal et Astaroth. Iratusque dominus contra Israhel tradidit eos in manus diripientium qui ceperunt eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per gyrum nec potuerunt resistere adversariis suis sed quocumque pergere voluissent manus domini erat super eos sicut locutus est et iuravit eis et vehementer afflicti sunt. Suscitavitque dominus iudices qui liberarent eos de vastantium manibus sed nec illos audire voluerunt fornicantes cum diis alienis et adorantes eos. Cito deseruerunt viam per quam ingressi fuerant patres eorum et audientes mandata domini omnia fecerunt contraria. Cumque dominus iudices suscitaret in diebus eorum flectebatur misericordia et audiebat afflictorum gemitus et liberabat eos de cede vastantium. Postquam autem mortuus esset iudex revertebantur et multo faciebant peiora quam fecerant patres eorum sequentes deos alienos et servientes eis et adorantes illos. Non dimiserunt adinventiones suas et viam durissimam per quam ambulare consueverant. Iratusque est furor domini in Israhel et ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum quod pepigeram cum patribus eorum et vocem meam audire contempsit et ego non delebo gentes quas dimisit Iosue et mortuus est, ut in ipsis experiar Israhel utrum custodiant viam domini et ambulent in ea sicut custodierunt patres eorum an non. Dimisit ergo dominus omnes nationes has et cito subvertere noluit nec tradidit in manus Iosue.

III Hee sunt gentes quas dominus dereliquit ut erudiret in eis Israhelem et omnes qui non noverant bella Chananeorum ut postea discerent filii eorum certare cum hostibus et habere consuetudinem preliandi: quinque satrapas Philistinorum omnemque Chananeum et Sidonium atque Eveum qui habitabat in monte Libano de monte Baal Hermon usque ad introitum Emath. Dimisitque eos ut in ipsis experiretur Israhel utrum audirent mandata domini que preceperat patribus eorum per manum Moysi an non. Itaque filii Israhel habitaverunt in medio Chananei et Ethei et Amorrei et Pherezei et Evei et Iebusei et duxerunt filias eorum uxores ipsique filias suas filiis eorum tradiderunt et servierunt diis eorum. Feceruntque malum in conspectu domini et obliti sunt dei sui servientes Baalim et Astaroth.

Iratusque dominus contra Israhel tradidit eos in manus Chusanrasathaim regis Mesopotamie servieruntque ei viii. annis et clamaverunt ad dominum qui suscitavit eis salvatorem et liberavit eos Othoniel videlicet filium Cenez fratrem Caleph minorem. Fuitque in eo spiritus domini et iudicavit Israhel. Egressusque est ad pugnam et tradidit dominus in manus eius Chusanrasathaim regem Syrie et oppressit eum. Quievitque terra xl. annis et mortuus est Othoniel filius Cenez. Addiderunt autem filii Israhel facere malum in conspectu domini qui confortavit adversum eos Eglon regem Moab quia fecerunt malum in conspectu eius et copulavit ei filios Amon et Amalech abiitque et percussit Israhel atque possedit urbem palmarum. Servieruntque filii Israhel Eglon regi Moab xviii. annis et postea clamaverunt ad dominum qui suscitavit eis salvatorem vocabulo Ahoth filium Gera filii Gemini qui utraque manu pro dextera utebatur. Miseruntque filii Israhel per illum munera Eglon regi Moab qui fecit sibi gladium ancipitem habentem in medio capulum longitudinis palme manus et accinctus est eo subter sagum in dextro femore. Obtulitque munera Eglon regi Moab. Erat autem Eglon crassus nimis. Cumque obtulisset ei munera prosecutus est socios qui cum eo venerant et reversus de Galgalis ubi erant idola dixit ad regem: Verbum secretum habeo ad te o rex. Et ille imperavit silentium. Egressisque omnibus qui circa eum erant ingressus est Ahoth ad eum. Sedebat autem in estivo cenaculo solus dixitque: Verbum dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. Extenditque Ahoth sinistram manum et tulit sicam de dextro femore suo infixitque in ventrem eius tam valide ut capulus ferrum sequeretur in vulnere ac pinguissimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium sed ita ut percusserat reliquit in corpore. Statimque per secreta nature alvi stercora proruperunt. Ahoth autem clausis diligentissime ostiis cenaculi et obfirmatis sera per posticum egressus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores cenaculi atque dixerunt: Forsitan purgat alvum in estivo cubiculo. Expectantesque diu donec erubescerent et videntes quod nullus aperiret tulerunt clavem et aperientes invenerunt dominum suum iacentem in terra mortuum. Ahoth autem dum illi turbarentur effugit et pertransiit locum idolorum unde reversus fuerat venitque in Seirath. Statimque insonuit buccina in monte Effraim descenderuntque cum eo filii Israhel ipso in fronte gradiente. Qui dixit ad eos: Sequimini me. Tradidit enim dominus inimicos nostros Moabitas in manus nostras. Descenderuntque post eum et occupaverunt vada Iordanis que transmittunt in Moab et non dimiserunt transire quemquam sed percusserunt de Moabitis in tempore illo circiter x. milia omnes robustos et fortes viros. Nullus eorum eva-

dere potuit. Humiliatusq; e. moab die illo
sub manu isr'l. 7 quieuit t'ra. lxxx. annis
a p'lus. Post hunc fuit sangar filius
anach qui p'cussit de philistiim. dc. uiros
IIII uomere. 7 ip'e q; defendit isr'l. Addideru't
q; filii isr'l facere malu' in [con]spectu d'ni p'
mortem aod. 7 tradidit illos d'ns in ma
nus iabin regis chanaan qui regnauit i'
asor. h'uitq; ducem exercitus sui sisaram
noi'e. ip'e au' h'itabat in aroseth gentium.
clamaueruntq; filii isr'l ad d'nm. nongentos
eni' habebat falcatos currus 7 p. xx. annos
uehementer oppresserat eos. Erat aut' delbora
p'phetes uxor lapidoth q' iudicabat p'p'lm
in illo t'p'e 7 sedebat sub palma q' noi'e il
lius uocabatur int' rama 7 bethel in mo'
te effraim. ascendebantq; ad eam filii isr'l
in om'e iudicium. Que misit 7 uocauit ba
rach filiu' abinoem de cedes neptalim. dix'
q; ad eum. p'cepit t' d'ns d's isr'l. vade 7 de
duc exercitum in montem thabor. tollesq;
tec' x. milia pugnatorum de filiis neptalim.
7 de filiis zabulon. ego a' adducam ad te i' lo
co torrentis cyson sisaram p'ncipem exercitus
iabin 7 currus eius atq; omne m'ltitudine'
7 tradam eos in manu tua. Dixitq; ad eam
barach. Si uenis mec' uadam. si nolueris ue
nire no' pergam. Que dixit ad eu'. Ibo quide'
tec' s; in hac uice uictoria non reputabitur
t' q; in manu mulieris tradetur sisara. Sur
rexit itaq; delbora 7 perrexit c' barach i' ce
des. Qui accitis zabulon 7 neptalim ascend'
c. x. milib; pugnatorum h'ns delboram in co
mitatu suo. Aber au' cyneus recesserat
quondam a ceteris cyneis frib; suis filiis
obab cognati moysi 7 tetenderat tabnacu
la usq; ad uallem q' uocabatur sennim.
7 erat iuxta cedes. nunciatumq; e. sysare
q'd ascendisset barach filius abinoem i' mo'
tem thabor 7 congregauit. dccc. falcatos
currus. et om'm ex'citum de aroseth gentiu'
ad torrentem cyson. dixitq; delbora ad ba
rach. Surge. hec e. enim dies in qua tradi
dit d'ns sysaram in manus tuas. En ip'e est
ductor tuus. Descendit itaq; barach de monte
thabor 7 x. milia pugnatorum c' eo. p'teruitq; do
minus sisaram 7 om's currus eius uniu'sam
q; m'ltitudine' eius in ore gladii ad [con]spectum
barach in t'm ut sisara de curru desiliens pe
dib; fugeret. 7 barach p'sequeretur fugien
tes currus 7 exercitum usq; ad aroseth genti
um. 7 om's hostium multitudo usq; ad i'te
rnicionem caderet. Sisara au' fugiens pue
nit ad tentorium iahel uxoris aber cynei.
Erat eni' pax int' iabin regem asor 7 domu'
aber cynei. Egressa e' ig' iahel i' occursu' sise
sare 7 dixit ad eum. Intra ad me d'ne mi in
tra ad me ne timeas. Qui ingressus tabnacu
lum eius 7 opertus ab ea pallio dixit ad eam.
Da m' obsecro paululu' aq' q' ualde sitio. Q' a
peruit utrem lactis 7 dedit ei bibere. 7 operuit
illum. dixitq; sisara ad eam. Sta an' ostium
tabnaculi 7 cum uenerit aliquis interrogans
te 7 dicens. Num quid hic e. aliquis? r'debis.
nullus e. Tulit itaq; iahel uxor aber clauu'
tabnaculi assumens pari't' 7 malleum. Et
ingressa abscondite 7 cum silentio posuit
supra timpus capitis eius clauum percussu'
q; malleo defixit in cerebrum usq; ad t'ra'.
Qui soporem morti socians defecit 7 mortuus
e. Et ecce barach sequens sysaram ueniebat.
egressaq; iahel in occursum eius dixit
ei. Veni 7 ostendam tibi uir' que' queris. Qui
c' intrasset ad eam uidit sisaram iacentem
mortuum 7 clauum infixum in tympore
eius. Humiliauit ergo d's in die illo iabin
regem chanaan coram filiis isr'l. qui cres
cebant cotidie. 7 manu forti opprimebant ia
bin regem chanaan donec delerent eum.
V Cecineruntq; delbora 7 barach filius aby
noem in die illo dicentes. Qui sponte obtu
listis de isr'l a'ias u'ras ad p'clm benedicite
d'no. Audite reges. aurib; p'cipite p'ncipes.
ego sum ego sum que d'no canam. psalla'
d'no deo isr'l. D'ne c' exires de seyr 7 transires
p regiones edom terra mota e' celiq; ac nu
bes stillauerunt aquis. montes fluxerunt
a facie d'ni 7 synai a facie d'ni dei isr'l. In
dieb; sangar filii anath. in dieb; iahel q'
eueru't semite 7 qui ingrediebantur p
eas ambulauerunt p calles deuios. cessaue
runt fortes in isr'l 7 quieuerunt donec delbo
ra surgeret mat' in isr'l. Noua bella elegit
d'ns 7 portas hostium ip'e subuertit. clip
peus 7 hasta apparuerunt in xl. milib;
isr'l. cor meum diligit p'ncipes israel.
Qui propria uoluntate obtulistis uos dis
crimini b'ndicite d'no. Qui ascendistis su
p' nitentes asinos. 7 sedetis su' in iudicio 7 am
bulatis in uia. loquimini ubi collisi sunt
currus 7 hostium suffocatus e' exercitus. ibi
narrentur iusticie d'ni 7 clementia in for
tis isr'l. tunc ascendit populus d'ni ad por
tas 7 optinuit p'ncipatum. Surge surge
delbora. surge surge 7 loquere canticum
surge barach 7 apprehende captiuos tuos
fili abynoem. saluate sunt reliquie po
puli. d'ns in fortib; dimicauit. ex effraim
deleuit eos in amalech. 7 post eum in
beniamin i' p'plos tuos. o amalech de ma
chir principes descenderunt 7 de zabulo'
qui exercitum ducerent ad bellandu'. Duces
ysachar fuere c' delbora 7 barach uestigia
secuti sunt. Qui q'si in p'cepst ac baratrum se
discrimini dedit. diuiso c'tra se ruben mag
nanimorum reperta contentio e. Q'r' h'itas
int' duos t'minos ut audias sibilos gregu'.
Diuiso c'tra se ruben magnanimorum reperta

est contentio. Galaad trans iordanem quiescebat. et dan va-
cabat navibus. Aser in litore maris habitabat. et in
portubus morabatur. Zabulon vero et neptalim
obtulerunt animas suas morti in regione merome.
Venerunt reges et pugnaverunt. pugnaverunt re-
ges chanaan in thanac iuxta aquas mageddo.
et tamen nil tulere predantes. De celo dimicatum est
contra eos. stelle manentes in ordine et cursu suo ad-
versus sisaram pugnaverunt. Torrens cyson tra-
xit cadavera eorum. torrens cadumim. torrens cy-
son. conculca anima mea robustos. Ungule equorum
ceciderunt fugientibus impetu et per preceps ruen-
tibus fortissimis hostium. Maledicite terre meroz
dixit angelus domini. maledicite habitatoribus eius
quia non venerunt ad auxilium domini et adiutori-
um fortissimorum eius. Benedicta inter mulieres
iahel uxor aber cinei. et benedicatur in tabernacu-
lo suo. Aquam petenti lac dedit et in phiala prin-
cipum obtulit butirum. Sinistram manum
misit ad clavum. et dextram ad fabrorum mal-
leos. percussitque sisaram querens in capite vulneri
locum. et tympus valide perforans. Inter pedes eius
ruit. defecit et mortuus est. volvebatur ante pe-
des eius et iacebat exanimis et miserabilis. Per fe-
nestram prospiciens ululabat mater eius. et de
cenaculo loquebatur. Cur moratur regredi
currus eius. quare tardaverunt pedes quadrigarum
illius. Una sapientior ceteris uxoribus eius hec so-
crui verba respondit. Forsitan nunc dividit spo-
lia. et pulcherrima feminarum eligitur ei. vestes
diversorum colorum sisare traduntur in predam. et sup-
pellex varia ad ornanda colla congeritur. Sic pe-
reant omnes inimici tui domine. qui autem diligunt
te sicut sol in ortu suo splendet ita rutilant.

VI Quievitque terra per xl. annos. Fecerunt autem filii
israel malum in conspectu domini qui tradidit illos
in manu madian. vii. annis. et oppressi sunt valde
ab eis. Feceruntque sibi antra et speluncas in mon-
tibus et munitissima ad repugnandum loca. Cumque
sevisset israel ascendebat madian et amalech et
ceteri orientalium nationum. et apud eos figen-
tes tentoria sicut erant in herbis cuncta vasta-
bant usque ad introitum gaze. nichilque omnino
ad vitam pertinens relinquebant in israel. non
oves non boves. non asinos. Ipsi enim et universi
greges eorum veniebant cum tabernaculis suis et
instar locustarum universa complebant innumera
multitudo hominum et camelorum. quicquid te-
tigerant devastantes. Humiliatusque est israel
valde in conspectu madian et clamavit ad do-
minum postulans auxilium contra madianitas.
Qui misit ad eos virum prophetam et locutus est.

Hec dicit dominus deus israel. Ego feci vos conscendere de
egypto et eduxi vos de domo servitutis.
et liberavi de manu egyptiorum et omnium inimicorum
qui affligebant vos. eiecique eos ad introitum
vestrum et tradidi vobis terram eorum et dixi. ego do-
minus deus vester. ne timeatis deos amorreorum
in quorum terra habitatis. et noluistis audire vo-
cem meam. Venit autem angelus domini et sedit sub
quercu que erat in ephra. et pertinebat ad ioas patrem
familie ezri. Cumque gedeon filius eius excute-
ret atque purgaret frumenta in torculari ut fuge-
ret madian apparuit ei angelus domini et ait. Do-
minus tecum virorum fortissime. Dixitque ei ge-
deon. Obsecro domine mi si dominus nobiscum est cur
apprehenderunt nos hec omnia? Ubi sunt mirabi-
lia eius que narraverunt patres nostri atque dixerunt.
De egypto eduxit nos dominus. nunc autem dereliquit
nos et tradidit in manu madian. Respexitque ad eum
dominus ad eum. et ait. Vade in hac fortitudine
tua et liberabis israel de manu madian. scito
quod miserim te. Qui respondens ait. Obsecro domine
mi in quo liberabo israel? Ecce familia mea
infima est in manasse. et ego minimus in do-
mo patris mei. Dixitque ei dominus. Ego ero tecum. et per-
cuties madian quasi unum virum. Et ille. Si inve-
ni inquit gratiam coram te da michi signum
quod tu sis qui loquaris ad me. ne recedas hinc
donec revertar ad te portans sacrificium et of-
ferens tibi. Qui respondit. Ego prestolabor adventum
tuum. Ingressus est itaque gedeon et coxit hedum
et de farine modio azimos panes. carnesque po-
nens in canistro et ius carnium mittens in
ollam tulit omnia sub quercu et obtulit ei.
Cui dixit angelus domini. Tolle carnes et panes
azimos et pone super petram illam et ius de-
super funde. Cumque fecisset ita extendit angelus
domini summitatem virge quam tenebat in
manu et tetigit carnes et azimos panes. Ascen-
ditque ignis de petra et carnes azimosque pa-
nes consumpsit. Angelus autem domini evanuit
ex oculis eius. Viditque gedeon quod esset angelus
domini et ait. Heu mi domine deus quia vidi angelum
domini facie ad faciem. Dixitque ei dominus. Pax tecum.
ne timeas. non morieris. Edificavit ergo ge-
deon ibi altare domino. vocavitque illud domini
pax usque in presentem diem. Cum adhuc esset in
ephra que est familie ezri nocte illa dixit dominus
ad eum. Tolle taurum patris tui et alium tau-
rum annorum vii. destruesque aram baal que
est patris tui et nemus quod est circa aram succi-
de. et edificabis altare domino deo tuo in sum-
mitate petre huius super quam ante sacrificium
posuisti. tollesque taurum secundum et offeres
holocaustum super struem lignorum que de nemo-
re succideris. Assumptis ergo gedeon x. viris
de servis suis fecit sicut preceperat ei dominus. Timens
autem domum patris sui et homines civitatis illius per
diem noluit facere. sed omnia nocte complevit.
Cumque surrexissent viri oppidi eius mane
viderunt destructam aram baal lucumque
succisum et taurum alterum impositum super
altare quod tunc edificatum erat. Dixeruntque ad
invicem. Quis hoc fecit? Cumque perquirerent
auctorem facti dictum est. Gedeon filius ioas fecit
hec omnia. Et dixerunt ad ioas. Produc filium tu-
um huc ut moriatur quia destruxit aram
baal. et succidit nemus. Quibus ille respondit.
Numquid ultores estis baal ut pugnetis

pro eo? Si adversarius est, eius morte moriatur antequam lux crastina veniat. Si deus est, vindicet se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo die vocatus est Gedeon Ierobaal, eo quod dixisset Ioas: Ulciscatur se de eo Baal qui suffodit altare eius. Igitur omnis Madian et Amalech et orientales populi congregati sunt simul, et transeuntes Iordanem castra metati sunt in valle Iezrahel. Spiritus autem Domini induit Gedeon. Qui clangens bucina convocavit domum Abiezer ut sequeretur se. Misitque nuntios in universum Manassem, qui et ipse secutus est eum, et alios nuntios in Aser et Zabulon et Neptalim, qui occurrerunt ei. Dixitque Gedeon ad Dominum: Si salvum facis per manum meam Israel sicut locutus es, ponam vellus hoc lanae in area. Si ros in solo vellere fuerit et in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam sicut locutus es liberabis Israel. Factumque est ita. Et de nocte consurgens expresso vellere concham rore implevit. Dixitque rursus ad Dominum: Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc semel temptavero signum quaerens in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit et omnis terra rore madens. Fecitque Dominus nocte illa ut postulaverat, et fuit siccitas in solo vellere et ros in omni terra.

VII

Igitur Ierobaal qui et Gedeon de nocte consurgens et omnis populus cum eo venit ad fontem qui vocatur Arad. Erant autem castra Madian in valle ad septentrionalem plagam excelsi collis. Dixitque Dominus ad Gedeonem: Multus tecum est populus, nec tradetur Madian in manus eius, ne glorietur contra me Israel et dicat: Meis viribus liberatus sum. Loquere ad populum et cunctis audientibus praedica: Qui formidolosus et timidus est revertatur. Recesseruntque de monte Galaad et reversi sunt ex populo .xx. et duo milia virorum, et tantum .x. milia remanserunt. Dixitque Dominus ad Gedeon: Adhuc populus multus est. Duc eos ad aquas et ibi probabo illos, et de quo dixero tibi ut tecum vadat, ipse pergat; quem ire prohibuero, ipse revertatur. Cumque descendisset populus ad aquas, dixit Dominus ad Gedeon: Qui manu et lingua lambuerint aquas sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum; qui autem curvatis genibus biberint, in altera parte erunt. Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os proiciente aquas lambuerant .ccc. viri. Omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat. Et ait Dominus ad Gedeon: In trecentis viris qui lambuerunt aquas liberabo vos et tradam in manu tua Madian. Omnis autem reliqua multitudo revertatur in locum suum. Sumptis itaque pro numero cibariis et tubis, omnem reliquam multitudinem abire praecepit ad tabernacula sua, et ipse se cum .ccc. viris certamini dedit. Castra autem Madian erant in valle subter. Eadem nocte dixit Dominus ad eum: Surge et descende in castra, quia tradidi eos in manu tua. Sin autem solus ire formidas, descendat tecum Phara puer tuus. Et cum audieris quid loquantur, tunc confortabuntur manus tuae, et securior ad hostium castra descendes. Descendit ergo ipse et Phara puer eius in partem castrorum ubi erant armatorum vigiliae. Madian autem et Amalech et omnes orientales populi fusi iacebant in valle ut locustarum multitudo; cameli quoque innumerabiles erant, sicut harena quae iacet in litore maris. Cumque venisset Gedeon, narrabat aliquis somnium proximo suo, et in hunc modum referebat quod viderat: Vidi somnium, et videbatur mihi quasi subcinericius panis ex hordeo volvi et in castra Madian descendere. Cumque venisset ad tabernaculum, percussit illud atque subvertit et terrae funditus coaequavit. Respondit is cum quo loquebatur: Non est hoc aliud nisi gladius Gedeonis filii Ioas viri israhelitae. Tradidit Dominus in manus eius Madian et omnia castra eius. Cumque audisset Gedeon somnium et interpretationem eius, adoravit et reversus est ad castra Israel et ait: Surgite, tradidit enim Dominus in manus nostras castra Madian. Divisitque .ccc. viros in tres partes, et dedit tubas in manibus eorum lagenasque vacuas ac lampades in medio lagenarum. Et dixit ad eos: Quod me facere videritis hoc facite. Ingrediar partem castrorum, et quod fecero sectamini. Quando personuerit tuba in manu mea, vos quoque per castrorum circuitum clangite et conclamate Domino et Gedeoni. Ingressusque Gedeon et .ccc. viri qui erant cum eo in partem castrorum incipientibus vigiliis noctis mediae, et custodibus suscitatis, coeperunt bucinis clangere et complodere inter se lagenas. Cumque per girum castrorum in tribus personarent locis et hydrias confregissent, tenuerunt sinistris manibus lampades et dextris sonantes tubas, clamaveruntque: Gladius Domini et Gedeonis, stantes singuli in loco suo per circuitum castrorum hostilium. Omnia itaque castra turbata sunt, et vociferantes ululantesque fugerunt. Et nihilominus insistebant .ccc. viri bucinis personantes. Immisitque Dominus gladium in omnibus castris, et mutua se caede truncabant, fugientes usque Bethsa et crepidinem Abelmeula in Thebbath. Conclamantes autem viri Israel de Neptalim et Aser et omni Manasse persequebantur Madian. Et dedit Dominus victoriam populo Israel in die illa. Misitque Gedeon nuntios in omnem montem Effraim dicens: Descendite in occursum Madian et occupate aquas usque Bethbera atque Iordanem. Clamavitque omnis Effraim et praeoccupavit aquas usque Bethbera. Apprehensosque duos viros Madian Oreb et Zeb interfecit: Oreb in petra Oreb, Zeb vero in torculari Zeb. Et persecuti sunt Madian, capita Oreb et Zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Iordanis.

VIII

Dixeruntque ad eum viri Effraim: Quid est hoc quod facere

uoluisti ut non nos uocares cum ad pugnam pergeres
contra madian iurgantes fortiter et prope uim infe-
rentes. Quibus ille respondit. Quid enim tale facere po-
tui quale uos fecistis? Nonne melior est race-
mus effraim uindemiis abiezer? In manus
uestras dominus tradidit principes madian, oreb et
zeb. Quid tale facere potui quale uos fecistis?
Quod cum locutus esset requieuit spiritus eorum quo tu-
mebant contra eum. Cumque uenisset gedeon ad
iordanem transiuit eum cum .ccc. uiris qui secum
erant. et pre lassitudine fugientes persequi non
poterant. dixitque ad uiros sochot. Date obsecro
panes populo qui mecum est quia ualde defecerunt
ut possimus persequi zebbee et salmana reges
madian. Responderunt principes sochot. Forsitan
palme manuum zebbee et salmana in manu
tua sunt. et idcirco postulas ut demus exerci-
tui tuo panes. Quibus ille ait. Cum ergo tradide-
rit dominus zebbee et salmana in manus meas et
cum reuersus fuero uictor in pace conteram carnes
uestras cum spinis tribulisque deserti. et inde conscen-
dens uenit in phanuel. Locutusque est ad uiros
loci illius similia. Cui et illi responderunt sicut
responderant uiri sochot. Dixit itaque et eis. Cum
reuersus fuero uictor in pace destruam turrem
hanc. Zebbee autem et salmana requiescebant
cum omni exercitu suo. xv. enim milia uiri re-
manserant ex omnibus turmis orientalium
populorum cesis. c. xx. milibus bellatorum et educen-
tium gladium. Ascendensque gedeon per uiam
eorum qui in tabernaculis morabantur ad ori-
entalem partem nobe et iecbaa, percussit
castra hostium que secura erant et nil aduersi
suspicabantur. fugeruntque zebbee et salmana.
quos persequens gedeon comprehendit turbato omni
exercitu eorum. reuertensque de bello ante solis ortum
apprehendit puerum de uiris sochot interrogauit-
que eum nomina principum et seniorum sochot et de-
scripsit .lxx. vii. uiros. numero. Venitque ad so-
chot et dixit eis. En zebbee et salmana super quibus
exprobrastis michi dicentes. Forsitan manus
zebbee et salmana in manibus tuis sunt et idcirco
postulas ut demus uiris qui lassi sunt et de-
fecerunt panes. Tulit ergo seniores ciuita-
tis et spinas deserti ac tribulos et contriuit cum
eis atque comminuit uiros sochot. Turrem quoque
phanuel subuertit occisis habitatoribus ciuita-
tis. dixitque ad zebbee et salmana. Quales fu-
erunt uiri quos occidistis in thabor? Qui respon-
derunt. similes tui. et unus quasi ex eis quasi filius
regis. Quibus ille respondit. Fratres mei fuerunt filii ma-
tris mee. Viuit dominus si seruassetis eos non uos
occiderem. Dixitque iether primogenito suo. Sur-
ge et interfice eos. Qui non eduxit gladium. ti-
mebat enim quia puer adhuc erat. Dixeruntque
zebbee et salmana. Tu surge et irrue in nos.
quia iuxta etatem robur est hominis. Surrexit
ergo gedeon et interfecit zebbee et salmana.
et tulit ornamenta et bullas quibus colla re-
galium camelorum decorari solent. Dixeruntque

omnes uiri israel ad gedeon. Dominare nostri tu et
filius tuus et filius filii tui quia liberasti nos de manu
madian. Quibus ille ait. Non dominabor uestri.
nec dominabitur in uos filius meus. sed dominabitur
super uos dominus. Dixitque ad eos. Vnam petitionem
postulo a uobis. Date michi inaures ex preda
uestra. Inaures enim aureas ismahelite habere con-
sueuerant. Qui responderunt. Libentissime
dabimus. expandentesque super terram pallium
proiecerunt in eo inaures de preda. Et fuit
pondus postulatarum inaurium mille .dcc.
aurei sicli absque ornamentis et monilibus et
ueste purpurea quibus madian reges uti
soliti erant. et preter torques aureas came-
lorum. Fecitque ex eo gedeon ephot. et posuit
illud in ciuitate sua ephra. fornicatusque est
omnis israel in eo. et factum est gedeoni et omni domui
eius in ruinam. Humiliatus est autem madi-
an coram filiis israel. nec potuerunt ultra
ceruices eleuare. sed quieuit terra per .xl. an-
nos quibus gedeon prefuit. Abiit itaque ie-
robaal filius ioas et habitauit in domo sua
habuitque .lxx. filios qui egressi sunt de fe-
more eius eo quod plures haberet uxores. Con-
cubina autem illius quam habebat in sychem genu-
it ei filium abimelech nomine. Mortuusque est
gedeon filius ioas in senectute bona. et se-
pultus in sepulcro ioas patris sui in effra
de familia ezri. Postquam autem mortuus est ge-
deon auersi sunt filii israel. et fornicati sunt
cum baalim. percusseruntque cum baal fedus ut
esset eis in deum. nec recordati sunt domini dei
sui qui eruit eos de manu inimicorum su-
orum omnium per circuitum. nec fecerunt misericordiam
cum domo ierobaal gedeon iuxta omnia bona
que fecerat israeli.

IX

Abiit autem abimelech filius
ierobaal in sichem ad fratres matris sue. et locutus
est ad eos. et ad omnem cognationem domus ma-
tris sue dicens. Loquimini ad omnes uiros
sychem. Quid uobis est melius ut dominentur
uestri .lxx. uiri omnes filii ierobaal an ut do-
minetur uobis unus uir. Simulque con-
siderate quia os uestrum et caro uestra sum. Locuti-
que sunt fratres matris eius de eo ad omnes uiros
sychem uniuersos sermones istos et inclinaue-
runt cor eorum post abymelech dicentes. Frater
noster est. Dederuntque illi .lxx. pondera argen-
ti de phano baal berith. Qui conduxit sibi
ex eo uiros inopes et uagos. secutique sunt
eum. et uenit in domum patris sui in effra.
et occidit fratres suos filios ierobaal .lxx. ui-
ros super lapidem unum. Remansitque ioatham
filius ierobaal minimus. et absconditus est.
Congregati sunt autem omnes uiri sichem et uni-
uerse familie urbis mello. abieruntque et con-
stituerunt regem abymelech iuxta quercum
que stabat in sychem. Quod cum nuntiatum esset
ioathan iuit et stetit in uertice montis ga-
rizim. eleuataque uoce clamauit et dixit.
Audite me uiri sychem ita ut audiat uos

dominus. Ierunt ligna ut ungerent super se regem.
dixeruntque olive: Impera nobis. Que respondit: Num-
quid possum deserere pinguedinem meam
qua et dii utuntur et homines, et venire ut inter
ligna promovear? Dixeruntque ligna ad ar-
borem ficum: Veni et super nos regnum accipe.
Que respondit eis: Numquid possum deserere dul-
cedinem meam fructusque suavissimos, et ire
ut inter cetera ligna commovear? Locuta sunt quoque
ligna ad vitem: Veni et impera nobis. Que respondit:
Numquid possum deserere vinum meum quod
letificat deum et homines, et inter cetera ligna promoveri?
Dixeruntque omnia ligna ad ramnum: Veni et im-
pera super nos. Qui respondit eis: Si vere me regem
constituistis vobis, venite et sub umbra mea re-
quiescite. Si autem non vultis, egrediatur ignis
de ramno et devoret cedros Libani. Nunc igitur
si recte et absque peccato constituistis super vos regem
Abymelech, et bene egistis cum Ierobaal et cum
domo eius, et reddidistis vicem beneficiis eius
qui pugnavit pro vobis et animam suam de-
dit periculis ut erueret vos de manu Ma-
dian, qui nunc surrexistis contra domum patris
mei et interfecistis filios eius, lxx viros super
unum lapidem, et constituistis regem Abime-
lech filium ancille eius super habitatores Sychem,
eo quod frater vester sit; si ergo recte et absque vitio egis-
tis cum Ierobaal et domo eius, hodie letamini in
Abymelech, et ille letetur in vobis. Si autem perverse,
egrediatur ignis ex eo et consumat habitatores
Sychem et oppidum Mello; egrediaturque ig-
nis de viris Sychem et de oppido Mello et devo-
rabit Abymelech. Que cum dixisset, fugit et abi-
it in Bera, habitavitque ibi metu Abymelech
fratris sui. Regnavit itaque Abimelech super Israel
tribus annis. Misitque dominus spiritum pessimum inter
Abymelech et habitatores Sychem, qui ceperunt
eum detestari, et scelus interfectionis lxx fi-
liorum Ierobaal, et effusionem sanguinis eorum
conferre in Abymelech fratrem suum, et in ceteros
Sychimorum principes qui eum adiuverant.
Posueruntque insidias adversus eum in summita-
te montium; et dum illius prestolarentur
adventum, exercebant latrocinia agentes
predas de pretereuntibus. Nuntiatumque est Aby-
melech. Venit autem Gaad filius Obed cum fratribus
suis et transivit in Sychimam, ad cuius adven-
tum erecti habitatores Sychem egressi sunt
in agros vastantes vineas, uvasque calcantes;
et factis cantantium choris ingressi sunt fanum
dei sui, et inter epulas et pocula maledicebant A-
bymelech, clamante Gaad filio Obed: Quis est
Abymelech et que est Sychem ut serviamus ei? Numquid
non est filius Ierobaal, et constituit principem Ze-
bul servum suum super viros Emor patris Sy-
chem? Cur ergo serviemus ei? Utinam daret
aliquis populum istum sub mea manu, ut
auferrem de medio Abymelech. Dictumque est
Abymelech: Congrega exercitus multitudi-
nem et veni. Zebul enim princeps civitatis

auditis sermonibus Gaad filii Obed iratus est val-
de, et misit clam ad Abymelech nuntios dicens:
Ecce Gaad filius Obed venit in Sychimam
cum fratribus suis, et oppugnat adversum te civitatem.
Surge itaque nocte cum populo qui tecum est, et latita
in agro, et primo mane oriente sole irrue super
civitatem. Illo autem egrediente adversum te
cum populo suo, fac ei quod potueris. Surrexit itaque
Abymelech cum omni exercitu suo nocte et teten-
dit insidias iuxta Sychimam in iiii locis. E-
gressusque est Gaad filius Obed et stetit in introi-
tu porte civitatis. Surrexit autem Abymelech
et omnis exercitus cum eo de insidiarum loco. Cumque
vidisset populum Gaad, dixit ad Zebul: Ecce de mon-
tibus multitudo descendit. Cui ille respondit: Um-
bras montium vides quasi hominum capita, et hoc er-
rore deciperis. Rursusque Gaad ait: Ecce populus
de umbilico terre descendit, et unus cuneus ve-
nit per viam que respicit quercum. Cui dixit Ze-
bul: Ubi est nunc os tuum quo loquebaris:
Quis est Abimelech ut serviamus ei? Nonne
hic est populus quem despiciebas? Egredere et pugna
contra eum. Abiit ergo Gaad expectante Sichimorum
populo, et pugnavit contra Abimelech. Qui persecutus
est eum fugientem et in urbem compulit. Cecideruntque
que ex parte eius plurimi usque ad portam civi-
tatis. Et Abimelech sedit in Ruma. Zebul autem
et Gaad et socios eius expulit de urbe, nec in
ea passus est commorari. Sequenti ergo die egressus
est populus in campum. Quod cum nuntiatum esset A-
bimelech, tulit exercitum suum et divisit in
tres turmas, tendens insidias in agris. Videns-
que quod egrederetur populus de civitate, surrexit et
irruit in eos cum cuneo suo oppugnans et ob-
sidens civitatem. Due autem turme palantes
per campum adversarios persequebantur. Porro
Abymelech omni die illo oppugnabat urbem,
quam cepit interfectis habitatoribus eius, ipsaque
destructa est, ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum
audissent qui in turre Sychimorum habitabant,
ingressi sunt phanum dei sui Berith, ubi
fedus cum eo pepigerant, et ex eo locus nomen
acceperat, qui erat munitus valde. Abime-
lech quoque audiens viros turris Sychimorum pa-
riter conglobatos, ascendit in montem Selmon
cum omni populo suo, et arrepta securi precidit arbo-
ris ramum, impositumque ferens humero,
dixit ad socios: Quod me videtis facere cito facite.
Igitur certatim ramos de arboribus preciden-
tes sequebantur ducem. Quos circumdantes
presidia succenderunt, atque ita factum est ut fumo
et igne mille homines necarentur, viri pariter
ac mulieres habitatorum urbis Sychem. Abime-
lech autem inde proficiscens venit ad oppidum
Thebes, quod circumdans obsidebat exercitus.
Erat autem turris excelsa in media civitate, ad
quam confugerant viri simul ac mulieres et omnes
principes civitatis, clausa firmissime ianu-
a, et super turris tectum stantes per propugna-
cula. Accedensque Abymelech iuxta turrem

pugnabat fortiter. et appropinquans ostio ignem
supponere nitebatur. Et ecce una mulier frag
mentum mole desuper iaciens illisit capiti ab
imelech. et confregit cerebrum eius. Qui uocauit
cito armigerum suum et ait ad eum. Euagi
na cito gladium tuum et percute me. ne for
te dicatur quod a femina interfectus sim. Qui
iussa perficiens interfecit eum. Illoque mortuo
omnes qui cum eo erant de israel reuersi sunt in se
des suas. et reddidit deus malum quod fecerat abi
melech contra patrem suum interfectis .lxx. fratribus
suis. Sychimitis quoque quod operati erant retribu
tum est. et uenit super eos maledictio ioathan filii
ierobaal. [X] Post abimelech surrexit dux in
israel thola filius phua patrui abimelech uir
de ysachar qui habitauit in samir montis ef
fraim. et iudicauit israel .xx. et tribus annis. mor
tuusque est et sepultus in samir. Huic successit
iayr galaadites qui iudicauit israel per .xx. et
duos annos. habens .xxx. filios. sedentes super .xxx.
pullos asinarum. et principes .xxx. ciuitatum
que ex nomine eius appellate sunt auothiayr id est
oppida iayr usque in presentem diem in terra
galaad. Mortuusque est iayr ac sepultus in loco
cui est uocabulum camon. Filii autem israel peccatis ueteri
bus iungentes noua fecerunt mala in conspec
tu domini et seruierunt ydolis baalim et astaroth
et diis syrie et sydonis et moab et filiorum amon et
philistiim. dimiseruntque dominum et non colebant
eum. Contra quos iratus est dominus. et tradidit eos in ma
nus philistiim et filiorum amon. Afflictique sunt
et uehementer oppressi per annos .xviii. omnes qui ha
bitabant trans iordanem in terra amorrei que
est in galaad. in tantum ut filii amon iordane trans
misso uastarent iudam et beniamin et effraim.
Afflictusque est israel nimis. et clamantes ad dominum
dixerunt. Peccauimus tibi quia dereliquimus dominum
deum nostrum et seruiuimus baalim. Quibus locutus est dominus.
Numquid non egyptii et amorrei filiique amon
et philistiim. sydonii quoque et amalech et chanaan
oppresserunt uos. et clamastis ad me et erui uos
de manu eorum. et tamen reliquistis me. et coluistis
deos alienos. Iccirco non addam ut ultra li
berem uos. Ite et inuocate deos quos elegistis.
ipsi uos liberent in tempore angustie. Dixeruntque
filii israel ad dominum. Peccauimus. redde tu no
bis quicquid placet tibi. tantum nunc libera nos.
Que dicentes omnia de finibus suis alienorum deorum
ydola proiecerunt et seruierunt domino. Qui
doluit super miseriis eorum. Itaque filii amon con
clamantes in galaad fixere tentoria. contra quos
filii israel congregati in maspha castra me
tati sunt. Dixeruntque principes galaad sin
guli ad proximos suos. Qui primus ex nobis
contra filios amon ceperit dimicare erit dux
[XI] populi galaad. Fuit itaque in illo tempore iepte
galaadites. uir fortissimus atque pugnator
filius mulieris meretricis qui natus est de
galaad. Habuit autem galaad uxorem de qua sus
cepit filios. qui postquam creuerant eiecerunt

iepte dicentes. heres in domo patris nostri esse non
poteris. quia de adultera uxore generatus es. quos
ille fugiens atque deuitans habitauit in terra
tob. Congregatique sunt ad eum uiri inopes
et latrocinantes et quasi principem sequebantur.
In illis diebus pugnabant filii amon contra
israel. quibus acriter instantibus perrexerunt ma
iores natu de galaad ut tollerent in auxilium
sui iepte de terra tob. dixeruntque ad eum. Ve
ni et esto princeps noster. et pugna contra filios amon.
Quibus ille respondit. Nonne uos estis qui odis
tis me. et eiecistis de domo patris mei. et nunc
uenistis ad me necessitate compulsi. Dixe
runtque principes galaad ad iepte. Ob hanc
igitur causam nunc ad te uenimus ut proficiscaris
nobiscum. et pugnes contra filios amon. sisque dux
omnium qui habitant in galaad. Iepte quoque di
xit eis. Si uere uenistis ad me ut pugnem
pro uobis contra filios amon. tradideritque eos do
minus in manus meas ego ero princeps uester.
Qui responderunt ei. Dominus qui hec audit ipse me
diator ac testis est quod nostra promissa faciemus.
Abiit itaque iepte cum principibus galaad. feceruntque
eum omnis populus principem sui. locutusque
est iepte omnes sermones suos coram do
mino in maspha. et misit nuntios ad regem
filiorum amon qui ex persona sua dicerent. Quid
mihi et tibi est quia uenisti contra me ut uastares terram
meam. Quibus ille respondit. Quia tulit israel terram
meam quando ascendit de egypto a finibus arnon
usque in iaboch atque iordanem. Nunc igitur cum
pace redde mihi eam. Per quos rursum iepte man
dauit et imperauit eis ut dicerent regi amon.
Hec dicit iepte. Non tulit israel terram moab.
nec terram filiorum amon. sed quando de egypto con
scenderunt ambulauit per solitudinem usque
ad mare rubrum et uenit in cades. Misitque
nuntios ad regem edom dicens. Dimitte me
ut transeam per terram tuam. Qui noluit acqui
escere precibus eius. Misit quoque ad regem moab qui
et ipse transitum prebere contempsit. Mansit itaque
in cades. et circuiuit ex latere terram edom
et terram moab. Uenitque contra orientalem pla
gam terre moab et castra metatus est trans
arnon. nec uoluit intrare terminos moab.
Arnon quippe confinium est terre moab. Misit
itaque nuntios israel ad seon regem amorre
orum qui habitabat in esebon et dixerunt ei.
Dimitte ut per terram tuam transeam usque
ad fluuium. Qui et ipse israel uerba despiciens non
dimisit eum transire per terminos suos. sed infi
nita multitudine congregata egressus est
contra eum in iesa. et fortiter resistebat. Tradiditque
eum dominus in manus israel cum omni exercitu
suo qui percussit eum et possedit omnem
terram amorrei habitatoris regionis illius.
et uniuersos fines eius de arnon usque iaboc.
et de solitudine usque ad iordanem. Dominus igitur
deus israel subuertit amorreum pugnante
contra illum populo suo israel. et tu nunc uis pos

sidere terram eius? Nonne ea que possidet chamos
deus tuus tibi iure debentur? Que autem dominus deus
noster victor obtinuit in nostram cedent pos
sessionem. nisi forte melior es balach filio
sephor rege moab aut docere potes quod iurga
tus sit contra israel et pugnaverit contra eum: cum
habitaverit in esebon et viculis eius. et in aroer et
villis illius. vel in cunctis civitatibus iuxta ior
danem per .ccc. annos. Quare tanto tempore nichil super
hac repetitione temptastis. Igitur non ego
pecco in te: sed tu contra me male agis indicens mihi
bella non iusta. Iudicet dominus arbiter huius
diei inter israel et inter filios amon. Noluitque ac
quiescere rex filiorum amon verbis iepte que
per nuntios mandaverat. Factus est ergo super
iepte spiritus domini et circuiens galaad et manasse
maspha quoque galaad. et inde transiens ad
filios amon votum vovit domino dicens. Si
tradideris filios amon in manus meas quicum
que primus egressus fuerit de foribus domus
mee michique occurrerit revertenti cum pace a
filiis amon eum holocaustum offeram domino.
Transivitque iepte ad filios amon ut pug
naret contra eos. quos tradidit dominus in manus e
ius. Percussitque ab aroer usque dum venias
in mennith .xx. civitates. et usque ad abel que
est in vineis consita plaga magna nimis.
humiliatique sunt filii amon a filiis israel.
Revertenti autem iepte in maspha domum suam
occurrit ei unigenita filia sua cum tympanis
et choris. non enim habebat alios liberos. Que
visa scidit vestimenta sua et ait. Heu me
filia mea decepisti me et ipsa decepta es. Ape
rui enim os meum ad dominum et aliud facere non
potero. Cui illa respondit. Pater mi si aperuisti
os tuum ad dominum fac michi quodcumque pollicitus
es concessa tibi ultione atque victoria de ho
stibus tuis. Dixitque ad patrem. hoc solum mi
praesta quod deprecor. Dimitte me ut duobus
mensibus circueam montes et plangam vir
ginitatem meam cum sodalibus meis. Cui il
le respondit. Vade. et dimisit eam duobus men
sibus. Cumque abisset cum sociis suis ac sodalibus
flebat virginitatem suam in montibus.
Expletisque duobus mensibus reversa est ad patrem
suum. et fecit ei sicut voverat. que ignorabat
virum. Exinde mos increbruit in israel et consue
tudo servata est ut post anni circulum conve
niant in unum filie israel et plangant fili
am iepte galaaditae diebus .iiii.

XII

Ecce autem
in effraim orta est seditio. Nam transeuntes
contra aquilonem dixerunt ad iepte. Quare va
dens ad pugnam contra filios amon vocare
nos noluisti ut pergeremus tecum? Igitur in
cendemus domum tuam. Quibus ille respon
dit. Disceptatio erat michi et populo meo
contra filios amon vehemens. vocavique vos
ut michi praeberetis auxilium et facere nolu
istis. Quod cernens posui in manibus meis
animam meam. transivique ad filios amon.
et tradidit eos dominus in manus meas. Quid com
merui ut adversum me consurgatis in proelium?
Vocatis itaque ad se cunctis viris de galaad
pugnabat contra effraim. Percusseruntque viri
galaad effraim. quia dixerat. Fugitivus est ga
laad de effraim. et habitat in medio effraim et
manasse. Occupaveruntque viri galaad ite
vada iordanis per que effraim reversurus e
rat. Cumque venisset ad ea de effraim numero
fugiens atque dixisset. Obsecro ut me trans
ire permittas: dicebant ei galaaditae. Numquid
effrateus es? Quo dicente non sum: inter
rogabant eum. Dic ergo sebboleth quod interpre
tatur spica. Qui respondebat thebboleth. eadem littera
spicam exprimere non valens. Statimque
apprehensum iugulabant in ipso iordanis tran
situ. Et ceciderunt in illo tempore de effraym
.xl. duo milia. Iudicavitque iepte galaadites
israel .vi. annis. et mortuus est ac sepultus in
civitate sua galaad. Post hunc iudica
vit israel abesan de bethleem. qui habuit .xxx.
filios et totidem filias quas emittens foras
maritis dedit. et eiusdem numeri filiis suis uxo
res accepit introducens in domum suam.
Qui .vii. annis iudicavit israel. mortuusque
est ac sepultus in bethleem. Cui successit a
hialon zabulonites et iudicavit israel decem
annis. mortuusque est ac sepultus in zabulon.
Post hunc iudicavit israel abdon filius hellel
pharathonites. qui habuit .xl. filios et .xxx.
ex eis nepotes ascendentes super .lxx. pullos
asinarum et iudicavit israel .viii. annis. mortu
usque est ac sepultus in pharathon terre effra
ym in monte amalech. Rursumque filii israel
fecerunt malum in conspectu domini qui tradi
dit eos in manus philistinorum .xl. annis.

XIII

Erat vir quidam de saraa et de stirpe dan
nomine manue habens uxorem sterilem. Cui appa
ruit angelus domini et dixit ad eam. Sterilis es
et absque liberis. sed concipies et paries filium. Ca
ve ergo ne bibas vinum ac siceram nec in
mundum quicquam comedas quia concipies et pa
ries filium cuius non tanget caput novacu
la. Erit enim nazareus dei ab infantia sua
ex utero matris. et ipse incipiet liberare israel de
manu philistinorum. Que cum venisset ad maritum
suum dixit ei. Vir dei venit ad me habens
vultum angelicum terribilis nimis. Quem
cum interrogassem quis esset et unde venisset
et quo nomine vocaretur. noluit michi dicere.
sed hoc respondit. Ecce concipies et paries filium:
cave ne vinum bibas nec siceram et ne aliquo
vescaris inmundo. Erit enim puer nazare
us dei ab infantia sua. et ex utero matris
sue usque ad diem mortis sue. Oravit itaque
manue dominum et ait. Obsecro domine ut vir dei
quem misisti veniat iterum et doceat nos quid de
beamus facere de puero qui nasciturus
est. Exaudivitque dominus precantem manue et
apparuit rursum angelus domini uxori eius

sedenti in agro. Manue autem maritus eius non
erat cum ea. Que cum vidisset angelum festinavit et
cucurrit ad virum suum. nunciavitque ei dicens.
Ecce apparuit mihi vir quem ante videram. Qui sur-
rexit et secutus est uxorem suam. veniensque ad
virum dixit ei. tu es qui locutus es mulieri.
Et ille respondit. ego sum. cui manue. quando inquit
sermo tuus fuerit expletus quid vis ut faci-
at puer. aut a quo observare se debebit? Dix-
itque angelus domini ad manue. Ab omnibus quae locutus
sum uxori tue abstineat se. et quicquid ex
vinea nascitur non comedat. vinum et si-
ceram non bibat. nullo vescatur inmundo.
et quod ei precepi impleat atque custodiat. Dixit
manue ad angelum domini. Obsecro te ut acqui-
escas precibus meis. et faciamus tibi hedum de
capris. Cui respondit angelus. Si me cogis non co-
medam panes tuos. Si autem vis holocaustum
facere offer illud domino. Et nesciebat manue quod
angelus domini esset. Dixitque ad eum. Quod est tibi nomen?
ut si sermo tuus fuerit expletus honorifice-
mus te. Cui ille respondit. Cur queris nomen
meum quod est mirabile? Tulit itaque manue
hedum de capris. et libamenta et posuit supra
petram offerens domino qui facit mirabilia.
Ipse autem et uxor eius intuebantur. Cumque ascen-
deret flamma altaris in celum angelus domini
pariter in flamma ascendit. Quod cum vidissent ma-
nue et uxor eius proni ceciderunt in terram.
et ultra eis non apparuit angelus domini. Statimque
intellexit manue angelum domini esse. et dixit ad
uxorem eius. Morte moriemur quia vidimus
dominum. Cui respondit mulier. Si dominus nos vellet
occidere de manibus nostris holocaustum et li-
bamenta non suscepisset. sed nec ostendisset nobis
omnia. neque ea que sunt dixisset. Peperit itaque
filium et vocavit nomen eius samson. Crevitque
puer et benedixit ei dominus. Cepitque spiritus domini esse cum
eo in castris dan inter saraa et estahol. Descen-

XIIII

dit ergo samson in thamnatha. Viditque i-
bi mulierem de filiabus philisthim. ascendit
et nunciavit patri suo et matri dicens. Vidi muli-
erem in thamnatha de filiabus philisthinorum
quam queso ut mihi accipiatis uxorem. Cui dix-
erunt pater et mater sua. Numquid non est mulier in
filiabus fratrum tuorum et in omni populo meo quia vis
accipere uxorem de philisthim qui incircum-
cisi sunt? Dixitque samson ad patrem suum.
Hanc mihi accipe quia placuit oculis meis. Pa-
rentes autem eius nesciebant quod res a domino fie-
ret. et quereret occasionem contra philisthim. Eo
enim tempore dominabantur philisthim israeli. De-
scendit itaque samson cum patre suo et matre in
thamnatha. Cumque venissent ad vineas
oppidi apparuit ei catulus leonis sevus
rugiens et occurrit ei. Irruit autem spiritus domini in
samson. et dilaceravit leonem quasi hedum
in frusta discerperet nichil omnino habens
in manu. et hoc patri et matri noluit indi-
care. Descenditque et locutus est mulieri que
placuerat oculis eius. et post aliquot dies
revertens ut acciperet eam declinavit ut
cadaver videret leonis. et ecce examen
apium in ore leonis erat. ac favus mellis.
Quem cum sumpsisset in manibus comede-
bat in via. veniensque ad patrem suum et ma-
trem dedit eis partem. qui et ipsi comederunt.
nec tamen eis voluit indicare quod mel de ore
leonis assumpserat. Descendit itaque pater
eius ad mulierem. et fecit filio suo samson
convivium. Sic enim iuvenes facere consueverant.
Cum igitur cives loci illius vidissent eum
dederunt ei sodales .xxx. qui essent cum eo.
Quibus locutus est samson. Proponam vobis
problema quod si solveritis mihi intra .vii. dies
convivii: dabo vobis .xxx. sindones et eius-
dem numeri tunicas. Sin autem non potueritis
solvere vos dabitis mihi .xxx. sindones et e-
iusdem numeri tunicas. Qui responderunt
ei. Propone problema ut audiamus. Dix-
itque eis. De comedente exivit cibus et de forti
egressa est dulcedo. Nec potuerunt per tres dies
solvere propositionem. Cumque adesset dies
.vii. dixerunt ad uxorem samson. Blandi-
re viro tuo et suade ei ut indicet tibi quid sig-
nificet problema. Quod si facere nolueris incen-
demus te et domum patris tui. An idcirco
vocastis nos ad nuptias ut spoliaretis?
Que fundebat apud samson lacrimas et queri-
batur dicens. Odisti me et non diligis. Id-
circo problema quod proposuisti filiis populi
mei non vis mihi exponere. At ille respondit.
Patri meo et matri nolui dicere et tibi indica-
re potero? Septem igitur diebus convivii
flebat apud eum. Tandemque die .vii. cum ei
esset molesta exposuit. Que statim indica-
vit civibus suis. Et illi dixerunt ei die .vii. ante
solis occubitum. Quid dulcius melle. et quid
fortius leone? Qui ait ad eos. Si non a-
rassetis in vitula mea non invenissetis pro-
positionem meam. Irruit itaque in eum
spiritus domini. descenditque ascalonem et percussit
ibi .xxx. viros. quorum ablatas vestes dedit
his qui problema solverant. Iratusque nimis
ascendit in domum patris sui. Uxor autem eius
accepit maritum unum de amicis eius
et pronubis.

XV

Post aliquantulum autem
temporis cum dies triticee messis instarent
venit samson invisere volens uxorem
suam. et attulit ei hedum de capris. Cumque
cubiculum eius solito more vellet intrare
prohibuit illum pater eius dicens. Putavi
quod odisses eam et ideo tradidi illam amico tu-
o. sed habet sororem que minor et pulchrior illa est.
sit tibi pro ea uxor. Cui respondit samson. Ab hac
die non erit culpa in me contra philisteos. fa-
ciam enim vobis mala. Perrexitque et cepit vulpes
trecentas. caudasque earum iunxit ad caudas. et fa-
ces ligavit in medio. quas igne succendens
dimisit ut huc illucque discurrerent. Que

statim perrexerunt in segetes philistinorum. Quibus succensis et comportate iam fruges et adhuc stantes in stipula concremate sunt, in tantum ut vineas quoque et oliveta flamma consumeret. Dixeruntque philistiim: Quis fecit hanc rem? Quibus dictum est: Samson gener Thamnathei, quia tulit uxorem eius et alteri tradidit, hec operatus est. Ascenderuntque philistiim et combusserunt tam mulierem quam patrem eius. Quibus ait Samson: Licet hec feceritis, tamen adhuc ex vobis expetam ultionem et tunc quiescam. Percussitque eos ingenti plaga ita ut stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitavit in spelunca petre Etham. Igitur ascendentes philistiim in terram Iuda castra metati sunt in loco qui postea vocatus est Lehi, id est maxilla, ubi eorum fusus est exercitus. Dixeruntque ad eos de tribu Iuda: Cur ascendistis adversum nos? Qui responderunt: Ut ligemus Samsonem venimus et reddamus ei que in nos operatus est. Descenderunt ergo tria milia virorum de Iuda ad speluncam silicis Etham. Dixeruntque ad Samson: Nescis quod philistiim imperent nobis? Quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait: Sicut fecerunt mihi sic feci eis. Ligare inquiunt te venimus et tradere in manus philistinorum. Quibus respondit Samson: Iurate mihi et spondete quod non occidatis me. Dixerunt: Non te occidemus, sed vinctum trademus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus et tulerunt eum de petra Etham. Qui cum venisset ad locum maxille et philistiim vociferantes occurrissent ei, irruit spiritus Domini in eum, et sicut solent ad odorem ignis ligna consumi, ita et vincula quibus ligatus erat dissipata sunt et soluta. Inventamque maxillam, id est mandibulam asini que iacebat in via arripiens interfecit in ea mille viros et ait: In maxilla asini, in mandibula pulli asinarum delevi eos et percussi mille viros. Cumque hec canens verba complesset, proiecit mandibulam de manu et vocavit nomen loci illius Ramathlehi, quod interpretatur elevatio maxille. Sitiensque valde clamavit ad Dominum et ait: Tu dedisti in manu servi tui salutem hanc maximam atque victoriam; en siti morior incidamque in manus incircumcisorum. Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla asini et egresse sunt ex ea aque. Quibus haustis refocillavit spiritum et vires recepit. Idcirco appellatum est nomen loci illius Fons invocantis de maxilla usque in presentem diem. Iudicavitque Israel in diebus philistiim viginti annis.

XVI. Abiit quoque in Gazam et vidit ibi mulierem meretricem ingressusque est ad eam. Quod cum audissent philistiim et percrebuisset apud eos Samson urbem intrasse, circumdederunt eum positis in porta civitatis custodibus, et ibi tota nocte cum silentio prestolantes ut facto mane exeuntem occiderent. Dormivit autem Samson usque ad medium noctis et inde consurgens apprehendit ambas fores porte cum postibus suis et sera, impositasque humeris portavit ad verticem montis qui respicit Hebron. Post hec amavit mulierem que habitabat in valle Sorech et vocabatur Dalida. Veneruntque ad eam principes philistinorum atque dixerunt: Decipe eum et disce ab illo in quo habeat tantam fortitudinem et quomodo eum superare valeamus et vinctum affligere. Quod si feceris dabimus singuli tibi mille et centum argenteos. Locuta est ergo Dalida ad Samson: Dic mihi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo et quid sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui respondit Samson: Si septem nerviceis funibus necdum siccis et adhuc humentibus ligatus fuero, infirmus ero ut ceteri homines. Attuleruntque ad eam satrape philistinorum septem funes ut dixerat, quibus vinxit eum latentibus apud se insidiis et in cubiculo finem rei expectantibus. Clamavitque ad eum: Philistiim super te Samson. Qui rupit vincula quomodo si rumpat quis filum de stuppa tortum cum odorem ignis acceperit, et non est cognitum in quo esset fortitudo eius. Dixitque ad eum Dalida: Ecce illusisti mihi et falsum locutus es; saltem nunc indica mihi quo ligari debeas. Cui ille respondit: Si ligatus fuero novis funibus qui numquam fuerunt in opere, infirmus ero et aliorum hominum similis. Quibus rursum Dalida vinxit eum et clamavit: Philistiim super te Samson, in cubiculo insidiis preparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarum. Dixitque Dalida ad eum rursum: Usquequo decipis me et falsum loqueris? Ostende quo vinciri debeas. Cui respondit Samson: Si inquit septem crines capitis mei cum licio plexueris et clavum his circumligatum terre fixeris, infirmus ero. Quod cum fecisset Dalida dixit ad eum: Philistiim super te Samson. Qui consurgens de sompno extraxit clavum cum crinibus et licio. Dixitque ad eum Dalida: Quomodo dicis quod amas me cum animus tuus non sit mecum? Per tres vices mentitus es mihi et noluisti dicere in quo sit tua maxima fortitudo. Cumque molesta ei esset et per multos dies iugiter adhereret, spatium ad quietem non tribuens, defecit anima eius et ad mortem usque lassata est. Tunc aperiens veritatem rei dixit ad eam: Ferrum numquam ascendit super caput meum quia nazareus, id est consecratus Deo sum de utero matris mee. Si rasum fuerit caput meum, recedet a me fortitudo mea et deficiam eroque sicut ceteri homines. Vidensque illa quod confessus ei esset omnem animum suum misit ad principes philistinorum atque mandavit: Ascendite adhuc semel, quia nunc mihi aperuit cor suum. Qui ascenderunt assumpta pecunia quam promiserant. At illa dormire eum fecit super genua sua et in sinu suo reclinare caput. Vocavitque tonsorem et rasit septem crines eius et cepit abicere eum et a se repellere. Statim enim fortitudo ab eo discessit. Dixitque: Philistiim super te Samson. Qui de sompno consurgens dixit in animo suo: Egrediar sicut ante feci et me excutiam, nesciens quod Dominus recessisset ab eo. Quem cum cepissent

Philisthim: statim eruerunt oculos eius, et duxerunt Gazam vinctum catenis, et clausum in carcere molere fecerunt. Iamque capilli eius renasci ceperant. Et principes Philisthinorum convenerunt in unum ut immolarent hostias magnificas Dagon deo suo, et epularentur dicentes: Tradidit deus noster inimicum nostrum Samson in manus nostras. Quod etiam populus videns laudabat deum suum, eademque dicebat: Tradidit deus noster in manus nostras adversarium nostrum qui delevit terram nostram et occidit plurimos. Letantesque per convivia sumptis iam epulis preceperunt ut vocaretur Samson et ante eos luderet. Qui eductus de carcere ludebat ante eos. Feceruntque eum stare inter duas columpnas. Qui dixit puero regenti gressus suos: Dimitte me ut tangam columpnas quibus imminet omnis domus, ut reclinem super eas et paululum requiescam. Domus autem erat plena virorum ac mulierum, et erant ibi omnes principes Philisthinorum, ac de tecto et solario circiter tria milia utriusque sexus spectantes ludentem Samson. At ille invocato domino ait: Domine deus meus memento mei, et redde mihi nunc pristinam fortitudinem deus meus, ut ulciscar me de inimicis meis, et pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam. Et apprehendens ambas columpnas quibus innitebatur domus, alteramque earum dextera et alteram leva tenens, ait: Moriatur anima mea cum Philisthim. Concussisque fortiter columpnis domus cecidit super omnes principes et ceteram multitudinem que ibi erat. Multoque plures interfecit moriens quam ante vivus occiderat. Descendentes autem fratres eius et universa cognatio tulerunt corpus eius, et sepelierunt inter Saraa et Esthaol in sepulcro patris sui Manue. Iudicavitque Israel .xx. annis.

XVII

Fuit eo tempore vir quidam de monte Effraim vocabulo Michas, qui dixit matri sue: Mille .c. argenteos quos separaveras tibi et super quibus me audiente iuraveras, ecce ego habeo et apud me sunt. Cui illa respondit: Benedictus filius meus domino. Reddidit ergo eos matri sue, que dixerat ei: Consecravi et vovi hoc argentum domino, ut de manu mea suscipiat filius meus et faciat sculptile atque conflatile, et nunc trado illud tibi. Reddidit igitur matri sue; que tulit .cc. argenteos et dedit eos argentario ut faceret ex eis sculptile atque conflatile, quod fuit in domo Miche. Qui ediculam quoque in ea deo separavit, et fecit ephod ac theraphin, id est vestem sacerdotalem et idola. Implevitque unius filiorum suorum manum, et factus est ei sacerdos.

XVIII

In diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat. Fuit quoque alter adolescens de Bethleem Iuda ex cognatione eius, eratque ipse levites et habitabat ibi. Egressusque de civitate Bethleem peregrinari voluit ubicumque sibi reperisset commodum. Cumque venisset in montem Effraim iter faciens et declinasset parumper in domum Miche, interrogatus est ab eo unde venisset. Qui respondit: Levita sum de Bethleem Iuda, et vado ut habitem ubi potuero et utile mihi esse prospexero. Mane inquit apud me et esto mihi parens ac sacerdos, daboque tibi per singulos annos .x. argenteos ac vestem duplicem et que ad victum sunt necessaria. Acquievit et mansit apud hominem, fuitque illi quasi unus de filiis. Implevitque Michas manum eius, et habuit puerum sacerdotem apud se, nunc scio dicens quod benefaciat mihi deus habenti levitici generis sacerdotem. In diebus illis non erat rex in Israel, et tribus Dan querebat possessionem sibi ut habitaret in ea; usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat. Miserunt ergo filii Dan stirpis et familie sue quinque viros fortissimos de Saraa et Esthaol ut explorarent terram et diligenter inspicerent, dixeruntque eis: Ite et considerate terram. Qui cum pergentes venissent in montem Effraim et intrassent in domum Miche, requieverunt ibi, et agnoscentes vocem adolescentis levite utentesque illius diversorio dixerunt ad eum: Quis te huc adduxit? Quid hic agis? Quam ob causam huc venire voluisti? Qui respondit eis: Hec et hec prestitit mihi Michas, et me mercede conduxit ut sim ei sacerdos. Rogaveruntque eum ut consuleret dominum ut scire possent an prospero itinere pergerent et res haberet effectum. Qui respondit eis: Ite in pace. Dominus respicit viam vestram et iter quo pergitis. Euntes itaque quinque viri venerunt Lachis, videruntque populum habitantem in ea absque ullo timore iuxta Sydoniorum consuetudinem, securum et quietum, nullo eis penitus resistente, magnarumque opum, et procul a Sydone atque a cunctis hominibus separatum. Reversique ad fratres suos in Saraa et Esthaol et quid egissent sciscitantibus responderunt: Surgite et ascendamus ad eos. Vidimus enim terram valde opulentam et uberem. Nolite negligere, nolite cessare. Eamus et possideamus eam, nullus erit labor. Intrabimus ad securos in regionem latissimam, tradetque nobis dominus locum in quo nullius rei est penuria eorum que gignuntur in terra. Profecti sunt ergo de cognatione Dan, id est de Saraa et Esthaol, sexcenti viri accincti armis bellicis. Ascendentesque manserunt in Cariathiarim Iude; qui locus ex eo tempore castrorum Dan nomen accepit, et est post tergum Cariathiarim. Inde transierunt in montem Effraim. Cumque venissent ad domum Miche, dixerunt quinque viri qui prius missi fuerant ad considerandam terram Lachis ceteris fratribus suis: Nostis quod in domibus istis sit ephod et theraphin et sculptile atque conflatile; considerate quid vobis placeat. Et cum paululum declinassent, ingressi sunt domum adolescentis levite qui erat in domo Miche, salutaveruntque eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri ita ut erant ar-

viri stabant ante ostium. At illi qui ingressi
fuerant domum iuvenis sculptile et ephot et
theraphim atque conflatile tollere nitebantur.
et sacerdos stabat ante ostium. sexcentis viris fortis-
simis haut procul expectantibus. Tulerunt igitur
qui intraverant sculptile ephot et ydola atque
conflatile. Quibus dixit sacerdos. Quid facitis? Cui responde-
runt. Tace et pone digitum super os tuum. venique
nobiscum ut habeamus te patrem et sacerdotem. Quid
tibi melius est: ut sis sacerdos in domo unius
viri. an in una tribu et familia in Israel. Qui cum
audisset acquievit sermonibus eorum. et tulit e-
phod et idola ac sculptile. et cum eis profectus est.
Qui cum pergerent et ante se ire fecissent parvu-
los ac iumenta et omne quod erat pretiosum. Iam-
que a domo Miche essent procul. viri qui habita-
bant in edibus Miche conclamantes secuti sunt.
et post tergum clamare ceperunt. Qui cum respe-
xissent dixerunt ad Micham. Quid tibi vis? cur
clamas? Qui respondit. Deos meos quos mi-
chi feci tulistis et sacerdotem et omnia que habeo. et
dicitis quid tibi est? Dixeruntque ei filii Dan.
Cave ne ultra loquaris ad nos et veniant
ad te viri animo concitati. et ipse cum omni domo
tua pereas. Et sic cepto itinere perrexerunt.
Videns autem Micha quod fortiores se essent rever-
sus est in domum suam. Sexcenti autem viri tu-
lerunt sacerdotem et que supra diximus. et ve-
neruntque in Lachis ad populum quiescentem
atque securum. et percusserunt eos in ore gla-
dii. urbemque incendio tradiderunt nullo pe-
nitus ferente presidium eo quod procul habitarent
a Sidone. et cum nullo hominum haberent quicquam
societatis ac negotii. Erat autem civitas sita in
regione Rohob. Quam rursum extruentes
habitaverunt in ea vocato nomine civitatis Dan
iuxta vocabulum patris sui quem genuerat
Israel. que prius Lachis dicebatur. Posueruntque
sibi sculptile. et Ionathan filium Gersom
filii Moysi ac filios eius sacerdotes in tribu
Dan usque ad diem captivitatis sue. Man-
sitque apud eos idolum Miche omni tempore quo
fuit domus Dei in Sylo. In diebus illis non
erat rex in Israel.

C XIX

Fuit vir quidam levi-
tes habitans in latere montis Ephraim qui
accepit uxorem de Bethleem Iuda. Que
reliquit eum et reversa est in domum patris sui
Bethleem. mansitque apud eum iiii mensibus.
Secutusque est eam vir suus volens reconci-
liari ei atque blandiri et secum reducere. habens
in comitatu puerum et duos asinos. Que suscepit
eum et introduxit in domum patris sui. Quod cum au-
disset socer eius. eumque vidisset occurrit ei
letus et amplexatus est hominem. Mansitque ge-
ner in domo soceri tribus diebus comedens
et bibens cum eo familiariter. Die autem iiii de
nocte consurgens proficisci voluit. Quem
tenuit socer et ait ad eum. Gusta prius
pauxillum panis et conforta stomacho et sic
proficisceris. Sederuntque simul et comede-
runt et biberunt. Dixitque pater puelle ad generum
suum. Queso te ut hodie hic maneas. pariterque le-
temur. At ille consurgens cepit velle proficisci. et
nichilominus obnixe eum socer tenuit. et apud se fecit
manere. Mane autem facto parabat levites iter. Cui socer
rursum. Oro te inquit ut paululum cibi capias
et assumptis viribus donec increscat dies postea pro-
ficiscaris. Comederunt ergo simul. Surrexitque adolescens
ut pergeret cum uxore sua et puero. Cui rursum
locutus est socer. Considera quod dies ad occasum de-
clivior sit et propinquet ad vesperum. Mane apud
me et hodie et duc letum diem. et cras proficisceris
ut vadas in domum tuam. Noluit gener acquiesce-
re sermonibus eius. sed statim perrexit et venit contra
Iebus que altero nomine vocabatur Ierusalem. ducens secum
duos asinos onustos et concubinam. Iamque aderant
iuxta Iebus et dies mutabatur in noctem. Dixitque
puer ad dominum suum. Veni obsecro declinemus
ad urbem Iebuseorum et maneamus in ea. Cui
respondit dominus. Non ingrediar oppidum gentis a-
liene que non est de filiis Israel. sed transibo usque
Gabaa. et cum illuc pervenero manebimus in ea.
aut certe in urbe Rama. Transierunt igitur Iebus
et ceptum carpebant iter. Occubuitque sol iuxta
Gabaa. que est in tribu Beniamin. Diverteruntque
ad eam ut manerent ibi. Quo cum intrassent
sedebant in platea civitatis. et nullus eos reci-
pere volebat hospitio. Et ecce apparuit homo se-
nex revertens de agro et de opere suo vesperi.
qui et ipse erat de monte Ephraim. et peregri-
nus habitabat in Gabaa. Homines autem regionis illi-
us erant filii Gemini. Elevatisque oculis vidit
senex hominem sedentem cum sarcinulis suis in pla-
tea civitatis. et dixit ad eum. Unde venis et quo vadis?
Qui respondit ei. Profecti sumus de Bethleem Iu-
da et pergimus ad locum nostrum qui est in latere
montis Ephraim unde ieramus in Bethleem.
et nunc vadimus ad domum Dei. nullusque nos sub
tectum suum vult recipere. habentes paleas et
fenum in asinorum pabulum. et panem ac vinum
in meos et ancille mee usus et pueri qui mecum
est. nulla re indigemus nisi hospitio. Cui re-
spondit senex. Pax tecum sit. Ego prebebo omnia que
necessaria sunt. tantum quaeso ne in platea maneas.
Introduxitque eum in domum suam et pabulum
asinis prebuit. At postquam laverunt pedes su-
os recepit eos in convivium. Illis epulanti-
bus et post laborem itineris cibo et potu reficien-
tibus corpora venerunt viri civitatis
illius filii Belial. id est absque iugo. et circumdan-
tes domum senis fores pulsare ceperunt
clamantes ad dominum domus atque dicentes.
Educ virum qui ingressus est domum tuam
ut abutamur eo. Egressusque est ad eos se-
nex et ait. Nolite fratres nolite facere ma-
lum hoc quia ingressus est homo hospitium me-
um. et cessate ab hac stultitia. Habeo fili-
am virginem et hic homo habet concubinam.
Educam eas ad vos ut humilietis eas. et
vestram libidinem compleatis. tantum obsecro

nos ne scelus hoc contra naturam operemini inui-
tum. Nolebant adquiescere sermonibus senis.
Quod cernens homo eduxit ad eos concubinam suam,
et eis tradidit illudendam. Qua cum tota nocte ab-
usi essent dimiserunt eam mane. At mulier
recedentibus tenebris venit ad ostium domus
ubi manebat dominus suus et ibi corruit. Mane facto
surrexit homo et aperuit hostium: ut ceptam
expleret viam: et ecce concubina eius iacebat ante
ostium sparsis in limine manibus. Cui ille pu-
tans eam quiescere loquebatur. Surge et ambu-
lemus. Qua nichil respondente intelligens quod erat
mortua tulit eam et imposuit asino. reuer-
susque est in domum suam. Quam cum esset ingressus
arripuit gladium et cadaver uxoris cum ossibus
suis in xii. partes ac frusta concidens misit in
omnes terminos israel. Quod cum audissent singuli
clamabant. Numquam talis res facta est in israel.
ex eo die quo ascenderunt patres nostri de egipto
usque in presens tempus. Ferte sententiam et in commune decerni-
te quid facto opus sit.

XX

Egressi sunt itaque omnes
filii israel et pariter congregati quasi vir unus de dan
usque bersabee. et terra galaad ad dominum in mas-
phat. Omnesque anguli populorum et cuncte tribus israel
in ecclesiam populi dei convenerunt. cccc. milia pedi-
tum pugnatorum. nec latuit filios beniamin
quod ascendissent filii israel in maspha. Interroga-
tusque levita maritus mulieris interfecte quo-
modo tantum scelus perpetratum esset respondit. Veni in gaba-
a beniamin cum uxore mea illucque diverti.
et ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte
domum in qua manebam volentes me occi-
dere. et uxorem meam incredibili furore li-
bidinis vexantes denique mortua est. Quam ar-
reptam in frusta concidi. misique partes
in omnes terminos possessionis vestre quia num-
quam tantum nephas. et tam grande piaculum factum
est in israel. Adestis omnes filii israel decernite
quid facere debeatis. Stansque omnis populus quasi
unius hominis sermone respondit. Non recede-
mus in tabernacula nostra nec suam quisque
intrabit domum. sed contra gabaa hoc in commune fa-
ciemus. Decem viri eligantur. c. ex omnibus
tribubus israel. c. de mille. et mille de x. milibus
ut comportent exercitui cibaria. et possimus
pugnare contra gabaa beniamin. et reddere ei
pro scelere quod meretur. Conveneruntque uni-
versus israel ad civitatem quasi homo unus ea-
dem mente. unoque consilio. et miserunt nun-
tios ad omnem tribum beniamin qui dicerent.
Cur tantum nephas in vobis repertum est. Trada-
te omnes homines de gabaa qui hoc flagitium
perpetraverunt ut moriantur. et auferatur ma-
lum de israel. Qui noluerunt fratrum suorum fi-
liorum israel audire mandatum. Sed ex cunctis
urbibus que sortis sue erant convenerunt
in gabaa ut illis ferrent auxilium. et contra
universum populum israel dimicarent. Inven-
tique sunt. xx. v. milia de beniamin educentium
gladium preter habitatores gabaa qui. dcc.
erant viri fortissimi. ita sinistra ut dextra
proeliantes. et sic fundis lapides ad certum ia-
cientes ut capillum possent percutere. et nequa-
quam in alteram partem ictus lapidis defer-
retur. Virorum quoque israel absque filiis beniamin
inventa sunt. cccc. milia educentium gladi-
os et paratorum ad pugnam. Qui surgentes
venerunt in domum dei hoc est in sylo. con-
sulueruntque eum atque dixerunt. Quis erit
in exercitu nostro princeps certaminis contra
filios beniamin. Quibus respondit dominus. Iudas
sit dux vester. Statimque filii israel surgentes
mane castra metati sunt iuxta gabaa. et inde
procedentes ad pugnam contra beniamin ur-
bem oppugnare ceperunt. Egressique filii be-
niamin de gabaa occiderunt de filiis israel
die illo. xx. duo milia virorum. Rursum filii
israel et fortitudine et numero confidentes in eodem
loco in quo prius certaverant aciem di-
rexerunt ita tamen ut prius ascenderent et fle-
rent coram domino usque ad noctem. consulerent-
que eum et dicerent. Debeo ultra procedere
ad dimicandum contra filios beniamin fratres
meos an non. Quibus ille respondit. Ascendite ad
eos et inite certamen. Cumque filii israel altero
die contra beniamin ad proelium processissent
eruperunt filii beniamin de portis gaba-
a. et occurrentes eis tanta in illos cede de-
bacchati sunt ut x. et viii. milia virorum educen-
tium gladium prosternerent. Quam ob
rem omnes filii israel venerunt in domum
dei. et sedentes flebant coram domino. Ieiuna-
veruntque die illo usque ad vesperam. et obtu-
lerunt ei holocausta et pacificas victimas.
et super statu suo interrogaverunt. Eo tempore
ibi erat archa federis domini in sylo. et phinee-
es filius eleazari filii aaron erat prepositus
domus. Consuluerunt igitur dominum atque dix-
erunt. Exire ultra debemus ad pugnam contra
filios beniamin fratres nostros an quiescere.
Quibus ait dominus. Ascendite. cras enim tradam
eos in manus vestras. Posueruntque filii israel
insidias per circuitum urbis gabaa. et tertia
vice sicut semel et bis contra beniamin exercitum
produxerunt. Sed et filii beniamin audacter
eruperunt de civitate et fugientes adver-
sarios longius persecuti sunt ita ut vul-
nerarent ex eis sicut primo die et secundo et cede-
rent per duas semitas vertentes terga. quarum
una ferebat in bethel et altera in gabaa. at-
que prostraverunt xxx. circiter viros. Putaverunt
enim eos solito more cedere. Qui fugam arte
simulantes inierunt consilium ut abstraherent
eos de civitate et quasi fugientes ad supradictas
semitas perducerent. Omnes itaque filii israel
surgentes de sedibus suis tetenderunt aciem
in loco qui vocabatur baalthamar. Insi-
die quoque que circa urbem erant paulatim
se aperire ceperunt. et ab occidentali urbis
parte procedere. Sed et alia x. milia virorum de u-

universo Israhel habitatores urbis ad certamina pro-
vocabant. Ingravatumque est bellum contra filios
Beniamin, et non intellexerunt quod ex omni parte
illis instaret interitus. Percussitque eos Dominus in con-
spectu filiorum Israhel, et interfecerunt ex illis in illo
die xxv milia et c viros, omnes bellatores et educen-
tes gladium. Filii autem Beniamin cum se inferiores esse
vidissent, ceperunt fugere. Quod cernentes filii Israhel
dederunt eis ad fugiendum locum, ut ad preparatas in-
sidias devenirent, quas iuxta urbem posue-
rant. Qui cum repente de latibulis surrexissent
et Beniamin terga cedentibus darent, ingressi sunt
civitatem et percusserunt eam in ore gladii. Sig-
num autem dederant filii Israhel his quos in insidiis col-
locaverant, ut postquam urbem cepissent, ignem
accenderent, ut ascendente in altum fumo cap-
tam urbem demonstrarent. Quod cum cernerent filii
Israhel in ipso certamine positi, putaverunt enim
filii Beniamin eos fugere et instantius sequeban-
tur, cesis de exercitu eorum xxx viris, et viderent
quasi columpnam fumi de civitate conscendere.
Beniamin quoque aspiciens retro, captam cerne-
ret civitatem et flammas in sublime ferri, qui
prius simulaverant fugam, versa facie fortius
resistebant. Quod cum vidissent filii Beniamin
in fugam versi sunt, et ad viam deserti ire ceperunt,
illuc quoque eos adversariis persequentibus. Sed et hii
qui urbem succenderant occurrerunt eis.
Atque ita factum est ut ex utraque parte ab hostibus
ccederentur. Nec erat ulla requies morientium.
Ceciderunt atque prostrati sunt ad orientalem pla-
gam urbis Gabaa. Fuerunt autem qui in eodem loco
interfecti sunt xviii milia virorum, omnes robustissimi
pugnatores. Quod cum vidissent qui remanserant
de Beniamin, fugerunt in solitudinem, et per-
gebant ad petram cuius vocabulum est Remmon.
In illa quoque fuga latentes et in diversa tendentes
occiderunt v milia viros. Et cum ultra tetenderent,
persecuti sunt eos et interfecerunt etiam alia duo milia. Et
sic factum est ut omnes qui ceciderant de Beniamin
in diversis locis essent xxv milia pugnatores
ad bellandum promptissimi. Remanserunt
itaque de omni numero Beniamin qui evadere
potuerunt et fugere in solitudinem, sexcenti viri. Se-
deruntque in petra Remmon mensibus iiii. Re-
gressi sunt autem filii Israhel omnesque reliquias civi-
tatis a viris usque ad iumenta gladio percusse-
runt, cunctasque urbes et vicos Beniamin
vorax flamma consumpsit.

XXI

Iuraverunt quoque
filii Israhel in Maspha et dixerunt: Nullus nostrum
dabit filiis Beniamin de filiabus suis uxorem.
Veneruntque omnes ad domum Dei in Silo, et in conspec-
tu eius sedentes usque ad vesperam levaverunt
vocem et magno ululatu ceperunt flere,
dicentes: Quare, Domine Deus Israhel, factum est hoc malum in
populo tuo, ut hodie una tribus auferretur ex nobis?
Altera autem die diluculo consurgentes extruxerunt
altare, obtuleruntque ibi holocausta et pacifi-
cas victimas, et dixerunt: Quis non ascendit in exer-
citu Domini de universis tribubus Israhel? Grandi
enim se iuramento constrinxerant, cum essent in Maspha,
interfici eos qui defuissent. Ductique penitentia filii
Israhel super fratre suo Beniamin ceperunt dicere:
Ablata est una tribus de Israhel. Unde uxores accipi-
ent? Omnes enim in commune iuravimus non daturos
nos filias nostras his. Idcirco dixerunt: Quis est de
universis tribubus Israhel qui non ascenderit ad
Dominum in Maspha? Et ecce inventi sunt habitatores
Iabes Galaad in illo exercitu non fuisse. Eo quoque tempore
cum essent in Silo, nullus ex eis ibi repertus est.
Miserunt itaque x milia viros robustissimos et prece-
perunt eis: Ite et percutite habitatores Iabes Ga-
laad in ore gladii, tam uxores quam parvulos
eorum. Et hoc erit quod observare debebitis: omne
generis masculini et mulieres que cognoverunt
viros interficite, virgines reservate. Inven-
teque sunt de Iabes Galaad cccc virgines que nescie-
runt viri thorum, et adduxerunt eas ad castra
in Silo in terram Chanaan. Miseruntque nunti-
os ad filios Beniamin qui erant in petra Rem-
mon, et preceperunt eis ut acciperent eos in pa-
ce. Veneruntque filii Beniamin illo tempore et da-
te sunt eis uxores de filiabus Iabes Galaad.
Alias autem non repererunt quas simili modo
traderent. Universusque Israhel valde doluit et egit
penitentiam super interfectione unius tribus ex Israhel.
Dixeruntque maiores natu: Quid faciemus re-
liquis qui non acceperunt uxores? Omnes enim
in Beniamin femine conciderunt, et magna
nobis cura ingentique studio providendum est, ne
una tribus deleatur ex Israhel. Filias enim nostras eis da-
re non possumus, constricti iuramento et maledictione
qua diximus: Maledictus qui dederit de filiabus
suis uxorem Beniamin. Ceperuntque consilium atque
dixerunt: Ecce sollempnitas Domini est in Silo
anniversaria, que sita est ad septentrionem
urbis Bethel et ad orientalem plagam vie que
de Bethel tendit ad Sicimam, et ad meridiem
oppidi Lebbona. Preceperuntque filiis Beniamin atque
dixerunt: Ite et latitate in vineis. Cumque videritis
filias Silo ad ducendos choros ex more proce-
dere, exite repente de vineis et rapite eas sin-
guli uxores singulas et pergite in terram Ben-
iamin. Cumque venerint patres earum ac fratres et adver-
sum vos queri ceperint atque iurgari, dice-
mus eis: Miseremini eorum; non enim rapue-
runt eas iure bellantium atque victorum,
sed rogantibus ut acciperent non dedistis, et a vestra
parte peccatum est. Feceruntque filii Beniamin ut
sibi fuerat imperatum, et iuxta numerum
suum rapuerunt sibi de his que duceb-
ant choros uxores singulas. Abieruntque
in possessionem suam, edificantes urbes
et habitantes in eis. Filii quoque Israhel reversi
sunt per tribus et familias in tabernacula
sua. In diebus illis non erat rex in Israhel, sed
unusquisque quod sibi rectum videbatur
hoc faciebat.

liber:

amen amen amen.

liber: amen amen

In diebus unius iudicis, quando iudices preerant, facta est fames in terra. Abiitque homo de bethleem iuda ut peregrinaretur in regione moabitide cum uxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur elimelech, uxor autem eius noemi, et duo filii eius, alter maalon et alter chelion, ephratei de bethleem iuda. Ingressique regionem moabitidem morabantur ibi. Et mortuus est elimelech maritus noemi. Remansitque cum filiis ipsa. Qui acceperunt moabitidas uxores, quarum una vocabatur orpha, altera vero ruth. Manseruntque ibi decem annis, et ambo mortui sunt, maalon videlicet et chelion. Remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito, et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua de regione moabitide. Audierat enim quod respexisset dominus populum suum, et dedisset eis escas. Egressa est itaque de loco peregrinationis sue cum utraque nuru, et iam in via revertendi posita in terram iuda, dixit ad eas: Ite in domum matris vestre. Faciat vobiscum dominus misericordiam sicut fecistis cum mortuis et mecum. Det vobis invenire requiem in domibus virorum quos sortiture estis. Et osculata est eas. Que elevata voce flere ceperunt, et dicere: Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit: Revertimini filie mee, cur venitis mecum? Num ultra habeo filios in utero meo ut viros ex me sperare possitis? Revertimini filie moabitide et abite. Iam enim senectute confecta sum, nec apta vinculo coniugali. Et si possem hac nocte concipere et parere filios, si eos expectare velitis donec crescant et annos pubertatis impleant, ante eritis vetule quam nubatis. Nolite queso filie mee, quia vestra angustia magis me premit, et egressa est manus domini contra me. Elevata igitur voce flere ceperunt. Orpha osculata est socrum ac reversa est. Ruth adhesit socrui sue. Cui dixit noemi: En reversa est cognata tua ad populum suum et ad deos suos, vade cum ea. Que respondit: Ne adverseris michi ut relinquam te et abeam. Quocumque perrexeris pergam, et ubi morata fueris et ego pariter morabor. Populus tuus populus meus, et deus tuus deus meus. Que te terra susceperit morientem, in ea moriar, ibique locum accipiam sepulture. Hec michi faciat deus et hec addat, si non sola mors me et te separaverit. Videns ergo noemi quod obstinato animo ruth decrevisset pergere secum, adversari noluit, nec ad suos ultra reditum persuadere. Profecteque sunt simul et venerunt in bethleem. Quibus urbem ingressis velox apud cunctos fama percrebruit, dicebantque mulieres: Hec est illa noemi. Quibus ait: Ne vocetis me noemi, id est pulchram, sed vocate me mara, hoc est amaram, quia valde amaritudine replevit me omnipotens. Egressa sum plena et vacuam me reduxit dominus. Cur igitur vocatis me noemi, quam dominus humiliavit et afflixit omnipotens? Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra peregrinationis sue, ac reversa est in bethleem, quando primum ordea metebantur.

II

Erat autem vir elimelech consanguineus, homo potens et magnarum opum, nomine booz. Dixitque ruth moabitis ad socrum suam: Si iubes, vadam in agrum et colligam spicas que fugerint manus metentium, ubicumque clementis in me patrisfamilias repperero gratiam. Cui illa respondit: Vade filia mi. Abiit itaque et colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine booz, qui erat de cognatione elimelech. Et ecce ipse veniebat de bethleem. Dixitque messoribus: Dominus vobiscum. Qui responderunt ei: Benedicat tibi dominus. Dixitque booz iuveni qui messoribus preerat: Cuius est hec puella? Qui respondit: Hec est moabitis que venit cum noemi de regione moabitide, et rogavit ut spicas colligeret remanentes sequens messorum vestigia. Et de mane usque nunc stat in agro, et ne ad momentum quidem domum reversa est. Et ait booz ad ruth: Audi filia, ne vadas in alterum agrum ad colligendum, nec recedas ab hoc loco, sed iungere puellis meis, et ubi messuerint sequere. Mandavi enim pueris meis ut nemo molestus sit tibi. Sed et si sitieris, vade ad sarcinulas et bibe aquas de quibus pueri mei bibunt. Que cadens in faciem suam et adorans super terram dixit ad eum: Unde michi hoc ut invenirem gratiam ante oculos tuos, et nosse me dignareris peregrinam mulierem? Cui ille respondit: Nunciata sunt michi omnia que feceris socrui tue post mortem viri tui, et quod reliqueris parentes tuos et terram in qua nata es, et veneris ad populum quem ante nesciebas. Reddat tibi dominus pro opere tuo, et plenam mercedem recipias a domino deo israel, ad quem venisti et sub cuius alas confugisti. Que ait: Inveni gratiam coram oculis tuis domine mi, qui consolatus es me et locutus es ad cor ancille tue, que non sum similis unius puellarum tuarum. Dixitque ad eam booz: Quando hora vescendi fuerit, veni huc et comede panem, et intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus, et congessit polentam sibi, comeditque et saturata est, et tulit reliquias. Atque inde surrexit ut spicas ex more colligeret. Precepit autem booz pueris suis dicens: Etiam si vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam, et de manipulis quoque vestris proicite de industria, et remanere permittite, ut absque rubore colligat, et colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro usque ad vesperam, et que collegerat virga cedens et excutiens invenit ordei quasi ephi mensuram, id est tres modios. Quos portans reversa est in civitatem et ostendit socrui sue. Insuper protulit et dedit ei reliquias cibi sui quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus: Ubi hodie collegisti, et ubi fecisti opus? Sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata, et nomen viri dixit quod booz vocaretur. Cui respondit noemi: Benedictus sit a domino, quoniam eandem gratiam quam prebuerat vivis servavit et defunctis. Rursumque ait: Propinquus noster est homo. Et ruth: Hoc quoque, inquit, precepit michi ut tamdiu

messoribus eius iungeretur donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus. Melius est filia mi ut cum puellis eius exeas ad metendum: ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis booz et tam diu cum eis messuit donec ordea et triticum in horreis conderentur. Postquam autem reversa est ad socrum suam audivit ab ea. Filia mi quaeram tibi requiem et providebo ut bene sit tibi. Booz iste cuius puellis in agro iuncta es propinquus noster est et hac nocte aream ordei ventilat. Lava igitur et ungere et induere cultioribus vestimentis et descende in aream. Non te videat homo donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum nota locum in quo dormiat veniesque et discooperies pallium quo operitur a parte pedum et proicies te et ibi iacebis. Ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Quae respondit. Quicquid praeceperis faciam. Descenditque in aream et fecit omnia quae sibi imperaverat socrus. Cumque comedisset booz et bibisset et factus esset hilarior issetque ad dormiendum iuxta acervum manipulorum venit abscondite et discooperto pallio a pedibus eius se proiecit. Et ecce iam nocte media expavit homo et conturbatus est. Viditque mulierem iacentem ad pedes suos et ait illi. Quae es? Illa respondit. Ego sum ruth ancilla tua. Expande pallium tuum super famulam tuam quia propinquus es. Et ille. Benedicta es inquit a domino filia. Et priorem misericordiam posteriore superasti: quia non es secuta iuvenes pauperes sive divites. Noli ergo metuere. Sed quicquid dixeris mihi faciam tibi. Scit enim omnis populus qui habitat intra portas urbis meae mulierem te esse virtutis. Nec abnuo me propinquum esse. Sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte et facto mane si te voluerit propinquitatis iure retinere bene res acta est. Sin autem ille noluerit ego te absque ulla dubitatione suscipiam. Vivit dominus. Dormi usque mane. Dormivit itaque ad pedes eius usque ad noctis abscessum. Surrexitque antequam homines se cognoscerent mutuo. Et dixit booz. Cave ne quis noverit quod huc veneris. Et rursum. Expande inquit palliolum tuum quo operiris et tene utraque manu. Qua extendente et tenente mensus est sex modios ordei et posuit super eam. Quae portans ingressa est civitatem et venit ad socrum suam. Quae dixit ei. Quid egisti filia? Narravitque ei omnia quae sibi fecisset homo. Et ait. Ecce sex modios ordei dedit mihi et ait. Nolo vacuam te reverti ad socrum tuam. Dixitque noemi. Expecta filia donec videamus quem res exitum habeat. Neque enim cessabit homo nisi compleverit quod locutus est.

Ascendit ergo booz ad portam et sedit ibi. Cumque vidisset propinquum praeterire de quo prius sermo habitus est dixit ad eum. Declina paulisper et sede hic: vocans eum nomine suo. Qui divertit et sedit. Tollens autem booz decem viros de senioribus civitatis dixit ad eos. Sedete hic. Quibus residentibus locutus est ad propinquum. Partem agri fratris nostri elimelech vendidit noemi quae reversa est de regione moabitide. Quod audire te volui et dicere coram cunctis sedentibus et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere agrum iure propinquitatis eme et posside. Sin autem tibi displicet hoc ipsum mihi indica: ut sciam quid facere debeam. Nullus est enim propinquus excepto te qui prior es et me qui secundus sum. At ille respondit. Ego agrum emam. Cui dixit booz. Quando emeris agrum de manu mulieris ruth quoque moabitidem quae uxor defuncti fuit debes accipere: ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit. Cedo propinquitatis iure: neque enim posteritatem familiae meae delere debeo. Tu meo utere privilegio quo me libenter carere profiteor. Hic autem erat mos antiquitus in israel inter propinquos et si quando alter alteri suo iure cedebat ut esset firma concessio solvebat homo calciamentum suum et dabat propinquo suo. Hoc erat testimonium cessionis in israel. Dixit ergo propinquo suo booz. Tolle calciamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus natu et universo populo. Testes vos inquit estis hodie quod possederim omnia quae fuerunt elimelech et chelion et maalon. Tradente noemi et ruth moabitidem uxorem maalon in coniugium sumpserim ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos inquam huius rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta et maiores natu. Nos testes sumus. Faciat dominus hanc mulierem quae ingreditur domum tuam sicut rachel et liam quae aedificaverunt domum israel: ut sit exemplum virtutis in effrata et habeat celebre nomen in bethleem. Fiatque domus tua sicut domus phares quem thamar peperit iude de semine quod dederit tibi dominus ex hac puella.

Tulit itaque booz ruth et accepit uxorem. Ingressusque est ad eam et dedit illi dominus ut conciperet et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad noemi. Benedictus dominus qui non est passus ut deficeret successor familiae tuae et vocaretur nomen eius in israel. Et habeas qui consoletur animam tuam et enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est: quae te diligit et multo tibi melior est quam si septem haberes filios. Susceptumque noemi puerum posuit in sinu suo et nutricis ac gerule officio fungebatur. Vicine autem mulieres congratulantes ei dicebant. Natus est filius noemi. Vocaveruntque nomen eius obeth. Hic est pater ysai patris david. Hee sunt generationes phares. Phares genuit esrom. Esrom genuit aram. Aram genuit aminadab. Aminadab genuit naasson. Naasson genuit salmon. Salmon genuit booz. Booz genuit obed. Obed genuit ysai. Ysai genuit david regem. Explicit liber ruth.

Incipit prologus regum.

Viginti et duas litteras esse apud hebreos syrorum quoque lingua et chaldeorum testatur: que hebree magna ex parte confinis est. Nam et ipsi .xx.ii. elementa habent eodem sono sed diversis caracteribus. Samaritani etiam pentateucum moysi totidem litteris scriptitant figuris tantum et apicibus discre-

paritas. Certumque est Esdram scribam legisque doctorem post captam Hierosolymam et instaurationem templi sub Zorobabel alias litteras repperisse quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus iidem Samaritanorum et Hebraeorum caracteres fuerint. In libro quoque Numerorum haec eadem supputatio sub Levitarum ac sacerdotum censu mystice ostenditur. Et nomen Domini tetragrammaton in quibusdam graecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmi tricesimus sextus et centesimus decimus et centesimus undecimus et centesimus octavus decimus et centesimus quadragesimus quartus, quamquam diverso scribantur metro, tamen eiusdem texuntur alphabeto. Et Hieremiae Lamentationes et oratio eius, Salomonis quoque in fine Proverbia ab eo loco in quo ait: Mulierem fortem quis inveniet, hisdem alphabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque litterae duplices apud Hebraeos sunt: caph, mem, nun, phe, sade. Aliter enim scribunt per has principia medietatesque verborum, aliter fines. Unde et quinque a plerisque libri duplices aestimantur: Samuel, Malachim, Dabreiamin, Esdras, Ieremias cum Cynoth, id est Lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt per quae scribimus hebraice omne quod loquimur, et eorum initiis vox humana conprehenditur, ita viginti duo volumina supputantur, quibus quasi litteris et exordiis in Dei doctrina tenera adhuc et lactans viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur Bresith, quem nos Genesim dicimus; secundus Ellesmoth, qui Exodus appellatur; tertius Vaiecra, id est Leviticus; quartus Vaiedaber, quem Numeros vocamus; quintus Addabarim, qui Deuteronomium praenotatur. Hii sunt quinque libri Moysi, quos proprie Thorath, id est Legem, appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt et incipiunt ab Iesu filio Nave, qui apud illos Iosue Bennum dicitur. Deinde subtexunt Sophtim, id est Iudicum librum; et in eundem compingunt Ruth, quia in diebus Iudicum facta narratur historia. Tertius sequitur Samuel, quem nos Regnorum primum et secundum dicimus. Quartus Malachim, id est Regum, qui tertio et quarto Regnorum volumine continetur; meliusque multo est Malachim, id est Regum, quam Malachoth, id est Regnorum dicere; non enim multarum gentium regna describit, sed unius israelitici populi, qui tribubus duodecim continetur. Quintus est Ysaias, sextus Ieremias, septimus Ezechiel, octavus liber duodecim Prophetarum, qui apud illos vocatur Thareasra. Tertius ordo agiographa possidet, et primus liber incipit ab Iob; secundus a David, quem quinque incisionibus et uno Psalmorum volumine conprehendunt. Tertius est Salomon, tres libros habens, Proverbia, quae illi Parabolas, id est Masloth appellant; quartus Ecclesiasten, id est Coelech; quintus Canticum canticorum, quem titulo Syrasirim praenotant. Sextus est Daniel; septimus Dabreiamin, id est Verba dierum, quod significantius chronicon totius divinae historiae possumus appellare, qui liber apud nos Paralipomenon primus et secundus inscribitur; octavus Esdras, qui et ipse similiter apud Graecos et Latinos in duos

libros divisus est; nonus Hester. Atque ita fiunt pariter Veteris Legis libri viginti duo, id est Moysi quinque, prophetarum octo, agiographorum novem. Quamquam nonnulli Ruth et Cynoth inter agiographa scriptitent et hos libros in suo putent numero supputandos, ac per hoc esse priscae legis libros viginti quatuor, quos sub numero viginti quatuor seniorum Apocalypsis Iohannis inducit adorantes Agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes, stantibus coram quatuor animalibus oculatis retro et ante, id est in praeteritum et in futurum, et indefessa voce clamantibus: Sanctus sanctus sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat et qui est et qui venturus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebraeo vertimus in latinum convenire potest, ut scire valeamus quicquid extra hos est inter apocrypha esse ponendum. Igitur Sapientia quae vulgo Salomonis inscribitur, et Ihesu filii Syrach liber et Iudith et Tobias et Pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum repperi, secundus graecus est, quod ex ipsa quoque phrasi probari potest. Quae cum ita se habeant, obsecro te lector, ne laborem meum reprehensionem aestimes antiquorum. In tabernaculo Dei offert unusquisque quod potest: alii aurum et argentum et lapides pretiosos, alii bissum et purpuram et coccum offerunt et iacinctum; nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et tota illa tabernaculi pulchritudo et per singulas species ecclesiae praesentis futuraeque distinctio pellibus tegitur et ciliciis, ardoremque solis et iniuriam ymbrium ea quae viliora sunt prohibent. Lege ergo primum Samuel et Malachim meum; meum, inquam, meum: quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus, nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas, vel interpretem me aestimato si gratus es, vel parafrasten si ingratus, quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incredulus es, lege graecos codices et latinos et confer cum his opusculis quae super enumeravimus, et ubicumque inter se videris discrepare, interroga quemlibet Hebraeorum cui magis accommodare debeas fidem, et si nostra firmaverit, puto quod eum non aestimes coniectorem, ut in eodem loco mecum similiter divinaret. Sed et vos famulas Christi rogo, quae Domini discumbentis pretiosissimo fidei myro unguitis caput, quae nequaquam Salvatorem quaeritis in sepulchro, quibus iam ad Patrem Christus ascendit, ut contra latrantes canes qui adversum me rabido ore desaeviunt et circumeunt civitatem atque in eo se doctos arbitrantur si aliis detrahant, orationum vestrarum clipeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam, illius semper sententiae recordabor: Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis. Explicit prologus.

Incipit liber regum I.

Fuit vir unus de Ramathaim Sophim de monte Effraim, et nomen eius Helchana, filius Ieroboam filii Eliu, filii Thau, filii Suph, Eufrateus. Et habuit duas uxores: nomen uni Anna, et nomen secunde Phenenna. Fueruntque Phenenne filii; Anne autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret Domino exercituum in Sylo. Erant autem ibi duo filii Hely, Ophni et Phinees, sacerdotes Domini. Venit ergo dies, et immolavit Helchana, deditque Phenenne uxori sue et cunctis filiis eius et filiabus partes. Anne autem dedit partem unam tristis, quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam emula eius et vehementer angebat, in tantum ut exprobraret quod conclusisset Dominus vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos, cum redeunte tempore ascenderent templum Domini; et sic provocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit ergo ei Elchana vir suus: Anna, cur fles? et quare non comedis? et quam ob rem affligitur cor tuum? Numquid non ego melior tibi sum quam decem filii? Surrexit autem Anna postquam comederat in Sylo et biberat. Et Hely sacerdote sedente super sellam ante postes domus Domini, cum esset Anna amaro animo, oravit Dominum flens largiter, et votum vovit dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famule tue et recordatus mei fueris, nec oblitus ancille tue, dederisque serve tue sexum virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vite eius, et novacula non ascendet super caput eius. Factum est autem, cum illa multiplicaret preces coram Domino, ut Hely observaret os eius. Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, et vox penitus non audiebatur. Estimavit ergo eam Hely temulentam, dixitque ei: Usquequo ebria eris? Digere paulisper vinum quo mades. Respondens Anna: Nequaquam, inquit, domine mi; nam mulier infelix nimis ego sum, vinumque et omne quod inebriare potest non bibi, sed effudi animam meam in conspectu Domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial, quia ex multitudine doloris et meroris mei locuta sum usque in presens. Tunc Hely ait ei: Vade in pace, et Deus Israel det tibi petitionem quam rogasti eum. Et illa dixit: Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam et comedit, vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane et adoraverunt coram Domino, reversique sunt et venerunt in domum suam Ramatha. Cognovit autem Helcana Annam uxorem suam, et recordatus est eius Dominus. Et factum est post circulum dierum concepit Anna et peperit filium, vocavitque nomen eius Samuel, eo quod postulasset eum a Domino. Ascendit autem vir eius Helcana et omnis domus eius ut immolaret Domino hostiam sollempnem et votum suum. Et Anna non ascendit. Dixit enim viro suo: Non vadam donec ablactetur infans et ducam eum, et appareat ante conspectum Domini et ibi maneat iugiter. Et ait ei Helcana vir suus: Fac quod tibi bonum videtur, et mane donec ablactes eum. Precorque ut impleat Dominus verbum suum. Mansit ergo mulier et lactavit filium suum donec amoveret a lacte. Et adduxit eum secum postquam ablactaverat in vitulis tribus et tribus modiis farine et amphora vini, et adduxit eum ad domum Domini in Sylo. Puer autem erat adhuc infantulus. Et immolaverunt vitulum et obtulerunt puerum Hely. Et ait Anna: Obsecro, domine mi, vivit anima tua, domine, ego sum mulier illa que steti coram te hic orans Dominum. Pro puero isto oravi, et dedit mihi Dominus petitionem meam quam postulavi eum. Iccirco et ego commodavi eum Domino cunctis diebus quibus fuerit accommodatus Domino. Et adoraverunt ibi Dominum. Et adoravit Anna et ait:

II

Exultavit cor meum in Domino, et exaltatum est cornu meum in Deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos, quia letata sum in salutari tuo. Non est sanctus ut est Dominus; neque enim est alius extra te, et non est fortis sicut Deus noster. Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes. Recedant vetera de ore vestro, quia Deus scientiarum Dominus est, et ipsi preparantur cogitationes. Arcus fortium superatus est, et infirmi accincti sunt robore. Saturati prius pro panibus se locaverunt, et famelici saturati sunt, donec sterilis peperit plurimos, et que multos habebat filios infirmata est. Dominus mortificat et vivificat, deducit ad inferos et reducit. Dominus pauperem facit et ditat, humiliat et sublevat. Suscitat de pulvere egenum et de stercore elevat pauperem, ut sedeat cum principibus et solium glorie teneat. Domini enim sunt cardines terre, et posuit super eos orbem. Pedes sanctorum suorum servabit, et impii in tenebris conticescent, quia non in fortitudine sua roborabitur vir. Dominum formidabunt adversarii eius, et super ipsos in celis tonabit. Dominus iudicabit fines terre, et dabit imperium regi suo, et sublimabit cornu christi sui. Et abiit Helcana in Ramatha in domum suam. Puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Hely sacerdotis. Porro filii Hely filii Belial, nescientes Dominum neque officium sacerdotum ad populum. Sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis dum coquerentur carnes, et habebat fuscinulam tridentem in manu sua, et mittebat eam in lebetem vel in caldariam vel in ollam sive in caccabum, et omne quod levabat fuscinula tollebat sacerdos sibi. Sic faciebant universo Israeli venienti in Sylo. Etiam antequam

adolerent adipem veniebat puer sacerdotis et dice
bat immolanti. Da michi carnem ut coquam sacerdoti.
Non enim accipiam a te carnem coctam: sed crudam.
Dicebatque illi immolans. Incendatur primum iuxta
morem hodie adeps. et tolle tibi quantumcumque desiderat
anima tua. Qui respondens aiebat ei. Nequaquam. Nunc
enim dabis. Alioquin tollam vi. Erat ergo peccatum
puerorum grande nimis coram domino quia detrahebant
homines a sacrificio domini. Samuel autem ministra
bat ante faciem domini. puer accinctus ephod
lineo. et tunicam parvam faciebat ei mater sua.
quam afferebat statutis diebus ascendens cum viro
suo ut immolaret hostiam sollempnem. Et
benedixit hely helcane et uxori eius. dixitque. Red
dat tibi dominus semen de muliere hac pro feneratore quod
commodasti domino. et abierunt in locum suum. Vi
sitavit ergo dominus annam et concepit et peperit
filios tres. et duas filias. et magnificatus est
puer samuel apud dominum. Hely autem erat senex
valde. et audivit omnia que faciebant filii sui uni
verso israeli. et quomodo dormiebant cum mulieribus que ob
servabant ad ostium tabernaculi et dixit eis. Quare
facitis res huiuscemodi quas ego audio res pessim
as: ab omni populo. Nolite filii mei. Non est enim bona fa
ma quam ego audio ut transgredi faciatis po
pulum domini. Si peccaverit vir in virum placari ei potest
deus. Si autem in domino peccaverit vir quis orabit pro eo?
Et non audierunt vocem patris sui. quia voluit

III

dominus occidere illos. Puer autem samuel proficiebat
atque crescebat. et placebat tam deo quam hominibus. Ve
nit autem vir dei ad hely. et ait ad eum. Hec dicit dominus
deus. Numquid non aperte revelatus sum domui
patris tui cum essent in egypto in domo pharaonis. et e
legi eum ex omnibus tribubus israel michi in sacerdotem
ut ascenderet ad altare meum. et adoleret in in
censum et portaret coram me ephod. et dedi domui
patris tui omnia de sacrificiis filiorum israel? Quare calce
abiecistis victimam meam et munera mea que
precepi ut offerrentur in templo. et magis honora
sti filios tuos quam me. ut comederetis primitias
omnis sacrificii israel populi mei. Propterea ait dominus
deus israel. Loquens locutus sum ut domus tua
et domus patris tui ministraret in conspectu meo
usque in sempiternum. Nunc autem dicit dominus. Absit hoc
a me. Sed quicumque honorificaverit me glorificabo e
um. Qui autem contempnunt me erunt ignobiles.
Ecce dies veniunt et precidam brachium tuum

IIII

et brachium domus patris tui ut non sit senex in
domo tua. Et videbis emulum tuum in templo
in universis prosperis israel. et non erit in domo tua omnibus
diebus. Verumptamen non auferam penitus virum ex te
ab altari meo sed ut deficiant oculi tui et tabes
cat anima tua. et magna pars domus tue mo
rietur. cum ad virilem etatem venerit. Hoc autem erit
signum tibi quod venturum est duobus filiis tuis
ophni et phinees. In die una morientur am
bo. et suscitabo michi sacerdotem fidelem qui
iuxta cor meum et animam meam faciet. et edifi
cabo ei domum fidelem. et ambulabit coram
christo meo cunctis diebus. Futurum est autem ut quicumque
remanserit in domo tua veniat ut oretur pro
eo. et offerat nummum argenteum. et tortam
panis. dicatque. Dimitte me obsecro ad unam
partem sacerdotalem ut comedam bucellam
panis. Puer autem samuel ministrabat domino
coram hely. et sermo domini erat preciosus. In diebus
illis non erat visio manifesta. Factum est ergo in
die quadam hely iacebat in loco suo. et oculi eius
caligaverant. et non poterat videre lucernam dei antequam
extingueretur. Samuel autem dormiebat
in templo domini ubi erat archa dei. Et vocavit dominus
samuel. Qui respondens ait. Ecce ego. et cucurrit ad
hely. et dixit. Ecce ego. vocasti enim me. Qui dixit.
Non vocavi te. Revertere dormi. Et abiit et dormi
vit. Et adiecit dominus rursum vocare samuel.
Consurgensque samuel abiit ad hely. et dixit.
Ecce ego quia vocasti me. Qui respondit. Non vocavi
te fili mi. revertere et dormi. Porro samuel necdum
sciebat dominum. neque revelatus fuerat sermo domini
ei. Et adiecit dominus et vocavit adhuc samuel tertio.
Qui consurgens abiit ad hely. et ait. Ecce ego
quia vocasti me. Intellexit ergo hely quia dominus vo
caret puerum et ait ad samuel. Vade et dormi. et si
deinceps vocaverit te dices. Loquere domine. quia
audit servus tuus. Abiit ergo samuel et dormi
vit in loco suo. Et venit dominus et stetit et vocavit
sicut vocaverat secundo. Samuel. Samuel. et ait sa
muel. Loquere domine quia audit servus tuus.
Et dixit dominus ad samuel. Ecce ego facio ver
bum in israel quod quicumque audierit tinnient am
be aures eius. In die illo suscitabo adversum he
ly omnia que locutus sum super domum eius. Incipiam et
complebo. Predixi enim ei quod iudicaturus essem
domum eius in eternum propter iniquitatem eo quod nove
rat indigne agere filios suos et non corripuit
eos. Ideirco iuravi domui hely quod non expietur
iniquitas domus eius victimis et muneribus
usque in eternum. Dormivit autem samuel usque ma
ne. aperuitque ostia domus domini. et samuel time
bat indicare visionem hely. Vocavit ergo
hely samuelem et dixit. Samuel fili mi. Qui
respondens ait. Presto sum. et interrogavit eum. Quis est
sermo quem locutus est dominus ad te. Oro te ne cela
veris me. Hec faciat tibi deus. et hec addat si abscon
deris a me sermonem ex omnibus verbis que dicta sunt
tibi. Indicavit itaque ei samuel universos
sermones. et non abscondit ab eo. Et ille respon
dit. Dominus est quod bonum est in oculis suis faciat. Cre
vit autem samuel et dominus erat cum eo. et non cecidit ex
omnibus verbis eius in terram. Et cognovit universus
israel a dan usque bersabee quod fidelis samuel
propheta esset domini. Et addidit dominus ut appareret
in sylo quoniam revelatus fuerat dominus samueli in
sylo iuxta verbum domini. et evenit sermo samuelis
universo israeli. Et factum est in diebus illis con
venerunt philistiim in pugnam. Egressus est
namque israel obviam philistiim in prelium.
et castra metatus est iuxta lapidem adiutori
i. Porro philistiim venerunt in aphec et instru
xerunt aciem contra israel. Inito autem certamine terga

-verunt Israhel Philisteis et caesa sunt in illo certamine passim per agros quasi quattuor milia virorum. Et reversus est populus ad castra. Dixeruntque maiores natu de Israhel: quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthim? Afferamus ad nos de Silo arcam foederis Domini exercituum et veniat in medium nostri ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus in Silo et tulerunt inde arcam foederis Domini exercituum sedentis super cherubin. Erantque duo filii Heli cum arca foederis Domini, Ophni et Phinees. Cumque venisset arca foederis Domini in castra, vociferatus est omnis Israhel clamore grandi et personuit terra. Et audierunt Philisthim vocem clamoris dixeruntque: quaenam haec vox est clamoris magni in castris Hebraeorum? Et cognoverunt quod archa Domini venisset in castra. Timueruntque Philisthim dicentes: venit Deus in castra. Et ingemuerunt dicentes: vae nobis. Non enim fuit tanta exultatio heri et nudiustertius. Vae nobis. Quis nos servabit de manu deorum sublimium istorum? Hii sunt dii qui percusserunt Egyptum omni plaga in deserto. Confortamini et estote viri Philisthim, ne serviatis Hebreis sicut illi servierunt vobis. Confortamini et bellate. Pugnaverunt ergo Philisthim et caesus est Israhel et fugit unusquisque in tabernaculum suum, et facta est plaga magna nimis, et ceciderunt de Israhel XXX milia peditum. Et archa Dei capta est. Duo quoque filii Heli mortui sunt, Ophni et Phinees. Currens autem vir de Beniamin ex acie venit in Silo in die illa scissa veste et conspersus pulvere caput. Cumque ille venisset, Heli sedebat super sellam contra viam spectans. Erat enim cor eius pavens pro archa Domini. Vir autem ille postquam ingressus est urbem nuntiavit et ululavit omnis civitas. Et audivit Heli sonitum clamoris dixitque: quis est hic sonitus tumultus huius? At ille festinavit et venit et nuntiavit Heli. Heli autem erat nonaginta et octo annorum et oculi eius caligaverunt et videre non poterat. Et dixit ad Heli: ego sum qui veni de proelio et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait: quid actum est, fili mi? Respondens autem ille qui nuntiabat: fugit, inquit, Israhel coram Philisthim et ruina magna facta est in populo. Insuper et duo filii tui mortui sunt, Ophni et Phinees, et archa Dei capta est. Cumque ille nominasset archam Dei, cecidit de sella retrorsum iuxta ostium et fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir et grandevus. Et ipse iudicabat Israhel XL annis. Nurus autem eius, uxor Phinee, pregnans erat vicinaque partui. Et audito nuntio quod capta esset archa Dei et mortuus esset socer eius et vir eius, incurvavit se et peperit. Irruerant enim in eam subito dolores. In ipso autem momento mortis eius dixerunt ei quae stabant circa eam: ne timeas, quia filium peperisti. Quae non respondit eis neque animadvertit. Et vocavit puerum Hyachabod dicens: translata est gloria Domini de Israhel, quia capta est archa Dei, et pro socero suo et pro viro suo. Et ait: translata est gloria ab Israhel eo quod esset capta archa Dei.

V

Philisthiim autem tulerunt archam Dei et asportaverunt eam a lapide Adiutorii in Azotum. Tuleruntque Philisthiim archam Dei et intulerunt eam in templum Dagon et statuerunt eam iuxta Dagon. Cumque surrexissent diluculo Azotii altera die, ecce Dagon iacebat pronus in terram ante archam Domini. Et tulerunt Dagon et restituerunt eum in locum suum. Rursumque mane die altera consurgentes invenerunt Dagon iacentem super faciem suam in terra coram archa Domini. Caput autem Dagon et duae palmae manuum eius abscisae erant super limen. Porro Dagon truncus solus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes Dagon et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen Dagon in Azoto usque in hodiernum diem. Aggravata est autem manus Domini super Azotios et demolitus est eos et percussit in secretiori parte natium Azotum et fines eius. Et ebullierunt villae et agri in medio regionis illius et nati sunt mures, et facta est confusio mortis magna in civitate. Videntes autem viri Azotii huiuscemodi plagam dixerunt: non maneat archa Dei Israhel apud nos, quoniam dura est manus eius super nos et super Dagon deum nostrum. Et mittentes congregaverunt omnes satrapas Philisthinorum ad se et dixerunt: quid faciemus de archa Dei Israhel? Responderuntque Gethei: circumducatur archa Dei Israhel. Et circumduxerunt archam Dei Israhel. Illis autem circumducentibus eam, fiebat manus Domini per singulas civitates interfectionis magnae nimis, et percutiebat viros uniuscuiusque civitatis a parvo usque ad maiorem, et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque Gethei consilium et fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt ergo archam Domini in Accaron. Cumque venisset archa Domini in Accaron, exclamaverunt Accaronite dicentes: adduxerunt ad nos archam Dei Israhel ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas Philisthinorum, qui dixerunt: dimittite archam Dei Israhel et revertatur in locum suum et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus et gravissima valde manus Dei. Viri quoque qui mortui non fuerant percutiebantur in secretiori parte natium, et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in celum. Fuit ergo archa Domini in regione Philisthinorum VII mensibus.

VI

Et post hec vocaverunt Philisthiim sacerdotes et divinos dicentes: quid faciemus de archa Dei? Indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt: si remittitis archam Dei Israhel, nolite dimittere eam vacuam, sed quod debetis reddite ei pro peccato, et tunc curabimini et scietis quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt: quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? Responderuntque ei: iuxta numerum provinciarum Philisthinorum V anos aureos faciatis et V mures aureos, quia plaga una fuit vobis omnibus et satra-

pisurū. faciētisq; similitudinē anoʀ̄ ūroʀ̄ ⁊
similitudines muriū qui demoliti sunt t'rā.
⁊ dabitis deo isrl' gl'iam si forte releuet manū
suam a uob. ⁊ a diis urīs. ⁊ a t'ra urā. Q're aggra
uatis corda urā sic' aggrauauit egiptus. ⁊ pharao
cor suum? Nōne postquam pcussus ē. tunc di
misit eos. ⁊ abierunt. Nunc ergo arripite ⁊ fa
cite plaustrum nouū unum. ⁊ duas uaccas
fetas quib; nō ē impositum iugum iungi
te ī plaustro ⁊ recludite uitulos earū domi.
tolletisq; archam dn̄i. ⁊ ponetis in plaustro
⁊ uasa aurea q̄ exsoluistis ei p delicto pone
tis ī capsellam ad latus eius. ⁊ dimitte eā
ut uadat. ⁊ aspicietis. ⁊ siquidē p uiam finiū
suoʀ ascenderit cō bethsames. ipse nob fecit hoc
grande malum. Sin āū minime sciemus q'a
nequaq̄m man' eius tetigit nos. s; casu acci
dit. Fecerunt ergo illi hoc modo. ⁊ tollentes duas uaccas
q̄ lactabant uitulos iunxerunt ad plaustrū
uitulosq; eaʀ̄ cōcluserunt domi. ⁊ posuerunt
archam dī sup plaustrum. ⁊ capsellam que
habebat mures aureos. ⁊ similitudinē anoʀ̄.
Ibant aūt ī directum uacce p uiam que ducit
bethsames. ⁊ itinē uno gradiebantur pgentes
⁊ mugientes. ⁊ nō declinabant neq; ad dextram
n; ad sinistram. S; ⁊ satrape philistinoʀ seque
bantur usq; ad t'minos bethsames. Porro beth
samite metebant triticum ī ualle. ⁊ eleuantes
oculos suos uiderunt archam. ⁊ gauisi sunt cū
uidissent. ⁊ plaustrum uenit ī agrum iosue
bethsamite. ⁊ stetit ibi. Erat aūt ibi lapis magn'
⁊ conciderunt ligna plaustri uaccasq; imposuerunt
sup ea holocaustum dn̄o. Leuite āū deposuerunt
archam dī. ⁊ capsellam que erat iuxta eam ī
qua erant uasa aurea. ⁊ posuerunt sup lapidē
grandem. Viri aūt bethsamite optulerunt holo
causta ⁊ immolauerunt uictimas ī die illa dn̄o.
⁊ v. satrape philistinoʀ uiderunt. ⁊ reu'si sunt
ī accharon ī die illa. Hii sunt ani aurei quos
reddiderunt philistiim pro delicto dn̄o. Azotus
unū. Gaza unum. Ascalon unum. Geth unū.
Accharon unū. Et mures aureos scdm̄ nūm
urbium philistiim. v. puintiaʀ ab urbe mu
rata usq; ad uillam q̄ erat absq; muro. ⁊ usq; ad
abel magnum sup q̄ posuerunt archam dn̄i.
q̄ erat usq; ī die illa in agro iosue bethsamitis.
Percussit aūt dn̄s de uiris bethsamitib; eo qd' ui
dissent archam dn̄i. ⁊ pcussit de ppl'o. lxx. ui
ros. ⁊ l. milia plebis. Luxitq; ppl's eo qd' pcussis
set dn̄s plebem plaga magna. Et dixerunt uiri
bethsamite. Quis poterit stare in cōspectu dn̄i dī
sci huius. ⁊ ad quē ascendet a nob? Miseruntq; nū
cios ad habitatores chariathiarim dicentes. Re
duxerunt archam dn̄i philistiim. descendite

VII

⁊ reducite eam ad uos. Venerunt ergo uiri
cariathiarim ⁊ reduxerunt archam dn̄i. ⁊ intu
lerunt eam ī domum aminadab ī gabaa. Ele
azarum āū filiū eius sc̄ificauerunt ut custo
diret archam dn̄i. Et factum est ex q' die man
sit archa dn̄i ī cariathiarim multiplicati s

diēs. Erat quippe iam annus. xx. ⁊ requieuit
omnis dom' isrl' post dn̄m. Ait aūt samuel
ad uniuersam domum isrl' dicens. Si in to
to corde urō reu'timini ad dn̄m auferte de
os alienos de medio urī. baalim ⁊ astaroth.
⁊ pparate corda urā dn̄o. ⁊ seruite illi soli. ⁊ e
ruet uos de manu philistiim. Abstulerunt ergo
filii isrl' baalim ⁊ astaroth. ⁊ seruierunt dn̄o
soli. Dixit aūt samuel. Congregate uniuersum
isrl' in masphat ut orem pro uob dn̄m. ⁊ cō
uenerunt ī masphat. hauseruntq; aquā ⁊ ef
fuderunt ī conspectu dn̄i ⁊ ieiunauerunt ī di
e illa ⁊ dixerunt. Tibi peccauimus dn̄e. Iudi
cauitq; samuel filios isrl' ī masphat. ⁊ audi
erunt philistiim q' congregati essent filii
isrl' in masphat. ⁊ ascenderunt satrape phi
listinoʀ ad isrl'. Quod cū audissent filii isrl' timu
erunt a facie philistinoʀ. dixeruntq; ad sa
muelem. Ne cesses pro nob clamare ad do
minū dm̄ nr̄m ut saluet nos de manu phi
listinoʀ. Tulit aūt samuel agnū lactantē
unum ⁊ optulit illum holocaustum inte
grum dn̄o. Et clamauit samuel ad dn̄m p
isrl'. ⁊ exaudiuit eum dn̄s. Factum ē āū cū sa
muel offerret holocaustum philisteos ini
re plium cū isrl'. Intonuit aūt dn̄s fragore
magno ī die illa sup philistiim. ⁊ exterruit
eos ⁊ cesi sunt a facie isrl'. Egressiq; uiri isrl'
de masphat psecuti sunt philisteos. ⁊ pcus
serunt eos usq; ad locū qui erat subter beth
car. Tulit aūt samuel lapidem unum ⁊ posu
it eum int' masphat ⁊ int' sen. ⁊ uocauit no
mē loci illi' lapis adiutorii. dixitq; hucusq;
auxiliatus ē nob dn̄s. ⁊ humiliati sūt philisti
im. nec apposuerunt ultra ut uenirent in t'
minos isrl'. Facta ē itaq; manus dn̄i sup phi
listeos cunctis dieb; samuel. ⁊ reddite sunt
urbes quas tulerant philistiim ab isrl' isrl'i.
ab accharon usq; geth ⁊ t'minos suos. libera
uitq; isrl' de manu philistinoʀ. eratq; pax
int' isrl' ⁊ amorreum. Iudicabat q̄q; samuel
isrl' cunctis dieb; uite sue. ⁊ ibat p singulos
annos circuiens bethel ⁊ galgal ⁊ masphat.
⁊ iudicabat isrl'em ī supdictis locis. reu'te
baturq; ī ramatha. Ibi enī erat dom' eius.
⁊ ibi iudicabat isrl'em. ⁊ edificauit ibi ⁊ alta
re dn̄o. Factum ē aūt cū senuisset samuel posu
it filios suos iudices isrl'. Fuitq; nomē filii ei'
pmogeniti iohel. ⁊ nomē scdi abia iudicum
in bersabee. Et nō ambulauerunt filii illius
ī uiis eius s; declinauerunt post auariciam. acce
peruntq; munera. ⁊ puerterunt iudicium.

VIII

Congregati ergo uniu'si maiores natu isrl'
uenerunt ad samuel in ramatha dixeruntq; ei.
Ecce tu senuisti ⁊ filii tui nō ambulant in
uiis tuis. constitue nob regē ut iudicet nos.
sic' ⁊ uniuerse habent nationes. Displicuitq; s'
mo ī oculis samuelis eo q' dixissent. Da nob
regē ut iudicet nos. Et orauit samuel ad
dn̄m. Dixit aūt dn̄s ad samuel. Audi uocē

populi in omnibus quae loquuntur tibi. Non enim te abiecerunt sed me, ne regnem super eos. Iuxta omnia opera sua quae fecerunt a die qua eduxi eos de Aegypto usque ad diem hanc: sicut dereliquerunt me et servierunt diis alienis, sic faciunt etiam tibi. Nunc ergo audi vocem eorum; verumptamen contestare eos et praedic eis ius regis qui regnaturus est super eos. Dixit itaque Samuel omnia verba Domini ad populum qui petierat a se regem, et ait: Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis: filios vestros tollet et ponet in curribus suis, facietque sibi equites et praecursores quadrigarum suarum, et constituet sibi tribunos et centuriones, et aratores agrorum suorum et messores segetum, et fabros armorum et curruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias et focarias et panificas. Agros quoque vestros et vineas et oliveta optima tollet, et dabit servis suis. Sed et segetes vestras et vinearum reditus addecimabit, ut det eunuchis et famulis suis. Servos etiam vestros et ancillas et iuvenes optimos et asinos auferet, et ponet in opere suo. Greges quoque vestros addecimabit, vosque eritis ei servi. Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quem elegistis vobis, et non exaudiet vos Dominus in die illa, quia petistis vobis regem. Noluit autem populus audire vocem Samuelis, sed dixerunt: Nequaquam; rex enim erit super nos, et erimus nos quoque sicut omnes gentes, et iudicabit nos rex noster, et egredietur ante nos et pugnabit bella nostra pro nobis. Et audivit Samuel omnia verba populi, et locutus est ea in auribus Domini. Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi vocem eorum et constitue super eos regem. Et ait Samuel ad viros Israel: Vadat unusquisque in civitatem suam.

IX

Et erat vir de Beniamin nomine Cis, filius Abiel, filii Seor, filii Bechor, filii Aphia, filii viri Iemini, fortis robore. Et erat ei filius vocabulo Saul electus bonus, et non erat vir de filiis Israel melior illo; ab humero et sursum eminebat super omnem populum. Perierant autem asinae Cis patris Saul, et dixit Cis ad Saul filium suum: Tolle tecum unum de pueris, et consurgens vade et quaere asinas. Qui cum transissent per montem Ephraim et per terram Salisa, et non invenissent, transierunt et per terram Salim, et non erant, sed et per terram Iemini, et minime repperierunt. Cum autem venissent in terram Suph, et non invenissent, dixit Saul ad puerum suum qui erat cum eo: Veni et revertamur, ne forte dimiserit pater meus asinas et sollicitus sit pro nobis. Qui ait: Ecce vir Dei est in civitate hac, vir nobilis; omne quod loquitur absque ambiguitate venit. Nunc ergo eamus illuc, si forte indicet nobis de via nostra pro qua venimus. Dixitque Saul ad puerum suum: Ecce ibimus; quid feremus ad virum Dei? panis defecit in sitarciis nostris, et sportulam non habemus ut demus homini Dei, nec quicquam aliud. Rursum puer respondit Sauli et ait: Ecce inventa est in manu mea quarta pars stateris argenti; demus homini Dei, ut indicet nobis viam nostram. Olim in Israel sic loquebatur unusquisque vadens consulere Deum: Venite et eamus ad videntem. Qui enim propheta dicitur hodie, olim vocabatur videns. Et dixit Saul ad puerum suum: Optimus sermo tuus; veni, eamus. Et ierunt in civitatem in qua erat vir Dei. Cumque ascenderent clivum civitatis, invenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam, et dixerunt eis: Num hic est videns? Quae respondentes dixerunt illis: Hic est; ecce ante vos; festinate nunc; hodie enim venit in civitatem, quia sacrificium est hodie populi in excelso. Ingredientes urbem statim invenietis eum antequam ascendat in excelsum ad vescendum; neque enim comesurus est populus donec ille veniat, quia ipse benedicet hostiae, et deinceps comedunt qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite, quia hodie repperietis eum. Et ascenderunt in civitatem. Cumque illi ambularent in medio urbis, apparuit Samuel egrediens obviam eis ut ascenderet in excelsum. Dominus autem revelaverat auriculam Samuelis ante unam diem quam veniret Saul, dicens: Hac ipsa hora quae nunc est cras mittam ad te virum de terra Beniamin, et unges eum ducem super populum meum Israel, et salvabit populum meum de manu Philisthinorum, quia respexi populum meum; venit enim clamor eorum ad me. Cumque aspexisset Samuel Saulem, Dominus ait ei: Ecce vir quem dixeram tibi; iste dominabitur populo meo. Accessit autem Saul ad Samuelem in medio portae et ait: Indica oro mihi ubi est domus videntis. Et respondit Samuel Sauli dicens: Ego sum videns; ascende ante me in excelsum, ut comedatis mecum hodie, et dimittam te mane; et omnia quae sunt in corde tuo indicabo tibi. Et de asinis quas nudius tertius perdidisti ne sollicitus sis, quia inventae sunt. Et cuius erunt optima quaeque Israel? nonne tibi et omni domui patris tui? Respondens autem Saul ait: Numquid non filius Iemini ego sum de minima tribu Israel, et cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu Beniamin? Quare ergo locutus es mihi sermonem istum? Assumens itaque Samuel Saulem et puerum eius, introduxit eos in triclinium, et dedit eis locum in capite eorum qui fuerant invitati; erant enim quasi triginta viri. Dixitque Samuel coco: Da partem quam dedi tibi et praecepi ut reponeres seorsum apud te. Levavit autem cocus armum, et posuit ante Saul. Dixitque Samuel: Ecce quod remansit, pone ante te et comede, quia de industria servatum est tibi quando populum vocavi. Et comedit Saul cum Samuele in die illa. Et descenderunt de excelso in oppidum, et locutus est cum Saul in solario. Cumque mane surrexissent, et iam dies illucesceret, vocavit Samuel Saul in solario dicens: Surge, ut dimittam te. Et surrexit Saul; egressique sunt ambo, ipse videlicet et Samuel. Cumque descenderent in extrema parte civitatis, Samuel dixit ad Saul: Dic puero ut antecedat nos et transeat; tu autem subsiste paulisper, ut indicem tibi verbum Domini.

X

Tulit autem Samuel lenticulam olei et effudit super caput eius, et deosculatus est eum et ait: Ecce

unxit te dominus super hereditatem suam in principem. et tu liberabis populum eius de manibus inimicorum eius qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signum quia unxit te deus in principem. Cum abieris hodie a me invenies duos viros iuxta sepulchrum rachel in finibus beniamin in meridie salientes magnas foveas. dicentque tibi: Inventae sunt asinae ad quas ieras perquirendas. et intermissis pater tuus asinis sollicitus est pro vobis et dicit: Quid faciam de filio meo? Cumque abieris inde et ultra transieris et veneris ad quercum thabor invenient te ibi tres viri ascendentes ad deum in bethel unus portans tres hedos et alius portans tres tortas panis et alius portans lagenam vini. Cumque te salutaverint dabunt tibi duos panes et accipies de manibus eorum. Post haec venies in collem dei ubi est statio philistinorum. et cum ingressus fueris ibi urbem obvium habebis gregem prophetarum descendentium de excelso et ante eos psalterium et tympanum et tibiam et cytharam ipsosque prophetantes. et insiliet in te spiritus domini et prophetabis cum eis et mutaberis in virum alium. Quando ergo evenerint signa haec omnia tibi fac quecumque invenerit manus tua quia dominus tecum est. et descendes ante me in galgala. Ego quippe descendam ad te ut offeras oblationem et immoles victimas pacificas. Septem diebus expectabis donec veniam ad te et ostendam tibi quid facias. Itaque cum avertisset humerum suum ut abiret a samuele immutavit ei deus cor aliud et venerunt omnia signa haec in die illa. Veneruntque ad praedictum collem et ecce cuneus prophetarum obvius ei et insiluit super eum spiritus domini et prophetavit in medio eorum. Videntes autem omnes qui noverant eum heri et nudiustertius quod esset cum prophetis et prophetaret dixerunt ad invicem: Quae nam res accidit filio cis? Num et saul inter prophetas? Responditque alius ad alium dicens: Et quis est pater eorum? Propterea versum est in proverbium: Num et saul inter prophetas? Cessavit autem prophetare et venit ad excelsum. Dixitque patruus saul ad eum et ad puerum eius: Quo abistis? Qui responderunt: Quaerere asinas. Quas cum non repperissemus venimus ad samuelem. Dixitque ei patruus suus: Indica mihi quid dixerit tibi samuel. Et ait saul ad patruum suum: Indicavit nobis quia inventae essent asinae. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus fuerat ei samuel.

Et convocavit samuel populum ad dominum in masphat. et ait ad filios israel: Haec dicit dominus deus israel: Ego eduxi israel de egypto et erui vos de manu egyptiorum et de manu omnium regum qui affligebant vos. Vos autem hodie proiecistis deum vestrum qui solus salvavit vos de universis malis et tribulationibus vestris et dixistis: Nequaquam, sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram domino per tribus vestras et per familias. Et applicuit samuel omnes tribus israel et cecidit super tribum beniamin. Et applicuit tribum beniamin et cognationes eius et cecidit super cognationem metri et pervenit ad saul filium cis. Quaesierunt ergo eum et non est inventus. Et consuluerunt post haec dominum utrumnam venturus esset illuc. Responditque dominus: Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt eum inde. Stetitque in medio populi et altior fuit universo populo ab humero et sursum. Et ait samuel ad omnem populum: Certe videtis quem elegit dominus quoniam non sit similis illi in omni populo. Et clamavit cunctus populus et ait: Vivat rex. Locutus est autem samuel ad populum legem regni et scripsit in libro et reposuit coram domino. Et dimisit samuel omnem populum singulos in domum suam. Sed et saul abiit in domum suam in gabaath. et abiit cum eo pars exercitus quorum tetigerat deus corda. Filii vero belial dixerunt: Num salvare nos poterit iste? Et despexerunt eum et non attulerunt ei munera. Ille vero dissimulabat se audire.

XI

Ascendit autem naas ammonites et pugnare coepit adversus iabes galaad. Dixeruntque omnes viri iabes ad naas: Habeto nos foederatos et serviemus tibi. Respondit ad eos naas ammonites: In hoc feriam vobiscum foedus ut eruam omnium vestrum oculos dextros ponamque vos obprobrium in universo israel. Et dixerunt ad eum seniores iabes: Concede nobis septem dies ut mittamus nuntios ad universos terminos israel. Et si non fuerit qui defendat nos egrediemur ad te. Venerunt ergo in gabaa nuntii ad saul et locuti sunt verba haec audiente populo. et flevit omnis populus. Et ecce saul veniebat sequens boves de agro et ait: Quid habet populus quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum iabes. Et insiluit spiritus domini in saul cum audisset verba haec. et iratus est furor eius nimis. Et assumens utrumque bovem concidit in frusta misitque in omnes terminos israel per manum nuntiorum dicens: Quicumque non exierit et secutus fuerit saul et samuelem sic fiet bobus eius. Invasit ergo timor domini populum et egressi sunt quasi vir unus. Et recensuit eos in bezech. Fueruntque filiorum israel trecenta milia. virorum autem iuda triginta milia. Et dixerunt nuntiis qui venerant: Sic dicetis viris qui sunt in iabes galaad: Cras erit vobis salus cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii et annuntiaverunt viris iabes qui laetati sunt et dixerunt: Mane exibimus ad vos et facietis nobis omne quod placuerit vobis.

Et factum est cum dies crastinus venisset constituit saul populum in tres partes et ingressus est media castra in vigilia matutina. et percussit ammon usque dum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt ita ut non relinquerentur ex eis duo pariter. Et ait populus ad samuelem: Quis est iste qui dixit: Saul non regnabit super nos? Date viros et interficiemus eos. Et ait saul: Non occidetur quisquam in die hac quia hodie fecit dominus salutem in israel. Dixit autem samuel ad populum: Venite et eamus

in galgala: et innovemus ibi regnum. Et perrexit omnis populus in galgala: et fecerunt ibi regem saul coram domino in galgala. et immolaverunt ibi victimas coram domino pacificas. Et laetatus est saul ibi et cuncti viri israel nimis.

XII

Dixit autem samuel ad universum israel. Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia quae locuti estis ad me. et constitui super vos regem. et nunc rex graditur ante vos. Ego autem senui et incanui. porro filii mei vobiscum sunt. Itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc. Ecce praesto sum. loquimini de me coram domino et coram christo eius utrum bovem cuiusquam tulerim. an asinum. si quempiam calumpniatus sum. si oppressi aliquem. si de manu cuiusquam munus accepi et contempnam illud hodie restituamque vobis. Et dixerunt. Non es calumpniatus nos. neque oppressisti. neque tulisti de manu alicuius quippiam. Dixitque ad eos. Testis est dominus adversum vos et testis christus eius in die hac quia non inveneritis quippiam in manu mea. Et dixerunt. testis. Et ait samuel ad populum. Dominus qui fecit moysen et aaron et eduxit patres nostros de terra egypti: adest. Nunc ergo state ut iudicio contendam adversum vos coram domino de omnibus misericordiis domini quas fecit vobiscum et cum patribus vestris. quomodo ingressus est iacob in egyptum. Et clamaverunt patres vestri ad dominum. et misit dominus moysen et aaron et eduxit patres vestros ex egypto et collocavit eos in loco hoc. qui obliti sunt domini dei sui et tradidit eos in manu sisare magistri militiae asor. et in manu philistinorum et in manu regis moab. et pugnaverunt adversum eos. Postea autem clamaverunt ad dominum et dixerunt. peccavimus quia dereliquimus dominum et servivimus baalim et astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum et serviemus tibi. Et misit dominus ierobaal. et bedan. et barach. et iepthe. et samuel. et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum et habitastis confidenter. Videntes autem quod naas rex filiorum amon venisset adversum vos dixistis mihi. Nequaquam. sed rex imperabit nobis cum dominus deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo praesto est rex vester quem elegistis et petistis. Ecce dedit vobis dominus regem. Si timueritis dominum et servieritis ei. et audieritis vocem eius et non exasperaveritis os domini: eritis et vos et rex qui imperat vobis sequentes dominum deum vestrum. Si autem non audieritis vocem domini sed exasperaveritis sermonem eius erit manus domini super vos. et super patres vestros. Sed et nunc state et videte rem istam grandem quam facturus est dominus in conspectu vestro. Numquid non messis tritici est hodie. Invocabo dominum et dabit voces et pluvias. et scietis et videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu domini petentes super vos regem. Et clamavit samuel ad dominum. Et dedit dominus voces et pluvias in die illa. Et timuit omnis populus dominum nimis et samuelem. Et dixit universus populus ad samuelem. Ora pro servis tuis ad dominum deum tuum: ut non moriamur. Addidimus enim universis peccatis nostris malum: ut peteremus nobis regem. Dixit autem samuel ad populum. Nolite timere. Vos fecistis universum malum hoc. Verumptamen nolite recedere a tergo domini. sed servite domino in omni corde vestro et nolite declinare post vana quae non proderunt vobis. neque eruent vos quia vana sunt. Et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum magnum. quia iuravit dominus facere vos sibi populum. Absit autem a me hoc peccatum in domino ut cessem orare pro vobis et docebo vos viam rectam et bonam. Igitur timete dominum et servite ei in veritate et ex toto corde vestro. Vidistis enim magnifica quae in vobis gesserit dominus. Quod si perseveraveritis in malitia: et vos et rex vester pariter peribitis.

XIII

Filius unius anni erat saul cum regnare cepisset. duobus autem annis regnavit super israel. Et elegit sibi saul tria milia de israel. Et erant cum saul duo milia in machmas et in monte bethel. Mille autem cum ionatha in gabaath beniamin. Porro ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua. Et percussit ionathas stationem philisthinorum quae erat in gabaa. Quod cum audissent philisthim saul cecinit bucina in omni terra dicens. Audiant hebrei. Et universus israel audivit huiuscemodi famam. percussit saul stationem philisthinorum. et erexit se israel adversus philisthim. Clamavit ergo populus post saul in galgala. et philisthim congregati sunt ad proeliandum contra israel. xxx milia curruum. et sex milia equitum. et reliquum vulgus sicut harena quae est in littore maris plurima. Et ascendentes castra metati sunt in machmas ad orientem bethaven. Quod cum vidissent viri israel se in arto positos. afflictus enim erat populus. absconderunt se in speluncis et in abditis. in petris quoque et in antris et in cisternis. hebrei autem transierunt iordanem in terram gad et galaad. Et cum adhuc esset saul in galgala universus populus perterritus est qui sequebatur eum. Et expectavit vii diebus iuxta placitum samuelis. et non venit samuel in galgala. dilapsusque est populus ab eo. Ait ergo saul. afferte mihi holocaustum et pacifica. et obtulit holocaustum. Cumque complesset offerens holocaustum ecce samuel veniebat. et egressus est saul obviam ei ut salutaret eum. Locutusque est ad eum samuel. Quid fecisti? Respondit saul. Quia vidi quod dilaberetur populus a me et tu non veneras iuxta placitos dies. porro philisthim congregati fuerant in machmas. dixi. Nunc descendent philisthiim ad me in galgala. et faciem domini non placavi. Necessitate compulsus obtuli holocaustum domino. Dixitque samuel ad saul. Stulte egisti. nec custodisti mandata domini dei tui que precepit tibi. Quod si non fecisses iam nunc praeparasset dominus regnum tuum super israel in sempiternum. Sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quesivit sibi dominus virum iuxta cor suum. et precepit ei dominus ut esset dux super populum suum eo quod non servaveris que precepit dominus. Surrexit autem samuel et ascendit de galgalis in gabaa

beniamin. Reliqui autem populi ascenderunt post Saul
obviam populo qui expugnabant eos venientes
ex Galgala in Gabaa in colle Beniamin. Et
recensuit Saul populum qui inventi fuerant cum
eo quasi sexcentos viros. Et Saul et Ionathas filiusque eius
et populus qui inventus fuerat cum eis erat in Gaba
a Beniamin. Porro Philisthiim consederunt
in Machmas. Et egressi sunt ad praedandum de castris
Philisthinorum tres cunei. Unus cuneus pergebat
contra viam Effraim ad terram Saul. Porro alius in
grediebatur per viam Betheron. Tertius autem
verterat se ad iter termini in terra Sabaa imminentis
valli Seboim contra desertum. Porro faber ferrarius
non inveniebatur in omni terra Israel. Caverant enim
Philisthiim ne forte facerent Hebrei gladi
um aut lanceam. Descendebat ergo omnis
Israel ad Philisthiim ut exacueret unusquisque
vomerem suum et ligonem et securim et
sarculum. Retunse itaque erant acies vo
merum et ligonum et tridentium et securium
usque ad stimulum corrigendum. Cumque venisset
dies proelii non est inventus ensis vel lancea in ma
nu totius populi qui erat cum Saul et cum Ionatha ex
cepto Saul et Ionatha filio eius. Egressa est autem
statio Philisthiim ut transcenderet in Machmas.

XIIII. Et accidit quadam die ut diceret Ionathas
filius Saul ad adolescentem armigerum
suum: Veni et transeamus ad stationem Phi
listhinorum quae est trans locum illum. Patri autem suo
hoc ipsum non indicavit. Porro Saul morabatur in
extrema parte Gabaa sub malo granato
quae erat in Magron. Et erat populus cum eo quasi sexcento
rum. Et Ahias filius Achitob fratris Ychaboth fi
lii Phinees qui ortus fuerat ex Hely sacerdo
te Domini in Sylo portabat ephot. Sed et populus igno
rabat quo isset Ionathas. Erant autem inter a
scensus per quos nitebatur Ionathas transire
ad stationes Philisthinorum eminentes petrae
ex utraque parte et quasi in modum dentium scopuli hinc
inde prerupti, nomen uni Boses et nomen alteri Sene.
Unus scopulus prominens ad aquilonem
ex adverso Machmas et alter ad meridiem contra
Gabaa. Dixit autem Ionathas ad adolescentem
armigerum suum: Veni, transeamus ad sta
tionem incircumcisorum horum si forte faciat
Dominus pro nobis quia non est Domino difficile salva
re vel in multitudine vel in paucis. Dixitque
ei armiger suus: Fac omnia quae placent animo
tuo. Perge quo cupis et ero tecum ubicumque volueris.
Et ait Ionathas: Ecce nos transibimus ad
viros istos. Cumque apparuerimus eis si ta
liter fuerint locuti ad nos: Manete donec
veniamus ad vos, stemus in loco nostro nec
ascendamus ad eos. Si autem dixerint: Ascendite
ad nos, ascendamus ad eos quia tradidit e
os Dominus in manibus nostris. Hoc erit nobis signum.
Apparuit igitur uterque stationi Philisthinorum.
Dixeruntque Philisthiim: En Hebrei egrediun
tur de cavernis in quibus absconditi fuerant.
Et locuti sunt de statione viri ad Ionatham
et ad armigerum eius dixeruntque: Ascendite ad
nos et ostendemus vobis rem. Et ait Ionathas
ad armigerum suum: Ascendamus, sequere
me. Tradidit enim Dominus eos in manus Israel.
Ascendit autem Ionathas reptans manibus
et pedibus et armiger eius post eum. Et cum vidis
sent faciem Ionathae alii cadebant
ante Ionatham, alios armiger eius interficie
bat sequens eum. Et facta est plaga prima
quam percussit Ionathas et armiger eius
quasi viginti virorum in media parte iugeri quam
par boum in die arare consuevit. Et factum est
miraculum in castris per agros. Sed et omnis populus
stationis eorum qui ierant ad praedandum obstu
puit, et conturbata est terra et accidit quasi miracu
lum a Deo. Et respexerunt speculatores
Saul qui erant in Gabaa Beniamin, et ec
ce multitudo prostrata et huc et illuc diffu
giens. Et ait Saul populo qui erat cum eo: Re
quirite et videte quis abierit ex nobis.
Cumque requisissent, repertum est non ad
esse Ionatham et armigerum eius. Et ait Sa
ul ad Achiam: Applica archam Domini. Erat
enim ibi archa Dei in die illa cum filiis Israel.
Cumque loqueretur Saul ad sacerdotem
tumultus magnus exortus est in castris Phi
listhinorum, crescebatque paulatim et clarius
reboabat. Et ait Saul ad sacerdotem: Contrahe
manum tuam. Conclamavit ergo Saul
et omnis populus qui erat cum eo et venerunt usque
ad locum certaminis. Et ecce versus fuerat
gladius uniuscuiusque ad proximum suum et
caedes magna nimis. Sed et Hebrei qui fuerant
cum Philisthiim heri et nudius tertius, ascen
deruntque cum eis in castris, reversi sunt ut
essent cum Israel qui erant cum Saul et Ionatha.
Omnes quoque Israhelite qui se absconderant in
monte Effraim, audientes quod fugissent
Philistei, sociaverunt se cum suis in proelio. Et e
rant cum Saul quasi decem milia virorum. Et salvavit Dominus
Israel in die illa. Pugna autem pervenit usque
ad Bethaven. Et viri Israel sociati sunt sibi
in die illa. Adiuravit autem Saul populum in die
illa dicens: Maledictus vir qui comede
rit panem usque ad vesperum donec ulci
scar de inimicis meis. Et non manducavit
universus populus panem. Omneque terrae vul
gus venit in saltum in quo erat mel super
faciem agri. Ingressus est itaque populus saltum
et apparuit fluens mel, nullusque applicu
it manum ad os suum. Timebat enim populus
iuramentum. Porro Ionathas non au
dierat cum adiuraret pater eius populum, exten
ditque summitatem virgule quam habebat
in manu et intinxit in favum mellis et
convertit manum suam ad os suum et illu
minati sunt oculi eius. Respondensque unus
de populo ait: Iureiurando constrinxit pater tu
us populum dicens: Maledictus vir qui comederit
panem hodie. Defecerat autem populus. Dixitque

ionathas. Turbavit pater meus terram. Vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei, eo quod gustaverim paululum de melle isto. Quanto magis si comedisset populus de preda inimicorum suorum quam repperit? Nonne maior plaga facta fuisset in philistim? Percusserunt ergo philisteos in die illa a machmis usque in haialon. Defatigatus est autem populus nimis. Et versus ad predam tulit oves et boves et vitulos, et mactaverunt in terra. Comeditque populus cum sanguine. Nuntiaverunt autem sauli dicentes quod populus peccasset domino comedens cum sanguine. Qui ait: Prevaricati estis. Volvite ad me iam nunc saxum grande. Et dixit saul: Dispergimini in vulgus, et dicite eis ut adducat ad me unusquisque bovem suum et arietem, et occidite super istud et vescemini, et non peccabitis domino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque omnis populus unusquisque bovem in manu sua usque ad noctem, et occiderunt ibi. Edificavit autem saul altare domino. Tuncque primum cepit edificare altare domino. Et dixit saul: Irruamus super philisteos nocte, et vastemus eos usque dum illucescat mane, nec relinquamus ex eis virum. Dixitque populus: Omne quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et ait sacerdos: Accedamus huc ad deum. Et consuluit saul dominum dicens: Si persequar philistiim, si trades eos in manus israel? Et non respondit ei in die illa. Dixitque saul: Applicate huc universos angulos populi, et scitote et videte per quem acciderit hoc peccatum hodie. Vivit dominus salvator israel, quia si per ionathan filium meum factum est, absque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. Et ait ad universum israel: Separamini vos in partem unam, et ego cum ionatha filio meo ero in parte una. Responditque populus ad saul: Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit saul ad dominum deum israel: Domine deus israel, da indicium quid est quod non responderis servo tuo hodie. Si in me aut in ionatha filio meo est iniquitas hec, da ostensionem. Aut si hec iniquitas est in populo tuo, da sanctitatem. Et deprehensus est ionathas et saul, populus autem exivit. Et ait saul: Mittite sortem inter me et inter ionathan filium meum. Et captus est ionathas. Dixit autem saul ad ionathan: Indica mihi quid feceris. Et indicavit ei ionathas et ait: Gustans gustavi in summitate virge que erat in manu mea paululum mellis, et ecce ego morior. Et ait saul: Hec faciat mihi deus et hec addat, quia morte morieris ionatha. Dixitque populus ad saul: Ergo ne ionathas morietur, qui fecit salutem hanc magnam in israel? Hoc nephas est. Vivit dominus, si ceciderit capillus de capite eius in terram, quia cum deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus ionathan ut non moreretur. Recessitque saul nec persecutus est philistiim. Porro philistiim abierunt in loca sua. Et saul confirmato regno super israel pugnabat per circuitum adversus omnes inimicos eius contra moab et filios amon et edom et reges soba et philisteos. Et quocumque se verterat superabat. Congregatoque exercitu percussit amalech et eruit israel de manu vastatorum eius. Fuerunt autem filii saul ionathas et iessui et melchisua. Et nomina duarum filiarum eius: nomen primogenite merob, et nomen minoris michol. Et nomen uxoris saul achinoem filia achimaas. Et nomen principis militie eius abner filius ner patruelis saul. Porro cis fuit pater saul, et ner pater abner filius abiel. Erat autem bellum potens adversum philisteos omnibus diebus saul. Nam quemcumque viderat saul virum fortem et aptum ad prelium sociabat eum sibi.

XV

Et dixit samuel ad saul: Me misit dominus ut ungerem te in regem super populum eius israel. Nunc ergo audi vocem domini. Hec dicit dominus exercituum: Recensui quecumque fecit amalech israel, quomodo restitit ei in via cum ascenderet de egypto. Nunc ergo vade et percute amalech et demolire universa eius. Non parcas ei, et non concupiscas ex rebus ipsius aliquid, sed interfice a viro usque ad mulierem et parvulum atque lactantem, bovem et ovem, camelum et asinum. Precepit itaque saul populo et recensuit eos quasi agnos. Ducenta milia peditum et decem milia virorum iuda. Cumque venisset saul usque ad civitatem amalech, tetendit insidias in torrente. Dixitque saul cyneo: Ite recedite atque discedite ab amalech, ne forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis israel cum ascenderent de egypto. Et recessit cyneus de medio amalech. Percussitque saul amalech ab evila donec venias ad sur, que est e regione egypti. Et apprehendit agag regem amalech vivum. Omne autem vulgus interfecit in ore gladii. Et pepercit saul et populus agag et optimis gregibus ovium et armentorum, et vestibus et arietibus, et universis que pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea. Quicquid ergo vile fuit et reprobum, hoc demoliti sunt. Factum est autem verbum domini ad samuelem dicens: Penitet me quod constituerim saul regem, quia dereliquit me et verba mea opere non implevit. Contristatusque est samuel et clamavit ad dominum tota nocte. Cumque de nocte surrexisset samuel ut iret ad saul mane, nuntiatum est samueli eo quod venisset saul in carmelum et erexisset sibi fornicem triumphalem, et reversus transisset descendissetque in galgala. Venit ergo samuel ad saul, et saul offerebat holocaustum domino de initiis predarum que attulerat ex amalech. Et

domini venisset samuel ad saul: dixit ei saul. Benedictus tu domino. implevi verbum domini. Dixitque samuel. Et que est hec vox gregum que resonat in auribus meis. et armentorum quam ego audio? Et ait saul. De amalech adduxerunt ea. pepercit enim populus melioribus ovibus et armentis. ut immolarentur domino deo tuo. reliqua vero occidimus. Ait autem samuel ad saul. Sine me et indicabo tibi que locutus sit dominus ad me nocte. Dixitque ei. Loquere. Et ait samuel. Nonne cum parvulus esses in oculis tuis caput in tribubus israel factus es? Unxitque te dominus in regem super israel. et misit te dominus in viam et ait. Vade et interfice peccatores amalech. et pugnabis contra eos usque ad internitionem eorum. Quare ergo non audisti vocem domini. sed versus es ad predam. et fecisti malum in oculis domini? Et ait saul ad samuelem. Immo audivi vocem domini. et ambulavi in via per quam misit me dominus. et adduxi agag regem amalech. et amalech interfeci. Tulit autem de preda populus oves et boves primitias eorum que cesa sunt ut immolaret domino deo suo in galgalis. Et ait samuel. Numquid vult dominus holocausta aut victimas. et non potius ut obediatur voci domini? Melior est enim obedientia quam victime. et auscultare magis quam offerre adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare. et quasi scelus idolatrie nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abiecisti sermonem domini: abiecit te dominus ne sis rex. Dixitque saul ad samuelem. Peccavi. quia prevaricatus sum sermonem domini. et verba tua timens populum et obediens voci eorum. Sed nunc porta quaeso peccatum meum. et revertere mecum ut adorem dominum. Et ait samuel ad saul. Non revertar tecum quia proiecisti sermonem domini. et proiecit te dominus ne sis rex super israel. Et conversus est samuel ut abiret. Ille autem apprehendit summitatem pallii eius. que et scissa est. Et ait ad eum samuel. Scidit dominus regnum israel a te hodie. et tradidit illud proximo tuo meliori te. Porro triumphator in israel non parcet et penitudine non flectetur. Neque enim homo est ut agat penitentiam. At ille ait. Peccavi. Sed nunc honora me coram senioribus populi mei. et coram israel. et revertere mecum ut adorem dominum deum tuum. Reversus ergo samuel secutus est saulem et adoravit saul dominum. Dixitque samuel. Adducite ad me agag regem amalech. Et oblatus est ei agag pinguissimus. et tremens. Et dixit agag. Siccine separat amara mors. Et ait samuel. Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus. sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. et in frusta concidit eum samuel coram domino in galgalis. Abiit autem samuel in ramatha. Saul vero ascendit in domum suam in gabaa. et non vidit samuel ultra saul usque ad diem mortis sue. Verumtamen lugebat samuel saulem quoniam dominum penitebat quod constituisset regem saul super israel.

XVI

Dixitque dominus ad samuelem. Usquequo tu luges saul cum ego proiecerim eum ne regnet super israel? Imple cornu tuum oleo et veni ut mittam te ad ysai bethleemitem. Providi enim in filiis eius mihi regem. Et ait samuel. Quomodo vadam? Audiet enim saul et interficiet me. Et ait dominus. Vitulum de armento tolles in manu tua. et dices. Ad immolandum domino veni. et vocabis ysai ad victimam. et ego ostendam tibi quid facias. et unges quemcumque monstravero tibi. Fecit ergo samuel sicut locutus est ei dominus. Venitque in bethleem et ammirati sunt seniores civitatis occurrentes ei. dixeruntque. Pacificusne est ingressus tuus? Et ait. Pacificus. Ad immolandum domino veni. Sanctificamini et venite mecum ut immolem. Sanctificavit ergo ysai et filios eius. et vocavit eos ad sacrificium. Cumque ingressi essent vidit heliab et ait. Num coram domino est christus eius? Et dixit dominus ad samuel. Ne respicias vultum eius neque altitudinem stature eius. quoniam abieci eum. nec iuxta intuitum hominis ego iudico. Homo enim videt ea que parent. dominus autem intuetur cor. Et vocavit ysai aminadab et adduxit eum coram samuele. Qui dixit. Nec hunc elegit dominus. Adduxit autem ysai samma. de quo ait. Etiam hunc non elegit dominus. Adduxit itaque ysai vii. filios suos coram samuele. et ait samuel ad ysai. Non elegit dominus ex istis. Dixitque samuel ad ysai. Numquid iam completi sunt filii? Qui respondit. Adhuc est reliquus parvulus et pascit oves. Et ait samuel ad ysai. Mitte et adduc eum. nec enim discumbemus priusquam ille huc veniat. Misit ergo et adduxit eum. erat autem rufus. et pulcher aspectu. decoraque facie. Et ait dominus. Surge et unge eum. ipse est enim. Tulit igitur samuel cornu olei. et unxit eum in medio fratrum eius. et directus est spiritus domini a die illa in david. et in reliquum. Surgensque samuel abiit in ramatha. Spiritus autem domini recessit a saul. et exagitabat eum spiritus nequam a domino. Dixeruntque servi saul ad eum. Ecce spiritus domini malus exagitat te. Iubeat dominus noster rex. et servi tui qui coram te sunt querant hominem scientem psallere cythara ut quando arripuerit te spiritus domini malus psallat manu sua. et levius feras. Et ait saul ad servos suos. Providete ergo mihi aliquem bene psallentem. et adducite eum ad me. Et respondens unus de pueris ait. Ecce vidi filium ysai bethleemitem scientem psallere. et fortissimum robore. et virum bellicosum. et prudentem in verbis. et pulchrum virum. et dominus est cum eo. Misit ergo saul nuntios ad ysai dicens. Mitte ad me david filium tuum qui est in pascuis. Tulit itaque ysai asinum plenum panibus. et lagenam vini. et hedum de capris unum. et misit per manum david filii sui sauli. Et venit david ad saul et stetit coram eo. At ille dilexit eum nimis. et factus est eius

armiger. Misitque saul ad ysai dicens. Stet dauid
in conspectu meo. Inuenit enim gratiam in oculis
meis. Igitur quandocumque spiritus malus arripi
ebat saul dauid tollebat citharam. et percu
tiebat manu sua. et refocillabatur saul. et
leuius habebat. recedebat enim ab eo spiritus ma
lus. XVII. Congregantes autem philistiim agmi
na sua in prelium conuenerunt in socoth
iude. et castra metati sunt inter sochot et a
zecha in finibus dommim. Porro saul et uiri
israel congregati uenerunt in ualle terebin
ti. et direxerunt aciem ad pugnandum contra
philistiim. Philistiim autem stabant super
montem ex parte hac. et israel stabat super
montem ex altera parte. uallisque erat inter
eos. Et egressus est uir spurius de castris
philistinorum nomine goliath de geth altitu
dinis sex cubitorum et palmo. et cassis erea super
caput eius. et lorica hamata induebatur.
Porro pondus lorice eius .v. milia siclo
rum eris erat. et ocreas ereas habebat in
cruribus et clipeus ereus tegebat humeros
eius. Hastile autem haste eius erat quasi liciato
rium texentium. Ipsum autem ferrum haste
eius .dc. syclos habebat ferri. et armiger eius
antecedebat eum. Stansque clamabat aduer
sum phalangas israel et dicebat eis. Quid ueni
stis parati ad prelium? Nunquid ego non sum
philisteus. et uos serui saul? Eligite ex uo
bis unum. et descendat ad singulare certa
men. Si quiuerit pugnare mecum et percussit
me erimus uobis serui. Si autem ego preua
luero et percussero eum: uos serui eritis. et
seruietis nobis. et aiebat philisteus. Ego ex
probraui agminibus israelis hodie. Date mihi
uirum. et ineat singulare certamen mecum.
Audiens autem saul et omnes israelite sermones
philistei huiuscemodi stupebant et me
tuebant nimis. Dauid autem erat filius uiri
effratei de quo supra dictum est de bethleem
iuda cui nomen erat ysai. qui habebat
octo filios. Et erat uir in diebus saul se
nex et grandeuus inter uiros. Abierunt
autem tres filii eius maiores post saul in
prelium. et nomina trium filiorum eius qui perrex
erunt ad bellum heliab primogenitus
et secundus aminadab. tertius quoque erat sama.
Dauid autem erat minimus. Tribus ergo maiori
bus secutis saulem abiit dauid et reuersus est
a saul ut pasceret gregem patris sui in
bethleem. Procedebat uero philisteus
mane et uespere et stabat .xl. diebus. Dixit
autem ysai ad dauid filium suum. Accipe fratribus
tuis ephi polente. et decem panes istos
et curre in castra ad fratres tuos. et decem for
mellas casei has deferes ad tribunum.
et fratres tuos uisitabis si recte agant. et cum
quibus ordinati sunt disce. Saul autem et illi
et omnes filii israel in ualle terebinti pug
nabant aduersum philistiim. Surrexit

erimus

itaque dauid mane. et commendauit gregem custo
di. et onustus abiit sicut preceperat ei ysai. Et
uenit ad locum magala. et ad exercitum
qui egressus ad pugnam uociferatus erat
in certamine. direxerat enim aciem israel. sed
et philistiim ex aduerso fuerant preparati. De
linquens ergo dauid uasa que attulerat sub ma
nu custodis ad sarcinas cucurrit ad locum
certaminis. et interrogabat si recte omnia
agerentur erga fratres suos. Cumque adhuc il
le loqueretur eis apparuit ille uir spuri
us ascendens goliath nomine philisteus de
geth de castris philistinorum. Et loquente eo
hec eadem uerba audiuit dauid. Omnes autem israel
ite cum uidissent uirum fugerunt a facie eius
timentes eum ualde. et dixit unus quispiam
de israel. Num uidistis uirum hunc qui ascen
dit. Ad exprobrandum enim israel ascendit. Virum
ergo qui percusserit eum ditabit rex diuitiis
magnis. et filiam suam dabit ei. et domum
patris eius faciet absque tributo in israel. et ait
dauid ad uiros qui stabant secum dicens. Quid
dabitur uiro qui percusserit philisteum
hunc et tulerit obprobrium de israel? Quis est hic
philisteus incircumcisus qui exprobrauit
acies dei uiuentis? Referebat autem ei populus
eundem sermonem dicens. Hec dabuntur
uiro qui percusserit eum. Quod cum audisset
frater eius maior loquente eo cum aliis iratus
est contra dauid. et ait. Quare uenisti et quare dereliquisti
paucula illas oues in deserto? Ego noui
superbiam tuam et nequitiam cordis tui
quia ut uideres prelium descendisti. et dixit dauid.
Quid feci? Nunquid non uerbum est? et decli
nauit paululum ab eo ad alium. dixitque
eundem sermonem. Et respondit ei populus
uerbum sicut prius. Audita sunt autem uerba que
locutus est dauid. et annunciata in conspectu saul.
Ad quem cum fuisset adductus. locutus est ei.
Non concidat cor cuiusquam in eo. Ego seruus
tuus uadam et pugnabo aduersus philis
teum. et ait saul ad dauid. Non uales resistere
philisteo isti quia puer es. nec pugnare ad
uersus eum quia puer es. hic autem uir bella
tor est ab adolescentia sua. Dixitque dauid ad
saul. Pascebat seruus tuus gregem pa
tris sui. et ueniebat leo uel ursus. et tolleb
ant arietem de medio gregis et persequebar
eos. et percutiebam. eruebamque de ore eorum.
et illi consurgebant aduersum me. et apprehen
debam mentum eorum et suffocabam. interfi
ciebamque eos. Nam et leonem et ursum in
terfeci ego seruus tuus. Erit igitur et philiste
us hic incircumcisus quasi unus ex eis.
Nunc uadam et auferam obprobrium populi.
Quoniam quis est iste philisteus incircumcisus
qui ausus est maledicere exercitui dei ui
uentis? et ait dauid. Dominus qui eripuit me de
manu leonis. et de manu ursi. ipse me
liberabit de manu philistei huius. Dixit

autem saul ad david. Vade et dominus sit tecum. Et induit
saul david uestimentis suis et imposuit galeam
eream super caput eius. Et uestiuit eum lorica.
a Accinctus ergo david gladio eius super uestem
suam: cepit temptare si armatus posset incede-
re. Non enim habebat consuetudinem. Dixitque david ad sa-
ul. Non possum sic incedere: quia nec usum ha-
beo. Et deposuit ea. Et tulit baculum suum quem
semper habebat in manibus et elegit sibi .v. lim-
pidissimos lapides de torrente. Et misit eos
in peram pastoralem quam habebat secum.
Et fundam manu tulit. Et processit aduersum
philisteum. Ibat autem philisteus incedens
et appropinquans aduersum david. Et armiger
eius ante eum. Cumque inspexisset philiste-
us: et uidisset david: despexit eum. Erat enim adoles-
cens rufus et pulcher aspectu. Et dixit phili-
steus ad david. Numquid ego canis sum quod tu
uenis ad me cum baculo? Et maledixit phi-
listeus david in diis suis. Dixitque ad david. Ve-
ni ad me. Et dabo carnes tuas uolatilibus
celi et bestiis terre. Dixit autem david ad philiste-
um. Tu uenis ad me cum gladio et hasta et cli-
peo. Ego autem ad te uenio in nomine domini exercitu-
um dei agminum israel quibus exprobrasti
hodie. Et dabit te dominus in manu mea et percutiam
te et auferam caput tuum a te. Et dabo cada-
uera castrorum philistiim hodie uolatilibus ce-
li et bestiis terre. Ut sciat omnis terra quia est deus
deus in israel. Et nouerit uniuersa ecclesia hec quia non in
gladio nec in hasta saluat dominus. Ipsius enim
est bellum. Et tradet uos in manus nostras. Cum
ergo surrexisset philisteus et ueniret et appro-
pinquaret contra david festinauit david et occurrit ad pug-
nam ex aduerso philistei. Et misit manum
suam in peram tulitque unum lapidem et
funda iecit. Et circumducens percussit phi-
listeum in fronte. Et infixus est lapis in fron-
te eius. Et cecidit in faciem suam super ter-
ram. Preualuitque david aduersum philisteum in
funda et lapide. Percussumque philisteum inter-
fecit. Cumque gladium non haberet in manu
david cucurrit et stetit super philisteum et tulit
gladium eius et eduxit eum de uagina su-
a. Et interfecit eum. Preciditque caput eius. Vi-
dentes autem philistiim quod mortuus esset fortis-
simus eorum fugerunt. Et consurgentes uiri
israel et iuda uociferati sunt. Et persecuti sunt
philisteos usque dum uenirent in uallem
et usque ad portas acharon. Cecideruntque uul-
nerati de philistiim in uia sarim et usque ad
geth et usque ad acharon. Et reuertentes filii
israel postquam persecuti fuerant philisteos in-
uaserunt castra eorum. Assumens autem david ca-
put philistei attulit illud in ierusalem. Arma
uero eius posuit in tabernaculo suo. Eo autem
tempore quo uiderat saul david egredientem contra
philisteum ait ad abner principem mili-
tie sue. De qua stirpe descendit hic adolescens?
Dixitque abner. Viuit anima tua rex: si noui.

Et ait rex. Interroga tu cuius filius sit puer iste.
Cumque regressus esset david percusso philisteo tulit
eum abner. Et introduxit eum coram saule caput
philistei in manu habentem. Et ait ad eum
saul. De qua progenie es o adolescens? Dixitque
david ad saul. Filius serui tui ysai bethleemi-
te ego sum. XVIII Et factum est cum complesset loqui ad
saul anima ionathe conglutinata est anime david. Et di-
lexit eum ionathas quasi animam suam. Tulitque
eum saul in die illa et non concessit ei ut re-
uerteretur in domum patris sui. Inierunt autem
ionathas et david fedus. Diligebat enim eum quasi
animam suam. Nam expoliauit se ionathas
tunica qua erat indutus et dedit eam david.
Et reliqua uestimenta sua usque ad gladium
et arcum suum. Et usque ad balteum. Egredi-
ebatur quoque david ad omnia quecumque misisset
eum saul et prudenter se agebat. Posuitque
eum saul super uiros belli. Et acceptus erat
in oculis uniuersi populi. Maximeque in con-
spectu famulorum saul. Porro cum reuerteretur
percusso philisteo david et referret caput eius in ierusalem.
egresse sunt mulieres de uniuersis urbibus
israel. cantantes. chorosque ducentes. in occur-
sum saulis regis in tympanis leticie et sistris.
Et precinebant mulieres ludentes atque dicen-
tes. Percussit saul mille et david .x. milia. Iratus est
autem saul nimis et displicuit in oculis eius
iste sermo. Dixitque. Dederunt david .x. milia
et mihi dederunt mille. Quid ei superest nisi solum
regnum? Non rectis oculis ergo saul aspi-
ciebat david a die illa et deinceps. Post diem
autem alteram inuasit spiritus dei malus saul. Et pro-
phetabat in medio domus sue. David autem psal-
lebat manu sua sicut per singulos dies. Tene-
batque saul lanceam et misit eam putans quod
configere posset david cum pariete. Et david declinauit
a facie eius secundo. Et timuit saul david eo quod esset
dominus cum eo et a se recessisset. Amouit ergo eum
saul a se. Et fecit eum tribunum super mille
uiros. Et egrediebatur et intrabat in conspectu
populi. In omnibus quoque uiis suis david prudenter
agebat et dominus erat cum eo. Vidit itaque saul quod
prudens esset nimis. Et cepit cauere eum. Omnis
autem israel et iuda diligebat david. Ipse enim ingre-
diebatur et egrediebatur ante eos. Dixit autem
saul ad david. Ecce filia mea maior merob
ipsam dabo tibi uxorem. Tantummodo esto uir
fortis et preliare bella domini. Saul autem reputa-
bat dicens. Non sit manus mea in eo sed sit
super eum manus philistinorum. Ait autem david
ad saul. Quis ego sum aut que est uita mea
aut cognatio patris mei in israel ut fiam ge-
ner regis? Factum est autem tempus cum deberet da-
ri merob filia saul david: data est adriel mol-
athite uxor. Dilexit autem david michol filiam
saul alteram. Et nunciatum est saul et placu-
it ei. Dixitque saul. Dabo eam illi ut fi-
at ei in scandalum. Et sit super eum manus
philistinorum. Dixit ergo saul ad david. In

duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit Saul servis suis: Loquimini ad David clam me dicentes: Ecce places regi, et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi Saul in auribus David omnia verba haec. Et ait David: Num parum vobis videtur esse generum regis? Ego sum autem pauper vir et tenuis. Et renuntiaverunt servi Saul dicentes: Huiuscemodi verba locutus est David. Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David: Non habet rex necesse sponsalia nisi tantum centum praeputia philistinorum, ut fiat ultio de inimicis regis. Porro Saul cogitabat tradere David in manus philistinorum. Cumque renuntiassent servi eius David verba quae dixerat Saul, placuit sermo in oculis David ut fieret gener regis. Et post dies paucos surgens David abiit in Acharon cum viris qui sub eo erant, et percussit ex philistiim cc viros, et attulit praeputia eorum, et annumeravit ea regi ut esset gener eius. Dedit itaque Saul ei Michol filiam suam uxorem. Et vidit Saul et intellexit quod Dominus esset cum David. Michol autem filia Saul diligebat eum. Et Saul magis coepit timere David, factusque est Saul inimicus David cunctis diebus. Et egressi sunt principes philistinorum. A principio autem egressionis eorum prudentius se gerebat David quam omnes servi Saul, et celebre factum est nomen eius nimis.

XIX Locutus est autem Saul ad Ionathan filium suum et ad omnes servos suos ut occiderent David. Porro Ionathas filius Saul diligebat David valde. Et indicavit Ionathas David dicens: Quaerit Saul pater meus occidere te. Quapropter observa te quaeso mane, et manebis clam et absconderis. Ego autem egrediens stabo iuxta patrem meum in agro ubicumque fuerit, et ego loquar de te ad patrem meum, et quodcumque videro nuntiabo tibi. Locutus est ergo Ionathas bona de David ad Saul patrem suum dixitque ad eum: Ne pecces rex in servum tuum David, quia non peccavit tibi, et opera eius bona sunt tibi valde. Et posuit animam suam in manu sua, et percussit philisteum, et fecit Dominus salutem magnam universo Israeli. Vidisti et laetatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio interficiens David qui est absque culpa? Quod cum audisset Saul placatus voce Ionathae iuravit: Vivit Dominus quia non occidetur. Vocavit itaque Ionathas David et indicavit ei omnia verba haec. Et introduxit Ionathas David ad Saul, et fuit ante eum sicut fuerat heri et nudius tertius.

Motum est autem rursum bellum, et egressus David pugnavit adversus philistiim, percussitque eos plaga magna, et fugerunt a facie eius. Et factus est spiritus Domini malus in Saul. Sedebat autem in domo sua et tenebat lanceam. Porro David psallebat manu sua. Nisusque est Saul configere lancea David in pariete. Et declinavit David a facie Saul. Lancea autem casso vulnere perlata est in parietem. Et David fugit et salvatus est nocte illa. Misit ergo Saul satellites suos nocte in domum David ut custodirent eum et interficeretur mane. Quod cum annuntiasset David Michol uxor sua dicens: Nisi salvaveris te nocte hac, cras morieris. Deposuit eum per fenestram. Porro ille abiit et aufugit atque salvatus est. Tulit autem Michol statuam et posuit eam super lectum, et pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius, et operuit eam vestimentis. Misit autem Saul apparitores qui raperent David, et responsum est quod aegrotaret. Rursumque misit Saul nuntios ut viderent David dicens: Afferte eum ad me in lecto ut occidatur. Cumque venissent nuntii, inventum est simulacrum super lectum, et pellis caprarum ad caput eius. Dixitque Saul ad Michol: Quare sic illusisti mihi, et dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et respondit Michol ad Saul: Quia ipse locutus est mihi dicens: Dimitte me, alioquin interficiam te. David autem fugiens salvatus est, et venit ad Samuelem in Ramatha, et nuntiavit ei omnia quae fecerat sibi Saul. Et abierunt ipse et Samuel, et morati sunt in Naioth. Nuntiatum est autem Sauli a dicentibus: Ecce David in Naioth in Ramatha. Misit ergo Saul lictores ut raperent David. Qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium et Samuel stantem super eos, factus est etiam in illis spiritus Domini, et prophetare coeperunt etiam ipsi. Quod cum nuntiatum esset Sauli, misit alios nuntios; prophetaverunt autem et illi. Et rursum misit Saul tertios nuntios, qui et ipsi prophetaverunt. Et iratus iracundia Saul abiit et ipse in Ramatha, et venit usque ad cisternam magnam quae est in Socoth, et interrogavit et dixit: In quo loco sunt David et Samuel? Dictumque est ei: Ecce in Naioth in Ramatha. Et abiit in Naioth in Ramatha, et factus est super eum spiritus Domini, et ambulabat ingrediens et prophetabat usque dum veniret in Naioth in Ramatha. Et expoliavit et ipse se vestimentis suis, et prophetavit cum ceteris coram Samuel, et cecidit nudus tota die illa et nocte. Unde exivit proverbium: Num et Saul inter prophetas?

XX Fugit autem David de Naioth quae est in Ramatha, veniensque locutus est coram Ionatha: Quid feci? quae est iniquitas mea, et quod peccatum meum in patrem tuum, quia quaerit animam meam? Qui dixit ei: Absit a te, non morieris. Neque enim faciet pater meus quicquam grande vel parvum nisi prius indicaverit mihi. Hunc ergo celavit a me pater meus sermonem tantummodo? Nequaquam erit istud. Et iuravit rursum David. Et ille ait: Scit profecto pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis, et dicet: Nesciat hoc Ionathas, ne forte tristetur. Quin immo vivit Dominus et vivit anima tua, quia uno tantum ut ita dicam gradu ego morsque dividimur. Et ait Ionathas ad David: Quodcumque dixerit mihi anima tua faciam tibi. Dixit autem David ad Ionathan: Ecce kalendae sunt crastino, et ego ex more

sedere soleo iuxta regem ad vescendum. dimitte ergo
me ut abscondar in agro usque ad vesperam diei
tertie. Si requisierit me pater tuus respondebis ei. Ro
gavit me David ut iret celeriter in bethleem civi
tatem suam. quia victime sollempnes ibi sunt
universis contribulibus suis. Si dixerit bene: pax erit
servo tuo. Si autem fuerit iratus: scito quia completa
est malitia eius. Fac ergo misericordiam in servum tuum.
quia fedus domini me famulum tuum tecum inire
fecisti. Si autem est in me aliqua iniquitas: tu
me interfice. et ad patrem tuum ne introducas
me. Et ait ionathas. Absit hoc a me. Neque enim fi
eri potest ut si certe cognovero completam esse mali
ciam patris mei esse contra te non annunciem tibi. Re
spondit David ad ionathan. Quis nunciabit mihi si quid forte
responderit tibi pater tuus dure de me? Et ait iona
thas ad David. Veni et egrediamur foras in agrum.
Cumque exissent ambo in agrum: ait ionathas
ad David. Domine deus israel si investigavero sententiam pa
tris mei crastino. vel perendie. et aliquid boni fu
erit super David. et non statim misero ad te. et notum
tibi fecero. hec faciat dominus ionathe. et hec augeat. Si autem
perseveraverit malitia patris mei adversum te
revelabo aurem tuam. et dimittam te ut
vadas in pace. et sit dominus tecum sicut fuit cum patre meo
et si vixero facias mihi misericordiam domini. Si vero mor
tuus fuero non auferas misericordiam tuam a domo
mea usque in sempiternum. quando eradicaverit dominus
inimicos David unumquemque de terra auferat
ionathan de domo sua et requirat dominus de ma
nu inimicorum David. Pepigit ergo ionathas fedus
cum domo David. et requisivit dominus de manu inimi
corum David. Et addidit ionathas deierare David eo
quod diligeret eum. Sicut enim animam suam ita di
ligebat eum. Dixitque ad eum ionathas. Cras ka
lende sunt et requireris. Requiretur enim sessi
o tua usque perendie. Descendes ergo festinus
et venies in locum ubi celandus es in die qua op
erari licet et sedebis iuxta lapidem cui nomen
est ezel. et ego tres sagittas mittam iuxta eum
et iaciam quasi exercens me ad signum. Mittam
quoque et puerum dicens ei. Vade et affer mihi sagittas.
Si dixero puero ecce sagitte intra te sunt tol
le eas: tu veni ad me quia pax tibi est et nihil est mali.
Vivit dominus. Si autem sic locutus fuero puero ecce sagitte ultra
te sunt. vade in pace quia dimisit te dominus. De verbo
autem quod locuti sumus ego et tu dominus sit inter me
et te usque in sempiternum. Absconditus est ergo
David in agro et venerunt kalende et sedit rex ad
comedendum panem. Cumque sedisset rex super ca
thedram suam secundum consuetudinem que erat
iuxta parietem surrexit ionathas et sedit
abner ex latere saul. vacuusque apparuit
locus David. et non est locutus saul quicquam in die
illa. Cogitabat enim quod forte evenisset ei
ut non esset mundus. nec purificatus. Cumque
illuxisset dies secunda post kalendas rursus apparu
it vacuus locus David. Dixitque saul ad ionatham
filium suum. Cur non venit filius ysai
nec hodie nec heri ad vescendum? Et respondit

ionathas sauli. Rogavit me obnixe ut iret
in bethleem. et ait. Dimitte me quoniam sacrificium me
sollempne est in civitate mea. unus de fratribus
meis accersivit me. Nunc ergo si inveni gratiam
in oculis tuis vadam cito et videbo fratres meos.
Ob hanc causam non venit ad mensam regis.
Iratus autem saul adversum ionathan dixit ei.
Fili mulieris ultro virum rapientis. Numquid
ignoro quia diligis filium ysai in confusionem
tuam et in confusionem ignominiose matris
tue? Omnibus enim diebus quibus filius ysai vixe
rit super terram non stabilieris tu. neque regnum
tuum. Itaque iam nunc mitte et eum adduc
ad me quia filius mortis est. Respondens autem ionathas
sauli patri suo ait. Quare moritur? Quid fecit?
Et arripuit saul lanceam ut percuteret eum.
Et intellexit ionathas quod diffinitum esset
a patre suo ut interficeret David. Surrexit ergo
ionathas a mensa in ira furoris et non come
dit in die kalendarum secunda panem. Contristatus
est enim super David eo quod confudisset eum pater suus.
Cumque illuxisset mane venit ionathas in agrum
iuxta placitum David. et puer parvulus cum eo et ait
ad puerum suum. Vade et affer mihi sagittas quas
ego iacio. Cumque puer cucurrisset iecit aliam
sagittam trans puerum. Venit itaque puer ad
locum iaculi quod miserat ionathas. et clama
vit ionathas post tergum pueri et ait. Ecce ibi non
est sagitta porro ultra te. Clamavitque iona
thas iterum post tergum pueri dicens. Festina ve
lociter ne steteris. Collegit autem puer iona
the sagittas: et attulit ad dominum suum
et quid ageretur penitus ignorabat. Tantummodo
enim ionathas et David rem noverant. Dedit ergo
ionathas arma sua puero et dixit ei. Vade
defer in civitatem. Cumque abisset puer sur
rexit David de loco qui vergebat ad austrum. et
cadens pronus in terram: adoravit tercio et
osculantes alterutrum fleverunt pariter.
David autem amplius. Dixit ergo ionathas ad David. Va
de in pace. Quecumque iuravimus ambo in nomine
domini dicentes. Dominus sit inter me et te. et inter semen
tuum et semen meum usque in sempiternum.
Et surrexit David et abiit. et ionathas ingressus est
in civitatem. Venit autem David in nobe ad achim XXI
elech sacerdotem. et obstupuit achimelech
eo quod venisset David et dixit ei. Quare tu solus. et
nullus est tecum? Et ait David ad achimelech sacer
dotem. Rex precepit mihi sermonem et dixit. Nemo
sciat rem propter quam missus es a me. et cuiusmodi
tibi precepta dederim. Nam et pueris condixi in
illum et illum locum. Nunc ergo si quid habes
ad manum. vel quinque panes da mihi. aut quicquid in
veneris. Et respondens sacerdos ad David ait ei. Non ha
beo panes laicos ad manum. sed tantum panem
sanctum. Si mundi sunt pueri maxime a muli
eribus manducent. Et respondit David sacerdoti. et
dixit ei. Et quidem si de mulieribus agitur con
tinuimus nos ab heri et nudius tercius quando egre
diebamur. et fuerunt vasa puerorum sancta. Porro

uia hec polluta est. Sed et ipsa sanctificabitur hodie in
uasis. Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem.
Neque enim erant ibi panes nisi tantum panes pro
positionis qui sublati fuerant a facie domini.
ut ponerentur panes calidi. Erat autem uir qui
dam ibi de seruis saul in die illa intus in tab
ernaculo domini. et nomen eius doech ydumeus po
tentissimus pastorum saul. hic pascebat mu
las saulis. Dixit autem dauid ad achimelech. Si habes
hic ad manum hastam aut gladium da
mihi. quia gladium meum et arma mea non tuli
mecum. Sermo enim regis urgebat me. Et dixit
sacerdos. Ecce hic gladius goliath philistei
quem percussisti in ualle therebinti est inuo
lutus pallio post ephot. Si istum uis tollere
tolle. Neque enim hic est alius absque eo. Et ait
dauid. Non est huic alter similis. da michi eum.
Surrexit itaque dauid et fugit in die illa a facie
saul. et uenit ad achis regem geth. Dixe
runtque ei serui achis cum uidissent dauid. Num
quid non iste est dauid rex terre? Nonne huic
cantabant per choros dicentes. percussit saul mil
le et dauid .x. milia? Posuit autem dauid sermones
istos in corde suo et extimuit ualde a facie
achis regis geth. et mutauit os suum coram eis.
et collabebatur inter manus eorum et impingue
bat in ostia porte. defluebantque saliue eius
in barbam. et ait achis ad seruos suos. Vi
distis hominem insanum. quare adduxistis eum
ad me? An desunt nobis furiosi? quia intro
duxistis istum ut fureret me presente? Di
mittite illum hinc. ne ingredietur in do
mum meam. XXII Abiit ergo inde dauid et fugit
in speluncam odollam. Quod cum audissent fratres
eius. et omnis domus patris eius descenderunt
ad eum illuc. Et conuenerunt ad eum omnes
qui erant in angustia constituti et oppressi ere a
lieno et amaro animo. et factus est eorum princeps. Fue
runtque cum eo quasi .cccc. uiri. Et profectus est dauid
inde in masphat que est moab. et dixit ad
regem moab. Maneat oro pater meus et mater mea
uobiscum donec sciam quid faciat mihi deus. et de
reliquit eos ante faciem regis moab. Manse
runtque apud eum cunctis diebus quibus dauid fuit
in presidio. Dixitque gad propheta ad dauid. Noli ma
nere in presidio. proficiscere et uade in terram
iuda. et profectus est dauid et uenit in saltum areth.
Et audiuit saul quod apparuisset dauid et uiri qui e
rant cum eo. Saul autem cum maneret in gabaa
et esset in nemore quod est in rama hastam ma
nu tenens. cunctique socii eius circumstarent
eum. ait ad seruos suos qui assistebant ei.
Audite me filii gemini. Numquid omnibus
uobis dabit filius ysai agros et uineas. et
uniuersos uos faciet tribunos et centurio
nes quia coniurastis omnes aduersum me. et non
est qui michi renuntiet maxime cum et filius
meus fedus inierit cum filio ysai. Non est qui
uicem meam doleat ex uobis. nec qui an
nuntiet mihi eo quod suscitauerit filius meus
seruum meum aduersum me insidiantem mihi
usque hodie. Respondens autem doech ydumeus
qui assistebat et erat primus inter seruos saul.
Vidi inquit filium ysai in nobe apud achime
lech filium achitob. Qui consuluit pro eo dominum
et cibaria dedit ei. sed et gladium goliath phi
listei dedit illi. Misit ergo rex ad accersi
endum achimelech filium achitob sacer
dotem et omnem domum patris eius sacer
dotum qui erant in nobe. Qui uniuersi ue
nerunt ad regem. et ait saul ad achime
lech. Audi fili achitob. Qui respondit. presto
sum domine. Dixitque ad eum saul. Quare con
iurastis aduersum me tu et filius ysai et de
disti ei panes et gladium. et consuluisti pro eo
dominum ut consurgeret aduersum me. insidiator
usque hodie permanens? Respondensque achimelech
regi ait. Et quis in omnibus seruis tuis sicut
dauid fidelis. et gener regis. et pergens ad impe
rium tuum. et gloriosus in domo tua? Num
quid hodie cepi consulere pro eo dominum? Ab
sit hoc a me. Ne suspicetur rex aduersum seruum
suum rem huiuscemodi in uniuersa domo patris mei.
Non enim sciuit seruus tuus quicquam
super hoc negotio. uel modicum. uel grande. Dixitque
rex. Morte morieris achimelech tu et omnis
domus patris tui. Et ait rex emissariis qui
circumstabant eum. Conuertimini et inter
ficite sacerdotes domini. Nam manus eorum cum dauid
est. scientes quod fugisset et non indicauerunt
michi. Noluerunt autem serui regis extendere
manum suam in sacerdotes domini. Et ait rex
ad doech. Conuertere tu et irrue in sacerdotes
domini. Conuersusque doech ydumeus irruit
in sacerdotes domini. et trucidauit in die
illa .lxxx.v. uiros uestitos ephot lineo.
Nobe autem ciuitatem sacerdotum percussit in
ore gladii. uiros et mulieres. paruulos et
lactantes bouemque et asinum et ouem in
ore gladii. Euadens autem unus filius achi
melech filii achitob cuius nomen erat abiat
har. fugit ad dauid et annuntiauit ei quod occi
disset saul sacerdotes domini. Et ait dauid ad abi
athar. Sciebam enim in die illa quod cum ibi esset
doech ydumeus procul dubio annuntia
ret sauli. Ego sum reus omnium animarum patris
tui. Mane mecum. ne timeas. Si quis quesierit
animam meam queret et animam tuam. mecumque
sociabis. XXIII Et annuntiauerunt dauid dicentes.
Ecce philistiim oppugnant ceylam et diri
piunt areas. Consuluit igitur dauid dominum dicens.
Num uadam et percutiam philisteos istos?
Et ait dominus ad dauid. Vade et percuties phili
steos. et saluabis ceylam. Et dixerunt uiri
qui erant cum dauid ad eum. Ecce nos hic in iu
dea consistentes timemus. quanto magis
si ierimus in ceyla aduersus agmina phili
stiim? Rursum igitur dauid consuluit dominum. Qui re
spondens ei ait. Surge et uade in ceyla. Ego enim
tradam philisteos in manu tua. Abiit igitur dauid

et uiri eius in ceylam. et pugnauit aduersum philisteos. et abegit iumenta eorum. et percussit eos plaga magna. et saluauit David habitatores ceyle. Porro eo tempore quo fugiebat abiathar filius achimelech ad David in ceyla ephot secum habens descenderat. Nunciatum est autem saul quod uenisset David in ceyla. et ait saul. Tradidit eum dominus in manus meas. conclususque est. introgressus urbem in qua porte sere sunt. Et precepit saul omni populo ut ad pugnam descenderet in ceyla. et obsideret David et uiros eius. Quod cum rescisset David quod preparasset ei saul clam malum dixit ad abiathar sacerdotem. Applica ephot. et ait David. Domine deus israel audiuit famam seruus tuus quod disponat saul uenire ad ceylam ut euertat urbem propter me. Si tradent me uiri ceyle in manu eius. et si descendet saul sicut audiuit seruus tuus domine deus israel indica seruo tuo. et ait dominus. descendet. Dixitque David. Si tradent me uiri ceyle. et uiros qui sunt mecum in manu saul? et dixit dominus. tradent. Surrexit ergo David et uiri eius quasi sexcenti. et egressi de ceyla huc atque illuc uagabantur incerti. Nunciatumque est saul quod fugisset David de ceyla. et saluatus esset. quam ob rem dissimulauit exire. Morabatur autem David in deserto in locis firmissimis et mansit in monte solitudinis ziph in monte opaco. Querebat tamen eum saul cunctis diebus. et non tradidit eum dominus in manus eius. Et uidit David quod egressus esset saul ut quereret animam eius. Porro David erat in deserto ziph in silua. Et surrexit ionathas filius saul. et abiit ad David in siluam. et confortauit manus eius in deo. dixitque ei. Ne timeas. neque enim inueniet te manus saul patris mei. et tu regnabis super israel. et ego ero tibi secundus. sed et saul pater meus scit hoc. Percusserunt igitur utrique fedus coram domino. Mansitque David in silua. ionathas autem reuersus est in domum suam. Ascenderunt autem ziphei ad saul in gabaa dicentes. Nonne ecce David latitat apud nos in locis tutissimis silue in colle achile que est ad dexteram deserti. Nunc ergo sicut desiderauit anima tua ut descenderes descende. Nostrum autem erit ut tradamus eum in manus regis. Dixitque saul. Benedicti uos a domino. quia doluistis uicem meam. Abite ergo oro et diligentius preparate. et curiosius agite. et considerate locum ubi sit pes eius. et quis uiderit eum ibi ubi dixistis. Recogitat enim de me quod callide insidier ei. Considerate et uidete omnia latibula eius in quibus absconditur. et reuertimini ad me ad rem certam ut uadam uobiscum. Quod si etiam se in terra obstruxerit perscrutabor eum in cunctis milibus iuda. At illi surgentes abierunt in ziph ante saul. David autem et uiri eius erant in deserto maon in campestribus ad dexteram iesimuth. Abiit ergo saul et socii eius ad querendum eum. et nunciatum est David. Statimque descendit ad petram et uersabatur in deserto maon. Quod cum audisset saul persecutus est David in deserto maon. Et ibant saul et uiri eius ad latus montis ex parte una. David autem et uiri eius erant in latere montis ex parte altera. Porro David desperabat se posse euadere a facie saul. Itaque saul et uiri eius in modum corone cingebant David et uiros eius ut caperent eos. Et nuntius uenit ad saul dicens. Festina et ueni quoniam infuderunt se philistiim super terram. Reuersus est ergo saul desistens persequi David. et perrexit in occursum philistinorum. Propter hoc uocauerunt locum illum petram diuidentem.

XXIIII

Ascendit ergo David inde et habitauit in locis tutissimis engaddi. Cumque reuersus esset saul postquam persecutus est philisteos: nunciauerunt ei dicentes. Ecce David in deserto est engaddi. Assumens ergo saul tria milia electorum uirorum ex omni israel perrexit ad inuestigandum David et uiros eius etiam super abruptissimas petras que solis ibicibus peruie sunt. Et uenit ad caulas ouium que se offerebant uianti. Erat ibi spelunca quam ingressus saul est ut purgaret uentrem. Porro David et uiri eius in interiori parte spelunce latebant. Et dixerunt serui David ad eum. Ecce dies de qua locutus est dominus ad te. Ego tradam tibi inimicum tuum ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David et precidit horam clamidis saul silenter. Post hec percussit cor suum David eo quod abscidisset horam clamidis saul. Dixitque ad uiros suos. Propitius sit mihi dominus ne faciam hanc rem domino meo christo domini ut mittam manum meam in eum quia christus domini est. Viuit dominus quia nisi dominus percusserit eum aut dies eius uenerit ut moriatur aut descendens in prelium perierit propitius sit mihi dominus ut non mittam manum meam in christum domini. Et confregit David uiros suos sermonibus istis. et non permisit eos ut consurgerent in saul. Porro saul exurgens de spelunca pergebat cepto itinere. Surrexit autem David post eum. et egressus est de spelunca. clamauitque post tergum saul dicens. Domine mi rex. Et respexit saul post se. et inclinans se David pronus in terram adorauit. dixitque ad saul. Quare audis uerba hominum loquentium. David querit malum aduersum te. Ecce hodie uiderunt oculi tui quod tradiderit te dominus in manu mea in spelunca. et cogitaui ut occiderem te. sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim. Non extendam manum meam in dominum meum quia christus domini est. Quin potius pater mi uide et cognosce horam clamidis tue in manu mea. quoniam cum precederem summitatem clamidis tue nolui extendere manum meam in te. Animaduerte et uide quia non est in manu mea malum neque iniquitas neque peccaui in te. Tu autem insidiaris

anime mee ut auferas eam. Iudicet dominus inter me et te. et ulciscatur me ex te dominus. Manus autem mea non sit in te. sicut et in proverbio antiquo dicitur. Ab impiis egredietur impietas. Manus ergo mea non sit in te. Quem persequeris rex israel? quem persequeris? Canem mortuum persequeris et pulicem unum. Sit dominus iudex et iudicet inter me et te. et videat et iudicet causam meam. et eruat me de manu tua. Cum autem complesset david loquens sermones huiuscemodi ad saul: dixit saul. Numquid vox hec tua est fili mi david? Et levavit saul vocem suam et flevit. dixitque ad david. Iustior tu es quam ego. Tu enim tribuisti mihi bona. ego autem reddidi tibi mala. Et tu indicasti hodie que feceris mihi bona. quomodo tradiderit me dominus in manum tuam et non occideris me. Quis enim cum invenerit inimicum suum dimittet eum in via bona? Sed dominus reddat tibi vicissitudinem hanc. pro eo quod hodie operatus es in me. Et nunc quia scio quod certissime regnaturus sis et habiturus in manu tua regnum israel: iura mihi in domino ne deleas semen meum post me. neque auferas nomen meum de domo patris mei. Et iuravit david sauli. Abiit ergo saul in domum suam. et david et viri eius ascenderunt ad tutiora loca.

XXV

Mortuus est autem samuel. et congregatus est universus israel. et planxerunt eum. et sepelierunt eum in domo sua in ramatha. Consurgensque david descendit in desertum pharan. Erat autem vir quispiam in solitudine maon. et possessio eius in carmelo. et homo ille magnus nimis. Erantque ei oves tria milia. et mille capre. Et accidit ut tonderetur grex eius in carmelo. Nomen autem viri illius erat nabal. et nomen uxoris eius abigail. eratque illa mulier prudentissima et speciosa. porro vir eius durus et pessimus et maliciosus. Erat autem de genere caleph. Cum ergo audisset david in deserto quod tonderet nabal gregem suum: misit decem iuvenes et dixit eis. Ascendite in carmelum et venietis ad nabal et salutabitis eum ex nomine meo pacifice. et sic dicetis. Sit fratribus meis et tibi pax. et domui tue pax. et omnibus quecumque habes sit pax. et multis annis salvus fies tu et domus tua et omnia tua. Audivi quod tonderent pastores tui greges tuos qui erant nobiscum in deserto. numquam eis molesti fuimus. nec aliquando defuit eis quicquam de grege omni tempore quo fuerunt nobiscum in carmelo. Interroga pueros tuos et indicabunt tibi. Nunc ergo inveniant pueri tui gratiam in oculis tuis. In die enim bona venimus ad te. quodcumque invenerit manus tua da servis tuis et filio tuo david. Cumque venissent pueri david locuti sunt ad nabal omnia verba hec ex nomine david et siluerunt. Respondens autem nabal pueris david ait. Quis est david? et quis est filius ysai? Hodie increverunt servi qui fugiunt dominos suos. Tollam

ergo panes meos et aquas meas. et carnes pecorum que occidi tonsoribus meis et dabo viris quos nescio unde sint? Regressi sunt itaque pueri david per viam suam. et reversi venerunt et nunciaverunt ei omnia verba que dixerat nabal. Tunc ait david viris suis. Accingatur unusquisque gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis suis. Accinctusque est et david ense suo. et secuti sunt david quasi quadringenti viri. porro ducenti remanserunt ad sarcinas. Abigail autem uxori nabal nunciavit unus de pueris suis dicens. Ecce misit david nuncios de deserto ut benedicerent domino nostro. et aversatus est eos. Homines isti boni satis fuerunt nobis et non molesti. nec quicquam aliquando periit omni tempore quo fuimus conversati cum eis in deserto. Pro muro erant nobis tam in nocte quam in die omnibus diebus quibus pavimus apud eos greges. Quamobrem considera et recogita quid facias. quia completa est malicia adversum virum tuum et adversus domum tuam. et ipse filius est belial ita ut nemo possit ei loqui. Festinavit igitur abygail. et tulit ducentos panes. et duos utres vini. et quinque arietes coctos. et quinque sata polente. et centum ligaturas une passe. et ducentas massas caricarum. et imposuit super asinos. dixitque pueris suis. Precedite me. Ecce ego post tergum sequar vos. Viro autem suo nabal non indicavit. Cum ergo ascendisset asinum et descenderet ad radices montis. david et viri eius descendebant in occursum eius. quibus et illa occurrit. et ait david. Vere frustra servavi omnia que huius erant in deserto et non periit quicquam de cunctis que ad eum pertinebant. et reddidit mihi malum pro bono. Hec faciat dominus inimicis david et hec addat si reliquero de omnibus que ad eum pertinent usque mane mingentem ad parietem. Cum autem vidisset abigail david festinavit et descendit de asino. et procidit coram david super faciem suam. et adoravit super terram. et cecidit ad pedes eius et dixit. In me sit domine mi hec iniquitas. Loquatur obsecro ancilla tua in auribus tuis. et audi verba famule tue. Non ponat oro dominus meus rex cor suum super virum istum iniquum nabal. quia secundum nomen suum stultus est et stulticia est cum eo. Ego autem ancilla tua non vidi pueros tuos domine mi quos misisti. Nunc ergo domine mi vivit dominus et vivit anima tua qui prohibuit te ne venires in sanguinem. et salvavit manum tuam tibi. et nunc fiant sicut nabal inimici tui et qui querunt domino meo malum. Quapropter suscipe benedictionem hanc quam attulit ancilla tua tibi domino meo. et da pueris qui sequuntur te dominum meum. Aufer iniquitatem famule tue. Faciens enim faciet tibi dominus domino meo fidelem domum quia prelia domini domine mi tu preliaris. Malicia ergo non inveniatur in te omnibus diebus vite tue. Si enim surrexerit aliquando homo persequens te

et querens animam tuam erit anima domini mei cus-
todita quasi in fasciculo viventium apud dominum de-
um tuum. Porro anima inimicorum tuorum rotabi-
tur quasi impetu et circulo funde. Cum ergo fecerit
dominus tibi domino meo omnia hec que locutus est bona de
te, et constituerit te ducem super israel, non erit
tibi hoc in singultum et in scrupulum cordis do-
mino meo quod effuderit sanguinem innoxium
aut ipse te ultus fuerit. Et cum bene fecerit dominus do-
mino meo recordaberis ancille tue. Et tu bene
facies ei. Et ait david ad abigail. Benedictus do-
minus deus israel qui misit te hodie in occursum
meum, et benedictum eloquium tuum. Et be-
nedicta tu que prohibuisti me hodie ne irem
hodie ad sanguinem. Et ulciscerer me ma-
nu mea. Alioquin vivit dominus deus israel qui
prohibuit me ne malum facerem tibi. Nisi
cito venisses in occursum mihi non remansisset
nabal usque ad matutinam lucem mingens ad
parietem. Suscepit ergo david de manu eius
omnia que attulerat ei, dixitque ei. Vade in domum
tuam. Ecce audivi vocem tuam et honoravi
faciem tuam. Venit autem abigail ad nabal
et ecce erat ei convivium in domo eius quasi convivi-
um regis. Et cor nabal iocundum. Erat enim ebri-
us nimis. Et non indicavit verbum ei pusillum aut
grande usque mane. Diluculo autem cum digessisset
vinum nabal indicavit ei uxor sua verba
hec, et emortuum est cor eius intrinsecus, et factus est
quasi lapis. Cumque pertransissent x dies percussit
dominus nabal et mortuus est. Quod cum audisset david
mortuum nabal ait. Benedictus dominus qui iu-
dicavit causam obprobrii mei de manu nabal
et servum suum custodivit a malo et maliciam
nabal reddidit dominus in caput eius. Misit ergo david
et locutus est ad abigail ut sumeret eam sibi
in uxorem. Et venerunt pueri david ad abigail in
carmelum et locuti sunt ad eam dicentes. David
misit nos ad te ut accipiat te in uxorem.
Que consurgens adoravit prona in terram
et ait. Ecce famula tua sit in ancillam ut
lavet pedes servorum domini mei. Et festinavit
et surrexit abigail et ascendit super asinum
et v puelle ierunt cum ea pedisseque eius
et secuta est nuntios david, et facta est illi uxor. Sed et
achinoem accepit david de iezrael, et fuit utraque
uxor eius. Saul autem dedit michol filiam suam
uxorem david phalti filio lais qui erat

XXVI.

de gallim. Et venerunt ziphei ad saul in
gabaa dicentes. Ecce david absconditus est in
colle achille que est ex adverso solitudinis.
Et surrexit saul et descendit in desertum
ziph et cum eo tria milia virorum de electis
israel ut quereret david in deserto ziph. Et castra-
metatus est saul in gabaa achille que erat
ex adverso solitudinis in via. David autem habita-
bat in deserto. Videns autem quod venisset saul
post se in desertum misit exploratores
et didicit quod illuc venisset certissime. Et sur-
rexit david clam et venit ad locum in quo erat

saul. Cumque vidisset locum in quo dormiebat saul
et abner filius ner princeps militie eius. Et sa-
ulem dormientem in tentorio et reliquum
vulgus per circuitum eius. Ait david ad achi-
melech etheum et abisai filium sarvie fratrem
ioab dicens. Quis descendet mecum ad saul in
castra? Dixitque abisai. Ego descendam tecum.
Venerunt ergo david et abisai nocte ad populum. Et
invenerunt saul iacentem et dormientem in
tentorio, et hastam fixam ad caput eius
in terra. Abner autem et populum dormientes in
circuitu eius. Dixitque abisai ad david. Conclusit
deus hodie inimicum tuum in manus tuas. Nunc
ergo perfodiam eum lancea in terra semel.
Et secundo opus non erit. Et dixit david ad abisai. Ne
interficias eum. Quis enim extendet manum
suam in christum domini et innocens erit? Et dixit
david. Vivit dominus quia nisi dominus percusserit eum
aut dies eius venerit ut moriatur aut in pre-
lium descendens perierit propicius sit mihi do-
minus ne extendam manum meam in christum
domini. Nunc ergo tolle hastam que est ad caput eius
et sciphum aque et abeamus. Tulit ergo david
hastam et sciphum aque que erat ad caput
saul et abierunt. Et non erat quisquam qui
videret et intelligeret et vigilaret sed omnes dor-
miebant quia sopor domini irruerat super eos.
Cumque transisset david ex adverso et stetisset in
vertice montis de longe et esset grande inter-
vallum inter eos clamavit ad populum et ad
abner filium ner dicens. Nonne respondebis
abner? Et respondens abner ait. Quis es tu qui
clamas et inquietas regem? Et ait david ad
abner. Numquid non vir tu es? Et quis alius
similis tui in israel? Quare ergo non custodisti do-
minum tuum regem? Ingressus est enim unus
de turba ut interficeret regem dominum tuum.
Non est bonum hoc quod fecisti. Vivit dominus quoniam
filii mortis estis vos qui non custodistis dominum
vestrum christum domini. Nunc ergo vide ubi sit ha-
sta regis? Et ubi sit sciphus aque qui erat
ad caput eius? Cognovit autem saul vocem
david et ait. Numquid vox tua est hec fili mi david?
Et ait david. Vox mea domine mi rex. Et ait. Quam
ob causam dominus meus persequitur servum suum?
Quid feci? Aut quod est in manu mea malum?
Nunc ergo audi oro domine mi rex verba servi tui.
Si dominus incitat te adversum me odoretur sa-
crificium. Si autem filii hominum maledicti sunt

XXVII.

in conspectu domini qui eiecerunt me hodie ut
non habitem in hereditate domini dicentes. Va-
de servi diis alienis. Et nunc non effundatur
sanguis meus in terra coram domino quia egressus est
rex israel ut querat pulicem unum si-
cut persequitur perdix in montibus. Et ait sa-
ul. Peccavi. Revertere fili mi david. Nequaquam
enim ultra tibi male faciam. Eo quod preci-
osa fuit anima mea in oculis tuis hodie. Ap-
paret enim quod stulte egerim et ignoraverim
multa nimis. Et respondit david et ait. Ecce hasta

regis transeat unus de pueris regis et tollat eam. Dominus autem retribuet unicuique secundum iustitiam suam et fidem. Tradidit enim te Dominus hodie in manum meam, et nolui extendere manum meam in christum Domini. Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis, sic magnificetur anima mea in oculis Domini, et liberet me de omni angustia. Ait ergo Saul ad David: Benedictus tu fili mi David, et quidem faciens facies, et potens poteris. Abiit autem David in viam suam, et Saul reversus est in locum suum.

XXVII. Et ait David in corde suo: Aliquando incidam in una die in manus Saul. Nonne melius est ut fugiam et salver in terra Philisthinorum, ut desperet Saul cessetque me quaerere in cunctis finibus Israel? Fugiam ergo manus eius. Et surrexit David, et abiit ipse et sexcenti viri cum eo ad Achis filium Maoch regem Geth. Et habitavit David cum Achis in Geth, ipse et viri eius et domus eius, et David et duae uxores eius, Achinoem Iezraelites et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et nuntiatum est Sauli quod fugisset David in Geth, et non addidit ultra ut quaereret eum. Dixit autem David ad Achis: Si inveni gratiam in oculis tuis, detur mihi locus in una urbium regionis huius ut habitem ibi. Cur enim manet servus tuus in civitate regis tecum? Dedit itaque ei Achis in die illa Sicelech, propter quam causam facta est Sicelech regum Iuda usque in diem hanc. Fuit autem numerus dierum quibus habitavit David in regione Philisthinorum quatuor mensium. Et ascendit David et viri eius, et agebant praedas de Gethsuri et de Iethri et de Amalechitis. Hi enim pagi habitabantur in terra antiquitus euntibus Sur usque ad terram Egypti. Et percutiebat David omnem terram, nec relinquebat viventem virum et mulierem. Tollensque oves et boves et asinos et camelos et vestes revertebatur, et veniebat ad Achis. Dicebat autem ei Achis: In quem irruistis hodie? Respondebatque David: Contra meridiem Iudeae, et contra meridiem Hieramel, et contra meridiem Ceni. Virum et mulierem non vivificabat David, nec adducebat in Geth, dicens: Ne forte loquantur adversum nos. Haec fecit David, et hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitavit in regione Philisthinorum. Credidit ergo Achis David, dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israel; erit igitur mihi servus sempiternus.

XXVIII. Factum est autem in diebus illis, congregaverunt Philisthiim agmina sua ut praepararentur contra Israel ad bellum. Dixitque Achis ad David: Sciens nunc scito quoniam mecum egredieris in castris tu et viri tui. Dixitque David ad Achis: Nunc scies quae facturus est servus tuus. Et ait Achis ad David: Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus. Samuel autem mortuus est, planxitque eum omnis Israel, et sepelierunt eum in Ramatha urbe sua. Et Saul abstulit magos et ariolos de terra. Congregatique sunt Philisthiim, et venerunt et castrametati sunt in Sunam. Congregavit autem et Saul universum Israel, et venit in Gelboe. Et vidit Saul castra Philisthiim, et timuit, et expavit cor eius nimis. Consuluitque Dominum, et non respondit ei, neque per sacerdotes, neque per somnia, neque per prophetas. Dixitque Saul servis suis: Quaerite mihi mulierem habentem phitonem, et vadam ad eam et sciscitabor per illam. Et dixerunt servi eius ad eum: Est mulier habens phitonem in Endor. Mutavit ergo habitum suum, vestitusque est aliis vestimentis, et abiit ipse et duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte, et ait: Divina mihi in phitone, et suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum: Ecce tu nosti quanta fecerit Saul, et quomodo eraserit magos et ariolos de terra. Quare ergo insidiaris animae meae ut occidar? Et iuravit ei Saul in Domino, dicens: Vivit Dominus, quia non eveniet tibi quicquam mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem mihi suscita. Cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, et dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul. Dixitque ei rex: Noli timere. Quid vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei: Qualis est forma eius? Quae ait: Vir senex ascendit, et ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quod Samuel esset, et inclinavit se super faciem suam in terra, et adoravit. Dixit autem Samuel ad Saul: Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait Saul: Coarctor nimis; siquidem Philisthiim pugnant adversum me, et Deus recessit a me, et exaudire me noluit, neque in manu prophetarum, neque per somnia. Vocavi ergo te ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait Samuel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit a te, et transierit ad aemulum tuum? Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, et scindet regnum de manu tua, et dabit illud proximo tuo David, quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris eius in Amalech. Idcirco quod pateris, fecit tibi Dominus hodie. Et dabit Dominus etiam Israel tecum in manus Philisthiim. Cras autem tu et filii tui mecum eritis; sed et castra Israel tradet Dominus in manus Philisthiim. Statimque Saul cecidit porrectus in terram. Extimuerat enim verba Samuelis, et robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa. Ingressa est itaque mulier illa ad Saul. Conturbatus enim erat valde. Dixitque ad eum: Ecce obedivit ancilla tua voci tuae, et posui animam meam in manu mea, et audivi sermones tuos quos locutus es ad me. Nunc igitur et tu audi vocem ancillae tuae, et ponam coram te buccellam panis, ut comedens convalescas et possis iter agere. Qui renuit, et ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui et mulier, et tandem audita voce eorum surrexit de terra, et super lectum sedit. Mulier

autem illa habebat vitulum pascualem in domo et festinavit et occidit eum. Tollensque farinam miscuit eam et coxit azyma. Et posuit ante Saul et ante servos eius. Qui cum comedissent surrexerunt et ambulaverunt per totam noctem illam.

XXIX

Congregata sunt ergo agmina Philisthiim universa in Aphec. Sed et Israel castrametatus est super fontem qui erat in Iezrahel. Et satrapae quidem Philisthiim incedebant in centuriis et milibus. David autem et viri eius erant in novissimo agmine cum Achis. Dixeruntque principes Philisthiim ad Achis. Quid sibi volunt Hebraei isti? Et ait Achis ad principes Philisthiim. Numquid ignoratis David qui fuit servus Saul regis Israel et est apud me multis diebus et annis, et non inveni in eo quicquam ex die qua transfugit ad me usque ad diem hanc. Irati sunt autem adversum eum principes Philisthiim et dixerunt ei. Revertatur vir iste et sedeat in loco suo in quo constituisti eum. Et non descendat nobiscum in proelium, ne fiat nobis adversarius cum proeliari coeperimus. Quo enim placare alio poterit dominum suum nisi in capitibus nostris? Nonne iste est David cui cantabant per choros dicentes. Percussit Saul in milibus suis, et David in decem milibus suis? Vocavit ergo David Achis et ait ei. Vivit Dominus quia rectus es tu et bonus in conspectu meo, et exitus tuus et introitus tuus mecum est in castris. Et non inveni in te quicquam mali ex die qua venisti ad me usque ad diem hanc. Sed satrapis non places. Revertere ergo et vade in pace, et non offendas oculos satraparum Philisthiim. Dixitque David ad Achis. Quid enim feci et quid invenisti in me servo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc, ut non veniam et pugnem contra inimicos domini mei regis? Respondens autem Achis locutus est ad David. Scio quia bonus es tu in oculis meis sicut angelus Dei. Sed principes Philisthiim dixerunt. Non ascendet nobiscum in proelium. Igitur consurge mane tu et servi tui qui venerunt tecum, et cum de nocte surrexeritis et coeperit dilucescere pergite. Surrexit itaque de nocte David ipse et viri eius ut proficiscerentur mane, et reverterentur ad terram Philisthiim. Philisthiim autem ascenderunt in Iezrahel.

XXX

Cumque venissent David et viri eius in Siceleg die tertia Amalechitae impetum fecerant ex parte australi in Siceleg, et percusserunt Siceleg et succenderunt eam igni. Et captivas duxerunt mulieres ex ea a minimo usque ad magnum et non interfecerunt quemquam, sed secum duxerunt, et pergebant itinere suo. Cum ergo venissent David et viri eius ad civitatem et invenissent eam succensam igni, et uxores suas et filios suos et filias ductas esse captivas, levaverunt David et populus qui erat cum eo voces suas et planxerunt donec deficerent in eis lacrimae. Siquidem et duae uxores David captivae ductae fuerant, Achinoem Iezrahelites et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et contristatus est David valde.

Volebat enim eum populus lapidare, quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis et filiabus. Confortatus est ergo David in domino deo suo, et ait ad Abiathar sacerdotem filium Achimelech. Applica ad me ephod. Et applicuit Abiathar ad David ephod. Et consuluit David dominum dicens. Persequar latrunculos hos et comprehendam eos? Dixit ei dominus. Persequere, absque dubio enim comprehendes eos et excuties praedam. Abiit ergo David ipse et sescenti viri qui erant cum eo, et venerunt usque ad torrentem Besor, et lassi quidam substiterunt. Persecutus est autem David ipse et cccc viri cum eo. Substiterant enim cc qui lassi transire non poterant torrentem Besor. Et invenerunt virum Aegyptium in agro et adduxerunt eum ad David. Dederuntque ei panem ut comederet et biberet aquam, sed et fragmen massae caricarum et duas ligaturas uvae passae. Quae cum comedisset reversus est spiritus eius et refocillatus est. Non enim comederat panem neque biberat aquam tribus diebus et tribus noctibus. Dixit itaque ei David. Cuius es tu vel unde et quo pergis? Qui ait. Puer Aegyptius ego sum servus viri Amalechitae. Dereliquit enim me dominus meus quia aegrotare coepi nudiustertius. Siquidem nos erupimus ad australem plagam Cerethi et contra Iudam et ad meridiem Caleph, et Siceleg succendimus igni. Dixitque ei David. Potes me ducere ad cuneum istum? Qui ait. Iura mihi per deum quod non occidas me, et non tradas me in manus domini mei, et ego ducam te ad cuneum istum. Et iuravit ei David. Qui cum duxisset eum ecce illi discumbebant super faciem universae terrae, comedentes et bibentes et quasi festum celebrantes diem pro cuncta praeda et spoliis quae ceperant de terra Philisthiim et de terra Iuda. Et percussit eos David a vespera usque ad vesperam alterius diei, et non evasit ex eis quisquam nisi cccc viri adolescentes qui ascenderant camelos et fugerant. Eruit ergo David omnia quae tulerant Amalechitae, et duas uxores suas eruit. Nec defuit quicquam a parvo usque ad magnum tam de filiis quam de filiabus et de spoliis et quaecumque rapuerant, omnia reduxit David. Et tulit universos greges et armenta et minavit ante faciem suam. Dixeruntque. Haec est praeda David. Venit autem David ad cc viros qui lassi substiterant nec sequi potuerant David, et residere eos iusserat in torrente Besor. Qui egressi sunt obviam David et populo qui erat cum eo. Accedens autem David ad populum salutavit eum pacifice. Respondensque omnis vir pessimus et iniquus de viris qui ierant cum David dixit. Quia non venerunt nobiscum non dabimus eis quicquam de praeda quam eruimus, sed sufficiat unicuique uxor sua et filii. Quos cum acceperint recedant. Dixit autem David. Non sic facietis fratres mei de his quae tradidit dominus nobis, et custodivit nos, et tradidit latrunculos qui eruperant adversum nos in manus nostras. Nec audiet vos quisquam

super simone hoc. Equa enim pars erit descendentis ad prelium, et remanentis ad sarcinas, et similiter divident. Et factum est hoc ex die illa et deinceps constitutum et prefinitum, et quasi lex in israel usque ad diem hanc. Venit ergo david in sicelech, et misit dona de preda senioribus iuda proximis suis dicens: Accipite benedictionem de preda hostium domini: his qui erant in bethel, et qui in ramoth ad meridiem, et qui in gether, et qui in aroer, et qui in sephamoth, et qui in esthama, et qui in rechala, et qui in urbibus ierameli, et qui in urbibus ceni, et qui in arama, et qui in lachuasan, et qui in athach, et qui in ebron, et reliquis qui erant in his locis in quibus commoratus fuerat david et viri eius.

XXXI

Philistiim autem pugnabant adversum israel, et fugerunt viri israel ante faciem philistiim, et ceciderunt interfecti in monte gelboe. Irrueruntque philistiim in saul et in filios eius, et percusserunt ionathan et aminadab et melchisue filios saul, totumque pondus prelii versum est in saul, et consecuti sunt eum viri sagittarii, et vulneratus est vehementer a sagittariis. Dixitque saul ad armigerum suum: Evagina gladium tuum et percute me, ne forte veniant incircumcisi isti et interficiant me illudentes mihi. Et noluit armiger; fuerat enim nimio timore perterritus. Arripuit itaque saul gladium suum et irruit super eum. Quod cum vidisset armiger eius, videlicet quod mortuus esset saul, irruit etiam ipse super gladium suum et mortuus est cum eo. Mortuus est ergo saul et tres filii eius et armiger illius et universi viri eius in die illa pariter. Videntes autem filii israel qui erant trans vallem et trans iordanem quod fugissent viri israelite, et quod mortuus esset saul et filii eius, reliquerunt civitates suas et fugerunt. Veneruntque philistiim et habitaverunt ibi. Facta autem altera die venerunt philistiim ut expoliarent interfectos, et invenerunt saul et tres filios eius iacentes in monte gelboe. Et preciderunt caput saul et expoliaverunt eum armis, et miserunt in terram philistinorum per circuitum ut annuntiaretur in templo idolorum et in populis. Et posuerunt arma eius in templo astaroth, corpus vero eius suspenderunt in muro bethsan. Quod cum audissent habitatores iabes galaad quecumque fecerant philistiim saul, surrexerunt omnes viri fortissimi et ambulaverunt tota nocte, et tulerunt cadaver saul et cadavera filiorum eius de muro bethsan. Veneruntque viri iabes galaad et combusserunt ea igni. Et tulerunt ossa eorum et sepelierunt in nemore iabes, et ieiunaverunt septem diebus.

Incipit liber regum secundus.

Factum est autem postquam mortuus est saul, ut david reverteretur a cede amalech, et maneret duos dies in sicelech. In die autem tercia apparuit homo veniens de castris saul veste conscissa, et pulvere aspersus caput. Et ut venit ad david, cecidit super faciem suam et adoravit. Dixitque ad eum david: Unde venis? Qui ait ad eum: De castris israel fugi. Et dixit ad eum david: Quod est verbum quod factum est? Indica mihi. Qui ait: Fugit populus ex prelio, et multi corruentes ex populo mortui sunt. Sed et saul et ionathas filius eius interierunt. Dixitque david ad adolescentem qui nunciabat ei: Unde scis quia mortuus est saul et ionathas filius eius? Et ait adolescens qui nunciabat ei: Casu veni in montem gelboe, et saul incumbebat super hastam suam. Porro currus et equites appropinquabant ei. Et conversus post tergum suum vidensque me vocavit. Cui cum respondissem: Assum, dixit mihi: Quisnam es tu? Et aio ad eum: Amalechites sum. Et locutus est mihi: Sta super me et interfice me, quoniam tenent me angustie, et adhuc tota anima mea in me est. Stansque super eum occidi illum. Sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam. Et tuli diadema quod erat in capite eius, et armillam de brachio illius, et attuli ad te dominum meum huc. Apprehendens autem david vestimenta sua scidit, omnesque viri qui erant cum eo, et planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque ad vesperam super saul et super ionathan filium eius, et super populum domini et super domum israel, quod corruissent gladio. Dixitque david ad iuvenem qui nunciaverat ei: Unde es tu? Qui respondit: Filius hominis advene amalechite ego sum. Et ait david ad eum: Quare non timuisti manum tuam mittere ut occideres christum domini? Vocansque david unum de pueris suis ait: Accedens irrue in eum. Qui percussit illum et mortuus est. Et ait ad eum david: Sanguis tuus super caput tuum. Os enim tuum locutum est adversum te dicens: Ego interfeci christum domini. Planxit autem david planctum huiuscemodi super saul et super ionathan filium eius, et precepit ut docerent filios iuda planctum sicut scriptum est in libro iustorum, et ait: Considera israel pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Incliti israel super montes tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes? Nolite annunciare in geth, neque annuncietis in compitis ascalonis, ne forte letentur filie philistiim, ne exultent filie incircumcisorum. Montes gelboe nec ros nec pluvia veniant

super vos. neque sint agri primitiarum: quia ibi abiectus est clipeus fortium. clipeus saul. quasi non esset unctus oleo. a sanguine interfectorum. ab adipe fortium: sagitta ionathe numquam rediit retrorsum. et gladius saul non est reversus inanis. Saul et ionathas amabiles. et decori in vita sua: in morte quoque non sunt divisi. aquilis velociores. leonibus fortiores. Filie israel super saul flete. qui vestiebat vos coccino in deliciis. qui prebebat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt fortes in prelio? Ionathas in excelsis tuis occisus est? Doleo super te frater mi ionatha. decore nimis. et amabilis super amorem mulierum. Sicut mater amat unicum filium suum. ita te diligebam. Quomodo ceciderunt robusti. et perierunt arma bellica?

II

Igitur post hec consuluit david dominum dicens. Num ascendam in unam de civitatibus iuda? Et ait dominus ad eum. Ascende. Dixitque david ad eum. Quo ascendam? Et respondit ei. In hebron. Ascendit ergo david et due uxores eius. achinoem iezraelites. et abigail uxor nabal carmeli. Sed et viros qui erant cum eo duxit david singulos cum domo sua. et manserunt in oppidis hebron. Veneruntque viri iuda. et unxerunt ibi david ut regnaret super domum iuda. Et nunciatum est david quod viri iabes galaad sepelissent saul. Misit ergo david nuncios ad viros iabes galaad. dixitque ad eos. Benedicti vos a domino qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro saul. et sepelistis eum. Et nunc retribuet vobis quidem dominus misericordiam et veritatem. sed et ego reddam gratiam eo quod fecistis verbum istud. Confortentur manus vestre. et estote filii fortitudinis. licet enim mortuus sit dominus vester saul. tamen me unxit domus iuda in regem sibi. Abner autem filius ner princeps exercitus saul tulit hisboseth filium saul. et circumduxit eum per castra. regemque constituit super galaad. et super gethsuri. et super iezrahel. et super effraim. et super beniamin. et super universum israel. xl. annorum erat hisboseth filius saul cum regnare cepisset super israel. et duobus annis regnavit. Sola autem domus iuda sequebatur david. Et fuit numerus dierum quos commoratus est david imperans in hebron super domum iuda. vii. annorum et vi. mensium. Egressusque est abner filius ner. et pueri hisboseth filii saul de castris in gabaon. Porro ioab filius sarvie. et pueri david egressi sunt. et occurrerunt eis iuxta piscinam gabaon. Et cum in unum convenissent. e regione sederunt: hii ex una parte piscine. et illi ex altera. Dixitque abner ad ioab. Surgant pueri et ludant coram nobis. Et respondit ioab. Surgant. Surrexerunt ergo et transierunt numero xii. de beniamin. ex parte hisboseth filii saul. et xii. de pueris david. Apprehensoque unusquisque capite comparis sui. defixit gladium in latus contrarii. et ceciderunt simul. vocatumque est nomen loci illius ager robustorum in gabaon. Et ortum est durum bellum satis in die illa. fugatusque est abner et viri israel a pueris david. Erant autem ibi tres filii sarvie. ioab et abisai et azael. Porro azael cursor velocissimus fuit. quasi unus de capreis que morantur in silvis. Persequebatur autem azael abner. et non declinavit neque ad dexteram neque ad sinistram omittens persequi abner. Respexit itaque abner post tergum suum et ait. Tu ne es azael? Qui respondit. Ego sum. Dixitque ei abner. Vade ad dexteram sive ad sinistram. et apprehende unum de adolescentulis. et tolle tibi spolia eius. Noluit autem azael omittere quin urgeret eum. Rursumque locutus est abner ad azael. Recede. noli me sequi. ne compellar confodere te in terra. et levare non potero faciem meam ad ioab fratrem tuum. Qui audire contempsit. et noluit declinare. Percussit ergo eum abner aversa hasta in inguine. et transfodit. et mortuus est in eodem loco. omnesque qui transibant per locum in quo ceciderat azael et mortuus erat. subsistebant. Persequentibus autem ioab et abisai abner fugientem. sol occubuit. et venerunt usque ad collem aque ductus qui est ex adverso vallis itineris deserti in gabaon. Congregatique sunt filii beniamin ad abner. et conglobati in unum cuneum. steterunt in summitate tumuli unius. Et exclamavit abner ad ioab et ait. Num usque ad internitionem tuus mucro deseviet? An ignoras quod periculosa sit desperatio? Usque quo non dicis populo ut omittat persequi fratres suos? Et ait ioab. Vivit dominus quia si locutus fuisses. mane recessisset populus persequens fratrem suum. Insonuit autem ioab buccina. et stetit omnis exercitus. nec persecuti sunt ultra israel. neque iniere certamen. Abner autem et viri eius abierunt per campestria moab tota nocte illa. et transierunt iordanem. et lustrata omni bethoron venerunt ad castra. Porro ioab reversus omisso abner congregavit omnem populum. et defuerunt de pueris david. xix. viri. excepto azaele. Servi autem david percusserunt de beniamin. et de viris qui erant cum abner. ccc. lx. qui et mortui sunt. Tuleruntque azael. et sepelierunt eum in sepulchro patris sui in bethleem. Et ambulaverunt tota nocte ioab et viri qui erant cum eo. et in ipso crepusculo pervenerunt in hebron.

III

Facta est ergo longa concertatio inter domum saul. et inter domum david. proficiens david et semper se ipso robustior. domus autem saul decrescens cotidie. Natique sunt filii david in hebron. fuitque primogenitus eius amnon de achinoem iezraelitide. et post eum celeaph de abigail uxore nabal carmeli. Porro tertius absalon filius maacha filie tholomai regis gessur. Quartus autem adonias filius aggith. et quintus saphatias filius abital. Sextus quoque ietraham de egla uxore david. Hii nati sunt david in hebron. Cum ergo esset prelium inter domum saul et domum david. abner filius ner regebat domum saul. Fuerat autem sauli concubina nomine respha filia achia. Dixitque hisboseth ad abner. Quare ingressus es ad concubi

nam patris mei? Qui iratus nimis propter verba ysboseth ait: Numquid caput canis ego sum adversum iudam hodie, qui fecerim misericordiam super domum patris tui saul, et super fratres et proximos eius, et non tradidi te in manus david. Et tu requisisti in me quod argueres pro muliere hodie? Hec faciat deus abner, et hec addat ei, nisi quomodo iuravit dominus david, sic faciam cum eo, ut transferatur regnum de domo saul, et elevetur thronus david super israel et super iudam a dan usque bersabee. Et non potuit respondere ei quicquam, quia metuebat illum. Misit ergo abner nuntios ad david in ebron pro se dicentes: Cuius est terra? et ut loquerentur: Fac mecum amicicias, et erit manus mea tecum, et reducam ad te universum israel. Qui ait: Optime, ego faciam amicicias tecum. Sed unam rem peto a te dicens: Non videbis faciem meam antequam adduxeris michol filiam saul, et sic venies et videbis me. Misit autem david nuntios ad ysboseth filium saul dicens: Redde uxorem meam michol, quam despondi michi centum preputiis philistiim. Misit ergo ysboseth et tulit eam a viro suo phaltyel filio lays. Sequebaturque eam vir suus plorans usque bahurim. Et dixit ad eum abner: Vade et revertere. Qui reversus est. Sermonem quoque intulit abner ad seniores israel dicens: Tam heri quam nudiustertius querebatis david ut regnaret super vos. Nunc ergo facite, quoniam dominus locutus est ad david dicens: In manu servi mei david salvabo populum meum israel de manu philistinorum et omnium inimicorum eius.

Locutus est autem abner et ad beniamin, et abiit ut loqueretur ad david in hebron omnia que placuerant israeli et universo beniamin. Venitque ad david in hebron cum xx viris. Et fecit david abner et viris eius qui venerant cum eo convivium. Et dixit abner ad david: Surgam ut congregem ad te dominum meum regem omnem israel, et ineam tecum foedus, et imperes omnibus sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset david abner, et ille isset in pace, statim pueri david et ioab venerunt cesis latronibus cum preda magna nimis. Abner autem non erat cum david in hebron, quia iam dimiserat eum, et profectus erat in pace. Et ioab et omnis exercitus qui erant cum eo postea venerunt. Nuntiatum est itaque ioab a narrantibus: Venit abner filius ner ad regem, et dimisit eum, et abiit in pace. Et ingressus est ioab ad regem et ait: Quid fecisti? Ecce venit abner ad te. Quare dimisisti eum et abiit et recessit? Ignoras abner filium ner, quoniam ad hoc venit ad te ut deciperet te, et sciret exitum tuum et introitum tuum, et nosset omnia que agis. Egressus itaque ioab a david misit nuntios post abner, et reduxit eum a cisterna syra ignorante david. Cumque redisset abner in hebron, seorsum adduxit eum ioab ad medium porte ut loqueretur ei in dolo. Et percussit illum ibi in inguine, et mortuus est in ultionem sanguinis asael fratris eius. Quod cum audisset david rem iam gestam ait: Mundus ego sum et regnum meum apud dominum usque in sempiternum a sanguine abner filii ner, et veniat super caput ioab et super omnem domum patris eius, nec deficiat de domo ioab fluxum seminis sustinens et leprosus et tenens fusum et cadens gladio et indigens pane. Igitur ioab et abysai frater eius interfecerunt abner, eo quod occidisset asael fratrem eorum in gabaa in prelio. Dixit autem david ad ioab et ad omnem populum qui erat cum eo: Scindite vestimenta vestra et accingimini saccis, et plangite ante exequias abner. Porro rex david sequebatur feretrum. Cumque sepelissent abner in hebron, levavit rex david vocem suam et flevit super tumulum abner. Flevit autem et omnis populus. Plangensque rex et lugens abner ait: Nequaquam ut solent mori ignavi mortuus est abner. Manus tue non sunt ligate, et pedes tui non sunt compedibus aggravati, sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis sic corruisti. Congeminansque omnis populus flevit super eum. Cumque venisset universa multitudo cibum capere cum david clara adhuc die, iuravit david dicens: Hec faciat michi deus et hec addat, si ante solis occasum gustavero panem vel aliud quicquam. Omnisque populus audivit, et placuerunt eis cuncta que fecit rex in conspectu totius populi. Et cognovit omne vulgus et universus israel in die illa quoniam non actum fuisset a rege ut occideretur abner filius ner. Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis quoniam princeps et maximus cecidit hodie in israel? Ego autem delicatus adhuc et unctus rex. Porro isti filii sarvie duri michi sunt. Retribuat dominus facienti malum iuxta malitiam suam.

IIII

Audivit autem filius saul quod cecidisset abner in hebron, et dissolute sunt manus eius, omnisque israel perturbatus est. Duo autem viri principes latronum erant filio saul, nomen uni baana et nomen alteri rechab, filii remmon berothite de filiis beniamin. Siquidem et beroth reputata est in beniamin. Et fugerunt berothite in gethaim, fueruntque ibi advene usque ad illud tempus. Erat autem ionathe filio saul filius debilis pedibus. Quinquennis enim fuit quando venit nuntius de saul et ionatha ex iezrael. Tollensque nutrix sua eum fugit. Cumque festinaret ut fugeret cecidit et claudus effectus est, habuitque vocabulum myphiboseth. Venientes igitur filii remmon berothite rechab et baana ingressi sunt ferventi die domum ysboseth, qui dormiebat super stratum suum meridie, et ostiaria domus purgans triticum obdormivit. Ingressi sunt autem domum latenter assumentes spicas tritici, et percusserunt eum in inguine rechab et baana frater eius, et fugerunt. Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclavi. Et percutientes interfecerunt eum, sublatoque capite eius abierunt per viam deserti tota nocte, et attulerunt caput ysboseth ad david in hebron. Dixeruntque ad regem: Ecce caput ysboseth filii saul ini-

mici tui qui querebat animam tuam. Et dedit
dominus domino meo regi ultionem hodie de saul et de
semine eius. Respondens autem david rechab et banaa fratri
eius filiis remmon berothei: dixit ad eos. Vi
vit dominus qui eruit animam meam de omni an
gustia. quoniam qui eum annuntiaverat mihi et dixe
rat mortuus est saul. qui putabat se prospe
ra nunciare. tenui et occidi eum in sicelech
cui oportebat me dare mercedem pro nuncio.
quanto magis nunc cum homines impii interfecerunt
virum innoxium in domo sua super lectum suum.
non queram sanguinem eius de manu ve
stra. et auferam vos de terra. Precepit itaque
david pueris suis et interfecerunt eos. Precidentes
que manus et pedes eorum suspenderunt eos
super piscinam in hebron. Caput autem ysboseth
tulerunt et sepelierunt in sepulchro abner
in hebron.

V

Et venerunt tribus israel universe
ad david in hebron dicentes. Ecce nos os tuum et
caro tua sumus. Sed et heri et nudiustertius
cum esset saul rex super nos. tu eras educens et re
ducens israel. Dixit dominus ad te. Tu pasces populum
meum israel. et tu eris dux super israel. Venerunt
que et senes de israel ad regem in hebron. Et percus
sit cum eis rex david fedus in hebron coram domino.
unxeruntque david in regem super israel. Filius .xxx. an
norum erat david cum regnare cepisset. et .xl. annis re
gnavit. In hebron regnavit super iudam .vii.
annis et sex mensibus. In ierusalem autem regnavit .xxx.
tribus annis super omnem israel et iudam. Et abi
it rex et omnes viri qui erant cum eo in ierusalem ad ie
buseum habitatorem terre. Dictumque est ad david
ab eis. Non ingredieris huc nisi abstuleris ce
cos et claudos dicentes. Non ingredietur david huc.
Cepit autem david arcem syon. hec est civitas david. Pro
posuerat enim david in die illa premium ei qui percus
sisset iebuseum et tetigisset domatum fistulas.
et abstulisset claudos et cecos odientes animam david.
Ideo dicitur in proverbio. Cecus et claudus non
intrabunt in templum. Habitavit autem david in arce
et vocavit eam civitatem david. et edificavit
per gyrum a mello et intrinsecus. Et ingre
diebatur proficiens atque succrescens et dominus
deus exercituum erat cum eo. Misit quoque yram rex
tyri nuntios ad david et ligna cedrina et artifi
ces lignorum artificesque lapidum ad parietes
et edificaverunt domum david. Et cognovit david quoniam
confirmasset dominus eum regem super israel. et quoniam exal
tasset regnum eius super populum suum israel.
Accepit ergo david adhuc concubinas et uxores de ie
rusalem postquam venerat de hebron. Natique sunt david
et alii filii et filie. Et hec nomina eorum qui nati sunt
ei in ierusalem. samua. et sobab. et nathan et salo
mon. et yebaar. et helysua. et nepheg. et iaphia et
helysama et helyada. et helyphelech. Audierunt
ergo philistiim quod unxissent david regem super israel
et ascenderunt universi ut quererent david. Quod cum
audisset david descendit in presidium. Philistiim
autem venientes diffusi sunt in valle raphaym.
Et consuluit david dominum dicens. Si ascendam ad
philistiim et si dabis eos in manu mea. Et dixit
dominus ad david. Ascende quia tradens tradam philisti
im in manu tua. Venit ergo david in baalpharasim
sim. et percussit eos ibi et dixit. Divisit dominus in
imicos meos coram me sicut dividuntur aque.
Propterea vocatum est nomen loci illius baalpharasi.
Et reliquerunt ibi sculptilia sua que tulit david
et viri eius. Et addiderunt adhuc philistiim
ut ascenderent et diffusi sunt in valle raphaim.
Consuluit autem david dominum. Si ascendam contra phi
listeos et si tradas eos in manus meas. Qui respon
dit. Non ascendas obviam eis. sed gyra post tergum
eorum et venies ad eos ex adverso pirorum. Et cum au
dieris sonitum gradientis in cacumine piro
rum tunc inibis prelium quia tunc egredietur
dominus ante faciem tuam ut percutiat castra phy
listiim. Fecit itaque david sicut preceperat ei dominus.
et percussit philistiim de gabaa usque dum ve
nies gezer.

VI

Congregavit autem rursum david omnes
electos ex israel .xxx. milia. Surrexitque david
et abiit. et universus populus qui erat cum eo de
viris iuda ut adducerent archam dei super quam
invocatum est nomen domini exercituum seden
tis in cherubin super eam. Et imposuerunt ar
cham domini super plaustrum novum. Tuleruntque eam
de domo aminadab qui erat in gabaa. Oza
autem et haio filii aminadab minabant plaustrum
novum. Cumque tulissent eam de domo amina
dab qui erat in gabaa custodiens archam dei.
haio precedebat archam. David autem et omnis israel
ludebant coram domino in omnibus lignis fabre
factis. et cytharis. et lyris. et tympanis. et sistris.
et cymbalis. Postquam autem venerunt ad aream
nachor extendit manum suam oza ad archam
dei et tenuit eam quoniam calcitrabant boves et de
clinaverant eam. Iratusque est indignatione
dominus contra ozam et percussit eum super temeritate.
qui mortuus est ibi iuxta archam domini. Con
tristatus est autem david eo quod percussisset dominus ozam.
Et vocatum est nomen loci illius percussio oze usque
in diem hanc. Et extimuit david dominum in die
illa dicens. Quomodo ingredietur ad me archa
domini. Et noluit divertere ad se archam domini in
civitatem david sed divertit eam in domo obeth
edom gethei. Et habitavit archa domini in domo
obethedom gethei tribus mensibus. Et benedixit
dominus obethedom et omnem domum eius. Nun
tiatumque est david regi quia benedixisset dominus obethe
dom et omnia eius propter archam domini. Dixitque david.
Ibo et reducam archam cum benedictione in domum
meam. Abiit ergo david et adduxit archam
dei de domo obethedom in civitatem david cum gau
dio. Et erant cum david .vii. chori. et victima vi
tuli. Cumque transcendissent qui portabant
archam domini sex passus. immolabant bovem
et arietem et david percutiebat in organis ar
mugatis. et saltabat totis viribus ante dominum.
Porro david erat accinctus ephot lineo. Et
david et omnis domus israel deducebant ar
cham testamenti domini in iubilo et in clangore

bucine. Cumque intrasset archa domini in civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit regem subsilientem coram deo et despexit eum in corde suo. Et introduxerunt archam domini et posuerunt eam in loco suo in medio tabernaculi quod tetenderat ei David. Et obtulit David holocausta coram domino et pacifica. Cumque complesset offerens holocausta et pacifica, benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus est universe multitudini Israel tam viro quam mulieri singulis collirdam panis unam et assaturam bubale carnis unam, et similam frixam oleo. Et abiit omnis populus unusquisque in domum suam. Reversusque est David ut benediceret domui sue. Et egressa Michol filia Saul in occursum David ait: Quam gloriosus fuit rex Israel hodie discooperiens se ante ancillas servorum suorum, et nudatus est quasi si nudetur unus de scurris. Dixitque David ad Michol: Vivit dominus quia ludam ante dominum qui elegit me potius quam patrem tuum et quam omnem domum eius, et precepit mihi ut essem dux super populum domini Israel. Et ludam et vilior fiam plusquam factus sum, et ero humilis in oculis meis, et cum ancillis de quibus locuta es gloriosior apparebo. Igitur Michol filie Saul non est natus filius usque ad diem mortis eius.

VII

Factum est autem cum sedisset rex in domo sua et dominus dedisset ei requiem undique ab universis inimicis suis, dixit ad Nathan prophetam: Videsne quod ego habitem in domo cedrina, et archa dei posita sit in medio pellium? Dixitque Nathan ad regem: Omne quod est in corde tuo vade fac, quia dominus tecum est. Factum est autem in nocte illa et ecce sermo domini ad Nathan dicens: Vade et loquere ad servum meum David. Hec dicit dominus: Numquid tu edificabis mihi domum ad habitandum? Neque enim in domo habitavi a die qua eduxi filios Israel de terra Egypti usque in diem hanc, sed ambulabam in tabernaculo et in tentorio per cuncta loca ad que transivi cum omnibus filiis Israel. Numquid loquens locutus sum ad unam de tribubus Israel cui precepi ut pasceret populum meum Israel dicens: Quare non edificastis mihi domum cedrinam? Et nunc hec dices servo meo David. Hec dicit dominus exercituum: Ego te tuli de pascuis sequentem greges ut esses dux super populum meum Israel, et fui tecum in omnibus ubicumque ambulasti, et interfeci universos inimicos tuos a facie tua. Fecique tibi nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terris. Et ponam locum populo meo Israel et plantabo eum et habitabit et non turbabitur amplius. Nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius ex die qua constitui iudices super populum meum Israel. Et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Predicitque tibi dominus quod domum faciat tibi dominus. Cumque completi fuerint dies tui et dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te quod egredietur de utero tuo et firmabo regnum eius. Ipse edificabit domum nomini meo et stabiliam thronum regni eius usque in sempiternum. Ego ero ei in patrem et ipse erit mihi in filium. Qui si inique aliquid gesserit arguam eum in virga virorum et in plagis filiorum hominum. Misericordiam autem meam non auferam ab eo sicut abstuli a Saul quem amovi a facie tua. Et fidelis erit domus tua et regnum tuum usque in eternum ante faciem meam, et thronus tuus erit firmus iugiter. Secundum omnia verba hec et iuxta universam visionem istam sic locutus est Nathan ad David. Ingressus est autem David rex et sedit coram domino et dixit: Quis ego sum domine deus et que domus mea quia adduxisti me huc usque? Sed et hoc parum visum est in conspectu tuo domine deus, nisi loquereris etiam de domo servi tui in longinquum. Ista est enim lex Adam domine deus. Quid ergo addere poterit adhuc David ut loquatur ad te? Tu enim scis servum tuum domine deus. Propter verbum tuum et secundum cor tuum fecisti omnia magnalia hec, ita ut notum faceres servo tuo. Idcirco magnificatus es domine deus, quia non est similis tui, nec est deus extra te in omnibus que audivimus auribus nostris. Que est autem gens ut populus tuus Israel in terra, propter quam ivit deus ut redimeret eam sibi in populum et poneret sibi nomen, faceretque eis magnalia et horribilia super terram a facie populi tui quem redemisti tibi ex Egypto, gentem et deum eius. Et firmasti tibi populum tuum Israel in populum sempiternum, et factus es eis domine in deum. Nunc ergo domine deus, verbum quod locutus es super servum tuum et super domum eius suscita in sempiternum, et fac sicut locutus es, et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum atque dicatur: Dominus exercituum deus super Israel. Et domus servi tui David erit stabilita coram domino, quia tu domine exercituum deus Israel revelasti aurem servi tui dicens: Domum edificabo tibi. Propterea invenit servus tuus cor suum ut oraret te oratione hac. Nunc ergo domine deus tu es deus, et verba tua erunt vera. Locutus es enim ad servum tuum bona hec. Incipe ergo et benedic domum servi tui ut sit in sempiternum coram te, quia tu domine deus locutus es, et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum.

VIII

Factum est autem post hec percussit David Philistiim et humiliavit eos. Et tulit David frenum tributi de manu Philistiim. Et percussit Moab et mensus est eos funiculo coequans terre. Mensus est autem duos funiculos, unum ad occidendum et unum ad vivificandum. Factusque est Moab David serviens sub tributo. Et percussit David Adadezer filium Roob regem Soba quando profectus est ut dominaretur super flumen Eufraten. Et captis David ex parte eius mille septingentis equitibus et viginti milibus peditum, subnervavit omnes iugales curruum, dereliquit autem ex eis centum currus. Venit quoque Syria Damasci ut presidium ferret Adadezer regi Soba. Et percussit David de Syria viginti duo milia virorum. Et posuit David presidium in Syria Damasci, factaque est Syria David serviens sub tributo. Servavitque dominus David in omnibus ad quecumque profectus est. Et tulit David arma aurea que

torques que habebant servi Adadezer, et detulit ea in Ierusalem. Et de Bete et de Beroth civitatibus Adadezer tulit rex David es multum nimis, de quo fecit Salomon omnia vasa erea in templo, et mare eneum, et columpnas, et altare. Audivit autem Thou rex Emath quod percussisset David omne robur Adadezer, et misit Thou Ioram filium suum ad regem David ut salutaret eum congratulans, et gratias ageret eo quod expugnasset Adadezer, et percussisset eum. Hostis quippe erat Thou Adadezer, et in manu eius erant vasa argentea, et vasa erea, et vasa aurea, que et ipsa sanctificavit rex David Domino cum argento et auro que sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat, de Syria et Moab et filiis Amon et Philistiim et Amalech, et de manubiis Adadezer filii Roob regis Soba. Fecit quoque sibi David nomen cum reverteretur capta Syria in valle Salinarum cesis .xviii. milibus, et in Gebeleem ad .xx. tria milia. Et posuit in Ydumea custodes, statuitque presidium; et facta est universa Ydumea serviens David. Et servavit Dominus David in omnibus ad quecumque profectus est. Et regnavit David super omnem Israel. Faciebat quoque David iudicium et iustitiam omni populo suo. Ioab autem filius Sarvie erat super exercitum. Porro Iosaphat filius Achilud erat a commentariis. Et Sadoch filius Achitob, et Achimelech filius Abiathar erant sacerdotes. Et Saraias scriba. Banaias autem filius Ioiade super Cerethi et Phelethi. Filii autem David sacerdotes erant.

IX

Et dixit David: Putasne est aliquis qui remanserit de domo Saul ut faciam cum eo misericordiam propter Ionathan? Erat autem de domo Saul servus nomine Syba. Quem cum vocasset ad se rex, dixit ei: Tune es Syba? Et ille respondit: Ego sum servus tuus. Et ait rex: Num superest aliquis de domo Saul ut faciam cum eo misericordiam Dei? Dixitque Syba regi: Superest filius Ionathan debilis pedibus. Ubi inquit est? Et Syba ad regem: Ecce ait in domo est Machir filii Amiel in Lodabar. Misit ergo rex David et tulit eum de domo Machir filii Amiel de Lodabar. Cum autem venisset Myphiboseth filius Ionathe filii Saul ad David, corruit in faciem suam et adoravit. Dixitque David: Myphiboseth? Qui respondit: Adsum servus tuus. Et ait ei David: Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Ionathan patrem tuum, et restituam tibi omnes agros Saul patris tui, et tu comedes panem in mensa mea semper. Qui adorans eum dixit: Quis ego sum servus tuus quoniam respexisti super canem mortuum similem mei? Vocavit itaque rex Sybam puerum Saul et dixit ei: Omnia quecumque fuerunt Saul et universam domum eius dedi filio domini tui. Operare igitur ei terram tu et filii tui et servi tui, et inferes cibos filio domini tui ut alatur. Myphiboseth autem filius domini tui comedet semper panem super mensam meam. Erant autem Syba .xv. filii et .xx. servi. Dixitque Syba ad regem: Sicut iussisti domine mi rex servo tuo sic faciet servus tuus. Et Myphiboseth comedet super mensam meam quasi unus de filiis regis. Habebat autem Myphiboseth filium parvulum nomine Micha. Omnis vero cognatio domus Syba serviebat Myphiboseth. Porro Myphiboseth habitabat in Ierusalem, quia de mensa regis iugiter vescebatur; et erat claudus utroque pede.

X

Factum est autem post hec ut moreretur rex filiorum Amon, et regnaret Anon filius eius pro eo. Dixitque David: Faciam misericordiam cum Anon filio Naas, sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo David consolans eum per servos suos super patris interitu. Cum autem venissent servi David in terram filiorum Amon, dixerunt principes filiorum Amon ad Anon dominum suum: Putas quod propter honorem patris tui miserit David ad te consolatores, et non ideo ut explorarent et investigarent civitatem et everterent eam misit David servos suos ad te? Tulit itaque Anon servos David, rasitque dimidiam partem barbe eorum, et precidit vestes eorum medias usque ad nates, et dimisit eos. Quod cum nunciatum esset David, misit in occursum eorum. Erant enim viri confusi turpiter valde. Et mandavit eis David: Manete in Iericho donec crescat barba vestra, et tunc revertimini. Videntes autem filii Amon quod iniuriam fecissent David, miserunt et conduxerunt mercede Syrum Roob et Syrum Soba .xx. milia peditum, et a rege Maacha mille viros, et ab Ystob .xii. milia virorum. Quod cum audisset David, misit Ioab et omnem exercitum bellatorum. Egressi sunt ergo filii Amon, et direxerunt aciem ante ipsum introitum porte. Syrus autem Soba et Roob et Ystob et Maacha seorsum erant in campo. Videns ergo Ioab quod preparatum esset adversum se prelium et ex adverso et post tergum, elegit sibi ex omnibus electis Israel, et instruxit aciem contra Syrum. Reliquam autem partem populi tradidit Abysai fratri suo, qui direxit aciem adversus filios Amon. Et ait Ioab: Si prevaluerint adversum me Syri, eris mihi in adiutorium. Si autem filii Amon prevaluerint adversum te, auxiliabor tibi. Esto vir fortis, et pugnemus pro populo nostro et civitate Dei nostri. Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo. Iniit itaque Ioab et populus eius qui erat cum eo certamen contra Syros, qui statim fugerunt a facie eius. Filii autem Amon videntes quod fugissent Syri, fugerunt et ipsi a facie Abysai, et ingressi sunt civitatem. Reversusque est Ioab a filiis Amon, et venit Ierusalem. Videntes ergo Syri quod corruissent coram Israel, congregati sunt pariter. Misitque Adadezer et eduxit Syros qui erant trans fluvium, et adduxit eorum exercitum. Sobach autem magister militie Adadezer erat princeps eorum. Quod cum nunciatum esset David, contraxit omnem Israelem, et transivit Iordanem, et venit in Helama. Et direxerunt aciem Syri ex adverso David et pugnaverunt contra eum. Et fugerunt Syri a facie Israel. Et occidit David de Syris .dcc. currus et .xl. milia equitum, et Sobach principem militie percussit, qui statim mortuus est. Videntes autem universi reges qui erant in presidio Adadezer se victos ab Israel, fecerunt pacem cum Israel, et servierunt

eis. Et timuerunt Syri auxilium praebere filiis Ammon.

XI

Factum est autem vertente anno eo tempore quo solent reges ad bella procedere misit David Ioab et servos suos cum eo et universum Israhel et vastaverunt filios Ammon et obsederunt Rabba. David autem remansit in Hierusalem. Dum haec agerentur accidit quadam die ut surgeret David de lectulo suo post meridiem et deambularet in solario domus regiae viditque mulierem se lavantem ex adverso super solarium suum erat autem mulier pulchra valde. Misit ergo rex et requisivit quae esset mulier. Nuntiatumque est ei quod esset Bethsabee filia Heliam uxor Uriae Hethei. Missis itaque David nuntiis tulit eam. Quae cum ingressa esset ad illum dormivit cum ea. Statimque sanctificata est ab inmunditia sua et reversa est in domum suam concepto fetu. Mittensque nuntiavit David et ait Concepi. Misit autem David ad Ioab dicens Mitte ad me Uriam Hettheum. Misitque Ioab Uriam ad David. Et venit Urias ad David. Quaesivitque David quam recte ageret Ioab et populus et quomodo administraretur bellum. Et dixit David ad Uriam Vade in domum tuam et lava pedes tuos. Egressusque est Urias de domo regis secutusque est eum cibus regius. Dormivit autem Urias ante portam domus regiae cum aliis servis domini sui et non descendit ad domum suam. Nuntiatumque est David a dicentibus Non ivit Urias ad domum suam. Et ait David ad Uriam Numquid non de via venisti? Quare non descendisti ad domum tuam? Et ait Urias ad David Archa Dei et Israhel et Iuda habitant in papilionibus et dominus meus Ioab et servi domini mei super faciem terrae manent et ego ingrediar domum meam ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea? Per salutem tuam et per salutem animae tuae quia non faciam rem hanc. Ait ergo David ad Uriam Mane hic et hodie et cras dimittam te. Mansit Urias in Hierusalem die illa et altera. Et vocavit eum David ut comederet coram se et biberet et inebriavit eum. Qui egressus vespere dormivit in stratu suo cum servis domini sui et in domum suam non descendit.

Factum est ergo mane et scripsit David epistolam ad Ioab misitque per manum Uriae scribens in epistola Ponite Uriam ex adverso belli ubi fortissimum est proelium et derelinquite eum ut percussus intereat. Igitur cum Ioab obsideret urbem posuit Uriam in loco ubi sciebat viros esse fortissimos. Egressique viri de civitate bellabant adversum Ioab et ceciderunt de populo servorum David et mortuus est et Urias Hettheus. Misit itaque Ioab et nuntiavit David omnia verba proelii. Praecepitque nuntio dicens Cum compleveris universos sermones belli ad regem si eum videris indignari et dixerit Quare accessistis ad murum ut proeliaremini? An ignorabatis quia multa desuper ex muro tela mittantur? Quis percussit Abimelech filium Ierobaal? Nonne mulier misit super eum fragmen molae de muro et interfecit eum in Thebes? Quare iuxta murum accessistis? Dices Etiam servus tuus Urias Hettheus occubuit. Abiit ergo nuntius et venit et narravit David omnia quae ei praeceperat Ioab. Et dixit nuntius ad David Praevaluerunt adversum nos viri et egressi sunt ad nos in agrum nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam civitatis. Et direxerunt iacula sagittarii ad servos tuos ex muro desuper mortuique sunt ex servis regis. Quin etiam servus tuus Urias Hettheus mortuus est. Et dixit David ad nuntium Haec dices Ioab Non te frangat ista res varius enim eventus est belli et nunc hunc et nunc illum consumit gladius. Conforta bellatores tuos adversum urbem ut destruas eam et exhortare eos. Audivit autem uxor Uriae quod mortuus esset Urias vir suus et planxit eum. Transactoque luctu misit David et introduxit eam in domum suam et facta est ei uxor peperitque ei filium et displicuit verbum hoc quod fecerat David coram Domino.

XII

Misit ergo Dominus Nathan ad David. Qui cum venisset ad eum dixit ei Duo viri erant in civitate una unus dives et alter pauper. Dives habebat oves et boves plurimos valde. Pauper autem nihil habebat omnino praeter oviculam unam parvulam quam emerat et nutrierat et quae creverat apud eum cum filiis eius simul de pane illius comedens et de calice eius bibens et in sinu illius dormiens eratque illi sicut filia. Cum autem peregrinus quidam venisset ad divitem parcens ille sumere de ovibus et de bobus suis ut exhiberet convivium peregrino illi qui venerat ad se tulit ovem viri pauperis et praeparavit cibos homini qui venerat ad se. Iratus autem indignatione David adversus hominem illum nimis dixit ad Nathan Vivit Dominus quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc. Ovem reddet in quadruplum eo quod fecerit verbum istud et non pepercerit. Dixit autem Nathan ad David Tu es ille vir qui fecisti rem hanc. Haec dicit Dominus Deus Israhel Ego unxi te in regem super Israhel et ego erui te de manu Saul et dedi tibi domum domini tui et uxores domini tui in sinu tuo dedique tibi domum Israhel et Iuda et si parva sunt ista adiciam tibi multo maiora. Quare ergo contempsisti verbum Domini ut faceres malum in conspectu meo? Uriam Hettheum percussisti gladio et uxorem illius accepisti tibi uxorem et interfecisti eum gladio filiorum Ammon. Quam ob rem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum eo quod despexeris me et tuleris uxorem Uriae Hethei ut esset uxor tua. Itaque haec dicit Dominus Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua et tollam uxores tuas in oculis tuis et dabo proximo tuo et dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite. Ego vero faciam verbum istud in conspectu omnis Israhel et in conspectu solis huius. Et dixit David ad Nathan Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David Dominus quoque transtulit peccatum tuum non morieris. Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos nomen Domini propter verbum hoc filius qui natus est tibi morte morietur. Et reversus est

nathan in domum suam. Percussitque dominus parvulum quem pepererat uxor urie david et desperatus est. Deprecatusque est david dominum pro parvulo: et ieiunavit david ieiunio. et ingressus seorsum iacuit super terram. Venerunt autem seniores domus eius cogentes eum ut surgeret de terra: qui noluit nec comedit cum eis cibum. Accidit autem die septima ut moreretur infans. Timueruntque servi david nuntiare ei quod mortuus esset parvulus. Dixerunt enim. Ecce cum parvulus adhuc viveret loquebamur ad eum et non audiebat vocem nostram. quanto magis si dixerimus mortuus est puer se affliget? Cum ergo audisset david servos suos mussitantes intellexit quod mortuus esset infantulus. Dixitque ad servos suos. Numquid mortuus est puer? Qui responderunt. Mortuus est. Surrexit ergo david de terra et lotus unctusque est. Cumque mutasset vestem ingressus est domum domini et adoravit et venit in domum suam. petivitque ut ponerent ei panem: et comedit. Dixerunt autem ei servi sui. Quis est sermo quem fecisti? propter infantem cum adhuc viveret ieiunasti et flebas. mortuo autem puero surrexisti et comedisti panem. Qui ait. Propter infantem cum adhuc viveret ieiunavi et flevi. Dicebam enim. Quis scit si forte donet eum mihi dominus et vivat infans. Nunc autem quia mortuus est quare ieiunem? Numquid potero eum revocare amplius? Ego vadam magis ad eum. Ille vero non revertetur ad me. Et consolatus est david bersabee uxorem suam. Ingressusque est ad eam et dormivit cum ea. Que genuit filium. et vocavit nomen eius salomonem. et dominus dilexit eum. Misitque eum in manu nathan prophete. et vocavit nomen eius amabilis domino eo quod dominus diligeret eum. Igitur pugnabat ioab contra rabath filiorum amon et expugnabat urbem regiam. Misitque ioab nuntios ad david dicens. Dimicavi adversum rabath et capienda est urbs aquarum. Nunc igitur congrega reliquam partem populi et obside civitatem et cape eam: ne cum a me vastata fuerit urbs nomini meo ascribatur victoria. Congregavit itaque david omnem populum et profectus est adversum rabath. Cumque dimicasset cepit eam. et tulit diadema regis eorum de capite eius pondo auri talentum. habens gemmas pretiosissimas. et impositum est super caput david. Sed et predam civitatis asportavit multam valde. populum quoque eius adducens serravit et circumegit super eos ferrata carpenta. divisitque cultris et transduxit in typo laterum. Sic fecit universis civitatibus filiorum amon. Et reversus est david et omnis exercitus in ierusalem.

XIII

Factum est autem post hec ut absalon filii david sororem speciosissimam vocabulo thamar adamaret amon filius david. et deperiret eam valde ita ut propter amorem eius egrotaret. quia cum esset virgo difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea. Erat autem amon amicus nomine ionadab filius semmaa fratris david vir prudens valde. Qui dixit ad eum. Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos dies? Cur non indicas mihi? Dixitque ei amon. Thamar sororem fratris mei absalon amo. Cui respondit ionadab. Cuba super lectum tuum et languorem simula. Cumque venerit pater tuus ut visitet te dic ei. Veniat oro thamar soror mea ut det mihi cibum. et faciat pulmentum ut comedam de manu eius. Accubuit itaque amon et quasi egrotare cepit. Cumque venisset rex ad visitandum eum ait amon ad regem. Veniat obsecro thamar soror mea ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas et cibum capiam de manu eius. Misit ergo david ad thamar domum dicens. Veni in domum amon fratris tui et fac ei pulmentum. Venitque thamar in domum amon fratris sui. Ille autem iacebat. Que tollens farinam conmiscuit et liquefaciens in oculis eius coxit sorbitiunculas. Tollensque quod coxerat effudit et posuit coram eo et noluit comedere. Dixitque amon. Eicite universos a me. Cumque eiecissent omnes dixit amon ad thamar. Infer cibum in conclavi ut vescar de manu tua. Tulit ergo thamar sorbitiunculas quas fecerat. et intulit ad amon fratrem suum in conclavi. Cumque obtulisset ei cibum apprehendit eam et ait. Veni cuba mecum soror mea. Que respondit ei. Noli frater mi noli opprimere me. neque enim hoc fas est in israel. Noli facere stultitiam hanc. Ego enim ferre non potero opprobrium meum. et tu eris quasi unus de insipientibus in israel. Quin potius loquere ad regem et non negabit me tibi. Noluit autem acquiescere precibus eius sed prevalens viribus oppressit eam et cubavit cum illa. Et exosam eam habuit amon magno odio nimis ita ut maius esset odium quo oderat eam amore quo ante dilexerat. Dixitque ei amon. Surge et vade. Que respondit ei. Maius est hoc malum quod nunc agis adversum me quam quod ante fecisti: expellens me. et noluit audire eam. Sed vocato puero qui ministrabat ei dixit. Eice hanc a me foras. et claude ostium post eam. Que induta erat talari tunica. huiuscemodi enim filie regis virgines vestibus utebantur. Eiecit itaque eam minister illius foras clausitque fores post eam. Que aspergens cinerem capiti suo scissa talari tunica impositisque manibus super caput suum ibat ingrediens et clamans. Dixit autem ei absalon frater suus. Num amon frater tuus concubuit tecum? Sed nunc soror tace. frater tuus est. neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque thamar tabescens in domo absalon fratris sui. Cum autem audisset rex david hec contristatus est valde. et noluit contristare spiritum amon filii sui quoniam diligebat eum quia primogenitus erat ei. Porro non est locutus absalon ad amon nec malum nec bonum. Oderat enim absalon amon eo quod violasset thamar sororem suam. Factum est autem post tempus biennii ut tonderentur oves absalon in baalasor que est iuxta effraim. et vocavit absalon omnes filios regis. Ve-

nit ad regem et ait ad eum. Ecce tondentur oves servi tui veniat oro rex cum servis suis ad servum suum. Dixitque rex ad absalon. Noli fili mi noli rogare ut veniamus omnes et gravemus te. Cum autem cogeret eum et noluisset ire, benedixit ei. Et ait absalon ad David. Si non vis venire veniat saltem obsecro nobiscum amon frater meus. Dixitque ad eum rex. Non est necesse ut vadat tecum. Coegit itaque absalon eum et dimisit cum eo amon et universos filios regis. Fecerat autem absalon convivium quasi convivium regis. Preceperat autem absalon pueris suis dicens. Observate cum temulentus fuerit amon vino et dixero vobis percutite eum et interficite. Nolite timere. Ego enim sum qui precipio vobis. Roboramini et estote viri fortes. Fecerunt ergo pueri absalon adversum amon sicut preceperat illis absalon. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas et fugerunt.

Cumque adhuc pergerent in itinere fama pervenit ad David dicens. Percussit absalon omnes filios regis et non remansit ex eis saltem unus. Surrexit itaque rex et scidit vestimenta sua et cecidit super terram et omnes servi illius qui assistebant ei sciderunt vestimenta sua. Respondens autem ionadab filius semmaa fratris David dixit. Ne estimet dominus meus rex quod omnes filii regis occisi sint. Amon solus mortuus est quoniam in odio absalon erat positus ex die qua oppressit thamar sororem eius. Nunc ergo ne ponat dominus meus rex cor suum super verbum istud dicens. Omnes filii regis occisi sunt. Quoniam amon solus mortuus est. Fugit autem absalon et elevavit puer speculator oculos suos et aspexit. Et ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis. Dixit autem ionadab ad regem. Ecce filii regis adsunt iuxta verbum servi tui sic factum est. Cumque cessasset loqui apparuerunt filii regis et intrantes levaverunt vocem suam et fleverunt. Sed et rex et omnes servi eius fleverunt ploratu magno nimis. Porro absalon fugiens abiit ad tholomai filium ammiur regem gessur. Luxit ergo David filium suum amon cunctis diebus. Absalon autem cum fugisset et venisset in gessur fuit ibi tribus annis.

XIIII

Cessavitque rex David persequi absalon eo quod consolatus esset super amon interitu. Intelligens autem ioab filius sarvie quod cor regis versum esset ad absalon misit thecuam et tulit inde mulierem sapientem dixitque ad eam. Lugere te simula et induere veste lugubri et ne ungaris oleo ut sis quasi mulier iam plurimo tempore lugens mortuum. Et ingredieris ad regem et loqueris ad eum sermones huiuscemodi. Posuit autem ioab verba in ore eius. Itaque cum ingressa fuisset mulier thecuites ad regem cecidit coram eo super terram et adoravit et dixit. Serva me rex. Et ad eam rex. Quid habes cause. Que respondit. Heu mulier vidua ego sum. Mortuus est enim vir meus. Et ancille tue erant duo filii. Qui rixati sunt adversum se in agro nullusque erat qui eos prohibere posset. Et percussit alter alterum et interfecit eum. Et ecce consurgens universa cognatio adversum ancillam tuam dicit. Trade eum qui percussit fratrem suum ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit et deleamus heredem. Et querunt extinguere scintillam meam que relicta est ut non supersit viro meo nomen et reliquie super terram. Et ait rex ad mulierem. Vade in domum tuam et ego iubebo pro te. Dixitque mulier thecuitis ad regem. In me domine mi rex sit iniquitas et in domum patris mei. Rex autem et thronus eius sit innocens. Et ait rex. Qui contradixerit tibi adduc eum ad me et ultra non addet ut tangat te. Que ait. Recordetur rex domini dei sui ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum et nequaquam interficient filium meum. Qui ait. Vivit dominus quia non cadet de capillis filii tui super terram. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait. Loquere. Dixitque mulier. Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum dei et locutus est rex verbum istud ut peccet et non reducat eiectum suum. Omnes morimur et quasi aque dilabimur in terram que non revertuntur. Nec vult deus perire animam sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abiectus est. Nunc igitur veni ut loquar ad dominum meum regem verbum hoc presente populo. Et dixit ancilla tua. Loquar ad regem si quomodo faciat rex verbum ancille sue. Et audivit rex ut liberaret ancillam suam de manu omnium qui volebant de hereditate domini delere me et filium meum simul. Dicat ergo ancilla tua ut fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angelus domini sic est dominus meus rex ut nec benedictione nec maledictione moveatur. Unde et dominus deus tuus est tecum. Et respondens rex dixit ad mulierem. Ne abscondas a me verbum quod te interrogo. Dixitque ei mulier. Loquere domine mi rex. Et ait rex. Numquid manus ioab tecum est in omnibus istis? Respondit mulier et ait. Per salutem anime tue domine mi rex nec ad sinistram nec ad dexteram est ex omnibus hiis que locutus est dominus meus rex. Servus enim tuus ioab ipse precepit michi et ipse posuit in os ancille tue omnia verba hec ut verterem figuram sermonis huius. Servus enim tuus ioab ipse precepit istud. Tu autem domine mi rex sapiens es sicut habet sapientiam angelus dei ut intelligas omnia super terram. Et ait rex ad ioab. Ecce placatus feci verbum tuum. Vade ergo et revoca puerum absalon. Cadensque ioab super faciem suam in terram adoravit et benedixit regi. Et dixit ioab. Hodie intellexit servus tuus quia inveni gratiam in oculis tuis domine mi rex. Fecisti enim sermonem servi tui. Surrexit ergo ioab et abiit in gessur et adduxit absalon in ierusalem. Dixit autem rex. Revertatur in domum suam et faciem meam non videat. Reversus est itaque absalon in domum suam et faciem regis non vidit. Porro sicut absalon vir non erat pulcher

in omni isr̄l · et decorus nimis · a vestigio pedis
usque ad verticem non erat in eo ulla macula ·
et quando tondebat capillos tanto amplius
crescebant · Semel autem in anno tondebatur:
quia gravabat eum cesaries · ponderabat capil
los capitis sui · ducentis siclis pondere publico · Na
ti sunt autem absalon filii tres · et filia una nomine
thamar eleganti forme · Mansitque absalon
in ierusalem duobus annis · et faciem regis non vidit ·
Misit itaque ad ioab ut mitteret eum ad regem ·
qui noluit venire ad eum · Cumque secundo misisset et il
le noluisset venire ad eum dixit servis suis · Scitis
agrum ioab iuxta agrum meum habentem mes
sem ordei · Ite et succendite eum igni · Succe
derunt ergo servi absalon segetem igni · Et ve
nientes servi ioab scissis vestibus suis dixerunt ·
Succenderunt servi absalon partem agri igni ·
Surrexitque ioab et venit ad absalon in domum
eius et dixit · Quare succenderunt servi tui segetem meam
igni? Et respondit absalon ad ioab · Misi ad te ob
secrans ut venires ad me · et mitterem te ad re
gem ut diceres ei · Quare veni de gessur? Melius
mihi erat ibi esse · Obsecro ergo ut videam
faciem regis · Quod si memor est iniquitatis mee
interficiat me · Ingressus ioab ad regem nunci
avit ei · Vocatusque est absalon · et intravit ad re
gem et adoravit super faciem terre coram eo · Oscula
tusque est rex absalon · XV · Igitur post hec fecit sibi absalon
currus et equites · et · l · viros qui pre
cederent eum · Et mane consurgens absalon
stabat iuxta introitum porte · et omnem virum
qui habebat negotium ut veniret ad regis iudi
cium vocabat absalon ad se et dicebat · De qua
civitate es tu? Qui respondens aiebat · Ex una tribu
isr̄l ego sum servus tuus · Respondebatque ei absalon ·
Videntur mihi sermones tui boni et iusti · Sed non est
qui te audiat constitutus a rege · Dicebatque absa
lon · Quis me constituat iudicem super terram: ut
ad me veniant omnes qui habent negotium et iuste
iudicem? Sed et cum accederet ad eum homo ut salu
taret illum extendebat manum suam et ap
prehendens osculabatur eum · Faciebatque hoc omni
populo qui veniebat ad iudicium ut audiret
a rege · et sollicitabat corda virorum isr̄l · Post
· iiii · autem annos dixit absalon ad regem david ·
Vadam et reddam vota mea que vovi domino in
hebron · Vovens enim vovit servus tuus cum esset
in gessur syrie dicens · Si reduxerit me dominus
in ierusalem sacrificabo domino · Dixitque ei rex david ·
Vade in pace · Et surrexit et abiit in hebron ·
Misit autem absalon exploratores in universas
tribus isr̄l dicens · Statim ut audieritis cla
gorem bucine dicite · Regnavit absalon in
hebron · Porro cum absalon ierunt · cc · viri de
ierusalem vocati euntes simplici corde et cau
sam penitus ignorantes · Accersivit quoque absalon
achitophel gilonitem consiliarium david ·
de civitate sua gilo · Cumque immolaret victimas
facta est coniuratio valida · populusque concurrens
augebatur cum absalon · Venit igitur nuncius ad

david dicens · Toto corde universus isr̄l sequitur
absalon · Et ait david servis suis qui erant cum eo
in ierusalem · Surgite et fugiamus · Neque enim
erit nobis effugium a facie absalon · Festi
nate egredi ne forte veniens occupet nos
et impleat super nos ruinam et percutiat civi
tatem in ore gladii · Dixeruntque servi regis
ad eum · Omnia quecumque preceperit dominus noster
rex libenter exequimur servi tui · Egressus
est ergo rex et universa domus eius pedibus su
is · Et reliquit rex · x · mulieres concubinas
ad custodiendam domum · Egressusque rex et
omnis isr̄l pedibus suis stetit procul a domo · Et
universi servi eius ambulabant iuxta eum
et legiones cerethi et phelethi et omnes gethei
pugnatores validi · dc · viri qui secuti eum
fuerant de geth pedites precedebant regem · Dixit
autem rex ad ethai getheum · Cur venis nobiscum?
Revertere et habita cum rege quia peregrinus es · et e
gressus es de loco tuo · Heri venisti et hodie
compelleris nobiscum egredi · Ego autem vadam quo i
turus sum · Revertere et reduc tecum fratres tuos · et
dominus faciat tecum misericordiam et veritatem quia ostendisti
gratiam et fidem · Et respondit ethai regi dicens · Vi
vit dominus et vivit dominus meus rex quoniam in quocumque
loco fueris domine mi rex · sive in morte sive in vi
ta ibi erit servus tuus · Et ait david ethai · Veni
et transi · Et transivit ethai getheus rex et
omnes viri qui cum eo erant et reliqua multitu
do · Omnesque flebant voce magna · et universus
populus transibat · Rex quoque transgrediebatur tor
rentem cedron · et cunctus populus incedebat
contra viam olivae que respicit ad desertum · Ve
nit autem et sadoch sacerdos et universi levite cum eo
portantes archam federis dei · et deposuerunt
archam dei · Et ascendit abiathar donec ex
pletus esset omnis populus qui egressus fuerat
de civitate · Et dixit rex ad sadoch · Reporta ar
cham dei in urbem · Si invenero gratiam in oculis
domini reducet me · et ostendet mihi eam · et tabna
culum suum · Si autem dixerit mihi non places presto sum:
faciat quod bonum est coram se · Et dixit rex ad sadoch
sacerdotem · O videns revertere in civitatem in pa
ce · et achimaas filius tuus et ionathan filius
abiathar · et duo filii vestri sint vobiscum · Ecce
ego abscondar in campestribus deserti donec
veniat sermo a vobis indicans mihi · Reporta
verunt ergo sadoch et abiathar archam dei
in ierusalem et manserunt ibi · Porro david ascende
bat clivum olivarum scandens et flens operto capi
te et nudis pedibus incedens · Sed et omnis populus qui
erat cum eo operto capite ascendebat plorans ·
Nunciatum est autem david quod et achitophel esset in coniuratione
cum absalon · Dixitque david · Infatua quaeso domine consi
lium achitophel · Cumque ascenderet david
summitatem montis in quo adoraturus erat
dominum ecce occurrit ei chusai arachites scissa
veste · et terra pleno capite · Et dixit ei david ·
Si veneris mecum eris mihi oneri · Si autem in civita
tem reverteris et dixeris absalon servus tuus

sum. rex patere me vivere. sicut fui servus patris tui sic ero servus tuus. Dissipabis consilium Achitophel. Habes autem tecum Sadoch et Abiathar sacerdotes. et omne verbum quodcumque audieris de domo regis indicabis Sadoch et Abiathar sacerdotibus. Sunt autem cum eis duo filii eorum Achimaas filius Sadoch et Ionathan filius Abiathar. et mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis. Veniente ergo Chusi amico David in civitatem, Absalon quoque ingressus est Ierusalem.

CXVI. Cumque David transisset paululum montis verticem apparuit Siba puer Myphiboseth in occursum eius cum duobus asinis qui onerati erant cc panibus et c alligaturis uve passe et c massis palatarum et duobus utribus vini. Et dixit rex Sybe: Quid sibi volunt hec? Responditque Syba: Asini domestici regis ut sedeant, et panes et palate ad vescendum pueris tuis. vinum autem ut bibat si quis defecerit in deserto. Et ait rex: Ubi est filius domini tui? Responditque Syba regi: Remansit in Ierusalem dicens: Hodie restituet michi dominus domum Israel regnum patris mei. Et ait rex Sybe: Tua sint omnia que fuerunt Miphiboseth. Dixitque Syba: Oro ut inveniam gratiam coram te domine mi rex. Venit ergo rex David usque Bahurim. Et ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul nomine Semei filius Gera, procedebat egrediens et maledicebat. mittebatque lapides contra David et contra universos servos regis David. Omnis autem populus et universi bellatores a dextro et a sinistro latere regis incedebant. Ita autem loquebatur Semei cum malediceret regi: Egredere egredere vir sanguinum et vir Belial. Reddidit tibi dominus universum sanguinem domus Saul quoniam invasisti regnum pro eo. et dedit dominus regnum in manu Absalon filii tui. et ecce premunt te mala tua quoniam vir sanguinum es. Dixit autem Abysai filius Sarvie regi: Quare maledicit canis hic moriturus domino meo regi? Vadam et amputabo caput eius. Et ait rex: Quid michi et vobis est filii Sarvie? Dimittite eum ut maledicat. Dominus enim precepit ei ut malediceret David. Et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit? Et ait rex Abysai et universis servis suis: Ecce filius meus qui egressus est de utero meo querit animam meam. quanto magis nunc filius Gemini? Dimittite eum ut maledicat iuxta preceptum domini. si forte respiciat dominus afflictionem meam et reddat michi bonum pro maledictione hac hodierna. Ambulabat itaque David et socii eius per viam cum eo. Semei autem per iugum montis ex latere contra illum gradiebatur maledicens et mittens lapides adversus eum. terramque spargens. Venit itaque rex et universus populus cum eo lassus et refocilati sunt ibi. Absalon autem et omnis populus eius ingressi sunt Ierusalem. Sed et Achitophel cum eo. Cum autem venisset Chusi Arachites amicus David ad Absalon locutus est ad eum: Salve rex. Salve rex. Ad quem Absalon: Hec est inquit gratia tua ad amicum tuum? Quare non isti cum amico tuo? Responditque Chusi ad Absalon: Nequaquam, quia illius ero quem elegit dominus et omnis hic populus et universus Israel. et cum eo manebo. Sed ut et hoc inferam: Cui ego serviturus sum? Nonne filio regis? Sicut parui patri tuo ita parebo et tibi. Dixit autem Absalon ad Achitophel: Inite consilium quid agere debeamus. Et ait Achitophel ad Absalon: Ingredere ad concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendam domum ut cum audierit omnis Israel quod fedaveris patrem tuum roborentur tecum manus eorum. Tetenderunt ergo Absalon tabernaculum in solario. Ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo Israel. Consilium autem Achitophel quod dabat in diebus illis quasi si quis consuleret dominum. sic erat omne consilium Achitophel et cum esset cum David et cum esset cum Absalon.

CXVII. Dixit autem Achitophel ad Absalon: Eligam michi xii milia virorum et consurgens persequar David hac nocte. et irruens super eum quippe qui lassus est et solutis manibus percutiam eum. Cumque fugerit omnis populus qui cum eo est percutiam regem desolatum. et reducam universum populum quomodo unus homo reverti solet. Unum enim virum tu queris et omnis populus erit in pace. Placuitque sermo eius Absalon et cunctis maioribus natu Israel. Ait autem Absalon: Vocate et Chusi Arachitem et audiamus quid etiam ipse dicat. Cumque venisset Chusi ad Absalon ait Absalon ad eum: Huiuscemodi sermonem locutus est Achitofel. Facere debemus an non? Quod das consilium? Et dixit Chusi ad Absalon: Non est bonum hoc consilium quod dedit Achitofel hac vice. Et rursum intulit Chusi: Tu nosti patrem tuum et viros qui cum eo sunt esse fortissimos et amaro animo velut ursa raptis catulis in saltu seviat. Sed et pater tuus vir bellator est nec morabitur cum populo. Forsitan nunc latitat in foveis aut in uno quo voluerit loco. Et cum ceciderit unusquislibet in principio audiet quicumque audierit et dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur Absalon. Et fortissimus quisque cuius cor est quasi leonis pavore solvetur. Scit enim omnis populus Israel fortem esse patrem tuum et robustos omnes qui cum eo sunt. Sed hoc michi rectum videtur esse consilium. Congregetur ad te universus populus a Dan usque Bersabee quasi harena maris innumerabilis. et tu eris in medio eorum. et irruemus super eum in quocumque loco inventus fuerit. et operiemus eum sicut cadere solet ros super terram. et non relinquemus de viris qui cum eo sunt nec unum quidem. Quod si urbem aliquam fuerit ingressus circumdabit omnis Israel civitati illi funes. et trahemus eam in torrentem ut non repperiatur nec quidem calculus ex ea. Dixitque Absalon et omnes viri Israel: Melius est consilium Chusi Arachite consilio Achitofel. Domini autem nutu dissipatum est consilium Achitophel utile ut induceret dominus super Absalon

malum. Et ait chusi sadoch et abiathar sacerdotibus.
Et hoc modo consilium dedit achitophel absalon
et senioribus israel. et ego tale et tale dedi consilium.
Nunc ergo mittite cito et nunciate david dicentes.
Ne moreris hac nocte in campestribus deserti.
sed absque dilatione transgredere. ne forte absorbeatur rex et omnis populus qui cum eo est. Ionathas
autem et achimaas stabant iuxta fontem rogel.
Abiit ancilla et nunciavit eis. et illi profecti
sunt ut referrent ad david regem nuncium. Non enim
poterant videri aut introire civitatem. Vidit
autem eos quidam puer et indicavit absalon.
Illi vero concito gradu ingressi sunt domum
cuiusdam viri in bahurim qui habebat puteum in vestibulo suo. et descenderunt in eum.
Tulit autem mulier et expandit velamen super os
putei quasi siccans tipsanas. et sic latuit res. Cumque venissent servi absalon in domum dixerunt
ad mulierem. Ubi est achimaas et ionathas?
Et respondit eis mulier. Transierunt festinanter
gustata paululum aqua. At hii qui querebant
eos non invenissent reversi sunt in ierusalem. Cumque
abissent ascenderunt illi de puteo et pergentes nunciaverunt regi david. et dixerunt. Surgite
et transite cito fluvium. quoniam huiuscemodi dedit consilium contra vos achitophel. Surrexit
ergo david et omnis populus qui cum eo erat et transierunt
iordanem. donec dilucesceret. ante quam detegeretur verbum. et ne unus quidem residuus
fuit qui non transiret fluvium. Porro achitophel
videns quod non fuisset factum consilium suum
stravit asinum suum. Surrexitque et abiit in
domum suam et in civitatem suam. Et disposita domo sua suspendio interiit. et sepultus est
in sepulchro patris sui. David autem venit in castra. et absalon transivit iordanem. ipse et omnes
viri israel cum eo. Amasam autem constituit absalon
pro ioab super exercitum. Amasa autem erat filius
viri qui vocabatur iethra de iezreli. qui ingressus est ad abigail filiam naas sororem sarvie
que fuit mater ioab. Et castrametatus est israel
cum absalon in terra galaad. Cumque venisset david
in castra. sobi filius naas de rabath filiorum
amon. et machir filius amiel de lodabar. et
berzellai galaadites de rogelim. obtulerunt ei
stratoria et tapetia et vasa fictilia. frumentum et ordeum et farinam et polentam et fabam et lentem et frixum cicer. et mel et butirum. oves et pingues vitulos. dederuntque david
et populo qui cum eo erant ad vescendum. Suspicati
sunt enim populum fame et siti fatigari in

XVIII

deserto. Igitur considerato david populo suo
constituit super eos tribunos et centuriones.
et dedit populi terciam partem sub manu ioab. et terciam sub manu abysai filii sarvie fratris
ioab. et terciam sub manu ethai qui erat de
geth. Dixitque rex ad populum. Egrediar et ego vobiscum. Et respondit populus. Non exibis. Sive enim fugerimus non magnopere ad eos de nobis pertinebit. Sive media pars ceciderit e nobis non
satis curabunt. quia tu unus pro decem milibus computaris. Melius est igitur ut nobis sis in urbe presidio. Ad quos rex ait. Quod vobis videtur rectum
hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam. Egrediebaturque populus per turmas suas centeni et milleni. Et precepit rex ioab et abysai et ethai dicens.
Servate mihi puerum absalon. Et omnis populus
audiebat precipientem regem cunctis principibus pro absalon. Itaque egressus est populus
in campum contra israel. Et factum est prelium in saltu effraim. et cesus est ibi populus israel ab exercitu
david. Factaque est plaga magna in die
illa. xx. milium. Fuit autem ibi prelium dispersum
super faciem omnis terre. Et multo plures erant quos saltus consumpserat de populo
quam hii quos voraverat gladius in die illa.
Accidit autem ut occurreret absalon servis david
sedens mulo. Cumque ingressus fuisset mulus
subter condensam quercum et magnam adhesit caput eius quercui. et illo suspenso inter
celum et terram mulus cui insederat pertransivit. Vidit autem hoc quispiam et nunciavit ioab dicens. Vidi absalon pendere
de quercu. Et ait ioab viro qui nunciaverat
ei. Si vidisti quare non confodisti eum cum
terra. et ego dedissem tibi. x. argenti siclos.
et unum balteum. Qui dixit ad ioab. Si appenderes in manibus meis mille argenteos nequaquam mitterem manum meam in filium regis.
Audientibus enim nobis precepit rex tibi et abysai
et ethai dicens. Custodite mihi puerum absalon. Sed et si fecissem contra animam meam
audacter nequaquam hoc regem latere potuisset. et tu stares ex adverso. Et ait ioab. Non
sicut tu vis. sed aggrediar eum coram te. Tulit
ergo ioab tres lanceas in manu sua et infixit
eas in corde absalon. Cumque adhuc palpitaret
herens in quercu. cucurrerunt. x. iuvenes armigeri ioab. et percucientes interfecerunt eum.
Cecinit autem ioab buccina et retinuit populum
ne persequeretur fugientem israel volens parcere multitudini. Et tulerunt absalon et proiecerunt eum in saltum in foveam grandem.
Et portaverunt super eum acervum lapidum
magnum nimis. Omnis autem israel fugit in tabernacula sua. Porro absalon erexerat sibi
cum adhuc viveret titulum qui est in valle regis.
Dixerat enim. Non habeo filium. et hoc erit monumentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine
suo. et appellatur manus absalon usque ad
hanc diem. Achimaas autem filius sadoch ait. Curram et nunciabo regi. quia iudicium fecerit
ei dominus de manu inimicorum eius. Ad quem ioab dixit.
Non eris nuncius in hac die. sed nunciabis in alia.
Hodie nolo te nunciare. filius enim regis mortuus est. Et ait ioab chusi. Vade et nuncia regi que vidisti. Adoravit chusi ioab et cucurrit. Rursus achimaas filius sadoch dixit ad
ioab. Quid impedit si et ego curram post chusi?
Dixitque ei ioab. Quid vis currere fili mi? veni

huc. Non enim boni nuncii baiulus. Qui redit. Quid enim si cucurrero? et ait ei. Curre. Currens igitur achymaas per viam compendii transivit chusi. David autem sedebat inter duas portas. Speculator vero qui erat in fastigio porte super murum elevans oculos vidit hominem solum currentem et exclamans indicavit regi. Dixitque ei rex. Si solus est bonum nuncium est in ore eius. Properante autem illo et accedente propius vidit speculator hominem alterum currentem: et vociferans in culmine ait. Apparet mihi alter homo currens solus. Dixitque ei rex. Et iste bonus est nuntius. Speculator autem contemplor ait cursum prioris quasi cursum achimaas filii sadoch. Et ait rex. Vir bonus est et bonum portans nuntium venit. Clamans autem achimaas dixit ad regem. Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram ait. Benedictus dominus deus tuus qui conclusit homines qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem. Et ait rex. Est ne pax puero absalon. Dixitque achimaas. Vidi tumultum magnum cum mitteret ioab servus tuus o rex me servum tuum. Nescio aliud. Ad quem rex. Transi ait et sta hic. Cumque ille transisset et staret apparuit chusi et veniens ait. Bonum apporto nuncium domine mi rex. Iudicavit enim pro te hodie dominus de manu omnium qui surrexerunt contra te. Dixit autem rex ad chusi. Est ne pax puero absalon? Cui respondens chusi. Fiant inquit sicut puer inimici domini mei regis. et universi qui consurgunt adversus eum in malum. Contristatus est itaque rex ascendit cenaculum porte et flevit. Et sic loquebatur vadens. Fili mi absalon. absalon fili mi. Quis michi tribuat ut ego moriar pro te absalon fili mi. fili mi absalon.

C XIX Nuntiatum est autem ioab quod rex fleret et lugeret filium suum. et versa est victoria in die illa in luctum omni populo. Audivit enim populus in die illa dici. Dolet rex super filio suo. Et declinavit populus in die illa ingredi in civitatem. quomodo declinare solet populus versus et fugiens de prelio. Porro rex operuit caput suum et clamabat voce magna. Fili mi absalon. absalon fili mi. Ingressus ergo ioab ad regem in domum dixit. Confudisti hodie vultus omnium servorum tuorum qui salvam fecerunt animam tuam et animas filiorum tuorum et filiarum tuarum et animas uxorum tuarum et animam concubinarum tuarum. Diligis odientes te et odio habes diligentes te. Et ostendisti hodie quia non curas de ducibus tuis et de servis tuis. Et vere cognovi modo quia si absalon viveret et omnes nos occubuissemus tunc placeret tibi. Nunc igitur surge et procede et alloquens satisfac servis tuis. Iuro enim tibi per dominum quod si non exieris ne unus quidem remansurus sit tecum nocte hac. Et peius erit tibi hoc quam omnia mala que venerunt super te ab adolescentia tua usque in presens. Surrexit ergo rex et sedit in porta. Et omni populo nunciatum est quod rex sederet in porta. Venitque universa multitudo coram rege. Israel autem fugit in tabernacula sua. Omnis quoque populus certabat in cunctis tribubus israel dicens. Rex liberavit nos de manu omnium inimicorum nostrorum. ipse salvavit nos de manu philistinorum. et nunc fugit de terra propter absalon. Absalon autem quem unximus regem super nos mortuus est in bello. Usquequo siletis et non reducitis regem? Nobis. Et consilium totius israel venit ad regem. Rex vero david misit ad sadoch et ad abiathar sacerdotes dicens. Loquimini ad maiores natu iuda dicentes. Cur venitis novissimi ad reducendum regem in domum suam? Sermo autem omnis israel pervenerat ad regem. ut adducerent eum in domum eius. quia dixerat rex. Hec dicetis ad populum. Fratres mei vos. os meum et caro mea vos. Quare novissimi reducitis regem? Et amase dicite. Nonne os meum et caro mea es? Hec faciat mihi deus et hec addat si non magister militie fueris coram me omni tempore post ioab. Et inclinavit cor omnium virorum de iuda quasi viri unius. Miseruntque ad regem dicentes. Revertere tu et omnes servi tui. Et reversus est rex et venit usque ad iordanem. Et omnis iuda venit in galgala: ut occurreret regi et traduceret eum iordanem. Festinavit autem semei filius gera filii gemini de bahurim. et descendit cum viris iuda in occursum regis david cum mille viris de beniamin. Et siba puer de domo saul. et .xv. filii eius. ac .xx. servi erant cum eo. Et irrumpentes iordanem ante regem transierunt vada. ut traducerent domum regis et facerent iuxta iussionem eius. Semei autem filius gera prostratus coram rege cum iam transisset iordanem dixit ad eum. Ne reputes michi domine mi iniquitatem. neque memineris iniuriarum servi tui in die qua egressus es domine mi rex de ierusalem. neque ponas rex in corde tuo. Agnosco enim servus tuus peccatum meum. Et idcirco hodie primus veni de omni domo ioseph. descendique in occursum domini mei regis. Respondens vero abisai filius sarvie dixit. Numquid pro his verbis non occidetur semei qui maledixit christo domini? Et ait david. Quid michi et vobis est filii sarvie? Cur efficimini michi hodie in sathan? Ergone hodie interficietur vir in israel? An ignoras hodie me factum regem super israel? Et ait rex semei. Non morieris. Iuravitque ei. Miphiboseth quoque filius saul descendit in occursum regis illotis pedibus et intonsa barba. vestesque suas non laverat a die qua egressus fuerat rex usque ad diem reversionis eius in pace. Cumque ierusalem occurrisset regi dixit ei rex. Quare non venisti mecum miphiboseth? Qui respondens ait. Domine mi rex servus meus contempsit me. Dixique ei. Ego sterni michi asinum ut ascendens abirem cum rege. Claudus enim sum servus tuus. Insuper et accusavit me servum tuum ad te dominum meum regem. Tu autem domine mi rex sicut angelus dei es. fac quod placitum est tibi. Neque enim fuit domus patris mei nisi morti obnoxia domino meo regi. Tu autem posuisti me servum tuum inter convivas mense tue. Quid igitur habeo

iuste querele. Aut quid possum ultra vociferari
ad regem? Ait ergo ei rex. Quid ultra loqueris? Fixum
est quod locutus sum. Tu et Siba dividite
possessiones. Responditque Miphiboseth regi. Etiam
cuncta accipiat, postquam reversus est dominus meus pa
cifice in domum suam. Berzellay quoque Galaa
dites senex valde descendens de Rogelim trans
duxit regem Iordanem, paratus etiam ultra fluvium
prosequi eum. Erat autem Berzellay Galaathides se
nex valde octogenarius, et ipse prebebat alimenta
regi cum moraretur in castris. Fuit quippe vir di
ves nimis. Dixit itaque rex ad Berzellay. Veni
mecum ut requiescas securus mecum in Ierusalem. Et ait
Berzellay ad regem. Quot sunt dies annorum vite
mee ut ascendam cum rege in Ierusalem? Octogenarius
sum hodie. Numquid vigent sensus mei ad dis
cernendum suave aut amarum? Aut delectare po
test servum tuum cibus et potus? Vel audire possum
ultra vocem cantorum atque cantatricum? Quare servus
tuus sit oneri domino meo regi? Paululum proce
dam famulus tuus ab Iordane tecum. Nec in
digeo hac vicissitudine. Sed obsecro ut revertar
servus tuus et moriar in civitate mea et sepeliar
iuxta sepulcrum patris mei et matris mee. Est
autem servus tuus Chamaam. Ipse vadat tecum
domine mi rex, et fac ei quod tibi bonum videtur.
Dixit itaque ei rex. Mecum transeat Chamaam et
ego faciam ei quicquid tibi placuerit. Et omne quod
petieris a me impetrabis. Cumque transisset universus
populus et rex Iordanem, osculatus est rex Berzellay
et benedixit ei. Et ille reversus est in locum suum. Tran
sivit ergo rex in Galgalam et Chamaam cum eo. Omnis
autem populus Iuda traduxerat regem, et media tan
tum pars affuerat de populo Israel. Itaque omnes viri Israel con
currentes ad regem dixerunt ei. Quare te furati
sunt fratres nostri viri Iuda, et traduxerunt regem
et domum eius Iordanem, omnesque viros David cum eo?
Et respondit omnis vir Iuda ad viros Israel. Quia mihi pro
pior est rex. Cur irasceris super hac re? Numquid
comedimus aliquid ex rege, aut munera no
bis data sunt? Et respondit vir Israel ad viros Iuda et ait.
Decem partibus ego maior sum apud regem, magisque
ad me pertinet David quam ad te. Cur fecisti mihi iniu
riam, et non mihi nuntiatum est priori ut reducerem

XX

regem meum? Durius autem responderunt viri Iu
da viris Israel. Accidit quoque ut ibi esset vir Belial
nomine Seba filius Bochri vir Gemineus, et cecinit
bucina et ait. Non est nobis pars in David neque heredi
tas in filio Ysai. Revertere in tabernacula tua vir
Israel. Et separatus est omnis Israel a David secutusque est
Seba filium Bochri. Viri autem Iuda adheserunt re
gi suo a Iordane usque ad Ierusalem. Cumque venisset
rex in domum suam in Ierusalem, tulit mulieres decem con
cubinas suas quas dereliquerat ad custodien
dam domum, et tradidit eas in custodiam, alimenta
eis prebens. Et non est ingressus ad eas, sed erant
clause usque ad diem mortis sue in viduita
te viventes. Dixit autem rex Amase. Convoca
omnes viros Iuda in diem tertium, et tu adesto pre
sens. Abiit ergo Amasa ut convocaret Iudam, et

moratus est extra placitum quod constituerat
ei rex. Ait autem David ad Abisai. Nunc magis afflic
turus est nos Seba filius Bochri quam Absalon.
Tolle igitur servos domini tui et persequere eum, ne
forte inveniat civitates munitas et effugiat
nos. Egressi sunt ergo cum eo viri Ioab, Cere
thi quoque et Phelethi et omnes robusti exierunt de Ierusalem
ad persequendum Seba filium Bochri. Cumque illi essent
iuxta lapidem grandem qui est in Gabaon, A
masa veniens occurrit eis. Porro Ioab vestitus
erat tunica stricta ad mensuram habitus sui,
et desuper accinctus gladio dependente usque ad
ylia in vagina, qui fabrefactus levi motu
egredi poterat et percutere. Dixit itaque Ioab ad Ama
sam. Salve mi frater. Et tenuit manu dextera
mentum Amase quasi osculans eum. Porro A
masa non observavit gladium quem habebat
Ioab. Qui percussit eum in latere, et effudit intesti
na eius in terram, et mortuus est, nec secundum vulnus
apposuit. Ioab autem et Abisai frater eius persecuti
sunt Seba filium Bochri. Interea quidam viri cum
stetissent iuxta cadaver Amase de sociis Io
ab, dixerunt. Ecce qui voluit esse pro Ioab co
mes David. Amasa autem conspersus sanguine iace
bat in via media. Vidit hoc quidam vir quod
subsisteret omnis populus ad videndum eum,
et amovit Amasam de via in agrum, ope
ruitque eum vestimento, ne subsisterent tran
seuntes propter eum. Amoto ergo illo de via tran
sibat omnis vir sequens Ioab ad persequendum
Seba filium Bochri. Porro ille transierat per omnes
tribus Israel usque in Abelam et in Bethmaaca, omnes
que viri electi congregati fuerant ad eum. Vene
runt itaque et obpugnabant eum in Abela
et in Bethmaaca. Et circumdederunt municio
nibus civitatem, et obsessa est urbs. Omnis autem
turba que erat cum Ioab moliebatur destruere
muros. Et exclamavit mulier sapiens de ci
vitate. Audite, audite. Dicite Ioab. Appropinqua
huc et loquar tecum. Qui cum accessisset ad eam, ait il
li. Tu ne es Ioab? Et ille respondit. Ego. Ad quem
sic locuta est. Audi sermones ancille tue. Qui
respondit. Audio. Rursumque illa. Sermo in
quit dicebatur in veteri proverbio. Qui interro
gant interrogent in Abela, et sic perficiebant.
Nonne ego sum que respondeo veritatem Israel?
Et tu queris subvertere civitatem, et evertere ma
trem civitatem in Israel? Quare precipitas hereditatem
domini? Respondensque Ioab ait. Absit, absit hoc a me.
Non precipito neque demolior. Non se sic habet res. Sed
homo de monte Effraim Seba filius Bochri cog
nomine levavit manum suam contra regem David.
Tradite illum solum, et recedemus a civitate.
Et ait mulier ad Ioab. Ecce caput eius mittetur
ad te per murum. Ingressa est ergo ad omnem
populum et locuta est eis sapienter. Qui abscisum
caput Sebe filii Bochri proiecerunt ad Ioab.
Et ille cecinit bucina, et recesserunt ab urbe
unusquisque in tabernacula sua. Ioab autem re
versus est Ierusalem ad regem. Fuit ergo Ioab super omnem

exercitum isrl'. Banaias aũ filius ioiade sup
cerethcos ⁊ phereteos. Aduram ũo sr̃ tributa.
Porro iosaphath filius ahilud a cõmentariis.
Siba ũ scriba. Sadoch ũo ⁊ abiathar sacdo
tes. hyra aũ hiarithes erat sacdos dd'.

XXI

Facta ē
q; fames ī diebȝ dd' trib; annis iugit. ⁊ cõsu
luit dd' oracłm dñi. Dixitq; dñs. Propt saul
⁊ domum eius. ⁊ sanguinem qr occidit gaba
onitas. Vocatis ergo gabaonitis rex dixit ad
eos. porro gabaonite nõ sunt de filiis isrl'.
s; reliquie amorreoꝝ. filii quippe isrl' iura
uerant eis ne ptimerent eos. Et uoluit sa
ul pcutere eos zelo q̃i pro filiis isrl' ⁊ iuda.
Dixit ergo dd' ad gabaonitas. Quid faciam
uobis ⁊ qđ erit piaculum ũri ut bñdicatis
hereditati dñi? Dixeruntq; ei gabaonite.
Non ē nobis sr̃ auro ⁊ argento questio. s; ẽ
saul ⁊ ẽtra domum eius. nec uolumus ut
interficiatur homo de isrl'. Ad quos rex ait.
Quid ergo uultis ut faciam uob? Qui dix
erunt regi. Virum qui attriuit nos ⁊ oppres
sit inique ita delere debemus ut ne unus
quidē residuus sit de stirpe eius in cunctis fi
nib; isrl'. Dentur nobis vii. uiri de filiis eius
ut crucifigamus eos dño in gabaa saul qn
dam electi dñi. Et ait rex. Ego dabo. pepercit
q; rex miphiboseth filio ionathan filii sa
ul ppr iusiurandum dñi qđ fuerat int dauid
⁊ inter ionathan filium saul. Tulit itaq;
rex duos filios respha filie aia quos pepe
rit saul armoni ⁊ miphiboseth ⁊ v. filios my
chol filie saul quos genuerat adrieli filio
berzellai qui fuit de molathi. ⁊ dedit eos in
manu gabaonitaꝝ. Qui crucifixerunt eos in
monte coram dño. Et ceciderunt hii septẽ
simul occisi ī dieb; messis primis incipiẽte
messione ordei. Tollens aũ respha filia aia
ciliciũ substrauit sibi sup petram ab ini
tio messis donec stillaret aqua sr̃ eos de ce
lo ⁊ nõ dimisit aues lacerare eos p diē. neq;
bestias p noctem. Et nuntiata sunt dd' que
fecerat respha filia aia concubina saul. Et
abiit dd' ⁊ tulit ossa saul ⁊ ossa ionathan
filii eius a uiris iabes galaad qui furati fu
erant ea de platea bethsan ī qua suspende
rant eos philistiim cū interfecissent saul in
gelboe. ⁊ asportauit inde ossa saul ⁊ ossa iona
than filii eius. Et colligentes ossa eoꝝ qui
affixi fuerant sepelierunt ea cū ossib; saul ⁊ iona
than filii eius. in tra beniamin ī latē sepul
chri cys patris sui. feceruntq; omnia que pcepe
rat rex. ⁊ repropiciatus ē dñs tre. Post hec
fcm ē aũ rursum pliũ philistinoꝝ aduersũ isrl'
⁊ descendit dd' ⁊ serui eius cū eo ⁊ pugnabant
ẽtra philistiim. Deficiente aũ dd' iesbi deno
bi qui fuit de gñe arapha cuius ferrum ha
ste. ccc. uncias appendebat. ⁊ accinctus erat
ense nouo ⁊ nisus ē pcutere dd'. psidio q; ei
fuit abisai filius saruie. ⁊ pcussũ philiste
um interfecit. Tunc iurauerunt uiri dd' dicentes.
Iam nõ egredieris nobiscū in bellum ne ex
tinguas lucernam ī isrl'. Secūdum q; fuit
bellum in gob ẽtra philisteos. Tunc pcussit
sobbochai de osathi sephi de stirpe arapha
de genere gigantum. Tertium q; fuit bel
lum ī gob ẽtra philisteos ī quo pcussit a
deodatus filius saltus polimitarius bethle
emites goliath getheum cuius hastile ha
ste erat quasi liciatorium texentium. Quar
tum bellum fuit ī geth ī quo uir fuit ex
celsus qui senos ī manib; ⁊ pedib; digitos
habebat. i. xxiiii. ⁊ erat arapha ⁊ blasphe
mauit isrl'. pcussit aũ eũ ionathas filius
samaa fris dauid. hii. iiii. nati sunt de ara
pha ī geth ⁊ ceciderunt in manu dd' ⁊ seruoꝝ
eius. Locutus ē aũ dd' dño uba carminis
huius in die q̃ liberauit eũ dñs de manu oi
um inimicoꝝ suoꝝ ⁊ de manu saul. et ait.

XXII

Dñs petra mea ⁊ robur meũ ⁊ saluator ms. ds
ms fortis ms ⁊ sperabo ī eum. Scutum meũ
⁊ cornu salutis mee. eleuator ms ⁊ refugium
meum. saluator ms de iniquitate liberabis
laudabilem inuocabo dñm ⁊ ab inimicis
meis saluus ero. Quia circumdederunt me
contritiones mortis torrentes belial terruerunt
me. funes inferni circumdederūt me puene
runt me laquei mortis. In tribulatione me
a inuocabo dñm ⁊ ad dm meũ clamabo.
Exaudiet de templo sco suo uocem meam
⁊ clamor meus ueniet ad aures eius. Cõ
mota ē ⁊ contremuit terra fundamenta mõ
tium concussa sunt ⁊ conquassata qm iratus
ē eis ds. Ascendit fumus de narib; eius ⁊ ig
nis de ore eius uorabit carbones incensi sr̃
ab eo. Et inclinauit celos ⁊ descendit ⁊ ca
ligo sub pedib; eius. Et ascendit sr̃ cheru
bin ⁊ uolauit ⁊ lapsus ē sup pennas uen
ti. Posuit tenebras in circuitu suo latibu
lum cribrans aquas de nubib; celoꝝ. p ful
gore in conspectu eius accensi sr̃ carbones
ignis. Tonabit de celis dñs ⁊ excelsus dabit
uocem suam. Misit sagittas suas ⁊ dissipauit
eos: fulgur ⁊ consumpsit eos. Et apparue
runt effusiones maris ⁊ reuelata sr̃ fun
damenta orbis. Ab increpatione dñi ab
inspiratione spc furoris eius. Misit de excel
so ⁊ assumpsit me ⁊ extraxit me de aquis
multis. Liberauit me ab inimico meo po
tentissimo ⁊ ab his qui oderunt me qm ro
bustiores me erant. Puenit me in die af
flictionis mee. ⁊ eduxit me ī latitudinem
⁊ factus ē dñs firmamentum meum. libe
rauit me quia placui ei. Retribuet m dñs
scdm iustitiam meam ⁊ scdm munditiam
manuum meaꝝ reddet mich. Quia custo
diui uias dñi ⁊ nõ egi impie a deo meo. Oia
enĩ iudicia eius in conspectu meo ⁊ pcep
ta eius non amoui a me. Et ero pfectus
cum eo ⁊ custodiam me ab iniquitate mea.
Et restituet m dñs scdm iustitiam meam

et secundum munditiam manuum mearum in conspectu oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris et cum robusto perfectus. Et cum electo electus eris et cum perverso perverteris. Et populum pauperem salvum facies oculisque tuis excelsos humiliabis. Quia tu lucerna mea domine et tu domine illuminabis tenebras meas. In te enim curram accinctus in deo meo transiliam murum. Deus inmaculata via eius eloquium domini igne examinatum scutum est omnium sperantium in se. Quis est deus praeter dominum aut quis est fortis praeter deum nostrum. Deus qui accinxit me fortitudine et complanavit perfectam viam meam. Coaequans pedes meos cervis et super excelsa mea statuens me. Docens manus meas ad proelium et componens quasi arcum aereum brachium meum. Dedisti mihi clypeum salutis tuae et mansuetudo mea multiplicavit me. Dilatabis gressus meos subtus me et non deficient tali mei. Persequar inimicos meos et conteram et non revertar donec consumam eos. Consumam eos et confringam ut non consurgant cadent sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine ad proelium incurvasti resistentes mihi sub me. Inimicos meos dedisti mihi dorsum odientes me et disperdam eos. Clamabunt et non erit qui salvet ad dominum et non exaudiet eos. Delebo eos ut pulverem terrae quasi lutum platearum comminuam eos atque compingam. Salvabis me a contradictionibus populi mei custodies me in caput gentium. Populus quem ignoro serviet mihi filii alieni resistent mihi. Auditu auris obedient mihi. Filii alieni defluxerunt et contrahentur in angustiis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus et exaltabitur deus fortis salutis meae. Deus qui das vindictas mihi et deicis populos sub me. Qui educis me ab inimicis meis et a resistentibus mihi elevas me a viro iniquo liberabis me. Propterea confitebor tibi in gentibus domine et nomini tuo cantabo. Magnificans salutes regis sui et faciens misericordiam christo suo David et semini eius usque in sempiternum.

XXIII. Haec autem sunt verba novissima quae dixit David filius Isai. Dixit vir cui constitutum est de christo dei Iacob egregius psaltes Israhel. Spiritus domini locutus est per me et sermo eius per linguam meam. Dixit deus Israhel mihi locutus est fortis Israhel. Dominator hominum iustus dominator in timore dei. Sicut lux aurorae oriente sole mane absque nubibus rutilat et sicut pluviis germinat herba de terra. Nec tanta est domus mea apud deum ut pactum aeternum iniret mecum firmum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea et omnis voluntas nec est quicquam ex ea quod non germinet. Praevaricatores autem quasi spinae evellentur universi quae non tolluntur manibus. Et si quis tangere eas voluerit armabitur ferro et ligno lanceato igneque succensae comburentur usque ad nihilum. Haec nomina fortium David. David sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres. Ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus qui octingentos interfecit impetu uno.

Post hunc Eleazar filius patrui eius Ahohites inter tres fortes qui erant cum David quando exprobraverunt Philisthim et congregati sunt illuc in proelium. Cumque ascendissent viri Israhel ipse stetit et percussit Philistheos donec deficeret manus eius et obrigesceret cum gladio. Fecitque dominus salutem magnam in die illa et populus qui fugerat reversus est ad caesorum spolia detrahenda. Et post hunc Semma filius Age de Arari et congregati sunt Philisthim in statione. Erat quippe ibi ager plenus lente. Cumque fugisset populus a facie Philisthim stetit ille in medio agri et tuitus est eum percussitque Philistheos et fecit dominus salutem magnam. Necnon et ante descenderant tres qui erant principes inter triginta et venerant in tempore messis ad David in speluncam Odollam. Castra autem Philisthinorum erant posita in valle Gigantum. Et David erat in praesidio. Porro statio Philisthinorum tunc erat in Bethleem. Desideravit ergo David aquam de lacu et ait: Si quis daret mihi potum aquae de cisterna quae est in Bethleem iuxta portam. Inruperunt ergo tres fortes castra Philisthinorum et hauserunt aquam de cisterna Bethleem quae erat iuxta portam et adtulerunt ad David. At ille noluit bibere sed libavit eam domino dicens: Propitius sit mihi dominus ne faciam hoc. Num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt et animarum periculum bibam. Noluit ergo bibere. Haec fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater Ioab filius Sarviae princeps de tribus erat. Ipse est qui levavit hastam suam contra trecentos quos interfecit nominatus in tribus et inter tres nobilior eratque eorum princeps sed usque ad tres primos non pervenerat. Et Banaias filius Ioiadae viri fortissimi magnorum operum de Capseel. Ipse percussit duos leones Moab et ipse descendit et percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. Ipse quoque interfecit virum aegyptium virum dignum spectaculo habentem in manu hastam. Itaque cum descendisset ad eum in virga vi extorsit hastam de manu aegyptii et interfecit eum hasta sua. Haec fecit Banaias filius Ioiadae et ipse nominatus inter tres robustos qui erant inter triginta nobiliores. Verumtamen usque ad tres non pervenerat. Fecitque eum David sibi auricularium a secreto David. Asahel frater Ioab inter triginta. Eleanan filius patrui eius de Bethleem. Semma de Arari. Elicha de Arodi. Helas de Phelthi. Hira filius Acces de Thecua. Abiezer de Anathoth. Mobonnai de Usathi. Selmon Ahohites. Maharai Nethophathites. Heled filius Baana et ipse Nethophathites. Hithai filius Ribai de Gabaath filiorum Beniamin. Banaai Pharathonites. Heddai de Torrente Gaas. Albialbon Arbathites. Azmaveth de Beromi. Eliaba de Salaboni. Filii Iassen. Ionathan et Naram. Semma de Horodi. Haiam filius Sa

raraothithes. Eliphelech filius aasbai filii
maachati. heliam filius achitophel gilonites. Esrai de carmelo. Pharai de arbi. Igaal
filius nathan de soba. Bonni de gaddi. Selech
de ammoni. Naarai berothites armiger ioab
filii sarvie. Hira iethrites. Gareb et ipse iethrites.

XXIIII

Vrias etheus. omnes xxx. vii. Et addidit furor
dni irasci contra israel. commovitque david in eis dicentem ad ioab. Vade numera israel et iudam. Dixitque rex ad ioab principem exercitus sui. Perambula omnes tribus israel a dan usque bersabee. et numerate populum ut sciam numerum eius. Dixitque
ioab regi. Adaugeat dns deus tuus ad populum istum quantus nunc est. iterumque centuplicet in
conspectu dni mei regis. Sed quid sibi dns meus
rex vult in re huiuscemodi? Obtinuit enim
sermo regis verba ioab et principum exercitus.

Egressusque est ioab et principes militum
a facie regis ut numerarent populum israel.
Cumque pertransissent iordanem venerunt in
aroer ad dexteram urbis que est in valle gad
et per iazer transierunt in galaad et in terram
inferiorem hodsi et venerunt in dan silvestria.
Circumeuntesque iuxta sydonem transierunt
prope menia tyri et omnem terram evei et
chananei venerunt ad meridiem iuda in bersabee. et lustrata universa terra affuerunt post
ix. menses et xx. dies in ierusalem. Dedit ergo ioab
numerum descriptionis populi regi. et inventa
sunt de israel. dccc. milia virorum fortium. qui educerent gladium et de iuda. l. milia pugnatorum.

Percussit autem cor david eum postquam numeratus est
populus. Et dixit david ad dnm. Peccavi valde
in hoc facto. Sed precor dne ut transferas iniquitatem servi tui quia stulte egi nimis. Surrexit
itaque david mane. et sermo dni factus est ad gad prophetam et videntem dicens. Vade et loquere ad
david. Hec dicit dns. Trium tibi datur optio. elige unum quod volueris ex his ut faciam tibi.
Cumque gad venisset ad david nuntiavit ei
dicens. Aut vii. annis veniet tibi fames in
terra tua. Aut tribus mensibus fugies adversarios tuos et illi te persequentur. Aut certe tribus
diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo
delibera et vide quem respondeam ei qui me misit sermonem. Dixit autem david ad gad. Coartor nimis. Sed melius est ut incidam in manus dni.
Multe enim misericordie eius sunt quam in manibus hominum.
Immisitque dns pestilentiam in israel de mane
usque ad tempus constitutum et mortui sunt ex populo a dan usque bersabee. lxx. milia virorum.
Cumque extendisset manum suam angelus
dni super ierusalem ut disperderet eam misertus
est dns super afflictionem. et ait angelo percutienti populum. Sufficit nunc. contine manum tuam.
Erat autem angelus dni iuxta aream hauvena
iebusei. Dixitque david ad dnm cum vidisset angelum cedentem populum. Ego sum qui peccavi. et ego inique egi. Isti qui oves sunt quid
fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me

et contra domum patris mei. Venit autem gad propheta
ad david in die illa et dixit ei. Ascende et constitue altare dno in area hauvena iebusei. Et ascendit david iuxta sermonem gad quem preceperat ei
dns. Conspiciensque hauvena animadvertit
regem et servos eius transire ad se. et egressus adoravit regem prono vultu in terram.
et ait. Quid cause est ut veniat dns meus rex
ad servum suum? Cui david ait. Vt emam a te
aream et edificem altare dno et cesset interfectio.
que grassatur in populo. Et ait hauvena ad david.
Accipiat et offerat dns meus rex sicut placet ei.
habes boves in holocaustum. et plaustrum et iuga boum in usum lignorum. omnia dedit auvena regi. Dixitque hauvena ad regem. Dns
deus tuus suscipiat votum tuum.
Cui respondens rex ait. Nequaquam ut vis. sed emam precio a te ut non offeram dno deo meo
holocausta gratuita. Emit ergo david aream
et boves argenti siclis. l. et edificavit altare dno ibi david. et obtulit holocaustum et
pacifica. et repropitiatus est dns terre. et
cohibita est plaga ab israel. Explicit lib. regum II. Incipit liber regum III.

Et rex david senuerat habebatque etatis plurimos dies. Cumque operiretur vestibus non calefiebat. Dixerunt ergo ei servi
sui. Queramus dno nostro regi adolescentulam
virginem et stet coram rege et foveat eum. dormiatque in sinu suo. et calefaciat dnm nostrum regem. Quesierunt ergo adolescentulam speciosam in omnibus finibus israel. et invenerunt
abisag sunamitem et adduxerunt eam ad
regem. Erat autem puella pulchra nimis. Dormiebatque cum rege et ministrabat ei. Rex vero non
cognovit eam. Adonias autem filius agith elevabatur dicens. Ego regnabo. Fecitque sibi currum et equites et . l. viros qui ante eum currerent. nec corripuit eum pater suus aliquando
dicens. Quare hoc fecisti? Erat autem et ipse pulcher
valde secundus natus post absalon. et sermo eius
fuit cum ioab filio sarvie. et cum abiathar sacerdote qui adiuvabant partes adonie. Sadoch vero sacerdos. et banaias filius ioiade. et
Nathan propheta. et semei. et cerethi et pherethi.
et omne robur exercitus david non erat cum adonia.
Immolatis ergo adonias arietibus et vitulis et universis pinguibus iuxta lapidem zoleth qui erat
vicinus fonti rogel vocavit universos fratres
suos filios regis. et omnes viros iuda servos regis. Nathan autem prophetam et banaiam et robustos quosque et salomonem fratrem suum non vocavit. Dixit itaque nathan ad bersabee matrem
salomonis. Num audisti quod regnaverit adonias filius agith et dns noster david hoc ignorat.
Nunc ergo veni accipe consilium a me et salva animam tuam. filiique tui salomonis. Va

de et ingredere ad regem David et dic ei: Nonne tu domine
mi rex iurasti mihi ancille tue dicens: quia Salo
mon filius tuus regnabit post me et ipse sede
bit in solio meo? Quare ergo regnat Adonias?
Et adhuc te loquente cum rege ego veniam post te
et complebo sermones tuos. Ingressa est itaque Ber
sabee ad regem in cubiculo. Rex autem David senu
erat nimis et Abisag Sunamitis ministrabat
ei. Inclinavit se Bersabee et adoravit regem.
Ad quam rex. Quid tibi inquit vis? Que respondens
ait: Domine mi tu iurasti per dominum deum tuum an
cille tue: Salomon filius tuus regnabit post
me et ipse sedebit in solio meo. Et ecce nunc Ado
nias regnavit te domine mi rex ignorante.
Mactavit boves et pinguia quaeque et arietes pluri
mos et vocavit omnes filios regis. Abiathar
quoque sacerdotem et Ioab principem militie. Salom
onem autem filium tuum non vocavit. Verumtamen
tu domine mi rex in te oculi respiciunt totius
Israel ut indices eis qui sedere debeat in solio
tuo domine mi rex post te. Eritque cum dormierit
dominus meus rex cum patribus suis erimus ego et filius
meus Salomon peccatores. Adhuc illa loquente
cum rege Nathan propheta venit. et nuntiaverunt
regi dicentes. Adest Nathan propheta. Cumque intro
isset ante conspectum regis adoravit eum pronus
in terram. Dixitque Nathan: Domine mi rex tu dixisti:
Adonias post me regnet et ipse sedeat super thro
num meum. quia descendit hodie et immolavit bo
ves et pinguia et arietes plurimos et vocavit u
niversos filios regis et principes exercitus. Abiathar
quoque sacerdotem. Illisque vescentibus et bibentibus
coram eo et dicentibus vivat rex Adonias. me
servum tuum et Sadoch sacerdotem et Banaiam fili
um Ioiade et filium tuum Salomonem non
vocavit. Numquid a domino meo rege exivit hoc
verbum et mihi non indicasti servo tuo quis sessu
rus esset super thronum domini mei regis post eum?
Et respondit rex David dicens: Vocate ad me Bersabee.
Que cum fuisset ingressa coram rege et stetisset ante
eum iuravit rex et ait. Vivit dominus qui eruit
animam meam de omni angustia quia sicut iuravi
tibi per dominum deum Israel dicens: Salomon filius tuus
regnabit post me et ipse sedebit super solium meum
pro me sic faciam hodie. Summissoque Bersa
bee in terram vultu adoravit regem dicens: Vi
vat dominus meus rex David in eternum. Dixit quoque rex David: Vo
cate mihi Sadoch sacerdotem et Nathan prophetam et
Banaiam filium Ioiade. Qui cum ingressi fuissent co
ram rege dixit ad eos rex: Tollite vobiscum
servos domini vestri et imponite Salomonem filium
meum super mulam meam et ducite eum in Gyon
et ungat eum ibi Sadoch sacerdos et Nathan propheta
in regem super Israel et canetis bucina atque dicetis:
Vivat rex Salomon. et ascendetis post eum et
veniet in Ierusalem et sedebit super solium meum
et ipse regnabit post me. illique precipiam ut sit
dux super Israel et super Iudam. Et respondit Banaias
filius Ioiade regi dicens: Amen. Sic loquatur do
minus deus domini mei regis. Quomodo fuit dominus cum
domino meo rege sic sit cum Salomone et sublimius
faciat solium eius a solio domini mei regis David. Des
cendit ergo Sadoch sacerdos et Nathan propheta
et Banaias filius Ioiade et Cerethi et Phelethi
et imposuerunt Salomonem super mulam regis
David et adduxerunt eum in Gyon. Sumpsitque
Sadoch sacerdos cornu olei de tabernaculo et unxit
Salomonem et cecinerunt bucina. Et dixit omnis
populus: Vivat rex Salomon. Et ascendit universa
multitudo post eum et populus canentium tibiis
et letantium gaudio magno et insonuit terra a
clamore eorum. Audivit autem Adonias et omnes
qui invitati fuerant ab eo iamque convivium
finitum fuerat. Sed et Ioab audita voce tube a
it: Quid sibi vult clamor civitatis tumultu
antis? Adhuc illo loquente Ionathan filius
Abiathar sacerdotis venit. Cui dixit Adonias:
Ingredere quia vir fortis es et bona annuntians.
Responditque Ionathan Adonie: Nequaquam. Dominus enim
rex noster David regem constituit Salomonem. Misit
que cum eo Sadoch sacerdotem et Nathan prophetam
et Banaiam filium Ioiade et Cerethi et Phelethi
et imposuerunt eum super mulam regis. Unxeruntque
eum Sadoch sacerdos et Nathan propheta regem
in Gyon et ascenderunt inde letantes et insonu
it civitas. Hec est vox quam audistis. Sed et Salomon
sedet super solium regni. et ingressi servi regis
benedixerunt domino nostro regi David dicentes: Am
plificet deus nomen Salomonis super nomen tuum et
magnificet thronum eius super thronum tuum.
Et adoravit rex David in lectulo suo et insuper hec
locutus est: Benedictus dominus deus Israel qui dedit
hodie in solio meo sedentem videntibus oculis
meis. Territi sunt ergo et surrexerunt omnes
qui invitati fuerant ab Adonia et iit unusquisque
in viam suam. Adonias autem timens Salo
monem surrexit et abiit in tabernaculum domini
tenuitque cornu altaris. et nuntiaverunt Salom
oni dicentes: Ecce Adonias timens regem Sa
lomonem tenet cornu altaris dicens: Iuret
mihi rex Salomon hodie quod non interficiat servum
suum gladio. Dixitque Salomon: Si fuerit vir
bonus non cadet nec unus quidem capillus
eius in terram. Sin autem malum fuerit inventum
in eo morietur. Misit ergo rex Salomon et
eduxit eum ab altari et ingressus adoravit
regem Salomonem. Dixitque ei Salomon: Va
de in domum tuam.

II

Appropinquaverunt
autem dies David ut moreretur. precepitque Salomo
ni filio suo dicens: Ecce ego ingredior viam
universe carnis. Confortare et esto vir fortis
et observa ut custodias mandata domini dei
tui ut ambules in viis eius. et custodias ce
rimonias eius et precepta eius et iudicia et te
stimonia sicut scriptum est in lege Moysi
ut intelligas universa que facis. et quocumque
te verteris ut confirmet dominus sermones
suos quos locutus est de me dicens: Si
custodierint filii tui vias meas et ambula
verint coram me in veritate in omni corde suo

et in omni anima sua non auferetur tibi vir de solio Israel. Tu quoque nosti que fecerit michi Ioab filius Sarvie, que fecerit duobus principibus exercitus Israel, Abner filio Ner et Amase filio Gether, quos occidit et effudit sanguinem belli in pace, et posuit cruorem prelii in balteo suo qui erat circa lumbos eius, et in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam, et non deduces canitiem eius pacifice ad inferos. Sed et filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua; occurrerunt enim michi quando fugiebam a facie Absalonis fratris tui. Habes quoque apud te Semei filium Gera filii Gemini de Bahurim, qui maledixit michi maledictione pessima quando ibam ad castra. Sed quia descendit michi in occursum cum transirem Iordanem, et iuravi ei per Dominum dicens: Non te interficiam gladio, tu noli pati eum esse innoxium. Vir autem sapiens es, et scies que facies ei, deducesque canos eius cum sanguine ad inferos. Dormivit igitur David cum patribus suis, et sepultus est in civitate David. Dies autem quibus regnavit David super Israel, xl. anni sunt. In Hebron regnavit vii. annis, in Ierusalem xxxiii. tribus.

Salomon autem sedit super thronum David patris sui, et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est Adonias filius Agith ad Bersabee matrem Salomonis. Que dixit ei: Pacificusne ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus. Addiditque: Sermo michi ad te est. Cui ait: Loquere. Et ille: Tu, inquit, nosti quia meum erat regnum, et me proposuerat omnis Israel sibi in regem; sed translatum est regnum et factum est fratris mei; a Domino enim constitutum est ei. Nunc ergo petitionem unam deprecor a te: ne confundas faciem meam. Que dixit ad eum: Loquere. Et ille: Precor, ut dicas Salomoni regi, neque enim negare quicquam potest, ut det michi Abisag Sunamitem uxorem. Et ait Bersabee: Bene, ego loquar pro te regi. Venit ergo Bersabee ad regem Salomonem ut loqueretur ei pro Adonia. Et surrexit rex in occursum eius, et adoravit eam, et sedit super thronum suum; positusque est thronus matris regis, que sedit ad dexteram eius. Dixitque ei: Petitionem unam parvulam ego deprecor a te, ne confundas faciem meam. Dixitque ei rex: Pete, mater mea; neque enim fas est ut avertam faciem tuam. Que ait: Detur Abisag Sunamitis Adonie fratri tuo uxor. Respondit rex Salomon et dixit matri sue: Quare postulas Abisag Sunamitem Adonie? Postula ei et regnum; ipse est enim frater meus maior me, et habet Abiathar sacerdotem et Ioab filium Sarvie.

Iuravit itaque rex Salomon per Dominum dicens: Hec faciat michi Deus et hec addat, quia contra animam suam locutus est Adonias verbum hoc. Et nunc vivit Dominus qui firmavit me et collocavit me super solium David patris mei, et qui fecit michi domum sicut locutus est, quia hodie occidetur Adonias. Misitque rex Salomon per manum Banaie filii Ioiade, qui interfecit eum, et mortuus est. Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrum tuum, equidem vir mortis es; sed hodie non interficiam te, quia portasti archam Domini Dei coram David patre meo, et sustinuisti laborem in omnibus in quibus laboravit pater meus. Eiecit ergo Salomon Abiathar ut non esset sacerdos Domini, ut impleretur sermo Domini quem locutus est super domum Hely in Sylo. Venit autem nuntius ad Salomonem quod Ioab declinasset post Adoniam, et post Salomonem non declinasset. Fugit ergo Ioab in tabernaculum Domini, et apprehendit cornu altaris. Nuntiatumque est regi Salomoni quod fugisset Ioab in tabernaculum Domini et esset iuxta altare. Misitque Salomon Banaiam filium Ioiade dicens: Vade, interfice eum. Et venit Banaias ad tabernaculum Domini, et dixit ei: Hec dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar, sed hic moriar. Renuntiavit Banaias regi sermonem dicens: Hec locutus est Ioab, et hec respondit michi. Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est, et interfice eum et sepeli, et amovebis sanguinem innocentem qui effusus est a Ioab a me et a domo patris mei. Et reddat Dominus sanguinem eius super caput eius, quia interfecit duos viros iustos melioresque se, et occidit eos gladio patre meo David ignorante: Abner filium Ner principem militie Israel, et Amasam filium Gether principem exercitus Iuda. Et revertetur sanguis illorum in caput Ioab et in caput seminis eius in sempiternum. David autem et semini eius et domui et throno illius sit pax usque in eternum a Domino.

Ascendit itaque Banaias filius Ioiade, et aggressus eum interfecit; sepultusque est in domo sua in deserto. Et constituit rex Banaiam filium Ioiade pro eo super exercitum, et Sadoch sacerdotem posuit pro Abiathar. Misit quoque rex et vocavit Semei, dixitque ei: Edifica tibi domum in Ierusalem et habita ibi, et non egredieris inde huc atque illuc. Quacumque autem die egressus fueris et transieris torrentem Cedron, scito te interficiendum; sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitque Semei regi: Bonus sermo regis; sicut locutus est dominus meus rex, sic faciet servus tuus. Habitavit itaque Semei in Ierusalem diebus multis. Factum est autem post annos tres ut fugerent servi Semei ad Achis filium Maacha regem Geth. Nuntiatumque est Semei quod servi eius essent in Geth. Et surrexit Semei et stravit asinum suum, ivitque in Geth ad Achis ad requirendos servos suos, et adduxit eos de Geth. Nuntiatum est autem regi Salomoni quod isset Semei de Ierusalem in Geth et redisset. Et mittens vocavit eum, dixitque illi: Nonne testificatus sum tibi per Dominum et predixi tibi: Quacumque die egressus fueris huc atque illuc, scito te esse moriturum? Et respondisti michi: Bonus sermo quem audivi. Quare ergo non custodisti iusiurandum Domini et preceptum quod preceperam tibi? Dixitque rex ad Semei: Tu nosti omne malum cuius tibi conscium est cor tuum, quod fecisti

David patri meo. Reddidit dominus malitiam tuam in caput tuum. Et rex Salomon benedictus, et thronus David erit stabilis coram domino usque in sempiternum. Iussit itaque rex Banaiae filio Ioiadae, qui egressus percussit eum, et mortuus est.

III

Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, et affinitate coniunctus est Pharaoni regi Aegypti. Accepit namque filiam eius, et adduxit in civitatem David, donec compleret aedificans domum suam, et domum domini, et murum Ierusalem per circuitum. Attamen populus immolabat in excelsis: non enim aedificatum erat templum nomini domini usque in diem illum. Dilexit autem Salomon dominum, ambulans in praeceptis David patris sui, excepto quod in excelsis immolabat, et accendebat thymiamata. Abiit itaque Salomon in Gabaon ut immolaret ibi: illud quippe erat excelsum maximum. Mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon. Apparuit autem dominus Salomoni per somnium nocte, dicens: Postula quod vis ut dem tibi. Et ait Salomon: Tu fecisti cum servo tuo David patre meo misericordiam magnam, sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate et iustitia, et recto corde tecum: custodisti ei misericordiam tuam grandem, et dedisti ei filium sedentem super thronum eius, sicut est hodie. Et nunc, domine deus, tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo; ego autem sum puer parvulus, et ignorans egressum et introitum meum. Et servus tuus in medio est populi quem elegisti, populi infiniti, qui numerari et supputari non potest prae multitudine. Dabis ergo servo tuo cor docile, ut possit iudicare populum tuum, et discernere inter bonum et malum. Quis enim poterit iudicare populum istum, populum tuum hunc multum? Placuit ergo coram domino quod Salomon rem huiuscemodi postulasset. Et dixit dominus ad Salomonem: Quia postulasti verbum hoc, et non petisti dies multos, nec divitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti sapientiam ad discernendum iudicium, ecce feci tibi secundum sermones tuos, et dedi tibi cor sapiens et intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit. Sed et haec quae non postulasti dedi tibi, divitias scilicet et gloriam, ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus. Si autem ambulaveris in viis meis, et custodieris praecepta mea et mandata mea, sicut ambulavit pater tuus, longos faciam dies tuos. Igitur evigilavit Salomon, et intellexit quod esset somnium. Cumque venisset Ierusalem, stetit coram arca foederis domini, et obtulit holocausta, et fecit victimas pacificas, et grande convivium universis famulis suis. Tunc venerunt duae mulieres meretrices ad regem, steteruntque coram eo. Quarum una ait: Obsecro, mi domine, ego et mulier haec habitabamus in domo una, et peperi apud eam in cubiculo. Tertia autem die postquam ego peperi, peperit et haec: et eramus simul, nullusque alius nobiscum in domo, exceptis nobis duabus. Mortuus est autem filius mulieris huius nocte: dormiens quippe oppressit eum. Et consurgens intempestae noctis silentio, tulit filium meum de latere meo ancillae tuae dormientis, et collocavit in sinu suo: suum autem filium, qui erat mortuus, posuit in sinu meo. Cumque surrexissem mane ut darem lac filio meo, apparuit mortuus: quem diligentius intuens clara luce, deprehendi non esse meum quem genueram. Responditque altera mulier: Non est ita ut dicis, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. E contrario illa dicebat: Mentiris: filius quippe meus vivit, et filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum contendebant coram rege. Tunc rex ait: Haec dicit: Filius meus vivit, et filius tuus mortuus est. Et ista respondit: Non, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. Dixit ergo rex: Afferte mihi gladium. Cumque attulissent gladium coram rege: Dividite, inquit, infantem vivum in duas partes, et date dimidiam partem uni, et dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier, cuius filius erat vivus, ad regem (commota sunt quippe viscera eius super filio suo): Obsecro, domine, date illi infantem vivum, et nolite interficere eum. E contrario illa dicebat: Nec mihi nec tibi sit, sed dividatur. Respondit rex et ait: Date huic infantem vivum, et non occidatur: haec est enim mater eius. Audivit itaque omnis Israel iudicium quod iudicasset rex, et timuerunt regem, videntes sapientiam dei esse in eo ad faciendum iudicium.

IIII

Erat autem rex Salomon regnans super omnem Israel. Et hi principes quos habebat: Azarias filius Sadoch sacerdotis. Helioreph et Ahia filii Sisa, scribae. Iosaphat filius Ahilud a commentariis. Banaias filius Ioiadae super exercitum. Sadoch autem et Abiathar sacerdotes. Azarias filius Nathan super eos qui assistebant regi. Zabud filius Nathan sacerdos, amicus regis. Et Ahisar praepositus domus, et Adoniram filius Abda super tributa. Habebat autem ·xii· praefectos Salomon super omnem Israel, qui praebebant annonam regi et domui eius: per singulos enim menses in anno singuli necessaria ministrabant. Et haec nomina eorum: Benhur in monte Ephraim. Bendecar in Macces, et in Salebim, et in Bethsames, et in Elon, et in Bethanan. Benesed in Aruboth: ipsius erat Socho et omnis terra Epher. Benabinadab, cuius omnis Nephath Dor: Tapheth filiam Salomonis habebat uxorem. Bena filius Ahilud regebat Thanach et Mageddo, et universam Bethsan, quae est iuxta Sarthana subter Iezrahel, a Bethsan usque Abelmeula e regione Iecmaan. Bengaber in Ramoth Galaad: habebat Avothiair filii Manasse in Galaad: ipse praeerat in omni regione Argob, quae est in Basan, ·lx· civitatibus magnis atque muratis, quae habebant seras aereas. Ahinadab filius Addo praeerat in Manaim. Achimaas in Nephtalim: sed et ipse habebat Basemath filiam Salomonis in coniugio. Baana filius Husi in Aser et in Baloth. Iosaphat filius Pharue in Ysachar. Semei filius Hela in Beniamin. Gaber filius Uri in terra Galaad, in terra Seon regis Amorrei et Og regis

basan et omnia que erant in terra illa. Iuda et israhel in-
numerabiles sicut arena maris in multitudine
comedentes et bibentes atque letantes. Salo-
mon autem erat in dicione sua habens omnia regna
sed a flumine terre philistiim usque ad terminum
egypti. offerentium munera sibi et servientium ei
cunctis diebus vite eius. Erat autem cibus salomo-
nis per singulos dies. xxx. chori simile. et lx. cho-
ri farine. x. boves pingues. et xx. boves pas-
cuales. et c. arietes excepta venatione cervo-
rum. caprearum. atque bubalorum et avium altilium.
Ipse enim optinebat omnem regionem que erat
trans flumen que a tapsa usque gazam cunctos
reges illarum regionum et habebat pacem ex omni
parte in circuitu. Habitabatque iuda et israhel absque ti-
more ullo. unusquisque sub vite sua et sub ficu
sua a dan usque bersabee cunctis diebus salomo-
nis. Et habebat salomon xl. milia presepia equorum
curruum. et xii. milia equestrium. Nutriebantque
eos supradicti regis prefecti. Sed et necessaria mense regis
salomonis cum ingenti cura prebebant in tempore
suo. Ordeum quoque et paleas equorum et iumentorum
deferebant in locum ubi erat rex iuxta constitutum
sibi. Dedit quoque deus sapientiam salomoni et pru-
dentiam multam nimis et latitudinem cordis
quasi harenam que est in litore maris. Et precedebat sa-
pientia salomonis sapientiam omnium orientalium
et egyptiorum et erat sapientior cunctis hominibus.
Sapientior ethan ezraite et heman et calcal et
dorda filiis maol. et erat nominatus in universis
gentibus per circuitum. Locutus est quoque salomon
tria milia parabolas. et fuerunt carmina eius
v. milia. et disputavit super lignis a cedro que
est in libano usque ad ysopum que egreditur
de pariete. et disseruit de iumentis et volucri-
bus et reptilibus et piscibus. Et veniebant de cunc-
tis populis ad audiendam sapientiam salomonis
et ab universis regibus terre qui audiebant

V

sapientiam eius. Misit quoque yram rex tyri servos
suos ad salomonem. Audivit enim quod ipsum
unxissent regem pro patre eius. quia amicus fuerat
yram david omni tempore. Misit autem salomon ad y-
ram dicens. Tu scis voluntatem david patris
mei. et quia non potuit edificare domum nomini
dei sui propter bella imminentia per circuitum do-
nec daret dominus eos sub vestigio pedum eius.
Nunc autem requiem dedit dominus deus meus mihi per cir-
cuitum et non est sathan neque occursus malus.
Quam ob rem cogito edificare templum
nomini domini dei mei sicut locutus est dominus david
patri meo dicens. Filius tuus quem dabo pro
te super solium tuum ipse edificabit nomini
meo domum. Precipe igitur ut precidant mihi
cedros de libano et servi mei sint cum servis
tuis. Mercedem autem servorum tuorum dabo tibi
quamcumque petieris. Scis enim quomodo non est in
populo meo vir qui noverit ligna cedere sicut
sydonii. Cum ergo audisset yram verba salo-
monis letatus est valde et ait. Benedictus dominus
qui dedit hodie david filium sapientissimum
super populum hunc plurimum. Et misit yram ad sa-
lomonem dicens. Audivi quecumque mandasti mi-
hi. Ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis
cedrinis et abiegnis. Servi mei deponent ea
de libano ad mare. et ego componam ea in ratibus
in mari usque ad locum quem significaveris mihi. et appli-
cabo ea ibi et tu tolles ea. Prebebisque necessaria mi-
hi ut detur cibus domui mee. Itaque yram dabat
salomoni ligna cedrina et ligna abiegna
iuxta omnem voluntatem eius. Salomon
autem prebebat yram xx. milia choros tritici in ci-
bum domui eius. et xx. choros olei purissimi.
Hec tribuebat salomon yram per annos sin-
gulos. Dedit quoque dominus sapientiam salomoni sicut
locutus est ei. et erat pax inter yram et salomo-
nem. et percusserunt ambo fedus. Elegitque rex sa-
lomon operarios de omni israhel. et erat indictio
xxx. milia virorum. Mittebatque eos in libanum
x. milia per singulos menses vicissim ita ut duo-
bus mensibus essent in domibus suis. Et adoni-
ram erat super huiuscemodi indictionem. Fu-
erunt itaque salomoni lxx. milia eorum qui onera
portabant. et lxxx. milia latomorum in monte.
absque prepositis qui preerant singulis operibus
numero trium milium et ccc. precipientium populo.
et his qui faciebant opus. Precepitque rex ut
tollerent lapides grandes lapides pretiosos
in fundamentum templi. et quadrarent eos quos
dolaverunt cementarii salomonis et cementarii
yram. Porro biblii preparaverunt ligna et lapi-
des ad edificandam domum.

VI

Factum est igitur
cccc. et lxxx. anno egressionis filiorum israhel
de terra egypti in anno iiii. mense zio ipse est
mensis secundus regni salomonis super israhel edifica-
re cepit domum domino. Domus autem quam edifi-
cavit rex salomon domino habebat lx. cubitos
in longitudine. et xx. cubitos in latitudine.
et xxx. cubitos in altitudine. Et porticus erat
ante templum. xx. cubitorum longitudinis
iuxta mensuram latitudinis templi. Et ha-
bebat x. cubitos latitudinis ante faciem
templi. Fecitque in templo fenestras obliquas.
Et edificavit super parietem templi tabulata
per gyrum in parietibus domus per circuitum tem-
pli et oraculi. et fecit latera in circuitu. Tabu-
latum quod subter erat v. cubitos habebat la-
titudinis. et medium tabulatum sex cubitorum
latitudinis. et tertium tabulatum vii. habens cu-
bitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo
per circuitum forinsecus ut non hererent muris
templi. Domus autem cum edificaretur de lapidibus
dolatis atque perfectis edificata est. et malleus
et securis et omne ferramentum non sunt audita
in domo cum edificaretur. Ostium lateris medii
in parte erat domus dextre. et per cocleam ascende-
bant in medium cenaculum. et a medio in tertium.
Et edificavit domum et consummavit eam.
Texit quoque domum laquearibus cedrinis. et

dificavit tabulatum super omnem domum quinque cubitis altitudinis, et operuit domum lignis cedrinis.

Et factus est sermo Domini ad Salomonem dicens: Domus hec quam edificas, si ambulaveris in preceptis meis, et iudicia mea feceris, et custodieris omnia mandata mea gradiens per ea, firmabo sermonem meum tibi quem locutus sum ad David patrem tuum. Et habitabo in medio filiorum Israel, et non derelinquam populum meum Israel. Igitur edificavit Salomon domum et consummavit eam. Et edificavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis a pavimento domus usque ad summitatem parietum, et usque ad laquearia operuit lignis cedrinis intrinsecus. Et texit pavimentum domus tabulis abiegnis. Edificavitque xx cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedrina a pavimento usque ad superiora, et fecit interiorem domum oraculi in sanctum sanctorum. Porro xl cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi. Et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur, habens tornaturas suas et iuncturas suas fabrefactas et celaturas eminentes. Omnia cedrinis tabulis vestiebantur; nec omnino lapis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat ut poneret ibi archam federis Domini. Porro oraculum habebat xx cubitos longitudinis, et xx cubitos latitudinis, et xx cubitos altitudinis. Et operuit illud atque vestivit auro purissimo. Sed et altare vestivit cedro. Domum quoque ante oraculum operuit auro purissimo, et affixit laminas clavis aureis. Nichilque erat in templo quod non auro tegeretur. Sed et totum altare oraculi auro texit. Et fecit in oraculo duos cherubin de lignis olivarum x cubitorum altitudinis. v cubitorum ala cherubin una, et v cubitorum ala cherubin altera, id est x cubitos habentes a summitate ale unius usque ad ale alterius summitatem. Decem quoque cubitorum erat cherub secundus in mensura pari, et opus unum erat in duobus cherubin, id est altitudinem habebat unus cherub x cubitorum, et similiter cherub secundus. Posuitque cherubin in medio templi interioris. Extendebant autem alas suas cherubin, et tangebat ala una parietem, et ala cherub secundi tangebat parietem alterum. Ale autem altere in media parte templi se invicem contingebant. Texit quoque cherubin auro. Et omnes parietes templi per circuitum, et sculpsit variis celaturis et torno. Et fecit in eis cherubin et palmas et picturas varias quasi prominentes de pariete et egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus. Et in ingressu oraculi fecit duo ostiola de lignis olivarum, postesque angulorum v. Et duo ostia de lignis olivarum, postesque angulorum v. Et duo ostia de lignis olivarum, et sculpsit in eis picturas cherubin et palmarum speciem et anaglypha valde prominentia. Et texit ea auro, et operuit tam cherubin quam palmas et cetera auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos, et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus. Et utrumque ostium duplex erat, et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubin et palmas et celaturas valde eminentes. Operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum et uno ordine lignorum cedri.

Anno quarto fundata est domus Domini in mense zio. Et in anno xi mense bul, ipse est mensis viii, perfecta est domus in omni opere suo et in universis utensilibus. Edificavitque eam vii annis.

VII

Domum autem suam edificavit Salomon xiii annis et ad perfectum usque perduxit. Edificavitque domum saltus Libani c cubitorum longitudinis, et l cubitorum latitudinis, et xxx cubitorum altitudinis, et iiii deambulatoria inter columpnas cedrinas. Ligna quippe cedrina exciderat in columpnas. Et tabulatis cedrinis vestivit totam cameram, que xlv columpnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columpnas xv contra se invicem positas, et e regione se respicientes equali spatio inter columpnas, et super columpnas quadrangulata ligna in cunctis equalia. Et porticum columpnarum fecit l cubitorum longitudinis, et xxx cubitorum latitudinis, et alteram porticum in faciem maioris porticus, et columpnas et epistilia super columpnas fecit. Porticum quoque solii in qua tribunal est fecit, et texit lignis cedrinis a pavimento usque ad summitatem. Et domuncula in qua sedebatur ad iudicandum erat in media porticu simili opere.

Domum quoque fecit filie Pharaonis, quam uxorem duxerat Salomon, tali opere quali et hanc porticum. Omnia lapidibus preciosis qui ad normam quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant a fundamento usque ad summitatem parietum, et intrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem de lapidibus preciosis, lapidibus magnis x sive viii cubitorum. Et desuper lapides preciosi equalis mensure secti erant, similiterque de cedro. Et atrium maius rotundum trium ordinum de lapidibus sectis, et unius ordinis dolata cedro. Nec non et in atrio domus Domini interiori, et in porticu domus Domini interiori.

Misit quoque rex Salomon et tulit Hiram de Tyro, filium mulieris vidue de tribu Neptalim, patre Tyrio, artificem erarium, et plenum sapientia et intelligentia et doctrina ad faciendum omne opus ex ere. Qui cum venisset ad regem Salomonem, fecit omne opus eius. Et finxit duas columpnas ereas, xviii cubitorum altitudinis columpnam unam, et linea xii cubitorum ambiebat utramque columpnam. Duo quoque capitella fecit que ponerentur super capita columpnarum fusilia ex ere. v cubitorum altitudinis capitellum unum, et v cubitorum altitudinis capitellum alterum. Et quasi in modum retis et catenarum sibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum fusile erat columpnarum. Septena versuum retiacula in capitello uno, et septena retiacula in capitello altero. Et perfecit duos ordines et colump

nas per circuitum retiaculorum singulorum ut tegerent capitella quae erant super summitatem malogranatorum. Eodem modo fecit et capitello secundo. Capitella autem quae erant super capita columpnarum quasi opere lilii fabricata erant in porticu cubitorum quattuor. Et rursum alia capitella in summitate columpnarum desuper iuxta mensuram columpnae contra retiacula. Malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli secundi. Et statuit duas columpnas in porticu templi. Cumque statuisset columpnam dexteram vocavit eam nomine Iachim. Similiter erexit columpnam secundam et vocavit nomen eius Booz. Et super capita columpnarum opus in modum lilii posuit. Perfectumque est opus columpnarum. Fecit quoque mare fusile decem cubitorum a labio usque ad labium rotundum in circuitu. Quinque cubitorum altitudo eius et resticula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum. Et sculptura subter labium circuibat illud decem cubitis ambiens mare. Duo ordines sculpturarum histriatarum erant fusiles et stabat super duodecim boves, e quibus tres respiciebant ad aquilonem et tres ad occidentem et tres ad meridiem et tres ad orientem, et mare super eos desuper erat, quorum posteriora universa intrinsecus latitabant. Grossitudo autem luteris trium unciarum erat. Labiumque eius quasi labium calicis et folium repandi lilii. Duo milia bathos capiebat tertia milia et metretas. Et fecit bases decem aeneas, quattuor cubitorum longitudinis basis singulas et quattuor cubitorum latitudinis et trium cubitorum altitudinis. Et ipsum opus basium interrasile erat et sculpture inter iuncturas. Et inter coronulas et plectas leones et boves et cherubim, et in iuncturis similiter desuper et subter leones et boves quasi lora ex ere dependentia. Et quattuor rote per bases singulas et axes erei, et per quattuor partes quasi humeruli subter luterem fusiles contra se invicem respectantes. Os quoque luteris intrinsecus erat in capitis summitate, et quod forinsecus apparebat unius cubiti erat totum rotundum pariterque habebat unum cubitum et dimidium. In angulis autem columpnarum variae celaturae erant, et media intercolumpnia quadrata non rotunda. Quattuor quoque rotae quae per quattuor angulos basis erant coherebant sibi subter basim. Una rota habebat altitudinis cubitum unum et semis. Tales autem rote erant quales in curru solent fieri, et axes earum et radii et canti et modioli omnia fusilia. Nam et humeruli illi quattuor per singulos angulos basis unius ex ipsa basi fusiles et coniuncti erant. In summitate autem basis erat quedam rotunditas unius et dimidii cubiti ita fabrefacta ut luter desuper posset inponi, habens celaturas suas variasque sculpturas ex semetipso. Sculpsit quoque in tabulatis illis quae erant ex ere et in angulis cherubin et leones et palmas quasi in similitudinem hominis stantis

ut non celata sed apposita per circuitum viderentur. In hunc modum fecit decem bases fusura una et mensura sculpturaque consimili. Fecit quoque decem luteres eneos. Quadraginta bathos capiebat luter unus, eratque quattuor cubitorum. Singulos quoque luteres per singulas id est decem bases posuit, et constituit decem bases quinque ad dexteram partem templi et quinque ad sinistram. Mare autem posuit ad dexteram partem templi contra orientem ad meridiem. Fecit ergo Hiram lebetes et scutras et amulas, et perfecit omne opus regis Salomonis in templo Domini. Columpnas duas et funiculos capitellorum super capita columpnarum duos, et retiacula duo ut operirent duos funiculos qui erant super capita columpnarum, et malogranata quadringenta in duobus retiaculis. Duos versus malogranatorum in retiaculis singulis ad operiendos funiculos capitellorum qui erant super capita columpnarum. Et bases decem et luteres decem super bases. Et mare unum et boves duodecim subter mare. Et lebetas et scutras et amulas. Omnia vasa quae fecit Hiram regi Salomoni in domo Domini de auricalco erant. In campestri regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Socoth et Sarthan. Et posuit Salomon omnia vasa. Propter multitudinem autem nimiam non erat pondus eris. Fecitque Salomon omnia vasa in domo Domini. Altare aureum et mensam super quam ponerentur panes propositionis auream et candelabra aurea quinque ad dexteram et quinque ad sinistram contra oraculum ex auro purissimo, et quasi lilii flores et lucernas desuper aureas, et forcipes aureos et ydrias et fuscinulas et phialas et mortariola et thuribula de auro purissimo, et cardines ostiorum domus interioris sancti sanctorum et ostiorum domus templi ex auro erant. Et perfecit omne opus quod faciebat Salomon in domo Domini. Et intulit que sanctificaverat David pater suus, argentum et aurum et vasa, reposuitque in thesauris domus Domini.

Tunc congregati sunt omnes maiores natu Israhel cum principibus tribuum et duces familiarum filiorum Israhel ad regem Salomonem in Ierusalem ut deferrent archam federis Domini de civitate David, id est de Syon. Convenitque ad regem Salomonem universus Israhel in mense Hethanim in sollempni die. Ipse est mensis septimus. Veneruntque cuncti senes de Israhel et tulerunt sacerdotes archam, et portaverunt archam Domini et tabernaculum federis et omnia vasa sanctuarii quae erant in tabernaculo, et ferebant ea sacerdotes et levite. Rex autem Salomon et omnis multitudo Israhel quae convenerat ad eum gradiebatur cum illo ante archam, et immolabant oves et boves absque estimatione et numero. Et intulerunt sacerdotes archam federis Domini in locum suum in oraculum templi in sancta sanctorum subter alas cherubin. Siquidem cherubin expandebant alas super locum arche et protegebant archam et vectes eius desuper. Cumque eminerent vectes et apparerent summitates eorum

foris sanctuarium ante oraculum non apparebant ultra
extrinsecus. Que et fuerunt ibi usque in presentem diem.
In archa autem non est aliud nisi due tabule lapi
dee quas posuerat in ea moyses in oreb quando pe
pigit fedus dominus cum filiis israel cum egrederentur de
terra egypti. Factum est autem cum exissent sacerdotes de
sanctuario nebula implevit domum domini et non po
terant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam.
Impleverat enim gloria domini domum domini. Tunc
ait salomon. Dominus dixit ut habitaret in nebula.
Edificans edificavi domum in tabernaculum tu
um firmissimum solium tuum in sempiter
num. Convertitque rex faciem suam et benedixit
omni ecclesie israel. Omnis enim ecclesia israel stabat.
Et ait salomon. Benedictus dominus deus israel qui lo
cutus est ore suo ad david patrem meum et in ma
nibus eius perfecit dicens. A die qua eduxi po
pulum meum israel de terra egypti non elegi civi
tatem de universis tribubus israel ut edificare
tur domus et esset nomen meum ibi. Sed elegi david
ut esset super populum meum israel. Voluitque david pater
meus edificare domum nomini domini dei israel. Et
ait dominus ad david patrem meum. Quod cogitasti in
corde tuo edificare domum nomini meo bene
fecisti. hoc ipsum mente tractans. Verumptamen tu non
edificabis mihi domum sed filius tuus qui egredietur
de renibus tuis ipse edificabit domum nomi
ni meo. Confirmavit dominus sermonem suum
quem locutus est. Stetique pro david patre meo
et sedi super thronum israel sicut locutus est dominus et e
dificavi domum nomini domini dei israel. et constitui ibi
locum arche in qua fedus domini est. quod pepigit cum pa
tribus nostris quando egressi sunt de terra egypti. Stetit
autem salomon ante altare domini in conspectu ecclesie
israel. et expandit manus suas in celum et ait.
Domine deus israel non est similis tui deus in celo desup
er et super terram deorsum qui custodis pactum et mi
sericordiam servis tuis qui ambulant coram
te in toto corde suo. Qui custodisti david patri meo
servo tuo que locutus es ei. Ore locutus es et
manibus perfecisti ut hec dies probat. Nunc igitur
domine deus israel conserva famulo tuo david patri meo
que locutus es ei dicens. Non auferetur vir ex
te coram me qui sedeat super thronum israel. Ita
tamen si custodierint filii tui viam meam
ut ambulent coram me sicut tu ambulasti
in conspectu meo. Et nunc domine deus israel
firmentur verba tua que locutus es servo tu
o david patri meo. Ergo ne putandum est quod vere deus
habitet super terram. Si enim celum et celi celorum
te capere non possunt quanto magis domus hec
quam edificavi tibi. Sed respice ad orationem
servi tui et ad preces eius domine deus meus. Audi ym
num et orationem quam servus tuus orat coram
te hodie ut sint oculi tui aperti super domum
hanc nocte ac die super domum de qua dixisti
erit nomen meum ibi ut exaudias orationem
quam servus tuus orat ad te in loco isto ut
exaudias deprecationem servi tui et populi
tui israel quodcumque oraverint in loco isto et exau
dias in loco habitaculi tui in celo. et cum exaudieris
propitius eris. Si peccaverit homo in proximum
suum et habuerit aliquod iuramentum quo teneatur
astrictus et venerit propter iuramentum coram altari
tuo in domum tuam tu exaudies in celo
et facies et iudicabis servos tuos condempnans
impium et reddens viam suam super caput eius
iustificansque iustum et retribuens ei secundum
iustitiam suam. Si fugerit populus tuus israel
inimicos suos quia peccaturi sunt tibi et agen
tes penitentiam et confitentes nomini tuo venerint
et adoraverint et deprecati te fuerint in domo hac
exaudi in celo et dimitte peccatum populi tui israel
et reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum.
Si clausum fuerit celum et non pluerit propter pe
ccata eorum et orantes in loco isto penitentiam ege
rint nomini tuo et a peccatis suis conversi fuerint propter
afflictionem suam exaudi eos in celo et di
mitte peccata servorum tuorum et populi tui israel.
et ostende eis viam bonam per quam ambulent.
et da pluviam super terram tuam quam dedisti po
pulo tuo in possessionem. Fames si oborta
fuerit in terra aut pestilentia fuerit aut corrup
tus aer aut erugo aut locusta aut rubigo.
et afflixerit eum inimicus eius obsidens portas.
omnis plaga universa infirmitas. cuncta
devotatio et imprecatio que acciderit omni homini
de populo tuo israel. Si quis cognoverit plagam
cordis sui et expanderit manus suas in domo
hac. Tu exaudies in celo in loco habitationis tue
et repropitiaberis et facies ut des unicuique secundum
omnes vias suas sicut videris cor eius quia tu no
sti solus cor omnium filiorum hominum ut timeant
te cunctis diebus quibus vivunt super faciem
terre quam dedisti patribus nostris. Insuper et alie
nigena qui non est de populo tuo israel cum venerit
de terra longinqua propter nomen tuum. Audie
tur enim nomen tuum magnum et manus
tua fortis et brachium tuum extentum
ubique. Cum venerit ergo et oraverit in loco hoc
tu exaudies in celo in firmamento habitaculi
tui. et facies omnia pro quibus invocaverit
te alienigena ut discant universi populi terra
rum nomen tuum timere sicut populus tuus
israel et probent quia nomen tuum invocatum
est super domum hanc quam edificavi. Si egres
sus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos
suos per viam quocumque miseris eos orabunt
te contra viam civitatis quam elegisti et contra domum
quam edificavi nomini tuo et exaudies in celo
orationes eorum et preces eorum et facies iudicium
eorum. Quod si peccaverint tibi. non est enim homo qui
non peccet et iratus tradideris eos inimicis su
is et captivi ducti fuerint in terram inimicorum
longe vel prope. et egerint penitentiam in corde suo
in loco captivitatis et conversi deprecati fuerint
in captivitate sua dicentes. Peccavimus inique
egimus. impie gessimus. et reversi fuerint ad
te in universo corde suo et tota anima sua in ter
ra inimicorum suorum ad quam captivi ducti sunt

uersi fuerint et oraverint te contra viam terre sue
quam dedisti patribus eorum et civitatis quam ele-
gisti et templi quod edificavi nomini tuo exau-
dies in celo in firmamento solii tui orationes
eorum et preces eorum et facies iudicium eorum et pro-
pitiaberis populo qui peccavit tibi et omnibus in-
iquitatibus eorum quibus prevaricati sunt in te et
dabis misericordiam coram eis qui eos captivos
habuerint ut misereantur eis. Populus enim tuus est
et hereditas tua quos eduxisti de terra egypti
de medio fornacis ferree ut sint oculi tui
aperti ad deprecationem servi tui et populi
tui israel et exaudias eos in universis pro quibus
invocaverint te. Tu eos enim separasti in he-
reditatem de universis populis terre sicut locutus es
per moysen servum tuum quando eduxisti pa-
tres nostros de egypto domine deus. Factum est autem
cum complesset salomon orans dominum omnem ora-
tionem et deprecationem hanc surrexit de con-
spectu altaris domini. utrumque enim genu in
terram fixerat et manus expanderat ad celum.
Stetit ergo et benedixit omni ecclesie israel voce
magna dicens. Benedictus dominus deus qui dedit
requiem populo suo israel iuxta omnia que locutus
est. Non cecidit sermo quidem nec unus ex omnibus
que locutus est per moysen servum suum. Sit
dominus deus noster nobiscum sicut fuit cum patribus nostris.
non derelinquens nos. neque proiciens. sed incli-
net corda nostra ad se. ut ambulemus in uni-
versis viis eius. et custodiamus mandata eius
et cerimonias et iudicia quecumque mandavit
patribus nostris et sint sermones mei isti qui-
bus deprecatus sum coram domino appropinquan-
tes domino deo nostro die ac nocte ut faciat iudi-
cium servo suo et populo suo israel per singulos
dies: et sciant omnes populi terre quia dominus ipse est deus.
et non est ultra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfec-
tum cum domino deo nostro ut ambulemus in decre-
tis eius. et custodiamus mandata eius si-
cut et hodie. Igitur rex et omnis israel cum eo
immolabant victimas coram domino. Macta-
vitque salomon hostias pacificas quas immo-
lavit domino. boum. xx. ii. milia. et ovium. c. xx.
milia. et dedicaverunt templum domini rex et
filii israel. In die illa sanctificavit rex medi-
um atrii quod erat ante domum domini. Fecit
quippe holocaustum ibi et sacrificium et
adipem pacificorum quoniam altare eneum quod e-
rat coram domino minus erat et capere non
poterat holocaustum. et sacrificium. et ad-
ipem pacificorum. Fecit ergo salomon in
tempore illo festivitatem celebrem. et omnis israel
cum eo multitudo magna ab introitu emath
usque ad rivum egypti coram domino deo nostro
vii. diebus et. vii. diebus. id est. xiiii. diebus et in die
viii. dimisit populos. Qui benedicentes regi pro-
fecti sunt in tabernacula sua. letantes
alacri corde super omnibus bonis que fecerat deus
david servo suo et israel populo suo.

IX

Factum est autem cum perfecisset salomon edificium domus domini
et edificium regis. et omne quod optaverat et volue-
rat facere. apparuit ei dominus secundo sicut apparue-
rat ei in gabaon. Dixitque dominus ad eum. Exaudi-
vi orationem tuam et deprecationem tuam quam
deprecatus es coram me. Sanctificavi domum hanc
quam edificasti ut ponerem nomen meum ibi in
sempiternum. et erunt oculi mei ibi et cor meum
cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me
sicut ambulavit pater tuus in simplicitate cordis
et in equitate et feceris omnia que precepi tibi et iu-
dicia mea et legitima mea servaveris ponam
thronum regni tui super israel in sempiternum.
sicut locutus sum david patri tuo dicens. Non
auferetur vir de genere tuo de solio israel.
Si autem aversione aversi fueritis vos et filii vestri
non sequentes me. nec custodientes manda-
ta mea et cerimonias quas proposui vobis.
sed abieritis et colueritis deos alienos et adoraveri-
tis eos auferam israel de superficie terre quam dedi
eis. et templum quod sanctificavi nomini meo proiciam
a conspectu meo. eritque israel in proverbium
et in fabulam cunctis populis. et domus hec
erit in exemplum. Omnis qui transierit
per eam stupebit et sibilabit et dicet. Quare fe-
cit dominus sic terre huic et domui huic? Et re-
debunt. Quia dereliquerunt dominum deum suum et
qui eduxit patres eorum de terra egypti et secu-
ti sunt deos alienos et coluerunt eos et ad-
oraverunt eos. ideirco induxit dominus super eos omne
malum hoc. Expletis autem annis. xx. post-
quam edificaverat salomon duas domos. id est
domum domini et domum regis hyram rege
tyri prebente regi salomoni ligna cedrina
et abiegna. et aurum iuxta omne quod opus habuerat
tunc dedit salomon hyram. xx. oppida in terra
galilee. Et egressus hyram de tyro ut videret
oppida que dederat ei salomon et non placu-
erunt ei. et ait. Hecine sunt civitates quas
dedisti mihi frater? Et appellavit eas terram cha-
bul usque in diem hanc. Misit quoque hyram ad
regem salomonem. c. xx. talenta auri. Hec
est summa expensarum quam obtulit salomon
rex ad edificandam domum domini. et domum
suam et mello. et murum ierusalem et ezer. et mageddo
et gazer. Pharao rex egypti ascendit et cepit
gazer. succenditque eam igni. et chananeum
qui habitabat in civitate interfecit et dedit
eam in dotem filie sue uxori salomonis.
Edificavit ergo salomon gazer. et bethoron
inferiorem. et balaath. et palmiram in soli-
tudine terre. et omnes vicos qui ad se perti-
nebant. et absque muro erant muniuit. et
civitates curruum. et civitates equitum. et quod-
cumque placuit ei ut edificaret in ierusalem
et in libano. et in omni terra potestatis sue.
Universum populum qui remanserat de amorreis
et etheis et phereseis. et eveis. et iebuseis qui non
sunt de filiis israel. Horum filios qui remanserant
in terra. quos scilicet non potuerant filii israel exter-
minare fecit salomon tributarios usque ad

diem hanc. De filiis autem israel non constituit rex salomon servire quemquam. sed erant viri bellatores et ministri eius. et principes. et duces. et praefecti curruum et equorum. Erant autem principes super omnia opera salomonis praepositi .d.l. qui habebant subiectum populum et statutis operibus imperabant. Filia autem pharaonis ascendit de civitate david in domum suam quam aedificaverat ei salomon. tunc aedificavit mello. Offerebat quoque salomon tribus vicibus per annos singulos holocausta et pacificas victimas super altare quod aedificaverat domino. et adolebat thymiama coram domino. perfectumque est templum. Classem quoque fecit rex salomon in asiongaber quae est iuxta ahilam in litore maris rubri in terra idumea. Misitque hiram in classe illa servos suos viros nauticos et gnaros maris cum servis salomonis. Qui cum venissent in ophyr. sumptum inde aurum .cccc.xx. talentorum detulerunt ad regem salomonem.

X

Sed et regina saba audita fama salomonis in nomine domini venit temptare eum in enigmatibus. Et ingressa ierusalem multo cum comitatu et divitiis camelis portantibus aromata et aurum infinitum nimis et gemmas pretiosas venit ad regem salomonem et locuta est ei universa quae habebat in corde suo. et docuit eam salomon omnia verba quae proposuerat. Non fuit sermo qui regem posset latere et non responderet ei. Videns autem regina saba omnem sapientiam salomonis et domum quam aedificaverat et cibos mensae eius et habitacula servorum et ordines ministrantium. vestesque eorum et pincernas. et holocausta quae offerebat in domo domini et non habebat ultra spiritum. Dixitque ad regem. Verus est sermo quem audivi in terra mea super sermonibus tuis et super sapientia tua et non credebam narrantibus mihi donec ipsa veni. et vidi oculis meis. et probavi quod media pars mihi nuntiata non fuerat. Maior est sapientia tua et opera tua quam rumor quem audivi. Beati viri tui et beati servi tui. et hii qui stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus cui placuisti et posuit te super thronum israel eo quod dilexerit dominus israel in sempiternum. et constituit te regem ut faceres iudicium et iustitiam. Dedit ergo regi .c.xx. talenta auri et aromata multa nimis et gemmas pretiosas. Non sunt allata ultra aromata tam multa quam ea quae dedit regina saba regi salomoni. Sed et classis hiram quae portabat aurum de ophir attulit ex ophir ligna thyina multa nimis. et gemmas pretiosas. Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus domini. et domus regiae. et citharas lyrasque cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna thyina neque visa usque in praesentem diem. Rex autem salomon dedit reginae saba omnia quae voluit et petivit ab eo exceptis his quae ultro obtulerat ei munere regio. Quae reversa est et abiit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur salomoni per singulos annos .dc.lx.vi. talentorum auri excepto eo quod afferebant viri qui super vectigalia erant. et negotiatores universique scruta vendentes. et omnes reges arabiae. ducesque terrae. Fecit quoque rex salomon .cc. scuta de auro purissimo. .dc. auri siclos dedit in lamminas scuti unius. et .ccc. peltas ex auro probato. .ccc. minae auri unam peltam vestiebant. posuitque eas rex in domo saltus libani. Fecit etiam rex salomon thronum de ebore grandem: et vestivit eum auro fulvo nimis. qui habebat sex gradus. Et summitas throni rotunda erat in parte posteriori. et duae manus hinc atque inde tenentes sedile: et duo leones stabant iuxta manus singulas. et .xii. leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in universis regnis. sed et omnia vasa de quibus potabat rex salomon erant aurea. et universa supellex domus saltus libani de auro purissimo. Non erat argentum nec alicuius pretii putabatur in diebus salomonis. quia classis regis per mare cum classe hiram semel per tres annos ibat in tharsis. deferens inde aurum et argentum. et dentes elephantorum et simias et pavos. Magnificatus est ergo rex salomon super omnes reges terrae divitiis et sapientia. et universa terra desiderabat videre vultum salomonis ut audiret sapientiam eius quam dederat deus in corde eius. et singuli deferebant ei munera vasa aurea et argentea. vestes. et arma bellica. Aromata quoque et equos et mulos per annos singulos. Congregavitque salomon currus et equites. et facti sunt ei mille. cccc. currus. et .xii. milia equitum. et disposuit eos per civitates munitas et cum rege in ierusalem. Fecitque ut tanta esset habundantia argenti in ierusalem quanta et lapidum et cedrorum praebuit multitudinem quasi sicomoros quae nascuntur in campestribus. Et educebantur equi salomonis de egipto et de choa. Negotiatores enim regis emebant de choa. et statuto pretio perducebant. Egrediebatur autem quadriga ex egipto .dc. siclis argenti. et equus .c.l. atque in hunc modum cuncti reges ethaeorum et syriae equos venundabant.

XI

Rex autem salomon adamavit mulieres alienigenas multas. filiam quoque pharaonis et moabitidas et ammanitidas. idumeas et sidonias et etheas de gentibus super quibus dixit dominus filiis israel. Non ingrediemini ad eas. neque de illis ingredientur ad vestras. Certissime enim avertent corda vestra ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est rex salomon ardentissimo amore. Fueruntque ei uxores quasi reginae .dcc. et concubinae .ccc. Et averterunt mulieres cor eius. Cumque iam esset senex depravatum est cor eius per mulieres. ut sequeretur deos alienos. nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo sicut cor david patris eius. Sed colebat salomon astartem deam sidoniorum. et mo

loch idolum amonitarum / et chamos deum
moabitidarum. Fecitque salomon quod non
placuerat coram domino. et non adimplevit
ut sequeretur dominum sicut david pater eius. Tunc
edificavit salomon phanum chamos ido
lo moab in monte qui est contra ierusalem. et moloch
idolo filiorum amon. Atque in hunc modum fecit
universis uxoribus suis alienigenis que adole
bant thura et immolabant diis suis. Igitur
iratus est dominus salomoni eo quod aversa esset mens
eius a domino deo israel qui apparuerat ei secundo
et preceperat de verbo hoc ne sequeretur deos ali
enos. et non custodivit que mandavit ei dominus.
Dixit itaque dominus salomoni. Quia habuisti hoc apud te
et non custodisti pactum meum et precepta mea
que mandavi tibi. disrumpens scindam regnum
tuum et dabo illud servo tuo. Verumtamen in
diebus tuis non faciam propter david patrem tuum. de
manu filii tui scindam illud. nec totum reg
num auferam sed tribum unam dabo filio
tuo propter david servum meum et ierusalem quam elegi.
Suscitavit autem dominus adversarium salomoni
adad idumeum de semine regio qui erat
in edom. Cum enim esset david in idumea et as
cendisset ioab princeps militie ad sepelien
dum eos qui fuerant interfecti. et occidisset
omne masculinum in idumea. Sex enim
mensibus ibi moratus est ioab et omnis israel.
donec interimeret omne masculinum in
idumea. fugit adad ipse et viri idumei de
servis patris eius cum eo ut ingrederetur e
giptum. Erat autem adad puer parvulus. Cum
que surrexissent de madian venerunt in pharan.
tuleruntque secum viros de pharan et introi
erunt egiptum ad pharaonem regem egipti.
Qui dedit ei domum et cibos constituit et terram
delegavit. Et invenit adad gratiam coram
pharaone. valde in tantum ut daret ei uxorem
sororem uxoris sue germanam taphnes re
gine. Genuitque ei soror taphnes genebath
filium et nutrivit eum taphnes in domo
pharaonis. Eratque genebath habitans apud pharaonem
cum filiis eius. Cumque audisset adad in egipto
dormisse david cum patribus suis. et mortuum esse ioab
principem militie dixit pharaoni. Dimitte me
ut vadam in terram meam. Dixitque ei pharao.
Qua enim re apud me indiges ut queras ire ad ter
ram tuam? At ille respondit. Nulla. Sed obsecro
te ut dimittas me. Suscitavit quoque ei deus ad
versarium razon filium eliadam qui fugerat
adadezer regem soba dominum suum. Et con
gregavit contra eum viros et factus est princeps
latronum cum interficeret eos david. Abieruntque
damascum et habitaverunt ibi et constituerunt
eum regem in damasco. Eratque adversarius
israel cunctis diebus salomonis. et hoc est malum
adad et odium contra israel. regnavitque in sy
ria. Ieroboam quoque filius nabath ephrateus de
sareda. cuius mater erat nomine sarua mulier
vidua levavit manum contra regem.

Et hec causa rebellionis adversus eum quia salo
mon edificavit mello. et coequavit vorag
inem civitatis david patris sui. Erat autem ierobo
am vir fortis et potens. vidensque salomon
adolescentem bone indolis. et industrium con
stituerat eum prefectum super tributa univer
se domus ioseph. Factum est igitur in tempore illo ut
ieroboam egrederetur de ierusalem. et inveniret
eum ahias silonites propheta in via opertus
pallio novo. Erant autem duo tantum in agro.
Apprehendensque ahias pallium suum no
vum quo opertus erat scidit in .xii. partes.
et ait ad ieroboam. Tolle tibi .x. scissuras.
Hec enim dicit dominus deus israel. Ecce ego scindam
regnum de manu salomonis et dabo tibi
.x. tribus. Porro una tribus remanebit ei propter
servum meum david et ierusalem civitatem quam
elegi ex omnibus tribubus israel. eo quod dereli
querint me et adoraverint astarthen deam sydoni
orum. et chamos deum moab. et moloch deum
filiorum amon. et non ambulaverint in viis me
is ut facerent iustitiam coram me. et precepta
mea et iudicia mea sicut david pater eius. nec au
feram omne regnum de manu eius. sed ducem
ponam eum cunctis diebus vite sue. propter david
servum meum quem elegi. qui custodivit
mandata mea et precepta mea. Auferam autem
regnum de manu filii eius. et dabo tibi .x. tri
bus. filio autem eius dabo tribum unam ut re
maneat lucerna david servo meo cunctis di
ebus coram me in ierusalem civitate quam elegi
ut esset nomen meum ibi. Te autem assumam et
regnabis super omnia que desiderat anima tua.
erisque rex super israel. Si igitur audieris omnia
que precepero tibi et ambulaveris in viis meis. et
feceris quod rectum est coram me custodiens
mandata mea et precepta mea sicut fecit david
servus meus ero tecum. et edificabo tibi domum
fidelem quomodo edificavi david domum. et tradam
tibi israel et affligam semen david super hoc. Verumtamen
non cunctis diebus. Voluit ergo salomon in
terficere ieroboam. qui surrexit et aufugit
in egiptum ad sesach regem egipti. et fuit
in egipto usque ad mortem salomonis.
Reliqua autem verborum salomonis et omnia que
fecit et sapientia eius ecce universa scripta sunt
in libro verborum dierum salomonis. Dies
autem quos regnavit salomon in ierusalem super
omnem israel .xl. anni sunt. Dormivitque sa
lomon cum patribus suis. sepultusque est in civi
tate david patris sui. regnavitque roboam filius
eius pro eo.

XII

Venit autem roboam in sychem.
illuc enim congregatus erat omnis israel ad
constituendum eum regem. At vero ieroboam
filius nabath cum adhuc esset in egipto pro
fugus a facie salomonis regis audita mor
te eius reversus est de egipto. miseruntque et
vocaverunt eum. Venit ergo ieroboam et omnis
multitudo israel et locuti sunt ad roboam
dicentes. Pater tuus durissimum iugum

imposuit nobis. tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo et de iugo gravissimo quod imposuit nobis et serviemus tibi. Qui ait eis: Ite usque ad tertium diem et revertimini ad me. Cumque abisset populus, iniit consilium rex Roboam cum senioribus qui assistebant coram Salomone patre eius dum adhuc viveret, et ait: Quod mihi datis consilium ut respondeam populo? Qui dixerunt ei: Si obedieris hodie populo huic et servieris populo huic et petitioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi servi cunctis diebus. Qui dereliquit consilium senum quod dederant ei, et adhibuit adolescentes qui nutriti fuerant cum eo et assistebant illi. Dixitque ad eos: Quod mihi consilium datis ut respondeam populo huic qui dixerunt mihi: Levius fac iugum quod imposuit pater tuus super nos? Et dixerunt ei iuvenes qui nutriti fuerant cum eo: Sic loquere populo huic qui locuti sunt ad te dicentes: Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu releva nos. Sic loqueris ad eos: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. Et nunc pater meus posuit super vos iugum grave, ego autem addam super iugum vestrum; pater meus cecidit vos flagellis, ego autem caedam vos scorpionibus. Venit ergo Hieroboam et omnis populus ad Roboam die tertio sicut locutus fuerat rex dicens: Revertimini ad me die tertia. Responditque rex populo dura, derelicto consilio seniorum quod ei dederant. Et locutus est eis secundum consilium iuvenum dicens: Pater meus aggravavit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro; pater meus cecidit vos flagellis, ego autem caedam vos scorpionibus. Et non acquievit rex populo, quoniam aversatus fuerat eum Dominus ut suscitaret verbum suum quod locutus fuerat in manu Ahiae Silonitae ad Hieroboam filium Nabath. Videns itaque populus quod noluisset eos audire rex, respondit ei dicens: Quae nobis pars in David? vel quae hereditas in filio Ysai? Vade in tabernacula tua Israel; nunc vide domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua. Super filios autem Israel quicumque habitabant in civitatibus Iuda regnavit Roboam. Misit ergo rex Roboam Aduram qui erat super tributa, et lapidavit eum omnis populus et mortuus est. Porro rex Roboam festinus ascendit currum et fugit in Hierusalem. Recessitque Israel a domo David usque in praesentem diem.

Factum est autem cum audisset omnis Israel quod reversus esset Hieroboam, miserunt et vocaverunt eum congregato coetu et constituerunt regem super omnem Israel, nec secutus est quisquam domum David praeter tribum Iuda solam. Venit autem Roboam Hierusalem et congregavit universam domum Iuda et tribum Beniamin, centum octoginta milia electorum virorum bellatorum, ut pugnarent contra domum Israel et reducerent regnum Roboam filio Salomonis. Factus est autem sermo Domini ad Semeiam virum Dei dicens: Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda et ad domum omnem Iuda et Beniamin et reliquos de populo dicens: Haec dicit Dominus: Non ascendetis neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel. Revertatur vir in domum suam; a me enim factum est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini et reversi sunt de itinere sicut eis praeceperat Dominus.

Aedificavit autem Hieroboam Sychem in monte Ephraim et habitavit ibi, et egressus inde aedificavit Phanuel. Dixitque Hieroboam in corde suo: Nunc revertetur regnum ad domum David si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo Domini in Hierusalem, et convertetur cor populi huius ad dominum suum Roboam regem Iuda, interficientque me et revertentur ad eum. Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos et dixit eis: Nolite ultra ascendere in Hierusalem. Ecce dii tui Israel qui eduxerunt te de terra Aegypti. Posuitque unum in Bethel et alterum in Dan.

Et factum est verbum hoc in peccatum; ibat enim populus ad adorandum vitulum usque in Dan. Et fecit fana in excelsis et sacerdotes de extremis populi qui non erant de filiis Levi. Constituitque diem sollemnem in mense octavo quintadecima die mensis in similitudinem sollemnitatis quae celebrabatur in Iuda. Et ascendens altare similiter fecit in Bethel ut immolaret vitulis quos fabricatus fuerat. Constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum quae fecerat. Et ascendit super altare quod exstruxerat in Bethel quintadecima die mensis octavi, quem finxerat de corde suo. Et fecit sollemnitatem filiis Israel, et ascendit super altare ut adoleret incensum.

XIII

Et ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel, Hieroboam stante super altare et thus iaciente. Et exclamavit contra altare in sermone Domini et ait: Altare altare, haec dicit Dominus: Ecce filius nascetur domui David Iosias nomine, et immolabit super te sacerdotes excelsorum qui nunc in te thura succendunt, et ossa hominum super te incendet. Deditque in die illa signum dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur et effundetur cinis qui in eo est.

Cumque audisset rex sermonem hominis Dei quem clamaverat contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus eius quam extenderat contra eum, nec valuit retrahere eam ad se. Altare quoque scissum est et effusus est cinis de altari iuxta signum quod praedixerat vir Dei in sermone Domini. Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui et ora pro me ut restituatur manus mea mihi. Oravitque vir Dei faciem Domini et reversa est manus regis ad eum et facta est sicut prius fuerat. Locutus est autem rex ad virum Dei: Veni mecum domum ut prandeas et dabo tibi munera. Responditque vir Dei ad regem: Si dederis mihi mediam partem domus tuae non veniam tecum nec comedam panem neque bibam aquam in loco isto. Sic enim mandatum est mihi in sermone Domini praecipientis: Non comedes panem neque bibes aquam nec reverteris per viam qua venisti. Abiit ergo per aliam viam et non est reversus

pře quo venerat in bethel. [P]rophetes autem quidam senex habitabat in bethel. Ad quem venerunt filii sui et narraverunt ei omnia opera que fecerat vir dei illa die in bethel, et verba que locutus fuerat ad regem narraverunt patri suo. Et dixit eis pater eorum. Per quam viam abiit. Ostenderunt ei filii sui viam per quam abierat vir dei qui venerat de iuda. Et ait filiis suis. Sternite michi asinum. Qui cum stravissent ascendit et abiit post virum dei. et invenit eum sedentem subtus therebinthum et ait illi. Tu ne es vir dei qui venisti de iuda. Respondit ille. Ego sum. Dixitque ad eum. Veni mecum domum ut comedas panem. Qui ait. Non possum reverti neque venire tecum. nec comedam panem neque bibam aquam in loco isto quia locutus est dominus ad me in sermone domini dicens. Non comedes panem et non bibes aquam ibi. nec reverteris per viam qua ieris. Qui ait illi. Et ego sum propheta similis tui. Et angelus locutus est michi in sermone domini dicens. Reduc eum tecum in domum tuam et comedat panem et bibat aquam. fefellit eum et reduxit secum. Comedit ergo panem in domo eius et bibit aquam. Cumque sederent ad mensam factus est sermo domini ad prophetam qui reduxerat eum. Et exclamavit ad virum dei qui venerat de iuda dicens. Hec dicit dominus. Quia non obediens fuisti ori domini. et non custodisti mandatum quod precepit tibi dominus deus tuus et reversus es et comedisti panem et bibisti aquam in loco in quo precepi tibi ne comederes panem. nec biberes aquam non inferetur cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum. Cumque comedisset et bibisset stravit asinum suum prophete quem reduxerat. Qui cum abisset invenit eum leo in via et occidit. Et erat cadaver eius proiectum in itinere. Asinus autem stabat iuxta eum. et leo stabat iuxta cadaver. [E]t ecce viri transeuntes viderunt cadaver proiectum in via. et leonem stantem iuxta cadaver. Et venerunt et divulgaverunt in civitate in qua propheta ille habitabat. Quod cum audisset propheta ille qui reduxerat eum de via ait. Vir dei est qui inobediens fuit ori domini. Et tradidit eum dominus leoni et confregit eum et occidit eum iuxta verbum domini quod locutus est ei. [D]ixitque ad filios suos. Sternite michi asinum. Qui cum stravissent et ille abisset invenit cadaver eius proiectum in via et asinum et leonem stantes iuxta cadaver. et non comedit leo de cadavere. nec lesit asinum. Tulit ergo propheta cadaver viri dei et posuit illud super asinum. et reversus intulit in civitatem prophete senis ut plangeret eum. et posuit cadaver eius in sepulcro suo. et planxerunt eum. heu. heu. mi frater. Cumque planxissent eum dixit ad filios suos. Cum mortuus fuero sepelite me in sepulcro in quo vir dei sepultus est. Iuxta ossa eius ponite ossa mea. profecto enim veniet sermo quem predixit in sermone domini contra altare quod est in bethel. et contra omnia phana excelsorum que sunt in urbibus samarie. [P]ost hec verba non est reversus ieroboam de via sua pessima sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum. Quicumque volebat implebat manum suam et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hanc causam peccavit ieroboam domus. et eversa est et deleta de superficie terre.

XIIII

[I]n illo tempore egrotavit abia filius ieroboam. Dixitque ieroboam uxori sue. Surge et commuta habitum tuum ne cognoscaris quod sis uxor ieroboam. et vade in sylo. ubi est ahia propheta qui locutus est michi quod regnaturus essem super hunc populum. Tolle quoque in manu tua decem panes et crustulam et vas mellis. et vade ad illum. Ipse enim indicabit tibi quid eventurum sit huic puero. Fecit ut dixerat ieroboam uxor et consurgens abiit in sylo et venit in domum ahie. At ille non poterat videre quia caligaverant oculi eius pre senectute. Dixit autem dominus ad ahiam. Ecce uxor ieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui egrotat. Hec et hec loqueris ei. Cum ergo illa intrasset et dissimularet se esse que erat. Ahias sonitum pedum eius audivit introeuntis per ostium et ait. Ingredere uxor ieroboam. Quare te aliam esse simulas? ego autem missus sum ad te durus nuntius. Vade et dic ieroboam. hec dicit dominus deus israel. Quia exaltavi te de medio populi et dedi te ducem super populum meum israel. et scidi regnum domus david et dedi illud tibi. et non fuisti sicut servus meus david qui custodivit mandata mea et secutus est me in toto corde suo faciens quod placitum esset in conspectu meo. sed operatus es male super omnes qui fuerunt ante te. et fecisti tibi deos alienos. et conflatiles ut me ad iracundiam provocares. me autem proiecisti post tergum tuum. Idcirco ecce ego inducam mala super domum ieroboam. et percutiam de ieroboam mingentem ad parietem. et clausum et novissimum in israel. et mundabo domus ieroboam sicut mundari solet fimus usque ad purum. Qui mortui fuerint de ieroboam in civitate comedent eos canes. Qui autem mortui fuerint in agro vorabunt eos aves celi quia dominus locutus est. Tu igitur surge et vade in domum tuam. et in ipso introitu pedum tuorum in urbem morietur puer. et planget eum omnis israel et sepeliet. Iste enim solus inferetur de ieroboam in sepulcrum quia inventus est super eum sermo bonus a domino deo israel in domo ieroboam. constituet autem sibi dominus regem super israel qui percutiat domum ieroboam in hac die et in hoc tempore. Et percutiet dominus deus israel sicut moveri solet arundo in aqua. et evellet israel de terra bona hac quam dedit patribus eorum et ventilabit eos trans flumen quia fecerunt sibi lucos ut irritarent dominum. et tradet dominus deus israel propter peccata ieroboam qui peccavit et peccare fecit israel. [S]urrexit itaque uxor ieroboam et abiit et venit in thersa. Cumque illa ingrederetur limen domus puer mortuus est. et sepelierunt eum et planxit illum omnis

israhel iuxta sermonem domini quem locutus est in manu
servi sui ahie prophete. Reliqua autem verborum ie-
roboam quomodo pugnaverit et quomodo regnaverit ecce
scripta sunt in libro verborum dierum regum israhel.
Dies autem quibus regnavit ieroboam, xx et duo
anni sunt. et dormivit ieroboam cum patribus suis.
regnavitque nadab filius eius pro eo. Porro
roboam filius salomonis regnavit in iuda.
xli annorum erat roboam cum regnare cepisset.
et xvii annis regnavit in ierusalem civitate quam
elegit dominus ut poneret nomen suum ibi ex
omnibus tribubus israhel. Nomen autem matris eius
naama amanitidis. Et fecit iudas malum coram
domino. et irritaverunt eum super omnibus que fecerant patres
eorum in peccatis suis que peccaverunt. Edificaverunt
enim et ipsi sibi aras et statuas et lucos super omnem col-
lem excelsum et subter omnem arborem frondo-
sam. Sed et effeminati fuerunt in terra. feceruntque
omnes abhominationes gentium quas attrivit
dominus ante faciem filiorum israhel. In anno autem quinto
regni roboam ascendit sesach rex egypti in ierusalem
et tulit thesauros domus domini et thesauros re-
gios. et universa diripuit. Scuta quoque aurea que
fecerat salomon pro quibus fecit rex roboam
scuta erea. et tradidit ea in manu ducum scu-
tariorum et eorum qui excubabant ante ostium domus
regis. Cumque ingrederetur rex in domum domini por-
tabant ea qui preeundi habebant officium. et postea
reportabant ad armamentarium scutariorum.
Reliqua autem sermonum roboam et omnia que
fecit ecce scripta sunt in libro sermonum die-
rum regum iuda. Fuitque bellum inter roboam
et ieroboam cunctis diebus. Dormivitque ro-
boam cum patribus suis. et sepultus est cum eis in civita-
te david. Nomen autem matris eius naama amanites.

XV

et regnavit abia filius eius pro eo. Igitur
in xviii anno regni ieroboam filii nabath
regnavit abia super iudam. Tribus annis regna-
vit in ierusalem. Nomen matris eius maacha filia ab-
essalon. Ambulavitque in omnibus peccatis patris
sui que fecerat ante eum. nec erat cor eius perfectum
cum domino deo suo sicut cor david patris sui. Sed propter david de-
dit dominus deus suus lucernam in ierusalem ut suscitaret
filium eius post eum. et staret ierusalem eo quod fecisset
david rectum in oculis domini et non declinasset ab omnibus
que preceperat ei cunctis diebus vite sue excepto
sermone urie ethei. At tamen bellum fuit inter a-
biam et inter ieroboam omni tempore vite eius. Re-
liqua autem sermonum abie et omnium que fecit
nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum
iuda. Fuitque prelium inter abiam et ieroboam. Et
dormivit abia cum patribus suis. et sepelierunt eum
in civitate david. regnavitque asa filius eius pro eo.
In anno ergo xx ieroboam regis israhel regnavit
asa rex iuda. et xli anno regnavit in ierusalem.
Nomen matris eius maacha filia abessalon.
Et fecit asa rectum ante conspectum domini sicut david pa-
ter eius. et abstulit effeminatos de terra. purga-
vitque universas sordes idolorum que fecerant patres
eius. Insuper et maacham matrem suam ammo-
vit ne esset princeps in sacris priapi in luco eius
quem consecraverat. subvertitque specum eius et con-
fregit simulachrum turpissimum. et combussit
in torrente cedron. Excelsa autem non abstulit.
Verumptamen cor asa perfectum erat cum domino deo suo.
cunctis diebus suis. Et intulit ea que sacrificave-
rat pater suus. et voverat in domum domini argen-
tum et aurum et vasa. Bellum autem erat inter asa et
baasa regem israhel cunctis diebus eorum. Ascendit
quoque baasa rex israhel in iudam et edificavit rama
ut non posset quispiam egredi vel ingredi de parte
asa regis iuda. Tollens itaque asa omne argen-
tum et aurum quod remanserat in thesauris do-
mus domini et in thesauris domus regie dedit
illud in manus servorum suorum et misit ad bena-
dab filium tabremmon filii ezion regem
syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus
est inter me et te. et inter patrem meum et patrem
tuum. Ideo misi tibi munera aurum et argentum
et peto ut venias et irritum facias fedus
quod habes cum baasa rege israhel. et recedat a me. Adqui-
escens benadab regi asa misit principes exercitus
sui in civitates israhel. et percusserunt ahion et dan
et abel domum maacha. et universam ceneroth.
omnem scilicet terram neptalim. Quod cum audisset baa-
sa intermisit edificare rama et reversus est in thersa.
Rex autem asa misit nuntium in omnem iudam di-
cens. Nemo sit excusatus. Et tulerunt lapides
rama et ligna eius quibus edificaverat baasa
et extruxit de eisdem rex asa gabaa beniamin
et maspha. Reliqua autem omnium sermonum asa et
universe fortitudines eius et cuncta que fecit
et civitates quas extruxerat nonne hec scripta
sunt in libro verborum dierum regum iuda. Verumptamen
in tempore senectutis sue doluit pedes. et dormivit cum
patribus suis. et sepultus est cum eis in civitate david patris
sui. Regnavitque iosaphat filius eius pro eo.
Nadab vero filius ieroboam regnavit super israhel anno
secundo asa regis iuda. regnavitque super israhel duobus
annis. et fecit quod malum est in conspectu domini. Et
ambulavit in viis patris sui et in peccatis eius quibus
peccare fecit israhel. Insidiatus est autem ei baasa fi-
lius ahia de domo ysachar. et percussit eum in
gebethon que est urbs philistinorum. Siquidem na-
dab et omnis israhel obsidebant gebethon. Interfecit
ergo eum baasa in anno tertio asa regis iuda et reg-
navit pro eo. Cumque regnasset percussit omnem
domum ieroboam. Non dimisit ne unam
quidem animam de semine eius donec deleret
eum iuxta verbum domini quod locutus fuerat in
manu servi sui ahie silonitis propter peccata ie-
roboam que peccaverat et quibus peccare fecerat israhel.
et propter delictum quo irritaverat dominum deum israhel. Re-
liqua autem sermonum nadab et omnia que operatus
est nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum
regum israhel. Fuitque bellum inter asa et baasa
regem israhel cunctis diebus eorum. In anno tertio
asa regis iuda regnavit baasa filius ahia
super omnem israhel in thersa xxiiii annis. et fecit
malum coram domino. Ambulavitque in via ie-

roboam et in peccatis eius in quibus peccare fecit israel.

XVI Factus est autem sermo domini ad hieu filium anani contra baasa dicens. Pro eo quod exaltavi te de pulvere et posui te ducem super populum meum israel, tu autem ambulasti in via ieroboam et peccare fecisti populum meum israel ut me irritares in peccatis eorum, ecce ego demetam posteriora baasa et posteriora domus eius, et faciam domum tuam sicut domum ieroboam filii nabath. Qui mortuus fuerit de baasa in civitate comedent eum canes, et qui mortuus fuerit ex eo in regione comedent eum volucres celi. Reliqua autem sermonum baasa et quecumque fecit et prelia eius nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Dormivit ergo baasa cum patribus suis sepultusque est in thersa, et regnavit hela filius eius pro eo. Cum autem in manu hieu filii anani prophete verbum domini factum esset contra baasa et contra domum eius et contra omne malum quod fecerat coram domino ad irritandum eum in operibus manuum suarum ut fieret sicut domus ieroboam, ob hanc causam occidit eum, hoc est hieu filium anani prophetam.

Anno xx.vi. asa regis iuda regnavit hela filius baasa super israel in thersa duobus annis. Et rebellavit contra eum servus suus zamri dux medie partis equitum. Erat autem hela in thersa bibens et temulentus in domo arsa prefecti thersa. Irruens ergo zamri percussit et occidit eum anno xx.vii. asa regis iuda et regnavit pro eo. Cumque regnasset et sedisset super solium eius percussit omnem domum baasa et non dereliquit ex ea mingentem ad parietem et propinquos et amicos eius. Delevitque zamri omnem domum baasa iuxta verbum domini quod locutus fuerat ad baasa in manu hieu prophete propter universa peccata baasa et peccata hela filii eius qui peccaverunt et peccare fecerunt israel provocantes dominum deum israel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum hela et omnia que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Anno xx.vii. asa regis iuda regnavit zamri vii. diebus in thersa. Porro exercitus obsidebat gebethon urbem philistinorum. Cumque audisset rebellasse zambri et occidisse regem, fecit sibi regem omnis israel amri qui erat princeps milicie super israel in die illa in castris. Ascendit ergo amri et omnis israel cum eo de gebethon et obsidebat thersa. Videns autem zamri quod expugnanda esset civitas ingressus est palatium et succendit se cum domo regia, et mortuus est in peccatis suis que peccaverat faciens malum coram domino et ambulans in via ieroboam et in peccato eius quo peccare fecit israel. Reliqua autem sermonum zamri et insidiarum eius et tyrannidis nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Tunc divisus est populus israel in duas partes. Media pars populi sequebatur thebni filium gineth ut constitueret eum regem, et media pars amri. Prevaluit autem populus qui erat cum amri populo qui sequebatur thebni filium gineth, mortuusque est thebni et regnavit amri. Anno xxx. asa regis iuda regnavit amri super israel xii. annis. In thersa regnavit vi. annis. Emitque montem samarie a somer duobus talentis argenti, et edificavit eum. Et vocavit nomen civitatis quam extruxerat nomine somer, id est montem domini, et montem samarie. Fecit autem malum amri in conspectu domini et operatus est nequiter super omnes qui fuerunt ante eum. Ambulavitque in omni via ieroboam filii nabath et in peccatis eius quibus peccare fecerat israel ut irritaret dominum deum israel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum amri et prelia eius que gessit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Dormivitque amri cum patribus suis et sepultus est in samaria, regnavitque achab filius eius pro eo. Achab vero filius amri regnavit super israel anno xxx.viii. asa regis iuda. Et regnavit achab filius amri super israel in samaria xx. et duobus annis. Et fecit achab filius amri malum in conspectu domini super omnes qui fuerunt ante eum. Nec suffecit ei ut ambularet in peccatis ieroboam filii nabath, insuper duxit uxorem iezabel filiam methaal regis sydoniorum, et abiit et servivit baal et adoravit eum. Et posuit aram baal in templo baal quod edificaverat in samaria, et plantavit lucum. Et addidit achab in opere suo irritans dominum deum israel super omnes reges qui fuerunt ante eum. In diebus autem eius edificavit ahiel de bethel iericho. In abyram primitivo suo fundavit eam, et in segub novissimo suo posuit portas eius, iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu iosue filii nun.

XVII Et dixit helyas thesbites de habitatoribus galaad ad achab: Vivit dominus deus israel in cuius conspectu sto, si erit annis his ros et pluvia nisi iuxta oris mei verba. Et factum est verbum domini ad eum dicens: Recede hinc et vade contra orientem et abscondere in torrente carith qui est contra iordanem, et de torrente ibi bibes, corvisque precepi ut pascant te ibi. Abiit ergo et fecit iuxta verbum domini. Cumque abisset sedit in torrente carith qui est contra iordanem. Corvi quoque deferebant ei panem et carnes mane, similiter panem et carnem vespere, et bibebat de torrente. Post dies autem aliquantos siccatus est torrens, non enim pluerat super terram. Factus est igitur sermo domini ad eum dicens: Surge et vade in sarepta sydoniorum et manebis ibi. Precepi enim ibi mulieri vidue ut pascat te. Surrexit et abiit in sarepta sydoniorum. Cumque venisset ad portam civitatis apparuit ei mulier vidua colligens ligna, et vocavit eam dixitque ei: Da mihi paululum aque in vase ut bibam. Cumque illa pergeret ut afferret, clamavit post tergum eius dicens: Affer mihi obsecro et buccellam panis in manu tua. Que respondit: Vivit dominus deus tuus quia non habeo panem nisi quantum pugillus capere potest farine in

ydria et paululum olei in lechito. En colligo
duo ligna ut ingrediar et faciam illud mihi et
filio meo ut comedamus et moriamur. Ad
quam helyas ait. Noli timere sed vade et fac sicut
dixisti. Verumptamen mihi primum fac de ipsa farin
ula subcinericium panem parvulum et affer
ad me. Tibi autem et filio tuo facies postea. Hec autem
dicit dominus deus israel. Ydria farine non deficiet
et lechitus olei non minuetur usque ad diem
in qua daturus est dominus pluviam super faciem terre.
Que abiit et fecit iuxta verbum helye et come
dit ipse et illa et domus eius. Et ex illa die ydri
a farine non defecit et lechitus olei non est im
minutus iuxta verbum domini quod locutus fuerat
in manu helye. Factum est autem post verba hec egro
tavit filius mulieris matris familias et erat lan
guor fortissimus ita ut non remaneret in eo
halitus. Dixit ergo ad helyam. Quid michi et tibi
vir dei? Ingressus es ad me ut rememorare
tur iniquitates mee et interficeres filium
meum? Et ait ad eam helyas. Da michi filium tu
um. Tulitque eum de sinu eius et portavit
eum in cenaculum ubi ipse manebat et posuit super
lectum suum et clamavit ad dominum et dixit.
Domine deus meus etiam ne viduam apud quam ego
utcumque sustentor afflixisti ut interficeres
filium eius? Et expandit se atque mensus est
super puerum tribus vicibus et clamavit ad dominum et
ait. Domine deus meus revertatur obsecro anima pueri huius
in viscera eius. Exaudivit dominus vocem helye et re
versa est anima pueri intra eum et revixit. Tulitque hely
as puerum et deposuit eum de cenaculo in inferiorem
domum et tradidit matri sue et ait illi. En filius
tuus vivit. Dixitque mulier ad helyam. Nunc in isto
cognovi quoniam vir dei es tu et verbum domini in ore
tuo verum est.

XVIII

Post multos dies factum est verbum domini
ad helyam in anno tertio dicens. Vade et osten
de te achab ut dem pluviam super faciem terre.
Ivit ergo helyas ut ostenderet se achab. Erat
autem fames vehemens in samaria. Vocavitque
achab abdiam dispensatorem domus sue.
Abdias autem timebat dominum deum israel valde. Nam
cum interficeret iezabel prophetas domini tulit ille
centum prophetas et abscondit eos quinquagenos et
quinquagenos in speluncis et pavit eos pa
ne et aqua. Dixit ergo achab ad abdiam. Va
de in terram ad universos fontes aquarum et in cunc
tas valles si forte invenire possimus herbam
et salvare equos et mulos et non penitus iumen
ta intereant. Diviseruntque regiones sibi
ut circuirent eas. Achab ibat per viam unam
et abdias per alteram seorsum. Cumque esset abdias
in via helyas occurrit ei. Qui cum cognovisset eum
cecidit super faciem suam et ait. Num tu es domi
ne mi helyas? Cui ille respondit. Ego. Et dixit. Vade
et dic domino tuo adest helyas. Cui ille respondit. Quid
peccavi inquit quoniam tradis me servum tuum
in manu achab ut interficiat me? Vivit dominus
deus tuus quia non est gens aut regnum quo non mi
serit dominus meus te requirens. Et respondentibus cunc
tis non est hic. Adiuravit regna singula et
gentes eo quod minime reperireris. Et nunc dicis
michi vade et dic domino tuo adest helyas.
Cumque recessero a te spiritus domini asportabit te in
locum quem ignoro ego. Et ingressus nuncia
bo achab et non inveniens te interficiet me.
Servus autem tuus timet dominum ab infantia
sua. Numquid non indicatum est tibi domino meo
quid fecerim cum interficeret iezabel prophetas
domini quod absconderim de prophetis domini centum
quinquagenos et quinquagenos in speluncis
et paverim eos pane et aqua? Et nunc tu dicis. Va
de et dic domino tuo adest helyas ut interficiat me.
Et dixit helyas. Vivit dominus exercituum ante cuius
conspectum sto quia hodie apparebo ei. Abiit
ergo abdias in occursum achab et indicavit ei.
Venitque achab in occursum helye. Et cum vidisset
eum ait. Tu ne es ille qui conturbas israel?
Et ille ait. Non ego turbavi israel sed tu et domus
patris tui qui dereliquistis mandata domini et se
cuti estis baalim. Verumptamen nunc mitte et con
grega ad me universum israel in monte carme
li et prophetas baal. cccc. l. prophetasque lucorum
. cccc. qui comedunt de mensa iezabel. Misit ach
ab ad omnes filios israel et congregavit prophetas
in monte carmeli. Accedens autem helyas ad om
nem populum ait. Usquequo claudicatis in duas partes?
Si dominus est deus sequimini eum. Si autem baal se
quimini illum. Et non respondit ei populus verbum.
Et ait rursus helyas ad populum. Ego remansi
propheta domini. Prophete autem baal. cccc. et. l. prophe
teque lucorum. cccc. viri sunt. Dentur nobis
duo boves et illi eligant bovem unum et in
frusta cedentes super ligna ponant ignem autem
non supponant. Et ego faciam bovem alterum et im
ponam super ligna ignemque non supponam.
Invocate nomina deorum vestrorum et ego invo
cabo nomen dei mei et deus qui exaudierit per
ignem ipse sit deus. Respondens omnis populus ait.
Optima propositio quam helyas locutus est. Dixit
ergo helyas prophetis baal. Eligite vobis bo
vem unum et facite primi quia vos plures estis.
Et invocate nomina deorum vestrorum ignemque non
supponatis. Qui cum tulissent bovem quem dede
rat eis fecerunt et invocabant nomen baal de
mane usque ad meridiem dicentes. Baal exau
di nos. Et non erat vox nec qui responderet. Transilie
bantque altare quod fecerant. Cumque iam esset
meridies illudebat eis helyas dicens. Clamate
voce maiore. Deus enim vester est et forsitan loquitur
aut in diversorio est aut in itinere aut certe
dormit ut excitetur. Clamabant ergo
voce magna et incidebant se iuxta ritum
suum cultris et lanceolis donec perfunderen
tur sanguine. Postquam autem transiit
meridies et illis prophetantibus venerat tempus
quo sacrificium offerri solet nec audiebatur
vox neque aliquis respondebat nec attendebat
orantes. Dixit helyas omni populo. Venite
ad me. Et accedente ad se omni populo curavit

altare domini quod destructum fuerat. et tulit xii la
pides. iuxta numerum tribuum filiorum iacob. ad quem
factus est sermo domini dicens. Israel erit nomen tuum.
Et edificauit altare de lapidibus in nomine domini.
fecitque aque ductum quasi per duas aratiunculas
in circuitu altaris. et composuit ligna. diuisitque
per membra bouem. et posuit super ligna et ait. Imple
te quatuor ydrias aqua. et fundite super holocaustum
et super ligna. Rursumque dixit. Etiam secundo hoc facite.
Qui cum fecissent secundo ait. Etiam tercio id ipsum fa
cite. feceruntque tercio. et currebant aque circa
altare. et fossa aque ductus repleta est. Cumque
iam tempus esset ut offerretur holocaustum acce
dens helyas propheta ait. Domine deus abraham ysa
ac et israel hodie ostende quia tu es deus israel. et ego
seruus tuus. iuxta preceptum tuum feci omnia
uerba hec. exaudi me domine. exaudi me domine ut
discat populus iste quia tu es dominus deus. et tu conuertisti
cor eorum iterum. Cecidit autem ignis domini et deuora
uit holocaustum. ligna. et lapides. puluerem
quoque et aquam que erant in aque ductu lam
bens. Quod cum uidisset omnis populus cecidit in faciem
suam et ait. dominus ipse est deus. Dixitque helyas
ad eos. Apprehendite prophetas baal et ne unus
quidem effugiat ex eis. Quos cum comprehendissent
duxit eos helyas ad torrentem cyson. et interfecit
eos ibi. Et ait helyas ad achab. Ascende
comede et bibe quia sonus multe pluuie est. Ascen
dit achab ut comederet et biberet. Ascendit
autem helyas in uerticem carmeli et pronus in ter
ram posuit faciem inter genua sua et dixit
ad puerum suum. Ascende et prospice contra ma
re. Qui cum ascendisset et contemplatus esset ait. Non est
quicquam. et rursum ait illi. Reuertere. vii. ui
cibus. In vii. autem uice ecce nubicula parua
quasi uestigium hominis ascendebat de mari.
Qui ait. Ascende et dic achab. Iunge currum
et descende ne occupet te pluuia. Cumque se
uerteret huc atque illuc ecce celi contenebrati sunt
et nubes et uentus et facta est pluuia grandis. A
scendens itaque achab abiit in iezrael. et ma
nus domini facta est super helyam. Accinctisque lum
bis currebat ante achab donec ueniret in
iezrael.

XIX

Nunciauit autem achab iezabel omnia
que fecerat helyas. et quomodo occidisset uniuersos
prophetas baal gladio. Misitque iezabel nuncium
ad helyam dicens. Hec mihi faciant dii et hec addant
nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut
animam unius ex illis. Timuit ergo helyas et
surgens abiit quocumque eum ferebat uoluntas.
Venitque in bersabee iuda et dimisit ibi puerum
suum et perrexit in desertum uiam unius di
ei. Cumque uenisset et sederet subter unam iuni
perum: petiuit anime sue ut moreretur et ait. Suf
ficit mihi. domine tolle animam meam. Neque enim me
lior sum quam patres mei. Proiecitque se et ob
dormiuit in umbra iuniperi. Et ecce angelus
domini tetigit eum et dixit illi. Surge et comede.
Respexit et ecce ad caput suum subcinericius
panis. et uas aque. Comedit ergo et bibit. et
rursum obdormiuit. Reuersusque est angelus domini
secundo et tetigit eum. Dixitque illi. Surge. comede.
Grandis enim tibi restat uia. Qui cum surrexisset com
edit et bibit. Et ambulauit in fortitudine
cibi illius. xl. diebus. et. xl. noctibus usque ad
montem dei horeb. Cumque uenisset illuc
mansit in spelunca. et ecce sermo domini ad eum.
dixitque illi. Quid hic agis helya? At ille respon
dit. Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum quia de
reliquerunt pactum domini filii israel. Altaria tua
destruxerunt. et prophetas tuos occiderunt gladio.
et derelictus sum ego solus. et querunt animam meam
ut auferant eam. Et ait ei. Egredere et sta in
monte coram domino. Et ecce dominus transit. et
spiritus grandis et fortis subuertens montes et con
terens petras ante dominum. Non in spiritu dominus. et
post spiritum commotio. non in commotione dominus. Et
post commotionem ignis. non in igne dominus.
et post ignem sibilus aure tenuis ibi dominus.
Quod cum audisset helyas operuit uultum suum
pallio et egressus stetit in ostio spelunce. et ecce
uox ad eum dicens. Quid hic agis helya? et ille
respondit. Zelo zelatus sum pro domino deo exercitu
um quia dereliquerunt pactum tuum filii israel.
Altaria tua destruxerunt. et prophetas tuos occi
derunt gladio. et derelictus sum ego solus. et
querunt animam meam ut auferant eam. et ait
ad eum dominus. Vade et reuertere in uiam tuam per de
sertum in damascum. Cumque perueneris illuc un
ges azael regem super syriam. et hieu filium
namsi unges regem super israel. Heliseum autem
filium saphat qui est de abel meula unges pro
phetam pro te. et erit. Quicumque fugerit gladium
azael occidet eum hieu. et quicumque fugerit gla
dium hieu interficiet eum heliseus. et derelinquam
mihi in israel. vii. milia uirorum quorum genua non
sunt incuruata ante baal. et omne os quod non
adorauit eum osculans manus. Pro
fectus ergo inde helyas repperit heliseum fi
lium saphat arantem in. xii. iugis boum.
et ipse in. xii. iugis boum arantibus unus erat.
Cumque uenisset helyas ad eum misit pallium
suum super illum. Qui statim relictis bobus cu
currit post helyam et ait. Osculer oro te patrem
meum et matrem meam et sic sequar te. Dixit
que ei. Vade. et reuertere. Quod enim meum erat
feci tibi. Reuersus autem ab eo tulit par boum.
et mactauit illud. Et in aratro boum coxit
carnes. et dedit populo et comederunt. consurgens
que abiit et secutus est helyam et ministrabat ei.

XX

Porro benadab rex syrie congregauit omnem
exercitum suum. et. xxx. et duos reges secum.
et equos et currus et ascendens pugnabat contra sa
mariam et obsidebat eam. Mittensque nuncios
ad achab regem israel in ciuitatem ait. Hec dicit
benadab. Argentum tuum et aurum tuum
meum est. et uxores tue et filii tui optimi mei
sunt. Responditque rex israel. Iuxta uerbum tuum domine
mi rex. tuus sum ego et omnia mea. Reuertentes
que nuncii dixerunt. Hec dicit benadab qui

misit nos ad te: Argentum tuum et aurum tuum et uxores tuas et filios tuos dabis mihi. Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te et scrutabuntur domum tuam et domum servorum tuorum, et omne quod eis placuerit ponent in manibus suis et auferent. Vocavit autem rex Israel omnes seniores terre et ait: Animadvertite et videte quoniam insidietur nobis. Misit enim ad me pro uxoribus meis et filiis et pro argento et auro, et non abnui. Dixeruntque omnes maiores natu et universus populus ad eum: Non audias neque acquiescas illi. Respondit itaque nuntiis Benadab: Dicite domino meo regi: Omnia propter que misisti ad me servum tuum in initio faciam, hanc autem rem facere non possum. Reversique nuntii retulerunt ei omnia. Qui remisit et ait: Hec faciant mihi dii et hec addant, si suffecerit pulvis Samarie pugillis omnis populi qui sequitur me. Et respondens rex Israel ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus eque ut discinctus. Factum est autem cum audisset Benadab verbum istud, bibebat ipse et reges in umbraculis, et ait servis suis: Circumdate civitatem. Et circumdederunt eam. Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Israel ait: Hec dicit Dominus: Certe vidisti omnem multitudinem hanc nimiam; ecce ego tradam eam in manu tua hodie, ut scias quia ego sum Dominus. Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Hec dicit Dominus: Per pedissequos principum provinciarum. Et ait: Quis incipiet preliari? Et ille dixit: Tu. Recensuit ergo pueros principum provinciarum et repperit numerum ducentorum triginta duorum; et recensuit post eos populum, omnes filios Israel, septem milia. Et egressi sunt meridie. Benadab autem bibebat temulentus in umbraculo suo, et reges triginta duo cum eo qui ad auxilium eius venerant. Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadab, qui nuntiaverunt ei dicentes: Viri egressi sunt de Samaria. At ille ait: Sive pro pace veniunt, apprehendite eos vivos, sive ut prelientur, vivos capite eos. Egressi sunt ergo pueri principum provinciarum et reliquus exercitus sequebatur; et percussit unusquisque virum qui contra se veniebat. Fugeruntque Syri, et persecutus est eos rex Israel. Fugit quoque Benadab rex Syrie in equo cum equitibus. Et egressus rex Israel percussit equos et currus, et percussit Syriam plaga magna nimis.

Accedens autem propheta ad regem Israel dixit ei: Vade et confortare, et scito et vide quid facias; sequenti enim anno rex Syrie ascendet contra te. Servi vero regis Syrie dixerunt ei: Dii montium sunt dii eorum, ideo superaverunt nos; sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus, et obtinebimus eos. Tu ergo verbum hoc fac: Amove reges singulos ab exercitu tuo et pone principes pro eis, et instaura numerum militum qui ceciderunt de tuis, et equos secundum equos pristinos, et currus secundum currus quos ante habuisti, et pugnabimus contra eos in campestribus, et videbis quod obtinebimus eos. Credidit consilio eorum et fecit ita. Igitur postquam transierat annus, recensuit Benadab Syros et ascendit in Afech ut pugnaret contra Israel. Porro filii Israel recensiti sunt, et accepto cibario profecti sunt ex adverso, castraque metati sunt contra eos quasi duo parvi greges caprarum; Syri autem repleverunt terram. Et accedens unus vir Dei dixit ad regem Israel: Hec dicit Dominus: Quia dixerunt Syri: Deus montium est Dominus et non est Deus vallium, dabo omnem multitudinem grandem hanc in manu tua, et scietis quia ego sum Dominus. Dirigebantque septem diebus ex adverso hi atque illi acies; septima autem die commissum est bellum, percusseruntque filii Israel de Syris centum milia peditum in die una. Fugerunt autem qui remanserant in Afech in civitatem, et cecidit murus super viginti septem milia hominum qui remanserant. Porro Benadab fugiens ingressus est civitatem in cubiculum quod erat intra cubiculum. Dixeruntque ei servi sui: Ecce audivimus quod reges domus Israel clementes sint; ponamus itaque saccos in lumbis nostris et funiculos in capitibus nostris, et egrediamur ad regem Israel; forsitan salvabit animas nostras. Accinxerunt saccis lumbos suos et posuerunt funiculos in capitibus suis, veneruntque ad regem Israel et dixerunt ei: Servus tuus Benadab dicit: Vivat, oro te, anima mea. Et ille ait: Si adhuc vivit, frater meus est. Quod acceperunt viri pro omine, et festinantes rapuerunt verbum ex ore eius atque dixerunt: Frater tuus Benadab. Et dixit eis: Ite et adducite eum ad me. Egressus est ergo ad eum Benadab, et levavit eum in currum suum. Qui dixit ei: Civitates quas tulit pater meus a patre tuo reddam, et plateas fac tibi in Damasco sicut fecit pater meus in Samaria, et ego federatus recedam a te. Pepigit ergo fedus et dimisit eum. Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere. Cui ait: Quia noluisti audire vocem Domini, ecce recedes a me et percutiet te leo. Cumque recessisset paululum ab eo, invenit eum leo atque percussit. Sed et alterum inveniens virum dixit ad eum: Percute me. Qui percussit eum et vulneravit. Abiit ergo propheta et occurrit regi in via, et mutavit aspersione pulveris os et oculos suos. Cumque rex transisset, clamavit ad regem et ait: Servus tuus egressus est ad preliandum comminus. Cumque fugisset vir unus, adduxit eum quidam ad me et ait: Custodi virum istum; qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima eius, aut talentum argenti appendes. Dum autem ego turbatus huc atque illuc me verterem, subito non comparuit. Et ait rex Israel ad eum: Hoc est iudicium tuum quod ipse decrevisti. At ille statim abstersit pulverem de facie sua, et cognovit eum rex Israel quod esset de prophetis. Qui ait ad eum: Hec dicit Dominus: Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, et populus tuus pro populo eius. Reversus est igitur rex Israel in domum suam audire contempnens, et furibundus venit in Samariam.

CXXI

Post verba autem hec, tempore illo vinea erat Naboth Iezrahelite qui erat in Iezrahel iuxta palatium Achab regis Samarie. Locutus est ergo Achab ad

naboth dicens. Da michi vineam tuam ut faciam michi ortum olerum, quia vicina est et prope domum meam, daboque tibi pro ea vineam meliorem. Aut si commodius putas, argenti precium quanto digna est dabo. Cui respondit naboth: Propicius sit michi dominus ne dem hereditatem patrum meorum tibi. Venit ergo achab in domum suam indignans et frendens super verbum quod locutus fuerat ad eum naboth iezrahelites dicens: Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et proiciens se in lectulum suum avertit faciem suam ad parietem et non comedit panem. Ingressa est autem ad eum iezabel uxor sua dixitque ei: Quid est hoc unde anima tua contristata est, et quare non comedis panem? Qui respondit ei: Locutus sum naboth iezrahelite et dixi ei: Da michi vineam tuam accepta pecunia, aut si tibi placet dabo tibi vineam meliorem pro ea. Et ait ille: Non dabo tibi vineam meam. Dixit ergo ad eum iezabel uxor eius: Grandis auctoritatis es, et bene regis regnum Israel. Surge et comede panem et equo animo esto, ego dabo tibi vineam naboth iezrahelite. Scripsit itaque litteras ex nomine achab et signavit eas anulo eius, et misit ad maiores natu et ad optimates qui erant in civitate eius et habitabant cum naboth. Litterarum autem erat ista sententia: Predicate ieiunium et sedere facite naboth inter primos populi, et summittite duos viros filios belial contra eum, et falsum testimonium dicant: Benedixit naboth deum et regem; et educite eum et lapidate, sicque moriatur. Fecerunt ergo cives eius maiores natu et optimates qui habitabant cum eo in urbe sicut preceperat eis iezabel, et sicut erat scriptum in litteris quas miserat ad eos. Predicaverunt ieiunium et sedere fecerunt naboth inter primos populi. Et adductis duobus viris filiis belial fecerunt eos sedere contra eum. At illi scilicet ut viri diabolici dixerunt contra eum testimonium coram omni multitudine: Benedixit naboth deum et regem. Quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem et lapidibus interfecerunt. Miseruntque ad iezabel dicentes: Lapidatus est naboth et mortuus est. Factum est autem cum audisset iezabel lapidatum naboth et mortuum, locuta est ad achab: Surge, posside vineam naboth iezrahelite qui noluit tibi adquiescere et dare eam accepta pecunia. Non enim vivit naboth sed mortuus est. Quod cum audisset achab, mortuum videlicet naboth, surrexit et descendebat in vineam naboth iezrahelite ut possideret eam. Factus est igitur sermo domini ad heliam thesbitem dicens: Surge et descende in occursum achab regis Israel qui est in samaria. Ecce ad vineam naboth descendit ut possideat eam. Et loqueris ad eum dicens: Hec dicit dominus deus: Occidisti, insuper et possedisti. Et post hec addes: Hec dicit dominus: In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem naboth lambent quoque tuum sanguinem. Et ait achab ad heliam: Num invenisti me inimicum tibi? Qui dixit: Inveni, eo quod venundatus sis ut faceres malum in conspectu domini. Propterea hec dicit dominus: Ecce ego inducam super te malum, et demetam posteriora tua, et interficiam de achab mingentem ad parietem, et clausum et ultimum in Israel. Et dabo domum tuam sicut domum ieroboam filii nabath, et sicut domum baasa filii ahya, quia egisti ut me ad iracundiam provocares, et peccare fecisti Israel. Sed et de iezabel locutus est dominus dicens: Canes comedent iezabel in agro iezrahel. Si mortuus fuerit achab in civitate, comedent eum canes; si autem mortuus fuerit in agro, comedent eum volucres celi. Igitur non fuit alter talis ut achab qui venundatus est ut faceret malum in conspectu domini. Concitavit enim eum iezabel uxor sua, et abhominabilis effectus est in tantum ut sequeretur idola que fecerant amorrei, quos consumpsit dominus a facie filiorum Israel. Itaque cum audisset achab sermones istos, scidit vestem suam et operuit cilicio carnem suam, ieiunavitque et dormivit in sacco, et ambulavit demisso capite. Factus est autem sermo domini ad heliam thesbitem dicens: Nonne vidisti achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius, sed in diebus filii sui inferam malum domui eius.

XXII

Transierunt igitur tres anni absque bello inter syriam et Israel. In anno autem tercio descendit iosaphat rex iuda ad regem Israel. Dixitque rex Israel ad servos suos: Ignoratis quod nostra sit ramoth galaad, et negligimus tollere eam de manu regis syrie? Et ait ad iosaphat: Venies mecum ad preliandum in ramoth galaad? Dixitque iosaphat ad regem Israel: Sicut ego sum, ita et tu; populus meus et populus tuus unum sunt, et equites mei equites tui. Dixitque iosaphat ad regem Israel: Quere oro te hodie sermonem domini. Congregavit ergo rex Israel prophetas quadringentos circiter viros, et ait ad eos: Ire debeo in ramoth galaad an quiescere? Qui responderunt: Ascende, et dabit eam dominus in manu regis. Dixit autem iosaphat: Non est hic propheta domini quispiam ut interrogemus per eum? Et ait rex Israel ad iosaphat: Remansit vir unus per quem possimus interrogare dominum, sed ego odi eum quia non prophetat michi bonum sed malum, micheas filius hiemla. Cui iosaphat ait: Ne loquaris ita rex. Vocavit ergo rex Israel eunuchum quendam et dixit ei: Festina adducere micheam filium hiemla. Rex autem Israel et iosaphat rex iuda sedebant unusquisque in solio suo vestiti cultu regio in area iuxta ostium porte samarie, et universi prophete prophetabant in conspectu eorum. Fecit quoque sibi sedechias filius chanaana cornua ferrea et ait: Hec dicit dominus: His ventilabis syriam donec deleas eam. Omnesque prophete similiter prophetabant dicentes: Ascende in ramoth galaad et vade prospere, et tradet dominus in manu regis ea-

Nuntius vero qui ierat ut vocaret micheam locutus est ad eum dicens. Ecce sermones prophetarum uno ore bona regi predicant. Sit ergo et sermo tuus similis eorum et loquere bona. Cui micheas ait. Vivit dominus quia quodcumque dixerit mihi dominus hoc loquar. Venit igitur ad regem. Et ait illi rex. Michea ire debemus in ramoth galaad ad preliandum an cessare. Cui ille respondit. Ascende et vade prospere. et tradet eam dominus in manu regis. Dixit autem rex ad eum. Iterum atque iterum adiuro te ut non loquaris mihi nisi quod verum est in nomine domini. Et ille ait. Vidi cunctum israel dispersum in montibus quasi oves non habentes pastorem. Et ait dominus. Non habent isti dominum. Revertatur unusquisque in domum suam in pace. Dixit ergo rex israel ad iosaphath. Numquid non dixi tibi quia non prophetat mihi bonum. sed semper malum. Ille vero addens ait. Propterea audi sermonem domini. Vidi dominum super solium suum sedentem. et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris. Et ait dominus. Quis decipiet achab regem israel ut ascendat et cadat in ramoth galaad. Et dixit unus verba huiuscemodi et alius aliter. Egressus est autem spiritus et stetit coram domino et ait. Ego decipiam illum. Cui locutus est dominus. In quo? Et ille ait. Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dixit dominus. Decipies et prevalebis. Egredere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum qui hic sunt. et dominus locutus est contra te malum. Accessit autem sedechias filius chanaana et percussit micheam in maxillam et dixit. Mene ergo dimisit spiritus domini et locutus est tibi? Et ait micheas. Visurus es in die illa quando ingredieris cubiculum intra cubiculum ut abscondaris. Et ait rex israel. Tollite micheam et maneat apud amon principem civitatis et apud ioas filium amalech et dicite eis. Hec dicit rex. Mittite virum istum in carcerem et sustentate eum pane tribulationis et aqua angustie donec revertar in pace. Dixitque micheas. Si reversus fueris in pace non est locutus dominus in me. Et ait. Audite populi omnes. Ascendit itaque rex israel et iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixit itaque rex israel ad iosaphat. Sume arma et ingredere prelium et induere vestibus tuis. Porro rex israel mutavit habitum suum et ingressus est bellum. Rex autem sirie preceperat principibus curruum .xxxii. dicens. Non pugnabitis contra minorem et maiorem quempiam nisi contra regem israel solum. Cum ergo vidissent principes curruum iosaphat suspicati sunt quod ipse esset rex israel. et impetu facto pugnabant contra eum. Et exclamavit iosaphat. Intellexeruntque principes curruum quod non esset rex israel et cessaverunt ab eo. Unus autem quidam tetendit arcum in incertum sagittam dirigens et casu percussit regem israel. inter pulmonem et stomachum. At ille dixit aurige suo. Verte manum tuam et eice me de prelio quia graviter vulneratus sum. Commissum est ergo prelium in die illa. et rex israel stabat in curru suo contra syros. et mortuus est vespere; fluebat autem sanguis plage in sinum currus et preco personuit in universo exercitu antequam sol occumberet dicens. Unusquisque revertatur in civitatem et in terram suam. Mortuus est autem rex et perlatus est in samariam. sepelieruntque regem in samaria. et currum eius laverunt in piscina samarie et linxerunt canes sanguinem eius. et habenas laverunt iuxta verbum domini quod locutus fuerat. Reliqua vero sermonum achab et universa que fecit et domus eburnea quam edificavit cunctarumque urbium quas extruxit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel. Dormivit ergo achab cum patribus suis et regnavit ochozias filius eius pro eo.

Iosaphat vero filius asa regnare ceperat super iudam anno .iiii. achab regis israel. .xxxv. annorum erat cum regnare cepisset et .xxv. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius azuba filia salai et ambulavit in omni via asa patris sui. et non declinavit ex ea. Fecitque quod rectum est in conspectu domini. Verumptamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus sacrificabat. et adolebat incensum in excelsis. pacemque habuit iosaphat cum rege israel. Reliqua autem verborum iosaphath et opera eius que gessit et prelia nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Sed et reliquias effeminatorum qui remanserant in diebus asa patris eius abstulit de terra. nec erat tunc rex constitutus in edom. Rex vero iosaphat fecerat classes in mari que navigarent in ophir propter aurum. et ire non potuerunt quia confracte sunt in asiongaber. Tunc ait ochozias filius achab ad iosaphat. Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. et noluit iosaphat. Dormivitque iosaphat cum patribus suis. et sepultus est cum eis in civitate david patris sui. Regnavitque ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius achab regnare ceperat super israel in samaria anno .xvii. iosaphat regis iuda. regnavitque super israel duobus annis. et fecit malum in conspectu domini et ambulavit in via patris sui et matris sue. et in via ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Servivit quoque baal et adoravit eum. et irritavit dominum deum israel iuxta omnia que fecerat pater eius.

Explicit liber regum .iii.us Incipit liber regum quartus.

Prevaricatus est autem moab in israel postquam mortuus est achab. Ceciditque ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in samaria. et egrotavit. misitque nuntios dicens ad eos. Ite consulite beelzebub deum accharon utrum vivere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem domini locutus est ad helyam thesbiten dicens. Surge ascende in occursum nuntiorum regis samarie et dices ad eos. Numquid non est deus in israel ut eatis ad consulendum

beelzebub deum accaron? Quam ob rem haec dicit dominus: De lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Et abiit helyas. Reversique sunt nuntii ad ochoziam. Qui dixit eis: Quare reversi estis? At illi responderunt ei: Vir occurrit nobis, et dixit ad nos: Ite, revertimini ad regem qui misit vos, et dicetis ei: Haec dicit dominus: Numquid quia non erat deus in israel mittitis ut consulatur beelzebub deus accaron? Idcirco de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Qui dixit eis: Cuius figurae et habitus est vir ille qui occurrit vobis et locutus est verba haec? At illi dixerunt: Vir pilosus et zona pellicea accinctus renes. Qui ait: Helyas thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem et quinquaginta viros qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum sedentique in vertice montis ait: Homo dei, rex praecepit ut descendas. Respondensque helyas dixit quinquagenario: Si homo dei sum, descendat ignis de caelo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de caelo et devoravit eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum misit ad eum principem quinquagenarium alterum et quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi: Homo dei, haec dicit rex: Festina, descende. Respondens helyas ait: Si homo dei ego sum, descendat ignis de caelo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis dei de caelo et devoravit illum et quinquaginta eius. Iterum misit principem quinquagenarium tertium et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset curvavit genua contra helyam et precatus est eum et ait: Homo dei, noli despicere animam meam et animas servorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de caelo et devoravit duos principes quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant. Sed nunc obsecro ut miserearis animae meae. Locutus est autem angelus domini ad helyam dicens: Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem et locutus est ei: Haec dicit dominus: Quia misisti nuntios ad consulendum beelzebub deum accaron, quasi non esset deus in israel a quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Mortuus est ergo iuxta sermonem domini quem locutus est helyas. Et regnavit ioram frater eius pro eo anno secundo ioram filii iosaphat regis iude. Non enim habebat filium. Reliqua autem verborum ochozie quae operatus est, nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel?

II

Factum est autem cum levare vellet dominus helyam per turbinem in caelum, ibant helyas et helyseus de galgalis. Dixitque helyas ad helyseum: Sede hic, quia dominus misit me usque in bethel. Cui ait helyseus: Vivit dominus et vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent in bethel, egressi sunt filii prophetarum qui erant in bethel ad helyseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia dominus hodie tollet dominum tuum a te? Qui respondit: Et ego novi, silete. Dixit autem helyas ad helyseum: Sede hic, quia dominus misit me in iericho. Et ille ait: Vivit dominus et vivit anima tua quia non delinquam te.

Cumque venissent iericho, accesserunt filii prophetarum qui erant in iericho ad helyseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia dominus hodie tollet dominum tuum a te? Et ait: Et ego novi, silete. Dixit autem ei helyas: Sede hic, quia misit me dominus usque ad iordanem. Qui ait: Vivit dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt, qui et steterunt e contra longe. Illi autem stabant ambo super iordanem. Tulitque helyas pallium suum et involvit illud et percussit aquas, quae divisae sunt in utramque partem, et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent, helyas dixit ad helyseum: Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque helyseus: Obsecro ut fiat spiritus tuus duplex in me. Qui respondit: Rem difficilem postulasti. Attamen si videris quando tollar a te, erit quod petisti; si autem non videris, non erit. Cumque pergerent et incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus et equi ignei diviserunt utrumque, et ascendit helyas per turbinem in caelum. Helyseus autem videbat et clamabat: Pater mi, pater mi, currus israel et auriga eius. Et non vidit eum amplius. Apprehenditque vestimenta sua et scidit illa in duas partes. Et levavit pallium helye quod ceciderat ei, reversusque stetit super ripam iordanis, et pallio helye quod ceciderat ei percussit aquas, et non sunt divisae. Et dixit: Ubi est deus helye etiam nunc? Percussitque aquas et divisae sunt huc atque illuc, et transiit helyseus. Videntes autem filii prophetarum qui erant in iericho de contra dixerunt: Requievit spiritus helye super helyseum. Et venientes in occursum eius adoraverunt eum proni in terram, dixeruntque illi: Ecce cum servis tuis sunt quinquaginta viri fortes qui possunt ire et quaerere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus domini et proiecerit in uno montium aut in una vallium. Qui ait: Nolite mittere. Coegeruntque eum donec acquiesceret eis et diceret: Mittite. Et miserunt quinquaginta viros. Qui cum quaesissent tribus diebus non invenerunt, et reversi sunt ad eum. At ille habitabat in iericho, dixitque eis: Numquid non dixi vobis: Nolite mittere? Dixerunt quoque viri civitatis ad helyseum: Ecce habitatio civitatis huius optima est, sicut tu ipse domine perspicis, sed aquae pessimae sunt et terra sterilis. At ille ait: Afferte mihi vas novum et mittite in illud sal. Quod cum attulissent, egressus ad fontem aquarum misit in illum sal et ait: Haec dicit dominus: Sanavi aquas has et non erit in eis ultra mors neque sterilitas. Sanatae sunt ergo aquae usque ad diem hanc iuxta verbum helysei quod locutus est. Ascendit autem inde helyseus in bethel. Cumque ascenderet per viam, pueri parvi egressi sunt de civitate et illudebant ei dicentes: Ascende calve, ascende calve. Qui cum respexisset vidit eos et maledixit eis in nomine domini. Egressique sunt duo ursi de saltu et laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros. Abiit autem inde in montem carmeli

[N]ono regni sui. & in samariam. [I]oram uero filius
achab regnauit super israel in samaria anno .x.
viii. regis iude iosaphat. regnauitque .xii. an-
nis. & fecit malum coram domino sed non sicut pater suus
& mater. Tulit enim statuas baal quas fecerat pater
eius. Verumptamen in peccatis ieroboam filii nabath
qui peccare fecit israel adhesit nec recessit ab
eis. [P]orro mesa rex moab nutriebat mul-
ta pecora. & soluebat regi israel .c. milia agnorum
& .c. milia arietum cum uelleribus suis. Cumque mortu-
us fuisset achab preuaricatus est fedus quod habebat
cum rege israel. Egressus est igitur rex ioram in die
illa de samaria. & recensuit uniuersum israel.
Misitque ad iosaphat regem iude dicens. Rex
moab recessit a me. ueni mecum contra moab ad
prelium. Qui respondit. Ascendam. Qui meus est
tuus est. populus meus populus tuus. & equi mei equi tui.
Dixitque. Per quam uiam ascendemus? At ille re-
spondit. Per desertum ydumee. Perrexerunt igitur rex israel
& rex iuda & rex edom. & circuierunt per uiam sep-
tem dierum. nec erat aqua exercitui & iumentis que seque-
bantur eos. Dixitque rex israel. Heu. heu. heu. do-
minus congregauit nos tres reges ut traderet in
manum moab. Et ait iosaphat. Estne hic propheta
domini ut deprecemur dominum per eum? Et respondit
unus de seruis regis israel. Est hic helyseus fi-
lius saphat qui fundebat aquam super manus
helye. Et ait iosaphat. Est apud eum sermo domini.
Descenditque ad eum rex israel & iosaphat rex iu-
da & rex edom. Dixit autem helyseus ad regem israel.
Quid michi & tibi est? uade ad prophetas patris tui &
matris tue. Et ait illi rex israel. Quare congregauit
dominus tres reges hos ut traderet eos in manum mo-
ab? Dixit autem helyseus. Viuit dominus exercituum
in cuius conspectu sto quod si non uultum iosaphat
regis iude erubescerem nec attendissem quidem
te nec respexissem. Nunc autem adducite michi psaltem.
Cumque caneret psaltes facta est super eum manus
domini & ait. Hec dicit dominus. Facite alueum torrentis
huius fossas & fossas. Hec enim dicit dominus. Non uidebitis
uentum neque pluuiam. & alueus iste replebitur
aquis. & bibetis uos & familie uestre & iumenta
uestra. Paruumque hoc est in conspectu domini. insuper
tradet etiam moab in manus uestras. & percutietis
omnem ciuitatem munitam. & omnem urbem ele-
ctam. & uniuersum lignum fructiferum
succidetis. cunctosque fontes aquarum obturabi-
tis. & omnem agrum egregium operietis lapi-
dibus. [F]actum est igitur mane quando sacrificium offerri
solet. & ecce aque ueniebant per uiam edom & re-
pleta est terra aquis. Vniuersi autem moabite
audientes quod ascendissent reges ut pugna-
rent aduersum eos conuocauerunt omnes qui ac-
cincti erant balteo desuper & steterunt in ter-
minis. Primoque mane surgentes & orto iam
sole ex aduerso aquarum uiderunt moabite e contra
aquas rubras quasi sanguinem. dixeruntque.
Sanguis gladii est. pugnauerunt reges contra se
& cesi sunt mutuo. Nunc perge ad predam mo-
ab. Perrexeruntque in castra israel. Porro surgens
israel percussit moab. At illi fugerunt coram
eis. Venerunt igitur qui uicerant & percusserunt
moab. & ciuitates destruxerunt. & omnem agrum
optimum mittentes singuli lapides re-
pleuerunt. & uniuersos fontes aquarum obtura-
uerunt & omnia ligna fructifera succiderunt. i-
ta ut muri tantum fictiles remanerent. Et cir-
cumdata est ciuitas a fundibulariis & magna
ex parte percussa. Quod cum uidisset rex moab preua-
luisse scilicet hostes tulit secum dcc. uiros educen-
tes gladios ut irrumperent ad regem edom
& non potuerunt. Arripiensque filium suum
primogenitum qui regnaturus erat pro eo.
obtulit holocaustum super murum & facta est in-
dignatio magna in israel. statimque recesserunt
ab eo & reuersi sunt in terram suam.

IIII

[M]ulier autem
quedam de uxoribus prophetarum clamabat ad
helyseum dicens. Seruus tuus uir meus
mortuus est & tu nosti quia seruus tuus fuit ti-
mens dominum. Et ecce creditor uenit ut tollat
duos filios meos ad seruiendum sibi. Cui dixit
helyseus. Quid uis ut faciam tibi? Dic michi quid
habes in domo tua. At illa respondit. Non habeo ancil-
la tua quicquam in domo mea. nisi parum olei
quo ungar. Cui ait. Vade pete mutuo ab omni-
bus uicinis tuis uasa uacua non pauca & ingre-
dere & claude ostium tuum cum intrinsecus
fueris tu & filii tui & mitte inde in omnia uasa hec.
& cum plena fuerint tolles. Iuit itaque mulier
& clausit ostium super se & super filios suos. Illi
offerebant uasa & illa infundebat. Cumque ple-
na fuissent uasa dixit ad filium suum. Af-
fer michi adhuc uas. Et ille respondit. Non habeo.
Stetitque oleum. Venit autem illa & indicauit ho-
mini dei. & ille. Vade inquit uende oleum
& redde creditori tuo. Tu autem & filii tui uiuite
de reliquo. [F]acta est autem quedam dies & transi-
bat helyseus per sunam ciuitatem. Erat autem
ibi mulier magna que tenuit eum ut comede-
ret panem. Cumque frequenter inde transiret diuerte-
bat ad eam ut comederet panem. Que dixit
ad uirum suum. Animaduerto quod uir dei sanctus est
iste qui transit per nos frequenter. Faciamus
ergo cenaculum paruum & ponamus ei in eo lec-
tulum & mensam & sellam & candelabrum ut
cum uenerit ad nos maneat ibi. Facta est igitur dies
quedam & ueniens diuertit in cenaculum & re-
quieuit ibi. Dixitque ad giezi puerum suum.
Voca sunamitem istam. Qui cum uocasset eam
& illa stetisset coram eo dixit ad puerum. Loque-
re ad eam. Ecce sedule in omnibus ministra-
sti nobis. Quid uis ut faciam tibi? Numquid ha-
bes negotium & uis ut loquar regi siue principi
militie? Que respondit. In medio populi mei habi-
to. Et ait. Quid ergo uult ut faciam ei? Dixitque
ei giezi. Ne queras. filium enim non habet & uir e-
ius senex est. Precepit itaque ut uocaret eam. Que
cum uocata fuisset & stetisset ad ostium dixit ad
eam. In tempore isto & in hac eadem hora si uita
comes fuerit habebis in utero filium. At illa respondit.

Noli quaeso domine mi vir dei noli mentiri ancille tue. Et concepit mulier et peperit filium in tempore et in eadem hora qua dixerat ei helyseus. Crevit autem puer. Et cum esset quadam dies et egressus isset ad patrem suum ad messores ait patri suo. Caput meum. caput meum. At ille dixit puero. Tolle et duc eum ad matrem suam. Qui cum tulisset et duxisset eum ad matrem suam, posuitque eum illa super genua sua usque ad meridiem. et mortuus est. Ascendit autem et collocavit eum super lectulum hominis dei et clausit ostium. Et egressa vocavit virum suum et ait. Mitte mecum obsecro unum de pueris et asinam ut excurram usque ad hominem dei et revertar. Qui ait illi. Quam ob causam vadis ad eum? hodie non sunt kalende neque sabbatum. Que respondit. Vadam. Stravitque asinam et precepit puero. Mina et propera ne michi moram facias in eundo. Et hoc age quod precipio tibi. Profecta est igitur et venit ad virum dei in montem carmeli. Cumque vidisset eam vir dei e contra ait ad giezi puerum suum. Ecce sunamitis illa. Vade ergo in occursum eius et dic ei. Recte ne agitur circa te et circa virum tuum et circa filium tuum. Que respondit. Recte. Cumque venisset ad virum dei in montem apprehendit pedes eius. et accessit giezi ut amoveret eam. Et ait homo dei. Dimitte illam. Anima enim eius in amaritudine est et dominus celavit a me et non indicavit michi. Que dixit illi. Numquid petivi filium a domino meo? numquid non dixi tibi ne illudas me? Et ille ait ad giezi. Accinge lumbos tuos et tolle baculum meum in manu tua et vade. Si occurrerit tibi homo non salutes eum. Et si salutaverit te quispiam non respondeas ei et pones baculum meum super faciem pueri. Porro mater pueri ait. Vivit dominus et vivit anima tua non dimittam te. Surrexit ergo et secutus est eam. Gyezi autem precesserat et non erat vox neque sensus. Reversusque est in occursum eius et nuntiavit ei dicens. Non surrexit puer. Ingressus est ergo helyseus domum et ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius. Ingressusque clausit ostium super se et super puerum et oravit ad dominum et ascendit et incubuit super eum. posuitque os suum super os eius et oculos suos super oculos eius et manus suas super manus eius et incurvavit se super eum et calefacta est caro pueri. At ille reversus deambulavit in domo semel huc atque illuc et ascendit atque incubuit super eum. Et oscitavit puer septies. aperuitque oculos. At ille vocavit giezi et dixit ei. Voca sunamitem hanc. Que vocata ingressa est ad eum. Qui ait. Tolle filium tuum. Venit illa et corruit ad pedes eius et adoravit super terram. Tulitque filium suum et egressa est. Et helyseus reversus est in galgala. Erat autem fames in terra et filii prophetarum habitabant coram eo. Dixitque helyseus uni de pueris suis. Pone ollam grandem et coque pulmentum filiis prophetarum. Et egressus est unus in agrum ut colligeret herbas agrestes. Invenitque quasi vitem silvestrem et collegit ex ea colloquintidas agri et implevit pallium suum et reversus concidit in ollam pulmenti. Nesciebat enim quid esset. Infuderunt ergo sociis ut comederent. Cumque gustassent de coctione exclamaverunt dicentes. Mors in olla. mors in olla vir dei. Et non potuerunt comedere. At ille. Afferte inquit farinam. Cumque attulissent misit in ollam et ait. Infunde turbe ut comedat. Et fuit non amplius quicquam amaritudinis in olla. Vir autem quidam venit de baalsalisa deferens viro dei panes primitiarum et .xx. panes ordeaceos et frumentum novum in pera sua. At ille dixit. Da populo ut comedat. Responditque ei minister eius. Quantum est hoc ut apponam coram .c. viris? Rursum ille ait. Da populo ut comedat. Hec enim dicit dominus. Comedent et superest. Posuit itaque coram eis. Qui comederunt et superfuit iuxta verbum domini.

V

Naaman princeps milicie regis syrie erat vir magnus apud dominum suum et honoratus. Per illum enim dedit dominus salutem sirie. Erat autem vir fortis et dives sed leprosus. Porro de syria egressi fuerant latrunculi et captivam duxerant de terra israel parvulam puellam que erat in obsequio uxoris naaman. Que ait ad dominam suam. Utinam fuisset dominus meus ad prophetam qui est in samaria profecto curasset eum a lepra quam habet. Ingressus itaque naaman ad dominum suum et nuntiavit ei dicens. Sic et sic locuta est puella de terra israel. Dixitque ei rex syrie. Vade et mittam litteras ad regem israel. Qui cum profectus esset et tulisset secum .x. talenta argenti et sex .m. aureos et .x. mutatoria vestimentorum detulit litteras ad regem israel in hec verba. Cum acceperis epistolam hanc scito quod miserim ad te naaman servum meum ut cures eum a lepra sua. Cumque legisset rex israel litteras scidit vestimenta sua et ait. Numquid ego deus sum ut occidere possim et vivificare quia iste misit ad me ut curem hominem a lepra sua? Animadvertite et videte quod occasiones querit adversum me. Quod cum audisset helyseus vir dei scidisse videlicet regem israel vestimenta sua misit ad eum dicens. Quare scidisti vestimenta tua? Veniat ad me et sciat prophetam esse in israel. Venit ergo naaman cum equis et curribus et stetit ad ostium domus helysei. Misitque helyseus ad eum nuntium dicens. Vade et lavare septies in iordane et recipiet sanitatem caro tua atque mundaberis. Iratus naaman recedebat dicens. Putabam quod egrederetur ad me et stans invocaret nomen domini dei sui. Et tangeret manu sua locum lepre et curaret me. Numquid non meliores sunt abana et farphar fluvii damasci omnibus aquis israel?

ut lauer in eis et munder? Cum ergo uertisset se et ab
iret indignans: accesserunt ad eum serui sui
et locuti sunt ei. Pater et si rem grandem dixisset
propheta tibi: certe facere debueras. Quanto magis
quia nunc dixit tibi: lauare et mundaberis. Descen-
dit et lauit septies in iordane iuxta sermonem
uiri dei. et restituta est caro eius sicut caro pueri
paruuli. et mundatus est. Reuersusque ad uirum
dei cum uniuerso comitatu suo uenit et stetit co-
ram eo et ait. Vere scio quod non sit alius deus
in uniuersa terra nisi tantum deus israel. Obsecro itaque ut
accipias benedictionem a seruo tuo. At ille respondit.
Viuit dominus ante quem sto quia non accipiam. Cumque
ui faceret penitus non acquieuit. Dixitque na-
aman. ut uis. Sed obsecro concede mihi seruo tu-
o ut tollam onus duorum burdonum de terra.
Non enim faciet seruus tuus ultra holocaustum
diis alienis nisi domino. Hoc autem solum est de quo
depreceris dominum pro seruo tuo quando dominus meus in-
greditur templum remmon ut adoret et
illo innitente super manum meam si adora-
uero in templo remmon adorante eo in eodem
loco ut ignoscat mihi dominus seruo tuo pro hac
re. Qui dixit ei. Vade in pace. Abiit ergo ab eo
electo terre tempore. Dixitque giezi puer uiri dei. Pe-
percit dominus meus naaman syro isti ut non acci-
peret ab eo que attulit. Viuit dominus quia curram
post eum et accipiam ab eo aliquid. Et secutus
est giezi post tergum naaman. Quem cum uidisset
ille currentem ad se desiliuit de curru in
occursum eius et ait. Recte ne sunt omnia? Et ille
ait. recte. Dominus meus misit me dicens. Modo uene-
runt ad me duo adolescentes de monte ef-
fraim ex filiis prophetarum. da eis talentum ar-
genti et uestes mutatorias duplices. Dixitque
naaman. Melius est ut accipias duo talenta
et coegit eum. ligauitque duo talenta argenti
in duobus saccis. et duplicia uestimenta et impo-
suit duobus pueris suis. qui et portauerunt coram
eo. Cumque uenisset iam uespere tulit de manu e-
orum et reposuit in domo. dimisitque uiros et abi-
erunt. Ipse autem ingressus stetit coram domino suo.
Et dixit helyseus. Vnde uenis giezi? Qui respondit.
Non iuit seruus tuus quoquam. At ille ait. No-
ne cor meum in presenti erat quando reuersus est homo
de curru suo in occursum tui. Nunc igitur accepisti
argentum et accepisti uestes ut emas oliueta
et uineas. et oues. et boues. et seruos et ancillas.
Sed et lepra naaman adherebit tibi et semini
tuo in sempiternum. Et egressus est ab eo lepro-
sus quasi nix.

VI

Dixerunt autem filii prophetarum
ad helyseum. Ecce locus in quo habitamus
coram te angustus est nobis. Eamus usque ad
iordanem et tollant singuli de silua materi-
as singulas. ut edificemus nobis ibi domum
ad habitandum. Qui dixit. Ite. Et ait unus ex illis.
Veni ergo et tu cum seruis tuis. Respondit. Ego
ueniam. Et abiit cum eis. Cumque uenissent
ad iordanem cedebant ligna. Accidit autem
ut cum unus materiem succidisset caderet ferrum
securis in aquam. Exclamauitque ille et ait. Heu
heu. heu. domine mi: et hoc ipsum mutuo acce-
peram. Dixit autem homo dei. Vbi cecidit? At
ille monstrauit ei locum. Precidit ergo lignum
et misit illuc. natauitque ferrum. et ait. Tol-
le. Qui extendit manum et tulit illud. Rex
autem syrie pugnabat contra israel. consiliumque ini-
uit cum seruis suis dicens. In loco illo et illo
ponemus insidias. Misit itaque uir dei
ad regem israel dicens. Caue ne transeas in
locum istum quia ibi syri in insidiis sunt. Misit
itaque rex israel ad locum quem dixerat ei uir dei et pre-
occupauit eum et obseruauit se ibi non se-
mel neque bis. Conturbatumque est cor regis sy-
rie pro hac re. et conuocatis seruis suis ait.
Quare non indicatis mihi quis proditor mei sit apud
regem israel? Dixitque unus seruorum eius. Nequaquam
domine mi rex. sed helyseus propheta qui est in
israel indicat regi israel omnia uerba quecumque
locutus fueris in conclaui tuo. Dixitque eis. I-
te et uidete ubi sit ut mittam et capiam eum.
Annuntiaueruntque ei dicentes. Ecce in dotha-
im moratur. Misit ergo illuc equos et currus
et robur exercitus. Qui cum uenissent nocte circum-
dederunt ciuitatem. Consurgens autem diluculo
minister uiri dei egressus est. uiditque exercitum
in circuitu ciuitatis et equos et currus et nun-
tiauit ei dicens. heu heu. heu. domine mi quid
faciemus? At ille respondit. Noli timere. Plures enim
nobiscum sunt quam cum illis. Cumque orasset helyseus
ait. Domine aperi oculos pueri huius ut uideat. Et a-
peruit dominus oculos pueri et uidit. Et ecce mons ple-
nus equorum et curruum igneorum in circuitu he-
lysei. hostes uero descenderunt ad eum. Porro
helyseus orauit dominum dicens. Percute obsecro
gentem hanc cecitate. Percussitque eos dominus ne
uiderent iuxta uerbum helysei. Dixit autem ad
eos helyseus. Non est hec uia nec ista est ciui-
tas. Sequimini me et ostendam uobis uirum
quem queritis. Duxit ergo eos in samariam. Cumque
ingressi fuissent in samariam dixit helyseus.
Domine aperi oculos istorum ut uideant. Aperuitque do-
minus oculos illorum et uiderunt se esse in medio sa-
marie. Dixitque rex israel cum uidisset eos ad helyse-
um. Numquid percutiam eos pater mi? At ille ait.
Non percuties. Neque enim cepisti eos gladio. Aut
arcu tuo ut percutias. sed pone panem et aquam
coram eis ut comedant et bibant et uadant
ad dominum suum. Appositaque est eis ciborum mag-
na preparatio. Et comederunt et biberunt et di-
misit eos. Abieruntque ad dominum suum et ultra
non uenerunt latrones syrie in terram israel.
Factum est autem post hec congregauit benadab
rex syrie uniuersum exercitum suum et as-
cendit et obsedit samariam. Factaque est fa-
mes magna in samaria. Et tamdiu obses-
sa est donec uenundaretur caput asini. lxxx.
argenteis. et quarta pars cabi stercoris co-
lumbarum. v. argenteis. Cumque rex israel
transiret per murum mulier quedam excla-

clamavit ad eum dicens: Salva me domine mi
rex. Qui ait: Non te salvet dominus: unde possum te
salvare? de area an de torculari? Dixitque rex
ad eam: Quid tibi vis? Que respondit: Mulier ista
dixit mihi: Da filium tuum ut comedamus eum
hodie, et filium meum comedemus cras. Co-
ximus ergo filium meum et comedimus. Dixique
ei die altera: Da filium tuum ut comedamus
eum. Que abscondit filium suum. Quod cum au-
disset rex, scidit vestimenta sua et transibat
per murum. Viditque omnis populus cilicium quo ve-
stitus erat ad carnem intrinsecus, et ait rex:
Hec faciat mihi deus et hec addat, si steterit caput Helyse-
i filii Saphat super ipsum hodie. Helyseus autem
sedebat in domo sua, et senes sedebant cum eo.
Premisit itaque virum, et antequam veniret nun-
tius ille, dixit ad senes: Numquid scitis quod mi-
serit filius homicide hic ut precidatur caput
meum? Videte ergo cum venerit nuntius, claudite
ostium et non sinatis eum introire. Ecce enim so-
nitus pedum domini eius post eum est. Adhuc illo
loquente eis, apparuit nuntius qui veniebat
ad eum, et ait: Ecce tantum malum a domino est:

VII

quid amplius expectabo a domino? Dixit
autem Helyseus: Audite verbum domini. Hec dicit
dominus: In tempore hoc cras modius simile statere uno
erit, et duo modii ordei statere uno in porta Sam-
arie. Respondens unus de ducibus super cuius manum
rex incumbebat homini dei, dixit: Si dominus fecerit
etiam cataractas in celo aperiri, numquid
poterit esse quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis
tuis, et inde non comedes. Quattuor ergo viri
erant leprosi iuxta introitum porte, qui dixe-
runt ad invicem: Quid hic esse volumus donec
moriamur? Sive ingredi voluerimus civita-
tem, fame moriemur, sive manserimus hic,
moriendum nobis est. Venite ergo et transfugia-
mus ad castra Syrie. Si pepercerint nobis vive-
mus: si autem occidere voluerint, nichilominus
moriemur. Surrexerunt ergo vespere ut veni-
rent ad castra Syrie. Cumque venissent ad prin-
cipium castrorum Syrie, nullum ibidem reppererunt.
Siquidem dominus audiri fecerat in castris Syrie cur-
ruum et equorum et exercitus plurimi sonitum.
Dixeruntque ad invicem: Ecce mercede conduxit
adversum nos rex Israel reges Etheorum et Egyptiorum,
et venerunt super nos. Surrexerunt ergo et fugerunt
in tenebris, et dereliquerunt tentoria sua, et equos
et mulos et asinos in castris, fugeruntque animas
suas tantum salvare cupientes. Igitur cum venis-
sent leprosi illi ad principium castrorum, ingres-
si sunt unum tabernaculum, et comederunt et biberunt,
tuleruntque inde argentum et aurum et vestes, et abie-
runt et absconderunt. Et rursum reversi sunt ad
aliud tabernaculum, et inde similiter auferentes abscon-
derunt. Dixeruntque ad invicem: Non recte facimus.
Hec enim dies boni nuntii est. Si tacuerimus et
noluerimus nuntiare usque mane, sceleris ar-
guemur. Venite eamus et nuntiemus in
aula regis. Cumque venissent ad portam ci-
vitatis, narraverunt eis dicentes: Ivimus ad
castra Syrie, et nullum ibidem reppperimus hominem
nisi equos et asinos alligatos, et fixa tentoria.
Ierunt ergo portarii et nuntiaverunt in palatio
regis intrinsecus. Qui surrexit nocte, et ait
ad servos suos: Dico vobis quid fecerint Sy-
ri nobis. Sciunt quia fame laboramus, et idcirco
egressi sunt de castris et latitant in agris di-
centes: Cum egressi fuerint de civitate, capi-
emus eos vivos, et tunc civitatem ingredi poteri-
mus. Respondit autem unus servorum eius: Tollamus v.
equos qui remanserunt in urbe, quia ipsi tantum
sunt in universa multitudine Israel. Alii enim
consumpti sunt, et mittentes explorare poterimus.
Adduxerunt ergo duos equos, misitque rex in
ad castra Syriorum dicens: Ite et videte. Qui abierunt
post eos usque ad Iordanem. Ecce autem omnis via
plena erat vestibus et vasis que proiecerant
Syri cum turbarentur. Reversique nuntii indicave-
runt regi, et egressus populus diripuit castra
Syrie. Factusque est modius simile statere uno
et duo modii ordei statere uno iuxta verbum
domini. Porro rex ducem illum in cuius manu in-
cumbebat constituit ad portam. Quem con-
culcavit turba in introitu porte, et mortu-
us est, iuxta quod locutus fuerat vir dei quando de-
scenderat rex ad eum. Factumque est iuxta sermo-
nem viri dei quem dixerat regi quando ait: Duo mo-
dii ordei statere uno erunt, et modius simile
statere uno hoc eodem tempore cras in porta Samarie,
quando responderat dux ille viro dei et dixerat: Etiam
si dominus fecerit cataractas in celo aperiri, numquid
fieri poterit quod loqueris? et dixit ei: Videbis oculis
tuis, et inde non comedes. Evenit ergo sicut predic-
tum erat, et conculcavit eum populus in porta,
et mortuus est.

VIII

Helyseus autem locutus est ad mu-
lierem cuius vivere fecerat filium dicens: Sur-
ge et vade tu et domus tua, et peregrinare ubi-
cumque reppereris. Vocabit enim dominus famem,
et veniet super terram vii annis. Que surrexit et
fecit iuxta verbum hominis dei, et vadens cum domo
sua peregrinata est in terra Philistiim diebus
multis. Cumque finiti essent anni vii, reversa est
mulier de terra Philistiim, et egressa est ut in-
terpellaret regem pro domo sua et agris suis.
Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri dei dicens:
Narra mihi omnia magnalia que fecit Helyseus.
Cumque ille narraret regi quomodo mortuum susci-
tasset, apparuit mulier cuius filium vivificave-
rat, clamans ad regem pro domo sua et pro
agris suis. Dixitque Giezi: Domine mi rex, hec est
mulier, et hic est filius eius quem suscitavit
Helyseus. Et interrogavit rex mulierem, que
narravit ei vera esse. Deditque ei rex eunuchum
unum dicens: Restitue ei omnia que sua sunt,
et universos redditus agrorum a die qua reliquit
terram usque ad presens. Venit quoque Helyseus
Damascum, et Benadab rex Syrie egrotabat,
nuntiaveruntque ei dicentes: Venit vir dei huc.
Et ait rex ad Azael: Tolle tecum munera et

vade in occursum viri dei et consule dominum per eum dicens. Si evadere potero de infirmitate mea hac. Ivit igitur azael in occursum eius habens secum munera et omnia bona damasci onera .xl. camelorum. Cumque stetisset coram eo ait. Filius tuus benadab rex syrie misit me ad te dicens. Si sanari potero de infirmitate mea hac? Dixitque ei helyseus. Vade dic ei. Sanaberis. porro ostendit michi dominus quia morte morietur. Stetitque cum eo et conturbatus est usque ad suffusionem vultus. flevitque vir dei. Cui azael ait. Quare dominus meus flet? At ille respondit. Quia scio que facturus sis filiis israel mala. Civitates eorum munitas igne succendes. et iuvenes eorum interficies gladio. et parvulos eorum elides. et pregnantes divides. Dixitque azael. Quid enim sum servus tuus canis ut faciam rem istam magnam? Et ait helyseus. Ostendit michi dominus te regem syrie fore. Qui cum recessisset ab helyseo venit ad dominum suum. Qui ait ei. Quid dixit tibi helyseus? At ille respondit. Dixit michi. Recipies sanitatem. Cumque venisset dies altera tulit stragulum et infudit aqua et expandit super faciem eius. Quo mortuo regnavit azael pro eo.

Anno .v. ioram filii achab regis israel regnavit ioram filius iosaphat regis iuda. xxxii. annorum erat cum regnare cepisset. et octo annis regnavit in ierusalem. Ambulavitque in viis regum israel. sicut ambulaverat domus achab. filia enim achab erat uxor eius. et fecit quod malum est in conspectu domini. Noluit autem dominus disperdere iudam propter david servum suum sicut promiserat ei ut daret illi lucernam et filiis eius cunctis diebus. In diebus illis recessit edom ne esset sub iuda. et constituit sibi regem. Venitque ioram seyra et omnes currus cum eo. Et surrexit nocte percussitque ydumeos qui eum circumdederant et principes curruum. Populus autem fugit in tabernacula sua. Recessit ergo edom ne esset sub iuda usque ad diem hanc. Tunc recessit et lobna in tempore illo. Reliqua autem sermonum ioram et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Et dormivit ioram cum patribus suis. sepultusque est cum eis in civitate david. et regnavit ahazias filius eius pro eo. Anno xii. ioram filii achab regis israel regnavit ahazias filius ioram regis iude. xxii. annorum erat ahazias cum regnare cepisset et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius athalia filia amri regis israel. Et ambulavit in viis domus achab. et fecit quod malum est coram domino sicut domus achab. Gener enim domus achab fuit. Abiit quoque cum ioram filio achab ad preliandum contra azael regem syrie in ramoth galaad. et vulneraverunt syri ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrael quia vulneraverant eum syri in ramoth preliantem contra azael regem syrie. Porro ahazias filius ioram rex iuda descendit invisere ioram filium achab in iezrael quia egrotabat ibi.

IX Helyseus autem vocavit unum de filiis prophetarum et ait illi. Accinge lumbos tuos et tolle lenticulam olei hanc in manu tua. et vade in ramoth galaad. Cumque veneris illuc videbis hieu filium iosaphat filii namsi. et ingressus suscitabis eum de medio fratrum suorum et introduces in interius cubiculum. Tenensque lenticulam olei fundes super caput eius et dices. Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. Aperiesque ostium et fugies. et non ibi subsistes. Abiit ergo adolescens puer prophete in ramoth galaad. et ingressus est illuc. Ecce autem principes exercitus sedebant. et ait. Verbum michi ad te o princeps. Dixitque hieu. Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit. Ad te o princeps. Et surrexit et ingressus est cubiculum. At ille fudit oleum super caput eius et ait. Hec dicit dominus deus israel. Unxi te regem super populum domini israel. et percuties domum achab domini tui. et ulciscar sanguinem servorum meorum prophetarum. et sanguinem omnium servorum domini de manu iezabel. Perdamque omnem domum achab. et interficiam de achab mingentem ad parietem. et clausum et novissimum in israel. et dabo domum achab sicut domum ieroboam filii nabath et sicut domum baasa filii ahia. Iezabel quoque comedent canes in agro iezrael. nec erit qui sepeliat eam. Aperuitque ostium et fugit. Hieu autem egressus est ad servos domini sui. Qui dixerunt ei. Recte ne sunt omnia? Quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis. Nostis hominem et quid locutus sit. At illi responderunt. Falsum est. sed magis narra nobis. Qui ait eis. Hec et hec locutus est michi. et ait. Hec dicit dominus. Unxi te regem super israel. Festinaverunt itaque et unusquisque tollens pallium suum posuerunt sub pedibus eius in similitudinem tribunalis. et cecinerunt tuba atque dixerunt. Regnabit hieu. Coniuravit ergo hieu filius iosaphat filii namsi contra ioram. Porro ioram obsederat ramoth galaad ipse et omnis israel contra azael regem syrie. et reversus fuerat ut curaretur in iezrael propter vulnera. quia percusserant eum syri preliantem contra azael regem syrie. Dixitque hieu. Si placet vobis nemo egrediatur profugus de civitate ne vadat et nunciet in iezrael. Et ascendit et profectus est in iezrael. Ioram enim egrotabat ibi. et ahazias rex iuda descenderat ad visitandum ioram. Igitur speculator qui stabat super turrem iezrael vidit globum hieu venientis et ait. Video ego globum. Dixitque ioram. Tolle currum et mitte in occursum eorum. et dicat vadens. Recte ne sunt omnia? Abiit ergo qui ascenderat currum in occursum eius et ait. Hec dicit rex. Pacata sunt omnia? Dixitque ei hieu. Quid tibi et paci? Transi et sequere me. Nunciavit quoque speculator dicens. Venit nuncius ad eos et non revertitur. Misit etiam currum equorum secundum. Venitque ad eos et ait. Hec dicit rex. Numquid pax est? Et ait hieu. Quid tibi et paci? Transi et sequere me. Nunciavit autem

autem speculator dicens: Venit usque ad eos, et non revertitur. Est autem incessus quasi incessus Hieu filii Namsi: praeceps enim graditur. Et ait Ioram: Iunge currum. Iunxeruntque currum eius, et egressus est Ioram rex Israel, et Ahazias rex Iuda, singuli in curribus suis. Egressique sunt in occursum Hieu, et invenerunt eum in agro Naboth Iezrahelite. Cumque vidisset Ioram Hieu, dixit: Pax est Hieu? At ille respondit: Que pax? Adhuc fornicationes Iezabel matris tue et veneficia eius multa vigent. Convertit autem Ioram manum suam, et fugiens ait ad Ahaziam: Insidie, insidie Ahazia. Porro Hieu tetendit arcum manu, et percussit Ioram inter scapulas: et egressa est sagitta per cor eius, statimque corruit in curru suo. Dixitque Hieu ad Badacher ducem: Tolle, proice eum in agro Naboth Iezrahelite. Memini enim quando ego et tu sedentes in curru sequebamur Achab patrem huius, quod Dominus onus hoc levaverit super eum, dicens: Si non pro sanguine Naboth, et pro sanguine filiorum eius, quem vidi heri, ait Dominus, reddam tibi in agro isto, dicit Dominus. Nunc ergo tolle, et proice eum in agrum iuxta verbum Domini. Ahazias autem rex Iuda videns hoc fugit per viam domus horti: persecutusque est eum Hieu, et ait: Etiam hunc percutite in curru suo. Et percusserunt eum in ascensu Gaver, qui est iuxta Ieblaam: qui fugit in Mageddo, et mortuus est ibi. Et imposuerunt eum servi eius super currum suum, et tulerunt in Ierusalem: sepelieruntque eum in sepulchro cum patribus suis in civitate David. Anno undecimo Ioram filii Achab regis Israel regnavit Ahazias super Iudam. Venitque Hieu in Iezrahel. Porro Iezabel introitu eius audito, depinxit oculos suos stibio, et ornavit caput suum, et respexit per fenestram ingredientem Hieu per portam, et ait: Numquid pax potest esse Zamri, qui interfecit dominum suum? Levavitque Hieu faciem suam ad fenestram, et ait: Que est ista? Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi. At ille dixit eis: Precipitate eam deorsum. Et precipitaverunt eam, aspersusque est sanguine paries, et equorum ungule conculcaverunt eam. Cumque ingressus esset ut comederet biberetque, ait: Ite et videte maledictam illam, et sepelite eam, quia filia regis est. Cumque issent ut sepelirent eam, non invenerunt nisi calvariam, et pedes, et summas manus. Reversique nuntiaverunt ei. Et ait Hieu: Sermo Domini est, quem locutus est per servum suum Helyam Thesbitem, dicens: In agro Iezrahel comedent canes carnes Iezabel. Et erunt carnes Iezabel sicut stercus super faciem terre in agro Iezrahel, ita ut pretereuntes dicant: Hecine est illa Iezabel?

X. Erant autem Achab septuaginta filii in Samaria. Scripsit ergo Hieu litteras, et misit in Samariam ad optimates civitatis, et ad maiores natu, et ad nutricios Achab, dicens: Statim ut acceperitis litteras has, qui habetis filios domini vestri, et currus, et equos, et civitates firmas, et arma, eligite meliorem et eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri, et ponite super solium patris sui, et pugnate pro domo domini vestri. Timueruntque illi vehementer, et dixerunt: Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo, et quomodo nos valebimus resistere ei? Miserunt ergo prepositi domus, et prefecti civitatis, et maiores natu, et nutricii ad Hieu dicentes: Servi tui sumus: quecumque iusseris faciemus: nec constituemus nobis regem: quecumque tibi placent fac. Rescripsit autem eis litteras secundo dicens: Si mei estis, et obeditis mihi, tollite capita filiorum domini vestri, et venite ad me hac eadem hora cras in Iezrahel. Porro filii regis septuaginta viri apud optimates civitatis nutriebantur. Cumque venissent littere ad eos, tulerunt filios regis, et occiderunt septuaginta viros, et posuerunt capita eorum in cophinis, et miserunt ad eum in Iezrahel. Venit autem nuntius ad eum, et indicavit ei dicens: Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit: Ponite ea ad duos acervos iuxta introitum porte usque mane. Cumque diluxisset, egressus est, et stans dixit ad omnem populum: Iusti estis. Si ego coniuravi contra dominum meum, et interfeci eum, quis percussit omnes hos? Videte ergo nunc quoniam non cecidit de sermonibus Domini in terram, quos locutus est Dominus super domum Achab, et Dominus fecit quod locutus est in manu servi sui Helye. Percussit ergo Hieu omnes qui reliqui erant de domo Achab in Iezrahel, et universos optimates eius, et notos, et sacerdotes, donec non remanerent ex eo reliquie. Et surrexit, et venit in Samariam. Cumque venisset ad cameram pastorum in via, invenit fratres Ahazie regis Iude, dixitque ad eos: Quinam estis vos? At illi responderunt: Fratres Ahazie sumus, et descendimus ad salutandos filios regis et filios regine. Qui ait: Comprehendite eos vivos. Quos cum comprehendissent vivos, iugulaverunt eos in cisterna iuxta cameram, quadraginta duos viros, et non reliquit ex eis quemquam. Cumque abisset inde, invenit Ionadab filium Rechab in occursum sibi, et benedixit ei. Et ait ad eum: Numquid est cor tuum rectum, sicut cor meum cum corde tuo? Et ait Ionadab: Est. Si est, inquit, da manum tuam. Qui dedit ei manum suam. At ille levavit eum ad se in currum, dixitque ad eum: Veni mecum, et vide zelum meum pro Domino. Et impositum in curru suo duxit in Samariam. Et percussit omnes qui reliqui fuerant de Achab in Samaria usque ad unum, iuxta verbum Domini quod locutus est per Helyam.

Congregavit ergo Hieu omnem populum, et dixit ad eum: Achab coluit Baal parum, ego autem amplius colam eum. Nunc ergo omnes prophetas Baal, et universos servos eius, et cunctos sacerdotes ipsius vocate ad me: nullus sit qui non veniat

sacrificium enim grande est mihi baal. quicumque defuerit non vivet. Porro hieu faciebat hoc insidiose ut disperderet cultores baal. et dixit: Sanctificate diem sollempnem baal. Vocavitque et misit in universos terminos israel et venerunt cuncti servi baal. Non fuit residuus nec unus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum baal, et repleta est domus baal a summo usque ad summum. Dixitque his qui erant super vestes: Proferte vestimenta servis baal universis. et protulerunt eis vestes. Ingressusque hieu et ionadab filius rechab templum baal, ait cultoribus baal: Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis domini, sed ut sint servi soli baal. Ingressi igitur sunt ut facerent victimas et holocausta. Hieu autem preparaverat sibi foris LXXX viros, et dixerat eis: Quicumque fugerit de hominibus his quos ego adduxi in manus vestras, anima eius erit pro anima illius. Factum est autem cum completum esset holocaustum, precepit hieu militibus et ducibus suis: Ingredimini et percutite eos, nullus evadat. Percusseruntque eos in ore gladii, et proiecerunt milites et duces, et ierunt in civitatem templi baal, et protulerunt statuam de phano baal et combusserunt et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque edem baal et fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc. Delevit itaque hieu baal de israel. Verumtamen a peccatis ieroboam filii nabat qui peccare fecit israel non recessit, nec dereliquit vitulos aureos qui erant in bethel et in dan. Dixit autem dominus ad hieu: Quia studiose egisti quod rectum erat et placebat in oculis meis, et omnia que erant in corde meo fecisti contra domum achab, filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum israel. Porro hieu non custodivit ut ambularet in lege domini dei israel in toto corde suo. Non enim recessit a peccatis ieroboam qui peccare fecerat israel. In diebus illis cepit dominus tedere super israel. percussitque eos azahel in universis finibus israel, ab iordane contra orientalem plagam, omnem terram galaad et gad et ruben et manasse, ab aroer que est super torrentem arnon, et galaad et basan. Reliqua autem verborum hieu et universa que fecit et fortitudo eius, nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Et dormivit hieu cum patribus suis, sepelieruntque eum in samaria. Et regnavit ioachaz filius eius pro eo. Dies autem quibus regnavit hieu super israel, XX et octo anni sunt in samaria.

XI Athalia vero mater ahazie videns filium suum mortuum, surrexit et interfecit omne semen regium. Tollens autem iosaba filia regis ioram soror ahazie ioas filium ahazie furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur, et nutricem eius de triclinio, et abscondit eum a facie athalie ut non interficeretur. Eratque cum ea in domo domini clam sex annis. Porro athalia regnavit super terram. Anno autem septimo misit ioiada et assumens centuriones et milites introduxit ad se in templum domini. pepigitque cum eis fedus et adiurans eos in templo domini ostendit eis filium regis. Et precepit illis dicens: Iste est sermo quem facere debetis. Tertia pars vestrum introeat sabbato et observet excubias domus regis. Tertia autem pars sit ad portam Sur, et tertia pars sit ad portam que est post habitaculum scutariorum, et custodietis excubias domus messa. Due vero partes e vobis omnes egredientes sabbato custodient excubias domus domini circum regem. Et vallabitis eum habentes arma in manibus vestris. Si quis autem ingressus fuerit septum templi, interficiatur. eritisque cum rege introeunte et egrediente. Et fecerunt centuriones iuxta omnia que preceperat eis ioiada sacerdos, et assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur sabbatum cum his qui egrediebantur sabbato venerunt ad ioiadam sacerdotem. Qui dedit eis hastas et arma regis david que erant in domo domini. Et steterunt singuli habentes arma in manu sua a parte templi dextra usque ad partem sinistram altaris et edis circum regem. Produxitque filium regis et posuit super eum diadema et testimonium. Feceruntque eum regem et unxerunt, et plaudentes manu dixerunt: Vivat rex.

Audivit autem athalia vocem populi currentis, et ingressa ad turbas in templum domini vidit regem stantem super tribunal iuxta morem, et cantores et tubas prope eum, omnemque populum terre letantem et canentem tubis. Et scidit vestimenta sua clamavitque: Coniuratio, coniuratio. Precepit autem ioiada centurionibus qui erant super exercitum, et ait eis: Educite eam extra septa templi, et quicumque eam secutus fuerit feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in templo domini. Imposueruntque ei manus, et impegerunt eam per viam introitus equorum iuxta palatium, et interfecta est ibi. Pepigit ergo ioiada fedus inter dominum et inter regem et inter populum ut esset populus domini, et inter regem et populum. Ingressusque est omnis populus terre templum baal et destruxerunt aras eius, et imagines contriverunt valide. Mathan quoque sacerdotem baal occiderunt coram altari. Et posuit custodias sacerdos in domo domini. Tulitque centuriones et cerethi et phelethi legiones et omnem populum terre, deduxeruntque regem de domo domini. et venerunt per viam porte scutariorum in palatium, et sedit super thronum regum. Letatusque est omnis populus terre, et civitas conquievit. Athalia autem occisa est gladio in domo domini. Septemque annorum erat ioas cum regnare cepisset.

XII Anno septimo hieu regnavit ioas. XL annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius sebia de bersabee. Fecitque ioas rectum coram domino cunctis diebus quibus docuit eum ioiada sacerdos. Verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat in excelsis et adolebat incensum. Dixitque ioas ad sacerdotes: Omnem pecuniam sanctorum que illata fuerit in templum domini a pretereuntibus, que offertur pro pretio anime, et quam sponte et arbitrio cordis sui inferunt in templum domini, accipiant illam sacer-

dotes iuxta ordinem suum et instaurent sartatecta domus siquid necessarium viderint instauratione. Igitur usque ad vicesimum tertium annum regis Ioas non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi. Vocavitque rex Ioas Ioiadam pontificem et sacerdotes dicens eis. Quare sartatecta non instauratis templi? Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam a populo et instaurare sartatecta domus. Et tulit Ioiada pontifex gazophylacium unum, aperuitque foramen desuper et posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini. Mittebantque in eo sacerdotes qui custodiebant ostia omnem pecuniam que deferebatur ad templum Domini. Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophylatio ascendebat scriba regis et pontifex. Effundebantque et numerabant pecuniam que inveniebatur in domo Domini et dabant eam iuxta numerum atque mensuram in manu eorum qui preerant cementariis domus Domini. Qui impendebant eam in fabris lignorum et in cementariis his qui operabantur in domo Domini et sartatecta faciebant. Et in his qui cedebant saxa et ut emerent ligna et lapides qui excidebantur ita ut impleretur instauratio domus Domini in universis que indigebant expensa ad muniendam domum. Verumptamen non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi Domini et fuscinule et thuribula et tube. Omne vas aureum et argenteum de pecunia que inferebatur in templum Domini. His enim qui faciebant opus dabatur ut instauraretur templum Domini. Et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus, sed in fide tractabant eam. Pecuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis non inferebant in templum Domini quia sacerdotum erat.

Tunc ascendit Azael rex Syrie et pugnabat contra Geth. Cepitque eam et direxit faciem suam ut ascenderet in Ierusalem. Quam ob rem tulit rex Ioas Iuda omnia sanctificata que consecraverant Iosaphat et Ioram et Ohozia patres eius reges Iuda et que ipse obtulerat et universum argentum quod inveniri potuit in thesauris templi Domini et in palatio regis. Misitque Azaeli regi Syrie et recessit ab Ierusalem. Reliqua autem sermonum Ioas et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? Surrexerunt autem servi eius et coniuraverunt inter se percusseruntque Ioas in domo Mello in descensu Sela. Iozachath namque filius Semath et Iozabath filius Somer servi eius percusserunt eum et mortuus est, et sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David, regnavitque Amasias filius eius pro eo.

XIII. Anno vicesimo tertio Ioas filii Ohozie regis Iude regnavit Ioachaz filius Hieu super Israel in Samaria decem et septem annis. Et fecit malum coram Domino secutusque est peccata Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel et non declinavit ab eis. Iratusque est furor Domini contra Israel et tradidit eos in manu Azaelis regis Syrie et in manu Benadab filii Azael cunctis diebus. Deprecatus est autem Ioachaz faciem Domini et audivit eum Dominus. Vidit enim angustiam Israel quia attriverat eos rex Syrie. Et dedit Dominus salvatorem Israeli et liberatus est de manu regis Syrie. Habitaveruntque filii Israel in tabernaculis suis sicut heri et nudius tertius. Verumptamen non recesserunt a peccatis domus Ieroboam qui peccare fecit Israel, in ipsis ambulaverunt. Siquidem et lucus permansit in Samaria. Et non sunt derelicti Ioachaz de populo nisi quinquaginta equites et decem currus et decem milia peditum. Interfecerat enim eos rex Syrie et redegerat quasi pulverem in tritura aree. Reliqua autem sermonum Ioachaz et universa que fecit sed et fortitudo eius nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel? Dormivitque Ioachaz cum patribus suis et sepelierunt eum in Samaria. Regnavitque Ioas filius eius pro eo.

Anno tricesimo septimo Ioas regis Iuda regnavit Ioas filius Ioachaz super Israel in Samaria sedecim annis. Et fecit quod malum est in conspectu Domini. Non declinavit ab omnibus peccatis Ieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel, in ipsis ambulavit. Reliqua autem sermonum Ioas et universa que fecit, sed et fortitudo eius quomodo pugnaverit contra Amasiam regem Iuda nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel? Et dormivit Ioas cum patribus suis. Ieroboam autem sedit super solium eius. Porro Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel.

Heliseus autem egrotabat infirmitate qua et mortuus est. Descenditque ad eum Ioas rex Israel et flebat coram eo, dicebatque: Pater mi, pater mi, currus Israel et auriga eius. Et ait illi Heliseus: Affer arcum et sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum et sagittas dixit ad regem Israel: Pone manum tuam super arcum. Et cum posuisset ille manum suam, superposuit Heliseus manus suas manibus regis et ait: Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset dixit Heliseus: Iace sagittam. Et iecit. Et ait Heliseus: Sagitta salutis Domini et sagitta salutis contra Syriam. Percutiesque Syriam in Aphec donec consumas eam. Et ait: Tolle sagittas. Qui cum tulisset rursum dixit ei: Percute iaculo terram. Et cum percussisset tribus vicibus et stetisset iratus est contra eum vir Dei et ait: Si percussisses quinquies aut sexies sive septies, percussisses Syriam usque ad consumptionem. Nunc autem tribus vicibus percuties eam.

Mortuus est ergo Heliseus et sepelierunt eum. Latrunculi quoque de Moab venerunt in terram in ipso anno. Quidam autem sepelientes hominem viderunt latrunculos et proiecerunt cadaver in sepulchro Helisei. Quod cum tetigisset ossa Helisei revixit homo et stetit super pedes suos. Igitur Azael rex Syrie afflixit Israel cunctis diebus Ioachaz. Et misertus est Dominus eorum et reversus est ad eos propter pactum suum quod habebat cum Abraham, Ysaac et Iacob. Et noluit disperdere eos neque proicere eos penitus usque in presens tempus. Mortuus est autem Azael rex Syrie

xiiii

7 regnauit benadab filius eius pro eo. Porro
ioas filius ioachaz tulit urbes de manu bena
dab filii azaelis quas tulerat de manu io
achaz patris sui iure prelii. Tribus uicibus percus
sit eum ioas 7 reddidit ciuitates israel. Anno
secundo ioas filii ioachaz regis israel regnauit
amasias filius ioas regis iuda. xxv. annorum
erat cum regnare cepisset. xx. autem 7 ix. annis
regnauit in ierusalem. Nomen matris eius ioade
de ierusalem. 7 fecit rectum coram domino. Verumtamen
non ut dauid pater eius. Iuxta omnia que fecit ioas
pater suus fecit nisi hoc tantum quod excelsa non ab
stulit. Adhuc enim populus immolabat 7 adolebat
incensum in excelsis. Cumque optinuisset regnum
percussit seruos suos qui interfecerant regem
patrem suum. filios autem eorum qui occiderant
non occidit iuxta quod scriptum est in libro legis
moysi. sicut precepit dominus moysi dicens. Non
morientur patres pro filiis. neque filii pro pa
tribus sed unusquisque in peccato suo morie
tur. Ipse percussit edom in ualle salinarum
x. milia. 7 apprehendit petram in prelio. Vo
cauitque nomen eius iecthehel usque in presen
tem diem. Tunc misit amasias nun
tios ad ioas filium ioachaz filii ieu re
gis israel dicens. Veni 7 uideamus nos. Re
misitque ioas rex israel ad amasiam regem iu
da dicens. Carduus libani misit ad cedrum
que est in libano dicens. Da filiam tuam filio
meo uxorem. Transieruntque bestie saltus que
sunt in libano 7 conculcauerunt carduum. Per
cutiens inualuisti super edom 7 subleuauit
te cor tuum. Contentus esto gloria 7 sede
in domo tua. Quare prouocas malum ut cadas
tu 7 iuda tecum? Et non acquieuit amasias.
Ascenditque ioas rex israel 7 uiderunt se ipse 7
amasias rex iuda in bethsames oppido iu
de. percussusque est iudas coram israel 7 fugerunt
unusquisque in tabernacula sua. Amasiam uero
regem iuda filium ioas filii ahazie cepit
ioas rex israel in bethsames 7 adduxit eum
in ierusalem 7 interrupit murum ierusalem a porta
effraim usque ad portam anguli. cccc. cu
bitis. Tulitque omne aurum 7 argentum 7 u
niuersa uasa que inuenta sunt in domo domini 7
in thesauris regis. 7 obsides. 7 reuersus est sama
riam. Reliqua autem uerborum ioas que fecit et
fortitudo eius qua pugnauit contra amasi
am regem iuda nonne hec scripta sunt in
libro sermonum dierum regum israel. Dor
miuitque ioas cum patribus suis 7 sepultus est in
samaria cum regibus israel. 7 regnauit ierobo
am filius eius pro eo. Vixit autem amasias
filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas fi
lius ioachaz regis israel. xxv. annis. Reliqua
autem sermonum amasie nonne hec scripta sunt
in libro sermonum dierum regum iuda. Fac
taque est contra eum coniuratio in ierusalem. At ille fugit in
lachis. miseruntque post eum in lachis 7 interfecerunt
eum ibi. 7 asportauerunt in equis. sepultusque
est in ierusalem cum patribus suis in ciuitate dauid. Tulit
autem uniuersus populus iude azariam annos
natum. xvi. 7 constituerunt eum regem pro patre eius
amasia. Ipse edificauit ahilam 7 restituit eam
iude postquam dormiuit rex cum patribus suis. Anno
xv. filii ioas regis iuda regnauit ieroboam filius
ioas regis in samaria. xl. 7 uno anno. 7 fecit quod
malum est coram domino. Non recessit ab omnibus pec
catis ieroboam filii nabath qui peccare fecit
israel. Ipse restituit terminos israel ab introitu e
math usque ad mare solitudinis iuxta sermo
nem domini dei israel quem locutus est per seruum suum
ionam filium amathi prophetam qui erat de
geth que est in opher. Vidit enim dominus afflictionem
israel amaram nimis 7 quod consumpti essent us
que ad clausos carcere 7 extremos 7 non esset qui au
xiliaretur israel. nec locutus est dominus ut deleret
nomen israel sub celo sed saluauit eos in manu
ieroboam filii ioas. Reliqua autem sermonum
ieroboam 7 uniuersa que fecit 7 fortitudo eius
qua preliatus est. 7 quomodo restituit damascum 7 emath
iude in israel nonne hec scripta sunt in libro
uerborum sermonum dierum regum israel. Dormi
uitque ieroboam cum patribus suis regibus israel. 7 reg
nauit zacharias filius eius pro eo. Anno

xv

xx. vii. ieroboam regis israel regnauit azarias
filius amasie regis iude. xvi. annorum erat cum
regnare cepisset 7 l. ii. annis regnauit in ierusalem.
Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque quod
erat placitum coram domino iuxta omnia que
fecerat amasias pater eius. Verumptamen excelsa non
est demolitus. Adhuc populus sacrificabat 7 adole
bat incensum in excelsis. Percussit autem dominus regem
7 fuit leprosus usque in diem mortis sue 7 habita
bat in domo libera seorsum. Ioathan uero filius
regis gubernabat palatium 7 iudicabat populum
terre. Reliqua autem sermonum azarie 7 uniuersa
que fecit nonne hec scripta sunt in libro uerborum
dierum regum iuda. Et dormiuit azarias cum
patribus suis. sepelieruntque eum cum maioribus su
is in ciuitate dauid 7 regnauit ioathan filius eius
pro eo. Anno. xxx. viii. azarie regis iude reg
nauit zacharias filius ieroboam super israel
in samaria sex mensibus 7 fecit quod malum est co
ram domino sicut fecerant patres eius. Non recessit
a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fe
cit israel. Coniurauit autem contra eum sellum filius
iabes. percussitque eum palam 7 interfecit. regna
uitque pro eo. Reliqua autem uerborum zacharie nonne
hec scripta sunt in libro uerborum dierum regum israel.
Iste est sermo domini quem locutus est ad ieu dicens.
Filii tui usque ad quartam generationem sedebunt
de te super thronum israel. Factumque est ita. Sellum
filius iabes regnauit. xxx. ix. anno azarie
regis iude. Regnauit autem uno mense in sama
ria. 7 ascendit manahem filius gaddi de ther
sa. uenitque samariam. 7 percussit sellum fili
um iabes in samaria 7 interfecit eum. reg

regnavitque pro eo. Reliqua autem sermonum sellum et coniuratio eius per quam tetendit insidias nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Tunc percussit manahen tapsam et omnes qui erant in ea et terminos eius de thersa. Noluerant enim aperire ei. Et interfecit omnes pregnantes eius et scidit eas. Anno .xxx. ix. azarie regis iuda regnavit manahen filius gaddi super israel .x. annis in samaria. Fecitque quod malum erat coram domino. Et non recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel cunctis diebus eius. Veniebat phul rex assiriorum in thersam et dabat manahen phul mille talenta argenti ut esset ei in auxilio et firmaret regnum eius. Indixitque manahen argentum super israel cunctis potentibus et divitibus ut daret regi assiriorum .l. siclos argenti per singulos annos. Reversusque est rex assiriorum et non est moratus in thersa. Reliqua autem sermonum manahen et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Et dormivit manahen cum patribus suis. Regnavitque phaceia filius eius pro eo. Anno .l. azarie regis iuda regnavit phaceia filius manahen super israel in samaria biennio. Et fecit quod malum erat coram domino. Non recessit a peccatis ieroboam qui peccare fecit israel. Coniuravit autem adversum eum phacee filius romelie dux exercitus eius et percussit eum in samaria in turre domus regie iuxta argob et iuxta arie et cum eo .l. viros de filiis galaaditarum et interfecit eum regnavitque pro eo. Reliqua autem sermonum phacee et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Anno .l. ii. azarie regis iuda regnavit phacee filius romelie super israel in samaria .xx. annis. Et fecit quod malum erat coram domino. Non recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. In diebus phacee regis israel venit theglathphalasar rex assur et cepit ahion et abel domum maacha et ianoe et cedes et asor et galaad et galileam et universam terram neptalim et transtulit eos in assirios. Coniuravit autem et tetendit insidias osee filius hela contra phacee filium romelie et percussit eum et interfecit eum regnavitque pro eo .xx. anno ioathan filii ozie. Reliqua autem sermonum phacee et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel?

XVI. Anno secundo phacee filii romelie regis israel regnavit ioathan filius ozie regis iuda. .xx.v. annorum erat cum regnare cepisset et sedecim annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoch. Fecitque quod placitum erat coram domino iuxta omnia que fecerat ozias pater suus operatus est. Verumptamen excelsa non abstulit. Adhuc populus immolabat et adolebat incensum in excelsis. Ipse edificavit portam domus domini sublimissimam. Reliqua autem sermonum ioathan et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? In diebus illis cepit dominus mittere in iudam rasin regem syrie et phacee filium romelie. Et dormivit ioathan cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate david patris sui. Et regnavit achaz filius eius pro eo. Anno .xx.vii. phacee filii romelie regnavit achaz filius ioathan regis iuda. .xx. annorum erat achaz cum regnare cepisset et .xvi. annis regnavit in ierusalem. Non fecit quod erat placitum in conspectu domini dei sui sicut david pater eius sed ambulavit in via regum israel. Insuper filium suum consecravit transferens per ignem secundum idola gentium que dissipavit dominus coram filiis israel. Immolabat quoque victimas et adolebat incensum in excelsis et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tunc ascendit rasin rex syrie et phacee filius romelie rex israel in ierusalem ad preliandum. Cumque obsiderent achaz non valuerunt superare eum. In illo tempore restituit rasin rex syrie ahilam syrie et eiecit iudeos de ahyla. Et ydumei et syri venerunt in ahilam et habitaverunt ibi usque in diem hanc. Misit autem achaz nuntios ad teglatphalassar regem assiriorum dicens: Servus tuus et filius tuus ego sum. Ascende et salvum me fac de manu regis syrie et de manu regis israel qui consurrexerunt adversum me. Et cum collegisset argentum et aurum achaz quod inveniri potuit in domo domini et in thesauris regis misit regi assiriorum munera. Qui et acquievit voluntati eius. Ascendit autem rex assiriorum in damascum et vastavit eam et transtulit habitatores eius cirenen. Rasin autem interfecit. Perrexitque rex achaz in occursum theglathphalassar regis assiriorum in damascum. Cumque vidisset altare damasci misit rex achaz ad uriam sacerdotem exemplar eius et similitudinem iuxta omne opus eius. Extruxitque urias sacerdos altare iuxta omnia que preceperat rex achaz de damasco ita fecit sacerdos urias donec veniret rex achaz de damasco. Cumque venisset rex de damasco vidit altare et veneratus est illud. Ascenditque et immolavit holocausta et sacrificium suum et libavit libamina et fudit sanguinem pacificorum super altare. Porro altare ereum quod erat coram domino transtulit de facie templi et de loco altaris et de loco templi domini. Posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem. Precepit quoque rex achaz urie sacerdoti dicens: Super altare maius offer holocaustum matutinum et sacrificium vespertinum et holocaustum regis et sacrificium eius et holocaustum universi populi terre et sacrificia eorum et li-

bamina eorum. et omnem sanguinem holocausti. et universum sanguinem victime super illud effundes. Altare vero eneum erit paratum ad voluntatem meam. Fecit ergo urias sacerdos iuxta omnia que preceperat ei rex achaz. Tulit autem rex achaz celatas bases et luterem qui erat desuper. et mare deposuit de bobus eneis qui sustentabant illud et posuit super pavimentum stratum lapide. Musach quoque sabbati quod edificaverat in templo et ingressum regis exterius convertit in templum domini propter regem assiriorum. Reliqua autem verborum achaz et omnia que fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda. Dormivitque achaz cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate david et regnavit ezechias filius eius pro eo.

XVII regis iuda

Anno .xii. achaz regnavit osee filius hela in samaria super israel .ix. annis. Fecitque malum coram domino sed non sicut reges israel qui ante eum fuerant. Contra hunc ascendit salmanasar rex assiriorum et factus est ei osee servus. reddebatque ei tributa. Cumque deprehendisset rex assiriorum osee quod rebellare nitens misisset nuntios ad sua regem egipti ne prestaret tributa regi assiriorum sicut singulis annis solitus erat obsedit eum et vinctum misit in carcerem. pervagatusque est omnem terram et ascendens samariam obsedit eam tribus annis. Anno autem .ix. osee cepit rex assiriorum samariam et transtulit israel in assirios. posuitque eos in ahalam et in habor iuxta fluvium gozam in civitatibus medorum.

Factum est autem cum peccassent filii israel coram domino deo suo qui eduxerat eos de terra egipti de manu pharaonis regis egipti et coluerunt deos alienos et ambulaverunt iuxta ritum gentium quas consumpserat dominus in conspectu filiorum israel et regum israel. quia similiter fecerant. offenderuntque filii israel verbis non rectis dominum deum suum et edificaverunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis a turre custodum usque ad civitatem munitam. feceruntque sibi statuas et lucos in omni colle sublimi et subter omne lignum nemorosum. et adolebant ibi incensum super aras in morem gentium quas transtulerat dominus a facie eorum. feceruntque verba pessima irritantes dominum et coluerunt immunditias de quibus precepit eis ne facerent verbum hoc. Et testificatus est dominus in israel et in iuda per manum omnium prophetarum et videntium dicens. Revertimini a viis vestris pessimis et custodite precepta mea et cerimonias iuxta omnem legem quam precepi patribus vestris. et sicut misi ad vos in manu servorum meorum prophetarum. Qui non audierunt sed induraverunt cervicem suam iuxta cervicem patrum suorum qui noluerunt obedire domino deo suo. Et abiecerunt legitima eius et pactum quod pepigit cum patribus eorum et testificationes quibus contestatus est eos. secutique sunt vanitates et vane egerunt et secuti sunt gentes que erant per circuitum eorum super quibus preceperat dominus eis ut non facerent sicut et illi faciebant. Et dereliquerunt omnia precepta domini dei sui. feceruntque sibi conflatiles duos vitulos et lucos. et adoraverunt universam militiam celi. servieruntque baal et consecrabant filios suos et filias suas per ignem et divinationi inserviebant. et auguriis et tradiderunt se ut facerent malum coram domino et irritarent eum.

Iratusque est dominus vehementer israeli et abstulit eos de conspectu suo et non remansit nisi tribus iuda tantummodo. Sed nec ipse iuda custodivit mandata domini dei sui. verum ambulavit in erroribus israel quos operatus fuerat. proiecitque dominus omne semen israel et afflixit eos et tradidit eos in manu diripientium donec proiceret eos a facie sua. ex eo iam tempore quo scissus est israel a domo david. et constituerunt sibi regem ieroboam filium nabath. Separavit enim ieroboam israel a domino et peccare eos fecit peccatum magnum. et ambulaverunt filii israel in universis peccatis ieroboam que fecerat. Et non recesserunt ab eis usquequo auferret dominus israel a facie sua. sicut locutus fuerat in manu omnium servorum suorum prophetarum. translatusque est israel de terra sua in assirios usque in diem hanc.

Adduxit autem rex assiriorum de babilone et de cutha et de ahilath et de emath et de sepharvaim et collocavit eos in civitatibus samarie pro filiis israel qui possederunt samariam et habitaverunt in urbibus eius. Cumque ibi habitare cepissent non timebant dominum. et inmisit eis dominus leones qui interficiebant eos. Nuntiatumque est regi assiriorum et dictum. Gentes quas transtulisti et habitare fecisti in civitatibus samarie ignorant legitima dei terre. et inmisit in eos dominus leones. et ecce interficiunt eos eo quod ignorent ritum dei terre. Precepit autem rex assiriorum dicens. Ducite illuc unum de sacerdotibus quos inde captivos adduxistis et vadat et habitet cum eis et doceat eos legitima dei terre. Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his qui captivi ducti fuerant de samaria habitavit in bethel. et docebat eos quomodo colerent dominum. Et unaquaque gens fabricata est deum suum. posueruntque eos in phanis excelsis que fecerant samarite gens et gens in urbibus suis in quibus habitabant. Viri enim babilonii fecerunt socothbenoth. viri autem cuthei fecerunt nergel. Et viri de emath fecerunt asima. porro evei fecerunt nebaath et tharthath. hii autem qui erant de sepharvaim comburebant filios suos igni adramelech et anamelech diis sepharvaim. et nichilominus colebant dominum. Fecerunt autem sibi de novissimis sacerdotes excelsorum et ponebant eos in phanis sublimibus. Et cum dominum colerent diis quoque suis serviebant iuxta consuetudinem gentium de quibus translati fuerant samariam. usque in presentem diem morem sequuntur antiquum. Non timent dominum neque custodiunt cerimonias eius et iudicia et legem et mandatum quod preceperat dominus filiis iacob quem cognominavit israel. et percusserat cum eis pactum et mandaverat eis dicens. Nolite timere deos alienos. et non adoretis eos neque colatis eos et non immoletis eis. sed dominum deum vestrum qui eduxit vos de terra egipti in fortitudine magna et in brachio extento ipsum timete et eum adorate et ipsi immolate. Cerimonias quoque et iudicia et legem et manda

tum quod scripsi vobis custodite ut faciatis cunctis diebus et non timeatis deos alienos. Et pactum quod percussit vobiscum nolite oblivisci. nec colatis deos alienos. sed dominum deum vestrum timete. et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. Illi vero non audierunt sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timentes quidem dominum sed nichilominus et idolis suis servientes. Nam et filii eorum et nepotes sic fecerunt patres sui ita faciunt usque in presentem diem.

XVIII

Anno tertio Osee filii Hela regis israel regnavit Ezechias filius Achaz regis Iuda. XXV annorum erat cum regnare cepisset. et XXIX annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius Abya filia Zacharie. Fecitque quod erat bonum coram domino iuxta omnia que fecerat David pater eius. Ipse dissipavit excelsa et contrivit statuas et succidit lucos. confregitque serpentem eneum quem fecerat Moyses. Siquidem usque ad illud tempus filii israel adolebant ei incensum vocavitque eum Noestam. In domino deo israel speravit. Itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Iuda. sed neque in hiis qui ante eum fuerunt. et adhesit domino et non recessit a vestigiis eius. fecitque mandata eius que preceperat dominus Moysi. Unde et erat dominus cum eo. et in cunctis ad que procedebat sapienter se agebat. Rebellavit quoque contra regem assiriorum et non servivit ei. Ipse percussit philisteos usque ad Gazam et omnes terminos eorum a turre custodum usque ad civitatem muratam. Anno IIII regis Ezechie qui erat annus VII Osee filii Hela regis israel ascendit Salmanasar rex assiriorum Samariam et oppugnavit eam et cepit. Nam post annos tres anno VI Ezechie id est nono anno Osee filii Hela regis israel capta est Samaria. et transtulit rex assiriorum israel in assirios. collocavitque eos in Ahila et in Habor fluviis Gozam in civitatibus medorum quia non audierunt vocem domini dei sui. sed pretergressi sunt pactum eius. Omnia que preceperat Moyses servus domini non audierunt neque fecerunt. Anno XIIII Ezechie regis Iude ascendit Sennacherib rex assiriorum ad universas civitates Iuda munitas et cepit eas. Tunc misit Ezechias rex Iuda nuntios ad regem assiriorum in Lachis dicens. Peccavi recede a me et omne quod imposueris michi feram. Indixit itaque rex assiriorum Ezechie regi Iude CCC talenta argenti. et XXX talenta auri. Dedit Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo domini et in thesauris regis. In tempore illo confregit Ezechias valvas templi domini et laminas auri quas ipse affixerat et dedit eas regi assiriorum. Misit autem rex assiriorum Tharthan et Rapsaris et Rapsacen de Lachis ad regem Ezechiam cum manu valida ierusalem. Qui cum ascendissent venerunt et steterunt iuxta aqueductum piscine superioris que est in via agri fullonis. vocaveruntque regem. Egressus est autem ad eos Heliachim filius Helchie prepositus domus. et Sobna scriba. et Ioache filius Asaph a commentariis. Dixitque ad eos Rapsaces. Loquimini Ezechie. Hec dicit rex magnus rex assiriorum. Que est ista fiducia qua niteris? forsitan inisti consilium ut prepares te ad prelium. In quo confidis ut audeas rebellare? An speras in baculo arundineo atque confracto egiptio? super quem si incubuerit homo comminutus ingredietur manum eius et perforabit eam. Sic est pharao rex egipti omnibus qui confidunt in eum. Quod si dixeritis michi In domino deo nostro habemus fiduciam nonne iste est cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria et precepit Iude et ierusalem ante altare hoc adorabitis in ierusalem? Nunc igitur transite ad dominum meum regem assiriorum et dabo vobis duo milia equorum et videte an habere valeatis ascensores eorum. et quomodo potestis resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis. An fiduciam habes in egipto propter currus et equites. Numquid sine domini voluntate ascendi ad locum istum ut demolirer eum? dominus dixit michi. Ascende ad terram hanc et demolire eam. Dixerunt autem Heliachim filius Helchie et Sobna et Ioache Rapsaci. Precamur ut loquaris nobis servis tuis syriace. siquidem intelligimus hanc linguam. et non loquaris nobis iudaice audiente populo qui est super murum. Responditque ei Rapsaces dicens. Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer sermones hos: et non potius ad viros qui sedent super murum ut comedant stercora sua et bibant urinam suam vobiscum. Stetit itaque Rapsaces et exclamavit voce magna iudaice et ait. Audite verba regis magni regis assiriorum. Hec dicit rex. Non vos seducat Ezechias. Non enim poterit vos eruere de manu mea. neque fiduciam vobis tribuat super dominum dicens. Eruens liberabit nos dominus. et non tradetur hec civitas in manu regis assiriorum. Nolite audire Ezechiam. Hec enim dicit rex assiriorum. Facite mecum quod vobis est utile. et egredimini ad me. et comedat unusquisque de vinea sua et de ficu sua. et bibetis aquas de cisternis vestris. donec veniam et transferam vos in terram que similis est terre vestre in terram fructiferam et fertilem vini. terram panis et vinearum. terram olivarum et olei ac mellis. et vivetis et non moriemini. Nolite audire Ezechiam qui vos decipit dicens. Dominus liberabit vos. Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis assiriorum. Ubi est deus Emath. et Arphat? Ubi est deus Sepharvaim Ana et Ava? Numquid liberaverunt Samariam de manu mea? Qui nam illi sunt in universis diis terrarum qui eruerunt regionem suam de manu mea ut possit eruere dominus ierusalem de manu mea? Tacuit itaque populus et non respondit ei quicquam. Siquidem preceptum regis acceperant ut non responderent ei. Venitque Heliachim filius Helchie prepositus domus et Sobna scriba et Ioache filius Asaph a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus et nuntiaverunt ei verba Rapsacis. Que cum audisset rex Ezechias scidit vestimenta sua

et opertus est sacco. Et misit Heliachim qui erat super domum et Sobnam scribam et senes de sacerdotibus opertos saccis ad Ysaiam prophetam filium Amos. Qui dixerunt. Hec dicit Ezechias. Dies tribulationis et increpationis et blasphemie dies iste. Venerunt filii usque ad partum et vires non habet parturiens. Si forte audiat dominus deus tuus verba Rapsacis quem misit rex Assyriorum dominus suus ut exprobraret deum viventem et argueret verbis que audivit dominus deus tuus. Et fac orationem pro reliquiis his que reperte sunt. Et venerunt servi regis Ezechie ad Ysaiam. Dixitque eis Ysaias. Hec dicetis domino vestro. Hec dicit dominus. Noli timere a facie sermonum quos audisti quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me. Ecce ego immittam ei spiritum et audiet nuntium et revertetur in terram suam et deiciam eum gladio in terra sua. Reversus est autem Rapsaces et invenit regem Assyriorum expugnantem Lobnam. Audierat enim quod recessisset de Lachis. Cumque audisset de Tharacha rege Ethiopie a dicentibus: Ecce egressus est ut pugnet adversum te. Et cum audisset misit nuntios ad Ezechiam dicens. Hec dicetis Ezechie regi Iude. Non te seducat deus tuus in quo habes fiduciam, dicens. Non tradetur Ierusalem in manus regis Assyriorum. Ecce enim tu audisti que fecerunt reges Assyriorum omnibus terris quomodo vastaverunt eas. Num ergo solus poteris liberari? Numquid liberaverunt dii gentium singulos quos vastaverunt patres mei Gozam videlicet et Aran et Reseph et filios Eden qui erant in Thelasar. Ubi est rex Emath et rex Arphat et rex civitatis Sepharvaim Ana et Ava. Et tulit Ezechias libros de manu nuntiorum et legit eos et ascendit in domum domini et expandit eos coram domino. Et oravit in conspectu eius dicens. Domine deus Israel qui sedes super cherubin tu es solus deus regnorum omnium terre. Tu fecisti celum et terram. Inclina aurem tuam et audi. Aperi oculos tuos domine et vide et audi omnia verba Sennacherib qui misit ut exprobraret nobis deum viventem. Vere domine desertas fecerunt reges Assyriorum gentes et terras omnium et miserunt deos eorum in ignem. Non enim erant dii sed opera manuum hominum ex ligno et lapide et comminuerunt eos. Nunc ergo domine deus noster salvos nos fac de manu eius ut sciant omnia regna terre quia tu es dominus deus solus. Et misit autem Ysaias filius Amos ad Ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus Israel. Que deprecatus es me super Sennacherib rege Assyriorum audivi. Iste est sermo quem locutus est dominus de eo. Sprevit te et subsannavit te virgo filia Syon post tergum tuum caput movit filia Ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti et super quem exaltasti vocem tuam et elevasti in excelsum oculos tuos ad sanctum Israel. Per manum servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti. In multitudine curruum meorum ascendi excelsa montium in summitate Libani. Et succidi sublimes cedros eius et electas abietes eius. Et ingressus sum usque ad summos eius et saltus carmeli eius. Ego succidi et bibi aquas alienas et siccavi vestigio pedum meorum omnes aquas clausas. Numquid non audisti quid ab initio fecerim ex diebus antiquis plasmavi illud. Et nunc adduxi. Et erunt in ruinam collium pugnantium civitates munite. Et qui sedent in eis humiles manu contremuerunt et confusi sunt. Facti sunt velut fenum agri et virens herba tectorum que arefacta est antequam veniret ad maturitatem. Habitaculum tuum et egressum tuum et introitum tuum cognovi et insaniam tuam contra me. Cum furor tuus et superbia tua ascendit in aures meas. Ponam itaque circulum in naribus tuis et frenum in labiis tuis et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem Ezechia hoc erit signum. Comede hoc anno que sponte nascuntur. In anno autem secundo pomis vescere. Porro in tertio anno seminate et metite. Plantate vineas et comedite fructum earum. Et quod salvatum fuerit de domo Iuda mittet radicem deorsum et faciet fructum sursum. De Ierusalem quippe egredientur reliquie et salvatio de monte Syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Quam ob rem hec dicit dominus de rege Assyriorum. Non ingredietur urbem hanc nec mittet in eam sagittam nec occupabit eam clipeus et non circumdabit eam munitio. Per viam qua venit per eam revertetur et civitatem hanc non ingredietur dicit dominus. Et protegam urbem hanc et salvabo eam propter me et propter David servum meum. Egressus est autem angelus domini et percussit in castris Assyriorum. c. lxxx. v. milia. Et surrexerunt mane et ecce omnia corpora mortuorum. Et egressus abiit et reversus est Sennacherib rex Assyriorum et mansit in Ninive. Cumque adoraret in templo Nesrach deum suum Adramelech et Sarasar filii eius percusserunt eum gladio fugeruntque in terram Armeniorum et regnavit Asaraddon filius eius pro eo.

XXX

In diebus illis egrotavit Ezechias usque ad mortem et venit ad eum Ysaias filius Amos propheta et dixit ei. Hec dicit dominus. Dispone domui tue. Morieris enim tu et non vives. Et convertit Ezechias faciem suam ad parietem et oravit dominum dicens. Obsecro domine memento quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto et quod placitum est coram te fecerim. Flevitque Ezechias fletu magno. Et antequam egrederetur Ysaias mediam partem atrii factus est sermo domini ad eum dicens. Revertere et dic Ezechie duci populi mei. Hec dicit dominus deus David patris tui. Audivi orationem tuam et vidi lacrimam tuam et ecce sanavi te. Die tertio ascendes templum domini et addam diebus tuis .xv. annos. Sed et de manu regis Assyriorum liberabo te et civitatem hanc et protegam urbem istam propter me et propter David servum meum. Dixitque Ysaias. Afferte massam ficorum. Quam cum attulissent et posuissent super ulcus eius curatus est. Dixit autem Ezechias ad Ysaiam. Quod erit signum quod dominus me sanabit et quia ascensurus sum die tertio templum domini? Cui ait Ysaias. Hoc erit signum a domino quod facturus sit dominus sermonem quem locutus est. Vis ut ascendat umbra .x. lineis an ut revertatur totidem gradibus? Et ait Ezechias. Facile est umbram crescere .x. lineis. Nec hoc volo

lo ut fiat. sed ut revertatur retrorsum .x. gradibus. Invocavit itaque ysaias propheta dominum et reduxit umbram per lineas quibus iam descenderat in horologio achaz retrorsum .x. gradibus. In illo tempore misit merodach baladan filius baladan rex babiloniorum litteras et munera ad ezechiam. Audierat enim quod egrotasset ezechias. Letatus est autem in adventu eorum ezechias et ostendit eis domum aromatum et aurum et argentum et pigmenta varia. Unguenta quoque et domum vasorum suorum et omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit verbum quod non ostenderet eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Venit autem ysaias propheta ad regem ezechiam dixitque ei. Quid dixerunt viri isti aut unde venerunt ad te? Cui ait ezechias. De terra longinqua venerunt de babilone. At ille respondit. Quid viderunt in domo tua? Ait ezechias. Omnia quecumque sunt in domo mea viderunt. Nichil est quod non monstraverim eis in thesauris meis. Dixit itaque ysaias ezechie. Audi sermonem domini. Ecce dies venient et auferentur omnia que sunt in domo tua et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in babilonem. Non remanebit quicquam ait dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te quos generabis tollentur et erunt eunuchi in palatio regis babilonis. Dixit ezechias ad ysaiam. Bonus sermo domini quem locutus est. Sit pax et veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum ezechie et omnis fortitudo eius et quomodo fecerit piscinam et aqueductum et introduxerit aquas in civitatem. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Dormivitque ezechias cum patribus suis et regnavit manasses filius eius pro eo.

XXI. .xii. annorum erat manasses cum regnare cepisset et .l.v. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius asiba. Fecitque malum in conspectu domini iuxta idola gentium quas delevit dominus a facie filiorum israel. Conversusque est et edificavit excelsa que dissipaverat ezechias pater eius et erexit aras baal et fecit lucos sicut fecerat achab rex israel et adoravit omnem miliciam celi et coluit eam. Extruxitque aras in domo domini de qua dixit dominus. In ierusalem ponam nomen meum. Et extruxit altaria universe milicie celi in duobus atriis templi domini. Et transduxit filium suum per ignem et ariolatus est et observavit auguria et fecit phitones et aruspices multiplicavit ut faceret malum coram domino et irritaret eum. Posuit etiam idolum luci quem fecerat in templo domini super quo locutus est dominus ad david et ad salomonem filium eius. In templo hoc et in ierusalem quam elegi de cunctis tribubus israel ponam nomen meum in sempiternum. Et ultra non faciam commoveri pedem israel de terra quam dedi patribus eorum. Sic tamen si custodierint opere omnia que precepi eis et universam legem quam mandavit eis servus meus moyses. Illi vero non audierunt sed seducti sunt a manasse ut facerent malum super gentes quas contrivit dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus in manu servorum suorum prophetarum dicens. Quia fecit manasses rex iuda abhominationes istas pessimas super omnia que fecerunt amorrei ante eum et peccare fecit et iudam in immundiciis suis, propterea hec dicit dominus deus israel. Ecce ego inducam mala super iudam et ierusalem ut quicumque audierit tinniant ambe aures eius. Et extendam super ierusalem funiculum samarie et pondus domus achab et delebo ierusalem sicut deleri solent tabule. Et delens vertam et ducam crebrius stilum super faciem eius. Dimittam vero reliquias hereditatis mee et tradam eos in manu inimicorum eius. Eruntque in vastitatem et in rapinam cunctis adversariis suis. Eo quod fecerint malum coram me et perseveraverint irritantes me ex die qua egressi sunt patres eorum ex egypto usque ad diem hanc. Insuper et sanguinem innoxium fudit manasses multum nimis donec impleret ierusalem usque ad os absque peccatis suis quibus peccare fecit iudam ut faceret malum coram domino. Reliqua autem sermonum manasse et universa que fecit et peccatum eius quod peccavit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Dormivitque manasses cum patribus suis et sepultus est in orto domus sue in orto azam. Et regnavit amon filius eius pro eo. .xx. duorum annorum erat amon cum regnare cepisset. Duobusque annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius messalemeth filia arus de gecheba. Fecitque malum in conspectu domini sicut fecerat manasses pater eius. Et ambulavit in omni via per quam ambulaverat pater eius. Servivitque immundiciis quibus servierat pater eius et adoravit eas. Et dereliquit dominum deum patrum suorum et non ambulavit in via domini. Tetenderuntque ei insidias servi sui et interfecerunt regem in domo sua. Percussit autem populus terre omnes qui coniuraverant contra regem amon. Et constituerunt sibi regem iosiam filium eius pro eo. Reliqua autem sermonum amon que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda. Sepelieruntque eum in sepulcro suo in orto azam. Et regnavit iosias filius eius pro eo.

XXII. Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. Et .xxx. et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ydida filia fadaia de besecath. Fecitque quod placitum erat coram domino et ambulavit per omnes vias david patris sui. Non declinavit ad dexteram neque ad sinistram. Anno autem .xviii. regis iosie misit rex saphan filium aslia filii messulam scribam templi domini dicens ei. Vadeas ad helchiam sacerdotem magnum ut confletur pecunia que illata est in templum domini quam collegerunt ianitores templi a populo. Deturque fabris per prepositos domus domini qui et distribuant eam his qui operantur in templo domini ad instauranda

ad sartatecta templi tignariis uidelicet ⁊ cementa-
riis ⁊ hiis qui interrupta componunt ⁊ ut emantur
ligna ⁊ lapides de lapidicinis ad instauran-
dum templum domini. Verumptamen non supputetur
eis argentum quod accipiunt sed in potestate habe-
ant ⁊ in fide. Dixit autem helchias pontifex ad sa-
phan scribam librum legis repperi in domo domini.
deditque helchias uolumen saphan qui ⁊ legit illud.
Venit quoque saphan scriba ad regem ⁊ renunciauit
ei quod preceperat ⁊ ait. Conflauerunt serui tui pecu-
niam que reperta est in domo domini ⁊ dederunt ut di-
stribueretur fabris a prefectis operum templi domini.
Narrauitque saphan scriba regi dicens. Librum
dedit mihi helchias sacerdos dei. Quem cum legisset
saphan coram rege ⁊ audisset rex uerba libri legis
domini scidit uestimenta sua. Et precepit helchie sacerdoti
⁊ ahicham filio saphan ⁊ achobor filio micha ⁊ sa-
phan scribe ⁊ asaye seruo regis dicens. Ite ⁊ consuli-
te dominum super me ⁊ super populo ⁊ super omni iuda de uerbis
uoluminis istius quod inuentum est. Magna enim ira
domini succensa est contra nos quia non audierunt patres nostri
uerba libri huius ut facerent omne quod scriptum est
nobis. Ierunt itaque helchias sacerdos ⁊ ahicham ⁊ a-
chobor ⁊ saphan ⁊ asaia ad oldam prophetem uxorem
sellum filii thecue filii araas custodis uestium que ha-
bitabat in ierusalem in secunda. Locutique sunt ad eam. ⁊ illa
respondit eis. Hec dicit dominus deus israel. Dicite uiro qui misit
uos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego adducam super
locum istum mala ⁊ super habitatores eius omnia uerba
legis que legit rex iuda quia dereliquerunt me ⁊ sacri-
ficauerunt diis alienis irritantes me in cunctis
operibus manuum suarum ⁊ succendetur indigna-
tio mea in loco hoc ⁊ non extinguetur. Regi autem iuda
qui misit uos ut consuleretis dominum sic dicetis. Hec
dicit dominus deus israel. Pro eo quod audisti uerba uolu-
minis ⁊ perterritum est cor tuum ⁊ humiliatus
es coram domino auditis sermonibus contra locum istum
⁊ habitatores eius quod uidelicet fierent in stuporem
⁊ in maledictum ⁊ scidisti uestimenta tua ⁊ fleuisti
coram me ⁊ ego audiui dicit dominus. Idcirco colli-
gam te ad patres tuos ⁊ colligeris ad sepulcrum
tuum in pace ut non uideant oculi tui mala que in-
ducturus sum super locum istum. Et renunciaue-

XXIII

runt regi quod dixerat. Qui misit ⁊ congregati
sunt ad eum omnes senes iuda ⁊ ierusalem. Ascendit-
que rex in templum domini ⁊ omnes uiri iuda uniuersique
qui habitabant in ierusalem cum eo sacerdotes ⁊ prophete ⁊ omnis
populus a paruo usque ad magnum. legitque cunctis
audientibus omnia uerba libri federis domini qui inuentus
est in domo domini. Stetitque rex super gradum ⁊ fedus percussit
coram domino ut ambularent post dominum ⁊ custodirent
precepta eius ⁊ testimonia ⁊ cerimonias in omni corde
⁊ in tota anima ⁊ suscitarent uerba federis huius que scripta
erant in libro illo. Acquieuitque populus pacto. Et pre-
cepit rex helchie pontifici ⁊ sacerdotibus secundi ordi-
nis ⁊ ianitoribus ut proicerent de templo domini omnia
uasa que facta fuerant baal ⁊ in luco ⁊ uniuerse mili-
cie celi ⁊ combussit ea foris ierusalem in conualle cedron.
⁊ tulit puluerem eorum in bethel. Et deleuit arus-
pices quos posuerant reges iuda ad sacrificandum
in excelsis per ciuitates iuda ⁊ in circuitu ierusalem ⁊ eos
qui adolebant incensum baal ⁊ soli ⁊ lune ⁊ duo-
decim signis ⁊ omni milicie celi. Et efferri fecit lucum de
domo domini foris ierusalem in conualle cedron ⁊ combussit
eum ibi ⁊ redegit in puluerem ⁊ proiecit super sepulcra
uulgi. Destruxit quoque edículas effeminatorum que e-
rant in domo domini pro quibus mulieres texebant
quasi domunculas luci. Congregauitque omnes sacer-
dotes de ciuitatibus iuda ⁊ contaminauit excel-
sa ubi sacrificabant sacerdotes de gabaa usque ber-
sabee. Et destruxit aras portarum in introitu ho-
stii iosue principis ciuitatis quod erat ad sinistram
porte ciuitatis. Verumptamen non ascendebant sacer-
dotes excelsorum ad altare domini in ierusalem sed tantum come-
debant azima in medio fratrum suorum. Contamina-
uit quoque topheth quod est in conualle filii ennon ut
nemo consecraret filium suum aut filiam per ig-
nem moloch. Abstulit quoque equos quos dederant
reges iuda soli in introitu templi domini iuxta ex-
edram nathanmelech eunuchi qui erat in
farurim. Currus autem solis combussit igni. Altaria
quoque que erant super tecta cenaculi achaz que fecerant
reges iuda ⁊ altaria que fecerat manasses in duo-
bus atriis templi domini destruxit rex ⁊ cucurrit
inde ⁊ dispersit cinerem eorum in torrentem cedron.
Excelsa quoque que erant in ierusalem ad dexteram partem
montis offensionis que edificauerat salomon rex
israel ⁊ astaroth idolo sidoniorum ⁊ chamos of-
fensioni moab ⁊ melchom abhominationi fi-
liorum ammon polluit rex ⁊ contriuit statuas ⁊ succi-
dit lucos. Repleuitque loca eorum ossibus mortuorum.
Insuper ⁊ altare quod erat in bethel ⁊ excelsum quod
fecerat ieroboam filius nabath qui peccare fe-
cit israel ⁊ altare illud ⁊ excelsum destruxit atque
combussit ⁊ comminuit in puluerem succenditque
etiam lucum. Et conuersus iosias uidit ibi sepulcra
que erant in monte. Misitque ⁊ tulit ossa de sepul-
cris ⁊ combussit ea super altare ⁊ polluit illud iuxta
uerbum domini quod locutus est uir dei qui predixerat uerba
hec. Et ait. Quis est titulus iste quem uideo? Responderuntque ei
ciues urbis illius. Sepulcrum est hominis dei qui uenit
de iuda ⁊ predixit uerba hec que fecisti super altare bethel.
Et ait. Dimittite eum. Nemo commoueat ossa eius.
Et intacta remanserunt ossa illius cum ossibus
prophete qui uenerat de samaria. Insuper ⁊ omnia
phana excelsorum que erant in ciuitatibus samarie
que fecerant reges israel ad irritandum dominum abstulit
iosias ⁊ fecit eis secundum omnia opera que fecerat in bethel.
Et occidit uniuersos sacerdotes excelsorum qui erant ibi
super altaria ⁊ combussit ossa humana super ea. Reuer-
susque est ierusalem ⁊ precepit omni populo dicens. Faci-
te phase domino deo uestro secundum quod scriptum est in libro
federis huius. Nec enim factum est tale phase a diebus
iudicum qui iudicauerunt israel ⁊ omnium dierum regum
israel ⁊ regum iuda sicut in xviii anno regis io-
sie factum est phase istud domino in ierusalem. Sed ⁊ phitones ⁊
ariolos ⁊ figuras ydolorum ⁊ inmunditias ⁊ ab-
hominationes que fuerant in terra iuda ⁊ ierusalem
abstulit iosias ut statueret uerba legis que scrip-
ta sunt in libro quem inuenit helchias sacerdos

dominus in templo domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui reverteretur ad dominum in omni corde suo et in tota anima sua et in universa virtute sua iuxta omnem legem Moysi, neque post eum surrexit similis illi. Verumtamen non est aversus dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor eius contra Iudam propter irritationes quibus provocaverat eum Manasses. Dixit itaque dominus: Etiam Iudam auferam a facie mea sicut abstuli Israel, et proiciam civitatem hanc Ierusalem quam elegi, et domum de qua dixi: Erit nomen meum ibi. Reliqua autem sermonum Iosie et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iuda? In diebus eius ascendit Pharao Nechao rex Egypti contra regem Assiriorum ad flumen Eufraten. Et abiit Iosias rex in occursum eius; et occisus est in Mageddo cum vidisset eum. Et portaverunt eum servi sui mortuum de Mageddo, et pertulerunt eum in Ierusalem, et sepelierunt eum in sepulcro suo. Tulitque populus terre Ioachaz filium Iosie, et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro patre suo. XX et trium annorum erat Ioachaz cum regnare cepisset, et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Amithal filia Ieremie de Lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius. Vinxitque eum Pharao Nechao in Reblata que est in terra Emath, ne regnaret in Ierusalem; et imposuit mulctam terre c talentis argenti et talento auri. Regemque constituit Pharao Nechao Heliachim filium Iosie pro Iosia patre eius, vertitque nomen eius Ioachim. Porro Ioachaz tulit et duxit in Egyptum. Argentum autem et aurum dedit Ioachim Pharaoni, cum indixisset terre per singulos annos ut conferretur iuxta preceptum Pharaonis; et unumquemque iuxta vires suas exegit tam argentum quam aurum de populo terre, ut daret Pharaoni Nechao. XX et v annorum erat Ioachim cum regnare cepisset, et xi annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Zebida filia Phadaia de Ruma. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius.

xxiiii

In diebus eius ascendit Nabuchodonosor rex Babilonis, et factus est ei Ioachim servus tribus annis; et rursum rebellavit contra eum. Immisitque ei dominus latrunculos Caldeorum et latrunculos Syrie et latrunculos Moab et latrunculos filiorum Amon; et immisit eos in Iudam ut disperderent eum iuxta verbum domini quod locutus fuerat per servos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum domini contra Iudam ut auferret eum coram se propter peccata Manasse et universa que fecit, et propter sanguinem innoxium quem effudit et implevit Ierusalem cruore innocentium; et ob hanc rem noluit dominus propitiari. Reliqua autem sermonum Ioachim et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? Et dormivit Ioachim cum patribus suis, regnavitque Ioachin filius eius pro eo. Et ultra non addidit rex Egypti ut egrederetur de terra sua; tulerat enim rex Babilonis a rivo Egypti usque ad flumen Eufraten omnia que fuerant regis Egypti. XVIII annorum erat Ioachin cum regnare cepisset, et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Naestha filia Helnathan de Ierusalem. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerat pater eius. In tempore illo ascenderunt servi Nabuchodonosor regis Babilonis in Ierusalem, et circumdata est urbs munitionibus. Venitque Nabuchodonosor rex Babilonis ad civitatem cum servi sui oppugnarent eam. Egressusque est Ioachin rex Iuda ad regem Babilonis, ipse et mater eius et servi eius et principes eius et eunuchi eius; et suscepit eum rex Babilonis anno viii regni sui. Et protulit inde omnes thesauros domus domini et thesauros domus regie, et concidit universa vasa aurea que fecerat Salomon rex Israel in templo domini iuxta verbum domini. Et transtulit omnem Ierusalem et universos principes et omnes fortes exercitus, x milia, in captivitatem, et omnem artificem et inclusorem; nihilque relictum est exceptis pauperibus populi terre. Transtulit quoque Ioachin in Babilonem, et matrem regis, uxores regis et eunuchos regis; et iudices terre duxit in captivitatem de Ierusalem in Babilonem, et omnes viros robustos vii milia, et artifices et inclusores mille, omnes viros fortes et bellatores; duxitque eos rex Babilonis captivos in Babilonem. Et constituit Mathaniam patruum eius pro eo, imposuitque ei nomen Sedechiam. Vicesimum et primum annum etatis habebat Sedechias cum regnare cepisset, et xi annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius erat Amithal filia Ieremie de Lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerat Ioachim. Irascebatur enim dominus contra Ierusalem et contra Iudam donec proiceret eos a facie sua. Recessitque Sedechias a rege Babilonis.

XXV

Factum est autem anno nono regni eius, mense x, x die mensis, venit Nabuchodonosor rex Babilonis, ipse et omnis exercitus eius in Ierusalem, et circumdederunt eam, et extruxerunt in circuitu eius munitiones. Et clausa est civitas atque vallata usque ad xi annum regis Sedechie, ix die mensis. Prevaluitque fames in civitate, nec erat panis populo terre. Et interrupta est civitas, et omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam porte que est inter duplicem murum ad ortum regis. Porro Caldei obsidebant in circuitu civitatem. Fugit itaque Sedechias per viam que ducit ad campestria solitudinis. Et persecutus est exercitus Caldeorum regem, comprehenditque eum in planitie Iericho; et omnes bellatores qui erant cum eo dispersi sunt et reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem adduxerunt ad regem Babilonis in Reblatha, qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem Sedechie occidit coram eo, et oculos eius effodit, vinxitque eum catenis et adduxit in Babilonem. Mense v, vii die mensis, ipse est annus xix regis Babilonis, venit Nabuzardan princeps exercitus servus regis Babilonis in Ierusalem. Et succendit domum domini et domum regis, et domos Ierusalem omnemque domum combussit igni. Et muros Ierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus Caldeorum qui erat cum principe militum. Reliquam autem populi partem que remanserat in civitate, et perfugas qui transfugerant ad regem Babilonis, et reliquum vulgi

transtulit nabuzardan princeps militie. et de paupe
ribus terre reliquit vinitores et agricolas. Colump
nas autem ereas que erant in templo domini. et bases et ma
re ereum quod erat in domo domini confregerunt caldei
et transtulerunt es omne in babilonem. Ollas quoque ereas
et trullas et tridentes. et sciphos. et mortariola. et
omnia vasa erea in quibus ministrabant tulerunt.
nec non et thuribula et phialas. que aurea aurea
et que argentea argentea tulit princeps militie
id est columpnas duas. mare unum et bases quas fe
cerat salomon in templo domini. non erat pon
dus eris omnium vasorum. xviii. cubitos altitudinis
habebat columpna una. et capitellum ereum
super se altitudinis trium cubitorum. et retiacula. et
malogranata super capitellum columpne. omnia
erea. Similem et columpna secunda habebat ornatum.
Tulit quoque princeps militie saraiam sacerdotem
primum et sophoniam sacerdotem secundum et tres
ianitores. et de civitate eunuchum unum qui
erat prefectus super bellatores viros. et v. viros de
his qui steterant coram rege. quos repperit in
civitate. et sopher principem exercitus qui proba
bat tirones de populo terre. et sex viros e vulgo
qui inventi fuerant in civitate. Quos tollens na
buzardan princeps militie duxit ad regem
babilonis in reblata. percussitque eos rex babilonis et inter
fecit eos in reblata in terra emath. Et translatus est
iuda de terra sua. Populo autem qui relictus erat in terra
iuda quem dimiserat nabuchodonosor rex babilonis prefecit go
doliam filium ahicam filii saphan. Qui cum audissent
omnes duces militum ipsi et viri qui erant cum eis vi
delicet quod constituisset rex babilonis godoliam venerunt
ad godoliam in masphat. hismael filius natha
nie. et iohannam filius caree. et saraia filius the
nameth neophatites. et iezonias filius machati
ipsi et socii eorum. Iuravitque eis godolias et sociis
eorum dicens. Nolite timere servire caldeis. Mane
te in terra et servite regi babilonis et bene erit vobis.

Factum est autem in mense. vii. venit hismael filius natha
nie. filii helisama de semine regio. et x. viri
cum eo. percusseruntque godoliam qui et mortuus est.
sed et iudeos et caldeos qui erant cum eo in mas
pha. consurgensque omnis populus a parvo usque
ad magnum et principes militum venerunt
in egiptum timentes caldeos. Factum est vero
in anno. xxx. et vii. transmigrationis ioachim
regis iude. mense. xii. vicesima. vii. die men
sis sublevavit evilmerodach rex babilonis
anno quo regnare ceperat caput ioachim
regis iuda de carcere. et locutus est ei benigne.
et posuit thronum eius super thronum regum
qui erant cum eo in babilone. et mutavit vestes
eius quas habuerat in carcere. et comedebat
panem semper in conspectu eius cunctis diebus
vite sue. Annonam quoque constituit ei sine
intermissione. que et dabatur ei a rege per singu
los dies. omnibus diebus vite sue.

Incipit prologus in libro paralipomenon.

Si .lxx. interpretum pura
et ut ab eis in grecum versa est
editio permaneret superflu
e me mi chromati episcoporum
sanctissime atque doctissime
impelleres ut tibi hebre
a volumina latino ser
mone transferrem. Quod enim
semel aures hominum occupaverat et nascentis ec
clesie roboraverat fidem iustum erat etiam nostro silen
tio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum
diversa ferantur exemplaria. et germana illa an
tiquaque translatio corrupta sit atque violata nostri
arbitrii putas aut e pluribus iudicare quod verum sit
aut novum opus in veteri opere condere. illudentibusque
iudeis cornicum ut dicitur oculos configere. Alexan
dria et egiptus in .lxx. suis. hesichium laudat
auctorem. Constantinopolis usque antiochiam
luciani martiris exemplaria probat. Medie inter
has provincie palestinos codices legunt quos
ab origene elaboratos eusebius et pamphilus
vulgaverunt. totusque orbis hec inter se trifaria
varietate compugnat. Et certe origenes non solum
exemplaria composuit .iiii. editionum e regio
ne singula verba describens ut unus dissentiens
statim ceteris inter se consentientibus arguatur. Sed
quod maioris audatie est in editione .lxx. theo
dotionis editionem miscuit asteriscis designans
que minus fuerant. et virgulis que ex superfluo videban
tur apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod semel
susceperant. et post .lxx. cellulas que vulgo sine auc
tore iactantur singulas cellas aperire. hocque in
ecclesiis legitur quod .lxx. nescierunt. cur me non suscipi
ant latini mei qui inviolata editione veteri
ita novam condidi. ut laborem meum hebreis
et quod his maius est apostolis auctoribus probem. Scrip
si nuper librum de optimo genere interpretandi ostendens
illa de evangelio. Ex egipto vocavi filium
meum et quoniam nazareus vocabitur et videbunt
in quem compunxerunt. Et illud apostoli. Quod oculus non vi
dit. nec auris audivit. nec in cor hominis ascendit
que preparavit deus diligentibus se. Ceteraque his similia
in hebreorum libris inveniri. Certe apostoli et evange
liste .lxx. interpretes noverant. et unde eis hec dicere que in
.lxx. non habentur. Christus deus noster utriusque testamenti condi
tor in evangelio secundum iohannem. Qui credit inquit
in me sicut dicit scriptura flumina de ventre eius
fluent aque vive. Utique scriptum est quod salvator
scriptum esse testatur. Ubi scriptum est. .lxx. non
habent apocrifa. nescit ecclesia. Ad hebreos igitur rever
tendum est. unde et dominus loquitur et discipuli exem
pla presumunt. Hec pace veterum loquor et obtrec
tatoribus meis tantum respondeo qui canino dente
me rodunt in publico detrahentes. legentes in
angulis. idem et accusatores. et defensores cum
in aliis probent quod in me reprobant. quasi vir
tutem non in rebus sit sed cum auctore mutetur.
Ceterum memini editionem .lxx. translatorum

Olim de greco emendatam tribuisse me no
stris. nec inmune debere me estimari eorum quos
in conventu fratrum semper edissero. Et quod nunc
de hebreo ipso transtuli ubi dictum inmutatum sit
idcirco feci. ut inextricabiles moras et silvam
nominum que scriptorum confusa sunt vitio sensu
umque barbariem apertius et per versuum cola
digererem michimet ipsi et meis iuxta hysmenium canens si aures surde sunt ceterorum.

Adam. Incipit liber
seth. enos. paralipo
chainan. malalemenon
lehel. iared. enoch.
mathusale. lamech.
Noe. Sem. cham. et ia
phet. Filii iaphet: go
mer. magog. madai.
et iavan. thubal. mo
soch. et thiras. Porro filii gomer: aschenez. et
riphath. et thogorma. Filii autem iavan helysa.
et tharsis. cethim. et dodanim. Filii cham: chus
et mesraim. phuth. et chanaan. Filii autem chus
saba et evila. sabatha. et regma. et sabathaca.
Porro filii regma: saba. et dadam. Chus autem
genuit nemroth. Iste cepit esse potens in terra.
Mesraim vero genuit ludim. et anamim. et laa
bim. et nepthuim. Phetrosim quoque et chasluim.
de quibus egressi sunt philistiim. et capthurim.
Chanaan vero genuit sydonem primogenitum
suum et etheum. Iebuseum quoque et amorreum.
et gergeseum. eveumque et aracheum. et sineum.
Aradium quoque et samareum. et emacheum. Filii
sem: elam. et assur. et arphaxat. et luth et aram.
Filii aram hus et hul. et gother. et mosoch. Ar
phaxat autem genuit sala. qui et ipse genuit
heber. Porro heber nati sunt duo filii. Unius
nomen phaleg. quia in diebus eius divisa est terra.
et nomen fratris eius iectan. Iectan autem genuit elmodad.
et saleph. et aselmod. et iare. Aduram quoque et uzal.
et decla. hebal etiam. et abimahel. et saba. Necnon
ophir. et evila. et iobab. Omnes isti filii iectan.
Sem. arphaxath. sale. heber. phaleth. ragau.
Seruch. nachor. thare. Abram iste est abra
ham. Filii autem abraham. ysaac. et hismael.
Et hee generationes eorum. Primogenitus hismae
lis nabaioth. et cedar. et abdeel. et mapsam.
et masma. et duma. massa. adad. et thema. ia
hur. naphis. cedma. Hii sunt filii hismae
lis. Filii autem cethure concubine abraham quos ge
nuit zamram. iecsan. madan. madian.
iesboch. sue. Porro filii iecsan: saba et da
dan. Filii autem dadan assurim. et lathusim.
et laomim. Filii autem madian. epha. et apher. et e
noch. et abida. et heldaa. Omnes hii filii cethu
re. Genuit autem abraham ysaac. cuius fuerunt
filii esau et israel. Filii esau heliphaz. rahuel.
iaus. ielam. chore. Filii heliphaz theman.
omer. sephu. Gethem. cenez. thamna. amalech. Filii rahuel. naad. zara. et samma. maza. Filii seyr: lothan. sobal. Sebeon. ana. dison. eser. disan. Filii lothan horri. humam. Soror autem lothan fuit thamna. Filii sobal alian. et manaath. et ebal. et sephi. et onam. Filii sebeon. aia. et ana. Filii ana dison. Filii dison hamram. et esban. et iethran. et charan. Filii eser balaan. et zavan. et iacan. Filii dison hus et aram.

Isti sunt reges qui imperaverunt in terra edom antequam esset rex super filios israel. Bale filius beor. Et nomen civitatis eius denaba. Mortuus est autem bale. et regnavit pro eo iobab filius zare de bosra. Cumque iobab fuisset mortuus regnavit husam de terra themanorum. Obiit quoque et husam et regnavit pro eo adad filius badad. qui percussit madian in terra moab. Et nomen civitatis eius ahuith. Cumque et adad fuisset mortuus regnavit pro eo semla de masreca. Sed et semla mortuus est. et regnavit pro eo saul de rohoboth que iuxta amnem sita est. Mortuo quoque saul regnavit pro eo balaanan filius achobor. Sed et hic mortuus est. et regnavit pro eo adad. Cuius urbis nomen fuit phou. et appellata est uxor eius meetabel filia matred filie mezaab. Adad autem mortuo duces pro regibus in edom esse ceperunt. Dux thamna. dux alva. dux ietheth. dux oolibama. dux hela. dux phinon. dux cenez. dux theman. dux mabsar. dux magdihel. dux hiram. Hii duces edom.

Filii autem israel: Ruben. et Symeon. Levi. iuda. ysachar. et zabulon. Dan. ioseph. beniamin. neptalim. Gad. et aser. Filii iuda her. onam. sela. Tres isti nati sunt ei de filia sue chananitidis. Fuit autem her primogenitus iuda malus coram domino et occidit eum. Thamar autem nurus eius peperit ei phares et zaram. Omnes ergo filii iuda. v. Filii autem phares esrom. et chamul. Filii quoque zare zamri. et ethan. et eman. chalcal quoque et darda. simul. v. Filii charmi achar qui turbavit israel. et peccavit in furto anathematis. Filii ethan azarias. Filii autem esrom qui nati sunt ei. ierameel. et ram. et chalubi. Porro ram genuit aminadab. Aminadab autem genuit naason principem filiorum iuda. Naason quoque genuit salmon. de quo ortus est booz. Booz quoque genuit obed. qui et ipse genuit ysai. Ysai autem genuit primogenitum heliab. Secundum aminadab. Tertium samaa. Quartum nathanahel. Quintum raddai. Sextum asom. Septimum david. Quorum sorores fuerunt sarvia. et abigail. Filii sarvie. abysai. ioab. et asael. tres. Abygail autem genuit amasa. cuius pater fuit iether ysmahelites. Chaleb vero filius esrom accepit uxorem nomine azuba de qua genuit ierioth. Fuerunt quoque filii eius iesar et sobab et ardon. Cumque mortua fuisset azuba accepit uxorem caleb ephratha. que peperit ei hur. Porro hur genuit huri. Huri genuit beselehel.

Post hec ingressus est esrom ad filiam machir patris galaad. et accepit eam cum esset lx. annorum. que peperit

ei segub. Sed et segub genuit iair. et possedit .xx.iii.
civitates in terra galaad. cepitque gessur. et aram op
pida iair. et chanath et viculos eius. lx. civita
tum. Omnes isti filii machir patris galaad. Cum
mortuus autem esset esrom ingressus est caleb ad
ephrata. habuit quoque esrom uxorem abia que peperit
ei assur patrem thecue. Nati sunt autem filii ierameel
primogenito esrom. ram primogenitus eius.
et buna et aram et asom et achia. Duxit quoque ux
orem alteram ierameel nomine athara. que fuit mater
onam. Sed et filii ram primogeniti ierameel
fuerunt moos et iamin et achar. Onam autem habuit
filios semei et iuda. filii autem semei nadab et ab
isur. Nomen vero uxoris abisur abiail. que peperit
ahobban et molid. filii autem nadab fuerunt saled et
apphaim. Mortuus est autem saled absque liberis.
filius vero apphaim iesi. Qui iesi genuit sesan.
Porro sesan genuit oholi. filii autem iude fratris
semei. iether et ionathan. Sed et iether mortuus
est absque liberis. porro ionathan genuit phaleth
et ziza. Isti fuerunt filii ierameel. Sesan autem non
habuit filios sed filias. et servum egyptium nomine
ieraa. Deditque ei filiam suam uxorem. que pe
perit ei ethei. Ethei autem genuit nathan. et na
than genuit zabad. Zabad quoque genuit ophlal.
et ophlal genuit obed. Obed genuit iehu. Iehu
genuit azariam. Azarias genuit helles. helles genuit helasa.
Helasa genuit sesamoi. Sesamoi genuit sellum. Sel
lum genuit icamiam. Icamiam genuit helisama. Fi
lii autem caleb fratris ierameel mosa primogenitus
eius. Ipse est pater ziph. et filii maresa patris hebron.
Porro filii hebron chore et taphu. et recem. et sa
mma. Samma autem genuit raam patrem iercaam.
et recem genuit semei. filius semei maon. et ma
on pater bethsur. Epha autem concubina caleb peperit
aram et mosa et gezez. Porro aram genuit gezez.
filii iaddai regom et ioatham et gesum et phalet
et epha et saaph. concubina caleb maa
cha peperit saber. et tharana. Genuit autem saaph
pater madmena sue patrem machbena. et patrem
Gabaa. filia vero caleb fuit axa. hii erant filii
caleb. filii hur primogeniti ephrata. sobal pater
cariathiarim. Salma pater bethleem. ariph pater
bethgader. Fuerunt autem filii sobal patris cariathi
arim qui videbat dimidium requietionum
et de cognatione cariathiarim iethrei et aphu
thei et semathei et maserei. Ex his egressi
sunt saraitae. et esthaolitae. filii salma patris
bethleem. et nethophati corone domus ioab.
et dimidium requietionis sarai. Cognationes
quoque scribarum habitantium in iabes canentes atque re
sonantes. et in tabernaculis commorantes. hii sunt
cinei qui venerunt de calore patris domus re
chab. David vero hos habuit filios qui nati sunt ei
in hebron. primogenitum amnon ex achinoem
iezrahelitide. Secundum daniel de abigail carme
litide. tertium absalon filium maacha filie
tholomei regis gessuri. Quartum adoniam
filium aggith. Quintum saphathiam ex abital.

Sextum iethraam de egla uxore sua. Sex ergo
nati sunt ei in hebron ubi regnavit .vii. annis. et
sex mensibus. .xxx. autem et tribus annis regnavit in ierusalem.
Porro in ierusalem nati sunt ei filii samaa. et sobab. et
nathan. et salomon. quattuor de bersabee. filia a
mihel. Iebaar quoque et helisama et heliphaleth
et noge et napheg. et iaphie. nec non elisama
et heliade. et heliphaleth. ix. Omnes hii filii david
absque filiis concubinarum. habueruntque sororem
thamar. Filius autem salomonis roboam. cuius
abia filius genuit asa. De hoc quoque natus est iosaph
ath pater ioram. Qui ioram genuit ochoziam.
ex quo ortus est ioas. Et huius amasias filius genuit
azariam. Porro azarie filius ioathan. peper
it achaz patrem ezechie. de quo natus est
manasses. Sed et manasses genuit amon patrem
iosie. filii autem iosie fuerunt primogenitus io
hannan. secundus ioachim. tertius sedechias. quar
tus sellum. De ioachim natus est iechonias.
et sedechias. filii iechonie fuerunt asir. salathi
el. melchiram. phadaia. sennaser. et iecemia.
sama et nadabia. De phadaia orti sunt zorobabel.
et semei. Zorobabel genuit mosollam. ana
niam. et salomith sororem eorum. Asabam quoque
et iochol. et barachiam. et asadiam. iosabesed.
.v. Filius autem ananie faltias pater iesaie cuius
filius raphaia. huius quoque filius arnan. de
quo natus est obdia. cuius filius fuit seche
nia. filius sechenie semeia. cuius filius at
thus. et gegal et baaria. et naaria. et saphat sex
numero. filii naarie helioenai. et ezechias et
ezricam tres. filii helioenai hoduia. et elia
sub. et pheleia. et accub. et iohannan. et dalaia. et
anani .vii. Filii iuda phares et esrom et car
mi. et hur. et sobal. Reaia vero filius sobal genuit
geth. de quo nati sunt achumai et laed. Hee
cognationes sarathi. Ista quoque stirps etham iez
rael. iesema. et iedebos. Nomenque sororis eorum
asalelphuni. Phunuel autem pater gedor. et ezer
pater osa. Isti sunt filii hur. primogeniti ephrata.
patris bethleem. Assur vero patris thecue erant
due uxores halaa et naara. Peperit autem
ei naara oozam et epher et themani. et asthari. Is
ti sunt filii naara. Porro filii halaa. sereth. ysa
ar. et ethan. Chus autem genuit anob et sobaba.
et cognationem arath. filii arum. Fuit autem iabes
inclitus pre fratribus suis. et mater eius vocavit nomen eius
iabes dicens. quia peperi eum in dolore. Invocavit
vero iabes deum israel. dicens. Si benedicens benedixe
ris mihi et dilataveris terminos meos. et fuerit manus
tua mecum. et feceris me a malitia non opprimi. Et
prestitit ei deus que precatus est. Caleb autem filio sub
ha genuit machir qui fuit pater esthon. Por
ro esthon genuit betharapha et phesse. et tehinna
patrem urbis naas. hii sunt viri recha. filii autem
cenez othoniel et saraia. Porro filii othoniel ath
ath. et maonathi qui genuit ophra. Saraias
autem genuit ioab patrem vallis artificum. Ibi qui
ppe artifices erant. filii vero caleb filii iephone

hur. et hela. et nahem. filiique helam cenez. filii quoque iallelel: ziph. et ziphati. tria. et asrael. et filii ezra. iether. et mered. et opher. et ialon. genuitque ma riam. sammai. et iesba patrem esthamo. Uxor quoque eius iudaia peperit iared patrem gedor. et heber patrem socho. et hicutiel patrem zanon. hii autem filii bethie filie pharaonis quam accepit mereth. et filii uxoris odaie sororis naham patris ceyla. garmi. et esthamo qui fuit de machati. Filii quoque symeon ammon et rena. filius anan. et tilon. et filii iesi. zoeth. et benzoeth. Filii sela. filii iuda. her pater lecha. et laada pater maresa. et cognationes domus operantium byssum in domo iuramenti. et qui stare fecit solem. uirique mendacii securus et incendens. qui prin cipes fuerunt in moab. et qui reuersi sunt in le em. Hec autem uerba uetera. hii sunt figuli habitantes in plantationibus et in sepibus apud reges in operibus suis. commoratique sunt ibi. Filii symeon namuhel. et iamin. iarib. zara. saul. sellum filius eius. mabsam filius eius. masma filius eius. Filii masma amuhel filius eius. zachur filius eius. semei filius eius. Filii semei. xvi. et filie. vi. fratres autem eius non habuerunt filios mul tos. et uniuersa cognatio non potuit adequare sum mam filiorum iuda. Habitauerunt autem in bersabee et molada. et asarsual. et in bala. et in asom et in tholad. et in bathuel et in orma et in sicelech. et in bethmarchaboth. et in asarsusim. et in bethbe rai et in saarim. hee ciuitates eorum usque ad regem dauid. Ville quoque eorum etham. et aen. et remmon. et thocen. et asan. ciuitates. v. et uniuersi uiculi eorum per circuitum istarum ciuitatum usque ad baal. hec est habitatio eorum et sedium distributio. Mosob quoque et iemlech. et iosa filius amasie. et iohel et iehu. filius iosabie. filii sarazie. filii asyhel. et elioenai. et iacoba. et suchua. et asaia. et adiel. et isi mihel. et banaia. Ziza quoque filius sephei. filii allon. filii adaia. filii semri. filii samaia. Isti sunt principes nominati in cognationibus suis. et in domo affinitatum suarum multipli cati sunt uehementer. Et profecti sunt ut in grederentur in gador usque ad orientem ual lis. et ut quererent pascua gregibus suis. Et inuene runt pascua uberima et ualde bona. et terram la tissimam et quietam et fertilem in qua ante habitauerant de stirpe cham. hii ergo uenerunt quos supra descripsimus nominatim in diebus ezechie regis iuda. et percusserunt tabernacula eorum et habitatores qui inuenti fuerant ibi et de leuerunt eos usque in presentem diem. habitaue runtque pro eis quoniam uberrimas ibidem pascu as repperierunt. De filiis quoque symeon abie runt in montem seyr uiri quingenti habentes principes phaltiam et naariam et raphaiam. et oziel. filios iesi. Et percusserunt reliquias que euadere poterant amalechitarum et habitauerunt ibi pro eis usque ad diem hanc. Filii quoque ruben primogeniti israel. ipse quippe fuit primogenitus eius. Sed cum uiolasset thorum patris sui data sunt primogenita eius filiis ioseph filii israel. et non est ille reputatus in primogenitum. Porro iudas qui erat fortissimus inter fratres suos de stirpe eius principes germinati sunt. primogenita autem reputata sunt ioseph. Filii ergo ruben primo geniti israel enoch et phallu. esrom. et charmi. Fi lii iohel samaia filius eius. gog filius eius. semei filius eius. micha filius eius. reaia filius eius. baal filius eius. beera filius eius. quem captiuum duxit theglathphalasar. rex assiriorum. et fuit princeps in tribu ruben. fratres autem eius et uniuer sa cognatio eius quando numerabantur per familias suas habuerunt principes iehiel et zachariam. Porro bala filius azaz filii samma. filii iohel. ipse habitauit in aroer usque ad nebo et beelmeon. contra orientalem quoque plagam habitauit usque ad introitum heremi. et flumen eufraten. Multum quippe iumentorum numerum possidebat in terra gala ad. In diebus autem saul preliati sunt contra agare nos. et interfecerunt illos. habitaueruntque pro eis in tabernaculis eorum in omni plaga que respicit ad orientem galaad. Filii uero gad e regione eorum habitauerunt in terra basan. usque selcha. Iohel in capite et saphan secundus. Ianai autem et saphat in ba san. fratres uero eorum secundum domos cognationum suarum michael et mosollam. et sebe. et iore. et ia chan. et zie. et heber. vii. hii filii abiahel. filii uri. filii iaro. filii galaad. filii michael. filii iesesi. filii geddo. filii buz. fratres quoque filii abdi hel. filii guni principes domus in familiis suis. et habitauerunt in galaad et in basan. et in uiculis eius. et in cunctis suburbanis saron usque ad terminos. Omnes hii numerati sunt in diebus ioathan regis iuda et in diebus ieroboam regis israel. filii ruben et gad. et dimidie tribus manas se uiri bellatores scuta portantes et gladios. et tendentes arcum. eruditique ad prelia. xl. iiii. milia. et. dcc. lx. procedentes ad pugnam. Di micauerunt contra agarenos. Ithurei uero et na phei. et nadab prebuerunt eis auxilium. tradi tique sunt in manus eorum agareni et uniuersi qui fuerant cum eis quia dominum inuocauerunt cum preliarentur. et exaudiuit eos. eo quod credidissent in eum. Ce peruntque omnia que possederant. camelorum. l. milia. et ouium. cc. l. milia. Asinos. ii. milia. Animas hominum. c. milia. Vulnerati enim multi corruerunt. fuit enim bellum domini. habitaueruntque pro eis usque ad transmigrationem. Filii quoque dimi die tribus manasse possederunt terram a finibus basan usque baal. hermon et sanir. et montem hermon. Ingens quippe numerus erat. et hii fuerunt principes domus cognationis eorum. e pher. et iesei. et heliel. iezriel. et ieremia et odoia. et iediel. uiri fortissimi et potentes et nominati duces in familiis suis. Reliquerunt autem deum patrum suorum et fornicati sunt post deos populorum terre quos abstulit dominus coram eis. Et suscitauit dominus deus israel spiritum phul regis assiriorum. et transtulit ruben et gad. et dimidiam tribum manasse et adduxit eos in lahela. et abor. et aram. et fluuium go

zam usque ad diem hanc. Filii levi gerson. caath.
merari. Filii caath amram. ysaar. ebron. oziel.
Filii amram aaron et moyses. et maria. Filii aaro
nadab et abiu. eleazar. et ythamar. Eleazar genuit
phinees. et phinees genuit abysue. et abysue genuit
bocci. et bocci genuit ozi. ozi genuit zaraiam. et zaraias
genuit meraioth. Porro meraioth genuit amariam.
et amarias genuit achitob. Achitob genuit sadoch.
Sadoch genuit achimaas. Achimaas genuit azariam. Aza
rias genuit iohannan. Iohannan genuit azariam. Ipse est
qui sacerdotio functus est in domo quam edificavit
salomon in ierusalem. Genuit autem azarias amariam. Et
amarias genuit achitob. Et achitob genuit sadoch. Sadoch
genuit sellum. Sellum genuit elchiam. et elchias genuit azari
am. Azarias genuit saraiam. Et saraias genuit iosedech.
Porro iosedech egressus est quando transtulit dominus iu
dam et ierusalem per manus nabuchodonosor regis. Filii ergo le
vi. gerson. caath. et merari. Et hec nomina filiorum ger
son. lobeni et semei. Filii caath amram et ysaar.
et ebron et oziel. Filii merari mooli et musi. Hec autem
cognationes levi secundum familias eorum. Gerson. lo
beni filius eius. iaath filius eius. zamma filius eius.
ioaa filius eius. addo filius eius. zara filius eius. iethrai
filius eius. Filii caath aminadab filius eius. chore
filius eius. asir filius eius. helcana filius eius. Abyasaph
filius eius. Asir filius eius. thaath filius eius.
urihel filius eius. Ozias filius eius. Saul filius eius.
Filii helcana amasai et achimoth. et helcana. Fi
lii helcana sophai filius eius. naath filius eius.
heliab filius eius. Ieroam filius eius. helcana
filius eius. Filii samuhel primogenitus vassem
et abia. Filii autem merari mooli. lobeni filius eius.
semei filius eius. Oza filius eius. Samaa filius eius.
Aggias filius eius. Asaia filius eius. Isti sunt
quos constituit david super cantores domus domini ex
quo collocata est archa. et ministrabant coram
tabernaculo testimonii canentes donec edifi
caret salomon domum domini in ierusalem. Stabant
autem iuxta ordinem suum in ministerio. Hii vero sunt qui
assistebant cum filiis suis. De filiis caath heman can
tor. filius iohel. filii samuel. filii helcana. filii
ieroam. filii heli. filii thou. filii suph. filii hel
cana. filii maath. filii amasai. filii helcana.
filii iohel. filii azarie. filii sophonie. filii ta
ath. filii asir. filii abiasaph. filii chore. filii y
saar. filii caath. filii levi. filii israhel. Et frater eius
asaph qui stabat a dextris eius. Asaph filius ba
rachie. filii samaa. filii michael. filii basie. fi
lii melchie. filii athai. filii zara. filii adaia. filii
ethan. filii zamma. filii semei. filii ieth. filii ger
son. filii levi. Filii autem merari fratres eorum ad si
nistram. Ethan filius chusi. filii abdi. filii ma
loch. filii asabie. filii amasie. filii helchie.
filii amasai. filii boni. filii somer. filii mo
oli. filii musi. filii merari. filii levi. Fratres quoque e
orum levite qui ordinati sunt in cunctum minis
terium tabernaculi domus domini. Aaron vero et filii
eius adolebant incensum super altare holocaus
ti. et super altare thimiamatis in omne opus sancti sanctorum

et precarentur pro israhel iuxta omnia que preceperat moyses
servus dei. Hii sunt autem filii aaron. eleazar filius eius.
phinees filius eius. Abysue filius eius. bocci fi
lius eius. Ozi filius eius. Zaraia filius eius. Meraioth fi
lius eius. Amaria filius eius. Achitob filius eius. Sadoch
filius eius. Achimaas filius eius. Et hec habitacula
eorum per vicos atque confinia filiorum scilicet aaron iuxta
cognationes caathitarum. Ipsis enim sorte contigerant.
Dederunt igitur eis hebron in terra iuda. et suburba
na eius per circuitum. Agros autem civitatis et villas ca
leb filio iephone. Porro filiis aaron dederunt
civitates ad confugiendum hebron. et lobna. et sub
urbana eius. Iether quoque et esthamo cum suburba
nis suis. Sed et helon et dabir cum suburbanis suis.
Asan quoque et bethsames et suburbana eorum. De tri
bu autem beniamin gabee et suburbana eius. et la
math cum suburbanis suis. Anathot quoque cum subur
banis suis. Omnes civitates. xiii. cum suburbanis
suis per cognationes suas. Filiis autem caath residu
is de cognatione sua dederunt ex dimidia tri
bu manasse in possessionem urbes. x. Porro filiis
gerson per cognationes suas de tribu ysachar
et de tribu aser. et de tribu neptalim. et de tribu
manasse in basan urbes. xiii. Filiis autem merari
per cognationes suas de tribu ruben et de tribu
gad. et de tribu zabulon dederunt per sortes civi
tates. xii. Dederunt quoque filii israhel levitis civita
tes et suburbana earum. Dederuntque per sortem ex
tribu filiorum iuda. et ex tribu filiorum symeon.
et ex tribu filiorum beniamin urbes has quas vo
caverunt nominibus suis. et his qui erant ex cog
natione filiorum caath fuerunt civitates in termi
nis eorum de tribu effraim. Dederunt ergo eis urbes
ad confugiendum. Sychem cum suburbanis suis in monte
effraim. Et gazer cum suburbanis suis. Iecmaa
am quoque cum suburbanis suis. et bethoron similiter. Nec
non de tribu dan elthece. et gebethon. et heyalan.
et helon cum suburbanis suis. et gethremmon in eundem
modum. Porro ex dimidia tribu manasse aner.
et suburbana eius. balaam et suburbana eius.
his videlicet qui de cognatione filiorum caath reliqui
erant. Filiis autem gerson de cognatione dimidie
tribus manasse gaulon in basan et suburbana
eius. et astaroth cum suburbanis suis. De tribu y
sachar cedes et suburbana eius. et daberit cum sub
urbanis suis. Ramoth quoque et suburbana eius.
et anem cum suburbanis suis. De tribu vero aser
masal cum suburbanis suis. et abdon similiter. Asach
quoque et suburbana eius. et roob cum suburbanis suis.
Porro de tribu neptalim cedes in galilea et sub
urbana eius. Amon cum suburbanis suis. et cari
athaim et suburbana eius. Filiis autem merari
residuis de tribu zabulon remmono et subur
bana eius. et thabor cum suburbanis suis. Trans
iordanem quoque ex adverso iericho contra orientem
iordanis de tribu ruben bosor in solitudine
cum suburbanis suis. et iasa cum suburbanis suis.
cedimoth quoque et suburbana eius. et miphaath
cum suburbanis suis. Necnon et de tribu gad ra

moth in galaad et suburbana eius. manaim cum suburbanis suis. Sed et esebon cum suburbanis suis et iezer cum suburbanis suis.

VII

Porro filii ysachar. thola et phua. iasub et simeron. quattuor. Filii thola. ozi. et raphaia. et ieriel. et iemai. et iepsem. et samuel. principes per domos cognationum suarum. De stirpe thola viri fortissimi numerati sunt in diebus david. xxii. milia. dc. Filii ozi. iesrraia. de quo nati sunt michael. et obadia et iohel. et iesia. v. omnes principes. Cumque eis per familias et populos suos accincti ad prelium viri fortissimi. xxxvi. milia. Multas enim habuere uxores et filios. Fratres quoque eorum per omnem cognationem ysachar robustissimi ad pugnandum. lxxxvii. milia. numerati sunt. Filii beniamin bale. et bochor. et iadihel. tres. Filii bale esbon. et ozi. et oziel. et ierimoth. et uraia. v. principes familiarum ad pugnandum robustissimi. Numerus autem eorum. xxii. milia. et. xxxiiii. Porro filii bochor zamira. et ioas. et eliezer. et helioenai. et amri. et ierimoth. et abia. et anathot. et almathan. Omnes hii filii bochor. Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum ad bella fortissimi. xx. milia. et. cc. Porro filii ledihel. balan. Filii autem balan ieus. et beniamin. et aoth. et canana et iothan et tharsis. et ahysaar. Omnes hii filii ledihel. principes cognationum suarum viri fortissimi. xvii. milia. et. cc. ad prelium procedentes. Sephan quoque et aphan filii hir. et aphia filii aser. Filii autem neptalim iasihel. et guni. et aser. et sellum. filii balaa. Porro filius manasse ezrihel. concubinaque eius syra. peperit machyr patrem galaad. Machir autem accepit uxores filiis suis ephyon. et sephan. et habuit sororem nomine maacha. Nomen autem secundi filii salphaad. Nate quoque sunt salphaad filie. Et peperit maacha uxor machir filium. vocavitque nomen eius phares. Porro nomen fratris eius phares. Et filii eius ulam et recem. Filius autem ulam badan. Hii sunt filii galaad filii machir filii manasse. Soror autem eius regina uir decorum peperit abyezer et moola.

Erant autem filii semida. abin. et sechem. et liei. et aniam. Filii autem effraim. suthala. bareth filius eius. taath filius eius. elada filius eius. taath filius eius. et huius filius zadaba. et huius filius suthala. et huius filius ezer. et elad. Occiderunt autem eos viri geth indigene. quia descenderant ut invaderent possessiones eorum. Luxit igitur effraim pater eorum multis diebus. et venerunt fratres eius ut consolarentur eum. Ingressusque est ad uxorem suam. que concepit et peperit filium. et vocavit nomen eius beria. eo quod in malis domus eius ortus esset. Filia autem eius fuit sara. que edificavit bethoron inferiorem et superiorem. et ozensara. Porro filius eius rapha et reseph et thale. de quo natus est thaan. qui genuit laadan. Huius quoque filius amiud genuit elisama. de quo ortus est nun. qui habuit filium iosue. Possessio autem eorum et habitatio eorum bethel cum filiabus suis. Et contra orientem noran. et ad occidentalem plagam gazer et filie eius. Sychem quoque cum filiabus suis. atque aza cum filiabus suis. Iuxta quoque filios manasse. bethsan et filias eius. thanach et filias eius. magedo et filias eius. dor et filias eius. In his habitaverunt filii ioseph filii israel. Filii aser. iamna. et iesua. et ysui. et baria. et sara soror eorum. Filii autem baria heber. et melchiel. ipse est pater barzahith. Heber autem genuit helphath. et somer. et otham. et suha sororem eorum. Filii autem elphat phoseth. chamaal et asoth. Hii filii elphat. Porro filii somer achi et roaga. et iaba. et aram. Filii autem helem fratris eius supha. et iemna. et selles. et amal. Filii supha sue. arnapheth. et sual. et beri. et iamra. bosor et ador. et samma et salusa. et ietran. et bera. Filii autem ether. iephone. et phaspha. et ara. Filii autem olla areth et aniel et resia. Omnes hii filii aser. principes cognationum electi atque fortissimi duces ducum. Numerus autem eorum etatis que apta esset ad bellum. xxvi. milia.

VIII

Beniamin autem genuit bale primogenitum suum. asbal secundum. et ahora tercium. naua quartum. et rapha quintum. Fueruntque filii bale. addar. et gera. et abiud. et abisue. quoque et neman. et acoe. Sed et gera et sephuphan et uram. Hii sunt filii aoth principes cognationum habitantium in gabaa qui translati sunt in manath. Noomma autem et achia. et gera. ipse transtulit eos. et genuit oza et ahiud. Porro saarim genuit in regione moab postquam dimisit usim et bara uxores suas. Genuit autem de edes uxore sua iobab et sebia. et mosa et molchom. Iebus quoque et sechia. et marma. Hii sunt filii eius principes in familiis suis. Mensim vero genuit abitob et helphahal. Porro filii helphahal. heber. et misaam. et samad. Hic edificavit ono et lod et filias eius. Baria autem et samma principes cognationum habitantium in haialon. Hii autem fugaverunt habitatores geth. et haio. et sesach. et ierimoth et zadabia. et arod. et heder. Michael quoque et iesphia et ioha. filii baria. et zadabia. et mosollam. et ezechi. et heber. et iesamari. et iezlia. et iobab. filii elphaal. Iacim et zechri. et zabdi. et helioenai. et selethai. et helieleth. adaia. et baraia. et samarath. filii semei. Iesphan. et heber. et heliel. et abdon. et zechri. et chanan. et anania. et alam. et anathothia. et iephdaia. et phanuel. filii sesach. Samsari et soorria. et otholia. et iersia. et helia. et zechri. filii ieroam. Hii patriarche et cognationum principes qui habitaverunt in ierusalem. In gabaon autem habitaverunt abigabaon. et nomen uxoris eius maacha. Filiusque eius primogenitus abdon. et sur. et cis et baal. et nadab. Gedor quoque et haio. et zacher. et macelloth. genuit samaa. Porro machelloth. habitaveruntque e regione fratrum suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit cys. et cys genuit saul. Porro saul genuit ionathan. et melchisue et aminadab. et esbaal. Filius autem ionathan miphibaal. et miphibaal genuit micha. Filii my

cha phiton · et melech · et tharaa · et ahaz · et ahaz
gen. ioiada · et ioiada gen. almoth · et azmoth ·
et zamri · porro zamri gen. moosa · et moosa
gen. baana · cuius filius fuit rapha · de quo
ortus est elesa · qui gen. esel · Porro esel vi. filii
fuere his nominibus · ezricham · bochro · hys-
mael · saria · abdia · anan · Omnes hii filii esel ·
filii autem asa fratris eius ulam primogenitus · et hus ·
secundus · et heliphalet tercius · Fueruntque filii ulam
viri robustissimi · et magno robore tendentes ar-
cum · et multos habentes filios · ac nepotes usque ad · c ·
l · Omnes hii filii beniamin ·

IX

Universus ergo
israel dinumeratus est · et summa eorum scripta est in
libro regum israel · et iuda · Translatique sunt in ba-
bilonem propter delictum suum · Qui autem habitaverunt
primum in urbibus suis · et in possessionibus israel · et
sacerdotes et levite · et nathinnei · commorati sunt
in ierusalem de filiis iuda · et de filiis beniamin · De
filiis quoque effraim et manasse · othei filius ami-
uth · filii semri · filii omrai · filii bonin · De fi-
liis phares · filii iuda · et de syloni asaia primo-
genitus · et filii eius · De filiis autem zara ehiel et
fratres eorum · dc · xc · Porro de filiis beniamin salo
filius mosollam · filii odoia · filii asana · et io-
bania filius ieroam · et hela filius ozi · filii mo-
chori · et mosollam filius saphatie filii rahu-
el · filii iebanie · et fratres eorum per familias suas d ·
ccc · l · vi · Omnes hii principes cognationum
per domos patrum suorum. De sacerdotibus autem ie-
daia · ioiarib · et iachin · Azarias quoque filius helchie
filii mosollam · filii sadoch · filii maraioth
filii achitob · pontifex domus domini · Porro ada-
ias filius ieroam · filii phasor · filii melchi-
a · et masaia filius adiel · filii iezra · filii mo-
sollam · filii mosellamoth · filii emmer ·
fratres quoque eorum principes per familias suas mil-
le · dcc · lx · viri fortissimi robore ad fa-
ciendum opus ministerii in domo domini · De
levitis autem semeia filius asub · filii ezricam
filii asebia de filiis merari · Bachacchar quoque
carpentarius · et galal · et mathania filius my-
cha · filii zechri · filii asaph · et obdia filius
semeie · filii galaal · filii ydithum · et barac-
chia filius asa · filii helchana qui habitavit
in atriis netophati · Ianitores
autem sellum · et accub · et thelmon · et achiman
et fratres eorum · sellum princeps usque ad illud
tempus in porta regis ad orientem observabant
per vices suas de filiis levi · Sellum vero filius
chore · filii abiasaph · filii chore cum fratribus suis
et domo patris sui · hii sunt chorite super opera
ministerii custodes vestibulorum tabernaculi
et familie eorum per vices castrorum domini custodi-
entes introitum · phinees autem filius eleazari
erat dux eorum coram domino. Porro zachari-
as filius mosollamia ianitor porte taberna-
culi testimonii · Omnes hii electi in ostiarios
per portas · cc · xii · Et descripti in villis propriis
quos constituerunt david et samuel videns in fide
sua tam ipsos quam filios eorum in ostiis domus
domini · et in tabernaculo testimonii vicibus suis
per iiii · ventos erant ostiarii · id est ad orientem
et occidentem · ad aquilonem et ad austrum
fratres autem eorum in viculis morabantur · et veni-
ebant in sabbatis suis de tempore usque ad tempus · his
iiii · levitis creditus erat omnis numerus ianitorum
et erant super exedras et thesauros domus domini ·
per gyrum quoque templi domini morabantur in
custodiis ut cum tempus fuisset ipsi mane aperi-
rent fores · de eorum genere erant et super vasa mi-
nisterii · ad numerum enim et inferebantur vasa · et
efferebantur de ipsis et qui credebant utensi-
lia sanctuarii preerant simile · et vino et oleo et thu-
ri et aromatibus · filii autem sacerdotum unguenta
ex aromatibus conficiebant · Et levites matha-
thias primogenitus sellum chorite prefectus
erat eorum que in sartagine frigebantur · Porro
de filiis caath fratribus eorum super panes propositio-
nis erant ut semper novos per singula sabbata
prepararent · hii sunt principes cantorum per fa-
milias levitarum qui in exedris morabantur
ita ut die et nocte iugiter suo ministerio deser-
virent · Capita levitarum per familias suas prin-
cipes manserunt in ierusalem. In gabaon autem
commorati sunt pater gabaon iahiel et nomen uxo-
ris eius maacha · filius primogenitus eius
abdon · et sur · et cys · et baal · et ner · et nadab ·
Gedor quoque et haio et zacharias et macelloth
Porro macelloth genuit sammaa · Isti habi-
taverunt e regione fratrum suorum in ierusalem cum fratribus
suis · Ner autem genuit cys · et cys genuit saul · et saul
gen. ionathan · et melchisue · et aminadab · et
ysbaal · filius autem ionathan meribaal · et me-
ribaal gen. micha · Porro filii micha phiton ·
et melech et thara · Achaz autem genuit iara · et
iara gen. almath · et azmoth et zamri · et zam-
ri genuit moosa · Moosa vero gen. baana ·
cuius filius rapha · gen. elesa · de quo ortus est
hesel · porro hesel · vi · filios his nominibus
ezricham · bochru · hismael · saria · obdia ·
anan · hii filii hesel ·

X

Philistiim autem pug-
nabant contra israel · fugeruntque viri israel philisthi-
os · et ceciderunt vulnerati in monte gelboe ·
Cumque appropinquassent philistei persequen-
tes saul et filios eius percusserunt ionathan ·
et aminadab et melchisue filios saul · Et ag-
gravatum est prelium contra saul · inveneruntque
eum viri sagittarii et vulneraverunt iaculis ·
et dixit saul ad armigerum suum · Evagina
gladium tuum et interfice me ne forte veni-
ant incircumcisi isti et illudant mihi · Noluit autem
hoc facere armiger eius timore perterritus · Arripuit
ergo saul ensem et irruit in eum · Quod cum vidisset
armiger eius videlicet mortuum esse saul irru-
it etiam ipse in gladium suum et mortuus est ·
Interiit ergo saul et tres filii eius et omnis do-

mus illis pariter occidit. Quod cum audissent viri israhel
qui habitabant in campestribus, fugerunt. Et saul ac
filiis eius mortuis dereliquerunt urbes suas et
huc illucque dispersi sunt. Veneruntque philistiim
et habitaverunt in eis. Die igitur altero detrahentes phili-
stiim spolia cesorum invenerunt saul et filios eius
iacentes in monte gelboe. Cumque spoliassent
eum et amputassent caput armisque nudassent
miserunt in terram suam ut circumferretur et
ostenderetur idolorum templis et populis. Arma autem
eius consecraverunt in phano dei sui et caput affix-
erunt in templo dagon. Hoc cum audissent viri
iabes galaad omnia scilicet que philistiim fecerant
super saul consurrexerunt singuli virorum fortium
et tulerunt cadavera saul et filiorum suorum attu-
lerunt que ea in iabes et sepelierunt ossa eorum
subter quercum que erat in iabes et ieiunaverunt VII
diebus. Mortuus est ergo saul propter iniquitates suas
eo quod prevaricatus sit mandatum domini quod pre-
ceperat et non custodierit illud. Sed insuper et phito-
nissam consuluerit nec speraverit in domino. Propter
quod et interfecit eum et transtulit regnum eius

XI

ad david filium ysai. Congregatus est igitur omnis
israhel ad david in hebron dicens. Os tuum sumus
et caro tua. Heri quoque et nudius tertius cum adhuc reg-
naret saul super israhel tu eras qui educebas et in-
troducebas israhel. Tibi enim dixit dominus deus tuus.
Tu pasces populum meum israhel et tu eris princeps
super eum. Venerunt ergo omnes maiores natu israhel
ad regem in hebron et iniit david cum eis fedus
coram domino unxeruntque eum regem super israhel
iuxta sermonem domini quem locutus est in manu
samuel. Abiit quoque david et omnis israhel in ierusalem. Hec est
enim iebus ubi erant iebusei habitatores terre. Dixe-
runtque qui habitabant iebus ad david. Non ingredi-
eris huc. Porro david cepit arcem syon que est ci-
vitas david. Dixitque: Omnis qui percusserit iebu-
seum in primis erit princeps et dux. Ascendit
ergo primus ioab filius sarvie et factus est prin-
ceps. Habitavit autem david in arce et idcirco appellata
est civitas david. Edificavitque urbem in circui-
tu a mello usque ad gyrum. Ioab autem reliqua ur-
bis extruxit. Proficiebatque david vadens et crescens
et dominus exercituum erat cum eo. Hii principes
virorum fortium david qui adiuverunt eum ut fi-
eret rex super omnem israhel iuxta verbum domini
quod locutus est ad israhel. Et iste numerus robusto-
rum david. Iesboam filius achamoni princeps
inter XXX. Iste levavit hastam suam super CCC
vulneratos una vice. Et post eum eleazar
filius patrui eius ahohites qui erat inter tres
potentes. Iste fuit cum david in aphesdomim quando
philistiim congregati sunt ad locum illum
in prelium. Erat et ager regionis illius plenus
ordeo. Fugeratque populus a facie philistinorum. Hii
steterunt in medio agri et defenderunt eum. Cumque
percussissent philisteos dedit dominus salutem magnam
populo suo. Descenderunt autem tres de XXX princi-
pibus ad petram in qua erat david ad
speluncam odollam quando philistei fuerant
castra metati in valle raphaim. Porro david erat
in presidio et statio philistinorum in bethleem. Desi-
deravit igitur david aquam et dixit: O si quis daret mihi aquam
de cisterna bethleem que est in porta. Tres ergo isti
per media castra philistinorum perrexerunt et hau-
serunt aquam de cisterna bethleem que erat in porta
et attulerunt ad david ut biberet. Qui noluit sed magis
libavit illam domino dicens. Absit ut in conspectu
dei mei hoc faciam et sanguinem istorum virorum bibam
qui in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et
ob hanc causam noluit bibere. Hec fecerunt tres viri
robustissimi. Abysai quoque frater ioab ipse erat princeps
trium et ipse levavit hastam suam contra CCC vul-
neratos et ipse erat inter tres nominatissimus et inter
tres secundus inclitus et princeps eorum. Verumptamen usque
ad tres primos non pervenerat. Banaias filius io-
iade viri robustissimi qui multa opera perpe-
traverat de capseel. Ipse percussit duos ariel
moab et ipse descendit et interfecit leonem in me-
dio cisterne tempore nivis. Et ipse percussit virum egypti-
um cuius statura erat V cubitorum et habebat
lanceam ut liciatorium texentium. Descendit
igitur ad eum cum virga et rapuit hastam quam tene-
bat manu et interfecit eum hasta sua. Hec fecit
banaias filius ioiade qui erat inter tres robustos
nominatissimus et inter XXX primus. Verumptamen usque
ad tres non pervenerat. Posuit autem eum david ad auri-
culam suam. Porro fortissimi viri in exercitu
asael frater ioab et eleanan filius patrui eius de beth-
leem. Semmoth arorites. Helles phallonites.
Yras filius acces thecuites. Abiezer anatho-
thites. Sobochai sothites. Ylai ahohites. Marai
nethophatites. Heled filius baana nethophathi-
tes. Ethai filius ribai de gabaath filiorum beniamin.
Banaia pharathonites. Urai de torrente gaas.
Abihel arabathites. Azmoth bauramites. Eli-
aba salabonites. Filii assem gezonites. Ionathan
filius sage ararites. Ahiam filius achar ara-
rites. Eliphal filius ur. Epher mecherathites.
Ahia phellonites. Asrai carmelites. Naarai filius
azbi. Iohel frater nathan. Mabaar filius aggarai.
Selech ammonites. Naorai berothites armiger
ioab filii sarvie. Iras iethreus. Gareb iethreus.
Urias etheus. Zabad filius oholi. Adina filius si-
za rubenites princeps rubenitarum et cum eo XXX.
Hanan filius maacha et iosaphat mathanites.
Ozias astarothites. Semma et iahihel filii hotham
aroerites. Iedihel filius samri et ioha frater eius tho-
saites. Heliel mahumites. Ieribai et iosaia filii
helnaem. Et ithma moabites. Heliel et obed et
iasihel de masobia. Hii quoque venerunt ad david in

XII

siceleg cum adhuc fugeret saul filium cis. Qui
erant fortissimi et egregii pugnatores tenden-
tes arcum et utraque manu fundis saxa iacientes
et dirigentes sagittas. De fratribus saul ex benia-
min princeps ahiezer et ioas filii samaa gaba-
thites et iaziel et phallet filii azmoth et ba-
racha et iehu anathothites. Samaias quoque gaba-
onites fortissimus inter XXX et super XXX. Ieremi-
as et iezihel et iohanan et iezabad gaderothites.

Eluzai ⁊ ierimuth ⁊ baalia ⁊ samaria ⁊ sapha
thia arapbites. helcana ⁊ iesia ⁊ azrahel ⁊ ioe
zer ⁊ iesbaam de carehim. Iohelam quoque ⁊ zabadia fi
lii ieroam de gedor. Sed ⁊ de gaddi transfugerunt
ad david cum lateret in deserto viri robustissimi et
pugnatores optimi tenentes clipeum ⁊ hastam
facies eorum quasi facies leonis ⁊ veloces quasi capree in
montibus. Ezer princeps. obdias .ii. eliab .iii.
masmana .iiii. ieremias .v. hethi .vi. heliel .vii.
iohanan .viii. helbadh .ix. ieremias .x. bach
ana .xi. Hii de filiis gad principes exercitus. no
vissimus .c. militibus preerat ⁊ maximus mille.
Isti sunt qui transierunt iordanem mense primo
quando inundare consuevit super ripas suas. ⁊ omnes
fugaverunt qui morabantur in vallibus ad ori
entalem plagam ⁊ ad occidentalem. Venerunt
autem ⁊ de beniamin ⁊ de iuda ad presidium in quo
morabatur david. egressusque est obviam eis ⁊ ait
Si pacifice venistis ad me ut auxiliemini mi
chi iungatur cor meum vobis. Si autem insidiamini michi
pro adversariis meis cum ego iniquitatem in mani
bus non habeam. videat deus patrum nostrorum ⁊ iudicet.
Spiritus vero induit abysai principem inter .xxx. ⁊ ait
Tui sumus o david ⁊ tecum fili ysai. pax pax tibi ⁊ pax
adiutoribus tuis. te enim adiuvat deus tuus. Sus
cepit ergo eos david ⁊ constituit eos principes turme. Por
ro de manasse transfugerunt ad david quando veniebat
cum philistiim ut adversum saul pugnaret. ⁊
non dimicavit cum eis quia inito consilio remiserunt
eum principes philistinorum dicentes. periculo capi
tis nostri revertetur ad dominum suum saul. Quando igitur re
versus est in sicelech transfugerunt ad eum de ma
nasse. ednas ⁊ iozabad ⁊ iedihel ⁊ michael ⁊ na
as ⁊ iozabath ⁊ heliu ⁊ salathi principes milium
manasse. Hii prebuerunt auxilium david adversum
latrunculos. omnes enim erant viri fortissimi ⁊ fa
cti sunt principes in exercitu. Sed ⁊ per singulos dies veni
ebant ad david ad auxiliandum ei usque dum fieret
grandis numerus quasi exercitus dei. Iste quoque est numerus prin
cipum exercitus qui venerunt ad david cum esset in hebron
ut transferrent regnum saul ad eum iuxta verbum
domini. Filii iuda portantes clipeum ⁊ hastam .vi.
milia .dccc. expediti ad prelium. De filiis symeon vi
rorum fortissimorum ad pugnandum .vii. milia .c. De filiis
levi .iiii. milia .dc. Ioiada quoque princeps de stirpe aa
ron ⁊ cum eo tria milia .dcc. Sadoch quoque puer egre
gie indolis ⁊ domus patris eius principes .xx. duo.
De filiis autem beniamin fratribus saul .iii. milia. Mag
na enim pars eorum adhuc sequebatur domum saul.
Porro de filiis effraim .xx. milia .dccc. fortissimi ro
bore viri nominati in cognationibus suis. Et ex di
midia parte tribus manasse .xviii. milia. singuli
per nomina sua venerunt ut constituerent regem david.
De filiis quoque ysachar viri eruditi qui noverant
singula tempora ad precipiendum quid facere
deberet israel principes .cc. Omnis autem reliqua tribus
eorum consilium sequebantur. Porro de zabulon
qui egrediebantur ad prelium ⁊ stabant in acie
instructi armis bellicis .l. milia venerunt in au
xilium non corde duplici. Et de neptalim prin
cipes mille ⁊ cum eis instructi clipeo ⁊ hasta .xxx.
vii. milia. De dan quoque preparati ad prelium .xx. ⁊ octo milia
dc. Et de aser egredientes ad pugnam ⁊ in acie
provocantes .xl. milia. Trans iordanem autem de filiis
ruben ⁊ de gad ⁊ dimidia parte tribus manas
se instructi armis bellicis .c. xx. milia. Omnes isti
viri bellatores expediti ad pugnam corde
perfecto venerunt in hebron ut constituerent re
gem david super universum israel. Sed ⁊ omnes reliqui ex israel
uno corde erant ut rex fieret david super universum israel.
Fueruntque ibi apud david tribus diebus comedentes ⁊
bibentes. preparaverant enim eis fratres eorum. Sed ⁊ qui
iuxta eos erant ⁊ usque ad ysachar ⁊ zabulon ⁊
neptalim afferebant panes in asinis ⁊ camelis
⁊ mulis ⁊ bobus ad vescendum farinam. palatas
uvam passam. vinum. oleum. boves. arietes
ad omnem copiam. Gaudium quippe erat in israel.

C. XIII

Iniit autem consilium david cum tribunis ⁊ centurionibus
⁊ universis principibus ⁊ ait ad universum cetum
filiorum israel. Si placet vobis ⁊ a domino deo nostro egre
ditur sermo quem loquor mittamus ad fratres
nostros reliquos ⁊ universas regiones israel ⁊ ad
sacerdotes ⁊ levitas qui habitant in suburbanis
urbium ut congregentur ad nos ⁊ reducamus
archam dei nostri ad nos. Non enim requisivimus
eam in diebus saul. Et respondit universa multitu
do ut ita fieret. placuerat enim sermo omni populo.
Congregavit ergo david cunctum israel a sihor egipti
usque dum ingrediaris emath ut adduceret archam
dei de cariathiarim. Et ascendit david ⁊ omnis vi
r israel ad collem cariathiarim qui est in iuda
ut afferret inde archam domini dei sedentis super che
rubin ubi invocatum est nomen eius. Inposueruntque
archam domini super plaustrum novum de domo
aminadab. Oza autem ⁊ frater eius minabant plau
strum. Porro david ⁊ universus israel ludebant coram
domino omni virtute in canticis ⁊ in cytharis ⁊ psalteriis
⁊ tympanis ⁊ cimbalis ⁊ tubis. Cum autem pervenis
sent ad aream chidon tetendit oza manum
suam ut sustentaret archam. Bos quippe las
civiens paululum inclinaverat eam. Iratus est
itaque dominus contra ozam ⁊ percussit eum eo quod tetigisset
archam ⁊ mortuus est ibi coram domino. Con
tristatusque est david eo quod divisisset dominus ozam
vocavitque locum illum divisio oza usque in presen
tem diem. ⁊ timuit deum tunc temporis dicens.
Quomodo possum introducere ad me archam domini.
⁊ ob hanc causam non eam adduxit ad se. hoc est
in civitatem david. sed divertit in domum obededom
gethei. Mansit ergo archa dei in domo obededom
gethei tribus mensibus. ⁊ benedixit dominus domui eius
⁊ omnibus que habebat.

XIIII

Misit quoque yram rex tyri
nuntios ad david ⁊ ligna cedrina ⁊ artifices
parietum. lignorumque ut edificarent ei domum.
Cognovitque david eo quod confirmasset eum dominus in
regem super israel. ⁊ sublevatum esset regnum suum super
populum eius israel. Accepitque david alias uxores in
ierusalem. genuitque filios ⁊ filias. Et hec nomina eorum qui
nati sunt ei in ierusalem. Samua ⁊ sobab. nathan
⁊ salomon. iebar ⁊ helisu ⁊ eliphalech. noga

et napheg et iaphie et elysamae et baliada et elyphaleth. Audientes autem philistiim eo quod unctus esset david in regem super universum israel: ascenderunt omnes ut quererent eum. Quod cum audisset david egressus est obviam eis. Porro philistiim venientes diffusi sunt in valle raphaim. Consuluitque david dominum dicens. Si ascendam ad philistiim et si trades eos in manu mea. Dixitque ei dominus. Ascende et tradam eos in manu tua. Cumque illi ascendissent in baalpharasim percussit eos ibi david et dixit. Divisit deus inimicos meos per manum meam sicut dividuntur aque. Et idcirco vocatum est nomen loci illius baalpharasim. Dereliqueruntque ibi deos suos quos david iussit exuri. Alia quoque vice philistiim irruerunt et diffusi sunt in valle. Consuluitque david rursum deum. et dixit ei deus. Non ascendes post eos recede ab eis et venies contra illos ex adverso pirorum. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim deus ante te ut percutiat castra philistinorum. Fecit ergo david sicut preceperat ei deus. et percussit castra philistinorum de gabaon usque gazera. Divulgatumque est nomen david in universis regionibus et dominus dedit pavorem eius super omnes gentes.

xv°

Fecit quoque sibi domos in civitate david et edificavit locum arche dei. tetenditque ei tabernaculum. Tunc dixit david. Illicitum est ut a quoquam portetur archa dei nisi a levitis quos elegit dominus ad portandum eam. et ad ministrandum sibi usque in eternum. Congregavitque universum israel in ierusalem ut afferretur archa dei in locum suum quem preparaverat ei. nec non et filios aaron. et levitas. De filiis caath [illegible] urihel princeps fuit et fratres eius. c. xx. De filiis merari asaia princeps et fratres eius. cc. xx. De filiis gerson iohel princeps. et fratres eius. c. xxx. De filiis elisaphan semeias princeps et fratres eius. cc. De filiis hebron heliel princeps et fratres eius lxxx. De filiis oziel aminadab princeps et fratres eius c. xii. Vocavitque david sadoch et abiathar sacerdotes et levitas. urihel. asaia. ioel. semeiam. eliel. aminadab. et dixit ad eos. Vos qui estis principes familiarum leviticarum sanctificamini cum fratribus vestris. et afferte archam domini dei israel ad locum qui ei preparatus est. ne ut a principio quia non eratis presentes percussit nos dominus. sic et nunc fiat illicitum quid nobis agendum. Sanctificati sunt ergo sacerdotes et levite ut portarent archam domini dei israel. Et tulerunt filii levi archam dei sicut preceperat moyses iuxta verbum domini humeris suis in vectibus. Dixitque david principibus levitarum ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum. nablis videlicet. et lyris. et cymbalis. ut resonaret in excelsis sonitus leticie. Constitueruntque levitas heman filium iohel. et de fratribus eius asaph filium barachie. de filiis vero merari fratribus eorum hethan filium chasie. et cum eis fratres eorum. In secundo ordine zachariam. et ben. et iaziel et semiramoth et iahiel et ahiel et eliab. et banaiam. et maasiam. et mathathiam. et eliphalu. et macenias. et obededom et iehiel ianitores. Porro cantores eman. asaph et ethan in cymbalis eneis concrepantes. Zacharias autem et oziel. et semiramoth. et iahiel. et hani. et eliab. et maasias. et banaias in nablis archana canebant. Porro mathathias et eliphalu. et macenias. et obededom. et iehiel. et ozazin in citharis pro octava canebant et epinikion. Chonenias autem princeps levitarum prophetie preerat ad precinendam melodiam. Erat quippe valde sapiens. Et barachias. et helcana ianitores arche. Porro sebenias. et iosaphat. et nathanael et amasias. et zacharias. et banaias. et eliezer sacerdotes clangebant tubis coram archa domini. Et obededom. et ahimaas erant ianitores arche.

Igitur david et omnes maiores natu israel et tribuni ierunt ad portandam archam federis domini de domo obededom cum leticia. Cumque adiuvisset deus levitas qui portabant archam federis domini immolabantur vii tauri et vii arietes. Porro david erat indutus stola byssina. et universi levite qui portabant archam cantoresque et chonenias princeps prophetie inter cantores. David autem indutus erat ephot lineo. Universusque israel deducebant archam federis domini in iubilo et sonitu bucine. et tubis et cymbalis et nablis et citharis concrepantes. Cumque pervenisset archa federis domini usque ad civitatem david michol filia saul prospiciens per fenestram vidit regem david saltantem atque ludentem et despexit eum in corde suo.

VI. xvi

Attulerunt igitur archam dei et constituerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei david. et obtulerunt holocausta et pacifica coram deo. Cumque complesset david offerens holocausta et pacifica benedixit populo in nomine domini. et divisit universis per singulos a viro usque ad mulierem tortam panis unam. et partem asse carnis bubale. et frixam oleo similam. Constituitque coram archa domini de levitis qui ministrarent et recordarentur operum eius et glorificarent atque laudarent dominum deum israel. Asaph principem et secundum eius zachariam. Porro iahiel et semiramoth et iehiel. et mathathiam. et eliab. et banaiam. et obededom. et iehiel. super organa psalterii et lyras. Asaph autem in cymbalis personaret. Banaiam vero et aziel sacerdotes coram archa federis domini canere tuba iugiter.

x

In illo die fecit david principem ad confitendum domino asaph et fratres eius. Confitemini domino et invocate nomen eius notas facite in populis adinventiones eius. Cantate ei et psallite ei et narrate omnia mirabilia eius. Laudate nomen sanctum eius letetur cor querentium dominum. Querite dominum et virtutem eius querite faciem eius semper. Recordamini mirabilium eius que fecit signorum illius et iudiciorum oris eius. Semen israel servi eius filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster in universa terra iudicia eius. Recordamini in sempiternum pacti eius sermonis quem precepit in mille generationes. Quod pe

pepigit cum abraham et iuramenti illius cum ysaac. Et con-
stituit illud iacob in preceptum et israel in pactum
sempiternum, dicens. Tibi dabo terram chanaan fu-
niculum hereditatis vestre. Cum essent pauci numero par-
vi et coloni eius. Et transierunt de gente in gentem
et de regno ad populum alterum. Non dimisit quemquam
calumpniari eos. Sed increpavit pro eis reges.
Nolite tangere christos meos et in prophetis meis
nolite malignari. Cantate domino omnis terra
annunciate ex die in diem salutare eius. Nar-
rate in gentibus gloriam eius in cunctis populis
mirabilia eius. Quia magnus dominus et laudabilis
nimis et horribilis super omnes deos. Omnes enim dii
populorum ydola. Dominus autem celos fecit. Confessio et
magnificentia coram illo fortitudo et gaudi-
um in loco eius. Afferte domino familie populorum
afferte domino gloriam et imperium. Date domino gloriam
nomini eius. Levate signum et sacrificium et
venite in conspectu eius. Et adorate dominum in decore
sancto. Commoveatur a facie illius omnis terra. Ipse
enim fundavit orbem immobilem. Letentur ce-
li et exultet terra. Et dicant in nationibus dominus reg-
navit. Tonet mare et plenitudo eius. Exultent a-
gri et omnia que in eis sunt. Tunc laudabunt lig-
na saltus coram domino quia venit iudicare terram.
Confitemini domino quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius.
Et dicite. Salva nos deus salvator noster. Et congrega
nos. Et erue nos de gentibus. Ut confiteamur no-
mini tuo sancto et exultemus in carminibus tuis.
Benedictus dominus deus israel ab eterno usque in eternum. Et di-
cat omnis populus amen. Et hymnum deo. Reliquit ita-
que ibi coram archa federis domini asaph et fratres eius
ut ministrarent in conspectu arche iugiter per sin-
gulos dies et vices suas. Porro obededom et fratres eius
lxviii. Et obededom filium ydithum et osa con-
stituit ianitores. Sadoch autem sacerdotem et fratres il-
lius sacerdotes coram tabernaculo domini in excelso
quod erat in gabaon ut offerrent holocaustum
domino super altare holocaustomatis iugiter mane et
vespere iuxta omnia que scripta sunt in lege domini
quam precepit israeli. Et post eum eman et ydithum et
reliquos electos unumquemque vocabulo suo ad
confitendum domino quoniam in eternum misericordia eius. Heman
quoque et ydithum canentes tuba et quatientes cym-
bala et omnia musicorum organa ad canendum deo
filios autem ydithum fecit esse portarios. Reversusque
est omnis populus in domum suam et david ut bene-

XVII

diceret et domui sue. Cum autem habitaret david in
domo sua dixit ad nathan prophetam. Ecce ego
habito in domo cedrina. Archa autem federis domini sub
pellibus est. Et nathan ait ad david. Omnia que in corde
tuo sunt fac. Deus enim tecum est. Igitur nocte illa factus
est sermo domini ad nathan dicens. Vade et loquere
david servo meo. Non edificabis tu mihi domum ad
habitandum. Neque enim mansi in domo ex eo tempore quo
eduxi filios israel de terra egypti usque ad diem
hanc. Sed fui semper mutans loca tabernaculi
et in tentorio manens cum omni israel. Numquid
locutus sum saltem uni iudicum israel quibus
preceperam ut pascerent populum meum et dixi. Quare
non edificasti mihi domum cedrinam? Nunc itaque sic
loqueris ad servum meum david. Hec dicit dominus exercitu-
um. Ego tuli te cum in pascuis sequereris gregem
ut esses dux populi mei israel. Et fui tecum quocumque per-
rexisti. Et interfeci omnes inimicos tuos coram te.
Fecique tibi nomen quasi unius magnorum qui celebran-
tur in terra. Et dedi locum populo meo israel. Planta-
bitur et habitabit in eo. Et ultra non commovebitur.
Nec filii iniquitatis atterent eos sicut a princi-
pio ex diebus quibus dedi iudices populo meo israel.
Et humiliavi universos inimicos tuos. Annun-
tio tibi ergo quod edificaturus sit tibi domum dominus.
Cumque impleveris dies tuos ut vadas ad pa-
tres tuos suscitabo semen tuum post te. Quod erit
de filiis tuis. Et stabiliam regnum eius. Ipse e-
dificabit domum mihi et firmabo solium
eius usque in eternum. Ego ero ei in patrem et
ipse erit mihi in filium. Et misericordiam meam non au-
feram ab eo sicut abstuli ab eo qui ante te
fuit. Et statuam eum in domo mea et in regno
meo usque in sempiternum. Et thronus eius erit
firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba
hec et iuxta universam visionem istam. Sic
locutus est nathan ad david. Cumque venisset rex david
et sedisset coram domino dixit. Quis ego sum domine
deus. Et que domus mea ut prestares mihi talia? Sed et hoc
parum visum est in conspectu tuo. Ideoque locutus
es super domum servi tui etiam in futurum. Et fecisti
me spectabilem super omnes homines domine deus
meus. Quid ultra addere potest david cum ita glorificaveris
servum tuum et cognoveris eum. Domine propter famu-
lum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem magni-
ficentiam hanc. Et nota esse voluisti universa
magnalia. Domine non est similis tui. Et non est alius
deus absque te ex omnibus quos audivimus au-
ribus nostris. Quis enim est alius ut populus tuus israel
gens una in terra ad quam pergeret deus ut liberaret
et faceret populum sibi. Et magnitudine sua atque ter-
roribus eiceret nationes a facie eius quam de
egypto liberaverat. Et posuisti populum tuum israel
tibi in populum usque in eternum. Et tu domine factus es deus
eius. Nunc ergo domine sermo quem locutus es fa-
mulo tuo et super domum eius confirmetur in
perpetuum et fac sicut locutus es. Permaneatque
et magnificetur nomen tuum usque in sempi-
ternum et dicatur. Dominus exercituum deus israel. Et do-
mus david servi eius permanens coram eo. Tu
enim domine deus meus revelasti auriculam servi tui
ut edificares ei domum. Et ideo invenit
servus tuus fiduciam ut oret coram te. Nunc
ergo domine tu es deus et locutus es ad servum
tuum tanta beneficia. Et cepisti benedicere domui
servi tui ut sit semper coram te. Te enim domine
benedicente benedicta erit in perpetuum. Factum

XVIII

est autem post hec ut percuteret david philistim et hu-
miliaret eos. Et tolleret geth et filias eius
de manu philistim. Percussitque moab. Et fa-
cti sunt moabite servi david offerentes ei mu-
nera. Eo tempore percussit david et adadezer
regem soba regionis emath quando perrexit ut di-

latraret imperium suum usque ad flumen eufraten. Cepit ergo david mille quadrigas eius et septem milia equitum ac viginti milia virorum peditum. Subnervavitque omnes equos curruum exceptis centum quadrigis quas reservavit sibi. Supervenit autem et syrus damascenus ut auxilium preberet adadezer regi soba. Sed et huius percussit david viginti duo milia virorum et posuit milites in damasco ut syria quoque serviret sibi et offerret munera. Adiuvitque eum dominus in cunctis ad que perrexerat. Tulit quoque david pharetras aureas quas habuerant servi adadezer et attulit eas in ierusalem necnon et de thebath et chun urbibus adadezer eris plurimum de quo fecit salomon mare eneum et columpnas et vasa enea. Quod cum audisset thou rex emath percussisse videlicet david omnem exercitum adadezer regis soba misit aduram filium suum ad regem david ut postularet ab eo pacem et congratularetur ei eo quod expugnasset et percussisset adadezer. Adversarius quippe erat thou adadezer. Sed et omnia vasa aurea et argentea et enea consecravit david rex domino cum argento et auro quod tulerat ex universis gentibus tam de ydumea et moab et filiis amon quam de philistiim et amalech. Abysai vero filius sarvie percussit edom in valle salinarum decem et octo milia. Et constituit in edom presidium ut serviret ydumea david. Salvavitque dominus david in cunctis ad que perrexerat. Regnavit ergo david super universum israel et faciebat iudicium atque iustitiam cuncto populo suo. Porro ioab filius sarvie erat super exercitum et iosaphat filius ahilud a commentariis. Sadoch autem filius achitob et achimelech filius abyathar sacerdotes et susa scriba. Banaias quoque filius ioiade super legiones cerethi et phelethi. Porro filii david primi ad manum regis.

[XIX] Accidit autem ut moreretur naas rex filiorum amon et regnaret filius eius pro eo. Dixitque david: Faciam misericordiam cum anon filio naas. Prestitit enim pater eius mihi gratiam. Misitque david nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum amon ut consolarentur hanon dixerunt principes filiorum amon ad hanon: Tu forsitan putas quod david honoris causa in patrem tuum miserit qui consolentur te. Nec animadvertis quod ut explorent et investigent et scrutentur terram tuam venerunt ad te servi eius. Igitur hanon pueros david decalvavit et rasit et precidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes et dimisit eos. Qui cum abissent et hoc mandassent david misit in occursum eorum. Grandem enim contumeliam sustinuerant. Et precepit ut manerent in iericho donec cresceret barba eorum et tunc reverterentur.

Videntes autem filii amon quod iniuriam fecissent david tam hanon quam reliquus populus miserunt mille talenta argenti ut conducerent de mesopotamia et syria maacha et de soba currus et equites. Conduxeruntque triginta duo milia curruum et regem maacha cum populo eius. Qui cum venissent et castra metati sunt e regione medaba filii quoque amon congregati de urbibus suis venerunt ad bellum. Quod cum audisset david misit ioab et omnem exercitum virorum fortium. Egressique filii amon direxerunt aciem iuxta portam civitatis. Reges autem qui ad auxilium venerant separatim in agro steterunt. Igitur ioab intellegens bellum ex adverso et post tergum contra se fieri elegit viros fortissimos de universo israel et perrexit contra syrum. Reliquam autem partem populi dedit sub manu abysai fratris sui et perrexerunt contra filios amon. Dixitque: Si vicerit me syrus auxilio eris michi. Si autem superaverint te filii amon ero tibi in presidium. Confortare et agamus viriliter pro populo nostro et pro urbibus dei nostri. Dominus autem quod in conspectu suo bonum est faciat. Perrexit ergo ioab et populus qui cum eo erat contra syrum ad prelium et fugavit eos. Porro filii amon videntes quod fugisset syrus ipsi quoque fugerunt fratrem eius abysai et ingressi sunt civitatem. Reversusque est et ioab in ierusalem. Videns autem syrus quod cecidisset coram israel misit nuntios et adduxit syrum qui erat trans fluvium. Sophath autem princeps militie adadezer erat ductor eorum. Quod cum nuntiatum esset david congregavit universum israel et transivit iordanem irruitque in eos et direxit ex adverso aciem illis contra pugnantibus. Fugit autem syrus israel et interfecit david de syris septem milia curruum et quadraginta milia peditum et sophath exercitus principem. Videntes autem servi adadezer se ab israel esse superatos transfugerunt ad david et servierunt ei. Noluitque ultra syria auxilium prebere filiis amon.

[XX] Factum est autem post anni circulum eo tempore quo solent reges ad bella procedere congregavit ioab exercitum et robur militie et vastavit terram filiorum amon. Perrexitque et obsedit rabbath. Porro david manebat in ierusalem cum ioab percussisset rabbath et destruxisset eam. Tulit autem david coronam melchon de capite eius et invenit in ea auri pondo talentum et pretiosissimas gemmas. Fecitque inde sibi diadema. Manubias quoque urbis plurimas tulit. Populum autem qui erat in ea eduxit et fecit super eos tribulas et trahas et ferrata carpenta transire ita ut dissecarentur et contererentur. Omnibus sic fecit david cunctis urbibus filiorum amon. Et reversus est cum omni populo suo in ierusalem. Post hec initum est bellum in gazer adversum philisteos in quo percussit sobochai usathites saphai de genere raphaim et humiliavit eos. Aliud quoque bellum gestum est adversum philisteos in quo percussit adeodatus filius saltus bethleemites fratrem golie gethei cuius haste lignum erat quasi liciatorium texentium. Sed et aliud bellum accidit in geth in quo fuit homo longissimus digitos habens senos id est simul viginti quattuor. Qui et ipse de rapha stirpe fuerat generatus. Hic blasphemavit israel et percussit eum ionathan filius samaa fratris david. Hii sunt filii rapha in geth qui ceciderunt in manu david et servorum eius.

[XXI] Consurrexit autem sathan contra israel et incitavit david ut numeraret israel. Dixitque david ad ioab et ad principes populi: Ite et numerate israel a bersabee usque dan et afferte michi numerum ut sciam. Responditque ioab: Augeat dominus populum suum

temptum. Cumque sint omnes domine mi rex servi tui, quare hoc quaerit dominus meus quod in peccatum reputetur Israheli? Sed sermo regis magis praevaluit. Egressusque est Ioab et circuivit universum Israhel, et reversus est in Hierusalem. Deditque David numerum eorum quos circuierat, et inventus est omnis numerus Israhel mille milia et centum milia virorum educentium gladium. De Iuda autem ccc.lxxx. milia bellatorum. Nam Levi et Beniamin non numeravit, eo quod invitus exequeretur regis imperium. Displicuit autem domino quod iussum erat, et percussit Israhel. Dixitque David ad dominum: Peccavi nimis ut hoc facerem. Obsecro aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi. Et locutus est dominus ad Gad videntem David dicens: Vade et loquere ad David, et dic ei: Haec dicit dominus: Trium tibi optionem do, unum quod volueris elige, ut faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David dixit ei: Haec dicit dominus: Elige quod volueris: aut tribus annis pestilentiam, aut tribus mensibus fugere te hostes tuos, et gladium eorum non posse evadere, aut tribus diebus gladium domini et mortem versari in terra, et angelum domini interficere in universis urbibus Israhel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et dixit David ad Gad: Ex omni parte me angustiae premunt, sed melius mihi est ut incidam in manus domini, quia multae sunt miserationes eius, quam in manus hominum. Misit ergo dominus pestilentiam in Israhel, et ceciderunt de Israhel .lxx. milia virorum. Misit quoque angelum in Hierusalem ut percuteret eam. Cumque percuteretur, vidit dominus et misertus est super magnitudine mali. Et imperavit angelo qui percutiebat: Sufficit iam: cesset manus tua. Porro angelus domini stabat iuxta aream Ornam Iebusei. Elevansque David oculos suos vidit angelum domini stantem inter caelum et terram, et evaginatum gladium in manu eius, et versum contra Hierusalem. Et ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis proni in terram. Dixitque David ad deum: Nonne ego sum qui iussi ut numeraretur populus? Ego qui peccavi, ego qui malum feci; iste grex quid commeruit? Domine deus meus vertatur obsecro manus tua in me et in domum patris mei; populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem domini praecepit Gad ut diceret David, ut ascenderet exstrueretque altare domino deo in area Ornam Iebusei. Ascendit ergo David iuxta sermonem Gad quem ei locutus fuerat ex sermone domini. Porro Ornam cum suspexisset et vidisset angelum, quattuor filii eius cum eo absconderunt se. Nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum venisset David ad Ornam, conspexit eum Ornam, et processit ei obviam de area, et adoravit eum pronus in terram. Dixitque ei David: Da mihi locum areae tuae ut aedificem in ea altare domino, ita ut quantum valet argenti accipias, et cesset plaga a populo. Dixit autem Ornam ad David: Tolle et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet. Sed et boves do in holocaustum, et tribulas in ligna, et triticum in sacrificium; omnia libens praebeo. Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet. Neque enim tibi auferre debeo et sic offerre domino holocausta gratuita. Dedit ergo David Ornae pro loco siclos auri iustissimi ponderis sescentos. Et aedificavit ibi altare domino, obtulitque holocausta et pacifica, et invocavit dominum, et exaudivit eum in igne de caelo super altare holocausti. Praecepitque dominus angelo, et convertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo David videns quod exaudisset eum dominus in area Ornam Iebusei, immolabat ibi victimas. Tabernaculum autem domini quod fecerat Moyses in deserto, et altare holocaustorum ea tempestate erat in excelso Gabaon. Et non praevaluit David ire ad altare ut ibi obsecraret deum. Nimio enim fuerat timore perterritus, videns gladium angeli domini. Dixitque David: Haec est domus dei, et hoc altare in holocaustum Israhel.

XXII

Et praecepit ut congregarentur omnes proselyti de terra Israhel, et constituit ex eis latomos ad caedendos lapides et poliendos ut aedificaretur domus domini. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum et ad commissuras atque iuncturas praeparavit David, et aeris pondus innumerabile. Ligna quoque cedrina non poterant aestimari, quae Sidonii et Tyrii deportaverant ad David. Et dixit David: Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus; domus autem quam aedificari volo domino talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur. Praeparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes praeparavit impensas. Vocavitque Salomonem filium suum et praecepit ei ut aedificaret domum domino deo Israhel. Dixitque David ad Salomonem: Fili mi, voluntatis meae fuit ut aedificarem domum nomini dei mei, sed factus est sermo domini ad me dicens: Multum sanguinem effudisti et plurima bella bellasti; non poteris aedificare domum nomini meo tanto effuso sanguine coram me. Filius qui nascetur tibi erit vir quietissimus; faciam enim eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum, et ob hanc causam pacificus vocabitur, et pacem et otium dabo in Israhel cunctis diebus eius. Ipse aedificabit domum nomini meo, et ipse erit mihi in filium, et ego ero ei in patrem, firmaboque solium regni eius super Israhel in aeternum. Nunc ergo fili mi sit dominus tecum, et prosperare et aedifica domum domino deo tuo sicut locutus est de te. Det quoque tibi dominus prudentiam et sensum, ut regere possis Israhel, et custodire legem domini dei tui. Tunc enim proficere poteris si custodieris mandata et iudicia quae praecepit dominus Moysi ut doceret Israhel. Confortare et viriliter age; ne timeas neque paveas. Ecce ego in paupertacula mea praeparavi impensas domus domini: auri talenta centum milia, et argenti mille milia talentorum. Aeris vero et ferri non est pondus; vincitur enim numerus magnitudine. Ligna et lapides praeparavi ad universa impendia. Habes quoque plurimos artifices, latomos et caementarios, artificesque lignorum et omnium artium ad faciendum opus prudentissimos in auro et argento, aere et ferro, cuius non est numerus. Surge igitur et fac, et erit dominus tecum. Praecepit quoque David cunctis principibus Israhel ut adiuvarent Salomonem filium suum: Cernitis inquiens quod dominus deus vester vobiscum sit, et dederit vobis requiem per circuitum, et tradiderit omnes inimicos vestros in manus vestras, et subiecta sit terra coram domino et coram populo eius. Praebete igitur corda vestra et animas vestras ut quaeratis dominum deum vestrum, et consurgite et aedificate sanctuarium domino deo vestro, ut introducatur archa federis domini

xxiij

et vasa domino consecrata in domum que edificatur nomini domini. | Igitur David senex et plenus dierum regem constituit Salomonem filium suum super Israel et congregavit omnes principes Israel et sacerdotes atque levitas. Numeratique sunt levite a .xxx. annis et supra et inventa sunt .xxx. viii. milia virorum. Ex his electi sunt et distributi in ministerium domus domini .xx. iiii. milia. Prepositorum autem et iudicum sex milia. Porro .iiii. milia ianitores. et totidem psalte canentes domino in organis que fecerat ad canendum. Et distribuit eos David per vices filiorum Levi. Gerson videlicet et Caath et Merari. Et Gerson. Leedan et Semei. Filii Leedan princeps Iehiel. et Zetham et Iohel. tres. Filii Semei. Salomith et Oziel et Aram. tres. Isti principes familiarum Leedan. Porro filii Semei. Leeth et Ziza et Iaus et Baria. Isti filii Semei .iiii. Erat autem Leeth prior. et Ziza secundus. Porro Iaus et Baria non habuerunt plurimos filios. et idcirco in una familia unaque domo computati sunt. | Filii Caath Amram et Ysaar. Hebron et Oziel .iiii. Filii Amram Aaron et Moyses. Separatusque est Aaron ut ministraret in sancta sanctorum ipse et filii eius in sempiternum. et adoleret incensum domino secundum ritum suum ac benediceret nomini eius in perpetuum. Moysi quoque hominis dei filii annumerati sunt in tribu Levi. Filii Moysi Gerson et Eliezer. Filii Gerson Subuhel primus. Fuerunt autem filii Eliezer. Robbia primus. et non erant Eliezer filii alii. Porro filii Robbia multiplicati sunt nimis. Filii Ysaar Salomith primus. Filii Ebron Ieriahu primus. Amarias secundus. Iaziel tercius. Iechman quartus. Filii Oziel Micha primus. Iesia secundus. Filii Merari Mooli et Musi. Filii Mooli Eleazar et Cys. Mortuus est autem Eleazar. et non habuit filios sed filias. Acceperuntque eas filii Cys fratres earum. Filii Musi Mooli et Eder et Ierimuth tres. Hii filii Levi in cognationibus suis et familiis. principes per vices et numerum capitum singulorum qui faciebant opera ministerii domus domini a .xx. annis et supra. Dixit enim David. Requiem dedit dominus deus Israel populo suo. et habitationem in Ierusalem usque in eternum. Nec erit officii levitarum ut ultra portent tabernaculum et omnia vasa eius ad ministrandum. Iuxta precepta quoque David novissima supputabitur numerus filiorum Levi a .xx. annis et supra. Et erunt sub manu filiorum Aaron in cultum domus domini in vestibulis et in exedris. et in loco purificationis et in sanctuario. et in universis operibus ministerii templi domini. Sacerdotes autem super panes propositionis et ad simile sacrificium ad lagana azima. et sartaginem et ad torrendum. et super omne pondus atque mensuram. Levite vero ut stent mane ad confitendum et canendum domino. similiterque ad vesperam tam in oblatione holocaustorum domini quam in sabbatis et kalendis et sollempnitatibus reliquis iuxta numerum et cerimonias uniuscuiusque rei coram domino. Et custodiant observationes tabernaculi federis. et ritum sanctuarii et observationem filiorum Aaron fratrum suorum ut ministrent in domo domini.

xxiiij

| Porro filiis Aaron hee portiones erunt. Filii Aaron Nadab et Abiud et Eleazar et Ythamar. Mortui sunt autem Nadab et Abiu ante patrem suum absque liberis. Sacerdotioque functi sunt Eleazar et Ythamar. Et divisit eos David. id est Sadoch de filiis Eleazar et Abimelech de filiis Ythamar. secundum vices suas et ministerium. Inventique sunt multo plures filii Eleazar in principibus virorum quam filii Ythamar. Divisit autem eis hoc est filiis Eleazar principes per familias .xvi. et filiis Ythamar per familias et domos suas .viii. Porro divisit utrasque inter se familias sortibus. Erant enim principes sanctuarii et principes dei tam de filiis Eleazar quam de filiis Ythamar. Descripsitque eos Semeias filius Nathanael scriba levites coram rege et principibus et Sadoch sacerdote et Abimelech filio Abiathar principibus quoque familiarum sacerdotalium et leviticarum unam domum que ceteris preerat Eleazar. et alteram domum que sub se habebat ceteros Ythamar. Exivit autem sors prima Ioiarib. ii. Iedeie. iii. Harim. iiii. Seorim. v. Melchia. vi. Maiman. vii. Accos. viii. Abia. ix. Iesua. x. Sechenia. xi. Eliasib. xii. Iacim. xiii. Opha. xiiii. Ysbaal. xv. Abelga. xvi. Emmer. xvii. Ezir. xviii. Aphses. xix. Phethehie. xx. Iezechel. xxi. Iachim. xxii. Gamul. xxiii. Dalaiam. xxiiii. Mazziam. | Hee vices eorum secundum ministeria sua ut ingrediantur domum domini et iuxta ritum suum sub manu Aaron patris eorum sicut preceperat dominus deus Israel. Porro filiorum Levi qui reliqui fuerant de filiis Amram erat Subahel. et filius Subahel Iedeia. De filiis quoque Roobie princeps Iesias. Isaaris vero Salemoth. filius quoque Salemoth Iaath filius eius. Ieriau filius eius primus. Amarias secundus. Iaziel tercius. Iechmoan quartus. Filius Oziel Micha. filius Micha Samir. Frater Micha Iesia. filiusque Iesie Zacharias. Filii Merari Mooli et Musi. Filius Oziau Benno. Filius quoque Merari Oziau et Soem et Zacchur et Hebri. Porro Mooli filius Eleazar qui non habebat liberos. Filius vero Cys Ieremel. Filius Musi Mooli. Eder et Ierimuth. Isti filii Levi secundum domos familiarum suarum. Miseruntque et ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron coram David rege. et Sadoch et Achimelech et principibus familiarum sacerdotalium et leviticarum tam maiores quam minores. omnes sors equaliter dividebat.

xxv

| Igitur David et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios Asaph et Eman et Ydithun qui prophetarent in citharis et psalteriis et cimbalis secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes. De filiis Asaph Zacchur et Ioseph et Nathania et Asrela filii Asaph sub manu Asaph prophetantes iuxta regem. Porro Ydithun filii Ydithun Godolias. Sori. Iesias. et Sabaias et Mathathias .vi. sub manu patris sui Ydithun qui in cithara prophetabat super confitentes et laudantes dominum. Heman quoque filii Heman Bocciau. Mathania. Oziel. Subuhel et Ierimoth. Anania. Anani. Eliatha. Gaddelthi et Romemthi. Ezer. et Iesbachasa. Mellothi. Othir. Maazioth. Omnes isti filii Eman videntis regis in sermonibus dei

ut exaltaret cornu. Deditque deus Eman filios
.xiiii. et filias .iii. Universi sub manu patris sui
ad cantandum in templo domini distributi erant
in cimbalis et psalteriis et citharis in ministeria do-
mus domini, iuxta regem asaph videlicet et ydithun
et heman. Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis qui e-
rudiebant canticum domini. Cuncti doctores .cc. lxxx-
viii. Miseruntque sortes per vices suas ex equo tam
maior quam minor, doctus pariter et indoctus. Egressa-
que est sors prima ioseph qui erat de asaph. Secunda
godolie ipsi et filiis eius et fratribus eius .xii. Tertia zac-
chur filiis eius et fratribus eius .xii. Quarta isari fi-
liis et fratribus eius .xii. Quinta nathanie filiis et fratribus
eius .xii. Sexta bocciau filiis et fratribus eius .xii. Septima
isrehela filiis et fratribus eius .xii. Octava ysaie filiis
et fratribus eius .xii. Nona mathanie filiis et fratribus eius
.xii. Decima semeie filiis et fratribus eius .xii. Undecima
azarahel filiis et fratribus eius .xii. Duodecima asabie
filiis et fratribus eius .xii. Terciadecima subahel filiis et
fratribus eius .xii. .xiiii. mathathie filiis et fratribus eius
.xii. .xv. ierimoth filiis et fratribus eius .xii. .xvi. ana-
nie filiis et fratribus eius .xii. .xvii. iesbocasse filiis
et fratribus eius .xii. .xviii. annani filiis et fratribus eius
.xii. Nona .x. mellothi filiis et fratribus eius .xii. .xx.
eliatha filiis et fratribus eius .xii. .xxi. othir filiis et
fratribus eius .xii. .xxii. godolathi filiis et fratribus eius
.xii. .xxiii. maziuth filiis et fratribus eius .xii. .xxiiii.
romathiezer filiis et fratribus eius .xii. Divisio-

xxvi

nes autem ianitorum de choritis messellamia filius cho-
re de filiis asaph. Filii masselamie zacharias
primogenitus. Iadihel secundus. zabadias .iii. Iath-
nahel .iiii. Aulam .v. Iohannam .vi. Helioenai
.vii. Filii autem obededom semeias primogenitus.
iozabad secundus. iohaa .iii. Sachar .iiii. Nathana-
el .v. Amiel .vi. Ysachar .vii. Pollathi .viii. quia
benedixit illi dominus. Semei autem filio eius nati sunt
filii prefecti familiarum suarum. Erant enim viri for-
tissimi. Filii ergo semeie. othni et raphael et ob-
bediel et zabad et fratres eius viri fortissimi. heliu
quoque et samachias. Omnes hii de filiis obededom ipsi
et filii et fratres eorum fortissimi ad ministrandum .lx-
duo de obededom. Porro mesalamie filii et fratres eius
robustissimi .xviii. De hosa autem id est de filiis mera-
ri semri princeps. Non enim habuerat primogenitum
et idcirco posuerat eum pater eius in principem.
Helchias secundus. tabelias tertius. zacharias quartus.
Omnes hii filii et fratres hosa .xiii. Hii divisi sunt
ianitores ut semper principes custodiarum sicut et fratres
eorum ministrarent in domo domini. Misse sunt ergo
sortes ex equo et parvis et magnis per familias
suas in unamquamque portarum. Cecidit ergo sors ori-
entalis selemie. ... Porro zacharie filio eius
viro prudentissimo et erudito obtigit sorte pla-
ga septentrionalis. Obededom vero et filiis eius
ad austrum. In qua parte domus erat seniorum
concilium. Sephima et hosa ad occidentem iuxta
portam que ducit ad viam ascensionis custo-
dia contra custodiam. Ad orientem vero levite .vi.
et ad aquilonem .iiii. per diem atque ad meridiem
similiter in die .iiii. Et ubi erat concilium bini et bini.

In cellulis quoque ianitorum ad occidentem .iiii. in
via. binique per cellulas. Hee sunt divisiones
ianitorum filiorum chore et merari. Porro ac-
hias erat super thesauros domus domini. et vasa
sanctorum. Filii ledan. filii gersoni. De ledan princi-
pes familiarum ledan et gersonni. iehieli. Filii
iehieli. zathan et iohel fratres eius super thesauros
domus domini. Amramitis et ysaaritis et ebro-
nitis et ozielitis. Subahel autem filius gersoni fi-
lii moysi prepositus thesauris. Fratres quoque eius
eliezer. cuius filius raabia et huius filius a-
saias et huius filius ioram. Huius quoque filius
zechri. sed et huius filius selemith. Ipse sele-
mith et fratres eius super thesauros sanctorum que sancti-
ficavit rex david et principes familiarum et tribu-
ni et centuriones et duces exercitus de bellis
et manubiis preliorum que consecraverant ad instau-
rationem et suppellectilem templi domini. Hec
universa sanctificavit samuel videns et saul filius
cis. et abner filius ner. et ioab filius sarvie. Omnes
qui sanctificaverunt ea per manum salemith et fratrum
eius. Ysaaritis vero preerat chonenias et filii
eius ad opera forinsecus super israel ad docendum
et ad iudicandum eos. Porro de hebronitis asabi-
as et fratres eorum viri fortissimi mille .dcc. preerant
israeli trans iordanem contra occidentem in cunctis ope-
ribus domini et in ministerium regis. Hebronitarum autem
princeps fuit ierias secundum familias et cognatio-
nes eorum. .xl. anno regni david recensiti sunt
et inventi sunt viri fortissimi in gazer ga-
laad. Fratresque eius robustioris etatis duo milia
.dcc. principes familiarum. Preposuit autem eos david rex
rubenitis et gadditis et dimidie tribui manas-
se in omne ministerium dei et regis. Filii autem

xxvii

israel secundum numerum suum principes familiarum tribu-
ni et centuriones et prefecti qui ministrabant re-
gi iuxta turmas suas ingredientes et egredi-
entes per singulos menses in anno .xx.iiii. milibus
singuli preerant. Prime turme in primo mense
iesboam preerat filius zabdihel et sub eo .xxiiii.
milia. De filiis phares princeps cunctorum principum
in exercitu mense primo. Secundi mensis habebat tur-
mam dudi achohites et post se alterum nomine
macelloth qui regebat partem exercitus
.xxiiii. milium. Dux quoque turme tertie in mense ter-
tio erat banaias filius ioiade sacerdotis et in di-
visione sua .xxiiii. milia. Ipse est banaias fortis-
simus inter .xxx. et super .xxx. Preerat autem turme
ipsius amizadab filius eius. Quartus mense quarto
asahel frater ioab et zabadias filius eius post eum
et in turma sua .xxiiii. milia. Quintus mense .v.
princeps samaoth iezerites et in turma eius
.xxiiii. milia. Sextus mense .vi. hyra filius acces
thecuites et in turma eius .xxiiii. milia. Septimus
mense .vii. helles phallonites de filiis effraim
et in turma eius .xxiiii. milia. Octavus mense
.viii. sobochai asothites de stirpe zarai et in
turma eius .xxiiii. milia. Nonus mense .ix. abi-
ezer anathothites de stirpe gemini et in tur-
ma eius .xxiiii. milia. Decimus mense .x. marai

et ipse netophathites de stirpe zarai et in turma eius xxiiii milia. Undecimus mense undecimo banaias pharathonites de filiis effraim et in turma eius xxiiii milia. Duodecimus mense duodecimo holdai netophathites de stirpe gothoniel et in turma eius xxiiii milia. Porro tribubus praeerant israhel rubenitis dux eliezer filius zechri; symeonitis dux saphatias filius maacha; levitis asabias filius chamuel; aaronitis sadoc; iudae eliu frater david; ysachar amri filius michael; zabulonitis iesmaias filius abdiae; neptalitibus ierimuth filius ozihel; filiis effraim osee filius ozaziu; dimidiae tribui manasse iohel filius phadaiae; et dimidiae tribui manasse in galaad iaddo filius zachariae; beniamin autem iasihel filius abner; dan vero ezriel filius ieroam. hii principes filiorum israhel. Noluit autem david numerare eos a xx annis inferius quia dixerat dominus ut multiplicaret israhel quasi stellas caeli. Ioab filius sarviae coeperat numerare nec conplevit quia super hoc ira inruerat super israhel et idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti non est relatus in fastus regis david. Super thesauros autem regis fuit azmoth filius adihel; his autem thesauris qui erant in urbibus et in vicis et in turribus praesidebat ionathan filius oziae. Operi autem rustico et agricolis qui exercebant terram praeerat ezri filius chelub; vinearumque cultoribus semeias romathites; cellis autem vinariis zabdias aphonites. Nam super oliveta et ficeta quae erant in campestribus balanan gadarites; super apothecas autem olei ioas. porro armentis quae pascebantur in sarona praepositus fuit setrai saronites; et super boves in vallibus saphat filius addi. Super camelos vero ubil ismahelites; et super asinos iadias meronathites. Super oves quoque iaziz agarenus. Omnes hii principes substantiae regis david. Ionathan autem patruus david consiliarius vir potens et prudens et litteratus; ipse et iahihel filius achamoni erant cum filiis regis. Achitophel etiam consiliarius regis et chusi arachites amicus regis. Post achitophel fuit ioiada filius banaiae et abiathar. princeps autem exercitus regis erat ioab.

xxviii

Convocavit igitur david omnes principes israhel duces tribuum et praepositos turmarum qui ministrabant regi tribunos quoque et centuriones et qui praeerant substantiae et possessionibus regis filiosque suos cum eunuchis et potentes et robustissimos quosque in exercitu ierusalem. Cumque surrexisset rex et stetisset ait: Audite me fratres mei et populus meus. Cogitavi ut aedificarem domum in qua requiesceret archa foederis domini et scabellum pedum dei nostri et ad aedificandum omnia praeparavi. Deus autem dixit mihi: Non aedificabis domum nomini meo eo quod sis vir bellator et sanguinem fuderis. Sed elegit dominus deus israhel me de universa domo patris mei ut essem rex super israhel in sempiternum. De iuda enim elegit principes porro de domo iuda domum patris mei et de filiis patris mei placuit ei ut me eligeret regem super cunctum israhel. Sed et de filiis meis filios enim multos dedit mihi dominus elegit salomonem filium meum ut sederet in throno regni domini super israhel. Dixitque mihi: Salomon filius tuus aedificabit domum meam et atria mea; ipsum enim elegi mihi in filium et ego ero ei in patrem et firmabo regnum eius usque in aeternum si perseveraverit facere praecepta mea et iudicia sicut et hodie. Nunc ergo coram universo coetu israhel audiente deo nostro custodite et perquirite cuncta mandata domini dei nostri ut possideatis terram bonam et relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum. Tu autem salomon fili mi scito deum patris tui et servi ei corde perfecto et animo voluntario. Omnia enim corda scrutatur dominus et universas mentium cogitationes intellegit. Si quaesieris eum invenies; si autem dereliqueris eum proiciet te in aeternum. Nunc ergo quia elegit te dominus ut aedificares domum sanctuarii confortare et perfice. Dedit autem david salomoni filio suo descriptionem porticus et templi et cellariorum et cenaculi et cubiculorum in abditis et domus propitiationis, necnon et omnium quae cogitaverat atriorum et exedrarum per circuitum in thesauros domus domini et in thesauros sanctorum, divisionumque sacerdotalium et leviticarum in omnia opera domus domini et in universa vasa ministerii templi domini. Aurum in pondere per singula vasa ministerii; argenti quoque pro vasorum pondere et operum diversitate. Sed et ad candelabra aurea et ad lucernas eorum aurum pro mensura uniuscuiusque candelabri et lucernarum. Similiter et in candelabris argenteis et in lucernis eorum pro diversitate mensurae pondus argenti tradidit. Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diversitate mensurae, similiter et argentum in alias mensas argenteas. Ad fuscinulas quoque et fialas et thuribula ex auro purissimo et leunculos aureos pro qualitate mensurae pondus distribuit in leunculum et leunculum, similiter et in leones argenteos diversum argenti pondus separavit. Altari autem in quo adoletur incensum aurum purissimum dedit ut ex ipso fieret similitudo quadrigae cherubin extendentium alas et velantium archam foederis domini. Omnia inquit venerunt scripta manu domini ad me ut intellegerem universa opera exemplaris. Dixit quoque david salomoni filio suo: Viriliter age et confortare et fac; ne timeas et ne paveas; dominus enim deus meus tecum erit et non dimittet te nec derelinquet donec perficias omne opus ministerii domus domini. Ecce divisiones sacerdotum et levitarum in omne ministerium domus domini adsistent tibi et parati sunt et noverunt tam principes quam populus facere omnia praecepta tua.

xxix

Locutusque est rex david ad omnem ecclesiam: Salomonem filium meum unum elegit deus adhuc puerum et tenellum; opus enim grande est neque enim homini praeparatur habitatio sed deo. Ego autem totis viribus meis praeparavi inpensas domus dei mei. Aurum ad vasa aurea et argentum in argentea, aes in aenea, ferrum in ferrea, lignum ad lignea et lapides onichinos et quasi stibinos et diversorum colorum omnemque pretiosum lapidem et marmor parium habundantissime. Et super haec quae obtuli in domum dei mei de peculio meo aurum et argentum do in templum dei mei exceptis his quae praeparavi in aedem sanctam: tria milia talenta auri de auro ophir et vii milia talentorum

argenti probatissimi ad deaurandos parietes tem-
pli. ut ubicumque opus est aurum de auro. et ubicumque opus est
argentum: argenti opera fiant per manus ar-
tificum. et si quis sponte offert impleat manum
suam hodie. et offerat quod voluerit domino. Pol-
liciti sunt itaque principes familiarum et proceres tri-
buum israel tribuni quoque et centuriones. et principes
principum possessionum regis. dederuntque
in opera domus domini auri talenta .v. milia. et soli-
dos .x. milia. argenti talenta .x. milia. et eris talen-
ta .xviii. milia. ferri quoque .c. milia talentorum. Et apud quem-
cumque inventi sunt lapides dederunt in thesaurum
domus domini per manum iehihel gersonitis. Le-
tatusque est populus cum vota sponte promitterent. quia
toto corde offerebant ea domino. Sed et david rex leta-
tus est gaudio magno et benedixit domino coram
universa multitudine et ait. Benedictus es
domine deus israel patris nostri ab eterno in eternum. Tua
est domine magnificentia et potestas. et gloria. atque
victoria. et tibi laus. Cuncta enim que in celo sunt
et que in terra tua sunt. Tuum domine regnum. et tu es super
omnes principes. tue divitie et tua est gloria. Tu
dominaris omnium. in manu tua virtus et potentia. in
manu tua magnitudo et imperium omnium. Nunc
igitur deus noster confitemur tibi. et laudamus nomen tuum in-
clitum. Quis ego et quis populus meus ut possimus
tibi hec universa promittere. Tua sunt omnia et
que de manu tua accepimus dedimus tibi. Peregrini
enim sumus coram te et advene sicut omnes patres
nostri. Dies nostri quasi umbra super terram et nulla est
mora domine deus noster. Omnis hec copia quam paravimus
ut edificaretur domus nomini sancto tuo de ma-
nu tua est et tua sunt omnia. Scio deus meus quod pro-
bes corda. et simplicitatem diligas. unde et ego
in simplicitate cordis mei letus obtuli univer-
sa hec. et populum tuum qui hic repertus est vidi
cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. Domine
deus abraham et ysaac et israel patrum nostrorum custodi in
eternum hanc voluntatem cordis eorum et semper
in venerationem tui mens ista permaneat. Sa-
lomoni quoque filio meo da cor perfectum ut custo-
diat mandata tua et testimonia tua et cerimo-
nias tuas et faciat universa et edificet edem cu-
ius impensas paravi. Precepit autem david universe

XXIX

ecclesie. Benedicite domino deo nostro. Et benedixit omnis
ecclesia domino deo patrum suorum. et inclinaverunt se. et
adoraverunt deum. et deinde regem. Immolaverunt-
que victimas domino. et obtulerunt holocausta die
sequenti tauros mille. arietes mille. et agnos
mille cum libaminibus suis. et universo ritu habundan-
tissime in omnem israel. et comederunt. et biberunt
coram domino in die illa cum grandi letitia. Et unxe-
runt secundo salomonem filium david. Unxerunt autem
dominum in principem et sadoch in pontificem. Seditque
salomon super solium domini in regem pro david patre
suo et cunctis placuit. et paruit illi omnis israel.
Sed et universi principes et potentes. et cuncti filii re-
gis david dederunt manum et subiecti fuerunt salo-
moni regi. Magnificavit ergo dominus salomonem
super omnem israel. et dedit ei gloriam regni qualem
nullus habuit ante eum rex israel. Igitur david filius ysai
regnavit super israel universum et dies quibus reg-
navit super israel fuerunt .xl. anni. In ebron regna-
vit .vii. annis. et in ierusalem .xxx. tribus. Et mortu-
us est in senectute bona plenus dierum et di-
vitiis et gloria. regnavitque salomon filius eius
pro eo. Gesta autem david regis priora et novissima
scripta sunt in libro samuelis videntis. et in
libro nathan prophete. atque in volumine gad
videntis. universique regni eius et fortitudinis
et temporum que transierunt sub eo sive in israel sive
in cunctis regnis terrarum.

Confortatus
est ergo salo-
mon filius david in
regno suo. et dominus erat
cum eo. et magnificavit
eum in excelsum. Pre-
cepitque salomon uni-
verso israel. tribunis et cen-
turionibus et iudicibus et
ducibus omnis israel. et principibus familiarum. et a-
biit cum universa multitudine in excelsum gabaon.
ubi erat tabernaculum federis domini quod fecit moyses
famulus dei in solitudine. Archam autem dei ad-
duxerat david de cariathiarim in locum quem prepara-
verat ei. et ubi fixerat illi tabernaculum hoc est
in ierusalem. Altare quoque eneum quod fabricatus fuerat
beseleel filius huri. filii ur. ibi erat coram taber-
naculo domini. Quod et requisivit salomon et omnis
ecclesia. Ascenditque salomon ad altare eneum
coram tabernaculo federis domini. et obtulit in eo mil-
le hostias. Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei deus
dicens. Postula quod vis ut dem tibi. Dixitque sa-
lomon deo. Tu fecisti cum david patre meo misericordiam
magnam. et constituisti me regem pro eo. Nunc
ergo domine deus impleatur sermo tuus quem pollicitus
es david patri meo. Tu enim fecisti me regem super
populum tuum multum qui tam innumerabilis
est quam pulvis terre. Da mihi sapientiam et intelligen-
tiam ut ingrediar et egrediar coram populo tuo.
Quis enim potest hunc populum tuum digne qui tam
grandis est iudicare. Dixit autem dominus ad salomo-
nem. Quia magis hoc placuit cordi tuo et non po-
stulasti divitias et substantiam et gloriam. neque animas
eorum qui te oderant. sed nec dies vite plurimos.
Petisti autem sapientiam et scientiam ut iudicare possis
populum meum super quem constitui te regem. Sapientia et
scientia data sunt tibi. ita ut nullus in regibus nec
ante te nec post te fuerit similis tui. Venit
ergo salomon ab excelso gabaon in ierusalem coram
tabernaculo federis. et regnavit super israel. Congrega-
vitque sibi currus et equites. et facti sunt ei mille
.cccc. currus. et .xii. milia equitum. et fecit eos
esse in urbibus quadrigarum. et cum rege in ierusalem. Pre-
buitque rex in ierusalem argentum et aurum quasi lapides
et cedros quasi sicomoros que nascuntur in campe-
stribus multitudine magna. Adducebantur
autem ei equi de egypto et de choa a negotiatori-
bus regis qui ibant et emebant pretio quadrigam

equorum. dc. argenteis, et equum. cl. Similiter de u-
niversis regnis Ethæorum, et a regibus Syriæ emptio
celebrabatur.

II

Decrevit autem Salomon ædificare do-
mum nomini Domini, et palatium sibi. Et numeravit
lxx. milia virorum portantium humeris, et lxxx. milia qui
cæderent lapides in montibus, præpositosque eorum tria
milia dc. Misit quoque ad Hiram regem Tyri, dicens: Sicut
egisti cum patre meo David, et misisti ei ligna cedrina,
ut ædificaret sibi domum in qua et habitavit, sic fac
mecum ut ædificem domum nomini Domini Dei mei, et conse-
crem eam ad adolendum incensum coram illo,
et fumiganda aromata, et ad propositionem panum
sempiternam, et holocautomata mane et vespere,
sabbatis quoque, et neomeniis, et sollemnitatibus Domini
Dei nostri in sempiternum, quæ mandata sunt Israeli.
Domus enim quam ædificare cupio magna est:
magnus est enim Dominus Deus noster super omnes deos. Quis ergo
poterit prævalere ut ædificet ei dignam domum?
Si enim cælum et cæli cælorum capere eum non queunt,
quantus ego sum ut possim ædificare ei domum?
sed ad hoc tantum ut adoleatur incensum coram illo.
Mitte ergo mihi virum eruditum, qui noverit operari
in auro et argento, ære et ferro, purpura, coccino
et hyacintho, et qui sciat sculpere cælaturas cum his
artificibus quos mecum habeo in Judæa et in Jerusalem,
quos præparavit David pater meus. Sed et ligna cedrina
mitte mihi, et thymina, et pinea de Libano: scio enim
quod servi tui noverint cædere ligna de Libano, et erunt
servi mei cum servis tuis, ut parentur mihi ligna
plurima. Domus enim quam ædificare cupio mag-
na est nimis et inclyta. Præterea operariis qui cæsu-
ri sunt ligna, servis tuis, dabo in cibaria triti-
ci choros xx. milia, et hordei choros totidem, olei quoque sa-
ta xx. milia. Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras
quas miserat Salomoni: Quia dilexit Dominus po-
pulum suum, idcirco te regnare fecit super eum. Et
addidit dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, qui fecit
cælum et terram, qui dedit David regi filium sapientem
et eruditum, et sensatum atque prudentem, ut æ-
dificaret domum Domino, et palatium sibi. Misi ergo tibi
virum prudentem et scientissimum Hiram patrem
meum, filium mulieris de filiabus Dan, cujus
pater fuit Tyrius, qui novit operari in auro
et in argento, ære, et ferro, et marmore, et lignis,
in purpura quoque, et hyacintho, et bysso, et coccino: et
qui sciat cælare omnem cælaturam, et adinveni-
re prudenter quodcumque in opere necessarium est cum artificibus
tuis, et cum artificibus domini mei patris tui. Triticum
ergo et hordeum, et oleum, et vinum, quæ pollicitus
es, domine mi, mitte servis tuis. Nos autem cædemus
ligna de Libano quot necessaria habueris, et applica-
bimus ea ratibus per mare in Joppe: tuum autem erit
transferre ea in Jerusalem. Numeravit igitur Salo-
mon omnes viros proselytos qui erant in terra
Israel post dinumerationem quam dinumeravit David pater
ejus, et inventi sunt cl. milia et tria milia dc. Fecit-
que ex eis lxx. milia qui humeris onera portarent,
et lxxx. milia qui lapides in montibus cæderent,
tria milia autem et dc. præpositos operum populi.

III

Et cœ-
pit Salomon ædificare domum Domini in Jerusalem
in monte Moria, qui demonstratus fuerat David patri
ejus, in loco quem paraverat David in area Ornan Jebusæi.
Cœpit autem ædificare mense secundo, anno quarto regni
sui. Et hæc sunt fundamenta quæ jecit Salomon, ut æ-
dificaret domum Dei: longitudinis cubitos in
mensura prima lx. altitudinis cubitos xx. Por-
ticum vero ante frontem, quæ extendebatur in lon-
gum juxta mensuram latitudinis domus, cu-
bitorum xx. porro altitudo c. xx. cubitorum erat:
et deauravit eam intrinsecus auro mundis-
simo. Domum quoque majorem texit tabulis a-
biegnis, et laminas auri obrizi affixit per totum:
sculpsitque in ea palmas, et quasi catenulas se
invicem complectentes. Stravit quoque pavimentum
templi pretiosissimo marmore, decore multo.
Porro aurum erat probatissimum, cujus laminis tex-
it domum, et trabes ejus, et postes, et parietes, et o-
stia: et cælavit cherubim in parietibus. Fecit quoque do-
mum sancti sanctorum: longitudinem juxta latitudinem
domus cubitorum xx. et latitudinem similiter xx. cu-
bitorum: et laminis aureis texit eam, quasi talentis
dc. Sed et clavos fecit aureos, ita ut singuli cla-
vi siclos quinquagenos appenderent: cœnacula
quoque texit auro. Fecit etiam in domo sancti sanctorum cherubim
duos opere statuario: et texit eos auro. Alæ che-
rubim xx. cubitis extendebantur, ita ut u-
na ala haberet cubitos v. et tangeret parietem do-
mus: et altera v. cubitos habens, alam tangeret
alterius cherub. Similiter cherub alterius ala v. ha-
bebat cubitos, et tangebat parietem: et altera ejus
ala v. cubitorum alam cherub contingebat. Igitur
alæ utriusque cherub expansæ erant, et exten-
debantur per cubitos xx. Ipsi autem stabant erec-
tis pedibus, et facies eorum erant versæ ad exteriorem
domum. Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura,
coccino, et bysso: et intexuit ei cherubim. Ante fo-
res etiam templi duas columnas, quæ xxx. et v. cu-
bitos habebant altitudinis: porro capita ea-
rum v. cubitorum. Necnon et quasi catenulas in oraculo,
et superposuit eas capitibus columnarum: malogra-
nata etiam c. quæ catenulis interposuit. Ipsas quoque co-
lumnas posuit in vestibulo templi, unam
a dextris, et alteram a sinistris: eam quæ a dextris
erat vocavit Jachin, et quæ ad lævam vocavit
Booz.

IIII

Fecit quoque altare æneum xx. cubitorum
longitudinis, et xx. cubitorum latitudinis, et x.
cubitorum altitudinis: mare etiam fusile x. cubitis
a labio usque ad labium rotundum per circuitum:
v. cubitos habebat altitudinis, et funiculus xxx.
cubitorum ambiebat gyrum ejus. Similitudo quoque
boum erat subter illud: et x. cubitis quædam ex-
trinsecus cælaturæ quasi duobus versibus alvum ma-
ris circuibant. Boves autem erant fusiles: et ipsum
mare super xii. boves impositum erat, quorum tres
respiciebant ad aquilonem, et alii tres ad occi-
dentem: porro tres alii meridiem, et tres qui re-
liqui erant orientem, habentes mare superpositum:
posteriora autem boum erant intrinsecus sub mari.
Porro vastitas ejus habebat mensuram palmi,
et labium ejus erat quasi labium calicis, vel re-

pandi lilii: capiebat tria milia metretas. Fecit quoque concas decem: et posuit quinque a dextris et quinque a sinistris ut lavarent in eis omnia que in holocaustum erant oblaturi. Porro in mari sacerdotes lavabantur. Fecit autem candelabra aurea decem secundum speciem qua iusserat fieri: et posuit ea in templo quinque a dextris et quinque a sinistris. Necnon et mensas decem: et posuit eas in templo quinque a dextris et quinque a sinistris. Fialas quoque aureas centum. Fecit et atrium sacerdotum et basilicam grandem et ostia in basilica que texit ere. Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem. Fecit autem Hiram lebetas et creagras et fialas: et complevit omne opus regis in domo Dei. Hoc est columnas duas et epistilia et capita et quasi quedam retiacula que capita tegerent super epistilia. Malagranata quoque quadringenta et retiacula duo: ita ut bini ordines malagranatorum singulis retiaculis iungerentur: que protegerent epistilia et capita columnarum. Bases et fecit et concas quas superposuit basibus: mare unum: boves quoque duodecim sub mari: et lebetas et creagras et fialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater eius in domo Domini ex ere mundissimo. In regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Socoth et Saredata. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis: ita ut ignoraretur pondus eris. Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei et altare aureum: et mensas et super eas panes propositionis. Candelabra quoque cum lucernis suis ut lucerent ante oraculum iuxta ritum ex auro purissimo: et florentia quedam et lucernas et forcipes aureos. Omnia de auro mundissimo facta sunt. Thimiamateria quoque et thuribula et fialas et mortariola ex auro purissimo. Et ostia celavit templi interioris: id est in sancta sanctorum: et ostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus quod fecit Salomon in domo Domini.

V. Intulit igitur Salomon omnia que voverat David pater suus: argentum et aurum et universa vasa posuit in thesauris domus Domini. Post que congregavit maiores natu Israhel et cunctos principes tribuum et capita familiarum de filiis Israhel in Ierusalem ut adducerent archam federis Domini de civitate David que est Syon. Venerunt itaque ad regem omnes viri Israhel in die sollempni mensis septimi. Cumque venissent cuncti seniorum Israhel portaverunt Levite archam: et intulerunt eam et omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii que erant in tabernaculo portaverunt sacerdotes cum Levitis. Rex autem Salomon et universus cetus Israhel et omnes qui fuerant congregati ante archam immolabant arietes et boves absque ullo numero: tanta enim erat multitudo victimarum. Et intulerunt sacerdotes archam federis Domini in locum suum: id est ad oraculum templi in sancta sanctorum subter alas cherubin: expanderent alas super locum in quo posita erat archa: et ipsam archam tegerent cum vectibus suis. Vectium autem quibus portabatur archa quia paululum longiores erant capita parebant ante oraculum. Si vero quis paululum fuisset extrinsecus eos videre non poterat. Fuit itaque archa ibi usque in presentem diem. Nichilque erat aliud in archa nisi due tabule quas posuerat Moyses in Oreb quando legem dedit filiis Israhel egredientibus ex Egypto. Egressis itaque sacerdotibus de sanctuario. Omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant inveniri sanctificati sunt: nec adhuc in illo tempore vices et ministeriorum ordo inter eos divisus erat: tam Levite quam cantores: id est et qui sub Asaph erant et qui sub Heman et qui sub Idithun: filii et fratres eorum vestiti bissinis cimbalis et psalteriis et citharis concrepabant stantes ad orientalem plagam altaris: et cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis. Igitur cunctis pariter et tubis et voce et cimbalis et organis et diversi generis musicorum concinentibus et vocem in sublime tollentibus longe sonitus audiebatur: ita ut cum Dominum laudare cepissent et dicere: Confitemini Domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius: impleretur domus Dei nube: et non possent sacerdotes stare et ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria Domini domum Domini.

VI. Tunc Salomon ait: Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine. Ego autem edificavi domum nomini eius ut habitaret ibi in perpetuum. Et convertit faciem suam et benedixit universe multitudini Israhel: nam omnis turba stabat intenta et ait: Benedictus Dominus Deus Israhel qui quod locutus est David patri meo opere complevit dicens: A die qua eduxi populum meum de Egypto non elegi civitatem de cunctis tribubus Israhel ut edificaretur in ea domus nomini meo: neque alium virum elegi ut esset dux super populum meum Israhel: sed elegi Ierusalem ut sit nomen meum in ea: et elegi David ut constituerem eum super populum meum Israhel. Cumque fuisset voluntatis David patris mei ut edificaret domum nomini Domini Dei Israhel: dixit Dominus ad eum: Quia hec fuit voluntas tua ut edificares domum nomini meo: bene quidem fecisti huiuscemodi habere voluntatem: sed tu non edificabis domum michi: verumptamen filius tuus qui egredietur de lumbis tuis ipse edificabit domum nomini meo. Complevit ergo Dominus sermonem suum quem locutus fuerat: et ego surrexi pro David patre meo: et sedi super thronum Israhel sicut locutus est Dominus: et edificavi domum nomini Domini Dei Israhel: et posui in ea archam in qua est pactum Domini quod pepigit cum filiis Israhel. Stetit ergo coram altari Domini ex adverso universe multitudinis Israhel et extendit manus suas. Siquidem fecerat Salomon basim eneam et posuerat eam in medio basilice habentem quinque cubitos longitudinis et quinque cubitos latitudinis et tres cubitos altitudinis: stetitque super eam: et deinceps flexis genibus contra universam multitudinem Israhel et palmis in celum levatis ait: Domine Deus Israhel non est similis tui Deus in celo et in terra qui custodis pactum et misericordiam cum servis tuis qui ambulant coram te in toto corde suo: qui prestitisti David servo tuo patri meo quecumque locutus fueras ei: et que ore promiseras opere complesti sicut et presens tempus probat. Nunc igitur Domine Deus Israhel imple servo tuo pa-

tri meo quecumque locutus fuerat ei. et que ore pro
miserat: opere complesti sicut et presens tempus pro
bat. Nunc ergo domine deus israel imple servo tuo patri
meo david quecumque locutus es dicens. Non deficiet
ex te vir coram me qui sedeat super thronum
israel. ita tamen si custodierint filii tui vias
meas. et ambulaverint in lege mea sicut et tu am
bulasti coram me. Et nunc domine deus israel firmetur
sermo tuus quem locutus es servo tuo david. Ergone
credibile est ut habitet deus cum hominibus super terram? Si ce
lum et celi celorum te non capiunt quanto magis domus
ista quam edificavi? Sed ad hoc tantum facta est ut respi
cias orationem servi tui et obsecrationem eius domine
deus meus. audi preces quas fundit famulus tuus
coram te ut aperias oculos tuos super domum istam
diebus et noctibus super locum in quo pollicitus es ut in
vocaretur nomen tuum. et exaudires orationem quam
servus tuus orat in eo. Exaudi preces famuli tui
et populi tui israel. Quicumque oraverit in loco isto exau
di de habitaculo tuo id est de celis. et propitiare. Si pec
caverit quispiam in proximum suum et iurare contra
eum paratus venerit seque maledicto constrinxerit co
ram altari in domo ista tu audies de celo
et facies iudicium servorum tuorum ita ut reddas u
nicuique iniquo viam suam in caput proprium. et ulciscaris
iustum retribuens ei secundum iustitiam suam. Si supe
ratus fuerit populus tuus israel ab inimicis suis. pec
cabunt enim tibi. et conversi egerint penitentiam et obse
craverint nomen tuum et fuerint deprecati in loco isto
tu exaudies de celo et propitiare peccato populi tui
israel. et reduc eos in terram quam dedisti patribus eorum.
Si clauso celo pluvia non fluxerit propter peccata populi
et deprecati fuerint te in loco isto et confessi nomini
tuo et conversi a peccatis suis cum eos afflixeris exau
di de celo domine. et dimitte peccata servis tuis
et populi tui israel. et doce eos viam bonam per quam
ingrediantur: et da pluviam terre quam dedisti
populo tuo ad possidendum. Fames si orta fuerit in
terra. et pestilentia et erugo. et aurugo et locusta
et bruchus. et hostes vastatis regionibus portas
obsederint civitatis. omnisque plaga et infirmitas
presserit. si quis de populo tuo israel fuerit deprecatus
cognoscens plagam et infirmitatem suam. et
expanderit manus suas in domo hac tu exau
dies de celo de sublimi scilicet habitaculo tuo et pro
pitiare et redde unicuique secundum vias suas quas
nosti eum habere in corde suo. Tu enim solus nosti
corda filiorum hominum ut timeant te et ambulent
in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super
faciem terre quam dedisti patribus nostris. Externum
quoque qui non est de populo tuo israel si venerit de terra
longinqua propter nomen tuum magnum. et propter manum
tuam robustam et brachium tuum extentum
et adoraverit in loco isto tu exaudies de celo fir
missimo habitaculo tuo. et facies cuncta pro qui
bus invocaverit te ille peregrinus ut sciant
omnes populi terre nomen tuum et timeant te sicut
populus tuus israel. et cognoscant quia nomen tuum
invocatum est super domum hanc quam edifica
vi nomini tuo. Si egressus fuerit populus tuus
ad bellum contra adversarios suos per viam in qua mise
ris eos: adorabunt te contra viam in qua civitas hec est
quam elegisti. et domus quam edificavi nomini tuo. tu
exaudies de celo preces eorum et obsecrationem ut ul
ciscaris. Si autem peccaverint tibi. neque enim homo est qui
non peccet. et iratus fueris eis. et tradideris eos hostibus.
et captivos duxerint eos in terram longinquam. vel
certe que iuxta est. et conversi in corde suo in terra
ad quam captivi ducti fuerant egerint penitentiam. et
deprecati te fuerint in terra captivitatis sue dicentes.
peccavimus. inique fecimus. iniuste gessimus.
et reversi fuerint ad te in toto corde suo et in tota a
nima sua in terra captivitatis sue. ad quam duc
ti sunt. adorabunt te contra viam terre sue quam de
disti patribus eorum. et urbis quam elegisti. et domus quam
edificavi nomini tuo tu exaudies de celo hoc est de
firmo habitaculo tuo preces eorum. et facias iudici
um. et dimittas populo tuo quamvis peccatori. Tu es
enim deus meus. aperiantur queso oculi tui. et aures tu
e intente sint ad orationem que fit in loco isto. Nunc
ergo consurge domine deus in requiem tuam tu et archa
fortitudinis tue. Sacerdotes tui domine deus induan
tur salutem et sancti tui letentur in bonis. Domine
deus ne averteris faciem christi tui. memento misericordiarum david
servi tui.

VII

Cumque complesset salomon fun
dens preces ignis descendit de celo et devoravit
holocausta et victimas. et maiestas domini imple
vit domum. nec poterant sacerdotes ingredi tem
plum domini eo quod implesset maiestas domini tem
plum domini. Sed et omnes filii israel videbant descen
dentem ignem et gloriam domini super domum. Et corru
entes proni in terram super pavimentum stratum la
pide adoraverunt et laudaverunt dominum quoniam bonus
quoniam in eternum misericordia eius. Rex autem et omnis populus
immolabant victimas coram domino. Mactavit igitur
salomon hostias boum. xx. duo milia. Arietum
c. xx. milia. Et dedicavit domum dei rex et universus
populus. Sacerdotes autem stabant in officiis suis. et le
vite in organis carminum domini que fecit david
rex ad laudandum dominum quoniam in eternum misericordia eius.
hymnos canentes david per manus suas. Porro sacer
dotes canebant tubis ante eos. cunctusque israel
stabat. Sanctificavit quoque salomon medi
um atrii ante templum domini. Obtulerat enim
ibi holocausta et adipes pacificorum quia altare e
neum quod fecerat non poterat sustinere holoca
usta et sacrificia et adipes pacificorum. Fecit ergo sa
lomon sollempnitatem in tempore illo. vii. diebus
et omnis israel cum eo. Ecclesia magna valde ab in
troitu emath usque ad torrentem egypti. Fecit
que die. viii. collectam eo quod dedicasset altare
vii. diebus et sollempnitatem celebrasset. vii. di
ebus. Igitur in die xx. iii. mensis. vii. dimisit
populos ad tabernacula sua. letantes atque gaude
ntes super bono quod fecerat deus david et salomoni et po
pulo suo israel. Compleuitque salomon domum
domini et domum regis. et omnia que disposuerat in
corde suo ut faceret in domo domini et in domo sua.
et prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte et a
it. Audivi orationem tuam et elegi locum istum

mi in domum sacrificii. Si clausero celum et pluuia non fluxerit, et mandauero et precepero locuste ut deuoret terram, et misero pestilentiam in populum meum, conuersus autem populus meus super quos inuocatum est nomen meum deprecatus me fuerit et exquisierit faciem meam et egerit penitentiam a uiis suis pessimis, et ego exaudiam de celo et propitius ero peccatis eorum et sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti et aures mee erecte ad orationem eorum qui in loco isto orauerit. Elegi enim et sanctificaui locum istum ut sit nomen meum ibi in sempiternum et permaneant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaueris coram me sicut ambulauit David pater tuus et feceris iuxta omnia que precepi tibi et iustitias meas iudiciaque seruaueris suscitabo thronum regni tui sicut pollicitus sum David patri tuo dicens: Non auferetur de stirpe tua uir qui sit princeps in Israel. Si autem auersi fueritis et dereliqueritis iustitias meas et precepta mea que proposui uobis et abeuntes seruieritis diis alienis et adoraueritis eos, euellam uos de terra mea quam dedi uobis et domum hanc quam edificaui nomini meo proiciam a facie mea et tradam eam in parabolam et in exemplum cunctis populis. Et domus ista erit in prouerbium uniuersis transeuntibus et dicent stupentes: Quare fecit sic Dominus terre huic et domui huic? Respondebuntque: Quia dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum qui eduxit eos de terra Egypti et apprehenderunt deos alienos et adorauerunt eos et coluerunt, idcirco uenerunt super eos uniuersa hec mala.

VIII

Expletis autem uiginti annis postquam edificauit Salomon domum Domini et domum suam, ciuitates quas dederat Hiram Salomoni edificauit et habitare fecit ibi filios Israel. Abiit quoque in Emath Soba et optinuit eam. Et edificauit Palmiram in deserto et alias ciuitates munitissimas edificauit in Emath. Extruxitque Bethoron superiorem et Bethoron inferiorem ciuitates muratas habentes portas et uectes et seras, Baalath etiam et omnes urbes firmissimas que fuerunt Salomonis omnesque urbes quadrigarum et urbes equitum. Omnia quecumque uoluit fecit rex Salomon atque disposuit edificauit in Ierusalem et in Libano et in uniuersa terra potestatis sue. Omnem populum qui derelictus fuerat de Ethei et Amorrei et Pherezei et Euei et Iebusei qui non erant de stirpe Israel, de filiis eorum et de posteris quos non interfecerant filii Israel subiugauit Salomon in tributarios usque in diem hanc. Porro de filiis Israel non posuit ut seruirent operibus regis, ipsi enim erant uiri bellatores et duces primi et principes quadrigarum et equitum eius. Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta qui erudiebant populum. Filiam uero Pharaonis transtulit de ciuitate David in domum quam edificauerat ei. Dixit enim rex: Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel, eo quod sanctificata sit quia ingressa est in eam archa Domini. Tunc obtulit Salomon holocausta Domino super altare Domini quod extruxerat ante porticum, ut per singulos dies offerretur in eo iuxta preceptum Moysi in sabbatis et in kalendis et in festis diebus ter per annum, id est in sollempnitate azimorum et in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate tabernaculorum. Et constituit iuxta dispositionem David patris sui officia sacerdotum in ministeriis suis et leuitas in ordine suo ut laudarent et ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei, et ianitores in diuisionibus suis per portam et portam. Sic enim preceperat David homo Dei. Nec pretergressi sunt de mandatis regis tam sacerdotes quam leuite ex omnibus que preceperat et in custodiis thesaurorum. Omnes impensas preparatas habuit Salomon ex eo die quo fundauit domum Domini usque in diem quo perfecit eam. Tunc abiit Salomon in Asiongaber et in Ahilath ad horam maris Rubri que est in terra Edom. Misit ergo ei Hiram per manus seruorum suorum naues et nautas gnaros maris et abierunt cum seruis Salomonis in Ophir tuleruntque inde quadringenta quinquaginta auri talenta et attulerunt ad regem Salomonem.

IX

Regina quoque Saba cum audisset famam Salomonis uenit ut temptaret eum in enigmatibus in Ierusalem cum magnis opibus et camelis qui portabant aromata et auri plurimum et gemmas pretiosas. Cumque uenisset ad Salomonem locuta est ei quecumque erant in corde suo. Et exposuit ei Salomon omnia que proposuerat nec quicquam fuit quod non perspicuum ei fecerit. Que postquam uidit sapientiam scilicet Salomonis et domum quam edificauerat necnon et cibaria mense eius et habitacula seruorum et officia ministrorum eius et uestimenta eorum pincernas quoque et uestes eorum et uictimas quas immolabat in domo Domini, non erat pre stupore ultra in ea spiritus. Dixitque ad regem: Verus est sermo quem audieram in terra mea de uirtutibus et sapientia tua. Non credebam narrantibus donec ipsa uenissem et uidissent oculi mei et probassem uix medietatem sapientie tue fuisse narratam mihi; uicisti famam uirtutibus tuis. Beati uiri tui et beati serui tui hii qui assistunt coram te omni tempore et audiunt sapientiam tuam. Sit Dominus Deus tuus benedictus qui uoluit te ordinare super thronum suum regem Domini Dei tui. Quia diligit Deus Israel et uult seruare eum in eternum, ideo posuit te super eum regem ut facias iudicia atque iustitiam. Dedit autem regi centum uiginti talenta auri et aromata multa nimis et gemmas pretiosissimas. Non fuerunt aromata talia ut hec que dedit regina Saba regi Salomoni. Sed et serui Hiram cum seruis Salomonis attulerunt aurum de Ophir et ligna thyina et gemmas pretiosissimas de quibus fecit rex de lignis scilicet thyinis gradus in domo Domini et in domo regia, cytharas quoque et psalteria cantoribus. Numquam uisa sunt in terra Iuda ligna talia. Rex autem Salomon dedit regine Saba cuncta que uoluit et que postulauit multo plura quam attulerat ad eum.

Que reversa abiit in terram suam cum servis su-
is. Erat autem pondus auri quod afferebatur salomo-
ni per singulos annos .dc.lx.vi. talenta auri
excepta ea summa quam legati diversarum gen-
tium et negociatores afferre consueverant. et omnes
que reges arabie et satrape terrarum qui compor-
tabant aurum et argentum salomoni. Fe-
cit igitur salomon rex .cc. hastas aureas de sum-
ma .dc. aureorum qui in singulis hastis expende-
bantur. et .ccc. quoque scuta aurea .ccc. aureorum quibus
tegebantur scuta singula. posuitque ea rex in
armamentario quod erat consitum nemore. Fecit
quoque rex solium eburneum grande et vestivit
illud auro nimis fulvo. Vi. quoque gradus
quibus ascendebatur ad solium. et scabellum
aureum. et brachiola duo altrinsecus et duos
leones stantes iuxta brachiola. sed et alios
.xii. leunculos stantes super .vi. gradus ex utraque
parte. non fuit tale solium in universis regnis.
Omnia quoque vasa convivii regis erant aurea.
et vasa domus saltus libani ex auro purissi-
mo. Argentum enim in diebus illis pro nihilo
reputabatur. Siquidem et naves regis ibant in
tharsis cum servis hiram semel in tribus annis.
et deferebant inde aurum et argentum. et ebur. et
symias et pavos. Magnificatus est ergo salomon
super omnes reges terre divitiis et gloria. omnesque
reges terrarum desiderabant videre faciem
salomonis ut audirent sapientiam quam dederat
deus in corde eius. et deferebant ei munera va-
sa argentea et aurea et vestes. et arma. aroma-
ta. equos et mulos per singulos annos. Habuit
quoque salomon .xl. milia equorum in stabulis. et
curruum. equitumque .xii. milia. constituitque eos in
urbibus quadrigarum et ubi erat rex in ierusalem. Exer-
cuit autem potestatem super cunctos reges a flumine
eufrate usque ad terram philistinorum et usque ad
terminos egypti. Tantam quoque copiam prebuit
argenti in ierusalem quasi lapidum et cedrorum tantam
multitudinem velut sicomorum que gignun-
tur in campestribus. Adducebantur autem ei
equi de egypto. et de cunctis regionibus. Reliquo-
rum vero operum salomonis priorum et novissimorum
scripta sunt in libris nathan prophete et in li-
bris ahie silonitis. In visione quoque addo vi-
dentis contra ierobaam filium nabath. Regna-
vit autem salomon in ierusalem super omnem israel .xl. an-
nis. dormivitque cum patribus suis et sepelierunt
eum in civitate david. Profectus est autem
roboam in sichem. Illuc enim cunctus israel
convenerat ut constituerent eum regem. Qui cum
audisset ierobaam filius nabath qui erat in
egypto. fugerat quippe illuc ante salomo-
nem et statim reversus est. Vocaveruntque eum et
venit cum universo israel et locuti sunt ad roboam
dicentes. Pater tuus durissimo iugo nos
compressit. tu leviora impera patre tuo
qui nobis gravem imposuit servitutem.
et paululum de onere subleva ut serviamus
tibi. Qui ait. Post tres dies revertimini ad

me. Cumque abisset populus iniit consilium cum senibus
qui steterant coram patre eius salomone dum
adhuc viveret dicens. Quod datis consilium ut
respondeam populo. Qui dixerunt ei. Si placueris populo
huic et lenieris eos verbis clementibus servient
tibi omni tempore. At ille reliquit consilium senum
et cum iuvenibus tractare cepit qui cum eo nutriti
fuerant et erant in comitatu illius. dixitque
ad eos. Quid vobis videtur. ut respondeam quid
dicam populo huic qui dixit mihi. Subleva iugum
quod imposuit nobis pater tuus. At illi responderunt
ut iuvenes et nutriti cum eo in deliciis atque dixerunt.
Sic loqueris populo qui dixit tibi. Pater tuus aggra-
vavit iugum nostrum tu subleva. et sic respondebis
eis. Minimus digitus meus grossior est lumbis
patris mei. Pater meus imposuit vobis iugum
grave et ego pondus apponam manus. Pater meus
cecidit vos flagellis ego vero cedam scorpioni-
bus. Venit ergo ierobaam et universus israel die
tertio sicut preceperat eis. Responditque rex dura derelicto
consilio seniorum. locutusque est iuxta iuvenum vo-
luntatem. Pater meus gravem nobis imposuit
iugum quod ego gravius faciam. pater meus ce-
cidit vos flagellis ego vero cedam scorpionibus.
et non acquievit populi precibus. Erat enim volun-
tas dei ut compleretur sermo eius. quem lo-
cutus fuerat per manum ahie silonitis ad ie-
roboam filium nabath. Populus autem universus
rege duriora dicente sic locutus est ad eum.
Non est nobis pars in david. nec hereditas in filio
ysai. Revertere in tabernacula tua israel. Tu autem
pasce domum tuam david. Et abiit israel in tab-
nacula sua. Super filios autem israel qui habita-
bant in civitatibus iuda regnavit roboam. Mi-
sitque rex roboam aduram qui erat super tributis
et lapidaverunt eum filii israel et mortuus est. Porro
rex roboam currum festinavit ascendere.
et fugit in ierusalem. Recessitque israel a domo david
usque in diem hanc. Venit autem roboam in ierusalem
et convocavit universam domum iuda et benia-
min .c. lxxx. milia electorum bellantium
ut dimicaret contra israel et converteret ad se regnum
suum. Factusque est sermo domini ad semeiam
hominem dei dicens. Loquere ad roboam filium salo-
monis regem iuda. et ad universum israel qui est
in iuda et beniamin. Hec dicit dominus. Non ascen-
detis neque pugnabitis contra fratres vestros. revertatur
unusquisque in domum suam quia mea hoc
gestum est voluntate. Qui cum audissent ser-
monem domini. reversi sunt nec perrexerunt
contra regem ierobaam. Habitavit autem roboam
in ierusalem et edificavit civitates munitas
in iuda. extruxitque bethleem. et etham. et
thecue. bethsur quoque et socho et odollam.
nec non et geth et maresa et ziph. Sed et aduram
et lachis et azecha. Saraa quoque et haylon.
et hebron que erant in iuda et beniamin ci-
vitates munitissimas. Cumque clausisset eas
muris posuit in eis principes ciborumque hor-
rea. hoc est olei et vini. Sed et singulis urbibus fecit

armamentaria scutorum et hastarum. firmavitque ea
summa diligentia. et imperavit super iudam et
beniamin. Sacerdotes autem et levite qui erant in uni
verso israel venerunt ad eum de cunctis sedibus suis
relinquentes suburbana et possessiones suas. et trans
ierunt ad iudam et ierusalem eo quod abiecisset eos ie
roboam et posteri eius ne sacerdotio domini fungerentur.
Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum et demoniorum
vitulorumque quos fecerat. Sed et de cunctis tribubus
israel quicumque dederant cor suum ut quererent dominum
deum israel venerunt ierusalem ad immolandum victimas
suas domino deo patrum suorum. et roboraverunt regnum
iuda. et corroboraverunt roboam filium salom
onis per tres annos. Ambulaverunt enim in viis
david et salomonis annis tantum tribus. Duxit autem ro
boam uxorem malaath filiam ierimuth filii
david. abiahil quoque filiam heliab filii ysai. Que peperit
ei filios. hieus et somoriam et zoom. post hanc
quoque accepit maacham filiam absalon. que
peperit ei abiam et ethai et ziza et salomith. A
mavit autem roboam maacham filiam absalon
super omnes uxores suas et concubinas. nam uxores
.xviii. duxerat. concubinas autem .lx. et genuit
.xx. et .viii. filios et .lx. filias. Constituit vero in
capite abiam filium maacha ducem super omnes
fratres suos. Ipsum enim regem facere cogitabat:
quia sapientior fuit et potentior super omnes filios
eius. et in cunctis finibus iuda et beniamin. et
in universis civitatibus muratis. prebuitque eis es
cas plurimas. et multas petivit uxores. Cumque

XII

roboratum fuisset regnum roboam et confortatum
dereliquit legem domini et omnis israel cum eo. Anno
autem quinto regni roboam ascendit sesach rex egypti in
ierusalem quia peccaverunt domino cum mille .cc. curribus
et .lx. milibus equitum. nec erat numerus vulgi quod
venerat cum eo ex egypto. libies scilicet et trogodite et ethi
opes. Cepitque civitates munitissimas in iuda.
et venit usque ierusalem. Semeias autem propheta ingressus
est ad roboam et principes iuda qui congregati fu
erant in ierusalem fugientes sesach. dixitque ad eos.
Hec dicit dominus. Vos reliquistis me et ego reliqui
vos in manu sesach. Consternatique principes
israel et rex dixerunt. Iustus est dominus. Cumque vidisset
dominus quod humiliati essent factus est sermo domini ad se
meiam dicens. Quia humiliati sunt non dis
perdam eos. daboque eis pauxillum auxilii et non
stillabit furor meus super ierusalem per manum sesach.
Verumptamen servient ei ut sciant distantiam servi
tutis mee et servitutis regni terrarum. Recessit itaque
sesach rex egypti ab ierusalem sublatis thesauris
domus domini et domus regis. omniaque secum tulit.
et clipeos aureos quos fecerat salomon. pro quibus
fecit rex roboam eneos. et tradidit illos princi
pibus scutariorum qui custodiebant vestibulum pa
latii. Cumque introiret rex domum domini venie
bant scutarii et tollebant eos. iterumque referebant
eos ad armamentarium suum. Verumptamen quia hu
miliati sunt aversa est ab eis ira domini. nec deleti sunt
penitus. Siquidem et in iuda inventa sunt opera
bona. Confortatus est ergo roboam in ierusalem

atque regnavit. .xl. autem et unius anni erat cum reg
nare cepisset. et .xvii. annis regnavit in ierusalem
urbem quam elegit dominus ut confirmaret nomen suum
ibi de cunctis tribubus israel. Nomenque matris eius naa
ma ammanites. fecitque malum et non preparavit
cor suum ut quereret dominum. Opera vero roboam pri
ma et novissima scripta sunt in libris semeie
prophete. et addo videntis et diligenter exposita. Pug
naveruntque adversum se roboam et ieroboam cunc
tis diebus. Et dormivit roboam cum patribus suis. se
pultusque est in civitate david et regnavit abia fi
lius eius pro eo. Anno .xviii. regis ieroboam

XIII

regnavit abia super iudam tribus annis regna
vit in ierusalem. Nomen matris eius michaia filia u
riel de gabaa. Et erat bellum inter abia et
ieroboam. Cumque inisset abia certamen. et haberet
bellicosissimos viros et electorum .cccc. milia. ierobo
am instruxit e contra aciem .dccc. milium virorum.
Qui et ipsi electi erant et ad bella fortissimi. Ste
tit igitur abia super montem semeron qui erat in
effraim et ait. Audi ieroboam et omnis israel.
Num ignoratis quod dominus deus israel dederit regnum
david super israel in sempiternum. ipsi et filiis eius in
pactum salis. Et surrexit ieroboam filius
nabath servus salomonis filii david et rebella
vit contra dominum suum. Congregatique sunt ad eum
viri vanissimi et filii belial et prevaluerunt contra
roboam filium salomonis. Porro roboam
erat rudis. et corde pavido nec potuit resistere
eis. Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis re
gno domini quod possidet per filios david. habetisque po
puli grandem multitudinem. atque vitulos
aureos quos fecit vobis ieroboam in deos. et
eiecistis sacerdotes domini filios aaron atque le
vitas et fecistis vobis sacerdotes sicut omnes populi ter
rarum. Quicumque venerit et initiaverit manum suam
in tauro in bobus et in arietibus .vii. fit sacerdos
eorum qui non sunt dii. Noster autem dominus deus est quem non
relinquimus. Sacerdotes qui ministrant domino
de filiis aaron et levite sunt in ordine suo.
holocausta quoque offerunt domino per singulos
dies mane et vespere. et thimiama iuxta legis
precepta confectum et proponuntur panes in mensa
mundissima. Estque apud nos candelabrum au
reum et lucerna eius ut accendatur semper ad
vesperam. Nos quippe custodimus precepta do
mini quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro
dux deus est. et sacerdotes eius qui clangunt tu
bis resonant contra vos. filii israel nolite pugnare
contra dominum deum patrum vestrorum quia non vobis expedit.
Hec illo loquente ieroboam retro moliebatur
insidias. Cumque ex adverso hostium staret igno
rantem iudam suo ambiebat exercitu. Respici
ensque iudas vidit instare bellum ex adverso et
post tergum et clamavit ad dominum. ac sacerdotes
tubis canere ceperunt. Omnesque viri iuda vocife
rati sunt. Et ecce illis vociferantibus perterruit
deus ieroboam et omnem israelem qui stabat ex ad
verso iuda et abie. Fugeruntque filii israel iudam
et tradidit eos deus in manus eorum. Percussit ergo

eos abia et populus eius plaga magna et corruerunt vulnerati ex israhel .d. milia virorum fortium. Humiliatique sunt filii israhel in tempore illo et vehementissime confortati filii iuda eo quod sperassent in domino deo patrum suorum. Persecutus est autem abia fugientem ieroboam et cepit civitates eius bethel et filias eius et iesana cum filiabus suis. Ephron quoque et filias eius. nec valuit ultra resistere ieroboam in diebus abie quem percussit dominus et mortuus est. Igitur confortato abia imperio suo accepit uxores .xiiii. procreavitque .xx. duos filios et .xvi. filias. Reliqua sermonum abia viarumque et operum eius scripta sunt diligentissime in libro addo prophete.

XIIII

Dormivit autem abia cum patribus suis et sepelierunt eum in civitate david. regnavitque asa filius eius pro eo. in cuius diebus quievit terra .x. annis. Fecit autem asa quod bonum et placitum erat in conspectu dei sui. et subvertit altaria peregrini cultus et excelsa et confregit statuas. lucosque succidit. ac precepit iude ut quereret dominum deum patrum suorum et faceret legem et universa mandata. et abstulit de cunctis urbibus iuda aras et phana et regnavit in pace. Edificavit quoque urbes munitas in iuda quia quietus erat et nulla temporibus eius bella surrexerant pacem domino largiente. Dixit autem iude. Edificemus civitates istas et vallemus muris et roboremus turribus et portis et seris donec a bellis quieta sunt omnia eo quod quesierimus dominum deum patrum nostrorum et dederit nobis pacem per gyrum. Edificaverunt igitur et nullum in extruendo impedimentum fuit. Habuit autem asa in exercitu suo portantium scuta et hastas de iuda .ccc. milia. de beniamin vero scutariorum et sagittariorum .cc.lxxx. milia. omnes isti viri fortissimi. Egressus est autem contra eos zara ethiops cum exercitu suo decies centena milia et curribus .ccc. et venit usque maresa. Porro asa perrexit obviam ei et instruxit aciem ad bellum in valle sephata que est iuxta maresa. et invocavit dominum deum et ait. Domine non est apud te ulla distantia utrum in paucis auxilieris an in pluribus. adiuva nos domine deus noster. In te enim et in tuo nomine habentes fiduciam venimus contra hanc multitudinem. domine deus noster tu es. non prevaleat contra te homo. Exterruit itaque dominus ethiopes coram asa et iuda. fugeruntque ethiopes. et persecutus est eos asa et populus qui cum eo erat usque gerare. et ruerunt ethiopes usque ad internitionem quia domino cedente contriti sunt et exercitu illius preliante. Tulerunt ergo spolia multa et percusserunt omnes civitates per circuitum gerare. Grandis quippe cunctos terror invaserat. et diripuerunt urbes et multam predam asportaverunt. Sed et caulas ovium destruentes tulerunt pecorum infinitam multitudinem et camelorum. reversique sunt in ierusalem.

XV

Azarias autem filius obed facto in se spiritu dei egressus est in occursum asa et dixit ei. Audite me asa et omnis iuda et beniamin. dominus vobiscum quia fuistis cum eo. Si quesieritis eum invenietis. si autem dereliqueritis eum derelinquet vos. Transibunt autem dies multi in israhel absque deo vero et absque sacerdote doctore et absque lege. Cumque reversi fuerint in angustia sua et clamaverint ad dominum deum israhel et quesierint eum: reperient eum. In illo tempore non erit pax egredienti et ingredienti sed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum. pugnabit enim gens contra gentem et civitas contra civitatem quia dominus conturbabit eos in omni angustia. Vos ergo confortamini et non dissolvantur manus vestre. erit enim merces operi vestro. Quod cum audisset asa verba et prophetiam zacharie filii obed prophete confortatus est et abstulit ydola de omni terra iuda et beniamin et ex urbibus quas ceperat montis effraim. et dedicavit altare domini quod erat ante porticum domini. Congregavitque universum iudam et beniamin et advenas cum eis de effraim et de manasse et de symeon. plures enim confugerant ad eum ex israhel videntes quod dominus deus illius esset cum eo. Cumque venissent ierusalem mense tertio anno .xv. regni asa immolaverunt domino in die illa de manubiis et preda quam adduxerant boves .dcc. et arietes .vii. milia. Et intravit ex more ad corroborandum fedus ut quererent dominum deum patrum suorum in toto corde et in tota anima sua. Si quis autem non quesierit inquit dominum deum israhel moriatur. a minimo usque ad maximum. a viro usque ad mulierem. Iuraveruntque domino voce magna in iubilo et in clangore tube et in sonitu bucinarum omnes qui erant in iuda cum execratione. In omni enim corde suo iuraverunt et in tota voluntate quesierunt eum et invenerunt. prestititque eis dominus requiem per circuitum. Sed et maacha matrem asa regis ex augusto deposuit imperio eo quod fecisset in luco simulacrum priapi quod omne contrivit et in frusta comminuens combussit in torrente cedron. Excelsa autem derelicta sunt in israhel. attamen cor asa erat perfectum cunctis diebus eius. ea que voverat pater suus et ipse intulit in domum domini argentum et aurum vasorumque diversam supellectilem. Bellum vero non fuit usque ad .xxxv. annum regni asa.

XVI

Anno autem .xxxvi. regni eius ascendit baasa rex israhel in iudam et muro circumdabat rama ut nullus tute posset egredi et ingredi de regno asa. Protulit ergo asa argentum et aurum de thesauris domus domini et de thesauris regis. misitque ad benadab regem syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus inter me et te est. pater quoque meus et pater tuus habuerunt concordiam. Quam ob rem misi tibi argentum et aurum ut rupto federe quod habes cum baasa rege israhel facias eum a me recedere. Quo comperto benadab misit principes exercituum suorum ad urbes israhel. qui percusserunt ahion et dan et abelmaim et universas urbes muratas neptalim. Quod cum audisset baasa desivit edificare rama et intermisit opus suum. Porro asa rex assumpsit universum iudam et tulerunt lapides de rama et ligna que edificationi preparaverat baasa. edificavitque ex eis gabaa et masphat. In tempore illo venit

Hanani propheta ad Asa regem Iuda et dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syriae et non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syriae regis exercitus de manu tua. Nonne Aethiopes et Libyes multo plures erant quadrigis et equitibus et multitudine nimia? Quos cum Domino credidisses tradidit in manu tua. Oculi enim Domini contemplantur universam terram et praebent fortitudinem his qui perfecto corde credunt in eum. Stulte igitur egisti et propter hoc ex praesenti die adversum te bella consurgent. Iratusque est Asa adversus videntem et iussit eum mitti in nervum; valde quippe super hoc fuerat indignatus; et interfecit de populo in tempore illo plurimos. Opera autem Asa prima et novissima scripta sunt in libro regum Iuda et Israel. Aegrotavit etiam Asa anno tricesimo nono regni sui dolore pedum vehementissimo et nec in infirmitate sua quaesivit Dominum sed magis in medicorum arte confisus est. Dormivitque cum patribus suis et mortuus est anno quadragesimo primo regni sui. Et sepelierunt eum in sepulchro suo quod foderat sibi in civitate David. Posueruntque eum super lectum suum plenum aromatibus et unguentis meretriciis quae erant pigmentariorum arte confecta et combusserunt super eum ambitione nimia.

XVII

Regnavit autem Iosaphat filius eius pro eo et invaluit contra Israel. Constituitque militum numeros in cunctis urbibus Iuda quae erant vallatae muris, praesidiaque disposuit in terra Iuda et in civitatibus Ephraim quas ceperat Asa pater eius. Et fuit Dominus cum Iosaphat quia ambulavit in viis David patris sui primis et non speravit in Baalim sed in Domino Deo patris sui et perrexit in praeceptis illius et non iuxta peccata Israel. Confirmavitque Dominus regnum in manu eius et dedit omnis Iuda munera Iosaphat, factaeque sunt ei infinitae divitiae et multa gloria. Cumque sumpsisset cor eius audaciam propter vias Domini etiam excelsa et lucos de Iuda abstulit. Tertio autem anno regni sui misit de principibus suis Benhail et Obdiam et Zachariam et Nathanahel et Micheam ut docerent in civitatibus Iuda et cum eis Levitas Semeiam et Nathaniam et Zabadiam, Asahel quoque et Semiramoth et Ionathan Adoniamque et Tobiam et Tobadoniam Levitas et cum eis Elisama et Ioram sacerdotes; docebantque populum in Iuda habentes librum legis Domini et circuibant cunctas urbes Iuda atque erudiebant populum. Itaque factus est pavor Domini super omnia regna terrarum quae erant per gyrum Iuda nec audebant bellare contra Iosaphat. Sed et Philisthei Iosaphat munera deferebant et vectigal argenti; Arabes quoque adducebant pecora arietum septem milia septingentos et hircos totidem. Crevit ergo Iosaphat et magnificatus est usque in sublime atque aedificavit in Iuda domos ad instar turrium urbesque muratas, et multa opera paravit in urbibus Iuda; viri quoque bellatores et robusti erant in Hierusalem, quorum iste est numerus per domos atque familias singulorum: in Iuda principes exercitus Ednas dux et cum eo robustissimi trecenta milia; post hunc Iohanan princeps et cum eo ducenta octoginta milia; post istum quoque Amasias filius Zechri consecratus Domino et cum eo ducenta milia virorum fortium. Hunc sequebatur robustus ad proelia Eliada et cum eo tenentium arcum et clypeum ducenta milia. Post istum etiam Iozabad et cum eo centum octoginta milia expeditorum militum. Hi omnes erant ad manum regis exceptis aliis quos posuerat in urbibus muratis in universo Iuda.

XVIII

Fuit ergo Iosaphat dives et inclitus multum et affinitate coniunctus est Ahab. Descenditque post annos ad eum in Samariam; ad cuius adventum mactavit Ahab arietes et boves plurimos ei et populo qui venerat cum eo, persuasitque illi ut ascenderet in Ramoth Galaad. Dixitque Ahab rex Israel ad Iosaphat regem Iuda: Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille respondit: Ut ego et tu, sicut populus tuus sic et populus meus, tecumque erimus in bello. Dixitque Iosaphat ad regem Israel: Consule, obsecro, in praesentiarum sermonem Domini. Congregavit igitur rex Israel prophetarum quadringentos viros et dixit ad eos: In Ramoth Galaad ad bellandum ire debemus an quiescere? At illi: Ascende, inquiunt, et tradet Deus in manu regis. Dixitque Iosaphat: Numquid non est hic propheta Domini ut ab illo etiam requiramus? Et ait rex Israel ad Iosaphat: Est vir unus a quo possumus quaerere Domini voluntatem, sed ego odi eum quia non prophetat mihi bonum sed malum omni tempore; est autem Micheas filius Hiemla. Dixitque ei Iosaphat: Ne loquaris rex hoc modo. Vocavit ergo rex Israel unum de eunuchis et dixit ei: Voca cito Micheam filium Hiemla. Porro rex Israel et Iosaphat rex Iuda uterque sedebant in solio suo vestiti cultu regio; sedebant autem in area iuxta portam Samariae, omnesque prophetae vaticinabantur coram eis. Sedecias vero filius Chanaana fecit sibi cornua ferrea et ait: Haec dicit Dominus: His ventilabis Syriam donec conteras eam. Omnesque prophetae similiter prophetabant atque dicebant: Ascende in Ramoth Galaad et prosperaberis et tradet eos Dominus in manu regis. Nuntius autem qui ierat ad vocandum Micheam ait illi: En verba omnium prophetarum uno ore bona annuntiant regi; quaeso ergo te ut et sermo tuus ab eis non dissentiat, loquarisque prospera. Cui Micheas respondit: Vivit Dominus quia quodcumque dixerit Deus meus hoc loquar. Venit igitur ad regem. Cui rex ait: Michea, ire debemus in Ramoth Galaad ad bellum an cessare? Cui ille respondit: Ascendite; cuncta enim prospera evenient et tradentur in manus vestras. Dixitque rex: Iterum atque iterum te adiuro ut non loquaris mihi nisi quod verum est in nomine Domini. At ille ait: Vidi universum Israel dispersum in montibus sicut oves absque pastore, et dixit Dominus: Non habent isti dominos; revertatur unusquisque in domum suam in pace. Et ait rex Israel ad Iosaphat: Nonne dixi tibi quod non prophetaret iste mihi quicquam boni sed ea quae mala sunt? At ille: Idcirco, ait, audite verbum Domini: Vidi Dominum sedentem in solio suo et omnem exercitum caeli assistentem ei a dextris et a sinistris. Et dixit Dominus: Quis decipiet Ahab regem Israel ut ascendat et corruat in Ramoth Galaad? Cumque diceret unus huiuscemodi

et alter alio. Processit spiritus et stetit coram domino et ait.
Ego decipiam eum. Cui dominus. In quo inquit de-
cipies? At ille respondit. Egrediar et ero spiritus mendax
in ore omnium prophetarum eius. Dixitque dominus. Decipies et
prevalebis. Egredere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit
dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum.
et dominus locutus est de te mala. Accessit autem Sede-
chias filius Chanane. et percussit Michee maxil-
lam et ait. Per quam viam transivit spiritus domini a me
ut loqueretur tibi? Dixitque Micheas. Tu ipse vide-
bis in illo die quando ingressus fueris cubiculum
de cubiculo ut abscondaris. Precepit autem rex Israel
dicens. Tollite Micheam et ducite eum ad A-
mon principem civitatis. et ad Ioas filium A-
malech. et dicetis. Hec dicit rex. Mittite hunc in
carcerem et date ei panis modicum. et aque paululum
donec revertar in pace. Dixitque Micheas. Si rever-
sus fueris in pace non est dominus locutus in me. et
ait. Audite omnes populi. Igitur ascenderunt
rex Israel. et Iosaphat rex Iuda in Ramoth Galaad.
Dixitque rex Israel ad Iosaphat. Mutabo habitum et
sic ad pugnam vadam. Tu autem induere vesti-
bus tuis. Mutatoque rex Israel habitu venit ad bel-
lum. Rex autem Sirie preceperat ducibus equitatus
sui dicens. Ne pugnetis contra minimum aut contra
maximum nisi contra solum regem Israel. Itaque
cum vidissent principes equitatus Iosaphat dix-
erunt. Rex Israel est. et circumdederunt eum dimi-
cantes. At ille clamavit ad dominum et auxiliatus
est ei. atque avertit eos ab illo. Cum enim vidissent
duces equitatus quod non esset rex Israel reliquerunt
eum. Accidit autem ut unus e populo in incertum
sagittam iaceret et percuteret regem Israel inter cervi-
cem et scapulas. At ille aurige suo ait. Converte
manum tuam et educ me de acie quia vulnera-
tus sum. et finita est pugna in die illa. Porro
rex Israel stabat in curru suo contra Siros usque ad
vesperam et mortuus est occidente sole.

XIX

Rever-
sus est autem Iosaphat rex Iuda in domum suam
pacifice in Ierusalem. Cui occurrit Ieu filius Ana-
ni videns et ait ad eum. Impio prebes auxilium
et his qui oderunt dominum amicitia iungeris. et
idcirco iram quidem domini merebaris. Sed bona opera
inventa sunt in te eo quod abstuleris lucos de ter-
ra Iuda. et preparaveris cor tuum ut requireres
dominum deum patrum tuorum. Habitavit ergo Iosaphat
in Ierusalem. rursumque egressus est ad populum a Ber-
sabee usque ad montem Effraim et revocavit e-
os ad dominum deum patrum suorum. Constituitque iudi-
ces terre in cunctis civitatibus Iuda munitis per
singula loca. et precipiens iudicibus videte ait
quid faciatis. Non enim hominis exercetis
iudicium sed domini. et quodcumque iudicaveritis in vos
redundabit. Sit timor domini vobiscum. et cum dilige-
ntia cuncta facite. Non est enim apud dominum deum
nostrum iniquitas. nec acceptio personarum. nec cu-
pido munerum. In Ierusalem enim Iosaphat con-
stituit levitas. et sacerdotes. et principes famili-
arum ex Israel ut iudicium et causam domini iudica-
rent habitatoribus eius. Precepitque eis dicens. Sic a-
getis in timore domini fideliter et corde perfecto. Om-
nem causam que venerit ad vos fratrum vestrorum qui ha-
bitant in urbibus suis inter cognationem et cognati-
onem ubicumque questio est de lege. de mandato. de ce-
rimoniis. de iustificationibus ostendite eis ut
non peccent in dominum. et ne veniat ira super vos
et super fratres vestros. Sic ergo agentes non peccabitis.
Amarias autem sacerdos et pontifex vester in his que
ad deum pertinent presidebit. Porro Zabadias filius
Hismael qui est dux in domo Iuda super ea opera
erit que ad regis officium pertinent. Habetisque
magistros levitas coram vobis. Confortami-
ni et agite diligenter. et erit dominus vobiscum in bonis.

XX

Post hec congregati sunt filii Moab et filii Amon
et cum eis de Amonitis ad Iosaphat ut pugnarent
contra eum. Veneruntque nuntii et indicaverunt Iosaph-
at dicentes. Venit contra te multitudo magna de
his locis que trans mare sunt et de Siria. Et ecce con-
sistunt in Asasonthamar que est Engaddi. Io-
saphat autem timore perterritus totum se contulit
ad rogandum dominum et predicavit ieiunium univer-
so Iuda. Congregatusque est Iuda ad precandum
dominum sed et omnes de urbibus suis venerunt ad ob-
secrandum eum. Cumque stetisset Iosaphat in me-
dio cetu Iude et Ierusalem in domo domini ante atrium
novum ait. Domine deus patrum nostrorum tu es deus in celo
et dominaris cunctis regnis gentium. In manu
tua est fortitudo et potentia. nec quisquam tibi potest
resistere. Nonne tu deus noster interfecisti omnes habitato-
res terre huius coram populo tuo Israel. et dedisti eam
semini Abrahe amici tui usque in sempiternum.
Habitaveruntque in ea et extruxerunt in illa sanctuarium
nomini tuo dicentes. Si venerint super nos mala
gladius iudicii pestilentie et fames stabimus
coram domo hac in conspectu tuo in qua invoca-
tum est nomen tuum. Et clamabimus ad te in
tribulationibus nostris et exaudies nos salvos-
que facies. Nunc igitur ecce filii Amon et Moab et mons
Seir per quos non concessisti filiis Israel ut transirent
quando egrediebantur de Egipto sed declinaverunt
ab eis et non interfecerunt illos. e contrario agunt et
nituntur eicere nos de possessione quam tra-
didisti nobis deus noster. ergo non iudicabis eos.
In nobis quidem non est tanta fortitudo ut possimus
huic multitudini resistere que irruit super nos.
Sed cum ignoremus quid agere debeamus hoc solum
habemus residui ut oculos nostros dirigamus ad te.
Omnis vero Iuda stabat coram domino cum parvulis et
uxoribus et liberis suis. Erat autem Hiazihel filius
Zacharie. filii Banaie. filii Hiehiel. filii Mathanie
levites. de filiis Asaph super quem factus est spiritus
domini in medio turbe et ait. Attendite omnis Iuda
et qui habitatis in Ierusalem et tu rex Iosaphat. Hec dicit
dominus vobis. Nolite timere. nec paveatis hanc
multitudinem. Non est enim vestra pugna sed
dei. Cras descendetis contra eos. Ascensuri sunt enim
per clivum nomine Sis. et invenietis illos in sum-
mitate torrentis qui est contra solitudinem Ieru-

hel. Non enim eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter state, et videbitis auxilium domini super vos, o Iuda et Ierusalem. Nolite timere nec paveatis; cras egrediemini contra eos, et dominus erit vobiscum. Iosaphat ergo et Iuda et omnes habitatores Ierusalem ceciderunt in terram coram domino, et adoraverunt eum. Porro levite de filiis Caath et de filiis Chore laudabant dominum deum Israel voce magna in excelsum. Cumque mane surrexissent, egressi sunt per desertum Thecue; profectisque eis, stans Iosaphat in medio eorum dixit: Audite me, Iuda et omnes habitatores Ierusalem: credite in domino deo vestro et securi eritis; credite prophetis eius et cuncta evenient prospera. Deditque consilium populo, et statuit cantores domini ut laudarent eum in turmis suis, et antecederent exercitum, ac voce consona dicerent: Confitemini domino quoniam in eternum misericordia eius. Cumque cepissent laudes canere, vertit dominus insidias eorum in semet ipsos, filiorum scilicet Amon et Moab et montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Iudam, et percussi sunt. Nam filii Amon et Moab consurrexerunt adversum habitatores montis Seir, ut interficerent et delerent eos. Cumque hoc opere perpetrassent, etiam in semet ipsos versi mutuis concidere vulneribus. Porro Iudas cum venisset ad speluncam que respicit solitudinem, vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus, nec superesse quemquam qui necem potuisset evadere. Venit ergo Iosaphat et omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuorum. Inveneruntque inter cadavera variam supellectilem, vestes quoque et vasa pretiosissima, et diripuerunt ita ut omnia portare non possent, nec per tres dies spolia auferre pre prede magnitudine. Die autem quarto congregati sunt in valle benedictionis. Etenim quoniam ibi benedixerunt domino, vocaverunt locum illum vallis benedictionis usque in presentem diem. Reversusque est omnis vir Iuda et habitatores Ierusalem, et Iosaphat ante eos, in Ierusalem cum letitia magna, eo quod dedisset eis dominus gaudium de inimicis suis. Ingressique sunt in Ierusalem cum psalteriis et citharis et tubis in domum domini. Irruit autem pavor domini super universa regna terrarum, cum audissent quod pugnasset dominus contra inimicos Israel. Quievitque regnum Iosaphat, et prebuit ei dominus pacem per circuitum. Regnavit igitur Iosaphat super Iudam, et erat xxx.v. annorum cum regnare cepisset, xx autem et v. annis regnavit in Ierusalem. Et nomen matris eius Azuba filia Salathi. Et ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens que placita erant coram domino. Verumtamen excelsa non abstulit, et adhuc populus non direxerat cor suum ad dominum deum patrum suorum. Reliqua autem gestorum Iosaphat priorum et novissimorum scripta sunt in libro Iehu filii Anani, que digessit in libro regum Israel.

Post hec iniit amicitias Iosaphat rex Iuda cum Ochozia rege Israel, cuius opera fuerunt pessima; et particeps fuit ut facerent naves que irent in Tharsis. Feceruntque classem in Asiongaber. Prophetavit autem Eliezer filius Dodau de Maresa ad Iosaphat dicens: Quia habuisti fiduciam cum Ochozia, percussit dominus opera tua. Contriteque sunt naves nec potuerunt ire in Tharsis.

Dormivit autem Iosaphat cum patribus suis, et sepultus est cum eis in civitate David. Regnavitque Ioram filius eius pro eo. Qui habuit fratres filios Iosaphat: Azariam et Iahiel et Zachariam, Azariam et Michael et Saphatiam. Omnes hii filii Iosaphat regis Iuda. Deditque eis pater suus multa munera argenti et auri et pensationes cum civitatibus munitissimis in Iuda; regnum autem tradidit Ioram eo quod esset primogenitus. Surrexit autem Ioram super regnum patris sui. Cumque se confirmasset, occidit omnes fratres suos gladio, et quosdam de principibus Israel. xxx.ii. annorum erat Ioram cum regnare cepisset, et viii. annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque in viis regum Israel sicut egerat domus Achab; filia quippe Achab erat uxor eius. Et fecit malum in conspectu domini. Noluit autem dominus disperdere domum David propter pactum quod inierat cum eo, et quia promiserat ut daret illi lucernam et filiis eius omni tempore. In diebus illis rebellavit Edom ne esset subditus Iude, et constituit sibi regem. Cumque transisset Ioram cum principibus suis et cuncto equitatu qui erat secum, surrexit nocte et percussit Edom qui se circumdederat, et omnes duces equitatus eius. Attamen rebellavit Edom ne esset sub ditione Iuda usque ad hanc diem. Eo tempore et Lobna recessit ne esset sub manu illius; dereliquerat enim dominum deum patrum suorum. Insuper et excelsa fabricatus est in urbibus Iuda, et fornicari fecit habitatores Ierusalem et prevaricari Iudam. Allate sunt autem ei littere ab Helya propheta in quibus scriptum erat: Hec dicit dominus deus David patris tui: Quoniam non ambulasti in viis Iosaphat patris tui et in via Asa regis Iuda, sed incessisti per iter regum Israel, et fornicari fecisti Iudam et habitatores Ierusalem, imitatus fornicationem domus Achab, insuper et fratres tuos et domum patris tui meliores te occidisti: ecce dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo et filiis et uxoribus tuis et universa substantia tua. Tu autem egrotabis pessimo languore uteri, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies. Suscitavit ergo dominus contra Ioram spiritum Philisthinorum et Arabum qui confines sunt Ethiopibus. Et ascenderunt in terram Iuda et vastaverunt eam, diripueruntque cunctam substantiam que inventa est in domo regis, insuper et filios eius et uxores; nec remansit ei filius nisi Ioachaz qui minimus natu erat. Et super hec omnia percussit eum dominus alvi languore insanabili. Cumque diei succederet dies et temporum spatia volverentur, duorum annorum expletus est circulus, et sic longa consumptus est tabe, ita ut egereret etiam viscera sua, sicque languore pariter et visceribus caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima, et non fecit ei populus secundum morem combustionis exequias sicut fecerat maioribus eius. xxx.ii. annorum fuit cum regnare cepisset, et viii. annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque non recte, et sepelierunt eum in civitate David, verum

XXII

tamen non in sepulcro regum. Constituerunt autem habitatores Ierusalem Ochoziam filium eius minimum regem pro eo. Omnes enim maiores natu qui ante eum fuerant interfecerant latrones Arabum qui irruerant in castra. Regnavitque Ochozias filius Ioram regis Iuda. xl.ii. annorum erat Ochozias cum regnare coepisset, et uno anno regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Athalia filia Amri. Sed et ipse ingressus est per vias domus Ahab. Mater enim eius impulit eum ut impie ageret. Fecit igitur malum in conspectu Domini sicut domus Ahab. Ipsi enim fuerunt eius consiliarii post mortem patris sui in interitum eius. Ambulavitque in consiliis eorum et perrexit cum Ioram filio Achab rege Israel in bellum contra Azael regem Syrie in Ramoth Galaad. Vulneraveruntque Syri Ioram, qui reversus est ut curaretur in Iezrael. Multas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur Azarias filius Ioram rex Iuda descendit ut inviseret Ioram filium Ahab in Iezrael egrotantem. Voluntatis quippe fuit Dei adversum Ochoziam ut veniret ad Ioram. Et cum venisset et egrederetur cum eo adversum Hieu filium Namsi quem unxit Dominus ut deleret domum Ahab. Cum ergo everteret Hieu domum Ahab invenit principes Iuda et filios fratrum Ochozie qui ministrabant ei et interfecit illos. Ipsum quoque perquirens Ochoziam comprehendit latentem in Samaria. Adductumque ad se occidit. Et sepelierunt eum eo quod esset filius Iosaphat qui quesierat Dominum in toto corde suo. Nec erat ultra spes aliqua ut de stirpe aliquis regnaret Ochozie. Siquidem Athalia mater eius videns quod mortuus esset filius suus surrexit et interfecit omnem stirpem regiam domus Ioram. Porro Iosabeth filia regis tulit Ioas filium Ochozie et furata est eum de medio filiorum regis cum interficerentur. Absconditque eum cum nutrice sua in cubiculo lectulorum. Iosabeth autem que absconderat eum erat filia regis Ioram uxor Ioiade pontificis soror Ochozie, et idcirco non interfecit eum Athalia. Fuit ergo cum eis in domo Dei absconditus sex annis quibus regnavit Athalia super terram.

XXIII

Anno autem vii. confortatus Ioiada assumpsit centuriones Azariam videlicet filium Ieroam et Ismael filium Iohannam, Azariam filium quoque Obed et Maasiam filium Adaie et Helisaphat filium Zechri. Et iniit cum eis consilium et fedus. Qui circumeuntes Iudam congregaverunt levitas de cunctis urbibus Iuda et principes familiarum Israel, veneruntque in Ierusalem. Iniit ergo omnis multitudo pactum in domo Domini cum rege. Dixitque ad eos Ioiada: Ecce filius regis regnabit sicut locutus est Dominus super filios David. Iste est ergo sermo quem facietis. Tertia pars vestrum qui veniunt ad sabbatum sacerdotum et levitarum et ianitorum erit in portis. Tertia vero pars ad domum regis. Et tertia ad portam que appellatur Fundamenti. Omne vero reliquum vulgus sit in atriis domus Domini. Nec quispiam alius ingrediatur domum Domini nisi sacerdotes et qui ministrant de levitis. Ipsi tantummodo ingrediantur qui sanctificati sunt, et omne reliquum vulgus observet custodias Domini. Levite autem circumdent regem habentes singuli arma sua. Et siquis alius ingressus fuerit templum interficiatur. Sintque cum rege intrante et egrediente. Fecerunt ergo levite et universus Iuda iuxta omnia que preceperat Ioiada pontifex. Et assumpserunt singuli viros qui sub se erant et veniebant per ordinem sabbati cum his qui impleverant sabbatum et egressuri erant. Siquidem Ioiada pontifex non dimiserat abire turmas que sibi per singulas ebdomadas succedere consueverant. Deditque Ioiada sacerdos centurionibus lanceas clipeosque et peltas regis David quas consecraverat in domum Domini. Constituitque omnem populum tenentium pugiones a parte templi dextra usque ad partem templi sinistram coram altari et templo per circuitum regis. Et eduxerunt filium regis et imposuerunt ei diadema. Dederuntque in manu eius tenendam legem et constituerunt eum regem. Unxitque eum Ioiada pontifex et filii eius. Imprecatique sunt atque dixerunt: Vivat rex. Quod cum audisset Athalia vocem scilicet currentium atque laudantium regem, ingressa est ad populum in templum Domini. Cumque vidisset regem stantem super gradum in introitu et principes turmasque circa eum omnemque populum terre gaudentem atque clangentem tubis et diversi generis organis concinentem vocemque laudantium, scidit vestimenta sua et ait: Insidie, insidie. Egressus autem Ioiada pontifex ad centuriones et principes exercitus dixit eis: Educite illam extra septa templi et interficiatur foris gladio. Precepitque sacerdos ne occideretur in domo Domini. Et imposuerunt cervicibus eius manus. Cumque intrasset portam equorum domus regis interfecerunt eam ibi. Pepigit autem Ioiada fedus inter se universumque populum et regem ut esset populus Domini. Itaque ingressus est omnis populus domum Baal et destruxerunt eam, et altaria ac simulacra illius confregerunt. Mathan quoque sacerdotem Baal interfecerunt ante aras. Constituit autem Ioiada prepositos in domo Domini sub manibus sacerdotum ac levitarum quos distribuit David in domo Domini ut offerrent holocausta Domino sicut scriptum est in lege Moysi in gaudio et canticis iuxta dispositionem David. Constituit quoque ianitores in portis domus Domini ut non ingrederetur eam immundus in omni re. Assumpsitque centuriones et fortissimos viros ac principes populi et omne vulgus terre. Et fecerunt descendere regem de domo Domini et introire per medium porte superioris in domum regis. Et collocaverunt eum in solio regali. Letatusque est omnis populus terre et urbs quievit. Porro Athalia interfecta est gladio.

XXIIII

vii. annorum erat Ioas cum regnare coepisset, et xl. annis regnavit in Ierusalem.

nomen matris eius Sebia de Bersabee. Fecitque quod bonum est coram Domino cunctis diebus Ioiade sacerdotis. Accepit autem ei Ioiada uxores duas, de quibus genuit filios et filias. Post que placuit Ioas ut instauraret domum Domini. Congregavitque sacerdotes et levitas, et dixit eis: Egredimini ad civitates Iuda et colligite de universo Israel pecuniam ad sartatecta templi Domini Dei vestri per singulos annos, festinatoque hoc facite. Porro levite egere negligentius. Vocavitque rex Ioiadam principem et dixit ei: Quare non fuit tibi cure ut cogeres levitas inferre de Iuda et Ierusalem pecuniam que constituta est a Moyse servo Domini, ut inferret eam omnis multitudo Israel in tabernaculum testimonii? Athalia enim impiissima et filii eius destruxerunt domum Dei, et de universis que sanctificata fuerant in templo Domini ornaverunt fanum Baalim. Precepit ergo rex, et fecerunt archam, posueruntque eam iuxta portam Domini forinsecus. Et predicatum est in Iuda et Ierusalem ut deferrent singuli pretium Domino quod constituit Moyses servus Dei super omnem Israel in deserto. Letatique sunt cuncti principes et omnis populus, et ingressi contulerunt in archam Domini atque miserunt ita ut impleretur. Cumque tempus esset ut deferrent archam coram rege per manus levitarum, videbant enim multam pecuniam, ingrediebaturque scriba regis et quem primus sacerdos constituerat, effundebantque pecuniam que erat in archa. Porro archam reportabant ad locum suum. Sicque faciebant per singulos dies, et congregata est infinita pecunia, quam dederunt rex et Ioiada his qui preerant operibus domus Domini. At illi conducebant ex ea cesores lapidum et artifices operum singulorum ut instaurarent domum Domini, fabros quoque ferri et eris, ut quod cadere ceperat fulciretur. Egeruntque hii qui operabantur industrie, et obducebatur parietum cicatrix per manus eorum, ac suscitaverunt domum Domini in statum pristinum, et firmiter eam stare fecerunt. Cumque complessent omnia opera, detulerunt coram rege et Ioiada reliquam partem pecunie, de qua facta sunt vasa templi in ministerium et holocausta, fiale quoque et cetera vasa aurea et argentea. Et offerebantur holocausta in domo Domini iugiter cunctis diebus Ioiade. Senuit autem Ioiada plenus dierum, et mortuus est cum esset c. annorum et xxx. Sepelieruntque eum in civitate David cum regibus, eo quod fecisset bonum cum Israel et cum domo eius. Postquam autem obiit Ioiada, ingressi sunt principes Iuda et adoraverunt regem, qui delinitus obsequiis eorum acquievit eis. Et dereliquerunt templum Domini Dei patrum suorum, servieruntque lucis et sculptilibus. Et facta est ira contra Iudam et Ierusalem propter hoc peccatum. Mittebatque eis prophetas ut reverterentur ad Dominum, quos protestantes illi audire nolebant. Spiritus itaque Domini induit Zachariam filium Ioiade sacerdotem, et stetit in conspectu populi et dixit eis: Hec dicit Dominus: Quare transgredimini preceptum Domini, quod vobis non proderit, et dereliquistis Dominum ut derelinqueret vos? Qui congregati adversus eum miserunt lapides iuxta regis imperium in atrio domus Domini. Et non est recordatus Ioas rex misericordie quam fecerat Ioiada pater illius secum, sed interfecit filium eius. Qui cum moreretur ait: Videat Dominus et requirat. Cumque evolutus esset annus, ascendit contra eum exercitus Syrie, venitque in Iudam et Ierusalem, et interfecit cunctos principes populi, atque universam predam miserunt regi Damascum. Et certe cum permodicus venisset numerus Syrorum, tradidit Dominus in manibus eorum infinitam multitudinem, eo quod dereliquissent Dominum Deum patrum suorum. In Ioas quoque ignominiosa exercuere iudicia. Et abeuntes dimiserunt eum in languoribus magnis. Surrexerunt autem contra eum servi sui in ultionem sanguinis filii Ioiade sacerdotis, et occiderunt eum in lectulo suo, et mortuus est. Sepelieruntque eum in civitate David, sed non in sepulcris regum. Insidiati vero sunt ei Zabath filius Semaath Ammonitidis, et Iozabath filius Semarith Moabitidis. Porro filii eius, ac summa pecunie que adunata fuerat sub eo, et instauratio domus Dei, scripta sunt diligentius in libro regum. Regnavit autem Amasias filius eius pro eo.

XXV

.xx.v. annorum erat Amasias cum regnare cepisset, et .xx.ix. annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Ioaden de Ierusalem. Fecitque bonum in conspectu Domini, verumtamen non in corde perfecto. Cumque roboratum sibi videret imperium, iugulavit servos qui occiderant regem patrem suum. Sed filios eorum non interfecit, sicut scriptum est in libro legis Moysi, ubi precepit Dominus dicens: Non occidentur patres pro filiis, neque filii pro patribus suis, sed unusquisque in peccato suo morietur.

Congregavit igitur Amasias Iudam et constituit eos per familias, tribunos et centuriones in universo Iuda et Beniamin, et recensuit a .xx. annis et sursum, invenitque .xxx. milia iuvenum qui egrederentur ad pugnam et tenerent hastam et clipeum. Mercede quoque conduxit de Israel .c. milia robustorum .c. talentis argenti. Venit autem homo Dei ad illum et ait: O rex, ne egrediatur tecum exercitus Israel; non enim est Dominus cum Israel et cunctis filiis Effraim. Quod si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet Deus ab hostibus; Dei quippe est adiuvare et in fugam vertere. Dixitque Amasias ad hominem Dei: Quid ergo fiet de .c. talentis que dedi militibus Israel? Et respondit ei homo Dei: Habet Dominus unde tibi dare possit multo his plura. Separavit itaque Amasias exercitum qui venerat ad eum ex Effraim, ut reverteretur in locum suum. At illi contra Iudam vehementer irati reversi sunt in regionem suam. Porro Amasias confidenter eduxit populum suum, et abiit in vallem Salinarum, percussitque filios Seir .x. milia. Et alia .x. milia virorum ceperunt filii Iuda, et adduxerunt ad preruptum cuiusdam petre, precipitaveruntque eos de summo in preceps, qui universi crepuerunt. At ille exercitus quem remiserat Amasias ne secum iret ad prelium, diffusus est in civitatibus Iuda a Samaria usque Bethoron, et interfectis tribus milibus, diripuit predam magnam. Ama-

sias quoque post cedem idumeorum allatos deos filiorum seyr statuit eos in deos sibi, et adorabat eos, et illis adolebat incensum. Quam ob rem iratus dominus contra amasiam misit ad illum prophetam qui diceret ei. Cur adorasti deos qui non liberaverunt populum suum de manu tua? Cumque hec ille loqueretur respondit ei. Num consiliarius regis es? Quiesce ne forte interficiam te. Discedensque propheta, scio inquit quod cogitaverit dominus occidere te quia fecisti hoc malum, et insuper non acquievisti consilio meo. Igitur amasias rex iuda inito consilio pessimo misit ad ioas filium ioachaz filii hieu regem israel dicens. Veni videamus nos mutuo. At ille remisit nuntios dicens. Carduus qui est in libano misit ad cedrum libani dicens. Da filio meo filiam tuam uxorem. Et ecce bestie que erant in silva libani transierunt et conculcaverunt carduum. Dixisti percussi edom, idcirco erigitur cor tuum in superbiam. Sede in domo tua. Cur malum adversum te provocas ut cadas tu et iudas tecum? Noluit audire amasias eo quod domini esset voluntas ut traderetur in manibus hostium propter deos edom. Ascendit ergo ioas rex israel et mutuos sibi prebuere conspectus. Amasias autem rex iuda erat in bethsames iude. Corruitque iudas coram israel et fugit in tabernacula sua. Porro amasiam regem iuda filium ioas filii iochabath cepit ioas rex israel in bethsames et duxit in ierusalem. Destruxitque muros eius a porta effraim usque ad portam anguli .cccc. cubitis. Omne quoque aurum et argentum et universa vasa que repperrerat in domo domini et apud obededom in thesauris etiam domus regie, nec non et filios obsidum reduxit in samariam. Vixit autem amasias filius ioas rex iuda postquam mortuus est ioas filius ioachaz rex israel .xv. annis. Reliqua autem sermonum amasie priorum et novissimorum scripta sunt in libro regum iuda et israel. Qui postquam recessit a domino tetenderunt ei insidias in ierusalem. Cumque fugisset lachis miserunt et interfecerunt eum ibi. Reportantesque super equos sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david.

XXVI

Omnis autem populus iuda filium eius oziam annorum .xvi. constituit regem pro patre suo amasia. Ipse edificavit ahilath et restituit eam dicioni iude postquam dormivit rex cum patribus suis. .xvi. annorum erat ozias cum regnare cepisset et .l.ii. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius hiechelia de ierusalem. Fecitque quod erat rectum in conspectu domini iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Et exquisivit dominum in diebus zacharie intelligentis et videntis deum. Cumque requireret dominum direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pugnavit contra philistiim et destruxit murum geth et murum iamnie murumque azoti. Edificavit quoque oppida in azoto et in philistiim. Et adiuvit eum deus contra philistiim et contra arabas qui habitabant in gurbaal et contra ammanitas. Expendebantque ammanite munera ozie. Et divulgatum est nomen eius usque ad introitum egypti propter crebras victorias. Edificavitque ozias turres in ierusalem super portam anguli et super portam vallis et reliquas in eodem muri latere, firmavitque eas. Extruxit etiam turres in solitudine et fodit cisternas plurimas eo quod haberet multa pecora tam in campestribus quam in heremi vastitate. Vineas quoque habuit et vinitores in montibus et in carmelo. Erat quippe homo agriculture deditus. Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad prelia sub manu iehiel scribe maasieque doctoris et sub manu ananie qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus principum per familias virorum fortium duum milium sexcentorum. Et sub eis universus exercitus .ccc. et .vii. milium quingentorum qui erant apti ad bella et pro rege contra adversarios dimicabant. Preparavit quoque eis ozias id est cuncto exercitui clipeos et hastas et galeas et loricas arcusque et fundas ad iaciendos lapides. Et fecit in ierusalem diversi generis machinas quas in turribus collocavit et angulis murorum ut mitterent sagittas et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul eo quod auxiliaretur ei dominus et corroborasset illum. Sed cum roboratus esset elatum est cor eius in interitum suum et neglexit dominum deum suum. Ingressusque templum domini adolere voluit incensum super altare thimiamatis. Statimque ingressus est post eum azarias sacerdos et cum eo sacerdotes domini .lxxx. viri robustissimi. Restiterunt regi atque dixerunt. Non est tui officii ozia ut adoleas incensum domino, sed sacerdotum domini hoc est filiorum aaron qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium. Egredere de sanctuario, ne contempseris, quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a domino deo. Iratusque est ozias et tenens in manu thuribulum ut adoleret incensum minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo domini super altare thimiamatis. Cumque respexisset eum azarias pontifex et omnes reliqui sacerdotes viderunt lepram in fronte eius et festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus acceleravit egredi eo quod sensisset illico plagam domini. Fuit igitur ozias rex leprosus usque ad diem mortis sue. Et habitavit in domo separata plenus lepra, ob quam et eiectus fuerat de domo domini. Porro ioathan filius eius rexit domum regis et iudicabat populum terre. Reliqua autem sermonum ozie priorum et novissimorum scripsit ysaias filius amos propheta. Dormivitque ozias cum patribus suis et sepelierunt eum in agro regalium sepulcrorum eo quod esset leprosus.

XXVII

XII

Regnavitque ioathan filius eius pro eo. .xx.v. annorum erat ioathan cum regnare cepisset et .xvi. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoch. Fecitque quod rectum erat coram domino iuxta omnia que fecerat ozias pater eius, excepto quod non est ingressus templum domini. Et adhuc populus delinquebat. Ipse edificavit

portam domus domini excelsam, et in muro ophel multa construxit. Urbes quoque edificavit in montibus iuda, et in saltibus castella et turres. Ipse pugnavit contra regem filiorum amon et vicit eum. Dederuntque ei filii amon in tempore illo centum talenta argenti, et decem milia choros ordei, et totidem choros tritici. Hec ei prebuerunt filii amon in anno secundo et tertio. Corroboratusque est ioathan eo quod direxisset vias suas coram domino deo suo. Reliqua autem sermonum ioathan, et omnes pugne eius et opera scripta sunt in libro regum israel et iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset, et sedecim annis regnavit in ierusalem. Dormivitque ioathan cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate david, et regnavit achaz filius eius pro eo.

XXVIII

Viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset, et sedecim annis regnavit in ierusalem. Non fecit rectum in conspectu domini sicut david pater eius, sed ambulavit in viis regum israel. Insuper et statuas fudit baalim. Ipse est qui adolevit incensum in valle benennon, et lustravit filios suos in igne iuxta ritum gentium quas interfecit dominus in adventu filiorum israel. Sacrificabat quoque et thimiamata succendebat in excelsis et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tradiditque eum dominus deus eius in manu regis syrie, qui percussit eum magnamque predam cepit de eius imperio, et adduxit in damascum. Manibus quoque regis israel traditus est, et percussus est plaga grandi. Occiditque phacee filius romelie de iuda centum viginti milia in die uno, omnes viros bellatores, eo quod reliquissent dominum deum patrum suorum. Eodem tempore occidit zechri vir potens ex effraim maasiam filium regis, et ezricam ducem domus eius, helcanam quoque secundum a rege. Ceperuntque filii israel de fratribus suis ducenta milia mulierum, puerorum et puellarum, et infinitam predam, pertuleruntque eam in samariam. Ea tempestate erat ibi propheta domini nomine obed, qui egressus obviam exercitui venienti in samariam dixit eis: Ecce iratus dominus deus patrum vestrorum contra iudam tradidit eos in manibus vestris, et occidistis eos atrociter, ita ut in celum pertingeret vestra crudelitas. Insuper filios iuda et ierusalem vultis vobis subicere in servos et ancillas, quod nequaquam facto opus est; peccastis enim super hoc domino deo vestro. Sed audite consilium meum, et reducite captivos quos adduxistis de fratribus vestris, quia magnus furor domini imminet vobis. Steterunt itaque viri de principibus filiorum effraim, azarias filius iohannam, barachias filius mosollamoth, iezechias filius sellum, et amasias filius adali, contra eos qui veniebant de prelio, et dixerunt eis: Non introducetis huc captivos, ne peccemus domino. Quare vultis adicere super peccata nostra, et vetera cumulare delicta? Grande quippe peccatum est, et ira furoris domini imminet super israel. Dimiseruntque viri bellatores predam et universa que ceperant coram principibus et omni multitudine. Steteruntque viri quos supra memoravimus, et apprehendentes captivos omnesque qui nudi erant vestierunt de spoliis. Cumque vestissent eos et calciassent, et refecissent cibo ac potu, unxissent quoque propter laborem, et adhibuissent eis curam, quicumque ambulare non poterant et erant imbecillo corpore, imposuerunt eos iumentis, et adduxerunt iericho civitatem palmarum ad fratres eorum, ipsique reversi sunt samariam. Tempore illo misit rex achaz ad regem assiriorum postulans auxilium. Veneruntque idumei et percusserunt multos ex iuda, et ceperunt predam magnam. Philisthiim quoque diffusi sunt per urbes campestres et ad meridiem iuda. Ceperuntque bethsames, et haialon, et gaderoth, socho quoque et thamnan et gamzo cum viculis suis, et habitaverunt in eis. Humiliaverat enim dominus iudam propter achaz regem iuda, eo quod nudasset eum auxilio, et contemptui habuisset dominum. Adduxitque contra eum thaglathphalasar regem assiriorum, qui et afflixit eum, et nullo resistente vastavit. Igitur achaz spoliata domo domini et domo regum et principum, dedit regi assiriorum munera, et tamen nichil ei profuit. Insuper et tempore angustie sue auxit contemptum in dominum. Ipse per se rex achaz immolavit diis damasci victimas percussoribus suis, et dixit: Dii regum syrie auxiliantur eis, quos ego placabo hostiis, et aderunt mihi, cum e contrario ipsi fuerint ruina eius et universo israeli. Direptis itaque achaz omnibus vasis domus domini atque confractis, clausit ianuas templi dei, et fecit sibi altaria in universis angulis ierusalem. In omnibus quoque urbibus iuda extruxit aras ad cremandum thus, atque ad iracundiam provocavit dominum deum patrum suorum. Reliqua autem sermonum eius et omnium operum suorum priora et novissima scripta sunt in libro regum iuda et israel. Dormivitque achaz cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate david in ierusalem; neque enim receperunt eum in sepulcra regum israel. Regnavitque ezechias filius eius pro eo.

XXIX

Igitur ezechias regnare cepit cum viginti quinque esset annorum, et viginti novem annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius abia filia zacharie. Fecitque quod erat placitum in conspectu domini iuxta omnia que fecerat david pater eius. In ipso anno et mense primo regni sui aperuit valvas domus domini, et instauravit eas. Adduxitque sacerdotes atque levitas, et congregavit eos in plateam orientalem, dixitque ad eos: Audite me levite, et sanctificamini; mundate domum domini dei patrum vestrorum; auferte omnem immunditiam de sanctuario. Peccaverunt patres nostri et fecerunt malum in conspectu domini dei nostri, derelinquentes eum; averterunt facies suas a tabernaculo domini et prebuerunt dorsum. Clauserunt ostia que erant in porticu, et extinxerunt lucernas, incensumque non adoleverunt, et holocausta non obtulerunt in sanctuario deo israel. Concitatus itaque est furor domini super iudam et ierusalem, tradiditque eos in commotionem et in interitum et in sibilum, sicut ipsi cernitis oculis vestris. En corruerunt patres nostri gladiis, filii nostri et filie nostre et coniuges captive ducte sunt propter hoc scelus. Nunc igitur placet mihi ut ineamus fedus cum domino deo israel, et avertat a nobis furorem ire sue. Filii mei nolite negligere; vos elegit

elegit dominus ut stetis coram eo et ministretis illi colatisque eum et crematis ei incensum. Surrexerunt ergo levite mahath filius amasai et ioel filius azarie de filiis caath. Porro de filiis merari cis filius abdi. et azarias filius ialalehel. De filiis autem gerson ioha filius zemma. et eden filius ioha. At vero de filiis elizaphan samri. et iahiel. De filiis quoque asaph zacharias et mathanias. nec non de filiis heman iahiel et semei. Sed et de filiis idithun semeias et oziel. Congregaveruntque fratres suos et sanctificati sunt et ingressi iuxta mandatum regis et imperium domini ut expiarent domum domini. Sacerdotes quoque ingressi sunt templum domini ut sanctificarent illud extulerunt omnem inmunditiam quam intus repperierant in vestibulo domus domini quam tulerunt levite et asportaverunt ad torrentem cedron foras. Ceperunt autem prima die mensis primi mundare. et in die viii. eiusdem mensis ingressi sunt porticum templi domini. expiaveruntque templum diebus octo et in die. xvi. mensis eiusdem quod ceperant impleverunt. Ingressi quoque sunt ad ezechiam regem et dixerunt ei. Sanctificavimus omnem domum domini et altare holocausti omniaque vasa eius. nec non et mensam propositionis cum omnibus vasis suis. cunctamque templi supellectilem quam polluerat rex achaz in regno suo. postquam prevaricatus est. Et ecce exposita sunt omnia coram altari domini. Consurgensque diluculo ezechias rex adunavit omnes principes civitatis et ascendit in domum domini. obtuleruntque simul tauros. vii. et arietes. vii. agnos. vii. et hircos. vii. pro peccato pro regno pro sanctuario. pro iuda. Dixitque sacerdotibus filiis aaron ut offerrent super altare domini. Mactaverunt igitur tauros et susceperunt sanguinem sacerdotes et fuderunt illum super altare. Mactaverunt et arietes et illorum sanguinem super altare fuderunt. Immolaverunt agnos et fuderunt super altare sanguinem. Applicuerunt hircos pro peccato coram rege et universa multitudine. Imposueruntque manus suas super eos et immolaverunt illos sacerdotes et asperserunt sanguinem eorum coram altari pro piaculo universi israhelis. pro omni quippe israhel preceperat rex ut holocaustum fieret et pro peccato. Constituit quoque levitas in domo domini cum cymbalis et psalteriis et cytharis secundum dispositionem david regis et gad videntis et nathan prophete. Siquidem preceptum domini fuit per manum prophetarum suorum. Steteruntque levite tenentes organa david et sacerdotes tubas. Et iussit ezechias rex ut offerrent holocausta super altare. Cumque offerrent holocausta ceperunt laudes canere domino et clangere tubis. atque in diversis organis que david rex israhel preparaverat concrepare. Omni autem turba adorante cantores et hii qui tenebant tubas erant in officio suo donec compleretur holocaustum. Cumque finita esset oblatio in-

curvatus est rex et omnes qui erant cum eo et adoraverunt. Precepitque ezechias et principes levitis ut laudarent dominum sermonibus david et asaph videntis. Qui laudaverunt eum magna leticia et incurvato genu adoraverunt. Ezechias autem etiam haec addidit. Implestis manus vestras domino. Accedite et offerte victimas et laudes in domo domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias et laudes et holocausta mente devota. Porro numerus holocaustorum quae obtulit multitudo hic fuit. tauros. lxx. cc. agnos. Arietes. c. Sanctificaveruntque domino boves. dc. et oves tria milia. Sacerdotes vero pauci erant. nec poterant sufficere holocaustorum ut pelles detraherent. unde et levite fratres eorum adiuverunt eos donec impleretur opus. et sanctificarentur antistites. Levite quippe faciliori ritu sanctificantur quam sacerdotes. Fuerunt ergo holocausta plurima adipes pacificorum et libamina holocaustorum. Et completus est cultus domus domini. Letatusque est ezechias et omnis populus eo quod ministerium domini esset expletum. de repente quippe hoc fieri placuerat.

Misit quoque ezechias ad omnem israhel et iudam scripsitque epistolas ad effraim et manassen ut venirent in domum domini in ierusalem et facerent phase domino deo suo. Inito ergo consilio regis et principum et universi cetus ierusalem decreverunt ut facerent phase mense secundo. Non enim potuerant facere in tempore suo quia sacerdotes qui possent sufficere sanctificati non fuerant et populus nondum congregatus fuerat in ierusalem. Placuitque sermo regi et omni multitudini et decreverunt ut mitterent nuntios in universum israhel de bersabee usque dan ut venirent et facerent phase domino deo israhel in ierusalem. Multi enim non fecerant sicut in lege prescriptum est. Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio et principum eius in universum israhel et iudam iuxta quod rex iusserat predicantes. Filii israhel revertimini ad dominum deum abraham et ysaac et israhel et revertetur ad reliquias que effugerunt manus regis assyriorum. Nolite fieri sicut patres vestri et fratres qui recesserunt a domino deo patrum suorum et tradidit eos in interitum ut ipsi cernitis. Nolite indurare cervices vestras sicut patres vestri. Tradite manus vestras domino et venite ad sanctuarium eius quod sanctificavit in eternum. Servite domino deo patrum vestrorum et avertetur a vobis ira furoris eius. Si enim vos reversi fueritis ad dominum fratres vestri et filii vestri habebunt misericordiam coram dominis suis qui illos duxerunt captivos. et revertentur in terram hanc. pius enim et clemens est dominus deus vester et non avertet faciem suam a vobis si reversi fueritis ad eum.

Igitur cursores pergebant velociter de civitate in civitatem per terram effraim et manassen usque zabulon illis irridentibus et subsannantibus eos. Attamen quidam viri ex aser et manasse et zabulon adquiescentes consilio venerunt ierusalem. In iuda vero facta est manus domini ut daret eis cor unum et facerent iuxta preceptum regis et principum verbum domini. Congregatique sunt ierusalem populi multi ut facerent sollempnitatem azimorum in mense secundo. Et surgentes

destruxerunt altaria quae erant in Ierusalem atque universa in quibus idolis adolebatur incensum subvertentes proiecerunt in torrentem Cedron. Immolaverunt autem phase quartadecima die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque Levitae tandem sanctificati obtulerunt holocausta in domo Domini. Steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et legem Moysi hominis Dei. Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus Levitarum eo quod multa turba sanctificata non esset. Et idcirco immolaverunt Levitae phase his qui non occurrerant sanctificari Domino. Magna etiam pars populi de Effraim et Manasse et Isachar et Zabulon quae sanctificata non fuerat comedit phase non iuxta quod scriptum est. Et oravit pro eis Ezechias dicens: Dominus bonus propitiabitur cunctis qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum, et non imputabitur eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudivit Dominus et placatus est populo. Feceruntque filii Israel qui inventi sunt in Ierusalem sollempnitatem azimorum septem diebus in letitia magna laudantes Dominum per singulos dies. Levitae quoque et sacerdotes per organa quae suo officio congruebant. Et locutus est Ezechias ad cor omnium Levitarum qui habebant intelligentiam bonam super Domino. Et comederunt septem diebus sollempnitatis immolantes victimas pacificorum et laudantes Dominum Deum patrum suorum. Placuitque universae multitudini ut celebrarent et alios dies septem, quod et fecerunt cum ingenti gaudio. Ezechias autem rex Iuda praebuerat multitudini mille tauros et septem milia ovium, principes vero dederunt populo tauros mille et oves decem milia. Sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo et hilaritate perfusa omnis turba Iuda tam sacerdotum et Levitarum quam universae frequentiae quae venerat ex Israel, proselitorum quoque de terra Israel et habitantium in Iuda. Factaque est grandis celebritas in Ierusalem qualis a diebus Salomonis filii David regis Israel in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque Levitae benedicentes populo et exaudita est vox eorum, pervenitque oratio in habitaculum sanctum caeli.

XXXI

Cumque haec fuissent rite celebrata, egressus est omnis Israel qui inventus fuerat in urbibus Iuda, et fregerunt simulacra succideruntque lucos, demoliti sunt excelsa et altaria destruxerunt non solum de universo Iuda et Beniamin sed et de Effraim quoque et Manasse donec penitus everterent. Reversique sunt omnes filii Israel in possessiones et civitates suas. Ezechias autem constituit turmas sacerdotales et leviticas per divisiones suas unumquemque in officio proprio, tam sacerdotum videlicet quam Levitarum ad holocausta et pacifica ut ministrarent et confiterentur canerentque in portis castrorum Domini. Pars autem regis erat ut de propria eius substantia offerretur holocaustum mane semper et vespere, sabbatis quoque et kalendis et sollempnitatibus ceteris sicut scriptum est in lege Moysi. Praecepit etiam populo habitantium Ierusalem ut darent partes sacerdotibus et Levitis ut possent vacare legi Domini. Quod cum percrebruisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israel frumenti vini et olei, mellis quoque et omnium quae gignit humus decimas obtulerunt. Sed et filii Israel et Iuda qui habitabant in urbibus Iuda obtulerunt decimas boum et ovium, decimasque sanctorum quae voverant Domino Deo suo, atque universa portantes fecerunt acervos plurimos. Mense tertio coeperunt acervorum iacere fundamenta et mense septimo compleverunt eos. Cumque ingressi fuissent Ezechias et principes eius vidissent acervos, benedixerunt Domino ac populo Israel. Interrogavitque Ezechias sacerdotes et Levitas cur ita iacerent acervi. Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoch dicens: Ex quo coeperunt offerri primitiae in domo Domini comedimus et saturati sumus et remanserunt plurima eo quod benedixerit Dominus populo suo. Reliquiarum autem est copia ista quam cernis. Praecepit igitur Ezechias ut praepararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent intulerunt tam primitias quam decimas et quaecumque voverant fideliter. Fuit autem praefectus eorum Chonenias Levita et Semei frater eius secundus, post quem Iehiel et Azarias et Naath et Asahel et Ierimoth, Iozabad quoque et Helihel et Iesmachias et Maath et Banaias praepositi sub manibus Choneniae et Semei fratris eius ex imperio Ezechiae regis et Azariae pontificis domus Domini, ad quos omnia pertinebant. Core vero filius Iemna Levites et ianitor orientalis portae praepositus erat his quae sponte offerebantur Domino, primitiisque et consecratis in sancta sanctorum. Et sub cura eius Eden et Beniamin, Iesue et Semeias, Amarias quoque et Sechenias in civitatibus sacerdotum ut fideliter distribuerent fratribus suis partes minoribus atque maioribus, exceptis maribus ab annis tribus et supra cunctis qui ingrediebantur templum Domini et quicquid per dies singulos conducebat in ministerio atque observationibus iuxta divisiones suas sacerdotibus per familias et Levitis a vicesimo anno et supra per ordines et turmas suas, universaeque multitudini tam uxoribus quam liberis eorum utriusque sexus. Fideliter sibi de his quae sanctificata fuerant praebebantur. Sed et filiorum Aaron per agros et suburbana urbium singularum dispositi erant viri qui partes distribuerent universo sexui masculino de sacerdotibus et Levitis. Fecit ergo Ezechias universa quae diximus in omni Iuda, operatusque est bonum et rectum et verum coram Domino Deo suo in universa cultura ministerii domus Domini iuxta legem et caerimonias, volens requirere Deum suum in toto corde suo, fecitque et prosperatus est.

XIIII — XXXII

Post quae et huiuscemodi veritatem venit Sennacherib rex Assyriorum et ingressus Iudam obsedit civitates munitas volens eas capere. Quod cum vidisset Ezechias venisse scilicet Sennacherib et totum belli impetum verti in Ierusalem, inito cum principibus consilio virisque fortissimis ut obturarent capita fontium quae erant extra urbem, et hoc omnium decernente sententia, congregavit plurimam multitudinem et obturaverunt cunctos fontes et rivum qui fluebat in medio terrae dicentes: Ne veniant reges Assyriorum et inveniant aquarum abundantiam. Aedificavit quoque agens industrie omnem murum qui fuerat dissipatus,

catusque est eius, et obsecrauit intente, et exaudiuit orationem eius, reduxitque eum Ierusalem in regnum suum, et cognouit Manasses quod Dominus ipse esset Deus. Post hec edificauit murum extra ciuitatem David ad occidentem Gion in conualle ab introitu porte Piscium per circuitum usque ad Ophel, et exaltauit illum vehementer, constituitque principes exercitus in cunctis ciuitatibus Iuda munitis, et abstulit deos alienos et simulacrum de domo Domini, aras quoque quas fecerat in monte domus Domini et in Ierusalem, et proiecit omnia extra urbem. Porro instaurauit altare Domini et immolauit super illud uictimas et pacifica et laudem, precepitque Iude ut seruiret Domino Deo Israel. Attamen adhuc populus immolabat in excelsis Domino Deo suo. Reliqua autem gestorum Manasse et obsecratio eius ad Deum suum, uerba quoque uidentium qui loquebantur ad eum in nomine Domini Dei Israel, continentur in sermonibus regum Israel. Oratio quoque eius et exauditio et cuncta peccata atque contemptus, loca etiam in quibus edificauit excelsa et fecit lucos et statuas antequam ageret penitentiam scripta sunt in sermonibus Ozai. Dormiuit ergo Manasses cum patribus suis et sepelierunt eum in domo sua, regnauitque pro eo filius eius Amon. XX.II. annorum erat Amon cum regnare cepisset et duobus annis regnauit in Ierusalem. Fecitque malum in conspectu Domini sicut fecerat Manasses pater eius, et cunctis idolis que Manasses fuerat fabricatus immolauit atque seruiuit, et non est reueritus faciem Domini sicut reueritus est Manasses pater eius, et multo maiora deliquit. Cumque coniurassent aduersus eum serui sui, interfecerunt eum in domo sua. Porro reliqua populi multitudo cesis hiis qui Amon percusserant constituit Iosiam filium eius pro eo.

XXXIIII

Octo annorum erat Iosias cum regnare cepisset, et XXX.I. anno regnauit in Ierusalem. Fecitque quod erat rectum in conspectu Domini et ambulauit in uiis David patris sui, non declinauit neque ad dexteram neque ad sinistram. VIII. autem anno regni sui cum adhuc esset puer cepit querere Deum patris sui David, et XII. anno postquam cepit mundauit Iudam et Ierusalem ab excelsis et lucis, simulacrisque et sculptilibus, destruxeruntque coram eo aras Baalim et simulacra que superposita fuerant demoliti, lucos etiam et sculptilia succidit atque comminuit et super tumulos eorum qui eis immolare consueuerant fragmenta dispersit. Ossa preterea sacerdotum combussit in altaribus idolorum, mundauitque Iudam et Ierusalem. Sed et in urbibus Manasse et Effraim et Symeon usque Neptalim cuncta subuertit. Cumque altaria dissipasset et lucos et sculptilia contriuisset in frusta, cunctaque delubra demolitus esset de uniuersa terra Israel, reuersus est in Ierusalem. Igitur XVIII. anno regni sui mundata iam terra et templo Domini misit Saphan filium Heselie et Maasiam principem ciuitatis et Ioha filium Ioachaz a commentariis ut instaurarent domum Domini Dei sui. Qui uenerunt ad Helchiam sacerdotem magnum, acceptamque pecuniam ab eo que illata fuerat in domum Domini et quam congregauerant Leuite et ianitores de Manasse et Effraim et uniuersis reliquiis Israel, ab omni quoque Iuda et Beniamin et habitatoribus Ierusalem, tradiderunt in manibus eorum qui preerant operariis in domo Domini ut instaurarent templum et infirma quoque sarcirent. At illi dederunt eam artificibus et cementariis ut emerent lapides de lapicidinis et ligna ad commissuras edificii et ad contignationem domorum quas destruxerant reges Iuda. Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem prepositi operantium Iaath et Abdias de filiis Merari, Zacharias et Mosollam de filiis Caath, qui urgebant opus, omnes Leuite scientes organis canere. Super eos uero qui ad diuersos usus onera portabant erant scribe et magistri de Leuitis ianitores. Cumque efferrent pecuniam que illata fuerat in templum Domini, repperit Helchias sacerdos librum legis Domini per manum Moysi, et ait ad Saphan scribam: Librum legis inueni in domo Domini. Et tradidit ei. At ille intulit uolumen ad regem et nuntiauit ei dicens: Omnia que dedisti in manus seruorum tuorum ecce complentur. Argentum quod repertum est in domo Domini conflauerunt, datumque est prefectis artificum et diuersa opera fabricantium. Preterea tradidit mihi Helchias sacerdos hunc librum. Quem cum rege presente recitasset, audissetque ille uerba legis, scidit uestimenta sua, et precepit Helchie et Ahicam filio Saphan et Abdon filio Micha, Saphan quoque scribe et Asaie seruo regis, dicens: Ite et orate Dominum pro me et pro reliquiis Israel et Iuda super uniuersis sermonibus libri istius qui repertus est. Magnus enim furor Domini stillauit super nos eo quod non custodierint patres nostri uerba Domini ut facerent omnia que scripta sunt in isto uolumine. Abiit ergo Helchias et hii qui simul a rege missi fuerant ad Oldam prophetissam uxorem Sellum filii Thecuath filii Asra custodis uestium, que habitabat in Ierusalem in secunda, et locuti sunt ei uerba que supra narrauimus. At illa respondit eis: Hec dicit Dominus Deus Israel: Dicite uiro qui misit uos ad me: Hec dicit Dominus: Ecce ego inducam mala super locum istum et super habitatores eius, cunctaque maledicta que scripta sunt in libro hoc quem legerunt coram rege Iuda, quia dereliquerunt me et sacrificauerunt diis alienis ut me ad iracundiam prouocarent in cunctis operibus manuum suarum. Idcirco stillabit furor meus super locum istum et non extinguetur. Ad regem autem Iuda qui misit uos pro Domino deprecando sic loquimini: Hec dicit Dominus Deus Israel: Quoniam audisti uerba uoluminis atque emollitum est cor tuum et humiliatus es in conspectu Domini super hiis que dicta sunt contra locum hunc et habitatores Ierusalem, reuerensque faciem meam scidisti uestimenta tua et flevisti coram me, ego quoque exaudiui te, dicit Dominus. Iam enim colligam te ad patres tuos et inferreris in sepulcrum tuum in pace, nec uidebunt oculi tui omne malum quod ego inducturus sum super locum istum et super habitatores eius. Retulerunt itaque regi cuncta que dixerat. At ille conuocatis uniuersis maioribus natu Iuda et Ierusalem ascendit in domum Domini, unaque omnis uiri Iuda et habitatores Ierusalem, sacerdotes et Leuite, et cunctus populus a minimo usque ad maximum. Quibus audientibus in domo Domini legit rex omnia uerba uoluminis. Et stans in tribunali suo percussit fedus coram Domino ut ambularet post eum et custodiret precepta et testimonia et iustificationes eius in toto

corde suo et in tota anima sua, faceretque quae scripta sunt in volumine illo quod legerat. Adiuravit quoque super hoc omnes qui reperti fuerant in Ierusalem et Beniamin: et fecerunt habitatores Ierusalem iuxta pactum domini dei patrum suorum. Abstulit ergo Iosias cunctas abhominationes de universis regionibus filiorum Israel: et fecit omnes qui residui erant in Israel servire domino deo suo. Cunctis diebus eius non recesserunt a domino deo patrum suorum.

XXXV.

Fecit autem Iosias in Ierusalem phase domino quod immolatum est quartadecima die mensis primi. Et statuit sacerdotes in officiis suis, hortatusque est eos ut ministrarent in domo domini. Levitis quoque ad quorum eruditionem omnis Israel sanctificabatur domino locutus est: Ponite archam in sanctuario templi quod edificavit Salomon filius David rex Israel: nequaquam enim eam ultra portabitis. Sed nunc autem ministrate domino deo vestro et populo eius Israel. Et preparate vos per domos et cognationes vestras in divisionibus singulorum sicut precepit David rex Israel, et descripsit Salomon filius eius. Et ministrate in sanctuario per familias turmasque leviticas. Et sanctificati immolate phase. Fratres etiam vestros ut possint iuxta verba quae locutus est dominus in manu Moysi facere, preparate. Dedit preterea Iosias omni populo qui ibi fuerat inventus in sollempnitate phase agnos et hedos de gregibus et reliqui pecoris .xxx. milia, boum quoque tria milia. Haec de regis universa substantia. Duces quoque eius sponte quod voluerant obtulerunt tam populo quam sacerdotibus et Levitis. Porro Elchias et Zacharias et Iehiel principes domus domini dederunt sacerdotibus ad faciendum phase pecora commixtim duo milia .dc. et boves .ccc. Chonenias autem et Semeias et Nathanael fratres eius, necnon Asabias et Iahiel et Iozabad principes Levitarum dederunt ceteris Levitis ad celebrandum phase .v. milia pecorum et boves .d. Preparatumque est ministerium, et steterunt sacerdotes in officio suo. Levite quoque in turmis iuxta regis imperium. Et immolatum est phase. Asperseruntque sacerdotes manu sua sanguinem, et Levite detraxerunt pelles holocaustorum, et separaverunt ea ut darent per domos et familias singulorum, et offerrentur domino sicut scriptum est in libro Moysi. De bobus quoque fecerunt similiter. Et assaverunt phase super ignem iuxta quod in lege scriptum est. Pacificas vero hostias coxerunt in lebetibus et in cacabis et ollis, et festinato distribuerunt universe plebi. Sibi autem et sacerdotibus postea paraverunt. Nam in oblatione holocaustorum et adipum usque ad noctem sacerdotes fuerunt occupati. Unde Levite sibi et sacerdotibus filiis Aaron paraverunt novissimis. Porro cantores filii Asaph stabant in ordine suo iuxta preceptum David, et Asaph et Eman et Idithum prophetarum regis. Ianitores vero per portas singulas observabant ita ut nec puncto quidem discederent a ministerio. Quam ob rem et fratres eorum Levite paraverunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite completa est in die illa, ut facerent phase et holocausta offerrent super altare domini iuxta preceptum regis Iosie. Feceruntque filii Israel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo, et sollempnitatem azimorum .vii. diebus. Non fuit phase simile huic in Israel a diebus Samuelis prophete. Sed nec quisquam de regibus Israel fecit phase sicut fecit Iosias sacerdotibus et Levitis et omni Iude et Israel qui repertus fuerat et habitantibus in Ierusalem. Octavodecimo anno regni Iosie hoc phase celebratum est.

Postquam instauraverat Iosias templum, ascendit Nechao rex Egypti ad pugnandum in Charcamis iuxta Eufraten. Et processit in occursum eius Iosias. At ille missis ad eum nuntiis ait: Quid michi et tibi rex Iuda? Non hodie adversum te venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam me deus festinato ire precepit. Desine adversum deum facere qui mecum est ne interficiat te. Noluit Iosias reverti, sed preparavit contra eum bellum, nec acquievit sermonibus Nechao ex ore dei. Verum perrexit ut dimicaret in campo Mageddo. Ibique vulneratus a sagittariis dixit pueris suis: Educite me de prelio, quia oppido vulneratus sum. Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum qui sequebatur eum more regio, et asportaverunt eum in Ierusalem. Mortuusque est et sepultus in mausoleo patrum suorum, et universus Iuda et Ierusalem luxerunt eum. Ieremias maxime: cuius omnes cantores atque cantatrices usque in presentem diem lamentationes super Iosiam replicant, et quasi lex obtinuit in Israel. Ecce scriptum fertur in lamentationibus. Reliqua autem sermonum Iosie et misericordiarum eius quae lege precepta sunt domini, opera quoque illius prima et novissima scripta sunt in libro regum Israel et Iuda.

XXXVI.

Tulit ergo populus terre Ioachaz filium Iosie et constituit regem pro patre suo in Ierusalem. .xx. trium annorum erat Ioachaz cum regnare cepisset, et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Amovit autem eum rex Egypti cum venisset in Ierusalem, et condempnavit terram .c. talentis argenti et talento auri. Constituitque regem pro eo Eliachim fratrem eius super Iudam et Ierusalem, et vertit nomen eius Ioachim. Ipsum vero Ioachaz tulit secum et adduxit in Egyptum. .xx.v. annorum erat Ioachim cum regnare cepisset, et .xi. annis regnavit in Ierusalem. Fecitque malum coram domino deo suo. Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex Chaldeorum, et vinctum cathenis duxit in Babilonem. Ad quam et vasa domini transtulit, et posuit ea in templo suo. Reliqua autem verborum Ioachim et abhominationes eius quas operatus est et quae inventa sunt in eo continentur in libro regum Israel et Iuda. Regnavit ergo Ioachin filius eius pro eo. .viii. annorum erat Ioachin cum regnare cepisset, et tribus mensibus ac .x. diebus regnavit in Ierusalem. Fecitque malum in conspectu domini.

Cumque anni circulus volveretur, misit Nabuchodonosor rex qui adduxerunt eum in Babilonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus domini. Regem vero constituit Sedechiam patruum eius super Iudam et Ierusalem. Viginti et unius anni erat Sedechias cum regnare cepisset, et .xi. annis regnavit in Ierusalem. Fecitque malum in oculis domini dei sui, nec erubuit faciem Ieremie prophete

loquentis ad se ex ore domini. A rege quoque Nabuchodonosor recessit qui adiuraverat eum per deum, et induravit cervicem suam et cor ut non reverteretur ad dominum deum Israel. Sed et universi principes sacerdotum et populus praevaricati sunt inique iuxta universas abhominationes gentium et polluerunt domum domini quam sanctificaverat sibi in Ierusalem. Mittebat autem dominus deus patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens et cotidie commonens, eo quod parceret populo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuntios dei et parvipendebant sermones eius, illudebantque prophetis, donec ascenderet furor domini in populum eius et esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem Caldeorum, et interfecit iuvenes eorum gladio in domo sanctuarii. Non est misertus adolescentis et virginis et senis, nec decrepiti quidem, sed omnes tradidit in manibus eorum. Universaque vasa domus domini, tam maiora quam minora, et thesauros templi et regis et principum transtulit in Babilonem. Incenderunt hostes domum dei, destruxeruntque murum Ierusalem, universas turres combusserunt, et quicquid preciosum fuerat demoliti sunt. Si quis evaserat gladium, ductus in Babilonem servivit regi et filiis eius, donec imperaret rex Persarum, et compleretur sermo domini ex ore Ieremie prophete, et celebraret terra sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, usque dum complerentur septuaginta anni. Anno autem primo Cyri regis Persarum ad explendum sermonem domini quem locutus fuerat per os Ieremie, suscitavit dominus spiritum Cyri regis Persarum, qui iussit praedicari in universo regno suo etiam per scripturam dicens: Haec dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terrae dedit mihi dominus deus caeli, et ipse praecepit mihi ut aedificarem ei domum in Ierusalem, quae est in Iudea. Quis ex vobis est in omni populo eius? Sit dominus deus suus cum eo, et ascendat.

Domine deus omnipotens patrum nostrorum Abraham, Ysaac et Iacob et seminis eorum iusto, qui fecisti caelum et terram cum omni ornatu eorum, qui signasti mare verbo praecepti tui, qui conclusisti abyssum et signasti terribili et laudabili nomine tuo, quem omnes pavent et tremunt a vultu virtutis tuae, et insustentabilis ira super peccatores comminationis tuae, immensa vero et investigabilis misericordia promissionis tuae, quoniam tu es dominus altissimus super omnem terram, longanimis et multum misericors et penitens super malitias hominum. Tu ergo domine secundum bonitatem tuam promisisti penitentiam remissionis peccatorum. Et tu domine iustorum non posuisti penitentiam iustis Abraham, Ysaac et Iacob, his qui tibi non peccaverunt, quoniam peccavi super numerum harenae maris; multiplicatae sunt iniquitates meae. Incurvatus sum multo vinculo ferri, et non est respiratio mihi, quia excitavi iracundiam tuam et malum coram te feci, statuens abhominationes et multiplicans offensiones. Et nunc flecto genua cordis mei precans a te bonitatem. Domine peccavi, domine peccavi. Remitte mihi, remitte mihi, ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in aeternum reserves michi mala, quia indignum salvabis me secundum magnam misericordiam tuam, et laudabo te semper omnibus diebus vitae meae, quoniam te laudat omnis virtus caelorum, et tibi est gloria in secula seculorum. Amen.

Explicit liber paralipomenon II.

PROLOGUS

Incipit prologus super librum Esdre.

Utrum difficilius sit facere quod poscitis, an negare, necdum statui. Nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere sententiae est, et magnitudo oneris impositi ita cervices premit, ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant, et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant quod occulte legunt, in tantum ut clamare compellar et dicere: Domine, libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis et rescribitis, ut Esdre librum vobis de hebreo transferam, quasi non habeatis greca volumina et latina, aut quicquid illud est quod nobis vertitur non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem, ut ait quidam, niti, neque aliud fatigando nisi odium quaerere extremae dementiae est. Itaque obsecro vos, mi Domnion et Rogatiane, ut privata lectione contenti librum non efferatis in publicum, nec fastidiosis cibos ingeratis, vitetisque eorum supercilium, qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nichil noverunt. Si qui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar, admonentes ut hebrea nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distincte et per intervalla scribant; nichil enim proderit emendasse librum, nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus est liber, nec apocriforum tertii et quarti somniis delectetur, quia et apud Hebreos Esdre Neemieque sermones in unum volumen coartantur, et quae non habentur apud illos nec de viginti quattuor senioribus sunt, procul abicienda. Si quis autem septuaginta vobis opposuerit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat, nec potest utique verum asseri quod diversum est, mittite eum ad evangelia, in quibus multa ponuntur de veteri testamento quae apud septuaginta non habentur, velut illud: Quoniam Nazarenus vocabitur; et: Ex Egipto vocavi filium meum; et: Videbunt in quem compunxerunt; multaque alia quae latiori operi reservamus, et quaerite ab eo ubi scripta sunt. Cumque proferre non potuerit, vos legite de his exemplaribus quae nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam, certe quod illaturus sum validissimum est: dedi aliquid quod non habetur in greco, vel aliter habetur quam a me versum est. Quid interpretem laniant? Interrogent Hebreos, et ipsis auctoribus translationi meae vel arrogent vel derogent fidem. Porro aliud est si clausis, ut dicitur, oculis mihi volunt maledicere, et non imitantur studia et benivolentiam grecorum, qui post septuaginta translatores iam Christi evangelio coruscante Iudeos et Ebionitas legis veteris interpretes, Aquilam videlicet et Symmachum et Theodotionem, et curiose legunt et per Exaplum Origenis ecclesiis dedicaverunt. Quanto magis Latini grati esse deberent

exaplois

quod exultantes cernent gratiam a se aliquid mutuari. Primum quia magnorum sumptuum et infinite difficultatis exemplaria possidere omnia. Deinde quod qui habuerint et hebraici sermonis ignari sunt magis errabunt ignorantes quis e multis verius dixerit. Quod et sapientissimo cuidam nuper apud grecos accidit ut interdum scripture sensum relinquens uniuscuiuslibet interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltem parvam habemus scientiam et latinus nobis utcumque sermo non deest et de aliis magis possumus iudicare et ea que ipsi intelligimus in nostra lingua promere. Itaque licet excedra sibilet victorque sinon incendia iactet numquam meum iuvante christo silebit eloquium. Et prescita lingua balbutiet legant qui volunt qui nolunt abiciant. Eventilent apices litteras calumpnientur. Magis vestra caritate provocabor ad studium quam illorum detractione et odio deterrebor. **Incipit liber Hesdre.**

In anno primo Cyri regis Persarum **Primus.** ut compleretur verbum domini ex ore Ieremie suscitavit dominus spiritum Cyri regis Persarum et transduxit vocem in omni regno suo et per scripturam dicens. Hec dicit Cyrus rex Persarum. Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi et terre et ipse precepit mihi ut edificarem ei domum in Ierusalem que est in Iudea. Quis est in vobis de universo populo eius sit deus illius cum eo. Ascendat Ierusalem que est in Iudea et edificet domum domini dei Israel. Ipse est deus qui est in Ierusalem. Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant adiuvent eum viri de loco suo argento et auro et substantia et pecoribus excepto quod voluntarie templo dei offerunt quod est in Ierusalem. Et surrexerunt principes patrum de Iuda et Beniamin et sacerdotes et levite omnis cuius deus suscitavit spiritum ut ascenderent ad edificandum templum domini quod erat in Ierusalem. Universique qui erant in circuitu adiuverunt manus eorum in vasis argenteis et aureis in substantia in supellectili in iumentis exceptis his que sponte obtulerant. Rex quoque Cyrus protulit vasa templi domini que tulerat Nabuchodonosor de Ierusalem et posuerat ea in templo dei sui. Protulit autem ea Cyrus rex Persarum per manum Mithridatis filii Gazabar et annumeravit ea Sasabassar principi Iude. Et hic est numerus eorum. Phiale auree xxx. phiale argentee mille. Cultri xxix. Scyphi aurei xxx. Scyphi argentei secundi cccc. x. vasa alia mille. Omnia vasa aurea et argentea v. milia cccc. Universa tulit Sasabassar cum his qui ascendebant de transmigratione Babylonis in Ierusalem.

Hii sunt autem filii provincie qui ascenderunt de captivitate quam transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis in Babylonem. **II** Et reversi sunt in Ierusalem et Iudam unusquisque in civitatem suam. Qui venerunt cum Zorobabel Hiesua Neemia Saraia Rahelaia Mardochaia et Belsan Messar Beguai Reum Baana. Numerus virorum populi Israel. Filii Pharees ii. milia c. lxx. ii. Filii Arethi dcc. lxx. v. Filii Gersephatia ccc. lxx. duo. Filii Sephetia ccc. lxx. ii. Filii Area dcc. lxxv. Filii Phaatmoab filiorum Iosue et Ioab duo milia dccc. xii. Filii Helam mille cc. l. iiii. Filii Zechua dcccc. xlv. Filii Zachai dcc. lx. Filii Bani dc. xl. ii. Filii Bebai dc. xx. iii. Filii Azgad mille cc. xx. ii. Filii Adonicam dc. lx. vi. Filii Beguai ii. milia l. vi. Filii Adin cccc. l. iiii. Filii Ather qui erant ex Ezechia xc. viii. Filii Besai ccc. xxiii. Filii Iora c. xii. Filii Asom cc. xx. iii. Filii Gebar xc. v. Filii Bethleem c. xx. iii. Filii Nepthupha l. vi. Viri Anathot c. xx. viii. Filii Azmaveth xl. ii. Filii Cariathiarim Cephira et Beroth dcc. xl. iii. Filii Rama et Gaba dc. xx. unus. Viri Machmas c. xx. ii. Viri Bethel et Hay cc. xx. iii. Filii Nebo l. ii. Filii Megbis c. l. vi. Filii Helam alterius mille cc. l. iiii. Filii Arim ccc. xx. Filii Lod Adid et Ono dcc. xx. v. Filii Iericho ccc. xl. v. Filii Senaa iii. milia dc. xxx. Sacerdotes filii Idaia in domo Iosue dcccc. lxx. iii. Filii Emmer mille l. ii. Filii Phessur mille cc. xl. vii. Filii Arim mille xvii. Levite filii Iosue et Cedmihel filiorum Oduie lxxiiii. Cantores filii Asaph c. xx. viii. Filii ianitorum filii Sellum filii Ather filii Thelmon filii Accub filii Atitha filii Sobai universi c. xxx. viiii. Nathinei filii Siaa filii Asupha filii Thabaoth filii Ceros filii Sisaa filii Phadon filii Lebana filii Agaba filii Accub filii Agab filii Selmai filii Anan filii Gaddel filii Gaher filii Rahaia filii Rasin filii Nechoda filii Gazem filii Aza filii Phasea filii Besee filii Asenaa filii Munim filii Nepthusim filii Bechuch filii Acupha filii Assur filii Besluth filii Maida filii Arsa filii Bercos filii Sisara filii Thema filii Nasia filii Atipha filii servorum Salomonis filii Sothei filii Sophereth filii Pharuda filii Iala filii Dercon filii Gedel filii Saphatia filii Athil filii Phocereth qui erant de Asebaim filii Ami. Omnes Nathinei et filii servorum Salomonis ccc. xc. ii. Et hii qui ascenderunt de Thelmela Thelarsa Cherub et Adon et Emer et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum utrum ex Israel essent. Filii Delaia filii Tobia filii Nechoda dc. l. ii. Et de filiis sacerdotum filii Obia filii Accos filii Berzellai qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt scripturam genealogie sue et non invenerunt et eiecti sunt de sacerdotio. Et dixit Athersatha eis ut non comederent de sancto sanctorum donec surgeret sacerdos doctus atque perfectus. Omnis multitudo quasi unus xl. ii. milia ccc. lx. exceptis servis eorum et ancillis qui erant vii. milia ccc. xxx. vii. Et in ipsis cantores atque cantatrices cc. Equi eorum dcc. xxx. vi. Muli eorum cc. xl. v. Cameli eorum cccc. xxx. v. Asini eorum vi. milia dcc. xx. Et de principibus patrum cum ingrederentur templum domini quod est in Ierusalem sponte obtulerunt in domum dei ad extruendam eam in loco suo. Secundum vires suas dederunt impensas operis auri solidos lxi. milia et mille argenti mnas v. milia et vestes sacerdotales c. Habitaverunt ergo sacerdotes et levite de populo et cantores et ianitores et Nathinei in urbibus suis universi

susque Israel in civitatibus suis.

III Iamque venerat mensis septimus et erant filii Israel in civitatibus suis. Congregatus est ergo populus quasi vir unus in Ierusalem. Et surrexit Iosue filius Iosedech et fratres eius sacerdotes et Zorobabel filius Salathiel et fratres eius et aedificaverunt altare Dei Israel ut offerrent in eo holocaustomata sicut scriptum est in lege Moysi viri Dei. Collocaverunt autem altare super bases suas deterrentibus eos per circuitum populis terrarum et obtulerunt super illud holocaustum Domino mane et vespere. Feceruntque sollemnitatem tabernaculorum sicut scriptum est, et holocaustum diebus singulis per ordinem secundum praeceptum opus diei in die suo. Et post haec holocaustum iuge tam in kalendis quam in universis sollemnitatibus Domini que erant consecratae, et in omnibus in quibus ultro offerebatur munus Domino. A primo die mensis septimi coeperunt offerre holocaustum Domino. Porro templum Dei nondum fundatum erat. Dederunt autem pecunias latomis et cementariis, cibum quoque et potum et oleum Sydoniis Tyriisque ut deferrent ligna cedrina de Libano ad mare Ioppe, iuxta quod praeceperat Cyrus rex Persarum eis.

Anno autem secundo adventus eorum ad templum Dei in Ierusalem mense secundo coeperunt Zorobabel filius Salathiel et Iosue filius Iosedech et reliqui de fratribus eorum sacerdotes et Levitae et omnes qui venerant de captivitate in Ierusalem. Et constituerunt Levitas a .xx. annis et supra ut urgerent opus Domini. Steteruntque Iosue et filii eius et fratres eius, Cedmihel et filii eius, et filii Iuda quasi vir unus ut instarent super eos qui faciebant opus in templo Domini, filii Henadab, filii eorum et fratres eorum Levitae. Fundato igitur a cementariis templo Domini steterunt sacerdotes in ordine suo cum tubis et Levitae filii Asaph in cimbalis ut laudarent Dominum per manus David regis Israel. Et concinebant in hymnis et confessione Domino quoniam bonus, quoniam in aeternum misericordia eius super Israel. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum eo quod fundatum esset templum Domini. Plurimi etiam de sacerdotibus et Levitis et principes patrum et seniores qui viderant templum prius cum fundatum esset et hoc templum in oculis eorum flebant voce magna, et multi vociferantes in letitia elevabant vocem. Clamoris letantium et vocem fletus populi; commixtim enim populus vociferabatur clamore magno, et vox audiebatur procul.

IIII Audierunt autem hostes Iudae et Beniamin quia filii captivitatis aedificarent templum Domino Deo Israel, accedentesque ad Zorobabel et ad principes patrum dixerunt eis: Aedificemus vobiscum, quia ita ut vos quaerimus Deum vestrum. Ecce nos immolavimus victimas ex diebus Assoraddon regis Assur qui adduxit nos huc. Et dixit eis Zorobabel et Iosue et reliqui principes patrum Israel: Non est vobis et nobis ut aedificemus domum Deo nostro, sed nos ipsi soli aedificabimus Domino Deo nostro sicut nobis Cyrus rex Persarum praecepit. Factum est igitur ut populus terrae impediret manus populi Iudae et turbaret eos in aedificando. Conduxerunt autem adversum eos consiliatores ut destruerent consilium eorum omnibus diebus Cyri regis Persarum et usque ad regnum Darii regis Persarum. In regno autem Assueri in principio regni eius scripserunt accusationem adversus habitatores Iudae et Ierusalem. Et in diebus Artaxersis scripsit Beselam, Mitridates et Thabel et reliqui qui erant in consilio eorum ad Artaxersen regem Persarum. Epistola autem accusationis scripta erat syriace et legebatur sermone syro. Reum Betheleem et Samsia scriba scripserunt epistolam unam de Ierusalem Artaxersi regi huiuscemodi: Reum Betheleem et Samsia scriba et reliqui consiliatores eorum, Dinaei et Apharsatei, Therphalei, Arphasei, Herchuei, Babylonii, Susanachei, Dievi, Elamitae, et ceteri de gentibus quas transtulit Asenaphar magnus et gloriosus et habitare eas fecit in civitatibus Samariae et in reliquis regionibus trans flumen in pace.

Hoc est exemplar epistolae quam miserunt ad eum: Artaxersi regi servi tui viri qui sunt trans fluvium salutem dicunt. Notum sit regi quia Iudaei qui ascenderunt a te ad nos venerunt in Ierusalem civitatem rebellem et pessimam quam aedificant extruentes muros eius et parietes componentes. Nunc igitur notum sit regi quia si civitas illa aedificata fuerit et muri eius instaurati, tributum et vectigal et annuos reditus non dabunt, et usque ad reges haec noxa perveniet. Nos igitur memores salis quod in palatio comedimus, et quia lesiones regis videre nefas ducimus, idcirco misimus et nuntiavimus regi ut recenseas in libris historiarum patrum tuorum, et invenies scriptum in commentariis et scies quoniam urbs illa urbs rebellis est et nocens regibus et provinciis, et bella concitantur in ea ex diebus antiquis, quam ob rem et civitas ipsa destructa est. Nuntiamus nos regi quoniam si civitas illa aedificata fuerit et muri eius instaurati, possessionem trans fluvium non habebis.

Verbum misit rex ad Reum Betheleem et Samsiam scribam et ad reliquos qui erant in consilio eorum habitatores Samariae et ceteris trans fluvium salutem dicens et pacem. Accusatio quam misistis ad nos manifeste lecta est coram me, et a me praeceptum est, et recensuerunt inveneruntque quoniam civitas illa a diebus antiquis adversus reges rebellat et seditiones et proelia concitantur in ea. Nam et reges fortissimi fuerunt in Ierusalem qui et dominati sunt omni regioni quae est trans flumen; tributum quoque et vectigal et reditus accipiebant. Nunc ergo audite sententiam ut prohibeatis viros illos et urbs illa non aedificetur donec si forte a me iussum fuerit. Videte ne neglegentia hoc impleatur et paulatim crescat malum contra reges. Itaque exemplum edicti Artaxersis regis lectum est coram Reum Betheleem et Samsia scriba et consiliariis eorum, et abierunt festini in Ierusalem ad Iudaeos et prohibuerunt eos in brachio et robore. Tunc intermissum est opus domus Dei in Ierusalem et non fiebat usque ad secundum annum regni Darii regis Persarum.

V Prophetaverunt autem Aggeus propheta et Zacharias filius Addo prophetantes ad Iudaeos qui erant in Iudaea et Ierusalem in nomine Dei Israel. Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel et Iosue filius Iosedech et coeperunt

edificare templum dei in ierusalem. et cum eis prophete dei adiuvantes eos. In ipso autem tempore venit ad eos Thathannai qui erat dux transflumen. et Stharbuzannai et consiliarii eorum. Sicque dixerunt eis. Quis dedit vobis consilium ut domum hanc edificaretis: et muros hos instauraretis? Ad quod respondimus eis. que essent nomina hominum auctorum illius edificationis. Oculus autem dei eorum factus est super senes iudeorum et non potuerunt inhibere eos. placuitque ut res ad darium referretur. et tunc satisfacerent adversus accusationem illam. Exemplar epistole quam misit Thathannai dux regionis trans flumen. et Stharbuzannai et consiliatores eius Arphasacei qui erant trans flumen ad darium regem. Sermo quem miserant ei sic scriptus erat. Dario regi pax omnis. Notum sit regi isse nos ad iudeam provinciam ad domum dei magni que edificatur lapide impolito et ligna imponuntur in parietibus. opusque illud diligenter extruitur. et crescit in manibus eorum. Interrogavimus ergo senes illos et ita diximus eis. Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc edificaretis et muros instauraretis? Sed et nomina eorum quesivimus ab eis ut nuntiaremus tibi. quos scripsimus nomina virorum qui sunt principes in eis. Huiuscemodi autem sermonem responderunt nobis dicentes. Nos sumus servi dei celi et terre. et edificamus templum quod erat extructum ante annos hos multos. quodque rex israel magnus edificaverat et extruxerat. Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri deum celi et terre et tradidit eos in manu Nabuchodonosor regis babilonis chaldei. domum quoque hanc destruxit et populum eius transtulit in babilonem. Anno autem primo Cyri regis babilonis. Cyrus rex proposuit edictum ut domus dei edificaretur. Nam et vasa templi dei aurea et argentea que nabuchodonosor tulerat de templo quod erat in ierusalem et asportaverat ea in templum babilonis protulit Cyrus rex de templo babilonis. et data sunt Sasabassar vocabulo quem et principem constituit. dixitque ei. Hec vasa tolle et vade et pone ea in templo quod est in ierusalem. et domus dei edificetur in loco suo. Tunc itaque Sasabassar ille venit et posuit fundamenta templi dei in ierusalem. et ex eo tempore usque nunc edificatur. et necdum completum est. Nunc ergo si videtur regi bonum recenseat in bibliotheca regis que est in babilone utrumnam a Cyro rege iussum sit ut edificaretur domus dei in ierusalem. et voluntatem regis super hac re mittat ad nos.

VI

Tunc rex darius precepit. et recensuerunt in bibliotheca librorum qui erant repositi in babilone. et inventum est in Ecbatanis quod est castrum in medena provincia volumen unum. talisque scriptus erat in eo commentarius. Anno primo Cyri regis Persarum. Cyrus rex decrevit ut domus dei que est in ierusalem edificaretur in loco ubi immolent hostias. et ut ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum lx. et latitudinem cubitorum lx. ordines de lapidibus impolitis tres. et sic ordines de lignis novis. Sumptus autem de domo regis dabuntur. Sed et vasa aurea et argentea templi dei que nabuchodonosor tulerat de templo quod erat in ierusalem et attulerat ea in babilonem reddantur et referantur in templum ierusalem in locum suum que et posita sunt in templo dei. Nunc ergo Thathannai dux regionis que est trans flumen. et Stharbuzannai et consiliarii vestri Arphasacei qui estis trans flumen procul recedite ab illis. et dimittite fieri templum dei illud a duce iudeorum et senioribus eorum et domum dei edificent in loco suo. Sed et a me preceptum est quid oporteat fieri a presbiteris illis iudeorum ut edificetur domus dei. scilicet ut de archa regis id est ut de tributis que dantur de regione trans flumen studiose sumptus dentur viris illis ne impediatur opus. Quod si necesse fuerit et vitulos et agnos et hedos in holocaustum deo celi. frumentum. sal. et vinum et oleum secundum ritum sacerdotum qui sunt in ierusalem detur eis per singulos dies ne sit in aliquo querimonia et offerant oblationes deo celi. orentque pro vita regis et filiorum eius. A me ergo positum est decretum ut omnis homo qui hanc mutaverit iussionem tollatur lignum de domo ipsius et erigatur et configatur in eo. domus autem eius publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi dissipet omnia regna et populum qui extenderit manum suam ut repugnet et dissipet domum dei illam que est in ierusalem. Ego darius rex statui decretum quod studiose impleri volo. Igitur Tarannai dux regionis trans flumen et Stharbuzannai et consiliarii eius secundum quod preceperat darius rex sic diligenter executi sunt. Seniores autem iudeorum edificabant et prosperabantur iuxta prophetiam Aggei prophete. et Zacharie filii Addo. et edificaverunt et construxerunt iubente deo israel. et iubente Cyro et dario et Artaxerse regibus persarum. et compleverunt domum dei istam usque ad diem tertium mensis Adar. qui est annus sextus regni darii regis. Fecerunt autem filii israel sacerdotes et levite et reliqui filiorum transmigrationis dedicationem domus dei in gaudio et obtulerunt in dedicatione domus dei vitulos c. arietes cc. agnos cccc. hircos caprarum pro peccato totius israel xii. iuxta numerum tribuum israel. Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis et levitas in vicibus suis super opera dei in ierusalem sicut scriptum est in libro moysi. Fecerunt autem filii transmigrationis pascha xiiii. die mensis primi. purificati enim fuerant sacerdotes et levite quasi unus. omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationis. et fratribus suis sacerdotibus et sibi. Et comederunt filii israel qui reversi fuerant de transmigratione et omnis qui se separaverant a coinquinatione gentium terre ad eos ut quererent dominum deum israel. Et fecerunt sollempnitatem azimorum vii. diebus in letitia quia letificaverat eos dominus. et converterat cor regis assur ad eos ut iuvaret manus eorum in opere domus domini dei israel.

VII

Post hec autem verba in regno Artaxersis regis persarum Hesdras filius Saraie. filii Azarie. filii Helchie. filii Sellum. filii Sadoch. filii Achitob. filii Amarie. filii Azarie. filii Maraioth.

filii zaraie. filii ozi. filii bocci. filii abisue. filii
phinees. filii eleazar. filii aaron sacerdotis ab initio.
Ipse hesdras ascendit de babilone. et ipse scriba ve
lox in lege moysi quam dedit dominus deus israhel. Et de
dit ei rex secundum manum domini dei eius bonam super
eum omnem petitionem eius. Et ascenderunt de fi
liis israhel. et de filiis sacerdotum. et de filiis leuita
rum. et de cantoribus et de ianitoribus et de nathin
neis in ierusalem anno .vii. artaxersis regis. Et uene
runt in ierusalem mense .v. ipse est annus .vii. regis. Quia
primo die mensis .v. uenit in ierusalem iuxta manum dei
sui bonam super se.

IX

Hesdras enim parauit cor suum ut
inuestigaret legem domini et faceret et doceret in israhel preceptum
et iudicium. Hoc est autem exemplar epistole edicti quod de
dit rex artaxersis hesdre sacerdoti scribe erudito
in sermonibus et preceptis domini et cerimoniis eius in israhel.
Artaxersis rex regum hesdre sacerdoti scribe
legis dei celi doctissimo salutem. A me decretum est
ut cuicumque placuerit in regno meo de populo israhel
et de sacerdotibus eius et de leuitis ire in ierusalem
tecum uadat. A facie enim regis et .vii. consiliatorum
eius missus es ut uisites iudeam et ierusalem in
lege dei tui que est in manu tua. et ut feras ar
gentum et aurum quod rex et consiliatores eius sponte
optulerunt deo israhel cuius in ierusalem tabernaculum est.
et omne argentum et aurum quodcumque inueneris in uniuersa
prouincia babilonis et populus offerre uoluerit et de sa
cerdotibus qui sponte optulerint domui dei sui
que est in ierusalem libere accipe et studiose eme de hac pecu
nia uitulos arietes. agnos et sacrificia et libamina
eorum et offer ea super altare templi dei uestri quod est in ierusalem.
Sed et si quid tibi et fratribus tuis placuerit de reliquo auro
et argento ut faciatis iuxta uoluntatem dei uestri
facite. Vasa quoque que dantur tibi in ministerio domus dei tui
trade in conspectu dei ierusalem. Sed et cetera quibus opus fuerit
in domo dei tui quantumcumque necesse est ut expendas
dabis de thesauro et de fisco regis. Et a me ego
artaxerses rex statui atque decreui omnibus custodi
bus arche publice qui sunt trans flumen ut quodcumque peti
erit a uobis hesdras sacerdos scriba legis dei celi
absque mora detis usque ad argenti talenta .c. et usque
ad tritici batos .c. et usque ad uini choros .c. et usque
ad batos olei .c. Sal uero absque mensura. Omne quod
ad ritum dei celi pertinet tribuatur diligenter in do
mo dei celi ne forte irascatur contra regnum regis
et filiorum eius. Vobis quoque notum facimus de uniuer
sis sacerdotibus et leuitis. cantoribus. ianitoribus
nathinneis et ministris domus dei huius ut uec
tigal et tributum et annonas non habeatis po
testatem imponendi super eos. Tu autem hesdras secundum
sapientiam dei tui que est in manu tua constitue
iudices et presides ut iudicent omni populo qui est
trans flumen. his uidelicet qui nouerunt legem dei
tui. et legem regis. Sed et imperitos docete libere. Et
omnis qui non fecerit legem dei tui et legem regis di
ligenter iudicium erit de eo siue in mortem siue in ex
ilium. siue in condempnationem substantie eius. uel certe
in carcerem. Et dixit hesdras scriba. Benedictus dominus
deus patrum nostrorum qui dedit hoc in corde regis ut glori
ficaret domum domini que est in ierusalem. et in me incli

nauit misericordiam suam coram rege et consiliatoribus eius
et uniuersis principibus regis potentibus. Et ego confor
tatus manu domini dei mei que erat in me congregaui
de israhel principes qui ascenderunt mecum.

X

Hii sunt
ergo principes familiarum et hec genealogia eorum qui
ascenderunt mecum in regno artaxersis regis de
babilone. De filiis phinees gerson. De filiis ythamar
daniel. De filiis dauid accus. De filiis sechenie. et de
filiis pharos zacharias. et cum eo numerati sunt uiri .c.
l. De filiis phet moab. helioenai filius azarie. et
cum eo .cc. uiri. De filiis sechenie. filius ezechiel. et cum
eo .ccc. uiri. De filiis addamebech filius ionathan
et cum eo .l. uiri. De filiis haelem ysaias filius atha
lie. et cum eo .lxx. uiri. De filiis saphatie zebedeia
filius michael. et cum eo .lxxx. uiri. De filiis ioab
abedia filius iehiel. et cum eo .ccxviii. uiri. De filiis
salomith filius iosphie. et cum eo .c.lx. uiri. De fi
liis bebai zacharias filius bebai. et cum eo .xxviii.
uiri. De filiis ezead iohannam filius ezechatam.
et cum eo .c.x. uiri. De filiis adonicam qui erant
nouissimi. et hec eorum nomina eliphelech et hihel et
samaias. et cum eis .lx. uiri. De filiis begui uthai et
zacchur. et cum eis .lxx. uiri. Congregaui autem eos
ad fluuium qui decurrit ad ahaua. et mansimus
ibi tribus diebus. quesiuique in populo et in sacerdo
tibus de filiis leui et non inueni ibi. Itaque misi e
liezer et arihel et semeiam. et helnathan et iarib
et elnathan. et nathan. et zachariam.
et mesollam principes et ioiarib et elnathan sa
pientes. Et misi eos ad heddo qui est primus in
casphie loco. et posui in ore eorum uerba que loquerentur
ad addon et ad fratres eius nathinneos in loco
casphie ut adducerent nobis ministros domus
dei nostri. Et adduxerunt nobis per manum dei nostri
bonam super nos uirum doctissimum de filiis mo
oli filii leui. filii israhel. et sarabiam. et filios eius
.xviii. et fratres eius .xviii. et asabiam et cum eo ye
saiam. de filiis merari fratres eius et filios eius.
.xx. et de nathinneis quos dederat dauid et principes
ad ministeria leuitarum nathinneos .cc.xx. omnes
hii suis nominibus uocabantur. Et predicaui ibi ie
iunium iuxta fluuium hauua ut affligeremur
coram domino deo nostro. et peteremus ab eo uiam
rectam nobis et filiis nostris uniuerseque substantie nostre.
Erubui enim petere regis auxilium et equites
qui defenderent nos ab inimicis in uia quia
diximus regi. Manus dei nostri est super omnes
qui querunt eum in bonitate et imperium eius
et fortitudo eius et furor super omnes qui derelinquunt
eum. Ieiunauimus autem et rogauimus deum
nostrum pro hoc et euenit nobis prospere.

XI

Et separ
aui de principibus sacerdotum .xii. sarabiam.
asabiam et cum eis de fratribus eorum .x. appendique
eis argentum et aurum et uasa consecrata domus
dei nostri que obtulerat rex et consiliatores eius et
principes eius. uniuersusque israhel eorum qui inuen
ti fuerant. et appendi in manibus eorum argenti
talenta .dc.l. et uasa argentea .c. auri .c. talen
ta. et crateres aureas .xx. que habebant solidos
millenos. et uasa eris fulgentis optimi du

o pulchra ut aurum. Et dixi eis: Vos sancti Domini, et vasa
sancta, et argentum et aurum quod sponte oblatum est Domino
Deo patrum nostrorum. Vigilate et custodite donec appen-
datis coram principibus sacerdotum et levitarum
et ducibus familiarum Israhel in Hierusalem in thesaurum
domus Domini. Susceperunt autem sacerdotes et levi-
tae pondus argenti et auri et vasorum ut deferrent
in Hierusalem in domum Dei nostri. Promovimus ergo
a flumine Ahava duodecimo die mensis primi ut per-
geremus Hierusalem. Et manus Dei nostri fuit super nos et
liberavit nos de manu inimici et insidiatoris
in via. Et venimus in Hierusalem et mansimus ibi
tribus diebus. Die autem quarta appensum est argentum
et aurum et vasa in domo Dei nostri per manum Me-
rimoth filii Uriae sacerdotis, et cum eo Eleazar
filius Phinees. Cumque eis Iozabed filius Io-
sue et Noadaia filius Bennoi levitae. Iuxta
numerum et pondus omnium. Descriptumque est omne
pondus in tempore illo. Sed et qui venerant de capti-
vitate filii transmigrationis holocaustoma-
ta obtulerunt Domino Deo Israhel vitulos XII pro
omni populo Israhel, arietes XC VI, agnos LXXVII,
hircos pro peccato XII, omnia in holocaustum Domino.
Dederunt autem edicta regis satrapis qui erant
de conspectu regis et ducibus trans flumen, et e-

XI. IX

levaverunt populum et domum Dei. Postquam
autem haec completa sunt accesserunt ad me principes
dicentes: Non est separatus populus Israhel et sacer-
dotes et levitae a populis terrarum et de abominationibus
eorum, Chananei videlicet et Hethei et Pherezei et Iebu-
sei et Ammonitarum et Moabitarum et Aegyptiorum et
Amorreorum. Tulerunt enim de filiabus eorum
sibi et filiis suis uxores, et commiscuerunt semen
sanctum cum populis terrarum. Manus etiam princi-
pum et magistratuum fuit in transgressione

A

hac prima. Cumque audissem sermonem istum
scidi pallium meum et tunicam, et evelli
capillos capitis mei et barbae, et sedi maerens.
Convenerunt autem ad me omnes qui timebant
verbum Dei Israhel pro transgressione eorum qui de
captivitate venerant, et ego sedebam tristis
usque ad sacrificium vespertinum. Et in sacri-
ficio vespertino surrexi de afflictione mea,
et scisso pallio et tunica curvavi genua me-
a et expandi manus meas ad Dominum Deum
meum et dixi: Deus meus, confundor et erubesco le-
vare faciem meam ad te, quoniam iniquitates no-
strae multiplicatae sunt super caput nostrum, et de-
licta nostra creverunt usque ad caelum a diebus
patrum nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus graviter
usque ad diem hanc, et in iniquitatibus nostris
traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdotes
nostri in manibus regum terrarum et in gla-
dium et in captivitatem et in rapinam et in
confusionem vultus sicut et die hac. Et nunc
quasi ad parvum et ad momentum facta est de-
precatio nostra apud Dominum Deum nostrum ut dimit-
terentur nobis reliquiae, et daretur paxillus
in loco sancto eius, et illuminaret oculos nostros Deus
noster, et daret nobis vitam modicam in servi-
tute nostra, quia servi sumus, et in servitute nostra non
dereliquit nos Deus noster, et inclinavit super nos misericordiam
coram rege Persarum ut daret nobis vitam et
sublimaret domum Dei nostri, et extrueret solitu-
dines eius, et daret nobis sepem in Iuda et Hierusalem.
Et nunc quid dicemus, Domine Deus noster, post haec? quia
dereliquimus mandata tua quae praecepisti in ma-
nu servorum tuorum prophetarum dicens: Terra ad
quam vos ingredimini ut possideatis eam terra
immunda est, iuxta immunditiam populorum
terrarumque ceterarum abominationibus eorum qui rep-
leverunt eam ab ore usque ad os in coinquinati-
one sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis
eorum et filias eorum non accipiatis filiis vestris, et non
quaeratis pacem eorum et prosperitatem eorum usque
in sempiternum, ut confortemini et comedatis
quae bona sunt terrae, et heredes habeatis filios vestros
usque in saeculum. Et post omnia quae venerunt super nos
in operibus nostris pessimis et in delicto nostro mag-
no, quia tu Deus noster liberasti nos ab iniquitate
nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie, ut non con-
verteremur et irrita faceremus mandata tua ne-
que matrimonia iungeremus cum populis abominatio-
num istarum. Numquid iratus es nobis usque ad con-
summationem ne dimitteres nobis reliquias et
salutem? Domine Deus Israhel, iustus es tu, quoniam derelicti
sumus qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram
te sumus in delicto nostro. Non enim stare potest coram te

X. XII.

super hoc. Sic ergo orante Hesdra et implorante
eo et flente et iacente ante templum Dei, collectus est
ad eum de Israhel coetus grandis nimis virorum
et mulierum et puerorum, et flevit populus multo
fletu. Et respondit Sechenias filius Iehiel de filiis
Helam et dixit Hesdrae: Nos praevaricati sumus
in Deum nostrum et duximus uxores alienigenas de
populis terrae. Et nunc si paenitentia est in Israhel super hoc,
percutiamus foedus cum Domino Deo nostro ut proiciamus
universas uxores et eos qui de his nati sunt iuxta
voluntatem Domini et eorum qui timent praeceptum
Dei nostri. Secundum legem fiat. Surge, tuum est decer-
nere, nosque erimus tecum. Confortare et fac. Sur-
rexit ergo Hesdras et adiuravit principes sacer-
dotum et levitarum et omnem Israhel ut facerent secundum ver-
bum hoc, et iuraverunt. Et surrexit Hesdras ante
domum Dei et abiit ad cubiculum Iohannan filii
Heliasib et ingressus est illuc. Panem non comedit
et aquam non bibit. Lugebat enim transgressionem
eorum qui venerant de captivitate. Et missa
est vox in Iudam et in Hierusalem omnibus filiis trans-
migrationis ut congregarentur in Hierusalem, et omnis
qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium princi-
pum et seniorum auferetur ab eo substantia eius, et
ipse abicietur de coetu transmigrationis. Con-
venerunt igitur omnes viri Iuda et Beniamin in Hierusalem
in tribus diebus; ipse est mensis nonus, XX die mensis, et se-
dit in platea domus Dei omnis populus trementes
pro peccato et pluviis. Et surrexit Hesdras sa-
cerdos et dixit ad eos: Vos transgressi estis et du-
xistis uxores alienigenas ut adderetis super
delictum Israhel. Et nunc date confessionem Domino

deo patrum vestrorum et facite placitum eius et separamini a populis terrarum et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo, dixitque voce magna: Iuxta verbum tuum ad nos sic fiat. Verumptamen quia populus multus est et tempus pluvie et non sustinemus stare foris, et non est opus diei unius vel duorum; vehementer quippe peccavimus in sermone isto. Constituantur principes in universa multitudine et omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis, et cum his seniores per civitatem et civitatem et iudices eius, donec avertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc. Igitur ionathan filius asahel et iaazia filius thecue steterunt super hoc, et mesollam et sebethai levites adiuverunt eos. Feceruntque filii transmigrationis sic. Et abierunt esdras sacerdos et viri principes familiarum in domos patrum

XIIII

suorum et omnes per nomina sua. Et sederunt in die primo mensis decimi ut quererent rem. Et consummati sunt omnes viri qui duxerant uxores alienigenas usque ad diem primam mensis primi. Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas: de filiis iosue filii iosedech et fratres eius maasia et eliezer et iarib et godolia. Et dederunt manus suas ut eicerent uxores suas et pro delicto suo arietem de ovibus offerrent. Et de filiis emmer: anani et zebedia. Et de filiis herim: maasia et helia et semeia et iehiel et ozias. Et de filiis phessur: helioenai, maasia, hysmael, nathanael et iozabeth et elasa. Et de filiis levitarum: iozabeth et semei et celaia, ipse est calitha, phathaia, iuda et heliezer. Et de cantoribus: eliasib. Et de ianitoribus: sellum et thellem et uri. Et ex israel de filiis pharos: remeia et ezia et melchia et miamin et eliezer et melchia et banaia. Et de filiis helam: mathania et zacharias et iehihel et abdi et ierimoth et helia. Et de filiis zechua: helioenai, heliasib, mathania et ierimuth et zabeth et aziza. Et de filiis bebai: iohannan, anania, zabbai, athalai. Et de filiis bani: mosollam et melluch et adaia, iasub et saal et ramoth. Et de filiis phaeth moab: edna et calal, banaias, maasias, mathanias, beseleel et bennui et manasse. Et de filiis erem: helieser, iesie, melchias, semeias, symeon, beniamin, maloch, samarias. Et de filiis asom: mathanai, mathetha, zabeth, heliphelech, iermai, manasse, semei. De filiis bani: maaddi, amram et huhel, baneas et badaias, cheliau, vani, marimuth et heliasiph, mathanias, mathanai et iasi et bani et bennui, semei et salmias et nathan et adaias, mechnedebai, sisai, sarai, ezrel et selemau, semeria, sellum, amaria, ioseph. De filiis nebui: haiel, mathathias, zabad, zabina, ieddu et iohel, banaia. Omnes hii acceperunt uxores alienigenas, et fuerunt ex eis mulieres que pepererant filios.

Verba neemie filii helchie. Et factum est in mense casleu, anno vicesimo, et ego eram in susis castro, et venit anani unus de fratribus meis, ipse et viri iuda, et interrogavi eos de iudeis qui remanserant et supererant de captivitate, et de ierusalem. Et dixerunt mihi: Qui remanserunt et derelicti sunt de captivitate ibi in provincia in magna afflictione sunt et in obprobrio, et murus ierusalem dissipatus est, et porte eius combuste sunt igni. Cumque audissem verba huiuscemodi, sedi et flevi et luxi diebus multis, et ieiunabam et orabam ante faciem dei celi, et dixi: Queso domine deus celi, fortis, magne atque terribilis, qui custodis pactum et misericordiam cum his qui te diligunt et custodiunt mandata tua, fiant aures tue auscultantes et oculi tui aperti, ut audias orationem servi tui quam ego oro coram te hodie nocte et die pro filiis israel servis tuis, et confiteor pro peccatis filiorum israel quibus peccaverunt tibi. Et ego et domus patris mei peccavimus. Vanitate seducti sumus et non custodivimus mandatum tuum et cerimonias et iudicia que precepisti moysi famulo tuo. Memento verbi tui quod mandasti moysi servo tuo dicens: Cum transgressi fueritis, ego dispergam vos in populos; et si revertamini ad me et custodiatis precepta mea et faciatis ea, etiam si abducti fueritis ad extrema celi, inde congregabo vos et inducam in locum quem elegi ut habitaret nomen meum ibi. Et ipsi servi tui et populus tuus quos redemisti in fortitudine tua magna et in manu tua valida. Obsecro domine, sit auris tua attendens ad orationem servi tui et ad orationem servorum tuorum qui volunt timere nomen tuum, et dirige servum tuum hodie et da ei misericordiam ante virum hunc. Ego enim eram pincerna regis.

II

Factum est autem in mense nisan anno vicesimo artaxerxis regis, et vinum erat ante eum, et levavi vinum et dedi regi, et eram quasi languidus ante faciem eius. Dixitque michi rex: Quare vultus tuus tristis est, cum te egrotum non videam? Non est hoc frustra, sed malum nescio quid in corde tuo est. Et timui valde ac nimis, et dixi regi: Rex in eternum vive. Quare non meret vultus meus, quia civitas domus sepulchrorum patris mei deserta est et porte eius combuste sunt igni? Et ait michi rex: Pro qua re postulas? Et oravi deum celi et dixi ad regem: Si videtur bonum regi et si placet servus tuus ante faciem tuam, ut mittas me in iudeam ad civitatem sepulchri patris mei et edificabo eam. Dixitque michi rex et regina que sedebat iuxta eum: Usque ad quod tempus erit iter tuum et quando reverteris? Et placuitan

vultum regis, et misit me, et constitui ei tempus. Et dixi regi: Si regi videtur bonum, epistolas det mihi ad duces regionis trans flumen, ut traducant me donec veniam in Iudeam; et epistolam ad Asaph custodem saltus regis, ut det mihi ligna ut tegere possim portas turris domus, et muri civitatis, et domum quam ingressus fuero. Et dedit mihi rex iuxta manum Dei mei bonam mecum. Et veni ad duces regionis trans flumen, dedique eis epistolas regis. Miserat autem rex mecum principes militum et equites. Et audierunt Sanaballath Oronithes, et Tobias servus Amanithes, et contristati sunt afflictione magna, quod venisset homo qui quereret prosperitatem filiorum Israel. Et veni in Ierusalem, et eram ibi tribus diebus. Et surrexi nocte ego et viri pauci mecum, et non indicavi cuiquam quid Deus dedisset in corde meo ut facerem in Ierusalem. Et iumentum non erat mecum nisi animal cui sedebam. Et egressus sum per portam vallis nocte, et ante fontem draconis, et ad portam stercoris, et considerabam murum Ierusalem dissipatum, et portas eius consumptas igni. Et transivi ad portam fontis, et ad aqueductum regis, et non erat locus iumento cui sedebam ut transiret. Et ascendi per torrentem nocte, et considerabam murum, et reversus veni ad portam vallis, et redii. Magistratus autem nesciebant quo abissem, aut quid ego facerem; sed et Iudeis et sacerdotibus et optimatibus et magistratibus et reliquis qui faciebant opus, usque ad id loci nihil indicaveram. Et dixi eis: Vos nostis afflictionem in qua sumus, quia Ierusalem deserta est, et porte eius consumpte sunt igni. Venite et edificemus muros Ierusalem, et non simus ultra opprobrium. Et indicavi eis manum Dei mei quod esset bona mecum, et verba regis que locutus est mihi, et aio: Surgamus et edificemus. Et confortate sunt manus eorum in bono. Audierunt autem Sanaballath Oronithes, et Tobias servus Amanithes, et Gosem Arabs, et subsannaverunt nos et despexerunt, dixeruntque: Que est hec res quam facitis? Numquid contra regem vos rebellatis? Et reddidi eis sermonem, dixique ad eos: Deus celi ipse nos iuvat, et nos servi eius sumus; surgamus et edificemus. Vobis autem non est pars et iustitia et memoria in Ierusalem.

III

Et surrexit Heliasiph sacerdos magnus, et fratres eius sacerdotes, et edificaverunt portam gregis. Ipsi sanctificaverunt eam, et statuerunt valvas eius, et usque ad turrim centum cubitorum sanctificaverunt eam, usque ad turrim Ananehel. Et iuxta eum edificaverunt viri Iericho; et iuxta eum edificavit Zacur filius Amri. Portam autem piscium edificaverunt filii Asnaa; ipsi texerunt eam, et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et iuxta eos edificavit Marimuth filius Urie filii Achus. Et iuxta eum edificavit Mosollam filius Barachie filii Mesezebel. Et iuxta eos edificavit Sadoch filius Baana. Et iuxta eum edificaverunt Thecueni; optimates autem eorum non supposuerunt colla sua in opere Domini sui. Et portam veterem edificaverunt Ioiada filius Phasee, et Mosollam filius Besodia. Ipsi texerunt eam, et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et iuxta eos edificaverunt Meltias Gabaonites, et Iadon Meronathites, viri de Gabaon et Maspha, pro duce qui erat in regione trans flumen. Et iuxta eum edificavit Eziel filius Araia aurifex; et iuxta eum edificavit Ananias filius pigmentarii, et dimiserunt Ierusalem usque ad murum platee latioris. Et iuxta eum edificavit Raphaia filius Hur, princeps vici Ierusalem. Et iuxta eum edificavit Iedaia filius Aromath contra domum suam. Et iuxta eum edificavit Athus filius Aseboine. Mediam autem partem vici edificavit Melchias filius Herem, et Asub filius Phet Moab, et turrim furnorum. Et iuxta eum edificavit Sellum filius Alloes, princeps medie partis vici Ierusalem, ipse et filie eius. Et portam vallis edificavit Anum et habitatores Zanoe; ipsi edificaverunt eam, et statuerunt valvas eius et seras et vectes, et mille cubitos in muro usque ad portam sterquilinii. Et portam sterquilinii edificavit Melchias filius Rechab, princeps vici Bethacharem; ipse edificavit eam, et statuit valvas eius et seras et vectes. Et portam fontis edificavit Sellum filius Cholozai, princeps pagi Maspha; ipse edificavit eam, et texit, et statuit valvas eius et seras et vectes, et muros piscine Syloe in ortum regis, et usque ad gradus qui descendunt de civitate David. Post eum edificavit Neemias filius Azboc, princeps dimidie partis vici Bethsur, usque contra sepulchrum David, et usque ad piscinam que grandi opere constructa est, et usque ad domum fortium. Post eum edificaverunt Levite, et post eos Reum filius Benni. Post eum edificavit Asebias princeps dimidie partis Ceyle in vico suo. Post eum edificaverunt fratres eorum, Bavai filius Enadad, princeps dimidie partis Ceyla. Et edificavit iuxta eum Azer filius Iosue, princeps Maspha, mensuram secundam contra ascensum firmissimi anguli. Post eum in monte edificavit Baruch filius Zachai mensuram secundam ab angulo usque ad portam domus Eliasiph sacerdotis magni. Post eum edificavit Meremuth filius Urie filii Accus mensuram secundam a porta domus Eliasiph donec extenderetur domus Eliasiph. Et post eum edificaverunt sacerdotes, viri de campestribus Iordanis. Post eum edificavit Beniamin et Asub contra domum suam. Et post eum edificavit Azarias filius Maasie filii Ananie contra domum suam. Post eum edificavit Bennui filius Enadad mensuram secundam a domo Azarie usque ad flexuram, et usque ad angulum. Phalel filius Ozi contra flexuram, et turrim que eminet de domo regis excelsa, id est in atrio carceris. Post eum Phadaia filius Pheros. Nathinnei autem habitabant in Ophel usque contra portam aquarum ad orientem, et turrim que prominebat. Post eum edificaverunt Thecueni mensuram secundam e regione a turre magna et eminenti usque ad murum templi.

Sursum autem a porta equorum edificaverunt sacerdotes unusquisque contra domum suam. Post eos edificavit Sedoc filius Emmer contra domum suam. Et post eum edificavit Semeia filius Secheniae custos porte orientalis. Post eum edificavit Anania filius Selemie, et Anon filius Selon sextus mensuram secundam. Post eum edificavit Mosollam filius Barachie contra gazophilacium suum. Post eum edificavit Melchias filius aurificis usque ad domum Nathineorum et scruta vendentium contra portam iudicialem, et usque ad cenaculum anguli. In porta gregis edificaverunt artifices et negociatores. Factum est autem cum audisset Sanaballath quod edificaremus murum, iratus est valde: et motus nimis subsannavit Iudeos, et dixit coram fratribus suis et frequentia Samaritanorum: Quid Iudei faciunt imbecilles? Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt et complebunt in una die? Numquid edificare poterunt lapides de acervis pulveris qui combusti sunt? Sed et Tobias Amanites proximus eius ait: Edificent: si ascenderit vulpes, transiliet murum eorum lapideum. Et dixit Neemias: Audi Deus noster, quia facti sumus despectui: converte opprobrium super caput eorum, et da eos in despectionem in terra captivitatis. Ne operias iniquitatem eorum, et peccata eorum coram facie tua non deleantur, quia irriserunt edificantes. Itaque edificavimus murum, et coniunximus totum usque ad partem dimidiam: et provocatum est cor populi ad operandum.

IIII. Factum est autem cum audisset Sanaballath et Tobias et Arabes et Amanite et Azotii quod obducta esset cicatrix muri Ierusalem, et quod cepissent interrupta concludi, irati sunt nimis. Et congregati sunt omnes pariter ut venirent et pugnarent contra Ierusalem, et molirentur insidias. Et oravimus Deum nostrum, et posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos. Dixit autem Iudas: Debilitata est fortitudo portantis, et humus nimia est, et nos non poterimus edificare murum. Et dixerunt hostes nostri: Nesciant et ignorent donec veniamus in medio eorum, et interficiamus eos, et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus Iudeis qui habitabant iuxta eos, et dicentibus nobis per decem vices ex omnibus locis quibus venerant ad nos, statui in loco post murum per circuitum populum in ordine cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Et perspexi atque surrexi, et aio ad optimates et magistratus et ad reliquam partem vulgi: Nolite timere a facie eorum. Domini magni et terribilis mementote, et pugnate pro fratribus vestris, et filiis vestris, et filiabus vestris, et uxoribus vestris, et domibus vestris. Factum est autem cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis, dissipavit Deus consilium eorum. Et reversi sumus omnes ad muros, unusquisque ad opus suum. Et factum est a die illa media pars iuvenum faciebat opus, et media pars parata erat ad bellum: et lancee et scuta et arcus et lorice, et principes post eos in omni domo Iuda edificantium in muro et portantium onera et imponentium: una manu faciebat opus, et altera tenebat gladium. Edificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et edificabant et clangebant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates et magistratus et ad reliquam partem vulgi: Opus grande est et latum, et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tube, illuc concurrite ad nos. Deus noster pugnabit pro nobis, et nos ipsi faciamus opus. Et media pars nostrum teneat lanceas ab ascensu aurore donec ingrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero suo maneat in medio Ierusalem, et sint nobis vices per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei et pueri mei et custodes qui erant post me non deponebamus vestimenta nostra: unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

V. Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos Iudeos. Et erant qui dicerent: Filii nostri et filie nostre multe sunt nimis: accipiamus pro pretio eorum frumentum, et comedamus et vivamus. Et erant qui dicerent: Agros nostros et vineas et domos opponamus, et accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant: Mutuo sumamus pecunias in tributa regis, demusque agros nostros et vineas. Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum, sic carnes nostre sunt: et sicut filii eorum, ita et filii nostri. Ecce nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem, et de filiabus nostris sunt famule, nec habemus unde possint redimi, et agros nostros et vineas nostras alii possident. Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hec: cogitavitque cor meum mecum, et increpavi optimates et magistratus, et dixi eis: Usurasne singuli a fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversum eos concionem magnam, et dixi eis: Nos, ut scitis, redemimus fratres nostros Iudeos qui venditi fuerant gentibus secundum possibilitatem nostram: et vos igitur vendetis fratres vestros, et redimemus eos? Et siluerunt, nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos: Non est bona res quam facitis. Quare non in timore Dei nostri ambulatis, ne exprobretur nobis a gentibus inimicis nostris? Et ego et fratres mei et pueri mei commodavimus plurimis pecuniam et frumentum. Non repetamus in commune istud, et alienum concedamus quod debetur nobis. Reddite eis hodie agros suos et vineas suas et oliveta sua et domos suas: quin potius et centesimam pecunie, frumenti, vini et olei, quam exigere solebatis ab eis, date pro illis. Et dixerunt: Reddemus, et ab eis nichil queremus: sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes, et adiuravi eos ut facerent iuxta quod dixeram. Insuper excussi sinum meum et dixi: Sic excutiat Deus omnem virum qui non compleverit verbum istud de domo sua et de laboribus suis: sic excutiatur et vacuus fiat. Et dixit universa multitudo: Amen, et laudaverunt Deum. Fecit ergo populus sicut erat dictum. A die autem illa qua preceperat rex michi ut essem dux in terra Iuda, ab anno .xx. usque ad annum .xxx.ii. Artaxersis regis per annos .xii., ego et fratres mei annonas que ducibus debebantur non comedimus. Duces autem primi qui fuerant ante me gravaverunt populum, et acceperunt ab eis in pane et vino et in pecunia cotidie siclos .xl. Sed et ministri eorum depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem Dei: quin potius in opere muri edificavi, et agrum non emi, et omnes pueri mei congregati ad opus erant. Iudei quoque et magistratus

·c·l· viri qui veniebant ad nos de gentibus que in
circuitu nostro sunt in mensa mea erant. Parabatur autem mihi
per dies singulos: unus bos. arietes ·vi· electi ex-
ceptis volatilibus. Et inter dies ·x· vina diversa
et alia multa tribuebam. Insuper et annonas du-
catus mei non quesivi. Valde enim erat attenu-
atus populus. Memento mei deus meus in bonum
secundum omnia que feci populo huic.

VI

Factum est autem
cum audisset Sanaballath et Tobias et Gosem arabs
et ceteri inimici nostri quod edificassem ego murum
et non esset in ipso residua interruptio. usque ad tem-
pus autem illud valvas non posueram in portis
miserunt Sanaballath et Gosem ad me dicen-
tes. Veni et percutiamus fedus pariter in viculis
in campo ono. Ipsi autem cogitabant ut facerent
mihi malum. Misi ergo ad eos nuntios dicens.
Opus grande ego facio et non possum descen-
dere ne forte negligatur cum venero et descen-
dero ad vos. Miserunt autem ad me secundum verbum
hoc per ·iiii· vices. Et respondi eis iuxta sermonem pri-
orem. Et misit ad me Sanaballath iuxta ver-
bum prius ·v· vice puerum suum et epistolam habebat
in manu sua scriptam hoc modo. In gentibus
auditum est et Gosem dixit quod tu et iudei cogi-
tetis rebellare et propterea edifices murum et levare te
velis super eos regem. propter quam causam et prophetas
posuisti qui predicent de te in ierusalem dicentes.
Rex in iudea est. Auditurus est rex verba hec. Idcirco
nunc veni ut ineamus consilium pariter. Et mi-
si ad eos dicens. Non est factum secundum verba hec
que tu loqueris. de corde enim tuo tu componis
hec. Omnes enim hii terrebant nos cogitantes quod
cessarent manus nostre ab opere et quiescere-
mus. Quam ob causam magis confortavi manus
meas. Et ingressus sum domum Semaie fi-
lii Dalaie filii Metabehel secreto. Qui ait.
Tractemus nobiscum in domo dei in medio
templi et claudamus portas edis. quia venturi
sunt ut interficiant te. et nocte venturi sunt
ad occidendum te. Et dixi. Num quisquam
similis mei fugit? Et quis ut ego ingre-
dietur templum et vivet? Non ingrediar.
Et intellexi quod deus non misisset eum sed quasi
vaticinans locutus esset ad me. et Tobias et
Sanaballath mercede conduxissent eum. Ac-
ceperat enim pretium ut territus facerem et pecca-
rem et haberent malum quod exprobrarent mihi.
Memento mei domine pro Tobia et Sanaballath
iuxta opera eorum talia. Sed et Noadie prophete
et ceterorum prophetarum qui terrebant me. Com-
pletus est autem murus ·xxv· die mensis elul
·lii· diebus. Factum est ergo cum audissent omnes
inimici nostri ut timerent universe gentes
que erant in circuitu nostro et conciderent intra
semetipsos. et scirent quod a deo factum esset o-
pus hoc. Sed et in diebus illis multe optima-
tum iudeorum epistole mittebantur ad Tobiam
et a Tobia veniebant ad eos. Multi enim
erant in iudea habentes iuramentum eius.
quia gener erat Sechenie filii Orel et Iohan-
nan filius eius acceperat filiam Mosollam fi-
lii Barachie. Sed et laudabant eum coram me et
verba mea nuntiabant ei. et Tobias mittebat lit-
teras ut terreret me.

VII

Postquam autem edificatus est mu-
rus et posui valvas et recensui ianitores et can-
tores et levitas. precepi fratri meo Anani et Ananie prin-
cipi domus de ierusalem. Ipse enim quasi vir verax et
timens deum plus ceteris videbatur. et dixi eis. Non
aperiantur porte ierusalem usque ad calorem solis.
Cumque adhuc assisterent clause porte sunt et op-
pilate. Et posui custodes de habitatoribus ierusalem
singulos per vices suas et unumquemque contra domum
suam. Civitas autem erat lata nimis et grandis
et populus parvus in medio eius. et non erant do-
mus edificate. Deus autem dedit in corde meo et con-
gregavi optimates et magistratus et vulgus
ut recenserem eos. Et inveni librum census eorum
qui ascenderant primum. et inventum est scrip-
tum in eo. Isti sunt filii provincie qui ascenderunt
de captivitate transmigratorum quos trans-
tulerat Nabuchodonosor rex Babylonis. Et reversi sunt
in ierusalem et in iudeam unusquisque in civitatem
suam qui venerunt cum Zorobabel. Iosue. Neemi-
as. Azarias. Maanias. Naamum. Mardocheus. Beth-
sar. Mespharath. Beggoai. Naum. Baana. Numerus
virorum populi israel. Filii Pharos ·ii· milia ·c·lxx· duo.
Filii Saphatie ·ccc·lxx·ii· Filii Area ·dc·l·ii· Filii
Phaethmoab filiorum Iesue et Ioab ·ii· milia ·dccc·xviii·
Filii Helam ·m·dccc·l·iiii· Filii Zechua ·dccc·xlv·
Filii Zachai ·dcc·lx· Filii Bannui ·dc·xl·viii· Filii
Bebai ·dc·xxviii· Filii Azgad ·ii· milia ·ccc·xx·ii· Filii A-
donicam ·dc·lx·vii· Filii Bagoai ·ii· milia ·lx·vii·
Filii Adin ·dc·l·v· Filii Ader filii Ezechie ·xc·viii·
Filii Asem ·ccc·xx·viii· Filii Bethsai ·ccc·xxiiii·
Filii Areph ·c·xii· Filii Zabaon ·xc·v· Viri Bethle-
em et Netupha ·c·lxxx·viii· Viri Anathoth ·c·
xx·viii· Viri Bethamoth ·xl·ii· Viri Cariathiarim
Cephira et Beroth ·dcc·xl·iii· Viri Rama et Geba
·dc·xx·i· Viri Magmas ·c·xx·ii· Viri Bethel et Hai
·c·xx·iii· Viri Nebo alterius ·l·ii· Viri Helam alte-
rius ·m·cc·l·iiii· Filii Arem ·ccc·xx· Filii Iericho
·ccc·xlv· Filii Lodadid et Onon ·dcc·xx·i· Filii Se-
naa ·iii· milia ·dcccc·xxx· Sacerdotes filii Idaia in
domo Iesua ·dcccc·lxxiii· Filii Emmer ·m·l·ii·
Filii Phassur ·m·cc·xl·vii· Filii Arem ·m·xvii·
Levite filii Iesue et Cadmihel filiorum Oduia ·lxx·
·iiii· Cantores filii Asaph ·c·xl·viii· Ianitores fi-
lii Sellum. filii Ater. filii Thelmon. filii Accub.
filii Atita. filii Sobai ·c·xxx·viii· Nathinei
filii Soa. filii Aspha. filii Thebaoth. filii Cheros.
filii Siaa. filii Phado. filii Lebana. filii Agaba.
filii Selmon. filii Anan. filii Geddel. filii Gaer. fi-
lii Raaia. filii Rasim. filii Nechoda. filii Gezem.
filii Aza. filii Phasea. filii Besai. filii Munim.
filii Nephusim. filii Bechuc. filii Acupha. fi-
lii Assur. filii Besloth. filii Meida. filii Arsa.
filii Bercos. filii Sisara. filii Thema. filii Nesia.
filii Atipha. filii servorum Salomonis. filii So-
thai. filii Sophereth. filii Pherida. filii Iaala.
filii Derchon. filii Geddel. filii Saphatia. filii

achil, filii Phocereth, qui erat ortus ex Abiam filio
Amon. Omnes nathinnei et filii servorum Salomonis
ccc.xc.ii. Hii sunt qui ascenderunt de Thel mela, Thel
arsa, Cherub, Addon et Emmer: et non potuerunt in
dicare domum patrum suorum et semen suum, utrum ex Israel
essent. Filii Dalaia, filii Tobia, filii Necoda, dc.xl.ii.
Et de sacerdotibus: filii Abia, filii Accos, filii Berzel
lai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis
uxorem, et vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt scriptur
am suam in censu, et non invenerunt, et eiecti sunt de sa
cerdotio. Dixitque Athersata eis ut non manducarent
de sanctis sanctorum, donec surgeret sacerdos doctus et eruditus.
Omnis multitudo quasi vir unus, xl.ii. milia dc.lx. absque
servis eorum et ancillis, qui erant vii. milia ccc.xxx.vii.
et inter eos cantores et cantatrices cc.xl.v. cameli
eorum cccc.xxx.v. et asini vi. milia dcc.xx. Nonnulli
autem de principibus familiarum dederunt impensas in
opus Dei. Athersata dedit in thesaurum auri
dragmas mille, fialas l, tunicas sacerdotales
d.xxx. Et de principibus familiarum dederunt in thes
aurum operis auri dragmas xx. milia, et argenti
mnas ii. milia cc. Et quod dedit reliquus populus, auri
dragmas xx. milia, et argenti mnas ii. milia, et tunicas
sacerdotales lx.vii. Habitaverunt autem sacerdotes et levi
te et ianitores et cantores et reliquum vulgus et na
thinnei et omnis Israel in civitatibus suis.

VIII

Et venerat
mensis vii. scenophegie sub Hesdra et Neemia. Filii
autem Israel erant in civitatibus suis. Congregatusque est
omnis populus quasi vir unus ad plateam que est ante
portam aquarum, et dixerunt Hesdre scribe ut afferret
librum legis Moysi, quam preceperat Dominus Israeli. Attu
lit ergo sacerdos legem coram multitudine virorum
ac mulierum cunctisque qui poterant intelligere,
in die primo mensis vii. Et legit in eo distincte in
platea que erat ante portam aquarum, a mane usque ad
medium diem, in conspectu virorum et mulierum et sa
pientium; et aures omnis populi erant erecte ad li
brum. Stetit autem Hesdras scriba super gradum ligneum
quem fecerat ad loquendum, et steterunt iuxta eum
Mathathias et Sema et Ania et Uria et Helchia et Ma
asia ad dexteram eius, et ad sinistram Phadaia, Misa
el et Melchia et Assum et Aseph, Dana, Zacharia
et Mosollam. Et aperuit Hesdras librum coram omni populo;
super universum quippe populum eminebat. Et cum aperuisset
eum, stetit omnis populus. Et benedixit Hesdras Domino Deo voce
magna. Et respondit omnis populus: Amen, amen, elevantes ma
nus suas; et incurvati sunt et adoraverunt Deum proni
in terram. Porro Iosue et Bani et Serebia, Iamin, Ac
cub, Septhai, Odia, Maasia, Celita, Azarias, Iozabed,
Anan, Phalaia, levite, silentium faciebant in populo
ad audiendam legem; populus autem stabat in gradu
suo. Et legerunt in libro legis Dei distincte et aperte ad
intelligendum, et intellexerunt cum legeretur. Dixit autem
Neemias, ipse est Athersata, et Esdras sacerdos scriba
et levite interpretantes universo populo: Dies sanctifica
tus est Domino Deo nostro: nolite lugere et nolite flere;
flebat enim omnis populus cum audiret verba legis. Et
dixit eis: Ite, comedite pinguia et bibite mulsum
et mittite partes eis qui non preparaverunt sibi, quia sanctus
dies Domini est; et nolite contristari. Gaudium etenim
Domini est fortitudo nostra. Levite autem silentium faciebant in
omni populo dicentes: Tacete, quia dies sanctus est, et nolite do
lere. Abiit itaque omnis populus ut comederet et biberet
et mitteret partes, et faceret letitiam magnam, quia intel
lexerant verba que docuerat eos. Et in die secundo congre
gati sunt principes familiarum universi populi, sacerdotes
et levite, ad Esdram scribam ut interpretaretur eis
verba legis. Et invenerunt scriptum in lege precepis
se Dominum in manu Moysi ut habitent filii Israel in
tabernaculis in die sollempni mense vii. et ut predi
cent et divulgent vocem in universis urbibus suis
et in Ierusalem dicentes: Egredimini in montem et af
ferte frondes olive et frondes ligni pulcherrimi,
frondes mirti et ramos palmarum et frondes ligni
nemorosi, ut fiant tabernacula sicut scriptum est.
Et egressus est omnis populus, et attulerunt. Feceruntque
sibi tabernacula unusquisque in domate suo et in atri
is suis et in atriis domus Dei et in platea porte
aquarum et in platea porte Effraim. Fecit ergo uni
versa ecclesia eorum qui redierant de captivitate tab
ernacula, et habitaverunt in tabernaculis. Non enim fece
rant a diebus Iosue filii Nun taliter filii Israel usque
ad diem illum. Et fuit letitia magna nimis.
Legit autem in libro legis Dei per singulos dies a die
primo usque ad diem novissimum. Et fecerunt sollemp
nitatem vii. diebus, et in die viii. collectam iu
xta ritum.

IX

In die autem xx.iiii. mensis huius con
venerunt filii Israel in ieiunio et saccis et humus su
per eos. Et separatum est semen filiorum Israel ab omni filio
alienigena; et steterunt coram Domino et confitebantur
peccata sua et iniquitates patrum suorum. Et consurrexe
runt ad standum; et legerunt in volumine le
gis Domini Dei sui quater in die, et quater confitebantur
et adorabant Dominum Deum suum. Surrexerunt autem super
gradum levitarum Iosue et Bani, Cedmihel, Sabania, A
bani, Serebias, Bani et Chanani, et clamaverunt voce mag
na ad Dominum Deum suum. Et dixerunt levite Iosu
e et Cedmihel, Bonni, Asebia, Serebia, Arebia, Odo
ia, Sebnia, Fataia: Surgite et benedicite Domino Deo vestro
ab eterno usque in eternum. Et benedicant nomini glorie tue
excelso in omni benedictione et laude. Et dixit Esdras:
Tu ipse Dominus solus, tu fecisti celum et celum celorum
et omnem exercitum eorum, terram et universa que in ea sunt,
maria et omnia que in eis sunt, et tu vivificas omnia hec,
et exercitus celi te adorat. Tu ipse Domine Deus qui elegis
ti Abraham et eduxisti eum de igne Chaldeorum
et posuisti nomen eius Abraham. Et invenisti cor
eius fidele coram te, et percussisti cum eo fedus ut
dares ei terram Chananei, Ethei, Euei et Amorrei et
Pherezei et Iebusei et Gergesei, ut dares semini
eius; et implesti verba tua, quoniam iustus es. Et vidis
ti afflictionem patrum nostrorum in Egipto, clamoremque
eorum audisti super mare Rubrum; et dedisti signa
et portenta in Pharaone et in universis servis eius et
in omni populo terre illius. Cognovisti enim quia
superbe egerant contra eos; et fecisti tibi nomen sicut et in
hac die. Et mare divisisti ante eos, et transierunt
per medium maris in sicco; persecutores autem eorum
proiecisti in profundum quasi lapidem in aquas validas;
et in columpna nubis ductor eorum fuisti per diem.

et in columpna ignis per noctem ut appareret eis via per quam ingrediebantur. Ad montem quoque synai descendisti et locutus es cum eis de celo et dedisti eis iudicia recta et legem veritatis. Cerimonias et precepta bona. et sabbatum sanctificatum ostendisti eis et mandata et cerimonias et legem precepisti eis in manu moysi servi tui. panem quoque de celo dedisti eis in fame eorum et aquam de petra eduxisti eis sitientibus et dixisti eis ut ingrederentur et possiderent terram super quam levasti manum tuam ut traderes eis. Ipsi vero et patres nostri superbe egerunt et induraverunt cervices suas et non audierunt mandata tua. et noluerunt audire et non sunt recordati mirabilium tuorum que feceras eis. Et induraverunt cervices suas. et dederunt caput ut reverterentur ad servitutem suam quasi per contentionem. Tu autem deus propitius clemens et misericors longanimis et multe miserationis. et non dereliquisti eos. et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem et dixissent. Iste est deus tuus qui eduxit te de egipto. feceruntque blasphemias magnas. tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto. columpna nubis non recessit ab eis per diem ut duceret eos in viam. et columpna ignis per noctem ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur. et spiritum tuum bonum dedisti qui doceret eos. et manna tuum non prohibuisti ab ore eorum et aquam dedisti eis in siti. XL annis pavisti eos in deserto. nichilque eis defuit vestimenta eorum non inveteraverunt. et pedes eorum non sunt attriti. et dedisti eis regna et populos et partitus es eis sortes. et possederunt terram seon et terram regis esebon. et terram og regis basan. et filios eorum multiplicasti sicut stellas celi. et adduxisti eos ad terram de qua dixeras patribus eorum ut ingrederentur et possiderent. et venerunt filii et possederunt terram. et humiliasti coram eis habitatores terre chananeos et dedisti in manu eorum eos et reges eorum et populos terre ut facerent eis sicut placebat illis. Ceperunt itaque urbes munitas et humum pinguem et possederunt domos plenas cunctis bonis. cisternas ab aliis fabricatas vineas et oliveta et ligna pomifera multa et comederunt et saturati sunt et impinguati sunt et habundaverunt deliciis in bonitate tua magna. provocaverunt autem te ad iracundiam et recesserunt a te. et proiecerunt legem tuam post terga sua. et prophetas tuos occiderunt qui contestabantur eos ut reverterentur ad te. feceruntque blasphemias grandes. et dedisti eos in manibus hostium suorum et afflixerunt eos. et in tempore tribulationis sue clamaverunt ad te et tu de celo exaudisti eos et secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores qui salvarent eos de manu hostium suorum. Cumque requievissent reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo. et dereliquisti eos in manu inimicorum suorum et possederunt eos. conversique sunt et clamaverunt ad te. Tu autem de celo exaudisti et liberasti eos in misericordiis tuis multis temporibus. et contestatus es eos ut reverterentur ad legem tuam. Ipsi vero superbe egerunt et non audierunt vocem tuam. et in iudiciis tuis peccaverunt que qui faciet homo vivet in eis. Et dederunt humerum suum recedentem et cervicem suam induraverunt nec audierunt. et protraxisti super eos annos multos et contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum et non audierunt. et tradidisti eos in manu populorum terrarum. In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem. nec dereliquisti eos quoniam deus miserationum et clemens tu es. Nunc itaque deus noster magne fortis et terribilis custodiens pactum et misericordiam. ne avertas faciem tuam in omni labore qui invenit nos. reges nostros. et principes nostros. et patres nostros et sacerdotes nostros. prophetas nostros et omnem populum tuum a diebus regis assur usque ad diem hanc. et tu iustus es in omnibus que venerunt super nos quia veritatem fecisti nobis. Nos autem impie egimus. reges nostri. principes nostri. sacerdotes nostri et patres nostri non fecerunt legem tuam. et non attenderunt mandata et testimonia tua que testificatus es in eis. et ipsi in regnis suis et in bonitate tua multa quam dederas eis et in terra latissima et pingui quam tradideras in conspectu eorum non servierunt tibi nec reversi sunt a studiis suis pessimis. Ecce nos ipsi hodie servi sumus. et terra quam dedisti patribus nostris ut comederent panem eius. et que bona sunt eius. Et nos ipsi servi sumus in ea. et fruges eius multiplicantur regibus quos posuisti super nos propter peccata nostra. et corporibus nostris dominantur et iumentis nostris secundum voluntatem suam. et in tribulatione magna sumus. Super omnibus his ergo nos ipsi percutimus fedus et scribimus et signant principes nostri levite nostri et sacerdotes nostri.

X

Signatores autem fuerunt neemias athersata filius achelai. et sedechias. saraias. azarias. ieremias. phassur. amarias. melchias. attus. sebenia. mellucarem. merimuth. obdias. danihel. genthon. baruch. mosollam. abia. miamin. mazia. belga. semeia. hii sacerdotes. Porro levite iosue filius azarie. bennui filius enadad. cedmihel et fratres eorum sechenias. odevia. celita. phallaia. anan. micharob. asebias. zaccur. serebias. sabanias. odias. bani. haninu. capita populi. pheros. phethmoab. elam. zecu. bani. ogni. azgad. bebai. adonaia. begoai. adin. ather. azotia. azur. odevia. asum. besaia. aref. anathoth. nebai. mechphia. mosollam. azir. mezabel. sadoch. iedua. phelthia. anan. ania. osee. anania. asub. aloes. phaleam. sobech. reu. asebna. maasia. echaia. anan. melucarem. baana. et reliqui de populo. sacerdotes. levite. ianitores et cantores nathinnei et omnes qui se separaverunt de populis terrarum ad legem dei. uxores eorum. filii eorum et filie eorum. omnis qui poterant sapere spondentes pro fratribus suis optimates eorum et qui veniebant ad pollicendum et iurandum ut ambularent in lege dei quam dederat in manu moysi servi sui ut facerent et custodirent universa mandata domini dei nostri et iudicia eius et cerimonias eius. et ut non

daremus filias nostras populo terrae et filias eorum non acciperemus filiis nostris. Populi quoque terrae qui important venalia et omnia ad usum per diem sabbati ut vendant non accipiemus ab eis in sabbato et in die sanctificata. Et dimittemus annum septimum et exactionem universae manus. Et statuemus super nos praecepta ut demus tertiam partem sicli per annum ad opus domus dei nostri, ad panes propositionis et ad sacrificium sempiternum et in holocaustum sempiternum in sabbatis in kalendis in sollempnitatibus et in sanctificatis et pro peccato ut exoretur pro Israel et in omnem usum domus dei nostri. Sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter sacerdotes et levitas et populos ut inferrentur in domum dei nostri per domos patrum nostrorum per tempora a temporibus anni usque ad annum ut arderent super altare domini dei nostri sicut scriptum est in lege Moysi. Et ut afferremus primogenita terrae nostrae et primitiva universi fructus omnis ligni ab anno in annum in domo domini, et primitiva filiorum nostrorum et pecorum nostrorum sicut scriptum est in lege, et primitiva boum nostrorum et ovium nostrarum ut offerrentur in domo dei nostri sacerdotibus qui ministrant in domo dei nostri. Et primitias ciborum nostrorum et libaminum et poma omnis ligni vindemiae quoque et olei afferemus sacerdotibus ad gazophilacium dei nostri, et decimam partem terrae nostrae levitis. Ipsi levitae decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum. Erit autem sacerdos filius Aaron cum levitis in decimis levitarum, et levitae offerent decimam partem decimae suae in domo dei nostri ad gazophilacium in domo thesauri. Ad gazophilacium enim deportabunt filii Israel et filii Levi primitias frumenti vini et olei, et ibi erunt vasa sanctificata et sacerdotes et cantores et ianitores et ministri, et non dimittemus domum dei nostri.

XI

Habitaverunt autem principes populi in Ierusalem; optimates absque sorte in medio populi habitabant. Reliqua vero plebs misit sortem ut tolleret unam partem de decem qui habitaturi essent in Ierusalem in civitate sancta. Decima pars populi eligitur ut habitet in Ierusalem quae urbs vocatur a cetera. Novem vero partes in civitatibus. Benedixit autem populus omnibus viris qui se sponte obtulerant ut habitarent in Ierusalem. Hii sunt itaque principes provinciae qui habitaverunt in Ierusalem et in civitatibus Iuda. Habitavit autem unusquisque in possessione sua in urbibus suis, Israel, sacerdotes, levitae, nathinnei et filii servorum Salomonis, et in Ierusalem habitaverunt de filiis Iuda et de filiis Beniamin. De filiis Iuda Athaias filius Aziam filii Zachariae filii Amariae filii Saphatiae filii Malelehel. De filiis Phares Maasia filius Baruch filius Choloza filius Azia filius Adaia filius Iozarib filius Zacharia filius Salonitis. Omnes filii Phares qui habitaverunt in Ierusalem cccc. lx. viii. viri fortes. Hii sunt autem filii Beniamin: Sellum filius Mosollam filius Iohed filius Phadaia filius Colaia filius Maasia filius Ethehel filius Isaia, et post eum Gabbai, Sellai, dcccc. xx. viii. Et Iohel filius Zechri praepositus eorum, et Iudas filius Senuua super civitatem secundus. Et de sacerdotibus Idaia filius Ioarib, Iachin, Saraia filius Elchiae filius Mesollam filius Sadoch filius Meraioth filius Achitob princeps domus dei, et fratres eorum facientes opera templi dccc. xx. ii. Et Adaia filius Ieroam filius Phelelech filius Amsi filius Zachariae filius Phessur filius Melchiae, et fratres eius principes patrum cc. xl. ii. Et Amasai filius Ezrihel filius Azi filius Mesollamoth filius Semmer, et fratres eorum potentes nimis c. xx. viii., et praepositus eorum Zabdihel filius potentium. Et de levitis Semeia filius Asob filius Azarica filius Asabia filius Boni, et Sabathai et Iozabel super opera quae erant forinsecus in domo dei a principibus levitarum. Et Mathania filius Micha filius Zebedai filius Asaph princeps ad laudandum et confitendum in oratione, et Bechbechia secundus de fratribus eius, et Abda filius Sammua filius Galal filius Idithun. Omnes levitae in civitate sancta cc. lxxx. iiii. Et ianitores Accub, Thelmon, et fratres eorum qui custodiebant ostia c. lxx. ii. Et reliqui ex Israel sacerdotes et levitae in universis civitatibus Iuda unusquisque in possessione sua. Et nathinnei qui habitabant in Ophel, et Siaba et Gaspha de nathinneis. Et episcopus levitarum in Ierusalem Azi filius Bani filius Asabiae filius Mathaniae filius Michae. De filiis Asaph cantores in ministerio domus dei. Praeceptum quippe regis super eos erat et ordo in cantoribus per dies singulos. Et Fathaia filius Mosezehel de filiis Zara filii Iuda in manu regis iuxta omne verbum populi et in domibus per omnes regiones eorum. De filiis Iuda habitaverunt in Cariatharbe et in filiabus eius, et in Dibon et in filiabus eius, et in Capseel et in viculis eius, et in Iesue et in Molada, et in Bethpheleth, et in Asersual, et in Bersabee et in filiabus eius, et in Sicheleg, et in Mochona et in filiabus eius, et in Remmon, et in Saraa, et in Ierimuth, Zanoa, Odollam et in villis earum, Lachis et in regionibus eius, Ezecha et in filiabus eius. Et manserunt in Bersabee usque ad vallem Ennom. Filii autem Beniamin a Geba, Mechmas, et Aia et Bethel et in filiabus eius, Anathoth, Nob, Anania, Asor, Ram, Iethai, Madid, Seboim, Neballaloth, Zona, valle artificum. Et de levitis partitiones Iudae et Beniamin.

XII

Hii autem sacerdotes et levitae qui ascenderunt cum Zorobabel filio Salathiel et Iosue: Saraia, Ieremias, Esdras, Amaria, Melluch, Attus, Sechenia, Reum, Merimuth, Addo, Genthon, Abia, Miamin, Madia, Belga, Semaia, et Ioarib, Idaia, Sellum, Amoc, Elchia, Idaia. Isti principes sacerdotum et fratres eorum in diebus Iosue. Porro levitae Iesue, Bennui, Cedmihel, Sarebia, Iuda, Mathanias super hymnos ipsi et fratres eorum, et Bechbecia atque Hanni et fratres eorum unusquisque in officio suo. Iosue genuit Ioachim, et Ioachim genuit Eliasib, et Eliasib genuit Ioiada, et Ioiada genuit Ionathan, et Ionathan genuit Ieddua. In diebus autem Ioachim erant sacerdotes et principes familiarum: Saraie Amaria, Ieremie Ananie, Esdre Mosollam, Amarie Iohannam, Milico Ianathan, Sebenie Ioseph, Arem Edna, Maraioth Elchi, Adaie Zacharie, Genthon Mosollam, Abie Zechri, Miamin et Moadie Phelthi, Belge Sammua, Semeie Ionathan, Ioarib Mathanai, iadaie Azi, Sellai Cellaie, Amoc Heber, Helchie Asebie, Idaie Nathanael. Levitae in diebus Eliasib et Ioiada et Ionam et Ieddua scripti principes familiarum et

sacerdotes in regno darii perse. filii levi principes fa
miliarum scripti in libro verborum dierum. et usque ad dies
ionathan filii eliasib. et principes levitarum asebia.
serebia. et iosue. filius cedmihel. et fratres eorum per vi
ces suas ut laudarent et confiterentur iuxta precep
tum regis david viri dei. et observarent eque per ordi
nem. mathania. et belbechia. obedia. mosollam.
thelmon. accub custodes portarum et vestibulorum
ante portas. hii in diebus ioachim filii iesue. filii io
sedech. et in diebus neemie ducis. et esdre sacerdotis.
scribeque. In dedicatione autem muri ierusalem requisierunt
levitas de omnibus locis suis ut adducerent eos in ierusalem
et facerent dedicationem in leticia in actione gratiarum
et in cantico. et in cymbalis. et in psalteriis. et in cy
tharis. Congregati sunt ergo filii cantorum et de cam
pestribus circa ierusalem. et de villis nethophati. et de
domo galgal. et de regionibus gabee. et azmaveth
quoniam villas edificaverunt sibi cantores in circuitu
ierusalem. et mundati sunt sacerdotes et levite et munda
verunt populum et portas et murum. Ascendere autem feci
principes iuda super murum. et statui choros laudan
tium magnos. et ierunt ad dexteram super murum
ad portam sterquilinii. et ivit post eos osaias. et me
dia pars principum iuda. et azarias. esdras. et mosol
lam. iuda et beniamin. et semeia. et ieremia. et de
filiis sacerdotum in tubis zacharias filius ionathan.
filius semeie. filius mathanie. filius michaie. fi
lius zacbur. filius asaph et fratres eius semeia. et azarel.
malalai. galai. maai. nathanael. et iuda. et anani. in va
sis cantici david viri dei et esdras scriba ante eos in por
ta fontis. Et contra eos ascenderunt in gradibus civita
tis david in ascensu muri super domum david. et usque ad
portam aquarum ad orientem. et chorus secundus gratias
referentium ibat ex adverso. et ego post eum et me
dia pars populi super murum. et super turrem furnorum et usque
ad murum latissimum. Et super portam effraim.
et super portam antiquam et super portam piscium et tur
rem ananeel et turrem emath. et usque ad por
tam gregis. et steterunt in porta custodie. Stete
runtque duo chori laudantium in domo dei et ego.
et dimidia pars magistratuum mecum. Et sacerdotes eli
achim. maasias. miamin. michea. helioenai.
zacharia. anania in tubis. et maasia. et semeia et
eleazar. et azi. et iohannan. et melchia. et elam et
ezer. et clare cecinerunt cantores et iezraia prepo
situs. et immolaverunt in die illa victimas
magnas. et letati sunt. deus enim letificaverat eos
leticia magna. sed et uxores et liberi gavisi sunt
et audita est leticia ierusalem procul. Recensuerunt quoque
in die illa viros super gazophilacia thesauri ad
libamina. et ad primicias. et ad decimas. ut intro
ferrent per eos principes civitatis in decore gratiarum
actionis sacerdotes et levitas. quia letatus est
iuda in sacerdotibus et levitis astantibus. et custodie
runt observationem dei sui. et observationem
expiationis. et cantores. et ianitores. iuxta precep
tum david et salomonis filii eius. quia in diebus david
et asaph ab exordio erant principes constituti
cantorum in carmine laudantium et confitentium
deo et omnis israel in diebus zorobabel. et in diebus
neemie dabant partes cantoribus et ianitoribus per dies
singulos. et sanctificabant levitas. et levite sanctificabant
filios aaron. In die autem illo lectum est in volumine

XIII

moysi audiente populo. et inventum est scriptum
in eo quod non debeant introire ammanites et moab
ites in ecclesiam dei usque in eternum eo quod non occurre
runt filiis israel cum pane et aqua. et conduxerunt adversum
eos balaam ad maledicendum eis. et convertit deus noster
maledictionem in benedictionem. Factum est autem cum audis
sent legem separaverunt omnem alienigenam
ab israel. et super hoc erat eliasib sacerdos qui fuerat
prepositus in gazophilacio domus dei nostri et proxi
mus tobie. Fecit ergo sibi gazophilacium gran
de. et ibi erant ante eum reponentes munera et thus.
et vasa. et decimam frumenti. vini. et olei partes levi
tarum et cantorum et ianitorum et primicias sacerdotales. In
omnibus autem his non fui in ierusalem. quia anno xxxii. ar
taxersis regis babilonis veni ad regem. et in fine
dierum rogavi regem et veni in ierusalem. et intel
lexi malum quod fecerat eliasib tobie ut faceret
thesaurum in vestibulis domus dei. et malum mihi
visum est valde. et proieci vasa domus tobie foras
de gazophilacio. precepique et emundaverunt gazo
philacia. et retuli ibi vasa domus dei sacrificium
et thus. et cognovi quoniam partes levitarum non fuissent
date. et fugisset unusquisque in regionem suam.
de levitis. et de cantoribus et de his qui ministrab
ant. et egi causam adversus magistratus et dixi. Quare
dereliquimus domum dei. et congregavi eos et feci sta
re in stationibus suis. et omnis iuda asportabat de
cimam frumenti vini et olei in horrea. Et constituimus
super horrea selemiam sacerdotem. et sadoch scribam.
et phadaiam de levitis. Et iuxta eos anan filium
zacbur filium mathanie. quoniam fideles comprobati
sunt. et ipsis credite sunt partes fratrum suorum. Memento mei
deus meus pro hoc. et ne deleas miserationes meas quas
feci in domo dei mei et in ceremoniis eius. In
diebus illis vidi in iuda calcantes torcularia in
sabbato portantes acervos. et onerantes super asinos
vinum et uvas et ficus et omne onus. et inferentes
in ierusalem in die sabbati et contestatus sum eos ut
in die qua vendere liceret venderent. et tyrii ha
bitaverunt in ea inferentes pisces et omnia vena
lia. et vendebant in sabbatis filiis iuda in ierusalem.
Et obiurgavi optimates iuda et dixi eis. Que
est hec res mala quam vos facitis et prophana
tis diem sabbati. Numquid non hec fecerunt patres
nostri et adduxit deus noster super nos omne malum hoc
et super civitatem hanc. et vos additis iracundi
am super israel violando sabbatum. Factum est autem cum quie
vissent porte ierusalem die sabbati dixi. Et clauderent
ianuas. et clauserunt ianuas et precepi ut non
aperirent eas usque post sabbatum. et de pueris
constitui nonnullos super portas ut nullus in
ferret onus in die sabbati. Et manserunt nego
ciatores et vendentes universa venalia foris ie
rusalem semel et bis. et contestatus sum eos et dixi
eis. Quare manetis ex adverso muri. Si secundo
hoc feceritis manum mittam in vos. Itaque ex
tempore illo non venerunt in sabbato. Dixi quoque

leuitis ut mundarent et uenirent ad custodiendas por
tas et sanctificandam diem sabbati. et pro hoc ergo memento
mei deus meus et parce mihi secundum multitudinem misera
tionum tuarum. et in diebus illis uidi iudeos ducentes
uxores azotidas. uxores ammonitidas. et moabiti
das. et filii eorum ex media parte loquebantur azo
tice. et nesciebant loqui iudaice. et loquebantur iuxta
linguam populi et populi. et obiurgaui eos et male dixi.
et cecidi ex eis uiros et decaluaui eos. et adiuraui
in domino ut non darent filias suas filiis eorum. et non ac
ciperent de filiabus eorum filiis suis et sibimet ipsis
dicens. Numquid non in huiuscemodi re peccauit sa
lomon rex israel. et certe in gentibus multis non erat
rex similis ei. et dilectus deo suo erat. et posuit e
um deus super regem super omnem israel. et ipsum ergo dux
erunt ad peccatum mulieres alienigene. Numquid
et nos inobedientes faciemus omne malum grande
ducentes uxores peregrinas. De filiis autem ioiada
filii eliasib sacerdotis magni gener erat sana
ballath oronites quem fugaui. Recordare domine deus
meus aduersum eos qui polluunt sacerdotium. iusque
sacerdotale et leuiticum. Igitur mundaui eos ab omni
bus alienigenis et constitui sacerdotum ordines et le
uitarum unumquemque in ministerio suo et oblatione
lignorum in temporibus constitutis et in primitiis. Meme
to mei deus meus in bonum. Explicit .ii. esdre.

Et fecit iosias Incipit
pascha in ierusalem apocrifa
solimis domino. et im esdre.
molauit phase .xiiii. a
luna primi mensis statu
ens sacerdotes per uices
diurnas uestitos stolas
in templo domini. Et dixit
leuitis sacris seruis israel
ut sanctificarent se domino in positione sancte arche domini
in domo quam edificauit salomon filius dauid rex.
Non erit uobis tollere super humeros eam. et nunc de
seruite domino uestro et curam agite gentis illius israel ex
parte secundum pagos et tribus uestras. secundum scripturam
dauid regis israel. et secundum magnificentiam salomonis
filii eius omnes in templo et secundum particulam
principatus patriarum uestrarum eorum qui stant in con
spectu fratrum filiorum israel. Immolate pascha et sa
crificia parate fratribus uestris et facite secundum preceptum
domini quod datum est moysi. Et donauit iosias in ple
be que inuenta est oues agnorum et hedorum et caprarum
.xxx. milia. uitulos tria milia. hec de regalibus data sunt
secundum promissionem populo et sacerdotibus in pascha
oues numero duo milia. ac uitulos .c. Et iechonias et se
meias et nathanael fratres et asabias et oziel et coraba
in phase oues .v. milia. uitulos .d. Et hec cum fierent
eleganter steterunt sacerdotes et leuite habentes azima
per tribus et secundum partes principatus patrum in conspectu
populi offerebant domino secundum ea que in libro mo
ysi scripta sunt. et assauerunt phase igne prout
oportebat. et hostias coxerunt in eneis et ollis
cum beniuolentia. et attulerunt omnibus qui erant ex
plebe. et post hec parauerunt sibi et sacerdotibus. Sacer
dotes enim offerebant adipes usque hora esset ho

ra. et leuite parauerunt sibi et fratribus suis filiis aaron et
sacrificatores filias offerebant super ordinem secundum p
receptum dauid et asaph et zacharias et ieddinus qui
erat a rege et hostiarii per singulas ianuas ita ut
non preuaricaretur unusquisque suam. fratres enim eorum
parauerunt illis. et consummata sunt que pertineb
ant ad sacrificium domini. In illa die egerunt
phase et offerebant hostias super domini sacrificium secundum
preceptum regis iosie. Et egerunt filii israel qui in
uenti sunt in tempore illo phase et diem festum azim
orum per dies .vii. et non est celebratum phase tale
in israel a temporibus samuel prophete et omnes reges israel
non celebrauerunt tale pascha quale egit iosias
et sacerdotes et leuite et iudei et omnis israel qui inuen
ti sunt in commoratione ierosolimis. xviii. anno
regnante iosia celebratum est phase. et directa
sunt opera iosie in conspectu domini sui in corde
pleno metuentia et que circa illum quidem con
scripta sunt in pristinis temporibus de eis qui pec
cauerunt quique qui irreligiosi fuerunt in dominum
pre omni gente et qui non quesierunt uerba domini
super israel. Et post omnem actum hunc iosie ascen
dit pharao rex egipti ueniens abicere in carcamis
super eufraten. et exiuit in obuiam illi iosias et misit
rex egipti ad iosiam dicens. Quid mihi et tibi est
rex iudee. Non sum missus a domino. super eufraten
enim bellum meum est. festinans descende et non
est reuersus iosias super currum sed expugnare eum
conabatur non attendens uerbum prophete ex ore
domini. sed constituit ad eum bellum in campo ge
dedaus. et descenderunt principes ad regem io
siam. Et dixit rex pueris suis. Amouete me a
prelio. Infirmatus sum enim ualde. et statim amo
uerunt eum pueri ipsius de acie. Et ascendit super
currum secundarium suum et perueniens ierosolimam
uita functus est. et sepultus est in patrio sepul
cro. Et in tota iudea lugebant iosiam. et qui
presidebant cum uxoribus lamentabantur eum usque in
hunc diem. Et datum est hoc fieri semper in omne
genus israel. hec autem perscripta sunt in libro hy
storiarum regum iudee et singula gesta actus io
sie eius gloria et intellectus eius in lege domini
que ante gesta sunt ab eo et que non scripta sunt
in libro regum israel et iude. Et assumentes qui
erant ex gente iechoniam filium iosie constitue
runt regem pro iosia patre suo cum esset annorum
.xxiii. Et regnauit super israel mensibus tribus. et a
mouit eum rex egipti ne regnaret in ierosoli
mis. et multauit gentem argenti talenta .c.
et auri talentum unum. et constituit rex egipti
ioachim fratrem ipsius regem iudee et ierusalem et alli
gauit magistratus ioachim zarachelem fratrem
suum apprehendens reduxit egipto. Annorum
erat ioachim .xxv. cum regnaret in terra iuda.
et in ierusalem et fecit malum in conspectu domini.
Post hec autem ascendit nabuchodonosor rex babilonis
et alligans eum in areolo uinculo perduxit in ba
biloniam. et sacra uasa domini accepit nabuchodonosor
et tulit et consecrauit in templo suo in babiloni
a. sed de immunditia illius et irreligiositate

scriptum est in libro temporum regum. Et regnauit Ioachim filius eius pro eo. Cum autem constitutus est, erat annorum octo. Regnauit autem mensibus tribus et diebus decem in Ierusalem, et fecit malum in conspectu Domini. Et post annum mittens Nabuchodonosor transmigrauit illum in Babiloniam cum sanctis uasis Domini, et constituit Sedechiam regem Iuda et Ierusalem, cum esset annorum xx unius. Regnauit autem annis xi, et fecit malum in conspectu Domini, et non est reueritus uerba que dicta sunt ab Ieremia propheta ex ore Domini. Et adiuratus a rege Nabuchodonosor periurauit discessit, et indurata ceruice sua et corde suo transgressus est legitima Domini Dei Israel. Et duces populi Domini multa inique gesserunt et impie egerunt super omnes immunditias gentium, et polluerunt templum Domini quod sanctum erat in Ierosolimis. Et misit Deus patrum ipsorum per angelum suum reuocare eos, propter quod parceret illis et tabernaculo suo. Ipsi uero subsannabant in angelis suis, et qua die locutus est Dominus, erant autem illudentes prophetas eius, qui adusque ad iracundiam concitatus est super gentem suam propter irreligiositates suas, precepit ascendere reges Chaldeorum. Hii occiderunt iuuenes illorum in gladio in circuitu sancti templi eorum, et non pepercerunt iuueni et uirgini et seni et adolescenti, sed omnes tradidit in manus ipsorum. Et omnia sancta uasa Domini et regales apothecas resumentes tulerunt in Babiloniam, et incenderunt domum Domini, et demolierunt muros Ierusalem, et turres eius incenderunt in igne, et consummauerunt omnia honorifica eius ad nichilum redigerunt. Et reliquos a gladio in Babiloniam, et erant serui illius usque dum regnarent Perse in repletione uerbi Domini in ore Ieremie, quousque benigne ageret terra sabbata sua. Omni tempore desertionis sue sabbatizauit in applicatione annorum lxx. Regnante Cyro rege Persarum in consummatione uerbi Domini in ore Ieremie,

Suscitauit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, et predicauit in toto regno suo simul per scripturam dicens: Hec dicit rex Persarum Cyrus: Me constituit regem orbis terrarum Dominus Israel Dominus excelsus, et significauit michi edificare sibi domum in Ierusalem que est in Iudea. Si quis est ex genere uestro, Dominus ipsius cum eo ascendat in Ierusalem. Quotquot ergo circa loca habitant adiuuent eum qui sunt in loco ipso in auro et argento, in dationibus cum equis et iumentis, cumque aliis que secundum uota apponuntur in edem Domini que est in Ierusalem. Et stantes principes tribuum pagorum Iudee ex tribu Beniamin, et sacerdotes et leuite quos excitauit Dominus ascendere et edificare domum Domini que est in Ierusalem, qui erant in circuitu eorum adiuuarent in omni argento et auro, eius iumentis et uotis quam pluribus multi, quorum sensus excitatus est. Et rex Cyrus protulit uasa sacra Domini que transtulit Nabuchodonosor ex Ierusalem, et consecrauit ea in suo ydolo. Et proferens ea Cyrus rex Persarum tradidit Mitridati qui erat super thesauros eius. Per hunc autem tradita sunt Salmanassaro presidi Iudee. Horum autem hic numerus: libatoria argentea ii milia cccc; athysice argentee xxx; phiale auree xxx; item argentee duo milia cccc; et alia uasa mille. Omnia autem uasa aurea et argentea iiii milia cccc lx viii. Et euecta sunt Salmanassaro simul cum hiis qui ex captiuitate Babilonie in Ierosolimam.

In Artaxersis autem regis Persarum temporibus scripserunt ei de hiis qui inhabitabant in Iudea et in Ierusalem Belsamus et Mitridatus et Sabellius et Rathimus, Balthemus, Samelius scriba, et reliqui inhabitantes in Samaria et ceteris locis, subiectam epistolam regi Artaxersi: Domine, pueri tui Rathimus ab accedentibus et Sabellius scriba et reliqui curie tue iudices in Coelen Syriam et Feniciam. Et nunc notum sit domino regi quoniam Iudei qui ascenderunt a nobis ad nos uenientes in Ierusalem ciuitatem refugam et pessimam edificant furnos eius, et statuunt muros et templum suscitant. Quod si ciuitas ista et muri consummati fuerint, tributa non sustinebunt pendere, sed et regibus resistent. Et quoniam agitur circa templum, recte habere arbitrati sumus non despicere hoc ipsum, sed notum facere domino regi, ut si uidebitur tibi rex, queratur in libris patrum tuorum, et inuenies in commemorationibus scripta de hiis, et scies quoniam ciuitas ista fuit refuga et reges et ciuitates concutiens, et Iudei refuge et prelia concitantes in ea ab eterno; ob quam causam ciuitas ista deserta est. Nunc ergo notum facimus tibi domine rex quoniam si ciuitas ista edificata fuerit et huius muri erecti fuerint, descensus tibi non erit in Coelen Syriam et Feniciam. Tunc rescripsit rex Rathimo qui scribebat accedentia, et Belthimo et Sabellio scribe et ceteris constitutis et inhabitantibus in Syria et Fenice ea que subiecta sunt: Legi epistolam quam misisti michi. Precepi ergo inquiri, et inuentum est quoniam ciuitas illa est ab euo regibus resistens, et homines refuge et prelia in ea efficientes, et reges fortissimi erant in Ierusalem dominantes et tributa exigentes a Coelen Syriam et Feniciam. Nunc ergo precepi prohibere homines illos edificare ciuitatem, et prouidere ne quid ultra hoc fiat, sed ne procedant in plurimum ex que sunt malicie, ita ut regibus molestia inferatur. Tunc recitatis hiis que a rege Artaxerse scripta fuerant, Rathimus et Sabellius scriba et cum hiis constituti erant iungentes festinanter uenerunt in Ierusalem cum equitatu et turba et agmine, ceperunt prohibere edificantes, et uacabant ab edificatione templi in Ierusalem usque in secundum annum regni Darii regis Persarum.

Rex Darius fecit cenam magnam omnibus uernaculis suis et omnibus magistratibus Medie et Persidis et omnibus purpuratis et pretoribus et consulibus et prefectis sub illo ab India usque Ethiopiam centum xx vii prouinciis. Et cum manducassent et bibissent et saturati recessissent, tunc Darius rex ascendit in cubiculum suum et dormiuit, et expergefactus est. Tunc illi tres iuuenes corporis custodes qui custodiebant corpus regis dixerunt alter alteri: Dicamus unusquisque nostrum sermonem qui preuallet, et cuiuscumque apparuerit sermo sapientior alterius, dabit illi Darius rex dona magna, purpura cooperiri et in auro bibere et super aurum dormire et currum aureum freno et cydarim byssinam et torquem circa collum, et secundo loco sedebit a Dario propter sapientiam suam, et cognatus Darii uocabitur.

Tunc scribentes singuli suum uerbum signauerunt et posuerunt subtus ceruical Darii re

gis. et dicant, cum surrexerit rex, dabunt illi scripta sua. et quemcumque iudicaverit rex et tres magistratus Persidis quoniam verbum eius sapientius est, ipsi dabitur victoria sicut scriptum est. Unus scripsit: Forte est vinum. Alius scripsit: Fortior est rex. Tertius scripsit: Fortiores sunt mulieres. Super omnia autem vincit veritas. Et cum surrexisset rex, acceperunt scripta sua, et dederunt illi, et legit. Et mittens vocavit omnes magistratus Persarum, et Medorum, et purpuratos, et praetores et praefectos. Et sederunt in consilio, et lecta sunt scripta coram ipsis. Et dixit: Vocate adolescentes, et ipsi iudicabunt verba sua. Et vocati sunt, et introierunt. Et dixit illis: Iudicate nobis de his quae scripta sunt. Et coepit prior qui dixerat de fortitudine vini, et dixit: Viri, quomodo praevalet vinum omnibus hominibus qui bibunt illud? Seducit mentem. Sicque regis et orphani facit mentem vanam. Sic servi ac liberi, pauperes et divites. Et omnem mentem convertit in securitatem et iucunditatem, et non meminit omnem tristitiam et debitum. Et omnia praecordia facit honesta. Et non meminit regem neque magistratum, et omnia per talenta facit loqui. Et non meminerunt cum biberint amicitiam, sive fraternitatem. Sed post non multum sumunt gladios. Et cum a vino emerserint et surrexerint, non meminerunt quae gesserint. O viri, nonne praecellet vinum quod sic cogit facere? Et tacuit hoc dicto.

iiii

Et inchoavit sequens dicere qui dixit de fortitudine regis: O viri, non praecellunt homines qui terram et mare obtinent, et omnia quae sunt in eis? Rex autem super omnia praecellet et dominatur eorum. Et omne quodcumque dixerit illis faciunt. Et si miserit illos ad bellatores, vadunt et demoliuntur montes, et muros, et turres. Iugulantur et iugulant, et regis verbum non praetereunt. Nam si vicerint, afferent regi omnia quaecumque praedati fuerint semper, et alia omnia. Et quotquot non militant, sed nec pugnant, sed colunt terram, rursum cum fuerint metentes afferunt tributa regi. Et ipse unus solus. Et si dixerit occidere, occidunt; dixit remittere, remittunt; dixit percutere, percutiunt; dixit exterminare, exterminant; dixit aedificare, aedificant; dixit excidere, excidunt; dixit plantare, plantant. Et omnis plebs et virtutes eum obaudiunt. Et super haec ipse recumbet, et bibet, et dormit. Hi autem custodiunt in circuitu eum, et non possunt ire singuli et facere opera sua, sed nec in dicto audientes sunt ei viri. Quomodo non praecellet rex qui sic diffamatur? Et tacuit.

Tertius qui dixerat de mulieribus et veritate, hic est Zorobabel, coepit loqui: Viri, non magnus rex, et multi homines, nec vinum praecellit? Quis est ergo qui dominatur eorum? Nonne mulieres genuerunt regem et omnem populum qui dominantur mari et terrae? Et ex illis nati sunt. Et ipsae educaverunt eos qui plantaverunt vineas ex quibus vinum fit. Et ipsae faciunt stolas omnium hominum, et ipsae faciunt gloriam hominibus, et non possunt homines separari a mulieribus. Si congregaverint aurum et argentum et omnem rem speciosam, et viderint mulierem unam bono habitu et bona specie, omnia haec relinquentes in eam intendunt, et aperto ore conspiciunt, et eam alliciunt magis quam aurum et argentum et omnem rem pretiosam. Homo suum patrem relinquet, qui enutrivit illum, et suam regionem, et ad mulierem coniungitur, et cum muliere remittit animam, et neque patrem meminit, neque matrem, neque regionem. Et hinc oportet nos scire quoniam mulieres dominantur vobis. Nonne doletis? Et accipit homo gladium suum et vadit in via facere furta, et homicidia, et mare navigare, et flumina; et leonem videt, et in tenebris ingreditur. Et cum furtum fecerit, et fraudes, et rapinas, amabili sue affert. Et iterum diligit homo suam uxorem magis quam patrem aut matrem. Et multi dementes facti sunt propter suas uxores, et servi facti sunt propter illas. Et multi perierunt et iugulati sunt, et peccaverunt propter mulieres. Et nunc credite mihi, quia magnus est rex in potestate sua, quoniam omnes regiones verentur tangere eum. Videbam tamen Apemen filiam Bezachis mirifici concubinam regis sedentem iuxta regem ad dexteram, et auferentem diadema de capite regis, et imponentem sibi, et palmis caedebat regem de sinistra manu. Et super haec aperto ore intuebatur eam. Et si arriserit ei, ridet. Nam si indignata fuerit ei, blanditur donec reconcilietur in gratiam. O viri, quare non sunt fortiores mulieres? Magna est terra, et excelsum est caelum, qui ista agunt. Et tunc rex et purpurati intuebantur in alterutrum. Et inchoavit loqui de veritate: O viri, nonne fortes sunt mulieres? Magna est terra, et excelsum est caelum, et velox cursus solis; convertitur in gyro caeli in locum suum in una die. Nonne magnificus est qui haec facit? Et veritas magna et fortior prae omnibus. Omnis terra veritatem invocat, caelum etiam ipsam benedicit, et omnia opera moventur et tremunt eam. Et non est cum ea quicquam iniquum. Iniquus rex, iniquae mulieres, iniqui omnes filii hominum, et iniqua omnia illorum opera, et non est in illis veritas, et in sua iniquitate peribunt. Et veritas manet et invalescit in aeternum, et vivit et obtinet in saecula saeculorum. Nec est apud eam accipere personas, neque differentias, sed quae iusta sunt facit omnibus iniustis ac malignis, et omnes benignantur in operibus eius. Et non est in iudicio eius iniquum. Et fortitudo, et regnum, et potestas, et maiestas omnium aevorum. Benedictus Deus veritatis. Et desiit loquendo. Et omnes populi clamaverunt et dixerunt: Magna est veritas et praevalet. Tunc rex ait illi: Pete si quid vis amplius quam quae scripta sunt, et dabo tibi, secundum quod inventus es sapientior, et proximus mihi sedebis, et cognatus meus vocaberis. Tunc ait regi: Memor esto voti quod vovisti aedificare Ierusalem in die qua regnum accepisti, et omnia vasa quae accepta sunt ex Ierusalem remittere, quae separavit Cyrus quando mactavit Babyloniam, et voluit remittere ea ibi. Et tu vovisti aedificare templum quod incenderunt Idumaei quando exterminata est Iudaea a Chaldaeis. Et nunc hoc est quod postulo, domine, et quod peto, hoc est maiestatis a te: ut postulo ut facias votum quod vovisti regi caeli ex ore tuo. Tunc exurgens Darius rex osculatus est illum, et scripsit epistolas ad omnes dispensatores, et praefectos, et purpuratos, ut deducerent eum et omnes qui cum illo erant ascendentes aedificare Ierusalem. Et omnibus praefectis qui erant in Syria et Phoenice et Libano scripsit epistolas ut traherent ligna cedrina a Libano in Ierusalem ut aedificarent cum eis civitatem. Et scripsit omnibus Iudaeis qui ascendebant a regno in Iudaeam pro libertate, omnem potentem et magistratum et praefectum non supervenire ad ianuas eorum, et omnem regionem quam obtinuerant esse immunem eis, et Idumaei relinquant castella quae obtinent Iudaeorum, et in structuram templi dare per singulos annos talenta

.xx. usq; dū redificaret. & sic sacrariū holocausto
mata hostillare cotidie sicut habent preceptum alia
talenta .x. offerre per singulos annos. & omnibus
qui procedunt a babilonia condere ciuitatē
ut esset liberas tam ipsis quam filiis eorum. & omnibus
sacerdotibus qui precedunt. Scripsit autem & quantitatē
& sacram stolam qui deseruierent & leuitis scripsit
dare precepta usq; in diem quo consummabitur do
mus. & ierusalem extruetur. & omnibus custodientibus ci
uitatem scripsit dare eis sortes & stipendia. & di
misit omnia uasa que separauerat cyrus a babilonia
& omnia quecumq; dixit cyrus in ipse precepit fieri mitti
ti ierusalem. & cum processisset ille adolescens eleuans
faciem in ierusalem benedixit regem celi. & dixit.
Abs te est uictoria. & abs te est sapientia & claritas. & ego
seruus tuus sum. Benedictus es qui dedisti mihi sa
pienciam. & tibi confiteor domine patrum nostrorum. & ac
cepit epistolas. & profectus est in babiloniam. & ue
nit & nunciauit fratribus suis omnibus qui fuerunt in
babilonia. & benedixerunt deum patrum suorum quod de
dit illis remissionem & refrigerium ut ascen
derent & edificarent ierusalem & templum ubi nominatum
est nomen eius in ipso. & exultauerunt cum musicis
& leticia diebus .vii. Post hec autem lecti sunt ut as
cenderent principes pagorum per domos patrum suo
rum. & uxores illorum. & filii & filie eorum. & serui & an
cille ipsorum & pecora illorum. & darius rex misit cum
eis equites mille. donec deducerent eos in
ierusalem cum pace & cum musicis. & cum timpanis & tibiis.
& omnes fratres erant ludentes. & fecit eos ascendere
simul cum eis. & hec sunt nomina uirorum qui ascenderunt
per pagos suos in tribus in partem principa
tus eorum. Sacerdotes filii phinees filii aaron.
Ihesus filius iosedech. ioachim filius zorobabel.
filii salathiel. de domo dauid. ex progenie phares.
tribu autem iuda qui locutus est sub dario rege per
sarum sermones mirificos. In secundo anno regni
ipsius mense nisan primo. Sunt autem hii qui ex iu
dea ascenderunt de captiuitate transmigratio
nis quos transmigrauit nabuchodonosor rex ba
bilonie in babilonem. & reuersus est in ierusalem. &
reliquit partem iudee unusquisq; in ciui
tatem suam qui uenerunt cum zorobabel
& iesu. neemias. areores. eluneo. emmanio.
mardocheo. beelsuro. methsatochor. olioro.
eboma unus de principibus eorum. & numerus ab
gentilibus eorum ex prepositis eorum. filii phares .ii. milia.
.c.lxx.ii. filii ares tria milia .l.vii. filii femo .c.xl.
duo. in filiis iesu & ioabes. milia .ccc. duo. filii de
ni .ii. milia .cccc. lxx. filii corraba. cc.v. filii banuea.
.c.lx.viii. filii bebech. cccc.iii. filii arad. cccc.
.xx.vii. filii chan. xxx.vii. filii zoroar. duo milia.
.lx.vii. filii adinu. cccc. lx.i. filii azerochis
.c.viii. filii ciaso & zelas. c.vii. filii azoroch. cccc.
.xxx.ix. filii iebdarbone. c.xxx. duo. filii ana
nie. c.xxx. filii ason. filii marsar. cccc.xxii.
filii zabarus. xc.v. filii sepho lemon. c.xxiii.
filii nepopas. l.v. filii hechanatus. c.l.viii.
filii ebethamus. c.xx.ii. filii ocatarpatros qui
enochadies. & modie. cccc.xx.ii. qui ex gra

mas & gabea. c.xx.i. qui ex basselon. & ceagge.
.lx.v. qui ex basbaro. c.xx.ii. qui ex bethenobes
.l.v. filii lipus. c.l.v. filii labonni. ccc.l.vii. filii si
cem. ccc.lx. filii suadon & clionius. ccc.lxx.vii.
filii ericus .ii. milia .c.xl.v. filii anaas. ccc.lxx. Sac
dotes filii ieddus. filii eurem. filii eliasiba. ccc.
.lxx.ii. filii emmerus. cc.l.ii. filii fasuru. ccc.l.vii.
filii caree. cc.xx.vii. Leuite filii iesu in cadmihel.
& bannus. & serebias. & edias. lxx.iiii. Omnis numerus a
.xii. anno .xxx. milia .cccc. lx.ii. filii & filie uxores
eis. Omnis computatio .xl. milia .cc. lx.ii. filii sacerdotum
qui psallebant in templo. filii asaph. c.xx.viii.
hostiarii filii esmenni. filii acher. & filii ammon.
filii accubatopa. filii tobi. omnes. c.xxx.ix. Sac
dotes seruientes in templo filii sel. filii gasi
pa. filii tabloth. filii carie. filii su. filii hellu.
filii labana. filii aemara. filii accub. filii uta.
filii ceca. filii aggab. filii obai. filii anan. filii
canna. filii geddu. filii au. filii radin. filii desa
nun. filii necoba. filii caseba. filii gaze. filii o
zin. filii finoe. filii arren. filii bastem. filii asi
ana. filii manei. filii nasisim. filii accufu. filii
agista. filii aria. filii fauen. filii fasalon. filii
meedda. filii fusa. filii careth. filii barcus. filii
caree. filii tosi. filii nasith. filii agisti. filii pedo.
filii salomon filii eius. filii asofforh. filii farida.
filii celi. filii dedon. filii gaddahel. filii sephegi.
filii aggia. filii facareth. filii sabathan. filii sa
roneth. filii malsie. filii amne. filii safin. filii ad
dus. filii suba. filii eura. filii raboris. filii sa
phath. filii malmon. Omnes sacrot seruientes
& pueri salmon. cccc.lxx.ii. Hii sunt filii qui
ascenderunt athermel. & thelarsa. principes eorum
carmellam & careth non potuerunt edicere ciui
tates suas & progenies quomodo sunt ex is
rael. filii dalari. filii tuban. filii necodaici.
ex sacerdotibus qui fungebantur sacerdocio & non
sunt inuenti filii obia. filii achisos. filii addin.
qui accepit unam uxorem ex filiabus fargelev.
& uocatus est nomine eius. & horum quesita est generis
scriptura in regestura & non est inuenta & prohibiti
sunt sacerdocio fungi. Et dixit illis neemias. &
athersata ne participarentur sancta donec exur
gat pontifex doctus in ostensionem & ueritatem.
Omnis autem israel erant .xii. milia. exceptis seruis & an
cillis .xl.ii. milia .ccc. lx. Serui horum & ancille .vii.
milia .ccc.xxx.vii. cantores & cantatrices. cc. lx.v. ca
meli. ccc. xxx.v. equi .vii. milia .xxx.vi. muli. cc. milia.
.xl.v. Subiugalia .v. milia .xx.v. & de prepositis ipsis per pa
gos dum uenirent in templum dei quod erat in ierusalem.
uotum suscitare templum in loco suo secundum suam uir
tutem. & dari in templum thesaurarium in opum
sacrum. auri minas .xi. milia. & stolas sacerdotales .c.
Et habitauerunt sacerdotes & leuite. & qui exierant
ex plebe in ierusalem. & in regione. & sacri cantores
& hostiarii. & omnis israel in regionibus suis. Instante
autem .vii. mense. cumq; essent filii israel unusquisq;
in suis rebus conuenerunt unanimes in atrium quod
erat ante ianuam orientalem. & stantes ihesus fi
lius iosedech & fratres eius sacerdotes & zorobabel

filius salathiel et huius fratres paraverunt altare ut
offerrent super illud holocaustomata secundum quod in libro
moysi hominis dei praecepta sunt. et convenerunt contra eos ex aliis
nationibus terrae. et erexerunt sacrarium in loco
suo omnes gentes terrae et offerebant hostias et holocau-
stomata domino matutina. et egerunt scenophegiae
diem sollempnem sicut praeceptum est in lege et sacrifi-
cia cotidie sicut oportebat. et post haec oblationes institu-
tas et hostias sabbatorum et neomeniarum et dierum sollem-
nium omnium sanctificatorum. et quotquot vovebant domino
a neomenia .vii. mensis. coeperunt hostias offerre deo.
et templum domini nondum erat edificatum et dederunt
pecuniam lapidariis et fabris et potum et pabula
cum gaudio sydoniis et tyriis ut transveherent illis de
libano trabes cedrinas ioppe portum secundum decretum
quod scriptum erat eis a cyro rege persarum. In secundo an-
no venientes in templum dei in iherusalem mense secundo incho-
avit zorobabel filius salathiel et ihesus filius iosedech
et fratres ipsorum et sacerdotes et levitae. et omnes qui advene-
rant de captivitate in iherusalem et fundaverunt templum
dei novilunio secundi mensis secundi anni cum venissent
in iudeam et iherusalem. et statuerunt levitas a .xx. annis
super opera domini. et stetit ihesus et filius eius et fratres omnes le-
vitae conspirantes. et exsecutores legis. et facientes o-
pera in domo domini. et steterunt sacerdotes habentes sto-
las cum tubis et levitae filii asaph habentes cymbala
collaudantes dominum et benedicentes secundum david regem
israhel. et cantabant canticum domino quoniam dulcedo eius et ho-
nor in saecula super omnem israhel. et omnis populus tuba cecinerunt
et proclamaverunt voce magna collaudantes dominum
in suscitatione domus domini. et venerunt ex sacerdotibus
et levitis et praesidentibus secundum pagos senioribus qui vi-
derant pristinam domum et ad huius edificationem cum
clamore et planctu magno et multi cum tubis et gau-
dio magno in tantum ut populus non audiret tubas prae
planctum populi. Turba enim erat tuba canens
magnifice ita ut longe audiretur. et audierunt
inimici tribus iuda et beniamin et venerunt scire quae
esset vox tubarum et cognoverunt quoniam qui erant ex cap-
tivitate edificant templum domino deo israhel. et acce-
dentes ad zorobabel et ihesum praepositos pagorum dix-
erunt eis. edificabimus una vobiscum. Similiter enim
audivimus dominum vestrum et ipsi incepimus a diebus
asbasareth regis assyriorum qui transmigravit nos huc.
et dixit illis zorobabel et ihesus et principes pagorum israhel.
non est vobis et nobis edificare domum dei nostri. nos enim soli
edificabimus domino israhel secundum ea quae praecepit nobis cy-
rus rex persarum. Gentes autem terrae incumbentes his qui
sunt in iudea. et levantes opus edificationis et insidias
et populos adducentes prohibebant eos edificare. et ad-
gressuras contendentes impedierunt ne consummaretur
edificium omni tempore vitae cyri regis. et protraxerunt
structuram per biennium usque ad darii regnum.

In secundo autem anno regni darii prophetavit aggeus et za-
charias filius addin prophetae apud iudeam et iheru-
salem in nomine domini dei israhel super eos. Tunc stans zorobabel
filius salathiel et ihesus filius iosedech inchoaverunt
edificare domum domini quae est in iherusalem. Cum adessent
ei prophetae domini et adiuvarent eos in ipso tempore venit
ad illos sisennes subregulus syriae et phenices et

sathrabuzanes et sodales eius et dixerunt eis. Quo prae-
cipiente vobis domum hanc edificatis. et tectum istud
et alia omnia perficitis. et qui sunt structores qui haec edi-
ficant. et habuerunt gratiam visitatione facta super eos qui
erant ex captivitate a domino seniores iudeorum et
non sunt impediti edificare donec significaretur
dario de omnibus istis. et responsum acciperetur. Exemp-
lum epistolae quam miserunt dario sisennes subregu-
lus syriae et phenices. et sathrabuzanes et sodales eius
in syria et phenice praesides regi dario salutem. Omnia
nota sint domino nostro regi. quia cum advenissemus in regionem
iudeae. et introissemus in iherusalem edificantes domum
dei magnam et templum ex lapidibus politis ma-
gnis et pretiosis materiis in parietibus et opera illa
instanter fieri et suffragare. et prosperare in manibus
eorum et in omni gloria quam diligentissime perfici. Tunc
interrogavimus seniores dicentes. Quo permitten-
te vobis edificatis domum istam et opera haec fun-
datis? Ideo autem interrogavimus eos ut notum fa-
ceremus tibi homines et praepositos et nomina scripturam
praepositorum postulavimus illos. At illi responderunt
nobis dicentes. Nos sumus servi domini qui fecit cae-
lum et terram. et edificabatur haec domus ante istos
annos multos a rege israhel magno et fortissimo et
consummata est. Et quoniam patres nostri exacerbantes erant
et peccaverunt in dominum israhel. tradidit eos in manus
nabuchodonosor regis babylonis regis chaldeorum et domum
istam demolientes incenderunt et populum cap-
tivum duxerunt in babyloniam. In primo anno
regnante cyro in regione babyloniae scripsit cyrus
rex domum istam edificari. et illa sacra vasa au-
rea et argentea quae exportaverat nabuchodonosor de domo quae
est in iherusalem et consecraverat ea in suo templo. Rursus
protulit ea cyrus rex de templo quod erat in ba-
bylonia. et tradita sunt zorobabel et salmanassa-
ro subregulo et praeceptum est eis ut offerrent haec
vasa et reponerent in templo quod erat in iherusalem.
et templum ipsum dei edificare in loco suo. Tunc
salmanasarus subiecit fundamenta domus domini
quae est in iherusalem. et ex inde usque nunc edificatur et non ac-
cepit consummationem. Nunc ergo si videtur o
rex et perquiratur in regalibus bibliothecis cyri regis
quae sunt in babylonia. et si inventum fuerit con-
silio cyri regis coepta esse structura domus domini quae
est in iherusalem. et iudicabitur a domino rege nostro scribat
de his nobis. Tunc rex darius praecepit inquiri in
bibliothecis. et inventum est in ecbatanis opido quod
est in media regione. locus unus in quo scripta
erant ista. Anno primo regnante cyro rex cyrus
praecepit domum domini quae est in iherusalem edificare ubi in-
cenderunt igni assiduo cuius altitudo sit cu-
bitorum .x. et latitudo cubitorum .lx. quadratam la-
pidibus politis tribus et meniano ligno eiusdem
regionis. et meniano uno novo. et inpendia da-
ri de domo cyri regis. et sacra vasa domus domini
tam aurea quam argentea quae extulit nabuchodonosor in
domum quae est in babylonia ubi erant posita ut repo-
nantur illic. Et praecepit curam agere sisennem
subregulum syriae et phenices. et sathrabuzanem
et sodales eius. et qui ordinati erant in syria et

phenicis presides ut abstineant se ab eodem loco. et ego quoque precepi in totum edificare. et prospexi ut adiuvent eos qui sunt ex captivitate iudeorum donec consummetur templum domus domini. et a vexatione tributorum syrie et celesyrie et phenicis diligenter quantitatem dari his hominibus ad sacrificium domini. zorobabel prefecto ad tauros et arietes et agnos. Similiter autem et frumentum et sal et vinum et oleum instanter per singulos annos prout sacerdotes qui sunt in ierusalem dictaverint consumi cotidie sine ulla dilatione ut offerantur libationes deo summo pro rege et pueris eius et orent pro ipsorum vita. et denuntietur ut quicumque transgressi fuerint aliquid ex his que scripta sunt aut spreverint accipiatur lignum de suis propriis et suspendantur et bona ipsorum regi ascribantur propterea et dominus cuius nomen invocatum est ibi exterminet omnem regem et gentem que manum suam extenderit prohibere aut male tractare domum domini illam que est in ierusalem. Ego darius rex decrevi quam diligentissime secundum hec fieri.

VII

Tunc sisennes subregulus celen syrie et phenicis et sathrabuzanes et sodales eius obsecuti his que a dario rege decreta erant insistebant sacris operibus diligentissime cooperantes cum senioribus iudeorum principibus syrie. et prosperata sunt sacra opera prophetantibus aggeo et zacharia prophetis. et consummaverunt ea per preceptum domini dei israel et ex consilio cyri et darii et artaxersis regibus persarum. et consummata est domus nostra usque ad tertiam et vicesimam diem mensis adar. vi. anno darii regis. et fecerunt filii israel et sacerdotes et levite et ceteri qui erant ex captivitate qui appositi sunt secundum ea que scripta sunt in libro moysi. et obtulerunt in dedicatione templi domini tauros. c. arietes. cc. agnos. cccc. et hedos pro peccatis universi israel. xii. secundum numerum tribuum israel. et steterunt sacerdotes et levite amicti stolis per tribus super opera domini dei israel secundum librum moysi. et hostiarii per singulas ianuas. Et egerunt filii israel cum his qui erant ex captivitate illud phase. xiiii. luna mensis primi quando sanctificati sunt sacerdotes et levite et omnes filii captivitatis non sunt simul sanctificati. quia levite omnes simul sanctificati sunt et immolaverunt phase universis filiis captivitatis. et fratribus suis sacerdotibus et sibi ipsis. et manducaverunt filii israel qui erant ex captivitate omnes qui remanserunt ab omnibus execrationibus gentium terre querentes dominum et celebraverunt diem festum azimorum. vii. diebus epulantes in conspectu domini quoniam convertit consilium regis assiriorum in eos confortare manus eorum ad opera domini dei israel. Et post hunc regnante artaxerse rege persarum accessit esdras filius azarie filii elchie. filii salome. filii sadoch. filii achitob. filii ameri. filii azaei. filii bocce. filii abisue. filii phinees. filii eleazari. filii aaron primi sacerdotis. hic esdras ascendit de babilonia cum esset scriba et ingeniosus in lege moysi que data est a domino israel dicere et facere. Et dedit ei rex gloriam eo quod invenisset gratiam in omni dignitate et desiderio in conspectu eius. et ascenderunt simul cum ipso ex filiis israel et sacerdotibus et levitis et sacris cantoribus templi et hostiariis et servis templi in ierusalem. Anno. vii. regnante artaxerse v. mense. hic annus. vii. est regni eius. Exeuntes autem de babilonia novilunio. v. mensis venerunt ierosolimam iuxta preceptum illius prosperitatem itineris a domino ipso. In his enim esdras magnam disciplinam optinebat ne pretermitteret quicquam eorum que erant in lege domini et preceptis et docendo universum israel omnem iustitiam et iudicium. Accedentes autem qui scribebant scripta artaxersis regis tradiderunt scriptum quod obvenerat ab artaxerse rege ad esdram sacerdotem et lectorem legis domini. cuius exemplum subiectum est.

VIII

Rex artaxerses esdre sacerdoti et lectori legis domini salutem. Humanius ego iudicans et beneficiis precepi eos qui desiderant ex gente iudeorum sua sponte et ex sacerdotibus et levitis qui sunt in regno meo commitari tecum in ierusalem. Si qui ergo cupiunt ire tecum conveniant et proficiscantur sicut placuit mihi et vii. amicis meis consiliariis ut visitent ea que aguntur secundum iudeam et ierusalem observantes sicut habes in lege domini. et ferant munera domino israel que vovi ego et amici ierusalem et omne aurum et argentum quod inventum fuerit in regione babilonie domino in ierusalem cum illo quod donatum est pro ipsa gente in templum domini eorum quod est in ierusalem ut colligatur hoc aurum et argentum. et tauros et arietes et agnos et hedos et que his sunt consequentia ut offerantur hostias domino super altare domini ipsorum quod est in ierusalem. et omnia quecumque volueris cum fratribus tuis facere in auro et argento perfice pro voluntate secundum preceptum domini dei tui. et sacra vasa que data sunt tibi ad opera domini dei tui quod est in ierusalem. et cetera quecumque tibi subvenerint ad opera templi dei tui dabis de regali gazophilatio cum volueris cum fratribus tuis facere auro et argento perfice secundum voluntatem domini. Et ego quidem rex artaxerses precepi custodibus thesaurorum syrie et phenicis ut quecumque scripserit esdras sacerdos et lector legis domini diligenter detur ei usque ad argenti talenta. c. similiter et auri et usque ad frumenti modios. c. et vini amphoras. c. et alia quecumque habundant sine taxatione. et omnia secundum legem dei fiant deo altissimo. ne forte exurgat ira in regno regis et filii et filiorum eius. Vobis autem dicitur ut omnibus sacerdotibus et levitis et sacris cantoribus et servis templi et scribis templi huius nullum tributum. nec ulla alia indictio irrogetur. nec habeat quisquam potestatem obicere eis quicquam. Tu autem esdras secundum sapientiam dei constitue iudices et arbitros in tota syria et fenice et omnes qui legem dei tui noverint. et ut quicumque transgressi fuerint legem diligenter plectantur sive morte sive cruciatu sive in pecunie multatione vel abductione. Et dixit esdras scriba. Benedictus dominus deus patrum meorum qui dedit voluntatem hanc in cor regis clarificare domum suam que est in ierusalem et me honorificavit in conspectu regis et consiliariorum et amicorum eius. et purpuratorum eius. et ego constans animo factus sum secundum opitulationem domini dei mei et congregavi ex israel viros ut simul ascenderent mecum. Et hii sunt prepositi secundum suas patrias et principatus portionales eorum qui mecum ascenderunt de babilonia in regno artaxersis. ex filiis phinees gersomus. ex filiis siemaruth amelius. filiorum david. accus filius secenie. ex filiis phares zacharias. et cum eo reversi sunt viri. c. l. ex filiis ductoris moabiliones zaraei et cum ipso viri. cc. l. Ex filiis zathues iechonias zechelei et cum ipso viri. cc. l.

ex filiis sola masias Gotholie et cum ipso viri lxx. Ex fili-
is Saphatie Zarias Micheli et cum ipso viri lxx. Ex
filiis Iob Abdias Iezeli et cum ipso viri cc xii. Ex filiis
Banne Salimoth filius Iosaphie et cum ipso viri
c lx. Ex filiis Boer Zacharias Bebei et cum ipso viri
cc octo. Ex filiis Asachro Channes Acharie et cum ipso
viri c x. Ex filiis Adonicam ipsi postremi et hec
sunt nomina eorum Elifalam filius Iebel et Semeas et
cum ipso viri lxx. Et congregavi eos ad fluvium qui
dicitur Thia et metati illic sumus triduo et recogno-
vi eos. Et ex filiis sacerdotum et levitarum non inve-
ni illic et misi ad Eleazarum et Ecceloun et Masma-
nem et Maloban et Enaatan et Sameam et Ioribum, Nat-
han, Ennagam, Zachariam et Mosollamum, ip-
sos doctores et peritos et dixi eis ut venirent ad Ly-
ddeum qui erat apud locum gazophilacii et mandavi
eis ut dicerent Leddeo et fratribus eius et illis qui erant in
gazophilacio ut mitterent nobis eos qui sacerdotio
fungerentur in domo domini dei nostri. Et adduxerunt
nobis secundum manum validam domini dei nostri viros
peritos ex filiis Mooli filii Levi filii Israel Sebebiam
et filios et fratres qui erant xviii. Abiam et Annum
ex filiis filiorum Chananei et filii eorum viri xx. et ex
eis qui in templo serviebant quos dedit David et
ipsi principes ad operationem levitis templo ser-
vientium cc xx. omnium nomina significata sunt in scripturis
et vovi illic ieiunium iuvenibus in conspectu domini
ut quererem ab eo bonum nobis iter et qui nobiscum
erant et filiis et pecoribus propter insidias. Erubui e-
nim petere a rege pedites et equites in comitatu tu-
tele gratia contra adversarios nostros. Diximus enim regi
quoniam virtus domini erit cum eis qui inquirunt eum in omni
effectu. et iterum deprecati sumus dominum deum nostrum secundum
hec quem et propicium habuimus. et prosperati sumus deo
nostro. Et separavi ex plebis prepositis et sacerdotibus tem-
pli viros xii. et Sedebian et Asamian et cum eis ex fratri-
bus eorum viros x. et appendi eis argentum et aurum
et vasa sacerdotalia domus domini dei nostri que donaverat
rex et consiliarii eius et principes et omnis Israel. et cum appen-
dissem tradidi argenti talenta c l. et vasa argen-
tea talentorum c. et auri talenta c. et vasorum aureorum
septies xx. et vasa erea de bono eramento splende-
ntia xii. auri speciem resplendentia. et dixi eis. et vos
sancti estis domino et vasa sunt sancta. et argentum et aurum
quod votum est domino deo patrum nostrorum. vigilate et custodi-
te donec tradatis ex plebis prepositis et sacerdotibus et
levitis et principibus civitatum Israel in Ierusalem in pastoforio
domus dei nostri. Et hii qui susceperunt sacerdotes et levite au-
rum et argentum et vasa que erant in Ierusalem intulerunt
in templum domini. et promovimus a fluvio Thadie xii.
mensis primi usque quo introivimus in Ierusalem. et cum factus
fuisset dies iiii. autem die ponderatum est aurum et ar-
gentum et traditum est in domo domini dei nostri Marima-
oth filio Iori sacerdoti. et cum ipso erat Eleazar filius
Phinees. et erant cum ipsis Iosabdus filius Ihesu et Me-
dias et Banna filius levite ad numerum et ad pondus u-
niversa et scriptum est pondus ipsorum eadem hora. Qui
autem venerunt ex captivitate obtulerunt sacrifici-
um domino Israel tauros xii pro omni Israel, arietes lxxx
sex. agnos lxx ii. hircos pro peccato xii et pro
salute vaccas xii. Omnia in sacrificium domini. et rele-
gunt precepta regis regalibus dispensatoribus et sub-
regulis Coelen Sirie et Phenicees. et honorificaverunt
gentem et templum domini. et consummatis his accesserunt
ad me prepositi dicentes. Non segregaverunt genus
Israel et principes et sacerdotes et levite et alienigene gentes
et nationes terre immunditias suas a Chananeis et
Etheis et Pherezeis et Iebuseis et Moabitis et Egypti-
is et Ydumeis. coniuncti sunt enim filiabus eorum et ipsi et
filii eorum. et commixtum est semen sanctum alienigenis gen-
tibus terre. et participes erant prepositi et magistratus
iniquitatis huius ab initio ipsius regni. et mox ut
audivi ista conscidi vestimenta et sacram tunicam
et laceravi capillos capitis et barbam. et sedi do-
lens et mestus et convenerunt ad me quotquot
tunc movebantur in verbo domini dei Israel lugentem me
super iniquitate ista. et sedebam tristis usque ad
vespertinum sacrificium et surgens a ieiunio con-
scissa habens vestimenta et sacram tunicam ingeni-
culans et extendens manus ad dominum dicebam.
Domine confusus sum et reveritus sum ante faciem tuam
peccata enim nostra multiplicata sunt super capita nostra
et iniquitates nostre exaltate sunt usque ad celum. quoniam
a temporibus patrum nostrorum sumus in magno peccato usque
in hunc diem. et propter peccata nostra et patrum nostrorum sumus
traditi cum fratribus nostris et cum sacerdotibus nostris regibus
terre in gladium et captivitatem et depredationem
cum confusione usque in hodiernum diem. et nunc
quantum est quod contigit nobis misericordia abs te domine deus.
derelinque nobis radicem et nomen in loco sanctificationis
tue detegere luminare nostrum in domo domini dei nostri
dare nobis cibum in tempore servitutis nostre. et cum serviremus
non sumus derelicti a domino deo nostro sed constituit nos in
gratia ponens nobis reges Persarum dare cibum et clarifica-
re templum domini dei nostri et edificare deserta Syon
dare nobis stabilitatem in Iudea et Ierusalem. et nunc quid
dicemus domine habentes hec. Transgressi enim sumus precep-
ta tua que dedisti in manus puerorum tuorum prophetarum
dicens. Quoniam terra quam introistis possidere heredi-
tatem eius terra polluta est coinquinationibus
alienigenarum terre. et inmunditie eorum repleverunt
eam tota inmunditia sua. Et nunc filias vestras
non coniungetis filiis eorum. et filias eorum non accipietis
filiis vestris. et non inquiretis pacem habere cum illis omni
tempore ut invalescentes manducetis optima terre
et hereditatem distribuatis filiis vestris usque in
evum. Et que contingunt nobis omnia fiunt propter opera
nostra maligna et magna peccata nostra. et dedisti no-
bis talem radicem. et rursum reversi sumus transgre-
di legitima tua ut commisceremur inmunditie
alienigenarum gentium terre huius. Nonne irasceris
nobis perdere nos quoadusque non relinquatur radix
et nomen nostrum domine deus Israel verax es. Derelicta enim
est radix usque in hodiernum diem. Ecce nunc sumus
in conspectu tuo in iniquitatibus nostris. Non est enim ad-
huc stare ante te in his. Et cum adorando confiteretur
Esdras flens humi prostratus ante templum congre-
gata est ante eum ex Ierusalem turba magna valde
viri et mulieres et iuvenes et iuvencule. fletus enim magnus
erat in ipsa multitudine. Et cum clamasset recognitas

ieheli ex filiis israel dixit esdrae. Nos in dominum pecca-
vimus quos collocavimus nobis in matrimonium
mulieres alienigenas ex gentibus terrae. et nunc
est super omnem israel. In his ergo sit iusiurandum
a domino expellere omnes uxores nostras quae ex alie-
nigenis sunt cum filiis earum sicut est decretum a ma-
ioribus secundum legem domini. exurgens explica. Ad
te enim expectat hoc negotium. et nos tecum sumus.
viriliter fac. Et exurgens esdras adiuravit princi-
pes sacerdotum et levitas et omnem israel facere secundum omnia
haec. Et iuraverunt. Et exurgens esdras ab ante
atrium templi abiit in pastoforium ionathe
filii nasabi. et hospitatus illic non gustavit pa-
nem. nec aquam bibit super iniquitates multitudi-
nis. et facta est praedicatio in omni iudea et ierusalem omnibus
qui erant ex captivitate congregari in ierusalem. aut
quicumque non occurrerit biduo aut triduo dierum secundum
iudicium adsedentium seniorum tollentur facul-
tates sue. et ipse alienus iudicaretur a multitudi-
ne captivitatis. et congregati sunt omnes qui e-
rant ex tribu iuda et beniamin in tribus diebus in
ierusalem. hic mensis est nonus. xx. et sedit omnis multitudo
in area templi tremantes propter hiemem praesentem. Ex-
urgens esdras dixit illis. Vos inique fecistis collo-
cando vobis in matrimonium uxores alienigenas
ut adderetis ad peccata israel. et nunc date confessi-
onem et magnificentiam domino deo patrum nostrorum
et perficite voluntatem ipsius et discedite a gen-
tibus terrae. et ab uxoribus alienigenis. et clamavit
omnis multitudo et dixerunt voce magna sicut
dixisti faciemus. Sed quoniam multitudo magna
et tempus hibernum. et non possumus in sub-
diali stare. et hoc opus non est nobis unius diei
nec bidui. multum enim in his peccavimus. Stent prae-
positi multitudinis et omnes qui nobiscum inha-
bitant. et quotquot habent apud se uxores alieni-
genas. et assistant accepto tempore ex omni lo-
co presbiteri et iudices usque solvant iram domini nego-
tii huius. Ionathas autem filius ezeli et ozias te-
chani susceperunt secundum haec. et bosoramus et levis
et satheus simul cooperati sunt cum illis. Et steterunt
secundum haec omnia universi qui erant ex captivitate
et elegit sibi viros esdras sacerdos principes
magnos de patribus eorum secundum nomina. et consederunt no-
vilunio mensis. x. examinare negotium istud
et determinatum est de viris qui habebant uxores
alienigenas usque ad neomeniam primi mensis
et inventi sunt ex sacerdotibus permixti qui habe-
bant uxores alienigenas. Ex filiis ihesu filii
iosedech et fratribus eius maseas. et eliezerus et io-
ribus et ioadeus. et iniecerunt manus ut expellerent
uxores suas ad litandum in exorationem arie-
tem pro ignorantia sua. et ex filiis semmeri
masseas. et esses. et ieeleth. et azarias. et ex fili-
is fosore. lionaasias. hismaech. et nathanae.
iussio. ieddus. et talsas. Et ex levitis iozab-
dus. et semeis. et colius. et calitas. et facteas. et
colvas. et elionas. et sacris cantoribus eliasub
zaccurus. et ex hostiariis sallumus et tolban-
es. et ex israel. Ex filiis forosi et remias et geddias

et melchias. et michelus et eleazarus. et iemmebias. et
bannias. Et ex filiis iolamani chamas. et zacharias.
iezrelis. et iobdius. et erimoth. et elias. Et ex filiis za-
tom eliadas et eliasimus. et othias. et iarimoth. et
zabdis. et tebedias. et ex filiis bebe iohannes et ananias
et zabdias. et emeus. Et ex filiis banni olamoth. Et
ex filiis addin. colamallucus. et ieddeus. et iasub
et asabus. et ierimoth. Et ex filiis addin naathus et
moosias. et caleucus. et raanas. et beseas. mathan-
as. et beseel. et bonnus. et sameas. et symon. bennia-
mim. et malchus. et marcas. Et ex filiis asom car-
naneus. mathathias. et bannus. et eliphalath. et ma-
nasses. et semei. Et ex filiis banni ieremias. et mo-
odias. et abramus. et iohel. et baneas. et pelias et io-
nas. et marimoth et eliasib. et mathaneus. et eliasis
et ozias. et dielus. et samedius et sambus. et ioseph.
Et ex filiis nobei idelus. et mathathias. et sabadus.
et zecheda. et sedim. et iessei. baneas. omnes isti iunx-
erunt sibi uxores alienigenas et dimiserunt eas
cum filiis. et inhabitaverunt sacerdotes et levitae. et qui erant
ex israel in ierusalem et in tota regione una novilunium
mensis. vii. et erant filii israel in commorationibus suis.
et congregata est omnis multitudo simul in aream quae
est ab oriente portae sacrae. et dixerunt esdrae pontifi-
ci et lectori ut afferret legem moysi quae tradi-
ta est a domino deo israel. et attulit esdras pontifex
legem omni multitudini eorum a viro usque ad mu-
lierem et omnibus sacerdotibus audire legem no-
vilunio mensis. vii. et legebat in area quae est ante sa-
cram portam templi. prima luce usque ad vesperam
coram viris et mulieribus. Et dederunt omnes sensum
ad legem et stetit esdras sacerdos et lector legis
super ligneum tribunal quod fabricatum erat. et ste-
terunt ad eum mathathias. samus. ananias.
azarias. urias. ezechias. et balsamus. ad dexteram
et ad sinistram. faldeus. misahel. malachias. abu-
stas. sabus. nabadias. et zacharias. Et assumpsit
esdras librum coram omni multitudine. praesidebat enim in
gloria in conspectu omnium. et cum absolvisset legem omnes
recti steterunt. et benedixit esdras dominum deum altis-
simum deum sabaoth omnipotentem. Et respondit omnis
populus amen. Et elevantes rursum manibus procidentes
in terram adoraverunt dominum. ihesus et bananeus et sa-
rabias. et iadinus. et accub. et sabbatheus. et calites.
et azarias. iozadus. et ananias. et filas. levitae qui
docebant legem domini. et in multitudine legebant
legem domini. et praeferebant singuli eos qui intellige-
bant lectionem. Et dixit atharathes esdrae pon-
tifici et lectori et levitis qui docebant multitudinem
dicens. dies hic sanctus est domino. Et omnes flebant cum audis-
sent legem. Digressi ergo manducate pinguis-
sima quaeque et bibite dulcissima quaeque et mittite munera
his qui non habent. Sanctus est enim hic dies domini et nolite me-
sti esse. Dominus enim clarificabit vos. et levitae denuntia-
bant in publico omnibus dicentibus dies hic sanctus est. nolite
mesti esse. Et abierunt omnes manducare et bibere. et epu-
lari. et dare munera his qui non habebant ut epularentur
magnifice. quia sunt exaltati in verbis quibus edocti sunt. et
congregati sunt universi in ierusalem celebrare leti-
tiam secundum testamentum domini dei israhel.

Chromatio et Heliodoro episcopis Ieronimus presbiter in domino salutem. Explicit liber Esdre. Incipit prologus Tobie.

Mirari non desino exactionis vestre instantiam. Exigitis enim ut librum caldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham, librum utique Tobie, quem hebrei de cathalogo divinarum scripturarum secantes his que agiographa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro, non tamen studio meo. Arguunt enim nos hebreorum studia et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans phariseorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire, institi ut potui. Et quia vicina est caldeorum lingua sermoni hebraico, utriusque lingue peritissimum loquacem repperiens, unius diei laborem arripui, et quicquid ille michi hebraicis verbis expressit, hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo, cum gratum vobis didicero me quod iubere estis dignati complesse. Explicit prologus. Incipit liber Tobie.

Tobias ex tribu et civitate Neptalim, que est in superioribus Galilee super Naason, post viam que ducit ad occidentem, in sinistro habens civitatem Sephet, cum captus esset in diebus Salmanasar regis Assyriorum, in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit, ita ut omnia que habere poterat cotidie concaptivis fratribus qui erant ex genere suo impertiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu Neptalim, nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos Ieroboam fecerat rex Israel, hic solus fugiebat consortia omnium, et pergebat ad Ierusalem ad templum domini, ibi adorabat dominum deum Israel, omnia primitiva sua et decimas suas fideliter offerens, ita ut in tertio anno proselitis et advenis ministraret omnem decimationem. Hec et his similia secundum legem dei puerulus observabat. Cum vero factus fuisset vir, accepit Annam uxorem de tribu sua, genuitque ex ea filium nomen suum imponens ei, quem ab infantia timere deum docuit et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem devenisset cum uxore sua et filio in civitatem Ninive cum omni tribu sua, et omnes ederent ex cibis gentilium, iste custodivit animam suam et numquam contaminatus est in escis eorum. Et quoniam memor fuit domini in toto corde suo, dedit illi deus gratiam in conspectu Salmanasar regis, et dedit illi potestatem quocumque vellet ire, habens libertatem quecumque facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate, et monita salutis dabat eis. Cum autem venisset in Rages civitatem Medorum, et ex his quibus honoratus fuerat a rege habuisset decem talenta argenti, et cum multa turba generis sui Gabelum egentem videret, qui erat ex tribu eius, sub cyrographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum vero temporis mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Sennacherib filius eius pro eo, et filios Israel exosos haberet in conspectu suo, Tobias cotidie pergebat per omnem cognationem suam et consolabatur eos, dividebatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. Esurientes alebat, nudisque vestimenta prebebat, et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus esset rex Sennacherib, fugiens a Iudea plagam quam circa eum fecerat deus propter blasphemiam suam, et iratus multos occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nuntiatum est regi, iussit eum occidi, et tulit omnem substantiam eius. Tobias vero cum filio suo et cum uxore fugiens nudus latuit, quia multi diligebant eum. Post dies vero quadraginta quinque occiderunt regem filii ipsius, et reversus est Tobias ad domum suam, omnisque facultas eius restituta est ei.

c. 2

Post hec vero cum esset dies festus domini, et factum esset prandium bonum in domo Tobie, dixit filio suo: Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes deum ut epulentur nobiscum. Cumque abisset, reversus nuntiavit ei unum ex filiis Israel iugulatum iacere in platea. Statimque exiliens de accubitu suo, relinquens prandium, ieiunus pervenit ad corpus, tollensque illud portavit ad domum suam occulte, ut dum sol occubuisset caute sepeliret eum. Cumque occultasset corpus, manducavit panem cum luctu et tremore, memorans illum sermonem quem dixit dominus per Amos prophetam: Dies festi vestri convertentur in lamentationem et luctum. Cum vero sol occubuisset, abiit et sepelivit eum. Arguebant autem eum omnes proximi sui dicentes: Iam huius rei causa interfici iussus es, et vix effugisti mortis imperium, et iterum sepelis mortuos? Sed Tobias plus timens deum quam regem rapiebat corpora occisorum et occultabat in domo sua, et mediis noctibus sepeliebat ea.

III

Contigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura veniens domum iactasset se iuxta parietem et obdormisset, et ex nido hirundinum dormienti illi calida stercora insiderent super oculos eius, fieretque cecus. Hanc autem temptationem ideo permisit dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientie eius, sicut et sancti Iob. Nam cum ab infantia sua semper deum timuerit et mandata eius custodierit, non est contristatus contra deum quod plaga cecitatis evenerit ei, sed immobilis in dei timore permansit, gratias agens deo omnibus diebus vite sue. Nam sicut beato Iob insultabant reges, ita isti parentes et cognati eius irridebant vitam eius dicentes: Ubi est spes tua pro qua elemosinas et sepulturas faciebas? Tobias vero increpabat eos dicens: Nolite ita loqui, quoniam filii sanctorum sumus, et vitam illam expectamus quam deus daturus est his qui fidem suam numquam mutant ab eo. Anna vero uxor eius ibat ad textrinum opus cotidie, et de labore manuum suarum victum quem consequi poterat deferebat. Unde factum est ut hedum caprarum accipiens detulisset domum. Cuius cum vocem balantis vir eius audisset, dixit: Videte ne forte furtivus sit, reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid aut contingere. Ad hec uxor eius irata respondit: Manifeste vana facta est spes tua, et elemosine tue modo apparuerunt. Atque his et aliis huiusmodi verbis exprobrabat ei.

c. 3

Tunc Tobias ingemuit et cepit orare cum lacrimis dicens: Iustus es domine

et omnia iudicia tua iusta sunt, et omnes viae tuae misericordia et veritas et iudicium. Et nunc, Domine, memor esto mei, ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea vel parentum meorum. Quoniam non obedivimus praeceptis tuis, ideo traditi sumus in direptionem et captivitatem et mortem, et in fabulam et in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Et nunc, Domine, magna iudicia tua, quia non egimus secundum praecepta tua, et non ambulavimus sinceriter coram te. Et nunc, Domine, secundum voluntatem tuam fac mecum, et praecipe in pace recipi spiritum meum; expedit enim mihi mori magis quam vivere. Eadem itaque die contigit ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum, et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis patris sui, quoniam tradita fuerat septem viris, et daemonium nomine Asmodeus occiderat eos mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cum pro culpa sua increparet puellam, respondit ei dicens: Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum. Numquid et occidere me vis, sicut iam occidisti septem viros? Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus suae, et tribus diebus et tribus noctibus non manducavit neque bibit; sed in oratione persistens cum lacrimis deprecabatur Deum ut ab isto improperio liberaret eam. Factum est autem die tertia, cum compleret orationem, benedicens Dominum dixit: Benedictum est nomen tuum, Deus patrum nostrorum, qui cum iratus fueris misericordiam facies, et in tempore tribulationis peccata dimittis his qui invocant te. Ad te, Domine, faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo. Peto, Domine, ut de vinculo improperii huius absolvas me, aut certe desuper terram eripias me. Tu scis, Domine, quia numquam concupivi virum, et mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia. Numquam cum ludentibus miscui me, neque cum his qui in levitate ambulant participem me praebui. Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea, consensi suscipere. Et aut ego indigna fui illis, aut illi forsitan me non fuerunt digni, quia forsitan viro alii conservasti me. Non est enim in hominis potestate consilium tuum. Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quod vita eius si in probatione fuerit coronabitur, si autem in tribulatione fuerit liberabitur, et si in correptione fuerit ad misericordiam tuam licebit venire. Non enim delectaris in perditionibus nostris, quia post tempestatem tranquillum facis, et post lacrimationem et fletum exultationem infundis. Sit nomen tuum, Deus Israel, benedictum in saecula. In illo tempore exauditae sunt preces amborum in conspectu gloriae summi Dei. Et missus est angelus Domini sanctus Raphael ut curaret eos ambos, quorum uno tempore sunt orationes in conspectu Domini recitatae.

Igitur cum Tobias putaret orationem suam exauditam ut mori potuisset, vocavit ad se Tobiam filium suum dixitque ei: Audi, fili mi, verba oris mei, et ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepeli, et honorem habebis matri tuae omnibus diebus vitae eius. Memor enim esse debes quae et quanta sit passa pericula propter te in utero suo. Cum autem et ipsa compleverit tempus vitae suae, sepelies eam circa me. Omnibus autem diebus vitae tuae in mente habeto Deum, et cave ne aliquando peccato consentias et praetermittas praecepta Dei nostri. Ex substantia tua fac eleemosynam, et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere; ita enim fiet ut nec a te avertatur facies Domini. Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue; si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude. Praemium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, quoniam eleemosyna ab omni peccato et a morte liberat, et non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam. Attende tibi, fili mi, ab omni fornicatione, et praeter uxorem tuam numquam patiaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas; in ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, et merces mercennarii tui apud te omnino non maneat. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis comede, et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tuum super sepulturam iusti constitue, et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire. Omni tempore benedic Deum, et pete ab eo ut vias tuas dirigat, et omnia consilia tua in ipso permaneant. Indico etiam tibi, fili mi, dedisse me decem talenta argenti, dum adhuc infantulus esses, Gabelo in Rages civitate Medorum, et chirographum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum pervenias, et recipias ab eo supramemoratum pondus argenti, et restituas ei chirographum suum. Noli timere, fili mi; pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus si timuerimus Deum, et recesserimus ab omni peccato, et fecerimus bene. Tunc respondit Tobias patri suo et dixit: Omnia quaecumque praecepisti mihi faciam, pater. Quomodo autem pecuniam hanc inquiram ignoro. Ille me nescit, et ego illum ignoro. Quod signum dabo ei? Sed neque viam per quam pergatur illuc aliquando cognovi. Tunc pater suus respondit illi et dixit: Chirographum quidem illius apud me habeo, quod dum illi ostenderis statim restituet. Sed perge nunc et inquire tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum salva mercede sua, dum adhuc vivo, ut recipias eam.

Tunc egressus Tobias invenit iuvenem splendidum stantem praecinctum et quasi paratum ad ambulandum; et ignorans quod angelus Dei esset, salutavit eum et dixit: Unde te habemus, bone iuvenis? At ille respondit: Ex filiis Israel. Et Tobias dixit ei: Nosti viam quae ducit in regionem Medorum? Cui respondit: Novi, et omnia itinera eius frequenter ambulavi, et mansi apud Gabelum fratrem nostrum, qui moratur in Rages civitate Medorum, quae posita est in monte Ecbatanis. Cui Tobias ait: Sustine me, obsecro, donec haec ipsa nuntiem patri meo. Tunc ingressus Tobias indicavit universa haec patri suo. Super quae admiratus pater rogavit ut introiret ad eum. Ingressus itaque salutavit eum et dixit: Gaudium tibi sit semper. Et Tobias ait: Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo et lumen caeli non video? Cui ait iuvenis: Forti animo esto; in proximo est ut a Deo cureris. Dixit itaque illi Tobias: Numquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in Rages civitatem Medorum? Et cum redieris restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus: Ego ducam et reducam eum sanum ad te. Cui respondit Tobias: Rogo te, indica mihi de qua domo aut de qua tribu es tu? Cui Raphael angelus dixit: Genus quaeris mercennarii, an ipsum mercennarium qui cum filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum te reddam, ego sum

Azarias Ananiae magni filius. Et Tobias respondit: Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum. Dixit autem illi angelus: Ego sanum ducam, et sanum tibi reducam filium tuum. Respondens autem Tobias, ait: Bene ambuletis, et sit Deus in itinere vestro, et angelus eius comitetur vobiscum. Tunc paratis omnibus quae erant in via portanda, fecit Tobias vale patri suo et matri suae, et ambulaverunt ambo simul. Cumque profecti essent, coepit mater eius flere, et dicere: Baculum senectutis nostrae tulisti, et transmisisti a nobis. Utinam numquam fuisset ipsa pecunia pro qua misisti eum. Sufficiebat enim nobis paupertas nostra, ut divitias computaremus hoc quod videbamus filium nostrum. Dixitque ei Tobias: Noli flere: salvus perveniet filius noster, et salvus revertetur ad nos, et oculi tui videbunt eum. Credo enim quod angelus Dei bonus comitetur ei, et bene disponet omnia quae circa eum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos. Ad hanc vocem cessavit mater eius flere, et tacuit.

VI

Profectus est autem Tobias, et canis secutus est eum, et mansit prima mansione iuxta fluvium Tigris. Et exivit ut lavaret pedes suos, et ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum. Quem expavescens Tobias, clamavit voce magna, dicens: Domine, invadit me. Et dixit ei angelus: Apprehende branchiam eius, et trahe eum ad te. Quod cum fecisset, attraxit eum in siccum, et palpitare coepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus: Exentera hunc piscem, et cor eius, et fel, et iecur eius repone tibi: sunt enim haec necessaria ad medicamenta utiliter. Quod cum fecisset, assavit carnes eius, et secum tulerunt in via: cetera salierunt, quae sufficerent eis quousque pervenirent in Rages civitatem Medorum. Tunc interrogavit Tobias angelum, et dixit ei: Obsecro te, Azaria frater, ut dicas mihi quod remedium habebunt ista quae de pisce servare iussisti? Et respondens angelus, dixit ei: Cordis eius particulam si super carbones ponas, fumus eius extricat omne genus daemoniorum, sive a viro sive a muliere, ita ut ultra non accedat ad eos. Et fel valet ad ungendos oculos, in quibus fuerit albugo, et sanabuntur. Et dixit ei Tobias: Ubi vis ut maneamus? Respondensque angelus, ait: Est hic Raguel nomine, vir propinquus de tribu tua, et hic habet filiam nomine Saram, sed neque masculum neque feminam ullam aliam habet praeter eam. Tibi debetur omnis substantia eius, et oportet eam te accipere coniugem. Pete ergo eam a patre eius, et dabit tibi eam uxorem. Tunc respondit Tobias, et dixit: Audio quia tradita est septem viris, et mortui sunt: sed et hoc audivi, quia daemonium occidit illos. Timeo ergo ne forte et mihi haec eveniant: et cum sim unicus parentibus meis, deponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos. Tunc angelus Raphael dixit ei: Audi me, et ostendam tibi qui sunt quibus praevalere potest daemonium. Hi namque qui coniugia ita suscipiunt, ut Deum a se et a sua mente excludant, et suae libidini ita vacent sicut equus et mulus, quibus non est intellectus: habet potestatem daemonium super eos. Tu autem cum acceperis eam, ingressus cubiculum, per tres dies continens esto ab ea, et nihil aliud nisi in orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem nocte, incenso iecore piscis, fugabitur daemonium. Secunda vero nocte in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris. Tertia vero nocte benedictionem consequeris, ut filii ex vobis procreentur incolumes. Transacta autem tertia nocte, accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis quam libidine ductus, ut in semine Abrahae benedictionem in filiis consequaris.

VII

Ingressi sunt autem ad Raguelem, et suscepit eos Raguel cum gaudio. Intuensque Tobiam Raguel, dixit Annae uxori suae: Quam similis est iuvenis iste consobrino meo! Et cum haec dixisset, ait: Unde estis iuvenes fratres nostri? At illi dixerunt: Ex tribu Nephthali sumus, ex captivitate Ninive. Dixitque illis Raguel: Nostis Tobiam fratrem meum? Qui dixerunt: Novimus. Cumque multa bona loqueretur de eo, dixit angelus ad Raguelem: Tobias de quo interrogas, pater huius est. Et misit se Raguel, et cum lacrimis osculatus est eum, et plorans super collum eius, dixit: Benedictio sit tibi, fili mi, quia boni et optimi viri filius es. Et Anna uxor eius, et Sara ipsorum filia lacrimatae sunt. Postquam autem locuti sunt, praecepit Raguel occidi arietem, et parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium, Tobias dixit: Hic ego hodie non manducabo neque bibam, nisi prius petitionem meam confirmes, et promittas mihi dare Saram filiam tuam. Quo audito verbo Raguel expavit, sciens quid evenerit illis septem viris, et timere coepit ne forte huic similiter accideret: et cum nutaret, et non daret ullum petenti responsum, dixit ei angelus: Noli timere dare eam isti, quoniam huic timenti Deum debetur coniux filia tua: propterea alius non potuit habere illam. Tunc dixit Raguel: Non dubito quod Deus preces et lacrimas meas in conspectu suo admiserit. Et credo quoniam ideo fecit vos venire ad me, ut ista coniungeretur cognationi suae secundum legem Moysi: et nunc noli dubium gerere quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filiae suae, dexterae Tobiae tradidit, dicens: Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Iacob sit vobiscum, et ipse coniungat vos, impleatque benedictionem suam in vobis. Et accepta charta fecerunt conscriptionem coniugii. Et post haec epulati sunt benedicentes Deum. Vocavitque Raguel ad se Annam uxorem suam, et praecepit ei ut praepararet alterum cubiculum. Et introduxit illuc Saram filiam suam, et lacrimata est. Dixitque ei: Forti animo esto, filia mea: Dominus caeli det tibi gaudium pro taedio quod perpessa es.

VIII

Postquam vero cenaverunt, introduxerunt iuvenem ad eam. Recordatus itaque Tobias sermonum angeli, protulit de cassidili suo partem iecoris, posuitque eam super carbones vivos. Tunc Raphael angelus apprehendit daemonium, et religavit illud in deserto superioris Aegypti. Tunc hortatus est virginem Tobias, et dixit ei: Sara, exsurge, et deprecemur Deum hodie, et cras, et secundum cras: quia his tribus noctibus Deo iungimur: tertia autem transacta nocte, in nostro erimus coniugio. Filii quippe sanctorum sumus, et non possumus ita coniungi sicut gentes quae ignorant Deum. Surgentes autem pariter, instanter orabant ambo simul ut sanitas daretur eis. Dixitque Tobias: Domine Deus patrum nostrorum, benedicant te caeli et terra, mare, fontes, et flumina, et omnis creatura tua, quae in eis est. Tu fecisti Adam de limo terrae, dedistique ei adiutorium Evam. Et nunc, Domine, tu scis quia non luxuriae causa suscepi sororem meam, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in saecula saeculorum. Dixit itaque Sara: Miserere nobis, Domine, mi-

serere nobis. et consenescamus ambo pariter sani.
Et factum est circa pullorum cantum accersiri iussit Ra-
guel servos suos. et abierunt cum eo ut foderent se-
pulcrum. Timebat enim ne similiter evenisset ei
quod et ceteris aliis .vii. viris qui ingressi sunt ad eam.
Cumque parassent fossam reversus Raguel ad ux-
orem suam dixit ei. Mitte unam ex ancillis tu-
is et videat si mortuus est. ut sepeliamus eum
antequam illucescat. Et misit unam ex ancillis
suis que ingressa cubiculum reperit eos salvos
et incolumes. secum pariter dormientes. Et reversa
nunciavit bonum nuncium. et benedixerunt
dominum Raguel videlicet et Anna uxor eius. et dixerunt.
Benedicimus te domine deus israel quia non contigit nobis quem-
admodum putabamus. Fecisti enim nobiscum misericordiam
tuam et exclusisti a nobis inimicum persequentem nos.
Misertus es autem duobus unicis. Fac eos domine mi
benedicere te plenius. et sacrificium laudis tue et
sue sanitatis offerre. ut cognoscat universitas
gentium quia tu es deus solus in universa terra.
Statimque precepit servis suis Raguel ut reple-
rent terra fossam quam fecerant priusquam luces-
ceret. Uxori autem sue dixit ut instrueret convivium.
et prepararet omnia que in cibos erant iter agenti-
bus necessaria. Duas quoque pingues vaccas. et .iiii. arietes
occidi fecit. et preparari epulas omnibus vicinis suis
cunctisque amicis. Et adiuravit Raguel Tobiam
ut duas ebdomadas moraretur apud eum. De omni-
bus autem que possidebat Raguel dimidiam partem
dedit Tobie. et fecit hanc scripturam ut pars di-
midia que supererat post obitum eorum Tobie domino
deveniret.

IX VIIII

Tunc vocavit angelum Tobias ad
se quem quidem hominem estimabat. dixitque ei. Aza-
rias frater peto ut auscultes verba mea. Si me ipsum
tradam tibi servum non ero condignus provi-
dentie tue. Tamen obsecro te ut assumas tibi
animalia sive servitia et vadas ad Gabelum in
Rages civitatem Medorum reddasque ei chirographum
suum. et recipias ab eo pecuniam. rogesque eum
venire ad nuptias meas. Scis enim ipse quoniam nu-
merat dies pater meus et si tardavero una die plus
contristabitur anima eius. et certe vides quomodo Ragu-
el coniuravit me cuius adiuramentum spernere
non possum. Tunc Raphael assumens .iiii. ex
servis Raguelis et duos camelos in Rages civi-
tatem Medorum perrexit. et inveniens Gabelum de-
dit ei chirographum suum et recepit ab eo omnem
pecuniam. indicavitque ei de Tobia filio Tobie
omnia que gesta sunt. Fecitque eum secum venire ad nup-
tias. Cumque ingressus esset domum Raguelis in-
venit Tobiam discumbentem et exiliens oscula-
ti sunt se invicem. et flevit Gabelus. benedixit-
que deum et dixit. Benedicat te dominus deus israel quia filius
viri es optimi et iusti et timentis deum et elemosin-
as facientis. et dicatur benedictio super uxorem tuam
et super parentes vestros. et videatis filios vestros et fi-
lios filiorum vestrorum usque in tertiam et quartam gene-
rationem. et sit semen vestrum benedictum a deo israel qui
regnat in secula seculorum. Cumque omnes dixissent
Amen. accesserunt ad convivium. sed et cum timore
domini nuptiarum convivium exercebant.

X X

Cum vero moras
faceret Tobias causa nuptiarum. sollicitus erat Tobias pater
eius dicens. Putas quare moratur filius meus aut
quare detentus est ibi. Putasne Gabelus mortuus
est et nemo illi reddit pecuniam. Cepit autem contristari
nimis ipse et Anna uxor eius cum eo. et ceperunt ambo
simul flere eo quod die statuto minime reverteretur
filius eorum ad eos. Flebat igitur mater eius irreme-
diabilibus lacrimis atque dicebat. Heu me fili mi
ut quid te misimus peregrinari lumen oculorum
nostrorum. baculum senectutis nostre. solatium vite nostre.
spem posteritatis nostre. Omnia simul in te uno habentes
te non debuimus dimittere ire a nobis. Cui dice-
bat Tobias. Tace et noli turbari. Sanus est filius noster.
satis fidelis est vir ille cum quo misimus eum. Illa
autem nullo modo consolari poterat sed cotidie exiliens
circumspiciebat et circuibat omnes vias per quas
remeandi videbatur. ut procul videret eum si
fieri posset venientem. At vero Raguel dicebat
ad generum suum. Mane hic et ego mittam nun-
tium salutis de te ad Tobiam patrem tuum. Cui
Tobias dixit. Ego novi quia pater meus et mater mea modo
dies computant et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque
verbis multis rogaret Tobiam Raguel et ille eum
nulla ratione vellet audire tradidit ei Saram et
dimidiam partem omnis substantie sue. in pueris. in pu-
ellis. in pecudibus. in camelis. et in vaccis. et pecuni-
a multa. et salvam atque gaudentem dimisit eum
a se dicens. Angelus domini sanctus sit in itinere vestro perdu-
catque vos incolumes. et inveniatis omnia recte cir-
ca parentes vestros. et videant oculi mei filios ve-
stros priusquam moriar. Et apprehendentes parentes
filiam suam osculati sunt eam et dimiserunt ire.
monentes eam honorare socerum. diligere maritum.
regere familiam. gubernare domum. et se ipsam in-
reprehensibilem exhibere.

XI

Cumque reverterentur
pervenerunt ad Charram que est in medio itinere contra Nini-
ven .xi. die. Dixitque angelus. Tobia frater scis quem ad-
modum reliquisti patrem tuum. Si placet itaque tibi
precedamus. et lento gradu sequantur iter nostrum fa-
milie simul cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc
placuisset ut irent dixit Raphael ad Tobiam. Tol-
le tecum ex felle piscis. erit enim necessarium. Tulit
itaque Tobias ex felle illo et abierunt. Anna autem
sedebat secus viam cotidie in supercilio montis unde
respicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco
specularetur adventum eius vidit a longe et illi-
co cognovit venientem filium suum. currens-
que nunciavit viro suo dicens. Ecce venit filius
tuus. Dixitque Raphael ad Tobiam. At ubi introi-
eris domum tuam statim adora dominum deum tu-
um. et gratias agens ei accede ad patrem tuum et o-
sculare eum. Statimque lini super oculos eius ex fel-
le isto piscis quod portas tecum. Scias enim quoniam mox a-
perientur oculi eius. et videbit pater tuus lumen
celi. et in aspectu tuo gaudebit. Tunc precucurrit
canis qui simul fuerat in via. et quasi nuntius
blandimento caude sue gaudebat. et exurgens
cecus pater cepit offendens pedibus currere. et data
manu puero occurrit obviam filio suo. et sus-

currens osculatus est eum cum uxore sua et coeperunt ambo flere prae gaudio. Cumque adorassent Deum et gratias egissent consederunt. Tunc sumens Tobias de felle piscis linivit oculos patris sui. Et sustinuit quasi dimidiam fere horam, et coepit albugo ex oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis eius, statimque visum recepit. Et glorificabant Deum, ipse videlicet et uxor eius et omnes qui sciebant eum. Dicebatque Tobias: Benedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me et tu salvasti me, et ecce ego video Tobiam filium meum. Ingressa est et post septem dies Sara uxor filii eius et omnis familia sana, et pecora et cameli et pecunia multa uxoris, sed et pecunia illa quam receperat a Gabelo. Et narravit parentibus suis omnia beneficia Dei quae fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque Achior et Nabath consobrini Tobiae gaudentes ad Tobiam, et congratulantes ei de omnibus bonis quae circa illum fecerat Deus. Et per septem dies epulantes omnes cum gaudio magno gavisi sunt.

XII

Tunc vocavit ad se Tobias filium suum dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto qui venit tecum? Respondens Tobias dixit patri suo: Pater, quam mercedem dabimus ei, aut quid dignum poterit esse beneficiis eius? Me duxit et reduxit sanum, pecuniam a Gabelo ipse suscepit, uxorem ipse me habere fecit, et daemonium ab ea ipse compescuit, gaudium parentibus eius fecit, me ipsum a devoratione piscis eripuit, te quoque videre lumen caeli fecit, et bonis omnibus per eum repleti sumus. Quid illi ad haec poterimus dignum dare? Sed peto te pater mi ut roges eum si forte dignabitur medietatem de omnibus quae allata sunt sibi assumere. Et vocantes eum pater scilicet et filius tulerunt eum in partem, et rogare coeperunt ut dignaretur dimidiam partem omnium quae attulerant acceptam habere. Tunc dixit eis occulte: Benedicite Deum caeli et coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est, opera autem Dei revelare et confiteri honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio et eleemosyna magis quam thesauros auri condere, quoniam eleemosyna a morte liberat, et ipsa est quae purgat peccata et facit invenire misericordiam et vitam aeternam. Qui autem faciunt peccatum et iniquitatem hostes sunt animae suae. Manifesto ergo vobis veritatem et non abscondam a vobis occultum sermonem. Quando orabas cum lacrimis et sepeliebas mortuos et derelinquebas prandium tuum, et mortuos abscondebas per diem in domo tua et nocte sepeliebas, ego obtuli orationem tuam Domino. Et quia acceptus eras Deo necesse fuit ut temptatio probaret te. Et nunc misit me Dominus ut curarem te et Saram uxorem filii tui a daemonio liberarem. Ego enim sum Raphael angelus, unus ex septem qui astamus ante Dominum. Cumque haec audissent turbati sunt et trementes ceciderunt super terram in faciem suam. Dixitque eis angelus: Pax vobis, nolite timere. Etenim cum essem vobiscum per voluntatem Dei eram, ipsum benedicite et cantate illi. Videbar quidem vobiscum manducare et bibere, sed ego cibo invisibili et potu qui ab hominibus videri non potest utor. Tempus est ergo ut revertar ad eum qui me misit, vos autem benedicite Deum et narrate omnia mirabilia eius. Et cum haec dixisset ab aspectu eorum ablatus est, et ultra eum non potuerunt videre. Tunc prostrati per horas tres in faciem benedixerunt Deum, et exsurgentes narraverunt omnia mirabilia eius.

XIII

Aperiens autem Tobias senior os suum benedixit Dominum et dixit: Magnus es Domine in aeternum, et in omnia saecula regnum tuum, quoniam tu flagellas et salvas, deducis ad inferos et reducis, et non est qui effugiat manum tuam. Confitemini Domino filii Israel et in conspectu gentium laudate eum, quoniam ideo dispersit vos inter gentes quae ignorant eum, ut vos enarretis mirabilia eius et faciatis scire eos quia non est alius Deus omnipotens praeter eum. Ipse castigavit nos propter iniquitates nostras, et ipse salvabit nos propter misericordiam suam. Aspicite ergo quae fecit nobiscum, et cum timore et tremore confitemini illi, regemque saeculorum exaltate in operibus vestris. Ego autem in terra captivitatis meae confitebor illi, quoniam ostendit maiestatem suam in gentem peccatricem. Convertimini itaque peccatores et facite iustitiam coram Deo, credentes quod faciat vobiscum misericordiam suam. Ego autem et anima mea in eo laetabimur. Benedicite Dominum omnes electi eius, agite dies laetitiae et confitemini illi. Ierusalem civitas Dei castigavit te Dominus in operibus manuum tuarum. Confitere Domino in bonis tuis et benedic Deum saeculorum, ut reaedificet in te tabernaculum suum, et revocet ad te omnes captivos, et gaudeas in omnia saecula saeculorum. Luce splendida fulgebis, et omnes fines terrae adorabunt te. Nationes ex longinquo ad te venient, et munera deferentes adorabunt in te Dominum, et terram tuam in sanctificatione habebunt. Nomen enim magnum invocabunt in te. Maledicti erunt qui contempserint te, et condemnati erunt qui blasphemaverint te, benedictique erunt qui aedificaverint te. Tu autem laetaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur et congregabuntur ad Dominum. Beati omnes qui diligunt te et qui gaudent super pace tua. Anima mea benedic Dominum, quoniam liberavit Ierusalem civitatem suam a cunctis tribulationibus eius Dominus Deus noster. Beatus ero si fuerint reliquiae seminis mei ad videndam claritatem Ierusalem. Portae Ierusalem ex sapphiro et smaragdo aedificabuntur, et ex lapide pretioso omnis circuitus murorum eius. Ex lapide candido et mundo omnes plateae eius sternentur, et per vicos eius alleluia cantabitur. Benedictus Dominus qui exaltavit eam, ut sit regnum eius in saecula saeculorum super eam. Amen. Et consummati sunt sermones Tobiae. Et postea quam illuminatus est Tobias vixit annis xlii, et vidit filios nepotum suorum. Completis itaque annis c. et ii sepultus est honorifice in Nineve. L namque et sex annorum lumen oculorum amisit, sexagenarius vero recepit. Reliquum vero vitae suae in gaudio fuit, et cum bono profectu timoris Dei perrexit in pace.

XIIII

In hora autem mortis suae vocavit ad se Tobiam filium suum et vii iuvenes filios eius nepotes suos, dixitque eis: Prope erit interitus Nineve, non enim excidit verbum Domini, et fratres nostri qui dispersi sunt a terra Israel revertentur ad eam. Omnis autem deserta terra eius replebitur, et domus Dei quae in ea incensa est reaedificabitur, ibique revertentur omnes timentes Deum, et relinquent gentes idola sua et venient in Ierusalem et inhabitabunt in ea, et gaudebunt in ea omnes reges terrae adorantes regem Israel. Audite ergo

filii patrem vestrum. Servite domino in timore et veritate et inquirite ut faciatis que placita sunt illi. Et filiis vestris mandate ut faciant iustitias et elemosinas, ut sint memores dei et benedicant eum in omni tempore in veritate et in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me et nolite manere hic. Sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulcro, ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc. Video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. Factum est autem post obitum matris sue Tobias abscessit ex Ninive cum uxore sua et filiis et filiorum filiis et reversus est ad soceros suos. Invenitque eos incolumes in senectute bona et curam eorum gessit et ipse clausit oculos eorum. Et omnem hereditatem domus Raguel ipse percepit. Viditque quintam generationem filios filiorum suorum. Et completis annis nonaginta et novem in timore domini cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius et omnis generatio eius in bona vita et sancta conversatione permansit, ita ut accepti essent tam deo quam hominibus et cunctis habitantibus terram. Explicit liber Tobie. Incipit prologus in librum Iudith.

Apud hebreos liber Iudith inter agiographa legitur, cuius auctoritas ad roboranda illa que in contentionem veniunt minus idonea iudicatur. Chaldeo tamen sermone conscriptus inter historias computatur. Sed quia hunc librum synodus nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse, adquievi postulationi vestre, immo exactioni, et sepositis occupationibus quibus vehementer artabar, huic unam lucubratiunculam dedi, magis sensum ex sensu quam ex verbo verbum transferens. Multorum codicum varietatem vitiosissimam amputavi. Sola ea que intelligentia integra in verbis chaldeis invenire potui latinis expressi. Accipite Iudith viduam castitatis exemplum et triumphali laude perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis sed et viris imitabilem dedit qui castitatis eius remunerator virtutem talem tribuit ut invictum ab omnibus hominibus vinceret et insuperabilem superaret. Explicit prologus. Incipit Iudith.

Arphaxat itaque rex medorum subiugaverat multas gentes imperio suo et ipse edificavit civitatem potentissimam quam appellavit Hecbathanis ex lapidibus quadratis et sectis. Fecit muros eius in altitudine cubitorum lxx et in latitudine cubitorum xxx. Turres vero eius posuit in altitudine cubitorum c. Per quadrum vero earum latus utrumque vicenorum pedum spatio tendebatur. Posuitque portas eius in altitudinem turrium et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui et in gloria quadrigarum suarum. Anno igitur xii regni sui Nabuchodonosor rex Assyriorum qui regnabat in Ninive civitate magna pugnavit contra Arphaxat et optinuit eum in campo magno qui appellatur Ragau circa Eufraten et Tigrim et Iadasan in campo Erioch regis Elicorum. Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor et cor eius elevatum est. Et misit ad omnes qui habitabant in Cilicia et Damasco et Libano et ad gentes que sunt in Carmelo et Cedar et inhabitantes Galileam in campo magno Esdrelon et ad omnes qui erant in Samaria et trans flumen Iordanem usque ad Ierusalem et omnem terram Iessen quousque perveniatur ad montes Ethiopie. Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor rex Assyriorum qui omnes uno animo contradixerunt et remiserunt eos vacuos ac sine honore abiecerunt. Tunc indignatus Nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam iuravit per regnum et thronum suum quod defenderet se de omnibus. Anno xiii Nabuchodonosor regis xxii die primi mensis factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum ut defenderet se. Vocavitque omnes maiores natu omnesque duces bellatores suos et habuit cum eis misterium consilii sui. Dixitque cogitationem suam in eo esse ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus, vocavit Nabuchodonosor rex Olofernem principem militie sue et dixit ei: Egredere adversus omne regnum occidentis et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno omnemque urbem munitam subiugabis michi. Tunc Olofernes vocavit duces et magistratus virtutis Assyriorum et dinumeravit viros in expeditione sicut precepit ei rex, centum xx milia peditum pugnatorum et equites sagittarios xii milia. Omnemque expeditionem suam fecit preire in multitudine innumerabilium camelorum cum his que exercitibus sufficerent copiose, boum quoque armenta gregesque ovium quorum non erat numerus. Frumentum ex omni Syria in transitu suo parari constituit. Aurum vero et argentum de domo regis assumpsit multum nimis. Et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagittariis qui cooperuerunt faciem terre sicut locuste. Cumque pertransisset fines Assyriorum venit ad magnos montes Ange qui sunt a sinistro Cilicie. Ascenditque omnia castella eorum et optinuit omnem munitionem. Effregit autem civitatem opinatissimam Meloth predavitque omnes filios Tharsis et filios Ismael qui erant contra faciem deserti et ad austrum terre Celeon. Et transivit Eufraten et venit in Mesopotamiam et fregit omnes civitates excelsas que erant ibi a torrente Mambre usquequo perveniatur ad mare. Et occupavit terminos eius a Cilicia usque ad fines Iapheth qui sunt ad austrum. Adduxitque omnes filios Madian et predavit omnem locupletationem eorum omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii. Et post hec descendit in campos Damasci in diebus messis et succendit omnia

sata omnesque arbores ac vineas fecit incidi. Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

III

Tunc miserunt legatos suos universarum urbium et provinciarum reges ac principes Syrie scilicet Mesopotamie et Syrie Sobal et Libie atque Cilicie, qui venientes ad Olofernem dixerunt: Desinat indignatio tua circa nos. Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno et subditi simus tibi, quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostre dampna patiamur. Omnis civitas nostra omnisque possessio omnes colles et montes et campi et armenta boum gregesque ovium caprarumque equorumque et camelorum et universe facultates nostre atque familie in conspectu tuo sunt. Sint omnia sub lege tua. Nos et filii nostri servi tui sumus. Veni nobis pacificus dominus et utere servitio nostro sicut placuerit tibi. Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna et optinuit omnem civitatem et omnem inhabitantem terram. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes et electos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incubuit ut universarum urbium habitatores principes et honorati simul cum populis exirent in obviam venienti, excipientes eum cum coronis et lampadibus, ducentes choros in tympanis et tibiis. Nec tamen ista facientes ferocitatem pectoris eius mitigare potuerunt. Nam et civitates eorum destruxit et lucos eorum excidit. Preceperat enim illi Nabuchodonosor rex ut omnes deos terre exterminaret, videlicet ut ipse solus diceretur deus ab his nationibus que potuissent Olofernis potentia subiugari. Pertransiens autem Syriam Sobal et omnem Apamiam omnemque Mesopotamiam venit ad Ydumeos in terram Gabaa, accepitque civitates eorum et sedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari precepit exercitum universum virtutis sue.

IIII

Tunc audientes filii Israhel hii qui habitabant in terra Iuda timuerunt valde a facie eius. Tremor et horror invasit sensus eorum ne hoc faceret Ierusalem et templo Domini quod fecerat ceteris civitatibus et templis earum. Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Iericho et preoccupaverunt omnes vertices montium et muris circumdederunt vicos suos et congregaverunt frumenta in preparationem pugne. Sacerdos etiam Eliachim scripsit ad universos qui erant contra Esdrelon que est contra faciem magni campi iuxta Dothain et universos per quos transitus esse poterat, ut optinerent ascensus montium per quos via esse poterat ad Ierusalem, et illic custodirent ubi angustum iter esse poterat inter montes. Et fecerunt filii Israhel secundum quod constituerat eis sacerdos Domini Eliachim. Et clamavit omnis populus ad Dominum instantia magna, et humiliaverunt animas suas in ieiuniis et orationibus ipsi et mulieres eorum. Et induerunt se sacerdotes ciliciis et infantes prostraverunt contra faciem templi Domini, et altare Domini operuerunt cilicio. Et clamaverunt ad Dominum Deum Israhel unanimiter ne darentur in predam infantes eorum et uxores eorum in divisionem et civitates eorum in exterminium et sancta eorum in pollutionem. Tunc Eliachim sacerdos magnus Domini circuivit omnem Israhel allocutusque est eos dicens: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras si manentes permanseritis in ieiuniis et orationibus in conspectu Domini. Memores estote Moysi servi Domini qui Amalech confidentem in virtute sua et in potentia sua et in exercitu suo et in clipeis suis et in curribus suis et in equitibus suis non ferro pugnando sed precibus sanctis orando deiecit. Sic erunt universi hostes Israhel si perseveraveritis in hoc opere quod cepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecantes Dominum permanebant in conspectu Domini, ita ut etiam hii qui offerebant Domino holocausta precincti ciliciis offerrent sacrificia Domino, et erat cinis super capita eorum. Et ex toto corde suo omnes orabant Deum ut visitaret populum suum Israhel.

V

Nuntiatumque est Oloferni principi militie Assyriorum quod filii Israhel prepararent se ad resistendum ac montium itinera conclusissent. Et furore nimio exarsit in iracundia magna, vocavitque omnes principes Moab et duces Amon et dixit eis: Dicite mihi quis sit populus iste qui montana obsidet, aut que et quales et quante sint civitates eorum, que etiam sit virtus eorum aut que sit multitudo eorum, vel quis rex militie eorum, et quare pre omnibus qui habitant in oriente isti contempserint nos et non exierint obviam nobis ut susciperent nos cum pace. Tunc Achior dux omnium filiorum Amon respondens ait: Si dignaris audire domine mi, dicam veritatem in conspectu tuo de populo isto qui in montanis habitat, et non egredietur verbum falsum de ore meo. Populus iste ex progenie Chaldeorum est. Hic primum in Mesopotamia habitavit, quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum qui erant in terra Chaldeorum. Deserentes itaque ceremonias patrum suorum que in multitudine deorum erant, unum Deum celi coluerunt, qui et precepit eis ut exirent inde et habitarent in Charran. Cumque operuisset omnem terram fames, descenderunt in Egyptum illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt ut dinumerari eorum non posset exercitus. Cumque gravasset eos rex Egypti atque in edificationibus urbium suarum in luto et latere subiugasset eos, clamaverunt ad Dominum suum et percussit totam terram Egypti plagis variis. Cumque eiecissent eos Egyptii a se et cessasset plaga ab eis, et iterum eos vellent capere et ad suum servitium revocare, fugientibus his Deus celi mare aperuit, ita ut hinc inde aque quasi murus solidarentur et isti pede sicco fundum maris perambulando transirent. In quo loco dum innumerabilis exercitus Egyptiorum eos persequeretur, ita aquis coopertus est ut non remaneret vel unus qui factum posteris nuntiaret. Egressi etiam mare Rubrum deserta Syna montis occupaverunt, in quibus numquam potuit homo habitare vel filius hominis requievit. Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum, et per annos quadraginta annonam de celo consecuti sunt. Ubicumque ingressi sunt sine arcu et sagitta et absque scuto et gladio Deus eorum pugnavit pro eis et vicit. Et non fuit qui insultaret populo isti nisi quando recessit a cultu Domini Dei sui. Quotiens autem preter ipsum Deum suum alterum coluerunt, dati sunt in predam et in gladium et in obprobrium. Quotienscumque autem penituerunt se recessisse a cultura Dei sui, dedit eis Deus celi virtutem resistendi. Denique Chananeum regem et Iebuseum et Ferezeum et Ettheum et Eveum et Amorreum et omnes potentes in Esebon prostraverunt, et terras eorum et civitates eorum ipsi possederunt.

et usque dum non peccassent in conspectu dei sui erant cum illis bona. deus enim illorum odit iniquitatem. Nam et ante hos annos cum recessissent a via quam dederat illis deus ut ambularent in ea exterminati sunt preliis a multis nationibus et plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam. Nuper autem reversi ad dominum deum suum ex dispersione qua dispersi fuerant adunati sunt et ascenderunt montana hec omnia et iterum possident Ierusalem ubi sunt sancta eorum. Nunc ergo mi domine perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu dei eorum et ascendamus ad illos quoniam tradens tradet illos deus eorum tibi et subiugati erunt sub iugo potentie tue. Si vero non est offensio populi huius coram deo suo non poterimus resistere illis quoniam deus eorum defendet illos et erimus in opprobrium universe terre. Et factum est cum cessasset loqui Achior verba hec irati sunt omnes magnates Olofernis et cogitabant interficere eum dicentes ad alterutrum. Quis est iste qui filios Israel posse dicat resistere regi Nabuchodonosor et exercitibus eius homines inermes et sine virtute et sine peritia artis pugne. Ut ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos ascendamus in montana et cum capti fuerint potentes eorum tunc cum eisdem gladio transverberabitur. Ut sciat omnis gens quoniam Nabuchodonosor deus terre est et preter ipsum alter non est.

VI

Factum est autem cum cessasset loqui indignatus Olofernes vehementer dixit ad Achior. Quoniam prophetasti nobis dicens quod gens Israel defendatur a deo suo ut ostendam tibi quoniam non est deus nisi Nabuchodonosor. Cum percusserimus eos omnes sicut hominem unum tunc et ipse cum eis Assyriorum gladio interibis et omnis Israel tecum perditione disperiet. Et probabis quoniam Nabuchodonosor sit dominus universe terre tuncque gladius militie mee transiet per latera tua et confixus cades inter vulneratos Israel et non respirabis ultra donec extermineris cum illis. Porro autem si prophetiam tuam veram existimas non concidat vultus tuus et pallor qui faciem tuam obtinuit abscedat a te si verba mea hec putas impleri non posse. Ut autem noveris quia simul cum illis hec experieris ecce ex hac hora illorum populo sociaberis ut dum dignas gladii mei penas exceperint ipse simul ultioni subiaceas. Tunc Olofernes precepit servis suis ut comprehenderent Achior et perducerent eum in Bethuliam et traderent eum in manus filiorum Israel. Et accipientes eum servi Olofernis profecti sunt per campestria sed cum appropinquassent ad montana exierunt contra eos fundibularii. Illi autem divertentes a latere montis ligaverunt Achior ad arborem manibus et pedibus et sic vinctum restibus dimiserunt eum et reversi sunt ad dominum suum. Porro filii Israel descendentes de Bethulia venerunt ad eum quem solventes duxerunt ad Bethuliam atque in medio populi illum statuentes percunctati sunt quid rerum esset quod illum vinctum Assyrii reliquissent. In diebus illis erant illic principes Ozias filius Micha de tribu Symeon et Charmi qui et Gothoniel. In medio itaque seniorum et in conspectu omnium dixit Achior omnia que locutus fuerat ipse ab Oloferne interrogatus et qualiter populus Olofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum. Et quemadmodum ille Olofernes iratus iusserit eum Israelitis hac de causa tradi ut dum vicerit filios Israel tunc et ipsum Achior diversis iubeat suppliciis interire propter hoc quod dixisset deus celi defensor eorum est. Cumque Achior universa exposuisset omnis populus cecidit in faciem adorantes dominum et communi lamentatione et fletu unanimes preces suas domino effuderunt dicentes. Domine deus celi et terre intuere superbiam illorum et respice ad nostram humilitatem et faciem sanctorum tuorum attende et ostende quoniam non derelinquis presumentes de te et presumentes de se et de sua virtute gloriantes humilias. Finito itaque fletu et per totum diem oratione populorum completa consolati sunt Achior dicentes. Deus patrum nostrorum cuius tu virtutem predicasti ipse tibi hanc dabit vicissitudinem ut eorum magis tu interitum videas. Cum vero dominus deus noster dederit hanc libertatem servis suis sit et deus tecum in medio nostri ut sicut placuerit tibi ita cum tuis omnibus converseris. Tunc Ozias finito consilio suscepit eum in domum suam et fecit ei cenam magnam et vocatis omnibus presbiteris simul expleto ieiunio refecerunt. Postea vero convocatus omnis populus per totam noctem intra ecclesiam oraverunt petentes auxilium a deo Israel.

VII

Olofernes autem altera die precepit exercitibus suis ut ascenderent contra Bethuliam. Erant autem pedites bellatorum c. xx. m. et equites. xx. ii. m. preter preparationes virorum illorum quos occupaverat captivitas et abducti fuerant de provinciis et urbibus universe iuventutis. Omnes paraverunt se ad pugnam contra filios Israel et venerunt per crepidinem montis usque ad apicem qui respicit Dothaim a loco qui dicitur Belma usque ad Chelmon qui est contra Esdrelon. Filii autem Israel ut viderunt multitudinem illorum prostraverunt se super terram mittentes cinerem super capita sua unanimes orantes ut deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum. Et assumentes arma sua bellica sederunt per loca que angusti itineris tramitem dirigunt inter montuosa et erant custodientes ea tota die et tota nocte. Porro Olofernes dum circuit per girum repperit quod fons qui influebat aqueductum illorum a parte australi extra civitatem dirigeret et incidi precepit aqueductum illorum. Erant tamen non longe a muris fontes ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum potius quam ad potandum. Sed filii Ammon et Moab accesserunt ad Olofernem dicentes. Filii Israel non in lancea nec in sagitta confidunt sed montes defendunt illos et muniunt illos colles in precipitio constituti. Ut ergo sine congressione pugne possis eos superare pone custodes fontium ut non hauriant aquam ex eis et sine gladio interficies eos vel certe fatigati tradent civitatem suam quam putant in montibus positam superari non posse. Et placuerunt hec verba coram Oloferne et coram omnibus satellitibus eius et constituit per girum centenarios per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies. xx. fuisset expleta defecerunt cisterne et collectiones aquarum omnibus inhabitantibus Bethuliam ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die quia ad mensuram dabatur populis aqua cotidie.

Tunc ad Oziam congregati sunt omnes viri feminaeque iuvenes et parvuli, omnes simul una voce dixerunt: Iudicet Deus inter nos et te, quoniam fecisti nobis mala nolens loqui pacifice cum Assyriis, et propter hoc vendidit Deus nos in manibus eorum. Et ideo non est qui adiuvet, cum prosternamur ante oculos eorum in siti et in perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt, ut sponte tradamus nos omnes Holoferni. Melius est enim ut captivi benedicamus Dominum viventes, quam moriamur et simus opprobrium omni carni, cum viderimus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie caelum et terram et Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut iam tradatis civitatem in manu militiae Holofernis, et sit finis noster brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis.

VII. Et cum haec dixissent, factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia ab omnibus, et per multas horas una voce clamaverunt ad Deum dicentes: Peccavimus cum patribus nostris, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Tu quia pius es miserere nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te, ut non dicant inter gentes: Ubi est Deus eorum? Et cum fatigati his clamoribus et his fletibus lassati siluissent, exsurgens Ozias infusus lacrimis dixit: Aequo animo estote fratres, et hos quinque dies exspectemus a Domino misericordiam. Forsitan enim indignationem suam abscidet, et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium, faciemus haec verba quae locuti estis.

VIII. Et factum est cum audisset haec verba Iudith vidua, quae erat filia Merari filii Idox filii Ioseph filii Oziae filii Elai filii Iamnor filii Gedeon filii Raphaim filii Achitob filii Melchiae filii Enan filii Nathaniae filii Salathiel filii Simeon filii Ruben. Et vir eius fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeaceae; instabat enim super alligantes manipulos in campo, et venit aestus super caput eius, et mortuus est in Bethulia civitate sua, et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem Iudith relicta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex. Et in superioribus domus suae fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur; et habens super lumbos suos cilicium, ieiunabat omnibus diebus vitae suae praeter sabbata et neomenias et festa domus Israel. Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias multas et familiam copiosam ac possessiones armentis boum et gregibus ovium plenas. Et haec erat in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. Haec itaque cum audisset quoniam Ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem, misit ad presbyteros Chabri et Charmi. Et venerunt ad illam, et dixit illis: Quod est hoc verbum in quo consensit Ozias ut tradat civitatem Assyriis si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium? Et qui estis vos qui temptatis Dominum? Non est iste sermo qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia patiens est Dominus, in hoc ipso paeniteamus et indulgentiam eius lacrimis postulemus. Non enim quasi homo Deus sic comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras, et in spiritu constituti humiliati servientes illi dicamus flentes Domino ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam, ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum, ita et de nostra humilitate gloriemur, quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum, qui dereliquerunt Deum suum et adoraverunt deos alienos, pro quo scelere dati sunt in gladium et in rapinam et in confusionem inimicis suis. Nos autem alterum Deum nescimus praeter ipsum. Exspectemus humiles consolationem eius, et exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum, et humiliabit omnes gentes quaecumque insurgunt contra nos, et faciet illas sine honore Dominus Deus noster. Et nunc fratres, quoniam vos qui estis presbyteri in populo Dei, ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda illorum erigite, ut memores sint quia temptati sunt patres nostri ut probarentur si vere colerent Deum suum. Memores esse debent quomodo pater noster Abraham temptatus est, et per multas tribulationes probatus Dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Iacob, sic Moyses, et omnes qui placuerunt Deo per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui temptationes non susceperunt cum timore Domini, et impatientiam suam et improperium murmurationis suae contra Dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his quae patimur, sed reputantes peccatis nostris haec ipsa supplicia minora esse flagella Domini quasi servi qui corripimur ad emendationem et non ad perditionem nostram evenisse credamus. Et dixerunt illi Ozias et presbyteri: Omnia quae locuta es vera sunt, et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es et timens Deum. Et dixit illis Iudith: Sicut quod loqui potui Dei esse cognoscitis, ita quod facere disposui probate si ex Deo est, et orate ut firmum faciat consilium meum Deus. Stabitis vos ad portam nocte ista, et ego exeam cum abra mea; et orate ut sicut dixistis in diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israel. Vos autem nolo ut scrutemini actum meum, et usque dum renuntiem vobis nihil aliud fiat nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum. Et dixit ad eam Ozias princeps Iuda: Vade in pace, et Dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

IX. Quibus abscedentibus, Iudith ingressa est oratorium suum, et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum, et prosternens se Domino clamavit ad Dominum dicens: Domine Deus patris mei Simeon, qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum, qui violatores exstiterunt in coinquinatione sua et denudaverunt femur virginis in confusionem, et dedisti mulieres illorum in praedam et filias eorum in captivitatem et omnem praedam in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum, subveni quaeso

domine deus meus in viduae. Tu enim fecisti priora, et illa post illa cogitasti: et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim viae tuae paratae sunt, et tua iudicia in tua providentia posuisti. Respice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra Aegyptiorum videre dignatus es, quando post servos tuos armati currebant, confidentes in quadrigis, et in equitatu suo, et in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum, et tenebrae fatigaverunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus, et aquae operuerunt eos. Sic fiant et isti, Domine, qui confidunt in multitudine sua, et in curribus suis, et in contis suis, et in sagittis suis, et in lanceis gloriantur, et nesciunt quia tu ipse es Deus noster, qui conteris bella ab initio, et Dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio, et allide virtutem illorum in virtute tua. Cadat virtus eorum in iracundia tua, qui promittunt se violare sancta tua, et polluere tabernaculum nominis tui, et deicere gladio suo cornu altaris tui. Fac, Domine, ut gladio proprio eius superbia amputetur; capiatur laqueo oculorum suorum in me, et percuties eum ex labiis caritatis meae. Da mihi in animo constantiam, ut contemnam illum, et virtutem, ut evertam illum. Erit enim memoriale nominis tui, cum manus feminae deiecerit eum. Non enim in multitudine est virtus tua, Domine, neque in equorum viribus voluntas tua, nec superbi tibi placuerunt ab initio: sed humilium et mansuetorum semper tibi placuit deprecatio. Deus caelorum, creator aquarum, et Dominus totius creaturae, exaudi me miseram deprecantem, et de tua misericordia praesumentem. Memento, Domine, testamenti tui, et da verbum in ore meo, et in corde meo consilium corrobora, ut domus tua in tua sanctificatione permaneat: et omnes gentes agnoscant quia tu es Deus, et non est alius praeter te.

X

Factum est autem cum cessasset clamare ad Dominum, surrexit de loco in quo iacuerat prostrata ad Dominum. Vocavitque abram suam, et descendens in domum suam abstulit a se cilicium, et exuit se vestimentis viduitatis suae, et lavit corpus suum, et unxit se myrro optimo, et discriminavit crinem capitis sui, et imposuit mitram super caput suum, et induit se vestimentis iucunditatis suae, induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextraliola, et lilia, et inaures, et anulos, et omnibus ornamentis suis ornavit se. Cui etiam Dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat: et ideo Dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit itaque abrae suae ascopam vini, et vas olei, et polentam, et palathas, et panes, et caseum, et profecta est. Cumque venissent ad portam civitatis, invenerunt exspectantem Oziam, et presbyteros civitatis. Qui cum vidissent eam, stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem eius. Nihil tamen interrogantes eam, dimiserunt transire, dicentes: Deus patrum nostrorum det tibi gratiam, et omne consilium tui cordis sua virtute corroboret, ut glorietur super te Ierusalem, et sit nomen tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hi qui illic erant omnes una voce: Fiat, fiat. Iudith ergo orans Dominum, transivit per portas, ipsa et abra eius. Factum est autem, cum descenderet montem, circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum, et tenuerunt eam, dicentes: Unde venis, aut quo vadis? Quae respondit: Filia sum Hebraeorum, ideo ego fugi a facie eorum, quoniam futurum agnovi quod dentur vobis in depraedationem, pro eo quod contemnentes vos, noluerunt ultro tradere seipsos, ut invenirent misericordiam in conspectu vestro. Hac de causa cogitavi mecum, dicens: Vadam ad faciem principis Holofernis, ut indicem illi secreta illorum, et ostendam illi quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius, considerabant faciem eius, et erat in oculis eorum stupor, quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Et dixerunt ad eam: Conservasti animam tuam, eo quod tale reperisti consilium, ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc autem scias, quoniam cum steteris in conspectu eius, bene tibi faciet, et eris gratissima in corde eius. Duxeruntque illam ad tabernaculum Holofernis, et annuntiaverunt eam. Cumque intrasset ante faciem eius, statim captus est in suis oculis Holofernes. Dixeruntque ad eum satellites eius: Quis contemnat populum Hebraeorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus? Videns itaque Iudith Holofernem sedentem in conopeo, quod erat ex purpura, et auro, et smaragdo, et lapidibus pretiosissimis intextum, et cum in faciem eius intendisset, adoravit eum, prosternens se super terram. Et levaverunt eam servi Holofernis, iubente domino suo.

XI

Tunc Holofernes dixit ei: Aequo animo esto, et noli pavere in corde tuo: quoniam ego numquam nocui viro qui voluit servire Nabuchodonosor regi. Populus autem tuus si non contempsisset me, non levassem lanceam meam super eum. Nunc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab eis, et placuit tibi ut venires ad nos? Et dixit illi Iudith: Sume verba ancillae tuae, quoniam si secutus fueris verba ancillae tuae, perfectam rem faciet Dominus tecum. Vivit enim Nabuchodonosor rex terrae, et vivit virtus eius, quae est in te ad correptionem omnium animarum errantium: quoniam non solum homines serviunt illi per te, sed et bestiae agri obtemperant illi. Nuntiatur enim industria animi tui universis gentibus, et indicatum est omni saeculo, quoniam tu solus bonus et potens es in omni regno eius, et disciplina tua omnibus provinciis praedicatur. Nec hoc latet quod locutus est Achior, nec illud ignoratur quod ei iusseris evenire. Constat enim Deum nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit per prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis. Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum filii Israel, tremor tuus super ipsos est. Insuper etiam fames invasit eos, et ab ariditate aquae iam inter mortuos computantur. Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora sua, et bibant sanguinem eorum, et sancta Domini sui quae praecepit Deus non contingi in frumento, vino, et oleo, haec cogitaverunt impendere, et volunt consumere quae nec manibus deberent contingere. Ergo quoniam haec faciunt, certum est quod in perditionem dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoscens, fugi ab illis, et misit me Dominus haec ipsa nuntiare tibi. Ego enim ancilla tua Deum colo etiam nunc apud te, et exiet ancilla tua, et orabo Deum, et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, et veniens

eius nuntiabo tibi. Ita ut ego adducam te per mediam Ierusalem, et habebis omnem populum Israhel sicut oves quibus non est pastor, et non latrabit vel unus contra te. Quoniam hec michi dicta sunt per providentiam dei. Et quoniam iratus est eis deus, hec ipsa missa sum nuntiare tibi. Placuerunt autem omnia verba hec coram Oloferne et coram pueris eius, et mirabantur ad sapientiam eius, et dicebant alter ad alterum: Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulcritudine et in sensu verborum. Et dixit ad illam Olofernes: Bene fecit deus qui misit te ante populum ut des illum tu in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit michi hoc deus tuus, erit et deus meus. Et tu in domo Nabuchodonosor magna eris, et nomen tuum in universa terra nominabitur.

XII

Tunc iussit eam introire ubi repositi erant thesauri eius, et iussit illic manere eam, et constituit quid illi daretur de convivio suo. Cui respondit Iudith et dixit: Nunc non potero manducare ex his que michi precipis tribui, ne veniat super me offensio. Ex his autem que mecum detuli manducabo. Cui Olofernes ait: Si defecerint tibi ista que tecum detulisti, quid faciemus tibi? Et dixit Iudith: Vivit anima tua domine meus quoniam non expendet hec omnia ancilla tua donec faciat deus in manu mea hec que cogitavi. Et induxerunt illam servi eius in tabernaculum quod preceperat, et petiit dum introiret ut daretur ei copia nocte et ante lucem egrediendi foras ad orationem et deprecandi dominum. Et precepit cubiculariis suis ut sicut placeret illi exiret et introiret ad orandum dominum suum per triduum. Et exiebat noctibus in vallem Bethulie et baptizabat se in fonte aque. Et ut ascendebat orabat dominum deum Israhel ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens munda manebat in tabernaculo usque dum acciperet escam suam in vespere. Et factum est in quarto die Olofernes fecit cenam servis suis, et dixit ad Vagao eunuchum: Vade et suade Hebream illam ut sponte consentiat habitare mecum. Fedum est enim apud Assyrios si femina irrideat virum agendo ut immunis transeat ab eo. Tunc introivit Vagao ad Iudith et dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum ut honorificetur ante faciem eius, et manducet cum eo et bibat vinum in iocunditate. Cui Iudith respondit: Que ego sum ut contradicam domino meo? Omne quod erit ante oculos eius bonum et optimum faciam. Quicquid autem illi placuerit hoc michi erit optimum omnibus diebus vite mee. Et surrexit et ornavit se vestimentis suis, et ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem Olofernis concussum est. Erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit ei Olofernes: Bibe nunc et accumbe in iocunditate, quoniam invenisti gratiam coram me. Et dixit Iudith: Bibam domine, quoniam magnificata est anima mea hodie pre omnibus diebus meis. Et accepit et manducavit et bibit coram eo ea que paraverat ei ancilla eius.

XIII

Et iocundus factus est ad eam Olofernes, bibitque vinum multum nimis quantum una die numquam biberat in vita sua. Ut autem sero factum est, festinaverunt servi illius ad hospitia sua, et conclusit Vagao ostia cubiculi et abiit. Erant autem omnes fatigati a vino. Eratque Iudith sola in cubiculo. Porro Olofernes iacebat in lectulo nimia ebrietate sopitus. Dixitque Iudith puelle sue ut staret foris ante cubiculum et observaret. Stetitque Iudith ante lectum orans cum lacrimis et labiorum motu in silentio dicens: Confirma me domine deus Israhel, et respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut sicut promisisti Ierusalem civitatem tuam erigas, et hoc quod credens per te posse fieri cogitavi perficiam. Et cum hec dixisset accessit ad columpnam que erat ad caput lectuli eius, et pugionem eius qui in ea ligatus pendebat exsolvit. Cumque evaginasset illum, apprehendit comam capitis eius, et ait: Confirma me deus Israhel in hac hora. Et percussit bis in cervicem eius et abscidit caput eius, et abstulit conopeum eius a columpnis, et evolvit corpus eius truncum. Et post pusillum exivit, et tradidit caput Olofernis ancille sue, et iussit ut mitteret illud in peram suam. Et exierunt due secundum consuetudinem suam quasi ad orationem, et transierunt castra, et gyrantes vallem venerunt ad portam civitatis. Et dixit Iudith a longe custodientibus murum: Aperite portas, quoniam nobiscum est deus, qui fecit virtutem magnam in Israhel. Et factum est cum audissent viri vocem eius, vocaverunt presbiteros civitatis, et concurrerunt ad eam a minimo omnes usque ad maximum, quoniam speraverunt eam iam non esse venturam. Et accendentes luminaria congyraverunt circa eam universi. Illa autem ascendens in eminentiorem locum iussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent dixit Iudith:

Laudate dominum deum nostrum qui non deseruit sperantes in se, et in me ancillam suam adimplevit misericordiam suam quam promisit domui Israhel, et interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte. Et proferens de pera caput Olofernis ostendit illis dicens: Ecce caput Olofernis principis militie Assyriorum, et ecce conopeum illius in quo recumbebat in ebrietate sua, ubi per manum femine percussit illum dominus deus noster. Vivit autem ipse dominus, quoniam custodivit me angelus eius, et hinc euntem et ibi commorantem et inde huc revertentem, et non permisit me dominus ancillam suam coinquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua, in evasione mea, in liberatione vestra. Confitemini illi omnes quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Universi autem adorantes dominum dixerunt ad eam: Benedixit te dominus in virtute sua, quia per te ad nichilum redegit inimicos nostros. Porro Ozias princeps populi Israhel dixit ad eam: Benedicta es tu filia a domino deo excelso pre omnibus mulieribus super terram. Benedictus dominus qui creavit celum et terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum. Quia hodie nomen tuum ita magnificavit ut non recedat laus tua de ore hominum qui memores fuerint virtutis domini in eternum, pro quibus non pepercisti anime tue propter angustias et tribulationes generis tui, sed subvenisti ruine ante conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

Porro Achior vocatus venit, et dixit ei Iudith: Deus Israhel, cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum incidit in hac nocte in manu mea. Et ut probet quia ita est, ecce caput Olofernis, qui in contemptu superbie sue deum Israhel contempsit, et tibi interitum minabatur dicens: Cum captus fuerit populus Israhel gladio perforari precipiam latera tua. Videns autem Achior caput Olofernis, angustiatus pre pavore cecidit in faciem

c. xiiii

suam super terram et aestuavit anima eius. Postea vero quam recepto spiritu recreatus est, procidit ad pedes eius et adoravit eam et dixit: Benedicta tu deo tuo in omni tabernaculo Iacob, quoniam in omni gente quae audierit nomen tuum magnificabitur deus Israhel super te. Dixit autem Iudith ad omnem populum: Audite fratres, suspendite hoc caput super muros nostros, et erit cum exierit sol accipiat unusquisque arma sua, et exite cum impetu, non ut descendatis deorsum, sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis, et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor. Cumque cognoveritis fugere eos, ite post eos securi, quoniam deus conteret eos sub pedibus vestris. Tunc Achior videns virtutem quam fecerat deus Israhel, relicto gentilitatis errore credidit deo et circumcidit carnem praeputii sui, et appositus est ad populum Israhel, et omnis successio eius usque in hodiernum diem. Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput Holofernis, accepitque unusquisque vir arma sua, et egressi sunt cum grandi strepitu et ululatu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt. Porro hi qui in tabernaculo erant venientes et ante ingressum cubiculi perstrepentes excitandi gratia inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus sed a sonantibus Holofernes evigilaret. Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire. Sed cum venissent eius duces et tribuni et universi maiores exercitus Assyriorum, dixerunt cubiculariis: Intrate et excitate illum, quoniam egressi mures de cavernis suis ausi sunt provocare nos ad proelium. Tunc ingressus Vagao cubiculum eius stetit ante cortinam, et plausum fecit manibus suis. Suspicabatur enim illum cum Iudith dormire. Sed cum nullum motum iacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad cortinam, et elevans eam vidensque cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum iacere super terram, exclamavit voce magna cum fletu et scidit vestimenta sua. Et ingressus tabernaculum Iudith non invenit eam, et exilivit foras ad populum et dixit: Una mulier hebraea fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor. Ecce enim Holofernes iacet in terra et caput eius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta sua, et intolerabilis timor et tremor cecidit super eos, et turbati sunt animi eorum valde. Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

XV. Cumque omnis exercitus decollatum Holofernem audisset, fugit mens et consilium eorum ab eis, et solo tremore et metu agitati fugae praesidium sumunt, ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite relictis omnibus evadere conabantur Hebraeos, quos armatos super venire se audierant, fugientes per vias camporum et semitas collium.

c. xv

Videntes itaque filii Israhel fugientes secuti sunt illos, descenderuntque clangentes tubis et ululantes post ipsos. Et quoniam Assyrii non adunati in fugam ibant praecipites, filii autem Israhel uno agmine persequentes debilitabant omnes quos invenire potuissent. Misitque Ozias nuntios per omnes civitates et regiones Israhel. Omnis itaque regio omnisque urbs electam iuventutem misit armatam post eos, et persecuti sunt eos in ore gladii quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui autem qui erant in Bethulia ingressi sunt castra Assyriorum, et praedam quam fugientes Assyrii reliquerant abstulerunt, et onustati sunt valde. Hi vero qui victores extiterant reversi sunt ad Bethuliam, et omnia quaecumque erant illorum abstulerunt secum, ita ut non esset numerus in pecoribus et in iumentis et universis mobilibus eorum, ut a minimo usque ad maximum omnes divites fierent de praedationibus eorum. Ioachim autem summus pontifex de Hierusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis ut videret Iudith. Quae cum exisset ad illum, benedixerunt illam omnes una voce dicentes: Tu gloria Hierusalem, tu laetitia Israhel, tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter et confortatum est cor tuum, eo quod castitatem amaveris, et post virum tuum alterum nescieris. Ideo et manus domini confortavit te, et ideo eris benedicta in aeternum. Et dixit omnis populus: Fiat, fiat. Per dies autem triginta vix collecta sunt spolia Assyriorum a populo Israhel. Porro universa quae Holofernis peculiaria fuisse probata sunt dederunt Iudith in auro et argento et vestibus et gemmis et omni supellectili, et tradita sunt omnia illi a populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuvenibus in organis et citharis.

XVI. Tunc cantavit canticum hoc domino Iudith dicens: Incipite domino in tympanis, cantate deo in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exultate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella, dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum. Venit Assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis suae, cuius multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos, et iuvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in praedam, et virgines in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus feminae, et confudit eum. Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes imposuerunt se illi, sed Iudith filia Merari in specie faciei suae dissolvit eum. Exuit se vestimenta viduitatis, et induit se vestimenta laetitiae in exultatione filiorum Israhel. Unxit faciem suam unguento, et colligavit crines suos mitra ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captivam fecit animam eius; amputavit pugione cervicem eius. Horruerunt Persae constantiam eius, et Medi audaciam eius. Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei arescentes in siti. Filii puellarum compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos; perierunt in proelio a fa-

cie domini mei. hymnum cantemus domino. hymnum novum cantemus deo nostro. Adonai domine deus magnus es tu et preclarus in virtute. et quem superare nemo potest. Tibi serviat omnis creatura tua quia dixisti et facta sunt. misisti spiritum tuum et creata sunt et non est qui resistat voci tue. Montes a fundamentis movebuntur cum aquis. petre sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem timent te magni erunt apud te per omnia. Ve genti insurgenti super genus meum. Dominus enim omnipotens vindicabit in eis. in die iudicii visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum ut urantur et sentiant usque in sempiternum.

Et factum est post hec. omnis populus post victoriam venit in Ierusalem adorare dominum. et mox ut purificati sunt obtulerunt omnes holocausta et vota et repromissiones suas. Porro Iudith universa arma bellica Olofernis que dedit illi populus et conopeum quod ipsa sustulerat in anathema oblivionis. Erat autem populus iocundus secundum faciem sanctorum. et per tres menses gaudium huius victorie celebratum est cum Iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in sua. et Iudith magna facta est in Bethulia. et preclarior erat universe terre Israel. Erat etiam virtuti castitas adiuncta ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vite sue. ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat autem festis diebus procedens cum gloria magna. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque. et dimisit abram suam liberam. et defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia. luxitque illam omnis populus diebus septem. In omni autem spatio vite eius non fuit qui perturbaret Israel. et post mortem eius annis multis. Dies autem victorie huius festivitatem ab Hebreis in numero sanctorum dierum accipit. et colitur a Iudeis ex illo tempore usque in presentem diem.

Incipit prologus in librum Hester.

Librum Hester variis translatoribus constat esse vitiatum. quem ego de archivis Hebreorum relevans verbum e verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum sinibus trahit. addens ea que ex tempore dici poterant et audiri. sicut solitum est scolaribus disciplinis sumpto themate excogitare quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est. vel ille qui iniuriam fecit. Vos autem o Paula et Eustochium quoniam et bibliothecas Hebreorum studuistis intrare. et interpretum certamina comprobastis. tenentes Hester hebraicum librum per singula verba nostram translationem aspicite. ut possitis agnoscere me nihil etiam augmentasse addendo. sed fideli testimonio simpliciter sicut in Hebreo habetur historiam hebraicam latine lingue tradidisse. Nec affectamus laudes hominum nec vituperationes expavescimus. Deo enim placere curantes minas hominum penitus non timemus. quoniam dissipat deus ossa eorum qui hominibus placere desiderant. et secundum apostolum qui huiusmodi sunt servi Christi esse non possunt. Rubrum rursum in libro Hester alphabetum ex minio usque ad theta litteram fecimus in diversis locis. volentes scilicet septuaginta interpretum ordinem per hoc insinuare studioso lectori. Nos enim iuxta morem Hebreorum ordinem prosequi in septuaginta editione maluimus.

Incipit liber Hester.

I

In diebus Assueri qui regnavit ab India usque Ethiopiam super centum viginti septem provincias quando sedit in solio regni sui. Susa civitas regni eius exordium fuit. Tertio igitur anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis. fortissimis Persarum et Medorum inclitis et prefectis provinciarum coram se. ut ostenderet divitias glorie regni sui. ac magnitudinem atque iactantiam potentie sue multo tempore. centum videlicet et octoginta diebus. Cumque implerentur dies convivii invitavit omnem populum qui inventus est in Susis a maximo usque ad minimum. et septem diebus iussit convivium preparari in vestibulo orti et nemoris quod regio cultu et manu consitum erat. et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et carpasini ac iacinctini. sustentata funibus bissinis atque purpureis qui eburneis circulis inserti erant. et columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei et argentei super pavimentum smaragdino et pario stratum lapide dispositi erant. quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis. et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat abundans et precipuum ponebatur. nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum. sed sic rex statuerat preponens mensis singulos de principibus suis ut sumeret unusquisque quod vellet. Vasthi quoque regina fecit convivium feminarum in palatio ubi rex Assuerus manere consueverat.

II

Itaque die septimo cum rex esset hilarior et post nimiam potationem incaluisset mero. precepit Maumam et Bazatha et Arbona et Bagatha et Abgatha et Zarath et Charchas septem eunuchis qui in conspectu eius ministrabant. ut introducerent reginam Vasthi coram rege posito super caput eius diademate. ut ostenderet cunctis populis et principibus illius pulchritudinem. Erat enim pulchra valde. Que renuit et ad regis imperium quod per eunuchos mandaverat venire contempsit. Unde iratus rex et nimio furore succensus interrogavit sapientes qui ex more regio semper ei aderant. et illorum faciebat cuncta consilio scientium leges ac iura maiorum. Erant autem primi et proximi Carsena et Sethar et Admatha et Tharsis et Mares et Marsana et Mamucha. septem duces Persarum atque Medorum qui videbant faciem regis et primi post eum residere soliti erant. cui sententie Vasthi regina subiaceret. que Assueri regis imperium quod per eunuchos mandaverat facere noluisset. Responditque Mamucha audiente rege atque principibus. Non solum regem lesit regina Vasthi. sed et omnes principes et populos qui sunt in cunctis provinciis regis Assueri. Egredietur enim sermo regine ad omnes mulieres ut contempnant viros suos et dicant. Rex Assuerus iussit ut regina Vasthi intraret

ad eum et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges Persarum atque Medorum parvipendent imperia maritorum: unde regis iusta est indignatio. Si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua et scribatur iuxta legem Persarum atque Medorum, quam preteriri illicitum est, ut nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius altera que melior est illa accipiat. Et hoc in omne quod latissimum est provinciarum tuarum divulgetur imperium, ut cuncte uxores tam maiorum quam minorum deferant maritis suis honorem. Placuit consilium eius regi et principibus; fecitque rex iuxta consilium Mamuche, et misit epistolas ad universas provincias regni sui, ut queque gens audire poterat et legere, diversis linguis et litteris, esse viros principes ac maiores in domibus suis: et hoc per cunctos populos divulgari.

II. His itaque gestis, postquam regis Assueri deferbuerat indignatio, recordatus est Vasthi, et que fecisset vel que passa esset. Dixeruntque pueri regis ac ministri eius: Querantur regi puelle virgines ac speciose, et mittantur qui considerent per universas provincias puellas speciosas et virgines, et adducant eas ad civitatem Susan, et tradant eas in domum feminarum sub manu Egei eunuchi, qui est prepositus et custos mulierum regiarum; et accipiant mundum muliebrem et cetera ad usus necessaria. Et quecumque inter omnes oculis regis placuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi, et ita ut suggesserant iussit fieri.

Erat vir Iudeus in Susan civitate vocabulo Mardocheus, filius Iair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Iemini, qui translatus fuerat de Ierusalem eo tempore quo Iechoniam regem Iuda Nabuchodonosor rex Babilonis transtulerat; qui fuit nutritius filie fratris sui Edisse, que altero nomine vocabatur Hester; et utrumque parentem amiserat: pulchra nimis et decora facie. Mortuisque patre eius ac matre, Mardocheus sibi eam adoptavit in filiam. Cumque percrebruisset regis imperium, et iuxta mandatum illius multe pulchre virgines adducerentur Susan et Egeo traderentur eunucho, Hester quoque inter ceteras puellas ei tradita est, ut servaretur in numero feminarum. Que placuit ei, et invenit gratiam in conspectu eius. Ut acceleraret mundum muliebrem et traderet ei partes suas, et septem puellas speciosissimas de domo regis, et tam ipsam quam pedissequas eius ornaret atque excoleret. Que noluit ei indicare populum et patriam suam: Mardocheus enim preceperat ei ut de hac re omnino reticeret. Qui deambulabat cotidie ante vestibulum domus in qua electe virgines servabantur, curam agens salutis Hester, et scire volens quid ei accideret. Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum ut intrarent ad regem, expletis omnibus que ad cultum muliebrem pertinebant, mensis duodecimus vertebatur: ita dumtaxat ut sex mensibus oleo ungerentur mirrino, et aliis sex quibusdam pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem, quicquid postulassent ad ornatum pertinentia accipiebant; et ut eis placuerat composite, de triclinio feminarum ad regis cubiculum transibant. Et que intraverat vespere egrediebatur mane, atque inde in secundas edes deducebatur, que sub manu Sasagazi eunuchi erant, qui concubinis regis presidebant; nec habebant potestatem ad regem ultra redeundi, nisi voluisset rex et eam venire iussisset ex nomine. Evoluto autem tempore per ordinem, instabat dies quo Hester filia Abiahel fratris Mardochei, quam sibi adoptaverat in filiam, deberet intrare ad regem. Que non quesivit muliebrem cultum, sed quecumque voluit Egeus eunuchus custos virginum, hec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde, et incredibili pulchritudine omnium oculis gratiosa et amabilis videbatur. Ducta est itaque ad cubiculum regis Assueri mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni eius. Et adamavit eam rex plus quam omnes mulieres, et posuit diadema regni in capite eius, fecitque eam regnare in loco Vasthi. Et iussit convivium preparari permagnificum cunctis principibus et servis suis pro coniunctione et nuptiis Hester. Et dedit requiem in universis provinciis, ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumque et secundo quererentur virgines et congregarentur, Mardocheus manebat ad regis ianuam. Necdum prodiderat Hester patriam et populum suum iuxta mandatum eius. Quicquid enim ille precipiebat, observabat Hester; et ita cuncta faciebat ut eo tempore solita erat quo eam parvulam nutriebat. Eo igitur tempore quo Mardocheus ad regis ianuam morabatur, irati sunt Bagathan et Thares duo eunuchi regis, qui ianitores erant et in primo palatii limine presidebant, volueruntque insurgere in regem et occidere eum. Quod Mardocheum non latuit, statimque nuntiavit regine Hester, et illa regi ex nomine Mardochei, qui ad se rem detulerat. Quesitum est et inventum, et appensus est uterque eorum in patibulo; mandatumque est historiis et annalibus traditum coram rege.

III. Post hec rex Assuerus exaltavit Aman filium Amadathi, qui erat de stirpe Agag, et posuit solium eius super omnes principes quos habebat. Cunctique servi regis qui in foribus palatii versabantur flectebant genua et adorabant Aman: sic enim eis preceperat imperator. Solus Mardocheus non flectebat genu neque adorabat eum. Cui dixerunt pueri regis qui ad fores palatii presidebant: Cur preter ceteros non observas mandata regis? Cumque hoc crebrius dicerent et ille nollet audire, nuntiaverunt Aman, scire cupientes utrum perseveraret in sententia: dixerat enim eis se esse Iudeum. Quod cum audisset Aman, et experimento probasset quod Mardocheus non flecteret sibi genu nec se adoraret, iratus est valde; et pro nihilo duxit in unum Mardocheum mittere manus suas: audierat enim quod esset gentis Iudee, magisque voluit omnem Iudeorum qui erant in regno Assueri perdere nationem. Mense primo, cuius vocabulum est Nisan, anno duodecimo regni Assueri, missa est sors in urnam, que hebraice dicitur phur, coram Aman, quo die et quo mense gens Iudeorum deberet interfici; et exivit mensis duodecimus qui vocatur Adar. Dixitque Aman regi Assuero: Est populus per omnes provincias regni tui dispersus, et a se mutuo separatus, novis utens legibus et ceremoniis, insuper et regis scita contempnens; et optime nosti quod non expediat regno tuo ut insolescat per licentiam. Si tibi placet, decerne ut pereat, et decem milia talentorum appendam

arcariis gaze tue. Tulit ergo rex anulum quo utebatur
de manu sua et dedit eum aman filio amadathi de
progenie agag. hosti iudeorum. dixitque ad eum. Argentum
quod polliceris tuum sit. de populo autem age quod tibi placet.
vocatique sunt scribe regis mense primo nisan. xiii. die.
eiusdem mensis. Et scriptum est ut iusserat aman. ad
omnes satrapas regis et iudices provinciarum diversarum-
que gentium. ut quique gens legere poterat et audire pro va-
rietate linguarum ex nomine regis asueri. Et littere sig-
nate ipsius anulo misse sunt per cursores regis
ad universas provincias. ut occiderent atque dele-
rent omnes iudeos a puero usque ad senem. parvulos
et mulieres uno die. hoc est tertiodecimo die mensis. xii. qui
vocatur adar. et bona eorum diriperent. Summa
enim epistolarum fuit hec ut omnes provincie scirent et pa-
rarent se ad predictam diem. Festinabantque cur-
sores qui missi erant regis imperium explere.
Statimque in susis pependit edictum. rege et aman
celebrante convivium. et cunctis iudeis qui in ur-
be erant flentibus. Que cum audisset mardocheus sci-
dit vestimenta sua. et indutus est sacco spargens ci-
nerem capiti. et in platea medie civitatis voce ma-
gna clamabat ostendens amaritudinem animi sui. et
hoc eiulatu usque ad fores palatii gradiens. Non
enim erat licitum indutum sacco aulam regis in-
trare. In omnibus quoque provinciis. oppidis. ac locis.
ad que crudele regis dogma pervenerat planctus
ingens erat apud iudeos. ieiunium. ululatus. et
fletus. sacco et cinere multis pro strato utentibus.

IIII

Ingresse sunt autem puelle hester et eunuchi nuncia-
veruntque ei. Quod audiens consternata est. et misit vestem
ut ablato sacco indueret eum. quam accipere no-
luit. Accitoque athach eunucho quem rex ministrum
ei dederat precepit ut iret ad mardocheum et disceret
ab eo cur hoc faceret. Egressusque athach iuit ad
mardocheum stantem in platea civitatis ante ostium
palatii. qui indicavit ei omnia que acciderant quomodo a-
man promisisset ut in thesauros regis pro iudeorum
nece inferret argentum. Exemplar quoque edicti quod
pendebat in susis dedit ei ut regine hester ostenderet
et moneret eam ut intraret ad regem et deprecaretur
eum pro populo suo. Regressus athach nuntiavit
hester omnia que mardocheus dixerat. Que respondit ei et iussit ut
diceret mardocheo. Omnes servi regis et cuncte que
sub ditione eius sunt norunt provincie quod sive vir
sive mulier non vocatus interius atrium regis intra-
verit absque ulla cunctatione statim interficiatur. nisi
forte rex auream virgam ad eum tetenderit
pro signo clementie atque ita possit vivere. Ego igitur
quomodo ad regem intrare potero que. xxx. iam diebus
non sum vocata ad eum. Quod cum audisset mardocheus rur-
sum mandavit hester dicens. Ne putes quod animam tu-
am tantum liberes quia in domo regis es pre cunctis iudeis.
Si enim nunc silueris per aliam occasionem liberabuntur
iudei. et tu et domus patris tui peribitis. Et quis novit
utrum idcirco veneris ut in tali tempore parareris. Rur-
sumque hester hec mardocheo verba mandavit. Va-
de et congrega omnes iudeos quos in susis repe-
reris et orate pro me. Non comedatis neque bibatis
tribus diebus et tribus noctibus. et ego cum ancillis meis
similiter ieiunabo. et tunc ingrediar ad regem contra legem
faciens invocata. tradensque me morti et periculo. Iuit
itaque mardocheus et fecit omnia que ei hester preceperat.

V

Die
autem tertio induta est hester regalibus vestimentis. et stetit in
atrio domus regie quod erat interius contra basilicam regis.
At ille sedebat super solium suum in consistorio pa-
latii contra ostium domus. Cumque vidisset hester reginam
stantem placuit oculis eius. et extendit contra eam
auream virgam quam tenebat manu. Que accedens
osculata est summitatem virge eius. dixitque ad
eam rex. Quid vis hester regina. Que est petitio tua.
Etiam si dimidiam partem regni mei petieris dabitur
tibi. At illa respondit. Si regi placet obsecro ut venias
ad me hodie et aman tecum ad convivium quod paravi.
Statimque rex. Vocate inquit aman cito ut hester
obediat voluntati. Venerunt itaque rex et aman
ad convivium quod regina eis paraverat. dixitque rex ei postquam
vinum biberat habundanter. Quid petis ut detur
tibi et pro qua re postulas. Etiam si dimidiam partem
regni mei petieris impetrabis. Cui respondit hester. Pe-
titio mea et preces sunt iste. Si inveni gratiam in conspectu
regis. et si regi placet ut det mihi quod postulo et meam
impleat petitionem veniat rex et aman ad con-
vivium quod paravi eis et cras aperiam voluntatem me-
am. Egressus est itaque aman illo die letus et ala-
cer. Cumque vidisset mardocheum sedentem ante fores
palatii et non solum non assurrexisse sibi. sed nec mo-
tum quidem de loco sessionis sue indignatus est val-
de. et dissimulata ira reversus in domum suam con-
vocavit ad se amicos. et zares uxorem suam. et expo-
suit illis magnitudinem divitiarum suarum filiorumque
turbam. et quanta eum gloria super omnes principes
et servos eius rex elevasset. Et post hec ait. Regina
quoque hester nullum alium vocavit ad convivium cum rege
preter me. apud quam etiam cras cum rege pransurus sum. et
cum hec omnia habeam nichil me habere puto quamdiu vi-
dero mardocheum iudeum sedentem ante fores regias.
Responderuntque ei zares uxor eius et ceteri amici. Iube pa-
rari excelsam trabem altitudinis. l. cubitos. et
dic mane regi ut appendatur super eam mardocheus
et sic ibis cum rege letus ad convivium. Placuit ei
consilium et iussit excelsam parari crucem.

VI

Noc-
tem illam duxit rex insomnem. iussitque sibi
afferri hystorias. et annales priorum temporum. Que cum
illo presente legerentur ventum est ad illum locum
ubi scriptum erat quomodo nuntiasset mardocheus insidi-
as bagathan et thares eunuchorum regem asuerum
iugulare cupientium. Quod cum audisset rex ait. Quid
pro hac fide honoris ac premii mardocheus consecutus
est. Dixeruntque ei servi illius ac ministri. Nichil omnino
mercedis accepit. Statimque rex. Quis est inquit in
atrio. Aman quippe interius atrium domus regie
intraverat ut suggereret regi ut iuberet mardocheum
suspendi patibulo quod ei fuerat preparatum. Respon-
derunt pueri. Aman stat in atrio. dixitque rex. ingre-
diatur. Cumque esset ingressus ait illi. Quid debet
fieri viro quem rex honorare desiderat. Cogitans
aman in corde suo et reputans quod nullum alium
rex nisi se vellet honorare respondit. Homo quem rex
honorare vult debet indui vestibus regiis. et impo-

in super equum qui de sella regis est, et accipere regium diade-
ma super caput suum, et primus de regis principibus ac
tyrannis teneat equum eius, et per plateas civita-
tis incedens clamet et dicat: Sic honorabitur quem-
cumque rex voluerit honorare. Dixitque ei rex: Festi-
na et sumpta stola et equo fac ut locutus es Mar-
docheo iudeo qui sedebat ante fores palatii. Cave ne quic-
quam de his que locutus es pretermittas. Tulit itaque
Aman stolam et equum, indutumque Mardocheum in
platea civitatis et impositum equo precedebat atque
clamabat: Hoc honore condignus est quemcumque rex vo-
luerit honorare. Reversus est Mardocheus ad ianuam
palatii, et Aman festinavit ire in domum suam lu-
gens et operto capite. Narravitque Zares uxori
sue et amicis omnia que evenissent ei. Cui responderunt
sapientes quos habebat in consilio et uxor eius:
Si de semine iudeorum est Mardocheus ante quem cadere
cepisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu eius.

VII Adhuc illis loquentibus venerunt eunuchi regis et
cito eum ad convivium quod regina paraverat pergere
compulerunt. Intravit itaque rex et Aman ad convi-
vium ut biberent cum regina. Dixitque ei rex etiam in
secundo die postquam vino incaluerat: Que est petitio
tua Hester ut detur tibi, et quid vis fieri? Etiam si
dimidiam regni mei partem petieris impetrabis.
Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis
o rex, et si tibi placet, dona michi animam meam pro qua
rogo, et populum meum pro quo obsecro. Traditi enim
sumus ego et populus meus ut conteramur et iugulemur
et pereamus. Atque utinam in servos et famulas ven-
deremur: esset tolerabile malum, et gemens ta-
cerem. Nunc autem hostis noster est, cuius crudelitas
redundat in regem. Respondensque rex Assuerus ait:
Quis est iste, et cuius potentie ut hec audeat facere?
Dixitque Hester: Hostis et inimicus noster pessimus iste
Aman. Quod ille audiens illico obstupuit, vultum
regis ac regine ferre non sustinens. Rex autem surrexit
iratus et de loco convivii intravit in ortum arbo-
ribus consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret He-
ster reginam pro anima sua. Intellexit enim a rege
sibi paratum malum. Qui cum reversus esset de or-
to nemoribus consito et intrasset convivii locum, repe-
rit Aman super lectum corruisse in quo iacebat
Hester, et ait: Etiam reginam vult opprimere me pre-
sente in domo mea. Necdum verbum de ore
regis exierat, et statim operuerunt faciem eius.
Dixitque Arbona unus de eunuchis qui stabant
in ministerio regis: En lignum quod paraverat Mar-
docheo qui locutus est pro rege stat in domo Aman,
habens altitudinis l. cubitos. Cui dixit rex: Ap-
pendite eum in eo. Suspensus est itaque Aman
in patibulo quod paraverat Mardocheo, et regis ira
quievit.

viii Die illo dedit rex Assuerus Hester
domum Aman adversarii iudeorum, et Mardocheus in-
gressus est ante faciem regis. Confessa est enim
Hester ei quod esset patruus suus. Tulitque rex
anulum quem ab Aman recipi iusserat et tradidit
Mardocheo. Hester autem constituit Mardocheum super
domum suam.

VIII Nec his contenta procidit ad
pedes regis, flevitque et locuta est ad eum orans

ut malitiam Aman Agagite et machinationes eius
pessimas quas excogitaverat contra iudeos iuberet irritas
fieri. At ille ex more regium sceptrum protendit
manu, quo signum clementie monstrabatur. Illaque con-
surgens stetit ante eum et ait: Si placet regi et si in-
veni gratiam in oculis eius, et deprecatio mea non ei vi-
detur esse contraria, obsecro ut novis epistolis veteres Aman lit-
tere insidiatoris et hostis iudeorum, quibus eos in cunctis
regis provinciis perire preceperat, corrigantur. Quomodo enim
potero sustinere necem et interfectionem populi mei?
Responditque rex Assuerus Hester regine et Mardocheo iu-
deo: Domum Aman concessi Hester regine, et ipsum affigi
cruci quia ausus est manum mittere in iudeos. Scri-
bite ergo iudeis sicut vobis placet ex regis nomi-
ne, signantes litteras anulo meo. Hec enim consue-
tudo erat, ut epistolis que ex regis nomine mittebantur et
illius anulo signate erant nemo auderet contra-
dicere. Accitisque scribis et librariis regis. Erat autem
tempus tertii mensis qui appellatur Siban, xx. et tertia illius
die epistole sunt scripte ut Mardocheus voluerat ad iude-
os et ad principes procuratoresque et iudices, qui centum
xx. vii. provinciis ab India usque Ethiopiam preside-
bant, provincie atque provincie, populo et populo iuxta
linguas et litteras suas, et iudeis ut legere poterant
et audire. Ipseque epistole que ex regis nomine mittebantur
anulo eius obsignate sunt et misse per veredarios, qui per omnes provincias discurren-
tes veteres litteras novis nuntiis prevenirent.
Quibus imperavit rex ut convenirent iudeos per sin-
gulas civitates et in unum preciperent congregari,
ut starent pro animabus suis et omnes inimicos suos
cum coniugibus ac liberis et universis domibus interficerent
atque delerent. Et constituta est per omnes provincias
una ultionis dies, id est tertia x. die mensis xii. Adar. Sum-
maque epistole fuit, ut in omnibus terris ac populis
qui regis Assueri subiacebant imperio notum
fieret paratos esse iudeos ad capiendam vindictam
de hostibus suis. Egressique sunt veredarii celeres nun-
tios perferentes, et edictum regis pependit in Susis.
Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egre-
diens fulgebat vestibus regiis, iacinctinis videlicet
et aerinis, coronam auream portans in capite, et a-
mictus pallio serico atque purpureo. Omnisque ci-
vitas exultavit atque letata est. Iudeis autem nova
lux oriri visa est, gaudium, honor et tripudium.
Apud omnes iudeos ac populos, urbes atque provincias,
quocumque regis precepta veniebant, mira exultatio,
epule atque convivium et festus dies, in tantum ut al-
terius plures gentis et secte eorum religioni et
cerimoniis iungerentur. Grandis enim cunctos
iudaici nominis terror invaserat. Igitur mensis
xii. quem Adar vocari ante iam diximus, tertia x.
die, cum cunctis iudeis interfectio parabatur et ho-
stes eorum inhiabant sanguini, versa vice iudei
superiores esse ceperunt et se de adversariis vindi-
care. Congregatique sunt per singulas civitates
et oppida et loca, ut extenderent manum contra ini-
micos et persecutores suos. Nullusque ausus est resi-
stere, eo quod omnes populos magnitudinis
eorum formido penetraret. Nam et provinciarum

iudices duces et procuratores omnisque dignitas que
singulis locis et operibus preerant extollebant iudeos
timore mardochei. quem principem palatii esse et plu
rimum posse cognoverant. fama quoque nominis eius
crescebat cotidie et per cunctorum ora volitabat. Itaque
percusserunt iudei inimicos suos plaga magna et oc
ciderunt eos reddentes eis quod sibi paraverant facere.
ita ut etiam in susis .d. viros interficerent extra .x. filios a
man agagite hostis iudeorum. Quorum ista sunt nomi
na. pharsandatha et delphon et esphata et phoro
ta et adalia et aridata et ephermesta et arisai et ari
dai et iaizatha. Quos cum occidissent predas eorum
de substanciis agere noluerunt. Statimque numerus eorum
qui occisi erant in susis ad regem relatus est. qui
dixit regine in urbe susis interfecerunt iudei .d. viros
et alios .x. filios aman. quantam putas eos exercere
cedem in universis provinciis. quid ultra postulas
et quid vis ut fieri iubeam? Cui illa respondit. Si re
gi placet detur potestas iudeis ut sicut hodie fece
runt in susis sic et cras faciant. et .x. filii aman in
patibulis suspendantur. Precepitque rex ut fieret
ita. Statimque in susis pependit edictum. et .x. filii a
man suspensi sunt. Congregatis igitur iudeis .xiiij.
die mensis adar interfecti sunt in susis .ccc. viri. nec e
orum ab illis direpta est substantia. Sed et per omnes provin
cias que dicioni regis subiacebant pro animabus suis
steterunt iudei interfectis hostibus ac persecutoribus su
is in tantum ut .lxx.v. milia occisorum implerentur. et nullus

IX

de substanciis eorum quicquam contingeret. Dies autem
.xiij. mensis adar unus apud omnes interfectionis fuit.
et .xiiij. die cedere desierunt. quem constituerunt
esse sollempnem ut in eo omni anno vacarent
epulis gaudio atque conviviis. At hii qui in ur
be susis cedem exercuerant .xiij. et .xiiij. die ei
dem mensis in cede versati sunt. .xv. autem die percutere desi
erunt. et idcirco eundem diem constituerunt sollem
pnem epularum atque leticie. Hii vero iudei qui in op
pidis non muratis ac villis morabantur .xiiij. diem
mensis adar conviviorum et gaudii decreverunt ita ut ex
ultent in eo et mittant sibi invicem partes epularum
et ciborum. Scripsit itaque mardocheus hec omnia
et litteris comprehensa misit ad iudeos qui in omnibus
regis provinciis morabantur. tam in vicino posi
tis quam procul ut .xiiij. diem et .xv. mensis adar
pro festis susciperent. et revertente semper anno sol
lempni honore celebrarent. quia in ipsis diebus se
ulti sunt iudei de inimicis suis. et luctus atque tri
sticia in hilaritatem et gaudium conversa sunt.
essentque dies isti epularum atque leticie. et mitterent
sibi invicem ciborum partes. et pauperibus munuscula
largirentur. Susceperuntque iudei in sollempnem
ritum cuncta que eo tempore facere ceperunt. et que mardo
cheus litteris facienda mandaverat. Aman enim filius
amadathi stirpis agag. hostis et adversarius iude
orum cogitavit contra eos malum ut occideret eos atque
deleret. misit phur. quod nostra lingua vertitur in
sortem. Et postea ingressa est hester ad regem
postulans ut conatus eius litteris regis irriti fierent
et malum quod contra iudeos cogitaverat reverte
retur in caput eius. Denique et ipsum et filios eius
affixerunt cruci. atque ex illo tempore dies isti appellati sunt
phurim. id est sortium. eo quod phur id est sors in urnam
missa fuerat. et cuncta que gesta sunt epistole id est libri huius
volumine continentur. queque sustinuerunt et que dein
ceps immutata sunt. Susceperunt iudei super se et su
per semen suum et super cunctos qui religioni eorum volu
erint copulari ut nulli liceat duos hos dies abs
que sollempnitate transigere. quos scriptura testa
tur. et certa expetunt tempora annis sibi iugiter succe
dentibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit
oblivio. et per singulas generationes cuncte in to
to orbe sunt provincie celebrabunt. nec est ulla
civitas in qua dies phurim id est sortium non ob
serventur a iudeis et ab eorum progenie que hiis ceri
moniis obligata est. Scripseruntque hester regi
na filia abiahel et mardocheus iudeus etiam secundam
epistolam ut omni studio dies ista sanctiretur
in posterum. et miserunt ad omnes iudeos qui in .c.
.xx.vii. provinciis regis asueri versabantur ut
haberent pacem et susciperent veritatem observan
tes dies sortium et suo tempore cum gaudio celebrarent.
sicut constituerant mardocheus et hester. At illi observan
da susceperant a se et a semine suo ieiunia atque cla
mores et sortium dies. et omnia que libri huius qui
vocatur hester hystoria continentur. Rex vero asuerus
omnem terram et cunctas maris insulas fecit esse tri
butarias. cuius fortitudo et imperium et dignitas
atque sublimitas qua exaltavit mardocheum
scripta sunt in libris medorum atque persarum.
et quomodo mardocheus iudaici generis secundus a rege asuero
fuerit et magnus apud iudeos et acceptabilis plebi
fratrum suorum querens bona populo suo et loquens ea
que ad pacem seminis sui pertinerent. que habentur
in hebreo plena fide expressi. Hec autem que se
quuntur scripta reperi in editione vulgata que
grecorum lingua et litteris continetur. et interim post
finem libri hoc capitulum ferebatur. quod iuxta con
suetudinem nostram obelo id est veru prenotavimus.

X

Dixitque mardocheus a deo facta sunt ista. Recordatus
sum sompnii quod videram hec eadem significan
tis nec eorum quicquam irritum fuit. parvus fons
qui crevit in fluvium et in lucem solem sole
que conversus est et in aquas plurimas redundavit.
hester est quam rex accepit uxorem et voluit esse regi
nam. Duo autem dracones ego sum et aman. gentes
que convenerant hii sunt qui delere conati sunt
nomen iudeorum. gens autem mea israel est que clamavit
ad dominum et salvum fecit dominus populum suum. libera
vitque nos de omnibus malis et fecit signa mag
na atque portenta inter gentes. et duas sortes esse
precepit. unam populi dei et alteram cunctarum gen
tium. venitque utraque sors in statutum ex illo iam
tempore coram deo universis gentibus. et recordatus est
dominus populi sui ac misertus hereditatis sue et ob
servabuntur dies isti. In mense adar .xiiij. et .xv.
die eiusdem mensis cum omni studio et gaudio in unum
populi cetum congregati in cunctas deinceps ge
nerationes populi israel. Anno .iiij. regnantibus
ptolomeo et cleopatra attulerunt dosytheus
qui se sacerdotem et levitici generis esse ferebat et

Ptolomeus filius eius hanc epistolam phurim quam dixerunt interpretatum fuisse Lysimacum Ptolomei filium in Ierusalem. Hoc quoque principium erat in editione vulgata quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante Artaxerse maximo prima die mensis Nisan vidit somnium Mardocheus filius Iahyr filii Semei filii Cys de tribu Beniamin homo Iudeus qui habitabat in urbe Susis vir magnus et inter primos aule regie. Erat autem de eo numero captivorum quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babilonis de Ierusalem cum Iechonia rege Iude. Et hoc eius somnium fuit. Apparuerunt voces et tumultus et tonitrua et terremotus et conturbatio super terram. Et ecce duo dracones magni paratique contra se in prelium. Ad quorum clamorem cuncte concitate sunt nationes ut pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis tribulationis et angustie et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua et preparata ad mortem. Clamaveruntque ad dominum et illis vociferantibus fons parvus crevit in fluvium maximum et in aquas plurimas redundavit. Lux et sol ortus est et humiles exaltati sunt et devoraverunt inclitos. Quod cum vidisset Mardocheus et surrexisset de strato cogitabat quid deus facere vellet et fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret somnium. Morabatur autem eo tempore in aula regis cum Bagatha et Thara eunuchis regis qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset cogitationes eorum et curas diligentius pervidisset didicit quod conarentur in regem Artaxersem manum mittere et nuntiavit super eo regi. Qui de utroque habita questione confessos duci iussit ad mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis. Sed et Mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius Amadathi Bugeus erat gloriosissimus coram rege et voluit nocere Mardocheo et populo eius pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti. Huc usque prohemium. Que sequuntur in eo loco posita erant ubi scriptum est in volumine: et diripuerunt bona vel substantias eorum. Que in sola vulgata editione repperimus.

Epistole autem hoc exemplar fuit. C. xiii.

Rex maximus Artaxerses ab India usque Ethiopiam centum .xx. vii. provinciarum principibus et ducibus qui eius imperio subditi sunt salutem dicit. Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem mee ditioni subiugassem nequaquam volui magnitudine potentie abuti sed clementia et lenitate gubernare subiectos ut absque ullo terrore vitam in silentio transigentes optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me a consiliariis meis quomodo hoc posset impleri unus qui sapientia et fide ceteros precellebat et erat post regem secundus Aman nomine indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum qui novis uteretur legibus et contra omnium gentium faciens consuetudinem regum iussa contempneret et universarum concordiam nationum sua dissensione violaret. Quod cum didicissemus videntes unam gentem rebellem adversus omne hominum genus perversis uti legibus nostrisque iussionibus contraire et turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam iussimus ut quoscumque Aman qui omnibus provinciis prepositus est et secundus a rege et quem patris loco colimus monstraverit cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis nullusque eorum misereatur .xiiii. die .xii. mensis adar anni presentis ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam turbaverant. Huc usque exemplar epistole. Que sequuntur post eum locum scripta repperi ubi legitur: pergensque Mardocheus fecit omnia que ei mandaverat Hester. Nec tamen habentur in hebraico et apud nullum penitus feruntur interpretum. Mardocheus autem deprecatus est dominum memor omnium operum eius et dixit: Domine domine rex omnipotens in ditione tua cuncta sunt posita et non est qui possit tue resistere voluntati si decreveris salvare Israhel. Tu fecisti celum et terram et quicquid celi ambitu continetur. Dominus omnium es nec est qui resistat maiestati tue. Cuncta nosti et scis quia non pro superbia et contumelia et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc ut non adorarem Aman superbissimum. Libenter enim pro salute Israhel et vestigia pedum eius deosculari paratus essem sed timui ne honorem dei mei transferrem ad hominem et ne quemquam adorarem excepto deo meo. Et nunc domine rex deus Abraham miserere populi tui quia volunt nos inimici nostri perdere et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem tuam quam redemisti tibi de Egypto. Exaudi deprecationem meam et propitius esto sorti et funiculo hereditatis tue et converte luctum nostrum in gaudium ut viventes laudemus nomen tuum domine et non claudas ora canentium te. Omnis quoque Israhel pari mente et obsecratione clamavit ad dominum eo quod eis certa mors impenderet. Hester quoque regina confugit ad dominum pavens periculum quod imminebat. Cumque deposuisset vestes regias fletibus et luctui apta indumenta suscepit et pro unguentis variis cinere et stercore implevit caput et corpus suum humiliavit ieiuniis. Omniaque loca in quibus antea letari consueverat crinium laceratione complevit et deprecabatur dominum deum Israhel dicens: Domine mi qui rex noster es solus adiuva me solitariam et cuius preter te nullus auxiliator est alius. Periculum meum in manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu domine tulisses Israhel de cunctis gentibus et patres nostros ex omnibus retro maioribus suis ut possideret hereditatem sempiternam fecistique eis sicut locutus es. Peccavimus in conspectu tuo et idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum. Coluimus enim deos eorum. Iustus es domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt servitute sed robur manuum suarum idolorum potentie deputantes volunt tua mutare promissa et delere hereditatem tuam et claudere ora te laudan-

tuum atque extinguere gloriam templi et altaris tui ut a
periant ora gentium et laudent ydolorum fortitudi
nem et predicent carnalem regem in sempiternum.
Ne tradas domine sceptrum tuum his qui non sunt ne
irrideant ad ruinam nostram sed converte consilium eorum
super eos et eum qui in nos cepit seuire disperde. Memen
to domine et ostende te nobis in tempore tribulationis no
stre et michi da fiduciam rex deorum et universe
domine potestatis tribue sermonem compositum in
ore meo in conspectu leonis et transfer cor illi
in odium hostis nostri ut et ipse pereat et ceteri qui ei
consentiunt. Nos autem libera in manu tua et ad
iuva me nullum aliud habentem auxilium nisi te
domine qui habes omnium scientiam et nosti quia odiam gloriam
iniquorum et detester cubile incircumcisorum et omnis
alienigene. Tu scis infirmitatem et necessitatem
meam quod abhominer signum superbie et glorie
mee quod est super caput meum in diebus ostentationis
mee et detester illud quasi pannum menstruate et
non portem in diebus silentii mei et quod non co
mederim in mensa aman nec michi placuerit con
vivium regis et non biberim vinum libaminum.
et nunquam letata sit ancilla tua ex quo huc
translata sum usque in presentem diem nisi in te
domine deus abraham deus fortis super omnes exaudi vocem
eorum qui nullam aliam spem habent et libera nos
de manu iniquorum et erue me a timore meo.

Hec quoque addita repperi in editione vulgata
et mandavit ei haut dubium quin hester mar
docheus ut ingrederetur ad regem et rogaret pro
populo suo et pro patria sua. Memorare inquit die
rum humilitatis tue quomodo nutrita sis in manu
mea. quia aman secundus a rege constitutus locutus
est contra nos in mortem. et tu invoca dominum et loque
re regi pro nobis et libera nos a morte. Nec non et
ista que subdita sunt in editione vulgata rep
peri. Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus
sui et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulge
ret habitu et invocasset omnium rectorem et salvatorem
deum assumpsit duas famulas et super unam quidem
innitebatur quasi pre deliciis et nimia teneritudi
ne corpus suum ferre non sustinens. Altera autem famu
larum sequebatur dominam defluentia in humum
vestimenta sustentans. Ipsa autem roseo colore vul
tum perfusa gratis ac nitentibus oculis tristem ce
labat animum et nimio timore contractum. Ingres
sa igitur cuncta per ordinem ostia stetit contra regem ubi
ille residebat super solium regni sui indutus vesti
bus regiis auroque fulgens et preciosis lapidibus. eratque
terribilis aspectu. Cumque elevasset faciem et
ardentibus oculis furorem pectoris indicasset re
gina corruit et in pallorem colore mutato lap
sum super ancillulam reclinavit caput. Convertitque
deus spiritum regis in mansuetudinem et festinus
ac metuens exilivit de solio et sustentans eam
ulnis suis donec rediret ad se his verbis blandi
ebatur. Quid habes hester ego sum frater tuus noli me
tuere non morieris. Non enim pro te sed pro omnibus
hec lex constituta est. Accede igitur et tange sceptrum.
Cumque illa taceret tulit auream virgam et
posuit super collum eius et osculatus est eam. et ait Cur
michi non loqueris? Que respondit. Vidi te domine quasi
angelum dei et conturbatum est cor meum pre timore
glorie tue. valde enim mirabilis es domine et facies tua
plena est gratiarum. Cumque loqueretur rursus cor
ruit et pene exanimata est. Rex autem turbabatur et omnes
ministri eius consolabantur eam.

Exemplar epistole regis artaxersis quam pro iudeis ad totas regni sui provincias misit. Quod et ipsum in hebreo volumine non habetur.

Rex magnus Ar
taxerxes
ab india
usque ethio
piam. c. xx. vii.
provinciarum
ducibus ac principibus qui nostre obediunt iussioni
salutem dicit. Multi bonitate principum et honore
qui in eos collatus est abusi sunt in superbiam et
non solum subiectos regibus nituntur opprimere
sed datam sibi gloriam non ferentes in ipsos qui
dederunt moliuntur insidias. nec contenti sunt
gratias non agere beneficiis et humanitatis in se iura
violare. sed dei quoque cuncta cernentis arbitrantur
se fugere posse sententiam. et in tantum vesanie proru
perunt ut eos qui credita sibi officia diligenter ob
servant et ita cuncta agunt ut omnium laude digni
sint mendaciorum cuniculis conentur subvertere. dum
aures principum simplices et ex sua natura alios
estimantes callida fraude decipiunt. Que res
et ex veteribus probatur hystoriis. et ex his que ge
runtur cotidie quomodo malis quorundam sugges
tionibus regum studia depraventur. Unde pro
videndum est paci omnium provinciarum. nec putare
debetis si diversa iubeamus ex animi nostri veni
re levitate. sed pro qualitate et necessitate temporum
ut rei publice possit utilitatis ferre sententiam.
et ut manifestius quod dicimus intelligatis aman
filius amadathi et animo et gente macedo alienus
quoque a persarum sanguine. et pietatem nostram sua
crudelitate commaculans peregrinus a nobis sus
ceptus est. et tantam in se expertus humanitatem
ut pater noster vocaretur. et adoraretur ab omnibus post
regem secundus. qui in tantum arrogantie tumorem
sublatus est ut regno nos privare niteretur et spiritu.
Nam mardocheum cuius fide et beneficiis vivimus.
et consortem regni nostri hester cum omni gente sua novis
quibusdam atque inauditis machinis expetivit
in mortem. hec cogitans ut illis interfectis insidi
aretur nostre solitudini. et regnum persarum trans
ferret in macedones. Nos autem a pessimo morta
lium iudeos neci destinatos in nulla penitus
culpa repperimus. sed econtrario iustis utentes legi
bus et filios altissimi et maximi semperque viventis
dei cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum
est traditum et usque hodie custoditur. Unde eas
litteras quas sub nomine nostro ille direxerat sciatis
esse irritas. pro quo scelere ante portas huius urbis
id est susis et ipse qui machinatus est et omnis cog
natio eius pendet in patibulis. non nobis sed deo
ei reddente quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc
mittimus in cunctis urbibus proponatur. ut

liceat iudeis uti legibus suis. quibus debetis esse adminiculo ut eos qui se ad necem eorum paraverant possint interficere .xiii. die mensis .xii. qui vocatur adar. Hanc enim diem omnipotens deus merorem et luctus eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros festos dies hanc habetote diem et celebrate eam cum omni letitia ut et in posterum cognoscatur. omnes qui fideliter persis obediunt dignam pro fide recipere mercedem. Qui autem insidiantur regno eorum perire pro scelere. Omnis autem provintia et civitas que noluerit sollempnitatis huius esse particeps gladio et igne pereat. et sic deleatur ut non solum hominibus sed et bestiis invia sit in sempiternum pro exemplo contemptus et inobedientie. Explicit. Incipit prologus in libro iob.

Cogor per singulos scripture divine libros adversariorum respondere maledictis qui interpretationem meam reprehensionem .lxx. interpretum criminantur. quasi non et apud grecos aquila. symmachus. et theodotion. vel verbum ex verbo. vel sensum ex sensu. vel ex utroque commixtum et medie temperatum genus translationis expresserint. et omnia veteris instrumenti volumina origenes obelis asteriscisque distinxerit. quos vel additos vel de theodotione sumptos translationi antique inseruit probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto quod in partibus susceperunt. aut interpretationem meam cum suis asteriscis radere. Neque enim fieri potest ut quos plura intermisisse perspexerint non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur. precipue in iob. Cui si ea que sub asteriscis addita sunt subtraxeris pars maxima detruncabitur. et hoc dumtaxat apud grecos. Ceterum apud latinos ante eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus. septingenti ferme aut octingenti versus sunt. quibus decurtatus et laceratus corrosusque liber feditatem sui publice legentibus prebeat. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem. sed ex ipso hebraico arabicoque sermone et interdum syro nunc verba nunc sensus nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim et apud hebreos totus liber fertur et lubricus. et quod greci rethores vocant eschematismenos. dumque aliud loquitur aliud agit. ut si velis anguillam vel murenulam strictis tenere manibus quanto fortius presseris tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis liddeum quendam preceptorem qui apud hebreos primus haberi putabatur non parvis redemisse nummis. cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. Hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante intellexeram. A principio itaque voluminis usque ad verba iob apud hebreos prosa oratio est. Porro a verbis iob in quibus ait. pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est. conceptus est homo. usque ad eum locum ubi ante finem voluminis scriptum est. Idcirco ipse me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere. exametri versus sunt. dactilo spondeoque currentes. et propter lingue ydioma crebro recipientes et alios pedes non earundem sillabarum sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege solutis. quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. A supradicto autem versu usque ad finem libri parvum comma quod remanet prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum metra scilicet esse apud hebreos. et in morem nostri flacci grecique pindari et alchei et saffonis vel psalterium vel lamentationes ieremie vel omnia ferme scripturarum cantica comprehendi. Legat philonem. iosephum. origenem. et cesariensem eusebium. et eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse non ut interpretationem antiquam reprehenderem. sed ut ea que in illa aut obscura sunt aut omissa. aut certe scriptorum vitio depravata manifestiora nostra interpretatione fierent. Qui et hebreum sermonem ex parte didicimus et in latino pene ab ipsis cunabulis inter grammaticos et rethores et philosophos detriti sumus. Quod si apud grecos post .lxx. editionem iam christi evangelio coruscante iudeus aquila et symmachus ac theodotion iudaizantes heretici sunt recepti. qui multa misteria salvatoris subdola interpretatione celarunt. et tamen in exaplois habentur apud ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis viris. quanto magis ego christianus de parentibus christianis natus et vexillum crucis in mea fronte portans et studium fuit omissa reperire. et depravata corrigere. et sacramenta ecclesie puro et fideli aperire sermone. vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari. Habeant qui volunt veteres libros. vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos vel uncialibus ut vulgo aiunt litteris onera magis exarata quam codices. dummodo mihi meisque permittant pauperes habere scedulas. et non tam pulcros codices quam emendatos. Utraque autem editio et .lxx. iuxta grecos et mea iuxta hebreos in latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod vult. et studiosum se magis quam malivolum probet. Item alius prologus.

Si aut fiscellam iunco texerem. aut palmarum folia complicarem ut in sudore vultus mei comederem panem et ventris opus sollicita mente tractarem. nullus morderet. nullus reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam salvatoris volo operari cibum qui non perit. et antiquam divinorum voluminum viam sentibus virgultisque purgare. error mihi geminus inpingitur. corrector vitiorum falsarius vocor. et non auferre errores. sed serere. Tanta est enim vetustatis consuetudo ut et confessa plerisque vitia placeant. Dum magis pulcros habere volunt codices quam emendatos.

Quapropter o fratres dilectissimi, vice cum nobilitatis exemplar pro flabello calathis sportellisque munusculo monachorum spiritalia hec et mansura dona suscipite, ac beatum Iob, qui adhuc apud Latinos iacebat in stercore et vermibus scatebat errorum, integrum immaculatumque gaudete. Quomodo enim post probationem atque victoriam duplicia ei universa sunt reddita, ita ego in linguam nostram, ut audacter loquar, feci eum habere que amiserat. Igitur et vos et unumquemque lectorem solita prefatione commoneo, ut in principiis librorum eadem semper admonens rogo ut ubicumque precedentes virgulas videritis, sciatis ea que subiecta sunt in hebraicis voluminibus non haberi. Porro ubi stelle imago prefulserit, ex hebreo in nostro sermone addita sunt. Nec non et illa que habentur corrupta erant ut sensum legentibus tollerent, que oratiunculis nobis magno labore correximus, magis utile quid ex odio meo ecclesie fore venturum quam ex aliorum negotio. Explicit prologus. Incipit liber Iob.

Vir erat in terra Hus nomine Iob, et erat vir ille simplex et rectus ac timens Deum et recedens a malo. Natique sunt ei septem filii et tres filie. Et fuit possessio eius septem milia ovium et tria milia camelorum, quingenta quoque iuga boum et quingente asine ac familia multa nimis; eratque vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filii eius et faciebant convivia per domos unusquisque in die suo, et mittentes vocabant tres sorores suas ut comederent et biberent cum eis. Cumque in orbem transissent dies convivii, mittebat ad eos Iob et sanctificabat illos, consurgensque diluculo offerebat holocausta per singulos. Dicebat enim: Ne forte peccaverint filii mei et benedixerint Deo in cordibus suis. Sic faciebat Iob cunctis diebus. Quadam autem die cum venissent filii Dei ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Sathan. Cui dixit Dominus: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram et perambulavi eam. Dixitque Dominus ad eum: Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, homo simplex et rectus et timens Deum ac recedens a malo? Cui respondens Sathan ait: Numquid frustra timet Iob Deum? Nonne tu vallasti eum ac domum eius universamque substantiam eius per circuitum, operibus manuum eius benedixisti, et possessio eius crevit in terra? Sed extende paululum manum tuam et tange cuncta que possidet, nisi in faciem benedixerit tibi. Dixit ergo Dominus ad Sathan: Ecce universa que habet in manu tua sunt; tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est Sathan a facie Domini. Cum autem quadam die filii et filie eius comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti, nuntius venit ad Iob qui diceret: Boves arabant et asine pascebantur iuxta eos, et irruerunt Sabei tuleruntque omnia et pueros percusserunt gladio, et evasi ego solus ut nuntiarem tibi. Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter et dixit: Ignis Dei descendit de celo et tactas oves puerosque consumpsit, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Sed adhuc illo loquente venit alius et dixit: Caldei fecerunt tres turmas et invaserunt camelos et tulerunt eos, nec non et pueros percusserunt gladio, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Adhuc loquebatur ille, et ecce alius intravit et dixit: Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit a regione deserti et concussit quattuor angulos domus, que corruens oppressit liberos tuos et mortui sunt, et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit Iob et scidit tunicam suam et tonso capite corruens in terram adoravit et dixit: Nudus egressus sum de utero matris mee et nudus revertar illuc. Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit ita factum est. Sit nomen Domini benedictum. In omnibus his non peccavit Iob neque stultum quid contra Deum locutus est.

II

Factum est autem cum quadam die venissent filii Dei et starent coram Domino, venisset quoque Sathan inter eos et staret in conspectu eius, ut diceret Dominus ad Sathan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram et perambulavi eam. Et dixit Dominus ad Sathan: Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus et timens Deum ac recedens a malo et adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum ut affligerem eum frustra. Cui respondens Sathan ait: Pellem pro pelle et cuncta que habet homo dabit pro anima sua. Alioquin mitte manum tuam et tange os eius et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi. Dixit ergo Dominus ad Sathan: Ecce in manu tua est, verumtamen animam illius serva. Egressus igitur Sathan a facie Domini percussit Iob ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem, qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua: Adhuc tu permanes in simplicitate tua? Benedic Deo et morere. Qui ait ad illam: Quasi una de stultis mulieribus locuta es. Si bona autem suscepimus de manu Domini, mala autem quare non sustineamus? In omnibus his non peccavit Iob labiis suis. Igitur audientes tres amici Iob omne malum quod accidisset ei venerunt singuli de loco suo, Eliphath Themanithes et Baldach Suithes et Sophar Naamathites. Condixerant enim ut pariter venientes visitarent eum et consolarentur. Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverunt eum, et exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in celum. Et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus, et nemo loquebatur ei verbum; videbant enim dolorem esse vehementem.

III

Post hec aperuit Iob os suum et maledixit diei suo et dixit: Pereat dies in qua natus sum, et nox in qua dictum est: Conceptus est homo. Dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum Deus desuper, et non sit in recordatione, nec illustretur lumine. Obscurent eum tenebre et umbra mortis, occupet eum caligo et involvatur amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria nec laude digna. Maledicant ei qui ma-

maledicunt diei, qui parati sunt suscitare leviathan. Obtenebrentur stelle caligine eius: expectet lucem et non videat, nec ortum surgentis aurore. Quia non conclusit ostia ventris qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis. Quare non in vulva mortuus sum? egressus ex utero non statim perii? Cur exceptus genibus? cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens silerem, et somno meo requiescerem cum regibus et consulibus terre, qui edificant sibi solitudines: aut cum principibus qui possident aurum, et replent domos suas argento. Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessaverunt a tumultu, et ibi requieverunt fessi robore. Et quondam vincti pariter sine molestia, non exaudierunt vocem exactoris. Parvus et magnus ibi sunt, et servus liber a domino suo. Quare misero data est lux, et vita his qui in amaritudine anime sunt? qui expectant mortem et non venit, quasi effodientes thesaurum: gaudentque vehementer cum invenerint sepulchrum? viro cuius abscondita est via, et circumdedit eum deus tenebris? Antequam comedam suspiro: et quasi inundantes aque sic rugitus meus: quia timor quem timebam evenit michi: et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi? nonne silui? nonne quievi? et venit super me indignatio.

IIII Respondens autem eliphaz themanites dixit: Si ceperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies: sed conceptum sermonem quis tenere poterit? Ecce docuisti plurimos, et manus lassas roborasti: vacillantes confirmaverunt sermones tui, et genua trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga, et defecisti: tetigit te, et conturbatus es. Timor tuus, fortitudo tua, patientia tua et perfectio viarum tuarum? Recordare obsecro te, quis umquam innocens periit? aut quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem, et seminant dolores, et metunt eos, flante deo perisse, et spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus leonis, et vox leene, et dentes catulorum leonum contriti sunt. Tigris periit eo quod non haberet predam, et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absconditum, et quasi furtive suscepit auris mea venas susurri eius. In horrore visionis nocturne, quando solet sopor occupare homines, pavor tenuit me et tremor, et omnia ossa mea perterrita sunt: et cum spiritus me presente transiret, inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, et vocem quasi aure lenis audivi. Numquid homo dei comparatione iustificabitur, aut factore suo purior erit vir? Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, et in angelis suis reperit pravitatem: quanto magis hii qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut a tinea? De mane usque ad vesperam succidentur: et quia nullus intelligit, in eternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint, ex eis auferentur: morientur et non in sapientia.

V Voca ergo si est qui tibi respondeat, et ad aliquem sanctorum convertere. Vere stultum interficit iracundia, et parvulum occidit invidia. Ego vidi stultum firma radice, et maledixi pulchritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute, et conterentur in porta, et non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet, et ipsum rapiet armatus, et bibent sitientes divitias eius. Nichil fit in terra sine causa, et de humo non orietur dolor. Homo ad laborem nascitur, et avis ad volatum. Quamobrem ego deprecabor dominum, et ad deum meum ponam eloquia mea: qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero. Qui dat pluviam super faciem terre, et irrigat aquis universa. Qui ponit humiles in sublimi, et merentes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorum, ne possint implere manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum, et consilium pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras, et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro salvum faciet egenum a gladio oris eorum, et de manu violenti pauperem. Et egeno erit spes, iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a domino. Increpationem ergo domini ne reprobes: quia ipse vulnerat et medetur: percutit, et manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te, et in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte, et in bello de manu gladii. A flagello lingue absconderis, et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ridebis, et bestiam terre non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, et bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies quod pacem habeat tabernaculum tuum, et visitans speciem tuam non peccabis. Et scies quoniam multiplex erit semen tuum, et progenies tua quasi herba terre. Ingredieris in habundantia sepulchrum, sicut infertur acervus in tempore suo. Ecce hoc ut investigavimus ita est: quod auditum mente pertracta.

VI Respondens autem iob dixit: Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui, et calamitas quam patior in statera. Quasi harena maris hec gravior appareret: unde et verba mea dolore sunt plena: quia sagitte domini in me sunt, quarum indignatio ebibit spiritum meum: et terrores domini militant contra me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam? aut mugiet bos cum ante plenum presepe steterit? aut poterit comedi insulsum quod non est sale conditum? aut potest aliquis gustare quod gustatum affert mortem? Que prius nolebat tangere anima mea, nunc pre angustia cibi mei sunt. Quis det ut veniat petitio mea: et quod expecto tribuat michi deus? et qui cepit ipse me conterat. Solvat manum suam et succidat me? Et hec michi sit consolatio ut affligens me dolore non parcat, nec contradicam sermonibus sancti. Que est enim fortitudo mea ut sustineam? aut quis finis meus ut patienter agam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea enea est.

filij

Ubi est

Ecce non est auxilium michi in me et necessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico suo misericordiam timorem domini derelinquit. Fratres mei preterierunt me sicut torrens qui raptim transit in convallibus. Qui timent pruinam irruet super eos nix. Tempore quo fuerint dissipati peribunt. et ut incaluerint solventur de loco suo. Involute sunt semite gressuum eorum. ambulabunt in vacuum et peribunt. Considerate semitas Theman itinera Saba et expectate paulisper. Confusi sunt quia speravi. venerunt quoque usque ad me et pudore cooperti sunt. Nunc venistis et modo videntes plagam meam timetis. Numquid dixi afferte michi et de substantia vestra donate michi. vel liberate me de manu hostis et de manu robustorum eruite me? Docete me et ego tacebo. Et si quid forte ignoravi instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis cum e vobis nullus sit qui possit arguere me. Ad increpandum tantum eloquia concinnatis et in ventum verba profertis. Super pupillum irruitis et subvertere nitimini amicum vestrum. Verumtamen quod cepistis explete. prebete aurem et videte an mentiar.

VI. Respondete obsecro absque contentione. et loquentes id quod iustum est iudicate. et non invenietis in lingua mea iniquitatem. nec in faucibus meis stultitia personabit.

Militia est vita hominis super terram et sicut dies mercennarii dies eius. Sicut cervus desiderat umbram et sicut mercennarius prestolatur finem operis sui. sic et ego habui menses vacuos et noctes laboriosas enumeravi michi. Si dormiero dico quando consurgam et rursus expectabo vesperam. et replebor doloribus usque ad tenebras. Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris. cutis mea aruit et contracta est. Dies mei transierunt velocius quam a texente tela succiditur. et consumpti sunt absque ulla spe. Memento quia ventus est vita mea et non revertetur oculus meus ut videat bona. nec aspiciet me visus hominis. oculi tui in me et non subsistam. Sicut consumitur nubes et pertransit sic qui descenderit ad inferos non ascendet. nec revertetur ultra in domum suam. neque cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter et ego non parcam ori meo. loquar in tribulatione spiritus mei. confabulabor cum amaritudine anime mee. Numquid mare ego sum aut cetus quia circumdedisti me carcere? Si dixero consolabitur me lectulus meus et relevabor loquens mecum in strato meo. terrebis me per somnia et per visiones horrore concuties me. Quam ob rem elegit suspendium anima mea et mortem ossa mea. Desperavi nequaquam ultra iam vivam. Parce michi domine nichil enim sunt dies mei. Quid est homo quia magnificas eum. aut quid apponis erga eum cor tuum. Visitas eum diluculo et subito probas illum. Usquequo non parcis michi nec dimittis me ut glutiam salivam meam? Peccavi. Quid faciam tibi o custos hominum? Quare posuisti me contrarium tibi et factus sum michimetipsi gravis? Cur non tollis peccatum meum et quare non aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormiam et si mane me quesieris non subsistam.

VIII. Respondens autem Baldach Suhites dixit. Usquequo loqueris talia et spiritus multiplex sermones oris tui? Numquid deus supplantat iudicium aut omnipotens subvertit quod iustum est? Etiam si filii tui peccaverunt ei et dimisit eos in manu iniquitatis eorum. tu tamen si diluculo consurrexeris ad deum et omnipotentem fueris deprecatus. si mundus et rectus incesseris statim evigilabit ad te et pacatum reddet habitaculum iustitie tue in tantum ut priora tua fuerint parva et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam et diligenter investiga patrum memoriam. hesterni quippe sumus et ignoramus quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram. et ipsi docebunt te. loquentur tibi et de corde suo proferent eloquia. Numquid potest vivere scirpus absque humore. aut crescere carectum sine aqua? Cum adhuc sit in flore nec carpatur manu ante omnes herbas arescit. Sic vie omnium qui obliviscuntur deum et spes ypocrite peribit. Non ei placebit vecordia sua et sicut tela aranearum fiducia eius. Innitetur super domum suam et non stabit. fulciet eam et non consurget. Humectus videtur antequam veniat sol. et in ortu suo germen eius egredietur. Super acervum petrarum radices eius densabuntur et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo negabit eum et dicet non novi te. hec est enim leticia vie eius. ut rursum de terra alii germinentur. Deus non proiciet simplicem nec porriget manum malignis donec impleatur risu os tuum et labia tua iubilo. Qui oderunt te induentur confusione et tabernaculum impiorum non subsistet.

IX. Et respondens Iob ait. Vere scio quod ita sit et quod non iustificetur homo compositus deo. Si voluerit contendere cum eo non poterit ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est et fortis robore. Quis restitit ei et pacem habuit? Qui transtulit montes et nescierunt hii quos subvertit in furore suo. Qui commovet terram de loco suo et columpne eius concutiuntur. Qui precipit soli et non oritur et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit celos solus et graditur super fluctus maris. Qui facit arcturum et oriona et hyadas et interiora austri. Qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia quorum non est numerus. Si venerit ad me non videbo. Si abierit non intelligam eum. Si repente interroget quis respondebit ei. vel quis dicere potest cur ita facis? Deus cuius ire nemo resistere potest et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego qui respondeam ei et loquar verbis meis cum eo. qui etiam si habuero quippiam iustum non respondebo. sed meum iudicem deprecabor. Et cum exaudierit invocantem non credo quod audierit vocem meam. In turbine enim conteret me et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit requiescere spiritum meum et implet me amaritudinibus. Si fortitudo queritur robustissimus est. Si equitas iudicii nemo audet pro me testimo-

meum reddere. Si iustificare me voluero os meum condempnabit me. Si innocentem ostendero pravum me comprobabit. Etiam si simplex fuero hoc ipsum ignorabit anima mea. et tedebit me vite mee. Unum est quod locutus sum. et innocentem et impium ipse consumit. Si flagellat occidat semel. et non de penis innocentum rideat. Terra data est in manus impii. vultum iudicum eius operit. Quod si non ille est. quis ergo est? Dies mei velociores fuerunt cursore. fugerunt et non viderunt bonum. transierunt quasi naves poma portantes. sicut aquila volans ad escam. Cum dixero nequaquam ita loquar. commuto faciem meam et dolore torqueor. Verebar omnia opera mea. sciens quod non parceres delinquenti. Si autem et sic impius sum quare frustra laboravi? Si lotus fuero quasi aquis nivis. et fulserint velut mundissime manus mee. tamen sordibus intingues me. et abhominabuntur me vestimenta mea. Neque enim viro qui similis mei est respondebo. nec qui mecum in iudicio ex equo possit audiri. Non est qui utrumque valeat arguere. et ponere manum suam in ambobus. Auferat a me virgam suam. et pavor eius non me terreat. Loquar et non timebo eum. Neque enim possum metuens respondere.

X

Tedet animam meam vite mee. dimittam adversum me eloquium meum. Loquar in amaritudine anime mee. Dicam deo noli me condempnare. Indica michi cur me ita iudices. Numquid bonum tibi videtur si calumnieris et opprimas me opus manuum tuarum et consilium impiorum adiuves? Numquid oculi carnei tibi sunt. aut sicut videt homo et tu videbis? Numquid sicut dies hominis dies tui. et anni tui sicut humana sunt tempora. ut queras iniquitatem meam. et peccatum meum scruteris. et scias quia nichil impium fecerim. cum sit nemo qui de manu tua possit eruere. Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me totum in circuitu. et sic repente precipitas me. Memento queso quod sicut lutum feceris me. et in pulverem reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me. et sicut caseum me coagulasti? Pelle et carnibus vestisti me. ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam tribuisti michi. et visitatio tua custodivit spiritum meum. Licet hec celes in corde tuo. tamen scio quia universorum meministi. Si peccavi et ad horam pepercisti michi. cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero ve michi est. et si iustus non levabo caput. saturatus afflictione et miseria. Et propter superbiam quasi leenam capies me. reversusque mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos contra me. et multiplicas iram tuam adversum me. et pene militant in me. Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me ut plangam paululum dolorem meum antequam vadam et non revertar ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine. Terram miserie et tenebrarum ubi umbra mortis et nullus ordo sed sempiternus horror inhabitans.

XI

Respondens autem Sophar naamathites dixit. Numquid qui multa loquitur non et audiet? aut vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebunt homines. et cum ceteros irriseris a nullo confutaberis. Dixisti enim purus est sermo meus et mundus sum in conspectu tuo. Atque utinam deus loqueretur tecum. et aperiret labia tua tibi. ut ostenderet tibi secreta sapientie. et quod multiplex sit lex eius. et intelligeres quod multo minora exigaris a deo quam meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia dei comprehendes. et usque ad perfectum omnipotentem reperies. Excelsior celo est et quid facies? profundior inferno et unde cognosces? Longior terra mensura eius. et latior mari. Si subverterit omnia. vel in unum coartaverit quis contradicet ei? vel quis ei dicere potest cur ita facis? Ipse enim novit hominum vanitatem. et videns iniquitatem nonne considerat? Vir vanus in superbiam erigitur. et tamquam pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem que est in manu tua abstuleris a te. non manserit in tabernaculo tuo iniustitia. tunc levare poteris faciem tuam absque macula. et eris stabilis et non timebis. Miserie quoque oblivisceris. et quasi aquarum que preterierunt recordaberis. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam. et cum te consumptum putaveris orieris ut lucifer. Et habebis fiduciam proposita tibi spe. et defossus securus dormies. Requiesces et non erit qui te exterreat. et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient. et effugium peribit ab eis. et spes illorum abhominatio anime.

XII

Respondens autem Iob dixit. Ergo vos estis soli homines. et vobiscum morietur sapientia. Et michi est cor sicut et vobis. nec inferior vestri sum. Quis enim hec que nostis ignorat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego invocabit deum et exaudiet eum. Deridetur enim iusti simplicitas. Lampas contempta apud cogitationes divitum. parata ad tempus statutum. Habundant tabernacula predonum. et audacter provocant deum. cum ipse dederit omnia in manibus eorum. Nimirum interroga iumenta et docebunt te. et volatilia celi et indicabunt tibi. Loquere terre et respondebit tibi. et narrabunt ea pisces maris. Quis ignorat quod omnia hec manus domini fecerit? In cuius manu anima omnis viventis. et spiritus universe carnis hominis. Nonne auris verba diiudicat. et fauces comedentis saporem? In antiquis est sapientia. et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo. ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit nemo est qui edificet. Si incluserit hominem nullus est qui aperiat. Si continuerit aquas omnia siccabuntur. Si emiserit eas subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia. Ipse novit et decipientem et eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem. et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit. et precingit fune renes eorum. Ducit sacerdotes

inglorios et optimates supplantat. Commutans labium veracium et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes, et eos qui oppressi fuerant relevans. Qui revelat profunda de tenebris et producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas, et subversas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terrae, et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris et non in luce, et errare eos faciet quasi ebrios.

XIII

Ecce omnia vidit oculus meus, et audivit auris mea, et intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi, nec inferior vestri sum. Sed ad omnipotentem loquar, et disputare cum Deo cupio, prius vos ostendens fabricatores mendacii et cultores perversorum dogmatum. Atque utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes. Audite ergo correptiones meas, et iudicium labiorum meorum attendite. Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos? Numquid faciem eius accipitis, et pro Deo iudicare nitimini? Aut placebit ei quem celare nihil potest? Aut decipietur ut homo vestris fraudulentiis? Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit, turbabit vos, et terror eius irruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri, et redigentur in lutum cervices vestrae. Tacete paulisper ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis, et animam meam porto in manibus meis? Etiam si occiderit me, in ipso sperabo; verumtamen vias meas in conspectu eius arguam. Et ipse erit salvator meus; non enim veniet in conspectu eius omnis hypocrita. Audite sermonem meum, et aenigmata percipite auribus vestris. Si fuero iudicatus, scio quod iustus inveniar. Quis est qui iudicetur mecum? veniat. Quare tacens consumor? Duo tantum ne facias mihi, et tunc a facie tua non abscondar: manum tuam longe fac a me, et formido tua non me terreat. Voca me, et ego respondebo tibi; aut certe loquar, et tu responde mihi. Quantas habeo iniquitates et peccata? scelera mea atque delicta ostende mihi. Cur faciem tuam abscondis, et arbitraris me inimicum tuum? Contra folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam, et stipulam siccam persequeris. Scribis enim contra me amaritudines, et consumere me vis peccatis adolescentiae meae. Posuisti in nervo pedem meum, et observasti omnes semitas meas, et vestigia pedum meorum considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum, et quasi vestimentum quod comeditur a tinea.

XIIII

Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur, et fugit velut umbra, et numquam in eodem statu permanet. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos, et adducere eum tecum in iudicium? Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu qui solus es? Breves dies hominis sunt; numerus mensium eius apud te est. Constituisti terminos eius, qui praeteriri non poterunt. Recede paululum ab eo ut quiescat, donec optata veniat, sicut mercenarii, dies eius. Lignum habet spem: si praecisum fuerit, rursum virescit, et rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius, et in pulvere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquae germinabit, et faciet comam quasi cum primum plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit, et nudatus atque consumptus, ubi quaeso est? Quomodo si recedant aquae de mari, et fluvius vacuefactus arescat, sic homo cum dormierit non resurget; donec atteratur caelum non evigilabit, nec consurget de somno suo. Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus, et constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Putasne mortuus homo rursum vivat? Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Vocabis me, et ego respondebo tibi; operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo. Lapides excavant aquae, et alluvione paulatim terra consumitur; et hominem ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret; immutabis faciem eius, et emittes eum. Sive nobiles fuerint filii eius, sive ignobiles, non intelliget. Attamen caro eius dum vivet dolebit, et anima illius super semetipso lugebit.

XV

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, et implebit ardore stomachum suum? Arguis verbis eum qui non est aequalis tibi, et loqueris quod tibi non expedit. Quantum in te est, evacuasti timorem, et tulisti preces coram Deo. Docuit enim iniquitas tua os tuum, et imitaris linguam blasphemantium. Condemnabit te os tuum, et non ego; et labia tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus es, et ante colles formatus? Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus? Quid intelligis quod nesciamus? Et senes et antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te Deus? Sed verba tua prava hoc prohibent. Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans attonitos habes oculos? Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? Quid est homo ut immaculatus sit, et ut iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, et caeli mundi non sunt in conspectu eius. Quanto magis abominabilis et inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem? Ostendam tibi, audi me; quod vidi narrabo tibi. Sapientes confitentur, et non abscondunt patres suos, quibus solis data est terra, et non transivit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit, et numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius; et cum pax sit, ille semper insidias suspicatur. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. Cum se moverit ad quaerendum panem, novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio, et angustia vallabit eum, sicut regem qui

separantur ad plurimum. Tetendit enim adversum Deum manum suam, et contra Omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversum eum erecto collo, et pingui cervice armatus est. Operuit faciem eius crassitudo, et de lateribus eius arvina dependet. Habitavit in civitatibus desolatis, et in domibus desertis que in tumulos sunt redacte. Non ditabitur, nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris; ramos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui. Non credat frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit, et manus eius arescent. Ledetur quasi vinea in primo flore botrus eius, et quasi oliva proiciens florem suum. Congregatio enim ypocrite sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem, et peperit iniquitatem, et uterus eius preparat dolos.

XVI

Respondens autem Iob dixit: Audivi frequenter talia; consolatores onerosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris? Poteram et ego similia vestri loqui, atque utinam esset anima vestra pro anima mea. Consolarer et ego vos sermonibus, et moverem caput meum super vos. Roborarem vos ore meo, et moverem labia quasi parcens vobis. Sed quid agam? si locutus fuero, non quiescet dolor meus; et si tacuero, non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus, et in nichilum redacti sunt omnes artus mei. Ruge mee testimonium dicunt contra me, et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam, contradicens michi. Collegit furorem suum in me, et comminans michi infremuit contra me dentibus suis; hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua, et exprobrantes percusserunt maxillam meam; satiati sunt penis meis. Conclusit me Deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum; tenuit cervicem meam, confregit me, et posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, non pepercit, et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus; irruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam, et operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu, et palpebre mee caligaverunt. Hec passus sum absque iniquitate manus mee, cum haberem mundas ad Deum preces. Terra, ne operias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus. Ecce enim in celo testis meus, et conscius meus in excelsis. Verbosi mei amici mei; ad Deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum Deo, quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt, et semitam per quam non revertar ambulabo.

XVII

Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, et solum michi superest sepulcrum. Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me, et pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina; propterea non exaltabuntur. Predam pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi, et exemplum sum coram eis. Caligavit ab indignatione oculus meus, et membra mea quasi in nichilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc, et innocens contra ypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam suam, et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur omnes vos convertimini, et venite, et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt, cogitationes mee dissipate sunt, torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem, et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero, infernus domus mea est, et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi: Pater meus es; mater mea et soror mea vermibus. Ubi est ergo nunc prestolatio mea? et patientiam meam quis considerat? In profundissimum infernum descendent omnia mea; putas ne saltem ibi erit requies michi?

XVIII

Respondens autem Baldach Suhites dixit: Usque ad quem finem verba iactabitis? Intelligite prius, et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta, et sorduimus coram vobis? Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra, et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur, nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius, et lucerna que super eum est extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius, et precipitabit eum consilium suum. Immisit enim in rete pedes suos, et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo, et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius, et decipula illius super semitam. Undique terrebunt eum formidines, et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius, et inedia invadat costas eius. Devoret pulcritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius, et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est; aspergatur in tabernaculo illius sulphur. Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra, et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras, et de orbe transferet eum. Non erit semen eius, neque progenies in populo suo, nec ulle reliquie in regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi, et primos invadet horror. Hec sunt ergo tabernacula iniqui, et iste locus eius qui ignorat Deum.

XIX

Respondens autem Iob dixit: Usquequo affligitis animam meam, et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me, et non erubescitis opprimentes me. Nempe et si ignoravi, mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini, et arguitis me obprobriis meis. Saltem nunc intelligite quia Deus non equo iudicio afflixerit me, et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens, et nemo exaudiet; vociferabor, et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit, et transire non possum

et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique et pereo et quasi evulse arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius et fecerunt sibi viam per me et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei et qui me noverant obliti sunt mei. Inquilini domus mee et ancille mee sicut alienum me habuerunt et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi et non respondit ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea et orabam filios uteri mei. Stulti quoque despiciebant me et cum ab eis recessissem detrahebant mihi. Abhominati sunt me quondam consiliarii mei et quem maxime diligebam aversatus est me. Pelli mee consumptis carnibus adhesit os meum et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei miseremini mei saltem vos amici mei quia manus Domini tetigit me. Quare persequimini me sicut Deus et carnibus meis saturamini. Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei. Quis mihi det ut exarentur in libro stilo ferreo et plumbi lamina vel celte sculpantur in silice. Scio enim quod redemptor meus vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea videbo Deum salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis persequamur eum et radicem verbi inveniamus adversus eum. Fugite ergo a facie gladii quoniam ultor iniquitatum gladius est et scitote esse iudicium.

XX

Respondens autem Sophar Naamathites dixit. Idcirco cogitationes mee varie succedunt sibi et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis audiam et spiritus intelligentie mee respondebit mihi. Hoc scio a principio ex quo positus est homo super terram quod laus impiorum brevis sit et gaudium ypocrite ad instar puncti. Si ascenderit usque in celum superbia eius et caput eius nubes tetigerit quasi sterquilinium in fine perdetur et qui eum viderant dicent ubi est. Velut sompnium avolans non invenietur transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit neque ultra intuebitur eum locus eius. Filii eius atterentur egestate et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur viciis adolescentie eius et cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum abscondet illud sub lingua sua. Parcet illi et non derelinquet illud et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet et de ventre eius extrahet eas Deus. Caput aspidum suget et occidet eum lingua vipere. Non videat rivulos fluminis torrentis mellis et butyri. Luet que fecit omnia nec tamen consumetur. Iuxta multitudinem adinventionum suarum sic et sustinebit. Quoniam confringens nudavit pauperes domum rapuit et non edificavit eam. Nec est satiatus venter eius et cum habuerit que cupierat possidere non poterit. Non remanebit de cibo eius et propterea nihil permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit artabitur estuabit et omnis dolor irruet in eum. Utinam impleatur venter eius ut emittat in eum iram furoris sui et pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea et irruet in arcum ereum. Eductus et egrediens de vagina sua et fulgurans in amaritudine sua vadent et venient super eum horribiles. Omnes tenebre abscondite sunt in occultis eius. Devorabit eum ignis qui non succenditur affligetur relictus in tabernaculo suo. Revelabunt celi iniquitatem eius et terra consurget adversus eum. Apertum erit germen domus eius detrahetur in die furoris Dei. Hec pars hominis impii a Deo et hereditas verborum eius a Domino.

XXI

Respondens autem Iob dixit. Audite queso sermones meos et agite penitentiam. Sustinete me ut et ego loquar et post mea si videbitur verba ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est ut merito non debeam contristari. Attendite me et obstupescite et superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus fuero pertimesco et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt sublevati sunt confortatique divitiis. Semen eorum permanet coram eis propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et pacate et non est virga Dei super eos. Bos eorum concepit et non abortivit vacca peperit et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum et cytharam et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt Deo recede a nobis et scientiam viarum tuarum nolumus. Quid est Omnipotens ut serviamus ei et quid nobis prodest si oraverimus illum. Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua consilium impiorum longe sit a me. Quotiens lucerna impiorum extinguetur et superveniet eis inundatio et dolores dividet furoris sui. Erunt sicut palee ante faciem venti et sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem patris et cum reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectionem suam et de furore Omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se et si numerus mensium eius dimidietur. Numquid Deum docebit quispiam scientiam qui excelsos iudicat. Iste moritur robustus et sanus dives et felix. Viscera eius plena sunt adipe et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine anime sue absque ullis opibus. Et tamen simul in pulvere dormient et vermes operient eos. Certe novi cogitationes vestras et sententias contra me iniquas. Dicitis enim ubi est domus principis et ubi tabernacula impiorum. Interrogate quemlibet de viatoribus et hec eadem illum intelligere cognoscetis. Quia in diem perditionis servabitur malus et ad diem furoris ducetur. Quis arguet coram eo viam eius et que fecit

quis reddet illi? ipse ad sepulcra ducetur, et in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis Cocyti, et post se omnem hominem trahet, et ante se innumerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra, cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati?

XXII

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid Deo comparari potest homo, etiam cum perfectae fuerit scientiae? Quid prodest Deo si iustus fueris? aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua? Numquid timens arguet te, et veniet tecum in iudicium, et non propter malitiam tuam plurimam, et infinitas iniquitates tuas? Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, et nudos spoliasti vestibus. Aquam lasso non dedisti, et esurienti subtraxisti panem. In fortitudine brachii tui possidebas terram, et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas, et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis, et conturbat te formido subita. Et putabas te tenebras non visurum, et impetu aquarum inundantium non oppressum iri? An cogitas quod Deus excelsior caelo sit, et super stellarum verticem sublimetur? Et dicis: Quid enim novit Deus? et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius, nec nostra considerat, et circa cardines caeli perambulat. Numquid semitam saeculorum custodire cupis, quam calcaverunt viri iniqui? qui sublati sunt ante tempus suum, et fluvius subvertit fundamentum eorum. Qui dicebant Deo: Recede a nobis: et quasi nihil posset facere Omnipotens, aestimabant eum: cum ille implesset domos eorum bonis: quorum sententia procul sit a me. Videbunt iusti, et laetabuntur, et innocens subsannabit eos. Nonne succisa est erectio eorum, et reliquias eorum devoravit ignis? Acquiesce ergo ei, et habeto pacem: et per haec habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem, et pone sermones eius in corde tuo. Si reversus fueris ad omnipotentem, aedificaberis, et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem, et pro silice torrentes aureos. Eritque omnipotens contra hostes tuos, et argentum coacervabitur tibi. Tunc super omnipotentem deliciis affluens, et elevabis ad Deum faciem tuam. Rogabis eum, et exaudiet te, et vota tua reddes. Decernes rem, et veniet tibi, et in viis tuis splendebit lumen. Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: et qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur. Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarum.

XXIII

Respondens autem Iob, ait: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, et manus plagae meae aggravata est super gemitum meum. Quis mihi tribuat ut cognoscam et inveniam illum, et veniam usque ad solium eius? Ponam coram eo iudicium, et os meum replebo increpationibus, ut sciam verba quae mihi respondeat, et intelligam quid loquatur mihi. Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suae mole me premat. Proponat aequitatem contra me, et perveniat ad victoriam iudicium meum. Si ad orientem iero, non apparet: si ad occidentem, non intelligam illum. Si ad sinistram, quid agat? non apprehendam eum: si me vertam ad dexteram, non videbo illum. Ipse vero scit viam meam, et probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus, viam eius custodivi, et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum eius non recessi, et in sinu meo abscondi verba oris eius. Ipse enim solus est, et nemo avertere potest cogitationem eius: et anima eius quodcumque voluit, hoc fecit. Cum expleverit in me voluntatem suam, et alia multa similia praesto sunt ei. Et ideo a facie eius turbatus sum, et considerans eum, timore sollicitor. Deus mollivit cor meum, et omnipotens conturbavit me. Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

XXIIII

Ab omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem noverunt eum, ignorant dies illius. Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges, et paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt, et abstulerunt pro pignore bovem viduae. Subverterunt pauperum viam, et oppresserunt pariter mansuetos terrae. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum: vigilantes ad praedam praeparant panem liberis. Agrum non suum demetunt, et vineam eius quem vi oppresserint, vindemiant. Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes quibus non est operimentum in frigore. Quos imbres montium rigant, et non habentes velamen, amplexantur lapides. Vim fecerunt depraedantes pupillos, et vulgum pauperum spoliaverunt. Nudis et incedentibus absque vestitu, et esurientibus tulerunt spicas. Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros gemere, et anima vulneratorum clamabit, et Deus inultum abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius, nec reversi sunt per semitas illius. Mane primo consurgit homicida, interficit egenum et pauperem: per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat caliginem, dicens: Non me videbit oculus: et operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, et ignoraverunt lucem. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis: et sic in tenebris quasi in luce ambulant. Levis est super faciem aquae: maledicta sit pars eius in terra, nec ambulet per viam vinearum. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius. Obliviscatur eius misericordia: dulcedo illius vermes: non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum. Pavit enim sterilem, et quae non parit, et viduae bene non fecit. Detraxit fortes in fortitudine sua: et cum steterit, non credet vitae suae. Dedit ei Deus locum paenitentiae, et ille abutitur eo in superbiam: oculi autem illius sunt in viis eius. Elevati sunt ad modicum, et non subsistent, et humiliabuntur sicut omnia, et auferentur, et sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum, et ponere ante Deum verba mea?

XXV

Respondens autem Baldach Suhites dixit: Potestas et terror apud eum est, qui

facit concordiam in sublimibus suis. Numquid est numerus militum eius? et super quem non refulget lumen illius? Numquid iustificari potest homo comparatus deo? aut apparere mundus natus de muliere? Ecce etiam luna non splendet, et stelle non sunt munde in conspectu eius; quanto magis homo putredo, et filius hominis vermis?

XXVI

Respondens autem iob dixit: Cuius adiutor es? numquid imbecillis? et sustentas brachium eius qui non est fortis? Cui dedisti consilium? forsitan illi qui non habet sapientiam, et prudentiam tuam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti? nonne eum qui fecit spiramentum? Ecce gigantes gemunt sub aquis, et qui habitant cum eis. Nudus est infernus coram illo, et nullum est operimentum perditioni. Qui extendit aquilonem super vacuum, et appendit terram super nichilum. Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solii sui, et expandit super illud nebulam suam. Terminum circumdedit aquis, usque dum finiantur lux et tenebre. Columpne celi contremiscunt, et pavent ad nutum eius. In fortitudine illius repente maria congregata sunt, et prudentia eius percussit superbum. Spiritus eius ornavit celos, et obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius; et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?

XXVII

Addidit quoque iob assumens parabolam suam, et dixit: Vivit deus qui abstulit iudicium meum, et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Quia donec superest halitus in me, et spiritus dei in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit a me ut iustos vos esse iudicem; donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam quam cepi tenere non deseram; nec enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sit ut impius inimicus meus, et adversarius meus quasi iniquus. Que enim est spes ypocrite si avare rapiat, et non liberet deus animam eius? Numquid deus audiet clamorem illius cum venerit super illum angustia? Aut poterit in omnipotente delectari, et invocare deum in omni tempore? Docebo vos per manum dei que omnipotens habeat, nec abscondam. Ecce vos omnes nostis, et quid sine causa vana loquimini? Hec est pars hominis impii apud deum, et hereditas violentorum quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicati fuerint filii eius, in gladio erunt, et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo, sepelientur in interitu, et vidue illius non plorabunt. Si comportaverit quasi terram argentum, et sicut lutum preparaverit vestimenta; preparabit quidem, sed iustus vestietur illis, et argentum innocens dividet. Edificavit sicut tinea domum suam, et sicut custos fecit umbraculum. Dives cum dormierit nichil secum afferet; aperiet oculos suos et nichil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus urens et auferet, et velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum, et non parcet; de manu eius fugiens fugiet. Stringet super eum manus suas, et sibilabit super illum intuens locum eius.

XXVIII

Habet argentum venarum suarum principia, et auro locus est in quo conflatur. Ferrum de terra tollitur, et lapis solutus calore in es vertitur. Tempus posuit tenebris, et universorum finem ipse considerat. Lapidem quoque caliginis et umbram mortis dividit torrens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egentis hominis, et invios. Terra de qua oriebatur panis in loco suo igni subversa est. Locus saphiri lapides eius, et glebe illius aurum. Semitam ignoravit avis, nec intuitus est eam oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum, nec pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit manum suam, subvertit a radicibus montes. In petris rivos excidit, et omne preciosum vidit oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est, et abscondita produxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur? et quis est locus intelligentie? Nescit homo pretium eius, nec invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit: Non est in me; et mare loquitur: Non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis Indie coloribus, nec lapidi sardonico preciosissimo, vel saphiro. Non adequabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri excelsa et eminentia nec memorabuntur comparatione eius. Trahitur autem sapientia de occultis. Non adequabitur ei topazion de Ethiopia, nec tincture mundissime componetur. Unde ergo sapientia venit? et quis est locus intelligentie? Abscondita est ab oculis omnium viventium, volucres quoque celi latet. Perditio et mors dixerunt: Auribus nostris audivimus famam eius. Deus intelligit viam eius, et ipse novit locum eius. Ipse enim fines mundi intuetur, et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit ventis pondus, et aquas appendit in mensura. Quando ponebat pluviis legem, et viam procellis sonantibus, tunc vidit illam et enarravit, et preparavit et investigavit. Et dixit homini: Ecce timor domini ipsa est sapientia, et recedere a malo intelligentia.

XXIX

Addidit quoque iob assumpta parabola sua, et dixit: Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos, secundum dies quibus deus custodiebat me? Quando splendebat lucerna eius super caput meum, et ad lumen eius ambulabam in tenebris, sicut fui in diebus adolescentie mee, quando secreto deus erat in tabernaculo meo. Quando erat omnipotens mecum, et in circuitu meo pueri mei. Quando lavabam pedes meos butyro, et petra fundebat mihi rivos olei. Quando procedebam ad portam civitatis, et in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuvenes et abscondebantur, et senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui, et digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces, et lingua eorum gutturi suo adherebat. Auris audiens beatificabat me, et oculus videns testimonium reddebat mihi, quod liberassem pauperem vociferantem, et pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri veniebat super me, et cor vidue consolatus sum.

Iustitia indutus sum et vestivi me sicut vestimento et diademate iudicio meo. Oculus fui caeco et pes claudo. Pater eram pauperum et causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conterebam molas iniqui et de dentibus illius auferebam praedam. Dicebamque in nidulo meo moriar et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est iuxta aquas et ros morabitur in messione mea. Gloria mea innovabitur et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant expectabant sententiam meam et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nihil audebant et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluviam et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos non credebant et lux vultus mei non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos sedebam primus. Cumque sederem quasi rex circumstante exercitu eram tamen maerentium consolator.

XXX

Nunc autem derident me iuniores tempore quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Quorum virtus manuum erat mihi pro nihilo et vita ipsa putabantur indigni. Egestate et fame steriles qui rodebant in solitudine squalentes calamitate et miseria. Et mandebant herbas et arborum cortices et radix iuniperorum erat cibus eorum. Qui de convallibus ista rapientes cum singula repperissent ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant torrentium et in cavernis terrae vel super glaream. Qui inter huiuscemodi laetabantur et esse sub sentibus delicias computabant. Filii stultorum et ignobilium et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum versus sum et factus sum eis in proverbium. Abominantur me et longe fugiunt a me et faciem meam conspuere non verentur. Pharetram enim suam aperuit et afflixit me et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates meae illico surrexerunt pedes meos subverterunt et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera mea insidiati sunt mihi et praevaluerunt et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me et ad meas miserias devoluti sunt. Redactus sum in nihili abstulisti quasi ventus desiderium meum et velut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memet ipso marcescit anima mea et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur doloribus et qui comedunt me non dormiunt. In multitudine eorum consumitur vestimentum meum et quasi capitio tunicae sic cinxerunt me. Comparatus sum luto et assimilatus sum favillae et cineri. Clamabo ad te et non exaudies me sto et non respicis me. Mutatus es mihi in crudelem et in duritia manus tuae adversaris mihi. Elevasti me et quasi super ventum ponens elisisti me valide. Scio quia morti tradas me ubi constituta est domus omni viventi. Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam et si corruerint ipse salvabis. Flebam quondam super eo qui afflictus erat et compatiebatur anima mea pauperi. Expectabam bona et venerunt mihi mala praestolabar lucem et eruperunt tenebrae. Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie praevenerunt me dies afflictionis. Maerens incedebam sine furore consurgens in turba clamabam. Frater fui draconum et socius strutionum. Cutis mea denigrata est super me et ossa mea aruerunt prae caumate. Versa est in luctum cithara mea et organum meum in vocem flentium.

XXXI

Pepigi foedus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper et hereditatem Omnipotens de excelsis. Numquid non perditio est iniquo et alienatio operantibus iniustitiam. Nonne ipse considerat vias meas et cunctos gressus meos dinumerat. Si ambulavi in vanitate et festinavit in dolo pes meus appendat me in statera iusta et sciat Deus simplicitatem meam. Si declinavit gressus meus de via et si secutum est oculos meos cor meum et manibus meis adhesit macula seram et alius comedat et progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere et si ad ostium amici mei insidiatus sum scortum sit alterius uxor mea et super illam incurventur alii. Hoc enim nefas est et iniquitas maxima. Ignis est usque ad perditionem devorans et omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea cum disceptarent adversum me. Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus et cum quaesierit quid respondebo illi. Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est et formavit me in vulva unus. Si negavi quod volebant pauperibus et oculos viduae expectare feci. Si comedi buccellam meam solus et non comedit pupillus ex ea quia ab infantia mea crevit mecum miseratio et de utero matris meae egressa est mecum. Si despexi pereuntem eo quod non habuerit indumentum et absque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera eius et de velleribus ovium mearum calefactus est. Si levavi super pupillum manum meam etiam cum viderem me in porta superiorem. Humerus meus a iunctura sua cadat et brachium meum cum suis ossibus confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum et pondus eius ferre non potui. Si putavi aurum robur meum et obrizo dixi fiducia mea. Si laetatus sum super multis divitiis meis et quia plurima reperit manus mea. Si vidi solem cum fulgeret et lunam incedentem clare. Et laetatum est in abscondito cor meum et osculatus sum manum meam ore meo. Quae est iniquitas maxima et negatio contra Deum altissimum. Si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat et exultavi quod invenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum ut expeterem maledicens

animam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus eius ut saturemur. Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum, et celavi in sinu meo iniquitatem meam. Si expavi ad multitudinem nimiam, et despectio propinquorum terruit me: et non magis tacui, nec egressus sum ostium. Quis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum audiat omnipotens, et librum scribat ipse qui iudicat, ut in humero meo portem illum, et circumdem illum quasi coronam mihi. Per singulos gradus meos pronuntiabo illum, et quasi principi offeram eum. Si adversum me terra mea clamat, et cum ipsa sulci eius deflent: Si fructus eius comedi absque pecunia, et animam agricolarum eius afflixi: pro frumento oriatur mihi tribulus, et pro hordeo spina.

XXXII

Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob, eo quod iustus sibi videretur. Et iratus indignatusque Heliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram: iratus est autem adversum Iob, eo quod iustum se esse diceret coram Deo. Porro adversum tres amicos eius indignatus est, eo quod non invenissent responsionem rationabilem, sed tantummodo condempnassent Iob. Igitur Heliu expectavit Iob loquentem, eo quod seniores essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent, iratus est vehementer. Respondensque Heliu filius Barachel Buzites, dixit: Iunior sum tempore, vos autem antiquiores, idcirco dimisso capite veritus sum indicare vobis meam sententiam. Sperabam enim quod aetas prolixior loqueretur, et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed ut video, spiritus est in hominibus, et inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longevi sapientes, nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis ego sententiam meam. Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram, donec disceptaremini sermonibus. Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam: sed ut video non est qui possit arguere Iob, et respondere ex vobis sermonibus eius. Ne forte dicatis: Invenimus sapientiam, Deus proiecit eum, non homo. Nichil locutus est mihi, et ego non secundum sermones vestros respondebo illi. Extimuerunt, nec responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquia. Quoniam igitur expectavi, et non sunt locuti: steterunt, nec responderunt ultra. Respondebo et ego partem meam, et ostendam scientiam meam. Plenus sum enim sermonibus, et coartat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas disrumpit. Loquar et respirabo paululum: aperiam labia mea, et respondebo. Non accipiam personam viri, et Deum homini non equabo. Nescio enim quamdiu subsistam, et si post modicum tollat me factor meus.

XXXIII

Audi igitur Iob eloquia mea, et omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis. Simplici corde meo sermones mei, et sententiam labia mea puram loquentur. Spiritus Dei fecit me, et spiraculum omnipotentis vivificavit me. Si potes, responde mihi, et adversus faciem meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit Deus, et de eodem luto ego quoque formatus sum. Verumptamen miraculum meum non te terreat, et eloquentia mea non sit tibi gravis. Dixisti ergo in auribus meis, et vocem verborum audivi: Mundus sum ego, et absque delicto immaculatus, et non est iniquitas in me. Quia querelas in me repperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedem meum, custodivit omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus: respondebo tibi, quia maior sit Deus homine. Adversus eum contendis, quod non ad omnia verba responderit tibi. Semel loquitur Deus, et secundo idipsum non repetit. Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, et dormiunt in lectulo: tunc aperit aures virorum, et erudiens eos instruit disciplina. Ut avertat hominem ab his quae fecit, et liberet eum de superbia: eruens animam eius a corruptione, et vitam illius ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in lectulo, et omnia ossa eius marcescere facit. Abhominabilis fit ei in vita sua panis, et animae illius cibus ante desiderabilis. Tabescet caro eius, et ossa quae tecta fuerant nudabuntur. Appropinquabit corruptioni anima eius, et vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens, unus de milibus, ut annuntiet hominis equitatem, miserebitur eius, et dicet: Libera eum, ut non descendat in corruptionem: inveni in quo ei propitier. Consumpta est caro eius a suppliciis, revertatur ad dies adolescentiae suae. Deprecabitur Deum, et placabilis ei erit: et videbit faciem eius in iubilo, et reddet homini iustitiam suam. Respiciet homines, et dicet: Peccavi, et vere deliqui, et ut eram dignus non recepi. Liberavit animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret. Ecce haec omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos. Ut revocet animas eorum a corruptione, et illuminet in luce viventium. Attende Iob, et audi me: et tace, dum ego loquor. Si autem habes quod loquaris, responde mihi, loquere: volo enim te apparere iustum. Quod si non habes, audi me: tace, et docebo te sapientiam.

XXXIIII

Pronuntians itaque Heliu, etiam haec locutus est: Audite sapientes verba mea, et eruditi auscultate me. Auris enim verba probat, et guttur escas gustu diiudicat. Iudicium eligamus nobis, et inter nos videamus quid sit melius. Quia dixit Iob: Iustus sum, et Deus subvertit iudicium meum. In iudicando enim me mendacium est: violenta sagitta mea absque ullo peccato. Quis est vir ut est Iob, qui bibit subsannationem quasi aquam? Qui graditur cum operantibus iniquitatem, et ambulat cum viris impiis? Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audite me: absit a Deo impietas, et ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, et iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim Deus non condempnabit frustra, nec omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem quem fabricatus est? Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis caro simul, et homo in cinerem revertetur. Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui non amat iudicium sanari potest? et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condempnas? Qui dicit regi, Apostata: qui vocat duces impios. Qui non accipit personas principum, nec cognovit tyrannum cum disceptaret contra pauperem: opus enim manuum eius sunt universi. Subito morientur, et in media nocte turbabuntur populi, et pertransibunt, et auferent violentum absque manu. Oculi enim eius super vias hominum.

et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebre et non est umbra mortis ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Neque enim ultra in hominis potestate est ut veniat ad Deum in iudicio. Conteret multos et innumerabiles, et stare faciet alios pro eis. Novit enim opera eorum, et idcirco inducet noctem et conterentur. Quasi impios percussit eos in loco videntium. Qui quasi de industria recesserunt ab eo, et omnes vias eius intelligere noluerunt, ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni, et audiret vocem pauperum. Ipso enim concedente pacem, quis est qui condempnet? Ex quo absconderit vultum, quis est qui contempletur eum? et super gentem et super omnes homines. Qui regnare facit hominem ypocritam propter peccata populi. Quia ergo ego locutus sum ad Deum, te quoque non prohibebo. Si erravi, tu doce me; si iniquitatem locutus sum, ultra non addam. Numquid a te Deus expetit eam, quia displicuit tibi? Tu enim cepisti loqui, et non ego; quod si quid nosti melius, loquere. Viri intelligentes loquantur mihi, et vir sapiens audiat me. Iob autem stulte locutus est, et verba illius non sonant disciplinam. Pater mi, probetur Iob usque ad finem; ne desinas ab homine iniquitatis. Quia addit super peccata sua blasphemiam, inter nos interim constringatur, et tunc ad iudicium provocet sermonibus suis Deum.

XXXV

Igitur Heliu hec rursum locutus est: Numquid equa tibi videtur tua cogitatio, ut diceres: Rectior Deo sum? Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est; vel quid tibi proderit si ego peccavero? Itaque ego respondebo sermonibus tuis, et amicis tuis tecum. Suspice celum et intuere, et contemplare ethera quod altior te sit. Si peccaveris, quid ei nocebis? et si multiplicate fuerint iniquitates tue, quid facies contra eum? Porro si iuste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est nocebit impietas tua, et filium hominis adiuvabit iustitia tua. Propter multitudinem calumniatorum clamabunt, et eiulabunt propter vim brachii tyrannorum. Et non dixit: Ubi est Deus qui fecit me, qui dedit in nocte carmina; qui docet nos super iumenta terre, et super volucres celi erudit nos? Ibi clamabunt, et non exaudiet, propter superbiam malorum. Non ergo frustra audiet Deus, et Omnipotens singulorum causas intuebitur. Etiam cum dixeris: Non considerat, iudicare coram illo, et expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum, nec ulciscitur scelus valde. Ergo Iob frustra aperit os suum, et absque scientia verba multiplicat.

XXXVI

Addens quoque Heliu hec locutus est: Sustine me modicum, et indicabo tibi; adhuc enim habeo quod pro Deo loquar. Repetam scientiam meam a principio, et operatorem meum probabo iustum. Vere enim absque mendacio sermones mei, et perfecta scientia probabitur tibi. Deus potentes non abicit, cum et ipse sit potens; sed non salvat impios, et iudicium pauperibus tribuit. Non auferet a iusto oculos suos, et reges in solio collocat in perpetuum, et illi eriguntur. Et si fuerint in cathenis, et vinciantur funibus paupertatis, indicabit eis opera eorum et scelera eorum, quia violenti fuerunt. Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat; et loquetur ut revertantur ab iniquitate. Si audierint et observaverint, complebunt dies suos in bono, et annos suos in gloria. Si autem non audierint, transibunt per gladium, et consumentur in stultitia. Simulatores et callidi provocant iram Dei, neque clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum, et vita eorum inter effeminatos. Eripiet pauperem de angustia sua, et revelabit in tribulatione aurem eius. Igitur salvabit te de ore angusto latissime, et non habentis fundamentum subter se; requies autem mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii iudicata est; causam iudiciumque recipies. Non te ergo superet ira ut aliquem opprimas, nec multitudo donorum inclinet te. Depone magnitudinem tuam absque tribulatione, et omnes robustos fortitudine. Ne protrahas noctem, ut ascendant populi pro eis. Cave ne declines ad iniquitatem; hanc enim cepisti sequi post miseriam. Ecce Deus excelsus in fortitudine sua, et nullus ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius? aut quis potest ei dicere: Operatus es iniquitatem? Memento quod ignores opus eius, de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident eum; unusquisque intuetur procul. Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram; numerus annorum eius inestimabilis. Qui aufert stillas pluvie, et effundit imbres ad instar gurgitum, qui de nubibus fluunt, que pretexunt cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum, et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos, et dat escas multis mortalibus. In manibus abscondit lucem, et precipit ei ut rursus adveniat. Annuntiat de ea amico suo, quod possessio eius sit, et ad eam possit ascendere.

XXXVII

Super hoc expavit cor meum, et emotum est de loco suo. Audite auditionem in terrore vocis eius, et sonum de ore illius procedentem. Subter omnes celos ipse considerat, et lumen illius super terminos terre. Post eum rugiet sonitus; tonabit voce magnitudinis sue, et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut descendat in terram, et hiemis pluviis, et imbribus fortitudinis sue. Qui in manu omnium hominum signat, ut noverint singuli opera sua. Ingredietur autem bestia latibulum, et in antro suo morabitur. Ab interioribus egredietur tempestas, et ab arcturo frigus. Flante Deo concrescit gelu, et rursum latissime funduntur aque. Frumentum desiderat nubes, et nubes spargunt lumen suum. Que lustrant cuncta per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod preceperit illis super faciem orbis terrarum: sive in una tribu, sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordie sue eas iusserit inveniri. Ausculta hec, Iob; sta, et considera mirabilia Dei. Numquid scis quando preceperit Deus pluviis ut ostenderent lucem nubium eius? Numquid nosti semitas nubium magnas, et perfectas scientias? Nonne vestimenta tua calida sunt, cum perflata fuerit terra austro? Tu forsitan cum eo fabricatus es celos, qui solidissimi

quae terra fundata sit. ostendite nobis quid dicamus illi. Nos quippe involvimur tenebris. quis narrabit ei quae loquor. etiam si locutus fuerit homo devorabitur. At nunc non vident lucem. subito aer cogetur in nubes et ventus transiens fugabit eas. Ab aquilone aurum venit et ad deum formidolosa laudatio. digne eum invenire non possumus. magnus fortitudine et iudicio et iustitia et enarrari non potest. Ideo timebunt eum viri et non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

XXXVIII

Respondens autem dominus iob de turbine dixit. Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis. Accinge sicut vir lumbos tuos. interrogabo te et responde mihi. Ubi eras quando ponebam fundamenta terrae. indica mihi si habes intellegentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti. vel quis tetendit super eam lineam. Super quo bases illius solidatae sunt. aut quis demisit lapidem angularem eius. cum me laudarent simul astra matutina et iubilarent omnes filii dei. Quis conclusit ostiis mare quando erumpebat quasi de vulva procedens. cum ponerem nubem vestimentum eius et caligine illud quasi pannis infantiae obvolverem. Circumdedi illud terminis meis et posui vectem et ostia. et dixi usque huc venies et non procedes amplius. et hic confringes tumentes fluctus tuos. Numquid post ortum tuum praecepisti diluculo et ostendisti aurorae locum suum. Numquid tenuisti concutiens extrema terrae. et excussisti impios ex ea. Restituetur ut lutum signaculum et stabit sicut vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua et brachium excelsum confringetur. Numquid ingressus es profunda maris et in novissimis abyssi deambulasti. Numquid apertae sunt tibi portae mortis et ostia tenebrosa vidisti. Numquid considerasti latitudinem terrae. indica mihi si nosti omnia. In qua via lux habitet et tenebrarum quis locus sit. ut ducas unumquodque ad terminos suos et intellegas semitas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus esses et numerum dierum tuorum noveras. Numquid ingressus es thesauros nivis aut thesauros grandinis aspexisti. quae praeparavi in tempus hostis in diem pugnae et belli. Per quam viam spargitur lux dividitur aestus super terram. Quis dedit vehementissimo imbri cursum et viam sonantis tonitrui. ut plueret super terram absque homine in deserto ubi nullus mortalium commoratur. ut impleret inviam et desolatam et produceret herbas virentes. Quis est pluviae pater. vel quis genuit stillas roris. De cuius utero egressa est glacies. et gelu de caelo quis genuit. In similitudinem lapidis aquae durantur et superficies abyssi constringitur. Numquid coniungere valebis micantes stellas pliadis. aut gyrum arcturi poteris dissipare. Numquid producis luciferum in tempore suo et vesperum super filios terrae consurgere facis. Numquid nosti ordinem caeli et pones rationem eius in terra. Numquid elevabis in nebula vocem tuam et impetus aquarum operiet te. Numquid mittes fulgura et ibunt et revertentia dicent tibi adsumus. Quis posuit in visceribus hominis sapientiam. vel quis dedit gallo intellegentiam. Quis enarrabit caelorum rationem et concentum caeli quis dormire faciet. Quando fundabatur pulvis in terra et glebae compingebantur. Numquid capies leaenae praedam et animam catulorum eius implebis. Quando cubant in antris et in speluncis insidiantur. Quis praeparat corvo escam suam quando pulli eius clamant ad dominum vagantes eo quod non habeant cibos.

XXXIX

Numquid nosti tempus partus ibicum in petris. vel parturientes cervas observasti. Dinumerasti menses conceptus earum et scisti tempus partus earum. Incurvantur ad fetum et pariunt et rugitus emittunt. Separantur filii earum et pergunt ad pastum. egrediuntur et non revertuntur ad eas. Quis dimisit onagrum liberum. et vincula eius quis solvit. Cui dedi in solitudine domum et tabernacula eius in terra salsuginis. Contemnit multitudinem civitatis. clamorem exactoris non audit. Circumspicit montes pascuae suae et virentia quaeque perquirit. Numquid volet rinoceros servire tibi aut morabitur ad praesepe tuum. Numquid alligabis ad arandum rinocerotem loro tuo aut confringet glebas vallium post te. Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius. et derelinques ei labores tuos. Numquid credes ei quod sementem reddat tibi et aream tuam congreget. Pinna strutionis similis est pinnis herodii et accipitris. Quae derelinquit ova sua in terra. tu forsitan in pulvere calefacies ea. Obliviscitur quod pes conculcet ea aut bestia agri conterat. Duratur ad filios suos quasi non sint sui. frustra laboravit nullo timore cogente. Privavit enim eam deus sapientia nec dedit ei intellegentiam. Cum tempus fuerit in altum alas erigit. deridet equum et ascensorem eius. Numquid praebebis equo fortitudinem aut circumdabis collo eius hinnitum. Numquid suscitabis eum quasi lucustas. gloria narium eius terror. Terram ungula fodit. exultat audacter. in occursum pergit armatis. Contemnit pavorem nec cedit gladio. Super ipsum sonabit faretra. vibrabit hasta et clipeus. Fervens et fremens sorbet terram. nec reputat tubae sonare clangorem. Ubi audierit bucinam dicit vah. procul odoratur bellum. exhortationem ducum et ululatum exercitus. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter expandens alas suas ad austrum. Numquid ad praeceptum tuum elevabitur aquila. et in arduis ponet nidum suum. In petris manet et in praeruptis silicibus commoratur atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur escam et de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambent sanguinem et ubicumque cadaver fuerit statim adest. Et adiecit dominus et locutus est ad iob. Numquid qui contendit cum deo tam facile conquiescet. Utique qui arguit deum debet respondere ei. Respondens autem iob domino dixit. Qui leviter locutus sum respondere quid possum. Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem. et alterum quibus ultra nihil addam.

XL

Respondens autem dominus iob de turbine dixit. Accinge sicut vir lumbos tuos. interrogabo te et indica mihi. Numquid irritum facies iudicium meum

XL

et condempnabis me ut iustificeris. Si habes brachi-
um sicut deus et simili voce tonas. Circumda tibi decorem
et in sublime erigere et esto gloriosus et speciosus in-
duere vestibus. Disperge superbos in furore tuo.
et respiciens omnem arrogantem humilia. Respice
cunctos superbos et confunde eos et contere impios in
loco suo. Absconde eos in pulvere simul et faci-
es eorum demerge in foveam. et ego confitebor quod
salvare te possit dextera tua. Ecce behemoth quem
feci tecum fenum quasi bos comedet. Fortitudo eius in
lumbis eius et virtus illius in umbilico ventris
eius. Constringit caudam suam quasi cedrum.
nervi testiculorum eius perplexi sunt. Ossa eius
velut fistule eris. Cartilago illius quasi lammine
ferree. Ipse est principium viarum dei. Qui
fecit eum applicabit gladium eius. Huic mon-
tes herbas ferunt. Omnes bestie agri ludent
ibi. Sub umbra dormit in secreto calami in lo-
cis humentibus. Protegunt umbre umbram
eius. Circumdabunt eum salices torrentis. Ec-
ce absorbebit fluvium et non mirabitur. Habet
fiduciam quod influat iordanis in os eius. In o-
culis eius quasi hamo capiet eum. et in sudi-
bus perforabit nares eius. An extrahere poteris
leviathan hamo et fune ligabis linguam eius.
Numquid pones circulum in naribus eius. aut ar-
milla perforabis maxillam eius. Numquid mul-
tiplicabit ad te preces. Aut loquetur tibi mollia.
Numquid feriet tecum pactum et accipies eum
servum sempiternum. Numquid illudes ei quasi
avi. Aut ligabis illum ancillis tuis. Concident
illum amici. Divident illum negociatores.
Numquid implebis sagenas pelle eius. et gurgus-
tium piscium capite illius. Pone super eum ma-
num tuam. Memento belli nec ultra addas
loqui. Ecce spes eius frustrabitur eum. et vi-

XLI

dentibus cunctis precipitabitur. Non quasi crude-
lis suscitabo illum. Quis enim resistere potest
vultui meo. et quis ante dedit michi ut red-
dam ei. Omnia que sub celo sunt mea sunt. Non
parcam ei verbis potentibus et ad deprecandum com-
positis. Quis revelabit faciem indumenti
eius. et in medium oris eius quis intrabit. Quis
portas vultus eius quis aperiet. Per gyrum den-
tium eius formido. Corpus eius quasi scuta fusi-
lia et compactum squamis se prementibus.
Una uni coniungitur. et ne spiraculum quidem in-
cedit per eas. Una adherebit alteri. et tenentes se
nequaquam separabuntur. Sternutatio eius splen-
dor ignis et oculi eius ut palpebre diluculi.
De ore eius lampades procedunt. sicut tede ig-
nis accense. De naribus eius procedit fumus. sicut
olle succense atque fervientis. Alitus eius pru-
nas ardere facit. et flamma de ore eius egreditur.
In collo eius morabitur fortitudo. et faciem eius
precedet egestas. Membra carnium eius cohe-
rentia sibi. mittet contra eum fulmina. et ad locum al-
lium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi la-
pis. et stringetur quasi malleatoris incus. Cum
sublatus fuerit timebunt angeli. et territi purgabun-
tur. Cum apprehenderit eum gladius subsistere non
poterit. neque hasta neque torax. Reputabit enim quasi pa-
leas ferrum. et quasi lignum putridum es. Non fugabit
eum vir sagittarius. In stipulam versi sunt ei la-
pides funde. Quasi stipulam estimabit malleum.
et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt
radii solis. Sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere
faciet quasi ollam profundum mare. ponet quasi cum unguen-
ta bulliunt. Post eum lucebit semita. estimabit
abyssum quasi senescentem. Non est super terram potest-
as que comparetur ei qui factus est ut nullum timeret.
omne sublime videt. Ipse est rex super universos fili-

XLII

os superbie. Respondens autem iob domino dixit. Scio
quia omnia potes. et nulla te latet cogitatio. Quis
est iste qui celat consilium absque scientia. Ideo insi-
pienter locutus sum. et que ultra modum exce-
derent scientiam meam. Audi et ego loquar. Interro-
gabo te et responde michi. Auditu auris audivi te. Nunc
autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me repre-
hendo et ago penitentiam in favilla et cinere. Post-
quam autem locutus est dominus ad iob verba hec. dixit
ad heliphaz themanitem. Iratus est furor meus
in te et in duos amicos tuos. quoniam non locuti estis
coram me rectum sicut servus meus iob. Sumi-
te igitur vobis .vii. tauros et .vii. arietes. et ite
ad servum meum et offerte pro vobis holocau-
stum. Iob autem servus meus orabit pro vobis. Faci-
em eius suscipiam ut vobis non imputetur stul-
ticia. neque enim locuti estis coram me rectum sicut
servus meus iob. Abierunt ergo heliphaz the-
manites et baldach suites. et sophar naama-
thites et fecerunt sicut locutus fuerat dominus ad eos.
et suscepit dominus faciem iob. Dominus quoque conversus est
ad penitentiam iob cum oraret ille pro amicis suis. et
addidit dominus omnia quecumque fuerant iob dupli-
cia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui et uni-
verse sorores sue. et cuncti qui noverant eum prius.
et comederunt cum eo panem in domo eius. et mo-
verunt super eum caput. et consolati sunt eum super
omni malo quod intulerat dominus super eum. et dede-
runt ei unusquisque ovem unam et inaurem
unam auream. Dominus autem benedixit novissi-
mis iob magis quam principio eius. et facta sunt
ei .xiiii. milia ovium. et sex milia camelorum
et mille iuga boum. et mille asine. et fuerunt
ei .vii. filii et tres filie. et vocavit nomen unius
diem. et nomen secunde cassiam. et nomen tertie cor-
nu stybii. Non sunt autem invente mulieres
speciose sicut filie iob in universa terra. Dedit-
que eis pater suus hereditatem inter fratres earum.
Vixit autem iob post flagella hec .c.xl. annis.
et vidit filios suos. et filios filiorum suorum
usque ad quartam generationem. et mortuus
est senex et plenus ——— dierum [illegible].

Vixit autem iob ante plagam annis [illegible]. In
plaga annis xxx. Fuerunt autem omnes anni illius ccxlviii.
In scripturis autem continetur illum resurrecturum
cum hiis quos dominus resuscitaturus est. Hic iob
habitavit in terra hus in finibus ydumee. et accepit
uxorem ex arabia. et genuit ibi [illegible]. ex patre
nomine zareth filius filiorum esau. et ex matre no-
mine bosra.

Incipit liber ymnorum uel soliloquiorum prophete david de christo.

Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum et in via peccatorum non stetit et in cathedra pestilentie non sedit. Sed in lege domini voluntas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet et omnia quecumque faciet semper prosperabuntur. Non sic impii non sic sed tanquam pulvis quem proicit ventus a facie terre. Ideo non resurgunt impii in iudicio neque peccatores in consilio iustorum. Quoniam novit dominus viam iustorum et iter impiorum peribit. *ps david.*

Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes convenerunt in unum adversus dominum et adversus christum eius. Dirumpamus vincula eorum et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in celis irridebit eos et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua et in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo super syon montem sanctum eius predicans preceptum eius. Dominus dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terre. Reges eos in virga ferrea et tanquam vas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite erudimini qui iudicatis terram. Servite domino in timore et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus et pereatis de via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius beati omnes qui confidunt in eo. *ps david cum fugeret a facie absalon filii sui.*

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me multi insurgunt adversum me. Multi dicunt anime mee non est salus ipsi in deo eius. Tu autem domine susceptor meus es gloria mea et exaltans caput meum. Voce mea ad dominum clamavi et exaudivit me de monte sancto suo. Ego dormivi et soporatus sum et exurrexi quia dominus suscepit me. Non timebo milia populi circumdantis me exurge domine salvum me fac deus meus. Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa dentes peccatorum contrivisti. Domini est salus et super populum tuum benedictio tua. *In finem ps in carminibus david.*

Cum invocarem exaudivit me deus iustitie mee in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo gravi corde ut quid diligitis vanitatem et queritis mendacium. Et scitote quoniam mirificavit dominus sanctum suum dominus exaudiet me cum clamavero ad eum. Irascimini et nolite peccare que dicitis in cordibus vestris in cubilibus vestris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitie et sperate in domino multi dicunt quis ostendit nobis bona. Signatum est super nos lumen vultus tui domine dedisti letitiam in corde meo. A fructu frumenti vini et olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum dormiam et requiescam. Quoniam tu domine singulariter in spe constituisti me. *In finem pro ea que hereditatem consequitur.*

Verba mea auribus percipe domine intellige clamorem meum. Intende voci orationis mee rex meus et deus meus. Quoniam ad te orabo domine mane exaudies vocem meam. Mane astabo tibi et videbo quoniam non deus volens iniquitatem tu es. Neque habitabit iuxta te malignus neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem perdes omnes qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum et dolosum abhominabitur dominus ego autem in multitudine misericordie tue. Introibo in domum tuam adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam. Quoniam non est in ore eorum veritas cor eorum vanum est. Sepulcrum patens est guttur eorum linguis suis dolose agebant iudica illos deus. Decidant a cogitationibus suis secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos quoniam irritaverunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te in eternum exultabunt et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos. *In finem ps david pro octava.*

Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum sana me domine quoniam conturbata sunt ossa mea. Et anima mea turbata est valde sed tu domine usquequo. Convertere domine et eripe animam meam salvum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui in inferno autem quis confitebitur tibi. Laboravi in gemitu meo lavabo per singulas noctes lectum meum lacrimis meis stratum meum rigabo. Turbatus est a furore oculus meus inveteravi inter omnes inimicos meos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem quoniam exaudivit dominus vocem fletus mei. Exaudivit dominus deprecationem meam dominus orationem meam suscepit. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei convertantur et erubescant valde velociter. *In finem ps david quem cantavit domino pro verbis chusi filii gemini.*

Domine deus meus in te speravi salvum me fac ex omnibus persequentibus me et libera me. Nequando rapiat ut leo animam meam dum non est qui redimat neque qui salvum faciat. Domine deus meus si feci istud si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala decidam merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animam meam et comprehendat et conculcet in terra vitam meam et gloriam meam in pulverem deducat. Exurge

domine in ira tua et exaltare in finibus inimicorum tuorum. Et exurge domine deus meus in precepto quod mandasti et synagoga populorum circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere dominus iudicat populos. Iudica me domine secundum iustitiam meam et secundum innocentiam meam super me. Consumetur nequitia peccatorum et diriges iustum scrutans corda et renes deus. Iustum adiutorium meum a domino qui salvos facit rectos corde. Deus iudex iustus fortis et patiens numquid irascitur per singulos dies. Nisi conversi fueritis gladium suum vibravit: arcum suum tetendit et paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturiit iniustitiam concepit dolorem et peperit iniquitatem. Lacum aperuit et effodit eum et incidit in foveam quam fecit. Convertetur dolor eius in caput eius et in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Confitebor domino secundum iustitiam eius et psallam nomini domini altissimi.

In finem psalmus David pro torcularibus

Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Quoniam elevata est magnificentia tua super celos. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos ut destruas inimicum et ultorem. Quoniam videbo celos tuos opera digitorum tuorum lunam et stellas que tu fundasti. Quid est homo quod memor es eius aut filius hominis quoniam visitas eum. Minuisti eum paulo minus ab angelis gloria et honore coronasti eum et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius oves et boves universas insuper et pecora campi. Volucres celi et pisces maris qui perambulant semitas maris. Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra.

In finem pro occultis filii psalmus David

Confitebor tibi domine in toto corde meo narrabo omnia mirabilia tua. Letabor et exultabo in te psallam nomini tuo altissime. In convertendo inimicum meum retrorsum infirmabuntur et peribunt a facie tua. Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam sedes super thronum qui iudicas iustitiam. Increpasti gentes et periit impius nomen eorum delesti in eternum et in seculum seculi. Inimici defecerunt framee in finem et civitates eorum destruxisti. Periit memoria eorum cum sonitu et dominus in eternum permanet. Paravit in iudicio thronum suum et ipse iudicabit orbem terre in equitate iudicabit populos in iustitia. Et factus est dominus refugium pauperis adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te qui noverunt nomen tuum quoniam non dereliquisti querentes te domine. Psallite domino qui habitat in Syon annuntiate inter gentes studia eius. Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est non est oblitus clamorem pauperum. Miserere mei domine vide humilitatem meam de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filie Syon.

Exultabo in salutari tuo infixe sunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt comprehensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Convertantur peccatores in infernum omnes gentes que obliviscuntur deum. Quoniam non in finem oblivio erit pauperis patientia pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo iudicentur gentes in conspectu tuo. Constitue domine legislatorem super eos ut sciant gentes quoniam homines sunt. Ut quid domine recessisti longe despicis in opportunitatibus in tribulatione. Dum superbit impius incenditur pauper comprehenduntur in consiliis quibus cogitant. Quoniam laudatur peccator in desideriis anime sue et iniquus benedicitur. Exacerbavit dominum peccator secundum multitudinem ire sue non queret. Non est deus in conspectu eius inquinate sunt vie illius in omni tempore. Auferuntur iudicia tua a facie eius omnium inimicorum suorum dominabitur. Dixit enim in corde suo non movebor a generatione in generationem sine malo. Cuius maledictione os plenum est et amaritudine et dolo sub lingua eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pauperem rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabit eum inclinabit se et cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde suo oblitus est deus avertit faciem suam ne videat in finem. Exurge domine deus et exaltetur manus tua ne obliviscaris pauperum. Propter quid irritavit impius deum dixit enim in corde suo non requiret. Vides quoniam tu laborem et dolorem consideras ut tradas eos in manus tuas. Tibi derelictus est pauper orphano tu eris adiutor. Contere brachium peccatoris et maligni queretur peccatum illius et non invenietur. Dominus regnabit in eternum et in seculum seculi peribitis gentes de terra illius. Desiderium pauperum exaudivit dominus preparationem cordis eorum audivit auris tua. Iudicare pupillo et humili ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

In finem psalmus David

In domino confido quomodo dicitis anime mee transmigra in montem sicut passer. Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum paraverunt sagittas suas in pharetra ut sagittent in obscuro rectos corde. Quoniam que perfecisti destruxerunt iustus autem quid fecit. Dominus in templo sancto suo dominus in celo sedes eius. Oculi eius in pauperem respiciunt palpebre eius interrogant filios hominum. Dominus interrogat iustum et impium qui autem diligit iniquitatem odit animam suam. Pluet super peccatores laqueos ignis sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iustus dominus

& iusticias dilexit equitatem uidit uultus eius.
Saluum me fac dñe qm defecit scs. In fine ps
qm diminute st ũitates a filiis hoim. dd. pro
Vana locuti st unusquisq; ad pximum octaba.
suum labia dolosa ĩ corde & corde locuti st. Disp
dat dñs uniũsa labia dolosa & linguã magnilo
quã. Qui dixerunt linguã nrãm magnificabi
mus labia nrã a nob sunt quis noster dñs est.
Propt miseriam inopum & gemitum paupm
nc exurgam dic dñs. Ponam ĩ salutari fidu
cialit agam in eo. Eloquia dñi eloquia casta
argentum igne examinatum probatum tre
purgatum septuplum. Tu dñe seruabis nos
& custodies nos a generatiõne hac in etnum. In
circuitu impii ambulant scdm altitudinem
tuam multiplicasti filios hoim. In fine ps dd.
Usquequo dñe obliuisceris me in finẽ usq; qo
auertis faciem tuam a me. Quã diu ponam
csilia in aĩa mea dolorem ĩ corde meo p diẽ.
Usq; quo exaltabit inimicus mes sup me respi
ce & exaudi me dñe ds ms. Illumina oculos
meos ne unqm obdormiam in morte ne qndo
dicat inimicus mes puałui aduũsus eũ. Qui
tribulant me exultabunt si motus fuo ego
ã in mĩa tua speraui. Exultabit cor meum
ĩ salutari tuo cantabo dño qui bona tribuit
m & psallam nomini dñi altissimi. In fine ps
Dixit insipiens ĩ corde suo nõ ẽ ds. Cor dauid.
Corrupti sunt & abhominabiles fci sunt ĩ stu
diis suis nõ ẽ qui faciat bonum nõ ẽ usq; ad
unum. Dñs de celo prospexit sup filios hoim
ut uideat si ẽ intelligens aut requirens dm.
Omnes declinauerunt simul inutiles fci sunt nõ
ẽ qui faciat bonum nõ ẽ usq; ad unũ. Sepul
crum patens ẽ guttur eor linguis suis dolo
se agebant uenenum aspidum sub labiis eor.
Quor os maledictõne & amaritudiẽ plenũ ẽ ue
loces pedes eor ad effundendũ sanguinẽ. Contri
tio & infelicitas in uiis eor & uiam pacis nõ cog
nouerunt nõ ẽ timor dĩ ante oculos eor. Non
ne cognoscent omñs qui operantur iniquitatẽ
q deuorant plebem meam sic escam panis.
Dñm nõ inuocauerunt illic trepidauerunt timo
re ubi nõ erat timor. Qm dñs in gñatione
iusta ẽ csilium inopis cfudisti qm dñs spes
eius ẽ. Quis dabit ex syon salutare isrł c auẽrit
dñs captiuitatem plebis sue exultabit iacob
& letabitur israhel. ps dauid. xiiii
Domine quis habitabit in tabnaclo tuo aut qs
requiescet in monte scõ tuo. Qui ingredit
sine macula & operatur iusticiam. Qui loquit
ueritatem in corde suo qui nõ egit dolum ĩ lin
gua sua. Nec fecit proximo suo malum &
obprobrium nõ accepit aduũsus pximos suos.
Ad nichilum deductus ẽ in cspectu eius malignus
timentes aũ dñm glificat. Qui iurat pximo
suo & nõ decipit qui pecuniam suam nõ de
dit ad usuram & mũnera sup innocentem nõ
accepit. Qui facit hec Tytuli inscriptio
non mouebitur in etnum. ipi dauid.

Conserua me dñe qm speraui in te dixi dño ds
meus es tu qm bonor meor non eges. Scis
qui sunt in terra eius mirificauit õs uolun
tates meas ĩ eis. Multiplicate sunt infirmi
tates eor postea accelerauerunt. Non cgrega
bo cuenticula eor de sanguinibz nec memor
ero noim illor p labia mea. Dñs pars heredi
tatis mee & calicis mei tu es qui restitues here
ditatem meam m. Funes ceciderunt m in
pclaris & enĩ hereditas mea pclara ẽ m. Bene
dicam dñm qui tribuit m intellectum: in
sup & usq; ad noctem increpuerũt me renes mi.
Prouidebam dñm in conspectu meo semper:
qm a dextris ẽ m ne cmouear. Propt hoc
letatum ẽ cor meum & exultauit ling mea
insup & caro mea requiescet in spe. Qm non
derelinques aĩam meam in inferno nec dabis
scm tuũ uidẽ corruptionẽ. Notas m fecisti ui
as uite adimplebis me leticia c uultu tuo:
delectationes ĩ dextera tua usq; in finẽ. Oro
Exaudi dñe iusticiam meam intende de dd.
pcationem meam. Auribz percipe dñe o
ronem meam non in labiis dolosis. De uul
tu tuo iudicium meum pdeat oculi tui u
ideant equitates. Probasti cor meũ & uisi
tasti nocte igne me examinasti & nõ ẽ inuen
ta in me iniquitas. Ut nõ loquatur os me
um opera hoim pp ũba labior tuor ego cu
stodiui uias duras. Perfice gressus meos ĩ
semitis tuis ut nõ moueantur uestigia me
a. Ego clamaui qm exaudisti me ds in clina
aurem tuam m & exaudi ũba mea. Mirifica
mĩas tuas qui saluos facis sperantes in te.
A resistentibz dextere tue custodi me ut pupillã
oculi. Sub umbra alarum tuar protege me
a facie impior qui me afflixerunt. Inimici
mei aĩam meam circumdederunt adipem su
um ccluserunt os eor locutum ẽ supbiam.
Proicientes me nunc circumdederunt me o
culos suos statuerunt declinare in terram.
Susceperunt me sic leo paratus ad pdam &
sic catulus leonis habitans in abditis. Exur
ge dñe pueni eum & supplanta eũ eripe aĩam
meam ab impio frameam tuam ab inimicis
manus tue. Dñe a paucis de terra diuide e
os ĩ uita eor de absconditis tuis adimpletũ ẽ
uenẽ eor. Saturati sunt filiis & dimiserunt
reliquias suas paruulis suis. Ego aũ in iu
sticia apparebo in cspectu tuo saciabor c ap
paruerit gła tua. In fine pũo dñi dd q locutus
Diligam te dñe fort ẽ dño ũba carminis h' in di
tudo mea dñs firma e qua eripuit eum
mentum meum & refugium dñs de manu in
meum & liberator ms. Ds imicor suor. &
ms adiutor ms & sperabo ĩ eum. de manu
Protector ms & cornu salutis mee & saul &
susceptor ms. Laudans inuocabo dñm dix.
& ab inimicis meis saluus ero. Circumdede
runt me dolores mortis & torrentes iniqui
tatis cturbauerunt me. Dolores inferni cir

dederunt me preoccupaverunt me laquei mortis.
In tribulatione mea invocavi dominum et ad deum me-
um clamavi. Et exaudivit de templo sancto su-
o vocem meam et clamor meus in conspectu eius in-
troivit in aures eius. Commota est et contremuit
terra fundamenta montium conturbata sunt et com-
mota sunt quoniam iratus est eis. Ascendit fumus
in ira eius et ignis a facie eius exarsit carbones
succensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descen-
dit et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super
cherubim et volavit volavit super pennas ventorum.
Et posuit tenebras latibulum suum in circuitu
eius tabernaculum eius tenebrosa aqua in nubibus
aeris. Pre fulgore in conspectu eius nubes transi-
erunt grando et carbones ignis. Et intonuit
de celo dominus et altissimus dedit vocem suam gran-
do et carbones ignis. Et misit sagittas suas et
dissipavit eos fulgura multiplicavit et conturba-
vit eos. Et apparuerunt fontes aquarum et re-
velata sunt fundamenta orbis terrarum. Ab
increpatione tua domine ab inspiratione spi-
ritus ire tue. Misit de summo et accepit me et as-
sumpsit me de aquis multis. Eripuit me
de inimicis meis fortissimis et ab his qui ode-
runt me quoniam confortati sunt super me. Prevene-
runt me in die afflictionis mee et factus est dominus
protector meus. Et eduxit me in latitudinem
salvum me fecit quoniam voluit me. Et retri-
buet michi dominus secundum iusticiam meam et secundum
puritatem manuum mearum retribuet michi.
Quia custodivi vias domini nec impie gessi a deo meo.
Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo et iusticias
eius non repuli a me. Et ero inmaculatus cum
eo et observabo me ab iniquitate mea. Et
retribuet michi dominus iusticiam meam et secundum
puritatem manuum mearum in conspectu ocu-
lorum eius. Cum sancto sanctus eris et cum viro inno-
cente innocens eris. Et cum electo electus eris
et cum perverso perverteris. Quoniam tu populum humilem
salvum facies et oculos superborum humiliabis.
Quoniam tu illuminas lucernam meam meam domine
deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te
eripiar a temptatione et in deo meo transgre-
diar murum. Deus meus impolluta via eius elo-
quia domini igne examinata protector est omnium
sperantium in se. Quoniam quis deus preter dominum aut
quis deus preter deum nostrum. Deus qui precinxit me vir-
tute et posuit inmaculatam viam meam. Qui
perfecit pedes meos tanquam cervorum et super excelsa
statuens me. Qui docet manus meas ad pre-
lium et posuisti ut arcum ereum brachia me-
a. Et dedisti michi protectionem salutis tue et
dextera tua suscepit me. Et disciplina tua
correxit me in finem et disciplina tua ipsa
me docebit. Dilatasti gressus meos subtus
me et non sunt infirmata vestigia mea. Per-
sequar inimicos meos et comprehendam illos
et non convertar donec deficiant. Confringam
illos nec poterunt stare cadent subtus pe-
des meos. Et precinxisti me virtute ad bellum

et supplantasti insurgentes in me subtus me.
Et inimicos meos dedisti michi dorsum et odientes
me disperdidisti. Clamaverunt nec erat qui sal-
vos faceret ad dominum nec exaudivit eos. Et com-
minuam eos ut pulverem ante faciem venti
ut lutum platearum delebo eos. Eripies me
de contradictionibus populi constitues me in caput
gentium. Populus quem non cognovi ser-
vivit michi in auditu auris obedivit michi.
Filii alieni mentiti sunt michi filii alieni inveterati
sunt et claudicaverunt a semitis suis. Vivit
dominus et benedictus deus meus et exaltetur deus salutis
mee. Deus qui das vindictas michi et subdis populos
sub me liberator meus de inimicis meis iracun-
dis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me
a viro iniquo eripies me. Propterea confitebor
tibi in nationibus domine et nomini tuo psalmum dicam.
Magnificans salutes regis eius et faciens misericordiam
christo suo David et semini eius usque in seculum. In fine
Psalmus David.

·18·

Celi enarrant gloriam dei et opera manuum
eius annunciat firmamentum. Dies diei e-
ructat verbum et nox nocti indicat scientiam. Non
sunt loquele neque sermones quorum non audiantur
voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum
et in fines orbis terre verba eorum. In sole posuit
tabernaculum suum et ipse tanquam sponsus procedens
de thalamo suo. Exultavit ut gigas ad cur-
rendam viam a summo celo egressio eius.
Et occursus eius usque ad summum eius nec est
qui se abscondat a calore eius. Lex domini inma-
culata convertens animas testimonium domini fidele sa-
pientiam prestans parvulis. Iusticie domini recte le-
tificantes corda preceptum domini lucidum illuminans
oculos. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi
iudicia domini vera iustificata in semetipsa. De-
siderabilia super aurum et lapidem preciosum mul-
tum et dulciora super mel et favum. Etenim servus
tuus custodit ea in custodiendis illis retributio
multa. Delicta quis intelligit ab occultis
meis munda me domine et ab alienis parce servo
tuo. Si mei non fuerint dominati tunc inmacu-
latus ero et emundabor a delicto maximo.
Et erunt ut complaceant eloquia oris mei et
meditatio mea in conspectu tuo semper. Domine
adiutor meus et redemptor meus. In finem psalmus David.

·19·

Exaudiat te dominus in die tribulationis prote-
gat te nomen dei iacob. Mittat tibi auxilium
de sancto et de syon tueatur te. Memor sit omnis
sacrificii tui et holocaustum tuum pingue fiat.
Tribuat tibi secundum cor tuum et omne consilium
tuum confirmet. Letabimur in salutari tu-
o et in nomine dei nostri magnificabimur. Imple-
at dominus omnes petitiones tuas nunc cognovi quoniam
salvum fecit dominus christum suum. Exaudiet il-
lum de celo sancto suo in potentatibus salus dextere
eius. Hii in curribus et hii in equis nos autem in
nomine dei nostri invocabimus. Ipsi obligati sunt
et ceciderunt nos autem surreximus et erecti su-
mus. Domine salvum fac regem et exaudi
nos in die qua invocaverimus te. In fine psalmus David.

Domine in virtute tua letabitur rex et super salutare tuum exultabit vehementer. Desiderium cordis eius tribuisti ei et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Vitam petiit a te et tribuisti ei longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna gloria eius in salutari tuo gloriam et magnum decorem impones super eum. Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Quoniam rex sperat in domino et in misericordia altissimi non commovebitur. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis dextera tua inveniat omnes qui te oderunt. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui dominus in ira sua conturbabit eos et devorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes et semen eorum a filiis hominum. Quoniam declinaverunt in te mala cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire. Quoniam pones eos dorsum in reliquiis tuis preparabis vultum eorum. Exaltare domine in virtute tua cantabimus et psallemus virtutes tuas.

In finem psalmus David pro assumptione matutina.

Deus deus meus respice in me quare me dereliquisti longe a salute mea verba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem et non exaudies et nocte et non ad insipientiam michi. Tu autem in sancto habitas laus Israel. In te speraverunt patres nostri speraverunt et liberasti eos. Ad te clamaverunt et salvi facti sunt in te speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum vermis et non homo obprobrium hominum et abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me locuti sunt labiis et moverunt caput. Speravit in domino eripiat eum salvum faciat eum quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre spes mea ab uberibus matris mee in te proiectus sum ex utero. De ventre matris mee deus meus es tu ne discesseris a me. Quoniam tribulatio proxima est quoniam non est qui adiuvet. Circumdederunt me vituli multi tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus sum et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tamquam cera liquescens in medio ventris mei. Aruit tamquam testa virtus mea et lingua mea adhesit faucibus meis et in pulverem mortis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multi consilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem. Tu autem domine ne elongaveris auxilium tuum a me ad defensionem meam conspice. Erue a framea deus animam meam et de manu canis unicam meam. Salva me ex ore leonis et a cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabo nomen tuum fratribus meis in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis dominum laudate eum universum semen Iacob glorificate eum. Timeat eum omne semen Israel quoniam non sprevit neque despexit deprecationem pauperis. Nec avertit faciem suam a me et cum clamarem ad eum exaudivit me. Apud te laus mea in ecclesia magna vota mea reddam in conspectu timentium eum. Edent pauperes et saturabuntur et laudabunt dominum qui requirunt eum vivent corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur et convertentur ad dominum universi fines terre. Et adorabunt in conspectu eius universe familie gentium. Quoniam domini est regnum et ipse dominabitur gentium. Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terre in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram. Et anima mea illi vivet et semen meum serviet ipsi. Annuntiabitur domino generatio ventura et annuntiabunt celi iustitiam eius populo qui nascetur quem fecit dominus.

Psalmus David.

Dominus regit me et nichil michi deerit in loco pascue ibi me collocavit. Super aquam refectionis educavit me animam meam convertit. Deduxit me super semitas iustitie propter nomen suum. Nam et si ambulavero in medio umbre mortis non timebo mala quoniam tu mecum es. Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me. Impinguasti in oleo caput meum et calix meus inebrians quam preclarus est. Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vite mee. Et ut inhabitem in domo domini in longitudinem dierum.

Psalmus David prima sabbati.

Domini est terra et plenitudo eius orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundavit eum et super flumina preparavit eum. Quis ascendet in montem domini aut quis stabit in loco sancto eius. Innocens manibus et mundo corde qui non accepit in vano animam suam nec iuravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a domino et misericordiam a deo salutari suo. Hec est generatio querentium eum querentium faciem dei Iacob. Attollite portas principes vestras et elevamini porte eternales et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie dominus fortis et potens dominus potens in prelio. Attollite portas principes vestras et elevamini porte eternales et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie dominus virtutum ipse est rex glorie.

In finem psalmus David.

Ad te levavi animam meam deus meus in te confido non erubescam. Neque irrideant me inimici mei etenim universi qui sustinent te non confundentur. Confundantur omnes iniqua agentes supervacue. Vias tuas domine demonstra michi et semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua et doce me quia tu es deus salvator meus et te sustinui tota die. Reminiscere miserationum tuarum domine et misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Delicta iuventutis mee et ignorantias meas ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu propter bonitatem tuam domine. Dulcis et rectus dominus propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio docebit mites vias suas. Universe vie domini misericordia et veritas requirentibus testamentum eius et testimonia eius. Propter nomen tuum domine propitiaberis peccato meo multum est enim. Quis est homo qui timet dominum legem statuit ei

in uia quam elegit. Anima eius in bonis de
morabitur: et semen eius hereditabit terram.
Firmamentum est dominus timentibus eum et testamen
tum ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei
semper ad dominum: quoniam ipse euellet de laqueo
pedes meos. Respice in me et miserere mei
quia unicus et pauper sum ego. Tribulationes
cordis mei multiplicate sunt de necessitati
bus meis erue me. Vide humilitatem meam et
laborem meum et dimitte uniuersa delicta
mea. Respice inimicos meos quoniam multi
plicati sunt et odio iniquo oderunt me.
Custodi animam meam et erue me non erubescam
quoniam speraui in te. Innocentes et recti adhe
serunt michi quia sustinui te. Libera deus israel
ex omnibus tribulationibus suis. Psalmus David.

- 24 -

Iudica me domine quoniam ego in innocentia mea
ingressus sum et in domino sperans non infirma
bor. Proba me domine et tempta me ure re
nes meos et cor meum. Quoniam misericordia tua ante
oculos meos est et complacui in ueritate tua. Non
sedi cum concilio uanitatis et cum iniqua gerenti
bus non introibo. Odiui ecclesiam malignan
tium: et cum impiis non sedebo. Lauabo inter
innocentes manus meas et circumdabo alta
re tuum domine. Ut audiam uocem laudis
tue: et enarrem uniuersa mirabilia tua. Do
mine dilexi decorem domus tue et locum
habitationis glorie tue. Ne perdas cum impiis deus ani
mam meam et cum uiris sanguinum uitam
meam. In quorum manibus iniquitates sunt
dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem
in innocentia mea ingressus sum redime me
domine et miserere mei. Pes meus stetit in direc
to in ecclesiis benedicam te domine. In finem. Psalmus David priusquam liniretur.

- 26 -

Dominus illuminatio mea: et salus mea quem timebo. Dominus protector
uite mee a quo tre
pidabo. Dum ap
propiant super me
nocentes ut edant
carnes meas. Qui
tribulant me inimici mei ipsi infirmati sunt
et ceciderunt. Si consistant aduersum me ca
stra non timebit cor meum. Si exurgat ad
uersum me prelium in hoc ego sperabo. Unam
petii a domino hanc requiram ut inhabitem in
domo domini omnibus diebus uite mee. Ut ui
deam uoluntatem domini et uisitem templum
eius. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo
in die malorum protexit me in abscondito
tabernaculi sui. In petra exaltauit me et
nunc exaltauit caput meum super inimicos me
os. Circuiui et immolaui in tabernaculo
eius hostiam uociferationis cantabo et
psalmum dicam domino. Exaudi domine uo
cem meam qua clamaui ad te et miserere
mei et exaudi me. Tibi dixit cor meum exqui
sivit te facies mea: faciem tuam domine requi
ram. Ne auertas faciem tuam a me ne de
clines in ira a seruo tuo. Adiutor meus esto
domine ne derelinquas me neque despicias me deus
salutaris meus. Quoniam pater meus et mater mea de
reliquerunt me dominus autem assumpsit me. Le
gem pone michi domine in uia tua et dirige me in
semita recta propter inimicos meos. Ne tradide
ris me in animas tribulantium me quoniam insurrex
erunt in me testes iniqui et mentita est iniqui
tas sibi. Credo uidere bona domini in terra ui
uentium. Expecta dominum uiriliter age et con
fortetur cor tuum et sustine dominum. Psalmus huic David.

- 27 -

Ad te domine clamabo deus meus ne sileas a
me: nequando taceas a me et assimilabor
descendentibus in lacum. Exaudi domine uocem de
precationis mee dum oro ad te dum extollo ma
nus meas ad templum sanctum tuum. Ne simul
tradas me cum peccatoribus et cum operantibus iniqui
tatem ne perdas me. Qui loquuntur pacem cum
proximo suo mala autem in cordibus eorum. Da illis
secundum opera eorum et secundum nequitiam adinuen
tionum ipsorum. Secundum opera manuum eorum tri
bue illis redde retributionem eorum ipsis. Quoniam
non intellexerunt opera domini et in opera manu
um eius destrues illos: et non edificabis eos.
Benedictus dominus quoniam exaudiuit uocem depreca
tionis mee. Dominus adiutor meus et protector meus
et in ipso sperauit cor meum et adiutus sum. Et
refloruit caro mea et ex uoluntate mea con
fitebor ei. Dominus fortitudo plebis sue et protector
salutarium christi sui est. Saluum fac populum
tuum domine et benedic hereditati tue et rege e
os et extolle illos usque in eternum. Psalmus David in consummatione tabernaculi.

- 28 -

Afferte domino filii dei afferte
domino filios arietum. Afferte domino
gloriam et honorem afferte domino gloriam nomini eius
adorate dominum in atrio sancto eius. Uox domini super
aquas deus maiestatis intonuit dominus super aquas
multas. Uox domini in uirtute uox domini in ma
gnificentia. Uox domini confringentis cedros et con
fringet dominus cedros libani. Et comminuet eas tam
quam uitulum libani et dilectus quemadmodum
filius unicornium. Uox domini intercidentis flam
mam ignis uox domini concutientis desertum et com
mouebit dominus desertum cades. Uox
domini preparantis ceruos et reuelabit condensa et in
templo eius omnes dicent gloriam. Dominus dilu
uium inhabitare facit et sedebit dominus rex in eternum.
Dominus uirtutem populo suo dabit dominus benedicet po
pulo suo in pace. Psalmus cantici in dedicatione domus David.

- 29 -

Exaltabo te domine quoniam suscepisti me
nec delectasti inimicos meos super me. Domine deus
meus clamaui ad te et sanasti me. Domine eduxisti
ab inferno animam meam saluasti me a descen
dentibus in lacum. Psallite domino sancti eius et con
fitemini memorie sanctitatis eius. Quoniam ira in in
dignatione eius et uita in uoluntate eius. Ad
uesperum demorabitur fletus et ad matutinum le

- 31 -

cia. Ego autem dixi in habundantia mea non moue
bor in eternum. Domine in uoluntate tua prestitis
ti decori meo uirtutem. Auertisti faciem tuam
a me et factus sum conturbatus. Ad te domine clamabo
et ad deum meum deprecabor. Que utilitas in san
guine meo dum descendo in corruptionem.
Numquid confitebitur tibi puluis aut annuntiabit
ueritatem tuam. Audiuit dominus et misertus est mei
dominus factus est adiutor meus. Conuertisti planctum
meum in gaudium mihi conscidisti saccum meum et
circumdedisti me letitia. Ut cantet tibi gloria me
a et non compungar domine deus meus in eternum confitebor tibi.
In te domine speraui non confundar in eternum In finem psalmus david pro extasi
in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam accelera ut eruas me.
Esto mihi in deum protectorem et in domum refugi
ut saluum me facias. Quoniam fortitudo mea et re
fugium meum es tu et propter nomen tuum deduces
me et enutries me. Educes me de laqueo quem
absconderunt mihi quoniam tu es protector meus. In ma
nus tuas commendo spiritum meum redemisti me do
mine deus ueritatis. Odisti obseruantes uanita
tes superuacue. Ego autem in domino speraui exulta
bo et letabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humili
tatem meam saluasti de necessitatibus animam meam.
Nec conclusisti me in manibus inimici statuisti in
loco spatioso pedes meos. Miserere mei domine quoniam
tribulor conturbatus est in ira oculus meus anima mea et
uenter meus. Quoniam defecit in dolore uita mea et an
ni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate
uirtus mea et ossa mea conturbata sunt. Super omnes
inimicos meos factus sum obprobrium et uicinis
meis ualde et timor notis meis. Qui uidebant
me foras fugerunt a me obliuioni datus sum
tamquam mortuus a corde. Factus sum tamquam
uas perditum quoniam audiui uituperationem multorum
commorantium in circuitu. In eo dum conuenirent
simul aduersum me accipere animam meam consili
ati sunt. Ego autem in te speraui domine dixi deus meus
es tu in manibus tuis sortes mee. Eripe me de
manu inimicorum meorum et a persequentibus me. Illu
stra faciem tuam super seruum tuum saluum me
fac in misericordia tua domine et non confundar quoniam inuoca
ui te. Erubescant impii et deducantur in in
fernum muta fiant labia dolosa. Que loquuntur
aduersus iustum iniquitatem in superbia et in abu
sione. Quam magna multitudo dulcedinis tu
e domine quam abscondisti timentibus te. Perfe
cisti eis qui sperant in te in conspectu filiorum hominum.
Abscondes eos in abscondito faciei tue a contur
batione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo
a contradictione linguarum. Benedictus dominus quoniam
mirificauit misericordiam suam mihi in ciuitate munita.
Ego autem dixi in excessu mentis mee proiectus sum
a facie oculorum tuorum. Ideo exaudisti uocem ora
tionis mee dum clamarem ad te. Diligite dominum omnes
sancti eius quoniam ueritatem requiret dominus et retribuet ha
bundanter facientibus superbiam. Viriliter agite et
confortetur cor uestrum omnes qui speratis in domino. Intel
Beati quorum remisse sunt iniquitates lectus david.

et quorum tecta sunt peccata. Beatus uir cui non im
putauit dominus peccatum nec est in spiritu eius dolus. Quoniam
tacui inueterauerunt ossa mea dum clamarem
tota die. Quoniam die ac nocte grauata est super me
manus tua conuersus sum in erumpna mea
dum configitur spina. Delictum meum cogni
tum tibi feci et iniustitiam meam non abscondi.
Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam
domino et tu remisisti impietatem peccati mei.
Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore oportu
no. Verumtamen in diluuio aquarum multarum
ad eum non approximabunt. Tu es refugium
meum a tribulatione que circumdedit me exul
tatio mea erue me a circumdantibus me. In
tellectum tibi dabo et instruam te in uia hac qua
gradieris firmabo super te oculos meos. Nolite
fieri sicut equus et mulus quibus non est intel
lectus. In camo et freno maxillas eorum con
stringe qui non approximant ad te. Multa
flagella peccatoris sperantem autem in domino misericordia
circumdabit. Letamini in domino et exultate
iusti et gloriamini omnes recti corde. In finem psalmus david.
Exultate iusti in domino rectos decet collauda
tio. Confitemini domino in cithara in psalterio
decem cordarum psallite illi. Cantate ei canti
cum nouum bene psallite ei in uociferatione. Qui
a rectum est uerbum domini et omnia opera eius in fide.
Diligit misericordiam et iudicium misericordia domini plena est
terra. Verbo domini celi firmati sunt et spiritu oris eius
omnis uirtus eorum. Congregans sicut in utre
aquas maris ponens in thesauris abyssos. Ti
meat dominum omnis terra ab eo autem commoueantur
omnes inhabitantes orbem. Quoniam ipse dixit et facta sunt
ipse mandauit et creata sunt. Dominus dissipat con
silia gentium reprobat autem cogitationes populorum
et reprobat consilia principum. Consilium autem
domini in eternum manet cogitationes cordis eius
in generatione et generationem. Beata gens cuius est
dominus deus eius populus quem elegit dominus in he
reditatem sibi. De celo respexit dominus uidit omnes
filios hominum. De preparato habitaculo suo respe
xit super omnes qui habitant terram. Qui finxit si
gillatim corda eorum qui intelligit omnia opera
eorum. Non saluatur rex per multam uirtutem
et gigas non saluabitur in multitudine uirtutis
sue. Fallax equus ad salutem in habundantia
autem uirtutis sue non saluabitur. Ecce oculi domini
super metuentes eum et in eis qui sperant super misericordia eius.
Ut eruat a morte animas eorum et alat eos in fame.
Anima nostra sustinet dominum quoniam adiutor et protec
tor noster est. Quia in eo letabitur cor nostrum et in
nomine sancto eius sperauimus. Fiat misericordia tua domine
super nos quemadmodum sperauimus in te. Psalmus david
Benedicam dominum in omni tempore cum immutauit uul
semper laus eius in ore tum suum coram abime
meo. In domino lau lech et dimisit eum et abiit.
dabitur anima mea audiant mansueti et le
tentur. Magnificate dominum mecum et exaltemus
nomen eius in idipsum. Exquisiui dominum et ex
audiuit me et ex omnibus tribulationibus meis

meis eripuit me. Accedite ad eum et illumina-
mini et facies vestre non confundentur. Iste pauper
clamavit et dominus exaudivit eum et de omnibus tri-
bulationibus eius salvabit eum. Inmittet angelus
domini in circuitu timentium eum et eripiet eos.
Gustate et videte quoniam suavis est dominus beatus vir
qui sperat in eo. Timete dominum omnes sancti eius
quoniam non est inopia timentibus eum. Divites e-
guerunt et esurierunt inquirentes autem dominum
non minuentur omni bono. Venite filii au-
dite me timorem domini docebo vos. Quis est homo
qui vult vitam et diligit dies videre bonos.
Prohibe linguam tuam a malo et labia tua
ne loquantur dolum. Diverte a malo et fac bo-
num inquire pacem et persequere eam. Oculi
domini super iustos et aures eius in preces eorum. Vultus
autem domini super facientes mala ut perdat de terra
memoriam eorum. Clamaverunt iusti et dominus
exaudivit eos et ex omnibus tribulationibus eorum libe-
ravit eos. Iuxta est dominus hiis qui tribulato sunt
corde et humiles spiritu salvabit. Multe tri-
bulationes iustorum et de omnibus hiis liberavit eos
dominus. Custodit dominus omnia ossa eorum unum ex
hiis non conteretur. Mors peccatorum pessima et
qui oderunt iustum delinquent. Redimet
dominus animas servorum suorum et non delinquent omnes
qui sperant in eo.

·34·

In finem psalmus ipsi david.

Iudica domine nocentes me expugna inpugnan-
tes me. Apprehende arma et scutum et exur-
ge in adiutorium michi. Effunde frameam et
conclude adversus eos qui persequuntur me dic
anime mee salus tua ego sum. Confundantur et
revereantur querentes animam meam. Avertantur
retrorsum et confundantur cogitantes michi mala.
Fiant tamquam pulvis ante faciem venti et ange-
lus domini coartans eos. Fiat via illorum tenebre
et lubricum et angelus domini persequens eos. Quoniam gra-
tis absconderunt michi interitum laquei sui
supervacue exprobraverunt animam meam. Ve-
niat illi laqueus quem ignorat et captio quam
abscondit apprehendat eum et in laqueum cadat
in ipsum. Anima autem mea exultabit in domino
et delectabitur super salutari suo. Omnia ossa
mea dicent domine quis similis tibi. Eripiens in-
opem de manu fortiorum eius egenum et pau-
perem a diripientibus eum. Surgentes te-
stes iniqui que ignorabam interrogabant me.
Retribuebant michi mala pro bonis sterilitatem anime
mee. Ego autem cum michi molesti essent induebar ci-
licio. Humiliabam in ieiunio animam meam
et oratio mea in sinu meo convertetur. Quasi
proximum et quasi fratrem nostrum sic compla-
cebam quasi lugens et contristatus sic humi-
liabar. Et adversum me letati sunt et con-
venerunt congregata sunt super me flagella
et ignoravi. Dissipati sunt nec conpuncti
temptaverunt me subsannaverunt me subsan-
natione frenduerunt super me dentibus suis.
Domine quando respicies restitue animam meam
a malignitate eorum a leonibus unicam meam.
Confitebor tibi in ecclesia magna in populo gravi laudabo
te. Non supergaudeant michi qui adversantur michi inique qui
oderunt me gratis et annuunt oculis. Quoniam michi
quidem pacifice loquebantur et in iracundia terre loquen-
tes dolos cogitabant. Et dilataverunt super me os
suum dixerunt euge euge viderunt oculi nostri.
Vidisti domine ne sileas domine ne discedas a me. Ex-
surge et intende iudicio meo deus meus et dominus meus
in causam meam. Iudica me secundum iustitiam me-
am domine deus meus et non supergaudeant michi. Non di-
cant in cordibus suis euge euge anime nostre nec di-
cant devorabimus eum. Erubescant et reve-
reantur simul qui gratulantur malis meis. In-
duantur confusione et reverentia qui maligna loquun-
tur super me. Exultent et letentur qui volunt
iustitiam meam et dicant semper magnificetur dominus
qui volunt pacem servi eius. Et lingua mea
meditabitur iustitiam tuam tota die laudem tuam.

·35·

In finem servo domino psalmus david.

Dixit iniustus ut [illegible] delinquat in semetipso
non est timor dei ante oculos eius.
Quoniam dolose egit in conspectu eius ut inve-
niatur iniquitas eius ad odium. Verba o-
ris eius iniquitas et dolus noluit intelligere
ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cu-
bili suo astitit omni vie non bone maliciam
autem non odivit. Domine in celo misericordia tua et veritas tua usque ad
nubes. Iustitia tua sicut montes dei
iudicia tua abyssus multa. Homines et iumen-
ta salvabis domine quemadmodum multiplicasti mi-
sericordiam tuam deus. Filii autem hominum in tegmi-
ne alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur
ab ubertate domus tue et torrente voluptatis
tue potabis eos. Quoniam apud te est fons vite et in lu-
mine tuo videbimus lumen. Pretende domine
misericordiam tuam scientibus te et iustitiam tuam hiis
qui recto sunt corde. Non veniat michi pes su-
perbie et manus peccatoris non moveat me. Ibi
ceciderunt qui operantur iniquitatem expulsi
sunt nec potuerunt stare.

·36·

psalmus david.

Noli emulari in malignantibus neque zelaveris fa-
cientes iniquitatem. Quoniam tamquam fenum velo-
citer arescent et quemadmodum olera herbarum cito deci-
dent. Spera in domino et fac bonitatem et inhabita
terram et pasceris in divitiis eius. Delectare in
domino et dabit tibi petitiones cordis tui. Revela do-
mino viam tuam et spera in eo et ipse faciet. Et e-
ducet quasi lumen iustitiam tuam et iudicium tuum
tamquam meridiem: subditus esto domino et ora eum.
Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua et in
homine faciente iniustitias. Desine ab ira et dere-
linque furorem noli emulari ut maligneris.
Quoniam qui malignantur exterminabuntur sustin-
entes autem dominum ipsi hereditabunt terram. Et ad-
huc pusillum et non erit peccator et queres locum eius
et non invenies. Mansueti autem hereditabunt terram
et delectabuntur in multitudine pacis. Obser-
vabit peccator iustum et stridebit super eum dentibus
suis. Dominus autem irridebit eum quoniam prospicit quod
veniat dies eius. Gladium evaginaverunt
peccatores intenderunt arcum suum. Ut decipi-

... ut decipiant pauperem et inopem ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum et arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto super divitias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur confirmat autem iustos dominus. Novit dominus dies immaculatorum et hereditas eorum in eternum erit. Non confundentur in tempore malo et in diebus famis saturabuntur quia peccatores peribunt. Inimici vero domini mox honorificati fuerint et exaltati deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator et non solvet iustus autem miseretur et retribuet. Quia benedicentes ei hereditabunt terram maledicentes autem ei disperibunt. A domino gressus hominis dirigentur et viam eius volet. Cum ceciderit iustus non collidetur quia dominus supponit manum suam. Iunior fui et enim senui et non vidi iustum derelictum nec semen eius querens panem. Tota die miseretur et commodat et semen illius in benedictione erit. Declina a malo et fac bonum et inhabita in seculum seculi. Quia dominus amat iudicium et non derelinquet sanctos suos in eternum conservabuntur. Iniusti punientur et semen impiorum peribit. Iusti autem hereditabunt terram et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Os iusti meditabitur sapientiam et lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipsius et non supplantabuntur gressus eius. Considerat peccator iustum et querit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius nec damnabit eum cum iudicabitur illi. Expecta dominum et custodi viam eius et exaltabit te ut hereditate capias terram cum perierint peccatores videbis. Vidi impium superexaltatum et elevatum sicut cedros libani. Et transivi et ecce non erat quesivi eum et non est inventus locus eius. Custodi innocentiam et vide equitatem quoniam sunt reliquie homini pacifico. Iniusti autem disperibunt simul reliquie impiorum interibunt. Salus autem iustorum a domino et protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuvabit eos dominus et liberabit eos et eruet eos a peccatoribus et salvabit eos quia speraverunt in eo. Psalmus David in rememorationem de sabbato.

Domine ne in furore tuo arguas me neque in ira tua corripias me. Quoniam sagitte tue infixe sunt michi et confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie ire tue non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt caput meum sicut onus grave gravate sunt super me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. Miser factus sum et curvatus sum usque in finem tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus et non est sanitas in carne mea. Afflictus sum et humiliatus sum nimis rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meum et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est dereliquit me virtus mea et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Amici mei et proximi mei adversum me appropinquaverunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt et vim faciebant qui querebant animam meam. Et qui inquirebant mala michi locuti sunt vanitates et dolos tota die meditabantur. Ego autem tamquam surdus non audiebam et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens et non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te domine speravi tu exaudies me domine deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant michi inimici mei et dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. Quoniam ego in flagella paratus sum et dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo et cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei vivunt et confirmati sunt super me et multiplicati sunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant michi quoniam sequebar bonitatem. Ne derelinquas me domine deus meus ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum domine deus salutis mee. In finem canticum ipsi David.

Dixi custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis et dolor meus renovatus est. Concaluit cor meum intra me et in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea notum fac michi domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis est ut sciam quid desit michi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos et substantia mea tamquam nichilum ante te. Verumptamen universa vanitas omnis homo vivens. Verumptamen in ymagine pertransit homo sed et frustra conturbatur. Thesaurizat et ignorat cui congregabit ea. Et nunc que est expectatio mea nonne dominus et substantia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me obprobrium insipienti dedisti me. Obmutui et non aperui os meum quoniam tu fecisti amove a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius verumptamen vane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam et deprecationem meam auribus percipe lacrimas meas. Ne sileas quoniam advena ego sum apud te et peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte michi ut refrigerer priusquam abeam et amplius non ero. In finem psalmus David.

Expectans expectavi dominum et intendit michi. Et exaudivit preces meas et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis. Et statuit super petram pedes meos et direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum novum carmen deo nostro. Videbunt multi et timebunt et sperabunt in domino. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius et non respexit in vanitates et insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annuntiavi et locutus sum multiplicati sunt super numerum.

3 Sacrificium et oblationem noluisti aures autem per-
fecisti michi. Holocaustum et pro peccato non
postulasti tunc dixi ecce venio. In capite libri
scriptum est de me ut facerem voluntatem tuam
deus meus volui et legem tuam in medio cordis mei.
a Annunciavi iusticiam tuam in ecclesia magna
ecce labia mea non prohibebo domine tu scisti.
Iusticiam tuam non abscondi in corde meo veri-
tatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscon-
di misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio mul-
to. Tu autem domine ne longe facias miserationes
tuas a me misericordia tua et veritas tua semper susceperunt
me. Quoniam circumdederunt me mala quorum non
est numerus comprehenderunt me iniquitates
mee et non potui ut viderem. Multiplicate
sunt super capillos capitis mei et cor meum de-
reliquit me. Complaceat tibi domine ut eruas
me domine ad adiuvandum me respice. Confun-
dantur et revereantur simul qui querunt animam
meam ut auferant eam. Convertantur retror-
sum et revereantur qui volunt michi mala. Ferant
confestim confusionem suam qui dicunt michi euge eu-
ge. Exultent et letentur super te omnes querentes
te et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt
salutare tuum. Ego autem mendicus sum et pauper
dominus sollicitus est mei. Adiutor meus et protector
meus tu es deus meus ne tardaveris. In finem psalmus David.
Beatus qui intelligit super egenum et pauperem in die
mala liberabit eum dominus. Dominus conservet
eum et vivificet eum et beatum faciat eum in terra
et non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus
opem ferat illi super lectum doloris eius uni-
versum stratum eius versasti in infirmitate eius.
Ego dixi domine miserere mei sana animam meam
quia peccavi tibi. Inimici mei dixerunt mala michi
quando morietur et peribit nomen eius. Et si ingre-
diebatur ut videret vana loquebatur cor eius congre-
gabit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras
et loquebatur in idipsum. Adversum me susur-
rabant omnes inimici mei adversum me cogitabant mala michi. Verbum ini-
quum constituerunt adversum me numquid qui
dormit non adiciet ut resurgat. Et enim homo
pacis mee in quo speravi qui edebat panes meos
magnificavit super me supplantationem. Tu
autem domine miserere mei et resuscita me et retribuam
eis. In hoc cognovi quoniam voluisti me quoniam non gau-
debit inimicus meus super me. Me autem propter innocen-
tiam suscepisti et confirmasti me in conspectu
tuo in eternum. Benedictus dominus deus Israel
a seculo et usque in seculum fiat fiat. In finem intellectus filiis Chore.
Quemadmodum desiderat cervus
ad fontes aquarum ita desiderat anima mea ad te
deus. Sitivit anima mea ad deum fortem vivum
quando veniam et apparebo ante faciem dei. Fuerunt
michi lacrime mee panes die ac nocte dum dicitur
michi cotidie ubi est deus tuus. Hec recordatus sum
et effudi in me animam meam quoniam transibo in
locum tabernaculi admirabilis usque ad domum dei.
In voce exultationis et confessionis sonus epul-
antis. Quare tristis es anima mea et quare conturbas
me. Spera in deo quoniam adhuc confitebor illi sa-
lutare vultus mei et deus meus. Ad me ipsumontur-
bata est anima mea propterea memor ero tui de terra
Iordanis et Hermoniim a monte modico. Abissus
abissum invocat in voce cataractarum tuarum.
Omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt.
In die mandavit dominus misericordiam suam et nocte can-
ticum eius. Apud me oratio deo vite mee dicam
deo susceptor meus es. Quare oblitus es mei
et quare contristatus incedo dum affligit me ini-
micus. Dum confringuntur ossa mea exprobra-
verunt michi qui tribulant me inimici mei. Dum
dicunt michi per singulos dies ubi est deus tuus. Quare
tristis es anima mea et quare conturbas me. Spera
in deo quoniam adhuc confitebor illi salutare vul-
tus mei et deus meus. In finem psalmus David.
Iudica me deus et discerne causam meam de gente non
sancta ab homine iniquo et doloso erue me. Quia
tu es deus fortitudo mea quare me repulisti et quare tri-
stis incedo dum affligit me inimicus. Emitte
lucem tuam et veritatem tuam ipsa me deduxe-
runt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in
tabernacula tua. Et introibo ad altare dei ad
deum qui letificat iuventutem meam. Confi-
tebor tibi in cithara deus deus meus quare tristis es anima
mea et quare conturbas me. Spera in deo quoniam
adhuc confitebor illi salutare vultus mei
et deus meus. In finem psalmus filiis Chore ad intellectum.
Deus auribus nostris audivimus et patres nostri
annunciaverunt nobis. Opus quod operatus
es in diebus eorum et in diebus antiquis. Manus
tua gentes disperdidit et plantasti eos afflixisti
populos et expulisti eos. Nec enim in gladio
suo possederunt terram et brachium eorum non sal-
vabit eos. Sed dextera tua et brachium tuum et
illuminatio vultus tui quoniam complacuisti in eis.
Tu es ipse rex meus et deus meus qui mandas salutes
Iacob. In te inimicos nostros ventilabimus cor-
nu et in nomine tuo spernemus insurgentes in
nobis. Non enim in arcu meo sperabo et gla-
dius meus non salvabit me. Salvasti enim nos
de affligentibus nos et odientes nos confudisti.
In deo laudabimur tota die et in nomine tuo
confitebimur in seculum. Nunc autem repuli-
sti nos et confudisti et non egredieris deus in virtu-
tibus nostris. Avertisti nos retrorsum post inimi-
cos nostros et qui oderunt nos diripiebant sibi.
Dedisti nos tamquam oves escarum in gentibus
dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine
precio et non fuit multitudo in commutationibus eorum.
Posuisti nos obprobrium vicinis nostris subsanna-
tionem et derisum his qui in circuitu nostro sunt.
Posuisti nos in similitudinem gentibus commotio-
nem capitis in populis. Tota die verecundia mea
contra me est et confusio faciei mee cooperuit me.
a A voce exprobrantis et obloquentis a facie ini-
mici et persequentis. Hec omnia venerunt super
nos nec obliti sumus te et inique non egimus in
testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrum et

declinasti semitas nostras a uia tua. Quoniam humi
liasti nos in loco afflictionis: et cooperuit nos um
bra mortis. Si obliti sumus nomen dei nostri: et si ex
pandimus manus nostras ad deum alienum. Non
ne deus requiret ista: ipse enim nouit abscondita cor
dis. Quoniam propter te mortificamur tota die: estimati
sumus sicut oues occisionis. Exurge quare obdormis
domine: exurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam
auertis: obliuisceris inopie nostre et tribulationis
nostre. Quoniam humiliata est in puluere anima nostra: congluti
natus est in terra uenter noster. Exurge domine adiuua
nos: et libera nos propter nomen tuum. In finem pro his qui commutabuntur filiis chore ad intellectum canticum pro dilecto. ps.

44 Eructauit cor meum uerbum bonum:
dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribe
uelociter scribentis. Speciosus forma pre filiis
hominum diffusa est gratia in labiis tuis: propterea benedixit
te deus in eternum. Accingere gladio tuo super femur
tuum potentissime. Specie tua et pulchritudi
ne tua intende prospere procede et regna. Propter
ueritatem et mansuetudinem et iustitiam: et deducet
te mirabiliter dextera tua. Sagitte tue acute
populi sub te cadent: in corda inimicorum regis. Se
des tua deus in seculum seculi: uirga directionis uirga
regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniqui
tatem: propterea unxit te deus deus tuus oleo letitie pre con
sortibus tuis. Mirra et gutta et cassia a uestimentis
tuis a domibus eburneis: ex quibus delectauerunt
te filie regum in honore tuo. Astitit regina
a dextris tuis in uestitu deaurato: circumdata
uarietate. Audi filia et uide et inclina aurem
tuam: et obliuiscere populum tuum et domum patris tui.
Et concupiscet rex decorem tuum: quia ipse est dominus
deus tuus et adorabunt eum. Et filie Tyri in mu
neribus: uultum tuum deprecabuntur omnes diuites
plebis. Omnis gloria eius filie regis ab intus: in
fimbriis aureis circumamicta uarietatibus. Ad
ducentur regi uirgines post eam: proxime eius
afferentur tibi. Afferentur in letitia et exulta
tione: adducentur in templum regis. Pro patri
bus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super
omnem terram. Memores erunt nominis tui do
mine: in omni generatione et generationem. Propterea
populi confitebuntur tibi in eternum: et in seculum seculi.
In finem filiis chore pro archanis ps. d.

45 Deus noster refugium et uirtus: ad
iutor in tribulationibus que inuenerunt
nos nimis. Propterea non timebimus dum con
turbabitur terra: et transferentur montes in cor ma
ris. Sonuerunt et turbate sunt aque eorum: conturbati
sunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus
letificat ciuitatem dei: sanctificauit tabernaculum suum
altissimus. Deus in medio eius non commouebitur:
adiuuabit eam deus mane diluculo. Conturbate
sunt gentes et inclinata sunt regna: dedit uocem suam mo
ta est terra. Dominus uirtutum nobiscum: susceptor noster deus
iacob. Venite et uidete opera domini que posuit pro
digia super terram: auferens bella usque ad finem
terre. Arcum conteret et confringet arma: et scu
ta comburet igni. Vacate et uidete quoniam ego sum
deus: exaltabor in gentibus et exaltabor in terra. Dominus
uirtutum nobiscum: susceptor noster deus iacob. In finem pro filiis chore psalmus.

46 Omnes gentes plaudite manibus: iubilate deo
in uoce exultationis. Quoniam dominus excelsus: ter
ribilis rex magnus super omnem terram. ps. dd.
Subiecit populos nobis: et gentes sub pedibus nostris.
Elegit nobis deus hereditatem suam: speciem iacob quam
dilexit. Ascendit deus in iubilo: et dominus in uoce
tube. Psallite deo nostro psallite: psallite regi no
stro psallite. Quoniam rex omnis terre deus: psallite
sapienter. Regnabit deus super gentes: deus sedet super se
dem sanctam suam. Principes populorum congrega
ti sunt cum deo abraham: quoniam dii fortes terre ue
hementer eleuati sunt. Ps. cantici filiis chore secunda sabbati.

47 Magnus dominus et laudabilis nimis:
in ciuitate dei nostri in monte sancto eius. Ascend...
Fundatur exultatione uniuerse terre mons sy
on: latera aquilonis ciuitas regis magni. Deus
in domibus eius cognoscetur: cum suscipiet eam. Quoniam
ecce reges terre congregati sunt: conuenerunt in unum.
Ipsi uidentes sic admirati sunt conturbati sunt
commoti sunt: tremor apprehendit eos. Ibi dolores
ut parturientis: in spiritu uehementi conteres naues
tharsis. Sicut audiuimus sic uidimus in ci
uitate domini uirtutum in ciuitate dei nostri: deus funda
uit eam in eternum. Suscepimus deus misericordiam
tuam: in medio templi tui. Secundum nomen tuum
deus sic et laus tua in fines terre: iustitia plena est
dextera tua. Letetur mons syon et exultent
filie iude: propter iudicia tua domine. Circumdate
syon et complectimini eam: narrate in turribus
eius. Ponite corda uestra in uirtute eius: et distri
buite domos eius ut enarretis in progenie altera.
Quoniam hic est deus deus noster in eternum et in seculum seculi: ipse reget nos in
secula. In finem filiis chore psalmus dauid.

48 Audite hec omnes gentes: auribus percipite
omnes qui habitatis orbem. Quique terrigene et filii ho
minum: simul in unum diues et pauper. Os
meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei
prudentiam. Inclinabo in parabolam aurem
meam: aperiam in psalterio propositionem meam.
Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei mei
circumdabit me. Qui confidunt in uirtute
sua: et in multitudine diuitiarum suarum gloriantur.
Frater non redimit redimet homo: et non dabit
deo placationem suam. Et pretium redemptio
nis anime sue: et laborabit in eternum et uiuet ad
huc in finem. Non uidebit interitum cum uiderit sa
pientes morientes: simul insipiens et stultus
peribunt. Et relinquent alienis diuitias suas:
et sepulcra eorum domus illorum in eternum. Ta
bernacula eorum in progenie et progenie: uocauerunt
nomina sua in terris suis. Homo cum in honore esset
non intellexit: comparatus est iumentis insipienti
bus et similis factus est illis. Hec uia illorum scan
dalum ipsis: et postea in ore suo complacebunt.
Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet
eos. Et dominabuntur eorum iusti in matuti
no: et auxilium eorum ueterascet in inferno a gloria
eius. Verumptamen deus redimet animam meam
de manu inferi cum acceperit me. Ne timueris

cum divites factus fuerit homo et cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit non sumet omnia nec descendet cum eo gloria eius. Quia anima eius in vita ipsius benedicetur confitebitur tibi cum benefeceris ei. Introibit usque in progenies patrum suorum et usque in eternum non videbit lumen. Homo cum in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis.

Deus deorum dominus locutus est et vocavit terram. A solis ortu et occasu ex Syon species decoris eius. Deus manifeste veniet deus noster et non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet et in circuitu eius tempestas valida. Advocavit celum desursum et terram discernere populum suum. Congregate illi sanctos eius qui ordinant testamentum eius super sacrificia. Et annuntiabunt celi iustitiam eius quoniam deus iudex est. Audi populus meus et loquar Israel et testificabor tibi deus deus tuus ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos neque de gregibus tuis hircos. Quoniam mee sunt omnes fere silvarum iumenta in montibus et boves. Cognovi omnia volatilia celi et pulcritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi meus est enim orbis terre et plenitudo eius. Numquid manducabo carnes taurorum aut sanguinem hircorum potabo. Immola deo sacrificium laudis et redde altissimo vota tua. Et invoca me in die tribulationis et eruam te et honorificabis me. Peccatori autem dixit deus quare tu enarras iustitias meas et assumis testamentum meum per os tuum. Tu vero odisti disciplinam et proiecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem currebas cum eo et cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum habundavit malitia et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tue ponebas scandalum hec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis arguam te et statuam contra faciem tuam. Intelligite hec qui obliviscimini deum nequando rapiat et non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me et illic iter quo ostendam illi salutare dei.

Psalmus david cum venit ad eum nathan propheta quando intravit ad bersabee.

Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Amplius lava me ab iniquitate mea et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi et malum coram te feci ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum et in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti incerta et occulta sapientie tue manifestasti michi. Asperges me domine ysopo et mundabor lavabis me et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et letitiam et exultabunt ossa humiliata. Averte faciem tuam a peccatis meis et omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me deus et spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne proicias me a facie tua et spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde michi letitiam salutaris tui et spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas et impii ad te convertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee et exultabit lingua mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique holocaustis autem non delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum deus non despicies. Benigne fac domine in bona voluntate tua Syon et edificentur muri Ierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitie oblationes et holocausta tunc imponent super altare tuum vitulos.

In finem intellectus david cum venit doech ydumeus et nuntiavit saul et dixit venit david in domum abymelech.

Quid gloriaris in malitia qui potens es in iniquitate. Tota die iniustitiam cogitavit lingua tua sicut novacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam super benignitatem iniquitatem magis quam loqui equitatem. Dilexisti omnia verba precipitationis lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem evellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo et radicem tuam de terra viventium. Videbunt iusti et timebunt et super eum ridebunt et dicent ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Sed speravit in multitudine divitiarum suarum et prevaluit in vanitate sua. Ego autem sicut oliva fructifera in domo dei speravi in misericordia dei in eternum et in seculum seculi. Confitebor tibi in seculum quia fecisti et expectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

In finem intellectus david pro amalech.

Dixit insipiens in corde suo non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in studiis suis iniquitatibus non est qui faciat bonum. Deus de celo prospexit super filios hominum ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem qui devorant plebem meam ut cibum panis. Deum non invocaverunt illic trepidaverunt timore ubi non erat timor. Quoniam deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex Syon salutare Israel cum averterit dominus captivitatem plebis sue exultabit Iacob et letabitur Israel.

Deus in nomine tuo salvum me fac.

in uirtute tua iudica me. In finem in carminibus
Deus exaudi orationem meam auri- intellectus David cum uenissent
bus percipe uerba oris mei. Quoniam alieni zipheii ad saul et
insurrexerunt aduersum me et fortes dixissent nonne
quesierunt animam meam et non proposuerunt David absconditus
deum ante conspectum suum. Ecce enim deus est apud nos
adiuuat me et dominus susceptor est anime mee.
Auerte mala inimicis meis et in ueritate tua disperde
illos. Voluntarie sacrificabo tibi et confitebor no-
mini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribula-
tione eripuisti me et super inimicos meos despexit o-
culus meus. In finem in carminibus intellectus David.
Exaudi deus orationem meam et ne despexeris
deprecationem meam intende mihi et exaudi me. Con-
tristatus sum in exercitatione mea et conturbatus
sum a uoce inimici et a tribulatione peccatoris.
Quoniam declinauerunt in me iniquitates et in ira mo-
lesti erant mihi. Cor meum conturbatum est in me
et formido mortis cecidit super me. Timor et tremor
uenerunt super me et contexerunt me tenebre. Et
dixi quis dabit mihi pennas sicut columbe et uolabo
et requiescam. Ecce elongaui fugiens et mansi
in solitudine. Expectabam eum qui saluum
me fecit a pusillanimitate spiritus et tempestate.
Precipita domine et diuide linguas eorum quoniam uidi in-
iquitatem et contradictionem in ciuitate. Die ac nocte
circumdabit eam super muros eius iniquitas et
labor in medio eius et iniusticia. Et non defecit
de plateis eius usura et dolus. Quoniam si inimicus
meus maledixisset michi sustinuissem utique. Et si is
qui oderat me super me magna locutus fuisset
abscondissem me forsitan ab eo. Tu uero homo
unanimis dux meus et notus meus. Qui simul
mecum dulces capiebas cibos in domo dei ambu-
lauimus cum consensu. Veniat mors super illos
et descendant in infernum uiuentes. Quoniam ne-
quitie in habitaculis eorum in medio eorum. Ego au-
tem ad deum clamaui et dominus saluabit me. Vespere
et mane et meridie narrabo et annunciabo et ex-
audiet uocem meam. Redimet in pace animam
meam ab his qui appropinquant mihi quoniam inter
multos erant mecum. Exaudiet deus et humiliabit
illos qui est ante secula. Non enim est illis commutatio
et non timuerunt deum extendit manum suam
in retribuendo. Contaminauerunt testamen-
tum eius diuisi sunt ab ira uultus eius et appro-
pinquauit cor illius. Molliti sunt sermones eius
super oleum et ipsi sunt iacula. Iacta super dominum curam
tuam et ipse te enutriet et non dabit in eternum
fluctuationem iusto. Tu uero deus deduces eos
in puteum interitus. Viri sanguinum et dolosi
non dimidiabunt dies suos ego autem sperabo in
te domine. In finem pro populo qui a sanctis longe factus est
Miserere mei deus quoniam David in tituli inscriptio-
conculcauit me homo nem cum tenuerunt
tota die impugnans tribulauit eum allophili
me. Conculcauerunt me inimici in geth.
mei tota die quoniam multi bellantes
aduersum me. Ab altitudine diei timebo
ego uero in te sperabo. In deo laudabo ser-
mones meos in deo speraui non timebo quid faciat
mihi caro. Tota die uerba mea execrabantur ad-
uersum me omnes cogitationes eorum in malum.
Inhabitabunt et abscondent ipsi calcaneum me-
um obseruabunt. Sicut sustinuerunt animam
meam pro nichilo saluos facies illos in ira po-
pulos confringes. Deus uitam meam annun-
ciaui tibi posuisti lacrimas meas in conspectu tuo.
Sicut et in promissione tua tunc conuertentur ini-
mici mei retrorsum. In quacumque die inuoca-
uero te ecce cognoui quoniam deus meus es. In deo lau-
dabo uerbum in domino laudabo sermonem in deo
speraui non timebo quid faciat mihi homo. In me
sunt deus uota tua que reddam laudationes tibi.
Quoniam eripuisti animam meam de morte et pedes meos
de lapsu ut placeam coram deo in lumine
uiuentium. In finem ne disperdas David in tituli
Miserere mei deus miserere inscriptionem cum fugeret
mei quoniam in te confidit anima a facie saul
mea. Et in umbra alarum tuarum in speluncam
sperabo donec transeat iniquitas. Cla-
mabo ad deum altissimum deum qui benefecit
mihi. Misit de celo et liberauit me dedit in op-
probrium conculcantes me. Misit deus misericordiam
suam et ueritatem suam et eripuit animam meam
de medio catulorum leonum dormiui conturbatus.
Filii hominum dentes eorum arma et sagitte et lin-
gua eorum gladius acutus. Exaltare super celos
deus et in omnem terram gloria tua. Laqueum para-
uerunt pedibus meis et incuruauerunt animam
meam. Foderunt ante faciem meam foueam
et inciderunt in eam. Paratum cor meum deus pa-
ratum cor meum cantabo et psalmum dicam
domino. Exurge gloria mea exurge psalterium et ci-
thara exurgam diluculo. Confitebor tibi in
populis domine et psalmum dicam tibi in gentibus.
Quoniam magnificata est usque ad celos misericordia tua et usque
ad nubes ueritas tua. Exaltare super celos deus et super
omnem terram gloria tua. In finem ne disperdas David
Si uere utique iusticiam loquimini in tituli in-
recta iudicate filii hominum. Etenim scriptionem
in corde iniquitates operamini in terra in-
iusticias manus uestre concinnant. Alienati
sunt peccatores a uulua errauerunt ab utero lo-
cuti sunt falsa. Furor illis secundum similitudi-
nem serpentis sicut aspidis surde et obturantis
aures suas. Que non exaudiet uocem incan-
tantium et uenefici incantantis sapienter.
Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum molas leo-
num confringet dominus. Ad nichilum deuenient
tamquam aqua decurrens intendit arcum
suum donec infirmentur. Sicut cera que fluit
auferentur supercecidit ignis et non uiderunt solem.
Priusquam intelligerent spine uestre ramnum sicut
uiuentes sic in ira absorbet eos. Letabitur
iustus cum uiderit uindictam manus suas lauabit
in sanguine peccatoris. Et dicet homo si utique est
fructus iusto utique est deus iudicans eos in terra.
Eripe me de inimicis In finem ne disperdas David
meis deus meus et ab in- in tituli inscriptione

surgentibus in me libera me. qn misit saul et cu-
Eripe me de operantibus iniqui- stodiuit domu
tatem et de viris sanguinum salva eius ut in-
me. Quia ecce ceperunt animam meam ficeret
irruerunt in me fortes. Neque iniquitas eu
mea neque peccatum meum domine sine iniquitate cu-
curri et direxi. Exurge in occursum meum
et vide et tu domine virtutum deus israel. Intende
ad visitandas omnes gentes et non miserearis omnibus
qui operantur iniquitatem. Convertentur
ad vesperam et famem patientur ut canes
et circuibunt civitatem. Ecce loquentur
in ore suo et gladius in labiis eorum quoniam quis au-
divit. Et tu domine deridebis eos et ad nichilum
deduces omnes gentes. Fortitudinem meam
ad te custodiam quia deus susceptor meus deus meus
misericordia mea preveniet me. Deus ostendit michi super
inimicos meos ne occidas eos ne quando obli-
viscantur populi mei. Disperge illos in
virtute tua et depone eos protector meus
domine. Delictum oris eorum sermonem labi-
orum ipsorum et comprehendantur in superbia
sua. Et de execratione et mendacio annun-
tiabuntur in consummatione. In ira con-
summationis et non erunt et scient quia deus do-
minabitur iacob et finium terre. Conver-
tentur ad vesperam et famem patientur ut
canes et circuibunt civitatem. Ipsi disper-
gentur ad manducandum si vero non fuerint
saturati et murmurabunt. Ego autem can-
tabo fortitudinem tuam et exaltabo mane
misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus et
refugium meum in die tribulationis mee.
Adiutor meus tibi psallam quia deus susceptor meus
deus meus misericordia mea. In finem pro his qui immutabuntur
Deus repulisti nos et in tituli inscriptionem ipsi
destruxisti nos iratus David in doctrinam cum succen-
es et misertus es nobis. dit mesopotamiam
Commovisti terram et conturbasti et syriam sobal et co-
eam sana contritiones eius quia vertit ioab et per-
commota est. Ostendisti populo tuo cussit edom in
dura potasti nos vino compunctionis. valle sali-
Dedisti metuentibus te significationem narum xii
ut fugiant a facie arcus. Ut liberentur milia
dilecti tui salvum fac dextera tua et exaudi
me. Deus locutus est in sancto suo letabor et partibor
sichimam et convallem tabernaculorum metibor.
Meus est galaad et meus est manasses et effraim forti-
tudo capitis mei. Iuda rex meus moab olla
spei mee. In ydumeam extendam calcia-
mentum meum michi alienigene subditi sunt.
Quis deducet me in civitatem munitam quis
deducet me usque in ydumeam. Nonne tu
deus qui repulisti nos et non egredieris deus in vir-
tutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione
quia vana salus hominis. In deo faciemus virtu-
tem et ipse ad nichilum deducet tribulantes nos.
Exaudi deus deprecationem meam In finem in
intende orationi mee. A finibus ymnis David.
terre ad te clamavi dum anxiaretur cor meum
in petra exaltasti me. Deduxisti me quia factus
es spes mea turris fortitudinis a facie inimici.
Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula protegar in ve-
lamento alarum tuarum. Quoniam tu deus meus exaudisti
orationem meam dedisti hereditatem timentibus
nomen tuum. Dies super dies regis adicies annos
eius usque in diem generationis et generationis.
Permanet in eternum in conspectu dei misericordiam et
veritatem eius quis requiret. Sic psalmum di-
cam nomini tuo in seculum seculi ut reddam vota mea
de die in diem. In finem pro ydithum psalmus.
Nonne deo subiecta erit anima mea ab ipso
enim salutare meum. Nam et ipse deus meus et
salutaris meus et susceptor meus non movebor
amplius. Quousque irruitis in hominem inter-
ficitis universi vos tanquam parieti inclinato
et macerie depulse. Verumptamen precium meum
cogitaverunt repellere cucurri in siti ore
suo benedicebant et corde suo maledicebant. Ve-
rumptamen deo subiecta esto anima mea quoniam
ab ipso patientia mea. Quia ipse deus meus et sal-
vator meus adiutor meus non emigrabo. In deo
salutare meum et gloria mea deus auxilii mei et spes
mea in deo est. Sperate in eo omnis congregatio
populi effundite coram illo corda vestra deus adiutor
noster in eternum. Verumptamen vani filii hominum
mendaces filii hominum in stateris ut decipiant
ipsi de vanitate in idipsum. Nolite sperare in
iniquitate et rapinas nolite concupiscere di-
vitie si affluant nolite cor apponere. Semel
locutus est deus duo hec audivi quia potestas
dei est et tibi domine misericordia quia tu reddes
unicuique iuxta opera sua. psalmus David cum esset in de-
Deus deus meus ad te de luce vigilo. Sitivit serto ydu-
in te anima mea quam multipliciter mee
tibi caro mea. In terra deserta invia et inaquo-
sa sic in sancto apparui tibi ut viderem virtutem
tuam et gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia
tua super vitas labia mea laudabunt te. Sic
benedicam te in vita mea et in nomine tuo leva-
bo manus meas. Sicut adipe et pinguedine
repleatur anima mea et labiis exultationis
laudabit os meum. Si memor fui tui super
stratum meum in matutinis meditabor in te
quia fuisti adiutor meus. Et in velamento
alarum tuarum exultabo adhesit anima mea
post te me suscepit dextera tua. Ipsi vero in
vanum quesierunt animam meam introi-
bunt in inferiora terre tradentur in ma-
nus gladii partes vulpium erunt. Rex vero
letabitur in deo laudabuntur omnes qui iurant
in eo quia obstructum est os loquentium iniqua.
Exaudi deus orationem meam cum deprecor In finem
a timore inimici eripe animam meam. psalmus David.
Protexisti me a conventu malignantium
a multitudine operantium iniquitatem.
Quia exacuerunt ut gladium linguas suas
intenderunt arcum rem amaram ut sagit-
tent in occultis immaculatum. Subito sa-
gittabunt eum et non timebunt firmaverunt

sermonem nequam. Narraverunt ut absconderent laqueos: dixerunt quis videbit eos. Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinio. Accedet homo ad cor altum: et exaltabitur deus. Sagittae parvulorum factae sunt plagae eorum: et infirmatae sunt contra eos linguae eorum. Conturbati sunt omnes qui videbant eos: et timuit omnis homo. Et annuntiaverunt opera dei: et facta eius intellexerunt. Laetabitur iustus in domino et sperabit in eo: et laudabuntur omnes recti corde. In finem psalmus david canticum ieremie et aggei de verbo peregrinationis cum inciperent proficisci.

64 Te decet hymnus deus in Sion: et tibi reddetur votum in Ierusalem. Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet. Verba iniquorum praevaluerunt super nos: et impietatibus nostris tu propitiaberis. Beatus quem elegisti et assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis. Replebimur in bonis domus tuae: sanctum est templum tuum, mirabile in aequitate. Exaudi nos deus salutaris noster: spes omnium finium terrae et in mari longe. Praeparans montes in virtute tua accinctus potentia: qui conturbas profundum maris sonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini et vespere delectabis. Visitasti terram et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam. Flumen dei repletum est aquis: parasti cibum illorum, quoniam ita est praeparatio eius. Rivos eius inebria, multiplica genimina eius: in stillicidiis eius laetabitur germinans. Benedices coronae anni benignitatis tuae: et campi tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti: et exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ovium et valles abundabunt frumento: clamabunt etenim hymnum dicent. In finem canticum psalmi resurrectionis.

65 Iubilate deo omnis terra, psalmum dicite nomini eius: date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribilia sunt opera tua domine: in multitudine virtutis tuae mentientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret te et psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo. Venite et videte opera domini: terribilis in consiliis super filios hominum. Qui convertit mare in aridam, in flumine pertransibunt pede: ibi laetabimur in ipso. Qui dominatur in virtute sua in aeternum, oculi eius super gentes respiciunt: qui exasperant non exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum: et auditam facite vocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad vitam: et non dedit in commotionem pedes meos. Quoniam probasti nos deus: igne nos examinasti sicut examinatur argentum. Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro: imposuisti homines super capita nostra. Transivimus per ignem et aquam: et eduxisti nos in refrigerium. Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea quae distinxerunt labia mea. Et locutum est os meum: in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boves cum hircis. Venite audite et narrabo omnes qui timetis deum: quanta fecit animae meae. Ad ipsum ore meo clamavi: et exaltavi sub lingua mea. Iniquitatem si aspiciebam in corde meo: non exaudiet dominus. Propterea exaudivit deus: et attendit voci deprecationis meae. Benedictus deus qui non amovit orationem meam: et misericordiam suam a me. In finem in hymnis psalmus cantici david.

66 Deus misereatur nostri et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos et misereatur nostri. Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes. Laetentur et exultent gentes quoniam iudicas populos in aequitate: et gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus deus noster, benedicat nos deus: et metuant eum omnes fines terrae. In finem psalmus cantici david.

67 Exurgat deus et dissipentur inimici eius: et fugiant qui oderunt eum a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis sic pereant peccatores a facie dei. Et iusti epulentur et exultent in conspectu dei: et delectentur in laetitia. Cantate deo, psalmum dicite nomini eius: iter facite ei qui ascendit super occasum, dominus nomen illi. Exultate in conspectu eius: turbabuntur a facie eius patris orphanorum et iudicis viduarum. Deus in loco sancto suo: deus qui inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit vinctos in fortitudine: similiter eos qui exasperant qui habitant in sepulcris. Deus cum egredereris in conspectu populi tui: cum pertransires in deserto. Terra mota est, etenim caeli distillaverunt a facie dei Sinai: a facie dei Israel. Pluviam voluntariam segregabis deus hereditati tuae: et infirmata est, tu vero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit verbum evangelizantibus: virtute multa. Rex virtutum dilecti dilecti: et speciei domus dividere spolia. Si dormiatis inter medios cleros pennae columbae deargentatae: et posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit caelestis reges super eam nive dealbabuntur in Selmon: mons dei mons pinguis. Mons coagulatus mons pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos. Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem. Currus dei decem milibus multiplex milia laetantium: dominus in eis in Sina in sancto. Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus. Etenim non credentes inhabitare dominum deum. Benedictus dominus die cotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi: et domini domini exitus mortis. Verumtamen deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex Basan convertam: convertam in profundum maris. Ut intinguatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus: ingressus dei mei regis mei qui est in sancto.

Prevenerunt principes coniuncti psallentibus in me-
dio iuvencularum tympanistriarum. In ecclesiis be-
nedicite deo domino de fontibus israel. Ibi beniamin
adolescentulus in mentis excessu. Principes iu-
da duces eorum principes zabulon principes nepta-
lim. Manda deus virtuti tue confirma deus hoc
quod operatus es in nobis. A templo tuo quod est in
ierusalem tibi offerent reges munera. Increpa fe-
ras arundinis congregatio taurorum in vaccis po-
pulorum ut excludant eos qui probati sunt
argento. Dissipa gentes que bella volunt ve-
nient legati ex egypto ethiopia preveniet ma-
nus eius deo. Regna terre cantate deo psallite
domino. Psallite deo qui ascendit super celum celi ad
orientem. Ecce dabit voci sue vocem virtu-
tis date gloriam deo super israel magnificentia eius
et virtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis
suis deus israel ipse dabit virtutem et fortitudinem
plebi sue benedictus deus.

In finem psalmus David pro his qui commutabuntur. Psalmus David.

Salvum me fac deus quoniam intraverunt aque usque ad animam
meam. Infixus sum
in limo profundi et
non est substantia. Veni in
altitudinem maris
et tempestas demersit
me. Laboravi clamans rauce facte sunt fau-
ces mee defecerunt oculi mei dum spero in
deum meum. Multiplicati sunt super capillos ca-
pitis mei qui oderunt me gratis. Confortati
sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste
que non rapui tunc exsolvebam. Deus tu scis insi-
pientiam meam et delicta mea a te non sunt
abscondita. Non erubescant in me qui expe-
ctant te domine domine virtutum. Non confundantur
super me qui querunt te deus israel. Quoniam propter te sustinui
obprobrium operuit confusio faciem meam.
Extraneus factus sum fratribus meis et peregrinus filiis
matris mee. Quoniam zelus domus tue comedit me
et obprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.
Et operui in ieiunio animam meam et factum est in ob-
probrium michi. Et posui vestimentum meum ci-
licium et factus sum illis in parabolam. Adver-
sum me loquebantur qui sedebant in porta
et in me psallebant qui bibebant vinum.
Ego vero orationem meam ad te domine tempus bene-
placiti deus. In multitudine misericordie tue exau-
di me domine in veritate salutis tue. Eripe me
de luto ut non infigar libera me ab his qui
oderunt me et de profundis aquarum. Non me de-
mergat tempestas aque neque absorbeat me
profundum neque urgeat super me puteus os suum.
Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua secundum
multitudinem miserationum tuarum respice in
me. Et ne avertas faciem tuam a puero tuo
quoniam tribulor velociter exaudi me. Intende
anime mee et libera eam propter inimicos meos
eripe me. Tu scis improperium meum et

confusionem meam et reverentiam meam. In
conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me impro-
perium expectavit cor meum et miseriam. Et su-
stinui qui simul contristaretur et non fuit qui consola-
retur et non inveni. Et dederunt in escam meam
fel et in siti mea potaverunt me aceto. Fiat
mensa eorum coram ipsis in laqueum et in retribu-
tiones et in scandalum. Obscurentur oculi
eorum ne videant et dorsum eorum semper incurva.
Effunde super eos iram tuam et furor ire tue com-
prehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta et in
tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem tu
percussisti persecuti sunt et super dolorem vulnerum
meorum addiderunt. Appone iniquitatem super
iniquitatem eorum et non intrent in iustitiam
tuam. Deleantur de libro viventium et
cum iustis non scribantur. Ego sum pauper et
dolens salus tua deus suscepit me. Laudabo
nomen dei mei cum cantico et magnificabo eum in
laude. Et placebit deo super vitulum novellum
cornua producentem et ungulas. Videant pau-
peres et letentur querite deum et vivet anima vestra.
Quoniam exaudivit pauperes dominus et vinctos suos non
despexit. Laudent illum celi et terra mare et omnia
reptilia in eis. Quoniam deus salvam faciet sy-
on et edificabuntur civitates iude. Et in-
habitabunt ibi et hereditate acquirent eam.
Et semen servorum eius possidebit eam et qui di-
ligunt nomen eius habitabunt in ea.

In finem psalmus David in rememoratione eo quod salvum me fecit dominus.

Deus in adiutorium meum in-
tende domine ad adiuvandum
me festina. Confundantur
et revereantur qui querunt animam
meam. Avertantur retrorsum et eru-
bescant qui volunt michi mala. Avertantur
statim erubescentes qui dicunt michi
euge euge. Exultent et letentur omnes qui
querunt te et dicant semper magnificetur dominus
qui diligunt salutare tuum. Ego vero ege-
nus et pauper sum deus adiuva me. Adiutor
meus et liberator meus es tu domine ne moreris.

Psalmus David filiorum Ionadab et priorum captivorum.

In te domine speravi non confundar in
eternum in iustitia tua libera me.
Inclina ad me aurem tuam
et salva me. Esto michi in deum protectorem et in
locum munitum ut salvum me facias. Quoniam fir-
mamentum meum et refugium meum es tu.
Deus meus eripe me de manu peccatoris et de manu
contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es patien-
cia mea domine spes mea a iuventute mea. In
te confirmatus sum ex utero de ventre matris
mee tu es protector meus. In te cantatio mea
semper tamquam prodigium factus sum multis et tu
adiutor fortis. Repleatur os meum laude
ut cantem gloriam tuam tota die magnitu-
dinem tuam. Ne proicias me in tempore
senectutis cum defecerit virtus mea ne dere-
linquas me. Quia dixerunt inimici mei
michi et qui custodiebant animam meam consili-
um fecerunt in unum. Dicentes deus de-

liquit eum persequimini et comprehendite eum quia
non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me deus meus
in auxilium meum respice. Confundantur
et deficiant detrahentes anime mee operiantur con-
fusione et pudore qui querunt mala michi.
Ego autem semper sperabo et adiciam super omnem laudem
tuam. Os meum annuntiabit iustitiam
tuam tota die salutare tuum. Quoniam non cogno-
vi litteraturam introibo in potentias domini do-
mine memorabor iustitie tue solius. Deus
docuisti me ex iuventute mea et usque nunc
pronuntiabo mirabilia tua. Et usque in senec-
tam et senium deus ne derelinquas me. Donec
annuntiem brachium tuum generationi omni
que ventura est. Potentiam tuam et iustitiam
tuam deus usque in altissima que fecisti magnalia
deus quis similis tibi. Quantas ostendisti michi tri-
bulationes multas et malas et conversus vivificasti
me et de abyssis terre iterum reduxisti me. Mul-
tiplicasti magnificentiam tuam et conversus con-
solatus es me. Nam et ego confitebor tibi in vasis
psalmi veritatem tuam deus psallam tibi in cythara
sanctus israel. Exultabunt labia mea cum cantavero tibi
et anima mea quam redemisti. Sed et lingua mea
meditabitur iustitiam tuam cum confusi et reveri-
ti fuerint qui querunt mala michi. In salomo-
nem.

Deus iudicium tuum regi da et iustitiam
tuam filio regis. Iudicare populum tuum in
iustitia et pauperes tuos in iudicio. Suscipiant
montes pacem populo et colles iustitiam. Iudi-
cabit pauperes populi et salvos faciet filios pau-
perum et humiliabit calumpniatorem. Et permane-
bit cum sole et ante lunam in generatione et generationem.
Descendet sicut pluvia in vellus et sicut stillicidia
stillantia super terram. Orietur in diebus eius
iustitia et habundantia pacis donec auferatur lu-
na. Et dominabitur a mari usque ad mare et a
flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram
illo procident ethiopes et inimici eius terram lin-
gent. Reges tharsis et insule munera offerent
reges arabum et saba dona adducent. Et ad-
orabunt eum omnes reges omnes gentes servient
ei. Quia liberabit pauperem a potente et
pauperem cui non erat adiutor. Parcet pau-
peri et inopi et animas pauperum salvas faciet. Ex
usuris et iniquitate redimet animas eorum et hono-
rabile nomen eorum coram illo. Et vivet et da-
bitur ei de auro arabie et adorabunt de ipso
semper tota die benedicent ei. Et erit firmamen-
tum in terra in summis montium super extolle-
tur super libanum fructus eius et florebunt de civita-
te eius sicut fenum terre. Sit nomen eius bene-
dictum in secula ante solem permanet nomen eius.
Et benedicentur in ipso omnes tribus terre omnes
gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus
deus israel qui facit mirabilia solus. Et benedictum
nomen maiestatis eius in eternum et replebitur
maiestate eius omnis terra fiat fiat. Defecerunt laudes david filii iesse.

Quam bonus israel deus hiis
qui recto sunt corde. Psalmus asaph. david.
Mei autem pene moti sunt pedes pene effusi sunt
gressus mei. Quia zelavi super iniquos pacem
peccatorum videns. Quia non est respectus morti eo-
rum et firmamentum in plaga eorum. In labore homi-
num non sunt et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo te-
nuit eos superbia operti sunt iniquitate et
impietate sua. Prodiit quasi ex adipe iniquitas
eorum transierunt in affectum cordis. Cogi-
taverunt et locuti sunt nequitiam iniquitatem
in excelso locuti sunt. Posuerunt in celum os suum
et lingua eorum transivit in terra. Ideo convertetur
populus meus hic et dies pleni invenientur in eis.
Et dixerunt quomodo scit deus et si est scientia in excelso. Ec-
ce ipsi peccatores et habundantes in seculo optinuerunt
divitias. Et dixi ergo sine causa iustificavi
cor meum et lavi inter innocentes manus meas.
Et fui flagellatus tota die et castigatio mea in
matutinis. Si dicebam narrabo sic: ecce
nationem filiorum tuorum reprobavi. Existima-
bam ut cognoscerem hoc labor est ante me. Do-
nec intrem in sanctuarium dei et intelligam in
novissimis eorum. Verumptamen propter dolos posui-
sti eis deiecisti eos dum allevarentur. Quo-
modo facti sunt in desolationem subito defecerunt et
perierunt propter iniquitatem suam. Velut sompni-
um surgentium domine in civitate tua ymagi-
nem ipsorum ad nichilum rediges. Quia inflam-
matum est cor meum et renes mei commutati sunt
et ego ad nichilum redactus sum et nescivi. Ut iu-
mentum factus sum apud te et ego semper tecum. Tenui-
sti manum dexteram meam et in voluntate tu-
a deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Quid
enim michi est in celo et a te quid volui super terram. De-
fecit caro mea et cor meum deus cordis mei et pars
mea deus in eternum. Quia ecce qui elongant
se a te peribunt perdidisti omnes qui fornicantur
abs te. Michi autem adherere deo bonum est ponere
in domino deo spem meam. Ut annuntiem omnes
predicationes tuas in portis filie syon. Intellectus asaph.

Ut quid deus repulisti in finem
iratus est furor tuus super oves pascue tue. Me-
mor esto congregationis tue quam possedi-
sti ab initio. Redemisti virgam hereditatis
tue mons syon in quo habitasti in eo. Leva ma-
nus tuas in superbias eorum in finem quanta ma-
lignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt
qui oderunt te in medio sollempnitatis tue.
Posuerunt signa sua signa et non cognoverunt
sicut in exitu super summum. Quasi in silva lig-
norum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum
in securi et ascia deiecerunt eam. Incenderunt
igni sanctuarium tuum in terra polluerunt taber-
naculum nominis tui. Dixerunt in corde suo cogna-
tio eorum simul quiescere faciamus omnes dies
festos dei a terra. Signa nostra non vidimus
iam non est propheta et nos non cognoscet amplius.
Usquequo deus improperabit inimicus irritat adver-
sarius nomen tuum in finem. Deus autem rex noster
ante secula operatus est salutem in medio terre. Tu con-
firmasti in virtute tua mare: contribulasti

Ut quid avertis manum tuam et dexteram
tuam de medio sinu tuo in finem.

capita draconum in aquis. Tu confregisti capita draconis dedisti eum escam populis ethiopum. Tu dirupisti fontes et torrentes tu siccasti fluvios ethan. Tuus est dies et tua est nox tu fabricatus es auroram et solem. Tu fecisti omnes terminos terrae aestatem et ver tu plasmasti ea. Memor esto huius inimicus improperavit domino et populus insipiens incitavit nomen tuum. Ne tradas bestiis animas confitentes tibi et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem. Respice in testamentum tuum quia repleti sunt qui obscurati sunt terrae domibus iniquitatum. Exurge deus iudica causam tuam memor esto improperiorum tuorum eorum quae ab insipiente sunt tota die. Ne avertatur humilis factus confusus pauper et inops laudabunt nomen tuum. Ne obliviscaris voces inimicorum tuorum superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.

In finem ne corrumpas psalmus cantici asaph.

Confitebimur tibi deus confitebimur et invocabimus nomen tuum. Narrabimus mirabilia tua cum accepero tempus ego iustitias iudicabo. Liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea ego confirmavi columnas eius. Dixi iniquis nolite inique agere et delinquentibus nolite exaltare cornu. Nolite extollere in altum cornu vestrum nolite loqui adversus deum iniquitatem. Quia neque ab oriente neque ab occidente neque a desertis montibus quoniam deus iudex est. Hunc humiliat et hunc exaltat quia calix in manu domini vini meri plenus mixto. Et inclinavit ex hoc in hoc verumtamen fex eius non est exinanita bibent omnes peccatores terrae. Ego autem annuntiabo in saeculum cantabo deo iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam et exaltabuntur cornua iusti.

In finem in carminibus psalmus asaph canticum ad assyrios.

Notus in iudea deus in israel magnum nomen eius. Et factus est in pace locus eius et habitatio eius in syon. Ibi confregit potentias arcuum scutum gladium et bellum. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnum suum et nichil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis. Ab increpatione tua deus iacob dormitaverunt qui ascenderunt equos. Tu terribilis es et quis resistet tibi ex tunc ira tua. De celo auditum fecisti iudicium terra tremuit et quievit. Cum exurgeret in iudicio deus ut salvos faceret omnes mansuetos terrae. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi et reliquie cogitationis diem festum agent tibi. Vovete et reddite domino deo vestro omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili et ei qui aufert spiritum principum terribili apud omnes reges terrae.

In finem pro idithun psalmus asaph.

Voce mea ad dominum clamavi voce mea ad deum et intendit mihi. In die tribulationis mee deum exquisivi manibus meis nocte contra eum et non sum deceptus. Renuit consolari anima mea memor fui dei et delectatus sum et exercitatus sum et defecit spiritus meus. Anticipaverunt vigilias oculi mei turbatus sum et non sum locutus. Cogitavi dies antiquos et annos eternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo et exercitabar et scopebam spiritum meum. Numquid in eternum proiciet deus et non apponet ut complacitior sit adhuc. Aut in finem misericordiam suam abscidet a generatione in generationem. Aut obliviscetur misereri deus aut continebit in ira sua misericordias suas. Et dixi nunc cepi hec mutatio dextere excelsi. Memor fui operum domini quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus tuis et in adinventionibus tuis exercebor. Deus in sancto via tua quis deus magnus sicut deus noster tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis virtutem tuam redemisti in brachio tuo populum tuum filios iacob et ioseph. Viderunt te aque deus viderunt te aque et timuerunt et turbate sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum vocem dederunt nubes. Etenim sagitte tue transeunt vox tonitrui tui in rota. Illuxerunt choruscationes tue orbi terrae commota est et contremuit terra. In mari via tua et semite tue in aquis multis et vestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oves populum tuum in manu moysi et aaron.

Intellectus asaph.

Attendite popule meus legem meam inclinate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in parabolis os meum loquar propositiones ab initio. Quanta audivimus et cognovimus ea et patres nostri narraverunt nobis. Non sunt occultata a filiis eorum in generatione altera. Narrantes laudes domini et virtutes eius et mirabilia eius que fecit. Et suscitavit testimonium in iacob et legem posuit in israel. Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascentur et exurgent et narrabunt filiis suis. Ut ponant in deo spem suam et non obliviscantur operum dei et mandata eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorum generatio prava et exasperans. Generatio que non direxit cor suum et non est creditus cum deo spiritus eius. Filii effrem intendentes et mittentes arcum conversi sunt in die belli. Non custodierunt testamentum dei et in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum eius et mirabilium eius que ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra egypti in campo thaneos. Interrupit mare et perduxit eos et statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nube diei et tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petram in heremo et adaquavit eos velut in abysso multa. Et eduxit aquam de petra et deduxit tamquam flumina aquas. Et apposuerunt adhuc peccare ei in iram excitaverunt excelsum in inaquoso. Et temptaverunt deum in cordibus suis ut peterent escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo dixerunt numquid poterit deus parare mensam in deserto. Quoniam percussit petram et fluxerunt aque

et torrentes inundaverunt. Numquid et panem poterit dare aut parare mensam populo suo. Ideo audivit dominus et distulit et ignis accensus est in iacob et ira ascendit in israel. Quia non crediderunt in deo nec speraverunt in salutari eius. Et mandavit nubibus desuper et ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum et panem celi dedit eis. Panem angelorum manducavit homo cibaria misit eis in habundantia. Transtulit austrum de celo et induxit in virtute sua affricum. Et pluit super eos sicut pulverem carnes et sicut harenam maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum circa tabernacula eorum. Et manducaverunt et saturati sunt nimis et desiderium eorum attulit eis et non sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum et ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum et electos israel impedivit. In omnibus his peccaverunt adhuc et non crediderunt in mirabilibus eius. Et defecerunt in vanitate dies eorum et anni eorum cum festinatione. Cum occideret eos querebant eum et revertebantur et diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorum et deus excelsus redemptor eorum est.

Et dilexerunt eum in ore suo et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est misericors et propitius fiet peccatis eorum et non disperdet eos. Et habundavit ut averteret iram suam et non accendit omnem iram suam. Et recordatus est quia caro sunt spiritus vadens et non rediens.

Quotiens exacerbaverunt eum in deserto in iram concitaverunt eum in inaquoso. Et conversi sunt et temptaverunt deum et sanctum israel exacerbaverunt.

Non sunt recordati manus eius die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in egypto signa sua et prodigia sua in campo thaneos.

Et convertit in sanguinem flumina eorum et imbres eorum ne biberent. Misit in eos cynomiam et comedit eos et ranam et disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum et labores eorum locuste. Et tradidit grandini iumenta eorum et possessionem eorum igni. Misit in eos iram indignationis sue indignationem et iram et tribulationem immissiones per angelos malos.

Viam fecit semite ire sue et non pepercit a morte animabus eorum et iumenta eorum in morte conclusit. Et percussit omne primogenitum in terra egypti primitias omnis laboris eorum in tabernaculis cham. Et abstulit sicut oves populum suum et perduxit eos tamquam gregem in deserto.

Et deduxit eos in spe et non timuerunt et inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos in montem sanctificationis sue montem quem acquisivit dextera eius. Et eiecit a facie eorum gentes et sorte divisit eis terram in funiculo distributionis.

Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus israel. Et temptaverunt et exacerbaverunt deum excelsum et testimonia eius non custodierunt. Et averterunt se et non servaverunt pactum quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum. In iram concitaverunt eum in collibus suis et in sculptilibus suis ad emulationem eum provocaverunt. Audivit deus et sprevit et ad nichilum redegit valde israel. Et repulit tabernaculum sylo tabernaculum suum ubi habitavit in hominibus. Et tradidit in captivitatem virtutem eorum et pulchritudinem eorum in manus inimici.

Et conclusit in gladio populum suum et hereditatem suam sprevit. Iuvenes eorum comedit ignis et virgines eorum non sunt lamentate. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt et vidue eorum non plorabantur. Et excitatus est tamquam dormiens dominus tamquam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora opprobrium sempiternum dedit illis. Et repulit tabernaculum ioseph et tribum effraim non elegit. Sed elegit tribum iuda montem syon quem dilexit. Et edificavit sicut unicornis sanctificium suum in terra quam fundavit in secula. Et elegit david servum suum et sustulit eum de gregibus ovium et de post fetantes accepit eum. Pascere iacob servum suum et israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia cordis sui et in intellectibus manuum suarum deduxit eos. Psalmus asaph.

·18·

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam polluerunt templum sanctum tuum posuerunt ierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus celi carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu ierusalem et non erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium vicinis nostris subsannatio et illusio his qui in circuitu nostro sunt. Usquequo domine irasceris in finem accendetur velut ignis zelus tuus. Effunde iram tuam in gentes que te non noverunt et in regna que nomen tuum non invocaverunt. Quia comederunt iacob et locum eius desolaverunt. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum cito anticipent nos misericordie tue quia pauperes facti sumus nimis. Adiuva nos deus salutaris noster et propter gloriam nominis tui libera nos domine et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Ne forte dicant in gentibus ubi est deus eorum et innotescat in nationibus coram oculis nostris. Ultio sanguinis servorum tuorum qui effusus est introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Secundum magnitudinem brachii tui posside filios mortificatorum. Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum improperium ipsorum quod exprobraverunt tibi domine. Nos autem populus tuus et oves pascue tue confitebimur tibi in seculum. In generatione et generationem annuntiabimus laudem tuam. In finem pro hiis qui commutabuntur testimonium asaph psalmus.

·19·

Qui regis israel intende qui deducis velut ovem ioseph. Qui sedes super cherubin manifestare coram effraim beniamin et manasse. Excita potentiam tuam et veni ut salvos facias nos. Deus converte nos et ostende faciem tuam et salvi erimus. Domine deus virtutum quousque irasceris super orationem servi tui. Cibabis nos pa-

ne lacrimarum: et potum dabis nobis in lacrimis in mensura. Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris: et inimici nostri subsannaverunt nos. Deus virtutum converte nos et ostende faciem tuam et salvi erimus. Vineam de egypto transtulisti eiecisti gentes et plantasti eam. Dux itineris fuisti in conspectu eius et plantasti radices eius et implevit terram. Operuit montes umbra eius et arbusta eius cedros dei. Extendit palmites suos usque ad mare et usque ad flumen propagines eius. Ut quid destruxisti maceriam eius et vindemiant eam omnes qui pretergrediuntur viam. Exterminavit eam aper de silva et singularis ferus depastus est eam. Deus virtutum convertere respice de celo et vide et visita vineam istam. Et perfice eam quam plantavit dextera tua et super filium hominis quem confirmasti tibi. Incensa igni et suffossa ab increpatione vultus tui peribunt. Fiat manus tua super virum dextere tue et super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus a te vivificabis nos et nomen tuum invocabimus. Domine deus virtutum converte nos et ostende faciem tuam et salvi erimus.

84

In finem pro torcularibus psalmus ipsi asaph quinta sabbati.

Exultate deo adiutori nostro iubilate deo iacob. Sumite psalmum et date tympanum psalterium iocundum cum cithara. Buccinate in neomenia tuba in insigni die sollempnitatis vestre. Quia preceptum in israel est et iudicium deo iacob. Testimonium in ioseph posuit illud cum exiret de terra egypti linguam quam non noverat audivit. Divertit ab oneribus dorsum eius manus eius in cophino servierunt. In tribulatione invocasti me et liberavi te exaudivi te in abscondito tempestatis probavi te apud aquam contradictionis. Audi populus meus et contestabor te israel si audieris me non erit in te deus recens neque adorabis deum alienum. Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti dilata os tuum et implebo illud. Et non audivit populus meus vocem meam et israel non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum ibunt in adinventionibus suis. Si populus meus audisset me israel si in viis meis ambulasset. Pro nichilo forsitan inimicos eorum humiliassem et super tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei et erit tempus eorum in secula. Et cibavit illos ex adipe frumenti et de petra melle saturavit eos.

81 · Psalmus asaph.

Deus stetit in synagoga deorum in medio autem deos diiudicat. Usquequo iudicatis iniquitatem et facies peccatorum sumitis. Iudicate pupillo et egeno et humilem et pauperem iustificate. Eripite pauperem et egenum de manu peccatoris liberate. Nescierunt neque intellexerunt in tenebris ambulant movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi dii estis et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini et sicut unus de principibus cadetis. Exurge deus iudica terram quoniam tu hereditabis eos in omnibus gentibus.

82 · Canticum psalmi asaph.

Deus quis similis erit tibi ne taceas neque compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonuerunt et qui oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignaverunt consilium et cogitaverunt adversus sanctos tuos. Dixerunt venite et disperdamus eos de gente et non memoretur nomen israel ultra. Quoniam cogitaverunt unanimiter simul adversum te testamentum disposuerunt tabernacula ydumeorum et ysmaelite. Moab et agareni gebal et amon et amalech alienigene cum habitantibus tyrum. Etenim assur venit cum illis facti sunt in adiutorium filiis loth. Fac illis sicut madian et sysare sicut iabin in torrente cyson. Disperierunt in endor facti sunt ut stercus terre. Pone principes eorum sicut oreb et zeb et zebee et salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt hereditate possideamus sanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam et sicut stipulam ante faciem venti. Sicut ignis qui comburit silvam et sicut flamma comburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua et in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia et querent nomen tuum domine. Erubescant et conturbentur in seculum seculi et confundantur et pereant. Ut cognoscant quia nomen tibi dominus tu solus altissimus in omni terra.

83 · In finem pro torcularibus filiis chore psalmus.

Quam dilecta tabernacula tua domine virtutum concupiscit et deficit anima mea in atria domini. Cor meum et caro mea exultaverunt in deum vivum. Etenim passer invenit sibi domum et turtur nidum sibi ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine virtutum rex meus et deus meus. Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te. Beatus vir cuius est auxilium abs te ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum in loco quem posuit. Etenim benedictionem dabit legis lator ibunt de virtute in virtutem videbitur deus deorum in syon. Domine deus virtutum exaudi orationem meam auribus percipe deus iacob. Protector noster aspice deus et respice in faciem christi tui. Quia melior est dies una in atriis tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiam et veritatem diligit deus gratiam et gloriam dabit dominus. Non privabit bonis eos qui ambulant in innocentia domine virtutum beatus homo qui sperat in te.

84 · In finem filiis chore psalmus.

Benedixisti domine terram tuam avertisti captivitatem iacob. Remisisti iniquitatem plebis tue operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam avertisti ab ira indignationis tue. Converte nos deus salutaris noster et averte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conversus vivificabis nos et plebs tua letabitur in te. Ostende nobis domine misericordiam tuam et salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur

in me dominus deus quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos et in eos qui convertuntur ad cor. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et veritas obviaverunt sibi iusticia et pax osculate sunt. Veritas de terra orta est et iusticia de celo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem et terra nostra dabit fructum suum. Iusticia ante eum ambulabit et ponet in via gressus suos.

84

Inclina domine aurem tuam et exaudi me quoniam inops **Oratio david.** et pauper sum ego. Custodi animam meam quoniam sanctus sum salvum fac servum tuum deus meus sperantem in te. Miserere mei domine quoniam ad te clamavi tota die letifica animam servi tui quoniam ad te domine animam meam levavi. Quoniam tu domine suavis et mitis et multe misericordie omnibus invocantibus te. Auribus percipe domine orationem meam intende voci deprecationis mee. In die tribulationis mee clamavi ad te quia exaudisti me. Non est similis tui in diis domine et non est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti venient et adorabunt coram te domine et glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu et faciens mirabilia tu es deus solus. Deduc me domine in via tua et ingrediar in veritate tua letetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo et glorificabo nomen tuum in eternum. Quia misericordia tua magna est super me et eruisti animam meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me et synagoga potentium quesierunt animam meam et non proposuerunt te in conspectu suo. Et tu domine deus miserator et misericors patiens et multe misericordie et verax. Respice in me et miserere mei da imperium puero tuo et salvum fac filium ancille tue. Fac mecum signum in bono ut videant qui oderunt me et confundantur quoniam tu domine adiuvisti me et consolatus es me. **Filiis chore psalmus cantici.**

86

Fundamenta eius in montibus sanctis diligit dominus portas syon super omnia tabernacula [illegible] iacob. Gloriosa dicta sunt de te civitas dei. Memor ero raab et babilonis scientium me. Ecce alienigene et tyrus et populus ethiopum hii fuerunt illic. Numquid syon dicet homo et homo natus est in ea et ipse fundavit eam altissimus. Dominus narrabit in scripturis populorum et principum horum qui fuerunt in ea. Sicut letantium omnium habitatio est in te. **Canticum psalmi filiis chore in finem pro amalech ad respondendum intellectus e[illegible].**

87

Domine deus salutis mee in die clamavi et nocte coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea et vita mea inferno appropinquavit. Estimatus sum cum descendentibus in lacum factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut vulnerati dormientes in sepulcris quorum non es memor amplius et ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori in tenebrosis et in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus et omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti notos meos a me posuerunt me abhominationem sibi. Traditus sum et non egrediebar oculi mei languerunt pre inopia. Clamavi ad te domine tota die expandi ad te manus meas. Numquid mortuis facies mirabilia aut medici suscitabunt et confitebuntur tibi. Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam et veritatem tuam in perditione. Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua et iusticia tua in terra oblivionis. Et ego ad te domine clamavi et mane oratio mea preveniet te. Ut quid domine repellis orationem meam avertis faciem tuam a me. Pauper sum ego et in laboribus a iuventute mea exaltatus autem humiliatus sum et conturbatus. In me transierunt ire et terrores tui conturbaverunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die circumdederunt me simul. Elongasti a me amicum et proximum et notos meos a miseria.

88

Misericordias domini in eternum **Intellectus ethan ezraite** cantabo. In generationem et generationem annunciabo veritatem tuam in ore meo. Quoniam dixisti in eternum misericordia edificabitur in celis preparabitur veritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis iuravi david servo meo usque in eternum preparabo semen tuum. Et edificabo in generationem et generationem sedem tuam. Confitebuntur celi mirabilia tua domine etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus equabitur domino similis erit deo in filiis dei. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus virtutum quis similis tibi potens es domine et veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt celi et tua est terra orbem terre et plenitudinem eius tu fundasti aquilonem et mare tu creasti. Thabor et hermon in nomine tuo exultabunt brachium tuum cum potentia. Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua iusticia et iudicium preparatio sedis tue. Misericordia et veritas precedent faciem tuam beatus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine vultus tui ambulabunt et in nomine tuo exultabunt tota die et in iusticia tua exaltabuntur. Quoniam gloria virtutis eorum tu es et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assumptio nostra et sancti israel regis nostri. Tunc locutus es in visione sanctis tuis et dixisti posui adiutorium in potentem et exaltavi electum de plebe mea. Manus enim mea auxiliabitur ei et brachium meum. Inveni david servum meum oleo sancto meo unxi eum. Nichil proficiet inimicus in eo et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos eius et odientes eum in fugam convertam. Et veritas mea et misericordia mea cum ipso et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari manum eius et in fluminibus dexteram eius. Ipse invocavit me pater meus es tu deus meus et susceptor salutis mee. Et ego primogenitum ponam illum excelsum pre regibus terre.

In eternum servabo illi misericordiam meam et testamentum
meum fidele ipsi. Et ponam in seculum seculi
semen eius et thronum eius sicut dies celi. Si
autem dereliquerint filii eius legem meam et in iu-
diciis meis non ambulaverint. Si iustitias
meas prophanaverint et mandata mea non custodie-
rint. Visitabo in virga iniquitates eorum et in
verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non
dispergam ab eo neque nocebo in veritate mea.
Neque prophanabo testamentum meum et que proce-
dunt de labiis meis non faciam irrita. Se-
mel iuravi in sancto meo si David mentiar semen
eius in eternum manebit. Et thronus eius
sicut sol in conspectu meo et sicut luna perfecta in
eternum et testis in celo fidelis. Tu vero repu-
listi et despexisti distulisti christum tuum. Aver-
tisti testamentum servi tui prophanasti in
terra sanctuarium eius. Destruxisti omnes se-
pes eius posuisti firmamentum eius formi-
dinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes
viam factus est obprobrium vicinis suis.
Exaltasti dexteram deprimentium eum leti-
ficasti omnes inimicos eius. Avertisti
adiutorium gladii eius et non es auxiliatus
ei in bello. Destruxisti eum ab emunda-
tione et sedem eius in terra collisisti. Mi-
norasti dies temporis eius perfudisti eum
confusione. Usquequo domine avertis in finem exar-
descet sicut ignis ira tua. Memorare que
mea substantia numquid enim vane constituisti
omnes filios hominum. Quis est homo qui vivet
et non videbit mortem eruet animam suam de
manu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique
domine sicut iurasti David in veritate tua. Memor
esto domine obprobrii servorum tuorum quod conti-
nui in sinu meo multarum gentium. Quod
exprobraverunt inimici tui domine quod ex-
probraverunt commutationem christi tui. Benedictus
dominus in eternum fiat fiat. Oratio moysi hominis dei.

Domine refugium factus es nobis a generatione
in generationem. Priusquam
montes fierent aut formaretur terra et orbis
a seculo et in seculum tu es deus. Ne avertas ho-
minem in humilitatem et dixisti convertimini
filii hominum. Quoniam mille anni ante oculos
tuos tamquam dies hesterna que preteriit. Et cu-
stodia in nocte que pro nichilo habentur eorum
anni erunt. Mane sicut herba transeat mane
floreat et transeat vespere decidat induret
et arescat. Quia defecimus in ira tua et
in furore tuo turbati sumus. Posuisti
iniquitates nostras in conspectu tuo seculum nostrum
in illuminatione vultus tui. Quoniam omnes
dies nostri defecerunt et in ira tua defecimus.
Anni nostri sicut aranea meditabuntur dies an-
norum nostrorum in ipsis lxx anni. Si autem
in potentatibus lxxx anni et amplius eorum la-
bor et dolor. Quoniam supervenit mansuetudo
et corripiemur. Quis novit potestatem
ire tue et pre timore tuo iram tuam di-
numerare. Dexteram tuam sic notam fac et eruditos
corde in sapientia. Convertere domine usquequo et deprecabilis
esto super servos tuos. Repleti sumus mane misericordia
tua et exultavimus et delectati sumus omnibus
diebus nostris. Letati sumus pro diebus quibus nos
humiliasti annis quibus vidimus mala. Respi-
ce in servos tuos et in opera tua et dirige fili-
os eorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos et o-
pera manuum nostrarum dirige super nos et opus ma-
nuum nostrarum dirige. Laus cantici David.

Qui habitat in adiutorio altissimi in protectione
dei celi commorabitur. Dicet domino susceptor meus
es tu et refugium meum deus meus sperabo in eum.
Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium
et a verbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi
et sub pennis eius sperabis. Scuto circumda-
bit te veritas eius non timebis a timore noctur-
no. A sagitta volante in die a negotio perambu-
lante in tenebris ab incursu et demonio meri-
diano. Cadent a latere tuo mille et decem milia
a dextris tuis ad te autem non appropinquabit. Verumptamen
oculis tuis considerabis et retributionem peccatorum
videbis. Quoniam tu es domine spes mea altissimum
posuisti refugium tuum. Non accedet ad te
malum et flagellum non appropinquabit ta-
bernaculo tuo. Quoniam angelis suis mandavit
de te ut custodiant te in omnibus viis tuis.
In manibus portabunt te ne forte offendas ad
lapidem pedem tuum. Super aspidem et basiliscum am-
bulabis et conculcabis leonem et draconem. Quoniam
in me speravit liberabo eum protegam eum
quoniam cognovit nomen meum. Clamabit ad
me et ego exaudiam eum cum ipso sum in tribulatio-
ne eripiam eum et glorificabo eum. Longitu-
dine dierum replebo eum et ostendam illi sa-
lutare meum. Psalmus cantici in die sabbati.

Bonum est confiteri domino et psallere nomini tuo al-
tissime. Ad annunciandum mane misericordiam tuam
et veritatem tuam per noctem. In decacordo psalterio
cum cantico in cithara. Quia delectasti me domine
in factura tua et in operibus manuum tuarum ex-
ultabo. Quam magnificata sunt opera tua
domine nimis profunde facte sunt cogitationes
tue. Vir insipiens non cognoscet et stultus non
intelliget hec. Cum exorti fuerint peccatores sicut
fenum et apparuerint omnes qui operantur ini-
quitatem. Ut intereant in seculum seculi tu autem
altissimus in eternum domine. Quoniam ecce inimici
tui domine quoniam ecce inimici tui peribunt et dispergen-
tur omnes qui operantur iniquitatem. Et ex-
altabitur sicut unicornis cornu meum et senec-
tus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus
inimicos meos et insurgentibus in me malig-
nantibus audiet auris mea. Iustus ut palma
florebit sicut cedrus libani multiplicabitur.
Plantati in domo domini in atriis domus dei no-
stri florebunt. Adhuc multiplicabuntur
in senecta uberi et bene patientes erunt ut
annuncient. Quoniam rectus dominus deus noster et non est
iniquitas in eo. Laus cantici David in die ante sabbatum quando

·89·

90

·91·

92

Dominus regnavit decorem indutus est: *fundata est terra.* Indutus est dominus fortitudinem et precinxit se.
Etenim firmavit orbem terre qui non commovebitur.
Parata sedes tua deus ex tunc a seculo tu es. Elevaverunt flumina domine elevaverunt flumina vocem suam. Elevaverunt flumina fluctus suos a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis domum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierum.

93

Deus ultionum dominus deus ultionum *ps. david quarta sabbati.* libere egit. Exaltare qui iudicas terram redde retributionem superbis. Usquequo peccatores domine usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur et loquentur iniquitatem loquentur omnes qui operantur iniustitiam. Populum tuum domine humiliaverunt et hereditatem tuam vexaverunt.
Viduam et advenam interfecerunt et pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus nec intelliget deus iacob. Intelligite insipientes in populo et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet aut qui finxit oculum non considerat.
Qui corripit gentes non arguet aut qui docet hominem scientiam. Dominus scit cogitationes hominum quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis donec fodiatur peccatori fovea. Quia non repellet dominus plebem suam et hereditatem suam non derelinquet. Quoadusque iustitia convertatur in iudicium et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde. Quis consurget mihi adversus malignantes aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem. Nisi quia dominus adiuvit me paulominus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus misericordia tua domine adiuvabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tue letificaverunt animam meam. Numquid adheret tibi sedes iniquitatis qui fingis laborem in precepto. Captabunt in animam iusti et sanguinem innocentem condempnabunt. Et factus est mihi dominus in refugium et deus meus in adiutorium spei mee. Et reddet illis iniquitatem ipsorum et in malitia eorum disperdet eos disperdet illos dominus deus noster. *laus cantici ipsi david.*

94

Venite exultemus domino iubilemus deo salutari nostro. Preoccupemus faciem eius in confessione et in psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus et rex magnus super omnes deos. Quoniam non repellet dominus plebem suam quia in manu eius sunt omnes fines terre et altitudines montium ipsius sunt. Quoniam ipsius est mare et ipse fecit illud et siccam manus eius formaverunt. Venite adoremus et procidamus ante deum ploremus coram domino qui fecit nos quia ipse est dominus deus noster. Et nos populus pascue eius et oves manus eius. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Sicut in irritatione secundum diem temptationis in deserto. Ubi temptaverunt me patres vestri probaverunt et viderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi et dixi semper

errant corde. Et isti non cognoverunt vias meas ut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam.

95

Cantate domino canticum *ps. david quando domus edificabatur post captivitatem.* novum cantate domino omnis terra. Cantate domino et benedicite nomini eius annuntiate de die in diem salutare eius. Annuntiate inter gentes gloriam eius in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus et laudabilis nimis terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia dominus autem celos fecit.
Confessio et pulcritudo in conspectu eius sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius. Afferte domino patrie gentium afferte domino gloriam et honorem afferte domino gloriam nomini eius. Tollite hostias et introite in atria eius adorate dominum in atrio sancto eius. Commoveatur a facie eius universa terra dicite in gentibus quia dominus regnavit. Etenim correxit orbem terre qui non commovebitur iudicabit populos in equitate. Letentur celi et exultet terra commoveatur mare et plenitudo eius gaudebunt campi et omnia que in eis sunt.
Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie domini quia venit quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate et populos in veritate sua. *ps. ipsi david quando terra eius restituta est.*

96

Dominus regnavit exultet terra letentur *in*sule multe. Nubes et caligo in circuitu eius iustitia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet et inflammabit in circuitu inimicos eius. Alluxerunt fulgura eius orbi terre vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini a facie domini omnis terra. Annuntiaverunt celi iustitiam eius et viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia et qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius audivit et letata est syon. Et exultaverunt filie iude propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram nimis exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum odite malum custodit dominus animas sanctorum suorum de manu peccatoris liberavit eos. Lux orta est iusto et rectis corde letitia. Letamini iusti in domino et confitemini memorie sanctificationis eius.

97

psalmus david.
Cantate domino canticum novum quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera eius et brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum in conspectu gentium revelavit iustitiam suam. Recordatus est misericordie sue et veritatis sue domui israel. Viderunt omnes fines terre salutare dei nostri. Iubilate deo omnis terra cantate et exultate et psallite. Psallite domino in cythara et cythara et voce psalmi in tubis ductilibus et voce tube cornee. Iubilate in conspectu regis domini moveatur mare et plenitudo eius orbis

172

terra et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul montes exultabunt a conspectu domini quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terrarum in iusticia et populos in equitate. Psalmus David.

98

Dominus regnavit irascantur populi qui sedes super cherubim moveatur terra. Dominus in syon magnus et excelsus super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno quoniam terribile et sanctum est et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones iudicium et iusticiam in iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum et adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est. Moyses et aaron in sacerdotibus eius et samuel inter eos qui invocant nomen eius. Invocabant dominum et ipse exaudiebat eos in columpna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius et preceptum quod dedit illis. Domine deus noster tu exaudiebas eos deus tu propitius fuisti eis et ulciscens in omnes adinventiones eorum. Exaltate dominum deum nostrum et adorate in monte sancto eius quoniam sanctus dominus deus noster. Psalmus in confessione.

99

Iubilate deo omnis terra servite domino in leticia. Introite in conspectu eius in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus ipse fecit nos et non ipsi nos. Populus eius et oves pascue eius introite portas eius in confessione atria eius in ymnis confitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus in eternum misericordia eius et usque in generationem et generationem veritas eius. Psalmus David.

100

Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine psallam et intelligam in via inmaculata quando venies ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam facientes prevaricationes odivi. Non adhesit michi cor pravum declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar. Superbo oculo et insaciabili corde cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum ambulans in via inmaculata hic michi ministrabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terre ut disperderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem. Oratio pauperis cum anxiatus fuerit et in conspectu domini effuderit precem suam.

101

Domine exaudi orationem meam et clamor meus ad te veniat. Non avertas faciem tuam a me in quacumque die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacumque die invocavero te velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fenum et aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis factus sum sicut nicticorax in domicilio. Vigilavi et factus sum sicut passer solitarius in tecto. Tota die exprobrabant michi inimici mei et qui laudabant me adversum me iurabant. Quia cinerem tamquam panem manducabam et potum meum cum fletu miscebam. A facie ire indignationis tue quia elevans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinaverunt et ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes et memoriale tuum in generationem et generationem. Tu exurgens domine misereberis syon quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius et terre eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine et omnes reges terre gloriam tuam. Quia edificavit dominus syon et videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium et non sprevit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera et populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo dominus de celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compeditorum ut solveret filios interemptorum. Ut annuncient in syon nomen domini et laudem eius in ierusalem. In conveniendo populos in unum et reges ut serviant domino. Respondit ei in via virtutis sue paucitatem dierum meorum nuncia michi. Ne revoces me in dimidio dierum meorum in generationem et generationem anni tui. Initio tu domine terram fundasti et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanebis et omnes ut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos et mutabuntur tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. Filii servorum tuorum habitabunt ibi et semen eorum in seculum dirigetur. Psalmus David.

102

Benedic anima mea domino et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea domino et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam qui coronat te in misericordia et miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum renovabitur ut aquile iuventus tua. Faciens misericordias dominus et iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit vias suas moysi filiis israel voluntates suas. Miserator et misericors dominus longanimis et multum misericors. Non in perpetuum irascetur neque in eternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem celi a terra corroboravit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum misertus est dominus timentibus se quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam pulvis sumus homo sicut fenum dies eius tamquam flos agri sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo et non subsistet et non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem domini ab eterno et usque in eternum super timentes eum. Et iusticia illius in filios filiorum his qui servant testamentum

tum eius. Et memores sūt mandatorum ipī ad
faciend ea. Dn̄s in celo parauit sedem suā: et
regnum ipīus oībz dn̄abitur. Benedicite dn̄o
ōs angeli eius potentes uirtute facientes ūbū
illi ad audiendam uocē sermonū ei. Bene
dicite dn̄o oīs uirtutes eius ministri eius
qui facitis uoluntatē ei. Bn̄dicite dn̄o oīa
opera eius ī oīn̄ loco dn̄ationis eius benedic

·103·

anima mea domino. Psalmus dauid.
Benedic aīa mea dn̄o dn̄e ds̄ m̄s magnifica
tus es uehementer. Confessionem et decorem
induisti amictus lūīe sic̄ uestimēto. Exten
dens celum sic̄ pellem qui tegis aquis superiora
eius. Qui ponis nubem ascensū tuū qui am
bulas sup̄ pennas uentorum. Qui facis angelos
tuos spūs et ministros tuos ignem urentem.
Qui fundasti t̄ram sup̄ stabilitatem suam nō incli
nabitur in sclm̄ scl̄i. Abyssus sic̄ uestimētū
amictus eius sup̄ montes stabunt aq̄. Ab in
crepatione tua fugient a uoce tonitrui tui for
midabunt. Ascendunt montes et descendūt
campi ī loc̄ quē fundasti eis. Terminū posu
isti quē nō transgredientur nq̄ ɔūtent̄ operire
t̄ram. Qui emittis fontes ī conuallibz inter me
dium montiū p̄transibunt aq̄. Potabunt oīs
bestie agri expectabunt onagri in siti sua. Sup̄
ea uolucres celi h̄itabunt de medio petrarum da
bunt uoces. Rigans montes de superioribz suis
de fructu operum tuorum saciabit̄ terra. Producens
fenum iumētis et herbam seruituti hoīm. Ut
educas panem de terra et uinum letificet cor ho
minis. Ut exhilaret faciem ī oleo et panis cor
hoīs ɔfirmet. Saturabunt̄ ligna campi et ce
dri libani quas plantauit illic passeres nidifi
cabunt. Herodii domus dux ē eorum montes excel
si ceruis petra refugiū herinaciis. Fecit lunā
ī t̄pa sol cognouit occasū suū. Posuisti tenebr̄s
et fc̄a ē nox in ip̄a p̄transibunt oīs bestie silue.
Catuli leonum rugientes ut rapiant et querāt
a deo escam sibi. Ortus ē sol et ɔgregati sunt
et in cubilibz suis collocabuntur. Exibit hō
ad opus suū et ad operationem suam usq; ad ue
speram. Quam magnificata sunt opera tua
dn̄e omnia in sapiā fecisti impleta ē terra pos
sessione tua. Hoc mare magnum et spaciosū
manibz illic reptilia quorum non ē numerus.
Animalia pusilla cū magnis illic naues p̄transi
bunt. Draco iste quem formasti ad illudend
ei oīa a te expectant ut des illis escam ī tempe.
Dante te illis colligent aperiente te manū tu
am oīa īplebuntur bonitate. Auertente aūt
te faciem turbabuntur auferes spm̄ eorum et de
ficient et in puluerem suū reuertentur. Emitte
spm̄ tuū et creabuntur et renouabis faciem t̄re.
Sit glīa dn̄i in sclm̄ letabit̄ dn̄s ī operibz
suis. Qui respicit t̄ram et facit eam tremere
q̄ tangit montes et fumigant. Cantabo do
mino in uita mea psallam deo meo q̄uādiu
sū. Iocund sit ei eloquiū meū ego uero de
lectabor ī dn̄o. Deficiant peccatores a terra

et iniqui ita ut nō sint bn̄dic aīa mea dn̄o. Alla.

·104·

Confitemini dn̄o et inuocate nomē eius. An
nunciate inter gentes op̄a eius. Can
tate ei et psallite ei narrate omnia mirabilia e
laudamini in noīe sc̄o eius. Letetur cor
querentiū dn̄m querite dn̄m et confirmamini
q̄rite faciem eius semp̄. Mementote mira
biliū eius q̄ fecit prodigia et iudicia oris eius.
Semē abraham serui eius filii iacob electi ei.
Ip̄e dn̄s ds̄ nr̄ in uniūsa t̄ra iudicia ei. Me
mor fuit in sclm̄ testamēti sui ūbi qd̄ man
dauit ī mille generationes. Qd̄ disposuit
ad abraham et iuramēti sui ad ysaac. Et sta
tuit illud iacob in p̄ceptum et isrl̄ in testamē
tū eternū. Dicens t̄ dabo t̄ram chanaan fu
niculum hereditatis u̅re. Cum ēent nūo bre
ui paucissimi et incole eius. Et pertransierunt
de gente in gentem et de regno ad p̄pl̄m altm̄.
Nō reliquit hoīem nocere eis et corripuit pro
eis reges. Nolite tangere xp̄os meos et in p̄ph̄is
meis nolite malignari. Et uocauit famē
sup̄ t̄ram et omne firmamentum panis contri
uit. Misit ante eos uirū in seruum uenun
datus ē ioseph. Humiliauerunt in ɔpedibz
pedes eius ferrum p̄transiuit aīam eius do
nec ueniret ūbum eius. Eloquium dn̄i ī
flammauit eum misit rex et soluit eū prin
ceps p̄plorum et dimisit eū. Constituit eum
dn̄m domus sue et principem oīs possessōnis
sue. Ut erudiret principes eius sic̄ semet
ip̄m et senes eius prudentiam doceret. Et
intrauit isrl̄ in egyptum et iacob accola fu
it in t̄ra cham. Et auxit p̄pl̄m suū uehe
menē et firmauit eum sup̄ inimicos eius.
Conuertit cor eorum ut odirent p̄pl̄m eius et do
lum facerent in seruos eius. Misit moysē
seruum suum aaron quē elegit ip̄m. Po
suit ī eis ūba signorum suorum et prodigia eorum
in terra cham. Misit tenebras et obscurauit
et nō exacerbauit sermones suos. Conū
tit aquas eorum in sanguinē et occidit pisces
eorum. Et dedit terra eorum ranas ī penetra
libibz regum ip̄orum. Dixit et uenit cy̅nomia
et sciniphes in omnibz finibz eorum.
Posuit pluuias eorum grandinē et ignem ɔbu
rentem ī terra ip̄orum. Et percussit uineas e
orum et ficulneas eorum et ɔtriuit lignū finiū
eorum. Dixit et uenit locusta et bruchus cuius
nō erat nūs. Et comedit oē fenū in t̄ra
eorum et comedit omnem fructum terre eorum.
Et percussit omne p̄mogenitum ī terra eorū
p̄micias omnis laboris eorum. Et eduxit
eos cū argento et auro et nō erat in tribubz
eorum infirmus. Letata ē egyptus ī p̄fectio
ne eorum qz incubuit timor eorum sup̄ eos.
Expandit nubem ī p̄tectionē eorum et ignē ut
luceret eis p̄ noctem. Petierunt et uenit co
turnix et pane celi saturauit eos. Disru
pit petram et fluxerunt aq̄ abierūt in sicco
flumina. Qm̄ memor fuit ūbi sc̄i sui: qd̄

huit ad abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione et electos suos in letitia. Et dedit illis regiones gentium et labores populorum possederunt. Ut custodiant iustificationes eius et legem eius exquirant. Alleluia.

104

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur potentias domini auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium et faciunt iustitiam in omni tempore. Memento nostri domine in beneplacito populi tui visita nos in salutari tuo. Ad videndum in bonitate electorum tuorum ad letandum in letitia gentis tue ut lauderis cum hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris iniuste egimus iniquitatem fecimus. Patres nostri in egypto non intellexerunt mirabilia tua non fuerunt memores multitudinis misericordie tue. Et irritaverunt ascendentes in mare mare rubrum et salvavit eos propter nomen suum ut notam faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est et deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et salvavit eos de manu odientium et redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos unus ex eis non remansit. Et crediderunt in verbis eius et laudaverunt laudem eius. Cito fecerunt obliti sunt operum eius et non sustinuerunt consilium eius. Et concupierunt concupiscentiam in deserto et temptaverunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorum et misit saturitatem in animas eorum. Et irritaverunt moysen in castris aaron sanctum domini. Aperta est terra et deglutivit dathan et operuit super congregationem abyron. Et exarsit ignis in synagoga eorum flamma combussit peccatores. Et fecerunt vitulum in oreb et adoraverunt sculptile. Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum. Obliti sunt deum qui salvavit eos qui fecit magnalia in egypto mirabilia in terra cham terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos si non moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius. Ut averteret iram eius ne disperderet eos et pro nichilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt in verbo eius et murmuraverunt in tabernaculis suis non exaudierunt vocem domini. Et elevavit manum suam super eos ut prosterneret eos in deserto. Et ut deiceret semen eorum in nationibus et disperderet eos in regionibus. Et initiati sunt beelphegor et comederunt sacrificia mortuorum. Et irritaverunt eum in adinventionibus suis et multiplicata est in eis ruina. Et stetit phinees et placavit et cessavit quassatio. Et reputatum est ei in iustitiam in generationem et generationem usque in sempiternum. Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis et vexatus est moyses propter eos quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in labiis suis non disperdiderunt gentes quas dixit dominus illis. Et commixti sunt inter gentes et didicerunt opera eorum et servierunt sculptilibus eorum et factum est illis in scandalum. Et immolaverunt filios suos et filias suas demoniis. Et effuderunt sanguinem innocentem sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum quas sacrificaverunt sculptilibus chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus et contaminata in operibus eorum et fornicati sunt in adinventionibus suis. Et iratus est furore dominus in populo suo et abhominatus est hereditatem suam. Et tradidit eos in manus gentium et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos inimici eorum et humiliati sunt sub manibus eorum sepe liberavit eos. Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et vidit cum tribularentur et audivit orationem eorum. Et memor fuit testamenti sui et penituit eum secundum multitudinem misericordie sue. Et dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui ceperant eos. Salvos fac nos domine deus noster et congrega nos de nationibus. Ut confiteamur nomini sancto tuo et gloriemur in laude tua. Benedictus dominus deus israel a seculo et usque in seculum et dicet omnis populus fiat fiat. Alleluia.

105

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Dicant qui redempti sunt a domino quos redemit de manu inimici de regionibus congregavit eos. A solis ortu et occasu ab aquilone et mari. Erraverunt in solitudine in inaquoso viam civitatis habitaculi non invenerunt. Esurientes et sitientes anima eorum in ipsis defecit. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos in viam rectam ut irent in civitatem habitationis. Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius filiis hominum. Quia satiavit animam inanem et animam esurientem satiavit bonis. Sedentes in tenebris et in umbra mortis vinctos in mendicitate et ferro. Quia exacerbaverunt eloquia dei et consilium altissimi irritaverunt. Et humiliatum est in laboribus cor eorum et infirmatum est nec fuit qui adiuvaret. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum liberavit eos. Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis et vincula eorum disrupit. Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius filiis hominum. Quia contrivit portas ereas et vectes ferreos confregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum propter iniustitias enim suas humiliati sunt. Omnem escam abhominata est anima eorum et appropinquaverunt usque ad portas mortis. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum liberavit eos. Misit verbum suum et sanavit eos et eripuit eos de interitionibus eorum. Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius filiis hominum. Et sacrificent sacrificium laudis et annuntient opera eius in exultatione. Qui descendunt mare in navibus facientes operationem in aquis multis. Ipsi viderunt opera domini et mirabilia eius in profundo. Dixit et stetit spiritus procelle et exaltati sunt fluctus eius. As

ascendunt usque ad celos et descendunt usque ad abissos: anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius et omnis sapientia eorum devorata est. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur et de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram et siluerunt fluctus eius. Et letati sunt quia siluerunt et deduxit eos in portum voluntatis eorum. Confiteantur domino misericordie eius et mirabilia eius filiis hominum. Et exaltent eum in ecclesia plebis et in cathedra seniorum laudent eum. Posuit flumina in desertum et exitus aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem a malitia inhabitantium in ea.

Posuit desertum in stagna aquarum et terram sine aqua in exitus aquarum. Et collocavit illic esurientes et constituerunt civitatem habitationis. Et seminaverunt agros et plantaverunt vineas et fecerunt fructum nativitatis. Et benedixit eis et multiplicati sunt nimis et iumenta eorum non minoravit. Et pauci facti sunt et vexati sunt a tribulatione malorum et dolore. Effusa est contentio super principes et errare fecit eos in invio et non in via. Et adiuvit pauperem de inopia et posuit sicut oves familias. Videbunt recti et letabuntur et omnis iniquitas oppilabit os suum. Quis sapiens et custodiet hec et intelliget misericordias domini. Canticum psalmi ipsi David.

106

107

Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psallam in gloria mea. Exurge psalterium et cithara exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine et psallam tibi in nationibus. Quia magna super celos misericordia tua et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus et super omnem terram gloria tua ut liberentur dilecti tui. Salvum fac dextera tua et exaudi me deus locutus est in sancto suo. Exultabo et dividam Sicimam et convallem tabernaculorum dimetiar. Meus est Galaad et meus est Manasses et Effraim susceptio capitis mei. Iuda rex meus Moab lebes spei mee. In Idumeam extendam calciamentum meum mihi alienigene amici facti sunt. Quis deducet me in civitatem munitam quis deducet me usque in Idumeam. Nonne tu deus qui repulisti nos et non exibis deus in virtutibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutem et ipse ad nichilum deducet inimicos nostros. In finem psalmus David.

108

Deus laudem meam ne tacueris quia os peccatoris et os dolosi super me apertum est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa et sermonibus odii circumdederunt me et expugnaverunt me gratis. Pro eo ut me diligerent detrahebant mihi ego autem orabam. Et posuerunt adversum me mala pro bonis et odium pro dilectione mea. Constitue super eum peccatorem et diabolus stet a dextris eius. Cum iudicatur exeat condempnatus et oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci et episcopatum eius accipiat alter. Fiant filii eius orphani et uxor eius vidua. Nutantes transferantur filii eius et mendicent et eiciantur de habitationibus suis. Scrutetur fenerator omnem substantiam eius et diripiant alieni labores eius. Non sit illi adiutor nec sit qui misereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum in generatione una deleatur nomen eius. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu domini et peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra dominum semper et dispereat de terra memoria eorum pro eo quod non est recordatus facere misericordiam. Et persecutus est hominem inopem et mendicum et compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem et veniet ei et noluit benedictionem et elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum et intravit sicut aqua in interiora eius et sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur et sicut zona qua semper precingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt mihi apud dominum et qui loquuntur mala adversus animam meam. Et tu domine domine fac mecum propter nomen tuum quia suavis est misericordia tua. Libera me quia egenus et pauper ego sum et cor meum conturbatum est intra me. Sicut umbra cum declinat ablatus sum et excussus sum sicut locuste. Genua mea infirmata sunt a ieiunio et caro mea immutata est propter oleum. Et ego factus sum obprobrium illis viderunt me et moverunt capita sua. Adiuva me domine deus meus salvum me fac secundum misericordiam tuam. Et sciant quia manus tua hec et tu domine fecisti eam. Maledicent illi et tu benedices qui insurgunt in me confundantur servus autem tuus letabitur. Induantur qui detrahunt mihi pudore et operiantur sicut diploide confusione sua. Confitebor domino nimis in ore meo et in medio multorum laudabo eum. Qui astitit a dextris pauperis ut salvam faceret a persequentibus animam meam. In finem psalmus David.

109

Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Virgam virtutis tue emittet dominus ex Syon dominare in medio inimicorum tuorum. Tecum principium in die virtutis tue in splendoribus sanctorum ex utero ante luciferum genui te. Iuravit dominus et non penitebit eum tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech. Dominus a dextris tuis confregit in die ire sue reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas conquassabit capita in terra multorum. De torrente in via bibet propterea exaltabit caput. Alleluia. Aleph.

110

Confitebor tibi domine in toto corde meo in consilio iustorum et congregatione. Magna opera domini exquisita in omnes voluntates eius. Confessio et magnificentia opus eius et iustitia eius manet in seculum seculi. Memoriam fecit mirabilium suorum

misericors et miserator dominus escam dedit timentibus se. Memor erit in seculum testamenti sui virtutem operum suorum annuntiabit populo suo. Ut det illis hereditatem gentium opera manuum eius veritas et iudicium. Fidelia omnia mandata eius confirmata in seculum seculi facta in veritate et equitate. Redemptionem misit dominus populo suo mandavit in eternum testamentum suum. Sanctum et terribile nomen eius initium sapientie timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum laudatio eius manet in seculum seculi. Alleluia reversionis aggei et zacharie.

111

Beatus vir qui timet dominum in mandatis eius volet nimis. Potens in terra erit semen eius generatio rectorum benedicetur. Gloria et divitie in domo eius et iustitia eius manet in seculum seculi. Exortum est in tenebris lumen rectis misericors et miserator et iustus. Iocundus homo qui miseretur et commodat disponet sermones suos in iudicio quia in eternum non commovebitur. In memoria eterna erit iustus ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino confirmatum est cor eius non commovebitur donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus iustitia eius manet in seculum seculi cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator videbit et irascetur dentibus suis fremet et tabescet desiderium peccatorum peribit. Alleluia.

112

Laudate pueri dominum laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum ex hoc nunc et usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus et super celos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat et humilia respicit in celo et in terra. Suscitans a terra inopem et de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum principibus cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum letantem.

113

In exitu israel de egypto domus iacob. Alleluia. de populo barbaro. Facta est iudea sanctificatio eius israel potestas eius. Mare vidit et fugit iordanis conversus est retrorsum. Montes exultaverunt ut arietes et colles sicut agni ovium. Quid est tibi mare quod fugisti et tu iordanis quia conversus es retrorsum. Montes exultastis ut arietes et colles sicut agni ovium. A facie domini mota est terra a facie dei iacob. Qui convertit petram in stagna aquarum et rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate tua nequando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in celo omnia quecumque voluit fecit. Simulacra gentium argentum et aurum opera manuum hominum. Os habent et non loquentur oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient nares habent et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt pedes habent et non ambulabunt non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea et omnes qui confidunt in eis.

Domus israel speravit in domino adiutor eorum et protector eorum est. Domus aaron speravit in domino adiutor eorum et protector eorum est. Qui timent dominum speraverunt in domino adiutor eorum et protector eorum est. Dominus memor fuit nostri et benedixit nobis. Benedixit domui israel benedixit domui aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super vos super vos et super filios vestros. Benedicti vos a domino qui fecit celum et terram. Celum celi domino terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt te domine neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui vivimus benedicimus domino ex hoc nunc et usque in seculum. Alleluia.

114

Dilexi quoniam exaudiet dominus vocem orationis mee. Quia inclinavit aurem suam mihi et in diebus meis invocabo. Circumdederunt me dolores mortis et pericula inferni invenerunt me. Tribulationem et dolorem inveni et nomen domini invocavi. O domine libera animam meam misericors dominus et iustus et deus noster miseretur. Custodiens parvulos dominus humiliatus sum et liberavit me. Convertere anima mea in requiem tuam quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte oculos meos a lacrimis pedes meos a lapsu. Placebo domino in regione vivorum. Alleluia.

115

Credidi propter quod locutus sum ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo omnis homo mendax. Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam et nomen domini invocabo. Vota mea reddam domino coram omni populo eius. Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. O domine quia ego servus tuus ego servus tuus et filius ancille tue. Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam coram omni populo eius in atriis domus domini in medio tui ierusalem. Alleluia.

116

Laudate dominum omnes gentes laudate eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius et veritas domini manet in eternum. Alleluia.

117

Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc israel quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Dicat nunc domus aaron quoniam in seculum misericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum quoniam in seculum misericordia eius. De tribulatione invocavi dominum et exaudivit me in latitudine dominus. Dominus mihi adiutor non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor et ego despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in domino quam confidere in homine. Bonum est sperare in domino quam sperare in principibus. Omnes gentes circuierunt me et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdantes circumdederunt me et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdederunt me sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis et in nomine domini quia ultus sum in eos. Impulsus eversus sum ut caderem et dominus suscepit me. Fortitudo mea et laus mea dominus et factus est mihi in salutem. Vox exultationis et salutis in tabernaculis iustorum. Dextera domini fecit virtutem dextera domini exaltavit me dex-

dextera dñi fecit uirtutem. Non moriar sꝫ uiuam
& narrabo opa dñi. Castigans castigauit me d̄s
& morti nō tradidit me. Aperite m portas iusticie
& ingressus i eas confitebor dño h porta dñi iu
intrabūt in eam. Confitebor t̄ qm̄ exaudisti
me: & fc̄s es m̄ i salutē. Lapidem quē repro
bauerunt edificantes hic fc̄s ē in caput anguli.
A dño fc̄m ē istud & ē mirabile i oclīs nr̄is. Hec
ē dies quā fecit dn̄s exultemus & letemur i
ea. O dñe saluū me fac o dñe bn̄ psperare
bn̄dc̄s qui uenit i noīe dñi. Bn̄diximꝰ uob
de domo dñi d̄s dn̄s & illuxit nobis. Consti
tuite diem sollempnē in condensis usq; ad cor
nu altaris. D̄s m̄s es tu & confitebor t̄ d̄s
m̄s es tu & exaltabo te. Confitebor t̄ qm̄
exaudisti me & fc̄s es m̄ in salutē. Confitemi
ni dño qm̄ bonꝰ qm̄ i sc̄lm mīa eius. Alla
Beati immaculati i uia qui ambulāt Aleph
in lege dñi. Beati qui scrutant̄ testimo
nia eī in toto corde exquirūt eū. Non enī
qui opantur iniquitatē i uīis eius ambula
uerē. Tu mandasti mandata tua custodiri
nimis. Utinam dirigantr̄ uie mee ad custo
diendas iustificationes tuas. Tunc nō ɔfū
dar cū pspexero in omībꝫ mandatis tuis. Cō
fitebor tibi in directione cordis in eo qd̄ didi
ci iudicia iusticie tue. Iustificationes tuas
custodiā ut nō me delinquas usq; quaq; Beth
In quo corrigit adolescentior uiam suā in cu
stodiendo sermones tuos. In toto corde mō
exquisiui te ne repellas me a mandatis tuis.
In corde meo abscondi eloquia tua ut n̄ peccē
tibi. Benedc̄s es dñe doce me iustificōnes
tuas. In labiis meis pronunciaui oīa iudi
cia oris tui. In uia testimonior̄ tuor̄ delec
tatus sum sic̄ i omībꝫ diuiciis. In manda
tis tuis exercebor & ɔsiderabo mirabilia tuas
ge tuas. In iustificōnibꝫ tuis meditabor nō
obliuiscar sermones tuos. Gimel.
Retribue seruo tuo uiuifica me & custodiam
sermones tuos. Reuela oculos meos & ɔ
siderabo mirabilia de lege tua. Incola ego
sum i terra nō abscondas a me mandata tua.
Concupiuit aīa mea desiderare iustificatiōes
tuas in omni tempore. Increpasti supbos
maledicti qui declinant a mandatis tuis.
Aufer a me obprobrium & contemptum qr te
stimonia tua exquisiui. Et enī sederūt
principes & aduersum me loquebantur
seruus aūt tuus exercebatur i iustificōnibꝫ
tuis. Nam & testimonia tua meditatio
mea ē & ɔsilium meū iustificationes tue.
Adhesit pauimento aīa mea uiuī Deleth
fica me scd̄m ūbum tuū. Vias meas
enunciaui & exaudisti me doce me iustifi
cationes tuas. Viam iustificationū tu
arum instrue me & exercebor in mirabi
libꝫ tuis. Dormitauit aīa mea p̄ tedio
confirma me in uerbis tuis. Viam ini
quitatis amoue a me & de lege tua mi

serere mei. Viam ūitatis elegi iudicia tua nō
sū oblitus. Adhesi testimoniis tuis dñe noli
me ɔfundere. Viam mandator̄ tuor̄ cucurri
cū dilatasti cor meum. Beth. he.
Legem pone m̄ dñe uiam iustificationū
tuar̄ & exquiram eam semp. Da m̄ intellē
& scrutabor legem tuam & custodiam illam
in toto corde meo. Deduc me in semita mā
dator̄ tuor̄ qr ipsam uolui. Inclina cor me
um ī testimonia tua & nō i auariciā. Auerte
oculos meos ne uideant uanitatem i uia tua
uiuifica me. Statue suo tuo eloquiū tuū
i timore tuo. Amputa obpbriū meū qd̄
suspicatus sum qr iudicia tua iocunda. Ec
ce concupiui mandata tua dñe: in equitate tu
a uiuifica me. Vau.
Et ueniat sup me mīa tua dñe & salutare
tuū scd̄m eloquiū tuū. Et r̄ndebo exprobran
tibꝫ m̄ ūbum qr spaui in sermonibus tuis.
Et ne auferas de ore meo ūbum ūitatis usꝫ
q; qr in iudiciis tuis sup spaui. Et custo
diam legem tuam semp: in sc̄lm & in sc̄lm
scl̄i. Et ambulabam in latitudine qr man
data tua exquisiui. Et loquebar i testimo
niis tuis in ɔspectu regum & nō ɔfundebar.
Et meditabar in mandatis tuis q̄ dilexi. Et
leuaui manus meas ad mandata tua q̄
dilexi & exercebor in iustificationibꝫ tuis.
Memor esto ūbi tui seruo tuo in quo m̄ he. Zay.
spem dedisti. Hec me ɔsolata ē in humili
tate mea qr eloquium tuum uiuificauit me.
Supbi inīq̄ agebant usq;q; a lege aūt tua nō de
clinaui. Memor fui iudicior̄ tuor̄ a sc̄lo dñe
& ɔsolatus sum. Defectio tenuit me p peccatō
ribꝫ delinq̄ntibꝫ legē tuā. Cantabiles m̄ erant
iustificōnes tue i loco pegrinatōis mee. Memor
fui nocte noīs tui dñe & custodiui legem tuā.
Hec facta ē m̄ qr iustificōnes tuas exquisiui.
Portio mea dñe dixi custodire legem Heth.
tuam. Depcatus sum faciem tuam i toto
corde meo miserere mei scd̄m eloquiū tuū.
Cogitaui uias meas & ɔūti pedes meos i testimo
nia tua. Paratus sum & non sum turbatus
ut custodiam mandata tua. Funes peccator̄
circumplexi sunt me & legem tuam non sum
oblitus. Media nocte surgebam ad ɔfitend
t̄ sr̄ iudicia iustificōnis tue. Particeps ego
sū oīm timentium te & custodientiū manda
ta tua. Misericordia tua domine plena ē
terra iustificationes tuas doce me. Theth.
Bonitatem fecisti c̄ seruo tuo dñe scd̄m
ūbum tuum. Bonitatem & disciplinā
& sciam doce me qr in mandatis tuis credidi.
Priusq̄m humiliarer ego deliqui ppterea eloquiū
tuum ego custodiui. Bonus es tu & in bo
nitate tua doce me iustificationes tuas.
Multiplicata ē sup me iniquitas supborū:
ego aūt in toto corde meo scrutabor manda
ta tua. Coagulatum ē sic̄ lac cor eor̄ ego
uero legem tuam meditatus sum. Bonū

mihi quia humiliasti me ut discam iustificationes
tuas. Bonum mihi lex oris tui super milia au-
ri et argenti. Ioth.
Manus tue fecerunt me et plasmaverunt
me: da mihi intellectum ut discam mandata tua.
Qui timent te videbunt me et letabuntur: quia
in verba tua supersperavi. Cognovi domine quia e-
quitas iudicia tua et in veritate tua humiliasti me.
Fiat misericordia tua ut consoletur me secundum eloquium
tuum servo tuo. Veniant mihi miserationes
tue et vivam quia lex tua meditatio mea est.
Confundantur superbi quia iniuste iniquita-
tem fecerunt in me ego autem exercebor in man-
datis tuis. Convertantur mihi timentes te: et
qui noverunt testimonia tua. Fiat cor
meum immaculatum in iustificationibus
tuis ut non confundar. Caph.
Defecit in salutare tuum anima mea: et
in verbum tuum supersperavi. Defecerunt
oculi mei in eloquium tuum dicentes quando
consolaberis me. Quia factus sum sicut uter in
pruina iustificationes tuas non sum oblitus.
Quot sunt dies servi tui quando facies de persequen-
tibus me iudicium. Narraverunt mihi iniqui
fabulationes sed non ut lex tua. Omnia man-
data tua veritas inique persecuti sunt me ad-
iuva me. Paulominus consummaverunt
me in terra ego autem non dereliqui manda-
ta tua. Secundum misericordiam tuam vivifica me
et custodiam testimonia oris tui. Lamed.
In eternum domine verbum tuum permanet in celo.
In generationem et generationem veritas tua fun-
dasti terram et permanet. Ordinatione tua
perseverat dies quoniam omnia serviunt tibi.
Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte
perissem in humilitate mea. In eternum non
obliviscar iustificationes tuas quia in ipsis
vivificasti me. Tuus sum ego salvum me
fac quoniam iustificationes tuas exquisivi. Me
expectaverunt peccatores ut perderent me:
testimonia tua intellexi. Omnis consummati-
onis vidi finem latum mandatum tuum
nimis. Mem.
Quomodo dilexi legem tuam domine tota
die meditatio mea est. Super inimicos me-
os prudentem me fecisti mandato tuo quia
in eternum mihi est. Super omnes docentes me
intellexi quia testimonia tua meditatio me-
a est. Super senes intellexi quia mandata tu-
a quesivi. Ab omni via mala prohibui
pedes meos ut custodiam verba tua. A iu-
diciis tuis non declinavi quia tu legem posu-
isti michi. Quam dulcia faucibus meis
eloquia tua super mel ori meo. A manda-
tis tuis intellexi propterea odivi omnem
viam iniquitatis. Nun.
Lucerna pedibus meis verbum tuum et lu-
men semitis meis. Iuravi et statui cu-
stodire iudicia iustitie tue. Humiliatus

sum usquequaque domine secundum verbum tuum. Volun-
taria oris mei beneplacita fac domine et iudicia
tua doce me. Anima mea in manibus meis
semper et legem tuam non sum oblitus. Posue-
runt peccatores laqueum mihi et de mandatis tu-
is non erravi. Hereditate acquisivi testimo-
nia tua in eternum quia exultatio cordis mei sunt.
Inclinavi cor meum ad faciendas iustificati-
ones tuas in eternum propter retributionem. Samech.
Iniquos odio habui: et legem tuam dilexi.
Adiutor et susceptor meus es tu et in verbum
tuum super speravi. Declinate a me maligni
et scrutabor mandata dei mei. Susci-
pe me secundum eloquium tuum et vivam et non
confundas me ab expectatione mea. Adiuva
me et salvus ero et meditabor in iustificationibus
tuis semper. Sprevisti omnes discedentes a
iudiciis tuis quia iniusta cogitatio eorum est.
Prevaricantes reputavi omnes peccatores terre ideo
dilexi testimonia tua. Confige timore tuo
carnes meas a iudiciis enim tuis timui. Ayn.
Feci iudicium et iustitiam non tradas me
calumpniantibus me. Suscipe servum
tuum in bonum non calumpnientur me
superbi. Oculi mei defecerunt in salutare
tuum et in eloquium iustitie tue. Fac cum
servo tuo secundum misericordiam tuam et iustificatio-
nes tuas doce me. Servus tuus sum ego
da michi intellectum ut sciam testimonia
tua. Tempus faciendi domine dissipaverunt
legem tuam. Ideo dilexi mandata tua super
aurum et topazion. Propterea ad omnia
mandata tua dirigebar omnem viam ini-
quam odio habui. Phe.
Mirabilia testimonia tua domine ideo scruta-
ta est ea anima mea. Declaratio sermo-
num tuorum illuminat et intellectum dat par-
vulis. Os meum aperui et attraxi spiritum quia
mandata tua desiderabam. Aspice in me
et miserere mei secundum iudicium diligenti-
um nomen tuum. Gressus meos dirige
secundum eloquium tuum ut non dominetur
mei omnis iniustitia. Redime me a calump-
niis hominum ut custodiam mandata
tua. Faciem tuam illumina super servum
tuum et doce me iustificationes tuas. Exi-
tus aquarum deduxerunt oculi mei quia
non custodierunt legem tuam. Sade.
Iustus es domine et rectum iudicium tuum.
Mandasti iustitiam testimonia tua et veri-
tatem tuam nimis. Tabescere me fe-
cit zelus meus quia obliti sunt verba tua in-
imici mei. Ignitum eloquium tuum ve-
hementer et servus tuus dilexit illud. Ado-
lescentulus sum ego et contemptus iustifi-
cationes tuas non sum oblitus. Iustiti-
a tua domine iustitia in eternum et lex tua
veritas. Tribulatio et angustia invene-
runt me mandata tua meditatio mea

e. Equitas testimonia tua in eternum: intellectum da
mihi et vivam. Coph.
Clamavi in toto corde exaudi me domine iustifica-
tiones tuas requiram. Clamavi ad te sal-
vum me fac ut custodiam mandata tua.
Preveni in maturitate et clamavi in verba tua su-
persperavi. Prevenerunt oculi mei ad te diluculo: ut
meditarer eloquia tua. Vocem meam audi
secundum misericordiam tuam domine: et secundum iudicium tuum
vivifica me. Appropinquaverunt persequentes me
iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt. Pro-
pe es tu domine: et omnes vie tue veritas. Initio cog-
novi de testimoniis tuis: quia in eternum fundasti
ea. Res.
Vide humilitatem meam et eripe me: quia legem
tuam non sum oblitus. Iudica iudicium meum
et redime me: propter eloquium tuum vivifica me.
Longe a peccatoribus salus: quia iustificationes tuas non
exquisierunt. Misericordie tue multe domine: secundum iu-
dicium tuum vivifica me. Multi qui persequun-
tur me et tribulant me: a testimoniis tuis non de-
clinavi. Vidi prevaricantes et tabescebam: quia
eloquia tua non exquisierunt. Vide quoniam man-
data tua dilexi domine: in misericordia tua vivifica me.
Principium verborum tuorum veritas: in eternum omnia
iudicia iustitie tue. Sin.
Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formi-
davit cor meum. Letabor ego super elo-
quia tua: sicut qui invenit spolia multa. Iniqui-
tatem odio habui et abhominatus sum: legem autem
tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi: super iu-
dicia iustitie tue. Pax multa diligentibus le-
gem tuam: et non est illis scandalum. Expectabam
salutare tuum domine: et mandata tua dilexi. Cu-
stodivit anima mea testimonia tua: et dilexit ea
vehementer. Servavi mandata tua et testimo-
nia tua: quia omnes vie mee in conspectu tuo.
Appropinquet deprecatio mea in conspec- Thau
tu tuo domine: iuxta eloquium tuum da mihi in-
tellectum. Intret postulatio mea in conspectu tuo:
secundum eloquium tuum eripe me. Eructabunt
labia mea hymnum: cum docueris me iustifica-
tiones tuas. Pronunciabit lingua mea elo-
quium tuum: quia omnia mandata tua equitas.
Fiat manus tua ut salvet me: quoniam mandata
tua elegi. Concupivi salutare tuum domine: et
lex tua meditatio mea est. Vivet anima mea
et laudabit te: et iudicia tua adiuvabunt me.
Erravi sicut ovis que periit: quere servum tu-
um domine quia mandata tua non sum oblitus.

119

Ad dominum cum tribularer Canticum graduum
clamavi: et exaudivit me. Domine libera
animam meam a labiis iniquis: et a lingua do-
losa. Quid detur tibi aut quid apponatur
tibi ad linguam dolosam. Sagitte po-
tentis acute: cum carbonibus desolatoriis. Heu
mihi quia incolatus meus prolongatus est:
habitavi cum habitantibus cedar: multum incola fu-
it anima mea. Cum his qui oderunt pacem eram pa-
cificus: cum loquebar illis impugnabant me gratis.

120

Levavi oculos meos in montes: Canticum
unde veniat auxilium mihi. Auxilium graduum.
meum a domino: qui fecit celum et terram. Non
det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui
custodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet
qui custodit israel. Dominus custodit te dominus protec-
tio tua: super manum dexteram tuam. Per di-
em sol non uret te: neque luna per noctem. Dominus cus-
todit te ab omni malo: custodiat animam tuam dominus.
Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum: ex
hoc nunc et usque in seculum. Canticum graduum.

121

Letatus sum in his que dicta sunt mihi: in domum
domini ibimus. Stantes erant pedes nostri in
atriis tuis ierusalem. Ierusalem que edificatur ut ci-
vitas: cuius participatio eius in idipsum. Il-
luc enim ascenderunt tribus tribus domini: testimoni-
um israel ad confitendum nomini domini. Quia illic
sederunt sedes in iudicio: sedes super domum david.
Rogate que ad pacem sunt ierusalem: et abundantia
diligentibus te. Fiat pax in virtute tua: et
habundantia in turribus tuis. Propter fratres
meos et proximos meos: loquebar pacem de te.
Propter domum domini dei nostri: quesivi bona tibi.

122

Ad te levavi Canticum graduum. oculos meos qui habitas in celis. Ecce sicut
oculi servorum in manibus dominorum suorum. Sicut o-
culi ancille in manibus domine sue: ita oculi nostri
ad dominum deum nostrum donec misereatur nostri.
Miserere nostri domine miserere nostri: quia multum re-
pleti sumus despectione. Quia multum
repleta est anima nostra: obprobrium habundan-
tibus et despectio superbis. Canticum graduum.

123

Nisi quia dominus erat in nobis dicat nunc israel:
nisi quia dominus erat in nobis. Cum exurgerent
homines in nos: forte vivos deglutissent nos. Cum
irasceretur furor eorum in nos: forsitan aqua ab-
sorbuisset nos. Torrentem pertransivit anima
nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquam into-
lerabilem. Benedictus dominus: qui non dedit nos
in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut pas-
ser erepta est: de laqueo venantium. Laqueus
contritus est: et nos liberati sumus. Adiutori-
um nostrum in nomine domini: qui fecit celum et terram.

124

Qui confidunt in domino sicut mons Canticum
syon: non commovebitur in eternum graduum.
qui habitat in ierusalem. Montes in circuitu eius:
et dominus in circuitu populi sui: ex hoc nunc et usque
in seculum. Quia non relinquet dominus virgam
peccatorum super sortem iustorum: ut non extendant
iusti ad iniquitatem manus suas. Benefac
domine bonis: et rectis corde. Declinantes autem in
obligationes adducet dominus cum operantibus ini-
quitatem: pax super israel. Canticum graduum.

125

In convertendo dominus captivitatem syon: facti su-
mus sicut consolati. Tunc repletum est
gaudio os nostrum: et lingua nostra exultatione.
Tunc dicent inter gentes: magnificavit dominus
facere cum eis. Magnificavit dominus facere nobiscum:
facti sumus letantes. Converte domine capti-
vitatem nostram: sicut torrens in austro. Qui

propter david servum tuum non avertas faciem christi tui.

seminant in lacrimis in exultatione metent. Euntes ibant et flebant mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Canticum graduum salomonis.

126. Nisi dominus edificaverit domum in vanum laboraverunt qui edificant eam. Nisi dominus custodierit civitatem frustra vigilat qui custodit eam. Vanum est vobis ante lucem surgere surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris. Cum dederit dilectis suis somnum ecce hereditas domini filii merces fructus ventris. Sicut sagitte in manu potentis ita filii excussorum. Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta. Canticum graduum.

127. Beati omnes qui timent dominum qui ambulant in viis eius. Labores manuum tuarum quia manducabis beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis habundans in lateribus domus tue. Filii tui sicut novelle olivarum in circuitu mense tue. Ecce sic benedicetur omnis homo qui timet dominum. Benedicat te dominus ex syon: et videas bona ierusalem omnibus diebus vite tue. Et videas filios filiorum tuorum pacem super israel.

128. Sepe expugnaverunt me Canticum graduum a iuventute mea: dicat nunc israel. Sepe expugnaverunt me a iuventute mea etenim non potuerunt michi. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores prolongaverunt iniquitatem suam. Dominus iustus concidet cervices peccatorum confundantur et convertantur retrorsum omnes qui oderunt syon. Fiant sicut fenum tectorum quod priusquam evellatur exaruit. De quo non implebit manum suam qui metet et sinum suum qui manipulos colliget. Et non dixerunt qui preteribant benedictio domini super vos benediximus vobis in nomine domini. Canticum graduum.

129. De profundis clamavi ad te domine domine exaudi vocem meam. Fiant aures tue intendentes in vocem deprecationis mee. Si iniquitates observaveris domine domine quis sustinebit. Quia apud te propitiatio est et propter legem tuam sustinui te domine. Sustinuit anima mea in verbo eius speravit anima mea in domino. A custodia matutina usque ad noctem speret israel in domino. Quia apud dominum misericordia et copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet israel ex omnibus iniquitatibus eius.

130. Domine non est exaltatum cor Canticum graduum meum neque elati sunt oculi mei. Neque ambulavi in magnis: neque in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebam sed exaltavi animam meam. Sicut ablactatus est super matre sua ita retributio in anima mea. Speret israel in domino ex hoc nunc et usque in seculum.

131. Memento domine david et omnis Canticum graduum mansuetudinis eius. Sicut iuravit domino votum vovit deo iacob. Si introiero in tabernaculum domus mee si ascendero in lectum strati mei. Si dedero somnum oculis meis et palpebris meis dormitationem. Et requiem temporibus meis donec inveniam locum domino tabernaculum deo iacob. Ecce audivimus eam in ephrata invenimus eam in campis silve. Introibimus in tabernaculum eius adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Surge domine in requiem tuam tu et archa sanctificationis tue. Sacerdotes tui induantur iustitiam et sancti tui exultent. Iuravit dominus david veritatem et non frustrabitur eam de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Si custodierint filii tui testamentum meum et testimonia mea hec que docebo eos. Et filii eorum usque in seculum sedebunt super sedem tuam. Quoniam elegit dominus syon elegit eam in habitationem sibi. Hec requies mea in seculum seculi hic habitabo quoniam elegi eam. Viduam eius benedicens benedicam pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari et sancti eius exultatione exultabunt. Illuc producam cornu david paravi lucernam christo meo. Inimicos eius induam confusione super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

132. Ecce quam bonum et quam iocundum Canticum graduum habitare fratres in unum. Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam barbam aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius sicut ros hermon qui descendit in montem syon. Quoniam illic mandavit dominus benedictionem et vitam usque in seculum. Canticum graduum.

133. Ecce nunc benedicite dominum omnes servi domini. Qui statis in domo domini in atriis domus dei nostri. In noctibus extollite manus vestras in sancta et benedicite dominum. Benedicat te dominus ex syon qui fecit celum et terram. Alleluya.

134. Laudate nomen domini laudate servi dominum. Qui statis in domo domini in atriis domus dei nostri. Laudate dominum quia bonus est dominus psallite nomini eius quoniam suave. Quoniam iacob elegit sibi dominus israel in possessionem sibi. Quia ego cognovi quod magnus est dominus et deus noster pre omnibus diis. Omnia quecumque voluit dominus fecit in celo et in terra in mari et in omnibus abyssis. Educens nubes ab extremo terre fulgura in pluviam fecit. Qui producit ventos de thesauris suis qui percussit primogenita egypti ab homine usque ad pecus. Emisit signa et prodigia in medio tui egypte in pharaonem et in omnes servos eius. Qui percussit gentes multas et occidit reges fortes. Seon regem amorreorum et og regem basan: et omnia regna chanaan. Et dedit terram eorum hereditatem hereditatem israel populo suo. Domine nomen tuum in eternum domine memoriale tuum in generatione et generationem. Quia iudicabit dominus populum suum et in servis suis deprecabitur. Simulacra gentium argentum et aurum opera manuum hominum. Os habent et non loquentur oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient neque enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciunt ea et omnes qui confidunt in eis. Domus israel benedicite dominum domus aaron benedicite domino. Domus levi

benedicite domino qui timetis dominum benedicite domino.
Benedictus dominus ex syon qui habitat in ierusalem. Alleluia.

134 Confitemini domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Confitemini deo deorum. Confitemini domino dominorum. Qui facit mirabilia magna solus. Qui fecit celos in intellectu. Qui firmavit terram super aquas. Qui fecit luminaria magna. Solem in potestatem diei. Lunam et stellas in potestatem noctis. Qui percussit egyptum cum primogenitis eorum. Qui eduxit israel de medio eorum. In manu potenti et brachio excelso. Qui divisit mare rubrum in divisiones. Et eduxit israel per medium eius. Et excussit pharaonem et virtutem eius in mari rubro. Qui traduxit populum suum per desertum. Qui percussit reges magnos. Et occidit reges fortes. Seon regem amorreorum. Et og regem basan. Et omnia regna chanaan. Et dedit terram eorum hereditatem. Hereditatem israel servo suo. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri. Et redemit nos ab inimicis nostris. Qui dat escam omni carni. Confitemini deo celi. Confitemini domino dominorum quoniam in eternum misericordia eius. Psalmus David per Ieremiam.

135 Super flumina babilonis illic sedimus et flevimus: dum recordaremur syon. In salicibus in medio eius suspendimus organa nostra. Quia illic interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos verba cantionum. Et qui abduxerunt nos hymnum cantate nobis de canticis syon. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. Si oblitus fuero tui ierusalem oblivioni detur dextera mea. Adhereat lingua mea faucibus meis si non meminero tui. Si non proposuero tui ierusalem in principio letitie mee. Memor esto domine filiorum edom in diem ierusalem. Qui dicunt exinanite exinanite usque ad fundamentum in ea. Filia babilonis misera beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit et allidet parvulos suos ad petram. Psalmus ipsi David.

137 Confitebor tibi domine in toto corde meo quoniam audisti omnia verba oris mei. In conspectu angelorum psallam tibi adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo. Super misericordia tua et veritate tua quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum. In quacumque die invocavero te exaudi me multiplicabis in anima mea virtutem. Confiteantur tibi domine omnes reges terre et qui audierunt omnia verba oris tui. Et cantent in viis domini quoniam magna est gloria domini. Quoniam excelsus dominus et humilia respicit et alta a longe cognoscit. Si ambulavero in medio tribulationis vivificabis me et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam et salvum me fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me domine misericordia tua in seculum opera manuum tuarum ne despicias.

138 Domine probasti me et cognovisti me tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam. Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam et funiculum meum investigasti. Et omnes vias meas previdisti quia non est sermo in lingua mea. Ecce domine tu cognovisti omnia novissima et antiqua tu formasti me et posuisti super me manum tuam. Mirabilis facta est scientia tua ex me confortata est et non potero ad eam. Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in celum tu illic es: si descendero ad infernum ades. Si sumpsero pennas meas diluculo et habitavero in extremis maris. Et enim illuc manus tua deducet me et tenebit me dextera tua. Et dixi forsitan tenebre conculcabunt me et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quia tenebre non obscurabuntur a te et nox sicut dies illuminabitur sicut tenebre eius ita et lumen eius. Quia tu possedisti renes meos suscepisti me de utero matris mee. Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es mirabilia opera tua et anima mea cognoscet nimis. Non est occultatum os meum a te quod fecisti in occulto et substantia mea in inferioribus terre. Imperfectum meum viderunt oculi tui et in libro tuo scribentur omnes dies formabuntur et nemo in eis. Michi autem nimis honorificati sunt amici tui deus nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos et super harenam multiplicabuntur exsurrexi et adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores viri sanguinum declinate a me. Quia dicitis in cogitatione accipient in vanitate civitates suas. Nonne qui oderunt te domine oderam et super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos inimici facti sunt michi. Proba me deus et scito cor meum interroga me et cognosce semitas meas. Et vide si via iniquitatis in me est et deduc me domine in via eterna.

139 Eripe me domine ab homine malo a viro iniquo eripe me. Qui cogitaverunt iniquitates in corde tota die constituebant prelia. Acuerunt linguas suas sicut serpentes venenum aspidum sub labiis eorum. Custodi me domine de manu peccatoris ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitaverunt supplantare gressus meos absconderunt superbi laqueum michi. Et funes extenderunt in laqueum iuxta iter scandalum posuerunt michi. Dixi domino deus meus es tu exaudi domine vocem deprecationis mee. Domine domine virtus salutis mee obumbrasti super caput meum in die belli. Non tradas me domine a desiderio meo peccatori cogitaverunt contra me ne derelinquas me ne forte exaltentur. Caput circuitus eorum labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones in ignem deicies eos in miseriis non subsistent. Vir linguosus non dirigetur in terra virum iniustum mala capient in interitu. Cognovi quia faciet dominus iudicium inopis et vindictam pauperum. Verumptamen iusti confitebuntur nomini tuo et habitabunt recti cum vultu tuo.

140 Domine clamavi ad te exaudi me intende voci mee cum clamavero ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Pone domine custodiam ori meo et hostium circumstantie labiis

meis. Non declines cor meum in verba malicie ad excusandas excusationes in peccatis. Cum hominibus operantibus iniquitatem et non communicabo cum electis eorum. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum absorti sunt iuncti petre iudices eorum. Audient verba mea quoniam potuerunt sicut crassitudo terre erupta est super terram. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum quia ad te domine domine oculi mei in te speravi non auferas animam meam. Custodi me domine a laqueo quem statuerunt michi et a scandalis operantium iniquitatem. Cadent in retiaculo eius peccatores singulariter sum ego donec transeam.

·141·

Voce mea ad dominum clamavi

Voce mea ad dominum deprecatus sum. Effundo in conspectu eius orationem meam et tribulationem meam ante ipsum pronuntio. In deficiendo ex me spiritum meum et tu cognovisti semitas meas. In via hac qua ambulabam absconderunt superbi laqueum michi. Considerabam ad dexteram et videbam et non erat qui cognosceret me. Periit fuga a me et non est qui requirat animam meam. Clamavi ad te domine dixi tu es spes mea portio mea in terra viventium. Intende ad deprecationem meam quia humiliatus sum nimis. Libera me domine a persequentibus me quia confortati sunt super me. Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo me expectant iusti donec retribuas michi.

·142·

Domine exaudi orationem meam auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua exaudi me in tua iustitia. Et non intres in iudicium cum servo tuo quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Quia persecutus est inimicus animam meam humiliavit in terra vitam meam. Collocavit me in obscuris sicut mortuos seculi et anxiatus est super me spiritus meus in me turbatum est cor meum. Memor fui dierum antiquorum meditatus sum in omnibus operibus tuis in factis manuum tuarum meditabar. Expandi manus meas ad te anima mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exaudi me domine defecit spiritus meus. Non avertas faciem tuam a me et similis ero descendentibus in lacum. Auditam fac michi mane misericordiam tuam quia in te speravi. Notam fac michi viam in qua ambulem quia ad te levavi animam meam. Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi doce me facere voluntatem tuam quia deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam propter nomen tuum domine vivificabis me in equitate tua. Educes de tribulatione animam meam et in misericordia tua disperdes inimicos meos. Et perdes omnes qui tribulant animam meam quoniam ego servus tuus sum.

·143·

Benedictus dominus deus meus

Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prelium et digitos meos ad bellum. Misericordia mea et refugium meum susceptor meus et liberator meus. Protector meus et in ipso speravi qui subdit populum meum sub me. Domine quid est homo quia innotuisti ei aut filius hominis quia reputas eum. Homo vanitati similis factus est dies eius sicut umbra pretereunt. Domine inclina celos tuos et descende tange montes et fumigabunt. Fulgura coruscationem et dissipabis eos emitte sagittas tuas et conturbabis eos. Emitte manum tuam de alto eripe me et libera me de aquis multis et de manu filiorum alienorum. Quorum os locutum est vanitatem et dextera eorum dextera iniquitatis. Deus canticum novum cantabo tibi in psalterio decacordo psallam tibi. Qui das salutem regibus qui redemisti david servum tuum de gladio maligno eripe me. Et erue me de manu filiorum alienorum quorum os locutum est vanitatem et dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filii sicut novelle plantationes in iuventute sua. Filie eorum composite circumornate ut similitudo templi. Promptuaria eorum plena eructantia ex hoc in illud. Oves eorum fetose habundantes in egressibus suis boves eorum crasse. Non est ruina maceriae neque transitus neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hec sunt beatus populus cuius est dominus deus eius.

·144·

Exaltabo te deus meus rex et benedicam nomini tuo in seculum et in seculum seculi. Per singulos dies benedicam tibi et laudabo nomen tuum in seculum et in seculum seculi. Magnus dominus et laudabilis nimis et magnitudinis eius non est finis. Generatio et generatio laudabit opera tua et potentiam tuam pronuntiabunt. Magnificentiam glorie sanctitatis tue loquentur et mirabilia tua narrabunt. Et virtutem terribilium tuorum dicent et magnitudinem tuam narrabunt. Memoriam habundantie suavitatis tue eructabunt et iustitia tua exultabunt. Miserator et misericors dominus patiens et multum misericors. Suavis dominus universis et miserationes eius super omnia opera eius. Confiteantur tibi domine omnia opera tua et sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent et potentiam tuam loquentur. Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam et gloriam magnificentie regni tui. Regnum tuum regnum omnium seculorum et dominatio tua in omni generatione et generationem. Fidelis dominus in omnibus verbis suis et sanctus in omnibus operibus suis. Allevat dominus omnes qui corruunt et erigit omnes elisos. Oculi omnium in te sperant domine et tu das escam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam et imples omne animal benedictione. Iustus dominus in omnibus viis suis et sanctus in omnibus operibus suis. Prope est dominus omnibus invocantibus eum omnibus invocantibus eum in veritate. Voluntatem timentium se faciet et deprecationem eorum exaudiet et salvos faciet eos. Custodit dominus omnes diligentes se et omnes peccatores disperdet. Laudationem domini loquetur os meum et benedicat omnis caro nomini sancto eius in seculum et in seculum seculi.

·145·

Lauda anima mea dominum laudabo dominum in vita mea psallam deo meo quamdiu fuero. Nolite confidere in principibus neque in filiis hominum in quibus non est salus. Exibit spiritus eius et revertetur in terram suam in illa die peribunt omnes cogitationes

nes eorum. Beatus cuius deus iacob adiutor eius spes eius in
domino deo ipsius qui fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt.
Qui custodit veritatem in seculum facit iudicium iniuri
am patientibus dat escam esurientibus. Dominus solvit
compeditos dominus illuminat cecos. Dominus erigit elisos
dominus diligit iustos. Dominus custodit advenas pupil
lum et viduam suscipiet et vias peccatorum disperdet. Reg
nabit dominus in secula deus tuus syon in generatione et generationem.
Laudate dominum quoniam bonus est psalmus deo nostro. Alleluia.
sit iocunda decoraque laudatio. Edificans ierusalem
dominus dispersiones israelis congregabit. Qui sanat con
tritos corde et alligat contritiones eorum. Qui numerat mul
titudinem stellarum et omnibus eis nomina vocans. Magnus
dominus noster et magna virtus eius et sapientie eius non est numerus.
Suscipiens mansuetos dominus humilians autem peccatores usque
ad terram. Precinite domino in confessione psallite deo
nostro in cythara. Qui operit celum nubibus et parat terre
pluviam. Qui producit in montibus fenum et herbam ser
vituti hominum. Qui dat iumentis escam ipsorum et pul
lis corvorum invocantibus eum. Non in fortitudine
equi voluntatem habebit nec in tibiis viri beneplacitum
erit ei. Beneplacitum est domino super timentes eum et in eis
qui sperant super misericordia eius. Alleluya.
Lauda ierusalem dominum lauda deum tuum syon. Quoniam con
fortavit seras portarum tuarum benedixit filiis tuis in te.
Qui posuit fines tuos pacem et adipe frumenti satiat
te. Qui emittit eloquium suum terre velociter curr
it sermo eius. Qui dat nivem sicut lanam nebulam sicut
cinerem spargit. Mittit cristallum suum sicut buccellas
ante faciem frigoris eius quis sustinebit. Emittet
verbum suum et liquefaciet ea flabit spiritus eius et fluent
aque. Qui annuntiat verbum suum iacob iustitias et
iudicia sua israel. Non fecit taliter omni nationi
et iudicia sua non manifestavit eis. Alleluia.
Laudate dominum de celis laudate eum in excelsis.
Laudate eum omnes angeli eius laudate eum omnes virtu
tes eius. Laudate eum sol et luna laudate eum omnes
stelle et lumen. Laudate eum celi celorum et aque omnes que
super celos sunt laudent nomen domini. Quia ipse dixit et
facta sunt ipse mandavit et creata sunt. Statuit ea in eter
num et in seculum seculi preceptum posuit et non preteribit.
Laudate dominum de terra dracones et omnes abyssi. Ignis
grando nix glacies spiritus procellarum que faciunt verbum eius.
Montes et omnes colles ligna fructifera et omnes cedri.
Bestie et universa pecora serpentes et volucres pennate.
Reges terre et omnes populi principes et omnes iudices terre.
Iuvenes et virgines senes cum iunioribus laudent no
men domini quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius
super celum et terram et exaltavit cornu populi sui. Ymnus
omnibus sanctis eius filiis israel populo appropinquanti sibi. Alleluia.
Cantate domino canticum novum laus eius in ecclesia sanctorum.
Letetur israel in eo qui fecit eum et filie syon
exultent in rege suo. Laudent nomen eius in cho
ro in tympano et psalterio psallant ei. Quia be
neplacitum est domino in populo suo exaltavit mansu
etos in salutem. Exultabunt sancti in gloria letabuntur
in cubilibus suis. Exultationes dei in gutture eorum
et gladii ancipites in manibus eorum. Ad facien
dam vindictam in nationibus increpationes in populis.
Ad alligandos reges eorum in compedibus et nobiles eorum in
manicis ferreis. Ut faciant in eis iudicium conscrip
tum gloria hec est omnibus sanctis eius. Alleluya. Alleluia.
Laudate dominum in sanctis eius laudate eum in firmamen
to virtutis eius. Laudate eum in virtutibus eius lau
date eum secundum multitudinem magnitudinis eius.
Laudate eum in sono tube laudate eum in psalterio et
cythara. Laudate eum in tympano et choro laudate
eum in cordis et organo. Laudate eum in cymbalis
benesonantibus laudate eum in cymbalis iubilati
onis omnis spiritus laudet dominum. Incipit prologus in libros Salomonis.

Iungat epistola quos iungit sacerdotium immo carta non dividat quos christi nectit amor.
Commentarios in osee amos zachariam et mala
chiam quos poscitis scripsissem si licuisset pre va
litudine. Mittitis solatia sumptuum notarios
nostros et librarios sustentantes ut vobis potissi
mum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex la
tere frequens turba diversa poscentium quasi aut
equum sit me vobis esurientibus aliis laborare
aut in ratione dati et accepti cuiquam preter
vos obnoxius sim. Itaque longa egrotati
one fractus ne penitus hoc anno reticerem
et apud vos mutus essem tridui opus nomini vestro
consecravi. Interpretationem videlicet trium salomo
nis voluminum. Masloth quas hebrei pa
rabolas vulgata editio proverbia vocat.
Coeleth quod grece ecclesiasten latine concionatorem
possumus dicere. Syrasirim quod in linguam nostram
vertitur canticum canticorum. Fertur et panare
tos ihesu filii syrach liber et alius pseudogra
phus qui sapientia salomonis inscribitur. Quorum priorem
hebraicum reperi non ecclesiasticum ut apud latinos sed
parabolas prenotatum. Cui iuncti erant ecclesiastes
et canticum canticorum ut similitudinem salomonis
non solum numero librorum sed etiam materiarum genere coequaret.
Secundus apud hebreos nusquam est quia et ipse stilus grecam
eloquentiam redolet et nonnulli scriptorum veterum
hunc esse iudei philonis affirmant. Sicut ergo iudith et
tobie et machabeorum libros legit quidem eos ecclesia
sed inter canonicas scripturas non recipit. Sic et hec duo vo
lumina legat ad edificationem plebis non ad aucto
ritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam.
Si cui sane lxx interpretum magis editio placet habet
eam olim a nobis emendatam. Neque enim sic nova cu
dimus ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime le
gerit sciat magis nostra scripta
intelligi que non in tertium vas
transfusa coacuerint sed statim
de prelo purissime commendata
teste suum saporem servaverint.

Parabole Salomonis.

Parabole salomonis
filii david regis israel ad sci
endam sapientiam et disciplinam ad intelli
genda verba prudentie et suscipiendam eru
ditionem doctrine iustitiam et iudicium et e
quitatem ut detur parvulis astutia et adoles
centi scientia et intellectus. Audiens sapiens

sapientior erit et intelligens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam et interpretationem, verba sapientium et enigmata eorum. Timor Domini principium sapientie. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui et ne dimittas legem matris tue, ut addatur gratia capiti tuo et torques collo tuo. Fili mi si te lactaverint peccatores ne acquiescas eis. Si dixerint: Veni nobiscum, insidiemur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustra; deglutiamus eum sicut infernus viventem et integrum quasi descendentem in lacum. Omnem pretiosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostras spoliis. Sortem mitte nobiscum, marsupium sit unum omnium nostrum. Fili mi ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semite omnis avari animas possidentium rapiunt. Sapientia foris predicat, in plateis dat vocem suam. In capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba sua dicens: Usquequo parvuli diligitis infantiam, et stulti ea que sibi sunt noxia cupient, et imprudentes odibunt scientiam? Convertimini ad correptionem meam. En proferam vobis spiritum meum et ostendam verba mea. Quia vocavi et renuistis, extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo cum vobis quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas et interitus quasi tempestas ingruerit, quando venerit super vos tribulatio et angustia, tunc invocabunt me et non exaudiam, mane consurgent et non invenient me. Eo quod exosam habuerint disciplinam et timorem Domini non susceperint, nec adquieverint consilio meo et detraxerint universe correptioni mee. Comedent igitur fructus vie sue suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos et prosperitas stultorum perdet eos. Qui autem me audierit absque terrore requiescet et abundantia perfruetur timore malorum sublato.

II

Fili mi si susceperis sermones meos et mandata mea absconderis penes te, ut audiat sapientiam auris tua, inclina cor tuum ad agnoscendam prudentiam. Si enim sapientiam invocaveris et inclinaveris cor tuum prudentie, si quesieris eam quasi pecuniam et sicut thesauros effoderis illam, tunc intelliges timorem Domini et scientiam Dei invenies. Quia Dominus dat sapientiam et ex ore eius prudentia et scientia. Custodiet rectorum salutem et proteget gradientes simpliciter, servans semitas iustitie et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iustitiam et iudicium et equitatem et omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum et scientia anime tue placuerit, consilium custodiet te et prudentia servabit te, ut eruaris de via mala et ab homine qui perversa loquitur, qui relinquunt iter rectum et ambulant per vias tenebrosas, qui letantur cum male fecerint et exultant in rebus pessimis, quorum vie perverse et infames gressus eorum. Ut eruaris a muliere aliena et ab extranea que mollit sermones suos, et relinquit ducem pubertatis sue et pacti Dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius et ad inferos semite ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur nec apprehendent semitas vite. Ut ambules in via bona et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra et simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur, et qui inique agunt auferentur ex ea.

III

Fili mi ne obliviscaris legis mee et precepta mea cor tuum custodiat. Longitudinem enim dierum et annos vite et pacem apponent tibi. Misericordia et veritas non te deserant; circumda eas gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui, et invenies gratiam bonam et disciplinam coram Deo et hominibus. Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo et ne innitaris prudentie tue. In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temet ipsum; time Deum et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo et irrigatio ossium tuorum. Honora Dominum de tua substantia et de primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus, et implebuntur horrea tua saturitate et vino torcularia redundabunt. Disciplinam Domini fili mi ne abicias nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit Dominus corripit, et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione auri et argenti primi et purissimi fructus eius. Pretiosior est cunctis opibus, et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera eius, et in sinistra illius divitie et gloria. Vie eius vie pulchre et omnes semite illius pacifice. Lignum vite est his qui apprehenderint eam, et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit celos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi et nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Custodi legem meam atque consilium, et erit vita anime tue et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua et pes tuus non impinget. Si dormieris non timebis; quiesces et suavis erit somnus tuus. Ne paveas repentino terrore et irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo et custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohibere benefacere eum qui potest. Si vales et ipse benefac. Ne dicas amico tuo: Vade et revertere et cras dabo tibi, cum statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas adversus hominem frustra cum ipse tibi nichil mali fecerit. Ne emuleris hominem iniustum nec imiteris vias eius, quia abhominatio est Domini omnis illusor et cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas a Domino in domo impii, habitacula autem iustorum benedicentur. Ipse deludet illusores, et mansuetis dabit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt, stultorum exaltatio ignominia.

IIII

Audite filii disciplinam patris et attendite ut sciatis prudentiam. Donum bonum

tribuam vobis legem meam ne derelinquatis. Nam et ego filius fui patris mei tenellus et unigenitus coram matre mea. et docebat me atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum custodi praecepta mea et vives. Posside sapientiam posside prudentiam. ne obliviscaris neque declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam et custodiet te. dilige eam et servabit te. Principium sapientiae posside sapientiam et in omni possessione tua acquire prudentiam. Arripe eam et exaltabit te. glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus. dabit capiti tuo augmenta gratiarum et corona inclita proteget te. Audi fili mi et suscipe verba mea ut multiplicentur tibi anni vitae. Viam sapientiae monstrabo tibi, ducam te per semitas aequitatis. quas cum ingressus fueris non arctabuntur gressus tui. et currens non habebis offendiculum. Tene disciplinam ne dimittas eam. custodi illam quia ipsa est vita tua. Ne delecteris in semitis impiorum nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea nec transeas per illam. declina et desere eam. Non enim dormiunt nisi malefecerint, et rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint. Comedunt panem impietatis et vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens procedit et crescit usque ad perfectam diem. Via impiorum tenebrosa nesciunt ubi corruant. Fili mi ausculta sermones meos et ad eloquia mea inclina aurem tuam. ne recedant ab oculis tuis. custodi ea in medio cordis tui. vita enim sunt invenientibus ea et universae carni sanitas. Omni custodia serva cor tuum quia ex ipso vita procedit. Remove a te os pravum et detrahentia labia sint procul a te. Oculi tui recta videant et palpebrae tuae praecedant gressus tuos. Dirige semitam pedibus tuis et omnes viae tuae stabilientur. Ne declines ad dexteram neque ad sinistram. averte pedem tuum a malo. vias enim quae a dextris sunt novit dominus perversae vero sunt quae a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos. itinera autem tua in pace producet.

V

Fili mi attende sapientiam meam et prudentiae meae inclina aurem tuam. ut custodias cogitationes et disciplinam labia tua conservent. Ne intenderis fallaciae mulieris. favus enim distillans labia meretricis. et nitidius oleo guttur eius. novissima autem illius amara quasi absinthium et lingua eius acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem et ad inferos gressus illius penetrant. per semitam vitae non ambulant, vagi sunt gressus eius et investigabiles. Nunc ergo fili mi audi me et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam et ne appropinques foribus domus eius. Ne des alienis honorem tuum et annos tuos crudeli. ne forte impleantur extranei viribus tuis. et labores tui sint in domo aliena. et gemas in novissimis quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum et dicas. Cur detestatus sum disciplinam et increpationibus non acquievit cor meum. nec audivi vocem docentium me. et magistris non inclinavi aurem meam. Pene fui in omni malo in medio ecclesiae et synagogae. Bibe aquam de cisterna tua et fluenta putei tui. Deriventur fontes tui foras et in plateis aquas tuas divide. Habeto eas solus nec sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta et laetare cum muliere adolescentiae tuae. Cerva carissima et gratissimus hinnulus. ubera eius inebrient te omni tempore. in amore eius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena et foveris in sinu alterius. Respicit dominus vias hominis et omnes gressus illius considerat. Iniquitates suae capiunt impium et funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam et in multitudine stultitiae suae decipietur.

VI

Fili mi si spoponderis pro amico tuo defixisti apud extraneum manum tuam. Illaqueatus es verbis oris tui et captus propriis sermonibus tuis. Fac ergo quod dico fili mi et temetipsum libera quia incidisti in manum proximi tui. Discurre festina suscita amicum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis nec dormitent palpebrae tuae. Eruere quasi dammula de manu et quasi avis de insidiis aucupis. Vade ad formicam o piger et considera vias eius et disce sapientiam. quae cum non habeat ducem nec praeceptorem nec principem parat in aestate cibum sibi et congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies. quando consurges e somno tuo. Paululum dormies paululum dormitabis paululum conseres manus ut dormias. et veniet tibi quasi viator egestas et pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger fueris veniet ut fons messis tua et egestas longe fugiet a te. Homo apostata vir inutilis graditur ore perverso. annuit oculis terit pede digito loquitur. pravo corde machinatur malum et in omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo veniet perditio sua et subito conteretur nec habebit ultra medicinam. Sex sunt quae odit dominus et septimum detestatur anima eius. Oculos sublimes linguam mendacem manus effundentes sanguinem innoxium. Cor machinans cogitationes pessimas. pedes veloces ad currendum in malum. proferentem mendacia testem fallacem et eum qui seminat inter fratres discordias. Conserva fili mi praecepta patris tui et ne dimittas legem matris tuae. Liga ea in corde tuo iugiter et circumda gutturi tuo. Cum ambulaveris gradiantur tecum. cum dormieris custodiant te. et evigilans loquere cum eis. quia mandatum lucerna est et lex lux et via vitae increpatio disciplinae. ut custodiant te a muliere mala et a blanda lingua extraneae. Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum nec capiaris nutibus illius. Pretium enim scorti vix est unius panis. Mulier autem viri pretiosam animam capit. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo ut vestimenta illius non ardeant. aut ambulare super prunas ut non comburantur plantae eius. Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mundus cum tetigerit eam. Non grandis est culpae cum quis furatus fuerit. furatur enim ut esurientem impleat animam. deprehensus quoque reddet septuplum. et omnem substantiam domus suae tradet. Qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam. Turpitudinem et ignominiam congregat sibi et opprobrium illius non delebitur. quia zelus et furor viri non parcet in die vindictae. nec acquiescet cuiusquam precibus nec suscipiet pro redemptione dona plurima.

VII

Fili mi custodi sermones meos et praecepta mea reconde tibi. Fili

nora dominum et valebis. Preter eum vero ne timueris alienum. Serva mandata mea et vives. et legem meam quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis. scribe illam in tabulis. Dic sapientie soror mea es. et prudentiam voca amicam tuam ut custodiat te a muliere extranea. et ab aliena que verba sua facit dulcia. De fenestra namque domus mee perspexi et video parvulos. considero vecordem iuvenem qui transit per plateas iuxta angulum et prope viam domus illius graditur. In obscuro advesperascente die in noctis tenebris et caligine. et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio preparata ad capiendas animas. garrula et vaga quietis inpatiens nec valens in domo consistere pedibus suis. nunc foris. nunc in plateis. nunc iuxta angulos insidians. apprehensumque deosculatur iuvenem et procaci vultu blanditur dicens. Victimas pro salute debui. hodie reddidi vota mea. Idcirco egressa sum in occursum tuum desiderans te videre et repperi. Intexui funibus lectulum meum. stravi tapetibus pictis ex egypto. aspersi cubile meum myrra. aloe. et cinnamomo. Veni inebriemur uberibus et fruamur cupitis amplexibus donec illucescat dies. Non est enim vir in domo sua abiit via longissima. sacculum pecunie tulit secum reversurus die plene lune in domum suam. Irretivit eum multis sermonibus et blandiciis labiorum protraxit illum. statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam. et quasi agnus lasciviens et ignorans quod ad vincula stultus trahatur. donec transfigat sagitta iecur eius. velut si avis festinet ad laqueum et nescit quod de periculo anime illius agitur. Nunc ergo fili audi me. et attende verbis oris mei. ne abstrahatur in viis illius mens tua. neque decipiaris semitis eius. Multos namque vulneratos deiecit et fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Vie inferi domus eius penetrantes in interiora mortis.

VIII

Nunquid non sapientia clamitat et prudentia dat vocem suam. In summis excelsisque verticibus super viam in mediis semitis stans. Iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur dicens. O viri ad vos clamito et vox mea ad filios hominum. Intelligite parvuli astutiam et insipientes animadvertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura sum. et aperientur labia mea ut recta predicent. Veritatem meditabitur guttur meum. et labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei. non est in eis pravum quid. neque perversum. recti sunt intelligentibus et equi invenientibus sciam. Accipite disciplinam meam et non pecuniam. doctrinam magis quam aurum eligite. Melior est sapientia cunctis opibus preciosissimis et omne desiderabile ei non potest comparari. Ego sapientia habito in consilio et eruditis intersum cogitationibus. Timor domini odit malum. Arrogantiam et superbiam et viam pravam et os bilingue detestor. Meum est consilium et equitas. mea prudentia. mea est fortitudo per me reges regnant et legum conditores iusta decernunt. per me principes imperant. et potentes decernunt iustitiam. Ego diligentes me diligo. et qui mane vigilant ad me invenient me. Mecum sunt divitie et gloria. opes superbe. et iustitia. Melior est fructus meus auro et lapide precioso. et genimina mea argento electo. In viis iustitie ambulo. in medio semitarum iudicii. ut ditem diligentes me. et thesauros eorum repleam. Dominus possedit me in initio viarum suarum antequam quicquam faceret a principio. Ab eterno ordinata sum. et ex antiquis antequam terra fieret. Nondum erant abyssi et ego iam concepta eram. necdum fontes aquarum eruperant. necdum montes gravi mole constiterant. ante colles ego parturiebar. Adhuc terram non fecerat et flumina et cardines orbis terre. Quando preparabat celos aderam. quando certa lege et gyro vallabat abyssos. quando ethera firmabat sursum et librabat fontes aquarum. quando circumdabat mari terminum suum et legem ponebat aquis ne transirent fines suos. quando appendebat fundamenta terre. cum eo eram cuncta componens et delectabar per singulos dies ludens coram eo omni tempore. ludens in orbem terrarum. et delitie mee esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii audite me. beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam et estote sapientes et nolite abicere eam. Beatus homo qui audit me et qui vigilat ad fores meas tota die. et observat ad postes ostii mei. Qui me invenerit inveniet vitam. et hauriet salutem a domino. Qui autem in me peccaverit ledet animam suam. Omnes qui me oderunt diligunt mortem.

IX

Sapientia edificavit sibi domum. excidit columpnas .vii. immolavit victimas suas. miscuit vinum. et proposuit mensam suam. Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem et ad menia civitatis. Si quis est parvulus veniat ad me. et insipientibus locuta est. Venite comedite panem meum et bibite vinum quod miscui vobis. relinquite infantiam et vivite et ambulate per vias prudentie. Qui erudit derisorem ipse sibi iniuriam facit. et qui arguit impium sibi maculam generat. Noli arguere derisorem ne oderit te. Argue sapientem et diliget te. Da sapienti occasionem et addetur ei sapientia. doce iustum et festinabit accipere. Principium sapientie timor domini. et scientia sanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur dies tui. et addentur tibi anni vite. Si sapiens fueris tibimet ipsi eris. et proximis tuis. Si autem illusor solus portabit malum. Mulier stulta et clamosa plenaque illecebris et nichil omnino sciens. sedit in foribus domus sue super sellam in excelso urbis loco. ut vocaret transeuntes per viam et pergentes itinere suo. Qui est parvulus declinet ad me. et vecordi locuta est. Aque furtive dulciores sunt. et panis absconditus suavior. et ignoravit quod ibi sint gigantes et in profundis inferni convive eius. Qui namque applicabitur illi descendet ad inferos. Nam qui abscesserit ab ea salvabitur.

X

Filius sapiens letificat patrem. filius vero stultus mesticia est matris sue. Nil proderunt thesauri impietatis. Iustitia vero liberabit a morte. Non affliget dominus fame animam iusti. et insidias impiorum subvertet. Egestatem operata est manus remissa. Manus autem fortium divitias parat. Qui congregat in messe filius sapiens est. Qui autem stertit estate filius confusionis. Benedictio domini super caput iusti. os autem impiorum operit iniquitatem. Memoria iusti cum laudibus et nomen impiorum putrescet. Sapiens corde precepta suscipiet. stultus ceditur labiis. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter. Qui autem depravat vias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorem. stultus labiis verberabitur. Vena vite os iusti. os autem im

piorum operit iniquitatem. Odium suscitat rixas. et universa delicta operit caritas. In labiis sapientis invenitur sapientia. et virga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt scientiam. os autem stulti confusioni proximum est. Substantia divitis urbs fortitudinis eius. pavor pauperum egestas eorum. Opus iusti ad vitam. fructus autem impii ad peccatum. Via vite custodienti disciplinam. qui autem increpationes relinquit errat. Abscondunt odium labia mendacia. qui profert contumeliam insipiens est. In multiloquio non deerit peccatum. qui autem moderatur labia sua prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti. cor impiorum pro nihilo. Labia iusti erudiunt plurimos. qui autem indocti sunt in cordis egestate morientur. Benedictio Domini divites facit. nec sociabitur eis afflictio. Quasi per risum stultus operatur scelus. Sapientia autem est viro prudenti. Quod timet impius veniet super eum. desiderium suum iustis dabitur. Quasi tempestas transiens non erit impius. Iustus autem quasi fundamentum sempiternum. Sicut acetum dentibus et fumus oculis sic piger his qui miserunt eum in via. Timor Domini apponet dies. et anni impiorum breviabuntur. Expectatio iustorum letitia. spes autem impiorum peribit. Fortitudo simplicis via Domini. et pavor his qui operantur malum. Iustus in eternum non commovebitur. impii autem non habitabunt super terram. Os iusti parturiet sapientiam. lingua pravorum peribit. Labia iusti considerant placita. et os impiorum perversa.

XI

Statera dolosa abhominatio est apud Dominum. et pondus equum voluntas eius. Ubi fuerit superbia ibi erit et contumelia. ubi autem est humilitas ibi et sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos. et supplantatio perversorum vastabit eos. Non proderunt divitie in die ultionis. iustitia autem liberabit eum a morte. Iustitia simplicis diriget viam eius. et in impietate sua corruet impius. Iustitia rectorum liberabit eos. et in insidiis suis capientur iniqui. Mortuo homine impio nulla erit ultra spes. et expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est. et tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum. iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exultabit civitas. et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur civitas. et ore impiorum subvertetur. Qui despicit amicum suum indigens corde est. vir autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudulenter revelat archana. qui autem fidelis est celat amici commissum. Ubi non est gubernator populus corruet. salus autem ubi multa consilia. Affligetur malo qui fidem facit pro extraneo. qui autem cavet laqueos securus erit. Mulier gratiosa inveniet gloriam. et robusti habebunt divitias. Benefacit anime sue vir misericors. qui autem crudelis est et propinquos abicit. Impius facit opus instabile. seminanti autem iustitiam merces fidelis. Clementia preparabit vitam. et sectatio malorum mortem. Abhominabile Domino cor pravum. et voluntas eius in his qui simpliciter ambulant. Manus in manu non erit innocens malus. semen autem iustorum salvabitur. Circulus aureus in naribus suis. Mulier fatua et pulchra. Desiderium iustorum omne bonum. prestolatio impiorum furor. Alii dividunt propria et ditiores fiunt. alii rapiunt non sua et semper in egestate sunt. Anima que benedicit impinguabitur. et qui inebriat ipse et inebriabitur. Qui abscondit frumenta maledicetur in populis. benedictio autem super caput vendentium. Bene consurgit diluculo qui querit bona. qui autem investigator est malorum opprimetur ab eis. Qui confidit in divitiis suis corruet. iusti autem quasi virens folium germinabunt. Qui conturbat domum suam possidebit ventos. et qui stultus est serviet sapienti. Fructus iusti lignum vite. et qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra recipit quanto magis impius et peccator.

XII

Qui diligit disciplinam diligit scientiam. qui autem odit increpationes insipiens est. Qui bonus est hauriet gratiam a Domino. qui autem confidit in cogitationibus suis impie agit. Non roborabitur homo ex impietate. et radix iustorum non commovebitur. Mulier diligens corona est viro suo. et putredo in ossibus eius que confusione res dignas gerit. Cogitationes iustorum iudicia. et consilia impiorum fraudulenta. Verba impiorum insidiantur sanguini. os iustorum liberabit eos. Verte impios et non erunt. domus autem iustorum permanebit. Doctrina sua cognoscetur vir. qui autem vanus et excors est patebit contemptui. Melior est pauper et sufficiens sibi quam gloriosus et indigens pane. Novit iustus iumentorum suorum animas. viscera autem impiorum crudelia. Qui operatur terram suam satiabitur panibus. qui autem sectatur otium stultissimus est. Qui suavis est in moderationibus in suis munitionibus relinquit contumeliam. Desiderium impii munimentum est pessimorum. radix autem iustorum proficiet. Propter peccata labiorum ruina proximat malo. effugiet autem iustus de angustia. De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis. et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei. Via stulti recta in oculis eius. qui autem sapiens est audit consilia. Fatuus statim indicat iram suam. qui autem dissimulat iniuriam callidus est. Qui quod novit loquitur index iustitie est. qui autem mentitur testis est fraudulentus. Est qui promittit et quasi gladio pungitur conscientie. lingua autem sapientium sanitas est. Labium veritatis firmum erit in perpetuum. qui autem testis est repentinus concinnat linguam mendacii. Dolus in corde cogitantium mala. qui autem pacis ineunt consilia sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. impii autem replebuntur malo. Abhominatio est Domino labia mendacia. qui autem fideliter agunt placent ei. Homo versutus celat scientiam. et cor insipientium provocat stultitiam. Manus fortium dominabitur. que autem remissa est tributis serviet. Meror in corde viri humiliabit eum. et sermone bono letificabitur. Qui negligit dampnum propter amicum iustus est. iter autem impiorum decipiet eos. Non inveniet fraudulentus lucrum. et substantia hominis erit auri pretium. In semita iustitie vita. iter autem devium ducit ad mortem.

XIII

Filius sapiens doctrina patris. qui autem illusor est non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis. anima autem impiorum iniqua. Qui custodit os suum custodit animam suam. qui autem inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Vult et non vult piger. anima autem operantium impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur. impius autem confundit et confundetur. Iustitia custodit innocentis viam. impietas autem peccatorem supplantat. Est quasi dives cum nihil habeat. et est quasi pauper cum in multis divitiis sit. Redemptio anime viri divitie sue. qui autem pauper est increpationem non sustinet. Lux iustorum letificat. lucerna autem impiorum extinguetur. Inter superbos semper iurgia sunt. qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapientia. Substantia festinata mi-

minuetur; quae autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Spes quae differtur affligit animam; lignum vitae desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat; qui autem timet praeceptum in pace versabitur. Lex sapientis fons vitae, ut declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam; in itinere contemptorum vorago. Astutus omnia agit cum consilio; qui autem fatuus est aperit stultitiam. Nuntius impii cadet in malum; legatus fidelis sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam; qui autem acquiescit arguenti glorificabitur. Desiderium si compleatur delectat animam; detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit; amicus stultorum similis efficietur. Peccatores persequitur malum, et iustis retribuentur bona. Bonus relinquit heredes filios et nepotes, et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum, et aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit virgae odit filium suum; qui autem diligit illum instanter erudit. Iustus comedit et replet animam suam; venter autem impiorum insaturabilis.

XIIII

Sapiens mulier aedificat domum suam; insipiens extructam quoque manibus destruet. Ambulans recto itinere et timens Deum despicitur ab eo qui infami graditur via. In ore stulti virga superbiae; labia sapientium custodiunt eos. Ubi non sunt boves praesepe vacuum est; ubi autem apparent plurimae segetes, ibi manifesta fortitudo bovum. Testis fidelis non mentitur; profert autem mendacium dolosus testis. Quaerit derisor sapientiam et non invenit; doctrina prudentium facilis. Vade contra virum stultum, et nescit labia prudentiae. Sapientia callidi est intelligere viam suam, et imprudentia stultorum errans. Stultus illudit peccatum; inter iustos morabitur gratia. Cor quod novit amaritudinem animae suae, in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur; tabernacula vero iustorum germinabunt. Est via quae videtur homini iusta, novissima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur, et extrema gaudii luctus occupat. Viis suis replebitur stultus, et super eum erit vir bonus. Innocens credit omni verbo; astutus considerat gressus suos. Sapiens timet et declinat a malo; stultus transilit et confidit. Impatiens operabitur stultitiam, et vir versutus odiosus est. Possidebunt parvuli stultitiam, et expectabunt astuti scientiam. Iacebunt mali ante bonos, et impii ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus erit; amici vero divitum multi. Qui despicit proximum suum peccat; qui autem miseretur pauperis beatus erit. Qui credit in Domino misericordiam diligit. Errant qui operantur malum; misericordia et veritas praeparant bona. In omni opere bono erit abundantia; ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas. Corona sapientium divitiae eorum; fatuitas stultorum imprudentia. Liberat animas testis fidelis, et profert mendacia versipellis. In timore Domini fiducia fortitudinis, et filiis eius erit spes. Timor Domini fons vitae, ut declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis, et in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiens est multa gubernatur prudentia; qui autem impatiens est exaltat stultitiam suam. Vita carnium sanitas cordis; putredo ossium invidia. Qui calumniatur egentem exprobrat factori eius; honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur impius; sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia, et indoctos quosque erudiet. Iustitia elevat gentem; miseros autem facit populos peccatum. Acceptus est regi minister intelligens; iracundiam eius inutilis sustinebit.

XV

Responsio mollis frangit iram; sermo durus suscitat furorem. Lingua sapientium ornat scientiam; os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos et malos. Lingua placabilis lignum vitae; quae autem immoderata est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui; qui autem custodit increpationes astutior fiet. In abundanti iustitia virtus maxima est; cogitationes autem impiorum eradicabuntur. Domus iusti plurima fortitudo, et in fructibus impii conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam; cor stultorum dissimile erit. Victimae impiorum abominabiles Domino; vota iustorum placabilia. Abominatio est Domino via impii; qui sequitur iustitiam diligitur ab eo. Doctrina mala deserenti viam vitae; qui increpationes odit morietur. Infernus et perditio coram Domino, quanto magis corda filiorum hominum. Non amat pestilens eum qui se corripit, nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem; in maerore animi deicitur spiritus. Cor sapientis quaerit disciplinam, et os stultorum pascitur imperitia. Omnes dies pauperis mali; secura mens quasi iuge convivium. Melius est parum cum timore Domini quam thesauri magni et insatiabiles. Melius est vocare ad olera cum caritate quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat rixas; qui patiens est mitigat suscitatas. Iter impiorum quasi sepes spinarum; via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens laetificat patrem, et stultus homo despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto, et vir prudens dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium; ubi vero sunt plures consiliarii confirmantur. Laetatur homo in sententia oris sui, et sermo opportunus optimus. Semita vitae super eruditum, ut declinet de inferno novissimo. Domos superborum demolietur Dominus, et firmos faciet terminos viduae. Abominatio Domini cogitationes malae, et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam; qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata; per timorem autem Domini declinat omnis a malo. Mens iusti meditabitur sapientiam; os impiorum redundat malis. Longe est Dominus ab impiis, et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorum laetificat animam; fama bona impinguat ossa. Auris quae audit increpationes vitae in medio sapientium commorabitur. Qui abicit disciplinam despicit animam suam; qui autem acquiescit increpationibus possessor est cordis.

XVI

Timor Domini disciplina sapientiae, et gloriam praecedit humilitas. Hominis est animum praeparare, et Domini gubernare linguam. Omnes viae hominum patent oculis eius; spirituum ponderator est Dominus. Revela Domino opera

·t· doctrinam

tua, et dirigentur cogitationes tuae. Universa propter semetipsum operatus est Dominus, impium quoque ad diem malum. Abominatio Domini omnis arrogans; etiam si manus ad manum fuerit, non est innocens. Initium viae bonae facere iustitiam; accepta est autem apud Dominum magis quam immolare hostias. Misericordia et veritate redimitur iniquitas, et in timore Domini declinatur a malo. Cum placuerint Domino viae hominis, inimicos quoque eius convertet ad pacem. Melius est parum cum iustitia quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponet viam suam, sed Domini est dirigere gressus eius. Divinatio in labiis regis, in iudicio non errabit os eius. Pondus et statera iudicia Domini sunt, et opera eius omnes lapides sacculi. Abominabiles regi qui agunt impie, quoniam iustitia firmatur solium. Voluntas regum labia iusta; qui recta loquitur dirigetur. Indignatio regis nuntii mortis, et vir sapiens placabit eam. In hylaritate vultus regis vita, et clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam, quia melior est auro, et acquire prudentiam, quia pretiosior est argento. Semita iustorum declinat mala; custos animae suae servat viam suam. Contritionem praecedit superbia, et ante ruinam exaltabitur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona, et qui sperat in Domino beatus est. Qui sapiens est corde appellabitur prudens, et qui dulcis eloquio maiora reperiet. Fons vitae eruditio possidentis; doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius, et labiis illius addet gratiam. Favus mellis composita verba, dulcedo animae, sanitas ossium. Est via quae videtur homini recta, et novissima eius ducunt ad mortem. Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum. Vir impius fodit malum, et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites, et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum, et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava, mordens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus, quae in viis iustitiae reperietur. Melior est patiens viro forti, et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur.

XVII

Melior est buccella sicca cum gaudio quam plena domus victimis cum iurgio. Servus sapiens dominabitur filiis stultis, et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum et aurum camino, ita corda probat Dominus. Malus obedit linguae iniquae, et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius, et qui in ruina laetatur alterius non erit impunitus. Corona senum filii filiorum, et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita, nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio praestolantis; quocumque se verterit prudenter intelliget. Qui celat delictum quaerit amicitias; qui altero sermone repetit separat foederatos. Plus proficit correptio apud prudentem quam centum plagae apud stultum. Semper iurgia quaerit malus, angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis ursae occurrere raptis fetibus quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum, et antequam patiatur contumeliam iudicium deserit. Et qui iustificat impium et qui condemnat iustum, abominabilis est uterque apud Deum. Quid prodest divitias habere stulto, cum sapientiam emere non possit? Qui altam facit domum suam quaerit ruinam, et qui evitat discere incidet in mala. Omni tempore diligit qui amicus est, et frater in angustiis comprobatur. Homo stultus plaudet manibus cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias diligit rixas, et qui exaltat ostium quaerit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bonum, et qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam, sed nec pater in fatuo laetabitur. Animus gaudens aetatem floridam facit, spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit, ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia, oculi stultorum in finibus terrae. Ira patris filius stultus, et dolor matris quae genuit eum. Non est bonum damnum inferre iusto, nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est, et pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur, et si compresserit labia sua intelligens.

XVIII

Occasiones quaerit qui vult recedere ab amico; omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba prudentiae, nisi ea dixeris quae versantur in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contemnit, sed sequitur eum ignominia et opprobrium. Aqua profunda verba ex ore viri, et torrens redundans fons sapientiae. Accipere personam impii in iudicio non est bonum, ut declines a veritate iudicii. Labia stulti immiscent se rixis, et os eius iurgia provocat. Os stulti contritio eius, et labia ipsius ruina animae eius. Verba bilinguis quasi simplicia, et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Pigrum deicit timor; animae autem effeminatorum esurient. Qui mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen Domini; ad ipsum currit iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius, et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor hominis, et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam audiat stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam; spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere? Cor prudens possidebit scientiam, et auris sapientium quaerit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius, et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est accusator sui; venit amicus eius et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors, et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma, et iudicia quasi vectes urbium. De fructu oris viri replebitur venter eius, et genimina labiorum ipsius saturabunt eum. Mors et vita in manibus linguae; qui diligunt eam comedent fructus eius. Qui invenit mulierem bonam invenit bonum, et hauriet iocunditatem a Domino. Qui expellit mulierem bonam expellit bonum; qui autem tenet adulteram stultus est et insipiens. Cum obsecrationibus loquitur pauper, et dives effabitur rigide. Vir amabilis ad societatem magis amicus erit quam frater.

XIX

Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua quam dives torquens labia sua et insipiens. Ubi non est scientia animae non est bonum, et qui festinus est pedibus offendit. Stultitia hominis supplantat gressus eius, et contra Deum fervet animo suo. Divitiae addunt amicos plurimos; a pau

a paupere autem et hii quos habuit separantur. Testis falsus non erit impunitus, et qui mendacia loquitur non effugiet. Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum; insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur, nichil habebit. Qui autem possessor est mentis diligit animam suam, et custos prudentie inveniet bona. Falsus testis non erit impunitus, et qui loquitur mendacia peribit. Non decent stultum delicie, nec servum dominari principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur, et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis, ita et regis ira; et sicut ros super herbam, ita et hylaritas eius. Dolor patris filius stultus, et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur a parentibus, a Domino autem proprie uxor prudens. Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam; qui autem negligit viam suam mortificabitur. Feneratur Domino qui miseretur pauperis, et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum, ne desperes; ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui enim impatiens est sustinebit dampnum, et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam, ut sis sapiens in novissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri; voluntas autem Domini in eternum permanebit. Homo indigens misericors est, et melior est pauper iustus quam vir mendax. Timor Domini ad vitam, et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessima. Abscondit piger manum suam sub ascella, nec ad os suum applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapientior erit; si autem corripueris sapientem, intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et fugit matrem ignominiosus est et infelix. Non cesses audire, fili, doctrinam, nec ignores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium, et os impiorum devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia, et mallei percutientes stultorum corporibus.

XX

Luxuriosa res vinum, et tumultuosa ebrietas; quicumque his delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus leonis, ita et terror regis; qui provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentionibus; omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare noluit; mendicabit ergo estate, et non dabitur ei. Sicut aqua profunda, sic consilium in corde viri; sed homo sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur; virum autem fidelem quis inveniet? Iustus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato? Pondus et pondus, mensura et mensura, utrumque abhominabile est apud Deum. Ex studiis suis intelligitur puer, si munda et recta sint opera eius. Aurem audientem et oculum videntem, Dominus fecit utrumque. Noli diligere sompnum, ne te egestas opprimat; aperi oculos tuos et saturare panibus. Malum est, malum est, dicit omnis emptor; et cum recesserit, tunc gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum, et vas pretiosum labia scientie. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni, et pro extraneis aufer ei pignus ab eo. Suavis est homini panis mendacii, et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur, et gubernaculis tractanda sunt bella. Ei qui revelat misteria et ambulat fraudulenter et dilatat labia sua ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri, extinguetur lumen eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam festinatur in principio, in novissimo benedictione carebit. Ne dicas: Reddam malum pro malo; expecta Dominum, et liberabit te. Abhominatio est apud Deum pondus et pondus; statera dolosa non est bona. A Domino diriguntur gressus viri; quis autem hominum potest intelligere viam suam? Ruina est hominis devorare sanctos, et post vota tractare. Dissipat impios rex sapiens, et incurvat super eos fornicem. Lucerna Domini spiraculum hominis, que investigat omnia secreta cordis. Misericordia et veritas custodiunt regem, et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum, et dignitas senum canities. Livor vulneris absterget mala, et plage in secretioribus ventris.

XXI

Sicut divisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini; quocumque voluerit, inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur; appendit autem corda Dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placet Domino quam victime. Exaltatio oculorum est dilatatio cordis; lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in habundantia; omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros lingua mendacii vanus et excors est, et impingetur ad laqueos mortis. Rapine impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena est; qui autem mundus est, rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima impii desiderat malum; non miserebitur proximo suo. Multato pestilente sapientior erit parvulus, et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impii ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, et ipse clamabit et non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras, et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium, et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrine in cetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit; qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto datur impius, et pro recto iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti, et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam inveniet vitam, iustitiam et gloriam. Civitatem fortium ascendit sapiens, et destruxit robur fiducie eius. Qui custodit os suum et linguam suam custodit ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum; noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat; qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostie impiorum abhominabiles, que offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit; vir obediens loquetur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum; qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Equus paratur ad diem belli

dominus autem salutem tribuet.

XXII

Melius est nomen bonum quam divitiae multae; super argentum et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi; utriusque operator est Dominus. Callidus vidit malum, et abscondit se; innocens pertransiit, et afflictus est damno. Finis modestiae timor Domini, divitiae, et gloria, et vita. Arma et gladii in via perversi; custos animae suae longe recedit ab eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat, et qui accipit mutuum servus est foenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga irae suae consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur; de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret qui dat munera; animam autem aufert accipientium. Eice derisorem, et exibit cum eo iurgium, cessabuntque causae et contumeliae. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi Domini custodiunt scientiam, et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: Leo est foris; in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os alienae; cui iratus est Dominus incidet in eam. Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinae fugabit eam. Qui calumniatur pauperem ut augeat divitias suas, dabit ipse ditiori, et egebit. Inclina aurem tuam, et audi verba sapientium; appone autem cor ad doctrinam meam, quae pulchra erit tibi cum servaveris eam in ore tuo, et redundabit in labiis tuis; ut sit in Domino fiducia tua, unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia, ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est, neque conteras egenum in porta; quia iudicabit Dominus causam eius, et configet eos qui confixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso, ne forte discas semitas eius, et sumas scandalum animae tuae. Noli esse cum his qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitis: si enim non habes unde restituas, quid causae est ut tollat operimentum de cubili tuo? Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo? coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

XXIII

Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende quae sunt posita ante faciem tuam, et statue cultrum in gutture tuo. Si tamen habes in potestate animam tuam, ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacii. Noli laborare ut diteris, sed prudentiae tuae pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas non potes habere, quia facient sibi pennas quasi aquilae, et volabunt in caelum. Ne comedas cum homine invido, et ne desideres cibos eius, quia in similitudinem arioli et coniectoris aestimat quod ignorat. Comede et bibe, dicet tibi, et mens eius non est tecum. Cibos quos comederas evomes, et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas parvulorum terminos, et agrum pupillorum ne introeas; propinquus enim illorum fortis est, et ipse iudicabit contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, et aures tuae ad verba scientiae. Noli subtrahere a puero disciplinam; si enim percusseris eum virga, non morietur. Tu virga percuties eum, et animam eius de inferno liberabis. Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, et exsultabunt renes mei cum locuta fuerint rectum labia tua. Non aemuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini esto tota die, quia habebis spem in novissimo, et praestolatio tua non auferetur. Audi fili mi, et esto sapiens, et dirige in via animum tuum. Noli esse in conviviis potatorum, nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus et dantes symbola consumentur, et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui genuit te, et ne contemnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme, et noli vendere sapientiam, et doctrinam, et intelligentiam. Exsultat gaudio pater iusti; qui sapientem genuit laetabitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua, et exsultet quae genuit te. Praebe fili mi cor tuum mihi, et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est meretrix, et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro, et quos incautos viderit interficiet. Cui vae? cuius patri vae? cui rixae? cui foveae? cui sine causa vulnera? cui suffusio oculorum? Nonne his qui commorantur in vino, et student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, et cor tuum loquetur perversa. Et eris sicut dormiens in medio mari, et quasi sopitus gubernator amisso clavo. Et dices: Verberaverunt me, sed non dolui; traxerunt me, et ego non sensi; quando evigilabo, et rursus vina reperiam?

XXIIII

Ne aemuleris viros malos, nec desideres esse cum eis, quia rapinas meditatur mens eorum, et fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia aedificabitur domus, et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cellaria, universa substantia pretiosa et pulcherrima. Vir sapiens fortis est, et vir doctus robustus et validus, quia cum dispositione initur bellum, et erit salus ubi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia, in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est, et abominatio hominum detractor. Si desperaveris lapsus in die angustiae, imminuetur fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris: Vires non suppetunt, qui inspector est cordis ipse intelligit, et servatorem animae tuae nihil fallit, reddetque homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel, quia bonum est, et favum dulcissimum gutturi tuo. Sic et doctrina sapientiae animae tuae, quam cum inveneris habebis in novissimis spem, et spes tua non peribit. Ne insidieris et quaeras impietatem in domo iusti, neque vastes requiem eius. Septies enim cadet iustus et resurget, impii autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas, et in ruina eius ne exsultet cor tuum, ne forte videat Dominus et displiceat ei, et auferat ab eo iram suam. Ne contendas cum pessimis, nec aemuleris impios, quoniam non habent futurorum spem mali, et lucerna impiorum extinguetur. Time Dominum fili mi, et regem, et cum detractoribus ne commiscearis, quoniam repente consurget perditio eorum, et ruinam utriusque quis novit? Haec quoque sapientibus: Cognoscere personam in iudicio non est bonum. Qui dicunt impio: Iustus es, maledicent eis populi, et detestabuntur eos tribus. Qui arguunt laudabuntur, et super eos veniet benedictio. Labia deosculabitur qui recta verba respondit. Praepara foris opus tuum, et diligenter exerce agrum tuum, ut postea aedifices domum tuam. Ne sis testis frustra contra proximum tuum, nec lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas: Quomodo fecit mihi, sic faciam ei; reddam unicuique

lectum os suum. Per agrum hominis pigri transivi et per vineam viri stulti, et ecce totum repleverant urticae, operuerant superficiem eius spinae, et maceria lapidum destructa erat. Quod cum vidissem posui in corde meo, et exemplo didici disciplinam. Usquequo piger dormis? usquequo de somno consurges? Parum inquam dormies, et modicum dormitabis, paululum manus conseres ut quiescas, et veniet tibi quasi cursor egestas tua, et mendicitas tua quasi vir armatus.

XXV

Hae quoque parabolae Salomonis, quas transtulerunt viri Ezechiae regis Iuda. Gloria Dei celare verbum, et gloria regum investigare sermonem. Caelum sursum et terra deorsum, et cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem de argento, et egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis, et firmabitur iustitia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram rege, et in loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi: Ascende huc, quam ut humilieris coram principe. Quae viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito, ne postea emendare non possis, cum dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta cum amico tuo, et secretum extraneo ne reveles, ne forte insultet tibi cum audierit, et exprobrare non cesset. Gratia et amicitia liberant, quas tibi serva ne exprobrabilis fias. Mala aurea in lectis argenteis qui loquitur verbum in tempore suo. Inauris aurea et margarita fulgens qui arguit sapientem et aurem obedientem. Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis ei qui misit eum, animam illius requiescere facit. Nubes et ventus et pluviae non sequentes, vir gloriosus et promissa non complens. Patientia lenietur princeps, et lingua mollis confringet duritiam. Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud. Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, ne forte satiatus oderit te. Iaculum et gladius et sagitta acuta homo qui loquitur contra proximum suum falsum testimonium. Dens putridus et pes lassus qui sperat super infideli in die angustiae, et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro qui cantat carmina cordi pessimo. Sicut tinea vestimento et vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi. Si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitierit da ei aquam bibere. Prunas enim super caput eius congregabis, et Dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias, et facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis, quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Aqua frigida animae sitienti, et nuntius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede et vena corrupta iustus cadens coram impio. Sicut qui mel multum comedit non est ei bonum, sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

XXVI

Quomodo nix in aestate et pluviae in messe, sic indecens est stulto gloria. Sicut avis ad alta transvolans et passer quolibet vadens, sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet. Flagellum equo et chamus asino, et virga in dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.

Responde stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur. Claudus pedibus et iniquitatem bibens qui mittit verba per nuntium stultum. Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias, sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii, ita qui tribuit insipienti honorem. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti, sic parabola in ore stultorum. Iudicium determinat causas, et qui imponit stulto silentium iras mitigat. Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens qui iterat stultitiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens. Dicit piger: Leo est in via, leaena in itineribus. Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo. Abscondit piger manus sub ascellas suas, et laborat si ad os suum eas converterit. Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens et commiscetur rixae alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas et sagittas in mortem, ita vir qui fraudulenter nocet amico suo, et cum fuerit deprehensus dicit: Ludens feci. Cum defecerint ligna extinguetur ignis, et susurrone subtracto iurgia conquiescunt. Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis quasi simplicia, et ipsa perveniunt ad intima ventris. Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos. Quando submiserit vocem suam ne credideris ei, quoniam septem nequitiae sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia eius in concilio. Qui fodit foveam incidet in eam, et qui volvit lapidem revertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem, et os lubricum operatur ruinas.

XXVII

Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies. Laudet te alienus et non os tuum, extraneus et non labia tua. Grave est saxum et onerosa arena, sed ira stulti utroque gravior. Ira non habet misericordiam nec erumpens furor, et impetum concitati ferre quis poterit? Melior est manifesta correptio quam amor absconditus. Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta odientis oscula. Anima saturata calcabit favum, et anima esuriens etiam amarum pro dulci sumet. Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui relinquit locum suum. Unguento et variis odoribus delectatur cor, et bonis amici consiliis anima dulcoratur. Amicum tuum et amicum patris tui ne dimiseris, et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tuae. Melior est vicinus iuxta quam frater procul. Stude sapientiae fili mi et laetifica cor meum, ut possis exprobranti respondere sermonem. Astutus videns malum absconditus est, parvuli transeuntes sustinuerunt dispendia. Tolle vestimentum eius qui spopondit pro extraneo, et pro alieno aufer ei pignus. Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte consurgens, maledicenti similis erit. Tecta perstillantia in die frigoris et litigiosa mulier comparantur. Qui retinet eam quasi qui ventum teneat, et oleum dexterae suae evacuabit. Ferrum ferro acuitur, et homo exacuit faciem amici sui. Qui servat

XXVIII

XXIX

ficum comedat fructus eius, et qui custos est domini sui glorificabitur. Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Infernus et perditio non replebuntur; similiter et oculi hominum insatiabiles. Quomodo probatur in conflatorio argentum et in fornace aurum, sic probatur homo ore laudantium. Cor iniqui inquirit mala, cor autem rectum inquirit scientiam. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera; non enim habebis iugiter potestatem, sed corona tribuetur in generationem et generationem. Aperta sunt prata et apparuerunt herbae virentes, et collecta sunt foena de montibus. Agni ad vestimentum tuum, et hedi ad agri pretium. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, et in necessaria domus tuae, et ad victum ancillis tuis.

XXVIII

Fugit impius nemine persequente; iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Propter peccata terrae multi principes eius; et propter hominis sapientiam, et horum scientiam quae dicuntur, vita ducis longior erit. Vir pauper calumnians pauperes similis est imbri vehementi in quo paratur fames. Qui derelinquunt legem laudant impium; qui custodiunt succenduntur contra eum. Viri mali non cogitant iudicium; qui autem inquirunt dominum animadvertunt omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua quam dives pravis itineribus. Qui custodit legem filius sapiens est; qui autem comessatores pascit confundit patrem suum. Qui coacervat divitias usuris et fenore, liberalis in pauperes congregat eas. Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet, et simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi videtur vir dives; pauper autem prudens scrutabitur eum. In exultatione iustorum multa gloria est; regnantibus impiis ruinae hominum. Qui abscondit scelera sua non dirigetur; qui autem confessus fuerit et reliquerit ea misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus; qui vero mentis est durae corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens princeps impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumniam; qui autem odit avaritiam longi fient dies eius. Hominem qui calumniatur animae sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet. Qui ambulat simpliciter salvus erit; qui perversis ingreditur viis concidet semel. Qui operatur terram suam satiabitur panibus; qui sectatur otium replebitur egestate. Vir fidelis multum laudabitur; qui autem festinat ditari non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non bene facit; iste et pro buccella panis deserit veritatem. Vir qui festinat ditari et aliis invidet ignorat quod egestas superveniet ei. Qui corripit hominem gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille qui per linguae blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo et a matre, et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidae est. Qui se iactat et dilatat animum iurgia concitat; qui vero sperat in domino sanabitur. Qui confidit in corde suo stultus est; qui autem graditur sapienter ipse laudabitur. Qui dat pauperi non indigebit; qui despicit deprecantem sustinebit penuriam. Cum surrexerint impii abscondentur homines; cum illi perierint multiplicabuntur iusti.

XXIX

Viro qui corripientem dura cervice contemnit repentinus superveniet interitus, et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione iustorum laetabitur vulgus; cum impii sumpserint principatum gemet populus. Vir qui amat sapientiam laetificat patrem suum; qui autem nutrit scorta perdet substantiam. Rex iustus erigit terram; vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit pedibus eius. Peccantem virum iniquum involvet laqueus; et iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus causam pauperum; impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant civitatem; sapientes vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit, sive irascatur sive rideat non inveniet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem; iusti autem quaerunt animam eius. Totum spiritum suum profert stultus; sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter audit verba mendacii omnes ministros habet impios. Pauper et creditor obviaverunt sibi; utriusque illuminator est dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in aeternum firmabitur. Virga atque correptio tribuit sapientiam; puer autem qui dimittitur voluntati suae confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera, et iusti ruinas eorum videbunt. Erudi filium tuum et refrigerabit te, et dabit delicias animae tuae. Cum prophetia defecerit dissipabitur populus; qui vero custodit legem beatus est. Servus verbis non potest erudiri, quia quod dicis intelligit et respondere contemnit. Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est quam illius correptio. Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea sentiet eum contumacem. Vir iracundus provocat rixas, et qui ad indignandum facilis est erit ad peccandum proclivior. Superbum sequitur humilitas, et humilem spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participat odit animam suam; adiurantem audit et non indicat. Qui timet hominem cito corruet; qui sperat in domino sublevabitur. Multi requirunt faciem principis, et a domino iudicium egreditur singulorum. Abhominantur iusti virum impium, et abhominantur impii eos qui in recta sunt via. Verbum custodiens filius extra perditionem erit.

XXX

Verba Congregantis filii Vomentis. Visio quam locutus est vir cum quo est deus, et qui deo secum morante confortatus ait: Stultissimus sum virorum, et sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, et non novi scientiam sanctorum. Quis ascendit in caelum atque descendit? quis continuit spiritum in manibus suis? quis colligavit aquas quasi in vestimento? quis suscitavit omnes terminos terrae? quod nomen est eius, et quod nomen filii eius, si nosti? Omnis sermo dei ignitus clypeus est sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius, et arguaris inveniarisque mendax. Duo rogavi te, ne deneges mihi antequam moriar: vanitatem et verba mendacia longe fac a me; mendicitatem et divitias ne dederis mihi; tribue tantum victui meo necessaria, ne forte satiatus illiciar ad negandum et dicam: Quis est dominus? et egestate compulsus furer, et periurem nomen dei mei. Ne accuses servum ad dominum suum, ne forte maledicat tibi et corruas. Generatio quae patri suo maledicit et quae matri suae non benedicit. Generatio quae sibi munda videtur et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi et palpebrae eius in alta surrectae. Generatio quae pro dentibus gladios habet, et commandit molaribus suis, ut comedat inopes de terra et pauperes ex hominibus. Sanguisugae duae sunt filiae dicentes:

Affer, affer. Tria sunt insaturabilia, et quartum quod numquam dicit: Sufficit. Infernus, et os vulvae, et terra quae non satiatur aqua; ignis vero numquam dicit: Sufficit. Oculum qui subsannat patrem, et qui despicit partum matris suae, effodiant eum corvi de torrentibus, et comedant eum filii aquilae. Tria sunt difficilia mihi, et quartum penitus ignoro: viam aquilae in caelo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, et viam viri in adolescentula. Talis est et via mulieris adulterae, quae comedit, et tergens os suum dicit: Non sum operata malum. Per tria movetur terra, et quartum quod non potest sustinere: per servum cum regnaverit; per stultum cum saturatus fuerit cibo; per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta; et per ancillam cum fuerit heres dominae suae. Quatuor sunt minima terrae, et ipsa sunt sapientiora sapientibus: formicae, populus infirmus, qui praeparat in messe cibum sibi; lepusculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile suum; regem locusta non habet, et egreditur universa per turmas suas; stellio manibus nititur, et moratur in aedibus regis. Tria sunt quae bene gradiuntur, et quartum quod incedit feliciter: leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum; gallus succinctus lumbos; et aries; nec est rex qui resistat ei. Est qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime; si enim intellexisset, ori suo imposuisset manum. Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac, exprimit butyrum; et qui vehementer emungit, elicit sanguinem; et qui provocat iras, producit discordias. Verba Lamuelis regis. Visio qua erudivit eum mater sua. Quid dilecte mi, quid dilecte uteri mei, quid dilecte votorum meorum?

XXXI

Ne dederis mulieribus substantiam tuam, et divitias tuas ad delendos reges. Noli regibus, o Lamuel, noli regibus dare vinum, quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas; ne forte bibant, et obliviscantur judiciorum, et mutent causam filiorum pauperis. Date siceram maerentibus, et vinum his qui amaro sunt animo: bibant, et obliviscantur egestatis suae, et doloris sui non recordentur amplius. Aperi os tuum muto, et causis omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuum, decerne quod justum est, et judica egenum et pauperem. Aleph. Mulierem fortem quis inveniet? procul et de ultimis finibus pretium ejus. Beth. Confidit in ea cor viri sui, et spoliis non indigebit. Gimel. Reddet ei bonum, et non malum, omnibus diebus vitae suae. Deleth. Quaesivit lanam et linum, et operata est consilio manuum suarum. He. Facta est quasi navis institoris de longe portans panem suum. Vau. Et de nocte surrexit, deditque praedam domesticis suis, et cibaria ancillis suis. Zai. Consideravit agrum, et emit eum; de fructu manuum suarum plantavit vineam. Heth. Accinxit fortitudine lumbos suos, et roboravit brachium suum. Teth. Gustavit, et vidit quia bona est negotiatio ejus; non extinguetur in nocte lucerna ejus. Ioth. Manum suam misit ad fortia, et digiti ejus apprehenderunt fusum. Caph. Manum suam aperuit inopi, et palmas suas extendit ad pauperem. Lamech. Non timebit domui suae a frigore nivis: omnes enim domestici ejus vestiti sunt duplicibus. Mem. Stragulatam vestem fecit sibi; byssus et purpura indumentum ejus. Nun. Nobilis in portis vir ejus, quando sederit cum senatoribus terrae. Samech. Sindonem fecit, et vendidit, et cingulum tradidit Chananaeo. Ain. Fortitudo et decor indumentum ejus, et ridebit in die novissimo. Phe. Os suum aperuit sapientiae, et lex clementiae in lingua ejus. Sade. Consideravit semitas domus suae, et panem otiosa non comedit. Coph. Surrexerunt filii ejus, et beatissimam praedicaverunt; vir ejus, et laudavit eam. Res. Multae filiae congregaverunt divitias; tu supergressa es universas. Sin. Fallax gratia, et vana est pulchritudo; mulier timens Dominum, ipsa laudabitur. Thau. Date ei de fructu manuum suarum, et laudent eam in portis opera sua.

Incipit prologus super ecclesiasten.

Memini me hoc ferme ante quinquennium, cum adhuc Romae essem, et Ecclesiasten sanctae Blesillae legerem, ut eam ad contemptum huius mundi provocarem, et omne quod in mundo cerneret, putaret esse pro nihilo, rogatum ab ea, ut in morem commentarioli obscura quaeque dissererem, ut absque me posset intelligere quae legebat. Itaque quoniam in procinctu nostri operis subita morte subtracta est, et non meruimus, o Paula et Eustochium, talem vitae nostrae habere consortem, tantoque vulnere tunc perculsus obmutui: nunc in Bethleem positus, augustiore videlicet civitate, et illius memoriae, et vobis reddo quod debeo. Hoc breviter admonens, quod nullius auctoritatem secutus sum; sed de hebraeo transferens, magis me Septuaginta interpretum consuetudini coaptavi, in his dumtaxat quae non multum ab hebraicis discrepabant. Interdum Aquilae quoque et Symmachi et Theodotionis recordatus sum, ut nec novitate nimia lectoris studium deterrerem, nec rursum contra conscientiam meam, fonte veritatis omisso, opinionum rivulos consectarer.

meruim'

Incipit liber ecclesiastes.

Verba ecclesiastes, filii David, regis Jerusalem. Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes; vanitas vanitatum, et omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo quo laborat sub sole? Generatio praeterit, et generatio advenit; terra vero in aeternum stat. Oritur sol, et occidit, et ad locum suum revertitur; ibique renascens, gyrat per meridiem, et flectitur ad aquilonem; lustrans universa in circuitu pergit spiritus, et in circulos suos revertitur. Omnia flumina intrant in mare, et mare non redundat; ad locum unde exeunt flumina revertuntur, ut iterum fluant. Cunctae res difficiles: non potest homo eas explicare sermone. Non saturatur oculus visu, nec auris auditu impletur. Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est; jam enim praecessit in saeculis quae fuerunt ante nos. Non est priorum memoria; sed nec eorum quidem quae postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in novissimo. Ego Ecclesiastes fui rex Israel in Jerusalem, et proposui in animo meo quaerere et investigare sapienter de omnibus quae fiunt sub sole. Hanc occupationem

pessimam dedit deus filiis hominum ut occuparentur in ea. Vidi cuncta que fiunt sub sole et ecce universa vanitas et afflictio spiritus. Perversi difficile corriguntur et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo dicens. Ecce magnus effectus sum et precessi omnes sapientia qui fuerunt ante me in Ierusalem et mens mea contemplata est multa sapienter et didicit. Dedique cor meum ut scirem prudentiam atque doctrinam erroresque atque stultitiam et agnovi quod in his quoque esset labor et afflictio spiritus eo quod in multa sapientia multa sit indignatio et qui addit scientiam addit laborem.

II

Dixi ego in corde meo. Vadam et affluam deliciis et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risum reputavi errorem et gaudio dixi. Quid frustra deciperis. Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam ut animum meum transferrem ad sapientiam devitaremque stultitiam donec viderem quid esset utile filiis hominum quo facto opus est sub sole numero dierum vite sue. Magnificavi opera mea. Edificavi mihi domos et plantavi vineas. Feci ortos et pomaria et consevi ea cuncti generis arboribus et extruxi mihi piscinas aquarum ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas multamque familiam habui. Armenta quoque et magnos ovium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. Coacervavi mihi argentum et aurum et substantias regum et provinciarum. Feci mihi cantores et cantatrices et delicias filiorum hominum cyphos et urceolos in ministerio ad vina fundenda et supergressus sum opibus omnes qui ante me fuerunt in Ierusalem. Sapientia quoque perseveravit mecum et omnia que desideraverunt oculi mei non negavi eis nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur et oblectaret se in his que paraveram et hanc ratus sum partem meam si uterer labore meo. Cumque me convertissem ad universa opera que fecerant manus mee et ad labores in quibus frustra sudaveram vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi et nichil permanere sub sole. Transivi ad contemplandam sapientiam erroresque et stultitiam. Quid est inquam homo ut sequi possit regem factorem suum. Et vidi quod tantum precederet sapientia stultitiam quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capite eius. Stultus in tenebris ambulat. Et didici quod unus utriusque esset interitus. Et dixi in corde meo. Si unus et stulti et meus occasus erit quid mihi prodest quod maiorem sapientie dedi operam. Locutusque sum cum mente mea animadvertens quod hoc quoque esset vanitas. Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum et futura tempora oblivione cuncta operient. Moritur doctus similiter ut indoctus et idcirco teduit me vite mee videntem mala universa esse sub sole et cuncta vanitatem et afflictionem spiritus. Rursus detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole studiosissime laboravi habiturus heredem post me quem ignoro utrum sapiens an stultus futurus sit et dominabitur in laboribus meis quibus desudavi et sollicitus fui et est quicquam tam vanum. Unde cessavi renuntiavitque cor meum ultra laborare sub sole. Nam cum alius laboret in sapientia et doctrina et sollicitudine homini ocioso quesita dimittit et hoc ergo vanitas et magnum malum. Quid enim proderit homini de universo labore suo et afflictione spiritus qua sub sole cruciatus est. Cuncti dies eius doloribus et erumpnis pleni sunt nec per noctem mente requiescit. Et hoc nonne vanitas est. Nonne melius est comedere et bibere et ostendere anime sue bona de laboribus suis. Et hoc de manu dei est. Quis ita devorabit et deliciis affluet ut ego. Homini bono in conspectu suo dedit deus sapientiam et scientiam et intelligentiam. Peccatori autem dedit afflictionem et curam superfluam ut addat et congreget et tradat ei qui placuit deo. Sed et hoc vanitas et cassa sollicitudo mentis.

III

Omnia tempus habent et suis spatiis transeunt universa sub celo. Tempus nascendi et tempus moriendi. Tempus plantandi et tempus evellendi quod plantatum est. Tempus occidendi et tempus sanandi. Tempus destruendi et tempus edificandi. Tempus flendi et tempus ridendi. Tempus plangendi et tempus saltandi. Tempus spargendi lapides et tempus colligendi. Tempus amplexandi et tempus longe fieri ab amplexibus. Tempus acquirendi et tempus perdendi. Tempus custodiendi et tempus abiciendi. Tempus scindendi et tempus consuendi. Tempus tacendi et tempus loquendi. Tempus dilectionis et tempus odii. Tempus belli et tempus pacis. Quid habet amplius homo de labore suo. Vidi afflictionem quam dedit deus filiis hominum ut distendantur in ea. Cuncta fecit bona in tempore suo et mundum tradidit disputationi eorum ut non inveniat homo opus quod operatus est deus ab initio usque in finem. Et cognovi quod non esset melius nisi letari et facere bene in vita sua. Omnis enim homo qui comedit et bibit et videt bonum de labore suo hoc donum dei est. Didici quod omnia opera que fecit deus perseverent in eternum. Non possumus eis quicquam addere nec auferre que fecit deus ut timeatur. Quod factum est ipsum permanet. Que futura sunt iam fuerunt et deus instaurat quod abiit. Vidi sub sole in loco iudicii impietatem et in loco iustitie iniquitatem et dixi in corde meo. Iustum et impium iudicabit deus et tempus omnis rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis hominum ut probaret eos deus et ostenderet similes esse bestiis. Idcirco unus interitus est hominis et iumentorum et equa utriusque conditio. Sicut moritur homo sic et illa moriuntur. Similiter spirant omnia et nichil habet homo iumento amplius. Cuncta subiacent vanitati et omnia pergunt ad unum locum. De terra facta sunt et in terram pariter revertuntur. Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum et si spiritus iumentorum descendat deorsum. Et deprehendi nichil esse melius quam letari hominem in opere suo et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet ut post se futura cognoscat.

IIII

Verti me ad alia et vidi calumpnias que sub sole geruntur et lacrimas innocentium et neminem consolatorem. Nec posse resistere eorum violentie cunctorum auxilio destitutos. Et laudavi magis mortuos quam viventes et feliciorem utroque iudicavi qui necdum natus est nec vidit mala que sub sole fiunt. Rursum contemplatus sum omnes labores hominum et industrias animadverti patere invidie proximi et in hoc ergo vanitas et cura superflua est. Stultus complicat

manus suas et comedit carnes suas dicens: Melior est pugillus cum requie quam plena utraque manus cum labore et afflictione animi. Considerans reperi et aliam vanitatem sub sole. Unus est et secundum non habet, non filium, non fratrem, et tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi eius divitiis, nec recogitat dicens: Cui laboro et fraudo animam meam bonis? In hoc quoque est vanitas et afflictio pessima. Melius est ergo duos esse simul quam unum; habent enim emolumentum societatis suae. Si unus ceciderit ab altero fulcietur. Vae soli, quia cum ceciderit non habet sublevantem se. Et si dormierint duo, fovebuntur mutuo; unus quomodo calefiet? Et si quispiam praevaluerit contra unum, duo resistunt ei; funiculus triplex difficile rumpitur. Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto qui nescit praevidere in posterum, quod et de carcere catenisque interdum quis egrediatur ad regnum, et alius natus in regno inopia consumatur. Vidi cunctos viventes qui ambulant sub sole cum adolescente secundo qui consurget pro eo. Infinitus numerus est populi omnium qui fuerunt ante eum, et qui postea futuri sunt non laetabuntur in eo; sed et hoc vanitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum ingrediens domum dei, et appropinqua ut audias. Multo enim melior est obedientia quam stultorum victimae, qui nesciunt quid faciunt mali.

V

Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram deo. Deus enim in caelo et tu super terram; idcirco sint pauci sermones tui. Multas curas sequuntur somnia, et in multis sermonibus invenitur stultitia. Si quid vovisti deo ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis et stulta promissio, sed quodcumque voveris redde. Multoque melius est non vovere quam post votum promissa non reddere. Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam, neque dicas coram angelo: Non est providentia; ne forte iratus deus super sermones tuos dissipet cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa sunt somnia, plurimae vanitates et sermones innumeri; tu vero deum time. Si videris calumnias egenorum et violenta iudicia et subverti iustitiam in provincia, non mireris super hoc negotio, quia excelso excelsior alius est, et super hos quoque eminentiores sunt alii, et insuper universae terrae rex imperat servienti. Avarus non implebitur pecunia, et qui amat divitias fructus non capiet ex eis; et hoc ergo vanitas. Ubi multae sunt opes, multi et qui comedunt eas. Et quid prodest possessori nisi quod cernit divitias oculis suis? Dulcis est somnus operanti, sive parum sive multum comedat; saturitas autem divitis non sinit eum dormire. Est et alia infirmitas pessima quam vidi sub sole: divitiae conservatae in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima. Generavit filium qui in summa egestate erit. Sicut egressus est nudus de utero matris suae, sic revertetur, et nihil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas: quomodo venit sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum? Cunctis diebus vitae suae comedit in tenebris et in curis multis et in aerumna atque tristitia. Hoc itaque mihi visum est bonum ut comedat quis et bibat et fruatur laetitia ex labore suo quo laboravit ipse sub sole numero dierum vitae suae quos dedit ei deus; et haec est pars illius. Et omni homini cui dedit deus divitias atque substantiam, potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis et fruatur parte sua et laetetur de labore suo: hoc est donum dei. Non enim satis recordabitur dierum vitae suae eo quod deus occupet deliciis cor eius.

VI

Est et aliud malum quod vidi sub caelo, et quidem frequens apud homines: vir cui dedit deus divitias et substantiam et honorem, et nihil deest animae suae ex omnibus quae desiderat, nec tribuit ei potestatem deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. Hoc vanitas et magna est miseria. Si genuerit quispiam centum liberos et vixerit multos annos et plures dies aetatis habuerit, et anima illius non utatur bonis substantiae suae, sepulturaque careat, de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus. Frustra enim venit et pergit ad tenebras, et oblivione delebitur nomen eius. Non vidit solem neque cognovit distantiam boni et mali. Etiam si duobus milibus annis vixerit et non fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis in ore eius, sed anima eius non implebitur. Quid habet amplius stulto sapiens? Et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi est vita? Melius est videre quod cupias quam desiderare quod nescias; sed et hoc vanitas est et praesumptio spiritus. Qui futurus est iam vocatum est nomen eius, et scitur quod homo sit, et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt plurima multamque in disputando vanitatem habentia.

VII

Quid necesse est homini maiora se quaerere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua numero dierum peregrinationis suae et tempore quod velut umbra praeterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit? Melius est nomen bonum quam pretiosa unguenta, et dies mortis die nativitatis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii; in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, et vivens cogitat quid futurum sit. Melior est ira risu, quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristitia est, et cor stultorum ubi laetitia. Melius est a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi, quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti; sed et hoc vanitas. Calumnia conturbat sapientem et perdet robur cordis eius. Melior est finis orationis quam principium. Melior est patiens arrogante. Ne sis velox ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas: Quid putas causae est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? Stulta est enim huiuscemodi interrogatio. Utilior enim est sapientia cum divitiis et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia. Hoc plus habet eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo. Considera opera dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis, et malam diem praecave. Sicut enim hanc sic et illam fecit deus, ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias. Haec quoque vidi in diebus

natiuitatis mee. Iustus perit in iusticia sua. et impius
multo uiuit tempore in sua malitia. Noli esse iustus mul-
tum. neque plus sapias quam necesse est. ne obstupescas. ne im-
pie agas multum. et noli esse stultus ne moriaris in
tempore non tuo. bonum est te sustentare iustum. sed et ab illo
ne subtrahas manum tuam. quia qui timet deum nichil
negligit. Sapientia confortauit sapientem super x. princi-
pes ciuitatis. Non est enim homo iustus in terra qui faciat
bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne
accommodes cor tuum. ne forte audias seruum tuum maledi-
centem tibi. Scit enim conscientia tua quia et tu crebro ma-
ledixisti aliis. Cuncta temptaui in sapientia. dixi.
sapiens efficiar. et ipsa longius recessit a me multo
magis quam erat. et alta profunditas quis inueniet
eam. lustraui uniuersa animo meo ut scirem et considera-
rem et quererem sapientiam et rationem. et ut cognoscerem
impietatem stulti. et errorem prudentium. et inueni
amariorem morte mulierem que laqueus uenatorum
est. et sagena cor eius. uincula sunt manus eius. qui
placet deo effugiet illam. qui autem peccator est capietur
ab illa. Ecce hoc inueni dicit ecclesiastes unum et alterum
ut inuenirem rationem quam adhuc querit anima mea et non in-
ueni. uirum de mille unum repperi. mulierem
ex omnibus non inueni. solummodo hoc inueni quod fecerit deus
hominem rectum. et ipse se infinitis miscuerit questionibus.
quis talis ut sapiens est. et quis nouit solutionem uerbi.

VIII.

Sapientia hominis lucet in uultu eius. et potentissimus faciem
illius commutabit. Ego os regis obseruo et precepta iura-
menti dei. Ne festines recedere a facie eius. neque permaneas
in opere malo quia omne quod uoluerit faciet. et sermo illius
potestate plenus est. nec dicere ei quisquam potest quare ita fa-
cis. Qui custodit preceptum non experietur quicquam
mali. tempus et responsionem cor sapientis intelligit.
omni negotio tempus est et oportunitas. et multa hominis
afflictio quia ignorat preterita et futura nullo scire po-
test nuntio. Non est in hominis dicione prohibere spiritum. nec
habet potestatem in die mortis. nec sinitur quie-
scere ingruente bello. neque saluabit impietas im-
pium. Omnia hec consideraui et dedi cor meum in cunctis
operibus que fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in
malum suum. uidi impios sepultos qui etiam cum adhuc
uiuerent in loco sancto erant et laudabantur in ciuitate
quasi iustorum operum. sed et hoc uanitas est. Etenim quia non
profertur cito contra malos sententia. absque timore ullo
filii hominum perpetrant mala. At tamen peccator ex eo quod
centies facit mala et per patientiam sustentatur ego
cognoui quod erit bonum timentibus deum qui uerentur
faciem. Non sit bonum impio. nec prolongentur dies
eius sed quasi umbra transeant qui non timent faciem
domini. Est et alia uanitas que fit super terram. Sunt iusti
quibus multa proueniunt quasi opera egerint impiorum.
Et sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta ha-
beant. sed et hoc uanissimum iudico. Laudaui igitur
leticiam quod non esset homini bonum sub sole nisi quod co-
mederet et biberet atque gauderet. et hoc solum secum au-
ferret de labore suo in diebus uite sue quos de-
dit ei deus sub sole. et apposui cor meum ut scirem
sapientiam et intelligerem distensionem que uersatur in
terra. Est homo qui diebus et noctibus somnum non capit

mala

oculis. et intellexi quod omnium operum dei nullam possit homo
inuenire rationem eorum que fiunt sub sole. et quanto plus
laborauerit ad querendum tanto minus inueniat. et
si dixerit sapiens se nosse non poterit repperire. Omnia
tractaui in corde meo ut intelligerem curiose.

IX.

Sunt iusti atque sapientes et opera eorum in manu dei. et tamen
nescit homo utrum amore an odio dignus sit. sed
omnia in futurum seruantur incerta. eo quod uniuersa
eque eueniant iusto et impio. bono et malo. mun-
do et inmundo. immolanti hostias et uictimas. et
sacrificia contempnenti. sicut bonus sic et peccator.
ut periurus ita et ille qui uerum deierat. hoc est pessi-
mum inter omnia que sub sole fiunt quia eadem cunc-
tis eueniunt. unde et corda filiorum hominum implentur
malicia. et contemptu in uita sua. et post hec ad in-
feros deducentur. Nemo est qui semper uiuat et qui
huius rei habeat fiduciam. Melior est canis uiuus le-
one mortuo. uiuentes enim sciunt se esse mo-
rituros. Mortui uero nichil nouerunt amplius
nec habent ultra mercedem quia obliuioni tradita
est memoria eorum. Amor quoque et odium et inuidie
simul perierunt. nec habent partem in hoc seculo et in
opere quod sub sole geritur. Vade ergo et comede
in leticia panem tuum. et bibe cum gaudio ui-
num tuum quia deo placent opera tua. omni tempore sint
uestimenta tua candida. et oleum de capite
tuo non deficiat. perfruere uita cum uxore quam diligis
cunctis diebus uite instabilitatis tue qui dati
sunt tibi sub sole omni tempore uanitatis tue. Hec
est enim pars in uita et in labore tuo quo laboras
sub sole. Quodcumque potest facere manus tua instanter
operare. quia nec opus nec ratio nec sciencia nec sapientia
erunt apud inferos quo tu properas. Verti me ad
alia uidique sub sole nec uelocium esse cursum
nec fortium bellum. nec sapientium panem nec
doctorum diuitias. nec artificum graciam. sed tempus
casumque in omnibus. Nescit homo finem suum
sed sicut pisces capiuntur hamo. et sicut aues com-
prehenduntur laqueo sic capiuntur homines tempore
malo cum eis extemplo superuenerit. hanc quoque sub
sole uidi sapientiam et probaui maximam. ciuitas
parua et pauci in ea uiri. uenit contra eam rex ma-
gnus et uallauit eam extruxitque munitiones
per gyrum et perfecta est obsidio. inuentusque est in
ea uir pauper et sapiens. et liberauit urbem per sapi-
entiam suam et nullus deinceps recordatus est
hominis illius pauperis. et dicebam ego meliorem
esse sapientiam fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis
est contempta et uerba eius non sunt audita. Verba
sapientium audiuntur in silentio plusquam
clamor principis inter stultos. Melior est sapientia
quam arma bellica. et qui in uno peccauerit multa

X.

bona perdet. Musce morientes perdunt suaui-
tatem unguenti. Preciosior est sapientia. parua que ad glo-
riam ad tempus stulticia. cor sapientis in dextera eius.
et cor stulti in sinistra illius. sed et in uia stultus
ambulans cum ipse insipiens sit omnes stultos estimat.
Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te locum
tuum ne dimiseris. quia curatio cessare faciet

peccata maxima. Est malum quod vidi sub sole quasi per errorem egrediens a facie principis: positum stultum in dignitate sublimi, et divites sedere deorsum. Vidi servos in equis, et principes ambulantes quasi servos super terram. Qui fodit foveam incidet in eam; et qui dissipat sepem mordebit eum coluber. Qui transfert lapides affligetur in eis; et qui scindit ligna vulnerabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrum, et hoc non ut prius sed hebetatum fuerit, multo labore exacuetur; et post industriam sequetur sapientia. Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Verba oris sapientis gratia; et labia insipientis praecipitabunt eum. Initium verborum eius stultitia, et novissimum oris illius error pessimus. Stultus verba multiplicat. Ignorat homo quid ante se fuerit; et quid post se futurum sit quis ei poterit indicare? Labor stultorum affliget eos qui nesciunt in urbem pergere. Vae tibi terra cuius rex puer est, et cuius principes mane comedunt. Beata terra cuius rex nobilis est, et cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum et non ad luxuriam. In pigritiis humiliabitur contignatio, et in infirmitate manuum perstillabit domus. In risum faciunt panem et vinum ut epulentur viventes; et pecuniae obediunt omnia. In cogitatione tua regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti, quia aves caeli portabunt vocem tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam.

XI

Mitte panem tuum super transeuntes aquas, quia post tempora multa invenies illum. Da partem septem, necnon et octo, quia ignoras quid futurum sit mali super terram. Si repletae fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit ibi erit. Qui observat ventum non seminat, et qui considerat nubes numquam metet. Quomodo ignoras quae sit via spiritus, et qua ratione compingantur ossa in ventre praegnantis, sic nescis opera Dei qui fabricator est omnium. Mane semina semen tuum, et vespere ne cesset manus tua, quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud; et si utrumque simul, melius erit. Dulce lumen et delectabile est oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo, et in his omnibus laetatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum, qui cum venerint vanitatis arguentur praeterita. Laetare ergo iuvenis in adolescentia tua, et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tuae, et ambula in viis cordis tui et in intuitu oculorum tuorum; et scito quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. Aufer iram a corde tuo, et amove malitiam a carne tua; adolescentia enim et voluptas vana sunt.

XII

Memento creatoris tui in diebus iuventutis tuae, antequam veniat tempus afflictionis, et appropinquent anni de quibus dicas: non mihi placent; antequam tenebrescat sol, et lumen, et stellae, et luna, et revertantur nubes post pluviam; quando commovebuntur custodes domus, et nutabunt viri fortissimi, et otiosae erunt molentes in minuto numero, et tenebrescent videntes per foramina; et claudent ostia in platea in humilitate vocis molentis, et consurgent ad vocem volucris, et obsurdescent omnes filiae carminis. Excelsa quoque timebunt, et formidabunt in via; florebit amygdalum, impinguabitur locusta, et dissipabitur capparis, quoniam ibit homo in domum aeternitatis suae, et circuibunt in platea plangentes. Antequam rumpatur funis argenteus, et recurrat vitta aurea, et conteratur hydria super fontem, et confringatur rota super cisternam, et revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, et omnia vanitas. Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, et enarravit quae fecerat; et investigans composuit parabolas multas. Quaesivit verba utilia, et conscripsit sermones rectissimos ac veritate plenos. Verba sapientium sicut stimuli, et quasi clavi in altum defixi, quae per magistrorum consilium data sunt a pastore uno. His amplius, fili mi, ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis; frequensque meditatio carnis afflictio est. Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, et mandata eius observa: hoc est enim omnis homo. Et cuncta quae fiunt adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum sive malum sit.

Cantica canticorum

Osculetur me osculo oris sui; quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum; ideo adolescentulae dilexerunt te. Trahe me, post te curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua; exultabimus et laetabimur in te, memores uberum tuorum super vinum; recti diligunt te. Nigra sum sed formosa, filiae Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol. Filii matris meae pugnaverunt contra me; posuerunt me custodem in vineis; vineam meam non custodivi. Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum. Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere et abi post vestigia gregum tuorum, et pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te, amica mea. Pulchrae sunt genae tuae sicut turturis; collum tuum sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. Dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Fasciculus myrrhae

te dilectus meus mihi inter ubera mea commorabitur. Botrus cypri dilectus meus mihi in vineis engaddi. Ecce tu pulcra es amica mea, ecce tu pulcra, oculi tui columbarum. Ecce tu pulcher es dilecte mi et decorus. Lectulus noster floridus. Tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.

II

Ego flos campi et lilium convallium. Sicut lilium inter spinas sic amica mea inter filias. Sicut malus inter ligna silvarum sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desideraveram sedi, et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me rex in cellam vinariam, ordinavit in me caritatem. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Leva eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos filie Ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Vox dilecti mei, ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus capree hinnuloque cervorum. En ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Et dilectus meus loquitur mihi. Surge propera amica mea et veni. Iam enim hiemps transiit, imber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit. Vox turturis audita est in terra nostra. Ficus protulit grossos suos, vinee florentes dederunt odorem. Surge et propera amica mea, sponsa mea, et veni columba mea in foraminibus petre, in caverna macerie. Ostende michi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis et facies tua decora. Capite nobis vulpes parvulas que demoliuntur vineas. Nam vinea nostra floruit. Dilectus meus mihi et ego illi, qui pascitur inter lilia donec aspiret dies et inclinentur umbre. Revertere, similis esto dilecte mi capree hinnuloque cervorum super montes bethel.

ymber

III

In lectulo meo per noctes quesivi quem diligit anima mea, quesivi illum et non inveni. Surgam et circuibo civitatem per vicos et plateas, queram quem diligit anima mea. Quesivi illum et non inveni. Invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem. Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos inveni quem diligit anima mea. Tenui eum nec dimittam donec introducam illum in domum matris mee et in cubiculum genitricis mee. Adiuro vos filie Ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus myrre et thuris et universi pulveris pigmentarii? En lectulum salomonis lx fortes ambiunt ex fortissimis israel, omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi. Uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ferculum fecit sibi rex salomon de lignis libani. Columpnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum, media caritate constravit propter filias Ierusalem. Egredimini et videte filie syon regem salomonem in diademate quo coronavit illum mater sua in die desponsionis illius et in die letitie cordis eius.

IIII

Quam pulcra es amica mea, quam pulcra es. Oculi tui columbarum absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum que ascenderunt de monte galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum que ascenderunt de lavacro, omnes gemellis fetibus et sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua, et eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali punici ita gene tue absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris david collum tuum que edificata est cum propugnaculis. Mille clipei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Duo ubera tua sicut duo hinnuli capree gemelli qui pascuntur in liliis donec aspiret dies et inclinentur umbre. Vadam ad montem myrre et ad collem thuris. Tota pulcra es amica mea et macula non est in te. Veni de libano sponsa mea, veni de libano, veni, coronaberis de capite amana, de vertice sanir et hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui. Quam pulcre sunt mamme tue soror mea sponsa. Pulcriora sunt ubera tua vino et odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Favus distillans labia tua sponsa, mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. Ortus conclusus soror mea sponsa, ortus conclusus, fons signatus. Emissiones tue paradysus malorum punicorum cum pomorum fructibus, cypri cum nardo, nardus et crocus, fistula et cynamomum cum universis lignis libani, myrra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons ortorum, puteus aquarum viventium que fluunt impetu de libano. Surge aquilo et veni auster, perfla ortum meum et fluant aromata illius.

V

Veniat dilectus meus in ortum suum ut comedat fructum pomorum suorum. Veni in ortum meum soror mea sponsa, messui myrram meam cum aromatibus meis, comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici et bibite et inebriamini karissimi. Ego dormio et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis. Aperi mihi soror mea amica mea columba mea immaculata mea, quia caput meum plenum est rore et cincinni mei guttis noctium. Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? Dilectus meus misit manum suam per foramen et venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo, manus mee stillaverunt myrram et digiti mei pleni myrra probatissima. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo, at ille declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut locutus est. Quesivi et non inveni illum, vocavi et non respondit mihi. Invenerunt me custodes qui circueunt civitatem, percusserunt me et vulneraverunt me, tulerunt pallium meum custodes murorum. Adiuro vos filie Ierusalem si inveneritis dilectum meum ut nuntietis ei quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto o pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tuus ex dilecto quia sic adiurasti nos? Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex milibus. Caput eius aurum optimum, come eius sicut elate palmarum nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super rivulos aquarum que lacte sunt lote et resident iuxta fluenta plenissima. Gene illius sicut areole aromatum consite a pigmentariis. Labia eius lilia distillantia myrram primam.

Manus illius tornatiles auree plene iacinctis. Venter eius eburneus distinctus saphiris. Crura illius columpne marmoree que fundate sunt super bases aureas. Species eius ut libani electus ut cedri. Guttur illius suavissimum et totus desiderabilis. Talis est dilectus meus et iste est amicus meus filie ierusalem.

VI. Quo abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum? Quo declinavit dilectus tuus et queremus eum tecum?

Dilectus meus descendit in ortum suum ad areolam aromatum ut ibi pascatur in ortis et lilia colligat. Ego dilecto meo et dilectus meus michi qui pascitur inter lilia. Pulcra es amica mea suavis et decora sicut ierusalem terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte oculos tuos a me quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut greges caprarum que apparuerunt de galaad. Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt de lavacro. Omnes gemellis fetibus et sterilis non est in eis. Sicut cortex mali punici sic gene tue absque occultis tuis. Sexaginta sunt regine et octoginta concubine et adolescentularum non est numerus. Una est columba mea perfecta mea. Una est matris sue electa genitrici sue. Viderunt eam filie et beatissimam predicaverunt, regine et concubine laudaverunt eam. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulcra ut luna electa ut sol terribilis ut castrorum acies ordinata. Descendi in ortum meum ut viderem poma convallium, ut inspicerem si floruisset vinea et germinassent mala punica. Nescivi. Anima mea conturbavit me propter quadrigas aminadab. Revertere revertere sunamitis. Revertere revertere ut intueamur te.

VII. Quid videbis in sunamite nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Iunctura feminum tuorum sicut monilia que fabricata sunt manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis numquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo hinnuli gemelli capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in esebon que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut turris libani que respicit contra damascum. Caput tuum ut carmelus et comme capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus. Quam pulcra es et quam decora karissima in deliciis. Statura tua assimilata est palme et ubera tua botris. Dixi ascendam in palmam et apprehendam fructus eius et erunt ubera tua sicut botri vinee et odor oris tui sicut odor malorum. Guttur tuum sicut vinum optimum dignum dilecto meo ad potandum labiisque et dentibus illius ad ruminandum. Ego dilecto meo et ad me conversio eius. Veni dilecte mi egrediamur in agrum, commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi ubera mea. Mandragore dederunt odorem suum in portis nostris omnia poma nova et vetera dilecte mi servavi tibi.

VIII. Quis michi det te fratrem meum sugentem ubera matris mee ut inveniam te solum foris et deosculer te et iam nemo me despiciat. Apprehendam te et ducam in domum matris mee et in cubiculum genitricis mee. Ibi me docebis et dabo tibi poculum ex vino condito et mustum malorum granatorum meorum. Leva eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos filie ierusalem ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens innixa super dilectum suum? Sub arbore malo suscitavi te. Ibi corrupta est mater tua, ibi violata est genitrix tua. Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio, dura sicut infernus emulatio. Lampades eius lampades ignis atque flammarum. Aque multe non potuerunt extinguere caritatem nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione quasi nichil despiciet eam. Soror nostra parvula et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostre in die quando alloquenda est? Si murus est edificemus super eum propugnacula argentea. Si ostium est compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus et ubera mea sicut turris ex quo facta sum coram illo quasi pacem repperiens. Vinea fuit pacifico in ea que habet populos. Tradidit eam custodibus. Vir affert pro fructu eius mille argenteos. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici et ducenti his qui custodiunt fructus eius. Que habitas in ortis amici auscultant te. Fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte mi et assimilare capree hinnuloque cervorum super montes aromatum.

Incipit prologus in libro Sapientie.

Liber sapientie apud hebreos nusquam est. Unde et ipse stilus grecam magis eloquentiam redolet. Hunc iudei filonis esse affirmant. Qui proinde sapientia nominatur quia in eo christi adventus qui est sapientia patris et passio evidenter exprimitur.

Incipit liber sapientie.

Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum, quoniam invenitur ab his qui non temptant illum, apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perverse enim cogitationes separant a deo. Probata autem virtus corripit insipientes, quoniam in malivolam animam non introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus discipline effugiet fictum et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu et corripietur a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie et non liberabit maledicum a labiis suis, quoniam renum illius testis est deus et cordis illius scrutator est verus et lingue eius auditor. Quoniam spiritus domini replevit orbem terrarum, et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc

qui loquitur iniqua non potest latere, nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio erit; sermonum autem illius auditio ad Deum veniet, ad correptionem iniquitatum illius. Quoniam auris zeli audit omnia, et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione que nichil prodest, et a detractione parcite lingue, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit; os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre, neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum, quoniam Deus mortem non fecit, nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim Deus ut essent omnia, et sanabiles fecit nationes orbis terrarum; non enim est in illis medicamentum exterminii, nec inferorum regnum in terra. Iustitia enim perpetua est et immortalis; iniustitia autem mortis est acquisitio. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam, et estimantes illam amicam defluxerunt, et sponsiones posuerunt ad illam, quoniam morte digni sunt qui sunt ex parte illius.

II

Dixerunt enim impii cogitantes apud se non recte: Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre, et non est refrigerium in fine hominis, et non est qui agnitus sit reversus ab inferis. Quia ex nichilo nati sumus, et post hoc erimus tamquam si non fuerimus, quoniam fumus flatus est in naribus nostris, et sermo scintille ad commovendum cor nostrum. Qua extincta, cinis erit corpus nostrum, et spiritus diffundetur tamquam mollis aer, et transiet vita nostra tamquam vestigium nubis, et sicut nebula dissolvetur que fugata est a radiis solis, et a calore illius aggravata. Et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus, et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus nostrum, et non est reversio finis nostri, quoniam consignata est, et nemo revertitur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt, et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino pretioso et unguentis nos impleamus, et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant; nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum exsors sit luxurie nostre; ubique relinquamus signa letitie, quoniam hec est pars nostra, et hec est sors nostra. Opprimamus pauperem iustum, et non parcamus vidue, nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iniustitie; quod enim infirmum est, inutile invenitur. Circumveniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis, et contrarius est operibus nostris, et improperat nobis peccata legis, et diffamat in nos peccata discipline nostre. Promittit se scientiam Dei habere, et filium Dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, et immutate sunt vie eius. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo, et abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis, et prefert novissima iustorum, et gloriatur se patrem habere Deum. Videamus ergo si sermones illius veri sint, et temptemus que ventura sunt illi, et sciemus que erunt novissima illius. Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam eius, et probemus patientiam illius. Morte turpissima condempnemus eum; erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Hec cogitaverunt, et erraverunt; excecavit enim eos malitia eorum. Et nescierunt sacramenta Dei, neque mercedem speraverunt iustitie, nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum. Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, et ad imaginem similitudinis sue fecit illum. Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum; imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

III

Iustorum autem anime in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori, et estimata est afflictio exitus illorum, et ab itinere iusto abierunt in exterminium; et quod a nobis est iter exterminii, illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati, in multis bene disponentur, quoniam Deus temptavit illos, et invenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos, et quasi holocausti hostiam accepit illos, et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti, et tamquam scintille in arundineto discurrent. Iudicabunt nationes, et dominabuntur populis, et regnabit Dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in illo intelligent veritatem, et fideles in dilectione acquiescent illi, quoniam donum et pax est electis eius. Impii autem secundum que cogitaverunt correptionem habebunt, qui neglexerunt iustum, et a Domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit infelix est; et vacua est spes illorum, et labores sine fructu, et inutilia opera eorum. Mulieres eorum insensate sunt, et nequissimi filii illorum. Maledicta creatura eorum, quoniam felix est sterilis, et incoinquinata que nescivit thorum in delicto; habebit fructum in respectione animarum sanctarum. Et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem, nec cogitavit adversus Deum nequissima; dabitur enim illi fidei donum electum, et sors in templo Dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, et que non concidat radix sapientie. Filii autem adulterorum in consummatione erunt, et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem longe vite erunt, in nichilum computabuntur, et sine honore erit novissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquae dire sunt consummationis.

IIII

O quam pulchra est casta generatio cum caritate! Immortalis est enim memoria illius, quoniam et apud Deum nota est et apud homines. Cum presens est, imitantur illam, et desiderant eam cum se eduxerit; et in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum premium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, et spuria vitulamina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint, infirmiter posita a vento commovebuntur, et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati, et fructus illorum inutiles et acerbi ad manducandum, et ad nichilum apti. Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur testes sunt nequitie adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si morte preoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim

uenerabilis non diuturna neque numero annorum computata. Cani sunt autem sensus hominis, et etas senectutis uita inmaculata. Placens deo factus dilectus, et uiuens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, et inconstantia concupiscentie transuertit sensum sine malitia. Consummatus in breui expleuit tempora multa. Placita enim erat deo anima illius; propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem uidentes et non intelligentes, nec ponentes in precordiis talia, quoniam gratia dei et misericordia in sanctos eius, et respectus in electos illius. Condempnat autem iustus mortuus uiuos impios, et iuuentus celerius consummata longam uitam iniusti. Videbunt enim finem sapientis, et non intelligent quid cogitauerit de illo deus, et quare munierit illum dominus. Videbunt enim et contempnent illos; illos autem dominus irridebit. Et erunt post hec decidentes sine honore, et in contumelia inter mortuos in perpetuum; quoniam disrumpet illos inflatos sine uoce, et commouebit illos a fundamentis, et usque ad summum desolabuntur; et erunt gementes, et memoria eorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et traducent illos ex aduerso iniquitates ipsorum.

V

Tunc stabunt iusti in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt, et qui abstulerunt labores illorum. Videntes turbabuntur timore horribili, et mirabuntur in subitatione insperate salutis, gementes pre angustia spiritus, dicentes intra se penitentiam agentes, et pre angustia spiritus gementes: Hii sunt quos aliquando habuimus in derisum et in similitudinem improperii. Nos insensati uitam illorum estimabamus insaniam, et finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei, et inter sanctos sors illorum est. Ergo errauimus a uia ueritatis, et iustitie lumen non luxit nobis, et sol intelligentie non est ortus nobis. Lassati sumus in uia iniquitatis et perditionis, et ambulauimus uias difficiles, uiam autem domini ignorauimus. Quid nobis profuit superbia? aut quid diuitiarum iactantia contulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam umbra, et tamquam nuntius percurrens, et tamquam nauis que pertransit fluctuantem aquam, cuius cum preterierit non est uestigium inuenire, neque semitam carine illius in fluctibus; aut tamquam auis que transuolat in aere, nullum inuenitur argumentum itineris illius, sed tantum sonitus alarum uerberans leuem uentum, et scindens per uim iter aerem, commotis alis transuolauit, et post hoc nullum signum inuenitur itineris illius; aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, diuisus aer continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius; sic et nos nati continuo desiuimus esse, et uirtutis quidem nullum signum ualuimus ostendere; in malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hii qui peccauerunt; quoniam spes impii tamquam lanugo est que a uento tollitur, et tamquam spuma gracilis que a procella dispergitur, et tamquam fumus qui a uento diffusus est, et tamquam memoria hospitis unius diei pretereuntis. Iusti autem in perpetuum uiuent, et apud dominum merces eorum, et cogitatio eorum apud altissimum. Ideo accipient regnum decoris et diadema speciei de manu domini; quoniam dextera sua teget eos, et brachio sancto suo defendet illos. Accipiet armaturam zelus illius, et armabit creaturam ad ultionem inimicorum. Induet pro thorace iustitiam, et accipiet pro galea iudicium certum; sumet scutum inexpugnabile equitatem. Acuet autem duram iram in lanceam, et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt directe emissiones fulgurum, et tamquam a bene curuato arcu nubium exterminabuntur, et ad certum locum insilient. Et a petrosa ira plene grandines mittentur, et excandescet in illos aqua maris, et flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus uirtutis, et tamquam turbo uenti diuidet eos, et ad heremum perducet omnem terram iniquitas eorum, et malignitas euertet sedes potentium.

VI

Melior est sapientia quam uires, et uir prudens magis quam fortis. Audite ergo reges et intelligite, discite iudices finium terre. Prebete aures uos qui continetis multitudines, et placetis uobis in turbis nationum. Quoniam data est a domino potestas uobis, et uirtus ab altissimo, qui interrogabit opera uestra, et cogitationes scrutabitur. Quoniam cum essetis ministri illius regni, non recte iudicastis, neque custodistis legem iustitie, neque secundum uoluntatem dei ambulastis. Horrende et cito apparebit uobis, quoniam iudicium durissimum in his qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam dominus, qui est dominator omnium, nec uerebitur magnitudinem cuiusquam, quoniam pusillum et magnum ipse fecit, et equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Ad uos ergo reges sunt hii sermones mei, ut discatis sapientiam et non excidatis. Qui enim custodierint iustitiam iuste iudicabuntur, et qui didicerint ista inuenient quid respondeant. Concupiscite ergo sermones meos, diligite illos, et habebitis disciplinam. Clara est et que numquam marcescit sapientia, et facile uidetur ab his qui diligunt eam, et inuenitur ab his qui querunt eam. Preoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat. Qui de luce uigilauerit ad illam non laborabit, assidentem enim illam foribus suis inueniet. Cogitare ergo de illa sensus est consummatus, et qui uigilauerit propter illam cito securus erit. Quoniam dignos se ipsa circuit querens, et in uiis suis ostendet se hilariter illis, et in omni prudentia occurret illis. Initium enim illius uerissima est discipline concupiscentia. Cura ergo discipline dilectio est, et dilectio custodia est legum illius; custoditio autem legum consummatio incorruptionis est; incorruptio autem proximum facit esse deo. Concupiscentia itaque sapientie deducet ad regnum perpetuum.

VII

Si ergo delectamini sedibus et sceptris o reges populi, diligite sapientiam ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Quid autem est sapientia et quemadmodum facta sit referam, et non abscondam a uobis sacramenta dei, sed ab initio natiuitatis inuestigabo, et ponam in lucem scientiam illius, et non preteribo ueritatem. Neque cum inuidia tabescente iter habebo, quoniam talis homo non erit particeps sapientie. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum, et rex sapiens populi stabilimen

VII ... Ergo accipite disciplinam per sermones meos et proderit vobis. Sum quidem et ego mortalis homo similis omnibus, et ex genere terreno illius qui prior finctus est, et in ventre matris figuratus sum caro. Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis, et delectamento somni conveniente. Et ego natus accepi communem aerem, et in similiter factam decidi terram, et primam vocem similem omnibus emisi plorans. In involumentis nutritus sum et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam, et similis exitus. Propter hoc optavi, et datus est mihi sensus; et invocavi, et venit in me spiritus sapientiae; et praeposui illam regnis et sedibus, et divitias nihil esse duxi in comparatione illius. Nec comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius harena est exigua, et tamquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi eam, et proposui pro luce habere illam, quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, et innumerabilis honestas per manus illius. Et laetatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista sapientia, et ignorabam quoniam horum omnium mater est. Quam sine fictione didici, et sine invidia communico, et honestatem illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominibus, quo qui usi sunt participes facti sunt amicitiae Dei, propter disciplinae dona commendati. Mihi autem dedit Deus dicere ex sententia, et praesumere digna horum quae mihi dantur, quoniam ipse sapientiae dux est et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri, et omnis sapientia et operum scientia et disciplina. Ipse enim dedit mihi horum quae sunt scientiam veram, ut sciam dispositionem orbis terrarum et virtutes elementorum, initium et consummationem et medietatem temporum, vicissitudinum permutationes et commutationes temporum, anni cursus et stellarum dispositiones, naturas animalium et iras bestiarum, vim ventorum et cogitationes hominum, differentias virgultorum et virtutes radicum; et quaecumque sunt absconsa et improvisa didici. Omnium enim artifex docuit me sapientia. Est enim in illa spiritus intelligentiae, sanctus, unicus, multiplex, subtilis, disertus, mobilis, incoinquinatus, certus, suavis, amans bonum, acutus, quem nihil vetat, benefaciens, humanus, benignus, stabilis, certus, securus, omnem habens virtutem, omnia prospiciens, et qui capiat omnes spiritus, intelligibilis, mundus, subtilis. Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia; attingit autem ubique propter suam munditiam. Vapor est enim virtutis Dei, et emanatio quaedam est claritatis omnipotentis Dei sincera; et ideo nihil inquinatum in illam incurrit. Candor est enim lucis aeternae, et speculum sine macula Dei maiestatis, et imago bonitatis illius. Et cum sit una, omnia potest; et in se permanens omnia innovat, et per nationes in animas sanctas se transfert; amicos Dei et prophetas constituit. Neminem enim diligit Deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim haec speciosior sole, et super omnem dispositionem stellarum; luci comparata prior invenitur. Illi

VIII enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malitia. Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter. Hanc amavi et exquisivi eam a iuventute mea, et quaesivi sponsam mihi eam assumere, et amator factus sum formae illius. Generositatem illius glorificat contubernium habens Dei; sed et omnium Dominus dilexit illam. Doctrix enim est disciplinae Dei, et electrix operum illius. Et si divitiae appetuntur in vita, quid sapientia locupletius, quae operatur omnia? Si autem sensus operatur, quis horum quae sunt magis quam illa est artifex? Et si iustitiam quis diligit, labores huius magnas habent virtutes; sobrietatem enim et sapientiam docet, et iustitiam et virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus. Et si multitudinem scientiae desiderat quis, scit praeterita et de futuris aestimat; scit versutias sermonum et dissolutiones argumentorum; signa et monstra scit antequam fiant, et eventus temporum et saeculorum. Proposui ergo hanc adducere mihi ad convivendum, sciens quoniam mecum communicabit de bonis, et erit allocutio cogitationis et taedii mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas, et honorem apud seniores iuvenis. Et acutus inveniar in iudicio, et in conspectu potentium admirabilis ero, et facies principum mirabuntur me. Tacentem me sustinebunt, et loquentem me respicient, et sermocinante me plura manus ori suo imponent. Praeterea habebo per hanc immortalitatem, et memoriam aeternam his qui post me futuri sunt relinquam. Disponam populos, et nationes mihi erunt subditae. Timebunt me audientes reges horrendi; in multitudine bonus videbor, et in bello fortis. Intrans in domum meam conquiescam cum illa; non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec taedium convictus illius, sed laetitiam et gaudium. Haec cogitans apud me et commemorans in corde meo, quoniam immortalitas est in cognatione sapientiae, et in amicitia illius delectatio bona, et in operibus manuum illius honestas sine defectione, et in certamine loquelae illius sapientia, et praeclaritas in communicatione sermonum illius, circuibam quaerens ut mihi illam assumerem. Puer autem eram ingeniosus, et sortitus sum animam bonam; et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum. Et ut scivi quoniam aliter non possem esse continens nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapientiae, scire cuius esset hoc donum, adii Dominum et deprecatus sum illum, et dixi ex totis praecordiis meis:

IX Deus patrum meorum et Domine misericordiae, qui fecisti omnia verbo tuo, et sapientia tua constituisti hominem, ut dominaretur creaturae quae a te facta est, ut disponat orbem terrarum in aequitate et iustitia, et in directione cordis iudicium iudicet: da mihi sedium tuarum assistricem sapientiam, et noli me reprobare a pueris tuis; quoniam servus tuus sum ego et filius ancillae tuae, homo infirmus et exigui temporis, et minor ad intellectum iudicii et legum. Nam et si quis erit consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit sapientia tua, in nihilum computabitur. Tu autem elegisti me regem populo tuo, et iudicem filiorum tuorum et filiarum; et dixisti aedificare templum in monte sancto tuo, et in civitate habitationis tuae altare, similitudinem tabernaculi sancti tui, quod praeparasti ab initio; et tecum sapientia tua, quae novit opera tua, quae et affuit tunc cum orbem terrarum faceres, et sciebat quid placitum esset oculis tuis, et quid directum in praeceptis tuis. Mitte illam de caelis sanctis tuis, et a sede magnitudinis tuae, ut mecum sit et mecum laboret, et sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia et intelligit, et deducet me in operibus meis sobrie, et custodiet me in sua potentia. Et erunt accepta opera mea, et disponam populum tuum iuste, et ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium

...um dei aut quis poterit cogitare quid velit deus? Cogitationes enim mortalium timidae et incertae providentiae nostrae. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Et difficile aestimamus quae in terra sunt, et quae in prospectu sunt invenimus cum labore. Quae autem in caelis sunt quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet nisi tu dederis sapientiam et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis, et sic correcte sint semitae eorum qui in terris sunt, et quae tibi placent didicerint homines? Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi domine a principio.

X. Haec illum qui primus formatus est a deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit, et eduxit illum a delicto suo, et eduxit illum de limo terrae, et dedit illi virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit iniustus in ira sua, per iram homicidii fraternitatis deperiit. Propter quod cum aqua deleret terram, sanavit iterum sapientia, per contemptibile lignum iustum gubernans. Haec et in consensu nequitiae, cum se nationes contulissent, scivit iustum et conservavit sine querela deo, et in filii misericordia fortem custodivit. Haec iustum a pereuntibus impiis liberavit fugientem descendente igne in Pentapoli, quibus in testimonium nequitiae fumigabunda constat deserta terra, et incerto tempore fructus habentes arbores, et incredibilis animae memoria stans figmentum salis. Sapientiam enim praetereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorarent bona, sed et insipientiae suae reliquerunt hominibus memoriam, ut in his quae peccaverunt nec latere potuissent. Sapientia autem hos qui se observant a doloribus liberavit. Haec autem profugum irae fratris iustum deduxit per vias rectas, et ostendit illi regnum dei, et dedit illi scientiam sanctorum; honestavit illum in laboribus et complevit labores illius. In fraude circumvenientium illum illi affuit, et honestum fecit illum. Custodivit illum ab inimicis, et a seductoribus tutavit illum, et certamen forte dedit illi ut vinceret, et sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Haec venditum iustum non dereliquit, sed a peccatoribus liberavit eum; descenditque cum illo in foveam, et in vinculis non dereliquit eum, donec afferret illi sceptrum regni et potentiam adversus eos qui eum deprimebant; et mendaces ostendit qui maculaverunt eum, et dedit illi claritatem aeternam. Haec populum iustum et semen sine querela liberavit a nationibus quae illum premebant. Intravit in animam servi dei, et stetit contra reges horrendos in portentis et signis, et reddidit iustis mercedem laborum suorum, et deduxit eos in via mirabili, et fuit illis in velamento diei, et in luce stellarum per noctem. Et transtulit illos per mare rubrum, et transvexit eos per aquam nimiam. Inimicos autem illorum demersit in mare, et ab altitudine inferorum eduxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia impiorum, et decantaverunt domine nomen sanctum tuum, et victricem manum tuam laudaverunt pariter. Quoniam sapientia aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas. Direxit opera eorum in manibus prophetae sancti. Iter fecerunt per deserta quae non habitabantur, et in locis desertis fixerunt casas.

XI. Steterunt contra hostes, et de inimicis se vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te, et data est illis aqua de petra altissima, et requies sitis de lapide duro. Per quae enim poenas passi sunt inimici eorum a defectione potus sui, et in his cum abundarent filii Israel laetati sunt, per haec cum illis deessent bene cum illis actum est. Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis humanum sanguinem dedisti iniustis. Qui cum minuerentur in traductione infantum occisorum, dedisti illis abundantem aquam insperate, ostendens per sitim quae tunc fuit quemadmodum tuos exaltares et adversarios illorum necares. Cum enim temptati sunt, et quidem cum misericordia disciplinam acciperent, scierunt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur. Hos quidem tamquam pater monens probasti, illos autem tamquam durus rex interrogans condemnasti. Absentes enim et praesentes similiter torquebantur. Duplex enim illos acceperat taedium et gemitus cum memoria praeteritorum. Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt dominum admirantes in finem exitus. Quem enim in expositione prava proiectum deriserunt, in finem eventus mirati sunt, non similiter iustis sitientes. Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum, quod quidam errantes colebant mutos serpentes et bestias supervacuas, immisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam, ut scirent quia per quae peccat quis, per haec et torquetur. Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua, quae creavit orbem terrarum ex materia invisa, immittere illis multitudinem ursorum aut audaces leones, aut novi generis ira plenas ac ignotas bestias, aut vaporem igneum spirantes, aut odorem fumi proferentes, aut horrendas ab oculis scintillas emittentes, quarum non solum laesura poterat illos exterminare, sed et aspectus per timorem occidere. Sed et sine his uno spiritu poterant occidi, persecutionem passi ab ipsis factis suis et dispersi per spiritum virtutis tuae. Sed omnia in mensura et numero et pondere disposuisti. Multum enim valere tibi soli superat semper, et virtuti brachii tui quis resistet? Quoniam tamquam momentum staterae sic est ante te orbis terrarum, et tamquam gutta roris antelucani quae descendit in terram. Sed misereris omnium quia omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter paenitentiam. Diligis enim omnia quae sunt, et nihil odisti eorum quae fecisti, nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses? Aut quod a te vocatum non esset conservaretur? Parcis autem omnibus quoniam tua sunt domine qui amas animas.

XII. O quam bonus et suavis est domine spiritus tuus in nobis. Ideoque hos qui exerrant partibus corripis, et de quibus peccant admones et alloqueris, ut relicta malitia credant in te domine. Illos enim antiquos inhabitatores sanctae terrae tuae, quos exhorruisti quoniam odibilia opera faciebant per medicamina et sacrificia iniusta, et filiorum suorum necatores sine misericordia, et comestores viscerum hominum et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo, et auctores parentes animarum inauxiliatarum perdere voluisti per manus parentum nostrorum, ut dignam perciperent peregrinationem puerorum dei quae tibi omnium carior est terra. Sed et his tamquam hominibus pepercisti, et misisti ante...

cessores exercitus tui vespas ut illos paulatim exterminarent. Non quia impotens in bello eras subicere impios iustis, aut bestiis sevis aut verbo duro simul exterminare, sed partibus iudicans dabas locum penitentie, non ignorans quoniam nequam est natio eorum et naturalis malitia ipsorum, et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio, nec timens aliquem veniam dabas peccatis illorum. Quis enim dicet tibi: quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum? aut quis tibi imputabit si perierint nationes quas tu fecisti? Non enim est alius deus quam tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum ergo sis iustus, iuste omnia disponis; ipsum quoque qui non debet puniri condempnare exterum estimas a tua virtute. Virtus enim tua iustitie initium est, et ob hoc quod dominus es omnium, omnibus te parcere facis. Virtutem enim ostendis tu, qui non crederis esse in virtute consummatus, et horum qui te nesciunt audaciam traducis. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, et cum magna reverentia disponis nos; subest enim tibi cum volueris posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera, quoniam oportet iustum esse et humanum, et bone spei fecisti filios tuos, quoniam iudicans das locum in peccatis penitentie. Si enim inimicos servorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attentione, dans tempus et locum per que possent mutari a malitia, cum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum? Cum ergo das nobis disciplinam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes, et cum de nobis iudicatur speremus misericordiam tuam. Unde et illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt, per hec que coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim in erroris via diutius erraverunt, deos estimantes hec que in animalibus sunt supervacua, infantium insensatorum more viventes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludibriis et increpationibus non sunt correcti, dignum dei iudicium experti sunt. In his enim que patiebantur moleste ferebant, in quibus patientes indignabantur per hec quos putabant deos, in ipsis se exterminari videntes, illum quem olim negabant se nosse verum deum agnoverunt; propter quod et finis condempnationis illorum veniet super illos.

XIII

Vani autem sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei, et de his que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex; sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut nimiam aquam aut solem aut lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt. Quorum si specie delectati deos putaverunt, sciant quanto his dominator eorum speciosior est; speciei enim generator hec omnia constituit. Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt, intelligant ab illis quoniam qui hec fecit fortior est illis. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit creator eorum videri. Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hi enim fortassis errant deum querentes et volentes invenire. Etenim cum in operibus illius conversentur, inquirunt, et persuasum habent quoniam bona sunt que videntur. Iterum autem nec de his debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire ut possent estimare seculum, quomodo huius dominum non facilius invenerunt? Infelices autem sunt, et inter mortuos spes illorum est, qui appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum et argentum artis inventionem, et similitudines animalium, aut lapidem inutilem opus manus antique. Aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secaverit, et huius docte eradat omnem corticem, et arte sua usus diligenter fabricet vas utile in conversationem vite, reliquiis autem eius operis ad preparationem esce abutatur, et reliquum horum quod ad nullos usus facit, lignum curvum et vorticibus plenum, sculpat diligenter per vacuitatem suam, et per scientiam sue artis figuret illud et assimilet illud imagini hominis, aut alicui ex animalibus illud comparet, perliniens rubrica et rubicundum faciens fuco colore eius, et omnem maculam que in illo est perliniens, et faciat ei dignam habitationem, et in pariete ponens illud et confirmans ferro ne forte cadat, prospiciens illi, sciens quoniam non potest adiuvare se; imago enim est, et opus est illi adiutorium. Et de substantia sua et de filiis suis et de nuptiis votum faciens inquirit. Non erubescit loqui cum illo qui sine anima est, et pro sanitate quidem infirmum deprecatur, et pro vita rogat mortuum, et in adiutorium inutilem invocat, et pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest, et de acquirendo et de operando et de omnium rerum eventu petit ab eo qui in omnibus est inutilis.

XIIII

Iterum alius navigare cogitans et per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portante se fragilius lignum invocat. Illud enim cupiditas acquirendi excogitavit, et artifex sapientia fabricavit sua. Tu autem pater gubernas providentia, quoniam dedisti et in mari viam et inter fluctus semitam firmissimam, ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etiam si sine arte aliquis adeat mare. Sed ut non essent vacua sapientie tue opera, propter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animas suas, et transeuntes mare per ratem liberati sunt. Sed et ab initio cum perirent superbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit seculo semen nativitatis, que manu tua erat gubernata. Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia. Per manum autem quod fit idolum maledictum est et ipsum et qui fecit illud, quia ille quidem operatus est, illud autem cum esset fragile deus cognominatus est. Similiter autem odio sunt deo impius et impietas eius. Etenim quod factum est cum illo qui fecit tormenta patietur. Propter hoc et in idolis nationum non erit respectus, quoniam creature dei in odium facte sunt, et in temptationem anime hominum, et in muscipulam pedibus insipientium. Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum, et adinventio illorum corruptio vite est. Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. Supervacuitas enim hominum hec advenit in orbem terrarum, et ideo brevis illorum finis est inventus. Acerbo enim luctu dolens pater cito sibi rapti filii fecit imaginem, et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat nunc tamquam deum colere cepit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia. Deinde interveniente tempore, convalescente iniqua consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est, et tyrannorum imperio colebantur figmenta. Et hos quos in palam homines honorare non poterant propter hoc quod longe essent, e longinquo figura eorum allata, evidentem imaginem regis quem honorare volebant fecerunt, ut illum qui aberat tamquam presentem colerent sua sollicitudine. Provexit autem ad horum culturam et hos qui

ignorabant, artificis eximia diligentia. Ille autem volens plus placere illi qui se assumpsit elaboravit arte sua ut similitudinem in melius figuraret. Multitudo autem hominum abducta per speciem operis eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat nunc deum estimaverunt. Et hec fuit vite humane deceptio, quoniam aut affectui aut regibus deservientes homines incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. Et non suffecerat errasse eos circa dei scientiam, sed et in magno viventes inscientie bello tot et tam magna mala pacem appellant. Aut enim filios suos sacrificantes aut obscura sacrificia facientes aut insanie plenas vigilias habentes, neque vitam neque nuptias mundas iam custodiunt, sed alius alium per invidiam occidit aut adulterans contristat, et omnia commixta sunt: sanguis, homicidium, furtum et fictio, corruptio et infidelitas, turbatio et periurium, tumultus bonorum, dei immemoratio, animarum inquinatio, nativitatis immutatio, nuptiarum inconstantia, inordinatio mechie et impudicitie. Infandorum enim idolorum cultura omnis mali causa est et initium et finis. Aut enim dum letantur insaniunt, aut certe vaticinantur falsa, aut vivunt iniuste, aut peierant cito. Dum enim confidunt in idolis que sine anima sunt, male iurantes noceri se non sperant. Utraque ergo illis evenient digne, quoniam male senserunt de deo attendentes idolis, et iuraverunt iniuste in dolo contempnentes iustitiam. Non enim iurantium est virtus, sed peccantium pena perambulat semper in iustorum prevaricationem.

XV

Tu autem deus noster suavis et verus es, patiens et in misericordia disponens omnia. Etenim si peccaverimus tui sumus, scientes magnitudinem tuam; et si non peccaverimus, scimus quoniam apud te sumus computati. Nosse enim te consummata iustitia est, et scire iustitiam et virtutem tuam radix est immortalitatis. Non enim in errorem induxit nos hominum male artis excogitatio, nec umbra picture labor sine fructu, effigies sculpta per varios colores, cuius aspectus insensato dat concupiscentiam, et diligit mortue imaginis effigiem sine anima. Malorum amatores digni sunt morte qui spem habent in talibus, et qui faciunt illos, et qui diligunt, et qui colunt. Sed et figulus mollem terram premens laboriose fingit ad usum nostrum unumquodque vas, et de eodem luto fingit que munda sunt in usum vasa et similiter que his sunt contraria. Horum autem vasorum quis sit usus iudex est figulus. Et cum labore vano deum fingit de eodem luto, ille qui paulo ante de terra factus fuerat, et post pusillum reducit se unde acceptus est, repetitus anime debitum quam habebat. Sed cura illi non quia laboraturus est, nec quoniam brevis illi vita est, sed concertatur aurificibus et argentariis, sed et erarios imitatur, et gloriam prefert quoniam res supervacuas fingit. Cinis est enim cor eius, et terra supervacua spes illius, et luto vilior vita illius, quoniam ignoravit qui se finxit, et qui inspiravit illi animam que operatur, et qui insufflavit ei spiritum vitalem. Sed et estimaverunt lusum esse vitam nostram et conversationem vite compositam ad lucrum, et oportere undecumque etiam ex malo acquirere. Hic enim scit se super omnes delinquere, qui ex terre materia fragilia vasa et sculptilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices supra modum anime superbi sunt inimici populi tui et imperantes illi, quoniam omnia idola nationum deos estimaverunt, quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, nec digiti manuum ad tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos, et qui spiritum mutuatus est finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit deum fingere. Cum enim sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse his quos colit, quia ipse quidem vixit cum esset mortalis, illi autem numquam. Sed et animalia miserrima colunt: insensata enim comparata his aliis sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspicere. Effugerunt autem dei laudem et benedictionem eius.

XVI

Propter hec et per his similia passi sunt digne per tormenta, et per multitudinem bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum, quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui novum saporem, escam parans eis ortygometram, ut illi quidem concupiscentes escam propter ea que illis ostensa et missa sunt etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hii autem in brevi inopes facti novam gustaverunt escam. Oportebat enim illis sine excusatione supervenire interitum exercentibus tyrannidem, his autem tantum ostendere quemadmodum inimici illorum exterminabantur. Etenim cum illis supervenit seva bestiarum ira, morsibus perversorum colubrorum exterminabantur. Sed non in perpetuum ira tua permansit, sed ad correptionem in brevi turbati sunt, signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tue. Qui enim conversus est, non per hoc quod videbat sanabatur, sed per te omnium salvatorem. In hoc autem ostendisti inimicis nostris, quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos enim locustarum et muscarum occiderunt morsus, et non est inventa sanitas anime illorum, quia digni erant ab huiusmodi exterminari. Filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes; misericordia enim tua adveniens sanabat illos. In memoria enim sermonum tuorum examinabantur, et velociter salvabantur, ne in altam incidentes oblivionem non possent tuo uti adiutorio. Etenim neque herba neque malagma sanavit eos, sed tuus domine sermo qui sanat omnia. Tu es enim domine qui vite et mortis habes potestatem, et deducis ad portas mortis et reducis. Homo autem per malitiam suam occidit quidem animam suam, et cum exierit spiritus non revertetur, nec revocabit animam que recepta est. Sed tuam manum effugere impossibile est. Negantes enim nosse te impii per fortitudinem brachii tui flagellati sunt, novis aquis et grandinibus et pluviis persecutionem passi sunt, et per ignem consumpti. Quod enim mirabile erat, in aqua que omnia extinguit plus ignis valebat. Vindex est enim orbis iustorum. Quodam enim tempore mansuetabatur ignis, ne comburerentur que ad impios missa erant animalia, sed ut ipsi videntes scirent quoniam dei iudicio patiuntur persecutionem. Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis exardebat undique, ut iniquam terre nationem exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutristi populum tuum, et paratum de celo panem

prestitisti illis sine labore omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suavitatem. Substantia enim tua dulcedinem tuam quam in filios habes ostendebat, et deserviens uniuscuiusque voluntati ad quod quisque volebat convertebatur. Nix autem et glacies sustinebant vim ignis et non tabescebant, ut scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia coruscans. Hic autem iterum ut nutrirentur iusti, etiam sue virtutis oblitus est. Creatura enim tibi factori deserviens exardescit in tormentum adversus iniustos et lenior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt. Propter hoc et tunc in omnia transfigurata omnium nutrici gratie tue deserviebat ad voluntatem eorum qui a te desiderabant, ut scirent filii tui quos dilexisti Domine quoniam non nativitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos qui in te crediderint conservat. Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat, ut notum omnibus esset quoniam oportet prevenire solem ad benedictionem tuam, et ad orientem lucis te adorare. Ingrati enim spes tamquam hibernalis glacies tabescet, et disperiet tamquam aqua supervacua.

XVII

Magna sunt enim iudicia tua Domine, et inenarrabilia verba tua; propter hoc indisciplinate anime erraverunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sancte, vinculis tenebrarum et longe noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetue providentie iacuerunt. Et dum putant se latere in obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende et cum admiratione nimia perturbati. Neque enim que continebat illos spelunca sine timore custodiebat, quoniam sonitus descendens perturbabat illos, et persone triste illis apparentes pavorem prestabant. Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen prebere, nec siderum limpide flamme illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore plenus, et timore perculsi illius que non videbatur faciei, estimabant deteriora esse que videbantur. Et magice artis appositi erant derisus, et sapientie glorie correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et perturbationes se expellere ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant. Nam et si nihil illos ex monstris perturbabat, transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi peribant, et aerem quem nulla ratione quis effugere posset negantes se videre. Semper enim preoccupant pessima redarguente conscientia. Cum sit enim timida nequitia, dat testimonium condempnationis; semper enim presumit seva perturbata conscientia. Nihil enim est timor nisi proditio cogitationis auxiliorum. Et dum ab intus minor est expectatio, maiorem computat inscientiam eius cause de qua tormentum prestat. Illi autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis inferis supervenientem eundem somnum dormientes, aliquando monstrorum exagitabantur timore, aliquando anime deficiebant traductione; subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset, custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor aut agri laborum operarius preoccupatus esset, ineffugibilem sustinebat necessitatem. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans, aut inter spissos ramos arborum avium sonus suavis, aut vis aque decurrentis nimium, aut sonus validus precipitatarum petrarum, aut ludentium animalium cursus invisus, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus echo, deficientes faciebant illos pre timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum que superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

XVIII

Sanctis autem tuis maxima erat lux, et horum quidem vocem audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi eadem passi erant, magnificabant te; et qui ante lesi erant, quia non ledebantur, gratias agebant; et ut esset differentia, donum petebant. Propter quod ignis ardentem columpnam habuerunt ducem ignote vie, et solem sine lesura boni hospitii prestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo dari. Cum cogitarent iustorum occidere infantes, et uno exposito filio et liberato in traductionem illorum, multitudinem filiorum abstulisti, et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa enim nox cognita est ante a patribus nostris, ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt animequiores essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio. Sicut enim lesisti adversarios, sic et nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum, et iustitie legem in concordia disposuerunt, similiter et bona et mala recepturos iustos, patrum iam decantantes laudes. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox, et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. Simili autem pena servus cum domino afflictus est, et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant, quoniam uno momento que erat preclarior natio eorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia, tunc vero primum cum fuit exterminium primogenitorum, spoponderunt populum Dei se esse. Cum enim quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus Domine exiliens de celo a regalibus sedibus, durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit, gladius acutus insimulatum imperium tuum portans, et stans replevit omnia morte, et usque ad celum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus sompniorum malorum turbaverunt illos, et timores supervenerunt insperati. Et alius alibi proiectus semivivus propter quam moriebatur causam mortis demonstrabat. Visiones enim que illos turbaverunt hec premonebant, ne inscii quare mala patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et iustos temptatio mortis, et commotio in heremo facta est multitudinis; sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro populis, proferens servitutis sue scutum, orationem et per incensum deprecationem allegans, restitit ire et finem imposuit necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus. Vicit autem turbas non in virtute corporis nec armatura potentie, sed verbo illum qui se vexabat

subiecit iuramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui, interstetit et amputavit impetum et divisit illam quae ad vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam habebat totus erat orbis terrarum et parentum magnalia in quattuor ordinibus lapidum sculpta erant et magnificentia tua in diademate capitis illius sculpta erat. His autem cessit qui exterminabat et haec extimuit; erat enim sola temptatio irae sufficiens.

XIX

Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Praesciebat enim et futura illorum, quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent et cum magna sollicitudine praemisissent illos, consequebantur illos paenitentia acti. Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes ad monumenta mortuorum, aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientiae, et quos rogantes proiecerant, hos tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas, et horum quae acciderant commemorationem amittebant, ut quae deerant tormentis repleret punitio, et populus quidem tuus mirabiliter transiret, illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur, deserviens tuis praeceptis, ut pueri tui custodirentur illaesi. Nam nubes castra eorum obumbrabat, et ex aqua quae ante erat terra arida apparuit, et in mari Rubro via sine impedimento, et campus germinans de profundo nimio, per quem omnis natio transivit quae tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia et monstra. Tamquam enim equi depaverunt escam, et tamquam agni exultaverunt, magnificantes te Domine qui liberasti illos. Memores enim erant adhuc eorum quae in incolatu illorum facta fuerant, quemadmodum pro natione animalium produxit terra muscas, et pro piscibus eructavit flumen multitudinem ranarum. Novissime autem viderunt novam creaturam avium, cum adducti concupiscentia postulaverunt escas epulationis. In allocutione enim desideriorum ascendit illis de mari ortygometra, et vexationes peccatoribus supervenerunt non sine illis quae ante facta erant argumentis per vim fluminum. Iuste enim patiebantur secundum suas nequitias, etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt. Alii quidem ignotos non recipiebant advenas, alii autem bonos hospites in servitutem accipiebant. Et non solum haec, sed et alius quidam respectus illorum erat, quoniam inviti recipiebant extraneos. Qui autem cum laetitia receperunt hos qui eisdem usi erant iustitiis, saevissimis afflixerunt doloribus. Percussi sunt autem caecitate, sicut illi in foribus iusti, cum subitaneis cooperti essent tenebris, unusquisque transitum ostii sui quaerebat. In se enim elementa dum convertuntur, sicut in organo qualitatis sonus immutatur, et omnia suum sonum custodiunt, unde aestimari ex ipso visu certo potest. Agrestia enim in aquatica convertebantur, et quaecumque erant natantia in terram transiebant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, et aqua extinguentis naturae obliviscebatur. Flammae econtrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium, nec dissolvebant illam quae facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim magnificasti populum tuum Domine, et honorasti, et non despexisti in omni tempore et in omni loco assistens eis.

Incipit prologus in libro ecclesiastici.

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt illos sapientia monstrata est, in quibus oportet laudare Israel doctrinae et sapientiae causa, quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed et extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis et prophetarum et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt, voluit et ipse scribere aliquid horum quae ad doctrinam et sapientiam pertinent, ut desiderantes discere et illorum periti facti magis magisque attendant animo et confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benivolentia et attentiori studio lectionem facere, et veniam habere in illis in quibus videmur sequentes imaginem sapientiae deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba hebraica quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solum haec, sed et ipsa lex et prophetae ceteraque librorum non parvam habent differentiam quando inter se dicuntur. Nam in octavo et tricesimo anno temporibus Ptolomei Evergetis regis, postquam perveni in Aegyptum, et cum multum temporis ibi fuissem, inveni ibi libros relictos non parvae neque contemnendae doctrinae. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librum istum, et multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa quae ad finem ducunt librum istum dare, et illis qui volunt animum intendere et discere quemadmodum oporteat instituere mores qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

Incipit liber ecclesiastici.

Omnis sapientia a Domino Deo est, et cum illo fuit semper et est ante aevum. Harenam maris et pluviae guttas et dies saeculi quis dinumeravit? Altitudinem caeli et latitudinem terrae et profundum abyssi quis dimensus est? Sapientiam Dei praecedentem omnia quis investigavit? Prior omnium creata est sapientia, et intellectus prudentiae ab aevo. Fons sapientiae verbum Dei in excelsis, et ingressus illius mandata aeterna. Radix sapientiae cui revelata est, et astutias illius quis agnovit? Disciplina sapientiae cui revelata est et manifestata, et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus est altissimus creator omnium omnipotens et rex potens et metuendus nimis, sedens super thronum illius et dominans Deus. Ipse creavit illam in Spiritu Sancto, et vidit et dinumeravit et mensus est, et effudit illam super omnia opera sua et super omnem carnem secundum datum suum, et praebuit illam diligentibus se. Timor Domini gloria et gloriatio et laetitia et corona exultationis. Timor Domini delectabit cor, et dabit laetitiam et gaudium in longitudinem dierum. Timenti Dominum bene erit in extremis, et in die defunctionis suae benedicetur. Quibus autem apparuerit in visu, diligunt eam in visione.

II

⁊ in agnitione magnalium suoꝝ. Dilectio dei ho
norabilis sapiēcia. Initiū sapie timor dñi ⁊ ē fidelib;
ī uulua ɔcreatus ē ⁊ cū electis feminis creditur. ⁊
ē iustis ⁊ fidelib; agnoscitur. Timor dñi sciē reli
giositas. Religiositas custodiet ⁊ iustificabit cor
iocunditatem atq; gaudium dabit. Timenti
dñm bene erit ⁊ in dieb; ɔsummationis illius
benedicetur. Plenitudo sapientie timere deum
⁊ plenitudo a fructib; illius. Omnem domum il
lius implebit a generationib; ⁊ receptacula a
thesauris illius. Corona sapientie timor dñi.
replens pacem ⁊ salutis fructum ⁊ uidit ⁊ dinu
merauit eam. Utraq; aūt sunt dona dei. Sciēciam
⁊ intellectum prudentie sapientia comparticetur
⁊ gl'iam tenentium se exaltat. Radix sapientie
ē timere dñm. rami enim illius longeui. In thes
auris sapientie intellectus ⁊ sciē religiositas. ex
ecratio aūt peccatorib; sapientia. Timor dñi ex
pellit peccatum. Nam qui sine timore ē. nō po
test iustificari. Iracundia enim aīositatis illius
subūsio illius ē. Usq; in tp̄s sustinebit paciens
⁊ postea redditio iocunditatis. Bonus sensus us
q; in tp̄s abscondet ūba illi⁹. ⁊ labia multoꝝ
enarrabunt sensum illius. In thesauris sapiē
significatio discipline. Execratio aūt peccatori
cultura dei. Fili ɔcupiscens sapiam ɔserua
iusticiam ⁊ deus p̄bebit illam t̄. Sapientia enim
⁊ disciplina timor dñi. ⁊ qđ beneplacitum ē
illi. fides ⁊ mansuetudo ⁊ adimplebit thesau
roꝝ illius. Nō sis contumax incredibilis timori
dñi. ⁊ ne accesseris ad illum dupplici corde. Ne
fueris ẏpocrita ī conspectu hoīm ⁊ nō scandali
zeris in labiīs tuis. Attende in illis ne forte cadas
⁊ adducas aīe tue in honorationē. ⁊ reuelet deus
absconsa tua. ⁊ in medio sẏnagoge elidat te q̄
accessisti maligne ad dñm ⁊ cor tuum plenum
ē dolo ⁊ fallacia. Fili accedens ad seruitutem
dei sta in iusticia ⁊ timore ⁊ p̄para aīam tuam ad
temptatioēm. ⁊ deprime cor tuū ⁊ sustine. ícli
na aurem tuam ⁊ suscipe ūba intellectus. ⁊ ne
festines ī tp̄s obductionis. Sustine sustentacōes dei
coniunge deo ⁊ sustine ut crescat in nouissimo
uita tua. Omē qđ tibi applicitum fuit accipe ⁊
in dolore sustine ⁊ in humilitate tua patientiā
habe. qm̄ in igne probatur aurꝰ ⁊ argentū. hoī
nes ūo receptabiles in camino humiliationis.
Crede deo ⁊ recuperabit te ⁊ dirige uiam tuam et
spera in illum. Serua timorem illi⁹. ⁊ in illo ueta
sce. Metuentes dñm sustinete miām ⁊ nō deflec
tatis ab illo ne cadatis. Qui timetis dñm cre
dite illi. ⁊ nō euacuabitur m̄ces uñ̄a. Qui timetis
dñm sperate in illum ⁊ in oblectatione ueniet
uobis miā. Qui timetis dñm diligite illū ⁊ il
luminabuntur corda uñ̄a. Respicite filii nas
tiones hoīm ⁊ scitote q̄ nullus sperauit ī dño
⁊ confusus ē. Permansit in mandatis eius ⁊ de
relictus ē. Aut quis inuocauit illū ⁊ despexit e
um. Qm̄ pius ⁊ misericors ē deus ⁊ remittet in
die tribulationis peccata omnib; exquirē
tib; se in ūitate. Ve dupplici corde ⁊ labiis

scelestis. ⁊ manib; malefacientib; ⁊ peccōri terram in
gredienti duab; uiis. Ve dissolutis corde qui nō
credunt deo ⁊ iđ nō p̄teguntᵘʳ ab eo. Ve hiis qui pdi
derunt sustinentiā. ⁊ qui dereliquerunt uias rectas ⁊
diuerterunt in uias p̄uas. ⁊ qđ facient cū inspicere
ceperit dñs. Qui timent dñm nō erunt incredibi
les ūbo illi⁹. ⁊ qui diligunt illum ɔseruabunt uias
illi⁹. Qui timent dñm inquirent q̄ beneplacita sunt
ei. ⁊ qui diligunt eū replebuntur lege ip̄i⁹. Qui
timent dñm p̄parabunt corda sua ⁊ in ɔspectu
illi⁹ sanctificabunt aīas suas. Qui timent dñm custo
diunt mandata illi⁹ ⁊ patientiam habebunt us;
ad inspectioēm illi⁹ dicentes. Si pniam nō egi
mus incidemus in manus dñi ⁊ nō in manus
hoīm. Secundum enim magnitudinem ipsius sic ⁊ miā
illi⁹ cū ipso ē. Filii sapie ecclia iustoꝝ ⁊ nascio illoꝝ
obediencia ⁊ dilectio. Iudicium p̄ris audite

III

filii dilecti. ⁊ sic facite ut salui sitis. Deus enī ho
norauit p̄rem in filiis. ⁊ iudicium m̄ris exquirens
in filios. Qui diligit deum exorabit pro peccatis
⁊ continebit se ab illis. ⁊ in oracōne dierum exaudietᵘʳ.
Et sicut qui thesaurizat ita ⁊ qui honorificat
m̄rem suam. Qui honorat p̄rem suum iocun
dabitur in filiis ⁊ in die oracōnis sue exaudietᵘʳ.
Qui honorat p̄rem suum uita uiuet longiore.
⁊ q̄ obedit p̄ri refrigerabit m̄rem. Qui timet dñm
honorat parentes ⁊ q̄si dñis seruiet hiis qui se ge
nuerunt ī ope ⁊ sermone ⁊ oī paciēa. Honora p̄rem
tuū ut superueniat t̄ bñdcō a deo ⁊ bñdcō illi⁹
in nouissimo manet. Bñdcō p̄ris firmat domos
filioꝝ. maledcō aūt m̄ris eradicat fundamenta.
Ne glorieris in ɔtumelia p̄ris tui. Nō ē enī t̄ gl'ia
s; confusio. Gloria enī hoīs ex honore p̄ris sui. ⁊
dedecus filii p̄r sine honore. Fili suscipe senectā
p̄ris tui ⁊ ne ɔtristes eum in uita illius. ⁊ si de
fecerit sensu ueniam da. ⁊ ne spernas eum in
tua uirtute. Elemosina enī p̄ris nō erit ī ob
liuione. Nā pro peccō m̄ris restituetᵘʳ t̄ bonū.
⁊ in iusticia edificabitur t̄. ⁊ ī die tribulacōis
ɔmemorabitur tui. ⁊ sicut in sereno glacies solue
tur peccata tua. Quā male fame ē qui relinquit
p̄rem ⁊ ē maledcūs a deo qui exasperat m̄rem.
Fili in mansuetudine opa tua p̄fice ⁊ sup hoīm
gl'iam diligeris. Quanto magnus es humilia te
in omnib; ⁊ coram deo inuenies gr̄am. qm̄ mag
na potentia dei solius ⁊ ab humilib; honoratur.
Altiora te ne quesieris ⁊ fortiora te ne scrutatus
fueris. s; que p̄cepit deus t̄ cogita illa semp ⁊ in
plurib; eius operib; ne fueris curiosus. Nō ē enī
tibi necessariū ea que abscondita sunt uidere oculis tu
is. In sup̄uacuis reb; noli scrutari multipliciter
⁊ in pluribꝰ eius opib; nō eris curiosus. pluri
ma enī sup sensū hoīm ostensa sunt t̄. Multos q̄q;
supplantauit suspicio eoꝝ ⁊ in uanitate de
tinuit sensus illoꝝ. Cor durū habebit male
in nouissimo ⁊ qui amat periclm in illo peribit.
Cor ingrediens duas uias nō habebit successus.
⁊ p̄uus corde in illis scandalizabitur. Cor nequā
grauabitur ī dolorib; ⁊ peccōr adiciet ad pec
candū. Sẏnagoge supboꝝ nō erit sanitas. fru

ter enim peccati eradicabitur in illo et non intelligetur. Cor sapientis intelligitur in sapientia et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Sapiens cor et intelligibile abstinebit se a peccatis et in operibus iusticie successus habebit. Ignem ardentem extinguit aqua et elemosina resistit peccatis. Et deus prospector est eius qui reddit gratiam: meminit in posterum et in tempore casus sui inveniet firmamentum.

IIII Fili elemosinam pauperis ne defraudes et oculos tuos ne transvertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris et non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris et non protrahas datum angustianti. Rogationem contribulati ne abicias et non avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram et non relinquas querentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine anime exaudietur precatio illius. Exaudiet autem eum qui fecit illum. Congregationi pauperum affabilem te facito et presbytero humilia animam tuam et magnato humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam et redde debitum tuum et responde illi pacifica in mansuetudine. Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi et non acide feras in anima tua. In iudicando esto pupillis misericors ut pater et pro viro matri illorum. Et eris tu velut filius altissimi obediens et miserebitur tui magis quam mater. Sapientia filiis suis vitam inspirat et suscipit exquirentes se et preibit in via iusticie. Et qui illam diligit diligit vitam. Et qui vigilaverint ad illam complectentur placorem eius. Qui tenuerint illam vitam hereditabunt et quo introibit benedicet deus. Qui serviunt ei obsequentes erunt sancto et eos qui diligunt illam diligit deus. Qui audit illam iudicabit gentes et qui intuetur illam permanebit confidens. Si crediderit ei permanebit et hereditabit illam et erunt in confirmatione creature illorum. Quoniam in temptatione ambulat cum eo et in primis eligit eum. Timorem et metum et probationem inducet super illum et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue donec temptet eum in cogitationibus illius et credat anime illius. Et firmabit illum et iter adducet directum ad illum et letificabit illum et denudabit abscondita sua illi et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iusticie. Si autem oberraverit derelinquet eum et tradet eum in manus inimici sui. Fili conserva tempus et devita a malo. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus faciem tuam nec adversus animam tuam mendacium. Non reverearis proximum tuum in casu suo nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam tuam in decore eius. In lingua enim sapientia agnoscitur et sensus et scientia et doctrina in verbo sensati et firmamentum in operibus iusticie. Non contradicas verbo veritatis ullo modo et de mendacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata tua et ne subicias te omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis nec coneris contra ictum fluvii. Pro iusticia agonizare pro anima tua et usque ad mortem certa pro iusticia et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli citatus esse in lingua tua

et inutilis et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua evertens domesticos tuos et opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum et ad dandum collecta.

V Noli attendere ad possessiones iniquas et ne dixeris est mihi sufficiens vita. Nihil enim proderit in tempore obductionis et vindicte. Non sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui et ne dixeris quomodo potui aut quis me subiciet propter facta mea. Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris peccavi et quid mihi accidit triste. Altissimus enim est patiens redditor. De propitiato peccato noli esse sine metu neque adicias peccatum super peccatum et ne dicas: Miseratio domini magna est multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant et in peccatores respicit ira illius. Non tardes converti ad dominum et ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius et in tempore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in divitiis iniustis. Nihil enim proderunt in die obductionis et vindicte. Non ventiles te in omnem ventum et non eas in omnem viam. Sic enim peccator probatur in duplici lingua. Esto firmus in via domini et in veritate sensus tui et scientia et prosequatur te verbum pacis et iusticie. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei ut intelligas et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus responde proximo. Sin autem sit manus tua super os tuum ne capiaris in verbo indisciplinato et confundaris. Honor et gloria in sermone sensati. Lingua vero imprudentis subversio est ipsius. Non appelleris susurro in vita tua et lingua tua ne capiaris et confundaris. Super furem enim est confusio et penitentia et denotatio pessima super bilinguem. Susurratori autem odium et inimicitia et contumelia. Iustifica pusillum et magnum similiter.

VI Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium enim et contumeliam malus hereditabit et omnis peccator invidus et bilinguis. Non te extollas in cogitatione anime tue velut taurus ne forte elidatur virtus tua per stulticiam et folia tua comedet et fructus tuos perdet et relinquaris velut lignum aridum in heremo. Anima enim nequam disperdet qui se habet et in gaudium inimicis dat illum et deducet in sortem impiorum. Verbum dulce multiplicat amicos et mitigat inimicos et lingua eucharis in homine bono habundabit. Multi pacifici sint tibi et consiliarius sit tibi unus de mille. Si possides amicum in temptatione posside eum et non facile credas ei. Est enim amicus secundum tempus suum et non permanebit in die tribulationis. Et est amicus qui convertitur ad inimiciciam et est amicus qui odium et rixam et convicia denudabit. Est autem amicus socius mense et non permanet in die necessitatis. Amicus si permanserit fixus erit tibi quasi coequalis et in domesticis tuis fiducialiter aget. Si humiliaverit se contra te et a facie tua absconderit se unanimem habebis amiciciam bonam. Ab inimicis tuis separare et ab amicis tuis attende. Amicus fidelis protectio fortis. Qui autem invenit illum invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vite et inmortalitatis et qui metuunt dominum invenient illum. Qui timet deum equi habebit amiciciam bonam quoniam secundum illum erit amicus

illi. Fili a iuventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam. Quasi is qui arat et qui seminat accede ad eam, et sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, et non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, et non morabuntur proicere illam. Sapientia enim doctrine secundum nomen est eius, et non est multis manifesta. Quibus autem agnita est permanet usque ad conspectum dei. Audi fili et accipe consilium intellectus, et ne abicias consilium meum. Inice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum. Subice humerum tuum et porta illam, et ne acedieris vinculis eius. In omni animo tuo accede ad illam, et in omni virtute tua serva vias eius. Investiga illam et manifestabitur tibi, et continens factus ne derelinquas eam. In novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes eius in protectione fortitudinis, et bases virtutis, et torques illius in stolam glorie. Decor enim vite est in illa, et vincula illius alligatura salutaris. Stolam glorie indues eam, et coronam gratulationis superpones tibi. Fili si attenderis mihi disces eam, et si accommodaveris animum tuum sapiens eris. Et si inclinaveris aurem tuam excipies doctrinam, et si dilexeris audire sapiens eris. In multitudine presbyterorum prudentium sta, et sapientie illorum ex corde coniungere, ut omnem narrationem dei possis audire, et proverbia laudis non effugiant a te. Et si videris sensatum evigila ad eum, et gradus ostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum habe in preceptis dei, et in mandatis illius maxime assiduus esto, et ipse dabit tibi cor, et concupiscentia sapientie dabitur tibi.

VII

Noli facere mala et non te apprehendent. Discede ab iniquo et deficient mala abs te. Fili non semines mala in sulcis iniustitie, et non metes ea in septuplum. Noli querere ab homine ducatum, neque a rege cathedram honoris. Non te iustifices ante deum quoniam agnitor cordis est ipse, et penes regem noli velle videri sapiens. Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis et ponas scandalum in agilitate tua. Non pecces in multitudine civitatis, nec te immittas in populum, neque alliges duplicia peccata, nec enim eris in uno immunis. Noli esse pusillanimis in animo tuo. Exorare et facere elemosinam non despicias. Ne dicas: in multitudine munerum meorum respiciet deus, et offerente me deo altissimo munera mea suscipiet. Non irrideas hominem in amaritudine anime. Est enim qui humiliat et exaltat circumspector deus. Noli arare mendacium adversus fratrem tuum, neque in amicum similiter facias. Noli velle mentiri omne mendacium; assiduitas enim illius non est bona. Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, et non iteres verbum in oratione tua. Non oderis laboriosa opera et rusticationem ab altissimo creatam. Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. Memento ire quoniam non tardabit. Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impii ignis et vermis. Noli prevaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem carissimum auro spreveris. Noli discedere a muliere sensata et bona quam sortitus es in timore domini. Gratia enim verecundie illius super aurum. Non ledas servum in veritate operantem, neque mercennarium dantem animam suam. Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum. Pecora tibi sunt? attende illis, et si sunt utilia perseverent apud te. Filii sunt tibi? erudi illos, et curva illos a pueritia illorum. Filie tibi sunt? serva corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam et grande opus feceris, et homini sensato da illam. Mulier si est tibi secundum animam tuam non proicias illam, et odibili ne credas te in toto corde tuo. Honora patrem tuum, et gemitus matris tue ne obliviscaris. Memento enim quoniam nisi per illos non fuisses, et retribue illis quomodo et illi tibi. In tota anima tua time dominum, et sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, et ministros eius ne derelinquas. Honora deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et purga te cum brachiis. Da illis partem sicut mandatum est tibi primitiarum et purgationis, et de negligentia tua purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres domino, et initia sanctorum. Et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio et benedictio tua. Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam. Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum, ex his enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in eternum non peccabis. Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manibus illius. Non contendas cum viro locuplete ne forte contra constituat litem tibi. Multos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit et convertit.

VIII

Non litiges cum homine linguato, et non struas in ignem illius ligna. Non communices homini indocto ne forte male de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei. Memento quoniam omnes in correptione sumus. Ne spernas hominem in sua senectute, etenim ex nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere, sciens quoniam omnes morimur, et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, et in proverbiis eorum conversare. Ab ipsis enim disces sapientiam et doctrinam intellectus, et servire magnatis sine querela. Non te pretereat narratio seniorum, et ipsi enim didicerunt a patribus suis, quoniam ab ipsis disces intellectum, et in tempore necessitatis dabis responsum. Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendaris flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerare homini fortiori te; quod si feneraveris quasi perditum habe. Non spondeas super virtutem tuam; quod si spoponderis quasi restituens cogita. Non iudices contra iudicem, quoniam secundum quod iustum est iudicat. Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te. Ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries. Cum iracundo non facias rixam, et cum audace non eas in desertum, quoniam quasi nichil est ante illum sanguis, et ubi non est adiutorium elidet te. Cum fatuis consilium non habeas; non enim poterunt diligere nisi que eis placent. Coram extraneo ne facias consilium; nescis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifestes, ne forte inferat tibi gratiam falsam et convicietur tibi.

IX

Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super

malitiam doctrine nequam. Non des mulieri potestatem anime tue, ne ingrediatur in virtutem tuam et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam, ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. Non des fornicariis animam tuam in ullo, ne perdas te et animam tuam et hereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius. Averte faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis mulier que est fornicaria quasi stercus in via ab omnibus pretereuntibus conculcabitur. Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt; colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum, et non altercaris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, et sanguine tuo labaris in perditionem. Ne derelinquas amicum antiquum; novus enim non erit similis illi. Vinum novum amicus novus; veterascet, et cum suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris; non enim scis que futura sit illius subversio. Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam. Communicationem mortis scito, quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convive, et in timore Dei sit tibi gloriatio. Et in sensu sit tibi cogitatus Dei, et omnis enarratio tua in preceptis Altissimi. In manu artificum opera laudabuntur, et princeps populi in sapientia sermonis sui; in sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate sua homo linguosus, et temerarius in verbo suo odibilis erit.

X

Iudex sapiens iudicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi sic et ministri eius; et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea. Rex insipiens perdet populum suum, et civitates inhabitabuntur per sensum prudentium. In manu Dei potestas terre, et execrabilis omnis iniquitas gentium; et utilem rectorem in tempus suscitabit super illam. In manu Dei potestas hominis, et super faciem scribe imponet honorem suum. Omnis iniurie proximi ne memineris, et nihil agas in operibus iniurie. Odibilis coram Deo est et hominibus superbia, et execrabilis omnis iniquitas gentium. Regnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias et iniurias et contumelias et diversos dolos. Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra et cinis? Nihil est iniquius quam amare pecuniam; hic enim et animam suam venalem habet, quoniam in vita sua proiecit intima sua. Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum; brevem languorem precidit medicus. Sic et rex hodie est, et cras morietur. Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes et bestias et vermes. Initium superbie hominis apostatare a Deo, quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius. Quoniam initium omnis peccati est superbia; qui tenuerit illam adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem. Propterea exhonoravit Dominus conventus malorum, et destruxit eos usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit Deus, et sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit Deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium subvertit Dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum. Arefecit ex ipsis et disperdidit eos, et cessare fecit memoriam eorum a terra. Perdidit Deus memoriam superborum, et reliquit memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus superbia, neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc quod timet Deum; semen autem hoc exhonorabitur quod preterit mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in honore, et qui timent Dominum erunt in oculis illius. Gloria divitum, honoratorum, et pauperum timor Dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem. Magnus et iudex et potens est in honore, et non est maior illo qui timet Deum. Servo sensato liberi servient, et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et nesciens non honorabitur. Noli extollere in faciendo opere tuo, et noli cunctari in tempore angustie. Melior est qui operatur et abundat in omnibus, quam qui gloriatur et eget pane. Fili, in mansuetudine serva animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit? et quis honorificabit exhonorantem animam suam? Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum, et est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? et qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur.

XI

Sapientia humiliati exaltabit caput eius, et in medio magnatorum consedere illum faciet. Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo. Brevis in volatilibus est apis, et initium dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne glorieris unquam, nec in die honoris tui extollaris; quoniam mirabilia opera Altissimi solius, et gloriosa et absconsa et invisa opera illius. Multi tyranni sederunt in throno, et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes oppressi sunt valide, et gloriosi traditi sunt in manus alterorum. Priusquam interroges ne vituperes quemquam; et cum interrogaveris, corripe iuste. Priusquam audias ne respondeas verbum, et in medio seniorum ne adicias loqui. De ea re que te non molestat ne certeris, et in iudicio peccantium ne consistas. Fili, ne in multis sint actus tui; et si dives fueris, non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris, non apprehendes, et non effugies si precucurreris. Est homo laborans et festinans et dolens impius, et tanto magis non habundabit. Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute et abundans paupertate; et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius, et exaltavit caput eius; et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum. Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt. Sapientia et disciplina et scientia legis apud Dominum; dilectio et vie bonorum apud ipsum. Error et tenebre

peccatoribus concreata sunt. Qui autem exultant in malum consenescunt in mala. Datum dei permanet iustis, et profectus illius successus habebit in eternum. Est qui locupletatur parce agendo, et hec pars mercedis illius in eo quod dicit: Inveni requiem mihi, et nunc manducabo de bonis meis solus; et nescit quod tempus preteriet et mors appropinquet, et relinquet omnia aliis et morietur. Sta in testamento tuo et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce. Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in deo et mane in loco tuo. Facile est enim in oculis dei subito honestare pauperem. Benedictio dei in mercedem iusti festinat, et in hora veloci processus illius fructificat. Ne dicas: Quid est mihi opus, et que erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas: Sufficiens mihi sum, et quid ex hoc pessimabor? In die bonorum ne immemor sis malorum, et in die malorum ne immemor sis bonorum; quoniam facile est coram deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Malitia hore oblivionem facit luxurie magne, et in fine hominis denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem inducas in domum tuam; multe enim sunt insidie dolosi. Sicut enim eructant precordia fetentium, et sicut perdix inducitur in caveam, et ut caprea in laqueum, sic et cor superborum; et sicut prospector videns casum proximi sui. Bona enim in mala convertens insidiatur, et in electis imponet maculam. A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso augetur sanguis; homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala, ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam, et subvertet te in turbine, et abalienabit te a tuis propriis.

XII

Si benefeceris, scito cui feceris, et erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iusto et invenies retributionem magnam; et si non ab ipso, certe a domino. Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, et elemosinam non danti; quoniam et altissimus odio habet peccatores et misertus est penitentibus. Da misericordi et ne suscipias peccatorem; et impiis et peccatoribus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindicte. Da bono et non receperis peccatorem. Benefac humili et non dederis impio; prohibe panes illi dare, ne in ipsis potentior te sit. Nam duplicia mala invenies in omnibus bonis quecumque feceris illi; quoniam et altissimus odio habet peccatores, et impiis reddet vindictam. Non agnoscetur in bonis amicus, et non abscondetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius in tristitia, et in malitia illius amicus agnitus est. Non credas inimico tuo in eternum; sicut enim eramentum eruginat nequitia illius. Et si humiliatus vadat curvus, abice animum tuum et custodi te ab illo. Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram tuam, ne forte conversus in locum tuum inquirat cathedram tuam, et in novissimo agnoscas verba mea, et in sermonibus meis stimuleris. Quis medebitur incantatori a serpente percusso, et omnibus qui appropinquant bestiis? et qui comitatur cum viro iniquo, et obvolutus est in peccatis eius. Una hora tecum permanebit; si autem declinaveris, non supportabit. In labiis suis indulcat inimicus, et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam. In oculis suis lacrimatur inimicus, et si invenerit tempus non satiabitur sanguine. Si incurrerint tibi mala, invenies eum illic priorem. Et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas. Caput suum movebit et plaudet manu, et multa susurrans commutabit vultum suum.

XIII

Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, et qui communicaverit superbo induet superbiam. Pondus super se tollit qui honestiori se communicat. Et ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? Quando enim se colliserint, confringetur. Dives iniuste egit et fremebit; pauper autem lesus tacebit. Si largitus fueris, assumet te; et si non habueris, derelinquet te. Si habes, convivet tecum, et evacuabit te, et ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris, supplantabit te, et subridens spem dabit; narrabit tibi omnia bona, et dicet: Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis et ter, et in novissimo deridebit te; et postea videns derelinquet te, et caput suum movebit ad te. Humiliare deo et expecta manus illius. Attende ne seductus in stultitia humilieris. Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stultitiam seducaris. Advocatus a potentiore discede; ex hoc enim magis te advocabit. Ne improbus sis, ne impingaris; et ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem. Ne retineas ex equo loqui cum illo, nec credas multis verbis illius; ex multa enim loquela temptabit te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis. Immitis animus illius conservabit verba tua, et non parcet de malitia et de vinculis. Cave tibi et attende diligenter auditui tuo, quoniam cum subversione tua ambulas. Audiens vero illa quasi in somnis vide, et vigilabis. Omni vita tua dilige deum, et invoca illum in salute tua. Omne animal diligit simile sibi, sic et omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sui coniungetur, et omnis homo simili sui sociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto. Que communicatio homini sancto ad canem? Aut que pars bona diviti ad pauperem? Venatio leonis onager in heremo; sic et pascua divitum sunt pauperes. Et sicut abhominatio superbo humilitas, sic et execratio divitis pauper. Dives commotus confirmatur ab amicis suis; humilis autem cum ceciderit, expelletur et a notis. Diviti decepto multi recuperatores; locutus est superba, et iustificaverunt illum. Humilis deceptus est, insuper et arguitur; locutus est sensate, et non est datus ei locus. Dives locutus est et omnes tacuerunt, et verbum illius usque ad nubes perducent. Pauper locutus est, et dicunt: Quis est hic? Et si offenderit, subvertent illum. Bona est substantia cui non est peccatum in gloria, et nequissima paupertas in ore impii. Cor hominis immutat faciem illius, sive in bona sive in mala. Vestigium cordis boni et faciem bonam difficile invenies, et cum labore.

XIIII

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristitia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristitiam, et non excidit a spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia; et homini livido ad quid aurum? Qui acervat ex animo suo iniuste, aliis congregat, et in bonis illius alius luxuriabitur. Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? et non iocundabitur in bonis suis. Qui sibi invidet, nichil est illo nequius, et hec redditio malitie illius. Et si bene fecerit, ignorans et nolens facit, et in novissimo manifestat malitiam suam. Nequam est

oculus lividi et avertit faciem et despiciens animam suam. Insatiabilis oculus cupidi in parte iniquitatis non satiabitur donec consumat iniustitiam arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala et non satiabitur pane sed indigens et in tristitia erit super mensam suam. Fili si habes benefac tecum et deo dignas oblationes offer. Memor esto quoniam mors non tardat et testamentum inferorum quia demonstratum est. Testamentum enim huius mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo et secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrauderis a die bono et particula diei boni non te pretereat. Nonne aliis relinques dolores et labores tuos in divisione sortis? Da et accipe et iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iustitiam quoniam non est apud inferos invenire cibum. Omnis caro sicut fenum veterascet et sicut folium fructificans in arbore viridi. Alia generantur et alia deiciuntur: sic generatio carnis et sanguinis alia finitur et alia nascitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet et qui illud operatur ibit cum illo. Et omne opus electum iustificabitur et qui operatur illud honorabitur in illo. Beatus vir qui in sapientia sua morabitur et qui in iustitia sua meditabitur et in sensu cogitabit circumspectionem dei. Qui excogitat vias illius in corde suo et in absconditis illius intelligens vadens post illam quasi investigator et in viis illius consistens. Qui respicit per fenestras illius et in ianuis illius audiens. Qui requiescit iuxta domum illius et in parietibus illius figens palum statuet casulam suam ad manus illius et requiescent in casula illius bona per evum. Statuet filios suos sub tegmine illius et sub ramis illius morabitur. Protegetur sub tegmine illius a fervore et in gloria eius requiescet.

XV

Qui timet deum faciet bona et qui continens est iustitie apprehendet illam et obviabit illi quasi mater honorificata et quasi mulier a virginitate suscipiet illum. Cibabit illum pane vite et intellectus et aqua sapientie salutaris potabit illum et firmabitur in illo et non flectetur et continebit illum et non confundetur et exaltabit illum apud proximos suos et in medio ecclesie aperiet os eius et adimplebit illum spiritu sapientie et intellectus et stola glorie vestiet eum. Iocunditatem et exultationem thesaurizabit super illum et nomine eterno hereditabit illum. Homines stulti non apprehendent illam et homines sensati obviabunt illi. Homines stulti non videbunt eam longe enim abest a superbia et dolo. Viri mendaces non erunt illius memores et viri veraces invenientur in illa et successum habebunt usque ad inspectionem dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris quoniam non est a deo profecta. A deo sapientia: sapientie enim dei astabit laus et in ore fideli habundabit et dominator dabit eam illi. Non dixeris per deum abest: que enim odit ne feceris. Non dicas ille me implanavit: non enim necessarii sunt ei homines impii. Omne execramentum erroris odit dominus et non erit amabile timentibus eum. Deus ab initio constituit hominem et reliquit illum in manu consilii sui. Adiecit mandata et precepta sua. Si volueris mandata conservare et conservabunt te et in perpetuum fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita et mors bonum et malum: quod placuerit ei dabitur illi. Quoniam multa sapientia dei et fortis in potentia videns omnes sine intermissione. Oculi domini ad timentes eum et ipse agnoscit omnem operam hominis. Nemini mandavit impie agere et nemini dedit spatium peccandi. Non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium et inutilium.

XVI

Ne iocunderis in filiis impiis si multiplicentur nec oblecteris super ipsos si non est timor dei in illis. Non credas vite illorum et ne respexeris in labores eorum. Melior est enim unus timens deum quam mille filii impii. Et utile est mori sine filiis quam relinquere filios impios. Ab uno sensato inhabitabitur patria a tribu impiorum deseretur. Multa talia vidit oculus meus et fortiora horum audivit auris mea. In synagoga peccantium exardebit ignis et in gente incredibili exardescet ira. Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes qui destructi sunt confidentes sue virtuti. Et non pepercit peregrinationi illorum sed execratus est illos pre superbia verbi illorum. Non misertus est illis gentem totam perdens et extollentem se in peccatis suis. Et sicut sexcenta milia peditum qui congregati sunt in duritiam cordis sui et si unus fuisset cervicatus mirum si fuisset immunis. Misericordia enim et ira est cum illo potens exoratio et effundens iram. Secundum misericordiam suam sic correptio illius hominem secundum opera sua iudicat. Non effugiet in rapina peccator et non retardabit sufferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum et secundum intellectum peregrinationis illius. Non dicas a deo abscondar et ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar: que est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce celum et celi celorum abyssus et universa terra et que in eis sunt in conspectu illius commovebuntur. Montes simul et colles et fundamenta terre cum conspexerit illa deus tremore concutientur. Et in omnibus his insensatum est cor et omne cor intelligitur ab illo. Et vias illius quis intelligit et procellam quam nec oculus videbit hominis? Nam plurima eius opera sunt in absconsis sed opera iustitie eius quis enuntiabit aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam et interrogatio hominum in consummatione est. Qui minoratur corde cogitat inania et vir imprudens et errans cogitat stulta. Audi me fili et disce disciplinam sensus et in verbis meis attende in corde tuo et dicam in equitate disciplinam et scrutabor enarrare sapientiam et in verbis meis attende in corde tuo et dico in equitate spiritus virtutes quas posuit deus in opera sua ab initio et in veritate enuntio scientiam eius. In iudicio dei opera ipsius ab initio et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum et initia eorum in gentibus suis. Ornavit in eternum opera illorum nec esurierunt nec laboraverunt et non destiterunt ab operibus suis. Unusquisque proximum non angustiabit usque in eternum. Non sis incredibilis verbo illius. Post hec deus in terram respexit et implevit illam bonis suis. Anima autem omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipsius et in ipsam iterum reversio illorum.

XVII

Deus creavit de terra hominem et secundum imaginem suam fecit illum et iterum convertit illum in ipsam et secundum se vestivit illum virtute. Numerum dierum et tempus dedit illi et dedit illi potestatem eorum que sunt super terram. Posuit timorem illius super omnem carnem et dominatus est bestiarum et volatilium. Creavit ex ipso adiutorium simile sibi. Consilium et linguam et oculos et aures et cor dedit illis excogitandi et disci-

plenitudine intellectus replevit illos. Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, et mala et bona ostendit illis. Posuit oculum suum super corda illorum, ostendere illis magnalia operum suorum, ut nomen sanctificationis collaudent, et gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent operum eius. Addidit illis disciplinam, et legem vite hereditavit illos. Testamentum eternum constituit cum illis, et iustitiam et iudicia sua ostendit illis. Et magnalia honoris eius vidit oculus eorum, et honorem vocis audierunt aures illorum, et dixit illis: Attendite ab omni iniquo. Et mandavit illis unicuique de proximo suo. Vie illorum coram illo sunt semper, non sunt absconse ab oculis ipsius. In unamquamque gentem preposuit rectorem, et pars Dei Israel facta est manifesta. Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei, et oculi eius sine intermissione inspicientes in viis eorum. Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem illorum, et omnes iniquitates eorum in conspectu Dei. Elemosina viri quasi sacculus cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit. Et postea resurget, et retribuet illis retributionem unicuique in caput ipsorum, et convertet in inferiores partes terre. Penitentibus autem dedit viam iustitie, et confirmavit deficientes sustinere, et destinavit illis sortem veritatis. Convertere ad Dominum, et relinque peccata tua. Precare ante faciem Domini, et minue offendicula. Revertere ad Dominum, et avertere ab iniustitia tua, et nimis odito execrationem, et cognosce iustitias et iudicia Dei, et sta in sorte propositionis, et orationis altissimi Dei. In partes vade seculi sancti cum vivis et dantibus confessionem Deo. Ne demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil perit confessio. Confiteberis vivens, vivens et sanus confiteberis, et laudabis Deum, et gloriaberis in miserationibus eius. Quam magna misericordia Domini, et propitiatio illius convertentibus ad se. Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam non est immortalis filius hominis, et in vanitate malitie placuerunt. Quid lucidius sole? Et hic deficiet. Aut quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis? Et hoc arguetur. Virtutem altitudinis celi ipse conspicit, et omnes homines terra et cinis.

XVIII

Qui vivit in eternum creavit omnia simul. Deus solus iustificabitur, et manet invictus rex in eternum. Quis sufficiet enarrare opera illius? Quis enim investigabit magnalia eius? Virtutem autem magnitudinis eius quis enuntiabit? Aut quis adiciet enarrare misericordiam eius? Non est minuere neque adicere, nec est invenire magnalia Dei. Cum consummaverit homo, tunc incipiet; et cum quieverit, aporiabitur. Quid est homo, et que est gratia illius? Et quid est bonum aut quid nequam illius? Numerus dierum hominum ut multum centum anni. Quasi gutta aque maris deputati sunt, et sicut calculus harene, sic exigui anni in die evi. Propter hoc patiens est Deus in illis, et effundet super illos misericordiam suam. Vidit presumptionem cordis eorum quoniam mala est, et cognovit subversionem illorum quoniam nequam est. Ideo adimplevit propitiationem suam in illis, et ostendit illis viam equitatis. Miseratio hominis circa proximum suum; misericordia autem Dei super omnem carnem. Qui misericordiam habet, docet et erudit quasi pastor gregem suum. Miseretur excipientis doctrinam miserationis, et qui festinat in iudiciis eius. Fili, in bonis non des querelam, et in omni dato ne des tristitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic et verbum melius quam datum. Nonne ecce verbum super datum bonum? Sed utraque cum homine iustificato.

Stultus acriter improperabit, et datus indisciplinati tabescere facit oculos. Ante iudicium para iustitiam tibi, et antequam loquaris disce. Ante languorem adhibe medicinam, et ante iudicium interroga te ipsum, et in conspectu Dei invenies propitiationem. Ante languorem humilia te, et in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam. Non impediaris orare semper, et non verearis usque ad mortem iustificari, quoniam merces Dei manet in eternum. Ante orationem prepara animam tuam, et noli esse quasi homo qui temptat Deum. Memento ire in die consummationis, et tempus retributionis in conversatione faciei. Memento paupertatis in tempore habundantie, et necessitatem paupertatis in die divitiarum. A mane usque ad vesperam immutabitur tempus, et hec omnia citata in oculis Dei. Homo sapiens in omnibus metuit, et in diebus delictorum attendet ab inertia. Omnis astutus agnoscit sapientiam, et invenienti eam dabit confessionem. Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt, et intellexerunt veritatem et iustitiam, et imploraverunt proverbia et iudicia. Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si prestes anime tue concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis nec in modicis; assidua enim est commissio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex fenore, et non est tibi nichil in sacculo; eris enim invidus vite tue.

XIX

modica

Operarius ebriosus non locupletabitur, et qui spernit modica paulatim decidet. Vinum et mulieres apostatare faciunt et sapientes, et arguent sensatos. Et qui se iungit fornicariis erit nequam; putredo et vermes hereditabunt illum, et extolletur in exemplum maius, et tolletur de numero anima eius. Qui credit cito levis corde est, et minorabitur; et qui delinquit in animam suam, insuper habebitur. Qui gaudet iniquitate denotabitur, et qui odit correptionem minuetur vita, et qui odit loquacitatem extinguit maliciam. Qui peccat in animam suam penitebit, et qui iocundatur in malitia denotabitur. Ne iteres verbum nequam et durum, et non minorabeRis. Amico et inimico noli narrare sensum tuum, et si est tibi delictum noli denudare. Audiet enim te et custodiet te, et quasi defendens peccatum odiet te, et sic aderit tibi semper. Audisti verbum adversus proximum tuum? Commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet. A facie verbi parturit fatuus, tamquam gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stulti. Corripe amicum, ne forte non intellexerit, et dicat: Non feci; aut si fecerit, ne iterum addat facere. Corripe proximum, ne forte non dixerit; et si dixerit, ne forte iteret. Corripe amicum, sepe enim fit commissio. Et non omni verbo credas: est qui labitur lingua sua, sed non ex animo. Quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe proximum antequam comminéris, et da locum timori altissimi. Quia omnis sapientia timor Dei, et in illa timere Deum, et in omni sapientia dispositio legis. Et non est sapientia nequitie disciplina, et non est cogitatus prudentia peccatorum. Est prudentie nequitia, et in ipsa execratio. Et est insipiens qui minuitur sapientia. Melior est homo qui minuitur sapientia et deficiens sensu in timore Dei, quam qui habundat sensu et transgreditur legem altissi

ini. Est sollertia certa et ipsa iniqua. Et est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se et interiora eius plena sunt dolo. Et est iustus qui nimium se submittit a multa humilitate. Et est iustus qui inclinat faciem et fingit se non videre quod ignoratum est. Et si ab imbecillitate virium vetetur peccare, si invenerit tempus malefaciet. Ex visu cognoscitur vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis enuntiant de illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi; et est iudicium quod non probatur esse bonum; et est tacens et ipse est prudens.

XX. Quam bonum est arguere quam irasci, et confitentem in oratione non prohibere. Concupiscentia spadonis devirginavit iuvenculam; sic qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bonum est correptum manifestare paenitentiam; sic enim effugies voluntarium peccatum. Est tacens qui invenitur sapiens; et est odibilis qui procax est ad loquendum. Est autem tacens non habens sensum loquelae; et est tacens sciens tempus apti temporis. Homo sapiens tacebit usque ad tempus; lascivus autem et imprudens non servabunt tempus. Qui multis utitur verbis laedet animam suam; et qui potestatem sibi sumit iniuste odietur. Est processio in malis viro indisciplinato, et est inventio in detrimentum. Est datum quod non est utile; et est datum cuius retributio duplex. Est propter gloriam minoratio; et est qui ab humilitate levabit caput. Est qui multa redimat modico pretio, et restituens ea in septuplum. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit; gratiae autem fatuorum effundentur. Datus insipientis non erit utilis tibi; oculi enim illius septemplices sunt. Exigua dabit et multa improperabit, et apertio oris illius inflammatio est. Hodie fenerat quis et cras expetit; odibilis est homo huiusmodi. Fatuo non erit amicus, et non erit gratia bonis illius; qui enim edunt panem illius falsae linguae sunt. Quoties et quanti irridebunt eum; neque enim quod habendum erat directo sensu distribuit; similiter et quod non erat habendum. Lapsus falsae linguae quasi qui in pavimento cadens; sic casus malorum festinanter veniet. Homo acharis quasi fabula vana in ore indisciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola; non enim dicit illam in tempore suo. Est qui vetatur peccare prae inopia, et in requie sua stimulabitur. Est qui perdet animam suam prae confusione, et ab imprudenti persona perdet eam; personae autem acceptione perdet se. Est qui prae confusione promittit amico, et lucratus est eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in homine mendacium, et in ore indisciplinatorum assidue erit. Potior fur quam assiduitas viri mendacis; perditionem autem ambo haereditabunt. Mores hominum mendacium sine honore, et confusio illorum cum ipsis sine intermissione. Sapiens in verbis producet seipsum, et homo prudens placebit magnatis. Qui operatur terram suam inaltabit acervum frugum; et qui operatur iustitiam ipse exaltabitur. Qui vero placet magnatis effugiet iniquitatem. Xenia et dona excaecant oculos iudicum, et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum. Sapientia absconsa et thesaurus invisus, quae utilitas in utrisque? Melior est qui celat insipientiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam.

XXI. Fili peccasti? non adicias iterum, sed et de pristinis deprecare ut tibi dimittantur. Quasi a facie colubri fuge peccata; et si accesseris ad illa, suscipient te. Dentes leonis dentes eius, interficientes animas hominum. Quasi romphea bis acuta omnis iniquitas; plagae illius non est sanitas. Obiurgatio et iniuriae adnullabunt substantiam; et domus quae nimis locuples est adnullabitur superbia; sic substantia superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore usque ad aures eius perveniet, et iudicium festinato adveniet illi. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris; et qui timet Deum convertetur ad cor suum. Notus a longe potens lingua audaci; et sensatus scit labi se ab illo. Qui aedificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hieme. Stuppa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis. Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi et tenebrae et poenae. Qui custodit iustitiam continebit sensum eius. Consummatio timoris Dei sapientia et sensus. Non erudietur qui non est sapiens in bono. Est autem insipientia quae abundat in malo, et non est sensus ubi est amaritudo. Sapientis scientia tamquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vitae permanet. Cor fatui quasi vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit. Verbum sapiens quodcumque audierit scius laudabit et ad se adiciet; audivit luxuriosus et displicebit illi, et proiciet illud post dorsum suum. Narratio fatui quasi sarcina in via; nam in labiis sensati invenietur gratia. Os prudentis quaeritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis. Tamquam domus exterminata sic fatuo sapientia; et scientia insensati inenarrabilia verba. Compedes in pedibus stulto doctrina, et quasi vincula manuum super manum dexteram. Fatuus in risu inaltat vocem suam; vir autem sapiens vix tacite ridebit. Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro. Pes fatui facilis in domum proximi; et homo peritus confundetur a persona potentis. Stultus a fenestra respiciet in domum; vir autem eruditus foris stabit. Stultitia hominis auscultare per ostium; et prudens gravabitur contumelia. Labia imprudentium stulta narrabunt; verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum, et in corde sapientium os illorum. Cum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. Susurro coinquinabit animam suam, et in omnibus odietur; et qui manserit odiosus erit; tacitus et sensatus honorabitur.

XXII. In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes loquentur super aspernationem illius. De stercore boum lapidatus est piger; et omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Confusio patris est de filio indisciplinato; filia autem in deminoratione fiet. Filia prudens haereditas viro suo; nam quae confundit in contumeliam fit genitoris. Patrem et virum confundit audax, et ab impiis non minorabitur; ab utrisque autem inhonorabitur. Musica in luctu impor

tuna narratio: flagella et doctrina in omni tempore sapientia. Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam. Qui narrat verbum non attendenti, quasi qui excitat dormientem de gravi somno. Cum dormiente loquitur qui narrat stulto sapientiam: et in fine narrationis dicit: Quis est hic? Supra mortuum plora, defecit enim lux eius: et supra fatuum plora, defecit enim sensus eius. Modicum plora super mortuum, quoniam requievit. Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui. Luctus mortui septem dies: fatui autem et impii omnes dies vitae illorum. Cum stulto ne multum loquaris, et cum insensato ne abieris. Serva te ab illo, ut non molestiam habeas, et non coinquinaberis peccato illius. Deflecte ab illo, et invenies requiem, et non acediaberis in stultitia illius. Super plumbum quid gravabitur? et quod illi aliud nomen quam fatuus? Arenam, et salem, et massam ferri facilius est ferre, quam hominem imprudentem et fatuum et impium. Sicut loramentum ligneum colligatum fundamento aedificii non dissolvetur: sic et cor confirmatum in cogitatione consilii. Cogitatus sensati in omni tempore, vel metu non depravabitur. Sicut pali in excelsis, et cementa sine impensa posita contra faciem venti non permanebunt: sic et cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet. Sicut ornatus harenosus in pariete limpido, sic et cor trepidum in cogitatione fatui. Omni tempore non metuet, sed qui in preceptis Dei permanet semper. Pungens oculum deducit lacrimas: et qui pungit cor profert sensum. Mittens lapidem in volatilia deiciet illa: sic et qui conviciatur amico, dissolvit amicitiam. Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes: est enim regressus ad amicum. Si aperuerit os triste, ne metuas: est enim concordatio: excepto convicio, et improperio, et superbia, et misterii revelatione, et plaga dolosa: in his omnibus effugiet amicus. Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut et in bonis illius leteris. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, ut et in hereditate illius coheres sis. Ante ignem camini vapor et fumus ignis inaltatur: sic et ante sanguinem maledicta, et contumelie, et mine. Amicum salutare non confundar, a facie illius non me abscondam: et si mala mihi evenerint per illum, sustinebo. Omnis qui audiet cavebit se ab eo. Quis dabit ori meo custodiam, et super labia mea signaculum certum, ut non cadam in ipsis, et lingua mea perdat me?

XXIII

Domine pater et dominator vite mee, ne derelinquas me in cogitatu et consilio eorum: nec sinas me cadere in illa exprobratione. Quis superponet in cogitatu meo flagella, et in corde meo doctrinam sapientie, ut ignorationibus eorum non parcant mihi, et non appareant delicta illorum, et ne adincrescant ignorantie mee, et multiplicentur delicta mea, et peccata mea abundent, et incidam in conspectu adversariorum meorum, et gaudeat super me inimicus meus? Domine pater et Deus vite mee, ne derelinquas me in cogitatu illorum. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, et omne desiderium averte a me. Aufer a ventre concupiscentias, et concubitus concupiscentie ne apprehendant me, et anime irreverenti et infrunite ne tradas me. Doctrinam oris audite filii: et qui custodierit illam non periet labiis, nec scandalizabitur in operibus nequissimis. In vanitate sua apprehenditur peccator, et superbi et maledici scandalizabuntur in illis. Iurationi non assuescat os tuum: multi enim casus in illa. Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo, et nominibus sanctorum non admiscearis, quoniam non eris immunis ab eis. Sicut enim servus interrogatus assidue a livore non minuitur: sic omnis iurans et nominans in toto a peccato non purgabitur. Vir multum iurans replebitur iniquitate, et non discedet a domo illius plaga. Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit: et si dissimulaverit, delinquet dupliciter: et si in vacuum iuraverit, non iustificabitur: replebitur enim retributione domus illius. Est et alia loquela contraria in mortem: non inveniatur in hereditate Iacob. Etenim a misericordibus omnia hec auferentur, et in delictis non volutabuntur. Indisciplinate loquele non assuescat os tuum: est enim in illa verbum peccati. Memento patris et matris tue: in medio enim magnatorum consistis: ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris, et maluisses non nasci, et diem nativitatis tue maledicas. Homo assuetus in verbis improperii, in omnibus diebus suis non erudietur. Duo genera abundant in peccatis, et tertium adducit iram et perditionem. Anima calida quasi ignis ardens non extinguetur donec aliquid glutiat: et homo nequam in ore carnis sue non desinet donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem. Omnis homo qui transgreditur lectum suum contempnens in animam suam, et dicens: Quis me videt? Tenebre circumdant me, et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me: quem vereor? Delictorum meorum non memorabitur Altissimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor, et oculi hominum timentes illum: et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, et profundum abyssi, et hominum corda intuentes in absconditas partes. Domino enim Deo antequam crearentur omnia sunt agnita: sic et post perfectum respicit omnia. Hic in plateis civitatis vindicabitur, et quasi pullus equinus fugabitur: et ubi non speravit apprehendetur. Et erit dedecus omnibus, eo quod non intellexerit timorem Domini. Sic et mulier omnis relinquens virum suum, et statuens hereditatem ex alieno matrimonio: primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit: et secundo virum suum dereliquit: tertio in adulterio fornicata est, et ex alio viro filios statuit sibi. Hec in ecclesiam adducetur, et in filios eius respicietur. Non tradent filii eius radices, et rami eius non dabunt fructum. Derelinquet in maledictum memoriam illius, et dedecus illius non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nichil melius quam timor Dei: et nichil dulcius quam respicere in mandatis Domini. Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur ab eo.

XXIIII

Sapientia laudabit animam suam, et in Deo honorabitur, et in medio populi sui gloriabitur, et in ecclesiis Altissimi aperiet os suum, et in conspectu

virtutis illius gloriabitur, et in medio populi sui exaltabitur, et in plenitudine sancta admirabitur, et in multitudine electorum habebit laudem, et inter benedictos benedicetur, dicens: Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam. Ego feci in caelis ut oriretur lumen indeficiens, et sicut nebula texi omnem terram. Ego in altissimis habitavi, et thronus meus in columna nubis. Gyrum caeli circuivi sola, et profundum abyssi penetravi, et in fluctibus maris ambulavi, et in omni terra steti, et in omni populo et in omni gente primatum habui, et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi; et in his omnibus requiem quaesivi, et in hereditate eius morabor. Tunc praecepit et dixit mihi creator omnium, et qui creavit me requievit in tabernaculo meo, et dixit mihi: In Iacob inhabita, et in Israel hereditare, et in electis meis mitte radices. Ab initio et ante saecula creata sum, et usque ad futurum saeculum non desinam, et in habitatione sancta coram ipso ministravi. Et sic in Sion firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Ierusalem potestas mea. Et radicavi in populo honorificato, et in partes Dei mei hereditas illius, et in plenitudine sanctorum detentio mea. Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion. Quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rosae in Iericho. Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis. Sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi; quasi myrrha electa dedi suavitatem odoris. Et quasi storax, et galbanus, et ungula, et gutta, et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mixtum odor meus. Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratiae. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulchrae dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sanctae spei. In me gratia omnis viae et veritatis; in me omnis spes vitae et virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, et a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis, et hereditas mea super mel et favum. Memoria mea in generatione saeculorum. Qui edunt me adhuc esurient, et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundetur, et qui operantur in me non peccabunt. Qui elucidant me vitam aeternam habebunt. Haec omnia liber vitae, et testamentum Altissimi, et agnitio veritatis. Legem mandavit Moyses in praeceptis iustitiarum, et hereditatem domui Iacob, et Israel promissiones. Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, et in throno honoris sedentem in sempiternum. Qui implet quasi Phison sapientiam, et sicut Tigris in diebus novorum. Qui adimplet quasi Euphrates sensum, qui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem, et assistens quasi Geon in die vindemiae. Qui perficit primus scire ipsam, et infirmior non investigabit eam. A mari enim abundavit cogitatio eius, et consilium illius ab abysso magna. Ego sapientia effudi flumina; ego quasi trames aquae immensae de fluvio. Ego quasi fluvius Dorix, et sicut aquaeductus exivi a paradiso. Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, et inebriabo partus mei fructum. Et ecce factus est mihi trames abundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, et enarrabo illam usque ad longinquum. Penetrabo omnes inferiores partes terrae, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in Domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, et relinquam illam quaerentibus sapientiam, et non desinam in progenies illorum usque in aevum sanctum. Videte quoniam non soli mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

XXV

In tribus placitum est spiritui meo, quae sunt probata coram Deo et hominibus: concordia fratrum, et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes. Tres species odivit anima mea, et aggravor valde animae illorum: pauperem superbum, divitem mendacem, senem fatuum et insensatum. Quae in iuventute tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies? Quam speciosum canitiei iudicium, et presbyteris cognoscere consilium! Quam speciosa veteranis sapientia, et gloriosis intellectus et consilium! Corona senum multa peritia, et gloria illorum timor Dei. Novem insuspicabilia cordis magnificavi, et decimum dicam in lingua hominibus: homo qui iucundatur in filiis, vivens et videns subversionem inimicorum suorum. Beatus qui habitat cum muliere sensata, et qui lingua sua non est lapsus, et qui non servivit indignis se. Beatus qui invenit amicum verum, et qui enarrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam! sed non est super timentem Deum. Timor Dei super omnia se superposuit. Beatus homo cui donatum est habere timorem Dei: qui tenet illum, cui assimilabitur? Timor Dei initium dilectionis eius; fidei autem initium agglutinandum est ei. Omnis plaga tristitia cordis est, et omnis malitia nequitia mulieris. Et omnem plagam, et non plagam videbit cordis; et omnem nequitiam, et non nequitiam mulieris; et omnem obductum, et non obductum odientium; et omnem vindictam, et non vindictam inimicorum. Non est caput nequius super caput colubri, et non est ira super iram mulieris. Commorari leoni et draconi placebit, quam habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius, et obcaecat vultum suum tamquam ursus, et quasi saccum ostendit. In medio proximorum ingemuit vir eius, et audiens suspiravit modicum. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris; sors peccatorum cadat super illam. Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani, sic mulier linguata viro quieto. Ne respicias in mulieris speciem, et non concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira, et irreverentia, et confusio magna. Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo. Cor humile, et facies tristis, et plaga mortis mulier nequam. Manus debiles, et genua dissoluta mulier quae non beatificat virum suum. A muliere initium factum est peccati, et per illam omnes morimur. Non des aquae tuae exitum, nec modicum; nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum tuam, confundet te in conspectu inimicorum. A carnibus tuis abscinde illam, ne semper te abutatur.

XXVI

Mulieris bonae beatus vir: numerus enim annorum illorum duplex. Mulier fortis oblectat virum suum, et annos vitae illius in pace implebit.

pars bona mulier bona. In parte bona timentium deum dabitur viro pro factis bonis. Divitis autem et pauperis cor bonum in omni tempore vultus illorum hylaris. A tribus timuit cor meum et in quarto facies mea metuit. Zelaturam civitatis et collectionem populi et calumpniam mendacem. Super mortem omnia gravia. Dolor cordis et luctus mulier zelotipa. In muliere zelotipa flagellum lingue omnibus communicans. Sicut boum iugum quod movetur, ita et mulier nequam. Qui tenet illam quasi qui apprehendat scorpionem. Mulier ebriosa ira magna et contumelia et turpitudo illius non contegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum et in palpebris illius agnoscetur. In filia non avertente se firma custodiam ne inventa occasione abutatur se. Ab omni irreverentia oculorum eius cave et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet et ab omni aqua proxima bibet et contra omnem palum sedebit et contra omnem sagittam aperiet pharetram donec deficiat. Gratia mulieris sedule delectabit virum suum et ossa illius impinguabit. Disciplina illius datum dei. Mulier sensata et tacita non est inmutatio erudite anime. Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderatio non est digna continentis anime. Sicut sol oriens in mundo in altissimis dei sic mulieris bone species in ornamentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum et species faciei super etatem stabilem. Columpne auree super bases argenteas et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta eterna super petram stabilem solidam et mandata dei in corde mulieris sancte. In duobus contristatum est cor meum et in tertio iracundia mihi advenit. Vir bellator deficiens per inopiam et vir sensatus contemptus et qui transgreditur a iustitia ad peccatum. Deus paravit eum ad rumpheam. Due species difficiles et periculose mihi apparuerunt. Difficile exuitur negotians a negligentia et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

XXVII

Propter inopiam multi deliquerunt et qui querit locupletari avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur sic et inter medium venditionis et emptionis angustiabitur peccatis. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore domini tenueris te instanter cito subvertetur domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit pulvis sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax et homines iustos temptatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius sic verbum ex cogitatu hominis cordis. Ante sermonem non collaudes virum. Hec enim temptatio est hominum. Si sequeris iustitiam apprehendes illam et indues quasi poderem honoris illam et inhabitabis cum illa et proteget te in sempiternum et in die agnitionis invenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia conveniunt et veritas ad eos qui operantur illam revertetur. Leo venationi insidiatur semper sic peccata operantibus iniquitates. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol. Nam stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorum serva verbum tempori. In medio autem cogitantium legem dei assiduus esto. Narratio peccantium odiosa et risus illorum in deliciis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capiti statuet et irreverentia ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum et maledictio illorum auditus gravis. Qui denudat archana amici fidem perdit et non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum et coniungere fide cum illo. Quod si denudaveris absconsa illius non persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum sic qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu sua sic qui reliquisti proximum tuum et non eum capies. Non illum sequeris quoniam longe abest. Effugit enim quasi caprea de laqueo quoniam vulnerata est anima eius. Ultra eum non poteris colligare et maledicti est concordatio. Denudare autem amici mysteria desperatio est anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua et nemo eum abiciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum et super sermones tuos admirabitur. Novissime autem pervertet os suum et in verbis suis dabit scandalum. Multa audivi et non coequavi ei et dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem super caput eius cadet et plaga dolosa dolosi dividet vulnera. Et qui fodit foveam incidet in eam et qui statuet lapidem proximo offendet in eo, et qui laqueum alio ponit peribit in illo. Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur et non agnoscet unde adveniet illi. Illusio et improperium superborum et vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum. Dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira et furor utraque execrabilia sunt et vir peccator continens erit illorum.

XXVIII

Qui vindicari vult

Qui vindicari vult a domino inveniet vindictam et peccata illius servans servabit. Relinque proximo tuo nocenti te et tunc deprecanti tibi peccata solventur. Homo homini servat iram et a deo querit medelam. In hominem similem sibi non habet misericordiam et de peccatis suis deprecatur. Ipse dum caro sit reservat iram et propitiationem petit a deo. Quis exorabit pro delictis illius? Memento novissimorum et desine inimicari. Beatitudo enim et mors imminent in mandatis eius. Memorare timorem domini et non irascaris proximo. Memorare testamentum altissimi et despice ignorantiam proximi. Abstine te a lite et minues peccata. Homo enim iracundus incendit litem et vir peccator conturbabit amicos et in medio pacem habentium inmittit inimicitiam. Secundum enim ligna silve sic ignis exardescit et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit et secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendet ignem et lis festinans effundet sanguinem et lingua testificans adducet mortem. Si sufflaveris quasi ignis exardebit et si expueris super illam extinguetur. Utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus. Multos enim turbabit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit et dispersit illos de gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit et domos magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres fortes eiecit et privavit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem nec habebit amicum in quo requiescat. Flagelli plaga livorem facit. Plaga autem lingue comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit et qui non attraxit iugum eius et in vinculis illius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est et vinculum illius vinculum ereum est. Mors illius mors nequissima et utilis infernus potius quam illa. Perseverantia illius non permanebit.

et obtinebit vias iniustorum. In flamma sua non comburet iustos. Qui relinquunt deum incident in illam, et exardebit in illis et non extinguetur, et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus ledet illos. Sepi aures tuas spinis, et noli audire linguam nequam, et ori tuo facito ostia et seras auribus tuis. Aurum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos, et attende ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem.

XXIX

Qui facit misericordiam fenerat proximo suo, et qui prevalet manu mandata servat. Fenera proximo tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum et fideliter age cum illo, et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est. Multi quasi inventionem estimaverunt fenus, et prestiterunt molestiam his qui adiuverunt eos. Donec accipiant osculantur manus dantis, et in promissionibus humiliant vocem suam, et in tempore redditionis postulabit tempus, et loquetur verba tedii et murmurationum, et tempus causabitur. Si autem non potuerit reddere adversabitur. Solidi vix reddet dimidium et computabit illud quasi inventionem. Sin autem fraudabit illum pecunia sua, et possidebit illum inimicum gratis, et convitia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam. Multi non causa nequitie non fenerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt. Verumptamen super humilem animo fortior esto, et pro elemosina non trahas illum. Propter mandatum assume pauperem, et propter inopiam eius ne dimittas illum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem et amicum, et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in preceptis altissimi, et proderit tibi magis quam aurum. Conclude elemosinam in sinu pauperis, et hec pro te exorabit ab omni malo. Elemosina viri quasi sacculus cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit, et postea resurget et retribuet illis retributionem unicuique in caput illorum. Super scutum potentis et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit pro proximo suo, et qui perdiderit confusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris; dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator et immundus. Bona repromissoris sibi ascribit peccator, et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir repromittit de proximo suo, et cum perdiderit reverentiam derelinquetur ab eo. Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, et commovit illos quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alienis. Peccator transgrediens mandatum domini incidet in promissionem nequam, et qui conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera proximum secundum virtutem tuam, et attende tibi ne incidas. Initium vite hominis aqua et panis et vestimentum et domus protegens turpitudinem. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum quam epule splendide in peregre sine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi, et improperium peregrinationis non audies. Vita nequam hospitandi de domo in domum, et ubi hospitatus non fiducialiter agit, nec aperiet os. Hospitabitur et pascet et potabit ingratos, et ad hec amara audiet. Transi hospes et orna mensam, et que in manu habes ciba ceteros. A facie honoris amicorum meorum necessitudine domus mee hospitio michi factus es frater. Gravia hec homini habenti sensum correptio domus et improperium feneratoris.

XXX

Qui diligit filium suum assiduat illi flagella, ut letetur in novissimo suo, et non palpet proximorum ostia. Qui docet filium suum laudabitur in illo, et in medio domesticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum, et in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater illius, et quasi non est mortuus; similem enim reliquit sibi post se. In vita sua vidit et letatus est in illo; in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et amicis reddentem gratiam. Pro animabus filiorum colligabit vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera eius. Equus indomitus evadet durus, et filius remissus evadet preceps. Lacta filium et paventem te faciet; lude cum eo et contristabit te. Non corrideas illi ne condoleas, et in novissimo obstupescent dentes tui. Non des illi potestatem in iuventute, et ne despicias cogitatus illius. Curva cervicem eius in iuventute, et tunde latera eius dum infans est, ne forte induret et non credat tibi, et erit tibi dolor anime. Doce filium tuum et operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas. Melior est pauper sanus et fortis viribus quam dives imbecillis et flagellatus malicia. Salus anime in sanctitate iustitie, et melior omni auro et argento, et corpus validum quam census immensus. Non est census super censum salutis corporis, et non est oblectamentum super cordis gaudium. Melior est mors quam vita amara, et requies eterna quam languor perseverans. Bona abscondita in ore clauso quasi appositiones epularum circumposite sepulcro. Quid proderit libatio idolo? Nec enim manducabit nec odorabit. Sic qui effugatur a domino portans mercedes iniquitatis, videns oculis et ingemiscens sicut spado complectens virginem et suspirans. Tristitiam non des anime tue, et non affligas temetipsum in consilio tuo. Iocunditas cordis hec est vita hominis, et thesaurus sine defectione sanctitatis, et exultatio viri est longevitas. Miserere anime tue placens deo, et contine, et congrega cor tuum in sanctitate eius, et tristitiam longe expelle a te. Multos enim occidit tristitia, et non est utilitas in illa. Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus senectam adducet cogitatus. Splendidum cor bonum in epulis; epule enim illius diligenter fiunt.

XXXI

Vigilia honestatis tabefaciet carnes, et cogitatus illius auferet somnum. Cogitatus prescientie avertit sensum, et infirmitas gravis sobriam facit animam. Laboravit dives in congregatione substantie, et in requie sua replebitur bonis suis. Laboravit pauper in diminutione victus, et in fine inops fit. Qui aurum diligit non iustificabitur, et qui insequitur consumptionem replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri casus, et facta est in specie ipsius perditio illorum. Lignum offensionis est aurum sacrificantium; ve illis qui sectantur illud, et omnis imprudens deperiet in illo. Beatus dives qui inventus est sine macula, et qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia et thesauris. Quis est hic et laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probatus est in illo et perfectus inventus est, et erit illi gloria eterna. Qui potuit transgredi

et non est transgressus; facere mala et non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in domino, et elemosinas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior. Non dicas sic: multa sunt que super illam sunt. Memento quoniam malus est oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est? Ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas manum tuam prior et invidia contaminatus erubescas. Ne comprimaris in convivio. Intellige que sunt proximi tui ex te ipso. Utere quasi homo frugi his que tibi apponuntur, et non cum manducas multum odio habearis. Cessa prior causa discipline et noli nimius esse, ne forte offendas. Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere. Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo, et non sentiet dolorem. Vigilia et colera et tortura homini infrunito. Somnus sanitatis in homine parco; dormiet usque mane, et anima illius cum ipso delectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio et vome, et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem. Audi me fili et ne spernas me, et in novissimo invenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox, et omnis infirmitas non occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia multorum, et testimonium veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit civitas, et testimonium nequitie illius verum est. Diligentes in vino noli provocare; multos enim exterminavit vinum. Ignis probat ferrum durum; sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum. Equa vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud moderate, eris sobrius. Que est vita que minuitur vino? Quid defraudat vitam? Mors. Vinum in iocunditate creatum est, non in ebrietate, ab initio. Exultatio anime et corporis vinum moderate potatum. Sanitas est anime et corporis sobrius potus. Vinum multum potatum irritationem et iram et ruinas multas facit. Amaritudo anime vinum multum potatum. Ebrietatis animositas imprudentis offensio, minorans virtutem et faciens vulnera. In convivio vini non arguas proximum, et non despicias eum in iocunditate illius. Verba improperii non dicas illi, et non premas illum in repetendo.

XXXII

Rectorem te posuerunt? noli extolli; esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe, et sic considera, et omni cura tua explicata recumbe, ut leteris propter illos, et ornamentum gratie accipias coronam, et dignitatem consequaris congregationis. Loquere maior natu: decet enim te primum verbum diligenti scientia, et non impedias musicam. Ubi auditus non est, non effundas sermonem, et importune noli extolli in sapientia tua. Gemmula carbunculi in ornamento auri, et comparatio musicorum in convivio vini. Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in iocundo et moderato vino. Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Adolescens, loquere in tua causa vix. Cum necesse fuerit, si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius, et audi tacens simul et querens. In medio magnatorum non presumas, et ubi sunt senes non multum loquaris. Ante grandinem preibit coruscatio, et ante verecundiam preibit gratia, et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Et hora surgendi non te trices; precurre autem prior in domum tuam, et illic avocare, et illic lude, et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo. Et super his omnibus benedicito dominum qui fecit te et inebriantem te ab omnibus bonis suis. Qui timet deum excipiet doctrinam eius, et qui vigilaverint ad illum invenient benedictionem. Qui querit legem replebitur ab ea, et qui insidiose agit scandalizabitur in ea. Qui timent dominum invenient iudicium iustum, et iustitias quasi lumen accendent. Peccator homo vitabit correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparationem. Vir consilii non disperdet intelligentiam; alienus et superbus non pertimescet timorem. Et postquam fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur. Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non penitebis. In via ruine non eas, et non offendas in lapides. Nec credas te vie laboriose, ne ponas anime tue scandalum. Et a filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende. In omni opere crede ex fide anime tue; hoc est enim conservatio mandatorum. Qui credit deo attendit mandatis, et qui confidit in illo non minorabitur.

XXXIII

Timenti dominum non occurrent mala, sed in temptatione deus illum conservabit et liberabit a malis. Sapiens non odit mandata et iustitias, et non illidetur quasi in procella navis. Homo sensatus credit legi dei, et lex illi fidelis. Qui interrogationem manifestat parabit verbum, et sic deprecatus exaudietur, et conservabit disciplinam, et tunc respondebit. Precordia fatui quasi rota plaustri, et quasi axis versatilis cogitatus illius. Equus emissarius sicut amicus subsannator: sub omni supra sedente hinnit. Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole? A domini scientia separati sunt, facto sole et precepto custodiente. Per dei sapientiam dividuntur, et immutabit tempora et dies festos ipsorum, et in illis dies festos celebraverunt ad horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit deus, et ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo et ex terra, unde creatus est Adam. In multitudine discipline dominus separavit eos, et immutavit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit, et ex ipsis sanctificavit et ad se applicavit. Ex ipsis maledixit et humiliavit, et convertit illos ad separationem ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius plasmare illud et disponere. Omnes vie eius secundum dispositionem ipsius; sic homo in manu illius qui se fecit, reddet illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est, et contra mortem vita; sic et contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera altissimi: duo et duo, unum contra unum. Et ego novissimus evigilavi, et quasi qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione dei et ipse speravi, et quasi qui vindemiat replevi torcular. Respicite quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me magnati et omnes populi, et rectores ecclesie auribus percipite. Filio et mulieri, fratri et amico non des potestatem super te in vita tua, et non dederis alii possessionem tuam, ne forte peniteat te, et depreceris pro illis. Dum adhuc superes et aspiras, non immutabit te omnis caro. Melius est enim ut filii tui te rogent quam te respicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis precellens esto. Ne dederis maculam in gloriam tuam. In die consummationis dierum vite tue, et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Cibaria et virga et onus asino; panis et disciplina et opus servo. Operatur in disciplina et querit requiescere; laxa manus illi, et querit libertatem. Iugum et lorum curvant collum durum, et servum inclinant operationes assidue. Servo malivolo tortura et compedes. Mitte illum in operationem ne vacet; multam

enim malitiam docuit otiositas. In opera constitue illum, sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus, et non amplifices super omnem carnem; verum sine iudicio nil facias grave. Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua; quasi fratrem sic eum tracta, quoniam in sanguine animae comparasti eum. Si laeseris eum iniuste, in fugam convertetur; et si extollens discesserit, quem quaeras et in qua via quaeras illum nescis.

XXXIIII

Vana spes et mendacium viro insensato, et somnia extollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum, sic et qui attendit ad visa mendacia. Hoc secundum hoc visio somniorum; ante faciem hominis similitudo alterius hominis. Ab inmundo quid mundabitur? et a mendace quid verum dicetur? Divinatio erroris et auguria mendacia et somnia malefacientium vanitas est; et sicut parturientis cor tuum fantasias patitur. Nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum; multos enim errare fecerunt somnia, et exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consummabitur verbum legis, et sapientia in ore fidelis complanabitur. Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus cogitabit multa, et qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus, pauca recognoscit; qui autem in multis factus est, multiplicabit malitiam. Qui temptatus non est, qualia scit? qui implanatus est, abundabit nequitia. Multa vidi errando, et plurimas verborum consuetudines. Aliquotiens usque ad mortem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia Dei. Spiritus timentium Deum quaeritur, et in respectu illius benedicetur. Spes enim illorum in salvantem illos, et oculi Dei in diligentes se. Qui timet Dominum nihil trepidabit, et non pavebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis Dominum beata est anima eius. Ad quem respicit, et quis est fortitudo eius? Oculi Domini super timentes eum, protector potentiae, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, et umbraculum meridiani, deprecatio offensionis et adiutorium casus, exaltans animam et illuminans oculos, dans sanitatem et vitam et benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, et non sunt beneplacitae subsannationes iniustorum. Dominus solus sustinentibus se in via veritatis et iustitiae. Dona iniquorum non probat Altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperis est; qui defraudat illum homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem et qui fraudem facit mercennario fratres sunt. Unus aedificans et unus destruens: quid prodest illis nisi labor? Unus orans et unus maledicens: cuius vocem exaudiet Deus? Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit mortuum, quid proficit lavatio eius? Sic homo qui ieiunat in peccatis suis et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem illius quis exaudiet?

XXXV

Qui conservat legem multiplicat orationem. Salutare sacrificium est attendere mandatis et discedere ab omni iniquitate; et propitiationem litare sacrificii super iniustitias, et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Retribuet gratiam qui offert similaginem; et qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est Domino recedere ab iniquitate. Non apparebis ante conspectum Domini vacuus. Haec enim omnia propter mandatum Dei fiunt. Oblatio iusti impinguat altare, et odor suavitatis est in conspectu Altissimi. Sacrificium iusti acceptum est, et memoriam eius non obliviscetur Dominus. Bono animo gloriam redde Deo, et non minuas primitias manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum tuum, et in exultatione sanctifica decimas tuas. Da Altissimo secundum datum eius, et in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum; quoniam Dominus retribuens est, et septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera prava, non enim suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam Dominus iudex est, et non est apud illum gloria personae. Non accipiet Dominus personam in pauperem, et precationem laesi exaudiet. Non despiciet preces pupilli, nec viduam si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrimae viduae ad maxillam descendunt, et exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad caelos, et Dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat Deum in oblectatione suscipietur, et deprecatio illius usque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, et donec propinquet non consolabitur, et non discedet donec aspiciat Altissimus. Et Dominus non elongabit, sed iudicabit iustos et faciet iudicium; et Fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum, et gentibus reddet vindictam, donec tollat plenitudinem superborum et sceptra iniquorum contribulet, donec reddat hominibus secundum actus suos et secundum opera Adae et secundum praesumptionem illius, donec iudicet iudicium plebis suae, et oblectabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia Dei in tempore tribulationis, quasi nubes pluviae in tempore siccitatis.

XXXVI

Miserere nostri Deus omnium et respice nos, et ostende nobis lucem miserationum tuarum, et immitte timorem tuum super gentes quae non exquisierunt te, ut cognoscant quia non est Deus nisi tu, et enarrent magnalia tua. Alleva manum tuam super gentes alienas, ut videant potentiam tuam. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis, ut cognoscant te sicut et nos agnovimus, quoniam non est alius Deus praeter te, Domine. Innova signa et immuta mirabilia. Glorifica manum et brachium dextrum. Excita furorem et effunde iram. Tolle adversarium et afflige inimicum. Festina tempus et memento finis, ut enarrent mirabilia tua. In ira flammae devoretur qui salvatur, et qui pessimant plebem tuam inveniant perditionem. Contere caput principum inimicorum dicentium: Non est alius praeter nos. Congrega omnes tribus Iacob, et cognoscant quia non est Deus nisi tu, ut enarrent magnalia tua; et hereditabis eos sicut ab initio. Miserere plebi tuae super quam invocatum est nomen tuum, et Israhel quem coaequasti primogenito tuo. Miserere civitati sanctificationis tuae, Hierusalem civitati requiei tuae. Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, et gloria tua populum tuum. Da testimonium quia ab initio creaturae tuae sunt, et suscita praedicationes quas locuti sunt in nomine tuo prophetae priores. Da mercedem sustinentibus te, ut prophetae tui fideles inveniantur; et exaudi orationes servorum tuorum, secundum benedictionem Aaron de populo tuo, et dirige nos in viam iustitiae, et sciant omnes qui inhabitant terram quia tu es Deus conspector saeculorum. Omnem escam manducabit venter, et est cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum ferae, et cor insensatum verba mendacia. Cor pravum dabit tristitiam, et homo peritus resistet illi. Omnem masculum excipiet mulier, et est filia filia melior. Species mulieris exhilarat faciem viri sui, et super omnem concupiscentiam hominis superducet desiderium. Si est lingua curationis, est et mitigationis et misericordiae, non est vir illius secundum filios hominum. Qui possidet mulierem bonam inchoat possessionem; adiutorium secundum illum est, et columna ut requies. Ubi non est sepes, diripietur possessio; et ubi non est mulier, ingemiscit egens.

Cui credit qui non habet nidum et deflectens ubicumque obscuraverit quasi succinctus latro exiliens de civitate in civitatem.

XXXVII

Omnis amicus dicet et ego amicitiam copulavi. Sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem. Sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur. O presumptio nequissima unde creata es cooperire aridam malitia et dolositate illius. Sodalis amico coniucundatur in oblectationibus et in tempore tribulationis adversarius erit. Sodalis amico condolet causa ventris et contra hostem accipiet scutum. Non obliviscaris amici tui in animo tuo et non immemor sis illius in operibus tuis. Noli consiliari cum socero tuo et a zelantibus te absconde consilium. Omnis consiliarius prodit consilium sed est consiliarius in semetipso. A consiliario malo serva animam tuam. Prius scito que sit illius necessitas et ipse enim animo suo cogitabit ne forte mittat sudem in terram et dicat tibi bona est via tua et stet e contrario videre quid tibi eveniat. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate et cum iniusto de iustitia et cum muliere de his que emulatur. Cum timido de bello. Cum negotiatore de traiectione. Cum emptore de venditione. Cum viro livido de gratiis agendis. Cum impio de pietate. Cum inhonesto de honestate. Cum operario agrario de omni opere. Cum operario annuali de consummatione anni. Cum servo pigro de multa operatione. Non attendas his in omni consilio. Sed cum viro sancto assiduus esto quemcumque cognoveris observantem timorem Dei cuius anima est secundum animam tuam et qui cum titubaveris in tenebris condolebit tibi. Et cor boni consilii statue tecum. Non est enim tibi aliud pluris illo. Anima viri sancti enuntiat aliquando vera quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et in his omnibus deprecare altissimum ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia opera verbum verax precedat te et ante omnem actum consilium stabile. Verbum nequam immutabit cor ex quo partes quattuor oriuntur bonum et malum vita et mors et dominatrix illorum est assidua lingua. Vir peritus multos erudivit et anime sue suavis est. Qui sophistice loquitur odibilis est. In omni re defraudabitur. Non est enim illi data a Domino gratia. Omni enim sapientia defraudatus est. Est sapiens anime sue sapiens et fructus sensus illius laudabilis. Vir sapiens plebem suam erudit et fructus sensus illius fideles sunt. Vir sapiens implebitur benedictionibus et videntes illum laudabunt. Vita viri in numero dierum. Dies autem Israel innumerabiles sunt. Sapiens in populo hereditabit honorem et nomen illius erit vivens in eternum. Fili in vita tua tempta animam tuam et si fuerit nequam non des illi potestatem. Non enim omnia omnibus expediunt et non omni anime omne genus placet. Noli avidus esse in omni epulatione et non te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas et aviditas appropinquabit usque ad choleram. Propter crapulam multi obierunt. Qui autem abstinens est adiciet vitam.

XXXVIII

Honora medicum propter necessitatem etenim illum creavit altissimus. A Deo est enim omnis medela et a rege accipiet donationem. Disciplina medici exaltabit caput illius et in conspectu magnatorum collaudabitur. Altissimus creavit de terra medicamenta et vir prudens non abhorrebit illa. Nonne a ligno indulcorata est aqua amara. Ad agnitionem hominum virtus illorum et dedit hominibus scientiam altissimus honorari in mirabilibus suis. In his curans mitigabit dolorem et unguentarius faciet pigmenta suavitatis et unctiones conficiet sanitatis et non consummabuntur opera eius. Pax enim Dei super faciem terre. Fili in tua infirmitate non despicias teipsum sed ora Dominum et ipse curabit te. Averte a delicto et dirige manus et ab omni delicto munda cor tuum. Da suavitatem et memoriam similaginis et impingua oblationem et da locum medico etenim illum Dominus creavit et non discedat a te quia opera eius sunt necessaria. Est enim tempus quando in manus eorum incurras. Ipsi vero Dominum deprecabuntur ut dirigat requiem eorum et sanitatem propter conversationem eorum. Qui delinquit in conspectu eius qui fecit illum incidet in manus medici. Fili in mortuum produc lacrimas et quasi dira passus incipe plorare et secundum iudicium contege corpus illius et non despicias sepulturam illius. Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die et consolare propter tristitiam et fac luctum secundum meritum eius uno die vel duobus propter detractionem. A tristitia enim festinat mors et cooperit virtutem et tristitia cordis flectit cervicem. In abductione permanet tristitia et substantia inopis secundum cor eius. Non dederis in tristitia cor tuum sed repelle eam a te et memento novissimorum. Noli oblivisci neque enim est conversio et huic nihil proderis et teipsum pessimabis. Memor esto iudicii mei sic enim erit et tuum mihi heri et tibi hodie. In requie mortui requiescere fac memoriam eius et consolare illum in exitu spiritus sui. Sapientia scribe in tempore vacuitatis et qui minoratur actu sapientiam percipiet. Qua sapientia replebitur qui tenet aratrum et qui gloriatur in iaculo stimulo boves agitat et conversatur in operibus eorum et enarratio eius in filiis taurorum. Cor suum dabit ad versandos sulcos et vigilia eius in sagina vaccarum. Sic omnis faber et architectus qui noctem tamquam diem transigit qui sculpit signacula sculptilia et assiduitas eius variat picturam. Cor suum dabit in similitudinem picture et vigilia sua perficiet opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem et considerans opus ferri. Vapor ignis uret carnes eius et in calore fornacis concertatur. Vox mallei innovat aurem eius et contra similitudinem vasis oculus eius. Cor suum dabit in consummationem operum et vigilia sua ornabit in perfectionem. Sic figulus sedens ad opus suum convertens pedibus suis rotam qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum et innumera est omnis operatio eius. In brachio suo formabit lutum et ante pedes suos curvabit virtutem suam. Cor suum dabit ut consummet linitionem et vigilia sua mundabit fornacem. Omnes hi in manibus suis speraverunt et unusquisque in arte sua sapiens est. Sine his omnibus non edificatur civitas et non inhabitabunt nec inambulabunt et in ecclesiam non transilient. Super sellam iudicis non sedebunt et testamentum iudicii non intelligent neque palam facient disciplinam et iudicium et in parabolis non invenientur sed creaturam evi confirmabunt et deprecatio illorum in operatione artis accommodantes animam suam et conquirentes in lege altissimi.

XXXIX

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens et in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum conservabit et in versutias parabolarum simul introibit. Occulta proverbiorum exquiret et in absconditis parabolarum conversabitur. In medio magnatorum ministrabit et in conspectu presidis apparebit. In terram alienigenarum gentium transiet. Bona enim et mala in omnibus temptabit. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum et in conspectu altissimi deprecabitur. Aperiet os

suum in oratione, et pro delictis suis deprecabitur. Si enim dominus
magnus voluerit, spiritu intelligentie replebit illum.
Et ipse tanquam imbres mittet eloquia sapientie sue, et
in oratione confitebitur domino, et ipse diriget consilium eius et
disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur. Ipse pala-
faciet disciplinam doctrine sue, et in lege testamenti
domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius, et usque
in seculum non delebitur. Non recedet memoria eius, et nomen
eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius
enarrabunt gentes, et laudem eius enuntiabit ecclesia. Si per-
manserit, nomen eius derelinquet plusquam mille, et si re-
quieverit, proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem, ut
furore enim repletus sum, et in voce dicit. Obaudi-
te me divini fructus, et quasi rose plantate super rivos
aquarum fructificate. Quasi libanus odorem suavitatis
habete. Florete flores quasi lilium, date odorem et fronde-
te in gratiam, et collaudate canticum, et benedicite dominum in
operibus suis. Date nomini eius magnificentiam, et confite-
mini illi in voce labiorum vestrorum, in canticis labiorum
et citharis, et sic dicetis in confessione: Opera domini universa
bona valde. In verbo eius stetit aqua sicut congeries, et in sermo-
ne oris illius sicut exceptoria aquarum, quoniam in precepto ipsius
placor fit, et non est minoratio in salute illius. Opera o-
mnis carnis coram illo, et non est quicquam absconditum
ab oculis eius. A seculo usque in seculum respicit, et nichil est
mirabile in oculis eius. Non est dicere quid est hoc aut
quid est illud. Omnia enim in tempore suo querentur. Bene-
dictio illius quasi fluvius inundavit, et quomodo cataclis-
mus terram inebriavit. Sic ira ipsius gentes que non ex-
quisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas
in siccitatem et siccata est terra, et vie illius viis il-
lorum directe sunt. Sic peccatoribus offensiones in ira eius.
Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bo-
na et mala. Initium necessarie rei vite hominum, aqua, ignis,
et ferrum, sal, lac, et panis similagineus, et mel, et bo-
trus uve, et oleum, et vestimentum. Hec omnia sanctis in bona,
sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur. Sunt spiritus
qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirma-
verunt tormenta sua, et in tempore consummationis effundent
virtutem, et furorem eius qui fecit illos confundent.
Ignis, grando, fames et mors, omnia hec ad vindictam cre-
ata sunt. Bestiarum dentes, scorpii et serpentes, et rumphea
vindicans in exterminium impiorum. In mandatis
eius epulabuntur, et super terram in necessitate preparabuntur,
et in temporibus suis non preterient verbum. Propterea ab initio
confirmatus sum et consiliatus sum, et cogitavi et scripta di-
misi. Omnia opera domini bona, et omne opus hora sua submi-
nistrabit. Non est dicere hoc illo nequius est. Omnia enim in tempore
suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore collaudate
et benedicite nomen domini.

XL

Occupatio magna creata est
omnibus hominibus, et iugum grave super filios Adam, a die exitus
de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem
omnium. Cogitationes eorum et timores cordis, adinventi-
ones expectationis, et dies finitionis. A residente super
sedem gloriosam usque ad humiliatum in terra et cinere,
ab eo qui utitur iacincto et portat coronam usque
ad eum qui operitur lino crudo. Furor, zelus, tumultus,
fluctuatio, et timor mortis, iracundia perseverans,
et contentio, et in tempore refectionis in cubili somnus
noctis immutat scientiam eius. Modicum tanquam nichil in requie,
et ab eo in somnis quasi in die respectus. Conturbatus est in vi-
su cordis sui tanquam qui evaserit in die belli. In tempore sa-
lutis sue exurrexit, et admirans ad nullum timorem. Cum
omni carne ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum.
Ad hec mors, sanguis, contentio et rumphea, oppressiones,
fames et contritio et flagella. Super iniquos creata sunt hec
omnia, et propter illos factus est cataclismus. Omnia enim que de terra sunt
in terram convertentur, et aque omnes in mare convertentur. Omne
munus et iniquitas delebitur, et fides in seculum stabit. Substantie
iniustorum sicut fluvius siccabuntur, et sicut tonitruum magnum
in pluvia personabit. In aperiendo manus suas letabitur;
sic prevaricatores in consummatione tabescent. Nepotes im-
piorum non multiplicabunt ramos, et radices immunde
super cacumen petre sonant. Super omnem viriditatem ad
oram fluminis ante omne fenum evelletur. Gratia sicut paradysus
in benedictionibus, et misericordia in seculum permanet. Vita sibi sufficientis
operarii condulcabitur, et in ea invenies thesaurum. Et
edificatio civitatis confirmabit nomen, et super hanc mulier
immaculata computabitur. Vinum et musica letificant cor,
et super utraque dilectio sapientie. Tibie et psalterium suavem
faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis. Gratiam et
speciem desiderabit oculus tuus, et super hec virides sationes.
Amicus et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum
viro. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia
liberabit. Aurum et argentum et constitutio pedum, et super
utrumque consilium beneplacitum. Facultates et virtutes
exaltant cor, et super hec timor domini. Non est in timore domini
minoratio, et non est in eo inquirere adiutorium. Timor
domini sicut paradysus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt
illum. Fili, in tempore vite tue ne indigeas. Melius est enim mori
quam indigere. Vir respiciens in mensam alienam non est vi-
ta eius in cogitatione victus. Alit enim animam suam cibis
alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus custodiet se.
In ore imprudentis condulcabitur inopia, et in ventre
eius ignis ardebit.

XLI — mors

O mors, quam amara est memoria tua
homini iniusto et pacem habenti in substantiis suis, viro qui-
eto et cuius vie directe sunt in omnibus, et adhuc valen-
ti accipere cibum. O mors, bonum est iudicium tuum
homini indigenti, et qui minoratur viribus, defecto etate,
et cui de omnibus cura est, et incredibili qui perdit sapientiam.
Noli metuere iudicium mortis. Memento que ante
te fuerunt, et que superventura sunt tibi. Hoc iudicium a domino omni
carni, et quid superveniet tibi in beneplacito altissimi. Sive
decem, sive centum, sive mille anni. Non est enim in inferno ac-
cusatio vite. Filii abhominationum fiunt filii peccatorum,
et qui conversantur secus domos impiorum. Filiorum peccatorum periet
hereditas, et cum semine illorum assiduitas obprobrii. De pa-
tre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in obprobrio.
Ve vobis viri impii qui dereliquistis legem domini altissimi.
Et si nati fueritis, in maledictione nascemini, et si mortui
fueritis, in maledictione erit pars vestra. Omnia que de terra sunt
in terram convertentur; sic impii a maledicto in perditionem.
Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum de-
lebitur. Curam habe de bono nomine; hoc enim magis
permanebit tibi quam mille thesauri magni et preciosi. Bo-
ne vite numerus dierum, bonum autem nomen permanebit
in evo. Disciplinam in pace conservate filii. Sapientia enim
abscondita et thesaurus occultus, que utilitas in utrisque?

Melior est homo qui abscondit stultitiam suam quam homo qui abscondit sapientiam suam. Verumptamen reveremini in his que procedunt de ore meo. Non est enim bonum omnem reverentiam observare, et non omnia omnibus bene placent in fide. Erubescite a patre et a matre de fornicatione, et a presidente et a potente de mendacio, a principe et a iudice de delicto, a synagoga et plebe de iniquitate, a socio et amico de iniustitia, et de loco in quo habitas de furto, de veritate Dei et testamento, de discubitu in panibus, et ab obfuscatione dati et accepti, a salutantibus de silentio, a respectu mulieris fornicarie, et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius. Ab amicis de sermonibus improperii, et cum dederis ne improperes.

XLII. Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, et eris vere sine confusione, et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro his omnibus confundaris, et ne accipias personam ut delinquas: de lege altissimi et testamento, de iudicio iustificare impium, de verbo sociorum et viatorum, et de datione hereditatis amicorum, de equalitate statere et ponderum, et de acquisitione multorum et paucorum, de corruptione emptionis et negotiatorum, et de multa disciplina filiorum, et servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. Ubi manus multe sunt claude, et quodcumque trades numera et appende; datum vero et acceptum omne describe. De disciplina insensati et fatui, et de senioribus qui iudicantur ab adolescentibus, et eris eruditus in omnibus, et probabilis in conspectu vivorum omnium. Filia patris abscondita est vigilia, et sollicitudo eius auferet soporem, ne forte in adolescentia sua adultera efficiatur, et cum viro commorata odibilis fiat, ne quando polluatur in virginitate sua, et in paternis suis gravida inveniatur, ne forte cum viro commorata transgrediatur, aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam, ne quando faciat te in opprobrium venire inimicis, a detractione in civitate et abiectione plebis, et confundat te in multitudine populi. Omni homini noli intendere in specie, et in medio mulierum noli commorari. De vestimentis enim procedit tinea, et a muliere iniquitas viri. Melior est iniquitas viri quam mulier benefaciens, et mulier confundens in opprobrium. Memor ero igitur operum domini, et que vidi annuntiabo. In sermonibus domini opera eius. Sol illuminans per omnia respexit, et gloria domini plenum est opus eius. Nonne dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, que confirmavit dominus omnipotens stabiliri in gloria sua? Abyssum et cor hominum investigabit, et in astutia eorum excogitabit. Cognovit enim dominus omnem scientiam, et inspexit in signum evi, annuntians que preterierunt et que superventura sunt, revelans vestigia occultorum. Et non preterit illum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientie sue decoravit, qui est ante seculum et usque in seculum, neque adiectum est, neque minuitur, et non eget alicuius consilio. Quam desiderabilia omnia opera eius, et tamquam scintilla que est considerare. Omnia hec vivunt et manent in seculum, et in omni necessitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia unum contra unum, et non fecit quicquam deesse. Uniuscuiusque confirmabit bona, et quis satiabitur videns gloriam eius?

XLIII. Altitudinis firmamentum pulchritudo eius est, species celi in visione glorie. Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile, opus excelsi. In meridiano exurit terram, et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris, tripliciter sol exurens montes, radios igneos exsufflans, et refulgens radiis suis obcecat oculos. Magnus dominus qui fecit illum, et in sermonibus eius festinavit iter. Et luna in omnibus in tempore suo, ostensio temporis et signum evi. A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione. Mensis secundum nomen eius est, crescens admirabiliter in consummatione. Vas castrorum in excelsis, in firmamento celi resplendens gloriose. Species celi gloria stellarum, mundum illuminans in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt ad iudicium, et non deficient in vigiliis suis. Vide arcum et benedic qui fecit illum; valde speciosus est in splendore suo. Gyravit celum in circuitu glorie sue; manus excelsi aperuerunt illum. Imperio suo acceleravit nivem, et accelerat choruscationes emittere iudicii sui. Propterea aperti sunt thesauri, et evolaverunt nebule sicut aves. In magnitudine sua posuit nubes, et confracti sunt lapides grandinis. In conspectu eius commovebuntur montes, et in voluntate eius aspirabit notus. Vox tonitrui eius verberavit terram, tempestas aquilonis et congregatio spiritus. Et sicut avis deponens ad sedendum aspergit nivem, et sicut locusta demergens descensus eius. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus, et super imbrem eius expavescet cor. Gelu sicut salem effundet super terram, et dum gelaverit fiet tamquam cacumina tribuli. Frigidus ventus aquilo flavit, et gelavit cristallus ab aqua. Super omnem congregationem aquarum requiescet, et sicut lorica induet se aquis. Et devorabit montes, et exuret desertum, et extinguet viride sicut igne. Medicina omnium in festinatione nebule; ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum. In sermone eius siluit ventus; cogitatione sua placabit abyssum, et plantavit illum dominus Iesus. Qui navigant mare enarrant pericula eius, et audientes auribus nostris admirabimur. Illic preclara opera et mirabilia, varia bestiarum genera et omnium pecorum, et creatura beluarum. Propter ipsum confirmatus est itineris finis, et in sermone eius composita sunt omnia. Multa dicimus et deficiemus in verbis; consummatio autem sermonum ipse est. In omnibus gloriantes ad quid valebimus? Ipse enim omnipotens super omnia opera sua. Terribilis dominus et magnus vehementer, et mirabilis potentia ipsius. Glorificantes dominum quantumcumque potueritis, supervalebit adhuc, et admirabilis magnificentia eius. Benedicentes dominum exaltate illum quantum potestis; maior est enim omni laude. Exaltantes eum replebimini virtute. Ne laboretis, non enim pervenietis. Quis vidit eum et enarrabit? Et quis magnificabit eum sicut est ab initio? Multa abscondita sunt maiora his; pauca enim vidimus operum eius. Omnia autem dominus fecit, et pie agentibus dedit sapientiam.

XLIIII. Laudemus viros gloriosos et parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit dominus magnificentia sua a seculo. Dominantes in potestatibus suis, homines magni virtute et prudentia sua preditis, nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum, et imperantes in presenti populo, et virtute prudentie populis sanctissima verba. In peritia sua requirentes modos musicos, et narrantes carmina scripturarum. Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes, pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis sue gloriam adepti sunt, et in diebus suis habentur in laudibus. Qui nati sunt de illis

reliquerunt nomen narrandi laudes eorum. Et sunt quorum non est memoria; perierunt quasi qui non fuerunt, et nati sunt quasi non nati, et filii ipsorum cum ipsis. Sed illi viri misericordiae sunt, quorum pietates non defuerunt; et cum semine ipsorum permanent bona, hereditas sancta nepotes illorum, et in testamentis stetit semen; et filii ipsorum propter illos usque in aeternum manent. Semen eorum et gloria eorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, et nomen eorum vivet in generationes et generationes. Sapientiam ipsorum narrent populi, et laudem eorum nuntiet ecclesia. Enoch placuit Deo et translatus est in paradisum ut det gentibus paenitentiam. Noe inventus est perfectus iustus, et in tempore iracundiae factus est reconciliatio. Ideo dimissum est reliquum terrae cum factum est diluvium. Testamenta saeculi posita sunt apud illum ne deleri possit diluvio omnis caro. Abraham magnus pater multitudinis gentium, et non est inventus similis illi in gloria, qui conservavit legem Excelsi, et fuit in testamento cum illo. In carne eius stare fecit testamentum, et in temptatione inventus est fidelis. Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua, crescere illum quasi terrae cumulum, et ut stellas exaltare semen eius, et hereditare illos a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos terrae. Et in Isaac eodem fecit modo propter Abraham patrem ipsius. Benedictionem omnium gentium dedit illi Dominus, et testamentum suum confirmavit super caput Iacob. Agnovit eum in benedictionibus suis, et dedit illi hereditatem, et divisit illi partem in tribubus duodecim. Et conservavit illi homines misericordiae invenientes gratiam in oculis omnis carnis.

XLV

Dilectus a Deo et hominibus Moyses, cuius memoria in benedictione est. Similem illum fecit in gloria sanctorum, et magnificavit eum in timore inimicorum, et in verbis suis monstra placavit. Glorificavit illum in conspectu regum, et iussit illi coram populo suo, et ostendit illi gloriam suam. In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum, et elegit eum ex omni carne. Audivit enim eum et vocem ipsius, et induxit illum in nube. Et dedit illi cor ad praecepta, et legem vitae et disciplinae, docere Iacob testamentum et iudicia sua Israel. Excelsum fecit Aaron fratrem eius, et similem sibi de tribu Levi. Statuit illi testamentum aeternum, et dedit illi sacerdotium gentis, et beatificavit illum in gloria, et circumcinxit eum zona gloriae, et induit eum stola gloriae, et coronavit eum in vasis virtutis. Circumpedes et femoralia et humerale posuit ei, et cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in gyro, dare sonitum in incessu suo, auditum facere sonitum in templo in memoriam filiis gentis suae. Stola sancta auro et hyacintho et purpura, opus textile viri sapientis, iudicio et veritate praediti, torto cocco, opus artificis, gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri, et opere lapidarii sculptis in memoriam secundum numerum tribuum Israel. Corona aurea super mitram eius expressa signo sanctitatis, gloria honoris, et opus fortitudinis, desideria oculorum ornata. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem. Non est indutus illa alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius soli, et nepotes eius per omne tempus. Sacrificia ipsius consummata igni cotidie. Complevit Moyses manus eius, et unxit illum oleo sancto. Factum est illi in testamentum aeternum, et semini eius sicut dies caeli, fungi sacerdotio, et habere laudem, et glorificare populum suum in nomine suo. Ipsum elegit ab omni vivente offerre sacrificium Deo, incensum et bonum odorem in memoriam placare pro populo suo. Et dedit illi in praeceptis suis potestatem in testamentis iudiciorum, docere Iacob testimonia, et in lege sua lucem dare Israel. Quia contra illum steterunt alieni, et propter invidiam circumdederunt illum in deserto homines qui erant circa Dathan et Abiron, et congregatio Core in iracundia. Vidit Dominus Deus et non placuit illi, et consumpti sunt in impetu iracundiae. Fecit illis monstra, et consumpsit illos in flamma ignis. Et addidit Aaron gloriam, et dedit illi hereditatem, et primitias frugum terrae divisit illi. Panem ipsis in primis paravit in satietatem. Nam et sacrificia Domini edent, quae dedit illi et semini eius. Ceterum in terra gentes non hereditabit, et pars non est illi in gente; ipse enim pars eius et hereditas. Phinees filius Eleazari tertius in gloria est, in imitando eum in timore Dei, et stare in reverentia gentis, in bonitate et alacritate animae suae placuit Deo Israel. Ideo statuit ad illum testamentum pacis, principem sanctorum et gentis suae, ut sit illi et semini eius sacerdotii dignitas in aeternum. Et testamentum David regi filio Iesse de tribu Iuda, hereditas ipsi et semini eius, ut daret sapientiam in cor nostrum iudicare gentem suam in iustitia, ne abolerentur bona ipsorum, et gloriam ipsorum in gentem eorum aeternam fecit.

XLVI

Fortis in bello Iesus Nave, successor Moysi in prophetis, qui fuit magnus secundum nomen suum, maximus in salutem electorum Dei, expugnare insurgentes hostes, ut consequeretur hereditatem Israel. Quam gloriam adeptus est in tollendo manus suas, et iactando contra civitates rumpheas. Quis ante illum sic restitit? Nam hostes ipse Dominus percussit. An non in iracundia eius impeditus est sol, et una dies facta est quasi duo? Invocavit Altissimum potentem in oppugnando inimicos undique, et audivit illum magnus et sanctus Deus in saxis grandinis virtutis valde fortis. Impetum fecit contra gentem hostilem, et in descensu perdidit contrarios, ut cognoscant gentes potentiam eius, quia contra Deum pugnare non est facile. Et secutus est a tergo potentis. Et in diebus Moysi misericordiam fecit ipse et Caleph filius Iephone, stare contra hostem, et prohibere gentem a peccatis, et perfringere murmur malitiae. Et ipsi duo constituti a periculo sunt liberati a numero sexcentorum milium peditum, inducere illos in hereditatem, in terram quae manat lac et mel. Et dedit Dominus ipsi Caleph fortitudinem, et usque in senectutem permansit illi virtus, ut ascenderet in excelsum terrae locum, et semen ipsius obtinuit hereditatem, ut viderent omnes filii Israel quoniam bonum est obsequi sancto Deo. Et iudices singuli suo nomine, quorum non est corruptum cor, qui non aversi sunt a Domino, ut sit memoria illorum in benedictione, et ossa eorum pullulent de loco suo, et nomen eorum permaneat in aeternum, permanente ad filios illorum sanctorum virorum gloria. Dilectus a Domino suo Samuel propheta Domini renovavit imperium, et unxit principes in gente sua. In lege Domini iudicavit congregationem, et vidit Deus Iacob, et in fide sua probatus est propheta. Et cognitus est in verbis suis fidelis, quia vidit Deum lucis; et invocavit Dominum omnipotentem in oppugnando hostes circumstantes undique in oblatione agni inviolati. Et intonuit de caelo Dominus, et in sonitu magno auditam fecit vocem suam, et contrivit principes Tyriorum et omnes duces Philisthiim. Et ante tempus finis vitae et saeculi testimonium perhibuit in conspectu Domini et Christi: pecunias et

usque ad calciamenta ab omni carne non accepit, et non accusavit illum homo. Et post hoc dormivit, et notum fecit regi, et ostendit illi finem vite sue, et exaltavit vocem suam de terra in prophetia delere impietatem gentis.

XLVII. Post hec surrexit Nathan propheta in diebus David. Et quasi adeps separatus est a carne, sic David a filiis Israel. Cum leonibus lusit quasi cum agnis, et in ursis similiter fecit sicut agnis ovium. In iuventute sua numquid non occidit gigantem, et abstulit obprobrium de gente? In tollendo manum in saxo funde deiecit exultationem Goliath. Nam invocavit dominum omnipotentem, et dedit in dexteram eius tollere hominem fortem in bello, et exaltare cornu gentis sue. Sic in decem milibus glorificavit eum, et laudavit eum in benedictionibus domini, in offerendo illi coronam glorie. Contrivit enim inimicos undique, et extirpavit Philistiim contrarios usque in hodiernum diem. Contrivit cornu ipsorum usque in eternum. In omni opere dedit confessionem sancto et excelso in verbo glorie. De omni corde suo laudavit dominum, et dilexit deum qui fecit illum, et dedit illi contra inimicos potentiam. Et stare fecit cantores contra altare, et in sono eorum dulces fecit modulos. Et dedit in celebrationibus decus, et ornavit tempora usque ad consummationem vite, ut laudarent nomen sanctum domini, et amplificarent mane sanctitatem dei. Christus purgavit peccata ipsius, et exaltavit in eternum cornu eius, et dedit illi testamentum regum et sedem glorie in Israel. Post ipsum surrexit filius sensatus, et propter illum requievit in latitudine. Salomon imperavit in diebus pacis, cui subiecit deus omnes hostes, ut conderet domum in nomine suo, et pararet sanctitatem in sempiternum. Quemadmodum eruditus es in iuventute tua, et impletus es quasi flumen sapientia, et terram retexit anima tua. Et replesti in comparationibus enigmata. Ad insulas longe divulgatum est nomen tuum, et dilectus es in pace tua. In cantilenis et proverbiis et comparationibus et interpretationibus miratae sunt terre, et in nomine domini dei, cui est cognomen deus Israel. Collegisti quasi auricalcum aurum, et ut plumbum complesti argentum, et inclinasti femora tua mulieribus; potestatem habuisti in corpore tuo. Dedisti maculam in gloria tua, et prophanasti semen tuum, inducere iracundiam ad liberos tuos, et incitari stultitiam tuam, ut faceres imperium bipartitum, et ex Effrem imperare imperium durum. Deus autem non derelinquet misericordiam suam, et non corrumpet nec delebit opera sua, neque perdet a stirpe nepotes electi sui, et semen eius qui diligit dominum non corrumpet. Dedit autem reliquum Iacob, et David de ipsa stirpe. Et finem habuit Salomon cum patribus suis. Et dereliquit post se de semine suo gentis stultitiam, et imminutum a prudentia Roboam, qui avertit gentem consilio suo. Et Ieroboam filium Nabath, qui peccare fecit Israel, et dedit Effraim viam peccandi, et plurima redundaverunt peccata ipsorum. Valde enim averterunt illos a terra sua, et quesivit omnes nequitias usque dum perveniret ad illos defensio, et ab omnibus peccatis liberavit eos.

XLVIII. Et surrexit Helyas propheta quasi ignis, et verbum ipsius quasi facula ardebat. Qui induxit in illos famem, et irritantes illum invidia sua pauci facti sunt. Non poterant enim sustinere precepta domini. Verbo domini exaltavit celum, et deiecit a se igne ter. Sic amplificatus est Helyas in mirabilibus suis. Et quis potest similiter gloriari tibi? Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo domini dei. Qui deiecisti reges ad perniciem, et confregisti facile potentiam ipsorum, et gloriosos de lecto suo. Qui audis in Syna iudicium, et in Oreb iudicia defensionis. Qui ungis reges ad penitentiam, et prophetas facis successores post te. Qui receptus es in turbine ignis, in curru equorum igneorum. Qui scriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam domini, conciliare cor patris ad filium, et restituere tribus Iacob. Beati sunt qui te viderunt, et in amicitia tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum, post mortem autem non erit tale nomen nostrum. Helyas quidem in turbine tectus est, et in Heliseo completus est spiritus eius. In diebus suis non pertimuit principem, et potentia nemo vicit illum, nec superavit illum verbum aliquod, et mortuum prophetavit corpus eius. In vita sua fecit monstra, et in morte mirabilia operatus est. In omnibus istis non penituit populus, et non recesserunt a peccatis suis usque dum abiecti sunt de terra sua et dispersi sunt in omnem terram. Et relicta est gens perpauca, et princeps in domo David. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret deo, alii autem multa commiserunt peccata. Ezechias munivit civitatem suam, et induxit in medium eius aquam, et fodit ferro rupem, et edificavit ad aquam puteum. In diebus ipsius ascendit Sennacherib, et misit Rapsacen, et sustulit manum suam contra illos, et extulit manum suam in Syon, et superbus factus est potentia sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum, et doluerunt quasi parturientes mulieres. Et invocaverunt dominum misericordem, et expandentes manus suas extulerunt ad celum, et sanctus dominus deus audivit cito vocem ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum, neque dedit illos inimicis suis, sed purgavit illos in manu Ysaie prophete sancti. Deiecit castra Assyriorum, et contrivit illos angelus domini. Nam fecit Ezechias quod placuit deo, et fortiter ivit in via David patris sui, quam mandaverat illi Ysaias propheta magnus et fidelis in conspectu dei. In diebus ipsius retro rediit sol, et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit ultima, et consolatus est lugentes in Syon usque in sempiternum. Ostendit futura et abscondita antequam evenirent.

XLIX. Memoria Iosie in compositione odoris facti opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria, et ut musica in convivio vini. Ipse est directus divinitus in penitentia gentis, et tulit abhominationes impietatis, et gubernavit ad dominum cor suum. In diebus peccatorum corroboravit pietatem. Preter David et Ezechiam et Iosiam omnes reges commiserunt peccatum. Ipsi reliquerunt legem altissimi reges, nam defecerunt, et contempserunt timorem dei. Dederunt enim regnum suum aliis, et gloriam suam alienigene genti. Incenderunt electam civitatem sanctitatis, et desertas fecerunt vias ipsius in manu Ieremie. Nam male tractaverunt illum, qui a ventre matris consecratus est propheta evertere et eruere et perdere, et iterum edificare et renovare. Ezechiel qui vidit conspectum glorie, quem ostendit illi in curru cherubim. Nam commemoratus est inimicorum in ymbre, et benefacere illis qui ostenderunt rectas vias. Et XII prophetarum ossa pullulant de loco suo. Nam corroboraverunt Iacob, et redemerunt se in fide virtutis sue. Quomodo amplificabimus Zorobabel? Nam

et ipse quasi signaculum in dextera manu Israel. et Ihesum filium Iosedech qui in diebus suis edificaverunt domum domino et exaltaverunt templum sanctum domino paratum in gloriam sempiternam. Et Neemias in memoriam multi temporis qui erexit nobis muros eversos et stare fecit portas et seras. qui erexit domos nostras. Nemo natus est in terra qualis Enoch. nam et ipse receptus est a terra. Et Ioseph natus est homo princeps fratrum. firmamentum gentis. rector fratrum. stabilimentum populi. et ossa ipsius visitata sunt. et post mortem prophetaverunt. Sem et Seth. apud homines gloriam adepti sunt. et super omnem animam in origine Adam.

L. Simeon Onie filius sacerdos magnus qui in vita sua suffulsit domum. et in diebus suis corroboravit templum. Templi etiam altitudo ab ipso fundata est. duplex edificatio excelsa parietis templi. In diebus ipsius emanaverunt putei aquarum et quasi mare adimpleti sunt supra modum. Qui curavit gentem suam et liberavit eam a perditione. qui prevaluit amplificare civitatem. Qui adeptus est gloriam in conversatione gentis et ingressum domus et atrii amplificavit. Quasi stella matutina in medio nebule et quasi luna plena in diebus suis lucet. et quasi sol refulgens sic ille effulsit in templo dei. Quasi arcus refulgens inter nebulas glorie et quasi flos rosarum in diebus veris. et quasi lilia que sunt in transitu aque et quasi thus redolens in diebus estatis. quasi ignis effulgens et thus ardens in igne. Quasi vas auri solidum ornatum omni lapide precioso. Quasi oliva pullulans et cypressus in altitudinem se extollens. In accipiendo ipsum stolam glorie et vestiri eum consummatione virtutis. in ascensu altaris sancti gloriam dedit sanctitatis amictum. In accipiendo autem partes de manu sacerdotum et ipse stans iuxta aram et circa illum corona fratrum quasi plantatio cedri in monte Libano sic circa illum steterunt quasi rami palme. et omnes filii Aaron in gloria sua. Oblatio autem domini in manibus ipsorum coram omni synagoga Israel. et consummationem fungens in ara amplificare oblationem excelsi regis. porrexit manum suam in libatione et libavit de sanguine uve. Effudit in fundamento altaris odorem divinum excelso principi. Tunc exclamaverunt filii Aaron in tubis ductilibus sonuerunt et auditam fecerunt vocem magnam in memoriam coram deo. Tunc omnis populus simul properaverunt et ceciderunt in faciem super terram adorare dominum deum suum et dare preces omnipotenti deo excelso. et amplificaverunt psallentes in vocibus suis. et in magna domo auditus est sonus suavitatis plenus. et rogavit populus dominum excelsum in prece usquequo dum perfectus est honor domini et munus suum perfecerunt. Tunc descendens manus suas extulit in omnem congregationem filiorum Israel dare gloriam deo a labiis suis et in nomine ipsius gloriari. et iteravit orationem suam volens ostendere virtutem dei. Et nunc orate deum omnium qui magna fecit in omni terra. qui auxit dies nostros a ventre matris nostre et fecit nobiscum secundum misericordiam suam. Det nobis iocunditatem cordis. et fieri pacem in diebus nostris in Israel per dies sempiternos credere Israel nobiscum esse misericordiam dei. ut liberet eos in diebus suis. Duas gentes odit anima mea. tertia autem non est gens quam oderim. Qui sedent in monte Seir et Philistiim et stultus populus qui habitat in Sichimis. Doctrinam sapientie et discipline scripsit in codice isto Ihesus filius Sirach Ierosolimita qui renovavit sapientiam de corde suo. Beatus qui in istis versatur bonis. qui ponit illa in corde suo sapiens erit semper. Si enim hec fecerit ad omnia valebit quia lux dei vestigium eius est.

LI. Confitebor tibi domine rex et collaudabo te deum salvatorem meum. Confitebor nomini tuo quoniam adiutor et protector factus es michi. et liberasti corpus meum a perditione. A laqueo lingue inique et a labiis operantium mendacium. et in conspectu astantium factus es michi adiutor. et liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis tui a rugientibus preparatis ad escam de manibus querentium animam meam et de portis tribulationum que circumdederunt me. a pressura flamme que circumdedit me et in medio ignis non sum estuatus. De altitudine ventris inferi et a lingua coinquinata et a verbo mendacii a rege iniquo et lingua iniusta. laudabit usque ad mortem anima mea dominum. et vita mea appropinquans erat in inferno deorsum. Circumdederunt me undique et non erat qui adiuvaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum et non erat. Memoratus sum misericordie tue domine et cooperationis tue que a seculo sunt. quoniam eruis sustinentes te et liberas eos de manibus gentium. Exaltasti super terram habitationem meam et pro morte defluente deprecatus sum. Invocavi dominum patrem domini mei ut non derelinquat me in die tribulationis mee et in tempore superborum sine adiutorio. Laudabo nomen tuum assidue et collaudabo illud in confessione. et exaudita est oratio mea. et liberasti me de perditione. et eripuisti me de tempore iniquo. Propterea confitebor et laudem dicam tibi. et benedicam nomini domini. Cum adhuc iunior sum priusquam oberrarem quesivi sapientiam palam in oratione mea. Ante templum postulabam pro illa et usque in novissimis inquiram eam. et florebit tanquam precox uva. Letatum est cor meum in ea. ambulavit pes meus iter rectum. a iuventute mea investigabam eam. Inclinavi modice aurem meam et excepi illam. Multam inveni in me ipso sapientiam et multum profeci in ea. Danti michi sapientiam dabo gloriam. Consiliatus sum enim ut facerem illam. zelatus sum bonum et non confundar. Colluctata est anima mea in illa. et in faciendo eam confirmatus sum. Manus meas extendi in altum. et in sapientia eius eluxit anima mea. et ignorantias meas illuminavit. Animam meam direxi ad illam et in agnitione inveni eam. possedi cum ipsis cor ab initio. propter hoc non derelinquar. Venter meus conturbatus est querendo illam. propterea possidebo bonam possessionem. Dedit enim dominus michi linguam mercedem meam et in ipsa laudabo eum. Appropiate ad me indocti et congregate vos in domum discipline. Quid adhuc retardatis et quid dicitis in his. anime vestre sitiunt vehementer. Aperui os meum et locutus sum. comparate vobis sine argento sapientiam et collum vestrum subicite iugo eius. et suscipiat anima vestra disciplinam. in proximo est enim invenire eam. Videte oculis vestris quia modicum laboravi et inveni michi multam requiem. Assumite disciplinam in multo numero argenti. et copiosum aurum possidete in ea. Letetur anima vestra in misericordia eius et non confundemini in laude ipsius. Operamini opus vestrum ante tempus et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.

Explicit [illegible]

Nemo cum prophetas versibus viderit esse descriptos metro eos estimet apud hebreos ligari et aliquid simile habere de psalmis vel operibus salomonis. sed quod in demosthene et tullio solet fieri, ut per cola scribantur et commata. qui utique prosa et non versibus conscripserunt. Nos quoque utilitati legentium providentes interpretationem novam novo scribendi genere distinximus. Ac primum de ysaia sciendum quod in sermone suo disertus sit. quippe ut vir nobilis et urbane eloquentie. nec habens quicquam in eloquio rusticitatis admixtum. Unde accidit ut pre ceteris florem sermonis eius translatio non potuerit conservare. Deinde etiam hoc adiciendum quod non tam propheta dicendus sit quam evangelista. Ita enim universa christi ecclesieque misteria ad liquidum persecutus est. ut non eum putes de futuro vaticinari. sed de preteritis historiam texere. Unde conicio noluisse tunc temporis lxx. interpretes fidei sue sacramenta perspicue ethnicis prodere. ne sanctum canibus et margaritas porcis darent. Que cum hanc editionem legeritis. ab illis animadvertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere. nec facile quempiam posse iudicare de interpretatione. nisi intellexerit ante que legerit. nos quoque patere morsibus plurimorum. qui stimulante invidia quod consequi non valent despiciunt. Sciens ergo et prudens in flammam mitto manum. et nichilominus hoc a fastidiosis lectoribus precor. ut quomodo greci post lxx. translatores aquilam et symmachum et theodotionem legunt. vel ob studium doctrine sue. vel ut lxx. magis ex collatione eorum intelligant. sic et isti saltem unum post priores habere dignentur interpretem. Legant prius et postea despiciant. ne videantur non ex iudicio. sed ex odii presumptione ignorata dampnare. Prophetavit autem ysaias in ierusalem et in iudea. necdum x. tribubus in captivitatem ductis. ac de utroque regno nunc commixtim nunc separatim texit oraculum. Et cum interdum ad presentem respiciat historiam. et post babilonie captivitatem reditum populi significet in iudeam. tamen omnis eius cura de vocatione gentium et de adventu christi est. Quem quanto plus amatis o paula et eustochium. tanto magis ab eo petite. ut pro obtrectatione presenti qua me indesinenter emuli laniant. ipse michi restituat mercedem in futuro. qui scit me ob hoc in peregrine lingue eruditione sudasse. ne iudei de falsitate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent. Explicit prologus.

Incipit ysaias.

Visio ysaie filii amos quam vidit super iudam et ierusalem in diebus ozie. ioathan. achaz. ezechie regum iuda. Audite celi et auribus percipe terra. quoniam dominus locutus est. Filios enutrivi et exaltavi. ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum. et asinus presepe domini sui. israel autem me non cognovit. et populus meus non intellexit. Ve genti peccatrici. populo gravi iniquitate. semini nequam. filiis sceleratis. Dereliquerunt dominum. blasphemaverunt sanctum israel. abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos ultra addentes prevaricationem. Omne caput languidum. et omne cor merens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Vulnus et livor et plaga tumens. non est circumligata nec curata medicamine neque fota oleo. Terra vestra deserta. civitates vestre succense igni. regionem vestram coram vobis alieni devorant. et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia syon ut umbraculum in vinea. et sicut tugurium in cucumerario. sicut civitas que vastatur. Nisi dominus exercituum reliquisset nobis semen. quasi sodoma fuissemus. et quasi gomorra similes essemus. Audite verbum domini principes sodomorum. percipite auribus legem dei nostri populus gomorre. Quo michi multitudinem victimarum vestrarum dicit dominus. Plenus sum holocausta arietum. et adipem pinguium. et sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolui. Cum veneritis ante conspectum meum. quis quesivit hec de manibus vestris. ut ambularetis in atriis meis. Ne afferatis ultra sacrificium frustra. incensum abhominatio est michi. Neomeniam et sabbatum et festivitates alias non feram. Iniqui sunt cetus vestri. Kalendas vestras et sollempnitates vestras odivit anima mea. facta sunt michi molesta. laboravi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras. avertam oculos meos a vobis. et cum multiplicaveritis orationem non exaudiam. Manus enim vestre plene sunt sanguine. Lavamini mundi estote. auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. quiescite agere perverse. discite benefacere. Querite iudicium. subvenite oppresso. iudicate pupillo. defendite viduam. Et venite et arguite me dicit dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum. quasi nix dealbabuntur. et si fuerint rubra quasi vermiculus. velut alba lana erunt. Si volueritis et audieritis me. bona terre comedetis. Quod si nolueritis et me ad iracundiam provocaveritis. gladius devorabit vos. quia os domini locutum est. Quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena iudicii. Iustitia habitavit in ea. nunc autem homicide. Argentum tuum versum est in scoriam. vinum tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles. socii furum. omnes diligunt munera. sequuntur retributiones. Pupillo non iudicant. et causa vidue non ingreditur ad eos. Propter hoc ait dominus deus exercituum fortis israel. Heu ego consolabor super hostibus meis. et vindicabor de inimicis meis. Et convertam manum meam ad te. et excoquam ad purum scoriam tuam. et auferam omne stagnum tuum. Et restituam iudices tuos ut fuerunt prius. et consiliarios tuos sicut antiquitus. Post hoc vocaberis civitas iusti. urbs fidelis. Syon in iudicio redimetur. et reducent eam in iustitia. Et conteret scelestos et peccatores simul. et qui dereliquerunt dominum consumentur. Confundentur enim ab ydolis quibus sacrificaverunt. et erubescetis super ortis quos elegeratis. cum fueritis velut quercus defluentibus foliis. et velut ortus absque aqua. Et erit fortitudo vestra ut favilla stuppe. et opus vestrum quasi scintilla. et succendentur

II

utrumque simul, et non erit qui extinguat. Verbum quod vidit Ysaias filius Amos super Iudam et Ierusalem. Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes. Et ibunt populi multi et dicent: Venite et ascendamus ad montem domini, et ad domum dei Iacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis eius, quia de Syon exibit lex, et verbum domini de Ierusalem. Et iudicabit gentes et arguet populos multos. Et conflabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces. Non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prelium. Domus Iacob venite et ambulemus in lumine domini nostri. Proiecisti enim populum tuum domum Iacob, quia repleti sunt ut olim, et augures habuerunt ut Philistiim, et pueris alienis adheserunt. Repleta est terra argento et auro, et non est finis thesaurorum eius. Et repleta est terra eius equis, et innumerabiles quadrige eius. Et repleta est terra eius ydolis; opus manuum suarum adoraverunt, quod fecerunt digiti eorum. Et incurvavit se homo, et humiliatus est vir; ne ergo dimittas eis. Ingredere in petram, et abscondere in fossa humo a facie timoris domini et a gloria maiestatis eius. Oculi sublimes hominis humiliati sunt, et incurvabitur altitudo virorum; exaltabitur autem dominus solus in die illa. Quia dies domini exercituum super omnem superbum et excelsum, et super omnem arrogantem, et humiliabitur. Et super omnes cedros Libani sublimes et erectas, et super omnes quercus Basan, et super omnes montes excelsos, et super omnes colles elevatos, et super omnem turrim excelsam, et super omnem murum munitum, et super omnes naves Tharsis, et super omne quod visu pulchrum est. Et incurvabitur omnis sublimitas hominum, et humiliabitur altitudo virorum, et elevabitur dominus solus in die illa, et ydola penitus conterentur. Et introibunt in speluncas petrarum, et in voragines terre a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere terram. In die illa proiciet homo ydola argenti sui et simulacra auri sui, que fecerat sibi ut adoraret, talpas et vespertiliones. Et ingredietur fissuras petrarum et cavernas saxorum a facie formidinis domini et a gloria maiestatis eius, cum surrexerit percutere terram. Quiescite ergo ab homine cuius spiritus in naribus eius, quia excelsus reputatus est ipse.

III

Ecce enim dominator dominus exercituum auferet a Ierusalem et a Iuda validum et fortem, et omne robur panis et omne robur aque, fortem et virum bellatorem, et iudicem, et prophetam, et ariolum, et senem, principem super quinquaginta, et honorabilem vultu, et consiliarium, et sapientem de architectis, et prudentem eloquii mistici. Et dabo pueros principes eorum, et effeminati dominabuntur eis. Et corruet populus, vir ad virum, et unusquisque ad proximum suum; tumultuabitur puer contra senem, et ignobilis contra nobilem. Apprehendet enim vir fratrem suum domesticum patris sui: Vestimentum tibi est, princeps noster esto; ruina autem hec sub manu tua. Respondebit in illa die dicens: Non sum medicus, et in domo mea non est panis neque vestimentum; nolite me constituere principem populi. Ruit enim Ierusalem, et Iudas concidit, quia lingua eorum et adinventiones eorum contra dominum, ut provocarent oculos maiestatis eius. Agnitio vultus eorum respondebit eis, et peccatum suum quasi Sodoma predicaverunt, nec absconderunt. Ve anime eorum, quoniam reddita sunt eis mala. Dicite iusto quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedet. Ve impio in malum; retributio enim manuum eius fiet ei. Populum meum exactores sui spoliaverunt, et mulieres dominate sunt eius. Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, et viam gressuum tuorum dissipant. Stat ad iudicandum dominus, et stat ad iudicandos populos. Dominus ad iudicium veniet cum senibus populi sui et principibus eius. Vos enim depasti estis vineam meam, et rapina pauperis in domo vestra. Quare atteritis populum meum, et facies pauperum commolitis? dicit dominus deus exercituum. Et dixit dominus: Pro eo quod elevate sunt filie Syon, et ambulaverunt extento collo, et nutibus oculorum ibant et plaudebant, ambulabant pedibus suis, et composito gradu incedebant, decalvabit dominus verticem filiarum Syon, et dominus crinem earum nudabit. In die illa auferet dominus ornatum calciamentorum, et lunulas, et torques, et monilia, et armillas, et mitras, discriminalia, et periscelidas, et murenulas, et olfactoriola, et inaures, et anulos, et gemmas in fronte pendentes, et mutatoria, et pallia, et linteamina, et acus, et specula, et syndones, et vittas, et teristra. Et erit pro suavi odore fetor, et pro zona funiculus, et pro crispanti crine calvitium, et pro fascia pectorali cilicium. Pulcherrimi quoque viri tui gladio cadent, et fortes tui in prelio. Et merebunt atque lugebunt porte eius, et desolata in terra sedebit.

IIII

Et apprehendent septem mulieres virum unum in die illa dicentes: Panem nostrum comedemus, et vestimentis nostris operiemur; tantummodo invocetur nomen tuum super nos; aufer obprobrium nostrum. In die illa erit germen domini in magnificentia et gloria, et fructus terre sublimis, et exultatio his qui salvati fuerint de Israel. Et erit omnis qui relictus fuerit in Syon, et residuus in Ierusalem, sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est in vita in Ierusalem. Si abluerit dominus sordes filiarum Syon, et sanguinem Ierusalem laverit de medio eius in spiritu iudicii et spiritu ardoris. Et creavit dominus super omnem locum montis Syon, et ubi invocatus est, nubem per diem, et fumum et splendorem ignis flammantis in nocte. Super omnem enim gloriam protectio, et tabernaculum in umbraculum diei ab estu, et in securitatem et absconsionem a turbine et a pluvia.

V

Cantabo dilecto meo canticum patruelis mei vinee sue. Vinea facta est dilecto meo in cornu filio olei. Et sepivit illam, et lapides elegit ex illa, et plantavit vineam electam, et edificavit turrim in medio eius, et torcular extruxit in ea; et expectavit ut faceret uvas, et fecit labruscas. Nunc ergo habitatores Ierusalem et viri Iuda, iudicate inter me et vineam meam. Quid est quod debui ultra facere vinee mee, et non feci ei? An quod expectavi ut faceret uvas, et fecit labruscas? Et nunc ostendam vobis quid ego faciam vinee mee. Auferam sepem eius, et erit in direptionem; diruam maceriam eius, et erit in conculcationem. Et ponam eam desertam.

Nõ putabit̃ ⁊ nõ fodiet̃. ⁊ ascendent sr̃ eam vepres
⁊ spine. ⁊ nubibꝫ mandabo ne pluant sup eã
ymbrem. Vinea enĩ dñi exercituũ domꝰ isrl' est.
⁊ uiri iuda germen delectabile eiꝰ. Et expectaui:
ũ faceret iudiciũ: ⁊ ecce iniquitas. ⁊ iusticiã: ⁊
ecce clamor. Ve qui coniungitis domũ ad do-
mũ. ⁊ agrum agro copulatis usq; ad terminũ
loci. Numquid habitabitis uos soli in medio t̃re? In
auribꝫ meis sunt hec dñi exercituum. Nisi domꝰ mul-
te deserte fuerint grandes ⁊ pulchre absq; habita-
tore. Decem enĩ iugera: uinearũ facient lagun-
culam unam. ⁊ xxx. modii sementis facient mo-
dios tres. Ve qui consurgitis mane ad ebrieta-
tẽ sectandam. ⁊ potandũ usq; ad uesperam ut ui-
no estuetis. Cythara. ⁊ lyra. ⁊ tympanũ. ⁊ tybia.
⁊ uinũ in conuiuiis uestris. ⁊ opus dñi nõ respicitis.
nec opa manuũ eiꝰ consideratis. Propterea captiuus
ductus ẽ ppls meus q̃ n̄ habuit sciam. ⁊ nobiles
eius interierunt fame. ⁊ multitudo eius siti ex-
aruit. Propterea dilatauit infernus aĩam suam. ⁊
aperuit os suum absq; ullo termino. Et descendent
fortes eius ⁊ sublimes eius gloriosiq; eius ad eũ.
⁊ incuruabitur homo. ⁊ humiliabitur uir. ⁊ oculi sub-
limium deprimentur. Et exaltabitur dñs exercitu-
um ĩ iudicio. ⁊ deus scs sctificabitur in iusticia. Et
pascentur agni iuxta ordinẽ suum. ⁊ deserta
in ubertatem uersa aduene comedent. Ve qui
trahitis iniquitatẽ ĩ funiculis uanitatis. ⁊ quasi
uinclm plaustri peccatm. qui dicitis festinet. ⁊
cito ueniat opus eius ut uideamꝰ. ⁊ appropiet ⁊ ueni-
at consilium sci isrl'. ⁊ sciemus illud. Ve qui dicitis
malũ bonum. ⁊ bonum malum ponentes te-
nebras lucem. ⁊ lucem tenebras. ponentes ama-
rum in dulce. ⁊ dulce ĩ amarum. Ve qui sapien-
tes estis in oculis uris. ⁊ coram uobismetipsis
prudentes. Ve qui potentes estis ad bibendum
uinũ. ⁊ uiri fortes ad miscendam ebrietatem.
Qui iustificatis impium p muneribꝫ ⁊ iusticiã iu-
sti aufertis ab eo. Propter hoc sicut deuorat stipulam
⁊ lingua ignis ⁊ calor flamme exurit sic radix
eorum quasi fauilla erit. ⁊ germen eorum ut puluis as-
cendet. Abiecerunt enĩ legem dñi exercituum
⁊ eloquiũ sci isrl' blasphemauerunt. Ideo iratus
ẽ furor dñi in ppl'o suo. ⁊ extendit manũ suã
sr̃ eum ⁊ percussit eũ. ⁊ conturbati sunt montes. ⁊ fa-
sunt morticina eorum quasi stercus in medio platearũ.
In his omnibꝫ n̄ ẽ auersus furor eius. sꝫ adhuc
manus eius extenta. Et leuabit signum ĩ
nationibꝫ procul. ⁊ sibilabit ad eum de finibꝰ
terre. ⁊ ecce festinus ueniet uelociter. nõ ẽ deficiẽs
ẽĩs. neq; laborans in eo. Nõ dormitabit neq;
dormiet. nec soluetur cingulum renum eius. nec
rumpetur corrigia calciamenti eiꝰ. Sagitte eiꝰ
acute. ⁊ omnes arcus eius extenti. Ungule equorũ
eius ut silex. ⁊ rote eius quasi impetus tempes-
tatis. Rugitus eius ut leonis. rugiet ut ca-
tuli leonum ⁊ frendet. ⁊ tenebit predam. ⁊ am-
plexabitur: ⁊ nõ erit qui eruat. ⁊ sonabit
sup eum ĩ die illa sicut sonitus maris. Aspicie-
mus in terram. ⁊ ecce tenebre tribulationis. ⁊ lux

obtenebrata ẽ in caligine eius. In anno quo mor-
tuus ẽ rex ozias uidi dñm sedentẽ sr̃ solium
excelsum ⁊ eleuatũ. ⁊ plena domꝰ a maiestate
eiꝰ. ⁊ ea q̃ sub ipso erant replebant templum. Se-
raphin stabant sr̃ illud. sex ale uni. ⁊ sex ale
alteri. duabꝫ uelabant faciem eiꝰ. ⁊ duabꝫ uela-
bant pedes eiꝰ. ⁊ duabꝫ uolabant. ⁊ clamabant
alter ad alterum ⁊ dicebant. Scs. Scs. Scs. dñs deus exerci-
tuũ. plena ẽ omnis terra gloria eiꝰ. ⁊ commota sunt
superliminaria cardinũ a uoce clamantis. ⁊ do-
mus repleta ẽ fumo. ⁊ dixi. Ve mihi quia tacui. quia
uir pollutus labiis ego sum. ⁊ in medio ppli pol-
luta labia habentis ego habito. ⁊ regem dñm exerci-
tuũ uidi oculis meis. Et uolauit ad me unꝰ
de seraphin ⁊ in manu eius calculus quem forcipe
tulerat de altari. ⁊ tetigit os meum ⁊ dixit. Ecce
tetigi hoc labia tua. ⁊ auferetur iniquitas tu-
a. ⁊ peccatm tuum mundabitur. Et audiui uocẽ
dñi dicentis. Quem mittam ⁊ quis ibit nobis?
⁊ dixi. Ecce ego sum. Mitte me. ⁊ dixit. Vade ⁊
dices populo huic. Audite audientes. ⁊ nolite
intelligere: ⁊ uidete uisionem ⁊ nolite cogno-
scere. Excecа cor populi huius ⁊ aures eius aggraua.
⁊ oculos eius claude. ne forte uideat oculis suis.
⁊ auribꝫ suis audiat. ⁊ corde suo intelligat. ⁊ con-
uertatur: ⁊ sanem eum. Et dixi. Usq;quo dñe?
⁊ dixit. Donec desolentur ciuitates absq; habita-
tore. ⁊ domus sine hoĩe. ⁊ terra relinquetur deserta. ⁊ lon-
ge faciet dñs omnes hoĩes. ⁊ multiplicabitur que dere-
licta fuerat ĩ medio t̃re. ⁊ adhuc ĩ ea decimatio. ⁊
conuertetur: ⁊ erit in ostensionẽ sicut therebintus. ⁊ sicut
quercus que expandit ramos suos. Semen scm erit
id quod steterit ĩ ea. Et factum ẽ in diebꝫ achaz filii
ioathan. filii ozie regis iuda ascendit rasyn rex
syrie. ⁊ phacee filiꝰ romelie rex isrl' in irlm ad p-
liandũ contra eam. ⁊ nõ potuerunt debellare eam. ⁊ nun-
tiauerunt domui dd' dicentes. Requieuit syria
sup effraim. ⁊ commotum ẽ cor eius ⁊ cor ppli eius
sicut mouentur ligna siluarum a facie uenti.
Et dixit dñs ad ysaiam. Egredere in occursum a-
chaz tu ⁊ qui derelictus ẽ iasub filiꝰ tuus. ad extre-
mũ aqueductus piscine superioris in uia agri fullo-
nis ⁊ dices ad eum. Vide ne sileas. noli timere.
⁊ cor tuum ne formidet a duabꝫ caudis titio-
nũ fumigantiũ istorum ĩ ira furoris rasyn regis
syrie. ⁊ filii romelie. eo quod consilium inierit contra
te syria malum ⁊ effraim ⁊ filius romelie di-
centes. Ascendamꝰ ad iudam ⁊ suscitemus eũ
⁊ euellamꝰ eum ad nos ⁊ ponamꝰ regem ĩ me-
dio eius filium tabeel. Hec dicit dñs deus. Nõ stabit
⁊ nõ erit istud. Sꝫ caput syrie damascus. ⁊ caput da-
masci rasin. ⁊ adhuc lx. ⁊ v. anni ⁊ desinet effra-
im ẽẽ ppls. ⁊ caput effraim samaria. ⁊ caput sama-
rie filius romelie. Si nõ credideritis n̄ permanebi-
tis. Et adiecit dñs loqui ad achaz dicens. Pe-
te tibi signum a dño deo tuo in profundum inferni
siue in excelsum supra. Et dixit achaz. Nõ petam.
⁊ nõ temptabo dñm. Et dixit. Audite ergo
domus dd'. Numquid parum uobis est molestos
ẽẽ hominibꝫ: quia molesti estis ⁊ deo meo? Propter

hoc dabit dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet
et pariet filium et vocabitur nomen eius emanuel. Bu
tirum et mel comedet ut sciat reprobare malum et
eligere bonum. Quia antequam sciat puer repro
bare malum et eligere bonum derelinquetur terra quam tu
detestaris a facie duorum regum suorum. Adducet
dominus super te et super populum tuum et super domum patris tui di
es que non venerunt a diebus separationis effraim ab iu
da cum rege assiriorum. Et erit in die illa sibilabit dominus
musce que est in extremo fluminum egipti et api
que est in terra assur. Et venient et requiescent omnes
in torrentibus vallium et cavernis petrarum et in omnibus
frutectis et in universis foraminibus. In die il
la radet dominus in novacula acuta in hiis qui trans
flumen sunt in rege assyriorum caput et pilos pedum et
barbam universam. Et erit in die illa nutriet
homo vaccam boum et duas oves et pre ubertate lac
tis comedet butirum. Butirum enim et mel co
medet omnis qui relictus fuerit in medio terre.
Et erit in die illa omnis locus ubi fuerint mille vites
mille argenteis et in spinas et in vepres erunt.
Cum sagittis et arcu ingredientur illuc. Vepres
enim et spine erunt in universa terra. Et omnes montes qui
in sarculo sarrientur non veniet illuc terror spinarum
et veprium. Et erit in pascuam bovis et in conculca

VIII

tionem pecoris. Et dixit dominus ad me. Sume tibi li
brum grandem et scribe in eo stilo hominis. Ve
lociter spolia detrahe. cito predare. Et adhibui mihi
testes fideles. uriam sacerdotem et zachariam fi
lium barachie. Et accessi ad prophetissam et concepit
et peperit filium. Et dixit dominus ad me. Voca nomen
eius accelera spolia detrahe. festina predari. Quia
antequam sciat puer vocare patrem suum et matrem suam
auferetur fortitudo damasci et spolia sama
rie coram rege assiriorum. Et adiecit dominus loqui
ad me adhuc dicens. Pro eo quod abiecit populus iste aquas
syloe que vadunt cum silentio et assumpsit magis ra
sin et filium romelie. Propter hoc ecce dominus adducet
super eos aquas fluminis fortes et multas regem assy
riorum et omnem gloriam eius. et ascendet super omnes ri
vos eius et fluet super universas ripas eius et ibit
per iudam inundans et transiens usque ad collum
veniet. Et erit extensio alarum eius implens
latitudinem terre tue o emanuel. Congregami
ni populi et vincimini. et audite universe procul terre. confor
tamini et vincimini. accingite vos et vincimini
inite consilium et dissipabitur. Loquimini verbum et non
fiet quia nobiscum deus. Hec enim ait dominus ad me. Sicut in
forti manu erudivit me ne irem in via populi huius
dicens. Non dicatis coniuratio. Omnia enim que loquitur
populus iste coniuratio est. et timorem eius ne timeatis
neque paveatis. Dominum exercituum ipsum sanctificate. ipse
pavor vester et ipse terror vester. et erit vobis in sanctificationem.
In lapidem autem offensionis et in petram scanda
li duabus domibus israel. In laqueum et in ruinam
habitantibus ierusalem. Et offendent ex eis plurimi et ca
dent et conterentur et irretientur et capientur. Liga
testimonium. signa legem in discipulis meis.
Et expectabo dominum qui abscondit faciem suam
a domo iacob et prestolabor eum. Ecce ego et pueri
quos mihi dedit dominus in signum et in portentum israel a domino
exercituum qui habitat in monte syon. Et cum dixerint ad
vos querite a phitonibus et a divinis qui strident
in incantationibus suis. Numquid non populus a deo suo
requiret pro vivis ad mortuos ad legem magis
et ad testimonium. Quod si non dixerint iuxta verbum
hoc non erit eis matutina lux. et transibit per eam et
corruet et esuriet et cum esurierit irascetur et male
dicet regi suo et deo suo. et suspiciet sursum et ad
terram intuebitur et ecce tribulatio et tenebre. dis
solutio et angustia. et caligo persequens et non poterit avo
lare de angustia sua.

IX

Primo tempore alleviata est
terra zabulon et terra neptalim et novissimo aggra
vata est via maris trans iordanem galilee gentium.
Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem
magnam. Habitantibus in regione umbre mortis
lux orta est eis. Multiplicasti gentem non mag
nificasti leticiam. Letabuntur coram te sicut qui le
tantur in messe. sicut exultant victores capta
preda quando dividunt spolia. Iugum enim oneris eius
et virgam humeri eius et sceptrum exactoris eius
superasti sicut in die madian. Quia omnis violenta pre
datio cum tumultu et vestimentum mixtum sanguine
erit in combustionem et cibus ignis. Parvulus enim
natus est nobis et filius datus est nobis. et factus est
principatus super humerum eius. et vocabitur nomen
eius admirabilis. consiliarius. deus fortis. pater fu
turi seculi princeps pacis. Multiplicabitur eius
imperium et pacis non erit finis. Super solium david et super
regnum eius sedebit ut confirmet illud et cor
roboret in iudicio et iustitia. Amodo et usque in sem
piternum. Zelus domini exercituum faciet hoc. Verbum
misit dominus in iacob et cecidit in israel. Et sciet omnis
populus effraim et habitantes samariam in superbia et mag
nitudine cordis dicentes. Lateres ceciderunt sed qua
dris lapidibus edificabimus. Sicomoros succide
runt. sed cedros inmutabimus. Et elevabit dominus ho
stes rasin super eum et inimicos eius in tumultum.
Verret syriam ab oriente et philistiim ab oc
cidente. et devorabunt israel toto ore. In omnibus
hiis non est aversus furor eius sed adhuc manus
eius extenta. Et populus non est reversus ad percutien
tem se et dominum exercituum non inquisierunt. Et
disperdet dominus ab israel caput et caudam incurvantem
et depravantem in die una. longevus et honora
bilis ipse est caput et propheta docens mendacium ipse est
cauda. Et erunt qui beatificant populum istum seducen
tes et qui beatificantur precipitati. Propter hoc super a
dolescentulis eius non letabitur dominus. et pupillorum
eius et viduarum non miserebitur quia omnis ypocri
ta est et nequam et universum os locutum est stultitiam.
In omnibus hiis non est aversus furor eius sed adhuc
manus eius extenta. et populus non est reversus ad percu
tientem se. Succensa est enim quasi ignis impietas
veprem et spinam vorabit. et succendetur in den
sitate saltus. et convolvetur superbia fumi. In ira
domini exercituum conturbata est terra. et erit populus quasi
esca ignis. Vir fratri suo non parcet. et declinabit ad
dexteram et esuriet. et comedet ad sinistram et
non saturabitur. Unusquisque carnem brachii sui

uorabit. manasses effraim. et effraim manassen. simul ipsi contra iudam. In omnibus his non est auersus furor eius. sed adhuc manus eius extenta.

X

Ve qui condunt leges iniquas. et scribentes iniustitiam scripserunt ut opprimerent in iudicio pauperes. et uim facerent cause humilium populi mei. ut essent uidue preda eorum. et pupillos diriperent. Quid facietis in die uisitationis et calamitatis de longe uenientis. Ad cuius fugietis auxilium. et ubi derelinquetis gloriam uestram. Ne incuruemini sub uinculo et cum interfectis cadatis. Super omnibus his non est auersus furor eius. sed adhuc manus eius extenta. Ve assur uirga furoris mei. et baculus ipse est in manu eorum. mea indignatio. Ad gentem fallacem mittam eum et contra populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia et diripiat predam. et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur. et cor eius non ita existimabit. sed ad conterendum erit cor eius. et ad internitionem gentium non paucarum. Dicet enim. Numquid non principes mei simul reges sunt. Numquid non ut carchamis sic calano. et ut arphat sic emath. Numquid non ut damascus sic samaria. Quomodo inuenit manus mea regna ydoli. sic et simulacra eorum de ierusalem et de samaria. Numquid non sicut feci samarie et ydolis eius sic faciam ierusalem et simulacris eius. Et erit cum impleuerit dominus cuncta opera sua in monte syon et in ierusalem uisitabo super fructum magnifici cordis regis assur. et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim. In fortitudine manus mee feci et in sapientia mea intellexi. et abstuli terminos populorum et principes eorum depredatus sum. et detraxi quasi potens in sublimi residentes. et inuenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum. et sicut colliguntur oua que derelicta sunt: sic uniuersam terram ego congregaui. et non fuit qui moueret pennam et aperiret os et ganniret. Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea. aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur. quomodo si eleuetur uirga contra eleuantem se. et exaltetur baculus qui utique lignum est. Propter hoc mittet dominator dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem. et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen israel in igne. et sanctus eius in flamma. et succendetur et deuorabitur spina eius et uepres in die una. et gloria saltus eius. et carmeli eius ab anima usque ad carnem consumetur. et erit terrore profugus. et reliquie ligni saltus eius pre paucitate numerabuntur. et puer scribet eos. Et erit in die illa non adiciet residuum israel. et hii qui fugerint de domo iacob inniti super eo qui percutit eos sed innitentur super dominum sanctum israel in ueritate. Reliquie conuertentur. reliquie inquam iacob ad dominum fortem. Si enim fuerit populus tuus israel quasi harena maris reliquie conuertentur ex eo. Consummatio abbreuiata inundabit iustitiam. Consummationem enim et abbreuiationem dominus deus exercituum faciet in medio omnis terre. Propter hoc hec dicit dominus deus exercituum. Noli timere populus meus habitator syon ab assur. In uirga percutiet te. et baculum suum leuabit super te in uia egypti. Adhuc enim paululum modicumque et consummabitur indignatio mea. et furor meus super scelus eorum. Et suscitabit super eum dominus exercituum flagellum iuxta plagam madian in petra oreb. et uirgam suam super mare. et leuabit eam in uia egypti. Et erit in die illa auferetur onus eius de humero tuo et iugum eius de collo tuo. et computrescet iugum a facie olei. Veniet in aiath. transibit in magron. apud magmas commendabit uasa sua transierunt cursim gabee sedes nostra. Obstupuit rama gabaa saulis. fugit hinni uoce tua filia galim. Attende laysa paupercula anathoth. migrauit medemena habitatores gebim confortamini. Adhuc dies est ut in nobe stetur. agitabit manum suam super montem filie syon collem ierusalem. Ecce dominator dominus exercituum confringet lagunculam in terrore. et excelsi statura succidentur. et sublimes humiliabuntur. et subuertetur condensa saltus ferro. et libanus cum excelsis cadet.

XI

Et egredietur uirga de radice iesse. et flos de radice eius ascendet. et requiescet super eum spiritus domini. spiritus sapientie et intellectus. spiritus consilii et fortitudinis. spiritus scientie et pietatis. et replebit eum spiritus timoris domini. Non secundum uisionem oculorum iudicabit: neque secundum auditum aurium arguet. Sed iudicabit in iustitia pauperes. et arguet in equitate pro mansuetis terre. et percutiet terram uirga oris sui et spiritu labiorum suorum interficiet impium. et erit iustitia cingulum lumborum eius. et fides cinctorium renum eius. Habitabit lupus cum agno et pardus cum hedo accubabit. uitulus et leo et ouis simul morabuntur. et puer paruulus minabit eos. Vitulus et ursus pascentur simul requiescent catuli eorum. et leo quasi bos comedet paleas. et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis. et in cauerna reguli qui ablactatus fuerit manum suam mittet. Non nocebunt et non occident in uniuerso monte sancto meo quia repleta est terra scientia domini sicut aque maris operientes. In die illa radix iesse qui stat in signum populorum ipsum gentes deprecabuntur. et erit sepulchrum eius gloriosum. et erit in die illa adiciet dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui quod relinquetur ab assiriis. et ab egypto. et a phetros. et ab ethiopia. et ab elam. et ab sennaar. et ab emath. et ab insulis maris. et leuabit signum in nationes. et congregabit profugos israel et dispersos iuda colliget a iiii plagis terre. et auferetur zelus effraim. et hostes iuda peribunt. Effraim non emulabitur iudam. et iudas non pugnabit contra effraim. et uolabunt in humeros philistiim per mare simul predabuntur filios orientis. ydumea et moab preceptum manus eorum. et filii ammon obedientes erunt. Et desolabit dominus linguam maris egypti. et leuabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui. et percutiet eum in vii riuis ita ut transeant per eum calciati. et erit uia residuo populo meo qui relinquetur ab assiriis. sicut fuit israel in die qua ascendit de terra egypti. Et dicet in illa die.

XII

Confitebor tibi domine quoniam iratus es mihi. conuersus est furor tuus et consolatus es me. Ecce deus saluator

mis: fiducialit agam 7 nō timebo. Quia fortitu
do mea 7 laus mea dn̄s: 7 factus ē mi ī salutē.
haurietis aquas ī gaudio de fontibꝫ saluatoris
7 dicetis ī illa die confitemini dn̄o 7 inuocate
nomē ei'. Notas facite ī ppłis adinuentiones
eius: mementote qm̄ excelsum ē nomē ei'. Can
tate dn̄o qm̄ magnifice fecit: annunciate
h' in uniusa tra. Exulta 7 lauda habitatio syon

XIII

qr magnus ī medio tui scs isrł. Onus ba
bilonis qd uidit ysaias filius amos. Sup montē
caliginosum leuate signum. exaltate uocē
leuate manum. 7 ingrediantur portas duces.
Ego mandaui sc̄ificatis meis. 7 uocaui fortes
meos ī ira mea. exultantes in gl'ia mea. Vox
multitudinis ī montibꝫ qsi ppłorꝫ frequentiū.
Vox sonitus regum gentiū ɔgregatarꝫ. Dn̄s
exercituū p̄cepit milicie belli uenientibꝫ de tra
pcul a summitate celi dn̄s. 7 uasa furoris ei'
ut disp'dat omē tram. Vlulate qr pxe ē dies do
mini qsi uastitas a dn̄o ueniet. ppt h' omīs manꝰ
dissoluentur. 7 oē cor hoīs tabescet 7 conteretur.
Torciones 7 dolores tenebunt qsi parturientes
dolebunt. Vnusq̄sq; ad pximum suum stu
pebit. facies cōbuste uultus eorꝫ. Ecce dies
dn̄i ueniet crudelis 7 indignationis plenus
7 ire furorisq; ad ponendam tram ī solitudi
nem 7 peccatores eius conterendos de ea. qm̄ stel
le celi 7 splendor earꝫ nō expandent lumē suū.
obtenebratus sol ī ortu suo. 7 luna nō splen
debit ī lumine suo. Et uisitabo sup orbis ma
la. 7 contra impios iniquitatem eorꝫ. Et quiescē
faciam supbiam infideliū. 7 arrogantiā forci
um humiliabo. p̄ciosior uir erit auro 7 homo
mundo obrizo. Sup h' celum turbabo 7 moue
bitur tra de loco suo ppt indignationē dn̄i ex
ercituū. 7 ppt diem ire furoris eius. 7 erit qsi dam
ula fugiens. 7 qsi ouis. 7 nō erit qui ɔgreget. V
nusquisq; ad ppłm suū ɔuertetur. 7 singuli ad
tram suam fugient. omīs qui inuentꝰ fuerit
occidetur. 7 omīs qui superuenerit cadet ī gladi
o. infantes eorꝫ allidentur ī oculis eorꝫ. diri
pientur domus eorꝫ 7 uxores eorꝫ uiolabuntur.
Ecce ego suscitabo sup eos medos qui argentū
nō q̄rant. nec aurū uelint. sꝫ sagittis paruulos īt
ficient. 7 lactantibꝫ utis nō miserebuntur. 7
sup filios nō parcet oculus eorꝫ. Et erit ba
bilon illa gl'iosa in regnis inclita in supbia
caldeorꝫ sicut subuertit dn̄s sodomam 7 gomor
ram. nō habitabitur usq; ī finem. 7 nō fundabit
usq; ad generationē 7 generationē. nec ponet ibi
tentoria arabs. nec pastores requiescent ibi.
sꝫ requiescent ibi bestie. 7 replebuntur domꝰ
eorꝫ draconibꝫ. 7 habitabunt ibi struciones 7 pi
losi saltabunt ibi. 7 respondebunt ibi ulule in
edibꝫ eius. 7 syrene in delubris uoluptatis.

XIIII

Prope ē ut ueniat tp̄s eius 7 dies eius nō elō
gabuntur. Miserebitur enī dn̄s iacob 7 eliget
adhuc de isrł. 7 requiescere eos faciet sup hu
mum suam. Adiungetur aduena ad eos. 7 ad
herebit domui iacob 7 tenebunt eos populi
7 adducent eos ī locum suū. 7 possidebit eos
domꝰ isrł sup tram dn̄i ī seruos 7 ancillas. 7 e
runt capientes eos qui se ceperant. 7 subicient
exactores suos. 7 erit ī die illa cū requiem de
derit tibi dn̄s a labore tuo 7 a ɔcussione tua. 7 a s'
uitute dura q̄ ante seruisti. sumes parabolam
istā ɔtra regē babił 7 dices. Quō cessauit exac
tor. quieuit tributum. Contriuit dn̄s bac
ulū impiorꝫ uirgā dn̄antiū. cedentē ppłos ī in
dignatione plaga insanabili. subicientē ī
furore gentes psequentē crudelit. Conquieuit 7 sil
uit omīs tra. gauisa ē 7 exultauit. Abietes quoq;
letate sunt sup te. 7 cedri libani. Ex quo dormisti:
nō ascendet qui succidat nos. Infernus subtꝰ con
turbatus ē ī occursum aduentus tui. suscitabit
tibi gigantes. omīs principes tre surrexerunt de soli
is suis. oēs principes nationū uniusi respondebūt
7 dicent tibi. 7 tu uulneratus es sic 7 nos. nrī similis
effectus es. detracta ē ad inferos supbia tua. con
cidit cadauer tuū. Subtꝰ te sternetur tinea. 7 op
imentum tuū erunt uermes. Quomō cecidisti
de celo lucifer q̄ mane oriebaris. corruisti in
tram q̄ uulnerabas gentes. q̄ dicebas ī corde tuo
ī celū ɔscendam sup astra dei exaltabo soliū
meum. sedebo ī monte testamenti. ī lateribꝫ aq̄lo
nis ascendam sup altitudinem nubiū. similis
ero altissimo. Verumptamen ad infernum detraheris
in pfundū laci. Qui te uiderint ad te inclinabuntur.
teq; pspicient. Nunquid iste ē uir q̄ conturbauit
tram. qui concussit regna. qui posuit orbem deser
tum. 7 urbes eius destruxit. uinctis eius non
aperuit carcerem. oēs reges gentiū uniusi dormi
erunt ī gl'ia uir ī domo sua. Tu autē piectus es de
sepulcro tuo qsi stirps inutilis pollutus 7 obuo
lutus cū his qui interfecti sunt gladio descenderꝰ
ad fundamenta laci. qsi cadauer putridū nō habebis
ɔsorcium neq; cū eis ī sepultura. tu enī tram dis
perdisti. tu ppłm occidisti. nō uocabitur ī eternū
semē pessimorꝫ. Preparate filios eius occisioni ī
iniquitate patrum eorꝫ. nō ɔsurgent nec hereditabunt
tram neq; implebunt faciem orbis ciuitatum.
Et ɔsurgam sup eos dicit dn̄s exercituū. Et p
dam babił nomē 7 reliquias. 7 germen 7 pgeniem
dicit dn̄s. 7 ponam eam ī possessionem ericii 7
ī paludes aquarꝫ. 7 scopabo eam ī scopa terēs
dicit dn̄s exercituū. Iurauit dn̄s exercituum dicens.
Si nō ut putaui ita erit. 7 quō mente tracta
ui sic eueniet ut ɔteram assirium in tra mea.
7 in montibꝫ meis ɔculcem eū. 7 auferetur ab
eis iugum eius 7 onus illius ab humero eorꝫ
tolletur. Hoc ɔsilium qd cogitaui sup omnē ter
ram. 7 hec ē manus extenta sup oēs gentes. dn̄s en̄
exercituū decreuit 7 quis poterit infirmare. 7 ma
nus eius extenta 7 quis auertet eam. In anno
quo mortuus ē rex achaz factum ē onus istud
ne leteris philistea omīs tu. qm̄ ɔminuta ē
uirga percussoris tui. De radice enī colubri e
gredietur regulus 7 semen eius absorbens uo
lucrem. 7 pascentur primogeniti paupm. et
pauperes fiducialr̄ requiescent. 7 interire faciā

in fame radicem tuam, et reliquias tuas interficiam. Ulula porta, clama civitas; prostrata est Philistea omnis; ab aquilone enim fumus veniet, et non est qui effugiat agmen eius. Et quid respondebitur nunciis gentis? Quia Dominus fundavit Syon, et in ipso sperabunt pauperes populi eius.

XV

Onus Moab. Quia nocte vastata est Ar Moab, conticuit; quia nocte vastatus est murus Moab, conticuit. Ascendit domus et Dibon ad excelsa in planctum super Nabo, et super Medaba Moab ululabit; in cunctis capitibus eius calvitium, et omnis barba radetur. In triviis eius accincti sunt sacco; super tecta eius et in plateis eius omnis ululatus descendet in fletum. Clamabit Esebon et Eleale, usque Iasa audita est vox eorum; super hoc expediti Moab ululabunt, anima eius ululabit sibi. Cor meum ad Moab clamabit; vectes eius usque ad Segor vitulam conternantem; per ascensum enim Luith flens ascendet, et in via Oronaim clamorem contritionis levabunt. Aque enim Nemrim deserte erunt, quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interiit. Secundum magnitudinem operis et visitatio eorum; ad torrentem salicum ducent eos. Quoniam circuivit clamor terminum Moab, usque ad Gallim ululatus eius, et usque ad puteum Helim clamor eius. Quia aque Dibon reple te sunt sanguine; ponam enim super Dibon additamenta, his qui fugerint de Moab leonem, et reliquiis terre.

XVI

Emitte agnum, Domine, dominatorem terre, de petra deserti ad montem filie Syon. Et erit sicut avis fugiens, et pulli de nido avolantes: sic erunt filie Moab in transcensu Arnon. Ini consilium, coge concilium; pone quasi noctem umbram tuam in meridie; absconde fugientes, et vagos ne prodas. Habitabunt apud te profugi mei; Moab esto latibulum eorum a facie vastatoris. Finitus est enim pulvis, consummatus est miser; defecit qui conculcabat terram. Et preparabitur in misericordia solium, et sedebit super illud in veritate in tabernaculo David iudicans, et querens iudicium, et velociter reddens quod iustum est.

Audivimus superbiam Moab; superbus est valde; superbia eius et arrogantia et indignatio eius plusquam fortitudo eius. Ideirco ululabit Moab ad Moab; universus ululabit his qui letantur super muros cocti lateris; loquimini plagas suas. Quoniam suburbana Esebon deserta sunt, et vineam Sabama domini gentium exciderunt; flagella eius usque ad Iazer pervenerunt, erraverunt in deserto; propagines eius relicte sunt, transierunt mare. Super hoc plorabo in fletu Iazer vineam Sabama; inebriabo te lacrima mea, Esebon et Eleale, quoniam super vindemiam tuam et super messem tuam vox calcantium irruit. Et auferetur leticia et exultatio de Carmelo, et in vineis non exultabit neque iubilabit; vinum in torculari non calcabit qui calcare consueverat; vocem calcantium abstuli. Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit, et viscera mea ad murum cocti lateris. Et erit cum apparuerit quod laboraverit Moab super excelsis suis, ingredietur ad sancta sua ut obsecret, et non valebit. Hoc verbum quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc; et nunc locutus est Dominus dicens: In tribus annis, quasi anni mercenarii, auferetur gloria Moab super omni populo multo, et relinquetur in eo sicut racemus parvus et modicus, nequaquam multus. Onus Damasci.

XVII

Ecce Damascus desinet esse civitas, et erit sicut acervus lapidum in ruina. Derelicte civitates Aroer gregibus erunt, et requiescent ibi, et non erit qui exterreat. Et cessabit adiutorium ab Effraim, et regnum a Damasco; et reliquie Syrie sicut gloria filiorum Israel erunt, dicit Dominus exercituum. Et erit in die illa attenuabitur gloria Iacob, et pinguedo carnis eius marcescet. Et erit sicut congregans in messe quod restiterit, et brachium eius spicas leget; et erit sicut querens spicas in valle Raphaim. Et relinquetur in eo sicut racemus, et sicut excussio olee duarum aut trium olivarum in summitate rami, sive quatuor aut quinque in cacuminibus eius fructus eius, dicit Dominus Deus Israel. In die illa inclinabitur homo ad factorem suum, et oculi eius ad Sanctum Israel respicient; et non inclinabitur ad altaria que fecerunt manus eius, et que operati sunt digiti eius non respiciet, lucos et delubra. In die illa erunt civitates fortitudinis eius derelicte sicut aratra et segetes que derelicte sunt a facie filiorum Israel, et erit deserta. Quia oblita es Dei salvatoris tui, et fortis adiutoris tui non es recordata, propterea plantabis plantationem fidelem, et germen alienum seminabis. In die plantationis tue labrusca, et mane semen tuum florebit; ablata est messis in die hereditatis, et dolebit graviter.

Ve multitudini populorum multorum, ut multitudo maris sonantis; et tumultus turbarum sicut sonitus aquarum multarum. Sonabunt populi sicut sonitus aquarum inundantium, et increpabit eum, et fugiet procul, et rapietur sicut pulvis montium a facie venti, et sicut turbo coram tempestate. In tempore vespere, et ecce turbatio; in matutino, et non subsistet. Hec est pars eorum qui vastaverunt nos, et sors diripientium nos.

XVIII

Ve terre cymbalo alarum, que est trans flumina Ethiopie, qui mittit in mari legatos, et in vasis papiri super aquas. Ite angeli veloces ad gentem convulsam et dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius; gentem expectantem, expectantem et conculcatam, cuius diripuerunt flumina terram eius; ad montem nominis Domini exercituum, montem Syon. Omnes habitatores orbis qui moramini in terra, cum elevatum fuerit signum in montibus, videbitis, et clangorem tube audietis. Quia hec dicit Dominus ad me: Quiescam et considerabo in loco meo, sicut meridiana lux clara est, et sicut nubes roris in die messis. Ante messem enim totus effloruit, et immatura perfectio germinabit; et precidentur ramusculi eius falcibus, et que derelicta fuerint abscidentur et excutientur. Et relinquentur simul avibus montium et bestiis terre; et estate perpetua erunt super eum volucres, et omnes bestie terre super eum hiemabunt. In tempore illo deferetur munus Domino exercituum a populo divulso et dilacerato, a populo terribili post quem non fuit alius; a gente expectante, expectante et conculcata, cuius diripuerunt flumina terram eius, ad locum nominis Domini exercituum, montem Syon.

XIX

Onus Egypti. Ecce Dominus ascendet super nubem levem, et ingredietur Egyptum; et movebuntur simulacra Egypti a facie eius, et cor Egypti tabescet in medio eius. Et concurrere faciam Egyptios adversus Egyptios; et pugnabit vir contra fratrem suum, et vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum adversus regnum. Et dirumpetur spiritus Egypti in visceribus eius, et consilium

precipitabo et interrogabunt simulacra sua et divinos suos et phitones et ariolos. Et tradam egyptum in manu dominorum crudelium, et rex fortis dominabitur eorum, ait dominus deus exercituum. Et arescet aqua de mari, et flumen desolabitur atque siccabitur, et deficient flumina. Attenuabuntur et siccabuntur rivi aggerum. Calamus et iuncus marcescet. Nudabitur alveus rivi a fonte suo, et omnis sementis irrigua siccabitur, arescet et non erit. Et merebunt piscatores, et lugebunt omnes in flumen mittentes hamum, et expandentes rete super faciem aquarum emarcescent. Confundentur qui operabantur linum, pectentes et texentes subtilia. Et erunt irrigua eius flaccentia, omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces. Stulti principes thaneos, sapientes consiliarii pharaonis dederunt consilium insipiens. Quomodo dicetis pharaoni: Filius sapientium ego, filius regum antiquorum? Ubi nunc sunt sapientes tui? Annuntient tibi et indicent quid cogitaverit dominus exercituum super egyptum. Stulti facti sunt principes thaneos, emarcuerunt principes mempheos, deceperunt egyptum angulum populorum eius. Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis, et errare fecerunt egyptum in omni opere suo, sicut errat ebrius et vomens. Et non erit egypto opus quod faciat caput et caudam, incurvantem et refrenantem. In die illa erit egyptus quasi mulieres, et stupebunt et timebunt a facie commotionis manus domini exercituum quam ipse movebit super eam. Et erit terra iuda egypto in festivitatem; omnis qui illius fuerit recordatus pavebit a facie consilii domini exercituum quod ipse cogitavit super eam. In die illa erunt quinque civitates in terra egypti loquentes lingua chananea et iurantes per dominum exercituum; civitas solis vocabitur una.

In die illa erit altare domini in medio terre egypti, et titulus domini iuxta terminum eius, et erit in signum et in testimonium domino exercituum in terra egypti. Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis, et mittet eis salvatorem et propugnatorem qui liberet eos. Et cognoscetur dominus ab egypto, et cognoscent egyptii dominum in die illa, et colent eum in hostiis et in muneribus, et vota vovebunt domino et solvent. Et percutiet dominus egyptum plaga, et sanabit eam, et revertentur ad dominum, et placabitur eis, et sanabit eos. In die illa erit via de egypto in assirios, et intrabit assirius egyptum, et egyptius in assirios, et servient egyptii assur. In die illa erit israel tertius egyptio et assirio, benedictio in medio terre, cui benedixit dominus exercituum dicens: Benedictus populus meus egypti, et opus manuum mearum assurio; hereditas autem mea israel.

XX

In anno quo ingressus est tharthan in azotum, cum misisset eum sargon rex assiriorum, et pugnasset contra azotum et cepisset eam, in illo tempore locutus est dominus in manu ysaie filii amos dicens: Vade et solve saccum de lumbis tuis, et calciamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus et discalciatus. Et dixit dominus: Sicut ambulavit servus meus ysaias nudus et discalciatus, trium annorum signum et portentum erit super egyptum et super ethiopiam, sic minabit rex assiriorum captivitatem egypti et transmigrationem ethiopie, iuvenum et senum, nudam et discalciatam, discoopertis natibus, ignominiam egypti. Et timebunt et confundentur ab ethiopia spe sua, et ab egypto gloria sua. Et dicet habitator insule huius in die illa: Ecce hec erat spes nostra, ad quos confugimus in auxilium ut liberarent nos a facie regis assiriorum; et quomodo effugere poterimus nos?

XXI

Onus deserti maris. Sicut turbines ab africo veniunt, de deserto venit, de terra horribili. Visio dura annuntiata est mihi. Qui incredulus est infideliter agit, et qui depopulator est vastat. Ascende helam et obside medie; omnem gemitum eius cessare feci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore; angustia possedit me sicut angustia parturientis. Corrui cum audirem, conturbatus sum cum viderem. Emarcuit cor meum, tenebre stupefecerunt me. Babilon dilecta mea posita est mihi in miraculum. Pone mensam, contemplare in specula comedentes et bibentes. Surgite principes, arripite clipeum. Hec enim dixit dominus mihi: Vade et pone speculatorem, et quodcumque viderit annuntiet. Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini et ascensorem cameli, et contemplatus est diligenter multo intuitu. Et clamavit ut leo: Super speculam domini ego sum stans iugiter per diem, et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor vir bige equitum. Et respondit et dixit: Cecidit, cecidit babilon, et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram. Tritura mea et filia aree mee, que audivi a domino exercituum deo israel annuntiavi vobis. Onus duma. Ad me clamat ex seyr: Custos, quid de nocte? Custos, quid de nocte? Dixit custos: Venit mane et nox. Si queritis, querite; convertimini, venite. Onus in arabia. In saltu ad vesperam dormietis, in semitis dodanim. Occurrentes sitienti ferte aquam, qui habitatis terram austri; cum panibus occurrite fugienti. A facie enim gladiorum fugerunt, a facie gladii imminentis, a facie arcus extenti, a facie gravis prelii. Quoniam hec dicit dominus ad me: Adhuc in uno anno, quasi in anno mercenarii, auferetur omnis gloria cedar. Et reliquie numeri sagittariorum fortium de filiis cedar imminuentur; dominus enim deus israel locutus est.

XXII

Onus vallis visionis. Quidnam tibi quoque est, quia ascendisti et tu omnis in tecta? Clamoris plena, urbs frequens, civitas exultans. Interfecti tui non interfecti gladio, nec mortui in bello. Cuncti principes tui fugerunt simul, dureque ligati sunt; omnes qui inventi sunt vincti sunt pariter, procul fugerunt. Propterea dixi: Recedite a me, amare flebo; nolite incumbere ut consolemini me super vastitate filie populi mei. Dies enim interfectionis et conculcationis et fletuum a domino deo exercituum in valle visionis, scrutans murum et magnificus super montem. Et helam sumpsit pharetram, et currum hominis equitis, et parietem nudavit clipeus. Et erunt electe valles tue plene quadrigarum, et equites ponent sedes suas in porta. Et revelabitur operimentum iude, et videbis in die illa armamentarium domus saltus. Et scissuras civitatis david videbitis quia multiplicate sunt. Et congregastis aquas piscine in-

Sion. et domus ierusalem numerastis, et destruxistis domos ad muniendum murum. Et lacum fecistis inter duos muros ad aquam piscine veteris, et non suspexistis ad eum qui fecerat eam, et operatorem eius de longe non vidistis. Et vocavit dominus deus exercituum in die illa ad fletum et ad planctum, et ad calvitium et ad cingulum sacci. Et ecce gaudium et leticia, occidere vitulos et iugulare arietes, comedere carnes et bibere vinum: comedamus et bibamus, cras enim moriemur. Et revelata est in auribus meis vox domini exercituum: Si dimittetur iniquitas hec vobis donec moriamini, dicit dominus deus exercituum. Hec dicit dominus deus exercituum: Vade, ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo, ad sobnam prepositum templi, et dices ei: Quid tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hic sepulcrum, excidisti in excelso memoriam diligenter, in petra tabernaculum tibi. Ecce dominus asportari te faciet sicut asportatur gallus gallinaceus, et quasi amictum sic sublevabit te. Coronans coronabit te tribulatione, quasi pilam mittet te in terram latam et spatiosam. Ibi morieris, et ibi erit currus glorie tue, ignominia domus domini tui. Et expellam te de statione tua, et de ministerio tuo deponam te. Et erit in die illa vocabo servum meum helyachim filium helchie, et induam illum tunica tua, et cingulo tuo confortabo eum, et potestatem tuam dabo in manu eius. Et erit quasi pater habitantibus ierusalem et domui iuda. Et dabo clavem domus david super humerum eius, et aperiet et non erit qui claudat, et claudet et non erit qui aperiat. Et figam illum paxillum in loco fideli, et erit in solium glorie domus patris sui. Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris eius, vasorum diversa genera, omne vas parvulum a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum. In die illa dicit dominus exercituum auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli, et frangetur et cadet et peribit quod pependerat in eo, quia dominus locutus est.

XXIII Onus tyri. Ululate naves maris quia vastata est domus unde venire consueverant. De terra cethim revelatum est eis. Tacete qui habitatis in insula, negotiatio sydonis transfretantes mare repleverunt te. In aquis multis semen nili, messis fluminis fruges eius, et facta est negotiatio gentium. Erubesce sydon, ait enim mare, fortitudo maris dicens: Non parturivi et non peperi, et non enutrivi iuvenes, nec ad incrementum perduxi virgines. Cum auditum fuerit in egypto, dolebunt cum audierint de tyro. Transite maria, ululate qui habitatis in insula. Numquid non hec vestra est, que gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua? Ducent eam longe pedes sui ad peregrinandum. Quis cogitavit hec super tyrum quondam coronatam, cuius negotiatores principes, institores eius inclyti terre? Dominus exercituum cogitavit hec, ut detraheret superbiam omnis glorie, et ad ignominiam deduceret universos inclytos terre. Transi terram tuam quasi flumen filia maris, non est cingulum ultra tibi. Manum suam extendit super mare, conturbavit regna. Dominus mandavit adversum chanaan ut contereret fortes eius, et dixit: Non adicies ultra ut glorieris calumpniam sustinens virgo filia sydonis. In cethim consurgens transfreta. Ibi quoque non erit requies tibi. Ecce terra chaldeorum talis populus non fuit. Assur fundavit eam. In captivitatem traduxerunt robustos eius, suffoderunt domos eius, posuerunt eam in ruinam. Ululate naves maris, quia devastata est fortitudo vestra. Et erit in die illa in oblivione eris o tyre LXX annis, sicut dies regis unius. Post LXX autem annos erit tyro quasi canticum meretricis. Sume cytharam, circui civitatem meretrix oblivioni tradita. Bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit. Et erit post LXX annos visitabit dominus tyrum et reducet eam ad mercedes suas. Et rursum fornicabitur cum universis regnis terre super faciem terre. Et erunt negotiationes eius et mercedes eius sanctificate domino; non condentur neque reponentur, quia his qui habitaverint coram domino erit negotiatio eius, ut manducent in saturitatem et vestiantur usque ad vetustatem.

XXIIII Ecce dominus dissipabit terram et nudabit eam, et affliget faciem eius et disperget habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos, et sicut servus sic dominus eius, sicut ancilla sic domina eius, sicut emens sic ille qui vendit, sicut fenerator sic is qui mutuum accipit, sicut qui repetit sic qui debet. Dissipatione dissipabitur terra et direptione predabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit et defluxit terra, et infirmata est; defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terre. Et terra infecta est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt fedus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram, et peccabunt habitatores eius; ideoque insanient habitatores eius, et relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Cessabit gaudium tympanorum, quievit sonitus letantium, conticuit dulcedo cythare. Cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam. Attrita est civitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis, deserta est omnis leticia, translatum est gaudium terre, relicta est in urbe solitudo, et calamitas opprimet portas. Quia hec erunt in medio terre, in medio populorum. Quomodo si pauce olive que remanserunt excutiantur ex olea, et racemi cum fuerit finita vindemia. Hii levabunt vocem suam atque laudabunt, cum glorificatus fuerit dominus hinnient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate dominum, in insulis maris nomen domini dei israel. A finibus terre laudes audivimus, gloriam iusti. Et dixi: Secretum meum michi, secretum meum michi. Ve michi, prevaricantes prevaricati sunt, et prevaricatione transgressorum prevaricati sunt. Formido et fovea et laqueus super te qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a facie formidinis cadet in foveam, et qui se explicuerit de fovea tenebitur laqueo, quia cataracte de excelsis aperte sunt, et concutientur fundamenta terre. Confractione confringetur terra, contritione conteretur terra, commotione commovebitur terra, agitatione agitabitur terra sicut ebrius, et auferetur quasi tabernaculum unius noctis. Et gravabit eam iniquitas sua, et corruet et non adiciet ut resurgat. Et erit in die illa visitabit dominus super miliciam celi in excelso. Et sup

reges terre qui sunt super terram. et congregabuntur in congregatione unius fascis in lacum et claudentur ibi in carcere et post multos dies visitabuntur. Et erubescet luna et confundetur sol cum regnaverit dominus exercituum in monte syon et in ierusalem et in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

XXV

Domine deus meus es tu exaltabo te et confitebor nomini tuo quoniam fecisti mirabilia cogitationes antiquas fideles amen. Quia posuisti civitatem in tumulum urbem fortem in ruinam domum alienorum ut non sit civitas et in sempiternum non edificetur. Super hoc laudabit te populus fortis civitas gentium robustarum timebit te. Quia factus es fortitudo pauperi fortitudo egeno in tribulatione sua spes a turbine umbraculum ab estu. Spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem. Sicut estum in siti tumultum alienorum humiliabis et quasi calore sub nube torrente propaginem fortium marcescere facies. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium convivium vindemie pinguium medullatorum vindemie defecate. Et precipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos et telam quam orditus est super universas nationes. Precipitabit mortem in sempiternum et auferet dominus deus lacrimam ab omni facie et obprobrium populi sui auferet ab universa terra quia dominus locutus est. Et dicet in die illa. Ecce deus noster iste expectavimus eum et salvabit nos. iste dominus sustinuimus eum. exultabimus et letabimur in salutari eius. Quia requiescet manus domini in monte isto et triturabitur moab sub eo sicut teruntur palee in plaustro. Et extendet manus suas sub eo sicut natans extendit ad natandum et humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius. Et munimenta sublimium murorum tuorum concident et humiliabuntur et detrahentur in terram usque ad pulverem.

XXVI

In die illa cantabitur canticum istud in terra iuda. Urbs fortitudinis nostre syon salvator ponetur in ea murus et antemurale. Aperite portas et ingrediatur gens iusta custodiens veritatem. Vetus error abiit. servabis pacem. pacem quia in te speravimus domine. Sperastis in domino in seculis eternis in domino deo forti in perpetuum. Quia incurvabit habitantes in excelso civitatem sublimem humiliabit. Humiliabit eam usque ad terram. detrahet eam usque ad pulverem. Conculcabit eam pes pedes pauperis gressus egenorum. Semita iusti recta est. rectus callis iusti ad ambulandum. Et in semita iudiciorum tuorum domine sustinuimus te nomen tuum et memoriale tuum in desiderio anime. Anima mea desideravit te in nocte sed et spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te. Cum feceris iudicia tua in terra iustitiam discent habitatores orbis. Misereamur impio et non discet facere iustitiam in terra sanctorum inique gessit et non videbit gloriam domini. Domine exaltetur manus tua et non videant. videant et confundantur zelantes populi et ignis hostes tuos devoret. Domine dabis pacem nobis. omnia enim opera nostra operatus es nobis. Domine deus noster possederunt nos domini absque te tantum in te recordemur nominis tui. Morientes non vivant gigantes non resurgant. propterea visitasti et contrivisti eos et perdidisti omnem memoriam eorum. Indulsisti genti domine indulsisti genti. numquid glorificatus es. elongasti omnes terminos terre. Domine in angustia requisierunt te in tribulatione murmuris doctrina tua eis. Sicut que concipit cum appropinquaverit ad partum dolens clamat in doloribus suis. sic facti sumus a facie tua domine. Concepimus et quasi parturivimus et peperimus spiritum salutes non fecimus in terra ideo non ceciderunt habitatores terre. Vivent mortui tui interfecti mei resurgent. Expergiscimini et laudate qui habitatis in pulvere quia ros lucis ros tuus. et terram gigantum detrahes in ruinam. Vade populus meus intra in cubicula tua claude ostia tua super te. Abscondere modicum ad momentum donec pertranseat indignatio mea. Ecce enim dominus egredietur de loco sancto suo ut visitet iniquitatem habitatoris terre contra eum. Et revelabit terra sanguinem suum et non operiet ultra interfectos suos.

XXVII

In die illa visitabit dominus in gladio suo duro et grandi et forti super leviathan serpentem vectem et super leviathan serpentem tortuosum et occidet cetum qui in mari est. In die illa vinea meri cantabit ei. Ego dominus qui servo eam repente propinabo ei ne forte visitetur contra eam nocte et die servo eam. Indignatio non est mihi. Quis dabit me spinam et veprem in prelio. Gradiar super eam. succendam eam pariter. An potius tenebit fortitudinem meam. faciet pacem mihi. pacem faciet mihi. Qui ingrediuntur impetu ad iacob florebit et germinabit israel et implebunt faciem orbis semine. Numquid iuxta plagam percutientis se percussit eum. aut sicut occidit interfectos eius sic occisus est. In mensura contra mensuram cum abiecta fuerit iudicabit eam. Meditatus est in spiritu suo duro per diem estus. Ideo super hoc dimittetur iniquitas domui iacob et iste omnis fructus ut auferatur peccatum eius cum posuerit omnes lapides altaris sicut lapides cineris allisos non stabunt luci et delubra. Civitas enim munita desolata erit. speciosa relinquetur et dimittetur quasi desertum. Ibi pascetur vitulus et ibi accubabit et consumet summitates eius. In siccitate messis illius conterentur mulieres venientes et docentes eam. Non est enim populus sapiens. propterea non miserebitur eius qui fecit eum et qui formavit eum non parcet ei. Et erit in die illa percutiet dominus ab alveo fluminis usque ad torrentem egypti et vos congregabimini unus et unus filii israel. Et erit in die illa clangetur in tuba magna et venient qui perditi fuerant de terra assiriorum et qui eiecti erant in terra egypti et adorabunt dominum in monte sancto in ierusalem.

XXVIII

Ve corone superbie ebriis effraim et flori decidenti glorie exultationis eius qui erant in vertice vallis pinguissime errantes a vino. Ecce validus et fortis dominus sicut impetus grandinis turbo confringens sicut impetus aquarum

multarum inundantium et emissarum super terram spatiosam. Pedibus conculcabitur corona superbie ebriorum Effraim. Et erit flos decidens glorie exultationis eius qui est super verticem vallis pinguium quasi temporaneum ante maturitatem autumpni, quod cum aspexerit videns statim ut manu tenuerit devorabit illud. In die illa erit dominus exercituum corona glorie et sertum exultationis residuo populi sui, et spiritus iudicii sedenti super iudicium, et fortitudo revertentibus de bello ad portam. Verum hii quoque pre vino nescierunt et pre ebrietate erraverunt; sacerdos et propheta nescierunt pre ebrietate, absorti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium. Omnes enim mense replete sunt vomitu sordiumque, ita ut non esset ultra locus. Quem docebit scientiam, et quem intelligere faciet auditum? Ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus. Quia manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi. In loquela enim labii et lingua altera loquetur ad populum istum, cui dixit: Hec est requies mea, reficite lassum, et hoc est refrigerium; et noluerunt audire. Et erit eis verbum domini: manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi, ut vadant et cadant retrorsum et conterantur et illaqueentur et capiantur. Propter hoc audite verbum domini viri illusores, qui dominamini super populum meum qui est in Ierusalem. Dixistis enim: Percussimus fedus cum morte et cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundans cum transierit non veniet super nos, quia posuimus mendacium spem nostram et mendacio protecti sumus. Idcirco hec dicit dominus deus: Ecce ego mittam in fundamentis Syon lapidem, lapidem probatum, angularem, preciosum, in fundamento fundatum. Qui crediderit non festinet. Et ponam in pondere iudicium et iustitiam in mensura, et subvertet grando spem mendacii, et protectionem aque inundabunt. Et delebitur fedus vestrum cum morte, et pactum vestrum cum inferno non stabit. Flagellum inundans cum transierit eritis ei in conculcationem. Quandocumque pertransierit tollet vos, quoniam mane diluculo pertransibit in die et in nocte, et tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui. Coangustatum est enim stratum ita ut alter decidat, et pallium breve utrumque operire non potest. Sicut enim in monte divisionum stabit dominus, sicut in valle que est in Gabaon irascetur, ut faciat opus suum, alienum opus eius, ut operetur opus suum, peregrinum est opus eius ab eo. Et nunc nolite illudere, ne forte constringantur vincula vestra. Consummationem enim et abbreviationem audivi a domino deo exercituum super universam terram. Auribus percipite et audite vocem meam, attendite et audite eloquium meum. Numquid tota die arabit arans ut serat, proscindet et sarriet humum suam? Nonne cum adequaverit faciem eius seret gith et cyminum sparget, et ponet triticum per ordinem et ordeum et milium et viciam in finibus suis? Et erudiet illum in iudicio, deus suus docebit illum. Non enim in serris triturabitur gith, nec rota plaustri circuitur, sed in virga excutietur gith et cyminum in baculo. Panis autem comminuetur. Verum non in perpetuum triturans triturabit illum, nec vexabit eum rota plaustri, nec ungulis suis comminuet eum. Et hoc a domino deo exercituum exivit, ut faceret mirabile consilium et magnificaret iustitiam.

XXVIIII

Ve ariel, ariel civitas quam expugnavit David. Additus est annus ad annum, sollempnitates evolute sunt. Et circumvallabo ariel, et erit tristis et merens, et erit mihi quasi ariel. Et circumdabo quasi speram in circuitu tuo et iaciam contra te aggerem et munimenta ponam in obsidionem tuam. Humiliaberis, de terra loqueris, et de humo audietur eloquium tuum, et erit quasi phitonis de terra vox tua, et de humo eloquium tuum mussitabit. Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te, et sicut favilla pertransiens multitudo eorum qui contra te prevaluerunt. Eritque repente confestim a domino exercituum visitabitur in tonitruo et commotione terre et voce magna turbinis et tempestatis et flamme ignis devorantis. Et erit sicut somnium visionis nocturne multitudo omnium gentium que dimicaverunt contra ariel, et omnes qui militaverunt et obsederunt et prevaluerunt adversus eam. Et sicut somniat esuriens et comedit, cum autem fuerit expergefactus vacua est anima eius; et sicut somniat sitiens et bibit, et postquam fuerit expergefactus lassus adhuc sitit et anima eius vacua est, sic erit multitudo omnium gentium que dimicaverunt contra montem Syon. Obstupescite et admiramini, fluctuate et vacillate, inebriamini et non a vino, movemini et non ebrietate. Quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros, prophetas et principes vestros qui vident visiones operiet. Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti litteras dicent: Lege istum, et respondebit: Non possum, signatus est enim. Et dabitur liber nescienti litteras diceturque ei: Lege, et respondebit: Nescio litteras. Et dixit dominus: Eo quod appropinquat populus iste ore suo et labiis suis glorificat me, cor autem eius longe est a me, et timuerunt me mandato hominum et doctrinis, ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi et stupendo. Peribit enim sapientia a sapientibus eius et intellectus prudentium eius abscondetur. Ve qui profundi estis corde ut a domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera, et dicunt: Quis videt nos et quis novit nos? Perversa est hec cogitatio vestra, quasi si lutum contra figulum cogitet, et dicat opus factori suo: Non fecisti me; et figmentum dicat fictori suo: Non intelligis. Nonne adhuc in modico et in brevi convertetur Libanus in chermel, et chermel in saltum reputabitur? Et audient in illa die surdi verba libri, et de tenebris et caligine oculi cecorum videbunt. Et addent mites in domino leticiam, et pauperes homines in sancto Israel exultabunt, quoniam defecit qui prevalebat, consummatus est illusor, et succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem, qui peccare faciebant homines in verbo et arguentem in porta supplantabant et declinaverunt frustra a iusto. Propter hoc hec dicit dominus ad domum Iacob qui redemit

abraham: non modo confundetur iacob, nec modo vultus eius erubescet; sed cum viderit filios suos opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum, et sanctificabunt sanctum iacob et deum israel predicabunt, et scient errantes spiritu intellectum, et mussitatores discent legem.

XXX

Ve filii desertores dicit dominus ut faceretis consilium et non ex me et ordiremini telam et non per spiritum meum ut adderetis peccatum super peccatum. Qui ambulatis ut descendatis in egyptum, et os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine pharaonis et habentes fiduciam in umbra egypti. Et erit vobis fortitudo pharaonis in confusionem, et fiducia umbre egypti in ignominiam. Erant enim in tanis principes tui, et nuntii tui usque ad anes pervenerunt. Omnes confusi sunt super populo qui eis prodesse non potuit. Non fuerunt in auxilium et in aliquam utilitatem, sed in confusionem et in obprobrium. Onus iumentorum austri. In terra tribulationis et angustie, leena et leo ex eis, vipera et regulus volans; portantes super humeros iumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum thesauros suos ad populum qui eis prodesse non poterit. Egyptus enim frustra et vane auxiliabitur. Ideo clamavi super hoc: superbia tantum est; quiesce. Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum, et in libro diligenter exara illud, et erit in die novissimo in testimonium usque in sempiternum. Populus enim ad iracundiam provocans est, et filii mendaces, filii nolentes audire legem dei. Qui dicunt videntibus: nolite videre; et aspicientibus: nolite aspicere nobis ea que recta sunt; loquimini nobis placentia, videte nobis errores. Auferte a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra sanctus israel. Propterea hec dicit sanctus israel: pro eo quod reprobastis verbum hoc et sperastis in calumpniam et in tumultum, et innixi estis super eo, propterea erit vobis iniquitas hec sicut interruptio cadens et requisita in muro excelso, quoniam subito dum non speratur veniet contritio eius. Et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida, et non invenietur de fragmentis eius testa in qua portetur igniculus de incendio aut hauriatur parum aque de fovea. Quia hec dicit dominus deus sanctus israel: si revertamini et quiescatis salvi eritis; in silentio et in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis, et dixistis: nequaquam, sed ad equos fugiemus; ideo fugietis. Et super veloces ascendemus; ideo velociores erunt qui persequentur vos. Mille homines a facie terroris unius, et a facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis et quasi signum super collem. Propterea expectat dominus ut misereatur vestri, et ideo exaltabitur parcens vobis, quia deus iudicii dominus; beati omnes qui expectant eum. Populus enim syon habitabit in ierusalem. Plorans nequaquam plorabis; miserans miserebitur tui; ad vocem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi. Et dabit dominus vobis panem artum et aquam brevem, et non faciet avolare a te ultra doctorem tuum, et erunt oculi tui videntes preceptorem tuum, et aures tue audient verbum monentis post tergum: hec est via, ambulate in ea, neque ad dexteram neque ad sinistram. Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui et vestimentum conflatilis auri tui, et disperges ea sicut immunditiam menstruate.

Egredere dices ei. Et dabitur pluvia semini tuo ubicumque seminaveris in terra, et panis frugum terre erit uberrimus et pinguis. Pascetur in possessione tua in die illa agnus spatiose, et tauri tui et pulli asinorum qui operantur terram commixtum migma comedent sicut in area ventilatum est. Et erunt super omnem montem excelsum et super omnem collem elevatum rivi currentium aquarum in die interfectionis multorum cum ceciderint turres. Et erit lux lune sicut lux solis, et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum, in die qua alligaverit dominus vulnus populi sui et percussuram plage eius sanaverit. Ecce nomen domini venit de longinquo, ardens furor eius et gravis ad portandum; labia eius repleta sunt indignatione, et lingua eius quasi ignis devorans. Spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli ad perdendas gentes in nichilum, et frenum erroris quod erat in maxillis populorum. Canticum erit vobis sicut vox sanctificate sollempnitatis, et leticia cordis sicut qui pergit cum tybia ut intret in montem domini ad fortem israel. Et auditam faciet dominus gloriam vocis sue, et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris et flamma ignis devorantis; allidet in turbine et in lapide grandinis. A voce enim domini pavebit assur virga percussus. Et erit transitus virge fundatus quam requiescere faciet dominus super eum in tympanis et citharis, et in bellis precipuis expugnabit eos. Preparata est enim ab heri topheth, a rege preparata, profunda et dilatata. Nutrimenta eius ignis et ligna multa; flatus domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

XXXI

Ve qui descendunt in egyptum ad auxilium in equis sperantes et habentes fiduciam super quadrigis quia multe, et super equitibus quia prevalidi nimis, et non sunt confisi super sanctum israel, et dominum non requisierunt. Ipse autem sapiens adduxit malum et verba sua non abstulit, et consurget contra domum pessimorum et contra auxilium operantium iniquitatem. Egyptus homo et non deus, et equi eorum caro et non spiritus; et dominus inclinabit manum suam et corruet auxiliator et cadet cui prestatur auxilium, simulque omnes consumentur. Quia hec dicit dominus ad me: quomodo si rugiat leo et catulus leonis super predam suam, cum occurrerit ei multitudo pastorum, a voce eorum non formidabit, et a multitudine eorum non pavebit, sic descendet dominus exercituum ut prelietur super montem syon et super collem eius. Sicut aves volantes sic proteget dominus exercituum ierusalem, protegens et liberans, transiens et salvans. Convertimini sicut in profundum recesseratis filii israel. In die enim illa abiciet vir ydola argenti sui et ydola auri sui que fecerunt vobis manus vestre in peccatum. Et cadet assur in gladio non viri, et gladius non hominis vorabit eum, et fugiet non a facie gladii, et iuvenes eius vectigales erunt. Et fortitudo eius a terrore transibit, et pavebunt principes eius fugientes, dicit dominus

XXXII

cuius ignis est in Syon et caminus eius in Ierusalem. Ecce in iustitia regnabit rex et principes in iudicio preerunt. Et erit vir sicut qui absconditur a vento et celat se a tempestate, sicut rivi aquarum in siti et umbra petre prominentis in terra deserta. Non caligabunt oculi videntium, et aures audientium diligenter auscultabunt. Et cor stultorum intelliget scientiam, et lingua balborum velociter loquetur et plane. Non vocabitur ultra is qui insipiens est princeps, neque fraudulentus appellabitur maior. Stultus enim fatua loquetur, et cor eius faciet iniquitatem ut perficiat simulationem et loquatur ad Dominum fraudulenter, et vacuam faciet animam esurientis, et potum sitienti auferat. Fraudulenti vasa pessima sunt. Ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermone mendacii cum loqueretur pauper iudicium. Princeps vero ea que sunt digna principe cogitabit, et ipse super duces stabit. Mulieres opulente, surgite et audite vocem meam; filie confidentes, percipite auribus eloquium meum. Post dies et annum et vos conturbabimini confidentes; consummata est enim vindemia, collectio ultra non veniet. Obstupescite opulente, conturbamini confidentes; exuite vos et confundimini, accingite lumbos vestros. Super ubera plangite, super regione desiderabili, super vinea fertili. Super humum populi mei spine et vepres ascendent; quanto magis super omnes domos gaudii civitatis exultantis? Domus enim dimissa est, multitudo urbis relicta est; tenebre et palpatio facte sunt super speluncas usque in eternum. Gaudium onagrorum, pascua gregum, donec effundatur super nos spiritus de excelso. Et erit desertum in Chermel, et Chermel in saltum reputabitur. Et habitabit in solitudine iudicium, et iustitia in Chermel sedebit. Et erit opus iustitie pax, et cultus iustitie silentium et securitas usque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis, et in tabernaculis fiducie, et in requie opulenta. Grando autem in descensione saltus, et humilitate humiliabitur civitas.

XXXIII

Beati qui seminatis super omnes aquas, immittentes pedem bovis et asini. Ve qui predaris, nonne et ipse predaberis? Et qui spernis, nonne et ipse sperneris? Cum consummaveris depredationem, depredaberis; cum fatigatus desieris contempnere, contempneris. Domine, miserere nostri, te enim expectavimus; esto brachium nostrum in mane, et salus nostra in tempore tribulationis. A voce angeli fugerunt populi, ab exaltatione tua disperse sunt gentes. Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus, velut cum fosse plene fuerint de eo. Magnificatus est Dominus quoniam habitavit in excelso; implevit Syon iudicio et iustitia. Et erit fides in temporibus tuis, divitie salutis, sapientia et scientia; timor Domini ipse thesaurus eius. Ecce videntes clamabunt foris, angeli pacis amare flebunt. Dissipate sunt vie, cessavit transiens per semitam; irritum factum est pactum, proiecit civitates, non reputavit homines. Luxit et elanguit terra, confusus est Libanus et obsorduit, et factus est Saron sicut desertum, et concussa est Basan et Carmelus. Nunc consurgam, dicit Dominus, nunc exaltabor, nunc sublevabor. Concipietis ardorem, parietis stipulam; spiritus vester ut ignis vorabit vos. Et erunt populi quasi de incendio cinis, spine congregate igni comburentur. Audite qui longe estis que fecerim, et cognoscite vicini fortitudinem meam. Conterriti sunt in Syon peccatores, possedit tremor ypocritas. Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Qui ambulat in iustitiis et loquitur veritatem, qui proicit avaritiam ex calumpnia, et excutit manus suas ab omni munere, qui obturat aures suas ne audiat sanguinem, et claudit oculos suos ne videat malum. Iste in excelsis habitabit, munimenta saxorum sublimitas eius; panis ei datus est, aque eius fideles sunt. Regem in decore suo videbunt oculi eius, cernent terram de longe. Cor tuum meditabitur timorem: ubi est litteratus? ubi legis verba ponderans? ubi est doctor parvulorum? Populum inprudentem non videbis, populum alti sermonis, ita ut non possis intelligere disertitudinem lingue eius, in quo nulla est sapientia. Respice Syon, civitatem sollempnitatis nostre; oculi tui videbunt Ierusalem, habitationem opulentam, tabernaculum quod nequaquam transferri poterit; nec auferentur clavi eius in sempiternum, et omnes funiculi eius non rumpentur; quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster; locus fluviorum rivi latissimi et patentes; non transibit per eum navis remigum, neque trieris magna transgredietur eum. Dominus enim iudex noster, Dominus legifer noster, Dominus rex noster, ipse salvabit nos. Laxati sunt funiculi tui, et non prevalebunt; sic erit malus tuus ut dilatare signum non queas. Tunc dividentur spolia predarum multarum; claudi diripient rapinam. Nec vicinus dicet: Elangui. Populus qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas.

XXXIIII

Accedite gentes et audite, et populi attendite; audiat terra et plenitudo eius, orbis et omne germen eius. Quia indignatio Domini super omnes gentes, et furor super omnem militiam eorum; interfecit eos et dedit eos in occisionem. Interfecti eorum proicientur, et de cadaveribus eorum ascendet fetor; tabescent montes a sanguine eorum. Et tabescet omnis militia celorum, et complicabuntur sicut liber celi, et omnis militia eorum defluet sicut defluit folium de vinea et de ficu. Quoniam inebriatus est in celo gladius meus; ecce super Ydumeam descendet, et super populum interfectionis mee ad iudicium. Gladius Domini repletus est sanguine, incrassatus est adipe, de sanguine medullatorum arietum. Victima enim Domini in Bosra, et interfectio magna in terra Edom. Et descendent unicornes cum eis, et tauri cum potentibus; inebriabitur terra eorum sanguine, et humus eorum adipe pinguium. Quia dies ultionis Domini, annus retributionum iudicii Syon. Et convertentur torrentes eius in picem, et humus eius in sulphur, et erit terra eius in picem ardentem. Nocte et die non extinguetur, in sempiternum ascendet fumus eius; a generatione in generationem desolabitur, in secula seculorum non erit transiens per eam. Et possidebunt illam onocrotalus et ericius, ybis et corvus habitabunt in ea, et extendetur super eam mensura ut redigatur ad nichilum.

et perpendiculum in desolationem. Nobiles eius non erunt ibi: regem potius invocabunt, et omnes principes eius erunt in nihilum. Et orientur in domibus eius spinae et urticae, et paliurus in munitionibus eius; et erit cubile draconum et pascua struthionum. Et occurrent daemonia onocentauris, et pilosus clamabit alter ad alterum; ibi cubabit lamia, et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius, et enutrivit catulos, et circumfodit, et fovit in umbra eius; illuc congregati sunt milvi, alter ad alterum. Requirite diligenter in libro Domini, et legite: unum ex eis non defuit, alter alterum non quaesivit: quia quod ex ore meo procedit, ille mandavit, et spiritus eius ipse congregavit ea. Et ipse misit eis sortem, et manus eius divisit eam illis in mensuram; usque in aeternum possidebunt eam, in generatione et generatione habitabunt in ea.

XXXV

Laetabitur deserta et invia, et exultabit solitudo, et florebit quasi lilium. Germinans germinabit, et exultabit laetabunda et laudans; gloria Libani data est ei, decor Carmeli et Saron; ipsi videbunt gloriam Domini et decorem Dei nostri. Confortate manus dissolutas, et genua debilia roborate. Dicite pusillanimes: Confortamini, et nolite timere: ecce Deus noster ultionem adducet retributionis; Deus ipse veniet, et salvabit vos. Tunc aperientur oculi caecorum, et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus, et aperta erit lingua mutorum: quia scissae sunt in deserto aquae, et torrentes in solitudine. Et quae erat arida, in stagnum, et sitiens in fontes aquarum. In cubilibus in quibus prius habitabant dracones, orietur viror calami et iunci. Et erit ibi semita et via, et via sancta vocabitur: non transibit per eam pollutus; et haec erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per eam. Non erit ibi leo, et mala bestia non ascendet per eam, nec invenietur ibi; et ambulabunt qui liberati fuerint. Et redempti a Domino convertentur, et venient in Sion cum laude; et laetitia sempiterna super caput eorum; gaudium et laetitiam obtinebunt, et fugiet dolor et gemitus.

XXXVI

Et factum est in XIIII anno regis Ezechiae, ascendit Sennacherib rex Assyriorum super omnes civitates Iuda munitas, et cepit eas. Et misit rex Assyriorum Rabsacen de Lachis in Ierusalem ad regem Ezechiam in manu gravi, et stetit in aquaeductu piscinae superioris in via agri Fullonis. Et egressus est ad eum Eliachim filius Helciae qui erat super domum, et Sobna scriba, et Ioahe filius Asaph a commentariis. Et dixit ad eos Rabsaces: Dicite Ezechiae: Haec dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quae est ista fiducia qua confidis? Aut quo consilio vel fortitudine rebellare disponis? Super quem habes fiduciam, quia recessisti a me? Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum, super Aegyptum: cui si innisus fuerit homo, intrabit in manum eius, et perforabit eam: sic Pharao rex Aegypti omnibus qui confidunt in eo. Quod si responderis mihi: In Domino Deo nostro confidimus: nonne ipse est cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria, et dixit Iude et Ierusalem: Coram altari isto adorabitis? Et nunc trade te domino meo regi Assyriorum, et dabo tibi duo milia equorum, nec poteris praebere ex te ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in Aegypto in quadrigis et in equitibus: et nunc numquid sine Domino ascendi ad terram istam ut disperderem eam? Dominus dixit ad me: Ascende super terram istam et disperde eam. Et dixit Eliachim et Sobna et Ioahe ad Rabsacen: Loquere ad servos tuos Syria lingua; intelligimus enim: ne loquaris ad nos Iudaice in auribus populi qui est super murum. Et dixit ad eos Rabsaces: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer omnia verba ista? et non potius ad viros qui sedent in muro, ut comedant stercora sua, et bibant urinam pedum suorum vobiscum? Et stetit Rabsaces, et clamavit voce magna Iudaice, et dixit: Audite verba regis magni regis Assyriorum. Haec dicit rex: Non seducat vos Ezechias, quia non poterit eruere vos. Et non vobis fiduciam tribuat Ezechias super Domino, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur civitas ista in manu regis Assyriorum. Nolite audire Ezechiam. Haec enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum benedictionem, et egredimini ad me, et comedite unusquisque vineam suam, et unusquisque ficum suam, et bibite unusquisque aquam cisternae suae, donec veniam et tollam vos ad terram quae est ut terra vestra, terram frumenti et vini, terram panium et vinearum. Ne conturbet vos Ezechias dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis Assyriorum? Ubi est deus Emath et Arphad? Ubi est deus Sepharvaim? Numquid liberaverunt Samariam de manu mea? Quis est ex omnibus diis terrarum istarum qui eruerit terram suam de manu mea, ut eruat Dominus Ierusalem de manu mea? Et siluerunt, et non responderunt ei verbum. Mandaverat enim eis rex dicens: Ne respondeatis ei. Et ingressus est Eliachim filius Helciae qui erat super domum, et Sobna scriba, et Ioahe filius Asaph a commentariis ad Ezechiam scissis vestibus, et nuntiaverunt ei verba Rabsacis.

XXXVII

Et factum est, cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, et obvolutus est sacco, et intravit in domum Domini. Et misit Eliachim qui erat super domum, et Sobnam scribam, et seniores de sacerdotibus opertos saccis ad Isaiam filium Amos prophetae et dixerunt ad eum: Haec dicit Ezechias: Dies tribulationis et angustiae, et correptionis et blasphemiae dies haec: quia venerunt filii usque ad partum, et virtus non habet pariendi. Si quomodo audiat Dominus Deus tuus verba Rabsacis, quem misit rex Assyriorum dominus suus ad blasphemandum Deum viventem, et exprobrandum sermonibus quos audivit Dominus Deus tuus: leva ergo orationem pro reliquiis quae repertae sunt. Et venerunt servi regis Ezechiae ad Isaiam. Et dixit ad eos Isaias: Haec dicetis domino vestro: Haec dicit Dominus: Ne timeas a facie verborum quae audisti, quibus blasphemaverunt pueri regis Assyriorum me. Ecce ego dabo ei spiritum, et audiet nuntium, et revertetur

ad terram suam. et corruere eum faciam gladio in terra sua. Reversus est autem rapsaces et invenit regem assiriorum preliantem adversus lobnam. Audierat enim quia profectus esset de lachis. et audivit de taracha rege ethiopie dicentes. Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audisset misit nuncios ad ezechiam dicens. Hec dicetis ezechie regi iude loquentes. Non te decipiat deus tuus in quo tu confidis dicens. Non dabitur ierusalem in manu regis assiriorum. Ecce tu audisti omnia que fecerunt reges assiriorum omnibus terris quas subverterunt et tu poteris liberari? Numquid eruerunt eos dii gentium quos subverterunt patres mei: gozan et aran et reseph et filios eden qui erant in thalasar? Ubi est rex emath et rex arphat et rex urbis sepharvaim ana et ava? Et tulit ezechias libros de manu nunciorum et legit eos et ascendit in domum domini et expandit eos ezechias coram domino. et oravit ezechias ad dominum dicens. Domine exercituum deus israel qui sedes super cherubin tu es deus solus omnium regnorum terre. tu fecisti celum et terram. Inclina domine aurem tuam et audi. Aperi oculos tuos et vide. et audi omnia verba sennacherib que misit ad blasphemandum deum viventem. Vere enim domine desertas fecerunt reges assiriorum terras et regiones earum. et dederunt deos earum igni. Non enim erant dii sed opera manuum hominum: lignum et lapis et comminuerunt eos. Et nunc domine deus noster salva nos de manu eius et cognoscant omnia regna terre quia tu es dominus deus solus. Et misit ysaias filius amos ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Pro quibus rogasti me de sennacherib rege assiriorum hoc est verbum quod dominus locutus est super eum. Despexit te et subsannavit te virgo filia syon: post te caput movebit virgo filia ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti et super quem exaltasti vocem tuam et levasti altitudinem oculorum tuorum ad sanctum israel? In manu servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti. In multitudine quadrigarum mearum ego ascendi altitudines montium iuga libani et succidam excelsa cedrorum eius. et electas abietes illius et introibo altitudinem summitatis eius saltum carmeli eius. ego fodi et bibi aquam et siccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum. Numquid non audisti que olim fecerim ei? Ex diebus antiquis ego plasmavi illud. et nunc adduxi. Et factum est in eradicationem gentium collium compugnantium et civitatum munitarum. Habitatores earum breviata manu contremuerunt et confusi sunt. facti sunt sicut fenum agri et gramen pascue et herba tectorum que exaruit antequam maturesceret. Habitationem tuam et introitum tuum et egressum tuum cognovi et insaniam tuam contra me. Cum fureres adversum me superbia tua ascendit in aures meas. Ponam ergo circulum in naribus tuis et frenum in labiis tuis et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem hoc erit signum. Comede hoc anno que sponte nascuntur et in anno secundo pomis vescere. In anno autem tertio seminate et metite et plantate vineas et comedite fructum earum. et mittet id quod salvatum fuerit de domo iuda et quod reliquum est mittet radicem deorsum et faciet fructum sursum quia de ierusalem exibunt reliquie et salvatio de monte syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Propterea hec dicit dominus de rege assiriorum. Non intrabit civitatem hanc. et non iaciet ibi sagittam et non occupabit eam clipeus et non mittet in circuitu eius aggerem. In via qua venit per eam revertetur et civitatem hanc non ingredietur dicit dominus. et protegam civitatem istam ut salvem eam propter me et propter david servum meum. Egressus est autem angelus domini et percussit in castris assiriorum .c.lxxxv. milia. et surrexerunt mane et ecce omnes cadavera mortuorum. et egressus est et abiit. Et reversus est sennacherib rex assiriorum et habitavit in ninive. Et factum est cum adoraret in templo nesrach deum suum: adramelech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio fugeruntque in terram ararath et regnavit pro eo asaradon filius eius.

XXXVIII

In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem. et introivit ad eum ysaias filius amos propheta et dixit ei. Hec dicit dominus. Dispone domui tue quia morieris tu et non vives. Et convertit ezechias faciem suam ad parietem et adoravit ad dominum et dixit. Obsecro domine memento queso quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit ezechias fletu magno. Et factum est verbum domini ad ysaiam dicens. Vade et dic ezechie. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi orationem tuam et vidi lacrimas tuas. Ecce ego adiciam super dies tuos .xv. annos. et de manu regis assiriorum eruam te et civitatem istam et protegam eam. Hoc autem tibi erit signum a domino quia faciet dominus verbum hoc quod locutus est. Ecce ego reverti faciam umbram linearum per quas descenderat in horologio achaz in sole retrorsum .x. lineis. et reversus est sol .x. lineis per gradus quos descenderat.

Scriptura ezechie regis iude cum egrotasset et convaluisset de infirmitate sua.

Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi. Quesivi residuum annorum meorum. dixi non videbo dominum deum in terra viventium. Non aspiciam hominem ultra et habitatorem quietis. Generatio mea ablata est et convoluta est a me quasi tabernaculum pastorum. Precisa est velut a texente vita mea dum adhuc ordirer succidit me. De mane usque ad vesperam finies me. Sperabam usque ad mane quasi leo sic contrivit omnia ossa mea. De mane usque ad vesperam finies me sicut pullus hirundinis sic clamabo meditabor ut columba. Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelso. Domine vim patior [responde] pro me. quid dicam aut quid respondebit michi cum ipse fecerim. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Domine sic vivitur et in talibus vita spiritus mei corripies me et vivificabis me. ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autem eruisti animam meam ut non periret proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. Quia non infernus confitebitur tibi neque mors laudabit te non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam. Vivens vivens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodie pater filiis notam

faciet veritatem tuam. Domine salvum me fac et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vite nostre in domo domini. Et iussit ysaias ut tollerent massam de ficis et cathaplasmarent super vulnus et sanaretur. Et dixit ezechias. Quod erit signum quia ascendam in domum domini.

XXXIX

In tempore illo misit merodach baladan filius baladan rex babilonis libros et munera ad ezechiam. Audierat enim quod egrotasset et convaluisset. Letatus est autem super eis ezechias et ostendit eis cellam aromatum et argenti et auri et odoramentorum et unguenti optimi. et omnes apothecas suppellectilis sue et universa que inventa sunt in thesauris suis. Non fuit verbum quod non ostenderet eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Introivit autem ysaias propheta ad ezechiam regem et dixit ei. Quid dixerunt viri isti et unde venerunt ad te? Et dixit ezechias. De terra longinqua venerunt ad me de babilone. Et dixit. Quid viderunt in domo tua? Et dixit ezechias. Omnia que in domo mea sunt viderunt. non fuit res quam non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit ysaias ad ezechiam. Audi verbum domini exercituum. Ecce dies venient et auferentur omnia que in domo tua sunt et que thesaurizaverunt patres tui usque ad diem hanc in babilonem. non relinquetur quicquam dicit dominus. et de filiis tuis qui exibunt de te quos genueris tollent et erunt eunuchi in palatio regis babilonis. Et dixit ezechias ad ysaiam. Bonum est verbum domini quod locutus est.

XL

et dixit. fiat tantum pax et veritas in diebus meis. Consolamini consolamini populus meus dicit deus vester. Loquimini ad cor ierusalem et advocate eam quoniam completa est malitia eius dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exaltabitur et omnis mons et collis humiliabitur et erunt prava in directa: et aspera in vias planas. Et revelabitur gloria domini. et videbit omnis caro pariter quod os domini locutum est. Vox dicentis. clama. et dixi. Quid clamabo? Omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est fenum et cecidit flos: quia spiritus domini sufflavit in eo. Vere fenum est populus. exsiccatum est fenum et cecidit flos. Verbum autem domini manet in eternum. Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas syon. exalta in fortitudine vocem tuam qui evangelizas ierusalem. exalta noli timere. dic civitatibus iude. Ecce deus vester. Ecce dominus deus in fortitudine veniet et brachium eius dominabitur. Ecce merces eius cum eo. et opus illius coram eo. Sicut pastor gregem suum pascet. in brachio suo congregabit agnos et in sinu suo levabit. fetas ipse portabit. Quis mensus est pugillo aquas et celos palmo ponderavit? Quis appendit tribus digitis molem terre. et libravit in pondere montes et colles in statera. Quis adiuvit spiritum domini. aut quis consiliarius eius fuit et ostendit illi? cum quo iniit consilium et instruxit et docuit eum semitam iustitie. et erudivit eum scientia: et viam prudentie ostendit ei? Ecce gentes quasi stilla situle: et quasi momentum stature reputate sunt. Ecce insule quasi pulvis exiguus. et libanus non sufficiet ad succendendum. et animalia eius non sufficient ad holocaustum. Omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo. et quasi nichilum et inane reputate sunt ei. Cui ergo similem fecistis deum. Aut quam ymaginem ponetis ei? Numquid sculptile conflabit faber. Aut aurifex auro figurabit illud. et laminis argenteis argentarius? forte lignum et imputribile elegit artifex sapiens. querit quomodo statuat simulacrum quod non moveatur. Numquid non scietis? numquid audistis? numquid non annuntiatum est vobis ab initio? numquid non intellexistis fundamenta terre qui sedet super gyrum terre? et habitatores eius sunt quasi locuste? Qui extendit velut nichilum celos. et expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum. Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint. iudices terre velut inane fecit. Et quidem neque plantatus. neque satus. neque radicatus in terra truncus eorum repente flavit in eos. et aruerunt. et turbo quasi stipulam auferet eos. Et cui assimilastis me: et adequastis dicit sanctus. Levate in excelsum oculos vestros et videte quis creavit hec. Qui educit in numero militiam eorum. et omnes ex nomine vocat pre multitudine fortitudinis. et roboris virtutisque eius. neque unum reliquum fuit. Quare dicis iacob et loqueris israel: Abscondita est via mea a domino et a deo meo iudicium meum transibit. Numquid nescis aut non audisti? Deus sempiternus dominus: qui creavit terminos terre non deficiet. neque laborabit. neque est investigatio eius sapientie. Qui dat lasso virtutem. et his qui non sunt fortitudinem. et robur multiplicat. Deficient pueri et laborabunt. et iuvenes in infirmitate cadent. Qui autem sperant in domino mutabunt fortitudinem. Assument pennas sicut aquile current et non laborabunt ambulabunt et non deficient.

lassi

XLI

Taceant ad me insule. et gentes fortitudinem mutent. Accedant et tunc loquantur simul ad iudicium propinquemus. Quis suscitavit ab oriente iustum: vocavit eum ut sequeretur se? Dabit in conspectu eius gentes et reges obtinebit. Dabit quasi pulverem gladio eius sicut stipulam vento raptam arcui eius. Persequetur eos. transibit in pace semita in pedibus eius non apparebit. Quis hec operatus est et fecit? vocans generationes ab exordio? Ego dominus primus et novissimus ego sum. Viderunt insule et timuerunt extrema terre. Obstupuerunt. appropinquaverunt et accesserunt. Unusquisque proximo suo auxiliabitur. et fratri suo dicet confortare. Confortabit faber erarius percutiens malleo eum qui cudebat tunc temporis dicens. Glutino bonum est. et confortavit eum in clavis ut non moveretur. Et tu israel serve meus iacob quem elegi. semen abraham amici mei in quo apprehendi te ab extremis terre et a longinquis eius vocavi te. et dixi tibi. Servus meus es tu elegi te et non abieci te. Ne timeas. quia ego tecum sum. Ne declines quia ego deus tuus. Confortavi te et auxiliatus sum tibi. et suscepi te

dextera iusti mei. Ecce confundentur et erubescent omnes
qui pugnant adversum te. erunt quasi non sint. et peri-
bunt viri qui contradicunt tibi. quaeres eos et non in-
venies viros rebelles tuos. et erunt quasi non sint.
et velut consumptio hominis bellantis adversum te.
quia ego dominus deus tuus apprehendens manum tuam
dicensque tibi ne timeas. ego adiuvi te. noli timere
vermis iacob qui mortui estis ex israel. ego auxilia-
tus sum tibi dicit dominus. et redemptor tuus sanctus israel.
Ego posui te quasi plaustrum triturans novum
habens rostra serrantia. triturabis montes et commi-
nues. et colles quasi pulverem pones. ventilabis eos. et
ventus tollet. et turbo disperget eos. et tu exul-
tabis in domino et in sancto israel laetaberis. Egeni et paup-
eres quaerunt aquas et non sunt. lingua eorum siti
aruit. ego dominus exaudiam eos. deus israel non derelinquam
eos. Aperiam in supinis collibus flumina. et in me-
dio camporum fontes. ponam desertum in stagna a-
quarum. et terram inviam in rivos aquarum. dabo in
solitudinem cedrum et spinam et myrtum et lignum
olive. ponam in deserto abietem ulmum et buxum
simul ut videant et sciant et recogitent. et intel-
ligant pariter quia manus domini fecit hoc. et sanctus israel cre-
avit illud. Prope facite iudicium vestrum dicit
dominus. Afferte si quid forte habetis dicit rex iacob.
Accedant et nuntient nobis quecumque ventura sunt.
priora que fuerunt nuntiate. et ponemus cor nostrum et sci-
emus novissima eorum. et que ventura sunt indi-
cate nobis. Annuntiate que ventura sunt in futurum.
et sciemus quia dii estis vos. bene quoque aut male si po-
testis facite. et loquamur et simul videamus. ecce
vos estis ex nichilo. et opus vestrum ex eo quod non est. Ab-
hominatio est qui elegit vos. Suscitavi ab aqui-
lone et veniet ab ortu solis. vocabit nomen meum
et adducet magistratus quasi lutum. et velut plastes
conculcans humum. Quis annuntiavit ab exordi-
o ut sciamus. et a principio ut dicamus iustus
es. non est neque annuntians. neque predicens. neque audiens
sermones vestros. Primus ad syon dicet ecce adsunt.
et ierusalem dabo evangelistam. et vidi et non erat
neque ex istis quisquam qui iniret consilium. et interro-
gatus responderet verbum. ecce omnes iniusti et
vana opera eorum. ventus et inane simulacra
eorum.

XLII

Ecce servus meus suscipiam eum. electus
meus complacuit sibi in illo anima mea. dedi spiritum meum
super eum. iudicium gentibus proferet. non clamabit
neque accipiet personam. neque audietur vox eius foris.
calamum quassatum non conteret. et linum fumi-
gans non extinguet. in veritate educet iudici-
um. non erit tristis neque turbulentus donec ponat
in terra iudicium. et legem eius insule expecta-
bunt. Hec dicit dominus deus. creans celos et extendens
eos. firmans terram et que germinant ex ea. dans
flatum populo qui est super eam. et spiritum calcanti-
bus eam. ego dominus vocavi te in iustitia et appre-
hendi manum tuam et servavi te et dedi te in fe-
dus populi in lucem gentium. ut aperires oculos
cecorum et educeres de conclusione vinctum de domo
carceris sedentes in tenebris. ego dominus. hoc est nomen
meum. gloriam meam alteri non dabo. et laudem
meam sculptilibus. que prima fuerunt ecce venerunt.
nova quoque ego annuntio antequam oriantur au-
dita faciam vobis. Cantate domino canticum novum.
laus eius ab extremis terre. Qui descenditis in ma-
re et plenitudo eius. insule et habitatores earum.
Sublevetur desertum et civitates eius in domibus
habitabit cedar. laudate habitatores petre. de ver-
tice montium clamabunt. ponent domino gloriam.
et laudem eius in insulis nuntiabunt. Dominus sicut
fortis egredietur. sicut vir preliator suscitabit
zelum. vociferabitur et clamabit et super inimicos
suos confortabitur. Tacui semper silui. patiens fui.
sicut parturiens loquar. dissipabo et absorbebo si-
mul. desertos faciam montes et colles. et omne
germen eorum exsiccabo. et ponam flumina in
insulas. et stagna arefaciam. et ducam cecos in
via quam nesciunt. et in semitis quas ignorave-
runt ambulare eos faciam. ponam tenebras
coram eis in lucem. et prava in recta. hec verba feci eis.
et non dereliqui eos. conversi sunt retrorsum. confun-
dantur confusione qui confidunt in sculptili. qui
dicunt conflatili vos dii nostri. Surdi audite
et ceci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus
meus. et surdus nisi ad quem nuntios meos misi. Quis
cecus nisi qui venundatus est. et quis cecus nisi
servus domini. Qui vides multa nonne custodies.
Qui apertas habes aures nonne audies. Et dominus vo-
luit ut sanctificaret eum et magnificaret legem
et extolleret. ipse autem populus direptus et vastatus.
laqueus iuvenum omnes. et in domibus carcerum
absconditi sunt. facti sunt in rapinam. nec est
qui eruat in direptionem. nec est qui dicat red-
de. Quis est in vobis qui audiat hoc. attendat et auscul-
tet futura. Quis dedit in direptionem iacob. et
israel vastantibus. nonne dominus ipse cui pecca-
vimus. et noluerunt in viis eius ambulare. et
non audierunt legem eius. et effudit super eum
indignationem furoris sui et forte bellum. et com-
bussit eum in circuitu et non cognovit. et succen-
dit eum et non intellexit.

XLIII

Et nunc hec dicit dominus
creans te iacob et formans te israel. noli timere
quia redemi te. et vocavi te nomine tuo. servus meus
es tu. Cum transieris per aquas tecum ero et flumina
non operient te. cum ambulaveris in igne non combu-
reris. et flamma non ardebit in te. quia ego dominus
deus sanctus israel salvator tuus. dedi propitiationem
tuam egyptum. ethiopiam et saba pro te.
Ex quo honorabilis factus es in oculis meis et
gloriosus. ego dilexi te. et dabo homines pro te et po-
pulos pro anima tua. Noli timere quia ego te-
cum sum. Ab oriente adducam semen tuum.
et ab occidente congregabo te. Dicam aquilo-
ni da. et austro noli prohibere. Affer filios
meos de longinquo et filias meas ab extremis
terre. et omnem qui invocat nomen meum in gloriam me-
am. creavi eum. formavi eum et feci eum.
Educ foras populum cecum et oculos habentem. sur-
dum et aures ei sunt. Omnes gentes congregate
sunt simul. et collecte sunt tribus. Quis in vobis
annuntiet istud et que prima sunt audire faciet

nos. Dent testes eorum et iustificentur et audiant et dicant vere. Vos testes mei dicit Dominus et servus meus quem elegi ut sciatis et credatis mihi et intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non est formatus deus et post me non erit. Ego sum ego sum Dominus et non est absque me salvator. Ego annunciavi et salvavi, auditum feci et non fuit in vobis alienus. Vos testes mei dicit Dominus et ego deus. Et ab initio ego ipse et non est qui de manu mea eruat; operabor et quis avertet illud? Hec dicit Dominus redemptor vester sanctus Israel: propter vos emisi Babilonem et detraxi vectes universos et Chaldeos in navibus suis gloriantes. Ego Dominus sanctus vester creans Israel rex vester. Hec dicit Dominus qui dedit in mari viam et in aquis torrentibus semitam. Qui eduxit quadrigam et equum et agmen et robustum: simul obdormierunt nec resurgent; contriti sunt quasi linum et extincti sunt. Ne memineritis priorum et antiqua ne intueamini. Ecce ego facio nova et nunc orientur: utique cognoscetis ea. Ponam in deserto viam et in invio flumina. Glorificabunt me bestia agri, dracones et struthiones, quia dedi in deserto aquas, flumina in invio, ut darem potum populo meo electo meo. Populum istum mihi formavi, laudem meam narrabit. Non me invocasti Iacob nec laborasti in me Israel. Non obtulisti mihi arietem holocausti tui et victimis tuis non glorificasti me. Non te servire feci in oblatione nec laborem tibi prebui in thure. Non emisti mihi argento calamum et adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumptamen servire me fecisti in peccatis tuis, prebuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis. Ego sum ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me et peccatorum tuorum non recordabor. Reduc me in memoriam et iudicemur simul; narra si quid habes ut iustificeris. Pater tuus primus peccavit et interpretes tui prevaricati sunt in me. Et contaminavi principes sanctos, dedi ad internitionem Iacob et Israel in blasphemiam.

XLIIII

Et nunc audi Iacob serve meus et Israel quem elegi. Hec dicit Dominus faciens et formans te ab utero auxiliator tuus: noli timere serve meus Iacob et rectissime quem elegi. Effundam enim aquas super sitientem et fluenta super aridam; effundam spiritum meum super semen tuum et benedictionem meam super stirpem tuam. Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta preterfluentes aquas. Iste dicet Domini ego sum et ille vocabit in nomine Iacob et hic scribet manu sua Domino et in nomine Israel assimilabitur. Hec dicit Dominus rex Israel et redemptor eius Dominus exercituum: ego primus et ego novissimus et absque me non est deus. Quis similis mei? vocet et annunciet et ordinem exponat mihi, ex quo constitui populum antiquum; ventura et que futura sunt annuncient eis. Nolite timere neque conturbemini; ex tunc audire te feci et annunciavi; vos estis testes mei. Numquid est deus absque me et formatorem quem ego non noverim? Plaste ydoli omnes nichil sunt et amantissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum quia non vident neque intelligunt ut confundantur. Quis formavit deum et sculptile conflavit ad nichil utile? Ecce omnes participes eius confundentur; fabri enim sunt ex hominibus. Convenient omnes, stabunt et pavebunt et confundentur simul. Faber ferrarius lima operatus est, in prunis et in malleis formavit illud et operatus est in brachio fortitudinis sue; esuriet et deficiet, non bibet aquam et lassescet. Artifex lignarius extendit normam, formavit illud in runcina, fecit illud in angularibus et in circino tornavit illud; et fecit ymaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo. Succidit cedros, tulit ylicem et quercum que steterat inter ligna saltus. Plantavit pinum quam pluvia nutrivit. Et facta est hominibus in focum; sumpsit ex eis et calefactus est, et succendit et coxit panes; de reliquo autem operatus est deum et adoravit illud; fecit sculptile et curvatus est ante illud. Medium eius combussit igni et de medio eius carnes comedit, coxit pulmentum et saturatus est, et calefactus est et dixit: vah calefactus sum, vidi focum. Reliquum autem eius deum fecit et sculptile sibi; curvatur ante illud et adorat illud et obsecrat dicens: Libera me quia deus meus es tu. Nescierunt neque intellexerunt; obliti enim sunt ne videant oculi eorum et ne intelligant corde suo. Non recogitant in mente sua neque cognoscunt neque sentiunt ut dicant: medietatem eius combussi in igne et coxi super carbones eius panes, et de reliquo eius ydolum faciam? ante truncum ligni procidam? Pars eius cinis est; cor insipiens adoravit illud, et non liberabit animam suam neque dicet: forte mendacium in dextera mea. Memento horum Iacob et Israel quoniam servus meus es tu. Formavi te servus meus es tu Israel, ne obliviscaris mei. Delevi ut nubem iniquitates tuas et quasi nebulam peccata tua. Revertere ad me quoniam redemi te. Laudate celi quoniam misericordiam fecit Dominus; iubilate extrema terre, resonate montes laudationem, saltus et omne lignum eius, quoniam redemit Dominus Iacob et Israel gloriabitur. Hec dicit Dominus redemptor tuus et formator tuus ex utero: ego sum Dominus faciens omnia, extendens celos solus, stabiliens terram et nullus mecum; irrita faciens signa divinorum et ariolos in furorem vertens; convertens sapientes retrorsum et scientiam eorum stultam faciens; suscitans verbum servi sui et consilium nunciorum suorum complens. Qui dico Ierusalem habitaberis et civitatibus Iuda edificabimini et deserta eius suscitabo. Qui dico profundo desolare et flumina tua arefaciam. Qui dico Cyro pastor meus es et omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Ierusalem edificaberis et templo fundaberis.

XLV

Hec dicit Dominus christo meo Cyro cuius apprehendi dexteram ut subiciam ante faciem eius gentes et dorsa regum vertam, et aperiam coram eo ianuas et porte non claudentur. Ego ante te ibo et gloriosos terre humiliabo, portas ereas conteram et vectes ferreos confringam, et dabo tibi thesauros absconditos et archana secretorum, ut scias quia ego Dominus qui voco nomen tuum deus Israel, propter servum meum Iacob et Israel electum meum. Et vocavi te in nomine tuo; assimilavi te et non cogno

-isti me. Ego dominus et non est amplius extra me non est deus. Accinxi te et non cognovisti me ut sciant hii qui ab ortu solis et qui ab occidente quoniam absque me non est. Ego dominus et non est alter formans lucem et creans tenebras faciens pacem et creans malum. Ego dominus faciens omnia haec. Rorate caeli desuper et nubes pluant iustum aperiatur terra et germinet salvatorem et iustitia oriatur simul ego dominus creavi eum. Vae qui contradicit fictori suo testa de samiis terrae. Numquid dicet lutum figulo suo quid facis et opus tuum absque manibus est. Vae qui dicit patri quid generas et mulieri quid parturis. Haec dicit dominus sanctus Israhel plastes eius ventura interrogate me super filios meos et super opera manuum mearum mandastis mihi. Ego feci terram et hominem super eam creavi ego. Manus meae tetenderunt caelos et omni militiae eorum mandavi. Ego suscitavi eum ad iustitiam et omnes vias eius dirigam. Ipse aedificabit civitatem meam et captivitatem meam dimittet non in pretio neque in muneribus dicit dominus deus exercituum. Haec dicit dominus: labor Aegypti et negotiatio Aethiopiae et Sabaim viri sublimes ad te transibunt et tui erunt post te ambulabunt vincti manicis pergent et te adorabunt teque deprecabuntur tantum in te est deus et absque te non est deus. Vere tu es deus absconditus deus Israhel salvator. Confusi sunt et erubuerunt omnes simul abierunt in confusionem fabricatores errorum. Israhel salvatus est in domino salute aeterna non confundemini et non erubescetis usque in saeculum saeculi. Quia haec dicit dominus creans caelos ipse deus formans terram et faciens eam ipse plastes eius non in vanum creavit eam ut habitaretur formavit eam. Ego dominus et non est alius. Non in abscondito locutus sum in loco terrae tenebroso non dixi semini Iacob frustra quaerite me. Ego dominus loquens iustitiam adnuntians recta. Congregamini et venite et accedite simul qui salvati estis ex gentibus nescierunt qui levant lignum sculpturae suae et rogant deum non salvantem. Adnuntiate et venite et consiliamini simul. Quis auditum fecit hoc ab initio ex tunc praedixit illud. Numquid non ego dominus et non est ultra deus absque me. Deus iustus et salvans non est praeter me. Convertimini ad me et salvi eritis omnes fines terrae quia ego deus et non est alius. In memet ipso iuravi egredietur de ore meo iustitiae verbum et non revertetur quia mihi curvabitur omne genu et iurabit omnis lingua. Ergo in domino dicent meae sunt iustitiae et imperium ad eum venient et confundentur omnes qui repugnant ei. In domino iustificabitur et laudabitur omne semen Israhel.

XLVI

Confractus est Bel contritus est Nabo facta sunt simulacra eorum bestiis et iumentis onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem. Contabuerunt et contrita sunt simul non potuerunt salvare portantem et anima eorum in captivitatem ibit. Audite me domus Iacob et omne residuum domus Israhel qui portamini a meo utero qui gestamini a mea vulva. Usque ad senectam ego ipse et usque ad canos ego portabo ego feci et ego feram et ego portabo et salvabo. Cui adsimilastis me et adaequastis et conparastis me et feci-stis similem. Qui confertis aurum de sacculo et argentum statera ponderatis conducentes aurificem ut faciat deum et procidunt et adorant. Portant illum in humeris gestantes et ponentes in loco suo et stabit ac de loco suo non movebitur. Sed et cum clamaverint ad eum non audiet de tribulatione non salvabit eos. Mementote istud et fundamini redite praevaricatores ad cor. Recordamini prioris saeculi quoniam ego sum deus et non est ultra deus nec est similis mei. Adnuntians ab exordio novissimum et ab initio quae necdum facta sunt dicens consilium meum stabit et omnis voluntas mea fiet. Vocans ab oriente avem et de terra longinqua virum voluntatis meae et locutus sum et adducam illud creavi et faciam illud. Audite me duro corde qui longe estis a iustitia. Prope feci iustitiam meam non elongabitur et salus mea non morabitur. Dabo in Sion salutem et in Israhel gloriam meam.

XLVII

Descende sede in pulvere virgo filia Babylonis sede in terra non est solium filiae Chaldeorum quia ultra non vocaberis mollis et tenera. Tolle molam et mole farinam denuda turpitudinem tuam discoperi humerum revela crura transi flumina. Revelabitur ignominia tua et videbitur obprobrium tuum. Ultionem capiam et non resistet mihi homo. Redemptor noster dominus exercituum nomen eius sanctus Israhel. Sede tacens et intra in tenebras filia Chaldeorum quia non vocaberis ultra domina regnorum. Iratus sum super populum meum contaminavi hereditatem meam et dedi eos in manu tua non posuisti eis misericordias super senem adgravasti iugum tuum valde. Et dixisti in sempiternum ero domina non posuisti haec super cor tuum neque recordata es novissimi tui. Et nunc audi haec delicata et habitans confidenter quae dicis in corde tuo ego sum et non est praeter me amplius non sedebo vidua et ignorabo sterilitatem. Venient tibi duo haec subito in die una sterilitas et viduitas universa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum et propter duritiam incantatorum tuorum. Et habuisti fiduciam in malitia tua et dixisti non est qui videat me. Sapientia tua et scientia tua haec decepit te et dixisti in corde tuo ego sum et praeter me non est altera. Veniet super te malum et nescies ortum eius et inruet super te calamitas quam non poteris expiare. Veniet super te miseria repente quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis et cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua si forte quid prosit tibi aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum stent et salvent te augures caeli qui contemplabantur sidera et supputabant menses ut ex eis adnuntiarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula ignis conbussit eos non liberabunt animam suam de manu flammae. Non sunt prunae quibus calefiant nec focus ut sedeant ad eum. Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras negotiatores tui ab adolescentia sua unusquisque in via sua erraverunt non est qui salvet te.

XLVIII

Audite haec domus Iacob qui vocamini nomine Israhel et de aquis Iuda existis qui iuratis

in noie dni. 7 dei isrl. recordamini nō in ueri
tate: nq; in iusticia. De ciuitate enī sca uocati
sunt. 7 sup dm̄ isrl' cōstabiliti sunt. dns exerci
tuum nom̄ eius. Priora ex tūc annunciaui. 7
ex ore meo exierunt. 7 audita feci ea. repente
operatus sum 7 uenerunt. Sciui enī qr durus es
tu 7 neruus ferreus ceruix tua. 7 frons tua ere
a. Predixi t' ex tunc anteq̄m uenirent indica
ui tibi. ne forte diceres ydola mea fecerunt h
7 sculptilia mea 7 cōflatilia mandauerunt
ista q̄ audisti. Vide omnia. uos aūt nō annū
ciastis. Audita feci t' noua. ex tunc 7 cons'
uata sunt q̄ nescis. nūc creata sunt. 7 nō ex tūc. 7 ante
diem. 7 nō audisti ea. ne forte dicas. ecce ego co
gnoui ea. nq; audisti. nq; cognouisti. nq; ex tūc
aperta ē auris tua. Scio. n. qr preuaricans p̄ua
ricaberis. 7 transgressorem de uentre uocaui te.
Propter nom̄ meum longe faciam furorem meū.
7 laude mea infrenabo te ne intereas. Ecce excoxi
te. sz nō q̄si argentum elegi te i camino paup
tatis. Propter me. propter me faciam ut nō blasphemer.
7 gloriam meam alteri nō dabo. Audite me iacob
7 isrl' q̄m ego uoco. ecce ipse. ego primus 7 ego no
uissimus. Manus q̄q; mea fundauit terram 7 dex
tera mea mensa ē celos. ego uocabo 7 stabunt
simul. congregamini oēs uos 7 audite quis de
eis annunciauit h. Dns dilexit eum. faciet
uoluntatē suam i babilone. 7 brachium su
um i caldeis. Ecce ego locutus sum. 7 uocaui eū
adduxi eum 7 directa ē uia eius. Accedite ad me
7 audite h. nō ē a principio i abscondito locutus
sum ex tp̄e anteq̄m fieret ibi eram. 7 nunc dns
ds misit me 7 sps eius. Hec dic d's ds redemptor
tuus scs isrl'. Ego dns ds tuus docens te utilia.
gubernans te i uia qua ambulas. Utinā attendis
ses mandata mea. facta fuiss; sicut flumē pax tua. 7 i
ustia tua sicut gurgites aquaz maris. 7 fuiss; sicut
harena semē tuum. 7 stirps uteri tui ut lapilli ei'.
nō interiss; 7 nō fuiss; attritum nom̄ eius a fa
cie mea. Egredimini de babilone. fugite
a caldeis. in uoce exultationis annunciate.
Auditū facite h 7 ferte illud usq; ad extrema
tre. Dicite. Redemit dns seruum suum iacob
nō sicierunt i deserto cū educeret eos. aquam de pe
tra produxit eis. 7 scidit petram 7 fluxerunt.

XLIX

Nō est pax impiis dic d's. Audite insule 7 at
tendite p̄pli de longe. dns ab utero uocauit me.
de uentre mris mee recordatus ē nois mei.
7 posuit os meum q̄si gladium acutum. In
umbra manus sue protexit me. 7 posuit me si
cut sagittam electam i pharetra sua abscondit
me. 7 dixit m. Seruus ms es tu isrl' qr in te
gloriabor. 7 ego dixi in uacuū laboraui. sine causa
7 uane fortitudinē meam cōsumpsi. ergo iudi
cium meum cū dno 7 opus meū cū deo meo.
Et nūc dic dns formans me ex utero seruum sibi.
ut reducam iacob ad eum. 7 isrl' nō congrega
bitur. 7 glorificatus sum i oculis dni. 7 ds ms
factus ē fortitudo mea. 7 dixit. Parum ē ut sis
m seruus ad suscitandas tribs iacob 7 feces isrl'.
cōuertendas. dedi te in lucem gentium ut sis sal'
mea usq; ad extremum terre. Hec dicit dns
redemptor isrl' scs eius. ad contemptibilem ani
mam. 7 ad abhominatam gentem. ad seruū
dnoz. Reges uidebunt 7 cōsurgent principes
7 adorabunt propter dnm qr fidelis ē 7 scm isrl' q̄
elegit te. H dicit d's. In tp̄e placito exaudiui
te 7 in die salutis auxiliatus sum tui. 7 ser
uaui te. 7 dedi te in fedus p̄pli ut suscitares
terram 7 possideres hereditates dissipatas ut di
ceres his qui uincti st. exite. 7 his qui i tenebris
reuelamini. Sup̄ uias pascentur. 7 in omnibz
planis pascua eoz. nō esurient nq; sitient. et
nō percutiet eos estus 7 sol. qr miserator eoz re
get eos. 7 ad fontes aquaz potabit eos. Et po
nam oēs montes meos i uiam. 7 semite me
e exaltabuntur. Ecce isti de longe uenient. 7
ecce illi ab aquilone 7 mari. 7 isti de terra austri.
Laudate celi 7 exulta terra. iubilate montes
laudem. qr consolatus ē dns p̄plm suum. et
pauperum suoz miserebitur. Et dixit syon. de
reliquit me d's. 7 dns oblitus ē mei. Nunquid ob
liuisci pōt mulier infantē suum ut nō misere
atur filio uteri sui. 7 si illa oblita fuerit ego tamē
nō obliuiscar tui. ecce i manibz meis descripsi
te. Muri tui coram oculis meis semp. Venerunt
structores tui destruentes te. 7 dissipantes a te
exibunt. Leua i circuitu oculos tuos 7 uide oēs
isti congregati sunt uenerunt t'. Viuo ego dicit d's.
qr his omnibz uelut ornamento uestieris. 7 circū
dabis t' eos q̄si sponsa. qr deserta tua 7 solitudines
tue. 7 terra ruine tue nūc angusta erunt p̄ habita
toribz 7 longe fugabantur qui absorbebant te.
Adhuc dicent i auribz tuis filii sterilitatis tue.
Angustus m ē locus. fac spatium m ut habitem.
7 dices i corde tuo. Quis genuit m istos. Ego
sterilis 7 nō pariens. transmigrata 7 captiua. 7 is
tos quis enutriuit. Ego destituta 7 sola. isti ubi
erant. Hec dic dns ds. Ecce leuo ad gentes manū
meam. 7 ad p̄plos exaltabo signum meum. 7
afferent filios tuos i ulnis. 7 filias tuas sup hu
meros portabunt. 7 erunt reges nutricii tui.
7 regine nutrices tue. Vultu in terra demisso
adorabunt te. 7 puluerem pedum tuoz lingent.
7 scies qr ego dns. sup quo nō confundentur qui
expectant eum. Nunquid tolletur a forti preda
aut quod captum fuit a robusto saluū ee nō po
terit. Quia h dic d's. equidem 7 captiuitas a forte
tolletur. 7 quod ablatum fuit a robusto saluabitur.
eos uo qui iudicauerunt te ego iudicabo. 7 fili
os tuos ego saluabo. 7 cibabo hostes tuos car
nibz suis. 7 q̄si musto sanguine suo inebriabuntur.
7 sciet oīs caro qr ego dns saluans te. 7 redemp
tor tuus fortis iacob. Hec dic dns. Quis est hic
liber repudii matris uestre quo dimisi eam. aut quis
ē creditor ms cui uendidi uos. Ecce in iniquita
tibz uestris uenditi estis 7 in sceleribz uestris dimi
si matrem uestram. qr ueni 7 nō erat uir. uocaui
7 nō erat qui audiret. Nunquid abbreuiata et
paruula facta est manus mea ut nō possim re

dimere. aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum; computrescent pisces sine aqua, et morientur in siti. Induam caelos tenebris, et saccum ponam operimentum eorum. [L] Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum qui lassus est verbo; erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum. Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii. Corpus meum dedi percutientibus, et genas meas vellentibus; faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me. Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus; ideo posui faciem meam ut petram durissimam, et scio quoniam non confundar. Iuxta est qui iustificat me, quis contradicet mihi? stemus simul; quis est adversarius meus? accedat ad me. Ecce Dominus Deus auxiliator meus: quis est ergo qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos. Quis ex vobis timens Dominum, audiens vocem servi sui? Qui ambulavit in tenebris, et non est lumen ei, speret in nomine Domini, et innitatur super Deum suum. Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis: ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis quas succendistis. De manu mea factum est hoc vobis, in doloribus dormietis.

LI. Audite me qui sequimini quod iustum est, et quaeritis Dominum. Attendite ad petram unde excisi estis, et ad cavernam laci de qua praecisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, et ad Saram quae peperit vos: quia unum vocavi eum, et benedixi ei, et multiplicavi eum. Consolabitur ergo Dominus Sion, et consolabitur omnes ruinas eius; et ponet desertum eius quasi delicias, et solitudinem eius quasi hortum Domini. Gaudium et laetitia invenietur in ea, gratiarum actio et vox laudis. Attendite ad me, populus meus, et tribus mea, me audite: quia lex a me exiet, et iudicium meum in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus, egressus est salvator meus, et brachia mea populos iudicabunt; me insulae expectabunt, et brachium meum sustinebunt. Levate in caelum oculos vestros, et videte sub terra deorsum: quia caeli sicut fumus liquescent, et terra sicut vestimentum atteretur, et habitatores eius sicut haec interibunt; salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea non deficiet. Audite me qui scitis iustum, populus lex mea in corde eorum: noli timere opprobrium hominum, et blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum sic comedet eos vermis, et sicut lanam sic devorabit eos tinea; salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea in generationes generationum. Consurge, consurge, induere fortitudinem, brachium Domini; consurge sicut in diebus antiquis, in generationibus saeculorum. Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem? Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis; qui posuisti profundum maris viam, ut transirent liberati? Et nunc qui redempti sunt a Domino revertentur, et venient in Sion laudantes, et laetitia sempiterna super capita eorum; gaudium et laetitiam tenebunt, fugiet dolor et gemitus. Ecce ego ipse consolabor vos. Quis tu ut timeres ab homine mortali, et a filio hominis qui quasi foenum ita arescet? Et oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit caelos et fundavit terram; et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius qui te tribulabat, et paraverat ad perdendum: ubi nunc furor tribulantis? Cito veniet gradiens ad aperiendum, et non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet panis eius. Ego autem sum Dominus Deus tuus, qui conturbo mare, et intumescunt fluctus eius: Dominus exercituum nomen meum. Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meae protexi te, ut plantes caelos et fundes terram, et dicas ad Sion: Populus meus es tu. Elevare, elevare, consurge Ierusalem, quae bibisti de manu Domini calicem irae eius; usque ad fundum calicis soporis bibisti, et potasti usque ad faeces. Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos genuit; et non est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis quos enutrivit. Duo sunt quae occurrerunt tibi: quis contristabitur super te? vastitas et contritio, et fames et gladius: quis consolabitur te? Filii tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum, sicut oryx illaqueatus, pleni indignatione Domini, increpatione Dei tui. Idcirco audi hoc, paupercula et ebria non a vino. Haec dicit dominator tuus Dominus, et Deus tuus qui pugnavit pro populo suo: Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meae; non adiicies ut bibas illum ultra. Et ponam illum in manu eorum qui te humiliaverunt, et dixerunt animae tuae: Incurvare ut transeamus; et posuisti ut terram corpus tuum, et quasi viam transeuntibus.

LII. Consurge, consurge, induere fortitudine tua, Sion; induere vestimentis gloriae tuae, Ierusalem civitas sancti: quia non adiiciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus et immundus. Excutere de pulvere, consurge, sede, Ierusalem; solve vincula colli tui, captiva filia Sion. Quia haec dicit Dominus: Gratis venundati estis, et sine argento redimemini. Quia haec dicit Dominus Deus: In Aegyptum descendit populus meus in principio ut colonus esset ibi, et Assur absque ulla causa calumniatus est eum. Et nunc quid mihi est hic, dicit Dominus, quoniam ablatus est populus meus gratis? Dominatores eius inique agunt, dicit Dominus, et iugiter tota die nomen meum blasphematur. Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego ipse qui loquebar, ecce assum. Quam pulchri super montes pedes annuntiantis et praedicantis pacem, annuntiantis bonum, praedicantis salutem, dicentis: Sion, regnabit Deus tuus! Vox speculatorum tuorum: levaverunt vocem, simul laudabunt, quia oculo ad oculum videbunt cum converterit Dominus Sion. Gaudete et laudate simul, deserta Ierusalem, quia consolatus est Dominus populum suum, redemit Ierusalem. Paravit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, et videbunt omnes fines terrae salutare Dei nostri. Recedite, recedite, exite inde, pollutum nolite tangere; exite de medio eius, mundamini qui fertis vasa Domini. Quoniam non in tumultu exibitis, nec in fuga properabitis; praecedet enim vos Dominus, et congregabit vos Deus Israel. Ecce intelliget servus meus, exaltabitur et elevabitur, et sublimis erit valde. Sicut obstupuerunt super eum multi,

sic inglorius erit inter viros aspectus eius et forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes multas super ipsum continebunt reges os suum quia quibus non est narratum de eo viderunt et qui non audierunt contemplati sunt.

LIII

Quis credidit auditui nostro et brachium domini cui revelatum est? Et ascendet sicut virgultum coram eo et sicut radix de terra sitienti. Non est species ei neque decor et vidimus eum et non erat aspectus et desideravimus eum despectum et novissimum virorum virum dolorum et scientem infirmitatem et quasi absconditus vultus eius et despectus unde nec reputavimus eum. Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros portavit et nos reputavimus eum quasi leprosum percussum a deo et humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra disciplina pacis nostre super eum et livore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oves erravimus unusquisque in viam suam declinavit et dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum. Oblatus est quia ipse voluit et non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur et quasi agnus coram tondente se obmutescet et non aperiet os suum. De angustia et de iudicio sublatus est. Generationem illius quis enarrabit quia abscisus est de terra viventium propter scelus populi mei percussi eum. Et dabit impios pro sepultura et divitem pro morte sua eo quod iniquitatem non fecerit neque dolus fuerit in ore eius. Et dominus voluit conterere eum in infirmitate. Si posuerit pro peccato animam suam videbit semen longevum et voluntas domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod laboravit anima eius videbit et saturabitur in scientia sua iustificabit ipse iustus servus meus multos et iniquitates eorum ipse portabit. Ideo dispertiam ei plurimos et fortium dividet spolia pro eo quod tradidit in mortem animam suam et cum sceleratis reputatus est et ipse peccatum multorum tulit et pro transgressoribus rogavit.

LIIII

Lauda sterilis que non paris decanta laudem et hinni que non pariebas quoniam multi filii deserte magis quam eius que habet virum dicit dominus. Dilata locum tentorii tui et pelles tabernaculorum tuorum extende ne parcas longos fac funiculos tuos et clavos tuos consolida. Ad dexteram enim et ad levam penetrabis et semen tuum gentes hereditabit et civitates desertas inhabitabit. Noli timere quia non confunderis neque erubesces non enim te pudebit quia confusionis adolescentie tue oblivisceris et obprobrii viduitatis tue non recordaberis amplius quia dominabitur tui qui fecit te dominus exercituum nomen eius et redemptor tuus sanctus Israel deus omnis terre vocabitur. Quia ut mulierem derelictam et merentem spiritu vocavit te dominus et uxorem ab adolescentia abiectam dixit deus tuus. Ad punctum in modico dereliqui te et in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te et in misericordia sempiterna misertus sum tui dixit redemptor tuus dominus. Sicut in diebus Noe istud mihi est cui iuravi ne inducerem aquas diluvii ultra super terram sic iuravi ut non irascar tibi et non increpem te. Montes enim commovebuntur et colles contremiscent misericordia autem mea non recedet a te et fedus pacis mee non movebitur dixit miserator tuus dominus. Paupercula tempestate convulsa absque ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos et fundabo te in saphiris et ponam iaspidem propugnacula tua et portas tuas in lapides sculptos et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. Universos filios tuos doctos a domino et multitudinem pacis filiis tuis et in iustitia fundaberis. Recede procul a calumpnia quia non timebis et a pavore quia non appropinquabit tibi. Ecce accola veniet qui non erat mecum advena quondam tuus adiungetur tibi. Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas et proferentem vas in opus suum et ego creavi interfectorem ad disperdendum. Omne vas quod fictum est contra te non dirigetur et omnem linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis. Hec est hereditas servorum domini et iustitia eorum apud me dicit dominus.

LV

Omnes sitientes venite ad aquas et qui non habetis argentum properate emite et comedite. Venite emite absque argento et absque ulla commutatione vinum et lac. Quare appenditis argentum non in panibus et laborem vestrum non in saturitate? Audite audientes me et comedite bonum et delectabitur in crassitudine anima vestra. Inclinate aurem vestram et venite ad me. Audite et vivet anima vestra et feriam vobiscum pactum sempiternum misericordias David fideles. Ecce testem populis dedi eum ducem ac preceptorem gentibus. Ecce gentem quam nesciebas vocabis et gentes que te non cognoverunt ad te current propter dominum deum tuum et sanctum Israel quia glorificavit te. Querite dominum dum inveniri potest invocate eum dum prope est. Derelinquat impius viam suam et vir iniquus cogitationes suas et revertatur ad dominum et miserebitur eius et ad deum nostrum quoniam multus est ad ignoscendum. Non enim cogitationes mee cogitationes vestre neque vie mee vie vestre dicit dominus. Quia sicut exaltantur celi a terra sic exaltate sunt vie mee a viis vestris et cogitationes mee a cogitationibus vestris. Et quomodo descendit imber et nix de celo et illuc ultra non revertitur sed inebriat terram et infundit eam et germinare eam facit et dat semen serenti et panem comedenti sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo. Non revertetur ad me vacuum sed faciet quecumque volui et prosperabitur in his ad que misi illud. Quia in letitia egrediemini et in pace deducemini. Montes et colles cantabunt coram vobis laudem et omnia ligna regionis plaudent manu. Pro saliunca ascendet abies et pro urtica crescet myrtus et erit dominus nominatus in signum eternum quod non auferetur.

LVI

Hec dicit dominus: Custodite iudicium et facite iustitiam quia iuxta est salus mea ut veniat et iustitia mea ut reveletur. Beatus vir qui facit hoc et filius hominis qui apprehendet istud custodiens sabbatum ne polluat illud custodiens manus suas ne faciat omne malum. Et non dicat filius advene qui adheret domino dicens: Separatione dividet me dominus a populo suo.

Et non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum. Quia haec dicit Dominus eunuchis qui custodierint sabbata mea, et elegerint quae volui, et tenuerint foedus meum: dabo eis in domo mea, et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus: nomen sempiternum dabo eis quod non peribit. Et filios advenae qui adhaerent Domino ut colant eum, et diligant nomen eius, ut sint ei in servos: omnem custodientem sabbatum ne polluat illud, et tenentem foedus meum: adducam eos in montem sanctum meum, et laetificabo eos in domo orationis meae: holocausta eorum et victimae eorum placebunt mihi super altare meum: quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis. Ait Dominus Deus, qui congregat dispersos Israel: Adhuc congregabo ad eum congregatos eius. Omnes bestiae agri venite ad devorandum, universae bestiae saltus. Speculatores eius caeci omnes, nescierunt universi: canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes et amantes somnia. Et canes impudentissimi nescierunt saturitatem: ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam: omnes in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam, a summo usque ad novissimum. Venite, sumamus vinum, et impleamur ebrietate: et erit sicut hodie, sic et cras, et multo amplius.

LVII

Iustus perit, et nemo est qui recogitet in corde suo: et viri misericordiae colliguntur, quia non est qui intelligat: a facie enim malitiae collectus est iustus. Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua. Vos autem accedite huc, filii auguratricis, semen adulteri et fornicariae. Super quem lusistis? super quem dilatastis os, et eiecistis linguam? numquid non vos filii scelesti, semen mendax? Qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum, immolantes parvulos in torrentibus, subter eminentes petras. In partibus torrentis pars tua, haec est sors tua: et ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium. Numquid super his non indignabor? Super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tuum, et illuc ascendisti ut immolares hostias. Et post ostium et retro postem posuisti memoriale tuum: quia iuxta me discooperuisti, et suscepisti adulterum: dilatasti cubile tuum, et pepigisti cum eis foedus: dilexisti stratum eorum manu aperta. Et ornasti te regio unguento, et multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul, et humiliata es usque ad inferos. In multitudine viae tuae laborasti: non dixisti: Quiescam: vitam manus tuae invenisti, propterea non rogasti. Pro quo sollicita timuisti, quia mentita es, et mei non es recordata, neque cogitasti in corde tuo? quia ego tacens, et quasi non videns, et mei oblita es. Ego annuntiabo iustitiam tuam, et opera tua non proderunt tibi. Cum clamaveris, liberent te congregati tui, et omnes eos auferet ventus, tollet aura. Qui autem fiduciam habet mei, hereditabit terram, et possidebit montem sanctum meum. Et dicam: Viam facite, praebete iter, declinate de semita, auferte offendicula de via populi mei. Quia haec dicit Excelsus et Sublimis habitans aeternitatem: et sanctum nomen eius in excelso et in sancto habitans, et cum contrito et humili spiritu: ut vivificet spiritum humilium, et vivificet cor contritorum. Non enim in sempiternum litigabo, neque usque ad finem irascar: quia spiritus a facie mea egredietur, et flatus ego faciam. Propter iniquitatem avaritiae eius iratus sum, et percussi eum: abscondi a te faciem meam, et indignatus sum: et abiit vagus in via cordis sui. Vias eius vidi, et dimisi eum, et reduxi eum, et reddidi consolationes ipsi, et lugentibus eius. Creavi fructum labiorum pacem, pacem ei qui longe est, et qui prope, dixit Dominus, et sanavi eum. Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest, et redundant fluctus eius in conculcationem et lutum. Non est pax, dixit Dominus Deus, impiis.

LVIII

Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, et annuntia populo meo scelera eorum, et domui Iacob peccata eorum. Me etenim de die in diem quaerunt, et scire vias meas volunt, quasi gens quae iustitiam fecerit, et quae iudicium Dei sui non dereliquerit: rogant me iudicia iustitiae: appropinquare Deo volunt. Quare ieiunavimus, et non aspexisti: humiliavimus animas nostras, et nescisti? Ecce in die ieiunii vestri invenitur voluntas vestra, et omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites et contentiones ieiunatis, et percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut usque ad diem hanc, ut audiatur in excelso clamor vester. Numquid tale est ieiunium quod elegi, per diem affligere hominem animam suam? numquid contorquere quasi circulum caput suum, et saccum et cinerem sternere? numquid istud vocabis ieiunium, et diem acceptabilem Domino? Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi? dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte eos qui confracti sunt liberos, et omne onus dirumpe. Frange esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam: cum videris nudum, operi eum, et carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, et sanitas tua citius orietur, et anteibit faciem tuam iustitia tua, et gloria Domini colliget te. Tunc invocabis, et Dominus exaudiet: clamabis, et dicet: Ecce adsum. Quia misericors sum Dominus Deus tuus. Si abstuleris de medio tui catenam, et desieris digitum extendere, et loqui quod non prodest. Cum effuderis esurienti animam tuam, et animam afflictam repleveris, orietur in tenebris lux tua, et tenebrae tuae erunt sicut meridies. Et requiem dabit tibi Dominus Deus tuus semper, et implebit splendoribus animam tuam, et ossa tua liberabit, et eris quasi hortus irriguus, et sicut fons aquarum cuius non deficient aquae. Et aedificabuntur in te deserta saeculorum: fundamenta generationis et generationis suscitabis: et vocaberis aedificator sepium, avertens semitas iniquitatum. Si averteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem tuam in die sancto meo, et vocaveris sabbatum delicatum, et sanctum Domini gloriosum, et glorificaveris eum dum non facis vias tuas, et non invenitur voluntas tua, ut loquaris sermonem. Tunc delectaberis super Domino, et sustollam te super altitudines terrae, et cibabo te hereditate Iacob patris tui. Os enim Domini locutum est.

LIX

Ecce non est abbreviata manus Domini ut salvare nequeat, neque aggravata est auris eius ut non exaudiat. Sed iniquitates vestrae diviserunt inter vos et Deum vestrum, et peccata vestra absconderunt faciem

eius a vobis ne exaudiret. Manus enim vestre pollute
sunt sanguine et digiti vestri iniquitate. Labia vestra
locuta sunt mendacium et lingua vestra iniquita
tem fatur. Non est qui invocet iusticiam neque
est qui iudicet vere. Sed confidunt in nichilo et locun
tur vanitates. Conceperunt laborem et pepere
runt iniquitatem. Ova aspidum ruperunt et telas
aranee texuerunt. Qui comedit de ovis eorum
morietur et quod confotum est erumpet in regulum. Tele
eorum non erunt in vestimentum neque operientur o
peribus suis. Opera eorum opera inutilia et opus iniqui
tatis in manibus eorum. Pedes eorum ad malum currunt
et festinant ut effundant sanguinem innocen
tem. Cogitationes eorum cogitationes inutiles.
vastitas et contritio in viis eorum. Viam pacis nes
cierunt et non est iudicium in gressibus eorum. Semite
eorum incurvate sunt eis. Omnis qui calcat in eis ig
norat pacem. Propter hoc elongatum est a vobis
iudicium et non apprehendet nos iusticia. Ex
pectavimus lucem et ecce tenebre, splendorem
et in tenebris ambulavimus. Palpavimus sicut
ceci parietem et quasi absque oculis attrectavimus.
Impegimus meridie quasi in tenebris in caligino
sis, quasi mortui rugiemus quasi ursi omnes et quasi
columbe meditantes gememus. Expectavimus
iudicium et non est, salutem et elongata est a nobis.
Multiplicate sunt enim iniquitates nostre coram
te et peccata nostra responderunt nobis quia scelera
nostra nobiscum et iniquitates nostras cognovimus.
peccare et mentiri contra dominum. Et aversi sumus ne ire
mus post tergum dei nostri ut loqueremur ca
lumpniam et transgressionem concepimus et
locuti sumus de corde verba mendacii. Et conversum est re
trorsum iudicium et iusticia longe stetit quia corruit in pla
tea veritas et equitas non potuit ingredi. Et facta est ve
ritas in oblivione et qui recessit a malo prede patui
t. Et vidit dominus et malum apparuit in oculis
eius quia non est iudicium. Et vidit quia non est vir et
aporiatus est quia non est qui occurrat. Et salvabit sibi
brachium suum et iusticia eius ipsa confirma
bit. Indutus est iusticia ut lorica et galea salutis
in capite eius. Indutus est vestimentis ultionis
et opertus est quasi pallio zeli. Sicut ad vindictam quasi ad
retributionem indignationis hostibus suis et vi
cissitudinem inimicis suis. Insulis vicem reddet.
Et timebunt qui ab occidente nomen domini
et qui ab ortu solis gloriam eius. Cum venerit quasi
fluvius violentus quem spiritus domini cogit. Et venerit Syon
redemptor et eis qui redeunt ab iniquitate in
Iacob dicit dominus. Hoc fedus meum cum eis dicit dominus.
Spiritus meus qui in te est et verba mea que posui in
ore tuo non recedent de ore tuo et de ore seminis
tui dicit dominus amodo et usque in sempiternum.

LX

Sur
ge illuminare Ierusalem quia venit lumen tuum et gloria
domini super te orta est. Quia ecce tenebre operient
terram et caligo populos. Super te autem orietur dominus et
gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt gentes in lu
mine tuo et reges in splendore ortus tui. Leva
in circuitu oculos tuos et vide omnes isti congregati
sunt venerunt tibi. Filii tui de longe venient

· d lacte sugget

et filie tue lac suggent. Tunc videbis et afflu
es et mirabitur et dilatabitur cor tuum quando
conversa fuerit ad te multitudo maris fortitudo
gentium venerit tibi. Inundatio camelorum operi
et te dromedarii Madian et Effa. Omnes de Saba
venient aurum et thus deferentes et laudem domino
annunciantes. Omne pecus Cedar congregabitur tibi,
arietes Nabaioth ministrabunt tibi. Offerentur
super placabili altari meo et domum maiesta
tis mee glorificabo. Qui sunt isti qui ut nu
bes volant et quasi columbe ad fenestras suas.
Me enim insule expectant et naves maris in
principio ut adducam filios tuos de longe
argentum eorum et aurum eorum cum eis nomini domini dei tui
et sancto Israel quia glorificabit te. Et edificabunt filii
peregrinorum muros tuos et reges eorum ministra
bunt tibi. In indignatione enim mea percussi te
et in reconciliatione mea misertus sum tui. Et
aperientur porte tue iugiter die et nocte non clau
dentur ut afferatur ad te fortitudo gentium
et reges earum adducantur. Gens enim et regnum
quod non servierit tibi peribit et gentes solitudine vas
tabuntur. Gloria Libani ad te veniet et abies et
buxus et pinus simul ad ornandum locum sancti
ficationis mee et locum pedum meorum glorificabo.
Et venient ad te curvi filii eorum qui humiliave
runt te et adorabunt vestigia pedum tuorum
omnes qui detrahebant tibi et vocabunt te ci
vitatem domini Syon sancti Israel. Pro eo quod fuisti dere
licta et odio habita et non erat qui per te transiret
ponam te in superbiam seculorum gaudium in genera
tionem et generationem. Et suges lac gentium
et mamilla regum lactaberis et scies quia ego dominus
salvans te et redemptor tuus fortis Iacob. Pro
ere afferam aurum et pro ferro afferam argentum
et pro lignis es et pro lapidibus ferrum. Et ponam
visitationem tuam pacem et prepositos tuos iusti
ciam. Non audietur ultra iniquitas in terra tua
vastitas et contritio in terminis tuis et occupa
bit salus muros tuos et portas tuas laudatio.
Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem nec
splendor lune illuminabit te, sed erit tibi dominus
in lucem sempiternam et deus tuus in gloriam tu
am. Non occidet ultra sol tuus et luna tua non
minuetur quia dominus erit in lucem sempiternam
et complebuntur dies luctus tui. Populus autem tuus
omnes iusti in perpetuum hereditabunt terram. Ger
men plantationis mee opus manus mee ad
glorificandum. Minimus erit in mille et parvulus in
gentem fortissimam. Ego dominus in tempore eius
subito faciam istud.

LXI

Spiritus domini super me eo quod
unxerit me dominus. Ad annunciandum mansuetis
misit me, ut mederer contritis corde et predica
rem captivis indulgentiam et clausis apertio
nem, ut predicarem annum placabilem domino
et diem ultionis deo nostro, ut consolarer omnes
lugentes et ponerem consolationem lugenti
bus Syon et darem eis coronam pro cinere,
oleum gaudii pro luctu, pallium laudis
pro spiritu meroris. Et vocabuntur in ea for

tes iustitie: plantatio domini ad glorificandum. Et edifica
bunt deserta a seculo: et ruinas antiquas erigent:
et instaurabunt civitates desertas et dissipatas in
generatione et generationem. Et stabunt alieni et pascent
pecora vestra. et filii peregrinorum agricole et vinitores
vestri erunt. Vos autem filii sacerdotes domini vocabimi
ni. ministri dei nostri: dicetur vobis. Fortitudinem
gentium comedetis. et in gloria eorum superbietis. pro con
fusione vestra duplici et rubore laudabunt partem
eorum. propter hoc in terra sua duplicia possidebunt. le
titia sempiterna erit eis. Quia ego dominus diligens
iudicium. et odio habens rapinam in holocausto.
Et dabo opus eorum in veritate. et fedus perpetuum
feriam eis. et scietur in gentibus semen eorum.
et germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint
eos cognoscent illos quia isti sunt semen cui
benedixit dominus. LXI Gaudens gaudebo in domino: et ex
ultabit anima mea in deo meo. quia induit me ve
stimento salutis. et indumento iustitie circumdedit
me. quasi sponsum decoratum corona: et quasi sponsam
ornatam monilibus suis. Sicut enim terra profert ger
men suum et sicut ortus semen suum germinat: sic
dominus deus germinabit iustitiam et laudem coram
universis gentibus. LXII Propter Syon non tacebo et propter ierusalem
non quiescam: donec egrediatur ut splendor iu
stus eius et salvator eius ut lampas accendatur.
Et videbunt gentes iustum tuum: et cuncti re
ges inclitum tuum: et vocabitur tibi nomen novum
quod os domini nominavit. Et eris corona glorie in ma
nu domini: et diadema regni in manu dei tui.
Non vocaberis ultra derelicta: et terra tua non voca
bitur amplius desolata. sed vocaberis voluntas
mea in ea: et terra tua inhabitabitur: quia complacuit
domino in te. et terra tua inhabitabitur. Habitabit enim iuvenis
cum virgine: et habitabunt in te filii tui. et gaudebit
sponsus super sponsam: et gaudebit super te deus
tuus. Super muros tuos ierusalem constitui custodes
tota die et tota nocte perpetuo non tacebunt. Qui remi
niscimini domini ne taceatis. et ne detis silentium ei
donec stabiliat et ponat ierusalem laudem in terra.
Iuravit dominus in dextera sua. et in brachio fortitu
dinis sue si dedero triticum tuum ultra cibum
inimicis tuis. et si biberint filii alieni vinum tu
um in quo laborasti. quia qui congregant illud come
dent. et laudabunt dominum qui comportant illud bibent
in atriis sanctis meis. Transite. transite per portas
preparate viam populo planum facite iter. et eligite
lapides. et elevate signum ad populos. Ecce dominus
auditum fecit in extremis terre. dicite filie syon.
Ecce salvator tuus venit ecce merces eius cum eo et o
pus illius coram eo. Et vocabunt eos populus sanctus
redempti a domino. Tu autem vocaberis quesita civitas
LXIII et non derelicta. Quis est iste qui venit de edom
tinctis vestibus de bosra? Iste formosus in stola
sua gradiens in multitudine fortitudinis
sue. Ego qui loquor iustitiam: et propugnator
sum ad salvandum. Quare ergo rubrum est indumentum
tuum: et vestimenta tua sicut calcantium in torcula
ri? Torcular calcavi solus. et de gentibus non est
vir mecum. Calcavi eos in furore meo. et conculcavi
eos in ira mea. et aspersus est sanguis eorum super ve
stimenta mea: et omnia indumenta mea inqui
navi. Dies enim ultionis in corde meo: annus
retributionis mee venit. Circumspexi et non e
rat auxiliator. quesivi: et non fuit qui adiuva
ret. et salvabit mihi brachium meum: et indig
natio mea ipsa auxiliata est mihi. et conculcavi populos
in furore meo: inebriavi eos in indignatione
mea. et detraxi in terram virtutem eorum. Miserationum
domini recordabor. laudem domini super omnibus que reddidit
nobis dominus et super multitudinem bonorum domui israel
que largitus est eis. secundum indulgentiam suam.
et secundum multitudinem misericordiarum suarum. Et dixit.
Verumptamen populus meus est filii non negantes. et factus
est salvator in omni tribulatione eorum non est tribu
latus. et angelus faciei eius salvavit eos. In
dilectione sua. et in indulgentia sua ipse redem
it nos. et portavit eos et levavit eos cunctis die
bus seculi. Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt
et afflixerunt spiritum sancti eius. et conversus est eis in inimi
cum. et ipse debellavit eos. Et recordatus est
dierum seculi moysi: et populi sui. Ubi est qui eduxit
eos de mari cum pastoribus gregis sui? Ubi est qui po
suit in medio spiritum sancti sui? Qui eduxit ad dexte
ram moysen brachio maiestatis sue? Qui sci
dit aquas ante eos ut faceret sibi nomen sempiternum.
Qui eduxit eos per abyssos quasi equum in deserto.
non impingentem quasi animal in campo descendens.
Spiritus domini ductor eius fuit. Sic adduxisti po
pulum tuum ut faceres tibi nomen glorie. Attende
de celo et vide de habitaculo sancto tuo. et solio glorie
tue. Ubi est zelus tuus et fortitudo tua. multitu
do viscerum tuorum et miserationum tuarum super
me continuerunt se. Tu enim pater noster et abraham
nescivit nos. et israel ignoravit nos. Tu domine
pater noster redemptor noster a seculo nomen tuum.
Quare errare nos fecisti domine de viis tuis: indura
sti cor nostrum ne timeremus te. Convertere propter ser
vos tuos: tribus hereditatis tue. quasi nihilum pos
sederunt populum sanctum tuum hostes nostri. conculca
verunt sanctificationem tuam. Facti sumus quasi in prin
cipio cum non dominareris nostri. neque invocaretur no
men tuum super nos. LXIIII Utinam dirumperes celos
et descenderes. a facie tua montes defluerent
sicut exustio ignis tabescerent: aque arderent igni.
ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis. a
facie tua gentes turbarentur. Cum feceris mirabilia:
non sustinebimus. Descendisti et a facie tua mon
tes defluxerunt. A seculo non audierunt. neque auri
bus perceperunt. oculus non vidit deus absque te: que
preparasti expectantibus te. Occurristi letanti et
facienti iustitiam. in viis tuis recordabuntur
tui. Ecce tu iratus es et peccavimus. in ipsis
fuimus semper et salvabimur. et facti sumus ut
inmundus omnes nos: et quasi pannus menstruate
universe iustitie nostre. et cecidimus quasi folium
universi. et iniquitates nostre quasi ventus abstulerunt nos.
Non est qui invocet nomen tuum qui consurgat et tene
at te. Abscondisti faciem tuam a nobis. et allisisti
nos in manu iniquitatis nostre. Et nunc domine

pater noster es tu. nos vero lutum et fictor noster tu et opera manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris Domine satis et ne ultra memineris iniquitatis nostre. Ecce respice populus tuus omnes nos. civitas sancta tua facta est deserta. Syon deserta facta est. Ierusalem desolata est. Domus sanctificationis nostre et glorie nostre ubi laudaverunt te patres nostri facta est in exustionem ignis. et omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas. Numquid super his continebis te Domine. tacebis et affliges nos vehementer?

LXV

Quesierunt me qui ante non interrogabant. invenerunt qui non quesierunt me. Dixi. ecce ego. ecce ego. ad gentem que non invocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum qui graditur in via non bona post cogitationes suas. populus qui ad iracundiam provocat me ante faciem meam semper. qui immolant in hortis. et sacrificant super lateres. qui habitant in sepulcris. et in delubris ydolorum dormiunt. Qui comedunt carnem suillam et ius prophanum in vasis eorum. Qui dicunt. recede a me. non appropinques mihi. quia immundus es. isti fumus erunt in furore meo ignis ardens tota die. ecce scriptum est coram me. non tacebo. sed reddam et retribuam in sinum eorum iniquitates vestras et iniquitates patrum vestrorum simul dicit Dominus. qui sacrificaverunt super montes et super colles exprobraverunt mihi. et remetiar opus eorum primum in sinu eorum. Hec dicit Dominus. Quomodo si inveniatur granum in botro et dicatur ne dissipes illud quoniam benedictio est. sic faciam propter servos meos ut non disperdam totum. et educam de Iacob semen. et de Iuda possidentem montes meos. et hereditabunt eam electi mei. et servi mei habitabunt ibi. et erunt campestria in caulas gregum. et vallis Achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me. Et vos qui dereliquistis Dominum qui obliti estis montem sanctum meum. qui ponitis fortune mensam et libatis super eam numerabo vos in gladio. et omnes in cede corruetis. pro eo quod vocavi et non respondistis. locutus sum et non audistis. et faciebatis malum in oculis meis. et que nolui elegistis. propter hoc hec dicit Dominus Deus. Ecce servi mei comedent et vos esurietis. Ecce servi mei bibent et vos sitietis. ecce servi mei letabuntur et vos confundemini. ecce servi mei laudabunt pre exultatione cordis et vos clamabitis pre dolore cordis et pre contritione spiritus ululabitis. et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis. et interficiet te Dominus Deus. et servos suos vocabit nomine alio in quo qui benedictus est super terram benedicetur in Deo amen. et qui iurat in terra iurabit in Deo amen. quia oblivioni tradite sunt angustie priores. et quia abscondite sunt ab oculis meis. Ecce enim ego creo celos novos et terram novam et non erunt in memoria priora et non ascendent super cor. sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum in his que ego creo. quia ecce ego creo Ierusalem exultationem et populum eius gaudium. et exultabo in Ierusalem et gaudebo in populo meo. et non audietur in eo vox fletus ultra et vox clamoris. non erit ibi amplius infans dierum et senex qui non impleat dies suos. quoniam puer centum annorum morietur. et peccator centum annorum maledictus erit. Et edificabunt domos et habitabunt et plantabunt vineas et comedent fructus earum. non edificabunt et alius habitabit. non plantabunt et alius comedet. secundum enim dies ligni erunt dies populi mei. et opera manuum eorum inveterabunt. Electi mei non laborabunt frustra. neque generabunt in conturbatione quia semen benedictorum Domini est et nepotes eorum cum eis. eritque antequam clament ego exaudiam. adhuc illis loquentibus ego audiam. lupus et agnus pascentur simul. et leo et bos comedent paleas. et serpenti pulvis panis eius. non nocebunt neque occident in omni monte sancto meo dicit Dominus.

LXVI

Hec dicit Dominus. Celum sedes mea et terra scabellum pedum meorum. Que est ista domus quam edificabitis mihi. et quis iste locus quietis mee. Omnia hec manus mea fecit. et facta sunt universa ista dicit Dominus. Ad quem autem respiciam nisi ad pauperculum et contritum spiritu et trementem sermones meos. Qui immolat bovem quasi qui interficiat virum. qui mactat pecus quasi qui excerebret canem. qui offert oblationem quasi qui sanguinem suillum offerat. Qui recordatur thuris quasi qui benedicat ydolo. Hec omnia elegerunt in viis suis et in abominationibus suis anima eorum delectata est. Unde et ego eligam illusiones eorum et que timebant adducam eis. quia vocavi et non erat qui responderet. locutus sum et non audierunt. feceruntque malum in oculis meis et que nolui elegerunt. Audite verbum Domini qui tremitis ad verbum eius. Dixerunt fratres vestri odientes vos et abicientes propter nomen meum. glorificetur Dominus. et videbimus in leticia vestra. ipsi autem confundentur. Vox populi de civitate. vox de templo. vox Domini reddentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret peperit. antequam veniret partus eius peperit masculum. Quis audivit umquam tale. et quis vidit huic simile. Numquid parturiet terra in die una. aut parietur gens simul. quia parturivit et peperit Syon filios suos. Numquid ego qui alios parere facio ipse non pariam dicit Dominus. Si ego qui generationem ceteris tribuo sterilis ero ait Dominus Deus tuus. Letamini cum Ierusalem et exultate in ea omnes qui diligitis eam. gaudete cum ea gaudio universi qui lugetis super eam. ut sugatis et repleamini ab ubere consolationis eius. ut mulgeatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. Quia hec dicit Dominus. Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis. et quasi torrentem inundantem gloriam gentium quam sugetis. ad ubera portabimini et super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur ita ego consolabor vos. et in Ierusalem consolabimini. videbitis et gaudebit cor vestrum. et ossa vestra quasi herba germinabunt. et cognoscetur manus Domini servis eius. et indignabitur inimicis suis. Quia ecce Dominus in igne veniet. et quasi turbo quadrige eius. reddere in indignatione furorem suum

et increpationem suam in flamma ignis. quia in igne dominus diiudicabitur. et in gladio suo ad omnem carnem. et multiplicabuntur interfecti a domino. Qui sanctificabantur. et mundos se putabant in ortis post ianuam intrinsecus qui comedebant carnem suillam et abhominationem et murem simul consumentur dicit dominus. Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis. et venient et videbunt gloriam meam. et ponam in eis signum et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mari. in affrica. in lidia tenentes sagittam in ytaliam et greciam. ad insulas longe ad eos qui non audierunt de me. et non viderunt gloriam meam. et annunciabunt gloriam meam gentibus et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum domino in equis. et in quadrigis. et in lecticis. et in mulis. et in carrucis ad montem sanctum meum ierusalem dicit dominus. Quomodo si inferant filii israel munus in vase mundo in domum domini. et assumam ex eis in sacerdotes. et in levitas dicit dominus. Quia sicut celi novi et terra nova que ego facio stare coram me dicit dominus. sic stabit semen vestrum et nomen vestrum. Et erit mensis ex mense. et sabbatum ex sabbato. veniet omnis caro ut adoret coram facie mea dicit dominus. et egredientur et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur. et ignis eorum non extinguetur. et erunt usque ad sacietatem visionis omni carni. Explicit ysaias. Incipit prologus in ieremiam prophetam.

Ieremias propheta cui hic prologus scribitur. sermone quidem apud hebreos ysaie et osee. et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior. sed sensibus par est. quippe qui eodem spiritu prophetaverit. porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim anatotites. qui est usque hodie viculus tribus ab iherosolimis distans milibus. sacerdos ex sacerdotibus et in utero sanctificatus. virginitate sua evangelicum virum christi ecclesie dedicans. Hic vaticinatus est cum esset puer. et captivitatem urbis atque inde non solum spiritu sed et oculis carnis intuitus est. Iam .x. tribus israel assirii in medos transtulerant. iam terras eorum colonie gentium possidebant. unde iuda tantum et beniamin prophetavit. et civitatis sue ruinas quadruplici alphabeto planxit. quod nos mensure metri versibus reddidimus. Propterea ordinem visionum qui apud grecos et latinos omnino confusus est ad pristinam fidem correximus. librum autem baruch notarii eius qui apud hebreos nec legitur nec habetur pretermisimus. pro his omnibus maledicta ab emulis prestolantes. quibus me necesse est per singula opuscula respondere. et hoc pacior quia vos cogitis o paula et eustochium. Ceterum ad compendium mali rectius fuerat modum finire eorum silencio meo ponere. quam cotidie novum aliquid scriptitantem. invidorum insaniam provocare. Explicit prologus. Incipit ieremias propheta.

Verba ieremie filii elchie de sacerdotibus qui fuerunt in anatoth in terra beniamin. quod factum est verbum domini ad eum in diebus iosie filii amon regis iuda. in tercio decimo anno regni eius. Et factum est in diebus ioachim filii iosie regis iuda usque ad consummationem .xi. anni sedechie filii iosie regis iuda. usque ad transmigrationem ierusalem in mense .v. Et factum est verbum domini ad me dicens. Priusquam te formarem in utero novi te. et antequam exires de vulva sanctificavi te. et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi. a. a. a. domine deus. ecce nescio loqui. quia puer ego sum. Et dixit dominus ad me. Noli dicere quia puer sum. quoniam ad omnia que mittam te ibis. et universa quecumque mandavero tibi loqueris. Ne timeas a facie eorum quia ego tecum sum ut eruam te dicit dominus. Et misit dominus manum suam et tetigit os meum. et dixit dominus ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo. ecce constitui te hodie super gentes et super regna ut evellas et destruas et disperdas et dissipes et edifices et plantes. Et factum est verbum domini ad me dicens. Quid tu vides ieremia? Et dixi. Virgam vigilantem ego video. Et dixit dominus ad me. Bene vidisti quia vigilabo ego super verbum meum ut faciam illud. Et factum est verbum domini secundo ad me dicens. Quid tu vides ieremia? Et dixi. Ollam succensam ego video. et faciem eius a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me. Ab aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terre. quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis ait dominus. Et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum ierusalem. et super omnes muros eius in circuitu. et super universas urbes iuda. et loquar iudicia mea cum eis. super omni malicia eorum qui dereliquerunt me. et libaverunt diis alienis et adoraverunt opus manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos et surge et loquere ad eos omnia que ego precipio. Ne formides a facie eorum. nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam. et in columpnam ferream. et in murum ereum super omnem terram. Regibus iuda et principibus eius et sacerdotibus et omni populo terre. et bellabunt adversum te. et non prevalebunt. quia ego tecum sum ait dominus ut liberem te.

II

Et factum est verbum domini ad me dicens. Vade et clama in auribus ierusalem dicens. Hec dicit dominus. Recordatus sum tui miserans adolescentiam tuam et caritatem desponsationis tue quando secuta es me in deserto in terra que non seminatur. Sanctus israel domino primicie frugum eius. omnes qui devorant eum delinquunt. mala venient super eos dicit dominus.

Audite verbum domini domus iacob et omnes cognationes domus israel. Hec dicit dominus. Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis quia elongaverunt a me. et ambulaverunt post vanitatem. et vani facti sunt. et non dixerunt. Ubi est dominus qui ascendere nos fecit de terra egypti: qui transduxit nos per desertum: per terram inhabitabilem et inviam. per terram sitis et ymaginem mortis. per terram in qua non ambulavit vir: neque habitavit homo. Et induxi vos in terram carmeli ut comederetis fructum eius. et optima illius. Et ingressi contaminastis terram meam. et hereditatem meam posuistis in abhominationem. Sacerdotes non dixerunt ubi est dominus: et tenentes legem nescierunt me. et pastores prevaricati sunt in me. et prophete prophetaverunt in baal. et ydola secuti sunt. Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum ait dominus. et cum filiis vestris disceptabo. Transite ad insulas cethim et videte. et in cedar mittite. et considerate vehementer: et videte si factum sit. Et certe ipsi non sunt dii. populus vero meus mutavit gloriam suam in ydolum. Obstupescite celi super hoc et porte celi desolamini vehementer dicit dominus. Duo enim mala fecit populus meus. Me dereliquerunt fontem aque vive. et foderunt sibi cisternas dissipatas que continere non valent aquas.

Numquid servus est israel. aut vernaculus: Quare ergo factus est in predam: Super eum rugierunt leones. et dederunt vocem suam. Posuerunt terram eius in solitudinem. civitates eius exuste sunt. et non est qui habitet in eis. Filii quoque memphis et taphnes constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non istud factum est tibi quia dereliquisti dominum deum tuum eo tempore quo ducebat te per viam. Et nunc quid tibi vis in via egypti ut bibas aquam turbidam: Et quid tibi cum via assyriorum ut bibas aquam fluminis: Arguet te malicia tua et aversio tua increpabit te. Scito et vide quia malum et amarum est reliquisse te dominum deum tuum et non esse timorem mei apud te dicit dominus deus exercituum. A seculo confregisti iugum meum. rupisti vincula mea. et dixisti non serviam. In omni enim colle sublimi et sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Ego autem plantavi te vineam electam omne semen verum. Quomodo ergo conversa es mihi in pravum vinea aliena: Si laveris te nitro et multiplicaveris tibi herbam borith maculata es coram me in iniquitate tua dicit dominus deus. Quomodo dicis non sum polluta: post baalim non ambulavi: vide vias tuas in convalle. scito quid feceris: Cursor levis explicans vias tuas. Onager assuetus in solitudine: in desiderio anime sue attraxit ventum amoris sui. Nullus avertet eam. Omnes qui querunt eam non deficient. in menstruis eius invenient eam. Prohibe pedem tuum a nuditate et guttur tuum a siti. et dixisti. Desperavi. Nequaquam faciam. Adamavi quippe alienos et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur sic confusi sunt domus israel ipsi et reges eorum. principes et sacerdotes eorum. et prophete eorum dicentes ligno. Pater meus es tu: et lapidi tu me genuisti. verterunt ad me tergum et non faciem. et in tempore afflictionis sue dicent. Surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi. Surgant et liberent te in tempore afflictionis tue. Secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui iuda. Quid vultis mecum iudicio contendere: Omnes dereliquistis me dicit dominus. Frustra percussi filios vestros. disciplinam non receperunt. devoravit gladius vester prophetas vestros. quasi leo vastator generatio vestra. Videte verbum domini. Numquid solitudo factus sum israeli: aut terra serotina: Quare ergo dixit populus meus recessimus. non veniemus ultra ad te. Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui: aut sponsa fascie pectoralis sue: Populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris. Quid niteris ostendere bonam viam tuam ad querendam dilectionem que insuper et malicias tuas docuisti vias tuas. et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum et innocentium. Non in fossis inveni eos sed in omnibus que supra memoravi. Et dixisti. Absque peccato et innocens ego sum et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego in iudicio contendam tecum eo quod dixeris non peccavi. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas et ab egipto confunderis sicut confusa es ab assur. Nam et ab ista egredieris. et manus tue erunt super caput tuum. quoniam obtrivit dominus confidentiam tuam. et nichil habebis prosperum.

III

Vulgo dicitur. Si dimiserit vir uxorem suam et recedens ab eo duxerit virum alterum numquid revertetur ad eam ultra: Numquid non polluta et contaminata erit mulier illa: Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: tamen revertere ad me dicit dominus. et ego suscipiam te. Leva oculos tuos in directum et vide ubi non prostrata sis. In viis sedebas expectans eos quasi latro in solitudine et polluisti terram in fornicationibus tuis et in maliciis tuis. quam ob rem prohibite sunt stille pluviarum. et serotinus ymber non fuit. Frons mulieris meretricis facta est tibi. noluisti erubescere. Ergo saltem amodo voca me. Pater meus dux virginitatis mee tu es. Numquid irasceris in perpetuum aut perseverabis in finem: Ecce locuta es et fecisti mala et potuisti. et prius verbis per vices superbie blasphemasti. implesti mala cogitatione tua. et ostendisti esse vires fortitudinis tue ut posses facere que in sermone tractasti. Et dixit dominus ad me in diebus iosie regis. Numquid vidisti que fecerit adversatrix israel: Abiit sibimet super omnem montem excelsum et sub omni ligno frondoso et fornicata est ibi. Et dixi cum fecisset hec omnia ad me convertere. et non est reversa. Et vidit prevaricatrix soror eius iuda quia pro eo quod mechata esset adversatrix israel dimisissem eam et dedissem ei libellum repudii. et non timuit prevaricatrix soror eius iuda. sed abiit et fornicata est et ipsa et facilitate fornicationis sue contaminavit terram. et mechata est cum lapide et cum ligno et in omnibus his non est reversa ad me prevaricatrix soror eius iuda in toto corde suo sed in mendacio ait dominus deus. Et

dixit dominus ad me. Iustificavit animam suam aversatrix
Israel comparatione prevaricatricis Iude. Vade et cla-
ma sermones istos contra aquilonem et dices: Revertere
aversatrix Israel ait dominus, et non avertam faciem meam
a vobis, quia ego sanctus sum dicit dominus, et non irascar in per-
petuum. Tamen scito iniquitatem tuam, quia in dominum
deum tuum prevaricata es, et dispersisti vias tuas ali-
enis sub omni ligno frondoso, et vocem meam non
audisti ait dominus. Convertimini filii revertentes
dicit dominus quia ego vir vester, et assumam vos unum de
civitate, et duos de cognatione, et introducam
vos in Syon, et dabo vobis pastores iuxta cor meum,
et pascent vos scientia et doctrina. Cumque multiplica-
ti fueritis et creveritis in terra in diebus illis ait dominus,
non dicent ultra: archa testamenti domini. Neque ascendet
super cor, neque recordabuntur illius, nec visitabitur, nec
fiet ultra. In tempore illo vocabunt Ierusalem solium
domini, et congregabuntur ad eam omnes gentes
in nomine domini in Ierusalem, et non ambulabunt post
pravitatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibit
domus Iuda ad domum Israel, et venient simul
de terra aquilonis ad terram quam dedi patribus vestris.
Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios, et tribuam
tibi terram desiderabilem, hereditatem preclaram exerci-
tuum gentium? Et dixi: patrem vocabis me, et post me in-
gredi non cessabis. Sed quomodo si contempnat mulier
amatorem suum, sic contempsit domus Israel me, di-
cit dominus. Vox in viis audita est, ploratus et ululatus
filiorum Israel, quoniam iniquam fecerunt viam suam, ob-
liti sunt domini dei sui. Convertimini filii revertentes,
et sanabo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te,
tu enim es dominus deus noster. Vere mendaces erant colles,
multitudo montium. Vere in domino deo nostro salus
Israel. Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab
adolescentia nostra, greges eorum et armenta eorum, fili-
os eorum et filias eorum. Dormiemus in
confusione nostra, et operiet nos ignominia nostra, quoniam
domino deo nostro peccavimus nos et patres nostri ab adoles-
centia nostra usque ad hanc diem, et non audivimus
vocem domini dei nostri.

IIII

Si converteris Israel ait dominus ad
me convertere. Si abstuleris offendicula tua a facie mea,
non commoveberis, et iurabis: vivit dominus in veritate
et in iudicio et in iustitia, et benedicent eum gentes ipsumque lauda-
bunt. Hec enim dicit dominus viro Iuda et habitatori Ierusalem:
Novate vobis novale, et nolite serere super spinas.
Circumcidimini domino, et auferte preputia cordium
vestrorum viri Iuda et habitatores Ierusalem, ne forte egredia-
tur ut ignis indignatio mea, et succendatur,
et non sit qui extinguat propter maliciam cogitati-
onum vestrarum. Annunciate in Iuda, et in Ierusalem au-
ditum facite. Loquimini et canite tuba in terra,
clamate fortiter et dicite: Congregamini et ingre-
diamur civitates munitas. Levate signum in
Syon, confortamini et nolite stare, quia malum
ego adduco ab aquilone, et contritionem magnam.
Ascendit leo de cubili suo, et predo gentium se
levabit. Egressus est de loco suo ut ponat terram
tuam in desolationem. Civitates tue vastabun-
tur remanentes absque habitatore. Super hoc accin-
gite vos ciliciis, plangite et ululate, quia non est aversa
ira furoris domini a vobis. Et erit in die illa dicit dominus,
peribit cor regis, et cor principum, et obstupescent
sacerdotes, et prophete consternabuntur. Et dixi: heu heu
heu domine deus, ergo ne decepisti populum istum et Ie-
rusalem dicens: pax erit vobis, et ecce pervenit gladius
usque ad animam. In illo tempore dicetur populo huic et
Ierusalem: ventus urens in viis que sunt in deserto vie
filie populi mei, non ad ventilandum et ad purgandum.
Spiritus plenus ex his veniet mihi, et nunc ego loquar
iudicia mea cum eis. Ecce quasi nubes ascendet, et quasi
tempestas currus eius, velociores aquilis equi
illius. Ve nobis quoniam vastati sumus. Lava a mali-
cia cor tuum Ierusalem, ut salva fias. Usquequo mora-
buntur in te cogitationes noxie? Vox enim an-
nunciantis a Dan, et notum facientis ydolum
de monte Effraim. Commemorate gentes: ecce auditum
est in Ierusalem custodes venire de terra longinqua,
et dare super civitates Iuda vocem suam. Quasi custo-
des agrorum facti sunt super eam in gyro, quia me ad i-
racundiam provocavit dicit dominus. Vie tue et cogi-
tationes tue fecerunt hec tibi. Ista malicia tua
quia amara, quia tetigit cor tuum. Ventrem me-
um ventrem meum doleo, sensus cordis mei tur-
bati sunt in me. Non tacebo, quoniam vocem buccine au-
divit anima mea, clamorem prelii. Contritio super
contritionem vocata est, et vastata est omnis terra.
Repente vastata sunt tabernacula mea, subito pel-
les mee. Usquequo videbo fugientem, audiam vocem
buccine? Quia stultus populus meus me non cognovit,
filii insipientes sunt et vecordes. Sapientes sunt
ut faciant mala, bene autem facere nescierunt. As-
pexi terram, et ecce vacua erat et nichili, et celos, et
non erat lux in eis. Vidi montes, et ecce movebantur,
et omnes colles conturbati sunt. Intuitus sum, et ecce
non erat homo, et omne volatile celi recessit. As-
pexi, et ecce Carmelus desertus, et omnes urbes
eius destructe sunt a facie domini, et a facie ire fu-
roris eius. Hec enim dicit dominus: Deserta erit omnis terra,
sed tamen consummationem non faciam. Lugebit terra,
et merebunt celi desuper, eo quod locutus sum, co-
gitavi, et non penituit me, nec aversus sum ab eo.
A voce equitis et mittentis sagittam fugit omnis
civitas. Ingressi sunt ardua, et ascenderunt ru-
pes. Universe urbes derelicte sunt, et non habitat
in eis homo. Tu autem vastata quid facies? Cum
vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aure-
o, et pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris.
Contempserunt te amatores tui, animam tuam
querent. Vocem enim quasi parturientis audivi,
angustias ut puerpere. Vox filie Syon intermo-
rientis expandentisque manus suas: Ve mihi, quia
defecit anima mea propter interfectos.

V

Circuite vias Ierusalem,
et aspicite, et considerate, et querite in plateis eius
an inveniatis virum facientem iudicium et queren-
tem fidem, et propitius ero ei. Quod si etiam vivit
dominus dixerint, et hoc falso iurabunt. Domine oculi
tui respiciunt fidem. Percussisti eos et non doluerunt,
attrivisti eos et renuerunt accipere disciplinam.
Induraverunt facies suas super petram et nolu-
erunt reverti. Ego autem dixi: Forsitan pauperes

sunt et stulti. ignorantes viam domini. iudicium dei sui. Ibo igitur ad optimates et loquar eis. Ipsi enim cognoverunt viam domini et iudicium dei sui. Et ecce magis hii simul confregerunt iugum. ruperunt vincula. Iddo percussit eos leo de silva. lupus ad vesperam vastavit eos. pardus vigilans super civitates eorum. Omnis qui egressus fuerit ex eis capietur. quia multiplicate sunt prevaricationes eorum. confortate sunt aversiones eorum. Super quo propicius esse potero? filii tui dereliquerunt me. et iurant in hiis qui non sunt dii. Saturavi eos et mechati sunt. et in domo meretricis luxuriabantur. Equi amatores et in feminas. et emissarii facti sunt. unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat. Numquid super his non visitabo dicit dominus. et in gente tali non ulciscetur anima mea? Ascendite muros eius et dissipate. consummationem autem nolite facere. Auferte propagines eius quia non sunt domini. Prevaricatione enim prevaricata est in me domus israel. et domus iuda ait dominus. Negaverunt dominum et dixerunt. Non est ipse. neque veniet super nos malum. gladium et famem non videbimus. prophete fuerunt in ventum locuti. et responsum non fuit in eis. Hec ergo evenient illis. Hec dicit dominus deus exercituum. quia locuti estis verbum istud ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem et populum istum in ligna. et vorabit eos. Ecce ego adducam super vos gentem de longinquo domus israel ait dominus. gentem robustam. gentem antiquam. gentem cuius ignorabis linguam. nec intelliges quid loquatur. Pharetra eius quasi sepulchrum patens. universi fortes. Et comedet segetes tuas. et panem tuum. devorabit filios tuos. et filias tuas. comedet gregem tuum et armenta tua. comedet vineam tuam et ficum tuam. et conteret urbes munitas tuas. in quibus tu habes fiduciam gladio. Verumptamen in diebus illis ait dominus non faciam vos in consummationem. Quod si dixeritis. quare nobis fecit dominus deus noster hec omnia? dices ad eos. Sicut dereliquistis me et servistis deo alieno in terra vestra. sic servietis alienis in terra non vestra. Annunciate hoc domui iacob et auditum facite in iuda dicentes. Audi popule stulte qui non habes cor. qui habentes oculos non videtis. et aures. et non auditis. Me ergo non timebitis ait dominus. et a facie mea non dolebitis. qui posui harenam terminum mari preceptum sempiternum quod non preteribit. et commovebuntur et non poterunt. et intumescent fluctus eius. et non transibunt illud. Populo autem huic factum est cor incredulum et exasperans. Recesserunt et abierunt. et non dixerunt in corde suo. Metuamus dominum deum nostrum qui dat nobis pluviam temporaneam et serotinam in tempore suo. plenitudinem annue messis custodientem nobis. Iniquitates vestre declinaverunt hec. et peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis. quia inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes. laqueos ponentes et pedicas ad capiendos viros. Sicut decipula plena avibus. sic domus eorum plene dolo. Ideo magnificati sunt et ditati. incrassati sunt et impinguati.

et preterierunt sermones meos pessime. Causam vidue non iudicaverunt. causam pupilli non direxerunt. et iudicium pauperum non iudicaverunt. Numquid super hiis non visitabo dicit dominus. aut super gentem huiuscemodi non ulciscetur anima mea? Stupor et mirabilia facta sunt in terra. prophete prophetabant mendacium. et sacerdotes applaudebant manibus suis. et populus meus dilexit talia. Quid igitur fiet in novissimo eius?

VI

Confortamini filii beniamin in medio ierusalem. et in thecua clangite buccina. et super bethacarem levate vexillum. quia malum visum est ab aquilone et contritio magna. Speciose et delicate assimilavi filiam syon. ad eam venient pastores et greges eorum. Fixerunt in ea tentoria in circuitu. pascet unusquisque eos qui sub manu sua sunt. Sanctificate super eam bellum. consurgite et ascendamus in meridie. Ve nobis quia declinavit dies. quia longiores facte sunt umbre vesperi. Surgite et ascendamus in nocte. et dissipemus domos eius. Quia hec dicit dominus exercituum. Cedite lignum eius. et fundite circa ierusalem aggerem. Hec est civitas visitationis. omnis calumpnia in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna aquam suam sic frigidam fecit maliciam suam. Iniquitas et vastitas audietur in ea coram me semper infirmitas et plaga. Erudire ierusalem ne forte recedat anima mea a te. ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem. Hec dicit dominus exercituum. Usque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias israel. Converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. Cui loquar. et quem contestabor ut audiat? Ecce incircumcise aures eorum. et audire non possunt. Ecce verbum domini factum est eis in obprobrium. et non suscipient illud. Ideo furore domini plenus sum. laboravi sustinens. Effunde super parvulum foris. et super consilium iuvenum simul. Vir enim cum uxore capietur senex cum pleno dierum. et transibunt domus eorum ad alteros. Agri et uxores pariter. quia extendam manum meam super habitantes terram dicit dominus. A minore quippe usque ad maiorem omnes avaricie student. et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. et curabant contritionem filie populi mei cum ignominia dicentes. pax pax. et non erat pax. Confusi sunt quia abhominationem fecerunt. quin potius confusione non sunt confusi. et erubescere nescierunt. Quam obrem cadent inter corruentes in tempore visitationis sue corruent dicit dominus. Hec dicit dominus. State super vias et videte. et interrogate de semitis antiquis que sit via bona. et ambulate in ea. et invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt. Non ambulabimus. Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tube. Et dixerunt. Non audiemus. Ideo audite gentes et cognosce congregatio quanta ego faciam eis. Audi terra. Ecce ego adducam mala super populum istum. fructum cogitationum eius. quia verba mea non audierunt. et legem meam proiecerunt. Ut quid michi thus de saba affertis. et calamum suave olentem de terra longinqua? Holocaustomata vestra non sunt accepta. et victime vestre non placuerunt michi.

Propterea hec dicit dominus deus: Ecce ego dabo in populum istum ruinas, et ruent in eis patres et filii simul, vicinus et proximus peribunt. Hec dicit dominus deus: Ecce populus venit de terra aquilonis, et gens magna consurget a finibus terre. Sagittam et scutum arripiet; crudelis est, et non miserebitur. Vox eius quasi mare sonabit, et super equos ascendent, preparati quasi vir ad prelium adversum te, filia Syon. Audivimus famam eius, dissolute sunt manus nostre; tribulacio apprehendit nos, dolores ut parturientem. Nolite exire ad agros, et in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici, pavor in circuitu. Filia populi mei, accingere cilicio et conspergere cinere; luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum, quia repente veniet vastator super nos. Probatorem dedi te in populo meo robustum, et scies et probabis viam eorum. Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulenter, es et ferrum, universi corrupti sunt. Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum; frustra conflavit conflator, malicie enim eorum non sunt consumpte. Argentum reprobum vocate eos, quia dominus proiecit illos.

VII. Verbum quod factum est ad Ieremiam a domino dicens: Sta in porta domus domini, et predica ibi verbum istud, et dic: Audite verbum domini, omnis Iuda, qui ingredimini per portas has ut adoretis dominum. Hec dicit dominus exercituum, deus Israel: Bonas facite vias vestras et studia vestra, et habitabo vobiscum in loco isto. Nolite confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum domini, templum domini, templum domini est. Quoniam si bene direxeritis vias vestras et studia vestra, si feceritis iudicium inter virum et proximum eius, advene et pupillo et vidue non feceritis calumpniam, nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc, et post deos alienos non ambulaveritis in malum vobismetipsis, habitabo vobiscum in loco isto, in terra quam dedi patribus vestris a seculo usque in seculum. Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacii, qui non proderunt vobis: furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, et ambulare post deos alienos quos ignoratis. Et venistis et stetistis coram me in domo hac, in qua invocatum est nomen meum, et dixistis: Liberati sumus, eo quod fecerimus omnes abhominationes istas. Numquid ergo spelunca latronum facta est domus ista, in qua invocatum est nomen meum, in oculis vestris? Ego sum, ego sum, ego vidi, dicit dominus. Ite ad locum meum in Sylo, ubi habitavit nomen meum a principio, et videte que fecerim ei propter maliciam populi mei Israel. Et nunc, quia fecistis omnia opera hec, dicit dominus, et locutus sum ad vos mane consurgens et loquens, et non audistis, et vocavi vos, et non respondistis: faciam domui huic, in qua invocatum est nomen meum, et in qua vos habetis fiduciam, et loco quem dedi vobis et patribus vestris, sicut feci Sylo. Et proiciam vos a facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros, universum semen Effraim. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem et orationem, et non obsistas michi, quia non exaudiam te. Nonne vides quid isti faciunt in civitatibus Iuda et in plateis Ierusalem? Filii colligunt ligna, et patres succendunt ignem, et mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentas regine celi, et libent diis alienis, et me ad iracundiam provocent. Numquid me ad iracundiam provocant? dicit dominus. Nonne semetipsos in confusionem vultus sui? Ideo hec dicit dominus deus: Ecce furor meus et indignatio mea conflatur super locum istum, super viros et super iumenta, et super lignum regionis, et super fruges terre, et succendetur, et non extinguetur.

Hec dicit dominus exercituum, deus Israel: Holocaustomata vestra addite victimis vestris, et comedite carnes. Quia non sum locutus cum patribus vestris, et non precepi eis in die qua eduxi eos de terra Egypti, de verbo holocaustomatum et victimarum. Sed hoc verbum precepi eis, dicens: Audite vocem meam, et ero vobis deus, et vos eritis michi populus; et ambulate in omni via quam mandavi vobis, ut bene sit vobis. Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem suam, sed abierunt in voluptatibus suis et pravitate cordis sui mali, factique sunt retrorsum et non in ante, a die qua eduxi patres eorum de terra Egypti usque ad diem hanc. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas per diem, consurgens diluculo et mittens. Et non audierunt me, nec inclinaverunt aurem suam, sed induraverunt cervicem suam, et peius operati sunt quam patres eorum. Et loqueris ad eos omnia verba hec, et non audient te; et vocabis eos, et non respondebunt tibi. Et dices ad eos: Hec est gens que non audivit vocem domini dei sui, nec recepit disciplinam; periit fides, et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tuum et proice, et sume in directum planctum, quia proiecit dominus et reliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt filii Iuda malum in oculis meis, dicit dominus. Posuerunt offendicula sua in domo in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam; et edificaverunt excelsa Topheth, que est in valle filii Ennon, ut incenderent filios suos et filias suas igni, que non precepi nec cogitavi in corde meo. Ideo ecce dies venient, dicit dominus, et non dicetur amplius Topheth et vallis filii Ennon, sed vallis interfectionis; et sepelient in Topheth, eo quod non sit locus. Et erit morticinum populi huius in cibum volucribus celi et bestiis terre, et non erit qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus Iuda et de plateis Ierusalem vocem gaudii et vocem leticie, vocem sponsi et vocem sponse; in desolatione enim erit terra.

VIII. In tempore illo, ait dominus, eicient ossa regum Iuda, et ossa principum eius, et ossa sacerdotum, et ossa prophetarum, et ossa eorum qui habitaverunt Ierusalem, de sepulchris suis; et pandent ea ad solem et lunam et omnem miliciam celi, que dilexerunt, et quibus servierunt, et post que ambulaverunt, et que quesierunt et adoraverunt. Non colligentur et non sepelientur; in sterquilinium super faciem terre erunt. Et eligent magis mortem quam vitam omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima, in universis locis que derelicta sunt, ad que eieci eos, dicit dominus exercituum. Et dices ad eos: Hec dicit dominus: Numquid qui cadet non resurget? et qui aversus est non revertetur? Quare ergo aversus est populus iste in Ierusalem aversione contentiosa? Apprehenderunt mendacium, et noluerunt reverti. Attendi et auscultavi: nemo quod bonum est loquitur; nullus est qui agat penitentiam

super peccato suo dicens quid feci. Omnes conversi sunt ad cursum suum quasi equus impetu vadens in prelium. Milvus in celo cognovit tempus suum. turtur et hyrundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui. populus autem meus non cognovit iudicium domini. Quomodo dicitis sapientes nos sumus et lex domini nobiscum est. Vere mendacium operatus est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes perterriti et capti sunt. Verbum enim domini proiecerunt et sapientia nulla est in eis. Propterea dabo mulieres eorum exteris. et agros eorum heredibus. quia a minimo usque ad maximum avaritiam omnes sequuntur a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium. et sanabant contritionem filie populi mei ad ignominiam dicentes. pax pax. et non esset pax. Confusi sunt qui abhominationem fecerunt. Quin immo confusione non sunt confusi. et erubescere nescierunt. Ideo cadent inter corruentes. in tempore visitationis sue corruent. dicit dominus. Congregans congregabo eos dicit dominus. Non est uva in vitibus. et non sunt ficus in ficulnea. folium defluxit. et dedi eis que pretergressa sunt.

Quare sedemus? Convenite et ingrediamur civitatem munitam. et sileamus ibi quia dominus noster silere nos fecit. et potum dedit nobis aquam fellis. peccavimus enim domino. Expectavimus pacem et non erat bonum. tempus medele. et ecce formido. A Dan auditus est fremitus equorum eius a voce hinnitus pugnatorum eius. commota est omnis terra. et venerunt et devoraverunt terram et plenitudinem eius. urbem et habitatores eius. Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos quibus non est incantatio. et mordebunt vos ait dominus. Dolor meus super dolorem. in me cor meum merens. Ecce vox clamoris filie populi mei de terra longinqua. Numquid dominus non est in Syon. aut rex eius non est in ea. Quare ergo me ad iracundiam concitaverunt in sculptilibus suis et in vanitatibus alienis. Transiit messis. finita est estas. et nos salvati non sumus. Super contritionem filie populi mei contritus sum et contristatus stupor obtinuit me. Numquid resina non est in Galaad? aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filie populi mei?

IX

Quis dabit capiti meo aquam. et oculis meis fontem lacrimarum. et plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei. Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum. et derelinquam populum meum et recedam ab eis. Quia omnes adulteri sunt coetus prevaricatorum. et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis. Confortati sunt in terra quia de malo ad malum egressi sunt. et me non cognoverunt dicit dominus. Unusquisque se a proximo suo custodiat. et in omni fratre suo non habeat fiduciam. quia omnis frater supplantans supplantabit. et omnis amicus fraudulenter incedet. et vir fratrem deridebit. et veritatem non loquentur. Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium. ut inique agerent laboraverunt. Habitatio tua in medio doli. in dolo renuerunt me scire dicit dominus. Propterea hec dicit dominus exercituum. Ecce ego conflabo et probabo eos. Quid enim aliud faciam a facie filie populi mei? Sagitta vulnerans lingua eorum dolum locuta est. in ore suo pacem cum amico loquitur. et occulte ponit ei insidias. Numquid super his non visitabo dicit dominus aut in gente huiusmodi non ulciscetur anima mea?

Super montes assumam fletum ac lamentum et super speciosa deserti planctum. quoniam incensa sunt eo quod non sit vir pertransiens. et non audierunt vocem possidentis. A volucre celi usque ad pecora transmigraverunt et recesserunt. Et dabo Ierusalem in acervos arene et cubilia draconum. et civitates Iuda dabo in desolationem eo quod non sit habitator. Quis est vir sapiens qui intelligat hoc et ad quem verbum oris domini fiat ut annunciet istud. quare perierit terra? exusta sit quasi desertum eo quod non sit qui pertranseat.

Et dixit dominus. quia dereliquerunt legem meam quam dedi eis. et non audierunt vocem meam et non ambulaverunt in ea. et abierunt post pravitatem cordis sui et post baalim quod didicerunt a patribus suis. Propterea hec dicit dominus exercituum deus Israel. Ecce ego cibabo populum istum absinthio et potum dabo eis aquam fellis. et dispergam eos in gentibus quas non noverunt ipsi et patres eorum. et mittam post eos gladium donec consumantur.

Hec dicit dominus exercituum deus Israel. Contemplamini et vocate lamentatrices. et veniant ad eas que sapientes sunt mittite et properent. festinent. et assumant super nos lamentum. deducant oculi nostri lacrimas. et palpebre nostre defluant aquis. quia vox lamentationis audita est de Syon. Quomodo vastati sumus et confusi vehementer? quia dereliquimus terram quoniam deiecta sunt tabernacula nostra. Audite ergo mulieres verbum domini. et assumant aures vestre sermonem oris eius. et docete filias vestras lamentum. et unaquaque proximam suam planctum. quia ascendit mors per fenestras nostras. ingressa est domos nostras. disperdere parvulos deforis et iuvenes de plateis. Loquere hec dicit dominus. et cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis et quasi fenum post tergum metentis. et non est qui colligat. Hec dicit dominus. Non glorietur sapiens in sapientia sua. et non glorietur fortis in fortitudine sua. et non glorietur dives in divitiis suis. sed in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me quia ego sum dominus qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam in terra. hec enim placent michi ait dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus. et visitabo super omnem qui circumcisum habet preputium super Egyptum et super Iudam et super Edom. et super filios Amon. et super Moab. et super omnes qui attonsi sunt in comam habitantes in deserto quia omnes gentes habent preputium. Omnis autem domus Israel incircumcisi sunt corde.

X

Audite verbum quod locutus est dominus super vos domus Israel. Hec dicit dominus. Iuxta vias gentium nolite discere. et a signis celi nolite metuere que timent gentes quia leges populorum vane sunt. quia lignum de saltu precidit opus manuum artificis in ascia. argento et auro decoravit illud. clavis et malleis compegit ut non dissolvatur. In simili

tudinem palme fabricata sunt. et non loquentur: que
incedere non valent. Nolite ergo timere ea. quia nec
male possunt facere nec bonum. Non est similis tui
domine. magnus tu. et magnum nomen tuum
in fortitudine. Quis non timebit te o rex gen-
tium. tuum enim est decus. inter cunctos sapien-
tes gentium. et in universis regnis eorum nullus est
similis tui. Pariter insipientes et fatui proba-
buntur: doctrina vanitatis eorum lignum est.
argentum involutum de tharsis affertur: et
aurum de ophaz. opus artificis. et manus erarii.
Iacinctus et purpura indumentum eorum. opus arti-
ficum universa hec. Dominus autem deus verus est. ipse deus vi-
vens. et rex sempiternus. Ab indignatione eius
commovebitur terra. et non sustinebunt gentes comina-
tionem eius. Sic ergo dicetis eis. dii qui celos
et terram non fecerunt pereant de terra. et de his que
sub celo sunt. Qui facit terram in fortitudine
sua. preparat orbem in sapientia sua. et prudentia
sua extendit celos. Ad vocem suam dat mul-
titudinem aquarum in celo et elevat nebulas ab
extremitatibus terre. fulgura in pluviam facit.
et educit ventum de thesauris suis. Stultus
factus est omnis homo a scientia sua confusus est
omnis artifex in sculptili quia falsum est quod conflavit.
et non est spiritus in eis. vana sunt et opus dignum
risu. Congrega de terra confusionem tuam.
que habitas in obsidione. Quia hec dicit dominus. Ecce ego
longe proiciam habitatores terre in hac vice. et tribu-
labo eos ita ut non inveniantur. Ve mihi super contri-
tione mea. pessima plaga mea. Ego autem dixi
plane. hec infirmitas mea est. et portabo illam.
tabernaculum meum vastatum est. omnes funiculi
mei dirupti sunt. filii mei exierunt a me.
et non subsistunt. non est qui extendat ultra tento-
rium meum et erigat pelles meas. Quia stulte
egerunt pastores. et dominum non quesierunt. propterea non
intellexerunt. et omnis grex eorum dispersus est.
Vox auditionis ecce venit. et commotio magna
de terra aquilonis: ut ponat civitates iuda
in solitudinem. et habitaculum draconum. Scio domine
quia non est hominis via eius. nec viri est ut ambu-
let et dirigat gressus suos. Corripe me domine. ve-
rumptamen in iudicio et non in furore tuo ne forte ad
nichilum redigas me. Effunde indignationem
tuam super gentes que non cognoverunt te. et super provin-
cias que nomen tuum non invocaverunt. quia comede-
runt iacob et devoraverunt eum. et consumpserunt il-
lum et decus eius dissipaverunt.

Verbum quod factum
est ad ieremiam a domino dicens. Audite verba
pacti huius. et loquimini ad viros iuda et habitato-
res ierusalem. et dices ad eos. Hec dicit dominus deus israel.
Maledictus vir qui non audierit verba pac-
ti huius quod precepi patribus vestris in die qua eduxi
vos de terra egypti de fornace ferrea dicens.
Audite vocem meam et facite omnia que precepi vo-
bis. et eritis mihi in populum. et ego ero vobis in deum.
ut suscitem iuramentum quod iuravi patribus
vestris daturum me eis terram fluentem lacte
et melle sicut est dies hec. et respondi et dixi amen

domine. Et dixit dominus ad me. Vociferare omnia verba
hec in civitatibus iuda. et foris ierusalem dicens. Audi-
te verba pacti huius. et facite illa. quia contestans contesta-
tus sum patres vestros in die qua eduxi vos de
terra egypti usque ad diem hanc mane consur-
gens contestatus sum et dixi. Audite vocem meam
et non audierunt. nec inclinaverunt aurem suam
sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui
mali. et induxi eos super omnia verba pacti huius
quod precepi ut facerent et non fecerunt. Et dixit dominus
ad me. Inventa est coniuratio in viris iuda et in ha-
bitatoribus ierusalem. Reversi sunt ad iniquitates pa-
trum suorum priores qui noluerunt audire verba
mea. et hii ergo post deos alienos abierunt ut
servirent eis. irritum fecerunt domus israel
et domus iuda pactum meum quod pepigi cum
patribus eorum. Quam obrem hec dicit dominus. ecce
ego inducam super eos mala de quibus exire non
poterunt. et clamabunt ad me. et non exaudiam
eos. Et ibunt civitates iuda et habitatores ierusalem
et clamabunt ad deos quibus libant. et non sal-
vabunt eos in tempore afflictionis eorum. Secundum enim
numerum civitatum tuarum erant dii tui iuda et
secundum numerum viarum tuarum ierusalem posuisti aras confusi-
onis. aras ad libandum baalim. Tu ergo noli
orare pro populo hoc. et ne assumas pro eis lau-
dem et orationem quia non exaudiam in tempore clamo-
ris eorum ad me in tempore afflictionis eorum. Quid est
quod dilectus meus in domo mea facit scelera mul-
ta. Numquid carnes sancte auferent a te malici-
as tuas in quibus gloriata es. Olivam uberem
pulchram fructiferam speciosam vocavit
dominus nomen tuum. Ad vocem loquele grandis ex-
arsit ignis in ea. et combusta sunt fruteta eius. Et dominus exer-
cituum qui plantavit te locutus est super te
malum pro malis domus israel et domus iuda que
fecerunt sibi ad irritandum me libantes baalim.
Tu autem domine demonstrasti mihi et cognovi. tunc ostendisti
mihi studia eorum. et ego quasi agnus mansuetus
qui portatur ad victimam. et non cognovi quia co-
gitaverunt super me consilia dicentes. Mitta-
mus lignum in panem eius. et eradamus eum de terra
viventium et nomen eius non memoretur amplius.
Tu autem domine sabaoth qui iudicas iuste.
et probas renes et corda videam ultionem tuam
ex eis. tibi enim revelavi causam meam. Prop-
terea hec dicit dominus ad viros anatoth qui querunt
animam tuam et dicunt. non prophetabis in nomine domini
et non morieris in manibus nostris. Propterea hec dicit dominus
deus exercituum. Ecce ego visitabo super eos. Iuve-
nes morientur in gladio. filii eorum et filie eorum
morientur in fame. et reliquie non erunt ex eis.
Inducam enim malum super viros anatoth:
annum visitationis eorum.

Iustus quidem tu
es domine. si disputem tecum. verumptamen iusta loquar
ad te. Quare via impiorum prosperatur. bene est omnibus
qui prevaricantur. et inique agunt. plantasti
eos et radicem miserunt. proficiunt et faciunt
fructum. prope es tu ori eorum. et longe a renibus
eorum. et tu domine nosti me. vidisti me et probasti

cor meum tecum. Congrega eos quasi gregem ad victimam
et sanctifica eos in die occisionis. Usquequo lugebit
terra, et herba omnis regionis siccabitur propter mali-
ciam inhabitantium in ea? consumptum est animal
et volucre, quoniam dixerunt: non videbit novissima
nostra. Si cum peditibus currens laborasti, quomodo poteris
contendere cum equis? Cum autem in terra pacis securus fueris,
quid facies in superbia Iordanis? Nam et fratres tui
et domus patris tui, et ipsi pugnaverunt adversum
te, et clamaverunt post te plena voce. Ne credas eis
cum locuti fuerint tibi bona. Reliqui domum meam,
dimisi hereditatem meam; dedi dilectam animam
meam in manu inimicorum eius. Facta est mihi
hereditas mea quasi leo in silva; dedit contra me vo-
cem, ideo odivi eam. Numquid avis discolor here-
ditas mea mihi? numquid avis tincta per totum?
Venite, congregamini omnes bestie terre, properate ad de-
vorandum. Pastores multi demoliti sunt vineam
meam, conculcaverunt partem meam, dederunt por-
cionem meam desiderabilem in desertum solitudi-
nis. Posuerunt eam in dissipationem, luxitque super
me. Desolatione desolata est omnis terra, quia
nullus est qui recogitet corde. Super omnes vias
deserti venerunt vastatores, quia gladi-
us domini devorabit ab extremo terre usque ad
extremum eius; non est pax universe carni. Semi-
naverunt triticum, et spinas messuerunt; here-
ditatem acceperunt, et non eis proderit. Confun-
dimini a fructibus vestris, propter iram furoris domini.
Hec dicit dominus adversum omnes vicinos meos pes-
simos, qui tangunt hereditatem quam distri-
bui populo meo Israel: Ecce ego evellam eos de
terra sua, et domum Iuda evellam de medio
eorum. Et cum evellero eos, convertar et miserebor
eorum, et reducam eos, virum ad hereditatem suam
et virum in terram suam. Et erit: si eruditi didicerint
vias populi mei, ut iurent in nomine meo: Vivit
dominus, sicut docuerunt populum meum iurare in baal,
edificabuntur in medio populi mei. Quod si non
audierint, evellam gentem illam evulsione
et perditione, ait dominus. [XIII] Hec dicit dominus ad me: Va-
de et posside tibi lumbare lineum, et pones illud
super lumbos tuos, et in aquam non inferes illud.
Et possedi lumbare iuxta verbum domini, et posui
circa lumbos meos. Et factus est sermo domini
secundo ad me dicens: Tolle lumbare quod possedi-
sti, quod est circa lumbos tuos, et surgens vade ad
Eufraten, et absconde illud ibi in foramine
petre. Et abii et abscondi illud in Eufraten, sicut
preceperat mihi dominus. Et factum est post dies plurimos,
dixit dominus ad me: Surge, vade ad Eufraten,
et tolle inde lumbare quod precepi tibi ut abscon-
deres illud ibi. Et abii ad Eufraten et fodi, et
tuli lumbare de loco ubi absconderam illud,
et ecce computruerat lumbare ita ut nullo u-
sui aptum esset. Et factum est verbum domini ad
me dicens: Hec dicit dominus: Sic computrescere fa-
ciam superbiam Iuda et superbiam Ierusalem mul-
tam, populum istum pessimum qui nolunt
audire verba mea, et ambulant in pravitate
cordis sui, abieruntque post deos alienos ut ser-
virent eis et adorarent eos; et erunt sicut lumbare
istud quod nulli usui aptum est. Sicut enim adheret
lumbare ad lumbos viri, sic agglutinavi mihi
omnem domum Israel et omnem domum Iuda, dicit dominus, ut
essent mihi in populum et in nomen et in laudem et
in gloriam; et non audierunt. Dices ergo ad eos
sermonem istum: Hec dicit dominus deus Israel: Omnis
laguncula implebitur vino. Et dicent ad te: Num-
quid ignoramus quia omnis laguncula implebitur
vino? Et dices ad eos: Hec dicit dominus: Ecce ego
implebo omnes habitatores terre huius, et reges qui sedent
de stirpe David super thronum eius, et sacerdotes
et prophetas, et omnes habitatores Ierusalem ebrietate, et
dispergam eos virum a fratre suo, et patres et filios
pariter, ait dominus. Non parcam, et non concedam, neque
miserebor ut non disperdam eos. Audite et au-
ribus percipite; nolite elevari, quia dominus locutus est.
Date domino deo vestro gloriam antequam tenebrescat,
et antequam offendant pedes vestri ad montes cali-
ginosos; expectabitis lucem, et ponet eam in
umbram mortis et in caliginem. Quod si hoc non
audieritis, in abscondito plorabit anima mea a
facie superbie; plorans plorabit et dedu-
cet oculus meus lacrimam, quia captus est grex
domini. Dic regi et dominatrici: Humiliamini, sede-
te, quoniam de capite vestro descendit corona glorie
vestre. Civitates austri clause sunt, et non est qui a-
periat; translata est omnis Iuda transmigratio-
ne perfecta. Levate oculos vestros et videte, qui
venitis ab aquilone. Ubi est grex qui datus est ti-
bi? pecus inclitum tuum? Quid dices cum visitaverit
te? Tu enim docuisti eos adversum te, et eru-
disti in caput tuum. Numquid non dolores ap-
prehendent te quasi parturientem mulierem?
Quod si dixeris in corde tuo: Quare venerunt mihi hec? propter mul-
titudinem iniquitatis tue revelata sunt ve-
recundiora tua, pollute sunt plante tue. Si
mutare potest ethiops pellem suam, aut pardus
varietates suas, et vos poteritis benefacere cum didi-
ceritis malum. Et disseminabo eos quasi stipulam
que vento raptatur in deserto. Hec sors tua pars-
que mensure tue a me, dicit dominus, quia oblita es mei
et confisa es in mendacio. Unde et ego nudavi femo-
ra tua contra faciem tuam, et apparuit ignominia
tua, adulteria tua, et hinnitus tuus, scelus for-
nicationis tue. Super colles in agro vidi abho-
minationes tuas. Ve tibi Ierusalem, non mundaberis
post me usquequo adhuc. [XIIII] Quod factum est verbum
domini ad Ieremiam de sermonibus siccitatis.
Luxit Iudea, et porte eius corruerunt, et obscu-
rate sunt in terra, et clamor Ierusalem ascendit. Maio-
res miserunt minores suos ad aquam; venerunt
ad hauriendum, et non invenerunt aquam; reporta-
verunt vasa sua vacua; confusi sunt et afflicti,
et operuerunt capita sua propter terre vastitatem, quia
non venit pluvia in terram; confusi sunt agri-
cole, operuerunt capita sua. Nam et cerva in a-
gro peperit et reliquit, quia non erat herba, et
onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum

quasi dracones, defecerunt oculi eorum quia non erat herba. Si iniquitates nostre responderint nobis, domine fac propter nomen tuum, quoniam multe aversiones nostre, tibi peccavimus. Expectatio Israel, salvator eius in tempore tribulationis, quare quasi colonus futurus es in terra, et quasi viator declinans ad manendum? Quare futurus es velut vir vagus, ut fortis qui non potest salvare? Tu autem in nobis es domine, et nomen sanctum tuum invocatum est super nos, ne derelinquas nos.

Hec dicit dominus populo huic, qui dilexit movere pedes suos, et non quievit, et domino non placuit: nunc recordabitur iniquitatum eorum, et visitabit peccata eorum. Et dixit dominus ad me: Noli orare pro populo isto in bonum. Cum ieiunaverint non exaudiam preces eorum, et si obtulerint holocaustomata et victimas non suscipiam ea, quoniam gladio et fame et peste ego consumam eos. Et dixi: A, a, a, domine deus, prophete dicunt eis: Non videbitis gladium, et fames non erit in vobis, sed pacem veram dabit in loco isto. Et dixit dominus ad me: Falso prophete vaticinantur in nomine meo: non misi eos, et non precepi eis, neque locutus sum ad eos: visionem mendacem et divinationem et fraudulentiam et seductionem cordis sui prophetant vobis. Ideo hec dicit dominus de prophetis qui prophetant in nomine meo quos ego non misi, dicentes: Gladius et fames non erit in terra hac: In gladio et fame consumentur prophete illi. Et populi quibus prophetant erunt proiecti in viis Ierusalem pre fame et gladio, et non erit qui sepeliat eos: ipsi et uxores eorum, filii et filie eorum, et effundam super eos malum suum. Et dices ad eos verbum istud: Deducant oculi mei lacrimam per noctem et diem, et non taceant, quoniam contritione magna contrita est virgo filia populi mei, plaga pessima vehementer. Si egressus fuero ad agros, ecce occisi gladio; et si introiero in civitatem, ecce attenuati fame. Propheta quoque et sacerdos abierunt in terram quam ignorabant. Numquid proiciens abiecisti Iudam? aut Syon abhominata est anima tua? quare ergo percussisti nos, ita ut nulla sit sanitas? Expectavimus pacem, et non est bonum; et tempus curationis, et ecce turbatio. Cognovimus domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccavimus tibi. Ne des nos in obprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solii glorie tue: recordare, ne irritum facias fedus tuum nobiscum. Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pluant? aut celi possunt dare ymbres? nonne tu es dominus deus noster, quem expectavimus? tu enim fecisti omnia hec.

XV Et dixit dominus ad me: Si steterit Moyses et Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum: eice illos a facie mea, et egrediantur. Quod si dixerint ad te: Quo egrediemur? dices ad eos: Hec dicit dominus: Qui ad mortem, ad mortem; et qui ad gladium, ad gladium; et qui ad famem, ad famem; et qui ad captivitatem, ad captivitatem. Et visitabo super eos quattuor species, dicit dominus: gladium ad occisionem, et canes ad lacerandum, et volatilia celi et bestias terre ad devorandum et dissipandum. Et dabo eos in fervorem universis regnis terre propter Manassem filium Ezechie regis Iuda, super omnibus que fecit in Ierusalem.

Quis enim miserebitur tui Ierusalem? aut quis contristabitur pro te? aut quis ibit ad rogandum pro pace tua? Tu reliquisti me, dicit dominus, retrorsum abisti: et extendam manum meam super te, et interficiam te: laboravi rogans. Et dispergam eos ventilabro in portis terre: interfeci et perdidi populum meum, et tamen a viis suis non sunt reversi. Multiplicate sunt vidue eius super arenam maris: induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie: misi super civitatem repente terrorem. Infirmata est que peperit septem, defecit anima eius: occidit ei sol cum adhuc esset dies: confusa est et erubuit: et residuos eius in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum, ait dominus. Ve mihi mater mea: quare genuisti me virum rixe, virum discordie in universa terra? Non feneravi, nec feneravit mihi quisquam: omnes maledicunt mihi, dicit dominus. Si non reliquie tue in bonum, si non occurri tibi in tempore afflictionis et in tempore tribulationis et angustie adversum inimicum. Numquid federabitur ferrum ferro ab aquilone et es? Divitias tuas et thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis, et in omnibus terminis tuis. Et adducam inimicos tuos de terra quam nescis: quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit. Tu scis domine, recordare mei, et visita me, et tuere me ab his qui persequuntur me: noli in patientia tua suscipere me: scito quoniam sustinui propter te obprobrium. Inventi sunt sermones tui, et comedi eos; et factum est mihi verbum tuum in gaudium et in leticiam cordis mei: quoniam invocatum est nomen tuum super me, domine deus exercituum. Non sedi in concilio ludentium, et gloriatus sum a facie manus tue: solus sedebam, quoniam amaritudine replesti me. Quare factus est dolor meus perpetuus, et plaga mea desperabilis renuit curari? facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium.

Propterea hec dicit dominus: Si converteris, convertam te, et ante faciem meam stabis: et si separaveris preciosum a vili, quasi os meum eris: convertentur ipsi ad te, et tu non converteris ad eos. Et dabo te populo huic in murum ereum fortem: et bellabunt adversum te, et non prevalebunt: quia ego tecum sum ut salvem te et eruam te, dicit dominus. Et liberabo te de manu pessimorum, et redimam te de manu fortium.

XVI Et factum est verbum domini ad me dicens: Non accipies uxorem, et non erunt tibi filii et filie in loco isto. Quia hec dicit dominus super filios et filias qui generantur in loco isto, et super matres eorum que genuerunt eos, et super patres eorum de quorum stirpe nati sunt in terra hac: Mortibus egrotationum morientur: non plangentur et non sepelientur; in sterquilinium super faciem terre erunt, et gladio et fame consumentur; et erit cadaver eorum in escam volatilibus celi et bestiis terre. Hec enim dicit dominus: Ne ingrediaris domum convivii, neque vadas ad plangendum, neque consoleris eos: quia abstuli pacem meam a populo isto, dicit dominus, misericordiam et miserationes. Et morientur grandes et parvi in terra ista: non sepelientur neque plangentur, et non se incident

nec calvicium fiet pro eis. et non frangent inter eos
lugenti panem ad consolandum super mortuo et non
dabunt eis potum calicis ad consolandum super pa-
tre suo et matre. Et domum convivii non ingredie-
ris. ut sedeas cum eis et comedas et bibas. Quia
hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego auferam
de loco isto in oculis vestris et in diebus vestris vocem
gaudii et vocem leticie. vocem sponsi et vocem
sponse. Et cum annunciaveris populo huic omnia verba
hec. et dixerint tibi. quare locutus est dominus super nos omne
malum grande istud? Que iniquitas nostra
aut quod peccatum nostrum in quo peccavimus domino deo nostro?
Dices ad eos. Quia dereliquerunt me patres vestri ait
dominus et abierunt post deos alienos. et servierunt eis.
et adoraverunt eos. et me dereliquerunt et legem
meam non custodierunt. Sed et vos peius operati
estis quam patres vestri. Ecce enim unusquisque
ambulat post pravitatem cordis sui mali.
ut me non audiat. Et eiciam vos de terra hac
in terram quam ignoratis vos et patres vestri.
et servietis ibi diis alienis. die ac nocte qui
non dabunt vobis requiem. Propterea ecce
dies veniunt dicit dominus et non dicetur ultra
vivit dominus qui eduxit filios israel de terra egyp-
ti. sed vivit dominus qui eduxit filios israel de ter-
ra aquilonis. et de universis terris ad quas
eieci eos. et reducam eos in terram suam quam
dedi patribus eorum. Ecce ego mittam piscato-
res multos dicit dominus et piscabuntur eos. et post
hec mittam eis multos venatores. et venabun-
tur eos de omni monte. et de omni colle. et de ca-
vernis petrarum. quia oculi mei super omnes vias eorum.
non sunt abscondite a facie mea. et non fuit
occulta iniquitas eorum ab oculis meis. et red-
dam primum duplices iniquitates eorum. et
peccata eorum quia contaminaverunt terram meam in
morticinis idolorum suorum et abhominationi-
bus suis impleverunt hereditatem meam. Domine
fortitudo mea. et robur meum. et refugium
meum in die tribulationis. ad te gentes ve-
nient ab extremis terre et dicent. vere menda-
cium possederunt patres nostri vanitatem que eis non
profuit. Numquid non faciet sibi homo deos et ipsi non
sunt dii? Ideo ecce ego ostendam eis per vicem
hanc. ostendam eis manum meam et virtutem

XVII

meam et scient quia nomen mihi dominus. Peccatum iuda
scriptum est stilo ferreo in ungue adamanti-
no exaratum super latitudinem cordis eorum. et
in cornibus ararum eorum. Cum recordati fuerint
filii eorum ararum suarum et lucorum suorum. lignorum-
que frondentium in montibus excelsis. sacri-
ficantes in agro fortitudinem tuam et omnes
thesauros tuos in direptionem dabo. Excelsa
tua propter peccata tua in universis finibus tu-
is. et relinqueris sola ab hereditate tua quam
dedi tibi. et servire te faciam inimicis tuis.
in terra quam ignoras. quoniam ignem succendis-
ti in furore meo usque in eternum ardebit. Hec
dicit dominus. Maledictus homo qui confidit in
homine. et ponet carnem brachium suum. et a
domino recedit cor eius. erit enim quasi myrice in deserto.
et non videbit cum venerit bonum. sed habitabit in deser-
to in siccitate in terra salsuginis. et inhabitabilis.
Benedictus vir qui confidit in domino. et erit dominus
fiducia eius. et erit quasi lignum quod transplan-
tatur super aquas. quod ad humorem mittit
radices suas. et non timebit cum venerit estus. Et
erit folium eius viride. et in tempore siccitatis non
erit sollicitum. nec aliquando desinet facere fruc-
tum. Pravum est cor hominis et inscrutabile. et quis
cognoscet illud? Ego dominus scrutans corda et
probans renes. qui do unicuique iuxta viam su-
am. et iuxta fructum adinventionum suarum.
Perdix fovit que non peperit. fecit divitias et
non in iudicio. in medio dierum suorum derelinquet
eas. et in novissimo suo erit insipiens. Solium
glorie altitudinis a principio locus sanctificationis
nostre. expectatio israel. Domine omnes qui te derelinquunt
confundentur. recedentes a te in terra scribentur
quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium
dominum. Sana me domine et sanabor. salvum me fac
et salvus ero quoniam laus mea tu es. Ecce ipsi di-
cunt ad me. Ubi est verbum domini. veniat. et ego
non sum turbatus te pastorem sequens et di-
em hominis non desideravi. Tu scis quod egressum
est de labiis meis rectum in conspectu tuo fu-
it. Non sis mihi tu formidini. spes mea tu in di-
e afflictionis. Confundantur qui me persequun-
tur. et non confundar ego. paveant illi et non
paveam ego. Induc super eos diem afflicti-
onis. et duplici contritione contere eos domine. Hec
dicit dominus ad me. Vade et sta in porta filiorum populi per
quam ingrediuntur reges iuda. et egrediuntur.
et in cunctis portis ierusalem. et dices ad eos. Audite ver-
bum domini reges iuda et omnis iudea. cunctique habita-
tores ierusalem qui ingredimini per portas istas.
Hec dicit dominus. Custodite animas vestras. et nolite por-
tare pondera in die sabbati nec inferatis per portas
ierusalem et nolite eicere onera de domibus vestris in
die sabbati et omne opus non facietis. Sanctificate di-
em sabbati sicut precepi patribus vestris. et non au-
dierunt nec inclinaverunt aurem suam sed
induraverunt cervicem suam ne audirent me.
et ne acciperent disciplinam. Et erit si audieri-
tis me dicit dominus ut non inferatis onera per por-
tas civitatis huius in die sabbati. et si sanctifica-
veritis diem sabbati ne faciatis omne opus in eo.
ingredientur per portas civitatis huius reges
et principes sedentes super solium david. et ascenden-
tes in curribus et in equis ipsi et principes eorum.
viri iuda et habitatores ierusalem. Et habitabitur civi-
tas hec in sempiternum. et venient de civitatibus
iuda et de circuitu ierusalem. et de terra beniamin
et de campestribus et de montuosis et ab austro por-
tantes holocaustum et victimam. et sacrifici-
um et thus. et inferent in domum domini. Si autem non
audieritis me ut sanctificetis diem sabbati. et ne por-
tetis onus. et ne inferatis per portas ierusalem in die
sabbati. succendam ignem in portis eius. et
devorabit domos ierusalem. et non extinguetur.

XVIII. Verbum quod factum est ad Ieremiam a Domino dicens: Surge et descende in domum figuli, et ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli, et ecce ipse faciebat opus super rotam. Et dissipatum est vas quod ipse faciebat e luto manibus suis; conversusque fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius ut faceret. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Numquid sicut figulus iste non potero facere vobis domus Israel, ait Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea domus Israel. Repente loquar adversum gentem et adversum regnum ut eradicem et destruam et disperdam illud. Si paenitentiam egerit gens illa a malo suo quod locuta est adversum me, agam et ego paenitentiam super malo quod cogitavi ut facerem ei. Et subito loquar de gente et de regno ut aedificem et plantem illud. Si fecerit malum in oculis meis ut non audiat vocem meam, paenitentiam agam super bono quod locutus sum ut facerem ei. Nunc ergo dic viro Iuda et habitatori Ierusalem dicens: Haec dicit Dominus: Ecce ego fingo contra vos malum et cogito contra vos cogitationem; revertatur unusquisque a via sua mala, et dirigite vias vestras et studia vestra. Qui dixerunt: Desperavimus; post cogitationes enim nostras ibimus, et unusquisque pravitatem cordis sui mali faciemus. Ideo haec dicit Dominus: Interrogate gentes, quis audivit talia horribilia quae fecit nimis virgo Israel? Numquid deficiet de petra agri nix Libani? Aut evelli possunt aquae erumpentes frigidae et defluentes? Quia obliti sunt mei populus meus, frustra libantes et impingentes in viis suis, in semitis saeculi, ut ambularent per eas in itinere non trito, ut fieret terra eorum in desolationem et in sibilum sempiternum. Omnis enim qui praeterierit per eam obstupescet et movebit caput suum. Sicut ventus urens dispergam eos coram inimico; dorsum et non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.

Et dixerunt: Venite et cogitemus contra Ieremiam cogitationes; non enim peribit lex a sacerdote, neque consilium a sapiente, nec sermo a propheta. Venite et percutiamus eum lingua, et non attendamus ad universos sermones eius. Attende Domine ad me, et audi vocem adversariorum meorum. Numquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animae meae? Recordare quod steterim in conspectu tuo ut loquerer pro eis bonum, et averterem indignationem tuam ab eis. Propterea da filios eorum in famem, et deduc eos in manus gladii; fiant uxores eorum absque liberis et viduae, et viri earum interficiantur morte; iuvenes eorum confodiantur gladio in proelio. Audiatur clamor de domibus eorum; adduces enim super eos latronem repente, quia foderunt foveam ut caperent me, et laqueos absconderunt pedibus meis. Tu autem Domine scis omne consilium eorum adversum me in mortem. Ne propitieris iniquitati eorum, et peccatum eorum a facie tua non deleatur; fiant corruentes in conspectu tuo, in tempore furoris tui abutere eis.

XIX. Haec dicit Dominus: Vade et accipe lagunculam figuli testeam a senioribus populi et a senioribus sacerdotum, et egredere ad vallem filii Ennom, quae est iuxta introitum portae fictilis, et praedicabis ibi verba quae ego loquar ad te, et dices: Audite verbum Domini reges Iuda et habitatores Ierusalem. Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam afflictionem super locum istum, ita ut omnis qui audierit illam tinniant aures eius, eo quod dereliquerint me et alienum fecerint locum istum, et libaverint in eo diis alienis quos nescierunt ipsi et patres eorum et reges Iuda, et repleverunt locum istum sanguine innocentium, et aedificaverunt excelsa Baalim ad comburendos filios suos igni in holocaustum Baal, quae non praecepi nec locutus sum nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, et non vocabitur locus iste amplius Tophet et vallis filii Ennom, sed vallis occisionis. Et dissipabo consilium Iuda et Ierusalem in loco isto, et subvertam eos gladio in conspectu inimicorum suorum et in manu quaerentium animas eorum, et dabo cadavera eorum escam volatilibus caeli et bestiis terrae. Et ponam civitatem hanc in stuporem et in sibilum; omnis qui praeterierit per eam obstupescet et sibilabit super universa plaga eius. Et cibabo eos carnibus filiorum suorum et carnibus filiarum suarum, et unusquisque carnes amici sui comedet in obsidione et in angustia in qua concludent eos inimici eorum et qui quaerunt animas eorum. Et conteres lagunculam in oculis virorum qui ibunt tecum, et dices ad eos: Haec dicit Dominus exercituum: Sic conteram populum istum et civitatem istam, sicut conteritur vas figuli quod non potest ultra instaurari; et in Tophet sepelientur eo quod non sit alius locus ad sepeliendum. Sic faciam loco huic, ait Dominus, et habitatoribus eius, ut ponam civitatem istam sicut Tophet. Et erunt domus Ierusalem et domus regum Iuda sicut locus Tophet immundae, omnes domus in quarum domatibus sacrificaverunt omni militiae caeli, et libaverunt libamina diis alienis. Venit autem Ieremias de Tophet, quo miserat eum Dominus ad prophetandum, et stetit in atrio domus Domini et dixit ad omnem populum: Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam super civitatem hanc et super omnes urbes eius universa mala quae locutus sum adversum eam, quoniam induraverunt cervicem suam ut non audirent sermones meos.

XX. Et audivit Phassur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat princeps in domo Domini, Ieremiam prophetantem sermones istos. Et percussit Phassur Ieremiam prophetam, et misit eum in nervum quod erat in porta Beniamin superiori in domo Domini. Cumque illuxisset in crastinum, eduxit Phassur Ieremiam de nervo. Et dixit ad eum Ieremias: Non Phassur vocavit Dominus nomen tuum, sed Pavorem undique. Quia haec dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pavorem, te et omnes amicos tuos; et corruent gladio inimicorum suorum, et oculi tui videbunt. Et omnem Iudam dabo in manu regis Babylonis, et traducet eos in Babylonem, et percutiet eos gladio. Et dabo universam substantiam civitatis huius, et omnem laborem eius, omneque pretium, et cunctos thesauros regum Iuda dabo in manu inimicorum

eorum et diripient eos et tollent et deducent eos
in babylonem. Tu autem phassur et omnes habitatores domus
tue ibitis in captivitatem et in babylonem venies et i-
bi morieris tu ibique sepelieris tu et omnes amici
tui quibus prophetasti mendacium. Seduxisti me
domine et seductus sum. fortior me fuisti et inva
luisti. factus sum in derisum tota die. omnes sub
sannabant me. quia iam olim loquor vociferans
iniquitatem et vastitatem clamito. Et factus est
sermo domini michi in obprobrium et in derisum to
ta die. et dixi: non recordabor eius. neque ultra lo
quar in nomine eius. Et factus est in corde meo
quasi ignis estuans. claususque in ossibus meis et de
feci ferre non sustinens. Audivi enim contumeli
as multorum et terrorem in circuitu. persequimini
et persequamur eum ab omnibus viris qui erant
pacifici mei et custodientes latus meum. si
quomodo decipiatur et prevaleamus adversus eum.
et consequamur ultionem ex eo. Dominus autem mecum est
quasi vir bellator fortis. Ideo qui persequuntur me
cadent et infirmi erunt et confundentur vehe
menter. quia non intellexerunt obprobrium sempi
ternum quod numquam delebitur. Et tu domine exer
cituum probator iusti qui vides renes et cor vi
deam queso ultionem tuam ex eis. tibi enim reve
lavi causam meam. Cantate domino laudate dominum
quia liberavit animam pauperis de manu malorum.
Maledicta dies in qua natus sum. dies in qua pe
perit me mater mea non sit benedicta. Maledictus
vir qui annunciavit patri meo dicens: natus
est tibi puer masculus. et quasi gaudio letificavit eum.
Sit homo ille ut sunt civitates quas subvertit
dominus et non penituit eum. Audiat clamorem ma
ne et ululatum in tempore meridiano qui non me interfe
cit a vulva ut fieret michi mater mea sepulcrum.
et vulva eius conceptus eternus. Quare de vulva
egressus sum ut viderem laborem et dolorem et con
sumerentur in confusione dies mei.

XXI

Verbum
quod factum est ad ieremiam a domino quando misit ad eum
rex sedechias phassur filium melchie et sopho
niam filium maasie sacerdotem dicens: Interro
ga pro nobis dominum quia nabuchodonosor rex babylonis preliatur
adversum nos. si forte faciat dominus nobiscum secundum
omnia mirabilia sua et recedat a nobis. Et dixit
ieremias ad eos. Sic dicetis sedechie. Hec dicit
dominus deus israel. Ecce ego convertam vasa belli que in
manibus vestris sunt et quibus vos pugnatis adver
sum regem babylonis et caldeos qui obsident vos
in circuitu murorum et congregabo ea in medio civi
tatis huius. et debellabo vos ego in manu extenta et
in brachio forti et in furore et in indignatione
et in ira grandi. et percutiam habitatores huius civita
tis homines et bestie [morte] pestilentia magna morien
tur. Et post hec ait [dominus] dabo sedechiam regem iuda
et servos eius et populum eius et qui derelicti sunt
in civitate hac a peste et gladio et fame in manu
nabuchodonosor regis babylonis et in manu inimicorum eorum
et in manu querentium animam eorum et percutiet e
os in ore gladii et non flectetur neque parcet neque
miserebitur. Et ad populum hunc dices. Hec dicit
dominus deus. Ecce ego do coram vobis viam vite et viam
mortis. qui habitaverit in urbe hac morietur gladi
o et fame et peste. Qui autem egressus fuerit et transfu
gerit ad caldeos qui obsident vos vivet et erit ei a
nima sua quasi spolium. Posui enim faciem meam
super civitatem hanc in malum et non in bonum ait dominus.
In manu regis babylonis tradetur et exuret eam
igni. Et domui regis iuda. Audite verbum domini
domus david. Hec dicit dominus. Iudicate mane iudi
cium et eruite vi oppressum de manu calumpni
antis ne forte egrediatur ut ignis indignati
o mea et succendatur et non sit qui extinguat
propter maliciam studiorum vestrorum. Ecce ego ad te
habitatricem vallis solide atque campestris ait
dominus. Qui dicitis quis percutiet nos et quis ingre
dietur domus nostras. Et visitabo super vos iuxta
fructum studiorum vestrorum dicit dominus. et succendam
ignem in saltu eius et devorabit omnia in circuitu
eius.

XXII

Hec dicit dominus. Descende in domum regis
iuda et loqueris ibi verbum hoc et dices. Audi ver
bum domini rex iuda qui sedes super solium david tu
et servi tui et populus tuus qui ingredimini per
portas istas. Hec dicit dominus. facite iudicium et iusti
ciam. et liberate vi oppressum de manu calump
niatoris. et advenam et pupillum et viduam
nolite contristare. neque opprimatis inique et sangui
nem innocentem ne effundatis in loco isto. Si enim
facientes feceritis verbum istud ingredientur per
portas domus huius reges sedentes de genere david
super thronum eius. et ascendentes currus et equos
ipsi et servi et populus eorum. Quod si non audieritis verba
hec in memet ipso iuravi dicit dominus quia in solitudi
nem erit domus hec. quia hec dicit dominus super domum
regis iuda. Galaad tu michi caput libani. Si non po
suero te solitudinem urbes inhabitabiles. et sanctifica
bo super te interficientem virum et arma eius. et suc
cident electas cedros tuas. et precipitabunt in
ignem. et pertransibunt gentes multe per civi
tatem hanc. et dicet unusquisque proximo suo.
Quare fecit dominus sic civitati huic grandi. Et respon
debunt eo quod dereliquerunt pactum domini dei
sui et adoraverunt deos alienos et servierunt
eis. Nolite flere mortuum. neque lugeatis super
eum fletu. plangite eum qui egreditur quia non
revertetur ultra nec videbit terram nativitatis
sue. Quia hec dicit dominus ad sellum filium iosie re
gem iuda qui regnavit pro iosia patre suo.
qui egressus est de loco isto. non revertetur huc
amplius. sed in loco ad quem transtuli eum ibi mo
rietur. et terram istam non videbit amplius. Ve
qui edificat domum suam in iniusticia et cenacula
sua non in iudicio amicum suum opprimet frus
tra et mercedem eius non reddet ei. Qui dicit edi
ficabo michi domum latam et cenacula spacio
sa. qui aperit sibi fenestras et facit laquearia
cedrina. pingitque sinopide. Numquid regnabis
quoniam confers te cedro? pater tuus numquid non co
medit et bibit. et fecit iudicium et iusticiam tunc
cum bene erat ei. Iudicavit causam pauperis et egeni in
bonum suum. Numquid non ideo quia cognovit me dicit dominus?

tui nisi oculi et cor ad avaritiam. et ad sanguinem in
nocentem fundendum. et ad calumpniam. et ad cursum
mali operis. Propterea haec dicit dominus ad ioachim fi
lium iosie regem iuda. Non plangent eum. Ve frater
et ve soror. Non concrepabunt ei. Ve domine et ve inclite.
Sepultura asini sepelietur putrefactus et proie
ctus extra portas ierusalem. Ascende libanum et clama.
et in basan da vocem tuam. et clama ad transe
untes quia contriti sunt omnes amatores tui. Locutus
sum ad te in habundantia tua. dixisti non audiam.
haec est via tua ab adolescentia tua quia non audis
ti vocem meam. Omnes pastores tuos pascet ven
tus. et amatores tui in captivitatem ibunt. et
tunc confunderis et erubesces ab omni malitia tua quae
sedes in libano. et nidificas in cedris. Quomodo conge
muisti cum venissent tibi dolores quasi dolores partu
rientis. Vivo ego dicit dominus. quia si fuerit iecon
ias filius ioachim regis iuda anulus in manu
dextera mea. Inde avellam eum. et dabo te in ma
nu quaerentium animam tuam. et in manu quorum
tu formidas faciem. et in manu nabuchodonosor re
gis babilonis. et in manu caldeorum. et mittam
te. et matrem tuam quae genuit te in terram alienam
in qua nati non estis. ibique moriemini. et in terram
ad quam ipsi levant animam suam ut ipsi revertan
tur illuc non revertentur. Numquid vas fictile
atque contritum vir iste iechonias. numquid vas
absque omni voluptate. Quare abiecti sunt ipse et semen
eius. et proiecti in terram quam ignoraverunt. Terra.
terra. Audi sermonem domini. haec dicit dominus. Scribe
virum istum sterilem virum qui in diebus suis non prospe
rabitur. Nec enim erit de semine eius vir qui
sedeat super solium david et potestatem habeat ultra

XXIII

in iuda. Ve pastoribus qui dispergunt et dilacer
ant gregem pascue meae dicit dominus. Ideo haec dicit
dominus deus israel. ad pastores qui pascunt populum meum
vos dispersistis gregem meum. eiecistis eos. et
non visitastis eos. Ecce ego visitabo super vos ma
litiam studiorum vestrorum ait dominus. et ego congregabo
reliquias gregis mei de omnibus terris ad quas e
iecero eos illuc. et convertam eos ad rura sua et cres
cent et multiplicabuntur. et suscitabo super eos pa
stores et pascent eos. Non formidabunt ultra et
non pavebunt et nullus quaeretur ex numero dicit dominus.
Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo david ger
men iustum et regnabit rex et sapiens erit. et
faciet iudicium et iustitiam in terra. In diebus
illis salvabitur iuda et israel habitabit confidenter.
et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster.
Propter hoc ecce dies veniunt dicit dominus. et non dicent
ultra. vivit dominus qui eduxit filios israel de ter
ra egipti. sed vivit dominus qui eduxit et adduxit
semen domus israel de terra aquilonis. et de
cunctis terris ad quas eieceram eos illuc. et ha
bitabunt in terra sua. Contritum est cor meum
in medio mei. contremuerunt omnia ossa mea.
factus sum quasi vir ebrius et quasi homo madi
dus vino a facie domini. et a facie verborum eius
quia adulteris repleta est terra quia a facie maledic
tionis luxit terra. arefacta sunt arva deserti. factus
est cursus eorum malus. et fortitudo eorum dissimi
lis. Propheta namque et sacerdos polluti sunt. et in domo
mea inveni malum eorum ait dominus. Ideo via
eorum erit quasi lubricum in tenebris. Impellentur
enim et corruent in ea. Afferam enim super eos ma
la annum visitationis eorum ait dominus. Et in pro
phetis samariae vidi fatuitatem. et prophetabant in
baal. et decipiebant populum meum israel. Et in pro
phetis ierusalem vidi similitudinem adulterantium et
iter mendacii. et confortaverunt manus pessimorum
ut non converteretur unusquisque a malitia sua.
Facti sunt mihi omnes sodoma. et habitatores eius
quasi gomorra. Propterea haec dicit dominus exercituum

XXIIII

ad prophetas. Ecce ego cibabo eos absinthio. et po
tabo eos felle. A prophetis enim ierusalem egressa est pollu
tio super omnem terram. Haec dicit dominus exercituum.
Nolite audire verba prophetarum qui prophetant vobis
et decipiunt vos. Visionem cordis sui loquuntur
non de ore domini. Dicunt his qui blasphemant
me. Locutus est dominus. pax erit vobis. et omni qui
ambulat in pravitate cordis sui dixerunt.
Non veniet super nos malum. Quis enim affuit
in consilio domini. et vidit et audivit sermonem eius.
Quis consideravit verbum illius et audivit. Ecce tur
bo dominicae indignationis egredietur. et tempe
stas erumpens super caput impiorum veniet. Non
revertetur furor domini usque dum faciat. et usque dum
faciat cogitationem cordis sui. In novissimis
diebus intelligetis consilium eius. Non mittebam
prophetas et ipsi currebant. non loquebar ad eos. et
ipsi prophetabant. Si stetissent in consilio meo et no
ta fecissent populo verba mea. avertissem eos utique a
via sua mala et a pessimis cogitationibus suis.
Putasne deus e vicino ego sum dicit dominus. et non
deus de longe. Omnia cognosco. Si occultabitur
vir in absconditis. et ego non videbo eum dicit dominus.
Numquid non caelum et terram ego impleo ait
dominus. Audivi quae dixerunt prophetae prophetantes in
nomine meo mendacium atque dicentes. Somp
niavi. somniavi. Usquequo istud est in corde
prophetarum vaticinantium mendacium et prophetantium
seductiones cordis sui. Qui volunt facere ut
obliviscatur populus meus nominis mei propter somnia
eorum quae unusquisque narrat ad proximum suum
sicut obliti sunt patres eorum nominis mei propter baal. Pro
pheta qui habet somnium narret somnium.
et qui habet sermonem meum loquatur sermonem
meum vere. Quid paleis ad triticum dicit dominus.
Numquid non verba mea sunt quasi ignis ardens dicit
dominus. et quasi malleus conterens petram. Propterea
ecce ego ad prophetas ait dominus. qui assumunt
linguas suas et aiunt dicit dominus. Ecce ego ad
prophetas somniantes mendacium ait dominus
qui narraverunt ea et seduxerunt populum meum
in mendacio suo et in miraculis suis. cum ego
non misissem eos nec mandassem eis qui
nichil profuerunt populo huic dicit dominus. Si igitur interro
gaverit te populus iste. vel propheta. aut sacerdos dicens
quod est onus domini. dices ad eos. Ut quid vobis
onus. Proiciam quippe vos dicit dominus. Propheta et

sacerdos. et populus qui dicit onus domini visitabo
super virum illum. et super domum eius. Hec dicetis u-
nusquisque ad proximum suum. et ad fratrem suum.
Quid respondit dominus? et quid locutus est dominus? et onus
domini ultra non memorabitur. quia onus erit unicuique
sermo suus. Et pervertistis verba dei viventis
domini exercituum dei nostri. Hec dices ad prophetam.
Quid respondit dominus? et quid locutus est dominus? Si
autem onus domini dixeritis. propter hoc hec dicit dominus. Quia
dixistis sermonem istum onus domini et misi ad vos
dicens. Nolite dicere onus domini. propterea ecce ego
tollam vos portans. et derelinquam vos et civitatem
quam dedi vobis et patribus vestris a facie mea. et da-
bo vos in obprobrium sempiternum. et in ignomi-
niam sempiternam que numquam oblivione dele-
bitur.

XXIIII

Ostendit michi dominus et ecce duo calathi
pleni ficis positi ante templum domini. postquam
transtulit nabuchodonosor rex babilonis iechoniam filium
ioachim regem iuda. et principes eius. et fabrum. et
inclusorem de ierusalem. et adduxit eos in babilonem.
Et unus calathus ficus habebat bonas nimis
ut solent ficus esse primi temporis. Et calathus unus
ficus habebat malas nimis que comedi non poterant
eo quod essent male. Et dixit dominus ad me. Quid tu
vides ieremia? et dixi. ficus. ficus bonas. bonas
valde. et malas: malas valde. que comedi non pos-
sunt eo quod sint male. Et factum est verbum domini
ad me dicens. Hec dicit dominus deus israel. Sicut ficus hee
bone sic cognoscam transmigrationem iuda
quam emisi de loco isto in terram caldeorum in bonum
et ponam oculos meos super eos ad placandum.
et reducam eos in terram hanc. et edificabo eos
et non destruam. et plantabo eos. et non evellam
et dabo eis cor ut sciant me quia ego sum dominus. et e-
runt michi in populum. et ego ero eis in deum. quia rever-
tentur ad me in toto corde suo. et sicut ficus pessi-
me que comedi non possunt eo quod sint ma-
le. Hec dicit dominus. Sic dabo sedechiam regem iuda
et principes eius. et reliquos de ierusalem qui remanse-
runt in urbe hac. et qui habitant in terra egyp-
ti. et dabo eos in vexationem. afflictionemque
omnibus regnis terre. in obprobrium et in pa-
rabolam. et in proverbium. et in maledictio-
nem in universis locis ad quos eieci eos. et mit-
tam in eis gladium. et famem. et pestem donec
consumantur de terra quam dedi eis et patribus eorum.

XXV

Verbum quod factum est ad ieremiam de omni populo
iude in anno quarto ioachim filii iosie regis
iuda. postquam translatus est in babilonem. ipse
autem annus primus nabuchodonosor regis babilonis quem
locutus est ieremias propheta ad omnem populum iuda.
et ad universos habitatores ierusalem dicens. A tertio decimo
anno regni iosie filii amon regis iuda usque
ad diem hanc iste est tertius et vicesimus annus. factum est
verbum domini ad me. et locutus sum ad vos de noc-
te consurgens et loquens. et non audistis. Et misit
dominus ad vos omnes servos suos prophetas diluculo
consurgens mittensque. et non audistis neque inclina-
stis aures vestras ut audiretis cum diceret. revertimi-
ni unusquisque a via sua mala. et a pessimis
cogitationibus vestris. et habitabitis in terra quam de-
dit dominus vobis et patribus vestris. a seculo et usque in seculum
et nolite ire post deos alienos ut serviatis
eis. adoretisque eos. neque me ad iracundiam pro-
vocetis in operibus manuum vestrarum. et non affligam
vos. et non audistis me dicit dominus. ut me ad ira-
cundiam provocaretis in operibus manuum vestra-
rum in malum vestrum. Propterea hec dicit dominus
exercituum. Pro eo quod non audistis verba mea.
ecce ego mittam et assumam universas
cognationes aquilonis ait dominus. et nabuchodonosor
regem babilonis servum meum. et adducam
eos super terram istam et super habitatores eius. et
super omnes nationes que in circuitu illius sunt.
et interficiam eos et ponam in stuporem. et in si-
bilum. et in solitudines sempiternas. perdamque
ex eis vocem gaudii. et vocem leticie. vocem
sponsi et vocem sponse. vocem mole. et lumen
lucerne. et erit universa terra eius in solitudi-
nem. et in stuporem. et servient omnes gentes
iste regi babilonis. lxx. annis. Cumque imple-
ti fuerint anni. lxx. visitabo regem babilonis
et super gentem illam dicit dominus iniquitatem
eorum. et super terram caldeorum et ponam illam in
solitudines sempiternas. et adducam super terram
illam omnia verba mea que locutus sum contra e-
am omne quod scriptum est in libro isto quecumque
prophetavit ieremias adversum omnes gentes quia ser-
vierunt eis cum essent gentes multe. et reges ma-
gni. et reddam eis secundum opera eorum. et secundum facta
manuum suarum. Quia sic dicit dominus ex-
ercituum deus israel. Sume calicem vini furoris
huius de manu mea. et propinabis de illo cunc-
tis gentibus ad quas ego mittam te. et bibent
et turbabuntur. et insanient a facie gladii quem
ego mittam inter eos. et accepi calicem de manu
domini. et propinavi cunctis gentibus ad quas mi-
sit me dominus ierusalem et cunctis civitatibus iude et
regibus eius. et principibus eius. ut darem eos
in solitudinem et in stuporem in sibilum. et
in maledictionem sicut est dies iste pharaoni regi e-
gypti et servis eius. et principibus eius et omni
populo eius et universis generaliter. cunctis regibus
terre austidis. et cunctis regibus terre phi-
listiim et ascaloni et gaze. et accaroni. azoti
et reliquiis azoti. et ydumee et moab et filiis
amon. et cunctis regibus tyri. et universis regi-
bus sydonis. et regibus terre insularum qui sunt
trans mare. et dedan et theman. et buz et univer-
sis qui attonsi sunt in comam. et cunctis re-
gibus arabie. et cunctis regibus occidentis qui
habitant in deserto. et cunctis regibus zambri. et
cunctis regibus elam. et cunctis regibus medorum
cunctisque regibus aquilonis. de prope et de
longe. unicuique contra fratrem suum. et omnibus
regnis terre que sunt super faciem terre.
rex sesach bibet post eos. Et dices ad e-
os. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Bibite. et
inebriamini. et vomite. et cadite et nolite con-
surgere a facie gladii quem ego mittam inter

uos. Cumque noluerint accipere calicem de manu tu-
a ut bibant dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum.
Bibentes bibetis, quia ecce in ciuitate in qua inuo-
catum est nomen meum ego incipio affligere
et uos quasi innocentes immunes eritis. Non eritis
immunes. Gladium enim ego uoco super omnes habita-
tores terre dicit dominus exercituum. Et tu prophetabis ad
eos omnia uerba hec, et dices ad illos. Dominus de excel-
so rugiet, et de habitaculo sancto suo dabit uocem
suam. Rugiens rugiet super decorem suum. Celeuma
quasi calcantium in torcularibus concinetur aduersus
omnes habitatores terre. Peruenit sonitus usque ad
extrema terre, quia iudicium domino cum gentibus. Iu-
dicatur ipse cum omni carne. Impios tradidi gla-
dio dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum. Ecce e-
gredietur afflictio de gente in gentem, et turbo
magnus egredietur a summitatibus terre. Et
erunt interfecti domini in die illa a summo terre
usque ad summum eius. Non plangentur neque
colligentur neque sepelientur. In sterquilinium
super faciem terre iacebunt. Vlulate pasto-
res et clamate. Et aspergite uos cinere optima-
tes gregis, quia completi sunt dies uestri ut interfi-
ciamini. Et dissipationes uestre. Et cadetis quasi uasa
preciosa. Et peribit fuga a pastoribus, et saluatio ab
optimatibus gregis. Vox clamoris pastorum
et ululatus optimatum gregis, quia uastauit dominus
pascua eorum. Et conticuerunt arua pacis a facie ire
furoris domini. Dereliquit quasi leo tabernaculum suum.
Facta est terra eorum in desolationem a facie ire colum-
be, et a facie ire furoris domini.

XXVI

In principio reg-
ni ioachim filii iosie regis iuda factum est uerbum
istud a domino dicens. Hec dicit dominus. Sta in atrio domus
domini et loqueris ad omnes ciuitates iude de qui-
bus ueniunt ut adorent in domo domini uniuersos
sermones quos ego mandaui tibi ut loquaris
ad eos. Noli subtrahere uerbum si forte audiant
et conuertantur unusquisque a uia sua mala, et peni-
teat me mali quod cogito facere eis propter malicias
studiorum eorum. Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Si non
audieritis me ut ambuletis in lege mea quam
dedi uobis ut audiatis sermones seruorum meorum
prophetarum quos ego misi ad uos de nocte consur-
gens et dirigens, et non audistis, dabo domum istam
sicut sylo. Et urbem hanc dabo in maledictionem
cunctis gentibus terre. Et audierunt sacerdotes et
prophete et omnis populus ieremiam loquentem uer-
ba hec in domo domini. Cumque complesset ieremias loquens
omnia que preceperat ei dominus ut loqueretur ad uni-
uersum populum, apprehenderunt eum sacerdotes et ps-
eudo prophete et omnis populus dicentes morte mo-
riatur. Quare prophetauit in nomine domini dicens. Sicut sy-
lo erit domus hec, et urbs ista desolabitur eo quod
non sit habitator. Et congregatus est omnis populus
aduersum ieremiam in domo domini. Et audierunt
principes iuda omnia uerba hec. Et ascenderunt de do-
mo regis in domum domini, et sederunt in introitu porte
domus domini noue. Et locuti sunt sacerdotes et prophe-
ad principes, et ad omnem populum dicentes. Iudici-
um mortis est uiro huic, quia prophetauit aduersum
ciuitatem istam sicut audistis auribus uestris. Et ait
ieremias ad omnes principes et ad omnem populum dicens.
Dominus misit me ut prophetarem ad domum istam et
ad ciuitatem hanc omnia uerba que audistis. Nunc
ergo bonas facite uias uestras et studia uestra. Et audi-
te uocem domini dei uestri, et penitebit dominum mali quod
locutus est aduersum uos. Ego autem ecce in manibus
uestris sum. Facite mihi quod bonum est et rectum in o-
culis uestris. Verumptamen scitote et cognoscite quod si
occideritis me, sanguinem innocentem tradetis contra
uosmetipsos, et contra ciuitatem istam, et habitatores eius.
In ueritate enim misit me dominus ad uos ut loquerer
in auribus uestris omnia uerba hec. Et dixerunt principes
et omnis populus ad sacerdotes et prophetas. Non est ui-
ro huic iudicium mortis quia in nomine domini dei nostri
locutus est ad nos. Surrexerunt ergo uiri de
senioribus terre, et dixerunt ad omnem cetum popu-
li loquentes. Micheas de morasthim fuit propheta in
diebus ezechie regis iude. Et ait ad omnem populum
iude dicens. Hec dicit dominus exercituum. Syon quasi
ager arabitur. Et ierusalem in aceruum lapidum erit,
et mons domus domini in excelsa siluarum. Numquid
morte condempnauit eum ezechias rex iude
et omnis iuda. Numquid non timuerunt dominum
et deprecati sunt faciem domini. Et penituit dominum
mali quod locutus est aduersum eos. Itaque nos faci-
mus grande malum contra animas nostras. Fuit uir quoque pro-
phetans in nomine domini urias filius semei de cariathi-
arim, et prophetauit aduersum ciuitatem istam, et
aduersum terram hanc iuxta uniuersa uerba ieremie.
Et audiuit rex ioachim et omnes potentes et princip-
es eius uerba hec, et quesiuit rex interficere eum, et au-
diuit urias, et timuit fugitque et ingressus est egip-
tum. Et misit rex ioachim uiros in egiptum, el-
nathan filium achobor, et uiros cum eo in egiptum
et eduxerunt uriam de egipto, et adduxerunt eum ad
regem ioachim, et percussit eum gladio, et proiecit
cadauer eius in sepulchris uulgi ignobilis. Igitur
manus aychiam filii saphan fuit cum ieremi-
a ut non traderetur in manus populi et interficerent
eum. In principio regni ioachim filii iosie regis
iuda factum est uerbum istud ad ieremiam a domino dicens.

XXVII

Hec dicit dominus ad me. Fac tibi uincla et cathenas et pones
eas in collo tuo. Et mittes eas ad regem edom, et ad re-
gem moab et ad regem filiorum amon, et ad regem
tyri et ad regem sydonis in manu nunciorum qui
uenerunt ierusalem ad sedechiam regem iuda. Et pre-
cipies eis ut ad dominos suos loquantur. Hec dicit
dominus exercituum deus israel. Hec dicetis ad dominos uestros.
Ego feci terram et homines et iumenta que sunt super fa-
ciem uniuerse terre in fortitudine mea magna et
in brachio meo extento, et dedi eam ei qui pla-
cuit in oculis meis. Et nunc itaque ego dedi omnes
terras istas in manu nabuchodonosor regis babilonis
serui mei. Insuper et bestias agri dedi ei ut ser-
uiant illi. Et seruient ei omnes gentes et filio eius
et filio filii eius, donec ueniat tempus terre eius et
ipsius. Et seruient ei gentes multe, et reges mag-
ni. Gens autem et regnum quod non seruierit nabuchodonosor
regi babilonis, et quicumque non curuauerit collum

suum sub iugo regis babilonis, in gladio et in fame et in peste visitabo super gentem illam, ait dominus, donec consumam eos in manu eius. Vos ergo nolite audire prophetas vestros et divinos et somniatores et augures et maleficos qui dicunt vobis: Non servietis regi babilonis; quia mendacium prophetant vobis, ut longe faciant vos de terra vestra et eiciant vos et pereatis. Porro gens que subiecerit cervicem suam sub iugo regis babilonis et servierit ei, dimittam eam in terra sua, dicit dominus, et colet eam et habitabit in ea. Et ad sedechiam regem iuda locutus sum secundum omnia verba hec dicens: Subicite colla vestra sub iugo regis babilonis et servite ei et populo eius, et vivetis. Quare moriemini tu et populus tuus gladio, fame et peste, sicut locutus est dominus ad gentem que servire noluerit regi babilonis? Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis: Non servietis regi babilonis; quia mendacium ipsi loquuntur vobis, quia non misi eos, ait dominus, et ipsi prophetant in nomine meo mendaciter, ut vos eiciant et pereatis tam vos quam prophete qui vaticinantur vobis. Et ad sacerdotes et ad populum istum locutus sum dicens: Hec dicit dominus deus: Nolite audire verba prophetarum vestrorum qui prophetant vobis dicentes: Ecce vasa domini revertentur de babilone nunc cito; mendacium enim prophetant vobis. Nolite ergo audire eos, sed servite regi babilonis ut vivatis. Quare datur hec civitas in solitudinem? Et si prophete sunt et est verbum domini in eis, occurrant domino exercituum, ut non veniant vasa que derelicta fuerant in domo domini et in domo regis iuda et in ierusalem in babilonem. Quia hec dicit dominus exercituum ad columpnas et ad mare et ad bases et ad reliqua vasorum que remanserunt in civitate hac, que non tulit nabuch rex babilonis cum transferret iechoniam filium ioachim regem iuda de ierusalem in babilonem et omnes optimates iuda et ierusalem; quia hec dicit dominus exercituum deus israel ad vasa que derelicta sunt in domo domini et in domo regis iuda et ierusalem: In babilonem transferentur, et ibi erunt usque ad diem visitationis sue, dicit dominus, et afferri faciam ea et restitui in loco isto.

XXVIII

Et factum est in anno illo, in principio regni sedechie regis iuda, in anno iiii, in mense v, dixit ad me ananias filius azur propheta de gabaon in domo domini coram sacerdotibus et omni populo dicens: Hec dicit dominus exercituum deus israel: Contrivi iugum regis babilonis. Adhuc duo anni dierum et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domini que tulit nabuch rex babilonis de loco isto et transtulit ea in babilonem. Et iechoniam filium ioachim regem iude et omnem transmigrationem iude qui ingressi sunt in babilonem ego convertam ad locum istum, ait dominus; conteram enim iugum regis babilonis. Et dixit ieremias propheta ad ananiam prophetam in oculis sacerdotum et in oculis omnis populi qui stabat in domo domini, et ait ieremias: Amen, sic faciat dominus. Suscitet dominus verba tua que prophetasti, ut referantur vasa in domo domini et omnis transmigratio de babilone ad locum istum. Verumptamen audi verbum hoc quod ego loquor in auribus tuis et in auribus universi populi. Prophete qui fuerunt ante me et ante te ab initio et prophetaverunt super terras multas et super regna magna de prelio et de afflictione et de fame. Propheta qui vaticinatus est pacem, cum venerit verbum eius, scietur propheta quem miserit dominus in veritate. Et tulit ananias propheta cathenam de collo ieremie prophete et confregit eam. Et ait ananias propheta in conspectu omnis populi dicens: Hec dicit dominus: Sic confringam iugum nabuch regis babilonis post duos annos dierum de collo omnium gentium. Et abiit ieremias propheta in viam suam. Et factum est verbum domini ad ieremiam postquam confregit cathenam ananias propheta de collo ieremie dicens: Vade et dic ananie: Hec dicit dominus: Cathenas ligneas contrivisti, et facies pro eis cathenas ferreas. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel: Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum ut serviant nabuch regi babilonis, et servient ei; insuper et bestias terre dedi ei. Et dixit ieremias propheta ad ananiam prophetam: Audi anania: Non misit te dominus, et tu fecisti confidere populum istum in mendacio. Ideo hec dicit dominus: Ecce ego mittam te a facie terre; hoc anno morieris, adversum dominum enim locutus es. Et mortuus est ananias propheta in anno illo mense vii.

XXIX

Et hec sunt verba libri que misit ieremias propheta de ierusalem ad reliquias seniorum transmigrationis et ad sacerdotes et ad prophetas et ad omnem populum quem transduxerat nabuch de ierusalem in babilonem, postquam egressus est iechonias rex et domina et eunuchi et principes iuda de ierusalem et faber et inclusor de ierusalem, in manu elase filii saphan et gamarie filii helchie, quos misit sedechias rex iuda ad nabuch regem babilonis in babilonem dicens: Hec dicit dominus exercituum deus israel omni transmigrationi quam transtuli de ierusalem in babilonem: Edificate domos et habitate, et plantate ortos et comedite fructum eorum. Accipite uxores et generate filios et filias; date filiis vestris uxores, et filias vestras date viris, et pariant filios et filias, et multiplicamini ibi, et nolite esse pauci numero, et querite pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci, et orate pro ea ad dominum, quia in pace illius erit pax vobis. Hec enim dicit dominus exercituum deus israel: Non vos seducant prophete vestri qui sunt in medio vestrum et divini vestri, et ne attendatis ad somnia vestra que vos somniatis, quia falso ipsi prophetant vobis in nomine meo, et non misi eos, dicit dominus. Quia hec dicit dominus: Cum ceperint impleri in babilone lxx anni, visitabo vos et suscitabo super vos verbum meum bonum, ut reducam vos ad locum istum. Ego enim scio cogitationes quas cogito super vos, ait dominus, cogitationes pacis et non afflictionis, ut dem vobis finem et patientiam. Et invocabitis me et ibitis et adorabitis me, et exaudiam vos. Queretis me et invenietis, cum quesieritis me in toto corde vestro; et inveniar a vobis

ait dominus. et reducam captivitatem vestram et congregabo vos de universis gentibus et de cunctis locis ad que expuli vos dicit dominus. et reverti faciam vos de loco ad quem transmigrare vos feci. Quia dixistis suscitabit nobis dominus prophetas in babilone. Quia hec dicit dominus ad regem qui sedet super solium david. et ad omnem populum habitatorem urbis huius ad fratres vestros qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem.

Hec dicit dominus exercituum. Ecce ego mittam in eis gladium et famem et pestem. et ponam eos quasi ficus malas que comedi non possunt eo quod pessime sint. et persequar eos in gladio et in fame et in pestilentia et dabo eos in vexationem universis regnis terre in maledictionem et in stuporem. et in sibilum. et in obprobrium cunctis gentibus ad quas ego eieci eos. eo quod non audierint verba mea dicit dominus que misi ad eos per servos meos prophetas de nocte consurgens et mittens et non audistis dicit dominus. Vos ergo audite verbum domini omnis transmigratio quam emisi de ierusalem in babilonem. Hec dicit dominus exercituum deus israel ad achab filium chulie et ad sedechiam filium maasie qui prophetant vobis in nomine meo mendacium. Ecce ego tradam eos in manu nabuchodonosor regis babilonis. et percutiet eos in oculis vestris. et assumetur ex eis maledictio omni transgressioni iude que est in babilone dicentium. Ponat te dominus sicut sedechiam. et sicut achab quos frixit rex babilonis in igne. pro eo quod fecerint stultitiam in israel. et mechati sunt in uxores amicorum suorum. et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter quod non mandavi eis. Ego sum iudex et testis dicit dominus. Et ad semeiam neelamitem dices. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Pro eo quod misisti libros in nomine tuo ad omnem populum qui est in ierusalem. et ad sophoniam filium maasie sacerdotem. et ad universos sacerdotes dicens. Dominus dedit te sacerdotem pro ioiada sacerdote ut sis dux in domo domini super omnem virum arrepticium. et prophetantem ut mittas eum in nervum et in carcerem. Et nunc quare non increpasti ieremiam anathotiten qui prophetat vobis. quia super hoc misit ad nos in babilonem dicens. Longum est. edificate domos et habitate. et comedite fructum eorum. Legit ergo sophonias sacerdos librum istum in auribus ieremie prophete. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Mitte ad omnem transmigrationem dicens. Hec dicit dominus ad semeiam neelamitem. Pro eo quod prophetavit vobis semeias. et ego non misi eum. et fecit vos confidere in mendacio. Idcirco hec dicit dominus. Ecce ego visitabo super semeiam neelamitem. et super semen eius. Non erit ei vir sedens in medio populi huius. et non videbit bonum quod ego faciam populo meo ait dominus. quia prevaricationem locutus est adversum dominum.

XXX

Hoc verbum quod factum est ad ieremiam a domino dicens. Hec dicit dominus deus israel. Scribe tibi omnia verba que locutus sum ad te in libro. Ecce enim dies venient dicit dominus et convertam conversionem populi mei israel et iuda ait dominus. et convertam eos ad terram quam dedi patribus eorum et possidebunt eam. Et hec verba que locutus est dominus ad israel et ad iudam. quia hec dicit dominus. Vocem terroris audivimus. formido et non est pax. Interrogate et videte si generat masculus. Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum quasi parturientis. et converse sunt universe facies in auruginem. Ve quia magna dies illa. nec est similis eius. tempusque tribulationis est iacob et ex ipso salvabitur. Et erit in die illa ait dominus exercituum conteram iugum eius de collo tuo. et vincula eius dirumpam. et non dominabuntur ei amplius alieni. sed servient domino deo suo. et david regi suo quem suscitabo eis. Tu ergo ne timeas serve meus iacob ait dominus. neque paveas israel. quia ecce ego salvabo te de terra longinqua. et semen tuum de terra captivitatis eorum. et revertetur iacob et quiescet et cunctis affluet bonis. et non erit quem formidet. quoniam ego tecum sum dicit dominus ut salvem te. Faciam enim consummationem in cunctis gentibus in quibus dispersi te. te autem non faciam in consummationem. sed castigabo te in iudicio ut non tibi videaris innoxius. Quia hec dicit dominus. Insanabilis fractura tua pessima plaga tua. non est qui iudicet iudicium tuum. Ad alligandum curationem tuam utilitas non est tibi. Omnes amatores tui obliti sunt tui. te non querent. Plaga enim inimici percussi te castigatione crudeli propter multitudinem iniquitatis tue. dure facta sunt peccata tua. Quid clamas super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus propter multitudinem iniquitatis tue. et propter dura peccata tua feci hec tibi. Propterea omnes qui comedunt te devorabuntur. et universi hostes tui in captivitatem ducentur. et qui te vastant vastabuntur. cunctosque predatores tuos dabo in predam. Obducam enim cicatricem tibi. et a vulneribus tuis sanabo te dicit dominus. quia eiectam vocaverunt te syon. hec est que non habebat requirentem. Hec dicit dominus. Ecce ego convertam conversionem tabernaculorum iacob. et tectis eius miserebor. et edificabitur civitas in excelso suo. et templum iuxta ordinem suum fundabitur. et egredietur laus de eis. voxque ludentium. et multiplicabo eos et non imminuentur. et glorificabo eos et non attenuabuntur. et erunt filii eorum sicut a principio. et cetus eius coram me permanebit. et visitabo adversum omnes qui tribulant eum. Et erit dux eius ex eo. et princeps de medio eius producetur. et applicabo eum et accedet ad me. Quis enim iste est qui applicet cor suum ut appropinquet mihi ait dominus. et eritis mihi in populum. et ego ero vobis in deum. Ecce turbo domini furor egrediens. procella ruens in capite impiorum conquiescet. Non avertet iram indignationis dominus. donec faciat et compleat cogitationem cordis sui. in novissimo dierum intelligetis ea.

XXXI

In tempore illo dicit dominus ero deus universis cognationibus israel. et ipsi erunt mihi in populum. Hec dicit dominus. Invenit gratiam in deserto populus qui remanserat gladio. vadet ad requiem suam israel. Longe dominus apparuit mihi. Et in caritate perpetua dilexi te. ideo attraxi te miserans. Rursumque edificabo te. et edificaberis virgo israel. timpanis tuis. et egredieris in choro ludentium. Adhuc plantabis vineas in montibus samarie. plantabunt plantantes. et donec veniat tempus non vindemiabunt. Quia erit dies in qua clamabunt custodes in monte samarie. et in monte effraim. Surgite et ascendamus

mus in syon ad dominum deum nostrum. quia hec dicit dominus. exultate in letitia iacob: et hinnite contra caput gentium. personate. canite et dicite. Salva domine populum tuum reliquias israel. Ecce ego adducam eos de terra aquilonis, et congregabo eos ab extremis terre. inter quos erunt cecus et claudus: et pregnans et pariens simul, cetus magnus revertentium huc. in fletu venient, et in precibus reducam eos. et adducam eos per torrentes aquarum in via recta, et non impingent in ea. quia factus sum israeli pater: et effraim primogenitus meus est. Audite verbum domini gentes et annuntiate in insulis que procul sunt et dicite. Qui dispersit israel congregabit eum. et custodiet eum sicut pastor gregem suum. Redemit enim dominus iacob et liberavit eum de manu potentioris. et venient et laudabunt in monte syon. et confluent ad bona domini super frumento et vino et oleo et fetu pecorum et armentorum. eritque anima eorum quasi ortus irriguus et ultra non esurient. Tunc letabitur virgo in choro. iuvenes et senes simul. et convertam luctum eorum in gaudium. et consolabor eos. et letificabo a dolore suo. Et inebriabo animam sacerdotum pinguedine, et populus meus bonis meis adimplebitur ait dominus. Hec dicit dominus. Vox in excelso audita est lamentationis. et fletus. et luctus. rachel plorantis filios suos. et nolentis consolari quia non sunt. Hec dicit dominus. Quiescat vox tua a ploratu et oculi tui a lacrimis. quia est merces operi tuo ait dominus. et revertentur de terra inimici. et est spes novissimis tuis ait dominus. et revertentur filii ad terminos suos. Audiens audivi effraim transmigrantem. castigasti me. et eruditus sum. quasi iuvenculus indomitus. Converte me et revertar. quia tu dominus deus meus. Postquam enim convertisti me egi penitentiam. et postquam ostendisti michi percussi femur meum. confusus sum et erubui. quoniam sustinui obprobrium adolescentie mee. Si filius honorabilis michi effraim. si puer delicatus. quia ex quo locutus sum de eo adhuc recordabor eius. Idcirco conturbata sunt viscera mea super eum miserans miserebor eius ait dominus. Statue tibi speculam. pone tibi amaritudines, dirige cor tuum in viam directam in qua ambulasti. Revertere virgo israel. revertere ad civitates tuas istas. Usque quo dissolveris deliciis filia vaga. Quia creavit dominus novum super terram. femina circumdabit virum. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Adhuc dicent verbum istud in terra iuda et in urbibus eius. cum convertero captivitatem eorum. Benedicat tibi dominus pulchritudo iustitie. mons sanctus. et habitabunt in eo iuda et omnes civitates eius simul agricole et minantes greges. quia inebriavi animam lassam et omnem animam esurientem saturavi. Ideo quasi de somno suscitatus sum et vidi. et somnus meus dulcis michi. Ecce dies veniunt dicit dominus et seminabo domum israel et domum iuda semine hominum et semine iumentorum. et sicut vigilavi super eos ut evellerem et demolirer et dissiparem et disperderem et affligerem: sic vigilabo super eos ut edificem et plantem ait dominus. In diebus illis non dicent ultra. Patres comederunt uvam acerbam et dentes filiorum obstupuerunt. Sed unusquisque in iniquitate sua morietur. Omnis homo qui comederit uvam acerbam obstupescent dentes eius. Ecce dies venient dicit dominus. et feriam domui israel et domui iuda fedus novum. non secundum pactum quod pepigi cum patribus vestris in die qua apprehendi manum eorum ut educerem eos de terra egypti pactum quod irritum fecerunt. et ego dominatus sum eorum dicit dominus. sed hoc erit pactum quod feriam cum domo israel. Post dies illos dicit dominus, dabo legem meam in visceribus eorum et in corde eorum scribam eam. et ero eis in deum. et ipsi erunt michi in populum, et non docebit ultra vir proximum suum. et vir fratrem suum dicens. Cognosce dominum, omnes enim cognoscent me. a minimo eorum usque ad maximum ait dominus, quia propitiabor iniquitatibus eorum. et peccati eorum non ero memor amplius. Hec dicit dominus qui dat solem in lumine diei: ordinem lune et stellarum in lumine noctis, qui turbat mare et sonant fluctus eius. dominus exercituum nomen illi. Si defecerint leges iste coram me dicit dominus. tunc et semen israel deficiet ut non sit gens coram me cunctis diebus. Hec dicit dominus. Si mensurari potuerint celi sursum et investigari fundamenta terre deorsum. et ego abiciam universum semen israel propter omnia que fecerunt dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et edificabitur civitas domino a turre ananeel usque ad portam anguli. et exibit ultra norma mensure in conspectu eius super collem gareb. et circuibit goatha. et omnem vallem cadaverum et cineris. et universam regionem mortis usque ad torrentem cedron. et usque ad angulum porte equorum orientalis sanctum domini non evelletur et non destruetur ultra in perpetuum.

XXXII

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino in anno decimo sedechie regis iuda. ipse est annus octavus decimus nabuchodonosor. Tunc exercitus regis babilonis obsidebat ierusalem. et ieremias propheta erat clausus in atrio carceris qui erat in domo regis iuda. Clauserat enim eum sedechias rex iuda dicens. Quare vaticinaris dicens. Hec dicit dominus. Ecce ego dabo civitatem istam in manus regis babilonis et capiet eam et sedechias rex iuda non effugiet de manu caldeorum. sed tradetur in manus regis babilonis. et loquetur os eius cum ore illius. et oculi eius oculos eius videbunt. Et in babilonem ducet sedechiam. et erit ibi donec visitem eum ait dominus. Si autem dimicaveritis adversum caldeos nil prosperum habebitis. Et dixit ieremias. Factum est verbum domini ad me dicens. Ecce ananehel filius sellum patruelis tuus veniet ad te dicens. Eme tibi agrum meum qui est in anatoth. tibi enim competit ex propinquitate ut emas. Et venit ad me ananehel filius patrui mei secundum verbum domini ad vestibulum carceris et ait ad me. Posside agrum meum qui est in anathoth in terra beniamin quia tibi competit hereditas. et tu propinquus ut possideas. Intellexi autem quod verbum domini esset et emi agrum ab ananehel filio patrui mei qui est in anatoth. et appendi ei argentum. vii. stateres. et x. argenteos. et scripsi in libro et signavi et adhibui testes. et appendi argentum in statera. et accepi librum

signatum, et stipulationes, et rata, et signa forinsecus. Et dedi librum possessionis Baruch filio Neri filii Maasie in oculis Anamehel patruelis mei, in oculis testium qui scripti erant in libro emptionis, et in oculis iudeorum omnium qui sedebant in atrio carceris. Et precepi Baruch coram eis dicens: Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Sume libros istos, librum emptionis hunc signatum, et librum hunc qui apertus est, et pone eos in vase fictili, ut permanere possint diebus multis. Hec enim dicit dominus exercituum deus Israel: Adhuc possidebuntur domus et agri et vinee in terra ista. Et oravi ad dominum postquam tradidi librum possessionis Baruch filio Neri dicens: Heu, heu, heu, domine deus. Ecce tu fecisti celum et terram in fortitudine tua magna, et in brachio tuo extento: non erit tibi difficile omne verbum: qui facis misericordiam in milibus, et reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum post eos. Fortissime, magne, potens, dominus exercituum nomen tibi. Magnus consilio, et incomprehensibilis cogitatu: cuius oculi aperti sunt super omnes vias filiorum Adam, ut reddas unicuique secundum vias suas, et secundum fructum adinventionum eius. Qui posuisti signa et portenta in terra Egypti usque ad diem hanc, et in Israel, et in hominibus, et fecisti tibi nomen sicut est dies hec. Et eduxisti populum tuum Israel de terra Egypti in signis et in portentis, et in manu robusta, et in brachio extento, et in terrore magno. Et dedisti eis terram hanc, quam iurasti patribus eorum ut dares eis, terram fluentem lacte et melle. Et ingressi sunt, et possederunt eam: et non obedierunt voci tue, et in lege tua non ambulaverunt: omnia que mandasti eis ut facerent, non fecerunt: et evenerunt eis omnia mala hec. Ecce munitiones extructe sunt adversum civitatem ut capiatur, et urbs data est in manus Chaldeorum, et in manus regis Babylonis qui preliantur adversus eam, a facie gladii, et famis, et pestilentie: et quecumque locutus es acciderunt, ut ipse cernis. Et tu dicis mihi, domine deus: Eme agrum argento, et adhibe testes: cum urbs data sit in manu Chaldeorum? Et factum est verbum domini ad Ieremiam dicens: Ecce ego dominus deus universe carnis: numquid mihi difficile erit omne verbum? Propterea hec dicit dominus: Ecce ego tradam civitatem istam in manu Chaldeorum, et in manu regis Babylonis, et capiet eam. Et venient Chaldei preliantes adversum urbem hanc, et succendent eam igni, et comburent eam, et domos in quarum domatibus sacrificabant Baal, et libabant libamina diis alienis ad irritandum me. Erant enim filii Israel et filii Iuda iugiter facientes malum in oculis meis ab adolescentia sua: filii Israel qui usque nunc exacerbant me in opere manuum suarum, dicit dominus. Quia in furore et in indignatione mea facta est mihi civitas hec, a die qua edificaverunt eam usque ad diem istam qua auferetur de conspectu meo, propter malitiam filiorum Israel et filiorum Iuda, quam fecerunt ad iracundiam me provocantes, ipsi et reges eorum, principes eorum, et sacerdotes, et prophete eorum, viri Iuda, et habitatores Ierusalem. Et verterunt ad me terga, et non facies: cum docerem eos diluculo et erudirem, et nollent audire ut acciperent disciplinam. Et posuerunt idola sua in domo in qua invocatum est nomen meum, ut polluerent eam. Et edificaverunt excelsa Baal que sunt in valle filii Ennon, ut initiarent filios suos et filias suas Moloch: quod non mandavi eis, nec ascendit in cor meum ut facerent abhominationem hanc, et in peccatum deducerent Iudam. Et nunc propter ista hec dicit dominus deus Israel ad civitatem hanc, de qua vos dicitis quod tradetur in manus regis Babylonis in gladio, et in fame, et in peste: Ecce ego congregabo eos de universis terris ad quas eieci eos in furore meo, et in ira mea, et in indignatione mea grandi: et reducam eos ad locum istum, et habitare eos faciam confidenter. Et erunt mihi in populum, et ego ero eis in deum. Et dabo eis cor unum, et viam unam, ut timeant me universis diebus, et bene sit eis, et filiis eorum post eos. Et feriam eis pactum sempiternum, et non desinam eis benefacere: et timorem meum dabo in corde eorum, ut non recedant a me. Et letabor super eis, cum bene eis fecero: et plantabo eos in terra ista in veritate, in toto corde meo et in tota anima mea. Quia hec dicit dominus: Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande, sic adducam super eos omne bonum quod ego loquor ad eos. Et possidebuntur agri in terra ista, de qua vos dicitis quod deserta sit, eo quod non remanserit homo et iumentum, et data sit in manu Chaldeorum. Agri pecunia ementur, et scribentur in libro, et imprimetur signum, et testis adhibebitur in terra Beniamin, et in circuitu Ierusalem, in civitatibus Iuda, et in civitatibus montanis, et in civitatibus campestribus, et in civitatibus que ad austrum sunt: quia convertam captivitatem eorum, ait dominus.

XXXIII

Et factum est verbum domini ad Ieremiam secundo, cum adhuc clausus esset in atrio carceris, dicens: Hec dicit dominus, qui facturus est, et formaturus illud, et paraturus, dominus nomen eius: Clama ad me, et exaudiam te, et annuntiabo tibi grandia et firma que nescis. Quia hec dicit dominus deus Israel ad domos urbis huius, et ad domos regis Iuda que destructe sunt, et ad munitiones, et ad gladium venientium ut dimicent cum Chaldeis, et impleant eas cadaveribus hominum quos percussi in furore meo et in indignatione mea, abscondens faciem meam a civitate hac propter omnem malitiam eorum: ecce ego obducam eis cicatricem et sanitatem, et curabo eos, et revelabo illis deprecationem pacis et veritatis. Et convertam conversionem Iuda, et conversionem Ierusalem, et edificabo eos sicut a principio. Et emundabo illos ab omni iniquitate sua in qua peccaverunt mihi: et propitius ero cunctis iniquitatibus eorum in quibus deliquerunt mihi, et spreverunt me. Et erit mihi in nomen, et in gaudium, et in laudem, et in exultationem cunctis gentibus terre que audierint omnia bona que ego facturus sum eis: et pavebunt et turbabuntur in universis bonis, et in omni pace quam ego faciam eis. Hec dicit dominus: Adhuc audietur in loco isto quem vos dicitis esse desertum, eo quod non sit homo nec iumentum, in civitatibus Iuda et foris Ierusalem que desolate sunt absque homine, et absque habitatore, et absque pecore, vox gaudii et vox letitie, vox sponsi et vox sponse, vox dicentium: Confitemini domino exercituum, quoniam bonus dominus, quoniam in eternum

misericordia eius. et portantium vota in domum domini. Reducam enim conversionem terre sicut a principio dicit dominus. Haec dicit dominus exercituum. Adhuc erit in loco isto deserto absque homine et absque iumento in cunctis civitatibus eius habitaculum pastorum accubantium gregum. In civitatibus montuosis. et in civitatibus campestribus et in civitatibus que ad austrum sunt et in terra beniamin. et in circuitu ierusalem. et in civitatibus iuda. adhuc transibunt greges ad manum numerantis ait dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo verbum bonum quod locutus sum ad domum israel et ad domum iuda. In diebus illis et in tempore illo germinare faciam david germen iustitie. et faciet iudicium et iustitiam in terra. In diebus illis salvabitur iuda et israel habitabit confidenter. et hoc est nomen quod vocabunt eum dominus iustus noster. quia haec dicit dominus. Non interibit de david vir qui sedeat super thronum domus israel. et de sacerdotibus et de levitis non interibit vir a facie mea qui offerat holocaustomata et incendat sacrificium et cedat victimas cunctis diebus. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Haec dicit dominus. Si irritum potest fieri pactum meum cum die et pactum meum cum nocte ut non sit dies et nox in tempore suo. et pactum meum irritum esse poterit cum servo meo david ut non sit ex eo filius qui regnet in domo eius. et levite et sacerdotes ministri mei. Sicut numerari non possunt stelle celi et metiri arena maris. sic multiplicabo semen david servi mei. et levitas ministros meos. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Numquid non vidisti quid populus hic locutus sit dicens. Due cognationes quas elegerat dominus abiecte sunt. et populum meum despexerunt eo quod non sit ultra gens coram eis. Haec dicit dominus. Si pactum meum inter diem et noctem et leges celo et terre non posui. et quidem et semen iacob et david servi mei proiciam ut non assumam de semine eius principes seminis abraham. ysaac et iacob. Reducam enim conversionem eorum et miserebor eis.

XXXIIII

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino quando nabuchodonosor rex babilonis et omnis exercitus eius. universaque regna terre que erant sub potestate manus eius. et omnis populus bellabant contra ierusalem. et contra omnes urbes eius dicens. Haec dicit dominus deus israel. Vade et loquere ad sedechiam regem iuda et dices ad eum. Haec dicit dominus. Ecce ego tradam civitatem hanc in manu regis babilonis et succendet eam igni. et tu non effugies de manu eius. sed comprehensione capieris. et in manu eius traderis. et oculi tui oculos regis babilonis videbunt. et os eius cum ore tuo loquetur. et babilonem introibis. At tamen audi verbum domini sedechia rex iuda. Haec dicit dominus ad te. Non morieris in gladio sed in pace morieris. et secundum combustiones patrum tuorum priorum regum qui fuerunt ante te. sic comburent te. et ve domine plangent te. quia verbum ego locutus sum dicit dominus. Et locutus est ieremias propheta ad sedechiam regem iuda universa verba haec in ierusalem. et exercitus regis babilonis pugnabat contra ierusalem et contra omnes civitates iuda que reliquie erant. contra lachis et contra azecha. Hee enim supererant de civitatibus iuda urbes munite. Verbum quod factum est ad ieremiam a domino postquam percussit rex sedechias fedus cum omni populo in ierusalem predicans ut dimitteret unusquisque servum suum. et unusquisque ancillam suam. hebreum et hebream liberos. et nequaquam ultra dominarentur eis. id est in iudeo et fratre suo. Audierunt ergo omnes principes. et universus populus qui inierant pactum: ut dimitteret unusquisque servum suum. et unusquisque ancillam suam liberos. et ultra non dominarentur eis. Audierunt igitur et dimiserunt. Et conversi sunt deinceps et retraxerunt servos et ancillas suas quos dimiserant liberos. et subiugaverunt in famulos et in famulas. Et factum est verbum domini ad ieremiam a domino dicens. Haec dicit dominus deus israel. Ego percussi fedus cum patribus vestris in die qua eduxi eos de terra egypti de domo servitutis dicens. Cum completi fuerint septem anni dimittat unusquisque fratrem suum hebreum qui venditus est ei. et serviet tibi sex annis. et dimittes eum a te liberum. et non audierunt me patres vestri. nec inclinaverunt aurem suam. et conversi estis vos hodie. et fecistis quod rectum est in oculis meis. ut predicaretis unusquisque libertatem ad amicum suum. et inistis pactum meum in conspectu meo in domo in qua invocatum est nomen meum super eam. Et reversi estis et commaculastis nomen meum. et reduxistis unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam quos dimiseratis ut liberi essent et sue potestatis. et subiugastis eos ut sint vobis servi et ancille. Propterea haec dicit dominus. Vos non audistis me ut predicaretis libertatem unusquisque fratri suo. et unusquisque amico suo. Ecce ego predico vobis libertatem ait dominus. ad gladium et famem. et ad pestem et dabo vos in commotionem cunctis regnis terre. Et dabo viros qui prevaricantur fedus meum et non observaverunt verba federis mei quibus assensi sunt in conspectu meo. vitulum quem conciderunt in duas partes et transierunt inter divisiones eius. principes iuda et principes ierusalem. et eunuchi et sacerdotes. et omnis populus terre qui transierunt inter divisiones vituli. et dabo eos in manu inimicorum suorum et in manu querentium animam eorum. Et erit morticinum eorum esca volucribus celi. et bestiis terre. Et sedechiam regem iude et principes eius dabo in manu inimicorum suorum et in manu querentium animam eorum. et in manu exercituum regis babilonis qui recesserunt a vobis. Ecce ego precipio dicit dominus. et reducam eos in civitatem hanc. et preliabuntur adversus eam et capient eam et succendent igni. et civitates iuda dabo in solitudinem eo quod non sit habitator.

XXXV

Verbum quod factum est a domino ad ieremiam in diebus ioachim filii iosie regis iuda dicens. Vade ad domum rechabitarum et loquere eis et introduces eos in domum domini in unam exedram thesaurorum et dabis eis bibere vinum. Et assumpsi iechoniam filium ieremie filii absanie. et fratres eius. et omnes filios eius. et universam domum rechabitarum et introduxi eos in domum domini ad gazophilacium filiorum ennan filii iezedelie hominis dei. quod erat iuxta

gazophylacium principum super thesaurum maasie filii sellum qui erat custos vestibuli. Et posui coram filiis domus rechabitarum scyphos plenos vino et calices. et dixi ad eos. Bibite vinum. Qui responderunt. Non bibemus vinum. quia ionadab filius rechab pater noster precepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum. et domum non edificabitis. et sementem non seretis. et vineas non plantabitis nec habebitis. sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris. ut vivatis diebus multis super faciem terre in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo voci ionadab filii rechab patris nostri in omnibus que precepit nobis ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris. nos et mulieres nostre. filii et filie nostre. et non edificaremus domos ad habitandum. et vineam et agrum et sementem non habuimus. sed habitavimus in tabernaculis. et obedientes fuimus iuxta omnia que precepit nobis ionadab pater noster. Cum autem ascendisset nabuchodonosor rex babilonis ad terram nostram diximus. Venite et ingrediamur ierusalem a facie exercitus caldeorum et a facie exercitus syrie. et mansimus in ierusalem. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Vade et dic viro iuda et habitatoribus ierusalem. Nunquid non recipietis disciplinam ut obediatis verbis meis dicit dominus. Prevaluerunt sermones ionadab filii rechab quos precepit filiis suis ut non biberent vinum. et non biberunt usque ad diem hanc quia obedierunt precepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos de mane consurgens et loquens et non obedistis michi. Misique ad vos omnes servos meos prophetas consurgens diluculo mittensque et dicens. Convertimini unusquisque a via sua pessima et bona facite studia vestra et nolite sequi deos alienos neque colatis eos. et habitabitis in terra quam dedi vobis et patribus vestris. et non inclinastis aurem vestram neque audistis me. Firmaverunt igitur filii ionadab filii rechab preceptum patris sui quod preceperat eis. populus autem iste non obedivit michi. Idcirco hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego adducam super iudam et super omnes habitatores ierusalem universam afflictionem quam locutus sum adversum illos. eo quod locutus sum ad eos et non audierunt. vocavi illos et non responderunt michi. Domui autem rechabitarum dixit ieremias. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Pro eo quod obedistis precepto ionadab patris vestri. et custodistis omnia mandata eius. et fecistis universa que precepit vobis. propterea hec dicit dominus exercituum deus israel. Non deficiet vir de stirpe ionadab filii rechab stans in conspectu meo cunctis diebus.

XXXVI

Et factum est in anno quarto ioachim filii iosie regis iuda. factum est verbum hoc ad ieremiam a domino dicens. Tolle volumen libri et scribes in eo omnia verba que locutus sum tibi adversum israel et iudam et adversum omnes gentes a die qua locutus sum ad te ex diebus iosie usque in diem hanc. Si forte audiente domo iuda universa mala que ego cogito facere eis revertatur unusquisque a via sua pessima et propitius ero iniquitati eorum et peccato eorum. Vocavit ergo ieremias baruch filium nerie. et scripsit baruch ex ore ieremie omnes sermones domini quos locutus est ad eum in volumine libri. Et precepit ieremias baruch dicens. Ego clausus sum nec valeo ingredi domum domini. Ingredere ergo tu et lege de volumine in quo scripsisti ex ore meo verba domini audiente populo in domo domini in die ieiunii. Insuper et audiente universo iuda qui veniunt de civitatibus suis leges eis. Si forte cadat oratio eorum in conspectu domini et revertatur unusquisque a via sua pessima quoniam magnus furor et indignatio quam locutus est dominus adversum populum hunc. Et fecit baruch filius nerie iuxta omnia que preceperat ei ieremias propheta legens ex volumine sermones domini in domo domini. Factum est autem in anno quinto ioachim filii iosie regis iuda in mense nono predicaverunt ieiunium in conspectu domini omni populo in ierusalem et universe multitudini que confluxerat de civitatibus iuda in ierusalem. Legitque baruch ex volumine sermones ieremie in domo domini in gazophilacio gamarie filii saphan scribe in vestibulo superiori in introitu porte nove domus domini audiente omni populo. Cumque audisset micheas filius gamarie filii saphan omnes sermones domini ex libro. descendit in domum regis ad gazophilacium scribe. et ecce ibi omnes principes sedebant. Elisama scriba et dalaias filius semeie et elnathan filius achobor et gamarias filius saphan et sedechias filius ananie et universi principes. et nuntiavit eis micheas omnia verba que audivit legente baruch ex volumine in auribus populi. Miserunt itaque omnes principes ad baruch iudi filium nathanie filii selemie filii chusi dicentes. Volumen ex quo legisti audiente populo sume in manu tua et veni. Tulit ergo baruch filius nerie volumen in manu sua et venit ad eos. Et dixerunt ad eum. Sede et lege hec in auribus nostris. Et legit baruch in auribus eorum. Igitur cum audissent omnia verba obstupuerunt unusquisque ad proximum suum. et dixerunt ad baruch. Nunciare debemus regi omnes sermones istos. Et interrogaverunt eum dicentes. Indica nobis quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius. Dixit autem eis baruch. Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos. et ego scribebam in volumine atramento. Et dixerunt principes ad baruch. Vade et abscondere tu et ieremias et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem in atrium. porro volumen commendaverunt in gazophilacium elisame scribe. et nuntiaverunt audiente rege omnes sermones. Misitque rex iudi ut sumeret volumen. qui tollens illud de gazophilacio elisame scribe legit audiente rege et universis principibus qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono. et posita erat arula coram eo plena prunis. Cumque legisset iudi tres pagellas vel quatuor scidit illud scalpello scribe et proiecit in ignem qui erat super arulam donec consumeretur omne volumen igni qui erat in arula. Et non timuerunt neque sciderunt vestimenta sua rex et omnes servi eius qui audierunt sermones istos. Verumptamen elnathan et dalaias et gamarias contradixerunt regi ne combureret librum et non audivit eos. Et precepit rex ieremiel filio amalech et sarae filio ezriel et selemie filio

Abdeel ut comprehenderent Baruch scribam et Hieremiam prophetam. Abscondit autem eos Dominus. Et factum est verbum Domini ad Hieremiam prophetam postquam combusserat rex volumen et sermones quos scripserat Baruch ex ore Hieremiae dicens: Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo omnes sermones priores qui erant in primo volumine quod combussit Ioachim rex Iuda. Et ad Ioachim regem Iuda dices: Haec dicit Dominus: Tu combusisti volumen illud dicens: Quare scripsisti in eo adnuntians: Festinus veniet rex Babylonis et vastabit terram hanc et cessare faciet de illa hominem et iumentum? Propterea haec dicit Dominus contra Ioachim regem Iuda: Non erit ex eo qui sedeat super solium David, et cadaver eius proicietur ad aestum per diem et ad gelu per noctem. Et visitabo contra eum et contra semen eius et contra servos eius iniquitates suas, et adducam super eos et super habitatores Hierusalem et super viros Iuda omne malum quod locutus sum ad eos et non audierunt. Hieremias autem tulit volumen aliud et dedit illud Baruch filio Neriae scribae, qui scripsit in eo ex ore Hieremiae omnes sermones libri quem combusserat Ioachim rex Iuda igni; et insuper additi sunt sermones multo plures quam ante fuerant.

XXXVII

Et regnavit rex Sedecias filius Iosiae pro Iechonia filio Ioachim, quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Iuda. Et non oboedivit ipse et servi eius et populus terrae verbis Domini quae locutus est in manu Hieremiae prophetae. Et misit rex Sedecias Iothal filium Selemiae et Sophoniam filium Maasiae sacerdotem ad Hieremiam prophetam dicens: Ora pro nobis Dominum Deum nostrum. Hieremias autem libere ambulabat in medio populi; non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus est de Aegypto, et audientes Chaldaei qui obsidebant Hierusalem huiuscemodi nuntium recesserunt ab Hierusalem. Et factum est verbum Domini ad Hieremiam prophetam dicens: Haec dicit Dominus Deus Israhel: Sic dicetis regi Iuda qui misit vos ad interrogandum me: Ecce exercitus Pharaonis qui egressus est vobis in auxilium revertetur in terram suam in Aegyptum. Et redient Chaldaei et proeliabuntur contra civitatem hanc et capient eam et incendent igni. Haec dicit Dominus: Nolite decipere animas vestras dicentes: Euntes abibunt et recedent a nobis Chaldaei, quia non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum Chaldeorum qui proeliantur adversum vos, et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati, singuli de tentorio suo consurgent et incendent civitatem hanc igni. Ergo cum recessisset exercitus Chaldeorum ab Hierusalem propter exercitum Pharaonis, egressus est Hieremias de Hierusalem ut iret in terram Beniamin et divideret ibi possessionem in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam Beniamin, erat ibi custos portae per vices nomine Hierias filius Selemiae filii Ananiae, et adprehendit Hieremiam prophetam dicens: Ad Chaldeos profugis. Et respondit Hieremias: Falsum est, non fugio ad Chaldeos. Et non audivit eum, sed comprehendit Hierias Hieremiam et adduxit eum ad principes. Quam ob rem irati principes contra Hieremiam caesum eum miserunt in carcerem qui erat in domo Ionathae scribae; ipse enim praepositus erat super carcerem. Itaque ingressus est Hieremias in domum laci et in ergastulum, et sedit ibi Hieremias diebus multis. Mittens itaque rex Sedecias tulit eum et interrogavit eum in domo sua abscondite et dixit: Putasne est sermo a Domino? Et dixit Hieremias: Est. Et ait: In manus regis Babylonis traderis. Et dixit Hieremias ad regem Sedeciam: Quid peccavi tibi et servis tuis et populo tuo quia misisti me in domum carceris? Ubi sunt prophetae vestri qui prophetabant vobis et dicebant: Non veniet rex Babylonis super vos et super terram hanc? Nunc ergo audi obsecro domine mi rex, valeat deprecatio mea in conspectu tuo, et ne me remittas in domum Ionathae scribae ne moriar ibi. Praecepit ergo rex Sedecias ut traderetur Hieremias in vestibulo carceris et daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento donec consumerentur omnes panes de civitate. Et mansit Hieremias in vestibulo carceris.

XXXVIII

Audivit autem Saphatias filius Nathan et Godolias filius Phassur et Iuchal filius Selemiae et Phassur filius Melchiae sermones quos Hieremias loquebatur ad omnem populum dicens: Haec dicit Dominus: Quicumque manserit in civitate hac morietur gladio et fame et peste; qui autem profugerit ad Chaldeos vivet, et erit anima eius sospes et vivens. Haec dicit Dominus: Tradendo tradetur civitas haec in manu exercitus regis Babylonis et capiet eam. Et dixerunt principes regi: Rogamus ut occidatur homo iste; de industria enim dissolvit manus virorum bellantium qui remanserunt in civitate hac et manus universi populi, loquens ad eos iuxta verba haec. Siquidem homo iste non quaerit pacem populo huic sed malum. Et dixit rex Sedecias: Ecce ipse in manibus vestris est, nec enim fas est regem vobis quicquam negare. Tulerunt ergo Hieremiam et proiecerunt eum in lacum Melchiae filii Amalech qui erat in vestibulo carceris, et submiserunt Hieremiam funibus in lacum in quo non erat aqua sed lutum. Descendit itaque Hieremias in caenum. Audivit autem Abdemelech Aethiops vir eunuchus qui erat in domo regis quod misissent Hieremiam in lacum; porro rex sedebat in porta Beniamin. Et egressus est Abdemelech de domo regis et locutus est ad regem dicens: Domine mi rex, male fecerunt viri isti omnia quaecumque perpetrarunt contra Hieremiam prophetam mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame; non sunt enim panes ultra in civitate. Praecepit itaque rex Abdemelech Aethiopi dicens: Tolle tecum hinc xxx viros et leva Hieremiam prophetam de lacu antequam moriatur. Adsumptis ergo Abdemelech secum viris ingressus est domum regis quae erat sub cellario, et tulit inde veteres pannos et antiqua quae computruerant, et submisit ea ad Hieremiam in lacum per funiculos. Dixitque Abdemelech Aethiops ad Hieremiam: Pone veteres pannos et haec scissa et putrida sub cubito manuum tuarum et super funes. Fecit ergo Hieremias sic. Et extraxerunt Hieremiam funibus et eduxerunt eum de lacu. Mansit autem Hieremias in vestibulo carceris. Et misit rex Sedecias et tulit ad se Hieremiam prophetam ad ostium tertium quod erat in domo Domini, et dixit rex ad Hieremiam: Interrogo ego te sermonem; ne abscondas a me aliquid. Dixit autem Hieremias ad Sedeciam: Si adnuntiavero tibi numquid non interficies me? Et si consilium dedero tibi

dedero tibi non me audies. Iuravit ergo Sedechias rex Ieremie clam dicens: Vivit Dominus qui fecit nobis animam hanc, si occidero te, et si tradidero te in manus virorum istorum qui querunt animam tuam. Et dixit Ieremias ad Sedechiam: Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Si profectus exieris ad principes regis Babilonis, vivet anima tua, et civitas hec non succendetur igni, et salvus eris tu et domus tua. Si autem non exieris ad principes regis Babilonis, tradetur civitas hec in manus Caldeorum, et succendent eam igni, et tu non effugies de manu eorum. Et dixit rex Sedechias ad Ieremiam: Sollicitus sum propter Iudeos qui transfugerunt ad Caldeos, ne forte tradar in manus eorum et illudant mihi. Respondit autem Ieremias et dixit ad eum: Non te tradent. Audi queso vocem Domini quam ego loquar ad te, et bene tibi erit, et vivet anima tua. Quod si nolueris egredi, iste est sermo quem ostendit mihi Dominus: Ecce omnes mulieres que remanserunt in domo regis Iuda educentur ad principes regis Babilonis, et ipse dicent: Seduxerunt te et prevaluerunt adversum te viri pacifici tui, demerserunt in ceno et lubrico pedes tuos, et recesserunt a te. Et omnes uxores tue et filii tui educentur ad Caldeos, et non effugies manus eorum, sed in manu regis Babilonis capieris, et civitatem hanc comburent igni. Dixit ergo Sedechias ad Ieremiam: Nullus sciat verba hec, et non morieris. Si autem audierint principes quia locutus sum tecum, et venerint ad te et dixerint tibi: Indica nobis quid locutus sis cum rege, ne celes nos, et non te interficiemus, et quid locutus est tecum rex; dices ad eos: Prostravi ego preces meas coram rege, ne me reduci iuberet in domum Ionathan, et ibi morerer. Venerunt ergo omnes principes ad Ieremiam et interrogaverunt eum, et locutus est eis iuxta omnia verba que preceperat ei rex. Et cessaverunt ab eo; nihil enim fuerat auditum. Mansit vero Ieremias in vestibulo carceris usque ad diem quo capta est civitas Ierusalem, et factum est ut caperetur Ierusalem.

XXXIX

Anno nono Sedechie regis Iuda mense decimo venit Nabuchodonosor rex Babilonis et omnis exercitus eius ad Ierusalem et obsidebant eam. Undecimo autem anno Sedechie mense quarto, quinta mensis, aperta est civitas. Et ingressi sunt omnes principes regis Babilonis et sederunt in porta media: Neregel, Sereser, Semegarnabu, Sarsachim, Rapsares, Neregel, Sereser, Rebmag, et omnes reliqui principes regis Babilonis. Cumque vidisset eos Sedechias rex Iuda et omnes viri bellatores, fugerunt et egressi sunt nocte de civitate per viam horti regis, et per portam que erat inter duos muros, et egressi sunt ad viam deserti. Persecutus est autem exercitus Caldeorum eos et comprehenderunt Sedechiam in campo solitudinis Iericontine, et captum adduxerunt ad Nabuchodonosor regem Babilonis in Reblata que est in terra Emath, et locutus est ad eum iudicia. Et occidit rex Babilonis filios Sedechie in Reblata in oculis eius, et omnes nobiles Iuda occidit rex Babilonis. Oculos quoque Sedechie eruit, et vinxit eum compedibus ut duceretur in Babilonem. Domum quoque regis et domum vulgi succenderunt Caldei igni, et murum Ierusalem subverterunt. Et reliquias populi que remanserant in civitate, et perfugas qui transfugerant ad eum, et superfluos vulgi qui remanserant transtulit Nabuzardan magister militum in Babilonem. Et de plebe pauperum qui nihil penitus habebant dimisit magister militum Nabuzardan in terra Iuda, et dedit eis vineas et cisternas in die illa. Preceperat autem Nabuchodonosor rex Babilonis de Ieremia Nabuzardan magistro militie dicens: Tolle illum et pone super eum oculos tuos, nihilque ei mali facias, sed ut voluerit sic facies ei. Misit ergo Nabuzardan princeps militie, et Nabusezban et Rapsares, et Neregel et Sereser et Rebmag, et omnes optimates regis Babilonis miserunt et tulerunt Ieremiam de vestibulo carceris, et tradiderunt eum Godolie filio Aicham filii Saphan ut intraret domum et habitaret in populo. Ad Ieremiam autem factus fuerat sermo Domini cum clausus esset in vestibulo carceris dicens: Vade et dic Abdemelech Ethiopi dicens: Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam sermones meos super civitatem hanc in malum et non in bonum, et erunt in conspectu tuo in die illa. Et liberabo te in die illa, ait Dominus, et non traderis in manus virorum quos tu formidas, sed eruens liberabo te, et gladio non cades, sed erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam, ait Dominus.

XL

Sermo qui factus est ad Ieremiam a Domino postquam dimissus est a Nabuzardan magistro militie de Rama, quando tulit eum vinctum catenis in medio omnium qui migrabant de Ierusalem et Iuda et ducebantur in Babilonem. Tollens ergo princeps militie Ieremiam dixit ad eum: Dominus Deus tuus locutus est malum hoc super locum istum, et adduxit et fecit Dominus sicut locutus est, quia peccastis Domino et non audistis vocem eius, et factus est vobis sermo hic. Nunc ergo ecce hodie solvi te de catenis que sunt in manibus tuis. Si placet tibi ut venias mecum in Babilonem, veni, et ponam oculos meos super te. Si autem displicet tibi venire mecum in Babilonem, reside. Ecce omnis terra in conspectu tuo est; quod elegeris et quo placuerit tibi ut vadas, illuc perge. Et mecum noli venire, sed habita apud Godoliam filium Aicham filii Saphan, quem prefecit rex Babilonis civitatibus Iude; habita ergo cum eo in medio populi, vel quocumque placuerit tibi ut vadas, vade. Dedit quoque ei magister militie cibaria et munuscula, et dimisit eum. Venit autem Ieremias ad Godoliam filium Aicham in Masphat, et habitavit cum eo in medio populi qui relictus fuerat in terra. Cumque audissent omnes principes exercitus qui dispersi fuerant per regiones, ipsi et socii eorum, quod prefecisset rex Babilonis Godoliam filium Aicham terre, et quod commendasset ei viros et mulieres et parvulos, et de pauperibus terre qui non fuerant translati in Babilonem, venerunt ad Godoliam in Masphat, et Ismael filius Nathanie, et Iohannan et Ionathan filii Caree, et Sareas filius Thenoemeth, et filii Ophi qui erant de Nethophathi, et Iezonias filius Mezachati, ipsi et viri eorum. Et iuravit eis Godolias filius Aicham filii Saphan et comitibus eorum dicens: Nolite timere servire Caldeis; habitate in terra et servite regi Babilonis, et bene erit vobis. Ecce ego habito in Masphat ut respondeam precepto Caldeorum que

mittunt͛ ad nos. Vos aũ colligite uindemiã
⁊ messem: ⁊ oleum. ⁊ condite in uasis uris.
⁊ manete ĩ urbib; uris quas tenetis. Sz ⁊ oẽs
iudei qui erant ĩ moab: ⁊ in filiis amon. ⁊ ĩ
ydumea. ⁊ in uniũsis regionib; audito q͛ de-
disset rex babilonis reliquias ĩ iudea. ⁊ q͛ p͛-
posuisset sup eos godoliam filiũ aicham filii
saphan: reuersi sunt inq͛m iudei oẽs de u-
niũsis locis ad q͛ profugerant. ⁊ uenerunt ad
t͛ram iuda ad godoliam in masphat. ⁊ colle-
gerunt uinum ⁊ messem multam nimis.
Iohanna aũ filius caree: ⁊ oẽs principes exer͛c
qui dispersi fuerant in regionib; uenerunt
ad godoliam in masphat: ⁊ dixerunt ei. Scito q͛
baalis rex filior amon misit ysmael filium
nathanie pcutere aĩam tuam: ⁊ nõ credidit
eis godolias filius aicham. Johanna aũ filiꝰ
caree dixit ad godoliam seorsum in masphat
loquens. Ibo ⁊ percutiam ysmael filiũ natha-
nie. nullo sciente: ne interficiat aĩam tuã.
⁊ dissipentur iudei oẽs qui congregati sũt
ad te. ⁊ peribunt reliquie iuda. ⁊ ait godoli-
as filius aicham ad iohannam filiũ caree
Noli facere ũbum h. Falsum enim loqueris tu

XLI

de ysmael. Et factũ ẽ in mẽse. vii. uenit ysma-
el filius nathanie. filii elisama de semine re-
gali. ⁊ optimates regis. ⁊ decem uiri c̃ eo ad
godoliam filium aicham in masphat. ⁊ co-
mederunt panes simul ĩ masphat. Surrexe-
runt aũ ysmael filius nathanie ⁊ decẽ uiri
q͛ cum eo erant: ⁊ percusserunt godoliam fi-
lium aicham. filii saphan gladio ⁊ interfece-
runt eum quẽ pfecerat rex babilonis terre.
Oẽs quoq; iudeos qui erant cum godolia in
masphat ⁊ caldeos qui reperti sunt ibi ⁊ ui-
ros bellatores pcussit ysmael. Secũdo autẽ
die postquam occiderat godoliam nullo ad-
huc sciente uenerunt uiri de sychem ⁊ de sylo
⁊ de samaria. lxxx. uiri rasi barba ⁊ scissis
uestib; ⁊ squalentes munera ⁊ thus habebant
in manu ut offerrent ĩ domum dñi. Egres-
sus ergo ysmael filius nathanie ĩ occursũ
eor de masphat incedens ⁊ plorans ibat. Cũ
aũ occurrisset eis dixit ad eos. Venite ad go-
doliam filium aicham. Q͛ cum uenissent ad
medium ciuitatis interfecit eos ysmael filius
nathanie circa medium laci ipse ⁊ uiri qui e-
rant cum eo. Decẽ aũ uiri reperti sunt inter
eos qui dixerunt ad ysmael. Noli occidere nos
q͛ hẽmus thesaurum in agro frumẽti ⁊ ordei
⁊ olei ⁊ mellis. ⁊ cessauit ⁊ nõ interfecit eos
c̃ fratrib; suis. Lacus enim in quem proiecerat
ysmael omnia cadauera uiror quos pcussit
pp͛ godoliam ipse ẽ. quẽ fecit asa rex pp͛ baa-
sa regem isrl'. Ipm repleuit ysmael filius
nathanie occisis. ⁊ captiuas duxit ysmael oẽs
reliquias ppli qui erant ĩ masphat. filias re-
gis ⁊ uniuersum pplm qui remanserant in
masphat quos commendauerat nabuzardã
princeps milicie godolie filio aicham. ⁊ ce-
pit eos ysmael filius nathanie. ⁊ abiit ut trãs-
iret ad filios amon. Audiuit aũ iohannã
filius caree. ⁊ oẽs principes bellator qui erant c̃
eo omne malum q͛d fecerat ysmael filius na-
thanie. ⁊ assumptis uniũsis uiris profecti s͛
ut bellarent aduersũ ysmaelem filium na-
thanie. ⁊ inuenerunt eum ad aquas multas
q̃ sunt in gabaon. Cumq; uidisset omis ppls
qui erat cum ysmael iohannam filiũ caree.
⁊ uniũsos principes bellator qui erant c̃ eo
letati sũt. ⁊ reũsus ẽ omis pplus quẽ ceperat
ysmael in masphat. Reũsusq; abiit ad iohã-
nam filiũ caree. ysmael aũ filius nathani-
e fugit c̃ octo uiris a facie iohannã. ⁊ abiit
ad filios amon. Tulit ergo iohannã filius
caree. ⁊ oẽs principes bellatores qui erant
c̃ eo uniũsas reliquias uulgi quas reduxerat
ab ysmael filio nathanie de masphat p͛q͛m
pcussit godoliã filium aicham fortes uiros
ad prelium. ⁊ mulieres ⁊ pueros ⁊ eunuchos ⁊
quos reduxerat de gabaon. ⁊ abierunt ⁊ sede-
runt peregrinantes ĩ chanaan q̃ ẽ iux͛ bethle-
em ut pergerent ⁊ introirent egyptum a fa-
cie caldeor. Timebant enĩ eos q͛ pcusserat ys-
mael filius nathanie godoliam filiũ aicham
quem pposuerat rex babilonis in terra iuda.

XLII

Et accesserunt omnes principes bellatorũ
⁊ iohannam filius caree. ⁊ iezonias filius osee
⁊ reliquum uulgus a paruo usq; ad magnũ.
dixeruntq; ad ieremiam pphãm. Cadat oratio
nostra in conspectu tuo ⁊ ora pro nob ad dñm
dñm tuum pro uniũsis reliquiis istis q͛ derelicti
sumus pauci de plurib; sic͛ oculi tui nos intuẽ-
tur: ⁊ annunciet nobis dñs ds͛ tuus uiam per
quam pgamus. ⁊ ũbum q͛d faciamus. Dixit aũ
ad eos ieremias propheta. Audiui ecce ego oro
ad dñm dñm nrm scdm ũba urã. Omne ũbum q͛d-
cumq; responderit m̃ indicabo uob nec celabo
uos quicquã. At illi dixerunt ad ieremiam. Sit
dñs int͛ nos testis ũitatis ⁊ fidei q͛ iuxta omne
ũbum in quo miserit te dñs ds͛ tuus ad nos sic
faciemus. Siũ bonum ẽ. siũ malũ uoci dñi dei
nri ad quẽ mittimus te obediemus ut bñ sit
nob c̃ audierimus uocem dñi di nri. Cũ
aũ completi ẽent. x. dies. factũ ẽ ũbum dñi ad
ieremiam. Vocauitq; iohannam filium caree
⁊ oẽs principes bellator qui erant c̃ eo ⁊ u-
niũsum pplm a minimo usq; ad magnum.
⁊ dixit ad eos. H͛ dicit dñs ds͛ isrl' ad quem mi-
sistis me ut prosternerem preces urãs ĩ cspectu
eius. Si quiescentes manseritis in terra hac
edificabo uos ⁊ non destruam. plantabo ⁊ non
euellam. Iam enim placatus sum sr͛ malo
q͛d feci uob. Nolite timere a facie regis babil'
quem uos pauidi formidatis. Nolite timere
eum dicit dñs q͛ uobiscum sum ego ut sal-
uos uos faciam. ⁊ eruam de manu eius ⁊ dabo
uobis misericordias ⁊ miserebor uri ⁊ habitare uos faciã
in terra urã. Si aũ dixeritis uos nõ habitabimus
in terra ista nec audiemus uocem dñi di nri

dicentes: Nequaquam: sed ad terram egipti pergemus ubi non videbimus bellum, et clangorem tube non audiemus, et famem non sustinebimus, et ibi habitabimus. Propter hoc nunc audite verbum domini reliquie iuda. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si posueritis faciem vestram ut ingrediamini in egiptum, et intraveritis ut ibi habitetis: gladius quem vos formidatis ibi comprehendet vos in terra egipti. et fames pro qua solliciti estis adherebit vobis in egipto et ibi moriemini. Omnesque viri qui posuerint faciem suam ut ingrediantur egiptum et habitent ibi morientur gladio et fame et peste. nullus de eis remanebit nec effugiet a facie mali quod ego afferam super eos. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Sicut conflatus est furor meus et indignatio mea super habitatores ierusalem sic conflabitur indignatio mea super vos cum ingressi fueritis egiptum. et eritis in iusiurandum et in stuporem et in maledictum, et in obprobrium. et nequaquam ultra videbitis locum istum. Verbum domini super vos reliquie iuda. nolite intrare egiptum. scientes scietis quia obtestatus sum vos hodie quia decepistis animas vestras. Vos enim misistis me ad dominum deum nostrum. et iuxta omnia quecumque dixerit tibi dominus deus noster sic annuncia nobis et faciemus. et annuntiavi vobis hodie et non audistis vocem domini dei nostri super universis pro quibus misit me ad vos. Nunc ergo scientes scietis quia gladio et fame et peste moriemini in loco ad quem voluistis intrare ut habitaretis ibi.

XLIII

Factum est autem cum complesset ieremias loquens ad populum universos sermones domini dei eorum pro quibus miserat eum dominus deus eorum ad illos omnia verba hec: dixit azarias filius osie. et iohannan filius caree. et omnes superbi viri dicentes ad ieremiam. Mendacium tu loqueris. non misit te dominus deus noster dicens: Ne ingrediamini in egiptum ut habitetis illic. Sed baruch filius nerie incitat te adversum nos ut tradat nos in manibus caldeorum ut interficiat nos. et transduci faciat in babilonem. et non audivit iohanna filius caree. et omnes principes bellatorum et universus populus vocem domini ut manerent in terra iuda. Sed tollens iohanna filius caree. et universi principes bellatorum universos reliquiarum iuda qui reversi fuerant de cunctis gentibus ad quas fuerant ante dispersi ut habitarent in terra iuda viros et mulieres. et parvulos et filias regis. et omnem animam quam reliquerat nabuzardan princeps milicie cum godolia filio aicham filii saphan et tulit ieremiam prophetam et baruch filium nerie. et ingressi sunt in terram egipti quia non obedierunt voci domini et venerunt usque ad thaphnis. Et factus est sermo domini ad ieremiam in thaphnis dicens. Sume in manu tua lapides grandes. et abscondes eos in cripta que est sub muro latericio in porta domus pharaonis in thaphnis cernentibus viris iudeis. et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego mittam et assumam nabuchodonosor regem babilonis servum meum. et ponam thronum eius super lapides istos quos abscondi. et statuet super eos solium suum. Veniensque percutiet terram egipti. Quos in mortem in mortem. et quos in captivitatem in captivitatem. et quos in gladio in gladio. Et succendet ignem in delubris deorum egipti. et comburet ea. et captivos ducet illos. et amicietur terra egipti sicut amicitur pastor pallio suo. et egredietur inde in pace. Et conteret statuas domus solis que sunt in terra egipti. et delubra deorum egipti comburet igni.

XLIIII

Verbum quod factum est ad ieremiam et ad omnes iudeos qui habitant in terra egipti habitantes in magdalo et in thaphnis. et in memphis. et in terra phatures dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Vos vidistis omne malum istud quod adduxi super ierusalem. et super omnes urbes iuda. et ecce deserte sunt hodie. et non est in eis habitator. propter maliciam quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent. et irent et sacrificarent et colerent deos alienos quos nesciebant et illi et vos et patres vestri. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas de nocte consurgens. mittensque et dicens. Nolite facere verbum abhominationis huius cuius odivi. et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur a malis suis et non sacrificarent diis alienis. Et conflata est indignatio mea et furor meus. et succensa est in civitatibus iuda. et in plateis ierusalem. et verse sunt in solitudinem. et vastitatem secundum diem hanc. et nunc hec dicit dominus exercituum deus israel. Quare vos facitis malum hoc grande contra animas vestras ut intereat ex vobis vir et mulier et parvulus et lactans de medio iude nec relinquatur vobis quicquam residuum provocantes me in operibus manuum vestrarum sacrificando diis alienis in terra egipti in quam ingressi estis. et habitetis ibi et dispereatis et sitis in maledictionem. et in obprobrium cunctis gentibus terre. Numquid obliti estis mala patrum vestrorum et mala regum iuda. et mala uxorum eius. et mala vestra. et mala uxorum vestrarum que fecerunt in terra iuda. et in regionibus ierusalem. Non sunt mundati usque ad diem hanc. et non timuerunt et non ambulaverunt in lege domini et in preceptis meis que dedi coram vobis et coram patribus vestris. Ideo hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum. et disperdam omnem iudam et assumam reliquias iude qui posuerunt facies suas ut ingrederentur in terram egipti et habitarent ibi. et consumentur omnes in terra egipti cadent in gladio et in fame consumentur a minimo usque ad maximum. In gladio et in fame morientur et erunt in iusiurandum et in obprobrium et in miraculo habitatores terre egipti sicut visitavi super ierusalem in gladio et in fame et in peste. et non erit qui effugiat. et sit residuus de reliquiis iudeorum. qui vadunt ut peregrinentur in terra egipti et revertantur in terram iuda. ad quam ipsi levant animas suas. ut revertantur et habitent ibi. non revertentur illuc: nisi qui fugerint. Responderunt autem ieremie omnes viri scientes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis. et universe mulieres quarum stabat multitudo grandis. et omnis populus habitantium in terra egipti in phatures dicens. Sermonem quem locutus es ad nos in nomine domini dei nostri non audi-

enimus ex te. Sed facientes faciemus omne verbum
quod egredietur de ore nostro ut sacrificemus reginae
caeli et libemus ei libamina sicut fecimus nos et patres
nostri, reges nostri et principes nostri in urbibus Iuda et
in plateis Ierusalem. Et saturati sumus panibus et bene
nobis erat malumque non vidimus. Ex eo autem tempore quo

XLIIII

cessavimus sacrificare reginae caeli et libare ei li-
bamina indigemus omnibus et gladio et fame
consumpti sumus. Quod si nos sacrificamus reginae cae-
li et libamus ei libamina numquid sine viris nostris
fecimus ei placentas ad colendam eam et li-
banda libamina? Et dixit Ieremias ad omnem populum
adversum viros et adversum mulieres et adversum
universam plebem qui responderant ei verbum dicens:
Numquid non sacrificium quod sacrificastis in civi-
tatibus Iuda et in plateis Ierusalem vos et patres vestri, re-
ges vestri et principes vestri et populus terrae, horum recor-
datus est Dominus et ascendit super cor eius? Et non po-
terat Dominus ultra portare propter malitiam studi-
orum vestrorum et propter abhominationes quas fecistis.
Et facta est terra vestra in desolationem et in stuporem
et in maledictum eo quod non sit habitator sicut est dies
haec. Propterea quod sacrificaveritis idolis et peccaveritis
Domino et non audieritis vocem Domini et in lege et in
praeceptis et in testimoniis eius non ambulaveritis,
idcirco evenerunt vobis mala haec sicut est dies haec. Dixit
autem Ieremias ad omnem populum et ad universas mu-
lieres: Audite verbum Domini omnis Iuda qui estis
in terra Egypti. Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel di-
cens: Vos et uxores vestrae locutae estis ore vestro et ma-
nibus vestris implestis dicentes: Faciamus vota
nostra quae vovimus ut sacrificemus reginae caeli et libe-
mus ei libamina. Implestis vota vestra et opere
perpetrastis ea. Ideo audite verbum Domini omnis Iuda
qui habitatis in terra Egypti. Ecce ego iuravi in
nomine meo magno ait Dominus quia nequaquam ultra
vocabitur nomen meum ex ore omnis viri Iudaei
dicentis: Vivit Dominus Deus in omni terra Egypti. Ecce
ego vigilabo super eos in malum et non in bonum
et consumentur omnes viri Iuda qui sunt in terra
Egypti gladio et fame donec penitus consumantur.
Et qui fugerint gladium revertentur de terra Egypti
in terram Iuda viri pauci et scient omnes reliquiae Iuda
ingredientium terram Egypti ut habitent ibi cuius
sermo compleatur, meus an illorum. Et hoc vobis signum
ait Dominus quod visitem ego super vos in loco isto ut sciatis
quia vere complebuntur sermones mei contra vos in ma-
lum. Haec dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharaonem Efree
regem Egypti in manu inimicorum eius et in manu quae-
rentium animam illius sicut tradidi Sedechiam regem
Iuda in manu Nabuch regis Babilonis inimici sui
et quaerentis animam eius.

XLV

Verbum quod locutus est
Ieremias propheta ad Baruch filium Neriae cum scripsisset
verba haec in libro ex ore Ieremiae anno quarto Ioachim
filii Iosiae regis Iuda dicens: Haec dicit Dominus Deus Israel ad te
Baruch: Dixisti: Vae misero mihi quoniam addidit Dominus
dolorem dolori meo. Laboravi in gemitu meo
et requiem non inveni. Haec dices ad eum: Sic dicit
Dominus: Ecce quos aedificavi ego destruo et quos
plantavi ego evello et universam terram hanc
et tu quaeris tibi grandia? Noli quaerere quia ecce ego
adducam malum super omnem carnem ait Dominus. Et dabo tibi
animam tuam in salutem in omnibus locis ad quaecumque perrexeris.
Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra gentes
ad Egyptum adversum exercitum Pharaonis Nec-
hao regis Egypti qui erat iuxta flumen Eu-
fraten in Charcamis quem percussit Nabuch rex
Babilonis in anno quarto Ioachim filii Iosiae regis
Iuda. Praeparate scutum et clipeum et procedi-
te ad bellum. Iungite equos et ascendite equi-
tes. State in galeis, polite lanceas, induite vos
loricis. Quid igitur? Vidi ipsos pavidos et terga vertentes,
fortes eorum caesos; et fugerunt conciti nec respe-
xerunt. Terror undique ait Dominus. Non fugiet velox
nec salvari se putet fortis. Ad aquilonem iuxta
flumen Eufraten victi sunt et ruerunt. Quis est
iste qui quasi flumen ascendit, et veluti fluviorum
intumescunt gurgites eius? Egyptus fluminis
instar ascendit et velut flumina movebuntur
fluctus eius, et dicet: Ascendens operiam terram,
perdam civitatem et habitatores eius. Ascendite equos
et exultate in curribus et procedant fortes, Ethiopi-
a et Libies tenentes scutum, et Lidii arripientes
et iacientes sagittas. Dies autem ille Domini Dei exerci-
tuum dies ultionis ut sumat vindictam de
inimicis suis. Devorabit gladius et saturabitur
et inebriabitur sanguine eorum. Victima enim
Domini exercituum in terra aquilonis iuxta flumen
Euphraten. Ascende in Galaad et tolle resinam
virgo filia Egypti. Frustra multiplicabis me-
dicamina, sanitas non erit tibi. Audierunt gentes ig-
nominiam tuam et ululatus tuus replevit
terram, quia fortis impegit in fortem et ambo pariter
conciderunt.

XLVI

Verbum quod locutus est Dominus ad Iere-
miam prophetam super eo quod venturus esset Nabuch
rex Babilonis et percussurus terram Egypti. Annun-
tiate Egypto et auditum facite in Magdalo et
resonet in Memphis et in Thaphnis dicite: Sta et prae-
para te quia devorabit gladius ea quae per circuitum
tuum sunt. Quare computruit fortis tuus? Non
stetit quoniam Dominus subvertit eum. Multiplicavit ru-
entes, ceciditque vir ad proximum suum et dicent:
Surge et revertamur ad populum nostrum et ad terram
nativitatis nostrae a facie gladii columbae. Vocate
nomen Pharaonis regis Egypti tumultum adduxit
tempus. Vivo ego inquit rex Dominus exercituum
nomen eius, quoniam sicut Tabor in montibus et sicut Car-
melus in mari veniet. Vasa transmigrationis
fac tibi habitatrix filia Egypti quia Memphis in soli-
tudinem erit et deseretur inhabitabilis. Vitula
elegans atque formosa; stimulator ab aquilo-
ne veniet ei. Mercennarii quoque eius qui versa-
bantur in medio eius quasi vituli saginati versi sunt
et fugerunt simul nec stare potuerunt quia dies
interfectionis eorum venit super eos, tempus visita-
tionis eorum. Vox eius quasi aeris sonabit quoniam cum
exercitu properabunt et cum securibus venient ei
quasi ligna caedentes. Succiderunt saltum eius ait
Dominus, qui supputari non potest. Multiplicati sunt
super lucustas et non est eis numerus. Confusa est filia

egypti et tradita in manu populi aquilonis. Dixit dominus exercituum deus israel. Ecce ego visitabo super tumultum alexandrie. et super pharaonem et super egyptum et super deos eius. et super reges eius. et super pharaonem et super eos qui confidunt in eo. Et dabo eos in manu querentium animam eorum et in manu nabuchodonosor regis babilonis. et in manu servorum eius. et post hec habitabitur sicut diebus pristinis ait dominus. Et tu ne timeas serve meus iacob. et ne paveas israel. quia ecce ego salvum te faciam de longinquo. et semen tuum de terra captivitatis sue. et revertetur iacob et quiescet et prosperabitur et non erit qui exterreat eum. Et tu noli timere serve mi iacob ait dominus quia ego tecum sum. quia consumam ego cunctas gentes ad quas eieci te. te vero non consumam sed castigabo te in iudicio nec quasi innocenti parcam tibi.

XLVII

Quod factum est verbum domini ad ieremiam prophetam contra palestinos antequam percuteret pharao gazam. Hec dicit dominus. Ecce aque ascendunt ab aquilone. et erunt quasi torrens inundans. et operient terram et plenitudinem eius. urbem et habitatores eius. Clamabunt homines et ululabunt omnes habitatores terre a strepitu pompe armatorum et bellatorum eius. a commotione quadrigarum eius et multitudine rotarum eius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis pro adventu diei in qua vastabuntur omnes philistiim. et dissipabitur tyrus et sydon cum omnibus reliquis auxiliis suis. depopulatus est enim dominus palestinos reliquias insule capadocie. Venit calvitium super gazam. conticuit ascalon et reliquie vallis earum. Usquequo concideris. O mucro domini usquequo non quiesces? Ingredere in vaginam tuam. refrigerare et sile. Quomodo quiescet cum dominus preceperit ei adversum ascalonem. et adversum maritimas eius regiones. ibique condixerit illi.

XLVIII

Ad moab. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ve super nabo quoniam vastata est et confusa. capta est cariathiarim. confusa est fortis et tremuit. Et non est ultra exultatio in moab. contra esebon cogitaverunt malum. Venite et disperdamus eam de gente. Ergo silens conticesces. sequeturque gladius. Vox clamoris de oronaim. vastitas et contritio magna. Contrita est moab. Annuntiate clamorem parvulis eius. Per ascensum enim luith plorans ascendet in fletu. quoniam in descensu oronaim hostes ululatum contritionis audierunt. Fugite salvate animas vestras. et eritis quasi myrice in deserto. Pro eo enim quod habuisti fiduciam in munitionibus tuis et in thesauris tuis tu quoque capieris. et ibit chamos in transmigrationem. sacerdotes eius et principes eius simul. Et veniet predo ad omnem urbem. et urbs nulla salvabitur. et peribunt valles et dissipabuntur campestria quoniam dixit dominus. Date florem moab quia florens egredietur. et civitates eius deserte erunt et inhabitabiles. Maledictus qui facit opus domini fraudulenter. et maledictus qui prohibet gladium suum a sanguine. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua. et requievit in fecibus suis. nec transfusus est de vase in vas. et in transmigrationem non abiit. Idcirco permansit gustus eius in eo. et odor eius non est immutatus. Propterea ecce dies veniunt dicit dominus. et mittam ei ordinatores et stratores laguncularum. et sternent eum et vasa eius exhaurient. et lagenas eorum collident. Et confundetur moab a chamos sicut confusa est domus israel a bethel in qua habebat fiduciam. Quomodo dicitis fortes sumus et viri robusti ad preliandum? Vastata est moab et civitates illius succenderunt. et electi iuvenes eius descenderunt in occisionem ait rex dominus exercituum nomen eius. Prope est interitus moab ut veniat. et malum eius velociter accurret nimis. Consolamini eum omnes qui estis in circuitu eius. et universi qui scitis nomen eius dicite. Quomodo confracta est virga fortis baculus gloriosus? Descende de gloria. et sede in siti habitatio filie dibon. quoniam vastator moab ascendit ad te dissipabit munitiones tuas. In via sta et prospice habitatio aroer. Interroga fugientem et eum qui evasit dic quid accidit. Confusus est moab quoniam victus est. Ululate et clamate. Annuntiate in arnon quoniam vastata est moab et iudicium venit ad terram campestrem. Super helon et super iasa et super mephaath et super dibon et super nabo et super domum deblathaim et super carioth et super bosra et super cariathiarim et super bethgamul et super bethmaon et super omnes civitates terre moab que longe et que prope sunt. Ablatum est cornu moab et brachium eius contritum est ait dominus. Inebriate eum quoniam contra dominum erectus est. Et allidet manum moab in vomitu suo. et erit in derisum et ipse. Fuit enim in derisum tibi israel. quasi inter fures reperisses eum. Propter verba ergo tua que adversum illum locutus es captivus duceris. Relinquite civitates et habitate in petra habitatores moab. Et estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Audivimus superbiam moab. superbus est valde. Sublimitatem eius et arrogantiam et superbiam et altitudinem cordis illius ego scio ait dominus iactantiam eius et quod non sit iuxta eam virtus eius. Nec iuxta quod poterat conata sit facere. Ideo super moab eiulabo et ad moab universam clamabo. Ad viros muri fictilis lamentantes. De planctu iazer plorabo tibi vinea sabama. Propagines tue transierunt mare usque ad mare iazer pervenerunt. Super messem tuam et vindemiam tuam predo irruit. Ablata est letitia et exultatio de carmelo et de terra moab. et vinum de torcularibus sustuli. Nequaquam calcator uve solitum celeuma cantabit. De clamore esebon usque eleale. et iasa dederunt vocem suam. a segor usque ad oronaim vitulam conternantem. Aque quoque nemrim pessime erunt. Et auferam de moab ait dominus offerentem in excelsis. et sacrificantem diis eius. Propterea cor meum ad moab quasi tibia resonabit. et cor meum ad viros muri fictilis dabit sonitum tibiarum. Quia plus fecit quam potuit idcirco perierunt. Omne enim caput calvitium et omnis barba rasa erit. In cunctis manibus colligatio et super omne dorsum cilicium. Super omnia tecta moab et in plateis eius omnis planctus. quoniam contrivi moab sicut vas in

ucile ait dominus. Quomodo victa est et ululaverunt? Quomodo deiecit cervicem Moab et confusus est? Eritque Moab in derisum et in exemplum omnibus in circuitu suo. Hec dicit dominus. Ecce quasi aquila avolabit et extendet alas suas ad Moab. Capta est Carioth et munitiones comprehense sunt. Et erit cor fortium Moab in die illa sicut cor mulieris parturientis. Et cessabit Moab esse populus, quoniam contra dominum gloriatus est. Pavor et fovea et laqueus super te o habitator Moab ait dominus. Qui fugerit a facie pavoris cadet in foveam, et qui ascenderit de fovea capietur laqueo. Adducam enim super Moab annum visitationis eorum dicit dominus. In umbra Esebon steterunt de laqueo fugientes, quia ignis egressus est de Esebon et flamma de medio Seon, et devoravit partem Moab et verticem filiorum tumultus. Ve tibi Moab, periisti popule Chamos, quia comprehensi sunt filii tui et filie tue in captivitatem. Et convertam captivitatem Moab in novissimis diebus, ait dominus. Hucusque iudicia Moab.

XLVIIII Ad filios Ammon. Hec dicit dominus. Numquid non filii sunt Israel? Aut heres non est ei? Cur ergo hereditate possedit Melchom Gad, et populus eius in urbibus eius habitavit? Ideo ecce dies veniunt dicit dominus, et auditum faciam super Rabbath filiorum Ammon fremitum prelii, et erit in tumulum dissipata, filieque eius igni succendentur, et possidebit Israel possessores suos ait dominus. Ulula Esebon quoniam vastata est Hai; clamate filie Rabbath, accingite vos ciliciis, plangite et circuite per sepes, quoniam Melchom in transmigrationem ducetur, sacerdotes eius et principes eius simul. Quid gloriaris in vallibus? Defluxit vallis tua filia delicata, que confidebas in vallibus tuis dicebas: Quis veniet ad me? Ecce ego inducam super te terrorem ait dominus exercituum, de omnibus qui sunt in circuitu tuo, et dispergemini singuli a conspectu vestro, nec erit qui congreget fugientes. Et post hec reverti faciam captivos filiorum Ammon, ait dominus. Ad Idumeam. Hec dicit dominus exercituum. Numquid non est ultra sapientia in Theman? Periit consilium a filiis, inutilis facta est sapientia eorum. Fugite, terga vertite, descendite in voraginem habitatores Dedan, quoniam perditionem Esau adduxi super eum, tempus visitationis eius. Si vindemiatores venissent super te, non reliquissent racemum; si fures in nocte, rapuissent quod sufficeret sibi. Ego vero discooperui Esau, revelavi abscondita eius, et celari non poterit. Vastatum est semen eius et fratres eius et vicini eius, et non erit. Relinque pupillos tuos, et ego faciam eos vivere, et vidue tue in me sperabunt. Quia hec dicit dominus: Ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem bibentes bibent, et tu quasi innocens relinqueris? Non eris innocens, sed bibens bibes. Quia per memetipsum iuravi dicit dominus, quod in solitudinem et in opprobrium et in desertum et in maledictionem erit Bosra, et omnes civitates eius erunt in solitudines sempiternas. Auditum audivi a domino, et legatus ad gentes missus est: Congregamini et venite contra eam, et consurgamus in prelium. Ecce enim parvulum dedi te in gentibus contemptibilem inter homines. Arrogantia tua decepit te et superbia cordis tui, qui habitas in cavernis petre et apprehendere niteris altitudinem collis. Cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te dicit dominus. Et erit Idumea deserta. Omnis qui transibit per eam stupebit et sibilabit super omnes plagas eius. Sicut subversa est Sodoma et Gomorra et vicine eius ait dominus, non habitabit ibi vir et non incolet eam filius hominis. Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam, quia subito currere eam faciam ad illam, et quis erit electus quem preponam ei? Quis enim similis mei, et quis sustinebit me, et quis est iste pastor qui resistat vultui meo? Propterea audite consilium domini quod iniit de Edom, et cogitationes eius quas cogitavit de habitatoribus Theman: Si non deiecerint eos parvuli gregis, nisi dissipaverint cum eis habitaculum eorum. A voce ruine eorum commota est terra; clamor in mari rubro auditus est vocis eius. Ecce quasi aquila ascendet et avolabit et expandet alas suas super Bosram, et erit cor fortium Idumee in die illa quasi cor mulieris parturientis. Ad Damascum. Confusa est Emath et Arphat, quia auditum pessimum audierunt, turbati sunt in mari; pre sollicitudine quiescere non potuit. Dissoluta est Damascus, versa est in fugam, tremor apprehendit eam; angustie et dolores tenuerunt eam quasi parturientem. Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem, urbem letitie? Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius, et omnes viri prelii conticescent in die illa ait dominus exercituum. Et succendam ignem in muro Damasci, et devorabit menia Benadab. Ad Cedar et ad regna Asor que percussit Nabuchodonosor rex Babilonis. Hec dicit dominus. Surgite, ascendite ad Cedar et vastate filios orientis. Tabernacula eorum et greges eorum capient, pelles eorum et omnia vasa eorum et camelos eorum tollent sibi, et vocabunt super eos formidinem in circuitu. Fugite, abite vehementer, in voraginibus sedete qui habitatis Asor ait dominus. Iniit enim contra vos Nabuchodonosor rex Babilonis consilium et cogitavit adversum vos cogitationes. Consurgite et ascendite ad gentem quietam et habitantem confidenter ait dominus; non ostia nec vectes ei, soli habitant. Et erunt cameli eorum in direptionem, et multitudo iumentorum in predam, et dispergam eos in omnem ventum qui sunt attonsi in comam, et ex omni confinio eorum adducam interitum super eos ait dominus. Et erit Asor in habitaculum draconum deserta usque in eternum; non manebit ibi vir nec incolet eam filius hominis. Quod factum est verbum domini ad Ieremiam prophetam adversum Elam in principio regni Sedechie regis Iuda dicens. Hec dicit dominus exercituum: Ecce ego confringam arcum Elam et summam fortitudinem eorum, et inducam super Elam quattuor ventos a quattuor plagis celi, et ventilabo eos in omnes ventos istos, et non erit gens ad quam non perveniant profugi Elam. Et pavere

faciam elam coram inimicis suis. et in conspec
tu querentium animam eorum. Et adducam super eos
malum iram furoris mei dicit dominus. et mittam
post eos gladium donec consumam eos. et ponam
solium meum in elam. et perdam inde reges et
principes ait dominus. In novissimis autem diebus rever
ti faciam captivos elam dicit dominus. Verbum
quod locutus est dominus de babilonia et de terra caldeorum
in manu ieremie prophete. Annunciate in genti
bus et auditum facite. levate signum. predicate et no
lite celare. dicite capta est babilon. confusus
est bel. victus est marodach. confusa sunt sculp
tilia eorum. Superata sunt ydola eorum quoniam ascendet
contra eam gens ab aquilone que ponet terram eius
in solitudinem et non erit qui habitet in ea ab ho
mine usque ad pecus. et moti sunt et abierunt
In diebus illis et in tempore illo ait dominus venient fi
lii israel ipsi et filii iuda simul ambulantes et
flentes properabunt dominum deum suum querentes
in syon. interrogabunt viam. huc facies eorum
venient. et apponentur ad dominum federe sempiter
no quod nulla oblivione delebitur. Grex perdi
tus factus est populus meus. pastores eorum seduxerunt eos. feceruntque
vagari in montibus. de monte in collem transierunt
obliti sunt cubilis sui. omnes qui invenerunt come
derunt eos. et hostes eorum dixerunt non peccavimus. pro
eo quod peccaverunt domino decori iustitie expectationi
patrum eorum domino. Recedite de medio babilonis.
et de terra caldeorum egredimini. et state quasi hedi
ante gregem. quoniam ecce ego suscito et adducam in
babilonem congregationem gentium magnarum de
terra aquilonis. et preparabuntur adversum eam et
inde capietur. Sagitta eius quasi viri fortissimi inter
fectoris non revertetur vacua. et erit caldea in predam
omnes vastantes eam replebuntur ait dominus. Quoniam ex
ultatis et magna loquimini diripientes here
ditatem meam. Quoniam effusi estis super herbam
sicut vituli. et mugistis ut tauri. confusa est
mater vestra nimis. et adequata pulveri que genuit
vos. ecce novissima erit in gentibus et deserta in
via et arens. ab ira domini non inhabitabitur. sed redi
getur tota in solitudinem. omnis qui transibit
per babilonem stupebit. et sibilabit super universis
plagis eius. Preparamini contra babilonem per circui
tum omnes qui tenditis arcum debellate eam
non parcatis iaculis quia domino peccavit. clamate
adversus eam ubique dedit manum. ceciderunt
fundamenta eius. et destructi sunt muri eius quia
ultio domini est. ultionem accipite de ea sicut fecit
facite ei. disperdite satorem de babilone. et te
nentem falcem in tempore messis a facie gladii co
lumbe. unusquisque ad populum suum convertetur.
et singuli ad terram suam fugient. Grex disper
sus israel. leones eiecerunt eum. primus comedit
eum assur rex. iste novissimus exossavit eum
nabuchodonosor rex babilonis. Propterea hec dicit dominus exerci
tuum deus israel. ecce ego visitabo regem babilonis
et terram eius. sicut visitavi regem assur. et re
ducam israel ad habitaculum suum. et pascetur car
melum et basan in monte effraim. et galaad sa
turabitur anima eius. In diebus illis et in tempore illo
ait dominus queretur iniquitas israel et non erit.
et peccatum iuda et non invenietur quoniam propitius e
ro eis quos reliquero. Super terram dominantium
ascende. et super habitatores eius visita. dissipa et
interfice que post eos sunt ait dominus. et fac iuxta omnia
que precepi tibi. Vox belli in terra et contritio magna.
quomodo confractus est et contritus malleus uni
verse terre. quomodo versa est in desertum babilon in
gentibus. Illaqueavi te et capta es babilon
et nesciebas. Inventa es et apprehensa quoniam dominum
provocasti. Aperuit dominus thesaurum suum. et pro
tulit vasa ire sue. quoniam opus est domino deo exer
cituum in terra caldeorum. venite ad eam ab extre
mis finibus. aperite ut exeant qui conculcent
eam. tollite de via lapides. et redigite in acervos.
et interficite eam nec sit quicquam reliquum. dis
sipate universos fortes eius descendant in occi
sionem. ve eis quia venit dies eorum tempus visitatio
nis eorum. Vox fugientium et eorum qui evaserunt
de terra babilonis ut annuntient in syon ultio
nem domini dei nostri. ultionem templi eius. annunci
ate in babilonem plurimis. omnibus qui tendunt
arcum consistite adversus eam per gyrum ut
nullus evadat. reddite ei secundum opus suum.
iuxta omnia que fecit facite ei quia contra dominum erecta est.
adversus sanctum israel. idcirco cadent iuvenes eius
in plateis eius. et omnes viri bellatores eius con
ticescent in die illa ait dominus. Ecce ego ad te superbe
dicit dominus exercituum quia venit dies tuus tempus
visitationis tue. et cadet superbus et corruet. et non
erit qui suscitet eum. et succendam ignem
in urbibus eius et devorabit omnia in circuitu eius.
Hec dicit dominus exercituum. calumpniam sustinent fi
lii israel. et filii iuda simul omnes qui ceperunt eos
tenent. nolunt dimittere eos. Redemptor eorum
fortis. dominus exercituum nomen eius. iudicio de
fendet causam eorum ut exterreat terram. et commo
veat habitatores babilonis. Gladius ad caldeos
ait dominus. et ad habitatores babilonis et ad principes
et ad sapientes eius. Gladius ad divinos eius
qui stulti erunt. Gladius ad fortes illius
qui timebunt. gladius ad equos eius. et ad
currus eius. et ad omne vulgus eius quod est in
medio eius. et erunt quasi mulieres. gladius ad
thesauros eius qui diripientur. Siccitas super
aquas eius erit et arescent quia terra sculptilium
est. et in portentis gloriatur. Propterea habitabunt draco
nes cum fatuis ficariis. et habitabunt in ea struc
tiones. et non habitabitur ultra usque in sempiternum.
nec extruetur usque ad generationem et genera
tionem. sicut subvertit dominus sodomam et gomorram
et vicinas eius ait dominus. non habitabit ibi vir. nec
incolet eam filius hominis. Ecce populus ve
nit ab aquilone. et gens magna. et reges mul
ti consurgent a finibus terre. arcum et scutum ap
prehendent. crudeles sunt et immisericordes. vox
eorum quasi mare sonabit. et super equos ascendent
sicut vir paratus ad prelium contra te filia babilon.
Audivit rex babilonis famam eorum et dissolu

te sunt manus eius angustia apprehendit eum do-
lor quasi parturientem. ecce quasi leo ascendit de super-
bia iordanis ad pulcritudinem robustam quia
currere subito eum faciam ad illam. et quis
erit electus quem preponam ei? Quis enim similis mei?
et quis sustinebit me? Et quis est iste pastor qui
resistat vultui meo? Propterea audite consilium
domini quod mente concepit adversum babilonem. et co-
gitationes eius quas cogitavit super terram cal-
deorum. nisi detraxerint eos parvuli gregum. nisi dis-
sipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum a voce cap-
tivitatis babilonis. commota est terra. et clamor inter
gentes auditus est.

LI

Hec dicit dominus. Ecce
ego suscitabo super babilonem et super habitatores eius
qui cor suum levaverunt contra me quasi ventum pestilen-
tem. Et mittam in babilonem ventilatores. et
ventilabunt eam: et demolientur terram eius
quoniam venerunt super eam undique in die afflictio-
nis eius. Non habitabit qui tendit arcum suum
et non ascendet loricatus. nolite parcere iuve-
nibus eius. interficite omnem militiam eius et cadent
interfecti in terra caldeorum. et vulnerati in re-
gionibus eius. quoniam non fuit viduatus israel et iuda
a deo suo domino exercituum. terra autem eorum repleta est
delicto a sancto israel. Fugite de medio babilonis et
salvet unusquisque animam suam. nolite tacere super
iniquitatem eius. quoniam tempus ultionis est domino vicis-
situdinem ipse retribuet ei. Calix aureus ba-
bilon in manu domini inebrians omnem terram. De
vino eius biberunt gentes et ideo commote sunt. Subi-
to cecidit babilon et contrita est. ululate super eam
tollite resinam ad dolorem eius si forte sa-
netur. Curavimus babilonem et non est sanata.
derelinquamus eam. et eamus unusquisque ad
terram suam quoniam pervenit usque ad celos iudi-
cium eius. et elevatum est usque ad nubes. Pro-
tulit dominus iusticias nostras. venite et enarremus
in syon opus domini dei nostri. Acuite sagittas im-
plete pharetras. Suscitavit dominus spiritum regum
medorum. et contra babilonem mens eius ut perdat eam
quoniam ultio domini est ultio templi sui. Rex medorum
contra babilonem a domino suscitatus. super muros ba-
bilonis levate signum. Augete custodiam. le-
vate custodes. preparate insidias. quia cogitavit
dominus et fecit quecumque locutus est contra habitatores babilonis.
que habitas super aquas multas. locuples in thesauris.
venit finis tuus. pedalis precisionis tue. Iuravit
dominus exercituum per animam suam quoniam replebo te hominibus
quasi brucho. et super te celeuma cantabitur. Qui
fecit terram in fortitudine sua. et preparavit orbem
in sapientia sua et prudentia sua extendit celos. Dan-
te eo vocem multiplicantur aque in celo qui levat nu-
bes ab extremo terre. Fulgura in pluviam fecit.
et produxit ventos de thesauris suis. Stultus
factus est omnis homo a scientia. confusus est omnis
conflator in sculptili quia mendax conflatio eius.
nec est spiritus in eis. vana sunt opera et risu digna. in tempore
visitationis sue peribunt. Non sicut hec pars
iacob: quia qui fecit omnia ipse est. et israel sceptrum
hereditatis eius. dominus exercituum nomen eius.

Collidis tu vasa belli. et ego collidam in te gentes
et disperdam in te regna. collidam in te equum et
equitem eius. et collidam in te currum et ascensorem
eius. et collidam in te virum et mulierem. et collidam
in te senem et puerum. et collidam in te iuvenem et vir-
ginem. et collidam in te pastorem et gregem eius. et colli-
dam in te agricolam et iugales eius. et collidam
in te duces et magistratus. et reddam babiloni et
cunctis habitatoribus caldee omne malum suum
quod fecerunt in syon in oculis vestris ait dominus. Ecce
ego ad te mons pestifer ait dominus qui corrumpis
universam terram. et extendam manum meam
super te. et evolvam te de petris. et dabo te in mon-
tem combustionis. et non tollam de te lapidem in
angulum. et lapidem in fundamento sed perditus
eris in eternum ait dominus. Levate signum in terra
clangite buccina in gentibus sanctificate super eam gentes
annunciate contra illam regibus ararath menni
et ascenez. numerate contra eam tapsar adducite
equum quasi bruchum aculeatum. sanctificate contra
eam gentes. reges medie duces eius. et universos
magistratus eius. cunctamque terram potest-
atis eius. et commovebitur terra et turbabitur. quia evigila-
vit contra babilonem cogitatio domini. ut ponat terram
babilonis desertam et inhabitabilem. cessaverunt
fortes babilonis a prelio. habitaverunt in presidiis. de-
voratum est robur eorum. facti sunt quasi mulieres
incensa sunt tabernacula eius. contriti sunt vec-
tes eius. currens obviam currenti veniet. et
nuncius obvius nuncianti ut annunciet re-
gi babilonis quia capta est civitas eius a summo
usque ad summum. et vada preoccupata sunt et pa-
ludes incense sunt igni. et viri bellatores contur-
bati sunt quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Filia
babilon quasi area tempus triture eius. Adhuc mo-
dicum et veniet tempus messionis eius. Comedit me
devoravit me nabuchodonosor rex babilonis. reddidit
me quasi vas inane. absorbuit me quasi draco. re-
plevit ventrem suum teneritudine mea. et eie-
cit me. Iniquitas adversum me et caro mea super
babilonem dicit habitatio syon. et sanguis meus
super habitatores caldee dicit ierusalem. Propterea hec
dicit dominus. Ecce ego iudicabo causam tuam. et ul-
ciscar ultionem tuam. et desertum faciam mare
eius. et siccabo venam eius. et erit babilon in
tumulos habitatio draconum. stupor et sibilus
eo quod non sit habitator. simul ut leones rugi-
ent. excutient comas velut catuli leonum.
in calore eorum ponam potus eorum et inebriabo e-
os ut sopiantur et dormiant sompnum sem-
piternum. et non consurgant dicit dominus. Deducam
eos quasi agnos ad victimam. et quasi arietes cum he-
dis. Quomodo capta est sesach et comprehensa est inclita
universe terre. Quomodo facta est in stuporem babi-
lon inter gentes. Ascendit super babilonem mare
multitudine fluctuum eius operta est. Facte
sunt civitates eius in stuporem terra inhabitabi-
lis et deserta. Terra in qua nullus habitet. nec tran-
seat per eam filius hominis. Et visitabo super bel
in babilonem. et eiciam quod absorbuerat q

de ore eius et non confluent ad eum ultra gentes. Siquidem et murus Babylonis corruet. Egredimini de medio eius populus meus ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris Domini. Et ne forte mollescat cor vestrum et timeatis auditum qui audietur in terra, et veniet in anno auditio et post hunc annum auditio et iniquitas in terra et dominator super dominatorem. Propterea ecce dies veniunt et visitabo super sculptilia Babylonis et omnis terra eius confundetur et universi interfecti eius cadent in medio eius. Et laudabunt super Babylonem caeli et terrae et omnia quae in eis sunt quia ab aquilone venient ei praedones ait Dominus. Et quomodo fecit Babylon ut caderent occisi in Israhel sic de Babylone cadent occisi in universa terra. Qui fugistis gladium venite nolite stare recordamini procul Domini et Hierusalem ascendat super cor vestrum. Confusi sumus quoniam audivimus obprobrium operuit ignominia facies nostras quia venerunt alieni super sanctificationem domus Domini. Propterea ecce dies veniunt dicit Dominus et visitabo super sculptilia Babylonis et in omni terra mugiet vulneratus. Si ascenderit Babylon in caelum et firmaverit in excelso robur suum a me venient vastatores eius ait Dominus. Vox clamoris de Babylone et contritio magna de terra Chaldeorum. Quoniam vastavit Dominus Babylonem et perdidit ex ea vocem magnam et sonabunt fluctus eorum quasi aquae multae dedit sonitum vox eorum quia venit super eam id est super Babylonem praedo et adprehensi sunt fortes eius et emarcuit arcus eorum quia fortis ultor Dominus reddens retribuet. Et inebriabo principes eius et sapientes eius duces eius et magistratus eius et fortes eius et dormient somnum sempiternum et non expergiscentur ait rex Dominus exercituum nomen eius. Haec dicit Dominus exercituum: Murus Babylonis ille latissimus suffossione suffodietur et portae eius excelsae igne conburentur et labores populorum ad nihilum et gentium in ignem erunt et disperibunt. Verbum quod praecepit Hieremias propheta Saraiae filio Neriae filii Maasiae cum pergeret cum Sedecia rege in Babylonem in anno quarto regni eius. Saraias autem erat princeps prophetiae. Et scripsit Hieremias omne malum quod venturum erat super Babylonem in libro uno omnia verba haec quae scripta sunt contra Babylonem. Et dixit Hieremias ad Saraiam: Cum veneris in Babylonem et videris et legeris omnia verba haec dices: Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus et sit perpetua solitudo. Cumque conpleveris legere librum istum ligabis ad eum lapidem et proicies illum in medio Eufraten et dices: Sic submergetur Babylon et non consurget a facie adflictionis quam ego adduco super eam et dissolvetur. Hucusque verba Hieremiae.

LII Filius viginti et unius anni erat Sedecias cum regnare coepisset et undecim annis regnavit in Hierusalem et nomen matris eius Amithal filia Hieremiae de Lobna. Et fecit malum in oculis Domini iuxta omnia quae fecerat Ioachim quoniam furor Domini erat in Hierusalem et in Iuda usquequo proiceret eos a facie sua et recessit Sedecias a rege Babylonis. Factum est autem in anno nono regni eius in mense decimo decima die mensis venit Nabuchodonosor rex Babylonis ipse et omnis exercitus eius adversus Hierusalem et obsederunt eam et aedificaverunt contra eam munitiones in circuitu et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum regis Sedeciae. Mense autem quarto nona die mensis obtinuit fames civitatem et non erant alimenta populo terrae et dirupta est civitas et omnes viri bellatores eius fugerunt exieruntque de civitate nocte per viam portae quae est inter duos muros et ducit ad hortum regis Chaldeis obsidentibus urbem in gyro et abierunt per viam quae ducit in heremum. Persecutus est autem Chaldeorum exercitus regem et adprehenderunt Sedeciam in deserto quod est iuxta Hiericho et omnis comitatus eius diffugit ab eo. Cumque conprehendissent regem adduxerunt eum ad regem Babylonis in Reblatha quae est in terra Emath et locutus est ad eum iudicia. Et iugulavit rex Babylonis filios Sedeciae in oculis eius sed et omnes principes Iuda occidit in Reblatha. Et oculos Sedeciae eruit et vinxit eum conpedibus et adduxit eum rex Babylonis in Babylonem et posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis eius. In mense autem quinto decima die mensis ipse est annus nonusdecimus Nabuchodonosor regis Babylonis venit Nabuzardan princeps militiae qui stabat coram rege Babylonis in Hierusalem et incendit domum Domini et domum regis et omnes domos Hierusalem et omnem domum magnam igne conbussit. Et totum murum Hierusalem per circuitum destruxit cunctus exercitus Chaldeorum qui erat cum magistro militiae. De pauperibus autem populi et de reliquo vulgo quod remanserat in civitate et de perfugis qui transfugerant ad regem Babylonis et ceteros de multitudine transtulit Nabuzardan princeps militiae. De pauperibus vero terrae reliquit Nabuzardan princeps militiae vinitores et agricolas. Columnas quoque aereas quae erant in domo Domini et bases et mare aeneum quod erat in domo Domini confregerunt Chaldei et tulerunt omne aes eorum in Babylonem. Et lebetas et creagras et psalteria et fialas et mortariola et omnia vasa aerea quae in ministerio fuerant tulerunt. Et hydrias et thymiamateria et urceos et pelves et candelabra et mortaria et cyathos. Quotquot aurea aurea et quotquot argentea argentea tulit magister militiae. Columnas duas et mare unum et vitulos duodecim aereos qui erant sub basibus quas fecerat rex Salomon in domo Domini non erat pondus aeris omnium vasorum horum. De columnis autem decem et octo cubiti altitudinis erant in columna una et funiculus duodecim cubitorum circuibat eam porro grossitudo eius quattuor digitorum et intrinsecus cava erat. Et capitella super utramque aerea et altitudo capitelli unius quinque cubitorum. Super capitellum in circuitu omnia

et mortariola

erea. similit' columpne alterius. et similit' retiacula
et malagranata. x. retiaculis circumdabant.
Et retiacula et malagranata. lxxx. vii. dependen-
tia. et oia malagranata. x. retiaculis circumdabantur.
Et tulit magister militie saraiam sacerdotem
primum. et sophoniam sacerdotem secundum. et tres cu-
stodes uestibuli. Et de ciuitate tulit eunu-
chum unum qui erat prepositus super uiros bella-
tores. et .vii. uiros de his qui uidebant faciem
regis qui inuenti sunt in ciuitate. et scribam prin-
cipem militum qui probabat tyrones. et .lx. ui-
ros de populo terre qui inuenti sunt in medio
ciuitatis. Tulit autem eos nabuzardan magister
militie. et duxit eos ad regem babilonis
in reblatha. et percussit eos rex babylonis
in reblatha que est in terra emath. et translatus
est iuda de terra sua. Iste est populus quem transtulit
nabuch in anno .vii. iudeos tria milia et .xxiii. In
anno .viii. x. nabuch transtulit de ierusalem animas
dccc. xxxii. In anno .xx. iii. nabuch transtulit
nabuzardan magister militie iudeorum animas
dcc. xl v. Omnes ergo anime .iiii. milia. dc. et factum est
in .xxx. vii. anno transmigrationis ioachim
regis iude. xii. mense. xxv. mensis eleuauit e-
uilmerodach rex babilonis ipso
anno regni sui caput ioachim regis iude. et
eduxit eum de domo carceris. et locutus est
cum eo bona. et posuit thronum eius super thronos
regum qui erant in babilone. et mutauit
uestimenta carceris eius. et comedebat panem
coram eo cunctis diebus uite sue. et cibaria eius
cibaria perpetua dabantur ei a rege babilonis
statuta per singulos dies usque ad diem mortis
sue cunctis diebus uite eius. Lamentatio iere-

Aleph.

Quomodo mie que est in titulo
sedet sola ciuitas lo cynoth
plena populo. Ab hebraico
facta est quasi uidua domina translatum
gentium. princeps prouinciarum facta est sub tributo. Beth. Plorans plo-
rauit in nocte. et lacrime
eius in maxillis eius. Non est qui consoletur
eam: ex omnibus caris eius. Omnes amici eius
spreuerunt eam. et facti sunt ei inimici.
Gymel. Migrauit iudas propter afflictionem et
multitudinem seruitutis. habitauit inter
gentes: nec inuenit requiem. Omnes persecutores
eius apprehenderunt eam inter angustias. De-
leth. Vie syon lugent eo quod non sint qui
ueniant ad sollempnitatem. Omnes porte eius
destructe sacerdotes eius gementes uirgines e-
ius squalide. et ipsa oppressa amaritudine. He.
Facti sunt hostes eius in capite. et inimici
eius locupletati sunt quia dominus locutus
est super eam. propter multitudinem iniquitatum e-
ius. paruuli eius ducti sunt in captiuitatem
ante faciem tribulantis. Vau. Et egressus est
a filia syon omnis decor eius. facti sunt prin-
cipes eius uelut arietes non inuenientes

pascua. et abierunt absque fortitudine ante
faciem subsequentis. Zay. Et recordata est
ierusalem dierum afflictionis sue. et preuaricationis et
omnium desiderabilium suorum que habuerat a diebus
antiquis cum caderet populus eius in manu hos-
tili. et non esset auxiliator. Viderunt eam hostes
et deriserunt sabbata eius. Heth. Peccatum peccauit
ierusalem propterea instabilis facta est. Omnes qui glori-
ficabant eam spreuerunt quia uiderunt ignomi-
niam eius. ipsa autem gemens et conuersa retror-
sum. Theth. Sordes eius in pedibus eius nec
recordata est finis sui. Deposita est uehementer
non habens consolatorem. Vide domine afflictionem
meam quoniam erectus est inimicus. Ioth. Ma-
num suam misit hostis ad omnia desiderabilia
eius quia uidit gentes ingressas sanctuarium suum
de quibus preceperas ne intrarent ecclesiam tuam.
Caph. Omnis populus eius gemens et querens pa-
nem dederunt queque preciosa pro cibo ad refocillan-
dam animam. Vide domine et considera quoniam facta sum
uilis. Lamech. O uos omnes qui transitis per uiam
attendite et uidete si est dolor sicut dolor meus.
Quoniam uindemiauit me ut locutus est dominus in
die ire furoris sui. Mem. De excelso misit ig-
nem in ossibus meis et erudiuit me. Expandit
rete pedibus meis conuertit me retrorsum. Po-
suit me desolatam tota die merore confectam.
Nun. Vigilauit iugum iniquitatum mearum
in manu eius conuolute sunt et imposite col-
lo meo. infirmata est uirtus mea. dedit me do-
minus in manu de qua non potero surgere. Sameth.
Abstulit omnes magnificos meos dominus de medi-
o mei. Vocauit aduersum me tempus ut contereret
electos meos. Ayn. Torcular calcauit dominus uir-
gini filie iuda. Idcirco ego plorans et oculus
meus deducens aquam quia longe factus est a me con-
solator conuertens animam meam. Facti sunt filii
mei perditi quoniam inualuit inimicus. Phe. E-
xpandit syon manus suas. non est qui console-
tur eam. Mandauit dominus aduersum iacob. in
circuitu eius hostes eius. facta est ierusalem quasi polluta
menstruis inter eos. Sade. Iustus est dominus quia os eius
ad iracundiam prouocaui. Audite obsecro uni-
uersi populi. et uidete dolorem meum. Virgi- Coph.
nes mee et iuuenes mei abierunt in capti-
uitatem. Res. Vocaui amicos meos et ipsi de-
ceperunt me. Sacerdotes mei et senes in urbe
consumpti sunt. quia quesierunt cibum sibi ut re-
focillarent animas suas. Syn. Vide domine quoniam tri-
bulor. conturbatus est uenter meus. subuersum est
cor meum in memetipsa quoniam amaritudine ple-
na sum. Foris interficit gladius. et domi mors
similis est. Thau. Audierunt quia ingemisco
ego et non est qui consoletur me. omnes inimi-
ci mei audierunt malum meum letati sunt
quoniam tu fecisti. Adduxisti diem consolationis
et fient similes mei. Ingrediatur om-
ne malum eorum coram te et uindemia eos sicut uin-
demiasti me propter iniquitates meas. Multi
enim gemitus mei et cor meum merens.

Aleph. Quomodo obtexit caligine in furore suo dominus filiam Syon, proiecit de celo terram inclitam Israel, et non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui. Aleph. Precipitavit dominus nec pepercit omnia speciosa Iacob, destruxit in furore suo munitiones virginis Iuda, deiecit in terram, polluit regnum et principes eius. Beth. Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel, avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici, et succendit in Iacob quasi ignem flamme devorantis in gyro. Gimel. Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis, et occidit omne quod pulcrum erat visu in tabernaculis filie Syon, effudit quasi ignem indignationem suam. Deleth. Factus est dominus velud inimicus, precipitavit Israel, precipitavit omnia menia eius, dissipavit munitiones eius, et replevit in filia Iuda humiliatum et humiliatam. He. Et dissipavit quasi ortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum. He. Oblivioni tradidit dominus in Syon festivitatem et sabbatum, et in obprobrium et in indignationem furoris sui regem et sacerdotem. Vau. Repulit dominus altare suum, maledixit sanctificationi sue, tradidit in manus inimici muros turrium eius; vocem dederunt in domo domini sicut in die sollempni. Zay. Cogitavit dominus dissipare murum filie Syon, tetendit funiculum suum et non avertit manum suam a perditione; luxitque antemurale, et murus pariter dissipatus est. Heth. Defixe sunt in terra porte eius, perdidit et contrivit vectes eius; regem eius et principes eius in gentibus; non est lex, et prophete eius non invenerunt visionem a domino. Theth. Sederunt in terra, conticuerunt senes filie Syon, consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis; abiecerunt in terram capita sua virgines Iuda. Ioth. Defecerunt pre lacrimis oculi mei, conturbata sunt viscera mea, effusum est in terra iecur meum super contritione filie populi mei, cum deficeret parvulus et lactans in plateis oppidi. Caph. Matribus suis dixerunt: Ubi est triticum et vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis, cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum. Lamed. Cui comparabo te vel cui assimilabo te, filia Ierusalem? cui adequabo te et consolabor te, virgo filia Syon? Mem. Magna est enim velut mare contritio tua; quis medebitur tui? Nun. Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam ut te ad penitentiam provocarent; viderunt autem tibi assumptiones falsas et electiones. Samech. Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam, sibilaverunt et moverunt capita sua super filiam Ierusalem: Hecine est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universe terre? Ayn. Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui, sibilaverunt et fremuerunt dentibus et dixerunt: Devorabimus; en ista est dies quam expectabamus, invenimus, vidimus. Phe. Fecit dominus que cogitavit, complevit sermonem suum quem preceperat a diebus antiquis; destruxit et non pepercit, et letificavit super te inimicum, et exaltavit cornu hostium tuorum. Sade. Clamavit cor eorum ad dominum super muros filie Syon: Deduc quasi torrentem lacrimas per diem et noctem; non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui. Coph. Consurge, lauda in nocte in principio vigiliarum, effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum domini; leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum. Res. Vide domine et considera quem vindemiaveris ita. Ergo ne comedent mulieres fructum suum, parvulos ad mensuram palme? Si occiditur in sanctuario domini sacerdos et propheta? Syn. Iacuerunt in terra foris puer et senex; virgines mee et iuvenes mei ceciderunt in gladio; interfecisti in die furoris tui, percussisti nec misertus es. Thau. Vocasti quasi ad diem sollempnem qui terrerent me de circuitu, et non fuit qui effugeret in die furoris domini et relinqueretur; quos educavi et enutrivi, inimicus meus consumpsit eos.

III

Aleph. Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius. Aleph. Me minavit et adduxit in tenebras et non in lucem. Aleph. Tantum in me vertit et convertit manum suam tota die. Beth. Vetustam fecit pellem meam et carnem meam, contrivit ossa mea. Beth. Edificavit in gyro meo et circumdedit me felle et labore. Beth. In tenebrosis collocavit me quasi mortuos sempiternos. Gimel. Circumedificavit adversum me ut non egrediar, aggravavit compedem meum. Gimel. Sed et cum clamavero et rogavero, exclusit orationem meam. Gimel. Conclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit. Deleth. Ursus insidians factus est michi, leo in absconditis. Deleth. Semitas meas subvertit et confregit me, posuit me desolatam. Deleth. Tetendit arcum suum et posuit me quasi signum ad sagittam. He. Misit in renibus meis filias pharetre sue. He. Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die. He. Replevit me amaritudinibus, inebriavit absinthio. Vau. Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere. Vau. Et repulsa est a pace anima mea, oblitus sum bonorum. Vau. Et dixi: Periit finis meus et spes mea a domino. Zay. Recordare paupertatis et transgressionis mee, absinthii et fellis. Zay. Memoria memor ero, et tabescet in me anima mea. Zay. Hec recolens in corde meo, ideo sperabo. Heth. Misericordie domini quia non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes eius. Heth. Novi diluculo, multa est fides tua. Heth. Pars mea dominus, dixit anima mea; propterea expectabo eum. Theth. Bonus est dominus sperantibus in eum, anime querenti illum. Theth. Bonum est prestolari cum silentio salutare dei. Theth. Bonum est viro cum portaverit iugum ab adolescentia sua. Ioth. Sedebit solitarius et tacebit, quia levavit se super se. Ioth. Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes. Ioth. Dabit percutienti se maxillam, saturabitur obprobriis. Caph.

phe — ayn

In tribus capitulis trenorum ultimis non sunt littere ebree eo ordine quo in primo, scilicet phe precedit ayn, ut in primo est. Si quis dubitat, ab ebreis requirat, et inveniet verum et hic corrige exemplar.

caph. Quia non repellet in sempiternum dominus.
caph. Quia si abiecit et miserebitur secundum mul-
titudinem misericordiarum suarum. lamech. Non enim humili-
auit ex corde suo et abiecit filios hominum. lamech.
Ut contereret sub pedibus suis omnes uinctos terre.
lamech. Ut declinaret iudicium uiri in conspec-
tu uultus altissimi. Men. Ut perverteret hominem
in iudicio suo dominus ignorauit. Men. Quis est
iste qui dixit ut fieret domino non iubente. Men.
Ex ore altissimi non egredientur nec bona nec
mala. Men. Quid murmurauit homo uiuens
uir pro peccatis suis. Nun. Scrutemur uias no-
stras et queramus et reuertamur ad dominum. Nun.
Leuemus corda nostra cum manibus ad dominum in celos.
Nun. Nos inique egimus et ad iracundiam prouo-
cauimus idcirco tu inexorabilis es. Samech.
Operuisti in furore percussisti nos occidisti nec pe-
percisti. Samech. Opposuisti nubem tibi ne transeat
oratio. Samech. Eradicationem et abiectionem
posuisti me in medio populorum. Ain. Aperuerunt
super nos os suum omnes inimici. Ain. Formi-
do et laqueus factus est nobis uaticinatio et contritio.
Ain. Diuisiones aquarum deduxerunt oculi
mei in contritione filie populi mei. phe. Oculus
meus afflictus est nec tacuit eo quod non esset re-
quies. phe. Donec respiceret et uideret dominus de celis.
phe. Oculus meus depredatus est animam meam in
cunctis filiabus urbis mee. Sade. Uenatione ce-
perunt me quasi auem inimici mei gratis.
Sade. Lapsa est in lacum uita mea et posuerunt
lapidem super me. Sade. Inundauerunt aque
super caput meum dixi perii. coph. Inuocaui
nomen tuum domine de lacu nouissimo. coph.
Uocem meam audisti domine ne auertas aurem
tuam a singultu meo et clamoribus. Coph.
Appropinquasti mihi in die qua inuocaui te dix-
isti ne timeas. res. Iudicasti domine causam anime
mee redemptor uite mee. res. Uidisti domine
iniquitatem illorum aduersum me iudica iudici-
um meum. res. Uidisti omnem furorem uni-
uersas cogitationes eorum aduersum me. Sin.
Audisti opprobria eorum domine omnes cogitationes
eorum aduersum me. Sin. Labia insurgentium
in me et meditationes eorum aduersum me tota die.
Sin. Sessionem eorum et resurrectionem eorum
uide. ego sum psalmus eorum. thau. Redde eis
uicem domine iuxta opera manuum suarum. thau.
Dabis eis scutum cordis laborem tuum. thau.
Persequeris in furore tuo et conteres eos sub ce-
lis domine. Aleph. Quomodo obscuratum est

aurum mutatus est color optimus. dispersi sunt
lapides sanctuarii in capite omnium platearum. Beth.
Filii syon inclyti et amicti auro primo quomodo
reputati sunt in uasa testea opus manuum figu-
li. Gimel. Sed et lamie nudauerunt mammam
lactauerunt catulos suos. filia populi mei cru-
delis quasi strucio in deserto. Deleth. Adhesit
lingua lactantis ad palatum eius in siti.
paruuli petierunt panem et non erat qui frangeret
eis. he. Qui uescebantur uoluptuose inter-
erunt in uiis qui nutriebantur in croceis am-
plexati sunt stercora. Uau. Et maior est effec-
ta iniquitas filie populi mei peccato sodomorum que
subuersa est in momento et non ceperunt in ea ma-
nus. Zai. Candidiores nazarei eius niue ni-
tidiores lacte rubicundiores ebore antiquo.
saphiro pulchriores. heth. Denigrata est super
carbones facies eorum et non sunt cogniti in pla-
teis. Adhesit cutis eorum ossibus aruit et facta est quasi
lignum. theth. Melius fuit occisis gladio
quam interfectis fame quoniam isti extabuerunt consump-
ti sunt ab sterilitate terre. Ioth. Manus mulie-
rum misericordium coxerunt filios suos. facti
sunt cibus earum in contritione filie populi mei. caph.
Compleuit dominus furorem suum effudit i-
ram indignationis sue. et succendit dominus ignem
in syon et deuorauit fundamenta eius. lamech.
Non crediderunt reges terre et uniuersi habitato-
res orbis quoniam ingredietur hostis et inimicus
per portas ierusalem. Men. Propter peccata prophetarum
eius et iniquitates sacerdotum eius qui effu-
derunt in medio eius sanguinem iustorum.
Nun. Errauerunt ceci in plateis. polluti sunt
in sanguine. cumque non possent tenuerunt
lacinias suas. Samec. Recedite
polluti clamauerunt eis recedite abite noli-
te tangere. iurgati quippe sunt et commoti. dix-
erunt inter gentes non addet ultra ut habitet in eis.
Ain. Facies domini diuisit eos non addet ut res-
piciat eos. facies sacerdotum non erubuerunt
neque senum miserti sunt. phe. Cum adhuc
subsisteremus defecerunt oculi nostri ad auxili-
um nostrum. uanum cum respiceremus attenti ad
gentem que saluare non poterat. Sade. Lu-
bricauerunt uestigia nostra in itinere platearum
nostrarum. Appropinquauit finis noster completi sunt
dies nostri quia uenit finis noster. Coph. Ueloci-
ores fuerunt persecutores nostri aquilis celi super mon-
tes persecuti sunt nos in deserto insidiati sunt
nobis. res. Spiritus oris nostri christus dominus captus est
in peccatis nostris cui diximus in umbra tua uiue-
mus in gentibus. Sin. Gaude et letare filia edom
que habitas in terra hus. ad te quoque perueniet calix
inebriabit atque nudabit. thau. Completa est
iniquitas tua filia syon non addet ultra ut
transmigret te uisitabit iniquitatem tuam fi-
lia edom discooperuit peccata tua. Oratio

Recordare domine quid acciderit ieremie.
nobis intuere et respice obprobrium nostrum. hereditas nostra uer-
sa est ad alienos. domus nostra
ad extraneos. pupilli facti sumus absque pa-
tre matres nostre quasi uidue. Aquam nostram pecuni-
a bibimus. ligna nostra precio comparauimus. ceruici-
bus nostris minabamur. et lassis non dabatur
requies. Egipto dedimus manum et assyriis ut
saturaremur pane. Patres nostri peccauerunt et non
sunt et nos iniquitates eorum portauimus. Ser-
ui dominati sunt nostri non fuit qui redimeret
de manu eorum. In animabus nostris afferebamus

et vadit; et vocavit illud, et obaudivit illi in tremore. Stelle autem dederunt lumen in custodiis suis, et letate sunt: vocate sunt, et dixerunt: Adsumus: et luxerunt ei cum iocunditate qui fecit illas. Hic est Deus noster, et non estimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam discipline, et dedit illam Iacob puero suo, et Israel dilecto suo. Post hec super terram visus est, et cum hominibus conversatus est.

IIII. Hic liber mandatorum Dei, et lex que est in eternum: omnes qui tenent eam, ad vitam; qui autem dereliquerunt eam, in mortem. Convertere, Iacob, et apprehende eam: ambula per viam ad splendorem eius contra lumen eius. Ne tradas alteri gloriam tuam, et dignitatem tuam genti aliene. Beati sumus, Israel: quia que Deo placent, nobis manifesta sunt. Animequior esto, populus Dei, memorabilis Israel. Venundati estis gentibus non in perditionem: sed propter quod in ira ad iracundiam provocastis Deum, traditi estis adversariis. Exacerbastis enim eum qui fecit vos, Deum eternum, immolantes demoniis, et non Deo. Obliti enim estis eum qui nutrivit vos, et contristastis nutricem vestram Ierusalem. Vidit enim iracundiam a Deo venientem vobis, et dixit: Audite, confines Sion: adduxit enim Deus mihi luctum magnum: vidi enim captivitatem populi mei, filiorum meorum et filiarum, quam superduxit illis Eternus. Nutrivi enim illos cum iocunditate: dimisi autem illos cum fletu et luctu. Nemo gaudeat super me viduam et desolatam: a multis derelicta sum propter peccata filiorum meorum, quia declinaverunt a lege Dei. Iustitias autem ipsius nescierunt, nec ambulaverunt per vias mandatorum Dei, neque per semitas veritatis eius cum iustitia ingressi sunt. Veniant confines Sion, et memorentur captivitatem filiorum et filiarum mearum, quam superduxit illis Eternus. Adduxit enim super illos gentem de longinquo, gentem improbam, et alterius lingue, qui non sunt reveriti senem, neque puerorum misereti sunt, et abduxerunt dilectos vidue, et a filiis unicam desolaverunt. Ego autem quid possum adiuvare vos? Qui enim adduxit super vos mala, ipse vos eripiet de manibus inimicorum vestrorum. Ambulate, filii, ambulate: ego enim derelicta sum sola. Exui me stola pacis, indui autem me sacco obsecrationis, et clamabo ad Altissimum in diebus meis. Animequiores estote, filii, clamate ad Dominum, et eripiet vos de manu principum inimicorum. Ego enim speravi in eternum salutem vestram, et venit mihi gaudium a Sancto super misericordia que veniet vobis ab eterno salvatore nostro. Emisi enim vos cum luctu et ploratu: reducet autem vos mihi Dominus cum gaudio et iocunditate in eternum. Sicut enim viderunt vicine Sion captivitatem vestram a Deo, sic videbunt et in celeritate salutem vestram a Deo, que superveniet vobis cum honore magno, et splendore eterno. Filii, patienter sustinete iram que supervenit vobis: persecutus est enim te inimicus tuus, sed cito videbis perditionem ipsius, et super cervices eius ascendes. Delicati mei ambulaverunt vias asperas: ducti enim sunt ut grex direptus ab inimicis. Animequiores estote, filii, et proclamate ad Dominum: erit enim memoria vestra ab eo qui ducit vos. Sicut enim fuit sensus vester ut erraretis a Deo, decies tantum iterum convertentes requiretis eum. Qui enim induxit vobis mala, ipse rursum adducet vobis sempiternam iocunditatem cum salute vestra. Animequior esto, Ierusalem: exhortatur enim te qui te nominavit. Nocentes peribunt qui te vexaverunt, et qui gratulati sunt in tua ruina punientur. Civitates quibus servierunt filii tui punientur, et que accepit filios tuos. Sicut enim gavisa est in tua ruina, et letata est in tuo casu, sic contristabitur in sua desolatione. Et amputabitur exultatio multitudinis eius, et gaudimonium eius erit in luctum. Ignis enim superveniet ei ab Eterno in longiturnis diebus, et habitabitur a demoniis in multitudine temporis. Circumspice, Ierusalem, ad orientem, et vide iocunditatem a Deo tibi venientem. Ecce enim veniunt filii tui, quos dimisisti dispersos; veniunt collecti ab oriente usque ad occidentem in verbo Sancti gaudentes in honorem Dei.

V. Exue te, Ierusalem, stola luctus et vexationis tue, et indue te decore et honore eius, que a Deo tibi est in sempiterna gloria. Circumdabit te Deus diploide iustitie, et imponet mitram capiti tuo honoris eterni. Deus enim ostendet splendorem suum in te, quod sub celo est. Nominabitur enim tibi nomen tuum a Deo in sempiternum: Pax iustitie, et honor pietatis. Exurge, Ierusalem, et sta in excelso, et circumspice ad orientem, et vide collectos filios tuos ab oriente sole usque ad occidentem in verbo Sancti gaudentes Dei memoria. Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis: adducet autem illos Dominus ad te portatos in honore sicut filios regni. Constituit enim Deus humiliare omnem montem excelsum, et rupes perhennes, et convalles replere in equalitatem terre, ut ambulet Israel diligenter in honorem Dei. Obumbraverunt autem et silve et omne lignum suavitatis Israel ex mandato Dei. Adducet enim Deus Israel cum iocunditate in lumine maiestatis sue, cum misericordia et iustitia que est ex ipso.

Incipit exemplum epistole eius quam misit Ieremias ad abductos captivos in Babiloniam ut annunciaret illis secundum quod preceptum est ei a Deo.

Propter peccata que peccastis ante Deum, abducemini in Babiloniam captivi a Nabuchodonosor rege Babilonis. Ingressi itaque in Babiloniam, eritis illic annis pluribus, et temporibus longum, usque ad generationes septem: post hoc autem educam vos inde cum pace. Nunc autem videbitis in Babilonia deos aureos, et argenteos, et lapideos, et ligneos in humeris portari, ostentantes metum gentibus. Videte ergo ne et vos similes efficiamini factis alienis, et metuatis, et metus

nos capiat in ipsis. Visa itaque turba de retro
et ab ante adorantes dicite in cordibus vestris: Te
oportet adorari Domine. Angelus autem meus vobiscum est;
ipse autem exquiram animas vestras. Nam lingua
ipsorum polita a fabro, ipsa etiam inaurata et inar-
gentata falsa sunt, et non possunt loqui. Et sicut
virgini amanti ornamenta: ita accepto au-
ro fabricata sunt. Coronas certe habent aureas
super capita sua dii illorum. Unde subtrahent sacer-
dotes ab eis aurum et argentum, et erogant
illud in semetipsis. Dant autem et ex ipso prostitu-
tis, et meretrices ornant: et iterum cum receperint illud
a meretricibus, ornant deos suos. Hii autem non li-
berantur ab erugine et tinea. Opertis autem
illis veste purpurea, extergent faciem ipsorum
propter pulverem domus qui est plurimus inter eos.
Sceptrum autem habet ut homo, sicut iudex regionis, qui
in se peccantem non interficit. Habet etiam gladium in
manu, et securim. Se autem de bello et de latro-
nibus non liberat. Unde vobis notum sit quod non
sunt dii. Ne ergo veneremini eos. Sicut enim
vas hominis confractum inutile efficitur, tales
sunt et dii eorum. Constitutis illis in domo, o-
culi eorum pleni sunt pulvere a pedibus intro-
euntium. Et sicut alicui qui regem offendit
circumsepte sunt ianue, aut sicut ad sepul-
chrum adductum mortuum, ita tutantur
sacerdotes ostia clausuris et seris ne a latro-
nibus expolientur. Lucernas accendunt illis
et quidem multas ex quibus nullam videre possunt.
Sunt autem sicut trabes in domo. Corda vero eorum
dicunt elingere serpentes qui de terra sunt,
dum comedunt eos et vestimenta ipsorum et
non sentiunt. Nigre sunt facies eorum a fumo
qui in domo fit. Supra caput eorum et supra cor-
pus eorum volant noctue et hirundines et a-
ves, et similiter catte. Unde sciatis quia non sunt dii.
Ne ergo timueritis eos. Aurum etiam quod habent ad
speciem est. Nisi aliquis exterserit erugi-
nem non fulgebunt. Neque enim dum conflaren-
tur sentiebant. Ex omni pretio empta sunt in quibus
spiritus non est in ipsis. Sine pedibus in humeris portan-
tur, ostentantes ignobilitatem suam hominibus.
Confundantur etiam qui colunt ea. Propterea si ceci-
derint in terram a semetipsis non consurgent. Neque
si quis eum statuerit rectum per semetipsum sta-
bit, sed sicut mortuis munera illis apponentur.
Hostias illorum vendunt sacerdotes ipsorum et
abutuntur. Similiter et mulieres eorum decer-
pentes neque infirmo neque mendicanti
aliquid impartiunt. De sacrificiis eorum fete
et menstruate contingunt. Scientes itaque ex
his quia non sunt dii, ne timeatis eos. Unde enim
vocantur dii? Quia mulieres apponunt diis
argenteis et aureis et ligneis, et in domibus eorum
sacerdotes sedent habentes tunicas scissas, et ca-
pita et barbas rasas, quorum capita nuda sunt.
Rugiunt autem clamantes contra deos suos sicut in ce-
na mortui. Vestimenta eorum auferent sacerdo-
tes et vestiunt uxores suas et filios suos. Et
filias. Neque si aliquid mali patiuntur ab a-
liquo, neque si quid boni, possunt retribuere. Neque
regem constituere possunt, neque auferre. Similiter
neque divitias dare possunt, neque malum retribu-
ere. Si quis illis votum voverit et non reddiderit,
neque hoc requirunt. Hominem a morte non liberant,
neque infirmum a potentiore eripiunt. Hominem
cecum ad visum non restituent. De necessitate
hominem non liberabunt. Vidue non miserebuntur,
neque orphanis benefacient. Lapidibus de monte
similes sunt dii illorum lignei, lapidei, aurei
et argentei. Qui autem colunt illa confundentur.
Quomodo ergo estimandum est aut dicendum illos esse deos?
Adhuc enim ipsis Chaldeis non honorantibus ea, qui
cum audierint mutum non posse loqui, offerunt
illum ad Bel, postulantes ab eo loqui, quasi pos-
sint sentire qui non habent motum. Et ipsi cum
intellexerint relinquunt ea. Sensum enim non
habent ipsi dii illorum. Mulieres autem circumdate
funibus in viis sedent succendentes ossa oli-
varum. Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab a-
liquo transeunte dormierit, proxime sue ex-
probrat quod ea non sit digna habita sicut ipsa, neque
funis eius diruptus sit. Omnia autem que illis fiunt
falsa sunt. Quomodo estimandum aut dicendum est illos
esse deos? A fabris autem et ab artificibus facta sunt.
Nihil aliud erunt nisi id quod volunt esse sacerdotes.
Artifices etiam ipsi qui ea faciunt non sunt
multi temporis. Numquid ergo possunt que ab
ipsis fabricata sunt esse dii? Reliquerunt autem
falsa et opprobrium postea futuris. Nam cum super-
venerit illis prelium et mala, cogitant posse sacer-
dotes ubi se abscondant cum illis. Quomodo ergo senti-
ri debeant quoniam dii sunt qui nec de bello se libe-
rant, neque de malo se eripiunt? Nam cum sint ligne-
a et inaurata et inargentata, scietur postea
quia falsa sunt ab universis gentibus et regibus, que
manifesta sunt, quia non sunt dii sed opera manu-
um hominum, et nullum opus dei in illis est. Regem
regioni non suscitant, neque pluviam hominibus da-
bunt. Iudicium quoque non discernent, neque regionem
liberabunt ab iniuria, quia nihil possunt, sicut cor-
nicule sunt inter medium celi et terre. Etenim
cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum, aure-
orum et argenteorum, sacerdotes quidem eorum fugient et li-
berabuntur: ipsi vero sicut trabes in medio combu-
rentur. Regi autem et bello non resistent. Quomodo ergo
estimandum est aut recipiendum quia dii sunt? Non
ergo a furibus neque a latronibus se liberabunt
dii lignei et lapidei et inaurati et inargen-
tati, quibus hii qui fortiores sunt, aurum
et argentum et vestimentum quo operti sunt
auferent illis et abibunt, nec sibi auxili-
um ferunt. Itaque melius est regem esse os-
tentantem virtutem suam, aut vas in domo
utile in quo gloriabitur qui possidet illud,
vel ostium in domo quod custodit que in ipsa
sunt, quam falsi dii. Sol quidem et luna ac sidera
cum sint splendida et emissa ad utilitates ob-
audiunt. Similiter et fulgur cum apparuerit

perspicuum est. Idipsum autem et spiritus in omni regione spirat. Et nubes quibus imperatum fuerit a deo perambulare universum orbem perficiunt quod imperatum est eis. Ignis etiam missus desuper ut consumat montes et silvas facit quod praeceptum est ei. Haec autem neque speciebus neque virtutibus uni eorum similia sunt. Unde neque existimandum est neque dicendum illos esse deos quando non possunt neque iudicium iudicare neque facere hominibus. Scientes itaque quia non sunt dii, ne ergo timueritis eos. Neque enim regibus maledicent neque benedicent. Signa etiam in caelo gentibus non ostendunt, neque ut sol lucebunt neque illuminabunt ut luna. Bestiae meliores sunt illis quae possunt fugere sub tectum ac prodesse sibi. Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii, propter quod ne timeatis eos. Nam sicut in cucumerario formido nihil custodit, ita sunt dii illorum lignei et argentei et inaurati. Eodem modo et in horto spina alba supra quam omnis avis sedet. Similiter et mortuo proiecto in tenebris similes sunt dii illorum lignei et inaurati et inargentati. A purpura quoque et marmore quae super illos tineant scietis itaque quia non sunt dii; ipsi etiam postremo comeduntur et erit in opprobrium in regione. Melior est homo iustus qui non habet simulacra, nam erit longe ab opprobriis.

Ezechiel. Incipit prologus.

Ezechiel propheta cum Ioachim rege Iuda captivus ductus est in Babylonem; ibique his qui cum eo captivi fuerant prophetavit paenitentibus quod ad Ieremiae vaticinium se ultro adversariis tradidissent et viderent adhuc urbem Ierosolymam stare, quam ille casuram esse praedixerat. Tricesimo autem aetatis suae anno et captivitatis quinto exorsus est ad concaptivos loqui. Et eodem tempore licet posterior hic in Chaldaea, Ieremias in Iudaea prophetaverunt. Sermo eius nec satis disertus nec admodum rusticus est, sed ex utroque medie temperatus. Sacerdos et ipse fuit sicut et Ieremias, principia voluminis et finem magnis habens obscuritatibus involuta. Sed et vulgata eius editio non multum distat ab hebraico. Unde satis miror quid causae extiterit ut si eosdem in omnibus libris habemus interpretes, in aliis eadem, in aliis diversa transtulerint. Legite igitur et hunc iuxta translationem nostram, quoniam per cola scripta et commata manifestiorem sensum legentibus tribuunt. Si autem amici mei et hunc subsannant, dicite eis quod nemo eos compellat ut scribant. Sed vereor ne illud eis eveniat quod Graece significantius dicitur ut vocentur fagolidori, id est manducantes senecias. Incipit Ezechiel propheta.

Et factum est in tricesimo anno in quarto mense quinta mensis cum essem in medio captivorum iuxta fluvium Chobar, aperti sunt caeli et vidi visiones dei. In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Ioachim, factum est verbum domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldaeorum secus flumen Chobar, et facta est super eum ibi manus domini. Et vidi et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone et nubes magna et ignis involvens et splendor in circuitu eius, et de medio eius quasi species electri, id est de medio ignis. Et in medio eorum similitudo quattuor animalium, et hic aspectus eorum: similitudo hominis in eis. Et quattuor facies uni et quattuor pennae uni. Et pedes eorum pedes recti, et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, et scintillae quasi aspectus aeris candentis. Et manus hominis sub pennis eorum in quattuor partibus, et facies et pennas per quattuor partes habebant. Iunctaeque erant pennae eorum alterius ad alterum; non revertebantur cum incederent, sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur. Similitudo autem vultus eorum facies hominis et facies leonis a dextris ipsorum quattuor, facies autem bovis a sinistris ipsorum quattuor, et facies aquilae desuper ipsorum quattuor. Facies eorum et pennae eorum extentae desuper; duae pennae singulorum iungebantur, et duae tegebant corpora eorum. Et unumquodque eorum coram facie sua ambulabat; ubi erat impetus spiritus illuc gradiebantur, nec revertebantur cum ambularent. Et similitudo animalium aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium et quasi aspectus lampadarum. Haec erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis et de igne fulgur egrediens. Et animalia ibant et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis. Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram iuxta animalia habens quattuor facies. Et aspectus rotarum et opus earum quasi visio maris, et una similitudo ipsarum quattuor; et aspectus earum et opera quasi sit rota in medio rotae. Per quattuor partes earum euntes ibant, et non revertebantur cum ambularent. Ad quemcumque locum declinabat quae prima erat, sequebantur et ceterae, nec revertebantur cum ambularent. Statura quoque erat rotis et altitudo et horribilis aspectus, et totum corpus plenum oculis in circuitu ipsarum quattuor. Cumque ambularent animalia, ambulabant et rotae pariter iuxta ea; et cum elevarentur animalia de terra, elevabantur simul et rotae. Quocumque ibat spiritus illuc eunte spiritu et rotae pariter levabantur sequentes eum; spiritus enim vitae erat in rotis. Cum euntibus ibant et cum stantibus stabant, et cum elevatis a terra pariter elevabantur et rotae sequentes ea, quia spiritus vitae erat in rotis. Et similitudo super capita animalium firmamenti quasi aspectus cristalli horribilis et extenti super capita eorum desuper. Sub firmamento autem pennae eorum rectae alterius ad alterum; unumquodque duabus alis velabat corpus suum, et alterum similiter velabatur. Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis dei; cum ambularent quasi sonus erat multitudinis ut sonus castrorum. Cumque starent, demittebantur pennae eorum. Nam cum fieret vox super firmamentum quod erat super cap-

eorum. stabant et submittebant alas suas. Et
super firmamentum quod erat imminens capi-
ti eorum quasi aspectus lapidis saphiri. similitu-
do throni et super similitudinem throni simi-
litudo quasi aspectus hominis desuper. et vidi quasi spe-
ciem electri velut aspectum ignis intrinse-
cus eius per circuitum a lumbis eius et desu-
per. et a lumbis eius usque deorsum. vidi quasi speciem
ignis splendentis in circuitu velut aspectum
arcus cum fuerit in nube in die pluvie. hec erat
aspectus splendoris per gyrum. Hec visio simi-
litudinis glorie domini. [II] Et vidi et cecidi in faci-
em meam et audivi vocem loquentis. et dixit
ad me. fili hominis sta super pedes tuos et loquar
tecum. et ingressus est in me spiritus postquam locutus
est mihi. et statuit me supra pedes meos et audivi
loquentem ad me et dicentem. fili hominis mitto e-
go te ad filios israel ad gentes apostatrices
que recesserunt a me. patres eorum prevaricati
sunt pactum meum usque ad diem hanc.
et filii dura facie et indomabili corde sunt
ad quos ego te mitto. et dices ad eos. Hec dicit
dominus deus. Si forte vel ipsi audiant et si forte qui-
escant quoniam domus exasperans est. et scient quia
propheta fuit in medio eorum. Tu ergo fili homi-
nis ne timeas eos. neque sermones eorum metuas. quoniam
increduli et subversores sunt tecum. et cum scor-
pionibus habitas. verba eorum ne timeas et vultus
eorum ne formides. quia domus exasperans est. Lo-
queris ergo verba mea ad eos. si forte audiant
et quiescant quoniam irritatores sunt. Tu autem
fili hominis audi quecumque loquar ad te. et noli esse
exasperans sicut domus israel exasperatrix est. Aperi
os tuum et comede quecumque ego do tibi. et vidi et ec-
ce manus missa ad me in qua erat involu-
tus liber. et expandit illum coram me qui erat
scriptus intus et foris. et scripte erant in eo lamen-
tationes et carmen et ve. [III] Et dixit ad me. fi-
li hominis quodcumque inveneris comede. comede vo-
lumen istud. et vadens loquere ad filios israel. Et
aperuit os meum et cibavit me volumine
illo et dixit ad me. fili hominis venter tuus come-
det et viscera tua complebuntur volumine isto
quod ego do tibi. Et comedi illud et factum est in ore
meo quasi mel dulce. et dixit ad me. fili hominis
vade ad domum israel et loqueris verba mea
ad eos. Non enim ad populum profundi sermonis
et ignote lingue tu mitteris ad domum israel
neque ad populos multos profundi sermonis et
ignote lingue quorum non possis audire sermo-
nes. et si ad illos mittereris ipsi audirent te.
domus autem israel nolunt audire te quia nolunt
audire me. Omnis quippe domus israel attri-
ta fronte est et duro corde. Ecce dedi faciem
tuam valentiorem faciebus eorum et frontem
tuam duriorem frontibus eorum. ut adaman-
tem et ut silicem dedi faciem tuam. ne ti-
meas eos neque metuas a facie eorum quia domus
exasperans est. et dixit ad me. fili hominis omnes
sermones meos quos loquar ad te assume
in corde tuo et in auribus tuis audi. et vade in-
gredere ad transmigrationem ad filios populi tui et
loqueris ad eos et dices eis. Hec dicit dominus deus. Si
forte audiant et quiescant. Et assumpsit me
spiritus et audivi post me vocem commotionis mag-
ne. benedicta gloria domini de loco suo. et vocem
alarum animalium percutientium alteram ad alte-
ram. et vocem rotarum sequentium animalia. et vocem commo-
tionis magne. Spiritus quoque levavit me et assumpsit
me et abii amarus in indignatione spiritus mei.
Manus enim domini erat mecum confortans me. et
veni ad transmigrationem ad acervum novarum
frugum ad eos qui habitabant iuxta flumen co-
bar. et sedi ubi illi sedebant. et mansi ibi vii. di-
ebus merens in medio eorum. Cum autem pertransissent
vii. dies factum est verbum domini ad me dicens. fili
hominis speculatorem dedi te domui israel et audies
de ore meo verbum et annuntiabis eis ex me. Si
dicente me ad impium morte morieris non
annuntiaveris ei neque locutus fueris ut avertatur
a via sua impia et vivat. ipse impius in iniqui-
tate sua morietur. sanguinem autem eius de ma-
nu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris im-
pio et ille non fuerit conversus ab impietate sua
et a via sua impia ipse quidem in iniquitate su-
a morietur. tu autem animam tuam liberasti. Sed et si
conversus iustus a iustitia sua fuerit et fecerit iniqui-
tatem ponam offendiculum coram eo. ipse mo-
rietur. quia non annuntiasti ei. In peccato suo mo-
rietur. et non erunt in memoria iustitie eius
quas fecit. sanguinem vero eius de manu tu-
a requiram. Si autem tu annuntiaveris iusto
ut non peccet iustus et ille non peccaverit. vivens
vivet quia annuntiasti ei. et tu animam tuam li-
berasti. Et facta est super me manus domini et dixit
ad me. Surgens egredere in campum et ibi lo-
quar tecum. et surgens egressus sum in campum
et ecce ibi gloria domini stabat quasi gloria quam vidi
iuxta fluvium cobar. et cecidi in faciem me-
am et ingressus est in me spiritus et statuit me super
pedes meos. et locutus est mihi et dixit ad me. In-
gredere. et includere in medio domus tue. et tu
fili hominis ecce data sunt super te vincula et ligabunt
te in eis et non egredieris in medio eorum. et linguam
tuam adherere faciam palato tuo. et eris
mutus nec quasi vir obiurgans quia domus ex-
asperans est. Cum autem locutus fuero tibi aperiam
os tuum et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Qui au-
dit audiat. et qui quiescit quiescat. quia do-
mus exasperans est. Et tu fili hominis sume tibi
laterem et pones eum coram te. et describes in eo
civitatem ierusalem. et ordinabis adversus eam obsidi-
onem et edificabis munitiones. et comportabis
aggerem et dabis contra eam castra. et pones arietes
in gyro. [IIII] Et tu sume tibi sartaginem ferream
et pones eam murum ferreum inter te et inter
civitatem. et obfirmabis faciem tuam ad eam.
et erit in obsidionem et circumdabis eam. Signum
est domui israel. Et tu dormies super latus tuum sinistrum.
et pones iniquitates domus israel super eo numero

dierum quibus dormies super illud, et assumes iniquitates eorum. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum, CCC et XC dies, et portabis iniquitatem domus Israel. Et cum compleveris hec, dormies super latus tuum dextrum secundo, et assumes iniquitatem domus Iuda XL diebus: diem pro anno, diem inquam pro anno dedi tibi. Et ad obsidionem Ierusalem convertes faciem tuam, et brachium tuum erit extentum, et prophetabis adversus eam. Ecce circumdedi te vinculis, et non te convertes a latere tuo in latus aliud, donec compleas dies obsidionis tue. Et tu sume tibi frumentum et ordeum et fabam et lentem et milium et viciam, et mittes ea in vas unum, et facies tibi panes numero dierum quibus dormies super latus tuum. CCC et XC diebus comedes illud. Cibus autem tuus quo vesceris erit in pondere XX stateres in die; a tempore usque ad tempus comedes illud. Et aquam in mensura bibes, sextam partem hin; a tempore usque ad tempus bibes illud. Et quasi subcinericium ordeaceum comedes illud, et stercore quod egreditur de homine operies illud in oculis eorum. Et dixit Dominus: Sic comedent filii Israel panem suum pollutum inter gentes ad quas eiciam eos. Et dixi: A, a, a, Domine Deus, ecce anima mea non est polluta, et morticinum et laceratum a bestiis non comedi ab infantia mea usque nunc, et non est ingressa in os meum omnis caro inmunda. Et dixit ad me: Ecce dedi tibi fimum boum pro stercoribus humanis, et facies panem tuum in eo. Et dixit ad me: Fili hominis, ecce ego conteram baculum panis in Ierusalem, et comedent panem in pondere et in sollicitudine, et aquam in mensura et in angustia bibent, ut deficientibus pane et aqua corruat unusquisque ad fratrem suum, et contabescant in iniquitatibus suis.

V

Et tu fili hominis sume tibi gladium acutum radentem pilos, et assumes eum et duces per caput tuum et per barbam tuam, et assumes tibi stateram ponderis et divides eos. Tertiam partem igni conbures in medio civitatis iuxta completionem dierum obsidionis, et assumes tertiam partem et concides gladio in circuitu eius, tertiam vero aliam in ventum disperges, et gladium nudabo post eos. Et sumes inde parvum numerum et ligabis eos in summitate pallii tui. Et ex eis rursum tolles et proicies eos in medio ignis et conbures eos igni. Et ex eo egredietur ignis in omnem domum Israel. Hec dicit Dominus Deus: Ista est Ierusalem; in medio gentium posui eam et in circuitu eius terras. Et contempsit iudicia mea ut esset plus impia quam gentes, et precepta mea ultra quam terre que in circuitu eius sunt. Iudicia enim mea proiecerunt, et in preceptis meis non ambulaverunt. Ideo hec dicit Dominus Deus: Quia superastis gentes que in circuitu vestro sunt, et in preceptis meis non ambulastis, et iudicia mea non fecistis, et iuxta iudicia gentium que in circuitu vestro sunt non estis operati, ideo hec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, et ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis gentium, et faciam in te que non feci, et quibus similia ultra non faciam, propter omnes abhominationes tuas. Ideo comedent patres filios in medio tui, et filii comedent patres suos, et faciam in te iudicia, et ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum. Idcirco vivo ego, dicit Dominus Deus, nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis et in omnibus abhominationibus tuis, ego quoque confringam, et non parcet oculus meus, et non miserebor. Tertia pars tui morte peste et fame consumetur in medio tui, et tertia pars tui gladio cadet in circuitu tuo. Tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam, et gladium evaginabo post eos, et conplebo furorem meum, et requiescere faciam indignationem meam in eis, et consolabor, et scient quia ego Dominus locutus sum in zelo meo cum conplevero indignationem meam in eis. Et dabo te in desertum et obprobrium gentibus que in circuitu tuo sunt, in conspectu omnis pretereuntis. Et eris obprobrium et blasphemia, exemplum et stupor in gentibus que in circuitu tuo sunt, cum fecero in te iudicia in furore et in indignatione et in increpationibus ire. Ego Dominus locutus sum. Cum misero sagittas famis pessimas in eos, que erunt mortifere, et quas mittam ut disperdam vos, et famem congregabo super vos, et conteram in vobis baculum panis, et mittam in vos famem et bestias pessimas usque ad internecionem, et pestilentia et sanguis transibunt per te, et gladium inducam super te. Ego Dominus locutus sum.

VI

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam ad montes Israel, et prophetabis ad eos, et dices: Montes Israel, audite verbum Domini Dei. Hec dicit Dominus Deus montibus et collibus, rupibus et vallibus: Ecce ego inducam super vos gladium et disperdam excelsa vestra, et demoliar aras vestras, et confringentur simulacra vestra, et deiciam interfectos vestros ante ydola vestra, et dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simulacrorum vestrorum, et dispergam ossa vestra circum aras vestras. In omnibus habitationibus vestris urbes deserte erunt, et excelsa demolientur et dissipabuntur, et interibunt are vestre, et confringentur et cessabunt ydola vestra, et conterentur delubra vestra, et delebuntur opera vestra. Et cadet interfectus in medio vestri, et scietis quia ego sum Dominus. Et relinquam in vobis eos qui fugerint gladium in gentibus, cum dispersero vos in terris. Et recordabuntur mei liberati vestri in gentibus ad quas captivi ducti sunt, quia contrivi cor eorum fornicans et recedens a me, et oculos eorum fornicantes post ydola sua. Et displicebunt sibimet super malis que fecerant in universis abhominationibus suis. Et scient quia ego Dominus non frustra locutus sum ut facerem eis malum hoc. Hec dicit Dominus Deus: Percute manum tuam et allide pedem tuum, et dic: Heu ad omnes abhominationes malorum domus Israel, qui gladio et fame et peste ruituri

tuti sunt qui longe est peste morietur: qui autem
prope gladio corruet. et qui relictus fuerit et obses
sus: fame morietur: et complebo indigna
tionem meam in eis. Et scietis quia ego dominus cum
fuerint interfecti vestri in medio ydolorum vestrorum
in circuitu ararum vestrarum in omni colle excelso et in
cunctis summitatibus montium et subtus
omne lignum nemorosum: et subtus uni
versam quercum frondosam. locum ubi accen
derunt thura redolentia universis ydolis suis.
Et extendam manum meam super eos. et faciam
terram desolatam et destitutam a deserto
deblata in omnibus habitationibus eorum et scient quia
ego dominus. VII Et factus est sermo domini ad me di
cens. Et tu fili hominis. hec dicit dominus deus terre israel.
finis venit. venit finis super .iiii. plagas ter
re. finis super te. et emittam furorem meum
in te. et iudicabo te iuxta vias tuas. et ponam
contra te omnes abhominationes tuas. et non parcet
oculus meus super te: et non miserebor. sed vias
tuas imponam super te. et abhominationes
tue in medio tui erunt et scietis quia ego dominus.
Hec dicit dominus deus. Afflictio una: afflictio ec
ce venit. finis venit venit finis. evigila
vit adversum te ecce venit. Venit contritio
super te qui habitas in terra venit tempus. prope est
dies occisionis et non glorie montium. Nunc
de propinquo effundam iram meam super te
et complebo furorem meum in te. et iudica
bo te iuxta vias tuas. et imponam tibi omnia scelera
tua et non parcet oculus meus nec miserebor. sed
vias tuas imponam tibi. et abhominationes
tue in medio tui erunt. et scietis quia ego sum
dominus percutiens. ecce dies. ecce venit egressa est
contritio. floruit virga. germinavit superbi
a. iniquitas surrexit in virga impietatis
non ex eis. et non ex populo neque ex sonitu eorum.
et non erit requies in eis. venit tempus. appropin
quavit dies. Qui emit non letetur: et qui ven
dit non lugeat quia ira super omnem populum eius.
quia qui vendit ad id quod vendidit non revertetur
et adhuc in viventibus vita eorum. Visio enim
ad omnem multitudinem eius non regredietur.
et vir in iniquitate vite sue non confortabitur.
Canite tuba preparentur omnes. et non est qui va
dat ad prelium. Ira enim mea super universum
populum eius. Gladius foris. pestis et fames in
trinsecus. Qui in agro est: gladio morietur. et
qui in civitate pestilentia et fame devora
buntur. et salvabuntur. Qui fugerint ex eis
et erunt in montibus quasi columbe convallium
omnes trepidi unusquisque in iniquitate sua.
omnes manus dissolventur: et omnia genua
fluent aquis. et accingent se ciliciis et operiet
eos formido. et in omni facie confusio et in uni
versis capitibus eorum calvitium. Argentum
eorum foras proicietur: et aurum eorum in sterquilini
um erit. Argentum eorum et aurum eorum non va
lebit liberare eos. in die furoris domini. animam
suam non saturabunt et ventres eorum non im
plebunt. quia scandalum iniquitatis eorum
factum est. et ornamenta monilium suorum in super
biam posuerunt. et ymagines abhominationum
suarum et symulachrorum fecerunt ex eo. propter hoc
dedi eis illud in inmunditiam. et dabo illud
in manus alienorum ad diripiendum. et impiis terre
in predam et contaminabunt illud. et avertam faci
em meam ab eis. et violabunt archanum
meum et introibunt in illud emissarii et conta
minabunt illud. Fac conclusionem quoniam ter
ra plena est iudicio sanguinum et civitas
plena iniquitate. et adducam pessimos de
gentibus et possidebunt domos eorum et quiescere
faciam superbiam potentium et possidebunt
sanctuaria eorum angustia superveniente. requi
rent pacem et non erit. Conturbatio super con
turbationem veniet. et auditus super audi
tum et querent visionem de propheta: et peribit
lex a sacerdote et consilium a senioribus. Rex
lugebit et princeps induetur merore. et ma
nus populi terre conturbabuntur. Secundum vi
am eorum faciam eis. et secundum iudicia eorum iu
dicabo eos. et scient quia ego dominus. VIII Et factum est
in anno .vi. in .vi. mense in .v. mensis: ego sedebam
in domo mea et senes iuda sedebant coram me.
et cecidit ibi super me manus domini dei. Et vidi
et ecce similitudo quasi aspectus ignis ab aspectu
lumborum eius et deorsum ignis et a lumbis eius
et sursum quasi aspectus splendoris. ut visio electri
et emissa similitudo manus apprehendit me
in cincinno capitis mei: et elevavit me spiritus inter
celum et terram. et adduxit me in ierusalem in visione
dei iuxta ostium interius quod respiciebat ad a
quilonem ubi erat statutum ydolum zeli.
ad provocandum emulationem. et ecce ibi gloria dei
israel. secundum visionem quam videram in campo. Et
dixit ad me. fili hominis leva oculos tuos ad
viam aquilonis et ecce ab aquilone porte
altaris zeli ydolum in ipso introitu. et dixit ad
me. fili hominis putasne vides tu quid isti faci
unt abhominationes magnas quas domus
israel facit hic ut procul recedam a sanctuario
meo: et adhuc conversus videbis afflictiones
maiores. et introduxit me ad ostium atrii et vidi
et ecce foramen unum in pariete. et dixit ad
me. Fili hominis fode parietem. et cum perfodis
sem parietem apparuit ostium unum. et dixit
ad me. Ingredere et vide abhominationes pes
simas quas isti faciunt hic. et ingressus vi
di et ecce omnis similitudo reptilium et animalium
abhominatio et ydola universa domus israel
depicta in circuitu erant in pariete per totum.
Et .lxx. viri de senioribus domus israel. et iezo
nias filius saphan stabat in medio eorum stan
tium ante picturas et unusquisque habebat thu
ribulum in manu sua et vapor nebule de thu
re consurgebat. et dixit ad me. Certe vides fili
hominis que seniores domus israel faciunt in te
nebris unusquisque in abscondito cubilis sui.
Dicunt enim. Non videt dominus nos. dereliquit dominus ter-

ram. Et dixit dominus ad me: Adhuc conversus videbis ab
hominationes maiores quam isti faciunt. Et introduxit
me per ostium porte domus domini quod respiciebat ad a
quilonem, et ecce ibi mulieres sedebant plangentes
adonidem. Et dixit ad me: Certe vidisti fili hominis.
adhuc conversus videbis abhominationes maiores
his. Et introduxit me in atrium domus domini interius
et ecce in ostio templi domini inter vestibulum et altare
quasi .xxv. viri dorsa habentes contra templum domini et facies
ad orientem et adorabant ad ortum solis. Et dixit
ad me: Certe vidisti fili hominis. Numquid leve est hoc
domui iuda ut facerent abhominationes istas quas
fecerunt hic quia replentes terram iniquitate conver
si sunt ad irritandum me. Et ecce applicant ramum
ad nares suas. Ergo et ego faciam in furore. Non
parcet oculus meus nec miserebor. Et cum clama
verint ad aures meas voce magna non exaudiam e
os. Et clamavit in auribus meis voce magna di
cens: Appropinquaverunt visitationes urbis. Et unus

IX

quisque vas interfectionis habet in manu sua. Et
ecce sex viri veniebant de via porte superioris
que respicit ad aquilonem. Et uniuscuiusque vas
interitus in manu eius. Vir quoque unus in medio eorum
vestitus erat lineis et atramentarium scriptoris ad
renes eius. Et ingressi sunt et steterunt iuxta altare
ereum. Et gloria domini israel assumpta est de cherub que
erat super eum ad limen domus. Et vocavit virum qui
erat indutus lineis et atramentarium scriptoris erat
in lumbis suis. Et dixit dominus ad eum: Transi per medi
am civitatem in medio ierusalem et signa thau super fron
tes virorum gementium et dolentium super cunctis ab
hominationibus que fiunt in medio eius. Et illis ait
audiente me: Transite per civitatem sequentes eum et percu
tite. Non parcat oculus vester neque misereamini. Se
nem adolescentulum et virginem parvulum et mulieres
interficite usque ad internitionem. Omnem autem super quem
videritis thau ne occidatis et a sanctuario meo inci
pite. Ceperunt ergo a viris senioribus qui erant ante
faciem domus. Et dixit ad eos: Contaminate do
mum et implete atria interfectis. Egredimini. Et egres
si sunt et percutiebant eos qui erant in civitate. Et
cede completa remansi ego. Ruique super faciem me
am. Et clamans aio: Heu heu heu domine deus. Er
go ne disperdes omnes reliquias israel effundens
furorem tuum super ierusalem. Et dixit ad me: Iniquitas
domus israel et iuda magna est nimis valde et re
pleta est terra sanguinibus et civitas repleta est a
versione. Dixerunt enim: Dereliquit dominus terram et dominus
non videt. Igitur et meus non parcet oculus neque misere
bor. Viam eorum super caput eorum reddam. Et ecce
vir qui erat indutus lineis qui habebat atramenta
rium in dorso suo respondit verbum dicens: Feci

X

sicut precepisti michi. Et vidi et ecce in firmamento
quod erat super caput cherubin quasi lapis saphi
rus quasi species similitudinis solii apparuit
super ea. Et dixit ad virum qui indutus erat line
is et ait: Ingredere in medio rotarum que sunt sub
cherubin et imple manum tuam prunis ig
nis que sunt inter cherubin et effunde super civi
tatem. Ingressusque est in conspectu meo. Cherubin
autem stabant a dextris domus cum ingrederetur vir et
nubes implevit atrium interius. Et elevata est gloria domini
desuper cherub ad limen domus. Et repleta est domus
nube. Et atrium repletum est splendore glorie domini. Et
sonitus alarum cherubin audiebatur usque ad atrium
exterius quasi vox loquentis dei omnipotentis. Cumque pre
cepisset viro qui indutus erat lineis dicens: Su
me ignem de medio rotarum que sunt inter cherubin
ingressus ille stetit iuxta rotam. Et extendit
cherub manum de medio cherubin ad ignem qui
erat inter cherubin et assumpsit et dedit in manu
eius qui erat indutus lineis. Qui accipiens egres
sus est. Et apparuit in cherubin similitudo manus
hominis subtus pennas eorum. Et vidi et ecce quatuor ro
te iuxta cherubin rota una iuxta cherub u
num et rota alia iuxta cherub unum. Species autem
rotarum erat quasi visio lapidis crisoliti et aspectus
earum similitudo una quatuor quasi sit rota in me
dio rote. Cumque ambularent in quatuor partes gra
diebantur non revertebantur ambulantes. Sed
ad locum ad quem ire declinabat que prima erat se
quebantur et cetera. Nec convertebantur. Et omne corpus
earum et colla et manus et penne et circuli plena e
rant oculis in circuitu quatuor rotarum. Et rotas istas
vocavit volubiles audiente me. Quatuor autem fa
cies habebat unum. Facies una facies cherub
et facies secunda facies hominis et in tertia facies leonis
et in quarta facies aquile. Et elevata sunt cheru
bin. Ipsum animal est quod videram iuxta flumen co
bar. Cumque ambularent cherubin ibant pa
riter et rote iuxta ea. Et cum levarent cherubin
alas suas ut exaltarentur de terra non reside
bant rote sed et ipse iuxta erant. Stantibus illis
stabant et cum elevatis elevabantur. Spiritus enim
vite erat in rotis. Et egressa est gloria domini a limine
templi et stetit super cherubin. Et elevantia che
rubin alas suas exaltata sunt a terra coram me.
Et illis egredientibus rote quoque subsecute sunt.
Et stetit in introitu porte domus domini orientalis
et gloria dei israel erat super ea. Ipsum est animal quod vidi
subter deum israel iuxta fluvium cobar. Et intel
lexi quia cherubin essent. Quatuor per quatuor vultus uni
et quatuor ale uni et similitudo manus hominis sub alis
eorum. Et similitudo vultuum eorum ipsi vultus quos
videram iuxta fluvium cobar et intuitus eorum
et impetus singulorum ante faciem suam ingredi.
Et elevavit me spiritus et introduxit me ad portam
domus domini orientalem que respicit solis ortum.

XI

Et ecce in introitu porte .xxv. viri. Et vidi in me
dio eorum iezoniam filium azur et feltiam filium
banaie principes populi. Dixitque ad me: Fili hominis
hii viri qui cogitant iniquitatem et tractant
consilium pessimum in urbe ista dicentes: Nonne dudum
edificate sunt domus? Hec est lebes, nos autem carnes.
Ideirco vaticinare de eis vaticinare fili hominis.
Et irruit in me spiritus domini et dixit ad me: Loquere.
Hec dicit dominus: Sic locuti estis domus israel et co
gitationes cordis vestri ego novi. Plurimos
occidistis in urbe hac et implestis vias eius inter
fectis. Propterea hec dicit dominus deus: Interfecti vestri quos

posuistis in medio eius hii sunt carnes et hec
lebes: et educam uos de medio eius. Gladium
metuistis: et gladium inducam super uos ait dñs
ds. et eiciam uos de medio eius. daboque uos in
manus hostium: et faciam in uobis iudicia. Gla
dio cadetis in finibus isrl' iudicabo uos. et scietis
quia ego dñs. Hec non erit uobis in lebetem. et uos non
eritis in medio eius in carnes. in finibus isrl' iu
dicabo uos. et scietis quia ego dñs quia in preceptis
meis non ambulastis. et iudicia mea non fecistis
sed iuxta iudicia gentium que in circuitu ue
stro sunt estis operati. Et factum est cum propharem Fel
thias filius banaie mortuus est. et cecidi in fa
ciem meam clamans uoce magna. et dixi. he
u. heu. heu. dñe ds. consummationem tu facis re
liquiarum isrl'. Et factum est uerbum dñi ad me di
cens. Fili hominis fratres tui. fratres tui. uiri propinqui
tui et omnis domus isrl' uniuersi quibus dixerunt
habitatores ierlm. longe recedite a dño nobis
data est terra in possessionem. propterea hec dicit
dñs ds. quia longe feci eos in gentibus. et quia dis
persi eos in terris ero eis in sanctificationem modicam
in terris ad quas uenerunt. propterea loquere. Hec
dicit dñs ds. Congregabo uos de populis et aduna
bo de terris in quibus dispersi estis. daboque uobis
humum isrl'. et ingredientur illuc. et auferent omnes
offensiones cunctasque abhominationes eius.
in die illa. et dabo eis cor unum. et spiritum nouum
tribuam in uisceribus eorum et auferam cor lapide
um de carne eorum et dabo eis cor carneum ut in pre
ceptis meis ambulent. et iudicia mea custodiant
faciantque ea et sint mihi in populum et ego sim eis in de
um quorum cor post offendicula et abhominationes
suas ambulabat. horum uiam in capite suo ponam
dicit dñs ds. Et eleuauerunt cherubin alas
suas et rote cum eis. et gloria dei isrl' super ea. et ascendit
gloria dñi de medio ciuitatis. stetitque super mon
tem qui est ad orientem urbis. Et spiritus leuauit
me adduxitque in caldeam ad transmigratio
nem in uisione in spiritu dei. Et sublata est a me
uisio quam uideram et locutus sum ad trans
migrationem omnia uerba dñi que ostenderat mi-

XII. Et factus est sermo dñi ad me dicens. Fili ho
minis in medio domus exasperantis tu ha
bitas. qui oculos habent ad uidendum et non uident
et aures ad audiendum et non audiunt quia domus
exasperans est. Tu ergo fili hominis fac tibi ua
sa transmigrationis et transmigrabis per diem
coram eis. Transmigrabis autem de loco tuo: ad
locum alterum in conspectu eorum si forte aspici
ant uata quia domus exasperans est. et efferes fo
ras uasa tua quasi uasa transmigrantis per diem
in conspectu eorum. Tu autem egredieris uespere
coram eis sicut egreditur migrans. Ante oculos
eorum perfode tibi parietem et egredieris per eum in
conspectu eorum in humeris portaberis. in caligine ef
ferreris. faciem tuam uelabis et non uidebis
terram quia portentum dedi te domui isrl'.
Feci ergo sicut preceperat mihi dñs. uasa mea protuli
quasi uasa transmigrantis per diem. et uespere per

fodi mihi parietem manu et in caligine egressus sum
et in humeris portatus in conspectu eorum. Et factus est
sermo dñi ad me dicens. Fili hominis numquid
non dixerunt ad te domus isrl'. domus exasper
ans quid tu facis? Dic ad eos. Hec dicit dñs ds.
super ducem onus istud qui est in ierlm. et super omnem
domum isrl'. que est in medio eorum dic. Ego por
tentum uestrum quomodo feci: sic fiet illis in transmi
grationem et captiuitatem ibunt. et dux qui est
in medio eorum in humeris portabitur in caligi
ne egredietur. parietem perfodient ut educant
eum. facies eius operietur ut non uideat ocu
lo terram. Et extendam rete meum super illum. et capietur
in sagena mea. et adducam eum in babilonem
in terram caldeorum et ipsam non uidebit ibique mo
rietur. et omnes qui circa eum sunt presidium eius.
et agmina eius dispergam in omnem uentum et
gladium euaginabo post eos. et scient quia ego
dñs. quando dispersero illos in gentibus et disseminaa
uero eos in terris. et relinquam ex eis uiros
paucos a gladio et fame et pestilentia ut nar
rent omnia scelera eorum in gentibus ad quas ingredi
entur: et scient quia ego dñs. Et factus est ser
mo dñi ad me dicens. Fili hominis in conturbatione
panem tuum comede. sed et aquam tuam in festi
natione et merore bibe. et dices ad populum terre.
Hec dicit dñs ds. ad eos qui habitant in ierlm in terra
isrl'. Panem suum in sollicitudine comedent et a
quam suam in desolatione bibent ut desoletur
terra a multitudine sua propter iniquitatem omnium
qui habitant in ea. et ciuitates que nunc habitantur:
desolate erunt. terraque deserta. et scietis quia ego
dñs. Et factus est sermo dñi ad me dicens. Fi
li hominis quod est prouerbium istud uobis in terra isrl'
dicentium. In longum differentur dies et peribit
omnis uisio. Ideo dic ad eos. Hec dicit dñs deus.
Quiescere faciam prouerbium istud nec uulgo
dicetur ultra in isrl'. et loquere ad eos quod appro
pinquant dies. et sermo omnis uisionis. Non erit
enim ultra omnis uisio cassa. neque diuinatio am
bigua in medio filiorum isrl'. quia ego dñs loquar.
quodcumque locutus fuero uerbum et fiet. non pro
longabitur amplius. sed in diebus uestris domus
exasperans loquar uerbum et faciam illud dicit
dñs ds. Et factus est sermo dñi ad me dicens.
Fili hominis ecce domus isrl' dicentium. Visio quam
hic uidet in dies multos et in tempora longa iste
prophetat. propterea dic ad eos. Hec dicit dñs ds. Non
prolongabitur ultra omnis sermo meus. Verbum quod
locutus fuero complebitur dicit dñs ds. Et

XIII. factus est sermo dñi ad me dicens. Fili hominis uati
cinare ad prophetas isrl' qui prophetant. et dices
prophetantibus de corde suo. Audite uerbum dñi.
Hec dicit dñs ds. Ve prophetis insipientibus
qui sequuntur spiritum suum et nichil uident. Quasi
uulpes in desertis prophete tui isrl' erant.
Non ascendistis ex aduerso neque opposuistis mu
rum pro domo isrl' ut staretis in prelio in die
dñi. uident uana et diuinant mendacium.
dicentes: ait dñs cum dñs non miserit eos. et perse

runt confirmare sermonem. Numquid non visionem
cassam vidistis: et divinationem mendacem lo-
cuti estis: et dicitis, ait dominus: cum ego non sim locutus.
Propterea hec dicit dominus deus. Quia locuti estis vana et
vidistis mendacium: ideo ecce ego ad vos, ait
dominus deus. Et erit manus mea super prophetas qui vi-
dent vana et divinant mendacium: in consilio po-
puli mei non erunt. Et in scriptura domus israel
non scribentur: nec in terram israel ingredientur.
Et scietis quia ego dominus deus eo quod deceperint populum
meum dicentes. Pax pax: et non est pax. Et ipse e-
dificabat parietem. illi autem liniebant eum lu-
to absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque
temperatura quod casurus sit. Erit enim ymber
inundans. Et dabo lapides pergrandes desuper ir-
ruentes: et ventum procelle dissipantem. Siqui-
dem ecce cecidit paries. Numquid non dicetur
vobis ubi est litura quam linuistis? Propterea hec dicit
dominus deus: et erumpere faciam spiritum tempestatum
in indignatione mea. et ymber inundans
in furore meo erit. et lapides grandes in ira
in consummationem. et destruam parietem quam
linistis absque temperamento et adequabo eum
terre. Et revelabitur fundamentum eius. et ca-
det: et consumetur in medio eius et scietis quia ego
dominus. et complebo indignationem meam in parie-
te in his qui liniunt eum absque temperamento
dicamque vobis non est paries. et non sunt qui
liniunt eum. Prophete israel qui prophetant
ad iherusalem et vident ei visionem pacis. et non est pax
ait dominus deus. Et tu fili hominis pone faciem tuam
contra filias populi tui que prophetant de corde suo
et vaticinare super eas et dic. Hec dicit dominus deus. Ve que
consuunt pulvillos sub omni cubito manus et fa-
ciunt cervicalia sub capite universe etatis ad
capiendas animas. Cum caperent animas populi mei vivi-
ficabant animas eorum et violabant me ad populum
meum propter pugillum ordei et fragmen panis.
ut interficerent animas que non moriuntur
et vivificarent animas que non vivunt mentien-
tes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc hec dicit
dominus deus. Ecce ego ad pulvillos vestros quibus
vos capitis animas volantes. et dirumpam
eos de brachiis vestris. et dimittam animas quas
vos capitis animas ad volandum. et disrumpam
cervicalia vestra. et liberabo populum meum de
manu vestra. neque erunt ultra in manibus vestris ad
predandum. Et scietis quia ego dominus pro eo quod me-
rere fecistis cor iusti mendaciter quem ego non con-
tristavi. et confortastis manus impii ut non re-
verteretur a via sua mala et viveret. propterea vana
non videbitis et divinationes non divinabitis
amplius. et eruam populum meum de manu
vestra et scietis quia ego dominus. Et venerunt ad
me viri seniorum israel et sederunt coram me. et

XIIII Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili
hominis viri isti posuerunt immundicias suas
in cordibus suis. et scandalum iniquitatis
sue statuerunt contra faciem suam. Numquid in-
terrogatus respondebo eis? Propter hoc loquere eis
et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Homo homo de
domo israel qui posuerit immundicias suas in corde
suo. et scandalum iniquitatis sue statuerit contra
faciem suam. et venerit ad prophetam interrogans per
eum me. Ego dominus respondebo ei in multitudi-
ne immundiciarum suarum ut capiatur domus israel
in corde suo quo recesserunt a me in cunctis ydolis
suis. Propterea dic ad domum israel. Hec dicit dominus deus.
Convertimini et recedite ab ydolis vestris. et ab univer-
sis contaminationibus vestris. avertite facies ve-
stras. Quia homo homo de domo israel et de proselitis qui-
cumque advena fuerit in israel si alienatus fuerit a me
et posuerit ydola sua in corde suo. et scandalum in-
iquitatis sue statuerit contra faciem suam. et ve-
nerit ad prophetam ut interroget me per eum ego
dominus respondebo ei per me. et ponam faciem me-
am super hominem illum. et faciam eum in exem-
plum et in proverbium. et disperdam eum de me-
dio populi mei et scietis quia ego dominus. et propheta
cum erraverit et locutus fuerit verbum ego dominus deci-
piam prophetam illum et extendam manum
meam super illum et delebo eum de medio po-
puli mei israel. et portabunt iniquitatem suam
iuxta iniquitatem interrogantis. Sic iniqui-
tas prophete erit ut non erret ultra domus israel
a me. neque polluatur in universis prevaricationibus
suis. sed sit michi in populum et ego sim eis in deum a-
it dominus exercituum. Et factus est sermo domini ad
me dicens. Fili hominis terra cum peccaverit michi ut pre-
varicetur prevaricans extendam manum meam
super eam et conteram virgam panis eius. et im-
mittam in eam famem et interficiam de ea homi-
nem et iumentum. Et si fuerint tres viri isti in medio
eius. Noe. Daniel. et Iob: ipsi iusticia sua libera-
bunt animas suas ait dominus exercituum. Quod si et be-
stias pessimas induxero super terram ut vastem
eam. et fuerit invia eo quod non sit pertransiens propter
bestias et tres viri isti fuerint in ea. vivo ego dicit
dominus deus quia nec filios nec filias liberabunt. sed
ipsi soli liberabuntur. terra autem desolabitur.
Et si gladium induxero super terram illam et dix-
ero gladio transi super terram et interfecero hominem
et iumentum de ea et tres viri isti fuerint in
medio eius vivo ego dicit dominus deus non libe-
rabunt filios neque filias sed ipsi soli liberabuntur.
Si autem et pestilentiam inmisero super terram il-
lam et effudero indignationem meam super
eam in sanguinem ut auferam ex ea homi-
nem et iumentum. et Noe et Daniel et Iob in me-
dio eius vivo ego dicit dominus deus quia filium et
filiam non liberabunt. sed ipsi iusticia sua liber-
abunt animas suas. Quoniam hec dicit dominus deus. Quod
et si quattuor iudicia mea pessima gladium et famem
ac bestias malas et pestilentiam misero in ierusalem
ut interficiam de ea hominem et pecus. et tamen relin-
quetur in ea salvatio educentium filios et
filias. ecce ipsi egredientur ad vos et videbi-
tis viam eorum et adinventiones eorum. et conso-
labimini super malo quod induxi in iherusalem in omnibus
que importavi super eam. et consolabuntur super

vos cum videritis viam eorum et adinventiones eorum
et cognoscetis quod non frustra fecerim omnia que
feci in ea ait dominus deus.

XV Et factus est sermo domini ad me
dicens. Fili hominis quid fiet ligno vitis ex omnibus
lignis nemorum que sunt inter ligna silvarum. Num-
quid tolletur de ea lignum ut fiat opus aut
fabricabitur de ea paxillus ut dependeat in
eo quodcumque vas. Ecce igni datum est in escam utramque
partem eius consumpsit ignis et medietas eius
redacta est in favillam. Numquid ad opus u-
tile erit? Et cum esset integrum non erat aptum
ad opus quanto magis cum illud ignis devoraverit
et combusserit nihil ex eo fiet operis. Propterea hec dicit
dominus deus. Quomodo lignum vitis inter ligna silvarum
quod dedi igni ad devorandum sic tradam habita-
tores Ierusalem et ponam faciem meam in eos. De
igne egredientur et ignis consumet eos et scie-
tis quia ego dominus cum posuero faciem meam in eos.
et dedero terram inviam et desolatam eo quod pre-
varicatores extiterint dicit dominus deus.

XVI Et
factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis no-
tas fac Ierusalem abhominationes suas et dices. Hec
dicit dominus deus Ierusalem. Radix tua et generatio tu-
a de terra chanaanea pater tuus amorreus et
mater tua cethea. Et quando nata es in die ortus tui
non est precisus umbilicus tuus. Et in aqua non
es lota in salutem. nec sale salita nec invo-
luta pannis. Non pepercit super te oculus ut
faceret tibi unum de his misertus tui sed pro-
iecta es super faciem terre in abiectione anime tue in
die qua nata es. Transiens autem per te vidi te
conculcari in sanguine tuo et dixi tibi cum esses
in sanguine tuo vive. dixi inquam tibi in
sanguine tuo vive. Multiplicatam quasi ger-
men agri dedi te et multiplicata es et gran-
dis effecta et ingressa es et pervenisti ad mun-
dum muliebrem. Ubera tua intumuerunt
et pilus tuus germinavit. Et nuda eras et confusi-
one plena et transivi per te et vidi te. Et ecce tem-
pus tuum tempus amantium. Et expandi amictum
meum super te et operui ignominiam tuam. Et iu-
ravi tibi et ingressus sum pactum tecum ait dominus
deus et facta es michi. Et lavi te aqua et emundavi
sanguinem tuum ex te et unxi te oleo et vesti-
vi te discoloribus et calciavi te ianthino et cin-
xi te bysso et indui te subtilibus et ornavi te orna-
mento et dedi armillas in manibus tuis et torquem
circa collum tuum et dedi inaurem super os tu-
um et circulos auribus et coronam decoris in ca-
pite tuo et ornata es auro et argento et vestita
es bysso et polymito et multis coloribus. Similam
et mel et oleum comedisti et decora facta es vehe-
menter nimis et profecisti in regnum et egressum est
nomen tuum in gentes propter speciem tuam quia perfecta eras in
decore meo quem posueram super te dicit dominus
deus. Et habens fiduciam in pulchritudine tua
fornicata es in nomine tuo et exposuisti forni-
cationem tuam omni transeunti ut eius fieret
et sumens de vestimentis tuis fecisti tibi excel-
sa hinc inde consuta et fornicata es super eis sicut
non est factum neque futurum est. Et tulisti vasa de-
coris tui de auro meo et argento meo que de-
di tibi et fecisti tibi imagines masculinas et for-
nicata es in eis. Et sumpsisti vestimenta multi-
coloria tua et vestita es eis et oleum meum et thi-
miama meum posuisti in conspectu eorum et pa-
nem meum quem dedi tibi similam et oleum et mel qui-
bus enutrivi te posuisti in conspectu eorum in odorem
suavitatis. Et factum est ait dominus deus. Et tulisti fi-
lios tuos et filias tuas quas genuisti michi et immo-
lasti eis ad devorandum. Numquid parva est for-
nicatio tua? immolasti filios meos et dedisti
illos consecrans eis. Et post omnes abhominationes
tuas et fornicationes non es recordata dierum ad-
olescentie tue quando eras nuda et confusione ple-
na et conculcata in sanguine tuo. Et accidit post
omnem maliciam tuam. Ve ve tibi ait dominus
deus. Et edificasti tibi lupanar et fecisti tibi prostibu-
lum in cunctis plateis. Ad omne caput vie edi-
ficasti signum prostitutionis tue et abhomina-
bilem fecisti decorem tuum. Et divisisti pedes
tuos omni transeunti et multiplicasti fornicationes
tuas. Et fornicata es cum filiis egypti vicinis tu-
is magnarum carnium et multiplicasti fornicatio-
nem tuam ad irritandum me. Ecce ego extendo
manum meam super te et auferam iustificationem
tuam et dabo te in animam odientium te filiarum
palestinarum que erubescunt in via tua scele-
rata. Et fornicata es in filiis assyriorum eo quod nec-
dum fueris expleta. Et postquam fornicata es
nec sic es satiata multiplicasti fornicationem
tuam in terra chanaan cum caldeis. Et nec sic satiata
es. In quo mundabo cor tuum ait dominus deus
cum facias omnia opera hec mulieris meretricis et pro-
cacis quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis
vie. Et excelsum tuum fecisti in omni platea. Nec fa-
cta es quasi meretrix fastidio augens pretium sed quasi
mulier adultera que super virum suum inducit a-
lienos. Omnibus meretricibus dantur mercedes. Tu
autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis et do-
nabas eis ut intrarent ad te undique ad forni-
candum tecum. Factumque est in te contra consuetudinem muli-
erum in fornicationibus tuis. Et post te fornicando
non erit. In eo enim quod dedisti mercedes et mercedes non
accepisti factum est in te contrarium. Propterea au-
di meretrix verbum domini. Hec dicit dominus deus. Quia ef-
fusum est es tuum et revelata est ignominia tua
in fornicationibus tuis super amatores tuos et super i-
dola abhominationum tuarum in sanguine fili-
orum tuorum quos dedisti eis. Ecce ego congregabo om-
nes amatores tuos quibus commixta es et omnes quos
dilexisti cum universis quos oderas et congregabo eos
super te undique et nudabo ignominiam tuam
coram eis et videbunt omnem turpitudinem
tuam. Et iudicabo te iudiciis adulterarum et effun-
dentium sanguinem et dabo te in sanguinem furo-
ris et zeli. Et dabo te in manus eorum et destruent lu-
panar tuum et demolientur prostibulum tuum et
denudabunt te vestimentis tuis et auferent va-
sa decoris tui et derelinquent te nudam plenamque

ignominiam. et adducent super te multitudinem.
et lapidabunt te lapidibus et trucidabunt te
gladiis suis. et comburent domos tuas igni.
et facient in te iudicia in oculis mulierum
plurimarum. et desines fornicari. et mercedes ultra
non dabis. et requiescet indignatio mea in
te. et auferetur zelus meus a te. et quiescam. nec
irascar amplius eo quod non fueris recordata di
erum adolescentie tue. et provocasti me in
omnibus his. Quapropter et ego vias tuas in capite
tuo dedi ait dominus deus. et non feci iuxta scelera tu
a in omnibus abhominationibus tuis. Ecce omnis qui dicit
vulgo proverbium in te assumet illud dicens. Si
cut mater ita et filia eius. Filia matris tue es tu
que proiecit virum suum et filios suos. et soror sororum
tuarum tu que proiecerunt viros suos et filios suos.
Mater vestra cethea et pater vester amorreus. Et soror tua
maior samaria ipsa et filie eius que habitant ad
sinistram tuam. Soror autem tua minor te que
habitat a dextris tuis sodoma et filie eius. Sed nec
in viis earum ambulasti. nec secundum scelera earum feci
sti: pusillum minus pene sceleratiora fecisti
illis in omnibus viis tuis. Vivo ego dicit dominus deus
quia non fecit sodoma soror tua ipsa et filie eius
sicut fecisti tu et filie tue. Ecce hec fuit iniquitas
sodome sororis tue superbia saturitas panis
et habundantia et ocium ipsius et filiarum eius. et ma
num egeno et pauperi non porrigebant. et ele
vate sunt et fecerunt abhominationes
coram me. et abstuli eas sicut vidisti. Et samaria
dimidium peccatorum tuorum non peccavit. sed vicisti
eas sceleribus tuis. et iustificasti sorores tuas in
omnibus abhominationibus tuis quas operata es. Ergo
et tu porta confusionem tuam que vicisti sorores
tuas peccatis tuis sceleratius agens ab eis. Ius
tificate sunt enim a te. ergo et tu confundere et por
ta ignominiam tuam que iustificasti sorores
tuas. et convertam et restituam eas conversione sodomo
rum cum filiabus suis. et conversione samarie et filiarum eius
et convertam reversionem tuam in medio earum. ut por
tes ignominiam tuam et confundaris in omnibus
que fecisti consolans eas. Et soror tua sodoma et fili
e eius revertentur ad antiquitatem suam. et sa
maria et filie eius revertentur ad antiquita
tem suam. et tu et filie tue revertemini ad anti
quitatem vestram. Non fuit autem sodoma soror tua
audita in ore tuo in die superbie tue antequam re
velaretur malitia tua sicut hoc tempore in obprobri
um filiarum syrie et cunctarum in circuitu tuo fi
liarum palestinarum que ambiunt te per gyrum. Sce
lus tuum et ignominiam tuam tu portasti a
it dominus deus. Quia hec dicit dominus deus. Et faciam tibi
sicut despexisti iuramentum ut irritum faceres
pactum. et recordabor ego pacti mei tecum in di
ebus adolescentie tue. et suscitabo tibi pactum
sempiternum et recordaberis viarum tuarum et confun
deris cum receperis sorores tuas. maiores te cum mi
noribus tuis. et dabo eas tibi in filias. sed non ex pac
to tuo et suscitabo ego pactum meum tecum
et scies quia ego dominus ut recorderis et confundaris
et non sit ultra tibi aperire os pre confusione tua cum
placatus fuero tibi in omnibus que fecisti ait dominus deus.

XVII

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis propo
ne enigma et narra parabolam ad domum israel
et dices. Hec dicit dominus deus. Aquila grandis mag
narum alarum longo membrorum ductu plena plu
mis et varietate venit ad libanum et tulit me
dullam cedri. summitatem frondium eius e
vulsit et transportavit eam in terram chanaan in
urbem negotiatorum posuit illam. et tulit de se
mine terre et posuit illud in terra pro semine
ut firmaret radicem super aquas multas in
superficie posuit illud. Cumque germinasset crevit
in vineam latiorem humili statura respici
entibus ramis eius ad eam et radices eius sub
illa erant. Facta est ergo vinea et fructificavit in
palmites. et emisit propagines. Et facta est aquila
altera magna alis magnis multisque plumis. et ecce vi
nea ista quasi mittens radices suas ad eam pal
mites suos extendit ad illam ut irrigaret e
am de areolis germinis sui. In terra bona super a
quas multas plantata est ut faciat frondes et
portet fructum ut sit in vineam grandem. Dic
hec dicit dominus deus. Ergo ne prosperabitur? nonne
radices eius evellet et fructus eius distringet
et siccabit omnes palmites germinis eius et arescet.
et non in brachio grandi neque in populo multo ut e
velleret eam radicitus. ecce plantata est ergo ne
prosperabitur? nonne cum tetigerit eam ventus
urens siccabitur et arescet in areis germinis sui arescet?
Et factum est verbum domini ad me dicens. Dic ad domum
exasperantem. Nescitis quid ista significent?
Dic. ecce venit rex babilonis ierusalem et assumet
regem et principes eius et adducet eos ad semet
ipsum in babilonem et tollet de semine regni fe
cietque cum eo fedus. et accipiet ab eo iusiurandum.
sed et fortes terre tollet ut sit regnum humile
et non elevetur sed custodiat pactum eius et ser
vet illud. Qui recedens ab eo misit nuntios
ad egyptum ut daret sibi equos et populum multum.
Numquid prosperabitur vel consequetur salutem qui
fecit hec? et qui dissolvit pactum numquid effu
giet? Vivo ego dicit dominus deus quoniam in loco regis qui
constituit eum regem cuius fecit irritum
iuramentum et solvit pactum quod habebat cum eo in
medio babilonis morietur. et non in exercitu gran
di neque in populo multo faciet contra eum pharao bellum
in iactu aggeris et in extructione vallorum ut
interficiat animas multas. Spreverat enim
iuramentum ut solveret fedus. et ecce dedit
manum suam. et cum omnia hec fecerit non effugiet.
Propterea hec dicit dominus deus. Vivo ego quoniam iuramen
tum quod sprevit et fedus quod prevaricatus est
ponam in caput eius. et expandam super eum
rete meum et comprehendetur in sagena mea. et
adducam eum in babilonem et iudicabo eum i
bi in prevaricatione qua despexit me. et omnes
profugi eius cum universo agmine gladio cadent
residui autem in omnem ventum dispergentur.
et scietis quia ego dominus locutus sum. Et dic

dns ds. Et ego sumam de medulla cedri sublimis
et ponam de vertice ramorum eius tenerum distrin-
XVII
gam. et plantabo super montem excelsum et emi-
nentem. In monte sublimi israel plantabo il-
lum. et erumpet in germen. et faciet fructum. et erit
in cedrum magnam. et habitabunt sub eo omnes
volucres. universum volatile sub umbra
frondium eius nidificabit. et scient omnia

XVIII

ligna regionis: quia ego dns. Humiliavi lig-
num sublime. et exaltavi lignum humile.
et siccavi lignum viride. et frondere feci lignum
aridum. ego dns locutus sum et feci. Et factus est
sermo dni ad me dicens. Quid est quod inter
vos parabolam vertitis in proverbium istud in
terra israel dicentes. Patres comederunt uvam a-
cerbam et dentes filiorum obstupescunt. vivo
ego dicit dns ds si erit vobis ultra parabola
hec in proverbium in israel. Ecce omnes anime mee sunt ut
anima patris ita et anima filii mea est. Anima que pecca-
verit ipsa morietur. Et vir si fuerit iustus et fecerit
iudicium et iustitiam in montibus non comederit
et oculos suos non levaverit ad ydola domus
israel. et uxorem proximi sui non violaverit et
ad mulierem menstruatam non accesserit et
hominem non contristaverit. pignus debitori red-
diderit per vim nichil rapuerit panem suum esu-
rienti dederit et nudum operuerit vestimento ad
usuram non commodaverit et amplius non acce-
perit. ab iniquitate averterit manum suam
iudicium verum fecerit inter virum et virum. in preceptis
meis ambulaverit. et iudicia mea custodierit
ut faciat veritatem. hic iustus est vita vivet
ait dns ds. Quod si genuerit filium latronem ef-
fundentem sanguinem et fecerit unum de
istis. et hec quidem omnia non facientem. sed in mon-
tibus comedentem. et uxorem proximi sui pol-
luentem. egenum et pauperem contristantem
rapientem rapinas. pignus non reddentem
ad ydola levantem oculos suos. abhomi-
nationem facientem. ad usuram dantem
et amplius accipientem: numquid vivet?
non vivet. cum universa hec detestanda fecerit
morte morietur. Sanguis eius in ipso erit.
Quod si genuerit filium qui videns omnia peccata
patris sui que fecit timuerit et non fecerit simile
eis. super montes non comederit et oculos suos
non levaverit ad ydola domus israel. et uxorem
proximi sui non violaverit. et virum non contrista-
verit. pignus non retinuerit et rapinam non rapuerit
panem suum esurienti dederit. et nudum
operuerit vestimento. A pauperis iniuria
averterit manum suam. Usuram et superha-
bundantiam non acceperit iudicia mea fe-
cerit in preceptis meis ambulaverit hic non mo-
rietur in iniquitate patris sui sed vita vi-
vet. Pater eius quia calumpniatus est et vim fe-
cerit fratri et malum operatus est in medio populi
sui. Ecce mortuus est in iniquitate sua. Et dici-
tis. Quare non portavit filius iniquitatem patris?
videlicet quia filius iudicium et iustitiam operatus est.
omnia precepta mea custodivit et fecit illa vita vi-
vet. Anima que peccaverit ipsa morietur. Filius
non portabit iniquitatem patris. et pater non portabit
iniquitatem filii. Iustitia iusti super eum erit.
et impietas impii erit super eum. Si autem impius
egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis que operatus est
et custodierit universa precepta mea. et fecerit iudi-
cium et iustitiam: vita vivet et non morietur. Omnium
iniquitatum eius quas operatus est non recorda-
bor. in iustitia sua quam operatus est vivet. Num-
quid voluntatis mee est mors impii dicit dns
ds. et non ut convertatur a viis suis et vivat. Si
autem averterit se iustus a iustitia sua et fecerit ini-
quitatem secundum omnes abhominationes suas
quas operari solet impius numquid vivet?
Omnes iustitie eius quas fecerat non recordabuntur
in prevaricatione qua prevaricatus est et in peccato
suo quod peccavit in ipsis morietur. Et dixistis. non
est equa via dni. Audite ergo domus israel.
Numquid via mea non est equa. et non magis vie
vestre prave sunt? Cum enim averterit se iustus a
iustitia sua et fecerit iniquitatem morietur in eis.
in iniustitia sua quam operatus est morietur.
Et cum averterit se impius ab impietate sua quam
operatus est et fecerit iudicium et iustitiam: et ipse
animam suam vivificavit. Considerans enim et aver-
tens se ab omnibus iniquitatibus suis quas o-
peratus est: vita vivet et non morietur. Et dicunt
filii israel. Non est equa via dni. Numquid vie mee
non sunt eque domus israel et non magis vie vestre
prave. Idcirco unumquemque secundum vias suas
iudicabo domus israel ait dns ds. Convertimini
et agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris.
et non erit vobis in ruinam iniquitas. Proicite
a vobis omnes prevaricationes vestras in quibus preva-
ricati estis. et facite vobis cor novum et spiritum novum
Et quare moriemini domus israel. quia nolo mortem
morientis sed ut convertatur et vivat dicit dns ds.

XIX

Revertimini et vivite. Et tu fili hominis assume planc-
tum super principes israel et dices. Quare mater tua le-
ena inter leones cubavit? In medio leunculorum
enutrivit catulos suos. et eduxit unum de le-
unculis suis. et leo factus est. et didicit capere
predam hominemque comedere. et audierunt de
eo gentes et non absque vulneribus suis ceperunt e-
um. et adduxerunt eum in cathenis in terram
egypti. Que cum vidisset quoniam infirmata est et periit
expectatio eius tulit unum de leunculis
suis. leonem constituit eum qui incede-
bat inter leones et factus est leo et didicit predam ca-
pere et homines devorare. Didicit viduas facere.
et civitates eorum in desertum adducere. Et deso-
lata est terra et plenitudo eius a voce rugi-
tus illius. et convenerunt adversus eum gentes
undique de provinciis. et expanderunt super
eum rete suum. in vulneribus earum captus est. et mi-
serunt eum in caveam in cathenis adduxerunt
eum ad regem babilonis miseruntque eum in
carcerem ne audiretur vox eius ultra super
montes israel. Mater tua quasi vinea in sanguine

tuo super aquam plantata. fructus eius et fron-
des eius creverunt ex aquis multis. et facte sunt virge
solide in sceptra dominantium. et exaltata est sta-
tura eius inter frondes. et vidit altitudinem
suam in multitudine palmitum suorum. et e-
vulsa est in ira. in terramque proiecta. et ventus
urens siccavit fructum eius. Marcuerunt
et arefacte sunt virge roboris eius. ignis co-
medit eam. et nunc transplantata est in de-
serto in terra invia et sitienti. et egressus est ignis
de virga ramorum eius qui fructum eius come-
dit. et non fuit in ea virga fortis. sceptrum domin-
antium planctus est. et erit in planctum.

XX

Et factum est in anno vii. in v. mense. in x. die mensis.
venerunt viri de senioribus israel ut interrogarent
dominum. et sederunt coram me. Et factus est sermo
domini ad me dicens. Fili hominis loquere seni-
oribus israel. et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Numquid
ad interrogandum me vos venistis? Vivo ego quia
non respondebo vobis ait dominus deus. Si iudicas eos
si iudicas fili hominis abhominationes patrum eorum o-
stende eis. et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. In die
qua elegi israel. et levavi manum meam pro stirpe
domus iacob. et apparui eis in terra egypti. et leva-
vi manum meam pro eis dicens. Ego dominus deus
vester. In die illa levavi manum meam pro eis
ut educerem eos de terra egypti in terram quam
provideram eis fluentem lacte et melle que est
egregia inter omnes terras. Et dixi ad eos. Unusquisque
offensiones oculorum suorum abiciat. et in ydolis
egypti nolite pollui. ego dominus deus vester. Et irritave-
runt me. noluerunt que me audire. unusquisque
abhominationes oculorum suorum non proiecit. nec
ydola egypti reliquerunt. et dixi ut effunderem
indignationem meam super eos. et implerem iram me-
am in eis in medio terre egypti. et feci propter nomen me-
um ut non violaretur coram gentibus in quarum
medio erant et inter quas apparui eis ut educerem
eos de terra egypti. Eieci ergo eos de terra egyp-
ti et eduxi in desertum. et dedi eis precepta mea
et iudicia mea ostendi eis que faciat homo et vi-
vat in eis. Insuper et sabbata mea dedi eis ut essent
signum inter me et eos et scirent quia ego dominus
sanctificans eos. et irritaverunt me domus israel in
deserto in preceptis meis non ambulaverunt. et iu-
dicia mea proiecerunt que faciens homo vivet
in eis. et sabbata mea violaverunt vehementer.
Dixi ergo ut effunderem furorem meum super
eos in deserto et consumerem eos. et feci propter nomen
meum ne violaretur coram gentibus de quibus eie-
ci eos in conspectu earum. Ego igitur levavi manum me-
am super eos in deserto. ne inducerem eos in ter-
ram quam dedi eis fluentem lacte et melle pre-
cipuam terrarum omnium quia iudicia mea proiece-
runt et in preceptis meis non ambulaverunt et sab-
bata mea violaverunt. post ydola enim cor
eorum gradiebatur. et pepercit oculus meus super eos
ut non interficerem eos nec consumpsi eos in deserto.
Dixi autem ad filios eorum in solitudine. In precep-
tis patrum vestrorum nolite incedere. nec iudicia
eorum custodiatis. nec in ydolis eorum polluamini
ego dominus deus vester. in preceptis meis ambulate. et iu-
dicia mea custodite et facite ea. et sabbata mea
sanctificate. ut sit signum inter me et vos. et sciatis quia
ego dominus deus vester. Et exacerbaverunt me filii. et
in preceptis meis non ambulaverunt. et iudicia mea
non custodierunt ut facerent ea que cum fecerit
homo vivet in eis. et sabbata mea violaverunt.
et comminatus sum ut effunderem furorem me-
um super eos et implerem iram meam in eis in de-
serto. Averti autem manum meam et feci propter
nomen meum ut non violaretur coram gentibus
de quibus eieci eos in oculis earum. Iterum levavi
manum meam in eos in solitudine ut disper-
gerem illos in nationes. et ventilarem eos in
terras eo quod iudicia mea non fecissent. et precepta
mea reprobassent. et sabbata mea violassent.
et post ydola patrum suorum fuissent oculi eorum. Ergo
et ego dedi eis precepta non bona et iudicia in qui-
bus non vivent. et pollui eos in muneribus suis cum
offerrent omne quod aperit vulvam propter delicta su-
a. et scient quia ego dominus. Quamobrem loque-
re ad domum israel fili hominis et dices ad eos. Hec dicit
dominus deus. Adhuc et in hoc blasphemaverunt me patres
vestri cum sprevissent me contemnentes et induxissem
eos in terram super quam levavi manum meam
ut darem eis. viderunt omnem collem excelsum
et omne lignum nemorosum. et immolaverunt ibi
victimas suas. et dederunt ibi irritationem
oblationum suarum. et posuerunt ibi odorem suavita-
tis sue. et libaverunt libationes suas et dixi ad
eos. Quid est excelsum ad quod vos ingredimini? Et
vocatum est nomen eius excelsum usque ad diem hanc.
Propterea dic ad domum israel. Hec dicit dominus deus. Cer-
te in via patrum vestrorum vos polluimini et post of-
fendicula eorum vos fornicamini et oblationem
donorum vestrorum cum traducitis filios vestros per ignem
vos polluimini in omnibus ydolis vestris usque hodie.
et ego respondebo vobis domus israel. Vivo ego
dicit dominus deus quia non respondebo vobis. neque cogitatio
mentis vestre fiet dicentium. Erimus sicut gentes
et sicut cognationes terre ut colamus ligna et lapi-
des. Vivo ego dicit dominus deus. quoniam in manu for-
ti et in brachio extento et in furore effuso regn-
abo super vos. et educam vos de populis. et congregabo
vos de terris in quibus dispersi estis in manu va-
lida et brachio extento et in furore effuso reg-
nabo super vos. et adducam vos in desertum
populorum et iudicabor ibi vobiscum facie ad fa-
ciem sicut iudicio contendi adversum patres ve-
stros in deserto terre egypti sic iudicabo vos di-
cit dominus et subiciam vos sceptro meo et indu-
cam vos in vinculis federis. et eligam de vobis
transgressores et impios. et de terra incolatus
eorum educam eos. et in terram israel non ingredientur
et scietis quia ego dominus. Et vos domus israel hec dicit
dominus deus. Singuli post ydola vestra ambulate
et servite eis. Quod si in hoc non audieritis me. et
nomen sanctum meum polluitis ultra in muneribus
vestris et in ydolis vestris in monte sancto meo et in monte

te excelso israel ait dominus deus ibi servient mihi omnis
domus israel omnes inquam in terra in qua placebunt
mihi et ibi queram primitias vestras et initium deci-
marum vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris. In odorem
suavitatis suscipiam vos cum eduxero vos de po-
pulis et congregavero vos de terris in quas dispersi
estis et sanctificabor in vobis in oculis nationum et scie-
tis quia ego dominus. Cum induxero vos in terram israel
in terram pro qua levavi manum meam ut
darem eam patribus vestris et recordabimini ibi vi-
arum vestrarum et omnium scelerum vestrorum quibus pol-
luti estis in eis et displicebitis vobis in conspectu
vestro in omnibus malitiis vestris quas fecistis et sci-
etis quia ego dominus cum benefecero vobis propter nomen meum
non secundum vias vestras malas neque secundum scelera
vestra pessima domus israel ait dominus deus.

XXI

Et factus
est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone fa-
ciem tuam contra viam austri et stilla ad africum
et propheta ad saltum agri meridiani. et dices sal-
tui meridiano. Audi verbum domini. Hec dicit dominus
deus. Ecce ego succendam in te ignem et comburam in
te omne lignum viride et omne lignum aridum.
non extinguetur flamma succensionis et com-
buretur in ea omnis facies ab austro usque ad
aquilonem et videbit universa caro quia ego dominus
succendi eam nec extinguetur. Et dixi. a. a. a.
domine deus ipsi dicunt de me. Numquid non per para-
bolas loquitur iste? Et factus est sermo domini
ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam ad
ierusalem et stilla ad sanctuaria et propheta contra humum
israel. et dices terre israel. Hec dicit dominus deus. Ecce ego
ad te et eiciam gladium meum de vagina sua
et occidam in te iustum et impium. Pro eo autem quod oc-
cidi in te iustum et impium idcirco egredie-
tur gladius meus de vagina mea ad omnem
carnem ab austro usque ad aquilonem. ut sciat
omnis caro quia ego dominus eduxi gladium meum
de vagina sua irrevocabilem. Et tu fili hominis
ingemisce in contritione lumborum et in amaritu-
dinibus ingemisces coram eis. Cumque dixerint ad
te quare tu gemis? dices. Pro auditu: quia venit
et tabescet omne cor et dissolventur universe
manus. et infirmabitur omnis spiritus et per cuncta
genua fluent aque. Ecce venit et fiet ait dominus
deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili
hominis propheta et dices. Hec dicit dominus deus. loquere. Gla-
dius gladius exacutus est et limatus. ut cedat
victimas exacutus est. ut splendeat limatus
est. Qui moves sceptrum filii mei: succidisti omne
lignum. et dedi eum ad levigandum ut teneatur
manu. Iste exacutus est gladius. et iste limatus
est ut sit in manu interficientis. Clama et ulula
fili hominis quia hic factus est in populo meo hic in cunctis
ducibus israel qui fugerant gladium traditi sunt
cum populo meo. Idcirco plaude super femur quia pro-
batus est. et hoc cum sceptrum subverterit et non erit dicit
dominus deus. Tu ergo fili hominis propheta et percute ma-
num ad manum et duplicetur gladius ac
triplicetur gladius interfectorum. Hic est gladius
occisionis magne qui obstupescere eos facit
et corde tabescere et multiplicat ruinas. In omnibus
portis eorum dedi conturbationem gladii acuti et li-
mati ad fulgendum. amicti ad cedem. Exacu-
ere. vade ad dexteram sive ad sinistram quocumque
faciei tue est appetitus. Quin et ego plaudam
manu ad manum et implebo indignationem
meam ego dominus locutus sum. Et factus est ser-
mo domini ad me dicens. Et tu fili hominis pone
tibi vias duas ut veniat gladius regis babilonis.
de terra una egredientur ambo. et manu capi-
et coniecturam in capite vie civitatis coniciet.
viam pones ut veniat gladius ad rabbath fi-
liorum amon et ad iudam in ierusalem munitissim-
am. Stetit enim rex babilonis in bivio in capite
duarum viarum divinationem querens commiscens sa-
gittas. interrogavit idola. exta consuluit. Ad dexter-
am eius facta est divinatio super ierusalem ut ponat
arietes ut aperiat os in cede et elevet vocem in u-
lulatu ut ponat arietes contra portas. ut comportet
aggerem. ut edificet munitiones eritque quasi
consulens frustra oraculum in oculis eorum et sab-
batorum otium imitans. Ipse autem recordabitur
iniquitatis ad capiendum. Idcirco hec dicit dominus
deus. Pro eo quod recordati estis iniquitates vestras
et revelastis prevaricationes vestras. et apparuerunt
peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris. pro eo
inquam quod recordati estis manu capiemini.
Tu autem profane dux impie israel cuius venit dies
in tempore iniquitatis prefinite. Hec dicit dominus deus.
Aufer cidarim tolle coronam. Nonne hec est
que humilem sublevavit. et sublimem humilia-
vit. Iniquitatem iniquitatem iniquitatem po-
nam eam et hoc non fiet donec veniat cuius est
iudicium et tradam ei. Et tu fili hominis
propheta et dic. Hec dicit dominus deus ad filios amon. et
ad obprobrium eorum et dices. Mucro mucro
evagina te ad occidendum. Lima te ut interfi-
cias et fulgeas. cum tibi viderentur vana et divi-
narentur mendacia: ut dareris super colla
vulneratorum impiorum: quorum venit dies in tempore
iniquitatis prefinite. Revertere ad vaginam
tuam in loco in quo creatus es. In terra nativita-
tis tue iudicabo te. et effundam super te indig-
nationem meam in igne furoris mei sufflabo
in te daboque te in manus hominum insipientium
et fabricantium interitum igni eris cibus sangui-
nis tuus erit in medio terre. oblivioni traderis:
quia ego dominus locutus sum.

XXII

Et factum est verbum
domini ad me dicens. Et tu fili hominis nonne iu-
dicas civitatem sanguinum? et ostendes ei omnes
abhominationes suas et dices. Hec dicit dominus deus.
Civitas effundens sanguinem in medio sui ut
veniat tempus eius et que fecit ydola contra semet
ipsam ut pollueretur in sanguine tuo qui a te
effusus est. Deliquisti: et in ydolis tuis que fecisti
polluta es. et appropinquare fecisti dies tuos et
adduxisti tempus annorum tuorum. propterea dedi te obpro-
brium gentibus et irrisionem universis terris.
que iuxta sunt et que procul a te triumphabunt
de te. Sordida nobilis: grandis interitu.

xxii

ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem. Patrem et matrem contumeliis affecerunt in te. advenam calumpniati sunt in medio tui. pupillum et viduam contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevistis. et sabbata mea polluistis. Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem. et super montes comederunt in te. Scelus operati sunt in medio tui. Verecundiora patris discooperuerunt in te. immunditiam menstruate humiliaverunt in te. et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abhominationem. et socer nurum suam polluit nephárie. frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. Munera acceperunt apud te ad effundendum sanguinem. usuram et superhabundantiam accepisti. et avare proximos tuos calumpniabaris. meique oblita es ait Dominus Deus. Ecce complosi manus meas super avaritiam tuam quam fecisti. et super sanguinem qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit cor tuum. aut prevalebunt manus tue in diebus quos ego faciam tibi. Ego Dominus locutus sum et faciam. et dispergam te in nationes. et ventilabo te in terras. et deficere faciam immunditiam tuam a te. et possidebo te in conspectu gentium. et scies quia ego Dominus. Et factum est verbum Domini ad me dicens. Fili hominis versa est mihi domus Israel in scoriam. Omnes isti es et stagnum et ferrum et plumbum in medio fornacis. scoria argenti facti sunt. Propterea hec dicit Dominus Deus. eo quod versi estis omnes in scoriam. propterea ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem. congregatione argenti et eris et ferri et stagni et plumbi in medio fornacis. ut succendam in ea ignem ad conflandum. Sic congregabo in furore meo et in ira mea. et requiescam et conflabo vos. et congregabo vos. et succendam vos in igne furoris mei. et conflabimini in medio eius. Ut conflatur argentum in medio fornacis. sic eritis in medio eius. et scietis quia ego Dominus. cum effuderim indignationem meam super vos. Et factus est sermo Domini ad me dicens. Fili hominis dic ei. Tu es terra immunda et non conpluta in die furoris. Coniuratio prophetarum in medio eius. sicut leo rugiens capiensque predam. animas devoraverunt. opes et pretium acceperunt. viduas eius multiplicaverunt in medio illius. Sacerdotes eius contempserunt legem meam. et polluerunt sanctuaria mea. inter sanctum et prophanum non habuerunt distantiam. et inter pollutum et mundum non intellexerunt. et a sabbatis meis averterunt oculos suos. et coinquinabar in medio eorum. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes predam ad effundendum sanguinem. et perdendas animas. et avare sectanda lucra. Prophete autem eius liniebant eos absque temperamento. videntes vana et divinantes eis mendacium. dicentes. Hec dicit Dominus Deus. cum Dominus non sit locutus. Populi terre calumpniabantur calumpniam. et rapiebant violenter. egenum et pauperem affligebant. et advenam opprimebant calumpnia absque iudicio. et quesivi de eis virum qui interponeret sepem. et staret oppositus contra me pro terra. ne dissiparem eam. et non inveni. et effudi super eos indignationem meam. in igne ire mee consumpsi eos. viam eorum in caput eorum reddidi ait Dominus Deus.

XXIII

Et factus est sermo Domini ad me dicens. Fili hominis due mulieres filie matris unius fuerunt. et fornicate sunt in Egypto. in adolescentia sua fornicate sunt. ibi subacta sunt ubera earum. et fracte sunt mamme pubertatis earum. Nomina autem earum Oolla maior. et Ooliba soror eius minor. et habui eas. et pepererunt filios et filias. Porro nomina earum Samaria Oolla. et Ierusalem Ooliba. Fornicata est igitur super me Oolla. et insanivit in amatores suos. in Assyrios propinquantes. vestitos iacincto. principes et magistratus. iuvenes cupidinis. universos equites ascensores equorum. et dedit fornicationes suas super eos electos filios Assyriorum universos. et in omnibus in quos insanivit. in immunditiis eorum polluta est. Insuper et fornicationes suas quas habuerat in Egypto non reliquit. nam et illi dormierant cum ea in adolescentia eius. et illi confregerant ubera pubertatis eius. et effuderant fornicationem suam super eam. Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum. in manus filiorum Assur. super quorum insanivit libidine. Ipsi discooperuerunt ignominiam eius. filios et filias eius tulerunt. et ipsam occiderunt gladio. et facte sunt famose mulieres. et iudicia perpetraverunt in ea. Quod cum vidisset soror eius Ooliba. plus quam illa insanivit libidine. et fornicationem suam super fornicationem sororis sue ad filios Assyriorum prebuit impudenter. ducibus et magistratibus ad se venientibus. indutis veste varia. equitibus qui vectabantur equis. et adolescentibus forma egregia universis. et vidi quod polluta esset via una ambarum. et auxit fornicationes suas. Cumque vidisset viros depictos in pariete. ymagines Caldeorum expressas coloribus. et accinctos baltheis renes. et tyaras tinctas in capitibus eorum. formam ducum omnium. similitudinem filiorum Babilonis terreque Caldeorum in qua orti sunt. insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum. et misit nuntios ad eos in Caldeam. Cumque venissent ad eam filii Babilonis ad cubile mammarum. polluerunt eam stupris suis. et polluta est ab eis. et saturata est anima eius ab illis. Denudavit quoque fornicationes suas. et discooperuit ignominiam suam. et recessit anima mea ab ea. sicut recesserat anima mea a sorore eius. Multiplicavit enim fornicationes suas. recordans dies adolescentie sue quibus fornicata est in terra Egypti. et insanivit libidine super concubitum eorum. quorum carnes sunt ut carnes asinorum. et sicut fluxus equorum fluxus eorum. et visitasti scelus adolescentie tue. cum subacta sunt in Egypto ubera tua. et confracte sunt mamme pubertatis tue. Propterea Ooliba hec dicit Dominus Deus.

Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te de quibus satiata est anima tua et congregabo eos adversum te in circuitu filios babylonis et universos caldeos nobiles tyrannosque et principes omnes filios assyriorum iuvenes forma egregia duces et magistratus universos principes principum et nominatos ascensores equorum et venient super te instructi curru et rota multitudo populorum lorica et clipeo et galea armabuntur contra te undique et dabo coram eis iudicium et iudicabunt te iudiciis suis. Et ponam zelum meum in te quem exercent tecum in furore nasum tuum et aures tuas precident et que remanserint gladio concident ipsi filios tuos et filias tuas capient et novissimum tuum devorabitur igni et denudabunt te vestimentis tuis et tollent vasa glorie tue. Et requiescere faciam scelus tuum de te et fornicationem tuam de terra egypti nec levabis oculos tuos ad eos et egypti non recordaberis amplius. Quia hec dicit dominus deus. Ecce ego tradam te in manus eorum quos odisti in manus de quibus satiata est anima tua et agent tecum in odio et tollent omnes labores tuos et dimittent te nudam et ignominia plenam et revelabitur ignominia fornicationum tuarum scelus tuum et fornicationes tue fecerunt hec tibi quia fornicata es post gentes inter quas polluta es in idolis earum. In via sororis tue ambulasti et dabo calicem eius in manu tua. Hec dicit dominus deus. Calicem sororis tue bibes profundum et latum eris in derisum et in subsannationem que est capacissima ebrietate et dolore repleberis calice meroris et tristitie calice sororis tue samarie et bibes illum et potabis usque ad feces et fragmenta eius devorabis et ubera tua lacerabis quia ego locutus sum ait dominus deus. Propterea hec dicit dominus deus. Quia oblita es mei et proiecisti me post corpus tuum tu quoque porta scelus tuum et fornicationes tuas. Et ait dominus ad me dicens. Fili hominis numquid iudicas Oollam et Oolibam et annuntias eis scelera earum quia adultere sunt et sanguis in manibus earum et cum idolis suis fornicate sunt insuper et filios suos quos genuerunt mihi obtulerunt eis ad devorandum. Sed et hoc fecerunt mihi polluerunt sanctuarium meum in die illa et sabbata mea prophanaverunt. Cumque immolarent filios suos idolis suis et ingrederentur sanctuarium meum in die illa ut pollurent illud etiam hec fecerunt in medio domus mee. Miserunt ad viros venientes de longe ad quos nuntium miserant itaque ecce venerunt quibus te lavisti et circumlinisti stibio oculos tuos et ornata es mundo muliebri. Sedisti in lecto pulcherrimo et mensa ornata est ante te thymiama meum et unguentum meum posuisti super eam et vox multitudinis exultantis erat in ea et in viris qui de multitudine hominum adducebantur et veniebant de deserto posuerunt armillas in manibus earum et coronas speciosas in capitibus earum. Et dixi ei que attrita est in adulteriis nunc fornicabitur in fornicatione sua etiam hec et ingressi sunt ad eam quasi ad mulierem meretricem sic ingrediebantur ad Oollam et ad Oolibam mulieres nefarias. Viri ergo iusti sunt hi iudicabunt eas iudicio adulterarum et iudicio effundentium sanguinem quia adultere sunt et sanguis in manibus earum et idolis suis fornicate sunt. Hec enim dicit dominus deus. Adduc ad eas multitudinem et trade eas in tumultum et in rapinam et lapidentur lapidibus populorum et confodiantur gladiis eorum filios et filias earum interficient et domos earum igne succendent et auferam scelus de terra et discent omnes mulieres ne faciant secundum scelus earum et dabunt scelus vestrum super vos et peccata idolorum vestrorum portabitis et scietis quia ego dominus deus.

XXIIII

Et factum est verbum domini ad me in anno nono in mense decimo decima die mensis dicens. Fili hominis scribe tibi nomen diei huius in qua confirmatus est rex babylonis adversum ierusalem hodie et dices per proverbium ad domum irritatricem parabolam et loqueris ad eos. Hec dicit dominus deus. Pone ollam pone inquam et mitte in eam aquam. Congere frusta eius in ea omnem partem bonam femur et armum electa et ossibus plena pinguissimum pecus assume compone quoque struem ossium sub ea efferbuit coctio eius et discocta sunt ossa illius in medio eius. Propterea hec dicit dominus deus. Ve civitati sanguinum olle cuius rubigo in ea est et rubigo eius non exivit de ea per partes et per partes suas eice eam non cecidit super eam sors. Sanguis enim eius in medio eius est super limpidissimam petram effudit illum non effudit illum super terram ut possit operiri pulvere ut superinducerem indignationem meam et vindicta ulciscerer dedi sanguinem eius super petram limpidissimam ne operiretur. Propterea hec dicit dominus deus. Ve civitati sanguinum cuius ego grandem faciam pyram. Congere ossa que igne succendam consumentur carnes et coquetur universa compositio et ossa tabescent. Pone quoque eam super prunas vacuam ut incalescat et liquefiat es eius et confletur in medio eius inquinamentum eius et consumatur rubigo eius. Multo labore sudatum est et non exivit de ea nimia rubigo eius neque per ignem. Inmunditia tua execrabilis quia mundare te volui et non es mundata a sordibus tuis sed nec mundaberis prius donec quiescere faciam indignationem meam in te. Ego dominus locutus sum veniet et faciam non transeam nec parcam nec placabor iuxta vias tuas et iuxta adinventiones tuas iudicabo te dicit dominus. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum in plaga et non planges neque plorabis neque fluent lacri-

me tue. Ingemisce tacens. mortuorum luctum non facies. Corona tua circumligata sit tibi et calciamenta tua erunt in pedibus tuis. nec amictu ora velabis. nec cibos lugentium comedes. Locutus sum ergo ad populum mane. et mortua est uxor mea vespere. fecique mane sicut preceperat mihi. et dixit ad me populus. Quare non indicas nobis quid ista significent que tu facis? et dixi ad eos. Sermo domini factus est ad me dicens. Loquere domui israel. Hec dicit dominus deus. Ecce ego polluam sanctuarium meum superbiam imperii vestri et desiderabile oculorum vestrorum. et super quo pavet anima vestra. et filii vestri et filie vestre quas reliquistis gladio cadent. et facietis sicut feci. ora amictu non velabitis. et cibos lugentium non comedetis. coronas habebitis in capitibus vestris. et calciamenta in pedibus. non plangetis neque flebitis. sed tabescetis in iniquitatibus vestris et unusquisque gemet ad fratrem suum. eritque vobis ezechiel in portentum. Iuxta omnia que fecit facietis cum venerit istud. et scietis quia ego dominus deus. Et tu fili hominis ecce in die qua tollam ab eis fortitudinem eorum. et gaudium dignitatis et desiderium oculorum eorum super quo requiescunt anime eorum. filios et filias eorum. in die illa cum venerit fugiens ad te ut annunciet tibi. in die inquam illa aperietur os tuum cum eo qui fugit. et loqueris et non silebis ultra. erisque eis in portentum. et scietis quia ego dominus.

XXV

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra filios amon et prophetabis de eis et dices filiis amon. Audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod dixisti euge euge super sanctuarium meum quia pollutum est. et super terram israel quoniam desolata est. et super domum iuda quoniam ducti sunt in captivitatem. Idcirco ego tradam te filiis orientalibus in hereditatem et collocabunt caulas suas in te. et ponent in te tentoria sua. ipsi comedent fruges tuas et ipsi bibent lac tuum. Daboque rabbath in habitaculum camelorum. et filios amon in cubile pecorum. et scietis quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus. Pro eo quod plausisti manu et percussisti pede. et gavisa es ex toto affectu super terram israel. Idcirco ecce ego extendam manum meam super te et tradam te in direptionem gentium et interficiam te de populis. et perdam te de terris et conteram et scies quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod dixerunt moab et seyr. Ecce sicut omnes gentes domus iuda. idcirco ecce ego aperiam humerum moab de civitatibus. de civitatibus inquam eius et de finibus eius inclitas terre bethiesimoth et beelmeon et cariathaym filiis orientis cum filiis amon et dabo eam in hereditatem. ut non sit memoria ultra filiorum amon in gentibus. et in moab faciam iudicia. et scient quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod fecit idumea ultionem ut se vindicaret de filiis iuda. peccavitque delinquens et vindictam expetivit de eis. Idcirco hec dicit dominus deus. Extendam manum meam super ydumeam et auferam de ea hominem et iumentum et faciam eam desertam ab austro. qui sunt in dedan gladio cadent. et dabo ultionem meam super ydumeam per manum populi mei israel. et facient in edom iuxta iram meam. et furorem meum. et scient vindictam meam dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod fecerunt palestini vindictam et ulti se sunt toto animo interficientes et implentes inimicicias veteres. propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego extendam manum meam super palestinos. et interficiam interfectores et perdam reliquias maritime regionis. faciamque in eis ultiones magnas arguens in furore et scient quia ego dominus. cum dedero vindictam meam super eos.

XXVI

Et factum est in anno undecimo. prima mensis factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pro eo quod dixit tyrus de ierusalem. Euge confracte sunt porte populorum. conversa est ad me. implebor deserta est. propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego super te tyre. et ascendere faciam ad te gentes multas sicut ascendit mare fluctuans et dissipabunt muros tyri et destruent turres eius. et radam pulverem de ea. et dabo eam in limpidissimam petram. Siccatio sagenarum erit in medio maris quia ego locutus sum ait dominus deus. et erit in direptionem gentibus. filie quoque eius que sunt in agro gladio interficientur. et scient quia ego dominus. Quia hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam ad tyrum nabuchodonosor regem babilonis ab aquilone regem regum cum equis et curribus et equitibus et cetu populoque magno. filias tuas que sunt in agro gladio interficiet. et circumdabit te municionibus et comportabit aggerem in gyro. et elevabit contra te clypeum. vineas et arietes temperabit in muros tuos et turres tuas destruet in armatura sua. Inundatione equorum eius operiet te pulvis eorum. a sonitu equitum et rotarum et curruum movebuntur muri tui. Cum ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis dissipate ungulis equorum suorum conculcabit omnes plateas tuas. populum tuum gladio cedet. et statue tue nobiles in terram corruent. vastabunt opes tuas. diripient negotiationes tuas. et destruent muros tuos. et domos tuas preclaras subvertent. et lapides tuos et ligna tua et pulverem tuum in medio aquarum ponent. et quiescere faciam multitudinem canticorum tuorum. et sonitus cythararum tuarum non audietur amplius. et dabo te in limpidissimam petram. siccatio sagenarum eris. nec edificaberis ultra quia ego dominus locutus sum dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus tyro. Numquid non a sonitu ruine tue et gemitu interfectorum tuorum cum occisi fuerint in medio tui commovebuntur insule. et descendent de sedibus suis omnes principes maris. et auferent exuvias suas. et vestimenta sua varia abicient et induentur stupore. In terra sedebunt. et attoniti super repentino casu tuo admirabuntur. et assumentes super te lamentum dicent tibi. Quomodo peristi que habitas in mari urbs inclita que fuisti fortis in mari cum habitatoribus tuis quos formida

bant universi. Flumine stupebunt naves in die pavoris tui. et turbabuntur insule in mari eo quod nullus egrediatur ex te. Quia hec dicit dominus deus. Cum dedero te urbem desolatam sicut civitates que non habitantur. et adduxero super te abissum et operuerint te aque multe. et detraxero te cum hiis qui descendunt in lacum ad populum sempiternum. et collocavero te in terra novissima sicut solitudines veteres cum hiis qui deducuntur in lacum ut non habiteris. Porro cum dedero gloriam in terra viventium in nichilum redigam te. et non eris et requisita non invenieris ultra in sempiternum dicit dominus deus. Et factum est verbum domini

XXVII

ad me dicens. Tu ergo fili hominis assume super tyrum lamentum. et dices tyro que habitat in introitu maris. negociationi populorum ad insulas multas. Hec dicit dominus deus. O tyre tu dixisti perfecti decoris ego sum. et in corde maris sita. Finitimi tui qui te edificaverunt impleverunt decorem tuum. Abietibus de sanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris. Cedrum de libano tulerunt ut facerent tibi malum. Quercus de basan dolaverunt in remos tuos. Transtra tua fecerunt tibi ex ebore indico et pretoriola de insulis ytalie. Byssus varia de egypto texta est tibi in velum ut poneretur in malo. Iacinctus et purpura de insulis elysa facta sunt operimentum tuum. Habitatores sydonis et aradii fuerunt remiges tui. Sapientes tui tyre facti sunt gubernatores tui. Senes biblii et prudentes eius habuerunt nautas ad ministerium varie supellectilis tue. Omnes naves maris et naute earum fuerunt in populo negociationis tue. Perse et lydii et lybies in exercitu tuo erant viri bellatores tui. clypeum et galeam suspenderunt in te pro ornatu tuo. Filii aradii cum exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu tuo. Sed et pigmei qui erant in turribus tuis pharetras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum. Ipsi compleverunt pulchritudinem tuam. Carthaginenses negociatores tui a multitudine cunctarum divitiarum argento ferro stagno plumboque repleverunt nundinas tuas. Grecia thubal et mosoch ipsi institores tui. mancipia et vasa erea adduxerunt populo tuo. De domo togorma equos et equites et mulos adduxerunt ad forum tuum. Filii dedan negociatores tui. insule multe negociatio manus tue. Dentes eburneos et hebeninos commutaverunt in pretio tuo. Syrus negociator tuus propter multitudinem operum tuorum. gemmam purpuram et scutulata et byssum et sericum et coccum proposuerunt in mercatu tuo. Iuda et terra israel ipsi institores tui. In frumento primo balsamum et mel et oleum et resinam proposuerunt in nundinis tuis. Damascenus negociator tuus in multitudine operum tuorum in multitudine diversarum opum. in vino pingui in lanis coloris optimi. Dan et grecia et mozel in nundinis tuis proposuerunt ferrum fabrefactum. Stacten et calamus in negociatione tua. Dedan institores tui in tapetibus ad sedendum. Arabia et universi principes cedar. ipsi negociatores manus tue. cum agnis et arietibus et hedis venerunt ad te negociatores tui. Venditores saba et reema ipsi negociatores tui. cum universis aromatibus primis et lapide precioso et auro quod proposuerunt in mercatu tuo. Aran et chenne et eden negociatores tui in saba. Assur et chelmad venditores tui. Ipsi negociatores tui multipharium in involucris iacincti et polimitorum. gazarumque preciosarum que obvolute et astricte erant funibus. Cedros quoque habebant in negociationibus tuis. Naves maris principes tui in negociatione tua. et repleta es et glorificata nimis in corde maris. In aquis multis adduxerunt te remiges tui. Ventus auster contrivit te in corde maris. Divicie tue et thesauri tui et multiplex instrumentum tuum. Naute tui et gubernatores tui qui tenebant supellectilem tuam et populo preerant. Viri quoque bellatores tui qui erant in te cum universa multitudine tua que est in medio tui cadent in corde maris in die ruine tue. A sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur classes. et descendent de navibus suis omnes qui tenebant remum. Naute et universi gubernatores tui in terra stabunt et eiulabunt super te voce magna. et clamabunt amare. et superiacient pulverem capitibus suis et cinere conspergentur. et radent super te calvicium. et accingentur ciliciis. et plorabunt te in amaritudine anime ploratu amarissimo. et assument super te carmen lugubre. et plangent te. Que est ut tyrus que obmutuit in medio maris. que in exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos multos. In multitudine divitiarum tuarum et populorum tuorum ditasti reges terre. Nunc contrita es a mari in profundis aquarum opes tue et omnis multitudo tua que erat in medio tui ceciderunt. Universi habitatores insularum obstupuerunt super te et reges earum omnes tempestate perculsi mutaverunt vultus. negociatores populorum sibilaverunt super te. ad nichilum deducta es et non eris usque in perpetuum.

XXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis dic principi tyri. Hec dicit dominus deus. eo quod elevatum est cor tuum et dixisti deus ego sum et in cathedra dei sedi in corde maris cum sis homo et non deus. et dedisti cor tuum quasi cor dei. Ecce sapientior es tu daniele. omne secretum non est absconditum a te. In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem et acquisisti aurum et argentum in thesauris tuis. In multitudine sapientie tue et in negociatione tua multiplicasti tibi fortitudinem et elevatum est cor tuum in robore tuo. Propterea hec dicit dominus deus. eo quod elevatum est cor tuum quasi cor dei. idcirco ecce dicit dominus. Ecce ego adducam super te alienos robustissimos

gentium. et nudabunt gladios suos sup pulcri
tudinem sapie tue. et polluent decorem tuum
et interficient et detrahent te. et morieris in interi
tu occisorum in corde maris. Numquid dicens lo
quens dicis ego sum coram interficientibus te cum sis
homo et non deus in manu occidentium te. morte incir
cisorum morieris in manu alienorum. ego locutus
sum ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me
dicens. Fili hominis leva planctum super regem tyri
et dices ei. Hec dicit dominus deus. Tu signaculum simili
tudinis plenus sapientia. et perfectus decore in deli
ciis paradisi dei fuisti. omnis lapis preciosus operi
mentum tuum. Sardius. Topazius. Et iaspis.
Crisolitus. Et onix. Et berillus. Sa
phirus. Et carbunculus. Et smaragdus.
Aurum opus decoris tui et foramina tua in di
e qua conditus es preparata sunt. Tu cherub extentus
et protegens. et posui te in monte sancto dei in medio
lapidum ignitorum ambulasti perfectus in viis
tuis a die conditionis tue. donec inventa est
iniquitas in te. In multitudine negotiationis
tue repleta sunt interiora tua iniquitate. et pec
casti et eieci te de monte dei. et perdidi te o cher
ub protegens de medio lapidum ignitorum. elevatum est
cor tuum in decore tuo perdidisti sapientiam tuam
in decore tuo in terram proieci te ante faciem regum
dedi te ut cernerent te. In multitudine ini
quitatum tuarum et iniquitate negotiationis
tue polluisti sanctificationem tuam. producam ergo ig
nem de medio tui qui comedat te. et dabo
te in cinerem super terram in conspectu omnium videnti
um te. omnes qui viderint te in gentibus obstupescent
super te nichili factus es. et non eris in perpetuum. Et
factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone
faciem tuam contra sydonem. et prophetabis de ea et di
ces. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te sydon et glori
ficabor in medio tui. et scient quia ego dominus. cum
fecero in ea iudicia. et sanctificatus fuero in ea. et immit
tam ei pestilentiam et sanguinem in plateis
eius et corruent interfecti in medio eius gladio
per circuitum et scient quia ego dominus. et non erit ultra
domui israel offendiculum amaritudinis et spina
dolorem inferens. undique per circuitum eorum
qui adversantur eis. et scient quia ego dominus deus.
Hec dicit dominus deus. Quando congregavero domum israel
de populis in quibus dispersi sunt sanctificabor
in eis coram gentibus. et habitabunt in terra sua quam
dedi servo meo iacob et habitabunt in ea securi
et edificabunt domos plantabuntque vineas
et habitabunt confidenter cum fecero iudicia in omnibus
qui adversantur eis per circuitum et scient quia

XXIX

ego dominus deus eorum. In anno. x. in. x. mense
.xi. die mensis factum est verbum domini ad me dicens.
Fili hominis pone faciem tuam contra pharaonem
regem egypti. et prophetabis de eo. et de egypto u
niversa. loquere et dices. Hec dicit dominus deus. Ecce
ego ad te pharao rex egypti draco magne
qui cubas in medio fluminum tuorum et dicis meus
est fluvius et ego feci memet ipsum et ponam fre
num in maxillis tuis. et adglutinabo pisces
fluminum tuorum squamis tuis. et extraham te
de medio fluminum tuorum. et universi pisces tu
i in squamis tuis adherebunt. et proiciam te in de
sertum. et omnes pisces fluminis tui super faciem terre
cades. non colligeris neque congregaberis. bestiis terre et vo
latilibus celi dedi te ad devorandum. et scient omnes
habitatores egypti quia ego dominus. Pro eo quod fu
isti baculus arundineus domui israel. quando appre
henderunt te manu. et confractus es. et lacerasti
omnem humerum eorum et dissolvisti omnes renes e
orum innitentibus eis super te comminutus es. propterea
hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam super te gladi
um et interficiam de ea hominem et iumentum
et erit terra egypti in desertum et in solitudinem.
et scient quia ego dominus. Eo quod dixeris fluvius meus est
et ego feci eum. Ideirco ego ad te. et ad flumi
na tua. daboque terram egypti in solitudines gla
dio dissipatam. a turre syenes usque ad termi
nos ethiopie. non transibit per eam pes hominis. neque
pes iumenti gradietur in ea. et non habitabitur
.xl. annis. daboque terram egypti desertam in me
dio terrarum desertarum. et civitates eius in medio
urbium subversarum. et erunt desolate .xl. an
nis. et dispergam egyptios in nationes. et venti
labo eos in terras. quia hec dicit dominus deus. post finem
.xl. annorum congregabo egyptum de populis in
quibus dispersi fuerant et reducam captivita
tem egypti et collocabo eos in terra phatures.
in terra nativitatis sue. et erunt ibi in regnum
humile. et inter regna cetera erit humillima
et non elevabitur ultra super nationes et immi
nuam eos ne imperent gentibus. neque erunt ultra
domui israel in confidentia docentes iniquitatem
ut fugiant et sequantur eos. et scient quia ego
dominus deus. Et factum est in .xx. et. vii. anno in pri
mo in una mensis. factum est verbum domini ad me
dicens. Fili hominis nabuchodonosor rex babilonis servi
re fecit exercitum suum servitute magna ad
versum tyrum. Omne caput decalvatum. et omnis
humerus depilatus est. et merces non est reddita. ei
neque exercitui eius. de tyro pro servitute qua ser
vivit mihi adversus eam. propterea hec dicit dominus deus. Ecce
ego dabo nabuchodonosor regem babilonis in terra egypti.
et accipiet multitudinem eius. et depredabitur
manubias eius. et diripiet spolia eius et erit
merces exercitui illius et operi pro quo servivit
adversum eam. et dedi ei terram egypti. pro eo
quod laboraverit mihi ait dominus deus. In die illa
pullulabit cornu domus israel. et tibi dabo aper

XXX

tum os in medio eorum et scient quia ego dominus deus.
Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis
propheta et dic. Hec dicit dominus deus. Ululate. ve ve. diei
quia iuxta est dies. et appropinquat dies domini. dies
nubis. tempus gentium erit. et veniet gladius
in egyptum. et erit pavor in ethiopia. cum ceciderint
vulnerati in egypto. et ablata fuerit multitudo
illius. et destructa fundamenta eius. ethiopia
et libia et lidii. et omne reliquum vulgus et cub.
et filii terre federis. cum eis gladio cadent. Hec
dicit dominus deus. Et corruent fulcientes egyptum

et destruetur superbia imperii eius. A turre Syenes gladio cadent in ea, ait dominus exercituum. Et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum, et urbes eius in medio civitatum desertarum erunt. Et scient quia ego dominus, cum dedero ignem in Egypto, et attriti fuerint omnes auxiliatores eius. In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus ad conterendam Ethiopie confidentiam, et erit pavor in eis in die Egypti, quia absque dubio veniet. Hec dicit dominus deus: Et cessare faciam multitudinem Egypti in manu Nabuchodonosor regis Babilonis. Ipse et populus eius cum eo, fortissimi gentium, adducentur ad disperdendam terram; et evaginabunt gladios suos super Egyptum, et implebunt terram interfectis. Et faciam alveos fluminum aridos, et tradam terram in manus pessimorum; et dissipabo terram et plenitudinem eius in manibus alienorum: ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus: Et disperdam simulachra, et cessare faciam idola de Memphis; et dux de terra Egypti non erit amplius. Et dabo terrorem in terra Egypti. Et disperdam terram Phatures, et dabo ignem in Taphnis, et faciam iudicia in Alexandria. Et effundam indignationem meam super Pelusium, robur Egypti, et interficiam multitudinem Alexandrie; et dabo ignem in Egypto: quasi parturiens dolebit Pelusium, et Alexandria erit dissipata, et in Memphis angustie cotidiane. Iuvenes Heliopoleos et Bubasti gladio cadent, et ipse captive ducentur. Et in Taphnis nigrescet dies, cum contrivero ibi sceptra Egypti, et defecerit in ea superbia potentie eius; ipsam nubes operient, filie autem eius in captivitatem ducentur. Et faciam iudicia in Egypto, et scient quia ego dominus. Et factum est in xi. anno, in mense primo, in vii. mensis, factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, brachium Pharaonis regis Egypti confregi; et ecce non est obvolutum ut restitueretur ei sanitas, ut ligaretur pannis et fasciaretur linteolis, et recepto robore posset tenere gladium. Propterea hec dicit dominus deus: Ecce ego ad Pharaonem regem Egypti, et comminuam brachium eius forte sed confractum; et deiciam gladium de manu eius. Et dispergam Egyptum in gentibus, et ventilabo eos in terris. Et confortabo brachia regis Babilonis, daboque gladium meum in manu eius; et confringam brachia Pharaonis, et gement gemitibus interfecti coram facie eius. Et confortabo brachia regis Babilonis, et brachia Pharaonis concident; et scient quia ego dominus, cum dedero gladium meum in manu regis Babilonis, et extenderit eum super terram Egypti. Et dispergam Egyptum in nationes, et ventilabo eos in terris; et scient quia ego dominus.

XXXI

Et factum est in xi. anno, tertio mense, una mensis, factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis, dic Pharaoni regi Egypti et populo eius: Cui similis factus es in magnitudine tua? Ecce Assur quasi cedrus in Libano, pulcher ramis et frondibus nemorosus, excelsusque altitudine, et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius. Aque nutrierunt illum, abyssus exaltavit eum; flumina eius manabant in circuitu radicum eius, et rivos suos emisit ad universa ligna regionis. Propterea elevata est altitudo eius super omnia ligna regionis, et multiplicata sunt arbusta eius, et elevati sunt rami eius pre aquis multis. Cumque extendisset umbram suam, in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia celi, et sub frondibus eius genuerunt omnes bestie saltuum, et sub umbraculo illius habitabat cetus gentium plurimarum. Eratque pulcherrimus in magnitudine sua et in dilatatione arbustorum suorum; erat enim radix illius iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei; abietes non adequaverunt summitatem eius, et platani non fuerunt eque frondibus eius; omne lignum paradisi dei non est assimilatum illi et pulchritudini eius. Quoniam speciosum feci eum et multis condensisque frondibus, et emulata sunt eum omnia ligna voluptatis que erant in paradiso dei. Propterea hec dicit dominus deus: Pro eo quod sublimatus est in altitudine, et dedit summitatem suam virentem atque condensam, et elevatum est cor eius in altitudine sua, tradidi eum in manus fortissimi gentium; faciens faciet ei; iuxta impietatem eius eieci eum. Et succident eum alieni et crudelissimi nationum, et proicient eum super montes; et in cunctis vallibus corruent rami eius, et confringentur arbusta eius in universis rupibus terre; et recedent de umbraculo eius omnes populi terre, et relinquent eum. In ruina eius habitaverunt omnia volatilia celi, et in ramis eius fuerunt universe bestie regionis. Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum, nec ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa, nec stabunt in sublimitate eorum omnia que irrigantur aquis; quia omnes traditi sunt ad mortem ad terram ultimam in medio filiorum hominum, ad eos qui descendunt in lacum. Hec dicit dominus deus: In die quando descendit ad inferos, induxi luctum, operui eum abysso, et prohibui flumina eius, et coercui aquas multas. Contristatus est super eum Libanus, et omnia ligna agri concussa sunt a sonitu ruine eius. Commovi gentes cum deducerem eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum; et consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis egregia atque preclara in Libano, universa que irrigabantur aquis. Nam et ipsi cum eo descendent ad infernum ad interfectos gladio; et brachium unusquisque sedebit sub umbraculo eius in medio nationum. Cui assimilatus es, o inclite atque sublimis, inter ligna voluptatis? Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam; in medio incircumcisorum dormies cum his qui interfecti sunt gladio.

xxxij

ipse est Pharao et omnis multitudo eius, dicit Dominus Deus.

Et factum est in duodecimo anno, in mense duodecimo, in una mensis, factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis, assume lamentum super Pharaonem regem Egypti, et dices ad eum: Leoni gentium assimilatus es, et draconi qui est in mari; et ventilabas cornu in fluminibus tuis, et conturbabas aquas pedibus tuis, et conculcabas flumina earum. Propterea hec dicit Dominus Deus: Expandam super te rete meum in multitudine populorum multorum, et extraham te in sagena mea, et proiciam te in terram; super faciem agri abiciam te, et habitare faciam super te omnia volatilia celi, et saturabo de te bestias universe terre. Et dabo carnes tuas super montes, et implebo colles tuos sanie tua, et irrigabo terram fetore sanguinis tui super montes, et valles implebuntur ex te. Et operiam, cum extinctus fueris, celos, et nigrescere faciam stellas eorum; solem nube tegam, et luna non dabit lumen suum. Omnia luminaria celi merere faciam super te, et dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus, cum ceciderint vulnerati tui in medio terre, ait Dominus Deus. Et irritabo cor populorum multorum, cum induxero contritionem tuam in gentibus super terras quas nescis. Et stupescere faciam super te populos multos, et reges eorum horrore nimio formidabunt super te, cum volare ceperit gladius meus super facies eorum; et obstupescent repente singuli pro anima sua in die ruine sue. Quia hec dicit Dominus Deus: Gladius regis Babilonis veniet tibi; in gladiis fortium deiciam multitudinem tuam; inexpugnabiles gentes omnes hee, et vastabunt superbiam Egypti, et dissipabitur multitudo eius. Et perdam omnia iumenta eius que erant super aquas plurimas, et non conturbabit eas pes hominis ultra, neque ungula iumentorum turbabit eas. Tunc purissimas reddam aquas eorum, et flumina eorum quasi oleum adducam, ait Dominus Deus, cum dedero terram Egypti desolatam. Deseretur autem terra a plenitudine sua, quando percussero omnes habitatores eius, et scient quia ego Dominus. Planctus est, et plangent eum filie gentium; plangent eum super Egypto et super multitudine eius plangent eum, ait Dominus Deus.

XXXII

Et factum est in duodecimo anno, in quintadecima mensis, factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis, cane carmen lugubre super multitudinem Egypti, et detrahe eam ipsam, et filias gentium robustarum ad terram ultimam, cum his qui descendunt in lacum. Quo pulchrior es? Descende, et dormi cum incircumcisis. In medio interfectorum gladio cadent; gladius datus est; attraxerunt eam et omnes populos eius. Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni, qui cum auxiliatoribus eius descenderunt, et dormierunt incircumcisi, interfecti gladio. Ibi Assur, et omnis multitudo eius; in circuitu illius sepulchra eius; omnes interfecti, et qui ceciderunt gladio, quorum data sunt sepulchra in novissimis laci; et facta est multitudo eius per gyrum sepulchri eius, universi interfecti, cadentesque gladio, qui dederant quondam formidinem in terra viventium. Ibi Elam, et multitudo eius per gyrum sepulchri sui; omnes hi interfecti, ruentesque gladio, qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam, qui posuerunt terrorem suum in terra viventium, et portaverunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum. In medio interfectorum posuerunt cubile eius in universis populis eius; in circuitu eius sepulchrum illius; omnes hi incircumcisi, interfectique gladio; dederunt enim terrorem in terra viventium, et portaverunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum; in medio interfectorum positi sunt. Ibi Mosoch et Thubal, et omnis multitudo eius in circuitu eius sepulchra illius; omnes hi incircumcisi, interfectique et cadentes gladio, quia dederunt formidinem suam in terra viventium. Et non dormient cum fortibus, cadentibusque et incircumcisis, qui descenderunt ad infernum cum armis suis, et posuerunt gladios suos sub capitibus suis, et fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum, quia terror fortium facti sunt in terra viventium. Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris, et dormies cum interfectis gladio. Ibi Idumea, et reges eius, et omnes duces eius, qui dati sunt cum exercitu suo cum interfectis gladio; et qui cum incircumcisis dormierunt, et cum his qui descenderunt in lacum. Ibi principes aquilonis omnes, et universi venatores, qui deducti sunt cum interfectis, paventes, et in sua fortitudine confusi, qui dormierunt incircumcisi cum interfectis gladio, et portaverunt confusionem suam cum his qui descenderunt in lacum. Vidit eos omnes Pharao, et consolatus est super universa multitudine sua que interfecta est gladio, et portaverunt confusionem suam cum his qui descendunt in lacum; Pharao et omnis exercitus eius, ait Dominus Deus. Quia dedi terrorem meum in terra viventium, et dormivit in medio incircumcisorum cum interfectis gladio, Pharao et omnis multitudo eius, ait Dominus Deus.

XXXIII

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, loquere ad filios populi tui, et dices ad eos: Terra cum induxero super eam gladium, et tulerit populus terre virum unum de novissimis suis, et constituerit eum super se speculatorem, et ille viderit gladium venientem super terram, et cecinerit buccina, et annuntiaverit populo; audiens autem, quisquis ille est, sonitum buccine, non se observaverit, veneritque gladius et tulerit eum, sanguis ipsius super caput eius erit. Sonum buccine audivit, et non se observavit; sanguis eius in ipso erit. Si autem se custodierit, animam suam salvabit. Quod si speculator viderit gladium venientem, et non insonuerit buccina, et populus se non custodierit, veneritque gladius et tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est; sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram.

populus terrae super ego. Et tu fili hominis speculatorem
dedi te domui Israhel. Audiens ergo ex ore meo
sermonem annuntiabis eis ex me. Si dicente
te me ad impium impie morte morieris
non fueris locutus ut se custodiat impius a
via sua, ipse impius in iniquitate sua mo-
rietur, sanguinem autem eius de manu tua
requiram. Si autem annuntiante te ad im-
pium ut a viis suis convertatur non fuerit
conversus a via sua, ipse in iniquitate sua mo-
rietur, porro tu animam tuam liberasti.
Tu ergo fili hominis dic ad domum Israhel: Sic
locuti estis dicentes: Iniquitates nostrae et pec-
cata nostra super nos sunt et in ipsis nos tabescimus.
Quomodo ergo vivere poterimus? Dic ad eos: Vivo
ego dicit dominus deus. Nolo mortem impii sed ut
revertatur impius a via sua et vivat. Conver-
timini autem a viis vestris pessimis et quare mo-
riemini domus Israhel. Tu itaque fili hominis dic ad
filios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum
in quacumque die peccaverit. Et impietas impii
non nocebit ei in quacumque die conversus fuerit ab
impietate sua, et iustus non poterit vivere in
iustitia sua in quacumque die peccaverit. Etiam si dixe-
ro iusto quod vita vivat et confisus in iusti-
tia sua fecerit iniquitatem omnes iustitiae eius
oblivioni tradentur, et in iniquitate sua
quam operatus est in ipsa morietur. Si autem dixero
impio morte morieris et egerit paenitentiam a pec-
cato suo, feceritque iudicium et iustitiam, et pig-
nus restituerit ille impius, rapinamque reddi-
derit, in mandatis vitae ambulaverit nec fecerit
quicquam iniustum: vita vivet et non morietur.
Omnia peccata eius quae peccavit non imputabuntur
ei. Iudicium et iustitiam fecit vita vivet. Et dix-
erunt filii populi tui: Non est aequi ponderis via
domini, et ipsorum via iniusta est. Cum enim recesserit iu-
stus a iustitia sua feceritque iniquitates mori-
etur in eis, et cum recesserit impius ab impie-
tate sua feceritque iudicium et iustitiam vivet in
eis. Et dicitis: Non est recta via domini. Unumquemque
iuxta vias suas iudicabo de vobis domus Israhel.
Et factum est in XII anno in XII mense in V mensis transmi-
grationis nostrae venit ad me qui fugerat de
Ierusalem dicens: Vastata est civitas. Manus autem
domini facta fuerat ad me vespere antequam veniret
qui fugerat. Aperuitque os meum donec veniret
ad me mane, et aperto ore meo non silui amplius.
Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili hominis qui
habitant in ruinosis super humum Israhel loquentes
aiunt: Unus erat Abraham et hereditate posse-
dit terram. Nos autem multi, nobis data est terra
in possessionem. Idcirco dices ad eos: Haec dicit dominus deus:
Qui in sanguine comeditis et oculos vestros levatis
ad inmunditias vestras et sanguinem fun-
ditis, numquid terram hereditate possidebitis?
Stetistis in gladiis vestris fecistis abominationes
et unusquisque uxorem proximi sui polluit,
et terram hereditate possidebitis? Haec dices ad eos:
Sic dicit dominus deus: Vivo ego quia qui in ruinosis
habitant gladio cadent, et qui in agro est bestiis
tradetur ad devorandum. Qui autem in praesidiis et in speluncis
sunt peste morientur. Et dabo terram in soli-
tudinem et desertum, et deficiet superbia et
fortitudo eius, et desolabuntur montes Israhel
eo quod nullus sit qui per eos transeat. Et scient
quia ego dominus, cum dedero terram eorum desolatam
et desertam propter abhominationes suas univer-
sas quas operati sunt. Et tu fili hominis filii
populi tui qui loquuntur de te iuxta muros
et in ostiis domorum, et dicunt unus ad alterum vir
ad proximum suum loquentes: Venite et au-
diamus qui sit sermo egrediens a domino. Et
veniunt ad te quasi si ingrediatur populus, et se-
dent coram te populus meus et audiunt sermones
tuos et non faciunt eos, quia in canticum oris sui
vertunt illos, et avaritiam suam sequitur cor
eorum. Et es eis quasi carmen musicum quod suavi
dulcique sono canitur, et audiunt verba tua et
non faciunt ea. Et cum venerit quod praedictum est, ecce enim
venit, tunc scient quod prophetes fuerit inter eos.

XXXIIII

Et factum est verbum domini ad me dicens: Fili ho-
minis propheta de pastoribus Israhel, propheta et di-
ces pastoribus: Haec dicit dominus deus: Vae pastoribus Israhel
qui pascebant semetipsos. Nonne greges a
pastoribus pascuntur? Lac comedebatis et la-
nis operiebamini et quod crassum erat occide-
batis, gregem autem meum non pascebatis. Quod
infirmum fuit non consolidastis, et quod aegrotum
non sanastis, quod fractum est non alligastis, et
quod abiectum est non reduxistis, et quod perierat
non quaesistis, sed cum austeritate imperabatis eis et
cum potentia. Et dispersae sunt oves meae eo quod
non esset pastor, et factae sunt in devorationem
omnium bestiarum agri et dispersae sunt. Errave-
runt greges mei in cunctis montibus et in u-
niverso colle excelso, et super omnem faciem terrae
dispersi sunt greges mei, et non erat qui requi-
reret, non erat inquam qui requireret. Propterea pa-
stores audite verbum domini: Vivo ego dicit dominus
deus quia pro eo quod facti sunt greges mei in ra-
pinam et oves meae in devorationem omnium
bestiarum agri eo quod non esset pastor, neque enim
quaesierunt pastores gregem meum, sed pas-
cebant pastores semetipsos et greges meos non
pascebant, propterea pastores audite verbum domini.
Haec dicit dominus deus: Ecce ego ipse super pastores
requiram gregem meum de manu eorum
et cessare eos faciam ut ultra non pascant
gregem, nec pascant amplius pastores se-
metipsos, et liberabo gregem meum de ore eorum
et non erit ultra eis in escam. Quia haec dicit dominus deus:
Ecce ego ipse requiram oves meas et visitabo
eas sicut visitat pastor gregem suum in die
quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum.
Sic visitabo oves meas et liberabo eas de omni-
bus locis in quibus dispersae fuerant in die nu-
bis et caliginis. Et educam eas de populis
et congregabo eas de terris, et inducam eas in
terram suam et pascam eas in montibus Israhel.

in rivis et in cunctis sedibus terrae. In pascuis uberrimis pascam eas, et in montibus excelsis Israel erunt pascuae earum. Ibi requiescent in herbis virentibus, et in pascuis pinguibus pascentur super montes Israel. Ego pascam oves meas, et ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus. Quod perierat requiram, et quod abiectum erat reducam, et quod confractum fuerat alligabo, et quod infirmum fuerat consolidabo, et quod pingue et forte custodiam, et pascam illas in iudicio. Vos autem greges mei, haec dicit Dominus Deus: Ecce ego iudico inter pecus et pecus, arietum et hircorum. Nonne satis vobis erat pascua bona depasci? Insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris, et cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oves meae his quae conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur, et quae pedes vestri turbaverant haec bibebant. Propterea haec dicit Dominus Deus ad vos: Ecce ego ipse iudico inter pingue pecus et macilentum, pro eo quod lateribus et humeris impingebatis, et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras. Salvabo gregem meum, et non erit ultra in rapinam. Et iudicabo inter pecus et pecus. Et suscitabo super ea pastorem unum qui pascet eas, servum meum David; ipse pascet eas, et ipse erit eis in pastorem. Ego autem Dominus ero eis in Deum, et servus meus David princeps in medio eorum. Ego Dominus locutus sum. Et faciam cum eis pactum pacis, et cessare faciam bestias pessimas de terra; et qui habitant in deserto securi dormient in saltibus. Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem, et deducam imbrem in tempore suo; pluviae benedictionis erunt. Et dabit lignum agri fructum suum, et terra dabit germen suum, et erunt in terra sua absque timore. Et scient quia ego Dominus, cum contrivero catenas iugi eorum, et eruero eos de manu imperantium sibi. Et non erunt ultra in rapinam gentibus, neque bestiae terrae devorabunt eos, sed habitabunt confidenter absque ullo terrore. Et suscitabo eis germen iustum nominatum, et non erunt ultra imminuti fame in terra, neque portabunt amplius opprobria gentium. Et scient quia ego Dominus Deus eorum cum eis, et ipsi populus meus domus Israel, ait Dominus Deus. Vos autem greges mei, greges pascuae meae, homines estis, et ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Deus.

XXXV

Et factus est sermo Domini ad me dicens: Fili hominis, pone faciem tuam adversum montem Seir, et prophetabis de eo, et dices illi: Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, mons Seir, et extendam manum meam super te, et dabo te desolatum atque desertum. Urbes tuas demoliar, et tu desertus eris; et scies quia ego Dominus, eo quod fueris inimicus sempiternus, et concluseris filios Israel in manus gladii in tempore afflictionis eorum, in tempore iniquitatis extremae. Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus, quoniam sanguini tradam te, et sanguis te persequetur; et cum sanguinem oderis, sanguis persequetur te. Et dabo montem Seir desolatum et desertum, et auferam de eo euntem et redeuntem. Et implebo montes eius occisorum suorum; in collibus tuis et in vallibus tuis atque in torrentibus interfecti gladio cadent. In solitudines sempiternas tradam te, et civitates tuae non habitabuntur; et scietis quia ego Dominus Deus. Eo quod dixeris: Duae gentes et duae terrae meae erunt, et hereditate possidebo eas, cum Dominus esset ibi. Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus, quia faciam iuxta iram tuam et secundum zelum tuum quem fecisti odio habens eos; et notus efficiar per eos cum te iudicavero. Et scies quia ego Dominus audivi universa opprobria tua quae locutus es de montibus Israel dicens: Deserti, nobis ad devorandum dati sunt. Et insurrexistis super me ore vestro, et derogastis adversum me verba vestra; ego audivi. Haec dicit Dominus Deus: Laetante universa terra in solitudinem te redigam. Sicuti gavisus es super hereditatem domus Israel eo quod fuerit dissipata, sic faciam tibi. Dissipatus eris, mons Seir, et Idumea omnis; et scient quia ego Dominus.

XXXVI

Tu autem, fili hominis, propheta super montes Israel, et dices: Montes Israel, audite verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus: Eo quod dixerit inimicus de vobis: Euge, altitudines sempiternae in hereditatem datae sunt nobis; propterea vaticinare et dic: Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod desolati estis et conculcati per circuitum, et facti in hereditatem reliquis gentibus, et ascendistis super labium linguae et opprobrium populi, propterea montes Israel audite verbum Domini Dei. Haec dicit Dominus Deus montibus et collibus, torrentibus vallibusque, et desertis parietinis, et urbibus derelictis quae depopulatae sunt et subsannatae a reliquis gentibus per circuitum. Propterea haec dicit Dominus Deus: Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus et de Idumea universa, qui dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio et toto corde et ex animo, et eiecerunt eam ut vastarent, idcirco vaticinare super humum Israel, et dices montibus et collibus, iugis et vallibus: Haec dicit Dominus Deus: Ecce ego in zelo meo et in furore meo locutus sum, eo quod confusionem gentium sustinueritis. Idcirco haec dicit Dominus Deus: Ego levavi manum meam, ut gentes quae in circuitu vestro sunt, ipsae confusionem suam portent. Vos autem montes Israel ramos vestros germinetis, et fructum vestrum afferatis populo meo Israel; prope est enim ut veniat. Quia ecce ego ad vos, et convertar ad vos, et arabimini et accipietis sementem, et multiplicabo in vobis homines, omnemque domum Israel; et habitabuntur civitates et ruinosa instaurabuntur. Et replebo vos hominibus et iumentis, et multiplicabuntur et crescent; et habitare vos faciam sicut a principio, bonisque donabo maioribus quam habuistis ab initio; et scietis quia ego Dominus. Et adducam super vos homines, populum meum Israel, et hereditate possidebunt te, et eris eis in hereditatem, et non addes ultra ut absque eis sis. Haec dicit Dominus Deus: Pro eo quod dicunt de vobis: Devoratrix hominum es, et suffocans gentem tuam: ne

cabis ultra ait dominus deus. nec auditam faciam
in te amplius confusionem gentium et obpro
brium populorum nequaquam portabis. et gen
tem tuam non amittes amplius ait dominus deus.
Et factum est verbum domini ad me dicens. fili ho
minis domus israel habitaverunt in humo sua: et
polluerunt eam in viis suis. et in studiis suis iux
ta inmunditiam menstruate facta est via eorum
coram me. et effudi indignationem meam
super eos pro sanguine quem fuderunt super terram.
et in idolis suis polluerunt eam. et dispersi e
os in gentes. et ventilati sunt in terras. iuxta vias
eorum et adinventiones iudicavi eos. et ingres
si sunt ad gentes ad quas introierunt, et
polluerunt nomen sanctum meum cum diceretur de
eis. populus domini iste est. et de terra eius egressi
sunt. et peperci nomini sancto meo quod polluerat domus
israel in gentibus ad quas ingressi sunt. Idcirco
dices domui israel. Hec dicit dominus deus. Non propter vos e
go faciam domus israel. sed propter nomen sanctum meum

XXXVI

quod polluistis in gentibus ad quas intrastis. et
sanctificabo nomen meum magnum quod
pollutum est inter gentes quod polluistis in me
dio earum. ut sciant gentes quia ego dominus: ait
dominus exercituum. Cum sanctificatus fuero in
vobis coram eis. Tollam quippe vos de gen
tibus et congregabo vos de universis terris. et ad
ducam vos in terram vestram. et effundam super
vos aquam mundam. et mundabimini ab
omnibus inquinamentis vestris. et ab universis
idolis vestris mundabo vos. et dabo vobis cor no
vum. et spiritum novum ponam in medio vestri.
et auferam cor lapideum de carne vestra.
et dabo vobis cor carneum. et spiritum meum po
nam in medio vestri. et faciam ut in preceptis
meis ambuletis. et iudicia mea custodiatis
et operemini. et habitabitis in terra quam dedi pa
tribus vestris. et eritis mihi in populum. et ego ero vobis
in deum. et salvabo vos ex universis inquina
mentis vestris. et vocabo frumentum et multiplica
bo illud. et non imponam in vos famem. et
fructum ligni multiplicabo et genimina agri.
ut non portetis ultra obprobrium famis in gen
tibus. et recordabimini viarum vestrarum pessimarum
studiorumque non bonorum. et displicebunt vobis
iniquitates vestre et scelera vestra. non propter vos ego
faciam ait dominus deus. notum sit vobis. confun
dimini et erubescite super viis vestris domus israel.
Hec dicit dominus deus. In die qua mundavero vos
ex omnibus iniquitatibus vestris et habitare fecero ur
bes et instauravero ruinosa et terra deserta fu
erit exculta que quondam erat desolata in
oculis omnis viatoris dicent. terra illa inculta
facta est ut ortus voluptatis. et civitates de
serte et destitute atque suffosse munite se
derunt. et scient gentes quecumque derelicte
fuerint in circuitu vestro quia ego dominus edificavi
dissipata. plantavique inculta. ego dominus
locutus sum et fecerim. Hec dicit dominus deus.
Adhuc in hoc invenient me domus israel.

ut faciam eis. multiplicabo eos sicut gregem
hominum. ut gregem sanctum. ut gregem ierusalem in sol
lempnitatibus eius. sic erunt civitates de
serte plene gregibus hominum. et scient quia ego
dominus. Facta est super me manus domini. et eduxit

XXXVII

me in spiritu domini. et dimisit me in medio campi
qui erat plenus ossibus. et circumduxit me
per ea in gyro. Erant autem multa valde super fa
ciem campi. siccaque vehementer. et dixit
ad me. fili hominis putasne vivent ossa ista?
et dixi. domine deus tu nosti. et dixit ad me. vati
cinare de ossibus istis et dices eis. ossa arida au
dite verbum domini. Hec dicit dominus deus ossibus his.
Ecce ego intromittam in vos spiritum et vivetis.
et dabo super vos nervos. et succrescere faciam
super vos carnes. et superextendam in vobis cutem
et dabo vobis spiritum et vivetis. et scietis quia ego
dominus. et prophetavi sicut preceperat mihi. factus est autem
sonitus prophetante me et ecce commotio. et ac
cesserunt ossa ad ossa: unumquodque ad iunc
turam suam. et vidi et ecce super ea nervi. et car
nes ascenderunt. et extenta est in eis cutis desuper.
et spiritum non habebant. et dixit ad me. vaticina
re ad spiritum. vaticinare fili hominis et dices ad spiritum.
Hec dicit dominus deus. A quattuor ventis veni spiritus et insuf
fla super interfectos istos et reviviscant. et propheta
vi sicut preceperat mihi. et ingressus est in ea spiritus et vix
erunt. steteruntque super pedes suos exercitus
grandis nimis valde. et dixit ad me. fili ho
minis ossa hec universa domus israel est. ipsi dicunt
ossa nostra aruerunt. et periit spes nostra. et abscisi
sumus. propterea vaticinare et dices ad eos. hec
dicit dominus deus. Ecce ego aperiam tumulos
vestros. et educam vos de sepulchris vestris populus
meus et inducam vos in terram israel. et scietis
quia ego dominus. Cum aperuero sepulchra vestra
et eduxero vos de tumulis vestris populus meus.
et dedero spiritum meum in vobis et vixeritis.
et requiescere vos faciam super humum ve
stram. et scietis quia ego dominus locutus sum.
et feci ait dominus deus. Et factus est sermo domini
ad me dicens. Et tu fili hominis sume tibi lignum
unum et scribe super illud iude et filiorum israel
sociorum eius. et tolle lignum alterum et scribe su
per eum ioseph. lignum effraim. et cuncte do
mus israel sociorumque eius. et adiunge illa unum
ad alterum tibi in lignum unum et erunt in uni
onem in manu tua. Cum autem dixerint ad te
filii populi tui loquentes. nonne indicas nobis
quid in his tibi velis? Loqueris ad eos. Hec dicit
dominus deus. Ecce ego assumam lignum ioseph
quod est in manu effraim. et tribus israel que
iuncte sunt ei. et dabo illud eas pariter cum
ligno iude. et faciam eas in lignum unum
et erunt unum in manu eius. Erunt autem lig
na super que scripseris in manu tua in oculis
eorum et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego
assumam filios israel de medio nationum
ad quas abierunt. et congregabo eos undique
et adducam eos ad humum suam. et faciam eos

gentem unam in terra in montibus israel et rex unus erit omnibus imperans et non erunt ultra duae gentes nec dividentur amplius in duo regna neque polluentur ultra in idolis suis et abominationibus suis et in cunctis iniquitatibus suis et salvos eos faciam de universis sedibus suis in quibus peccaverunt et emundabo eos et erunt mihi in populum et ego ero illis in deum et servus meus David rex super eos et pastor erit unus omnium eorum in iudiciis meis ambulabunt et mandata mea custodient et facient ea et habitabunt super terram quam dedi servo meo Iacob in qua habitaverunt patres vestri et habitabunt super eam ipsi et filii eorum et filii filiorum eorum usque in sempiternum et David servus meus princeps eorum in perpetuum. Et percutiam illis foedus pacis pactum sempiternum erit eis et fundabo eos et multiplicabo et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum et erit tabernaculum meum in eis et ero eis deus et ipsi erunt mihi populus et scient gentes quia ego dominus sanctificator israel cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

XXXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens fili hominis pone faciem tuam contra Gog terram Magog principem capitis Mosoch et Thubal et vaticinare de eo et dices ad eum haec dicit dominus deus ecce ego ad te Gog principem capitis Mosoch et Thubal et circumagam te et ponam frenum in maxillis tuis et educam te et omnem exercitum tuum equos et equites vestitos loricis universos multitudinem magnam hastam et clipeum arripientium et gladium. Persae Aethiopes et Libyes cum eis omnes scutati et galeati. Gomer et universa agmina eius domus Thogorma latera aquilonis et totum robur eius populique multi tecum. Praepara et instrue te et omnem multitudinem tuam quae coacervata est ad te et esto eis in praeceptum. Post dies multos visitaberis in novissimo annorum venies ad terram quae reversa est a gladio et congregata de populis multis ad montes israel qui fuerunt deserti iugiter. Haec de populis educta est et habitaverunt in ea confidenter universi. Ascendens autem quasi tempestas venies et quasi nubes ut operias terram tu et omnia agmina tua et populi multi tecum. Haec dicit dominus deus. In die illa ascendent sermones super cor tuum et cogitabis cogitationem pessimam et dices ascendam ad terram absque muro veniam ad quiescentes habitantesque secure. Omnes hii habitant sine muro vectes et portae non sunt eis ut spolia diripias et invadas praedam ut inferas manum tuam super eos qui deserti fuerant et postea restituti et super populum qui est congregatus ex gentibus qui possidere coepit et esse habitator umbilici terrae. Saba et Dedan et negotiatores Tharsis et omnes leones eius dicent tibi numquid ad sumenda spolia tu venis ecce ad diripiendam praedam congregasti multitudinem tuam ut tollas argentum et aurum et auferas supellectilem atque substantiam et diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hominis et dices ad Gog haec dicit dominus deus numquid non in die illo cum habitaverit populus meus israel confidenter scies et venies de loco tuo a lateribus aquilonis tu et populi multi tecum ascensores equorum universi coetus magnus et exercitus vehemens et ascendes super populum meum israel quasi nubes ut operias terram. In novissimis diebus eris et adducam te super terram meam ut sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum o Gog. Haec dicit dominus deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in diebus antiquis in manu servorum meorum prophetarum israel qui prophetaverunt in diebus illorum temporum ut adducerem te super eos. Et erit in die illa in die adventus Gog super terram israel ait dominus deus ascendet indignatio mea in furore meo et in zelo meo in igne irae meae locutus sum quia in die illa erit commotio magna super terram israel et commovebuntur a facie mea pisces maris et volucres caeli et bestiae agri et omne reptile quod movetur super terram cunctique homines qui sunt super faciem terrae et subvertentur montes et cadent saepes et omnis murus corruet in terram et convocabo adversus eum in cunctis montibus meis gladium ait dominus deus gladius uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur et iudicabo eum peste et sanguine et imbre vehementi et lapidibus immensis ignem et sulphur pluam super eum et super exercitum eius et super populos multos qui sunt cum eo et magnificabor et sanctificabor et notus ero in oculis multarum gentium et scient quia ego dominus.

XXXIX

Tu autem fili hominis vaticinare adversum Gog et dices haec dicit dominus deus ecce ego super te Gog principem capitis Mosoch et Thubal et circumagam te et educam te et ascendere te faciam de lateribus aquilonis et adducam te super montes israel et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua et sagittas tuas de manu dextera tua deiciam. Super montes israel cades tu et omnia agmina tua et populi qui sunt tecum feris avibus omnique volatili et bestiis terrae dedi te ad devorandum. Super faciem agri cades quia ego dominus locutus sum ait dominus deus et immittam ignem in Magog et in his qui habitant in insulis confidenter et scient quia ego dominus et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei israel et non polluam nomen sanctum meum amplius et scient gentes quia ego dominus sanctus israel. Ecce venit et factum est ait dominus deus haec est dies de qua locutus sum et egredientur habitatores de civitatibus israel et succendent et comburent arma clipeum et hastas arcum et sagittas et baculos manuum et contos et succendent ea igne septem annis et non portabunt ligna de regionibus neque succident de saltibus quia arma succendent igne et depraedabuntur eos quibus praedae fuerant et diripient vastatores suos ait dominus deus. Et erit in die illa dabo Gog locum nominatum sepulcrum in israel vallem viatorum ad orientem maris quae obstupescere faciet praetereuntes et sepelient ibi Gog et omnem multitudinem eius et vocabitur vallis multitudinis Gog et sepelient eos do-

nus Israhel ut mundent terram. vii. mensibus. Se-
pelient autem eum omnis populus terre. et erit eis nomina-
ta dies in qua glorificatus sum ait dominus deus.
et viros iugiter constituent lustrantes terram.
qui sepeliant et requirant eos qui reman-
serant super faciem terre ut emundent eam.
post menses autem. vii. querere incipient. et circu-
ibunt peragrantes terram. Cumque viderint os hominis
statuent iuxta illud titulum: donec sepeli-
ant illud pollinctores in valle multitudinis
gog. nomen autem civitatis amona. et munda-
bunt terram. Tu ergo fili hominis hec dicit dominus
deus. Dic omni volucri et universis avibus cunctis-
que bestiis agri. Convenite properate concurrite
undique ad victimam meam quam ego im-
molo vobis. victimam grandem super
montes Israhel. ut comedatis carnes et bibatis
sanguinem. carnes fortium comedetis et sangui-
nem principum terre bibetis. arietum ag-
norum et hircorum taurorumque altilium et pinguium
omnium. Comedetisque adipem in saturitatem.
et bibetis sanguinem in ebrietatem. de victi-
ma quam ego immolabo vobis. et saturabi-
mini super mensam meam de equo et de equi-
te forti. et de universis viris bellatoribus: ait
dominus deus. Et ponam gloriam meam in genti-
bus. et videbunt omnes gentes iudicium meum
quod fecerim. et manum meam quam posuerim
super eos et scient domus Israhel quia ego dominus deus
eorum a die illa et deinceps. Et scient gentes
quoniam in iniquitate sua capta sit domus Israhel
eo quod dereliquerint me. et absconderim fa-
ciem meam ab eis. Propterea hec dicit dominus deus. Nunc
reducam captivitatem iacob et miserebor
omnis domus Israhel. et assumam zelum pro nomine
meo sancto. et portabunt confusionem suam et omnem
prevaricationem qua prevaricati sunt in me. Cum
habitaverint in terra sua confidenter neminem formi-
dantes. et reduxero eos de populis et congregavero de
terris inimicorum suorum et sanctificatus fuero
in oculis eorum gentium plurimarum. et scient quia ego
dominus deus eorum eo quod transtulerim eos in nationes
et congregaverim eos super terram suam. et non dereliquerim
quemquam ex eis ibi. et non abscondam ultra
faciem meam ab eis eo quod effuderim spiritum

XL

meum super omnem domum Israhel ait dominus deus. In vicesimo
quinto anno transmigrationis nostre in exordio an-
ni. x. mensis. xiiii. anno postquam percussa est civitas
in ipsa hac die facta est super me manus domini. et
adduxit me illuc in visionibus dei. adduxit me
in terram Israhel. et dimisit me super montem excelsum
nimis super quem erat quasi edificium civitatis
vergentis ad austrum. et introduxit me illuc.
Et ecce vir cuius erat species quasi species eris. et
funiculus lineus in manu eius. et calamus
mensure in manu eius. Stabat autem in porta. et
locutus est ad me idem vir. Fili hominis vide oculis
tuis. et auribus tuis audi. et pone cor tuum
in omnia que ego ostendam tibi. quia ut ostendantur
tibi adductus es huc. Annuntia omnia que

tu vides domui Israhel. Et ecce murus forinsecus
in circuitu domus undique et in manu viri ca-
lamus mensure sex cubitorum et palmo. et mensus est
latitudinem edificii calamo uno. Altitudi-
nem quoque calamo uno. Et venit ad portam que respi-
ciebat viam orientalem. et ascendit per gradus
eius. et mensus est limen porte calamo uno. lati-
tudinem. id est limen unum calamo uno in lati-
tudine. et thalamum uno calamo in longum et
uno calamo in latum. et inter thalamos. v. cu-
bitos. et limen porte iuxta vestibulum porte in-
trinsecus calamo uno. et mensus est vestibulum
porte. viii. cubitorum. et frontem eius duobus cu-
bitis. vestibulum autem porte erat intrinsecus. Por-
ro thalami porte ad viam orientalem tres
hinc et tres inde. mensura una trium. et mensura
una frontium ex utraque parte. et mensus est lati-
tudinem liminis porte. x. cubitorum. et longitudi-
nem porte. xiii. cubitorum. et marginem ante
thalamos cubiti unius. et cubitus unus finis
utrimque. Thalami autem sex cubitorum erant hinc
et inde. et mensus est portam a tecto thalami usque
ad tectum eius. latitudinem. xx. et. v. cubito-
rum ostium contra ostium. et fecit frontes per. lx. cubi-
tos. et a fronte atrium porte undique per circui-
tum. et ante faciem porte que pertingebat usque
ad faciem vestibuli porte interioris. l. cu-
bitos. et fenestras obliquas in thalamis et in
frontibus eorum que erant intra portam undique per
circuitum. Similiter autem erant et in vestibulis
fenestre per gyrum intrinsecus. et ante frontes
pictura palmarum celata. et eduxit me ad atri-
um exterius. Et ecce gazophilacia et pavimen-
tum stratum lapide in atrio per circuitum. xxx.
gazophilacia in circuitu pavimenti. et pavi-
mentum in fronte portarum secundum longitudi-
nem portarum erat inferius. et mensus est latitudi-
nem a facie porte inferioris usque ad frontem
atrii interioris extrinsecus. c. cubitos ad orientem
et ad aquilonem. Portam quoque que respiciebat
viam atrii aquilonis exterioris mensus est tam
in longitudine quam in latitudine. et thala-
mos eius tres hinc et tres inde. et frontem eius
et vestibulum eius secundum mensuram porte prioris.
l. cubitorum longitudinem eius et latitudinem
xxv. cubitorum. fenestre autem eius et vestibulum
sculpture secundum mensuram porte que respi-
ciebat ad orientem. et vii. graduum erat a-
scensus eius. et vestibulum ante eam. et porta a-
trii interioris contra portam aquilonis et orienta-
lem et mensus est a porta usque ad portam. c. cu-
bitos. Et duxit me ad viam australem. et ec-
ce porta que respiciebat ad austrum. et mensus
est frontem eius. et vestibulum eius iuxta mensu-
ras superiores. et fenestras eius et vestibula
in circuitu sicut fenestras ceteras. l. cubitorum
longitudinem et latitudinem. xxv. cubitorum.
et in gradibus. vii. ascendebatur ad eam. Et ve-
stibulum ante fores eius. et celate palme e-
rant una hinc et altera inde in fronte eius

et porta atrii interioris in via australi. Et mensus est a porta usque ad portam in via australi c cubitos. Et introduxit me in atrium interius ad portam australem. Et mensus est portam iuxta mensuras superiores. Thalamum eius et frontem eius et vestibulum eius hisdem mensuris. Et fenestras eius et vestibulum eius in circuitu l cubitos longitudinis et latitudinis xxv cubitos. Et vestibulum eius per gyrum longitudinem xxv cubitorum et latitudinem v cubitorum. Et vestibulum eius ad atrium exterius et palmas eius in fronte. Et octo gradus erant quibus ascendebatur per eam. Et introduxit me in atrium interius per viam orientalem. Et mensus est portam secundum mensuras superiores. Thalamum eius et frontem eius et vestibula eius sicut supra. Et fenestras eius et vestibula eius in circuitu longitudine l cubitorum et latitudinem xxv cubitorum. Et vestibulum eius id est atrii exterioris. Et palme celate in fronte eius hinc et inde. Et in octo gradibus ascensus eius. Et introduxit me ad portam que respiciebat ad orientalem. Et mensus est secundum mensuras superiores thalamum eius et frontem eius et vestibulum eius et fenestras eius per circuitum longitudine l cubitorum et latitudine xxv cubitorum. Vestibulum eius respiciebat ad atrium exterius et celatura palmarum in fronte illius hinc et inde. Et in octo gradibus ascensus eius. Et per singula gazophilacia ostium in fronte portarum. Et ibi lavabant holocaustum. Et in vestibulo porte due mense hinc et due mense inde ut immoletur super eas holocaustum et pro peccato et pro delicto. Et ad latus exterius quod ascendit ad ostium porte que pergit ad aquilonem due mense. Et ad latus alterum ante vestibulum porte due mense. Quatuor mense hinc et quatuor mense inde. Per latera porte octo mense erant super quas immolabant. Quatuor autem mense ad holocaustum de lapidibus quadris extructe. Longitudine cubiti unius et dimidii et latitudine cubiti unius et dimidii et altitudine cubiti unius. Super quas ponant vasa in quibus immolatur holocaustum et victima. Et labia earum palmi unius reflexa intrinsecus per circuitum. Super mensas autem carnes oblationis. Et extra portam interiorem gazophilacia cantorum in atrio interiori quod erat in latere porte respicientis ad aquilonem. Et facies eorum contra viam australem. Una ex latere porte orientalis que respiciebat ad viam aquilonis. Et dixit ad me. Hoc est gazophilacium quod respicit viam meridianam sacerdotum qui excubant in custodiis templi. Porro gazophilacium quod respicit ad viam aquilonis sacerdotum erit qui excubant ad ministerium altaris. Isti sunt filii sadoch qui accedunt de filiis levi ad dominum ut ministrent ei. Et mensus est atrium longitudine c cubitorum et latitudine c cubitorum per quadrum. Et altare ante faciem templi.

XLI

Et introduxit me in vestibulum templi. Et mensus est vestibulum v cubitis hinc et v cubitis inde. Et latitudinem porte trium cubitorum hinc et trium cubitorum inde. Longitudinem autem vestibuli xx cubitorum et latitudinem xi cubitorum. Et octo gradibus ascendebatur ad eam. Et columpne erant in frontibus, una hinc et altera inde. Et introduxit me in templum. Et mensus est frontes sex cubitos latitudinis hinc et vi cubitos latitudinis inde latitudinem tabernaculi. Et latitudo porte x cubitorum erat. Et latera porte v cubitis hinc et v cubitis inde. Et mensus est longitudinem eius xl cubitorum et latitudinem xx cubitorum. Et introgressus intrinsecus mensus est in fronte porte duos cubitos. Et portam x cubitorum et latitudinem porte vii cubitorum. Et mensus est longitudinem eius xx cubitorum et latitudinem xx cubitorum ante faciem templi. Et dixit ad me. Hoc est sanctum sanctorum. Et mensus est parietem domus sex cubitorum. Et latitudinem lateris iiii cubitorum undique per circuitum domus. Latera autem latus ad latus bis xxxtria. Et erant eminentia que ingrederentur per parietem domus in lateribus per circuitum ut continerent et non attingerent parietem templi. Et platea erat in rotundum ascendens sursum per cocleam. Et in cenaculum templi deferebatur per girum. Idcirco latius erat templum in superioribus. Et sic de inferioribus ascendebatur ad superiora in medium. Et vidi in domo altitudinem per circuitum fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spatio. Et latitudinem per parietem lateris forinsecus v cubitorum. Et erat interior domus in lateribus domus. Et inter gazophilacia latitudinem xx cubitorum in circuitu domus undique. Et ostium lateris ad orationem ad ostium unum ad viam aquilonis. Et ostium unum ad viam australem. Et latitudinem loci ad orationem v cubitorum in circuitu. Et edificium quod erat separatum versumque ad viam respicientem ad mare latitudinis lxx cubitorum. Paries autem edificii v cubitorum latitudinis per circuitum. Et longitudo eius xc cubitorum. Et mensus est domus longitudinem c cubitorum. Et quod separatum erat edificium et parietes eius longitudinis c cubitorum. Latitudo autem ante faciem domus et eius quod erat separatum contra orientem c cubitorum. Et mensus est longitudinem edificii contra faciem eius quod erat separatum ad dorsum. Ethecas ex utraque parte c cubitorum. Et templum interius et vestibula atrii. Limina et fenestras obliquas. Ethecas in circuitu per tres partes contra uniuscuiusque limen. Stratumque ligno per girum in circuitu. Terra autem usque ad fenestras. Et fenestre clause super ostia. Et usque ad domum interiorem et forinsecus per omnem parietem in circuitu intrinsecus et forinsecus ad mensuram. Et fabrefacta cherubin et palme. Et palma inter cherub et cherub. Duasque facies habebat cherub. Faciem hominis iuxta palmam ex hac parte et faciem leonis iuxta palmam ex alia parte expressam per omnem domum in circuitu de terra usque ad superi-

orem partem cherubin et palmae celatae erant in pariete templi. Limen quadrangulum et facies aspectus sanctuarii contra aspectum altaris lignei trium cubitorum altitudo eius et longitudo eius duorum cubitorum et anguli eius et longitudo eius et parietes eius lignei. Et locutus est dominus ad me: Haec est mensa coram domino. Et duo ostia erant in templo et in sanctuario. Et in duobus ostiis ex utraque parte bina erant ostiola quae in se invicem plicabantur. Bina enim ostia erant ex utraque parte hostiorum, et celata erant in ipsis ostiis templi cherubin et sculptura palmarum sicut in parietibus quoque expressa erant. Quam ob rem erant et grossiora ligna in vestibuli fronte forinsecus, super quae fenestrae obliquae et similitudo palmarum hinc atque inde in humerulis vestibuli secundum latera domus latitudinemque parietum.

XLII

Et eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad aquilonem. Inde eduxit me in gazophilacium quod erat separatum contra edificium, et contra edem vergentem ad aquilonem in facie longitudinis centum cubitos ostium aquilonis, et latitudinis quinquaginta cubitos, contra viginti cubitos atrii interioris, et contra pavimentum stratum lapide atrii exterioris, ubi erat porticus iuncta porticui triplici. Et ante gazophilacia deambulatio decem cubitorum latitudinis, et ad interiora respiciens viae cubiti unius. Et ostia eorum ad aquilonem, ubi erant gazophilacia in superioribus humiliora, quia supportabant porticus quae ex illis eminebant de inferioribus et de mediis edificii. Tristega enim erant et non habebant columpnas sicut erant columpnae atriorum, propterea eminebant de inferioribus et de mediis a terra cubitis quinquaginta. Et peribolus exterior secundum gazophilacia quae erant in via atrii exterioris ante gazophilacia, longitudo eius quinquaginta cubitorum, quia longitudo erat gazophilaciorum atrii exterioris quinquaginta cubitorum, et longitudo ante faciem templi centum cubitorum. Et erat subter gazophilacia haec introitus ab oriente ingredientium in ea de atrio exteriori. In latitudine periboli atrii quod erat contra viam orientalem in facie edificii separati, et erant ante edificium gazophilacia. Et via ante faciem eorum iuxta similitudinem gazophilaciorum quae erant in via aquilonis; secundum longitudinem eorum sic et latitudo eorum, et omnis introitus eorum et similitudines et ostia eorum. Secundum ostia gazophilaciorum quae erant in via respiciente ad notum, ostium in capite viae, quae via erat ante vestibulum separatum per viam orientalem ingredientibus. Et dixit ad me: Gazophilacia aquilonis et gazophilacia austri quae sunt ante edificium separatum, haec sunt gazophilacia sancta in quibus vescuntur sacerdotes qui appropinquant ad dominum in sancta sanctorum. Ibi ponent sancta sanctorum et oblationes pro peccato et pro delicto. Locus enim sanctus est. Cum autem ingressi fuerint sacerdotes, non egredientur de sanctis in atrium exterius, et ibi reponent vestimenta sua in quibus ministrant, quia sancta sunt. Vestienturque aliis vestimentis et sic procedent ad populum. Cumque complesset mensuras domus interioris, eduxit me per viam portae quae respiciebat ad viam orientalem, et mensus est eam undique per circuitum. Mensus est autem contra ventum orientalem calamo mensurae per circuitum quingentos calamos in calamo mensurae per circuitum. Et mensus est contra ventum aquilonem quingentos calamos in calamo mensurae per circuitum. Et ad ventum australem mensus est quingentos calamos in calamo mensurae per circuitum. Et ad ventum occidentalem mensus est quingentos calamos in calamo mensurae. Per quattuor ventos mensus est illud murum eius undique per circuitum, longitudinem quingentorum cubitorum et latitudinem quingentorum cubitorum, dividentem inter sanctuarium et vulgi locum.

XLIII

Et eduxit me ad portam quae respiciebat ad viam orientalem. Et ecce gloria dei Israhel ingrediebatur per viam orientalem, et vox erat ei quasi vox aquarum multarum, et terra splendebat a maiestate eius. Et vidi visionem secundum speciem quam videram quando venit ut disperderet civitatem, et species secundum aspectum quem videram iuxta fluvium Chobar, et cecidi super faciem meam. Et maiestas domini ingressa est templum per viam portae quae respiciebat ad orientem. Et levavit me spiritus et introduxit me in atrium interius. Et ecce repleta erat gloria domini domus. Et audivi loquentem ad me de domo, et vir qui stabat iuxta me dixit ad me: Fili hominis, locus solii mei et locus vestigiorum pedum meorum, ubi habito in medio filiorum Israhel in aeternum; et non polluent ultra domus Israhel nomen sanctum meum, ipsi et reges eorum in fornicationibus suis et in ruinis regum suorum et in excelsis, qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum et postes suos iuxta postes meos, et murus erat inter me et eos; et polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus quas fecerunt, propter quod consumpsi eos in ira mea. Nunc ergo repellant procul fornicationem suam et ruinas regum suorum a me, et habitabo in medio eorum semper. Tu autem fili hominis ostende domui Israhel templum, et confundantur ab iniquitatibus suis, et metiantur fabricam, et erubescant ex omnibus quae fecerunt. Figuram domus et fabricae eius, exitus et introitus et omnem descriptionem eius et universa praecepta eius cunctumque ordinem eius et omnes leges eius ostende eis et scribes in oculis eorum, ut custodiant omnes descriptiones eius et praecepta illius et faciant ea. Ista est lex domus in summitate montis: omnes fines eius in circuitu sanctum sanctorum est. Haec est ergo lex domus. Istae autem mensurae altaris in cubito verissimo

quae habebat cubitum et palmum: in sinu eius erat cubitus, et cubitus in latitudine, et definitio usque ad labium eius, et in circuitu palmus unus. haec quoque erat fossa altaris. et de sinu terrae usque ad crepidinem novissimam duo cubiti, et latitudo cubiti unius. et a crepidine maiore usque ad crepidinem minorem .iiii. cubiti, et latitudo cubiti unius. Ipse autem ariel .iiii. cubitorum, et ab ariel usque ad sursum cornua .iiii. Et ariel .xii. cubitorum in longitudine per .xii. cubitos latitudinis, quadrangulatum aequis lateribus. et crepido .xiiii. cubitorum longitudinis et .xiiii. latitudinis in .iiii. angulis eius. et corona in circuitu eius dimidii cubiti, et sinus eius cubiti unius per circuitum. Gradus autem eius versi ad orientem. Et dixit ad me: Fili hominis, haec dicit dominus deus: Hii sunt ritus altaris in quacumque die fuerit fabricatum, ut offeratur super illud holocaustum et effundatur sanguis. Et dabis sacerdotibus et levitis qui sunt de semine Sadoch, qui accedunt ad me, ait dominus deus, ut offerant mihi vitulum de armento pro peccato. et assumens de sanguine eius pones super .iiii. cornua eius et super .iiii. angulos crepidinis et super coronam in circuitu, et mundabis illud et expiabis. et tolles vitulum qui oblatus fuerit pro peccato, et combures eum in separato loco domus extra sanctuarium. Et in die secunda offeres hircum caprarum immaculatum pro peccato, et expiabunt altare sicut expiaverunt in vitulo. Cumque compleveris expians illud, offeres vitulum de armento immaculatum et arietem immaculatum de grege. et offeres eos in conspectu domini, et mittent sacerdotes super eos sal, et offerent eos holocaustum domino. Septem diebus facies hircum pro peccato cotidie, et vitulum de armento et arietem de pecoribus immaculatos offerent. Septem diebus expiabunt altare et mundabunt illud et implebunt manum eius. Expletis autem diebus in die octava et ultra facient sacerdotes super altare holocausta vestra, et quae pro pace offerunt. et placatus ero vobis, ait dominus deus.

XLIIII

Et convertit me ad viam portae sanctuarii exterioris quae respiciebat ad orientem, et erat clausa. et dixit dominus ad me: Porta haec clausa erit, et non aperietur, et vir non transiet per eam, quoniam dominus deus Israhel ingressus est per eam, eritque clausa principi. Princeps ipse sedebit in ea, ut comedat panem coram domino. per viam vestibuli portae ingredietur, et per viam eius egredietur. Et adduxit me per viam portae aquilonis in conspectu domus. et vidi, et ecce implevit gloria domini domum domini, et cecidi in faciem meam. Et dixit ad me dominus: Fili hominis, pone cor tuum et vide oculis tuis et auribus tuis audi omnia quae ego loquor ad te de universis cerimoniis domus domini et de cunctis legibus eius. Et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarii. et dices ad exasperantem me domum Israhel: Haec dicit dominus deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra, domus Israhel, eo quod inducitis filios alienos incircumcisos corde et incircumcisos carne, ut sint in sanctuario meo et polluant domum meam. et offertis panes meos, adipem et sanguinem, et dissolvistis pactum meum in omnibus sceleribus vestris. et non servastis praecepta sanctuarii mei, et posuistis custodes observationum mearum in sanctuario meo vobismet ipsis. Haec dicit dominus deus: Omnis alienigena incircumcisus corde et incircumcisus carne non ingredietur sanctuarium meum, omnis filius alienus qui est in medio filiorum Israhel. Sed et levitae qui longe recesserunt a me in errore filiorum Israhel, et erraverunt a me post idola sua, et portaverunt iniquitatem suam, erunt in sanctuario meo aeditui et ianitores portarum domus et ministri domus. ipsi mactabunt holocausta et victimas populi, et ipsi stabunt in conspectu eorum ut ministrent eis. pro eo quod ministraverunt eis in conspectu idolorum suorum, et facti sunt domui in offendiculum iniquitatis. Idcirco levavi manum meam super eos, dicit dominus deus, et portaverunt iniquitatem suam. et non appropinquabunt ad me, ut sacerdotio fungantur mihi, neque accedent ad omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum, sed portabunt confusionem suam et scelera sua quae fecerunt. Et dabo eos ianitores domus et in omni ministerio eius et universis quae fiunt in ea.

Sacerdotes autem levitae filii Sadoch qui custodierunt cerimonias sanctuarii mei cum errarent filii Israhel a me, ipsi accedent ad me ut ministrent mihi, et stabunt in conspectu meo ut offerant mihi adipem et sanguinem, ait dominus deus. Ipsi ingredientur sanctuarium meum, et ipsi accedent ad mensam meam ut ministrent mihi et custodiant cerimonias meas. Cumque ingredientur portas atrii interioris, vestibus lineis induentur; nec ascendet super eos quicquam laneum, quando ministrant in portis atrii interioris et intrinsecus. Vittae lineae erunt in capitibus eorum, et feminalia linea erunt in lumbis eorum, et non accingentur in sudore. Cumque egredientur atrium exterius ad populum, exuent se vestimentis suis in quibus ministraverant, et reponent ea in gazophilacio sanctuarii, et vestient se vestimentis aliis, et non sanctificabunt populum in vestibus suis. Caput autem suum non radent, neque comam nutrient, sed tondentes attondent capita sua. Et vinum non bibet omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius. Et viduam et repudiatam non accipient uxores, sed virgines de semine domus Israhel; sed et viduam quae fuerit vidua a sacerdote accipient. Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum et pollutum, et inter mundum et immundum ostendent eis. Et cum fuerit controversia, stabunt in iudiciis meis et iudicabunt; leges meas et praecepta mea in omnibus sollemnitatibus meis custodient, et sabbata mea sanctificabunt. Et ad mortuum hominem non ingredientur ne polluantur,

i. propiciatorium

nisi ad patrem et matrem, et filium, et filiam, et fratrem, et sororem quae alterum non habuerit, in quibus contaminabuntur. Et postquam emundatus fuerit, septem dies numerabuntur ei. Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius, ut ministret mihi in sanctuario, meo offeret pro peccato suo, ait dominus deus. Non erit autem eis hereditas: ego hereditas eorum, et possessionem non dabitis eis in Israel: ego enim possessio eorum. Victimam et pro peccato et pro delicto ipsi comedent, et omne votum in Israel ipsorum erit. Et primitiva omnium primorum primogenitorum, et omnia libamenta ex omnibus quae offeruntur sacerdotum erunt. Et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, ut reponat benedictionem domui suae. Omne morticinum et captum a bestia de avibus atque pecoribus non comedent sacerdotes.

XLV

Cumque ceperitis terram dividere sortito, separate primitias domino sanctificatum de terra longitudine XXV milia, et latitudine X milia: sanctificatum erit in omni termino eius per circuitum. Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos, quadrifariam per circuitum, et L cubitis in suburbana eius per gyrum. Et a mensura ista mensurabis longitudinem XXV milium, et latitudinem X milium, et in ipso templum sanctumque sanctorum. Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii, qui accedunt ad ministerium domini: et erit eis locus in domos, et in sanctuarium sanctitatis. XXV autem milia longitudinis et X milia latitudinis erunt levitis qui ministrant domui: ipsi possidebunt XX gazophylacia. Et possessionem civitatis dabitis V milia latitudinis, et longitudinis XXV milia secundum separationem sanctuarii, omni domui Israel. Principi quoque hinc et inde in separationem sanctuarii, et in possessionem civitatis, contra faciem separationis sanctuarii, et contra faciem possessionis urbis, a latere maris usque ad mare, et a latere orientis usque ad orientem. Longitudinem autem iuxta unamquamque partium a termino occidentali usque ad terminum orientalem. De terra erit possessio in Israel: et non depopulabuntur ultra populum meum principes: sed terram domui Israel dabunt secundum tribus eorum.

Haec dicit dominus deus: Sufficiat vobis principes Israel: iniquitatem et rapinas intermittite, et iudicium et iustitiam facite. Separate confinia vestra a populo meo, ait dominus deus. Statera iusta, et ephi iustum, et bathus iustus erit vobis. Ephi et bathus aequalia et unius mensurae erunt, ut capiat decimam partem cori bathus, et decimam partem cori ephi: iuxta mensuram cori erit aequa libratio eorum. Siclus autem XX obolos habeat. Porro XX sicli et XXV sicli et XV sicli minam faciunt. Et haec sunt primitiae quas tolletis: sextam partem ephi de choro ordei. Mensura quoque olei, batus olei, decima pars cori est: et decem bathi chorum faciunt, quia X bathi implent chorum. Et arietem unum de grege ducentorum de his quae nutriunt Israel in sacrificium et in holocaustum et in pacifica, ad expiandum pro eis, ait dominus deus. Omnis populus terrae tenebitur primitiis his principi Israel. Et super principem erunt holocausta, et sacrificium, et libamina in sollemnitatibus, et in kalendis, et in sabbatis, et in universis sollemnitatibus domus Israel: ipse faciet pro peccato sacrificium, et holocaustum, et pacifica ad expiandum pro domo Israel.

Haec dicit dominus deus. In primo mense, una mensis, sumes vitulum de armento immaculatum, et expiabis sanctuarium. Et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato, et ponet in postibus domus, et in IIII angulis crepidinis altaris, et in postibus portae atrii interioris. Et sic facies in VII mensis pro unoquoque qui ignoravit, et errore deceptus est: et expiabis pro domo. In primo mense, XIIII die mensis erit vobis sollemnitas phase: VII diebus azyma comedentur. Et faciet princeps in die illa pro se et pro universo populo terrae vitulum pro peccato. Et in VII dierum sollemnitate faciet holocaustum domino VII vitulos et VII arietes immaculatos cotidie VII diebus: et pro peccato hircum caprarum cotidie. Et sacrificium ephi per vitulum, et ephi per arietem faciet, et olei hin per singula ephi. VII mense, XV die mensis in sollempnitate faciet sicut supra dicta sunt per VII dies: tam pro peccato quam pro holocausto et in sacrificio et in oleo.

XLVI

Haec dicit dominus deus: Porta atrii interioris quae respicit ad orientem erit clausa sex diebus in quibus opus fit: die autem sabbati aperietur, sed et in die kalendarum aperietur. Et intrabit princeps per viam vestibuli portae deforis, et stabit in limine portae: et facient sacerdotes holocausta eius et pacifica eius: et adorabit super limen portae, et egredietur. Porta autem non claudetur usque ad vesperam. Et adorabit populus terrae ad ostium portae illius in sabbatis et in kalendis coram domino deo. Holocaustum autem hoc offeret domino princeps in die sabbati, sex agnos immaculatos, et arietem immaculatum: et sacrificium ephi per arietem. In agnis autem sacrificium quod dederit manus eius, et olei hin per singula ephi. In die autem kalendarum vitulum de armento immaculatum: et sex agni et arietes immaculati erunt: et ephi per vitulum, ephi quoque per arietem faciet sacrificium. De agnis autem sicut invenerit manus eius: et olei hin per singula ephi. Cumque ingressurus est princeps, per viam vestibuli portae ingrediatur, et per eandem viam exeat. Et cum intrabit populus terrae in conspectu domini in sollempnitatibus, qui ingreditur per portam aquilonis ut adoret, egrediatur per viam portae meridianae: porro qui ingreditur per viam portae meridianae, egrediatur per viam portae aquilonis: non revertatur per viam portae per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur. Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur, et cum egredientibus egredietur. Et in nundinis et in sollempnitatibus erit sacrificium

um ephi p uitulum. ⁊ ephi p arietem. In agnis
erit sacrificium sicut inuenerit manus eius ⁊ olei
hin p singula ephi. Cum autem princeps fe
cerit spontaneum holocaustum aut pacifica
uoluntaria domino: aperietur ei porta que res
picit ad orientem. ⁊ faciet holocaustum suum
⁊ pacifica sua sicut fieri solet in die sabbati. ⁊ egredi
etur: claudeturque porta postquam exierit. Et ag
num eiusdem anni inmaculatum faciet holo
caustum cotidie domino: semper mane faciet il
lud. ⁊ faciet sacrificium super eo cata mane
mane sextam partem ephi. ⁊ de oleo terciam
partem hin: ut misceatur simile sacrificium
domino legitimum iuge atque perpetuum. Faciet
agnum ⁊ sacrificium ⁊ oleum cata mane. Cata
ne holocaustum sempiternum. Hec dicit dominus
deus. Si dederit princeps donum alicui de filiis
suis: hereditas eius filiorum suorum erit. ⁊ posside
bunt eam hereditarie. Si autem dederit legatum
de hereditate sua uni seruorum suorum erit illius
usque ad annum remissionis. ⁊ reuertetur ad prin
cipem. hereditas autem eius erit filiis eius. ⁊ non acci
piet princeps de hereditate populi per uiolentiam.
⁊ de possessione eorum. sed de possessione sua hereditatem
dabit filiis suis. ut non dispergatur populus meus
unusquisque a possessione sua. Et introduxit
me per ingressum qui erat ex latere porte in ga
zophilatia sanctuarii ad sacerdotes qui respicie
bant ad aquilonem. ⁊ erat ibi locus uergens ad
occidentem. ⁊ dixit ad me. Iste est locus ubi co
quent sacerdotes pro peccato ⁊ pro delicto ubi
coquent sacrificium: ut non efferant in atrium exteri
orem ⁊ sanctificetur populus. Et eduxit me in atri
um exterius ⁊ circumduxit me per iiii angulos atrii
⁊ ecce atriolum erat in angulo atrii atriola
singula per angulos atrii. In iiii angulis atrii
atriola disposita. xl cubitorum per longum. et
xxx per latum. mensure unius iiii erant. ⁊ pa
ries per circuitum ambiens iiii atriola. ⁊ cul
ine fabricata erant subter porticus per girum.
Et dixit ad me. Hec est domus culinarum in qua co
quent ministri domus domini uictimas populi.

XLVII Et conuertit me ad portam domus ⁊ ecce aque
egrediebantur subter limen domus ad ori
entem. facies enim domus respiciebat ad orien
tem. Aque autem descendebant in latus templi
dextrum ad meridiem altaris. Et eduxit me
per uiam porte aquilonis ⁊ conuertit me ad ex
teriorem foras portam exteriorem uiam que re
spiciebat ad orientem. ⁊ ecce aque redundantes
a latere dextro. Cum egrederetur uir ad orientem
qui habebat funiculum in manu sua. ⁊ mensus est
mille cubitos: ⁊ transduxit me per aquam usque
ad talos. Rursumque mensus est mille ⁊ transdu
xit me per aquam usque ad genua. Rursumque
mensus est mille ⁊ perduxit me per aquam usque ad re
nes. ⁊ mensus est mille torrentem quem non potui per
transire. Quoniam intumuerant aque profundi
torrentis qui non potest transuadari. ⁊ dixit ad
me. Certe uidisti fili hominis. ⁊ eduxit me. ⁊
conuertit me ad ripam torrentis. Cumque me con
uertissem: ecce in ripa torrentis ligna multa
nimis ex utraque parte. ⁊ ait ad me. Aque
iste que egrediuntur ad tumulos sabuli ori
entalis. ⁊ descendunt ad plana deserti. Intra
bunt mare ⁊ exibunt. ⁊ sanabuntur aque.
⁊ omnis anima uiuens que serpit quocumque uenerit
torrens uiuet. ⁊ pisces erunt multi satis. postquam
uenerint illuc aque iste: ⁊ sanabuntur.
⁊ uiuent omnia ad que uenerit torrens. uiuent ⁊
stabunt super illas piscatores ab engaddi us
que ad engallim siccatio sagenarum erunt. plu
rime species erunt piscium eius sicut pisces ma
ris magni multitudinis nimie. In litoribus
autem eius ⁊ in palustribus non sanabuntur. quia in
salinas dabuntur. ⁊ super torrentem orietur
in ripis eius ex utraque omne lignum fructi
ferum. non defluet folium ex eo ⁊ non defi
ciet fructus eius. per singulos menses afferet
primitiua quia aque eius de sanctuario egredientur
⁊ erunt fructus eius in cibum. ⁊ folia eius
ad medicinam. Hec dicit dominus deus. Hic est termi
nus in quo possidebitis terram in xii tribubus israel.
quia ioseph duplicem funiculum habet. possidebi
tis autem eam singuli eque ut frater suus. super quam
leuaui manum meam ut darem patribus ue
stris. ⁊ cadet hec terra uobis in possessionem. Hic est
autem terminus terre ad plagam septentriona
lem a mari magno uia bethalon uenien
tibus sadada. emath. berotha. Sabarim que est
inter terminum damasci ⁊ confinium emath.
domus atthagon que est iuxta terminos auran.
⁊ erit terminus a mari usque ad atrium enon
terminus damasci. ⁊ ab aquilone usque ad aqui
lonem terminos emath. plaga autem septentrio
nalis. porro plaga orientalis de medio auran
⁊ de medio damasci. ⁊ de medio galaad. ⁊ de
medio terre israel iordanis disterminans ad ma
re orientale. Metiemini in plagam orienta
lem. plaga autem australis meridiana a thamar
usque ad aquas contradictionis cades. ⁊ torrens usque
ad mare magnum. ⁊ plaga ad meridiem au
stralis. ⁊ plaga maris mare magnum a confini
o per directum donec ueniat emath. Hec est plaga
maris. ⁊ diuidetis terram istam uobis per tribus
israel ⁊ mittetis eam in hereditatem uobis ⁊ ad
uenis qui accesserint ad uos qui genuerint
filios in medio uestrum. ⁊ erunt uobis sicut indige
ne inter filios israel. uobiscum diuident possessionem
in medio tribuum israel. In tribu autem quacum
que fuerit aduena ibi dabitis possessionem illi
ait dominus deus.

XLVIII Et hec nomina tribuum a finibus a
quilonis iuxta uiam methalon pergentibus
emath atrium enon terminus damasci. ab a
quilone iuxta emath. ⁊ erit ei plaga orien
talis mare dan una. ⁊ a termino dan a pla
ga orientali usque ad plagam maris aser
una. ⁊ super terminum aser a plaga orientali
usque ad plagam maris neptalim una. ⁊ super
terminum neptalim a plaga orientali usque

ad plagam maris manasse una. et super termi
num manasse a plaga orientali usque ad pla
gam maris effraim una. et super terminum ef
fraim a plaga orientali usque ad plagam
maris ruben una. et super terminum ruben
a plaga orientali usque ad plagam maris
iuda una. et super terminum iuda a plaga ori
entali usque ad plagam maris erunt primi
tie quas separabitis. xx.v. milibus latitudi
nis et longitudinis sicuti singule partes a
plaga orientali usque ad plagam maris. et
erit sanctuarium in medio eius. primitie quas
separabitis domino. Longitudo. xx.v. milibus
et latitudo. x. milibus. Hee autem erunt primi
tie sanctuarii sacerdotum ad aquilonem
longitudinis. xx.v. milia. et ad mare lati
tudinis. x. milia. Sed et ad orientem latitudinis. x.
milia. et ad meridiem longitudinis. xx.v. milia. et erit
sanctuarium domini in medio eius. sacerdotibus
sanctuarium erit. De filiis sadoch qui custodi
erunt cerimonias meas. et non erraverunt cum
errarent filii israel. sicut erraverunt et levite. et erunt
eis primitie de primitiis terre sanctum sanctorum iuxta
terminum levitarum. Sed et levitis similiter iuxta
fines sacerdotum. xx.v. milia longitudinis. et la
titudinis. x. milia. omnis longitudo. xx. et v. mi
lium. et latitudo. x. milium. et non venunda
bunt ex eo neque mutabunt nec transferentur
primicias terre quia sanctificate sunt domino. Quinque
milia autem que supersunt in latitudine per. xx.
v. milia. prophana erunt urbis in habitaculum et in
suburbana. et erit civitas in medio eius. Et
hee mensure eius a plaga septentrionali
quingenta et quattuor milia. Et ad plagam meridianam
quingenta et quattuor milia. Et ad plagam orienta
lem quingenta et quattuor milia. Et ad plagam occi
dentalem quingenta et quattuor milia. Erunt autem suburbana
civitatis ad aquilonem. cc. et l. et ad meridiem
cc. et l. et ad orientem. cc. l. et ad mare. cc. l.
Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum
primicias sanctuarii. x. milia ad orientem et x. milia
ad occidentem erunt sicut primitie sanctuarii
et erunt fruges eius in panes hiis qui servi
unt civitati. Servientes autem civitati opera
buntur ex omnibus tribubus israel. Omnes primitie
xx.v. milium per. xx.v. milia in quadrum se
parabuntur in primitias sanctuarii. et possessionem
civitatis. Quod autem reliquum fuerit principis
erit. ex omni parte primitiarum sanctuarii et pos
sessionis civitatis e regione. xx.v. milium
primitiarum usque ad terminum orientalem. sed
et ad mare e regione. xx.v. milium usque ad ter
minum maris. similiter in partibus principis
erit. et erunt primitie sanctuarii. et sanctuarium
templi in medio eius. De possessione autem
levitarum et de possessione civitatis in medio par
tium principis erit inter terminum iuda et in
ter terminum beniamin et ad principem per
tinebit. et reliquis tribubus a plaga orienta
li usque ad plagam occidentalem beniamin
una. Et contra terminum beniamin a plaga orien
tali usque ad plagam occidentalem: Symeon
una. Et super terminum symeonis a plaga orien
tali usque ad plagam occidentalem ysachar
una. Et super terminum ysachar a plaga ori
entali usque ad plagam occidentalem zabu
lon una. Et super terminum zabulon a plaga
orientali usque ad plagam maris gad una.
Et super terminum gad ad plagam austri in
meridie. Et erit finis de thamar usque ad aquas
contradictionis cades. et hereditas contra mare magnum.
Hec est terra quam mitietis in sortem tribubus
israel. et hee partitiones earum ait dominus deus. et hii
egressus civitatis a plaga septentrionali
quingenta et quattuor milia mensurabis. et porte ci
vitatis ex nominibus tribuum israel. porte tres
a septentrione porta ruben una. porta iuda
una. porta levi una. Et ad plagam orientalem
quingenta et quattuor milia. et porte tres. porta ioseph
una. porta beniamin una. porta dan una.
Et ad plagam meridianam quingenta et quattuor
milia metieris. Porta symeonis una. porta ysac
char una. porta zabulon una. Et ad plagam
occidentalem quingenta et quattuor milia. porte eorum tres. por
ta gad una. porta aser una. porta neptalim
una. per circuitum. xviii. milia. Et nomen ci
vitatis ex illo die: dominus ibidem. amen. Explicit
ezechiel.
Incipit pro
logus danielis.

Danielem prophetam iuxta
.lxx. interpretes domini salvatoris
ecclesie non legunt utentes
theodotionis editione. et
hoc cur acciderit nescio. Si
ve quia sermo caldaicus est. et quibusdam proprie
tatibus a nostro eloquio discrepat. noluerunt
.lxx. interpretes easdem lingue lineas in trans
latione servare. Sive sub nomine eorum ab alio ne
scio quo non satis caldeam linguam sciente
editus est liber. Sive aliud quid cause extitit
ignorans. hoc unum affirmare possum quod mul
tum a veritate discordet recto iudicio re
pudiatus sit. Sciendum quippe danielem maxi
me. et hesdram hebraicis quidem litteris. sed
caldaico quidem sermone conscriptos. et unam
ieremie pericopen. Iob quoque cum arabica
lingua habere plurimam societatem. Deni
que et ego adolescentulus post quintilliani
et tullii lectionem: ac flores rethoricos cum me
in lingue huius pistrinum reclusissem: et
multo sudore multoque tempore vix cepissem
anhelantia stridentiaque verba resonare. et quasi
per criptam ambulans rarum desuper lumen
aspicere impegi novissime in danielem.
Et tanto tedio affectus sum ut desperatio
ne subita omnem laborem veterem volue
rim contempnere. Verum adhortante me quodam
hebreo et illud michi sua lingua crebrius inge
rente. labor improbus omnia vincit. qui mi
chi videbar sciolus inter eos cepi rursus dis

capitulis esse caldaicis. Et ut in fatear usque ad presentem diem magis possum sermonem caldaicum legere et intelligere quam sonare. Hec idcirco dixi ut difficultatem vobis Danielis ostenderem qui apud hebreos nec Susanne habet hystoriam nec hymnum trium puerorum nec Belis draconisque fabulas, quas nos quia in toto orbe disperse sunt veru anteposito easque iugulante subiecimus ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quendam de preceptoribus iudeorum cum Susanne derideret historiam et a greco nescio quo diceret esse confictam, illud opponere quod Origeni quoque Affricanus opposuit, ethimologias has ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι et ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι de greco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiam nostris hanc possumus dare, ut verbi gratia dicamus ab arbore ylice dixisse illico pereas et a lentisco in lentem te comminuat angelus vel non lente pereas aut lentus id est flexibilis ducaris ad mortem, sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse ocii tribus pueris ut in camino estuantis incendii metro luderent et per ordinem omnia elementa ad laudem dei provocarent. Aut quod miraculum dei inspirationis indicabat draconem interfectum offa picis aut sacerdotum Belis machinationes deprehensas, que magis prudentia sollertis viri quam prophetali spiritu essent perpetrata. Cum vero ad Baruch venirent et de Iudea in Caldeam raptum discophorum lectitarent, querebant exemplum ubi legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum gravi volasse corpore et in puncto unius hore tanta terrarum spatia transisse. Cui cum quidam e nostris satis ad loquendum promptulus Ezechielem adduxisset in medium et diceret eum de Caldea in Iudeam fuisse translatum, derisit hominem et ex ipso volumine demonstravit Ezechielem in spiritu se vidisse transpositum. Denique et apostolum nostrum videlicet ut eruditum virum et qui legem ab hebreis didicisset non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore sed dixisse sive in corpore sive extra corpus nescio, deus scit. Et talibus argumentis apocrifas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium relinquens illud admoneo non haberi Danielem apud hebreos inter prophetas sed inter eos qui agyographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur, in legem, in prophetas, in agyographa, id est in quinque et in octo et in xi. libros, de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta immo contra hunc librum Porphirius obiciat testes sunt Methodius, Eusebius et Appollinaris, qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o Paula et Eustochium fundatis pro me ad dominum preces ut quamdiu in hoc corpusculo sum scribam aliquid gratum vobis, utile ecclesie, dignum posteris. Presentium quippe iudiciis non satis moveor qui in utramque partem aut amore labuntur aut odio.

Explicit prologus. Incipit liber Danielis.

Anno tertio regni Ioachim regis Iude venit Nabuchodonosor rex Babilonis in Ierusalem et obsedit eam. Et tradidit dominus in manu eius Ioachim regem Iude et partem vasorum domus dei, et asportavit ea in terram Sennaar in domum dei sui, et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex Asphanez preposito eunuchorum suorum ut introduceret de filiis Israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula, decoros forma et eruditos omni sapientia, cautos scientia et doctos disciplina, et qui possent stare in palatio regis, ut doceret eos litteras et linguam Caldeorum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse, ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis Iuda Daniel, Ananias, Misael et Azarias. Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina: Danieli Balthasar, Ananie Sidrach, Misaeli Misach et Azarie Abdenago. Proposuit autem Daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius, et rogavit eunuchorum prepositum ne contaminaretur. Dedit autem deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad Danielem: Timeo ego dominum meum regem qui constituit vobis cibum et potum; qui si viderit vultus vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coevis vestris, condempnabitis caput meum regi. Et dixit Daniel ad Malasar quem constituerat princeps eunuchorum super Danielem, Ananiam, Misaelem et Azariam: Tempta nos obsecro servos tuos diebus decem, et dentur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum, et contemplare vultus nostros et vultus puerorum qui vescuntur cibo regio, et sicut videris sic facias cum servis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi temptavit eos diebus decem. Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores pre omnibus pueris qui vescebantur cibo regio. Porro Malasar tollebat cibaria et vinum potus eorum, dabatque eis legumina. Pueris autem his dedit deus scientiam et disciplinam in omni libro et omni sapientia, Danieli autem intelligentiam omnium visionum et sompniorum. Completis itaque diebus post quos dixerat rex ut introducerentur, introduxit eos prepositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor. Cumque eis locutus fuisset rex non sunt inventi tales de universis ut Daniel, Ananias, Misael et Azarias; et steterunt in conspectu regis. Et omne verbum sapientie et intellectus quod sciscitatus est rex ab eis invenit in eis decuplum super omnes ariolos et magos qui erant in universo regno eius.

Fuit autem Daniel usque ad annum primum regis Cyri.

II In anno autem secundo regni Na-

Abacuch

buch: vidit nabuch somnium et conterritus est spiritus eius et somnium eius fugit ab eo. Precepit ergo rex ut convocarentur arioli et magi et malefici et caldei ut indicarent regi somnia sua. Qui cum venissent steterunt coram rege. Et dixit ad eos rex. Vidi somnium et mente confusus ignoro quid viderim. Responderuntque caldei regi syriace. Rex in sempiternum vive. Dic somnium servis tuis et interpretationem eius indicabimus. Et respondens rex ait caldeis. Sermo recessit a me. Nisi indicaveritis mihi somnium et coniecturam eius peribitis vos et domus vestre publicabuntur. Si autem somnium et coniecturam eius narraveritis premia et dona et honorem multum accipietis a me. Somnium igitur et interpretationem eius indicate mihi. Responderunt secundo atque dixerunt. Rex somnium dicat servis suis et interpretationem eius indicabimus. Respondit rex et ait. Certe scio quod tempus redimitis scientes quod recesserit a me sermo. Si ergo somnium non indicaveritis mihi una est de vobis sententia quod interpretationem quoque fallacem et deceptione plenam composueritis ut loquamini mihi donec tempus pertranseat. Somnium itaque dicite mihi ut sciam quod interpretationem quoque eius veram loquamini. Respondentes ergo caldei coram rege dixerunt. Non est homo super terram qui sermonem tuum rex possit implere. Sed neque regum quisquam magnus et potens verbum huiuscemodi sciscitatur ab omni ariolo et mago et caldeo. Sermo enim quem tu queris rex gravis est nec reperietur quisquam qui indicet illum in conspectu regis: exceptis diis quorum non est cum hominibus conversatio. Quo audito rex in furore et in ira magna precepit ut perirent omnes sapientes babilonis. Et egressa sententia interficiebantur sapientes. Querebaturque daniel et socii eius ut perirent. Tunc daniel requisivit de lege atque sententia ab arioch principe milicie regis qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes babilonis. Et interrogavit eum qui a rege potestatem acceperat quam ob causam tam crudelis sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rem indicasset arioch danieli daniel ingressus rogavit regem ut tempus daret ei ad absolutionem indicandam regi. Et ingressus est domum suam ananieque misaeli et azarie sociis suis indicavit negotium ut quererent misericordiam a facie dei celi super sacramento isto et non perirent daniel et socii eius cum ceteris sapientibus babilonis. Tunc danieli misterium per visionem nocte revelatum est. Et daniel benedixit deum celi et locutus ait. Sit nomen domini benedictum a seculo et usque in seculum: quia sapientia et fortitudo eius sunt. Et ipse mutat tempora et etates transfert regna atque constituit. Dat sapientiam sapientibus et scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse revelat profunda et abscondita: et novit in tenebris constituta et lux cum eo est. Tibi deus patrum nostrorum confiteor teque laudo quia sapientiam et fortitudinem dedisti mihi. Et nunc ostendisti mihi que rogavimus te quia sermonem regis aperuisti nobis. Post hec daniel ingressus ad arioch quem constituerat rex ut perderet sapientes babilonis sic ei locutus est. Sapientes babilonis ne perdas. Introduc me in conspectu regis et solutionem narrabo regi. Tunc arioch festinus introduxit danielem ad regem et dixit ei. Inveni hominem de filiis transmigrationis iude qui solutionem regi annunciet. Respondit rex et dixit danieli cuius nomen baltasar erat. Putasne vere potes indicare mihi somnium quod vidi et interpretationem eius? Et respondens daniel coram rege ait. Misterium quod rex interrogat sapientes et magi et arioli et aruspices nequeunt indicare regi. Sed est deus in celo revelans misteria qui indicavit tibi rex nabuch que ventura sunt novissimis temporibus. Somnium tuum et visiones capitis tui in cubili tuo huiuscemodi sunt. Tu rex cepisti in strato tuo cogitare quid esset futurum post hec: et qui revelat misteria ostendit tibi que ventura sunt. Michi quoque non in sapientia que est in me plus quam in cunctis viventibus sacramentum hoc revelatum est: sed ut interpretatio regi manifesta fieret et cogitationes mentis tue scires. Tu rex videbas et ecce quasi statua una grandis. Statua illa magna et statura sublimis stabat contra te et intuitus eius erat terribilis. Huius statue caput ex auro optimo erat: pectus autem et brachia de argento. Porro venter et femora ex ere: tibie autem ferree: pedum autem quedam pars erat ferrea quedam fictilis. Videbas ita donec abscisus est de monte lapis sine manibus et percussit statuam in pedibus eius ferreis et fictilibus et comminuit eos. Tunc contrita sunt pariter ferrum testa es argentum et aurum et redacta quasi in favillam estive aree que rapta sunt vento. Nullusque locus inventus est eis. Lapis autem qui percusserat statuam factus est mons magnus et implevit universam terram. Hoc est somnium. Interpretationem quoque eius dicemus coram te rex. Tu rex regum es. Et deus celi regnum et fortitudinem et imperium et gloriam dedit tibi. Et omnia in quibus habitant filii hominum et bestie agri et volucres celi dedit in manu tua. Et sub dicione tua universa constituit. Tu es ergo caput aureum. Et post te consurget regnum aliud minus te. Et regnum tercium aliud ereum quod imperabit universe terre. Et regnum quartum erit velut ferrum. Quomodo ferrum comminuit et domat omnia sic comminuet et conteret omnia hec. Porro quia vidisti pedum et digitorum partem teste figuli et partem ferream regnum divisum erit. Quod tamen de plantario ferri orietur secundum quod vidisti ferrum mixtum teste ex luto et digitos pedum ex parte ferreos et ex parte fictiles: ex parte regnum erit solidum et ex parte

contritum. Quod autem uidisti ferrum mixtum teste
ex luto comiscebuntur quidem humano semine
sed non adherebunt sibi. sicuti ferrum non potest
misceri teste. In diebus autem regnorum illorum suscita-
bit deus celi regnum quod in eternum non dissi-
pabitur: et regnum eius populo alteri non tradetur.
et comminuet et consumet uniuersa regna hec. et ipsum
stabit in eternum. Secundum quod uidisti quod de mon-
te abscisus est lapis sine manibus et comminuit te-
stam et ferrum et es et argentum et aurum. deus ma-
gnus ostendit regi que futura sunt postea. et uerum
est sompnium: et fidelis interpretatio eius. Tunc rex
nabuchodonosor cecidit in faciem suam. et adorauit
danielem. et hostias et incensum precepit ut sacri-
ficarent ei. Loquens ergo rex ait danieli. Vere
deus uester deus deorum est. et dominus regum reuelans misteria.
quoniam potuisti inuenire sacramentum hoc. Tunc da-
nielem rex in sublime extulit. et multa munera
et magna dedit ei. et constituit eum principem
super omnes prouincias babilonis. et prefectum ma-
gistratuum super cunctos sapientes babilonis.
Daniel autem postulauit a rege. et constituit super
omnia opera prouincie babilonis. Sydrac. Misac.
et abdenago. Ipse autem daniel erat in foribus re-

IIII.

gis. Nabuchodonosor rex statuam fecit auream:
altitudine .lx. cubitorum. latitudine cubito-
rum sex. et statuit eam in campo duram prouin-
cie babilonis. Itaque nabuchodonosor rex misit ad con-
gregandos satrapas magistratuum. et iudices.
duces. et tyrannos et prefectos. omnesque principes
regionum ut conuenirent ad dedicationem
statue quam erexerat nabuchodonosor rex. Tunc congregati
sunt satrape magistratus: et iudices. et duces.
et tyranni. et optimates qui erant in potestati-
bus constituti: et uniuersi principes regionum ut con-
uenirent ad dedicationem statue quam erex-
erat nabuchodonosor rex. Stabant autem in conspectu sta-
tue quam posuerat nabuchodonosor: et preco clamabat
ualenter. Vobis dicitur populis et tribubus et linguis in ho-
ra qua audieritis sonitum tube. et fistule et
cythare. sambuce. et psalterii. et symphonie et u-
niuersi generis musicorum cadentes adorate statuam
auream quam constituit nabuchodonosor rex. Si quis autem
non prostratus adorauerit eadem hora mittetur in
fornacem ignis ardentis. Post hec igitur
statim ut audierunt omnes populi sonitum tu-
be. fistule. et cythare. sambuce. psalterii et sim-
phonie et omnis generis musicorum cadentes omnes
populi et tribus et lingue adorauerunt statuam
auream quam constituerat nabuchodonosor rex. statim-
que in ipso tempore accedentes uiri caldei accusaue-
runt iudeos. dixeruntque nabuchodonosor regi. Rex in e-
ternum uiue. Tu rex posuisti decretum ut omnis
homo qui audierit sonitum tube. fistule. sam-
buce. et cythare. et psalterii. et symphonie et uniuer-
si generis musicorum prosternat se et adoret statuam
auream. Si quis autem non procidens adorauerit
mittatur in fornacem ignis ardentis. Sunt ergo
uiri iudei quos constituisti super opera regionis
babilonie. Sydrach: Mysach: et abdenago:

uiri isti contempserunt rex decretum tuum. de-
os tuos non colunt. et statuam auream quam e-
rexisti non adorant. Tunc nabuchodonosor in furore et
in ira precepit ut adducerentur Sydrach. Misach.
et abdenago. Qui confestim adducti sunt in conspectu
regis. pronuntiansque nabuchodonosor rex: ait eis. Vere-
ne Sydrach. Misach. et abdenago. deos meos
non colitis. et statuam auream quam constitui non
adoratis? Nunc ergo si estis parati quacumque
hora audieritis sonitum tube. fistule. cytha-
re. sambuce. et psalterii: et symphonie omnisque
generis musicorum prosternite uos et adorate statuam
quam feci. Quod si non adoraueritis: eadem hora mit-
temini in fornacem ignis ardentis. et quis est
deus qui uos eripiat de manu mea? Respondentes
Sydrach Misach et abdenago dixerunt regi na-
buchodonosor. Non oportet nos de hac re respondere tibi.
Ecce enim deus noster quem colimus potest eripere nos de
camino ignis ardentis et de manibus tuis libera-
re rex. Quod si noluerit notum sit tibi rex quia deos tu-
os non colimus. et statuam auream quam erexisti
non adoramus. Tunc nabuchodonosor repletus est furo-
re. et aspectus faciei illius immutatus est super Sy-
drach. Misach et abdenago. et precepit ut succen-
deretur fornax septuplum quam succendi con-
sueuerat. et uiris fortissimis de exercitu suo iussit
ut ligatis pedibus Sidrach Misach et abdenago
mitterent eos in fornacem ignis ardentis. Et con-
festim uiri illi uincti cum bracis suis. et thiaris
et calciamentis. et uestibus missi sunt in medium for-
nacis ignis ardentis. nam iussio regis urge-
bat. fornax autem succensa erat nimis. Por-
ro uiros illos qui miserant Sidrach Misach:
et abdenago interfecit flamma ignis. Hii autem
uiri tres. id est Sidrach. Misach. et abdenago: ce-
ciderunt in medio camini ignis ardentis col-
ligati. Que sequuntur in hebreis uoluminibus
non repperi. Et ambulabant in medio flam-
me collaudantes deum et benedicentes dominum.
Stans autem azarias orauit sic. aperiensque os
suum in medio ignis ait. Benedictus es
domine deus patrum nostrorum et laudabilis et gloriosum nomen
tuum in secula. Quia iustus es in omnibus que fecisti no-
bis. et uniuersa opera tua uera. et uie tue recte.
et omnia iudicia tua uera. Iudicia enim uera
fecisti iuxta omnia que induxisti super nos. et
super sanctam ciuitatem patrum nostrorum ierusalem quia in ueri-
tate. et in iudicio induxisti omnia hec propter peccata no-
stra. Peccauimus enim et inique egimus recede-
tes a te. et in omnibus deliquimus. et precepta tua
non audiuimus: nec obseruauimus: nec fecimus
sicut preceperas nobis ut bene nobis esset. Omnia ergo que
induxisti super nos. et uniuersa que fecisti nobis
uero iudicio tuo fecisti. et tradidisti nos in
manibus inimicorum iniquorum et pessimorum.
preuaricatorumque: et regi iniusto et pessimo ultra
omnem terram. et nunc non possumus aperire
os. Confusio et obprobrium facti sumus seruis
tuis. et his qui colunt te. Ne queso tradas nos
in perpetuum propter nomen tuum: et ne dissipes testa-

mentum tuum. neque auferas misericordiam tuam a nobis.
propter abraham dilectum tuum. ⁊ ysaac seruum
tuum. ⁊ israel sanctum tuum. quibus locutus es pol
licens quod multiplicares semen eorum sicut stellas
celi. ⁊ sicut harenam que est in litore maris. quia
a domine imminuti sumus plus quam omnes gentes.
sumusque humiles in uniuersa terra hodie propter
peccata nostra. ⁊ non est in tempore hoc princeps ⁊ dux
⁊ propheta. neque holocaustum. neque sacrificium.
neque oblatio. neque incensum. neque locus primiciarum
coram te. ut possimus inuenire misericordiam tuam.
sed in animo contrito ⁊ spiritu humilitatis suscipia
mur. sicut in holocausto arietum. ⁊ taurorum
⁊ sicut in milibus agnorum pinguium. sic fiat
sacrificium nostrum hodie in conspectu tuo ut
placeat tibi. quoniam non est confusio confidentibus in te.
⁊ nunc sequimur te in toto corde ⁊ timemus
te. ⁊ querimus faciem tuam. ne confundas nos
sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam
⁊ secundum multitudinem misericordie tue. ⁊ erue nos in
mirabilibus tuis. ⁊ da gloriam nomini tuo domine. ⁊
confundantur omnes qui ostendunt seruis tu
is mala. confundantur in omni potentia tua. ⁊
robur eorum conteratur. ⁊ sciant quia tu es dominus deus
solus. ⁊ gloriosus super omnem orbem terrarum.
Et non cessabant qui miserant eos ministri
regis. succendere fornacem napta. ⁊ stuppa.
⁊ pice. ⁊ malleolis. ⁊ effundebatur flamma
super fornacem cubitis. xl. ix. ⁊ erupit ⁊ incen
dit quos reperit iuxta fornacem de caldeis.
Angelus autem domini descendit cum azaria ⁊ sociis eius
in fornacem. ⁊ excussit flammam ignis de
fornace. ⁊ fecit medium fornacis quasi uen
tum roris flantem. ⁊ non tetigit eos omnino ignis
neque contristauit. nec quicquam molestie intulit.
Tunc hii tres quasi ex ore uno laudabant dominum
⁊ glorificabant ⁊ benedicebant deo in fornace
dicentes. Benedictus es domine deus patrum nostrorum. ⁊
laudabilis ⁊ super exaltatus in secula. Et benedictum
nomen glorie tue quod est sanctum ⁊ laudabile. ⁊ super exal
tatum in omnibus seculis. Benedictus es in templo
sancto glorie tue ⁊ super laudabilis. ⁊ super gloriosus in
secula. Benedictus es in throno regni tui ⁊ super lau
dabilis ⁊ super exaltatus in secula. Benedictus es qui
intueris abyssos. ⁊ sedes super cherubim. ⁊ lau.
⁊ super exal. in se. Benedictus es in firmamento celi
⁊ laud. ⁊ glo. in se. Benedicite omnia opera domini
domino laudate ⁊ super exaltate eum in secula.
Benedicite angeli domini domino: laud. ⁊ super. ex. e.
in secula. Benedicite celi domino. laud. ⁊ super. ex. e. in
secula. Benedicite aque omnes que super celos sunt domino
l. ⁊ super. ex. e. in se. Benedicite omnes uirtutes domini do.
lau. ⁊ super. ex. e. in se. Benedicite sol ⁊ luna domino. l.
Benedicite stelle celi domino. l. Benedicite omnis
ymber ⁊ ros domino. l. Benedicite omnes spiritus domini do.
l. Benedicite ignis ⁊ estus domino. l. Benedicite fri
gus ⁊ estas domino. l. Benedicite rores ⁊ pruina
do. l. Benedicite gelu ⁊ frigus do. l. Benedicite
glacies ⁊ niues do. l. Benedicite noctes ⁊ di
es do. l. Benedicite lux ⁊ tenebre do. l. Bene

dicite fulgura ⁊ nubes domino. l. Benedicat terra dominum
laudet ⁊ super exaltet eum in secula. Benedicite mon
tes ⁊ colles domino. l. Benedicite uniuersa germinan
tia in terra domino. l. Benedicite montes ⁊ colles
domino. l. Benedicite uniuersa germinantia in terra
do. l. Benedicite fontes domino. l. Benedicite mari
a ⁊ flumina do. l. Benedicite cete ⁊ omnia que
mouentur in aquis do. l. Benedicite omnes uo
lucres celi domino. l. Benedicite omnes bestie ⁊ pe
cora domino. l. Benedicite filii hominum do. l. Benedi
cat israel dominum: laudet ⁊ super exaltet eum in
secula. Benedicite sacerdotes domini do. l. Benedicite
serui domini domino. l. Benedicite spiritus ⁊ anime iustorum
domino. l. Benedicite sancti ⁊ humiles corde domino. l. Be
nedicite anania. azaria. misael domino.
l. ⁊ super exaltate eum in secula. qui eruit nos
de inferno. ⁊ saluos fecit de manu mortis.
⁊ liberauit de medio ardentis flamme.
⁊ de medio ignis eruit nos. Confitemini
domino quoniam bonus quoniam in seculum misericordia eius. Bene
dicite omnes religiosi domino deo deorum lauda
te ⁊ confitemini ei quia in omnia secula misericordia eius.
Hucusque in hebreo non habetur. ⁊ que posuimus
de theodotionis editione translata sunt.

Tunc nabuch rex obstupuit. ⁊ surrexit pro
pere ⁊ ait optimatibus suis. Nonne tres uiros
misimus in medio ignis compeditos? Qui re
spondentes regi dixerunt. Vere rex. Respondit ⁊ ait.
Ecce ego uideo uiros. iiii. solutos. ⁊ ambulan
tes in medio ignis. ⁊ nichil corruptionis in
eis est. ⁊ species quarti similis filio dei. Tunc ac
cessit nabuch ad ostium fornacis ignis ar
dentis ⁊ ait. Sydrach. mysach. ⁊ abdenago
serui dei excelsi egredimini ⁊ uenite. Statim
que egressi sunt sydrach misach ⁊ abdenago de
medio ignis. ⁊ satrape congregati ⁊ magistratus
⁊ iudices ⁊ potentes regis contemplabantur
uiros illos quoniam nichil potestatis habuisset ignis in
corporibus suis. ⁊ capillus capitis eorum non esset
adustus. ⁊ saraballa eorum non essent inmutata.
⁊ odor ignis transisset per eos. ⁊ erumpens nabu
chodonosor ait. Benedictus deus eorum sydrach uidelicet my
sach ⁊ abdenago qui misit angelum suum ⁊
eruit seruos suos qui crediderunt in eum ⁊ uer
bum regis inmutauerunt ⁊ tradiderunt corpo
ra sua ne seruirent ⁊ ne adorarent omnem deum
excepto deo solo. A me ergo positum est hoc decretum
ut omnis populus ⁊ lingua ⁊ tribus quecumque locutus
fuerit blasphemiam contra deum sidrac. misach
⁊ abdenago dispereat ⁊ domus eius uastetur.
Neque enim est deus alius qui possit ita saluare.
Tunc rex promouit sidrach. misach ⁊ abde
nago in prouincia babilonis. Nabuch rex
omnibus populis gentibus ⁊ linguis qui habitant
in uniuersa terra. pax uobis multiplicetur.
Signa ⁊ mirabilia fecit apud me deus excelsus.
placuit ergo mihi predicare signa eius quia
magna sunt. ⁊ mirabilia eius quia fortia.
⁊ regnum eius regnum sempiternum.
⁊ potestas eius in generationem ⁊ generationem.

IIII

Ego nabuch quietus eram in domo mea et flo
rens in palacio meo. sompnium vidi quod perter
ruit me. et cogitationes mee in strato meo:
et visiones capitis mei conturbaverunt me. et per
me positum est decretum ut introducerentur
in conspectu meo cuncti sapientes babilonis
et ut solucionem sompnii indicarent mihi. Tunc
ingrediebantur arioli. caldei. magi. et aruspi
ces. et sompnium narravi in conspectu eorum. et
solucionem eius non indicaverunt michi donec
collega ingressus est in conspectu meo. Daniel cui
nomen baltasar secundum nomen dei mei qui habet spiritum
deorum sanctorum in semetipso. et sompnium coram ipso
locutus sum. Baltasar princeps ariolorum
quem ego scio quod spiritum deorum sanctorum habeas in te et
omne sacramentum non est impossibile tibi. visiones
sompniorum meorum quas vidi et solucionem eorum
narra. Visio capitis mei in cubili meo. Videbam
et ecce arbor in medio terre. et altitudo eius ni
mia. magna arbor et fortis. et proceritas eius
contingens celum. Aspectus illius erat usque
ad terminos universe terre. folia eius pulcherri
ma. et fructus eius nimius. et esca universorum
in ea. Subter eam habitabant animalia et bestie. et
in ramis eius volucres celi conversabantur. et ex
ea vescebatur omnis caro. Videbam in visione
capitis mei super stratum meum. et ecce vigil et
sanctus de celo descendit. clamavit fortiter et sic
ait. Succidite arborem et precidite ramos eius
et excutite folia eius et dispergite fructus eius
fugiant bestie que subter eam sunt et volucres
de ramis eius. Verumptamen germen radicum eius
in terra sinite. et alligetur vinculo ferreo et ereo
in herbis que foris sunt et rore celi tingatur. et
cum feris pars eius in herba terre. Cor eius ab hu
mano commutetur. et cor fere detur ei. et septem
tempora mutentur super eum in sententia vigilum decre
tum est et sermo sanctorum et peticio donec cognoscant
viventes quoniam dominatur excelsus in regno hominum.
et cuicumque voluerit dabit illud. et humillimum
hominem constituet super eo. Hoc sompnium vidi
ego nabuch rex. tu ergo baltasar interpreta
tionem narra festinus quia omnes sapientes
regni mei non queunt solucionem edicere michi.
tu autem potes quia spiritus deorum sanctorum est in te. Tunc daniel
cuius nomen baltasar cepit intra semetipsum ta
citus cogitare quasi una hora. et cogitationes eius
conturbabant eum. Respondens autem rex ait ei. Baltha
sar. sompnium et interpretationes eius non con
turbent te. Respondit baltasar et dixit.
Domine mi sompnium his qui te oderunt. et inter
pretatio eius hostibus tuis sit. Arborem quam vi
disti sublimem atque robustam cuius altitudo
pertingit usque ad celum. et aspectus illius in omnem
terram. et rami eius pulcherrimi. et fructus eius
nimius. et esca omnium in ea. subter eam habitantes be
stie agri. et in ramis eius commorantes aves
celi. Tu es rex qui magnificatus es et inva
luisti. et magnitudo tua crevit. et pervenit usque
ad celum. et potestas tua in terminos universe terre.

Quod autem vidit rex vigilem et sanctum descendere de celo
et dicere. succidite arborem. et dissipate illam. At
tamen germen radicum eius in terra dimittite. et vin
ciatur ferro. et ere in herbis foris. et rore celi
conspergatur. et cum feris sit pabulum eius do
nec septem tempora commutentur super eum. Hec est inter
pretatio sententie altissimi que pervenit super dominum
meum regem. Eicient te ab hominibus. et cum
bestiis ferisque erit habitatio tua. et fenum ut
bos comedes. sed et rore celi infunderis. septem
quoque tempora mutabuntur super te donec scias
quod dominetur excelsus super regnum hominum.
et cuicumque voluerit det illud. Quod autem precepit
ut relinqueretur germen radicum eius id est ar
boris. regnum tuum tibi manebit. postquam
cognoveris potestatem esse celestem. Quam ob rem
rex consilium meum tibi placeat. et
peccata tua elemosinis redime. et iniquitates
tuas misericordiis pauperum. forsitan ignos
cet delictis tuis. Omnia hec venerunt super na
buch regem. Post finem mensium duodecim
in aula babilonis deambulabat. Respondit rex
et ait. Nonne hec est babilon civitas magna quam
ego edificavi in domum regni in robore for
titudinis mee. et in gloria decoris mei. Cum ad
huc esset sermo in ore regis. vox de celo ru
it. Tibi dicitur nabuch rex. regnum transiit a
te. et ab hominibus eicient te. et cum bestiis
et feris erit habitatio tua. fenum quasi bos come
des. et septem tempora mutabuntur super te donec
scias quod dominetur excelsus in regno hominum.
et cuicumque voluerit det illud. Eadem hora ser
mo completus est super nabuch. et ex hominibus
eiectus est. et fenum ut bos comedit. et rore celi
corpus eius infectum est donec capilli eius in
similitudinem aquilarum crescerent. et ungues
eius quasi ungues avium. Igitur post finem
dierum ego nabuch oculos meos ad celum
levavi. et sensus meus redditus est michi. et altissimo
benedixi. et viventem in sempiternum lauda
vi. et glorificavi. quia potestas eius potestas sem
piterna. et regnum eius in generationem
et generationem. et omnes habitatores terre
apud eum in nichilum reputati sunt. Iuxta vo
luntatem enim suam facit tam in virtutibus ce
li quam in habitatoribus terre. et non est qui resistat
manui eius et dicat ei. quare fecisti. In ipso
tempore sensus meus reversus est ad me. et ad
honorem regni mei decoremque perveni. et figura
mea reversa est ad me. et optimates mei et ma
gistratus mei requisierunt me. et in regno
meo restitutus sum. et magnificentia mea
amplior addita est michi. Nunc ergo ego nabuch
laudo et magnifico et glorifico regem celi quia
omnia opera eius vera. et omnes vie eius iu
dicia. et gradientes in superbia potest humiliare.

V

Baltasar rex fecit grande convivium opti
matibus suis mille. et unusquisque secundum suam
bibebat etatem. Precepit ergo iam temulen
tus rex ut afferrentur vasa aurea et argen

ria que asportaverat nabuchodonosor pater eius de templo
quod fuit in ierusalem ut biberent in eis rex et optimates
eius. uxoresque et concubine eius. Tunc allata
sunt vasa aurea et argentea que asportaverat na
buchodonosor de templo quod fuerat in ierusalem. et biberunt
in eis rex et optimates eius. uxoresque et concu
bine eius bibebant vinum. et laudabant de
os suos aureos et argenteos. ereos et ferreos. lig
neosque et lapideos. In eadem hora apparuerunt
digiti manus hominis scribentis contra can
delabrum in superficie parietis aule regie. rex
aspiciebat articulos manus scribentis. Tunc
facies regis commutata est. et cogitationes eius
conturbabant eum. et compages renum eius sol
vebantur. et genua eius ad se invicem colli
debantur. Exclamavit itaque fortiter rex ut in
troducerent magos. caldeos. et aruspices. et pro
loquens rex ait sapientibus babilonis. Quicum
que legerit scripturam hanc et interpretationem eius
manifestam michi fecerit purpura vestietur. et
torquem auream habebit in collo. et tercius
in regno meo erit. Tunc ingressi omnes sapi
entes regis non potuerunt scripturam legere. nec
interpretationem eius indicare regi. Unde rex bal
thasar satis conturbatus est. et vultus illius immu
tatus est. sed et optimates eius conturbabantur.
Regina autem pro re que acciderat regi et optima
tibus eius domum convivii ingressa est. et proloquens
ait. Rex in eternum vive. Non te conturbent cogi
tationes tue. neque facies tua immutetur. Est vir
in regno tuo qui spiritum sanctorum deorum habet in se. et in
diebus patris tui. scientia et sapientia invente sunt
in eo. Nam et rex nabuchodonosor pater eius principem ma
gorum incantatorum. caldeorum. et aruspicum con
stituit eum. Pater inquam tuus o rex. quia spiritus am
plior. et prudentia. intelligentiaque et interpre
tatio sompniorum. et ostensio secretorum. ac so
lutio ligatorum invente sunt in eo. hoc est in da
niele. cui rex nomen imposuit baltasar.
Nunc itaque daniel vocetur. et interpretationem nar
rabit. Igitur daniel introductus est coram rege.
ad quem prefatus rex ait. Tu es daniel de filiis cap
tivitatis iude quam adduxit rex pater meus de iudea.
Audivi de te quoniam spiritum deorum habeas in te. et scientia
et intelligentia. sapientiaque ampliores invente
sunt in te. Et nunc introgressi sunt in conspectu
meo sapientes magi ut scripturam legerent
et interpretationem eius indicarent michi. et nequiverunt
sensum sermonis huius edicere michi. Porro ego
audivi de te quod possis obscura interpretari. et li
gata dissolvere. Si ergo vales scripturam
legere et interpretationem indicare michi. purpura
vestieris. et torquem auream circa collum tu
um habebis. et tercius in regno meo princeps
eris. Ad que respondens daniel ait coram rege. Mune
ra tua sint tibi. et dona domus tue alteri da.
Scripturam autem legam tibi rex. et interpretationem
eius ostendam tibi o rex. Deus altissimus reg
num et magnificentiam. gloriam et honorem
dedit nabuchodonosor patri tuo. et propter magnificentiam

quam dederat ei. universi populi tribus et lingue treme
bant et metuebant eum. Quos volebat inter
ficiebat. et quos volebat percutiebat. et quos
volebat exaltabat. et quos volebat humili
abat. Quando autem elevatum est cor eius. et spiritus eius
obfirmatus est ad superbiam. depositus est
de solio regni sui. et gloria eius ablata est. et a
filiis hominum eiectus est. Sed et cor eius cum bestiis
positum est. et cum onagris erat habitatio eius.
fenum quoque ut bos comedebat. et rore celi
corpus eius infectum est. donec cognosceret quod
potestatem habeat altissimus in regno hominum.
et quemcumque voluerit suscitabit super illud. Tu quoque
filius eius balthasar non humiliasti cor tuum cum
scires hec omnia. sed adversum dominatorem celi e
levatus es. et vasa domus eius allata sunt
coram te. et tu et optimates tui et uxores tue
et concubine tue vinum bibistis in eis. Deos
quoque argenteos. et aureos. et ereos. ferreos. ligne
osque et lapideos. qui non vident neque audiunt
neque sentiunt laudasti. Porro deum qui habet fla
tum tuum in manu sua. et omnes vias tuas
non glorificasti. Idcirco ab eo missus est articu
lus manus que scripsit hoc quod exaratum est. Hec
est autem scriptura que digesta est. Mane. thechel.
phares. Et hec interpretatio sermonis. Mane. nu
meravit deus regnum tuum. et complevit illud.
Thechel. appensum est in statera. et inventus
es minus habens. Phares. divisum est regnum
tuum. et datum est medis et persis. Tunc iubente
rege indutus est daniel purpura. et circumdata
est torques aurea collo eius. et predicatum est de e
o quod haberet potestatem tercius in regno suo. Ea
dem nocte interfectus est balthasar rex chaldeus.
et darius medus successit in regnum annos
natus .lx. duos.

VI

Placuit dario et constituit
super regnum satrapas .c.xx. ut essent in toto reg
no suo. et super eos principes tres. ex quibus da
niel unus erat. ut satrape illis redderent rati
onem. et rex non sustineret aliquam molestiam.
Igitur daniel superabat omnes principes et satra
pas quia spiritus dei amplior erat in eo. Porro et rex
cogitabat constituere eum super omne regnum suum.
Unde principes et satrape querebant ut inve
nirent occasionem danieli ex latere regis. Nul
lamque causam et suspitionem reperire potuerunt
eo quod fidelis esset. et omnis culpa et suspitio non
inveniretur in eo. Dixerunt ergo viri illi. Non
inveniemus danieli huic aliquam occasionem
nisi forte in lege dei sui. Tunc principes et
satrape subripuerunt regi. et sic locuti sunt ei.
Dari rex in eternum vive. Consilium inierunt
cuncti principes tui regni. et magistratus
et satrape et senatores et iudices ut decretum
imperatorium exeat et edictum ut omnis
qui petierit aliquam petitionem a quocumque deo
et homine usque ad dies .xxx. nisi a te rex mitta
tur in lacum leonum. Nunc itaque rex confirma
sententiam. et scribe decretum ut non immutetur.
quod statutum est a medis et persis. nec prevaricari

ut non liceat. Porro Darius rex proposuit edictum et statuit. Quod cum Daniel conperisset, id est constitutam legem, ingressus domum suam, et fenestris apertis in cenaculo suo contra Ierusalem tribus temporibus in die flectebat genua, et adorabat, confitebaturque coram Deo suo sicut et ante facere consueverat. Viri igitur illi curiosius inquirentes invenerunt Danielem orantem et obsecrantem Deum suum. Et accedentes locuti sunt regi super edicto. Rex, numquid non constituisti ut omnis homo qui rogaret quemquam de diis et hominibus usque ad dies xxx, nisi te rex, mitteretur in lacum leonum? Ad quos respondens rex ait: Verus est sermo iuxta decretum Medorum atque Persarum, quod praevaricari non licet. Tunc respondentes dixerunt coram rege: Daniel de filiis captivitatis Iudae non curavit de lege tua, et de edicto quod constituisti, sed tribus temporibus per diem orat obsecratione sua. Quod verbum cum audisset rex, satis contristatus est, et pro Daniele posuit cor ut liberaret eum, et usque ad occasum solis laborabat ut erueret eum. Viri autem illi intelligentes regem dixerunt ei: Scito rex quia lex Medorum atque Persarum est ut omne decretum quod constituerit rex non liceat immutari. Tunc rex praecepit, et adduxerunt Danielem, et miserunt eum in lacum leonum. Dixitque rex Danieli: Deus tuus quem semper colis ipse liberabit te. Allatusque est lapis unus, et positus est super os laci, quem obsignavit rex anulo suo et anulo optimatum suorum, ne quid fieret contra Danielem. Et abiit rex in domum suam et dormivit incenatus, cibique non sunt allati coram eo; insuper et somnus recessit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum perrexit, appropinquansque lacui Danielem voce lacrimabili inclamavit, et affatus est eum: Daniel serve Dei viventis, Deus tuus cui tu servis semper putasne valuit liberare te a leonibus? Et Daniel regi respondens ait: Rex in aeternum vive. Deus meus misit angelum suum et conclusit ora leonum, et non nocuerunt mihi, quia coram eo iustitia inventa est in me; sed et coram te rex delictum non feci. Tunc vehementer rex gavisus est super eum, et Danielem praecepit educi de lacu. Eductusque est Daniel de lacu, et nulla laesio inventa est in eo, quia credidit Deo suo. Iubente autem rege adducti sunt viri illi qui accusaverant Danielem, et in lacum leonum missi sunt ipsi et filii et uxores eorum, et non pervenerunt usque ad pavimentum laci donec arriperent eos leones et omnia ossa eorum comminuerunt. Tunc Darius rex scripsit universis populis, tribubus et linguis habitantibus in universa terra: Pax vobis multiplicetur. A me constitutum est decretum ut in universo imperio et regno meo tremiscant et paveant Deum Danielis. Ipse est enim Deus vivens et aeternus in saecula, et regnum eius non dissipabitur, et potestas eius usque in aeternum. Ipse liberator atque salvator, faciens signa et mirabilia in caelo et in terra, qui liberavit Danielem de lacu leonum.

Porro Daniel perseveravit usque ad regnum Darii et regnum Cyri Persae.

VII

Anno primo Balthasar regis Babylonis Daniel somnium vidit; visio autem capitis eius in cubili suo. Et somnium scribens brevi sermone comprehendit, summatimque perstringens ait: Videbam in visione mea nocte, et ecce quattuor venti caeli pugnabant in mari magno. Et quattuor bestiae grandes ascendebant de mari, diversae inter se. Prima quasi leaena, et alas habebat aquilae. Aspiciebam donec evulsae sunt alae eius, et sublata est de terra, et super pedes quasi homo stetit, et cor eius datum est ei. Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit, et tres ordines erant in ore eius et in dentibus eius, et sic dicebant ei: Surge, comede carnes plurimas. Post haec aspiciebam, et ecce alia quasi pardus, et alas habebat avis super se quattuor, et quattuor capita erant in bestia, et potestas data est ei. Post hoc aspiciebam in visione noctis, et ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis et fortis nimis; dentes ferreos habebat magnos, comedens atque comminuens, et reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat ceteris bestiis quas videram ante eam, et habebat cornua x. Considerabam cornua, et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum, et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cornu isto, et os loquens ingentia.

VIII

Aspiciebam donec throni positi sunt, et antiquus dierum sedit. Vestimentum eius quasi nix candidum, et capilli capitis eius quasi lana munda; thronus eius flammae ignis, rotae eius ignis accensus. Fluvius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius. Milia milium ministrabant ei, et decies milies centena milia assistebant ei. Iudicium sedit, et libri aperti sunt. Aspiciebam propter vocem sermonum grandium quos cornu illud loquebatur, et vidi quod interfecta esset bestia et perisset corpus eius et traditum esset ad comburendum igni. Aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas, et tempora vitae constituta essent eis usque ad tempus et tempus. Aspiciebam ergo in visione noctis, et ecce cum nubibus caeli quasi filius hominis veniebat, et usque ad antiquum dierum pervenit, et in conspectu eius obtulerunt eum. Et dedit ei potestatem et honorem et regnum, et omnes populi tribus et linguae ipsi servient. Potestas eius potestas aeterna quae non auferetur, et regnum eius quod non corrumpetur. Horruit spiritus meus, ego Daniel territus sum nimis, et visiones capitis mei conturbaverunt me. Et accessi ad unum de assistentibus, et quaerebam veritatem de omnibus his. Qui dixit mihi interpretationem sermonum et docuit me. Hae quattuor bestiae magnae quattuor regna sunt quae consurgent de terra. Suscipient autem regnum sancti Dei altissimi, et obtinebunt regnum usque in saeculum et saeculum saeculorum. Post hoc volui diligenter discere de bestia quarta quae erat dissimilis valde ab omnibus et terribilis nimis. Dentes et

ungues eius ferrei; comedebat et comminuebat, et reliqua pedibus suis conculcabat; et de cornibus decem quae habebat in capite, et de alio quod ortum fuerat, ante quod ceciderant cornua tria, de cornu illo quod habebat oculos et os loquens grandia, et maius erat ceteris. Aspiciebam, et ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos, et praevalebat eis, donec venit antiquus dierum, et iudicium dedit sanctis excelsi, et tempus advenit, et regnum obtinuerunt sancti. Et sic ait: Bestia quarta regnum quartum erit in terra, quod maius erit omnibus regnis, et devorabit universam terram, et conculcabit et comminuet eam. Porro cornua decem ipsius regni decem reges erunt; et alius consurget post eos, et ipse potentior erit prioribus, et tres reges humiliabit. Et sermones contra excelsum loquetur, et sanctos altissimi conteret, et putabit quod possit mutare tempora et leges; et tradentur in manus eius usque ad tempus et tempora et dimidium temporis. Et iudicium sedebit ut auferatur potentia, et conteratur, et dispereat usque in finem. Regnum autem et potestas et magnitudo regni quae est subter omne caelum detur populo sanctorum altissimi, cuius regnum sempiternum est, et omnes reges servient ei et obedient. Huc usque finis verbi. Ego Daniel multum cogitationibus meis conturbabar, et facies mea mutata est in me; verbum autem in corde meo conservavi.

VIII

Anno tertio regni Balthasar regis visio apparuit mihi. Ego Daniel post id quod videram in principio, vidi in visione mea, cum essem in Susis castro, quod est in Helam civitate; vidi autem in visione esse me super portam Ulai. Et levavi oculos meos et vidi, et ecce aries unus stabat ante paludem, habens cornua excelsa, et unum excelsius altero atque succrescens. Postea vidi arietem cornibus ventilantem contra occidentem et contra aquilonem et contra meridiem, et omnes bestiae non poterant resistere ei, neque liberari de manu eius; fecitque secundum voluntatem suam, et magnificatus est. Et ego intelligebam. Ecce autem hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terrae, et non tangebat terram. Porro hircus habebat cornu insigne inter oculos suos. Et venit usque ad arietem illum cornutum quem videram stantem ante portam, et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suae. Cumque appropinquasset prope arietem, efferatus est in eum, et percussit arietem, et comminuit duo cornua eius, et non poterat aries resistere ei; cumque eum misisset in terram, conculcavit, et nemo quibat liberare arietem de manu eius. Hircus autem caprarum magnus factus est nimis; cumque crevisset, fractum est cornu magnum, et orta sunt cornua quattuor subter illud per quattuor ventos caeli. De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum, et factum est grande contra meridiem et contra orientem et contra fortitudinem. Et magnificatum est usque ad fortitudinem caeli, et deiecit de fortitudine et de stellis, et conculcavit eas, et usque ad principem fortitudinis magnificatum est; et ab eo tulit iuge sacrificium, et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum est ei contra iuge sacrificium propter peccata, et prosternetur veritas in terram; et prosperabitur et faciet. Et audivi unum de sanctis loquentem, et dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti: Usquequo visio et iuge sacrificium et peccatum desolationis quae facta est, et sanctuarium et fortitudo conculcabitur? Et dixit ei: Usque ad vesperam et mane, duo milia trecenti, et mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum viderem ego Daniel visionem, et quaererem intelligentiam, ecce stetit in conspectu meo quasi species viri. Et audivi vocem viri inter Ulai, et clamavit et ait: Gabriel, fac intelligere istum visionem. Et venit et stetit iuxta ubi ego stabam; cumque venisset, pavens corrui in faciem meam. Et ait ad me: Intellige, fili hominis, quoniam in tempore finis implebitur visio. Cumque loqueretur ad me, collapsus sum pronus in terram; et tetigit me, et statuit me in gradu meo. Dixitque mihi: Ego ostendam tibi quae futura sunt in novissimo maledictionis, quoniam habet tempus finem suum. Aries quem vidisti habere cornua, rex Medorum est atque Persarum. Porro hircus caprarum rex Graecorum est, et cornu grande quod erat inter oculos eius, ipse est rex primus. Quod autem fracto illo surrexerunt quattuor pro eo, quattuor reges de gente eius consurgent, sed non in fortitudine eius. Et post regnum eorum, cum creverint iniquitates, consurget rex impudens facie et intelligens propositiones. Et roborabitur fortitudo eius, sed non in viribus suis; et supra quam credi potest universa vastabit, et prosperabitur et faciet. Et interficiet robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam, et dirigetur dolus in manu eius; et cor suum magnificabit, et in copia rerum omnium occidet plurimos, et contra principem principum consurget, et sine manu conteretur. Et visio vesperae et mane quae dicta est vera est. Tu ergo signa visionem, quia post dies multos erit. Et ego Daniel langui et aegrotavi per dies plurimos. Cumque surrexissem, faciebam opera regis, et stupebam ad visionem, et non erat qui interpretaretur.

IX

In anno primo Darii filii Assueri de semine Medorum, qui imperavit super regnum Chaldaeorum, anno primo regni eius ego Daniel intellexi in libris numerum annorum de quo factus est sermo domini ad Ieremiam prophetam, ut complerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni. Et posui faciem meam ad dominum deum meum, rogare et deprecari in ieiuniis, sacco et cinere. Et oravi dominum deum meum, et confessus sum et dixi: Obsecro, domine deus magne et terribilis, custodiens pactum et misericordiam diligentibus te et custodientibus mandata tua. Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie gessimus, et recessimus, et declinavimus a mandatis tuis ac iudiciis. Non obedivimus servis tuis prophetis qui locuti sunt in nomine tuo

dies

regibus nostris et principibus nostris et patribus nostris et omni populo terrae. Tibi Domine iustitia, nobis autem confusio faciei sicut est hodie viro Iuda et habitatoribus Ierusalem et omni Israel, his qui prope sunt et his qui procul in universis terris ad quas eiecisti eos propter iniquitates eorum in quibus peccaverunt in te Domine. Nobis confusio faciei regibus nostris et principibus nostris et patribus nostris qui peccaverunt. Tibi autem Domino Deo nostro misericordia et propitiatio, quia recessimus a te et non audivimus vocem Domini Dei nostri ut ambularemus in lege eius quam posuit nobis per servos suos prophetas. Et omnis Israel praevaricati sunt legem tuam et declinaverunt ne audirent vocem tuam. Et stillavit super nos maledictio et detestatio quae scripta est in libro Moysi servi Dei, quia peccavimus ei. Et statuit sermones suos quos locutus est super nos et super principes nostros qui iudicaverunt nos, ut superinducerent in nos malum magnum quale numquam fuit sub omni caelo secundum quod factum est in Ierusalem. Sicut scriptum est in lege Moysi, omne malum hoc venit super nos, et non rogavimus faciem tuam Domine Deus noster ut reverteremur ab iniquitatibus nostris et cogitaremus veritatem tuam. Et vigilavit Dominus super malitiam et adduxit eam super nos. Iustus Dominus Deus noster in omnibus operibus suis quae fecit; non enim audivimus vocem eius. Et nunc Domine Deus noster qui eduxisti populum tuum de terra Aegypti in manu forti et fecisti tibi nomen secundum diem hanc, peccavimus, iniquitatem fecimus. Domine in omnem iustitiam tuam avertatur obsecro ira tua et furor tuus a civitate tua Ierusalem et monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra et iniquitates patrum nostrorum Ierusalem et populus tuus in opprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum. Nunc ergo exaudi Deus noster orationem servi tui et preces eius, et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum est propter temet ipsum. Inclina Deus meus aurem tuam et audi, aperi oculos tuos et vide desolationem nostram et civitatem super quam invocatum est nomen tuum. Neque enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Exaudi Domine, placare Domine, attende et fac, ne moreris propter temet ipsum Deus meus, quia nomen tuum invocatum est super civitatem et super populum tuum. Cumque adhuc loquerer et orarem et confiterer peccata mea et peccata populi mei Israel ut prosternerem preces meas in conspectu Dei mei pro monte sancto Dei mei, adhuc me loquente in oratione mea, ecce vir Gabriel quem videram in visione in principio cito volans tetigit me in tempore sacrificii vespertini. Et docuit me et locutus est mihi dixitque: Daniel, nunc egressus sum ut docerem te et intelligeres. Ab exordio precum tuarum egressus est sermo, ego autem veni ut indicarem tibi quia vir desideriorum es tu. Tu ergo animadverte sermonem et intellige visionem.

Septuaginta ebdomades abbreviatae sunt super populum tuum et super urbem sanctam tuam ut consummetur praevaricatio et finem accipiat peccatum et deleatur iniquitas et adducatur iustitia sempiterna et impleatur visio et prophetia et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo et animadverte: ab exitu sermonis ut iterum aedificetur Ierusalem usque ad christum ducem ebdomades VII et ebdomades LXII erunt, et rursum aedificabitur platea et muri in angustia temporum. Et post ebdomadas LXII occidetur christus, et non erit eius populus qui eum negaturus est. Et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo, et finis eius vastitas, et post finem belli statuta desolatio. Confirmavit autem pactum multis ebdomas una, et in dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificium, et in templo erit abominatio desolationis, et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio.

X

Anno tertio regis Cyri Persarum verbum revelatum est Danieli cognomento Balthasar, et verum, et fortitudo magna, intellexitque sermonem; intelligentia enim opus est in visione. In diebus illis ego Daniel lugebam trium ebdomadarum diebus. Panem desiderabilem non comedi et caro et vinum non introierunt in os meum, sed neque unguento unctus sum donec complerentur trium ebdomadarum dies. Die autem XX et IIII mensis primi eram iuxta fluvium magnum qui est Tigris. Et levavi oculos meos et vidi, et ecce vir unus vestitus lineis et renes eius accincti auro obrizo, et corpus eius quasi chrysolithus, et facies eius velut species fulguris, et oculi eius ut lampas ardens, et brachia eius et quae deorsum usque ad pedes quasi species aeris candentis, et vox sermonum eius ut vox multitudinis. Vidi autem ego Daniel solus visionem, porro viri qui erant mecum non viderunt, sed terror nimius irruit super eos et fugerunt in absconditum. Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc et non remansit in me fortitudo, sed et species mea immutata est in me et emarcui nec habui quicquam virium. Et audivi vocem sermonum eius, et audiens iacebam consternatus super faciem meam et vultus meus haerebat terrae. Et ecce manus tetigit me et erexit me super genua mea et super articulos manuum mearum. Et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, intellige verba quae ego loquor ad te et sta in gradu tuo, nunc enim missus sum ad te. Cumque dixisset mihi sermonem istum steti tremens. Et ait ad me: Noli metuere Daniel, quia ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu Dei tui exaudita sunt verba tua, et ego veni propter sermones tuos. Princeps autem regni Persarum restitit mihi XX et uno diebus, et ecce Michael unus de principibus primis venit in adiutorium meum, et ego remansi ibi iuxta regem Persarum. Veni autem ut docerem te quae ventura sunt populo tuo in novissimis diebus, quia adhuc

huc visio in dies prolatatur. Cumque loqueretur
mihi huiuscemodi verbis deieci vultum meum ad
terram et tacui. et ecce quasi similitudo filii hominis
tetigit labia mea. et aperiens os meum lo-
cutus sum et dixi ad eum qui stabat contra me.
Domine in visione tua dissolute sunt compages
mee. et nichil remansit in me virium. et quo-
modo poterit servus domini mei loqui cum domino meo. nichil
enim in me remansit virium. sed et alitus meus in-
tercluditur. Rursum ergo tetigit me quasi visio
hominis et confortavit me et dixit. Noli timere vir
desideriorum pax tibi. confortare et esto robustus.
Cumque loqueretur mecum convalui et dixi. Loquere
mi domine quia confortasti me. et ait. Numquid scis
quare venerim ad te. et nunc revertar ut prelier ad-
versum principem persarum. Cum enim egrederer
apparuit princeps grecorum veniens. Verumtamen
annunciabo tibi quod expressum est in scriptura veri-
tatis et nemo est adiutor meus in omnibus his nisi
michael princeps vester. XI Ego autem ab anno pri-
mo darii medi stabam ut confortaretur et
roboraretur. et nunc veritatem annunciabo tibi
et ecce tres reges stabunt in perside. et quartus
ditabitur opibus nimiis super omnes. et cum in-
valuerit divitiis suis concitabit omnes adversum
regnum grecie. Surget vero rex fortis et domina-
bitur in potestate multa. et faciet quod placu-
erit ei. et cum steterit conteretur regnum eius
et dividetur in quattuor ventos celi. sed non in post-
eros eius. neque secundum potentiam illius qua dominatus
est. Lacerabitur enim regnum eius etiam in exteros. excep-
tis his. et confortabitur rex austri. et de principibus
eius prevalebit super eum. et dominabitur dicione
multa enim dominatio eius. Et post finem annorum
federabuntur. filiaque regis austri veniet ad
regem aquilonis facere amiciciam. et non opti-
nebit fortitudinem brachii. nec stabit semen
eius. et tradetur ipsa et qui adduxerunt eam
adolescentes eius. et qui confortabant eam in
temporibus. et stabit de germine radicum eius
plantatio. et veniet cum exercitu et ingredietur
regis aquilonis provinciam. et abutetur eis
et optinebit. insuper et deos eorum et sculptilia
vasa quoque preciosa auri et argenti captiva
ducet in egiptum. Ipse prevalebit adversus re-
gem aquilonis et intrabit in regnum rex
austri et revertetur in terram suam. filii autem eius
provocabuntur et congregabunt multitudinem
exercituum plurimorum et veniet properans et in-
undans et revertetur. et congregabuntur et con-
gredietur cum robore eius. et provocatus rex
austri egredietur cum robore. et pugnabit ad-
versum regem aquilonis. et preparabit multi-
tudinem nimiam. et dabitur multitudo in
manu eius. et capiet multitudinem. et ex-
altabitur cor eius. et deiciet multa milia.
sed non prevalebit. Convertetur enim rex aquilo-
nis et preparabit multitudinem multo maio-
rem quam prius. et in fine temporum annorumque
veniet properans cum exercitu magno et opibus ni-
mis. et in temporibus illis multi consurgent adversum
regem austri. filii quoque prevaricatorum populi tui
extollentur ut impleant visionem et corru-
ent. et veniet rex aquilonis et comportabit ag-
gerem. et capiet urbes munitissimas. et bra-
chia austri non sustinebunt. et consurgent elec-
ti eius ad resistendum. et non erit fortitudo et ve-
niens faciet super eum iuxta placitum suum.
et non erit qui stet contra faciem eius. et stabit
in terra inclita. et consumetur in manu eius
et ponet faciem suam ut veniat ad tenendum
universum regnum eius. et recta faciet cum eo
et filiam feminarum dabit ei ut evertat illud.
et non stabit nec illius erit. et convertet faciem suam
ad insulas. et capiet multas. et cessare faciet
principem opprobrii sui. et opprobrium eius con-
vertetur in eum. et convertet faciem suam ad im-
perium terre sue. et impinget et corruet et non
invenietur. et stabit in loco eius vilissimus et
indignus decore regio. et in paucis diebus
conteretur non in furore neque in prelio. et stabit
in loco eius despectus. et non tribuetur ei ho-
nor regius et veniet clam. et obtinebit reg-
num in fraudulentia. et brachia pugnantis
expugnabuntur a facie eius et conterentur. in-
super et dux federis. et post amicicias cum eo faciet
dolum. et ascendet et superabit in modico populo
et habundantes et uberes urbes ingredietur et fa-
ciet que non fecerunt patres eius et patres patrum eius
rapinas. et predam et divitias eorum dissipabit.
et contra firmissimas cogitationes inibit consi-
lium. et hoc usque ad tempus. et concitabitur
fortitudo eius. et cor eius adversus regem austri
in exercitu magno. Et rex austri provocabitur
ad bellum multis auxiliis et fortibus nimis.
et non stabunt quia inibunt adversus eum con-
silia. et comedentes panem coram eo conterent
eum. exercitusque eius opprimetur. et cadent inter-
fecti eius plurimi. Duorum quoque regum cor
erit ut malefaciant. et ad mensam unam men-
dacium loquentur. et non proficient quia ad-
huc finis in aliud tempus. et revertetur in ter-
ram suam cum opibus multis. Et cor eius adver-
sum testamentum sanctum. et faciet et revertetur
in terram suam. Statuto tempore revertetur et veni-
et ad austrum. et non erit priori simile no-
vissimum. et venient super eum trieres et romani.
et percutietur et revertetur. et indignabitur
contra testamentum sanctuarii. et faciet. et revertetur
et cogitabit adversum eos qui dereliquerunt
testamentum sanctuarii. Et brachia ex eo stabunt
et polluent sanctuarium fortitudinis et aufe-
rent iuge sacrificium. et dabunt abominatio-
nem in desolationem. et impii testamentum
simulabunt fraudulenter. Populus
autem sciens deum suum optinebit et faciet. et doc-
ti in populo docebunt plurimos. et ruent in gla-
dio et in flamma et in captivitate et in rapina
dierum. Cumque corruerint sublevabuntur
auxilio parvulo et applicabuntur eis plurimi

fraudulenter. Et de eruditis ruent ut conflentur et eligantur et dealbentur usque ad tempus praefinitum: quia adhuc aliud tempus erit. Et faciet rex iuxta voluntatem suam et elevabitur et magnificabitur adversus omnem deum, et adversus deum deorum loquetur magnifica, et dirigetur donec compleatur iracundia. Perpetrata quippe est diffinitio. Et deum patrum suorum non reputabit, et erit in concupiscentiis feminarum, nec quemquam deorum curabit quia adversum universa consurget. Deum autem maozim in loco suo venerabitur, et deum quem ignoraverunt patres eius colet auro et argento et lapide pretioso rebusque pretiosis. Et faciet ut muniat maozim cum deo alieno quem cognovit, et multiplicabit gloriam et dabit eis potestatem in multis et terram dividet gratuito. Et in tempore praefinito praeliabitur adversus eum rex austri, et quasi tempestas veniet contra illum rex aquilonis in curribus et in equitibus et in classe magna, et ingredietur terras et conteret et pertransiet. Et introibit in terram gloriosam et multae corruent. Hae autem solae salvabuntur de manu eius: Edom et Moab et principium filiorum Ammon. Et mittet manum suam in terras, et terra Aegypti non effugiet. Et dominabitur thesaurorum auri et argenti et in omnibus pretiosis Aegypti. Per Libyam quoque et Aethiopiam transibit. Et fama turbabit eum ab oriente et ab aquilone, et veniet in multitudine magna ut conterat et interficiat plurimos. Et figet tabernaculum suum Apadno inter maria super montem inclitum et sanctum, et veniet usque ad summitatem eius, et nemo auxiliabitur ei.

XII In tempore autem illo consurget Michael princeps magnus qui stat pro filiis populi tui, et veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gentes esse coeperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus omnis qui inventus fuerit scriptus in libro. Et multi de his qui dormiunt in pulvere terrae evigilabunt, alii in vitam aeternam et alii in opprobrium ut videant semper. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellae in perpetuas aeternitates. Tu autem Daniel claude sermones et signa librum usque ad tempus statutum. Plurimi pertransibunt et multiplex erit scientia. Et vidi ego Daniel, et ecce quasi duo alii stabant, unus hinc super ripam fluminis et alius inde ex altera ripa fluminis. Et dixi viro qui erat indutus lineis qui stabat super aquas fluminis: Usquequo finis horum mirabilium? Et audivi virum qui indutus erat lineis qui stabat super aquas fluminis, cum elevasset dexteram et sinistram suam in caelum, et iurasset per viventem in aeternum quia in tempus et tempora et dimidium temporis. Et cum completa fuerit dispersio manus populi sancti complebuntur universa haec. Et ego audivi et non intellexi, et dixi: Domine mi, quid erit post haec? Et ait: Vade Daniel quia clausi sunt signatique sermones usque ad praefinitum tempus. Eligentur et dealbabuntur et quasi ignis probabuntur multi, et impie agent impii, neque intellegent omnes impii. Porro docti intellegent. Et a tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium et posita fuerit abominatio in desolationem dies mille ducenti nonaginta. Beatus qui expectat et pervenit ad dies mille trecentos triginta quinque. Tu autem Daniel vade ad praefinitum et requiesces et stabis in sorte tua in fine dierum.

Hucusque Danielem in hebraico legimus. Cetera quae sequuntur usque ad finem libri de Theodotionis editione translata sunt.

XIII Et erat vir habitans in Babylone et nomen eius Ioachim, et accepit uxorem nomine Susannam filiam Helchiae pulchram nimis et timentem Dominum. Parentes enim illius cum essent iusti erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. Erat autem Ioachim dives valde et erat ei pomerium vicinum domui suae, et ad ipsum confluebant Iudaei eo quod esset honorabilior omnium. Et constituti sunt duo senes iudices in illo anno de quibus locutus est Dominus quia egressa est iniquitas a Babylone a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum. Isti frequentabant domum Ioachim, et veniebant ad eos omnes qui habebant iudicia. Cum autem populus revertisset per meridiem, ingrediebatur Susanna et deambulabat in pomerio viri sui. Et videbant senes eam cotidie ingredientem et deambulantem, et exarserunt in concupiscentiam eius, et everterunt sensum suum et declinaverunt oculos suos ut non viderent caelum neque recordarentur iudiciorum iustorum. Erant ergo ambo vulnerati amore eius, nec indicaverunt sibi vicissim dolorem suum. Erubescebant enim indicare sibi concupiscentiam suam volentes concumbere cum ea. Et observabant cotidie sollicitius eam videre. Dixitque alter ad alterum: Eamus domum quia hora prandii est. Et egressi recesserunt a se. Cumque revertissent venerunt in unum, et sciscitantes ab invicem causam confessi sunt concupiscentiam suam. Et tunc in commune statuerunt tempus quando eam possent invenire solam. Factum est autem cum observarent diem aptum, ingressa est aliquando sicut heri et nudius tertius cum duabus solis puellis, voluitque lavari in pomerio. Aestus quippe erat, et non erat ibi quisquam praeter duos senes absconditos et contemplantes eam. Dixit ergo puellis: Afferte mihi oleum et smigmata, et ostia pomerii claudite ut laver. Et fecerunt sicut praeceperat, clauseruntque ostia pomerii et egressae sunt per posticum ut afferrent quae iusserat, nesciebantque senes intus esse absconditos. Cum autem egressae essent puellae surrexerunt duo senes et accurrerunt ad eam et dixerunt: Ecce ostia pomerii clausa sunt et nemo nos videt, et in concupiscentia tui sumus. Quam ob rem assentire nobis et commiscere nobiscum. Quod si nolueris dicemus contra te testimonium quod fuerit tecum iuvenis et ob hanc causam emiseris puellas a te. Ingemuit Susanna

et ait. Angustie mihi sunt undique. Si enim hoc ego
egero mors mihi est. Si autem non egero non effugiam manus
vestras. Sed melius est mihi absque opere incidere in
manus hominum: quam peccare in conspectu domini.
Et exclamavit voce magna susanna. Excla-
maverunt autem et senes adversus eam. Et cucur-
rit unus et aperuit ostium pomerii. Cum ergo
audissent clamorem famuli domus in po-
merio: irruerunt per posticum ut viderent quidnam
esset. Postquam autem senes locuti sunt erubu-
erunt servi vehementer: quia numquam dictus fuerat
sermo huiuscemodi de susanna. Et facta est dies
crastina. Cumque venisset populus ad virum eius
ioachim venerunt et duo presbyteri pleni iniqua
cogitatione adversus susannam ut interficerent
eam: et dixerunt coram omni populo. Mittite ad
susannam filiam helchie uxorem ioachim.
Et statim miserunt. Et venit cum parentibus et fi-
liis et universis cognatis suis. Porro susanna
erat delicata nimis et pulchra specie. At ini-
qui iusserunt ut discooperiretur: erat enim
cooperta: ut vel sic satiarentur decore eius.
Flebant igitur sui et omnes qui noverant eam. Consur-
gentes autem duo presbyteri posuerunt manus suas
super caput eius. Que flens suspexit ad celum.
Erat enim cor eius fiduciam habens in domino. Et
dixerunt presbyteri. Cum deambularemus in pomerio
soli ingressa est hec cum duabus puellis et clausit
ostia pomerii. Et dimisit a se puellas. Venitque
ad eam adolescens qui erat absconditus et
concubuit cum ea. Porro nos cum essemus in angulo
pomerii videntes iniquitatem cucurrimus
ad eos. Et vidimus eos pariter commisceri. Et illum
quidem nequivimus comprehendere quia fortior
nobis erat. Et apertis ostiis exilivit. Hanc autem
cum apprehendissemus interrogavimus quis-
nam esset adolescens. Et noluit indicare nobis.
Huius rei testes sumus. Credidit eis multi-
tudo quasi senibus et iudicibus populi. Et condem-
naverunt eam ad mortem. Exclamavit autem
voce magna susanna et dixit. Deus eterne
qui absconditorum es cognitor: qui nosti omnia
antequam fiant. Tu scis quoniam falsum contra me tu-
lerunt testimonium et ecce morior cum nil
horum fecerim que isti malitiose composuerunt
adversum me. Exaudivit autem dominus vocem eius.
Cumque duceretur ad mortem suscitavit dominus
spiritum sanctum pueri iunioris cui nomen daniel. Et ex-
clamavit voce magna. Mundus ego sum
a sanguine huius. Et conversus omnis populus
ad eum dixit. Quis est iste sermo quem tu
locutus es? Qui cum staret in medio eorum ait.
Sic fatui filii israel non iudicantes neque quod
verum est cognoscentes condemnastis filiam israel.
Revertimini ad iudicium quia falsum testimo-
nium locuti sunt adversus eam. Reversus est
ergo populus cum festinatione. Et dixerunt ei
senes. Veni et sede in medio nostrum et indica
nobis quia tibi dedit deus honorem senectu-
tis. Et dixit ad eos daniel. Separate eos ab

invicem procul: et diiudicabo eos. Cum ergo
divisi essent alter ab altero: vocavit unum
de eis et dixit ad eum. Inveterate dierum
malorum nunc venerunt peccata tua
que operabaris prius. Iudicans iudicia in-
iusta. Innocentes opprimens. Et dimittens
noxios dicente domino. Innocentem et iustum
non interficies. Nunc ergo si vidisti eam: dic
sub qua arbore videris eos colloquentes
sibi. Qui ait. Sub scino. Dixit autem daniel.
Recte mentitus es in caput tuum. Ecce enim angelus
accepta sententia a deo scindet te medium. Et
amoto eo iussit venire alium: et dixit ei.
Semen chanaan et non iuda species decepit te
et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic facie-
batis filiabus israel. Et ille timentes loqueban-
tur vobis. Sed non filia iuda sustinuit ini-
quitatem vestram. Nunc ergo dic mihi sub qua
arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui
ait. Sub prino. Dixit autem ei daniel. Recte
mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim ange-
lus dei gladium habens ut secet te medium
et interficiet vos. Exclamavit itaque omnis cetus
voce magna: et benedixerunt deum qui sal-
vat sperantes in se. Et consurrexerunt adversum
duos presbyteros. Convicerat enim eos daniel
ex ore suo falsum dixisse testimonium. Fece-
runtque eis sicut male egerant adversum proxi-
mum ut facerent secundum legem moysi. Et interfe-
cerunt eos. Et salvatus est sanguis innoxius
in die illa. Helchias autem et uxor eius laudave-
runt deum pro filia sua susanna cum ioachim
marito eius et cognatis omnibus quia non esset in-
venta in ea res turpis. Daniel autem factus
est magnus in conspectu populi a die illa et de-
inceps. Et rex astiages appositus est ad pa-
tres suos. Et suscepit cyrus perses regnum
eius.

XIIII

Erat autem daniel conviva regis et
honoratus super omnes amicos eius. Erat quoque
idolum apud babilonios nomine bel. Et impen-
debantur in eo per dies singulos simile
artabe .xii. et oves .xl. vinique amphore
.sex. Rex quoque colebat eum et ibat per sin-
gulos dies adorare eum. Porro daniel ad-
orabat deum suum. Dixitque ei rex. Quare non ad-
oras bel? Qui respondens ait illi. Quia non idola
colo manufacta. Sed viventem deum qui creavit
celum et terram. Et habet potestatem omnis carnis.
Et dixit ad eum rex. Nonne videtur tibi
esse bel vivens deus? An non vides quanta
comedat et bibat cotidie? Et ait daniel
arridens. Ne erres rex. Iste enim intrinse-
cus luteus. Et forinsecus ereus. Neque come-
dit aliquando. Et iratus rex vocavit sacerdo-
tes eius et ait eis. Nisi dixeritis mihi quis est qui
comedat impensas has moriemini. Si autem
ostenderitis quod bel comedat hec morietur
daniel quia blasphemavit bel. Et dixit da-
niel regi. Fiat iuxta verbum tuum. Erant
autem sacerdotes bel .lxx. exceptis uxoribus et par-

uinis et filiis. Et uenit rex cum daniele in templum beli. Et dixerunt sacerdotes beli: Ecce nos egredimur foras; et tu rex pone escas et uinum misce et claude ostium et signa anulo tuo. Et cum ingressus fueris mane nisi inueneris omnia comesta a bel morte moriemur, uel daniel qui mentitus est aduersum nos. Contempnebant autem quia fecerant sub mensa absconditum introitum, et per illum introibant semper et deuorabant ea. Factum est igitur postquam egressi sunt illi, et rex posuit cibos ante bel. Precepit daniel pueris suis et attulerunt cinerem, et cribrauit per totum templum coram rege; et egressi clauserunt ostium et signantes anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam, et uxores et filii eorum, et comederunt omnia et biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo et daniel cum eo. Et rex ait: Salua ne sunt signacula daniel? Qui respondit: Salua rex. Statimque cum aperuisset ostium intuitus est rex mensam et exclamauit uoce magna: Magnus es bel et non est apud te dolus quisquam. Et risit daniel et tenuit regem ne ingrederetur intro, et dixit: Ecce pauimentum, animaduerte cuius uestigia sint hec. Et dixit rex: Video uestigia uirorum ac mulierum et infantium. Et iratus est rex. Tunc apprehendit rex sacerdotes et uxores et filios eorum, et ostenderunt ei abscondita ostiola per que ingrediebantur et consumebant que erant super mensam. Occidit ergo illos rex et bel tradidit in potestatem danielis, qui subuertit eum et templum eius. Et erat draco magnus in illo loco et colebant eum babilonii. Et dixit rex danieli: Ecce nunc non potest dicere quod iste non sit deus uiuens; adora ergo eum. Dixitque daniel: Dominum deum meum adoro quia ipse est deus uiuens; iste autem non est deus uiuens. Tu autem rex da michi potestatem et interficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex: Do tibi. Tulit ergo daniel picem et adipem et pilos et coxit pariter, fecitque massas et dedit in os draconis, et disruptus est draco. Et dixit: Ecce quem colebatis. Quod cum audissent babilonii indignati sunt uehementer, et congregati sunt aduersum regem dixerunt: Iudeus factus est rex; bel destruxit, et draconem interfecit, et sacerdotes occidit. Et dixerunt cum uenissent ad regem: Trade nobis danielem qui bel destruxit et draconem interfecit; alioquin interficiemus te et domum tuam. Uidit ergo rex quod irruerent in eum uehementer, et necessitate compulsus tradidit eis danielem. Qui miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi sex diebus. Porro in lacu erant leones septem, et dabantur eis duo corpora cotidie et due oues; et tunc non data sunt eis ut deuorarent danielem. Erat autem abacuch propheta in iudea, et ipse coxerat pulmentum et intriuerat panes in alueolo, et ibat in campum ut ferret messoribus. Dixitque angelus domini ad abacuch: Fer prandium quod habes in babilonem danieli qui est in lacu leonum. Et dixit abacuch: Domine babilonem non uidi et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus domini in uertice eius, et portauit eum capillo capitis sui, posuitque eum in babilone super lacum in impetu spiritus sui. Et clamauit abacuch dicens: Daniel serue dei, tolle prandium quod misit tibi deus. Et ait daniel: Recordatus es mei deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque daniel comedit. Porro angelus domini restituit abacuch confestim in loco suo. Uenit ergo rex die septimo ut lugeret danielem, et uenit ad lacum et introspexit, et ecce daniel sedens in medio leonum. Et exclamauit uoce magna rex dicens: Magnus es domine deus danielis. Et extraxit eum de lacu. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit in lacum, et deuorati sunt in momento coram eo.

Tunc rex ait: Paueant habitantes in uniuersa terra deum danielis, quia ipse est saluator et liberator, faciens signa et mirabilia in celo et in terra, qui liberauit danielem de lacu leonum.

Explicit daniel. Incipit prologus .xii. prophetarum.

Non idem ordo est .xii. prophetarum apud septuaginta qui apud hebreos; qui et apud nos. Unde secundum id quod ibi leguntur hic quoque dispositi sunt. Osee commaticus est et quasi per sententias loquens. Joel planus in principiis, in fine obscurior. Et usque ad malachiam habent singuli proprietates suas, que eos tam scribam legisque doctorem uidentur indicare. Et quia longum est nunc de omnibus dicere, hoc tantum uos o paula et eustochium admonitas uolo unum librum esse .xii. prophetarum. Osee coetaneus ysaie. Malachiam uero aggei et zacharie fuisse temporibus, in quibus autem tempus non profertur in titulo, sub illis eos regibus prophetasse sub quibus et hii qui ante eos habent titulos prophetauerunt.

Item prologus.

Temporibus ozie et ioatham, achaz et ezechie regum iuda, et ieroboam filii ioas regis israel, osee filius beeri ad prophetiam dicendam spiritu sancto repletus est. De memoratis itaque nouem regum achaz rex iuda et ieroboam rex israel domini derelinquentes, ut hystorie regum et paralipomenon indicant, ipse israel ydolatrie cultum in impio acceperunt et potestate sua ad initum coegerunt. Propterque deus ad osee locutus est hoc dicens: Accipe tibi uxorem fornicationum et fac filios fornicationum. Fornicariam itaque non elocatione corporis meretricem, sed gentilem domini ignorantem appellat, que dei et actoris sui amore contempto simulacris se subiectarat desideriis. Sed cum dei precepto propheta in hac re paruisset, conceptum ex ea filium hiezrael precepit nominare deo pollicente post breue tempus sanguinem iezrael in domo hieu uindicare, cuius permissionis hec est causa.

hieu per helyseum in regem unctus ad defen-
dendum sanguinem naboth civis iezrael. que
tunc temporis metropolis erat. quem iezabel achab
regis israel uxor interfecerat sicut regum hystoria
exponit. id est gratum iuxta domini preceptum in-
dicandi sanguinis causa in omnem memorati
domum deseuisse. hoc pacto dominum deliquisse
invenitur. cuius pronepote ieroboam qui lec-
tione comprehensus est originis sue facta imitante
ac contra dei precepta et religionem cum populo israel agen-
te sanguis naboth qui in loco certe iezrael fu-
erat profusus in domo hieu pro his memorati
ieroboe propter peccata redundaturus signatur.
Hinc factum est ut ira dei in populo israel perveniret
actionem prophete percussura diceretur. Domum autem
iude inmediate lectione comprehensa ob hoc premissa est
quia ezechias rex iuda filius achaz sublatis ido-
lis quibus tam pater eius quam ceteri reges consecraverunt
templum dei purgasse ac purificasse monstratur.

Incipit Osee propheta.

Verbum domini
quod factum est ad osee
filium beeri in diebus osie.
ozie. ioathan. achaz.
ezechie regum iuda.
et in diebus ieroboam filii
ioas regis israel. Principium
loquendi domino in osee. et dixit
dominus ad osee. vade sume tibi uxorem fornicatio-
num. et fac tibi filios fornicationum. quia fornicans
fornicabitur terra a domino. Et abiit et accepit gomer
uxorem filiam debelaim. et concepit et peperit ei
filium. Et dixit dominus ad eum. voca nomen eius iez-
rael. quoniam adhuc modicum et visitabo sanguinem
iezrael super domum hieu. et quiescere faciam
regnum domus israel. et in illa die conteram arcum
israel in valle iezrael. Et concepit adhuc et pe-
perit filiam et dixit ei. voca nomen eius absque
misericordia. quia non addam ultra misereri domui israel
sed oblivione obliviscar eorum. Et domui iuda
miserebor. et salvabo eos in domino deo suo. et non
salvabo eos in arcu et gladio. et bello. et in equis.
et in equitibus. Et ablactavit eam que erat absque
misericordia. et concepit et peperit filium. et dixit: voca
nomen eius non populus meus quia vos non populus meus
et ego non ero vester. Et erit numerus filiorum israel quasi
harena maris que sine mensura est. et non numerabitur.
et erit in loco ubi dicetur eis. non populus meus vos. di-
cetur eis. filii dei viventis. Et congregabuntur
filii iuda. et filii israel pariter. et ponent sibimet
caput unum. et ascendent de terra. quia magnus
dies iezrael. Dicite fratribus vestris populus meus.

II

et sorori vestre misericordiam consecuta. Iudicate matrem
vestram iudicate quoniam ipsa non uxor mea. et ego
non vir eius. Auferat fornicationes suas
a facie sua. et adulteria sua de medio uberum
suorum. ne forte expoliem eam nudam. et
statuam eam secundum diem nativitatis sue
et ponam eam quasi solitudinem. et statuam
eam velut terram inviam. et interficiam eam
siti. et filiorum illius non miserebor. quoniam filii
fornicationum sunt. quia fornicata est mater eorum
confusa est que concepit eos. quia dixit. vadam post
amatores meos qui dant panes michi. et a-
quas meas. et oleum meum. et lanam meam.
et linum meum. et potum meum. Propter hoc
ecce ego sepiam viam tuam spinis. et se-
piam eam maceria. et semitas suas non in-
veniet. et sequetur amatores suos et non ap-
prehendet eos. et queret eos. et non inveniet
et dicet. vadam et revertar ad virum meum priorem
quia bene michi erat tunc magis quam nunc. Et hoc nescivit
quia ego dedi ei frumentum et vinum et oleum.
et argentum multiplicavi ei. et aurum que fece-
runt baal. Idcirco convertar et sumam frumentum
meum in tempore suo. et vinum meum in tempore
suo. et liberabo lanam meam et linum meum
que operiebant ignominiam eius. et nunc reve-
labo stultitiam eius in oculis amatorum eius.
et vir non eruet eam de manu mea et cessare
faciam omne gaudium eius. sollempnita-
tem eius. neomeniam eius. sabbatum eius et
omnia festa tempora eius. et corrumpam vineam
eius et ficum eius. de quibus dixit. Mercedes hee
mee sunt quas dederunt michi amatores
mei. et ponam eam in saltum. et comedet eam
bestia agri. et visitabo super eam dies baalim
quibus accendebat incensum. et ornabatur
inaure sua. et monili suo. et ibat post amato-
res suos. et mei obliviscebatur dicit dominus.
Propter hoc ecce ego lactabo eam. et ducam eam
in solitudinem. et loquar ad cor eius. et dabo
ei vinitores eius ex eodem loco. et vallem achor
ad aperiendam spem. Et canet ibi iuxta dies
iuventutis sue. et iuxta dies ascensionis sue
de terra egypti. Et erit in die illa ait dominus. vo-
cabit me vir meus: et non vocabit me ultra ba-
alim. et auferam nomina baalim de ore eius.
et non recordabitur ultra nominis eorum. Et percutiam
cum eis fedus in die illo cum bestia agri. et cum volu-
cre celi. et cum reptili terre. et arcum et gladium
et bellum conteram de terra. et dormire eos fa-
ciam fiducialiter. et sponsabo te michi in sem-
piternum. et sponsabo te michi in iustitia et iu-
dicio et in misericordia. et in miserationibus et sponsabo te
michi in fide. et scies quia ego dominus. Et erit in die
illa exaudiam dicit dominus. exaudiam celos.
et illi exaudient terram et terra exaudiet tri-
ticum. et vinum et oleum. et hec exaudient iez-
rael. Et seminabo eam michi in terram et misere-
bor eius que fuit absque misericordia. et dicam non populo
meo populus meus es tu. et ipse dicet deus meus es
tu. Et dixit dominus ad me. adhuc vade et

III

dilige mulierem dilectam ab amico et ad-
ulteram sicut diligit dominus filios israel. et ipsi res-
piciunt ad deos alienos. et diligunt vinacia
uvarum. et fodi eam michi. xv. argenteis et choro
ordei et dimidio choro ordei. et dixi ad eam.
Diebus multis expectabis me. non fornicaberis
et non eris viro sed et ego expectabo te. quia di-
es multos sedebunt filii israel sine rege et sine

principe, et sine sacrificio, et sine altari, et sine ephod, et sine theraphim. Et post hec revertentur filii Israel, et querent dominum deum suum, et David regem suum, et pavebunt ad dominum, et ad bonum eius in novissimo dierum.

IIII

Audite verbum domini filii Israel, quia iudicium domino cum habitatoribus terre. Non est enim veritas, et non est misericordia, et non est scientia dei in terra. Maledictum et mendacium et homicidium et furtum et adulterium inundaverunt, et sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra, et infirmabitur omnis qui habitat in ea, in bestia agri et in volucre celi, sed et pisces maris congregabuntur. Verumtamen unusquisque non iudicet, et non arguatur vir. Populus enim tuus sicut hii qui contradicunt sacerdoti. Et corrues hodie, et corruet etiam propheta tecum. Nocte tacere feci matrem tuam, et conticuit populus meus eo quod non habuerit scientiam. Quia tu scientiam repulisti, repellam te ut ne sacerdotio fungaris michi. Et oblita es legis dei tui, obliviscar filiorum tuorum et ego. Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt michi. Gloriam eorum in ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedent, et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum. Et erit sicut populus sic sacerdos. Et visitabo super eum vias eius, et cogitationes eius reddam ei. Et comedent et non saturabuntur. Fornicati sunt et non cessaverunt, quoniam dominum dereliquerunt in non custodiendo. Fornicatio et vinum et ebrietas aufert cor. Populus meus in ligno suo interrogavit, et baculus eius annuntiavit ei. Spiritus enim fornicationum decepit eos, et fornicati sunt a deo suo. Super capita montium sacrificabant, et super colles accendebant thimiamata. Subtus quercum et populum et therebintum, quia bona erat umbra eius. Ideo fornicabuntur filie vestre, et sponse vestre adultere erunt. Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicate, et super sponsas vestras cum adulteraverint, quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur, et cum effeminatis sacrificabant, et populus non intelligens vapulabit. Si fornicaris tu Israel, non delinquat saltem Iuda. Et nolite ingredi in Galgala, et ne ascenderitis in Bethaven, neque iuraveritis vivit dominus. Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit Israel, nunc pascet eos dominus quasi agnum in latitudine. Particeps ydolorum Effraim, dimitte eum. Separatum est convivium eorum, fornicatione fornicati sunt. Dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. Ligavit eum spiritus in alis suis, et confundentur a sacrificiis suis.

V

Audite hec sacerdotes, et attendite domus Israel, et domus regis auscultate, quia vobis iudicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi, et sicut rete expansum super Thabor. Et victimas declinastis in profundum. Et ego eruditor omnium eorum. Ego scio Effraim, et Israel non est absconditus a me, quia nunc fornicatus est Effraim, contaminatus est Israel. Non dabunt cogitationes suas ut revertantur ad deum suum, quia spiritus fornicationis in medio eorum, et dominum non cognoverunt. Et respondebit arrogantia Israel in facie eius. Et Israel et Effraim ruent in iniquitatibus suis. Ruet etiam Iudas cum eis. In gregibus suis et in armentis suis vadent ad querendum dominum, et non invenient: ablatus est ab eis. In dominum prevaricati sunt, quia filios alienos genuerunt. Nunc devorabit eos mensis cum partibus suis. Clangite bucina in Gabaa, tuba in Rama, ululate in Bethaven, post tergum tuum Beniamin. Effraim in desolatione erit in die correptionis. In tribubus Israel ostendi fidem. Facti sunt principes Iuda quasi assumentes terminum. Super eos effundam quasi aquam iram meam. Calumpniam patiens est Effraim, fractus iudicio, quoniam cepit abire post sordes. Et ego quasi tinea Effraim, et quasi putredo domui Iuda. Et vidit Effraim languorem suum, et Iudas vinculum suum.

VI

Et abiit Effraim ad Assur, et misit ad regem ultorem. Et ipse non poterit sanare vos, nec solvere poterit a vobis vinculum. Quoniam ego quasi leena Effraim, et quasi catulus leonis domui Iuda. Ego ego capiam et vadam, et tollam, et non est qui eruat. Vadens revertar ad locum meum, donec deficiatis et queratis faciem meam. In tribulatione sua mane consurgent ad me. Venite et revertamur ad dominum, quia ipse cepit et sanabit nos, percutiet et curabit nos. Vivificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos, et vivemus in conspectu eius. Sciemus sequemurque ut cognoscamus dominum. Quasi diluculum preparatus est egressus eius, et veniet quasi ymber nobis temporaneus et serotinus terre. Quid faciam tibi Effraim? quid faciam tibi Iuda? Misericordia vestra quasi nubes matutina, et quasi ros mane pertransiens. Propter hoc dolavi in prophetis, et occidi eos in verbis oris mei. Et iudicia tua quasi lux egredientur, quia misericordiam volui et non sacrificium, et scientiam dei plus quam holocausta. Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum, ibi prevaricati sunt in me. Galaad civitas operantium ydolum, supplantata sanguine. Et quasi fauces virorum latronum, particeps sacerdotum in via interficientium pergentes de Sychem, quia scelus operati sunt. In domo Israel vidi horrendum. Ibi fornicationes Effraim, contaminatus est Israel. Sed et Iuda pone messem tibi, cum convertero captivitatem populi mei.

VII

Cum sanare vellem Israel, revelata est iniquitas Effraim et malicia Samarie, quia operati sunt mendacium. Et fur ingressus est spolians, latrunculus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omnem maliciam eorum me recordatum, nunc circumdederunt eos adinventiones sue, coram facie mea facte sunt. In malitia sua letificaverunt regem, et in mendaciis suis principes. Omnes adulterantes quasi clibanus succensus a coquente. Quievit paululum civitas a commixtione fermenti donec fermentaretur totum. Dies regis nostri: ceperunt principes furere a vino. Extendit manum suam cum illusoribus, quia applicuerunt quasi clibanum cor suum cum insidiaretur eis. Tota nocte dor

minit coquens eos. Mane ipse succensus quasi ignis flamme. Omnes calefacti sunt quasi clibanus, et devoraverunt iudices suos. Omnes reges eorum ceciderunt; et non est qui clamet in eis ad me. Effraim in populis ipse miscebatur; effraim factus est subcinericius qui non reversatur. Comederunt alieni robur eius, et ipse nescivit; sed et cani effusi sunt in eo, et ipse ignoravit. Et humiliabitur superbia israel in faciem eius. Nec reversi sunt ad dominum deum suum, et non quesierunt eum in omnibus his. Et factus est effraim quasi columba seducta non habens cor. Egyptum invocabant, ad assyrios abierunt. Et cum profecti fuerint expandam super eos rete meum; quasi volucrem celi detraham eos. Cedam eos secundum auditionem cetus eorum. Ve eis quoniam recesserunt a me. Vastabuntur quia prevaricati sunt in me. Et ego redemi eos: et ipsi locuti sunt contra me mendacia. Et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis. Super triticum et vinum ruminabant, recesserunt a me. Et ego erudivi et confortavi brachia eorum; et in me cogitaverunt maliciam. Reversi sunt ut essent absque iugo; facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gladio principes eorum a furore lingue sue. Ista subsannatio eorum in terra egypti.

VIII

In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum domini pro eo quod transgressi sunt fedus meum, et legem meam prevaricati sunt. Me invocabunt: deus meus cognovimus te israel. Proiecit israel bonum; inimicus persequetur eum. Ipsi regnaverunt et non ex me; principes extiterunt et non cognovi. Argentum suum et aurum suum fecerunt sibi idola ut interirent. Proiectus est vitulus tuus samaria; iratus est furor meus in eis. Usquequo non poterunt emundari? Quia ex israel et ipse est. Artifex fecit illum, et non est deus. Quoniam in aranearum telas erit vitulus samarie. Quia ventum seminabunt et turbinem metent. Culmus stans non est in eis; germen non faciet farinam. Quod et si fecerit alieni comedent eam. Devoratus est israel. Nunc factus est in nationibus quasi vas immundum. Quia ipsi ascenderunt ad assur; onager solitarius sibi. Effraim munera dederunt amatoribus. Sed et cum mercede conduxerint nationes, nunc congregabo eos. Et quiescent paulisper ab onere regis et principum. Quia multiplicavit ephraim altaria ad peccandum, facte sunt ei are in delictum. Scribam ei multiplices leges meas; que velut aliene reputate sunt. Hostias afferent, immolabunt carnes et comedent, et dominus non suscipiet eas. Nunc recordabitur iniquitatis eorum et visitabit peccata eorum. Ipsi in egyptum convertentur. Et oblitus est israel factoris sui et edificavit delubra. Et iudas multiplicavit urbes munitas. Et mittam ignem in civitates eius, et devorabit edes illius.

IX

Noli letari israel, noli exultare sicut populi; quia fornicatus es a deo tuo; dilexisti mercedem super omnes areas tritici. Area et torcular non pascet eos, et vinum mentietur eis. Non habitabunt in terra domini. Reversus est effraim in egyptum, et in assyriis pollutum comedit. Non libabunt domino vinum, et non placebunt ei. Sacrificia eorum quasi panis lugentium; omnes qui comedunt eum contaminabuntur. Quia panis eorum anime ipsorum; non intrabit in domum domini. Quid facietis in die sollempni, in die festivitatis domini? Ecce enim profecti sunt a vastitate. Egyptus congregabit eos; memphis sepeliet eos. Desiderabile argenti eorum urtica hereditabit, lappa in tabernaculis eorum. Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis. Scitote israel stultum prophetam insanum virum spiritualem, propter multitudinem iniquitatis tue et multitudo amentie. Speculator effraim cum deo meo; propheta laqueus ruine factus est super omnes vias eius, insania in domo dei eius. Profunde peccaverunt sicut in diebus gabaa. Recordabitur iniquitatis eorum et visitabit peccata eorum. Quasi uvas in deserto inveni israel; quasi prima poma ficulnee in cacumine eius vidi patres eorum. Ipsi autem intraverunt ad beelphegor, et abalienati sunt in confusione. Et facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerunt. Effraim quasi avis avolavit; gloria eorum a partu et ab utero et a conceptu. Quod si enutrierint filios suos absque liberis eos faciam in hominibus. Sed et ve eis cum recessero ab eis. Effraim ut vidi tyrus erat fundata in pulchritudine. Effraim educet ad interfectorem filios suos. Da eis domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis et ubera arentia. Omnes nequitie eorum in galgal, quia ibi exosos eos habui. Propter maliciam adinventionum eorum de domo mea eiciam eos. Non addam ut diligam eos; omnes principes eorum recedentes. Percussus est effraim, radix eorum exsiccata est. Fructum nequaquam facient. Quod si genuerint interficiam amantissima uteri eorum. Abiciet eos deus meus, quia non audierunt eum, et erunt vagi in nationibus.

X

Vitis frondosa israel, fructus adequatus est ei. Secundum multitudinem fructus sui multiplicavit altaria; iuxta ubertatem terre sue exuberavit simulacris. Divisum est cor eorum; nunc interibunt. Ipse confringet simulachra eorum, depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent: non est rex nobis; non enim timemus dominum. Et rex quid faciet nobis? Loquimini verba visionis inutilis, et ferietis fedus. Et germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos agri. Vaccas bethaven coluerunt habitatores samarie. Quia luxit super eum populus eius, et editui eius super eum exultaverunt in gloria eius, quia migravit ab ea. Siquidem et ipse in assur

delatus est munus regi ultori. Confusio effraim capiet et confundetur israhel in voluntate sua. Transire fecit samaria regem suum quasi spumam super faciem aque. Et disperdentur excelsa ydoli peccatum israhel. Lappa et tribulus ascendet super aras eorum. Et dicent montibus operite nos et collibus cadite super nos. Ex diebus gabaa peccavit israhel. Ibi steterunt non comprehendet eos in gabaa prelium super filios iniquitatis. Iuxta desiderium meum corripiam eos. Congregabuntur super eos populi cum corripientur propter duas iniquitates suas. Effraym vitula docta diligere trituram. Et ego transivi super pulchritudinem colli eius. Ascendam super effraim. Arabit iudas. Confringet sibi sulcos iacob. Seminate vobis in iustitia et metite in ore misericordie. Innovate vobis novale. Tempus autem requirendi dominum cum venerit qui docebit vos iustitiam. Arastis impietatem, iniquitatem messuistis. Comedistis frugem mendacii quia confisus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum. Consurget tumultus in populo tuo et omnes munitiones tue vastabuntur sicut vastatus est salmana a domo eius qui iudicavit baal in die prelii matre super filios allisa. Sic fecit vobis bethel a facie malitie nequitiarum vestrarum.

XI

Sicut mane transit pertransiit rex israhel. Quia puer israhel et dilexi eum et ex egypto vocavi filium meum. Vocaverunt eos sic abierunt a facie eorum. Baalim immolabant et simulacris sacrificabant. Et ego quasi nutricius effraim portabam eos in brachiis meis, et nescierunt quod curarem eos. In funiculis adam traham eos in vinculis caritatis et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum. Et declinavi ad eum ut vesceretur. Non revertetur in terram egypti, et assur ipse rex eius quoniam noluerunt converti. Cepit gladius in civitatibus eius et consumet electos eius et comedet capita eorum. Et populus meus pendebit ad reditum meum. Iugum autem imponetur ei simul quod non auferetur. Quomodo dabo te effraim, protegam te israhel. Quomodo dabo te sicut adama, ponam te ut seboim. Conversum est in me cor meum. Pariter conturbata est penitudo mea. Non faciam furorem ire mee. Non convertar ut disperdam effraim quoniam deus ego et non homo. In medio tui sanctus et non ingrediar civitatem. Post dominum ambulabunt quasi leo rugiet, quia ipse rugiet et formidabunt filii maris. Et avolabunt quasi avis ex egypto et quasi columba de terra assiriorum. Et collocabo eos in domibus suis dicit dominus. Circumdedit me in negatione effraim et in dolo domus israhel. Iudas autem testis descendit cum deo et cum sanctis fidelis.

XII

Effraim pascit ventum et sequitur estum. Tota die mendacium et vastitatem multiplicat. Et fedus cum assyriis iniit et oleum in egyptum ferebat. Iudicium ergo domini cum iuda et visitatio super iacob. Iuxta vias eius et iuxta adinventiones eius reddet ei. In utero supplantavit fratrem suum et in fortitudine sua directus est cum angelo. Et invaluit ad angelum et confortatus est. Flevit et rogavit eum. In bethel invenit eum et ibi locutus est nobiscum. Et dominus deus exercituum dominus memoriale eius. Et tu ad dominum deum tuum converteris. Misericordiam et iudicium custodi et spera in deo tuo semper. Chanaan in manu eius statera dolosa, calumpniam dilexit. Et dixit effraim verumptamen dives effectus sum, inveni idolum mihi. Omnes labores mei non invenient mihi iniquitatem quam peccavi. Et ego dominus deus tuus de terra egipti adhuc sedere te faciam in tabernaculis sicut in diebus festivitatis. Et locutus sum super prophetas et ego visionem multiplicavi et in manu prophetarum assimilatus sum. Si galaad idolum tamen frustra erant in galgal bobus immolantes. Nam et altaria eorum quasi acervi super sulcos agri. Fugit iacob in regionem syrie et servivit israhel in uxore et in uxore servavit. In propheta autem eduxit dominus israhel de egypto et in propheta servatus est. Ad iracundiam me provocavit effraim in amaritudinibus suis. Et sanguis eius super eum veniet et obprobrium eius restituet ei dominus suus.

XIII

Loquente effraim horror invasit israhel. Et deliquit in baal et mortuus est. Et nunc addiderunt ad peccandum. Fecerunt sibi conflatile de argento suo quasi similitudinem idolorum, factura artificum totum est. His ipsi dicunt immolate homines vitulos adorantes. Idcirco erunt quasi nubes matutina et sicut ros matutinus preteriens. Sicut pulvis turbine raptus ex area et sicut fumus de fumario. Ego autem dominus deus tuus ex terra egipti et deum absque me nescies et salvator non est preter me. Ego cognovi te in deserto in terra solitudinis iuxta pascua sua. Adimpleti sunt et saturati sunt et elevaverunt cor suum et obliti sunt mei. Et ego ero eis quasi leena, sicut pardus in via assiriorum. Occurram eis quasi ursa raptis catulis et dirumpam interiora iecoris eorum. Et consumam eos ibi quasi leo, bestia agri scindet eos. Perditio tua israhel, tantummodo in me auxilium tuum. Ubi est rex tuus maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis. Et iudices tui de quibus dixisti da mihi regem et principes. Dabo tibi regem in furore meo et auferam in indignatione mea.

Colligata est iniquitas effraim, absconditum peccatum eius. Dolores parturientis venient ei. Ipse filius non sapiens. Nunc enim non stabit in contritione filiorum. De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos. Ero mors tua o mors, ero morsus tuus inferne. Consolatio abscondita est ab oculis meis quia ipse inter fratres dividet. Adducet urentem ventum dominus de deserto ascendentem

et siccabit venas eius, et desolabit fontem eius. Et ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis.

XIIII Pereat Samaria quoniam ad amaritudinem concitavit deum suum. In gladio pereat; parvuli eorum elidantur, et fete eius discindantur. Convertere Israel ad dominum deum tuum quoniam corruisti in iniquitate tua. Tollite vobiscum verba, et convertimini ad dominum et dicite ei: Omnem aufer iniquitatem et accipe bonum, et reddemus vitulos labiorum nostrorum. Assur non salvabit nos, super equum non ascendemus, nec dicemus ultra dii nostri opera manuum nostrarum, quia eius qui in te est misereberis pupilli. Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontanee, quia aversus est furor meus ab eo. Ero quasi ros, et Israel germinabit sicut lilium, et erumpet radix eius ut Libani. Ibunt rami eius, et erit quasi oliva gloria eius, et odor eius ut Libani. Convertentur sedentes in umbra eius; vivent tritico, et germinabunt quasi vinea; memoriale eius sicut vinum Libani. Effraim quid mihi ultra idola? Ego exaudiam et dirigam eum ego ut abietem virentem; ex me fructus tuus inventus est. Quis sapiens et intelliget ista? intelligens et sciet hec? quia recte vie domini, et iusti ambulabunt in eis; prevaricatores vero corruent in eis.

Incipit prologus Iohelis prophete.

Sanctus Ioel apud Hebreos post Osee ponitur, et Helis provincie ibi sub nomine Effraim ad decem tribus confertur vaticinium quod vel Samaria et Israel sepe memorantur. Sicut in hoc propheta omne quod dicitur ad tribum Iuda et ad Ierusalem pertinere credendum est, et nullam omnino Israelis, id est decem tribuum, in hoc fieri mentionem. Tempora quoque quibus prophetavit eadem debere accipere que in Osee legimus: In diebus Ozie, Ioathan, Achaz et Ezechie regum Iuda, et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israel. Porro factum est verbum domini ad intuitum eius referenti fit, non ad conditionem illius qui fieri dicitur, ut alibi legimus: Dominus factus est michi in salutem. Auditus autem in scripturis sanctis non est iste qui in aure sonat, sed qui in corde percipitur, iuxta illud quod dominus loquitur: Qui habet aures audiendi audiat. Quod autem dicitur enotis etay, latine sonat: auribus percipite, proprie non aure sed corde percipitur. Qui senes sunt et scelestes audiunt spiritualiter; qui cum habitant in terra appellanturque terreni, auribus percipiunt. Ubicumque autem hec duo verba coniuncta ponuntur, non ad simplicem tantum verborum sonum, sed ad reconditam quoque dictorum intelligentiam pertinet. In Genesi Lamech loquitur ad uxores suas Ada et Sella: Audite verba mea uxores Lamech, auribus percipite sermones meos, quia occidi virum in vulnus meum et iuvenem in livore meo. Et Ysaias: Audite celi et auribus percipite terra. Explicit prologus.

Ioel filius Fatuel describit terram duodecim tribuum eruca, brucho, locusta, rubigine vastante consumptam, et post eversionem prioris populi effusum spiritum sanctum domini super servos dei et ancillas, id est super centum viginti credentium hominum, et fuerunt uni in cenaculo montis Syon, centum viginti, qui ab uno usque ad quindecim paulatim et per incrementa surgentes, quindecim graduum numerum efficiunt, qui in psalterio mystice continetur. Ex tribus igitur generibus rectorum hec summuntur principia. Tres sunt argumentorum partes ex quibus incipere solet omnis orator: aut enim dociles, aut benivolos, aut attentos auditores debet facere. Hic ergo propheta in te magnitudine cladis sumpsit principium, eosque qui audituri erant voluit ad prudentiam provocare, tectius attentos admirantes futurorum malum, ut considerantes venture cladis asperitatem ocius prudentiam arriperent. In hoc propheta idcirco nec reges nec tempora sunt prenotata, quia hisdem temporibus ac regibus quibus Osee prophetavit. Ioel interpretatur incipiens aut domini descensus; et tropologice hoc est quod quicumque deum et scientiam dei habuerit apertam parte incipit prophetare.

Incipit liber Iohelis prophete.

Verbum domini quod factum est ad Ioel filium Fatuel. Audite hec senes, et auribus percipite omnes habitatores terre. Si factum est istud in diebus vestris aut in diebus patrum vestrorum. Super hoc filiis vestris narrate, et filii vestri filiis suis, et filii eorum generationi altere. Residuum eruce comedit locusta, et residuum locuste comedit bruchus, et residuum bruchi comedit rubigo. Expergiscimini ebrii et flete, et ululate omnes qui bibitis vinum in dulcedine, quoniam periit ab ore vestro. Gens enim ascendet super terram meam fortis et innumerabilis; dentes eius ut dentes leonis, et molares eius ut catuli leonis. Posuit vineam meam in desertum, et ficum meam decorticavit; nudans spoliavit eam et proiecit; albi facti sunt rami eius. Plange quasi virgo accincta sacco super virum pubertatis sue. Periit sacrificium et libatio de domo domini; luxerunt sacerdotes ministri domini. Depopulata est regio, luxit humus, quoniam devastatum est triticum, confusum est vinum, elanguit oleum. Confusi sunt agricole, ululaverunt vinitores super frumento et ordeo, quia periit messis agri. Vinea confusa est, et ficus elanguit; malogranatum et palma et malum et omnia ligna agri aruerunt, quoniam confusum est gaudium a filiis hominum. Accingite vos et plangite sacerdotes, ululate ministri altaris.

Ingredimini cubate in sacco ministri dei mei
quoniam interiit de domo dei uestri sacrificium et libatio.
Sanctificate ieiunium. uocate cetum. congregate se
nes omnes habitatores terre in domum dei uestri: et
clamate ad dominum. a. a. a. diei. quia prope est dies
domini et quasi uastitas a potente ueniet. Numquid
non coram oculis uestris alimenta perierunt
de domo dei uestri leticia et exultatio. Compu
truerunt iumenta in stercore suo. demolita sunt
horrea. dissipate sunt apotece quoniam confusum
est triticum. Quid ingemuit animal: mugierunt greges
armenti. quia non est pascua eis. sed et greges
pecorum disperierunt. Ad te clamabo domine quia
ignis comedit speciosa deserti. et flamma
succendit omnia ligna regionis. Sed et bestie
agri quasi area sitiens imbrem suspexerunt
ad te. quoniam exsiccati sunt fontes aquarum et

II

ignis deuorauit speciosa deserti. Canite
tuba in syon. ululate in monte sancto meo. con
turbentur omnes habitatores terre. quia uenit
dies domini. quia prope est dies tenebrarum et caligi
nis. dies nubis et turbinis. quasi mane expan
sum super montes populus multus et fortis. si
milis non fuit ei a principio. et post eum
non erit usque in annos generationis et genera
tionis. Ante faciem eius ignis uorans. et post
eum exurens flamma. Quasi ortus uolupta
tis terra coram eo. et post eum solitudo de
serti. nec est qui effugiat eum. Quasi aspectus equo
rum aspectus eorum. et quasi equites sic current.
Sicut sonitus quadrigarum super capita mon
tium exilient sicut sonitus flamme ignis
deuorantis stipulam. uelut populus fortis pre
paratus ad prelium. A facie eius cruciabun
tur populi. omnes uultus redigentur in ollam.
Sicut fortes current. quasi uiri bellatores ascen
dent murum. Viri in uiis suis gradientur
et non declinabunt a semitis suis. Vnusquisque
fratrem suum non coartabit. singuli in cal
le suo ambulabunt. Sed et per fenestras cadent.
et non demolientur. urbem ingredientur.
in muro current. domos conscendent. per fene
stras intrabunt quasi fur. A facie eius contre
muit terra. moti sunt celi. Sol et luna obte
nebrati sunt. et stelle retraxerunt splendorem
suum. et dominus dedit uocem ante faciem exerci
tus sui. quia multa sunt nimis castra eius.
quia fortia et facientia uerbum eius. Magnus
enim dies domini et terribilis ualde. et quis susti
nebit eum? Nunc ergo dicit dominus. Conuertimi
ni ad me in toto corde uestro in ieiunio et in fle
tu et in planctu. et scindite corda uestra et non
uestimenta uestra. et conuertimini ad dominum deum
uestrum. quia benignus et misericors est. paciens et
multe misericordie. et prestabilis super malitia. Quis
scit si conuertatur et ignoscat deus. et relinquat
post se benedictionem. sacrificium et libamen

III

domino deo nostro. Canite tuba in syon. sanctifica
te ieiunium. uocate cetum. congregate populum.
sanctificate ecclesiam. coadunate senes. congre
gate paruulos. et sugentes ubera. Egredi
atur sponsus de cubili suo. et sponsa de tha
lamo suo. Inter uestibulum et altare plora
bunt sacerdotes ministri domini et dicent. Par
ce domine parce populo tuo. et ne des hereditatem
tuam in obprobrium. ut dominentur
eis nationes. Quare dicunt in populis ubi est
deus eorum? Zelatus est dominus terram suam et pepe
cit populo suo. et respondit dominus et dixit populo suo.
Ecce ego mittam uobis frumentum et uinum
et oleum et replebimini eo et non dabo uos ul
tra obprobrium in gentibus. Et eum qui ab a
quilone est procul faciam a uobis. et expellam
eum in terram inuiam et desertam faciem
eius contra mare orientale. et extremum eius
ad mare nouissimum. et ascendet fetor
eius. et ascendet putredo eius quia superbe e
git. Noli timere terra exulta et letare. quoniam
magnificauit dominus ut faceret. Nolite timere
animalia regionis. quia germinauerunt speciosa
deserti. quia lignum attulit fructum suum.
ficus et uinea dederunt uirtutem suam. Et filii
syon exultate et letamini in domino deo uestro
quia dedit uobis doctorem iustitie. et descendere
faciet dominus ad uos imbrem matutinum
et serotinum sicut in principio. et implebun
tur aree frumento et redundabunt tor
cularia uino et oleo. et reddam uobis annos
quos comedit locusta. bruchus et rubigo
et eruca. fortitudo mea magna quam misi
in uos. et comedetis uescentes et saturabimi
ni et laudabitis nomen domini dei uestri qui fecit
uobiscum mirabilia. et non confundetur populus
meus in sempiternum. Et scietis quia in medio
israel ego sum et ego dominus deus uester et non est am
plius. et non confundetur populus meus in eternum.

IIII

Et erit post hec effundam de spiritu meo super
omnem carnem et prophetabunt filii uestri et filie
uestre. Senes uestri somnia somniabunt et
iuuenes uestri uisiones uidebunt. Sed et super
seruos meos et ancillas meas in diebus illis ef
fundam spiritum meum. et dabo prodigia in
celo et in terra sanguinem et ignem et uapo
rem fumi. Sol conuertetur in tenebras et lu
na in sanguinem antequam ueniat di
es domini magnus et horribilis. Et erit omnis
quicumque inuocauerit nomen domini saluus erit.
quia in monte syon et in ierusalem erit saluatio.
sicut dixit dominus. et in residuis quos dominus uocaue
rit. Quia ecce in diebus illis et in tempore illo
cum conuertero captiuitatem iuda et ierusalem congrega
bo omnes gentes et deducam eas in uallem
iosaphat. et disceptabo cum eis ibi super populo
meo et hereditate mea israel quos disperse
runt in nationibus et terram meam diuiserunt
et super populum meum miserunt sortem. et po
suerunt puerum in prostibulum. et puellam uen
diderunt pro uino ut biberent. Verum quid
mihi et uobis tyrus et sydon et omnis terminus pa
lestinorum? Numquid ultionem uos reddetis

m. et si ulciscimini vos contra me. Cito velociter
reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum.
Argentum enim meum et aurum tulistis, et
desiderabilia mea et pulcherrima intulistis
in delubra vestra. et filios iuda et filios ierusalem
vendidistis filiis grecorum, ut longe faceretis
eos de finibus suis. ecce ego suscitabo eos de
loco in quo vendidistis eos. et convertam retri-
butionem vestram in caput vestrum. et vendam
filios vestros et filias vestras in manibus filiorum
iuda. et venundabunt eos sabeis genti lon-
ginque. quia dominus locutus est. clamate hoc in
gentibus. sanctificate bellum. suscitate ro-
bustos. Ascendant omnes viri bellatores. Con-
cidite aratra vestra in gladios et ligones in
lanceas. infirmus dicat quia ego fortis sum.
erumpite et venite omnes gentes de circui-
tu. et congregamini ibi occumbere faciet
dominus robustos tuos. Consurgant et ascen-
dant gentes in valle iosaphat quia ibi sede-
bo ut iudicem omnes gentes in circuitu.
Mittite falces quoniam maturavit messis. veni-
te et descendite quia plenum est torcular. exu-
berant torcularia quia multiplicata est ma-
licia eorum. populi populi in valle concisionis. quia
iuxta est dies domini in valle concisionis. Sol
et luna obtenebrati sunt. et stelle retraxerunt
splendorem suum. Et dominus de syon rugiet
et de ierusalem dabit vocem suam. et movebun-
tur celi et terra. et dominus spes populi sui et fortitu-
do filiorum israel. et scietis quia ego dominus deus vester
habitans in syon in monte sancto meo. et erit
ierusalem sancta. et alieni non transibunt per eam
amplius. Et erit in die illa stillabunt mon-
tes dulcedinem. et colles fluent lacte. et per
omnes rivos iuda ibunt aque. et fons de domo
domini egredietur. et irrigabit torrentem spi-
narum. egyptus in desolatione erit. et ydu-
mea in desertum perditionis. pro eo quod inique
egerunt in filios iude. et effuderunt san-
guinem innocentem in terra sua. et iudea
in eternum habitabitur. et ierusalem in generationem
et generationem. et mundabo sanguinem
eorum quem non mundaveram. et dominus com-
morabitur in syon.

Incipit prologus a- o in libro amos prophete.

Ozias rex cum dei
religionem solli-
cite emularetur
nimio religionis amo-
re provocatus esse preceptum
legis moysi arrepto thu-
ribulo ut in historia
libri secundi paralipomenon ostenditur sacer-
dotale officium presumere conatus est. ob eam
rem terremotum in templo dei exortum constat.
cuius et zacharias propheta meminit. Ante
hunc itaque terremotum amos propheta temporibus pre-
dicti regis. et temporibus ieroboam filii ioas regis
israel. in ea gente que lectione conplense sunt
tantum dei ob eas causas quas memorant
affuturas denunciat. Et qui idem propheta in
sequentibus ait super tribus impietatibus et su-
per .iiii. non convertam eum. certo peccatorum indul-
gentiam deum dare posse significat. quartum
.iiii. eadem peccata admittentibus nec pe-
nitentiam nec indulgentiam daturum
nuntiat. flammam per ignis similitudinem
quam in predictas gentes immissurum se predixerat.
gravem atque irrevocabilem dei iram ad
eversionem earumdem civitatum post
futuram voluit demonstrare. Item amos prologus.

Amos propheta loquitur.
et rusticus et rubus mo-
ros distinguens pau-
cis verbis explicare non
potest. Quis enim digne
exprimit tria et .iiii.
scelera damasci. gaze.
tyri. et idumee. filiorum amon. et moab. et
.vii. .viii. que gradu iude et israel. hic loquitur
ad vaccas pingues que sunt in montibus
samarie. et ruituram domum maiorem
minoremque testatur. Ipse cernit ficto-
rem locuste. et stantem dominum super li-
tum litum adamantinum. et uncinum pomo-
rum attrahentem supplicium peccatoribus
et famem in terra non famem panis neque
sitim aque. sed audiendi verbum domini. Sion
dixit verba sed verbum. Amos vero interpretatur o-
nustus. Hic amos spiritualis gratia plenus
prophavit inter ceteros prophetas. Non
enim ipse solus erat propheta. sed etiam alii.
esse quippe non poterant prophete. si pastor
autem fuit. qui etiam tuba sua clangit.
per singulos dies erudiens et docens in ecclesia.
In veritate enim vox omnium prophetarum tanquam
tuba spiritualis est. predicantis in ecclesia secundum
quod scriptum est. Ascende in montem excel-
sum tu qui evangelizas syon. exalta
vocem tuam. et cetera. Item prologus.

Hic amos propheta non fuit
pater ysaie prophete. quemadmodum
ille propheta scribitur.
Siquidem aliis litteris ille a-
lius iste apud hebreos scri-
bitur. Quia ne differentia
litterarum apud latinos non
habetur. ille fortis. vel robustus. hic vero avulsus
in tempore quo loquitur gratia .x. tribubus que per y-
dolatriam a cultu dei. vel etiam a regno
david avulse erant. fuit autem cognatio eius
ex oppido thecue quod sex miliaribus distat
a bethleem. civitatem gerens pecorum in lati-
tudine camporum qui sunt proximi oppi-
do thecue in quibus humi arido atque are-
noso nichil omnino frugum gignitur. sed uber-
rimis pascuis habundant et ideo cuncta con-
pleta pastoribus et sterilitas terre compensatur
pecorum multitudine. Ex hoc numero pastorum
fuit amos imperitus sermone. sed aliquid

titulum exorsus est prophetare. ante eum ysaias sed plenius scientia. Prophetavit autem his temporibus quibus Ioel, Naum, Ionas, Osee, ysaias. Sillaptino autem x. tribubus locutus est: pauca de duabus inserens. Hic ablatum de numero pastorum misit dominus ut in samaria prophetaret. Quem amasias sacerdos frequenter plagis affligebat. Tandem filius eius ozias vecte per tympora transfixit. Post hec semivivus in terram suam evectus post aliquot dies dolore vulneris expiravit. Sepultusque est cum patribus suis.

Incipit Liber Amos prophete.

Verba Amos qui fuit in pastoralibus de Thecue, que vidit super Israel in diebus Ozie regis Iuda, et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israel, ante duos annos terremotus. Et dixit: Dominus de Syon rugiet, et de Ierusalem dabit vocem suam; et luxerunt speciosa pastorum, et exsiccatus est vertex Carmeli. Hec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Damasci et super quatuor non convertam eum, eo quod trituraverunt in plaustris ferreis Galaad; et mittam ignem in domum Azael, et devorabit domos Benadab; et conteram vectem Damasci, et disperdam habitatorem de campo idoli, et tenentem sceptrum de domo voluptatis, et transferetur populus Syrie Cyrenen, dicit Dominus. Hec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Gaze et super quatuor non convertam eum, eo quod transtulit captivitatem perfectam ut concluderet eam in Idumea; et mittam ignem in murum Gaze, et devorabit edes eius; et disperdam habitatorem de Azoto, et tenentem sceptrum de Ascalone; et convertam manum meam super Accharon, et peribunt reliqui Philisteorum, dicit Dominus Deus. Hec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Tyri et super quatuor non convertam eum, eo quod concluserint captivitatem perfectam in Idumea, et non sunt recordati federis fratrum; et mittam ignem in murum Tyri, et devorabit edes eius. Hec dicit Dominus Deus: Super tribus sceleribus Edom et super quatuor non convertam eum, eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum, et violaverit misericordiam eius, et tenuerit ultra furorem suum, et indignationem suam servaverit usque in finem. Mittam ignem in Theman, et devorabit edes Bosre, dicit Dominus. Hec dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Ammon et super quatuor non convertam eum, eo quod dissecuerit pregnantes Galaad ad dilatandum terminum suum; et succendam ignem in muros Rabbath, et devorabit edes eius in ululatu in die belli, et in turbine in die commotionis; et ibit Melchom in captivitatem ipse et principes eius simul, dicit Dominus.

II

Hec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Moab et super quatuor non convertam eum, eo quod incendit ossa regis Idumee usque ad cinerem. Et mittam ignem in Moab, et devorabit edes Carioth; et morietur in sonitu Moab in clangore tube; et disperdam iudicem de medio eius, et omnes principes eius interficiam cum eo, dicit Dominus. Hec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Iuda et super quatuor non convertam eum, eo quod abiecerit legem Domini et mandata eius non custodierit; deceperunt enim eos idola sua post que abierant patres eorum; et mittam ignem in Iuda, et devorabit edes Ierusalem. Hec dicit Dominus: Super tribus sceleribus Israel et super quatuor non convertam eum, pro eo quod vendiderit argento iustum et pauperem pro calciamentis. Qui conterunt super pulverem terre capita pauperum, et viam humilium declinant; et filius ac pater eius ierunt ad puellam ut violarent nomen sanctum meum; et super vestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare, et vinum dampnatorum bibebant in domo dei sui. Ego autem exterminavi Amorreum a facie eorum, cuius altitudo cedrorum altitudo eius, et fortis ipse quasi quercus; et contrivi fructum eius desuper, et radices eius subter. Ego sum qui ascendere vos feci de terra Egypti, et eduxi vos in deserto xl. annis ut possideretis terram Amorrei; et suscitavi de filiis vestris in prophetas, et de iuvenibus vestris nazareos. Numquid non ita est, filii Israel? dicit Dominus. Et propinabatis nazareis vinum, et prophetis mandabatis dicentes: Ne prophetetis. Ecce ego stridebo super vos sicut stridet plaustrum onustum feno; et peribit fuga a veloce, et fortis non obtinebit virtutem suam, et robustus non salvabit animam suam; et tenens arcum non stabit, et velox pedibus suis non salvabitur, et ascensor equi non salvabit animam suam; et robustus corde inter fortes nudus fugiet in die illa, dicit Dominus.

III

Audite verbum quod locutus est Dominus super vos, filii Israel, super omnem cognationem quam eduxi de terra Egypti, dicens: Tantummodo vos cognovi ex omnibus cognationibus terre; idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. Numquid ambulabunt duo pariter nisi convenerit eis? Numquid rugiet leo in saltu nisi habuerit predam? Numquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo nisi aliquid apprehenderit? Numquid cadet avis in laqueum terre absque aucupe? Numquid auferetur laqueus de terra antequam quid ceperit? Si clanget tuba in civitate, et populus non expavescet? Si erit malum in civitate quod Dominus non fecerit? Quia non faciet Dominus Deus verbum nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas. Leo rugiet, quis non timebit? Dominus Deus locutus est, quis non prophetabit? Auditum facite in edibus Azoti et in edibus terre Egypti, et dicite: Congregamini super montes Samarie, et videte insanias multas in medio eius, et calumpniam patientes in penetrabilibus eius. Et nescierunt facere rectum, dicit Dominus, thesaurizantes iniquitatem et rapinas in edibus suis. Propterea hec dicit Dominus Deus.

Tribulabitur et circuietur terra, et detrahetur ex te fortitudo tua, et diripientur edes tue. Hec dicit dominus. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura, aut extremum auricule, sic eruentur filii israel qui habitant in samaria in plaga lectuli, et in damasci grabato. Audite et contestamini in domo iacob dicit dominus deus exercituum, quia in die cum visitare cepero prevaricationes israel super eum visitabo, et super altaria bethel, et amputabuntur cornua altaris, et cadent in terram. Et percutiam domum hiemalem cum domo estiva, et peribunt domus eburnee, et dissipabuntur edes multe dicit dominus.

IIII Audite verbum hoc vacce pingues que estis in monte samarie, que calumpniam facitis egenis, et confringitis pauperes, que dicitis dominis vestris afferte et bibemus. Iuravit dominus in sancto suo quia ecce dies venient super vos, et levabunt vos in contis, et reliquias vestras in ollis ferventibus, et per aperturas exibitis altera contra alteram, et proiciemini in armon dicit dominus. Venite ad bethel et impie agite, ad galgalam et multiplicate prevaricationem, et offerte mane victimas vestras, tribus diebus decimas vestras, et sacrificate de fermentato laudem, et vocate voluntarias oblationes et annuntiate. Sic enim voluistis filii israel dicit dominus deus. Unde et ego dedi vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris, et indigentiam panum in omnibus locis vestris, et non estis reversi ad me dicit dominus. Ego quoque prohibui a vobis imbrem cum adhuc tres menses superessent usque ad messem, et plui super unam civitatem, et super civitatem alteram non plui. Pars una conpluta est, et pars super quam non plui aruit. Et venerunt due et tres civitates ad unam civitatem ut biberent aquam et non sunt satiate, et non redistis ad me dicit dominus. Percussi vos in vento urente et in aurugine, multitudinem hortorum vestrorum et vinearum vestrarum, oliveta vestra et ficeta vestra comedit eruca, et non redistis ad me dicit dominus. Misi in vos mortem in via egypti, percussi in gladio iuvenes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum, et ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras, et non redistis ad me dicit dominus. Subverti vos sicut subvertit deus sodomam et gomorram, et facti estis quasi torris raptus de incendio, et non redistis ad me dicit dominus. Quapropter hec faciam tibi israel. Postquam autem hec fecero tibi, preparare in occursum dei tui israel, quia ecce formans montes et creans ventum, et annuntians homini eloquium suum, faciens matutinam nebulam, et gradiens super excelsa terre, dominus deus exercituum nomen eius.

V Audite verbum istud quod ego levo super vos planctum. Domus israel cecidit, et non adiciet ut resurgat. Virgo israel proiecta est in terram suam, non est qui suscitet eam. Quia hec dicit dominus deus: Urbs de qua egrediebantur mille, relinquentur in ea centum, et de qua egrediebantur centum, relinquentur in ea decem in domo israel. Quia hec dicit dominus domui israel: Querite me et vivetis, et nolite querere bethel, et in galgala nolite intrare, et in bersabee non transibitis, quia galgala captiva ducetur, et bethel erit inutilis. Querite dominum et vivite, ne forte comburatur ut ignis domus ioseph, et devorabit, et non erit qui extinguat bethel. Qui convertitis in absinthium iudicium, et iustitiam in terra relinquitis, facientem arcturum et orionem, et convertentem in mane tenebras, et diem in noctem mutantem. Qui vocat aquas maris, et effundit eas super faciem terre, dominus nomen eius. Qui subridet vastitatem super robustum, et depopulationem super potentem affert. Odio habuerunt in porta corripientem, et loquentem perfecte abhominati sunt. Idcirco pro eo quod diripiebatis pauperem, et predam electam tollebatis ab eo, domos quadro lapide edificabitis, et non habitabitis in eis, vineas amantissimas plantabitis, et non bibetis vinum earum, quia cognovi multa scelera vestra, et fortia peccata vestra, hostes iusti accipientes munus, et pauperes in porta deprimentes. Ideo prudens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est. Querite bonum et non malum ut vivatis, et erit dominus deus exercituum vobiscum sicut dixistis. Odite malum et diligite bonum, et constituite in porta iudicium, si forte misereatur dominus deus exercituum reliquiis ioseph. Propterea hec dicit dominus deus exercituum dominator: In omnibus plateis planctus, et in cunctis que foris sunt dicetur ve ve, et vocabunt agricolam ad luctum, et ad planctum eos qui sciunt plangere, et in omnibus vineis erit planctus, quia pertransibo in medio tui dicit dominus. Ve desiderantibus diem domini. Ad quid eam vobis? Dies domini ista tenebre et non lux. Quomodo si fugiat vir a facie leonis, et occurrat ei ursus, et ingrediatur domum, et innitatur manu sua super parietem, et mordeat eum coluber. Numquid non dies domini tenebre et non lux, et caligo et non splendor in ea? Odi et proieci festivitates vestras, et non capiam odorem cetuum vestrorum. Quod si attuleritis michi holocaustomata et munera vestra non suscipiam, et vota pinguium vestrorum non respiciam. Aufer a me tumultum carminum tuorum, et cantica lire tue non audiam. Et revelabitur quasi aqua iudicium, et iustitia quasi torrens fortis. Numquid hostias et sacrificium obtulistis michi in deserto xl annis domus israel? Et portastis tabernaculum moloch vestro, et ymaginem ydolorum vestrorum, sydus dei vestri, que fecistis vobis. Et migrare vos faciam trans damascum, dicit dominus deus exercituum nomen eius.

VI Ve qui opulenti estis in syon, et confiditis in monte samarie, optimates capita populorum, ingredientes pompatice domus israel. Transite in calanne et videte, et ite inde in emath magnam, et descendite in geth palestinorum, et ad optima queque regna horum, si latior finis terminus eorum termino vestro

est. qui separati estis in diem malum et appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis et lascivitis in stratis vestris. Qui comeditis agnum de grege et vitulos de medio armenti. Qui canitis ad vocem psalterii sicut David putaverunt se habere vasa cantici. bibentes in phialis vinum et optimo unguento delibuti et nichil patiebantur super contritione ioseph. Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium et auferetur factio lascivientium. Iuravit dominus deus in anima sua: dicit dominus deus exercituum. Detestor ego superbiam iacob et domos eius odi et tradam civitatem cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint decem viri in domo una et ipsi morientur. Et tollet eum propinquus suus et comburet eum ut efferet ossa de domo. et dicet ei qui in penetrabilibus domus est. Numquid adhuc est penes te? Et respondebit. Finis est. et dicet ei: tace et non recorderis nominis domini. Quia ecce dominus mandavit et percutiet domum maiorem ruinis et domum minorem scissionibus. Numquid currere queunt in petris equi. aut arari potest in bubalis? Quoniam convertistis in amaritudinem iudicium et fructum iustitie in absinthium. Qui letamini in nichilo. qui dicitis. Numquid non in nostra fortitudine assumpsimus nobis cornua? Ecce ego suscitabo super vos domus israel dicit dominus deus exercituum gentem. et conteret vos ab introitu emath usque ad torrentem deserti.

Hec ostendit michi dominus deus. et ecce fictor locuste in principio germinantium serotini ymbris et ecce serotinus post tonsorem gregis. Et factum est cum consummasset comedere herbam terre. et dixi. domine deus propitius esto obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvulus est? Misertus est dominus super hoc. Non erit dixit dominus deus. Hec ostendit michi dominus deus. et ecce vocabit iudicium ad ignem dominus deus. et devorabit abyssum multam. et comedit simul partem. et dixi domine deus quiesce obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvulus est? Misertus est dominus super hoc. Sed et istud non erit dixit dominus deus.

VII

Hec ostendit michi dominus deus. et ecce dominus stans super murum litum. et in manu eius trulla cementarii. Et dixit dominus ad me. Quid tu vides amos? Et dixi. Trullam cementarii. Et dixit dominus. Ecce ego ponam trullam in medio populi mei israel. Non adiciam ultra superinducere eum. et demolientur excelsa ydoli. et sanctificationes israel desolabuntur. et consurgam super domum ieroboam in gladio. Et misit amasias sacerdos bethel ad ieroboam regem israel dicens. Rebellavit contra te amos in medio domus israel. non poterit terra sustinere universos sermones eius. Hec enim dicit amos. In gladio morietur ieroboam. et israel captivus migrabit de terra sua. Et dixit amasias ad amos. Qui vides gradere fuge in terram iuda et comede ibi panem et ibi prophetabis. Et in bethel non adicies ultra ut prophetes quia sanctificatio regis est. et domus regni est. Et respondit amos et dixit ad amasiam. Non sum propheta et non sum filius prophete. sed armentarius ego sum vellicans sicomoros. et tulit me dominus cum sequerer gregem. et dixit dominus ad me. Vade propheta ad populum meum israel. Et nunc audi verbum domini. Tu dicis. Non prophetabis super israel. et non stillabis super domum idoli. Propter hoc hec dicit dominus. Uxor tua in civitate fornicabitur. et filii tui et filie tue in gladio cadent. et humus tua funiculo metietur. et tu in terra polluta morieris. et israel captivus migrabit de terra sua.

VIII

Hec ostendit michi dominus deus. et ecce uncinus pomorum. et dixit. Quid tu vides amos? Et dixi. Uncinum pomorum. Et dixit dominus ad me. Venit finis super populum meum israel. Non adiciam ultra ut pertranseam eum. et stridebunt cardines templi in die illa dicit dominus deus. Multi morientur in omni loco proicietur silentium. Audite hoc qui conteritis pauperem. et deficere facitis egenos terre dicentes. Quando transibit messis et venundabimus merces. et sabbatum et aperiemus frumentum ut imminuamus mensuram et augeamus siclum. et supponamus stateras dolosas ut possideamus in argento egenos et pauperes pro calciamentis. et quisquilias frumenti vendamus. Iuravit dominus in superbia iacob. Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum. Numquid super isto non commovebitur terra. et lugebit omnis habitator eius. et ascendet quasi fluvius universus. et eicietur et defluet quasi rivus egypti. et erit in die illa dicit dominus. Occidet sol in meridie. et tenebrescere faciam terram in die luminis. et convertam festivitates vestras in luctum. et omnia cantica vestra in planctum. et inducam super omne dorsum vestrum saccum et super omne caput vestrum calvitium. et ponam eam quasi luctum unigeniti. et novissima eius quasi diem amarum. Ecce dies veniunt dicit dominus et mittam famem in terram. non famem panis neque sitim aque. sed audiendi verbum domini. et commovebuntur a mari usque ad mare. et ab aquilone usque ad orientem circuibunt querentes verbum domini et non invenient. In die illa deficient virgines pulchre. et adolescentes in siti qui iurant in delicto samarie. et dicunt. Vivit deus tuus dan. et vivit via bersabee. et cadent et non resurgent ultra.

IX

Vidi dominum stantem super altare. et dixit. Percute cardinem et commoveantur superliminaria. Avaritia enim in capite omnium. et novissimum eorum in gladio interficiam. Non erit fuga eis. Sed fugiet et qui fugiet ex eis non salvabitur. Si descenderint usque ad infernum inde manus mea educet eos. et si ascenderint usque in celum inde detraham eos. et si absconditi fuerint in vertice carmeli inde scrutans auferam eos. et si celaverint se ab oculis meis in profundo maris ibi mandabo serpenti et mordebit eos. Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis ibi mandabo gladio et occidet eos. et

& ponam oculos meos sup eos in malum:
& non in bonum. & dns ds exercituum qui
tangit terram. & tabescet & lugebunt omnes
habitantes in ea. & ascendet sicut riuus omnis. &
defluet sicut fluuius egipti. Qui edificat in
celo ascensionem suam. & fasciculum suum
sup terram fundauit. Qui uocat aquas ma
ris & effundet eas sup faciem terre. dns no
men eius. Numquid non ut filii ethio
pum uos estis michi filii isrl ait dns. Numquid
non isrl ascendere feci de terra egipti. et
palestinos de capadocia. & sirios de cirene.
Ecce oculi dni di sup regnum peccans & conter
am illud a facie terre. verumptamen conterens
non conteram domum iacob dicit dns. Ecce enim ego
mandabo & concutiam in omnibus gentibus
domum isrl sicut concutitur in cribro & non ca
det lapillus sup terram. In gladio morientur
omnes peccatores ppli mei. qui dicunt non
appropinquabit. & non ueniet sup nos
malum. In die illo suscitabo tabnaculum
dd quod cecidit. & reedificabo aperturas murorum
eius. & ea que corruerant instaurabo. & reedifi
cabo eum sicut diebus antiquis ut possideant
reliquias ydumee. & omnes nationes eo
quod inuocatum sit nomen meum sup eos
dicit dns faciens hec. Ecce dies ueniunt
dicit dns & conprehendet arator messorem. &
calcator uue mittentem semen & stillabunt
montes dulcedinem. & omnes colles cul
ti erunt & conuertam captiuitatem populi
mei isrl. & edificabunt ciuitates desertas
& habitabunt & plantabunt uineas. & bi
bent uinum earum & facient ortos & come
dent fructus eorum. & plantabo eos sup hu
mum suam. & non euellam eos ultra
de terra sua: quam dedi eis dicit domi
nus deus tuus. Incipit prologus abdie prophete.

Iacob patriarcha fratrem habuit
esau qui ob ruborem corporis
sui edom hebrea lingua appellatus est:
quod latine sanguineus dicitur. Iste memo
ratum fratrem suum qui isrl nomen ac
ceperat grauiori odio commotus inimi
conatus est. Qua de causa omnis qui pplm
isrl. hoc est. filios patriarche iacob
persecuti esau odium imitati persecu
ti sunt esau & edom appellati sunt.
Et quia pplus isrl de captiuitate cal
deorum per cirum regem persarum nu
tu dei reuocatus est in ierlm ab a
lio regno grauiter afflictus atque op
pressus est. Ideo hic regnum quod more
esau predictum pplm persecutus est
per denuntiationem abdie prophe
increpatur. quod non dei indignatio
ne sed sua uirtute pplm superatum
gloriabatur. de quo regno olim per
dd in psalmo. xxx. vi. dictum est.
Memorare dne filiorum edom in die
ierlm. Nam relig lectione conprehensa futurum
in gentes iudicium ob causas lectione conpre
hensas regnum di in populo isrl signifi
catur. hebrei hunc dicunt esse qui sub rege
samarie achab & impiissima iezabel pauit
. c. prophetas in speluncis. In speluncis qui non cur
uauerunt genua ante baal. & de. vii. milibus
erant quos helias arguitur ignorasse.
Sepulchrum quoque eius usque hodie est mauso
leo helysei prophete. & iohis bapte in sebaste
ueneratione habetur. que olim samaria di
cebatur: hanc herodes rex antipatris fili
in honore augusti cesaris greco nomine uo
cauit augustam. Igitur quia. c. prophetas
pauerat accepit gratiam propheticam. & de duce
exercitus fit dux ecclesie: tunc in samaria par
uum gregem pauerat. nunc in toto orbe xpi
pascit ecclesias. Et sicut stephanus meruit coronam
passionis sic hic seruitute di est paulo aplo
nomine gloriatur. quia abdias seruus dni: in
suo sonat eloquio. Incipit liber abdie prophete.

Visio abdie. Hec dicit dns ds
ad edom. auditum
audiuimus a dno. & le
gatum ad gentes misit.
Surgite. & consurgamus
aduersus eum in prelium.
Ecce paruulum dedi te in
gentibus. contemptibilis
tu es ualde. Superbia cordis tui extulit te
habitantem in scissuris petrarum. exaltantem so
lium suum qui dicit in corde suo. Quis de
trahet me in terram? Si exaltatus fueris ut a
quila & si inter sydera posueris nidum tuum:
inde detraham te dicit dns. Si fures intro
issent ad te si latrones per noctem quomodo con
ticuisses? nonne furati essent sufficientia sibi?
Si uindemiatores introissent ad te num
quid saltem racemos reliquissent tibi? Quomodo
scrutati sunt esau inuestigauerunt abscon
dita eius. Usque ad terminum emiserunt te
omnes uiri federis tui illuserunt tibi. inualu
erunt aduersum te uiri pacis tue. qui co
medent tecum ponent insidias subter te non
prudentia in eo. Numquid non in die illa dicit
dns. perdam sapientes de ydumea. & pruden
tiam de monte esau. & timebunt fortes tui
meridie ut intereat uir de monte esau. Pro
pter interfectionem & propter iniquitatem in
fratrem tuum iacob operiet te confusio &
peribis in eternum. In die cum stares aduersus
eum quando capiebant alieni exercitum eius.
& extranei ingrediebantur portas eius.
& sup ierlm mittebant sortem. tu quoque eras
quasi unus ex eis. & non despicies in die fratris tui.
in die peregrinationis eius. & non letaberis sup
filios iude. in die perditionis eorum. & non mag
nificabis os tuum in die angustie. neque in
grederis portam ppli mei in die ruine

...despicies et tu in malis eius in die vastitatis illius. et non emittis adversus exercitum in die vastitatis illius. neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint. et non concludes reliquos eius in die tribulationis. Quoniam iuxta est dies domini super omnes gentes. sicut fecisti fiet tibi. retributionem tuam convertet in caput tuum. Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum. bibent omnes gentes iugiter. et bibent et absorbebunt et erunt quasi non sint. Et in monte Syon erit salvatio et erit sanctus. et possidebit domus Iacob eos qui possederant se. et erit domus Iacob ignis. et domus Ioseph flamma. et domus Esau stipula. et succendentur in eis. et devorabunt eos. et non erunt reliquie domus Esau quia dominus locutus est. et hereditabunt hii qui ad austrum montem Esau. et qui in campestribus Philisthim. et possidebunt regionem Effraim. et regionem Samarie. et Beniamin possidebit Galaad. et transmigratio exercitus huius filiorum Israel. omnia loca Chananeorum usque ad Sareptam. et transmigratio Ierusalem que in Bosphoro est. possidebit civitates austri. et ascendent salvatores in montem Syon iudicare montem Esau. et erit domino regnum. amen.

Incipit prologus Ione prophete.

Sanctum Ionam hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue sareptene quem Helyas propheta mortuum suscitavit matre postea dicente ad eum. Nunc cognovi quia vir dei es tu et verbum dei in ore tuo veritas. Ob hanc causam et ipsum puerum sic vocatum amathi. amathi enim nostra lingua veritatem sonat. et ex eo quod verum Helyas locutus est ille qui suscitatus est filius esse dicitur veritatis. Ideo de veritate columba nascitur quia Iona columbam sonat. In dispensatione autem Israel Ionas ad gentes mittitur. quod Ninive agente penitentiam illi in malicia perseverunt. Temporibus quippe Ieroboe regis Israel qui deo derelicto et populo suo in Samaria idolis sacrificabant. Ionam prophetam fuisse quartus liber regum testatur. Sic et propheta illuminatur peccatores civitatis Ninive misericordiam dei consecuturos videt ne falsa videretur predicare ad destructionem interitum eiusdem civitatis ire nolebat. Sciam sicut dixit ad Abraham de impietate Sodomorum et Gomorreorum pervenit ad me ita et de Ninive dixit eo quod ascendit clamor malicie eius ad eum. Et quia sententia dei de Sodomis facta Ninive revocata est. ita Ionas conversum Ninivem placatam sententiam revocari nolebat divine dispensationis ignarus qui salutem hominum ad se conversorum magis vult quam interitum. Hoc illi acciderat quod et sancto Helyseo qui filium Sunamitis mulieris mortuum ignorabat. Ideo a conspectu dei Ionas fugere se putabat humanum aliquid passus dicente David. Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. Iona columba et dolens.

locutus est clamor Sodomorum

Item prologus.

Ionas filius Amathi qui fuit de Geth que est in Opher ad gentium salutem mittitur. Cessit et corrumpitur. et dormiens fugit. fugiens dormit. propter quem periclitatur navis. sed sors latentem reperit. ceto abiectum devoravit. et orantem revomuit. reiectus predicavit subversionem. sed contristatur in penitentia urbis. et saluti gentium invidet. Gaudet etiam hedere virentis umbraculo. et dolet subito arescentis. Cuius sepulchrum in quadam urbium Geth in vico demonstratur. qui est in secundo miliario Sephorim itinere quo pergitur Thiberiadem.

Incipit Ionas propheta.

Et factum est verbum domini ad Ionam filium Amathi dicens. Surge et vade in Niniven civitatem magnam et predica in ea quia ascendit malicia eius coram me. Et surrexit Ionas ut fugeret in Tharsis a facie domini et descendit Ioppen et invenit navem euntem in Tharsis. et dedit naulum eius. et descendit in eam ut iret cum eis in Tharsis a facie domini. Dominus autem misit ventum magnum in mare. et facta est tempestas magna in mari. et navis periclitabatur conteri. Et timuerunt naute et clamaverunt viri ad deum suum et miserunt vasa que erant in navi in mare ut alleviaretur ab eis. et Ionas descendit ad interiora navis. et dormiebat sopore gravi. Et accessit ad eum gubernator. et dixit ei. Quid tu sopore deprimeris. Surge invoca deum tuum si forte recogitet deus de nobis ut non pereamus. et dixit vir ad collegam suum. Venite et mittamus sortes et sciamus quare hoc malum sit nobis. et miserunt sortes. et cecidit sors super Ionam. et dixerunt ad eum. Indica nobis cuius causa malum istud sit nobis. Quod est opus tuum. que terra tua. et quo vadis. vel ex quo populo es tu. et dixit ad eos. Hebreus ego sum. et dominum deum celi ego timeo qui fecit mare et aridam. Et timuerunt viri timore magno et dixerunt ad eum. Quid hoc fecisti. cognoverunt enim viri quod a facie domini fugeret quia indicaverat eis Ionas. et dixerunt ad eum. Quid faciemus tibi et cessabit mare a nobis. quia mare ibat et intumescebat. et dixit ad eos. Tollite me et mittite in mare. et cessabit ma-

re a nobis. Scio enim ego quod propter me hec tempe-
stas grandis est super nos. Et remigabant viri
ut reverterentur ad aridam et non valebant
quia mare ibat et intumescebat super eos. Et cla-
maverunt ad dominum et dixerunt. Quesumus
domine ne pereamus in anima viri istius et ne des super
nos sanguinem innocentem quia tu domine sicut
voluisti fecisti. Et tulerunt ionam et miserunt
in mare. Et stetit mare a fervore suo. Et ti-
muerunt viri timore magno dominum et im-
molaverunt hostias domino et voverunt vota.

II

Et preparavit dominus piscem grandem ut de-
glutiret ionam. Et erat ionas in ventre pi-
scis tribus diebus et tribus noctibus. Et oravit ionas
ad dominum deum suum de ventre piscis et dixit.
Clamavi ad dominum de tribulatione mea et
exaudivit me de ventre inferi. Clamavi
et exaudisti vocem meam. Et proiecisti me in
profundum in corde maris et flumen circumde-
dit me. Omnes gurgites tui et fluctus tui
super me transierunt. Et ego dixi. Abiectus sum
a conspectu oculorum tuorum. Verumptamen rursus vide-
bo templum sanctum tuum. Circumdederunt
me aque usque ad animam. Abyssus vallavit
me pelagus operuit caput meum. Ad extre-
ma montium descendi. Terre vectes conclu-
serunt me in eternum. Et sublevabis de cor-
ruptione vitam meam domine deus meus. Cum angu-
stiaretur anima mea in me domini recordatus
sum ut veniat ad te oratio mea ad templum
sanctum tuum. Qui custodiunt vanitates frustra
misericordiam suam derelinquent. Ego autem in vo-
ce laudis immolabo tibi. Quecumque vovi
reddam pro salute mea domino. Et dixit dominus
pisci et evomuit ionam in aridam.

III

Et factum est verbum domini ad ionam secundo dicens.
Surge et vade in niniven civitatem magnam
et predica in ea predicationem quam ego loquor
ad te. Et surrexit ionas et abiit in niniven
iuxta verbum domini. Et ninive erat civitas
magna itinere dierum trium. Et cepit
ionas introire in civitatem itinere diei
unius et clamavit et dixit. Adhuc xl dies
et ninive subvertetur. Et crediderunt viri
ninivite in domino et predicaverunt ieiunium
et vestiti sunt saccis a maiore usque ad mino-
rem. Et pervenit verbum ad regem ninive
et surrexit de solio suo et abiecit vestimentum
suum a se et indutus est sacco et sedit in cinere
et clamavit et dixit. In ninive ex ore regis
et principum eius dicens. Homines et iumen-
ta et boves et pecora non gustent quicquam
nec pascantur et aquam non bibant. Et o-
periantur saccis homines et iumenta et cla-
ment ad dominum in fortitudine et convertatur
vir a via sua mala et ab iniquitate que est
in manibus eorum. Quis scit si convertatur
et ignoscat deus et revertatur a furore ire sue
et non peribimus. Et vidit deus opera eorum
quia conversi sunt de via sua mala et mi-
sertus est deus super malitiam quam locutus fuerat ut
faceret eis et non fecit.

IIII

Et afflictus est ionas
afflictione magna et iratus est et oravit ad do-
minum et dixit. Obsecro domine numquid non hoc est verbum
meum cum adhuc essem in terra mea. Propter hoc
preoccupavi ut fugerem in tharsis. Scio enim
quia tu deus clemens et misericors es patiens et
multe miserationis et ignoscens super malitia.
Et nunc domine tolle queso animam meam a
me quia melior est mihi mors quam vita. Et dixit
dominus. Putasne bene irasceris tu. Et egressus est
ionas de civitate et sedit contra orientem civi-
tatis et fecit sibimet umbraculum ibi et sede-
bat subter illud in umbra donec videret quid
accideret civitati. Et preparavit dominus deus e-
deram et ascendit super caput ione ut esset umbra
super caput eius et protegeret eum. Laboraverat
enim et letatus est ionas super hedera letitia ma-
gna. Et preparavit deus vermem ascensu dilu-
culi in crastinum et percussit ederam et ex-
aruit. Et cum ortus fuisset sol precepit dominus
vento calido et urenti et percussit sol super caput io-
ne et estuabat et petivit anime sue ut moreretur
et dixit. Melius est mihi mori quam vivere. Et dixit
dominus ad ionam. Putasne bene irasceris tu
super ederam. Et dixit. Bene irascor ego usque ad mor-
tem. Et dixit dominus. Tu doles super ederam in qua
non laborasti neque fecisti ut cresceret que sub u-
na nocte nata est et sub una nocte periit.
Et ego non parcam ninive civitati mag-
ne in qua sunt plusquam c.xx. milia homi-
num qui nesciunt quid sit inter dexteram
et sinistram suam et iumenta multa.

Incipit prologus in michee prophete.

Temporibus ioathe et achaz et ezechie regum iuda
micheam prophetiam ad hanc prophetiam spiritu
sancto repletum fuisse lectio ipsa demonstrat.
Sed de supradicto numero regum ioathan et ezechiam deo ob religionem
placuisse historia iiii libri regum et secundi para-
lipomenon indicant. Achaz vero relicto deo idola
samarie quibus et filios suos in sacrificium igni
concremandos optulerat coluisse constat. Quam
ob rem deus samariam que reges israel et iuda me-
moratur simulachrorum superstitione fefel-
lerat increpans indignationem suam in eum
pressuram comminatus est populo et prevaricatori
principibus eius qui eum populum fallaci suasione
ad colenda idola compulerat. Ubi et in sequentibus
captivitatem et interitum
affuturam denuntiat.

Incipit liber michee

Verbum domini ab ysaie
quod factum est ad mi- amos
cheam morasthen
in diebus ioathan achaz
ezechie regum iuda.

quod vidit super samariam et ierusalem. Audite po
puli omnes. et attendat terra et plenitudo eius. et sit
dominus vobis in testem. dominus de templo sancto suo. quia
ecce dominus egredietur de loco suo. et descendet
et calcabit super excelsa terre. et consumentur mon
tes subtus eum. et colles scindentur sicut ce
ra a facie ignis. sicut aque que decurrunt
in preceps. In scelere iacob omne istud. et in
peccatis domus israel. Quod scelus iacob nonne sa
maria? et que excelsa iuda nonne ierusalem?
Et ponam samariam quasi acervum lapidum
in agro. cum plantatur vinea. et detraham in val
lem lapides eius. et fundamenta eius revelabo.
Et omnia sculptilia eius concidentur. et omnes mercedes
eius comburentur igni. et omnia idola eius ponam
in perditionem. quia de mercedibus meretricis congre
gata sunt. et usque ad mercedem meretricis rever
tentur. Super hoc plangam et ululabo. va
dam spoliatus et nudus. faciam planctum
velut draconum. et luctum quasi struthionum.
quia desperata est plaga eius. quia venit usque ad
iudam. tetigit portam populi mei usque ad ierusalem.
In geth nolite annuntiare. lacrimis ne plo
retis in domo pulveris. pulvere vos consper
gite. et transite vobis habitatio pulchra
confusa ignominia. non est egressa que habi
tat in exitu. planctum domus vicina ac
cipiet ex vobis que stetit sibimet. quia infir
mata est in bonum que habitat in maroth. quia
descendit malum a domino in portam ierusalem. Tu
multus quadrige stuporis habitanti lachis.
principium peccati est filie syon. quia in te inven
ta sunt scelera israel. Propterea dabit emissarios
super hereditatem geth domos mendacii in de
ceptionem regibus israel. Adhuc heredem
adducam tibi que habitas in maresa usque ad
odollam veniet gloria israel. Decalvare et ton
dere super filios deliciarum tuarum. dilata calvi

II

tium tuum sicut aquila quoniam captivi ducti
sunt ex te. Ve qui cogitatis inutile. et opera
mini malum in cubilibus vestris. In luce matu
tina faciunt illud quoniam contra deum est manus eorum.
Et concupierunt agros et violenter tulerunt.
et domos rapuerunt. et calumpniabantur virum
et domum eius. virum et hereditatem eius. Idcirco
hec dicit dominus. Ecce ego cogito super familiam
istam malum. unde non auferetis colla vestra
et non ambulabitis superbi. quia tempus pessimum
est. In die illa sumetur super vos parabola
et cantabitur canticum cum suavitate dicenti
um. depopulatione vastati sumus. pars
populi mei commutata est. Quomodo recedet a me
cum revertatur qui regiones nostras dividat. Propter
hoc non erit tibi mittens funiculum sortis
in cetu domini. O israel. ne loquamini loquen
tes. non stillabit super istos. non comprehendet
confusio. dicit domus iacob. Numquid ab
breviatus est spiritus domini. aut tales sunt cogita
tiones eius? Nonne verba mea bona sunt
cum eo qui recte graditur? Et econtrario populus meus
in adversarium consurrexit. Desuper tunicam pal
lium sustulistis. eos qui transiebant simplici
ter convertistis in bellum. Mulieres populi mei eiecistis
de domo deliciarum suarum. a parvulis earum tuli
stis laudem meam in perpetuum. Surgite
et ite quia non habetis hic requiem. propter immundi
ciam eius corrumpetur putredine pessima.
Utinam non essem vir habens spiritum et mendacium
potius loquerer. Stillabo tibi in vinum et in
ebrietatem. et erit super quem stillatur populus
iste. Congregatione congregabo iacob totum
te. in unum conducam reliquias israel. pariter
ponam illum quasi gregem in ovili. quasi pecus
in medio caularum tumultuabuntur a
multitudine hominum. Ascendit enim pan
dens iter ante eos. divident et transibunt
portam et egredientur per eam. et transibit
rex eorum coram eis. et dominus in capite

III

eorum. Et dixi. Audite principes iacob et duces
domus israel. Numquid non vestrum est scire iudi
cium. qui odio habetis bonum. et diligitis malum.
qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis. et
carnem eorum desuper ossibus eorum. Qui comederunt
carnem populi mei. et pellem eorum desuper deco
riaverunt. et ossa eorum confregerunt. et conciderunt
sicut in lebete. et quasi carnem in medio olle. Tunc
clamabunt ad dominum et non exaudiet eos.
et abscondet faciem suam ab eis in tempore
illo. sicut nequiter egerunt in adinventionibus
suis. Hec dicit dominus super prophetas qui sedu
cunt populum meum. qui mordent dentibus
suis. et predicant pacem. et si quis non dederit in
ore eorum quippiam. sanctificant super eum prelium.
Propterea nox vobis pro visione erit. et tenebre
pro divinatione. et occumbet sol super prophetas.
et obtenebrabitur super eos dies. et confunden
tur qui vident visiones. et confundentur di
vini. et operient vultus suos omnes. quia non est
responsum dei. Verumtamen repletus ego sum for
titudine spiritus domini iudicio et virtute ut an
nuntiem iacob scelus suum et israel peccatum
suum. Audite hec principes domus iacob.
et iudices domus israel. qui abhominamini
iudicium. et omnia recta pervertitis. Qui edifi
catis syon in sanguinibus. et ierusalem in iniqui
tate. principes eius in muneribus iudicabant.
et sacerdotes eius in mercede docebant. et
prophete eius in pecunia divinabant. et super
dominum requiescebant dicentes. Numquid non
dominus in medio nostrum. non veniet super nos
mala. Propter hoc causa vestri syon quasi ager arabitur.
et ierusalem quasi acervus lapidum erit. et mons

IIII

templi in excelsa silvarum. Et erit in no
vissimo dierum mons domus domini prepara
tus in vertice montium et sublimis super
colles. et fluent ad eum populi et properabunt
gentes multe et dicent. Venite ascendamus
ad montem domini et ad montem dei iacob.
et docebit nos de viis suis. et ibimus in semi
tis eius quia de syon egredietur lex. et verbum

dominum de ierusalem. Et iudicabit inter populos multos, et corripiet gentes fortes usque in longinquum; et concident gladios suos in vomeres, et hastas suas in ligones. Non sumet gens adversus gentem gladium, et non discent ultra belligerare. Et sedebit vir subtus vitem suam, et subtus ficum suam, et non erit qui deterreat: quia os Domini exercituum locutum est. Quia omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine dei sui; nos autem ambulabimus in nomine Domini Dei nostri in aeternum et ultra. In die illa, dicit Dominus, congregabo claudicantem, et eam quam eieceram colligam, et quam afflixeram; et ponam claudicantem in reliquias, et eam quae laboraverat in gentem robustam. Et regnabit Dominus super eos in monte Sion, ex hoc nunc et usque in aeternum. Et tu turris gregis nebulosa filiae Sion usque ad te veniet; et veniet potestas prima, regnum filiae Ierusalem. Nunc quare maerore contraheris? numquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus periit, quia comprehendit te dolor sicut parturientem? Dole et satage, filia Sion, quasi parturiens: quia nunc egredieris de civitate, et habitabis in regione, et venies usque ad Babylonem; ibi liberaberis, ibi redimet te Dominus de manu inimicorum tuorum. Et nunc congregatae sunt super te gentes multae, quae dicunt: Lapidetur, et aspiciat in Sion oculus noster. Ipsi autem non cognoverunt cogitationes Domini, et non intellexerunt consilium eius: quia congregavit eos quasi faenum areae. Surge et tritura, filia Sion, quia cornu tuum ponam ferreum, et ungulas tuas ponam aereas; et comminues populos multos, et interficies Deo rapinas eorum, et fortitudinem eorum Domino universae terrae.

V

Nunc vastaberis, filia latronis: obsidionem posuerunt super nos, in virga percutient maxillam iudicis Israel. Et tu Bethlehem Ephrata, parvulus es in millibus Iuda: ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, et egressus eius ab initio, a diebus aeternitatis. Propter hoc dabit eos usque ad tempus in quo parturiens pariet: et reliquiae fratrum eius convertentur ad filios Israel. Et stabit, et pascet in fortitudine Domini, in sublimitate nominis Domini Dei sui: et convertentur, quia nunc magnificabitur usque ad terminos terrae. Et erit iste pax, cum venerit Assyrius in terram nostram, et quando calcaverit in domibus nostris: et suscitabimus super eum septem pastores, et octo primates homines. Et pascent terram Assur in gladio, et terram Nemrod in lanceis eius; et liberabit ab Assur, cum venerit in terram nostram, et cum calcaverit in finibus nostris. Et erunt reliquiae Iacob in medio populorum multorum quasi ros a Domino, et quasi stillae super herbam, quae non expectat virum, et non praestolatur filios hominum. Et erunt reliquiae Iacob in gentibus, in medio populorum multorum, quasi leo in iumentis silvarum, et quasi catulus leonis in gregibus pastorum: qui cum transierit, et conculcaverit, et ceperit, non est qui eruat. Exaltabitur manus tua super hostes tuos, et omnes inimici tui interibunt. Et erit in die illa, dicit Dominus, auferam equos tuos de medio tui, et disperdam quadrigas tuas. Et perdam civitates terrae tuae, et destruam omnes munitiones tuas, et auferam maleficia de manu tua, et divinationes non erunt in te. Et perire faciam sculptilia tua, et statuas tuas de medio tui; et non adorabis ultra opera manuum tuarum. Et evellam lucos de medio tui, et conteram civitates tuas. Et faciam in furore et in indignatione ultionem in omnibus gentibus quae non audierunt.

VI

Audite quae Dominus loquitur: Surge, contende iudicio adversum montes, et audiant colles vocem tuam. Audiant montes iudicium Domini, et fortia fundamenta terrae: quia iudicium Domini cum populo suo, et cum Israel diiudicabitur. Popule meus, quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? responde mihi. Quia eduxi te de terra Aegypti, et de domo servientium liberavi te, et misi ante faciem tuam Moysen, et Aaron, et Mariam. Popule meus, memento quaeso quid cogitaverit Balach rex Moab, et quid responderit ei Balaam filius Beor, de Sethim usque ad Galgalam, ut cognosceret iustitias Domini. Quid dignum offeram Domino? curvabo genu Deo excelso? numquid offeram ei holocautomata, et vitulos anniculos? Numquid placari potest Dominus in millibus arietum, aut in multis millibus hircorum pinguium? numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo, fructum ventris mei pro peccato animae meae? Indicabo tibi, o homo, quid sit bonum, et quid Dominus quaerat a te: utique facere iudicium, et diligere misericordiam, et sollicitum ambulare cum Deo tuo. Vox Domini ad civitatem clamat, et salus erit timentibus nomen tuum. Audite tribus, et quis approbabit illud? Adhuc ignis in domo impii thesauri iniquitatis, et mensura minor irae plena. Numquid iustificabo stateram impiam, et sacelli pondera dolosa? In quibus divites eius repleti sunt iniquitate, et habitantes in ea loquebantur mendacium, et lingua eorum fraudulenta in ore eorum. Et ego ergo coepi percutere te perditione super peccatis tuis. Tu comedes, et non saturaberis, et humiliatio tua in medio tui; et apprehendes, et non salvabis; et quos salvaveris, in gladio dabo. Tu seminabis, et non metes; tu calcabis olivam, et non ungeris oleo; et mustum, et non bibes vinum. Et custodisti praecepta Amri, et omne opus domus Achab, et ambulasti in voluptatibus eorum, ut darem te in perditionem, et habitantes eius in sibilum: et opprobrium populi mei portabitis.

VII

Vae mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemiae: non est botrus ad comedendum, praecoquas ficus desideravit anima mea. Periit sanctus de terra, et rectus in hominibus non est: omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum venatur ad mortem. Malum manuum suarum dicunt bonum: princeps postulat, et iudex in reddendo est: et magnus locutus est desiderium animae suae, et conturbaverunt eam. Qui optimus in eis est, quasi paliurus

et qui rectus est quasi spina de sepe. Dies speculationis tue visitatio tua venit. Nunc erit vastitas eorum. Nolite credere amico, et nolite confidere in duce; ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. Quia filius contumeliam facit patri, et filia consurget adversus matrem suam, nurus adversus socrum suam, et inimici hominis domestici eius. Ego autem ad dominum aspiciam, expectabo deum salvatorem meum; audiet me deus meus. Ne leteris inimica mea super me, quia cecidi: consurgam; cum sedero in tenebris, dominus lux mea est. Iram domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam iudicet et faciat iudicium meum; educet me in lucem, videbo iustitiam eius. Et aspiciet inimica mea, et operietur confusione, que dicit ad me: Ubi est dominus deus tuus? Oculi mei videbunt in eam; nunc erit in conculcationem ut lutum platearum. Dies ut edificentur macerie tue; in die illa longe fiet lex. In die illa et usque ad te veniet Assur, et usque ad civitates munitas, et a civitatibus munitis usque ad flumen, et ad mare de mari, et ad montem de monte. Et terra erit in desolationem propter habitatores suos, et propter fructum cogitationum eorum. Pasce populum tuum in virga tua, gregem hereditatis tue, habitantes solos in saltu in medio Carmeli; pascentur Basan et Galaad iuxta dies antiquos. Secundum dies egressionis tue de terra Egypti ostendam ei mirabilia. Videbunt gentes et confundentur super omni fortitudine sua; ponent manum super os, aures eorum surde erunt. Lingent pulverem sicut serpentes; velut reptilia terre perturbabuntur de edibus suis; dominum deum nostrum non desiderabunt, et timebunt te. Quis deus similis tui, qui aufers iniquitatem et transis peccatum reliquiarum hereditatis tue? Non immittet ultra furorem suum, quoniam volens misericordiam est. Revertetur et miserebitur nostri; deponet iniquitates nostras, et proiciet in profundum maris omnia peccata nostra. Dabis veritatem Iacob, misericordiam Abraham, que iurasti patribus nostris a diebus antiquis.

Incipit prologus.

Naum prophetam ante adventum regis Assyriorum, qui populum Israhel captivum in diversas regiones transtulerat, fuisse Hebreorum traditio confirmat. Siquidem in fine huius lectionis predicti regis adventum propheta annuntiare demonstratur. Sed et habitatores Ninive totius interitum civitatis predicante ne divina ira venientium in illum sustinerent peccatorum, et impietatis penitentiam egissent, accepta dei misericordia, gravioribus se criminibus impleverunt. Et de causa memoratus propheta spiritu dei repletus iudicium dei annuntiavit ita et locutus. Deus zelans et ulciscens dominus et cetera. Iam enim decem tribus ab Assiriis in captivitatem ducte fuerunt sub Ezechia rege Iuda, sub quo et nunc in consolatione populi transmigratum adversus Niniven visio cernitur, sicut et erant qui consolo[...] tam hiis qui iam Assiriis serviebant, quam reliquiis qui sub Ezechia de tribu Iuda et Beniamin qui ab eisdem hostibus obsidiabantur, ut audirent Assirios quoque a Caldeis esse capiendos, sicut in consequentibus libri huius demonstrabitur.

Incipit Naum propheta.

Onus Ninive. Liber visionis Naum Helcesei. Deus emulator et ulciscens dominus; ulciscens dominus et habens furorem; ulciscens dominus in hostes suos, et irascens ipse inimicis suis. Dominus patiens et magnus fortitudine, et mundans non faciet innocentem. Dominus in tempestate et turbine vie eius, et nebule pulvis pedum eius. Increpans mare et exsiccans illud, et omnia flumina ad desertum deducens. Infirmatus est Basan et Carmelus, et flos Libani elanguit. Montes commoti sunt ab eo, et colles absolati sunt; et contremuit terra a facie eius, et orbis et omnes habitantes in eo. Ante faciem indignationis eius quis stabit? Et quis resistet in ira furoris eius? Indignatio eius effusa est ut ignis, et petre dissolute sunt ab eo. Bonus dominus et confortans in die tribulationis, et sciens sperantes in se. Et in diluvio pretereunte consummationem faciet loci eius, et inimicos eius persequentur tenebre. Quid cogitatis contra dominum? Consummationem ipse faciet; non consurget duplex tribulatio. Quia sicut spine se invicem complectuntur, sic convivium eorum pariter potantium; consumentur quasi stipula ariditate plena. Ex te exibit cogitans contra dominum malitiam, mente pertractans prevaricationem. Hec dicit dominus: Si perfecti fuerint et ita plures, sic quoque attondentur et pertransibit. Afflixi te, et non affligam te ultra. Et nunc conteram virgam eius de dorso tuo, et vincula tua disrumpam. Et precipiet super te dominus, non seminabitur ex nomine tuo amplius; de domo dei tui interficiam sculptile et conflatile, ponam sepulchrum tuum, quia inhonoratus es. Ecce super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem. Celebra Iuda festivitates tuas, et redde vota tua, quia non adiciet ultra ut pertranseat in te Belial; universus interiit.

Ascendit qui dispergat coram te, qui custodiat obsidionem. Contemplare viam, conforta lumbos, robora virtutem valde. Quia reddidit dominus superbiam Iacob sicut superbiam Israhel, quia vastatores dissipaverunt eos, et propagines eorum corruperunt. Clipeus fortium eius ignitus, viri exercitus in coccineis; igne habene currus in die preparationis eius, et agitatores consopiti sunt. In itineribus conturbati sunt, quadrige collise sunt in plateis; aspectus eorum quasi lampades, quasi fulgura

discurrentia. Recordabitur fortium suorum, ruent in itineribus suis, velociter ascendent muros eius, et preparabitur umbraculum. Porte fluviorum aperte sunt, et templum ad solum dirutum, et miles captivus abductus est, et ancille eius minabantur gementes ut columbe, murmurantes in cordibus suis. Et Ninive quasi piscina aquarum aque eius; ipsi vero fugerunt. State, state, et non est qui revertatur. Diripite argentum, diripite aurum, et non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus. Dissipata est et scissa et dilacerata, et cor tabescens, et dissolutio geniculorum, et defectio in cunctis renibus, et facies omnium sicut nigredo olle. Ubi est habitaculum leonum, et pascua catulorum leonum, ad quam ivit leo ut ingrederetur illuc catulus leonis, et non est qui exterreat? Leo cepit sufficienter catulis suis, et necavit leenis suis, et implevit preda speluncas suas, et cubile suum rapina. Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, et succendam usque ad fumum quadrigas tuas, et leunculos tuos comedet gladius, et exterminabo de terra predam tuam, et non audietur ultra vox nuntiorum tuorum.

III

Ve civitas sanguinum, universa mendacii dilaceratione plena, non recedet a te rapina. Vox flagelli, et vox impetus rote, et equi frementis, et quadrige ferventis, et equitis ascendentis, et micantis gladii, et fulgurantis haste, et multitudinis interfecte, et gravis ruine, nec est finis cadaverum, et corruent in corporibus suis. Propter multitudinem fornicationum meretricis speciose et grate, et habentis maleficia, que vendidit gentes in fornicationibus suis, et familias in maleficiis suis. Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, et revelabo pudenda tua in facie tua, et ostendam gentibus nuditatem tuam, et regnis ignominiam tuam. Et proiciam super te abominationes, et contumeliis te afficiam, et ponam te in exemplum. Et erit omnis qui viderit te resiliet a te, et dicet: Vastata est Ninive; quis commovebit super te caput? Unde queram consolatorem tibi? Numquid melior es ab Alexandria populorum, que habitat in fluminibus? Aque in circuitu eius, cuius divitie mare, aque muri eius. Ethiopia fortitudo eius, et Egyptus, et non est finis; Affrica et Libies fuerunt in auxilio eius. Sed et ipsa in transmigrationem ducta est in captivitatem; parvuli eius elisi sunt in capite omnium viarum, et super inclitos eius miserunt sortem, et omnes optimates eius confixi sunt in compedibus. Et tu ergo inebriaberis, et eris despecta, et tu queres auxilium ab inimico. Omnes munitiones tue sicut ficus cum grossis suis; si concusse fuerint, cadent in os comedentis. Ecce populus tuus mulieres in medio tui; inimicis tuis adapertione pandentur porte terre tue; devorabit ignis vectes tuos. Aquam propter obsidionem hauri tibi, extrue munitiones tuas, intra in lutum et calca subigens tene laterem. Ibi comedet te ignis, peribit gladio, devorabit te ut bruchus. Congregare ut bruchus, multiplicare ut locusta. Plures fecisti negotiationes tuas quam stelle sunt celi. Bruchus expansus est et avolavit. Custodes tui quasi locuste, et parvuli tui quasi locuste locustarum, que considunt in sepibus in die frigoris; sol ortus est, et avolaverunt, et non est cognitus locus earum ubi fuerint. Dormitaverunt pastores tui, rex Assur; sepelientur principes tui; latitavit populus tuus in montibus, et non est qui congreget. Non est obscura contritio tua; pessima est plaga tua. Omnes qui audierunt auditionem tuam compresserunt manum super te, quia super quem non transiit malitia tua semper.

Incipit prologus Abacuch prophete.

Quatuor prophete in duodecim prophetarum volumine sunt, quibus tres in principio lemma, id est pondus, titulo habent: Naum, Abacuch et Malachias. Porro Zacharias in medio et circa finem duos huiuscemodi posuit titulos. Ex quibus unus est: Onus verbi Domini in terram Adrach et Damasci requiei eius. Alter in fine: Onus verbi Domini super Israel. De Naum oratoribus tuis tractatus editus est. De Zacharia et Malachia, si vita comes fuerit, disseretur. Nunc Abacuch huius in manibus, qui interpretatur ex eo quod amabilis est Domino, vocatur amplexatio, vel quod in certamen et luctam, ut ita dicam, amplexum cum Deo congreditur, amplexantis, id est luctantis, sanctitus; et nemo sanctus eum tam audaci voce ausus est Deum ad disceptationem iustitie provocare, et dicere ei: Cur in rebus humanis et mundi pompa tanta rerum iniquitas? Usquequo vociferabor ad te vim patiens et non salvabis? Quare ostendisti mihi iniquitatem et laborem videre? Lacerata est lex, et non pervenit usque ad finem rectum iudicium, quia impius prevalet adversus iustum; ideo egreditur iudicium perversum. Vide quam temeraria vox sit, et quodammodo blasphemantis creatorem suum ad iudicium provocare, et vas fragile adversus figulum cur tale vel tale factum sit disputare. Sed hec non animadvertens, quia assumptio vel pondus que gravia continentur prophete visio est, et adversum Montani dogma perversum intelligit, quod videri nec ut amentes loquantur, nec more insanientium feminarum dant sine mente sonum. Unde et apostolus iubet ut si prophetantibus aliis fuerit revelatum alteri, qui prius loquebatur, statim taceat; subiungit: Spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt. Non est enim, inquit, dissensionis Deus, sed pacis. Ex quo intelligitur quod qui ex voluntate reticet, et alii locum dat ad loquendum, possit loqui et tacere cum velit. Qui autem in extasi, id est invitus, loquitur, nec tacere nec loqui in sua potestate habet. Illud quoque disce quod semel

ante violentie exigis. ut quasi gradibus quosdam
et scalas ad altiora veniens hystoriam et interpre
ter prophetiam contra babilonem et nabuchodonosor regem
caldeorum. ut quomodo prior propheta naum quem aba
cuch sequitur vaticinium. hunc contra niniven
et assirios qui vastaverunt x. tribus que vocantur
israel. ita abacuch prophetiam habet adversus ba
bilonem et nabuch a quibus iudas et ierusalem de
populateque subversa sunt. et ut scias eo tempore fuisse
abacuch quo iam due tribus que vocabantur
iuda ducte erant in captivitatem. daniel docere
te potuit. ad quem in lacum leonum abacuch cum pran
dio mittitur. quamquam apud hebreos hec ipsa non
legatur historia. Igitur sive quis recipit scriptu
ram illam sive non recipit. utrumque est pro nobis.
aut enim recipit. et iam post scriptam veterem liber
abacuch deteritur aut non recipit. et quasi pro
pheta scribit que ventura cognoscit. Iuxta
secundum litteram causatur adversus deum propheta
cur nabuch templum vastet et iudam. cur
ierusalem quondam urbs domini destruatur. quare cla
met amplius me non audiatur. vociferetur ad dominum
oppressus a caldeis et non salvetur. Quare et ipse pro
pheta. et amplius ex persona loquitur ad hoc vir
erit. et hinc usque perductus sit. ut iniquitatem
hostium et suum videt laborem. Cur iniustitia
prevalet adversum te. et hoc dicit pre nimia
angustia. nesciens aurum in igne confla
ri. et tres pueros de camino puriores exisse
quam intraverant. Sed et hoc generaliter ac
cipere possumus quod ex persona humane im
patientie loquatur. ut in querulam vocem
et plenam doloris erumpat dicens. Quare re
spicis contemptores et taces conculcante im
pio iustiorem se. hec autem loquitur nesciens
iudicia dei investigabilia. et profundum divi
ciarum sapientie et scientie eius. quod non
ita videt deus ut homo videt. homo tantum pre
sentia respicit. deus futura et eterna cognoscit.
Et quomodo si egrotus estuans febribus aquam fri
gidam postulet et dicat ad medicum. Diu pa
tior. crucior. examinor. Usque quo medice
clamabo et non exaudies. et respondeat ei sapientis
simus et clementissimus medicus. Scio quid
tibi debeam quod postulat dare. Non misereor
modo quia misericordia ista crudelitas et volun
tas tua contra te petit. Ita et deus noster sciens clemen
tie sue pondera. atque mensuras interdum negat
dit clamantem. ut comprobet et magis provo
cet ad rogandum. et quasi igne excoctum iusti
orem et puriorem faciat. Quod intelligens
apostolus secundum id quod misericordiam consecutus est a domino
ait. Sed non deficiemus et benedicimus dominum
in omni tempore. et scit quia qui perseveraverit
usque in finem hic salvus erit. et gloriatur
in labore et dolore. et cum ieremia dicit. tri
bulationem et miseriam invocabo. ut quomodo
avidus invocat dominum sic sanctus vir. et bellator in
victus ad exercendum se et probandum tribulati
onem venire desiderat. Incipit Abacuc propheta.

Onus quod vidit abacuch
propheta. Usquequo domine
clamabo et non exaudies.
vociferabor ad te vim
patiens et non salvabis.
Quare ostendisti mihi iniqui
tatem et dolorem videre
predam et iniustitiam
contra me. Quare respicis contemptores et taces. con
culcante impio iustiorem se. Et facies homines
quasi pisces maris. et quasi reptilia non habentia du
cem. Et factum est iudicium et contradictio poten
tior. Propter hoc lacerata est lex. et non pervenit
usque ad finem iudicium. quia impius preva
let adversus iustum. propterea egreditur iudici
um perversum. Aspicite in gentibus et vide
te. et admiramini et obstupescite quia opus fa
ctum est in diebus vestris quod nemo credet cum
narrabitur. quia ecce ego suscitabo chaldeos
gentem amaram et velocem ambulantem
super latitudinem terre ut possideat taber
nacula non sua. horribilis et terribilis est. ex
semet ipsa iudicium et onus egredietur. levi
ores pardis equi eius. et velociores lupis ves
pertinis. et diffundentur equites eius. Equi
tes namque eius de longe venient. volabunt
quasi aquila festinans ad comedendum. Omnes ad pre
dam venient. facies eorum ventus urens. et con
gregabit quasi arenam captivitatem. et ipse de re
gibus triumphabit. et tyranni ridiculi eius erunt.
Ipse super omnem munitionem ridebit. et com
portabit aggerem et capiet eam. Tunc mutabi
tur spiritus et pertransibit et corruet. Hec fortitudo eius dei
sui. Numquid non a principio domine deus meus
sancte meus. et non moriemur. Domine in iudi
cium posuisti eum. et fortem ut corriperes
fundasti eum. Mundi sunt oculi tui ne vi
deas malum. et respicere ad iniquitatem non
poteris. Quare non respicis super inique agentes
et taces. devorante impio iustiorem se. et facies
homines quasi pisces maris. et quasi reptile non
habens principem. Totum in hamo sublevavit.
traxit illud in sagena sua. et congregavit in rete
suum. Super hoc letabitur et exultabit. propterea im
molabit sagene sue. et sacrificabit reti suo.
quia in ipsis incrassata est pars eius. et cibus eius e
lectus. Propter hoc ergo expandit sagenam suam
et semper interficere gentes non cessat. Super custo II
diam meam stabo. et figam gradum meum
super munitionem. et contemplabor ut videam
quid dicatur mihi. et quid respondeam ad arguen
tem me. Et respondit dominus mihi et dixit. Scribe vi
sum et explana eum super tabulas ut percurrat
qui legit eum. Quia adhuc visus procul
et apparebit in finem et non mentietur. Si mo
ram fecerit expecta illum quia veniens veniet
et non tardabit. Ecce qui incredulus est non est
recta anima eius in semet ipso. Iustus autem in sua
fide vivet. et quomodo vinum potantem decipit
Sic erit superbus vir. et non decorabitur qui

dilatavit quasi infernus animam suam, et ipse quasi mors, et non adimpletur; et congregabit ad se omnes gentes, et coacervabit ad se omnes populos. Numquid non omnes isti super eum parabolam sument, et loquelam enigmatum eius; et dicetur: Vae ei qui multiplicat non sua! Usquequo et aggravat contra se densum lutum? Numquid non repente consurgent qui mordeant te, et suscitabuntur lacerantes te, et eris in rapinam eis? Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis, propter sanguinem hominis et iniquitatem terrae civitatis et omnium habitantium in ea. Vae qui congregat avaritiam malam domui suae, ut sit in excelso nidus eius, et liberari se putat de manu mali. Cogitasti confusionem domui tuae, concidisti populos multos, et peccavit anima tua. Quia lapis de pariete clamabit, et lignum quod inter iuncturas aedificiorum est respondebit. Vae qui aedificat civitatem in sanguinibus, et praeparat urbem in iniquitate. Numquid non haec sunt a Domino exercituum? Laborabunt enim populi in multo igne, et gentes in vacuum, et deficient. Quia replebitur terra ut cognoscat gloriam Domini, quasi aquae operientes mare. Vae qui dat potum amico suo mittens fel suum, et inebrians ut aspiciat nuditatem eius. Repletus es ignominia pro gloria; bibe tu quoque, et consopire. Circumdabit te calix dexterae Domini, et vomitus ignominiae super gloriam tuam. Quia iniquitas Libani operiet te, et vastitas animalium deterrebit eos, de sanguinibus hominum et iniquitate terrae et civitatis, et omnium habitantium in ea. Quid prodest sculptile, quia sculpsit illud fictor suus, conflatile et imaginem falsam? Quia speravit in figmento fictor eius, ut faceret simulacra muta. Vae qui dicit ligno: Expergiscere; Surge, lapidi tacenti. Numquid ipse docere poterit? Ecce iste coopertus est auro et argento, et omnis spiritus non est in visceribus eius. Dominus autem in templo sancto suo; sileat a facie eius omnis terra.

III

Oratio abacuc prophetae pro ignorantiis.

Domine, audivi auditionem tuam, et timui. Domine, opus tuum in medio annorum vivifica illud; in medio annorum notum facies; cum iratus fueris, misericordiae recordaberis. Deus ab austro veniet, et sanctus de monte Pharan. Operuit caelos gloria eius, et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit; cornua in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius. Ante faciem eius ibit mors, et egredietur diabolus ante pedes eius. Stetit et mensus est terram; aspexit et dissolvit gentes, et contriti sunt montes saeculi; incurvati sunt colles mundi ab itineribus aeternitatis eius. Pro iniquitate vidi tentoria Aethiopiae; turbabuntur pelles terrae Madian. Numquid in fluminibus iratus es, Domine? aut in fluminibus furor tuus? aut in mari indignatio tua? Qui ascendes super equos tuos, et quadrigae tuae salvatio. Suscitans suscitabis arcum tuum, iuramenta tribubus quae locutus es. Fluvios scindes terrae; viderunt te, doluerunt montes; gurges aquarum transiit; dedit abyssus vocem suam, altitudo manus suas levavit. Sol et luna steterunt in habitaculo suo; in luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis hastae tuae. In fremitu conculcabis terram, et in furore obstupefacies gentes. Egressus es in salutem populi tui, in salutem cum christo tuo. Percussisti caput de domo impii, denudasti fundamentum eius usque ad collum. Maledixisti sceptris eius, capiti bellatorum eius, venientibus ut turbo ad dispergendum me; exsultatio eorum sicut eius qui devorat pauperem in abscondito. Viam fecisti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum. Audivi, et conturbatus est venter meus; a voce contremuerunt labia mea. Ingrediatur putredo in ossibus meis, et subter me scateat. Ut requiescam in die tribulationis, ut ascendam ad populum accinctum nostrum. Ficus enim non florebit, et non erit germen in vineis. Mentietur opus olivae, et arva non afferent cibum. Abscidetur de ovili pecus, et non erit armentum in praesepibus. Ego autem in Domino gaudebo, et exsultabo in Deo Iesu meo. Deus Dominus fortitudo mea, et ponet pedes meos quasi cervorum. Et super excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

Incipit prologus Sophoniae prophetae.

Tradunt Hebraei cuiuscumque prophetae pater aut avus ponatur in titulo, ipsos quoque prophetas fuisse; utpote Amos unum de duodecim prophetis, qui dixit se non esse prophetam, non filium prophetae, sed pastorem caprarum vellicantem sicomoros, prius nomen in titulo non habere. Hoc si verum est, Sophonias propheta qui nobiliora maiorum suorum stirpe generatus est, huius enim pater Chusi, avus Godoliam, proavus Amariam, atavus Ezechiam, talem quadrigam ipse velut eximius auriga complevit. Nomen Sophoniae alii speculam, alii arcanum Domini transtulerunt. Sive ergo specula, sive absconditum Domini interpretatur, utrumque prophetae convenit. Dicitur enim ad Ezechiel: Fili hominis, speculatorem domui Israel te posui. Iste ergo propheta qui erat in specula, et in sublimibus constitutus, et non erat nisi misteria Domini. Filius erat Chusi, quod interpretatur humilitas. Habebat quoque avum Godoliam, quod dicitur magnitudo Domini, et proavum Amariam, qui et ipse dicitur sermo Domini. Atavum Ezechiam, qui sonat fortitudo Domini. De fortitudine itaque Domini natus est sermo Domini, et de sermone Domini nata est Domini magnitudo, et de magnitudine Domini nata est humilitas. Ut si quis puerum aliquis ad perfectum dicat, quia non sum dignus vocari apostolus

exercituum dicens: populus iste dicit nondum venit tempus domus domini edificande. Et factum est verbum domini in manu Aggei prophete dicens: Numquid tempus vobis est ut habitetis in domibus laqueatis et domus ista deserta? Et nunc hec dicit dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras. Seminastis multum et intulistis parum; comedistis et non estis saciati; bibistis et non estis inebriati; operuistis vos et non estis calefacti; et qui mercedes congregavit misit eas in sacculum pertusum. Hec dicit dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras. Ascendite in montem, portate ligna et edificate domum, et acceptabilis mihi erit et glorificabor, dicit dominus. Respexistis ad amplius et ecce factum est minus, et intulistis in domum et exsufflavi illud. Quam ob causam dicit dominus exercituum? Quia domus mea deserta est, et vos festinatis unusquisque in domum suam. Propter hoc super vos prohibiti sunt celi ne darent rorem, et terra prohibita est ne daret germen suum. Et vocavi siccitatem super terram et super montes et super triticum et super vinum et super oleum, et quecumque profert humus, et super homines et super iumenta et super omnem laborem manuum. Et audivit Zorobabel filius Salathiel et Iesus filius Iosedech sacerdos magnus et omnes reliquie populi vocem domini dei sui et verba Aggei prophete sicut misit eum dominus deus eorum ad eos, et timuit populus a facie domini. Et dixit Aggeus nuntius domini de nuntiis domini populo dicens: Ego vobiscum sum, dicit dominus. Et suscitavit dominus spiritum Zorobabel filii Salathiel ducis Iuda, et spiritum Iesu filii Iosedech sacerdotis magni, et spiritum reliquorum de omni populo, et ingressi sunt et faciebant opus in domo domini exercituum dei sui.

II. In die vicesima et quarta mensis, in sexto mense, in anno secundo Darii regis, in septimo mense, vicesima et prima mensis, factum est verbum domini in manu Aggei prophete dicens: Loquere ad Zorobabel filium Salathiel ducem Iuda, et ad Iesum filium Iosedech sacerdotem magnum, et ad reliquos populi dicens: Quis in vobis est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua prima? Et quid vos videtis hanc nunc? Numquid non ita est quasi non sit in oculis vestris? Et nunc confortare Zorobabel, dicit dominus, et confortare Iesu fili Iosedech sacerdos magne, et confortare omnis populus terre, dicit dominus exercituum, et facite, quia ego vobiscum sum, dicit dominus exercituum. Verbum quod pepigi vobiscum cum egrederemini de terra Egypti, et spiritus meus erit in medio vestrum; nolite timere. Quia hec dicit dominus exercituum: Adhuc unum modicum est, et ego commovebo celum et terram et mare et aridam, et movebo omnes gentes, et veniet desideratus cunctis gentibus, et implebo domum istam gloria, dicit dominus exercituum. Meum est argentum et meum est aurum, dicit dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissime plus quam prime, dicit dominus exercituum. In .xx. et .iiii. nona mensis in anno secundo Darii, factum est verbum domini ad Aggeum prophetam dicens: Hec dicit dominus exercituum: Interroga sacerdotes legem dicens: Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora vestimenti sui et tetigerit de summitate eius panem aut pulmentum aut vinum aut oleum aut omnem cibum, numquid sanctificabitur? Respondentes autem sacerdotes dixerunt: Non. Et dixit Aggeus: Si tetigerit pollutus in anima ex omnibus his, numquid contaminabitur? Et responderunt sacerdotes et dixerunt: Contaminabitur. Et respondit Aggeus et dixit: Sic populus iste et sic gens ista ante faciem meam, dicit dominus, et sic omne opus manuum eorum, et omnia que obtulerunt ibi contaminata erunt. Et nunc ponite corda vestra a die hac et supra, antequam poneretur lapis super lapidem in templo domini. Cum accederetis ad acervum viginti modiorum et fierent decem, et intraretis ad torcular ut exprimeretis .l. lagenas et fiebant .xx. Percussi vos vento urente et aurugine et grandine omnia opera manuum vestrarum, et non fuit in vobis qui reverteretur ad me, dicit dominus. Ponite corda vestra ex die ista et in futurum, a .xx. et .iiii. nona mensis, a die qua fundamenta iacta sunt templi domini; ponite super cor vestrum. Numquid iam semen in germine est? et adhuc vinea et ficus et malogranatum et lignum olive non floruit; ex die ista benedicam. Et factum est verbum domini secundo ad Aggeum in .xx. et .iiii. mensis dicens: Loquere ad Zorobabel ducem Iuda dicens: Ego movebo celum pariter et terram, et subvertam solium regnorum, et conteram fortitudinem regni gentium, et subvertam quadrigam et ascensorem eius, et descendent equi et ascensores eorum, vir in gladio fratris sui. In die illa, dicit dominus exercituum, assumam te Zorobabel fili Salathiel serve meus, dicit dominus, et ponam te quasi signaculum, quia te elegi, dicit dominus exercituum.

Incipit prologus in Zachariam prophetam.

Anno secundo Darii regis Medorum Aggeum et Zachariam prophetasse lectiones eorundem declarant. Sed hac de causa Aggeus Zacharie in ordine prophetarum prelatus videtur quia eum duobus mensibus iuxta priores lectiones ostendunt in prophetia precessisse invenitur. Ad restaurationem templi precepto domini populum animasse Esdras refert dicens: In secundo anno Darii regis prophetaverunt Aggeus et Zacharias filius Addo prophete ad Iudeos qui erant in Iudea et in Ierusalem in nomine dei Israel. Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel et Iesus filius Iosedech et principes eius et inchoaverunt edificare domum dei que est in Ierusalem. Quibus cum audissent prophete exortatione sua adiuverunt eos. Nam et populus Israel ab imitatione priorum delictorum per suam commonitionem idem propheta cupiens revocare verbis lectione comprehensus: Vidi nocte et ecce vir ascendebat super equum rufum ascendentem et stantem in medio mirteti umbrosi. Cuius visionis hec solutio est: vir ascendens super equum rufum licet angelus intelligatur, tamen quia Christi colores e

quum conscendere visus est, vindictam sanguinis in eam gentem significat proferendam, que populum Israel in captivitatem redegerunt. Sic et Ysaias propheta per ruborem vestimentorum inter gentes vindictam in sanguine a deo proferendam demonstrans hiis verbis usus est dicens: Quis est iste qui venit de Edom tinctis vestimentorum eius bosor? et cetera. Stante autem in medio mirteti umbrosi, quod dixit, leticiam populi affuturam per mirteti voluit significare et designare. Cuius ligni Moyses in libro Levitico est faciens mentionem ait: Accipietis die primo fructus ligni speciosi, ut leticiam populi per bene olentis ligni umbraculum demonstraret. Sed hanc visionem que liberationem populi et vindictam de adversariis futuram demonstrat, ob hoc noctu propheta se vidisse memoravit, quia populum Israel in prima liberatione de terra Egypti noctu discessisse constabat. Cuius templi presens populus aliquam partem in se retinere videbatur. Liberatio eiusdem ac reditus captivitatis de terra Caldeorum per noctem prophete est revelata.

Incipit liber Zacharie prophete.

In mense octavo in anno secundo Darii regis factum est verbum domini ad Zachariam filium Barachie filium Addo prophetam dicens: Iratus est dominus super patres vestros iracundia. Et dices ad eos: Hec dicit dominus exercituum: Convertimini ad me ait dominus exercituum, et convertar ad vos dicit dominus exercituum. Ne sitis sicut patres vestri, ad quos clamabant prophete priores dicentes: Hec dicit dominus exercituum: Convertimini de viis vestris malis et cogitationibus vestris pessimis. Et non audierunt neque attenderunt ad me dicit dominus exercituum. Patres vestri ubi sunt? et prophete numquid in sempiternum vivent? Verumptamen verba mea et legitima mea que mandavi servis meis prophetis, numquid non comprehenderunt patres vestros? Et conversi sunt et dixerunt: Sicut cogitavit dominus exercituum facere nobis secundum vias nostras et secundum adinventiones nostras fecit nobis. In die vicesima et quarta undecimi mensis sabath in anno secundo Darii regis factum est verbum domini ad Zachariam filium Barachie filium Addo prophetam dicens: Vidi per noctem et ecce vir ascendens super equum rufum, et ipse stabat inter mirteta que erant in profundo, et post eum equi rufi, varii et albi. Et dixi: Quid sunt isti domine mi? Et dixit ad me angelus domini qui loquebatur in me: Ego ostendam tibi quid sint hec. Et respondit vir qui stabat inter mirteta et dixit: Isti sunt quos misit dominus ut perambulent terram. Et responderunt angelo qui stabat inter mirteta et dixerunt: Perambulavimus terram, et ecce omnis terra habitatur et quiescit. Et respondit angelus domini et dixit: Domine exercituum usquequo tu non misereberis Ierusalem et urbium Iuda quibus iratus es? Iste iam septuagesimus annus est. Et respondit dominus angelo qui loquebatur in me verba bona, verba consolatoria. Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me: Clama dicens: Hec dicit dominus exercituum: Zelatus sum Ierusalem et Syon zelo magno, et ira magna ego irascor super gentes opulentas, quia ego iratus sum parum, ipsi vero adiuverunt in malum. Propterea hec dicit dominus: Revertar ad Ierusalem in misericordiis, domus mea edificabitur in ea, ait dominus exercituum, et perpendiculum extendetur super Ierusalem. Adhuc clama dicens: Hec dicit dominus exercituum: Adhuc affluent civitates mee bonis, et consolabitur dominus adhuc Syon, et eliget adhuc Ierusalem. Et levavi oculos meos et vidi, et ecce quattuor cornua. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me: Quid sunt hec? Et dixit ad me: Hec sunt cornua que ventilaverunt Iudam et Israel et Ierusalem. Et ostendit mihi dominus quattuor fabros. Et dixi: Quid isti veniunt facere? Qui ait dicens: Hec sunt cornua que ventilaverunt Iudam per singulos viros, et nemo illorum levavit caput suum; et venerunt isti deterrere ea, ut deiciant cornua gentium que levaverunt cornu super terram Iuda ut dispergerent eam.

II

Et levavi oculos meos et vidi, et ecce vir, et ecce in manu eius funiculus mensorum. Et dixi: Quo tu vadis? Et dixit ad me: Ut metiar Ierusalem, et videam quanta sit latitudo eius et quanta longitudo eius. Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur, et alius angelus egrediebatur in occursum eius, et dixit ad eum: Curre, loquere ad puerum istum dicens: Absque muro habitabitur Ierusalem pre multitudine hominum et iumentorum in medio eius. Et ego ero ei, ait dominus, murus ignis in circuitu, et in gloria ero in medio eius. O. o. o. fugite de terra aquilonis dicit dominus. O Syon fuge que habitas apud filiam Babilonis, quia hec dicit dominus exercituum: Post gloriam misit me ad gentes que spoliaverunt vos. Qui enim tetigerit vos tangit pupillam oculi mei. Quia ecce ego levo manum meam super eos, et erunt prede hiis qui sibi serviebant, et cognoscetis quia dominus exercituum misit me. Lauda et letare filia Syon, quia ecce ego venio et habitabo in medio tui ait dominus. Et applicabuntur gentes multe ad dominum in die illa, et erunt mihi in populum, et habitabo in medio tui, et scies quia dominus exercituum misit me ad te. Et possidebit dominus Iudam partem suam in terra sanctificata, et eliget Ierusalem. Sileat omnis caro a facie domini, quia consurrexit de habitaculo sancto suo.

III

Et ostendit mihi dominus Ihesum sacerdotem magnum stantem coram angelo domini, et Sathan stabat a dextris eius ut adversaretur ei. Et dixit dominus ad Sathan: Increpet in te dominus Sathan, et increpet dominus in te qui elegit Ierusalem. Numquid non iste torris est erutus de igne? Et Ihesus erat indutus vestibus sordidis, et stabat ante faciem angeli. Qui respondit

et ait ad eos qui stabant coram se dicens: auferte vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum: Ecce abstuli a te iniquitatem tuam, et indui te mutatoriis. Et dixit: Ponite cidarim mundam super caput eius. Et posuerunt cidarim mundam super caput eius, et induerunt eum vestibus. Et angelus Domini stabat. Et contestabatur angelus Domini Iesum dicens: Haec dicit Dominus exercituum: Si in viis meis ambulaveris, et custodiam meam custodieris, tu quoque iudicabis domum meam, et custodies atria mea, et dabo tibi ambulantes de his qui nunc hic assistunt. Audi Iesu sacerdos magne tu et amici tui qui habitant coram te, quia viri portendentes sunt. Ecce enim ego adducam servum meum orientem. Quia ecce lapis quem dedi coram Iesu, super lapidem unum septem oculi sunt. Ecce ego caelabo sculpturam eius, ait Dominus exercituum, et auferam iniquitatem terrae illius in die una. In die illa, dicit Dominus exercituum, vocabit vir amicum suum subter vitem et subter ficum.

IIII. Et reversus est angelus qui loquebatur in me, et suscitavit me quasi virum qui suscitatur de somno suo. Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Vidi et ecce candelabrum aureum totum, et lampas eius super caput ipsius, et septem lucernae eius super illud, et septem infusoria lucernis quae erant super caput eius. Et duae olivae super illud, una a dextris lampadis et alia a sinistris eius. Et respondi et aio ad angelum qui loquebatur in me dicens: Quid sunt haec domine mi? Et respondit angelus qui loquebatur in me et dixit ad me: Numquid nescis quid sunt haec? Et dixi: Non domine mi. Et respondit et ait ad me dicens: Hoc est verbum Domini ad Zorobabel dicens: Non in exercitu nec in robore, sed in spiritu meo, dicit Dominus exercituum. Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum. Et educet lapidem primarium, et exaequabit gratiam gratiae eius. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Manus Zorobabel fundaverunt domum istam, et manus eius perficient eam, et scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos. Quis enim despexit dies parvos? Et laetabuntur et videbunt lapidem stagneum in manu Zorobabel. Septem isti oculi Domini sunt qui discurrunt in universa terra. Et respondi et dixi ad eum: Quid sunt duae olivae istae ad dexteram candelabri et ad sinistram eius? Et respondi secundo et dixi ad eum: Quid sunt duae spicae olivarum quae sunt iuxta duo rostra aurea in quibus sunt suffusoria ex auro? Et ait ad me dicens: Numquid nescis quid sunt haec? Et dixi: Non domine mi. Et dixit: Isti sunt duo filii olei qui assistunt Dominatori universae terrae.

V. Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi, et ecce volumen volans. Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Ecce ego video volumen volans; longitudo eius viginti cubitorum, et latitudo eius decem cubitorum. Et dixit ad me: Haec est maledictio quae egreditur super faciem omnis terrae, quia omnis fur sicut ibi scriptum est iudicabitur, et omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur. Educam illud, dicit Dominus exercituum, et veniet ad domum furis, et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter, et commorabitur in medio domus eius, et consumet eam et ligna eius et lapides eius. Et egressus est angelus qui loquebatur in me, et dixit ad me: Leva oculos tuos et vide quid est hoc quod egreditur. Et dixi: Quidnam est? Et ait: Haec est amphora egrediens. Et dixit: Haec est oculus eorum in universa terra. Et ecce talentum plumbi portabatur. Et ecce mulier una sedens in medio amphorae. Et dixit: Haec est impietas. Et proiecit eam in medio amphorae, et misit massam plumbeam in os eius. Et levavi oculos meos et vidi, et ecce duae mulieres egredientes, et spiritus in alis earum, et habebant alas quasi alas milvi, et levaverunt amphoram inter caelum et terram. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me: Quo istae deferunt amphoram? Et dixit ad me: Ut aedificetur ei domus in terra Sennaar, et stabiliatur et ponatur ibi super basem suam.

VI. Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi, et ecce quattuor quadrigae egredientes de medio duorum montium, et montes montes aerei. In quadriga prima equi rufi, et in quadriga secunda equi nigri, et in quadriga tertia equi albi, et in quadriga quarta equi varii et fortes. Et respondi et dixi ad angelum qui loquebatur in me: Quid sunt haec domine mi? Et respondit angelus et ait ad me: Isti sunt quattuor venti caeli qui egrediuntur ut stent coram Dominatore universae terrae. In qua erant equi nigri egrediebantur in terram aquilonis, et albi egressi sunt post eos, et varii egressi sunt ad terram austri. Qui autem erant robustissimi exierunt, et quaerebant ire et discurrere per omnem terram. Et dixit: Ite, perambulate terram. Et perambulaverunt terram. Et vocavit me et locutus est ad me dicens: Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis. Et factum est verbum Domini ad me dicens: Sume a transmigratione ab Oldai et a Tobia et ab Idaia, et venies tu in die illa, et intrabis domum Iosiae filii Sophoniae qui venerunt de Babylone. Et sumes aurum et argentum, et facies coronas et pones in capite Iesu filii Iosedech sacerdotis magni, et loqueris ad eum dicens: Haec dicit Dominus exercituum: Ecce vir Oriens nomen eius, et subter eum orietur, et aedificabit templum Domino. Et ipse exstruet templum Domino, et ipse portabit gloriam, et sedebit et dominabitur super solio suo, et erit sacerdos super solio suo, et consilium pacis erit inter illos duos. Et coronae erunt Helem et Tobiae et Idaiae et Hen filio Sophoniae memoriale in templo Domini. Et qui procul sunt venient et aedificabunt in templo Domini, et scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc si auditu audieritis vocem Domini Dei vestri.

VII. Et factum est in anno .iiij. Darii regis factum est

uerbum domini ad zachariam in .iiii. die mensis
noni qui est casleu. et miserunt ad domum
dei sarasar et rogummelech et uiri qui erant
cum eo ad deprecandam faciem domini ut dicerent
sacerdotibus domus domini exercituum et prophetis
loquentes. Numquid flendum est mihi in quin-
to mense. uel sanctificare me debeo sicut feci iam
multis annis. Et factum est uerbum domini exercitu-
um ad me dicens. Loquere ad omnem po-
pulum terre. et ad sacerdotes dicens. Cum ieiu-
naretis et plangeretis in .v. et .vii. per hos .lxx.
annos. Numquid ieiunium ieiunastis mihi.
Et cum comedistis et bibistis uinum: numquid
non uobis comedistis. et uobismet ipsis bibistis?
Numquid non sunt uerba que locutus est dominus
in manu prophetarum priorum? Cum adhuc ierusalem
habitaretur et esset opulenta et ipsa et urbes in cir-
cuitu eius. et ad austrum in campestribus ha-
bitaretur. Et factum est uerbum domini ad zachariam
dicens. Hec ait dominus exercituum dicens. Iudici-
um uerum iudicate. et misericordiam et miserationes
facite unusquisque cum fratre suo. et uiduam et pu-
pillum et aduenam et pauperem nolite ca-
lumpniari. et malum uir fratri suo non cogitet
in corde suo. Et noluerunt attendere: et auerterunt
scapulam recedentes. et aures suas aggraua-
uerunt ne audirent. et cor suum posuerunt ut
adamantem ne audirent legem et uerba
que misit dominus exercituum in spiritu suo sancto per ma-
num prophetarum priorum. Et facta est indig-
natio magna a domino exercituum. et factum est sicut
locutus est et non audierunt. sic clamabunt
et non exaudiam dicit dominus exercituum. Et dis-
persi eos per omnia regna que nescierunt. et terra deso-
lata est ab eis. eo quod non esset transiens et re-
uertens. et posuerunt terram desiderabilem in
desertum. VIII Et factum est uerbum domini exercituum di-
cens. Hec dicit dominus exercituum. Zelatus sum
syon zelo magno et indignatione magna
zelatus sum eam. Hec dicit dominus exercituum.
Reuersus sum ad syon et habitabo in medio ierusalem.
et uocabitur ierusalem ciuitas ueritatis. et mons
domini exercituum mons sanctificatus. Hec dicit dominus
exercituum. Adhuc habitabunt senes et anus in
plateis ierusalem. et uiri baculus in manu eius.
pre multitudine dierum. et platee ciuitatis im-
plebuntur: infantibus et puellis ludentibus
in plateis eius. Hec dicit dominus exercituum. Si ui-
debitur difficile in oculis reliquiarum populi
huius in diebus illis. Hec dicit dominus exercituum.
Numquid in oculis meis difficile erit dicit
dominus exercituum. Hec dicit dominus exercituum. Ecce
ego saluabo populum meum de terra orientis.
et de terra occasus solis. et adducam eos et habita-
bunt in medio ierusalem. et erunt mihi in populum
et ego ero eis in deum in ueritate et in iustitia.
Hec dicit dominus exercituum. Confortentur ma-
nus uestre. qui auditis in diebus his sermones
istos per os prophetarum. in die qua fundata
est domus domini exercituum. ut templum
edificaretur. Siquidem ante dies illos merces
hominum non erat. nec merces iumentorum
erat. neque introeunti et exeunti pax pre tribula-
tione. Et dimisi omnes homines unumquemque
contra proximum suum. Nunc autem non iuxta dies pri-
ores ego faciam reliquiis populi huius dicit
dominus exercituum. Sed semen pacis erit. uinea
dabit fructum suum et terra dabit germen
suum. et celi dabunt rorem suum. et possidere
faciam reliquias populi huius uniuersa hec.
Et erit sicut eratis maledictio in gentibus domus
iuda et domus israel sic saluabo uos. et eritis
benedictio. Nolite timere. confortentur manus
uestre. quia hec dicit dominus exercituum. Sicut cogita-
ui ut affligerem uos cum ad iracundiam pro-
uocassent patres uestri me dicit dominus et non sum
misertus. Sic conuersus cogitaui in diebus istis
ut bene faciam ierusalem et domui iuda. nolite
timere. Hec sunt ergo uerba que facietis. Loqui-
mini ueritatem unusquisque cum proximo suo. Ve-
ritatem et iudicium pacis iudicate in portis uestris.
et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis
in cordibus uestris. et iuramentum mendax ne dili-
gatis. Omnia enim hec sunt que odi dicit dominus.
Et factum est uerbum domini exercituum ad me dicens.
Hec dicit dominus exercituum. Ieiunium quarti et
ieiunium quinti. et ieiunium septimi. et ie-
iunium decimi erit domui iude in gaudium
et in leticiam. et in sollempnitates preclaras.
Veritatem tantum et pacem diligite. Hec dicit dominus
exercituum. Usque quo ueniant populi et habitent
in ciuitatibus multis. et uadent habitatores u-
nus ad alterum dicentes. Eamus et deprecemur
faciem domini et queramus dominum exercituum.
Vadam et ego. et uenient populi multi et gentes
robuste ad querendum dominum exercituum in ierusalem
et deprecandam faciem domini. Hec dicit dominus exerci-
tuum. In diebus illis in quibus apprehendent
.x. homines ex omnibus linguis gentium. et ap-
prehendent fimbriam uiri iudei dicentes. I-
bimus uobiscum. audiuimus enim quoniam deus
uobiscum est. IX Onus uerbi domini in terra adrac
et damasci requiei eius. quia domini est oculus hominis
et omnium tribuum israel. Emath quoque in terminis
eius. et tyrus et sydon. assumpserunt quippe
sibi sapientiam ualde. et edificauit tirus muni-
tionem suam et coaceruauit argentum quasi
humum. et aurum quasi lutum platearum.
Ecce dominus possidebit eam et percutiet in mari
fortitudinem eius. et hec igni deuorabitur.
Videbit ascalon et timebit et gaza et dolebit
nimis. et accaron quoniam confusa est spes eius. et
peribit rex de gaza. et ascalon non habitabitur.
et sedebit separator in azoto. et disperdam super-
biam philistinorum. et auferam sanguinem
eius de ore eius et abhominationes eius de
medio dentium eius. et relinquetur et ipse
deo nostro. et erit quasi dux in iudea. et accaron quasi
iebuseus. et circumdabo domum meam ex
his qui militant mihi euntes et reuertentes.

et non transibit super eos ultra exactor quia nunc
vidi in oculis meis. Exulta satis filia syon
iubila filia ierusalem. ecce rex tuus venit tibi iu-
stus et salvator. Ipse pauper et ascendens super
asinam et super pullum filium asine. et dis-
perdam quadrigam ex effraim. et equum
de ierusalem. et dissipabitur arcus belli. et loquetur
pacem gentibus et potestas eius a mari usque
ad mare et a fluminibus usque ad fines terre. Tu
quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos
tuos de lacu in quo non erat aqua. Convertimi-
ni ad munitionem vincti spei hodie quoque an-
nuntians duplicia reddam tibi. Quoniam exten-
dam michi iudam quasi arcum implebit terram
effraim. et suscitabo filios tuos syon. super
filios tuos grecia. et ponam te quasi gladium
fortium. et dominus deus super eos videbitur. et ex-
ibit ut fulgur iaculum eius. et dominus deus
in tuba canet. et vadet in turbine austri.
dominus exercituum proteget eos. Et devorabunt
et subicient lapidibus funde. et bibentes ine-
briabuntur quasi vino. et replebuntur ut fi-
ale. et quasi cornua altaris. Et salvabit eos dominus
deus eorum in die illa. ut gregem populi sui. quia lapi-
des sancti elevantur super terram eius. Quid enim
bonum eius est et quid pulchrum eius nisi frumen-
tum electorum et vinum germinans virgines.

X

Petite pluviam a domino in tempore serotino et dominus
faciet nives. et pluviam ymbris dabit eis
singulis herbam in agro. quia simulacra lo-
cuta sunt inutile. et divini viderunt mendacium
et somniatores frustra locuti sunt. vane con-
solabantur. Ideo abducti sunt quasi grex
affligentur. quia non est eis pastor. Super pastores
iratus est furor meus. et super hircos visitabo quia
visitavit dominus exercituum gregem suum do-
mum iuda. et posuit eos quasi equum glorie sue
in bello. Ex ipso angulus. ex ipso paxillus.
ex ipso arcus prelii. ex ipso egredietur omnis
exactor simul. et erunt quasi fortes conculcantes
lutum viarum in prelio. et bellabunt quia dominus cum eis.
Et confundentur ascensores equorum. et confortabo
domum iuda. et domum ioseph salvabo
et convertam eos quia miserebor eorum. et erunt sic-
ut fuerunt quando non proieceram eos. Ego enim dominus de-
us eorum et exaudiam eos. et erunt quasi fortes effraim
et letabitur cor eorum quasi a vino. et filii eorum vi-
debunt et letabuntur. et exultabit cor eorum
in domino. Sibilabo eis et congregabo illos quia rede-
mi eos. et multiplicabo eos sicut ante fuerant
multiplicati. et seminabo eos in populis
et de longe recordabuntur mei. et vivent cum
filiis suis. et revertentur. et reducam eos de
terra egypti. et de assiriis congregabo eos et
ad terram galaad et libani adducam eos. et
non invenietur eis locus. Et transibunt
in maris freto. et percutiet in mari fluctus et
confundentur omnia profunda fluminis
et humiliabitur superbia assur. et sceptrum
egypti recedet. Confortabo eos in domino et in
nomine eius ambulabunt dicit dominus.

XI

Aperi liba-
ne portas tuas. et comedat ignis cedros tuas
ulula abies quia cecidit cedrus quoniam magnifici
vastati sunt. Ululate quercus basan quoniam suc-
cisus est saltus munitus. Vox ululatus pa-
storum quia vastata est magnificentia eorum. vox
rugitus leonum quoniam vastata est superbia ior-
danis. Hec dicit dominus deus meus. Pasce pecora occisi-
onis que possederant occidebant. et non dolebant
et vendebant ea dicentes. Benedictus dominus di-
vites facti sumus. et pastores eorum non parcebant eis.
Et ego non parcam ultra super habitantes terram
dicit dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque
in manu proximi sui et in manu regis sui.
et concident terram et non eruam de manu eorum
et pascam pecus occisionis. Propter hoc o pau-
peres gregis. et assumpsi michi duas virgas
unam vocavi decus. et alteram vocavi funi-
culum. et pavi gregem. Et succidi tres pastores
in mense uno. et contracta est anima mea in eis. Siquidem
et anima eorum variavit in me. et dixi. non pascam
vos. Quod moritur moriatur. et quod succiditur
succidatur. et reliqui devorent unusquisque car-
nem proximi sui. Et tuli virgam meam
que vocabatur decus et abscidi eam ut irritum
facerem fedus meum quod percussi cum omnibus
populis. et in irritum deductum est in die
illa et cognoverunt sic pauperes gregis qui
custodiunt michi quia verbum domini est. et dixi ad
eos. Si bonum est in oculis vestris afferte mer-
cedem meam. et si non: quiescite. et appende-
runt mercedem meam. xxx. argenteos. et
dixit dominus ad me. Proice illud ad statuarium
decorum pretium quo appretiatus sum ab eis. et tu-
li. xxx. argenteos et proieci illos in domo
ad statuarium. et precidi virgam meam se-
cundam que appellabatur funiculus ut dis-
solverem germanitatem inter iudam et israel. Et
dixit dominus ad me. Adhuc sume tibi vasa
pastoris stulti quia ecce ego suscitabo pastorem
in terra qui derelicta non visitabit. dispersa
non queret. et contritum non sanabit. et id quod
stat non enutriet. et carnes pinguium come-
det. et ungulas eorum dissolvet. O pastor et ydo-
lum derelinquens gregem gladius super bra-
chium eius. et super oculum dextrum eius. Bra-
chium eius ariditate siccabitur. et oculus
dexter eius tenebrescens obscurabitur.

XII

Onus verbi domini super israel. et dixit dominus. extendens
celum et fundens terram. et fingens spiritum ho-
minis in eo. Ecce ego ponam ierusalem superli-
minare crapule omnibus populis in circuitu.
Sed et iuda erit in obsidione contra ierusalem. Et erit
in die illa ponam ierusalem lapidem oneris
cunctis populis. Omnes qui levabunt eum
concisione lacerabuntur. et colligentur contra
adversum eam omnia regna terre. In die
illa dicit dominus percutiam omnem equum in
stuporem et ascensorem eius in amentia. et super
domum iuda aperiam oculos meos. et omnem

equum populorum percutiam in cecitate. Et dicent duces iuda in corde suo. Confortentur mihi habitatores ierusalem in domino exercituum deo eorum. In die illa ponam duces iuda sicut caminum ignis in lignis. et sicut facem ignis in feno. Et devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu. Et habitabitur ierusalem rursum in loco suo in ierusalem. Et salvabit dominus tabernacula iuda sicut in principio ut non magnifice glorietur domus david. et gloria habitantium ierusalem contra iudam. In die illa proteget dominus habitatores ierusalem. Et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi david. et domus david quasi dei sicut angelus domini in conspectu eorum. Et erit in die illa queram conterere omnes gentes que veniunt contra ierusalem. Et effundam super domum david et super habitatores ierusalem spiritum gratie et precum. Et aspicient ad me quem confixerunt et plangent eum planctu quasi super unigenitum. et dolebunt super eum ut doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in ierusalem sicut planctus adremmon in campo mageddo. Et planget terra familie et familie seorsum. familie domus david seorsum. et mulieres eorum seorsum. Familie domus nathan seorsum. et mulieres eorum seorsum. familie domus levi seorsum. et mulieres eorum seorsum. familie semei seorsum. et mulieres eorum seorsum. Omnes familie reliquie familie. et familie seorsum et mulieres eorum seorsum.

XIII

In die illa erit fons patens domui david et habitantibus ierusalem in ablutionem peccatoris et menstruate. Et erit in die illa dicit dominus exercituum disperdam nomina idolorum de terra. et non memorabuntur ultra. Et prophetas et spiritum immundum auferam de terra. Et erit cum prophetaverit quispiam ultra dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt eum. Non vives quia mendacium locutus es in nomine domini. Et configent eum pater eius et mater eius genitores eius cum prophetaverit. Et erit in die illa confundentur prophete unusquisque ex visione sua cum prophetaverit. nec operientur pallio saccino ut mentiantur. Sed dicet non sum propheta. homo agricola ego sum. quoniam adam exemplum meum ab adolescentia mea. Et dicetur ei. Quid sunt plage iste in medio manuum tuarum? Et dicet. his plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. Framea suscitare super pastorem meum. et super virum coherentem mihi dicit dominus exercituum. percute pastorem et dispergantur oves. et convertam manum meam ad parvulos. Et erunt in omni terra dicit dominus. partes due in ea dispergentur et deficient. tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem. et uram eos sicut uritur argentum. et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum et ego exaudiam eum. Et dicam populus meus es. et ipse dicet dominus deus meus.

XIIII

Ecce dies veniunt dicit dominus et dividentur spolia tua in medio tui. Et congregabo omnes gentes ad ierusalem in prelium et capietur civitas. et vastabuntur domus. et mulieres violabuntur. Et egredietur media pars civitatis in captivitatem et reliquum populi non auferetur ex urbe. Et egredietur dominus et preliabitur contra gentes illas sicut preliatus est in die certaminis. Et stabunt pedes eius in die illa super montem olivarum qui est contra ierusalem ad orientem. Et scindetur mons olivarum ex media parte sui ad orientem et ad occidentem prerupto grandi valde. Et separabitur montis medium eius ad aquilonem. et medium eius ad meridiem. Et fugietis ad vallem montium meorum quoniam coniungetur vallis montium usque ad proximum. Et fugietis sicut fugistis a facie terremotus in diebus ozie regis iuda. Et veniet dominus deus meus omnesque sancti cum eo. Et erit. In die illa non erit lux. sed frigus et gelu. Et erit dies una que nota est domino. non dies neque nox. et in tempore vespere erit lux. Et erit in die illa exibunt aque vive de ierusalem. Medium earum ad mare orientale. et medium earum ad mare novissimum. In estate et in hieme erunt. Et erit dominus rex super omnem terram in die illa erit dominus unus. et erit nomen eius unum. Et revertetur omnis terra usque ad desertum adremmon. De colle adremmon ad austrum ierusalem. Et exaltabitur. et habitabit in loco suo a porta beniamin usque ad locum porte prioris. usque ad portam angulorum. et a turre ananeel usque ad torcularia regis. Et habitabunt in ea et anathema non erit amplius. sed sedebit ierusalem secura. Et hec erit plaga qua percutiet dominus omnes gentes que pugnaverunt adversus ierusalem. Tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes suos. Et oculi eius contabescent in foraminibus suis. et lingua eorum contabescet in ore suo. In die illa erit tumultus domini magnus in eis. et apprehendet vir manum proximi sui. et conseretur manus eius super manum proximi sui. Sed et iudas pugnabit adversus ierusalem. Et congregabuntur divitie omnium gentium in circuitu. aurum et argentum et vestes multe satis. Et sic erit ruina equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum que fuerint in castris illis sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de universis gentibus que venerunt contra ierusalem ascendent ab anno in annum ut adorent regem dominum exercituum. et celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit qui non ascenderint de familiis terre ad ierusalem ut adorent regem dominum exercituum non erit super eos imber. Quod et si familia egypti non ascenderit et non venerit nec super eos erit. Sed erit ruina qua percutiet dominus omnes gentes

que non ascenderunt ad celebrandam festiui
tatem tabernaculorum. In die illa erit quod super
frenum equi est sanctum domino et erunt lebetes in
domo domini quasi phiale coram altari. Et erit omnis
lebes in ierusalem et iuda sanctificatus domino exerci
tuum. et venient omnes immolantes et sument
ex eis et coquent in eis. et non erit mercator
ultra in domo domini exercituum in die illa. *Explicit*
zacharias. *Incipit prologus in malachiam.*

Deus per moysen populo israhel
preceperat sacerdotes
et leuitas tabernaculi
sui omni corporali uitio
liberos hostias sibi
sanctificatas sibi offerre.
quibus legem suam ad
legendum populi obsequii dederat ut per sacrificia
et oblationem inter numen dei et hominum filios
populum preceptis celestibus facerent obedire. Unde
sacerdotes angelos dei esse hoc loco scriptura tes
tatur. Sed qui tanti muneris gratiam contempnentes
supradictus populus ac sacerdotes sacrificia in
eo deturpata ipse criminibus atque impietati
bus maculati deo offerre ceperunt. ideo per ma
lachiam prophetam deus populum israel increpauit ait.
Dilexi uos dicit dominus. et dixistis. In quo dilexi
sti nos? Nonne frater erat esau iacob dicit dominus
et dilexi iacob esau autem odio habui? Esau autem
fratrem iacob non iniqua aut spontanea uo
luntate odio habitum deo. et sine merito gratia
iacob dilectum manifestum est. cum secundum presci
entiam suam esau quod effusionem sanguinis
fratrem occupisceret. iacob autem sui cognitionem
obseruandam legem desiderare cognosceret
eius rei gratia supradicto usus exemplo est dicens.
Dilexi iacob esau autem odio habui. Quorum uiris ero
patribus memoratorum quorum liber geneseos me
minit. in quo unusquisque eorum futurus erat
proposito manifeste constat ut scriptum est. Cre
uerunt pueri. et erat esau homo agrestis sci
ens uenari. Iacob autem homo simplex man
ens in tabernaculo. Nam reliqua que lectione
comprehensa sunt preuaricationem populi israel
in obseruandis sacrificiis dei increpatione
que in eundem quod deos alienos coluerit
significant. *Explicit prologus. Incipit ma*
lachias propheta.

Onus uerbi domini
ad israel in manu ma
lachie prophete. Dilexi uos
dicit dominus. et dixistis. In
quo dilexisti nos? Nonne
frater erat esau iacob dicit
dominus. et dilexi iacob esau
autem odio habui? et posui se
ir montes eius in solitudinem. et heredita
tem eius in dracones deserti. Quod si dixerit
ydumea destructi sumus sed reuertentes e
dificabimus que destructa sunt. Hec dicit dominus
exercituum. Isti edificabunt et ego destruam
et uocabuntur terminus impietatis et populus

cui iratus est dominus usque in eternum. et oculi uestri
uidebunt et uos dicetis. Magnificetur dominus
super terminum israel. Filius honorat patrem
et seruus dominum suum. Si ergo pater ego sum
ubi est honor meus? et si dominus ego sum ubi est ti
mor meus? dicit dominus exercituum. Ad uos
o sacerdotes qui despicitis nomen meum
et dixistis. In quo despeximus nomen tuum?
offertis super altare meum panem pollutum
et dicitis. in quo polluimus te? In eo quod di
citis mensa domini despecta est. Si offeratis cecum
ad immolandum nonne malum est? Si of
feratis claudum et languidum nonne ma
lum est? offer illud duci tuo. Si placuerit ei
aut si susceperit faciem tuam dicit dominus exer
cituum. Et nunc deprecamini uultum dei
ut misereatur uestri. de manu enim uestra factum est
hoc. Si quomodo suscipiat facies uestras dicit dominus
exercituum. Quis est in uobis qui claudat
ostia et incendat altare meum gratuito?
Non est mihi uoluntas in uobis dicit dominus exercitu
um. et munus non suscipiam de manu uestra.
Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum
est nomen meum in gentibus et in omni loco sac
rificatur et offertur nomini meo oblatio mun
da quia magnum est nomen meum in gentibus di
cit dominus exercituum. et uos polluistis illud in
eo quod dicitis. Mensa domini contaminata est et quod
superponitur contemptibile est cum igne qui illud
deuorat. et dixistis. Ecce de labore et exsufflastis
illud dicit dominus exercituum. Et intulistis de ra
pinis claudum et languidum et intulistis munus.
Numquid suscipiam illud de manu uestra dicit
dominus. Maledictus dolosus qui habet in grege suo
masculum. et uotum faciens immolat de
bile domino. quia rex magnus ego dicit dominus exer
cituum. et nomen meum horribile in gentibus.

Et nunc ad uos mandatum hoc. o sacerdo
tes si nolueritis audire. et si nolueritis ponere
super cor ut detis gloriam nomini meo ait dominus
exercituum mittam in uobis egestatem
et maledicam benedictionibus uestris. et ma
ledicam illis quoniam non posuistis super cor.
Ecce ego proiciam uobis brachium. et disper
gam super uultum uestrum stercus sollempni
tatum uestrarum et assumet uos secum. et sci
etis quia misi ad uos mandatum istud ut esset
pactum meum cum leui dicit dominus exercituum.
Pactum meum fuit cum eo uite et pacis. et de
di ei timorem et timuit me. et a facie nominis
mei pauebat. Lex ueritatis fuit in ore eius
et iniquitas non est inuenta in labiis eius.
In pace et in equitate ambulauit mecum
et multos auertit ab iniquitate. Labia enim
sacerdotis custodient scientiam. et legem requi
rent ex ore eius quia angelus domini exercituum
est. Vos autem recessistis de uia et scandalizastis
plurimos in lege. irritum fecistis pactum
leui dicit dominus exercituum. propter
quod et ego dedi uos contemptibiles et humiles

omnibus populis. sicut non servastis vias meas. et accepistis faciem in lege. Numquid non pater unus omnium nostrum? numquid non deus unus creavit nos? Quare ergo despicit unusquisque nostrum fratrem suum violans pactum patrum nostrorum? Transgressus est iuda. et abominatio facta est in israel et in ierusalem. quia contaminavit iudas sanctificationem domini quam dilexit. et habuit filiam dei alieni. Disperdet dominus virum qui fecerit hoc magistrum et discipulum de tabernaculis iacob. et offerentem munus domino exercituum. Et hoc rursum fecistis. operiebatis lacrimis altare domini fletu et mugitu. ita ut ultra non respiciam ad sacrificium. nec accipiam placabile quid de manu vestra. Et dixistis. Quam ob causam? Quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tue. quam tu despexisti. et hec particeps tua et uxor federis tui. Nonne unus fecit. et residuum spiritus eius est? Et quid unus querit nisi semen dei? Custodite ergo spiritum vestrum. et uxorem adolescentie tue noli despicere. Cum odio habueris eam dimitte. dicit dominus deus israel. operiet autem iniquitas vestimentum eius. dicit dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum et nolite despicere. Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris. et dixistis. In quo fecimus eum laborare? In eo quod dicitis. Omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini. et tales ei placent. aut certe ubi est deus iudicii?

[III] Ecce ego mitto angelum meum. et preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum dominator quem vos queritis. et angelus testamenti quem vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituum. et quis poterit cogitare diem adventus eius? et quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans. et quasi herba fullonum. Et sedebit conflans et emundans argentum. et purgabit filios levi. et colabit eos quasi aurum et quasi argentum. et erunt domino offerentes sacrificia in iustitia. Et placebit domino sacrificium iuda et ierusalem sicut dies seculi. et sicut anni antiqui. Et accedam ad vos in iudicio. et ero testis velox maleficis et adulteris et periuris. et qui calumpniantur mercedem mercenarii viduas et pupillos. et opprimunt peregrinum. nec timuerunt me dicit dominus exercituum. Ego enim dominus et non mutor. Et vos filii iacob non estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis et non custodistis. Revertimini ad me et revertar ad vos. dicit dominus exercituum. Et dixistis. In quo revertemur? Si affiget homo deum. quia vos configitis me. Et dixistis. In quo configimus te? In decimis et in primitiis. Et in penuria vos maledicti estis. et me vos configitis gens tota. Inferte omnem decimam in horreum meum. et sit cibus in domo mea. et probate me super hoc dicit dominus. Si non aperuero vobis cataractas celi. et effudero vobis benedictionem usque ad habundantiam. Et increpabo pro vobis devorantem. et non corrumpet fructus terre vestre. nec erit sterilis vinea in agro. dicit dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis. dicit dominus exercituum. Invaluerunt super me verba vestra. dicit dominus. Et dixistis. Quid locuti sumus contra te? Dixistis. Vanus est qui servit deo. et quod emolumentum quia custodivimus precepta eius. et quia ambulavimus tristes coram domino exercituum. Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. Siquidem edificati sunt facientes impietatem. et temptaverunt deum et salvi facti sunt. Tunc locuti sunt timentes deum unusquisque cum proximo suo. Et attendit dominus et audivit. et scriptus est liber monumenti coram eo timentibus dominum et cogitantibus nomen eius. Et erunt mihi ait dominus exercituum in die qua ego facio in peculium. et parcam eis sicut parcit vir filio suo servienti sibi. Et convertimini. et videbitis quid sit inter iustum et impium. et inter servientem deo et non servientem ei.

[IIII] Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus. et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem stipula. et inflammabit eos dies veniens. dicit dominus exercituum. que non derelinquet eis radicem et germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitie. et sanitas in pennis eius. Et egrediemini et salietis sicut vituli de armento. et calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum. in die qua ego facio dicit dominus exercituum. Mementote legis moysi servi mei. quam mandavi ei in horeb ad omnem israel precepta et iudicia. Ecce ego mittam vobis heliam prophetam antequam veniat dies domini magnus et horribilis. et convertet cor patrum ad filios. et cor filiorum ad patres eorum. ne forte veniam et percutiam terram anathemate. Amen.

Incipit prologus in librum machabeorum.

Domino excellentissimo et in cultu christiane religionis strenuissimo lodovico regi rabanus vilis servorum dei servus in domino eternam optat salutem.

Cum sim promptus animo ad parendum atque serviendum vestre voluntati cotidie cogito quid honorificentie vestre gratum exhibeam. ut mei memoria seculo apud vos maneat. et devotio mentis mee erga obsequium vestrum appareat. Unde grandi mihi sollicitudinis angustia in animo versatur cogitandi quid potissimum de meo ingenio offerrem. Cum alii iuxta quod sibi competit in opulentia rerum vires illis ministrat multiplicia munera vobis deferunt. Ego autem cum paupertate hoc non efficere posse sentio. sed tamen vacuus a munere penitus non ero. quia iuxta paupertatem virium mearum et ingenii tenuitatem ea que in meditatione sacrarum scrip

turarum elaboratum offerre decerno que licet non sint condigna providentie vestre. tamen credo non sunt ubique spernenda. Preterito siquidem anno transmisi vobis tractatum in danielem prophetam quem non solum ex dictis maiorum quin etiam ex mee parvitatis sensu confeceram. Nunc vero quia tempus est. illud quod romana ecclesia instituit libros machabeorum legi in ecclesia. eorundem librorum expositionem quam iam ante annos aliquot rogantibus amicis sensu hystorico simul et allegorico dictaveram excellentie vestre defero ut si aliquem sensum inistic in eis dinoscere vos delectet habeatis in promptu quo illum explicatum invenire valeatis. non dico tam de diserte et ornatione rethorica sed lucido sermone. et catholica fide. Vos quoque siquid in predicto opere repperiatis vobis gratum et acceptatum eius gratie hoc deputetis. a quo est omne bonum. Siquid autem minus recte et inconvenienter expositum vobis ibidem videatur: imperitie mee magis deputetis quam malitie. quiquam diu in hoc corpusculo vixero in christi servitio pro ut possibilitas sinit laborare contendo. Ipsius enim est munere ut qui in me in adiutorio hoc dedit velle ipsum me bono opere faciat consummare. De quo propheta ait. Prope est dominus invocantibus se in veritate. et non derelinquit omnes qui sperant in se. Divinitas domini nostri ihesu christi dum vos hic incolumes. et legis dei veritatem amantes ad multorum custodiat salutem. et post vite cursum huius ad veram et eternam beatitudinem pervenire concedat. Prologus machabeorum.

Reverentissimo et omni caritatis officio dignissimo gerolfo sacri palacii archidiacono rabanus vilis suorum dei servus in christo salutem. Memini me in palatio vestra gloriosum civitatis constitutum vos habere sermonem de eminentia sacrarum scripturarum et de difficultate divinarum historiarum in quibus non solum per aliquanta loca propter varietatem rerum et situm provintiarum obscurus est sensus. quin etiam per tropos figurarum occultus est intellectus. et quia eodem tempore commentarios in libros regum nuper a nobis editos venerabili albino hilduino tradideram. tu quidem paritatem meam exhortatus es et quatinus in libros paralipomenon atque machabeorum commentariolos iuxta vestigia maiorum pari studio componerem. Feci quantum potui et priores libri expositionem lodouuico regi editam dedi. Sequentis vero tue sanctitati tradendam reservavi ut peticio tua non sit vana. ne forte me suggillares quod tibi roganti nollem conferre. quod aliis gratis contulerim. Providi quod iam confectum habes videre eo sic decet servum christi esse ornatione multorum. et quod solus impetraveras ad plurimorum utilitatem pervenire facias. De cetero quoque volo sanctitatem tuam scire quod ipsum opus ideo per tam de divina historia. partim de iosephi iudeorum historici traditione. partim vero de aliarum gentium historiis contexui ut qui non tantum gentis iudee ad principium eius. sed et aliarum gentium. similiter in ipso libro mentio fit ex multorum librorum collatione veritas sacre historie pateat. et sensus narrationis eius lectori lucidior fiat. Tu vero siquid in memorato opere tibi gratum atque utile inveneris largitori omnium bonorum mecum grates referas. siquid autem reprehensibile in eo esse perspexeris: mee infirmitati et imperitie deputes. et apud clementem iudicem veniam impetrare nobis per sacras orationes festines. sicque optimo largitori dignum honorem fragili opifici oportunum conferes solatium. Sanctitatem tuam divina maiestas prosperis successibus pollentem eterne beatitudinis gaudia promerentem omni tempore mei memorem conservare dignetur. Item alius prologus.

Machabeorum libri duo prenotant prelia inter hebreorum duces gentemque persarum. pugnamque sabbatorum. et nobiles machabei ducis triumphos. ex cuius nomine et libri isti sunt nuncupati. Hec quoque historia continet et inclita illa gesta machabeorum fratrum qui sub antiocho rege: pro sacris legibus dura tormenta perpessi sunt. quos mater dum pia dirupit supplicijs ingerentur: non solum non flevit. sed et gaudens hortabatur ad gloriam passionis. Incipit liber machabeorum primus.

Et factum est postquam percussit alexander philippi macedo qui primus regnavit in grecia egressus de terra cethim darium regem persarum et medorum. constituit prelia multa. et obtinuit omnium munitiones. et interfecit reges terre. et pertransiit usque ad fines terre. Et accepit spolia multitudinis gentium. et siluit terra in conspectu eius. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis. et exaltatum est et elevatum cor eius. Et obtinuit regiones gentium et tyrannos. et facti sunt illi in tributum. Et post hec decidit in lectum et cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti a iuventute sua. et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret. Et regnavit alexander annis .xii. et mortuus est. Et optinuerunt pueri eius regnum unusquisque in loco suo. Et imposuerunt omnes sibi diademata post mortem eius. et filii eorum post eos annis multis. et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix antiochus illustris. filius antiochi regis qui fuerat rome ob

ses. Et regnavit in anno centesimo tricesimo septimo regni grecorum. In diebus illis exierunt ex israhel filii iniqui
& suaserunt multis dicentes. Eamus & disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt
quia ex quo recessimus ab eis invenerunt nos
multa mala. Et bonus visus est sermo in o
culis eorum. Et destinaverunt aliqui de populo
& abierunt ad regem & dedit illis potestatem
ut facerent iustitiam gentium. & edificave
runt gignasium in iherosolimis secundum leges
nationum. & fecerunt sibi preputia & recesserunt
a testamento sancto: & iuncti sunt nationibus
& venundati sunt ut facerent malum. Et
paratum est regnum in conspectu antiochi.
& cepit regnare in terra egipti ut regnaret super
duo regna. Et intravit in egiptum in mul
titudine gravi in curribus & elephantis. & e
quitibus & copiosa navium multitudine
& constituit bellum adversus ptolomeum re
gem egipti. & veritus est ptolomeus a facie eius
& fugit & ceciderunt vulnerati multi. & com
prehendit civitates munitas in terra egipti.
& accepit spolia terre egipti. Et convertit
antiochus postquam percussit egiptum in
centesimo & xl. & tertio anno. & ascendit ad israhel. Et ascen
dit iherosolimam in multitudine gravi & in
travit in sanctificationem cum superbia. & accepit al
tare aureum. & candelabrum luminis & u
niversa vasa eius. & mensam propositionis &
libatoria. & phialas & mortariola aurea & ve
lum. & coronas. & ornamentum aureum quod
erat in facie templi. & comminuit omnia. Et
accepit argentum & aurum & vasa concupiscabi
lia. & accepit thesauros occultos quos inve
nit. Et sublatis omnibus abiit in terram suam
& fecit cedem hominum. & locutus est superbia mag
na. Et factus est planctus magnus in israhel & in
omni loco eorum. Et ingemuerunt princi
pes & seniores. iuvenes & virgines infirma
ti sunt. & speciositas mulierum inmutata est.
Omnis maritus sumpsit lamentum. & que
sedebant in thoro maritali lugebant. Et com
mota est terra super habitantes in ea. & univer
sa domus iacob induit confusionem. Et post
duos annos dierum misit rex principem
tributorum in civitates iuda. & venit ierusalem
cum turba magna. Et locutus est ad eos verba
pacifica in dolo & crediderunt ei. Et irruit
super civitatem repente. & percussit eam pla
ga. & perdidit populum multum ex israhel. & ac
cepit spolia civitatis & succendit eam igni
& destruxit domos eius & muros eius in
circuitu. & captivas duxerunt mulieres
& natos & pecora possederunt. Et edificave
runt civitatem david muro magno & firmo
& turribus firmis. & facta est illis in arcem. Et
posuerunt illic gentem peccatorum viros
iniquos. & convaluerunt in ea. Et posuerunt
arma & escas & congregaverunt spolia ierusalem & repo
suerunt illic & facti sunt in laqueum mag

num. Et factum est hoc ad insidias sanctificationi &
in diabolum malum in israhel. Et effuderunt
sanguinem innocentem per circuitum sanctifica
tionis. & contaminaverunt sanctificationem. & fuge
runt habitatores ierusalem propter eos. & facta est habitatio
exterorum. & facta est extera semini suo. & nati eius
reliquerunt eam. Sanctificatio eius desolata
est sicut solitudo. dies festi eius conversi sunt
in luctum. sabbata eius in obprobrium. ho
nores eius in nichilum. Secundum gloriam eius
multiplicata est ignominia eius & sublimi
tas eius conversa est in luctum. Et scripsit rex
antiochus omni regno suo ut esset omnis populus
unus. Et relinqueret unusquisque legem suam
& consenserunt omnes gentes secundum verbum regis
antiochi. & multi ex israhel consenserunt ei & sacri
ficaverunt idolis. & coinquinaverunt sabbatum.
Et misit rex antiochus libros per manus nun
tiorum in ierusalem. & in omnes civitates iudee.
ut sequerentur leges gentium terre. & pro
hiberent holocausta & sacrificia & placationes
fieri in templo dei. & prohiberent celebrari sab
batum. & dies sollempnes. & coinquinari sancta. &
sanctum populum israhel. & iussit edificari aras. & templa
& idola. & immolari carnes suillas. & pecora
communia. & relinquere filios suos incircumcisos.
& coinquinare animas eorum in omnibus immundis
& abhominationibus ita ut obliviscerentur
legem & immutarent omnes iustificationes dei.
Et quicumque non fecissent secundum verbum regis
antiochi morerentur. Secundum omnia verba
hec scripsit omni regno suo & preposuit principes
populo qui hec fieri cogerent. & iusserunt ci
vitatibus iude sacrificare. Et congregati sunt
multi de populo ad eos qui dereliquerant
legem domini & fecerunt mala super terram. & effu
gaverunt populum israhel in abditis. & in absconditis
fugitivorum locis. Die autem xv. mensis
casleu quinto & xl. & centesimo anno edifi
cavit rex antiochus abhominandum ydolum
desolationis super altare dei. & per universas
civitates iude in circuitu edificaverunt a
ras. & ante ianuas domorum. & in plateis incen
debant thura & sacrificabant. & libros le
gis dei combusserunt igni scindentes eos. &
apud quemcumque inveniebantur libri testamen
ti domini. & quicumque observabat legem domini
secundum edictum regis trucidabant eum. In
virtute sua faciebant hec populo israhel qui in
veniebatur in omni mense in civitatibus. &
quinta & xx. die mensis sacrificabant super
aram que erat contra altare. & mulieres que
circumcidebant filios suos trucidabantur secundum
iussum regis antiochi. & suspendebant pu
eros a cervicibus per universas domos eorum.
& eos qui circumciderant illos trucida
bant. Et multi de populo israhel diffinierunt
apud se ut non manducarent inmunda. & ele
gerunt magis mori quam cibis coinquinari
immundis. & noluerunt infringere legem

dei sanctum. et trucidati sunt. et facta est ira magna super
populum valde.

II

In diebus illis surrexit matha-
thias filius iohannis filii symeonis sacerdos ex fi-
liis ioarim ab ierusalem. et consedit in monte modin.
et habebat filios .v. Johannam qui cognomina-
batur gaddis. et symeonem qui cognominaba-
tur thasi. et iudam qui vocabatur machabeus.
Et eleazarum qui cognominabatur abaron. et
ionatham qui cognominabatur apphus.
hii viderunt mala que fiebant in populo iuda et in
ierusalem. Et dixit mathathias. Ve michi. ut quid
natus sum videre contritionem populi mei. et contri-
tionem civitatis sancte. et sedere illic cum datur in
manibus inimicorum. Sancta in manu extraneorum
facta sunt. templum eius sicut homo ignobilis.
vasa glorie eius captiva abducta sunt. Tru-
cidati sunt senes eius in plateis. et iuvenes eius
ceciderunt gladio inimicorum. Que gens non
hereditavit regnum eius. et non obtinuit spo-
lia eius? Omnis compositio eius ablata est. Que
erat libera: facta est ancilla. Et ecce sancta nostra et
pulchritudo nostra. et claritas nostra desolata est.
et coinquinaverunt eam gentes. Quid ergo adhuc
nobis vivere? Et scidit mathathias et filii eius
vestimenta sua. et operuerunt se ciliciis. et
planxerunt valde. Et venerunt illuc qui missi
erant a rege antiocho ut cogerent eos qui
confugerant in civitatem modin immolare et
accendere thura. et a lege dei discedere. Et
multi de populo israel consentientes accesserunt ad
eos. Sed mathathias et filii eius constanter steterunt.
Et respondentes qui missi erant ab antiocho dix-
erunt mathathie. Princeps et clarissimus. et
magnus es in hac civitate. et ornatus filiis
et fratribus. Ergo accede prior et fac iussum regis.
sicut fecerunt omnes gentes et viri iuda et qui
remanserunt in ierusalem. et eris tu et filii tui inter
amicos regis. et amplificatus argento et au-
ro et muneribus multis. Et respondit mathathi-
as et dixit voce magna. Et si omnes gentes re-
gi obediunt antiocho ut discedat unusquis-
que a servitute legis patrum suorum. et consentiant
mandatis eius: ego et filii mei et fratres mei obedi-
emus legi patrum nostrorum. Propitius sit nobis deus.
Non est nobis utile relinquere legem et iustici-
as dei. Non audiemus verba regis antiochi
nec sacrificabimus transgredientes legis
nostre mandata ut eamus altera via. Et
ut cessavit loqui verba hec accessit quidam
iudeus in omnium oculis sacrificare idolis super a-
ram in civitate modin secundum iussum regis.
Et vidit mathathias et doluit et contremuerunt
renes eius. Et accensus est furor eius secundum iu-
dicium legis et insiliens trucidavit illum
super aram. Sed et virum quem miserat rex antio-
chus qui cogebat immolare occidit in ipso
tempore et aram destruxit. Et zelatus est legem sicut
fecit phinees zambri filio salomi. Et ex-
clamavit mathathias voce magna dicens.
Omnis qui zelum habet legis statuens testamen-
tum exeat post me. Et fugit ipse et filii eius
in montes. et reliquerunt quecumque habebant
in civitate. Tunc descenderunt multi que-
rentes iudicium et iusticiam in desertum.
ut sederent ibi ipsi et filii eorum et mulieres eorum
et pecora eorum quoniam induraverunt super eos ma-
la. Et renunciatum est viris regis. et exercitui
qui erant in ierusalem civitate david quoniam dis-
cessissent viri quidam qui dissipaverunt
mandatum regis in loca occulta in deserto.
et abissent post illos multi. Et statim per-
rexerunt ad eos et constituerunt adversus eos pre-
lium in die sabbatorum. et dixerunt ad eos. Re-
sistitis et nunc adhuc? Exite et facite secundum
verbum regis et vivetis. Et dixerunt. Non exibimus.
neque faciemus verbum regis ut polluamus diem
sabbatorum. Et concitaverunt adversus eos prelium
et non responderunt illis. nec opilaverunt loca occul-
ta dicentes. Moriamur omnes in simplicita-
te nostra. et testes erunt super nos celum et terra
quod iniuste perditis nos. Et intulerunt eis
bellum sabbatis. et mortui sunt ipsi et uxores eorum
et filii eorum et pecora eorum usque ad mille animas ho-
minum. Et cognovit mathathias et amici eius.
et luctum habuerunt super eos valde. Et dix-
it proximo suo. Si omnes fecerimus sicut
fratres nostri fecerunt. et non pugnaverimus
adversus gentes pro animabus nostris et iustificationi-
bus nostris: nunc citius disperdent nos a terra. Et cogita-
verunt in die illa dicentes. Omnis homo qui-
cumque venerit ad nos in bello in die sabbatorum: pug-
nemus adversus eum. et non moriemur omnes
sicut mortui sunt fratres nostri in occultis. Tunc
congregata est ad eos synagoga assideorum for-
tis viribus ex israel omnis voluntarius in lege.
Et omnes qui fugiebant a malis additi sunt
ad eos. et facti sunt illis ad firmamentum. et col-
legerunt exercitum et percusserunt peccatores in ira
sua. et viros iniquos in indignatione sua.
et ceteri fugerunt ad nationes ut evaderent.
Et circuivit mathathias et amici eius. et de-
struxerunt aras et circumciderunt pueros
incircumcisos quotquot invenerunt in
finibus israel in fortitudine. Et persecuti sunt
filios superbie. et prosperatum est opus in
manibus eorum. et obtinuerunt legem de ma-
nibus gentium et de manibus regum. et non de-
derunt cornu peccatori. Et appropinqua-
verunt dies mathathie moriendi. et dixit
filiis suis. Nunc confortata est superbia et castigatio
et tempus eversionis. et ira indignationis.
Nunc ergo o filii emulatores estote legis et
date animas vestras pro testamento patrum.
et mementote operum patrum que fecerunt
in generationibus suis: et accipietis gloriam mag-
nam et nomen eternum. Abraham nonne
in temptatione inventus est fidelis. et re-
putatum est ei ad iusticiam? Joseph in tempore
angustie sue custodivit mandatum et factus
est dominus egypti. Phinees pater noster zelando zelum

dei accepit testamentum sacerdotii eterni. Iesus dum implevit verbum factus est dux in Israel. Caleph dum testificatur in ecclesia accepit hereditatem. David in sua misericordia consecutus est sedem regni in secula. Helyas dum zelat zelum legis receptus est in celum. Ananias, Azarias, Misael credentes liberati sunt de flamma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et ita cogitate per generationem et generationem quia omnes qui sperant in eum non infirmantur. Et a verbis viri peccatoris non timueritis, quia gloria eius stercus et vermis est. Hodie extollitur et cras non invenietur, quia conversus est in terram suam, et cogitatio eius periit. Vos ergo filii confortamini et viriliter agite in lege, quia cum feceritis que vobis precepta sunt a domino deo vestro in ipsa gloriosi eritis. Et ecce Symeon frater vester scio quod vir consilii est; ipsum audite semper, et ipse vobis erit pater. Et Iudas Machabeus fortis viribus a iuventute sua sit vobis princeps militie, et ipse aget bellum populi. Et adducetis omnes factores legis ad vos et vindicate vindictam populi vestri. Retribuite retributionem gentibus et intendite in preceptum legis. Et benedixit eis et appositus est ad patres suos. Et defunctus est anno .c. et .xl.vi. et sepultus est a filiis suis in sepulcris patrum suorum in Modin. Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno.

III

Et surrexit Iudas qui vocabatur Machabeus filius eius pro eo. Et adiuvabant eum omnes fratres eius et universi qui se coniunxerant patri eius, et preliabantur prelium Israel cum letitia. Et dilatavit gloriam populo suo et induit se loricam sicut gigas, et succinxit se arma bellica sua in preliis, et protegebat castra gladio suo. Similis factus est leoni in operibus suis et sicut catulus leonis rugiens in venatione. Quia persecutus est iniquos perscrutans eos, et qui conturbabant populum suum succendit flammis. Et repulsi sunt inimici pre timore eius, et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt, et directa est salus in manu eius. Et exacerbabat reges multos et letificabat Iacob in operibus suis, et in seculum memoria eius in benedictione. Et perambulabat civitates Iuda et perdidit impios ex eis, et avertit iram ab Israel. Et nominatus est usque ad fines terre, et congregavit pereuntes. Et congregavit Apollonius gentes et a Samaria virtutem multam et magnam ad bellandum contra Israel. Et cognovit Iudas et exiit obviam illi, et percussit et occidit illum, et ceciderunt vulnerati multi, et reliqui fugerunt. Et accepit spolia eorum, et gladium Apollonii abstulit Iudas, et erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audivit Seron princeps exercitus Syrie quod congregavit Iudas congregationem et ecclesiam fidelium secum, et ait: Faciam mihi nomen et glorificabor in regno, et debellabo Iudam et eos qui cum ipso sunt, qui spernebant verbum regis. Et preparaverunt se, et ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliarii ut facerent vindictam in filios Israel. Et appropinquaverunt usque ad Bethoron, et exiit Iudas obviam illi cum paucis. Ut viderunt autem exercitum venientem sibi obviam, dixerunt Iude: Quomodo poterimus pauci pugnare ad multitudinem tantam tam fortem, et nos fatigati sumus ieiunio hodie? Et ait Iudas: Facile est concludi multos in manu paucorum, et non est differentia in conspectu dei celi liberare in multis et in paucis. Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de celo fortitudo est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci et superbia, ut disperdant nos et uxores nostras et filios nostros, et ut spolient nos. Nos vero pugnabimus pro animabus nostris et legibus nostris, et ipse dominus conteret eos ante faciem nostram. Vos autem ne timueritis eos. Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito, et contritus est Seron et exercitus eius in conspectu ipsius. Et persecutus est eum in descensu Bethoron usque in campum, et ceciderunt ex eis .dccc. viri. Reliqui autem fugerunt in terram Philistiim. Et cecidit timor Iude ac fratrum eius et formido super omnes gentes in circuitu eorum. Et pervenit ad regem nomen eius, et de preliis Iude narrabant omnes gentes.

Ut audivit autem Antiochus sermones istos, iratus est animo, et misit et congregavit exercitum universi regni sui, castra fortia valde. Et aperuit erarium suum et dedit stipendia exercitui in annum, et mandavit illis ut essent parati ad omnia. Et vidit quod defecit pecunia de thesauris suis, et tributa regionis modica propter dissensionem et plagam quam fecit in terra, ut tolleret legitima que erant a primis diebus. Et timuit ne non haberet ut semel et bis in sumptus et donativa que dederat ante larga manu, et habundaverat super reges qui ante eum fuerant. Et consternatus est animo valde. Et cogitavit ire in Persidem et accipere tributa regionum et congregare argentum multum. Et reliquit Lysiam hominem nobilem de genere regali super negotia regia a flumine Eufraten usque ad flumen Egypti, et ut nutriret Antiochum filium suum donec rediret. Et tradidit ei medium exercitum et elephantos, et mandavit ei de omnibus que volebat, et de inhabitantibus Iudeam et Ierusalem, et ut mitteret ad eos exercitum ad conterendam et extirpandam virtutem Israel et reliquias Ierusalem, et auferendam memoriam eorum de loco, et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, et sorte distribueret terram eorum. Et rex assumpsit partem exercitus residui, et exiit ab Antiochia civitate regni sui anno .c. et .xl.vii., et transfretavit Eufraten flumen, et perambulabat superiores regiones. Et elegit Lysias Ptolomeum filium Dorimini, et Nicanorem et Gorgiam, viros potentes ex amicis regis. Et misit cum eis .xl. milia virorum et .vii. milia equitum ut venirent in terram Iuda et disperderent eam secundum verbum regis. Et processerunt cum universa virtute sua, et venerunt et applicuerunt Ammaum in terra campestri. Et audierunt mercatores regionis

nomen eorum et acceperunt argentum et aurum multum valde et pueros venerunt in castra ut acciperent filios Israel in servos et additi sunt ad eos exercitus Syriae et terrae alienigenarum. Et vidit Iudas et fratres eius quia multiplicata sunt mala et exercitus applicabant ad fines eorum et agnoverunt verba regis quae mandavit populo facere in interitum et consummationem. Et dixerunt unusquisque ad proximum suum: Erigamus deiectionem populi nostri et pugnemus pro populo nostro et sanctis nostris. Et congregatus est conventus ut essent parati in proelium et ut orarent et peterent misericordiam et miserationes. Et Ierusalem non habitabatur sed erat sicut desertum, non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius, et sanctum conculcabatur. Et filii alienigenarum erant in arce, ibi erat habitatio gentium, et ablata est voluptas ab Iacob et defecit ibi tibia et cithara. Et congregati sunt et venerunt in Masphat contra Ierusalem, quia locus orationis erat in Masphat ante in Israel. Et ieiunaverunt illa die et induerunt se ciliciis et cinerem posuerunt in capite suo et disciderunt vestimenta sua. Et expanderunt libros legis de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum. Et attulerunt ornamenta sacerdotalia et primitias et decimas, et suscitaverunt nazareos qui impleverant dies. Et clamaverunt voce magna in caelum dicentes: Quid faciemus istis et quo eos ducemus? Et sancta tua conculcata sunt et contaminata sunt, et sacerdotes tui facti sunt in luctu et in humilitate. Et ecce nationes convenerunt adversum nos ut nos disperdant; tu scis quae cogitant in nos. Quomodo poterimus subsistere ante faciem illorum nisi tu Deus adiuves nos? Et tubis exclamaverunt voce magna. Et post hoc constituit Iudas duces populi tribunos et centuriones et pentacontarchos et decuriones. Et dixit his qui aedificabant domos et sponsabant uxores et plantabant vineas et formidolosis ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem. Et moverunt castra et collocaverunt ad austrum Ammaum. Et ait Iudas: Accingimini et estote filii potentes et estote parati in mane ut pugnetis adversus nationes has quae convenerunt disperdere nos et sancta nostra. Quoniam melius est nos mori in bello quam videre mala gentis nostrae et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in caelo sic fiat.

IIII

Et assumpsit Gorgias quinque milia virorum et mille equites electos, et moverunt castra nocte ut applicarent ad castra Iudaeorum et percuterent eos subito. Et filii qui erant ex arce erant illis duces. Et audivit Iudas et surrexit ipse et potentes percutere virtutem exercituum regis qui erant in Ammaum. Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et venit Gorgias in castra Iudae nocte et neminem invenit, et quaerebant eos in montibus, quoniam dixit: Fugiunt hi a nobis. Et cum dies factus esset apparuit Iudas in campo cum tribus milibus virorum tantum, qui tegumenta et gladios non habebant. Et viderunt castra gentium valida et loricatos et equitatum in circuitu eorum, et hi docti ad proelium. Et ait Iudas viris qui secum erant: Ne timueritis multitudinem eorum et impetum eorum ne formidetis. Mementote qualiter salvi facti sunt patres nostri in mari rubro cum sequeretur eos Pharao cum exercitu multo. Et nunc clamemus in caelum et miserebitur nostri Dominus et memor erit testamenti patrum nostrorum et conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie. Et scient omnes gentes quia est qui redimat et liberet Israel. Et elevaverunt alienigenae oculos suos et viderunt eos venientes ex adverso et exierunt de castris in proelium. Et tuba cecinerunt hi qui erant cum Iuda, et congressi sunt, et contritae sunt gentes et fugerunt in campum. Novissimi autem omnes ceciderunt in gladio, et persecuti sunt eos usque Gezeron et usque in campos Idumaeae et Azoti et Iamniae, et ceciderunt ex illis ad tria milia virorum. Et reversus est Iudas et exercitus eius sequens eum, dixitque ad populum: Non concupiscatis spolia quia bellum contra nos est, et Gorgias et exercitus eius in monte prope nos, sed state nunc contra inimicos nostros et expugnate eos, et post haec sumetis spolia securi. Et adhuc loquente Iuda haec ecce apparuit pars quaedam prospiciens de monte. Et vidit Gorgias quod in fugam conversi sunt sui et succensa sunt castra. Fumus enim qui videbatur declarabat quod factum est. Quibus illi conspectis timuerunt valde, aspicientes simul et Iudam et exercitum in campo paratum ad proelium. Et fugerunt omnes in campum alienigenarum. Et Iudas reversus est ad spolia castrorum, et acceperunt aurum multum et argentum et hyacinthum et purpuram marinam et opes magnas. Et conversi hymnum canebant et benedicebant in caelum quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia eius. Et facta est salus magna in Israel in die illa. Quicumque autem alienigenae evaserunt venerunt et nuntiaverunt Lysiae universa quae acciderant. Quibus auditis ille consternatus animo deficiebat, quod non qualia voluit talia contigerunt in Israel et qualia mandavit rex.

Et sequenti anno congregavit Lysias virorum electorum sexaginta milia et equitum quinque milia ut debellaret eos. Et venerunt in Iudaeam et castra posuerunt in Bethoron, et occurrit eis Iudas cum decem milibus viris. Et viderunt exercitum fortem et oravit et dixit: Benedictus es salvator Israel qui contrivisti impetum potentis in manu servi tui David, et tradidisti castra alienigenarum in manu Ionathae filii Saul et armigeri eius. Conclude exercitum istum in manu populi tui Israel et confundantur in exercitu suo et equitibus. Da illis formidinem et tabefac audaciam virtutis eorum et commoveantur contritione sua. Deice eos gladio diligentium te et collaudent te omnes qui noverunt nomen tuum in hymnis. Et commiserunt proelium et ceciderunt de exercitu Lysiae quinque milia virorum. Videns autem Lysias fugam suorum et Iudaeorum audaciam, et quod parati essent aut vivere aut mori fortiter, abiit Antiochiam et elegit milites ut multiplicati rursus venirent in Iudaeam. Dixit autem Iudas et fratres eius: Ecce contriti sunt inimici nostri, ascendamus nunc mundare sancta et reno-

uare. Et congregatus est omnis exercitus, et ascenderunt in montem Syon. Et uiderunt sanctificationem desertam, et altare prophanatum, et portas exustas, et in atriis uirgulta nata sicut in saltu uel in montibus, et pastoforia diruta. Et sciderunt uestimenta sua, et planxerunt planctu magno, et imposuerunt cinerem super caput suum. Et ceciderunt in faciem super terram, et exclamauerunt tubis signorum, et clamauerunt in celum. Tunc ordinauit Iudas uiros ut pugnarent aduersus eos qui erant in arce donec emundarent sancta. Et elegit sacerdotes sine macula, uoluntatem habentes in lege Dei. Et mundauerunt sancta, et tulerunt lapides contaminationis in locum inmundum. Et cogitauit de altari holocaustorum quod prophanatum erat, quid de eo faceret. Et incidit illis consilium bonum ut destruerent illud, ne forte illis esset in obprobrium, quia contaminauerunt illud gentes, et demoliti sunt illud. Et reposuerunt lapides in monte domus in loco apto, quoadusque ueniret propheta et responderet de eis. Et acceperunt lapides integros secundum legem, et edificauerunt altare nouum secundum illud quod fuit prius. Et edificauerunt sancta, et que intra domum erant intrinsecus, et edem et atria sanctificauerunt. Et fecerunt uasa sancta noua, et intulerunt candelabrum et altare incensorum et mensam in templum. Et incensum posuerunt super altare, et accenderunt lucernas que super candelabrum erant, et lucebant in templo. Et posuerunt super mensam panes, et appenderunt uela, et consummauerunt omnia opera que fecerant. Et ante matutinum surrexerunt quinta et uicesima die mensis noni (hic mensis casleu) centesimi quadragesimi octaui anni. Et obtulerunt sacrificium secundum legem super altare holocaustorum nouum quod fecerunt. Secundum tempus et secundum diem in qua contaminauerunt illud gentes, in ipsa renouatum est in canticis et citharis et cinaris et cymbalis. Et ceciderunt omnes populus in faciem, et adorauerunt et benedixerunt in celum eum qui prosperauit eis. Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, et obtulerunt holocausta cum leticia, et salutaria laudis. Et ornauerunt faciem templi coronis aureis et scutulis, et dedicauerunt portas et pastoforia, et imposuerunt eis ianuas. Et facta est leticia in populo magna ualde, et auersum est obprobrium gentium. Et statuit Iudas et fratres eius et uniuersa ecclesia Israel ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum per dies octo, a quinta et uicesima die mensis casleu, cum leticia et gaudio. Et edificauerunt in tempore illo montem Syon, et per circuitum muros altos et turres firmas, ne quando uenirent gentes et conculcarent eum sicut antea fecerunt. Et collocauit illic exercitum ut seruarent eum, et muniuit eum ad custodiendum Bethsuram, ut haberet populus munitionem contra faciem Ydumee.

V.

Et factum est ut audierunt gentes in circuitu quia edificatum est altare et sanctuarium sicut prius, irate sunt ualde. Et cogitabant tollere genus Iacob qui erant inter eos, et ceperunt occidere de populo et persequi. Et debellabat Iudas filios Esau in Ydumeam, et eos qui erant in Acrabathanis, quia circumsedebant israelitas. Et percussit eos plaga magna. Et recordatus est maliciam filiorum Bean, qui erant populo in laqueum et in scandalum, insidiantes ei in uia. Et conclusi sunt ab eo in turribus, et applicuit ad eos, et anathematizauit eos, et incendit turres eorum igni cum omnibus qui in eis erant. Et transiuit ad filios Amon, et inuenit manum fortem et populum copiosum, et Tymotheum ducem ipsorum. Et commisit cum eis prelia multa, et contriti sunt in conspectu eorum, et percussit eos. Et cepit Iazer ciuitatem et filias eius, et reuersus est in Iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt in Galaad aduersus israelitas qui erant in finibus eorum, ut tollerent eos. Et fugerunt in Dathemam munitionem, et miserunt litteras ad Iudam et fratres eius dicentes: Congregate sunt aduersus nos gentes per circuitum, ut auferant nos. Et parant uenire et occupare munitionem in quam confugimus, et Thimotheus est dux exercitus eorum. Nunc ergo ueni, eripe nos de manibus eorum, quia cecidit de nobis multitudo. Et omnes fratres nostri qui erant in locis Tubin interfecti sunt, et captiuas abduxerunt uxores eorum et natos et spolia, et peremerunt illic ferme mille uiros. Et adhuc epistole legebantur, et ecce nuntii alii uenerunt de Galilea conscissis tunicis, nuntiantes secundum uerba hec, dicentes conuenisse aduersum se a Ptolomaida et Tyro et Sydone, et repleta est omnis Galilea alienigenis ut nos consumant. Ut audiuit autem Iudas et populus sermones istos, conuenit ecclesia magna cogitare quid facerent fratribus suis qui in tribulatione erant et expugnabantur ab eis. Dixitque Iudas Symoni fratri suo: Elige tibi uiros, et uade et libera fratres tuos in Galilea. Ego autem et Ionathas frater tuus ibimus in Galaaditim. Et reliquit Iosephum filium Zacharie et Azariam duces populi cum residuo exercitu in custodia ad custodiam, et precepit illis dicens: Prestote populo huic, et nolite bellum committere aduersus gentes donec reuertamur. Et dati sunt Symoni uiri tria milia ut iret in Galileam, Iude autem octo milia in Galaaditim. Et abiit Symon in Galileam, et commisit prelia multa cum gentibus. Et contrite sunt gentes a facie eius, et persecutus est eos usque ad portam Ptolomaidis. Et ceciderunt de gentibus fere tria milia uirorum, et accepit spolia eorum. Et assumpsit eos qui erant in Galilea et in Acrabathanis cum uxoribus et natis et omnibus que erant illic, et adduxit in Iudeam cum leticia magna. Et Iudas Machabeus et Ionathas frater eius transierunt Iordanem, et abierunt uiam trium dierum in desertum. Et occurrerunt eis Nabuthei, et susceperunt eos pacifice, et narrauerunt eis omnia que acciderant

fratribus eorum in Galaaditide. et quia multi ex eis comprehensi sunt in Barasa et Bosor et in Alimis et Casphor et Maced et Carnaim. hee omnes civitates munite et magne. Sed et in ceteris civitatibus Galaaditidis tenentur comprehensi. et in crastinum constituerunt admovere exercitum civitatibus his et comprehendere et tollere eos in una die. Et convertit Iudas et exercitus eius viam in desertum Bosor repente et occupavit civitatem et occidit omnem masculum in ore gladii. Et accepit omnia spolia eorum et succendit eam igni. Et surrexerunt inde nocte et ibant usque ad munitionem. Et factum est diluculo cum elevassent oculos suos. et ecce populus multus cuius non erat numerus portantes scalas et machinas ut comprehenderent munitionem et expugnarent eos. Et vidit Iudas quia cepit bellum et clamor belli ascendit in celum sicut tuba. et clamor magnus de civitate. et dixit exercitui suo. Pugnate hodie pro fratribus vestris. et venit tribus ordinibus post eos et exclamaverunt tubis. et clamaverunt in oratione. Et cognoverunt castra Timothei quia Machabeus est. et refugerunt a facie eius. et percusserunt eos plaga magna. Et ceciderunt ex eis in die illa fere octo milia virorum. Et divertit Iudas in Maspha et expugnavit et cepit eam. et occidit omnem masculum eius et sumpsit spolia eius. et succendit eam igni. Inde perrexit et cepit Casbon et Maged et Bosor et reliquas civitates Galaaditidis. Post hec autem verba congregavit Timotheus exercitum alium. et castra posuit contra Raphon trans torrentem. Et misit Iudas speculari exercitum et renuntiaverunt ei dicentes. quia convenerunt ad eum omnes gentes que in circuitu nostro sunt exercitus multus nimis. et Arabas conduxerunt in auxilium sibi. et castra posuerunt trans torrentem parati ad te venire in prelium. Et abiit Iudas obviam illis. Et ait Timotheus principibus exercitus sui. Cum appropinquaverit Iudas et exercitus eius ad torrentem [illegible] aque. Si transierit ad nos prior non poterimus sustinere eum. quia potens poterit adversum nos. Si vero timuerit transire et posuerit castra trans flumen transfretemus ad eos et poterimus adversus illum. Ut autem appropinquavit Iudas ad torrentem aque statuit scribas populi secus torrentem. et mandavit eis dicens. Neminem hominum reliqueritis sed veniant omnes in prelium. Et transfretavit ad illos prior et omnis populus post eum. Et contriti sunt omnes gentes a facie eorum et proiecerunt arma sua. et fugerunt ad phanum quod erat in Carnaim. et occupavit ipsam civitatem et phanum succendit igni cum omnibus qui erant in ipso. et oppressa est Carnaim et non potuit sustinere contra faciem Iude. Et congregavit Iudas universos Israelitas qui erant in Galaaditide a minimo usque ad maximum. et uxores eorum et natos. et exercitum magnum valde ut venirent in terram Iude. Et venerunt usque Ephron. et hec civitas magna in ingressu posita munita valde. Et non erat declinare ab ea dextra vel sinistra. sed per mediam iter erat. et incluserunt se qui erant in civitate. et obstruxerunt portas lapidibus. Et misit ad eos Iudas verbis pacificis dicens. Transeamus per terram vestram ut eamus in terram nostram. et nemo vobis nocebit. tantum pedibus transibimus. et nolebant eis aperire. Et precepit Iudas predicare in castris ut applicarent unusquisque in quo erant loco. Et applicuerunt se viri virtutis et oppugnaverunt civitatem illam tota die et tota nocte. et tradita est civitas in manu eius. Et peremerunt omnem masculum in ore gladii et eradicavit eam. et accepit spolia eius. et transiit per totam civitatem super interfectos. et transgressi sunt Iordanem in campo magno contra faciem Bethsan. Et erat Iudas congregans extremos. et exhortabatur populum per totam viam donec venerunt in terram Iuda. Et ascenderunt in montem Syon cum letitia et gaudio et obtulerunt holocausta quod nemo ex eis cecidisset donec reverterentur in pace. Et in diebus quibus erat Iudas et Ionathas in terra Galaad. et Symon frater eius in Galilea contra faciem Ptolomaidis. Audivit Ioseph Zacharie filius. et Azarias princeps virtutis res bene gestas. et prelia que facta sunt. et dixit. Faciamus et ipsi nobis nomen. et eamus pugnare adversum gentes que in circuitu nostro sunt. Et precepit his qui erant in exercitu suo et abierunt Iamniam. Et exivit Gorgias de civitate. et viri eius obviam illis in pugnam. et fugati sunt Iosephus et Azarias usque in fines Iudee. et ceciderunt illa die de populo Israel ad duo milia viri. Et facta est plaga magna in populo. quia non audierunt Iudam. et fratres eius existimantes se facturos fortiter. Ipsi autem non erant de semine virorum illorum per quos salus facta est in Israel. Et viri Iuda magnificati sunt valde in conspectu omnis Israel et gentium omnium ubi audiebatur nomen eorum. et convenerunt ad eos fausta clamantes. Et exivit Iudas et fratres eius. et expugnabant filios Esau in terra que ad austrum est. et percussit Chebron et filias eius. et muros eius. et turres igni succendit in circuitu. Et movit castra ut iret in terram alienigenarum et perambulabat Samariam. In illa die ceciderunt sacerdotes in bello. dum volunt fortiter facere. dum sine consilio exeunt in prelium. Et declinavit Iudas in Azotum in terram alienigenarum. et diruit aras eorum. et sculptilia deorum suorum succendit igni. Et cepit spolia civitatum. et reversus est in terram Iuda.

VI

Et rex Antiochus perambulabat superiores regiones. et audivit esse civitatem Elymaidem in Perside nobilissimam. et copiosam in argento et auro templumque in ea locuples valde. et illic velamina aurea. et lorice et scuta que reliquit Alexander Philippi rex Macedo qui

primus regnavit in graecia. Et venit et quaerebat capere civitatem et praedari eam: et non potuit quoniam innotuit sermo his qui erant in civitate. et exsurrexerunt in praelium et fugit inde et abiit cum tristitia magna et reversus est in babyloniam. Et venit qui nuntiaret ei in perside quia fugata sunt castra quae erant in terra iuda: et quia abiit lysias cum virtute forti in primis et fugatus est a facie iudaeorum et invaluerunt armis et viribus et spoliis multis quae ceperunt de castris quae exciderunt et quia diruerunt abominationem quam aedificaverat super altare quod erat in ierusalem et sanctificationem sicut prius circumdederunt muris excelsis sed et bethsuram civitatem suam. Et factum est ut audivit rex sermones istos expavit et commotus est valde et decidit in lectum et incidit in languorem prae tristitia quia non est factum sicut cogitabat. Et erat illic dies multos quia renovata est in eo tristitia magna et arbitratus est se mori. Et vocavit omnes amicos suos et dixit illis. Recessit somnus ab oculis meis et concidi et corrui corde prae sollicitudine et dixi in corde meo. In quantam tribulationem deveni et in quos fluctus tristitiae in quibus nunc sum. qui iocundus eram et dilectus in potestate mea. Sed nunc reminiscor malorum quae feci in ierusalem unde et abstuli omnia spolia argentea et aurea quae erant in ea et misi auferre habitantes iudaeam sine causa. Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista et ecce pereo tristitia magna in terra aliena. Et vocavit philippum unum de amicis suis et praeposuit eum super universum regnum suum. et dedit ei diadema et stolam suam et anulum ut adduceret antiochum filium suum et nutriret eum et regnaret. et mortuus est illic antiochus rex anno centesimo quadragesimo et nono. Et agnovit lysias quia mortuus est rex et constituit regnare antiochum filium eius quem nutrivit adolescentem. et vocavit nomen eius eupatorem. Et hi qui erant in arce concluserant israhel in circuitu sanctorum et quaerebant eis mala semper ad firmamentum gentium. Et cogitavit iudas disperdere eos et convocavit universum populum ut obsiderent eos. Et convenerunt simul et obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo. Et fecerunt balistas et machinas. Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur. et adiunxerunt se illis aliqui impii ex israhel et abierunt ad regem et dixerunt. Quousque non facis iudicium et vindicas fratres nostros? Nos decrevimus servire patri tuo et ambulare in praeceptis eius et obsequi edictis eius. Et filii populi nostri propter hoc abalienabant a nobis. Et quicumque inveniebantur ex nobis interficiebantur et hereditates nostrae diripiebantur. Et non ad nos tantum extenderunt manum sed et in omnes fines nostros. Et ecce applicuerunt hodie ad arcem in ierusalem occupare eam. et munitionem in bethsuram munierunt. Et nisi praevenies eos velocius maiora quam haec facient

et non poteris obtinere eos. Et iratus est rex ut haec audivit et convocavit omnes amicos suos et principes exercitus sui et eos qui super equites erant. Sed et de regnis aliis et de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conducticii. Et erat numerus exercitus eius centum milia peditum et viginti milia equitum et elephanti triginta duo docti ad praelium. Et venerunt per idumeam et applicuerunt ad bethsuram et pugnaverunt dies multos. Et fecerunt machinas et exierunt et succenderunt eas igni et pugnaverunt viriliter. Et recessit iudas ab arce et movit castra ad bethzacharam contra castra regis. Et surrexit rex ante lucem et concitavit exercitum in impetum contra viam bethzacharam. et praeparaverunt se exercitus in praelium et tubis cecinerunt. Et elephantis ostenderunt sanguinem uvae et mori ad acuendos eos in praelium. Et diviserunt bestias per legiones et astiterunt singulis elephantis mille viri in loricis concathenatis et galeae aereae in capitibus eorum. Et quingenti equites ordinati unicuique bestiae electi erant. Hi ante tempus ubicumque erat bestia ibi erant et quocumque ibat ibant et non discedebant ab ea. Sed et turres ligneae super eos firmae protegentes per singulas bestias et super eas machinae. Et super singulas viri virtutis triginta duo qui pugnabant desuper et intus magister bestiae. Et residuum equitatum hinc et inde statuit in duas partes tubis exercitum commonere et perurgere constipatum in legionibus eius. Et ut refulsit sol in clypeos aureos et aereos resplenduerunt montes ab eis et resplenduerunt sicut lampades ignis. Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos et alia per loca humilia et ibant caute et ordinate. et commovebantur omnes inhabitantes terram a voce multitudinis eorum et incessu turbae et collisione armorum. Erat enim exercitus magnus valde et fortis. Et appropiavit iudas et exercitus eius in praelium. Et ceciderunt de exercitu regis sescenti viri. Et vidit eleazar filius saura unam de bestiis loricatam loricis regis et erat eminens super ceteras bestias. Et visum est ei quod in ea esset rex. et dedit se ut liberaret populum suum et adquireret sibi nomen aeternum. Et cucurrit ad eam audacter in medium legionis interficiens a dextris et a sinistris. et cadebant ab eo huc atque illuc. Et ivit sub pedes elephanti et supposuit se ei et occidit eum. Et cecidit in terram super ipsum et mortuus est illic. Et videntes virtutem regis et impetum exercitus eius diverterunt se ab eis. Castra autem regis ascenderunt contra eos in ierusalem. Et applicuerunt castra regis ad iudaeam et montem syon. Et fecit pacem cum his qui erant in bethsura. et exierunt de civitate quia non erant eis ibi alimenta conclusis. quia sabbata erant terrae. Et comprehendit rex bethsuram. et constituit ibi custodiam custodire eam. Et convertit castra ad locum sanctificationis dies multos. et statuit illic balistas et machinas et ignis iacula et tormenta ad lapides iactandos

et spicula. et scorpios ad mittendas sagittas.
et fundibula. Fecerunt autem et ipsi machinas
adversus machinas eorum. et pugnaverunt di
es multos. Esce autem non erant in civitate eo
quod septimus annus esset. et qui remanserant in iu
dea de gentibus consumpserant reliquias eorum
que reposite fuerant. Et remanserunt in sanctis viri
pauci quoniam obtinuerat eos fames. et dispersi
sunt unusquisque in locum suum. Et audivit
lysias quod philippus quem constituerat rex antiochus
cum adhuc viveret ut nutriret antiochum
filium suum et regnaret reversus esset a perside
et media. et exercitus qui abierat cum ipso et quia
querit suscipere regni negocia festinavit
ire et dicere ad regem. et duces. et exercitus.
Deficimus cotidie. et esca nobis modica est. et lo
cus quem obsidemus est munitus. et incumbit
nobis ordinare de regno. Nunc itaque demus
dextras hominibus istis. et faciamus cum illis pa
cem. et cum omni gente eorum. et constituamus
illis ut ambulent in legitimis suis sicut prius.
Propter legitima enim ipsorum que despeximus
irati sunt. et fecerunt omnia hec. et placuit sermo in
conspectu regis et principum. et misit ad eos pacem
facere et receperunt illam. Et iuravit illis rex
et principes. et exierunt de munitione. Et intra
vit rex montem syon et vidit munitionem lo
ci et rupit citius iuramentum quod iuravit.
et mandavit destruere murum in gyro. et di
scessit festinanter. et reversus est antiochiam
et invenit philippum dominantem civitati.
Et pugnavit adversus eum. et occupavit

VII

civitatem. Anno centesimo quinquagesimo primo exiit demetri
us seleuci filius ab urbe roma. et ascendit cum
paucis viris in civitatem maritimam. et regna
vit illic. Et factum est ut ingressus esset in domum
regni patrum suorum comprehendit exercitus antiochum
et lysiam ut adduceret eos ad eum. et res ei inno
tuit et ait. Nolite mihi ostendere faciem eorum. et oc
cidit eos exercitus. Et sedit demetrius super
sedem regni sui. et venerunt ad eum viri iniqui
et impii ex israel. et alchimus dux eorum qui vo
lebat fieri sacerdos. et accusaverunt populum
apud regem dicentes. Perdidit iudas et fratres eius
omnes amicos tuos. et nos dispersit de terra
nostra. Nunc ergo mitte virum cui credis. ut eat
et videat exterminium omne quod fecit nobis
et regionibus regis. et puniat omnes amicos eius
et adiutores eorum. Et elegit rex ex amicis suis
bachidem qui dominabatur trans flumen mag
num in regno et fidelem regi. et misit eum.
Et alchimum impium constituit in sacerdotium et
mandavit ei facere ultionem in filios israel.
Et surrexerunt et venerunt cum exercitu magno
in terram iuda. et miserunt nuntios et locuti sunt
ad iudam et ad fratres eius verbis pacificis in do
lo. et non intenderunt sermonibus eorum. Vide
runt enim quia venerunt cum exercitu magno
et convenerunt ad alchimum et bachidem con
gregatio scribarum requirere que iusta sunt

et primi assidei et qui erant in filiis israel. et exqui
rebant ab eis pacem. Dixerunt enim. Homo sacerdos
de semine aaron venit non decipiet nos. Et
locutus est cum eis verba pacifica. et iuravit illis di
cens. Non inferemus vobis malum neque amicis ve
stris. et crediderunt ei. Et comprehendit ex eis. lx.
viros. et occidit eos in una die secundum verbum
quod scriptum est. Carnes sanctorum tuorum et sanguinem
ipsorum effuderunt in circuitu ierusalem. et non erat
qui sepeliret. Et incubuit timor et tremor
in omnem populum. quia dixerunt non est in eis veritas. et
iudicium. Transgressi sunt enim constitutum
et iusiurandum quod iuraverunt. Et movit bachi
des castra ab ierusalem. et applicuit in bethzeca.
et misit et comprehendit multos ex eis qui a se
refugerant. et quosdam de populo mactavit
et in puteum magnum proiecit. Et commisit
regionem alchimo. et reliquit cum eo auxilium
in adiutorium ipsi. Et abiit bachides ad regem.
et satis agebat alchimus pro principatu sacer
dotii sui. Et convenerunt ad eum omnes qui per
turbabant populum suum. et obtinuerunt terram
iuda. et fecerunt plagam magnam in israel.
Et vidit iudas omnia mala que fecit alchi
mus et qui cum eo erant filiis israel plus multo
quam gentes. et exiit in omnes fines iudee in circui
tu. et fecit vindictam in viros desertores. et
cessaverunt ultra exire in regionem. Vidit autem
alchimus quod prevaluit iudas. et qui cum eo erant
et cognovit quia non potest sustinere eos. et regressus
sus est ad regem. et accusavit eos multis crimi
nibus. Et misit rex nichanorem unum ex prin
cipibus suis nobilioribus qui erat inimicitias
exercens contra israel. et mandavit ei evertere populum.
Et venit nichanor in ierusalem cum exercitu magno
et misit ad iudam et ad fratres eius cum dolo verbis
pacificis dicens. Non sit pugna inter me et vos
veniam cum viris paucis. ut videam facies ve
stras cum pace. Et venit ad iudam et salutave
runt se invicem pacifice. et hostes parati
erant rapere iudam. Et innotuit sermo
iude quia cum dolo venerat ad eum. et conterritus est ab
eo. et amplius noluit videre faciem eius.
Et cognovit nichanor quod denudatum est con
silium eius et exiit obviam iude in pugnam
iuxta carpharsalama. et ceciderunt de nicha
noris exercitu fere. v. milia. viri. et fugerunt
in civitatem david. Et post hec verba as
cendit nichanor in montem syon. et exierunt
de sacerdotibus populi salutare eum in pace.
et demonstrare ei holocaustomata que offere
bantur pro rege. et irridens sprevit eos. et
polluit. et locutus est superbe. et iuravit cum ira
dicens. Nisi traditus fuerit iudas et exercitus
eius in manus meas continuo cum regressus fu
ero in pace succendam domum istam. Et ex
iit cum ira magna. Et intraverunt sacerdotes
et steterunt ante faciem altaris. et templi.
et flentes dixerunt. Tu elegisti domum istam
domine ad invocandum nomen tuum in ea ut esset

domus orationis et obsecrationis populo tuo: fac vindictam in homine isto et exercitu eius, et cadant gladio. Memento blasphemias eorum et ne dederis eis ut permaneant. Et exiit Nichanor ab Ierusalem et castra applicuit ad Bethoron, et occurrit illi exercitus Syrie. Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus milibus viris. Et oravit Iudas et dixit: Qui missi erant a rege Sennacherib domine, quia blasphemaverunt te, exiit angelus et percussit ex eis centum lxxxv milia. Sic contere exercitum istum in conspectu nostro hodie, et sciant ceteri quia male locutus est super sancta tua, et iudica illum secundum malitiam illius. Et commiserunt exercitus prelium xiii die mensis Adar, et contrita sunt castra Nichanoris, et cecidit ipse primus in prelio. Ut autem vidit exercitus eius quia cecidit Nichanor, proiecerunt arma sua et fugerunt. Et persecuti sunt eos viam unius diei ab Adazer usque quo venitur Gazara, et tubis cecinerunt post eos cum significationibus. Et exierunt de omnibus castellis Iudee in circuitu, et ventilabant eos cornibus, et convertebantur iterum ad eos, et ceciderunt omnes gladio, et non est relictus ex eis nec unus. Et acceperunt spolia eorum in predam, et caput Nichanoris amputaverunt et dexteram eius quam extenderat superbe, et attulerunt et suspenderunt contra Ierusalem. Et letatus est populus valde, et egerunt diem illam in letitia magna. Et constituit agi omnibus annis diem istam xiii die mensis Adar. Et siluit terra Iuda dies paucos.

VIII

Et audivit Iudas nomen Romanorum quia sunt potentes viribus et adquiescunt ad omnia que postulantur ab eis, et quicumque accesserunt ad eos statuerunt cum eis amicitias, et quia sunt potentes viribus. Et audierunt prelia eorum et virtutes bonas quas faciunt in Galatiam, quia obtinuerunt eos et duxerunt sub tributum, et quanta fecerunt in regione Hispanie, et quod in potestatem redegerunt metalla argenti et auri que illic sunt, et possederunt omnem locum consilio suo et patientia, loca que longe erant valde ab eis. Et reges qui supervenerant illis ab extremis terre contriverunt et percusserunt eos plaga magna, ceteri autem dant eis tributum omnibus annis. Et Philippum et Perseum Ceteorum regem et ceteros qui adversus eos arma tulerant contriverunt in bello et obtinuerunt eos. Et Antiochum regem magnum Asie, qui eis pugnam intulerat habens c.xx. elephantos et equitatum et currus et exercitum magnum valde, contritum ab eis, quia ceperunt eum vivum et statuerunt ei ut daret ipse et qui regnaverunt post ipsum tributum magnum, et daret obsides et constitutum, et regionem Indorum et Medos et Lydos de optimis regionibus eorum. Et acceptas eas ab illis dederunt Eumeni regi. Et quia qui erant apud Elladam voluerant ire et tollere eos, et innotuit sermo his, et miserunt ad eos ducem unum et pugnaverunt contra eos. Et ceciderunt ex eis multi, et captivas duxerunt uxores eorum et filios, et diripuerunt eos, et terram eorum possederunt, et destruxerunt muros eorum, et in servitutem illos redegerunt usque in hunc diem. Et residua regna et insulas que aliquando restiterant illis exterminaverunt, et in potestatem redegerunt. Cum amicis autem suis et qui in ipsis requiem habebant conservaverunt amicitiam, et obtinuerunt regna que erant proxima et que longe, quia quicumque audiebant nomen eorum timebant eos. Quibus vero vellent auxilio esse ut regnarent, regnabant. Quos autem vellent a regno deturbabant, et exaltati sunt valde. Et in omnibus istis nemo portabat diadema nec induebatur purpura ut magnificaretur in ea. Et quia curiam fecerunt sibi, et cotidie consulebant ccc.xx. consulentes semper de multitudine ut que digna sunt gerant. Et committunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari universe terre sue, et omnes obediunt uni, et non est invidia neque zelus inter eos. Et elegit Iudas Eupolemum filium Iohannis filii Iacob et Iasonem filium Eleazari, et misit eos Romam constituere cum illis amicitiam et societatem, et ut auferrent ab eis iugum Grecorum, quia viderunt quod in servitutem premerent regnum Israel. Et abierunt Romam viam multam valde, et introierunt curiam et dixerunt: Iudas Machabeus et fratres eius et populus Iudeorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem et pacem, et conscribere nos socios et amicos vestros. Et placuit sermo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum quod scripserunt in tabulis ereis et miserunt in Ierusalem ut esset apud eos ibi memoriale pacis et societatis. Bene sit Romanis et genti Iudeorum in mari et in terra in eternum, gladiusque et hostis procul fiat ab eis. Quod si institerit bellum Romanis prius aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum, auxilium feret gens Iudeorum prout tempus dictaverit corde pleno, et prelianibus non dabunt neque subministrabunt triticum, arma, pecuniam, naves, sicut placuit Romanis, et custodient mandata eorum nihil ab eis accipientes. Similiter autem et si genti Iudeorum prius acciderit bellum, adiuvabunt Romani ex animo prout eis tempus permiserit, et adiuvantibus non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, sicut placuit Romanis, et custodient mandata eorum absque dolo. Secundum hec verba constituerunt Romani populo Iudeorum. Quod si post hec verba hi aut illi addere aut demere ad hec aliquid voluerint, facient ex proposito suo, et quecumque addiderint vel dempserint rata erunt. Sed et de malis que Demetrius rex fecit in eos scripsimus ei dicentes: Quare gravasti iugum tuum super amicos nostros et socios Iudeos? Si ergo iterum adierint nos adversum te, faciemus illis iudicium et pugnabimus tecum mari terraque.

IX

Interea ut audivit Demetrius quia cecidit Nichanor et exercitus eius in

pulo apposuit Bachidem et Alchimum rursum
mittere in Iudeam et dextrum cornu cum illis.
Et abierunt viam que ducit in Galgala et castra
posuerunt in Masaloth que est in Arbellis et oc-
cupaverunt eam et peremerunt animas hominum multas.
In mense primo anni centesimi et quinquagesimi
et secundi applicuerunt exercitum ad Ierusalem et surre-
xerunt et abierunt in Beream viginti milia virorum
et duo milia equitum. Et Iudas posuerat castra in
Laisa et tria milia viri electi cum eo. Et viderunt mul-
titudinem exercitus quia multi sunt et timuerunt val-
de. Et multi subtraxerunt se de castris et non
remanserunt ex eis nisi octingenti viri. Et vidit Iu-
das quod defluxit exercitus suus et bellum per-
urgebat eum et confractus est corde quia non ha-
bebat tempus congregandi eos et dissolutus est et dixit
his qui residui erant. Surgamus et eamus
ad adversarios nostros si poterimus pugnare ad-
versus eos. Et avertebant eum dicentes. Non po-
terimus sed liberemus animas nostras modo et revertamur ad
fratres nostros et tunc pugnabimus adversus eos. Nos
autem pauci sumus. Et ait Iudas. Absit rem istam
facere ut fugiamus ab eis. Et si appropiavit
tempus nostrum moriamur in virtute propter fratres nostros.
et non inferamus crimen glorie nostre. Et movit
exercitus de castris et steterunt illis obviam
et divisi sunt equites in duas partes et fundibula-
rii et sagittarii preibant exercitum et primi certa-
minis omnes potentes. Bachides autem erat
in dextro cornu et proximavit legio ex du-
abus partibus et clamabant tubis. Exclamave-
runt autem et qui erant ex parte Iude et ipsi et con-
mota est terra a voce exercituum et commissum est
prelium a mane usque ad vesperam. Et vidit
Iudas quia firmior est pars exercitus Bachidis in
dextris et convenerunt cum ipso omnes constantes corde
et contrita est dextera pars ab eis et persecutus est eos usque
ad montem Azoti. Et qui in sinistro cornu erant
viderunt quod contritum est dextrum cornu et secuti sunt
post Iudam et qui cum ipso erant a tergo. Et ingra-
vatum est prelium et ceciderunt vulnerati mul-
ti ex his et ex illis. Et cecidit Iudas et ceteri fu-
gerunt. Et Ionathas et Symon tulerunt Iudam
fratrem suum et sepelierunt eum in sepulchro patrum
suorum in civitate Modin et fleverunt eum omnis
populus Israel planctu magno et lugebant dies mul-
tos et dixerunt. Quomodo cecidit potens qui salvum
faciebat Israel. Et cetera verba Iude bellorum et virtutum
quas fecit et magnitudinis eius non sunt descrip-
ta. multa enim erant valde. Et factum est post
obitum Iude emerserunt iniqui in omnibus
finibus Israel et exorti sunt omnes qui operabantur ini-
quitatem. In diebus illis facta est fames magna
valde et tradidit se Bachidi omnis regio eorum cum
ipsis. Et elegit Bachides impios viros et consti-
tuit eos dominos regionis. Et exquirebant et
perscrutabantur amicos Iude et adducebant
eos ad Bachidem et vindicabat se in illos et il-
ludebat. Et facta est tribulatio magna in Israel
qualis non fuit ex qua die non est visus propheta
in Israel. Et congregati sunt omnes amici Iude et dix-
erunt Ionathe. Ex quo frater tuus Iudas defunc-
tus est vir similis ei non est qui exeat contra inimicos
Bachidem et eos qui inimici sunt gentis nostre.
Nunc itaque elegimus te hodie esse pro eo in prin-
cipem et ducem ad bellandum bellum nostrum.
Et suscepit Ionathas tempore illo principatum et
surrexit loco Iude fratris sui. Et cognovit Ba-
chides et querebat occidere eum. Et cognovit Iona-
thas et Symon frater eius et omnes qui cum eo erant
et fugerunt in desertum Thecue et consederunt
ad aquam lacus Asphar. Et cognovit Bachides
et die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius
trans Iordanem. Et misit fratrem suum ducem
populi et rogavit Nabutheos amicos suos ut com-
modarent illis apparatum suum qui erat copi-
osus. Et exierunt filii Iambri ex Madaba et
comprehenderunt Iohannem et omnia que habebat et abierunt
habentes ea. Post hec verba renuntiatum est Iona-
the et Symoni fratri eius quia filii Iambri faciunt
nuptias magnas et ducunt sponsam ex Mada-
ba filiam unius de magnis principibus Cha-
naan cum ambitione magna. Et recordati sunt
sanguinis Iohannis fratris sui et ascenderunt et ab-
sconderunt se sub tegumento montis et leva-
verunt oculos suos et viderunt et ecce tumultus
et apparatus multus et sponsus processit et amici
eius et fratres eius obviam illis cum tympanis
et musicis et armis multis. Et surrexerunt ad eos
ex insidiis et occiderunt eos et ceciderunt vul-
nerati multi et residui fugerunt in montem
et acceperunt omnia spolia eorum. Et conversae sunt nuptie
in luctum et vox musicorum ipsorum in lamentum.
Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui
et reversi sunt ad ripam Iordanis. Et audivit Ba-
chides et venit die sabbatorum usque ad horam Ior-
danis in virtute multa. Et dixit ad suos Io-
nathas. Surgamus et pugnemus contra inimicos
nostros. Non est enim hodie sicut heri et nudius tertius.
Ecce enim bellum ex adverso. Aqua vero Iordanis
hinc et inde et ripe et paludes et saltus et non est locus
divertendi. Nunc ergo clamate in celum ut libe-
remini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est
bellum. Et extendit Ionathas manum suam per-
cutere Bachidem et divertit ab eo retro. Et de-
siluit Ionathas et qui cum eo erant in Iordanem.
Et ceciderunt de parte Bachidis die illa mille
viri et reversi sunt in Ierusalem et edificaverunt
civitates munitas in Iudea munitionem que
erat in Iericho et in Ammaum et in Bethoron et
Bethel et Thamnatha et Phara et Thopo muris ex-
celsis et portis et seris. Et posuit custodiam
in eis ut inimicitias exercerent in Israel. Et mu-
nivit civitatem Bethsuram et Gazaram et ar-
cem et posuit in eis auxilia et apparatum es-
carum. Et accepit filios principum regionis
obsides et posuit eos in arce in Ierusalem in custo-
diam. Et anno centesimo quinquagesimo tertio mense secundo precepit Al-
chimus destrui muros domus sancte interioris
et destrui opera prophetarum et cepit destruere.

In tempore illo et percussus est alchimus et impedita sunt opera illius et obclusum est os eius et dissolutus est paralisi, nec ultra loqui potuit verbum et mandare de domo sua. Et mortuus est alchimus in tempore illo cum tormento magno. Et vidit bachides quoniam mortuus est alchimus et reversus est ad regem. Et siluit terra annis duobus. Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: Ecce ionathas et qui cum eo sunt in silentio habitant confidenter. Nunc ergo adducamus bachidem et comprehendet eos omnes una nocte. Et abierunt et consilium ei dederunt. Et surrexit ut veniret cum exercitu multo. Et misit occulte epistolas sociis suis qui erant in iudea ut comprehenderent ionatham et eos qui cum eo erant, et non potuerunt quia innotuit eis consilium eorum. Et apprehendit de viris regionis qui principes erant militie quinquaginta viros et occidit eos. Et secessit ionathas et symon et qui cum eo erant in bethbesse que est in deserto. Et extruxit diruta eius et firmaverunt eam. Et cognovit bachides et congregavit universam multitudinem suam et hiis qui de iudea erant denuntiavit. Et venit et castra posuit desuper ad bethbesse et oppugnavit eam dies multos et fecit machinas. Et reliquit ionathas symonem fratrem suum in civitate et exiit in regionem et venit cum numero et percussit odaren et fratres eius et filios phaseron in tabernaculis ipsorum et cepit cedere et crescere in virtutibus. Symon vero et qui cum ipso erant exierunt de civitate et succenderunt machinas et pugnaverunt contra bachidem et contritus est ab eis et afflixerunt eum valde quoniam consilium eius et congressus eius erat inanis. Et iratus contra viros iniquos qui ei consilium dederant ut veniret in regionem ipsorum multos ex eis occidit. Ipse autem cogitavit cum reliquis abire in regionem suam. Et cognovit ionathas et misit ad eum legatos componere cum ipso pacem et reddere ei captivitatem. Et libenter accepit et fecit secundum verba eius et iuravit nichil se ei facturum mali omnibus diebus vite eius. Et reddidit ei captivitatem quam prius erat predatus de terra iuda. Et conversus abiit in terram suam et non apposuit amplius venire in fines eius. Et cessavit gladius ex israel. Et habitavit ionathas in machmas et cepit ionathas ibi iudicare populum et exterminavit impios ex israel.

x.

Et anno centesimo sexagesimo ascendit alexander antiochi filius qui cognominatus est nobilis et occupavit ptolomaydam et receperunt eum et regnavit illic. Et audivit demetrius rex et congregavit exercitum valde copiosum et exivit obviam illi in prelium. Et misit demetrius epistolam ad ionatham verbis pacificis ut magnificaret eum. Dixit enim: Anticipemus facere pacem cum eo priusquam faciat cum alexandro adversus nos. Recordabitur enim omnium malorum que fecimus ei et in fratrem eius et in gentem eius. Et dedit ei potestatem congregandi exercitum et fabricare arma et esse ipsum socium eius et obsides qui erant in arce iussit tradi ei. Et venit ionathas in ierusalem et legit epistolas in auditu omnis populi et eorum qui in arce erant. Et timuerunt timore magno quoniam audierunt quod dedit ei rex potestatem congregandi exercitum. Et traditi sunt ionathe obsides et reddidit eos parentibus suis. Et habitavit ionathas in ierusalem et cepit edificare et innovare civitatem. Et dixit facientibus opera ut extruerent muros et montem syon in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem et ita fecerunt. Et fugerunt alienigene qui erant in munitionibus quas bachides edificaverat et reliquit unusquisque locum suum et abiit in terram suam. Tantum in bethsura remanserunt aliqui ex hiis qui reliquerant legem et precepta dei. Erat enim hec eis ad refugium. Et audivit alexander rex promissa que promisit demetrius ionathe et narraverunt ei prelia et virtutes quas ipse fecit et fratres eius et labores quos laboraverunt et ait: Numquid inveniemus aliquem virum talem? Et nunc faciemus eum amicum et socium nostrum. Et scripsit epistolam et misit ei secundum hec verba dicens: Rex alexander fratri ionathe salutem. Audivimus de te quod vir potens sis viribus et aptus es ut sis amicus noster. Et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tue et ut amicus voceris regis. Et misit ei purpuram et coronam auream et que nostra sunt sentias nobiscum et conserves amicitias ad nos. Et induit se ionathas stola sancta septimo mense anno centesimo sexagesimo in die sollempni scenophegie. Et congregavit exercitum et fecit arma copiosa. Et audivit demetrius verba ista et contristatus est et ait: Quid hoc fecimus quod preoccupavit nos alexander apprehendere amicitiam iudeorum ad munimen suum. Scribam et ego illis verba deprecatoria et dignitates et dona ut sint mecum in adiutorio. Et scripsit eis in hec verba: Rex demetrius genti iudeorum salutem. Quoniam servastis ad nos pactum et mansistis in amicitia nostra et non accessistis ad inimicos nostros audivimus et gavisi sumus. Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem et retribuemus vobis bona pro hiis que fecistis nobiscum. Et remittemus vobis prestationes multas et dabimus vobis donationes. Et nunc absolvo vos et omnes iudeos a tributis et pretia salis indulgeo et coronas remitto et tertias seminis et dimidiam partem fructus ligni quod est portionis mee relinquo vobis ex hodierno die et deinceps ne accipiatur a terra iuda et a tribus civitatibus que addite sunt illi ex samaria et galilea ex hodierna die et in totum tempus. Et ierusalem sit sancta et libera cum finibus suis et decime et tributa ipsius sint. Remitto et potestatem arcis que est in ierusalem et do eam summo sacerdoti ut constituat in ea viros quoscumque ipse elegerit qui custodiant eam. Et omnem animam iu-

dorum que captiva est a terra iuda in omni regno meo.
relinquo liberam gratis. Ut omnes a tributis sol
vantur et pecorum suorum. Et omnes dies sollempnes
et sabbata et neomenie et dies decreti et tres dies
ante diem sollempnem et tres dies post diem
sollempnem sint omnes dies immunitatis et
remissionis iudeis omnibus qui sunt in regno
meo. Et nemo habeat potestatem agere aliquid
et movere negocia adversum aliquem eorum in omni
causa. Et ut ascribantur ex iudeis in exercitu re
gis ad xxx milia virorum et dabuntur illis copie
ut oportet omnibus exercitibus regis. Et ex ipsis ordi
nabuntur qui sint in munitionibus regis mag
ni. Et ex his constituentur super negocia regni
que aguntur ex fide. Et principes sint ex eis et
ambulent legibus suis sicut precepit rex in terra
iuda. Et tres civitates que addite sunt iudee ex
regione samarie cum iudea reputentur ut sint
sub uno et non obediant alie potestati nisi sum
mi sacerdotis. Ptolomaidam et confines eius
quas dedi donum sanctis qui sunt in ierusalem ad necessa
rios sumptus sanctorum. Et ego singulis annis
dabo xv milia siclorum argenti de rationibus regis que
me contingunt. Et omne quod reliquum fuit
quod non reddiderant qui super negocia erant
annis prioribus ex hoc dabunt in opera domus.
Et super hec v milia syclorum argenti que accipiebant
de sanctorum ratione per singulos annos et hec ad sacerdo
tes pertineant qui ministerio funguntur. Et qui
cumque confugerint in templum quod est ierosolimis et
in omnibus finibus eius obnoxii regi in omni
negotio dimittantur. Et universa que sunt eis
in regno meo libera habeant. Et ad edificanda vel
restauranda opera sanctorum sumptus dabuntur
de ratione regis. Et ad extruendos muros ierusalem
et ad communiendos in circuitu sumptus dabuntur
de ratione regis et ad construendos muros in iudea.
Ut audivit autem ionathas et populus sermones is
tos non crediderunt eis nec receperunt eos quia
recordati sunt malitie magne quam fecerat in
israel et tribulaverat eos valde. Et complacuit eis
in alexandrum quia ipse fuerat eis princeps ser
monum pacis et ipsi auxilium ferebant omni
bus diebus. Et congregavit rex alexander exercitum
magnum et admovit castra contra demetrium. Et com
miserunt prelium reges et fugit exercitus deme
trii. Et insecutus est eum alexander et incubu
it super eos et invaluit prelium nimis donec oc
cidit sol. Et cecidit demetrius in illa die. Et
misit alexander ad ptolomeum regem egipti
legatos secundum hec verba dicens. Quoniam regressus
sum in regnum meum et sedi in sede patrum me
orum et optinui principatum et contrivi demetri
um et possedi regionem nostram et commisi cum eo
pugnam et contritus est ipse et castra eius a nobis
et sedimus in sede regni eius et nunc statuamus
ad invicem amiciciam et da michi filiam
tuam uxorem et ero gener tuus et dabo tibi
dona et dignitatem. Et respondit ptolomeus rex
dicens. Felix dies in qua reversus es ad ter
ram patrum tuorum et sedisti in sede regni eorum. Et nunc
faciam tibi que scripsisti. Sed occurre ptolomay
dem ut videamus nos invicem et spondeam tibi
sicut dixisti. Et exivit ptolomeus de egipto ipse
et cleopatra filia eius et venit ptolomaidem
anno c lx secundo. Et occurrit ei alexander rex et
dedit ei cleopatram filiam suam et fecit nup
tias eius ptolomaide sicut reges in magna gloria.
Et scripsit alexander rex ionathe ut veniret sibi
obviam. Et abiit cum gloria ptolomaidam et occur
rit ibi duobus regibus. Et dedit illis argentum
multum et aurum et dona et invenit gratiam in
conspectu eorum. Et convenerunt adversus eum viri
pestilentes ex israel viri iniqui interpellantes ad
versus eum et non intendit ad eos rex. Et ius
sit spoliari ionatham vestibus suis et indui
eum purpura et ita fecerunt. Et collocavit
eum rex sedere secum dixitque principibus suis.
Exite cum eo in medium civitatis et predicate ut
nemo adversus eum interpellet de ullo negotio nec
quisquam ei molestus sit de ulla ratione. Et factum
est ut viderunt qui interpellabant gloriam eius
que predicabatur et opertum eum purpura
fugerunt omnes. Et magnificavit eum rex
et scripsit eum rex inter primos amicos et po
suit eum ducem et participem principatus.
Et reversus est ionathas in ierusalem cum pace et leticia.

In anno c lx v venit demetrius filius deme
trii a creta in terram patrum suorum. Et audivit alexander
rex et contristatus est valde et reversus est antiochiam.
Et constituit demetrius apollonium qui pre
erat celesyrie et congregavit exercitum magnum.
Et accessit ad iamniam et misit ad ionatham
summum sacerdotem dicens. Tu solus resistis
nobis. ego autem factus sum in derisum et in obprobrium
propterea quia tu potestatem exerces adversum nos in
montibus. Nunc ergo si confidis in virtutibus
tuis descende ad nos in campum et comparemur il
lic invicem quia mecum est virtus bellorum. Interroga
ergo et disce quis sum ego et ceteri qui auxilio sunt
michi qui et dicunt quia non potest stare pes vester
ante faciem nostram quia bis in fugam conversi
sunt patres tui in terra sua. Et nunc quomodo po
teris sustinere equitatum et exercitum tantum
in campo ubi non est lapis neque saxum nec
locus fugiendi. Et audivit ionathas ser
mones apollonii et motus est animo. Et elegit x
milia virorum et exiit ab ierusalem et occurrit ei symon
frater eius in adiutorium. Et applicuerunt castra
in ioppen et exclusit eum a civitate quia custodia
apollonii ioppe erat et oppugnavit eam.
Et exterriti qui erant intra civitatem ape
ruerunt ei et optinuit ionathas ioppen. Et au
divit apollonius et admovit tria milia e
quitum et exercitum multum et abiit azotum
tanquam iter faciens. Et statim exiit in campum
eo quod haberet multitudinem equitum et confideret
in eis. Et insecutus est eum ionathas in azotum
et prelium commiserunt. Et reliquit apollonius
in castris equites mille occulte post eos. Et

cognovit Ionathas quoniam insidie sunt post se. et circuierunt castra eius a mane usque ad vesperum. Populus autem stabat sicut precepit Ionathas et laboraverunt equi eorum. Et eiecit Symon exercitum suum. et commisit contra legionem. Equites enim fatigati erant. et contriti sunt ab eo et fugerunt. Et qui dispersi sunt in campum fugerunt in Azotum. et intraverunt in Bethdagon idolum suum ut ibi se liberarent. Et succendit Ionathas Azotum. et civitates que erant in circuitu eius. et accepit spolia eorum. et templum Dagon: et omnes qui fugerunt in illud succendit igni. Et fuerunt qui ceciderunt gladio cum his qui succensi sunt fere .viii. milia virorum. Et movit inde Ionathas castra et applicuit ea Ascalona. et exierunt de civitate obviam illi in magna gloria. Et reversus est Ionathas in Ierusalem cum suis habentes spolia multa. Et factum est ut audivit Alexander rex sermones istos: addidit adhuc glorificare Ionatham. Et misit ei fibulam auream sicut consuetudo est dari cognatis regum. et dedit ei Accharon: et omnes fines eius in possessionem.

XI

Et rex Egypti congregavit exercitum sicut arenam que est circa horam maris. et naves multas. et querebat obtinere regnum Alexandri dolo. et addere illud regno suo. Et exiit in Syriam verbis pacificis et aperiebant ei civitates eius et occurrebant ei quia mandaverat Alexander rex exire ei obviam eo quod socer suus esset. Cum autem introiret civitatem Ptolomeus ponebat custodias militum in singulis civitatibus. Et ut appropiavit Azotum ostenderunt ei templum Dagon succensum et Azotum et cetera eius demolita et corpora proiecta et eorum qui cesi erant in bello tumulos quos fecerant secus viam. Et narraverunt regi quia hec fecit Ionathas ut invidiam facerent ei. Et tacuit rex. Et occurrit Ionathas regi in Ioppen cum gloria et invicem se salutaverunt et dormierunt illic. Et abiit Ionathas cum rege usque ad fluvium qui vocabatur Eleutherus. et reversus est in Ierusalem. Rex autem Ptolomeus obtinuit dominium civitatum usque Seleuciam maritimam. et cogitabat in Alexandrum consilia mala. Et misit legatos ad Demetrium dicens. Veni componamus inter nos pactum et dabo tibi filiam meam quam habet Alexander. et regnabis in regno patris tui. Penituit enim me quod dederim illi filiam meam. Quesivit enim me occidere. Et vituperavit eum propter ea quod concupierat regnum eius. Et abstulit filiam suam et dedit eam Demetrio. et abalienavit se ab Alexandro. et manifeste facte sunt inimicitie eius. Et intravit Ptolomeus Antiochiam et imposuit duo diademata capiti suo Egypti et Asie. Rex autem erat in Cilicia illis temporibus quia rebellabant qui erant in locis illis. Et audivit Alexander et venit ad eum in bellum. Et produxit Ptolomeus rex exercitum et occurrit ei in manu valida et fugavit eum. Et fugit Alexander in Arabiam ut ibi protegeretur. Rex autem Ptolomeus exaltatus est. Et abstulit Gadihel Arabs caput Alexandri et misit Ptolomeo. Et rex Ptolomeus mortuus est in die tertia. et qui erant in munitionibus perierunt ab his qui erant intra castra. Et regnavit Demetrius anno .c. lx. vii.

In diebus illis congregavit Ionathas eos qui erant in Iudea ut expugnarent arcem que est in Ierusalem. et fecerunt contra eam machinas multas. Et abierunt quidam qui oderant gentem suam viri iniqui ad regem Demetrium. et renuntiaverunt ei quod Ionathas obsideret arcem. Et ut audivit iratus est. et statim venit Ptolomaidam et scripsit Ionathe ne obsideret arcem sed occurreret sibi ad colloquium festinato. Ut audivit autem Ionathas iussit obsidere. Et elegit de senioribus Israel et de sacerdotibus et dedit se periculo. Et accepit aurum et argentum et vestem et alia xenia multa. et abiit ad regem Ptolomaidam et invenit gratiam in conspectu eius. Et interpellabant adversus eum quidam iniqui ex gente sua. et fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante eum fuerant. et exaltavit eum in conspectu omnium amicorum eius. et statuit ei principatum sacerdotii et quecumque alia habuit prius pretiosa. et fecit eum principem amicorum. Et postulavit Ionathas a rege ut immunem faceret Iudeam. et tres toparchias. et Samariam. et promisit ei talenta .ccc. Et consensit rex et scripsit Ionathe epistolas de his omnibus hunc modum continentes. Rex Demetrius fratri Ionathe salutem. et genti Iudeorum. Exemplum epistole quam scripsimus Lastheni parenti nostro de vobis misimus ad vos ut sciretis. Rex Demetrius Lastheni parenti salutem. Genti Iudeorum amicis nostris et conservantibus que iusta sunt apud nos decrevimus benefacere propter benignitatem ipsorum quam erga nos habent. Statuimus ergo illis omnes fines Iudee et tres civitates Lidan et Ramathe que addite sunt Iudee ex Samaria et omnes confines earum sequestrari omnibus sacrificantibus in Ierosolimis pro his que ab eis rex accipiebat per singulos annos. et pro fructibus terre et pomorum. et alia que ad nos pertinebant decimarum et tributorum ex hoc tempore remittimus eis et areas salinarum. et coronas que nobis deferebantur. Omnia ipsis concedimus et nichil horum irritum erit ex hoc et in omne tempus. Nunc ergo curate facere horum exemplum. et detur Ionathe et ponatur in monte sancto in loco celebri. Et videns Demetrius rex quod siluit terra in conspectu suo et nichil ei resistit dimisit totum exercitum suum unumquemque in locum suum excepto peregrino exercitu quem contraxit ab insulis gentium. et inimici erant ei omnes exercitus patrum eius. Tryphon autem erat quidam partium Alexandri prius. et vidit quoniam omnis

exercitus murmurat contra demetrium. et iit ad emachuel arabum qui nutriebat antiochum filium alexandri. et assidebat ei ut traderet eum ipsi ut regnaret loco patris sui. et nunciavit ei quanta fecit demetrius et inimicicias exercituum eius adversus illum. et mansit ibi diebus multis. Et misit ionathas ad demetrium regem ut eiceret eos qui in arce erant in ierusalem. et qui in presidiis erant quia impugnabant israel. Et misit demetrius ad ionatham dicens. Non hec tantum faciam tibi et genti tue. sed gloria illustrabo te et gentem tuam cum fuerit oportunum. Nunc ergo recte feceris si miseris in auxilium michi viros. quia discessit omnis exercitus meus. Et misit ei ionathas tria milia virorum fortium antiochiam. Et venerunt ad regem et delectatus est rex in adventu eorum. Et convenerunt qui erant in civitate. centum viginti milia hominum. et volebant interficere regem. et fugit rex in aulam. et occupaverunt qui erant de civitate itinera civitatis. et ceperunt pugnare. Et vocavit rex iudeos in auxilium. et convenerunt omnes simul ad eum et dispersi sunt omnes per civitatem. et occiderunt in die illa centum milia hominum. et succenderunt civitatem. et ceperunt spolia multa in illa die. et liberaverunt regem. Et viderunt qui erant de civitate quod optinuissent iudei civitatem sicut volebant. et infirmati sunt mente sua. et clamaverunt ad regem cum precibus dicentes. Da nobis dextras et cessent iudei oppugnantes nos et civitatem. Et proiecerunt arma et fecerunt pacem. et glorificati sunt iudei in conspectu regis et in conspectu omnium qui erant in regno eius. et nominati sunt in regno. Et regressi sunt in ierusalem habentes spolia multa. Et sedit demetrius rex in sede regni sui. et siluit terra in conspectu eius. et mentitus est omnia quecumque dixit. et alienavit se a ionatha. et non retribuit ei secundum beneficia que sibi tribuerat. et vexabat eum valde. Post hec autem reversus est triphon. et antiochus cum eo puer adolescens et regnavit et imposuit sibi diadema. Et congregati sunt ad eum omnes exercitus quos disperserat demetrius et pugnaverunt contra eum et fugit et terga vertit. Et accepit triphon bestias et optinuit antiochiam. Et scripsit antiochus adolescens ionathe dicens. Constituo tibi sacerdotium et constituo te super quattuor civitates ut sis de amicis regis. Et misit illi vasa aurea in ministerium. et dedit ei potestatem bibendi in auro et esse in purpura. et habere fibulam auream. et symonem fratrem eius constituit ducem a terminis tyri usque ad fines egypti. Et exiit ionathas et perambulabat trans flumen civitates. et congregatus est ad eum omnis exercitus syrie in auxilium. et venit ascalonam et occurrerunt ei de civitate honorifice. Et abiit inde gazam. et concluserunt se qui erant gaze et obsedit eam. Et succendit que erant in circuitu civitatis et predatus est eas. Et rogaverunt gazenses ionatham. et dedit illis dextram. Et accepit filios eorum obsides. et misit illos in ierusalem. et perambulavit regionem usque damascum. Et audivit ionathas quod prevaricati sunt principes demetrii in cades que est in galilea cum exercitu multo volentes eum removere a negotio regni. occurrit illis. Fratrem autem suum symonem reliquit intra provinciam. Et applicuit symon ad bethsuram et expugnabat eam diebus multis. et conclusit eos. Et postulaverunt ab eo dextras accipere. et dedit illis. Et eiecit eos inde et cepit civitatem. et posuit in ea presidium. Et ionathas et castra eius applicuerunt ad aquam genesar. et ante lucem vigilaverunt in campo azor. Et ecce castra alienigenarum occurrebant in campo. et tendebant ei insidias in montibus. ipse autem occurrit ex adverso. Insidie vero exsurrexerunt de locis suis. et commiserunt prelium et fugerunt qui erant ex parte ionathe omnes. et nemo relictus est ex eis nisi mathathias filius absalomi. et iudas filius calfi princeps milicie exercitus. Et scidit ionathas vestimenta sua. et posuit terram in capite suo et oravit. Et reversus est ad eos in prelium et convertit illos et pugnaverunt. Et viderunt qui fugiebant partis illius et reversi sunt ad eum et insequebantur cum eo usque cades ad castra sua. et pervenerunt usque illuc. Et ceciderunt de alienigenis in die illa tria milia virorum et reversus est ionathas in ierusalem.

XII

Et vidit ionathas quia tempus eum iuvat. et elegit viros et misit eos romam statuere. et renovare cum eis amiciciam. Et ad spartiatas et ad loca alia misit epistolas secundum eandem formam et abierunt romam et intraverunt in curiam et dixerunt. Ionathas summus sacerdos et gens iudeorum miserunt nos ut renovetis amiciciam et societatem secundum pristinum. Et dederunt illis epistolas ad ipsos per loca ut deducerent eos in terram iuda cum pace. Et hoc est exemplum epistolarum quas scripsit ionathas spartiatis. Ionathas summus sacerdos. et seniores gentis et sacerdotes et reliquus populus iudeorum spartiatis fratribus salutem. Iam pridem misse erant epistole ad oniam summum sacerdotem a dario qui regnabat apud vos quoniam estis fratres nostri sicut rescriptum continet quod subiectum est. Et suscepit onias virum qui missus fuerat cum honore. et accepit epistolas quibus significabatur de societate et amicicia. nos cum nullo horum indigeremus habentes solacia sanctos libros qui sunt in manibus nostris maluimus mittere ad vos renovare fraternitatem et amiciciam ne for

te alicui efficiemur a vobis. Multa enim tempora transierunt ex quo misistis ad nos. Nos ergo in omni tempore sine intermissione in diebus sollempnibus et ceteris quibus oportet memores sumus vestri in sacrificiis que offerimus et in observationibus sicut fas est et decet meminisse fratrum. Letamur itaque de gloria vestra. Nos autem circumdederunt multe tribulationes et multa prelia et impugnaverunt nos reges qui sunt in circuitu nostro. Noluimus ergo vobis molesti esse neque ceteris sociis et amicis nostris in his preliis. Habuimus enim de celo auxilium et liberati sumus nos et humiliati sunt inimici nostri. Elegimus itaque Numenium Antiochi et Antipatrem Iasonis filium et misimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam et societatem pristinam. Mandavimus itaque eis ut veniant et ad vos et salutent vos et reddant vobis epistolas nostras de innovatione fraternitatis nostre. Et nunc benefacietis rescribentes nobis ad hec. Et hoc rescriptum est epistolarum quod miserat regi Onias: Arius rex Spartiatarum Onie sacerdoti magno salutem. Inventum est in scriptura de Spartiatis et Iudeis quoniam sunt fratres et quod sunt de genere Abraham. Et nunc ex quo hec cognovimus benefacitis scribentes nobis de pace vestra. Sed et nos rescripsimus vobis pecora nostra et possessiones nostre vestre sunt et vestre nostre. Mandavimus itaque hec nuntiari vobis. Et audivit Ionathas quoniam egressi sunt principes Demetrii cum exercitu multo super quam prius pugnare adversus eum. Et exiit ab Ierusalem et occurrit eis in Amathite regione. Non enim dederat eis spatium ut ingrederentur regionem eius. Et misit speculatores in castra eorum et reversi renuntiaverunt quod constituerunt supervenire illis nocte. Cum occidisset autem sol precepit Ionathas suis vigilare et esse in armis paratos ad pugnam tota nocte et posuit custodes per circuitum castrorum. Et audierunt adversarii quod paratus est Ionathas cum suis in bello et timuerunt et formidaverunt corde suo et accenderunt focos in castris suis. Ionathas autem et qui cum eo erant non cognoverunt usque mane; videbant autem lumina ardentia. Et secutus est eos Ionathas et non comprehendit eos. Transierunt enim flumen Eleutherum. Et divertit Ionathas ad Arabas qui vocabantur Zabadei et percussit eos et accepit spolia eorum. Et iunxit et venit Damascum et perambulabat omnem regionem illam. Symon autem exivit et venit usque ad Ascalonam et ad proxima presidia. Et declinavit in Ioppen et occupavit eam. Audivit enim quod vellent presidium tradere partibus Demetrii et posuit ibi custodes ut custodirent eam. Et reversus est Ionathas et convocavit seniores populi et cogitavit cum eis edificare presidia in Iudea et edificare muros in Ierusalem et exaltare altitudinem magnam inter medium arcis et civitatis ut separaret eam a civitate ut esset ipsa singulariter et neque emant neque vendant. Et convenerunt ut edificarent civitatem. Et cecidit murus qui erat super torrentem ab ortu solis et reparavit eum qui vocatur Caphetetha. Et Symon edificavit Adiada in Sephela et munivit eam et imposuit portas et seras. Et cum cogitasset Tryphon regnare Asie et assumere diadema et extendere manum in Antiochum regem timens ne forte non permitteret eum Ionathas sed pugnaret adversus eum querebat comprehendere eum et occidere. Et exsurgens abiit in Bethsan. Et exivit Ionathas obviam ei cum quadraginta milibus virorum electorum in prelium et venit Bethsan. Et vidit Tryphon quod venit Ionathas cum exercitu multo in eum extendere manus et timuit et excepit eum cum honore et commendavit eum omnibus amicis suis et dedit ei munera et precepit exercitibus suis ut obedirent ei sicut sibi. Et dixit Ionathe: Utquid vexasti universum populum cum nobis bellum non sit? Et nunc remitte eos in domos suas. Elige autem tibi viros paucos qui tecum sint et veni mecum Ptolomaidam et tradam eam tibi et reliqua presidia et exercitum et universos prepositos negotii et conversus abibo. Propterea enim veni. Et credidit ei et fecit sicut dixit et dimisit exercitum et abierunt in terram Iuda. Retinuit autem secum tria milia virorum ex quibus remisit in Galileam duo milia; mille autem venerunt cum eo. Ut autem intravit Ionathas Ptolomaidam, clauserunt portas Ptolomenses et comprehenderunt eum et omnes qui cum eo intraverant gladio interfecerunt. Et misit Tryphon exercitum et equites in Galileam et in campum magnum ut perderent socios Ionathe. At illi cum cognovissent quia comprehensus est Ionathas et periit et omnes qui cum eo erant hortati sunt semet ipsos et exierunt parati in prelium. Et videntes hii qui insecuti fuerant quia pro anima res est illis reversi sunt. Illi autem venerunt omnes cum pace in terram Iuda et planxerunt Ionathan et eos qui cum eo erant valde et luxit Israel luctu magno. Et quesierunt omnes gentes que erant in circuitu eorum conterere eos. Dixerunt enim: Non habent principem et adiuvantem. Nunc ergo expugnemus illos et tollamus de hominibus memoriam eorum.

XIII

Et audivit Symon quod congregavit Tryphon exercitum copiosum ut veniret in terram Iuda et attereret eam. Videns quia in tremore populus est et in timore ascendit Ierusalem et congregavit populum et adhortans dixit: Vos scitis quanta ego et fratres mei et domus patris mei fecerunt pro legibus et pro sanctis prelia et angustias quales vidimus. Horum gratia perierunt fratres mei omnes propter Israel et relictus sum ego solus. Et nunc non mihi contingat parcere anime mee in omni tempore tribulationis. Non enim melior sum fratribus meis. Vindicabo itaque gentem meam et sancta natos quoque

nostras et uxores. quia congregate sunt universe gentes conterere nos inimicitie gratia. Et accensus est spiritus populi simul ut audivit sermones istos. Et responderunt voce magna dicentes. Tu es dux noster loco Iude et Ionathe fratris tui. pugna prelium nostrum. et omnia quecumque dixeris nobis faciemus. Et congregans omnes viros bellatores acceleravit consummare omnes muros Ierusalem. et munivit eam in gyro. Et misit Ionathan filium Absolomi. et cum eo exercitum novum in Ioppen. Et eiectis hiis qui erant in ea mansit illic ipse. Et movit Tryphon a Ptolomaida cum exercitu multo ut veniret in terram Iuda. et Ionathas cum eo in custodia. Symon autem applicuit in Addus contra faciem campi. Et ut cognovit Tryphon quia surrexit Symon in loco fratris sui Ionathe. et quia commissurus esset cum eo prelium misit ad eum legatos dicens. Pro argento quod debebat frater tuus Ionathas in ratione regis detinuimus eum. Et nunc mitte argenti talenta .c. et duos filios eius obsides ut non dimissus fugiat a nobis. et remittemus eum. Et cognovit Symon quia cum dolo loqueretur secum iussit tamen dari argentum et pueros. ne inimicitiam magnam sumeret ad populum Israel dicentem. quia non misit ei argentum et pueros propterea periit. et misit pueros et .c. talenta. et mentitus est et non dimisit Ionathan. Et post hec venit Tryphon intra regionem ut contereret eam. et gyraverunt per viam que ducit Ador. Et Symon et castra eius ambulabant in omnem locum quocumque ibant. Qui autem in arce erant miserunt ad Tryphonem legatos ut festinaret venire per desertum et mitteret illis alimonias. Et paravit Tryphon omnem equitatum ut veniret illa nocte. Erat autem nix valde multa. et non venit in Galaaditim. Et cum appropiasset Bascaman occidit Ionathan et filios eius. Et convertit Tryphon et abiit in terram suam. Et misit Symon et accepit ossa fratris sui Ionathe. et sepelierunt eum in Modin civitate patrum eius. Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno et luxerunt eum dies multos. Et edificavit Symon super sepulchrum patris sui et fratrum suorum edificium altum visu. lapide polito retro et ante. Et statuit .vii. pyramidas unam contra unam patri et matri et .iiii. fratribus. Et his circumposuit columpnas magnas. et super columpnas arma ad memoriam eternam. et iuxta arma naves sculptas que viderentur ab omnibus navigantibus mare. Hoc est sepulchrum quod fecit in Modin usque in hodiernum diem. Tryphon autem cum iter faceret cum Antiocho rege adolescente dolo occidit eum. et regnavit loco eius et imposuit sibi diadema Asie. et fecit plagam magnam in terra. Et edificavit Symon presidia Iudee muniens ea turribus excelsis. et muris magnis. et portis et seris et posuit alimenta in munitionibus. Et elegit Symon viros et misit ad Demetrium regem ut faceret remissionem regioni. quia omnes actus Tryphonis per direptionem fuerant gesti. Et Demetrius rex ad verba ista respondit. et scripsit epistolam talem. Rex Demetrius Symoni summo sacerdoti et amico regum et senioribus et genti Iudeorum salutem. Coronam auream et bahem quam misistis suscepimus et parati sumus facere vobiscum pacem magnam et scribere prepositis regis remittere vobis que indulsimus. Quecumque enim constituimus vobis constant. munitiones quas edificastis vobis sint. Remittimus quoque ignorantias et peccata usque in hodiernum diem. et coronam quam debebatis. Et si quid aliud erat tributarium in Ierusalem iam non sit tributarium. Et si qui ex vobis apti sunt conscribi inter nostros conscribantur. et fit inter nos pax. Anno .c. lxx. ablatum est iugum gentium ab Israel. et cepit populus Israel scribere in tabulis et gestis publicis anno primo sub Symone summo sacerdote magno duce et principe Iudeorum. In diebus illis Symon applicuit ad Gazam. et circumdedit eam castris. et fecit machinas. et applicuit ad civitatem. et percussit turrem unam et comprehendit. Et eruperant qui erant intra machinam in civitate. et factus est motus magnus in civitate. Et ascenderunt qui erant in civitate cum uxoribus et filiis supra muros scissis tunicis suis. Et clamaverunt voce magna postulantes a Symone dextras sibi dari. et dixerunt. Non nobis reddas secundum malicias nostras sed secundum misericordias tuas. Et flexus Symon non debellavit eos. eiecit tamen eos de civitate. et emundavit edes in quibus fuerant simulachra. et tunc intravit in eam cum hymnis benedicens dominum. Et eiecta ab ea omni immundicia collocavit in ea viros qui legem facerent. et munivit eam. et fecit sibi habitationem. Qui autem erant in arce Ierusalem prohibebantur egredi et ingredi in regionem. et emere et vendere. et esurierunt valde. et multi ex eis fame perierunt. Et clamaverunt ad Symonem ut dextras acciperent. et dedit illis. Et eiecit eos inde. et mundavit arcem a contaminationibus. Et intraverunt in eam tertia et .xx. die secundi mensis anno .c. lxx. i. cum laude et ramis palmarum et cyniris et cymbalis et nablis et hymnis et canticis. quia contritus est inimicus magnus ex Israel. Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hii cum leticia. Et munivit montem templi qui erat secus arcem. et habitavit ibi ipse et qui cum eo erant. Et vidit Symon Iohannem filium suum quod vir esset fortis. et posuit eum ducem virtutum universarum. et habitavit Gazaris.

XIIII

Anno .c. lxx. ii. congregavit rex Demetrius exercitum suum. et abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia ut expugnaret Tryphonem. Et audivit Arsaces rex Persidis et Medie quia intravit Demetrius confines suos. et misit unum de principibus suis ut comprehenderent eum vivum. et adducerent eum ad se. Et abiit et percussit castra Demetrii. et comprehendit eum et duxit eum ad Arsacem et posuit eum in custodiam. Et siluit terra Iuda omnibus diebus

Symonis. ⁊ quesiuit bona genti sue. ⁊ placu
it illis potestas eius ⁊ gloria eius omnib; di
eb;. ⁊ cum omni gl'ia sua accepit ioppen in
portum. ⁊ fecit introitum in insulis maris.
Et dilatauit fines gentis sue. ⁊ optinuit
regionem. ⁊ congregauit captiuitatē mul
tam. ⁊ dn̄atus est gazare. ⁊ bethsure. ⁊ ar
ci. ⁊ abstulit inmundicias ex ea. ⁊ n̄ erat
qui resisteret ei. ⁊ unusquisq; colebat ter
ram suam cū pace. ⁊ terra iuda dabat fruc
tus suos. ⁊ ligna camporū fructum suum.
Seniores in plateis sedebant om̄s ⁊ de bonis
terre tractabant. Et iuuenes induebant
se gl'ia. ⁊ stolas belli ciuitatib; tribuebat
alimonias. ⁊ constituebat eas ut eēnt uasa
munitionis quoadusq; nōiatum ē nom
glie eius usq; ad extremum terre. fecit pa
cem sup t'ram. ⁊ letatus ē isrl' leticia mag
na. Et sedit unusquisq; sub uite sua ⁊ sub
ficulnea. nec erat qui eos terreret. defecit ī
pugnans eos sup terram. Reges contriti sc̄
in dieb; illis. ⁊ confirmauit om̄s humiles
populi sui. ⁊ legem exquisiuit. ⁊ abstulit
omnē iniquum ⁊ malum. Et sc̄a glorificauit
⁊ multiplicauit uasa scōrum. Et auditum
ē rome q' mortuus ē ionathas ⁊ us; ī spar
tiā ⁊ contristati sc̄ ualde. Ut audierūt aū
qd̄ symon fr̄ eius fc̄s esset summi' sacdos
loco eius. ⁊ ipse optineret regionem ⁊ ciuita
tes in ea scripserunt ad eum tabulis ereis
ut renouarent amicicias ⁊ societatē quas
fecerunt cū iuda ⁊ ionatha frīb; eius. ⁊ lecte
sc̄ in conspectu eccl'ie ī ir'lm. Et h' exemplum
ep'larū quas miserunt spartiate. Spartian
orū principes ciuitatis symoni sacdoti mag
no ⁊ seniorib; ac sacerdotib; ⁊ reliquo ppl'o
iudeorū frīb; salutem. Legati qui missi sūt
ad ppl'm nr̄m nunciauerūt nobis de gl'ia
ur̄a ⁊ honore ac leticia. ⁊ gauisi sumus in
introitu eorū. ⁊ scripsimus que ab ipsis erāt
dc̄a in consiliis populo sic. Numenius antio
chi ⁊ antipat' iasonis filius legati iudeorū
uenerunt ad nos renouantes nobiscū amici
ciam p'stinam. Et placuit populo excipere
uiros gloriose. ⁊ ponere exemplū sermonū
eorū in segregatis populi libris ut sit ad po
pulo memoriā eorū spartiatarū. Exemplū
aū horū scripsimus symoni magno sacdoti.
Post hec aū misit symon numeniū romā
hn̄tem clipeum aureum magnum pond'
mnarum mille ad statuendam cū eis socie
tatem. Cū audisset aū populus romanus
sermones istos dixerunt. Quā gr̄arū actionē
reddemus symoni ⁊ filiis eius. Restituit e
nim fr̄es suos. ⁊ expugnauit inimicos isrl'.
Et statuerunt ei libertatem ⁊ descripserūt
in tabulis ereis. ⁊ posuerunt ī tytulis ī mon
tem syon. Et h' exemplum scripture. xviii.
die mensis elul anno. c.lxx.ii. anno tercio
sub symone sacerdote magno ī asaramel
in conuentu magno sacerdotum ⁊ populi. et
p'ncipum ⁊ gentis seniorū regionis nota fa
cta hec sunt. Qm̄ frequenter facta sunt p'lia
ī regione nr̄a. Symon aū mathathie fi
lius ex filiis iarib. ⁊ fr̄es eius dederunt se
periculo ⁊ restiterunt aduersariis gentis sue.
ut starent sc̄a ipsorū ⁊ lex. ⁊ gloria magna gl'i
ficauerunt gentē suam. ⁊ congregauit iona
thas gentem suam. ⁊ factus est illis sacdos
magnus. ⁊ appositus est ad ppl'm suum. Et
uoluerunt inimici eorū calcare sc̄a. ⁊ atte
rere regionē ipsorū. ⁊ extendere manus ī sc̄a
scōrum. Tunc restitit symon ⁊ pugnauit pro
gente sua. ⁊ erogauit pecunias multas. ⁊ ar
mauit uiros uirtutis gentis sue. ⁊ dedit eis
stipendia. ⁊ muniuit ciuitates iudee. ⁊ beth
suram que erat in finib; iudee ubi erant arma
hostium antea. ⁊ posuit illic p'sidium uiros
iudeos. Et ioppen muniuit que erat ad ma
re ⁊ gazaram que est in finib; azoti in qua
hostes antea h'itabant. Et collocauit illic iu
deos. ⁊ quecūq; apta erant ad correctionē eorū
posuit in eis. Et uidit ppl's actum symonis
⁊ gl'iam quam cotidie cogitabat facere genti
sue. ⁊ posuerunt eū ducē suū ⁊ p'ncipem sacdo
tum eo qd̄ ipse fecerat h' omnia. ⁊ iusticiam
⁊ fidem quā conseruauit genti sue ⁊ exquisi
uit om̄imodo exaltare ppl'm suū. Et in dieb;
eius prosperatum ē ī manib; eius ut tolle
rentur gentes de regione ipsorū. ⁊ qui in ciuitate
dd' erant in ir'lm in arce de qua procedebant
⁊ contaminabant omīa q' in circuitu scōrū sc̄.
⁊ inferebant plagam magnam castitati. ⁊
collocauit ī ea uiros iudeos ad tutamentū
regionis ⁊ ciuitatis. ⁊ exaltauit muros in
ier'lm. Et rex demetrius statuit illi summū
sacerdotium. Scd'm h' fecit eū amicū suū ⁊ glifi
cauit eum gl'ia magna. Audiuit enī q' appel
lati sc̄ iudei a romanis amici ⁊ socii ⁊ fr̄es ⁊ q'
susceperunt legatos symonis gl'iose. ⁊ q' iudei
⁊ sacdotes eorū consenserunt eē eum ducē suum
⁊ summū sacerdotem ī et'num donec surgat
propheta fidelis. ⁊ ut sit sup eos dux ⁊ ut cura
esset illi pro sc̄is. ⁊ ut constitueret p'positos sup
opa eorū ⁊ sup regionem ⁊ sup arma ⁊ sup p'
sidia. ⁊ cura sit illi de sc̄is. ⁊ ut audiatur ab
omīb; ⁊ scribantur in eo omnes conscriptio
nes in regionem. ⁊ ut operiatur purpa
⁊ auro. ⁊ ne liceat ulli ex populo ⁊ ex sacdo
tib; irritum facere aliquid horū. ⁊ contradice
his q' ab eo dicūtur. aū conuocare conuentum in
regione sine ipso ⁊ uestiri purpura. ⁊ uti fi
bula aurea. Qui aūt fecerit extra hec aut
irritum fecerit aliquid horū reus erit. Et
complacuit oī populo statuere symonem ⁊
facere scd'm uerba ista. Et suscepit symon ⁊
placuit ut summo sacerdotio fungeretur.
⁊ esset dux ⁊ princeps gentis iudeorū ⁊ sacdo
tum. ⁊ preesset omnib;. Et scripturam istā
dixerunt ponere in tabulis ereis ⁊ ponē eas

in peribolo sanctorum in loco celebri. Exemplum autem
eorum ponere in erario ut habeat Symon et filii eius.

XV. Et misit rex Antiochus filius Demetrii epi-
stolas ab insulis maris Symoni sacerdoti
et principi gentis Iudeorum et universe genti. Et
erant continentes hunc modum. Rex Antiochus
Symoni sacerdoti magno et genti Iudeorum sa-
lutem. Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum
patrum nostrorum. Volo autem vindicare regnum et restitu-
ere illud sicut erat antea. Et electam feci multi-
tudinem exercitus et feci naves bellicas. Vo-
lo autem procedere per regiones ut ulciscar in eos
qui corruperunt regionem nostram. Et qui desolave-
runt civitates multas in regno meo. Nunc
ergo statuo tibi omnes oblationes quas remi-
serunt tibi ante me reges. Et quecumque alia do-
na remiserunt tibi. Et permitto tibi facere
percussuram proprii numismatis in regione
tua. Ierusalem autem sanctam esse et liberam. Et omnia arma
que fabricata sunt et presidia que extruxisti que
tenes maneant tibi. Et omne debitum regium
et que futura sunt regia ex hoc et in totum tempus
remittuntur tibi. Cum autem obtinuerimus reg-
num nostrum glorificabimus te et gentem tuam
et templum gloria magna ita ut manifestetur
gloria vestra in universa terra. Anno centesimo septuagesimo quarto ex-
iit Antiochus in terram patrum suorum. Et convene-
runt ad eum omnes exercitus ita ut pauci relicti
essent cum Triphone. Et insecutus est eum Antio-
chus rex. Et venit Doram fugiens per maritimam.
Sciebat enim quod congregata sunt in eum mala. Et
reliquit eum exercitus. Et applicuit Antiochus
super Doram cum centum viginti milibus virorum belli-
gerantium et octo milibus equitum. Et circuivit
civitatem. Et naves a mari accesserunt. Et vexa-
bant civitatem a terra et mari. Et neminem
sinebant egredi. Venit autem Numenius et qui
cum eo fuerant ab urbe Roma habentes epistolas regibus
et regionibus scriptas in quibus continebantur hec.
Lucius consul Romanorum Ptolomeo regi salutem.
Legati Iudeorum venerunt ad nos amici nostri re-
novantes pristinam amicitiam et societatem
missi a Symone principe sacerdotum et populo
Iudeorum. Attulerunt autem et clipeum aureum
mnarum mille. Placuit itaque nobis scribere re-
gibus et regionibus ut non inferant illis mala.
Neque oppugnent eos et civitates eorum et regiones
eorum. Et ut non ferant auxilium pugnantibus
adversum eos. Visum est autem nobis accipere ab eis
clipeum. Si qui ergo pestilentes refugerunt
de regione ipsorum ad vos tradite eos Symoni
principi sacerdotum ut vindicet in eos secundum legem
suam. Hec eadem scripta sunt Demetrio regi et Atta-
lo et Arabe et Arsaci. Et in omnes regiones. Et Samp-
same et Spartanis. Et Delo et Mindo. Et Sycioni et Ca-
riae et Samum et Pamphiliam et Liciam et Ala-
carnasum et Rodum et Faselidam et Choo et Si-
den et Arado et Gortinam et Cnidum et Cyprum et
Cyrenem. Exemplum autem eorum scripserunt
Symoni principi sacerdotum et populo Iudeorum.
Antiochus autem rex applicuit castra in Doram
secundo admovens ei semper manus et machinas
faciens. Et conclusit Triphonem ne procederet.
Et misit ei Symon duo milia electorum vi-
rorum in auxilium et argentum et aurum
et vasa copiosa. Et noluit ea accipere. Sed rum-
pit omnia que pactus est cum eo antea. Et alienavit
se ab eo. Et misit ad eum Athenobium unum
de amicis suis ut tractaret cum eo dicens. Vos
tenetis Ioppen et Gazaram et arcem que est
in Ierusalem civitates regni mei. Fines earum de-
solastis et fecistis plagam magnam in terra.
Et dominati estis per loca multa in regno meo.
Nunc ergo tradite civitates quas occupastis
et tributa locorum quibus dominati estis extra
fines Iudee. Sin autem date pro illis quingenta talenta
argenti. Et exterminii quod exterminastis et tri-
butorum civitatum alia talenta quingenta. Sin autem
veniemus et expugnabimus vos. Et venit A-
thenobius amicus regis in Ierusalem. Et vidit gloriam
Symonis et claritatem in auro et argento et
apparatum copiosum. Et obstupuit et retu-
lit ei verba regis. Et respondit Symon et dixit ei.
Neque alienam terram sumpsimus neque aliena
detinemus. Sed hereditatem patrum nostrorum
que ab inimicis nostris iniuste aliquo tempore
possessa est. Nos vero tempus habentes vendicamus
hereditatem patrum nostrorum. Nam de Ioppen et Ga-
zara que expostulas ipsi faciebant in populo
plagam magnam et in regione nostra. Horum
damus talenta centum. Et non respondit illi verbum.
Reversus autem est cum ira ad regem et renunciavit ei
verba ista et gloriam Symonis. Et universa que vi-
derat. Et iratus est rex ira magna. Triphon autem fugit
navi in Orthosiada. Et constituit rex Cendebeum
ducem maritimum. Et exercitum peditum
et equitum dedit illi. Et mandavit illi movere
castra contra faciem Iudee. Et mandavit ei edi-
ficare Cedronem et obstruere portas civitatis
et debellare populum. Rex autem persequebatur Tripho-
nem. Et pervenit Cendebeus Iamniam. Et cepit
irritare plebem. Et conculcare Iudeam et cap-
tivare populum et interficere et edificare Cedronem.
Et collocavit illic equites et exercitum ut egressi
perambularent viam Iudee sicut constituit ei
rex.

XVI. Et ascendit Iohannes de Gazaris. Et nunti-
avit Symoni patri suo que fecit Cendebeus
in populo ipsorum. Et vocavit Symon duos filios
suos seniores Iudam et Iohannem et ait illis. Ego
et fratres mei et domus patris mei expugnavi-
mus hostes Israel ab adolescentia usque in hodi-
ernum diem. Et prosperatum est in manibus nostris libera-
re Israel aliquotiens. Nunc autem senui. Sed estote
loco meo et fratris mei. Et egressi pugnate pro gen-
te nostra. Auxilium vero de celo vobiscum sit.
Et elegit de regione viginti milia virorum belli-
gerantium et equites. Et profecti sunt ad Cende-
beum. Et dormierunt in Modin. Et surrexerunt
mane. Et abierunt in campum. Et ecce exercitus
copiosus in obviam illis peditum et equitum
et flumen torrens erat inter medium ipsorum.
Et admovit castra contra faciem eorum ipse et

populus eius. Et vidit trepidantem ad transfretandum torrentem, et transfretavit primus. Et viderunt eum viri, et transierunt post eum. Et divisit populum et equites in medio peditum. Erat enim equitatus adversariorum copiosus nimis. Et exclamaverunt sacris tubis, et in fugam conversus est Cendebeus et castra eius. Et ceciderunt ex eis multi vulnerati; residui autem fugerunt in munitionem. Tunc vulneratus est Iudas frater Iohannis. Iohannes vero insecutus est eos donec venit Cedronam quam edificavit. Et fugerunt usque ad turres que erant in agris Azoti, et succendit eas igni. Et ceciderunt ex eis duo milia virorum. Et reversus est in Iudeam in pace. Et Ptolomeus filius Abobi constitutus erat dux in campo Iericho, et habebat argentum et aurum multum. Erat enim gener summi sacerdotis. Et exaltatum est cor eius, et volebat optinere regionem, et cogitabat dolum adversus Symonem et filios eius ut tolleret eos. Symon autem perambulans civitates que erant in regione Iudee, et sollicitudinem gerens earum, descendit in Iericho ipse et Mathathias filius eius et Iudas. Anno .c. lxx. vii. mense .xi. — hic mensis Sabath. Et suscepit eum filius Abobi in munitiunculam que vocatur Doch cum dolo, quam edificavit. Et fecit eis convivium magnum, et abscondit illic viros. Et cum inebriatus esset Symon et filii eius, surrexit Ptolomeus et qui cum eo erant, et acceperunt arma sua, et intraverunt in convivium, et occiderunt eum et duos filios eius et quosdam pueros eius. Et fecit deceptionem magnam in Israel, et reddidit mala pro bonis. Et scripsit hec Ptolomeus, et misit regi ut mitteret ei exercitum in auxilium, et traderet regionem et civitates eorum et tributa. Et misit alios in Gazaram tollere Iohannem. Et tribunis misit epistolas ut venirent ad se, et daret eis argentum et aurum et dona. Et alios misit occupare Ierusalem et montem templi. Et precurrens quidam nuntiavit Iohanni in Gazara quia periit pater eius et fratres eius, et quia misit te quoque interfici. Ut audivit autem, vehementer expavit, et comprehendit viros qui venerant perdere eum, et occidit eos. Cognovit enim quia querebant eum perdere. Et cetera sermonum Symonis Iohannis et bellorum eius et bonarum virtutum quibus fortiter gessit, et edificii murorum quos extruxit, et rerum gestarum eius, ecce hec scripta sunt in libro dierum sacerdotii eius, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

Incipit liber Machabeorum secundus.

Fratribus qui sunt per Egiptum Iudeis salutem dicunt fratres qui sunt in Iherosolimis Iudei, et qui in regione Iudea, salutem et pacem bonam. Benefaciat vobis Deus, et meminerit testamenti sui quod pollicitus est Abraham et Ysaac et Iacob servorum suorum fidelium, et det vobis cor omnibus ut colatis eum et faciatis eius voluntatem corde magno et animo volenti. Et adaperiat cor vestrum in lege sua et in preceptis suis, et faciat pacem. Exaudiat orationes vestras, et reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus orantes pro vobis. Regnante Demetrio, anno .c. lx. ix. nos Iudei scripsimus vobis in tribulatione et impetu qui supervenit nobis in istis annis, ex quo recessit Iason a sancta terra et a regno. Portam succenderunt et effuderunt sanguinem innocentem. Et oravimus ad Dominum et exauditi sumus, et obtulimus sacrificium et similaginem, et accendimus lucernas, et proposuimus panes. Et nunc frequentate dies scenophegie mensis Casleu. Anno .c. lxxx. viii. populus qui est in Iherosolimis et in Iudea senatusque et Iudas Aristobolo magistro Ptolomei regis, qui est de genere christorum sacerdotum, et his qui in Egipto sunt Iudeis salutem et sanitatem. De magnis periculis a Deo liberati magnifice gratias agimus ipsi, utpote qui adversus talem regem dimicavimus. Ipse enim ebullire fecit de Perside eos qui pugnaverunt contra nos. Nam cum in Perside dux esset ipse et cum ipso inmensus exercitus, cecidit in templo Nanee, consilio deceptus sacerdotum Nanee. Etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus et amici eius, et ut acciperet pecunias multas dotis nomine. Cumque proposuissent eas sacerdotes Nanee, et ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani, clauserunt templum. Cum intrasset Antiochus, apertoque occulto aditu templi lapides mittentes percusserunt ducem, et eos qui cum eo erant, et diviserunt membratim, et capitibus amputatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus Deus qui tradidit impios. Facturi igitur .v. et .xx. mensis Casleu purificationem templi necessarium duximus significare vobis, ut et vos quoque agatis diem scenophegie, et diem ignis qui datus est quando Neemias edificato templo et altari obtulit sacrificia. Nam cum in Persidem ducerentur patres nostri, sacerdotes qui tunc Dei cultores erant, acceptum ignem de altari occulte absconderunt in valle ubi erat puteus altus et siccus, et in eo contutati sunt eum, ita ut omnibus ignotus esset locus. Cum autem preterissent multi anni, et placuit Deo ut mitteretur Neemias a rege Persidis, nepotes sacerdotum illorum qui absconderant misit ad requirendum ignem. Et sicut narraverunt nobis, non invenerunt ignem, sed aquam crassam. Et iussit eos haurire et afferre sibi. Et sacrificia que imposita erant iussit sacerdos Neemias aspergi aqua ipsa, et ligna que erant supposita. Atque hoc factum est, et ut tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur. Orationem autem faciebant omnes sacerdotes dum consummaretur sacrificium, Ionatha inchoante, ceteris autem respondentibus. Et Neemie oratio erat hoc habens modo: Domine Deus omnium creator, terribilis et fortis, iustus et misericors, qui solus es rex bonus, solus prestans, solus iustus et omnipotens et eternus,

qui liberas israel de omni malo. qui fecisti patres electos et sanctificasti eos. accipe sacrificium pro universo populo tuo israel et custodi partem tuam et sanctifica. congrega dispersionem nostram. libera eos qui serviunt gentibus et contemptos et abhominatos respice ut sciant gentes quia tu es deus noster. affige opprimentes nos et contumeliam facientes in superbia. constitue populum tuum in loco sancto tuo sicut dixit moyses. Sacerdotes autem psallebant hymnos usque quo consumptum esset sacrificium. Cum autem consumptum fuisset sacrificium ex residua aqua neemias iussit lapides maiores perfundi. Quod ut factum est flamma ex eis accensa est. sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est. Ut vero manifestata res esset renuntiatum est regi persarum quod in loco in quo ignem absconderant hii qui translati fuerant sacerdotes aqua apparuit de qua neemias et qui cum eo erant purificaverunt sacrificia. Considerans autem rex et rem diligenter examinans fecit ei templum. et si quibus donabat rex multa bona accipiebat ex hiis et tribuebat. Appellavit autem neemias hunc locum nephthar quod interpretatur purificatio. vocatur autem apud plures nephthi.

II

Invenitur autem in descriptionibus ieremie prophete quod iussit eos ignem accipere qui transmigrabant ut significatum est. Et mandavit transmigratis et dedit illis legem ne obliviscerentur precepta domini. et ut non exerrarent videntes mentibus simulacra aurea et argentea et ornamenta eorum. et alia huiusmodi dicens hortabatur ne legem amoverent a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura quomodo tabernaculum et archam iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum usque quo exiit in montem in quo moyses ascendit et vidit dei hereditatem. Et veniens ibi ieremias invenit locum spelunce. et tabernaculum et archam et altare incensi intulit illuc et ostium obstruxit. Et accesserunt quidam qui simul sequebantur ut notarent sibi locum. et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit ieremias culpans illos dixit. quod ignotus erit locus donec congreget deus congregationem populi et propitius fiat. Et tunc dominus ostendet hec et apparebit maiestas domini et nubes erit sicut et moysi manifestabatur. et sicut cum salomon petiit ut locus sanctificaretur magno deo. manifestabat hec et ut sapientiam habens obtulit sacrificium dedicationis et consummationis templi. Sicut et moyses orabat ad dominum et descendit ignis de celo et consumpsit sacrificium. Sic et salomon oravit et descendit ignis de celo et consumpsit holocaustum. Et dixit moyses eo quod non sit manducatum quod erat pro peccato et consumptum est. Similiter et salomon octo diebus celebravit dedicationem. Inferebantur autem in descriptionibus et commentariis neemie hec eadem. Et ut construens bibliothecam congregavit de regionibus libros et prophetarum et david et epistolas regum et de donariis. Similiter autem et iudas ea que didicerat per bellum quod nobis acciderat congregavit omnia et sunt apud nos. Si ergo desideratis hec mittite qui perferant vobis. Acturi igitur purificationem scripsimus vobis. Bene ergo facietis si egeritis hos dies. Deus autem qui liberavit populum suum et reddidit hereditatem omnibus et regnum et sacerdotium et sanctificationem sicut promisit in lege speramus quod cito nostri miserebitur et congregabit de sub celo in locum sanctum. Eripuit enim nos de magnis periculis et locum purgavit. De iuda vero machabeo et fratribus eius et de templi magni purificatione et de are dedicatione sed et de preliis que pertinent ad antiochum nobilem et filium eius eupatorem et de illuminationibus que de celo facte sunt ad eos qui pro iudeis fortiter fecerunt ita ut universam regionem cum pauci essent vindicarent et barbaram multitudinem fugarent et famosissimum in toto orbe templum recuperarent et civitatem liberarent. et leges que abolende erant restituerentur domino cum omni tranquillitate propitio facto illis. Itemque ab iasone cyreneo quinque libris comprehensa temptavimus nos uno volumine breviare. Considerantes enim multitudinem librorum et difficultatem volentibus aggredi narrationes historiarum propter rerum multitudinem curavimus volentibus quidem legere ut esset animi oblectatio. Studiosis vero ut facile possint memorie commendare. omnibus autem legentibus utilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui hoc opus breviandi causa suscepimus non facilem laborem immo vero negotium plenum vigiliarum et sudoris assumpsimus. Sicut hii qui preparant convivium et querunt aliorum voluntati parere propter multorum gratiam libenter laborem sustinemus. Veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes. ipsi autem secundum datam formam brevitati studentes. Sicut enim nove domus architecto de universa structura curandum est. ei vero qui pingere conatur que apta sunt ad ornatum exquirenda sunt. ita estimandum est et in nobis. Etenim intellectum colligere et ordinare sermonem et curiosius partes singulas quasque inquirere historie congruit auctori. Brevitatem vero dictionis sectari et executiones rerum vitare brevianti concedendum est. Hinc ergo narrationem incipiemus. de prefatione tantum dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante historiam effluere. in ipsa autem historia succingi.

III

Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace leges etiam adhuc optime custodirentur propter onie pontificis pietatem et animos odio habentis mala. fiebat ut et ipsi reges et principes locum summo honore dignum ducerent et templum maximis muneribus illustrarent. ita ut seleucus asie rex de redditibus suis prestaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes. Symon autem de tribu beniamin prepositus templi constitutus contendebat obsistente sibi principe sacerdotum aliquid in civitate moliri. Sed cum vincere oniam non posset venit ad apollonium tharsee filium qui illo tempore erat dux celesyrie et phenicis. et nuntiavit ei pecuniis innumerabilibus plenum esse erarium ierosolimis. et communes copias immensas esse que non

pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub potestate regis cadere universa. Cumque retulisset Apollonius ad regem de pecuniis quae delatae erant, ille accitum Heliodorum, qui erat super negotia eius, misit cum mandatis ut praedictam pecuniam transportaret. Statimque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Coelesyriam et Phoenicem civitates esset peragraturus, re autem vera regis propositum perfecturus. Sed cum venisset Hierosolymam, et benigne a summo sacerdote in civitate esset exceptus, narravit de dato indicio pecuniarum: et cuius rei gratia adesset, aperuit: interrogabat autem si vere haec ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse haec, et victualia viduarum et pupillorum: quaedam vero esse Hircani Tobiae viri valde eminentis, in his quae detulerat impius Simon: universa autem argenti talenta esse .cccc. et auri .cc. decipi vero eos qui credidissent loco et templo quod per universum mundum honoratur, pro sui veneratione et sanctitate impossibile omnino esse. At ille pro his quae habebat in mandatis a rege, dicebat omni genere regi ea esse deferenda. Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes vero ante altare cum stolis sacerdotalibus iactaverunt se, et invocabant de caelo eum qui de depositis legem posuit, ut his qui deposuerant ea salva custodiret. Iam vero qui videbat summi sacerdotis vultum, mente vulnerabatur: facies enim et color immutatus declarabat internum animi dolorem. Circumfusa enim erat viro moestitia quaedam, et horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis eius efficiebatur. Alii etiam congregati de domibus confluebant, publica supplicatione obsecrantes, pro eo quod in contemptum locus esset venturus. Accinctaeque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant: sed et virgines quae conclusae erant, procurrebant ad Oniam, aliae autem ad muros, quaedam vero per fenestras aspiciebant. Universae autem protendentes manus in caelum deprecabantur. Erat enim misera mixtae multitudinis, et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum, ut credita sibi his qui crediderant, cum omni integritate conservarentur.

Heliodorus autem quod decreverat, perficiebat, eodem loco ipse cum satellitibus circa aerarium praesens. Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suae ostensionis evidentiam, ita ut omnes qui ausi fuerant parere ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionem et formidinem converterentur. Apparuit enim illis quidam equus, terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus: isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit: qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria, speciosique amictu: qui circumsteterunt eum, et ex utraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes. Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusum rapuerunt, atque in sella gestatoria positum eiecerunt. Et is qui cum multis cursoribus et satellitibus praedictum ingressus est aerarium, portabatur nullo sibi auxilium ferente, manifesta cognita Dei virtute. Et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus, atque omni spe et salute privatus. Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat locum suum: et templum, quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino, gaudio et laetitia impletum est. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum, ut vitam donaret ei qui in supremo spiritu erat constitutus. Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ex Iudaeis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem. Cumque summus sacerdos exoraret, iidem iuvenes eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro dixerunt: Oniae sacerdoti gratias age: nam propter eum tibi Dominus vitam donavit. Tu autem ab eo flagellatus, nuntia omnibus magnalia Dei, et potestatem. Et his dictis, non comparuerunt. Heliodorus autem, hostia Deo oblata, et votis magnis promissis ei qui vivere illi concessit, et Oniae gratias agens, recepto exercitu repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea quae sub oculis suis viderat opera magni Dei. Cum autem rex interrogasset Heliodorum quis esset aptus adhuc semel Hierosolymam mitti, ait: Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, et flagellatum eum recipies, si tamen evaserit: eo quod in loco vere sit Dei quaedam virtus. Nam ipse qui habet in caelis habitationem, visitator et adiutor est loci illius, et venientes ad malefaciendum percutit ac perdit. Igitur de Heliodoro et aerarii custodia ita res se habet.

IIII

Simon autem praedictus pecuniarum et patriae delator, male loquebatur de Onia, tamquam ipse Heliodorum instigasset ad haec, et ipse fuisset incentor malorum: provisoremque civitatis, ac defensorem gentis suae, et aemulatorem legis Dei audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimicitiae in tantum procederent, ut etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent: considerans Onias periculum contentionis, et Apollonium insanire, utpote ducem Coelesyriae et Phoenicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contulit, non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universae multitudinis considerans. Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare a stultitia sua. Sed post Seleuci

uitae excessum, et suscepisset regnum Antiochus qui Nobilis appellabatur, ambiebat Iason frater Oniae summum sacerdotium, adito rege promittens ei argenti talenta CCCLX et ex reditibus aliis talenta LXXX. Super haec promittebat et alia CL si potestati eius concederetur gymnasium et ephebiam sibi constituere, et eos qui in Iherosolimis erant Antiochenos scribere. Quod cum rex annuisset et optinuisset principatum, statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cepit. Et amotis his quae humanitatis causa Iudeis a regibus fuerant constituta per Iohannem patrem Eupolemi qui apud Romanos de amicitia et societate functus est legatione, legitima civium iura destituens prava instituta sanciebat. Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere et optimos quosque epheborum in lupanaribus ponere. Erat autem hoc non initium sed incrementum quoddam et profectus gentilis et alienigenae conversationis propter impii et non sacerdotis nefarium et inauditum scelus, ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia dediti essent, sed contempto templo et sacrificiis neglectis festinarent participes fieri palestrae et prebitionis eius iniustae et in exercitiis disci. Et patrios quidem honores nihil habentes grecas glorias optimas arbitrabantur. Quarum gratia periculosa eos contentio habebat, et eorum instituta emulabantur, ac per omnia his consimiles esse cupiebant quos hostes et peremptores habuerant. In leges enim divinas impie agere non cedit impune, sed hoc sequens tempus declarabit. Cum autem quinquennalis agon Tyro celebraretur et rex presens esset, misit Iason facinorosus ab Iherosolimis viros peccatores portantes argenti didragmas CCC in sacrificium Herculis. Quas et postulaverunt hii qui asportaverant ne in sacrificiis erogarentur quia non oporteret, sed in alios sumptus eas deputari. Sed hae oblatae sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificium Herculis, propter presentes autem datae sunt in fabricam navium triremium. Misso autem in Egyptum Apollonio Nesthei filio propter primatus Ptolomei Philometoris regis, cum cognovisset Antiochus alienum se a negotiis regni effectum, propriis utilitatibus consulens profectus inde venit Ioppen et inde Iherosolimam. Et magnifice ab Iasone et civitate susceptus est, cum facularum luminibus et laudibus ingressus est. Et inde in Phenicen exercitum convertit. Et post triennium temporis misit Iason Menelaum supradicti Simonis fratrem portantem pecunias regi et de negotiis necessariis responsa perlaturum. At ille commendatus regi cum magnificasset faciem potestatis eius, in semet ipsum retorsit summum sacerdotium, superponens Iasoni talenta argenti CCC. Acceptisque a rege mandatis venit nihil quidem dignum habens sacerdotio, animos vero crudelis tyranni et ferae beluae iram gerens. Et Iason quidem qui proprium fratrem captivaverat ipse deceptus profugus in Ammanitem expulsus est regionem. Menelaus autem principatum quidem optinuit. De pecuniis vero regi promissis nihil agebat, cum exactionem faceret Sostratus qui arci erat prepositus, nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat. Quam ob causam utrique ad regem sunt evocati. Et Menelaus amotus est a sacerdotio succedente Lysimacho fratre suo, Sostratus autem prelatus est Cypriis. Et cum haec agerentur contigit Tharsenses et Mallotas seditionem movere eo quod Antiochide regis concubinae dono essent dati. Festinanter itaque rex venit sedare illos, relicto suffecto uno ex comitibus suis Andronico. Ratus autem Menelaus accepisse se tempus opportunum, aurea quaedam vasa templo furatus donavit Andronico, et alia vendiderat Tyro et per vicinas civitates. Quod cum certissime cognovisset Onias arguebat eum, ipse in loco tuto se continens Antiochiae secus Daphnem. Unde Menelaus accedens ad Andronicum rogabat ut Oniam interficeret. Qui cum venisset ad Oniam et datis dextris cum iureiurando, quamvis esset ei suspectus, suasisset de asylo procedere, statim eum peremit non veritus iustitiam. Ob quam causam non solum Iudei sed aliae quoque nationes indignabantur et moleste ferebant de nece tanti viri iniusta. Sed regressum regem de Ciliciae locis adierunt Iudei apud Antiochiam simul et Greci conquerentes de iniqua nece Oniae. Contristatus itaque animo Antiochus propter Oniam et flexus ad misericordiam lacrimas fudit, recordatus defuncti sobrietatem et modestiam. Accensisque animis Andronicum purpura exutum circumduci per totam civitatem iubet, et eodem loco quo in Oniam impietatem commiserat sacrilegum vita privari, Domino illi dignam retribuente penam. Multis autem sacrilegiis in templo a Lysimacho commissis Menelai consilio, divulgata fama congregata est multitudo adversum Lysimachum, multo iam auro asportato. Turbis autem insurgentibus et animis ira repletis, Lysimachus armatis fere tribus milibus iniquis manibus uti cepit, duce quodam tyranno aetate pariter et dementia provecto. Sed ut intellexerunt conatum Lysimachi, alii lapides, alii fustes validos arripuere, quidam vero cinerem in Lysimachum iacere. Et multi quidem vulnerati, quidam autem prostrati, omnes vero in fugam conversi sunt, ipsum etiam sacrilegum secus erarium interfecerunt. De his ergo cepit iudicium adversus Menelaum agitari. Et cum venisset rex Tyrum, ad ipsum negotium detulerunt missi tres viri a senioribus. Et cum superaretur Menelaus, promisit Ptolomeo multas pecunias dare ad suadendum regi. Itaque Ptolomeus in quodam atrio positum quasi refrigerandi gratia regem adiit et a sententia deduxit. Et Menelaum quidem universae malitiae reum criminibus absolvit, miseros autem qui etiam si apud Scythas causam dixissent innocentes iudicarentur, morte dampnavit. Cito ergo iniustam penam dederunt qui pro civitate et populo et sacris vasis causam prosecuti sunt. Quamob

rem Tyrii qui indignati erga sepulturam eorum liberalissimi extiterunt. Menelaus autem propter eorum qui in potentia erant avaritiam permanebat in potestate crescens et in malitia ad insidias civium.

V

Eodem tempore Antiochus secundam profectionem paravit in Egyptum. Contigit autem per universam Ierosolimorum civitatem videri diebus xl per aera equites discurrentes auratas stolas habentes et hastis quasi cohortes armatas et cursus equorum per ordinem digestos et congressiones fieri cominus et scutorum motus et galeatorum multitudinem gladiis districtis et telorum iactus et aureorum armorum splendorem omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. Sed cum falsus rumor exisset tamquam vita excessisset Antiochus assumptis Iason non minus mille viris repente aggressus est civitatem. Et civibus ad murum convolantibus ad ultimum apprehensa civitate Menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat in cede civibus suis nec cogitabat prosperitatem adversus cognatos malum esse maximum arbitrans hostium et non civium se trophea capturum. Et principatum quidem non optinuit finem vero insidiarum suarum confusionem cepit et profugus iterum abiit in Amanitem. Ad ultimum in exitium sui conclusus ab Areta Arabum tyranno fugiens de civitate in civitatem omnibus odiosus ut refuga legum et execrabilis ut patrie et civium hostis in Egyptum extrusus est. Et qui multos de patria expulerat peregre periit Lacedemonas profectus quasi pro cognatione ibi refugium habiturus. Et qui insepultos multos abiecerat ipse et illamentatus et insepultus abicitur sepultura neque peregrina usus neque patrio sepulchro participans. His ita gestis suspicatus est rex societatem deserturos Iudeos et ob hoc profectus ex Egypto efferatis animis civitatem quidem armis cepit. Iussit autem militibus interficere nec parcere occursantibus et per domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo cedes iuvenum ac seniorum et mulierum et natorum exterminia virginumque et parvulorum neces. Erant autem toto triduo lxxx interfecti xl autem vincti non minus autem venundati. Sed nec ista sufficiunt ausus est etiam intrare templum universa terra sanctius Menelao duce qui legum et patrie fuit proditor. Et scelestis manibus sumens sancta vasa que ab aliis regibus et civitatibus erant posita ad ornatum loci et gloriam contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente Antiochus non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem modicum Deus fuerat iratus propter quod et accidit circa locum despectio. Alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos sicut Heliodorus qui missus est a Seleuco rege ad expoliandum erarium etiam hic statim adveniens flagellatus et repulsus utique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem sed propter gentem Deus locum elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est populi malorum postea autem fiet socius et bonorum. Et qui derelictus est in ira Dei omnipotentis iterum in magni Dei reconciliatione cum summa gloria exaltabitur. Igitur Antiochus mille dccc ablatis de templo talentis velociter Antiochiam regressus est existimans se pre superbia terram ad navigandum pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. Reliquit autem et prepositos ad affligendam gentem. Ierosolimis quidem Philippum genere Frigem moribus crudeliorem eo ipso a quo constitutus est. In Garizim autem Andronicum et Menelaum qui gravius quam ceteri imminebant civibus. Cumque appositus esset contra Iudeos misit odiosum principem Appollonium cum exercitu xx et duobus milibus precipiens ei omnes perfecte etatis interficere mulieres ac iuvenes vendere. Qui cum venisset Ierosolimam pacem simulans quievit usque ad diem sanctum sabbati. Et tunc feriatis Iudeis arma capere suis precepit. Omnesque simul qui ad spectaculum processerant trucidavit et civitatem cum armatis discurrens ingentem multitudinem peremit. Iudas autem Machabeus qui decimus fuerat secesserat in desertum locum ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat. Et feni cibo vescentes demorabantur ne participes essent coinquinationis.

VI

Sed non post multum temporis misit rex senem quemdam Antiochenum qui compelleret Iudeos ut se transferrent a patriis et Dei legibus. Contaminare etiam quod in Ierosolimis erat templum et cognominare Iovis Olimpii. Et in Garizim prout erant hii qui locum inhabitabant Iovis Hospitalis. Pessima autem et universis gravis erat malorum incursio. Nam templum luxuria et comessationibus erat plenum et scortantium cum meretricibus. Sacratisque edibus mulieres se ultro ingerebant intro ferentes ea que non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis que legibus prohibebantur. Neque sabbata custodiebantur neque dies sollempnes patrii servabantur nec simpliciter se quisquam Iudeum esse confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia. Et cum Liberi sacra celebrarentur cogebantur edera coronati Libero circuire. Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates suggerentibus Ptolomeis ut pari modo et ipsi adversus Iudeos agerent et sacrificarent. Eos autem qui nollent transire ad instituta gentilium interficerent. Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circumcidisse quas infantibus ad ubera suspensis cum publice per civitatem circumduxissent per muros precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas et latenter sabbati diem celebrantes cum indicati essent Philippo flammis succensi sunt eo quod verebantur propter religionem et observantiam manu sibimet auxilium ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt ne abhorrescant propter adversos casus sed reputent ea que acciderunt non ad interitum sed ad correptionem esse generis nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus

ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere magni beneficii est indicium. Non enim, sicut in aliis nationibus, dominus patienter expectat, ut eas cum iudicii dies venerit in plenitudine peccatorum puniat: ita et in nobis statuit, ut peccatis nostris in finem devolutis, ita demum in nos vindicet. Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet: corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. Sed haec nobis ad commonitionem legentium dicta sint paucis. Iam autem veniendum est ad narrationem.

Igitur Eleazarus unus de primoribus scribarum, etate provectus, et vultu decorus, aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. At ille gloriosam mortem magis quam odibilem vitam amplectens, voluntarie preibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere, patienter sustinens destinavit non admittere illicita propter vite amorem. Hii autem qui astabant iniqua miseratione commoti propter antiquam viri amicitiam tollentes eum secreto rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat, et simularetur manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus, ut hoc facto a morte liberaretur: et propter veterem amicitiam hanc in eo faciebant humanitatem. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminentiam dignam et ingenite nobilitatis caniciem, atque a puero optime conversationis, et secundum sanctam et a deo conditam legis constituta respondit cito dicens: premitti se velle in infernum. Non enim etatem nostram dignum est inquit fingere ut multi adolescentium arbitrati Eleazarum .xc. annorum transisse ad vitam alienigenarum: et ipsi propter meam simulationem et propter modicum corruptibilis vite tempus decipiantur, et per hoc maculam atque execrationem meae senectuti conquiram. Nam et si in presenti tempore suppliciis hominum eripiar, sed manus omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam. Quam ob rem fortiter vitam excedendo senectute quidem dignus apparebo. Adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis confestim ad supplicium trahebatur. Hii autem qui eum ducebant, et paulo ante fuerant mitiores, in iram versi sunt propter sermones ab eo dictos quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis periturus esset, ingemuit et dixit: Domine qui habes sanctam scientiam manifeste tu scis quia cum a morte possem liberari duros corporis sustineo dolores. Secundum animam vero propter timorem tuum libenter hoc patior. Et iste quidem hoc modo vita decessit, non solum iuvenibus sed et universe genti memoriam mortis sue ad exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

VII

Contigit autem et .vii. fratres cum matre apprehensos compelli a rege contingere contra fas carnes porcinas flagris et taureis cruciatos. Unus autem ex illis qui erat primus sic ait: Quid queris et quid vis discere a nobis? parati sumus mori magis quam patrias dei leges prevaricari. Iratus itaque rex iussit sartagines et ollas eneas succendi. Quibus statim succensis iussit ei qui prior fuerat locutus amputari linguam: et cute capitis abstracta summas quoque manus ei et pedes precidi, ceteris eius fratribus et matre inspicientibus. Et cum iam per omnia inutilis factus esset, iussit ignem admoveri, et adhuc spirantem torreri in sartagine. In qua cum diu cruciaretur, ceteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter dicentes: Dominus deus aspiciet veritatem, et consolabitur in nobis quemadmodum per protestationem cantici declaravit Moyses: Et in servis suis consolabitur. Mortuo itaque primo illo hoc modo, sequentem ducebant ad illudendum: et cute capitis eius cum capillis abstracta interrogabant si manducaret prius quam toto corpore per membra singula puniretur. At ille respondens patria voce dixit: Non faciam. Propter quod et iste sequenti loco primi tormenta suscepit: et in ultimo spiritu constitutus sic ait: Tu quidem scelestissime in presenti vita nos perdis: sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus in eterne vite resurrectione suscitabit. Post hunc tertius illudebatur: et linguam postulatus cito protulit, et manus constanter extendit: et cum fiducia ait: E celo ista possideo: sed propter dei leges nunc haec ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero. Ita ut rex, et qui cum ipso erant mirarentur adolescentis animum, quod tamquam nichil duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto quartum similiter torquentes vexabant. Et cum iam esset ad mortem sic ait: Potius est ab hominibus morti datos spem expectare a deo iterum ab ipso resuscitandos: tibi enim resurrectio ad vitam non erit. Et cum admovissent quintum vexabant eum. At ille respiciens in eum dixit: Potestatem inter homines habens cum sis corruptibilis facis quod vis: noli autem putare genus nostrum a deo esse derelictum. Patienter sustine et videbis magnam potestatem ipsius, qualiter te et semen tuum torquebit. Post hunc ducebant et sextum: et is mori incipiens sic ait: Noli frustra errare: nos enim propter nosmet ipsos hoc patimur peccantes in deum nostrum, et digna ammiratione facta sunt in nobis. Tu autem ne existimes tibi impune futurum quod contra deum pugnare temptaveris. Supra modum autem mirabilis, et bonorum memoria digna quoque pereuntes .vii. filios sub unius diei tempore conspiciens bono animo ferebat propter spem quam in deo habebat. Singulos autem illorum hortabatur voce patria fortiter repleta sapientia, et femineae cogitationi masculinum animum inserens dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum et animam donavi vobis et vitam, et singulorum membra non ego ipsa compegi. Sed enim mundi creator qui formavit hominis nativitatem, quique omnium invenit originem, et spiritum vobis iterum cum misericordia reddet et vitam, sicut nunc vosmet ipsos despicitis propter leges eius. Antiochus autem contemptui se arbitratus simul et

exprobrantis vocem despectus, cum adhuc adolescentior superesset, non solum verbis hortabatur, sed et cum iuramento affirmabat divitem se et beatum facturum, et translatum a patriis legibus amicum habiturum, et res necessarias prebiturum. Sed ad ista cum adolescens nequaquam inclinaretur, vocavit rex matrem, et suadebat ut adolescenti fieret in salutem. Cum autem multis eam verbis esset hortatus, promisit suasuram se filio suo. Itaque inclinata ad illum, irridens crudelem tyrannum, ait patria voce: Fili mi, miserere mei, que te in utero menses novem portavi, et lac triennio dedi, et alui, et in etatem istam perduxi. Peto nate, ut aspicias ad celum et terram, et ad omnia que in eis sunt, et intelligas quia ex nichilo fecit illa Deus, et hominum genus. Ita fit ut non timeas carnificem istum, sed dignus fratribus tuis effectus suscipe mortem, ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Cum hec illa adhuc diceret, ait adolescens: Quem sustinetis? Non obedio precepto regis, sed precepto legis, que data est nobis per Moysen. Tu vero qui inventor omnis malitie factus es in Hebreos, non effugies manum Dei. Nos enim pro peccatis nostris hec patimur. Et si nobis propter increpationem et correptionem Dominus Deus noster modicum iratus est, sed iterum reconciliabitur servis suis. Tu autem, o scelerate et omnium hominum flagitiosissime, noli frustra extolli vanis spebus in servos eius inflammatus; nondum enim omnipotentis Dei et omnia inspicientis iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamento eterne vite effecti sunt: tu vero iudicio Dei iustas superbie penas exsolves. Ego autem sicut et fratres mei animam et corpus meum trado pro patriis legibus, invocans Deum maturius genti nostre propitium fieri, teque cum tormentis et verberibus confiteri quod ipse est Deus solus. In me vero et in fratribus meis desinet Omnipotentis ira, que super omne genus nostrum iuste superducta est. Tunc rex accensus ira in hunc super omnes crudelius desevit, indigne ferens derisum se. Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens. Novissime autem post filios et mater consumpta est. Igitur de sacrificiis et de nimiis crudelitatibus satis dictum est.

VIII

Iudas vero Machabeus et qui cum illo erant introibant latenter in castella, et convocantes cognatos et eos qui permanserant in Iudaismo assumentes eduxerunt ad se sex milia virorum. Et invocabant Dominum ut respiceret in populum qui ab omnibus calcabatur, et misereretur templo quod contaminabatur ab impiis; misereretur etiam et exterminio civitatis que esset illico complananda, et vocem sanguinis ad se clamantis audiret; memoraretur quoque iniquissimas mortes parvulorum innocentium, et blasphemias nomini suo illatas, et indignaretur super his. At Machabeus congregata multitudine intolerabilis gentibus efficiebatur: ira enim Domini in misericordiam conversa est.

Et superveniens castellis et civitatibus improvisus succendebat eas, et opportuna loca occupans non paucas hostium strages dabat. Maxime autem noctibus ad huiuscemodi excursus ferebatur, et fama virtutis eius ubique diffundebatur. Videns autem Philippus paulatim virum ad profectum venire ac frequentius res ei prospere cedere, ad Ptolomeum ducem Celesyrie et Fenicis scripsit ut auxilium ferret regis negotiis. At ille velociter misit Nicanorem Patrocli de primoribus amicum, dato ei de permixtis gentibus armatis non minus .xx. milibus, ut universum Iudeorum genus deleret, adiuncto ei et Gorgia viro militari et in bellicis rebus experientissimo. Constituit autem Nicanor ut regi tributum quod Romanis erat dandum duo milia talentorum de captivitate Iudeorum suppleret. Statimque ad maritimas civitates misit convocans ad coemptionem Iudaicorum mancipiorum, promittens se .xc. mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam que eum ab Omnipotente esset consecutura. Iudas autem ubi comperit indicavit his qui secum erant Iudeis Nicanoris adventum. Ex quibus quidam formidantes et non credentes Dei iustitie in fugam vertebantur. Alii vero si quid eis supererat vendebant, simulque Dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos priusquam cominus veniret vendiderat. Et si non propter eos, sed propter testamentum quod erat ad patres eorum, et propter invocationem sancti et magnifici nominis eius super ipsos. Convocatis autem Machabeus .vii. milibus qui cum ipso erant, rogabat ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent, ante oculos habentes contumeliam que loco sancto ab his iniuste esset illata, itemque et ludibrio habite civitatis iniuriam, adhuc etiam veterum instituta convulsa. Nam illi quidem armis confidunt, ait, simul et audacia; nos autem in omnipotente Domino, qui potest et venientes adversum nos et universum mundum uno nutu delere, confidimus. Admonuit autem eos et de auxiliis Dei que facta sunt erga parentes, et quod sub Sennacherib .c.lxxx.v. milia perierunt. Et de pugna que eis adversus Galatas fuit in Babylonia, ut omnes ubi ad rem ventum est, Macedonibus sociis hesitantibus, ipsi sex milia soli peremerunt .c.xx. milia, propter auxilium illis datum de celo, et beneficia pro his plurima consecuti sunt. His verbis constantes effecti sunt, et pro legibus et patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utrique ordini, Simonem et Iosephum et Ionathan, subiectis unicuique millenis et quingentenis. Adhuc et ab Esdra lecto sancto libro, et dato signo adiutorii Dei, in prima acie ipse dux commisit cum Nicanore. Et facto sibi adiutore Omnipotente interfecerunt super .ix. milia hominum, maiorem autem exercitus Nicanoris partem vulneribus de-

bilem fratrem fugere compulerunt. Pecunias vero eorum qui ad emptionem eorum venerant sublatis: ipsos usquequaque persecuti sunt. Sed reversi sunt hora conclusi. Nam erat ante sabbatum: quam ob causam non perseveraverunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant benedicentes dominum qui liberavit eos in isto die misericordiae initium stillans in eos. Post sabbatum vero debilibus et orphanis et viduis diviserunt spolia: et residua ipsi cum suis habuere.

His ita gestis et communiter ab omnibus facta obsecratione misericordem dominum postulabant ut in finem servis suis reconciliaretur. Et ex his qui cum Timotheo et Bachide erant contra se contendentes supra xx. milia interfecerunt: et munitiones excelsas optinuerunt: et plures praedas diviserunt aequam portionem debilibus pupillis et viduis sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum collegissent diligenter omnia composuerunt in locis oportunis. Residua vero spolia Ierosolimam detulerunt. Et Philarchen qui cum Timotheo erat interfecerunt virum scelestum qui in multis iudeos afflixerat. Et cum epinicia agerent in Ierosolimis eos qui sacras ianuas incenderant id est Callisthenen cum in quoddam domicilium refugisset incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis reddita. Facinorosissimus autem Nichanor qui mille negociatores ad iudeorum venditionem adduxerat humiliatus auxilio domini ab his quos nullos existimaverat deposita veste gloriae per mediterraneum fugiens solus venit Antiochiam summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus. Et qui promiserat Romanis se tributum restituere de captivitate Ierosolimorum praedicabat nunc protectorem deum habere iudeos et ob id invulnerabiles esse eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

IX. Eodem tempore Antiochus inhoneste revertebatur de Perside. Intraverat enim in eam quae dicitur Persepolis et temptavit expoliare templa et civitatem opprimere. Sed multitudine ad arma concurrente in fugam versi sunt: et ita contigit ut Antiochus post fugam turpiter rediret. Et cum venisset circa Ecbathanam recognovit quae erga Nichanorem et Timotheum gesta sunt. Elatus autem in ira arbitrabatur se iniuriam illorum qui se fugaverant posse in iudeos retorquere. Ideoque iussit agitari currum suum sine intermissione agens iter celesti eum iudicio perurgente eo quod ita superbe locutus sit venturum se Iherosolimam et congeriem sepulchri iudeorum eam facturum. Sed qui universa conspicit dominus deus Israel percussit eum insanabili et invisibili plaga. Ut enim finivit hunc sermonem apprehendit eum dolor dirus viscerum et amara internorum tormenta. Et quidem satis iuste quippe qui multis et novis cruciatibus aliorum torserat viscera licet ille nullo modo a sua malitia cessaret. Super haec autem superbia repletus ignem spirans animo in iudeos et praecipiens accelerari negotium contigit illum impetu euntem de curru cadere et gravi corporis collisione membra vexari. Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare supra humanum modum superbia repletus: et montium altitudines in statera appendere nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur manifestam dei virtutem in semetipso contestans ita ut de corpore impii vermes scaturirent ac viventis in doloribus carnes eius effluerent odore etiam illius et fetore exercitus gravaretur. Et qui paulo ante sydera celi contingere se arbitrabatur eum nemo poterat propter intolerantiam fetoris portare. Hinc igitur coepit ex gravi superbia deductus ad agnitionem sui venire divina admonitus plaga per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset ita ait. Iustum est subditum esse deo et mortalem non paria deo sentire. Orabat autem hic scelestus dominum: a quo non esset misericordiam consecuturus. Et civitatem ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret ac sepulchrum congestorum faceret nunc optat liberam reddere. Et iudeos quos nec sepultura quidem se dignos habiturum sed avibus ac feris diripiendos traditurum et cum parvulis exterminaturum se dixerat aequales nunc Atheniensibus facturum pollicetur. Templum etiam sanctum quod prius expoliaverat optimis donis ornaturum et sancta vasa multiplicaturum et pertinentes ad sacrificia sumptus de reditibus suis praestaturum. Super haec et iudeum futurum se et omnem locum terrae perambulaturum et praedicaturum dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus supervenerat enim in eum iustum dei iudicium desperans scripsit ad iudeos in modum deprecationis epistolam haec continentem. Optimis civibus iudeis plurimam salutem et bene valere et esse felices rex et princeps Antiochus. Si bene valetis et filii vestri et ex sententia vobis cuncta sunt maximas agimus gratias. Et ego in infirmitate constitutus vestri autem benigne memor reversus de Persidis locis et infirmitate gravi apprehensus necessarium duxi pro communi utilitate curam habere non desperans memetipsum sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. Respiciens autem quod et pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum ostendit qui post se susciperet principatum: ut si quid contrarium accideret aut difficile nuntiaretur scientes hii qui in regionibus erant cui esset rerum summa derelicta non turbarentur. Ad haec considerans de proximo potentes quosque et vicinos temporibus insidiantes et eventum expectantes designavi filium meum Antiochum regem quem saepe recurrens in superiora regna multis vestrum commendabam et scripsi ad eum quae subiecta sunt. Oro itaque vos et peto memores beneficiorum publice et privatim ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. Confido enim eum modeste et humane acturum et sequentem propositum meum communem vobis fore

Igitur homicida et blasphemus pessime percussus et ut ipse alios tractaverat peregre in montibus miserabili obitu vita functus est. Transferebat autem corpus Philippus collactaneus eius qui metuens filium Antiochi ad Ptolomeum Philometorem in Egyptum abiit.

X Machabeus autem et qui cum illo erant Domino se protegente templum quidem et civitatem recepit. Aras autem quas alienigene per plateas extruxerant, item et delubra demolitus est. Et purgato templo aliud altare fecerunt et de ignitis lapidibus igne concepto obtulerunt sacrificia post biennium, et incensum et lucernas et panes propositionis posuerunt. Quibus gestis rogabant Dominum prostrati in terram ne amplius talibus malis inciderent, sed et si quando peccassent ut ab ipso mitius corriperentur et non blasphemis ac barbaris ac hominibus traderentur. Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purgationem fieri xx. v. mensis casleu. Et cum leticia diebus viii. egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quod ante modicum temporis diem sollempnem tabernaculorum in montibus et speluncis more bestiarum egerant. Propter quod thyrsos et ramos virides et palmas preferebant ei qui prosperavit mundari locum suum. Et decreverunt communi precepto et decreto universe genti Iudeorum omnibus annis agere dies istos.

Et Antiochi quidem qui appellatus est Nobilis vite excessus ita se habuit. Nunc autem de Eupatore Antiochi impii filio que gesta sunt narrabimus, breviantes mala que in bellis gesta sunt. Hic enim suscepto regno constituit super negotia regni Lysiam quemdam Phenicis et Syrie militie principem. Nam Ptolomeus qui dicebatur Macer iusti tenax erga Iudeos esse instituit et precipue propter iniquitatem que facta erat in eos, et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud Eupatorem cum frequenter proditor audiret eo quod Cyprum creditam sibi a Philometore deseruisset, et ad Antiochum Nobilem translatus etiam ab eo recessisset, veneno vitam finivit. Gorgias autem cum esset dux locorum assumptis advenis frequenter Iudeos debellabat. Iudei vero qui tenebant opportunas munitiones fugatos ab Ierosolimis suscipiebant et bellare temptabant. Hii vero qui erant cum Machabeo per orationes Dominum rogantes ut esset sibi adiutor impetum fecerunt in munitiones Ydumeorum, multaque vi insistentes loca optinuerunt, occurrentes interemerunt, et omnes simul non minus .xx. milibus trucidaverunt. Quidam autem cum fugissent in duas turres valde munitas omnem apparatum ad repugnandum habentes, Machabeus ad horum expugnationem relicto Symone et Ioseph itemque Zacheo eisque qui cum ipsis erant satis multis, ipse ad eas que amplius perurgebant pugnas conversus est. Hii vero qui cum Symone erant cupiditate ducti a quibusdam qui in turribus erant suasi sunt pecunia, et .lxx. milibus didragmis acceptis dimiserunt quosdam effugere. Cum autem Machabeo nuntiatum esset quod factum est, congregatis principibus populi accusavit quod pecunia fratres vendidissent adversariis eorum dimissis. Hos igitur proditores factos interfecit, et confestim duas turres occupavit. Armis autem ac manibus omnia prospere agendo in duabus munitionibus plusquam .xx. milia peremit. At Timotheus qui prius a Iudeis fuerat superatus, convocato exercitu peregrine multitudinis et congregato equitatu Asiano advenit quasi armis Iudeam capturus. Machabeus autem et qui cum ipso erant appropinquante illo deprecabantur Dominum, caput terra aspergentes, lumbosque ciliciis precincti, ad altaris crepidinem provoluti ut sibi propitius, inimicis autem eorum esset inimicus et adversariis adversaretur sicut lex dicit. Et ita post orationem sumptis armis longius de civitate procedentes et proximi hostibus effecti resederunt. Primo autem solis ortu utrique commiserunt: isti quidem victorie et prosperitatis sponsorem cum virtute Dominum habentes, illi autem ducem belli animum habebant. Sed cum vehemens pugna esset apparuerunt adversariis de celo viri .v. in equis frenis aureis decori, ducatum Iudeis prestantes, ex quibus duo Machabeum medium habentes armis suis circumseptum incolumem conservabant. In adversarios autem tela et fulmina iaciebant, ex quo et cecitate confusi et repleti perturbatione cadebant. Interfecti sunt autem .xx. milia .d. et equites .dc. Timotheus vero confugit in Gazaram presidium munitum, cui preerat Cereas. Machabeus autem et qui cum eo erant letantes obsederunt presidium diebus .iiii. At hii qui intus erant loci firmitate confisi supra modum maledicebant et sermones nefandos iactabant. Sed cum quinta dies illucesceret .xx. iuvenes ex his qui cum Machabeo erant accensi animis propter blasphemiam viriliter accesserunt ad murum, et feroci animo ascendentes turres portasque succendere aggressi sunt atque ipsos maledicos vivos cremare. Per continuum autem biduum presidio vastato Timotheum occultantem se in quodam repertum loco peremerunt, et fratrem illius Ceream et Appollofanem occiderunt. Quibus gestis in ymnis et confessionibus benedicebant Dominum qui magna fecit in Israel et victoriam dedit illis.

XI Sed et parvo post tempore Lysias procurator regis et propinquus ac negotiis prepositus graviter ferens de his que acciderant, congregatis .lxxx. milibus et equitatu universo veniebat adversum Iudeos, existimans se civitatem quidem captam gentibus habitaculum facturum, templum vero in pecunie questu sicut cetera delubra gentium habiturum, et per singulos annos venale sacerdotium, nequaquam recogitans Dei potestatem, sed mente effrenatus in multitudine peditum et in milibus equitum et .lxxx. elephantis confidebat. Ingressus autem Iudeam et appropians Bethsure que erat in angusto loco ab Ierosolima intervallo .v. stadiorum, illud presidium expugnabat. Ut autem Machabeus et qui cum eo erant cognoverunt expugnari presidium

et fletu et lacrimis rogabant Dominum et omnis turba simul ut bonum angelum mitteret ad salutem Israhel. Et ipse primus Machabeus sumptis armis ceteros adhortatus est simul secum periculum subire et ferre auxilium fratribus suis. Cumque pariter prompto animo procederent Hierosolymis apparuit praecedens eos eques in veste candida armis aureis hastam vibrans. Tunc omnes simul benedixerunt misericordem Dominum et convaluerunt animis non solum homines sed et bestias ferocissimas et muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur prompti de caelo habentes adiutorem et miserantem eos Dominum. Leonum autem more impetu irruentes in hostes prostraverunt ex eis .xi. milia peditum et equites mille dc. Universos autem in fugam verterunt plures autem ex eis vulnerati nudi evaserunt. Sed et ipse Lysias turpiter fugiens evasit. Et quia non insensatus erat secum ipse reputans factam erga se deminutionem et intellegens invictos esse Hebraeos Dei omnipotentis auxilio innitentes misit ad eos. Promittitque consensurum se omnibus quae iusta sunt et regem compulsurum amicum fieri. Annuit autem Machabeus precibus Lysiae in omnibus utilitati consulens. Et quaecumque Machabeus scripsit Lysiae de Iudaeis ea rex concessit. Nam erant scriptae Iudaeis epistulae a Lysia quidem hunc modum continentes. Lysias populo Iudaeorum salutem. Iohannes et Abesalon qui missi fuerant a vobis tradentes scripta postulabant ut ea quae per illos significabantur implerem. Quaecumque igitur regi potuerunt perferri exposui et quae res permittebat concessi. Si igitur in negotiis fidem conservaveritis et deinceps bonorum vobis causa esse temptabo. De ceteris autem per singula verbo mandavi et istis et his qui a me missi sunt colloqui vobiscum. Bene valete.

Anno .c. xl. viii. dioscoro die mensis .xx. et iiii. Regis vero epistula ista continebat. Rex Antiochus Lysiae fratri salutem. Patre nostro inter deos translato nos volentes eos qui sunt in regno nostro sine tumultu agere et rebus suis adhibere diligentiam audivimus Iudaeos non consensisse patri ut transferrentur ad ritum Graecorum sed tenere velle suum institutum ac propterea postulare concedi sibi legitima sua. Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse statuentes iudicavimus templum restitui illis ut agerent secundum suorum maiorum consuetudinem. Bene igitur feceris si miseris ad eos et dexteram dederis ut cognita nostra voluntate bono animo sint et utilitatibus propriis deserviant. Ad Iudaeos autem regis epistula talis erat. Rex Antiochus senatui Iudaeorum et ceteris Iudaeis salutem. Si valetis sic estis ut volumus sed et ipsi bene valemus. Adiit nos Menelaus dicens velle vos descendere ad vestros qui sunt apud nos. His igitur qui commeant usque ad diem tricesimum mensis Xanthici damus dextras securitatis ut Iudaei utantur cibis et legibus suis sicut et prius et nemo illorum ullo modo molestiam patiatur de his quae per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem et Menelaum qui vos alloquatur. Valete.

Anno .c. xl. viii. Xanthici mensis .xv. Miserunt autem et Romani epistulam ita se habentem. Quintus Memmius et Titus Manlius legati Romanorum populo Iudaeorum salutem. De his quae Lysias cognatus regis concessit vobis et nos concessimus. De quibus autem ad regem iudicavit referendum confestim aliquem mittite diligentius inter vos conferentes ut decernamus sicut congruit nobis. Nos enim Antiochiam accedimus. Ideoque festinate rescribere ut nos quoque sciamus cuius estis voluntatis. Bene valete.

Anno .c. xl. viii. xv. die mensis Xanthici.

C XII

His factis pactionibus Lysias pergebat ad regem. Iudaei autem agriculturae operam dabant. Sed hi qui resederant Timotheus et Apollonius Gennei filius sed et Hieronymus et Demophon super hos et Nicanor Cypriarches non sinebant eos in silentio agere et quiete. Ioppitae vero tale quoddam flagitium perpetrarunt. Rogaverunt Iudaeos cum quibus habitabant ascendere scaphas quas paraverant cum uxoribus et filiis quasi nullis inimicitiis inter eos subiacentibus. Secundum commune itaque decretum civitatis et ipsis adquiescentibus pacisque causa nihil suspectum habentibus cum in altum processissent submerserunt non minus .cc. Quam crudelitatem Iudas in suae gentis homines factam ut cognovit praecepit viris qui erant cum ipso et invocato iusto iudice Deo venit adversus interfectores fratrum et portum quidem noctu succendit scaphas exussit eos autem qui ab igne refugerant gladio peremit. Et cum haec ita egisset discessit quasi iterum reversurus et universos Ioppitas eradicaturus. Sed cum cognovisset et eos qui erant Iamniae velle pari modo facere habitantibus secum Iudaeis Iamnitis quoque nocte supervenit et portum cum navibus succendit ita ut lumen ignis appareret Hierosolymis a stadiis .cc. xl. Inde cum iam abissent .ix. stadiis et iter facerent ad Timotheum commiserunt cum eo Arabes .v. milia viri et equites .d. Cumque pugna valida fieret et auxilio Dei prospere cessisset residui victi Arabes petebant a Iuda dextram sibi dari promittentes pascua daturos et in ceteris profuturos. Iudas autem arbitratus vere in multis eos utiles promisit pacem dextrisque acceptis discesserunt ad tabernacula sua. Adgressus est autem et civitatem quandam firmam pontibus murisque circumseptam quae a turbis habitabatur gentium promiscuarum cui nomen Casphin. Hi vero qui intus erant confidentes in stabilitate murorum et apparatu alimoniarum remissius agebant maledictis lacessentes Iudam ac blasphemantes et loquentes quae fas non est. Machabeus autem invocato magno mundi principe qui sine arietibus et machinis temporibus Iesu praecipitavit Hiericho irruit ferociter muris et capta civitate per Domini voluntatem inenarrabi-

les cedes fecit ita ut adiacens stagnum stadi
orum duorum latitudinis sanguine infectum flu
ere videretur. Inde discesserunt stadia .dcc.l. et ve-
nerunt in caraca ad eos qui dicuntur tubianei
iudeos. Et tymotheum quidem in illis locis non
conprehenderunt nullo quoque negotio perfecto regressus
est, relicto in quodam loco firmissimo presidio.
Dositheus autem et sosipater qui erant duces cum ma
chabeo peremerunt a tymotheo relictos in pre
sidio .x. milia viros. At machabeus ordinatis
circum se sex milibus et constitutis per cohortes adver-
sus tymotheum processit habentem secum .cxx. milia
peditum equitumque duo milia .d. Cognito
autem iude adventu tymotheus premisit mulie
res et filios et reliquum apparatum in presidium
quod carnion dicitur. Erat enim inexpugnabile et
accessu difficile propter locorum angustias. Cumque
cohors iude prima apparuisset, timor hostibus
incussus est ex presentia dei qui universa conspicit
et in fugam versi sunt alius ab alio ita ut
magis a suis deicerentur et gladiorum suorum ic-
tibus debilitarentur. Iudas autem vehementer
instabat puniens profanos, et prostravit ex
eis .xxx. milia virorum. Ipse vero tymotheus incidit
in partes dosithei et sosipatris et multis precibus
postulabat ut vivus dimitteretur eo quod
multos ex iudeis parentes haberet ac fratres quos
morte eius decipi eveniret. Et cum fidem de-
disset restituturum se eos secundum constitutum
illesum eum dimiserunt propter fratrum salu-
tem. Iudas autem egressus est ad carnion interfectis
.xx.v. milibus. Post horum fugam et necem
movit exercitum ad effron civitatem mu
nitam in qua multitudo diversarum gentium
habitabat, et robusti iuvenes pro muris consisten-
tes fortiter repugnabant. In hac autem machi
ne multe et telorum erat apparatus. Sed cum omni
potentem invocassent qui potestate virtutes
hostium confregit ceperunt civitatem, et ex eis
qui intus erant .xx.v. milia prostraverunt. Inde
ad civitatem scytarum abierunt que ab iherosoli
mis .dc. stadiis aberat. Contestantibus autem
his qui apud scytopolitas erant iudeis quod
benigne ab eis haberentur, et temporibus infe
licitatis quod modeste secum egerint, gratias
agentes eis et exhortati et deinceps erga ge
nus suum benignos esse venerunt iherosolimam
die sollempni septimanarum instante. Et
post pentecosten abierunt contra gorgiam pre
positum ydumee. Exivit autem cum peditibus
tribus milibus et equitibus .cccc. Quibus congressis
contigit paucos ruere iudeorum. Dositheus
vero quidam de bacchenoris eques vir fortis
tis gorgiam tenebat. Et cum vellet illum ca
pere vivum eques quidam de tracibus
irruit in eum. humerumque eius am
putavit atque ita gorgias effugit in ma
risa. At illis qui cum esdrin erant diutius
pugnantibus et fatigatis invocavit dominum
iudas adiutorem et ducem belli fieri in

cipiens voce patria, et cum ymnis clamorem
extollens fugam gorgie militibus incussit.
Iudas autem collecto exercitu venit in civitatem
odollam. Et cum dies .vii. supervenirent secundum
consuetudinem purificati in eodem loco sabbatum
egerunt. Et sequenti die venit cum suis iudas
ut corpora prostratorum tolleret et cum parentibus
poneret in sepulchris paternis. Invenerunt
autem sub tunicis interfectorum de donariis idolo
rum que apud iamniam fuerunt a quibus lex pro
hibet iudeos. Omnibus ergo manifestum factum est
ob hanc causam eos corruisse. Omnes itaque bene
dixerunt iustum iudicium domini qui occulta
fecerat manifesta. Atque ita ad preces conversi
rogaverunt ut id quod factum erat delictum ob
livioni traderetur. At vero fortissimus
iudas hortabatur populum conservare se sine
peccato sub oculis videntes que facta sunt pro peccatis
eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione .xii.
milia dragmas argenti misit iherosolimam of
ferri pro peccatis sacrificium bene et religiose
de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui ceci
derant resurrecturos speraret superfluum vi
deretur et vanum orare pro mortuis. Et quia con
siderabat quod hii qui cum pietate dormitionem
acceperant optimam haberent repositam gratiam
Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis
exorare ut a peccatis solvantur. Anno .c.xl.
ix. cognovit iudas antiochum eupatorem
venire cum multitudine adversus iudeam et cum
eo lysiam procuratorem et prepositum nego
ciorum secum habentem peditum .c.xx. milia et equitum
.v. milia et elephantos .xx.duos. currus autem cum
falcibus .ccc. Commiscuit autem se illis et menela
us et cum multa fallacia deprecabatur anti
ochum non pro patrie salute sed sperans se consti
tui in principatum. Sed rex regum suscitavit
animos antiochi in peccatorem. Et suggerente ly
sia hunc esse causam omnium malorum iussit ut eis
consuetudo est conprehensum in eodem loco necari. Erat
autem in eodem loco turris .l. cubitorum aggestum
undique habens cineris. hec prospectum ha
bebat in preceps. In illum in cinerem deici iussit sa
crilegum omnibus eum propellentibus ad interitum.
Et tali lege prevaricatorem legis contigit mori
nec terre dari menelaum. Et quidem satis iuste.
Nam quia multa erga aram dei delicta conmisit
cuius ignis et cinis erat sanctus ipse in cineris morte
dampnatus est. Sed rex mente effrenatus veni
ebat nequiorem se iudeis ostensurum. Quibus
iudas cognitis precepit populo ut die ac nocte
dominum invocarent quo sic semper et nunc ad
iuvaret eos. Quippe qui lege et patria sancto que tem
plo privari vererentur, ac populum qui nuper
paululum respirasset ne sineret blasphemis
rursus nationibus subdi. Omnibus itaque id si
mul facientibus et petentibus a domino misericordiam cum
fletu et ieiuniis per triduum continuum prostra
tis hortatus est eos iudas ut se prepararent. Ip
se vero cum senioribus cogitavit prius quam

XIII

admoveret exercitum ad Iudaeam et obtineret civitatem, exire, et Domini iudicio committere exitum rei. Dans itaque potestatem omnium Deo mundi creatori, et hortatus suos ut fortiter dimicarent et usque ad mortem pro legibus, templo, patria, civitate et civibus starent, circa Modin exercitum constituit. Et dato signo suis Dei victoriae, iuvenibus fortissimis electis nocte aggressus aulam regiam in castris interfecit viros quattuor milia, et maximum elephantorum cum his qui superpositi erant. Summoque metu ac perturbatione hostium castra replentes, rebus prospere gestis abierunt. Hoc autem factum est die illucescente, adiuvante eum Domini protectione. Sed rex accepto gustu audaciae Iudaeorum, machinis difficultates locorum temptabat. Et Bethsurae quod erat Iudaeorum praesidium munitum castra admovebat, sed fugabatur, impingebatur, minuebatur. His autem qui intus erant Iudas necessaria mittebat. Enuntiavit autem mysteria hostibus Rhodocus quidam de Iudaico exercitu, qui requisitus comprehensus est et conclusus. Iterum rex sermonem habuit ad eos qui erant in Bethsuris, dextram dedit, accepit, abiit; commisit cum Iuda, superatus est. Ut autem cognovit rebellasse Philippum Antiochiae qui relictus erat super negotia, mente consternatus, Iudaeos deprecans subditusque eis iurat de omnibus quibus iustum visum est. Et reconciliatus obtulit sacrificium, honorificavit templum et munera posuit. Machabaeum amplexatus est, et fecit eum a Ptolomaide usque Gerrenos ducem et principem. Ut autem venit Ptolomaidam, graviter ferebant Ptolomenses amicitiae conventionem, indignantes ne forte foedus irrumperent. Tunc ascendit Lysias tribunal et exposuit rationem et populum sedavit, regressusque est Antiochiam. Et hoc modo regis profectio reditusque processit.

XIIII Sed post triennii tempus cognovit Iudas et qui cum eo erant Demetrium Seleuci cum multitudine valida et navibus per portum Tripolis ascendisse ad loca opportuna, et tenuisse regiones adversus Antiochum et ducem eius Lysiam. Alchimus autem quidam qui summus sacerdos fuerat, sed voluntarie coinquinatus est temporibus commixtionis, considerans nullo modo sibi esse salutem neque accessum ad altare, venit ad Demetrium regem c.l. anno, offerens ei auream coronam et palmam. Super haec et thallos qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit. Tempus autem opportunum dementiae suae nactus, convocatus a Demetrio ad consilium et interrogatus quibus rebus et consiliis Iudaei niterentur, respondit: Ipsi qui dicuntur Assidaei Iudaeorum, quibus praeest Iudas Machabaeus, bella nutriunt et seditiones movent, nec patiuntur regnum esse quietum. Nam et ego parentum defraudatus gloria, dico autem summo sacerdotio, huc veni: primo quidem utilitatibus regis fidem servans, secundo autem et civibus consulens. Nam illorum pravitate universum genus nostrum non minime vexatur. Sed oro his singulis, rex, cognitis, et regioni et generi secundum humanitatem tuam pervulgatam omnibus prospice. Nam quamdiu superest Iudas, impossibile est pacem esse negotiis. Talibus autem ab hoc dictis et ceteri amici hostiliter se habentes adversus Iudam inflammaverunt Demetrium. Qui statim Nicanorem praepositum elephantorum ducem misit in Iudaeam, datis mandatis ut ipsum quidem Iudam caperent, eos vero qui cum illo erant dispergerent, et constitueret Alchimum maximi templi summum sacerdotem. Tunc gentes quae de Iudaea fugerant Iudam, se gregatim Nicanori miscebant, miserias et clades Iudaeorum prosperitates rerum suarum existimantes. Audito itaque Iudaei Nicanoris adventu et conventu nationum, conspersi terra rogabant eum qui populum suum constituit in aeternum, quique suam portionem signis evidentibus protegit. Imperante autem duce, statim inde moverunt, conveneruntque usque ad castellum Deslau. Simon vero frater Iudae commiserat cum Nicanore, sed conterritus est repentino adventu adversariorum. Nicanor tamen audiens virtutem comitum Iudae, et animi magnitudinem quam pro patriae certaminibus habebant, sanguine iudicium facere metuebat. Quamobrem praemisit Posidonium et Theodotium et Mathiam ut darent dextras atque acciperent. Et cum diu de his consilium ageretur, et ipse dux ad multitudinem retulisset, omnium una fuit sententia amicitiis annuere. Itaque diem constituerunt quo secreto inter se agerent, et singulis sellae prolatae sunt et positae. Praecepit autem Iudas armatos esse locis opportunis, ne forte ab hostibus repente mali aliquid oriretur, et congruum colloquium fecerunt. Morabatur autem Nicanor Ierosolimis, nihilque inique agebat, gregesque turbarum quae congregatae fuerant dimisit. Habebat autem Iudam semper carum ex animo, et erat viro inclinatus. Rogavitque eum ducere uxorem filiosque procreare. Et nuptias fecit, quiete egit, communiterque vivebant. Alchimus autem videns caritatem illorum ad invicem et conventiones, venit ad Demetrium, et dicebat Nicanorem rebus alienis assentire, Iudamque regni insidiatorem successorem sibi destinasse. Itaque rex exasperatus et pessimis huius criminationibus irritatus, scripsit Nicanori dicens graviter quidem se ferre de amicitiae conventione, iubere tamen Machabaeum citius vinctum mittere Antiochiam. Quibus cognitis Nicanor consternabatur, et graviter ferebat si ea quae convenerant irrita faceret, nihil laesus a viro. Sed quia regi resistere non poterat, opportunitatem observabat qua praeceptum perficeret. At Machabaeus videns austerius secum agere Nicanorem, et consuetum occursum ferocius exhibentem, intelligens non ex bono esse austeritatem istam, paucis suorum congregatis occultavit se a Nicanore. Quod cum ille cognovit fortiter se a viro praeventum, venit ad maximum et sanctissimum templum, et sacerdotibus solitas hostias offe-

rentibus iussit sibi virum tradi. Quibus cum iura-
mento dicentibus nescire se ubi esset qui que-
rebatur: extendens manum ad templum iura-
vit. Nisi iudam mihi vinctum tradideritis: istud
dei phanum in planitiem deducam, et altare ef-
fodiam, et templum hoc libero patri consecrabo. Et
hiis dictis abiit. Sacerdotes autem protendentes manus
in celum: invocabant eum qui semper propugna-
tor esset gentis ipsorum hec dicentes. Tu domine
universorum qui nullius indiges voluisti tem-
plum habitationis tue fieri in nobis. Et nunc
sancte sanctorum omnium domine conserva in eternum impollu-
tam domum istam que nuper mundata est. Ra-
zias autem quidam de senioribus ab Ierosolimis de-
latus est nichanori vir amator civitatis et
bene audiens qui pro affectu pater iudeorum
appellabatur. Hic multis temporibus continen-
tie propositum tenuit in iudaismo corpusque
et animam tradere contentus pro perseverantia.
Volens autem nichanor manifestare odium
quod habebat in iudeos misit milites quingentos ut e-
um comprehenderent. Putabat enim si illum de-
cepisset se cladem maximam iudeis illatu-
rum. Turbis autem irruere domum eius et ia-
nuam eius dirumpere, atque ignem admo-
vere cupientibus cum iam comprehenderetur gla-
dio se petiit, eligens nobiliter mori potius quam
subditus fieri peccatoribus, et contra natales suos
indignis iniuriis agi. Sed cum per festinati-
onem non certo ictu plagam dedisset, et tur-
be intra ostia irrumperent: recurrens audac-
ter ad murum precipitavit semet ipsum viriliter
in turbas. Quibus velociter locum dantibus casum eius
venit per mediam cervicem. Et cum adhuc spi-
raret accensus animis animo surrexit. Et cum
sanguis eius magno fluxu deflueret, et gra-
vissimis vulneribus esset sauciatus cursu tur-
bam pertransiit. Et stans supra quandam petram
preruptam, et iam exsanguis effectus complexus
intestina sua utrisque manibus proiecit super
turbas. invocans dominatorem vite ac spiritus ut
hec illi iterum redderet. atque ita vita defunctus

XV.

est. Nichanor autem ut comperit iudam esse
in locis samarie cogitavit die sabbati ut omni
impetu committeret bellum. Iudeis vero qui il-
lum per necessitatem sequebantur dicentibus:
ne ita ferociter et barbare feceris sed honorem
tribue diei sanctificationis, et honora eum qui
universa conspicit. At ille infelix interrogavit
si esset potens in celo qui imperavit agi di-
em sabbatorum. Et respondentibus illis est dominus vi-
vus ipse in celo potens qui iussit agi septi-
mam diem. At ille ait. Et ego potens sum
super terram qui impero sumi arma et nego-
cia regis impleri. Tamen non optinuit ut consilium
perficeret. Et nichanor quidem cum summa super-
bia erectus cogitaverat commune tropheum sta-
tuere de iudeis. Machabeus autem confidebat
semper cum omni spe auxilium a deo sibi fu-
turum. Et hortabatur suos ne formidarent
ad adventum nationum: sed in mente haberent
adiutoria sibi facta de celo, et nunc sperarent
ab omnipotente sibi affuturam victoriam.
Et allocutus illos de lege et prophetis, admonens
etiam certamina que fecerant prius promptiores
eos constituit, et ita animis eorum erectis simul os-
tendens gentium fallaciam et iuramentorum
prevaricationem. Singulos autem illorum ar-
mavit non clipei et haste munitione sed ser-
monibus optimis et hortationibus exposito
digno fide somnio per quod universos letifica-
vit. Erat autem huiusmodi visus. Oniam qui fuerat sum-
mus sacerdos virum bonum et benignum, vere-
cundum visu, modestum moribus et eloquio
decorum. Et qui a puero in virtutibus exercita-
tus sit manus protendentem orare pro omni populo
iudeorum. Post hoc apparuisse et alium virum
etate et gloria mirabilem et magni decoris
habitudine circa illum. Respondentem vero Oniam
dixisse. Hic est fratrum amator et populi israel. Hic
est qui multum orat pro populo et universa sancta
civitate Ieremias propheta dei. Extendisse autem
ieremiam dexteram et dedisse iude gladium
aureum dicentem. Accipe sanctum gladium mu-
nus a deo quo deicies adversarios populi mei
israel. Exhortati itaque iude sermonibus bonis
valde de quibus extolli posset impetus et ani-
mi iuvenum confortari. statuerunt dimicare
et confligere fortiter ut virtus de negociis iudi-
caret, eo quod civitas et sancta et templum pericli-
tarentur. Erat enim pro uxoribus et filiis item-
que pro fratribus et cognatis minor sollicitudo. Ma-
ximus vero et primus pro sanctitate timor erat
templi. Sed et eos qui in civitate erant non mi-
nima sollicitudo habebat pro his qui con-
gressi erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium
futurum. hostesque adessent atque exercitus esset
ordinatus, bestie equitesque oportuno in loco
compositi. considerans machabeus adventum mul-
titudinis et apparatum varium armorum
ac ferocitatem bestiarum extendens manus
in celum prodigia facientem dominum invocavit
qui non secundum armorum potentiam sed prout
ipsi placet dat dignis victoriam. Dixit autem
invocans et hoc modo. Tu domine misisti ange-
lum tuum sub ezechia rege iude et interfe-
cisti de castris sennacherib c.lxxx.v. milia. Et nunc
dominator celorum mitte angelum tuum bonum
ante nos in timore et tremore magnitudi-
nis brachii tui ut metuant qui cum blas-
phemia veniunt adversus sanctum populum tuum.
Et hic quidem ita peroravit. Nichanor autem et qui
cum ipso erant cum tubis et canticis admovebant.
Iudas vero et qui cum ipso erant invocato deo
per orationes congressi sunt. Manu quidem pugnan-
tes sed et dominum cordibus orantes prostraverunt
non minus .xxx.v. milia presentia dei magnifice
delectati. Cumque cessassent et cum gaudio redi-
rent cognoverunt nichanorem ruisse cum ar-
mis suis. Factus itaque clamore et perturbatione

excitata patria voce dominum benedicebant. Precepit autem iudas qui per omnia corpore et animo mori pro civibus paratus erat caput nichanoris et manum cum humero abscisam ierosolimam perferri. Quo cum pervenissent convocatis contribulibus et sacerdotibus ad altare accersiit et eos qui in arce erant. Et ostenso capite nichanoris et manu nepharia quam extendens contra domum sanctam omnipotentis dei magnifice gloriatus est. Linguam etiam impii nichanoris precisam iussit particulatim avibus dari. Manum autem dementis contra templum suspendi. Omnes igitur celi dominum benedixerunt dicentes. Benedictus qui locum suum incontaminatum conservavit. Suspendit autem nichanoris caput in summa arce: ut evidens esset et manifestum signum auxilii dei. Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate transire. Habere autem celebritatem .xiii. die mensis adar quod dicitur voce syriaca pridie mardochei diei. Igitur his erga nichanorem gestis. et ex illis temporibus ab hebreis civitate possessa: ego in his faciam finem sermonis. Et siquidem bene et ut historie competit. hoc et ipse velim. Si autem minus digne: concedendum est mihi. Sicut enim vinum semper bibere. aut semper aquam contrarium est. alternis autem uti delectabile. ita legentibus si semper exactus sit sermo non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

Explicit liber machabeorum .ii. Incipit prologus super matheum.

Matheus ex iudea sicut in ordine primus ponitur: ita evangelium in iudea primus scripsit. Cuius vocatio ad deum ex publicanis actibus fuit duorum in generatione christi principia presumens unius cuius prima circumcisio in carne. alterius cuius secundum cor electio fuit. Ex utrisque enim in patribus christus. Sicque quaternario numero triformiter posito principium a credendi fide in electionis tempus porrigens. et ex electione usque in transmigrationis diem dirigens atque a transmigrationis die usque in christum diffiniens decursam adventus domini ostendit generationem. Ut et numero satisfaciens et tempori et se quod esset ostenderet. et dei in se opus monstrans etiam in his quorum genus posuit christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarum omnium rerum. tempus. ordo. numerus. dispositio. vel ratio quod fidei necessarium est. deus christus est. qui factus est ex muliere. factus sub lege. natus est ex virgine. passus in carne. Omnia in cruce fixit ut triumphans ea in semetipso resurgens in corpore. et patris nomen in patribus filio. et filii nomen patri restituens in filiis sine principio sine fine ostendens unum se cum patre esse quia unus est. In quo evangelio utile est desiderantibus deum sic prima. vel media. vel perfecta cognoscere ut et vocationem apostoli et opus evangelii et dilectionem dei in carne nascentis per universa legentes intelligant. atque id in eo in quo apprehensi sunt. et apprehendere expetunt recognoscant. Nobis enim hoc in studio argumenti fuit et fidem facte rei tradere. et operantis dei intelligentiam diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

Item alius prologus.

Matheus cum primo predicasset evangelium in iudea volens transire ad gentes primus evangelium scripsit hebraice quod fratribus a quibus ibat ad memoriam reliquit. Sicut enim necesse fuit ad confirmationem fidei evangelium predicari: sic et contra hereticos scribi. Cum autem plures essent qui evangelium scripserunt .iiii. tamen auctoritatis habent testimonium quia per .iiii. mundi partes fidem nuntiant trinitatis. Et sunt quasi .iiii. rote in quadriga domini que vehit eum per predicationem evangelii. et genus humanum quadrifida morte peremptum eorum erat predicatione vivificandum. Unde aliorum evangelia deciderunt nec recepta sunt quia volebant prefinitum numerum cassari propter virtutem sacramenti. Designantur et evangeliste .iiii. figuris que non sunt deceptorie sed iocundi misterii sibi conscie. Matheus in homine intelligitur: quia circa humanitatem christi principaliter immoratur. Marcus in leone quia agit de resurrectione. Lucas in vitulo agens de sacerdotio. Iohannes in aquila scribens sacramenta divinitatis. Christus enim quem describunt homo fuit de virgine natus. vitulus in immolatione: leo in resurrectione. aquila in ascensione. Vel in homine humanitas. In vitulo sacerdotium. In leone regnum. In aquila exprimitur divinitatis sacramentum.

Incipit matheus evangelista.

Liber generationis ihesu christi filii david filii abraham. Abraham autem genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob. Iacob autem genuit iudam et fratres eius. Iudas autem genuit phares et zaram de thamar. Phares autem genuit esrom. Esrom autem genuit aram. Aram autem genuit aminadab. Aminadab autem genuit naason. Naason autem genuit salmon. Salmon autem genuit booz de raab. Booz autem genuit obeth ex ruth. Obeth autem genuit iesse. Iesse autem genuit david regem. David autem rex genuit salomonem ex ea que fuit urie. Salomon autem genuit roboam. Roboam autem genuit abyam. Abya autem genuit asa. Asa autem genuit iosaphath. Iosaphath autem genuit ioram. Ioram autem genuit oziam. Ozias autem genuit ioatham. Ioatham autem genuit achaz. Achaz autem genuit ezechiam. Ezechias autem genuit manassem. Manasses autem genuit amon. Amon autem genuit iosiam. Iosias autem genuit iechoniam et fratres eius in transmigratione babilonis. Et post transmigrationem

nem babilonis iechonias genuit salathiel. Sala
thiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem genuit
abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem
genuit azor. Azor autem genuit sadoch. Sadoch autem genuit
achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem genuit e
leazar. Eleazar autem genuit mathan. Mathan autem
genuit iacob. Iacob autem genuit ioseph virum marie.
de qua natus est ihesus qui vocatur christus. Omnes
generationes ab abraham usque ad david generatio
nes .xiiii. Et a david usque ad transmigrationem
babilonis: generationes .xiiii. Et a transmi
gratione babilonis usque ad christum genera
tiones .xiiii. Christi autem generatio sic erat. Cum
esset desponsata mater eius maria ioseph antequam
convenirent inventa est in utero habens de
spiritu sancto. Ioseph autem vir eius cum esset iustus et no
llet eam traducere voluit occulte dimittere
eam. Hec autem eo cogitante ecce angelus domini in
sompnis apparuit ei dicens. Ioseph fili david
noli timere accipere mariam coniugem tuam.
Quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. Pariet autem
filium et vocabis nomen eius ihesum. Ipse enim salvum
faciet populum suum a peccatis eorum. Hoc autem
totum factum est: ut adimpleretur quod dictum est a
domino per prophetam dicentem. Ecce virgo in utero
habebit et pariet filium: et vocabunt nomen eius
emanuel, quod est interpretatum nobiscum deus.
Exurgens autem ioseph a sompno fecit sicut
precepit ei angelus domini. Et accepit coniugem suam.
et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum
primogenitum. et vocavit nomen eius ihesum.

II. Cum ergo natus esset ihesus in bethleem iude in di
ebus herodis regis ecce magi ab oriente venerunt
ierosolimam dicentes. Ubi est qui natus est rex
iudeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente
et venimus adorare eum. Audiens autem herodes
rex turbatus est et omnis ierosolima cum illo. Et con
gregans omnes principes sacerdotum et scribas
populi sciscitabatur ab eis ubi christus nascere
tur. At illi dixerunt. In bethleem iude. Sic
enim scriptum est per prophetam. Et tu bethleem
terra iuda nequaquam minima es in prin
cipibus iuda. Ex te enim exiet dux qui regat
populum meum israel. Tunc herodes rex clam
vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus
stelle que apparuit eis. Et mittens illos in beth
leem dixit. Ite et interrogate diligenter de puero.
Et cum inveneritis renunciate michi ut et ego veni
ens adorem eum. Qui cum audissent regem abi
erunt. Et ecce stella quam viderant in oriente an
tecedebat eos usque dum veniens staret supra
domum ubi erat puer. Videntes autem stellam
gavisi sunt gaudio magno valde. Et intran
tes domum invenerunt puerum cum maria ma
tre eius, et procidentes adoraverunt eum. Et
apertis thesauris suis optulerunt ei munera.
aurum thus et mirram. Et responso accepto in
sompnis ne redirent ad herodem per aliam
viam reversi sunt in regionem suam. Qui
cum recessissent ecce angelus domini apparuit in
sompnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum
et matrem eius et fuge in egiptum et esto ibi usque
~~ad obitum herodis.~~ futurum est enim ut herodes
querat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens
accepit puerum et matrem eius nocte et secessit in e
giptum, et erat ibi usque ad obitum herodis. Ut
adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam
dicentem. Ex egipto vocavi filium meum.
Tunc herodes videns quoniam illusus esset a magis, ira
tus est valde. Et mittens occidit omnes pueros
qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius.
a bimatu et infra, secundum tempus quod exqui
sierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum
est per ieremiam prophetam dicentem. Vox in
rama audita est: ploratus et ululatus multus
rachel plorans filios suos, et noluit consolari:
quia non sunt. Defuncto autem herode: ecce
apparuit angelus domini in sompnis ioseph
in egipto dicens. Surge et accipe puerum et ma
trem eius, et vade in terram israel. Defuncti sunt
enim qui querebant animam pueri. Qui consurgens
accepit puerum et matrem eius et venit in terram
israel. Audiens autem quod archelaus regnaret in
iudea pro herode patre suo timuit illo ire. Et
ammonitus in sompnis secessit in partes
galilee, et veniens habitavit in civitate que vo
catur nazareth. ut adimpleretur quod dictum
est per prophetas. Quoniam nazareus vocabitur.

III. In diebus autem illis venit iohannes baptista predicans
in deserto iudee et dicens. Penitentiam agite appropin
quabit enim regnum celorum. Hic est enim qui dictus
est per ysaiam prophetam dicentem. Vox clam
antis in deserto parate viam domini rectas facite
semitas eius. Ipse autem iohannes habebat vestimentum
de pilis camelorum et zonam pelliciam circa
lumbos suos. Esca autem eius erat locuste et mel
silvestre. Tunc exibat ad eum ierosolima et omnis
iudea. et omnis regio circa iordanem et baptiza
bantur ab eo in iordane confitentes peccata sua.
Videns autem multos phariseorum et saduceorum venien
tes ad baptismum suum dixit eis. Progenies vip
erarum quis demonstravit vobis fugere a
ventura ira? Facite ergo fructum dignum
penitentie. et ne velitis dicere intra vos patrem ha
bemus abraham. Dico enim vobis quoniam potens
est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe.
Iam enim securis ad radicem arborum posita est.
Omnis ergo arbor que non facit fructum
bonum excidetur et in ignem mittetur. E
go quidem vos baptizo in aqua in penitentiam.
Qui autem post me venturus est fortior me est.
cuius non sum dignus calciamenta portare.
Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius ven
tilabrum in manu sua. et permundabit are
am suam. et congregabit triticum in horreum.
paleas autem comburet igni inextinguibili.
Tunc venit ihesus a galilea in iordanem ad
iohannem ut baptizaretur ab eo. Iohannes autem pro
hibebat eum dicens. Ego a te debeo bapti
zari et tu venis ad me? Respondens autem ihesus dixit ei.

Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem Ihesus confestim ascendit de aqua. Et ecce aperti sunt ei celi, et vidit spiritum Dei descendentem sicut columbam et venientem super se. Et ecce vox de celis dicens. Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui.

IIII Tunc Ihesus ductus est in desertum a spiritu ut temptaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens temptator dixit ei. Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit. Scriptum est. Non in pane solo vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, et statuit eum super pinnaculum templi, et dixit ei. Si filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim quia angelis suis mandavit de te, et in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Ihesus rursum. Scriptum est. Non temptabis dominum Deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde, et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum, et dixit ei. Hec omnia tibi dabo si cadens adoraveris me. Tunc dicit ei Ihesus. Vade Sathana. Scriptum est enim. Dominum Deum tuum adorabis et illi soli servies. Tunc reliquit eum diabolus, et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Cum autem audisset Ihesus quod Iohannes traditus esset, secessit in Galileam. Et relicta civitate Nazareth, venit et habitavit in Capharnaum maritimam in finibus Zabulon et Neptalim, ut adimpleretur quod dictum est per Ysaiam prophetam. Terra Zabulon et terra Neptalim, via maris trans Iordanem Galilee gentium, populus qui sedebat in tenebris vidit lucem magnam, et sedentibus in regione umbre mortis lux orta est eis. Exinde cepit Ihesus predicare et dicere. Penitentiam agite, appropinquabit enim regnum celorum.

Ambulans autem Ihesus iuxta mare Galilee vidit duos fratres, Symonem qui vocatur Petrus, et Andream fratrem eius, mittentes rete in mare. Erant enim piscatores. Et ait illis. Venite post me et faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis retibus secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres, Iacobum Zebedei et Iohannem fratrem eius, in navi cum Zebedeo patre eorum reficientes retia sua, et vocavit eos. Illi autem relictis retibus et patre secuti sunt eum. Et circuibat Ihesus totam Galileam docens in synagogis eorum, et predicans evangelium regni, et sanans omnem languorem et omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in totam Syriam. Et obtulerunt ei omnes male habentes variis languoribus et tormentis comprehensos, et qui demonia habebant, et lunaticos et paraliticos, et curavit eos. Et secute sunt eum turbe multe de Galilea et Decapoli et de Ierosolimis et de Iudea et de trans Iordanem.

V Videns autem turbas ascendit in montem. Et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperiens os suum docebat eos dicens. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines et persecuti vos fuerint et dixerint omne malum adversum vos mentientes propter me. Gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terre. Quod si sal evanuerit, in quo salietur? Ad nichilum valet ultra nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita, neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio, sed super candelabrum ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant bona opera vestra et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Nolite putare quoniam veni solvere legem, sed adimplere. Amen quippe dico vobis, donec transeat celum et terra, iota unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant. Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno celorum. Qui autem fecerit et docuerit, hic vocabitur magnus in regno celorum. Dico enim vobis quia nisi habundaverit iustitia vestra plusquam scribarum et phariseorum, non intrabitis in regnum celorum. Audistis quia dictum est antiquis. Non occides. Qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo racha, reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue, reus erit gehenne ignis. Si ergo offers munus tuum ad altare, et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare et vade prius reconciliari fratri tuo, et tunc veniens offeres munus tuum. Esto consentiens adversario tuo cito dum es in via cum eo, ne forte tradat te adversarius tuus iudici, et iudex tradat te ministro, et in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies inde donec reddas novissimum quadrantem. Audistis quia dictum est antiquis. Non mechaberis. Ego autem dico vobis quoniam omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera tua manus scandalizat te, abscide eam et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum eat in gehennam. Dictum est autem. Quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudii. Ego autem dico vobis quia omnis qui dimiserit uxorem suam ex-

cepta causa fornicationis facit eam moechari. Et qui dimissam duxerit adulterat. Iterum audistis quia dictum est antiquis: Non periurabis. Reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis non iurare omnino: neque per caelum quia thronus Dei est, neque per terram quia scabellum est pedum eius, neque per Hierosolymam quia civitas est magni regis. Neque per caput tuum iuraveris, quia non potes unum capillum album facere aut nigrum. Sit autem sermo vester est est, non non. Quod autem his habundantius est a malo est. Audistis quia dictum est oculum pro oculo, dentem pro dente. Ego autem dico vobis non resistere malo. Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, praebe illi et alteram. Et ei qui vult tecum iudicio contendere et tunicam tuam tollere, dimitte ei et pallium. Et quicumque te angariaverit mille passus, vade cum illo et alia duo. Qui petit a te da ei, et volenti mutuare a te ne avertaris. Audistis quia dictum est diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis: diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos, ut sitis filii patris vestri qui in caelis est, qui solem suum oriri facit super bonos et malos, et pluit super iustos et iniustos. Si enim diligatis eos qui diligunt vos, quam mercedem habebitis? Nonne et publicani hoc faciunt? Et si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nonne et ethnici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti sicut et pater vester caelestis perfectus est. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis; alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in caelis est. Cum ergo facis elemosinam noli ante te tuba canere sicut hypocritae faciunt in synagogis et in vicis ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit elemosina tua in abscondito, et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi.

CVI

Et cum oratis non eritis sicut hypocritae qui amant in synagogis et in angulis platearum stantes orare ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum et clauso ostio ora patrem tuum in abscondito, et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Orantes autem nolite multum loqui sicut ethnici faciunt; putant enim quod in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater vester quid opus sit vobis antequam petatis eum. Sic ergo vos orabitis: Pater noster qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra. Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in temptationem, sed libera nos a malo. Amen. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et vobis pater vester caelestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet peccata vestra.

IIII

Cum autem ieiunatis nolite fieri sicut hypocritae tristes; exterminant enim facies suas ut pareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem tuam lava, ne videaris hominibus ieiunans sed patri tuo qui est in abscondito, et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi erugo et tinea demolitur, et ubi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in caelo, ubi neque erugo neque tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi enim thesaurus tuus ibi est et cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus. Si fuerit oculus tuus simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebrae sunt, ipsae tenebrae quantae erunt. Nemo potest duobus dominis servire; aut enim unum odio habebit et alterum diliget, aut unum sustinebit et alterum contemnet. Non potestis Deo servire et mammonae. Ideo dico vobis ne solliciti sitis animae vestrae quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima vestra plus est quam esca, et corpus plus quam vestimentum? Respicite volatilia caeli quoniam non serunt neque metunt neque congregant in horrea, et pater vester caelestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum unum? Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt: non laborant neque nent. Dico autem vobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittitur Deus sic vestit, quanto magis vos modicae fidei? Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Haec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia omnibus his indigetis. Quaerite ergo primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia adicientur vobis. Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit enim diei malitia sua.

CVII

Nolite iudicare ut non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaveritis iudicabimini, et in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui, et trabem in oculo tuo non consideras? Aut quomodo dicet fratri tuo: Frater, sine eiciam festucam de oculo tuo, et ecce trabes est in oculo tuo? Hypocrita, eice primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, et conversi disrumpant vos. Petite et dabitur vobis, quaerite et invenietis, pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, et qui quaerit invenit, et pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo quem si petierit filius suus panem

nunquid lapidem porriget ei? aut si piscem pe
tierit numquid serpentem porriget ei? Si ergo
uos cum sitis mali nostis bona dare filiis uestris, quan
to magis pater uester qui in celis est dabit bona peten
tibus se? Omnia ergo quecumque uultis ut faciant
uobis homines et uos facite illis. Hec est enim lex et pro
phete. Intrate per angustam portam quia lata por
ta et spatiosa uia que ducit ad perditionem,
et multi sunt qui intrant per eam. Quam angus
ta porta et arta uia que ducit ad uitam, et pau
ci sunt qui inueniunt eam. Attendite a
falsis prophetis qui ueniunt ad uos in uestimen
tis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.
A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid col
ligunt de spinis uuas aut de tribulis ficus?
Sic omnis arbor bona fructus bonos facit; mala
autem arbor fructus malos facit. Non potest arbor bo
na fructus malos facere, neque arbor mala fruc
tus bonos facere. Omnis arbor que non facit
fructum bonum excidetur et in ignem mit
tetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non
omnis qui dicit mihi domine domine intrabit in regnum
celorum, sed qui facit uoluntatem patris mei qui in
celis est, ipse intrabit in regnum celorum. Multi di
cent michi in illa die: domine domine nonne in nomine
tuo prophetauimus, et in nomine tuo demonia eiecimus
et in nomine tuo uirtutes multas fecimus? Et
tunc confitebor illis quia numquam noui uos. Disce
dite a me qui operamini iniquitatem. Omnis ergo
qui audit uerba hec et facit ea assimilabitur
uiro sapienti qui edificauit domum suam supra petram.
Descendit pluuia et uenerunt flumina et flaue
runt uenti et irruerunt in domum illam et non ceci
dit; fundata enim erat supra firmam petram.
Et omnis qui audit uerba mea hec et non facit ea, si
milis erit uiro stulto qui edificauit domum
suam super arenam. Descendit pluuia et uene
runt flumina et flauerunt uenti et irruerunt
in domum illam et cecidit, et fuit ruina eius mag
na. Et factum est cum consummasset Ihesus uerba hec, admira
bantur turbe super doctrina eius. Erat enim docens
eos sicut potestatem habens, non sicut scribe eorum et phari
sei.

VIII

Cum autem descendisset de monte, secute
sunt eum turbe multe. Et ecce leprosus ueniens
adorabat eum dicens: Domine si uis potes me mun
dare. Et extendens manum Ihesus tetigit eum, Ihesus
dicens: Volo, mundare. Et confestim mundata est
lepra eius. Et ait illi Ihesus: Vide nemini dixeris,
sed uade ostende te sacerdoti et offer munus quod
precepit Moyses in testimonium illis. Cum autem
introisset Capharnaum, accessit centurio ad
eum rogans eum et dicens: Domine puer meus iacet in
domo paraliticus et male torquetur. Et ait illi
Ihesus: Ego ueniam et curabo eum. Et respondens centurio
ait: Domine non sum dignus ut intres sub tectum
meum, sed tantum dic uerbo et sanabitur puer meus.
Nam et ego homo sum sub potestate habens sub me mili
tes, et dico huic uade et uadit, et alio ueni et uenit,
et seruo meo fac hoc et facit. Audiens autem Ihesus mi
ratus est et sequentibus se dixit: Amen dico uobis non in
ueni tantam fidem in Israel. Dico autem uobis quod mul
ti ab oriente et occidente uenient et recumbent
cum Abraham et Ysaac et Iacob in regno celorum; filii
autem regni eicientur in tenebras exteriores; ibi
erit fletus et stridor dentium. Et dixit Ihesus centu
rioni: Vade et sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus
est puer in illa hora. Et cum uenisset Ihesus in domum
Petri, uidit socrum eius iacentem et febrici
tantem, et tetigit manum eius et dimisit e
am febris, et surrexit et ministrabat eis. Vespe
re autem facto obtulerunt ei multos demonia haben
tes, et eiciebat spiritus uerbo, et omnes male
habentes curauit, ut adimpleretur quod dictum est
per Ysaiam prophetam dicentem: Ipse infirmi
tates nostras accepit et egrotationes portauit.
Videns Ihesus turbas multas circum se iussit
ire trans fretum. Et accedens unus scriba ait
illi: Magister sequar te quocumque ieris. Et dicit ei
Ihesus: Vulpes foueas habent et uolucres celi nidos,
filius hominis non habet ubi caput reclinet. Alius
autem de discipulis eius ait illi: Domine permitte
me primum ire sepelire patrem meum. Ihesus autem
ait illi: Sequere me, et dimitte mortuos sepe
lire mortuos suos. Et ascendente eo in nauicu
lam secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus
magnus factus est in mari, ita ut nauicula ope
riretur fluctibus; ipse uero dormiebat. Et accesse
runt et suscitauerunt eum dicentes: Domine salua
nos, perimus. Et dicit eis: Quid timidi estis mo
dice fidei? Tunc surgens imperauit uentis et ma
ri, et facta est tranquillitas magna. Porro homines
mirati sunt dicentes: Qualis est hic quia uenti
et mare obediunt ei? Et cum uenisset Ihesus trans fre
tum in regionem Gerasenorum, occurrerunt ei
duo habentes demonia de monumentis exeuntes,
seui nimis ita ut nemo posset transire per ui
am illam. Et ecce clamauerunt dicentes: Quid
nobis et tibi Ihesu fili Dei? Venisti huc ante tempus
torquere nos. Erat autem non longe ab illis grex
porcorum multorum pascens. Demones autem rogabant
eum dicentes: Si eicis nos, mitte nos in gregem
porcorum. Et ait illis Ihesus: Ite. At illi exeuntes abi
erunt in porcos. Et ecce impetu abiit totus grex
per preceps in mare, et mortui sunt in aquis. Pastores
autem fugerunt, et uenientes in ciuitatem nuntia
uerunt omnia, et de his qui demonia habuerant.
Et ecce tota ciuitas exiit obuiam Ihesu, et uiso
eo rogabant ut transiret a finibus eorum.

IX

Et
ascendens Ihesus in nauiculam transfretauit,
et uenit in ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei para
lyticum in lecto iacentem. Et uidens Ihesus fi
dem illorum dixit paralytico: Confide fili, remit
tuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scri
bis dixerunt intra se: Hic blasphemat. Et cum
uidisset Ihesus cogitationes eorum dixit: Utquid co
gitatis mala in cordibus uestris? Quid est facilius
dicere: dimittuntur tibi peccata tua, an dicere
surge et ambula? Ut autem sciatis quia filius hominis
habet potestatem in terra dimittendi peccata,
tunc ait paralytico: Surge tolle lectum tuum

et vade in domum tuam. Et surrexit et abiit in
domum suam. Videntes autem turbe timuerunt
et glorificaverunt deum qui dedit potestatem talem
hominibus. Et cum transiret inde ihesus vidit hominem
sedentem in theloneo matheum nomine. et ait illi.
Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum
est discumbente eo in domo, ecce multi publi
cani et peccatores venientes discumbebant cum
ihesu et discipulis eius. Et videntes pharisei dice
bant discipulis eius. Quare cum publicanis et pecca
toribus manducat magister vester? At ihesus audiens a
it. Non est opus valentibus medicus sed male haben
tibus. Euntes autem discite quid est. Misericordiam volo
et non sacrificium. Non enim veni vocare iustos
sed peccatores. Tunc accesserunt ad eum discipuli
iohannis dicentes. Quare nos et pharisei ieiunamus fre
quenter, discipuli autem tui non ieiunant. Et ait illis
ihesus. Numquid possunt filii sponsi lugere quam
diu cum illis est sponsus? Venient autem dies cum aufe
retur sponsus ab eis et tunc ieiunabunt. Nemo autem
immittit commissuram panni rudis in vestimen
tum vetus. Tollit enim plenitudinem eius a
vestimento et peior scissura fit. Neque mittunt
vinum novum in utres veteres. alioquin rum
puntur utres et vinum effunditur et utres
pereunt. Sed vinum novum in utres novos
mittunt, et ambo conservantur. Hec illo loquente
ad eos, ecce princeps unus accessit et adorabat
eum dicens. Domine filia mea modo defuncta est.
Sed veni impone manum tuam super eam et
vivet. Et surgens ihesus sequebatur eum et dis
cipuli eius. Et ecce mulier que fluxum sanguinis
patiebatur xii annis accessit retro et tetigit
fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra
se. Si tetigero tantum vestimentum eius salva
ero. At ihesus conversus et videns eam dixit. Confi
de filia fides tua te salvam fecit. Et salva
facta est mulier ex illa hora. Et cum venisset ihesus in
domum principis et vidisset tibicines et turb
am tumultuantem dicebat. Recedite non
est enim mortua puella sed dormit. Et deridebant
eum. Et cum eiecta esset turba intravit et tenuit
manum eius. et dixit. Puella surge. Et surrexit
puella. et exiit fama hec in universam terram illam.
Et transeunte inde ihesu secuti sunt eum duo ceci cla
mantes et dicentes. Miserere nostri fili david.
Cum autem venisset domum accesserunt ad eum ceci
et dicit eis ihesus. Creditis quia hoc possum facere vobis?
Dicunt ei. Utique domine. Tunc tetigit oculos eorum
dicens. Secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti
sunt oculi eorum et comminatus est illis ihesus dicens. Vi
dete ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamave
runt eum in totam terram illam. Egressis autem
illis ecce obtulerunt ei hominem mutum demo
nium habentem. Et eiecto demonio locutus est
mutus. et mirate sunt turbe dicentes. Numquam
apparuit sic in israel. Pharisei autem dicebant. In prin
cipe demoniorum eicit demonia. Et circuibat
ihesus omnes civitates et castella docens in syna
gogis eorum et predicans evangelium regni
et curans omnem languorem et omnem infirmita
tem. Videns autem turbas misertus est eis quoniam
vexati et iacentes sicut oves non habentes pasto
rem. Tunc dicit discipulis suis. Messis quidem
multa operarii autem pauci. Rogate ergo dominum
messis ut mittat operarios in messem suam.

X

Et convocatis xii discipulis suis dedit illis
potestatem spirituum immundorum ut eicerent
eos et curarent omnem languorem et omnem infir
mitatem. Duodecim autem apostolorum nomina sunt hec.
Primus symon qui dicitur petrus. et andreas frater
eius. Philippus et bartholomeus. Iacobus zebe
dei et iohannes frater eius. thomas et matheus publica
nus. et iacobus alphei et thaddeus. Symon cha
naneus. et iudas scarioth qui et tradidit eum.
Hos xii misit ihesus precipiens eis et dicens. In vi
am gentium ne abieritis. et in civitates samari
tanorum ne intraveritis. sed potius ite ad oves que per
ierunt domus israel. Euntes autem predicate dicen
tes quia appropinquavit regnum celorum. Infirmos
curate. mortuos suscitate. leprosos mundate.
demones eicite. Gratis accepistis gratis date.
Nolite possidere aurum. neque argentum. neque pecu
niam in zonis vestris. non peram in via. neque duas
tunicas. neque calciamenta. neque virgam. Dignus est
enim operarius cibo suo. In quamcumque autem civi
tatem intraveritis interrogate quis in ea dignus
sit et ibi manete donec exeatis. Intrantes autem
in domum salutate eam dicentes. Pax huic do
mui. Et siquidem fuerit domus illa digna veniet
pax vestra super eam. Si autem non fuerit pax vestra
digna ad vos revertetur. Et quicumque non receperit
vos. neque audierit sermones vestros exeuntes
foras de domo vel de civitate excutite pulve
rem de pedibus vestris. Amen dico vobis tolerabilius
erit terre sodomorum et gomorreorum in die iudicii
quam illi civitati. Ecce ego mitto vos sicut oves
in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut
serpentes. et simplices sicut columbe. Cavete autem
ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis et
in synagogis suis flagellabunt vos. et ad pre
sides et ad reges ducemini propter me in testimoni
um illis et gentibus. Cum autem tradent vos no
lite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabi
tur enim vobis in illa hora quid loquamini.
Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris
vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater
fratrem in mortem et pater filium. et insurgent
filii in parentes. et morte afficient eos. Et eri
tis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui autem
perseveraverit usque in finem hic salvus erit.
Cum autem persequentur vos in civitate ista fu
gite in aliam. Amen dico vobis non consummabitis
civitates israel donec veniat filius hominis. Non est
discipulus super magistrum. nec servus super
dominum suum. Sufficit discipulo ut sit sicut
magister eius. et servus sicut dominus eius. Si patrem
familias beelzebub vocaverunt quanto magis
domesticos eius. Ne ergo timueritis eos.
Nichil enim opertum quod non reveletur.

et occultum quod non sciatur. Quod dico vobis in tenebris dicite in lumine, et quod in aure auditis predicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Sed potius timete eum qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse veneunt, et unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram patre meo qui in celis est. Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram patre meo qui in celis est.

Nolite arbitrari quia venerim pacem mittere in terram: non veni pacem mittere sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum et filiam adversus matrem suam et nurum adversus socrum suam, et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plusquam me non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me non est me dignus. Qui invenit animam suam perdet eam. Et qui perdiderit animam suam propter me inveniet eam. Qui recipit vos me recipit, et qui me recipit recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine prophete mercedem prophete accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli, amen dico vobis non perdet mercedem suam.

CXI

Et factum est cum consummasset Ihesus precipiens duodecim discipulis suis, transiit inde ut doceret et predicaret in civitatibus eorum. Iohannes autem cum audisset in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis ait illi: Tu es qui venturus es an alium expectamus? Et respondens Ihesus ait illis: Euntes renunciate Iohanni que audistis et vidistis. Ceci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur.

Beatus qui non fuerit scandalizatus in me.

Illis autem abeuntibus cepit Ihesus dicere ad turbas de Iohanne: Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis et plusquam prophetam. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis, non surrexit inter natos mulierum maior Iohanne baptista. Qui autem minor est in regno celorum maior est illo. A diebus autem Iohannis baptiste usque nunc regnum celorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex usque ad Iohannem prophetaverunt. Et si vultis recipere, ipse est Helyas qui venturus est. Qui habet aures audiendi audiat. Cui autem similem estimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro qui clamantes coequalibus dicunt: Cecinimus vobis et non saltastis; lamentavimus et non planxistis. Venit enim Iohannes neque manducans neque bibens, et dicunt: Demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens, et dicunt: Ecce homo vorax et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia a filiis suis. Tunc cepit exprobrare civitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius, quia non egissent penitentiam. Ve tibi Corozaim, ve tibi Bethsaida, quia si in Tyro et Sydone facte essent virtutes que facte sunt in vobis, olim in cilicio et cinere penitentiam egissent. Verumptamen dico vobis, Tyro et Sydoni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu Capharnaum, numquid usque in celum exaltaberis? usque in infernum descendes. Quia si in Sodomis facte fuissent virtutes que facte sunt in te, forte mansissent usque in hunc diem. Verumptamen dico vobis quia terre Sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi.

In illo tempore respondens Ihesus dixit: Confiteor tibi pater, domine celi et terre, quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Ita pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo novit filium nisi pater, neque patrem quis novit nisi filius et cui voluerit filius revelare. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos et discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est et onus meum leve.

CXII

In illo tempore abiit Ihesus sabbato per sata. Discipuli autem eius esurientes ceperunt vellere spicas et manducare. Pharisei autem videntes dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere sabbatis. At ille dixit eis: Nonne legistis quid fecerit David quando esuriit et qui cum eo erant? quomodo intravit in domum dei et panes propositionis comedit, quos non licebat ei edere neque his qui cum eo erant nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant et sine crimine sunt? Dico autem vobis quia templo maior est hic. Si autem sciretis quid est: Misericordiam volo et non sacrificium, numquam condempnassetis innocentes. Dominus est enim filius hominis et sabbati. Et cum inde transisset, venit in synagogam eorum. Et ecce homo manum habens aridam. Et interrogabant eum dicentes: Si licet sabbatis curare? ut accusarent eum. Ipse autem dixit eis: Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem unam, et si ceciderit hec sabbatis in foveam, nonne tenebit et levabit eam? Quanto magis melior est homo ove? Itaque licet sabbatis bene facere. Tunc ait homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem pharisei consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. Ihesus autem sciens recessit inde. Et secuti sunt eum multi, et curavit eos omnes. Et precepit eis ne manifestum eum facerent, ut adimpleretur quod dictum est per Ysaiam prophetam dicentem: Ecce puer meus electus

quem elegi. dilectus meus in quo complacuit anime me
e. Ponam spiritum meum super eum et iudicium gen
tibus nuntiabit. Non contendet neque clamabit neque
aliquis in plateis audiet vocem eius. Arundi
nem quassatam non confringet et linum fumi
gans non extinguet donec eiciat ad victori
am iudicium. et in nomine eius gentes sperabunt.
Tunc oblatus est ei demonium habens cecus et mu
tus. et curavit eum ita ut loqueretur et videret.
Et stupebant omnes turbe et dicebant. Numquid
hic est filius David? Pharisei autem audientes dixerunt:
Hic non eicit demonia nisi in beelzebub princi
pe demoniorum. Ihesus autem sciens cogitationes eorum
dixit eis. Omne regnum divisum contra se desola
bitur: et omnis civitas. et domus divisa contra se
non stabit. Et si sathanas sathanam eicit ad
versus se divisus est: quomodo ergo stabit regnum
eius? Et si ego in beelzebub eicio demones
filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi vestri iudices
erunt. Si autem ego in spiritu dei eicio demones igitur
pervenit in vos regnum dei. Aut quomodo potest quisque
intrare in domum fortis. et vasa eius diripere
nisi prius alligaverit fortem. et tunc domum eius
diripiat. Qui non est mecum contra me est. Et qui non colligit
mecum dispergit. Ideo dico vobis omne peccatum et
blasphemia remittetur hominibus. Spiritus autem
blasphemia non remittetur. Et quicumque dixerit contra filium
hominis verbum dixerit remittetur ei. Qui autem
dixerit contra spiritum sanctum verbum non remittetur ei.
neque in hoc seculo neque in futuro. Aut facite arborem
bonam et fructum eius bonum. aut facite
arborem malam et fructum eius malum. Si
quidem ex fructu arbor cognoscitur. Progeni
es viperarum quomodo potestis bona loqui cum sitis ma
li? Ex habundantia enim cordis os loquitur. Bo
nus homo de bono thesauro cordis sui profert
bona. et malus homo de malo thesauro profert
mala. Dico autem vobis quoniam de omni verbo ocioso
quod locuti fuerint homines reddent rationem de eo in
die iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis. et
ex verbis tuis condempnaberis. Tunc responderunt ei qui
dam de scribis et phariseis dicentes. Magister volu
mus a te signum videre. Qui respondens ait illis.
Generatio mala et adultera signum querit. et signum
non dabitur ei nisi signum ione prophete.
Sicut enim fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et tri
bus noctibus sic erit filius hominis in corde terre
tribus diebus et tribus noctibus. Viri ninivite sur
gent in iudicio cum generatione ista. et condemp
nabunt eam. quia penitentiam egerunt in predicati
one ione. Et ecce plusquam ionas hic. Regina
austri surget in iudicio cum generatione ista et con
dempnabit eam. quia venit a finibus terre audire
sapientiam salomonis. Et ecce plusquam salomon
hic. Cum autem immundus spiritus exierit ab homine
ambulat per loca arida querens requiem et non
invenit. Tunc dicit. Revertar in domum meam unde exivi.
Et veniens invenit eam vacantem scopis mundatam
mundatam et ornatam. Tunc vadit et assumit
vii. alios spiritus nequiores se. et intrantes habitant

ibi. et fiunt novissima hominis illius peiora
prioribus. Sic erit et generationi huic pessime.
Adhuc eo loquente ad turbas ecce mater eius
et fratres foris stabant. querentes loqui ei. Dixit
ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui foris stant
querentes te. At ipse respondens dicenti sibi ait. Que
est mater mea: et qui sunt fratres mei? Et extendens
manum in discipulos dixit suos. Ecce mater me
a et fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem
patris mei qui in celis est ipse meus frater et soror et mater
est. In illo die exiens ihesus de domo sedebat se
cus mare. et congregate sunt ad eum turbe mul
te ita ut in naviculam ascendens sederet.
et omnis turba stabat in littore. Et locutus est eis
multa in parabolis dicens. Ecce exiit qui se
minat seminare semen suum. Et dum seminat
quedam ceciderunt secus viam. et venerunt volu
cres celi et comederunt ea. Alia autem ceciderunt in
petrosa ubi non habebant terram multam. Et
continuo exorta sunt quia non habebant altitudinem
terre. Sole autem orto estuaverunt. et quia non habe
bant radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt
in spinas et creverunt spine et suffocaverunt ea.
Alia vero ceciderunt in terram bonam et dederunt
fructum. Aliud centesimum. Aliud sexage
simum. Aliud tricesimum. Qui habet aures au
diendi audiat. Et accedentes discipuli dixerunt
ei. Quare in parabolis loqueris eis? Qui respondens a
it illis. Quia vobis datum est nosse misterium reg
ni celorum. Illis autem non est datum. Qui enim habet da
bitur ei et habundabit. Qui autem non habet auferetur ab
eo. Ideo in parabolis loquor eis quia videntes non
vident. et audientes non audiunt neque intelligunt.
ut adimpleretur in eis prophetia ysaie dicen
tis. Auditu audietis et non intelligetis. et viden
tes videbitis et non videbitis. Incrassatum est
enim cor populi huius. et auribus graviter audierunt.
et oculos suos clauserunt. nequando videant o
culis et auribus audiant et corde intelligant. et
convertantur. et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia
vident. et aures vestre quia audiunt. Amen quippe
dico vobis quia multi prophete et iusti cupierunt
videre que videtis et non viderunt. et audire que
auditis et non audierunt. Vos ergo audite pa
rabolam seminantis. Omnis qui audit verbum
regni et non intelligit venit malus et rapit
quod seminatum est in corde eius. hic est qui
seminatus est secus viam. Qui autem seminatus
est super petrosa. hic est qui verbum audit et conti
nuo cum gaudio suscipit illud. Non habet autem in se
radicem. sed est temporalis. Facta autem tribulati
one et persecutione propter verbum continuo scanda
lizatur. Qui autem seminatus est in spinis hic est
qui verbum audit. et sollicitudo seculi istius
et fallacia divitiarum suffocat verbum. et sine
fructu efficitur. Qui vero in terram bonam se
minatus est hic est qui audit verbum et intelli
git et fructum affert. Et facit quidem aliud cen
tesimum. Aliud autem sexagesimum. porro aliud
tricesimum. Aliam parabolam proposuit

illis dicens. Simile factum est regnum celorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines venit inimicus eius et superseminavit zizaniam in medio tritici et abiit. Cum autem crevisset herba et fructum fecisset tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem servi patrisfamilias dixerunt. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo habet zizania? Et ait illis. Inimicus homo hoc fecit. Servi autem dixerunt ei: vis imus et colligimus ea? Et ait: non. Ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem et in tempore messis dicam messoribus. Colligite primum zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum, triticum autem congregate in horreum meum. Aliam parabolam proposuit eis dicens. Simile est regnum celorum grano synapis quod accipiens homo seminavit in agro suo quod minimum quidem est omnibus seminibus. Cum autem creverit maius est omnibus oleribus et fit arbor ita ut volucres celi veniant et habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est eis. Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine satis tribus donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est Ihesus in parabolis ad turbas et sine parabolis non loquebatur eis ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Aperiam in parabolis os meum. Eructabo abscondita a constitutione mundi. Tunc dimissis turbis venit in domum et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Edissere nobis parabolam zizaniorum agri. Qui respondens ait. Qui seminavit bonum semen est filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum vero semen hii sunt filii regni. Zizania autem filii sunt nequam. Inimicus autem qui seminat ea est diabolus. Messis vero consummatio seculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo zizania colliguntur et igni comburuntur sic erit in consummatione seculi. Mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat. Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro quem qui invenit homo abscondit et pre gaudio illius vadit et vendit universa que habet et emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum homini negotiatori querenti bonas margaritas. Inventa autem una preciosa margarita abiit et vendidit omnia que habuit et emit eam. Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare et ex omni genere piscium congreganti. Quam cum impleta esset educentes et secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa sua malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione seculi. Exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Intellexistis hec omnia? Dicunt ei. Etiam. Ait illis. Ideo omnis scriba doctus in regno celorum similis est homini patrifamilias qui profert de thesauro suo nova et vetera. Et factum est cum consummasset Ihesus parabolas istas transiit inde. Et veniens in patriam suam docebat eos in synagogis eorum ita ut mirarentur et dicerent. Unde huic sapientia hec et virtutes? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria et fratres eius Iacobus et Ioseph et Symon et Iudas? Et sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic omnia ista? Et sic scandalizabantur in eo. Ihesus autem dixit eis. Non est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum.

CXIII

In illo tempore audivit Herodes tetrarcha famam de Ihesu et ait pueris suis. Hic est Iohannes Baptista. Ipse surrexit a mortuis et ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit Iohannem et alligavit eum et posuit eum in carcerem propter Herodiadem uxorem fratris sui. Dicebat enim illi Iohannes. Non licet tibi habere eam. Et volens eum occidere timuit populum quia sicut prophetam eum habebant. Die autem natalis Herodis saltavit filia Herodiadis in medio et placuit Herodi. Unde cum iuramento pollicitus est ei dare quodcumque postulasset ab eo. At illa premonita a matre sua Da michi inquit hic in disco caput Iohannis Baptiste. Et contristatus est rex. Propter iusiurandum autem et propter eos qui pariter recumbebant iussit dari. Misitque et decollavit Iohannem in carcere et allatum est caput eius in disco et datum est puelle et tulit matri sue. Et accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius et sepelierunt illud et venientes nuntiaverunt Ihesu. Quod cum audisset Ihesus secessit inde in navicula in locum desertum seorsum. Et cum audissent turbe secute sunt eum pedestres de civitatibus. Et exiens vidit turbam multam et misertus est eius et curavit languidos eorum. Vespere autem facto accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Desertus est locus et hora iam preteriit. Dimitte turbas ut euntes in castella emant sibi escas. Ihesus autem dixit eis. Non habent necesse ire. Date illis vos manducare. Responderunt ei. Non habemus hic nisi v. panes et duos pisces. Qui ait eis. Afferte mihi illos huc. Et cum iussisset turbam discumbere super fenum acceptis v. panibus et duobus piscibus aspiciens in celum benedixit et fregit et dedit discipulis suis. Discipuli autem dederunt turbis et manducaverunt omnes et saturati sunt. Et tulerunt reliquias fragmentorum xii. cophinos plenos. Manducantium autem fuit numerus v. milia virorum exceptis mulieribus et parvulis. Et statim iussit discipulos ascendere in naviculam et precedere eum trans fretum donec dimitteret turbas. Et dimissa turba ascendit in montem solus orare. Vespere autem facto solus erat ibi. Navicula autem in medio mari iactabatur fluctibus. Erat autem ventus contrarius. Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. Et videntes eum

super mare ambulantem turbati sunt dicentes
quia fantasma est. et pre timore clamaverunt. Statim
que ihesus locutus est eis dicens. habete fiduciam. ego
sum nolite timere. Respondens autem petrus dixit. Do-
mine si tu es iube me venire ad te super
aquas. At ipse ait. veni. Et descendens petrus
de navicula ambulabat super aquas ut ve-
niret ad ihesum. videns autem ventum validum
timuit. Et cum cepisset mergi clamavit dicens.
Domine salvum me fac. Et continuo ihesus extendens
manum apprehendit eum. et ait illi. Modice fi-
dei quare dubitasti. Et cum ascendissent in na-
viculam cessavit ventus. Qui autem in navicula
erant venerunt et adoraverunt eum dicentes.
vere filius dei es. Et cum transfretassent vene-
runt in terram genesar. Et cum cognovissent e-
um viri loci illius miserunt in universam
regionem illam. et obtulerunt ei omnes male
habentes. et rogabant eum ut vel fimbriam ve-

XV

stimenti eius tangerent. et quicumque tetigerunt
salvi facti sunt. Tunc accesserunt ad eum
ab ierosolimis scribe et pharisei dicentes. Quare
discipuli tui transgrediuntur traditiones
seniorum? Non enim lavant manus suas cum panem
manducant. Ipse autem respondens ait illis. Quare
et vos transgredimini mandatum dei propter
traditionem vestram? Nam deus dixit. honora
patrem tuum et matrem. Et qui maledixerit patri
vel matri morte moriatur. vos autem dicitis. Qui-
cumque dixerit patri vel matri munus quodcumque est
ex me tibi proderit. et non honorificavit pa-
trem suum aut matrem suam. et irritum fe-
cistis mandatum dei propter traditionem vestram.
Ypocrite bene prophetavit de vobis ysaias
propheta dicens. Populus hic labiis me ho-
norat. cor autem eorum longe est a me. Sine cau-
sa autem colunt me. docentes doctrinas et
mandata hominum. Et convocatis ad se turbis
dixit eis. Audite et intelligite. Non quod intrat
in os coinquinat hominem sed quod procedit ex
ore hoc coinquinat hominem. Tunc accedentes
discipuli eius dixerunt ei. Scis quia pharisei au-
dito hoc verbo scandalizati sunt. At ille respondens
ait. Omnis plantatio quam non plantavit pater
meus celestis eradicabitur. Sinite illos. ceci
sunt et duces cecorum. Cecus autem si ceco ducatum
prestet ambo in foveam cadunt. Respondens autem
petrus dixit ei. Edissere nobis parabolam
istam. At ille dixit. Adhuc et vos sine in-
tellectu estis. Non intelligitis quia omne quod
in os intrat in ventrem vadit. et in secessum
emittitur. Que autem exeunt de ore de cor-
de exeunt. et ea coinquinant hominem. De
corde enim exeunt cogitationes male homi-
cidia. adulteria. fornicationes. furta. falsa
testimonia. blasphemie. hec sunt que coinqui-
nant hominem. Non lotis autem manibus man-
ducare non coinquinat hominem. Et egres-
sus inde ihesus secessit in partes tyri et sydonis.
Et ecce mulier chananea a finibus illis e-

gressa clamavit dicens ei. Miserere mei
domine fili david. filia mea male a demoni-
o vexatur. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes
discipuli eius rogabant eum dicentes. Dimit-
te eam quia clamat post nos. Ipse autem respondens
ait. Non sum missus nisi ad oves que perierunt
domus israel. At illa venit et adoravit eum di-
cens. Domine adiuva me. Qui respondens ait. Non est
bonum sumere panem filiorum et mittere canibus.
At illa dixit. Etiam domine. Nam et catelli edunt
de micis que cadunt de mensa dominorum suorum.
Tunc respondens ihesus ait illi. O mulier magna est
fides tua. fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia
eius ex illa hora. Et cum transisset inde ihesus
venit secus mare galilee. et ascendens in
montem sedebat ibi. Et accesserunt ad
eum turbe multe habentes secum mutos
claudos. cecos. debiles. et alios multos. Et
proiecerunt eos ad pedes eius. et curavit
eos ita ut turbe mirarentur. videntes mu-
tos loquentes. claudos ambulantes. cecos vi-
dentes. et magnificabant deum israel. Ihesus autem
convocatis discipulis suis dixit. Misereor tur-
be quia triduo iam perseverant mecum. et non habent
quod manducent. Et dimittere eos ieiunos
nolo ne deficiant in via. Et dicunt ei disci-
puli. Unde ergo nobis in deserto panes tantos ut
saturemus turbam tantam? Et ait illis
ihesus. Quot panes habetis? At illi dixerunt.
.vii. et paucos pisciculos. Et precepit turbe
ut discumberent super terram. Et accipiens ihesus
.vii. panes et pisces. et gratias agens fregit et
dedit discipulis suis. et discipuli dederunt
populo. Et comederunt omnes et saturati sunt.
Et quod superfuit de fragmentis tulerunt. vii.
sportas plenas. Erant autem qui manducaverunt
.iiii. milia hominum. extra parvulos et mulieres.
Et dimissa turba ascendit in naviculam.

XVI

et venit in fines magedan. Et accesserunt
ad eum pharisei et saducei temptantes et ro-
gaverunt eum ut signum de celo ostenderet
eis. At ille respondens ait eis. Facto vespere dicitis
serenum erit. rubicundum est enim celum. Et
mane hodie tempestas. rutilat enim triste
celum. faciem ergo celi diiudicare nostis
signa autem temporum non potestis scire. Genera-
tio mala et adultera signum querit et sig-
num non dabitur ei nisi signum ione pro-
phete. Et relictis illis abiit. Et cum venissent
discipuli eius transfretum obliti sunt pa-
nes accipere. Qui dixit illis. Intuemini
et cavete a fermento phariseorum et saduceorum.
At illi cogitabant inter se dicentes. quia panes
non accepimus. Sciens autem ihesus dixit eis. Quid
cogitatis inter vos modice fidei quia panes non
habetis? Nondum intelligitis neque recordami-
ni .v. panum in .v. milia hominum. et quot co-
phinos sumpsistis? Quare non intelligitis
quia non de pane dixi vobis. cavete a fermen-
to phariseorum et saduceorum. Tunc intellexerunt

quia non dixit cavendum a fermento panum sed a doc-
trina phariseorum et saduceorum. Venit autem ihesus in par-
tes cesaree philippi. et interrogabat discipulos
suos dicens. Quem dicunt homines esse filium
hominis? At illi dixerunt. Alii iohannem baptistam. alii
autem heliam. Alii vero ieremiam. aut unum ex
prophetis. Dicit illis ihesus. Vos autem quem me esse dicitis?
Respondens symon petrus dixit. Tu es christus filius dei
vivi. Respondens autem ihesus dixit ei. Beatus es symon bar
iona quia caro et sanguis non revelavit tibi. sed
pater meus qui in celis est. Et ego dico tibi quia tu es
petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam
meam. Et porte inferi non prevalebunt adversus
eam. Et tibi dabo claves regni celorum. Et quodcumque
ligaveris super terram erit ligatum et in celis. Et
quodcumque solveris super terram erit solutum et in celis.
Tunc precepit discipulis suis ut nemini dicerent
quia ipse esset ihesus christus. Exinde cepit ihesus ostendere
discipulis suis quia oporteret eum ire ierosolimis
et multa pati a senioribus et scribis et principibus
sacerdotum et occidi et tertia die resurgere. Et
assumens eum petrus cepit increpare eum
dicens. Absit a te domine non erit tibi hoc. Qui con-
versus dixit petro. Vade post me sathana. scanda-
lum mihi es. quia non sapis ea que dei sunt. sed ea que hominum.

Tunc ihesus dixit discipulis suis. Si quis vult post
me venire abneget semetipsum et tollat crucem
suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam
suam salvam facere perdet eam. Qui autem perdi-
derit animam suam propter me inveniet eam. Quid
enim prodest homini si universum mundum lucre-
tur: anime vero sue detrimentum patiatur? Aut quam
dabit homo commutationem pro anima sua?
Filius enim hominis venturus est in gloria patris
sui cum angelis suis. et tunc reddet unicuique secundum
opera eius. Amen dico vobis sunt quidam de
hic stantibus qui non gustabunt mortem do-
nec videant filium hominis venientem in regno

CXVII

suo. Et post dies vi. assumpsit ihesus petrum
et iacobum et iohannem fratrem eius et duxit illos in
montem excelsum seorsum. et transfiguratus
est ante eos. Et resplenduit facies eius sicut sol.
vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix. Et ecce
apparuerunt eis moyses et helyas cum eo loquen-
tes. Respondens autem petrus dixit ad ihesum. Domine bo-
num est nos hic esse. Si vis faciamus hic tria
tabernacula. tibi unum et moysi unum. et helye u-
num. Adhuc eo loquente ecce nubes lucida
obumbravit eos. Et ecce vox de nube dicens.
Hic est filius meus dilectus in quo michi bene compla-
cui ipsum audite. Et audientes discipuli ceci-
derunt in faciem suam et timuerunt valde.
Et accessit ihesus et tetigit eos. dixitque eis. Surgi-
te nolite timere. Levantes autem oculos suos
neminem viderunt nisi solum ihesum. Et descen-
dentibus illis de monte precepit illis ihesus dicens.
Nemini dixeritis visionem donec filius hominis
a mortuis resurgat. Et interrogaverunt
eum discipuli eius dicentes. Quid ergo scribe
dicunt quod helyam oportet primum venire?

At ille respondens ait eis. Helyas quidem ven-
turus est. et restituet omnia. Dico autem vobis quia hely-
as iam venit. et non cognoverunt eum sed fecerunt
in eo quecumque voluerunt. Sic et filius hominis passu-
rus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli quia de
iohanne baptista dixisset eis. Et cum venisset ad turbam
accessit ad eum homo genibus provolutus
ante eum dicens. Domine miserere filio meo quia
lunaticus est et male patitur. Nam sepe cadit
in ignem et crebro in aquam. et optuli eum dis-
cipulis tuis et non potuerunt curare eum. Res-
pondens ihesus ait. O generatio incredula et perver-
sa quousque ero vobiscum? usque quo patiar vos?
Afferte huc illum ad me. Et increpavit eum
ihesus. et exiit ab eo demonium. et curatus est
puer ex illa hora. Tunc accesserunt discipuli
ad ihesum secreto et dixerunt ei. Quare nos non
potuimus eicere illum? Dicit illis ihesus. Propter in-
credulitatem vestram. Amen quippe dico vobis
si habueritis fidem sicut granum synapis dicetis
monti huic transi hinc. et transibit. et nichil
impossibile erit vobis. Hoc autem genus non eicitur
nisi per orationem et ieiunium. Conversantibus
autem eis in galilea dixit illis ihesus. Filius hominis
tradendus est in manus hominum. et occident eum
et tertia die resurget. Et contristati sunt vehe-
menter. Et cum venissent capharnaum accesse-
runt qui didragma accipiebant ad petrum
et dixerunt ei. Magister vester non solvit didragma.
Et ait. Etiam. Et cum intrasset in domum prevenit eum
ihesus dicens. Quid tibi videtur symon? Reges
terre a quibus accipiunt tributum vel censum.
a filiis suis an ab alienis? At ille dixit. Ab
alienis. Dixit illi ihesus. Ergo liberi sunt filii.
Ut autem non scandalizemus eos vade ad mare. et
mitte hamum et eum piscem qui primus
ascenderit tolle. Et aperto ore eius invenies
staterem illum sumens da eis pro me et pro

CXVIII

te. In illa hora accesserunt discipuli ad ihesum
dicentes. Quis putas maior est in regno celorum?
Et advocans ihesus parvulum statuit eum in medio
eorum et dixit. Amen dico vobis nisi conversi fueritis
et efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum
celorum. Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus
iste hic est maior in regno celorum. Et qui susce-
perit unum parvulum talem in nomine meo:
me suscipit. Qui autem scandalizaverit unum de
pusillis istis qui in me credunt expedit ei ut
suspendatur mola asinaria in collo eius.
et demergatur in profundum maris. Ve mun-
do ab scandalis. Necesse est enim ut veniant scan-
dala. Verumptamen ve homini illi per quem scanda-
lum venit. Si autem manus tua vel pes tuus
scandalizat te abscide eum et proice abs te.
Bonum est tibi ad vitam ingredi debilem vel
claudum quam duas manus vel duos pedes ha-
bentem mitti in ignem eternum. Et si ocu-
lus tuus scandalizat te erue eum et proice a-
bs te. Bonum est tibi cum uno oculo in vitam
intrare quam duos oculos habentem mitti in

gehennam ignis. Videte ne contempnatis unum
ex his pusillis. Dico enim vobis quia angeli eorum
in celis semper vident faciem patris mei qui in
celis est. Venit enim filius hominis salvare quod per-
ierat. Quid vobis videtur? Si fuerint alicui oves
.c. et erraverit una ex eis, nonne relinquit .xc.
.ix. in deserto et vadit querere eam que erravit?
Et si contigerit ut inveniat eam, amen dico vobis
quia gaudet super eam magis quam super .xc. ix. que non
erraverunt. Sic non est voluntas ante patrem vestrum qui
in celis est, ut pereat unus de pusillis istis.
Si autem peccaverit in te frater tuus, vade et corripe e-
um inter te et ipsum solum. Si te audierit, lu-
cratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit,
adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut
in ore duorum vel trium testium stet omne verbum.
Quod si non audierit eos, dic ecclesie. Si autem ecclesiam
non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus.
Amen dico vobis, quecumque alligaveritis super terram,
erunt ligata et in celis; et quecumque solveritis
super terram, erunt soluta et in celo. Iterum dico
vobis, quia si duo ex vobis consenserint super ter-
ram de omni re quamcumque petierint, fiet illis a
patre meo qui in celis est. Ubi enim sunt duo vel
tres congregati in nomine meo, ibi sum ego in
medio eorum. Tunc accedens Petrus ad eum
dixit: Domine, quotiens peccabit in me frater meus et
dimittam ei? usque septies? Dicit illi Ihesus: Non
dico tibi usque septies, sed usque septuagesies septi-
es. Ideo assimilatum est regnum celorum homini re-
gi qui voluit rationem ponere cum servis suis.
Et cum cepisset rationem ponere, oblatus est ei unus
qui debebat .x. milia talenta. Cum autem non
haberet unde redderet, iussit eum dominus venundari
et uxorem eius et filios et omnia que habebat, et reddi.
Procidens autem servus ille rogabat eum dicens:
Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi. Misertus
autem dominus servi illius dimisit eum, et debitum dimi-
sit ei. Egressus autem servus ille invenit unum
de conservis suis qui debebat ei .c. denarios. Et
tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes.
Et procidens conservus eius rogabat eum dicens:
Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi. Ille autem
noluit, sed abiit et misit eum in carcerem donec redderet
debitum. Videntes autem conservi eius que fiebant,
contristati sunt valde, et venerunt et narraverunt
domino suo omnia que facta fuerant. Tunc vocavit illum
dominus suus et ait illi: Serve nequam, omne debitum
dimisi tibi quoniam rogasti me. Nonne ergo opor-
tuit et te misereri conservi tui, sicut et ego tui
misertus sum? Et iratus dominus eius tradidit
eum tortoribus quoadusque redderet universum
debitum. Sic et pater vester celestis faciet vobis
si non remiseritis unusquisque fratri suo de cor-
dibus vestris. CXIX Et factum est cum consummasset Ihesus sermo-
nes istos, migravit a Galilea et venit in fines
Iudee trans Iordanem, et secute sunt eum tur-
be multe, et curavit eos ibi. Et accesserunt
ad eum Pharisei temptantes eum et dicentes: Si
licet homini dimittere uxorem suam quacumque
ex causa? Qui respondens ait eis: Non legistis quia fe-
cit homines ab initio masculum et feminam fecit eos?
Et dixit: Propter hoc relinquet homo patrem et ma-
trem et adherebit uxori sue, et erunt in carne
duo una. Itaque iam non sunt duo, sed una caro.
Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet. Dicunt ei:
Quid ergo Moyses mandavit dari libellum re-
pudii et dimittere? Ait illis: Quoniam Moyses ad
duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere
uxores vestras; ab initio autem non fuit sic. Dico
autem vobis quia quicumque dimiserit uxorem suam
nisi ob fornicationem et aliam duxerit, mechatur;
et qui dimissam duxerit, mechatur. Dicunt
ei discipuli eius: Si ita est causa hominis cum uxore,
non expedit nubere. Qui dixit illis: Non omnes capi-
unt verbum istud, sed quibus datum est. Sunt enim
eunuchi qui de matris utero sic nati sunt; et
sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus; et sunt eunu-
chi qui castraverunt se ipsos propter regnum celorum.
Qui potest capere capiat. Tunc oblati sunt ei
parvuli ut manus eis imponeret et oraret.
Discipuli autem increpabant eos. Ihesus vero ait eis:
Sinite parvulos venire ad me, et nolite pro-
hibere; talium est enim regnum celorum. Et
cum imposuisset eis manus, abiit inde. Et ecce unus
accedens ait illi: Magister bone, quid boni fa-
ciam ut habeam vitam eternam? Qui dixit
ei: Quid me interrogas de bono? Unus est bo-
nus Deus. Si autem vis ad vitam ingredi, serva
mandata. Dicit illi: Que? Ihesus autem dixit: Non homi-
cidium facies. Non adulterabis. Non facies fur-
tum. Non falsum testimonium dices. Honora pa-
trem et matrem, et diliges proximum tuum sicut
te ipsum. Dicit illi adolescens: Omnia hec custodi-
vi a iuventute mea. Quid adhuc mihi deest?
Ait illi Ihesus: Si vis perfectus esse, vade et vende omnia
que habes et da pauperibus, et habebis thesaurum in celo;
et veni, sequere me. Cum audisset autem adolescens
verba hec, abiit tristis; erat autem habens possessiones
multas. Ihesus autem dixit discipulis suis: Amen di-
co vobis quia dives difficile intrabit in regnum
celorum. Et iterum dico vobis: Facilius est camelum
per foramen acus transire quam divitem intrare
in regnum celorum. Auditis autem his, discipuli
mirabantur valde dicentes: Quis ergo poterit
salvus esse? Aspiciens autem Ihesus dixit eis: Apud
homines hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possibi-
lia sunt. Tunc respondens Petrus dixit ei: Ecce nos
reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid ergo
erit nobis? Ihesus autem dixit illis: Amen dico vobis quod vos
qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius
hominis in sede maiestatis sue, sedebitis et vos
super sedes .xii. iudicantes .xii. tribus Israel. Et omnis
qui reliquerit domum vel fratres aut sorores aut
patrem aut matrem aut filios aut uxorem aut
agros propter nomen meum, centuplum accipiet
et vitam eternam possidebit. Multi autem erunt
primi novissimi, et novissimi primi. CXX Simile
est regnum celorum homini patrifamilias qui
exiit primo mane conducere operarios in vineam

suã. Conuentione aũt facta cũ operariis ex denari
o diurno misit eos ĩ uineã suã. Et egressus
circa horam tertiam uidit alios ĩ foro stantes
otiosos. Et illis dix. Ite et uos ĩ uineam meã.
et qd̃ iustũ fuerit dabo uob. Illi ã abiert. Iterũ
ã exiit circa sextam et horam nonã et fecit silr.
Circa undecimam ũo exiit et inuenit alios stã
tes. et dix eis. Qd hic statis tota die otiosi? Di
cunt ei. qr nemo nos conduxit. Dicit illis. Ite et
uos in uineam meã. Cũ sero aũt factũ eẽt dic̃
dñs uinee procuratori suo. Uoca operarios et
redde illis mercedem suã. incipiens a nouissi
mis usq; ad primos. Cũ uenissent ẽg qui circa
undecimam horam uenerant acceperũt singlos
denarios. Uenientes ã et primi arbitrati sũt
q plus eẽnt accepturi. acceperunt aũt et ipi
singlos denarios. Et accipientes murmurabãt
aduersum patremfamilias dicentes. Hii nouis
simi una hora fecerunt. et pares illos nob fecisti.
qui portauimus pondus diei et estus. At ille
rñdens [illegible] um eorũ dixit. Amice nõ facio tibi in
iuriam. Nonne ex denario conuenisti mecum?
tolle qd̃ tuum ẽ et uade. Uolo ã et huic nouis
simo dare sicut et tibi. Aũt nõ licet mi qd̃ uolo facẽ?
An oculus tuus neqm̃ ẽ. qr ego bonus sũ?
Sic erunt nouissimi primi et primi nouissimi.
Multi ẽ. uocati pauci ũo electi. Et ascen
dens ihc ierosolimam assumpsit. xii. discip
ulos suos secreto et ait illis. Ecce ascendimus
ierosolimam et filius hominis tradetur prin
cipibz sacerdotum et scribis. et condempnabũt eum
morte. Et tradent eum gentibz ad deludendũ
et flagellandũ et crucifigendũ. et tercia die resurget.
Tunc accessit ad eũ mater filiorũ zebedei cũ filiis
suis adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei.
Quid uis? Ait illi. Dic ut sedeant hii duo filii
mei unus ad dexteram tuam et unus ad sini
stram ĩ regno tuo. Rñdens aũt ihc dix. Nescitis
quid petatis. potestis bibere calicem quẽ ego
bibiturus sum? Dicũt ei. Possumus. Ait illis. Ca
licem quidẽ meũ bibetis. Sedere aũt ad dexteram
meam uel ad sinistram nõ ẽ meum dare uobis.
sz quibz paratum ẽ a patre meo. Et audientes
x. indignati sũt de duobz fratribz. Ihc ã uocauit
eos ad se et ait. Scitis qr principes gentium do
minantur [illegible] et qui maiores sunt potesta
tem exercent ĩ eos. Non ita erit inter uos.
Sz quicũq; uoluerit int̃ uos maior fieri sit uẽr mi
nister. et qui uoluerit int̃ uos primus eẽ erit uester
seruus. Sicut filius hoĩs non uenit ministra
ri sz ministrare. et dare aĩam suam redemptio
nem pro multis. Et egredientibz illis ab ie
richo secuta ẽ turba multa. Et ecce duo ceci se
dentes secus uiam. audierunt q; qr ihc trans
iret et clamauerunt dicentes. Dñe miserere nri
fili dd. Turba aũt increpabat eos ut tacerent.
At illi magis clamabant dicentes. Dñe mise
rere nostri fili dd. Et stetit ihc et uocauit eos
et ait. Quid uultis ũt faciam uob? Dicũt illi.
Dñe ut apiantur oculi nri. Misertus ã eorũ ihc

tetigit oculos eorũ et confestim uiderunt. et se
cuti sunt eum. **XXI** Et cum appropinquassz iero
solimis et uenissz bethphage ad montem
oliueti: tunc ihc misit duos discipulos di
cens eis. Ite ĩ castellum qd̃ cõtra uos ẽ et statim
inuenietis asinam alligatam: et pullum
cũ ea. soluite et adducite michi. Et siquis uob
aliquid dixerit dicite qr dñs hiis opus hẽt.
et confestim dimittet eos. Hoc aũt totũ factũ ẽ
ũt adimpleretur qd̃ dcm̃ ẽ per prophãm di
centem. Dicite filie syon. Ecce rex tuus ue
nit tibi mansuetus sedens sup asinam et pul
lũ filiũ subiugalis. Euntes aũt discipuli fe
cerunt sicut precepit illis ihc. Et adduxerũt asinã
et pullũ et imposuerũt sup eũ uestimenta sua. et
eum desup sedere fecerũt. Plurima aũt turba
strauerunt uestimenta sua ĩ uia. alii ã cede
bant ramos de arboribz et sternebant in uia.
Turbe aũt que precedebant et que sequebantur
clamabant dicentes. Osanna filio dd. bene
dictus qui uenit ĩ noĩe dñi. osanna in altis
simis. Et cũ intrassz ierosolimam commota ẽ
uniũsa ciuitas dicens. Quis ẽ hic? Populi ã
dicebant. Hic ẽ ihc propheta a nazareth gali
lee. Et intrauit ihc in templum dei et eiciebat
omnes uendentes et ementes ĩ templo. et mẽsas
nummulariorũ et cathedras uendentiũ co
lumbas euertit et dicit eis. Scriptum ẽ. qr do
mus mea domus orõnis uocabitur. uos aũt
fecistis illam speluncam latronũ. Et accesser̃
ad eũ ceci et claudi ĩ templo et sanauit eos. Ui
dentes aũt principes sacerdotum et scribe mirabilia
q̃ fecit ihc. et pueros clamantes ĩ templo: et di
centes filio dd. indignati sũt et dixerũt ei. Audis
qd isti dicunt? Ihc ã dix eis. Utiq;. Numquã legistis
ex ore infantium et lactentium perfecisti lau
dem? Et relictis illis abiit foras extra ciuitatẽ
ĩ bethaniam. ibiq; mansit. Mane ã reuertens
ĩ ciuitatẽ esuriit. et uidens fici arborem unã
secus uiam: uenit ad eam et nichil inuenit ĩ ea.
nĩ folia tm̃. Et ait illi. Numquã ex te fructus
nascatur ĩ sempiternum. et arefacta ẽ continuo fi
culnea. Et uidentes discipli mirati sũt dicentes.
Qũo continuo aruit? Rñdens aũt ihc ait eis. Amẽ di
co uob si hũeritis fidem et nõ hesitaũitis nõ so
lũ de ficulnea facietis. sz et si monti huic dix
eritis tolle te et iacta te ĩ mare fiet. et omnia quecũq;
pecieritis ĩ orõne credentes accipietis. Et cũ ue
nissz ĩ templum accesserunt ad eum docentem
principes sacerdotum et seniores populi dicentes.
In qua potestate hec facis? et quis dedit tibi hanc
potestatem? Rñdens ihc ait illis. Interrogo uos et e
go unum sermonem. quẽ si dixeritis mi et e
go uob dicam in qua potestate hec facio. Baptism
iohis unde erat e celo an ex hoĩbz? Et illi cogita
bant int̃ se dicentes. Si dixerimus de celo: dicet
nob. Quare ergo nõ credidistis illi? Si ã dixerimus
ex hoĩbz timemus turbam. Omnes ẽ. habẽt iohm
sicut prophetam. Et rñdentes ihu dixerũt. Nescimus.
Ait illis et ipse. Nec ego dico uobis ĩ qua pote

hec facio. Quid autem vobis videtur? Homo quidam habebat duos filios. Et accedens ad primum dixit: Fili vade hodie operari in vineam meam. Ille autem respondens ait: Nolo. Postea autem penitentia motus abiit in vineam. Accedens autem ad alterum dixit similiter. At ille respondens ait: Eo domine, et non ivit. Quis ex duobus voluntatem fecit patris? Dicunt ei: Primus. Dicit illis Iesus: Amen dico vobis quia publicani et meretrices precedunt vos in regno Dei. Venit enim ad vos Iohannes in via iustitie et non credidistis ei. Publicani autem et meretrices crediderunt ei. Vos autem videntes nec penitentiam habuistis postea ut crederetis ei. Aliam parabolam audite. Homo erat paterfamilias qui plantavit vineam et sepem circumdedit ei, et fodit in ea torcular, et edificavit turrim, et locavit eam agricolis, et peregre profectus est. Cum autem tempus fructuum appropinquasset misit servos suos ad agricolas ut acciperent fructus eius. Et agricole apprehensis servis eius alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero lapidaverunt. Iterum misit alios servos plures prioribus, et fecerunt illis similiter. Novissime autem misit ad eos filium suum dicens: Forsitan verebuntur filium meum. Agricole autem videntes filium, dixerunt intra se: Hic est heres, venite occidamus eum et habebimus hereditatem eius. Et apprehensum eum eiecerunt extra vineam et occiderunt. Cum ergo venerit dominus vinee quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: Malos male perdet, et vineam suam locabit aliis agricolis qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis Iesus: Numquam legistis in scripturis: Lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud, et est mirabile in oculis nostris? Ideo dico vobis quia auferetur a vobis regnum Dei et dabitur genti facienti fructus eius. Et qui ceciderit super lapidem istum confringetur; super quem vero ceciderit conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum et pharisei parabolas eius, cognoverunt quod de ipsis diceret. Et querentes eum tenere timuerunt turbas, quoniam sicut prophetam eum habebant.

CXXII Et respondens Iesus dixit iterum in parabolis eis dicens: Simile factum est regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio suo. Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias, et nolebant venire. Iterum misit alios servos dicens: Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi, tauri mei et altilia occisa, et omnia parata; venite ad nuptias. Illi autem neglexerunt, et abierunt alius in villam suam, alius vero ad negotiationem suam. Reliqui vero tenuerunt servos eius et contumeliis affectos occiderunt. Rex vero cum audisset iratus est, et missis exercitibus suis perdidit homicidas illos, et civitatem illorum succendit. Tunc ait servis suis: Nuptie quidem parate sunt, sed qui invitati fuerant non erant digni. Ite ergo ad exitus viarum, et quoscumque inveneritis vocate ad nuptias. Et egressi servi eius in vias congregaverunt omnes quos invenerunt malos et bonos, et implete sunt nuptie discumbentium. Intravit autem rex ut videret discumbentes, et vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali. Et ait illi: Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: Ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in tenebras exteriores. Ibi erit fletus et stridor dentium. Multi autem sunt vocati, pauci vero electi. Tunc abeuntes pharisei consilium inierunt ut caperent Iesum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum herodianis dicentes: Magister scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum. Dic ergo nobis quid tibi videtur: Licet censum dari Cesari an non? Cognita autem Iesus nequitia eorum dixit: Quid me temptatis ypocrite? Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis Iesus: Cuius est imago hec et superscriptio? Dicunt ei: Cesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo que sunt Cesaris Cesari, et que sunt Dei Deo. Et audientes mirati sunt, et relicto eo abierunt. In illo die accesserunt ad eum saducei qui dicunt non esse resurrectionem, et interrogaverunt eum dicentes: Magister Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens filium, ut ducat frater eius uxorem illius et suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres, et primus uxore ducta defunctus est, et non habens semen reliquit uxorem fratri suo. Similiter secundus et tertius usque ad septimum. Novissime autem omnium et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de septem uxor? Omnes enim habuerunt eam. Respondens autem Iesus ait illis: Erratis nescientes scripturas neque virtutem Dei. In resurrectione enim neque nubent neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in celo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a Deo dicente vobis: Ego sum Deus Abraham et Deus Isaac et Deus Iacob? Non est autem Deus mortuorum sed viventium. Et audientes turbe mirabantur in doctrina eius. Pharisei autem audientes quod silentium imposuisset saduceis convenerunt in unum, et interrogavit eum unus ex eis legis doctor temptans eum: Magister quod est mandatum magnum in lege? Ait illi Iesus: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua. Hoc est maximum et primum mandatum. Secundum autem simile est huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet et prophete. Congregatis autem phariseis interrogavit eos Iesus dicens: Quid vobis videtur de Christo, cuius filius est? Dicunt ei: David. Ait illis: Quomodo ergo David in spiritu vocat eum dominum dicens: Dixit dominus domino meo: Sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Si ergo David vocat eum dominum, quomodo filius eius est? Et nemo poterat respondere ei verbum, neque ausus fuit ex illa die quisquam eum amplius interrogare.

CXXIII Tunc Iesus locutus est ad turbas et ad discipulos suos

templo

dicens. Super cathedram moysi sederunt scribe et pharisei. Omnia ergo quecumque dixerint vobis servate et facite. Secundum vero opera eorum nolite facere. Dicunt enim et non faciunt. Alligant enim onera gravia et importabilia et imponunt in humeros hominum. digito autem suo nolunt ea movere. Omnia enim opera sua faciunt ut videantur ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua et magnificant fimbrias. Amant autem primos recubitus in cenis et primas cathedras in synagogis et salutationes in foro et vocari ab hominibus rabbi. Vos autem nolite vocari rabbi. Unus est enim magister vester. omnes autem vos fratres estis. Et patrem nolite vocare vobis super terram. Unus est enim pater vester qui in celis est. Nec vocemini magistri quia magister vester unus est christus. Qui maior est vestrum erit minister vester. Qui autem se exaltaverit humiliabitur et qui se humiliaverit exaltabitur. Ve autem vobis scribe et pharisei ypocrite quia clauditis regnum celorum ante homines. Vos enim non intratis nec introeuntes sinitis intrare. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui comeditis domos viduarum orationes longa orantes. propter hoc amplius accipietis iudicium. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui circuitis mare et aridam ut faciatis unum proselitum et cum fuerit factus facitis eum filium gehenne duplo quam vos. Ve vobis duces ceci qui dicitis quicumque iuraverit per templum nichil est. Qui autem iuraverit in auro templi debet. Stulti et ceci. Quid enim maius est aurum an templum quod sanctificat aurum. Et quicumque iuraverit in altari nichil est. Quicumque iuraverit in dono quod est super illud debet. Ceci quid enim maius est donum an altare quod sanctificat donum. Qui autem iurat in altari iurat in eo et in omnibus que super illud sunt. Et quicumque iuraverit in templo iurat in eo et in illo qui habitat in [templo]. Et qui iurat in celo iurat in throno dei et in eo qui sedet super eum. Ve autem vobis scribe et pharisei ypocrite qui decimatis mentam et anetum et ciminum et reliquistis que graviora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem. hec oportuit facere et illa non omittere. Duces ceci excolantes culicem camelum autem glutientes. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite quia mundatis quod deforis est calicis et parapsidis. intus autem pleni estis rapina et immunditia. Pharisee cece munda prius quod intus est calicis et parapsidis ut fiat id quod deforis est mundum. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis que aforis apparent hominibus speciosa. intus vero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. Sic et vos aforis quidem apparetis hominibus iusti. intus autem pleni estis ypocrisi et iniquitate. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui edificatis sepulcra prophetarum et ornatis monumenta iustorum et dicitis. Si fuissemus in diebus patrum nostrorum non essemus socii eorum in sanguine prophetarum. Itaque testimonio estis vobismetipsis quia filii estis eorum qui prophetas occiderunt. Et vos implete mensuram patrum vestrorum. Serpentes ge-

templo

nimina viperarum quomodo fugietis a iudicio gehenne. Ideo ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas et ex illis occidetis et crucifigetis et ex eis flagellabitis in synagogis vestris et persequemini de civitate in civitatem ut veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram a sanguine abel iusti usque ad sanguinem zacharie filii barachie quem occidistis inter templum et altare. Amen dico vobis venient hec omnia super generationem istam. Ierusalem ierusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt. Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas suas et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis non me videbitis amodo donec dicatis benedictus qui venit in nomine domini.

XXIIII

Et egressus ihesus de templo ibat. et accesserunt discipuli eius ut ostenderent ei edificationes templi. Ipse autem respondens dixit eis. Videtis hec omnia. Amen dico vobis non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruatur. Sedente autem eo super montem oliveti accesserunt ad eum discipuli secreto dicentes. Dic nobis quando hec erunt. Et quod signum adventus tui et consummationis seculi. Et respondens ihesus dixit illis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine meo dicentes. Ego sum christus. et multos seducent. Audituri enim estis prelia et opiniones preliorum. Videte ne turbemini. Oportet enim hec fieri sed nondum est finis. Consurget enim gens contra gentem et regnum in regnum. Et erunt pestilentie et fames et terremotus per loca. Hec autem omnia initia sunt dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem et occident vos. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi et invicem tradent et odio habebunt invicem. Et multi pseudoprophete surgent et seducent multos. Et quoniam habundabit iniquitas refrigescet caritas multorum. Qui autem perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Et predicabitur hoc evangelium regni in universo orbe in testimonium omnibus gentibus et tunc veniet consummatio.

Cum ergo videritis abhominationem desolationis que dicta est a daniele propheta stantem in loco sancto qui legit intelligat. Tunc qui in iudea sunt fugiant ad montes. et qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua. et qui in agro non revertatur tollere tunicam suam. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate autem ut non fiat fuga vestra hieme vel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mundi usque modo neque fiet. Et nisi breviati fuissent dies illi non fieret salva omnis caro. sed propter electos breviabuntur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit ecce hic est christus aut illic nolite credere. Surgent enim pseudochristi et pseudoprophete et dabunt signa magna et prodigia ita ut in errorem inducantur si fieri potest et electi. Ec-

ce praedixi vobis. Si ergo dixerint vobis ecce in deserto
est nolite exire. ecce in penetrabilibus nolite credere.
Sicut enim fulgur exit ab oriente et paret usque in
occidentem ita erit et adventus filii hominis. Ubi
cumque fuerit corpus illic congregabuntur et aquilae.
Statim autem post tribulationem dierum illorum
sol obscurabitur. et luna non dabit lumen suum.
et stellae cadent de caelo. et virtutes caelorum commove
buntur. et tunc apparebit signum filii hominis in cae
lo. Et tunc plangent omnes tribus terrae. Et videbunt
filium hominis venientem in nubibus caeli cum virtu
te magna et maiestate. Et mittet angelos
suos cum tuba. et voce magna. et congregabunt
electos eius a quattuor ventis caeli a summis cae
lorum usque ad terminos eorum. Ab arbore autem fici
discite parabolam. Cum iam ramus eius te
ner fuerit et folia nata scitis quia prope est aestas.
Ita et vos cum videritis haec omnia: scitote quia prope est
in ianuis. Amen dico vobis quia non praeteribit ge
neratio haec donec omnia fiant. Caelum et terra
transibunt verba autem mea non praeteribunt. De
die autem illa et hora nemo scit neque angeli caelorum
nisi pater solus. Sicut autem in diebus Noe ita erit adven
tus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante dilu
vium comedentes et bibentes. nubentes et nu
ptum tradentes. usque ad eum diem in quo
intravit in archam Noe. et non cognoverunt
donec venit diluvium et tulit omnes. Ita erit ad
ventus filii hominis. Tunc duo erunt in agro. unus
assumetur. et unus relinquetur. Duae molentes
in mola. una assumetur. et una relinquetur.
Duo in lecto: unus assumetur. et unus relinquetur.
Vigilate ergo quia nescitis qua hora dominus vester
venturus sit. Illud autem scitote quia si sciret pater
familias qua hora fur venturus esset vigila
ret utique et non sineret perfodi domum suam.
Ideo et vos estote parati quia qua hora nescitis fi
lius hominis venturus est. Quis putas est fidelis ser
vus et prudens quem constituit dominus super fami
liam suam. ut det illis cibum in tempore. Beatus
ille servus quem cum venerit dominus eius invenerit sic
facientem. Amen dico vobis quoniam super omnia bona
sua constituet eum. Si autem dixerit malus ille
servus in corde suo moram facit dominus meus veni
re et coeperit percutere conservos suos. manducet
autem et bibat cum ebriosis. Veniet dominus servi illius
in die qua non sperat et hora qua ignorat. et dividet
eum. partemque eius ponet cum hypocritis.

CXXV

Illic erit fletus et stridor dentium. Tunc
simile est regnum caelorum decem virginibus quae accipientes
lampades suas exierunt obviam sponso et
sponsae. Quinque autem ex eis erant fatuae. et quinque pru
dentes. Sed quinque fatuae acceptis lampadibus non
sumpserunt oleum secum. Prudentes vero
acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus.
Moram autem faciente sponso dormitaverunt omnes
et dormierunt. Media autem nocte clamor factus est
ecce sponsus venit exite obviam ei. Tunc
surrexerunt omnes virgines illae et ornaverunt
lampades suas. Fatuae autem sapientibus dixerunt.

Date nobis de oleo vestro quia lampades nostrae extin
guuntur. Responderunt prudentes dicentes. Ne
forte non sufficiat nobis et vobis ite potius ad
vendentes et emite vobis. Dum autem irent emere
venit sponsus et quae paratae erant intrave
runt cum eo ad nuptias. et clausa est ianua. No
vissime vero veniunt et reliquae virgines dicen
tes. Domine domine aperi nobis. At ille respondens ait. A
men dico vobis nescio vos. Vigilate itaque quia
nescitis diem neque horam. Sicut enim homo qui
peregre proficiscens vocavit servos suos et tra
didit illis bona sua. Et uni dedit quinque talen
ta. alii autem duo. alii vero unum. unicuique secundum
propriam virtutem et profectus est statim. Abiit
autem qui quinque talenta acceperat et operatus est
in eis et lucratus est alia quinque. Similiter qui duo acce
perat lucratus est alia duo. Qui autem unum ac
ceperat abiens fodit in terram et abscondit pe
cuniam domini sui. Post multum vero temporis ve
nit dominus servorum illorum et posuit rationem cum eis.
Et accedens qui quinque talenta acceperat obtulit
alia quinque talenta dicens. Domine quinque talenta tradi
disti mihi ecce alia quinque superlucratus sum. Ait illi
dominus eius. Euge serve bone et fidelis quia super pau
ca fuisti fidelis super multa te constituam. Intra
in gaudium domini tui. Accessit autem et qui duo ta
lenta acceperat et ait. Domine duo talenta tra
didisti mihi: ecce alia duo superlucratus sum. Ait
illi dominus eius. Euge serve bone et fidelis quia super
pauca fuisti fidelis super multa te constituam.
Intra in gaudium domini tui. Accedens autem et qui
unum talentum acceperat ait. Domine scio quia
homo durus es metis ubi non seminasti: et con
gregas ubi non sparsisti: et timens abii et ab
scondi talentum tuum in terra. Ecce habes quod
tuum est. Respondens autem dominus eius dixit ei. Serve ma
le et piger sciebas quia meto ubi non semino et
congrego ubi non sparsi. Oportuit ergo te pe
cuniam meam committere nummulariis et
ego veniens recepissem utique quod meum est
cum usuris. Tollite itaque ab eo talentum et date
ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur
et habundabit. Ei autem qui non habet et quod videtur habere
auferetur ab eo. et inutilem servum eicite et
mittite in tenebras exteriores. Illic erit fletus
et stridor dentium. Cum autem venerit filius hominis in
maiestate sua et omnes angeli eius cum eo tunc se
debit super sedem maiestatis suae. Et congrega
buntur ante eum omnes gentes et separabit eos
ab invicem sicut pastor segregat oves ab he
dis. Et statuet oves quidem a dextris suis. hedos
autem a sinistris. Tunc dicet rex his qui a dextris
eius erunt. Venite benedicti patris mei possidete
te paratum vobis regnum a constitutione mundi.
Esurivi enim et dedistis mihi manducare. Siti
vi et dedistis mihi bibere. hospes eram et collegi
stis me. nudus et cooperuistis me. Infirmus
et visitastis me. In carcere eram et venistis
ad me. Tunc respondebunt ei iusti dicentes. Do
mine quando te vidimus esurientem et pavimus

te? sitientem et dedimus tibi potum? Quando autem te vidimus hospitem et collegimus te? aut nudum et cooperuimus te? Aut quando te vidimus infirmum aut in carcere et venimus ad te? Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex fratribus his meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet et his qui a sinistris erunt: Discedite a me maledicti in ignem eternum, qui paratus est diabolo et angelis eius. Esurivi enim et non dedistis mihi manducare; sitivi et non dedistis mihi potum; hospes eram et non collegistis me; nudus et non operuistis me; infirmus et in carcere et non visitastis me. Tunc respondebunt ei et ipsi dicentes: Domine, quando te vidimus esurientem aut sitientem aut hospitem aut nudum aut infirmum aut in carcere et non ministravimus tibi? Tunc respondebit illis dicens: Amen dico vobis, quamdiu non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis. Et ibunt hi in supplicium eternum, iusti autem in vitam eternam.

XXVI Et factum est cum consummasset Ihesus sermones hos omnes, dixit discipulis suis: Scitis quia post biduum pascha fiet, et filius hominis tradetur ut crucifigatur. Tunc congregati sunt principes sacerdotum et seniores populi in atrium principis sacerdotum qui dicebatur Caiphas, et consilium fecerunt ut Ihesum dolo tenerent et occiderent. Dicebant autem: Non in die festo, ne forte tumultus fieret in populo. Cum autem esset Ihesus in Bethania in domo Symonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi et effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli indignati sunt dicentes: Ut quid perditio hec? potuit enim istud venundari multo et dari pauperibus. Sciens autem Ihesus ait illis: Quid molesti estis huic mulieri? Opus enim bonum operata est in me. Nam semper pauperes habetis vobiscum, me autem non semper habebitis. Mittens enim hec unguentum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Amen dico vobis, ubicumque predicatum fuerit hoc evangelium in toto mundo, dicetur et quod hec fecit in memoriam eius. Tunc abiit unus de xii qui dicebatur Iudas Scarioth ad principes sacerdotum et ait illis: Quid vultis mihi dare et ego vobis eum tradam? At illi constituerunt ei xxx argenteos. Et exinde querebat opportunitatem ut eum traderet. Prima autem die azimorum accesserunt ad Ihesum discipuli dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere pascha? At Ihesus dixit: Ite in civitatem ad quendam et dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est, apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Ihesus, et paraverunt pascha. Vespere autem facto discumbebat cum xii discipulis suis. Et edentibus illis dixit: Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde ceperunt singuli dicere: Numquid ego sum, Domine? At ille respondens ait: Qui intingit mecum manum in parapside, hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo; ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Respondens autem Iudas qui tradidit eum dixit: Numquid ego sum, rabbi? Ait illi: Tu dixisti. Cenantibus autem illis accepit Ihesus panem et benedixit ac fregit, deditque discipulis suis et ait: Accipite et comedite, hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit et dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus novi testamenti qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum cum illud bibam vobiscum novum in regno patris mei. Et hymno dicto exierunt in montem Oliveti. Tunc dicit illis Ihesus: Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Scriptum est enim: Percutiam pastorem et dispergentur oves gregis. Postquam autem resurrexero, precedam vos in Galileam. Respondens autem Petrus ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego numquam scandalizabor. Ait illi Ihesus: Amen dico tibi quia in hac nocte antequam gallus cantet ter me negabis. Ait illi Petrus: Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Similiter et omnes discipuli dixerunt. Tunc venit Ihesus cum illis in villam que dicitur Gethsemani, et dixit discipulis suis: Sedete hic donec vadam illuc et orem. Et assumpto Petro et duobus filiis Zebedei cepit contristari et mestus esse. Tunc ait illis: Tristis est anima mea usque ad mortem. Sustinete hic et vigilate mecum. Et progressus pusillum procidit in faciem suam orans et dicens: Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste. Verumptamen non sicut ego volo sed sicut tu. Et venit ad discipulos et invenit eos dormientes. Et dicit Petro: Sic non potuistis una hora vigilare mecum? Vigilate et orate ut non intretis in temptationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Iterum secundo abiit et oravit dicens: Pater mi, si non potest transire hic calix nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Et venit iterum et invenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum gravati. Et relictis illis iterum abiit et oravit tertio eundem sermonem dicens. Tunc venit ad discipulos et dicit illis: Dormite iam et requiescite. Ecce appropinquabit hora et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce appropinquabit qui me tradet. Adhuc eo loquente ecce Iudas unus de xii venit, et cum eo turba multa cum gladiis et fustibus missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. Qui autem tradidit eum dedit eis signum dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est; tenete eum. Et confestim accedens ad Ihesum dixit: Ave rabbi. Et osculatus est eum. Dixitque illi Ihesus: Amice, ad quid venisti? Tunc accesserunt et manus iniecerunt in Ihesum et tenuerunt eum. Et ecce unus ex his qui erant cum Ihesu extendens manum exemit gladium suum et percutiens servum principis sacerdotum amputavit auriculam eius. Tunc ait illi Ihesus: Converte gladium tuum in locum suum. Omnes enim qui acceperint gladium gladio peribunt. An putas quia non possum rogare patrem meum et exhibebit mihi modo plusquam xii legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripture quia sic oportet fieri? In illa hora dixit Ihesus turbis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus comprehendere me. Cotidie apud

XXVI

uos sedebam docens in templo et non me tenu
istis. Hoc autem totum factum est, ut adimplerentur scrip
ture prophetarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fu
gerunt. At illi tenentes Ihesum duxerunt ad cay
pham principem sacerdotum, ubi scribe et pharisei et se
niores convenerant. Petrus autem sequebatur eum
a longe usque in atrium principis sacerdotum. Et
ingressus intro sedebat cum ministris ut videret
finem. Principes autem sacerdotum et omne concilium
querebant falsum testimonium contra Ihesum ut eum
morti traderent, et non invenerunt, cum multi fal
si testes accessissent. Novissime autem venerunt
duo falsi testes et dixerunt: Hic dixit: Possum de
struere templum dei et post triduum reedi
ficare illud. Et surgens princeps sacerdotum
ait illi: Nichil respondes ad ea que isti adversum te
testificantur? Ihesus autem tacebat. Et princeps sacer
dotum ait illi: Adiuro te per deum vivum ut
dicas nobis si tu es Christus filius dei. Dixit illi Ihe
sus: Tu dixisti. Verumptamen dico vobis amodo videbitis
filium hominis sedentem a dextris virtutis et ve
nientem in nubibus celi. Tunc princeps sacerdotum
scidit vestimenta sua dicens: Blasphemavit.
Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audi
stis blasphemiam. Quid vobis videtur? At il
li respondentes dixerunt: Reus est mortis. Tunc expu
erunt in faciem eius et colaphis eum ceciderunt.
Alii autem palmas dederunt in faciem eius dicentes:
Prophetiza nobis Christe quis est qui te percussit?
Petrus vero sedebat foris in atrio. Et accessit ad
eum una ancilla dicens: Et tu cum Ihesu Galileo
eras. At ille negavit coram omnibus dicens: Ne
scio quid dicis. Exeunte autem illo ianuam vi
dit eum alia ancilla et ait his qui erant ibi:
Et hic erat cum Ihesu Nazareno. Et iterum negavit
cum iuramento quia non novi hominem. Et post pu
sillum accesserunt qui stabant et dixerunt
Petro: Vere et tu ex illis es, nam et loquela
tua manifestum te facit. Tunc cepit detestari et
iurare quia non novisset hominem. Et continuo gallus
cantavit. Et recordatus est Petrus verbi Ihesu
quod dixerat: Priusquam gallus cantet ter me negabis.
Et egressus foras flevit amare.

CXXVII

Mane autem facto
inierunt consilium omnes principes sacerdotum
et seniores populi adversus Ihesum ut eum morti
traderent. Et vinctum adduxerunt et tradide
runt eum Pontio Pylato presidi. Tunc videns
Iudas qui eum tradidit quod dampnatus esset,
penitentia ductus retulit .xxx. argenteos prin
cipibus sacerdotum et senioribus dicens: Peccavi
tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt:
Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argen
teis in templo recessit, et abiens laqueo se
suspendit. Principes autem sacerdotum acceptis
argenteis dixerunt: Non licet eos mittere
in corbanan, quia pretium sanguinis est. Consili
o autem inito emerunt ex illis agrum figuli
in sepulturam peregrinorum. Propter hoc vo
catus est ager ille acheldemach, hoc est ager
sanguinis, usque in hodiernum diem. Tunc
impletum est quod dictum est per Ieremiam pro
phetam dicentem: Et acceperunt .xxx. argente
os pretium appretiati quem appretiaverunt a
filiis Israel, et dederunt eos in agrum figuli sicut
constituit michi dominus. Ihesus autem stetit ante presi
dem. Et interrogavit eum preses dicens: Tu es
rex Iudeorum? Dicit ei Ihesus: Tu dicis. Et cum accu
saretur a principibus sacerdotum et senioribus
nichil respondit. Tunc dicit illi Pylatus: Non
audis quanta adversum te dicunt testimonia?
Et non respondit ei ad ullum verbum, ita ut mira
retur preses vehementer. Per diem autem sollempnem
consueverat preses dimittere populo vinctum u
num quem voluissent. Habebant autem tunc vin
ctum unum insignem qui dicebatur Bar
rabas. Congregatis ergo illis dixit Pylatus: Quem
vultis dimittam vobis, Barrabam an Ihesum
qui dicitur Christus? Sciebat enim quod per invidiam tra
didissent eum. Sedente autem eo pro tribunali
misit ad eum uxor eius dicens: Nichil tibi et
iusto illi. Multa enim passa sum hodie per
visum propter eum. Principes autem sacerdotum
et seniores persuaserunt populis ut peterent Bar
rabam, Ihesum vero perderent. Respondens autem preses
ait illis: Quem vultis vobis de duobus di
mitti? At illi dixerunt: Barrabam. Dicit illis Py
latus: Quid igitur faciam de Ihesu qui dicitur Christus?
Dicunt omnes: Crucifigatur. Ait illis preses: Quid
enim mali fecit? At illi magis clamabant dicen
tes: Crucifigatur. Videns autem Pylatus quia nichil
proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta
aqua lavit manus coram populo dicens: Innocens
ego sum a sanguine iusti huius; vos videritis.
Et respondens universus populus dicens: Sanguis eius
super nos et super filios nostros. Tunc dimisit illis Bar
rabam, Ihesum vero flagellatum tradidit eis ut
crucifigeretur. Tunc milites presidis suscipien
tes Ihesum in pretorio congregaverunt ad eum univer
sam cohortem. Et exuentes eum clamidem coc
cineam circumdederunt illi, et plectentes coronam
de spinis posuerunt super caput eius, et arundinem
in dextera eius. Et genu flexo ante eum illudebant
ei dicentes: Ave rex Iudeorum. Et expuentes in
eum acceperunt arundinem et percutiebant caput
eius. Et postquam illuserunt illi, exuerunt eum
clamide et induerunt eum vestimentis eius
et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeun
tes autem invenerunt hominem Cyreneum nomine Sy
monem; hunc angariaverunt ut tolleret cru
cem eius. Et venerunt in locum qui dicitur Golgo
tha, quod est Calvarie locus. Et dederunt ei vinum
bibere cum felle mixtum. Et cum gustasset, noluit
bibere. Postquam autem crucifixerunt eum, divi
serunt vestimenta eius sortem mittentes,
ut impleretur quod dictum est per prophetam dicen
tem: Diviserunt sibi vestimenta mea et super
vestem meam miserunt sortem. Et sedentes
servabant eum. Et imposuerunt super caput
eius causam ipsius scriptam: Hic est Ihesus Naza
renus rex Iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo

duo latrones unus a dextris et unus a sinistris.
Pretereuntes autem blasphemabant eum mouentes
capita sua et dicentes: Vah qui destruit templum
dei et in triduo illud reedificat, salua temetipsum.
Si filius dei es et descende de cruce. Similiter et principes
sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus dice-
bant: Alios saluos fecit, seipsum non potest sal-
uum facere. Si rex Israhel est, descendat nunc de cru-
ce et credemus ei. Confidit in deo, liberet eum nunc
si uult. Dixit enim quia filius dei sum. Id ipsum autem
et latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei.
A sexta autem hora tenebre facte sunt
super uniuersam terram usque in horam nonam.
Et circa horam nonam clamauit Ihesus uoce
magna dicens: Hely, hely, lamazabathani.
hoc est: Deus meus, deus meus, ut quid dereliquisti me?
quidam autem illic stantes et audientes dicebant:
Heliam uocat iste. Et continuo currens unus ex
eis acceptam spongiam impleuit aceto et in-
posuit arundini et dabat ei bibere. Ceteri uero
dicebant: Sine uideamus an ueniat Helias li-
berans eum. Ihesus autem iterum clamans uoce mag-
na emisit spiritum. Et ecce uelum templi scissum
est in duas partes a summo usque deorsum, et ter-
ra mota est, et petre scisse sunt, et monumenta a-
perta sunt, et multa corpora sanctorum qui dormie-
rant surrexerunt. Et exeuntes de monumentis
post resurrectionem eius uenerunt in sanctam
ciuitatem et apparuerunt multis. Centurio autem et
qui cum eo erant custodientes Ihesum uiso terremo-
tu et his que fiebant timuerunt ualde dicen-
tes: Vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mu-
lieres multe a longe que secute erant Ihesum a
Galilea ministrantes ei, inter quas erat Mari-
a Magdalene, et Maria Iacobi et Ioseph mater,
et mater filiorum Zebedei. Cum sero factum esset ue-
nit quidam homo diues ab Arimathia nomine Io-
seph, qui et ipse discipulus erat Ihesu. Hic acces-
sit ad Pilatum et petiit corpus Ihesu. Tunc
Pilatus iussit reddi corpus. Et accepto corpo-
re Ioseph inuoluit illud in syndone munda.
et posuit illud in monumento suo nouo quod
exciderat in petra. Et aduoluit saxum magnum
ad ostium monumenti et abiit. Erant autem ibi
Maria Magdalene et altera Maria sedentes contra
sepulchrum. Altera autem die que est post parasce-
uen conuenerunt principes sacerdotum et pharise-
i ad Pilatum dicentes: Domine recordati sumus
quia seductor ille dixit adhuc uiuens: Post tres
dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulcrum
usque in diem tertium ne forte ueniant disci-
puli eius et furentur eum et dicant plebi: Sur-
rexit a mortuis. Et erit nouissimus error pe-
ior priore. Ait illis Pilatus: Habetis custodi-
am, ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes
munierunt sepulchrum signantes lapi-
XXVIII dem cum custodibus. Vespere autem sabbati que
lucescit in prima sabbati uenit Maria Magda-
lene et altera Maria uidere sepulchrum. Et ecce
terremotus factus est magnus. Angelus enim domini
descendit de celo et accedens reuoluit lapidem
et sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur
et uestimenta eius sicut nix. Pre timore autem eius ex-
territi sunt custodes et facti sunt uelut mortui. Res-
pondens autem angelus dixit mulieribus: Nolite ti-
mere uos. Scio enim quod Ihesum qui crucifixus
est queritis. Non est hic. Surrexit enim sicut dixit.
Venite et uidete locum ubi positus erat dominus. Et
cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit.
Et ecce precedit uos in Galileam. Ibi eum uidebitis.
Ecce predixi uobis. Et exierunt cito de monu-
mento cum timore et gaudio magno currentes
nuntiare discipulis suis. Et ecce Ihesus occurrit
illis dicens: Auete. Ille autem accesserunt et tenuerunt
pedes eius et adorauerunt eum. Tunc ait illis Ihesus: Noli-
te timere. Ite nuntiate fratribus meis ut eant in
Galileam, ibi me uidebunt. Que cum abissent ecce
quidam de custodibus uenerunt in ciuitatem
et nuntiauerunt principibus sacerdotum omnia que facta
fuerant. Et congregati cum senioribus consilio accepto
pecuniam copiosam dederunt militibus di-
centes: Dicite quia discipuli eius uenerunt nocte
et furati sunt eum nobis dormientibus. Et si hoc
auditum fuerit a preside nos suadebimus ei et
securos uos faciemus. At illi accepta pecu-
nia fecerunt sicut erant edocti. Et diuulgatum
est uerbum istud apud Iudeos usque in hodiernum diem.
Vndecim autem discipuli abierunt in Galileam
in montem ubi constituerat illis Ihesus. Et uidentes
eum adorauerunt, quidam autem eorum dubitauerunt.
Et accedens Ihesus locutus est eis dicens: Data est
mihi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete
omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiri-
tus sancti. Docentes eos seruare omnia quecumque manda-
ui uobis. Et ecce ego uobiscum sum omnibus diebus
usque ad consummationem seculi. Explicit Matheus euangelista. Incipit prologus super Marcum euangelistam.

Marcus euangelista dei elec-
tus et Petri apostoli
in baptismate filius
atque in diuino ser-
mone discipulus
sacerdotium in Israhel agens
secundum carnem leuita ad fidem
conuersus euangelium in Ytalia scripsit, os-
tendens in eo quid et generi suo deberet et Christo. Nam
initium principii in uoce prophetice exclamationis
instituens ordinem leuitice electionis ostendit,
ut predicans predestinatum Iohannem filium Zacha-
rie in uoce angeli emissum annuntians non
solum uerbum carnem factum sed corpus domini in
omnia per uerbum diuine uocis animatum initio e-
uangelice predicationis ostenderet, ut qui hec
legens sciret cui initium carnis in domino et
dei aduenientis habitaculum caro deberet ag-
noscere, atque in se uerbum uocis quod in consonan-
tibus perdiderat inueniret. Deinde perfecti e-
uangelii opus intrans et a baptismo domini predi-
care deum inchoans non laborauit natiuita-
tem carnis quam in prioribus uiderat dicere

sed totius exprimens expositionem deserti. ieiuni
um. temptationem diaboli. congregationem bestia
rum. et ministerium protulit angelorum. ut instru
ens nos ad intelligendum singula in breui conpin
gens. nec auctoritatem facte rei demeret. et perficien
do operi plenitudinem non negaret. Denique am
putasse sibi post fidem pollicem dicitur ut sacerdotio
reprobus haberetur. sed tantum consentiens fidei predestina
ta potuit electio ut nec sic in opere uerbi perderet
quod prius meruerat in genere. Nam alexandrie
episcopus fuit. cuius per singula opus scire. et euangelii
in se dicta disponere. et disciplinam legis in se
agnoscere. et diuinam in carne domini intelligere
naturam que in nos primum requiri oportet.
De hinc inquisita uolumus agnosci. habentes
mercedem exhortationis. quoniam qui plantat
et qui rigat unum sunt. qui autem incremen
tum prestat deus est. Incipit marcus eu
angelista.

Initium euangelii ihesu christi
filii dei sicut scriptum est in ysaia propheta.
Ecce mitto angelum meum ante faciem
tuam qui preparabit uiam tuam ante
te. Vox clamantis in deserto parate uiam
domini. rectas facite semitas eius. Fuit io
hannes baptizans in deserto: et predicans
baptismum penitentie in remissionem peccatorum.
Et egrediebantur ad illum ierosolimite u
niuersi. et omnis regio iudee. et baptiza
bantur ab illo in iordanis flumine con
fitentes peccata sua. Et erat iohannes ues
titus pilis cameli. et zona pellicea cir
ca lumbos suos. et locustas et mel silue
stre edebat et predicabat dicens. Venit for
tior post me cuius non sum dignus pro
cumbens soluere corrigiam calciamentorum
eius. Ego baptizaui uos aqua. ille uero ba
ptizabit uos spiritu sancto. Et factum est in diebus il
lis uenit ihesus a nazareth galilee. et bapti
zatus est in iordane a iohanne. Et statim a
scendens de aqua uidit celos apertos
et spiritum tamquam columbam descenden
tem et manentem in ipso. Et uox facta est
de celis. Tu es filius meus dilectus in te
conplacui. Et statim spiritus expulit eum in
desertum. et erat in deserto. xl. diebus. et. xl. no
ctibus. et temptabatur a sathana. Eratque cum
bestiis. et angeli ministrabant ei. Postquam
autem traditus est iohannes uenit ihesus in galileam pre
dicans euangelium regni dei. et dicens. Quoniam im
pletum est tempus. et appropinquabit regnum dei.
penitemini et credite euangelio. Et preteriens
secus mare galilee uidit symonem et andream
fratrem eius mittentes retia in mare. Erant enim
piscatores. Et dixit eis ihesus. Venite post me.
faciam uos fieri piscatores hominum. Et
protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et pro
gressus inde pusillum: uidit iacobum zebbe
dei et iohannem fratrem eius. et ipsos in naui conponen
tes retia. et statim uocauit illos. Et relicto
patre suo zebbedeo in naui cum mercennariis
secuti sunt eum. Et ingrediuntur capharnaum et
statim sabbatis ingressus in synagogam docebat
eos. et stupebant super doctrina eius. Erat enim
docens eos quasi potestatem habens et non sicut scribe.
Et erat in synagoga eorum homo in spiritu inmundo
et exclamauit dicens. Quid nobis et tibi ihesu naza
rene. uenisti perdere nos. Scio qui sis. sanctus dei.
Et comminatus est ihesus ei dicens. Obmutesce et exi
de homine. Et discerpens eum spiritus inmundus
et exclamans uoce magna exiit ab eo. Et mi
rati sunt omnes ita ut conquirerent inter se dicen
tes. Quidnam est hoc. que nam doctrina hec no
ua. quia in potestate et spiritibus inmundis im
perat et obediunt ei. Et processit rumor eius
statim in omnem regionem galilee. Et protinus
egredientes de synagoga. uenerunt in domum
symonis et andree cum iacobo et iohanne. Decumbebat
autem socrus symonis febricitans et statim dicunt
ei de illa. Et accedens eleuauit eam apprehensa
manu eius. et continuo dimisit eam febris et mi
nistrabat eis. Vespere autem facto cum occidisset sol
afferebant ad eum omnes male habentes et demonia
habentes. Et erat omnis ciuitas congregata ad ia
nuam. Et curauit multos qui uexabantur
uariis languoribus et demonia multa eiciebat.
et non sinebat loqui ea quoniam sciebant eum. Et di
luculo ualde surgens egressus abiit in de
sertum locum ibique orabat. Et prosecutus est eum
symon et qui cum illo erant. et cum inuenissent
eum dixerunt ei. quia omnes querunt te. Et ait
illis. Eamus in proximos uicos. et ciuitates.
ut et ibi predicem. Ad hoc enim ueni. Et erat predi
cans in synagogis eorum. et omni galilea. et de
monia eiciens. Et uenit ad eum leprosus.
deprecans eum et genu flexo ait. Si uis potes
me mundare. Ihesus autem misertus eius extendit
manum suam et tangens eum ait illi. Volo. mun
dare. Et cum dixisset statim discessit ab eo lepra
et mundatus est. et comminatus est ei. statimque eie
cit illum et dixit ei. Vide nemini dixeris. sed ua
de ostende te principi sacerdotum. et offer pro
emundatione tua que precepit moyses in
testimonium illis. At ille egressus cepit pre
dicare. et diffamare sermonem ita ut iam non
posset manifeste introire in ciuitatem. sed fo
ris in desertis locis esse. et conueniebant ad eum
undique. Et iterum intrauit capharnaum

II

post dies octo et auditum est quod in domo esset
et conuenerunt multi ita ut non caperet neque
ad ianuam. et loquebatur eis uerbum. Et uenerunt
ad eum ferentes paralyticum qui a. iiii. fere
batur. Et cum non possent eum offerre illi pre tur
ba: nudauerunt tectum ubi erat. Et patefa
cientes submiserunt grabatum in quo paralyticus
iacebat. Cum autem uidisset ihesus fidem illorum: ait
paralytico. Fili dimittuntur tibi peccata. Erant
autem illic quidam de scribis sedentes et cogitantes
in cordibus suis. Quid hic sic loquitur? Blasphe
mat. Quis potest dimittere peccata nisi solus deus?
Quo statim cognito ihesus spiritu suo quia sic cogi

tarent intra se, dicit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere paralytico: Dimittuntur tibi peccata tua: an dicere: Surge, tolle grabatum tuum et ambula? Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico surge, tolle grabatum tuum et vade in domum tuam. Et statim surrexit ille, et sublato grabato abiit inde coram omnibus, ita ut admirarentur omnes, et honorificarent deum dicentes: Quia numquam sic vidimus. Et egressus est rursus ad mare, omnisque turba veniebat ad eum, et docebat eos. Et cum preteriret vidit Levi Alphei sedentem ad theloneum, et ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est cum accumberet in domo illius, multi publicani et peccatores simul discumbebant cum Ihesu et discipulis eius. Erant enim multi qui et sequebantur eum. Et scribe et pharisei videntes quia manducaret cum publicanis et peccatoribus, dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magister vester? Hoc audito Ihesus ait illis: Non necesse habent sani medico, sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed peccatores. Et erant discipuli Iohannis et pharisei ieiunantes, et veniunt et dicunt illi: Quare discipuli Iohannis et phariseorum ieiunant, tui autem discipuli non ieiunant? Et ait illis Ihesus: Numquid possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus est cum illis ieiunare? Quanto autem tempore habent secum sponsum non possunt ieiunare. Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiunabunt in illis diebus. Nemo assumentum panni rudis assuit vestimento veteri. Alioquin aufert supplementum novum a veteri, et maior scissura fit. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres. Alioquin disrumpit vinum utres, et vinum effunditur et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mitti debet. Et factum est iterum cum dominus sabbatis ambularet per sata, et discipuli eius ceperunt progredi et vellere spicas. Pharisei autem dicebant ei: Ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis quod non licet? Et ait illis: Numquam legistis quid fecerit David quando necessitatem habuit et esuriit ipse et qui cum eo erant? Quomodo introivit domum dei sub Abiathar principe sacerdotum, et panes propositionis manducavit, quos non licebat edere nisi solis sacerdotibus, et dedit eis qui cum eo erant? Et dicebat eis: Sabbatum propter hominem factum est, et non homo propter sabbatum. Itaque dominus est filius hominis et sabbati.

III

Et introivit iterum in synagogam, et erat ibi homo habens manum aridam. Et observabant eum si sabbatis curaret, ut accusarent eum. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium. Et dicit eis: Licet sabbatis bene facere an male? animam salvam facere an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super cecitate cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est manus illi. Exeuntes autem pharisei cum Herodianis consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. Ihesus autem cum discipulis suis secessit ad mare, et turba multa a Galilea et Iudea secuta est eum, et ab Ierosolimis, et ab Idumea, et trans Iordanem; et qui circa Tyrum et Sydonem multitudo magna, audientes que faciebat, venerunt ad eum. Et dixit Ihesus discipulis suis ut navicula sibi deserviret propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quotquot autem habebant plagas. Et spiritus immundi cum illum videbant procidebant ante eum, et clamabant dicentes: Tu es filius dei. Et vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum. Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum. Et fecit ut essent duodecim cum illo, et ut mitteret eos predicare. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates et eiciendi demonia. Et imposuit Symoni nomen Petrus. Et Iacobum Zebedei et Iohannem fratrem Iacobi, et imposuit eis nomina Boanerges quod est filii tonitrui. Et Andream et Philippum et Bartholomeum et Matheum et Thomam et Iacobum Alphei et Thaddeum et Symonem Chananeum et Iudam Scarioth, qui et tradidit illum. Et veniunt ad domum, et convenit iterum turba, ita ut non possent neque panem manducare. Et cum audissent sui, exierunt tenere eum; dicebant enim quoniam in furorem versus est. Et scribe qui ab Ierosolimis descenderant dicebant quoniam Beelzebub habet, et quia in principe demoniorum eicit demonia. Et convocatis eis in parabolis dicebat illis: Quomodo potest Sathanas Sathanam eicere? Et si regnum in se dividatur, non potest stare regnum illud. Et si domus super semetipsam dispertiatur, non potest domus illa stare. Et si Sathanas consurrexerit in semetipsum, dispertitus est et non potest stare, sed finem habet. Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere nisi prius fortem alliget, et tunc domum eius diripiet. Amen dico vobis quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemie quibus blasphemaverint. Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habebit remissionem peccatorum in eternum, sed reus erit eterni delicti. Quoniam dicebant: Spiritum immundum habet. Et veniunt mater eius et fratres, et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba, et dicunt ei: Ecce mater tua et fratres tui foris querunt te. Et respondens ait eis: Que est mater mea et fratres mei? Et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebant ait: Ecce mater mea et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem dei, hic frater meus et soror mea et mater est.

IIII

Et iterum cepit Ihesus docere ad mare, et congregata est ad eum turba multa, ita ut in navem ascendens sederet in mari, et omnis turba circa mare super terram erat. Et docebat eos in parabolis multa, et dicebat illis in doctrina sua: Audite. Ecce exiit seminans ad seminandum. Et dum seminat, aliud cecidit circa viam, et venerunt volucres celi et comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa ubi non habuit terram multam, et statim exortum est quoniam

non habebat altitudinem terre. et quando exortus est
sol exestuavit. et eo quod non habebat radicem
exaruit. Et aliud cecidit in spinas. et ascenderunt
spine et suffocaverunt illud. et fructum non dedit.
Et aliud cecidit in terram bonam. et dabat fruc-
tum ascendentem et crescentem. et afferebat u-
num tricesimum. et unum sexagesimum. et
unum centesimum. Et dicebat. Qui habet aures
audiendi audiat. Et cum esset singularis interro-
gaverunt eum hii qui cum eo erant duodecim parabolam
exponere. Et dicebat eis. Vobis datum est nosse
misterium regni dei. Illis autem qui foris sunt in pa-
rabolis omnia fiunt. ut videntes videant et
non videant. et audientes audiant et non intel-
ligant. ne quando convertantur et dimittantur eis
peccata. Et ait illis. Nescitis parabolam hanc?
Et quomodo omnes parabolas cognoscetis? Qui semi-
nat verbum seminat. Hii autem sunt qui circa viam
sunt ubi seminatur verbum. Et cum audierint
confestim venit sathanas et aufert verbum quod
seminatum est in cordibus eorum. Et hii sunt similiter
qui supra petrosa seminantur. qui cum audi-
erint verbum statim cum gaudio accipiunt illud.
et non habent radicem in se. sed temporales sunt. deinde
orta tribulatione et persecutione propter verbum con-
festim scandalizantur. Et alii sunt qui in spi-
nis seminantur. hii sunt qui verbum audiunt
et erumpne seculi et deceptio divitiarum et circa
reliqua concupiscentie introeuntes suffocant
verbum et sine fructu efficitur. Et hii sunt qui
super terram bonam seminati sunt qui audiunt
verbum et suscipiunt. et fructificant. unum
tricesimum. et unum centesimum. et unum sexa-
gesimum. Et dicebat illis. Numquid venit
lucerna ut sub modio ponatur. aut sub lec-
to? nonne ut super candelabrum ponatur?
Non est enim aliquid absconditum quod non ma-
nifestetur. nec factum est occultum sed ut in pa-
lam veniat. Si quis habet aures audiendi au-
diat. Et dicebat illis. Videte quid audiatis.
In qua mensura mensi fueritis remetietur
vobis. et adicietur vobis. Qui enim habet dabitur
illi. et qui non habet et quod habet auferetur ab eo. Et
dicebat. Sic est regnum dei quemadmodum si ho-
mo iaciat sementem in terram et dormiat. et ex-
urgat nocte et die. et semen germinet et incres-
cat dum nescit ille. Ultro enim terra fructifi-
cat. primum herbam. deinde spicam. deinde plenum
fructum in spica. Et cum ex se produxerit fruc-
tum statim mittit falcem quoniam adest messis. Et
dicebat. Cui assimilabimus regnum dei?
aut cui parabole comparabimus illud? Sicut gra-
num synapis quod cum seminatum fuerit in terra
minus est omnibus seminibus que sunt in terra.
et cum natum fuerit ascendit in arborem et fit
maius omnibus oleribus et facit ramos magnos
ita ut possint sub umbra eius aves celi ha-
bitare. Et talibus multis parabolis loquebatur
eis verbum prout poterant audire. Sine para-
bola autem non loquebatur eis. Seorsum autem
discipulis suis disserebat omnia. Et ait illis
in illa die cum sero esset factum. Transeamus contra. Et dimit-
tentes turbam assumunt eum ita ut erat
in navi. et alie naves erant cum illo. Et facta est procel-
la magna venti. et fluctus mittebat in navim
ita ut impleretur navis. Et erat ipse in puppi
super cervical dormiens. Et excitant eum et dicunt
illi. Magister non ad te pertinet quia perimus? Et ex-
urgens comminatus est vento. et dixit mari. Ta-
ce. obmutesce. Et cessavit ventus. et facta est tran-
quillitas magna. Et ait illis. Quid timidi
estis? Necdum habetis fidem? Et timuerunt
timore magno. et dicebant ad alterutrum. Quis
putas est iste quia et ventus et mare obediunt ei?
Et venerunt transfretum maris in regionem gera-
senorum. Et exeunti ei de navi statim occurrit
ei de monumentis homo in spiritu immundo qui do-
micilium habebat in monumentis. et neque
catenis iam quisquam poterat ligare eum. quoniam
sepe compedibus et catenis vinctus dirupisset
cathenas. et compedes comminuisset. et nemo poterat
eum domare. et semper die ac nocte in monumen-
tis et in montibus erat clamans et concidens se
lapidibus. Videns autem ihesum a longe cucurrit et
adoravit eum. et clamans voce magna dixit. Quid
michi et tibi ihesu fili dei altissimi? Adiuro te per deum
ne me torqueas. Dicebat enim illi. Exi spiritus immun-
de ab homine. Et interrogabat eum. Quod tibi nomen est? Et di-
cebat ei. Legio nomen michi est. quia multi sumus.
Et deprecabatur eum multum ne se expelleret
extra regionem. Erat autem ibi circa montem
grex porcorum pascens in agris. et deprecabantur
eum spiritus dicentes. Mitte nos in porcos ut in
eos introeamus. Et concessit eis statim ihesus. Et
exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos.
et magno impetu grex precipitatus est in mare
ad duo milia. et suffocati sunt in mari. Qui
autem pascebant eos fugerunt et nuntiaverunt
in civitatem et in agros. Et egressi sunt videre
quid esset factum. Et veniunt ad ihesum et vident illum
qui a demonio vexabatur sedentem ve-
stitum et sane mentis. et timuerunt. et narrave-
runt illis qui viderant qualiter factum esset ei
qui demonium habuerat. et de porcis. Et rogare
ceperunt eum ut discederet de finibus eorum. Cum-
que ascenderet navem cepit illum deprecari qui
a demonio vexatus fuerat ut esset cum illo.
Et non admisit illum. sed ait illi. Vade in
domum tuam ad tuos. et annuntia illis quanta
tibi fecerit dominus et misertus sit tui. Et abiit et
cepit predicare in decapoli quanta sibi fecisset
ihesus. et omnes mirabantur. Et cum transcendisset
ihesus in navi rursus transfretum convenit tur-
ba multa ad illum et erat circa mare. Et ve-
nit quidam de archisinagogis nomine iairus.
et videns eum procidit ad pedes eius et deprecaba-
tur eum multum dicens. Quoniam filia mea in
extremis est. veni impone manum tuam super
eam ut salva sit et vivat. Et abiit cum illo. et se-
quebatur eum turba multa. et comprimebant

illi. Et mulier que erat in profluvio sangui-
nis annis .xii. et fuerat multa perpessa a conplu-
ribus medicis et erogaverat omnia sua nec quic-
quam profecerat sed magis deterius habebat. Cum
audisset de ihesu venit turba retro et tetigit ve-
stimentum eius. Dicebat enim quia si vel vestimen-
tum eius tetigero salva ero. Et confestim siccatus
est fons sanguinis eius et sensit corpore quod
sanata esset a plaga. Et statim ihesus in semetipsum
cognoscens virtutem que exierat de illo con-
versus ad turbam ait. Quis tetigit vestimen-
ta mea? Et dicebant ei discipuli sui. Vides tur-
bam comprimentem te et dicis quis me tetigit? Et
circumspiciebat videre eam que hoc fecerat. Mu-
lier autem timens et tremens sciens quod factum esset
in se venit et procidit ante eum et dixit ei omnem
veritatem. Ihesus autem dixit ei. Filia fides tua te sal-
vam fecit vade in pace et esto sana a plaga
tua. Adhuc eo loquente veniunt ad archisina-
gogum dicentes quia filia tua mortua est.
Quid ultra vexas magistrum? Ihesus autem audi-
to verbo quod dicebatur ait archisinagogo. No-
li timere tantummodo crede. Et non admisit quemquam
quam se sequi nisi petrum et iacobum et iohannem
fratrem iacobi. Et veniunt ad domum archisi-
nagogi et videt tumultum et flentes et e-
iulantes multum. Et ingressus ait illis. Quid
turbamini et ploratis? Puella non est mortu-
a sed dormit. Et irridebant eum. Ipse vero eiectis
omnibus assumit patrem et matrem puelle et qui
secum erant et ingrediuntur ubi puella erat
iacens. Et tenens manum puelle ait illi. Thabi-
tacumi quod est interpretatum puella tibi dico
surge. Et confestim surrexit puella et ambulabat.
Erat autem annorum .xii. Et obstupuerunt stupore
magno. Et precepit illis vehementer ut nemo id sci-
ret. Et dixit illi manducare dari. VI Et egressus
inde abiit in patriam suam et sequebantur
eum discipuli sui. Et facto sabbato cepit in sina-
goga docere. Et multi audientes admirabantur
in doctrina eius dicentes. Unde huic hec omnia?
et que est sapientia que data est illi et virtutes
tales que per manus eius efficiuntur? Non-
ne hic est faber filius marie frater iacobi et ioseph
et iude et symonis? Nonne et sorores eius hic no-
biscum sunt? Et scandalizabantur in illo. Et
dicebat eis ihesus. Quia non est propheta sine honore
nisi in patria sua et in cognatione sua et in do-
mo sua. Et non poterat ibi virtutem ullam fa-
cere nisi paucos infirmos impositis ma-
nibus curavit. Et mirabatur propter incredulita-
tem illorum. Et circuibat castella in circu-
itu docens. Et convocavit .xii. Et cepit eos mittere
binos et dabat illis potestatem spirituum immun-
dorum. Et precepit eis ne quid tollerent in via nisi vir-
gam tantum non peram non panem neque in zona
es. sed calceatos sandaliis et ne induerentur
duabus tunicis. Et dicebat eis. Quocumque introi-
eritis domum illic manete donec exeatis inde. Et
quicumque non receperint vos nec audierint

vos exeuntes inde excutite pulverem de pe-
dibus vestris in testimonium illis. Et exeuntes
predicabant ut penitentiam agerent. Et demonia mul-
ta eiciebant et ungebant oleo multos egros
et sanabantur. Et audivit rex herodes. Ma-
nifestum enim factum est nomen eius. Et dicebat quia
iohannes baptista resurrexit a mortuis et propterea vir-
tutes operantur in illo. Alii autem dicebant
quia helias est. Alii vero dicebant quia propheta est qua-
si unus ex prophetis. Quo audito herodes ait.
Quem ego decollavi iohannem hic a mortuis re-
surrexit. Ipse enim herodes misit ac tenuit
iohannem et vinxit eum in carcere propter herodia-
dem uxorem philippi fratris sui quia duxerat
eam. Dicebat enim iohannes herodi. Non licet ti-
bi habere uxorem fratris tui. Herodias autem insidia-
batur illi et volebat occidere eum nec poterat.
Herodes autem metuebat iohannem sciens eum virum iustum
et sanctum et custodiebat eum. Et audito eo multa fa-
ciebat et libenter eum audiebat. Et cum dies oppor-
tunus accidisset herodes in natali suo cenam
fecit principibus et tribunis et primis galilee. Cum-
que introisset filia ipsius herodiadis et saltasset
et placuisset herodi simulque recumbentibus
rex ait puelle. Pete a me quod vis et dabo tibi.
Et iuravit ei quia quicquid petieris dabo tibi
licet dimidium regni mei. Que cum exisset dixit
matri sue. Quid petam? At illa dixit. Caput iohannis
baptiste. Cumque introisset statim cum festinatione
ad regem petivit dicens. Volo ut protinus
des mihi in disco caput iohannis baptiste. Et contristatus
rex propter iusiurandum et propter simul recumbentes
noluit eam contristari. Sed misso spiculatore
precepit afferri caput iohannis in disco. Et decollavit
eum in carcere. Et attulit caput eius in disco et
dedit illud puelle et puella dedit matri sue.
Quo audito discipuli eius venerunt et tulerunt
corpus eius et posuerunt illud in monumento.
Et convenientes apostoli ad ihesum renuntiaverunt
ei omnia que egerant et docuerant. Et ait illis.
Venite seorsum in desertum locum et requiescite
pusillum. Erant enim qui veniebant et re-
dibant multi et nec spatium manducan-
di habebant. Et ascendentes in navem abi-
erunt in desertum locum seorsum. Et viderunt eos
abeuntes et cognoverunt multi. Et pedestres
de omnibus civitatibus concurrerunt illuc
et prevenerunt eos. Et exiens vidit turbam
multam ihesus et misertus est super eos quia erant
sicut oves non habentes pastorem. Et cepit illos
docere multa. Et cum iam hora multa fi-
eret accesserunt discipuli eius dicentes.
Desertus locus est hic et iam hora preterit.
Dimitte illos ut euntes in proximas villas
et vicos emant sibi cibos quos manducent.
Et respondens ait illis. Date illis vos mandu-
care. Et dixerunt ei. Euntes emamus .cc.
denariis panes et dabimus illis manducare.
Et dixit eis. Quot panes habetis? Ite et vide-
te. Et cum cognovissent dicunt .v. et duos pisces.

Et precepit illis ut accumbere facerent omnes
secundum contubernia super viride fenum. Et discubu-
erunt in partes per centenos et per quinqua-
genos. Et acceptis .v. panibus et duobus piscibus
intuens in celum benedixit et fregit panes
et dedit discipulis suis ut ponerent ante eos.
et duos pisces divisit omnibus. Et manducave-
runt omnes et saturati sunt. Et sustulerunt reliquias
fragmentorum .xii. cophinos plenos et de pisci-
bus. Erant autem qui manducaverunt .v. milia virorum.
Et statim coegit discipulos suos ascendere
navem. ut precederent eum transfretum ad
bethsaidam dum ipse dimitteret populum. Et cum
dimisisset eos abiit in montem orare. Et cum
sero esset erat navis in medio mari. et ipse
solus in terra. Et videns eos laborantes in
remigando. Erat enim ventus contrarius eis.
et circa quartam vigiliam noctis venit ad
eos ambulans super mare. et volebat preterire
eos. At illi ut viderunt eum ambulantem
super mare putaverunt fantasma esse et exclama-
verunt. Omnes enim viderunt eum. et conturba-
ti sunt. et statim locutus est cum eis. Et dixit eis.
Confidite quia ego sum nolite timere. Et as-
cendit ad illos in navem. et cessavit ventus.
et plus magis intra se stupebant. Non enim in-
tellexerant de panibus. Erat enim cor eorum
obcecatum. Et cum transfretassent pervenerunt
in terram genezareth et applicuerunt. Cumque e-
gressi essent de navi continuo cognoverunt eum.
Et percurrentes universam regionem illam
ceperunt in grabatis eos qui se male habe-
bant circumferre ubi audiebant eum esse. Et quo-
cumque introibat in vicos vel in villas aut civita-
tes in plateis ponebant infirmos et depreca-
bantur eum ut vel fimbriam vestimenti eius
tangerent. Et quotquot tangebant eum salvi
fiebant. Et conveniunt ad eum pharisei et qui-
dam de scribis venientes ab iherosolimis. Et

VII

cum vidissent quosdam de discipulis eius communibus
manibus id est non lotis panem manducare in-
crepaverunt. Pharisei enim et omnes iudei nisi crebro
laverint manus non manducant tenentes tra-
ditiones seniorum. et a foro nisi baptizentur
non comedunt. Et alia multa sunt que tradita
sunt illis servare baptismata calicum. et urceorum et era-
mentorum et lectorum. Et interrogabant eum pharisei
et scribe. Quare discipuli tui non ambulant iuxta
traditionem seniorum sed communibus manibus man-
ducant panem. At ille respondens dixit eis.
Bene prophetavit ysaias de vobis ypocritis.
Sicut scriptum est. Populus hic labiis me hono-
rat. cor autem eorum longe abest a me. Inaniter autem
me colunt. docentes doctrinas et precepta ho-
minum. Relinquentes enim mandatum dei te-
netis traditionem hominum. Baptismata urceorum et ca-
licum et alia similia his facitis multa. et dice-
bat illis. Bene irritum facitis preceptum dei
ut traditionem vestram servetis. Moyses enim
dixit. Honora patrem tuum et matrem tuam.

Et qui maledixerit patri vel matri morte moriatur.
Vos autem dicitis. Si dixerit homo patri vel matri corban
quod est donum: quodcumque ex me est tibi profuerit
et ultra non dimittitis eum quicquam facere
patri suo aut matri. rescindentes verbum dei
per traditionem vestram quam tradidistis. et mul-
ta similia huiusmodi facitis. Et advocans iterum tur-
bam dicebat illis. Audite me omnes et intelli-
gite. Nichil est extra hominem introiens in eum
quod possit eum coinquinare. sed que de homine procedunt
illa sunt que coinquinant hominem. Si quis habet aures
audiendi audiat. Et cum introisset in domum a tur-
ba interrogabant eum discipuli eius parabo-
lam. Et ait illis. Sic et vos imprudentes estis.
Non intelligitis quia omne extrinsecus intro-
iens in hominem non potest eum coinquinare
quia non introit in cor eius. sed in ventrem. et in
secessum exit purgans omnes escas. Dicebat
autem quoniam que de homine exeunt illa coinquinant
hominem. Ab intus enim de corde hominum male
cogitationes procedunt. Adulteria. fornicati-
ones. homicidia. furta. avaritia. nequitie. do-
lus. inpudicitia. oculus malus. blasphemia.
superbia. stulticia. Omnia hec mala ab intus
procedunt et coinquinant hominem. Et inde sur-
gens abiit in fines tyri et sydonis. et ingressus
domum neminem voluit scire. et non potuit la-
tere. Mulier enim statim ut audivit de eo cuius
filia habebat spiritum inmundum intravit et pro-
cidit ad pedes eius. Erat enim mulier gentilis
syrophenissa genere. et rogabat eum ut demoni-
um eiceret de filia eius. Qui dixit illi. Sine prius
saturari filios. Non enim est bonum sumere
panem filiorum et mittere canibus. At illa respondit et di-
xit illi. Utique domine. Nam et catelli edunt de
micis sub mensa puerorum. Et ait illi. Propter hunc
sermonem vade exiit demonium de filia tua.
Et cum abisset domum suam invenit puellam
iacentem supra lectum. et demonium exisse.
Et iterum exiens de finibus tyri venit per sydo-
nem ad mare galilee quod est inter medios fines
decapoleos. Et adducunt ei surdum et mu-
tum deprecabantur eum ut imponat illi
manum. Et apprehendens eum de turba seor-
sum misit digitos suos in auriculas eius.
Et expuens tetigit linguam eius. Et suspi-
ciens in celum ingemuit et dixit illi. Effeta quod
est. adaperire. et statim aperte sunt aures eius.
et solutum est vinculum lingue eius. et loque-
batur recte. et precepit eis ne cui dicerent. Quanto
autem eis precipiebat tanto magis plus predicabant.
et eo amplius admirabantur dicentes. Bene
omnia fecit et surdos fecit audire et mutos loqui.
In illis diebus iterum cum turba multa esset cum ihesu

VIII

nec haberent quod manducarent convocatis discipu-
lis ait illis. Misereor super turbam quia ecce iam tri-
duo sustinent me nec habent quod manducent.
et si dimisero eos ieiunos in domum suam
deficient in via. Quidam enim ex eis de longe
venerunt. Et responderunt ei discipuli sui unde

istos poterit hic quis saturare panibus in solitu-
dine? Et interrogabat eos quot panes habetis?
Qui dixerunt. vii. Et precepit turbe discumbere super
terram. Et accipiens. vii. panes gratias agens fre-
git et dabat discipulis suis ut apponerent. et ap-
posuerunt turbe. et habebant pisciculos paucos. et
ipsos benedixit et iussit apponi. Et manducave-
runt et saturati sunt. Et sustulerunt quod superaverat de
fragmentis. vii. sportas. Erant autem qui man-
ducaverant quasi. iiii. milia hominum. et dimisit eos.
Et statim ascendit navim cum discipulis suis.
venit in partes dalmanutha. et exierunt pharise-
i et ceperunt conquirere cum eo querentes ab e-
o signum de celo temptantes eum. Et ingemi-
scens spiritu ait. Quid generatio ista signum querit?
Amen dico vobis si dabitur generationi isti signum.
et dimittens eos iterum ascendit navim et abiit
trans fretum. et obliti sunt panem sumere. et
nisi unum panem non habebant secum in navi. et
precipiebat eis dicens. Videte et cavete a ferm-
ento phariseorum et fermento herodis. et cogitabant
ad alterutrum dicentes quia panem non habemus. Quo
cognito ihesus ait illis. Quid cogitatis quia panes non
habetis? nondum cognoscitis nec intelligitis. adhuc
cecatum habetis cor vestrum. Oculos habentes non vide-
tis. et aures habentes non auditis nec recordamini
quando. v. panes fregi in. v. milia. et quot cophinos
fragmentorum plenos sustulistis? Dicunt ei. xii. Quando
et. vii. panes in. iiii. milia hominum quot sportas
fragmentorum tulistis? et dicunt ei. vii. et dicebat
eis. quomodo nondum intelligitis? Et veniunt beth-
saydam. et adducunt ei cecum et rogabant eum
ut illum tangeret. Et apprehensa manu ceci
eduxit eum extra vicum. et expuens in oculos
eius impositis manibus suis interrogavit eum
si aliquid videret. et aspiciens ait. Video homines
velut arbores ambulantes. Deinde iterum inposuit
manum super oculos eius et cepit videre. et re-
stitutus est. ita ut clare videret omnia. Et misit
illum in domum suam dicens. Vade in domum
tuam. et si in vicum introieris nemini dixeris.
Et egressus est ihesus et discipuli eius in castella
cesaree philippi. et in via interrogabat discipu-
los suos dicens. Quem me dicunt esse homines? Qui
responderunt illi dicentes. Alii iohannem baptistam. Alii
heliam. Alii vero quasi unum ex prophetis. Tunc
dicit illis. Vos vero quem me esse dicitis? Respondens petrus
ait illi. Tu es christus. et comminatus est eis. ne cui dice-
rent de illo. Et cepit docere eos. quoniam oportet
filium hominis pati multa. et reprobari a se-
nioribus sacerdotibus et senioribus et scribis. et occidi et
post tres dies resurgere. et palam verbum loque-
batur. et apprehendens petrus eum cepit increpa-
re eum. Qui conversus videns discipulos suos. et com-
minatus est petro dicens. Vade retro me sathana
quoniam non sapis ea que dei sunt sed que hominum sunt.
Et convocata turba cum discipulis suis.
dixit eis. Si quis vult me sequi deneget se-
metipsum et tollat crucem suam et sequatur me.
Qui enim voluerit animam suam salvam facere

perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me
et evangelium salvam faciet eam. Quid enim pro-
derit homini si lucretur totum mundum et detrimentum
faciat anime sue? Aut quam dabit homo commutationem
pro anima sua? Qui enim me confessus fuerit et verba
mea in generatione ista adultera et peccatrice
et filius hominis confitebitur eum cum venerit in gloria
patris sui cum angelis. et dicebat illis. Amen
dico vobis quia sunt quidam de hic stantibus
qui non gustabunt mortem donec videant
regnum dei venientem in virtute. Et post di-
es sex assumpsit ihesus petrum. et iacobum et iohannem.
et ducit illos in montem excelsum seorsum
solos. et transfiguratus est coram ipsis. et vestimen-
ta eius facta sunt splendentia et candida nimis
velut nix. qualia fullo non potest super terram can-
dida facere. Et apparuit illis helias cum moyse. et
erant loquentes cum ihesu. Et respondens petrus ait ihesu.
Rabbi bonum est nos hic esse. et faciamus hic tria
tabernacula. tibi unum. et moysi unum. et helie unum.
Non enim sciebat quid diceret. Erant enim timore ex-
territi. et facta est nubes obumbrans eos. Et venit
vox de nube dicens. hic est filius meus karissimus au-
dite illum. Et statim circumspicientes neminem
amplius viderunt. nisi ihesum tantum secum. Et descen-
dentibus illis de monte precepit illis ne cui que
vidissent narrarent nisi cum filius hominis a mor-
tuis resurrexerit. Et verbum continuerunt apud se.
conquirentes quidnam esset cum a mortuis resur-
rexerit. Et interrogabant eum dicentes. Quid ergo
dicunt scribe et pharisei quia heliam oportet venire
primum. Qui respondens ait illis. helias cum venerit primo
restituet omnia. Et quomodo scriptum est in filium hominis
ut multa patiatur et contempnatur. Sed dico vo-
bis quia et helias venit. et fecerunt illi quecumque vo-
luerunt sicut scriptum est de eo. Et veniens ad dis-
cipulos suos vidit turbam magnam circa
eos et scribas conquirentes cum illis. Et confestim
omnis populus videns ihesum stupefactus est. et ex-
paverunt et accurrentes salutabant eum. et interro-
gavit eos. Quid inter vos conquiritis? Et respondens
unus de turba dixit. Magister attuli filium meum
ad te habentem spiritum mutum. Qui ubicumque eum apprehen-
derit allidit illum et spumat et stridet dentibus
et arescit. et dixi discipulis tuis ut eicerent eum et
non potuerunt. Qui respondens eis dixit. O generatio in-
credula quamdiu apud vos ero? quamdiu vos pati-
ar? Afferte illum ad me. et attulerunt eum. Et cum vidis-
set illum statim spiritus conturbavit illum. et elisus in terra
volutabatur spumans. Et interrogavit patrem
eius. Quantum temporis est ex quo ei accidit? At ille ait.
Ab infantia. et frequenter eum et in ignem et in aquam
misit ut eum perderet. Sed si quid potes adiuva nos
misertus nostri. Ihesus autem ait illi. Si potes credere
omnia possibilia sunt credenti. Et continuo excla-
mans pater pueri cum lacrimis aiebat. Credo domine.
adiuva incredulitatem meam. Et cum videret ihesus
concurrentem turbam comminatus est spiritui inmun-
do dicens illi. Surde et mute spiritus ego precipio tibi
exi ab eo. et amplius ne introeas in eum. Et ex-

clamans, et multum discerpens eum exiit ab eo, et factus est sicut mortuus, ita ut multi dicerent quia mortuus est. Ihesus autem tenens manum eius elevavit eum, et surrexit. Et cum introisset in domum, discipuli eius secreto interrogabant eum: Quare nos non potuimus eicere eum? Et dixit illis: Hoc genus in nullo potest exire nisi in ieiunio et oratione. Et inde profecti pretergrediebantur Galileam, nec volebat quemquam scire. Docebat autem discipulos suos et dicebat illis quoniam filius hominis tradetur in manus hominum, et occident eum, et occisus tercia die resurget. At illi ignorabant verbum, et timebant interrogare eum. Et venerunt Capharnaum. Qui cum domi essent, interrogabat eos: Quid in via tractabatis? At illi tacebant. Siquidem inter se in via disputaverant quis eorum maior esset. Et residens vocavit duodecim, et ait illis: Si quis vult primus esse, erit omnium novissimus et omnium minister. Et accipiens puerum statuit in medio eorum. Quem cum complexus esset, ait illis: Quisquis unum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit. Et quicumque me susceperit, non me solum suscipit, sed eum qui me misit. Respondit illi Iohannes dicens: Magister, vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia, qui non sequitur nos, et prohibuimus eum. Ihesus autem ait: Nolite prohibere eum. Nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo et possit cito male loqui de me. Qui enim non est adversum vos, pro vobis est. Quisquis enim potum dederit vobis calicem aque frigide in nomine meo, quia Christi estis, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Et quisquis scandalizaverit unum de pusillis his credentibus in me, bonum est magis ei si circumdaretur mola asinaria in collo eius, et in mare mitteretur. Et si scandalizaverit te manus tua, abscide illam. Bonum est tibi debilem introire ad vitam, quam duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem, ubi vermis eorum non moritur, et ignis non extinguitur. Et si pes tuus scandalizat te, amputa illum. Bonum est tibi claudum introire in vitam eternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis, ubi vermis eorum non moritur, et ignis non extinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te, eice eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis, ubi vermis eorum non moritur, et ignis non extinguitur. Omnis enim igne salietur, et omnis victima sale salietur. Bonum est sal; quod si sal insulsum fuerit, in quo illud condietis? Habete in vobis sal, et pacem habete inter vos.

X

Et inde exurgens venit in fines Iudee ultra Iordanem. Et conveniunt iterum turbe ad eum, et sicut consueverat, iterum docebat eos. Et accedentes pharisei interrogabant eum: Si licet viro uxorem dimittere, temptantes eum. At ille respondens ait eis: Quid vobis precepit Moyses? Qui dixerunt: Moyses permisit libellum repudii scribere et dimittere. Quibus respondens Ihesus ait: Ad duritiam cordis vestri

scripsit vobis preceptum istud. Ab initio autem creature masculum et feminam fecit eos Deus, et dixit: Propter hoc relinquet homo patrem et matrem, et adherebit uxori sue, et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet. Et in domo iterum discipuli eius de eodem interrogaverunt eum, et ait illis: Quicumque dimiserit uxorem suam et aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum et alii nupserit, mechatur. Et offerebant illi parvulos ut tangeret eos. Discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum vidisset, indigne tulit, et ait illis: Sinite parvulos venire ad me, et ne prohibueritis eos. Talium est enim regnum Dei. Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud. Et complexans eos et imponens manus super illos benedicebat eos. Et cum egressus esset in viam, procurrens quidam, genu flexo ante eum, rogabat eum dicens: Magister bone, quid faciam ut vitam eternam percipiam? Ihesus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus Deus. Precepta nosti: Ne adulteres, ne occidas, ne furtum facias, ne falsum testimonium dicas, ne fraudem feceris, honora patrem et matrem. At ille respondens ait illi: Magister, hec omnia conservavi a iuventute mea. Ihesus autem intuitus eum dilexit eum, et dixit ei: Unum tibi deest. Vade, quecumque habes vende, et da pauperibus, et habebis thesaurum in celo; et veni, sequere me. Qui contristatus in verbo abiit merens. Erat enim habens possessiones multas. Et circumspiciens Ihesus ait discipulis suis: Quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei introibunt. Discipuli autem obstupescebant in verbis eius. At Ihesus rursus respondens ait illis: Filioli, quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum Dei introire. Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei. Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos: Et quis potest salvus fieri? Et intuens illos Ihesus ait illis: Apud homines impossibile est, sed non apud Deum. Omnia enim apud Deum possibilia sunt. Et cepit ei Petrus dicere: Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Respondens Ihesus ait: Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut filios aut agros propter me et propter evangelium, qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc, domos et fratres et sorores et matres et filios et agros cum persecutionibus, et in seculo futuro vitam eternam. Multi autem erunt primi novissimi, et novissimi primi. Erant autem in via ascendentes Ierosolimam, et precedebat illos Ihesus, et stupebant, et sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim cepit illis dicere que essent ventura ei. Quia ecce ascendimus Ierosolimam, et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et senioribus, et condempnabunt eum morte, et tradent eum gentibus, et illudent ei, et conspuent in eum, et flagellabunt eum, et interficient eum, et tercia

die resurget. Et accedunt ad eum iacobus et iohannes filii zebedei dicentes: Magister volumus ut quodcumque petierimus facias nobis. At ille dixit eis: Quid vultis ut faciam vobis? Et dixerunt: Da nobis ut unus ad dexteram tuam et alius ad sinistram tuam sedeamus in gloria tua. Iesus autem dixit eis: Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? aut baptismo quo ego baptizor baptizari? At illi dixerunt ei: Possumus. Iesus autem ait illis: Calicem quidem quem ego bibo bibetis, et baptismo quo ego baptizor baptizabimini. Sedere autem ad dexteram meam vel ad sinistram non est meum dare vobis, sed quibus paratum est. Et audientes decem indignati sunt de iacobo et iohanne. Iesus autem vocans eos ait illis: Scitis quia hi qui videntur principari gentibus dominantur eis, et principes eorum potestatem habent ipsorum. Non ita est autem in vobis, sed quicumque voluerit fieri maior erit vester minister. Et quicumque voluerit in vobis primus esse erit omnium servus. Nam et filius hominis non venit ut ministraretur ei sed ut ministraret et daret animam suam redemptionem pro multis.

Et veniunt iericho. Et proficiscente eo de iericho et discipulis eius et plurima multitudine filius timei bartimeus caecus sedebat iuxta viam mendicans. Qui cum audisset quia iesus nazarenus est coepit clamare et dicere: Iesu fili david miserere mei. Et comminabantur ei multi ut taceret. At ille multo magis clamabat: Fili david miserere mei. Et stans iesus praecepit illum vocari. Et vocant caecum dicentes ei: Animaequior esto surge vocat te. Qui proiecto vestimento suo exiliens venit ad eum. Et respondens iesus dixit ei: Quid tibi vis faciam? Caecus autem dixit ei: Rabboni ut videam. Iesus autem dixit ei: Vade fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit et sequebatur eum in via.

XI

Et cum appropinquaret iherosolimae et bethaniae ad montem olivarum mittit duos ex discipulis suis et ait illis: Ite in castellum quod contra vos est, et statim introeuntes illuc invenietis pullum ligatum super quem nemo adhuc hominum sedit. Solvite et adducite illum. Et si quis vobis dixerit quid facitis dicite quia domino necessarius est, et continuo illum dimittet huc. Et abeuntes invenerunt pullum ligatum ante ianuam foris in bivio et solvunt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis: Quid facitis solventes pullum? Qui dixerunt illis sicut praeceperat illis iesus et dimiserunt eis. Et duxerunt pullum ad iesum et imposuerunt illi vestimenta sua et sedit super eum. Multi autem straverunt vestimenta sua in via, alii autem frondes caedebant de arboribus et sternebant in via. Et qui praeibant et qui sequebantur clamabant dicentes: Osanna benedictus qui venit in nomine domini. Et benedictum quod venit regnum patris nostri david osanna in excelsis.

Et introivit iherosolimam in templum et circumspectis omnibus cum iam vespera esset hora exivit in bethaniam cum xii. Et alia die cum exirent a bethania esuriit. Cumque vidisset a longe ficum habentem folia venit si quid forte inveniret in ea. Et cum venisset ad eam nihil invenit praeter folia. Non enim erat tempus ficorum. Et respondens dixit ei: Iam non amplius in aeternum ex te quisquam fructum manducet. Et audiebant discipuli eius. Et veniunt iherosolimam. Et cum introisset templum coepit eicere vendentes et ementes de templo, et mensas nummulariorum et cathedras vendentium columbas evertit. Et non sinebat ut quisquam transferret vas per templum. Et docebat eos dicens: Nonne scriptum est quia domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus? vos autem fecistis illam speluncam latronum. Quo audito principes sacerdotum et scribae quaerebant quomodo eum perderent. Timebant enim eum quoniam universa turba admirabatur super doctrina eius. Et cum vespera esset facta egrediebatur de civitate. Et cum mane transirent viderunt ficum aridam factam a radicibus. Et recordatus petrus dixit ei: Rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondens iesus ait illis: Habete fidem dei. Amen dico vobis quia quicumque dixerit huic monti tollere et mittere in mare, et non haesitaverit in corde suo sed crediderit quia quodcumque dixerit fiat, fiet ei. Propterea dico vobis omnia quaecumque orantes petitis credite quia accipietis et evenient vobis. Et cum stabitis ad orandum dimittite si quid habetis adversus aliquem ut et pater vester qui in caelis est dimittat vobis peccata vestra. Quod si vos non dimiseritis nec pater vester qui in caelis est dimittet vobis peccata vestra.

Et veniunt rursus iherosolimam. Et cum ambularent in templo accedunt ad eum summi sacerdotes et scribae et seniores et dicunt illi: In qua potestate haec facis? et quis dedit tibi hanc potestatem ut ista facias? Iesus autem respondens ait illis: Interrogabo vos et ego unum verbum, et respondete mihi et dicam vobis in qua potestate haec faciam. Baptismum iohannis e caelo erat an ex hominibus? respondete mihi. At illi cogitabant secum dicentes: Si dixerimus e caelo dicet nobis quare ergo non credidistis ei? Si dixerimus ex hominibus timemus populum. Omnes enim habebant iohannem quia vere propheta esset. Et respondentes dicunt iesu: Nescimus. Respondens iesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate haec faciam. Et coepit illis in parabolis loqui.

XII

Vineam plantavit homo et circumdedit saepem et fodit lacum et aedificavit turrem et locavit eam agricolis et peregre profectus est. Et misit ad agricolas in tempore servum ut acciperet de agricolis de fructu vineae. Qui apprehensum eum ceciderunt et dimiserunt vacuum. Et iterum misit ad illos alium servum et illum in capite vulneraverunt et contumeliis affecerunt. Et rursum alium misit et illum occiderunt, et plures alios quosdam caedentes alios vero occidentes. Adhuc ergo unum habens filium carissimum et illum misit ad illos novissimum dicens quia forte verebuntur filium meum. Coloni

autem dixerunt ad invicem. Hic est heres. Venite oc-
cidamus eum: et nostra erit hereditas. Et apprehenden-
tes eum extra vineam eiecerunt et occiderunt. Quid ergo
faciet dominus vinee? veniet et perdet colonos et da-
bit vineam aliis. Nec scripturam hanc legistis?
Lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus
est in caput anguli. A domino factum est istud et est
mirabile in oculis nostris. Et querebant eum tenere.
et timuerunt turbam. Cognoverunt enim quoniam
ad eos parabolam hanc dixerit. et relicto eo a-
bierunt. Et mittunt ad eum quosdam ex
phariseis et herodianis ut eum caperent in verbo.
Qui venientes dicunt ei. Magister scimus quia
verax es et non curas quemquam. Neque enim vides
in faciem hominis sed in veritate viam dei doces.
Licet dari tributum cesari an non dabimus?
Qui sciens versutiam eorum ait illis. Quid me temp-
tatis? Afferte mihi denarium ut videam. At
illi attulerunt ei. Et ait illis. Cuius est imago
hec et inscriptio? Dicunt ei. Cesaris. Respondens autem
ihesus ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesa-
ri et que sunt dei deo. et mirabantur super eo. Et ve-
nerunt ad eum saducei qui dicunt resurrectionem
non esse: et interrogabant eum dicentes. Magister
moyses scripsit nobis ut si cuius frater mortuus fu-
erit et dimiserit uxorem et filios non reliquerit
accipiet frater eius uxorem ipsius et resuscitet semen
fratri suo. VII. ergo fratres erant. et primus accepit ux-
orem et mortuus est non relicto semine. et secundus ac-
cepit eam et mortuus est et nec iste reliquit semen.
et tertius similiter. et acceperunt eam VII. et non reliquerunt
semen. Novissima omnium mortua est et mulier.
In resurrectione ergo cum resurrexerint cuius de his erit
uxor? Septem enim habuerunt eam uxorem. Et respondens
ihesus ait illis. Nonne ideo erratis nescientes scrip-
turas neque virtutem dei. Cum enim a mortuis resur-
rexerint neque nubent neque nubentur. sed erunt sicut
angeli dei in celis. De mortuis autem quod resurgant
non legistis in libro moysi super rubum quomodo
illi dixerit deus dicens. Ego sum deus abraham
et deus ysaac et deus iacob. non est deus mortuorum
sed vivorum. Vos ergo multum erratis. Et
accessit unus de scribis qui audierat illos
conquirentes et videns quoniam bene illis responderit
interrogavit eum quod esset omnium primum manda-
tum. Respondit ei quia primum omnium mandatum est. Au-
di israel. Dominus deus tuus deus unus est. Et diliges do-
minum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota
anima tua. et ex tota mente tua. et ex tota
virtute tua. Hoc est primum mandatum. Secundum autem
simile est huic. Diliges proximum tuum tamquam
te ipsum. Maius horum aliud mandatum non est.
Et ait illi scriba. Bene magister in veritate dixisti
quia unus est deus et non est alius preter eum. Et ut di-
ligatur ex toto corde. et ex tota mente. et ex to-
to intellectu. et ex tota anima. et ex tota forti-
tudine. et diligere proximum tamquam se ipsum.
maius est omnibus holocaustomatibus et sacri-
ficiis. Ihesus autem videns quod sapienter respondisset
dixit illi. Non longe es a regno dei. Et nemo

iam audebat eum interrogare. Et respondens ihesus dice-
bat docens in templo. Quomodo dicunt scribe christum
filium esse david. Ipse enim david dicebat in spiritu sancto. Dixit
dominus domino meo sede a dextris meis. donec ponam
inimicos tuos scabellum pedum tuorum.
Ipse ergo david dicit eum dominum. et unde est filius eius. Et
multa turba libenter eum audivit. Et dice-
bat eis in doctrina sua. Cavete a scribis qui
volunt in stolis ambulare. et salutari in foro
et in primis cathedris sedere in synagogis et primos
discubitus in cenis. Qui devorant domos vidu-
arum sub obtentu prolixe orationis. hii accipi-
ent prolixius iudicium. Et sedens ihesus contra
gazophilacium aspiciebat quomodo turba iac-
taret es in gazophilacium. et multi divites
iactabant multa. Cum venisset autem una vi-
dua pauper misit duo minuta quod est quadrans.
Et convocatis discipulis suis ait illis. Amen dico
vobis quoniam vidua hec pauper plus omnibus misit
qui miserunt in gazophilacium. Omnes enim ex eo
quod habundabat illis miserunt. hec vero de penu-
ria sua omnia que habuit misit totum victum
suum. Et cum egrederetur de templo ait il-
li unus ex discipulis suis. Magister aspice quales
lapides et quales structure. Et respondens ihesus ait illi.

XIII

Vides has omnes magnas edificationes? non re-
linquetur lapis super lapidem qui non destruatur.
Et cum sederet in monte oliveti contra templum inter-
rogabant eum separatim petrus et iacobus et iohannes
et andreas. Dic nobis quando hec fient et quod signum
quando hec omnia incipient consummari. Et respondens
ihesus cepit illis dicere. Videte ne quis vos seducat.
Multi enim venient in nomine meo dicentes quia e-
go sum. et seducent multos. Cum autem audieritis
bella et opiniones bellorum ne timueritis. Oportet
enim hec fieri sed nondum statim finis. Exur-
get enim gens super gentem et regnum super regnum
et erunt terremotus per loca et fames. Initium
dolorum hec. Videte autem vosmet ipsos. Tradent enim
vos in conciliis et in synagogis vapulabitis.
et ante reges et presides stabitis propter me in testimo-
nium illis et in omnes gentes. Primum oportet
predicari evangelium. Et cum duxerint vos tra-
dentes nolite precogitare quid loquamini.
sed quod datum fuerit vobis in illa hora id loquimi-
ni. Non enim vos estis loquentes sed spiritus sanctus. Tra-
det autem frater fratrem in mortem et pater filium. et
consurgent filii in parentes. et morte eos affi-
ciunt. et eritis odio omnibus propter nomen meum.
Qui autem sustinuerit in finem hic salvus erit. Cum autem
videritis abhominationem desolationis stan-
tem ubi non debet qui legit intelligat. Tunc
qui in iudea sunt fugiant in montem. et qui
supra tectum ne descendat in domum nec in-
troeat ut tollat quid de domo sua. et qui in
agro erit non revertatur retro tollere vesti-
mentum suum. Ve autem pregnantibus et nutri-
entibus in illis diebus. Orate ergo ut hyeme non
fiant. Erunt autem dies illi tribulationis tales
quales non fuerunt ab initio creature quam c-

didit deus usque nunc neque fient. Et nisi breviasset
dies dominus non fuisset salva omnis caro sed propter electos
quos elegit breviavit dies. Et tunc si quis vobis
dixerit ecce hic est Christus ecce illic ne credideritis. Ex-
surgent enim pseudochristi et pseudoprophete et dabunt
signa et prodigia ad seducendos si fieri potest etiam e-
lectos. Vos ergo videte. ecce predixi vobis omnia.
Sed in illis diebus post tribulationem illam sol con-
tenebrabitur et luna non dabit splendorem
suum. et stelle celi erunt decidentes. et virtutes
que sunt in celis movebuntur. Et tunc videbunt
filium hominis venientem in nubibus cum virtute mul-
ta et gloria. et tunc mittet angelos suos et congrega-
bit electos suos a quattuor ventis a summo terre
usque ad summum celi. A ficu autem discite para-
bolam. Cum iam ramus eius tener fuerit et nata fu-
erint folia cognoscitis quia in proximo sit es-
tas. Sic et vos cum videritis hec fieri scitote quod
in proximo sit in hostiis. Amen dico vobis quoniam
non preteribit generatio ista donec omnia fiant.
Celum et terra transibunt verba autem mea non
transient. De die autem illa vel hora nemo scit
neque angeli in celo neque filius nisi pater. Videte vigi-
late et orate nescitis enim quando tempus sit. Sicut enim
homo qui peregre profectus reliquit domum
suam. et dedit servis suis potestatem cuiusque
operis. et ianitori precepit ut vigilet. Vigilate
ergo nescitis enim quando dominus domus veniat. sero an
media nocte. an galli cantu. an mane. ne cum
venerit repente inveniat vos dormientes. Quod autem
XIIII
vobis dico omnibus dico vigilate. Erat autem pascha
et azima post biduum. et querebant summi sacer-
dotes et scribe. quomodo eum dolo tenerent et occide-
rent. Dicebant autem. Non in die festo: ne forte
tumultus fieret in populo. Et cum esset in bethania
[et recumberet] in domo symonis leprosi: venit mulier habens
alabastrum unguenti nardi spicati pretio-
si. et fracto alabastro effudit super caput eius.
Erant autem quidam indigne ferentes intra se-
metipsos et dicentes. Ut quid perditio hec facta est un-
guenti? Poterat enim unguentum istud venum-
dari plusquam trecentis denariis. et dari pauperibus.
et fremebant in eam. Ihesus autem dixit. Sinite eam.
Quid illi molesti estis? Bonum opus operata est
in me. Semper enim pauperes habetis vobiscum:
et cum volueritis potestis illis benefacere. me autem
non semper habebitis. Quod habuit hec fecit. prevenit
ungere corpus meum in sepulturam. Amen di-
co vobis ubicumque predicatum fuerit evangelium istud
in universo mundo et quod fecit hec narrabitur
in memoriam eius. Et iudas scarioth unus
ex duodecim abiit ad summos sacerdotes ut proderet
eum illis. Qui audientes gavisi sunt et promiserunt
ei pecuniam se daturos et querebat quomodo eum
oportune traderet. Et prima die azimorum quando pa-
scha immolabant dicunt ei discipuli. Quo vis
eamus et paremus tibi ut manduces pascha? Et
mittit duos ex discipulis suis et dicit illis. Ite
in civitatem et occurret vobis homo lagenam a-
que baiulans. Sequimini eum et quocumque intro-
ierit dicite domino domus. quia magister dicit.
Ubi est refectio mea ubi pascha cum discipulis
meis manducem? Et ipse demonstrabit vo-
bis cenaculum grande stratum: et illic parate nobis.
Et abierunt discipuli eius et venerunt in civita-
tem. et invenerunt sicut dixerat illis. et paraverunt
pascha. Vespere autem facto venit cum duodecim. et discumben-
tibus eis et manducantibus ait Ihesus. Amen dico vo-
bis quia unus ex vobis tradet me qui manducat
mecum. At illi ceperunt contristari et dicere singu-
latim. Numquid ego? Qui ait illis. Unus ex duodecim
qui intingit manum mecum in catino. Et filius
quidem hominis vadit sicut scriptum est de illo.
Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur.
Bonum erat illi si natus non fuisset homo ille.
Et manducantibus illis accepit Ihesus panem et be-
nedicens fregit et dedit illis. et ait. Sumite hoc est
corpus meum. Et accepto calice gratias agens
dedit eis. et biberunt ex eo omnes. et ait illis. Hic
est sanguis novi testamenti mei qui pro multis
effundetur. Amen dico vobis quia iam non bi-
bam de hoc genimine vitis usque in diem illum
cum illud bibam novum in regno dei. Et ymno
dicto exierunt in montem olivarum. Et ait illis Ihesus.
Omnes scandalizabimini in me in nocte ista quia
scriptum est. Percutiam pastorem et dispergen-
tur oves gregis. Sed postea quam resurrexero pre-
cedam vos in galileam. Petrus autem ait illi.
Et si omnes scandalizati fuerint in te sed non ego.
Et ait illi Ihesus. Amen dico tibi quia tu hodie in hac nocte
priusquam bis gallus vocem dederit ter me es
negaturus. At ille amplius loquebatur. Et si o-
portuerit me simul commori tibi non te negabo. Si-
militer autem et omnes dicebant. Et veniunt in predium
cui nomen gethsemani. et ait discipulis suis.
Sedete hic donec orem. Et assumit petrum
et iacobum et iohannem secum. et cepit pavere et tedere.
Et ait illis. Tristis est anima mea usque ad mor-
tem. Sustinete hic et vigilate. Et cum processisset
paululum procidit super terram et orabat ut si
fieri posset transiret ab eo hora. Et dixit. Abba pater
omnia possibilia sunt tibi. Transfer hunc calicem a me.
Sed non quod ego volo sed quod tu. Et venit et invenit
eos dormientes. Et ait petro. Symon dormis?
Non potuisti una hora vigilare? Vigilate et o-
rate ut non intretis in temptationem. Spiritus qui-
dem promptus est caro autem infirma. Et iterum abi-
ens eundem sermonem oravit dicens. Et reversus
denuo invenit eos dormientes. Erant enim o-
culi eorum gravati. et ignorabant quid responderent
ei. Et venit tertio et ait illis. Dormite iam et requi-
escite. Sufficit venit hora. Ecce filius hominis
tradetur in manus peccatorum. Surgite eamus. Ecce
qui me tradet prope est. Et adhuc eo loquente
venit iudas scarioth unus ex duodecim. et cum illo tur-
ba multa cum gladiis et lignis a summis sacerdotibus
et scribis et a senioribus. Dederat autem traditor eius
eis signum dicens. Quemcumque osculatus fuero
ipse est tenete eum. et ducite caute. Et cum venisset
statim accedens ad eum ait. Rabbi. et osculatus

est eum. At illi manus iniecerunt in eum
et tenuerunt eum. Unus autem de circumstanti-
bus educens gladium percussit servum summi
sacerdotis et amputavit illi auriculam. Et respon-
dens Ihesus ait illis. Tamquam ad latronem existis
cum gladiis et lignis comprehendere me. Cotidie eram
apud vos docens in templo et non me tenuistis. Sed ut
adimpleantur scripture. Tunc discipuli eius
relinquentes eum omnes fugerunt. Adolescens autem
quidam sequebatur eum amictus syndone
super nudo et tenuerunt eum. At ille relicta syndo-
ne nudus profugit ab eis. Et adduxerunt
Ihesum ad summum sacerdotem et convenerunt
omnes sacerdotes et scribe et seniores. Petrus
autem a longe secutus est eum usque intro in atri-
um summi sacerdotis et sedebat cum ministris
et calefaciebat se ad ignem. Summi vero sacer-
dotes et omne concilium querebant adversum Ihesum
ut eum morti traderent nec inveniebant. Mul-
ti enim falsum testimonium dicebant adversus
eum et convenientia testimonia non erant. Et
quidam surgentes falsum testimonium fere-
bant adversus eum dicentes. Quoniam nos audivi-
mus eum dicentem. ego dissolvam templum
hoc manu factum et post triduum aliud non ma-
nu factum edificabo. Et non erat conveniens testi-
monium illorum. Et exurgens summus sacer-
dos in medium interrogavit Ihesum dicens. Non res-
pondes quicquam ad ea que tibi obiciuntur ab
his? Ille autem tacebat et nichil respondit. Rursum sum-
mus sacerdos interrogabat eum et dixit ei. Tu
es Christus filius dei benedicti? Ihesus autem dixit ei. Ego sum.
et videbitis filium hominis a dextris sedentem vir-
tutis et venientem cum nubibus celi. Summus autem
sacerdos scindens vestimenta sua ait. Quid
adhuc desideramus testes? Audistis blasphemi-
am. Quid vobis videtur? Qui omnes condempnave-
runt eum esse reum mortis. Et ceperunt quidam
conspuere in eum et velare faciem eius et colaphis
eum cedere et dicere ei prophetiza. Et ministri alapis
eum cedebant. Et cum esset Petrus in atrio deorsum
venit una ex ancillis summi sacerdotis et cum
vidisset Petrum calefacientem se aspiciens e-
um ait. Et tu cum Ihesu Nazareno eras. At ille
negavit dicens. Neque scio neque novi quid dicas.
Et exivit foras ante atrium et gallus cantavit.
Rursus autem cum vidisset eum ancilla cepit dicere
circumstantibus quia hic ex illis est. At ille iterum
negavit. Et post pusillum rursum qui asta-
bant dicebant Petro. Vere ex illis es. nam et Ga-
lileus es. Ille autem cepit anathematizare et iurare
quia nescio hominem istum quem dicitis. Et statim iterum
gallus cantavit. Et recordatus est Petrus verbi
quod dixerat ei Ihesus. Priusquam gallus bis cantet ter

XV

me negabis et cepit flere. Et confestim mane
consilium facientes summi sacerdotes cum senioribus
et scribis et universo concilio vincientes Ihesum
duxerunt et tradiderunt Pylato. Et interrogavit
eum Pylatus. Tu es rex Iudeorum? At ille respondens
ait illi. Tu dicis. Et accusabant eum summi
sacerdotes in multis. Pylatus autem rursus interro-
gabat eum dicens. Non respondes quicquam? Vide in
quantis te accusant. Ihesus autem amplius nichil respon-
dit ita ut miraretur Pylatus. Per diem autem festum
solebat dimittere illis unum ex vinctis quemcumque
petissent. Erat autem qui dicebatur Barrabas qui
cum seditiosis vinctus erat qui in seditione fecerat
homicidium. Et cum ascendisset turba cepit roga-
re sicut semper faciebat illis. Pylatus autem respon-
dit eis et dixit. Vultis dimittam vobis regem Iudeorum?
Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum
summi sacerdotes. Pontifices autem concitaverunt turbam
ut magis Barrabam dimitteret eis. Pylatus
autem iterum respondens ait illis. Quid ergo vultis faciam re-
gi Iudeorum? At illi iterum clamaverunt. Cruci-
fige eum. Pylatus vero dicebat eis. Quid enim mali
fecit? At illi magis clamabant. Crucifige eum.
Pylatus autem volens satisfacere populo dimisit
illis Barrabam. Et tradidit eis Ihesum flagellis
cesum ut crucifigeretur. Milites autem duxerunt
eum intro in atrium pretorii et convocant totam
cohortem et induunt eum purpura et imponunt
ei plectentes spineam coronam. Et ceperunt
salutare eum. Ave rex Iudeorum. Et percutiebant
caput eius arundine et conspuebant in eum. Et po-
nentes genua adorabant eum. Et postquam il-
luserunt ei exuerunt illum purpura et in-
duerunt illum vestimentis suis et educunt eum
ut crucifigerent illum. Et angariaverunt quempiam
pretereuntem Symonem Cyreneum venientem
de villa patrem Alexandri et Rufi ut tolleret
crucem eius. Et perducunt eum in Golgotha
locum quod interpretatum est Calvarie locus. Et
dabant ei bibere murratum vinum et non acce-
pit. Et crucifigentes eum diviserunt ves-
timenta sua mittentes sortem super eis quis quid
tolleret. Erat autem hora tercia et crucifixerunt eum.
Et erat titulus cause eius inscriptus rex Iu-
deorum. Et cum eo crucifigunt duos latrones unum
a dextris et unum a sinistris eius. Et adimple-
ta est scriptura que dicit. Et cum iniquis deputatus
est. Et pretereuntes blasphemabant eum move-
ntes capita sua et dicentes. Vah qui destruit
templum dei et in tribus diebus reedificat. Sal-
vum fac temet ipsum descendens de cruce.
Similiter et summi sacerdotes illudentes ad
alterutrum cum scribis dicebant. Alios salvos
fecit se ipsum non potest salvum facere. Christus rex
Israel descendat nunc de cruce ut videamus et cre-
damus. Et qui cum eo crucifixi erant conviciabantur
ei. Et facta hora sexta tenebre facte sunt super totam
terram usque in horam nonam. Et hora nona ex-
clamavit Ihesus voce magna dicens. Heloy heloy
lamasabathani. quod est interpretatum deus meus
deus meus ut quid dereliquisti me? Et quidam
de circumstantibus audientes dicebant. Ecce
Helyam vocat. Currens autem unus et implens spon-
giam aceto circumponensque calamo potum
dabat ei dicens. Sinite videamus an veniat
Helyas ad deponendum eum. Ihesus autem emissa voce

magna expiravit. Et velum templi scissum est
in duo a summo usque deorsum. Videns autem cen-
turio qui ex adverso stabat quia sic clamans ex-
pirasset ait. Vere hic homo filius dei erat. Erant
autem et mulieres de longe aspicientes inter quas
erat Maria Magdalene et Maria Iacobi mino-
ris et Ioseph mater et Salome. Et cum esset in Galilea
sequebantur eum et ministrabant ei. Et alie
multe que simul ascenderant cum eo Ierosolimam.
Et cum iam sero esset factum quia erat parasceve quod
est ante sabbatum venit Ioseph ab Arimathia no-
bilis decurio qui et ipse erat expectans regnum
dei. Et audacter introivit ad Pylatum et petiit
corpus Ihesu. Pylatus autem mirabatur si iam
obiisset. Et accersito centurione interrogavit
eum si iam mortuus esset. Et cum cognovisset
a centurione donavit corpus Ihesu Ioseph.
Ioseph autem mercatus syndonem et deponens eum
involvit syndone et posuit eum in monu-
mento quod erat excisum in petra. Et advolvit la-
pidem ad ostium monumenti.

XVI.

Maria autem
Magdalene et Maria Ioseph aspiciebant ubi
poneretur. Et cum transisset sabbatum Maria Mag-
dalene et Maria Iacobi et Salome emerunt
aromata ut venientes ungerent Ihesum. Et
valde mane una sabbatorum veniunt ad monu-
mentum orto iam sole. Et dicebant ad invicem
Quis revolvet nobis lapidem ab ostio mo-
numenti? Et respicientes vident revolutum
lapidem. Erat quippe magnus valde. Et intro-
euntes in monumentum viderunt iuvenem
sedentem in dextris coopertum stola candida
et obstipuerunt. Qui dicit illis: Nolite expave-
scere. Ihesum queritis Nazarenum crucifixum.
Surrexit non est hic. Ecce locus ubi posuerunt
eum. Sed ite dicite discipulis eius et Petro quia pre-
cedit vos in Galileam. Ibi eum videbitis sicut
dixit vobis. At ille exeuntes fugerunt de monu-
mento. Invaserat enim eas pavor et tremor.
Et nemini quicquam dixerunt. Timebant enim.
Surgens autem Ihesus mane prima sabbati apparuit
primo Marie Magdalene de qua eiecerat vii
demonia. Illa vadens nuntiavit hiis qui cum
eo erant lugentibus et flentibus. At illi audi-
entes quia viveret et visus esset ab ea non credi-
derunt. Post hec autem duobus ex eis ambulan-
tibus ostensus est in alia effigie euntibus in villam.
Et illi euntes nuntiaverunt ceteris nec illis cre-
diderunt. Novissime autem recumbentibus illis
xi apparuit Ihesus et exprobravit incredulit-
atem illorum et duritiam cordis quia hiis qui vi-
derant eum resurrexisse non crediderant. Et dixit
eis. Euntes in mundum universum predicate evan-
gelium omni creature. Qui crediderit et baptizatus
fuerit salvus erit. Qui vero non crediderit condempna-
bitur. Signa autem eos qui crediderint hec se-
quentur. In nomine meo demonia eicient. Lin-
guis loquentur novis. Serpentes tollent. Et si
mortiferum quid biberint non eis nocebit. Super
egros manus imponent et bene habebunt. Et
dominus quidem Ihesus postquam locutus est eis assump-
tus est in celum et sedet a dextris dei. Illi autem
profecti predicaverunt ubique domino cooperan-
te et sermonem confirmante sequentibus signis.

Explicit Marcus evangelium. Incipit prologus.

Quoniam quidem (secundum Lucam) multi conati sunt (evangelium)
ordinare narrationes que
in nobis complete sunt re-
rum sicut tradiderunt no-
bis qui ab initio ipsi vi-
derunt et ministri fuerunt sermonis visum est
et michi assecuto omnia a principio diligenter
ex ordine tibi scribere optime Theophile ut
cognoscas eorum verborum de quibus eruditus es
veritatem.

Incipit Lucas evangelista.

Lucas Syrus natione Antiochensis
arte medicus discipulus apostolorum. Paulum
secutus postea usque ad consummationem
eius serviens domino fuit sine crimine.
Nam neque uxorem umquam habens neque filios
lxxiiii annorum obiit in Bithinia ple-
nus spiritu sancto. Qui cum iam essent scripta ev-
angelia per Matheum quidem in Iudea, per
Marcum autem in Ytalia sancto instigan-
te spiritu in Achaie partibus hoc scripsit
evangelium significans etiam ipse
in principio ante alia esse descripta.
Cui extra ea que ordo evangelice lec-
tionis exposcit ea maxime necessitas
laboris fuit ut primum grecis fidelibus
omni prophetatione venturi in carnem
dei Christi manifestata humana-
nitas ne iudaicis fabulis
attenti in solo legis desi-
derio tenerentur. Ne vel he-
reticis et stultis sollicitationibus seducti exci-
derent a veritate elaborarent. Dehinc ut in
principio evangelii Iohannis nativitate presump-
ta cui evangelium scriberet et in quo elec-
tus scriberet indicaret contestans in se completa
esse que essent ab aliis inchoata. Cui ideo post
baptismum filii dei a perfectione generationis in
Christo implete repetende a principio nativita-
tis humane potestas permissa est ut requiren-
tibus demonstraret in quo apprehendens erat
per Nathan filium introitu recurrentis ge-
nerationis admisso indisperabilis deus ut pre-
dicatus in hominibus Christum suum opus perfecti ho-
minis redire in se per filium faceret qui per David
patrem venientibus iter prebebat in Christo. Cui Lu-
ce non immerito etiam scribendorum actuum apostolicorum
potestas in ministerio datur ut deo in deum
pleno et filio proditionis extincto oratione ab
ipsis apostolis facta sorte domini electionis numerus com-
pleretur. Sicque Paulus consummationem
apostolicis actibus daret quem diu contra stimulum

recalcitrantem dominus elegisset. Quod et legentibus ac requirentibus deum, et si per singula expediri a nobis utile fuerat, sciens tamen quod operantem agricolam oporteat primum de fructibus suis edere, vitavimus publicam curiositatem, ne non tam volentibus deum demonstrare videremur, quam fastidientibus prodidisse.

Incipit Lucas euangelista.

Fuit in diebus Herodis regis Iudee sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia, et uxor illi de filiabus Aaron, et nomen eius Helysabeth. Erant autem iusti ambo ante deum, incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus domini sine querela. Et non erat illis filius, eo quod esset Helysabeth sterilis, et ambo processissent in diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur Zacharias in ordine vicis sue ante deum, secundum consuetudinem sacerdotii sorte exiit ut incensum poneret, ingressus in templum domini; et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus domini stans a dextris altaris incensi. Et Zacharias turbatus est videns, et timor irruit super eum. Ait autem ad illum angelus: Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua, et Helysabeth uxor tua pariet tibi filium, et vocabis nomen eius Iohannem; et erit gaudium tibi et exultatio, et multi in nativitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino, et vinum et siceram non bibet, et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue; et multos filiorum Israel convertet ad dominum deum ipsorum. Et ipse precedet ante illum in spiritu et virtute Helye, ut convertat corda patrum in filios, et incredulos ad prudentiam iustorum, parare domino plebem perfectam. Et dixit Zacharias ad angelum: Unde hoc sciam? Ego enim sum senex, et uxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei: Ego enim sum Gabriel qui asto ante deum, et missus sum loqui ad te, et hec tibi evangelizare. Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in diem quo hec fient, pro eo quod non credidisti verbis meis, que implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectans Zachariam, et mirabantur quod ipse tardaret in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos, et cognoverunt quod visionem vidisset in templo; et ipse erat innuens illis, et permansit mutus. Et factum est ut impleti sunt dies officii sui, abiit in domum suam. Post hos autem dies concepit Helysabeth uxor eius, et occultabat se mensibus quinque, dicens: Quia sic fecit mihi dominus in diebus quibus respexit auferre obprobrium meum inter homines. In mense autem sexto missus est angelus Gabriel a deo in civitatem Galilee cui nomen Nazareth, ad virginem desponsatam viro cui nomen erat Ioseph, de domo David, et nomen virginis Maria. Et ingressus angelus ad eam dixit: Ave gratia plena, dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Que cum audisset turbata est in sermone eius, et cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in utero et paries filium, et vocabis nomen eius Iesum. Hic erit magnus, et filius altissimi vocabitur, et dabit illi dominus deus sedem David patris eius, et regnabit in domo Iacob in eternum, et regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad angelum: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, et virtus altissimi obumbrabit tibi; ideoque et quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Et ecce Helysabeth cognata tua et ipsa concepit filium in senectute sua, et hic mensis est sextus illi que vocatur sterilis, quia non erit impossibile apud deum omne verbum. Dixit autem Maria: Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus. Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione in civitatem Iuda, et intravit in domum Zacharie et salutavit Helysabeth. Et factum est ut audivit salutationem Marie Helysabeth, exultavit infans in utero eius, et repleta est spiritu sancto Helysabeth, et exclamavit voce magna et dixit: Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi ut veniat mater domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tue in auribus meis, exultavit in gaudio infans in utero meo. Et beata que credidisti, quoniam perficientur ea que dicta sunt tibi a domino. Et ait Maria: Magnificat anima mea dominum, et exultavit spiritus meus in deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancille sue, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, et sanctum nomen eius. Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis, et divites dimisit inanes. Suscepit Israel puerum suum, recordatus misericordie sue. Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham et semini eius in secula. Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus, et reversa est in domum suam. Helysabeth autem impletum est tempus pariendi, et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati eius quia magnificavit dominus misericordiam suam cum illa, et congratulabantur ei. Et factum est in die octavo venerunt circumcidere puerum, et vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater eius dixit: Nequaquam, sed vocabitur Iohannes. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius quem vellet vocari eum. Et postu-

lans pugillarem scripsit dicens. Iohannes est nomen eius. Et mirati sunt universi. Apertum est autem illico os eius et lingua eius et loquebatur benedicens Deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum et super omnia montana Iudaeae divulgabantur omnia verba haec. Et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo. Et Zacharias pater eius impletus est Spiritu Sancto et prophetavit dicens: Benedictus Dominus Deus Israel quia visitavit et fecit redemptionem plebis suae. Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum qui a saeculo sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris et de manu omnium qui oderunt nos. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris et memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iuravit ad Abraham patrem nostrum daturum se nobis. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi. In sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta Altissimi vocaberis; praeibis enim ante faciem Domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi eius in remissionem peccatorum eorum per viscera misericordiae Dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto. Illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu et erat in desertis usque in diem ostensionis suae ad Israel.

II

Factum est autem in diebus illis exiit edictum a Caesare Augusto ut describeretur universus orbis. Haec descriptio prima facta est a praeside Syriae Cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam civitatem. Ascendit autem et Ioseph a Galilaea de civitate Nazareth in Iudaeam civitatem David quae vocatur Bethleem eo quod esset de domo et familia David ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore praegnante. Factum est autem cum essent ibi impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum et pannis eum involvit et reclinavit eum in praesepio quia non erat ei locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus Domini stetit iuxta illos et claritas Dei circumfulsit illos et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus: Nolite timere. Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo quia natus est vobis hodie salvator qui est Christus Dominus in civitate David. Et hoc vobis signum. Invenietis infantem pannis involutum et positum in praesepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militiae caelestis laudantium Deum et dicentium: Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in caelum pastores loquebantur ad invicem: Transeamus usque Bethleem et videamus hoc verbum quod factum est quod fecit Dominus et ostendit nobis. Et venerunt festinantes et invenerunt

Mariam et Ioseph et infantem positum in praesepio. Videntes autem cognoverunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati sunt et de his quae dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba haec conferens in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes Deum in omnibus quae audierant et viderant sicut dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies octo ut circumcideretur puer vocatum est nomen eius Iesus, quod vocatum est ab angelo priusquam in utero conciperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis Mariae secundum legem Moysi tulerunt illum in Ierusalem ut sisterent eum Domino sicut scriptum est in lege Domini quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum Domino vocabitur. Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege Domini par turturum aut duos pullos columbarum.

Et ecce homo erat in Ierusalem cui nomen Symeon et homo iste iustus et timoratus exspectans consolationem Israel et Spiritus Sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a Spiritu Sancto non visurum se mortem nisi prius videret Christum Domini. Et venit in Spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Iesum parentes eius ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo et ipse accepit eum in ulnas suas et benedixit Deum et dixit: Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare tuum quod parasti ante faciem omnium populorum. Lumen ad revelationem gentium et gloriam plebis tuae Israel. Et erat pater eius et mater eius mirantes super his quae dicebantur de illo. Et benedixit illis Symeon et dixit ad Mariam matrem eius: Ecce positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum in Israel et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat Anna prophetissa filia Phanuel de tribu Aser. Haec processerat in diebus multis et vixerat cum viro suo annis .vii. a virginitate sua. Et haec vidua usque ad annos .lxxx.iiii. quae non discedebat de templo ieiuniis et obsecrationibus serviens die ac nocte. Et haec ipsa hora superveniens confitebatur Domino et loquebatur de illo omnibus qui exspectabant redemptionem Ierusalem. Et ut perfecerunt omnia secundum legem Domini reversi sunt in Galilaeam civitatem suam Nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur plenus sapientia et gratia Dei erat in illo. Et ibant parentes eius per omnes annos in Ierusalem in die sollemni paschae. Et cum factus esset annorum .xii. ascendentibus illis in Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi consummatisque diebus cum redirent remansit puer Iesus in Ierusalem et non cognoverunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu venerunt iter diei et requirebant eum inter cognatos et notos. Et non invenientes regressi sunt in Ierusalem requirentes eum. Et factum

est post triduum inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum audientem illos et interrogantem. Stupebant autem omnes qui eum audiebant super prudentia et responsis eius. Et uidentes ammirati sunt. Et dixit mater eius ad illum. Fili quid fecisti nobis sic. Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos. Quid est quod me querebatis? Nesciebatis quia in his que patris mei sunt oportet me esse. Et ipsi non intellexerunt uerbum quod locutus est ad illos. Et descendit cum eis et uenit nazareth et erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia uerba hec in corde suo. Et ihesus proficiebat sapientia et etate et gratia apud deum et homines.

III. Anno quinto decimo imperii tyberii cesaris procurante pontio pylato iudeam, tetrarcha autem galilee herode, philippo autem fratre eius tetrarcha yturee et traconitidis regionis, et lysania abyline techtrarcha, sub principibus sacerdotum anna et caypha, factum est uerbum domini super iohannem zacharie filium in deserto. Et uenit in omnem regionem iordanis predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum sicut scriptum est in libro sermonum ysaie prophete. Vox clamantis in deserto parate uiam domini rectas facite semitas eius. Omnis uallis implebitur et omnis mons et collis humiliabitur et erunt praua in directa et aspera in uias planas et uidebit omnis caro salutare dei. Dicebat ergo ad turbas que exibant ut baptizarentur ab ipso. Genimina uiperarum quis ostendit uobis uobis fugere a uentura ira. Facite ergo fructus dignos penitentie et ne ceperitis dicere patrem habemus abraham. Dico enim uobis quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbe dicentes. Quid ergo faciemus. Respondens autem dicebat illis. Qui habet duas tunicas det non habenti et qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem et publicani ut baptizarentur et dixerunt ad illum. Magister quid faciemus. At ille dixit ad illos. Nichil amplius quam quod constitutum est uobis faciatis. Interrogabant autem eum et milites dicentes. Quid faciemus et nos. Et ait illis. Neminem concutiatis neque calumpniam faciatis et contenti estote stipendiis uestris. Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de iohanne ne forte ipse esset christus. Respondit iohannes dicens omnibus. Ego enim aqua baptizo uos. Veniet autem fortior me post me cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamentorum eius. Ipse uos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius uentilabrum in manu eius et purgabit aream suam et congregabit triticum in horreum suum. Paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem et alia exortans euangelizabat populo. Herodes autem tetrarcha cum corriperetur ab illo de herodiade uxore fratris sui et de omnibus malis que fecit herodes adiecit et hoc supra omnia et inclusit iohannem in carcerem. Factum est autem cum baptizaretur omnis populus et ihesu baptizato et orante apertum est celum et descendit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum et uox de celo facta est. Tu es filius meus dilectus in te complacuit michi. Et ipse ihesus erat incipiens quasi annorum xxx. ut putabatur filius ioseph. Qui fuit hely. qui fuit mathath. qui fuit leui. qui fuit melchi. qui fuit ianne. qui fuit ioseph. qui fuit mathatie. qui fuit amos. qui fuit naum. qui fuit hesli. qui fuit nagge. qui fuit mathath. qui fuit mathatie. qui fuit semei. qui fuit ioseph. qui fuit iuda. qui fuit iohanna. qui fuit resa. qui fuit zorobabel. qui fuit salathiel. qui fuit neri. qui fuit melchi. qui fuit addi. qui fuit chosam. qui fuit helmadan. qui fuit her. qui fuit ihesu. qui fuit heliezer. qui fuit iorim. qui fuit mathath. qui fuit leui. qui fuit symeon. qui fuit iuda. qui fuit ioseph. qui fuit iona. qui fuit eliachim. qui fuit melcha. qui fuit menna. qui fuit mathatha. qui fuit nathan. qui fuit dauid. qui fuit iesse. qui fuit obeth. qui fuit booz. qui fuit salmon. qui fuit naason. qui fuit aminadab. qui fuit aram. qui fuit esrom. qui fuit phares. qui fuit iude. qui fuit iacob. qui fuit ysaac. qui fuit abraham. qui fuit thare. qui fuit nachor. qui fuit seruch. qui fuit ragau. qui fuit falech. qui fuit heber. qui fuit sale. qui fuit chainan. qui fuit arphaxath. qui fuit sem. qui fuit noe. qui fuit lamech. qui fuit mathusale. qui fuit enoch. qui fuit iareth. qui fuit malalehel. qui fuit chainan. qui fuit enos. qui fuit seth. qui fuit adam. qui fuit dei.

IIII. Ihesus autem plenus spiritu sancto regressus est a iordane et agebatur in spiritu in desertum. xl. diebus et temptabatur a diabolo et nichil manducauit in diebus illis et consummatis illis esuriit. Dixit autem illi diabolus. Si filius dei es dic lapidi huic ut panis fiat. Et respondit ad illum ihesus. Scriptum est quia non in solo pane uiuit homo sed in omni uerbo dei. Et duxit illum diabolus et ostendit illi omnia regna orbis terre in momento temporis et ait ei. Tibi dabo potestatem hanc uniuersam et gloriam eorum quia michi tradita sunt et cui uolo do illa. Tu ergo si adoraueris coram me erunt tua omnia. Et respondens ihesus dixit illi. Scriptum est. Dominum deum tuum adorabis et illi soli seruies. Et duxit illum in ierusalem et statuit eum super pinnaculum templi et dixit illi. Si filius dei es mitte te hinc deorsum. Scriptum est enim quod angelis suis mandauit de te et quia in manibus tollent te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et respondens ihesus ait illi. Dictum est. Non temptabis dominum deum tuum. Et consummata omni temptatione diabolus recessit ab illo usque ad tempus.

Et regressus est ihesus in virtute spiritus in galileam et fama exiit per universam regionem de illo. Et ipse docebat in synagogis eorum et magnificabatur ab omnibus. Et venit nazareth ubi erat nutritus et intravit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam et surrexit legere. Et traditus est illi liber ysaie prophete. Et ut revolvit librum invenit locum ubi scriptum erat. Spiritus domini super me propter quod unxit me evangelizare pauperibus misit me predicare captivis remissionem et cecis visum, dimittere confractos in remissionem, predicare annum domini acceptum et diem retributionis. Et cum plicuisset librum reddidit ministro et sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos quia hodie impleta est hec scriptura in auribus vestris. Et omnes testimonium illi dabant et mirabantur in verbis gratie que procedebant de ore ipsius et dicebant. Nonne hic est filius ioseph? Et ait illis. Utique dicetis mihi hanc similitudinem. Medice cura te ipsum. Quanta audivimus facta in capharnaum fac et hic in patria tua. Ait autem. Amen dico vobis quia nemo propheta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis multe vidue erant in diebus helye in israel quando clausum est celum annis tribus et mensibus sex cum facta esset fames magna in omni terra. Et ad nullam illarum missus est helyas nisi in sarepta sydonie ad viduam mulierem. Et multi leprosi erant in israel sub heliseo propheta et nemo eorum mundatus est nisi naaman syrus. Et repleti sunt omnes in synagoga ira hec audientes. Et surrexerunt et eiecerunt eum extra civitatem et duxerunt illum usque ad supercilium montis super quem civitas illorum erat edificata ut precipitarent illum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat. Et descendit in capharnaum civitatem galilee ibique docebat eos sabbatis. Et stupebant in doctrina eius quia in potestate erat sermo ipsius. Et in synagoga erat homo habens demonium immundum et exclamavit voce magna dicens. Sine. Quid nobis et tibi ihesu nazarene? Venisti perdere nos. Scio te quis sis sanctus dei. Et increpavit illum ihesus dicens. Obmutesce et exi ab illo. Et cum proiecisset illum demonium in medium exiit ab illo nichilque illum nocuit. Et factus est pavor in omnibus et colloquebantur ad invicem dicentes. Quod est hoc verbum quia in potestate et virtute imperat immundis spiritibus et exeunt. Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. Surgens autem ihesus de synagoga introivit in domum symonis. Socrus autem symonis tenebatur magnis febribus et rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam imperavit febri et dimisit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum autem sol occidisset omnes qui habebant infirmos variis languoribus ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens curabat eos. Exibant autem demonia a multis clamantia et dicentia quia tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui quia sciebant ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locum et turbe requirebant eum et venerunt usque ad ipsum et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait. Quia et aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum dei quia ideo missus sum. Et erat predicans in synagogis galilee.

CV

Factum est autem cum turbe irruerent in eum ut audirent verbum dei et ipse stabat secus stagnum genesareth. Et vidit duas naves stantes secus stagnum piscatores autem descenderant et lavabant retia. Ascendens autem in unam navim que erat symonis rogavit eum a terra reducere pusillum et sedens docebat de navicula turbas. Ut cessavit autem loqui dixit ad symonem. Duc in altum et laxate retia vestra in capturam. Et respondens symon dixit illi. Preceptor per totam noctem laborantes nichil cepimus in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum et annuerunt sociis qui erant in alia navi ut venirent et adiuvarent eos. Et venerunt et impleverunt ambas naviculas ita ut pene mergerentur. Quod cum videret symon petrus procidit ad genua ihesu dicens. Exi a me domine quia homo peccator sum. Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant. Similiter autem iacobum et iohannem filios zebedei qui erant socii symonis. Et ait ad symonem ihesus. Noli timere ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad terram navibus relictis omnibus secuti sunt eum. Et factum est cum esset in una civitatum et ecce vir plenus lepra et videns ihesum et procidens in faciem rogavit eum dicens. Domine si vis potes me mundare. Et extendens manum ihesus tetigit illum dicens. Volo mundare. Et confestim discessit lepra ab illo. Et ipse precepit illi ut nemini diceret. Sed vade ostende te sacerdoti et offer pro emundatione tua sicut precepit moyses in testimonium illis. Perambulabat autem magis sermo de illo et conveniebant turbe multe ut audirent et curarentur ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in una dierum et ipse sedebat docens et erant pharisei sedentes et legis doctores qui venerant ex omni castello galilee et iudee et ierusalem et virtus domini erat ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paralyticus et querebant eum inferre et ponere ante eum. Et non invenientes qua parte illum inferrent pre turba ascenderunt supra tectum et per tegulas summiserunt illum cum lecto in medium ante ihesum. Quorum fidem ut vidit ihesus dixit. Homo remittuntur tibi peccata tua. Et ceperunt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Ut autem cognovit ihesus cogitationes eorum respondens dixit ad illos. Quid cogitatis mala in cordibus vestris?

et dixit phariseis ad ihm

Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata an dicere surge et ambula? Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittere peccata, ait paralytico: Tibi dico surge, tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et confestim surgens coram illis tulit lectum in quo iacebat et abiit in domum suam magnificans Deum. Et stupor apprehendit omnes et magnificabant Deum et repleti sunt timore dicentes quia vidimus mirabilia hodie. Et post haec exiit et vidit publicanum nomine Levi sedentem ad teloneum et ait illi: Sequere me. Et relictis omnibus surgens secutus est eum. Et fecit ei convivium magnum Levi in domo sua, et erat turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentes. Et murmurabant pharisei et scribe eorum dicentes ad discipulos eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens Iesus dixit ad illos: Non egent qui sani sunt medico sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. At illi dixerunt ad illum: Quare discipuli Iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt similiter et phariseorum, tui autem edunt et bibunt? Quibus ipse ait: Numquid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus facere ieiunare? Venient autem dies et cum ablatus fuerit ab illis sponsus tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos: Quia nemo commissuram a vestimento novo immittit in vestimentum vetus, alioquin et novum rumpit et veteri non convenit commissura a novo. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres, alioquin rumpit vinum novum utres et ipsum effundetur et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mittendum est et utraque conservantur. Et nemo bibens vetus statim vult novum, dicit enim vetus melius est.

CVI

Factum est autem in sabbato secundo primo cum transiret per sata, vellebant discipuli eius spicas et manducabant confricantes manibus. Quidam autem phariseorum dicebant illis: Quid facitis quod non licet in sabbatis? Et respondens Iesus ad eos dixit: Nec hoc legistis quod fecit David cum esurisset ipse et qui cum eo erant, quomodo intravit in domum Dei et panes propositionis sumpsit et manducavit et dedit his qui cum ipso erant, quos non licebat manducare nisi solis sacerdotibus? Et dicebat illis: Quia dominus est filius hominis etiam sabbati. Factum est autem et in alio sabbato ut intraret in synagogam et doceret, et erat ibi homo et manus eius dextera erat arida. Observabant autem scribe et pharisei si in sabbato curaret, ut invenirent unde accusarent illum. Ipse vero sciebat cogitationes eorum et ait homini qui habebat manum aridam: Surge et sta in medium. Et surgens stetit. Ait autem ad illos Iesus: Interrogo vos si licet sabbato bene agere an male, animam salvam facere an perdere? Et circumspectis omnibus dixit homini: Extende manum tuam. Et extendit et restituta est sanitati manus eius. Ipsi autem repleti sunt insipientia et colloquebantur ad invicem quidnam facerent de Iesu. Factum est autem in diebus illis exiit in montem orare et erat pernoctans in oratione Dei. Et cum dies factus esset vocavit discipulos suos et elegit duodecim ex ipsis quos et apostolos nominavit: Symonem quem cognominavit Petrum et Andream fratrem eius, Iacobum et Iohannem, Philippum et Bartholomeum, Matheum et Thomam, Iacobum Alphei et Symonem qui vocatur Zelotes, Iudam Iacobi et Iudam Scarioth qui fuit proditor. Et descendens cum illis stetit in loco campestri et turba discipulorum eius et multitudo copiosa plebis ab omni Iudea et Ierusalem et maritima et Tyri et Sidonis, qui venerant ut audirent eum et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabantur a spiritibus inmundis curabantur. Et omnis turba querebat eum tangere quia virtus de illo exibat et sanabat omnes. Et ipse elevatis oculis in discipulos suos dicebat: Beati pauperes quia vestrum est regnum Dei. Beati qui nunc esuritis quia saturabimini. Beati qui nunc fletis quia ridebitis. Beati eritis cum vos oderint homines et cum separaverint vos et exprobraverint et eiecerint nomen vestrum tamquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die et exultate, ecce enim merces vestra multa in celo. Secundum hec enim faciebant prophetis patres eorum. Verumptamen ve vobis divitibus qui habetis consolationem vestram. Ve vobis qui saturati estis quia esurietis. Ve vobis qui nunc ridetis quia lugebitis et flebitis. Ve cum benedixerint vobis omnes homines, secundum hec faciebant pseudoprophetis patres eorum. Sed vobis dico qui auditis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. Benedicite maledicentibus vobis, orate pro calumpniantibus vos. Et qui te percutit in maxillam prebe ei et alteram, et ab eo qui aufert tibi vestimentum et tunicam noli prohibere. Omni autem petenti te tribue et qui aufert que tua sunt ne repetas. Et prout vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis similiter. Et si diligitis eos qui vos diligunt, que vobis est gratia? Nam et peccatores diligentes se diligunt. Et si bene feceritis his qui vobis benefaciunt, que vobis est gratia? Siquidem et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere, que gratia est vobis? Nam et peccatores peccatoribus fenerantur ut recipiant equalia. Verumptamen diligite inimicos vestros et benefacite et mutuum date nil inde sperantes, et erit merces vestra multa et eritis filii Altissimi quia ipse benignus est super ingratos et malos. Estote ergo misericordes sicut et pater vester misericors est. Nolite iudicare et non iudicabimini. Nolite condempnare et non condempnabimini. Dimittite et dimittemini. Date et dabitur vobis. Mensuram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum vestrum. Eadem quippe mensura

qua mensi fueritis remetietur vobis. Dicebat autem illis et similitudinem. Numquid potest cecus cecum ducere? Nonne ambo in foveam cadunt? Non est discipulus super magistrum. Perfectus autem omnis erit si sit sicut magister eius. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui trabem autem que in oculo tuo est non consideras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo frater sine eiciam festucam de oculo tuo ipse in oculo tuo trabem non videns? Ypocrita eice primum trabem de oculo tuo et tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui. Non est enim arbor bona que facit fructus malos neque arbor mala faciens fructum bonum. Unaqueque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus neque enim de rubo vindemiant uvam. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum et malus homo de malo thesauro profert malum. Ex habundantia enim cordis os loquitur. Quid autem vocatis me domine domine et non facitis que dico? Omnis qui venit ad me et audit sermones meos et facit eos ostendam vobis cui similis sit. Similis est homini edificanti domum qui fodit in altum et posuit fundamentum super petram. Inundatione autem facta illisum est flumen domui illi et non potuit eam movere. Fundata enim erat supra petram. Qui autem audit et non facit similis est homini edificanti domum suam super terram sine fundamento in quam illisus fluvius et continuo cecidit et facta est ruina domus illius magna.

VII

Cum autem implesset omnia verba sua in aures plebis intravit Capharnaum. Centurionis autem cuiusdam servus male habens erat moriturus qui illi erat pretiosus et cum audisset de Ihesu misit ad eum seniores iudeorum rogans eum ut veniret et salvaret servum eius. At illi cum venissent ad Ihesum rogabant eum sollicite dicentes ei quia dignus est ut hoc illi prestes. Diligit enim gentem nostram et synagogam ipse edificavit nobis. Ihesus autem ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a domo misit ad eum centurio amicos dicens. Domine noli vexari. Non enim sum dignus ut sub tectum meum intres. Propter quod et me ipsum non sum dignum arbitratus ut venirem ad te. Sed dic verbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites et dico huic vade et vadit et alio veni et venit et servo meo fac hoc et facit. Quo audito Ihesus miratus est et conversus sequentibus se turbis dixit. Amen dico vobis nec in Israel tantam fidem inveni. Et reversi qui missi fuerant domum invenerunt servum qui languerat sanum. Et factum est deinceps ibat Ihesus in civitatem que vocatur Naim et ibant cum illo discipuli eius et turba copiosa. Cum autem appropinquaret porte civitatis ecce defunctus efferebatur filius unicus matris sue et hec vidua erat et turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset dominus Ihesus misericordia motus super eam dixit illi. Noli flere. Et accessit et tetigit loculum. Hii autem qui portabant steterunt. Et ait Adolescens tibi dico surge. Et resedit qui erat mortuus et cepit loqui et dedit illum matri sue. Accepit autem omnes timor et magnificabant deum dicentes quia propheta magnus surrexit in nobis et quia deus visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo in universam Iudeam de eo et omnem circa regionem. Et nuntiaverunt Iohanni discipuli eius de omnibus his. Et convocavit duos de discipulis suis Iohannes et misit ad Ihesum dicens. Tu es qui venturus es an alium expectamus? Cum autem venissent ad eum viri dixerunt. Iohannes baptista misit nos ad te dicens. Tu es qui venturus es an alium expectamus? In ipsa autem hora curavit multos a languoribus suis et plagis et spiritibus malis et cecis multis donavit visum. Et respondens dixit illis. Euntes renuntiate Iohanni que audistis et vidistis. Quia ceci vident claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt mortui resurgunt pauperes evangelizantur et beatus est quicumque non fuerit scandalizatus in me. Et cum discessissent nuntii Iohannis cepit dicere de Iohanne ad turbas. Quid existis in desertum videre? Arundinem vento moveri? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestimentis indutum? Ecce qui in veste pretiosa sunt et in deliciis in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Utique dico vobis et plus quam prophetam. Hic est de quo scriptum est. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Dico enim vobis maior inter natos mulierum propheta Iohanne baptista nemo est. Qui autem minor est in regno celorum maior est illo. Et omnis populus audiens et publicani iustificaverunt deum baptizati baptismo Iohannis. Pharisei autem et legis periti consilium dei spreverunt in semetipsos non baptizati ab eo. Ait autem dominus. Cui ergo similes dicam homines generationis huius et cui similes sunt? Similes sunt pueris sedentibus in foro et loquentibus ad invicem et dicentibus. Cantavimus vobis tibiis et non saltastis. Lamentavimus et non plorastis. Venit enim Iohannes baptista neque manducans panem neque bibens vinum et dicitis demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens et dicitis. Ecce homo devorator et bibens vinum amicus publicanorum et peccatorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis. Rogabat autem illum quidam de phariseis ut manducaret cum illo. Et ingressus domum pharisei discubuit. Et ecce mulier que erat in civitate peccatrix ut cognovit quod Ihesus accubuisset in domo pharisei et stans retro secus pedes eius lacrimis cepit rigare pedes eius et capillis capitis sui tergebat et osculabatur pedes eius et unguento ungebat. Videns autem phariseus qui vocaverat eum ait intra se dicens. Hic si esset propheta sciret utique que et qualis

esset mulier q̄ tangit eum, q̄r peccatrix ē. Respondens
ihc dixit ad illum. Symon habeo t̄ aliq̄d dicē.
At ille ait. Magister dic. Et respondit ihc. Duo de
bitores erant cuidam feneratori. unus debe
bat denarios .d. ⁊ alius .l. Non h̄ntibus aūt illis
unde redderent donauit utrisq;. Quis ergo
eum plus diligit? Respondens symon dixit. Esti
mo q̄r is cui plus donauit. At ille respondit. Rec
te iudicasti. Et conuersus ad mulierem dixit
symoni. vides hanc mulierem? Intraui in
domum tuam. aquam pedibus meis nō de
disti. hec aūt lacrimis rigauit pedes meos ⁊
capillis suis tersit. osculum aūt m̄ non de
disti. Hec aūt ex quo intraui nō cessauit oscu
lari pedes meos. Oleo cap̄ meū non unxisti
hec aūt unguento unxit pedes meos. Propter
q̄d dico tibi remittuntur ei peccata multa
q̄m dilexit multum. Cui aūt minus dimit
titur minus diligit. Dixit aūt ad illam ihc.
remittuntur t̄ peccata. Et ceperunt q̄ simul
accumbebant dicere intra se. Quis ē hic qui
⁊ peccata dimittit? Dixit aūt ad mulierē. fides

VIII tua te saluam fecit. uade ī pace. Et factum ē
deinceps ⁊ ipse iter faciebat p̄ ciuitates ⁊ castel
la p̄dicans ⁊ euangelizans regnum dei. ⁊ .xii.
cū illo. ⁊ mulieres aliq̄ que erant curate a
spiritibus malignis ⁊ infirmitatibus. Maria q̄
uocatur magdalene. de qua .vii. demonia
exierant. ⁊ iohanna uxor chuze p̄curatoris
herodis ⁊ susanna ⁊ alie multe q̄ ministrabāt
ei de facultatibus suis. Cum aūt turba mul
ta conuenirent ⁊ de ciuitatibus properarent ad e
um dixit p̄ similitudinē. Exiit qui seminat.
seminare semen suū. Et dū seminat aliud
cecidit secus uiam ⁊ conculcatum ē ⁊ uolucres
celi comederunt illud. ⁊ aliud cecidit supra
petram ⁊ natum aruit q̄r nō h̄ebat humorē.
Et aliud cecidit int̄ spinas ⁊ simul exorte s
spine suffocauerūt illud. Et aliud cecidit in
terram bonam. ⁊ ortum fecit fructum cen
tuplum. hec dicens clamabat. Qui hēt au
res audiendi audiat. Interrogabant aūt disci
puli eius q̄ esset hec parabola. Quibus ipse dixit.
vobis datum ē nosse misterium regni dei. ce
teris aūt ī parabolis. ut uidentes non uideant
⁊ audientes nō intelligant. Est aūt hec p̄abola.
Semē ē uerbum dei. Qui aūt secus uiam hij
sunt qui audiunt deinde uenit diabolus
⁊ tollit uerbum de corde eorū ne credentes sal
ui fiant. Nam qui supra petram qui cū audi
erint cū gaudio suscipiunt uerbum. ⁊ hii radi
ces nō h̄nt q̄r ad tempus credunt. ⁊ in tp̄re
temptationis recedunt. Quod aūt in spinis cecī
dit hii sunt qui audiunt ⁊ a sollicitudinibus
⁊ diuitiis ⁊ uoluptatibus uite euntes suffo
cantur. ⁊ nō referunt fructum. Quod aūt in bo
nam terram hii sunt qui in corde bono ⁊ op
timo audientes uerbum retinent ⁊ fructum
afferunt in paciencia. Nemo aūt lucernam
accendens operit eam uase aūt subtus lectum

ponit s; sup̄ candelabrum ponit ut intrantes
uideant lumen. Non ē eñ occultum q̄d nō
manifestetur. nec absconditum q̄d nō cog
noscatur. ⁊ in palam ueniat. Videte ergo q̄mō
auditis. Qui eñ hēt dabitur illi. ⁊ quicūq; nō
hēt. ⁊ q̄d putat se hēre auferetur ab eo. Venerūt
aūt ad illum mater ⁊ fr̄es eius ⁊ nō poterant adire
ad eum p̄ turba. ⁊ nunciatū ē ei. Mater tua ⁊
fr̄es tui stant foris uolentes te uidē. Qui respondens
dixit ad eos. Mater mea ⁊ fr̄es mei hii sunt
qui uerbū dei audiunt ⁊ faciunt. Factum ē aūt
in una dierum ⁊ ipse ascendit ī nauiculam
⁊ discipuli eius. ⁊ ait ad illos. Transfretemus
trans stagnum ⁊ ascenderunt. Nauigantibus
aūt illis obdormiuit ⁊ descendit p̄cella
uenti in stagnum. ⁊ cōpellebantur fluctibus
⁊ periclitabantur. Accedentes aūt suscitauerūt
eum dicentes. p̄ceptor perimus. At ille sur
gens increpauit uentum ⁊ tempestatē aq̄. ⁊
cessauit. ⁊ facta ē tranquillitas. Dixit aūt illis.
vbi ē fides uestra? Qui timentes mirati sunt ad
inuicem dicentes. Quis putas hic ē? q̄r uen
tis ⁊ mari imperat ⁊ obediunt ei. Et nauigaue
runt ad regionem gerasenorū q̄ ē contra galileam.
Et cū egressus eēt ad terram occurrit illi uir q̄dā
qui h̄ebat demonium iam tp̄ibus multis. et
uestimento nō induebatur. neq; in domo mane
bat. s; in monumentis. Is ut uidit ihm p̄cidit
aūt illum ⁊ exclamans uoce magna dixit. Quid
m̄ ⁊ tibi ē ihu fili dei altissimi? Obsecro te ne
torqueas me. P̄cipiebat eñ spūi inmundo ut
exiret ab homine. Multis eñ temporibus arri
piebat illum. ⁊ uinciebatur cathenis ⁊ compedi
bus custoditus. ⁊ rumptis uinculis agebatur
a demonio ī deserta. Interrogauit aūt illum
ihc dicens. Quod tibi nomē ē? At ille dixit. legio.
q̄r intrauerant demonia multa ī eū. Et roga
bant illum ne imperaret illis ut ī abyssū irēt.
Erat aūt ibi grex porcorū multorū pascentiū in
monte. ⁊ rogabant eum ut p̄mitteret eis in
illos ingredi. ⁊ permisit illis. Exierunt ergo
demonia ab homine. ⁊ intrauerunt ī porcos ⁊ im
petu abiit p̄ p̄ceps grex in stagnum ⁊ suffoca
tus ē. Quod ut uiderunt factum qui pascebant
fugerunt ⁊ nunciauerūt ī ciuitatē. ⁊ in uillas.
Exierunt aūt uidere q̄d factum ē ⁊ uenerunt ad ihm
⁊ inuenerunt hoīem sedentem a quo demōs
a exierant uestitum ac sana mēte ad pedes
eius ⁊ timuerunt. Nunciauerunt aūt illis ⁊ q̄
uiderant quō sanus factus esset a legione. ⁊ rogauē
runt illum omīs multitudo regionis gera
senorū ut discederet ab ipsis. q̄r timore magno
tenebantur. Ipse aūt ascendens nauem reuer
sus ē. ⁊ rogabat illum uir a quo demonia ex
ierant ut cū eo eēt. Dimisit aūt eum ihc dicens.
Redi ī domum tuam ⁊ narra quanta t̄ fecit
deus. Et abiit p̄ uniuersam ciuitatem p̄dicans
q̄nta illi fecisset ihc. Factum ē aūt cū redisset ihc
excepit illū turba. Erant eñ omīs expectan
tes eum. Et ecce uenit uir cui nomē iayrus

et ipse princeps synagoge erat et cecidit ad pedes
ihesu rogans eum ut intraret in domum eius quia filia
unica erat illi fere annorum .xii. et hec moriebatur.
Et contigit dum iret a turbis comprimebatur. Et mu-
lier quedam erat in fluxu sanguinis ab annis
.xii. que in medicos erogaverat omnem substantiam suam
nec ab ullo potuit curari accessit retro et tetigit
fimbriam vestimentorum eius et confestim stetit
fluxus sanguinis eius. Et ait ihesus. Quis est qui me
tetigit? Negantibus autem omnibus dixit petrus et qui
cum illo erant preceptor turbe te comprimunt et af-
fligunt et tu dicis quis me tetigit? Et dixit ihesus.
Tetigit me aliquis. Nam ego cognovi virtutem
de me exisse. Videns autem mulier quia non latuit
tremens venit et procidit ante pedes eius et ob
quam causam tetigerit eum indicavit coram omni
populo et quemadmodum confestim sanata sit. At ipse
dixit ei filia fides tua te salvam fecit vade in
pace. Adhuc illo loquente venit quidam ad
principem synagoge dicens illi quia mortua est
filia tua noli vexare magistrum. Ihesus autem hoc
audito respondit patri puelle. Noli timere. crede
tantum et salva erit. Et cum venisset ad domum non permi-
sit intrare secum quemquam nisi petrum et iohannem
et iacobum et matrem et patrem puelle. flebant
autem omnes et plangebant illam. At ille dixit. No-
lite flere. Non enim est mortua puella sed dormit.
Et deridebant eum scientes quia mortua esset.
Ipse autem tenens manum eius clamavit dicens.
puella surge. et reversus est spiritus eius et surrexit con-
tinuo et iussit illi manducare dari. Et stupu-
erunt parentes eius quibus precepit ne alicui
dicerent quod factum erat. IX. Convocatis autem .xii.
apostolis dedit illis virtutem et potestatem super omnia
demonia et ut languores curarent et misit illos
predicare regnum dei et sanare infirmos. Et ait
ad illos. Nichil tuleritis in via neque virgam neque pe-
ram neque pecuniam neque panem neque duas tunicas
habeatis. Et in quamcumque domum intraveritis
ibi manete et inde ne exeatis. Et quicumque non rece-
perint vos exeuntes de civitate illa et pul-
verem pedum vestrorum excutite in testimonium
supra illos. Egressi autem circuibant per castella
evangelizantes et curantes ubique. Audivit autem
herodes tetrarcha omnia que fiebant ab eo
et hesitabat eo quod diceretur a quibusdam quia iohannes
surrexit a mortuis. a quibusdam vero quia helyas
apparuit. ab aliis autem quia unus de antiquis propheta
surrexit. Et ait herodes. Iohannem ego decollavi. Quis
autem iste est de quo ego audio talia? et querebat vi-
dere eum. Et reversi apostoli narraverunt illi quecumque
fecerunt. Et assumptis illis secessit seorsum
in locum desertum qui est bethsaida. Quod cum
cognovissent turbe secute sunt illum et excepit
illos et loquebatur illis de regno dei et eos qui
cura indigebant sanabat. Dies autem ceperat
declinare. Et accedentes .xii. dixerunt illi. Di-
mitte turbas ut euntes in castella villasque
que circa sunt devertant ut inveniant es-
cas quia hic in loco deserto sumus. Ait autem ad illos.
Vos date illis manducare. At illi dixerunt. Non
sunt nobis plus quam .v. panes. et duo pisces nisi forte
nos eamus et emamus in omnem turbam hanc escas.
Erant autem fere viri .v. milia. Ait autem ad discipulos
suos. Facite illos discumbere per convivia quin-
quagenos. Et ita fecerunt. et discumbere fe-
cerunt omnes. Acceptis autem .v. panibus et duobus
piscibus respexit in celum et benedixit illis et fre-
git et distribuit discipulis suis ut ponerent
ante turbas. Et manducaverunt omnes et saturati
sunt. et sublatum est quod superfuit illis frag-
mentorum cophini .xii. Et factum est cum solus esset
orans erant cum illo et discipuli. et interrogavit
illos dicens. Quem me dicunt esse turbe?
At illi responderunt et dixerunt. Iohannem baptistam.
Alii autem helyam. Alii autem quia propheta unus de
prioribus surrexit. Dixit autem illis. Vos autem quem me
esse dicitis? Respondens symon petrus dixit. Christum
dei. At ille increpans illos precepit ne cui di-
cerent hoc dicens. quia oportet filium hominis
multa pati et reprobari a senioribus et principi-
bus sacerdotum et scribis et occidi. et tertia die
resurgere. Dicebat autem ad omnes. Si quis vult
venire post me abneget semetipsum et tollat
crucem suam cotidie et sequatur me. Qui enim
voluerit animam suam salvam facere perdet illam.
Nam qui perdiderit animam suam propter me. sal-
vam faciet illam. Quid enim proficit homo si
lucretur universum mundum se autem ipsum perdat
et detrimentum sui faciat? Nam qui me eru-
buerit et sermones meos. hunc filius hominis
erubescet cum venerit in maiestate sua et patris
et sanctorum angelorum. Dico autem vobis vere sunt ali-
qui hic stantes qui non gustabunt mortem
donec videant regnum dei. Factum est autem post
hec verba fere dies octo et assumpsit petrum et
iacobum et iohannem et ascendit in montem ut o-
raret. Et factum est dum oraret species vultus eius
altera et vestitus eius albus refulgens. et ecce duo
viri loquebantur cum illo. Erant autem moyses et he-
lyas visi in maiestate et dicebant excessum eius
quem completurus erat in ierusalem. Petrus vero et qui cum
illo erant gravati erant somno. et evigilan-
tes viderunt maiestatem eius et duos viros
qui stabant cum illo. Et factum est dum discederent
ab illo ait petrus ad ihesum. Preceptor bonum est
nos hic esse. et faciamus hic tria tabernacula
unum tibi. et unum moysi. et unum helye.
nesciens quid diceret. Hec autem illo loquente
facta est nubes et obumbravit eos et timuerunt
intrantibus illis in nubem. et vox facta est de nube
dicens. Hic est filius meus dilectus ipsum au-
dite. Et dum fieret vox inventus est ihesus solus.
et ipsi tacuerunt et nemini dixerunt in illis di-
ebus quicquam ex his que viderant. Factum est autem
in sequenti die descendentibus illis de monte
occurrit illis turba multa. et ecce vir de tur-
ba exclamavit dicens. Magister obsecro te re-
spice in filium meum. quia unicus est michi. et
ecce spiritus apprehendit illum et subito clamat et

elidit et dissipat eum cum spuma et vix discedit
dilanians eum. Et rogavi discipulos tuos
ut eicerent illum et non potuerunt. Respondens
autem ihesus dixit. O generatio infidelis et perversa:
usque quo ero apud vos et patiar vos? Adduc
huc filium tuum. Et cum accederet elisit illum
demonium et dissipavit. Et increpavit ihesus
spiritum immundum et sanavit puerum et reddidit
illum patri suo. Stupebant autem omnes in mag-
nitudine dei. Omnibusque mirantibus in omnibus
que faciebat dixit ad discipulos suos. Ponite vos
in cordibus vestris sermones istos. Filius enim hominis
futurum est ut tradatur in manus hominum.
At illi ignorabant verbum istud et erat ve-
latum ante eos ut non sentirent illud. Et ti-
mebant interrogare eum de hoc verbo. Intravit
autem cogitatio in eos quis eorum esset maior. At ihesus
videns cogitationes cordis eorum apprehendens
puerum statuit illum secus se et ait illis. Quicumque
susceperit puerum istum in nomine meo me su-
scipit. Et quicumque me receperit recipit illum qui
me misit. Nam qui minor est inter omnes vos
hic maior est. Respondens autem iohannes dixit. Preceptor
vidimus quendam in nomine tuo demonia eicientem
et prohibuimus eum quia non sequitur te no-
biscum. Et ait ad illum ihesus. Nolite prohi-
bere. Qui enim non est adversum vos pro vobis est.
Factum est autem dum complerentur dies assumptio-
nis eius et ipse faciem suam firmavit
ut iret ierusalem. Et misit nuntios ante conspectum
suum. Et euntes intraverunt civitatem sa-
maritanorum ut prepararent illi. Et non rece-
perunt eum quia facies eius erat euntis ierusalem.
Cum vidissent autem discipuli eius iacobus et io-
hannes dixerunt. Domine vis dicimus ut ignis descendat
de celo et consumat illos sicut helyas fecit. Et con-
versus increpavit illos dicens. Nescitis cuius
spiritus estis. Filius enim hominis non venit a-
nimas perdere sed salvare. Et abierunt in aliud
castellum. Factum est autem ambulantibus illis in
via dixit quidam ad illum. Sequar te quo-
cumque ieris. Et ait illi ihesus. Vulpes foveas habent
et volucres celi nidos. Filius autem hominis non habet
ubi caput suum reclinet. Ait autem ad alterum. Sequere
me. Ille autem dixit. Domine permitte me primum
ire et sepelire patrem meum. Et dixit ei ihesus. Sine
ut mortui sepeliant mortuos suos. Tu autem
vade et annuntia regnum dei. Et ait alter. Sequar
te domine. Sed primum permitte me renuntiare his
qui domi sunt. Ait ad illum ihesus. Nemo mittens
manum suam in aratrum et aspiciens retro
aptus est regno dei.

X

Post hec autem designavit
dominus ihesus et alios lxx duos. Et misit illos binos
ante faciem suam in omnem civitatem et
locum quo ipse erat venturus. Et dicebat illis.
Messis quidem multa operarii autem pauci.
Rogate ergo dominum messis ut mittat operarios
in messem suam. Ite ecce ego mitto vos
sicut agnos inter lupos. Nolite portare saccu-
lum neque peram neque calciamenta et nemi-
nem per viam salutaveritis. In quamcumque domum
intraveritis primum dicite pax huic domui
et si ibi fuerit filius pacis requiescet super illum
pax vestra. Sin autem ad vos revertetur. In eadem
autem domo manete edentes et bibentes que apud
illos sunt. Dignus est enim operarius mercede
sua. Nolite transire de domo in domum.
Et in quamcumque civitatem intraveritis et sus-
ceperint vos manducate que apponuntur vobis
et curate infirmos qui in illa sunt et dicite
illis. Appropinquabit in vos regnum dei. In
quamcumque civitatem intraveritis et non receperint
vos exeuntes in plateas eius dicite. Etiam
pulverem qui adhesit nobis de civitate ve-
stra extergimus in vos. Tamen hoc scitote quia appro-
pinquabit regnum dei. Dico vobis quia sodo-
mis remissius erit quam civitati illi in die illa.
Ve tibi corozaim. Ve tibi bethsaida. Quia si in tyro
et in sydone facte fuissent virtutes que in vobis
facte sunt olim in cilicio et cinere sedentes peni-
terent. Verumptamen tyro et sydoni remissius erit
in iudicio quam vobis. Et tu capharnaum
usque ad celum exaltata usque ad infernum
demergeris. Qui vos audit me audit. Et qui
vos spernit me spernit. Qui autem spernit me
spernit eum qui me misit. Reversi sunt autem
lxx duo cum gaudio dicentes. Domine etiam demo-
nia subiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait
illis. Videbam sathanam sicut fulgur de
celo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem
calcandi supra serpentes et scorpiones et super
omnem virtutem inimici. Et nihil vos
nocebit. Verumptamen in hoc nolite gaudere quia spiritus
subiciuntur. Gaudete autem quod nomina vestra
scripta sunt in celis. In ipsa hora exultavit
in spiritu sancto et dixit. Confitebor tibi pater domine ce-
li et terre quod abscondisti hec a sapientibus et
prudentibus et revelasti ea parvulis. Etiam pater
quia sic placuit ante te. Omnia mihi tradita sunt
a patre meo et nemo scit qui sit filius nisi pater
et qui sit pater nisi filius et cui voluerit filius
revelare. Et conversus ad discipulos suos dixit.
Beati oculi qui vident que vos videtis. Dico
enim vobis quod multi prophete et reges volue-
runt videre que vos videtis et non viderunt
et audire que auditis et non audierunt. Et ecce
quidam legisperitus surrexit temptans e-
um et dicens. Magister quid faciendo vitam
eternam possidebo? At ille dixit ad eum. In
lege quid scriptum est? Quomodo legis? At ille re-
spondens dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto cor-
de tuo et ex tota anima tua et ex omnibus viribus
tuis et ex omni mente tua et proximum tuum
sicut te ipsum. Dixitque illi. Recte respondisti. Hoc
fac et vives. Ille autem volens iustificare seipsum
dixit ad ihesum. Et quis est meus proximus? Sus-
piciens autem ihesus dixit. Homo quidam descen-
debat ab ierusalem in iericho et incidit in latrones.
Qui etiam despoliaverunt eum et plagis impositis
abierunt semivivo relicto. Accidit autem

ut sacerdos quidam descenderet eadem via et viso illo
preterivit. Similiter et levita cum esset secus locum et
videret eum pertransiit. Samaritanus autem quidam i-
ter faciens venit secus eum et videns eum misericordia
motus est. Et appropians alligavit vulnera
eius infundens oleum et vinum. Et imponens
illum in iumentum suum duxit in stabulum
et curam eius egit. Et altera die protulit duos
denarios et dedit stabulario et ait. Curam il-
lius habe et quodcumque supererogaveris ego cum re-
diero reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi
proximus fuisse illi qui incidit in latrones.
At ille dixit. Qui fecit misericordiam in illum. Et ait il-
li Ihesus. Vade et tu fac similiter. Factum est autem dum i-
rent et ipse intravit in quoddam castellum et mu-
lier quedam martha nomine excepit illum
in domum suam. Et huic erat soror nomine ma-
ria. que etiam sedens secus pedes domini audiebat
verbum illius. Martha autem satagebat circa fre-
quens ministerium. Que stetit et ait. Domine non est
tibi cure quod soror mea reliquit me solam mini-
strare. Dic ergo illi ut me adiuvet. Et respondens
dixit illi dominus. Martha martha sollicita es et tur-
baris erga plurima. Porro unum est necessarium. Mari-
a optimam partem elegit que non auferetur

XI

ab ea. Et factum est cum esset in loco quodam orans
ut cessavit dixit unus ex discipulis eius ad
eum. Domine doce nos orare sicut et Iohannes docuit dis-
cipulos suos. Et ait illis. Cum oratis dicite. Pater
sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum
tuum. Panem nostrum cotidianum da nobis co-
tidie. Et dimitte nobis peccata nostra. Siquidem
et nos dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos
inducas in temptationem. Et ait ad illos. Quis
vestrum habebit amicum et ibit ad illum media
nocte et dicet illi. Amice commoda michi tres
panes quoniam amicus meus venit de via ad me
et non habeo quod ponam ante illum. Et ille deintus
respondens dicat. Noli michi molestus esse. Iam ostium
clausum est et pueri mei mecum sunt in cubili. Non
possum surgere et dare tibi. Et ille si perseve-
raverit pulsans. Dico vobis et si non dabit illi sur-
gens eo quod amicus eius sit propter improbitatem
tamen eius surget et dabit illi quotquot habet
necessarios. Et ego dico vobis petite et dabitur
vobis. Querite et invenietis. Pulsate et aperietur
vobis. Omnis enim qui petit accipit et qui querit
invenit et pulsanti aperietur. Quis autem ex vo-
bis patrem petit panem numquid lapidem da-
bit illi. Aut piscem numquid pro pisce ser-
pentem dabit illi. Aut si petierit ovum num-
quid porriget ei scorpionem. Si ergo vos
cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris
quanto magis pater vester de celo dabit spiritum bonum
petentibus se. Et erat eiciens demonium et
illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium
locutus est mutus et admirate sunt turbe.
Quidam autem ex eis dixerunt. In beelzebub
principe demoniorum eicit demonia. Et alii temp-
tantes signum de celo querebant ab eo. Ipse

autem ut vidit cogitationes eorum dixit eis. Omne
regnum in se ipsum divisum desolabitur et do-
mus supra domum cadet. Si autem et sathanas
in se ipsum divisus est quomodo stabit regnum eius.
Quia dicitis in beelzebub eicere me demonia.
Si autem ego in beelzebub eicio demonia filii
vestri in quo eiciunt. Ideo ipsi iudices vestri erunt.
Porro si in digito dei eicio demonia profecto
pervenit in vos regnum dei. Cum fortis ar-
matus custodit atrium suum in pace sunt
omnia que possidet. Si autem fortior illo superveni-
ens vicerit eum universa arma eius auferet
in quibus confidebat et spolia eius distribuit.
Qui non est mecum adversum me est. Et qui non col-
ligit mecum dispergit. Cum immundus spiritus ex-
ierit ab homine perambulat per loca inaquo-
sa querens requiem et non inveniens dicit.
Revertar in domum meam unde exivi. Et cum venerit
invenit scopis mundatam et ornatam. Tunc
vadit et assumit septem alios spiritus nequiores se et
ingressi habitant ibi. Et fiunt novissima ho-
minis illius peiora prioribus. Factum est autem cum hec diceret
extollens vocem quedam mulier de turba dixit
illi. Beatus venter qui te portavit et ubera que suxi-
sti. At ille dixit. Quinimmo beati qui audiunt
verbum dei et custodiunt illud. Turbis autem con-
currentibus cepit dicere. Generatio hec generatio
nequam est. Signum querit et signum non dabitur ei
nisi signum Ione prophete. Nam sicut fuit Ionas
signum Ninivitis ita erit et filius hominis generatio-
ni isti. Regina austri surget in iudicio cum viris
huius generationis et condempnabit illos quia venit
a finibus terre audire sapientiam Salomonis et
ecce plusquam Salomon hic. Viri Ninivite sur-
gent in iudicio cum generatione hac et condempna-
bunt eam quia penitentiam egerunt ad predicationem
Ione et ecce plusquam Iona hic. Nemo lucer-
nam accendit et in abscondito ponit neque sub
modio sed super candelabrum ut qui ingredi-
untur lumen videant. Lucerna corporis tui est
oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex to-
tum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam
fuerit et corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo
ne lumen quod in te est tenebre sint. Si ergo corpus
tuum totum lucidum fuerit non habens aliquam
partem tenebrarum erit lucidum totum et sicut
lucerna fulgoris illuminabit te. Et cum loque-
retur rogavit illum quidam phariseus ut
pranderet apud se. Et ingressus recubuit. Pharise-
us autem cepit intra se reputans dicere. Quare non
baptizatus esset ante prandium. Et ait dominus
ad illum. Nunc vos pharisei quod deforis est calicis
et catini mundatis. Quod autem intus est vestrum
plenum est rapina et iniquitate. Stulti non-
ne qui fecit quod deforis est et id quod intus est fecit.
Verumtamen quod superest date elemosinam et ecce omnia
munda sunt vobis. Sed ve vobis phariseis qui
decimatis mentam et rutam et omne olus et pre-
teritis iudicium et caritatem dei. Hec autem opor-
tuit facere et illa non omittere. Ve vobis pha-

seis qui diligitis primas cathedras in synagogis
et salutationes in foro. Ve vobis qui estis ut mo-
numenta que non apparent, et homines ambulan-
tes supra nesciunt. Respondens autem quidam ex legis-
peritis ait illi. Magister hec dicens et nobis contume-
liam facis. At ille ait. Et vobis legis peritis
ve quia oneratis homines oneribus que portare non
possunt, et ipsi uno digito vestro non tangitis
sarcinas. Ve vobis qui edificatis monumenta
prophetarum. Patres autem vestri occiderunt illos. Profecto
testificamini quod consentitis operibus patrum
vestrorum. Quoniam quidem ipsi eos occiderunt vos autem
edificatis eorum sepulchra. Propterea et sapientia dei
dixit. Mittam ad illos prophetas et apostolos et ex
illis occident et persequentur, ut inquiratur san-
guis omnium prophetarum qui effusus est
a constitutione mundi a generatione ista,
a sanguine abel usque ad sanguinem zacharie
qui periit inter altare et edem. Ita dico vobis
requiretur ab hac generatione. Ve vobis
legis peritis quia tulistis clavem scientie ipsi non
introistis, et eos qui introibant prohibuistis.
Cum hec ad illos diceret ceperunt pharisei et legis-
periti graviter insistere, et os eius opprimere de
multis insidiantes ei, et querentes capere aliquid
ex ore eius ut accusarent eum. Multis autem
turbis circumstantibus ita ut se invicem con-
culcarent cepit dicere ad discipulos suos. Atten-
dite a fermento phariseorum quod est ypocrisis.

XII

Nichil autem opertum est quod non reveletur, neque
absconditum quod non sciatur. Quoniam que in te-
nebris dixistis in lumine dicentur, et quod in
aurem locuti estis in cubiculis predicabitur in
tectis. Dico autem vobis amicis meis ne terreami-
ni ab his qui occidunt corpus et post hec non
habent amplius quid faciant. Ostendam autem
vobis quem timeatis. Timete eum qui postquam
occiderit habet potestatem mittere in ge-
hennam. Ita dico vobis hunc timete. Nonne v.
passeres veneunt dipondio, et unus ex illis
non est in oblivione coram deo. Sed et capilli
capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite
ergo timere multis passeribus pluris estis
vos. Dico autem vobis. Omnis quicumque confessus
fuerit me coram hominibus et filius hominis
confitebitur illum coram angelis dei. Qui
autem negaverit me coram hominibus denega-
bitur coram angelis dei. Et omnis qui dicit
verbum in filium hominis remittetur illi.
ei autem qui in spiritum sanctum blasphemaverit non re-
mittetur. Cum autem inducent vos in synago-
gis et ad magistratus et potestates nolite solli-
citi esse qualiter aut quid respondeatis aut
quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in
ipsa hora quid oporteat dicere. Ait autem ei quidam
de turba. Magister dic fratri meo ut mecum divi-
dat hereditatem. At ille dixit ei. Homo quis
me constituit iudicem aut divisorem
super vos. Dixitque ad illos. Videte et cavete
ab omni avaritia quia non in habundantia
cuiusquam vita eius est ex his que possidet. Dixit autem
ad illos similitudinem dicens. Hominis cuius-
dam divitis uberes fructus ager attulit, et co-
gitabat intra se dicens. Quid faciam quia non
habeo quo congregem fructus meos. Et dixit.
Hoc faciam. Destruam horrea mea et maiora
faciam, et illuc congregabo omnia que na-
ta sunt mihi et bona mea, et dicam anime mee.
Anima multa habes bona posita in annos plu-
rimos. Requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit
autem illi deus. Stulte hac nocte animam tuam re-
petunt a te. Que autem parasti cuius erunt. Sic
est qui sibi thesaurizat et non est in deum dives.
Dixitque ad discipulos suos. Ideo dico vobis. Noli-
te solliciti esse anime vestre quid manducetis
neque corpori vestro quid induamini. Anima plus
est quam esca, et corpus plusquam vestimen-
tum. Considerate corvos quia non seminant
neque metunt quibus non est cellarium neque horreum,
et deus pascit illos. Quanto magis vos pluris
estis illis. Quis autem vestrum cogitando potest adicere ad
staturam suam cubitum unum. Si ergo neque
quod minimum est potestis quid de ceteris solli-
citi estis. Considerate lilia agri quomodo crescunt
non laborant non nent. Dico autem vobis nec salo-
mon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex
istis. Si autem fenum quod hodie in agro est et cras in
clibanum mittitur deus sic vestit quanto magis
vos pusille fidei. Et vos nolite querere quid
manducetis aut quid bibatis, et nolite in subli-
me tolli. Hec enim omnia gentes mundi que-
runt. Pater autem vester scit quoniam his indigetis. Verump-
tamen primum querite regnum dei et hec omnia ad-
icientur vobis. Nolite timere pusillus grex
quia complacuit patri vestro dare vobis regnum.
Vendite que possidetis et date elemosinam. Faci-
te vobis sacculos qui non veterascunt thesau-
rum non deficientem in celis quo fur non appropiat
neque tinea corrumpit. Ubi enim est thesaurus
vester ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri pre-
cincti et lucerne ardentes in manibus vestris, et
vos similes hominibus expectantibus dominum su-
um quando revertatur a nuptiis, ut cum venerit et pul-
saverit confestim aperiant ei. Beati servi illi quos cum
venerit dominus invenerit vigilantes. Amen dico vobis
quod precinget se et faciet illos discumbere, et
transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda
vigilia et si in tertia vigilia venerit, et ita invenerit
beati sunt servi illi. Hoc autem scitote quia si sciret
paterfamilias qua hora fur veniret vigila-
ret utique et non sineret perfodi domum suam.
Et vos estote parati quia qua hora non putatis
filius hominis veniet. Ait autem ei petrus. Domine
ad nos dicis hanc parabolam an ad omnes.
Dixit autem dominus. Quis putas est fidelis dispensator
et prudens quem constituit dominus supra fami-
liam suam ut det illis in tempore tritici mensu-
ram. Beatus ille servus quem cum venerit dominus in-
venerit ita facientem. Amen dico vobis quia
supra omnia que possidet constituet illum. Quod

si dixerit servus ille in corde suo moram facit dominus meus venire, et ceperit percutere pueros et ancillas, et edere et bibere et inebriari: veniet dominus servi illius in die qua non sperat, et hora qua nescit, et dividet eum, partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem servus qui non cognovit voluntatem domini sui et non se preparavit et non fecit secundum voluntatem eius, plagis vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit digna plagis, vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est, multum queretur ab eo: et cui commendaverunt multum, plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut accendatur? Baptismo autem habeo baptizari: et quomodo coartor usque dum perficiatur? Putatis quia pacem veni mittere in terram? Non dico vobis, sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in una domo divisi, tres in duo et duo in tres dividentur: pater in filium et filius in patrem suum, mater in filiam et filia in matrem, socrus in nurum suam, et nurus in socrum suam. Dicebat autem et ad turbas: Cum videritis nubem orientem ab occasu, statim dicitis nubes venit: et ita fit. Et cum austrum flantem, dicitis quia estus erit, et fit. Hypocrite, faciem celi et terre nostis probare: hoc autem tempus quomodo non probatis? Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem, in via da operam liberari ab illo, ne forte trahat te ad iudicem, et iudex tradat te exactori, et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi, non exies inde donec reddas et novissimum minutum.

XIII

Aderant autem quidam in ipso tempore nuntiantes illi de Galileis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. Et respondens dixit illis: Putatis quod hii Galilei pre omnibus Galileis peccatores fuerunt, quia talia passi sunt? Non dico vobis, sed nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Sicut illi decem et octo supra quos cecidit turris in Siloam et occidit eos, putatis quia et ipsi debitores fuerunt preter omnes homines habitantes in Ierusalem? Non dico vobis, sed si non penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Dicebat autem hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua, et venit querens fructum in illa et non invenit. Dixit autem ad cultorem vinee: Ecce anni tres sunt ex quo venio querens fructum in ficulnea hac, et non invenio. Succide ergo illam: ut quid et terram occupat? At ille respondens dixit illi: Domine, dimitte illam et hoc anno, usque dum fodiam circa illam et mittam stercora. Et si quidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides illam. Erat autem docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis decem et octo annis, et erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidisset Ihesus, vocavit eam ad se, et ait illi: Mulier, dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus, et confestim erecta est, et glorificabat Deum. Respondens autem archisinagogus indignans quia sabbato curasset Ihesus, dicebat turbe: Sex dies sunt in quibus oportet operari. In his ergo venite et curamini, et non in die sabbati. Respondens autem ad illum Dominus dixit: Hypocrite, unusquisque vestrum sabbato non solvit bovem suum aut asinum a presepio, et ducit adaquare? Hanc autem filiam Abrahe, quam alligavit Sathanas, ecce decem et octo annis, non oportuit solvi a vinculo isto in die sabbati? Et cum hec diceret, erubescebant omnes adversarii eius: et omnis populus gaudebat in universis que gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo: Cui simile est regnum Dei, et cui simile estimabo illud? Simile est grano synapis, quod acceptum homo misit in ortum suum, et crevit et factum est in arborem magnam, et volucres celi requieverunt in ramis eius. Et iterum dixit: Cui simile estimabo regnum Dei? Simile est fermento, quod acceptum mulier abscondit in farine sata tria, donec fermentaretur totum.

Et ibat per civitates et castella docens, et iter faciens in Ierusalem. Ait autem illi quidam: Domine, si pauci sunt qui salvantur? Ipse autem dixit ad illos: Contendite intrare per angustam portam: quia dico vobis, multi querunt intrare et non poterunt. Cum autem intraverit paterfamilias et clauserit ostium, incipietis foris stare et pulsare ad ostium, dicentes: Domine, aperi nobis. Et respondens dicet vobis: Nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere: Manducavimus coram te et bibimus, et in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis: Nescio vos unde sitis: discedite a me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentium, cum videritis Abraham et Ysaac et Iacob et omnes prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras. Et venient ab oriente et occidente et ab aquilone et austro, et accumbent in regno Dei. Et ecce sunt novissimi qui erant primi, et sunt primi qui erant novissimi. In ipsa die accesserunt quidam Phariseorum dicentes illi: Exi et vade hinc, quia Herodes te vult occidere. Et ait illis: Ite, dicite vulpi illi: Ecce eicio demonia et sanitates perficio hodie et cras, et tertia die consummor. Verumptamen oportet me hodie et cras et sequenti die ambulare, quia non capit prophetam perire extra Ierusalem. Ierusalem, Ierusalem, que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te mittuntur, quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum avis nidum suum sub pennis, et noluisti? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis quia non videbitis me donec veniat cum dicetis: Benedictus qui venit in nomine Domini.

XIIII

Et factum est cum intrasset in domum cuiusdam principis Phariseorum sabbato manducare panem, et ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam ydropicus erat ante illum. Et respondens Ihesus dixit ad legis peritos et Phariseos dicens: Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse vero apprehensum sanavit eum ac dimisit. Et respondens ad illos dixit: Cuius vestrum asinus aut bos in puteum

cadet, et non continuo extrahet illum die sabbati? Et non poterant ad haec respondere illi. Dicebat autem et ad invitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Cum invitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco, ne forte honoratior te sit invitatus ab illo, et veniens is qui te et illum vocavit, dicat tibi: Da huic locum: et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere. Sed cum vocatus fueris, vade, et recumbe in novissimo loco: ut, cum venerit qui te invitavit, dicat tibi: Amice, ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus: quia omnis qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur. Dicebat autem et ei qui se invitaverat: Cum facis prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos, neque divites: ne forte et ipsi reinvitent te, et fiat tibi retributio: sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos, et caecos: et beatus eris, quia non habent unde retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. Haec cum audisset quidam de simul discumbentibus, dixit illi: Beatus qui manducabit panem in regno Dei. At ipse dixit ei: Homo quidam fecit cenam magnam, et vocavit multos. Et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut venirent, quia iam parata sunt omnia. Et coeperunt simul omnes excusare. Primus dixit illi: Villam emi, et necesse habeo exire, et videre illam: rogo te habe me excusatum. Et alter dixit: Iuga boum emi quinque, et eo probare illa: rogo te habe me excusatum. Et alius dixit: Uxorem duxi, et ideo non possum venire. Et reversus servus nuntiavit haec domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit servo suo: Exi cito in plateas et vicos civitatis: et pauperes ac debiles, caecos et claudos introduc huc. Et ait servus: Domine, factum est ut tu imperasti, et adhuc locus est. Et ait dominus servo: Exi in vias et sepes, et compelle intrare, ut impleatur domus mea. Dico autem vobis quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabunt cenam meam. Ibant autem turbe multe cum eo: et conversus dixit ad illos: Si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam et venit post me, non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrem edificare, non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt, si habeat ad perficiendum: ne posteaquam posuerit fundamentum, et non potuerit perficere, omnes qui vident incipiant illudere ei, dicentes: Quia hic homo coepit edificare, et non potuit consummare? Aut quis rex iturus committere bellum adversus alium regem, non sedens prius cogitat si possit cum x milibus occurrere ei qui cum xx milibus venit ad se? Alioquin adhuc illo longe agente, legationem mittens rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus que possidet, non potest meus esse discipulus. Bonum est

sal. Si autem sal evanuerit, in quo condietur? Neque in terram neque in sterquilinium utile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

XV

Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant pharisei et scribe dicentes: Quia hic peccatores recipit, et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam dicens: Quis ex vobis homo qui habet c oves, et si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit xc ix in deserto, et vadit ad illam que perierat donec inveniat eam? Et cum invenerit eam, imponit in humeros suos gaudens: et veniens domum convocat amicos et vicinos dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam que perierat. Dico autem vobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente, quam super xc ix iustis qui non indigent penitentia. Aut que mulier habens dragmas x, si perdiderit dragmam unam, nonne accendit lucernam, et everrit domum, et querit diligenter donec inveniat? Et cum invenerit convocat amicas et vicinas dicens: Congratulamini mihi, quia inveni dragmam quam perdideram. Ita dico vobis, gaudium erit angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente. Ait autem: Homo quidam habuit duos filios: et dixit adolescentior ex illis patri: Pater, da mihi portionem substantie que me contingit. Et divisit illis substantiam. Et non post multos dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam, et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose. Et postquam consummasset omnia, facta est fames valida in regione illa, et ipse coepit egere. Et abiit, et adhesit uni civium regionis illius: et misit illum in villam suam ut pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant: et nemo illi dabat. In se autem reversus dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei habundant panibus, ego autem hic fame pereo! Surgam, et ibo ad patrem meum, et dicam ei: Pater, peccavi in celum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut unum ex mercennariis tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum adhuc autem longe esset, vidit illum pater ipsius, et misericordia motus est, et accurrens cecidit super collum eius, et osculatus est eum. Dixitque ei filius: Pater, peccavi in celum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad servos suos: Cito proferte stolam primam, et induite illum, et date anulum in manum eius, et calciamenta in pedes: et adducite vitulum saginatum, et occidite, et manducemus, et epulemur: quia hic filius meus mortuus fuerat, et revixit: perierat, et inventus est. Et ceperunt omnes epulari. Erat autem filius eius senior in agro: et cum veniret et appropinquaret domui, audivit symphoniam et chorum: et vocavit unum de servis, et interrogavit quid hec essent. Isque dixit illi: Frater tuus venit, et occidit pater tuus vitulum saginatum, quia salvum illum recepit. Indigna-

tus est. autem et nolebat introire. Pater ergo illius e-
gressus cepit rogare illum. At ille respondens dixit
patri suo. Ecce tot annis servio tibi et numquam
mandatum tuum preterivi. et numquam dedisti mihi
hedum ut cum amicis meis epularer. Sed postquam
filius tuus hic qui devoravit substantiam suam
cum meretricibus venit occidisti illi vitulum sagi-
natum. At ipse dixit illi. Fili tu semper mecum
es et omnia mea tua sunt. Epulari autem et ga-
udere oportebat quia frater tuus hic mortuus erat
et revixit perierat et inventus est. Dicebat autem

XVI

et ad discipulos suos. Homo quidam erat
dives qui habebat vilicum. et hic diffamatus
est apud illum quasi dissipasset bona illius. et vocavit
illum et ait illi. Quid hoc audio de te. Redde ra-
tionem vilicationis tue. Iam enim non poteris vi-
licare. Ait autem vilicus intra se. Quid faciam
quia dominus meus aufert a me vilicationem. Fodere
non valeo. mendicare erubesco. Scio quid faciam
ut cum amotus fuero a vilicatione recipiant
me in domos suas. Convocatis itaque singulis
debitoribus domini sui dicebat primo. Quantum debes
domino meo? At ille dixit. Centum cados olei.
Dixitque illi. Accipe cautionem tuam et sede cito
scribe .l. Deinde alio dixit. Tu vero quantum debes?
Qui ait. Centum choros tritici. Ait illi. Acci-
pe litteras tuas et scribe .lxxx. Et laudavit
dominus vilicum iniquitatis quia prudenter fecisset
quia filii seculi huius prudentiores filiis lucis
in generatione sua sunt. Et ego vobis dico facite
vobis amicos de mammona iniquitatis ut
cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula.
Qui fidelis est in minimo et in maiore fidelis
est. et qui in modico iniquus est et in maiore ini-
quus est. Si ergo in iniquo mammone fideles
non fuistis quod verum est quis credet vobis?
Et si in alieno fideles non fuistis quod vestrum est
quis dabit vobis? Nemo potest duobus dominis ser-
vire. aut enim unum odiet et alterum diliget. aut
uni adherebit et alterum contempnet. Non potestis
deo servire et mammone. Audiebant autem hec
omnia pharisei qui erant avari et deridebant
eum. et ait illis. Vos estis qui iustificatis vos
coram hominibus. Deus autem novit corda vestra.
Quia quod hominibus altum est abhominatio est
ante deum. Lex et prophete usque ad Iohannem. ex eo
regnum dei evangelizatur. et omnis in illud
vim facit. Facilius est autem celum et terram preterire
quam de lege unum apicem cadere. Omnis qui
dimittit uxorem suam et ducit alteram mecha-
tur. et qui dimissam a viro ducit mechatur.
Homo quidam erat dives et induebatur pur-
pura et bysso et epulabatur cotidie splendi-
de. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus qui
iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus cu-
piens saturari de micis que cadebant de men-
sa divitis. et nemo illi dabat. Sed et canes veni-
ebant et lingebant ulcera eius. Factum est autem
ut moreretur mendicus et portaretur ab
angelis in sinum Abrahe. Mortuus est autem

et dives et sepultus est in inferno. Elevans
autem oculos suos cum esset in tormentis vidit Abraham
a longe et Lazarum in sinu eius. Et ipse clam-
ans dixit. Pater Abraham miserere mei et mit-
te Lazarum ut intinguat extremum digiti
sui in aquam et refrigeret linguam meam quia
crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham.
Fili recordare quia recepisti bona in vita tua
et Lazarus similiter mala. Nunc autem hic consola-
tur tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter vos
et nos chaos magnum firmatum est ut hi qui
volunt hinc transire ad vos non possint neque
inde huc transmeare. Et ait. Rogo ergo te pater ut
mittas eum in domum patris mei. habeo enim
v. fratres ut testetur illis ne et ipsi veniant in
locum hunc tormentorum. Et ait illi Abraham. Habent
Moysen et prophetas audiant illos. At ille
dixit. Non pater Abraham sed siquis ex mortuis ierit
ad eos penitentiam agent. Ait autem illi. Si Moysen
et prophetas non audiunt neque siquis ex mortu-
is resurrexerit credent ei. Et ait ad discipulos su-
os. Impossibile est ut non veniant scan-

XVII

dala. Ve autem illi per quem veniunt. Utilius est
illi si lapis molaris imponatur circa collum
eius et proiciatur in mare quam ut scandalizet
unum de pusillis istis. Attendite vobis. Si
peccaverit frater tuus increpa illum. et si penitentiam
egerit dimitte illi. Et si septies in die pecca-
verit in te et septies in die conversus fuerit ad te
dicens. Penitet me. dimitte illi. Et dixerunt
apostoli domino. Adauge nobis fidem. Dixit autem dominus.
Si haberetis fidem sicut granum synapis di-
ceretis huic arbori moro eradicare et transplan-
tare in mare et obediret vobis. Quis autem vestrum
habens servum arantem aut boves pascentem
qui regresso de agro dicat illi statim transi
recumbe. et non dicat ei para quod cenem et pre-
cinge te et ministra michi donec manducem
et bibam. et post hec tu manducabis et bibes. Num-
quid gratiam habet servo illi quia fecit que ei impe-
raverat? non puto. Sic et vos cum feceritis omnia
que precepta sunt vobis dicite. Servi inutiles
sumus quod debuimus facere fecimus. Et factum
est dum iret ipse in Ierusalem transibat per mediam
Samariam et Galileam. Et cum ingrederetur quod-
dam castellum occurrerunt ei .x. viri lep-
rosi qui steterunt a longe et levaverunt vocem
dicentes. Ihesu preceptor miserere nostri. Quos
ut vidit dixit. Ite ostendite vos sacerdotibus.
Et factum est dum irent mundati sunt. Unus autem
ex illis ut vidit quia mundatus est regressus est
cum magna voce magnificans deum. et cecidit in
faciem ante pedes eius gratias agens. et hic erat
Samaritanus. Respondens autem Ihesus dixit. Nonne .x.
mundati sunt. et .ix. ubi sunt? Non est inventus
qui rediret et daret gloriam deo nisi hic alie-
nigena. Et ait illi. Surge vade quia fides tua
te salvum fecit. Interrogatus autem a phariseis
quando venit regnum dei. respondens eis dixit. Non
venit regnum dei cum observatione. neque dicent

Ecce hic, aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra vos est. Et ait ad discipulos suos: Venient dies quando desideretis videre unum diem filii hominis, et non videbitis. Et dicent vobis: Ecce hic, et ecce illic. Nolite ire, neque sectemini. Nam sicut fulgur choruscans de sub celo in ea que sub celo sunt fulget, ita erit filius hominis in die sua. Primum autem oportet illum multa pati et reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebus Noe, ita erit et in diebus filii hominis. Edebant et bibebant, uxores ducebant et dabantur ad nuptias usque in diem qua intravit Noe in archam, et venit diluvium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus Loth: Edebant et bibebant, emebant et vendebant, plantabant et edificabant. Qua die autem exiit Loth a Sodomis, pluit ignem et sulphur de celo et omnes perdidit. Secundum hec erit qua die filius hominis revelabitur. In illa die qui fuerit in tecto et vasa eius in domo, ne descendat tollere illa; et qui in agro, similiter non redeat retro. Memores estote uxoris Loth. Quicumque quesierit animam suam salvam facere perdet illam; et quicumque perdiderit illam, vivificabit eam. Dico vobis: in illa nocte erunt duo in lecto uno; unus assumetur et alter relinquetur. Due erunt molentes in unum; una assumetur et altera relinquetur. Duo in agro: unus assumetur et alter relinquetur. Respondentes dicunt illi: Ubi domine? Qui dixit eis: Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquile.

XVIII

Dicebat autem et parabolam ad illos, quoniam oportet semper orare et non deficere, dicens: Iudex quidam erat in quadam civitate, qui deum non timebat et homines non reverebatur. Vidua autem quedam erat in civitate illa, et veniebat ad eum dicens: Vindica me de adversario meo. Et nolebat per multum tempus. Post hec autem dixit intra se: Etsi deum non timeo nec hominem revereor, tamen quia molesta est michi hec vidua, vindicabo illam, ne in novissimo veniens suggillet me. Ait autem dominus: Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, et patientiam habebit in illis? Dico autem vobis quia cito faciet vindictam illorum. Verumptamen filius hominis veniens, putas inveniet fidem in terra? Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tamquam iusti et aspernabantur ceteros, parabolam istam, dicens: Duo homines ascendebant in templum ut orarent: unus phariseus et alter publicanus. Phariseus stans hec apud se orabat: Deus, gratias tibi ago quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium que possideo. Et publicanus a longe stans nolebat nec oculos ad celum levare, sed percutiebat pectus suum dicens: Deus propitius esto michi peccatori. Amen dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Afferebant autem ad illum et infantes ut eos tangeret. Quos cum viderent discipuli increpabant illos. Ihesus autem convocans illos dixit: Sinite parvulos venire ad me, et nolite vetare eos; talium est enim regnum dei. Amen dico vobis: quicumque non acceperit regnum dei sicut puer, non intrabit in illud. Et interrogavit eum quidam princeps dicens: Magister bone, quid faciendo vitam eternam possidebo? Dixit autem ihesus ei: Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Mandata nosti: Non occides. Non mechaberis. Non furtum facies. Non falsum testimonium dices. Honora patrem tuum et matrem. Qui ait: Hec omnia custodivi a iuventute mea. Quo audito ihesus ait ei: Adhuc unum tibi deest. Omnia quecumque habes vende et da pauperibus, et habebis thesaurum in celo; et veni sequere me. His ille auditis contristatus est, quia dives erat valde. Videns autem illum ihesus tristem factum dixit: Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei intrabunt. Facilius est enim camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum dei. Et dixerunt qui audiebant: Et quis potest salvus fieri? Ait illis: Que impossibilia sunt apud homines possibilia sunt apud deum. Ait autem petrus: Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Qui dixit eis: Amen dico vobis, nemo est qui reliquit domum aut parentes aut fratres aut uxorem aut filios propter regnum dei, et non recipiat multo plura in hoc tempore, et in seculo futuro vitam eternam. Assumpsit autem ihesus xii discipulos suos et ait illis: Ecce ascendimus ierosolimam, et consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus, et illudetur et flagellabitur et conspuetur. Et postquam flagellaverint occident eum, et die tertia resurget. Et ipsi nichil horum intellexerunt. Et erat verbum istud absconditum ab eis, et non intelligebant que dicebantur. Factum est autem cum appropinquaret ihesus iericho, cecus quidam sedebat secus viam mendicans. Et cum turbam audiret pretereuntem, interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autem ei quod ihesus nazarenus transiret. Et clamavit dicens: Ihesu fili david miserere mei. Et qui preibant increpabant eum ut taceret. Ipse vero multo magis clamabat: Fili david miserere mei. Stans autem ihesus iussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset, interrogavit illum dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine ut videam. Et ihesus dixit illi: Respice, fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit, et sequebatur illum magnificans deum. Et omnis plebs ut vidit dedit laudem deo.

XIX

Et ingressus ihesus perambulabat iericho. Et ecce vir nomine zacheus, et hic erat princeps publicanorum, et ipse dives. Et querebat videre ihesum quis esset, et non poterat pre turba, quia statura pusillus erat. Et precurrens ascendit in arborem sicomorum ut videret illum, quia inde erat transiturus.

Et cum venisset ad locum suspiciens Ihesus vidit illum et dixit ad eum: Zachee festinans descende quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit et excepit illum gaudens. Et cum viderent omnes murmurabant dicentes quod ad hominem peccatorem divertisset. Stans autem Zacheus dixit ad dominum: Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus, et si quid aliquem defraudavi reddo quadruplum. Ait Ihesus ad eum: Quia hodie salus huic domui facta est, eo quod et ipse filius sit Abrahe. Venit enim filius hominis querere et salvum facere quod perierat. Hec illis autem audientibus adiciens dixit parabolam eo quod esset prope Ierusalem, et quia existimarent quod confestim regnum Dei manifestaretur. Dixit ergo: Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reverti. Vocatis autem .x. servis suis dedit illis .x. mnas, et ait ad illos: Negotiamini dum venio. Cives autem eius oderant illum, et miserunt legationem post illum dicentes: Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est ut rediret accepto regno, et iussit vocari servos quibus dederat pecuniam ut sciret quantum quisque negotiatus esset. Venit autem primus dicens: Domine mna tua .x. mnas acquisivit. Et ait illi: Euge serve bone, quia in modico fuisti fidelis, eris potestatem habens super .x. civitates. Et alter venit dicens: Domine mna tua fecit .v. mnas. Et huic ait: Et tu esto supra .v. civitates. Et alter venit dicens: Domine ecce mna tua quam habui repositam in sudario; timui enim te quia homo austerus es, tollis quod non posuisti et metis quod non seminasti. Dicit ei: De ore tuo te iudico serve nequam. Sciebas quod ego homo austerus sum, tollens quod non posui et metens quod non seminavi; et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam, et ego veniens cum usuris utique exegissem illam? Et astantibus dixit: Auferte ab illo mnam et date illi qui .x. mnas habet. Et dixerunt illi: Domine, .x. mnas habet. Dico autem vobis quia omni habenti dabitur et habundabit, ab eo autem qui non habet et quod habet auferetur ab eo. Verumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se adducite huc et interficite ante me. Et his dictis precedebat ascendens Ierosolimam. Et factum est cum appropinquasset ad Bethphage et Bethaniam ad montem qui vocatur Oliveti, misit duos discipulos suos dicens: Ite in castellum quod contra vos est, in quod introeuntes invenietis pullum asine alligatum, cui nemo unquam hominum sedit; solvite illum et adducite. Et si quis vos interrogaverit quare solvitis, sic dicetis ei: Quia dominus operam eius desiderat. Abierunt autem qui missi fuerant et invenerunt sicut dixit illis stantem pullum. Solventibus autem illis pullum dixerunt domini eius ad illos: Quid solvitis pullum? At illi dixerunt: Quia eum dominus necessarium habet. Et duxerunt illum ad Ihesum. Et iactantes vestimenta sua supra pullum imposuerunt Ihesum. Eunte autem illo substernebant vestimenta sua in via. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis Oliveti ceperunt omnes turbe descendentium gaudentes laudare Deum voce magna super omnibus quas viderant virtutibus dicentes: Benedictus rex qui venit in nomine domini, pax in celo et gloria in excelsis. Et quidam Phariseorum de turbis dixerunt ad illum: Magister increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis quia si hii tacuerint lapides clamabunt. Et cum appropinquaret videns civitatem flevit super eam dicens: Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua que ad pacem tibi; nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te et circumdabunt te inimici tui vallo et circumdabunt te et coangustabunt undique, et ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt, et non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tue. Et ingressus in templum cepit eicere vendentes in illo et ementes dicens illis: Scriptum est quia domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et erat docens in templo. Principes autem sacerdotum et scribe et principes plebis querebant perdere illum, et non inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

XX

Et factum est in una dierum docente illo populum in templo et evangelizante convenerunt principes sacerdotum et scribe cum senioribus, et aiunt dicentes ad illum: Dic nobis in qua potestate hec facis, aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem? Respondens autem dixit ad illos: Interrogabo vos et ego unum verbum; respondete mihi. Baptismus Iohannis de celo erat an ex hominibus? At illi cogitabant inter se dicentes: Quia si dixerimus de celo, dicet: Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus, plebs universa lapidabit nos; certi enim sunt Iohannem prophetam esse. Et responderunt se nescire unde esset. Et ait illis Ihesus: Neque ego dico vobis in qua potestate hec facio. Cepit autem dicere ad plebem parabolam hanc: Homo quidam plantavit vineam et locavit eam colonis, et ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad cultores servum ut de fructu vinee darent illi. Qui cesum dimiserunt eum inanem. Et addidit alterum servum mittere. Illi autem hunc quoque cedentes et afficientes contumeliis dimiserunt inanem. Et addidit tertium mittere. Qui et illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus vinee: Quid faciam? Mittam filium meum dilectum; forsitan cum hunc viderint verebuntur. Quem cum vidissent coloni cogitaverunt intra se dicentes: Hic est heres; occidamus eum ut nostra fiat hereditas. Et eiectum illum extra vineam occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vinee? Veniet et perdet colonos istos et dabit vineam aliis. Quo audito dixerunt illi: Absit. Ille autem aspiciens eos dixit: Quid ergo est hoc quod scriptum est: Lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli? Omnis qui ceciderit super illum lapidem conquassabitur; super quem autem ceciderit comminuet illum. Et querebant principes sacerdotum et scribe mittere in illum manus illa hora

ra et timuerunt populum. Cognoverunt enim quod ad se dixerit similitudinem istam. Et observantes miserunt insidiatores qui se iustos simularent ut caperent eum in sermone et traderent principatui et potestati presidis, et interrogaverunt illum dicentes: Magister, scimus quia recte dicis et doces, et non accipis personam hominis, sed viam Dei in veritate doces. Licet nobis dare tributum Cesari an non? Considerans autem dolum illorum dixit ad eos: Quid me temptatis? Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem et superscriptionem? Respondentes dixerunt ei: Cesaris. Et ait illis: Reddite ergo que sunt Cesaris Cesari, et que sunt Dei Deo. Et non potuerunt reprehendere verbum eius coram plebe, et mirati in responso eius tacuerunt. Accesserunt autem quidam Sadduceorum qui negant esse resurrectionem et interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses scripsit nobis si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem et hic sine liberis fuerit ut accipiat eam frater eius uxorem et suscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant, et primus accepit uxorem et mortuus est sine liberis. Et sequens accepit illam, et ille mortuus est sine filio. Et tertius accepit illam. Similiter et omnes septem et non reliquerunt semen et mortui sunt. Novissima omnium mortua est et mulier. In resurrectione ergo cuius eorum erit uxor? Siquidem septem habuerunt eam uxorem. Et ait illis Iesus: Filii seculi huius nubunt et traduntur ad nuptias. Illi vero qui digni habebuntur seculo illo et resurrectione ex mortuis neque nubent neque ducent uxores, neque enim ultra mori poterunt. Equales enim angelis sunt et filii sunt Dei, cum filii sint resurrectionis. Quia autem resurgant mortui et Moyses ostendit secus rubum sicut dicit: Dominum Deum Abraham et Deum Ysaac et Deum Iacob. Deus autem non est mortuorum sed vivorum. Omnes enim vivunt ei. Respondentes autem quidam scribarum dixerunt: Magister, bene dixisti. Et amplius non audebant quicquam eum interrogare. Dixit autem ad illos: Quomodo dicunt Christum filium David esse? Et ipse David dicit in libro Psalmorum: Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. David ergo illum Dominum vocat, et quomodo filius eius est? Audiente autem omni populo dixit discipulis suis: Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis et amant salutationes in foro et primas cathedras in synagogis et primos discubitus in conviviis, qui devorant domos viduarum simulantes longam orationem. Hii percipient dampnationem maiorem.

XXI

Respiciens autem vidit eos qui mittebant munera sua in gazophilatium divites. Vidit autem et quandam viduam pauperculam mittentem era duo minuta. Et dixit: Vere dico vobis quia vidua hec pauper plus quam omnes misit. Nam omnes hii ex habundanti sibi miserunt in munera Dei. Hec autem ex eo quod deest illi omnem victum suum quem habuit misit. Et quibusdam dicentibus de templo quod bonis lapidibus et donis ornatum esset dixit: Hec que videtis venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Interrogaverunt autem illum dicentes: Preceptor, quando hec erunt, et quod signum cum fieri incipient? Qui dixit: Videte ne seducamini. Multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum, et tempus appropinquabit. Nolite ergo ire post illos. Cum autem audieritis prelia et seditiones nolite terreri. Oportet primum hec fieri, sed nondum statim finis. Tunc dicebat illis: Surget gens contra gentem et regnum adversus regnum, et terremotus magni per loca erunt et pestilentie et fames, terroresque de celo et signa magna erunt. Sed ante hec omnia inicient manus suas vobis et persequentur tradentes in synagogas et custodias, trahentes ad reges et presides propter nomen meum. Continget autem vobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus vestris non premeditari quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes adversarii vestri. Trademini autem a parentibus et fratribus et amicis et cognatis, et morte afficient ex vobis, et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum, et capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum autem videritis circumdari ab exercitu Ierusalem, tunc scitote quia appropinquavit desolatio eius. Tunc qui in Iudea sunt fugiant in montes, et qui in medio eius sunt discedant, et qui in regionibus non intrent in eam, quia dies ultionis hii sunt ut impleantur omnia que scripta sunt. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna super terram et ira populo huic, et cadent in ore gladii et captivi ducentur in omnes gentes, et Ierusalem calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nationum. Et erunt signa in sole et luna et stellis, et in terris pressura gentium pre confusione sonitus maris et fluctuum, arescentibus hominibus pre timore et expectatione que supervenient universo orbi. Nam virtutes celorum movebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate. His autem fieri incipientibus respicite et levate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem: Videte ficulneam et omnes arbores. Cum producunt iam ex se fructum scitis quoniam prope est estas. Ita et vos cum videritis hec fieri scitote quoniam prope est regnum Dei. Amen dico vobis quoniam non preteribit generatio hec donec omnia fiant. Celum et terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Attendite autem vobis ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius vite, et superveniat in vos dies illa repentina. Tamquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre. Vigilate itaque omni tempore orantes ut digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt et stare ante filium hominis. Erat autem diebus docens in templo, noctibus vero exiens morabatur in monte qui vocatur Oliveti. Et omnis populus manicabat ad eum venire in templo audire illum.

XXII

Appropinquabat autem dies festus azimorum qui dicebatur pascha, et querebant principes

sacerdotum et scribe quomodo ihesum interficerent. Timebant vero plebem. Intravit autem sathanas in iudam qui cognominabatur scarioth unum de .xii. et abiit et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus quemadmodum illum traderet eis. Et gavisi sunt et pacti sunt pecuniam illi dare. Et spopondit. et querebat opportunitatem ut traderet eum sine turbis. Venit autem dies azimorum in qua necesse erat occidi pascha. et misit petrum et iohannem dicens. Euntes parate nobis pascha ut manducemus. At illi dixerunt. Ubi vis paremus? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis in civitatem occurret vobis homo quidam amphoram aque portans. sequimini eum in domum in quam intrat. et dicetis patrifamilias domus. Dicit tibi magister. Ubi est diversorium ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse ostendet vobis cenaculum magnum stratum. et ibi parate. Euntes autem invenerunt sicut dixit illis et paraverunt pascha. Et cum facta esset hora discubuit. et .xii. apostoli cum eo. et ait. Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar. Dico enim vobis quia ex hoc non manducabo illud donec impleatur in regno dei. Et accepto calice gratias egit et dixit. Accipite et dividite inter vos. Dico enim vobis quod non bibam de generatione vitis huius donec veniat regnum dei. Et accepto pane gratias egit et fregit et dedit eis dicens. Hoc est corpus meum quod pro vobis traditur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens. Hic est calix novum testamentum in meo sanguine qui pro vobis fundetur. Verumptamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Et quidem filius hominis secundum quod diffinitum est vadit. Verumptamen ve homini illi per quem tradetur. Et ipsi ceperunt querere inter se quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Facta est et contentio inter eos quis eorum videretur esse maior. Dixit autem eis. Reges gentium dominantur eorum et qui potestatem habent super eos benefici vocantur. Vos autem non sic. Sed qui maior est in vobis fiat sicut minor. et qui precessor est sicut ministrator. Nam quis maior est qui recumbit an qui ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Vos autem estis qui permansistis mecum in temptationibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit michi pater meus regnum ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. et sedeatis super thronos iudicantes .xii. tribus israel. Ait autem dominus symoni. Symon ecce sathanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua. et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Qui dixit ei. Domine tecum sum paratus et in carcerem et in mortem ire. Et ille dixit. Dico tibi petre non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me. Et dixit eis. Quando misi vos sine sacculo et pera et calciamentis numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nichil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter et peram. Et qui non habet vendat tunicam suam et emat gladium. Dico enim vobis quoniam adhuc hoc quod scriptum est oportet impleri in me. Et quod cum iniquis deputatus est. Etenim ea que sunt de me finem habent. At illi dixerunt. Domine ecce gladii duo hic. At ille dixit eis. Satis est. Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem olivarum. Secuti sunt autem illum et discipuli. Et cum pervenisset ad locum dixit illis. Orate ne intretis in temptationem. Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis. et positis genibus orabat dicens. Pater si vis transfer calicem istum a me. Verumptamen non mea voluntas sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus de celo confortans eum. Et factus in agonia prolixius orabat. Et factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Et cum surrexisset ab oratione et venisset ad discipulos suos invenit eos dormientes pre tristicia. Et ait illis. Quid dormitis? Surgite orate ne intretis in temptationem. Adhuc eo loquente ecce turba et qui vocabatur iudas unus de .xii. antecedebat eos. et appropinquavit ihesu ut oscularetur eum. Ihesus autem dixit illi. Iuda osculo filium hominis tradis? Videntes autem hii qui circa ipsum erant quod futurum erat dixerunt ei. Domine si percutimus gladio? Et percussit unus ex illis servum principis sacerdotum et amputavit auriculam eius dexteram. Respondens autem ihesus ait. Sinite usque huc. Et cum tetigisset auriculam eius sanavit eum. Dixit autem ihesus ad eos qui venerant ad se principes sacerdotum et magistratus templi et seniores. Quasi ad latronem existis cum gladiis et fustibus? Cum cotidie vobiscum fuerim in templo non extendistis manus in me. Sed hec est hora vestra et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum duxerunt ad domum principis sacerdotum. Petrus vero sequebatur eum a longe. Accenso autem igne in medio atrio. et circumsedentibus illis erat petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen et eum fuisset intuita dixit. Et hic cum eo erat. At ille negavit eum dicens. Mulier non novi illum. Et post pusillum alius videns eum dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait. O homo non sum. Et intervallo facto quasi hore unius alius quidam affirmabat dicens. Vere et hic cum illo erat. Nam et galileus est. Et ait petrus. Homo nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo loquente gallus cantavit. Et conversus dominus respexit petrum. Et recordatus est petrus verbi domini sicut dixerat ei quia priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras petrus flevit amare. Et viri qui tenebant eum illudebant ei cedentes. Et velaverunt eum et percutiebant faciem eius et interrogabant eum dicentes. Prophetiza quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et ut factus est dies convenerunt seniores plebis et principes sacerdotum et scribe et duxerunt illum in concilium suum dicentes. Si tu es christus dic nobis. Et ait illis. Si vobis dixero non credetis michi. Si autem et interrogavero non respondebitis michi neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es filius dei? Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. At illi dixerunt. Quid adhuc desideramus te-

stimonium? Ipsi enim audivimus de ore eius.

XXIII.

Et surgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad pilatum. Ceperunt autem accusare eum dicentes. Hunc autem invenimus subvertentem gentem nostram et prohibentem tributa dari cesari et dicentem se christum regem esse. Pilatus autem interrogavit eum dicens. Tu es rex iudeorum? At ille respondens ait. Tu dicis. Ait autem pilatus ad principes sacerdotum et turbas. Nichil invenio cause in hoc homine. At illi invalescebant dicentes. Commovet populum docens per universam iudeam incipiens a galilea usque huc. Pylatus autem audiens galileam interrogavit si homo galileus esset. Et ut cognovit quod de herodis potestate esset remisit eum ad herodem qui et ipse iherosolimis erat illis diebus. Herodes autem viso ihesu gavisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eum eo quod audiret de eo multa. Et sperabat aliquod signum videre ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis sermonibus. At ipse nichil respondebat illi. Stabant autem principes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum. Sprevit autem illum herodes cum exercitu suo et illusit indutum veste alba et remisit ad pylatum. Et facti sunt amici herodes et pilatus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad invicem. Pylatus autem convocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe dixit ad illos. Obtulistis mihi hunc hominem quasi avertentem populum et ecce ego coram vobis interrogans nullam causam invenio in homine isto ex his in quibus eum accusatis. Sed neque herodes. Nam remisi vos ad illum et ecce nil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum. Exclamavit autem simul universa turba dicens. Tolle hunc et dimitte nobis barrabam. qui erat propter sedicionem quandam factam in civitate et homicidium missus in carcerem. Iterum autem pilatus locutus est ad illos volens dimittere ihesum. At illi succlamabant dicentes. Crucifige crucifige eum. Ille autem tertio dixit ad illos. Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis invenio in eo. Corripiam ergo illum et dimittam. At illi instabant vocibus magnis postulantes ut crucifigeretur. et invalescebant voces eorum. Et pilatus adiudicavit fieri petitionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter homicidium et sedicionem missus fuerat in carcerem quem petebant. Ihesum vero tradidit voluntati eorum. Et cum ducerent eum apprehenderunt symonem quendam cyrenensem venientem de villa et imposuerunt ei crucem portare post ihesum. Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum que plangebant et lamentabantur eum. Conversus autem ad illas ihesus dixit. Filie iherusalem nolite flere super me sed super vos ipsas flete et super filios vestros. Quoniam ecce venient dies in quibus dicent. Beate steriles et ventres que non genuerunt et ubera que non lactaverunt. Tunc incipient dicere montibus cadite super nos et collibus operite nos. Quia si in viridi ligno hec faciunt in arido quid fiet? Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo ut interficerentur. Et postquam venerunt in locum qui vocatur calvarie ibi crucifixerunt eum et latrones unum a dextris et alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat. Pater dimitte illis. non enim sciunt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta sua miserunt sortes. Et stabat populus expectans et deridebant eum principes cum eis dicentes. Alios salvos fecit se ipsum salvum faciat si hic est christus dei electus. Illudebant autem ei et milites accedentes et acetum offerentes illi dicentes. Si tu es rex iudeorum salvum te fac. Erat autem et superscriptio scripta super eum litteris grecis et latinis et hebraicis. Hic est rex iudeorum. Unus autem de his qui pendebant latronibus blasphemabat eum dicens. Si tu es christus salvum fac temet ipsum et nos. Respondens autem alter increpabat illum dicens. Neque tu times deum quod in eadem dampnatione es. Et nos quidem iuste nam digna factis recepimus. hic vero nichil male gessit. Et dicebat ad ihesum. Domine memento mei cum veneris in regnum tuum. Et dixit illi ihesus. Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Erat autem fere hora sexta. et tenebre facte sunt in universa terra usque in horam nonam. et obscuratus est sol. et velum templi scissum est medium. Et clamans voce magna ihesus ait. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et hec dicens expiravit. Videns autem centurio quod factum erat glorificavit deum dicens. Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud et videbant que fiebant percutientes pectora sua revertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe et mulieres que secute erant eum a galilea hec videntes. Et ecce vir nomine ioseph qui erat decurio vir bonus et iustus. Hic non consenserat consilio et actibus eorum ab arimathia civitate iudee qui expectabat et ipse regnum dei. Hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu. et depositum involvit in syndone. et posuit eum in monumento exciso in quo nondum quisquam positus fuerat. Et dies erat parasceves et sabbatum illucescebat. Subsecute autem mulieres que cum ipso venerant de galilea viderunt monumentum et quomodo positum erat corpus eius. Et revertentes paraverunt aromata et unguenta et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.

XXIIII.

Una autem sabbati valde diluculo venerunt ad monumentum portantes que paraverant aromata et invenerunt lapidem revolutum a monumento et ingresse non invenerunt corpus domini ihesu. Et factum est dum mente consternate essent de isto ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent vultum in terram dixerunt ad illas. Quid queritis viventem cum mortuis? Non est hic. Sed surrexit. Recordamini qualiter locutus est vobis

cum adhuc in galilea esset dicens. quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi et tertia die resurgere. Et recordate sunt verborum eius. Et regresse a monumento nuntiaverunt hec omnia illis .xi. et ceteris omnibus. Erat autem maria magdalene et iohanna et maria iacobi et cetere que cum eis erant que dicebant ad apostolos hec. Et uisa sunt ante illos sicut deliramentum uerba ista: et non credebant illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum et procumbens uidit linteamina sola posita: et abiit mirans secum quod factum fuerat. Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum .lx. ab ierusalem nomine emaus. Et ipsi loquebantur ad inuicem de his omnibus que acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quererent et ihesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem eorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos. Qui sunt hii sermones quos confertis ad inuicem ambulantes et estis tristes? Et respondens unus cui nomen cleophas dixit ei. Tu solus peregrinus es in ierusalem et non cognouisti que facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit. Que? Et dixerunt. De ihesu nazareno qui fuit uir propheta potens in opere et sermone coram deo et omni populo. Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes et principes nostri in dampnatione mortis. et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus israel. Et nunc super hec omnia tertia dies est hodie quod hec facta sunt. Sed et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos que ante lucem fuerunt ad monumentum. Et non inuento corpore eius uenerunt dicentes se et uisionem angelorum uidisse qui eum dicunt uiuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum et ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt. Ipsum uero non inuenerunt. Et ipse dixit ad eos. O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus que locuti sunt prophete. Nonne oportuit pati christum et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquauerunt castello quo ibant et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes. Mane nobiscum quoniam aduesperascit. Et inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factum est dum recumberet cum illis accepit panem et benedixit ac fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum et cognouerunt eum. Et ipse euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem. Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in uia et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in ierusalem et inuenerunt congregatos .xi. et eos qui cum ipsis erant dicentes quod surrexit dominus uere et apparuit symoni. Et ipsi narrabant que gesta erant in uia. Et quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Cum autem hec loquuntur stetit ihesus in medio eorum et dixit eis. Pax uobis. ego sum. nolite timere. Conturbati uero et conterriti existimabant se spiritum uidere. Et dixit eis. Quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda uestra? Videte manus meas et pedes meos quia ipse ego sum. palpate et uidete quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me uidetis habere. Et cum hec dixisset ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem illis non credentibus et mirantibus pre gaudio dixit. Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et fauum mellis. Et cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hec sunt uerba que locutus sum ad uos cum adhuc essem uobiscum quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis. Quoniam sic scriptum est et sic oportebat pati christum et resurgere a mortuis tertia die. Et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes. Incipientibus ab ierosolima. Vos autem estis testes horum. Et ego mitto promissum patris mei in uos. Vos autem sedete in ciuitate quoadusque induamini uirtute ex alto. Eduxit autem eos foras in bethaniam. Et eleuatis manibus suis benedixit illis. Et factum est dum benediceret illis recessit ab eis. Et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in ierusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum.

Explicit lucas euangelium. Incipit prologus iohannis euangelii.

Hic est iohannes euangelista unus ex discipulis dei qui uirgo a deo electus est. quem de nuptiis uolentem nubere uocauit deus. Cui uirginitatis in hoc duplex testimonium datur in euangelio quod et pre ceteris a deo dilectus dicitur. et huic matrem suam pendens in cruce commendauit dominus ut uirginem uirgo seruaret. Denique manifestans in euangelio quia erat ipse incorruptibilis uerbi opus inchoans solus uerbum carnem esse factum, nec lumen a tenebris comprehensum fuisse testatur primum signum ponens quod in nuptiis fecit dominus ostendens quod ipse erat ut legentibus demonstraret quod ubi dominus inuitatus est deficere nuptiarum uinum debeat. ut ueteribus inmutatis noua omnia que a christo instituuntur appareant. Hoc autem euangelium scripsit in asia. postea quam in pathmos insula apocalipsim scripserat ut cui in principio canonis incorruptibile principium prenotatur in genesi et incorruptibilis finis per uirginem in apocalipsi redderetur dicente christo. Ego sum alpha et ω. Et hic est iohannes qui sciens superuenisse diem recessus sui conuocatis discipulis suis in epheso per multa signorum experimenta promens christum descendens in defossum sepulture sue locum facta oratione positus est ad patres suos. tam extraneus a dolore mortis quam a corruptione carnis inuenitur alienus. tamen post omnes scripsit euangelium et hoc uirgini debebatur. quorum tamen uel scriptorum temporis dispositio. uel librorum ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur. ut sciendi desiderio collocato et querentibus fructus laboris. et deo magisterii doctrina seruetur. Explicit prologus.

ut omnes crederent
per illum. Non erat ille
lux, sed ut testi
monium perhiberet
de lumine.

In principio erat verbum. Incipit iohannes evangelium.
et verbum erat apud deum, et deus erat verbum. Hoc
erat in principio apud deum. Omnia per ipsum
facta sunt, et sine ipso factum est nichil. Quod factum est in ipso
vita erat, et vita erat lux hominum. Et lux
in tenebris lucet, et tenebre eam non compre
henderunt. Fuit homo missus a deo cui no
men erat iohannes. Hic venit in testimonium
ut testimonium perhiberet de lumine.
Erat lux vera que illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum.
In mundo erat, et mundus per ipsum factus
est, et mundus eum non cognovit. In propri
a venit, et sui eum non receperunt. Quot
quot autem receperunt eum, dedit eis potesta
tem filios dei fieri his qui credunt in
nomine eius. Qui non ex sanguinibus, neque ex
voluntate carnis, neque ex voluntate vi
ri, sed ex deo nati sunt. Et verbum caro fa
ctum est, et habitavit in nobis. Et vidimus
gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre,
plenum gratie et veritatis. Iohannes testimo
nium perhibet de ipso, et clamat dicens.
Hic erat quem dixi: Qui post me ventu
rus est, ante me factus est, quia prior me erat. Et de
plenitudine eius nos omnes accepimus, et gratiam
pro gratia. Quia lex per moysen data est, gratia autem
et veritas per ihesum christum facta est. Deum nemo vidit un
quam: unigenitus filius qui est in sinu pa
tris, ipse enarravit. Et hoc est testimonium
iohannis, quando miserunt iudei ab ierosolimis sacer
dotes et levitas ad eum ut interrogarent eum.
Tu quis es? Et confessus est et non negavit. Et
confessus est: quia non sum ego christus. Et interrogave
runt eum. Quid ergo? helias es tu? Et dixit: Non
sum. Propheta es tu? Et respondit: Non. Dixerunt ergo
ei. Quis es, ut responsum demus his qui miserunt
nos? Quid dicis de te ipso? Ait: Ego vox clam
antis in deserto: dirigite viam domini, sicut dixit
ysaias propheta. Et qui missi fuerant, erant ex pharise
is. Et interrogaverunt eum, et dixerunt ei: Quid ergo
baptizas, si tu non es christus, neque helias, neque propheta?
Respondit eis dicens: Ego baptizo in aqua: me
dius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Ipse est
qui post me venturus est, qui ante me factus
est, cuius ego non sum dignus ut solvam eius
corrigiam calciamenti. Hec in bethania facta sunt
trans iordanem, ubi erat iohannes baptizans. Altera
die vidit iohannes ihesum venientem ad se, et ait: Ecce
agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Hic est
de quo dixi: Post me venit vir, qui ante me factus est:
quia prior me erat, et ego nesciebam eum. Sed ut manife
staretur in israel, propterea veni ego in aqua bap
tizans. Et testimonium perhibuit iohannes dicens:
Quia vidi spiritum descendentem quasi columbam de
celo, et manentem super eum. Et ego nesciebam e
um. Sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi
dixit: Super quem videris spiritum descendentem et
manentem super eum, hic est qui baptizat in
spiritu sancto. Et ego vidi, et testimonium perhibui

quia hic est filius dei. Altera die iterum stabat iohannes, et ex di
scipulis eius duo. Et respiciens ihesum ambulan
tem dicit: Ecce agnus dei. Et audierunt eum
duo discipuli loquentem, et secuti sunt ihesum. Con
versus autem ihesus, et videns eos sequentes se, dicit eis:
Quid queritis? Qui dixerunt ei: Rabbi, quod dicitur
interpretatum magister, ubi habitas? Dicit eis: Venite
et videte. Venerunt et viderunt ubi maneret, et apud eum
manserunt die illo. Hora autem erat quasi decima. Erat
autem andreas frater symonis petri unus ex duo
bus qui audierant ab iohanne, et secuti fuerant eum.
Invenit hic primum fratrem suum symonem
et dicit ei: Invenimus messiam, quod est interpre
tatum christus. Et adduxit eum ad ihesum. Intuitus
autem eum ihesus dixit: Tu es symon filius iohanna:
tu vocaberis cephas, quod interpretatur petrus.
In crastinum autem voluit exire in galileam
et invenit philippum, et dicit ei ihesus: Sequere me.
Erat autem philippus a bethsaida civitate an
dree et petri. Invenit philippus nathanael, et
dicit ei: Quem scripsit moyses in lege et prophete
invenimus ihesum filium ioseph a nazareth.
Et dixit ei nathanael: A nazareth potest aliquid
boni esse? Dicit ei philippus: Veni et vide. Vidit
ihesus nathanael venientem ad se, et dicit de eo: Ec
ce vere israhelita, in quo dolus non est. Dicit ei natha
nael: Unde me nosti? Respondit ihesus et dixit ei: Priusquam
te philippus vocaret, cum esses sub ficu, vi
di te. Respondit ei nathanael et ait: Rabbi, tu es filius
dei, tu es rex israhel. Respondit ihesus et dixit ei: Quia di
xi: vidi te sub ficu, credis; maius his videbis. Et
dicit ei: Amen amen dico vobis, videbitis celum apertum
et angelos dei ascendentes et descendentes super
filium hominis. Et die tertia nuptie facte sunt
in chana galilee, et erat mater ihesu ibi. Vocatus
est autem et ihesus et discipuli eius ad nuptias. Et defi
ciente vino dicit mater ihesu ad eum: Vinum non
habent. Et dicit ei ihesus: Quid michi et tibi est, mulier?
Nondum venit hora mea. Dicit mater eius mi
nistris: Quodcumque dixerit vobis facite. Erant autem
ibi lapidee ydrie sex posite secundum purificati
onem iudeorum, capientes singule metretas
binas vel ternas. Dicit eis ihesus: Implete ydrias
aqua. Et impleverunt eas usque ad summum.
Et dicit eis ihesus: Haurite nunc et ferte architri
clino. Et tulerunt. Ut autem gustavit architricli
nus aquam vinum factam, et non sciebat unde esset,
ministri autem sciebant qui hauserant aquam,
vocat sponsum architriclinus, et dicit ei: Omnis
homo primum bonum vinum ponit, et cum in
ebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Tu autem serva
sti bonum vinum usque adhuc. Hoc fecit initi
um signorum ihesus in chana galilee, et manifesta
vit gloriam suam, et crediderunt in eum discip
uli eius. Post hec descendit capharnaum ipse et
mater eius et fratres eius et discipuli eius, et ibi man
serunt non multis diebus. Et prope erat pasc
ha iudeorum. Et ascendit ihesus ierosolimam, et in
venit in templo vendentes oves et boves et
columbas, et nummularios sedentes. Et cum fecisset

II

qui flagellum de funiculis omnes eiecit de tem
plo. Oves quoque et boves et nummulariorum effudit
es, et mensas subvertit. Et hiis qui columbas vende
bant dixit. Auferte ista hinc, et nolite facere do
mum patris mei domum negotiationis. Re
cordati vero sunt discipuli eius quia scriptum est
Zelus domus tue comedit me. Responderunt ergo iu
dei et dixerunt ei. Quod signum ostendis nobis
quia hec facis? Respondit ihesus et dixit eis. Solvite tem
plum hoc et in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt
ergo iudei. Quadraginta et sex annis edificatum
est templum hoc et in tribus diebus excitabis illud?
Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cum ergo
resurrexisset a mortuis recordati sunt discipu
li eius quia hoc dicebat de corpore suo et crediderunt
scripture et sermoni eius quem dixit ihesus. Cum autem
esset ierosolimis in pascha in die festo multi cre
diderunt in nomine eius videntes signa eius
que faciebat. Ipse autem ihesus non credebat semetipsum eis
eo quod ipse nosset omnes, et quia opus ei non erat ut quis
testimonium perhiberet de homine. Ipse enim sci
ebat quid esset in homine.

IIII

Erat autem homo ex
phariseis nicodemus nomine princeps iudeorum. Hic
venit ad ihesum nocte et dixit ei. Rabbi scimus quia
a deo venisti magister. Nemo enim potest hec signa
facere que tu facis nisi fuerit deus cum eo. Respondit ihesus et dixit
ei. Amen amen dico tibi nisi quis natus fuerit de
nuo non potest videre regnum dei. Dicit ad eum
nicodemus. Quomodo potest homo nasci cum sit senex?
Numquid potest in ventrem matris sue iterato in
troire et nasci? Respondit ihesus et dixit. Amen amen dico tibi nisi
quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest
introire in regnum dei. Quod natum est ex carne
caro est, et quod natum est ex spiritu spiritus est. Non mireris
quia dixi tibi oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi
vult spirat et vocem eius audis sed nescis unde
veniat aut quo vadat. Sic est omnis qui natus
est ex spiritu. Respondit nicodemus et dixit ei. Quomodo
possunt hec fieri? Respondit ihesus et dixit ei. Tu es ma
gister in israel et hec ignoras? Amen amen dico tibi quia
quod scimus loquimur et quod vidimus testamur
et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena
dixi vobis et non creditis quomodo si dixero vobis ce
lestia credetis? Et nemo ascendit in celum nisi
qui de celo descendit filius hominis qui est
in celo. Et sicut moyses exaltavit serpentem in
deserto ita exaltari oportet filium hominis ut
omnis qui credit in ipsum non pereat sed habeat vitam
eternam. Sic enim deus dilexit mundum ut
filium suum unigenitum daret ut omnis qui
credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam.
Non enim misit deus filium suum in mundum
ut iudicet mundum sed ut salvetur mundus
per ipsum. Qui credit in eum non iudicatur. Qui autem
non credit iam iudicatus est quia non credit in nomine
unigeniti filii dei. Hoc est autem iudicium quia lux ve
nit in mundum et dilexerunt magis homines
tenebras quam lucem. Erant enim eorum mala
opera. Omnis enim qui male agit odit lucem et
non venit ad lucem ut non arguantur opera eius.
Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut mani
festentur opera eius quia in deo sunt facta. Post
hec venit ihesus et discipuli eius in iudeam terram
et illic demorabatur cum eis et baptizabat. Erat
autem et iohannes baptizans in ennon iuxta salim quia
aque multe erant illic. Et veniebant et baptiza
bantur. Nondum enim missus fuerat iohannes in
carcerem. Facta est ergo questio ex discipulis iohannis
cum iudeis de purificatione. Et venerunt ad iohan
nem et dixerunt ei. Rabbi qui erat tecum trans iorda
nem cui tu testimonium perhibuisti ecce hic
baptizat et omnes veniunt ad eum. Respondit
iohannes et dixit. Non potest homo accipere quicquam
nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi vos mihi testi
monium perhibetis quod dixerim non sum ego christus
sed quia missus sum ante illum. Qui habet sponsam
sponsus est. Amicus autem sponsi qui stat et au
dit eum gaudio gaudet propter vocem sponsi.
Hoc ergo gaudium meum impletum est.
Illum oportet crescere me autem minui. Qui desur
sum venit super omnes est. Qui est de terra de terra
est et de terra loquitur. Qui de celo venit super
omnes est et quod vidit et audivit hoc testatur et testi
monium eius nemo accipit. Qui autem accepit
eius testimonium signavit quia deus verax est.
Quem enim misit deus verba dei loquitur. Non enim
ad mensuram dat deus spiritum. Pater diligit filium
et omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium
habet vitam eternam. Qui autem incredulus est filio
non videbit vitam eternam sed ira dei manet super
eum.

iiij.

Ut ergo cognovit ihesus quia audierunt pha
risei quia ihesus plures discipulos facit et baptizat
quam iohannes quamquam ihesus non baptizaret sed disci
puli eius. Reliquit iudeam et abiit iterum in
galileam. Oportebat autem eum transire per sa
mariam. Venit ergo ihesus in civitatem sama
rie que dicitur sichar iuxta predium quod dedit ia
cob ioseph filio suo. Erat autem ibi fons iacob.
Ihesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic super
fontem. Hora autem erat quasi sexta. Venit mulier
de samaria haurire aquam. Dicit ei ihesus. Da michi
bibere. Discipuli enim eius abierant in civi
tatem ut cibos emerent. Dicit ergo ei mu
lier illa samaritana. Quomodo tu iudeus cum sis
bibere a me poscis que sum mulier samarita
na? Non enim coutuntur iudei samaritanis.
Respondit ihesus et dixit ei. Si scires donum dei et quis
est qui dicit tibi da michi bibere tu forsitan
petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Dicit
ei mulier. Domine neque in quo haurias habes et puteus
altus est. Unde ergo habes aquam vivam? Numquid
tu maior es patre nostro iacob qui dedit nobis
puteum et ipse ex eo bibit et filii eius et peco
ra eius? Respondit ihesus et dixit ei. Omnis qui bibit
ex aqua hac sitiet iterum. Qui autem biberit ex a
qua quam ego dabo ei non sitiet in eternum.
Sed aqua quam ego dabo ei fiet in eo fons aque
salientis in vitam eternam. Dicit ad eum mu
lier. Domine da michi hanc aquam ut non sitiam
neque veniam huc haurire. Dicit ei ihesus. Vade

voca virum tuum et veni huc. Respondit mulier et dixit ei. Non habeo virum. Dicit ei Ihesus. Bene dixisti quia non habeo virum. Quinque enim viros habuisti et nunc quem habes non est tuus vir. Hoc vere dixisti. Dicit ei mulier. Domine video quia propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adoraverunt et vos dicitis quia Ierosolimis est locus ubi adorare oportet. Dicit ei Ihesus. Mulier crede mihi quia veniet hora quando neque in monte hoc neque in Ierosolimis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis. Nos adoramus quod scimus quia salus ex Iudeis est. Sed venit hora et nunc est quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate. Nam et pater tales querit qui adorent eum. Spiritus est Deus et eos qui adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare. Dicit ei mulier. Scio quia Messias venit qui dicitur Christus. Cum ergo venerit ille nobis annunciabit omnia. Dicit ei Ihesus. Ego sum qui loquor tecum. Et continuo venerunt discipuli eius et mirabantur quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit quid queris aut quid loqueris cum ea. Reliquit ergo hidriam suam mulier et abiit in civitatem et dicit illis hominibus. Venite et videte hominem qui dixit mihi omnia quecumque feci. Numquid ipse est Christus. Exierunt de civitate et veniebant ad eum. Interea rogabant eum discipuli eius dicentes. Rabbi manduca. Ille autem dixit eis. Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad invicem. Numquid aliquis attulit ei manducare. Dicit eis Ihesus. Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quod adhuc quattuor menses sunt et messis venit. Ecce dico vobis. Levate oculos vestros et videte regiones quia albe sunt iam ad messem. Et qui metit mercedem accipit et congregat fructum in vitam eternam ut et qui seminat simul gaudeat et qui metit. In hoc enim est verbum verum quia alius est qui seminat et alius est qui metit. Ego misi vos metere quod non laborastis. Alii laboraverunt et vos in labores eorum introistis. Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum propter verbum mulieris testimonium perhibentis quia dixit mihi omnia quecumque feci. Cum ergo venissent ad illum Samaritani rogaverunt eum ut ibi maneret. Et mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt propter sermonem eius. Et mulieri dicebant quia iam non propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audivimus et scimus quia hic est vere salvator mundi. Post duos autem dies exiit inde et abiit in Galileam. Ipse enim Ihesus testimonium perhibuit quia propheta in sua patria honorem non habet. Cum ergo venisset in Galileam exceperunt eum Galilei cum omnia vidissent que fecerat Ierosolimis in die festo. Et ipsi enim venerant ad diem festum. Venit ergo iterum in Chana Galilee ubi fecit aquam vinum. Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur Capharnaum. Hic cum audisset quia Ihesus adveniret in Galileam a Iudea abiit ad eum et rogabat eum ut descenderet et sanaret filium eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo Ihesus ad eum. Nisi signa et prodigia videritis non creditis. Dicit ad eum regulus. Domine descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei Ihesus. Vade filius tuus vivit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Ihesus et ibat. Iam autem eo descendente servi occurrerunt ei et nunciaverunt dicentes quia filius eius viveret. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerit. Et dixerunt ei quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognovit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei Ihesus filius tuus vivit. Et credidit ipse et domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit Ihesus cum venisset a Iudea in Galileam.

V

Post hec erat dies festus Iudeorum et ascendit Ihesus Ierosolimam. Est autem Ierosolimis probatica piscina que cognominatur hebraice Bethsaida quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium cecorum claudorum aridorum expectantium aque motum. Angelus autem Domini secundum tempus descendebat in piscinam et movebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aque sanus fiebat a quacumque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi triginta et octo annos habens in infirmitate sua. Hunc cum vidisset Ihesus iacentem et cognovisset quia iam multum tempus haberet dicit ei. Vis sanus fieri. Respondit ei languidus. Domine hominem non habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam. Dum venio enim ego alius ante me descendit. Dicit ei Ihesus. Surge tolle grabatum tuum et ambula. Et statim sanus factus est homo. Et sustulit grabatum suum et ambulabat. Erat autem sabbatum in illa die. Dicebant ergo Iudei illi qui sanus factus fuerat. Sabbatum est non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis. Qui me sanum fecit ille mihi dixit. Tolle grabatum tuum et ambula. Interrogaverunt ergo eum. Quis est ille homo qui dixit tibi tolle grabatum tuum et ambula. Is autem qui sanus fuerat effectus nesciebat quis esset. Ihesus autem declinavit a turba constituta in loco. Postea invenit eum Ihesus in templo et dixit ei. Ecce sanus factus es iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit ille homo et nunciavit Iudeis quia Ihesus esset qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur Iudei Ihesum quia hec faciebat in sabbato. Ihesus autem respondit eis. Pater meus usque modo operatur et ego operor. Propterea ergo magis querebant eum Iudei interficere quia non solum solvebat sabbatum sed et patrem suum dicebat Deum equalem se faciens Deo. Respondit itaque Ihesus et dixit eis. Amen amen dico vobis non potest filius a se quicquam facere nisi quod viderit patrem facientem. Quecumque enim ille fecerit hec et filius similiter facit. Pater enim diligit filium et omnia demonstrat ei que ipse facit et maiora his demonstrabit ei opera ut vos miremini. Sicut enim pater suscitat mortuos et vivificat sic et filius quos vult vivificat. Neque

enim pater iudicat quemquam sed omne iudicium dedit
filio ut omnes honorificent filium sicut honorifi
cant patrem. Qui non honorificat filium non hono
rificat patrem qui misit illum. Amen amen dico
vobis quia qui verbum meum audit et credit ei
qui misit me habet vitam eternam et in iudicium
non venit, sed transiet a morte in vitam. Amen
amen dico vobis quia venit hora et nunc est quando mor
tui audient vocem filii dei et qui audierint
vivent. Sicut enim pater habet vitam in semetipso sic
dedit et filio vitam habere in semetipso. Et potesta
tem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est.
Nolite mirari hoc quia venit hora in qua omnes
qui in monumentis sunt audient vocem
filii dei. Et procedent qui bona fecerunt in re
surrectionem vite, qui vero mala egerunt in re
surrectionem iudicii. Non possum ego a me
ipso facere quicquam sed sicut audio iudico et iudi
cium meum iustum est quia non quero volun
tatem meam sed voluntatem eius qui misit
me patris. Si ego testimonium perhibeo de me
ipso testimonium meum non est verum. Alius est
qui testimonium perhibet de me et scio quia testi
monium eius verum est quod perhibet de me. Vos
misistis ad iohannem et testimonium perhibuit
veritati. Ego autem non ab homine testimonium ac
cipio sed hec dico ut vos salvi sitis. Ille erat lucer
na ardens et lucens. Vos autem voluistis exultare
ad horam in luce eius. Ego autem habeo testimoni
um maius iohanne. Opera enim que dedit mihi pater ut
perficiam ea ipsa opera que ego facio testimoni
um perhibent de me quia pater misit me. Et qui
misit me pater ipse testimonium perhibuit de
me. Neque vocem eius umquam audistis neque
speciem eius vidistis et verbum eius non habetis in
vobis manens quia quem misit ille huic vos
non creditis. Scrutamini scripturas quia vos
putatis in ipsis vitam eternam habere. Et ille sunt
que testimonium perhibent de me et non vultis
venire ad me ut vitam habeatis. Claritatem
ab hominibus non accipio sed cognovi vos quia
dilectionem dei non habetis in vobis. Ego veni in no
mine patris mei et non accepistis me. Si alius
venerit in nomine suo illum accipietis. Quomodo
vos potestis credere qui gloriam ab invicem
accipitis et gloriam que a solo deo est non queritis.
Nolite putare quia ego accusaturus sim vos
apud patrem. Est qui accusat vos moyses in quo
vos speratis. Si enim crederetis moysi crede
retis forsitan et mihi. De me enim ille scripsit. Si autem
illius litteris non creditis quomodo verbis meis
credetis.

VI

Post hec abiit ihesus trans mare gali
lee quod est tiberiadis et sequebatur eum multi
tudo magna quia videbant signa que faciebat su
per his qui infirmabantur. Abiit ergo in montem
ihesus et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proxi
mum pascha dies festus iudeorum. Cum ergo sub
levasset ihesus oculos et vidisset quia multitudo max
ima venit ad eum dicit ad philippum. Unde
ememus panes ut manducent hii. Hoc autem
dicebat temptans eum. Ipse enim sciebat quid
esset facturus. Respondit ei philippus. Ducentorum dena
riorum panes non sufficiunt eis ut unusquisque mo
dicum quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis
eius andreas frater symonis petri. Est puer unus
hic qui habet quinque panes ordeaceos et duos pis
ces. Sed hec quid sunt inter tantos? Dixit ergo ihesus.
Facite homines discumbere. Erat autem fenum mul
tum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi
v. milia. Accepit ergo ihesus panes et cum gratias egisset
distribuit discumbentibus. Similiter et ex piscibus
quantum volebant. Ut autem impleti sunt dixit
discipulis suis. Colligite que superaverunt fragmen
ta ne pereant. Collegerunt ergo et impleverunt
xii. cophinos fragmentorum ex v. panibus orde
aceis et duobus piscibus que superfuerunt hiis qui man
ducaverant. Illi ergo homines cum vidissent quod fe
cerat signum dicebant quia hic est vere propheta qui
venturus est in mundum. Ihesus ergo cum cognovisset
quia venturi essent ut raperent eum et facerent
eum regem fugit iterum in montem ipse solus.
Ut autem sero factum esset descenderunt discipuli eius
ad mare. Et cum ascendissent navim venerunt
trans mare in capharnaum et tenebre iam facte
erant et non venerat ad eos ihesus. Mare autem vento
magno flante exurgebat. Cum remigassent
ergo quasi stadia xxv. aut xxx. vident ihesum am
bulantem supra mare et proximum navi fi
eri et timuerunt. Ille autem dixit eis. Ego sum. Noli
te timere. Voluerunt ergo accipere eum in na
vem et statim navis fuit ad terram quam ibant.
Altera die turba que stabat trans mare vidit quia
alia navicula non erat ibi nisi una et quia
non introisset cum discipulis suis ihesus in navem
sed soli discipuli eius abiissent. Alie vero supve
nerunt naves a tyberiade iuxta locum ubi man
ducaverant panem gratias agentes deo. Cum
ergo vidisset turba quia ihesus non esset ibi neque dis
cipuli eius ascenderunt in naviculas et ven
erunt capharnaum querentes ihesum. Et cum inve
nissent eum trans fretum dixerunt ei. Rabbi
quando huc venisti? Respondit ihesus et dixit. Amen amen
dico vobis queritis me non quia vidistis signa sed
quia manducastis ex panibus et saturati estis.
Operamini non cibum qui perit sed qui per
manet in vitam eternam quem filius hominis
dabit vobis. Hunc enim pater signavit deus.
Dixerunt ergo ad eum. Quid faciemus ut o
peremur opera dei? Respondit ihesus et dixit eis. Hoc est
opus dei ut credatis in eum quem misit ille.
Dixerunt ergo ei. Quod ergo tu facis signum ut
videamus et credamus tibi? Quid operaris? Patres
nostri manducaverunt manna in deserto sicut
scriptum est. Panem de celo dedit eis mandu
care. Dixit ergo eis ihesus. Amen amen dico vobis
non dedit vobis moyses panem de celo sed pater meus
dat vobis panem verum de celo. Panis enim dei est
qui de celo descendit et dat vitam mundo. Di
xerunt ergo ad eum. Domine semper da nobis panem
hunc. Dixit autem ihesus eis. Ego sum panis vite.

Qui venit ad me non esuriet et qui credit in me
non sitiet umquam. Sed dixi vobis quia et vidistis me et
non creditis. Omne quod dat mihi pater ad me veniet et
eum qui venit ad me non eiciam foras. Quia de-
scendi de celo non ut faciam voluntatem meam
sed voluntatem eius qui misit me. Hec est enim vo-
luntas eius qui misit me patris ut omne quod de-
dit mihi non perdam ex eo sed resuscitem illud in
novissimo die. Hec est autem voluntas patris mei
qui misit me ut omnis qui videt filium et cre-
dit in eum habeat vitam eternam et ego resuscitabo
eum in novissimo die. Murmurabant ergo iu-
dei de illo quia dixisset: Ego sum panis qui de ce-
lo descendi. Et dicebant: Nonne hic est Ihesus filius
Ioseph cuius nos novimus patrem et matrem? Quo-
modo ergo dicit hic quia de celo descendit? Respondit
ergo Ihesus et dixit eis: Nolite murmurare in invicem.
Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit
me traxerit illum et ego resuscitabo eum in no-
vissimo die. Scriptum est in prophetis: Et erunt
omnes docibiles dei. Omnis qui audivit a patre et di-
dicit venit ad me. Non quia patrem vidit quisquam
nisi hic qui a deo est hic vidit patrem. Amen amen
dico vobis qui credit in me habet vitam eternam.
Ego sum panis vite. Patres vestri manducaverunt
manna in deserto et mortui sunt. Hic est pa-
nis de celo descendens ut siquis ex ipso man-
ducaverit non moriatur. Ego sum panis vivus
qui de celo descendi. Siquis manducaverit
ex hoc pane vivet in eternum. Et panis quem ego dabo
caro mea est pro mundi vita. Litigabant ergo
iudei ad invicem dicentes: Quomodo potest hic car-
nem suam nobis dare ad manducandum? Dixit
ergo eis Ihesus: Amen amen dico vobis nisi manducave-
ritis carnem filii hominis et biberitis eius sangui-
nem non habebitis vitam in vobis. Qui manducat
carnem meam et bibit meum sanguinem
habet vitam eternam et ego resuscitabo eum in
novissimo die. Caro enim mea vere est cibus
et sanguis meus vere est potus. Qui manducat
carnem meam et bibit meum sanguinem
in me manet et ego in illo. Sicut misit me vivens
pater et ego vivo propter patrem. Et qui manducat me
et ipse vivet propter me. Hic est panis qui de celo des-
cendit. Non sicut manducaverunt patres vestri manna
et mortui sunt. Qui manducat hunc panem vivet
in eternum. Hec dixit in synagoga docens in Caphar-
naum. Multi ergo audientes ex discipulis eius
dixerunt: Durus est hic sermo. Quis potest eum au-
dire? Sciens autem Ihesus apud semetipsum quia murmu-
rarent de hoc discipuli eius dixit eis: Hoc vos
scandalizat? Si ergo videritis filium hominis
ascendentem ubi prius erat. Spiritus est qui vi-
vificat. Caro non prodest quicquam. Verba que e-
go locutus sum vobis spiritus et vita sunt. Sed sunt
quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat e-
nim ab initio Ihesus qui essent credentes et quis tra-
diturus eum esset. Et dicebat: Propterea dixi vo-
bis quia nemo potest venire ad me nisi fuerit ei
datum a patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius
abierunt retro et iam cum illo non ambulabant.
Dixit ergo Ihesus ad .xii.: Numquid et vos vultis abire?
Respondit ei Symon Petrus: Domine ad quem ibimus?
verba vite eterne habes. Et nos credimus et cogno-
vimus quia tu es Christus filius dei. Respondit ergo eis Ihesus:
Nonne ego vos .xii. elegi et ex vobis unus dia-
bolus est? Dicebat autem de Iuda Symonis Scariothis.
Hic enim erat traditurus eum cum esset unus ex .xii.

VII

Post hec autem ambulabat Ihesus in Galileam. Non enim
volebat in Iudeam ambulare quia querebant
eum iudei interficere. Erat autem in proximo dies fe-
stus iudeorum scenophegia. Dixerunt autem ad e-
um fratres eius: Transi hinc et vade in Iudeam
ut et discipuli tui videant opera tua que facis.
Nemo enim in occulto aliquid facit et querit
ipse in palam esse. Si hec facis manifesta te ip-
sum mundo. Neque enim fratres eius credebant
in eum. Dicit ergo eis Ihesus: Tempus meum non-
dum advenit, tempus autem vestrum semper est para-
tum. Non potest vos odisse mundus, me autem
odit quia ego testimonium perhibeo de illo quod
opera illius mala sunt. Vos ascendite ad di-
em festum hunc, ego autem non ascendam ad
diem festum istum quia meum tempus nondum im-
pletum est. Hec cum dixisset ipse mansit in Galilea.
Ut autem ascenderunt fratres eius tunc et ipse ascen-
dit ad diem festum non manifeste sed quasi in
occulto. Iudei ergo querebant eum in die festo
et dicebant: Ubi est ille? Et murmur multus
de eo in turba. Quidam enim dicebant quia bonus
est. Alii autem dicebant: Non, sed seducit turbas.
Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum
iudeorum. Iam autem die festo mediante ascen-
dit Ihesus in templum et docebat et mirabantur
iudei dicentes: Quomodo hic litteras scit cum non di-
dicerit? Respondit eis Ihesus et dixit: Mea doctrina
non est mea sed eius qui misit me. Siquis vo-
luerit voluntatem eius facere cognoscet de do-
ctrina utrum ex deo sit an ego a me ipso loquar.
Qui a semetipso loquitur gloriam propriam
querit. Qui autem querit gloriam eius qui misit
illum hic verax est et iniustitia in illo non est.
Nonne Moyses dedit vobis legem et nemo
ex vobis facit legem? Quid me queritis inter-
ficere? Respondit turba et dixit: Demonium habes.
Quis te querit interficere? Respondit Ihesus et dixit eis:
Unum opus feci et omnes miramini. Propterea Mo-
yses dedit vobis circumcisionem, non quia
ex Moyse est sed ex patribus, et in sabbato circum-
ciditis hominem. Si circumcisionem accipit homo
in sabbato ut non solvatur lex Moysi, michi in-
dignamini quia totum hominem sanum feci in
sabbato. Nolite iudicare secundum faciem sed iu-
stum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam
ex Ierosolimis: Nonne hic est quem iudei querunt
interficere? Et ecce palam loquitur et nichil ei
dicunt. Numquid vere cognoverunt principes quia
hic est Christus? Sed hunc scimus unde sit. Christus autem
cum venerit nemo scit unde sit. Clamabat ergo
Ihesus docens in templo et dicens: Et me scitis et

unde sim scitis. et a me ipso non veni. sed est verus
qui misit me quem vos nescitis. Ego scio eum
quia ab ipso sum et ipse me misit. Querebant ergo eum
apprehendere et nemo misit in illum manus. quia non
dum venerat hora eius. De turba autem multi cre
diderunt in eum et dicebant. Christus cum venerit numquid
plura signa faciet quam que hic facit? Audierunt
pharisei turbam murmurantem de illo hec. Et miserunt
principes et pharisei ministros ut apprehenderent
eum. Dixit ergo eis Iesus. Adhuc modicum tempus vo
biscum sum et vado ad eum qui misit me.
Queretis me et non invenietis et ubi sum ego
vos non potestis venire. Dixerunt ergo iudei ad se
met ipsos. Quo hic iturus est quia non inveniemus
eum? Numquid in dispersionem gentium iturus
est et docturus gentes? Quis est hic sermo quem dixit?
Queretis me et non invenietis. et ubi sum ego
vos non potestis venire. In novissimo autem die
magno festivitatis stabat Iesus et clamabat di
cens. Si quis sitit veniat ad me et bibat. Qui
credit in me sicut dicit scriptura flumina de
ventre eius fluent aque vive. Hoc autem dixit de spiritu
sancto quem accepturi erant credentes in eum. Non
dum enim erat spiritus datus quia Iesus nondum erat glori
ficatus. Ex illa ergo turba cum audissent hos ser
mones eius dicebant. Hic est vere propheta. Alii
autem dicebant hic est Christus. Quidam autem dicebant. Num
quid a galilea venit Christus? Nonne scriptura di
cit quia ex semine David et de bethleem castello ubi
erat David venit Christus? Dissensio itaque facta est in populo eum
in turba. Quidam autem ex ipsis volebant apprehendere
eum sed nemo misit super illum manus. Venerunt
ergo ministri ad pontifices et phariseos. et dixerunt
eis illi. Quare non adduxistis eum? Responderunt mini
stri. Numquam sic locutus est homo sicut hic homo
loquitur. Responderunt ergo eis pharisei. Numquid et vos
seducti estis? Numquid ex principibus aliquis cre
didit in eum aut ex phariseis? Sed turba hec que non novit
legem maledicti sunt. Dixit nichodemus ad eos
ille qui venit ad eum nocte qui unus erat ex
ipsis. Numquid lex nostra iudicat hominem nisi prius
audierit ab ipso et cognoverit quid faciat? Responderunt
et dixerunt ei. Numquid et tu galileus es? Scruta
re scripturas et vide quia propheta a galilea non
surgit et reversi sunt unusquisque in domum suam.

VIII. Iesus autem perrexit in montem oliveti et diluculo i
terum venit in templum et omnis populus venit ad eum.
et sedens docebat eos. Adducunt autem scribe et pharisei
mulierem in adulterio deprehensam et statuerunt
eam in medio et dixerunt ei. Magister hec mulier
modo deprehensa est in adulterio. In lege autem moyses
mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid
dicis. Hoc autem dicebant temptantes eum ut
possent accusare eum. Iesus autem inclinans se de
orsum digito scribebat in terra. Cum autem perseve
rarent interrogantes eum erexit se et dixit illis.
Qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem
mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terra.
Audientes autem hec unus post alium exibant in
cipientes a senioribus et remansit solus Iesus et

mulier in medio stans. Erigens autem se Iesus dixit ei. Mu
lier ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemp
navit. Que dixit. Nemo domine. Dixit autem Iesus. Nec ego
te condempnabo. Vade et amplius iam noli pecca
re. Iterum ergo locutus est eis Iesus dicens. Ego sum
lux mundi. Qui sequitur me non ambulat in
tenebris. sed habebit lumen vite. Dixerunt ergo ei pharisei.
Tu de te ipso testimonium perhibes testimonium
tuum non est verum. Respondit Iesus et dixit eis. Et si ego testi
monium perhibeo de me ipso verum est testimonium
meum quia scio unde veni et quo vado. Vos autem nes
citis unde venio aut quo vado. Vos autem secundum carnem
iudicatis. ego non iudico quemquam. et si iudico
ego iudicium meum verum est. quia solus non sum.
sed ego et qui misit me pater. et in lege vestra scriptum
est quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum
qui testimonium perhibeo de me ipso et testimoni
um perhibet de me qui misit me pater. Dicebant
ergo ei. Ubi est pater tuus? Respondit Iesus. Neque me scitis
neque patrem meum. Si me sciretis forsitan et pa
trem meum sciretis. Hec verba locutus est Iesus in
gazophilatio docens in templo. et nemo ap
prehendit eum quia nondum venerat hora eius. Dixit
ergo iterum eis Iesus. Ego vado et queretis me et in peccato
vestro moriemini. Quo ego vado vos non potestis
venire. Dicebant ergo iudei. Numquid interficiet
semet ipsum quia dicit quo ego vado vos non pote
stis venire? et dicebat eis. Vos de deorsum estis
ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis ego
non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis quia mori
emini in peccatis vestris. Si enim non credideritis
quia ego sum moriemini in peccato vestro. Dicebant
ergo iudei. Tu quis es? Dixit eis Iesus. Principium qui
et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iu
dicare. Sed qui misit me verax est. et ego que audivi
ab eo hec loquor in mundo et non cognoverunt quia
patrem eius dicebat deum. Dixit ergo eis Iesus. Cum
exaltaveritis filium hominis tunc cognosce
tis quia ego sum. et a me ipso nichil facio sed sicut
docuit me pater hec loquor. et qui misit me mecum
est et non reliquit me solum quia ego que placita sunt
ei facio semper. Hec illo loquente multi credide
runt in eum. Dicebat ergo Iesus ad eos qui cre
diderunt ei iudeos. Si vos manseritis in sermo
ne meo vere discipuli mei eritis. et cognoscetis
veritatem et veritas liberabit vos. Responderunt ei. Se
men abrahe sumus et nemini servivimus
umquam. Quomodo tu dicis ergo liberi eritis? Respondit
eis Iesus. Amen amen dico vobis quia omnis qui facit
peccatum servus est peccati. Non manet autem servus in
domo in eternum. filius vero manet in eternum. Si
ergo filius vos liberaverit vere liberi eritis. Scio quia
filii abrahe estis sed queritis me interficere.
quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi a
pud patrem meum loquor et vos que vidistis
apud patrem vestrum facitis. Responderunt et dixerunt ei.
Pater noster abraham est. Dixit eis Iesus. Si filii abra
he estis opera abrahe facite. Nunc autem queritis
me interficere hominem qui veritatem locutus
sum vobis quam audivi a deo. Hoc abraham

non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos ex fornicatione non sumus nati; unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis ihc: Si deus pater vester esset, diligeretis me utique. Ego enim ex deo processi et veni; neque enim a me ipso veni, sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis, et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio, et in veritate non stetit, quia veritas non est in eo. Cum loquitur mendacium, ex suis propriis loquitur, quia mendax est et pater eius. Ego autem quia veritatem dico, non creditis michi. Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico, quare non creditis michi? Qui ex deo est, verba dei audit; propterea vos non auditis, quia ex deo non estis. Responderunt ergo Iudei et dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu et demonium habes? Respondit ihc et dixit: Ego demonium non habeo, sed honorifico patrem meum, et vos inhonorastis me. Ego autem non quero gloriam meam; est qui querat et iudicet. Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in eternum. Dixerunt ergo Iudei: Nunc cognovimus quia demonium habes. Abraham mortuus est et prophete, et tu dicis: Si quis sermonem meum servaverit, mortem non gustabit in eternum. Numquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est? Et prophete mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respondit ihc: Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nichil est. Est pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis quia deus vester est, et non cognovistis eum; ego autem novi eum. Et si dixero quia non scio eum, ero similis vobis mendax. Sed scio eum et sermonem eius servo. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum, et vidit et gavisus est. Dixerunt ergo Iudei ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham vidisti? Dixit ergo eis ihc: Amen amen dico vobis, antequam Abraham fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides Iudei ut iacerent in eum; ihc autem abscondit se et exivit de templo.

ix.

Et preteriens ihc vidit hominem cecum a nativitate, et interrogaverunt eum discipuli eius: Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes eius, ut cecus nasceretur? Respondit ihc: Neque hic peccavit neque parentes eius, sed ut manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me donec dies est; venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu sum in mundo, lux sum mundi. Hec cum dixisset, expuit in terram et fecit lutum ex sputo, et linivit lutum super oculos eius, et dixit ei: Vade, lava te in natatoria Siloe, quod interpretatur Missus. Abiit ergo et lavit, et venit videns. Itaque vicini et qui viderant eum prius quia mendicus erat dicebant: Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant: Quia hic est. Alii autem: Nequaquam, sed similis est eius. Ille autem dicebat: Quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt tibi oculi tui? Respondit: Ille homo qui dicitur ihc lutum fecit et unxit oculos meos et dixit michi: Vade ad natatoria Siloe et lava. Et abii et lavi et vidi. Et dixerunt ei: Ubi est ille? Ait: Nescio. Adducunt eum ad Phariseos qui cecus fuerat. Erat autem sabbatum quando lutum fecit ihc et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum Pharisei quomodo vidisset. Ille autem dixit eis: Lutum posuit michi super oculos meos, et lavi et video. Dicebant ergo ex Phariseis quidam: Non est hic homo a deo, qui sabbatum non custodit. Alii dicebant: Quomodo potest homo peccator hec signa facere? Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo ceco iterum: Tu quid dicis de illo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit: Quia propheta est. Non crediderunt ergo Iudei de illo quia cecus esset et vidisset, donec vocaverunt parentes eius qui viderat, et interrogaverunt eos dicentes: Hic est filius vester quem vos dicitis quia cecus natus est? Quomodo ergo nunc videt? Responderunt ergo eis parentes eius et dixerunt: Scimus quia hic est filius noster et quia cecus natus est; quomodo autem nunc videat nescimus, aut quis eius aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate: etatem habet, ipse de se loquatur. Hec dixerunt parentes eius quia timebant Iudeos; iam enim conspiraverant Iudei ut si quis eum confiteretur Christum, extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt: Quia etatem habet, ipsum interrogate. Vocaverunt ergo rursum hominem qui cecus fuerat, et dixerunt ei: Da gloriam deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo ille: Si peccator est nescio; unum scio quia cum cecus essem modo video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis: Dixi vobis iam et audistis; quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ei et dixerunt: Tu discipulus eius sis, nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est deus; hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo et dixit eis: In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit, et aperuit meos oculos. Scimus autem quia peccatores deus non audit, sed si quis dei cultor est et voluntatem eius facit, hunc exaudit. A seculo non est auditum quia quis aperuit oculos ceci nati. Nisi esset hic a deo, non posset facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei: In peccatis natus es totus, et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras. Audivit ihc quia eiecerunt eum foras, et cum invenisset eum dixit ei: Tu credis in filium dei? Respondit ille et dixit: Quis est domine ut credam in eum? Et dixit ei ihc: Et vidisti eum, et qui loquitur tecum ipse est. At ille ait: Credo domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit ei ihc: In iudicium ego in mundum hunc veni, ut qui non vident videant et qui vident ceci fiant. Et audierunt ex Phariseis qui cum ipso erant et dixerunt ei: Numquid et nos ceci sumus? Dixit eis ihc: Si ceci essetis non haberetis peccatum; nunc vero quia dicitis Videmus, peccatum vestrum manet.

X

Amen amen dico vobis, qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde, ille fur est et latro. Qui autem intrat p

fuisset

ostium pastor est ovium. huic ostiarius aperit
et oves vocem eius audiunt. Et proprias oves
vocat nominatim et educit eas. Et cum proprias
oves emiserit ante eas vadit et oves illum secuntur
quia sciunt vocem eius. Alienum autem non secuntur
sed fugiunt ab eo quia non noverunt vocem alienorum.
Hoc proverbium dixit eis ihesus. Illi autem non cogno
verunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis
iterum ihesus. Amen amen dico vobis quia ego sum ostium
ovium. Omnes quotquot venerunt fures
sunt et latrones, sed non audierunt eos oves.
Ego sum ostium. per me si quis introierit sal
vabitur et ingredietur et egredietur et pascua
inveniet. Fur non venit nisi ut furetur et
mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant
et habundantius habeant. Ego sum pastor bonus.
Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.
Mercennarius autem et qui non est pastor cuius non
sunt oves proprie videt lupum venientem
et dimittit oves et fugit. et lupus rapit et disper
git oves. Mercennarius autem fugit quia mercenna
rius est et non pertinet ad eum de ovibus. Ego sum
pastor bonus et cognosco oves meas. et cognos
cunt me mee. Sicut novit me pater et ego agnosco
patrem et animam meam pono pro ovibus meis. et
alias oves habeo que non sunt ex hoc ovili. Il
las oportet me adducere et vocem meam au
dient et fiet unum ovile et unus pastor. Propterea
me pater diligit quia ego pono animam meam
ut iterum sumam eam. Nemo tollet eam a me.
sed ego pono eam a me ipso. potestatem habeo po
nendi eam. et potestatem habeo iterum sumendi
eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissen
sio iterum facta est inter iudeos propter sermones hos. Di
cebant autem multi ex ipsis. Demonium habet et insa
nit. quid eum auditis? Alii dicebant hec verba
non sunt demonium habentis. Numquid demonium
potest cecorum oculos aperire? Facta sunt autem encenia
in ierosolimis et hiemps erat. et ambulabat ihesus
in templo in porticu salomonis. Circumdederunt
ergo eum iudei et dicebant ei. Quousque animam nostram
tollis? Si tu es christus dic nobis palam. Respondit eis ihesus.
Loquor vobis et non creditis. Opera que ego facio in nomine
patris mei hec testimonium perhibent de me. Sed vos
non creditis quia vos non estis ex ovibus meis. Oves
mee vocem meam audiunt et ego cognosco eas.
et secuntur me. et ego vitam eternam do eis et non
peribunt in eternum. et non rapiet eas quisquam de
manu mea. Pater meus quod dedit michi maius omnibus
est. et nemo potest rapere de manu patris mei. Ego et pater u
num sumus. Sustulerunt lapides iudei ut lapi
darent eum. Respondit eis ihesus. Multa bona opera o
stendi vobis ex patre meo. propter quod eorum opus me la
pidatis? Responderunt ei iudei. De bono opere non
lapidamus te sed de blasphemia. Et tu quia homo es
facis te ipsum deum. Respondit eis ihesus. Nonne scrip
tum est in lege vestra quia ego dixi dii estis. Si illos
dixit deos ad quos sermo dei factus est et non potest
solvi scriptura quem pater sanctificavit et misit in mun
dum. vos dicitis quia blasphemas quia dixi filius
dei sum. Si non facio opera patris mei nolite cre
dere michi. Si autem facio et si michi non vultis credere operibus
credite ut cognoscatis et credatis quia pater in me est
et ego in patre. Querebant ergo eum apprehendere:
et exivit de manibus eorum. Et abiit iterum
trans iordanem in eum locum ubi erat iohannes baptizans
primum et mansit illic. et multi venerunt
ad eum et dicebant quia iohannes quidem fecit signum
nullum. Omnia autem quecumque dixit iohannes de hoc vera
erant. et multi crediderunt in eum. Erat autem quidam
languens lazarus a bethania de castello marie
et marthe sororum eius. Maria autem erat que unxit
dominum unguento et extersit pedes eius capillis su
is cuius frater lazarus infirmabatur. Miserunt
ergo sorores eius ad eum dicentes. Domine ecce quem
amas infirmatur. Audiens autem ihesus dixit eis.
Infirmitas hec non est ad mortem sed pro gloria
dei ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat autem
ihesus martham et sororem eius mariam et laza
rum. Ut ergo audivit quia infirmabatur tunc
quidem mansit in eodem loco duobus diebus. deinde post hec
dixit discipulis suis. Eamus in iudeam iterum.
Dicunt ei discipuli. Rabbi nunc querebant te iudei
lapidare. et iterum vadis illuc. Respondit ihesus. Nonne
xii. hore sunt diei? Si quis ambulaverit in die
non offendit quia lucem huius mundi videt. Si autem
ambulaverit in nocte offendit quia lux non est in eo.
Hec ait et post hec dicit illis. Lazarus amicus noster
dormit sed vado ut a sompno excitem eum. Di
xerunt ergo discipuli eius. Domine si dormit salvus
erit. Dixerat autem ihesus de morte eius. Illi vero pu
taverunt quia de dormitione sompni diceret. Tunc
ergo dixit eis ihesus manifeste. Lazarus mortuus
est et gaudeo propter vos ut credatis quia non eram ibi.
Sed eamus ad eum. Dixit ergo thomas qui dicitur
didimus ad condiscipulos. Eamus et nos et moria
mur cum eo. Venit itaque ihesus et invenit eum. iiii
dies iam in monumento habentem. Erat autem betha
nia iuxta ierosolimam quasi stadiis xv. Multi
autem ex iudeis venerant ad mariam et martham
ut consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo ut
audivit quia ihesus venit occurrit illi. Maria autem
domi sedebat. Dixit ergo martha ad ihesum. Domine
si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Sed et
nunc scio quia quecumque poposceris a deo dabit tibi
deus. Dicit illi ihesus. Resurget frater tuus. Dicit ei
martha. Scio quia resurget in resurrectione in no
vissimo die. Dixit ei ihesus. Ego sum resurrectio et
vita. Qui credit in me et si mortuus fuerit vivet.
et omnis qui vivit et credit in me non morietur in
eternum. Credis hoc? Ait illi. Utique domine. Ego credi
di quia tu es christus filius dei qui in hunc mundum venisti.
Et cum hec dixisset abiit et vocavit mariam soro
rem suam silentio dicens. Magister adest et vo
cat te. Illa ut audivit surrexit cito et venit ad
eum. Nondum enim venerat ihesus in castellum
sed erat adhuc in illo loco ubi occurrerat ei mar
tha. Iudei ergo qui erant cum ea in domo et consolaban
tur eam cum vidissent mariam quia cito sur
rexit et exiit secuti sunt eam dicentes quia va

habentis

xi.

dit ad monumentum ut ibi ploret. Maria ergo cum venisset ubi erat Iesus, videns eum, cecidit ad pedes eius, et dixit ei: Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus. Iesus ergo ut vidit eam plorantem, et iudeos qui venerant cum ea plorantes, infremuit spiritu et turbavit seipsum, et dixit: Ubi posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni et vide. Et lacrimatus est Iesus. Dixerunt ergo iudei: Ecce quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat hic qui aperuit oculos ceci nati facere ut et hic non moreretur? Iesus ergo rursum fremens in semetipso venit ad monumentum. Erat autem spelunca et lapis superpositus ei. Ait Iesus: Tollite lapidem. Dicit ei Martha soror eius qui mortuus fuerat: Domine, iam fetet; quatriduanus enim est. Dicit ei Iesus: Nonne dixi tibi quoniam si credideris, videbis gloriam Dei? Tulerunt ergo lapidem. Iesus autem elevatis sursum oculis dixit: Pater, gratias ago tibi quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia semper me audis, sed propter populum qui circumstat dixi, ut credant quia tu me misisti. Hec cum dixisset, voce magna clamavit: Lazare, veni foras. Et statim prodiit qui fuerat mortuus, ligatus manus et pedes institis, et facies eius sudario erat ligata. Dicit eis Iesus: Solvite eum et sinite abire. Multi ergo ex iudeis qui venerant ad Mariam et Martham et viderant que fecit, crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis abierunt ad phariseos et dixerunt eis que fecit Iesus. Collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium adversus Iesum, et dicebant: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, et venient Romani et tollent locum nostrum et gentem. Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquam, nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit, sed cum esset pontifex anni illius, prophetavit quia Iesus moriturus erat pro gente, et non tantum pro gente, sed ut filios Dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum. Iesus ergo iam non in palam ambulabat apud iudeos, sed abiit in regionem iuxta desertum in civitatem que dicitur Effrem, et ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat pascha iudeorum, et ascenderunt multi Iherosolimam de regione ante pascha ut sanctificarent se ipsos. Querebant ergo Iesum et colloquebantur adinvicem in templo stantes: Quid putatis quia non venit ad diem festum? Dederant enim pontifices et pharisei mandatum ut si quis cognoverit ubi sit, indicet ut apprehendant eum.

xii

Iesus ergo ante sex dies pasche venit Bethaniam ubi fuerat Lazarus mortuus quem suscitavit Iesus. Fecerunt autem ei cenam ibi, et Martha ministrabat. Lazarus vero unus erat ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, et unxit pedes Iesu, et extersit capillis suis pedes eius, et domus impleta est ex odore unguenti. Dicebat ergo unus ex discipulis suis Iudas Scariothis, qui erat eum traditurus: Quare hoc unguentum non venditur trecentis denariis, et datum est egenis? Dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum, sed quia fur erat, et loculos habens ea que mittebantur portabat. Dixit ergo Iesus: Sinite illam ut in diem sepulture mee servet illud. Pauperes enim semper habetis vobiscum, me autem non semper habebitis. Cognovit ergo turba multa ex iudeis quia illic esset, et venerunt non propter Iesum tantum, sed ut Lazarum viderent quem suscitavit a mortuis. Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut et Lazarum interficerent, quia multi propter illum abibant ex iudeis et credebant in Iesum. In crastinum autem turba multa que convenerat ad diem festum, cum audissent quia venit Iesus Iherosolimam, acceperunt ramos palmarum et processerunt obviam ei, et clamabant: Osanna, benedictus qui venit in nomine Domini rex Israel. Et invenit Iesus asellum et sedit super eum, sicut scriptum est: Noli timere filia Syon, ecce rex tuus venit sedens super pullum asine. Hec non cognoverunt discipuli eius primum, sed quando glorificatus est Iesus, tunc recordati sunt quia hec erant scripta de eo, et hec fecerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba que erat cum eo quando vocavit Lazarum de monumento et suscitavit eum a mortuis. Propterea et obviam venit ei turba, quia audierunt eum fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad semetipsos: Videtis quia nichil proficimus? Ecce mundus totus post eum abiit. Erant autem gentiles quidam ex his qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hii ergo accesserunt ad Philippum qui erat a Bethsaida Galilee, et rogabant eum dicentes: Domine, volumus Iesum videre. Venit Philippus et dicit Andree. Andreas rursus et Philippus dixerunt Iesu. Iesus autem respondit eis dicens: Venit hora ut clarificetur Filius hominis. Amen amen dico vobis, nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Qui amat animam suam perdet eam, et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam eternam custodit eam. Si quis michi ministrat, me sequatur, et ubi ego sum illic et minister meus erit. Si quis michi ministraverit, honorificabit eum Pater meus. Nunc anima mea turbata est, et quid dicam? Pater, salvifica me ex hac hora. Sed propterea veni in horam hanc. Pater, clarifica nomen tuum. Venit ergo vox de celo dicens: Et clarificavi et iterum clarificabo. Turba ergo que stabat et audierat dicebat tonitruum factum esse. Alii dicebant: Angelus ei locutus est. Respondit Iesus et dixit: Non propter me hec vox venit, sed propter vos. Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum. Hoc autem dicebat significans qua morte esset moriturus. Respondit ei turba: Nos audivimus ex lege quia Christus manet in eternum; et quomodo tu dicis: Oportet exaltari Filium hominis? Quis est iste Filius hominis? Dixit ergo eis Iesus: Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate dum lucem habetis, ut tenebre vos non comprehendant; et qui ambulat in tenebris nescit quo vadat. Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filii lucis sitis. Hec locutus est Iesus, et abiit et abs-

condit se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset coram
eis non credebant in eum ut sermo ysaie prophete
impleretur quem dixit. Domine quis credidit auditui no
stro? et brachium domini cui revelatum est? Propterea non po
terant credere quia iterum dixit ysaias. Excecavit oculos
eorum et induravit cor eorum ut non videant oculis
et intelligant corde et convertantur et sanem eos.
Hec dixit ysaias quando vidit gloriam eius et locutus
est de eo. Verumtamen et ex principibus multi crediderunt
in eum, sed propter phariseos non confitebantur ut de synagoga
non eicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum
magis quam gloriam dei. Ihesus autem clamavit et dixit.
Qui credit in me non credit in me sed in eum qui misit
me. Et qui videt me videt eum qui misit me.
Ego lux in mundum veni ut omnis qui credit in me
in tenebris non maneat. Et si quis audierit verba
mea et non custodierit ego non iudico eum. Non enim veni
ut iudicem mundum sed ut salvificem mundum. Qui
spernit me et non accipit verba mea habet qui iudicet
eum. Sermo quem locutus sum ille iudicabit eum in novissimo
die, quia ego ex me ipso non sum locutus
sed qui misit me pater ipse mandatum michi dedit
quid dicam et quid loquar. Et scio quia mandatum
eius vita eterna est. Que ergo ego loquor sicut dixit michi

XIII

pater sic loquor. Ante diem autem festum pasche
sciens ihesus quia venit hora ut transeat ex hoc mundo
ad patrem cum dilexisset suos qui erant in mundo
in finem dilexit eos. Et cena facta cum diabolus iam
misisset in cor ut traderet eum iudas symonis scario
this sciens quia omnia dedit ei pater in manus et quia
a deo exivit et ad deum vadit surgit a cena et po
nit vestimenta sua. Et cum accepisset lintheum pre
cinxit se. Deinde misit aquam in pelvim et cepit la
vare pedes discipulorum et extergere lintheo quo e
rat precinctus. Venit ergo ad symonem petrum et di
cit ei petrus. Domine tu michi lavas pedes. Respondit ihesus
et dixit ei. Quod ego facio tu nescis modo, scies autem postea.
Dicit ei petrus. Non lavabis pedes michi in eternum.
Respondit ei ihesus. Si non lavero te non habebis partem
mecum. Dicit ei symon petrus. Domine non tantum pedes
meos sed et manus et caput. Dicit ei ihesus. Qui lotus est
non indiget nisi ut pedes lavet sed est mundus to
tus. Et vos mundi estis sed non omnes. Sciebat enim quisnam
esset qui traderet eum. Propterea dixit. Non estis
mundi omnes. Postquam ergo lavit pedes eorum et accepit
vestimenta sua et cum recubuisset iterum dixit eis.
Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister
et domine et bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego lavi pe
des vestros dominus et magister et vos debetis alter alterius
lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis ut quemad
modum ego feci vobis ita et vos faciatis. Amen amen di
co vobis non est servus maior domino suo neque apostolus
maior eo qui misit illum. Si hec scitis beati eritis
si feceritis ea. Non de omnibus vobis dico. Ego scio quos e
legerim. Sed ut adimpleatur scriptura. Qui man
ducat meum panem levabit calcaneum suum
contra me. Amodo dico vobis priusquam fiat ut cum factum fuerit
credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis qui
accipit si quem misero me accipit. Qui autem me acci
pit accipit eum qui me misit. Cum hec dixisset
ihesus turbatus est spiritu et protestatus est et dixit. Amen
amen dico vobis quia unus ex vobis me tradet. Aspi
ciebant ergo discipuli ad invicem hesitantes de
quo diceret. Erat ergo recumbens unus ex discipulis
eius in sinu ihesu quem diligebat ihesus. Innuit ergo
huic symon petrus et dicit ei. Quis est de quo dicit?
Itaque cum recubuisset ille supra pectus ihesu dicit ei. Domine
quis est? Respondit ihesus. Ille est cui ego intinctum panem
porrexero. Et cum intinxisset panem dedit iude
symonis scariothis. Et post buccellam tunc introi
vit in eum sathanas. Et dicit ei ihesus. Quod facis fac citius.
Hoc autem nemo scivit discumbentium ad quid dixit
ei. Quidam enim putabant quia loculos habebat iu
das quia dixisset ei ihesus. Eme ea que opus sunt nobis
ad diem festum aut egenis ut aliquid daret.
Cum ergo accepisset ille buccellam exivit con
tinuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset dixit ihesus. Nunc cla
rificatus est filius hominis et deus clarificatus est in
eo. Si deus clarificatus est in eo et deus clarificabit
eum in semet ipso. Et continuo clarificabit eum.
Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Queretis me et
sicut dixi iudeis quo ego vado vos non potestis
venire et vobis dico modo. Mandatum novum
do vobis ut diligatis invicem sicut dilexi vos
ut et vos diligatis invicem. In hoc cognoscent
omnes quia discipuli mei estis si dilectionem habue
ritis ad invicem. Dicit ei symon petrus. Domine quo
vadis? Respondit ihesus. Quo ego vado non potes me modo
sequi. Sequeris autem postea. Dicit ei petrus. Quare non
possum te modo sequi? Animam meam pro te po
nam. Respondit ihesus. Animam tuam pro me pones? Amen

XIIII

amen dico tibi non cantabit gallus hodie donec
ter me neges. Et ait discipulis suis. Non turbetur
cor vestrum neque formidet. Creditis in deum et
in me credite. In domo patris mei mansiones
multe sunt. Si quo minus dixissem vobis: quia
vado vobis parare locum. Et si abiero et preparavero
vobis locum iterum venio et accipiam vos ad me ipsum,
ut ubi sum ego et vos sitis, et quo ego vado scitis et
viam scitis. Dicit ei thomas. Domine nescimus quo
vadis et quomodo possumus viam scire? Dicit ei ihesus.
Ego sum via et veritas et vita. Nemo venit ad patrem
nisi per me. Si cognovissetis me et patrem meum
utique cognovissetis et amodo cognoscetis eum
et vidistis eum. Dicit ei philippus. Domine ostende
nobis patrem et sufficit nobis. Dicit ei ihesus. Tanto
tempore vobiscum sum et non cognovistis me. Philippe
qui videt me videt et patrem. Quomodo tu dicis ostende
nobis patrem? Non credis quia ego in patre et pater in
me est? Verba que ego loquor vobis a me ipso non
loquor. Pater autem in me manens ipse facit opera.
Non creditis quia ego in patre et pater in me est? Alioquin
propter ipsa opera credite. Amen amen dico vobis qui
credit in me opera que ego facio et ipse faciet et
maiora horum faciet quia ego ad patrem vado. Et
quodcumque petieritis patrem in nomine meo hoc faciam
ut glorificetur pater in filio. Si quid petieritis
in nomine meo hoc faciam. Si diligitis me man
data mea servate et ego rogabo patrem et alium
paraclitum dabit vobis ut maneat vobiscum

in eternum. spiritum veritatis quem mundus non potest ac-
cipere. quia non videt eum nec scit eum. Vos autem
cognoscetis eum quia apud vos manebit. et in vobis
erit. Non relinquam vos orphanos. veniam ad vos.
Adhuc modicum et mundus me iam non videt. Vos autem
videtis me quia ego vivo et vos vivetis. In illo di-
e vos cognoscetis quia ego sum in patre meo et vos
in me et ego in vobis. Qui habet mandata mea et ser-
vat ea ille est qui diligit me. Qui autem diligit me
diligetur a patre meo et ego diligam eum et ma-
nifestabo ei me ipsum. Dicit ei iudas non ille scari-
othis. Domine quid factum est quia manifestaturus
es nobis te ipsum et non mundo. Respondit ei ihesus et dixit
ei. Si quis diligit me sermonem meum serva-
bit. et pater meus diliget eum et ad eum veniemus
et mansionem apud eum faciemus. Qui non dili-
git me sermones meos non servat. Et sermo-
nem quem audistis non est meus. sed eius qui mi-
sit me patris. Hec locutus sum vobis apud vos
manens. Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater
in nomine meo ille vos docebit omnia et suggeret
vobis omnia quecumque dixero vobis. Pacem relinquo
vobis pacem meam do vobis. Non quomodo mundus
dat ego do vobis. Non turbetur cor vestrum neque
formidet. Audistis quia ego dixi vobis vado
et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis
utique quia vado ad patrem quia pater maior me est.
Et nunc dixi vobis priusquam fiat ut cum factum
fuerit credatis. Iam non multa loquar vob-
iscum. Venit enim princeps mundi huius
et in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat
mundus quia diligo patrem et sicut mandatum dedit
michi pater sic facio. Surgite eamus hinc.

xv.

Ego sum vitis vera et pater meus agricola est.
Omnem palmitem in me non ferentem
fructum tollet eum. et omnem qui non fert
fructum purgabit eum ut fructum plus
afferat. Iam vos mundi estis propter sermonem
quem locutus sum vobis. Manete in me
et ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre
fructum a semetipso nisi manserit in vite
sic nec vos nisi in me manseritis. Ego sum
vitis. vos pal-mites. Qui manet in me et ego
in eo. hic fert fructum multum quia sine me
nichil potestis facere. Si quis in me non man-
serit mittetur foras sicut palmes et arescet.
et colligent eum et in ignem mittent et ardet.
Si manseritis in me et verba mea in vobis man-
serint quodcumque volueritis petetis et fiet vobis.
In hoc clarificatus est pater meus ut plurimum
fructum afferatis et efficiamini mei discipuli.
Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos. mane-
te in dilectione mea. Si precepta mea serva-
veritis manebitis in dilectione mea. Sicut
et ego precepta patris mei servavi et maneo
in eius dilectione. Hec locutus sum vobis ut
gaudium meum sit in vobis et gaudium
vestrum impleatur. Hoc est preceptum meum
ut diligatis invicem sicut dilexi vos. Maio-
rem hac dilectionem nemo habet quam ut

animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos
amici mei estis si feceritis que ego precipio vobis.
Iam non dicam vos servos quia servus nes-
cit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos
quia omnia quecumque audivi a patre meo nota
feci vobis. Non vos me elegistis sed ego elegi
vos. et posui vos ut eatis et fructum affera-
tis et fructus vester maneat. Ut quodcumque pe-
tieritis patrem in nomine meo det vobis. Hec man-
do vobis ut diligatis invicem. Si mundus
vos odit scitote quia me priorem vobis odio
habuit. Si de mundo fuissetis mundus quod su-
um erat diligeret. Quia vero de mundo non estis
sed ego elegi vos de mundo propterea odit vos mun-
dus. Mementote sermonis mei quem ego
dixi vobis. Non est servus maior domino suo. Si me per-
secuti sunt et vos persequentur. Si sermonem meum
servaverunt et vestrum servabunt. Sed hec omnia facient
vobis propter nomen meum quia nesciunt eum qui misit
me. Si non venissem et locutus eis non fuissem
peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent
de peccato suo. Qui me odit et patrem meum odit.
Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit
peccatum non haberent. Nunc autem et viderunt et oderunt et me
et patrem meum. Sed ut impleatur sermo qui in lege
eorum scriptus est quia odio habuerunt me gratis. Cum
autem venerit paraclitus quem ego mittam vobis a
patre spiritum veritatis qui a patre procedit ille
testimonium perhibebit de me. et vos testimo-
nium perhibebitis quia ab initio mecum estis.

XVI.

Hec locutus sum vobis ut non scandalizemi-
ni. Absque synagogis facient vos. Sed venit ho-
ra ut omnis qui interficit vos arbitretur ob-
sequium se prestare deo. Et hec facient vobis quia
non noverunt patrem neque me. Sed hec locutus sum
vobis ut cum venerit hora eorum reminiscamini quia
ego dixi vobis. Hec autem vobis ab initio non dixi
quia vobiscum eram. et nunc vado ad eum qui me
misit. et nemo ex vobis interrogat me quo
vadis. Sed quia hec locutus sum vobis tristicia im-
plevit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis
expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abie-
ro paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero
mittam eum ad vos. Et cum venerit ille arguet
mundum de peccato et de iusticia et de iudicio. De peccato
quidem quia non crediderunt in me. De iusticia vero
quia ad patrem vado et iam non videbitis me. De iu-
dicio autem quia princeps mundi huius iam iu-
dicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere. sed non
potestis portare modo. Cum autem venerit ille
spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. Non
enim loquetur a semetipso sed quecumque audiet
loquetur. et que ventura sunt annunciabit vo-
bis. Ille me clarificabit quia de meo accipiet
et annunciabit vobis. Omnia quecumque habet pater mea
sunt propterea dixi vobis quia de meo accipiet et an-
nunciabit vobis. Modicum et iam non vi-
debitis me. et iterum modicum et videbitis me quia
vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius
ad invicem. Quid est hoc quod dicit nobis modicum

et non videbitis me et iterum modicum et videbitis me
et quia vado ad patrem? Dicebant ergo: Quid est hoc quod
dicit nobis modicum? nescimus quid loquitur.
Cognovit autem Iesus quia volebant eum interrogare
et dixit eis: De hoc queritis inter vos quia dixi mo-
dicum et non videbitis me, et iterum modicum et vide-
bitis me. Amen amen dico vobis quia plorabitis et
flebitis vos, mundus autem gaudebit; vos autem con-
tristabimini, sed tristicia vestra vertetur in gaudium.
Mulier autem cum parit tristiciam habet quia venit hora
eius; cum autem peperit puerum iam non meminit
pressure propter gaudium quia natus est homo in mundum.
Et vos igitur nunc quidem tristiciam habetis; iterum
autem videbo vos et gaudebit cor vestrum, et gaudium
vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die me non
rogabitis quicquam. Amen amen dico vobis si quid
petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Usque
modo non petistis quicquam in nomine meo;
petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum.
Hec in proverbiis locutus sum vobis. Venit hora
cum iam non in proverbiis loquar vobis, sed palam
de patre meo annunciabo vobis. In illo die
in nomine meo petetis, et non dico vobis quia ego
rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos
quia vos me amastis et credidistis quia a deo exivi.
Exivi a patre et veni in mundum; iterum relinquo mun-
dum et vado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius:
Ecce nunc palam loqueris et proverbium nullum
dicis. Nunc scimus quia scis omnia et non est opus
tibi ut quis te interroget; in hoc credimus quia a
deo existi. Respondit eis Iesus: Modo creditis? Ecce veni-
et hora et iam venit ut dispergamini unusquisque
in propria et me solum relinquatis; et non sum
solus quia pater mecum est. Hec locutus sum vobis
ut in me solum pacem habeatis. In mundo pres-
suram habebitis, sed confidite, ego vici mundum.

XVII

Hec locutus est Iesus et sublevatis oculis in celum
dixit: Pater, venit hora, clarifica filium tuum
ut filius tuus clarificet te. Sicut dedisti ei pote-
statem omnis carnis ut omne quod dedisti ei
det eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna ut
cognoscant te solum deum verum et quem misisti
Iesum Christum. Ego te clarificavi super terram, opus
consummavi quod dedisti michi ut faciam. Et nunc
clarifica me tu pater apud temetipsum claritate quam
habui priusquam mundus fieret apud te. Mani-
festavi nomen tuum hominibus quos dedisti
michi de mundo. Tui erant et michi eos dedisti
et sermonem tuum servaverunt. Et nunc cog-
noverunt quia omnia que dedisti michi abs te sunt, quia
verba que dedisti michi dedi eis et ipsi acceperunt et
cognoverunt vere quia a te exivi et crediderunt
quia tu me misisti. Ego pro eis rogo, non pro
mundo rogo, sed pro his quos dedisti michi quia
tui sunt; et mea omnia tua sunt et tua mea sunt
et clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mun-
do et hi in mundo sunt et ego ad te venio. Pater
sancte, serva eos in nomine tuo quos dedisti michi
ut sint unum sicut et nos. Cum essem cum eis ego serva-
bam eos in nomine tuo. Quos dedisti michi ego custo-
divi et nemo ex eis periit nisi filius perditionis
ut scriptura impleretur. Nunc autem ad te venio
et hec loquor in mundo ut habeant gaudium me-
um impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermo-
nem tuum et mundus eos odio habuit quia non sunt de
mundo sicut et ego non sum de mundo. Non rogo
ut tollas eos de mundo sed ut serves eos a ma-
lo. De mundo non sunt sicut et ego non sum de mun-
do. Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus veritas est.
Sicut tu me misisti in mundum et ego misi eos in
mundum, et ego pro eis sanctifico me ipsum ut sint et
ipsi sanctificati in veritate. Non pro eis autem rogo tan-
tum sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum
in me, ut omnes unum sint, sicut tu pater in
me et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint, ut mun-
dus credat quia tu me misisti. Et ego clarita-
tem quam tu dedisti michi dedi eis ut sint u-
num sicut et nos unum sumus. Ego in eis et
tu in me ut sint consummati in unum, et cog-
noscat mundus quia tu me misisti et dilexi-
sti eos sicut et me dilexisti. Pater, quos dedisti michi
volo ut ubi sum ego et illi sint mecum, ut vide-
ant claritatem meam quam dedisti michi quia di-
lexisti me ante constitutionem mundi. Pater
iuste, mundus te non cognovit, ego autem te cog-
novi et hii cognoverunt quia tu me misisti. Et no-
tum feci eis nomen tuum et notum faciam,
ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit et ego in
ipsis. Hec cum dixisset Iesus egressus est cum disci-

xviii

pulis suis trans torrentem Cedron ubi erat ortus
in quem introivit ipse et discipuli eius. Sciebat
autem et Iudas qui tradebat eum locum quia frequenter
Iesus convenerat illuc cum discipulis suis. Iudas
ergo cum accepisset cohortem et a pontificibus et pha-
riseis ministros venit illuc cum lanternis et facibus
et armis. Iesus itaque sciens omnia que ventura e-
rant super eum processit et dicit ad eos: Quem queri-
tis? Responderunt ei: Iesum Nazarenum. Dicit eis Iesus:
Ego sum. Stabat autem et Iudas qui tradebat eum
cum ipsis. Ut ergo eis dixit Ego sum, abierunt retror-
sum et ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogavit
eos: Quem queritis? Illi autem dixerunt: Iesum Naza-
renum. Respondit Iesus: Dixi vobis quia ego sum. Si ergo
me queritis sinite hos abire. Ut impleretur sermo
quem dixit quia quos dedisti michi non perdidi ex eis quem-
quam. Symon ergo Petrus habens gladium eduxit
eum et percussit pontificis servum et abscidit
eius auriculam dextram. Erat autem nomen
servo Malchus. Dixit ergo Iesus Petro: Mitte gla-
dium in vaginam. Calicem quem dedit mi-
chi pater non vis ut bibam illum? Cohors ergo
et tribunus et ministri Iudeorum comprehenderunt
Iesum et ligaverunt eum et adduxerunt eum ad
Annam primum. Erat enim socer Cayphe
qui erat pontifex anni illius. Erat autem Cai-
phas qui consilium dederat Iudeis quia expedit
unum hominem mori pro populo. Sequebatur
autem Iesum Symon Petrus et alius discipulus.
Discipulus autem ille erat notus pontifici et in-
troivit cum Iesu in atrium pontificis. Petrus

autem stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici et dixit hostiarie et introduxit petrum. Dicit ergo petro ancilla hostiaria. Numquid et tu ex discipulis es hominis istius? Dixit ille. Non sum. Stabant autem servi et ministri ad prunas quia frigus erat et calefaciebant se. Erat enim cum eis petrus stans et calefaciens se. Pontifex ergo interrogavit ihesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei ihesus. Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes iudei conveniunt et in occulto locutus sum nichil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis. Ecce hii sciunt que dixerim ego. Hec autem cum dixisset unus assistens ministrorum dedit alapam ihesu dicens. Sic respondes pontifici? Respondit ei ihesus. Si male locutus sum testimonium perhibe de malo. Si autem bene quid me cedis? Et misit eum annas ligatum ad caypham pontificem. Erat autem symon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo ei. Numquid et tu ex discipulis eius es? Negavit ille et dixit. Non sum. Dicit unus ex servis pontificis cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam. Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negavit petrus et statim gallus cantavit. Adducunt ergo ihesum ad caypham in pretorium. Erat autem mane et ipsi non introierunt in pretorium ut non contaminarentur sed manducarent pascha. Exivit ergo pylatus ad eos foras et dixit. Quam accusationem affertis adversus hominem hunc? Responderunt et dixerunt ei. Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis pylatus. Accipite ergo eum vos et secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei iudei. Nobis non licet interficere quemquam. Ut sermo ihesu impleretur quem dixit significans qua morte esset moriturus. Introivit ergo iterum in pretorium pylatus et vocavit ihesum et dixit ei. Tu es rex iudeorum? Respondit ihesus. A temetipso hoc dicis an alii tibi dixerunt de me? Respondit pylatus. Numquid ego iudeus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te michi. Quid fecisti? Respondit ihesus. Regnum meum non est de hoc mundo. Si de hoc mundo esset regnum meum ministri mei utique decertarent ut non traderer iudeis. Nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei pylatus. Ergo rex es tu? Respondit ihesus. Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum: ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocem meam. Dicit ei pylatus. Quid est veritas? Et cum hoc dixisset iterum exivit ad iudeos et dixit eis. Ego nullam invenio in eo causam. Est autem consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha. Vultis ergo dimittam vobis regem iudeorum? Clamaverunt rursum omnes dicentes. Non hunc sed barrabam. Erat autem barrabas latro. Tunc ergo apprehendit pylatus ihesum et flagellavit. et milites plectentes coronam de spinis inposuerunt capiti eius et veste purpurea circumdederunt eum et veniebant ad eum et dicebant. Ave rex iudeorum. Et dabant ei alapas. Exivit iterum pylatus foras et dicit eis. Ecce adduco eum foras vobis ut cognoscatis quia nullam in eo causam invenio. Exivit ergo ihesus portans spineam coronam et purpureum vestimentum. Et dicit eis. Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri clamabant dicentes. Crucifige crucifige eum. Dicit eis pylatus. Accipite eum vos et crucifigite. Ego enim non invenio in eo causam. Responderunt ei iudei. Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia filium dei se fecit. Cum ergo audisset pylatus hunc sermonem magis timuit. Et ingressus est pretorium iterum et dixit ad ihesum. Unde es tu? Ihesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pylatus. Michi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te et potestatem habeo dimittere te? Respondit ihesus. Non haberes potestatem adversum me ullam nisi tibi esset datum desuper. Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet. Exinde querebat pylatus dimittere eum. Iudei autem clamabant dicentes. Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Omnis enim qui se regem facit contradicit cesari. Pylatus ergo cum audisset hos sermones adduxit foras ihesum et sedit pro tribunali in loco qui dicitur lythostratos. hebraice autem gabbatha. Erat autem parasceve pasche hora quasi sexta. Et dicit iudeis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant dicentes. Tolle tolle crucifige eum. Dicit eis pylatus. Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices. Non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur. Susceperunt autem ihesum et eduxerunt. Et baiulans sibi crucem exivit in eum qui dicitur calvarie locum. hebraice golgatha. ubi eum crucifixerunt. Et cum eo alios duos hinc et hinc. medium autem ihesum. Scripsit autem et titulum pylatus et posuit super crucem. Erat autem scriptum ihesus nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi iudeorum legerunt. quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus est ihesus. Et erat scriptum hebraice. Grece et latine. Dicebant ergo pylato pontifices iudeorum. Noli scribere rex iudeorum sed quia ipse dixit rex sum iudeorum. Respondit pylatus. Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eum acceperunt vestimenta eius et fecerunt quatuor partes unicuique militi partem et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem. Non scindamus eam sed sortiamur de illa cuius sit ut scriptura impleatur dicens. Partiti sunt vestimenta mea sibi et in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant autem iuxta crucem ihesu mater eius et soror matris eius maria cleophe et maria magdalene. Cum vidisset ergo ihesus matrem et discipulum stantem quem diligebat dicit matri sue.

Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens Ihesus quia iam omnia consummata sunt ut consummaretur scriptura dicit: Sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto ysopo circumponentes obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset Ihesus acetum dixit: Consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Iudei ergo quoniam parasceue erat ut non remanerent in cruce corpora sabbato, erat enim magnus dies ille sabbati, rogaverunt Pylatum ut frangerentur eorum crura et tollerentur. Venerunt ergo milites et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad Ihesum autem cum venissent ut viderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura, sed unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit et verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit ut et vos credatis. Facta sunt enim hec ut scriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt. Post hec autem rogavit Pylatum Ioseph ab Arimathia eo quod esset discipulus Ihesu, occultus autem propter metum Iudeorum, ut tolleret corpus Ihesu. Et permisit Pylatus. Venit ergo et tulit corpus Ihesu. Venit autem et Nichodemus qui venerat ad Ihesum nocte primum ferens mixturam myrre et aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Ihesu et ligaverunt eum linteis cum aromatibus sicut mos est Iudeis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est Ihesus ortus et in orto monumentum novum in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceuen Iudeorum quia iuxta erat monumentum posuerunt Ihesum.

XX

Una autem sabbati Maria Magdalene venit mane cum adhuc essent tenebre ad monumentum et vidit lapidem sublatum a monumento. Cucurrit ergo et venit ad Symonem Petrum et ad alium discipulum quem diligebat Ihesus et dicit eis: Tulerunt dominum de monumento et nescimus ubi posuerunt eum. Exiit ergo Petrus et ille alius discipulus et venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul et ille alius discipulus precucurrit citius Petro et venit primus ad monumentum. Et cum se inclinasset vidit linteamina posita, non tamen introivit. Venit ergo Symon Petrus sequens eum et introivit in monumentum et vidit linteamina posita et sudarium quod fuerat super caput eius non cum linteaminibus positum sed separatim involutum in unum locum. Tunc ergo introivit et ille discipulus qui venerat primus ad monumentum et vidit et credidit. Nondum enim sciebant scripturam quia oporteret eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo discipuli ad semet ipsos. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret inclinavit se et prospexit in monumentum et vidit duos angelos in albis sedentes unum ad caput et unum ad pedes ubi positum fuerat corpus Ihesu. Dicunt ei illi: Mulier, quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt dominum meum et nescio ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset conversa est retrorsum et vidit Ihesum stantem et nesciebat quia Ihesus est. Dicit ei Ihesus: Mulier, quid ploras? Quem queris? Illa existimans quia ortolanus esset dicit ei: Domine si tu sustulisti eum dicito mihi ubi posuisti eum et ego eum tollam. Dicit ei Ihesus: Maria. Conversa illa dicit ei: Rabboni, quod dicitur magister. Dicit ei Ihesus: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos et dic eis: Ascendo ad patrem meum et patrem vestrum, ad deum meum et deum vestrum. Venit Maria Magdalene annuntians discipulis quia vidi dominum et hec dixit mihi. Cum ergo sero esset die illa una sabbatorum et fores essent clause ubi erant discipuli congregati propter metum Iudeorum venit Ihesus et stetit in medio discipulorum et dicit eis: Pax vobis. Et cum hoc dixisset ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt ergo discipuli viso domino. Dixit ergo eis iterum: Pax vobis. Sicut misit me pater et ego mitto vos. Hec cum dixisset insufflavit et dixit eis: Accipite spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis et quorum retinueritis retenta sunt. Thomas autem unus ex XII qui dicitur Didimus non erat cum eis quando venit Ihesus. Dixerunt ergo ei alii discipuli: Vidimus dominum. Ille autem dixit eis: Nisi videro in manibus eius fixuram clavorum et mittam manum meam in latus eius non credam. Et post dies VIII iterum erant discipuli eius intus et Thomas cum eis. Venit Ihesus ianuis clausis et stetit in medio eorum et dixit: Pax vobis. Deinde dicit Thome: Infer digitum tuum huc et vide manus meas et affer manum tuam et mitte in latus meum et noli esse incredulus sed fidelis. Respondit Thomas et dixit ei: Dominus meus et deus meus. Dicit ei Ihesus: Quia vidisti me Thoma credidisti, beati qui non viderunt et crediderunt. Multa quidem et alia signa fecit Ihesus in conspectu discipulorum suorum que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis quia Ihesus est Christus filius dei et ut credentes vitam habeatis in nomine eius.

Postea manifestavit se iterum ad mare Tyberiadis. Manifestavit autem sic. Erant simul Symon Petrus et Thomas qui dicitur Didimus et Nathanahel qui erat a Chana Galilee et filii Zebedei et alii ex discipulis eius duo. Dicit eis Symon Petrus: Vado piscari. Dicunt ei: Venimus et nos tecum. Et exierunt et ascenderunt in navim et illa nocte nichil prendiderunt. Mane autem iam facto stetit Ihesus in litore, non tamen cognoverunt discipuli quia Ihesus est. Dicit ergo eis Ihesus: Pueri, numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei: Non. Dixit eis Ihesus: Mittite in dexteram navigii rete et invenietis. Miserunt ergo et iam non valebant illud trahere pre multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat Ihesus Petro: Dominus est. Symon Petrus cum audisset quia dominus est tunica succinxit se, erat enim nudus, et misit se in mare. Alii autem discipuli navigio venerunt, non enim longe erant a terra sed quasi cubitis CC trahentes rete piscium. Ut ergo descenderunt in terram viderunt prunas positas et piscem suppositum et panem. Dicit eis Ihesus: Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit Symon Petrus et traxit rete in terram plenum magnis piscibus centum L tribus.

Et cum tanti essent non est scissum rete. Dicit eis Iesus: Venite prandete. Et nemo audebat interrogare eum discumbentium: Tu quis es? scientes quia Dominus est. Et venit Iesus et accepit panem et dat eis, et piscem similiter. Hoc iam tertio manifestatus est Iesus discipulis suis cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent, dicit Symoni Petro Iesus: Symon Iohannis diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Symon Iohannis diligis me? Ait illi: Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei tertio: Symon Iohannis amas me? Contristatus est Petrus quia dixit ei tertio: Amas me? et dicit ei: Domine tu omnia scis, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce oves meas. Amen amen dico tibi: cum esses iunior cingebas te et ambulabas ubi volebas. Cum autem senueris, extendes manus tuas et alius te cinget et ducet quo non vis. Hoc autem dixit significans qua morte esset clarificaturus Deum. Et cum hoc dixisset, dicit ei: Sequere me. Conversus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Iesus sequentem, qui et recubuit in cena super pectus eius et dixit: Domine quis est qui tradet te? Hunc ergo cum vidisset Petrus, dicit ad Iesum: Domine, hic autem quid? Dicit ei Iesus: Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? Tu me sequere. Exivit ergo sermo iste inter fratres quod discipulus ille non moritur: sed sic eum volo manere donec veniam, quid ad te? Hic est discipulus qui testimonium perhibet de his et scripsit haec. Et scimus quia verum est testimonium eius. Sunt autem et alia multa quae fecit Iesus, quae si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros.

Incipit argumentum in epistola ad Romanos.

Romani sunt in partes Italiae. Hi praeventi sunt a falsis apostolis, et sub nomine Domini nostri Iesu Christi in legem et prophetas erant inducti. Hos revocat apostolus ad veram et evangelicam fidem, scribens eis a Corintho. Incipit epistola Pauli apostoli ad Romanos.

Paulus servus Iesu Christi vocatus apostolus segregatus in evangelium Dei, quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de Filio suo qui factus est ei ex semine David secundum carnem, qui praedestinatus est Filius Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Iesu Christi Domini nostri, per quem accepimus gratiam et apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius, in quibus estis et vos vocati Iesu Christi, omnibus qui sunt Romae dilectis Dei vocatis sanctis. Gratia vobis et pax a Deo patre nostro et Domino Iesu Christo. Primum quidem gratias ago Deo meo per Iesum Christum pro omnibus vobis quia fides vestra annuntiatur in universo mundo. Testis enim mihi est Deus cui servio in spiritu meo in evangelio Filii eius, quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis, obsecrans si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate Dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos ut aliquid impertiar vobis gratiae spiritualis ad confirmandos vos, id est simul consolari in vobis per eam quae invicem est fidem vestram atque meam. Nolo enim vos ignorare fratres quia saepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc, ut aliquem fructum habeam et in vobis sicut et in ceteris gentibus. Graecis ac barbaris, sapientibus et insipientibus debitor sum. Ita quod in me promptum est et vobis qui Romae estis evangelizare. Non enim erubesco evangelium. Virtus enim Dei est in salutem omni credenti, Iudaeo primum et Graeco. Iustitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est: Iustus autem ex fide vivit.

Revelatur enim ira Dei de caelo super omnem impietatem et iniustitiam hominum eorum qui veritatem Dei in iniustitia detinent, quia quod notum est Dei manifestum est in illis. Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus et divinitas, ita ut sint inexcusabiles. Quia cum cognovissent Deum non sicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt, et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis, qui commutaverunt veritatem Dei in mendacium et coluerunt et servierunt creaturae potius quam creatori qui est benedictus in saecula amen. Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiae. Nam feminae eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam. Similiter autem et masculi relicto naturali usu feminae exarserunt in desideriis suis in invicem, masculi in masculos turpitudinem operantes et mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quae non conveniunt. Repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, avaritia, nequitia, plenos invidia, homicidio, contentione, dolo, malignitate, susurrones, detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inventores malorum, parentibus non obedientes, insipientes, incompositos, sine affectione, absque foedere, sine misericordia. Qui cum iustitiam Dei cognovissent, non intellexerunt

est. Quoniam qui talia agunt digni sunt morte: non solum qui faciunt ea, sed et qui consentiunt facientibus.

II

Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum, te ipsum condempnas: eadem enim agis que iudicas. Scimus enim quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt, et facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? An divitias bonitatis eius et patientie et longanimitatis contempnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit? Secundum duritiam autem tuam et cor impenitens thesaurizas tibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera eius. His quidem qui secundum patientiam boni operis, gloriam et honorem et incorruptionem querentibus, vitam eternam. His autem qui sunt ex contentione et qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira et indignatio. Tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudei primum et Greci. Gloria autem et honor et pax omni operanti bonum, Iudeo primum et Greco. Non enim est acceptio personarum apud Deum. Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt: et quicumque in lege peccaverunt, per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Cum enim gentes que legem non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt, eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex: qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationum accusantium aut etiam defendentium, in die cum iudicabit Deus occulta hominum, secundum evangelium meum per Iesum Christum. Si autem tu Iudeus cognominaris et requiescis in lege et gloriaris in Deo et nosti voluntatem eius et probas utiliora instructus per legem, confidis te ipsum esse ducem cecorum, lumen eorum qui in tenebris sunt, eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientie et veritatis in lege. Qui ergo alium doces, te ipsum non doces: qui predicas non furandum, furaris: qui dicis non mechandum, mecharis: qui abhominaris idola, sacrilegium facis: qui in lege gloriaris, per prevaricationem legis Deum inhonoras. Nomen enim Dei per vos blasphematur inter gentes, sicut scriptum est. Circumcisio quidem prodest si legem observes: si autem prevaricator legis sis, circumcisio tua preputium facta est. Si igitur preputium iustitias legis custodiat, nonne preputium illius in circumcisionem reputabitur? et iudicabit quod ex natura est preputium legem consummans te qui per litteram et circumcisionem prevaricator legis es. Non enim qui in manifesto Iudeus est, neque que in manifesto in carne est circumcisio: sed qui in abscondito Iudeus est, et circumcisio cordis in spiritu non littera, cuius laus non ex hominibus sed ex Deo est.

III

Quid ergo amplius Iudeo est, aut que utilitas circumcisionis? Multum per omnem modum. Primum quidem quia credita sunt illis eloquia Dei. Quid enim si quidam illorum non crediderunt? numquid incredulitas illorum fidem Dei evacuavit? Absit. Est autem Deus verax, omnis autem homo mendax, sicut scriptum est: Ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iustitiam Dei commendat, quid dicemus? numquid iniquus est Deus qui infert iram? Secundum hominem dico. Absit. Alioquin quomodo iudicabit Deus hunc mundum? Si enim veritas Dei in meo mendacio habundavit in gloriam ipsius, quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor? et non sicut blasphemamur et sicut aiunt nos quidam dicere faciamus mala ut veniant bona: quorum dampnatio iusta est. Quid ergo precellimus eos? Nequaquam. Causati enim sumus Iudeos et Grecos omnes sub peccato esse, sicut scriptum est: Quia non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requirens Deum. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labiis eorum. Quorum os maledictione et amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei ante oculos eorum. Scimus autem quoniam quecumque lex loquitur, his qui in lege sunt loquitur, ut omne os obstruatur et subditus fiat omnis mundus Deo: quia ex operibus legis non iustificabitur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, testificata a lege et prophetis. Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi in omnes qui credunt in eum. Non enim est distinctio: omnes enim peccaverunt et egent gloria Dei. Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem que est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitie sue propter remissionem precedentium delictorum in sustentatione Dei, ad ostensionem iustitie eius in hoc tempore, ut sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est Iesu Christi. Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? Factorum? Non, sed per legem fidei. Arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus legis. An Iudeorum Deus tantum? nonne et gentium? Immo et gentium. Quoniam quidem unus Deus qui iustificat circumcisionem ex fide et preputium per fidem. Legem ergo destruimus per fidem? Absit: sed legem statuimus.

IIII

Quid ergo dicemus invenisse Abraham patrem nostrum secundum carnem? Si enim Abraham ex operibus legis iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum. Quid enim scriptura dicit? Credidit Abraham Deo et reputatum est illi ad iustitiam. Ei autem qui operatur merces non imputatur secundum gratiam sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur, credenti autem in eum qui iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratie Dei. Sicut et David dicit beatitudinem hominis cui Deus accepto fert iustitiam sine operibus legis. Beati quorum remisse sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisione tantum manet, an et in preputio? Dicimus enim quia reputata est Abrahe

fidei ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est? In circumcisione an in preputio? Non in circumcisione sed in preputio. Et signum accepit circumcisionis, signaculum iustitie fidei que est in preputio, ut sit pater omnium credentium per preputium, ut reputetur et illis ad iustitiam, et sit pater circumcisionis non his tantum qui sunt ex circumcisione, sed et his qui sectantur vestigia fidei patris nostri Abrahe que est in preputio. Non enim per legem promissio Abrahe aut semini eius ut heres esset mundi, sed per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt, exinanita est fides, abolita est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex, nec prevaricatio. Ideo ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non ei qui ex lege est solum, sed et ei qui ex fide est Abrahe, qui est pater omnium nostrum, sicut scriptum est: Quia patrem multarum gentium posui te ante Deum cui credidisti, qui vivificat mortuos et vocat ea que non sunt tamquam ea que sunt. Qui contra spem in spem credidit ut fieret pater multarum gentium secundum quod dictum est ei: Sic erit semen tuum sicut stelle celi et sicut harena que est in litore maris. Et non infirmatus est in fide, nec consideravit corpus suum emortuum cum fere centum annorum esset, et emortuam vulvam Sare. In repromissione etiam Dei non hesitavit diffidentia, sed confortatus est fide, dans gloriam Deo, plenissime sciens quia quecumque promisit potens est et facere. Ideo et reputatum est illi ad iustitiam. Non est autem scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi ad iustitiam, sed et propter nos quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit Iesum Christum dominum nostrum a mortuis, qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram.

V. Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum per dominum nostrum Iesum Christum, per quem accessum habemus per fidem in gratiam istam in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum Dei. Non solum autem, sed et gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem. Spes autem non confundit, quia caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim Christus, cum adhuc infirmi essemus, secundum tempus pro impiis mortuus est? Vix enim pro iusto quis moritur; nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem suam caritatem Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est. Multo igitur magis iustificati nunc in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus Deo per mortem filii eius, multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius. Non solum autem, sed et gloriamur in Deo per dominum nostrum Iesum Christum, per quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem enim peccatum erat in mundo; peccatum autem non imputabatur cum lex non esset. Sed regnavit mors ab Adam usque ad Moysen etiam in eos

qui non peccaverunt in similitudinem prevaricationis Ade, qui est forma futuri. Sed non sicut delictum ita et donum. Si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei et donum in gratia unius hominis Iesu Christi in plures habundavit. Et non sicut per unum peccatum ita et donum. Nam iudicium quidem ex uno in condempnationem, gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Si enim unius delicto mors regnavit per unum, multo magis habundantiam gratie et donationis iustitie accipientes in vita regnabunt per unum Iesum Christum. Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condempnationem, sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vite. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita et per unius obeditionem iusti constituentur multi. Lex autem subintravit ut habundaret delictum. Ubi autem habundavit delictum, superhabundavit et gratia, ut sicut regnavit peccatum in mortem, ita et gratia regnet per iustitiam in vitam eternam per Iesum Christum dominum nostrum.

VI. Quid ergo dicemus? Permanebimus in peccato ut gratia habundet? Absit. Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo? An ignoratis fratres quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam patris, ita et nos in novitate vite ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul et resurrectionis erimus, hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est, iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum Christo, credimus quia simul etiam vivemus cum Christo, scientes quod Christus resurgens a mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel; quod autem vivit, vivit Deo. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo Iesu domino nostro.

Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis eius. Sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo tamquam ex mortuis viventes, et membra vestra arma iustitie Deo. Peccatum enim vobis non dominabitur. Non enim sub lege estis sed sub gratia. Quid ergo? Peccabimus quoniam non sumus sub lege sed sub gratia? Absit. Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad obediendum, servi estis eius cui obeditis, sive peccati in mortem, sive obeditionis ad iustitiam? Gratias autem Deo quod fuistis servi peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrine in qua traditi estis. Liberati autem a peccato servi facti estis iustitie. Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditie et iniquitati ad ini-

quitatem. ita nunc exhibete membra vestra servire
iustitie in sanctificationem. Cum enim servi essetis peccati
liberi fuistis iustitie. Quem ergo fructum habuistis
tunc in illis in quibus nunc erubescitis? Nam finis
illorum mors est. Nunc vero liberati a peccato servi autem facti
deo habetis fructum vestrum in sanctificationem. finem
vero vitam eternam. Stipendia autem peccati mors. Gratia
autem dei vita eterna in christo ihesu domino nostro.

VII

An ignoratis fratres. scientibus enim legem loquor. quia lex in
homine dominatur quanto tempore vivit. Nam que sub viro
est mulier vivente viro alligata est legi. Si autem mor
tuus fuerit vir eius soluta est a lege viri. Igitur
vivente viro vocabitur adultera si fuerit cum alio
viro. Si autem mortuus fuerit vir eius liberata est a
lege viri ut non sit adultera si fuerit cum alio viro.
Itaque fratres mei et vos mortificati estis legi per cor
pus christi ut sitis vos alterius qui ex mortuis resur
rexit ut fructificemus deo. Cum enim essemus in
carne passiones peccatorum que per legem erant o
perabantur in membris nostris ut fructificarent morti.
Nunc autem soluti sumus a lege mortis in qua detine
bamur ita ut serviamus in novitate spiritus et non in
vetustate littere. Quid ergo dicemus? Lex peccatum est?
Absit. Sed peccatum non cognovi nisi per legem. Nam
concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret. non
concupisces. Occasione autem accepta peccatum per mandatum
operatum est in me omnem concupiscentiam.
Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego autem vive
bam sine lege aliquando. Sed cum venisset mandatum
peccatum revixit. Ego autem mortuus sum et inventum est
michi mandatum quod erat ad vitam hoc esse ad mortem.
Nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit
me. et per illud occidit. Itaque lex quidem sancta et man
datum sanctum et iustum et bonum. Quod ergo bonum est
michi factum est mors? Absit. Sed peccatum ut appareat pecca
tum per bonum operatum est michi mortem ut fiat supra
modum peccans peccatum per mandatum. Scimus enim quia
lex spiritualis est. ego autem carnalis sum venumda
tus sub peccato. Quod enim operor non intelligo. Non enim
quod volo bonum hoc ago. sed quod odi malum illud fa
cio. Si autem quod nolo illud facio consentio legi quoniam bo
na est. Nunc autem iam non ego operor illud sed quod habitat
in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me hoc est
in carne mea bonum. Nam velle adiacet michi per
ficere autem bonum non invenio. Non enim quod volo bo
num hoc facio sed quod nolo malum hoc ago. Si autem
quod nolo illud facio non ego operor illud sed quod in
habitat in me peccatum. Invenio ergo legem volenti
michi facere bonum quoniam michi malum adiacet. Igitur lex
michi volenti bona est. Condelector enim legi dei secundum
interiorem hominem. Video autem aliam legem in mem
bris meis repugnantem legi mentis mee et cap
tivantem me in legem peccati que est in membris meis.
Infelix ego homo quis me liberabit de corpore
mortis huius? Gratia dei per ihesum christum dominum nostrum.
Igitur ego ipse mente servio legi dei. carne autem le pec
cati. Nichil ergo nunc dampnationis est hiis qui sunt
in christo ihesu qui non secundum carnem ambulant. Lex enim spiritus
vite in christo ihesu liberavit me a lege peccati et mortis.

Servitio legis

VIII

Nam quod impossibile erat legi in quo infirma
batur per carnem deus filium suum mittens in simi
litudinem carnis peccati et de peccato dampnavit
peccatum in carne. ut iustificatio legis impleretur in
nobis qui non secundum carnem ambulamus. sed secundum
spiritum. Qui enim secundum carnem sunt que carnis sunt sapi
unt. Qui vero secundum spiritum sunt que sunt spiritus sentiunt.
Nam prudentia carnis mors est. prudentia autem
spiritus vita et pax. quoniam sapientia carnis inimica
est deo. legi enim dei non est subiecta. nec enim potest.
Qui autem in carne sunt deo placere non possunt. Vos
autem in carne non estis. sed in spiritu. Si tamen spiritus dei habitat
in vobis. Siquis autem spiritum christi non habet. hic non est eius.
Si autem christus in vobis est. corpus quidem mortuum est propter
peccatum. spiritus vero vivit propter iustificationem. Quod si spiritus
eius qui suscitavit ihesum christum a mortuis
habitat in vobis qui suscitavit ihesum christum a mor
tuis vivificabit et mortalia corpora vestra propter in
habitantem spiritum eius in vobis. Ergo fratres debitores
sumus non carni ut secundum carnem vivamus.
Si enim secundum carnem vixeritis moriemini. Si autem
spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis. Quicumque
enim spiritu dei aguntur hii filii dei sunt. Non enim ac
cepistis spiritum servitutis iterum in timore. sed acce
pistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus
abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui
nostro quod sumus filii dei. Si autem filii et heredes.
heredes quidem dei coheredes autem christi. si tamen compatia
mur ut et glorificemur. Existimo enim quod non
sunt condigne passiones huius temporis ad fu
turam gloriam que revelabitur in nobis. Nam expecta
tio creature revelationem filiorum dei expectat. Vani
tati enim creatura subiecta est non volens. sed propter eum qui
subiecit eam in spe. quia et ipsa creatura liberabitur
a servitute corruptionis in libertatem glorie filiorum
dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et
parturit usque adhuc. Non solum autem illa sed et
nos ipsi primitias spiritus habentes et ipsi intra nos gemi
mus adoptionem filiorum dei expectantes redemp
tionem corporis nostri. Spe enim salvi facti sumus.
Spes autem que videtur non est spes. Nam quod videt quis
quid sperat? Si autem quod non videmus speramus per
patientiam expectamus. Similiter autem et spiritus adiuvat
infirmitatem nostram. Nam quid oremus sic
ut oportet nescimus. Sed ipse spiritus postulat pro nobis
gemitibus inenarrabilibus. Qui autem scrutatur cor
da scit quid desideret spiritus. quia secundum deum postulat pro sanctis.
Scimus autem quoniam diligentibus deum omnia
cooperantur in bonum hiis qui secundum propositum
vocati sunt sancti. Nam quos prescivit et predestinavit
conformes fieri imaginis filii sui ut sit ipse pri
mogenitus in multis fratribus. Quos autem predestina
vit hos et vocavit. et quos vocavit hos et iustifi
cavit. Quos autem iustificavit illos et magnifi
cavit. Quid ergo dicemus ad hec? Si deus pro nobis
quis contra nos? Qui etiam proprio filio suo non pepercit.
sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quomodo non et cum
illo omnia nobis donavit? Quis accusabit adversus
electos dei? Deus qui iustificat. Quis est qui condem
net? christus ihesus qui mortuus est. immo qui et resur
rexit qui est ad dexteram dei qui et interpellat pro

nobis? Quis ergo nos separabit a caritate Christi? tri-
bulatio an angustia, an fames, an nuditas,
an persecutio, an periculum, an gladius? Sicut scrip-
tum est: Quia propter te mortificamur tota die,
estimati sumus ut oves occisionis. Sed
in his omnibus superamus propter eum qui dilexit
nos. Certus sum enim quia neque mors neque vita neque ange-
li neque principatus neque potestates neque instantia
neque futura neque fortitudo neque altitudo neque pro-
fundum neque creatura alia poterit nos separare a
caritate Dei que est in Christo Ihesu domino nostro.

IX

Verita-
tem dico in Christo et non mentior testimonium
perhibente michi conscientia mea in spiritu sancto:
quoniam tristicia est michi magna et continuus dolor cor-
di meo. Optabam enim ego ipse anathema esse a Christo
pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem,
qui sunt israelite quorum adoptio filiorum est et gloria et
testamentum et legis latio et obsequium et pro-
missa quorum patres et ex quibus est Christus secundum carnem,
qui est super omnia Deus benedictus in secula amen.
Non autem excidit verbum Dei. Non enim omnes qui
sunt ex Israel hii sunt israelite, neque qui semen sunt
Abrahe omnes sunt filii; sed in Ysaac voca-
bitur tibi semen. Id est: non qui filii carnis
hii filii Dei, sed qui filii sunt promissionis estiman-
tur in semine. Promissionis enim verbum hoc est:
Secundum hoc tempus veniam et erit Sare filius. Non so-
lum autem illa, sed et Rebecca ex uno concubitu habens
geminos Ysaac patris nostri. Cum enim nondum
nati fuissent aut aliquid boni egissent aut
mali ut secundum electionem propositum Dei ma-
neret, non ex operibus sed ex vocatione dictum
est ei quia maior serviet minori, sicut scriptum est:
Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Quid ergo
dicemus? Numquid iniquitas apud Deum? Absit.
Moysi enim dicit: Miserebor cui misereor et mi-
sericordiam prestabo cuius miserebor. Igitur non
volentis neque currentis sed miserentis Dei est.
Dicit enim scriptura Pharaoni: quia in hoc ipsum exci-
tavi te ut ostendam in te virtutem meam
et ut annuncietur nomen meum in universa ter-
ra. Ergo cuius vult miseretur et quem vult
indurat. Dicis itaque michi: Quid adhuc queritur?
voluntati enim eius quis resistit? O homo tu
qui es qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum
ei qui se finxit: quid me fecisti sic? An non
habet potestatem figulus luti ex eadem massa
facere aliud quidem vas in honorem, aliud
vero in contumeliam? Quod si Deus volens osten-
dere iram suam et notam facere potentiam su-
am sustinuit in multa patientia vasa ire
apta in interitum, ut ostenderet divitias glorie
sue in vasa misericordie que preparavit in gloriam, quos
et vocavit nos non solum ex Iudeis sed et ex gen-
tibus. Sicut in Osee dicit: Vocabo non plebem meam
plebem meam et non misericordiam consecutam
misericordiam consecutam. Et erit in loco ubi dictum
est: non plebs mea vos, ibi vocabuntur filii
Dei vivi. Ysaias autem clamat pro Israel: Si fuerit
numerus filiorum Israel tamquam harena maris reliquie
salve fient. Verbum enim consummans et abbrevians in
equitate quia verbum breviatum faciet dominus super
terram. Et sicut predixit Ysaias: Nisi dominus sabaoth
reliquisset nobis semen, sicut Sodoma facti essemus
et sicut Gomorra similes fuissemus. Quid ergo dicemus?
Quod gentes que non sectabantur iustitiam appre-
henderunt iustitiam, iustitiam autem que ex
fide est. Israel vero sectando legem iustitie in legem
iustitie non pervenit. Quare? Quia non ex fide, sed quasi
ex operibus. Offenderunt enim in lapidem of-
fensionis sicut scriptum est: Ecce pono in Syon
lapidem offensionis et petram scandali et omnis
qui crediderit in eum non confundetur.

X

Fratres,
voluntas quidem cordis mei et obsecratio ad De-
um pro illis fit in salutem. Testimonium enim
perhibeo illis quod emulationem quidem Dei habent,
sed non secundum scientiam. Ignorantes enim Dei iusti-
tiam et suam querentes statuere iustitie Dei non
sunt subiecti. Finis enim legis Christus ad iustitiam
omni credenti. Moyses enim scripsit: Quoniam iu-
stitiam que ex lege est qui fecerit homo vivet
in ea. Que autem ex fide est iustitia sic dicit: Ne di-
xeris in corde tuo: Quis ascendet in celum?
id est Christum deducere. Aut quis descendet in a-
byssum? hoc est Christum ex mortuis revocare.
Sed quid dicit scriptura? Prope est verbum in o-
re tuo et in corde tuo. Hoc est verbum fidei quod predi-
camus. Quia si confitearis in ore tuo dominum
Ihesum et in corde tuo credideris quod Deus illum susci-
tavit a mortuis salvus eris. Corde enim credi-
tur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.
Dicit enim scriptura: Omnis qui credit in illum non con-
fundetur. Non enim est distinctio Iudei et Greci. Nam
idem dominus omnium dives in omnes qui invocant illum.
Omnis enim quicumque invocaverit nomen domini salvus
erit. Quomodo ergo invocabunt eum in quem non
crediderunt? Aut quomodo credent ei quem non audierunt?
Quomodo autem audient sine predicante? Quomodo vero predicabunt
nisi mittantur? Sicut scriptum est: Quam speciosi pe-
des evangelizantium pacem, evangelizantium
bona. Sed non omnes obediunt evangelio. Ysaias
enim dicit: Domine quis credidit auditui nostro?
Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.
Sed dico: Numquid non audierunt? Et quidem
in omnem terram exiit sonus eorum et in fines or-
bis terre verba eorum. Sed dico: Numquid Israel non
cognovit? Primus Moyses dicit: Ego ad e-
mulationem vos adducam in non gentem,
in gentem insipientem in iram vos mit-
tam. Ysaias autem audet et dicit: Inventus sum
a non querentibus me, palam apparui his qui
me non interrogabant. Ad Israel autem dicit: Tota
die expandi manus meas ad populum non creden-
tem et contradicentem michi.

XI

Dico ergo: Numquid
repulit Deus populum suum? Absit. Nam et ego Israe-
lita sum ex semine Abrahe de tribu Beniamin.
Non repulit Deus plebem suam quam prescivit.
An nescitis in Helya quid dicit scriptura? quem-
admodum interpellat Deum adversus Israel: Domine
prophetas tuos occiderunt, altaria tua suf-

suffoderunt et ego relictus sum solus et quaerunt animam
meam. Sed quid dicit illi divinum responsum?
Reliqui mihi septem milia virorum qui non curvave-
runt genua sua ante Baal. Sic ergo et in hoc tempore
reliquiae secundum electionem gratiae Dei salvae factae sunt.
Si autem gratia Dei iam non ex operibus, alioquin gratia
iam non est gratia. Quid ergo? Quod quaerebat Israel
hoc non est consecutus, electio autem consecuta est. Ceteri vero
excaecati sunt sicut scriptum est: Dedit illis Deus spiritum con-
punctionis, oculos ut non videant, et aures ut
non audiant usque in hodiernum diem. Et David
dicit: Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum et in
captionem et in scandalum et in retributionem
illis. Obscurentur oculi eorum ne videant, et dor-
sum eorum semper incurva. Dico ergo: Numquid
sic offenderunt ut caderent? Absit. Sed illorum delic-
to salus est gentibus ut illos aemulentur. Quod si
delictum eorum divitiae sunt mundi et diminutio
eorum divitiae gentium, quanto magis plenitudo eorum?
Vobis enim dico gentibus: Quamdiu quidem ego sum
gentium apostolus ministerium meum honorifica-
bo, si quomodo ad aemulandum provocem carnem meam
et salvos faciam aliquos ex illis. Si enim amissi-
o eorum reconciliatio est mundi, quae assumptio nisi
vita ex mortuis? Quod si delibatio sancta est et mas-
sa, et si radix sancta et rami. Quod si aliqui ex ramis
fracti sunt, tu autem cum oleaster esses insertus es
in illis et socius radicis et pinguedinis olivae
factus es, noli gloriari adversus ramos. Quod si glori-
aris, non tu radicem portas sed radix te. Dicis
ergo: Fracti sunt rami ut ego inserar. Bene: propter
incredulitatem fracti sunt, tu autem fide stas. Noli
altum sapere sed time. Si enim Deus naturalibus
ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat.
Vide ergo bonitatem et severitatem Dei: in eos quidem
qui ceciderunt severitatem, in te autem bonitatem
si permanseris in bonitate. Alioquin et tu exci-
deris. Sed et illi si non permanserint in increduli-
tate inserentur. Potens est enim Deus iterum insere-
re illos. Nam si tu ex naturali excisus es ole-
astro et contra naturam insertus es in bonam
olivam, quanto magis hi qui secundum naturam
inserentur suae olivae. Nolo enim vos ignora-
re fratres mysterium hoc, ut non vobis ipsis
sapientes sitis, quia caecitas ex parte contigit
in Israel donec plenitudo gentium intraret
et sic omnis Israel salvus fieret sicut scriptum est:
Veniet ex Sion qui eripiat et avertat impie-
tatem ab Iacob. Et hoc illis a me testamentum
cum abstulero peccata eorum. Secundum evangelium
quidem inimici propter vos, secundum electionem autem
carissimi propter patres. Sine paenitentia enim sunt dona et vo-
catio Dei. Sicut enim aliquando et vos non credidistis
Deo, nunc autem misericordiam consecuti estis propter incre-
dulitatem illorum, ita et isti nunc non crediderunt
in vestram misericordiam ut et ipsi misericordiam consequantur.
Conclusit enim Deus omnia in incredulitate ut omni-
um misereatur. O altitudo divitiarum sapientiae et
scientiae Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius
et investigabiles viae eius. Quis enim cognovit
sensum Domini? Aut quis consiliarius eius fuit? Aut
quis prior dedit illi et retribuetur ei? Quoniam ex ipso
et per ipsum et in ipso sunt omnia. Ipsi honor et gloria in saecula.
Amen. Obsecro itaque vos fratres per misericordiam Dei ut ex-
hibeatis corpora vestra hostiam viventem sanctam
Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.
Et nolite conformari huic saeculo sed reforma-
mini in novitate sensus vestri ut probetis quae
sit voluntas Dei bona et beneplacens et perfecta.

XII

Dico enim per gratiam quae data est mihi omnibus qui sunt inter
vos non plus sapere quam oportet sapere sed sapere
ad sobrietatem. Et unicuique sicut Deus divisit men-
suram fidei. Sicut enim in uno corpore multa mem-
bra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent,
ita multi unum corpus sumus in Christo, sin-
guli autem alter alterius membra. Habentes donati-
ones secundum gratiam quae data est nobis differentes,
sive prophetiam secundum rationem fidei, sive ministerium
in ministrando, sive qui docet in doctrina, qui ex-
hortatur in exhortando, qui tribuit in simplicita-
te, qui praeest in sollicitudine, qui miseretur in hi-
laritate. Dilectio sine simulatione. Odientes
malum, adhaerentes bono. Caritatem fraternitatis
invicem diligentes. Honore invicem praevenien-
tes. Sollicitudine non pigri. Spiritu ferventes. Do-
mino servientes. Spe gaudentes. In tribulatione
patientes. Orationi instantes. Necessitatibus sanctorum com-
municantes. Hospitalitatem sectantes. Benedicite per-
sequentibus vos, benedicite et nolite maledicere. Gau-
dere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Id ipsum in
invicem sentientes, non alta sapientes sed humilibus
consentientes. Nolite esse prudentes apud vosmet-
ipsos. Nulli malum pro malo reddentes. Provi-
dentes bona non tantum coram Deo sed etiam coram homi-
nibus. Si fieri potest quod ex vobis est cum omni-
bus hominibus pacem habentes. Non vosmetipsos defenden-
tes carissimi, sed date locum irae. Scriptum est enim: Mi-
hi vindictam et ego retribuam, dicit Dominus. Sed
si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitit,
potum da illi. Hoc enim faciens carbones ignis
congeres super caput eius. Noli vinci a malo sed
vince in bono malum.

XIII

Omnis anima potestati-
bus sublimioribus subdita sit. Non est enim potes-
tas nisi a Deo. Quae autem sunt a Deo ordinata
sunt. Itaque qui resistit potestati Dei ordinationi
resistit. Qui autem resistunt sibi ipsi damp-
nationem acquirunt. Nam principes non sunt
timori boni operis sed mali. Vis autem non timere
potestatem? Bonum fac et habebis laudem
ex illa. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem
malum feceris, time. Non enim sine causa gladium
portat. Dei enim minister est, vindex in iram
ei qui malum facit. Ideoque necessitati sub-
diti estote, non solum propter iram sed et propter consci-
entiam. Ideo enim et tributa praestatis. Ministri
autem Dei sunt in hoc ipsum servientes. Red-
dite ergo omnibus debita: cui tributum tri-
butum, cui vectigal vectigal, cui timo-

rem timorem. cui honorem honorem. Nemini quicquam debeatis nisi ut invicem diligatis. Qui enim diligit proximum legem implevit. Nam non adulterabis. non occides. non furaberis. non falsum testimonium dices. non concupisces rem proximi tui. Et si quod est aliud mandatum in hoc verbo instauratur. Diliges proximum tuum tamquam te ipsum. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis est dilectio. Et hoc scientes tempus quia hora est iam nos de sompno surgere. Nunc enim propior est nostra salus quam cum credidimus. Nox precessit dies autem appropinquavit. Abiciamus ergo opera tenebrarum et induamur arma lucis. Sicut in die honeste ambulemus. non in comessationibus et ebrietatibus. non in cubilibus et impudicitiis. non in contentione et emulatione. Sed induimini dominum Ihesum Christum. et carnis curam ne feceritis in desideriis.

xiiii

Infirmum autem in fide assumite non in disceptationibus cogitationum. Alius enim credit manducare se omnia. Qui autem infirmus est olus manducet. Is qui manducat non manducantem non spernat. et qui non manducat manducantem non iudicet. Deus enim illum assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienum servum? Suo domino stat aut cadit. Stabit autem. potens est enim deus statuere illum. Nam alius iudicat diem inter diem. alius iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu abundet. Qui sapit diem domino sapit. Et qui manducat domino manducat. Gratias enim agit deo. Et qui non manducat domino non manducat. et gratias agit deo. Nemo enim nostrum sibi vivit. et nemo sibi moritur. Sive enim vivimus domino vivimus. sive morimur domino morimur. Sive ergo vivimus sive morimur domini sumus. In hoc enim Christus et mortuus est et resurrexit ut et vivorum et mortuorum dominetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum? Aut tu quare spernis fratrem tuum? Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim. Vivo ego dicit dominus quoniam michi flectetur omne genu. et omnis lingua confitebitur deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo. Non ergo amplius invicem iudicemus. Sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum. Scio et confido in domino Ihesu quia nichil commune per ipsum nisi ei qui existimat quid commune esse illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur iam non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere pro quo Christus mortuus est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est enim regnum dei esca et potus. sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto. Qui enim in hoc servit Christo placet deo et probatus est hominibus. Itaque que pacis sunt sectemur. et que edificationis sunt invicem custodiamus. Noli propter escam destruere opus dei. Omnia quidem munda sunt. sed malum est homini qui per offendiculum manducat. Bonum est non manducare carnem et non bibere vinum neque in quo frater tuus offenditur aut scandalizatur aut infirmatur. Tu quam fidem habes penes temetipsum habe coram deo. Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. Qui autem discernit si manducaverit dampnatus est. quia non ex fide. Omne autem quod non est ex fide peccatum est.

xv

Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere et non nobis placere. Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum ad edificationem. Etenim Christus non sibi placuit sed sicut scriptum est. Improperia improperantium tibi ceciderunt super me. Quecumque enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Deus autem patientie et solacii det vobis idipsum sapere in alterutrum secundum Ihesum Christum ut unanimes uno ore honorificetis deum et patrem domini nostri Ihesu Christi. Propter quod suscipite invicem sicut et Christus suscepit vos in honorem dei. Dico enim Ihesum Christum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmandas promissiones patrum. Gentes autem super misericordia honorare deum sicut scriptum est. Propterea confitebor tibi in gentibus domine et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit. Letamini gentes cum plebe eius. Et iterum. Laudate omnes gentes dominum et magnificate eum omnes populi. Et rursus Ysaias ait. Erit radix Iesse. et qui exurget regere gentes in eum gentes sperabunt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace in credendo. ut abundetis in spe et virtute spiritus sancti. Certus sum autem fratres mei et ego ipse de vobis quoniam et ipsi pleni estis dilectione. repleti omni scientia ita ut possitis alterutrum monere. Audacius autem scripsi vobis fratres ex parte tamquam in memoriam vos reducens propter gratiam que data est michi a deo ut sim minister Ihesu Christi in gentibus sanctificans evangelium dei ut fiat oblatio gentium accepta et sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur gloriam in Christo Ihesu ad deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum que per me non efficit Christus in obedientiam gentium verbo et factis in virtute signorum et prodigiorum in virtute spiritus sancti. Ita ut ab Ierusalem per circuitum usque ad Illiricum repleverim evangelium Christi. Sic autem predicavi evangelium hoc non ubi nominatus est Christus ne super alienum fundamentum edificarem. sed sicut scriptum est. Quibus non est annuntiatum de eo videbunt et qui non audierunt de eo intelligent. Propter quod impediebar plurimum venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc. Nunc vero ulterius locum non habens in his regionibus cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis iam precedentibus annis cum in Hispaniam proficisci cepero spero quod preteriens videam vos et a vobis deducar illuc si vobis primum ex parte fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar in Ierusalem ministrare sanctis. Probaverunt enim Macedonia et Achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in Ierusalem. Placuit enim eis et debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles debent et in carnalibus ministrare eis. Hoc igitur cum consummavero et assignavero eis fructum hunc

per vos proficiscar in hispaniam. Scio autem quoniam veniens ad vos in habundantia benedictionis Christi veniam. Obsecro ergo vos fratres per dominum nostrum Ihesum Christum et per caritatem spiritus sancti ut adiuvetis me in orationibus vestris ad deum ut liberer ab infidelibus qui sunt in iudea, et obsequii mei oblatio accepta fiat in Ierosolima sanctis ut veniam ad vos in gaudio per voluntatem dei, et refrigerer vobiscum. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis amen.

XVI. Commendo autem vobis phebem sororem nostram que est in ministerio ecclesie que est cenchris ut eam suscipiatis in domino digne sanctis et assistatis ei in quocumque negotio vestri indiguerit. Etenim ipsa quoque astitit multis et mihi ipsi. Salutate priscam et aquilam adiutores meos in Christo Ihesu qui pro anima mea suas cervices supposuerunt. Quibus non solus ego gratias ago sed et cuncte ecclesie gentium et domesticam ecclesiam eorum. Salutate ephenetum dilectum mihi qui est primitivus asie in Christo Ihesu. Salutate mariam que multum laboravit in vobis. Salutate andronicum et iuliam cognatos meos et concaptivos qui sunt nobiles in apostolis, qui et ante me fuerunt in Christo. Salutate ampliatum dilectissimum mihi in domino. Salutate urbanum adiutorem meum in Christo Ihesu et stachim dilectum meum. Salutate apellem probum in Christo. Salutate eos qui sunt ex aristoboli domo. Salutate herodionem cognatum meum. Salutate eos qui sunt ex narcisi domo qui sunt in domino. Salutate tripheram et triphosam que laborant in domino. Salutate persidam karissimam que multum laboravit in domino. Salutate ruphum electum in domino et matrem eius et meam. Salutate asincritum, flegontem, hermen, patrobam, hermam et qui cum eis sunt fratres. Salutate philologum et iuliam, nereum et sororem eius et olimpiadem et omnes qui cum eis sunt sanctos. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes ecclesie Christi. Rogo autem vos fratres ut observetis eos qui dissensiones et offendicula preter doctrinam quam vos didicistis faciunt, et declinate ab illis. Huiusmodi enim Christo domino nostro non serviunt sed ventri suo, et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium. Vestra enim obedientia in omnem locum divulgata est. Gaudeo igitur in vobis sed volo vos sapientes esse in bono et simplices in malo. Deus autem pacis conterat sathanam sub pedibus vestris velociter. Gratia domini nostri Ihesu Christi vobiscum. Salutant vos thimotheus adiutor meus et lucius et iason et sosipater cognati mei. Saluto vos ego tertius qui scripsi epistolam in domino. Salutat vos gaius hospes meus et universe ecclesie. Salutat vos erastus archarius civitatis et quartus frater. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omnibus vobis. Amen. Ei autem qui potens est vos confirmare iuxta evangelium meum et predicationem Ihesu Christi secundum revelationem misterii temporibus eternis taciti, quod nunc patefactum est per scripturas prophetarum secundum preceptum eterni dei ad obeditionem fidei in cunctis gentibus cogniti, soli deo sapienti per Ihesum Christum cui honor et gloria in secula seculorum amen. Explicit epistola.

Prologus.

Chorinthii sunt achaici. Et hii similiter ab apostolo audierunt verbum veritatis, et subversi sunt multipharie a falsis apostolis, quidam a philosophie verbosam eloquentiam, alii ad sectam legis iudaice inducti. Hos revocat apostolus ad veram evangelicam sapientiam scribens eis ab epheso per thimotheum discipulum suum. Explicit prologus.

I. Paulus vocatus apostolus Ihesu Christi per voluntatem dei et sosthenes frater ecclesie dei que est chorinthi sanctificatis in Christo Ihesu vocatis sanctis cum omnibus qui invocant nomen domini nostri Ihesu Christi in omni loco ipsorum et nostro. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Gratias ago deo meo semper pro vobis in gratia dei que data est vobis in Christo Ihesu, quia in omnibus divites facti estis in illo in omni verbo et in omni scientia sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis, ita ut nichil vobis desit in ulla gratia expectantibus revelationem domini nostri Ihesu Christi, qui et confirmabit vos usque in finem sine crimine in diem adventus domini nostri Ihesu Christi. Fidelis autem deus per quem vocati estis in societatem filii eius domini nostri Ihesu Christi. Obsecro autem vos fratres per nomen domini nostri Ihesu Christi ut idipsum dicatis omnes et non sint in vobis scismata. Sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem scientia. Significatum est enim mihi de vobis fratres mei ab his qui sunt cloes quia contentiones sunt inter vos. Hoc autem dico quod unusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum pauli, ego autem apollo, ego vero cephe, ego autem Christi. Divisus est Christus? Numquid paulus crucifixus est pro vobis? Aut in nomine pauli baptizati estis? Gratias ago deo quod neminem vestrum baptizavi nisi crispum et gaium, ne quis dicat quia in nomine meo baptizati sitis. Baptizavi autem et stephane domum. Ceterum nescio si quem alium vestrum baptizaverim. Non enim misit me Christus baptizare sed evangelizare, non in sapientia verbi ut non evacuetur crux Christi. Verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est, his autem qui salvi fiunt id est nobis virtus dei est. Scriptum est enim: Perdam sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo. Ubi sapiens? Ubi scriba? Ubi conquisitor huius seculi? Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi? Nam quia in dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam deum, placuit deo per stultitiam predicationis salvos facere credentes. Quoniam et iudei signa petunt et greci sapientiam querunt. Nos autem predicamus Christum crucifixum, iudeis quidem scandalum, gentibus autem stul

ticiam. Ipsis autem vocatis iudeis atque grecis christum dei vir-
tutem et dei sapientiam. Quia quod stultum est dei sapi-
entius est hominibus; et quod infirmum est dei, for-
tius est hominibus. Videte enim vocationem ves-
tram fratres quia non multi sapientes secundum carnem, non
multi potentes, non multi nobiles. Sed que stulta
sunt mundi elegit deus ut confundat sapientes;
et infirma mundi elegit deus ut confundat fortia;
et ignobilia mundi et contemptibilia elegit deus
et ea que non sunt ~~tanquam~~ ea que sunt destrueret, ut
non glorietur omnis caro in conspectu eius. Ex ipso autem
vos estis in christo ihesu qui factus est nobis sapientia a deo
et iustitia et sanctificatio et redemptio; ut quemadmodum
scriptum est: Qui gloriatur in domino glorietur.

II

Et ego cum venissem ad vos fratres veni non per subli-
mitatem sermonis aut sapientie annuntians
vobis testimonium christi. Non enim iudicavi me sci-
re aliquid inter vos nisi christum ihesum et hunc crucifix-
um. Et ego in infirmitate et timore et tremore
multo fui apud vos. Et sermo meus et predicatio mea
non in persuasibilibus humane sapientie verbis
sed in ostensione spiritus et virtutis, ut fides vestra non
sit in sapientia hominum sed in virtute dei. Sapientiam
autem loquimur inter perfectos. Sapientiam vero non
huius seculi neque principum huius seculi qui destru-
untur. Sed loquimur dei sapientiam in misterio que ab-
scondita est, quam predestinavit deus ante secula in
gloriam nostram, quam nemo principum huius secu-
li cognovit. Si enim cognovissent, nunquam dominum
glorie crucifixissent. Sicut scriptum est: Quod
oculus non vidit nec auris audivit nec in cor
hominis ascendit que preparavit deus his qui
diligunt illum. Nobis autem revelavit deus
per spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profun-
da dei. Quis enim scit hominum que sunt hominis
nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita et que dei
sunt nemo cognovit nisi spiritus dei. Nos autem non
spiritum huius mundi accepimus sed spiritum qui ex
deo est, ut sciamus que a deo donata sunt nobis.
Que et loquimur non in doctis humane sapientie ver-
bis sed in doctrina spiritus, spiritualibus spiritualia compa-
rantes. Animalis autem homo non percipit ea que spiritus
dei sunt. Stultitia enim est illi et non potest intel-
ligere quia spiritualiter examinatur. Spiritualis autem iudi-
cat omnia et ipse a nemine iudicatur. Sicut scrip-
tum est: Quis enim cognovit sensum domini aut quis
instruxit eum? Nos autem sensum christi habemus.

III

Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritualibus
sed quasi carnalibus. Tanquam parvulis in christo lac vobis
potum dedi non escam. Nondum enim poteratis,
sed nec nunc quidem potestis. Adhuc enim carnales
estis. Cum enim sit inter vos zelus et contentio,
nonne carnales estis et secundum hominem am-
bulatis? Cum enim quis dicit: ego quidem sum
pauli; alius autem: ego sum apollo, nonne homines
estis? Quid igitur est apollo? quid vero paulus? Mi-
nistri eius cui credidistis, et unicuique sicut deus
dedit. Ego plantavi, apollo rigavit, sed deus
incrementum dedit. Itaque neque qui plantat
est aliquid neque qui rigat, sed qui incremen-
tum dat deus. Qui plantat autem et qui rigat unum
sunt. Unusquisque autem propriam mercedem accipiet
secundum suum laborem. Dei enim sumus adiutores;
dei agricultura estis, dei edificatio estis. Secundum gratiam
dei que data est mihi ut sapiens architectus funda-
mentum posui. Alius autem superedificat. Unusquisque
autem videat quomodo superedificet. Fundamentum enim
aliud nemo potest ponere preter id quod positum est,
quod est christus ihesus. Si quis autem superedificat super fundamen-
tum hoc aurum argentum, lapides pretiosos,
ligna fenum stipulam, uniuscuiusque opus
manifestum erit. Dies enim domini declarabit, quia in ig-
ne revelabitur. Et uniuscuiusque opus quale
sit ignis probabit. Si cuius opus manserit
quod superedificavit, mercedem accipiet. Si cuius opus
arserit detrimentum patietur; ipse autem sal-
vus erit, sic tamen quasi per ignem. Nescitis quia tem-
plum dei estis et spiritus dei habitat in vobis? Si quis
autem templum dei violaverit, disperdet illum deus.
Templum enim dei sanctum est, quod estis vos. Nemo
se seducat. Si quis inter vos videtur sapiens esse
in hoc seculo stultus fiat ut sit sapiens. Sapi-
entia enim huius mundi stultitia est apud deum. Scrip-
tum est enim: Comprehendam sapientes in astu-
tia eorum. Et iterum: Dominus novit cogitationes sapi-
entium quoniam vane sunt. Nemo itaque glorietur
in hominibus. Omnia enim vestra sunt, sive paulus sive
apollo sive cephas sive mundus sive vita sive
mors sive presentia sive futura, omnia enim vestra
sunt; vos autem christi, christus autem dei.

IIII

Sic nos existimet
homo ut ministros christi et dispensatores misterio-
rum dei. Hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis
quis inveniatur. Michi autem pro minimo est ut a
vobis iudicer aut ab humano die. Sed neque
me ipsum iudico. Nichil enim michi conscius sum, sed
non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me
dominus est. Itaque nolite ante tempus iudicare quo-
adusque veniat dominus, qui et illuminabit ab-
scondita tenebrarum et manifestabit consilia
cordium. Et tunc laus erit unicuique a deo.
Hec autem fratres transfiguravi in me et apollo
propter vos, ut in nobis discatis ne supra quam scrip-
tum est unus adversus alterum infletur pro alio.
Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti?
Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis?
Iam saturati estis, iam divites facti estis; sine
nobis regnatis. Et utinam regnetis ut et nos vo-
biscum regnemus. Puto enim quod deus nos apo-
stolos novissimos ostendit tanquam morti de-
stinatos, quia spectaculum facti sumus huic mundo
et angelis et hominibus. Nos stulti propter christum, vos
autem prudentes in christo; nos infirmi, vos autem fortes;
vos nobiles, nos autem ignobiles. Usque in hanc
horam et esurimus et sitimus et nudi sumus
et colaphis cedimur et instabiles sumus et la-
boramus operantes manibus nostris. Maledi-
cimur et benedicimus; persecutionem patimur et
sustinemus; blasphemamur et obsecramus.
Tanquam purgamenta huius mundi facti sumus,
omnium peripsima usque adhuc. Non ut confundam

vos haec scribo, sed ut filios meos karissimos moneo. Nam si decem milia pedagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres. Nam in Christo Ihesu per evangelium ego vos genui. Rogo ergo vos, imitatores mei estote. Ideo misi ad vos Thimotheum qui est filius meus karissimus et fidelis in Domino, qui vos commoneat vias meas que sunt in Christo Ihesu, sicut ubique in omni ecclesia doceo. Tamquam non venturus sim ad vos sic inflati sunt quidam. Veniam autem ad vos cito si Dominus voluerit, et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt sed virtutem. Non enim in sermone est regnum Dei sed in virtute. Quid vultis? In virga veniam ad vos an in caritate et spiritu mansuetudinis?

V

Omnino auditur inter vos fornicatio, et talis fornicatio qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. Et vos inflati estis, et non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore, presens autem spiritu, iam iudicavi ut presens eum qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Ihesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu cum virtute Domini Ihesu, tradere huiusmodi hominem Sathane in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini nostri Ihesu Christi. Non bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum immolatus est Christus. Itaque epulemur non in fermento veteri neque in fermento malitie et nequitie, sed in azimis sinceritatis et veritatis. Scripsi vobis in epistola ne commisceamini fornicariis. Non utique fornicariis huius mundi aut avaris aut rapacibus aut idolis servientibus; alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi vobis non commisceri. Si is qui frater inter vos nominatur est fornicator aut avarus aut idolis serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare? Nonne de his qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt Deus iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsis.

VI

Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis secularia? Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem suum? sed frater cum fratre iudicio contendit, et hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis, et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum Dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarii neque idolis servientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque fures neque avari neque ebriosi neque maledici neque rapaces regnum Dei possidebunt. Et hec aliquando quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Ihesu Christi et in spiritu Dei nostri.

Omnia mihi licent sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed ego sub nullius redigar potestate. Esca ventri et venter escis; Deus autem et hunc et has destruet. Corpus autem non fornicationi sed Domino, et Dominus corpori. Deus vero et Dominum suscitavit et nos suscitabit per virtutem suam. Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adheret meretrici unum corpus efficitur? Erunt enim inquit duo in carne una. Qui autem adheret Domino unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est; qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra templum est Spiritus Sancti qui in vobis est, quem habetis a Deo, et non estis vestri? Empti enim estis pretio magno. Glorificate et portate Deum in corpore vestro.

VII

De quibus autem scripsistis michi: bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, et unaquaeque suum virum habeat. Uxori vir debitum reddat, similiter autem et uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet sed mulier. Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi; et iterum revertimini in idipsum, ne temptet vos Sathanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum; sed unusquisque proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius vero sic. Dico autem non nuptis et viduis: bonum est illis si sic permanserint sicut et ego. Quod si se non continent, nubant; melius est enim nubere quam uri. Hiis autem qui matrimonio iuncti sunt precipio non ego sed Dominus: uxorem a viro non discedere; quod si discesserit, manere innuptam aut viro suo reconciliari; et vir uxorem non dimittat. Nam ceteris ego dico non Dominus: Si quis frater uxorem habet infidelem, et hec consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et si qua mulier habet virum infidelem, et hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis discedit, discedat. Non enim servituti subiectus est frater aut soror in eiusmodi. In pace autem vocavit nos Deus. Unde enim scis mulier si virum salvum facies? aut unde scis vir si mulierem salvam facies? Nisi unicuique sicut divisit Dominus, unumquemque sicut vocavit Deus, ita ambulet; et sicut in omnibus ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis vocatus est? non adducat preputium. In preputio aliquis vocatus est? non circumcidatur. Circumcisio nichil est et preputium nichil est, sed observatio mandatorum Dei. Unusquisque in qua vocatione vocatus est in ea permaneat. Servus vocatus es? non sit tibi cure; sed si potes fieri liber, magis utere. Qui enim in Domino vocatus est servus, libertus est Domini; similiter qui liber vocatus est, servus est Christi. Pretio empti estis; nolite fieri servi hominum. Unusquisque ergo in quo vocatus est fratres in hoc permaneat apud Deum. De uir-

ginibus autem preceptum domini non habeo. consilium autem do tamquam misericordiam consecutus a domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori noli querere solutionem. Solutus es ab uxore noli querere uxorem. Si autem acceperis uxorem non peccasti. et si nupserit virgo non peccavit. tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco. Hoc itaque dico fratres tempus breve est: reliquum est ut et qui habent uxores tamquam non habentes sint. et qui flent tamquam non flentes. et qui gaudent tamquam non gaudentes. et qui emunt tamquam non possidentes. et qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur. preterit enim figura huius mundi. Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est sollicitus est que domini sunt cogitat quomodo placeat deo. Qui autem cum uxore est sollicitus est que sunt mundi quomodo placeat uxori et divisus est. Et mulier innupta et virgo cogitat que domini sunt ut sit sancta corpore et spiritu. Que autem nupta est cogitat que sunt mundi quomodo placeat viro. Porro hoc ad utilitatem vestram dico non ut laqueum vobis iniciam sed ad id quod honestum est et quod facultatem prebeat sine impedimento dominum observandi. Si quis autem turpem se videri existimat super virgine sua quod sit superadulta et ita oportet fieri quod vult faciat non peccat si nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus non habens necessitatem potestatem autem habens sue voluntatis et hoc iudicavit in corde suo servare virginem suam bene facit. Igitur et qui matrimonio iungit virginem suam bene facit et qui non iungit melius facit. Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius vivit. Quod si dormierit vir eius liberata est a lege cui vult nubat tantum in domino. Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium. Puto autem quod et ego spiritum dei habeam.

VIII

De his autem que idolis sacrificantur scimus quia omnes scientiam habemus. Scientia autem inflat caritas vero edificat. Si quis autem se existimat scire aliquid nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire. Si quis autem diligit deum hic cognitus est ab eo. De escis autem que ydolis immolantur scimus quia nichil est ydolum in mundo et quod nullus est deus nisi unus. Nam et si sunt qui dicantur dii sive in celo sive in terra. Siquidem sunt dii multi et domini multi. Nobis tamen unus deus pater ex quo omnia et nos in illo. et unus dominus ihesus christus per quem omnia et nos per ipsum. Sed non in omnibus est scientia. Quidam autem conscientia ydoli usque nunc quasi ydolothitum manducant et conscientia ipsorum cum sit infirma polluitur. Esca autem nos non commendat deo. Neque enim si non manducaverimus deficiemus neque si manducaverimus habundabimus. Videte autem ne forte hec licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum qui habet scientiam in idolo recumbentem nonne conscientia eius cum sit infirma edificabitur ad manducandum idolothita. et peribit infirmus in tua scientia frater propter quem christus mortuus est. Sic autem peccantes in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam in christum peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnem in eternum ne fratrem meum scandalizem.

IX

Non sum liber? non sum apostolus? nonne ihesum christum dominum nostrum vidi? Nonne opus meum vos estis in domino? Et si aliis non sum apostolus sed tamen vobis sum. Nam signaculum apostolatus mei vos estis in domino. Mea defensio apud eos qui me interrogant hec est. Numquid non habemus potestatem manducandi et bibendi? Numquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi sicut et ceteri apostoli et fratres domini et cephas? Aut ego solus et barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendiis umquam? Quis plantat vineam et de fructu eius non edit? Quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat? Numquid secundum hominem hec dico? an et lex hec non dicit? Scriptum est enim in lege moysi. Non alligabis os bovis triturantis in area fruges. Numquid de bobus cura est deo? an propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos utique scripta sunt quoniam debet in spe qui arat arare. et qui triturat in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus non magnum est si carnalia vestra metamus. Si alii potestatis vestre participes sunt quare non potius nos? Sed non usi sumus hac potestate sed omnia sustinemus ne quod offendiculum demus evangelio christi. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur que de sacrario sunt edunt? et qui altari deserviunt cum altari participantur? Ita et dominus ordinavit his qui evangelium annuntiant de evangelio vivere. Ego autem nullo horum usus sum. Non autem scripsi hec ut ita fiant in me. Bonum est enim michi magis mori quam ut gloriam meam quis evacuet. Nam si evangelizavero non est michi gloria. Necessitas enim michi incumbit. Ve enim michi si non evangelizavero. Si enim volens hoc ago mercedem habeo. Si autem invitus dispensatio michi credita est. Que est ergo merces mea? ut evangelium predicans sine sumptu ponam evangelium ut non abutar potestate mea in evangelio. Nam cum liber essem ex omnibus omnium me servum feci ut plures lucrifacerem. Et factus sum iudeis tamquam iudeus ut iudeos lucrarer. his qui sub lege sunt quasi sub lege essem cum ipse sub lege non essem. ut eos qui sub lege erant lucrifacerem. his qui sine lege erant tamquam sine lege essem cum sine lege dei non essem sed in lege essem christi ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum ut omnes facerem salvos. Omnia autem facio propter evangelium ut particeps eius efficiar. Nescitis quod hii qui in stadio currunt omnes quidem currunt sed unus accipit bravium? Sic cur-

tine ut conprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. Et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro non quasi in incertum. sic pugno non quasi aerem verberans. sed castigo corpus meum et in servitutem redigo ne forte cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar.

X

Nolo enim vos ignorare fratres quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt et omnes mare transierunt. et omnes in moyse baptizati sunt in nube et in mari. et omnes eandem escam spiritalem manducaverunt. et omnes eundem potum spiritalem biberunt. Bibebant autem de spiritali consequente eos petra. Petra autem erat Christus. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est deo. Nam prostrati sunt in deserto. Hec autem in figura facta sunt nostri ut non simus concupiscentes malorum sicut et illi concupierunt. Neque idolatre efficiamini sicut quidam ex ipsis quemadmodum scriptum est. Sedit populus manducare et bibere et surrexerunt ludere. Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis fornicati sunt et ceciderunt una die .xxiii. milia. Neque temptemus Christum sicut quidam eorum temptaverunt et a serpentibus perierunt. Neque murmuraveritis sicut quidam eorum murmuraverunt et perierunt ab exterminatore. Hec autem omnia in figura contingebant illis. Scripta sunt autem ad correptionem nostram in quos fines seculorum devenerunt. Itaque qui se existimat stare videat ne cadat. Temptatio vos non apprehendat nisi humana. Fidelis autem deus est qui non patietur vos temptari supra id quod potestis. sed faciet etiam cum temptatione proventum ut possitis sustinere. Propter quod karissimi mihi fugite ab idolorum cultura. Ut prudentibus loquor vos ipsi iudicate quod dico. Calix benedictionis cui benedicimus. nonne communicatio sanguinis Christi est? Et panis quem frangimus nonne participatio corporis domini est? Quoniam unus panis unum corpus multi sumus. omnes qui de uno pane et de uno calice participamus. Videte israel secundum carnem. nonne qui edunt hostias participes sunt altaris? Quid ergo dico quod idolis immolatum sit aliquid aut quod idolum sit aliquid? Sed que immolant gentes demoniis immolant et non deo. Nolo autem vos socios fieri demoniorum. Non potestis calicem domini bibere et calicem demoniorum. Non potestis mense domini participes esse et mense demoniorum. An emulamur dominum? Numquid fortiores illo sumus? Omnia mihi licent sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent sed non omnia edificant. Nemo quod suum est querat sed quod alterius. Omne quod in macello venit manducate nihil interrogantes propter conscientiam. Domini est terra et plenitudo eius. Si quis autem infidelium vos vocat ad cenam et vultis ire omne quod vobis apponitur manducate nihil interrogantes propter conscientiam. Si quis autem dixerit hoc immolatum est idolis nolite manducare propter illum qui indicavit et propter conscientiam. Conscientiam autem dico non tuam sed alterius. Ut quid enim libertas mea iudicatur ab aliena conscientia? Si ego cum gratia participo quid blasphemor pro eo quod gratias ago? Sive ergo manducatis sive bibitis. vel aliud quid facitis omnia in gloriam dei facite. Sine offensione estote iudeis et gentibus et ecclesie dei. sicut et ego per omnia omnibus placeo. non querens quod mihi utile est sed quod multis ut salvi fiant. Imitatores mei estote sicut et ego Christi. Laudo autem vos fratres quod per omnia mei memores estis et sicut tradidi vobis precepta mea tenetis.

XI

Volo autem vos scire quod omnis viri caput Christus est. caput autem mulieris vir. caput vero Christi deus. Omnis vir orans aut prophetans velato capite deturpat caput suum. Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite deturpat caput suum. unum enim est ac si decalvetur. Nam si non velatur mulier tondeatur. Si vero turpe est mulieri tonderi aut decalvari velet caput suum. Vir quidem non debet velare caput suum quoniam imago et gloria dei est. Mulier autem gloria viri est. Non enim vir ex muliere est sed mulier ex viro. Et enim non est creatus vir propter mulierem sed mulier propter virum. Ideo debet mulier velamen habere super caput propter angelos. Verumptamen neque vir sine muliere neque mulier sine viro in domino. Nam sicut mulier de viro ita et vir per mulierem. Omnia autem ex deo. Vos ipsi iudicate. Decet mulierem non velatam orare deum? Nec ipsa natura docet vos quod vir quidem si comam nutriat ignominia est illi. Mulier vero si comam nutriat gloria est illi. quoniam capilli pro velamine ei dati sunt. Si quis autem videtur contentiosus esse nos talem consuetudinem non habemus neque ecclesia dei. Hoc autem precipio non laudans quod non in melius sed in deterius convenitis. Primum quidem convenientibus vobis in ecclesiam audio scissuras esse et ex parte credo. Nam oportet et hereses esse ut et qui probati sunt manifesti fiant in vobis. Convenientibus ergo vobis in unum iam non est dominicam cenam manducare. Unusquisque enim suam cenam presumit ad manducandum. Et alius quidem esurit alius autem ebrius est. Numquid domos non habetis ad manducandum et bibendum. aut ecclesiam dei contempnitis et confunditis eos qui non habent? Quid dicam vobis? Laudo vos? In hoc non laudo. Ego enim accepi a domino quod et tradidi vobis. quoniam dominus Ihesus in qua nocte tradebatur accepit panem et gratias agens fregit et dixit. Accipite et manducate hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens. Hic calix novum testamentum est in meo sanguine. Hoc facite quotienscumque bibetis in meam commemorationem. Quotienscumque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis mortem domini annuntiabitis donec veniat. Itaque quicumque manducaverit panem vel biberit calicem domini indigne reus erit corporis et sanguinis domini. Probet autem se ipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit non diiudicans corpus domini. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles et dormiunt multi. Quod si nosmet ipsos diiudicaremus non utique iudicaremur. Dum iudicamur autem a domino corripimur ut non cum hoc mundo dampnemur. Itaque fratres mei cum convenitis ad manducandum invicem expectate. Si quis esurit domi manducet ut non in iudicium conveniatis. Cetera autem cum venero disponam.

XII

De spiritalibus autem nolo vos ignorare fratres. Scitis

cum gentes essetis ad simulacra muta prout ducebamini euntes. Ideo notum vobis facio quod nemo in spiritu dei loquens dicit anathema iesu. Et nemo potest dicere dominus iesus nisi in spiritu sancto. Divisiones vero gratiarum sunt idem autem spiritus. Et divisiones ministrationum sunt idem autem dominus. Et divisiones operationum sunt idem vero deus qui operatur omnia in omnibus. Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem per spiritum datur sermo sapientie. Alii autem sermo scientie secundum eundem spiritum. Alteri fides in eodem spiritu. Alii gratia sanitatum in uno spiritu. Alii operatio virtutum. Alii prophetia. Alii discretio spirituum. Alii genera linguarum. Alii interpretatio sermonum. Hec autem omnia operatur unus atque idem spiritus dividens singulis prout vult. Sicut enim corpus unum est et membra multa habet omnia autem membra corporis cum sint multa unum corpus sunt ita et christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus sive iudei sive gentiles sive servi sive liberi et omnes uno spiritu potati sumus. Nam et corpus non est unum membrum sed multa. Si dixerit pes quoniam non sum manus non sum de corpore non ideo non est de corpore. Et si dixerit auris quia non sum oculus non sum de corpore non ideo non est de corpore. Si totum corpus oculus ubi auditus? Si totum auditus ubi odoratus? Nunc autem posuit deus membra unumquodque eorum in corpore sicut voluit. Quod si essent omnia unum membrum ubi corpus? Nunc autem multa quidem membra unum autem corpus. Non potest autem dicere oculus manui opera tua non indigeo aut iterum caput pedibus non estis michi necessarii. Sed multo magis que videntur membra corporis infirmiora esse necessaria sunt. Et que putamus ignobiliora membra esse corporis his honorem habundantiorem circumdamus et que inhonesta sunt nostra habundantiorem honestatem habent. Honesta autem nostra nullius egent. Sed deus temperavit corpus ei cui deerat honorem tribuendo habundantiorem, ut non sit scisma in corpore sed in idipsum pro invicem sollicita sint membra. Et si quid patitur unum membrum compatiuntur omnia membra. Sive gloriatur unum membrum congaudent omnia membra. Vos autem estis corpus christi et membra de membro. Et quosdam quidem posuit deus in ecclesia primum apostolos secundo prophetas tertio doctores deinde virtutes exinde gratias curationum opitulationes gubernationes genera linguarum interpretationes sermonum. Numquid omnes apostoli? Numquid omnes prophete? Numquid omnes doctores? Numquid omnes virtutes? Numquid omnes gratiam habent curationum? Numquid omnes linguis loquuntur? Numquid omnes interpretantur? Emulamini autem karismata meliora. Et adhuc excellentiorem viam vobis demonstro.

XIII. Si linguis hominum loquar et angelorum caritatem autem non habeam factus sum velut es sonans aut cimbalum tinniens. Et si habuero prophetiam et noverim misteria omnia et omnem scientiam et si habuero omnem fidem ita ut montes transferam caritatem autem non habuero nichil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas et si tradidero corpus meum ita ut ardeam caritatem autem non habuero nichil michi prodest. Caritas patiens est benigna est. Caritas non emulatur non agit perperam non inflatur non est ambitiosa non querit que sua sunt non irritatur non cogitat malum non gaudet super iniquitate congaudet autem veritati. Omnia suffert omnia credit omnia sperat omnia sustinet. Caritas numquam excidit sive prophetie evacuabuntur sive lingue cessabunt sive scientia destruetur. Ex parte enim cognoscimus et ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est. Cum essem parvulus loquebar ut parvulus sapiebam ut parvulus cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir evacuavi que erant parvuli. Videmus nunc per speculum in enigmate tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum. Nunc autem manent fides spes caritas tria hec maior autem horum est caritas.

XIIII. Sectamini caritatem emulamini spiritualia magis autem ut prophetetis. Qui enim loquitur lingua non hominibus loquitur sed deo. Nemo enim audit. Spiritus autem loquitur misteria. Nam qui prophetat hominibus loquitur ad edificationem et exhortationem et consolationem. Qui loquitur lingua semetipsum edificat. Qui autem prophetat ecclesiam dei edificat. Volo autem omnes vos loqui linguis magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat quam qui loquitur linguis nisi forte interpretetur ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem si venero ad vos linguis loquens quid vobis prodero nisi vobis loquar aut in revelatione aut in scientia aut in prophetia aut in doctrina. Tamen que sine anima sunt vocem dantia sive tibia sive cithara nisi distinctionem sonituum dederint quomodo scietur id quod canitur aut quod citharizatur? Etenim si incertam vocem det tuba quis parabit se ad bellum? Ita et vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis quomodo scietur id quod dicitur? Eritis enim in aera loquentes. Tam multa ut puta genera linguarum sunt in hoc mundo et nichil sine voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis ero ei cui loquor barbarus et qui loquitur michi barbarus. Sic et vos quoniam emulatores estis spirituum ad edificationem ecclesie querite ut habundetis. Et ideo qui loquitur lingua oret ut interpretetur. Nam si orem lingua spiritus meus orat mens autem mea sine fructu est. Quid ergo est? Orabo spiritu orabo et mente. Psallam spiritu psallam et mente. Ceterum si benedixeris spiritu quis supplet locum idiote quomodo dicet amen super tuam benedictionem? Quoniam quid dicas nescit. Nam tu quidem bene gratias agis sed alter non edificatur. Gratias ago deo meo quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui ut et alios instruam quam decem milia verborum in lingua. Fratres nolite pueri effici sensibus sed malitia parvuli estote. Sensibus autem perfecti estote. In lege enim scriptum est. Quoniam in aliis linguis et labiis aliis loquar populo huic et nec sic exaudient me dicit dominus. Itaque lingue in signum sunt non fidelibus sed infidelibus. Prophetie autem non infidelibus sed fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum et omnes linguis loquantur intrent autem idiote aut infideles nonne dicent

quod insanitis? Si autem omnes prophetent, intret autem quis infi-
delis vel ydiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur
ab omnibus. Occulta enim cordis eius manifesta fi-
unt, et ita cadens in faciem adorabit deum pronun-
tians quod vere deus in vobis sit. Quid ergo est fratres? Cum con-
venitis unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet,
apocalipsim habet, linguam habet, interpretationem habet:
omnia ad edificationem fiant. Sive lingua quis
loquitur, secundum duos aut ut multum tres, et per
partes, et unus interpretetur. Si autem non fuerit interpres,
taceat in ecclesia: sibi autem loquatur et deo. Prophete
duo aut tres dicant, et ceteri diiudicent. Quod si alii
revelatum fuerit sedenti, prior taceat. Potestis
enim omnes per singulos prophetare ut omnes discant et omnes
exhortentur: et spiritus prophetarum prophetis subiecti
sunt. Non enim dissensionis est deus sed pacis. Sicut in
omnibus ecclesiis sanctorum doceo. Mulieres in ecclesiis
taceant. Non enim permittitur eis loqui sed subdi-
tas esse sicut et lex dicit. Si quid autem volunt discere,
domi viros suos interrogent. Turpe enim est mu-
lieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum dei processit?
an ad vos solos pervenit? Si quis propheta videtur
esse aut spiritualis, cognoscat que scribo vobis quia do-
mini sunt mandata. Si quis autem ignorat, ig-
norabitur. Itaque fratres emulamini prophetare,
et linguis loqui nolite prohibere. Omnia autem honeste
XV et secundum ordinem fiant in vobis. Notum autem vo-
bis facio fratres evangelium quod predicavi vobis, quod et
accepistis, in quo et statis, per quod et salvamini. Qua
ratione predicaverim vobis si tenetis, nisi frustra cre-
didistis. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi,
quoniam christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas,
et quia sepultus est, et quia resurrexit tertia die secundum scrip-
turas, et quia visus est cephe, et post hec .xi. Deinde visus
est plus quam .d. fratribus simul, ex quibus multi ma-
nent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Deinde
visus est iacobo, deinde apostolis omnibus. Novissime
autem omnium tamquam abortivo visus est et mihi. Ego enim
sum minimus apostolorum qui non sum dignus vo-
cari apostolus, quoniam persecutus sum ecclesiam dei. Gratia
autem dei sum id quod sum, et gratia eius in me vacua non
fuit, sed habundantius illis omnibus laboravi,
non ego autem sed gratia dei mecum. Sive enim ego sive illi, sic
predicavimus et sic credidistis. Si autem christus predicatur
quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis
quoniam resurrectio mortuorum non est? Si autem resurrecti-
o mortuorum non est, neque christus resurrexit. Si autem christus non re-
surrexit, inanis est ergo predicatio nostra, inanis est
et fides vestra. Invenimur autem et falsi testes dei, quoniam
testimonium diximus adversus deum quod suscitaverit
christum, quem non suscitavit si mortui non resurgunt.
Nam si mortui non resurgunt, neque christus resurrexit.
Quod si christus non resurrexit, vana est fides vestra. Adhuc enim
estis in peccatis vestris: ergo et qui dormierunt in christo peri-
erunt. Si in hac vita tantum in christo sperantes sumus, mi-
serabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem christus
resurrexit a mortuis primitie dormientium,
quoniam quidem per hominem mors, et per hominem resurrectio
mortuorum. Et sicut in adam omnes moriuntur,
ita et in christo omnes vivificabuntur. Unusquisque autem

autem in suo ordine: primitie christus, deinde hii qui sunt christi
qui in adventum eius crediderunt. Deinde finis, cum
tradiderit regnum deo et patri, cum evacuaverit omnem
principatum et omnem potestatem et virtutem. Opor-
tet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos
sub pedibus eius. Novissime autem inimica de-
struetur mors. Omnia enim subiecit sub pedibus
eius. Cum autem dicat omnia subiecta sunt ei, sine dubio
preter eum qui subiecit ei omnia. Cum autem subiecta fu-
erint illi omnia, tunc et ipse subiectus erit illi qui sibi
subiecit omnia, ut sit deus omnia in omnibus. Alioquin quid
facient qui baptizantur pro mortuis, si omnino mor-
tui non resurgunt? Ut quid et baptizantur pro illis?
Ut quid et nos periclitamur omni hora? Cotidie
morior per gloriam vestram fratres quam habeo in christo ihesu
domino nostro. Si secundum hominem ad bestias pugnavi
ephesi, quid michi prodest si mortui non resurgunt?
Manducemus et bibamus, cras enim moriemur.
Nolite seduci. Corrumpunt enim mores bonos
confabulationes pessime, vel colloquia mala. Evi-
gilate iusti et nolite peccare. Ignorantiam
enim dei quidam habent. Ad reverentiam vobis
loquor. Sed dicet aliquis: Quomodo resurgent mortui,
aut quali corpore venient? Insipiens tu, quod se-
minas non vivificatur nisi prius moriatur, et
quod seminas non corpus quod futurum est seminas,
sed nudum granum, ut puta tritici aut alicuius ceterorum.
Deus autem dat illi corpus sicut vult, et unicuique se-
minum proprium corpus. Non omnis caro eadem caro, sed
alia quidem hominum, alia pecorum, alia autem volucrum,
alia autem piscium. Et corpora celestia, et corpora ter-
restria. Sed alia quidem celestium gloria, alia autem ter-
restrium. Alia claritas solis, alia autem claritas lu-
ne, et alia claritas stellarum. Stella enim a stella
differt in claritate. Sic et resurrectio mortuorum.
Seminatur in corruptione, surget in incorrup-
tione. Seminatur in ignobilitate, surget in
gloria. Seminatur in infirmitate, surget in vir-
tute. Seminatur corpus animale, surget cor-
pus spirituale. Si est corpus animale, est et spirituale.
Sicut scriptum est: Factus est primus homo adam
in animam viventem, novissimus adam in spiritum
vivificantem. Sed non prius quod spirituale est, sed quod
animale est, deinde quod spirituale est. Primus homo de terra
terrenus, secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus,
tales et terreni, et qualis celestis tales et celestes.
Igitur sicut portavimus imaginem terreni, porte-
mus et imaginem celestis. Hoc autem dico fratres quia
caro et sanguis regnum dei possidere non possunt,
neque corruptio incorruptelam possidebit. Ec-
ce misterium vobis dico: Omnes quidem resurgemus,
sed non omnes immutabimur. In momento, in ictu
oculi, in novissima tuba. Canet enim tuba, et
mortui resurgent incorrupti, et nos immuta-
bimur. Oportet enim corruptibile hoc induere
incorruptionem, et mortale hoc induere inmor-
talitatem. Cum autem mortale hoc induerit immor-
talitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: Absor-
pta est mors in victoria. Ubi est mors victoria tua?
Ubi est mors stimulus tuus? Stimulus autem mortis

peccatum: virtus vero peccati lex. Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum Ihesum Christum qui mortuus est pro nobis. Itaque fratres mei dilectissimi stabiles estote et inmobiles, habundantes in omni opere domini semper, scientes quod labor vester non est inanis in domino.

XVI De collectis autem que fiunt in sanctos sicut ordinavi ecclesiis Galatie, ita et vos facite. Per unam sabbati unusquisque vestrum apud se reponat recondens quod ei placuerit, ut non cum venero tunc collecte fiant. Cum autem presens fuero quos probaveritis per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram in Ierusalem. Quod si dignum fuerit ut et ego eam, mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum Macedoniam pertransiero, nam Macedoniam pertransibo. Apud vos autem forsitan manebo vel etiam hyemabo, ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquantulum temporis manere apud vos si dominus permiserit. Permanebo autem Ephesi usque ad Pentecosten. Ostium enim mihi apertum est magnum et evidens, et adversarii multi. Si autem venerit Thimotheus videte ut sine timore sit apud vos. Opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illum in pace ut veniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. De Apollo autem fratre vobis notum facio quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus, et utique non fuit voluntas eius ut nunc veniret. Veniet autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate, state in fide, viriliter agite et confortamini. Omnia vestra in caritate fiant. Obsecro autem vos fratres nostis domum Stephane et Fortunati quoniam sunt primitie Achaie, et in ministerium sanctorum ordinaverunt seipsos, ut et vos subditi sitis eiusmodi et omni cooperanti et laboranti. Gaudeo autem in presentia Stephane et Fortunati et Achaici, quoniam id quod vobis deerat ipsi suppleverunt. Refecerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite ergo qui eiusmodi sunt. Salutant vos omnes ecclesie Asie. Salutant vos in domino multum Aquila et Prisca cum domestica ecclesia sua. Salutant vos omnes fratres. Salutate invicem in osculo sancto. Salutatio mea manu Pauli. Si quis non amat dominum nostrum Ihesum Christum sit anathema maranatha. Gratia domini nostri Ihesu Christi vobiscum. Caritas mea cum omnibus vobis in Christo Ihesu domino. Amen.

Argumentum in epistolam ad Corinthios secundam.

Post actam penitentiam consolatoriam scribit eis epistolam a Troade per Titum, et conlaudans eos hortatur ad meliora, contristatos quidem eos sed emendatos ostendens.

Incipit epistola Pauli ad Corinthios secunda.

Paulus apostolus Ihesu Christi per voluntatem dei et Thimotheus frater ecclesie dei que est Corinthi cum omnibus sanctis qui sunt in universa Achaia. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Benedictus deus et pater domini nostri Ihesu Christi pater misericordiarum et deus totius consolationis qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam sicut habundant passiones Christi in nobis, ita et per Christum habundat consolatio nostra. Sive autem tribulamur pro vestra exhortatione et salute, sive consolamur pro vestra consolatione, sive exhortamur pro vestra exhortatione et salute, que operatur tolerantiam earundem passionum quas et nos patimur, ut spes nostra firma sit pro vobis, scientes quoniam sicut socii passionum estis, sic eritis et consolationis. Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra que facta est in Asia, quoniam supra modum gravati sumus supra virtutem, ita ut tederet nos etiam vivere. Sed ipsi in nobis ipsis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis sed in deo qui suscitat mortuos, qui de tantis periculis eripuit et eruit, in quem speramus quoniam et adhuc eripiet, adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis, ut ex multarum personis facierum eius que in nobis est donationis per multos gratie agantur pro nobis. Nam gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre, quod in simplicitate et sinceritate dei, non in sapientia carnali, sed in gratia dei conversati sumus in mundo, habundantius autem ad vos. Non enim alia scribimus vobis quam que legistis et cognovistis. Spero enim quod usque in finem cognoscetis, sicut et cognovistis nos ex parte, quia gloria vestra sumus sicut et vos nostra in die domini nostri Ihesu Christi. Et hac confidentia volui prius venire ad vos ut secundam gratiam haberetis, et per vos transire in Macedoniam, et iterum a Macedonia venire ad vos, et a vobis deduci in Iudeam. Cum ergo hoc voluissem, numquid levitate usus sum? Aut que cogito secundum carnem cogito, ut sit apud me est et non? Fidelis autem deus, quia sermo noster qui fuit apud vos non est in illo est et non. Dei enim filius Ihesus Christus qui in vobis per nos predicatus est, per me et Silvanum et Thimotheum, non fuit in illo est et non, sed est in illo fuit. Quotquot enim dei promissiones sunt in illo est. Ideo et per ipsum amen deo ad gloriam nostram. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo et qui unxit nos deus, et qui signavit nos et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Ego autem testem deum invoco in animam meam quod parcens vobis non veni ultra Corinthum. Non quia dominamur fidei vestre, sed adiutores sumus gaudii vestri, nam fide statis.

II Statui autem hoc ipse apud me ne iterum in tristitia venirem ad vos. Si enim ego contristo vos, et quis est qui me letificet nisi qui contristatur ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis ut non cum venero tristitiam super tristitiam habeam de quibus oportuerat me gaudere, confidens in omnibus vobis quia meum gaudium omnium vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lacrimas, non ut contristemini, sed ut sciatis quam caritatem habeam habundantius in vobis. Si quis autem contristavit, non me contristavit, sed ex parte ut non onerem omnes vos. Sufficit

illi qui eiusmodi est obiurgatio haec quae fit a pluribus, ita ut e contrario magis donetis et consolemini, ne forte habundantiori tristitia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos ut confirmetis in illo caritatem. Ideo enim et scripsi vobis ut cognoscam experimentum vestrum an in omnibus obedientes sitis. Cui autem aliquid donastis et ego. Nam et ego quod donavi si quid donavi propter vos in persona Christi, ut non circumveniamur a Sathana. Non enim ignoramus cogitationes eius. Cum venissem autem Troadem propter evangelium Christi et ostium mihi apertum sit in Domino, non habui requiem spiritui meo eo quod non invenerim Titum fratrem meum, sed valefaciens eis profectus sum in Macedoniam. Deo autem gratias qui semper triumphat nos in Christo Ihesu et odorem notitiae suae manifestat per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus Deo et in his qui salvi fiunt et in his qui pereunt. Aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem odor vitae in vitam. Et ad haec quis tam idoneus? Non enim sumus sicut plurimi adulterantes verbum Dei, sed ex sinceritate sicut ex Deo coram Deo in Christo loquimur.

III

Incipimus iterum nosmetipsos commendare? Aut numquid egemus sicut quidam commendaticiis epistulis ad vos aut ex vobis? Epistula nostra vos estis scripta in cordibus nostris, quae scitur et legitur ab omnibus hominibus, manifestati quoniam epistula estis Christi ministrata a nobis et scripta non atramento sed spiritu Dei vivi, non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti non littera sed spiritu. Littera enim occidit, spiritus autem vivificat. Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria, ita ut non possent intendere filii Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus eius quae evacuatur, quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damnationis gloria est, multo magis habundat ministerium iustitiae in gloriam. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte propter excellentem gloriam. Si enim quod evacuatur per gloriam est, multo magis quod manet in gloria est. Habentes igitur talem spem multa fiducia utimur. Et non sicut Moyses ponebat velamen super faciem suam ut non intenderent filii Israel in faciem eius quod evacuatur. Sed obtusi sunt sensus eorum. Usque in hodiernum diem idipsum velamen in lectione veteris testamenti manet non revelatum, quoniam in Christo evacuatur. Sed usque in hodiernum diem cum legitur Moyses velamen positum est super cor eorum. Cum autem conversus fuerit ad Dominum, auferetur velamen. Dominus autem spiritus est; ubi autem spiritus Domini ibi libertas. Nos vero omnes revelata facie gloriam Domini speculantes in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem tamquam a Domini spiritu.

IIII

Ideo habentes hanc ministrationem iuxta quod misericordiam consecuti sumus non deficimus, sed abdicamus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo. Quod si et opertum est evangelium nostrum, in his qui pereunt est opertum, in quibus deus huius saeculi excaecavit mentes infidelium ut non fulgeat illuminatio evangelii gloriae Christi, qui est imago Dei. Non enim nosmetipsos praedicamus, sed Ihesum Christum Dominum nostrum, nos autem servos vestros per Ihesum. Quoniam Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere, illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiae claritatis Dei in faciem Christi Ihesu. Habemus autem thesaurum istum in vasis fictilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei et non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur sed non angustiamur; aporiamur sed non destituimur; persecutionem patimur sed non derelinquimur; deicimur sed non perimus; semper mortificationem Ihesu in corpore nostro circumferentes, ut et vita Ihesu in corporibus nostris manifestetur. Semper enim nos qui vivimus in mortem tradimur propter Ihesum, ut et vita Ihesu manifestetur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis. Habentes autem eundem spiritum fidei sicut scriptum est: Credidi propter quod locutus sum, et nos credimus propter quod et loquimur, scientes quoniam qui suscitavit Ihesum et nos cum Ihesu suscitabit et constituet vobiscum. Omnia enim propter vos, ut gratia habundans per multos gratiarum actione habundet in gloriam Dei. Propter quod non deficimus, sed licet is qui foris est noster homo corrumpitur, tamen is qui intus est renovatur de die in diem. Id enim quod in praesenti est momentaneum et leve tribulationis nostrae supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quae videntur sed quae non videntur. Quae enim videntur temporalia sunt, quae autem non videntur aeterna sunt.

V

Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus, domum non manufactam aeternam in caelis. Nam et in hoc ingemiscimus habitationem nostram quae de caelo est superindui cupientes, si tamen vestiti non nudi inveniamur. Nam et qui sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus gravati eo quod nolumus expoliari sed supervestiri, ut absorbeatur quod mortale est a vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum Deus, qui dedit nobis pignus spiritus. Audentes igitur semper et scientes quoniam dum sumus in corpore peregrinamur a Domino. Per fidem enim ambulamus et non per speciem. Audemus autem et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore et praesentes esse ad Dominum. Et ideo contendimus sive absentes sive praesentes placere illi. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum sive malum.

VI

Scientes ergo timorem Domini hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus. Spero autem et in conscientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum nos commendamus vobis, sed occasionem vobis damus gloriandi pro nobis, ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur et non in corde. Sive

enim mente excedimus deo: siue sobrii sumus vobis. Karitas enim christi urget nos: estimantes hoc quoniam si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt. Et pro omnibus mortuus est christus: ut et qui vivunt iam non sibi vivant sed ei qui pro eis mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem christum sed nunc iam non novimus. Si qua ergo in christo nova creatura vetera transierunt. Ecce facta sunt nova. Omnia autem ex deo qui reconciliavit nos sibi per christum: et dedit nobis ministerium reconciliationis. Quoniam quidem deus erat in christo mundum reconcilians sibi non reputans illis delicta ipsorum: et posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro christo ergo legatione fungimur tamquam deo exhortante per nos. Obsecramus pro christo reconciliamini deo. Eum qui non noverat peccatum: pro nobis peccatum fecit. ut nos efficeremur iustitia dei in ipso.

VI Adiuvantes autem exhortamur ne in vacuum gratiam dei recipiatis. Ait enim. Tempore accepto exaudivi te: et in die salutis adiuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam offensionem ut non vituperetur ministerium nostrum. Sed in omnibus exhibeamus nos metipsos sicut dei ministros in multa patientia. in tribulationibus. in necessitatibus. in angustiis. in plagis. in carceribus. in seditionibus. in laboribus. in vigiliis. in ieiuniis. in castitate. in scientia. in longanimitate. in suavitate. in spiritu sancto. in caritate non ficta. in verbo veritatis. in virtute dei. per arma iustitie a dextris et a sinistris. per gloriam et ignobilitatem. per infamiam et bonam famam. ut seductores et veraces. sicut qui ignoti et cogniti. quasi morientes et ecce vivimus. ut castigati et non mortificati. quasi tristes semper autem gaudentes. sicut egentes multos autem locupletantes. tamquam nihil habentes et omnia possidentes. Os nostrum patet ad vos o chorinthii cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini in nobis. Angustiamini autem in visceribus vestris. Eandem autem habentes remunerationem tamquam filiis dico dilatamini et vos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Que enim participatio iustitie cum iniquitate? Aut que societas luci ad tenebras? Que autem conventio christi ad belial? Aut que pars fideli cum infideli? Qui autem consensus templo dei cum idolis? Vos enim estis templum dei vivi sicut dicit dominus: Quoniam inhabitabo in illis et inambulabo. et ero illorum deus. et ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite de medio eorum et separamini dicit dominus: et immundum ne tetigeritis. Et ego recipiam vos. et ego ero vobis in patrem. et vos eritis mihi in filios et filias dicit dominus omnipotens.

VII Has ergo habentes promissiones karissimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus perficientes sanctificationem in timore dei. Capite nos. neminem lesimus. neminem circumvenimus. neminem corrupimus. Non ad condempnationem dico. Predixi enim quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et ad convivendum. Multa mihi fiducia est apud vos. multa mihi gloriatio pro vobis. Repletus sum consolatione superhabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam et cum venissemus macedoniam nullam requiem habuit caro nostra. sed omnem tribulationem passi. foris pugne. intus timores. Sed qui consolatur humiles consolatus est nos deus in adventu titi. Non solum autem in adventu eius sed in consolatione qua consolatus est in vobis referens nobis vestrum desiderium. vestrum fletum. vestram emulationem pro me. ita ut magis gauderem. Quoniam et si contristavi vos in epistola non me penitet. et si peniteret videns quod epistola illa et si ad horam vos contristavit: nunc gaudeo non quia contristati estis sed quia contristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum deum ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Que enim secundum deum tristitia est penitentiam in salutem stabilem operatur. Seculi autem tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum secundum deum contristari vos quantam in vobis sollicitudinem operatur. sed defensionem. sed indignationem. sed timorem. sed desiderium. sed emulationem. sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse negotio. Igitur et si scripsi vobis non propter eum qui fecit iniuriam nec propter eum qui passus est sed ad manifestandam sollicitudinem nostram quam pro vobis habemus coram deo. Ideo consolati sumus. In consolatione autem nostra habundantius magis gavisi sumus super gaudio titi. quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis. Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum non sum confusus. Sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus ita et gloriatio nostra que fuit ad titum veritas facta est. Et viscera eius habundantius in vobis sunt reminiscentis omnium vestrum obedientiam. quomodo cum timore et tremore excepistis eum. Gaudeo quod in omnibus confido in vobis.

VIII Notam autem facimus vobis fratres gratiam dei que data est in ecclesiis macedonie: quod in multo experimento tribulationis habundantia gaudii ipsorum fuit et altissima paupertas eorum: [habundavit in divitias simplicitatis eorum] quia secundum virtutem testimonium illis reddo et supra virtutem voluntarii fuerunt cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerii quod fit in sanctos. Et non sicut speravimus. sed semetipsos dederunt primum domino deinde nobis per voluntatem dei. Ita ut rogaremus titum ut quemadmodum cepit ita et perficiat in vobis gratiam istam. Sed sicut in omnibus habundatis fide et sermone et scientia et omni sollicitudine insuper et caritate vestra in nos ut et in hac gratia habundetis. Non quasi imperans dico sed per aliorum sollicitudinem et vestre caritatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam domini nostri ihesu christi quoniam propter vos egenus factus est cum esset dives ut illius inopia vos divites essetis. Et consilium in hoc do. Hoc enim vobis utile est qui non solum facere sed et velle cepistis ab anno priore. Nunc vero et facto perficite. ut quemadmodum promptus est animus voluntatis. ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prompta est secundum id quod habet accepta est. non secundum quod non habet. Non enim ut aliis sit remissio: vobis autem tribulatio: sed ex equalitate

in presenti tempore vestra habundantia illorum inopiam suppleat, ut et illorum habundantia inopie vestre sit supplementum, ut fiat equalitas, sicut scriptum est: Qui multum non habundavit, et qui modicum non minoravit. Gratias autem ago Deo qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde Titi, quoniam exhortationem quidem suscepit, sed cum sollicitior esset, sua voluntate profectus est ad vos. Misimus autem etiam cum illo fratrem nostrum cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias; non solum autem, sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostre in hanc gratiam que ministratur a nobis ad gloriam Domini, et destinatam voluntatem nostram: devitantes hoc, ne quis nos vituperet in hac plenitudine que ministratur a nobis in gloriam Domini. Providemus enim bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum, quem probavimus in multis sepe sollicitum esse: nunc autem multo sollicitiorem, confidentia multa in vos, sive pro Tito, qui est socius meus et in vos adiutor, sive fratres nostri, apostoli ecclesiarum, gloria Christi. Ostensionem ergo que est caritatis vestre et nostre glorie pro vobis,

IX in illos ostendite in faciem ecclesiarum. Nam de ministerio quod fit in sanctos, ex habundanti est mihi scribere vobis. Scio enim promptum animum vestrum, pro quo de vobis glorior apud Macedonas. Quoniam et Achaia parata est ab anno preterito, et vestra emulatio provocavit plurimos. Misimus autem fratres, ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac parte, ut quemadmodum dixi, parati sitis: ne cum venerint Macedones mecum, et invenerint vos imparatos, erubescamus nos (ut non dicamus vos) in hac substantia. Necessarium ergo existimavi rogare fratres ut preveniant ad vos, et preparent repromissam benedictionem hanc paratam esse sic quasi benedictionem, non quasi avaritiam. Hoc autem dico: qui parce seminat, parce et metet: et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet vitam eternam. Unusquisque prout destinavit in corde suo, non ex tristitia aut ex necessitate: hilarem enim datorem diligit Deus. Potens est autem Deus omnem gratiam habundare facere in vobis: ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, habundetis in omne opus bonum, sicut scriptum est: Dispersit, dedit pauperibus: iustitia eius manet in seculum seculi. Qui autem administrat semen seminanti, et panem ad manducandum prestabit, et multiplicabit semen vestrum, et augebit incrementa frugum iustitie vestre: ut in omnibus locupletati habundetis in omnem simplicitatem, que operatur per nos gratiarum actionem Deo. Quoniam ministerium huius officii non solum supplet ea que desunt sanctis, sed etiam habundat per multos in gratiarum actione in Domino, per probationem ministerii huius, glorificantes Deum in obedientia confessionis vestre in evangelium Christi, et simplicitate communicationis in illos et in omnes, et ipsorum obsecratione pro vobis, desiderantium vos propter eminentem gratiam Dei in vobis. Gratias ago Deo super inenarrabili dono eius.

X Ipse autem ego Paulus obsecro vos per mansuetudinem et modestiam Christi, qui in facie quidem humilis sum inter vos, absens autem confido in vobis.

Rogo autem ne presens audeam per eam confidentiam qua existimor audere in quosdam qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulemus. In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus. Nam arma militie nostre non sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi, et in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam, cum impleta fuerit vestra obedientia. Que secundum faciem sunt, videte. Si quis confidit sibi Christi se esse, hoc cogitet iterum apud se: quia sicut ipse Christi est, ita et nos. Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in edificationem, et non in destructionem vestram, non erubescam. Ut autem non existimer tamquam terrere vos per epistolas: quoniam quidem epistole, inquiunt, graves sunt et fortes: presentia autem corporis infirma, et sermo contemptibilis: hoc ergo cogitet qui eiusmodi est, quia quales sumus verbo per epistolas absentes, tales et presentes in facto. Non enim audemus inserere aut comparare nos quibusdam qui seipsos commendant: sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes, et comparantes nosmetipsos nobis. Nos autem non in immensum gloriabimur, sed secundum mensuram regule, qua mensus est nobis Deus, mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim quasi non pertingentes ad vos, superextendimus nos: usque ad vos enim pervenimus in evangelio Christi. Non in immensum gloriantes in alienis laboribus: spem autem habentes crescentis fidei vestre, in vobis magnificari secundum regulam nostram in habundantiam, etiam in illa, que ultra vos sunt, evangelizare, non in aliena regula in his que preparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur, in Domino glorietur. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est; sed quem Deus commendat.

XI Utinam sustineretis modicum quid insipientie mee, sed et supportate me: emulor enim vos Dei emulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo. Timeo autem ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, et excidant a simplicitate que est in Christo. Nam si is qui venit, alium Christum predicat quem non predicavimus, aut alium spiritum accipitis quem non accepistis, aut aliud evangelium quod non recepistis, recte pateremini. Existimo enim nichil me minus fecisse a magnis apostolis. Nam etsi imperitus sermone, sed non scientia, in omnibus autem manifestatus sum vobis. Aut numquid peccatum feci, meipsum humilians ut vos exaltemini? quoniam gratis evangelium Dei evangelizavi vobis? Alias ecclesias expoliavi, accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Et cum essem apud vos, et egerem, nulli onerosus fui: nam quod mihi deerat, suppleverunt fratres qui venerunt a Macedonia: et in omnibus sine onere me vobis servavi, et servabo. Est veritas Christi in me, quoniam hec gloriatio non infringetur in me in regionibus Achaie. Quare? quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio, et faciam, ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionem, ut in quo gloriantur, inveniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudoapostoli sunt, operarii subdoli,

figurantes se in apostolos Christi. Et non mirum: ipse enim Satanas transfigurat se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitiae, quorum finis erit secundum opera eorum. Iterum dico ne quis me putet insipientem esse, alioquin velut insipientem accipite me, ut et ego modicum quid glorier. Quod loquor non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia, in hac substantia gloriae. Quoniam multi gloriantur secundum carnem, et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis in faciem vos caedit. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet, in insipientia dico, audeo et ego. Hebraei sunt, et ego. Israhelitae sunt, et ego. Semen Abrahae sunt, et ego. Ministri Christi sunt, et ego; ut minus sapiens dico, plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudaeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter virgis caesus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte et die in profundo maris fui; in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus; in labore et aerumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in ieiuniis multis, in frigore et nuditate; praeter illa quae extrinsecus sunt, instantia mea cotidiana, sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur et ego non infirmor?

X

Quis scandalizatur et ego non uror? Si gloriari oportet, quae infirmitatis meae sunt gloriabor. Deus et pater Domini nostri Iesu Christi scit, qui est benedictus in saecula, quod non mentior. Damasci praepositus gentis Aretae regis custodiebat civitatem Damascenorum ut me comprehenderet, et per fenestram in sporta dimissus sum per murum, et sic effugi manus eius.

XI

Si gloriari oportet, non expedit quidem; veniam autem ad visiones et revelationes Domini. Scio hominem in Christo ante annos quattuordecim, sive in corpore nescio sive extra corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi usque ad tertium caelum. Et scio huiusmodi hominem, sive in corpore sive extra corpus nescio, Deus scit, quoniam raptus est in paradisum et audivit archana verba quae non licet homini loqui. Pro huiusmodi gloriabor, pro me autem nihil nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero gloriari non ero insipiens, veritatem enim dicam. Parco autem ne quis me existimet supra id quod videt me aut audit aliquid ex me. Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meae, angelus Satanae qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogavi ut discederet a me, et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo; cum enim infirmor, tunc potens sum. Factus sum insipiens, vos me coegistis. Ego enim debui a vobis commendari; nihil enim minus feci ab his qui sunt supra modum apostoli, tametsi nihil sum. Signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia, signis et prodigiis et virtutibus. Quid est enim quod minus habuistis prae ceteris ecclesiis, nisi quod ego ipse non gravavi vos? Donate mihi hanc iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos, et non ero gravis vobis. Non enim quaero quae vestra sunt, sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. Ego autem libentissime inpendam et superinpendar ipse pro animabus vestris, licet plus vos diligens minus diligar. Sed esto. Ego vos non gravavi, sed cum essem astutus dolo vos cepi. Numquid per aliquem eorum quos misi ad vos circumveni vos? Rogavi Titum et misi cum eo fratrem. Numquid Titus vos circumvenit? Nonne eodem spiritu ambulavimus? Nonne isdem vestigiis? Olim putatis quod excusemus nos apud vos? Coram Deo in Christo loquimur. Omnia autem, karissimi, propter vestram aedificationem. Timeo enim ne forte cum venero non quales volo inveniam vos, et ego inveniar a vobis qualem non vultis, ne forte contentiones, aemulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, seditiones inter vos sint; ne iterum cum venero humiliet me Deus apud vos, et lugeam multos ex his qui ante peccaverunt et non egerunt paenitentiam super inmunditia et fornicatione et inpudicitia quam gesserunt.

XIII

Ecce tertio hoc venio ad vos. In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Praedixi et praedico, ut praesens bis et nunc absens his qui ante peccaverunt et ceteris omnibus, quoniam si venero iterum non parcam. An experimentum quaeritis eius qui in me loquitur Christus, qui in vobis non infirmatur sed potens est in vobis? Nam et si crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Nam et nos infirmi sumus in illo, sed vivemus cum eo ex virtute Dei in vobis. Vosmet ipsos temptate si estis in fide, ipsi vos probate. An non cognoscitis vos ipsos quia Christus Iesus in vobis est? Nisi forte reprobi estis. Spero autem quod cognoscetis quia nos non sumus reprobi. Oramus autem Deum ut nihil mali faciatis, non ut nos probati pareamus, sed ut vos quod bonum est faciatis, nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate. Gaudemus enim quando nos infirmi sumus, vos autem potentes estis. Hoc et oramus, vestram consummationem. Ideo haec absens scribo, ut non praesens durius agam secundum potestatem quam Dominus dedit mihi in aedificationem et non in destructionem. De cetero, fratres, gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete, et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos sancti omnes. Gratia Domini nostri Iesu Christi et caritas Dei et communicatio sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. Amen.

Galathe sunt grecie. Incipit argumentum. Hii verbum veritatis primum ab apostolo acceperunt. Sed post discessum eius temptati sunt a falsis apostolis, ut in legem et circumcisionem verterentur. Hos apostolus revocat ad fidem veritatis, scribens eis ab epheso. Incipit epistola ad Galathas.

Paulus apostolus non ab hominibus neque per hominem sed per ihesum christum et deum patrem qui suscitavit eum a mortuis, et qui mecum sunt omnes fratres ecclesiis galatie. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo, qui dedit semet ipsum pro peccatis nostris ut eriperet nos de presenti seculo nequam secundum voluntatem dei et patris nostri, cui est gloria in secula seculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in gratiam christi in aliud evangelium, quod non est aliud nisi sunt aliqui qui vos conturbant, et volunt convertere evangelium christi. Sed licet nos aut angelus de celo evangelizet vobis preterquam quod evangelizavimus vobis anathema sit. Sicut predixímus et nunc iterum dico. Siquis vobis evangelizaverit preter id quod accepistis anathema sit. Modo enim hominibus suadeo an deo? aut quero hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem christi servus non essem. Notum enim vobis facio fratres evangelium quod evangelizatum est a me, quia non est secundum hominem; neque enim ego ab homine accepi illud neque didici, sed per revelationem ihesu christi. Audistis enim conversationem meam aliquando in iudaismo, quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei et expugnabam illam, et proficiebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo, habundantius emulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris mee et vocavit per gratiam suam ut revelaret filium suum in me ut evangelizarem illum in gentibus, continuo non acquievi carni et sanguini, neque veni iherosolimam ad antecessores meos apostolos, sed abii in arabiam, et iterum reversus sum damascum. Deinde post annos tres veni iherosolimam videre petrum, et mansi apud eum diebus xv. Alium autem apostolorum neminem vidi nisi iacobum fratrem domini. Que autem scribo vobis ecce coram deo quia non mentior. Deinde veni in partes syrie et cilicie. Eram autem ignotus facie ecclesiis iudee que erant in christo; tantum autem auditum habebant quoniam qui persequebatur nos aliquando nunc evangelizat fidem quam aliquando expugnabat; et in me clarificabant deum.

Deinde post annos xiiii iterum ascendi iherosolimam cum barnaba assumpto et tito. Ascendi autem secundum revelationem et contuli cum illis evangelium quod predico in gentibus, seorsum autem hiis qui videbantur esse aliquid, ne forte in vacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque titus qui mecum erat cum esset gentilis compulsus est circumcidi, sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in christo ihesu ut nos in servitutem redigerent; quibus neque ad horam cessimus subiectioni, ut veritas evangelii permaneat apud vos. Ab hiis autem qui videbantur esse aliquid quales aliquando fuerint nichil mea interest. Deus personam hominis non accepit. Michi enim qui videbantur esse aliquid nichil contulerunt, sed e contra cum vidissent quod creditum est michi evangelium preputii sicut petro circumcisionis, qui enim operatus est petro in apostolatum circumcisionis operatus est et michi inter gentes; et cum cognovissent gratiam que data est michi, iacobus et cephas et iohannes qui videbantur columpne esse dextras dederunt michi et barnabe societatis, ut nos in gentes, ipsi autem in circumcisionem; tantum ut pauperum memores essemus, quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem venisset cephas antiochiam in faciem ei restiti quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venirent quidam a iacobo cum gentibus edebat. Cum autem venissent subtrahebat et segregabat se timens eos qui ex circumcisione erant. Et simulationi eius consenserunt ceteri iudei, ita ut et barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem evangelii, dixi cephe coram omnibus: Si tu cum iudeus sis gentiliter et non iudaice vivis, quomodo gentes cogis iudaizare? Nos natura iudei et non ex gentibus peccatores. Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem ihesu christi, et nos in christo ihesu credimus ut iustificemur ex fide christi et non ex operibus legis, propter quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. Quod si querentes iustificari in christo inventi sumus et ipsi peccatores, numquid christus peccati minister est? Absit. Si enim que destruxi hec iterum edifico, prevaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum ut deo vivam; christo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego, vivit vero in me christus. Quod autem nunc vivo in carne in fide vivo filii dei qui dilexit me et tradidit semet ipsum pro me. Non abicio gratiam dei. Si enim per legem iustitia, ergo gratis christus mortuus est.

O insensati galathe, quis vos fascinavit non obedire veritati, ante quorum oculos ihesus christus proscriptus est in vobis crucifixus? Hoc solum a vobis volo discere: ex operibus legis spiritum accepistis an ex auditu fidei? Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis nunc carne consummemini? Tanta passi estis sine causa? si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum et operatur virtutes

in vobis ex operibus legis an ex auditu fidei? Sicut Abraham credidit Deo, et reputatum est illi ad iustitiam. Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt, hii filii sunt Abrahe. Providens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes Deus, prenuntiavit Abrahe quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli Abraham. Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt. Scriptum est enim: Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus que scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iustificatur apud Deum manifestum est, quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide, sed qui fecerit ea vivet in illis. Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum, quia scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno, ut in gentibus benedictio Abrahe fieret in Christo Ihesu, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Fratres, secundum hominem dico, tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut superordinat. Abrahe dicte sunt promissiones et semini eius. Non dicit: et seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno: et semini tuo, qui est Christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum a Deo, que post .cccc. et .xxx. annos facta est lex, non irritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas, iam non ex promissione. Abrahe autem per repromissionem donavit Deus. Quid igitur lex? Propter transgressiones posita est, donec veniret semen cui promiserat, ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non est, Deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex que posset vivificare, vere ex lege esset iustitia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Ihesu Christi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem que revelanda erat. Itaque lex pedagogus noster fuit in Christo, ut ex fide iustificemur. At ubi venit fides, iam non sumus sub pedagogo. Omnes enim filii Dei estis per fidem in Christo Ihesu. Quicumque enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Iudeus neque Grecus, non est servus neque liber, non est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Ihesu. Si autem vos Christi, ergo semen Abrahe estis, secundum promissionem heredes. Dico autem, quanto tempore heres parvulus est, nichil differt a servo, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus et actoribus est usque ad prefinitum tempus a patre. Ita et nos cum essemus parvuli, sub elementis huius mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem filii Dei estis, misit Deus spiritum Filii sui in corda vestra clamantem Abba Pater. Itaque iam non est servus sed filius. Quod si filius, et heres per Deum. Sed tunc quidem ignorantes Deum, his qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum cognoveritis Deum, immo cogniti sitis a Deo, quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa, quibus denuo servire vultis? Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut et ego, quia et ego sicut vos. Fratres, obsecro vos, nichil me lesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iam pridem, et temptationem vestram in carne mea non sprevistis neque respuistis, sed sicut angelum Dei excepistis me, sicut Christum Ihesum. Ubi est ergo beatitudo vestra? Testimonium enim perhibeo vobis quia si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis michi. Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis? Emulantur vos non bene, sed excludere vos volunt ut illos emulemini. Bonum autem emulamini in bono semper, et non tantum cum presens sum apud vos. Filioli mei, quos iterum parturio donec Christus formetur in vobis. Vellem autem apud vos esse modo et mutare vocem meam, quoniam confundor in vobis. Dicite michi qui sub lege vultis esse, legem non legistis? Scriptum est enim quoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla et unum de libera. Sed qui de ancilla, secundum carnem natus est; qui autem de libera, per repromissionem. Que sunt per allegoriam dicta. Hec enim sunt duo testamenta: unum quidem in monte Syna in servitutem generans, que est Agar. Syna enim mons est in Arabia, qui coniunctus est ei que nunc est Ierusalem, et servit cum filiis suis. Illa autem que sursum est Ierusalem libera est, que est mater nostra. Scriptum est enim: Letare sterilis que non paris, erumpe et clama que non parturis, quia multi filii deserte magis quam eius que habet virum. Nos autem fratres secundum Ysaac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spiritum, ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eice ancillam et filium eius; non enim heres erit filius ancille cum filio libere. Itaque fratres non sumus ancille filii sed libere, qua libertate Christus nos liberavit. State et nolite iterum iugo servitutis contineri. Ecce ego Paulus dico vobis quoniam si circumcidamini, Christus vobis nichil proderit. Testificor autem rursum omni homini circumcidenti se quoniam debitor est universe legis faciende. Evacuati estis a Christo qui in lege iustificamini, a gratia excidistis. Nos autem spiritu ex fide spem iustitie expectamus. Nam in Christo Ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium, sed fides que per caritatem operatur. Currebatis bene; quis vos impedivit veritati non obedire? Persuasio hec non est ex eo qui vocat vos. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Ego confido de vobis in Domino quod nichil aliud sapietis; qui autem conturbat vos portabit iudicium, quicumque ille est. Ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico, quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam et abscidantur qui vos conturbant. Vos enim in libertatem vocati estis fratres; tantum ne libertatem in occasionem detis carnis, sed per caritatem servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Quod si invicem mordetis et come

dentis videte ne ab invicem consumamini. Dico autem: spiritu ambulate, et desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem. Hec enim sibi invicem adversantur, ut non quecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege. Manifesta autem sunt opera carnis, que sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, ydolorum servitus, veneficia, inimicitie, contentiones, emulationes, ire, rixe, dissensiones, secte, invidie, homicidia, ebrietates, comessationes, et his similia, que predico vobis sicut predixi, quoniam qui talia agunt regnum dei non consequentur. Fructus autem spiritus est caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Adversus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt Christi carnem suam crucifixerunt cum viciis et concupiscentiis. Si vivimus spiritu, spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis glorie cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes.

VI

Fratres, et si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi. Nam si quis se existimat aliquid esse, cum nichil sit, ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque, et sic in semetipso tantum gloriam habebit, et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit. Communicet autem is qui cathezizatur verbo ei qui se cathezizat in omnibus bonis. Nolite errare: deus non irridetur. Que enim seminaverit homo, hec et metet. Quoniam qui seminat in carne sua, de carne sua et metet corruptionem; qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam eternam. Bonum autem facientes non deficiamus; tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicumque enim volunt placere in carne, hii cogunt vos circumcidi, tantum ut crucis Christi persecutionem non patiantur. Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt, sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. Michi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Ihesu Christi, per quem michi mundus crucifixus est, et ego mundo. In Christo enim Ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium, sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint, pax super illos et misericordia, et super Israel dei. De cetero nemo michi molestus sit; ego enim stigmata in corpore meo porto. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro, fratres. Amen. Explicit [illegible]

Ephesii sunt Asiani. Epistola [illegible] Hii accepto verbo A[illegible] in epistola ad veritatis perstiterunt in fide. [illegible] Hos collaudat apostolus scribens eis a Roma de carcere per Tychicum diaconem. Incipit [illegible]

Paulus apostolus Christi Ihesu per voluntatem dei sanctis omnibus qui sunt Ephesi et fidelibus in Christo Ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Benedictus deus et pater domini nostri Ihesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in Christo Ihesu, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in caritate; qui predestinavit nos in adoptionem filiorum per Ihesum Christum in ipsum secundum propositum voluntatis sue, in laudem glorie gratie sue, in qua gratificavit nos in dilecto filio suo, in quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum secundum divitias gratie eius, que superhabundavit in nobis in omni sapientia et prudentia, ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis sue secundum bonum placitum eius, quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo que in celis et que in terra sunt in ipso. In quo etiam et nos sorte vocati sumus, predestinati secundum propositum eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis sue, ut simus in laudem glorie eius qui ante speravimus in Christo. In quo et vos cum audissetis verbum veritatis, evangelium salutis vestre, in quo et credentes signati estis spiritu promissionis sancto, qui est pignus hereditatis nostre in redemptionem acquisitionis in laudem glorie ipsius. Propterea et ego audiens fidem vestram que est in Christo Ihesu et dilectionem in omnes sanctos, non cesso gratias agens pro vobis memoriam vestri faciens in orationibus meis, ut deus domini nostri Ihesu Christi, pater glorie, det vobis spiritum sapientie et revelationis in agnitionem eius, illuminatos oculos cordis vestri ut sciatis que sit spes vocationis eius, et que divitie glorie hereditatis eius in sanctis, et que sit magnitudo virtutis eius in nos qui credidimus secundum operationem potentie virtutis eius, quam operatus est in Christo suscitans illum a mortuis, et constituens ad dexteram suam in celestibus supra omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationem et omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo sed et in futuro. Et omnia subiecit sub pedibus eius, et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam, que est corpus ipsius, plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

II

Et vos cum essetis mortui delictis et peccatis vestris, in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius, secundum principem potestatis aeris huius, spiritus qui nunc operatur in filios diffidentie, in quibus et nos omnes aliquando conversati sumus in desideriis carnis nostre, facientes voluntatem carnis et cogitationum, et eramus natura filii ire sicut et ceteri. Deus autem qui dives est in misericordia, propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos, et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo, cuius gratia estis salvati, et conresuscitavit et consedere fecit in celestibus in Christo Ihesu, ut ostenderet in seculis supervenientibus habundantes divitias gratie sue in bonitate super nos in Christo Ihesu. Gratia enim estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis; dei enim donum est. Non enim ex operibus, ut ne quis glorietur. Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Ihesu in operibus bonis, que preparavit deus ut in illis ambularemus. Propter quod memores estote quod aliquando vos gentes in carne, qui dicimini preputium ab ea que

dicitur circumcisio in carne manu facta. qui eratis
in illo tempore sine christo alienati a conversatione israhel et ho-
spites testamentorum promissionis spem non habentes
et sine deo in hoc mundo. Nunc autem in christo ihesu vos
qui aliquando eratis longe facti estis prope in sanguine
christi. Ipse enim est pax nostra qui fecit utraque unum. et
medium parietem macerie solvens inimici-
cias in carne sua. legem mandatorum decretis
evacuans. ut duos condat in semetipso in unum
novum hominem faciens pacem. et reconciliet am-
bos in uno corpore deo per crucem interficiens ini-
micitias in semetipso. et veniens evangelizavit
pacem vobis qui longe fuistis. et pacem hiis qui
prope. Quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno
spiritu ad patrem. Ergo iam non estis hospites
et advene. sed estis cives sanctorum et domestici dei. super-
edificati super fundamentum apostolorum et prophetarum ipso
summo angulari lapide christo ihesu. in quo omnis
edificatio constructa crescit in templum sanctum in
domino. In quo et vos coedificamini in habitaculum
III dei in spiritu sancto. Huius rei gratia ego paulus
vinctus christi ihesu pro vobis gentibus. si tamen audistis
dispensationem gratie dei que data est michi in vobis
quoniam secundum revelationem notum michi factum est sacramen-
tum sicut supra scripsi vobis in brevi prout pote-
stis legentes intelligere prudentiam meam
in misterio christi quod aliis generationibus non est agni-
tum filiis hominum sicut nunc revelatum est sanctis
apostolis eius et prophetis in spiritu esse gentes coheredes
et concorporales et participes promissionis
in christo ihesu per evangelium cuius factus sum mini-
ster secundum donum gratie dei que data est michi secundum
operationem virtutis eius. Michi omnium
sanctorum minimo data est gratia hec in gentibus evan-
gelizare investigabiles divitias christi et illumi-
nare omnes. que sit dispensatio sacramenti
absconditi a seculis in deo qui omnia creavit.
ut innotescat principibus et potestatibus in ce-
lestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei secundum
prefinitionem seculorum quam fecit in christo ihesu
domino nostro. in quo habemus fiduciam et accessum
in confidentia per fidem eius. Propter quod peto
ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis
que est gloria vestra. Huius rei gratia flecto genu-
a mea ad patrem domini nostri ihesu christi ex quo omnis
paternitas in celis et in terra nominatur. ut
det vobis secundum divitias glorie sue virtutem
corroborari per spiritum eius in interiore homine et ha-
bitare christum per fidem in cordibus vestris. ut in ca-
ritate radicati et fundati possitis comprehende-
re cum omnibus sanctis que sit latitudo et longitudo
et sublimitas et profundum. scire etiam supereminen-
tem scientie caritatem christi. ut impleamini in
omnem plenitudinem dei. Ei autem qui po-
tens est omnia facere superhabundanter quam
petimus aut intelligimus secundum virtutem
que operatur in vobis ipsi gloria in ecclesia
et in christo ihesu in omnes generationes seculi
IIII seculorum. Amen. Obsecro itaque vos ego vinc-
tus in domino ut digne ambuletis vocatione

qua vocati estis cum omni humilitate et mansuetudi-
ne. cum patientia supportantes invicem in caritate
solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pa-
cis. unum corpus. et unus spiritus sicut vocati estis
in una spe vocationis vestre. Unus dominus. una
fides. unum baptisma. unus deus et pater omnium qui super
omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum
data est gratia secundum mensuram donationis christi. propter
quod dicit. Ascendens in altum captivam duxit
captivitatem dedit dona hominibus. Quod autem ascendit
quid est. nisi quia et descendit primum in inferiores
partes terre. Qui descendit ipse est et qui ascendit
super omnes celos ut adimpleret omnia. Et ipse dedit quos-
dam quidem angelos. quosdam autem prophetas
alios vero evangelistas. alios autem pastores et
doctores ad consummationem sanctorum in opus mi-
nisterii in edificationem corporis christi donec occur-
ramus omnes in unitate fidei et agnitione filii
dei in virum perfectum. in mensuram etatis pleni-
tudinis christi. ut iam non simus parvuli fluctuan-
tes. et circumferamur omni vento doctrine in ne-
quitia hominum in astucia ad circumventionem
erroris. veritatem autem facientes in caritate
crescamus in illo per omnia qui est caput christus. ex
quo totum corpus compactum et connexum per omnem
iuncturam subministrationis secundum opera-
tionem in mensuram uniuscuiusque membri
augmentum corporis facit in edificatio-
nem sui in caritate. Hoc igitur dico et testificor
in domino ut iam non ambuletis sicut et gentes
ambulant in vanitate sensus sui tenebris
obscuratum habentes intellectum alienati a vita
dei per ignorantiam que est in illis propter cecitatem
cordis ipsorum qui desperantes semetipsos tradi-
derunt impudicicie in operationem inmundi-
cie omnis in avariciam. Vos autem non ita didici-
stis christum si tamen illum audistis. et in ipso edocti
estis sicut est veritas in ihesu. deponere vos secundum pri-
stinam conversationem veterem hominem qui cor-
rumpitur secundum desideria erroris. renova-
mini autem spiritu mentis vestre. et induite novum
hominem qui secundum deum creatus est in iusticia
et sanctitate veritatis. Propter quod deponentes menda-
cium loquimini veritatem unusquisque
cum proximo suo quoniam sumus invicem membra.
Irascimini et nolite peccare. Sol non occidat
super iracundiam vestram. Nolite locum dare di-
abolo. qui furabatur iam non furetur. ma-
gis autem laboret operando manibus suis quod
bonum est. ut habeat unde tribuat necessita-
tem patienti. Omnis sermo malus ex
ore vestro non procedat. sed si quis bonus est
ad edificationem fidei ut det gratiam audi-
entibus et nolite contristare spiritum sanctum dei
quo signati estis in die redemptionis. Omnis
amaritudo. et ira et indignatio et clamor
et blasphemia tollatur a vobis cum omni
malicia. Estote autem benigni invicem mi-
sericordes. donantes invicem sicut et deus
V in christo donavit vobis. Estote ergo imi-

[imi]tatores dei sicut filii karissimi et ambulate in dilectione sicut et Christus dilexit nos et tradidit semet ipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis. Fornicatio autem et omnis inmunditia aut avaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos aut turpitudo aut stultiloquium aut scurrilitas que ad rem non pertinet sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes quod omnis fornicator aut inmundus aut avarus quod est ydolorum servitus non habet hereditatem in regno Christi et dei. Nemo vos seducat inanibus verbis; propter hec enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebre, nunc autem lux in domino; ut filii lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate et iustitia et veritate, probantes quid sit beneplacitum deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem et redarguite. Que enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est et dicere. Omnia autem que arguuntur a lumine manifestantur. Omne enim quod manifestatur lumen est. Propter quod dicit: Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te Christus. Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes sed ut sapientes, redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri inprudentes sed intelligentes que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed implemini spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus, cantantes et psallentes in cordibus vestris domino, gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri Ihesu Christi deo et patri, subiecti invicem in timore Christi. Mulieres viris suis subdite sint sicut domino, quoniam vir caput mulieris sicut et Christus caput est ecclesie, ipse salvator corporis eius. Sed ut ecclesia subiecta est Christo, ita et mulieres viris suis in omnibus. Viri diligite uxores vestras sicut et Christus dilexit ecclesiam et se ipsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret mundans lavacro aque in verbo vite, ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid eiusmodi, sed ut sit sancta et inmaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui uxorem suam diligit se ipsum diligit. Nemo enim umquam carnem suam odio habuit, sed nutrit et fovet eam sicut et Christus ecclesiam, quia membra sumus de corpore eius et de carne eius et de ossibus eius. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem suam et adherebit uxori sue, et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo et in ecclesia. Verumtamen et vos singuli unusquisque suam uxorem sicut se ipsum diligat; uxor autem timeat virum suum.

VI Filii obedite parentibus vestris in domino; hoc enim iustum est. Honora patrem tuum et matrem tuam, quod est primum mandatum in promissione, ut bene sit tibi et sis longevus super terram. Et patres nolite provocare ad iracundiam filios vestros, sed educate illos in disciplina et correptione domini. Servi obedite dominis carnalibus cum timore et tremore in simplicitate cordis vestri sicut Christo, non ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem dei ex animo, cum bona voluntate servientes sicut domino et non hominibus, scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc percipiet a domino sive servus sive liber. Et vos domini eadem facite illis remittentes minas, scientes quia et illorum et vester dominus est in celis, et personarum acceptio non est apud deum. De cetero fratres confortamini in domino et in potentia virtutis eius. Induite vos armaturam dei ut possitis stare adversus insidias diaboli, quia non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitie in celestibus. Propterea accipite armaturam dei ut possitis resistere in die malo et in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate et induti loricam iustitie et calciati pedes in preparatione evangelii pacis, in omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, et galeam salutis assumite et gladium spiritus quod est verbum dei, per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu, et in ipso vigilantes in omni instantia et obsecratione pro omnibus sanctis et pro me, ut detur mihi sermo in apertione oris mei cum fiducia notum facere misterium evangelii pro quo legatione fungor in catena, ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Ut autem et vos sciatis que circa me sunt quid agam, omnia nota vobis faciet Tychicus karissimus frater et fidelis minister in domino, quem misi ad vos in hoc ipsum ut cognoscatis que circa nos sunt et consoletur corda vestra. Pax fratribus et caritas cum fide a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum Ihesum Christum in incorruptione. Amen.

Incipit argumentum ad Philippenses.

Philippenses sunt Macedones. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide, nec receperunt falsos apostolos. Hos collaudat apostolus scribens eis a Roma de carcere per Epaphroditum.

Incipit epistola ad Philippenses.

Paulus et Timotheus servi Ihesu Christi omnibus sanctis in Christo Ihesu qui sunt Philippis cum episcopis et diaconibus; gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra in evangelio Christi a prima die usque nunc, confidens hoc ipsum quia qui cepit in vobis opus bonum perficiet usque in diem Christi Ihesu. Sicut est michi iustum hoc sentire pro omnibus vobis eo quod habeam vos in corde et in vinculis meis et in defensione et confirma[tione]

cione euangelii socios gaudii mei ōs uos esse.
Testis enī m̄ est ds̄ quomodo cupiam uos om̄s
ī uiscerib; ihu x̄. Et hoc oro ut caritas uīa mag̃
ac mag̃ habundet in sciā. ⁊ in oī sensu ut p̄
betis potiora. ut sitis sinceres ⁊ sine offensā ī
diem x̄. repleti fructu iustitie p̄ ihm xpm in
laudem ⁊ gl̄iam dei. Scire aūt uos uolo f̄res
q̄ que circa me sunt mag̃ ad p̄fectum uene
runt euangelii. ita ut uincula mea manifes
ta fierent in x̄ in oī p̄torio ⁊ in ceṫis om̄ib;. ut
plures e f̄rib; in dn̄o ɔfidentes in uinculis meis
h̄undantius auderent sine timore uerbum di loqui.
Quidam aūt quidē ⁊ p̄p̄ inuidiam ⁊ ɔtentionem
quidā aūt ⁊ p̄p̄ bonam uoluntatem xpm p̄di
cant. quidam ex caritate. scientes q̄m in de
fensionem euangelii positus sum. quidā aūt
ex ɔtentione xpm annuntiant nō sincere ex
istimantes p̄ssuram se suscitare uinculis meis.
Quid enī dū omnimodo siue p̄ occasionem siue p̄ ueritatē
x̄ annuntietur. ⁊ in h̄ gaudeo s; ⁊ gaudebo. Sci
o enī q̄ hoc m̄ proueniet ad salutem p̄ uestram
orōnem. ⁊ subministrationem sp̄c ihu x̄ s̄cdm
expectationem ⁊ spem meam q̄ in nullo ɔ̄
fundar. s; in omni fiducia sic semp̄ ⁊ nunc x̄
magnificabitur ī corpore meo siue p̄ uitam
siue p̄ mortem. Michi enī uiuere x̄ ē. ⁊ mori
lucrum. q̄ si uiuere ī carne hic m̄ fructus
ē opis ⁊ quid eligam ignoro. Coartor aūt ē
duob;. desiderium h̄ns dissolui ⁊ ēē cū xp̄o. mul
to enī mag̃ melius. p̄manere aūt in carne ne
cessarium ē p̄p̄ uos. ⁊ hoc ɔfidens scio q̄ mane
bo ⁊ p̄manebo omnib; uob̄ ad p̄fectum uīm
⁊ gaudium fidei. ut gratulatio uestra habundet
in xp̄o ihu in me p̄ meum aduentum itm̄ ad
uos. tm̄ digne euangelio x̄ ɔuersamini. ut siue
cū uenero ⁊ uidero uos. siue absens audiam de
uobis q̄ statis in uno sp̄u unanimes collabo
rantes fidei euangelii. Et in nullo t̄reamini
ab aduersariis que ē illis causa p̄ditionis. uo
bis aūt salutis ⁊ hoc a deo. q̄ uobis donatum
ē pro x̄ nō solum ut in eum credatis. s; ut
ī patiamini pro illo. idē certamen h̄ntes quale
⁊ uidistis in me ⁊ nc̄ audistis de me. Si qua ḡ
ɔsolatio in xp̄o si q̄d solatium caritatis. si qua
societas sp̄c. si qua uiscera miserationis imple
te gaudiū meum ut id sapiatis. eand̄ cari
tatem h̄ntes unanimes id ip̄m sentientes
nichil p̄ ɔtentionem neq; p̄ inanem gl̄iam s; in
humilitate superiores sibi inuicem arbitran
tes ñ q̄ sua s̄t singuli ɔsiderantes s; ea q̄ alioꝝ.
Hoc enī sentite ī uob̄ q̄ ⁊ in x̄ ihu. Qui cū in for
ma dī ēēt nō rapinam arbitratus ē. ēē se e
qualem deo. s; semet ip̄m exinaniuit formā
serui accipiens. ī similitudinē hominū f̄c̄s
⁊ h̄itu inuentus ut homo. humiliauit semet
ip̄m f̄c̄s obediens p̄ri usq; ad mortē. mortē
aūt crucis. p̄p̄ q̄ ⁊ deus illum exaltauit ⁊ do
nauit illi nom̄ q̄ ē s̄r omne nom̄. ut in noīe
ihu omē genu flectatur. celestiū t̄restriū

⁊ infernoꝝ. ⁊ omnis lingua ɔfiteatur q̄ dn̄s ihc
x̄ in gl̄ia ē dī p̄ris. Itaq; kmī mei sic semp̄
obedistis nō in p̄sentia mei tm̄ s; multo mag̃
nc̄ in absentia mea. cū metu ⁊ tremore uīam
salutem opamini. Ds̄ ē. enī qui opatur in
uob̄ ⁊ uelle p̄ficere p̄ bona uoluntate. Oīa aūt
facite sine murmurationib; ⁊ hesitationib; ut si
tis sine querela ⁊ simplices filii dī. sine rep̄hensi
one in medio nationis praue ⁊ p̄use. Int̄ q̄s
luceatis sic luminaria in mundo uerbū uite ɔ̄
tinentes ad gl̄iam meam in die xp̄i qui non
in uacuum cucurri. neq; in uanū laboraui. S; ⁊
si immolor s̄r sacrificiū ⁊ obsequiū fidei uīe
gaudeo ⁊ congratulor omnib; uob̄. id ip̄m aūt
⁊ uos gaudete ⁊ ɔgratulamini m̄. Spero aūt
ī dn̄o ihu timotheum me cito mittere ad uos.
ut ⁊ ego bono aīo sim cognitis q̄ circa uos s̄t.
Neminē enī habeo tam unanimem q̄ sincera
affectione pro uobis sollicitus sit. Oēs enī sua
q̄runt nō que sunt ihu x̄. Expimentum aūt eius
cognoscite q̄m sic p̄ri filius mecū seruiuit ī
euangelio. Hunc ḡ spero me mittere ad uos
mox ut uidero q̄ circa me sunt. Confido aūt
ī dn̄o q̄d ⁊ ip̄e ueniam ad uos cito. Necc̄m
aūt estimaui epafroditum f̄rem ⁊ coopera
torem ⁊ ɔmilitonem meum. uīm aūt ap̄lm
⁊ ministrum necc̄itatis mee mittē ad uos.
q̄m quidē omnes uos desiderabat. ⁊ mestus erat
p̄p̄ea q̄d audieratis illum infirmari multū.
Nam ⁊ infirmatus est usq; ad mortem. s; ds̄
misertus est eius. nō solum aūt eius ūm ⁊
⁊ mei ne tristiciam s̄r tristiciam h̄rem. festi
nantius ḡ misi illum ut uiso eo itm̄ gaude
atis. ⁊ ego sine tristicia sim. Excipite itaq; il
lū c̄ omni gaudio ī dn̄o. ⁊ eiusmō c̄ hono
re habetote. q̄m p̄p̄ opus x̄ usq; ad mortē
accessit. tradens animam suam ut impleret
id q̄ ex uob̄ deerat erga meū obsequiū.

De cetero f̄res mei gaudete in dn̄o eadem uob̄
scribere m̄ quidē non pigrum. uob̄ aūt necc̄m.
Videte canes. uidete malos operarios. uidete
ɔcisionem. Nos enī sumus circumcisio q̄ sp̄u
deo seruimus. ⁊ gl̄iamur ī xp̄o ihu. ⁊ non
ī carne fiduciam h̄ntes tamq̄m ego h̄am ɔ
fidentiam ⁊ in carne. Siquis aūt uidetur ɔ
fidere in carne ego mag̃ circumcisus. viii.
die. ex genere isrl̄. de tribu beniamin. he
breus ex hebreis s̄cdm legem phariseus s̄cdm
emulationem p̄sequēs ecc̄liam dei s̄cdm iu
sticiam que in lege ē. ɔuersatus sine querela.
S; que michi fuerunt lucra hec arbitratus sū
p̄p̄ xpm detrimenta. Verumptamē existimo omnia
detrimentum ēē p̄p̄ eminentem sc̄iam ihu x̄
dn̄i mei. p̄p̄ quem omnia detrimentum feci.
⁊ arbitror ut stercora ut xpm lucrifaciam.
⁊ inueniar in illo non h̄ns meam iusticiam.
q̄ ex lege ē. s; illam q̄ ex fide ē ihu xp̄i.
que ex deo ē iusticia in fide ad cognoscend̄
illum. ⁊ uirtutem resurrectionis eius. ⁊ soci

etatem passionis illius, configuratus morti eius, si quomodo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis. Non quod iam acceperim, aut iam perfectus sim; sequor autem, si comprehendam in quo et comprehensus sum a Christo Ihesu. Fratres, ego me non arbitror comprehendisse. Unum autem, que quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero que sunt priora extendens me ipsum, ad destinatum persequor, ad bravium superne vocationis Dei in Christo Ihesu. Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus; et si quid aliter sapitis, et hoc vobis Deus revelabit. Verumptamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus, et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote, fratres, et observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant, quos sepe dicebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis Christi; quorum finis est interitus, quorum deus venter est, et gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in celis est, unde et salvatorem expectamus dominum Ihesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue, secundum operationem qua possit etiam subicere sibi omnia.

Itaque fratres mei karissimi et desideratissimi, gaudium meum et corona mea, sic state in Domino, karissimi. Euchodiam rogo et Sinticen deprecor idipsum sapere in Domino. Etiam rogo et te, germane compar, adiuva illas que mecum laboraverunt in evangelio cum Clemente et ceteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vite. Gaudete in Domino semper; iterum dico, gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus; Dominus prope est. Nichil solliciti sitis, sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestre innotescant apud Deum. Et pax Dei, que exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra et intelligentias vestras in Christo Ihesu. De cetero, fratres, quecumque sunt vera, quecumque pudica, quecumque sancta, quecumque iusta, quecumque amabilia, quecumque bone fame, si qua virtus, si qua laus discipline, hec cogitate. Que et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me, hec agite; et Deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum autem in Domino vehementer, quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire, sicut et sentiebatis; occupati autem eratis. Non quasi propter penuriam dico; ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio et humiliari, scio et habundare; ubique et in omnibus institutus sum, et saturari et esurire, et habundare et penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Verumptamen bene fecistis communicantes tribulationi mee. Scitis autem et vos, Philippenses, quod in principio evangelii, quando profectus sum a Macedonia, nulla michi ecclesia communicavit in ratione dati et accepti nisi vos soli; quia et Thessalonicam et semel et bis in usum michi misistis. Non quia quero datum, sed requiro fructum habundantem in ratione vestra. Habeo autem omnia et habundo; repletus sum, acceptis ab Epafrodito que misistis in odorem suavitatis, hostiam acceptam, placentem Deo. Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum secundum divitias suas in gloria in Christo Ihesu. Deo autem et patri nostro gloria in secula seculorum, amen. Salutate omnem sanctum in Christo Ihesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti, maxime qui de domo Cesaris sunt. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum spiritu vestro, amen.

Incipit prologus in epistola ad Thessalonicenses.

Thessalonicenses sunt Macedones, qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide, etiam in persecutione civium suorum; preterea nec receperunt ea que a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab Athenis.

Incipit epistola ad Thessalonicenses I.

Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesie Thessalonicensium in Deo patre et domino Ihesu Christo: gratia vobis et pax. Gratias agimus Deo semper pro omnibus vobis, memoriam facientes in orationibus nostris sine intermissione, memores operis fidei vestre et laboris et caritatis et sustinentie spei domini nostri Ihesu Christi ante Deum et patrem nostrum, scientes, fratres dilecti a Deo, electionem vestram; quia evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum, sed et in virtute et in Spiritu Sancto et in plenitudine multa, sicut scitis quales fuimus in vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis et Domini, excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio Spiritus Sancti, ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in Macedonia et in Achaia. A vobis enim diffamatus est sermo Domini non solum in Macedonia et in Achaia, sed in omnem locum fides vestra que est ad Deum profecta est, ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de nobis annuntiant qualem introitum habuimus ad vos, et quomodo conversi estis ad Deum a simulacris, servire Deo vivo et vero, et expectare filium eius de celis, quem suscitavit ex mortuis, Ihesum, qui eripuit nos ab ira ventura.

Nam ipsi scitis introitum nostrum ad vos, quia non inanis fuit; sed ante passi et contumeliis affecti, sicut scitis, in Philippis, fiduciam habuimus in Deo nostro loqui ad vos evangelium Dei in multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra non de errore, neque de inmunditia, neque in dolo; sed sicut probati sumus a Deo ut crederetur nobis evangelium, ita loquimur, non quasi hominibus placentes, sed Deo, qui probat corda nostra. Neque enim fuimus aliquando in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione avaritie; Deus testis est; nec querentes ab hominibus gloriam, neque a vobis neque ab aliis, cum possemus oneri esse ut Christi apostoli; sed facti sumus parvuli in medio vestrum, tamquam si nutrix foveat filios suos: ita desiderantes vos cupide volebamus tradere vobis non solum evangelium Dei, sed etiam animas nostras, quoniam karissimi nobis facti estis. Memores enim estis, fratres, laboris nostri et fatigationis: nocte et die operantes, ne quem vestrum gravaremus.

predicavimus vobis evangelium dei. Vos testes estis et deus quam sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis fuimus sicut scitis qualiter unumquemque vestrum tamquam pater filios suos deprecantes vos et consolantes testificati sumus ut ambularetis digne deo qui vocavit vos in suum regnum et gloriam. Ideo et nos gratias agimus deo sine intermissione quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei accepistis illud non ut verbum hominum sed sicut est vere verbum dei qui operatur in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei quae sunt in iudaea in christo iesu quia eadem passi estis et vos a contribulibus vestris sicut et ipsi a iudaeis qui et dominum occiderunt iesum et prophetas et nos persecuti sunt et deo non placent et omnibus hominibus adversantur prohibentes nos gentibus loqui ut salvae fiant ut impleant peccata sua semper. Pervenit enim ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus horae aspectu non corde habundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio quoniam voluimus venire ad vos ego quidem paulus et semel et iterum sed impedivit nos sathanas. Quae est enim nostra spes aut gaudium aut corona gloriae nonne vos ante dominum nostrum iesum christum estis in adventu eius. Vos enim estis gloria nostra et gaudium.

III

Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere athenis solis et misimus timotheum fratrem nostrum et ministrum dei in evangelio christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra ut nemo moveatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus. Nam et cum apud vos essemus praedicebamus vobis passuros nos tribulationes sicut et factum est et scitis. Propterea et ego amplius non sustinens misi ad cognoscendam fidem vestram ne forte temptaverit vos is qui temptat et inanis fiat labor noster. Nunc autem veniente timotheo ad nos a vobis et adnuntiante nobis fidem et caritatem vestram et quia memoriam nostri habetis bonam semper desiderantes nos videre sicut nos quoque vos. Ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate et tribulatione nostra per vestram fidem quoniam nunc vivimus si vos statis in domino. Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante deum nostrum nocte ac die habundantius orantes ut videamus faciem vestram et compleamus ea quae desunt fidei vestrae. Ipse autem deus et pater noster et dominus noster iesus christus dirigat viam nostram ad vos. Vos autem dominus multiplicet et habundare faciat caritatem in invicem et in omnes quemadmodum et nos in vobis ad confirmanda corda vestra sine querela in sanctitate ante deum et patrem nostrum in adventu domini nostri iesu christi cum omnibus sanctis eius amen.

IIII

De cetero ergo fratres rogamus vos et obsecramus in domino iesu ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo vos oporteat ambulare et placere deo sic et ambuletis ut habundetis magis. Scitis enim quae praecepta dederim vobis per dominum iesum. Haec est enim voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos a fornicatione ut sciat unusquisque vestrum suum vas possidere in sanctificatione et honore non in passione desiderii sicut et gentes quae ignorant deum. Et ne quis supergrediatur neque circumveniat in negotio fratrem suum quoniam vindex est dominus de omnibus his sicut praediximus vobis et testificati sumus. Non enim vocavit nos deus in inmunditiam sed in sanctificationem. Itaque qui haec spernit non hominem spernit sed deum qui etiam dedit spiritum suum sanctum in vobis. De caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere vobis. Ipsi enim vos a deo didicistis ut diligatis invicem. Etenim facitis illud in omnes fratres in universa macedonia. Rogamus autem vos fratres ut habundetis magis et operam detis ut quieti sitis et ut vestrum negotium agatis et operemini manibus vestris sicut praecepimus vobis et ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt et nullius aliquid desideretis. Nolumus autem ignorare vos fratres de dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quod iesus mortuus est et resurrexit ita et deus eos qui dormierunt per iesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini quia nos qui vivimus qui residui sumus in adventum domini non praeveniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de caelo et mortui qui in christo sunt resurgent primi. Deinde nos qui vivimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obviam christo in aera et sic semper cum domino erimus. Itaque consolamini invicem in verbis istis.

V

De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribam vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in nocte ita veniet. Cum enim dixerint pax et securitas tunc repentinus eis superveniet interitus sicut dolor in utero habenti et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris ut dies illa vos tamquam fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis et filii diei non sumus noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus induti loricam fidei et caritatis et galeam spem salutis quia non posuit nos deus in iram sed in adquisitionem salutis per dominum nostrum iesum christum qui mortuus est pro nobis ut sive vigilemus sive dormiamus simul cum illo vivamus. Propter quod consolamini invicem et aedificate alterutrum sicut et facitis. Rogamus autem vos fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos et praesunt vobis in domino et monent vos ut habeatis illos habundantius in caritate propter opus illorum pacem habete cum eis. Rogamus autem vos fratres corripite inquietos consolamini pusillanimes suscipite infirmos patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat sed semper quod bonum est sectamini in invicem et in omnes. Semper gaudete sine intermissione orate in omnibus gratias agite. Haec est enim voluntas dei in christo iesu in omnibus vobis. Spiritum nolite

extinguere. prophetias nolite spernere. Omnia autem probate. quod bonum est tenete. Ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autem deus pacis sanctificet vos per omnia ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventu domini nostri Ihesu Christi servetur. Fidelis est deus qui vocavit vos. qui etiam faciet. Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in osculo sancto. Adiuro vos per dominum ut legatur epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gratia domini nostri Ihesu Christi vobiscum. amen.

Ad Thessalonicenses. Incipit secundam scribit epistolam: argumentum

apostolus et notum facit in epistola adveniet de temporibus novissimis. Thessalonicenses et de adversarii detectione scribens hanc epistolam ab Athenis per Titum et Onesimum. Incipit epistola ad Thessalonicenses II

Paulus et Silvanus et Timotheus ecclesie Thessalonicensium in deo patre nostro et domino Ihesu Christo. gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Ihesu Christo. Gratias agere debemus deo semper pro vobis fratres ita ut dignum est. quoniam supercrescit fides vestra. et habundat caritas uniuscuiusque omnium vestrum in invicem. ita ut et nos ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis dei pro patientia vestra et fide in omnibus persecutionibus vestris et tribulationibus quas sustinetis in exemplum iusti iudicii dei. ut digni habeamini in regno dei. pro quo et patimini si tamen iustum est apud deum retribuere tribulationem his qui vos tribulant. et vobis qui tribulamini requiem nobiscum in revelatione domini Ihesu de celo cum angelis virtutis eius in flamma ignis dantis vindictam his qui non noverunt deum. et qui non obediunt evangelio domini nostri Ihesu Christi. qui penas dabunt in interitu eternas. a facie domini et a gloria virtutis eius. cum venerit glorificari in sanctis suis. et admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illo. in quo etiam oramus semper pro vobis. ut dignetur vos vocatione sua deus noster. et impleat omnem voluntatem bonitatis. et opus fidei in virtute. ut clarificetur nomen domini nostri Ihesu Christi in vobis. et vos in illo secundum gratiam domini nostri Ihesu Christi. Rogamus autem vos fratres per adventum domini nostri Ihesu Christi et nostre congregationis in ipsum ut non cito moveamini a sensu vestro neque terreamini. neque per spiritum neque per sermonem. neque per epistolam tamquam per nos missam quasi instet dies domini. ne quis vos seducat ullo modo quoniam nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit homo peccati filius perditionis. qui adversatur et extollitur supra omne quod dicitur deus. aut quod colitur. ita ut in templo dei sedeat. ostendens se tamquam sit deus. Non retinetis quod cum essem apud vos adhuc hec dicebam vobis. et nunc quid detineat scitis. ut reveletur in suo tempore. Nam misterium iam operatur iniquitatis. tantum ut qui tenet nunc teneat donec de medio fiat. et tunc revelabitur ille iniquus quem dominus Ihesus interficiet spiritu oris sui. et destruet illustratione adventus sui. eum cuius est adventus secundum operationem Sathane in omni virtute et signis et prodigiis mendacibus et in omni seductione iniquitatis his qui pereunt eo quod caritatem veritatis non receperunt ut salvi fierent. Ideo mittet illis deus operationem erroris ut credant mendacio ut iudicentur omnes qui non crediderunt veritati. sed consenserunt iniquitati. Nos autem debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres dilecti a deo quod elegit nos deus primitias in salutem in sanctificationem spiritus et fide veritatis. In qua et vocavit vos per evangelium nostrum in acquisitionem glorie domini nostri Ihesu Christi. Itaque fratres state et tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem sive per epistolam nostram. Ipse autem dominus noster Ihesus Christus et deus pater noster qui dilexit nos. et dedit consolationem eternam. et spem bonam in gratia exhortetur corda vestra et confirmet in omni opere et sermone bono. De cetero fratres orate pro nobis ut sermo dei currat et clarificetur sicut et apud vos. et ut liberemur ab inportunis et malis hominibus. Non enim omnium est fides. Fidelis autem dominus est qui confirmabit vos et custodiet a malo. Confidimus autem fratres de vobis in domino quoniam que precipimus et facitis et facietis. Dominus autem dirigat corda vestra in caritate dei et patientia Christi. Denuntiamus autem vobis fratres in nomine domini nostri Ihesu Christi ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos. quoniam non inquieti fuimus apud vos. neque gratis panem manducavimus ab aliquo. sed in labore et in fatigatione nocte ac die operantes ne quem vestrum gravaremus. Non quasi non habuerimus potestatem sed ut nosmet ipsos formam daremus vobis ad imitandum nos. Nam et cum essemus apud vos hoc denuntiabamus vobis quoniam si quis non vult operari nec manducet. Audivimus enim inter vos quosdam ambulare inquiete nichil operantes sed curiose agentes. His autem qui eiusmodi sunt denuntiamus et obsecramus in domino Ihesu Christo ut cum silentio operantes panem suum manducent. Vos autem fratres nolite deficere benefacientes in Christo Ihesu domino nostro. Quod si quis non obedierit verbo nostro per epistolam hunc notate. et ne commisceamini cum illo ut confundatur. et nolite quasi inimicum existimare. sed corripite ut fratrem. Ipse autem dominus pacis det vobis pacem sempiternam in omni loco. Dominus cum omnibus vobis. Salutatio mea manu Pauli quod est signum in omni epistola ita scribo. Gratia domini nostri Ihesu Christi cum omnibus vobis amen.

Incipit argumentum in epistola

Colosenses et hi sicut laodicenses sunt
asiani. Et ipsi preventi erant a pseu-
do apostolis. nec ad hos accessit ipse
apostolus. sed et hos per epistolam corrigit.
Audierant enim verbum ab ar-
chippo qui et ministerium in eos accepit. Ergo apostolus
iam ligatus scribit eis ab epheso per tichicum di-
aconem. et onesimum acolitum. Incipit e-

pistola ad colosenses.

Paulus apostolus
christi ihesu per vo-
luntatem dei. et timotheus frater
his qui sunt colosis sanctis
et fidelibus fratribus in christo ihesu.
gratia vobis et pax a deo patre
nostro. Gratias agimus deo
et patri domini nostri ihesu christi sem-
per pro vobis orantes. audientes fidem
vestram in christo ihesu. et dilectionem quam habetis
in sanctos omnes. propter spem que reposita est vobis
in celis. quam audistis in verbo veritatis evan-
gelii quod pervenit ad vos. sicut et in universo
mundo est. fructificat et crescit. sicut in vo-
bis ex ea die qua audistis et cognovistis
gratiam dei in veritate sicut didicistis ab epa-
fra karissimo conservo nostro qui est fidelis pro
vobis minister christi ihesu. qui etiam manifestavit
nobis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos
ex qua die audivimus non cessamus
pro vobis orantes et postulantes ut imple-
amini agnitione voluntatis eius in omni
sapientia et intellectu spirituali ut ambuletis
digne deo per omnia placentes in omni
opere bono fructificantes et crescentes
in scientia dei in omni virtute confortati
secundum potentiam claritatis eius in omni
paciencia et longanimitate cum gaudio
gratias agentes deo patri qui dignos nos fecit
in partem sortis sanctorum in lumine qui eripuit nos de
potestate tenebrarum et transtulit in regnum filii
dilectionis sue in quo habemus remissionem et
redemptionem peccatorum qui est imago dei invisi-
bilis primogenitus omnis creature. quia in ipso
condita sunt universa in celis et in terra. visibi-
lia et invisibilia. sive throni sive dominati-
ones. sive principatus. sive potestates. omnia per ipsum
et in ipso creata sunt. et ipse est ante omnes. et omnia in ipso
constant. et ipse est caput corporis ecclesie. qui est princi-
pium primogenitus ex mortuis. ut sit in omnibus
ipse primatum tenens. quia in ipso complacuit om-
nem plenitudinem inhabitare. et per eum recon-
ciliari omnia in ipso pacificans per sanguinem
crucis eius sive que in terris sunt sive que in
celis. Et vos cum essetis aliquando alienati et inimi-
ci sensu in operibus malis. nunc autem reconcili-
avit in corpore carnis eius per mortem exhibe-
re vos sanctos et inmaculatos et inreprehensibiles
coram ipso si tamen permanetis in fide fundati et
stabiles et inmobiles a spe evangelii quod
audistis quod predicatum est in universa creatura
que sub celo est. cuius factus sum ego paulus
minister. qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis
et adimpleo ea que desunt passionum christi in car-
ne mea pro corpore eius quod est ecclesia. cuius factus
sum ego minister secundum dispensationem dei.
que data est michi in vobis ut impleam verbum dei
misterium quod absconditum fuit a seculis et genera-
tionibus. nunc autem manifestatum est sanctis eius. quibus
voluit deus notas facere divitias glorie sacramen-
ti huius in gentibus quod est christus in vobis spes glorie.
quem nos annuntiamus corripientes omnem hominem
et docentes omnem hominem in omni sapientia ut exhi-
beamus omnem hominem perfectum in christo ihesu in quo
et laboro certando secundum operationem eius quam o-
peratur in me in virtute. Volo enim vos scire

II

qualem sollicitudinem habeam pro vobis et pro eis
qui sunt laodicie. et quicumque non viderunt faciem
meam in carne ut consolentur corda ipsorum instruc-
ti in caritate. et in omnes divitias plenitudinis
intellectus in agnitione misterii dei patris ihesu
christi in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie abscon-
diti. Hoc autem dico ut nemo vos decipiat in sub-
limitate sermonum. Nam et si corpore absens
sum sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns ordinem
vestrum et firmamentum eius que in christo est fidei vestre.
Sicut ergo accepistis dominum ihesum christum in ipso am-
bulate radicati et superedificati in ipso et confir-
mati in fide sicut et didicistis habundantes in illo
in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipi-
at per philosophiam et inanem fallaciam secundum
traditionem hominum. secundum elementa mundi.
et non secundum christum quia in ipso inhabitat omnis pleni-
tudo divinitatis corporaliter. et estis in illo reple-
ti. qui est caput omnis principatus et potestatis.
in quo et circumcisi estis circumcisione non
manu facta in expoliatione corporis carnis. in circum-
cisione ihesu christi consepulti ei in baptismo in quo et
resurrexistis per fidem operationis dei qui su-
scitavit illum a mortuis. Et vos cum mortui
essetis in delictis et preputio carnis vestre convivifi-
cavit cum illo donans vobis omnia delicta. de-
lens quod adversus nos erat chirographum decre-
ti quod erat contrarium nobis. et ipsum tulit de me-
dio affigens illud cruci. expolians principatus
et potestates transduxit confidenter. palam
triumphans illos in semet ipso. Nemo ergo vos
iudicet in cibo aut in potu aut in parte
diei festi aut neomenie. aut sabbatorum que sunt
umbra futurorum. corpus autem christi. Nemo

III

vos seducat volens in humilitate et religione an-
gelorum que non vidit ambulans frustra inflatus
sensu carnis sue. et non tenens caput ex quo to-
tum corpus per nexum et coniunctione subministratum
et constructum crescit in augmen-
tum dei. Si mortui estis cum christo ab elementis
huius mundi quid adhuc tamquam viventes
in mundo decernitis ne tetigeritis neque gustaveri-
tis neque contrectaveritis que sunt omnia in interitu
ipso usu secundum precepta et doctrinas hominum que sunt
quidem rationem habentia sapientie in superstitione et
humilitate. et ad non parcendum corpori non

III. non in honore aliquo ad saturitatem carnis. Igitur si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt quaerite, ubi Christus est in dextera Dei sedens: quae sursum sunt sapite, non quae super terram. Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum enim Christus apparuerit, vita vestra: tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra quae sunt super terram: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, et avaritiam, quae est simulacrorum servitus: propter quae venit ira Dei in filios incredulitatis: in quibus et vos ambulastis aliquando, cum viveretis in illis. Nunc autem deponite et vos omnia: iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum eum qui renovatur in agnitionem Dei secundum imaginem eius qui creavit eum: ubi non est masculus et femina, gentilis et Iudaeus, circumcisio et praeputium, barbarus et Scytha, servus et liber: sed omnia et in omnibus Christus. Induite ergo vos sicut electi Dei, sancti et dilecti, viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam: supportantes invicem, et donantes vobismetipsis si quis adversus aliquem habet querelam: sicut et Dominus donavit vobis, ita et vos. Super omnia autem haec caritatem habete, quod est vinculum perfectionis: et pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua et vocati estis in uno corpore: et grati estote. Verbum Christi habitet in vobis abundanter, in omni sapientia, docentes et commonentes vosmetipsos in psalmis, hymnis, et canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo. Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi, gratias agentes Deo et Patri per ipsum. Mulieres subditae estote viris, sicut oportet, in Domino. Viri, diligite uxores vestras, et nolite amari esse ad illas. Filii, obedite parentibus per omnia: hoc enim placitum est in Domino. Patres, nolite ad iracundiam provocare filios vestros, ut non pusillo animo fiant. Servi, obedite per omnia dominis carnalibus, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis, timentes Deum. Quodcumque facitis, ex animo operamini sicut Domino, et non hominibus: scientes quod a Domino accipietis retributionem hereditatis. Domino Christo servite. Qui enim iniuriam facit, recipiet id quod inique gessit: et non est acceptio personarum apud Deum.

IIII. Domini, quod iustum est et aequum servis praestate: scientes quod et vos Dominum habetis in caelo. Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione: orantes simul et pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi, propter quod etiam vinctus sum, ut manifestem illud ita ut oportet me loqui. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt, tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, ut sciatis quomodo vos oporteat unicuique respondere. Quae circa me sunt omnia vobis nota faciet Tychicus, carissimus frater et fidelis minister et conservus in Domino: quem misi ad vos ad hoc ipsum, ut cognoscat quae circa vos sunt, et consoletur corda vestra, cum Onesimo carissimo et fideli fratre, qui est ex vobis. Omnia quae hic aguntur nota facient vobis. Salutat vos Aristarchus concaptivus meus, et Marcus consobrinus Barnabae, de quo accepistis mandata: si venerit ad vos, excipite illum: et Iesus qui dicitur Iustus: qui sunt ex circumcisione: hi soli sunt adiutores mei in regno Dei, qui mihi fuerunt solatio. Salutat vos Epaphras, qui ex vobis est, servus Christi Iesu, semper sollicitus pro vobis in orationibus, ut stetis perfecti et pleni in omni voluntate Dei. Testimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem pro vobis et pro his qui sunt Laodiciae, et qui Hierapoli. Salutat vos Lucas medicus carissimus, et Demas. Salutate fratres qui sunt Laodiciae, et Nympham, et quae in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud vos epistola haec, facite ut et in Laodicensium ecclesia legatur: et eam quae Laodicensium est, vos legatis. Et dicite Archippo: Vide ministerium quod accepisti a Domino, ut illud impleas. Salutatio mea manu Pauli. Memores estote vinculorum meorum. Gratia Domini nostri Iesu Christi vobiscum. Amen.

Incipit argumentum in epistolam ad Thimotheum i.

Timotheum instruit et docet de ordinatione episcopi et diaconi et omnis ecclesiasticae disciplinae, scribens ei a Laodicia.

Incipit epistola ad Thimotheum.

Paulus apostolus Christi Iesu secundum imperium Dei salvatoris nostri, et Christi Iesu spei nostrae: Timotheo dilecto filio in fide. Gratia, misericordia et pax a Deo Patre, et Christo Iesu Domino nostro. Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi cum irem in Macedoniam, ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent, neque intenderent fabulis et genealogiis interminatis: quae quaestiones praestant magis quam aedificationem Dei, quae est in fide. Finis autem praecepti est caritas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta. A quibus quidam aberrantes, conversi sunt in vaniloquium, volentes esse legis doctores, non intelligentes neque quae loquuntur, neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona est lex, si quis ea legitime utatur: sciens hoc quia iusto lex non est posita, sed iniustis et non subditis, impiis et peccatoribus, sceleratis et contaminatis, parricidis et matricidis, homicidis, fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, periuris, et si quid aliud sanae doctrinae adversatur, quae est secundum evangelium gloriae beati Dei, quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortavit, Christo Iesu Domino nostro, quia fidelem me existimavit, ponens in ministerio: qui prius fui blasphemus, et persecutor, et contumeliosus: sed misericordiam Dei consecutus sum, quia ignorans feci in incre-

-bulitate. Superhabundavit autem gratia domini nostri cum fide et dilectione que est in Christo Ihesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus quia Christus Ihesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum ut in me primum ostenderet Ihesus Christus omnem patientiam ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam eternam. Regi autem seculorum immortali invisibili soli deo honor et gloria in secula seculorum amen. Hoc preceptum commendo tibi fili Timothee secundum precedentes in te prophetias ut milites in illis bonam militiam habens fidem et bonam conscientiam quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt ex quibus est Hymeneus et Alexander quos tradidi Sathane ut discant non blasphemare.

II. Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes orationes postulationes gratiarum actiones pro omnibus hominibus pro regibus et omnibus qui in sublimitate constituti sunt ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum et acceptum coram salvatore nostro deo qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Unus enim deus unus et mediator dei et hominum homo Christus Ihesus qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus cuius testimonium temporibus suis confirmatum est in quo positus sum ego predicator et apostolus veritatem dico in Christo Ihesu et non mentior doctor gentium in fide et veritate. Volo ergo viros orare in omni loco levantes puras manus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornantes se non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veste preciosa sed quod decet mulieres promittentes pietatem per bona opera. Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est deinde Eva. Et Adam non est seductus mulier autem seducta in prevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem si permanserit in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate.

III. Fidelis sermo et omni acceptione plenus. Si quis episcopatum desiderat bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse unius uxoris virum sobrium prudentem ornatum pudicum hospitalem doctorem non vinolentum non percussorem sed modestum non litigiosum non cupidum sue domui bene prepositum filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue preesse nescit quomodo ecclesie dei diligentiam habebit? Non neophitum ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab his qui foris sunt ut non in obprobrium incidat et in laqueum diaboli. Diacones similiter pudicos non bilingues non multo vino deditos non turpe lucrum sectantes habentes misterium fidei in conscientia pura. Et hii autem probentur primum et sic ministrent nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas non detrahentes sobrias fideles in omnibus. Diacones sint unius uxoris viri qui filiis suis bene presint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint gradum bonum sibi acquirent et multam fiduciam in fide que est in Christo Ihesu. Hec tibi scribo fili Timothee sperans me venire ad te cito. Si autem tardavero ut scias quomodo oporteat te in domo dei conversari que est ecclesia dei vivi columpna et firmamentum veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum. Quod manifestatum est in carne iustificatum est in spiritu apparuit angelis predicatum est gentibus creditum est in mundo assumptum est in gloria.

IIII. Spiritus autem manifeste dicit quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum in ypocrisi loquentium mendacium et cauteriatam habentium suam conscientiam prohibentium nubere abstinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et his qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona et nichil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Hec proponens fratribus bonus eris minister Christi Ihesu enutritus verbis fidei et bone doctrine quam assecutus es. Ineptas autem et aniles fabulas devita. Exerce te ipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis est promissionem habens vite que nunc est et future. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur quia speramus in deum vivum qui est salvator omnium hominum maxime fidelium. Precipe hec et doce. Nemo adolescentiam tuam contempnat sed exemplum esto fidelium in verbo in conversatione in caritate in fide in castitate. Dum venio attende lectioni exhortationi et doctrine. Noli negligere gratiam dei que in te est que data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbiterii. Hec meditare in his esto ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrine insta in illis. Hoc enim faciens et te ipsum salvum facies et eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaveris sed obsecra ut patrem. Iuvenes ut fratres. Anus ut matres. Iuvenculas ut sorores in omni castitate. Viduas honora que vere vidue sunt.

V. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet discat primum domum suam regere et mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram deo. Que autem vere vidua est et desolata speret in deum et instet obsecrationibus et orationibus nocte ac die. Nam que in deliciis est vivens mortua est. Et hoc precipe ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem negavit et est infideli deterior. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum que fuerit unius viri uxor in operibus bonis testimonium habens si filios educavit si hospicio recepit si sanctorum pedes lavit si tribulationem patientibus subministravit si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores autem viduas devita.

Cum enim luxuriate fuerint in Christo nubere volunt. habentes dampnationem quia primam fidem irritam fecerunt. Simul autem et otiose discunt circuire domos. non solum autem otiose sed et verbose et curiose loquentes que non oportet. Volo autem iuniores nubere. filios procreare. matresfamilias esse. nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Iam enim quedam conversae sunt retro post sathanam. Si quis fidelis habet viduas subministret illis et non gravetur ecclesia ut hiis que vere vidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur. maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura. Non infrenabis os bovis triturantis. et dignus est operarius mercede sua. Adversus presbiterum accusationem noli recipere. nisi sub duobus et tribus testibus. Peccantes autem coram omnibus argue. ut et ceteri timorem habeant. Testor coram deo et Christo Ihesu et electis angelis eius. ut hec custodias. sine preiudicio nichil faciens in aliam partem declinando. Manus cito nemini imposueris. neque communicaveris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere. sed modico vino utere propter stomachum tuum. et frequentes tuas infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium. Quorundam autem et subsecuntur. Similiter et facta bona manifesta sunt. et que aliter se habent abscondi non possunt.

VI Quicumque enim sunt sub iugo servi dominos suos omni honore dignos arbitrentur. ne nomen domini et doctrina blasphemetur. Qui autem fideles habent dominos non contempnant quia fratres sunt sed magis serviant quia fideles sunt et dilecti qui beneficii participes sunt. Hec doce et hec exhortare. Si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri Ihesu Christi. et ei que secundum pietatem est doctrine superbus est nichil sciens. sed languens circa questiones et pugnas verborum. ex quibus oriuntur invidie. contentiones. blasphemie. suspitiones male. conflictationes hominum mente corruptorum. et qui veritate privati sunt existimantium questum esse pietatem. Est autem questus magnus pietas cum sufficientia. Nichil enim intulimus in hunc mundum. haut dubium quia nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur hiis contenti sumus. Nam qui volunt divites fieri incidunt in temptationem. et in laqueum diaboli. et desideria multa et inutilia et nociva que mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas. quam quidam appetentes erraverunt a fide. et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo dei hec fuge. sectare vero iustitiam. pietatem. fidem. caritatem. patientiam. mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei. Apprehende vitam eternam in qua vocatus es. et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Precipio tibi coram deo qui vivificat omnia in Christo Ihesu qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem ut serves mandatum sine macula. irreprehensibile usque in adventum domini nostri Ihesu Christi quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens rex regum. et dominus dominantium. Qui solus habet immortalitatem et lucem habitat inaccessibilem. Quem nullus hominum vidit sed nec videre potest. Cui est honor et gloria et imperium in sempiternum amen. Divitibus huius seculi precipe non sublime sapere. neque sperare in incerto divitiarum sed in deo vivo qui prestat nobis omnia habunde ad fruendum. Bene agere. divites fieri in operibus bonis. facile tribuere. communicare. thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum. ut apprehendant veram vitam. O Tymothee depositum custodi. devitans prophanas vocum novitates. et oppositiones falsi nominis scientie quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia dei tecum amen. Explicit epistola ad Timotheum i.

Incipit argumentum in epistolam ii.

Item Tymotheo scribit de exhortatione martirii. et omnis regule veritatis. et quid futurum sit temporibus novissimis. et de sua passione scribens a Laodicia.

Incipit epistola ad Timotheum ii.

Paulus apostolus Christi Ihesu per voluntatem dei secundum promissionem vite que est in Christo Ihesu Tymotheo karissimo filio gratia. misericordia. pax. a deo patre. et Christo Ihesu domino nostro. Gratias ago deo cui servio a progenitoribus meis in conscientia pura. quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die desiderans te videre. memor lacrimarum tuarum ut gaudio implear. Recordationem accipiens eius fidei que est in te non ficta. que et habitavit primum in avia tua Loide. et matre tua Eunice. Certus sum autem quod et in te. Propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam dei que est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit deus nobis spiritum timoris. sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli itaque erubescere testimonium domini nostri Ihesu Christi. neque me vinctum eius. sed collabora in evangelio secundum virtutem dei qui nos liberavit et vocavit vocatione sua sancta. Non secundum opera nostra sed secundum propositum suum et gratiam que data est nobis in Christo Ihesu ante tempora secularia. Manifestata est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri Ihesu Christi. Qui destruxit quidem mortem. illuminavit autem vitam et incorruptionem per evangelium in quo positus sum ego predicator et apostolus. et magister gentium. Ob quam causam ego hec et patior sed non confundor. Scio enim cui credidi. et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem. Formam habe sanorum verborum que a me audisti in fide et dilectione in Christo Ihesu. Bonum depositum custodi per spiritum sanctum. qui habitat in nobis. Scis enim hoc quod aversi sunt a me omnes qui in Asia sunt ex quibus est Phigelus et Hermogenes. Det misericordiam dominus Onesiphori domui. quia sepe me refrigeravit et cathenam meam non erubuit. Sed cum Romam venisset sollicite

me quesivit et invenit. Det illi dominus invenire misericordiam
a domino in illo die. et quanta ephesi ministravit
mihi tu melius nosti. II. Tu ergo fili mi confortare in
gratia que est in christo ihesu. et que audisti a me per multos
testes hec commenda fidelibus hominibus qui idonei erunt
et alios docere. Labora sicut bonus miles ihesu christi.
Nemo militans deo implicat se secularibus negotiis. ut ei placeat cui se probavit. Nam et qui
certat in agone non coronabitur nisi legitime
certaverit. Laborantem agricolam oportet primum
de fructibus percipere. Intellige que dico. dabit
enim tibi dominus in omnibus intellectum. Memor esto
dominum ihesum christum resurrexisse a mortuis ex semine david secundum evangelium meum in quo la
boro usque ad vincula quasi male operans sed
verbum dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo
propter electos ut et ipsi salutem consequantur
que est in christo ihesu. cum gloria celesti. Fidelis sermo.
Nam si commortui sumus et convivemus. si su
stinebimus et conregnabimus. si negaverimus
et ille negabit nos. si non credimus ille fidelis
permanet. negare se ipsum non potest. Hec commo
neo testificans coram deo. Noli verbis contende
re in nichil utile nisi ad subversionem audienti
um. Sollicite autem cura te ipsum probabilem ex
hibere deo operarium inconfusibilem recte trac
tantem verbum veritatis. prophana autem et inaniloquia devita. Multum enim proficiunt ad
impietatem. et sermo eorum ut cancer serpit.
Ex quibus est philetus et hymeneus qui a veritate exciderunt dicentes resurrectionem iam
factam et subverterunt quorundam fidem. Sed fir
mum fundamentum dei stat habens signaculum hoc.
Cognovit dominus qui sunt eius. et discedat ab
iniquitate omnis qui nominat nomen domini.
In magna autem domo non solum sunt vasa
aurea et argentea sed et lignea et fictilia. et quedam
quidem in honorem. quedam autem in contumeliam.
Si quis ergo emundaverit se ab istis erit vas
in honorem sanctificatum et utile domino ad omne
opus bonum paratum. Iuvenilia vero deside
ria fuge. sectare vero iustitiam. fidem. caritatem.
pacem cum hiis qui invocant dominum de corde puro.
Stultas autem et sine disciplina questiones devita.
sciens quia generant lites. Servum autem domini non
oportet litigare sed mansuetum esse ad omnes.
docibilem patientem. cum modestia corripien
tem eos qui resistunt veritati. nequando deus det
illis penitentiam ad cognoscendam veritatem et re
sipiscant a diaboli laqueis a quo captivi
III. tenentur ad ipsius voluntatem. Hoc autem
scito quod in novissimis diebus instabunt tem
pora periculosa. et erunt homines se ipsos
amantes. cupidi. elati. superbi. blasphemi.
parentibus non obedientes. ingrati. scelesti.
sine affectione. sine pace. criminatores. in
continentes. immites. sine benignitate. proditores. protervi. tumidi. voluptatum ama
tores magis quam dei. habentes speciem quidem
pietatis. virtutem autem eius abnegantes.

et hos devita. Ex hiis enim sunt qui penetrant domos.
et captivas ducunt mulierculas oneratas
peccatis que ducuntur variis desideriis. semper discen
tes et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Que
admodum autem iamnes et mambres restiterunt moysi. ita et hii resistunt veritati. homines corrupti
mente. reprobi circa fidem. sed ultra non proficient.
Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus
sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doc
trinam. institutionem. propositum. fidem. longa
nimitatem. dilectionem. patientiam. persecutiones.
passiones qualia michi facta sunt antiochie. ycone. lystris. quales persecutiones sustinui et ex
omnibus eripuit me dominus. Et omnes qui pie volunt
vivere in christo ihesu persecutionem patiuntur. Mali
autem homines et seductores proficient in peius erran
tes. et in errorem mittentes. Tu vero permane in
hiis que didicisti et credita sunt tibi. sciens a quo didi
ceris. et quia ab infantia sacras litteras nosti. que
te possunt instruere ad salutem per fidem que est
in christo ihesu. Omnis enim scriptura divinitus in
spirata utilis est ad docendum. ad arguendum. ad cor
ripiendum. ad erudiendum in iustitia. ut perfectus
sit homo dei ad omne opus bonum instructus.
IIII. Testificor coram deo et christo ihesu qui iudicatu
rus est vivos et mortuos. et adventum ipsius
et regnum eius. predica verbum. insta opportu
ne importune. argue. obsecra. increpa in omni
patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctri
nam non sustinebunt. sed ad sua desideria coa
cervabunt sibi magistros prurientes auribus et a
veritate quidem auditum avertent. ad fabulas
autem convertentur. Tu vero vigila in omnibus labo
ra. opus fac evangeliste. ministerium tuum
imple. sobrius esto. Ego enim iam delibor et
tempus resolutionis mee instat. Bonum certamen
certavi. cursum consummavi. fidem servavi. In reliquo reposita est michi corona iustitie.
quam reddet michi dominus in illa die. iustus iudex.
Non solum autem michi sed et hiis qui diligunt adven
tum eius. Festina ad me venire cito. De
mas enim me reliquit diligens hoc seculum et abi
it thessalonicam. crescens in galatiam. ty
tus in dalmaticam. Lucas est mecum solus. Mar
cum assume et adduc tecum. est enim michi utilis in
ministerium. Tychicum autem misi ephesum. Pe
nulam quam reliqui troade apud carpum veni
ens affer tecum et libros. maxime autem membranas.
Alexander erarius multa mala michi ostendit
reddet illi dominus secundum opera eius. quem et tu
devita. valde enim restitit verbis nostris. In pri
ma mea defensione nemo michi affuit sed omnes
me dereliquerunt. non illis imputetur. Dominus
autem michi astitit et confortavit me. ut per me pre
dicatio impleatur. et audiant omnes gentes
et liberatus sum de ore leonis. Liberavit autem
me dominus ab omni opere malo et salvum fa
ciet in regnum suum celeste cui est gloria in
secula seculorum amen. Salutate priscam et aquilam.
et onesiphori domum. Erastus autem remansit

e. uidemus ihm xpm propter passionem mortis gloria et honore coronatum. ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia et per quem omnia qui multos filios in gloriam adduxerat auctorem salutis eorum per passionem consummare. Qui enim sanctificat et qui sanctificantur ex uno omnes. propter quam causam non confunditur fratres eos uocare dicens. Nuntiabo nomen tuum fratribus meis in medio ecclesie laudabo te. Et iterum. Ego ero fidens in eum. Et iterum. Ecce ego et pueri mei quos dedit mihi deus. Quia ergo pueri communicauerunt carni et sanguini et ipse similiter participauit eisdem. ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium. id est diabolum. et liberaret eos qui timore mortis per totam uitam obnoxii erant seruituti. Nusquam enim angelos apprehendit. sed semen abrahe apprehendit. unde debuit per omnia fratribus similari. ut misericors fieret et fidelis pontifex ad deum ut repropitiaret delicta populi. In eo enim in quo passus est ipse et temptatus. potens est et eis qui temptantur auxiliari.

III. Unde fratres sancti uocationis celestis participes considerate apostolum et pontificem confessionis nostre ihm qui fidelis est ei qui fecit illum sicut et moyses in omni domo eius. Amplioris enim glorie iste pre moyse dignus est habitus quanto ampliorem honorem habet domus qui fabricauit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo. Qui autem omnia creauit deus est. Et moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tamquam famulus in testimonium eorum que dicenda erant. xpc uero tamquam filius in domo sua. que domus sumus nos si fiduciam et gloriam spei usque ad finem firmam retineamus. Quapropter sicut dicit spiritus sanctus. Hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corda uestra. sicut in exacerbatione secundum diem temptationis in deserto ubi temptauerunt me patres uestri probauerunt et uiderunt opera mea quadraginta annis. propter quod offensus fui generationi huic et dixi semper hii errant corde. Ipsi uero non cognouerunt uias meas quibus iuraui in ira mea: si introibunt in requiem meam.

Videte fratres ne forte sit in aliquo uestrum cor malum incredulitatis discedendi a deo uiuo. sed adhortamini uosmet ipsos per singulos dies donec hodie cognominatur ut non obduretur quis ex uobis fallacia peccati. Participes enim xpi effecti sumus si tamen initium substantie eius usque ad finem firmum retineamus. dum dicitur. Hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corda uestra quemadmodum in illa exacerbatione. Quidam enim audientes exacerbauerunt. sed non uniuersi qui profecti sunt ab egypto per moysen. Quibus autem offensus est .xl. annis? nonne illis qui peccauerunt. quorum cadauera prostrata sunt in deserto. Quibus autem iurauit non introire in requiem ipsius nisi illis qui increduli fuerunt et uidemus quia non potuerunt introire in requiem ipsius propter incredulitatem.

IIII. Timeamus ergo fratres ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius existimetur aliquis ex uobis deesse. Et enim et nobis nuntiatum est quemadmodum illis. sed non profuit illis sermo auditus non admixtus fidei ex hiis que audierunt. Ingrediemur enim in requiem qui credidimus quemadmodum dixit. Sicut iuraui in ira mea si introibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab institutione mundi perfectis. Dixit enim quodam loco de die .vii. sic. Et requieuit deus die .vii. ab omnibus operibus suis. et in isto rursum. Si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest introire quosdam in illam. et hii quibus prioribus annuntiatum est non introierunt propter illam incredulitatem. Iterum terminat diem quendam hodie in dauid dicendo. post tantum temporis. sicut supra dictum est. Hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corda uestra quemadmodum in illa exacerbatione. Nam si eis ihesus requiem prestitisset numquam de alia loqueretur post hanc diem. Itaque relinquitur sabbatismus populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius et ipse requieuit ab operibus suis sicut et a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Viuus enim est sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti. et pertingens usque ad diuisionem anime ac spiritus. Compagum quoque et medullarum et discretor cogitationum et intentionum cordis. et non est ulla creatura inuisibilis in conspectu eius. Omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui penetrauit celos ihm filium dei teneamus spei nostre confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris. temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie eius ut misericordiam consequamur. et gratiam inueniamus in auxilio oportuno.

V. Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in hiis que sunt ad deum ut offerat dona et sacrificia pro peccatis qui condolere possit hiis qui ignorant et errant. quoniam et ipse circumdatus est infirmitate. et propterea debet quemadmodum et pro populo ita et pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem. sed qui uocatur a deo tamquam aaron. Sic et xpc non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret. sed qui locutus est ad eum. Filius meus es tu ego hodie genui te. Quemadmodum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit illum saluum facere a morte cum clamore ualido et lacrimis offerens exauditus est pro sua reuerentia. Et quidem cum esset filius dei didicit ex hiis que passus est obedientiam et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne. Appellatus est a deo pontifex iuxta ordinem melchisedech.

VI. de quo nobis grandis sermo et interpretabilis ad dicendum. Quoniam imbecilles facti estis ad audiendum. Et enim cum deberetis magistri esse propter tempus rursus

indigetis ut vos doceamini que sint elementa exordii sermonum dei, et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis iustitie, parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus: eorum qui pro ipsa consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

VI Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem ad perfectionem feramur: non rursum iacientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis et fidei ad deum, baptismatum doctrine, impositionis quoque manuum, ac resurrectionis mortuorum et iudicii eterni. Et hoc faciemus siquidem permiserit deus. Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum celeste, et participes sunt facti spiritus sancti, gustaverunt nihilominus bonum dei verbum, virtutesque seculi venturi, et prolapsi sunt: rursus renovari ad penitentiam, rursum crucifigentes sibimet ipsis filium dei et ostentui habentes. Terra enim sepe venientem super se bibens imbrem, et generans herbam opportunam illis a quibus colitur, accipit benedictionem a deo: proferens autem spinas ac tribulos reproba est et maledicto proxima: cuius consummatio in combustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora saluti, tametsi ita loquimur. Non enim iniustus deus ut obliviscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius qui ministrastis sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem: ut non segnes efficiamini, verum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones. Abrahe namque promittens deus, quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem, iuravit per semetipsum dicens: Nisi benedicens benedicam te et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem. Homines enim per maiorem sui iurant: et omnis controversie eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo habundantius volens deus ostendere pollicitationis heredibus immobilitatem consilii sui, interposuit iusiurandum: ut per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri deum fortissimum solatium habeamus qui confugimus ad tenendam propositam spem. Quam sicut anchoram habemus anime tutam ac firmam et incedentem usque ad interiora velaminis: ubi precursor pro nobis introivit Ihesus secundum ordinem melchisedech pontifex factus in eternum.

VII Hic enim melchisedech rex salem sacerdos dei summi qui obviavit abrahe regresso a cede regum et benedixit ei: cui et decimas omnium divisit abraham: primum quidem qui interpretatur rex iustitie: deinde autem et rex salem quod est rex pacis, sine patre sine matre sine genealogia, neque initium dierum neque finem vite habens: assimilatus autem filio dei manet sacerdos in eternum. Intuemini autem quantus sit hic cui et decimas dedit de precipuis abraham patriarcha. Et quidem de filiis levi sacerdotium accipientes mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem id est a fratribus suis: quamquam et ipsi exierint de lumbis abrahe. Cuius autem generatio non annumeratur in eis, decimas sumpsit ab abraham: et hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt: ibi autem contestatur quia vivit. Et ut ita dictum sit per abraham et levi qui decimas accepit decimatus est. Adhuc enim in lumbis patris erat quando obviavit ei melchisedech. Si ergo consummatio per sacerdotium leviticum erat (populus enim sub ipso legem accepit) quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech alium surgere sacerdotem, et non secundum ordinem aaron dici? Translato enim sacerdotio necesse est ut et legis translatio fiat. In quo enim hec dicuntur de alia tribu est de qua nullus altari presto fuit. Manifestum est enim quod ex iuda ortus sit dominus noster, in qua tribu nihil de sacerdotibus moyses locutus est. Et amplius adhuc manifestum est si secundum similitudinem melchisedech exurgat alius sacerdos qui non secundum legem mandati carnalis factus est, sed secundum virtutem vite insolubilis. Contestatur enim quoniam tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Reprobatio quidem fit precedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nihil enim ad perfectum adduxit lex: introductio vero melioris spei per quam proximamus ad deum. Et quantum est non sine iureiurando. Alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt: hic autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum: Iuravit dominus et non penitebit eum, tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. In tantum melioris testamenti sponsor factus est Ihesus. Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes idcirco quod morte prohiberentur permanere. Hic autem eo quod maneat in eternum sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad deum semper vivens ad interpellandum pro nobis. Talis enim decebat ut nobis esset pontifex sanctus innocens impollutus segregatus a peccatoribus et excelsior celis factus: qui non habet necessitatem cotidie quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi. Hoc enim fecit semel se ipsum offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes. Sermo autem iurisiurandi qui post legem est filium in eternum perfectum.

VIII Capitulum autem super ea que dicuntur: talem habemus pontificem qui consedit in dextera sedis magnitudinis in celis, sanctorum minister, et tabernaculi veri quod fixit dominus et non homo. Omnis enim pontifex ad offerenda munera et hostias constituitur: unde necesse est et hunc

habere aliquid quod offerat. Si ergo esset super terram nec esset
sacerdos cum essent qui offerrent secundum legem munera
qui exemplari et umbre deserviunt celestium.
Sicut responsum est moysi cum consummaret tabernaculum.
Vide inquit omnia facito secundum exemplar
quod tibi monstratum est in monte. Nunc autem
melius sortitus est ministerium quanto et melioris
testamenti mediator est quod in melioribus repromissionibus
sancitum est. Nam si illud prius culpa
vacasset non utique secundi locus inquireretur.
Vituperans enim eos dicit. Ecce dies veniunt dicit
dominus et consummabo super domum israel et super domum
iuda testamentum novum. Non secundum
testamentum quod dedi patribus eorum in die qua apprehendi
manum eorum ut educerem illos de terra
egipti. Quoniam ipsi non permanserunt in testamento
meo et ego neglexi eos dicit dominus. Quia
hoc est testamentum quod disponam domui israel
post dies illos dicit dominus. Dando leges meas
in mentem eorum et in corda eorum superscribam eas.
Et ero eis in deum et ipsi erunt mihi in populum. Et non
docebit unusquisque proximum suum et unusquisque
fratrem suum dicens. Cognosce dominum quoniam
omnes scient me. A minore usque ad maiorem
quia propitius ero iniquitatibus eorum et peccatorum eorum
iam non recordabor. Dicendo autem novum veteravit
prius. Quod autem antiquatur et senescit prope interitum

IX. est. Habuit quidem et prius iustificationes culture
et sanctum seculare. Tabernaculum enim factum est primum
in quo erant candelabra et mensa et propositio panum
que dicitur sancta. Post velamentum autem secundum
tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum aureum habens thuribulum
et archam testamenti circumtectam
ex omni parte auro in qua urna aurea habens
manna. Et virga aaron que fronduerat et tabule
testamenti. Superque erant cherubin glorie
obumbrantia propitiatorium de quibus non est
modo dicendum per singula. His vero ita compositis
in priori quidem tabernaculo semper introibant
sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. In
secundo autem semel in anno solus pontifex non sine
sanguine quem offert pro sua et pro populi ignorantia.
Hoc significante spiritu sancto nondum propalatam
esse sanctorum viam adhuc priore tabernaculo
habente statum. Que parabola est temporis
instantis. Iuxta quam munera et hostie offeruntur
que non possunt iuxta conscientiam facere
perfectum servientem. Solummodo in cibis
et in potibus et in variis baptismatibus et iustitiis carnis
usque ad tempus correctionis impositis.

X. Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum
per amplius et perfectius tabernaculum non manu
factum id est non huius creationis neque per sanguinem
hircorum aut vitulorum sed per proprium sanguinem
introivit semel in sancta eterna redemptione
inventa. Si enim sanguis hircorum et taurorum
et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat
ad emundationem carnis quanto magis
sanguis christi qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit
immaculatum deo emundabit conscientiam
nostram ab operibus mortuis ad serviendum deo viventi.
Et ideo novi testamenti mediator est ut morte
intercedente in redemptionem earum prevaricationum
que erant sub priori testamento repromissionem
accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis.
Ubi enim testamentum est mors necesse
est intercedat testatoris. Testamentum enim in
mortuis confirmatum est. Alioquin nondum valet
dum vivit qui testatus est. Unde nec primum
quidem dedicatum est sine sanguine. Lecto enim
omni mandato legis a moyse universo populo
accipiens sanguinem vitulorum et hircorum cum aqua
et lana coccinea et ysopo. Ipsum quoque librum
et omnem populum aspersit dicens. Hic est sanguis
testamenti quod mandavit ad vos deus. Etiam
tabernaculum et omnia vasa ministerii sanguine
similiter aspersit. Et omnia pene in sanguine
secundum legem mundantur et sine sanguinis
effusione non fit remissio peccatorum. Necesse est
ergo exemplaria quidem celestium his mundari.
Ipsa autem celestia melioribus hostiis quam
istis. Non enim in manu factis sanctis ihesus introivit
exemplaria verorum sed in ipsum celum ut
appareat nunc vultui dei pro nobis. Neque
ut sepe offerat semetipsum quemadmodum pontifex
intrat in sancta per singulos annos in sanguine
alieno. Alioquin oportebat eum frequenter
pati ab origine mundi. Nunc autem semel in consummatione
seculorum ad destitutionem peccati
per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum
est hominibus semel mori. Post hoc autem
iudicium. Sic et christus semel oblatus est ad multorum
exhaurienda peccata. Secundo sine peccato apparebit
expectantibus se in salutem per fidem.

X. Umbram enim habens lex bonorum futurorum non ipsam
imaginem rerum per singulos annos eisdem
ipsis hostiis quas offerunt indesinenter nunquam
potest accedentes perfectos facere. Alioquin
cessassent offerri. Ideo quod nullam haberent ultra
conscientiam peccati cultores semel mundati sed
in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos
fit. Impossibile est enim sanguine taurorum
et hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens
mundum dicit. Hostiam et oblationem noluisti.
Corpus autem aptasti michi. Holocaustomata
et pro peccato non tibi placuerunt. Tunc
dixi ecce venio. In capite libri scriptum est
de me ut faciam voluntatem tuam deus. Superius
dicens quia hostias et oblationes et holocaustomata
pro peccato noluisti nec placita sunt tibi que
secundum legem offeruntur. Tunc dixi ecce venio
ut faciam deus voluntatem tuam. Aufert
primum ut sequens statuat. In qua voluntate
sanctificati sumus per oblationem corporis
ihesu christi semel. Et omnis quidem sacerdos
presto est cotidie ministrans et easdem sepe offerens
hostias que non possunt auferre peccata.
Hic autem unam pro peccatis offerens in sempiternum
hostiam sedet in dextera dei. De cetero
expectans donec ponantur inimici eius

scabellum pedum eius. Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Contestatur autem nos et spiritus sanctus. postquam enim dixit. Hec est testamentum quod testabor ad illos post dies illos dicit dominus. Dabo leges meas in corda eorum et in mentibus eorum superscribam eas. et peccatorum et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius. Ubi autem horum remissio: iam non oblatio pro peccato. Habentes itaque fratres fiduciam in introitu sanctorum in sanguine christi quam initiavit nobis viam novam et viventem per velamen. id est carnem suam et sacerdotem magnum super domum dei. Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aspersi corda a conscientia mala et abluti corpus aqua munda teneamus spei nostre confessionem indeclinabilem. fidelis enim est qui repromisit. Et consideremus invicem in provocationem caritatis et bonorum operum non deserentes collectionem nostram. sicut consuetudinis est quibusdam. sed consolantes. et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia. Terribilis namque est quedam expectatio iudicii et ignis emulatio que consumptura est adversarios. Irritam quis faciens legem moysi sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei conculcaverit. et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est et spiritui gratie contumeliam fecerit. Scimus enim qui dixit. Michi vindictam et ego retribuam. Et iterum. Quia iudicabit dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus dei viventis. Rememoramini autem pristinos dies quibus illuminati magnum certamen passionum sustinuistis. Et in altero quidem obprobriis et tribulationibus spectaculum facti. In altero autem socii taliter conversantium effecti. Nam et vinctis compassi estis et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis. Cognoscentes vos habere meliorem et manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram que magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est. ut voluntatem dei facientes reportetis promissionem. Adhuc enim modicum quantulumcumque qui venturus est veniet et non tardabit. Iustus autem meus ex fide vivit. Quod si subtraxerit se non placebit anime mee. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem sed fidei in acquisitionem anime.

XI

Est autem fides sperandarum substantia rerum. argumentum non apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt seniores. Fide intelligimus aptata esse secula verbo dei ut ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam hostiam abel quam cayn obtulit deo per quam consecutus est esse iustus testimonium perhibente muneribus eius deo. et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide enoch translatus est ne videret mortem et non inveniebatur quia transtulit illum dominus. Ante translationem enim testimonium habuit placuisse se deo. Sine fide autem impossibile est placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum quia est. et inquirentibus se remunerator sit. Fide noe responso accepto de hiis que adhuc non videbantur metuens aptavit archam in salutem domus sue per quam dampnavit mundum. et iustitie que per fidem est heres est institutus. Fide qui vocatur abraham obedivit in locum exire quem accepturus erat in hereditatem. et exiit nesciens quo iret. Fide demoratus est in terra repromissionis tamquam in aliena in casulis habitando cum ysaac et iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta habentem civitatem. cuius artifex et conditor deus. Fide et ipsa sara sterilis virtutem in conceptionem seminis accepit. etiam preter tempus etatis quoniam fidelem credidit esse eum qui promiserat. Propter quod et ab uno orti sunt. Et hiis emortuo tamquam sydera celi in multitudine. et sicut harena que est ad horam maris innumerabilis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti non acceptis repromissionibus. sed a longe eas aspicientes et salutantes et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram. Qui enim hec dicunt significant se patriam inquirere. Et siquidem ipsius meminissent de qua exierunt. habebant utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt. id est celestem. Ideo non confunditur deus vocari deus eorum. Paravit enim illis civitatem. Fide obtulit abraham ysaac cum temptaretur et unigenitum offerebat in quo susceperat promissiones. Ad quem dictum est quia in ysaac vocabitur tibi semen arbitrans quia et a mortuis suscitare eum potens est deus. Unde eum et in parabolam accepit. Fide et de futuris benedixit ysaac iacob et esau. Fide iacob moriens per singulos filios ioseph benedixit. et adoravit fastigium virge eius. Fide ioseph moriens de profectione filiorum israel memoratus est. et de ossibus suis mandavit. Fide moyses natus occultatus est mensibus tribus a parentibus suis eo quod vidissent elegantem infantem et non timuerunt regis edictum. Fide moyses grandis factus negavit se esse filium filie pharaonis. magis eligens affligi cum populo dei quam temporalis peccati habere iocunditatem. Maiores divitias estimans thesauro egyptiorum improperium christi. Aspiciebat enim in remunerationem. Fide reliquit egyptum non timens animositatem regis. Invisibilem enim tamquam videns sustinuit. Fide celebravit pascha et sanguinis effusionem. ne qui vastabat primitiva egyptiorum tangeret eos. Fide transierunt mare rubrum tamquam per aridam terram quod experti egyptii devorati sunt. Fide muri iericho corruerunt circuitu dierum septem. Fide raab meretrix non periit cum incredulis. excipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam. Deficiet enim me tempus enarrantem de gedeon barach samson iepte david et samuel et aliis prophetis. qui per fidem vicerunt regna.

perati sunt iustitiam. adepti sunt repromissiones. Obturaverunt ora leonum. extinxerunt impetum ignis. effugaverunt aciem gladii. convaluerunt de infirmitate. fortes facti sunt in bello. Castra verterunt exterorum. acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem ut meliorem invenirent resurrectionem. Alii vero ludibria et verbera experti insuper et vincula et carceres. lapidati sunt secti sunt temptati sunt in occisione gladii mortui sunt. circuierunt in melotis in pellibus caprinis. egentes. angustiati. afflicti quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes et in montibus et speluncis et in cavernis terre. Et hii omnes testimonio fidei probati inventi sunt non acceperunt repromissionem deo pro nobis melius aliquid providente. ut non sine nobis consummarentur.

XII

Ideoque et nos tantam habentes impositam nubem testium deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum. per patientiam curramus propositum nobis certamen. aspicientes in auctorem fidei et consummatorem ihesum qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta. atque in dextera sedis dei sedet. Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversum semetipsum contradictionem ut non fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum repugnantes. et obliti estis consolationis que vobis tamquam filiis loquitur dicens. Fili mi noli negligere disciplinam domini. neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit dominus castigat. flagellat autem omnem filium quem recipit. In disciplina perseverate. tamquam filiis vobis offert se deus. Quis enim filius quem non corripiat pater? Quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes. ergo adulteri et non filii estis. Deinde patres quidem carnis nostre habuimus eruditores et reverebamur eos. non multo magis obtemperabimus patri spirituum et vivemus? Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem suam erudiebant nos. hic autem ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius. Omnis autem disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudii sed meroris. postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie. Propter quod remissas manus et soluta genua erigite et gressus rectos facite pedibus vestris. ut non quis claudicans erret. magis autem sanetur. Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam sine qua nemo videbit deum. Contemplantes ne quis desit gratie dei. ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat et per illam inquinentur multi. Ne quis fornicator aut prophanus ut esau qui propter unam escam vendidit primogenita sua. Scitote enim quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est. Non enim invenit penitentie locum quamquam cum lacrimis inquisisset eam. Non enim accessistis ad tractabilem et accessibilem ignem et turbinem et caliginem et procellam et tube sonum et vocem verborum quam qui audierunt excusaverunt se. ne eis fieret verbum. Non enim portabant quod dicebatur. Et si bestia tetigerit montem lapidabitur. Et ita terribile erat quod videbatur. Moyses dixit exterritus sum et tremebundus. Sed accessistis ad syon montem et civitatem dei viventis. ierusalem celestem. et multorum milium angelorum frequentiam. et ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in celis. et iudicem omnium deum et spiritus iustorum perfectorum. et testamenti novi mediatorem ihesum. et sanguinis aspersionem melius loquentem quam abel. Videte ne recusetis loquentem. Si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super terram loquebatur. multo magis nos qui de celis loquentem nobis avertimus. Cuius vox movit terram tunc. nunc autem repromittit dicens. Adhuc semel et ego movebo non solum terram sed et celum. Quod autem adhuc semel dicit declarat mobilium translationem tamquam factorum ut maneant ea que sunt immobilia. Itaque regnum immobile suscipientes habemus gratiam per quam serviamus placentes deo cum metu et reverentia. Et enim deus noster ignis consumens est.

XIII

Caritas fraternitatis maneat in vobis. et hospitalitatem nolite oblivisci. Per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis. Mementote vinctorum tamquam simul vincti. et laborantium tamquam et ipsi in corpore morantes. honorabile connubium in omnibus et thorus immaculatus. fornicatores enim et adulteros iudicabit deus. Sint mores sine avaritia contenti presentibus. Ipse enim dixit. Non te deseram neque derelinquam. ita ut confidenter dicamus. Dominus michi adiutor non timebo quid faciat michi homo. Mementote prepositorum vestrorum qui vobis locuti sunt verbum dei. quorum intuentes exitum conversationis imitamini fidem. Ihesus christus heri et hodie ipse et in secula. Doctrinis variis et peregrinis nolite abduci. Optimum est enim gratia stabilire cor. non escis que non profuerunt ambulantibus in eis. Habemus altare de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deserviunt. Quorum enim animalium infertur sanguis pro peccato in sancta per pontificem horum corpora cremantur extra castra. Propter quod et ihesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum extra portam passus est. Exeamus igitur ad eum extra castra improperium eius portantes. Non enim habemus hic manentem civitatem sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo id est fructum labiorum confitentium nomini eius. Beneficentie autem et communionis nolite oblivisci. Talibus enim hostiis promeretur deus. Obedite prepositis vestris et subiacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. ut cum gaudio hoc faciant et non gementes. hoc enim non expedit vobis. Orate pro nobis. Confidimus enim quia bonam conscientiam habemus in omnibus bene volentes conversari. Amplius autem deprecor vos hoc facere quo celerius restituar vobis. Deus autem pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum ovium in sanguine

testamenti eternum dominum nostrum ihesum christum aptet vos in omni bono ut faciatis voluntatem eius faciens in vobis quod placeat coram se per ihesum christum. Cui est gloria in secula seculorum amen. Rogo autem vos fratres ut sufferatis verbum solacii. Etenim per paucis scripsi vobis. Cognoscite fratrem nostrum tymotheum dimissum cum quo si celerius venerit videbo vos. Salutate omnes prepositos vestros et omnes sanctos. Salutant vos fratres de ytalia. Gratia cum omnibus vobis. Amen.

Incipit prologus

Lucas antyocensis natione syrus cuius laus in evangelio canitur, apud antyochiam medicine artis egregius et apostolorum christi discipulus, postea usque ad confessionem paulum secutus apostolum sine crimine in virginitate permanens domino maluit servire. qui lxxx et iiii etatis annos agens in bithinia de seculo noscitur emigrasse. Hic cum divino stimulatus imperio postea quam in achaie partibus evangelium scribens grecis fidelibus incarnationem domini fideli narratione ostendit eundemque de stirpe david descendisse monstravit. Ei non inmerito potestas scribendi actuum apostolorum in ministerio datur. ut deo in deum pleno et filio perditionis extincto oratione ab apostolis facta sorte domini electionis numerus impleretur. sicque paulum consummationem apostolicis actibus daret. quem diu contra stimulum calcitrantem dominus elegisset. quod legentibus et requirentibus deum brevi voluit ostendere sermone. quam prolixitatem aliquid fastidientibus prodidisse. sciens quod operantem agricolam oporteret de suis fructibus edere. que ita divina subsecuta est gratia: ut non solum corporibus sed et animabus eius proficeret medicina. Explicit prologus.

Incipit liber actuum apostolorum.

Primum quidem sermonem feci de omnibus o theophile que cepit ihesus facere et docere usque in diem qua precipiens apostolis per spiritum sanctum quos elegit assumptus est. Quibus et prebuit se ipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies xl apparens eis et loquens de regno dei. Et convescens precepit eis ab ierosolimis ne discederent sed expectarent promissionem patris quam audistis inquit per os meum. Quia iohannes quidem baptizavit aqua vos autem baptizamini spiritu sancto non post multos hos dies. Igitur qui convenerant interrogabant eum dicentes. Domine si in tempore hoc restitues regnum israel? Dixit autem eis. Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate, sed accipietis virtutem supervenientis spiritus sancti in vos. et eritis michi testes in ierusalem et in omni iudea et samaria et usque ad ultimum terre. Et cum hec dixisset videntibus illis elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intuerentur in celum euntem illum, ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, qui et dixerunt. Viri galilei quid statis aspicientes in celum? hic ihesus qui assumptus est a vobis in celum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum. Tunc reversi sunt in ierosolimam a monte qui vocatur oliveti qui est iuxta ierusalem sabbati habens iter. Et cum introissent in cenaculum ascenderunt in superiora ubi manebant petrus et iohannes, iacobus et andreas, philippus et thomas, bartholomeus et matheus, iacobus alphei et symon zelotes, et iudas iacobi. Hii omnes erant perseverantes unanimiter in oratione cum mulieribus et maria matre ihesu et fratribus eius. In diebus illis exurgens petrus in medio fratrum dixit. Erat autem turba hominum simul fere c. xx. Viri fratres oportet impleri scripturam quam predixit spiritus sanctus per os david de iuda qui fuit dux eorum qui comprehenderunt ihesum. qui connumeratus erat in nobis et sortitus est sortem ministerii huius. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis et suspensus crepuit medius et diffusa sunt omnia viscera eius. Et notum factum est omnibus habitantibus ierusalem ita ut appellaretur ager ille lingua eorum acheldemach, hoc est ager sanguinis. Scriptum est enim in libro psalmorum. Fiat commoratio eorum deserta et non sit qui inhabitet in ea. et episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo intravit et exivit inter nos dominus ihesus incipiens a baptismate iohannis usque in diem qua assumptus est a nobis, testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos ioseph qui vocatur barsabas qui cognominatus est iustus et mathiam. Et orantes dixerunt. Tu domine qui nosti corda hominum ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii huius et apostolatus de quo prevaricatus est iudas ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis et cecidit sors super mathiam. et annumeratus est cum xi apostolis. Et cum complerentur dies pentecostes erant omnes discipuli pariter in eodem loco. Et factus est repente de celo sonus tamquam advenientis spiritus vehementis et replevit totam domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertite lingue tamquam ignis seditque supra singulos eorum. Et repleti sunt omnes spiritu sancto et ceperunt loqui variis linguis prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in ierusalem habitantes iudei viri religiosi ex omni natione que sub celo est. Facta autem hac voce convenit multitudo et mente confusa est quoniam au

audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes.
Stupebant autem omnes et mirabantur dicentes.
Nonne ecce omnes isti qui loquuntur galilei sunt.
Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam
suam in qua nati sumus. Parthi et medi et ela
mite. et qui habitant mesopotamiam. iudeam.
et capadociam. pontum et asiam. frigiam. et
pamphiliam. egiptum et partes libie que est
circa cirenem. et advene romani. Iudei quoque et
proseliti. cretes et arabes. Audivimus eos loquen
tes nostris linguis magnalia dei. Stupebant
autem omnes et mirabantur ad invicem dicentes.
Quid nam vult hoc esse. Alii autem irridebant di
centes. Quia musto pleni sunt isti. Stans
autem petrus cum xi. elevavit vocem suam et locu
tus est eis. Viri iudei et qui habitatis ierusalem u
niversi. hoc vobis notum sit. et auribus percipite
auribus percipite verba mea. Non enim sicut vos esti
matis hii ebrii sunt. cum sit hora diei tercia. Sed hoc
est quod dictum est per prophetam iohel. Et erit in no
vissimis diebus dicit dominus. effundam de spiritu
meo super omnem carnem. et prophetabunt filii
vestri et filie vestre. Et iuvenes vestri visiones vide
bunt. et seniores vestri sompnia sompniabunt.
Et quidem super servos meos et ancillas meas in die
bus illis effundam de spiritu meo et prophetabunt. Et
dabo prodigia in celo sursum et signa in terra
deorsum sanguinem et ignem et vaporem fu
mi. Sol convertetur in tenebras et luna in (?) sanguinem
sanguinem antequam veniat dies domini ma
gnus et manifestus. et erit omnis quicumque invo
caverit nomen domini salvus erit. Viri israelite au
dite verba hec. Ihesum nazarenum virum approbatum
a deo in vobis virtutibus et prodigiis et signis
que fecit per illum deus in medio vestri sicut vos
scitis. hunc definito consilio et presciencia dei tra
ditum per manus iniquorum affigentes interemistis.
quem deus suscitavit solutis doloribus
inferni iuxta quod impossibile erat teneri illum
ab eo. David enim dicit in eum. Providebam
dominum coram me semper quoniam a dextris mihi est
ne commovear. Propter hoc letatum est cor me
um et exultavit lingua mea insuper et caro
mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques
animam meam in inferno nec dabis sanctum tuum
videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias
vite replebis me iocunditate cum facie tua.
Viri fratres liceat audenter dicere ad vos de patri
archa david quoniam defunctus est et sepultus est. et se
pulcrum eius est apud nos usque in hodiernum
diem. Propheta igitur cum esset et sciret quia iure iu
rando iurasset illi deus de fructu lumbi eius
sedere super sedem eius. providens locutus est
de resurrectione christi quia neque derelictus est
in inferno. neque caro eius vidit corrupti
onem. Hunc ihesum suscitavit deus cui omnes
nos testes sumus. Dextera igitur dei exalta
tus et promissione spiritus sancti accepta a patre
effudit hunc quem vos videtis et auditis.
Non enim ascendit david in celum. Dicit
autem ipse. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis.
Donec ponam inimicos tuos scabellum pe
dum tuorum. Certissime ergo sciat omnis domus israel
quia et dominum eum et christum fecit deus. hunc ihesum quem
vos crucifixistis. His auditis compuncti sunt
corde. et dixerunt ad petrum et ad reliquos apo
stolos. Quid faciemus viri fratres. Petrus vero
dixit ad illos. Penitenciam inquit agite et bapti
zetur unusquisque vestrum in nomine ihesu
christi in remissionem peccatorum vestrorum. et accipietis
donum spiritus sancti. Vobis enim est repromissio et fi
liis vestris et omnibus qui longe sunt quoscumque
advocaverit dominus deus noster. Aliis et verbis plurimis
testificatus est. et exhortabatur eos dicens. Sal
vamini a generatione ista prava. Qui ergo re
ceperunt sermones eius baptizati sunt et
apposite sunt in die illa anime circiter tria milia.
Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum et com
municatione fractionis panis et orationibus. Fiebat autem
omni anime timor. Multa quoque prodigia et signa
per apostolos fiebant in ierusalem. et metus erat mag
nus in universis. Omnes etiam qui credebant erant
in unum pariter et habebant omnia communia. possessio
nes et substancias vendebant et dividebant illa om
nibus prout cuique opus erat. Cotidie quoque perdu
rantes unanimiter in templo et frangentes
circa domos panem sumebant cibum cum ex
ultatione et simplicitate cordis collaudantes
deum et habentes graciam ad omnem plebem. Dominus
autem augebat qui salvi fierent cotidie in id
ipsum. Petrus autem et iohannes ascendebant in tem
plum ad horam orationis nonam. Et quidam
vir qui erat claudus ex utero matris sue baiula
batur. quem ponebant cotidie ad portam tem
pli que dicitur speciosa ut peteret elemosinam ab
introeuntibus in templum. Is cum vidisset petrum et
iohannem incipientes introire in templum ro
gabat ut elemosinam acciperet. Intuens autem
petrus cum iohanne dixit. Respice in nos. At ille in
tendebat in eos sperans se aliquid accepturum
rum ab eis. Petrus autem dixit. Argentum et au
rum non est mihi. quod autem habeo hoc tibi do.
In nomine ihesu christi nazareni surge et ambula. Et
apprehensa manu eius dextera allevavit
eum et protinus consolidate sunt bases eius et
plante. Et exiliens stetit et ambulabat. et intra
vit cum illis in templum ambulans et exiliens et
laudans deum. Et vidit omnis populus eum am
bulantem et laudantem deum. Cognoscebant
autem eum quoniam ipse erat qui ad elemosinam
sedebat ad speciosam portam templi. et im
pleti sunt stupore et extasi in eo quod contigerat illi.
Cum teneret autem petrum et iohannem cucurrit omnis
populus ad eos ad porticum que appellabatur
salomonis stupentes. Videns autem petrus re
spondit ad populum. Viri israelite quid miramini in
hoc. aut nos quid intuemini quasi nostra virtute
aut potestate fecerimus hunc ambulare.
Deus abraham et deus ysaac et deus iacob. deus patrum
nostrorum glorificavit filium suum ihesum quem vos

quid tradidistis et negastis ante faciem Pylati,
iudicante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum
negastis et petistis virum homicidam donari vo-
bis. Auctorem vero vite interfecistis, quem Deus suscitavit
a mortuis, cuius nos testes sumus. Et in fide
nominis eius hunc quem vos videtis et nostis confir-
mavit nomen eius, et fides que per eum est dedit
integram sanitatem istam in conspectu omnium
vestrum. Et nunc fratres scio quia per ignorantiam
fecistis sicut et principes vestri. Deus autem qui prenun-
tiavit per os omnium prophetarum pati Christum suum
sic implevit. Penitemini igitur et convertimini
ut deleantur peccata vestra, ut cum venerint tempora re-
frigerii a conspectu Domini et miserit eum qui predi-
catus est vobis Ihesum Christum, quem oportet quidem ce-
lum recipere usque in tempora restitutionis omnium
que locutus est Dominus per os sanctorum suorum a seculo prophetarum.
Moyses quidem dixit: Quoniam prophetam suscitabit vo-
bis Dominus Deus vester de fratribus vestris tamquam me; ipsum
audietis iuxta omnia quecumque locutus fuerit
vobis. Erit autem omnis anima que non audierit pro-
phetam illum exterminabitur de plebe. Et omnes
prophete a Samuel et deinceps qui locuti sunt
annuntiaverunt dies istos. Vos autem filii estis pro-
phetarum et testamenti quod disposuit Deus ad patres
vestros dicens ad Abraham: In semine tuo be-
nedicentur omnes familie terre. Vobis primum
Deus suscitans filium suum misit illum benedi-
centem vobis ut convertat se unusquisque a nequi-
tia sua.

IIII

Loquentibus autem illis ad populum supervenerunt
sacerdotes et magistratus templi et Saducei do-
lentes quod docerent populum et annuntiarent in
Ihesu resurrectionem ex mortuis, et iniecerunt
in eos manus et posuerunt illos in custodiam
usque in crastinum. Erat autem iam vespera. Mul-
ti autem eorum qui audierant verbum crediderunt,
et factus est numerus virorum quinque milia. Factum est autem in crasti-
num ut congregarentur principes eorum et senio-
res et scribe in Ierusalem, et Annas princeps sacerdo-
tum et Cayphas et Iohannes et Alexander et quotquot e-
rant de genere sacerdotali. Et statuentes eos
in medio interrogabant: In qua virtute aut
in quo nomine fecistis hoc vos? Tunc repletus
Spiritu Sancto Petrus dixit ad eos: Principes populi
et seniores audite. Si nos hodie diiudicamur
in benefacto hominis infirmi, in quo iste salvus
factus est, notum sit omnibus vobis et omni ple-
bi Israel quia in nomine Domini nostri Ihesu Christi Na-
zareni, quem vos crucifixistis, quem Deus susci-
tavit a mortuis, in hoc iste astat coram vobis
sanus. Hic est lapis qui reprobatus est a vobis
edificantibus, qui factus est in caput anguli. Et non
est in alio aliquo salus. Nec enim nomen aliud
est sub celo datum hominibus in quo oporte-
at nos salvos fieri. Videntes autem Petri con-
stantiam et Iohannis, comperto quod homines es-
sent sine litteris et idiote, admirabantur,
et cognoscebant eos quoniam cum Ihesu fuerant. Hominem
quoque videntes stantem cum eis qui curatus fuerat
nichil poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra
concilium secedere, et conferebant ad invicem
dicentes: Quid faciemus hominibus istis?
Quoniam quidem notum signum factum est per eos
omnibus habitantibus Ierusalem, manifestum est, et non
possumus negare. Sed ne amplius divul-
getur in populum, comminemur eis ne ultra lo-
quantur in nomine hoc ulli hominum. Et vo-
cantes eos denuntiaverunt ne omnino loquerentur
neque docerent in nomine Ihesu. Petrus vero et
Iohannes respondentes dixerunt ad eos: Si iustum
est in conspectu Dei vos potius audire quam
Deum, iudicate. Non enim possumus que vidimus
et audivimus non loqui. At illi comminantes
dimiserunt eos, non invenientes quomodo
punirent eos propter populum, quia omnes clarificab-
ant id quod factum erat in eo quod acciderat. Anno-
rum enim erat amplius xl homo in quo
factum fuerat signum sanitatis. Dimissi
autem venerunt ad suos et annuntiaverunt eis
quanta ad eos principes sacerdotum et seniores
dixissent. Qui cum audissent, unanimiter leva-
verunt vocem ad Dominum et dixerunt: Domine tu qui
fecisti celum et terram, mare et omnia que in eis sunt,
qui Spiritu Sancto per os patris nostri David pueri tui
dixisti: Quare fremuerunt gentes et populi
meditati sunt inania? Astiterunt reges terre
et principes convenerunt in unum adversus
Dominum et adversus Christum eius. Convenerunt enim vere
in civitate ista adversus sanctum puerum tu-
um Ihesum, quem unxisti, Herodes et Pontius Py-
latus cum gentibus et populis Israel facere quecumque ma-
nus tua et consilium tuum decreverunt fieri.
Et nunc Domine respice in minas eorum
et da servis tuis cum omni fiducia loqui verbum
tuum, in eo quod manum tuam extendas
ad sanitates et signa et prodigia fieri per nomen
filii sancti tui Ihesu. Et cum orassent motus est locus
in quo erant congregati, et repleti sunt omnes
Spiritu Sancto et loquebantur verbum Dei cum fiducia.
Multitudinis autem credentium erat cor unum et
anima una, nec quisquam eorum que possidebat
aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia
communia. Et virtute magna reddebant apostoli testi-
monium resurrectionis Domini nostri Ihesu Christi,
et gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim
quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim
possessores agrorum aut domorum erant ven-
dentes afferebant pretia eorum que vendebant
et ponebant ante pedes apostolorum. Dividebatur
autem singulis prout cuique opus erat. Ioseph
autem, qui cognominatus est Barnabas ab a-
postolis, quod est interpretatum filius consolatio-
nis, Levites, Cyprius genere, cum haberet agrum
vendidit eum et attulit pretium et posuit ante
pedes apostolorum.

V

Vir autem quidam nomine Ana-
nias cum Saphira uxore sua vendidit agrum
et fraudavit de pretio agri conscia uxore sua,
et afferens partem quandam ad pedes apostolorum

posuit. Dixit autem petrus: anania, cur temptavit
sathanas cor tuum mentiri spiritui sancto, et fraudare
de pretio agri? Nonne manens tibi manebat, et ve-
numdatum erat in tua potestate? Quare posu-
isti in corde tuo hanc rem? Non es mentitus ho-
minibus sed deo. Audiens autem ananias hec verba
cecidit et expiravit. Et factus est timor magnus in omnes
qui audierant. Surgentes autem iuvenes am-
moverunt eum et efferentes sepelierunt. Factum
est autem quasi horarum trium spatium et uxor ipsius
nesciens quod factum fuerat introivit. Dixit autem
ei petrus: Dic michi mulier si tanti agrum vendidi-
stis? At illa dixit: Etiam tanti. Petrus autem ait
ad eam: Quid utique convenit vobis temptare
spiritum domini? Ecce pedes eorum qui sepelierunt vi-
rum tuum ad ostium et efferent te. Confes-
tim cecidit ante pedes eius et expiravit. Intrantes
autem iuvenes invenerunt illam mortuam
et extulerunt et sepelierunt eam ad virum suum.
Et factus est timor magnus in universa ecclesia,
in omnes qui audierunt hec. Per manus autem
apostolorum fiebant signa et prodigia multa in ple-
be. Et erant unanimiter omnes in porticu salom-
onis. Ceterorum autem nemo audebat se coniungere
illis, sed magnificabat eos populus. Magis autem au-
gebatur in domino credentium multitudo vi-
rorum ac mulierum ita ut in plateas eicerent
infirmos et ponerent in lectulis et grabatis,
ut venientes petro saltem umbra illius ob-
umbraret quemquam illorum et liberarentur ab in-
firmitatibus suis. Concurrebat autem et multitudo
vicinarum civitatum ierusalem afferentes egros et
vexatos a spiritibus inmundis qui curabantur
omnes. Exurgens autem princeps sacerdotum
et omnes qui cum illo erant que est heresis saduceorum
repleti sunt zelo et iniecerunt manus in apostolos
et posuerunt eos in custodia publica. Angelus autem
domini per noctem aperiens ianuas carceris et edu-
cens eos dixit: Ite et stantes loquimini in tem-
plo plebi omnia verba vite huius. Qui cum au-
dissent intraverunt diluculo in templum et do-
cebant. Adveniens autem princeps sacerdotum
et omnes qui cum eo erant convocaverunt concilium et
omnes seniores filiorum israel et miserunt ad car-
cerem ut adducerentur. Cum autem venissent
ministri et aperto carcere non invenissent il-
los reversi nuntiaverunt dicentes: Carcerem
quidem invenimus clausum cum omni dilige-
ntia et custodes stantes ad ianuas. Aperientes
autem neminem intus invenimus. Ut autem audi-
erunt hos sermones magistratus templi et
principes sacerdotum ambigebant de illis quid-
nam fieret. Adveniens autem quidam nuntia-
vit eis quia ecce viri quos posuistis in carcere
sunt in templo stantes et docentes populum.

V

Tunc abiit magistratus cum ministris et adduxit
illos sine vi. Timebant enim populum ne lapida-
rentur. Et cum adduxissent illos statuerunt in
concilio. Et interrogavit eos princeps sacerdotum
dicens: Precipiendo precepimus vobis ne doceretis
in nomine isto. Et ecce replestis ierusalem doctrina ve-
stra et vultis introducere super nos sanguinem
hominis istius. Respondens autem petrus et apostoli di-
xerunt: Obedire oportet deo magis quam hominibus.
Deus patrum nostrorum suscitavit ihesum quem vos interemi-
stis suspendentes in ligno. Hunc principem et sal-
vatorem exaltavit dextera sua ad dandam
penitentiam israel et remissionem peccatorum. Et nos te-
stes sumus horum verborum et spiritus sanctus quem dedit deus
omnibus obedientibus sibi. Hec cum audissent disse-
cabantur et cogitabant interficere illos. Surgens
autem quidam in concilio phariseus nomine gama-
liel legis doctor honorabilis universe
plebi iussit foras ad breve homines fieri. Dixitque
ad illos: Viri israelite attendite vobis super hominibus
istis quid acturi sitis. Ante hos enim dies
extitit theodas dicens se esse aliquem cui consensit
numerus virorum circiter quadringentorum qui occisus est, et omnes qui
credebant ei dissipati sunt et redacti sunt ad
nichilum. Post hunc extitit iudas galileus in diebus
professionis et avertit populum post se. Et ipse periit
et omnes quotquot consenserunt ei dispersi sunt.
Et nunc itaque dico vobis discedite ab hominibus
istis et sinite illos, quoniam si est ex hominibus consilium
hoc aut opus dissolvetur. Si vero ex deo est non
poteritis dissolvere eos ne forte et deo repug-
nare inveniamini. Consenserunt autem illi
et convocantes apostolos cesis denuntiaverunt ne
omnino loquerentur in nomine ihesu et dimiserunt
eos. Et illi quidem ibant gaudentes a conspectu
concilii quoniam digni habiti sunt pro nomine ihesu contu-
meliam pati. Omni autem die non cessabant
in templo et circa domos docentes et evange-
lizantes christum ihesum.

VI

In diebus autem illis cre-
scente numero discipulorum factum est murmur
grecorum adversus hebreos eo quod despicerentur
in ministerio cotidiano vidue eorum. Convoca-
ntes autem xii multitudinem discipulorum dixerunt:
Non est equum nos derelinquere verbum dei et
ministrare mensis. Considerate ergo fratres viros ex
vobis boni testimonii vii plenos spiritu sancto et
sapientia quos constituamus super hoc opus. Nos vero
orationi et ministerio verbi instantes erimus. Et pla-
cuit sermo coram omni multitudine. Et ele-
gerunt stephanum virum plenum fide et spiritu sancto et
philippum et prochorum et nichanorem et tymonem
et parmenam et nicholaum advenam antio-
chenum. Hos statuerunt ante conspectum
apostolorum et orantes imposuerunt eis manus. Et
verbum domini crescebat et multiplicabatur nu-
merus discipulorum in ierusalem valde. Multa etiam turba
sacerdotum obediebat fidei. Stephanus autem ple-
nus gratia et fortitudine faciebat prodigia et
signa magna in populo. Surrexerunt autem qui-
dam de synagoga que appellatur libertinorum
et cyrenensium et alexandrinorum et eorum qui e-
rant a cylicia et asia disputantes cum stephano.
Et non poterant resistere sapientie et spiritui qui
loquebatur. Tunc submiserunt viros qui di-
cerent se audisse eum dicentem verba blas-

phemie in moysen et deum. Commoverunt itaque plebem et seniores et scribas et concurrentes rapuerunt eum et adduxerunt in concilium. et statuerunt falsos testes dicentes. Homo iste non cessat loqui verba adversus locum sanctum et legem. Audivimus enim eum dicentem, quoniam Ihesus nazarenus hic destruet locum istum. et mutabit traditiones quas tradidit nobis moyses. Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio viderunt faciem eius tamquam faciem angeli. Dixit autem princeps sacerdotum. Si hec ita se habent?

VII

Qui ait. Viri fratres et patres audite. Deus glorie apparuit patri nostro abraham cum esset in mesopotamia priusquam moraretur in charram. et dixit ad illum. Exi de terra tua et de cognatione tua et veni in terram quam monstravero tibi. Tunc exiit de terra caldeorum et habitavit in charram. Et inde postquam mortuus est pater eius transtulit illum in terram istam in qua nunc vos habitatis. et non dedit illi hereditatem in ea. nec passum pedis. sed repromisit dare illi eam in possessionem et semini eius post ipsum cum non haberet filium. Locutus est autem ei deus quia erit semen eius accola in terra aliena. et servituti eos subicient et male tractabunt eos annis. cccc.xxx. et gentem cui servierint iudicabo ego dicit dominus. Et post hec exibunt et servient mihi in loco isto. Et dedit illi testamentum circumcisionis et sic genuit ysaac. et circumcidit eum die. viii. Et ysaac iacob. Et iacob .xii. patriarchas. Et patriarche emulantes ioseph vendiderunt in egyptum. et erat deus cum eo et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius. Et dedit ei gratiam et sapientiam in conspectu pharaonis regis egypti. et constituit eum prepositum super egyptum. et super omnem domum suam. Venit autem fames in universam egyptum et chanaan. et tribulatio magna. et non inveniebant cibos patres nostri. Cum audisset autem iacob esse frumentum in egypto misit patres nostros primum. Et in secundo cognitus est ioseph a fratribus suis. et manifestatum est pharaoni genus eius. Mittens autem ioseph accersivit iacob patrem suum et omnem cognationem suam in animabus .lxx.v. Et descendit iacob in egyptum et defunctus est ipse et patres nostri. et translati sunt in sychem et positi sunt in sepulcro quod emit abraham precio argenti a filiis emor filii sychem. Cum appropinquaret autem tempus repromissionis quam confessus fuerat deus abrahe crevit populus et multiplicatus est in egypto quoadusque rex alius surrexit in egypto qui non sciebat ioseph. Hic circumveniens genus nostrum afflixit patres nostros ut exponerent infantes suos ne vivificarentur. Eodem tempore natus est moyses et fuit gratus deo qui nutritus est tribus mensibus in domo patris sui. Exposito autem illo sustulit eum filia pharaonis et enutrivit eum sibi in filium et eruditus est moyses omni sapientia egyptiorum.

et erat potens in verbis et in operibus suis. Cum autem impleretur ei .xl. annorum tempus ascendit in cor eius ut visitaret fratres suos filios israel. Et cum vidisset quendam iniuriam patientem vindicavit illum. et fecit ultionem ei qui iniuriam sustinebat percusso egyptio. Existimabat autem intelligere fratres quoniam deus per manum ipsius daret salutem illis. At illi non intellexerunt. Sequenti vero die apparuit illis litigantibus. et reconciliabat eos in pace dicens. Viri fratres estis ut quid nocetis alterutrum? Qui autem iniuriam faciebat proximo suo repulit eum dicens. Quis te constituit principem aut iudicem super nos? Numquid interficere me tu vis quemadmodum interfecisti heri egyptium? Fugit autem moyses in verbo isto. et factus est advena in terra madian. ubi generavit duos filios. Et expletis annis .xl. apparuit illi in deserto montis syna angelus in igne flamme rubi. Moyses autem videns ammirabatur visum. et accedente illo ut consideraret facta est ad eum vox domini dicens. Ego sum deus patrum tuorum. deus abraham. deus ysaac. et deus iacob. Tremefactus autem moyses non audebat considerare. Dixit autem illi deus. Solve calciamentum pedum tuorum. Locus enim in quo stas terra sancta est. Videns vidi afflictionem populi mei qui est in egypto. et gemitum eorum audivi. et descendi liberare eos. Et nunc veni et mittam te in egyptum. Hunc moysen quem negaverunt dicentes. Quis te constituit principem et iudicem super nos? Hunc deus principem et redemptorem misit cum manu angeli qui apparuit illi in rubo. Hic eduxit illos faciens prodigia et signa in terra egypti et in mari rubro et in deserto annis .xl. Hic est moyses qui dixit filiis israel. Prophetam vobis deus suscitabit de fratribus vestris. tamquam me ipsum audietis. Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo qui loquebatur ei in monte syna. et cum patribus nostris. qui accepit verba vite dare nobis. cui noluerunt obedire patres nostri sed repulerunt eum et aversi sunt cordibus suis in egyptum dicentes ad aaron. Fac nobis deos qui precedant nos. Moyses enim hic qui eduxit nos de terra egypti nescimus quid factum sit ei. Et vitulum fecerunt in illis diebus et obtulerunt hostiam simulacro et letabantur in operibus manuum suarum. Convertit autem deus et tradidit eos servire militie celi sicut scriptum est in libro prophetarum. Numquid victimas aut hostias obtulistis mihi annis .xl. in deserto domus israel. et suscepistis tabernaculum moloch et sidus dei vestri rempham. figuras quas fecistis adorare eas. et transferam vos trans babilonem. Tabernaculum testimonii fuit cum patribus nostris in deserto. sicut disposuit illis deus loquens ad moysen ut faceret illud secundum formam quam viderat. quod et induxerunt suscipientes patres nostri cum ihesu in

possessionem gentium quas expulit deus a facie
patrum nostrorum usque in diebus David. Qui invenit gratiam
ante deum et petiit ut inveniret tabernaculum deo Ia-
cob. Salomon autem edificavit illi domum. Sed non
excelsus in manufactis habitat. sicut per prophetam
dicit. Celum michi sedes est. terra autem scabellum pe-
dum meorum. Quam domum edificabitis michi dicit
dominus. aut quis locus requietionis mee est? Non-
ne manus mea fecit hec omnia? Dura cervice
et incircumcisis cordibus et auribus vos semper
spiritui sancto resistitis. sicut et patres vestri ita et vos. Quem
prophetarum non sunt persecuti patres vestri? et occide-
runt eos qui prenuntiabant de adventu iusti
cuius vos nunc proditores et homicide fuistis.
Qui accepistis legem in dispositionem ange-
lorum et non custodistis. Audientes autem hec disse-
cabantur cordibus suis et stridebant dentibus in eum.
Cum autem esset plenus spiritu sancto intendens in celum
vidit gloriam dei et Ihesum stantem a dextris vir-
tutis dei et ait. Ecce video celos apertos et filium
hominis stantem a dextris virtutis dei. Excla-
mantes autem voce magna continuerunt aures
suas et impetum fecerunt unanimiter in eum.
Et eicientes eum extra civitatem lapidabant.
Et testes deposuerunt vestimenta sua secus
pedes adolescentis qui vocabatur Saulus. et la-
pidabant Stephanum invocantem et dicentem.
Domine Ihesu suscipe spiritum meum. Positis autem ge-
nibus clamavit voce magna dicens. Domine
ne statuas illis hoc peccatum. quia nesciunt quid fa-
ciunt. Et cum hoc dixisset obdormivit in domino.

VIII. Saulus autem erat consentiens neci illius. Factus est
autem in illa die persecutio magna in ecclesia que erat
Ierosolimis. et omnes dispersi sunt per regiones
Iudee et Samarie preter apostolos. Curaverunt autem
Stephanum viri timorati et fecerunt planctum
magnum super eum. Saulus vero devastabat
ecclesiam per domos intrans et viros et mulieres trahens
tradebat in custodiam. Igitur qui dispersi
erant pertransiebant evangelizantes verbum
dei. Philippus autem descendens in civitatem
Samarie predicabat illis Christum. Intendebant autem
turbe hiis que a Philippo dicebantur unanimiter
audientes et videntes signa que faciebat.
Multi enim eorum qui habebant spiritus inmundos
clamantes voce magna exibant. Mul-
ti autem paralitici et claudi curati sunt. Factum est
ergo gaudium magnum in illa civitate. Vir
autem quidam nomine Symon qui ante fuerat
in civitate magus seducens gentem Sa-
marie dicens se esse aliquem magnum. cui
auscultabant omnes a minimo usque ad maximum
dicentes. Hic est virtus dei que vocatur
magna. Attendebant autem eum propter quod multo
tempore magicis suis dementasset eos. Cum
vero credidissent Philippo evangelizanti de
regno dei et nomine Ihesu Christi baptizabantur
viri ac mulieres. Tunc Symon et ipse credidit
et cum baptizatus esset adherebat Philippo. Vi-
dens etiam signa et virtutes maximas fi-
stupens admirabatur. Cum audissent autem apostoli
qui erant Ierosolimis quia recepit Samaria ver-
bum dei miserunt ad eos Petrum et Iohannem. Qui
cum venissent oraverunt pro ipsis ut acciperent
spiritum sanctum. Nondum enim in quemquam illorum ve-
nerat sed baptizati tantum erant in nomine domini Ihesu.
Tunc imponebant manus super illos et accipie-
bant spiritum sanctum. Cum vidisset autem Symon quia
per inpositionem manus apostolorum daretur spiritus
sanctus optulit pecuniam eis dicens. Date et michi
hanc potestatem ut cuicumque inposuero manus
accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum.
Pecunia tua tecum sit in perditione. quia do-
num dei existimasti pecunia possideri. Non est
tibi pars neque sors in sermone isto. Cor enim tuum
non est rectum coram deo. Penitentiam itaque age ab
hac nequitia tua. et roga deum si forte remit-
tatur tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enim
amaritudinis et obligatione iniquitatis vi-
deo te esse. Respondens autem Symon dixit. Precamini
vos pro me ad dominum ut nichil veniat super
me horum que dixistis. Et illi quidem testificati sunt
et locuti verbum dei redibant Ierosolimam. et
multis regionibus Samaritanorum evangeli-
zabant. Angelus autem domini locutus est ad Phi-
lippum dicens. Surge et vade contra meridianum
ad viam que descendit ab Ierusalem in Gazam.
Hec est deserta. Et surgens abiit. et ecce vir Ethi-
ops eunuchus potens Candacis regine Ethio-
pum qui erat super omnes gazas eius venerat
adorare in Ierusalem. Et revertebatur super currum
suum sedens. legensque Ysaiam prophetam.
Dixit autem spiritus Philippo. Accede et adiunge te ad
currum istum. Accurrens autem Philippus au-
divit eum legentem Ysaiam prophetam et
dixit. Putasne intelligis que legis? Qui ait. Quo-
modo possum nisi aliquis ostenderit michi? Et
rogavitque Philippum ut ascenderet et sederet
secum. Locus autem scripture quem legebat erat hic.
Tamquam ovis ad occisionem ductus est. et sicut
agnus coram tondente se obmutescit sine
voce sic non aperuit os suum. In humilita-
te iudicium eius sublatum est. generationem
eius quis enarrabit? quoniam tolletur de terra
vita eius. Respondens autem eunuchus Philippo
dixit. Obsecro te de quo propheta dicit hoc. de se
an de alio aliquo. Aperiens autem Philippus
os suum dixit et incipiens a scriptura ista
evangelizabat illi Ihesum. Et dum irent per viam
venerunt ad quandam aquam. et ait eunu-
chus. Ecce aqua. Quis prohibet me baptiza-
ri? Dixit ei Philippus. Si credis ex toto cor-
de licet. Et respondens ait. Credo filium dei esse
Ihesum. Et iussit stare currum. Et descenderunt
uterque in aquam Philippus et eunuchus. et bap-
tizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua spiritus
domini rapuit Philippum et amplius non
vidit eum eunuchus. Ibat enim per viam
suam gaudens. Philippus autem inventus est
in Azoto et pertransiens evangelizabat

civitatibus cunctis donec veniret cesaream.

IX

Saulus autem adhuc spirans minarum et cedis in discipulos domini accessit ad principem sacerdotum et petiit ab eo epistolas in damascum ad synagogas ut si quos invenisset huius vie viros ac mulieres vinctos perduceret in iherusalem. Et cum iter faceret contigit ut appropinquaret damasco. Et subito circumfulsit eum lux de celo. Et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi: Saule saule quid me persequeris? Qui dixit: Quis es domine? Et ille: Ego sum ihesus nazarenus quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens dixit: Domine quid me vis facere? Et dominus ad eum: Surge et ingredere civitatem et dicetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem illi qui comitabantur cum eo stabant stupefacti audientes quidem vocem neminem autem videntes. Surrexit autem saulus de terra apertisque oculis nichil videbat. Ad manus autem illum trahentes introduxerunt damascum. Et erat tribus diebus non videns et non manducavit neque bibit. Erat autem quidam discipulus nomine ananias damasci. Et dixit ad illum in visu dominus: Anania. At ille ait: Ecce ego domine. Et dominus ad illum: Surge et vade in vicum qui vocatur rectus et quere in domo iude saulum nomine tharsensem. Ecce enim orat. Et vidit virum ananiam nomine introeuntem et imponentem sibi manus ut visum recipiat. Respondit autem ananias: Domine audivi a multis de viro hoc quanta mala fecerit sanctis tuis in iherusalem. Et hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen tuum. Dixit autem ad eum dominus: Vade quoniam vas electionis mihi est iste ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis israel. Ego enim ostendam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Et abiit ananias et introivit in domum et imponens ei manus dixit: Saule frater dominus ihesus misit me qui apparuit tibi in via qua veniebas ut videas et implearis spiritu sancto. Et confestim ceciderunt ab oculis eius tamquam squame et visum recepit et surgens baptizatus est. Et cum accepisset cibum confortatus est. Fuit autem cum discipulis qui erant damasci per dies aliquot. Et continuo ingressus in synagogas predicabat ihesum quoniam hic est filius dei. Stupebant autem omnes qui audiebant et dicebant: Nonne hic est qui expugnabat in iherusalem eos qui invocabant nomen istud? Et huc ad hoc venit ut vinctos illos duceret ad principes sacerdotum. Saulus autem magis convalescebat et confundebat iudeos qui habitabant damasci affirmans quoniam hic est christus. Cum autem implerentur dies multi consilium fecerunt iudei ut eum interficerent. Nota autem facta sunt saulo insidie eorum. Custodiebant autem et portas die ac nocte ut eum interficerent. Accipientes autem eum discipuli eius nocte per murum dimiserunt eum submittentes in sporta. Cum autem venisset in iherusalem temptabat se iungere discipulis et omnes timebant eum non credentes quod esset discipulus. Barnabas autem apprehensum illum duxit ad apostolos et narravit illis quomodo in via vidisset dominum et quia locutus esset ei et quomodo in damasco fiducialiter egerit in nomine ihesu. Et erat cum illis intrans et exiens in iherusalem et fiducialiter agens in nomine domini. Loquebatur quoque et gentibus et disputabat cum grecis. Illi autem querebant occidere eum. Quod cum cognovissent fratres deduxerunt eum nocte cesaream et dimiserunt tharsum. Ecclesia quidem per totam iudeam et galileam et samariam habebat pacem et edificabatur ambulans in timore domini et consolatione spiritus sancti replebatur. Factum est autem ut petrus dum transiret universos deveniret ad sanctos qui habitabant lidde. Invenit autem ibi hominem quendam nomine eneam ab annis octo iacentem in grabato qui erat paralyticus. Et ait illi petrus: Enea sanat te dominus ihesus christus. Surge et sterne tibi. Et continuo surrexit. Et viderunt illum omnes qui erant lidde et sarone qui conversi sunt ad dominum. In ioppe autem fuit quedam discipula nomine tabita que interpretata dicitur dorchas. Hec erat plena operibus bonis et elemosinis quas faciebat. Factum est autem in diebus illis ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent posuerunt eam in cenaculo. Cum autem prope esset lidda ab ioppe discipuli audientes quia petrus esset in ea miserunt duos viros ad eum rogantes: Ne pigriteris venire usque ad nos. Exurgens autem petrus venit cum illis. Et cum advenisset duxerunt illum in cenaculum et circumsteterunt illum omnes vidue flentes et ostendentes tunicas et vestes quas faciebat illis dorchas. Eiectis autem omnibus foras petrus ponens genua oravit et conversus ad corpus dixit: Tabita surge. At illa aperuit oculos suos et viso petro resedit. Dans autem illi manum erexit eam. Et cum vocasset sanctos et viduas assignavit eam vivam. Notum autem factum est per universam ioppen et crediderunt multi in domino. Factum est autem ut dies multos moraretur in ioppe apud symonem quendam coriarium.

X

Vir autem quidam erat in cesarea nomine cornelius centurio cohortis que dicitur italica religiosus et timens dominum cum omni familia sua faciens elemosinas multas plebi et deprecans dominum semper. Is vidit in visu manifeste quasi hora nona angelum dei introeuntem ad se et dicentem sibi: Corneli. At ille intuens eum timore correptus dixit: Quid est domine? Dixit autem illi: Orationes tue et elemosine ascenderunt in memoriam in conspectu dei. Et nunc mitte viros in ioppen et accersi symonem qui cognominatur petrus. Hic hospitatur apud symonem quendam coriarium cuius est domus iuxta mare. Hic dicet tibi quid te oporteat facere. Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi vocavit duos domesticos suos et militem metuentem dominum ex his qui illi parebant. Quibus cum narrasset

omnia misit illos in Ioppen. Postera autem die iter illis facientibus et appropinquantibus civitati ascendit Petrus in superiora domus ut adoraret circa horam sextam. Et cum esuriret voluit gustare. Parantibus autem illis cecidit super eum mentis excessus et vidit caelum apertum et descendens vas quoddam velut linteum magnum quattuor initiis submitti de caelo in terram in quo erant omnia quadrupedia et serpentia terrae et volatilia caeli. Et facta est vox ad eum: Surge Petre, occide et manduca. Ait autem Petrus: Absit Domine quia numquam manducavi omne commune et immundum. Et vox iterum secundo ad eum: Quae Deus purificavit tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter et statim receptum est vas in caelum. Et dum intra se haesitaret Petrus quidnam esset visio quam vidisset ecce viri qui missi erant a Cornelio inquirentes domum Simonis astiterunt ad ianuam. Et cum vocassent interrogabant si Simon qui cognominatur Petrus illic haberet hospitium. Petro autem cogitante de visione dixit Spiritus ei: Ecce viri tres quaerunt te. Surge itaque descende et vade cum eis nihil dubitans quia ego misi illos. Descendens autem Petrus ad viros dixit: Ecce ego sum quem quaeritis. Quae causa est propter quam venistis? Qui dixerunt: Cornelius centurio vir iustus et timens Deum et testimonium bonum habens ab universa gente Iudaeorum responsum accepit ab angelo sancto accersiri te in domum suam et audire verba abs te. Introducens ergo eos recepit hospitio. Sequenti autem die surgens profectus est cum illis et quidam ex fratribus ab Ioppe comitati sunt eum. Altera autem die introivit Caesaream. Cornelius vero expectabat illos convocatis cognatis suis et necessariis amicis. Et factum est cum introisset Petrus obvius venit ei Cornelius et procidens ad pedes eius adoravit. Petrus vero elevavit eum dicens: Surge et ego ipse homo sum sicut et tu. Et loquens cum illo intravit et invenit multos qui convenerant dixitque ad illos: Vos scitis quomodo abominatum sit viro Iudaeo coniungi aut accedere ad alienigenam. Sed mihi ostendit Deus neminem commune aut immundum dicere hominem propter quod sine dubitatione veni accersitus. Interrogo ergo quam ob causam accersistis me? Et Cornelius ait: A nudius quarta die usque in hanc horam orans eram hora nona in domo mea. Et ecce vir stetit ante me in veste candida et ait: Corneli exaudita est oratio tua et elemosinae tuae commemoratae sunt in conspectu Dei. Mitte ergo in Ioppen et accersi Simonem qui cognominatur Petrus. Hic hospitatur in domo Simonis coriarii iuxta mare. Is cum venerit loquetur tibi. Confestim ergo misi ad te et tu benefecisti veniendo ad nos. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus audire omnia quaecumque tibi praecepta sunt a Domino. Aperiens autem Petrus os suum dixit: In veritate comperi quod non est personarum acceptor Deus sed in omni gente qui timet eum et operatur iustitiam acceptus est illi. Verbum misit Deus filiis Israel adnuntians pacem per Iesum Christum. Hic est omnium Dominus. Vos scitis quod factum est per universam Iudaeam verbum. Incipiens enim a Galilaea post baptismum quod praedicavit Iohannes Iesum a Nazareth quomodo unxit eum Deus Spiritu Sancto et virtute qui pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo quoniam Deus erat cum illo. Et nos testes sumus omnium quae fecit in regione Iudaeorum et Hierusalem quem occiderunt suspendentes in ligno. Hunc Deus suscitavit tertia die et dedit eum manifestum fieri non omni populo sed testibus praeordinatis a Deo nobis qui manducavimus et bibimus cum illo postquam resurrexit a mortuis. Et praecepit nobis praedicare populo et testificari quia ipse est qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum. Huic omnes prophetae testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Adhuc loquente Petro verba haec cecidit Spiritus Sanctus super omnes qui audiebant verbum. Et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui venerant cum Petro quia et in nationes gratia Spiritus Sancti effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis et magnificantes Deum. Tunc respondit Petrus: Numquid aquam quis prohibere potest ut non baptizentur hii qui Spiritum Sanctum acceperunt sicut et nos? Et iussit eos baptizari in nomine Iesu Christi. Tunc rogaverunt eum ut maneret apud eos aliquot diebus.

XI

Audierunt autem apostoli et fratres qui erant in Iudaea quoniam et gentes receperunt verbum Dei. Cum ascendisset autem Petrus Hierosolymam disceptabant adversus illum qui erant ex circumcisione dicentes: Quare introisti ad viros praeputium habentes et manducasti cum illis? Incipiens autem Petrus exponebat illis ordinem dicens: Ego eram in civitate Ioppe orans et vidi in excessu mentis visionem descendens vas quoddam velut linteum magnum quattuor initiis submitti de caelo et venit usque ad me. In quod intuens considerabam et vidi quadrupedia terrae et bestias et reptilia et volatilia caeli. Audivi autem et vocem dicentem mihi: Surge Petre, occide et manduca. Dixi autem: Nequaquam Domine quia commune aut immundum numquam introivit in os meum. Respondit autem vox secundo de caelo: Quae Deus mundavit tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter et recepta sunt omnia rursum in caelum. Et ecce viri tres confestim astiterunt in domo in qua eram missi a Caesarea ad me. Dixit autem Spiritus mihi ut irem cum illis nihil haesitans. Venerunt autem mecum et sex fratres isti et ingressi sumus in domum viri. Narravit autem nobis quomodo vidisset angelum in domo sua stantem et dicentem sibi: Mitte in Ioppen et accersi Simonem qui cognominatur Petrus qui loquetur tibi verba in quibus salvus eris tu et universa domus tua. Cum autem coepissem loqui cecidit Spiritus Sanctus super eos sicut et in nos in initio. Recordatus sum autem verbi Domini sicut dicebat: Iohannes quidem baptizavit aqua vos autem baptizabimini Spiritu Sancto. Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus sicut et nobis qui credidimus in Dominum Iesum Christum ego quis eram qui possem prohibere Deum? His auditis tacuerunt et glorificaverunt Deum dicentes: Ergo et gentibus paenitentiam dedit Deus ad vitam. Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione quae facta fuerat sub Stephano peram-

bulaverunt usque Phenicem et Cyprum et Antiochiam, nemini loquentes verbum nisi solis Iudeis. Erant autem quidam ex eis viri Cyprii et Cyrenei, qui cum introissent Antiochiam loquebantur ad Grecos annuntiantes dominum Ihesum. Et erat manus domini cum eis, multusque numerus credentium conversus est ad dominum. Pervenit autem sermo ad aures ecclesie que erat Ierosolimis super istis, et miserunt Barnabam usque ad Antiochiam. Qui cum pervenisset et vidisset gratiam domini gavisus est, et hortabatur omnes in proposito cordis permanere in domino, quia erat vir bonus et plenus spiritu sancto et fide. Et apposita est turba multa domino. Profectus est autem Tharsum ut quereret Saulum, quem cum invenisset perduxit Antiochiam. Et annum totum conversati sunt in ecclesia et docuerunt turbam multam, ita ut cognominarentur primum Antiochie discipuli christiani. In his autem diebus supervenerunt ab Ierosolimis prophete Antiochiam, et surgens unus ex eis nomine Agabus significabat per spiritum famem magnam futuram in universo orbe terrarum, que facta est sub Claudio. Discipuli autem prout quis habebat proposuerunt singuli in ministerium mittere habitantibus in Iudea fratribus. Quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus Barnabe et Pauli.

XII

Eodem autem tempore misit Herodes rex manus ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem Iacobum fratrem Iohannis gladio. Videns autem quia placeret Iudeis apposuit apprehendere et Petrum. Erant autem dies azimorum. Quem cum apprehendisset misit in carcerem, tradens quatuor quaternionibus militum custodiendum, volens post pascha producere eum populo. Et Petrus quidem servabatur in carcere. Oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deum pro eo. Cum autem producturus eum esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites vinctus cathenis duabus, et custodes ante ostium domus custodiebant carcerem. Et ecce angelus domini astitit, et lumen refulsit in habitaculo, percussoque latere Petri excitavit eum dicens: Surge velociter. Et ceciderunt cathene de manibus eius. Dixit autem angelus ad eum: Precingere et calcia te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: Circumda tibi vestimentum tuum et sequere me. Et exiens sequebatur eum, et nesciebat quia verum est quod fiebat per angelum; estimabat autem se visum videre. Transeuntes autem primam et secundam custodiam venerunt ad portam ferream que ducit ad civitatem, que ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum, et continuo discessit angelus ab eo. Et Petrus ad se reversus dixit: Nunc scio vere quia misit dominus angelum suum et eripuit me de manu Herodis et de omni expectatione plebis Iudeorum. Considerans que venit ad domum Marie matris Iohannis qui cognominatur Marcus, ubi erant multi congregati et orantes. Pulsante autem eo ostium ianue processit puella ad videndum nomine Rode. Et ut cognovit vocem Petri, pre gaudio non aperuit ianuam, sed introcurrens nuntiavit stare Petrum ante ianuam. At illi dixerunt ad eam: Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant: Angelus eius est. Petrus autem perseverabat pulsans. Cum autem aperuissent ostium viderunt eum et obstupuerunt. Annuens autem eis manu ut tacerent, enarravit quomodo dominus eduxisset eum de carcere, dixitque: Nuntiate Iacobo et fratribus hec. Et egressus abiit in alium locum. Facta autem die erat non parva turbatio inter milites quidnam factum esset de Petro. Herodes autem cum requisisset eum et non invenisset, inquisitione facta de custodibus iussit eos duci. Descendensque a Iudea in Cesaream ibi commoratus est. Erat autem iratus Tyriis et Sydoniis. At illi unanimes venerunt ad eum, et persuaso Blasto qui erat super cubiculum regis postulabant pacem, eo quod alerentur regiones eorum ab illo. Statuto autem die Herodes vestitus veste regali sedit pro tribunali et concionabatur ad eos. Populus autem clamabat: Dei voces et non hominis. Confestim autem percussit eum angelus domini, eo quod non dedisset honorem deo, et consumptus a vermibus expiravit. Verbum autem domini crescebat et multiplicabatur. Barnabas autem et Saulus reversi sunt ab Ierosolimis, expleto ministerio, assumpto Iohanne qui cognominabatur Marcus.

XIII

Erant autem in ecclesia que erat Antiochie prophete et doctores, in quibus Barnabas et Symon qui vocabatur Niger, et Lucius Cyreneus, et Manaen qui erat Herodis tetrarche collactaneus, et Saulus. Ministrantibus autem illis domino et ieiunantibus, dixit illis spiritus sanctus: Segregate mihi Barnabam et Saulum in opus ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes et orantes imponentesque eis manus dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi a spiritu sancto abierunt Seleuciam, et inde navigaverunt Cyprum. Et cum venissent Salaminam predicabant verbum dei in synagogis Iudeorum. Habebant autem et Iohannem in ministerio. Et cum perambulassent universam insulam usque ad Paphum, invenerunt quendam virum magum pseudoprophetam Iudeum, cui nomen erat Bariesu, qui erat cum proconsule Sergio Paulo viro prudente. Hic accersitis Barnaba et Paulo desiderabat audire verbum dei. Resistebat autem illis Elimas magus, sic enim interpretatur nomen eius, querens avertere proconsulem a fide. Saulus autem qui et Paulus repletus spiritu sancto intuens in eum dixit: O plene omni dolo et omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iustitie, non desinis subvertere vias domini rectas. Et nunc ecce manus domini super te, et eris cecus non videns solem usque ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo et tenebre, et circuiens querebat qui ei manum daret. Tunc proconsul cum vidisset factum credidit, admirans super doctrinam domini. Et cum a Papho

navigassent Paulus et qui cum eo erant venerunt Per-
gen Pamphilie. Iohannes autem discedens ab eis reversus est
Ierosolimam. Illi vero pertranseuntes Pergen venerunt
Antiochiam Pisidie. et ingressi synagogam di-
e sabbatorum sederunt. Post lectionem autem legis et prophe-
tarum miserunt principes synagoge ad eos di-
centes. Viri fratres si quis est in vobis sermo exhor-
tationis ad plebem dicite. Surgens autem Paulus
et manu silentium indicens ait. Viri israelite et qui
timetis Deum audite. Deus plebis israel elegit patres
nostros et plebem exaltavit cum essent incole in terra
Egipti. et in brachio excelso eduxit eos ex ea.
et per .xl. annorum tempus mores eorum sustinuit in de-
serto. et destruens gentes .vii. in terra Chanaan sor-
te distribuit eis terram quasi post .cccc. et .l. annos.
et post hec dedit iudices usque ad Samuel prophetam.
et exinde postulaverunt regem. et dedit eis Deus
Saul filium Cis virum de tribu Beniamin annis
.xl. Et amoto illo suscitavit illis regem David.
cui testimonium perhibuit dicens. Inveni David fi-
lium Iesse virum secundum cor meum qui faciet omnes
voluntates meas. Cuius Deus ex semine secundum promis-
sionem eduxit israel salvatorem Iesum predican-
te Iohanne ante faciem [illegible] adventus eius baptismum
penitentie omni populo israel. Cum impleret autem Iohannes os
suum dicebat. Quem me arbitramini esse non sum
ego. sed ecce venit post me cuius non sum dig-
nus solvere calciamenta pedum eius. Viri fratres
filii generis Abraham. et qui in vobis timent Deum
vobis verbum salutis huius missum est. Qui enim ha-
bitabant Ierusalem et principes eius hunc ignorantes
et voces prophetarum que per omne sabbatum leguntur iu-
dicantes impleverunt. et nullam causam mortis
invenientes in eo petierunt a Pylato ut inter-
ficerent eum. Cumque consummassent omnia que de
eo scripta erant. deponentes eum de ligno
posuerunt in monumento. Deus vero suscitavit
eum a mortuis tertia die. qui visus est per dies mul-
tos. his qui simul ascenderant cum eo de Galile-
a in Ierusalem qui usque nunc sunt testes eius ad
plebem. et nos vobis annuntiamus eam que
ad patres [illegible] nostros repromissio facta est. quoniam
hanc Deus adimplevit filiis nostris resuscitans
Iesum. Sicut et in psalmo secundo scriptum est. Filius
meus es tu ego hodie genui te. Quod autem suscitavit
eum a mortuis amplius non reversurum in
corruptionem ita dixit. Quia dabo vobis sancta David fi-
delia. Ideoque et alibi dicit. Non dabis sanctum tuum videre
corruptionem. David enim in sua generatione
cum administrasset voluntati Dei dormivit et appo-
situs est ad patres suos. et vidit corruptionem.
Quem vero Deus suscitavit a mortuis non vidit cor-
ruptionem. Notum sit ergo vobis viri fratres quia per
hunc vobis remissio peccatorum annuntiatur ab
omnibus peccatis quibus non potuistis in lege Mo-
ysi iustificari. In hoc omnis qui credit iustifi-
catur. Videte ergo ne superveniat vobis quod dic-
tum est in prophetis. Videte contemptores et
admiramini et disperdimini quia opus ego
operor in diebus vestris opus quod non credetis. Si

quis enarraverit vobis. Exeuntibus autem illis rogabant
ut alio sequenti sabbato loquerentur sibi hec verba.
Cumque dimissa esset synagoga secuti sunt multi
iudeorum et colentium advenarum Paulum et Bar-
nabam. Qui loquentes suadebant eis ut perman-
erent in gratia Dei. Sequenti vero sabbato pene u-
niversa civitas convenit audire verbum Dei. Vi-
dentes autem turbas iudei repleti sunt zelo et con-
tradicebant his que a Paulo dicebantur blasp-
hemantes. Tunc constanter Paulus et Barnabas dix-
erunt. Vobis oportebat primum loqui verbum Dei.
sed quoniam repulistis illud et indignos vos iudicas-
tis eterne vite. ecce convertimur ad gentes. Sic
enim precepit nobis Dominus. Posui te in lumen gen-
tibus ut sis in salutem usque ad extremum terre.
Audientes autem gentes gavise sunt et glorificabant
verbum Domini et crediderunt quotquot erant preor-
dinati ad vitam eternam. Disseminabatur
autem verbum Domini per universam regionem. Iudei autem
concitaverunt mulieres religiosas et honestas et pri-
mos civitatis et excitaverunt persecutionem in Pau-
lum et Barnabam et eiecerunt eos de finibus
suis. At illi excusso pulvere pedum in eos vene-
runt Yconium. Discipuli quoque replebantur ga-
udio et Spiritu sancto. Factum est autem Yconio ut simul [XIIII]
introirent in synagogam iudeorum et loquerentur
ita ut crederet iudeorum et grecorum copiosa multitu-
do. Qui vero increduli fuerunt iudei suscitaverunt
et ad iracundiam concitaverunt animas gentium
adversus fratres. Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter
agentes in Domino testimonium perhibente ver-
bo gratie sue dante signa et prodigia fieri per manus eorum.
Divisa est autem multitudo civitatis et quidam quidem
erant cum iudeis quidam vero cum apostolis. Cum autem factus
esset impetus gentilium et iudeorum cum principibus
suis ut contumeliis afficerent et lapidarent eos.
intelligentes confugerunt ad civitates Licaonie
Lystram et Derben et universam in circuitu regio-
nem et ibi evangelizantes erant. Et quidam
vir in Listris infirmus pedibus sedebat claudus
ex utero matris sue qui numquam ambulaverat.
Hic Paulum audivit loquentem. Qui intuitus
eum et videns quia fidem haberet ut salvus fieret
dixit voce magna. Surge super pedes tuos rectus
et exilivit et ambulabat. Turbe autem cum vidissent
quod fecerat Paulus. levaverunt vocem suam ly-
caonice dicentes. Dii similes facti hominibus des-
cenderunt ad nos. et vocabant Barnabam Io-
vem. Paulum vero Mercurium. quoniam ipse erat
dux verbi. Sacerdos quoque Iovis qui erat ante civi-
tatem tauros et coronas ad ianuas afferens
cum populis volebat sacrificare. Quod ubi audierunt
apostoli Barnabas et Paulus conscissis tunicis suis
exilierunt in turbas clamantes et dicentes.
Viri quid hec facitis? Et nos mortales sumus
similes vobis annuntiantes vobis ab his
vanis converti ad Deum vivum qui fecit ce-
lum et terram mare et omnia que in eis sunt. qui in
preteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi
vias suas. et quidem non sine testimonio semet-

ipsum reliquit benefaciens de celo dans pluvias et tempora fructifera implens cibo et leticia corda nostra. Et hec dicentes vix sedaverunt turbas ne sibi immolarent. Supervenerunt autem quidam ab Antiochia et Yconio Iudei, et persuasis turbis lapidantes Paulum traxerunt extra civitatem existimantes mortuum esse. Circumdantibus autem eum discipulis surgens intravit civitatem et postera die profectus est cum Barnaba in Derben. Cumque evangelizassent civitati illi et docuissent multos, reversi sunt Listram et Yconium et Antiochiam, confirmantes animas discipulorum, exhortantesque ut permanerent in fide, et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et cum constituissent illis per singulas ecclesias presbiteros et orassent cum ieiunationibus, commendaverunt eos Domino in quem crediderunt. Transeuntesque Pisidiam venerunt Pamphiliam, et loquentes verbum Domini in Pergen descenderunt in Nathaliam, et inde navigaverunt Antiochiam, unde erant traditi gratie Dei in opus quod compleverunt. Cum autem venissent et congregassent ecclesiam, retulerunt quanta fecisset Deus cum illis, quia aperuisset gentibus ostium fidei. Morati sunt autem ibi non modicum tempus cum discipulis.

XV

Et quidam descendentes de Iudea docebant fratres quia nisi circumcidimini non potestis salvi fieri. Facta ergo seditione non minima Paulo et Barnabe adversus illos, statuerunt ut ascenderent Paulus et Barnabas et quidam alii ex aliis ad apostolos et presbiteros in Ierusalem super hac questione. Illi ergo deducti ab ecclesia pertransibant Pheniceen et Samariam narrantes conversationem gentium, et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem venissent Ierosolimam, suscepti sunt ab ecclesia et ab apostolis et senioribus, annunciantes quanta fecisset Deus cum illis. Surrexerunt autem quidam de heresi Phariseorum qui crediderant, dicentes quia oportet circumcidi eos, precipere quoque servare legem Moysi. Conveneruntque apostoli et seniores videre de verbo hoc. Cum autem magna inquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos: Viri fratres, vos scitis quoniam ab antiquis diebus in nobis Deus per os meum elegit gentes audire verbum evangelii et credere. Et qui novit corda Deus testimonium perhibuit dans illis Spiritum sanctum sicut et nobis, et nichil discrevit inter nos et illos, fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid temptatis Deum imponere iugum super cervicem discipulorum quod neque patres nostri neque nos portare potuimus? Sed per gratiam Domini nostri Ihesu Christi credimus salvari quemadmodum et illi. Tacuit autem omnis multitudo, et audiebant Barnabam et Paulum narrantes quanta Deus fecisset signa et prodigia in gentibus per eos. Et postquam tacuerunt, respondit Iacobus dicens: Viri fratres, audite me. Symon narravit quemadmodum primum Deus visitavit sumere ex gentibus populum nomini suo. Et huic concordant verba prophetarum, sicut scriptum est: Post hec revertar et reedificabo tabernaculum David quod decidit, et diruta eius reedificabo et erigam illud, ut requirant ceteri hominum Dominum, et omnes gentes super quas invocatum est nomen meum, dicit Dominus faciens hec. Notum a seculo est Domino opus suum. Propter quod ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus convertuntur ad Deum, sed scribere ad eos ut abstineant se a contaminationibus simulacrorum et fornicatione et suffocatis et sanguine. Moyses enim a temporibus antiquis habet in singulis civitatibus qui eum predicent in synagogis, ubi per omne sabbatum legitur. Tunc placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia eligere viros ex eis et mittere Antiochiam cum Paulo et Barnaba, Iudam qui cognominabatur Barsabas, et Sylam, viros primos in fratribus, scribentes per manus eorum: Apostoli et seniores fratres his qui sunt Antiochie et Syrie et Cilicie fratribus ex gentibus salutem. Quoniam audivimus quod quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos verbis evertentes animas vestras quibus non mandavimus, Placuit nobis collectis in unum eligere viros et mittere ad vos cum karissimis nostris Barnaba et Paulo, hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine Domini nostri Ihesu Christi. Misimus ergo Iudam et Sylam, qui et ipsi vobis eadem verbis referent. Visum est enim Spiritui sancto et nobis nichil ultra imponere vobis oneris quam hec necessaria: ut abstineatis vos ab immolatis sacrificiorum simulacrorum et sanguine et suffocato et fornicatione. A quibus custodientes vos bene agetis. Valete. Illi ergo dimissi descenderunt Antiochiam, et congregata multitudine tradiderunt epistolam. Quam cum legissent, gavisi sunt super consolatione. Iudas autem et Sylas et ipsi cum essent prophete verbo plurimo consolati sunt fratres et confirmaverunt. Facto autem ibi aliquanto tempore dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos qui miserant illos. Visum est autem Syle ibi remanere; Iudas autem solus abiit Ierusalem. Paulus autem et Barnabas demorabantur Antiochie docentes et evangelizantes cum aliis pluribus verbum Domini. Post aliquot autem dies dies dixit ad Barnabam Paulus: Revertentes visitemus fratres per universas civitates in quibus predicavimus verbum Domini, quomodo se habeant. Barnabas autem volebat secum assumere et Iohannem qui cognominatur Marcus. Paulus autem rogabat eum ut qui discessisset ab eis de Pamphilia et non isset cum eis in opus non deberet recipi. Facta est autem dissensio ita ut discederent ab invicem, et Barnabas quidem assumpto Marcho navigaret Cyprum. Paulus vero electo Syla profectus est traditus gratie Dei a fratribus. Perambulabat autem Syriam et Ciliciam confirmans ecclesias, precipiens custodire precepta apostolorum et seniorum. Pervenit autem in Derben et Listram.

XVI

Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus, filius mulieris vidue fidelis, patre gentili. Huic testimonium bonum reddebant qui in Listris erant et Yconio fratres. Hunc voluit Paulus secum proficisci, et assumens circumcidit eum propter Iudeos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quod pater eius gentilis esset. Cum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodire dogmata que erant decreta ab apostolis et senioribus qui erant Ierosolimis. Et ecclesie quidem confirmabantur fide et habundabant numero cotidie.

Transeuntes autem Frigiam et Galatiae regionem vetati sunt a Spiritu Sancto loqui verbum Dei in Asia. Cum venissent autem in Misiam, temptabant ire Bythiniam, et non permisit eos Spiritus Iesu. Cum autem pertransissent Misiam, descenderunt Troadem. Et visio per noctem Paulo ostensa est: vir quidam erat Macedo stans et deprecans eum dicens: Transiens in Macedoniam adiuva nos. Ut autem visum vidit, statim quaesivimus proficisci in Macedoniam, certi facti quod vocasset nos Dominus evangelizare eis. Navigantes autem a Troade, recto cursu venimus Samothraciam, et sequenti die Neapolim, et inde Philippis, quae est prima partis Macedoniae civitas colonia. Eramus autem in hac urbe diebus aliquot conferentes. Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta flumen, ubi videbatur oratio esse, et sedentes loquebamur mulieribus quae convenerant. Et quaedam mulier nomine Lidda purpuraria civitatis Thiatirenorum colens Deum audivit, cuius Dominus aperuit cor intendere his quae dicebantur a Paulo. Cum autem baptizata esset et domus eius, deprecata est dicens: Si iudicastis me fidelem Domino esse, introite in domum meam et manete. Et coegit nos.

Factum est autem euntibus nobis ad orationem, puellam quandam habentem spiritum phitonem obviare nobis, quae quaestum magnum praestabat dominis suis divinando. Haec subsecuta Paulum et nos clamabat dicens: Isti homines servi Dei excelsi sunt, qui annuntiant vobis viam salutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus et conversus dixit spiritui: Praecipio tibi in nomine Domini Iesu Christi exire ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes autem domini eius quia exivit spes quaestus eorum, apprehendentes Paulum et Silam perduxerunt in forum ad principes, et offerentes eos magistratibus dixerunt: Hi homines conturbant civitatem nostram, cum sint Iudaei, et annuntiant morem quem non licet nobis suscipere neque facere, cum simus Romani. Et concurrit plebs adversus eos, et magistratus scissis tunicis eorum iusserunt eos virgis caedi. Et cum multas plagas eis imposuissent, miserunt eos in carcerem, praecipientes custodi ut diligenter custodiret eos. Qui cum tale praeceptum accepisset, misit eos in interiorem carcerem et pedes eorum strinxit ligno. Media autem nocte Paulus et Silas adorantes laudabant Deum, et audiebant eos qui in custodia erant. Subito vero terraemotus factus est magnus, ita ut moverentur fundamenta carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia, et universorum vincula soluta sunt. Expergefactus autem custos carceris, et videns ianuas apertas carceris, evaginato gladio volebat se interficere, aestimans fugisse vinctos. Clamavit autem Paulus voce magna dicens: Nihil feceris tibi mali, universi enim hic sumus. Petitoque lumine introgressus est, et tremefactus procidit Paulo et Silae ad pedes, et producens eos foras ait: Domini, quid me oportet facere ut salvus fiam? At illi dixerunt: Crede in Dominum Iesum, et salvus eris tu et domus tua. Et locuti sunt ei verbum Domini cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens eos in illa hora noctis lavit plagas eorum, et baptizatus est ipse et omnis domus eius continuo. Cumque perduxisset eos in domum suam, apposuit eis mensam, et laetatus est cum omni domo sua credens Deo. Et cum dies factus esset, miserunt magistratus lictores dicentes: Dimitte homines illos. Nuntiavit autem custos carceris verba haec Paulo, quia miserunt magistratus ut dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite in pace. Paulus autem dixit eis: Caesos nos publice indemnatos homines Romanos miserunt in carcerem, et nunc occulte nos eiciunt? Non ita, sed veniant et ipsi nos eiciant. Nuntiaverunt autem magistratibus lictores verba haec. Timueruntque audito quod Romani essent, et venientes deprecati sunt eos, et educentes rogabant ut egrederentur de urbe. Exeuntes autem de carcere introierunt ad Lidiam, et visis fratribus consolati sunt eos et profecti sunt.

XVII

Cum autem perambulassent Amphipolim et Appolloniam, venerunt Thessalonicam, ubi erat synagoga Iudaeorum. Secundum autem consuetudinem Paulus introivit ad eos, et per sabbata tria disserebat eis de Scripturis, adaperiens et insinuans quia Christum oportuit pati et resurgere a mortuis, et quia hic est Iesus Christus quem ego annuntio vobis. Et quidam ex eis crediderunt et adiuncti sunt Paulo et Silae, et de colentibus gentilibusque magna multitudo, et mulieres nobiles non paucae. Zelantes autem Iudaei, assumentesque de vulgo viros quosdam malos, et turba facta concitaverunt civitatem, et plebem assistentes domui Iasonis quaerebant eos producere in populum. Et cum non invenissent eos, trahebant Iasonem et quosdam fratres ad principes civitatis clamantes quoniam hi qui orbem concitant, et huc venerunt, quos suscepit Iason, et hi omnes contra decreta Caesaris faciunt, regem alium dicentes esse Iesum. Concitaverunt autem plebem et principes civitatis audientes haec. Et accepta satisfactione a Iasone et a ceteris, dimiserunt eos. Fratres vero confestim per noctem dimiserunt Paulum et Silam in Beroeam. Qui cum venissent in synagogam Iudaeorum introierunt. Hi autem erant nobiliores eorum qui sunt Thessalonicae, qui susceperunt verbum cum omni aviditate, cotidie scrutantes Scripturas si haec ita se haberent. Et multi quidem crediderunt ex eis, et gentilium mulierum honestarum et viri non pauci. Cum autem cognovissent in Thessalonica Iudaei quia et Beroeae praedicatum est a Paulo verbum Dei, venerunt et illuc commoventes et turbantes multitudinem. Statimque Paulum tunc dimiserunt fratres ut iret ad mare; Silas autem et Timotheus remanserunt ibi. Qui autem deducebant Paulum perduxerunt eum usque Athenas, et accepto mandato ab eo ad Silam et Timotheum ut quam celeriter venirent ad illum, profecti sunt.

Paulus autem cum Athenis eos expectaret, incitabatur spiritus eius in ipso videns idolatriae deditam civitatem. Disputabat igitur in synagoga cum Iudaeis et colentibus, et in foro per omnes dies ad eos qui audiebant. Quidam autem Epicurei et Stoyci et philosophi disserebant cum illo, et quidam dicebant: Quid vult seminator verborum hic dicere?

Alii vero novorum demoniorum videtur annuntia-
tor esse. quia ihesum et resurrectionem annuntia-
bat eis. Et apprehensum eum ad ariopagum
duxerunt dicentes. Possumus scire que est
hec nova que a te dicitur doctrina. Nova enim quedam
infers auribus nostris. Volumus ergo scire quid-
nam velint hec esse. Athenienses enim omnes
et advene hospites ad nichil aliud vacabant
nisi aut dicere aut audire aliquid novi. Stans
autem paulus in medio ariopagi ait. Vi-
ri athenienses per omnia quasi superstitiosos
vos video. Preteriens enim et videns simulacra vestra
inveni et aram in qua scriptum erat igno-
to deo. Quod ergo ignorantes colitis hoc ego
annuntio vobis. Deus qui fecit mundum et omnia
que in eo sunt. hic celi et terre cum sit dominus non
manu factis templis habitat. nec manibus hu-
manis colitur indigens aliquo cum ipse det
omnibus vitam et inspirationem et omnia. Fe-
citque ex uno omne genus hominum inhabitare
super universam faciem terre. diffiniens statu-
ta tempora et terminos habitationis eorum. querere
deum si forte attrectent eum aut inveniant
illum quamvis non longe sit ab unoquoque nostrum.
In ipso enim vivimus. et movemur. et sumus.
sicut et quidam vestrorum poetarum dixerunt. Ipsius enim et
genus sumus. Genus ergo cum simus dei
non debemus estimare auro aut argen-
to. aut lapidi sculpture artis et cogitationis
hominis divinum esse simile. Et tempora
quidem huius ignorantie despiciens deus nunc
annuntiavit hominibus ut omnes ubique
penitentiam agant eo quod statuit diem in qua
in qua iudicaturus est orbem in equitate in
viro in quo statuit fidem prebens omnibus
suscitans eum a mortuis. Cum audissent
autem resurrectionem mortuorum quidam quidem ir-
ridebant. quidam vero dixerunt. Audiemus
te de hoc iterum. Sic paulus exivit de medio
eorum. Quidam vero viri adherentes ei credide-
runt. In quibus et dionisius ariopagita et mu-
lier nomine damaris et alii cum eis.

XVIII

Post hec egres-
sus ab athenis venit corinthum. et inveni-
ens quendam iudeum nomine aquilam ponti-
cum genere qui nuper venerat ab ytalia
et priscillam uxorem eius. eo quod precepisset
claudius discedere omnes iudeos a roma ac-
cessit ad eos et quia eiusdem erat artis mane-
bat apud eos et operabatur. Erant autem scenofactorie
artis et disputabat in synagoga per omne
sabbatum interponens nomen domini ihesu. sua-
debatque iudeis et grecis. Cum venissent autem de
macedonia silas et thimotheus instabat verbo
paulus testificans iudeis esse ihesum christum. Con-
tradicentibus autem eis et blasphemantibus excu-
tiens vestimenta sua dixit ad eos. Sanguis
vester super caput vestrum. Mundus ego ex hoc ad gen-
tes vadam. Et migrans inde intravit in domum
cuiusdam nomine titi iusti colentis deum.
cuius domus erat coniuncta synagoge. Crispus autem
archisynagogus credidit domino cum omni domo
sua. et multi chorinthiorum audientes credebant
et baptizabantur. Dixit autem dominus nocte per visio-
nem paulo. Noli timere sed loquere et ne taceas.
propter quod ego sum tecum et nemo apponetur tibi
ut noceat te. quoniam populus est michi multus in hac civi-
tate. Sedit autem ibi annum et sex menses
docens apud eos verbum dei. Gallione autem pro-
consule achaie insurrexerunt uno animo iudei
in paulum et adduxerunt eum ad tribunal
dicentes quia contra legem hic persuadet hominibus
colere deum. Incipiente autem paulo aperire os
dixit gallio ad iudeos. Si quidem esset iniqui-
tas aliquid aut facinus pessimum o viri iu-
dei recte vos sustinerem. Si vero questiones sunt
de verbo et nominibus legis vestre vos ipsi videritis.
Iudex ego horum nolo esse. et minavit eos a tri-
bunali. Apprehendentes autem omnes sosthenem
principem synagoge percutiebant eum ante
tribunal. et nichil eorum gallioni cure erat.
Paulus vero cum adhuc sustinuisset dies multos
fratribus valefaciens navigavit syriam et cum eo
priscilla et aquila qui sibi totonderat in chencris
caput. Habebat enim votum. Devenitque ephesum
et illos ibi reliquit. Ipse vero ingressus syna-
gogam disputabat cum iudeis. Rogantibus autem
eis ut ampliori tempore maneret non consensit. sed
valefaciens et dicens. Oportet me sollempnem
diem advenientem facere ierosolimis. Et
iterum revertar ad vos deo volente profectus est
ab epheso et descendens cesaream ascendit.
et salutavit ecclesiam et descendit antiochiam.
et facto ibi aliquanto tempore profectus est perambul-
ans ex ordine galaticam regionem et frigiam.
confirmans omnes discipulos. Iudeus autem qui-
dam apollo nomine alexandrinus genere vir
eloquens devenit ephesum potens in scrip-
turis. hic erat edoctus viam domini et fervens
spiritu loquebatur et docebat diligenter ea que sunt
ihesu sciens tantum baptisma iohannis. Hic ergo cepit fi-
ducialiter agere in synagoga. Quem cum audis-
sent priscilla et aquila assumpserunt eum.
et diligentius exposuerunt ei viam domini.
Cum autem vellet ire achaiam exhortati fratres scri-
pserunt discipulis ut susciperent eum. Qui
cum venisset contulit multum hiis qui credi-
derant. Vehementer enim iudeos revince-
bat publice ostendens per scripturas esse ihesum
christum.

XIX

Factum est autem cum apollo esset corinthi.
ut paulus peragratis superioribus partibus
veniret ephesum et inveniret quosdam
discipulos dixitque ad eos. Si spiritum sanctum acce-
pistis credentes. At illi dixerunt ad eum.
Sed neque si spiritus sanctus est audivimus. Ille vero ait.
In quo ergo baptizati estis. Qui dixerunt.
In iohannis baptismate. Dixit autem paulus. Iohannes bap-
tizavit baptismo penitentie populum dicens in eum
qui venturus esset post ipsum ut crederent

hoc est in ihesum. His auditis baptizati sunt in nomine domini ihesu. Et cum inposuisset illis manus paulus venit spiritus sanctus super eos et loquebantur linguis et prophetabant. Erant autem omnes fere viri .xii. Introgressus autem synagogam cum fiducia loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno dei. Cum autem quidam indurarentur et non crederent maledicentes viam domini coram multitudine discedens ab eis segregavit discipulos cotidie disputans in scola tyranni. Hoc autem factum est per biennium ita ut omnes qui habitabant in asia audirent verbum domini iudei atque gentiles. Virtutesque non modicas faciebat deus per manum pauli ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria et semicintia et recedebant ab eis languores et spiritus nequam egrediebantur. Temptaverunt autem quidam et de circumeuntibus iudeis exorcistis invocare super eos qui habebant spiritus malos nomen domini ihesu dicentes. Adiuro vos per ihesum quem paulus predicat. Erant autem cuiusdam sceve iudei principis sacerdotum .vii. filii qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam dixit eis. Ihesum novi et paulum scio. vos autem qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat demonium pessimum et dominatus amborum invaluit contra eos ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus iudeis atque gentilibus qui habitabant ephesi. Et cecidit timor super omnes illos et magnificabatur nomen domini ihesu. Multique credentium veniebant confitentes et annuntiantes actus suos. Multi autem ex eis qui fuerant curiosa sectati contulerunt libros et conbusserunt coram omnibus et conputatis pretiis eorum invenerunt denariorum pecuniam .l. milium. Ita fortiter crescebat verbum dei et confirmabatur. His autem expletis proposuit paulus in spiritu transita macedonia et achaia ire ierosolimam dicens. Quoniam postquam fuero ibi oportet me et romam videre. Mittens autem in macedoniam duos ex ministrantibus sibi timotheum et erastum. ipse remansit ad tempus in asia. Facta est autem die illo turbatio non minima de via domini. Demetrius enim quidam nomine argentarius faciens edes argenteas diane prestabat artificibus non modicum questum. Quos convocans et eos qui eiusmodi erant opifices dixit. Viri scitis quia de hoc artificio adquisitio est nobis et videtis et auditis quia non solum ephesi sed pene totius asie paulus hic suadens avertit multam turbam dicens. quoniam non sunt dii qui manibus fiunt. Non solum autem hec periclitabitur nobis pars in redargutionem venire. Sed et magne diane templum in nichilum reputabitur. Sed et destrui incipiet maiestas eius quam tota asia colit et orbis. His auditis repleti sunt ira et exclamaverunt dicentes. Magna diana ephesiorum. Et impleta est civitas confusione et impetum fecerunt uno animo in theatrum rapto gaio et aristarcho macedonibus comitibus pauli. Paulo autem volente intrare in populum non permiserunt eum discipuli. Quidam autem et de asie principibus qui erant amici eius miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum. Alii autem aliud clamabant. Erat enim ecclesia confusa et plures nesciebant qua ex causa convenissent. De turba autem detraxerunt alexandrum quidam propellentibus eum iudeis. Alexander autem manu silentio postulato volebat reddere rationem populo. Quem ut cognoverunt iudeum esse vox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium. Magna diana ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas dixit. Viri ephesii. quis enim est hominum qui nesciat ephesiorum civitatem cultricem esse magne diane iovisque prolis? Cum ergo his contradici non possit oportet vos sedatos esse et nichil agere temere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos neque blasphemantes deam vestram. Quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices habent adversum aliquem aliquam causam conventus forenses aguntur et proconsules sunt accusent se invicem. Si quid autem alterius rei queritis in legitima ecclesia poterit absolvi. Nam et periclitamur argui seditionis hodierne cum nullus obnoxius sit de quo nos possimus reddere rationem concursus istius. Et cum dixisset hec dimisit ecclesiam.

XX

Postquam autem cessavit tumultus vocatis paulus discipulis et exhortatus eos valedixit et profectus est ut iret in macedoniam. Cum autem perambulasset partes illas et exhortatus eos fuisset multo sermone venit in greciam. Ubi cum fecisset menses tres facte sunt illi insidie a iudeis navigaturo in syriam. habuitque consilium revertendi per macedoniam. Comitatus est autem eum sosipater pirri bereensis. thessalonicensium vero aristarchus et secundus et gaius derbeus et timotheus. Asiani vero tychicus et trophimus. Hii cum precessissent sustinuerunt nos troade. Nos vero navigavimus post dies azimorum a philippis et venimus ad eos troadem in diebus quinque ubi demorati sumus diebus .vii. Una autem sabbati cum convenissemus ad frangendum panem paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum. protraxitque sermonem usque in mediam noctem. Erant autem lampades copiose in cenaculo ubi eramus congregati. Sedens autem quidam adolescens nomine euticus super fenestram cum mergeretur sompno gravi disputante paulo diutius sompno ductus cecidit de tertio cenaculo deorsum et sublatus oblatus est mortuus. Ad quem cum descendisset paulus incubuit super eum et conplexus dixit. Nolite turbari. Anima enim ipsius in eo est. Ascendens autem frangensque panem et gustans satis allocutus est usque ad lucem. Sic profectus est. Adduxerunt autem puerum viventem et consolati sunt non minime. Nos autem ascendentes navem navigavimus in asson inde suscepturi paulum. Sic enim disposuerat ipse per pedes iter facturus. Cum autem convenisset nos in asson assumpto eo venimus mitylenem. Et inde navigantes sequenti die venimus contra chium. Et alia die applicuimus samum. Et sequenti die venimus miletum. Proposuerat enim paulus transnavigare ephesum ne qua mora illi fieret in asia. Festinabat enim si possibile sibi esset ut diem pentecosten faceret ierosolimis. A

mileto aũ mittens ephesum uocauit maiores na
tu ecclie. Qui cũ uenissent ad eum 7 simul essent
dixit eis. Vos scitis a prima die qua ingressus
sum in asiam qualiť uobis cũ p omne tempus
fuim seruiens dño cũ omĩ hũilitate 7 mansue
tudine. 7 lacrimis 7 temptationib; q̃ michi ac
ciderunt ex insidiis iudeoꝝ. q̃mo nich subtraxe
rim uobis utilium quo minus annuntiarẽ
uob 7 docerẽ uos publice 7 p domos testificans
iudeis atq; gentilib; in deũ pniam 7 fidem ĩ
dñm nr̃m ihm xpm. 7 nunc ecce alligatus
ego spũ uado in ierl̃m q̃ in ea uentura sunt
michi ignorans nisi q̃d sp̃c sc̃s p omĩs ciuitates
protestatur m̃ dicens. Q̃m uincula 7 tribulatio
nes me manent ierosolimis. Sz nichil horũ
uereor. nec facio aĩam meam p̃ciosiorem q̃
me dũmodo c̃summam cursum meum. 7 mi
nisterium ubi q̃d accepi a dño ihu testificari eũ
gelium gr̃e dei. Et nunc ecce ego scio q2 ampli
nõ uidebitis faciem meam. uos omĩs p quos
transiui p̃dicans regnum dei. Q̃uã ꝑ contestor
uos hodierna die q2 mundus sum a sanguĩe
omĩ. Nõ enim subterfugi quo minus annun
ciarem omne consilium di uobis. Attendite
uobis 7 uniũso gregi in quo uos sp̃c sc̃s posu
it ep̃os regere ecc̃liam dĩ. q̃m acquisiuit san
guine suo. Ego scio q̃m intrabunt post disces
sionem meam lupi rapaces in uos. ñ parcentes
gregi 7 ex uobis ip̃is exurgent uiri loquentes
puersa ut abducant discipulos post se. ꝑ q̃d
uigilate memoria retinentes q̃m p triennium
nocte 7 die ñ cessaui lacrimis monens unum
quemq; ur̃m. Et nũc c̃mendo uos deo 7 uerbo
gr̃e ip̃ius qui potens ẽ edificare 7 dare heredi
tatem in sanctificatis omĩb;. Argentum ã
7 aurum aut uestem nullius c̃cupiui sic ip̃i
scitis q̃m ad ea q̃ opus m̃ erant 7 his qui mec̃ sũt
ministrauerunt manus iste. Omĩa ostendi uob
q̃m sic laborantes oportet suscipere infirmos
ac meminisse uerbi dñi ihu q̃m ip̃e dixit. Bea
tius ẽ mag̃ dare q̃m accipere. Et cũ hec dixisset
positis genib; orauit cum omĩb; illis. Mag
nus aũt fletus f̃c̃us ẽ omĩ. Et procumbentes
sup collum pauli osculabantur eum dolentes
maxime in uerbo q̃d dixerat q̃m amplius fa
ciem eius nõ eẽnt uisuri. 7 deducebant eum ad
nauem.

XXI

Cũ aũ f̃c̃m eẽt ut nauigaremus
abstracti ab eis recto cursu uenimus choum.
7 sequenti die rodum. 7 inde patharam. deinde
myram. Et cũ inuenissemus nauem transfre
tantẽ feniccẽ ascendentes nauigauimus.
Cũ ã apparuissemus cypro relinquentes eam
ad sinistram nauigauimus ĩ syriam 7 ue
nimus tyrum. Ibi enim nauis expositura e
rat onus. Inuentis aũ discipulis mansimus
ibi dieb; .vii. qui paulo dicebant p spm ne
ascenderet ierosolimam. Et expletis dieb; p
fecti ibamus deducentib; nos omĩb; cũ uxo
rib; 7 filiis usq; foras ciuitatem. 7 positis ge
nib; ĩ littore orauimus. Et cũ ualefecissemus
inuicem ascendimus ĩ nauem. Illi aũt redierũt
ĩ sua. Nos uõ nauigatione expleta a tyro de
scendimus ptolomaidam. 7 salutatis f̃rib; ma
simus die una ap̃ illos. Alia aũ die pfecti
uenimus cesaream. 7 intrantes domũ philip
pi euangeliste qui erat unus de .vii. mansim̃
ap̃ eum. Huic aũ erant .iiii. filie uirgines pro
phetantes. 7 cũ moraremur ibi p dies aliquot
superuenit quidam a iudea propheta noĩe a
gab;. Is cũ uenisset ad nos tulit zonam pauli
7 alligans sibi pedes 7 manus dixit. Hec dicit
sp̃c sc̃s. Virum cuius ẽ zona hec sic alligabũt
in ierl̃m iudei 7 tradent in manus gentium.
Q2 cũ audissemus rogabamus nos 7 qui loci
illius erant ne ascenderet ierosolimam. Tunc
r̃ndit paulus 7 dixit. Q̃d facitis flentes 7 affli
gentes cor meum? Ego aũ nõ solum alligari
sz 7 mori in ierl̃m paratus sũ p nomĩ dñi ihu.
Et cũ ei suadere nõ possemus quieuim⁹ dicentes
dñi uoluntas fiat. Post dies aũ istos p̃para
ti ascendebamus ierl̃m. Venerunt aũ quidam
ex discipulis a cesarea nobĩ adducentes sec̃ ap̃
q̃ hospitaremur. iasonem q̃ndam cyprium
antiquum discipulum. Et cũ uenissemus iero
solimam libent̃ exceperunt nos f̃r̃es. Sequẽti
aũ die introibat paulus nobĩ c̃ ad iacobum.
omĩsq; collecti sũt seniores. Quos cũ salutasset nar
rabat p singula q̃ d̃s fecisset ĩ gentib; p ministe
rium illius. At illi cũ audissent magnificabãt
dñm. dixeruntq; ei. Vides f̃r quot milia sunt in
iudeis qui crediderunt deo 7 omĩs emulatores sũt
legis. Audierunt aũ de te q2 dissensionẽ do
ceas a moyse eoꝝ qui p gentes sunt iudeoꝝ
dicens nõ debere eos circumcidere filios suos
nq; sc̃dm c̃suetudinem ingredi debere. Q̃d g̃
est? utiq; oportet c̃uenire multitudinẽ au
dient te superuenisse. H ergo fac q̃d tibi dicim̃.
Sunt nob uiri .iiii. uotũ habentes sup se. his as
sumptis sc̃ifica te cũ illis. 7 impende in illis
ut radant capita sua 7 sciant omĩs q2 q̃ de te
audierunt falsa sunt sz ambulans 7 ip̃e custo
diens legem. De his aũ qui crediderunt ex gen
tib; nos scripsimus iudicantes ut abstineãt
se ab ydolis immolato 7 sanguine 7 suffocato
7 fornicatione. Tunc paulus assumptis uiris
postera die purificatus cũ illis intrauit ĩ templũ
annuntians expletionẽ dieꝝ purificationis
donec offerretur pro uno quoq; eoꝝ oblatio.
Cũ aũ .vii. dies c̃summarentur hii qui de
asya erant iudei cũ uidissent eum in templo
c̃citauerunt omnẽ populum 7 iniecerunt ei manus
clamantes. Viri isrl̃ite adiuuate. Hic ẽ. ho q̃
aduersus populum 7 legem 7 locum hũc oẽs ubiq; docet.
insup 7 gentiles induxit ĩ templum. 7 uiola
uit sc̃m istum locũ. Viderant enĩ trophimũ e
phesium ĩ ciuitate cũ ip̃o q̃s estimauerunt q̃m
in templum introduxisset paulus. c̃motaq; ẽ ã
ciuitas tota 7 f̃c̃a ẽ c̃cursio populi. 7 apprehendentes
paulum trahebant eum extra templũ 7 statim
clause sunt ianue. Querentib; ã eũ occidere

nunciatum est tribuno cohortis quia tota confundi-
tur Ierusalem. Qui statim assumptis militibus et centuri-
onibus decucurrit ad illos. Qui cum vidissent tribu-
num et milites cessaverunt percutere Paulum. Tunc
accedens tribunus apprehendit eum et iussit alligari
catenis duabus et interrogabat quis esset et quid
fecisset. Alii autem aliud clamabant in turba. Et cum
non posset certum cognoscere prae tumultu iussit
duci eum in castra. Et cum venisset Paulus ad gra-
dus contigit ut portaretur a militibus propter vim populi.
Sequebatur enim multitudo populi clamans: Tol-
le eum. Et cum coepisset induci in castra Paulus
dicit tribuno: Si licet mihi loqui aliquid ad te?
Qui dixit: Graece nosti? Nonne tu es Aegyptius qui an-
te hos dies tumultum concitasti et eduxisti in desertum
quattuor milia virorum sicariorum? Et dixit ad eum Paulus:
Ego homo sum quidem Iudaeus a Tharso Ciliciae non
ignotae civitatis municeps. Rogo autem te permit-
te me loqui ad populum. Et cum ille permisisset
Paulus stans in gradibus annuit manu ad ple-
bem. Et magno silentio facto allocutus est Hebraea

XXII

lingua dicens: Viri fratres et patres audite quam ad
vos nunc reddo rationem. Cum audissent autem quia Hebraea
lingua loqueretur ad eos magis praestiterunt silen-
tium. Et dixit: Ego sum vir Iudaeus natus Thar-
so Ciliciae, nutritus autem in civitate ista secus
pedes Gamalielis eruditus iuxta veritatem pater-
nae legis, aemulator legis sicut et vos omnes estis
hodie. Qui hanc viam persecutus sum usque ad
mortem alligans et tradens in custodias vi-
ros ac mulieres sicut princeps sacerdotum mihi te-
stimonium reddit et omnes maiores natu a quibus
et epistolas accipiens ad fratres Damascum pergebam,
ut adducerem inde vinctos in Ierusalem ut punirentur.
Factum est autem eunte me et appropinquante Damasco
media die subito de celo circumfulsit me lux
copiosa. Et decidens in terram audivi vocem de ce-
lo dicentem mihi: Saule Saule quid me persequeris?
Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem respon-
di: Quis es domine? Dixitque ad me: Ego sum Iesus Naza-
renus quem tu persequeris. Et qui mecum erant lumen
quidem viderunt, vocem autem eius non audierunt qui loque-
batur mecum. Et dixi: Quid faciam domine? Dominus autem
dixit ad me: Surgens vade Damascum et ibi
dicetur de omnibus quae te oporteat facere. Et cum non
viderem prae claritate luminis illius ad manum
deductus a comitibus veni Damascum. Ananias
autem quidam vir secundum legem testimonium
habens bonum ab omnibus habitantibus Iudaeis veni-
ens ad me et astans mihi dixit: Saule frater
respice. Et ego eadem hora respexi in eum. At
ille dixit: Deus patrum nostrorum preordinavit te ut cog-
nosceres voluntatem eius et videres iustum
et audires vocem ex ore eius quia eris testis illius
ad omnes homines eorum quae vidisti et audisti. Et nunc
quid moraris? Exurge et baptizare et ablue pec-
cata tua invocato nomine ipsius. Factum est autem rever-
tenti mihi in Ierusalem et oranti in templo fieri me in
stupore mentis et videre illum dicentem mihi:
Festina velociter et exi ex Ierusalem quoniam non recipient
testimonium tuum de me. Et ego dixi: Domine
ipsi sciunt quia ego eram concludens in carcerem
et cedens per synagogas eos qui credebant in te.
Et cum funderetur sanguis Stephani testis tui ego a-
stabam et consentiebam et custodiebam vestimenta
lapidantium illorum. Et dixit ad me: Vade quoniam
ego ad nationes longe mittam te. Audiebant
autem eum usque ad hoc verbum et levaverunt vo-
cem suam dicentes: Tolle de terra huiusmodi non enim
fas est eum vivere. Vociferantibus autem eis et proi-
cientibus vestimenta sua et pulverem iactantibus
in aerem iussit tribunus eum induci in castra
et flagellis cedi et torqueri eum ut sciret propter
quam causam sic acclamarent ei. Et cum astrinxissent
eum loris dixit astanti sibi centurioni Paulus:
Si hominem Romanum et indampnatum licet vobis
flagellare? Quo audito centurio accessit ad tri-
bunum et nuntiavit ei dicens: Quid acturus es?
hic enim homo civis Romanus est. Accedens autem
tribunus dixit illi: Dic mihi si tu Romanus es? At
ille dixit: Etiam. Et respondit tribunus: Ego multa sum-
ma civitatem hanc consecutus sum. Et Paulus ait:
Ego autem natus sum. Protinus ergo discesserunt
ab illo qui eum torturi erant. Tribunus quoque ti-
muit postquam rescivit quia civis Romanus esset
et quia alligasset eum. Postera autem die volens scire di-
ligentius quam ob causam accusaretur a Iudeis sol-
vit eum et iussit sacerdotes convenire et omne conci-
lium. Et producens Paulum statuit inter illos. Intendens

XXIII

autem in concilium Paulus ait: Viri fratres ego
omni conscientia bona conversatus sum ante Deum
usque in hodiernum diem. Princeps autem sacer-
dotum Ananias precepit astantibus sibi percutere
os eius. Tunc Paulus dixit ad eum: Percutiet
te Deus paries dealbate. Et tu sedens iudicas
me secundum legem et contra legem iubes me percuti?
Et qui astabant dixerunt: Summum sacerdotem
Dei maledicis? Dixit autem Paulus: Nesciebam fratres
quia princeps sacerdotum est. Scriptum est enim:
Principem populi tui non maledices. Sciens autem
Paulus quia una pars esset Saduceorum et altera
Phariseorum exclamavit in concilio: Viri fratres ego
Phariseus sum filius Phariseorum. De spe et resur-
rectione mortuorum ego iudicor. Et cum hec dix-
isset facta est dissensio inter Phariseos et Saduceos et
soluta est multitudo. Saducei autem dicunt non
esse resurrectionem mortuorum neque angelum neque
spiritum. Pharisei autem utraque confitentur. Factus
est autem clamor magnus et surgentes quidam
Phariseorum pugnabant dicentes: Nichil mali
invenimus in homine isto. Quid si spiritus locutus
est ei aut angelus? Et cum magna dissensio facta
esset timens tribunus ne discerperetur Paulus
ab ipsis iussit milites descendere et rapere eum
de medio eorum ac deducere eum in castra. Se-
quenti autem nocte [illegible] assistens
ei Dominus ait: Constans esto. Sicut enim testifi-
catus es de me in Ierusalem sic te oportet et Rome
testificari. Facta autem die collegerunt se quidam
ex Iudeis et devoverunt se dicentes neque man-

ducaturos neque bibituros donec occiderent paulum. erant autem plusquam .xl. viri qui hanc coniurationem fecerant. Qui accesserunt ad principes sacerdotum et seniores et dixerunt: Devotione devovimus nos nichil gustaturos donec occidamus paulum. Nunc ergo vos notum facite tribuno cum concilio ut producat illum ad vos tamquam aliquid certius cognituri de eo. Nos vero priusquam appropiet parati sumus interficere illum. Quod cum audisset filius sororis pauli insidias venit et intravit in castra nunciavitque paulo. Vocans autem paulus ad se unum ex centurionibus ait: Adolescentem hunc perduc ad tribunum, habet enim aliquid indicare sibi. Et ille quidem assumens eum duxit ad tribunum et ait: Vinctus paulus vocans me rogavit me hunc adolescentem perducere ad te habentem aliquid loqui tibi. Apprehendens autem tribunus manum illius secessit cum eo seorsum et interrogavit illum: Quid est quod habes indicare michi? Ille autem dixit: Iudeis convenit rogare te ut crastina die producas paulum in concilium quasi aliquid certius inquisituri sint de illo. Tu vero ne credideris illis; insidiantur enim ei viri ex eis plusquam .xl. qui se devoverunt non manducare neque bibere donec interficiant eum. Et nunc parati sunt expectantes promissum tuum. Tribunus igitur dimisit adolescentem precipiens ne cui loqueretur quoniam hec nota sibi fecisset. Et vocatis duobus centurionibus dixit illis: Parate milites .cc. ut eant usque cesaream, et equites .lxx. et lancearios .cc. a tercia hora noctis. Et iumenta preparate ut imponentes paulum eum salvum perducerent ad felicem presidem. Timuit enim ne forte raperent eum iudei et occiderent, et ipse postea calumpniam sustineret quasi pecuniam accepturus. Scribens ei epistolam hec verba continentem. Claudius lysias optimo presidi felici salutem. Virum hunc comprehensum a iudeis et incipientem interfici ab eis superveniens cum exercitu eripui cognito quia romanus est. Volensque scire causam quam obiciebant illi deduxi eum in concilium eorum. Quem inveni accusari de questionibus legis eorum, nichil vero dignum morte aut vinculis habentem [crimen]. Et cum michi perlatum esset de insidiis que parabantur ei misi ad te denuncians et accusatoribus ut dicant apud te. Vale. Milites ergo secundum preceptum sibi assumentes paulum duxerunt illum per noctem in antipatridem. Et postera die dimissis equitibus ut cum eo irent reversi sunt in castra. Qui cum venissent cesaream et tradidissent epistolam presidi statuerunt ante illum et paulum. Cum legisset autem et interrogasset de qua provincia esset, et cognoscens quia de cilicia esset: Audiam te inquit cum accusatores tui venerint. Iussitque in pretorio herodis custodiri eum.

CAP. XXIIII.

Post .v. autem dies descendit princeps sacerdotum ananias cum senioribus et quibusdam tertullo quodam oratore qui adierunt presidem adversus paulum. Et citato paulo cepit accusare tertullus dicens: Cum in multa pace agamus per te et multa corrigantur per tuam prudentiam semper et ubique suscepimus optime felix cum omni gratiarum actione. Ne diutius autem protraham te oro te breviter audias nos pro tua clementia. Invenimus hunc hominem pestiferum et concitantem seditiones omnibus iudeis in universo orbe et auctorem seditionis secte nazarenorum qui etiam templum violare conatus est, quem et apprehensum voluimus secundum legem nostram iudicare. Superveniens autem tribunus lysias cum vi magna eripuit eum de manibus nostris iubens accusatores eius ad te venire, a quo poteris ipse iudicans de omnibus istis cognoscere de quibus nos accusamus eum. Adiecerunt autem et iudei dicentes hec ita se habere. Respondit autem paulus annuente sibi preside dicere: Ex multis annis te esse iudicem genti huic sciens bono animo pro me satisfaciam. Potes enim cognoscere quia non plus sunt michi dies quam .xii. ex quo ascendi adorare in ierusalem, et neque in templo invenerunt me cum aliquo disputantem aut concursum facientem turbe neque in synagogis neque in civitate neque probare possunt tibi de quibus nunc me accusant. Confiteor autem hoc tibi quod secundum sectam quam dicunt heresim sic deservio patri deo meo credens omnibus que in lege et prophetis scripta sunt spem habens in deum quam et hii ipsi expectant resurrectionem futuram iustorum et iniquorum. In hoc et ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere ad deum et ad homines semper. Post annos autem plures elemosinas facturus in gentem meam veni et oblationes et vota in quibus invenerunt me purificatum in templo non cum turba neque cum tumultu. Quidam autem ex asia iudei quos oportebat apud te presto esse et accusare si quid haberent adversum me. Aut hii ipsi dicant si quid invenerunt in me iniquitatis cum stem in concilio nisi de una hac solummodo voce qua clamavi inter eos stans quoniam de resurrectione mortuorum ego iudicor hodie a vobis. Distulit autem illos felix certissime sciens de via hac dicens: Cum tribunus lysias descenderit audiam vos. Iussitque centurioni custodire eum et habere requiem nec quemquam prohibere de suis ministrare ei. Post aliquot autem dies veniens felix cum drusilla uxore sua que erat iudea vocavit paulum et audivit ab eo fidem que est in christum ihesum. Disputante autem illo de iustitia et castitate et de iudicio futuro tremefactus felix respondit: Quod nunc attinet vade, tempore autem oportuno accersiam te. Simul et sperans quia pecunia daretur ei a paulo; propter quod et frequenter accersiens eum loquebatur cum eo. Biennio autem expleto accepit successorem felix porcium festum. Volens autem gratiam prestare iudeis felix reliquit paulum

XXV

Festus ergo cum venisset in provinciam post triduum ascendit iherosolimam a cesarea. Adieruntque eum principes sacerdotum et primi iudeorum adversus paulum et rogabant eum postulantes gratiam adversus eum ut iuberet perduci eum in iherusalem insidias tendentes ut interficerent eum in via. Festus autem respondit servari paulum in cesarea se autem maturius profecturum. Qui ergo in vobis ait potentes sunt descendentes simul si quod est in viro crimen accusent eum. Demoratus autem inter eos dies non amplius quam octo aut decem descendit cesaream. Et altera die sedit pro tribunali et iussit paulum adduci. Qui cum perductus esset circumsteterunt eum qui ab iherosolima descenderant iudei multas et graves causas obicientes quas non poterant probare paulo rationem reddente quoniam neque in legem iudeorum neque in templum neque in cesarem quicquam peccavi. Festus autem volens gratiam prestare iudeis respondens paulo dixit: Vis iherosolimam ascendere et ibi de his iudicari apud me? Dixit autem paulus: Ad tribunal cesaris sto ibi me oportet iudicari. Iudeis non nocui sicut tu melius nosti. Si enim nocui aut dignum morte aliquid feci non recuso mori. Si vero nichil est eorum que hii accusant me nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc festus cum concilio locutus respondit: Cesarem appellasti? ad cesarem ibis. Et cum dies aliquot transacti essent agrippa rex et beronice descenderunt cesaream ad salutandum festum. Et cum dies plures ibidem moraretur festus regi indicavit de paulo dicens: Vir quidam est derelictus a felice vinctus de quo cum essem iherosolimis adierunt me principes sacerdotum et seniores iudeorum postulantes adversus illum dampnationem. Ad quos respondi quia non est romanis consuetudo donare aliquem hominem prius quam is qui accusatur presentes habeat accusatores locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina que ei obiciuntur. Cum ergo huc convenissent sine ulla dilatione in sequenti die sedens pro tribunali iussi adduci virum. De quo cum stetissent accusatores nullam causam deferebant de quibus ego suspicarer malum. Questiones vero quasdam de sua superstitione habebant adversus eum et de quodam ihesu defuncto quem affirmabat paulus vivere. Hesitans autem ego de huiusmodi questione dicebam si vellet ire iherosolimam et ibi iudicari de istis. Paulo autem appellante ut servaretur ad augusti cognitionem iussi servari eum donec mittam eum ad cesarem. Agrippa autem dixit ad festum: Volebam et ipse hominem audire. Et festus: Cras inquit audies eum. Altera autem die cum venissent agrippa et beronice cum multa ambitione et introissent in auditorium cum tribunis et viris principalibus civitatis iubente festo adductus est paulus. Et dixit festus: Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobiscum viri videtis hunc hominem de quo omnis multitudo iudeorum interpellavit me iherosolimis petens et clamans non oportere eum vivere amplius. Ego vero comperi nichil dignum morte eum admisisse. Ipso autem hoc appellante ad augustum iudicavi mittere. De quo quid certum scribam domino non habeo. Propter quod produxi eum ad vos et maxime ad te o rex agrippa ut interrogatione facta habeam quid scribam. Sine ratione enim michi videtur mittere vinctum et causam eius non significare.

XXVI

Agrippa vero ad paulum ait: Permittitur tibi loqui pro temetipso. Tunc paulus extenta manu cepit rationem reddere. De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa estimo me beatum apud te cum sim defensurus me hodie maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones. Propter quod obsecro patienter me audias. Et quidem vitam meam a iuventute que ab initio fuit in gente mea in iherosolimis noverunt omnes iudei prescientes me ab initio si velint testimonium perhibere quoniam secundum certissimam sectam nostre religionis vixi phariseus. Et nunc in spe que ad patres nostros repromissionis facta est a deo sto iudicio subiectus in qua duodecim tribus nostre nocte ac die deservientes sperant devenire. De qua spe accusor a iudeis o rex. Quid incredibile iudicatur apud vos si deus mortuos suscitat? Et ego quidem existimaveram me adversum nomen ihesu nazareni multa contraria agere quod et feci iherosolimis et multos sanctorum ego in carceribus inclusi a principibus sacerdotum potestate accepta. Et cum occiderentur detuli sententiam. Et per omnes synagogas frequenter puniens eos compellebam blasphemare. Et amplius insaniens in eos persequebar usque in exteras civitates. In quibus dum irem damascum cum potestate et permissu principum sacerdotum die media in via vidi rex de celo supra splendorem solis circumfulsisse me lumen et eos qui simul mecum erant. Omnesque nos cum decidissemus in terram audivi vocem dicentem michi hebraica lingua: Saule saule quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Ego autem dixi: Quis es domine? Dominus autem dixit: Ego sum ihesus quem tu persequeris. Sed exurge et sta super pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi ut constituam te ministrum et testem eorum que vidisti et eorum quibus apparebo tibi eripiens te de populo et gentibus in quas nunc ego mitto te aperire oculos eorum ut convertantur a tenebris ad lucem et de potestate sathane ad deum ut accipiant remissionem peccatorum et sortem inter sanctos per fidem que est in me. Unde rex agrippa non fui incredulus celesti visioni. Sed his qui sunt damasci primum et iherosolimis et in omnem regionem iudee et gentibus annuntiabam ut penitentiam agerent et converterentur ad deum digna penitentie opera facientes. Hac ex causa me iudei cum essem in templo comprehensum temptabant violenter me interficere. Auxilio autem dei adiutus usque in hodiernum diem sto testificans minori atque maiori nichil extra dicens quam ea que

eos

sunt prophete locuti futura esse et moyses. Si passibilis christus, si primus ex resurrectione mortuorum lumen annunciaturus est populo et gentibus. Hec loquente eo et rationem reddente festus voce magna dixit. Insanis paule. multe te littere ad insaniam convertunt. Et paulus. Non insanio inquit optime feste sed veritatis et sobrietatis verba eloquor. Scit enim de his rex ad quem et constanter loquor. Latere enim eum nichil horum arbitror. Neque enim in angulo quicquam horum gestum est. Credis rex agrippa prophetis? Scio quia credis. Agrippa autem dixit ad paulum. In modico suades me christianum fieri. Et paulus. Opto apud deum et in modico et in magno non solum te sed et omnes qui audiunt hodie fieri tales qualis et ego sum exceptis vinculis his. Et exurrexit rex et preses et bernice et qui assidebant eis. Et cum secessissent loquebantur ad invicem dicentes quia nichil dignum morte quid fecit homo iste. Agrippa autem festo dixit. Dimitti poterat homo iste si non appellasset cesarem.

XXVII

Ut autem iudicatum est eum navigare in ytaliam et tradi paulum et reliquos custodibus centurioni nomine iulio cohortis auguste. Ascendentes autem navem adrumetinam incipientes navigare circa asie loca sustulimus perseverante nobiscum aristarcho macedone thessalonicense. Sequenti autem die devenimus sydonem. Humane autem tractans iulius paulum permisit ad amicos ire et curam sui agere. Et inde cum sustulissemus subnavigavimus cyprum propterea quod essent venti contrarii. Et pelagus cylicie et pamphilie navigantes venimus lystram que est lycie. Et ibi inveniens centurio navem alexandrinam navigantem in ytaliam transposuit nos in eam. Et cum multis diebus tarde navigaremus et vix devenissemus contra gnidum prohibente nos vento adnavigavimus crete iuxta salmonam. Et vix iuxta navigantes venimus in locum quendam qui vocatur boni portus cui iuxta erat civitas thalassa. Multo autem tempore peracto et cum non esset tuta navigatio eo quod et ieiunium iam preterisset consolabatur autem paulus dicens eis. Viri video quoniam cum iniuria et multo damno non solum oneris et navis sed et animarum nostrarum incipit esse navigatio. Centurio autem gubernatori et nauclero magis credebat quam his que a paulo dicebantur. Et cum aptus portus non esset ad hyemandum plurimi statuerunt consilium navigare inde si quo modo possent devenientes phenicem hyemare portum crete respicientem ad affricum et ad chorum. Aspirante autem austro estimantes propositum se tenere cum sustulissent de asson legebant cretam. Non post multum autem misit se contra ipsam ventus typhonicus qui vocatur euroaquilo. Cumque arrepta esset navis et non posset conari in ventum data nave flatibus ferebamur. Insulam autem quandam decurrentes que vocatur cauda potuimus vix optinere scapham. Quam sublata adiutoriis utebantur accingentes navem. timentes autem ne in syrtim inciderent submisso vase sic ferebantur. Valida autem nobis tempestate iactatis sequenti die iactum fecerunt. Et tercia die suis manibus armamenta navis proiecerunt. Neque autem sole neque syderibus apparentibus per plures dies et tempestate non exigua imminente iam ablata erat spes omnis salutis nostre. Et cum multa ieiunatio fuisset tunc stans paulus in medio eorum dixit. Oportebat quidem o viri audito me non tollere a creta lucrique facere iniuriam hanc et iacturam. Et nunc suadeo vobis bono animo esse. Amissio enim nullius anime erit ex vobis preterquam navis. Astitit enim michi hac nocte angelus dei cuius ego sum et cui servio dicens. Ne timeas paule. cesari te oportet assistere. Et ecce donavit tibi deus omnes qui navigant tecum. Propter quod bono animo estote viri. Credo enim deo meo quia sic erit quemadmodum dictum est michi. In insulam autem quandam oportet nos devenire. Sed postea quam .xiiii. dies nox supervenit navigantibus nobis in adria circa mediam noctem suspicabantur naute apparere sibi aliquam regionem. Qui et summittentes bolidem invenerunt passus .xx. Et pusillum inde separati invenerunt passus .xv. Timentes autem ne in aspera loca incideremus de puppi mittentes anchoras .iiii. optabant diem fieri. Nautis vero querentibus fugere de navi cum misissent scapham in mare sub optentu quasi inciperent a prora anchoras extendere. dixit paulus centurioni et militibus. Nisi hii in navi manserint vos salvi fieri non potestis. Tunc absciderunt milites funes scaphe et passi sunt eam excidere. Et cum lux inciperet fieri rogabat paulus omnes sumere cibum dicens. Quarta decima die hodie expectantes ieiuni permanetis nichil accipientes. Propter quod rogo vos accipere cibum pro salute vestra quia nullius vestrum capillus de capite peribit. Et cum hec dixisset sumens panem gratias egit deo in conspectu omnium. Et cum fregisset cepit manducare. Animequiores autem facti omnes et ipsi assumpserunt cibum. Eramus vero universe anime in navi .cc.lxx.vi. Et saciati cibo alleviabant navem iactantes triticum in mare.

Cum autem dies factus esset terram non agnoscebant. Sinum vero quendam considerabant habentem litus in quem cogitabant si possent eicere navem. Et cum anchoras sustulissent committebant se mari simul laxantes iuncturas gubernaculorum et levato artemone secundum aure flatum tendebant ad litus. Et cum incidissemus in locum dythalassum impegerunt navem et prora quidem fixa manebat immobilis. Puppis vero solvebatur a vi maris. Militum autem consilium fuit ut custodias occiderent ne quis cum enatasset effugeret. Centurio autem volens servare paulum prohibuit fieri. Iussitque eos qui possent natare mittere se in mare primos et evadere et ad terram exire. et ceteros alios in tabulis ferebant quosdam super ea que de navi erant. Et sic factum est ut

XXVIII omnes animae evaderent ad terram. Et cum evasissemus, tunc cognovimus quia Militene insula vocabatur. Barbari vero praestabant non modicam humanitatem nobis. Accensa enim pyra reficiebant nos omnes propter imbrem qui imminebat et frigus. Cum congregasset autem Paulus sarmentorum aliquantam multitudinem et imposuisset super ignem, vipera a calore cum processisset invasit manum eius. Ut ergo viderunt barbari pendentem bestiam in manu eius, ad invicem dicebant: Utique homicida est homo hic, qui cum evaserit de mari, ultio non sinit eum vivere. Et ille quidem excutiens bestiam in ignem nihil mali passus est. At illi existimabant eum in tumorem convertendum et subito casurum et mori. Diu autem illis sperantibus et videntibus nihil mali in eo fieri, convertentes se dicebant eum esse deum. In locis autem illis erant praedia insulae principis nomine Publii, qui nos suscipiens triduo benigne exhibuit. Contigit autem patrem Publii febribus et dysenteria vexatum iacere. Ad quem Paulus intravit, et cum orasset et imposuisset ei manus, salvavit eum. Quo facto et omnes qui in insula habebant infirmitates accedebant et curabantur. Qui etiam multis honoribus nos honoraverunt, et navigantibus imposuerunt quae necessaria erant. Post menses autem tres navigavimus navi Alexandrina quae in insula hiemaverat, cui erat insigne Castorum. Et cum venissemus Syracusam, mansimus ibi triduo. Et inde circumlegentes devenimus Regium, et post unum diem flante austro secunda die venimus Puteolos, ubi inventis fratribus rogati sumus manere apud eos dies septem. Et sic venimus Romam. Et inde cum audissent fratres, occurrerunt nobis usque ad Appii forum et tres tabernas. Quos cum vidisset Paulus, gratias agens Deo accepit fiduciam. Cum autem venissemus Romam, permissum est Paulo manere sibimet cum custodiente se milite. Post tertium autem diem convocavit primos Iudaeorum. Cumque convenissent, dicebat eis: Ego, viri fratres, nihil adversus plebem faciens aut morem paternum vinctus ab Hierosolymis traditus sum in manus Romanorum, qui cum interrogationem de me habuissent, voluerunt me dimittere, eo quod nulla esset causa mortis in me. Contradicentibus autem Iudaeis, coactus sum appellare Caesarem, non quasi gentem meam habens aliquid accusare. Propter hanc igitur causam rogavi vos videre et alloqui. Propter spem enim Israhel catena hac circumdatus sum. At illi dixerunt ad eum: Nos neque litteras accepimus de te a Iudaea, neque adveniens aliquis fratrum nuntiavit aut locutus est quid de te malum. Rogamus autem a te audire quae sentis; nam de secta hac notum est nobis quia ubique ei contradicitur. Cum constituissent autem illi diem, venerunt ad eum in hospitium plures, quibus exponebat testificans regnum Dei, suadensque eis de Iesu ex lege Moysi et prophetis a mane usque ad vesperam. Et quidam credebant his quae a Paulo dicebantur, quidam vero non credebant. Cumque invicem non essent consentientes, discedebant dicente Paulo unum verbum: Quia bene Spiritus Sanctus locutus est per Isaiam prophetam ad patres nostros dicens: Vade ad populum istum et dic ad eos: Aure audietis et non intellegetis, et videntes videbitis et non perspicietis. Incrassatum est enim cor populi huius, et auribus graviter audierunt, et oculos suos compresserunt, ne forte videant oculis et auribus audiant et corde intellegant et convertantur et sanem eos. Notum ergo sit vobis quoniam gentibus missum est hoc salutare Dei, et ipsi audient. Et cum haec dixisset, exierunt ab eo Iudaei, multam habentes inter se quaestionem. Mansit autem biennio toto in suo conducto, et suscipiebat omnes qui ingrediebantur ad eum, praedicans regnum Dei et docens quae sunt de Domino Iesu Christo cum omni fiducia sine prohibitione. Amen.

Explicit Actus Apostolorum.

Incipit prologus in epistola Iacobi.

Non ita est ordo apud Graecos qui integre sapiunt fidemque rectam sectantur epistularum septem quae canonicae nuncupantur, sicut in Latinis codicibus invenitur, quia Petrus est primus in numero apostolorum, primae sunt etiam eius epistulae in ordine ceterarum. Sed sicut evangelistas dudum ad veritatis lineam correximus, ita has proprio ordini Deo nos iuvante reddidimus. Est enim una earum Iacobi prima, duae Petri, Iohannis tres et Iudae una. Quae si sicut ab eis digestae sunt ita quoque ab interpretibus fideliter in Latinum verterentur eloquium, nec ambiguitatem legentibus facerent nec sermonum sese varietas impugnaret, illo praecipue loco ubi de unitate trinitatis in prima Iohannis epistula positum legimus, in qua etiam ab infidelibus translatoribus multum erratum esse a fidei veritate comperimus, trium tantummodo vocabula, hoc est aquae sanguinis et spiritus, in ipsa sua editione ponentibus, et Patris Verbique ac Spiritus testimonium omittentibus, in quo maxime et fides catholica roboratur, et Patris et Filii et Spiritus Sancti una divinitatis substantia comprobatur. In ceteris vero epistulis quantum a nostra aliorum distet editio, lectoris prudentiae derelinquo. Sed tu virgo Christi Eustochium, dum a me impensius scripturae veritatem inquiris, meam quodammodo senectutem invidorum dentibus corrodendam exponis, qui me falsarium corruptoremque sanctarum pronuntiant scripturarum. Sed ego in tali opere nec aemulorum meorum invidentiam pertimesco, nec sanctae scripturae veritatem poscentibus denegabo.

Explicit prologus. Incipit epistola Iacobi.

Iacobus Dei et Domini nostri Iesu Christi servus duodecim tribubus quae sunt in dispersione salutem. Omne gaudium existimate fratres mei cum in temptationibus variis incideritis, scientes quod probatio

fidei uestre pacientiam operatur. Pacientia autem opus
perfectum habet ut sitis perfecti et integri in nullo
deficientes. Siquis autem uestrum indiget sapientia
postulet a deo qui dat omnibus affluenter.
et non improperat et dabitur ei. Postulet autem
in fide nichil hesitans. Qui enim hesitat similis
est fluctui maris qui a uento mouetur et circum
fertur. Non ergo estimet homo ille quod acci
piat aliquid a domino. Vir duplex animo in
constans est in omnibus uiis suis. Glorietur autem frater
humilis in exaltatione sua. diues autem in hu
militate sua. quoniam sicut flos feni transibit. Ex
ortus est enim sol cum ardore. et arefecit fenum
et flos eius decidit. et decor uultus eius deperiit.
ita et diues in itineribus suis marcescet. Beatus
uir qui suffert temptationem quoniam cum probatus
fuerit accipiet coronam uite quam repromisit
deus diligentibus se. Nemo cum temptatur dicat
quoniam a deo temptatur. deus enim intemptator
malorum est. Ipse autem neminem temptat. Unusquisque
uero temptatur a concupiscentia sua abstra
ctus et illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit
parit peccatum. Peccatum uero cum consummatum fuerit
generat mortem. Nolite itaque errare fratres mei
dilectissimi. Omne datum optimum et omne
donum perfectum desursum est descendens a
patre luminum apud quem non est transmutatio
nec uicissitudinis obumbratio. Voluntarie
genuit nos uerbo ueritatis ut simus initium
aliquod creature eius. Scitis fratres mei dilec
tissimi. Sit autem omnis homo uelox ad audien
dum. tardus autem ad loquendum et tardus ad iram.
Ira enim uiri iustitiam dei non operatur. Propter quod
abicientes omnem immunditiam et habundantiam
malitie in mansuetudine suscipite insitum
uerbum quod potest saluare animas uestras. Estote
autem factores uerbi et non auditores tantum fallentes
uos metipsos. Quia siquis auditor est uerbi et
non factor hic comparabitur uiro consideranti
uultum natiuitatis sue in speculo. Conside
rauit enim se et abiit et statim oblitus est qualis
fuerit. Qui autem perspexerit in lege perfecte liber
tatis et permanserit in ea non auditor obliuio
sus factus sed factor operis. hic beatus in facto suo
erit. Siquis autem putat se religiosum esse non
refrenans linguam suam. sed seducens cor
suum huius uana est religio. Religio mun
da et immaculata apud deum et patrem hec est. uisita
re pupillos et uiduas in tribulatione eorum. et
immaculatum se custodire ab hoc seculo.

II

Fratres
mei nolite in personarum acceptione habere fi
dem in nomine domini nostri ihesu christi glorie. Etenim
si introierit in conuentu uestro uir aureum
anulum habens in ueste candida. introierit autem
et pauper in sordido habitu et intendatis in eum
qui indutus est ueste preclara et dixeritis ei. tu
sede hic bene. pauperi autem dicatis. tu sta illic
aut sede sub scabello pedum meorum. nonne
iudicatis apud uos metipsos. et facti estis iudices
cogitationum iniquarum. Audite fratres mei di
lectissimi. Nonne deus elegit pauperes in hoc mun
do diuites in fide. et heredes regni quod repromisit
deus diligentibus se. Vos autem exhonorastis pauperem.
Nonne diuites per potentiam opprimunt uos
et ipsi trahunt uos ad iudicia. Nonne ipsi blas
phemant bonum nomen quod inuocatum est super
uos. Si tamen legem perficitis regalem secundum scrip
turas. diliges proximum tuum sicut te ipsum.
bene facitis. Si autem personas accipitis peccatum opera
mini redarguti a lege quasi transgressores. Qui
cumque autem totam legem seruauerit. offendat autem
in uno. factus est omnium reus. Qui enim dixit non me
chaberis. dixit et non occides. Quod si non mechaberis.
occides autem. factus es transgressor legis. Sic loqui
mini et sic facite. sicut per legem libertatis inci
pientes iudicari. Iudicium enim sine misericordia illi
qui non fecit misericordiam. Superexaltat autem misericordia iu
dicium. Quid proderit fratres mei si fidem
quis dicat se habere opera autem non habeat. Numquid
poterit fides saluare eum. Si autem frater aut soror
nudi sint et indigeant uictu cotidiano dicat
autem aliquis de uobis illis. ite in pace calefaci
mini et saturamini. non dederitis autem eis que
necessaria sunt corporis quid proderit. Sic et fides
si non habeat opera. mortua est in semet ipsa.
Sed dicet quis. Tu fidem habes. et ego opera habeo.
Ostende michi fidem tuam sine operibus. et e
go ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu
credis quoniam unus est deus. bene facis. et demones cre
dunt et contremiscunt. Vis autem scire o homo in
anis quoniam fides sine operibus otiosa est. Abraham
pater noster nonne ex operibus iustificatus est. offe
rens filium suum super altare. Vides quoniam fides
cooperabatur operibus illius. et ex operibus fides con
summata est. et suppleta est scriptura dicens.
Credidit abraham deo et reputatum est illi
ad iustitiam. et amicus dei appellatus est. Vide
tis quoniam ex operibus iustificatur homo et non ex
fide tantum. Similiter autem et raab meretrix nonne
ex operibus iustificata est. suscipiens nuntios.
et per aliam uiam eos eiciens. Sicut enim corpus
sine spiritu mortuum est. ita et fides sine operibus
mortua est.

III

Nolite plures magistri fieri fratres
mei scientes quoniam maius iudicium sumitis.
In multis enim offendimus omnes. Siquis
enim in uerbo non offendit. hic perfectus est uir.
potest etiam freno circumducere totum corpus.
Si autem equis frena in ora mittimus ad con
sentiendum nobis. et omne corpus illorum
circumferimus. Ecce naues cum magne sint
et a uentis ualidis minentur circumferuntur
tamen a modico gubernaculo. ubi impetus dirigen
tis uoluerit. Ita et lingua modicum quidem membrum
est et magna exaltat. Ecce quantus ignis quam
magnam siluam incendit. et lingua ignis
est uniuersitas iniquitatis. lingua constituitur
in membris nostris que maculat totum corpus.
et inflammat rotam natiuitatis nostre inflam

mata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volucrum et serpentium et ceterorum domantur et domita sunt a natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest. Est inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus deum et patrem, et in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet fratres mei hec ita fieri. Numquid de eodem foramine fons emanat dulcem et amaram aquam? Numquid potest fratres mei ficus uvas facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest facere aquam. Quis sapiens et disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientie. Quod si zelum amarum habetis et contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum. Que autem desursum est sapientia primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia et fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione. Fructus autem iustitie in pace seminatur facientibus pacem.

IIII. Unde bella et lites in vobis? Nonne ex concupiscentiis vestris que militant in membris vestris? Concupiscitis et non habetis; occiditis et zelatis, et non potestis adipisci; litigatis et belligeratis, et non habetis propter quod non postulatis. Petitis et non accipitis, eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis. Adulteri, nescitis quia amicitia huius mundi inimica est dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse seculi huius, inimicus constituitur dei. An putatis quia inaniter scriptura dicat: Ad invidiam concupiscit spiritus qui habitat in vobis? Maiorem autem dat gratiam. Propter quod dicit: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi igitur estote deo; resistite autem diabolo et fugiet a vobis. Appropinquate autem deo et appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores et purificate corda duplices animo. Miseri estote et lugete. Risus vester in luctum convertatur, et gaudium in merorem. Humiliamini in conspectu domini et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres mei. Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum detrahit legi et iudicat legem. Si autem iudicas legem, non es factor legis sed iudex. Unus est enim legislator et iudex, qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum tuum? Ecce nunc qui dicitis: Hodie aut crastino ibimus in civitatem illam et faciemus quidem ibi annum, et mercabimur et lucrum faciemus, qui ignoratis quid sit vobis in crastinum. Que est enim vita vestra? Vapor est ad modicum parens, et deinceps exterminabitur. Pro eo ut dicatis: Si dominus voluerit et si vixerimus, faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti igitur bonum facere et non facienti, peccatum est illi.

V. Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis vestris que advenient vobis. Divitie vestre putrefacte sunt, et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum eruginavit, et erugo eorum erit vobis in testimonium, et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras, que fraudata est a vobis clamat, et clamor eorum in aures domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram, et in luxuriis enutristis corda vestra in die occisionis. Addixistis, occidistis iustum, et non restitit vobis. Patientes igitur estote fratres usque ad adventum domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terre, patienter ferens donec accipiat temporaneum et serotinum. Patientes estote et vos et confirmate corda vestra, quia adventus domini appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum ut non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite fratres exitus mali et longanimitatis, laboris et patientie, prophetarum qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, et finem domini vidistis, quoniam misericors est dominus et miserator. Ante omnia autem fratres mei nolite iurare, neque per celum neque per terram neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester: est est, non non, ut non sub iudicio decidatis. Tristatur autem aliquis vestrum? oret equo animo et psallat. Infirmatur quis in vobis? inducat presbiteros ecclesie, et orent super eum unguentes eum oleo in nomine domini. Et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum dominus; et si in peccatis sit, dimittentur ei.

Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, et orate pro invicem ut salvemini. Multum enim valet deprecatio iusti assidua. Helyas homo erat similis nobis passibilis, et oratione oravit ut non plueret super terram, et non pluit super terram annos tres et menses sex. Et rursum oravit, et celum dedit pluviam, et terra dedit fructum suum. Fratres, si quis ex vobis erraverit a veritate et converterit quis eum, scire debet quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore vie sue salvabit animam eius a morte et operiet multitudinem peccatorum.

Explicit epistola Iacobi. Incipit Petri I.

Petrus apostolus ihesu christi electis advenis dispersionis Ponti, Galatie, Capadocie, Asye et Bythinie secundum prescientiam dei patris in sanctificationem spiritus in obedientiam et aspersionem sanguinis ihesu christi. Gratia vobis et pax multiplicetur. Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi qui secundum magnam misericordiam suam regeneravit nos in spem vivam per resurrectionem ihesu christi ex mortuis in hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et immarcessibilem, conservatam in celis in vobis qui in virtute dei custodimini per fidem in [salutem] paratam re

revelari in tempore novissimo. In quo exultabitis, nunc modicum si oportet contristari in variis tribulationibus, ut probatio fidei vestre multo pretiosior sit auro quod per ignem probatur: inveniatur in laudem et gloriam et honorem in revelationem Iesu Christi. Quem cum non videritis diligitis: in quem nunc quoque non videntes creditis. Credentes autem exultabitis letitia inenarrabili et glorificata: reportantes finem fidei vestre salutem animarum vestrarum. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophete, qui de futura in vobis gratia prophetaverunt. Scrutantes in quod vel quale tempus significaret in eis spiritus sanctus Christi, prenuntians eas que in Christo sunt passiones et posteriores glorias: quibus revelatum est quia non sibimet ipsis, vobis autem ministrabant ea que nunc annuntiata sunt vobis per eos qui evangelizaverunt vobis spiritu sancto misso de celo, in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis vestre sobrii, et perfecte sperate in eam que offertur vobis gratiam in revelationem Iesu Christi, quasi filii obedientie non configurati prioribus ignorantie vestre desideriis: sed secundum eum qui vocavit vos sanctum: ut et ipsi sancti in omni conversatione sitis: quoniam scriptum est: Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum. Et si patrem invocatis eum qui sine acceptione personarum iudicat secundum uniuscuiusque opus: in timore incolatus vestri tempore conversamini. Scientes quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione paterne traditionis: sed pretioso sanguine quasi agni incontaminati et immaculati Christi: precogniti quidem ante constitutionem mundi, manifestati autem novissimis temporibus propter vos qui per ipsum fideles estis in deo, qui suscitavit eum a mortuis et dedit ei gloriam, ut fides vestra et spes esset in deo. Animas vestras castificantes in obedientia caritatis in fraternitatis amore, simplici ex corde invicem diligite attentius: renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili per verbum dei vivi et permanentis in eternum. Quia omnis caro fenum: et omnis gloria eius tanquam flos feni. Exaruit fenum et flos eius decidit. Verbum autem domini manet in eternum. Hoc est autem verbum quod evangelizatum est in vobis.

II

Deponentes igitur omnem malitiam, et omnem dolum, et simulationes et invidias, et omnes detractiones, sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite, ut in eo crescatis in salutem. Si tamen gustatis quoniam dulcis est dominus. Ad quem accedentes lapidem vivum ab hominibus quidem reprobatum, a deo autem electum et honorificatum: et ipsi tanquam lapides vivi superedificamini domos spirituales, sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias acceptabiles deo per Iesum Christum. Propter quod continet scriptura: Ecce pono in Syon lapidem summum angularem, electum, pretiosum: et qui crediderit in eum non confundetur. Vobis igitur honor credentibus: non credentibus autem lapis quem reprobaverunt edificantes, hic factus est in caput anguli, et lapis offensionis et petra scandali his qui offendunt verbo nec credunt in quo et positi sunt. Vos autem estis genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis: ut virtutes annuntietis eius qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum. Qui aliquando non populus, nunc autem populus dei. Qui non consecuti misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti. Karissimi, obsecro vos tanquam advenas et peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis que militant adversus animam. Conversationem vestram inter gentes habentes bonam: ut in eo quod detractant de vobis tanquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos considerantes glorificent deum in die visitationis. Subiecti estote omni humane creature propter deum. Sive regi quasi precellenti: sive ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. Quia sic est voluntas dei ut benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam: quasi liberi et non quasi velamen habentes malitie libertatem, sed sicut servi dei. Omnes honorate. Fraternitatem diligite. Deum timete. Regem honorificate. Servi subditi estote in omni timore dominis, non tantum bonis et modestis, sed etiam dyscolis. Hec est enim gratia, si propter conscientiam dei sustinet quis tristitiam, patiens iniuste. Que enim gratia est si peccantes et colaphizati suffertis? Sed si bene facientes patienter sustinetis, hec est gratia apud deum. In hoc enim vocati estis: quia et Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia eius. Qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore eius. Qui cum malediceretur, non maledicebat. Cum pateretur non comminabatur. Tradebat autem iudicanti se iniuste. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum: ut peccatis mortui iustitie vivamus. Cuius livore sanati sumus. Eratis enim sicut oves errantes: sed conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum.

III

Similiter et mulieres subdite sint viris suis: ut et si qui non credunt verbo, per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant, considerantes in timore castam conversationem vestram. Quarum sit non extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus: sed qui absconditus cordis est homo in incorruptibilitate quieti et modesti spiritus, qui in conspectu dei est locuples. Sic enim aliquando et sancte mulieres sperantes in domino ornabant se, subiecte propriis viris. Sicut Sara obediebat Abrahe dominum eum vocans. Cuius estis filie benefacientes et non timentes ullam perturbationem. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri impartientes honorem tanquam et coheredibus gratie et vite: ut ne impediantur orationes vestre. In fide autem unanimes omnes in oratione estote, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles: non reddentes malum pro malo, vel maledictum pro maledicto: sed econtrario benedicentes: quia in hoc vocati estis ut benedictionem hereditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere et dies videre bonos, coherceat linguam suam a malo, et labia eius ne loquantur dolum. Declinet autem a malo, et faciat bonum, inquirat pacem et persequatur eam. Quia

oculi domini super iustos et aures eius in preces eorum. Uultus autem domini super facientes mala. Et quis est qui uobis noceat si boni emulatores fueritis? Sed et si quid patimini propter iustitiam beati eritis. Timorem autem eorum ne timueritis ut non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordibus uestris. parati semper ad satisfactionem omni poscenti uos rationem de ea que in uobis est fide et spe. Sed cum modestia et timore conscientiam habentes bonam. ut in eo quod detrahunt de uobis confundantur qui calumpniantur uestram bonam in Christo conuersationem. Melius est enim benefacientes si uelit uoluntas dei pati quam malefacientes. Quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis. ut nos offerret deo mortificatos quidem carne. uiuificatos autem spiritu. In quo et his qui in carcere conclusi erant spiritu aliter ueniens predicauit qui increduli fuerant aliquando quando expectabant dei patientiam in diebus noe cum fabricaretur archa in qua pauci. id est octo anime salue facte sunt per aquam. Quod et uos nunc similis forme saluos baptisma fecit. non carnis depositio sordium. sed conscientie bone interrogatio in deum per resurrectionem domini nostri Ihesu Christi qui est in dextera dei patris deglutiens mortem. ut uite eterne heredes efficeremur. profectus in celum subiectis sibi angelis et potestatibus et uirtutibus.

IIII. Christo igitur passo in carne. et uos eadem cogitatione armamini quia qui passus est in carne desiit a peccatis. ut iam non hominum desideriis sed uoluntate dei quod reliquum est in carne uiuat temporis. Sufficit enim preteritum tempus ad uoluntatem gentium consummandam. qui ambulauimus in desideriis. luxuriis. desideriis. uinolentiis. comessationibus. potationibus. et illicitis ydolorum cultibus. in quibus nunc obstupescunt. In quo admirantur non concurrentibus uobis in eandem luxurie confusionem blasphemantes. Qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare uiuos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis euangelizatum est ut iudicentur quidem secundum carnem homines. et carne uiuant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes. sobrii. et uigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in uobismetipsis caritatem continuam habentes. quia caritas operit multitudinem peccatorum. hospitales inuicem sine murmuratione. Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes. sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tanquam ex uirtute quam administrat deus. ut in omnibus honorificetur deus per Ihesum Christum dominum nostrum cui est gloria et imperium in secula seculorum. Karissimi nolite peregrinari in feruore qui ad temptationem uobis sit quasi noui aliquid uobis contingat. Sed communicantes Christi passionibus gaudete. ut et in reuelatione glorie eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi beati eritis. quoniam quod est honoris glorie et uirtutis dei et qui est eius spiritus super uos requiescet. Nemo autem uestrum patiatur quasi homicida. aut fur. aut maledicus. aut alienorum appetitor. Si autem ut christianus non erubescat

glorificet autem deum in isto nomine. quoniam tempus est ut incipiat iudicium a domo dei. Si autem primum a nobis. quis finis eorum qui non credunt dei euangelio? Et si iustus quidem uix saluabitur. impius et peccator ubi parebunt? Itaque et hii qui patiuntur secundum uoluntatem dei. fideli creatori commendant animas suas in benefactis.

V. Seniores ergo qui in uobis sunt obsecro consenior et testis Christi passionum qui et eius que in futuro reuelanda est glorie communicator. Pascite qui est in uobis gregem dei. prouidentes non coacte. sed spontanee secundum deum. neque turpis lucri gratia. sed uoluntarie. neque ut dominantes in cleris. sed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum percipietis immarcessibilem glorie coronam. Similiter adolescentes subditi estote senioribus. Omnes enim inuicem humilitatem insinuate. quia deus superbis resistit. humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu dei ut uos exaltet in tempore uisitationis. Omnem sollicitudinem uestram proicientes in eum quoniam ipsi cura est de uobis. Sobrii estote et uigilate quia aduersarius uester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens quem deuoret. cui resistite fortes in fide. scientes eandem passionem ei que in mundo est uestre fraternitati fieri. Deus autem omnis gratie qui uocauit nos in eternam suam gloriam in Christo Ihesu modicum passos ipse perficiet et confirmabit solidabitque. Ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Per siluanum fidelem fratrem uobis ut arbitror breuiter scripsi obsecrans et contestans hanc esse ueram gratiam dei in qua statis. Salutat uos ecclesia que est in babilone coelecta. et marcus filius meus. Salutate inuicem in osculo sancto. Gratia uobis omnibus qui estis in Christo Ihesu. Amen.

Explicit epistola Petri prima. Incipit secunda.

Simon petrus seruus et apostolus Ihesu Christi his qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iustitia dei nostri et saluatoris Ihesu Christi. gratia uobis et pax adimpleatur in cognitione domini nostri Ihesu Christi. Quomodo omnia nobis diuine uirtutis sue que ad uitam et pietatem donata est per cognitionem eius qui uocauit nos propria gloria et uirtute per quem maxima et preciosa nobis promissa donauit ut per hec efficiamini diuine consortes nature fugientes eius que in mundo est concupiscentie corruptionem. Uos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide uestra uirtutem. In uirtute autem scientiam. In scientia autem abstinentiam. In abstinentia autem patientiam. In patientia autem pietatem. In pietate autem amorem fraternitatis. In amore autem fraternitatis caritatem. Hec enim si uobiscum adsint et superent non uacuos nec sine fructu uos constituent in domini nostri Ihesu Christi cognitione. Cui enim non presto sunt hec cecus est et manu temptans obliuionem accipiens purgationis ueterum suorum delictorum. Quapropter fratres magis satagite ut per bona opera

certam vestram vocationem et electionem faciatis. Haec enim facientes non peccabitis aliquando. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in aeternum regnum domini nostri et salvatoris Ihesu Christi. Propter quod incipiam vos semper commonere de his, et quidem scientes et confirmatos in praesenti veritate. Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitionem, certus quod velox sit depositio tabernaculi mei, secundum quod et dominus noster Ihesus Christus significavit mihi. Dabo autem operam et frequenter vos habere post obitum meum ut horum memoriam faciatis. Non enim indoctas fabulas secuti notam fecimus vobis domini nostri Ihesu Christi virtutem et praesentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorem et gloriam, voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria: Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui, ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de caelo allatam, cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem, cui benefacitis attendentes quasi lucernae lucenti in caliginoso loco, donec dies illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris. Hoc primum intellegentes, quod omnis prophetia scripturae propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines.

II. Fuerunt vero et pseudoprophetae in populo, sicut et in vobis erunt magistri mendaces, qui introducent sectas perditionis, et eum qui emit eos dominum negant, superducentes sibi celerem perditionem. Et multi sequentur eorum luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur, et in avaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur, quibus iudicium iam olim non cessat, et perditio eorum non dormitat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reservari, et originali mundo non pepercit, sed octavum Noe iustitiae praeconem custodivit, diluvium mundo impiorum inducens, et civitates Sodomorum et Gomorraeorum in cinerem redigens eversione damnavit, exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens, et iustum Loth oppressum a nefandorum iniuria ac luxuriosa conversatione eripuit; aspectu enim et auditu iustus erat, habitans apud eos qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant. Novit dominus pios de temptatione eripere, iniquos vero in diem iudicii cruciandos reservare; magis autem eos qui post carnem in concupiscentia immunditiae ambulant, dominationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt inducere blasphemantes, ubi angeli fortitudine et virtute cum sint maiores non portant adversus se execrabile iudicium. Hii vero velut irrationabilia pecora naturaliter in captionem et in perniciem in his quae ignorant blasphemantes in corruptione sua peribunt, percipientes mercedem

iniustitiae, voluptatem existimantes diei delicias, coinquinationes et maculae deliciis affluentes, in conviviis suis luxuriantes vobiscum, oculos habentes plenos adulterii et incessabilis delicti, pellicientes animas instabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis filii, derelinquentes rectam viam erraverunt, secuti viam Balaam ex Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit, correptionem vero habuit suae vesaniae: subiugale mutum animal hominis voce loquens prohibuit prophetae insipientiam. Hii sunt fontes sine aqua, et nebulae turbinibus exagitatae, quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes pelliciunt in desideriis carnis luxuriae eos qui paululum effugiunt, qui in errore conversantur, libertatem illis promittentes, cum ipsi servi sint corruptionis. A quo enim quis superatus est, huius et servus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri et salvatoris Ihesu Christi his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat eis non cognoscere viam iustitiae quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii: Canis reversus ad suum vomitum, et sus lota in volutabro luti.

III. Hanc ecce vobis carissimi secundam scribo epistulam, in quibus excito vestram in commonitionem sinceram mentem, ut memores sitis eorum quae praedixi verborum a sanctis prophetis et apostolorum vestrorum praeceptorum domini et salvatoris nostri. Hoc primum scientes, quod venient in novissimis diebus in deceptione illusores, iuxta proprias concupiscentias ambulantes, dicentes: Ubi est promissio aut adventus eius? Ex quo enim patres dormierunt, omnia sic perseverant ab initio creaturae. Latet enim eos hoc volentes, quod caeli erant prius, et terra de aqua et per aquam consistens dei verbo, per quae ille tunc mundus aqua inundatus periit. Caeli autem qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt, igni reservati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat vos, carissimi, quia unus dies apud dominum sicut mille anni, et mille anni sicut dies unus. Non tardat dominus promissionis, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad paenitentiam reverti. Adveniet autem dies domini ut fur, in qua caeli magno impetu transient, elementa vero calore solventur. Cum haec igitur omnia dissolvenda sint, quales oportet vos esse in sanctis conversationibus et pietatibus, exspectantes et properantes in adventum diei domini nostri Ihesu Christi, per quem caeli ardentes solventur et elementa ignis ardore tabescent. Novos vero caelos et novam terram secundum promissa ipsius exspectamus, in quibus iustitia habitat. Propter quod carissimi haec exspectantes satagite immaculati et inviolati ei inveniri in pace, domini nostri Ihesu Christi longanimitatem salutem arbitramini, sicut et carissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut et in omnibus epistulis loquens in eis de his, in quibus sunt quaedam difficilia

intellectu, quae indocti et instabiles depravant sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres praescientes haec custodite vos, ne insipientium errore transducti excidatis a propria firmitate. Crescite vero in gratia et cognitione domini nostri Ihesu Christi et salvatoris nostri. Ipsi gloria et nunc et in die eternitatis. Amen.

Incipit epistola Iohannis prima.

Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, et manus nostre contrectaverunt de verbo vitae: et vita manifestata est, et vidimus, et testamur, et annuntiamus vobis vitam eternam quae erat apud patrem et apparuit nobis. Quod vidimus et audivimus annuntiamus et vobis, ut et vos societatem habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum patre et cum filio eius Ihesu Christo. Et haec scribimus vobis ut gaudeatis et gaudium vestrum sit plenum. Et haec est annuntiatio quam audivimus ab eo et annuntiamus vobis, quoniam deus lux est et tenebrae in eo non sunt ullae. Si dixerimus quoniam societatem habemus cum illo et in tenebris ambulamus, mentimur et non facimus veritatem. Si autem in luce ambulamus sicut et ipse est in luce, societatem habemus ad invicem, et sanguis Ihesu filii eius emundat nos ab omni peccato. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra, fidelis et iustus est ut remittat nobis peccata nostra et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum, et verbum eius non est in nobis.

II. Filioli mei, haec scribo vobis ut non peccetis. Sed et si quis peccaverit, advocatum habemus apud patrem Ihesum Christum iustum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum, si mandata eius observemus. Qui dicit se nosse deum et mandata eius non custodit, mendax est, et in hoc veritas non est. Qui autem servat verbum eius, vere in hoc caritas dei perfecta est. Et in hoc scimus quoniam in ipso sumus, si in ipso perfecti fuerimus. Qui dicit se in ipso manere, debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare. Karissimi, non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum vetus quod habuistis ab initio. Mandatum vetus est verbum quod audistis. Iterum mandatum novum scribo vobis, quod est verum et in ipso et in vobis, quoniam tenebrae transierunt et lumen verum iam lucet. Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fratrem suum in lumine manet, et scandalum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum in tenebris est, et in tenebris ambulat, et nescit quo eat, quoniam tenebrae obcaecaverunt oculos eius. Scribo vobis filioli, quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen eius. Scribo vobis patres, quoniam cognovistis eum qui ab initio est. Scribo vobis adolescentes, quoniam vicistis malignum. Scribo vobis infantes, quoniam cognovistis patrem. Scribo vobis iuvenes, quoniam fortes estis, et verbum dei in vobis manet, et vicistis malignum. Nolite diligere mundum neque ea quae in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est caritas patris in eo. Quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et superbia vitae, quae non est ex patre sed ex mundo est. Et mundus transibit et concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem dei manet in eternum. Filioli, novissima hora est, et sicut audistis quia antichristus venit, nunc antichristi multi facti sunt; unde scimus quia novissima hora est. Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum, sed ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex nobis. Sed vos unctionem habetis a sancto et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem, sed quasi scientibus eam, et quoniam omne mendacium ex veritate non est. Quis est mendax nisi is qui negat quoniam Ihesus non est Christus? Hic est antichristus qui negat patrem et filium. Omnis qui negat filium nec patrem habet; qui confitetur filium et patrem habet. Vos autem quod audistis ab initio in vobis permaneat. Quod si in vobis permanserit quod ab initio audistis, et vos in filio et patre manebitis. Et haec est repromissio quam ipse pollicitus est vobis, vitam eternam. Haec scripsi vobis de his qui seducunt vos. Et vos unctionem quam accepistis ab eo maneat in vobis, et non necesse habetis ut aliquis doceat vos; sed sicut unctio eius docet vos de omnibus, et verum est et non est mendacium, et sicut docuit vos, manete in eo. Et nunc filioli manete in eo, ut cum apparuerit habeamus fiduciam et non confundamur ab eo in adventu eius. Si scitis quoniam iustus est, scitote quoniam omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est.

III. Videte qualem caritatem dedit nobis pater, ut filii dei nominemur et simus. Propter hoc mundus non novit nos, quia non novit eum. Karissimi, nunc filii dei sumus, et nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc in eo sanctificat se, sicut et ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum et iniquitatem facit, et peccatum est iniquitas. Et scitis quoniam ille apparuit ut peccata nostra tolleret, et peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet non peccat, et omnis qui peccat non vidit eum nec novit eum. Filioli, nemo vos seducat. Qui facit iustitiam iustus est, sicut et ille iustus est. Qui facit peccatum ex diabolo est, quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei, ut dissolvat opera diaboli. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, et non potest peccare, quoniam ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei et filii diaboli. Omnis qui non est iustus non est ex deo, et qui non diligit fratrem suum. Quoniam haec est annuntiatio quam audistis ab initio, ut diligatis alterutrum. Non sicut Cain qui ex maligno erat et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera eius maligna erant, fratris autem eius iusta. Nolite mirari fratres si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum homicida est, et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam eternam in se manentem. In hoc cognovimus caritatem dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, et nos debemus pro fratribus animas nostras ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi et viderit fratrem suum necesse habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate. In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus, et in conspectu eius suademus corda nostra. Quoniam si reprehenderit nos cor nostrum, maior est deus corde nostro et novit omnia.

Karissimi si cor nostrum non reprehenderit nos fiduciam habemus ad deum et quicquid petierimus accipiemus ab eo quoniam mandata eius custodimus et ea que sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius ut credamus in nomine filii eius ihesu christi et diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. Et qui servat mandata eius in illo manet et ipse in eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis de spiritu quem dedit nobis.

IIII

Karissimi nolite omni spiritui credere sed probate spiritus si ex deo sint quoniam multi pseudoprophete exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus qui confitetur christum ihesum in carne venisse ex deo est. Et omnis spiritus qui solvit ihesum ex deo non est. Et hic est antichristus de quo audistis quoniam venit et nunc iam in mundo est. Vos ex deo estis filioli et vicistis eum quoniam maior est qui in vobis est quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt ideo de mundo loquuntur et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui novit deum audit nos. Qui non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi diligamus invicem quoniam caritas ex deo est. Et omnis qui diligit fratrem suum ex deo natus est et cognoscit deum. Qui non diligit non novit deum quoniam deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis quoniam filium suum unigenitum misit deus in hunc mundum ut vivamus per eum. In hoc est caritas non quasi nos dilexerimus deum sed quoniam ipse prior dilexit nos et misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Karissimi si deus dilexit nos et nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit umquam. Si diligamus invicem deus in nobis manet et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc intelligimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur quoniam pater misit filium suum salvatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam ihesus christus filius dei est deus in eo manet et ipse in deo. Et nos cognovimus et credidimus caritati quam habet deus in nobis. Deus caritas est et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. In hoc perfecta est caritas dei nobiscum ut fiduciam habeamus in die iudicii quia sicut ille est et nos sumus in hoc mundo. Timor non est in caritate sed perfecta caritas foras mittit timorem quoniam timor penam habet. Qui autem timet non est perfectus in caritate. Nos ergo diligamus deum quoniam ipse prior dilexit nos. Siquis dixerit quoniam diligo deum et fratrem suum oderit mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt deum quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus a deo ut qui diligit deum diligat et fratrem suum. Omnis qui credit quoniam ihesus est christus ex deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit diligit eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei cum deum diligamus et mandata eius [illegible] faciamus. Hec est enim caritas dei ut mandata eius custodiamus. Et mandata eius gravia non sunt quoniam omne quod natum est ex deo vincit mundum. Et hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam ihesus est filius dei? Hic est qui venit per aquam et sanguinem ihesus christus non in aqua solum sed in aqua et sanguine. Et spiritus est qui testificatur quoniam christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in terra spiritus aqua et sanguis et hii tres [illegible] unum sunt. Et tres sunt qui testimonium dant in celo pater verbum et spiritus sanctus. Et hii tres unum sunt. Si testimonium hominum accipimus testimonium dei maius est. Quoniam hoc est testimonium dei quod maius est quia testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei habet testimonium dei in se. Qui non credit filio mendacem facit eum quia non credit in testimonio quod testificatus est deus de filio suo. Et hoc est testimonium quoniam vitam eternam dedit nobis deus. Et hec vita in filio eius est. Qui autem habet filium habet vitam eternam. Qui non habet filium dei vitam non habet. Hec scribo vobis ut sciatis quoniam vitam habetis eternam qui creditis in nomine filii dei. Et hec est fiducia quam habemus ad eum quia quodcumque petierimus secundum voluntatem eius audit nos. Et scimus quoniam audit nos quicquid petierimus; scimus quoniam habemus postulationes quas postulavimus ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petat et dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem non pro illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum est et est peccatum ad mortem. Scimus quoniam omnis qui natus est ex deo non peccat sed generatio dei conservat eum et malignus non tangit eum. Scimus quoniam ex deo sumus et mundus totus in maligno positus est. Et scimus quoniam filius dei venit et dedit nobis sensum ut cognoscamus verum deum et simus in vero filio eius. Hic est verus deus et vita eterna. Filioli custodite vos a simulacris. Amen.

Incipit epistola iohannis ii.

Senior electe domine et natis eius quos ego diligo in veritate et non ego solus sed et omnes qui cognoverunt veritatem propter veritatem que permanet in nobis et nobiscum erit in eternum. Sit vobiscum gratia misericordia et pax a deo patre et christo ihesu filio patris in veritate et caritate. Gavisus sum valde quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in veritate sicut mandatum accepimus a patre. Et nunc rogo te domina non quasi mandatum novum scribens tibi sed quod habuimus ab initio ut diligamus alterutrum. Et hec est caritas ut ambulemus secundum mandata eius. Hoc est enim mandatum ut quemadmodum audistis ab initio in eo ambuletis quoniam multi seductores exierunt in mundum qui non confitentur ihesum christum venisse in carne. Hic est seductor et antichristus. Videte vos metipsos ne perdatis que operati estis sed ut mercedem plenam accipiatis. Omnis qui precedit et non permanet in doctrina christi deum non habet. Qui permanet in doctrina hic et filium et patrem habet. Siquis venit ad vos et hanc doctrinam non affert nolite recipere eum in domum nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave communicat operibus illius malignis. Ecce predixi vobis ut in diem domini nostri ihesu christi non confundamini. Plura habens vobis scribere nolui per cartam et atramentum. Spero enim me futurum apud vos et os ad os loqui ut gaudium vestrum sit plenum. Salutant te filii sororis tue electe. Amen. Gratia tecum.

Incipit epistola iohannis iii.

Senior gaio karissimo quem ego diligo in veritate. Karissime de omnibus orationem facio prospere te ingredi et valere sicut prospere agit anima tua. Gavisus sum valde venientibus fratribus et testimonium perhibentibus veritati tue sicut tu in veritate ambulas. Ma-

maiorem horum non habeo gratiam quam ut audiam filios meos in veritate ambulantes. Karissime fideliter facis quicquid operaris in fratres et hoc in peregrinos qui testimonium reddiderunt caritati tuae in conspectu ecclesiae quos benefaciens deduces digne Deo. Pro nomine enim eius profecti sunt nihil accipientes a gentilibus. Nos ergo debemus suscipere huiusmodi ut cooperatores simus veritatis. Scripsissem forsitan ecclesiae sed is qui amat primatum gerere in eis Diotrepes non recipit nos. Propter hoc si venero commoneam eius opera quae facit verbis malignis garriens in nos et quasi non ei ista sufficiant neque ipse suscipit fratres et eos qui suscipiunt prohibet et de ecclesia eicit. Karissime noli imitari malum sed quod bonum est. Qui benefacit ex Deo est qui malefacit non videt Deum. Demetrio testimonium perhibemus et nosti quoniam testimonium nostrum verum est. Multa habui scribere tibi sed nolui per atramentum et calamum scribere tibi. Spero autem protinus te videre et os ad os loquemur. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta tu amicos nominatim.

Incipit epistola Iude.

Iudas Iesu Christi servus frater autem Iacobi his qui sunt in Deo Patre dilectis et Christo Iesu conservatis et vocatis. Misericordia vobis et pax adimpleatur. Karissimi omnem sollicitudinem faciens scribendi vobis de communi salute vestra necesse habui scribere vobis deprecans supercertari semel traditae sanctis fidei. Subintroierunt enim quidam homines qui olim praescripti sunt in hoc iudicium impii Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam et solum dominatorem et Dominum nostrum Iesum Christum negantes. Commonere autem vos volo scientes semel omnia quoniam Iesus populum de terra Aegypti salvans secundo eos qui non crediderunt perdidit. Angelos vero qui non servaverunt suum principatum sed dereliquerunt suum domicilium in iudicium magni diei vinculis aeternis sub caligine reservavit sicut Sodoma et Gomorra et finitimae civitates simili modo exfornicatae et abeuntes post carnem alteram factae sunt exemplum ignis aeterni poenam sustinentes. Similiter et hii carnem quidem maculant dominationem autem spernunt maiestatem autem blasphemant. Cum Michael archangelus cum diabolo disputans altercaretur de Moysi corpore non est ausus iudicium inferre blasphemiae sed dixit: Imperet tibi Dominus. Hii autem quaecumque quidem ignorant blasphemant, quaecumque autem naturaliter tamquam bruta animalia norunt in his corrumpuntur. Vae illis quia in via Cain ambulaverunt et errore Balaam mercede effusi sunt et contradictione Core perierunt. Hii sunt in epulis suis maculae convivantes sine timore semet ipsos pascentes, nubes sine aqua quae a ventis circumferuntur, arbores autumnales infructuosae bis mortuae eradicatae, fluctus feri maris despumantes suas confusiones, sidera errantia quibus procella tenebrarum in aeternum conservata est. Prophetavit autem et de his septimus ab Adam Enoch dicens: Ecce venit Dominus in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt et de omnibus duris quae locuti sunt contra Deum peccatores impii. Hii sunt murmuratores querulosi secundum desideria sua ambulantes et os illorum loquitur superbiam mirantes personas quaestus causa. Vos autem karissimi memores estote verborum quae praedicta sunt ab apostolis Domini nostri Iesu Christi qui dicebant vobis quoniam in novissimis temporibus venient illusores secundum sua desideria ambulantes impie. Hii sunt qui segregant animales spiritum non habentes. Vos autem karissimi superaedificantes vosmet ipsos sanctissimae vestrae fidei in Spiritu Sancto orantes vosmet ipsos in dilectione Dei servate expectantes misericordiam Domini nostri Iesu Christi in vitam aeternam. Et hos quidem arguite iudicatos illos vero salvate de igne rapientes aliis autem miseremini in timore Dei odientes et eam quae carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conservare sine peccato et constituere ante conspectum gloriae suae divinae inmaculatos in exultatione in adventu Domini nostri Iesu Christi soli Deo salvatori nostro per Iesum Christum Dominum nostrum gloria et magnificentia imperium et potestas ante omnia saecula et nunc et in omnia saecula amen.

Incipit prologus in Apocalypsis.

Omnes qui pie volunt vivere in Christo, ut ait apostolus, persecutionem patiuntur. Et alibi: Fili accedens ad servitutem Dei sta in iustitia et timore et praepara animam tuam ad temptationem. Temptatio namque est vita hominis super terram. Sed ne fideles in hoc deficiant consolatur eos Dominus atque confirmat dicens: Vobiscum sum usque ad consummationem saeculi. Et: Nolite timere pusillus grex. Propterea videns Deus praescius tribulationes quas passura erat ecclesia ab apostolis fundata super petram Christum, ut non timeant disposuit una cum Filio et Spiritu Sancto eas revelare. Revelavit autem Trinitas Christo secundum humanitatem, Christus vero Iohanni per angelum, Iohannes ecclesiae. De qua revelatione hunc librum composuit, unde et liber iste Apocalypsis dicitur, id est revelatio, quia hic ea continentur quae Deus revelavit Iohanni et Iohannes ecclesiae. Quantas ecclesia passa sit in primitivo tribulationes et nunc patiatur et novissimis temporibus antichristi passura sit, quando tanta erit tribulatio ut si fieri potest et moveantur electi, et quae pro his et nunc et in futuro praemia sit susceptura, ut quos denuntiata supplicia terreant promissa praemia laetificent. Iste liber inter reliquos novi testamenti libros prophetiae nomine censetur, qui aliis est excellentior prophetiis. Sicut enim novum testamentum praestat veteri et evangelium legi, ita haec prophetia prophetiis veteris testamenti, quia de Christo et ecclesia magna ex parte iam adimpleta sacramenta denuntiat. Et ideo cum aliis unipharia, ista tripharia data est simul prophetia, scilicet de praeterito et praesenti et futuro, ad cuius confirmandam auctoritatem occurrit et auctoritas mittentis, scilicet Dei Patris, et accipientis, scilicet Christi, et mittentis, scilicet Trinitatis, et deferentis, scilicet angeli, et accipientis, scilicet Iohannis. Cum autem Iohanni haec in visione fuerint revelata et sint tria genera visionum, sub quo genere contineatur videndum est. Visio enim alia corporalis, qua videlicet corporalibus oculis aliquid videmus. Alia spiritualis seu imaginaria, qua videlicet dormientes vel etiam vigilantes imagines rerum cernimus quibus aliquid aliud significatur, sicut vidit Pharao spicas et Moyses rubum ardere. Ille dormiens, iste vigilans. Alia intellectualis, quando Spiritu Sancto revelante intellectu mentis veritatem mysteriorum sicuti est capimus, quo vidit Iohannes quae in hoc libro referuntur. Non enim figuras tantum spiritu vidit sed et earum significata mente intellexit. Vidit autem Iohannes et scripsit in Pathmos insula relegatus a Domitiano in exilio principe impiissimo. Hanc enim ad scribendum compellente causa, quia dum teneretur exul a Domitiano in Pathmos insula et ecclesias quibus praeerat

...ta pullularet atque inolescerent vitia atque divise heresies. Nam quidam heretici ibi dicentes Christum non fuisse ante Mariam quia temporaliter de ea natus erat, quos Iohannes in principio evangelii sui redarguit dicens: In principio erat verbum. Et in hoc libro est dicens alpha et omega, id est principium et finis. Dicebant etiam quidam ecclesiam pondere tribulationum ante finem seculi destruendam, et per laborem non premium eternum suscepturam. Horum ergo errores volens destruere Iohannes ostendit Christum esse et finem et principium, unde per Ysaias: Ante me non est formatus deus et post me non erit. Et ecclesiam esse eternam, tribulationum non deserere sed proficere et per hec bravium eternum recipere. Scribit autem Iohannes septem ecclesiis Asie et earum septem episcopis de providentiis instruens, et per eam totam generalem ecclesiam docens. Est itaque materia Iohannis in hoc opere status specialiter Asiane ecclesie, generaliter nostre et totius, videlicet que in presentia patiatur et in futuro receptura sit. Intentio vero eius est monere ad patientiam que servanda est, tum quia brevis labor, tum quia premium magnum. Modus tractandi talis: primo premittit prologum et salutationem, ut reddat auditores benignos et attentos. Quo premisso accedit ad narrationem. Ante narrationem vero ostendit Christum esse ab eterno sine principio et fine, inducens ipsum loquentem: Ego sum alpha et omega, id est principium et finis. Postea accedens ad narrationem distinguit septem visiones quibus tota materia iste liber consummatur. Premittit autem prologum dicens: Apocalipsis Ihesu Christi. Subaudit hic est, sicut in aliis: Visio Ysaie. Hoc est parabole Salomonis.

Apocalipsis Iohannis.

I

Apocalipsis Ihesu Christi quam dedit illi deus palam facere servis suis que oportet fieri cito, et significavit mittens per angelum suum servo suo Iohanni, qui testimonium perhibuit verbo dei et testimonium Ihesu Christi quecumque vidit. Beatus qui legit et qui audit verba prophetie huius, et servat ea que in ea scripta sunt. Tempus enim prope est. Iohannes septem ecclesiis que sunt in Asya. Gratia vobis et pax ab eo qui est, et qui erat, et qui venturus est. Et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt, et ab Ihesu Christo qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum et princeps regum terre. Qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Et fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri suo, ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Ecce venit cum nubibus et videbit eum omnis oculus, et qui eum pupugerunt. Et tunc plangent se super eum omnes tribus terre. Etiam amen. Ego sum alpha et omega, principium et finis, dicit dominus deus qui est et qui erat et qui venturus est omnipotens. Ego Iohannes frater vester et particeps et socius in tribulatione et regno et patientia in Christo Ihesu, fui in insula que appellatur Pathmos propter verbum dei et testimonium Ihesu Christi. Fui in spiritu in dominica die, et audivi post me vocem magnam tamquam tube dicentis michi: Quod vides scribe in libro et mitte septem ecclesiis que sunt in Asya, Ephesum et Smirnam et Pergamum et Thiatiram et Sardis et Philadelphiam et Laodiciam. Et conversus sum ut viderem vocem que loquebatur mecum. Et conversus vidi septem candelabra aurea, et in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis vestitum podere et precinctum ad mamillas zona aurea. Caput autem eius et capilli erant candidi tamquam lana alba et tamquam nix, et oculi eius velud flamma ignis, et pedes eius similes aurichalco sicut in camino ardenti, et vox illius tamquam vox aquarum multarum. Et habebat in dextera sua septem stellas, et de ore eius gladius acutus ex utraque parte exiebat. Et facies eius sicut sol lucet in virtute sua. Et cum vidissem eum cecidi ad pedes eius tamquam mortuus. Et posuit super me dexteram suam dicens: Noli timere. Ego sum primus et novissimus et vivus, et fui mortuus, et ecce sum vivens in secula seculorum, et habeo claves mortis et inferni. Scribe ergo que vidisti et que sunt et que oportet fieri post hec. Sacramentum septem stellarum quas vidisti in dextera mea, et septem candelabra aurea. Septem stelle angeli sunt septem ecclesiarum, et candelabra septem ecclesie sunt.

II

Et angelo Ephesi ecclesie scribe: Hec dicit qui tenet septem stellas in dextera sua, qui ambulat in medio septem candelabrorum aureorum. Scio opera tua et laborem et patientiam tuam, et quia non potes sustinere malos, et temptasti eos qui se dicunt apostolos esse et non sunt, et invenisti eos mendaces. Et patientiam habes et sustinuisti propter nomen meum et non defecisti. Sed habeo adversum te pauca, quod caritatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris, et age penitentiam et prima opera fac. Sin autem venio tibi et movebo candelabrum tuum de loco suo nisi penitentiam egeris. Sed hoc habes, quia odisti facta Nicholaitarum, que et ego odi. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei. Et angelo Smirne ecclesie scribe: Hec dicit primus et novissimus qui fuit mortuus et vivit. Scio paupertatem tuam et tribulationem tuam, sed dives es, et blasphemaris ab eis qui se dicunt Iudeos esse et non sunt, sed sunt synagoga Sathane. Nichil horum timeas que passurus es. Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem ut temptemini, et habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem, et dabo tibi coronam vite. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Qui vicerit non ledetur a morte secunda. Et angelo Pergami ecclesie scribe: Hec dicit qui habet rumpheam ex utraque parte acutam. Scio ubi habitas, ubi sedes est Sathane, et tenes nomen meum et non negasti fidem meam. Et in diebus Antiphas testis meus fidelis qui occisus est apud vos ubi Sathanas habitat. Sed habeo adversus te pauca, quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balach mittere scandalum coram filiis Israel, edere de sacrificio ydolorum et fornicari. Ita quia habes et tu tenentes doctrinam Nicholaitarum. Similiter penitentiam age. Si quo minus veniam tibi cito et pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo ei manna absconditum, et dabo ei calculum candidum, et in calculo nomen novum scriptum quod nemo scit nisi qui accipit. Et angelo Thiatire ecclesie scribe: Hec dicit filius dei qui habet oculos tamquam...

flammam ignis et pedes eius similes auricalco. Novi opera tua et fidem et caritatem et ministerium et patientiam tuam et opera tua novissima plura prioribus. Sed habeo adversus te pauca quia permittis mulierem Iezabel que se dicit propheten docere et seducere servos meos fornicari et manducare de idolothitis. Et dedi illi tempus ut penitentiam ageret et non vult penitere a fornicatione sua. Et ecce ego mittam eam in lectum et qui mechantur cum ea in tribulatione maxima erunt nisi penitentiam egerint ab operibus suis. Et filios eius interficiam in morte. Et scient omnes ecclesie quia ego sum scrutans corda et renes et dabo unicuique vestrum secundum opera sua. Vobis autem dico ceteris qui Thiatire estis quicumque non habent doctrinam hanc qui non cognoverunt altitudines Sathane quemadmodum dicunt non mittam super vos aliud pondus tamen id quod habetis tenete donec veniam. Et qui vicerit et qui custodierit usque in finem opera mea dabo ei potestatem super gentes et reget illas in virga ferrea et tamquam vas figuli confringentur sicut et ego accepi a patre meo et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

[III] Et angelo ecclesie Sardis scribe. Hec dicit qui habet septem spiritus Dei et septem stellas. Scio opera tua quia nomen habes quod vivas et mortuus es. Esto vigilans et confirma reliqua que moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris et serva et age penitentiam. Si ergo non vigilaveris veniam ad te tamquam fur et horam nescies qua veniam ad te. Sed habes pauca nomina in Sardis qui non coinquinaverunt vestimenta sua et ambulabunt mecum in albis quia digni sunt. Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis et non delebo nomen eius de libro vite et confitebor nomen eius coram patre meo et coram angelis eius. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Philadelphie ecclesie scribe. Hec dicit sanctus et verus qui habet clavem David qui aperit et nemo claudit claudit et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere quia modicam habes virtutem et servasti verbum meum et non negasti nomen meum. Ecce dabo de synagoga Sathane qui dicunt se Iudeos esse et non sunt sed mentiuntur. Ecce faciam illos ut veniant et adorent ante pedes tuos et scient quia ego dilexi te quoniam servasti verbum patientie mee et ego te servabo ab hora temptationis que ventura est in orbem universum temptare habitantes in terra. Ecce venio cito. Tene quod habes ut nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit faciam illum columpnam in templo Dei mei et foras non egredietur amplius et scribam super illum nomen Dei mei et nomen civitatis Dei mei nove Ierusalem que descendit de celo a Deo meo et nomen meum novum. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Laodicie ecclesie scribe. Hec dicit amen testis fidelis et verus qui est principium creature Dei. Scio opera tua quia neque frigidus es neque calidus. Utinam frigidus esses aut calidus. Sed quia tepidus es et nec frigidus nec calidus incipiam te evomere ex ore meo. Quia dicis quod dives sum et locupletatus et nullius egeo et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et cecus et nudus. Suadeo tibi emere aurum a me ignitum et probatum ut locuples fias et vestimentis albis induaris ut non appareat confusio nuditatis tue et collirio inunge oculos tuos ut videas. Ego quos amo arguo et castigo. Emulare ergo et penitentiam age. Ecce ego sto ad ostium et pulso. Si quis audierit vocem meam et aperuerit michi ianuam introibo ad illum et cenabo cum illo et ipse mecum. Qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo sicut et ego vici et sedi cum patre meo in throno eius. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

[IIII] Post hec vidi et ecce ostium apertum in celo et vox prima quam audivi tamquam tube loquentis mecum dicens Ascende huc et ostendam tibi que oportet fieri cito post hec. Et statim fui in spiritu et ecce sedes posita erat in celo et super sedem sedens. Et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis et iris erat in circuitu sedis similis visioni smaragdine. Et in circuitu sedis sedilia .xxiiii. [Et sup thronos xxiiii] seniores sedentes circumamicti vestimentis albis et in capitibus eorum corone auree. Et de throno procedebant fulgura et voces et tonitrua et septem lampades ardentes ante thronum que sunt septem spiritus Dei. Et in conspectu sedis tamquam mare vitreum simile cristallo et in medio sedis et in circuitu sedis .iiii. animalia plena oculis ante et retro. Et animal primum simile leoni et secundum animal simile vitulo et tertium animal habens faciem quasi hominis et quartum animal simile aquile volanti. Et .iiii. animalia singula eorum habebant alas senas et in circuitu et intus plena sunt oculis et requiem non habebant die ac nocte dicentia Sanctus sanctus sanctus Dominus Deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Et cum darent illa animalia gloriam et honorem et benedictionem sedenti super thronum viventi in secula seculorum procidebant .xxiiii. seniores ante sedentem in throno et adorabant viventem in secula seculorum et mittebant coronas suas ante thronum dicentes Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam et honorem et virtutem quia tu creasti omnia et propter voluntatem tuam erant et creata sunt.

[V] Et vidi in dextera sedentis supra thronum librum scriptum intus et foris signatum sigillis septem. Et vidi angelum fortem predicantem voce magna Quis est dignus aperire librum et solvere signacula eius. Et nemo poterat in celo neque in terra neque subtus terram aperire librum neque respicere illum. Et ego flebam multum quia nemo dignus inventus est aperire librum nec videre illum. Et unus de senioribus dixit michi Ne fleveris. Ecce vicit leo de tribu Iuda radix David aperire librum et solvere septem signacula eius. Et vidi et ecce in medio throni et .iiii. animalium et in medio seniorum stantem agnum tamquam occisum habentem cornua septem et oculos septem qui sunt septem spiritus Dei missi in omnem terram. Et venit et accepit de dextera sedentis in throno librum. Et cum aperuisset librum .iiii. animalia et .xxiiii. seniores ceciderunt coram agno habentes singuli citharas et fialas aureas plenas odoramentorum que sunt orationes sanctorum et cantabant canticum novum dicentes Dignus es Domine Deus noster accipere librum et solvere signacula eius quoniam occisus es et redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et populo et natione et fecisti nos Deo nostro regnum et sacerdotes et regnabunt super terram. Et vidi et audivi vocem angelorum multorum in circuitu throni et animalium et seniorum et erat numerus eorum milia milium dicentium Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutem et divinitatem et sapientiam et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem. Et omnem creaturam que in celo est et super terram et sub terra et que sunt in mari omnes audivi

dicentes sedenti in throno et agno benedictio et honor et gloria et potestas in secula seculorum. Et iiii animalia dicebant amen. Et xxiiii seniores ceciderunt in facies suas et adoraverunt viventem in secula seculorum.

C. VI

Et vidi quod aperuisset agnus unum de vii signaculis et audivi unum de iiii animalibus dicens tamquam vocem tonitrui veni et vide. Et vidi et ecce equus albus et qui sedebat super eum habebat arcum et data est ei corona et exivit vincens ut vinceret. Et cum aperuisset sigillum secundum audivi secundum animal dicens veni et vide. Et exivit alius equus rufus et qui sedebat super eum datum est ei ut sumeret pacem de terra et ut invicem se interficiant et datus est illi gladius magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium audivi tertium animal dicens veni et vide et ecce equus niger et qui sedebat super eum habebat stateram in manu sua. Et audivi tamquam vocem in medio iiii animalium dicentium bilibris tritici denario uno et tres bilibres ordei denario uno et vinum et oleum ne leseris. Et cum aperuisset sigillum quartum audivi vocem quarti animalis dicentis veni et vide. Et ecce equus pallidus et qui sedebat super eum nomen illi mors et infernus sequebatur eum et data est illi potestas super iiii partes terre interficere gladio fame et morte et bestiis terre. Et cum aperuisset sigillum quintum vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum Dei et propter testimonium quod habebant et clamabant voce magna dicentes usque quo Domine sanctus et verus non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra. Et date sunt eis singule stole albe et dictum est illis ut requiescerent adhuc modicum tempus donec impleantur conservi eorum et fratres eorum qui interficiendi sunt sicut et illi. Et vidi cum aperuisset sigillum sextum ecce terremotus factus est magnus et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus et luna tota facta est sicut sanguis et stelle celi ceciderunt de celo super terram sicut ficus emittit grossos suos cum a vento magno movetur et celum recessit sicut liber involutus et omnis mons et insule de locis suis mote sunt et reges terre et principes et tribuni et divites et fortes et omnis servus et liber absconderunt se in speluncis et petris montium et dicunt montibus et petris cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni quoniam venit dies magnus ire ipsorum et quis poterit stare.

C. VII

Post hec vidi iiii angelos stantes super iiii angulos terre tenentes iiii ventos terre ne flarent super terram neque super mare neque in ullam arborem. Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum Dei vivi et clamavit voce magna iiii angelis quibus datum est nocere terre et mari dicens nolite nocere terre et mari neque arboribus quoadusque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum centum xliiii milia signati ex omni tribu filiorum Israel. Ex tribu Iuda xii milia signati. Ex tribu Ruben xii milia signati. Ex tribu Gad xii milia signati. Ex tribu Aser xii milia signati. Ex tribu Neptalim xii milia signati. Ex tribu Manasse xii milia signati. Ex tribu Symeon xii milia signati. Ex tribu Levi xii milia signati. Ex tribu Ysachar xii milia signati. Ex tribu Zabulon xii milia signati. Ex tribu Ioseph xii milia signati. Ex tribu Beniamin xii milia signati. Post hec vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus tribubus et gentibus et populis et linguis stantes ante thronum in conspectu agni amicti stolis albis et palme in manibus eorum et clamabant voce magna dicentes salus Deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et iiii animalium et ceciderunt in conspectu throni in facies suas et adoraverunt Deum dicentes amen benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio honor et virtus et fortitudo Deo nostro in secula seculorum amen. Et respondit unus de senioribus et dixit michi hii qui amicti sunt stolis albis qui sunt et unde venerunt. Et dixi illi Domine mi tu scis. Et dixit michi hii sunt qui venerunt de tribulatione magna et laverunt stolas suas in sanguine agni et dealbaverunt eas. Ideo sunt ante thronum Dei et serviunt ei die ac nocte in templo eius et qui sedet super thronum habitat super illos. Non esurient neque sitient amplius neque cadet super illos sol neque ullus estus quoniam agnus qui in medio throni est reget illos et deducet eos ad vite fontes aquarum et absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum. Et cum aperuisset sigillum vii factum est silentium in celo quasi media hora.

C. VIII

Et vidi vii angelos stantes in conspectu Dei et date sunt illis vii tube. Et alius angelus venit et stetit ante altare habens thuribulum aureum et data sunt ei incensa multa ut daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum Dei. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram Deo et accepit angelus thuribulum aureum et implevit illud de igne altaris et misit in terram et facta sunt tonitrua et voces et fulgura et terremotus magnus. Et vii angeli qui habebant vii tubas preparaverunt se ut tuba canerent. Et primus angelus tuba cecinit et facta est grando et ignis mixta in sanguine et missum est in terram et tertia pars terre combusta est et tertia pars arborum combusta est et omne fenum viride combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit et tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare et facta est tertia pars maris sanguis et mortua est in eo tertia pars creature que habebant animas et tertia pars navium interiit. Et tertius angelus tuba cecinit et cecidit de celo stella magna ardens tamquam facula et cecidit in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum et nomen stelle dicitur absinthium et facta est tertia pars aquarum in absinthium et multi homines mortui sunt de aquis quia amare facte sunt. Et quartus angelus tuba cecinit et percussa est tertia pars solis et tertia pars lune et tertia pars stellarum ita ut obscuraretur tertia pars eorum et diei non luceret tertia pars et noctis similiter. Et vidi et audivi vocem unius aquile volantis per medium celi dicentis voce magna ve ve ve habitantibus in terra de ceteris vocibus trium angelorum qui erant tuba canituri.

C. IX

Et quintus angelus tuba cecinit et vidi stellam de celo cecidisse in terram et data est illi clavis putei abyssi. Et aperuit puteum abyssi et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magne et obscuratus est sol et aer de fumo putei. Et de fumo putei exierunt locuste in terram et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre. Et preceptum est illis ne lederent fenum terre neque omne viride neque omnem arborem nisi tantum homines qui non habent signum Dei in frontibus suis. Et datum est illis ne occiderent eos sed ut cruciarent mensibus v et cruciatus eorum ut cruciatus scorpionis cum percutit hominem. Et in diebus illis querent homines mortem et non invenient

eam. et desiderabunt mori et fugiet mors ab illis. Et similitudines locustarum similes equis paratis in prelium et super capita earum tamquam corone similes auro. et facies earum sicut facies hominum et habebant capillos sicut capillos mulierum. et dentes earum sicut dentes leonum erant. et habebant loricas sicut loricas ferreas et vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum. et habebant caudas similes scorpionum et aculei erant in caudis earum. et potestas earum nocere hominibus mensibus v. et habebant super se regem angelum abyssi cui nomen hebraice abadon. grece autem appollion. et latine habens nomen exterminans. Ve unum abiit et ecce veniunt adhuc duo ve post hec. Et vi. angelus tuba cecinit et audivi vocem unam ex iiii. cornibus altaris aurei quod est ante oculos dei dicentem vi. angelo qui habebat tubam. Solve iiii. angelos qui alligati sunt in flumine magno eufrate. et soluti sunt iiii. angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum ut occiderent terciam partem hominum. et numerus equestris exercitus vicies milies dena milia. Audivi numerum eorum et ita vidi equos in visione et qui sedebant super eos habebant loricas igneas et iacinctinas et sulphureas. et capita equorum erant tamquam capita leonum. et de ore ipsorum procedit ignis et fumus et sulphur. et ab his tribus plagis occisa est tercia pars hominum. de igne et fumo et sulphure qui procedebant ex ore ipsorum. potestas enim equorum in ore eorum erat et in caudis eorum. Nam caude eorum similes serpentibus habentes capita et in his nocent. et ceteri homines qui non sunt occisi in his plagis neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum ut non adorarent demonia et simulacra aurea et argentea et erea et lapidea et lignea que neque videre possunt neque audire neque ambulare. et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a veneficiis suis neque a fornicatione sua neque a furtis suis.

[X] Et vidi alium angelum fortem descendentem de celo amictum nube et yris in capite eius et facies eius erat ut sol. et pedes eius tamquam columpna ignis. et habebat in manu sua libellum apertum et posuit pedem suum dextrum super mare. sinistrum autem super terram. et clamavit voce magna quemadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset locuta sunt vii. tonitrua voces suas. Et cum locuta fuissent vii. tonitrua voces suas et scripturus eram et audivi vocem de celo dicentem. Signa que locuta sunt vii. tonitrua et noli ea scribere. et angelus quem vidi stantem super mare et super terram levavit manum suam ad celum et iuravit per viventem in secula seculorum qui creavit celum et omnia que in illo sunt. et terram et ea que in ea sunt. et mare et omnia que in eo sunt quia tempus iam non erit. sed in diebus vocis vii. angeli cum ceperit tuba canere consummabitur misterium dei sicut evangelizavit per servos suos prophetas. Et vocem quam audivi de celo audivi iterum loquentem mecum et dicentem. Vade et accipe librum apertum de manu angeli stantis super mare et super terram. et abii ad angelum dicens ei ut daret michi librum. et dixit michi. Accipe et devora eum et faciet amaricare ventrem tuum. sed in ore tuo erit dulcis tamquam mel. et accepi librum de manu angeli et devoravi eum et erat in ore meo tamquam mel dulcis. et cum devorassem eum amaricatus est venter meus. et dixit michi. oportet te iterum prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis.

[XI] Et datus est michi calamus similis virge. et dictum est michi. Surge et metire templum dei et altare et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum eice foras et ne metiaris illud quoniam datum est gentibus et civitatem sanctam calcabunt mensibus xl. ii. et dabo duobus testibus meis et prophetabunt diebus mille cc. lx. amicti saccis. Hii sunt due olive et duo candelabra in conspectu dei terre stantes. et si quis voluerit nocere eis ignis exiet de ore ipsorum et devorabit inimicos eorum. Et si quis voluerit eos ledere sic oportet eum occidi. Hii habent potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetie ipsorum. et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem et percutere terram omni plaga quotienscumque voluerint. Et cum finierint testimonium suum bestia que ascendit de abysso faciet adversus illos bellum et vincet illos et occidet illos. et corpora eorum iacebunt in plateis civitatis magne que vocatur spiritualiter sodoma et egyptus ubi et dominus illorum crucifixus est. et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus corpora eorum per tres dies et dimidium. et corpora eorum non sinent poni in monumentis. et inhabitantes terram gaudebunt super illis et iocundabuntur. et munera mittent invicem quoniam hii duo prophete cruciaverunt eos qui habitant super terram. et post dies tres et dimidium spiritus vite a deo intravit in illos. et steterunt super pedes suos. et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos. et audierunt vocem magnam de celo dicentem illis. Ascendite huc. et ascenderunt in celum in nube. et viderunt illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terremotus magnus et decima pars civitatis cecidit et occisi sunt in terremotu nomina hominum vii. milia et reliqui in timore sunt missi. et dederunt gloriam deo celi. Ve secundum abiit et ecce ve tertium veniet cito. Et vii. angelus tuba cecinit. et facte sunt voces magne in celo dicentes. Factum est regnum huius mundi domini nostri et christi eius et regnabit in secula seculorum amen. Et xxiiii. seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus suis ceciderunt in facies suas et adoraverunt deum dicentes. Gratias agimus tibi domine deus omnipotens qui es et qui eras et qui accepisti virtutem tuam magnam et regnasti. et irate sunt gentes et advenit ira tua et tempus mortuorum iudicari et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum pusillis et magnis et exterminandi eos qui corruperunt terram.

[XII] Et apertum est templum dei in celo et visa est archa testamenti eius in templo eius. et facta sunt fulgura et voces et terremotus et grando magna et signum magnum apparuit in celo. mulier amicta sole et luna sub pedibus eius. et in capite eius corona stellarum xii. et in utero habens et clamabat parturiens et cruciatur ut pariat. et visum est aliud signum in celo et ecce draco magnus rufus habens capita vii. et cornua x. et in capitibus suis vii. diademata et cauda eius trahebat terciam partem stellarum celi et misit eas in terram. et draco stetit ante mulierem que erat paritura ut cum peperisset filium eius devoraret. et peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius. et mulier fugit in solitudinem ubi habet locum paratum a deo ut ibi pascant eam diebus mille cc. lx. Et factum est prelium magnum in celo michael et angeli eius preliabantur cum dracone et draco pugnabat et angeli eius et non valuerunt neque locus inventus est amplius eorum in celo. et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocatur diabolus et sathanas qui seducit

et universum orbem proiectus est in terram et angeli eius cum illo missi sunt. Et audivi vocem magnam de celo dicentem: Nunc facta est salus et virtus et regnum dei nostri et potestas christi eius, quia proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat illos ante conspectum dei nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt illum propter sanguinem agni et propter verbum testimonii sui et non dilexerunt animas suas usque ad mortem. Propterea letamini celi et qui habitatis in eis. Ve terre et mari, quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet. Et postquam vidit draco quod proiectus est in terram, persecutus est mulierem que peperit masculum. Et date sunt mulieri ale due aquile magne, ut volaret in desertum in locum suum, ubi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen, ut eam faceret trahi a flumine. Et adiuvit terra mulierem, et aperuit terra os suum et absorbuit flumen quod misit draco de ore suo. Et iratus est draco in mulierem, et abiit facere prelium cum reliquis de semine eius qui custodiunt mandata dei et habent testimonium ihesu christi. Et stetit super arenam maris.

CXIII. Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita vii et cornua x, et super cornua eius x diademata, et super capita eius nomina blasphemie. Et bestia quam vidi similis erat pardo, et pedes eius sicut pedes ursi, et os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in mortem, et plaga mortis eius curata est. Et admirata est universa terra post bestiam. Et adoraverunt draconem qui dedit potestatem bestie, et adoraverunt bestiam dicentes: Quis similis bestie? et quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna et blasphemias, et data est illi potestas facere menses xlii. Et aperuit os suum in blasphemias ad deum blasphemare nomen eius et tabernaculum eius et eos qui in celo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere illos. Et data est ei potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem, et adorabunt eam omnes qui inhabitant terram, quorum non sunt nomina scripta in libro vite agni qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet aures audiat. Qui in captivitatem duxerit in captivitatem vadet. Qui in gladio occiderit oportet eum gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, et habebat cornua duo similia agni, et loquebatur sicut draco, et potestatem prioris bestie omnem faciebat in conspectu eius. Et fecit terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam, cuius curata est plaga mortis. Et fecit signa magna, ut et ignem faceret de celo descendere in terram in conspectu hominum. Et seducit habitantes in terra propter signa que data sunt illi facere in conspectu bestie, dicens habitantibus in terra ut faciant ymaginem bestie que habet plagam gladii et vixit. Et datum est illi ut daret spiritum ymagini bestie, ut et loquatur ymago bestie, et faciet ut quicumque non adoraverint ymaginem bestie occidantur. Et faciet omnes pusillos et magnos et divites et pauperes et liberos et servos habere caracterem in dextera manu aut in frontibus suis,

ut ne quis possit emere aut vendere, nisi qui habet caracterem nominis bestie aut numerum nominis eius. Hic sapientia est. Qui habet intellectum computet numerum bestie. Numerus enim hominis est, et numerus eius dc.lx.vi. Et vidi et ecce agnus stabat supra montem syon, et cum illo .c.xl.iiii. milia habentes nomen eius et nomen patris eius scriptum in frontibus suis.

CXIIII. Et audivi vocem de celo tanquam vocem aquarum multarum et tanquam vocem tonitrui magni. Et vocem quam audivi sicut citharedorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant quasi canticum novum ante sedem dei et ante iiii animalia et seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa c.xl.iiii. milia qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt. Hii sequuntur agnum quocumque ierit. Hii empti sunt ex hominibus primitie deo et agno. Et in ore ipsorum non est inventum mendacium. Sine macula enim sunt ante thronum dei. Et vidi angelum volantem per medium celum habentem evangelium eternum ut evangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribum et linguam et populum, dicens voce magna: Timete dominum et date illi honorem, quia venit hora iudicii eius, et adorate eum qui fecit celum et terram et mare et omnia que in eis sunt et fontes aquarum. Et alius angelus secutus est dicens: Cecidit cecidit babilon illa magna, que a vino ire fornicationis sue potavit omnes gentes. Et angelus tertius secutus est illos dicens voce magna: Si quis adoraverit bestiam et ymaginem eius et acceperit caracterem in fronte sua aut in manu sua, et hic bibet de vino ire dei quod mixtum est mero in calice ire ipsius, et cruciabitur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum et ante conspectum agni. Et fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum, nec habent requiem die ac nocte qui adoraverunt bestiam et ymaginem eius, et si quis acceperit caracterem nominis eius. Hic patientia sanctorum est, qui custodiunt mandata dei et fidem ihesu. Et audivi vocem de celo dicentem: Scribe: Beati mortui qui in domino moriuntur. Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis; opera enim illorum sequuntur illos. Et vidi et ecce nubem candidam, et super nubem sedentem similem filio hominis, habentem in capite suo coronam auream et in manu sua falcem acutam. Et alius angelus exivit de templo clamans voce magna ad sedentem super nubem: Mitte falcem tuam et mete, quia venit hora ut metatur, quoniam aruit messis terre. Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram, et demessuit terram. Et alius angelus exivit de templo quod est in celo habens et ipse falcem acutam. Et alius angelus exivit de altari qui habet potestatem supra ignem, et clamavit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam dicens: Mitte falcem tuam acutam et vindemia botros vinee terre, quoniam mature sunt uve eius. Et misit angelus falcem suam in terram et vindemiavit vineam terre, et misit in lacum ire dei magnum. Et calcatus est lacus extra civitatem, et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille dc.

CXV. Et vidi aliud signum in celo magnum et mirabile, angelos vii habentes plagas vii novissimas, quoniam in illis consummata est ira dei.

Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igne et eos
qui vicerunt bestiam et ymaginem illius et nu
merum nominis illius stantes super mare vitre
um habentes cytharas dei et cantantes canticum mo
ysi servi dei et canticum agni dicentes. Magna et mi
rabilia sunt opera tua domine deus omnipotens iuste et vere sunt
vie tue domine rex seculorum. Quis non timebit te domine et
magnificabit nomen tuum quia solus pius es quoniam
omnes gentes venient et adorabunt in conspectu tuo quoniam
iudicia tua manifestata sunt. Et post hec vidi et
ecce apertum est templum tabernaculi testimonii
in celo et exierunt .vii. angeli habentes .vii. plagas
de templo vestiti lapide mundo et candido et pre
cincti circa pectora zonis aureis et unum
ex quattuor animalibus dedit .vii. angelis .vii. fi
alas aureas plenas iracundie dei viventis in
secula seculorum. Et nemo poterat introire in templum
donec consummarentur .vii. plage .vii. angelorum.

XVI.

Et audivi vocem magnam de templo dicentem
.vii. angelis. Ite et effundite .vii. phialas ire dei in
terram. Et abiit primus et effudit phialam suam
in terram. Et factum est vulnus sevum ac pessimum
in homines qui habebant caracterem bestie et in eos qui adora
verunt ymaginem eius. Et secundus angelus effudit
phialam suam in mare. et factus est sanguis tamquam
mortui. et omnis anima vivens mortua est in mari.
Et tertius angelus effudit phialam super flumina
et super fontes aquarum et factus est sanguis. Et audivi
angelum aquarum dicentem. Iustus es qui es et qui
eras sanctus et quia hec iudicasti quia sanguinem sanctorum et
prophetarum fuderunt et sanguinem dedisti eis bibere
ut digni sunt. Et audivi alterum angelum ab alta
ri dicentem. Etiam domine deus omnipotens vere et iusta iudici
a tua. Et quartus angelus effudit phialam suam in so
lem et datum est illi estu affligere homines igne.
et estuaverunt homines estu magno et blasphemaverunt
nomen dei habentis potestatem super has plagas. neque egerunt
penitentiam ut darent illi gloriam. Et quintus angelus
effudit phialam suam super sedem bestie. Et factum
est regnum eius tenebrosum et commanducaverunt
linguas suas pre dolore et blasphemaverunt deum
celi pre doloribus et vulneribus suis. et non egerunt
penitentiam ex operibus suis. Et sextus angelus effudit
phialam suam in illud flumen magnum eufraten.
et siccavit aquam eius ut prepararetur via regibus ab
ortu solis. Et vidi de ore draconis et de ore bestie
et de ore pseudo prophete spiritus tres inmundos in modum
ranarum. Sunt enim spiritus demoniorum facientes
signa et procedunt ad reges totius terre congregare
illos in prelium ad diem magnum dei omnipotentis.
Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigilat et custodit
vestimenta sua ne nudus ambulet et videant tur
pitudinem eius. Et congregavit illos in locum
qui vocatur hebraice armagedon. Et septimus
angelus effudit phialam suam in aerem. et exivit
vox magna de templo a throno dicens. Factum est.
Et facta sunt fulgura et voces et tonitrua et terre
motus factus est magnus qualis numquam fuit ex
quo homines fuerunt super terram talis terremotus sic
magnus. Et facta est civitas magna in tres partes
et civitates gentium ceciderunt et babylon mag
na venit in memoriam ante deum dare ei calicem
vini indignationis ire eius. Et omnis insula fu
git et montes non sunt inventi et grando mag
na sicut talentum descendit de celo in homines
et blasphemaverunt homines deum propter plagam gran
dinis quoniam magna facta est vehementer.

XVII.

Et venit
unus de .vii. angelis qui habebant .vii. phialas
et locutus est mecum dicens. Veni ostendam tibi dap
nationem meretricis magne que sedet super aquas
multas cum qua fornicati sunt reges terre et in
ebriati sunt qui inhabitant terram de vino pro
stitutionis eius. et abstulit me in desertum in
spiritu et vidi mulierem sedentem super bestiam cocci
neam plenam nominibus blasphemie habentem capi
ta .vii. et cornua .x. et mulier erat circumdata
purpura et coccino et inaurata auro et lapide
precioso et margaritis habens poculum aureum in
manu sua plenum abhominationum et inmun
dicia fornicationis eius. et in fronte eius nomen
scriptum misterium babilon magna mater fornicatio
num et abhominationum terre. Et vidi mulie
rem ebriam de sanguine sanctorum et de sanguine
martyrum ihesu. et miratus sum cum vidissem illam
admiratione magna. Et dixit michi angelus. Quare mi
raris? Ego dicam tibi sacramentum mulieris et be
stie que portat eam que habet capita .vii. et cor
nua .x. Bestia quam vidisti fuit et non est et ascen
sura est de abysso et in interitum vadit. et mirabun
tur inhabitantes terram quorum non sunt scripta
in libro vite a constitutione mundi videntes besti
am que erat et non est. Et hic est sensus qui habet sapi
entiam. .vii. capita .vii. montes sunt super quos
mulier sedet. et reges .vii. sunt. quinque ceciderunt.
unus est et alius nondum venit. et cum venerit
oportet illum breve tempus manere. Et bestia
que erat et non est et ipsa .viii. est et de .vii. est et in in
teritum vadit. et .x. cornua que vidisti .x. reges sunt.
qui regnum nondum acceperunt. sed potestatem
tamquam reges una hora accipient post bestiam.
Hii unum consilium habent et virtutem et potestatem
suam bestie tradent. Hii cum agno pugnabunt.
et agnus vincet illos. quoniam dominus dominorum est et rex re
gum. et qui cum illo sunt vocati et electi et fide
les. Et dixit michi. Aquas quas vidisti ubi meretrix
sedet populi sunt et gentes et lingue. et .x. cornu
a que vidisti et bestia hii odient fornicariam et
desolatam facient eam et nudam. et carnes eius
manducabunt. et ipsam igni concremabunt.
Deus enim dedit in corda eorum ut non faciant quod
illi placitum est ut dent regnum suum bestie
donec consummentur verba dei. Et mulier quam vidisti
est civitas magna que habet regnum super reges ter
re.

XVIII.

Et post hec vidi alium angelum descendentem
de celo habentem potestatem magnam et terra
illuminata est a gloria eius. et exclamavit in forti
voce dicens. Cecidit cecidit babilon magna
et facta est demoniorum habitatio et custodia omnis

spiritus inmundi et custodia omnis volucris inmunde et odibilis, quia de vino ire fornicationis eius biberunt omnes gentes et reges terre cum illa fornicati sunt, et mercatores terre de virtute deliciarum eius divites facti sunt. Et audivi aliam vocem de celo dicentem: Exite de illa populus meus, ut ne participes sitis delictorum eius, et de plagis eius non accipiatis. Quoniam pervenerunt peccata eius usque ad celum, et recordatus est Dominus iniquitatum eius. Reddite illi sicut et ipsa reddidit vobis, et duplicate duplicia secundum opera eius; in poculo quo miscuit miscete illi duplum. Quantum glorificavit se et in deliciis fuit, tantum date illi tormentum et luctum, quia in corde suo dicit: Sedeo regina, et vidua non sum, et luctum non videbo. Ideo in una die venient plage eius, mors et luctus et fames, et igni conburetur, quia fortis est Deus qui iudicabit illam. Et flebunt et plangent se super illam reges terre qui cum illa fornicati sunt et in deliciis vixerunt, cum viderint fumum incendii eius, longe stantes propter timorem tormentorum eius, dicentes: Ve, ve, civitas illa magna Babilon, civitas illa fortis, quoniam una hora venit iudicium tuum. Et negotiatores terre flebunt et lugebunt super illam, quoniam merces eorum nemo emet amplius: merces auri et argenti et lapidis pretiosi et margarite, et bissi et purpure et serici et cocci, et omne lignum thiinum, et omnia vasa eboris, et omnia vasa de lapide pretioso et eramento et ferro et marmore, et cinnamomum et amomum et odoramentorum et unguentorum et thuris, et vini et olei et simile et tritici, et iumentorum et ovium et equorum et redarum et mancipiorum et animarum hominum. Et poma tua desideria anime tue discesserunt a te, et omnia pinguia et preclara perierunt a te, et amplius illa iam non invenient. Mercatores horum qui divites facti sunt ab ea longe stabunt propter timorem tormentorum eius, flentes et lugentes, et dicentes: Ve, ve, civitas illa magna que amicta erat bisso et purpura et cocco, et deaurata auro et lapide pretioso et margaritis, quoniam una hora destitute sunt tante divitie. Et omnis gubernator et omnis qui in lacum navigat, et naute et qui in mari operantur longe steterunt et clamaverunt videntes locum incendii eius, dicentes: Que similis civitati huic magne? Et miserunt pulverem super capita sua et clamaverunt flentes et lugentes et dicentes: Ve, ve, civitas illa magna, in qua divites facti sunt omnes qui habent naves in mari de pretiis eius, quoniam una hora desolata est. Exulta super eam celum et sancti apostoli et prophete, quoniam iudicavit Deus iudicium vestrum de illa. Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum et misit in mare dicens: Hoc impetu mittetur Babilon illa magna civitas, et ultra iam non invenietur. Et vox citharedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in ea amplius, et omnis artifex et omnis ars non invenietur in ea amplius, et vox mole non audietur in ea amplius, et vox lucerne non lucebit in te amplius, et vox sponsi et sponse non audietur adhuc in te amplius, quia mercatores tui erant principes terre, quia in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes, et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est, et omnium qui interfecti sunt in terra.

C XIX

Post hec audivi quasi vocem magnam turbarum multarum in celo dicentium: Alleluia. Laus et gloria et virtus Deo nostro est, quia vera et iusta iudicia eius sunt, qui iudicavit de meretrice magna que corrupit terram in prostitutione sua, et vindicavit sanguinem servorum suorum de manibus eius. Et iterum dixerunt: Alleluia. Et fumus eius ascendit in secula seculorum. Et ceciderunt seniores viginti quattuor et quattuor animalia, et adoraverunt Deum sedentem super thronum, dicentes: Amen, alleluia. Et vox de throno exivit dicens: Laudem dicite Deo nostro omnes servi eius, et qui timetis eum, pusilli et magni. Et audivi vocem quasi tube magne, et sicut vocem aquarum multarum, et sicut vocem tonitruorum magnorum, dicentium: Alleluia, quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens. Gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei, quia venerunt nuptie agni, et uxor eius preparavit se. Et datum est illi ut cooperiat se bissino splendente candido. Bissinum enim iustificationes sunt sanctorum. Et dixit michi: Scribe: Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Et dixit michi: Hec verba Dei sunt. Et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum. Et dixit michi: Vide ne feceris; conservus tuus sum et fratrum tuorum habentium testimonium Ihesu. Deum adora. Testimonium enim Ihesu est spiritus prophetie. Et vidi celum apertum, et ecce equus albus, et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax, et cum iustitia iudicat et pugnat. Oculi autem eius sicut flamma ignis, et in capite eius diademata multa, habens nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse, et vestitus erat veste aspersam sanguine, et vocabatur nomen eius Verbum Dei. Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis albis, vestiti bisso albo et mundo. Et de ore ipsius procedebat gladius ex utraque parte acutus, ut in ipso percutiat gentes. Et ipse reget eas in virga ferrea, et ipse calcat torcular vini furoris ire Dei omnipotentis. Et habet in vestimento et in femore suo scriptum: Rex regum et Dominus dominantium. Et vidi unum angelum stantem in sole, et clamavit voce magna dicens omnibus avibus que volabant per medium celum: Venite et congregamini ad cenam magnam Dei, ut manducetis carnes regum et carnes tribunorum et carnes fortium et carnes equorum et sedentium in ipsis, et carnes omnium liberorum ac servorum et pusillorum ac magnorum. Et vidi bestiam et reges terre et exercitus eorum congregatos ad faciendum prelium cum illo qui sedebat in equo, et cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia, et cum illa pseudopropheta qui fecit signa coram ipsa, quibus seduxit eos qui acceperunt caracterem bestie et qui adorant ymaginem eius. Vivi missi sunt hii duo in stagnum ignis ardentis et sulphuris. Et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit ex ore ipsius, et omnes aves saturate sunt carnibus eorum.

C XX

Et vidi angelum descendentem de celo habentem clavem abyssi et cathenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus et Sathanas, et ligavit eum per annos mille, et misit eum in abyssum, et clausit et signavit super illum ut non seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Et post hec oportet illum solvi modico tempore. Et vidi sedes, et sederunt

sunt eis et iudicium datum est illis. et animas decollatorum propter testimoni
um Iesu et propter verbum Dei et qui non adoraverunt bestiam neque imaginem
eius nec acceperunt caracterem eius in frontibus aut in manibus suis et vixe
runt et regnaverunt cum Christo mille annis. Ceteri mortuorum non vixerunt
donec consummentur mille anni. Haec est resurrectio prima. Beatus et sanctus est qui
habet partem in resurrectione prima. In his secunda mors non habet
potestatem sed erunt sacerdotes Dei et Christi et regnabunt cum illo mille an
nis. Et cum consummati fuerint mille anni solvetur Sathanas
de carcere suo et exibit et seducet gentes que sunt super quattuor angulos
terre Gog et Magog et congregabit eos in prelium quorum numerus
sicut arena maris. Et ascenderunt super latitudinem terre et circuie
runt castra sanctorum et civitatem dilectam. Et descendit ig
nis a Deo de celo et devoravit eos et diabolus qui se
ducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris ubi
et bestia et pseudo propheta cruciabuntur die ac nocte in secula
seculorum. Et vidi thronum magnum candidum et sedentem
super eum a cuius conspectu fugit terra et celum et locus non est inven
tus ab eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos stan
tes in conspectu throni et libri aperti sunt et alius liber apertus
est qui est vite et iudicati sunt mortui ex his que scripta e
rant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos
qui in eo erant et mors et infernus dederunt mortuos qui in
ipsis erant et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum et in
fernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Haec est mors
secunda. Et qui non est inventus in libro vite scriptus missus est in
stagnum ignis.

C XXI

Et vidi celum novum et terram nova
m. primum enim celum et terra prima abiit et mare iam non est.
Et ego Iohannes vidi civitatem sanctam Ierusalem novam descen
dentem de celo a Deo paratam sicut sponsam ornatam
viro suo. Et audivi vocem magnam de celo dicentem.
Ecce tabernaculum Dei cum hominibus et habitabit cum eis. et ipsi populus eius
erunt et ipse Deus cum eis erit eorum Deus et absterget Deus omnem
lacrimam ab oculis eorum et mors ultra non erit neque luctus
neque clamor neque dolor erit ultra que prima abierunt et dixit
qui sedebat in throno. Ecce nova facio omnia. et dixit michi.
Scribe quia hec verba fidelissima sunt et vera et dixit michi. Factum est.
Ego sum alpha et ω. initium et finis. Ego sitienti dabo
de fonte aque vite gratis. Qui vicerit possidebit hec et ero illi
Deus et ipse erit michi filius. Timidis autem et incredulis et execratis
et homicidis et fornicatoribus et veneficis et ydolatris et omni
bus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne et
sulphure quod est mors secunda. Et venit ad me unus de
septem angelis habentibus phialas plenas septem plagis
novissimis et locutus est mecum dicens. Veni ostendam
tibi sponsam uxorem agni et sustulit me in spiritu in
montem magnum et altum. Et ostendit michi civitatem
sanctam Ierusalem descendentem de celo a Deo habentem cla
ritatem Dei. lumen eius simile lapidi precioso tamquam lapidi ias
pidis sicut cristallum et habebat murum magnum et altum habens
portas duodecim et in portis angelos duodecim et nomina scripta que sunt
nomina duodecim tribuum filiorum Israel. ab oriente porte tres. ab
aquilone porte tres. Ab austro porte tres. et ab oc
casu porte tres. Et murus civitatis habens fundamenta
duodecim et in ipsis duodecim nomina duodecim apostolorum et agni. Et qui lo
quebatur mecum habebat mensuram arundineam auream
ut metiretur civitatem et portas eius et murum. Et civi
tas in quadro posita est. Longitudo eius tanta est quan
ta et latitudo. et mensus est civitatem de arundine aurea
per stadia duodecim milia. Longitudo et latitudo eius equalia sunt
et mensus est murum eius centum quadraginta quattuor cubitorum. mensura hominis
que est angeli. et erat structura muri eius ex lapide iaspide. Ipsa
vero civitas aurum mundum simile vitro mundo. fundamenta muri
civitatis omni lapide precioso ornata. fundamentum primum ias
pis. secundum saphirus. tertium calcedonius. quartum smaragdus. quintum sardonix. sextum
sardius. septimum crisolitus. octavum berillus. nonum topazius. decimum crisopassus.
undecimum iacinctus. duodecimum amethistus. Et duodecim porte duodecim margarite
sunt per singulas. et singule porte erant ex singulis margaritis
et platee civitatis aurum mundum. et tamquam vitrum perlucidum et tem
plum non vidi in ea. Dominus enim Deus omnipotens templum illius est. et ag
nus est. et civitas non eget sole neque luna ut luceant in ea. nam
claritas Dei illuminavit eam. et lucerna eius est agnus. Et ambu
labunt gentes in lumine eius. et reges terre afferent gloriam suam et ho
norem in illam. et porte eius non claudentur per diem. nox
enim non erit illic. et afferent gloriam et honorem gentium in illam.
non intrabit in illam aliquid coinquinatum faciens abhominati
onem et mendacium nisi qui scripti sunt in libro vite agni.

C XXII

Et ostendit michi fluvium aque vite splendidum tamquam cristal
lum procedentem de sede Dei et agni in medio platee eius
et ex utraque parte fluminis lignum vite afferens fructus duodecim.
per menses singulos reddens fructum suum et folia ligni
ad sanitatem gentium et omne maledictum non erit amplius
et sedes Dei et agni in illa erunt et servi eius servient ei.
et videbunt faciem eius et nomen eius in frontibus eorum.
et nox ultra non erit et non egebunt lumine lucerne neque
lumine solis quoniam Dominus Deus illuminat illos et regnabunt in secula
seculorum. Et dixit michi. Hec verba fidelissima sunt et vera. Et dominus
Deus spirituum prophetarum misit angelum suum ostendere servis
suis que oportet fieri cito. et ecce venio velociter. Beatus qui
custodit verba prophetie libri huius. et ego Iohannes qui audivi
et vidi hec. Et postquam audissem et vidissem cecidi ut adorarem ante
pedes angeli qui michi hec ostendebat. et dixit michi. vide ne feceris.
conservus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui servant
verba prophetie libri huius. Deum adora. et dixit michi. Ne
signaveris verba prophetie libri huius. tempus enim prope est. Qui in
nocet noceat adhuc. et qui in sordibus est. sordescat ad
huc. et qui iustus est. iustificetur adhuc. et sanctus sanctificetur ad
huc. Ecce venio cito et merces mea mecum est reddere unicuique
secundum opera sua. Ego sum alpha et ω. primus et novissimus.
principium et finis. Beati qui lavant stolas suas in sanguine
agni ut sit potestas eorum in ligno vite. et per portas
intrent in civitatem. foris autem canes et venefici et impudi
ci et homicide. et ydolis servientes. et omnis qui amat et fa
cit mendacium. Ego Iohannes misi angelum meum testificari
vobis hec in ecclesiis. Ego sum radix et genus David. stella splen
dida et matutina. et sponsus et sponsa dicunt veni. et
qui audit dicat veni. et qui sitit veniat. et qui vult
accipiat aquam vite gratis. Contestor enim omni au
dienti verba prophetie libri huius. Si quis apposuerit ad hec
apponet super illum Deus plagas scriptas que sunt
in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri huius
prophetie auferet Deus partem eius de libro vite et de ci
vitate sancta et de his que scripta sunt in libro isto. Dicit
qui testimonium perhibet istorum etiam venio
cito amen. Veni domine Iesu amen. Gratia
domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis
Amen.

KL

Prima dies mensis et septima truncat ut ensis.
Januarius habet dies xxxi. Luna xxx.

iii A Kl. Circumcisio domini.
b iiii non. Octabas sancti Stephani.
xi c iii non. Octabas sancti Iohannis.
d ii non. Oct. s. innocentum.
xix e Nonas. Sancti Symeonis.
viii f viii id. Epiphania domini.
g vii id.
xvi A vi id. Luciani maxiani Iuliani mr.
v b v id.
c iiii id.
xiii d iii id.
ii e ii id.
f Idus. Oct. epiphanie. iii l. c.
x g xix kl. Febr.
A xviii Mauri abbatis.
xviii b xvii Marcelli pp. et mr.
vii c xvi Sulpicii epi.
d xv Prisce virg.
xv e xiiii Launomari abbatis.
iiii f xiii Fabiani et Sebastiani.
g xii Agnetis virg.
xii A xi Vincentii mr.
i b x Emerentiane virg.
c ix Sci babile epi sociorumque eius.
ix d viii Conversio sancti pauli.
e vii Policarpi epi et mr.
xvii f vi Iuliani epi et conf.
vi g v
A iiii
xiiii b iii Sce bathildis virg.
iii c ii Metranni mr.

KL

Quarta subit mortem prosternit tercia fortem.
Febr. habet dies xxviii. Luna xxix.

d Kl. Brigide virg.
xi e iiii non. Purificatio s. marie.
xix f iii non. Blasii epi. iii l.
viii g ii non.
A Nonas. Agathe virg. iii l.
xvi b viii id. Vedasti et amandi epi.
v c vii id.
d vi id.
xiii e v id.
ii f iiii id. Scolastice virg. iii l.
g iii id.
x A ii id. Eulalie virg.
b Idus. iii l.
xviii c xvi kl. Marcii. Valentini mr.
vii d xv
e xiiii
xv f xiii
iiii g xii
A xi
xii b x
i c ix
d viii Cathedra s. petri. iii l.
ix e vii
f vi Mathie apli. iii l. Locus bisextilis.
xvii g v
vi A iiii
b iii
xiiii c ii

KL

Primus mandentem disrumpit quarta bibentem.
Marcius habet dies xxxi. Luna xxx.

iii d Kl. Albini epi et conf.
e vi non.
xi f v non.
g iiii non.
xix A iii non.
viii b ii non.
c Nonas.
xvi d viii id.
v e vii id.
f vi id.
xiii g v id.
ii A iiii id. Gregorii pp.
b iii id.
x c ii id.
d Idus.
xviii e xvii kl. Aprilis.
vii f xvi Gertrudis virg.
g xv
xv A xiiii
iiii b xiii
c xii Benedicti abbatis.
xii d xi
i e x
f ix
ix g viii Annunciatio dominica. duplex.
A vii
xvii b vi Resurrectio domini.
vi c v
d iiii
xiiii e iii
iii f ii

KL

Denus et undenus est mortis vulnere plenus.
Aprilis habet dies xxx. Luna xxix.

g Kl.
xi A iiii non.
b iii non.
xix c ii non. Ambrosii epi.
viii d Nonas.
xvi e viii id.
v f vii id.
g vi id.
xiii A v id.
ii b iiii id.
c iii id. Leonis pp.
x d ii id.
e Idus. Eufemie virg.
xviii f xviii kl. Tyburtii et Valeriani et Maximi mr. iii l.
vii g xvii Maii.
A xvi
xv b xv
iiii c xiiii
d xiii
xii e xii
i f xi
g x Inventio s. dyonisii sociorumque eius.
ix A ix Georgii mr. iii l.
b viii
xvii c vii Marci evangeliste. Letania maior.
vi d vi
e v
xiiii f iiii Vitalis mr. iii l. c.
iii g iii
A ii

KL Tercius occidit et septimus ora relidit.
Mayus h[abe]t dies xxxi. Luna xxx.

xi	b	KL	Philippi 7 iacobi aplorum. ix. lc.
	c	vi	
xix	d	v	Inventio sce crucis. A.
viii	e	iiii	Quiriaci epi 7 mr. m.
	f	iii	Fortunati epi 7 cf. m.
xvi	g	ii	Iohis ante portam latinam. ix. lc.
v	a	Non.	
	b	viii	
xiii	c	vii	
ii	d	vi	
	e	v	
x	f	iiii	Nerei 7 achillei 7 pancratii mr. iii. lc.
	g	iii	
xviii	a	ii	
vii	b	Idus	
	c	xvii	Junii
xv	d	xvi	
iiii	e	xv	Sol in geminis.
	f	xiiii	Potentiane vg. m.
xii	g	xiii	
i	a	xii	
	b	xi	
ix	c	x	
	d	ix	Donatiani 7 rogatiani mr. m.
xvii	e	viii	Urbani pp. 7 mr. iii. lc.
vi	f	vii	
	g	vi	
xiiii	a	v	Germani epi 7 cf. ix. lc.
iii	b	iiii	
	c	iii	
xi	d	ii	Petronille vg. m.

KL Denus pallescit quindenus federa nescit.
Junii h[abe]t dies xxx. Luna xxx.

	e	Junius. Kl.	Nichomedis m. iii. lc.
xix	f	iiii	Marcellini 7 petri mr. iii. lc.
viii	g	iii	
xvi	a	ii	
v	b	Non.	
	c	viii	
xiii	d	vii	
ii	e	vi	Medardi 7 gildardi epor. iii. lc.
	f	v	Primi 7 feliciani mr. iii. lc.
x	g	iiii	
	a	iii	Barnabe apli. ix. lc.
xviii	b	ii	
vii	c	Idus	
	d	xviii	Basilii. Rufi 7 valerii mr. m.
xv	e	xvii	Viti 7 modesti mr. iii. lc.
iiii	f	xvi	Cirici 7 iulitte m. iii. lc.
	g	xv	
xii	a	xiiii	Marci 7 marcelliani mr. iii. lc.
i	b	xiii	Gervasii 7 prothasii mr. iii. lc.
	c	xii	
ix	d	xi	
	e	x	Paulini epi 7 cf. iii. lc.
xvii	f	ix	Vigilia.
vi	g	viii	Nativitas s. iohis bapt.
	a	vii	
xiiii	b	vi	Iohis 7 pauli mr. iii. lc.
iii	c	v	
	d	iiii	Vigilia. Leonis pp. 7 cf. m.
xi	e	iii	Petri 7 pauli aplorum. ix. lc.
	f	ii	Commemoratio sci pauli.

KL Tredecimus mactat iulii x. labefactat.
Julii h[abe]t dies xxxi. Luna xxx.

xix	g	KL	Leonorii epi 7 cf. m.
viii	a	vi	Processi 7 martiniani m. m. Visitatio marie.
	b	v	A.
xvi	c	iiii	Translatio sci martini epi 7 cf. ix. lc. c.
v	d	iii	
	e	ii	Oct. aplorum. ix. lc. c.
xiii	f	Non.	Claudii symphoriani mr. iii. lc. c.
ii	g	viii	
	a	vii	Zenonis mr. m.
x	b	vi	Septem fratrum. iii. lc. c.
	c	v	Translatio sci benedicti abbatis. ix. lc.
xviii	d	iiii	
vii	e	iii	Turiani epi 7 cf. ix. lc. c. A
	f	ii	
xv	g	Idus	
iiii	a	xvii	Augusti.
	b	xvi	
xii	c	xv	Arnulfi epi 7 mr. ix. lc. c.
i	d	xiiii	Margarethe. d
	e	xiii	
ix	f	xii	Victoris mr. ix. lc. c.
	g	xi	Marie magdal. duplex. A.
xvii	a	x	Appollinaris mr. iii. lc.
vi	b	ix	Cristine virg. iii. lc.
	c	viii	Jacobi apli. ix. lc.
xiiii	d	vii	
iii	e	vi	Transfiguratio dni. ix. lc.
	f	v	
xi	g	iiii	
xix	a	iii	Abdon 7 sennen mr. iii. lc.
	b	ii	Germani epi 7 cf. ix. lc.

KL Prima necat fortem perditque secunda cohortem.
Augustus h[abe]t dies xxxi. Luna xxx.

viii	c	KL	Ad vincula petri. ix. lc.
xvi	d	iiii	Stephani pp. 7 mr. iii. lc.
v	e	iii	
	f	ii	
xiii	g	Nonas.	Memmii epi 7 cf. m.
ii	a	viii	Sixti pp. 7 mr. iii. lc.
	b	vii	Donati epi 7 mr. iii. lc.
x	c	vi	Justini mr. ix. lc.
	d	v	Romani mr. iii. lc. vigilia
xviii	e	iiii	Laurentii mr. ix. lc.
vii	f	iii	Tyburtii mr. iii. lc.
	g	ii	
xv	a	Idus	Ypoliti m. ix. lc.
iiii	b	xix	Septembris. Vigilia.
	c	xviii	Assumptio s. marie.
xii	d	xvii	
i	e	xvi	Oct. s. Laurentii. m.
	f	xv	Agapiti m. m.
ix	g	xiiii	
	a	xiii	
xvii	b	xii	
vi	c	xi	Oct. sce marie. duplex.
	d	x	Appollinaris m.
xiiii	e	ix	Bartholomei apli. ix. lc.
iii	f	viii	
	g	vii	
xi	a	vi	Georgii m. ix. lc.
xix	b	v	Augustini epi 7 cf.
	c	iiii	Passio sci iohis.
viii	d	iii	
	e	ii	

KL

Tercia septembris et denus fert mala membris.
Septembris habet dies xxx. Luna xxx.

Sci egidii abbis. Semid.
Antonii mr. iii. lc.
Marcelli. mr. m.
Victorini mr. iii. lc.
Nativitas S. marie. duplex.
Gorgonii mr. m.
Proti et iacincti mr. m.
Siri et iuventii cf. m.
Maurilionis epi et cf. m.
Octobris. Exaltatio sce crucis.
Oct. S. marie.
Eufemie uirg.
Lamberti epi et mr.
[illegible]
Sigiri epi et cf. m.
Vigilia.
Mathei apli et euuangeliste. ix. lc.
Mauricii sociorumque eius. iii. lc.
Tecle uirg. iii. lc.
Firmini epi et mr. m.
Senatoris epi. m.
Cosme et damiani mr. ix. lc.
Michaelis arch. Semid.
Ieronimi pbri. ix. lc.

KL

Tercia et dena clamat sic inde gwena.
Octobris habet dies xxxi. Luna xxx.

Remigii epi. ix. lc.
Leodegarii mr. iii. lc.
Candidi mr. m.
Auree uirg. ix. lc.
Marci pp. iii. lc.
Demetrii mr. m.
Dionisii sociorumque eius.
Calixti pp. et mr. m.
Novembris. Oct. S. dionisii.
Luce euangeliste. ix. lc.
Severini epi et cf. iii. lc.
Maglorii epi et cf. ix. lc.
Crispini et crispiniani mr. iii. lc.
Vigilia. Genovefe uirg. m.
Symonis et iude. ix. lc.
Lucani mr. ix. lc.
Quintini mr. iii. lc.

KL

Scorpius est quintus et tercius ad mala cinctus.
Novembris habet dies xxx. Luna xxx.

Novembris. Festivitas omnium sanctorum. duplex.
Commemoratio omnium fidelium.
Marcelli epi et cf. duplex.
Clari mr. et cf. m.
Quatuor coronatorum. m.
Theodori mr. m.
Oct. S. marcelli. ix. lc.
Martini epi et cf. Semid. ix. lc.
Leonii cf. m.
Bricii epi. m.
Decembris.
Eugenii mr. m.
Oct. S. martini. ix. lc. Haude uirg. m.
Cecilie uirg. ix. lc.
Clementis mr. ix. lc. Severini monachi. m.
Crisogoni mr. m.
Katerine uirg. Semid.
Genovefe uirg. ix. lc.
Agricole et uitalis mr. m.
Saturnini mr. m. vigil.
Andree apli. Semid.

KL

Septimus exanguis uirosus denus ut anguis.
Decembris habet dies xxxi. Luna xxix.

December. Eligii epi et cf. ix. lc.
Susceptio reliquiarum. Duplex.
Nicholai epi et cf. duplex.
Sare uirg. m.
Eulalie uirg. m.
Damasi pp. m.
Lucie uirg. ix. lc.
Maximini abbis. m. O sapientia.
Thome apli. ix. lc. Solsticium.
Vigilia nativitatis dni. Vigilia dni.
Nativitas dni annuale.
Stephani prothomartyris. duplex.
Iohis apli et euang. duplex.
Sanctorum Innocentium.
Thome epi et mris. ix. lc.
Silvestri pp. ix. lc. Columbe uirg. m.

Aaz apprehendens. vel apprehensio. aut testificans. vel testimonium. Aadhar desperatio. Aalma virgo abscondita. vel absconsio virginitatis. Aaramontana. vel mons fortitudinis. Aaron mons fortis. vel mons fortitudinis. sive montanum. Aaronite montes robusti. vel montium fortitudines. sive montanum aut montes eorum. Aars fons vel lumen. sive illuminans. aut illuminatio. Aazath de presidio. vel presidio. sive tu autem. aut temporalis tunc. Aaz apprehendens. vel fortitudo seu fortis. aut apprehendens. Aazia patruus. vel patruelis. seu apprehendens dominum. aut fortitudo domini. Abba pater. vel paternitas. syrum est non hebreum. Abacuc luctator fortis. vel rigidus. sive complexans eos. aut susceptio eorum. Abadia servus domini. vel serviens domino. Abaga pater sollempnis. vel patris sollempnitas. seu pater loquens. aut patris locutio. Abana pater domini. vel pater humidans. sive pater meus iste. aut patris mei abundantia. Abaram pater eius. vel paternitas eorum. Abana pater gregis vel lapides colligens. Aban patris requies. vel pater commotus seu pater gratie mee. vel pater gratificans me. Abania pater gratie domino. vel pater gratificans dominum. Abarra transiens dominus. vel in transitu domini. seu pater sustentans dominum. aut pater vigilans domino. Abarim pertransiens. aut pertransitio. seu montes in transitu. vel montes transgressionum. Abaron pater sustentans dolorem. vel pater vigilans iniquitatem. sive pater sustentans iniquitatem. aut pater vigilans iniquitati. Abasban pertransiens. vel perpetua. seu perennis mihi. aut permansio mea. Abda serviens. vel servitium. sive serviens ei. aut serviens ei. Abdai servus meus. vel serviens in deo. sive servientis eius. vel servitus mea. vel serviens eius ei. Abdehel servus dei. vel serviens. Abdemelech servus regis. vel serviens regno. sive servus regi. aut servus regnator. Abdenago servus tacens. vel serviens taceo. vel domini auxilium. aut domini auxiliator. Abdi servus meus. vel serviens mihi. Abdias servus domini. vel serviens domino. sive domini testis. aut domino electus. Abdiel servus dei. vel serviens deo. Abdo servus eius. vel serviens ei. Abdon serviens eis. vel servus eorum. Abdon servus meus. vel servus mutus. Abdon servus mistrans[?]. vel servus iniquus. Abdon ancilla dolens. vel serviens murmurando. Abed servus populi. vel serviens populo. Abedia serviens domino. vel servitium domini. Abel commovens. vel commissio. Abel luctus est vapor seu vanitas aut miserabilis. Abela commovens eum. vel commissio eius. sive lugens eum. aut miserabilis ei. Abelgai vapor vallium. vel luctus devorans. Abelmaim vanitas israeli. vel luctus misitantium[?]. Abelmeola vapor vasis falsi. vel luctus preventium[?]. seu vanitas doctrine[?]. vel miserabilitas inhitationis[?]. Abelmeula idem est. Abelsatim vapor spinosus. vel luctus germinans. seu miserabilis positio. aut vanitas resurrectionis. Abenboen lapis pollicis eorum. vel lapis in medio eorum. Abenezer lapis adiutorii. vel lapis auxiliator. Abenner lapis lucidus. vel pater lucerne. Aber commisit. vel etiam iniuit. sive preceps. aut preceptio. Abes lucidum. vel livor. sive lucidus. aut vulnerans. Abesalon pax patris. vel pater pacis. sive patris luctus. aut patris amaricatio. Abessan pater abundans. vel patris egressio. Abetharim patris repulsio. vel via exploratoris. Abethsemes[?] luctus victorum. vel vanitas gemitus. Abgatha pater tangens tridentem. vel patris tactus tridentis. Abia pater dominus. vel patris dominium. sive domini paternitas. aut ubi pater fuit. Abiaal pater meus exultans. vel patris mei exultatio. Abial pater meus contemptus. vel patris mei despectio. Abialbon pater meus intelligens. vel patris mei intelligentia. Abiam patris mei populus. vel pater meus eorum. Abiasab pater meus colligens. vel patris mei collectio. Abiasaph pater meus congregans. vel patris mei congregatio. Abiathar pater meus ros. vel pater meus refluus. sive pater meus suscitans peccatum. aut pater meus peccato vigilans. Abida pater meus sciens. vel patris mei scientia. Abidam pater meus sciens eos. vel pater meus scientia eorum. Abidan pater meus iudex. vel patris mei iudicium. Abiel pater meus deus. vel patris mei deitas. Abiem patris mei mare. vel pater meus maternus. Abiezer pater meus fortis. vel patris mei auxilium. sive pater meus separatus. aut patris mei sanctificatio. Abieri patris mei auxilium. vel pater meus auxiliator meus. Abigabaon pater collis merentis. aut pater vallis mestitie. sive pater meus vallis mesta. vel pater meus collis merentium. Abigail pater meus exultans. vel pater meus exultationis. Abigal patris roris. vel erroris. sive patris mei annuus[?]. aut patris mei involutio. Abihel pater meus deus. vel patris mei deitas. Abilina lugens. vel plorans. sive luctus aut ploratio. Abilinei seu bilines[?] lugentes. vel plorantes. Abimael pater meus a deo. vel pater meus exaudiens dominum. Abimelech pater meus rex. vel patris mei regnum. Abin pater mansive[?]. vel pater mansionis. sive pater fuit aut pater erit. Abinaam patris mei decor. vel patris mei commotio. Abinadab patris mei voluntas. vel pater meus sponta-

neus. Abinoem patris mei fidelitas. vel patris mei requietio. Abira pater meus magister. vel patris mei magisterium. Abiram pater excelsus. vel pater meus exaltatus. sive patris sublimitas patris mei. Abiron pater meus magister inusitans. vel pater meus magister nuntians. sive pater meus magister nutriens[?]. aut pater meus magister invitilis[?]. Abisa pater salutis. vel patris salutare. Abisai pater meus sacrificans. vel patris mei sacrificium. sive patris mei incensum. aut patris mei holocaustum. Abisai pater salutis mee. vel patris salutare mihi. Abisai pater meus incensum tantum. vel pater meus sacrificium meum. Abisai pater meus superfluus. vel patris mei cingulus[?]. Abisag patris mei incensum. vel patris mei holocaustum. Abisue pater meus cantans. vel patris mei cantilena. sive pater meus loquens. aut patris mei locutio. Abisur pater meus murus. vel pater meus directus. Abisur pater meus robustus. vel pater meus angustiatus. sive pater meus continens. aut patris mei acerbitas. Abital pater meus ros. vel pater irroratus. sive patrem meum appendens. aut patris mei appensio. Abiu pater meus est. vel pater ipse. Abiud patris robur. vel patris robor. sive pater eorum aut pater. Abiezer pater lucidus. vel patris lucerna. Abobi pater meritator. vel patris amplexatio. Abon pater montium. vel patris foramen. seu pater luminis. aut pater viri eius. Abra patris magisterium. vel patris exaltatio. Abraham pater videns populum. vel pater videns multitudinem. seu pater multitudinis. aut pater multarum subintelligitur gentium. non est enim in nomine. Abram pater excelsus. vel pater exaltatus seu pater sublimis. aut patris sublimitas. Abrech pater delicatus. vel pater tenerrimus. ipse est qui (...) in egipto e(...) tener ac delicatus etate iuvenilis fuit. est pater semi in (...) sapiencie est plantis sapientium. Absalon pax patris. vel pater patris. vel patris luctus. aut patris amaricatio. Absalon patrem meum pacificans. vel patris mei amaricatio. Absam aes pater egressus domino. vel patris abundantia domini. Abur patris lumen. vel patris igneus. seu pater incendens. aut patris apertio. Abur livor. vel plaga seu lividus aut vulneratus. e. p. a.

Achab frater patris. vel fraternitas paternitatis. Acham frater patris sui. vel fraternitas paternitatis sue. Achanob murus. vel demolitio. Achabim decem vel scorpiones. Achara soror laborans. vel soror eius. sive soror domini. aut frater eius dominus. Acharei fratres laborantes. vel fratres quidam. seu fratres domini aut frater eorum dominus. Acham purpura. vel umbraculum. sive soror laboris. aut fraternitas eorum. Achal omnia. vel in omnibus seu frater conceptus. aut fratris contritio. Acham labor. vel necessitas. seu coluber insidians. aut fraternitas eorum. Achamon frater sapiens. vel frater sapientissimus. Achan tribulator. vel necessitas. Achan necessitas. vel tribulatio. vel apprehensio gratie. Achaim veniens. vel apprehendens. sive retinens gratiam aut apprehensio gratie. Achar tumor vel turbator sive tumultus aut pressio. Acharam turbans populum. vel pressio populi sive prementes eos aut turbatio eorum. Acharon iniquus gratie. vel turbans significator[?]. Acharaurisus. vel parvitatum. Acharis sterilis. vel ingratus seu stultitias aut ingratitudo. Acharon in pascuis. vel gregis pascua. seu stultitias aut eruditio tristitie. Acharonite in pascuis. vel pascua gregum. sive stultis aut eruditiones tristitiae. Achas tenens aut apprehendens sive retentio vel apprehensio. Achaz continens. vel apprehendens sive conversus visioni apprehendens fortitudinem. Achanias apprehendens dominum. vel apprehensio domini seu conversus fortitudo domino aut apprehendens visionem divinam. Acharib frater lupi. vel frater devorans seu dentis lupum aut apprehendens rapacitatem. Accia claudicans. vel fractura. Acsaph claudus collectio. vel fractura congregationis. Acelham[?] humilis vel retentio. sive humilis. aut humilitas. Acheros idem est. Acerech dissipans. vel dispergens. sive demoliens aut interficiens. Acerechi dissipans me vel dispergens me sive demolitio mea aut interfectio mea. Acheta suscipiens eum. vel susceptio eius. Acheldemach ager sanguinis vel ager sanguineus. syrum est non hebreum. Acheru bim cognosce. vel intellige. sive sciens multitudine aut scientie multitudo. Achi frater meus vel fraternitas mea. Achia umbraculum. vel prumptio[?]. seu frater domini. aut fraternitas domini. Achiam frater populi. vel fratris populus sive umbraculum eis aut prumptio[?] eorum. Achiat micet vel retributio seu frater domini aut fraternitas domini. Achie umbraculum vel in collibus. Achila suscipiens eum. vel susceptio eius. Achilai suscipiens eum mihi. vel susceptio eius mea. Achim flectus[?] vel plorans sive frater eius aut fraternitas eorum. Achimaas frater mei omnis. vel frater mihi assumptio. Achiman frater meus reductus. vel fratris mei reductio. Achiman frater meus quis. vel frater meus quomodo. Achimelech frater meus rex. vel fratris mei regnum. Achimoth frater meus mortuus. vel fratris mei defectio. Achinaam fratris decor. vel fratris decorus. Achinoem fratris decor. vel fraternitati delectabilis. Achior fratris mei lumen. vel frater meus montanus. seu fratris mei foramen. aut fratris mei iracundia. Achis frater meus. vel quomodo est. Achit frater viri. vel invitatio viri seu frater meus. aut fraternitas viri. Achisamech fratrem meum corroborans. vel fratris mei firmamentum. Achisamech fratrem adiuvans. aut fraternitas adiutor. seu fraternitatis structura. vel fraternitatis electio. Achitob frater meus bonus. vel fratris mei bonitas. Achitophel frater meus iudens[?]. vel fratris mei ruina. Achitophel frater meus cadens. vel frater meus ruiens. sive frater meus tractans. aut frater meus cogitans. Achirib[?] stultitia. vel mendacium. seu fratris mei hostia aut retentio. Achobam vel usque huc. sive humilitas. Achoz hamus. vel usque huc. seu retinens eum aut humilitas eius. Achote hami vel usque huc. sive humiles aut retenti. Achot hamus vel usque huc. sive humilitas. aut retentio. Achobor mures vel devastatio. Achor turbatio vel tumultus seu premens aut pressio. Achor fratris lumen. vel fratris altitudo seu condempnatio fratris foramen aut fratris iracundia. Acelron retentio. vel apprehensio seu retinens aut apprehendens. Acchub hami gravitas. vel humilitatis. Acchusa hamus subitus. vel humilis eruditio. Achus retinens consilium. vel humilis consiliator. Achur retinens lumen. vel humilitas ignea. Acib retentio vel delicta aut stultitia. Aciba mentiens ei. vel stultitia eius. seu retinens eum aut delicta ei. Ada testificans. vel testimonium. Adad testis vel patruus aut preputium aut patruelis. Adada testis eius. vel usque ad testimonium. sive preputium ei aut patruelis eius. Adadarim testimonium decem nominum gre. (...) legit latio lat. Adadezer decor auxilium. vel preputium sive preputius separator. Adadezer testimonium fortitudinis. vel patruelis testificatio sive fortitudine preputius aut testificatio vel sanctificatio. Adaglam congregans eos. vel congregatio eorum. Adai robustus vel sufficiens. sive testis meus aut fortitudo mea. Adaia sunt domino vel testimonium domini. Adaia sunt domini. vel testificans dominum. Adali sunt laborans vel testium laboriosum. Adalia testis laborans. vel sunt laboriosus. Adam testimonium eorum. vel testificans eos. Adam homo aut terrenus. sive indigena. vel terra rubra. Adama humus aut terra sive terrena vel desiderabilis. Adame mores vel sanguinei plurali numero. Adam magnificans vel quod est magnificentia. sive sumens populo meo aut testificans populum meum. Adar grex. vel populus. Adar pallium. vel sublimis. sive testis vigilans est. Adar pallium. vel magnificus. Adarsa testificans solem. vel sunt illuminator. Adassa nova vel novitas seu testis facture aut sunt plasmationis. Adassor sunt fortis. vel testis angustiavit seu sunt pectore aut testificans sagittam luminis. Adgem pater sordis. vel testis sordidus. Admatha sunt donator. vel testificans consummationem. Adrach stola. vel decorus sive indumentum. aut indutio. Adram mundans pessimos vel mundatio pessimorum. Adramelech stola regis. vel decor regni. seu rex indutus. aut regnator decorus. Adenabech sunt prophetans. vel testificator prophetie. Ader rex effusus. vel turris gregis. sive testis vigilans. aut sunt consurgens. Adera testis facture. vel sunt plasmator. sive sumens novitatis. aut testificatio sanctificationis. Adaia sunt domini. vel testificans dominum. Adrehel gregis domini. vel oves divine. seu devorans dominum. aut indumentum dei. Adremelech stola regis vel decor regni sive rex indutus. aut regnator decorus. Adremmon testis sublimis. vel sunt excelse. Adriezer stola fortis. vel decor separatus seu decor auxilium aut indumentum sanctificationis. Addi sunt mei. vel testimonium meum. Adrada sunt testibus vel fortitudo testificantium. Adihel sunt dei vel testificans dominum dominorum. Addin sunt ee. vel testis iudicis. Adina sumentes causeam. vel testis iudicii eius. Adino tenellus. vel delicatus seu fortis videns aut fortis error. Aduram servit duplex. vel testificatio. Aduas continens mala. vel locus malorum seu decor facture aut indutio plasmationis. Aduel populus dei. vel oves divine seu decorans deum aut indutio dei. Ado sunt. vel testis. seu serviens domino aut fortitudo eius. Adoar sunt vigilans vel sunt suscitator. Adoch sumens tenens. vel testificationis apprehensio. Adollam

d. p.

congregans eos. vel congregatio eorum seu testimonium aque. aut testificatio in aqua. Adollamin testimonium quod adollam. Adollamiter congregans eos. vel congregatio eorum seu testis aque aut testificator in aqua. Adomi servientes eis vel fortitudo eorum.
Adommim rubra vel ascensus rufo(rum) iste est locus circa ierusalem et sanguinarius quo descendit homo qui ab ierusalem descendit in iericho et incidit in latrones. Adon serviens meus. vel testis murmurans sive fortis iniquitas aut fortitudo inutilis. Adonay dominus. vel dominator. Adonaya dominus dominans. vel domini dominatio. Adonias dominator est dominus vel domini est dominatio. Adonibezech dominus micans. vel dominus fulgurans. seu dominus dominator egestatis. aut dominus dominator inanis conceptus. Adonicam dominus callidus. vel dominator calliditatis.
Adonira(m) dominus exaltatus. vel dominator sublimis. Adonibezech dominus pacis. vel dominator iustitie. Adopsiche libertas. vel gaudium. Ador similis generans. vel testificatio generationis. Adullam testimonium patris. vel similis eternitati. Aduram decor excelsi. vel generatio excelsa sive decor excelsus. aut fluvii exaltatio. Adurim vivina exaltata. vel fluvius exaltatus seu decor excelsi aut fluvii exaltatio. Adrumetina visio sublimis. vel videns sublimiter. Aegla vitula vel iuvencula. sive sollempnis aut festivitas eius. Aegypt tenebre vel angustia sive tribulatio coangustans aut tribulationis coangustatio. Aegypti tenebre. vel angustiantes seu tribulantes angustiantes. aut tribulatores coangustatorum. Aeglo iuvencula. vel vacca eorum. seu vacca mens aut iuvenca inutilis. Aeglon iuvenesca. vel vacca eorum. Aelam vestibulum. vel ante fores. seu postis aut superliminare. Aelamite vestibula. vel ante fores seu postes. Aelam apposita vel obiecta seu despiciens aut comparata. Aelamite appositi. vel obiecti. seu despicientes aut comparati. Aemoth taberne vel officine sive taberne mortis aut officine mortuorum. Aena fons vel bivium seu fons eius aut oculus eius.
Aendor fons generationis vel oculus generationis. Aeneas pauper vel miser. seu redens aut recessio. Aengannim fons ortorum. vel oculus elatorum. Aenonn fons eorum. vel oculus eorum.
Aerim acervus lapidum vel acervati lapides. Aesdrelon auxilium meroris. vel iniqua dolentium. Aesmon terra deserta. vel terra incultia seu terra meroris aut terra inutilis. Aetham valida vel antiqua sive ascendens aut fortitudo. Aethi obstupefaciens. vel prevenit seu terror primus aut obstupefaciens primus. Aethiopia tenebre vel caligo seu tenebrans vel caliganus.
Aethiopes tenebrosi vel caliginosi sive tenebrantes aut caligantes. Aethonodotai via inferiorum. vel viantes inferius. Aphanim humus eorum vel volatus eorum sive liberans eos aut securitas eorum. Aphanim idem. Aphan humus volatus seu liberans pauperes aut securitas.
Aphan humus mea. vel volatus meus. seu liberans pauperes meos. aut securitas gentium mee. Aphar terra vel pulvis. sive humus. aut fodiens. Aphar pulvis suscitans. vel humus vigilie. seu liberans vigiles aut securitas suscitatorum. Apharan terra eius vel pulvis eius sive humus eius. aut fodiens eum. Aphara pulvis suscitans eum vel humus vigilie eius seu liberans eum vigilantes ei aut securitas suscitatorum eius. Afara taurus vel vitulus seu pulvis eius aut fodiens eum. Affrann fodiens humum. vel pulvis inutilis. Afarain pulvis suscitans eos. vel humus vigilie eorum sive liberans vigilantes eis aut securitas suscitatorum. Afarim fodiens mare. vel maris effossio. Afarim pulvis suscitans eos. vel humus vigilie eorum. vel liberans vigilantes eis aut securitas suscitatorum meorum. Afarsa terra digna vel fodiens elevationem seu liberalitas solis. aut liberans illuminatos. Afarsaci terreni digne. vel fodientes elevatos seu liberi solis. aut liberantes illuminatos.
Afarsa tellus salvata. vel terra salutis seu pulvis suscitans salutem. aut humus vigilans salvationi. Apharsochi securitas. vel libertas seu liberum germen aut securitas resurrectionis. Apharas iudicans dominus. vel iudicium domini. Aphec continuit vel continentia sive continuerunt aut furor novus. Aphec continebit vel apprehendet sive continens aut apprehensio. Aphea continebit eum vel apprehendet eum sive continentia eius aut apprehensio eius. Apha furor alienus vel vita dissipata seu vitam dissipans aut vite dissensio. Aphelech mirabilis vel admiratio. seu innuificans aut excludens. Apher humus vel fodiens seu pulvis aut vitulus. Apherema separans vel absorptionem seu fodientes olivam. aut vituli formicantes. Aphes in finibus vel in extremis. Aphesdomim in finibus rubei vel rufor in extremis ascensionis.
Aphses libere egrediens. vel securitas egressionis. Affia liberalis domini. vel liberalitas domini. Affrica fertilis. vel augmentata. Affricani fertiles. vel augmentati. Aphsiba colligens vecte. vel colligens congregans confusionem seu liber egressus aut secura egressio. Aphsich securus vel liber. seu securitas aut liberalitas. Aphon volans iniquitatem. vel volatus meroris seu libere murmurans aut securitas inutilis. Aphonite volantes iniqui. vel volantes merentes. sive securi inutiles aut libere murmurantes.
Aphus volans confusio. vel volatus confusionis seu libere confusionis aut securus festinator. Aphuch ei inclinatio vel eius declinatio. Aphutei eius involuta vel eius declinationes. B. P. A. Aga festiva. vel sollempnis.
Aga loquens vel meditans seu meditatio aut loquela. Agaba festivus pater. vel sollempnitas patris. Agabus nuncius tribulans. vel tribulationis annuntiatio. Agad planctus egypti. vel planctus egyptiorum. seu festivitas festina. aut sollempne testimonium. Agag doma vel tectum seu festive sollempnis aut festiva sollempnitas. Agite domata vel tecta sive sollempnes festive aut festivitas sollempnis. Aggai quod vel festivitas seu loquens in aut meditatio mea. Agia vitula vel iuvencula sive sollempnis aut festivitas eius. Agar advena vel convertens seu festum suscitans aut sollempnitas. Agarem advene vel conversi seu festa suscitantes. vel sollempnitates vigilearum. Aggarim advena vultur. vel conversio decoratoris sive festivus magis meus aut sollempnitas ministerii mei. Agge questio vel sollempnis seu festivitas aut sollempnitas. Agge quod vel sollempnis seu meditatio aut loquela. Ageba sollempnis pater. vel festivitas patris. Aggedgad accinctus. vel annuntians predo. Agged gad festiva servitus predonis vel sollempne testimonium accinctionis. Aggelom sollempnis candor. vel annuntia iniquitatem meam. Aggeus festivus vel sollempnis querens consilium aut letus festinator. Aggi quod vel sollempnis seu sciens me. aut festivitas mea. Aggia querens dominum. vel sollempnitas domini. Aggia sollempnis domino. vel festivitas domini. Augurremmo fons sublimis. vel fons ecclesie. seu fons congregans aut fons maiorum granatorum. Agrippa congregans subito. vel congregatio subita. Agrith advene vel incola sive advena mei aut incola meus. Agrith festiva vel sollempnis vel meditatio aut loquela. Agithe festivi. vel sollempnes seu loquentes aut meditantes. H. P. A. Ahab frater patris vel fraternitas paternitatis. Aharon campi. vel aulones seu valles grandes aut valles campestres. Ahallach mons dividens. vel mons levis. id est lympidus vel liquidus sive lubricus. Ahamon sapientia. vel sapientissimus.
Ahara fratris odor. vel fratris odoris. Ahariel post spiritum vel consequens spiritum dei. ipse est obab cognatus moysi. qui et iethro. Aharesheta. vel sol seu siccitas aut tacturus. Ahaz patruus. vel patruelis. seu fortis apprehendens. Ahazias patruus domini. vel patruelis domino. sive apprehendens dominum aut fortitudo domini. Ahebrim hebreorum. vel transeuntium seu transitus aut transitores eorum. Ahea umbraculum vel infecunditas. Ahen declinans vel declinatio. Ahesam voluntas vel consilium seu voluntatem aut consilio. Ahi vivet. vel vivit. seu vita vallium aut quo vite. Ahi fraternitas vel ubi hec. seu vallis aut quo. Ahia frater eius. vel ubi hec. seu vita eius. Ahia querens eum vel vallis eius. seu vita vallium eius aut quo vite eius. Ahialim certum. vel certiorum lapides. seu vallis fervoris aut quo malicie.
Ahialon admirans vel admiratio. seu vita mens aut vallis iniquitatis. Ahias vita plasmata vel vita fetura seu frater sustollens aut frater plasmator. Ahidad iuvenis gloria. vel vita glorie. seu frater meus glorians aut frater meus gloriatio. Ahie fraternitas. vel obumbratio seu frater obumbrans aut fratris obumbraculum. Ahiel vivens domino. vel vivens dominus seu vita vallium dei. aut quo vite divine. Ahiere vallis amica. vel vita amici seu frater meus amicus. vel frater mei amicitia. Ahiezer frater meus fortis. vel frater meus auxiliator seu vita vallium separatarum aut quo vite sanctificationis. Ahilam dolens vel parturiens. seu ante fores. aut ante vestibulum. Ahiloch frater vel iniuriens. vel frater ligatus seu vallis declinans aut vite vacatio. Ahiluth vallis inclita. vel quo nobilis seu frater inclitus. aut fraternitatis nobilitas. Ahiman vita equalis. vel quo que. seu frater quis. aut fraternitas quo. Ahimalech vita regis. vel vallis regia seu frater meus rex aut fratris mei regnum. Ahin fons vel oculus. Ahinadab frater sponte. vel frater spontaneus. seu vita vallium spontanearum. aut quo vite spontanee. Ahin frater meus. vel frater iniquus sive vita vallium dolentium aut quo vite inutilis. Ahiram vallis excelsa. vel vita exaltata. seu frater meus sublimis. aut fratris mei exaltatio. Ahiram sculptor. vel sculpens. Ahiramite sculptores vel sculpentes. Ahiroch sculptum vel sculptum. Ahisamech fratris mei sculptura. vel fratris mei erectio seu frater adiuvans. aut fratrem meum roborans. Ahisar frater meus princeps. vel fratris mei levamen seu vita vallium principis aut quo vite angustiantis. Ahitub frater meus bonus. vel fratris mei bonitas seu vita vallium deferentium aut quo vite deserte. Ahor spina vel compunctio. Ahorei spinosus. vel compungens. Ahotaban spina sapientie. vel spinetum intelligentis. Ahiman perturbatus. vel perturbator. seu pungens quis. aut spina quo. Ahin inutile. vel iniquitas. Ai vultur. vel devorator. I. P. A. Aia vultur eius vel devorans eum. Aiath vultur. vel condempnatio. sive vultur declinans. aut devoratio peccatorum. Aichan frater meus surgens. vel fratris mei resurrectio. seu vultur callidus. aut devorator calliditatis. Aidel vultur dei vel devoratio dei. Aihlach dolens. vel parturiens seu vultur vinctus. aut devorator inclinans. Ailon valles admirans sive ubi erant ursi aut ubi ursi sunt.
Ailud vultur iterum vallis. vel devorator iterum declinatus. Ailon ubi erant ursi. vel ubi ursi sunt. vel idolatria. Aiman idolum gratum. vel inutilis donatio. vel vultur quis aut devorator quo. Ain foramen vel oculus. Aiman vultur decoris vel devoratio pulcritudinis. Aina gallum oculus vituli. vel fons inundans. sive oculus revelatus. aut fons transmigrationis. Aion vultur mens. vel vultur iniquus. sive devoratus iniquitate aut devorator inutilis. Air civitas vel oppidum. Airsamem civitas solis vel oppidum illuminatum. Aisimoth desertio. vel adductio. Aith condempnatus. vel condempnatio.
Aiuth vultur inclitus. vel devorans gloriosum. L. P. A.
Ala coniunctio vel consciendens. sive infirmus aut infirmitas. Alab lactea vel dilecta. Alach lubricum vel pars mea.
Alacanasi fundamentum confidens. vel coniunctio dividens principes. Alal laxitas vel falsitas. seu levitas aut laxitudo. Alala laxitas eius. vel falsitas eius sive levitas eius aut latitudo eius. Alam infirmans vel coniunctio eorum.
Alamach despiciens iterum vel condempnans indignationem. Alamon despectio. vel desuper multitudine. seu infirmans eos dolore aut consciens eos iniquitati. Alas coniunctio. vel fermentum. Alatam triplicem. vel consternatam. seu commiscens ipsum aut fermentatio ipsius. Albiabon pater meus dolor. vel pater meus frater intelligens. Alcimus fermentum vanum consilium. vel commiscens calidam festinationem. Ale consensio vel commiscens sive infirmus aut infirmitas. Aleph mille. vel doctrina temptationum. Aleph sum ignis. vel igneus sive doctrina mandati aut milia temptationum. Allel laus. vel laudatio. Alleluia laudate dominum. vel laudatio domini. Alexander allevans tenebras. vel auferens angustias tenebrarum. Alexandria idem. Alexandrini tenebras allevantes. vel tenebrarum angustias auferentes. Alphat bitumen. vel aqua bituminis. Alpheus doctus vel doctrinarum. sive fugitivus aut millesimus. Alvan contempnens domum. vel despectio gentis. Alvan electus vel electio.
Alimis vestibulis. vel superliminaribus. Alimach iterum vel indignatio. Alimathan contemptor doni. vel despiciens donatorem. Alimon contemptus. vel despiciens. Almon deblathaim contemptus palatarum. vel despiciens opprobria. Almoth iterum vel indignatio. Alues laus fictam vel laudatio plasmatoris. Alon laus doloris. vel laus meroris sive laudator iniquus. vel laudator inutilis despiciens. vel contemptus. vel contempne aut despectio. Aluam contempnens eos. vel despiciens eos sive contemptus eis. aut despectio eorum. Aluam contemptus vel despiciens sive contempnens eos aut despectio eorum.

lus fine nutum vel commixtio seu contempnens consilium aut despectus festinator. Amigent vel populus. Amina gens mea vel populus. Amaa gens eius vel populus eius seu populi testis aut populum testificans. Amaad populum testificans vel populi testificatio. Amadi populus adhuc vel populus serviens sive populus testis aut populare testimonium. Amadathi populus servient peccato vel populus testificatus tempore. Amator populus testes generans vel populus sinens generationi. Amal commixta vel populus conterens sive populus infirmus aut populi despectio. Amalasar dixit princeps vel dominum principum seu gens commixta carceri seu populus despecte carceratus. Amalech gens bruta vel populus. Amalechite gentes brute vel populi lambentes. Aman iniquus vel coangustans seu comprimens me vel coangustatio mea. Amana iniquus ei vel coangustans eum seu comprimens eum aut coangustatio eius. Amanite iniqui vel coangustantes seu comprimentes eos aut coangustatio eorum. Aman populo donatus vel populi gratificatio. Amanite populo donati vel populi gratificationes. Aman cubitus vel mensura seu populus quis aut agens quando. Amanite cubiti vel mensura seu quis ei aut populus quando. Amasania cubitus fulciens vel mensura erectionis seu populus dono adiutus aut populus gratificatione firmatus. Amaraphal deo cadens vel dixit ut caderet seu populus curavit deo aut populus medicamentum dei. Amara temulentus vel rubricatus sordidus sive populus laudatus tertio aut populus acervatus frumento. Amarias dicente domino vel verbum dei seu gens suscitans dominum aut populus domino vigilans. Amarite dicentes domino vel verbum domini seu populi dominum suscitantes aut populi domino vigilantes. Amas furor vel indignatio sive populum tollens aut populus plasmationis. Amasa furor eius vel indignans ei seu sustollens gentem aut populares plasmatio. Amasai furor eius mei vel indignatio eius mei seu gentem sustollens mei aut plasmatio popularis. Amasi furor meus vel indignatio mea seu populum tollens mei aut populi plasmatio mea. Amasia indignans domini vel furor domini seu gentem sustollens domino aut populi plasmator. Amasias idem significat. Amatath mea vel indignatio seu populus donatus aut populus illuminatus. Amath iniquitas vel indignatio sive populus peccatorum aut populus tepalus. Amatha iniquitas eius vel indignatio eius sive populus declinans eum aut populus peccans ei. Amatheus populus peccans vel indignator rigidus mei. Amathi iniquitas mea vel indignatio mea sive populus peccans aut populus declinans. Iste amathi est pater sareptene vidue filius quem resuscitavit helyas unde postea dicente ad eum me in isto cognovi quia vir dei es tu et verbum domini verum est in ore tuo. Amathia iniquitas mea domino vel fidelitas mea domini seu populus peccans domino aut populus declinans dominum. Amathim iniquitas vel indignatio eorum sive populus peccans eis aut populus declinans eos. Amathias iniquitas viri vel indignatio vilis assumpte seu populus peccans viro aut populus declinans assumptionem. Amaum populum abiciens vel populi abiectio. Amaus populus abiectus vel populi abiectio. Amaan concupiscibilis vel concupiscens sive populus iudicans eos aut populus iudex eorum. Ami vie vel iniquitas sive fiat. Amessa populum tollens vel populi ablatio. Amessia populum levans domini vel populi sublevatio domino. Amesseth populus amens vel populus prolongatus aut populi perfectio sive populi gemens aut populi resurrectio. Amincha luctus vel indignatio sive populi domini aut populi perfectio. Amichea populus ascendens vel populi fortitudo. Amechi luctus meus vel indignatio mea sive populus meus aut populus obstupescens. Amphibolis populus ore ruens vel populus ore corruens. Amingeres mea vel populus meus. Amina populus domini vel populi dominatio. Aminel populus meus dei vel populi mei deus. Aminadab populus meus sponte vel populus meus spontaneus sive populi mei nota aut populus meus urbanus. Aminiod populus meus inclitus vel populus meus gloriosus. Amisadai populus meus sufficiens vel populi mei sufficientia. Amichal calesco vos vel calefactio vocis sive populus meus invocatus aut populi mei invocatio. Aminuch populus inclitus vel populi mei gloriatio. Aminadab populi mei fluens torrentis vel populo meo torrens flumen. Amnes robustus vel fortis sive populus fugiens aut populi mei temptatio. Amob potens vel sustinens sive populus meus dilectus aut populi mei amplexatio. Amoch populum

tenens vel populi apprehensio. Amnolim flos farine vel de florata farina. Amon onans vel onustus sive nutriens aut fidelis. Amon donans vel nutricius sive donatio aut ministerium. Amon populus dolens vel populus inclinans sive populus iniquus aut populus mutilus. Amon populus perens vel populus merorum sive filius generationis mee aut filii populi mei. Amona comprimens eum vel coangustatio eius. Amona populus perens ei vel populus meroris eius sive filius generationis eius aut filius populi eius. Ammoni comprimens me vel coangustatio mea. Ammoni populus perens mei vel populus meroris mei sive filius generationis mee aut filius populi mei. Amonite comprimentes me vel angustantes me. Amonite populi perentes mei vel populus dolorum meorum seu filii generationis mee aut filii populorum meorum. Amora loquens vel amaricans sive populus sermo vel populus illuminatio. Amorrei amari vel loquentes seu populus sermo aut populus illuminans. Amos fortis vel potens sive onans aut vir robustus. Amos onatus vel fortitudo seu populum avellens aut populi divulsio. Amosa fortis ei vel potens ei sive onans eum aut fortitudo eius. Amosa vir robustus ei vel onans eum seu populum avellens ei aut divulsio populi eius. Amoch calesco vel calefaciens. Amochdor calesco generationis vel calefaciens generationem. Amphatus populi malleum vel populus malleator seu populus ore malleans aut populus ore gaudens. Amraphel dictio cadens vel dixit ut caderet seu populus curavit deo aut populi medicamentum dei. Amram populus excelsus vel populus celsitudo sive populus exaltatus aut populus exaltatio. Amramite populus excelsi vel populus exaltati. Amri amaricans vel lacescens seu populus magistratus aut populus magisterium. Amsi populus indigens vel populus dominatio. Amathar populus pascens vel populus abigens sive populus explorator odoris vel populus explorator ascensionis. Amithel calesco deo vel populus cum quo est deus. Amul populus dolens vel populus parturiens. Amula populus dolens ei vel populus parturiens eum. Amulite populi dolentes vel populi parturientes. Amuthal calescit vos vel calefactio vocis seu populus invocatus aut populus invocatio. **c. p. a.** Ana donans vel gratificans seu donum aut gratificatio. Anna gratia vel redemptor sive donans aut donatio. Anab uva vel humilitas sive donum prius ei aut gratia principatus ei. Anacham humilis exurgens se vel donum aut gratificata calliditas. Anaced cogitamentum vel cognitatio. Anachim non est innocens vel humilitas veniens sive monile collo sublimi aut humiliant veniendo. Anae nunquid commotus est vel nunquid commotio. Anaphilim cadentes vel violenti sive gigantes aut gigantum declinantes. Anabenim quod commotus est ipse aut nunquid commotio est ista sive donatus uterque aut gratificatus susceptioni. Anathanubes vel obumbratio sive donum populus aut gratificatio eorum. Anamalech donum regni vel responsio regis sive donans regnator aut gratificatio regia. Anamim respondentes aque vel gratificantes aquarum. Anan donum gratie vel donata gratificatio. Anameel gratia dei vel responsio dei sive cui donavit deus aut qui est donatus deo. Ananech dono veniens vel gratia parvuli. Anani donans mei vel gratificatio mea. Anani respondens mei vel gratificatio mea. Ananias donum gratie domini vel donata gratificatio domino. Ananias respondens gratie domini vel gratificans gratie domini. Ananim respondentes aque vel donatio et respondens. Anas donans vel donatus vel gratiam tollens vel respondens plasmationi. Anath gratia vel respondens sive gratie peccans aut responsio temporis. Anatha respondens ei vel gratificans eum seu gratie peccans eius aut responsio temporis eius. Anathim respondens vel gratificans eos seu gratie peccans eorum aut responsio temporis eorum. Anathim humilitas vana vel responsio vana seu monile colli aut humiles consurgentes. Anathot responsio vel obedientia sive respondens signo domini aut gratificatio designantis. Anathothia responsio domini vel obediens domino sive respondens signo domini aut gratificans designante dominum. Anathothite respondentes vel obedientes sive respondentes signo aut gratificantes designatorem. Andreas respondens pabulo vel decorus in statione sive decens aut secundum grecam ethimologiam apo tou andros, id est a viro virilis. Andronicus respondens pabulo vel decorus

adstans sive cogitans passionem aut responsio passionis. Anthiga sollicitavit vel humiliavit sive sollicitans valles aut humilians colles. Anegeb australis vel meridies sive australis aut meridianus. Anemunquid commotus est mei vel nunquid commotio mea. Anehab donum dei patris vel gratificans dominum patrem. Aner tertius vel corone seu pertinens aut perornator. Aneri donum meum vel gratificatio mea. Anerlum vel illuminatio mea seu dono vigilans aut gratificatione consurgens. Ange donum perpetuum vel gratificatio pectoris. Anda gratia vel responsio sive respondens vestibus aut gratificatio sinuatas. Ani pauper vel egenus sive donum meum aut gratificatio mea. Ania donum domini vel gratificans dominum. Aniam donum populi vel gratia eorum. Anihel donatus deo vel gratificans dominum vel gratificans eos vel paupertas eorum. Ano donans eum vel gratificans eos sive dolor eorum aut labor eorum. Anob dono fluens vel gratificatio servientis. Anon donator meus vel gratis iniquus seu gratie inutilis aut gratificationi innitens. Antiphas dans testimonium vel dantis tentatio. Antiochus pauper silens vel pauperis silentium. Antiochia paupertas silens vel paupertatis silentium. Antiochem paupertatem silentia vel paupertate silentes. Antipas dans laudem vel dantis laudatio paupertate dolentes. Antipatridem donum laudantium vel dantis laudationem. Anula dolens vel parturiens. Anum donum vite vel gratificatio sempiterna. Aochen nudus vel turbatus. Aod inclitus vel gloriosus. **o. p. a.** Aobin spina vel compunctio. Aobite spinosi vel compungentes. Aoliban spina sapiens vel compunctio vilitatis. Aohiman conturbatus vel perturbator sive pungens quis aut pungens quando. Aoth nobilitas vel gloriatio. **p. p. a.** Apharim humus eorum vel violatus eorum. Apharsathachei bos onagri vel continens iniquitatem. Apamia liberans populi domini vel continens populum domino. Apeller congregans eos vel congregatio eorum. Appia libera vel libertas sive continens aut continentia. Appiforum libera vel fortis libertas. Apollo mirabilis vel admirandus. Apollophanes mirandus facie vel mirabilis contemplator. Apollonia disciplina vel synagoga eorum. Apollonius mirabilis vel admirabilis. Apollos congregans eos vel congregatio eorum. Apostolus missus vel legatus. Apher liber egrediens vel continentia egressionis. Apsiba comminens vestitudinem vel liberans continentie amoris. Aquila dolens vel parturiens seu dolor aut **q. p. a.** punctio. Ar suscitatio vel vigilie. **r. p. a.** Arba electus vel electio sive vigilans ei aut suscitans eum. Arab insidie vel calliditas seu vigilans prestans aut suscitans presentem. Araba insidie eius vel calliditas eius seu suscitans presentem suum aut vigilia presentis eius. Araba intenta vel vespera sive occidens aut inhabitabilis. Araba plana vel campestris seu deserta aut occidentalis. Arabath deserta temporis vel planities peccatorum seu suscitans presentem peccati aut vigilans presentium declinantium. Arabathiche deserti temporis vel planities peccatorum seu suscitantes presentem peccanti aut vigilantes parati declinanti. Arabes humiles vel occidentales seu callidi aut insidiatores. Arabathane humile robur vel deserta fortitudo seu suscitans presentem robustum aut vigilans presenti fortitudinis. Arabia callida vel insidiatrix sive humilis aut occidentalis. Araboth plana vel humilia sive campestria vel equalia. Arach longitudo vel longanimitas seu suscitans fratrem aut vigilia fratris. Aracheus longitudo consiliens vel longanimitas festinans seu vigilans fratris consilii aut suscitans fratrem festinantem. Arachi longitudo mea vel longanimitas mea seu vigilans fratri meo aut suscitans fratrem meum. Arachites longevi vel longanimis seu vigilans fratri consulens aut suscitans fratrem captivum. Arad descendit vel descensio seu suscitavit descendens aut suscitavit descensionem. Arad descendens vel descensio seu suscitans servum aut vigilans testimonio. Arada descendens vel descensio sive suscitans eius fratrem vigilans servanti aut suscitans testimonium. Ara

da miraculum vel admiratio. vel obstupuit vel admiratus est.
Aradi deponentes vel deponens. sive vigilans sinum meum. aut suscitans vestitum meum. Aradites deponentes consilium vel descendens festinantes. seu vigilans sinum festinantem aut suscitans vestificationem consilii. Aradi admirans vel obstupescens. sive vindemiator mensis sufficiens aut vindemiationis mensis sufficientia. Arado miraculum vel depositio seu suscitans sinum. aut vigilia vestificationis. Arapha suscitans terram. vel vigilans fodiens. Araphite suscitatores terre. vel vigilantes fodientes. Arachot negociator vel negociatio seu vigilans vite. aut suscitans pavorem. Arani eligens dominum. vel electio domini seu vigilans domino vel suscitatio domini. Aral suscitans infirmum. vel vigilans condescendens. seu suscitans contemptorem. aut vigilia despectionis. Ararim suscitans excelsum vel vigilans exaltationi. Aram vel est archa. vel est capta. vel indignatio. Aram suscitans gentem vel vigilia populi. Aram excelsus vel ira consilii. sive decor vel electio eorum. Arama excelsa. vel iracundia sive devorans eum aut delectio eius. Arama suscitans gentem ei. vel vigilia populi eius. Aramathaym deiciens eum vel delectio eius sive decore pavidus aut excelse consumans. Aramelech suscitans gentem regi vel vigilia populi regni. Aramelech excelsum regnum. vel electus rex sive decor regis aut iracundia regis. Aran vel est arca. vel est capta sive suscitans excelsum. aut vigilans exaltatori. Arun acuius tercius vel laus fruenti sive suscitans dominum aut vigilans gratie. Aranon laus fruenti vel acervus tristicie sive suscitans dominum iniquum aut vigilans gratie inutili. Ararath mons vulsus. vel mons vellicatus sive suscitans consurrectionem descendentem aut vigilans testimonio descendenti. Arari mons vel sublimitas sive vigilans vigili meo. aut suscitans suscitante. Ararites montani vel sublimes seu vigilantes vigili meo. aut suscitato. Areth suscitatoris mei. Aras electio vel superbia sive suscitans sustollentem. aut vigilans plasmationi. Arasith artifex vel artificium. Arath testimoniorum descendens vel consurrectio descensionis sive suscitans peccatum aut vigilans temporaliter. Arbach bruchus vel locusta. sive bruchus peccati. aut locusta temporalis. Arbachite locuste. vel bruci. sive bruci peccantes aut locuste temporales. Arbachis locusta mea. vel bruchus assumptus. sive humus pavidus aut humilitas superior. Arbee quarta vel quattuor. Arbella suscitatorem viri. vel vigilia sive assumptione. Arbi locusta mea vel bruchus. sive humus meus. aut humilitas mea. Arbo humus. vel usque huc sive humilis. aut humilitas eius. Arboth humiles vel campestris sive humus tenens aut humi vertex sive humilitas. Arbona locusta iniqua vel bruchus inutilis. sive humilitas mensis eum aut reversio doloris eius. Arbab insidie. vel insidians. Arbath insidiator serviens. vel insidians testimonio. Archelaus agnoscens leo. vel agnitio leonis. Archi arcuroth mora corone. vel longitudo tenuis. Arcus insidie oris vel longitudo operis seu insidie dilatati. aut insidiarum dilatatio. Arcon suscitans iudices. vel vigilia iudicandorum. Area eligens eum vel electio eius. seu suscitans descendentem aut vigilia descensionis. Areba plana. vel campestris. seu deserta aut inhabitabilis. Arebia humilis domino. vel reversio domini. Arebla insidians. vel insidiator. Arebua humilis pulcher. vel insidians pulcritudo. Arech longitudo vel longanimitas. Arechon longanimitas merens. vel longitudo iniqua seu ad minutio possessionis. aut defensio negotiationis. Ared descendens vel descensio sive ascensus montium vel ascensus saltuum. Areph suscitator insidie vel vigilia dissolutionis. Areli declinans me. vel declinatio mea. seu suscitans dominum meum aut vigilia dei mei. Arelite declinati mei. vel declinationes mee seu suscitantes dominum meum aut vigilantes deo meo. Arem acervus lapidum. vel lapides acervati. Aren filius meus vel filiatio mea. sive suscitans fontem. vel vigilia oculi. Aret electus vel electio seu suscitans scripturam aut vigilia plasmationis. Areth stupor vel descensio sive suscitans pavorem aut vigilia vite. Aretha stupor eius vel descendens ei vel suscitans pavorem ei aut vigilia

vite ei. Aretina archa vel repositio. Arphasa suscitans transitum. vel vigilia transgressionis. Arphasei suscitato res transeuntium. vel vigilia transgressionis. Arphat sanans. vel salvans. sive sanitas aut salvatio. Arphaxath sanans vel salvans. Arga mensura. vel mensurator. Argob maledicens excelsum. vel maledicta sublimitas. Aridai suscitans dilectum meum. vel vigilia amabilis mihi. Aridatha deo donatus. vel leonis donum sufficiens. Ariel leo dei. vel leo dei. Arieli leo dei mei. vel leo dei mei. Ariph vigilia germinis floridi. vel suscitatio visionis buccelle. Arim acervus lapidum. vel lapides acervati. Arimathias altitudo eius. vel ipse exaltatus est. Arimathia suscitans donum domino. vel vigilia donationis domini. Arioch ebrietas. vel absolonem redigens. Ariopagus principia sollempnitas. vel primitie sollempnitatis. Ariopagita primitive sollempnius. vel primitiva sollempnitas. Ariopagos primitiva sollempnitas. vel primicie sollempnitatis. sed hoc nolentium Carthaniensis curio nomen sit quod a marte nomen suscepit. Arisai leo temptans. vel leonis temptatio. Aristarchus suscitans coronam. vel mons fruire superflue. Aristobolus suscitans dolorem. vel suscitatio germinis. Arina sublimis. vel consurgens seu sublimitas. vel consurrectio. Armageddon mons clanguinculus. vel mons globosus. sive consurrectio tecti. aut consurrectio in propria area. Armathaym sublimitas duorum vel altitudo eorum sive sublimes duo aut consurgentes bini. Armenia mons vulsus vel mons vessicatus. seu montis avulsio. aut montis vellicatio. Armenii montes vulsi. vel montes vellicati. vel montium vulsiones. aut montium vellicationes. Armon anathema meroris. vel imago tristicie. Armon domus vel cellarium sive illuminans aut anathema. Armoni anathema meroris mei. vel imago tristicie mee. Armoni domus mea vel cellarium meum. sive illuminans me. aut anathema meum. Arnaphet vigili conveniens. vel suscitatio conventionis. Arnan vigilia domini vel suscitatio gratie. sive archa meroris aut maledictio eorum. Arnon archa meroris. vel maledicto seu lumen eorum aut maledictio eorum. Arod maledicto sufficiens. vel maledicta sufficiens. Arodi maledicens sufficienter. vel maledictio sufficiens mihi. Arodite maledicti sufficienter. vel maledictorum sufficientia. Aroedi vindemiator sufficiens. vel vindemie sufficientia. Aroher suffusio vigilie. vel vanitas vigilis. Aroher myrice vel exurgens. sive sublevans fossi. aut exurgens. aut suffossi. Aroherite vanitates vigiles. vel suffusiones vigilarum. Aroherite myrice. vel sublevantes sive sub pectore. Arotinne qualis est pellis. Aroniach nequam tempus. vel cutis pellis peccatorum. Aroni mons vel sublimitas. Arorites sublimis vel montanus. Aroseth nequam semen vel iniqua positio seu vigilans germen aut suscitatio resurrectionis. Arsa sol eius vel illuminatio. Arsa oet solis ductura. vel illuminatio nominis. Arsemel silens exercitatio. vel silentium excitationis. sive suscitans nomen dei aut vigilans auditioni divine. Arth mora vel in morans. Arthaba mora patris. vel in morans patrem. Artaxerxes lumen silentio temptavit. vel lumen silens temptavit. Arthemani anathematizantes. vel conturbantem eos. Arthemis in diana conturbans. vel anathematizans sive suscitans egrotationes. aut egrotationum suscitatio. Arucens circumrodens me. vel circumcorrosio mea. Arima illuminans. vel illuminatio. Arim acervus tercius. vel laus fruentium. Arur suscitans ignem. vel vigilia lucis. Arus mensa vel arnea seu vigilans confusio. aut consultans festinationem. Asa tollens vel factura. S. B. A. sive sustollens aut plasmatio. Asaba ei captivitas. vel eius conversio sive sustollens patrem aut plasmatio patris. Asabea colligens dominum vel congregans domino sive sustollens patrem domini aut plasmatio patris domini. Asach factura propria vel plasmationis umbilicum aut sustollens fratrem. Asadias factura sinens domino vel sustollens testimonium domini. Asahel sustollens domino vel plasmatio dei. Asaia facit dominus. vel faciente domino sive sustollens dominum aut plasmatio domini. Asaph sed. Asaph colligens vel congregans sive collectio aut congregatio.

Asam delictum vel fumus seu sustollens ipsum aut plasmatio eorum. Asama delictum eius. vel fumigans eum sive sustollens ipsum aut plasmatio eorum. Asan tollens domum. vel plasmatio gratie. Asana tollens domum ei. vel plasmatio gratie eius. Asar carcer. vel carceratus seu factura suscitans aut sustollens vigilantes. Asardan vincens. vel exaltatus. sive sustollens vigiles iudices aut plasmationem suscitans iudicio. Asarel carcer dei vel carceratus deo seu factura suscitans dominum. aut sustollens vigiles domini. Asarela factura suscitans maledictum vel plasmatio tollens vigiliam maledictionis. Asarothamar dulcitudo palme. vel beatitudo commutatus. sive atrium amaritudinis. vel vestibulum commutationis. Asarsualim divites vulpes. vel atrium vulpium. seu factura suscitans salutem. aut plasmatio vigilans salvationi. Asarsusim divites optimentes. vel beate veniens seu factura suscitans equum. aut plasmatio vigilans visioni. Asasonthamar os amarum vel silentium gravitatum. sive factura tacens iniquitatem commutationis. aut plasmatio tollens dolorem amaritudinis. Asatar diluculum vel mane diluculo seu facturam estimans aut plasmationis existimatio. Astaraton victor vel exaltatus. seu factura suscitans eos iniquos. aut plasmatio vigilans testio intentum. Astambel beatitudo dei. vel beatitudo dei. seu factura vigilans deo aut plasmatio suscitans dominum. Astaramel sustollens excelsum dominum. vel plasmatio excelsi dei. Astaal plasmans virum vel tollens vetustatem. Asbel captivus dei vel atrium vetustatis. Asbehel captivus dei. vel factura vetusta. Ascalon appensa vel impensa. sive ignis infamis aut ignis ignobilis. Ascalonite appensi. vel impensi sive ignes infames. aut ignes ignobiles. Asenez tollens possessorem contemptibiliter vel sustollens contemptibilem possessionem. Aschenez ignis aspersio. vel sic ignis aspersus. Asdod dissolutio vel effusio sive incendens aut incendium. Ase tollens vel factura sive sustollens aut plasmatio. Asebam sustollens semper excelsum. vel plasmatio semper celsa. Asebias sustollens dominum. vel plasmatio domini. Asebia factura statio. vel plasmatio stationis. Asebias tollens pollicem domini. vel factura in medio dicationis. Asech factura propria. vel plasmationis umbilicum sive sustollens fratrem aut tollens fraternitatem. Asedech testa. vel sol. sive ariditas aut siccitas ardoris. Asedim siccitas ardoris aut suburbana eorum. Asedemoth arva. vel suburbana. Asedothphasgan abscisio. vel os delicti seu tollens abscisum aut plasmationis donatio. Asedoch factura pabuli. vel plasmatio vel viriditas. Asedothphasgan dilatatio factura viroris. vel faciens pabulum abscessum viris. Aseph atrium vel vestibulum seu colligens aut congregatio. Asem sustollens eos vel plasmator eorum. Asemona festinans. vel os eius ab osse non ab ore. Asen sustollens fontem aut plasmatio oculi. Asena ignis aspersus. vel ignis aspersio seu sustollens fontem eius aut plasmatio oculi eius. Asenna ruina vel perpetratio. Asenaa ruina eius. vel perpetrans eum. Asennaphar tenens onagrum. vel perpetrans. Asenech ruina vel perpetratio. sive fusuram dedicans. vel plasmationem corticantis. Asermeus levans me. vel sublevatio mea. Asenech tenens. vel perpetrans. sive ignis aspersus aut ignis aspersio. Aser atrium. vel divitie. seu beatitudo. Aseradatria vel divitie. seu beatitudines aut beatitudo eum. Aserim atrium vultantis. vel divitie devorationis. Aserai beatitudo mea. vel beatus ero mihi. sive atrium meum. aut divitie mee. Asardan generatus. vel tunicam tenens. sive beatum iudicium. aut divitie iudicande. Aserim atrium vel vestibulum sive divitie. aut beatitudo eorum. Asermachimach beatitudo. vel quod est beata donatio. Asermoth atrium mortis. vel divitie temporales. Aseroth atrium angustie. vel divitie. Aseroth atria vestibula seu ville aut beatitudines. Asersual beata salus. vel divitie salutis. Asersuta atrium gaudii. vel beatitudo leticie. Aserna nominatus. vel faciens nomen. seu sustollens auditum. aut plasmatio famose auditionis. Asema ab osse non ab ore vel sustollens nomen eius aut faciens famositatem. Asen factura dentium. vel plasmatio vulnus seu tollens nomen aut sustollens amplioratum temptationis. Asemoth suburbana vel suburbibus seu atrium indignationis vigidi.

aut fortitudo fundationis eorum. Asergadai atrium accinc
ti uultuum. ł diuitie temptationis deuorantis. Aspha tol
lens subito. ł festina euictans. Asphanath eques dominor
ł festina ꝯuisa fortitudo. Asphenez eques dominor. ł festina ꝯ
uisionem apprehendens. Asphar tollens oraculum. ł plas
matio seueritatis. Asia sustollens dnm. ł plasmatio dni.
Asia gradiens. ł eleuans seu auferens aũ elatio. Asiam fa
cture dni. ł sustollens dnm. Asiani elati. ł auferentes
seu gradientes. Asiat sustollens dns. ł plasmatio dni.
Asida multum aũ herodii seu festina. Asihel sustollens dnm
ł plasmatio dei. Asihel gradiens deo. ł eleuatio dei. Asim su
stollens eos. ł plasmatio eorum. Asima sustollens eos ei. ł
plasmatio eorum ei. Asimeus dirigens thuribulum. ł di
rectio. Asiongaber ligna uiri. ł consilium hominis seu faciens
inuentes colles sublimes aũ sustollens dolorem collium
sublimium. Asir uinculum ł uinculatus seu festina uigi
lans aũ sustollens uigilantes. Asydei multum. ł hero
dij. ł festine dilecte aũ plasmatores amabiles. Asyr uin
culum ł uinculatus seu festina uigilans. aũ sustollens ui
gilantes. Assyria festina uigilans dno. ł sustollens ui
gilat dno. Assyria diligens. ł dilecta. siue dirigens
ł directio. Assyrij festine uigilantes. ł sustollentes ui
gilat dnm. Assyrij directi ł dirigentes seu dilecti uel
diligentes. Astha festina laborans. ł sustollens laboran
tes. Asmo nouissimum ei. ł festina puniens. Asmodes
festine iudicium. ł plasmatio iudicantis. Asemona fe
stinans. ł celerius nitens. Astaa tollens sponte. ł plasma
tio colubri. Asoph collectio ł uestibulum seu festinans
ł festinatio. Asem silens. ł os ab ore non ab osse. Aso
mech os uniorum ab osse non ab ore. ł silens uite. ł fe
stinatio pauoris. Ason festina pupille. ł plasmatio
coccinea. Asor atrium ł sagitta luminis seu tollens fora
men aũ plasmatio uacuitatis. Asaraddon uictor ł
exaltatus seu atrium sum iniqui. aut tollens foramen
testimonii inutilis. Asoram atrium excelsum aut
plasmatio uacuitatis. seu tollens foramen excelsum
ł sagitta luminis exaltati. Asoth sustollens lignum. ł
plasmatio temporalis. Asothite tollentes ligna. ł festi
ne temporales. Asra diminutio. ł diminuitur. seu tollens
magistrum. aũ plasmatio magistri. Asrahel diminuitur
deo. ł sustollens magisterium dei. Asrai bene faciens
ł bene commotio seu diminutus ipse. aũ diminutio compressus.
Asrahel uis deo ł fortitudo dei seu sustollens magistrum
dni aũ plasmatio magistri dei. Asrehelite uim deo ul
tificantes dnm sunt sustollentes magistrum. aũ plasma
ti magistro dei. Astahol ignis generantium. ł ignis par
turientium. Astari caula mea. ł presepe meum. As
tari ouile meum. ł cubiculum meum seu atrium meum
aũ festina explorationis mee. Astaroth ouile ł festi
na exploratorum. Astaroth atria. ł cubiculum seu caule
aut presepia. Astarothites caula ł atrium sunt presepe
aũ cubiculum. Astarothites ouile. ł festina. Astemem
festina superflua. ł plasmatio superfluitas. Astages
uoluntas festiua ł ꝯsilium festiuitatis. Astub festi
na incendium. ł plasmatio ꝯfusionis. Asupha tollens
subito. ł festina euictans. Assuerus beatitudo ł atrium
eius. Assum festina coccinea. ł tollens festinam eorum
pupillam. Asum os eorum. ł fumigans eos. Asur
diuites ł uis sum figura luminis. aũ tollens incendium.
Asuri diuites in. ł atrium meum seu festina luminis mei
aũ sustollens incendium meum. Asurim diuicie eorum
ł fortitudo illuminans eos aũ tollens incendium eorum
sur tollens robustum. ł tollens acerbitatem. Asur
sustollens murus. ł tollens angustias. seu festinans
ꝯtinens aũ plasmatio directionis. Asur negotia
tor. ł negotiatio seu nemus aut ignis illuminatio.
Asur dirigens ł diligens. siue beatus aut gradiens. As
surim sustollens muri eius. ł tollens acerbitatem.
Asurim faciens robustos eos. ł plasmatio directi
eis siue tollens angustias eorum aut sustollens ꝯti
nentiam eorum. Asurim nemora ł ignium illuminatores
siue negotiatores aũ negotiatores. Asurim dirigen
tes. ł diligentes. seu beati. aut gradientes. Atcha temp
ł peccatum. seu delinquens aũ temporalis. Athar peccator huius
ł peccati retentio seu delinquens fuit. aũ temporalis fuit. Atato
tempus. ł uestrum. Athaia peccauit dno. ł tempus dni.
Athaia ꝯcupia. ł desiderium. Athalia tempus dni. ł
tempus eius. seu peccauit dno aut declinatio dni. Atha
nael tempus meum dei. ł peccatum meum dno. Athanai temp
fluctuans. ł peccator ꝯmotus. seu corona donati mihi
aũ exploratio glorificationis mee. Athar peccator sustiti
tans. ł temporalis uigilia. Athara peccatum suscitans ei. uel
temporalis uigilia eius. Atharim explorator ł explora
peccatoris. Atharoth corone ł circuli. Athath peccati
temporis. ł tempus peccatoris. Athene dissipate. uel dissipate.
Athenienses dissipati. ł dissipientes. Athenobius
peccator latitans ł temporalis latitatio. Ather tempus ꝯsurgens
ł peccati effusio. Athersata tempus ꝯsurgens ꝯtrarius.
ł peccator effundens adulta. Athicon tempus medium ł
peccatoris dimidiatio sum tempus ꝯgregate iniquitatis aut
peccati ꝯgregationis inutilis. Athipha tempus subitum
ł peccatum euictans silentium. Athil peccati germen. ł temp
inuetans. Athira tempus querens. ł delicti. Athol temp
ꝯsilii ł peccati ꝯmixtio. Athoniel respondens deo. ł temp
eius dei. Athupha tempus subitum ł peccati infinitas.
Athul tempus ꝯsilii ł peccator. Aua iniquus ł u. p. a.
iniquitas. Auan fons ł motus seu mouens aũ sub
uersio eorum. Aui ferox ł ferocitas sunt iniquus mihi aut
iniquitas mea. Auil incipiens ł stulticia. Auim
acuius lapidis. ł iniquitas eorum. Auisa uoluntas mea
ł iniquitatis mee saluatio. Auith iniquus ł iniquitas.
Auoth sedet ł commoratio seu uinculum aut cunabula.
Auoth uita ł gloria. seu uille ł ciuitates. Auothi
aut uinculum uigil. ł sedet uigilie. seu commoratio
illuminans. aũ in cunabula illuminationis. Auothair
gloria luminis. ł uita illuminans. Auille uigilantium aũ
oppida illuminatorum. Auphaton frugifera ł puluerulenta
lenta sunt ubera aũ de cinere uenientis. Auphatonite
frugifera ł puluerulenta sunt uberes aũ de cinere ue
nientes. Augusti sollempnitate stantes. ł sollempni
tas adulta. Aulon uallis grandis ł uallis campestris.
Auuan meror eorum ł labores eorum. Aunan non est uel
inutile. Auran iracundia ł iracundo. Auran iras
cens ł iracundia. Ausitides ꝯsilium ł ꝯsiliatrix.
Aza furor ł furibunda. x. p. a. Azam claudicans
ł uidentes. Azach medicina ł medicamentum. z. p. a.
Aza uidens ł robustus seu fortis dni aũ fortitudo
eius. Azabias uidens patrem dnm ł fortitudo patris
dni. Azael uidens dnm ł fortitudo dei. Azam uidens
eos ł fortitudo eorum. Azamor fortitudo commotionis ł
uisio requietionis. Azan dorsum ł crepido. Azaria
auxilium dni. ł auxiliator est dns. Azarias idem est.
Azariam adiuuans ipsum. ł auxilium ipsius sunt dorsum
eorum aũ crepido eorum. Azat conuenit ł apprehendens seu
uidens fortitudo aut uisio fortis. Azaziat conuenientes dnm
ł apprehensio dni seu uidens fortitudo dnm aũ robusta
uisio dni. Azabel uidens uetera. ł robustus uetustate.
Azabelite uidentes uetera. ł robusti uetustatibus. Azboch
uidens nouiter. ł uidens in nouiter seu fortis ue
tustas aũ fortitudo lugentium. Azechad uidens ma
re. ł fortitudo maris. Azeluth uidens dolentem. ł
uidens ꝯtemptrixem seu fortis ꝯ immolans aũ forti
prime. Azeb pergens ł ambiens seu uallis deuorans
aũ uallis expectantis. Azecha fortitudo aũ decipula
sunt robustum aũ clausa pessulo. Azer auxilium ł cer
tificatio seu fortis ꝯsurgens aut uidens uigilias.
Azagad fortis temptatio. ł uidens attinctulatum
eum. Azi fortis meus ł uisio mea. Aziam uidens po
pulum. ł fortitudo eorum. aut fortitudo dni. Azia uidens
Aziel pergens ł proficiscens seu uidens dnm. aũ for
titudo dei. Aziel pergens. ł abiens seu uidens aut
fortitudo dei. Aziu fortis uisio ł uidens uisionem.
Azir fortis uigilans. ł uidens uigilias. Azza for
tis iste. ł uisio ista. Azmach uidens mortem. uel
fortis morte. Azmaueth uidens mortem. ł for
tis mortuus. Azmoth fortis morte. ł apprehendens
mortem. Azmoth fortis inclusio. ł apprehendens de
corem. Azor adiuuans ł auxiliator sunt uidens lumen
aũ fortitudo uacuitatis. Azota incendens dno. ł in
cendium dni. Azotus incendium ł incendens sunt
ignis patruelis. aut ignis patrui mei. Azotii in
cendentes. ł incendia seu ignes patruelis. aut ig
nes patrui mei. Azotide incendium. ł ignis patrue
lis. Azraphel adiuuans dni ł fortitudo dei. Azu
ba relicta ł deserta sunt relictio aũ desertio. Azor adiu
tor lucens ł auxilium ignei sunt uidens lumen. aũ robustu
incendium. Sequitur. b. post. a.

Baalana uenit respondens ł uenit responsio. Baal uir uel
uetustas sum habens. aũ deuorator. Baala uenit habens uel
habens eam. seu uir eius aut deuorans eum. Baalaanan
uenit habendo donum. ł habens eam gratiam seu uir gratus ei
aũ deuorator gratificationis. Baalasor uetustas de
uorans atrium. ł uir habens sagittam luminis. seu uetus
tas tollens foramen. aut uir plasmator uacuitatis.
Baalath uir ascendens ł habens ascensionem seu uetus
tas temporis. aut deuoratio peccatoris. Baalberith uir ha
bens pactum ł uetustas deuorans fedus. Baalpha
rasim uiri deuoratores diuidens. ł habitum uetu
statem diuisio. Baalpheor uir habens hiatum. ł uetus
tas deuorans os pellis. Baalgad uir fortunatus ł habens
temptationem seu uir accinctus latrunculus. ł uir de
uorator uetustatis. Baalia uir habens dnm. ł uetustas
deuorans dominationem. Baalim ascendentes ł superiores.
Baalim uiri ł habentes sum superioribus aut deuoratores.
Baalis uetustas uiri. ł habens assumptionem seu deuorans
uiri. aũ uetustatis assumptio. Baalmaon descendens
humilis. ł descensio humilitatis. seu uir humilis habens
domicilium. Baalmeon descensio humilis ł descensio
humilitatis seu uir habens domicilium. ł uetustas deuo
rans habitaculum. Baalmesar habens eam. ł uir exprimi
pe. seu uetustas eius. aut deuoratio principis. Baaloth
ascendens ł in ascensionibus seu uir habens tempus aut ue
tustas deuorans. Baalsalisa habens uitulam ꝯsternan
tem. seu uetustas trium. aũ uir habens uitulam ter
nalem. Baalthamar uir habens palmam. ł uir habens
amaritudinem seu uetustas deuorans ꝯmutatos aũ
uetustas deuorans ꝯmutationem. Baana uenit dona
tus. ł uenit gratificatus. Baana filius eius ł ueni
ens ei. seu uenit respondens aut uenit responsio. Baani ue
nit donatus ei ł uenit gratificatio mea. Baani ue
niens in. ł filius meus. siue uenit responsio mea. Baara
uenit respondens. ł uenit responsio mea. Baari uenit respo
n ł uenit responsio mea. Baaui fontes ł putei sum in ue
re aũ in ꝯmutando. Baasias uenit respondens dns. ł
uenit responsum dni. Baasa uenit tollens ł ueniente
factura. Babatha translatus temporis ł ꝯfusus peccator
seu translatio temporalis aut ꝯfusio peccatoris. Babel ꝯfundens
ł ꝯfusio seu transferens aũ translatio. Babilonij ꝯfusi uel
translati. seu ꝯfundentes. aũ transferentes. Bachar ima
ginare. ł ingressio est. Bachtar uetustas imagi
nare. ł lugens ingressus est. Bachenor lugens luc
na. ł ingressus est. agnus lucne. Bacti uenit ł luctus
sum lugens aũ in uomitu. Bachides luctus fortis
ł uetustas in uomitu. Badachar uenit ꝯpungi
ł uenit tumultus. ł uenit mceus. ł uenit turbatio.
Badad maximus. ł excellentissimus. seu uenit uestis
aut uenit sufficiens. Badadi maximus. ł excelle
tissimus meus. seu robur meum aut sufficientia mea.
Badaias precepit dno ł uiditio dni. seu uenit dns
aũ uenit dominator. Badal precepit ł sublimis sum
uenit ꝯscendens aũ uenit infirmitas. Badan in
solus aũ in iudicio seu uenit populus. ł aduentus
eorum. Badan precepit ł in iudicio seu uenit domum
aut uenit gratificatio. Badazer maximum
auxilium. ł excellentissimus fortificator. seu uenit for
tis aũ uenit separatio. Badscha filia. vij. uel
filia iuramenti seu uenit eloquens aut uenit con
uisio. Badsuha filia desperationis. ł satietatis se
u uenit ꝯuertens aut uenit incendium ista est.
Badsuha. ł badsecha ipsa est bersabee mater salomonis.
Baechin locus uite mee. ł locus suscipientis michi.
Bahen iniquitas oculus ł iniquitatis fontis. sum ue
nit fons aũ uenit oculus. Bagad uenit accinctus
ł uenit in fortuna. seu uenit latrunculus aut uenit
temptatio. Bagal onus ł iugum. seu uenit acinus
aũ uenit inuolutio. Bagatha excelsus temporis ł subli
mitas peccatoris. Bagathan uenit tactus tedentis uel
uenit uisus tangentium. Bagazim in excelso co
temporis ł uenit fortitudo. Baggoaim sublimi
tas deuorans eos uel iugum nullatius eorum. Ba
hem locus ł in eis sum uenit locus. aut locus eorum.
Bahi filius meus ł ueniens in. Bala absorta uel in
ueterata. siue absorbens ł inueterans. Balaa absor
bens eum uel inueteratio eius. Balaath deuorans ł

precipitans. siue absorbens fidem. aut inueterans firmitatem. Balaam uanus populus. uel sine populo. seu in eis aut precipitans eos. Balaam turbans gentem. uel deuorans ipsum seu absorbens eos. uel absque substantia eorum. Balaan turbans dominum. uel deuorator domini seu absorbens gentes. aut inueteratio gentis. Balaannam habens gentem. uel inueterans possessionem. siue absorbens donum. aut precipitatio gentis.

Balach lugens. uel ludens. siue inuoluens. aut elisio. Balada absorbens testes. uel inueterans firmitatem. seu ueniens eam iudicare. aut precipitatio testimonii.

Baladad uetustas sola. uel deuorans testium siue absorbens precipuos. aut precipitans patrueles. Baladan uenit sibimet iudicans. uel uanitas per semet ipso seu absorbens iudices. aut inueterator iudicii. Balagad absorbens latrunculos. uel precipitans temptatione. Balagad uir accinctus. uel habens accinctum. siue uir fortunatus aut uir pirata. Balan turbatio uel precipitium. Balanan turbator populi. uel precipitator eorum. Balanan turbans dominum. uel precipitans gentem. Balasor ascendens accinctum. uel habens sagittam lucis. seu absorbens fortes. uel inueterator angustie. Balad absorbens pecus uel inueteratus temporis. Balad lugens. uel inuoluens. uel lugens. aut elisio. Baladad uetustas sola. uel uetustatis solitudo. Baldan uenit sibimet iudicans. uel uanitas per semet ipso seu absorbens iudices. aut inueterator iudicii. Bale precipitans uel deuorans. Balle te deuoratores. uel precipitatores. Balaz absorbens uel precipitans. siue absorbuit aut precipitauit. Balada maritos cognouit. uel maritorum cognitio siue absorbens testium aut inueteratio seruitutis. Baloth ascendentes. uel in ascensionibus siue absorbens aut inueterata possessione. Balsalisa habens uitulam conculcantem seu uetustas deuorans terram. aut uir habens uitulam trimalem. Balthasar capillus capitis. uel absorbet diuitias. Balastus habens luctum. uel habens primum. Bama ubi. uel quis siue in quibus aut super excelsa. Bamoth in morte uel excelsa seu mors adueniens aut mortis aduentus. Bamothas excelsa in morte uiri habitus uel mors adueniens uetustati deuoranti. Bana ueniens respondens. uel ueniens responsio. Banaa ueniens respondens ei. uel ueni responsio eius. Banai ueni respondens michi. uel uenit responsio mea. Banai idem. Bananias edificans domino. uel edificatio domini. siue respondens domino aut responsio domini. Banaza filius uidens uel fortitudinis filius. Banea ueniens respondens ei. uel ueni responsio eius. Baneas ueniens responsum tollens uel ueni responsio plasmationis. Banebarach filius fulminis. uel filius fulgoris. seu filius fulgurantis aut filius percutientis. Banebarach ueniens respondens fulminis. uel ueniens respondens fulgori. seu ueni respondens fulguranti. uel ueni respondens percutienti. Baneiachan filius stridoris. uel filius necessitudinis. seu ueni firmitas aut ueni preparatio. Bani filius meus uel ueniens michi. Banni pollex meus uel in meo ... Banunni filius meus uiuet. uel filius meus sempiternus. Baon in iniquitate. uel in iniquitatibus. Baon ueni dolor. uel ueni iniquitas seu ueni murmurans aut ueni inutilis. Baor in pelle. uel in pellibus. Baor ueniens lumen. uel ueniens foramen. seu uenit pellis aut ueniens iracundia. Bar filius. uel filiaris sirum est non hebreum. Bara lectus uel creatura seu filius eius aut in malicia. Barabas filius patris uel filius magistri. sirum est pariter et hebreum. Barach fulmen uel fulgor. siue fulgurans. aut percutiens. Barachel fulgur dei. uel fulmen dei. siue fulgurans deo aut percussio dei. Baraemmim tribulum uel exacta nidorum. Barachias benedictus dominus uel benedictus domini. Barachias fulgor domini. uel fulminans dominus siue fulgurans domino aut percussio domini. Barachiel benedictus deo uel benedictus dei. Barachiel fulgor dei mei. uel fulmen dei mei. siue fulgurans deo meo. aut percussio dei mei. Barada filius decoris. uel filius decoris. seu filius suus aut filius testimonii. Barahel benedixit dominum uel benedictus dei. siue lectus deo aut creatura dei. Barasa habitantes. uel in egestate seu ueniens ad faciendum aut filius sustollens plasmationem. Barath grando uel tempestas. seu filius peccati. aut filius temporalis. Baraza filius uidens uel filius fortitudinis. Bareth grando uel tempestas seu filius uitae aut filius pauperis. Barinum fugit eum quispiam quopiam fuga eius. Bari in malis. uel filius domini siue in clamore

eius. aut in commutatione spiritus. Barien filius in malo uel filius maleficii. quem et ipsum in multis Bariesu corrupte nominauit. Bariehu filius ipse. uel filius parentis seu filius commotionis aut filius faciens. Bariona filius columbe. aut filius simplicitatis. sirum est pariter et hebreum. bar quippe sic utrisque dicitur; siriace filius et iona columba utroque sermone dicitur. Baritha phitonissa uel subterranea. siue os abissi aut os profundi. Barnabas filius concludens. uel filius prophete. siue filius uenientis aut filius consolationis. Barne filius motionis. uel filius mutationis.

Barsabas filius reuertens uel filius quietis ex siro et hebreo compositum siue filius iuramenti. aut filius consolationis. Barnee electa commotio. uel filius electe mutationis. Barsemia filius cecus. uel filius cecitatis quod corrupte Barthimeum quidam legunt. Barthimeus filius pinguedinis. uel filius rumimantis. Bartholomeus suspendentis me. uel filius suspendentis aquas sirum est non hebreum. Baruch benedictus uel benedicto. Barzath filius oliue eius. uel filius fornicationis eorum. Basan pinguis uel pinguedo seu siccitas aut confusio. Basar infantia uel in angustia. siue infans aut angustiatus. Basara infans ei. uel infantia eius. siue angustians eum aut in angustia eius. Baschama confusio caloris uel angustia calliditatis eius. Baschaath adeps uel defectio. Basechath adipem. uel defecationem. Basechath adeps. uel defecatio siue defecans aut defecatio. Basemath deposita uel delinquens seu ueniens aut delicta. Basemoth ueniens. uel delinquens siue in odibus. Basias adeps domini. uel defecatus domino. Basinath deposita. uel delinquens siue delinquens aut delictorum.

Bathanim domus respondentium. uel domus humilitatis eorum. Bathueb uirgo dei uel castus deo. Bathurim electum uel electa siue iuuenes aut robusti. Bathurites fortis uel electus seu iuuenis aut robustus. Bazata contempnens corpus. uel despectus peccator. Bazeotha contempnens eum uel despectio eius. Bazothia contempnens dominum. uel despectio domini. e. post. b.

Bead iniquitas testis uel edificator precipuus. Bean iniquitas gentis. uel iniquitas donationis. Bebai os uel uituli? uel confusio deuoratoris. Bechechias inclitus domino uel primogenitus domini. Becher inclitus. uel primogenitus. Becherite inclita uel primogenita. Bechecias inclitus domino uel primogenitus domini. Bechor primogenitus. uel unigenitus. Bechori primogenitus meus uel unigenitus meus. Bechorechi primogenitus fortis uel unigenitus tantus. Bechuch inclitus quidam. uel primogeniti comparatio. Bech filia. uel mensura. Bedad instauratio uel instauratus siue mensura diuitiarum aut filia uoluptuosa. Bersabee filia septima. uel filia uicesima seu mensura saturitatis aut filia saturitatis. Bedsan filia diuitiarum. uel mensura iniqua seu filia iniquitatis aut ipsa iniquitas. Bedellion lapis uel carbunculus. Beel uetustus deus uel uir deuorator. siue dominus uetustatis aut uir habens uetustatem. Beelphegor uir habens hyatum uel uetustus deus hyantis siue dominus uetustatis hyantis. aut uetustas deuorans os pellis. super ipsum est priapus uel simulachrum ignominie. Beelsephon uir habens archana. uel dominus aquilonis siue uetustus deus habens muscas aut uetustas deuorans muscas.

Beemoth animal. uel animalis. siue bestialis. aut bestia. Beera fons eius. uel puteus eius siue in lumine aut puteus eius. Beeri fons meus uel puteus meus. siue in lumine. aut puteus meus. Begga sublimis. uel excelsa siue sublimitas aut celsitudo. Beggo aut ingum uulturis. uel sublimitas deuorans. Beguai excelsus meus. uel sublimitas mea. uel fabrica uulturis. uel fabrica deuoratoris. Beguin excelsus meus. uel sublimitas mea. Beguim fabrica contrarii. uel fabrica contrariorum. Behemon uetustus deus habitaculi. uel dominus habens domicilium uetustatis. Beel uetustas uel absque. Bela hiatus uel indumentum seu uetustas eius uel absque eo. Belach habens. uel hiatus ab habendo non ab hiatu. Belach uetustas peccati. uel absque tempore. Belachala habens. uel hiata genere feminino ab habendo participium est non uerbum imperatiuum. Belache la hirum appendens uel indumentum inuocatum. Belbena uetustas primogeniti domini. uel absque nobilitate domini. Belge absque motu. uel uetusta commotio. Belga

idem. Belguai absque ualle. uel absque precipicio seu uetustas uoraginis. aut uetustas deuoratoris. Belia uetustas domini. uel absque domino. Belia puteus eius. uel in clamore eius. siue in malis. aut in commutatione spiritus. Belial absque iugo uel absque domino. Beltar secum lumen aut mea angustia siue uetustas deficiens. uel absque continentia.

Belimelech deus meus rex. uel uetustas mea regnans. Belena habens desiderium. uel absque domicilio. Belmeula habens domicilium. uel absque inhabitatione. Beltan uetustas sola. uel ipsius uetustatis iniquitas. Beltar absque principe. uel absque carbone seu uetustatem uelamen aut uetusta mea angustia. Belsachim absque germine. uel absque positione seu uetustas spinarum. uel uetustas resurrectionis eorum. Ben filius uel filiatio. Benabinadab filius patris mei uoluntarius. uel filius patris mei spontaneus.

Benadab filius uoluntarius. uel filius spontaneus. Benaiahel edificatus deo uel edificatio dei siue filius eius deus aut filius eius dei. Benaa filius doloris. uel filius preuaricationis. Bendegar oculum lumen uel filius preuaricationis. Benebrac filius fulminis. uel filius fulgoris. seu filios fulgurans aut filiorum percussio. Benechan filius callidus. uel filius surgens. uel filius necessarius. aut filius necessitatis. Benemiam filius in eis. uel filius in medio eorum. Benemeo filii ecce sunt. uel filii ecce hic sunt. Beneerem filii domini tus. uel filii domitii. quod corrupte benanies tristis obtinuit. Beneled filius innuens uel filius confirmationis.

Bengaber filius uiri fortis uel filius iuuenis uirilis. Benhur filius lucis uel filius igneus. Beni filius meus uel filiatio mea. Benia filius requiescens. uel filius requietionis. Beniamin filius dierum. uel filius termini siue filius amaritudinis. uel filius amarum. Beniamin filius dextre uel filius uirtutis. siue filius asininus. aut filius asinorum. Benia cecum lumen. uel ceca angustia seu filius deficiens aut filius preuaricationis. Bemor filius commotus. uel filius requies. Bennon filius merens uel filius doloris. seu filius murmurans aut filius inutilis.

Bennoni filius merens me. uel filius inutilis meus. siue filius doloris mei. aut filius iniquitatis mee. Beni filius meus uel filiatio mea. Benini filius requiescens. uel filius requietionis. Beninum filius fenus. uel filius piscis siue filius unicus. aut filius sempiternus. Benir filius incedens. uel filius lucidus seu filius lucis aut filius igneus. Benzobeth filius habitationis. uel filius habitaculi.

Beon pollex. uel in medio siue iniquus murmurantis aut iniquitate dolens. Beor in pelle uel impulsio siue iniquus luminis. aut iniquitas iracundie. Ber fons uel puteus. Bera fons eius. uel puteus eius. Beramoth fons exaltatus uite. uel puteus alti pauoris. Berchos fontis calix. uel puteus potus. Berdan puteus iudicans uel fons iudicii. Bera puteus eius uel filia eius hebreum est pariter atque sirum. Beri puteus meus. uel puteus psalterii.

Berie fons domini uel puteus domino. Berith fedus uel pactum.

Bernice puteus innocens uel filia electionis commota. Beroe idem est. utrumque hoc nomen ex hebreo siroque compositum. Bera puteus eius uel filia eius. Berenses puteus ei uel filii eius. Berion filia quasi. uel puteus quasi est hoc tria nomina ex hebreo pariter siroque composita sunt. Beroth fontes uel putei seu fons respondens ei aut puteus temporalis. Berotha fontes eius uel puteus eius siue fons respondens ei aut puteus temptans eum. Berothai fontes mei. uel putei mei seu fons respondens mei aut puteus temptans me. Berothite fontales uel puteales siue fontes respondentes michi aut putei temptantes me. Bersa puteus federis uel fons iuramenti. Bersabee fons septimus. uel fons iuramenti siue puteus satians aut puteus saturitatis. Bersith in capite uel in capitulo idem genesis qui in capite omnium librorum positus est. Bersam fons altitudinis uel puteus altitudinis. Berzellai ferrum meum uel fortitudo mea. Besai pinguedo mea. uel ignominiosus ille.

Besaia pinguis domini. uel ignominiosus domino. Besamach delinquens uel delectio siue pingue dominum aut confusio donatoris. Beselehath adeps. uel defecatio. Besee pinguis uel ignominiosus. Besellam obumbrans eos. uel obumbraculum eorum. Beselehel umbra dei uel umbraculum diuinum.

Besodia angustia institute domini uel tribulans institutam domini eam. Besoloth pinguis ligatus uel ignominie declinatio.

Besor tributo. uel in angustia siue carnalis aut pellicatus. Beth domus uel habitaculum. Betha requies uel requietio siue domus eius aut habitaculum ei. Bethacarem domus filius

vel domus eruditionis tristitie. Bechapleech domus salutis. vel domus unificantis seu domus exfluens. aut domus insensibilis. Bechaphle domus erroris. vel domus inania. non a malitia sed ab ardore intelligentie. Bechaphe domus oris. vel domus discipline. laquei aut domus discipline. Bechaphua domus inouens os. vel domus declinans os eorum seu requies labiorum eius aut requietio indutionis est. Bechagan domus orti vel domus elationis. Bechagia domus vitule. vel domus festivitatis eius. vel domus defectionis. aut domus plangentium. Bechaglam domus planctus vel domus festivitatis eorum. Bechaven domus ydoli vel domus ydolatrie sive domus deviorum eos aut domus iniquitatis eorum. Bechaussimoth domus deserta. vel domus adducens mortem. Bechaloch domus campestris. vel domus in campestribus seu requies vacans aut requietione declinans. Bechamoth domus mortua. vel domus mortalium seu requies mortis aut requiescens mortuus. Bechanamra domus pardorum vel domus amaritudinis seu requies amaricans aut requietio pardi. Bechanan domus doni vel domus gratie seu requies donationis aut requietio gratificationis. Bechanach domus sedentis. vel domus humiliantis seu domus in qua sedens dominus aut domus in qua gratia dei. Bechania domus obedie. vel domus afflictionis eius seu domus doni dei. aut domus gratificata domino. Bechanoch domus gratie. vel domus responsionum seu domus presentis aut domus presentium. Bechanoch domus gratie. Bechara domus aque vel domus putei. Bechara domus electionis vel domus electa seu domus suscitans eum aut domus vigilantie eius. Bechararam domus montium vel domus sublimitatis eorum seu domus suscitans gentem aut domus vigilans populo. Bechararba domus suscitans pres. vel domus vigilans presbiteris. Becharaba domus gutturis vel domus nulla sive domus humilis aut domus vespertina. Becharapha domus sanans vel domus medicine seu requies medici aut requietio sanitatis. Becharam domus ire vel domus sublimis. Becharam domus decora vel domus electa sive domus suscitans gentem aut domus vigilans populo. Becharam domus vigilans domino vel domus suscitans gratificatione. Bechari domus ire vel domus arche sive domus montium aut domus ascensus humilium. Bechasa domus fluminis vel domus delicti seu domus tollens donum aut domus plasmata gratie. Bechasan domus deponentis vel domus deposita sive domus deponens donum aut domus deposita gratie. Bechamen domus idolatria vel domus inutilis. Becharu domus fontis eius vel domus putei eius. Bechberai domus putei mei vel domus in inimicitia. Bechbesse domus confusa vel domus pinguedinis. Becchchon domus sculpta vel domus sculpture. Bechear domus agni vel domus cognitionis. Bechehur domus frigida vel lapis adiutorii. Bechdagan domus tritici vel domus frumenti. Bechdagon domus piscis tristis vel domus piscium tristitie. Beche domus eius vel habitaculum. Bechel domus dei vel habitaculum dei. Bechemecch domus vallis vel domus profunditatis sive vocans fidelem aut veniens sustentaculum. Bechen veniens vel venientis seu domus fontis aut domus oculi. Bechesimoth deserta vel domus adducens mortem. Bechphage domus oris vel domus bucce seu domus oris vallium aut domus maxillarum. Siriacum est non hebreum. Bechphalech domus salvans vel domus excludens seu domus iniusticiantis aut domus admirabilis. Bechphales transcendens vel domus transitoris. Bechphoor domus hiantis vel domus hiatus seu domus hians pelliceum aut domus oris pellium. Bechphese domus transiens vel domus transcendens sive domus oris aut domus odoris florentis. Bechgader muri vel domus macerie. Bechgamul domus retribuens vel domus retributionis. Bechiesimoth domus desiderii dulcis vel domus concidantie dilectionis. Bechim domus domibus vel domus plenitudinis. Bechia domus domini vel domus illuminationis. Bechlabaoch domus venientium vel domus ingredientium. Bechleem domus panis vel domus refectionis. Bechleemite domus panum vel domus refectionum. Bechlenaboch domus venientium vel domus edificantium. Bechmacha domus mollis vel domus contrita seu domus percutiens aut domus ingeniosa. Bechmaon domus habitaculi vel domus mansionis. Bechmarchaboch domus curruum vel domus quadrigarum. Bechmarchaloch domus quadrigarum vel domus quadrigarum. Bechmacha domus tributi vel domus humilis. Bechmorez domus archani vel domus consilii sive domus archanorum aut domus consiliorum. Bechnemra domus pardorum vel domus aruantis. Bechoraba domus humilis

vel domus vespertina sive domus Heven aut domus locorum qui sunt iuxta mirabilem. Bechoro domus ire vel domus magna. Bechoren domus ire vel domus arche seu domus montium seu domus ascensus humilium. Becholach domus coccinea vel domus immaculata. Bechros domus plateae vel domus latitudinis. Bechsabee domus septem vel domus iuramenti sive domus habundantie aut domus saturitatis. Bechsachar domus cantantium vel domus singulorum. Bechsaida domus frugum vel domus peculium sive domus peculialis aut domus venatorum. Bechsames domus solis vel domus illuminatoris. Bechsamithe domus solis plena vel domus illuminate. Bechsan domus eius vel domus securitatis seu domus habundantie aut domus egressionis. Bechsemes domus solis vel domus illuminans. Bechsimon domus obediens vel domus obedientie sive domus audiens merorem aut domus deprimens iusticiam. Bechsimuch domus loci vel domus locorum sive domus mortificans aut domus mortificationis. Bechsur domus arcta vel domus angustie sive domus continens aut domus fortitudinis. Bechsur domus fortis vel domus directa sive domus muralis aut domus continentie. Bechsura domus muri eius vel domus dirigens eum. Bechsura domus arcta ei vel domus angustie ei sive domus continens eum aut domus fortitudinis ei. Bechsimi domus diriget eos vel domus muri eorum. Bechsimi domus robusti ipsi vel domus angustians ipsum sive domus continens eos aut domus acervantis eorum. Bechula virgo vel casta sive domus dolens ei vel domus parturiens eum. Bechula virgo domini vel casta domino sive domus dolens domino aut domus parturiens dominum. Bechurlarma domus ignis sublimis vel domus incendii consurgentis. Bechzacharam domus memorie vel domus memoratorum. Bezech fulgur vel egestas sive micans aut contemptus vanus. Bezecha micans ei vel egestas eius sive fulgurans eum aut contempnens vanitatem eius. Biblii librarii vel litterati. .i. post b. Bichalassim filios conniscens vel filiorum coniunctio. Bichia filia domini vel filia dominans ipsa. filia plorans que adoptavit moysen. Bichinna filia inutilis vel filia speciosa. Bine sobrius vel moderatus. Binete sobri vel moderati. Boanerges filii tonantes. o. post b. filii tonitrui. Boaneres idem. Booci vetustas vel vetus. Booci lugens vel luctus. seu vomens vel in vomitu. Bochiam luctus domini vel lugens dominum seu vetus domino aut in vomitu domini. Boohor ingressus est agnus vel progenitus. Bochorach melius pecco vel primogenitus. Bochora dilectus meus vel primogenitus meus. Bochoru primogenitus vel dilectus meus. Bocra pollex eorum vel in medio eorum. Bon pollex vel in medio. Boni pollex meus vel in medio mei. Bonni idem. Boon digitus vel in medio. Booz in quo robur vel in quo virtus seu in ipso fortitudo aut ipse in fortitudine. Borith fedus vel pactum. Boses absersus vel absersio seu ipse florens aut in ipso floruit. Bossor angustia succrescens vel tribulatio fervoris. Bosor tribulatio vel in angustia sive carnes vel pellicea. Bosora tribulans eum vel in angustia eius sive caro eius annuncians ei. Bosor caro vel annunciatio sive tribulans me sive in angustia mea. Bosra in angustia vel in tribulatione. Bubastus os experiens vel labium experimentis. v. post b. Bugaeus excelsus vel sublimitas. vel gener vel gemmas. Buna veniens sedens vel veniens sessio. Bunos veniens sedes vel collis putiorum. Busa confusio vel ignorantia. Buz despiciens vel contempnens. Buzi contempnens vel despectus sive despexit me aut contemptibilis mei. Buzites despectus vel contemptibilis. Post b. sequitur c.

Caalaha veloces. vel veloces subauditur venerunt vel collia venit aut collie advenerunt. Caath patientia vel patientia. Caath dolens. vel dolatat seu conterens aut dentes molares. Cabalaam percepit vel percipientium. seu perceptatus aut percipitabit. Cabaroch memoria vel sepulcrum. Cabaroch memoria mea vel sepulcrum meum. aut sepulcri vel memorie plaliuno. Cabaroch attavia memorie desiderii vel sepulcri concupiscentie. Cabasam congregans eos vel collecta eorum. Cavatcha qui gaudium vel qui electum. Cadmare vel principium. Cademoch mare mortuum vel principium mortis. Cadas translata vel fons iudicii. Cades sancta vel mutata sive mare tollens aut principium plasmationis

Cadesa transferens eam. vel fons iudicii eius. Cadesa sanctum vel sanctitas eius sive mutata ei aut principium plasmationis eius. Cades barne sanctitas motionis. vel sanctitas electe mutationis. Cadesim commutati vel effeminati. Cadmum mare rubrum vel mare antiquorum ipsum antiquum quod sive sit in eo mirabilia. Cadmantes. vel tenebre. quod nos per litteras q. z. u. quadrantem dicimus. Caph incurvans vel incurvatio. Caph vola vel palma sive manus. Caphartha via ad pinguedinis vel villa consolationis. Capharsamala manus sustentans vestimentum. Caphercheca manus vel operatio perfectionis vel operatio vigilantis vestibulatori. Caphira comparatio vel manus dissipata. Caiphas sagax vel investigator. seu vomens ore aut vomitus oris. Caim possessio vel lamentatio sive acquisitus aut acquisitio. Caman possidens ipsum vel lamentatio ipsi. seu acquirens eos aut acquisitio eorum. Canan possidens donum vel lamentatio gratie seu acquirent gratiam aut acquisitio donationis. Caleb canis. vel qui vividus. sive qui cor aut qui omne cor. Caleph idem. Caliatha qui vividus. aut qui omne cor. Calistenes mistura humilium vel consummatio sessionis. Calubi canis meus. vel qui vividus meus. sive qui cor meum vel qui omne cor. Claudi spes tranquilla vel spes tranquillitatis. Claudia idem. Clauchomo loce fletus vel locus fletuum. Camma statio vel resurrectio. Camuchel stans deus. vel resurrectio dei. Camuelite stantes deus vel resurrectiones dei. Camnon statio iniqui. vel resurrectio iniqui. Canna fundus vel calamus seu preparans aut preparatio. florido vero quod nostrum latinum canna de hebrea lingua sumptum est. Canach emulo. vel zelotipia. Candaces commutans vel commutatio. Canden clangor vel recursus seu retinens aut retentio. Capadocia manus tortoris. vel manus exploratoris. sive manus domino redimens aut manus redempta domino. Capadoces manus tortorum vel manus exploratorum sive manus redempti domino aut manu domino. Capparis manus redempta vel manus redempto. sive manus tortoris aut manus exploratoris. Casephe coaggratio. Caph sehel congregans deo vel ecclesia dei. Capthor cappador vel cappadocia sive manus tortoris aut manus exploratoris. Capthurim capadoces. vel manus tortores. sive manus tortorum aut manus exploratorum. Carcha vinis urbis attrectans vel civitas congregatorum. Carchan civitas gratie. vel oppidum donatoris. Carchar investigatio vel investigantes sive oppidum vigilans. Caree calvities vel calviciei sive occurrens ignis. aut occursus igne. Careum decalvans eos vel decalvatio eorum. Cariach urbs muta vel civitas sive oppidum aut villa. Cariachaim perfecte vocata vel perfecte vocato seu villa eorum aut oppidum eorum. Cariachaim villa eorum vel civitas perplosa. Cariacharbe villa quattuor vel civitas quattuor quia ibi sepulti sunt .i. adam et eva. abraham et sara. iacob et lia. ysaac et rebecca. Cariachbaal urbs virorum vel civitas huius seu villa devorans. aut oppidum vetustis. Cariachdeuma villa silens. vel villa silentii. Cariachari villa deficiens. vel oppidum deficientis. Cariachiarim villa silvarum vel civitas saltuum. seu villa deficiens eis aut villa defectionis eorum. Cariachi civitas maris. vel oppidum marium. Cariachsepher villa pulcritudinis. vel civitas litterarum. Carieca civitas prime. vel oppidum patientie. seu villa dolentium. aut civitas dolatorum. Carie calvus vel calvicium seu occurrens ignis. aut occursus igneus. Carioch occurrens signum vel occursus igneus seu calvus sedens aut calvicium tale. Carich occurrent signum aut occursus igneus. Carmelus mollis vel tenellus seu cognoscens circumcisionem aut scia circumcisionis. Carmelite molles. vel tenelli seu scientes circumcisionem aut cogniti a circumcidentibus. Carmi vinea mea vel cognitio mea seu aquam agnoscens aut cognitio aque. Carmite vinee mee vel cogniti mei sive agnoscentes aquas aut cognitiones aquarum. Carnaim cornua vel defensiones seu consedens fluctum aut divisio commotionis. Carino cornua vel defensio. Carnion cornu iniquum vel defensio inutilis. aut consedens merentes aut divisio murmurantium. Carmel mollities vel tenetitudo seu cognoscens circumcisionem aut scia circumcisionis. Carmelite molles. vel tenelli seu scientes circumcisionem. aut cogniti circumcidentibus. Carpum tenentem clave vel cognoscentem

perspicue. Carthago scrutatio vel consummatio seu urbs meditans aut civitas sollempnis. Carthaginenses scrutantes vel consummati seu cives sollempnes aut urbane meditantes. Carchan perfecta vocatio vel vocationem perfecit seu urbis principium aut civitatis. Cartus perfecte vocatus vel perfecta vocatio quod apud nos melius effertur per q litteram ut dicatur quartus. Casata summitas domini vel principium domini. Casiondure fortes vel duri fortitudine seu summitas nutritus aut principium murmurationis. Caspia summitas liberantis dominum vel principium liberalitatis domini. Casphor summitas libans montes vel principium libalis vastitudine. Casia summitas dei vel principium domini. Casim summitatis vel principium seu summitas eorum aut principium eorum. Casir messis vel missis seu summe vigilans aut principium vigilie. Casis summitas viri vel principium assumptionis. Cathar mors pecti vel conforians tempora. Catheth mordens vitam vel congregans pariete. Cauda clangor robustus vel pacia fortis. Caye prima vel principium clementia sive bucina ex isto hebreo ut esse tractum nomen latinum. Cedar meror vel tenebre sive meriens aut tenebrosus. Cedemoth antecedens prius sive orientalis aut oriens. Ceden oriens vel orientalis. Celet antecedens vel orientalis. Cedma antiquior vel antecedens sive orientalis aut oriens. Cedmonei antecedentes vel antiqua tristicia seu priores aut orientales. Cedmihel oriens deus vel antecessio dei. Cedron tristis meror vel inutilis dolor. Celatha congregatio vel ecclesia venit. Cephas petens vel firmitas syrum est non hebreum. Cephira expiatio vel manus dissipata. Cephiram expiant vigilem eius vel manum dissipatam suscitans. Cela ad scindam iacta vel suscitans eam sive tollens sublimes aut sustollens semetipsum. Cellata vox domini sive tollens sublimis dominum. Celasitham vallis gigantum vel humilitas fortium. Celeab vindicans patrem vel vindicatio patris. Celeia vallis domini vel congregatus domino seu vindicans dominum aut vindicatio domini. Celeon vindicans dolorem vel vindicatio iniquitatis. Celesitia vindicans a causa vel vindicatio sublimitatis. Celethi occidentis vel exterminatio fortitudinis. Celeuma antecedens vel orientale. Celita quasi viridis vel eternum veniens. Celmo vallis robusta vel congregatio. Clemens reclamatio vel otionator. Cleophas actionem inscendens vel congregationem inscendens. Cleopatra congregans agnitos vel cognitione dissolvens. Cemihel oriens deo vel antecessio dei. Cenna zelotes vel zelotipi. Cenetras possidens sectatores vel possessio sectator. Cendebeus zelotes sufficiens ad intellectum vel zelotipus habundans intelligens. Cenereth signatum cithare vel qui lucerna. Cenereth qui lucerne vel signa cithararum. Cenez zelotipus vel zelotes sive possessor contemptus aut possessio contemptibilis. Cenezi zelotipi vel zelote sive possessores contempti aut possessiones contemptibiles. Ceni est meum vel etiam meus sive nidus meus aut possessio mea. Cepsam ecclesia vel congregatio. Cepsam congregans eos vel narratores. Cerets occidens scutum vel exterminator plasmationis. Cerethi occidentes vel exterminatores. Ceteus tenebrosus vel tenebrascens. Cetera vocata vel vocatio consummata mixtum sirum et hebreum. Ceteros vocati vel consummati vocatione. Cetenses vocati vel vocationo consummati. Cesar possident principes vel possessor principatus. Cesarea possessio principis vel possessio principalis. Ceselethaor possessa principi lucis vel possessio lucis advenientis. Ceselethaor possessa principi lucis advenientis. Ceston durus fortitudine vel durities fortitudinis. Cechreus fixus vel abscisus sive confractus aut finis excessio. Cechim fixi vel abscisi sive confracti sive fine excedentes. Cechimoth figens tempus vel abscidens regionem seu confracta tempora aut insania regionis. Cethron tenebre vel thimiama. Cethorim tenebrans eos vel thimiama eorum. Cethura iuncta vel copulata sive thimiama offerens aut finem excedens lumen. r. p. c. Cilicia cetus vel luctus sive assumptio aut vomitus est. Cina lugens vel luctus seu possidens aut possessio. Cinani lugens eos vel possidens eos sive luctus eorum aut possessio eorum. Cinei luctus vel possessio. Cinei lugentes vel possidentes. Cinoth lamentatio vel lamentones seu lugens tempus aut possidens regionem. Cinus luctus vel possessio quod apud nos melius effertur per q litteram

ut dicatur quirinus. Cyprus meror vel tristitia. Cyprus meriens vel tristis. Cypriates merens principes vel tristitia principis sive hebreum et grecum mixtum. Cyrus hereditatis vel hereditator. Cyrinus heres vel hereditas quod apud nos melius effertur per q litteram ut dicatur quirinus. Cyrene hereditatis vel hereditatio. Cyrenei heredes vel hereditates. Cyrenenses hereditas vel hereditates. Crispus sciens vel cognitio. Cyt vir vomens vel durus. Cyson durus iniquus vel iniquus vomens dolorem. Cyson letificans eos vel durities eorum sive impegimus eos aut vomitus murmurationis. Ctim amentes vel stupentes sive mirantes aut admiratio. Ctim asteri vel plage consummationis. o. post. c. Coph vocatio vel conclusio sive auris aut excussio. Cohath mordentes vel congregati sive morsus aut congregatio. Cohila invectans vel invectatio. Cohilaam invectans populum vel invectatio populi. Colo excussio vel postulatio sive postulans aut excutiens. Colaia vox seu vocis factio seu vox domini aut vox dominica. Colaia vox videntis vel vox fortitudinis. Colonia vox eorum vel vexatio eorum. Colonienses voces eorum vel vexationes eorum. Colosi voti fere obediens vel voti fere obedientia. Colosenses voti fere obedientes vel vocis fere obedie. Colozai vox formatrix vel factio ducationis. Coloes omnis vel conclusio sive investigantes aut consummatio. Condimens cyphus vel phiala. Corban donum vel oblatio. Corbana donum eius vel oblatio eius. Corbanan donum gratie vel oblatio gratificationis. Cornelius intelligens circumcisionem vel intellectus circumcisionis. Cosam divinans vel divinatio seu divinans eos aut divinatio eorum. Cur gelu vel frigus. u. p. c. Cus durus vel vomens vir. Cutha binum vel duplicitas. Cuthei duplices vel in binio. Cuba canis vel latrator. Cubai canis meus vel latrans in. Ucuch simplicem c litteram i. sine aspiratione lecta sunt principia nominum. Quicumque sequuntur aspiratione addita i. per chi grecum legenda sunt. Sciendum tamen quod hebreus sermo non habet chi litteram sed nomina que apud nos per hanc leguntur apud eos scribuntur per beth que duplici aspiratione profertur. Chabol qui gemen vel qui gemmans. Chabon qui intellectus aut qui est intelligentia. Chabonim liba vel crustula seu qui intellectus aut qui intelligentia eorum. Chabonim manus spinarum vel acervus spinarum sive separantes aut separantes. Chabor coniungens vel incantator sive coniunctio aut incantatio. Chabul displicatum vel indignatio. Chabri qui gravitas vel qui electio. Chacon sculpens vel sculptura. Chaltar fortis vir vigilans vel robusta viri sustentatio. Chalal concessa regio coniunctionis vel concessio regionis fertilitate. Chaleath pascens vel nutriens sive pabulum aut nutrimentum. Chalad pascens matrimonie aut consummatio testimonii. Chalamach omnem fortitudinem huius vel omnis fortitudinis similitudo. Challamar omnem amarum vel omnis amaritudo. Challamath omnis est vel consummavit sive consummatus aut consummatio. Chalanne dei vel omnes sive omnis nos aut consummatio firma. Chaleal pascens vel nutriens sive pabulum aut nutrimentum. Chaldea quasi fera vel quasi feritas sive quasi demonium aut quasi mamilla. Chaldei quasi fere vel quasi feroces seu quasi demones aut quasi mamille. Chale concessa regio vel concessio regionis. Chaleb canis vel quasi in corde sive quasi cor aut quasi omne cor. Chaslech idem. Chaselii congregans regio eos vel concessa regio eorum. Chalphi congregans regionem erroris vel concessio regionis illaqueante. Cham callidus vel calliditas sive calor aut calliditas. Cham singens vel reditus sive necessitas aut necessitatibus. Chamaal fidelis communicatio vel similitudo despectionis. Chamam fidelis vel fidelitas seu fidelis populo aut fidelitas populi. Chamaan similis vel fidelis donio aut similitudo gratificationis. Chamoam fidelis populo vel similitudo eorum. Chamon surgens dolor vel callidus meror seu calliditas iniquitatis aut necessitas murmurationis. Chamos congregans vel congregatus sive quasi attrectans aut quasi attrectatio. Chamuhel callens deo vel callidus dei sive dei necessitas aut dei resurrectio. Chamuelite calentes deo vel callidi dei sive deo necessitas aut deo resurgentes. Chamul calefactos vos vel calefactio vestris. Chamul surgens dolor vel necessitas parturientis seu calens dolor

aut calliditas parturientis. Chana zelus vel emulatio seu possedit eos aut possessio eorum. Chanaan suspirans vel motus eorum sive humilis aut negociator. Chanaan zelus ipsorum vel emulans populum sive possidens ipsos aut possessio ipsorum. Chanaan possidens domum vel emulator gratie. Chanaan erubescens vel revulsus sive quasi movens aut quasi respondentes. Chanan pauperes vel negociator sive possidens domum aut emulator gratie. Chanana humilians eum vel negocians ei seu possidens domum eius aut emulator gratie eius. Chananeus possidens vel possessio. Chananeus emulator vel zelotes sive separatus aut negociator. Chananei possidentes vel possessiones. Chananei zelotes vel emulatores seu separati aut negociatores. Chanani humilitas vel ipse pauperes sive mutabilis. Chanani pauperes mei vel negociatores mei sive possidens domum meum aut emulator gratie mee. Chananei humiles vel possidentes seu zelotipi aut emulatores. Chapsael congregans deo vel esse dei. Characha ira furentis vel foramen transibile. Charada exercitus vel castra filiorum. Charalla civitas laudis vel oppidum laudationis. Charan ira vel foramen seu furibundus aut irascibilis. Charrani fodiens eos vel effusio eorum. Charran ira vel ira sive furor aut foramina. Charchath investigans vel investigatio ipsius. Chareth divisio vel concisio sive cognitus aut cognitio. Charmanos agnitus congregatus vel agnitio quasi aruitum. Charmim vinea grata vel cognitio aque. Charsena furor habundans vel occursus angustie. Chartha perfecta vocatio vel perfecit vocationem. Charthan perfecta vocatio domini vel perfecit vocationem gratie. Chasaloth spes eorum vel qui perplantes. Chasbi calix meus vel immola me sive calix meus vel immolatio mea. Chasbon calix meroris vel immolatio iniquitatis sive calix murmurans aut immolatio murmuris. Chased quasi complantes vel quasi plantes. Sunt vero ipsi chaldei mutato nomine. Chaselon spes eius vel sperans in eum. Chaselon fortis duricia vel fortitudine duritie. Chaseth messor vel messio seu dure fortis aut durus fortitudine. Chasphim immolans ei vel calicem immittens. Chaslon spes eius vel sperans in eum. Chaslonim consummatio vel omnis dolor sive incendens aut incendium. Chaslon scelus vel tristitia sive precitus aut precatio. Chasbrimdam vel iniquitas. Chasiph fictio vel mendacium. Chebron coniugium vel incantatio seu videns sempiterne aut visio sempiterna. Chedel signum pauperis vel scia tabulae. Chelbon lactea vel albentes. Chelcia pars domini vel percipiens dominus est. Chelian incendium domini est vel consummatio domini est. Chelion incendium vel consummatio. Chelmath pars domini vel donatio patria. Chelon abusio vel consummatio sive omnis dolor aut vexatio eorum. Chelud signum declinans vel sciencia vitalis. Chenne quasi cithara vel quasi lucerne. Chenereth signum cithare vel quasi lucerna. Chenereth idem. Chenneroth quasi lucerne vel signa citharum. Chennor cantico vel cithara seu agnitum luminis aut agnitio luminis. Chereloth visio signi vel inedia signum. Cherethim disponentes eos vel disponens eorum. Cherthoro cogitatio auferens aut cogitata ablatio. Chermel mollis vel tener sive agnitus tener aut cognitio circumcisionis. Cheros glacies vel solitudo. Cherub sciencia multiplicata vel sciencie plenitudo. Cherubim innumerata pictura vel scientia multiplicata sive sciencie plenitudo aut quasi plures scie vel in medio. Chesion pregens vel precatio sive scelus aut tristitia. Cheslium vel cheslum consummatio vel omnis dolor sive incendens eos aut incendium eorum. Cheth pertinens vel percussio. Chethchaurch signum insanie vel fortitudo iniquitatis. Chethlis percussa generatio vel percutiens generationem. Chethim signati vel metiti seu formidantes insanientes. Chidon scutum vel clipeus. Chiphara expians vel expiatio sive catulus eius aut manus dissipata. Quod autem diximus catulum leonem sicut quem greci dunge vocant dumenon vocatur. Chilab vindicans patrem vel vindicatio patris. Chilil robustus vel fortitudo. Chisloth stulti signum vel stultitie designatio. Chim vindicans vel vindicatio eorum. Choa ecclesia vel congregatio. Choadad maximum vel principium. Chobal conrumpens vel conrumpatio. Chobar gravitudo vel terra electorum. Chod elhod carthago vel carthaginenses. Chodnaser capiens plasma vitium vel captura viri plasmans. Chodorlagomor quasi generatio manipuli vel quasi huius decoris manipulum. Chodorlaomor idem. Choelech ecclesiastes grece vel concionator latine. Chomarim editui vel iannitores.

homor lacessens. vel prouocans. siue lacessiones aut prouocationes. Chonenias preparatus dno. vel preparatio dni. Chobar decaluans prius. vel caluaria prius. Chore clamans uel clauus siue glacies aut caluicium. Choreb ardor vel siccitas siue corruens aut solitudo. Choreb misa vel massa. siue temptans aut temptatio. Choreus ira. vel lib. siue farinatus. aut de foramine. Chorrei libi. vel iracundi. siue farinati. aut de foraminibus. Chorrethi disperdens. vel dispersio. siue dissipans aut dissipatio. Chori clauus meus vel clamans. seu caluicium meum. aut glacies mea. Chorithe glaciosi mei aut clamantes mei siue caluicium. aut caluicia mea. Chorrei farina. vel farinatus. seu foramen aut foramina mea. Chorinthus urbanus. vel oritur ipse. seu conuersatio eorum aut administratio rei publice. Chorinthii ciues. vel administrantes. seu ... tiones eorum aut publici administratores. Chorographia regiones descripte. vel regionum descriptio. Chorozaym hoc secretum michi. vel hoc ministerium meum. Chorozaim idem. Chos calix vel potatio. Chosi calix meus. vel potatio mea. Chosam calix donatus. vel potus consilii. Chouum conglobans eos. vel congregatio eorum. Chozbi iniquitas. vel mendacium. Chozabech iniquitas domus. vel mendacii habitatio. Chub grauitas. vel condempnatio. Chun peruiens. vel perussio. Chus ethiops. uel tenebrosus. Chusai nigredo. vel tenebrositas uultus. vel deuorans. Chusan tenebrauit eos. vel nigredo. Chusan tenebrans dominum. vel nigredo grauitationis. Chusamasadaym tenebrosa iniquitas. vel nigredo. Chusi niger meus. vel tenebrosus meus. Chusi secretum. vel silencium. siue archanum. aut profunditas. Chuzi duricia ista. vel tenebrosus iste.

Daba cliuus. vel peluuium. Dabasi cliuus. c. sequitur. D.
Dabi cliuus meus. vel peluuium meum. Dabach cliuus. vel peluuium. Dabachi oraculum vel loquela. Dabbereth oraculum fontium vel locutio puteorum. Dabreiamin paralipomenon grece. uerba dierum latine. Dabir loquens vel loquela. siue loquens deo. aut oraculum dei. Dabira loquens ei. vel loquela ei. siue loquens ei deus aut ciuitas litterarum. Dabri loquens vel uerbum. siue oraculum aut eloquium. Dachar compungens vel compunctio seu compungentes aut compunctiones. Dadan iudicans vel iudicium siue solitarius aut fraternitas eorum. Dadea fortis malicia. vel iudicium maledictionis. Dadei fortes maligne. vel iudices maledicti. Dafhca adhesio. vel remissio. siue adherens aut pulsatio. Daphnen pulsans ... vel adhesio fontis. Daphnim signum optimum. vel signi optatio. Dagan triticum. vel frumentum supplicium donatur. aut piscis gratificatur. Dagon piscis meroris. vel piscis tristicie. seu piscis iniquitatis aut piscis inimicus. Daias fortis dno. vel pauperculus dni. Dalaias hauriens dno. aut pauperes dni. Dalaiau hauriens dno. vel pauperes dni. Dalan egens pauper. vel egena paupertas. Dalila situla vel paupercula. Dalmana grandis egestas. vel magnitudo egestatis. Dalmatica grandis egestas. vel magnitudo paupertatis. Dalmanutha situla quo pauper vel paupertas requiescens superius. Damar sanguis vel sanguineus seu sanguineum aut sanguine. Damam silens capud. vel silencium capitis. Damasc sanguinis sacci. vel sanguineus saccus. Damasc sanguine bibens. vel sanguine propinans. siue sanguinis potus. aut sanguinis osculum. Damasceni sanguinum sacci. vel sanguinum oscula. Damasceni sanguine bibentes. vel sanguinem propinantes. siue sanguinum potatores. aut sanguinee potationes. Damna causa. vel iudicium. seu silens silentium. Dan causa. vel iudicium. Dana causa ei. vel iudicium ei. Danite iudices. vel cantores. Daniel causa dei. vel iudicium dei siue iudicans deo. aut iudicauit me deus. Daram auster vel affricanus. Dardahe generatio cognita. vel generatio cognitionis. Darius ferens vel angustias. Darom affrica vel plaga australis. Darona idem est. Dasem frenum. vel retinaculum. Dathan donum eorum vel donum sufficiens. Dathemam donum formidolosa. vel donum sufficientiam accipiens. Dauid manu fortis. vel uultu desiderabilis. Debalaim delectans celo. vel delectatio celaris. e. post D.
Debbaseth apes defecans. vel eloquentia defecata. Deblatam palata. vel obprobrium quod simone deblatha iouis ciuitas interpretatur. Deblataim palate. vel opprobria. seu palate eorum aut obprobria eorum. Debelaim delectans se celo. vel delectatio celaris. Debelathaim latera massa quas solent compingere de recentibus ficus quas hebrei deblath nuncupant. Debera idem. vel ursum timens.

Deberath idem. Debir loquens. vel loquela. siue ursus timens aut ursi timor. Debon sufficiens ad intellectum. vel habundans intellectus. Debongad sufficiens ad intellectum temptationis. vel habundans intellectus accinctus latrunculum. Debbora apes. vel loquax seu eloquens aut eloquencia. Decla adherens. vel pulsans seu remittens aut remissio. Deda plantata vel palmata. seu subtilitas aut plantatio. Dedan hoc iudicium. vel tale iudicium. Dedem generatio eius vel generatio eorum. Dephea pulsans vel adherens. siue pulsatio aut remissio. Delaia hauriens dnm. vel pauperculus. aut sanguineus dni. Delean egestas. vel egestates. Delebam egens. vel egestas eorum. Deleth tabule. vel tabula seu pauper. aut ianua. Delphon pauper factus vel egenus contemplator. Delo ianua vel paupertas. Delthi pauper egenus. vel paupertatis egestas. Demas silens. vel tacens. siue silencium. Demetrius nimium prosequens vel uehementer innectens. seu fortis ad prosequendum. aut robustus in uirga decore. Demna causa. vel iudicium. seu silens aut silentium. Demophon silentium subiti meroris. Demon sanguine meror. vel sufficiens iniquitas. Demonium sanguineus meroris. vel sufficiens iniquitas eorum. Denaba iudicium ferens. vel iudicium afferens. Dennaba idem. Dennahaba causa prius. vel silencium firmitatis. Derben loquens. vel filius generationis. Derbens loquens ... loquax vel generatus. Derthon loquela peruiens. vel generatio perussionis. Desan fortis elephantus. vel fortitudo elephantis. Dessan fortis dignitas. vel pinguedo eleuationis. Desech murus. vel initio siue pariens aut calcatio. Deson fortis papilla. vel calcauit eos. sirò simone hebrice. aut pinguedo interpretatur. aut quis. i. famula holocaustorum. Deuhel agnoscant dnm. vel agnoscetur deus.

Diabolus defluens. vel deorsum currens aut deus. i. post D.
Criminator. vel clausus in ergastulo. Diaphanes illuminans. vel diluculum. Diana egritudines suscitans vel egrotationum suscitatio. Diapsalma pe... vel semper sancti cessatio. seu amen. aut fiat. quod autem sermone interpretatur notum disiunctio. Dibon sufficiens ad intellectum. vel habundans intellectus. Dibongad sufficiens ad intellectum temptationis. vel habundans intellectus accinctus latrunculum. Dimaon sufficit eis dolor. vel sufficiens eis meror. siue sufficientia murmurationis eorum aut sufficientia iniquitatis eorum. Dimona sublimitas. vel satis numerans ... vel iudicium istud. Dinei iudices hii vel causa dierum istorum. Dionisius diiudicans. vel uehementer fugiens. Dioscori pulchri ad tegendum. vel pulchre contegentes. siue gemini castores. Dioschorus pulchre contegens vel pulchre ad tegendum. Diospolis abiciens. vel abiectio. Diotrepes speciosus insulsus. vel decor insaniens. Disan fortis elephantus. vel fortitudo elephantis. Dison eius. vel pinguedo siue fortis papilla. vel calcatio eius. Disme ad occidentem. vel occidentalis pars quercus. vel ilex. Doph commotio siue sollicitus. aut solitudo. o. post D.
Dodanim patruus vel patruelis. Dodan patruus dno. vel patruelis dni. Dohec motus. vel mortuus. siue sollicitus aut sollicitudo. Domim rubeus vel ascensus rufus. Domma silens. vel silentium. Don iudicium vel iudicator. Dor natiuitas. vel generatio. Doram generans proles. uel generatio prolis. Dorchas capra. vel damula. Doda natiuitas. vel generatio desiderabilis. Dorimum generatus ecclesie. vel generatio exaltata. Dorix genitus furor. vel generationis incolatum. Dorum generationes ecclesie vel generationum exaltatio. Dothapher natiuitas adueniens humilis. aut generatio peruiensis uenientis. Dositheus calcatio stupida. vel unctione formidans. Dothaym pabulum vel uiride eorum. siue sufficiens defectio aut sufficientia defectionis. Dudi solitarius. vel fraterculus. v. post D.
Dui decus vel pulcritudo. uel decorans dnm. vel pulcritudo dei. Duma tacens taciturnum siue gaudium plenitudo. Durech loquax vel uerbum. siue loquens. aut uerbo... Durim pulcritudo vel loquela siue loquens prophetis aut pulcritudo eorum. Dusilla generis pusilli. post D. sequitur E.
Ebal uallis uetus. vel uetus uorago. seu uallis deficiens aut aceruus lapidum. Ebrona transiens. vel transitio siue transcendens aut transgressio. Ebrona incantator vel incantatio siue augurium aut uisio sempiterna. Ebroni transiens me. vel transitio mea siue transcendens mea. aut transgressio mea. Ebroni incantator meus. vel incantatio mea.

siue augurium meum. aut uisio sempiterna. Ebronite transeuntes me. siue transitus mei aut transgressiones mee. Ebronites incantatores mei. vel incantationes mee seu augurati mei. aut uidentes spine. Edaa ornata vel uoluptuosa. Edema uoluptas eius. vel deliciose ornata. Edemim uoluptates deliciose. vel ornata diuiciose. Eden uoluptas. vel ornatus. siue diuicie aut deliciose. Edenna uoluptas plena. delicie pulchre. seu ornatus pulcher aut diuicie pulcritudinis. Eder uoluptas uigilie vel ornatus pulcher. diuicie effuse. aut deliciose resurgentes. Edes delicias tollens. vel uoluptuosa plasmatio. Edissa delicata mulier. vel uoluptuosa assumptio. Edna uoluptuosa pulcra. vel ornamentum pulcritudinis. Ednas ornamentum tollens. vel diuitiosa plasmatio. siue delicatus serpens. aut uoluptuosus coluber. Edom rufus vel fuluus. siue terrenus aut sanguineus. Edoma rufa vel terrena siue rubens aut sanguinea. Edrai inundatio pastus mei. vel inundatio pastus mei. Edraim inundatio ... vel natiuitas pessimorum siue pastorum defensio aut inundatio pabulorum eorum. Effraim crescens. uel auctus. siue augmentum aut fertilitas. Effraimithe augentes vel aucti siue fertiles aut crescentes. Effrata uidens vel frugifera. seu fertilis aut puluerulenta. Effrem auctus. vel crescens. seu fertilis aut fecunditas. Effeta adaperire. vel adapertus sis. Effron puluis meroris. vel puluis inutilis. seu puluis eorum aut uisio iniquitatum. Effa mensura vel effundens. siue resoluta aut resolutio. Effai mensura mea. vel defectio mea. siue effundens me aut dissolutio mea. Effarach dissolutio umbraculi vel effusio uisionis consummate. Effra uidens. vel frugifera seu fertilis aut puluerulenta. Effrata idem est. Effratei fertiles. vel frugiferi. siue uidentes aut puluerulenti. Effrenens effundens decorem. vel dissoluens ymagines. Effer mensura consurgens. vel effusus uigilus. seu solutus pellicens aut resolutio. Effrerite effusi uigilus. vel mensure consurgentes. siue dissoluti pellicere. aut resoluentes consurrectionem. Effremesta mensura effundens uarietatem. vel consurrectio dissoluens uarietatem. Ephesim consilium meum. vel anima mea. seu finis eorum. aut uoluptas mea in ea. Ephesus uoluntas mea in ea. vel anima mea in eis. seu fines eorum aut consiliatores mei. Eff... fecunditas. vel augmentatio. Ephi mensura trium modiorum. vel tres modii mensurati. Ephod superindumentum vel superhumerale. Epsiba mensura rectitudinis vel uoluntas mea in ea. Egbathan sollempne mandatum humile vel leta domus uisionis. Egbathanis sollempne mandatum humilis uiri. vel leta domus uisionis assumpte. Egeus letus vel sollempnis. Egiptus tenebre vel angustia. siue tribulatio coangustans. vel tribulationis coangustatio. Egiptiacus tenebrosus. vel angustiatus. siue tribulatione coangustatus aut coangustatione tribulatus. Egla uitula vel iuuenca siue sollempnis vel festiuitas. ipsa est michol uxor dd que genuit ei egeechimam eiusque partu occubuit. Eglaim uitule vel iuuencule siue sollempne eis. aut festiuitates eorum. Eglon uitulus meroris. vel iuuencula iniquitatis. siue sollempne murmur. aut festiuitas mutilata.
Ela maledicta vel ipsi. seu terebintus. aut arbuscula. Elaath ad solum. vel ad solitarium. siue ad unum. aut maledicto peccati. Elada dei sinus. vel dei testimonium. siue maledicto fortis. aut terebintus desidabilis. Eladda ad scientiam. vel ad ascensum. siue laus seruitutis. aut dei scientia. Syro autem sermone interpretatur sic hanc. Elade ascensio uel ad ascensum seu dei seruitus. aut maledicto testimoniorum. Elam orbis. vel seculi siue postes. aut supliminare. Elabi uestibulum aut comparatio seu despiciens aut oppositio.
Elas maledicens ipse. vel faciens operationem. Elasa operatio. vel ad faciendum seu laudem faciens. aut laudabilis plasmatio. Elasa operatio vel ad faciendum. siue deus sustollens. aut dei plasmatio. Elasar hanc separans. vel hoc separo sine dni declinans. aut dei declinatio. Elasar laudans carcerem. vel laudans carceratum siue laus excellencium aut laudans plasmatorem. Sustentantes. Elath unum vel unitas siue solitarius aut solitudo. Elath auliones. vel terebintus. siue deo peccans. aut maledicens ipse peccator. Eliane applicans vel persecutio. siue applicabitur. aut persequitur. Elbon

deo fortis. vel robustus fortitudine. Eleham pars eorum vel testimonium eorum. sive surgens aut dei vectis. Elehi pars eorum vel testimonium eorum. sive dei portio aut dei possessio. Elechat portio vel portiuncula seu portio temporis aut portiuncula pectoris. Elehese advocatio vel advocata. Elehesens advocans vel advocatus. Elehesi advocatus meus vel advocatio mea. Elsea ad sellam vel de sella. Eleale ascensio vel ascensionem. Eleaman dei mei decor eius vel dei mei pulchritudo. Eleazar deus meus adiutor vel dei mei adiutorium. Eleazarus deus meus adiutor consilii vel deus meus adiuvans festinanter. Elech deus pater vel dei paternitas. Elech portio vel portiuncula. Elechi de portiunculae vel portiones. Eleccendemis vel ascensionis sive ascendens vel ascensio. Elel laudans vel laudatio. Elem postes vel sella seu vestibulum aut semper luminare eorum. Elama postis eius vel selim eius sive deo calens aut deum accipiens. Elemon sancta dei vel ad ascensionem paratus ei. Elenon gratia vel gratiorum. Leon divinitas vel ad laborantes. ipse est mons oliveti de quo dominus coram discipulis ascendit in celum. Elesa ad insulam vel ad faciendo sive sustollens dominum aut dei plasmatio. Eleutherius selin omnes vel spirituum constrictio. Eliab deus meus pater vel dei mei paternitas. Eliaba vana absconsio vel nequaquam absconditus sive deus meus pater eius aut dei mei paternitas ei. Eliachim deus meus resuscitabit vel deus meus frater eorum. Elieada deus meus cognovit vel deus meus audiet vel dei mei scientia aut dei mei testimonium. Eliadem deus meus cognovit vel deus audiet eos sive deus meus sciens aut deus meus testificator eorum. Eliade deus meus cognovit vel deus meus audiet sive dei mei scientia aut dei mei testimonium. Eliam deus meus populus vel dei mei populus sive deus meus mirabilis eis aut deus meus miraculum eorum. Eliasib deus meus fratrum incendens vel deus noster plasmationem convertens. Eliatha deus meus [illegible] vel deus meus veni sive deo meo peccans aut dei mei tempus(?). Elicham deo meo calens vel dei mei callidus vel deo meo surgens aut dei mei vectis. Elien vestibula vel maledicti seu postes aut solummaria(?). Eli[illegible] deus meus novit aut sancta dei mei. Elidad dei mei patruus vel deus meus patruelis. Elidahe deus meus sciet ipsum vel deus meus sciet ipsum vivere sive deus meus novit susceptos aut deus meus novit suscipiendos. Elidelach aeternus emissus geminis vel emissio geminis aeterna sive deus meus sciet portionem aut deus meus novit pruinam. Eliezer deus meus fortis vel deus meus adiutor sive deo meo separatus aut dei mei sanctificatio. Eliphal deus meus mirabilis vel dei mei miraculum. Eliphaleth deus meus dividens vel dei mei divisio sive deus meus mirabilis salvans viventes aut deus meus mirabilis liberans pavidos. Eliam dei mei populus vel dei mei congregatio. Elihaman deus meus donans vel deus meus donans sive deo meo donante aut deo meo donante. Elimas transgrediens vel ad transgressionem ingrediens. Elimelech ad regem vel ad principem sive dei regnum aut deus meus regnator. Elion excelsus vel sublimitas sive dei dolor aut deo mutalis. Eliona sublimis vultur vel excelsus devorator. Elioreb dei mei hiemps aut dei tempestas. Elisa ad insulam vel dei mei salvatio. Elisabeth dei mei saturitas vel deus meus cognovit sive dei mei iuramentum aut dei mei saturitas. Elisaph dei mei specula vel deus meus speculator sive deus meus abscondens aut dei mei absconsio. Elisaph dei mei labium vel dei mei vinculum sive dei mei speculum aut dei mei angustia. Elisaphan dei mei lepus vel dei mei catulus sive dei mei speculator aut dei mei vinculum superius. Elisahe dei mei salus vel deus meus defendit me. Elisama deus meus audivit vel dei mei auditio. Elisame deus meus adiuvit vel deus meus exaudivit. Elisar dei mei adiutorium vel deus meus exaudivit. Elisur dei mei velamen sive pater meus fortis aut princeps vel dei mei velamen sive pater meus coangustans. Elise dei mei salus vel dei mei protectio. Eliseth dei mei salus vel deus meus hic est sive deus salvans iustum aut deus meus salvans pavidos. Elisua dei mei salus vel dei mei protectio. Elisuer deo meo murus vel deo meo continens sive pater meus fortis aut pater meus coangustans me. Eliud deus meus dominus vel deus meus iste. Elmadad dei mei mensura vel dei mei emitatio. Elimelech regnum vel deus regnavit. Elmodab dei generatio vel dei nativitas. Elmodab dei mensuram vel ad invenem eius percipiam. Elmon contempnens vel contemptus. Elmondablathaim contempnens palatas vel contemptus opprobriorum. Elmoni loci illius sive hic aut contempnens me. Elnathan addens vel adiectio sive addentem aut dei donatio. Elnatha dei donatio vel deus datus. Elodeo vel deitas sive exercitus aut exercitus eorum. Elocuparia virtute militum vel opes eorum. Eloi deus meus vel deitas mea. Eloim deus eius vel deitas eorum. Elon exercitum fortitudinis vel exercitatus fortitudine. Elon quercus vel roboreus vel regio aut exercitus fortitudo. Eloth arietatio vel aries sive lignum sive deo redeunt aut dei qualis. Elthabi vana absconsio vel nequaquam absconditus. Elthaci vanus nominis vel nequaquam nominans. Elthecep ferens vel ploratio. Elthecon pretulit vel ploratio eorum. Elthechem pervenit fontem vel ploratio oculi. Eltholech nativitas vel ad nativitatem. Eluan exaltatus vel exaltatio. Eluid gloriabundus vel accipiens gloriam. Eluil dei dolens vel deum parturiens. Emach vallis (m. p. e.) vel profunditas. Emachim valles vel profunditates. Emachuel vallis divina vel profunditas dei. Eman calidus vel accipiens sive calor eorum aut fortitudo eorum. Emath formidans eos vel acceptio eorum sive indignans rigide aut indignator rigidus. Emathi formido eorum vel accipiens eos sive indignans rigide aut indignatio rigida. Emaus mater festinantis vel desiderium consilii. Emma mater vel desiderium. Emman mater desiderans eorum. Emmanuel nobiscum deus vel nobiscum divinitas. Emmaus mater festinans vel desiderium consilii. Emmechasis vallis concidens vel vallis concisionis. Emmer umbrum vel simo sive simotinans aut simotinatio. Emmim horrendi vel populi sive horrendi aut terribiles. Emmim idem est. Emmona calor eius vel accipiens eum. Emor asinus vel asininus sive loquax aut amaricans. Emorim asini vel asinini sive loquentes aut amaricantes. Emoreth mater lux mea vel desiderans desiderium. En fons (n. p. e.) vel oculus. Ena ecce hec sunt vel ecce oculos seu fons ei aut oculus eius. Enach fortis vel potens sive gigas aut terribilis. Enachim fortes vel potentes sive gigantes aut terribiles. Enadda fons acutus vel oculi exacuatio sive fons sufficiens aut oculus testimonii. Enadda idem est. Enaliab fons spontaneus vel oculus voluntarii. Enaddan oculus iudicans vel fons iudicii. Enagallim fons tristitie aut oculus vitulorum. Enai fons meus vel oculus meus. Enam ecce hi sunt vel ecce sunt oculi seu fons eorum aut oculi eorum. Enam nubes vel ecce hi sunt sive fontes eorum aut oculi eorum. Enmarach ecce concepit vel ecce conceptio. Enathan ad dantem vel dona dante sive fons datus eis aut oculus donationis eorum. Enathan dans gratiam vel datus gratia seu fons datus iniquus aut oculus datus visioni. Encenia renovata dedicatio vel renovamina dedicationis. Endor fons solitarius vel oculus subtilis. Endon fons generationis vel oculus nativitatis. Eneas pauper vel miser sive respondens aut responsio. Eneham hi sunt vel ecce hi sunt. Engaddi fons hedi vel oculus temptationis. Engallim fons mundans vel oculus transmigrationis sive fons vitulorum vel oculus transmigrationis. Enganim fons orti vel oculus electionis. Enganim fons ortorum vel oculus electionis eorum. Enihel gratia mea deo vel gratia mea dei. Enoch dedicavit vel dedicatio seu edificans aut cum deo ambulans. Enochite dedicantes vel dedicavit sive edificantes aut cum deo ambulantes. Enon ecce sunt vel ecce hi sunt seu fons robustus aut oculus fortitudinis. Enon cursus mergit vel oculus thoris seu fons tristitie aut fons immunditiis. Enos homo vel desperatus seu inviolans aut violentus. Ensimon fons congregans vel oculus sublimis. Ensames fons solis vel oculus mundans humilia. Epafras (p. p. e.) crescens aut augens seu frugifer aut equus videns. Epafroditon fertile vel frugiferum seu fecundans aut fertilitas. Epafroditus frugifer vel fecundus seu fertilis aut fecunditas. Epinia super luctum vel super lugentia. Epinnei super eum vel supra cinnones. Eprenethon super indutus vel super indumentum. Er vacue factor vel vacuefactio. Erastus frater meus (r. p. e.) videns vel frater unus visio satis absurde vocabulum sugarum. Erech vigil vigilantia vel effusus pretiose. Ergab lapis vel lapideus. Eroch ebrietas vel solitudinis. Erith anathema merentis vel anathema tristitie aut in fame doloris. Erman auferens vel ablatio sive anathema aut [illegible] aut anathematis gratie. Ermen anathema tristitie vel anathematizans mortem. Erobon dolor vel dolor sive in fine eorum aut in facie doloris. Esaan (I. post p.) confirmans vel muniens sive sustollens gratiam aut plasmationis. Esabem ignis in eo vel ignis [illegible]. Esaha confirmo seu munitor vel muniens aut confirmatus. Esahum voluntas mortis vel voluntas fortitudinis. Esai incensum vel insule libatio. Esaron volsitus mortis vel consilium tristitie. Esamma munientis me vel confirmatio mea. Esaongaber voluntas vel iuvenes vel fortis operatio aut consilium confortare tristitie. Esai faciens vel factura. Esai vanus vel frustra sive tubens aut aeternus lapis. Esbaal ignis maritus vel ignea maritatio. Esban ignis in eo vel ignis in [illegible]. Esben venans vel flatus sive ignis vanus aut ignis nectis. Esbon fratris thoris aut cingulum tristitie. Escha contempnent vel hereditans despectionem. Eschaboth ve glorie vel cecidit gloria sive ve gloriosa aut gloriatio hec occasium. Eschain contempnentes vel hereditantes despectionem. Eschol botrus vel ignis omnium seu totus ignis aut totius ignis. Esda misericors vel mundans. Esdod effusio vel incendium. Esdod incendia vel incendentes sive ignis patruelis aut ignis patrui mei. Esdras adiutor vel auxilium sive manus domini aut manus matutina. Esdrelon manus dei vel manus mea deus meus. Esdrim adiuvans merentes vel misericors in iniquitatibus. Esbon cingulum tristitie vel cogitatio mortis. Esel iniquitas vel iniquitas. Esli iuxta me vel iniquitas mea. Esdram prope dominus est vel domino appropinquans est. Esemel gemma vel electrum. Eser plasma vel electio. Esphata fratrum aperiens vel plasmatio regionis. Esli iniquus meus vel iniquitas mea. Esna lavans aut plasmatio laboriosa. Esmona festinans vel festinatio. Esna ignis vel secundans vel edisserens aut edissero. Esrai indigena vel orientalis. Esrihel auxilium dei vel consolatus a deo. Esron sagittam videns vel sagittam visionis sive fortis aut irascens contra iaculo. Esrona atrium eius vel atrium eorum sive atrium tristitie aut atrium iudicantis iudicia. Esronite atria eius vel atria eorum sive atria tristitie aut atria iudicantis iudicia. Estha ignis vel cogitatio. Esthama ignis manens vel cogitatio doloris. Esthamo idem est. Esthamoha ignis manens ei vel cogitatio doloris eius. Estaol ignis gemitum vel ignis parturientium. Estaolite ignee gementes vel ignee parturientes. Esthome cogitans dolorem vel cogitatio doloris. Estahul ignis dolentium vel ignis parturientium. Esthimma cogitans vel cogitatio vel certans vel certatio. Esthemo ignis manens vel cogitatio doloris. Esthemohe femina vel vetus muliebris. Esthon ignis mortis vel cogitatio iniquitatis. Ethai robustus meus vel protectio (t. post e.) mea. Ethia fortis domini vel protectio domini. Ethalon in cunabula mortis vel respondens tristitie. Ethan fortis vel robustus sive fortis eorum aut protectio. Ethay ascendens vel ascensio seu fortitudo aut robustus gratie. Ethanim robusti vel robustorum sufficiens.

Ethel robustus deo. vel perfectio dei. Ethema mensura vel lugens sive timor. aut luctus. Ether formido vel inenarrabilis. Etheus stupens vel formidinis. sive stupido. aut formido. Ethimei vel timuerunt. sive stupor. aut obstupuerunt. Ethim perfecto aut forti. seu fortis eius. aut perfecto eorum. Ethiopia caligo vel tenebre. Ethiopes tenebrosi. vel caliginosi. Ethnici pagani. vel gentiles. Ethiel robustus deo vel fortitudo dei. Eua ue. — v. p. e. vel uita. seu calamitas. aut interiectio inuenientis. Eubolus cogitator. vel cogitatio. Euehodia apprehendens dominum. vel apprehensio domini. Euech est vel desiderat. sive desiderans aut desiderium. Euergethes torcular pessimum vel fera oppressio. Eueus feris vel pessimis. seu ferox aut lapides colligens. Euei feri vel pessimi. seu feroces. aut lapides colligentes. Eufrata frugifera vel puluerulenta seu requiem uidens aut de cinere ueniens. Eufrates crescens. vel frugifer. sive humus. vel puluerulentus. Eufrateus idem est. Eu ue michi. vel calamitas mea. Euiuch ferales. vel feroces. sive desiderium aut desiderium meum. Euil stultus. vel insipiens. Euila dolens vel parturiens. seu stolidus aut principio. Eulath idem est. Euilmerodach stulte amarus. vel insipienter amaricans. Euin iniquitas vel inequitas. seu ue eis. aut calamitas eorum. Eumenis ornans uisceta uiri vel commiscens excepit assumptum. Eunice ornans. vel ornamentum. Eupator ornatos separans. vel commiscens separatos. Eufrathites crescens. vel frugifer. sive humus aut puluerulentus. Eupoleus ornans ore contritos. vel contriscens ora malleatorum. Eutichion ducens intus. vel contriscens deorsum. Eutheces aures vel insulsus. grece aut dicitur fortunatus. Eutichens idem est. Exbathanis sollempne mandatum humile. vel terra donum dextionis. Exasul tibi excedens. vel inutilis excessio. Ezaba propitius vel humilitas mea. Ezaban propitius inimicus vel humilitas mea. Ezalo uidens vel uisio. Ezaro uidens sursum. vel uidens in superioribus. Ezeato uidens futurum. vel fortis testificator. Ezechia auxilium vel confortatio. Ezechias auxilium domini. vel confortauit me dominus. Ezechiel auxilium dei. vel confortauit me deus. Ezel uidens dominum. vel fortitudo dei. Ezer auxilium vel fortitudo sive separatus aut sanctificatus. Ezra uidens dominum vel fortitudo domini. Eziel uidens dominum vel fortitudo dei. Ezion uidens dolorem. vel uidens iniquitatem. Ezri sanctificans uigilem vel fortitudo uigilie. Ezriel semen domini. vel auxilium dei sive auxilium dei cum auxiliator est a deo. Ezrai seminans me. vel atrium meum. Ezrattes meum vel seminator meus. Ezrat auxilium vel seminator. Ezrael semen dei. vel auxiliator deus. Ezri semen meum. vel auxiliator meus. Ezricham semen meum surgens. vel auxiliator meus necessarius. Ezriel semen meum deo. vel auxiliator domini. Ezro semen eius. vel atrium eius. sive auxilians eum aut auxiliatus. Post e. sequitur f.

Face aspiens. vel oris assumptio. Facee idem est. Faceia aspiens domino vel os assumens domini. Faceias idem est. Facee aspiciente domino vel assumens ei. Facuo uisitans vel uisitatio. Fada redemptus. vel redemptio. Fadai redemptus meus. vel redemptio mea. Fedaia redemptus domino vel redemptio domini. Fadassur ualuatus. vel redemptio fortis. seu redimens angustiatos. aut redemptio acerbitatis. Fadassurte uallati. vel redemptio fortis seu redimens angustias aut redemptiones acerbitatum. Fadach redimens corpus. vel redemptio pecoris. Fadaal redemptus a vel redemptio domini. Fadon redimens eum. vel redemptio eius. Fadon redimens mentes. vel redemptio iniquitatum. Fagiel occursio dei. vel occurrens mihi deus. Fagur hiauit. vel os pellicium sive occurrens lumini. aut occurrit incendio. Fahed euidens testis. vel os apertum sive. Falach saluator meus. vel saluatio mea. Falala cadens domino vel occasus domini. Falasa cadens princeps vel occasus carbonis. Fadal cadens conuiuium. vel ruina paupertatis. Faleam cadens populus. vel occasus eorum.

Faleth diuidens vel diuisus. sive diuisit me. aut diuisio mea. Falel cadens deus. vel occasus dei. Falesar cadente principe. vel occasus carbonis. Falleth saluans. vel saluatio sive occasus uite. Falethi saluans me vel saluatio mea. seu occasus uite mee. vel cadens pauore mei. Falthutar cadens princeps vel occasus mutulus. Falon cadens merore. vel casus iniquitatis. Falonites cadens mutuans. vel casus mutalis. Falthi euadens. vel liberatus. sive saluatori meo aut saluationi mee. Falthias euadens a domino. aut liberatus domini. seu saluat me dominus aut salus mea domino. Falthiel euadens a deo. vel liberatus dei. seu saluat me deus. aut salus mea deo. Fallu mirabilis vel admiratio. Fallurche mirabiles vel admirationes. Famuel contemplans dominum. vel facies dei. Fara ferox. vel ferus. sive onager aut ferocitas. Farai glutto vel insatiabilis. sive onager meus. aut ferocitas mea. Faran ferus vel onager sive frugifer. aut ferocitas eorum. Farohamidi ui uires vel dissipauit eum seu denegans uires. aut discooperient eum. Faraonethao denudans principes vel dissipans separatos seu denegans perfectionem aut discooperiens separatorum. Fabat auctor vel succrescens. sive diuidens aut diuisio. Farasim succrescens eis aut augmentum eorum sive diuidens eos aut diuisio eorum. Farathi hiatus. vel hiauit seu hiante me. aut hiatio mea. Farathon hiatus iniquus vel auolans tristicie. Farenath discessio mea. vel intus sagitta. Faret diuidens vel diuisus. sive dissipans. vel uiolentus. Farisei diuisi. vel diuidentes. sive uiolenti aut diuidentes. Farnach discedens a me. vel intus sagitta. Faros uiolentia. vel dissipatio. Farsandatha onager hiidans donis. vel ferocitas eius sufficiens. Farsach onager ceruus. vel ferocitas preuaricationis. Farsachei onager ceruus. vel ferus preuaricatores. Farsim sinuosus. vel sermocinatio. Farida ferocitas uidit. vel gestio iudicantis. Farne ferocitas. vel gestio. Faruum ferocitas vel gestio. Fartace transcendens vel transcensio. sive transgrediens. vel transgressio. Fase transcensio vel transitus. sive transgrediens pristo phase nostrum pascha legitur. Fasea transiens eum. vel transcensio eius. Fasee transgrediens eum vel transgressio eius. Faseth transgressor. vel transgressio sive transgrediens augurium. aut transgressio augurium. Faselida transgressio uitalis. vel transiens edificatores. Faseron transiens montes meroris. vel transcensio iracundie mee. Fasphat aperiens subito. vel donatio assumptionis. Fasga dolatus. vel excisus siue abscisio aut os deleti. Fasor transiens montes vel transcensio iracundie. Fassa transitus ueniens vel transcensio uenientis. Fassur pauor undique vel aperiens acerbitatem. Fathelsima vel plaga uelut est uenit septentrionalis plaga. vel mediana regio. Fathaia elisitra domini vel plaga sive aperiens dominus aut operatio domini. Fathiel euadens a deo vel latitudo dei. sive aperiens deus aut apertio dei. Fathmoab aperiens ex parte genitoris aut apertio de parte genitorum. Fathuel euadens a deo vel latitudo dei. sive aperiens deo aut apertio dei. Fathuret decepta calcatus. vel calcata deceptio sive bucellam confirmans aut bucella confirmata. Fau uel vel subito. vel erectans. vel eructatio. Fe disciplina vel os ab re sive error. aut disciplina. Febeo ore e. post f. corficans. vel disciplina filia. Fadahel redemptio domini vel redemptio dei. Fegor hiauit. vel oris pellis sive os pellicium. aut oris hiatus. Eldas excludens fretum vel exclusio terminacionis. Feleth ruina vel detectio. Feleias saluatus domino. vel mirificus dei. Feleth excludens vel mirabilis seu mirificans aut saluatio. Felethe excludens eum. vel mirabilis ei. Felethy saluans me vel mirabilis mihi. Felecbia saluatus domino vel mirifico domini seu excludens dominum aut mirabilis.

Felchite excludentes. vel saluati seu mirabiles. aut mirificati seu excludentes aut mirificantes. Felix excludens vel saluatus seu mirabilis aut mirificatus. Felices ruinam future. vel timore eius non est latinum sed hebreum. Felmonialmoni ille vel iste locus. sive nescio quis aut nescio quale. Fello cadens merore. vel casus iniquitatis. Fellonites cadens mutuans vel casus mutalis. Felone faciem dei vel faciem meam. Felthi euadens vel liberatus seu salutari meo aut saluationi mee. Felthias euadens a domino vel liberatus domini seu saluat me dominus. aut salus mea dominus. Feglon diuites vel diuisio seu differens vel dissectio. Fenach nutrit. vel innuens. Feninador conuersa gestatio vel conuersio generatio. sive per errorem forarum. vel disciplina manentium. Fenenna conuersa vel conuersio. Femeis nutus. vel abnuens. Feundum disciplina ascendentium vel disciplina ascensionis eorum. Feor os uincturis vel disciplina lumis. Fereteus separatio vel disseminatio seu separans aut disseminatus. Ferezei separantes vel disseminantes seu separationes aut disseminationes. Feros dissipans vel uiolentus seu dissipatio aut uiolentia. Fesin uiolentie angustie. vel dissipatio arbitratus. Fese transiens. vel transcendens sive os. aut odor floris. Fesse idem est. Felga dolatio vel partitio sive oris muti aut oris multi. Fesor os tingtum. vel error future. sive laqueus fortis aut disciplina angustie. Festus ore multorum. vel os multitudinis. vel hoc latinum nomen uiolentius hebraice significatum est. Fesur os acerbum vel laqueus angustie siue errans robustus. aut disciplina directionis. Feth aperiens vel apertio. Fetha aperi. vel aperte. sive aperiens eum aut apertio eius. Fetaste diuidens vel discooperiens. sive os inclinans. vel libere intrans. Fetheia aperiens dominum. vel apertio domini. Fethmoab aperiens ex parte genitoris vel apertio de parte genitorum. Fethora os turturis. vel ore explorans seu bucella linguis aut oris exploratio. Fethrot dissoluens mensuram vel dissolute mensure. Fethusim dissoluens mensuram eius. vel dissolute mensure eorum. Fethuel aperiens deo vel latitudo dei. Fethusim aperiens eum. vel latitudo eorum. Fezrel os meum dei. vel os meum dei. sive os germinans deo aut os discipline dei. Fezroelite ora mea dei. vel ora mea dei. sive ora germinancia deo aut ora disciplinarum. Fiaroth oris nobilium. vel oris nobilitatis. i. p. f. Fichol omnium. vel os omnium. Fiemon oris uictor. vel oris eorum. sive coniunctio aut os agillarii. Figelus certans vel occurrens. Filadelphia saluans herentem domino vel saluans adhesionem domini. Filarces declinans principem. vel declinatio principis. Figelus os principum. vel os perpetuus. Filemon mire donatus vel mira donatio sive os panis eorum aut panis oris eorum. Filetus declinans vel declinatio sive os meum aut caro mea. Filippus os lampadis. vel os manuum. Filippis os manuum vel os lampadarum. Filippenses ora manuum. vel ora lampadarum. Filistea occidit. vel cadens potore. seu ruina duplex aut ruina poculi. Filistiim occiderunt vel cadentes potione seu ruina duplex. aut ruina poculi. Filogolus ore perpetuus. vel os meum ei in ore. Filechor cadens uirga. vel casus lectuli. Fynees os parcens vel os pecoris. sive os requiescens aut oris pepercit. Fynees obmutuit vel os silens. sive os angustiis. aut oris augurium. Fynon os meum inutile vel os meum nepotum ab ore non ab osse. Fisidia os sonans vel oris sonitus seu cognoscens dominum aut cognitio domini. Fisidia os sonans. Fison euerteus vel os pupille. sive os mutatum aut oris mutatio. Frithon subito vel subitanea sine os abissi. vel os profundi. Ftoma subito vel subitanea sive os abissi aut oris profunditas. Fithonissa subito. i. idem proponuntur. Frigia scindens pectora. vel

scissio pectorum. Frigus id est. Frigentes scindentes pectora. vel scissiones pectorum. Fecereth o. post. f. evidentes occidentes. vel operarius extimator. Focerethi evidentes occidens me. vel operarius extimator. Foda sive vallatio vel fortis redemptio. Foeden ore edificans. vel discipline filius. Fogor hians vel hiatus. sive os pellium. aut os pellicei. Foha hadubi unius loci vel vilior. sive sompnus. aut apparebo. Fori evidens vel operarius. Foratha fortis tempore. vel pecoris ferocitas. Forthomim divisio perfecte glorie ipsius. vel divisio perfecta ipsius gloriosi. Fortunatus dividens perfecte. vel divisio porcionis. Foseth dolatio iuste vel abscisio parvorum. Fosgia dolatio vel abscisio sive os mutum. vel os pulvium. Fothiel hic declinans domini. vel hic declinatio dei hadubium non pronuntiatur. Futha labia eius. vel induite eum sive indumento eius vel declinatio oris eorum. Futhaite labia eorum vel induite eos sive indumenta eorum aut declinantes ora eorum. Ful adderent vel adiectio sive cadentes aut ruina. Fum os meum vel os michi ab ore non ab osse. Funihel os meum deus. vel os meum dei. Fur sors. vel urna. Fura frugifer. vel laguncula sive sors eius aut urna eius. Furim sortium vel urnarum. sive sors eorum vel urna eorum. Futh labia vel induite sive indumentum aut declinatio oris. Futihel declinans domini vel declinatio oris dei. Futiphar oris inclinatio vel os inclinans ad dissecantes.

Gaa vallis estus vel vallis Incipit de G. post F. estuans. Gaad abiciens sicut terrenum vel revelata testificatio. Gaal abiectio vel revelo. Gaala abiciens eum vel revelo eius. Gaam abiciens ipsum. vel ustatio ipsius sive vallis estus eorum aut vallis estuans eius. Gaat commotus. vel commotio. Gaatar commota tempestas. vel commotio. Gaba vallis vel preclivium. Gabaa vallis eius vel pelvium eius. Gabaath vallis patrum. vel collis patrum vel. seu vallis testificans. aut pelvium servientis. Gabaad vallis peccati. vel pelvium tale. Gabaira vallis mea vel pelvium meum. Gabao vallis mea alta. vel pelvium sublime. Gabaon vallis meste. sive pelvium iniquitatis. Gabaonite valles mestitie. vel pelves iniquitatum. Gabbath sepes. vel colonus. sive in sepibus aut in colonis. Gabatha collis altus. vel pelvium sublime. Gabathicae colles alti. vel pelvia sublimia. Gabathon collis mestitie. vel sublimitas eorum. Gabae collis sublimis. vel collis sublimium. Gabeles vallis deo festinans. vel collis dominum congregati. Gaber vir. vel iuvenis. vel fortis. Gabitatitudo confusionis. vel alta confusio. Gabli terra allofilorum. vel terra mirantium eorum. Gabriel virtus mea deus vel fortitudo dei sive confortavit me deus aut confortatio mea. Gabriam sublimitas. vel altitudo. Gad succinctus latro. vel accinctus latrunculus. Gad temptatio vel in eventu. seu felicitas. aut infortunia. Gadite succincti latrones vel accincti latrunculi. Gadite temptati vel fortunati seu felices aut in eventibus. Gadda temptatio vel accinctio. Gaddam temptatus ipsius vel accinctio ipsius. Gaddel hedus dei. vel temptatio dei. Gader murus. vel sepes. Gaderi murus eius. vel sepes eius. Gaderite muri vel macerie. Gaderoth sepes videns vel macina. Gadgad confusio vel accinctio sive nuntius aut expeditus. Gaddi hedus meus. vel accinctio mea. sive accinctus meus aut temptatio mea. Gaddite hedi mei vel accinctiones mee. sive accincti mei. aut temptationes mee. Gaddihel temptavit me deus. vel accinctio mea a deo. Gadihelite temptati deo vel accincti dei. Gaddis accinctus vir. vel temptationem assumens. Gador accinctio vel temptatio iracundie. Gaher vorago consurgens. vel devorans. vel vestitus. Gai vallis. vel precipitium sive devorans. Gail exultans. vel exultatio. Gahil vallis vel collis. sive devorans. Gahiloth valles. vel colles seu voragines. aut devorationes. Gahiloth exultantes tempore vel exultatio visionis. Gatis mobilis. vel commotus seu valens. aut defensibilis. Gal acervus vel involutio. Galaad tumultus vel acervus testimonii sive transmigrantes testes. aut transmigratio testium. Galaadite tumuli testium. vel acervi testimoniorum. sive testes transmigrantes aut testium transmigrationes. Galaad vetus sive. vel vetustas sola. Galaaditim vetustates. vel aquas possesse. Galaadite vetustate aque. vel possessiones aque. Galal volutabrum vel volutatio. Galali volutabra. vel volutationes seu volutabrum meum aut volutatio mea. Galalai volutabrum multorum vel volutatio devorationis. Galathamaim aque possessa vel aque possessio. Galathia magnifica. vel translata sive transmigratio aut transmeatio. Galathe magnifici. vel translati sive transmeantes. aut transmigrati. Galathenses idem. Gal gal rota vel revelo. Galgala collis preputiorum vel collis circumcisionis. Galgala rota eius vel revelatio seu volutabrum aut involutio. Galgalis rota viri. vel revelo assumptionis. Galgalis volutabris. vel revelationibus seu rotis. aut involutionibus. Galilea rota vel volubilis sive transmeans aut transmigratio mea. Galilei volubiles vel rotati seu transmeantes. aut transmigratione facti. Gallim acervi lapidum. vel loca palustria. Galloth revelones. vel transmigrationes sive revelo temporis aut transmigratio videntis. Gallia transferens vel translata seu transferens. aut translatio transmeantium. Gallim mundatio vel revelatio seu transferens eos aut transmigratio eorum. Gallion transferens iniquitatem vel translatio inutilis. Gamalias redditio domini. vel retributio in deus. Gamaliel idem sonat. Gamarias redditio vel retributio domini. vel retributio in domino. Gali oritur vel elatio. Gam oris meus vel elatio mea. Ganges oritur complutus. vel elatio irrigata. Gannim orti vel elationes. Gasmia vel estus. vel vallis commota. seu vallis estuans aut vallis commotio. Gara ruminans vel peregrinus. Garab scabies. vel scabiosus. sive incolatus multus aut incolatus multorum. Gareb idem est. Garoth alienus descendens. vel aliena descensio. Garim accola vel advena eius. sive dividens eos. aut precisio eorum. Garim divisio vel abscisio. Garmi alienus directus. vel incolatus humilitatis. Gapha vallis estuans vel commotio subita. Gathin tangens risus vel tangentis risus sive tactus ridentis. aut risus tangentium. Gather torcular videns tempore. vel accola explorans visionem. Gatheon torcular videns dolorem. Gatherotite torcular videntes tempori. vel accole explorantes visionem. Gauson volutabrum vel volutatio sive involventis eum. aut involutio eius. Gaza robusta domini. vel fortitudo eius. Sciendum tamen quod hoc nomen apud hebreos G. litteram in principio non habet. sed incipit a vocali ain. et aza non gaza subtracta. G. littera. Gazabar robustus filius vel fortitudo filii iniustum est ex hebreo et syro. Gazan nux. vel amigdalum seu robustus domino. aut fortitudo gratie. Gazara dividens eum. vel precisio eius. Gazaris dividens vir. vel precisio assumptionis. Gazee arcta dei. vel fortitudo dei. Gazei robusti domini. vel fortes eius. Gazenses idem. Gazem roborans eos. vel fortitudo eorum. Gazer robuste consurgens. vel fortitudo vigilans. Gazeri robuste consurgens ei. vel fortis vigilia ei. Gazer precisus. vel divisus. sive precisio aut ordinatio. Gazera dividens eum. vel precisio eius sive ordinans eum aut ordinatio eius. Gazee tonsor. vel tonsio ipsius est. Nabal carmelius qui uxorem accepit david. Geba vallis vel pelvium. Gebal preputium. e. post. g. vel desciens. sive vallis vetus aut vorago extinguens. Gebbar fodiens. vel effusio filiorum. Gebeheth vallis fortitudinis. vel collis festimoniorum. Gebetho vallis mestitie. vel collis tremendum. Gebim fossa vel effusio. Gebim fosse vel effusiones. Gebroth lucta vel habena. sive pulvis aut mutalis. Gedel accinctus deo vel macina dei. Geddel temptatus deus. vel accinctio dei. Gedelias magnificens domini. vel magnificatus domino. Gedeon circuiens in utero vel experimentum iniquitatis sive temptatio humilitatis sue. aut temptatio iniquitatis meorum. Gedera sepes vel macina. Geddi temptatio vel accinctio. Gedimihel accinctio dei. vel fortitudo deus. Geddo accinctio vel temptatio. Geddor accedens vel applicans sive sepium aut maceriarum. Gedor accessus meus vel applicatio mea. sive sepes mea. aut maceriarum mearum. Gedud latrunculus. vel expeditus sive accinctio. aut latronum cuneus. Geder sepes lignea vel maceria incendens. Gehenna vallis hennom vel vallis gratuita. seu de valle sua. aut vallis tristicie. Gelboe volutatio vel decursus. sive acervus pluens. aut acervus pluviarum. Gelon migrus. vel migratio. Gelonites transmigrans vel transmigratus. Gemastus vallis salsa. vel vallis salis. seu mare aut amaritudo. Gemalsite valles salse. vel valles salis seu maria aut amaritudines. Gemela vallis salis. vel vallis salis. Gemihel mare dei. vel amaricans domini. Gemnasar ortus principii. vel nativitas initium sive mira nativitas. Genebath ortus filius. vel principium filiorum. Genasar ortus vel principium sive nimia nativitas. aut nimium nativitatis. Genesareth idem est. Genezent ortus gentium vel principium motionis. Genthon ortus visionis. vel principium humilitatis. Geon pectus. vel preruptum. Gera incola vel peregrinus sive ruminans. aut incolatus. Gerra incolatus. vel peregrinatio. Geram incolatus in sibi. vel ruminationem. Gerare advene propinquitas. Geraseni suburbani vel coloni ibidem sive incole mei. aut peregrinationes mee. Geraen incole. vel peregrini. vel conturpata eorum. Gergeseni appropinquans advena. vel colonum eiciens. vel colonus applicans aut colone applicatio. Gerian ruminans domino est. vel peregrinus domini est. Gerihel ruminans deo. vel peregrinus dei. Germoth timens mortem vel inerens altitudinem mortis. Germanus ruminans quod consilii. vel peregrinus nimium. Geron accola mutus vel ruminans iniquitatem. Gersan advena vel alienus. sive profugus. aut eorum erectio. Gersanite idem est. Gersam advena domini. vel alienus domino. Gerson advena ibi. vel erectio eorum. Gersoni advena iniustus ibi. vel erectio eorum. Gersoni idem. Gersonite advene ibi. vel erectio eorum. Gerusa peregrinatio vel incolatus. sive ruminans aut ruminatio. Gersia incolatus. vel ruminatio. Gerecin incole vel ruminantes. Gebbaam desiliens vel sedens in ipso sive ipsum despiciens. aut ipsis sedens in ipsis. Gessen terra complurima vel ymbribus veniens. sive appropinquans plantationi eorum. Gessemani vallis pinguis. vel vallis pinguedinum. Gessori applicans lumen iniustum. vel applicans dirigentem me. Gessur applicans lumen. vel applicans dirigentem. Gessuri applicans lumen iniustum. vel applicans dirigentem me. Gessuri iustus lumen. vel iustum lumen. Gessurim iuste lumen meum. vel applicans cum lumine meo. Geth torcular vel opprimens. sive oppressus aut oppressio. Gethei idem est. Gethaam refluens geus vel despiciens ipsos. Gethasitane humum. vel fossum sive torcular eius. aut effossio eius. Gether oppriments signum. vel torcularis consummatio. Gethaim torcular ipsi vel opprimens pressurum. sive applicans eos. aut applicatio eorum. Gethelebim torcular. vel ergomum. vel oppressio pauperis. Gethecher [illegible]

cular separans. ł oppressio disseminationis. Gether oppressores ł torcularia. Gethima torcular frangens ł oppressio congregationis. Gether murale. ł sepes siue muris. aut circumdatio. Gethera muri eius ł circumdant eum. Gethremon torcular excelsum ł oppressio sublimitatis. Gethremon opprimens sublimes. ł torcular mali punici. Gethemani uallis pinguis ł pinguedinum siue opprimens nomen humile. aut torcular famose audicionis. Gerson opprimens pupillam. ł torcular coccineum. Gezabel e. u. ł e. fluxus sanguinis. Gezabel fluxus ugnis ł fluens sanguine seu cohitatrix. Gezem uellus palpationum. Gezphe robustus laqueus ł fortis disciplinae. Gezon fluxus doloris ł cohitatio mutabilis. Gezonites fluens merore. ł cohitator iniquitatis. Gideroth sepes ł maria. Gideroththaim sepes duorum ł maceriae binae. Giezi uallis uisio. ł precipitium uidens. Gigaal redemptio ł redemptus. Gilam migrans uel migrantis. Gilonites transmigrant ł transmigrantis. Ginuel plenitudo ł retributio. Gineth ortus mihi ł principium. Giro luctatio ł luctare. Giron luctatio ł arena. Gir diuisio ł persio. [illegible] sacrificantis uel sacrificium. Gittidara inflatio ł inuentio. Godthi gens peccatrix. ł ceciliit peccatum. Gob lacus ł locusta. Godolias magnificans dominum. ł magnificat dominus. Godolathi magnificentia patris mei. ł magnificentia mea. Gog dogma ł tectum. Gohel propinquus deo ł redemptio dei. Gohim gens ł populi. Golan transmigrans eius ł uolutatio eorum. Golgotha locus caluarie ł locus caluarie. Syrum est non hebreum. Golias transmigrans ł transmigratio siue reuelans eos aut robustus eorum. Goleso id est. Golim aceruus ł loca palustria. Gom fouea ł decipiens. siue consummatus laqueus aut disciplina. Gomer assumptio ł perfectio siue consummatus aut consummatio. Gomor perfectio ł consolatio. ł perficiens ł uermiculatio mensura est autem quorum continentia est decima. Gomorra seditas ł seditio siue timores populi. aut timor populus. ł sciendum quod hoc nomen in hebreo non habet. G. literam. sed scribitur per uocalem aim. ł dicitur agnorra. Gonealbath sustinens filiae. ł sustinens filia. Gom oculus meus. ł arrogantiae meae. Gorgias diuidens luctam ł persio. Gorinam diuidens ł diuidens castra eorum. Gosem appropinquans eos. ł appropinquans plantationi eorum. Gosem applicans ł applicatio siue appropinquans palpationi aut appropinquans plantationi. Gostram applicatum ł iuxta eam siue applicans aut applicatio. Geton appropinquans palpationi. ł appropinquans plantationi. Gethonel torcular reddens deo. ł oppressio applicans signo. Gothor murus ł circumdatio aut fortitudo eorum. Gozham nux. ł amigdalum. ł nux eorum siue tonsio. Guhel appropinquans deo ł redemptio dei. Guhelites redemptio dei. ł propinqui dei. Gulias propinquus domino. ł redemptio domini. Gunn ortus meus. uel arrogantia mea. Gunites ortus mihi. ł arrogantiae meae. Gurbalzal diuidens. ł persio uenustatis. H. post G.

Habeni in filio ł in principio. Habet principatus ł participatio siue coniunctio aut certamen mihi. Haberite participes. ł participationes. siue coniunctiones aut certamen mei. Habi pater meus. ł sic meus iste. Habihel pater meus dei. ł sic meus domini. Hachin necessitas. ł necessarium. Hacharam turba ł turbatio. Hachim retinens eos. ł retentio eorum. Hachor gradium ł sublimitas. Hadara testis ł usque ad testum. Hadalaim mundanti pessimos. ł mundatio pessimorum. Hadrehel greges dei. ł agger dei. Hadin testus mensure. ł immundus mensuratio. Hafer ura ł pulueris siue hauriens aut fodiens. Hafim tantummodo ł tumulus. siue pulueris eius aut effodiens eum. Hafarim mare effodiens. ł maris effossio. Hagalesque. ł meditans. siue locutio aut meditatio.

Hagethach annunciatio. ł annunciata. siue accedunt aut latrunculos. Haguehel. aduena meus ł incola dei. Hahilon uita uallium eorum. ł quo uiue robore. Hahal iste dolens. ł parturiens. Hahi uita uallium ł quo uiuere. Hahiha uita uallium eius. ł quo uiue eius. Haiam id est. Hahilo ibi erant ursi ł ubi ursi sunt. Hahman uita uallium uiuendas ł quo uiue mirabilis. Halnu fons ł oculis. Halnon ta uallium eius ł quo uiue eius. Halaa firmum eius ł confirmant eum. Halach porrecto ł pars mea siue lubricum aut impedimento. Halasa triplex ł confirmans siue confirmant aut confirmatio. Halda deprecans dominum. ł deprecatio domini. Halus firmentum ł confirmatio. Hamas indignans ł furens. siue furor aut indignatio. Hamihel populus meus dei. ł populus meus dei. Hamora populus sitiens aut populus illuminans. Hamuel calefaciens ros ł calefactio roris. siue populus dolens aut populus parturiens. Hamulites calefacti rores. ł calefactiones rorantium. siue populi dolentes aut populi parturientes. Hanam ardens populo ł perfectio populi. Hanan reddens donum. ł perfectiones. Hanath reddens. ł perdens siue redditor aut reditus. Hanebgaba sollicitudinis ł humilians. siue sollicitauit. aut humiliauit. Hanihel pauper dei. ł perdens deo. Hanio perdens mortem. ł reddens iniquitatem. seu reddens dolorem. aut perfectio inutilis. Haoi spinae ł opinationes. Haoria spina ł opinatio. Haphion pulueris mortis. ł terra inutilis. Harada miraculum ł admiratio. Harem filius meus ł filiatio mea. Hares testatio mea. ł testimonium. Harim exaltatio ł exaltatus. Haharmoth atrium mortis ł atrium angustiae. Hasiroth atria ł uestibula seu uille aut uiridaries. Hason festinatio ł festinantes. Hachad uanus ł dissipatio siue testum. aut dissipator. Hatailoth atrii ł corone. Hathoniel perdens deo. ł reddit ei deus. Hauen ipsa iniquitas. ł susceptio iniquorum. Haman fons ł motio siue subuertens eos aut subuersio eorum. Hauil stultitia ł insipientia siue stultus aut insipiens. Hauoth sedes ł commotio siue incunabulum aut cunabula. Hazan claudens ł uisiones. siue claudiens aut claudicatio. Haxach medietas ł medicamentum. Haxia uidens ł pulsio. Hazazach comprehensio ł apprehensio siue comprehensus aut apprehendens. Hazbi nidatum ł iniquitas. Hazeb pergens ł abiens siue profectio. ł perficiens. Hazieba deserta ł relicta siue desertio. aut relictio. He est ł uiue. E. post. H.

He ipsa. ł ista siue suscipiens. aut susceptio. Heber uictor ł transiens siue transitus aut transitorius. Hebreus uictores. ł transitores siue transiens aut transitus. Hebron pauperes. aut pauper sex sunt. Hebri uictor meus ł transitio sempiterna. Ebron incantans ł incantatio siue coniugium aut uisio sempiterna. Hebronite coniugium ł incantatores siue incantationes aut uisiones sempiterne. Hecerbau iste uiuere excedens. uel iste suscipient. humiliationem. Hedai ornatus meus. ł uoluptuosus meus. Hedeo pauidus sum ł testificator uite. Heser fouea ł perpetuum. Hete qui est. ł qui existit. Hela uallis querens ł maledictio. Helas uallis querens mee. ł maledicta mihi. Helam abiectio. ł filiorum. Helam oppositum. ł opposita. ł celare. aut terra primarium. Helen deus gratias. ł deo donatus siue uallis querens aut robustus. Helbad dei filius ł dei excelsus. Helchai porrecto ł parcela. Helchana dei zelus. ł dei possessio. Helchia pars domini ł uendicatio domini. Heleere aduocata siue aduocatio. Helecleen aduocans. ł aduocans. Helch primum. ł uendicatio mea. Helchi

as pars domini est ł uendicata domino. Helchan pars domini est ł uendicata domino est. Heldaa arietum eius. ł exacerbans eum. Heldad arietem ł exaciens. Heldai aciem meum ł acceptio mea. Heleaman dei mei donum ł dei mei gratia. Heled acceptio gloriae ł accipiens gloriam. Helem postes. ł cella seu uestibulum. aut consummare. Heleta consummatio ł consummatus. Helles exiens. ł exitio. Hellesmoth ex exodus aut exitus. Helech accipiens uitam ł susceptio pastoris. Helphaal deus exclusus. ł dei miraculum. Heli fortis. ł ascendens. Heli deus meus. ł deus mea. Helia deus meus ł dei mei dominatio. Heliab deus meus pater. ł dei mei paternitas. Helias deus dominus ł dei dominatio siue ascendens dominus aut robustus dominator. Heliataph dei mei collectio. ł dei mei congregatio. Heliasphan dei mei facies. ł dei mei confusio. Heliatha deus meo peccauit. ł dei mei capitalis. Heliazi deum meum uidens. ł dei mei uisio. siue auxilium dei mei aut fortitudo dei mei. Helichel deo meo pertinet. ł dei mei particula. Helihel deus meus deus. ł dei mei dominatio. Heliphal dei mei casus. Heliphalet deus meus diuidens. ł dei mei diuisio. Helifalu deus meus mirabilis. ł dei mei miraculum. Helipheleth dei mei uirtus. ł dei mei delectatio. Helram idem est. Heliel deus meus dei. ł dei mei deus. Helim defluens ł fortitudo eorum siue arietes ł robusti. Helimadie dei mei mensura ł dei mei mensura sufficiens. Heliodorus deo meo gratias ł dei mei gratiarum. Helioenai dei mei fons meus. ł dei mei oculus meus. Heliopolis sol eius ł solis ciuitas. Helioreb dei mei coruus. ł dei mei solitudo ł dei mei ardor ł dei mei temptatio. Helita ad insulam. ł deus meus saluator. Helitabe dei mei salutis. ł dei mei defensio siue dei mei iniquitatum aut dei mei abundantia. Helisem deus meus saluator. ł dei mei salutare. Helisu dei mei salus. ł dei mei pretio. Heliu deus dominus. ł dei dominator siue deus meus iste. ł deus meus ipse. Helisei dei mei auxilium. ł dei mei fortitudo. Helmodam deo natus. ł dei mei natiuitas. Heluahen deo fidelis. ł dei requietio. Helnathan deo datus. ł dei donatio. Heloe deus ł terras. Helom commotus ł exercitati fortitudine. Helonithe fortitudinis. ł exercitati fortitudinibus. Helsaphan deo uinctus ł dei uinculum. siue domini speculans. aut speculator dei. Heltheche proferens. ł prolatio. Heltheehen id est. Heltholath arietum continentia ł arietum rubor. Hemau perturbans ł perturbatio siue susceptus aut fortitudo eorum. Hemech uallis ł Habillis siue profundus atque profunditas. Hen ecce fontem ł ecce oculus. Henach gigas ł fortis. siue humilis consurgens aut humilis consurrectio. Henachim gigantes ł robusti siue potentes aut humiles. Henai cursus meroris. ł fons tristitiae. Hennon uallis tristitiae. ł uallis interfectionis. Her uigilans aut pelliceus siue consurgens aut confusio. Heran uacuefactio ł uacue faciens seu uacue facere ł uacuefactio. Heranite uacue facti ł uacue facientes seu uacue fecerunt aut uacuefactiones. Herastus uigilans ł effusus seu sic uidens. aut frater mei uisio. Herechusa consurgens mendacium. Herchinei consurgentes mendacio ł uigilantes fictionibus. Hered uigil uita ł consurgens pastorum. Herodite uigilantes uite uel consurgentes pastoribus. Herem uigilans eius uel resurrectio eorum. Heri uigilans mihi ł resurrectio mea. Herias uigilans domino ł resurrectio domini. Herite effusi ł uigilet seu pelliceri aut consurgentes. Hermophyli uacue faciens of preclium. Hermagedon consurgens temptatio ł uigilia in

tirationis. Herman anathema sinoris eorum. ł anathema titratio eorum tristitie. Hermes anathema moris. uel anathema tristitie. Hermogenes moris seruatus ł uoment eos in ualle. Hermon anathema moris. ł anathema tristitie. Hermonim anathema moris eorum ł anathema tristitie eorum. Herodes pellibus glorians. uel pelliceus gloriosus. Herodiani pellibus gloriantes. ł pelliceti gloriosi. Herodias pellibus glorians. ł pellicea gloriosa. Herodion formido ł pauor. Hesdrelon uita dei ł auxilium meum dei ipsius. Hesli uicinus uel ł uicinitas mea. Hesron atrium ł amplitudo. Hester abscondita ł abscondens. siue eleuata in populis aut preparata in tempore. Heth uita ł pauor. Hethan fortis ł ascensus siue pauidus dono aut uiuens gratie. Hethlum consummatio ł consummatus. siue uita eorum aut siue sapientis nauigationem. Hetheus uiuax ł pauidus seu formidans aut stupidus. Hethuas pauor colubri ł uita serpentis. Hethi uita mea ł pauor

(·i·p·h·) meus. Hia sublimis ł exaltatus. Hiarite sublimes ł exaltati. Hichiuthiuel ipse est duplex deus. ł ipse est sperans in domino. Hielom ipse est potens. ł ipse est faciens siue ipse est commouens fortis. aut ipse est exaltatus fortitudine. Hiemla potens maledictio. ł commouens accipientem. Hiericho ipsa possessio. ł in gratia negotiationis. Hiesana ipsa faciens dona. uel ipse pauens glorificatio. Hien ipse uel est. Hieupens ł faciens. siue commotus aut commodatio. Hieus commotus ł commotio. seu ipse est potens. aut ipse est faciens. Hiezer ipse est fortis. uel ipse est auxiliator siue ipse est separatus. aut ipse est sanctificatus. Hiezerite ipsi sunt fortes ł ipsi sunt auxiliatores. siue ipsi sunt separati. aut ipsi sunt sanctificati. Higal aceruatio exaltata. ł exaltationis inuolutio. Hiel faciens deo. ł commotio dei. Hila exaltatus ł exaltatio. Hilai exaltatus michi ł exaltatio mea. Hinnei ueniens ipse minans festiuitates. ł suscipient adimpletionem consilii. Hin insinua ł insinuatio loquitur ei. siue fuit aut erit. Hir uigilans ł uigilantius ei. Hira fratris uisio ł uigilans. Hirim uigilans populo. ł uigilie populi siue uiuit excelsus aut ipse uiuens est excelsus. Hiras filium meum uidit. ł fratris mei uisio seu uigilantem sustollens. aut uigilans plasmationi. Hirchamus consurgens possessio. Hisbaal ipse uir uestitus. ł ipse uir deuorator. Hisinihel ipse nominatus dei. ł ipse postulans a deo. Hisinuth ipse mortem adducens. ł ipse mortis adductio. Hispania attinctio ł expeditio. Hispanienses attincti ł expediti. Hithar commouens bina. ł parcens duobus. Hiezabad ipse fluens torris. ł ipsa torris fluuio. Hitiel ipse fortis dei. ł ipsa fortitudo dei. Hoba incantator ł incantatio. siue dilectus

(·o·p·h·) ł amplexatio. Hobaa destruens. ł discernens seu discretio aut diuiciarum. Holdai destruens me. ł discernens me. siue diuitiarum mearum. aut discretio mea. Holofernes infirmitas uitellionis ł infirmans uitulum saginatum. Homar populum amaricans. ł populi amaricatio. Homer crispans ł manipulus. Hodu labor ł dolor siue laboras. Horeb attrita ł massa siue temptatio aut temptatus. Horeb ardor ł siccitas. siue coruus. Hori liberi. ł nascendi siue de foraminibus aut fascinatus. Hore dolor. ł ira. seu excelsio. Hori farina ł farinatio. siue post ille. aut foramen meum. Horim fortes. ł excelsi siue gigantes. aut robusti. Horodi maledictio sufficiens. ł maledicta sufficientia. Horthosiada recte indigens textio. ł lumen positum textificationi. Hosa spes.

(·ii·p·h·) ł saluatio. Huchar sculpens ł sculpsit. aut sculptor aut sculptura. Huthim penetralis. ł salamandra. Huna festinans sibi. ł manipulus eius. Hun longitudo mea. ł illuminator meus. Hus festinans. ł consiliator. Husan festinans populo. ł consiliator populi.

Husathi festinante me. ł festinatio mea. Husi festinans. ł consiliator meus. *post ·h· sequitur ·i·*

Ia dominus. ł dominator. Iacheel incipiens laudare dominum ł expectatio laudis dei. Iaalon ille ex ł extremus. Iaamena extremus lin contra calor. ł excecata cocumens delectatio. Iaan redemptus ł redemptio siue redempti. Iaare saltus ł silua. Iaasiue. ł dimidium siue dimidians. aut dimidiator. Iaahel dimidiauit deus. ł dimidiatio dei. Iaath expectans tempus ł expectatio peccatoris. Iaazer auxilium uel auxiliabitur. Iaazian auxilium domini. ł auxiliabitur dominus. Iaba luctatio ł intelligentia. Iabes calor ł dolens. siue siccitas aut siccata. Iabin sapiens ł sapientia. siue intelligens ł intelligentia. Iabin ciuitas doctrine. ł ciuitas litterarum. Iabob puluis ł lucta siue luctans aut luctatio. Iaboch puluis ł lucta siue luctans aut luctatio. Iabina sapiens domino. ł intelligentia domini. Iacabeth gloria domini. ł ubi est gloria. siue est grauis. aut est grauitudo. Iachaba fortis domini. ł fortitudo domini. Iachan tribulatio ł tribulans. Iachin tribulatio ł tribulo. Iachemen temperans firmitate. ł preparatio firmitatis. Iachin preparatus ł preparator siue preparatus aut preparatio. Iacin firmus ł firmitas. Iachin idem. Iachinite similitates. Iacob supplantator ł supplantatio. Iacobs supplantans festinante. Iachon preparans ł preparatio. Iachonia preparatio ł preparatio ulciscetur siue preparans domino aut preparatio domini. Iadahe sciens ł scientia siue cognoscens aut cognitio. Iadaia sciens dominum ł cognitio domini. Iadasan sciens egressum. ł cognoscens habundantia. Iadias cognitus domino. ł scientia domini. Iadiel sciens dominum. ł cognitio dei. Iaddo sciens testimonium. ł expectatio sanitatis. Iadon sciens dolorem ł cognitio iniquitatis. Iaphe expectans laqueum ł expectatio discipline. Iaphe eligens ł electio siue ostendens aut illuminatio. Iapher latitudo ł dilatatio. Iaphia ostendens. ł ostensio siue aperiens aut apertio. Iaphie ostendens ł aperiens siue expectans deus. aut superfuies. Iagahal propinquitas. ł propinquus. Iagur aduena ł colonus. Iahel expectans domini uel expectatio dei. aut incipiens aut carnale coniugium. Iahel ascendens ł ascensio siue ascendit deus ł ascensio dei. Iahelite expectans domini ł expectationes dei. siue incipientes aut carnalia coniugia. Iahelite ascendentes. ł ascensiones. siue ascendentes deus. ł ascensiones dei. Iahelel uiuens deus. ł expectatio dei. siue postulans dominum. aut postulatio dei. Iachiel uita dei. ł exordium dei. siue postulans aut rechescens. Iair uigilans ł illuminans siue illuminans aut illuminatio. Iairus illuminans. ł illuminatio siue uigilie aut illuminantis. Ialam expectans humilia. ł expectator pernicie. Ialel expectans domini uel expectatio dei. Ialech expectans pauorem. ł expectatio dei. Ialon expectans dolorem. ł expectatio iniquitatis. Iam mare ł dies. Iamis mare lacescens ł dies amaricans. Iamin dies plasmationis meo. ł maria siue amaritudines. aut amaricationes. Iamin uirtutis dextera. siue altari siue asinei. Iaminite dextre ł maris. Iamna mare ł dextra. siue marinus. aut non est signum. Iamne idem. Iamnes marinus ł non est signum. Iamnia dextera domini. ł non est signum. Iaminite uirtutes domini. ł iniquitatibus est signum. Iamnor amaricans lumen ł dextera uirtudie. Iamnuan mare eorum pelliceum. ł mare eorum in capite. Iamnes mare pelliceum ł mare in capite. Iamsuph mare rubrum ł dies ruboris. Iamuel dies eius dei. ł dies ex dei. Iamuhelite dies eorum dei. ł dies eorum dei. Ianai gubernator meus. ł gubernatio mea. Ianni preparator meus. ł preparatio mea. Ianoe expectans commotionis. ł expectatio requietionis. Ianohe gubernator ł gubernaculum. Iaon dominans mors. ł gubernator doloris. Iamna requies. ł requietio. Ianu dominans ł dominatio. Iaod confitens. ł glorificans siue est fructus aut est fructuosus. Iam deficiens. ł defectio. Iamatamus domini. ł timor domini seu deficiens domino aut deficiens dominus. Iamimoth timens mortem. ł defectio mortis. Iare luna ł defectio. Iaree idem est. Iared roborans ł roboratus. siue descendens. aut continentia. Iarihe silua ł saltus. Iaden descensio eorum ł uisio iudicii. Iaphahel dimisit dominus. ł dimissio dei. Iarphel dimisit deus ł dimissio dei. Iarib uisio ł diiudicatio siue uel ascendens aut diiudicio. Iaram saltum ł siluam. ł montes saltuum. aut montes siluarum. Iasdinis ł dominator. Iasa fructura mandatum. ł factus in mandato siue factum mandatum. ł factus in mandato. Iassa dimidium ł dimidiatio siue factum mandatum. ł factus in mandato. Iasaph habitator ł habitatio siue sedens aut considerata. Iasabel dimidium dei. ł dimidiauit deus. Iasen dormitor ł dormitio. Iasi equitas ł desiderium. Iasiel equus deo. ł desiderium dei. Iaso fructura mandatum. ł factus in mandato. Iason desiderans ł quem mandatum fecerit. Iasu conterens. ł contusio. Iasub reuertens ł reuisio siue reuocans aut reuocatio. Iasubite reuertentes ł reuersi. siue reuocantes aut reuocati. Iathaba peccantes in ea. ł peccatum in eis. Iatham domini perfectus. ł domino consummatus. siue domini perfectio aut domini consummatio. Iatham dominus humilis. ł domini uisio siue expectans humilitatem. aut expectatio uisionis. Iathanael expectans humilem dominum. ł uidens humilitatem. Iauaoiath columba deficiens tempus. ł columba deficiens peccato. Iauan columba. ł est in syrum est in hebreum. Iaur expectans monitorum. ł expectatio lumis. Iaus expectans consilium ł expectatio festinantis. Iazi adiutus. ł adiutorium. siue auxiliatus aut auxiliator. Iazias audiens dominum. ł auscultatio domini. Iaziel audiens dominum ł auscultatio dei. Ibar mons fortis. ł uir suscitator. Iaboch accedit gloria. ł translata est gloriatio. Ichaman requiescentia ł translata est requietio. Ichamaa diuturnum habitaculum ł solo inhabitantis. Ichonium diuturnum. ł uocata siue ubi est thalamus aut preparatio consolationis. Ichutiel spes dei. ł sperans in domino.

(·d·p·i·) Idara dilectus domini ł amabilis domino. Idaias idem est. Idada dilectus domini propter dominum. ł amabilis domino propter dominum. Ipse est salomon qui dilectus domini dicitur propterea quia simul gratuitam quem eum diligere dignatus est. cum unquam in ira et dilectione indignus exstiterat quem constabat natum esse. et quia reprehendit diuina scriptura pro peccato idolatrie et immoderato amore mulierum. Ideda dilecto domini ł amabilitas eius. Idithun saliens ł transiliens eos. Idox dilectus uiolentie. ł amabilis uiolentia. Idumea rufa ł rubea. siue terrena aut sanguinea. Idumei rufi uel rubei. siue terreni aut sanguinei. Iebam lapides tinnitus. ł actum lapidis tinnitum. *e· post· i·*

Ieaban mons fortis. ł euersio dei suscitata. Ieba nitas sapientis domino ł intelligentia domini. Iebe prospere ł exsiccatio. Ieber mutans fontem ł expectatio putei. Iebedon uallis mestitie. ł collis inuentionis. Iebgar eligens ł electio. Ieblaham absorbere. ł absorbitio siue absorbens populum aut populi despicient. Iebnahel edificans deus. ł edificatio dei. Iebuchel idem. Ieboth arena ł uisitatio. Iebz prospere ł calcata seu aculeans aut aculeatio. Iebus prospere meum. ł calcatio mea. Iecha torcular ł oppressio siue opprimens aut oppressa. Iechaa torcular eius. ł opprimens eum. Iechaa lucrans eum uel arena eius. Iedda magnificus ł magnificentia. Iedhalam magnificans domino est. ł magnificentia domini est. Iedhin inuitans populum ł inuitatio populi.

Iechelia torcular laboris. vel oppressio laboriosa. Iecelia idem. Ieremias excelsus domino. vel exaltatio domini. Iechimia consurgens ipse vel possessio ipsius. Iechimaaam uindicans ipse vel uindicatio ipsius. Iechima uindicans ipse. Iechima acquirens ipse vel acquisitio ipsius. Iechimoam consurgens ipse vel uindicatio ipsius. Iechima consurgens ipse vel exaltatio ipsius. Iechonias sic fortis. vel preparatio dei. seu preparans domino vel preparatio domini. Iechin extensio. vel inclinati. seu incessator momenti. Iecoel accensus dei. vel auxilians deo. Iechzeb torcular lupi. vel opprimens lupum. Ielada manus maledicta tribulans. vel manus maledictionis. Iedebos manus maledicta tribulans. vel manus maledictionis angustians. Iedeia sciens dominum. vel cognitio ipsius. Iedi sciens me. vel cognitio mea. Iediel sciens dominus magnificus deus. Iedlaph manum tollens. vel manum ad os seu manum subleuans. aut manuum subleuatio. Ieddoha sciens eum aut cognitio eius. Iechan paruulus. vel minoratio. Iedis accedens. vel applicans. siue accessus aut applicatio. Ieddu accinctus. vel temptatio. Iedua temptauit eum. vel accinctio eius. Iedula manus maledicta vel manus maledictionis. Iepdaia innuens domino vel apparitio domini. Iephehel apparitio dei. vel aperiens deus. Iephte exclusio pecati vel apparitio delectionis. Iephiam excludens pecatum meum. vel apertio delectionis mee. siue dominus mirabilis. aut dominus uiuificator. Iephonne nutus vel innuens. Iephunne annuens. vel innuitio. Iagal propinquus. vel redimens siue propinquitas aut redemptio. Iagaliupinquus meus vel redemptio mea. Ieglam despiciens vel despectus aut contemptus. Iehel uiuens deus vel postulatio dei siue mutatus deus aut expectatio dei. Ieheli uiuens deo meo vel postulans deo meo aut expectatio dei mei. Iehi uita vel exordium. siue requies aut postulatio. Ielada cognoscens dominum. vel cognitio dei. Ieleph manum tollens. uel manus ad os. seu manus subleuans. aut manuum subleuatio. Iemida plenitudo vel circuitio. Iemiel deus meus vel robur meum. Iemnas nutus domini vel miralis domino. Iemini robur meum. vel dextra mea. Iemla percuciens maledictio vel commouens accipientem. Iemlech iussio vel amaritudo pauorum. Iemna mare vel amari siue maris animalis. Iemmaire mare vel mirabiliter siue mirabiles aut marini. Iemuel dies eius dei. vel dies eius deus. Iepleu aptum nomen vel apta auditio. Iepte apiens vel apertio. Iepthae idem. Iepthe aperiens vel aperiens siue aptus aut apertio. Iepthon aperiens dolorem. Iera timens. vel timor siue misericors aut misericordia. Ierai timens dominum vel misericordia eius. Ierachon aurugo vel demolitio. Ieramahel dominum timens. vel misericordia dei. Ierameli timens dominum meum vel misericordia dei mei. Ierameheli idem. Ieramiheli idem. Ierahon timores vel timebo. seu times iniquitatem aut misericors in mentibus. Ierapolis uidentium superius. vel timore misericordiatis. Ierehia aurugo ipse. vel demoliens ipsum. Ierebel uidentium dei vel diuidentes superiora. Ieremias excelsus domino. vel sublimitas domini. Ieremiau excelsus domino est. vel sublimitas domini est. Ieremiel excelsus domino deo. vel sublimitas domini dei. Ierias timens dominum vel timor domini. Ierian timens inutile. vel timor domini est. Ierib odor vel luna. Ieribai odor ululantis vel defectio deuorationis. Iericho luna vel odor eius. Ierichontini adorantes eum. vel deficientes ei. Ierihel timens dominum vel timoris domini. Ierimoth timens mortem. vel metuens altitudinem. Ierimuth idem est. Ieriothi uiginti signum vel iudicium designatio. Ierinai domini excelsitudo. uel domini excelsitudo. Ieroam timens ipsum. vel iudicium ipsius. Ierobaal uirginum ipse huius. vel uidentium huius. aut uirginum superioris. Ierobaal timor uiri vel timor uetustatis siue uiuus lutum aut uirtus deuorationum. Ieroboam ea ipse seu discernens ipsum aut superius diuidit eum. Ierobosech uindicans ignominiam. vel diuidens confusionem. Ieron timor uel peregrinatio siue timidus aut peregrinus. Ierothimas plenitudinis uisio vel diuidicans leones. Ierosolima pacifica. vel uisio pacis. Ierosolimite pacifici vel pacem uidentes. Iersa adinuenta domini vel alienus domini. Iesihel collis dei. vel collis diuini

docens. Iesula rumina. vel ruminatio. siue incolatus. aut peregrinatio. Iersin pacifica vel pacis uisio. siue uirtus perfectus. aut cantibetur (?) perfecte. Iesa uetustas. vel planities. siue saluator. aut desiderium meum. Iessa incendium vel sacrificium. seu uelle sacrificium aut insule holocaustum. Iessaar incendium suscitans. vel holocausti uigilia. Iessarite incensa suscitantes. vel holocausto uigilie. Iessai incensum meum. vel sacrificium meum. siue insule sacrificium. aut insule holocaustum. Iessamari uetustas amara. vel desidia amaritudo. Iesan uetustans vel uetans. Iesana uetustas eius. vel inuetans eum. Iesar figmentum vel uetatio tributo siue insule sacrificium. aut insule oblatio. Iessar incidens vel unctio mea siue mediante. aut medius porphirie olim. Iesbaam collaudans ipsum. vel collaudatio ipsius. Iesba collaudans. vel collaudatio. Iesbachata collaudans summum. vel collaudatio ipsius. Iesba est nune. vel coegit me. Iesimedob est nunc spontaneus. vel coequans in spontanee. Iesloth est eius vel tactus. Iescha tabernaculum vel unctio eius. Iesse incendens. vel incendium. siue insule libamen. aut insule holocaustum. Iessemia salus desiderium. vel saluatio requiescentis. Iesex fictio vel plasmauit. siue fictio aut plasmatio. Iesesite fictores vel plasmatores. Iesesi equalis saluator. vel desiderium saluationis. Iessem desiderium vel desidarium. siue equalis mihi aut equalitas mea. Iespha unctio vel tabernaculum. Iesphan idem. Iesi equalitas. vel tabernaculum. Iessi incendium mihi. vel sacrificium meum. Iesias equalis domino vel saluatoris. Iesihel incensus domino. vel sacrificia dei. Iesimuth desiderium dulce. vel desiderata dulcedo. Iesmachias uetustas percutiens dominum. vel figmentum percussionis domini. Iesmaias saluus desiderantis dominum vel saluatio requietionis domini. Iesiel sacrificans deo. vel libatio dei. Iesua planities. vel est desiderium meum saluus. Iesue saluatio vel desiderium. Iesui equalis mihi vel equalitas mea. Iesui desiderium. vel desiderium. Iesuite desiderantes. vel desidia. Iesur dolor vel est in dolore. seu salus uiuus. aut equalitas ignea. Iessuri salus doloris mei. vel saluatio in dolore meo. seu saluus illuminans me. aut equalitas domini. Iesus saluator vel salutaris seu saluus aut salutare. Iecha extensio vel inclinatio seu superfluens aut superfluitas. Iethaam superfluus ipse. uel superfluitas ipsius. siue inclinans ipsum. aut extensio eorum. Iethabi bonitas vel declinatio. Iethabetha bonitas vel bonitates. seu declinauit ut ueniat aut declinatio peruentionis. Iethan fortis vel inmensum seu inclinans eos aut extensio eorum. Iethaba bonitas. vel declinatio uenientis. Iethabeth bona domus. vel declinatio uenientis. Iethela inclinatio sublime vel extensio iniquitatis. Iether modicum residuum vel modica residuitas. Iethech donans vel donatio. Iethinaam possidens ipsum vel possessio ipsius. Iethra superfluens. uel honorabilis. Iethraam honor ipse vel superfluens ipse. Iethrael honor dei. vel superfluus deo. Iethrai honor meus. vel superfluens meus. Iethria honorans eos. vel superfluus eorum. Iethrim honor donum vel superfluitas gratie. Iethri superfluum vel honorabiles. Iethrites superfluus vel honorabilis. Iethro superfluens vel honorabilis. Iethur usus vel odor seu ordinatus aut ordinatio. Iethut extensio vel sublimitas. Ieu parentis. vel commotio siue maleficus aut maleficium. Ieus idem. Ieusa ipse ponens ei. vel ipsa commotio eius. Ieuhel ipse ponens deus vel ipsa commotio eius. Iexan diuitias vel diuitiae. Iezabel est ibi. vel est fluxus sanguinis. Iezabel fluxus manans. vel fluens sanguine. seu colligatrix aut sterquilinium. Iezanias uiuet eius. vel audiet eius siue audiens dominum aut asculatio domini. Iezarite fortes. vel auxiliarii. Iezehel fortis dei. vel apprehendens dominum. Iezechias fortis domini. vel apprehendens

dominum. siue confortauit eum dominus. aut dominus confortatio eius. Iezechias fortis dei. vel apprehendens. siue deus confortauit eum. Iezer fortitudo vel adiutorium. Iezerite fortes. vel auxiliarii. Iezihel audiens dominum. vel asculatio dei. Iezilia fortis labor. vel adiutorium laborantis. Iezonias uires eius aut audiet eum. siue audiens dominum aut asculatio domini. Iezra semen vel seminator. Iezrahel semen dei vel seminauit deus. Iezrahelite seminantes deo. vel seminatores dei. Iezrina semen domini. vel seminans domino. Igaal abiciens vel uir reuelationis. Igar aceruus vel inuolutio. siue hebreum. Igar sedueha aceruus testimonii vel inuolutio testimoniorum. Igadiamis sollempne mandatum huiusce. vel tota domus uisionis. Illeticum aduena vel eleemosynarius siue usus aut conuersio. Iridi mutus diluctor. vel expressionis illuminatoris. Iidra mutus dilucido. vel expressio illuminans. Iusta mine mutis. vel mutuum siue minuens aut expressio. Ioa retinens vel retentio. Ioaa retinens o. p. z. eum vel retentio eius. Ioaaz retinens fortitudinem vel uiue retine seu dominum uidens. aut domini fortitudo. Ioab inimicus inimicitie. siue est pater aut est paternitas. Ioachaz fortis. vel robustus. seu domino fortis aut domini fortitudo. Ioachim hic est preparatio. vel ubi est preparatio seu domino preparatus. aut domini resurrectio. Ioada domini fuit. vel domini testimonium. Ioadan domini testis oculi vel domini testificans fontem. Ioada que est tenella. vel que est delicata siue domino dilecta aut domini dilectio. Ioachaz retinens fortitudinem. vel hic est retine. seu dominum uidens aut domini fortitudo. Ioahe ipse cognoscens. vel domini cognitio. siue cognoscens scientiam aut cognoscens principium. Ioanam dei decus. vel domini pulcritudo. Ioarib domini suscitans montes. uel domini uigilans fortitudine. Ioathan domino exaltans vel domini exaltatio. Iohaz separans vel equalis sudium suscitans aut domini plasmatio. Ioathan perfectus vel perfectio siue consummatus aut consummatio. Ioathas perfecte suscitans vel consummata plasmatio. Ioaz dominum uidens. vel domini fortitudo siue hic est retine eum aut hic apprehensio eius. Iob dolor vel ociositas aut ululans. Iob magnus vel magnus siue dolens. Iobab distillans vel imago patris. seu magnus pater aut doloris. vel ululationis distillatio. Iobal delatus vel delatio siue dimittens aut dimissio. Iobanta magnus donauit domino. vel dolor gratie domini. Iobel magnus dei. vel dolens deo. Iocabel domini gemitus vel domini preparatio siue domini libamen aut domini ineffugia. Iochel gemitus diuinum vel preparatio dei. Iocolam comprimens eos. vel oppressio eorum. Iod scientia vel principium seu dominatio. Iodahe ipse cognoscens. vel domini cognitio siue cognoscens scientiam aut cognoscens principium. Ioheb domino stuens vel dominum testificans. Iohezer domini fortis. aut domino separatus. Iophe domini os vel domini disciplina seu domini elegit aut domini illuminatio. Iogli contemptus vel despiciens. Ioha domino reddens. vel domini professio siue donans ei. aut donatio eius. Iohanna domini donum. vel domini gratia. Iohanna domini misericors. vel domini misericordia seu domino gratus aut domini gratie. Iohannan domini gratus eis. vel domini misericordia eorum. Iohannan orat donatus. vel domini donum. Iohannan cuius est donum. Iohanna domino donatus. vel domino gratificante. Iohannes domini gratia vel in quo est gratia. siue cui donatum est aut cui donatio a domino facta est. Iohel dimittens vel mutatus siue defluens aut incipiens. Iohel fuit dei. vel incipiente deo seu est deus. aut dominus deus. Ioachim cui est consurgens aut domini resurrectio siue domini tuitio aut domino suscitante. Iodada domini cognoscens uel domini cognitio. Ioradahe domini cognitio vel ipso domino cognoscente. Ioradan domini cognoscens fontem vel domini cognoscens oculum. Ioarib domini ultio. vel domini iudicium. Ioarim dominum exaltans vel domini exaltatio. aut domini saluum. Iomina matutina. vel dextera eius. Iona columba vel dolens. siue ubi est donatio. aut ubi est donatio. Ionadab domino obediens. vel domini spon

tameus. Jonadab columba perpua vel donatio patruelis. Jonas dolens vel donatus. sive cui est donatio aut qui donatus est deo. Jonathan columba veniens vel columbe donum sive columba dans aut domini donatio. Joni columba mea vel donans in sive donum meum. aut donatio mea. Joppe pulcra vel pulcritudo. Jor rivus vel fluvius. Jora rivus eius vel fluvius eius sive maris sublimium aut domini celsitudo. Jorabeth domus excelsa vel domus sublimium. Joraci rivus spinarum vel fluvius punctionis. Jorani qui excelsus est vel non est excelsus. aut domini sublimitas. Joram rivus domini vel fluvius. Jordanis rivus iudicii vel fluvius iudicantis sive descensio eorum aut apprehensio eorum. Jore rivus excelsus vel fluvius exaltatio. Jorim rivus eorum vel fluvius eorum sive excelsus rivus. aut fluvius exaltatur. Jora fluvius inanteri vel domini saltatio. Josabeseth id est saturitas gentium. vel id est satietas resurrectionis. Josabeth domini saturitas vel domini iuramentum. Josaph domini speculum vel domino revelatur seu domini labium aut domino angustiatur. Josabia id est incensum domini. vel in quo est iuramentum. Josaphath ipse iudicans. vel ipse iudicat sive domini iudicium aut dominus iudicabit. Joseph domini iustus vel domino iustificatus. Josedech idem. Joseph argumentum vel appositio. Joseph augens consilio. vel apponens festinationem. Josphias ipse liber domino. vel ipsa libertas domini. Josias id est incensum domini. vel in quo est sacrificium. Josophonias domino absconditus vel domini speculator. Josias ubi est salus domini vel in quo est salvator dominus. Josue salus vel salvatio. seu salvator aut salvaturus. Joth scientia vel principium seu dominator aut dominatio. Jotha est perfectus vel est perfectio sive est domini perfectus aut est domini perfectio. Jotham domini perfectio aut domini consummatio sive domini perfectio eorum aut consummatio eorum. Jothan scientia domini vel principium gratie. Joth inimicus hic. vel dominus ille. Jozabad domino dotatus. vel domini dotatio. Jozabad domini fluens torrens vel domino torrens fluctio. Jozabad domino dotatus. vel qui est dotatus a domino. Jozabeth domini dos. vel que est dotata a domino. Jozachar domini ultio vel domini iudicium. Jozabed domini fortis sinus vel dominum fortem testificans. Jozabed domini ultio. vel domini iudicatio. Jozeati domini ductio est vel domini oliva est.

Irad civitas descendens. vel civitatis descensio. sive vigilans frons aut suscitans testimonium. Iras frater meus videns. vel fratris mei visio seu vigilante sustollens aut vigilans plasmationi. Isaac risus vel assumptus. Isa mulier vel assumptio. Isaac risus vel gaudium. Isaar vir vigilans. vel vir suscitatio. Isaarite viri vigilantes. vel viri suscitatores. Isachar qui est merces. vel dominum memorans sive vir memor. aut est merces mea. Isacharite qui sunt memores vel dominum memorantes. sive viri mercedum. aut sunt mercedes mee. Isai vir salus mea. vel domini salutare. sive vir devorator vel vir assumens. Isaias domini salus vel domini salutare. Isar vir principalis. vel vir frontis seu vir vigilans aut vir suscitator. Isari vir principalis in vel vir innominis. sive vir suscitans me. aut vir vigilans me. Isbaas vir vetustus vel vir devorator. Isboam vir devorans populum vel assumptus in fortitudine populi. Isbosech vir confusionis vel assumpta confusio. Iscarioth vir memorie. vel est merces eius. seu memoria mortis. aut memoriale domini. Isimoth vir desertus vel assumens dissipationem. Ismahel vir audiens. vel assumens auditionem dei. Ismahelite viri audientes deum vel assumentes exauditiones dei. Ismeni viri videntes dominum vel providens dominum. et est videre dominum. Isra vir videns dominum vel princeps est deus. sive dei visio est aut fortis directus dei. Israel mens videns deum sive vir princeps est deo suo sive est videre dominum eius aut fortis directio dei sui. Israelite viri videntes dominum vel assumpti principes. Isuar vir parvulus vel vir mutus. seu vir salutis. aut assumptio salutaris. Isui vir loquens vel assumptio salutis. Istob vir bonitatis vel assumptio bonitatis. Italia vite excedens vel vitis excessio. Italici vitium excessus vel vitis excedentes. Ithamar insule palma vel insule amaritudo sive vir amaritudinis. aut vir amarus. Ithurea montana. vel sublimis sive est ubi rubigo. Ithurei montani. vel sublimes. Itureus mons excelsus vel mons sublimitatis. Iubileus annus remissivus vel annus remissionis. Iuchal potentia vel fortitudo. Iuchadan potestas oppidum eorum vel fortis oppressio eorum. Iudaea confitens dominum vel glorificatio domini. Iudaismus vel confessio. Iudaei confitentes. vel glorificantes. Iudas confitens vel glorificans. Iudea confessio vel glorificatio. Iudei laudantes vel confitentes. Iudith laudans vel confitens. Iudith confitens vel glorificans. Iulia incipiens vel principium. Iulia idem. Iunia idem. Iunia idem sonant. Iustus proprium nomen separans. vel domini separator. Iustus elatus vel elatio seu potens aut ipse allevatur. Ieth principium vel dominatio. Sequitur L. per I.

Laabaddon grece appollion exterminans vel exterminator latine. Laabim deusti vel inflammantes. sive deustio aut inflammatio. Laada flamma iudicii vel deustio. Laadon perdens. vel inficiens. Laamas iniquitas vel ad iniquitatem. Lahatom perdens. vel inficiens. sive solitarius aut solitudo. Laban album vel albedo sive candidus aut candidatio. Labana dealbans eum vel candidatio eius. Labaoth venientes vel egredientes. Labeth acceptans vel acceptabiles. Labem candor vel candidus meus seu cor ego aut cor filio meo. Labim deusti vel inflammantes sive deustio aut inflammatio. Labo ingressus vel ingressio sive venientes aut ingredientes. Laboth idem. Lacedemonia consurgens silentium vel consurrectio sanguinea. Lacedemones consurgentes silentio. vel consurgentes sanguini. Lachis vir est vel sibimet vir. Lachoth consurgens vel consurrectio. Lachum consurrectio vel ad consurgendum. Laed ipsemet sibi victo vel ipsemet vir sibi. Laphidon lampas qui os calcei ab ore non ab osse. Lael in deo vel in domino. Lais leo vel filius leonis seu ipse sibimet vir aut ipse vir suus. Laisa leena vel in salutem. seu filia leonis. aut filia leene. Lamadra signum vel condictio sive ad signum aut condictum. Lamazabathani utquid dereliquisti me vel utquid dereliquisti me. Lamazarchatim idem. Lamech qui est nomen lucte. vel fulcimentum adiutorium sive elisio aut firmamentum. Lamech doctrina vel disciplina cordis. sive cor suum aut cor suum. Lamech qui est nomen hominis percutiens vel percussus. sive humilis aut humiliatus. Lamuel est quo est deus. vel in quo est benedictus. Laodicia fuit in nominum vel nativitas expectata. sive tribus amata a domino aut tribus amabilis domini. Laodicenses fuimus in nominibus. vel nativitates expectate sive tribus amate domino. aut tribus amabiles domini. Laomnim tribus vel mites. seu phylarchi multarum tribuum. aut princeps multorum populorum. Laphidoth fulgor vel fulgur. sive fulgurans aut fulguratio. Larima sublimitas. vel consurrectio. Lasa salus vel salvatio sive in salutem. aut in salutationem. Lasabi speravit in me vel in domino spes eius. Lasbeus salus donata vel salvator a domino. Lathbusim fabri vel malleatores. Lazarus adiutus domini. vel auxiliatus a domino. E per L.

Lebana albedo. vel candidatio. Leber candidus. vel edificatio. Lebbeus corculum. vel qui cor. Lebna lateres vel cementum. Lebni lateres vel cementa. Lebnitum lateres. vel cementarii. Lebna albedo vel candidatio. Lechia gena eius. vel maxilla eius. Lechi gena mea vel maxilla mea. Lechui gena mihi. vel maxilla assumpta. Lechum consurgens. vel consurrectio. Ledam flamma iudicans. vel excurrens. Ledihel flamma iudicans vel excurrens. Ledihel flamma iudicans deus vel excurrens dei. Leeda flamma iudicans. vel excurrens iudicium. Leemas iniquitas vel ad iniquitatem. Leeth flamma vite. vel excursio pavoris. Legiura ignis. vel incendium. Lehem panis vel refectio. Lema zabathani utquid dereliquisti me. vel utquid est derelictio mea. Lesa salus vel salvatio aut in salutem seu in salvationem. Lese ad nomen vel ad auditionem. Lesendam ad nomen iudicii vel ad auditionem iudicantis. Letabod venientes vel edificantes. Levi additus. vel appositus. sive assumptus. aut applicatus. Levite additi vel appositi sive assumpti aut applicati. Levites adiectio vel appositio sive applicatio aut prosecutio. Leviathan prosecutus eos. vel additamentum eorum. Lia laborans. vel laboriosa. Libanus albus vel candidus sive candor aut candidatio. Libertini fiunt palee. vel facientes paleas. Libia veniens vel introiens. Lichaonia suscitans vel suscitatio sive ad suscitandum. vel ad suscitationem. Lichaonii suscitantes. vel ad suscitandum. Lici consurgens. vel lacrimas fundens. Licia lacrimas fundens. vel consurrectio eius. Licii consurgens vel suscitans. sive lacrimas fundens aut lacrimarum effusio. Licii consurgentes. vel ipsi suscitantes. vel lacrimas fundentes. aut lacrimarum effusiones. Liconia suscitans. vel suscitatio. Liconienses suscitantes. vel suscitati. Lidi geniti vel edificati. Lidia nata eius. vel edificatio eius. Lidii nati vel edificantes. Lidda utilis vel edificata. Linus tibicen. vel candidatus. Lisania nativitas temptatio vel nativitas temptationis. Lysias generans vel generatus. Lysimacus generans percussionem vel generationis percussio. Lystra gens decorum. vel generans decorem. Lithis utilitas angustie. vel utilis tribulatio. Licostratos sublimitas. vel pelvium sive generans latitudinem aut utilitas sua. Lobna alba O per L. vel candida sive albor aut candidatio. Lobem albus vel candidus. sive cor meum aut cor filii mei. Lobni albus vel candidus. sive albor aut candidatio. Lobnitici albi vel candidi sive albedines aut candidatores. Lobon albus vel candidus sive cor meum aut cor filio meo. Lod vinculum vel declinatio. Lodabar ipsi tibium. vel ipsi sermocinatio. Lodabid ipsi sinus. vel ipsi testificatio. Lodabim ipsi cum vel ipsi iudicium. Lorde concertio utilitatis. vel qui concertavit est utilitatem. Lomna lateres candidati. vel lateres candidatio. Lomnim phylarchi multarum tribuum. vel princeps multorum populorum. Loth vacans vel declinans seu vinctus aut ipse conclusus. Lotham ipse concludens eos. vel ipse vinculum eorum. Lothan vinculum vel conclusio seu declinans domini aut vacans gratie. Lothe vinculum eius vel ipsa conclusio. Lucas ipse elevans. vel ipse consurgens. Lucius idem. Ludiuctus. vel declinans. sive vinculatus aut vir utilis. Ludim vinculati. vel declinantes sive fortiter persistentes. Luna persistentes. Luz gene vel maxille. Luza vinee vel amigdalum. Sequitur M. per L.

Malachel congregavit deus. vel congregatio dei. Maachamolli veniet. vel constitutio. Maachati facta est in. vel fratri sunt sive veneris cessus aut veneris percussio. Maaddi vestra servi nostri. vel quia sufficiens destinatum meum. Maahi congregatis mei. vel congregatio mea. Maala chorus vel infirmitas. Maaph demulle vel de doctrina. Maalath chorus peccatorum vel infirmitas capitalis. Malleel laudans dominum. vel laudatio dei. Maalineon de hirtatione. vel huius hirtationem. Maalon de fenestra vel a principio sive consummatus aut servitutis. Maana congregatio patris eius. vel congregatio patris eius. Maamme congregati populi eius. vel congregationes populorum eius. Maamad desiderium vel desiderabilis. Maanach requiescens. vel requiescio. Maarra amara. vel domus mea sive excursione. vel excursione. Maaroth fovee vel spelunce. Maasias opus domino vel assumptio domini. Maach desiderium. vel desiderabilis. Mabar munimentum suscitans. vel munimenti vigilie. Mabdihel munitus deo vel munitio dei. Mabdite munimenti deo. vel munitores dei. Mabsan munitur. vel progenies. sive munimentum. vel protectio. Mabsar muniens vel munitio. Macha ingenium vel percussio. Macha idem. Machabeus progenies. vel protectio sive percutiens aut ingeniosus. Machabei progenies vel protectiones sive percutientes aut ingeniosi. Machati subductus in vel mollicies mea. Maceda exustio vel orientalis sive prius aut antecessum. Macedon exurens vel exustio sive oriens aut antecedens. Macedonia combusta vel combustio seu cedens vel orientalis. Macedones comburentes vel combusti sive antecedentes aut orientales. Maceloth cetus vel ecclesie. sive congregati aut congregationes. Macelloth idem. Macenia. exurentes domini. vel orientales domini. Maces finis vel defunctio.

Macher oriens vita vel antecedens. Machi quid est vel que est siue rex meus. aut regnum meum. Machiel rex meus deus. vel regnum meum dei. Machiriath quid est domum vel quid est donatio. Machir venumdabit vel restituet siue videns aut de infirmitate. Machirite venumdabit vel restituent seu vidente. Machimas humilitas vel attrectatio. Machimaoth humilis vel attrectata. seu tangens aut utilitas tributorum. Machpa conspicua. vel conspicabilis. Mada mensura vel quam sufficiens. Madabas mensuram venientem sustollens vel sufficientie venientis plasmatio. Madabena a saltu eius vel nemore eius. siue saltus eorum aut venientium. Madai mensura mea. vel quoniam sufficient mihi. Madalehel turris mea deus. vel defensio mea deus meus. Madan ecclesia vel habitatio seu mensura domini. aut sufficiens quietem. Maphares heremus vel solitudo. Madia mensura domini. vel sufficiens domino. Madiam de causa. vel de iudicio siue in causam qui in iudicio. Madianus redens. vel diiudicans siue iniquitas aut ecclesie. Madianei redientes vel diiudicantes seu iniqui aut ecclesiastes. Madianite idem. Madid turris testium vel mensura siue. Madim iudicium vel diiudicio. Madmena mensura viscerum. vel quoniam sufficientur ex ipsis. Madon ecclesia vel habitatio siue inhabitatio aut inhabitantes. Mapha speculator vel speculatio. vel de speculo aut despectione. Magal colonia vel transmigratio. Magala transmigrans eum vel colonia eius. Magalim colonie vel transmigrationes. Magbena defendens filium suum vel defensio filii eius. Magdal magnitudo vel turris. seu permittens aut permutatio. Magdalel turris dei. vel magnificauit me deus. Magdalum magnitudo vel turris seu defendens aut permutatio eorum. Magdalene magnifica vel permutata seu turrensis. vel defensibilis. Magdalahel turris dei. vel magnificans dominum visum accepit a deo. aut magnificauit me deus. Magdalgad turris priuate. vel defendens accinctum latrocinii. Magdol turris vel magnitudo. Magdala turris eius vel magnificans eum. Magdola que magnus grandis vel que turris siue que magnitudo aut que est magnificentia. Maggedda nuntians vel annuntiatio. Magedam fructus domini vel annuntiatio gratie. Maggeddo temptatio. vel de temptatione siue pomorum eius. aut fructum cene eius. Magedan temptans vel temptatio seu cenaculum aut inhabitatio. Maggedo idem. Magged cena pauoris vel temptatio eius. Magnias tangens vel de tactu seu uile tributum aut uilitas tributorum. Maggag doma vel tectum siue de tecto aut de domate. Magro guttur. vel de fauce. Magron guttur mortis. vel de fauce iniquitatis. Mahari domus iussionis vel amaritudo mea. Mahelehitum ex deo prec. vel ex uita excelsa. Mahulahabel ex uita deus. vel quis est dominus deus. Malda eccede vel mensura sufficiens. Maman desideratus eius. vel desiderium eorum. Malach angelus vel nuncius. Malachi angelus meus vel annuntiatio mea. Malachias angelus domini vel annuntians dominum. Malachim liber regum. Malachim nuntiantes eis vel angelus eorum. Malachoth liber regnorum. Malachoth angelus temporis. vel annuntians responsionem. Malalahi laudator meus. vel laudatio dei. Malalehel laudans deum vel laudatio dei. Malahoth angeli vel annuntiatores. Malasar laudator principis. vel despector angustiarum. Malachia visio vel de visione. siue despiciens aut despectio. Malcha regnum vel principatus. Malchi rex meus vel principans mihi. Malchia regnator domini. vel principatus domini. Malchon rex mestitie vel princeps iniquitatis. Malchus rex consilii vel princeps festinator vel annuntians declinationem. Malech nuntius vel regnator. Maleloth angelus vinctus. vel annuntians declinationem. Maloch princeps vel annuntiator. Malohot angeli vel annuntiatores. Malothe plenitudines vel adimpleti. Mambre diuidens vel diuisio siue claritudo aut perspicuitas. Manbres mare in capite vel mare pellicium. Mamoazer de longe elongatus siue alienatus aut alienatio. Mamon lucrum pecunie. vel cupiditas diuitiarum. Mamona diuitie vel cupiditates [illegible] non sirum est [illegible] hebreum [illegible]. Mamucha elongans calorem. vel alienatio presbiterorum. Man quid vel quomodo. Amna quid hoc est vel quid est istud. Mana donans vel [illegible]. Manaa munus vel oblatio siue sacrificium aut holocaustum. Manaach munera vel oblationes seu numerantes [illegible] aut pauoris completio. Manach sepulchrum vel monumentum seu requies aut gloria. Manahem consolens vel consolatio. Manaem castrum vel tabernaculum. Manach requies vel sepulchrum. Manahim castra vel tabernacula seu requietiones aut consolationes. Manases necessitas vel obstupescens seu obliuiosus aut qui obliuitus est. Mane numerus. vel numerauit seu compleuit aut completio. Manaeth numerus vite vel numerans vitam aut pauoris completio. Manhu quid est hoc est vel quid est istud. Mamzamaoth tridentes vel fuscinule seu complens pauorem. Manus quid laboras vel quomodo laboriosus es. Manue requiescens vel requieuit. Maoch cuneus vel cuneo. Maol chorus vel plenitudo. Man habitaculum vel habitatio. Mazim in habitatione videns vel habitaculum fortitudinis eorum. Mapsa minuens vel protectio. Mapsam minuens eos vel protectio eorum. Mari amaricans vel amaritudo. Marandeth amara continentia. vel amara iactantia seu amare continens. vel amara arrogantia. Marati amaricans me vel amaritudo mea. Maraioth amara scientia. vel amaricans domino. Marala amara ascensio vel amaricans concedens. Maranatha in domini nostri aduentu. vel quod dominus noster aduenit sirum est non hebreum. Marath amarum temporis. vel amaritudo peccati. Marchaloth quadrige. vel quadrigantes. March contractus vel desiccatus. Marchul amarus vel declinatus siue certus aut sublimis mandato. Mardach amara contritio vel impudentis contritus. Mardochai amare conterens multitudinem vel amara contritio deuoratoris. Mardocheus amare conterens impudentem vel amara contritio impudentie. Mares amare tollens vel amara plasmatio. Maresa a capite vel a principio. Mareth amara vita. vel amaritudo. Maria illuminata vel illuminatrix. Maria smirna maris. vel stella maris. seu illuminans. aut mare amarum. Siro autem sermone dicitur [illegible]. Mariboth lites vel iurgia siue dissensiones aut contradictiones. Marimuth litigans vel contradicens. siue amara mors. aut amara mortis. Marisa a capite vel a principio seu amare tollens vel amara plasmatio. Marima amarum omnis vel amara retentio. Maratach amara peccatio vel amara contritio. Marom sublimis vel de excelso seu amare tristis aut amara tristitia. Marsana amare humidas vel amara egressio. Martha prouocans vel irritans. Siro autem sermone dominans. Masa onus vel assumptio. Masaa donans eum vel assumptio eius. Massa pondus vel assumptio aut leuatio. Masada retinens vel requirens. siue assumens [illegible] aut donans testem. Masaphoth rostra incendentia vel de tribulatione rostrorum. Masai onus meum vel assumptio mea. Masaia onus domino vel assumptio domini. Masal parabola vel prouerbium. Masan iocunditates. vel iocunditatibus siue onus domus aut assumptio gratie. Maseth pincerna vel propinatio. Masepha speculator vel speculo. Masephat speculo vel contemplatio. Maseia onus domino. vel assumptio domini. Masena prospera vel sedata siue sedans aut sedatio. Masera eruditio vel disciplina. Maseraei eruditi vel disciplinati. Maserecha libans vel attrahens siue libatio aut vectigal vanum. Masserephoth specule vel refugia siue munitiones aut protectiones. Maspha speculo vel contemplatio siue de speculatione aut de contemplatione. Maspha contemplans ipsos. vel speculator peccati. Masphe contemplatio vel speculo. Masia onus domino. vel assumptio domini. Masloth prouerbia vel parabole. Masma exaudiens. vel exauditio. Masmana auditor domini vel exaudiens gratiam. Masob omnis seruus. vel assumptio seruitutis. Masobia speculans dominum vel assumptio domini. Masrecha vectigal vanum vel attracta libatio. Masrephot speculans sic nouissimum. vel temptator superhumeralis. Masreta onus impium vel assumptio iniquitatis. Matha donans vel donatio siue tributum aut humile foris. Mathalam consummans eos. vel perfectio eorum. Mathama munus vel donatio. Mathan donans vel donatus seu donator domini aut donatio gratie. Mathana donans ei vel donatio eius. Mathanai donum eius mihi vel donatio eius mea. Mathania donans domino. vel donatio domini. Mathaniam donatus domini eis. vel donatio domini eorum. Mathanite vel donatores vel donati seu donatores aut donorum aut donatores gratiam. Mathans completa vel completio siue completa aut completio mea. Mathatha donans presentem ei vel donatio temporis eius. Mathathias donatus a domino. vel donum domini aliquando. Mathatha dulcis saturitas. vel dulcedo saturitatis. Mathetha donans ei vel donatio eius. Mathis donator consilii vel donum festinationis. Mathnania donator gratie domini. vel donans donationem domino. Mathras donatus domino vel donatio domini prouida. s. in currus loco positus est. Mathumudo minum domini vel donatus domino est. Mathalam consummans eos. Matharith persecutio vel uirga descendens. Mathreth pedonomus vel dispensator. Mathsias dono indigens vel donator dormitans. Mathusalam mortis misit vel mortis emissio siue mortuus interrogator vel mortuus est aut interrogauit. Matniel viuens deo vel viuit deus seu ex vita dei. aut quis est sicut deus. Maman quid est de longe. vel ex vita alienatus. Maza ex hoc vel ex istis. Mazaroth zodion. i. signa horoscopi per xii. horas. Mazoroth zodiachon quem mathematici .xii. signa appellant. Mazia ex hoc domini. vel ex isto dominatio. Mazia idem. Mazioth ex hoc temporis. vel ex istis responsio. Mazimoth munera vel discipline seu successiones. aut exclusiones. Mechedem ab exordio vel contra orientem. Mechia percussio domino vel percussio domini. e. p. m. Mechimas humilitas. vel attrectatio. Mechue basis quiescens. vel venumdatus commotioni. Mechonoth fultura vel suppositiones. Mechorat venumdatus vel venumdatio seu bases aut sustentacula. Mechorati venumdatus mihi vel venumdatio mea. Mechurath venundatus vel venumdatio. Mechurathite venumdati vel venumdatores. Medab fames antiqua vel fames antiquorum. Medabena omnis vel ponderis seu de onere aut de ponderibus. Medad mensus est. vel acquieuit siue metiens aut mensuratio. Medala aque sublimes. vel mensum iniquitatis. Medan metiens. vel reddens siue mandatum aut responsio. Medana aque eminentes. vel aquarum eminentia. Mede mensura vel aque eminentes. Medemena mensura viscerum eius. vel aque eminentes ex ipsis. Medena aque sublimes vel aquarum sublimitas. Medi adequati vel mensuratores. Media mensura vel adequatio. Medin mensurantes eum. vel adequatio iudicii. Medan mensurans dolorem vel adequans murmurationem. Meeber de contra. vel ulterior. Meechabel benigna dei vel benignitas domini. Mephaath impetus aque. vel impetus aquarum. Mephaath specium vel speculo. Mephreth specium vite vel speculo pauoris. Megra despiciens vel despectio. Megbes despiciens confusionem. vel despectio ignominie. Meida eccede vel mensura sufficiens. Mezahabel benigna dei vel benignitas domini. Mela vallis salis vel vallis salsa. Melcha regina. vel regnatrix. Melcham regens eos vel rex eorum. Melchi rex meus vel regnans mihi. Melchias rex domini. vel regnum domini. Melchiel rex meus deus vel regnum meum dei. Melchiele reges dei. vel regna mea dei. Melchisedech rex iustus vel rex pacificus siue rex pacis aut rex iustitie. Melchisue rex saluator vel regnum salutis. Melchisue rex loquax vel regnum cantilene siue rex meus tirannus aut rex meus perditio. Melchom rex eorum vel principatus eius. Melchom rex mortis vel princeps iniquitatis. Melchonoth fulcra vel regna siue reges nimium aut regum cubicula. Melea vallis salis vel vallis salsa. Melech regnum vel regnator. Melech chorus vel a principio. Melechi chorus meus vel a principio meo. Melechias chorus domino vel a principio domini. Melchine infirmitas vel de infirmitatibus siue mandatum humile. aut mandatum humilitatis. Mello plenus vel plenitudo siue adimpletus aut adimpletio. Meloch plenum vel adimpleti siue plenitudines aut impletiones. Melta riua vel maritimus. Melluch vallis salsa ignis mordentis. vel vallis salis dolorem prestantium. Melluchazem vallis salsa mordentium lapides. vel vallis ignea lapidum acuatorum. Melluch plenitudines vel impletiones. Mem aquo vel ex ipsis. Membrana aperta vel manifesta seu apertio aut manifestatio. Memphis os vel ab ore siue os est aut os ex ipsis. Memphibosech os confusum vel os confusionis siue os ignominie aut de ore ignominia. Memphon os mortis. vel de ore iniquitatis. Memum ex quo quis vel ex ipsis iste. Memu aque mee vel viscera mea ex ipsis. Memuch ex quo quis deus vel viscera commotionis. Menuca vel ex ipsis. Menia viscera mea vel ex ipsis murmur meis. Menelaus viscera maledicta vel ex ipsis maledictis.

Mer aptus ł manifestus. siue illuminans aut illuminatio. Me-
rab multitudo ł de multitudine. siue manifestans patrem
aut illuminatio patris. Merari amaricans ł amaritudo
siue aperiens uigilias aut illuminans suscitationem. Me-
rarite amaritudines ł amaricati siue aperientes ui-
gilias. aut illuminantes suscitationem. Meremoth aperi-
ens eminentibus ł illuminans occursum signi. Merea
peris ł manifestus siue illuminans eum aut illuminatio
eius. Mered rebellis ł apertio siue illuminans aut mani-
festatio. Merefeth fouens ł incubans siue incubabit
aut confouebat. Meremuth aperiens mortem ł il-
luminans mortuos. Meribaal litigans cum marito ł li-
tigans cum marito siue litigans in maritum aut litigans
contra altissimum. Merob multitudo ł de multitudine.
Merodach amara contritio ł amaritudinem conte-
rens aut amare contritus. Merem aqua ł profunditates.
Merom illuminans uenientes tempore ł manifestans ini-
quitatem peccati. Meronathites idem. Meroz aperiens
uisionem ł illuminatio formidinis. Meroz consulens
ł consilium siue archanum aut aqua saturitatis. Mes ho-
spes ł hostis siue mensurator aut mensuratio. Messa
euado ł aqua rara. Mesa hospes eius ł hostis eius
siue mensurans eum aut mensuratio eius. Messa hospes
eius ł hostis eius saluans. ł mensura salutis.
Messa aqua rara ł propinatio siue dans potum aut
propinator. Meshac propinans ł potum dans siue hos-
pes fetis aut hostis tristitiae. Messalem hostis in-
pleus ł reddens redditionem siue mensurans. Mesaloth
euadens in celum ł aqua rate declinatio ł mensurans.
Mesamelech potum dans choro ł propinans a principio.
Mesech arriens ł trahens siue compressus aut compressio.
Mesech desistens ł prolongans siue defectio aut prolon-
gatio. Mesepha speculator aut contemplator seu
speculatio aut contemplatio. Mesellima capiens eos
domino ł palpatio eorum domini. Meseroth uincla ł
discipline siue successiones aut exclusiones. Me-
sezabel benignus deo ł mensurator domini. Mesphar
speculatorem suscitans ł contemplationis uigilia.
Mespharech hospes uians ł hostis hiatus. Mesphe
hospitis laqueus ł hostis discipline. Messias christus
ł unctio siue ipse aut unctus. Mesolam hospes se-
culi ł mensura eternitatis. Mesollam capiens eos ł
palpatio eorum. Mesopotamia eleuata uocatione quedam
uel eleuatio cuiusdam uocationis. Mesram hospi-
tans eos ł mensura eorum. Sciendum uero quod mesram
egyptus appellatur. Methi uarius ł uarietas. Met-
sulam mensura doloris ł hostis antiquior. Methina dul-
cis ł dulcedo. Methcha uirga ł lectulus. Metcha-
al benignitas uir bonus ł quam bona deuoto uestita-
tis. Methabel quam bonus deus ł quam bona diuinitas.
Methabebel idem. Methri dulcedo uidens ł dulcis ui-
sio. Musim saluans eos ł attrectatio eorum. Meza-
er h. ł ex isto. Mezaab eleuata ł sic eam siue aqua
fluens ł aqua fluxio. Mezaab aqua aurea ł filia au-
rificis. Miamim quis mutis ferus ł cui donatiuus.

i. p. m.

Mibaar electus ł electio siue de electis aut de electione.
Micha quis hic ad ubiuum loci ł quis iste. Micha-
el quis ut deus ł quis sicut deitas. Michaia quis uo-
dius ł quis est iste dominator. Micharob quis hic di-
latans ł que est h latitudo. Michas quis est hic ad
ubiuum loci ł quis est iste. Micheas quis est iste ł
quis est in hoc loco. Michol aqua omnis ł aqua ex omnibus.
Mido mentiens ł mensuratio. Miphaath aqua impetus
ł aquarum impulsio. Miphibaal os deuorans uel os
uerecundie. Miphiboseth os confusum ł os uere-
cundie siue os confusionis aut os ignominie. Michael
domus dei ł domus exercitus. Melechene generans
castra ł generatio donantium. Mileum generans ł ge-
neratio seu generare aut quis est eius. Mobunia edi-
ficatum ł edificator. Mobunai edificans me ł

o. p. m.

edificatio mea. Micho regnum ł regnator. Mina
mun quis mutis ferus ł cui donatiuus est. Myrra
amara ł amaricans siue amaritudo aut amaricatio.
Mirubaal litigans cum marito ł litigans cum altissi-
mo siue litigans in maritum aut litigans contra altissi-
mum. Misaal uinctus deo ł quis interrogatur deus.

Misaam trahens populum ł interrogatio eorum. Misa-
ac quasi cum risus uel quis cum filio siue quasi risus aut
quasi de gaudio. Misahel populus dei uel quis est ut sal-
uans deus. Misya quem indigentia ł quem dominatio.
Misor humilitas ł tribulatio seu de humilitate aut
de tribulatione. Misor plana ł directa siue humilis
aut campestris. Misleche transmigrans ł declinans
siue declinatio aut transmigratio. Mitridates de-
clinans domum sufficiens ł transmigratio domi
sufficientis. Mizaab quasi ut aut obrizum ł quis
est sic aut purissimum. Moab de patre ł ex patre. o. p. m.
Moabite de patre geniti ł ex patre generati.
Moadia mensura domini ł sufficiens domino. Moaz for-
tis ł robustus siue robur aut fortitudo. Moazi-
am de adiutorio domini ł dominus auxiliator est.
Mobonna edificatum ł edificator. Mobonnai e-
dificans me ł edificatio mea. Mochebor inul-
nans patrem lesus ł prime iracundie. Mocho-
na suppositio ł sustentaculum. Mochon uenun-
dator meus ł uenundatio mea. Mocheroth plage
ł uulnera. Mochota plaga eius ł uulnerans eum.
Modab natiuitas ł generatio. Moda nascens patrum
ł generatio eius. Modin iudicium ł diiudicatio.
Modin iudicans eos ł iudicium eorum. Modollam
generationem testificans ł natiuitatis testificatio.
Moelath dolens ł parturiens siue a dolente ł a par-
turiente. Moelathi dolor meus ł parturiens me.
Mosei palpatio ł attrectatio. Moseia palpans e-
um ł attrectatio eius. Moyses aquaticus uel
assumptus de aqua. Moyses tangens ł tangens
siue attrectans aut palpans. Molada princeps spi-
ritus ł dolor parturientis. Molach regnans
ł principatus seu dolens aut parturiens. Molat
regem ł princeps meus siue dolor meus aut parturi-
tio mea. Molachite regnantes ł principantes
siue dolentes aut parturientes. Molchom rex eorum
eos ł princeps eorum. Molid infirmitas ł a prin-
cipio. Moloch rex ł princeps siue rex iste aut prin-
ceps iste. Mool infirmitas uel de infirmitate.
siue chorus ł a principio. Moola chorus eius ł
ab initio eius siue infirmans eum aut infirmi-
tas eius. Mooli infirmitas mea ł de infirmita-
te mea. siue chorus meus ł a principio meo. Mooli
chorus laboris ł a principio laborioso siue in-
firmus laborans aut de infirmitate laboriosa.
Moolite chori mei ł a principio meo siue infirmi-
tates mee aut de infirmitatibus meis. Mool infirmi-
tas ł hiraculum. Moola infirmans eum ł hi-
raculum eius. Moosia infirmitas domini ł hiraculum
domini. Morath heres ł hereditas. Morathi heres meus
ł hereditas mea. Morasthi heres meus iste ł heredi-
tas mea ista. Morastim heres eorum iste ł hereditas
eorum ista. Morasthite heredes mei isti ł isti sunt
hereditates mee. Moria uisio ł uisionis siue
illuminans aut quia dominus est locus in quo a-
braham deum ... uade in terram uisionis. Morathi
heres meus ł hereditas mea. Morone sublimitas
ł celsitudo a saluatore. Mosa saluus ł erudi-
tio. Mosahe saluator ł saluificator. Mosel-
lamoth capiens eos morti ł palpatio mortis
eorum. Mosean eruditio ł disciplina. Moseroth
uincula ł discipline. Mospheram sortes ł
diuinatio siue sortium aut uenatio. Mosi pal-
pator ł attrectator. Mosoch captiua ł capientes
siue capientes aut captiue. Mosollom capien-
tes eos ł palpatio eorum. Mosollamia capiens
eos domino ł palpatio eorum dominus. Mosollamoth
capiens eos morti ł palpatio mortis eorum.
Mosollaam capiens eos ł palpatio eorum. Mos
ma in celsum ł disciplina. Mozel eruditus do-
ł disciplina dei. Mumin consolans eos. n. p. m.
ł tristitia eorum. Musa palpans ł attrectans siue pal-
patio aut attrectatio. Musach palpans siue tem-
ł attrectatio sui. Museroth uincula ł discip-
line. Mosi palpans ł contrectans. Musite pal-
pantes ł contrectantes. Sequitur. n. p. m.

Naa pulcra ł pulcritudo. Naab absconditus
ł requiescens. Naabi absconditus meus ł requiesce
in me. Naad pulcra seruitus ł pulcrum testimo-
nium. Naalal laudent ł laudabimus siue torrens aut lau-
datio. Naale torrens dei ł laudans deum. Naa-
liel laudans deum. Naalon docens candoris ł pulcri-
tudo latium. Naama decora ł pulcherrima siue con-
mouens eum aut commotio eorum. Naaman decorus
ł pulcherrimus siue commouens eos aut commotio eorum.
Naamani decorus meus ł pulcherrimus meus siue con-
mouens me aut commotio mea. Naamath mouens
mortem ł decor peccati. Naamathite mouentes
mortem ł decori peccati. Naamim pulchritudinem ł
commotio eorum. Naar puer ł infantulus. Naara puer
eius ł infantulus eius. Naarath pueritia temporis ł infan-
cia peccati. Naari puer meus ł infantulus meus. Naa-
rai puer domino ł infantulus domini. Naas serpens ł
coluber siue augurans aut augurium. Naason requi-
escens sonans ł requies sonitus. Naason coluber mi-
nans ł serpens inutilis siue augurans dolorem aut
augurium iniquitatis aut requiescens tempore. Naath
decor temporis ł pulcritudo peccati siue abscondens peccatum.
Naazab ex uiuis prophetia ł prophetauit deus siue pulcrum
auxilium aut consilium initium. Nabaha conspiciu-
us ł requiescens. Nabaloth sedens ł excludens
siue requiescens tempore. Nabal stultus uel insipiens.
Nabal prophetia ł uenientes. Nabaoth sedens ł exclu-
dens siue conspiciens aut requiescens. Nabath scan-
dalum ł scandalizans aut insipiens ł insipientia. Naba-
thei insipientes ł scandalizantes. Nabaim uenientes
ł includentes siue uenientes aut inclusio. Nabat uentus
dei ł fluens deo. Nabehot prophetans ł prophetia. Nablath
organum ł laudator. Nablon psalterium grece
laudatorium. Nablum organum uel laudatorium.
Nabo sessio ł prophetia siue conclusio aut superueniens. Na-
boe prophetia ł prophetia. Naboch sessio ł prophetia siue concludens
aut superueniens. Nabu ueniens ł includens. Na-
bugodonosor sedens in angustia agnita ł sessio
in agnitione angustie siue prophetizans lituus in sig-
num aut prophetia laguncule anguste. Nabutaba-
tu calcans tempus ł calcatio temporis. Nabuzarachim
calcatos frumentum ł calcatio frumentatis. Nabuchar pro-
phete ł prophetantes. Nabuzardan prophetauit paleas
ł prophetia aut emittans. Nachem preparans eos ł preparatio
eorum. Nachon preparatio iniquitatis. Nachor requi-
escente luce ł obsecratio nouissima siue requies lucis
aut preparatio iracundie. Nadab spontaneus ł ascensio.
Nadabnotiuus ł spontaneus. Nadabias mouens
domino ł spontaneus domini. Naeman fidelis ł fideli-
tas siue mouent eos aut motus eorum. Naeth requies-
cens ł requietio. Naphaddor diuersa generatio
ł dispersa generatio. Napher marina ł maritima.
Naphethdor conuersa generatio ł conuersio generationis. Nafeg
marinus ł maritimus. Napher maris ł animam
refrigeria. Naphet anima ł refrigerium. Naphis idem. Nagge
inuenies ł inueniamus. Nageb idem. Napharei puer meus
ł infantia mea. Nahellel hymnus ł laus siue lau-
dans deum aut laudatio dei. Naid saltum ł maret
siue fluctuans aut instabilis ł sedis mee. Nau
fluctus ł motus siue fluctuans aut commotio. Na-
loth conspiciens ł excludens. Naol torrens ł lau-
datio. Nama decus ł commotio. Nanohel dominium
dei ł dominatio dei siue hi qui sunt dei aut quos
dominus facit deus. Nanira pardus ł amaritudo
siue amaritudines aut amaritudines. Namrim rapi-
ł apostate siue profugi aut transgressiones eorum. Nanus
palpans ł tangens siue attrectans aut attrectatio.
Nanuhel loquens est deo ł est quo loquitur deus. Na-
nuhelite loquentes est deo ł quibus loquitur deus. Na-
ne pisas ł fenus siue semen pulcritudinis aut p-
secta eorum. Narcisus colligens ł collectio siue luce-
na scribens aut acceri siue iuuencule lecte. Natab ex-
siccans ł exsiccatio. Nasaram germen molle ł germen
tenerum siue germinans eis aut germinatio eorum.
Nasia coluber diuinus ł serpens diuinator. Nasibt...
ł statio. Nasim dux ł princeps siue principans e

aut principatus eorum. Nason consolans vel requiescens. sive augurians aut augurium. Nathan donatus eius vel donatio eorum. Nathanmelech donatus regno vel donatio regnatoris. Nathan donans donum vel donatus gratie. Nathanahel donum dei vel donavit eum dominus. Nathanim donantes vel donati sive propiciationes gratie aut munus lactine. Nathon donatus meus vel donatio muscra[illegible]. Naua semen vel germen sive lateratus aut pulcritudo. Naue idem. Nauum germinans vel consolator. Nauum germinatus eius vel consolator eorum. Nazareth flos vel virgultum sive sanctitas aut consecratio. Nazareth unctio vel mundicia seu custodiens aut separatio. Nazareus virgultum vel floridus sive custodiens aut separatus. Nazareus mundus vel sanctus sive unctus aut consecratus. utrumque hoc nomen apud hebreos non scribitur per z litteram sed hebrea sade quod nec s nec z latinum sonat. Nazarei virgulta vel floridi sive custodientes aut separati. Nazarei mundi vel uncti sive sancti aut consecrati. Neapolis nova commota vel nova commotio. Nebaaz laqueatus apprehensus vel laqueatus appensio. Nabalal latus laris vel latrantis lassatus sive latrantis levitas aut latitus latratus. Neballath latratus temporis vel insipientia precordiis. Nebelathe vel latratus sive psalterium aut mensura. Nebel latrans deo vel latrantes sive mensura dei aut dei psalterium. Nebo latrans vel latratus. Nebrim latrator meus vel psalterium meum. Nechao pavens iste vel pavo ista. Necheb stratio vel attrectatio. Necho percutiens vel percussio. Nechoda includens iudicio. Nechophath includens vel exclusio sive inclusum aperiens aut percussionem enarrans. Nechotha aroma vel thymiama sive storace[illegible] aut aromatizatio eius. Necle scala vel torrens. Neelanite scale vel torrentes. Neelle cuiusdam heres vel cuiusdam hereditas. Neellamite cuiusdam heredes vel cuiusdam hereditates. Neeleschol torrens botri vel botri torrentis. Neemia consolans vel consolatio. Neemias consolatur a domino vel consolatio domini. Neestha es vel metallum. Nephael spirans deus vel applicans os dei. Nephe spirans vel sufflans sive spes aut sufflatio. Nephes applicans os vel liguritus quod nomen est lapidis. Nephe pruina vel carbo sive seducens aut seductio. Nephegid. Nephendorina vel maritima. Nephi purificans vel purificatio. Nephta purificans aggravatum vel purificatio aggravati. Nephtoa deceptio vel dissolutio. Nephtuim aptum noxium vel dissoluta auditio. Neger florens vel floridus. Negoga includens iudicio vel compulsio iudicii. Nehihel stans deus vel statio dei. Neisoch stans vel statio sive status temporis. Neman pulcritudo vel consolatio. Nembra perfugium vel apostasia sive perditus aut amaricans. Nemroth perditus vel apostata sive apostatavit aut apostasia. Nemra perfugium vel transgressio sive perditus aut amaricans. Nemrim perditi vel apostate sive perdor aut apostatar. Nemroth tyrannus vel perfugus sive transgressor aut apostata. Nep[illegible] palpans vel tangens sive attrectans aut attrectatio. Nemsib stans vel attrectans sive statio aut attrectatio. Nephthoa deceptio vel dissolutio. Nephtali latitudo mea vel conversio eius. Nephtali discernens vel seiunctus sive convolvit me aut convolutio mea. Nephtalim hircatio vel comparatio sive convertens eos aut latitudo eorum. Nephtalim implicatio vel conversio sive dilatavit me aut dilatatio mea. Nephthalimite hircacia vel comparationes seu dilatati mei aut implicationes mee. Nephtalimite convertentes eos vel latitudines eorum. Nephthar purificans vel purificatio. Nephte decipiens vel dissolvens sive deceptio aut dissolutio. Nephee decepti vel dissoluti sive deceptio aut dissolutio. Nephuim sapientes vel apientes sive decipientes eos aut dissolutiones eorum. Nephthuim idem est. Nethupha deceptio vite remisse vel dissolutione cum dicantur. Nephthusim aptum noxium vel dissolutum auditio. Ner lucidus vel lucerna. Neregel lucens acutus vel lucerne acuitatio. Nereus lucis consilium vel lucerna festinans. Nereth cithara vel qui lucerna sive lux vite aut lucerna pavoris. Nergal lucens acutus vel lucerna acuata. Nerget lucerna acuata vel lucerne acuatio. Nerger lucerna involuta vel lucerne involutio. Neri lucens mihi vel lucerna mea. Neria lucens domino vel lucerna domini. Nesia columba domini vel species domini. Nesibi titulus meus vel statio mea. Neson augurans vel augurium sive augur fortis aut auguriis fortitudo. Nethinnim temptatio tenera vel fugientium tener. Nethus constitutus vel metallarius. Nethinnim dati vel motio sive commotio eorum.

eos aut commotio eorum. Nethna imago vel imaginatio. Nethophath includens me vel inclusio mea. Netophatite includentes me vel inclusiones mee. Nicanor stans lucerna vel statura lucida. Nichodemus includens iudicio vel effluxio iuventutis. Nicholaus effluens vel effluxio sive stulte ecclesie languentis aut stultitia languoris ecclesie. Nicopolis germen protectionis mee aut protectio germinis mei. Nicholaite effluentes vel effusiones sive stulti ecclesie languentis aut stultitie languoris ecclesie. Niger ascendens vel ascensio. Nimpha os applicantium vel oris applicatio. Ninive fera vel speciosa sive germen pulchritudinis aut nativitas pulcra. Ninivite fera vel speciosi sive germina pulcritudinis aut nativitates pulcre. Nisan augurans gratiam vel augurium donationis. Noa movens vel commotio. Noadia [Sequitur O. P. N.] movens serviamini domino vel commotio testio domini. Noadiae movens diluvio vel commotio illuminati. Noaha movens eos vel commotio eorum. Noacha movens impium vel consummationis commotio visionum. Nobla[?]tus vel latratus. Nobe idem. Noder mistio vel inflatio. Noe requiescens vel requievit sive commotus aut commotio. Noemi decor vel fides sive voluptas aut declinatio. Noeman pulchritudo vel pulcher aut consolatus vel consolatio. Noemanite pulchri vel consolati sive consolatores aut consolationes. Noemi pulcra vel consolata. Noesta metallum vel es eius. Noestam es eorum vel metallum eorum. Nofech motus aptus vel commotio latitudinis. Noga meridies vel meridianus. Noge idem. Noam decus vel consolatio. Noorai decorans magistrum meum vel consolatio magistri mei. Noorai decorans currentem magistrum vel consolatio consummati magistri. Noram requiescens excelse vel commotio exaltationi. Nubath pulcher vel pulcritudo. Nun pascens eos vel pastura eorum. Nun fetus vel piscis sive unice aut sempiternitas. Numenius decorus vel fidelis. Sequitur O. P. N.

Oa dignitas vel laudatio. Oal tabernaculum vel inhabitatio. Oali tabernaculum meum vel inhabitatio mea. Oam ne ipse vel insaniens. Obab sperans vel amplexans sive dilectus aut dilectio. Obadia servus domini vel serviens domino. Oboth magus vel phitonissa sive incantator aut incantatio. Obarem servus australis vel servus africanus. Obdiae serviens domino vel servitium domini. Obed serviens aut servitor. Obededom serviens rufo vel serviens sibi(?) sive serviens terre aut servus sanguineus. Obedia servus domini vel serviens domino. Obediel servus dei vel serviens deo. Obia servus domini vel serviens domino. Oboth phitones vel magi sive lagene grandes aut lagenarum grandium. Ochem diligens vel perscrutans sive dilectio aut perscrutatio. Ochoch tenens hereditatem vel apprehendens tabernaculum. Ochra tenens magistrum vel retentio magistri. Ochozath retentio vel apprehensio. Ochozia retinet dominum vel apprehensio domini. Ochran tenens vel apprehendens sive retentio aut apprehensio. Ochucha instaurans vel instauratio. Odaia servus domini vel testificans dominum. Odadem dollam testium eorum vel testimonium approbatio. Odollam testes contestans aliquem vel testium in aqua. Odor contestans generationem vel testificatio generationis. Odonia servus domini vel testificans dominum. Odsi mensura mea vel mensura mea. Odum mensura magistri vel testificans magistrum. Oepha mensura vel estimantes sive estuans aut estuatio. Oephi mensura trium modiorum vel tres modium mensurant. Oeth diligens vel perscrutans sive dilectio aut perscrutatio. Opha estuatio vel estimatio. Ophal nebula vel obscuratio sive obscuratus aut nebulosus. Ophim thalami eorum vel maritima eorum. Ophar violans vel violatus seu violatores aut violationes. Ophaz aurum obrizum vel aurum purissimum. Ophir idem. Ophel nebula vel obscuratio sive obscurus aut nebulosus. Ophni ignominia vel ignominiosus. Ophra infirmus vel ignominiosus. Ophnim tabernacula vel habitationes. Ophnim tabernacula mea vel habitationes mee. Ophir infirmans vel infirmitas sive terrenum aut herbosum. Ophni discalciatus vel insania confusio. Ophni violans vel thalamus. Ogrogimus(?) vel coarctatus sive absconditus aut coartatio. Oga nobilis vel gloriosus sive abscondens eum aut coartationes eius. Oia ipse cognovit vel cognovit dominus. Oiada ipse cognovit servitutem vel cognovit dominus testium. Oli tabernaculum vel inhabitatio. Oia infirmans eos vel infirmitas eius. Oiam infirmans eos vel infirmitas eorum. Olam seculum vel

eternitas. sive annus iubileus aut annus remissionis. Olda destruens vel discernens sive destructio aut diaticulum. Oldai destruens me vel discernens me sive diaticulum meum aut discretio mea. Oldam discernens eum vel diaticulum gratie. Oli infirmitas vel protectio. Oliab infirmans patrem vel protectio patris. Olimpa dolens vel parturiens. Olimpiadis dolor tristium vel patiens servitutem. Olofernes infirmitas discessionis vel infirmans vitulum sive saginatum. Omar exspoliatus amaricans vel expoliatus amaricatus. Omari crispans vel manipulus. Omri crispans me vel manipulus meus. Omri crispans magistrum meum vel manipulus magistri mei. On dolor vel meror. On iniquitas vel inutilitas. On mustratio vel immunitio. Ona mens eum vel dolor eius. Ona inutilis ei vel iniquitas ei. Ona innuans ei vel musitatio eius. Onam meror populi vel meror eorum. Onam inutilis populo vel iniquitas eorum. Onam innuitur populi vel musitatio eorum. Onan meror domini vel dolor gratie. Onan iniquitas domini vel inutilitas gratie. Onan immurmurans dono vel musitatio gratie. Onesimus decorans vel respondens sive decus aut responsio. Onesiphorus respondens latens vel decore adherens. Onime terens michi vel dolor meus. Oni inutilis mihi vel iniquitas mea. Oni innuitur meum vel musitatio mea. Oni dolore commotus vel merore requievit. Oni inutilis requies vel iniqua commotio. Onim innuitur motus vel musitatione quiescens. Onias merens domino vel dolor domini. Onias iniquus domino vel inutilis dominus. Onias innuitans domino vel musitatio domini. Onio merens eum vel dolor eius. Onio inutilis ei vel iniquitas eius. Onio innuitur ei vel musitatio ei. Onon murmurante musitans vel musitatio murmurans sive dolor inutilis aut merens iniquitate. Ola tabernaculum vel inhabitatio. Olla idem. Olli tabernaculum meum vel inhabitatio mea. Oliab tabernaculum meum pater vel inhabitatio mea patris. Oliba tabernaculum meum in ea vel ipsa est tabernaculum meum. Olibama tabernaculi altitudo vel tabernaculum meum in aliquo. Oon dolor vel labor sive dolens aut laboriosus. Ozam videns eos vel fortitudo eorum. Ozias videns dominum vel fortitudo domini. Or foramen vel iracundia. Or mons vel lumen sive pellis aut iracundus. Oram concipiens vel comprehensus sive conceptio aut comprehensio. Oram vita vel ne excelso sive ne iracundie aut ne iracundo. Oram mons populi vel lumen eorum. Oram pellis populi vel foramen eorum. Oram iracundus populus vel iracundia eorum. Orchach estimans vel estimatio. Orchati estimans me vel estimatio mea. Orchra tharoth longa corona vel longitudo corone. Oreb arbor vel siccitas sive corvus aut solitudo. Oreb iniqua vel massa sive temptans aut temptatio. Orem dolor vel iracundia. Oreth longanimus vel diuturnus sive longanimitas aut diuturnitas. Orpha cervix eius aut sub crepitus(?) ei. Ori lux mea vel meus mea. Ori pellis mea vel foramen meum. Ori irascens mihi vel iracundia mea. Ori gigas vel excelsus. Ori coactus vel excludens. Ori apprehendens me vel apprehensio mea. Orim gigantes vel exclusi. Orim coacti vel exclusi. Orim apprehendentes me vel apprehensiones mee. Orina anathema vel anathematizato. Oriam lumen vobis vel illuminatio vestra. Orian lumen gratie vel illuminatio donationis. Oron mons inutilis vel foramen tristitie. Oron pellis iniqua vel ira mutantium. Oron lumen meroris vel dolor musitationis. Oronite montes inutiles vel foramina tristitiarum. Oronite pelles iniqui vel dolores musitationum. Oronite lumina meroris vel iracundie murmurantium. Oronim lumen meroris eorum vel iracundia iniquitatis eorum. Oronim mons inutilis vel foramen tristitie eorum. Oronim idem. Oronam lumen meroris eorum vel iracundia iniquitatis eorum. Orthasiada veste indigens testimonio vel lumen positum testificationi. Osa spes vel salvatio. Osai spes mea vel salvatio mea. Osaias sperans in domino vel salvatio domini. Osanna salva vel vivifica sive salvifica nos aut salvificatio nostra. Osee spes vel salvator. Osee sperans in eo vel salvatio eius. Osias sperans in domino vel salvatio eius domini. Otham tempus eius vel designatio eorum. Othai signum meum vel temporalitas mea. Othin dolor eius vel constans eum. Othir peccato vigilans vel signum temporale. Othni stans peccato vel statio temporalis. Otholia signum laboris vel designatio temporalis. Othoniel signum dei vel respondens deo. Otharam significans eos vel designatio eorum. Ox violentus vel voluntarie. Oza videns vel robustus sive visio aut fortitudo.

.3.P.O. .T.P.O. .X.P. .Z.

Ozai fortis mi. ł robur meum siue uidens me aut forti tudo mea. Ozam uidens eos ł fortitudo eorum. Ozan uidens domum ł fortis gratie. Ozamoth qui signum ł fortis designatio. Zazan fortis ductor ł uidens oliuam. Ozen uidens fortem ł fortis oculis. Ozensera uidens fortem principis ł fortis oculis angustiati. Ozgi uidens luctam ł luctator robustus. Ozgi uidens ł robustus seu uisio a forti. Ozias uidens dominum ł fortitudo domini. Ozian uisio domini est ł fortitudo domini est. Oziph geminans ł geminatio. Oziel uidens dominum ł fortitudo dei. Ozielite uidentes dominum ł fortitudine dei. Ozin auris mea ł auditus meus. Ozinite aures mee ł auditores mei. Sequitur p post o.

Paphum redimens cadentem ł redemptio cadentium. Palestina ore contusa ł ore confundens siue oris contusio. Palestini ore contusi ł ore confundentes ł ora malleatorum aut oris emissiones. Pammam ore confundens ł os malleatoris. Pamphilia contusio a ruina ł diuisio cadentium. Pamphilienses contusi a ruina ł diuisione cadentes. Panaretoth liber ecclesie ł liber ecclesiasticus. Parasceues garrulus ł contector. Parasceue cena pura ł preparatio. Parion discooptus aut discooperiens. Parmena diuidens plenitudines ł diuisio plenitudinis. Parthia pfecte diuidens ł pfecta diuisio. Parthi pfecte diuidentes ł pfecto diuidentium. Parthia transcendens ł transgressio. Parthina separatio ł separata. Pathmos separatio hostium ł separatio palpitantium. Patulha uidens eum ł dissoluo eum. Patroclus separans ł dissoluens. Patera separate ł separatio. Paulus os tube ł os eorum siue electum mirabile aut electionis miraculum. Pedro temptatio mouens ł dissecatio commotionis. Pelusium os malleans ł os malleatoris. Penthateuc. v. libri moysi ł. v. libri mosaici. Pergamum dissecans ualles ł diuidens cornua eorum. Pergen deuorans ł uorago. Periodus circuitus ab sortitus uel uisio inuenta. Perida temptans dulces ł temptatio amabilis. Pericoin incisus ł incisio. Perione sacculus ł repositio. Persida temptans ł lata sua diffluens. Perse temptant ł lata sua diffluentes. Persipolis temptatio ciuitatis ł diffluens lata ciuitatibus. Petrus agnoscens ł discalcians siue agnitus aut dissoluens. Phinei cognita domino ł dominum cognoscentes. Pila os malleus ł oris contusio. Pilatus ore contundens ł os malleatoris. Pirrus dissoluens ł dissolutus. Pisida cognita domino ł cognitio domini. Pisticum fidele ł fidelitas. Prisca cognita ł cognoscens. Priscilla cognoscens dominum ł cognitio domini. Priscus agnitus ł agnoscens.

Poblius tabernaculum ł inhibitatio. Pollachi ore confundens ł os malleatoris. Pontas inclinans ł inclinatio. Ponti inclinantes ł inclinationes. Pontius declinans consilium ł declinans festinationem. Porcius diuidit diuisio ł diuidens diuitiam eorum. Possidonius cognoscens uenationem ł cognitio commotionis. Prochorus fructus ł confusus ł fructuum ignominia. Prochorus fructus congregans ł fructuum congregatio. Ptolomeus ad mensuram deducens ł ad mensuras deductus. Ptolomai ad mensuram deducens ł ad mensuram deducta. Ptolomaida ad mensuram deducens ł ad mensuram reducta. Ptolomais idem. Ptolomaidenses ad mensuram deducentes ł ad mensuram reducentes. Publius tabernaculum ł inhibitatio. Pudens induens consilio ł indumentum consilii. Puteolis declinans ł declinatio. Pumphares os inclinans ł oris inclinatio siue os inclinans ad dissecandum. Hec omnia nomina greca ł latina sunt lingua hebraicam inolenter interpretata sunt. Sciendum namque est quod apud hebreos p. litteram non habentes nullum nomen est apud eos quod hoc elementum sonet. Abusiue igitur accipienda sunt que per f. litteram scripta sunt. Sequitur de r.

Raab fames ł impetus. Raab lata ł dilatata siue latitudo aut dilatatio. Sed si raab per .h. litteram scribatur famem sonat. Si hec impetum. Si uero per h latitudinem ł dilatationem. Hoc autem euenit per accentuum ł litterarum diuersitatem. ut in tantum uariat ł contrarias significationes commutent. tantam diuersa uirtutem. Raaba fames eius ł impetus eius siue dilatans eum aut dilatatio eius. Raabia impetus domini ł famelicus domino siue diiudicans dominum aut diiudicatio domini. Raachath bucca ł maxilla siue bucce aut maxille. Raam multum ł uisio siue tonitruum aut multitudo. Raama uidens eum ł tonitruum eius aut multitudo eius siue multum ei. Raamias multum domino ł uisio domini siue uidens dominum aut tonitruum domini. Raami sex malitia tinee ł malitia de tinea siue tonitruum letus aut tonitruans

letitia. Rason cursus ł placentia siue contemplatio aut consummatio. Rathba magister pecoris ł magistratio temporalis. Rabba multa ł magna siue iudicans aut iudicium. Rabaam multitudo populi ł magnitudo populorum siue iudicans populos aut iudicium populorum. Rabbath multum temporis ł grande pecorum siue iudicant tempus aut iudicium pecorum. Rabbi doctor ł magister siue doctor meus aut magister meus. Rabuth doctrina multitudinis ł magistrum iudicantis. Rabbiai multa hec ł multitudo ista siue mea. Rablath multam ł multa siue multitudo ista aut multitudines. Rabmag princeps sibi ł ostiator edentium. Raboni doctor ł magister siue doctor meus aut magister meus. Raboth grande signum ł multum redens. Rapsaces multus osculo ł princeps deosculans. Rabsaris princeps eunuchus ł magister eunucho rum. Rabarec multum alienus ł grandis descensio. Rachamaus ł uanitas siue absque cerebro aut signum subsannationis. Rachab conterens ł quadriga siue uisio aut ascensio. Rechal tristis ł deorsum ferens seu uos aut negotiatio. Rachel ouis ł uisio siue uidens dominum aut uidens principium. Rachus subha ł pecunia. Raddai uidens me ł fortitudo mea. Rapha sanitas ł medicina dei. Raphael sanans deus ł medicina dei. Rafaia sanans domino ł medicina domini. Raphaim gigantes uel medici siue sanare uite aut laxati eorum. Raphao sanans eum ł medicina eius. Raphaza sana uisio ł fortitudinis medicina. Raphec defluens ł medicus siue uolutus aut cursus oris. Raphidim temptatio uel laxe manus siue uisio oris aut uidit os sufficientis. Raphaim sanans fortium ł sanitas iudicii siue uisio fortius aut dissolutio fortium. Iuxta proprietatem uero lingue syre interpretari remisse manus siue remissione manuum. Raphion medicina doloris ł temptatio iniquitatis. Raphu temptatio ł dissolutio siue sanitas aut medicina. Ragal rex ł negotiator siue tristitia aut deorsum ferens. Ragan pascens ł egrotans. Raget pabulum ł egrotatio. Ragon hyrcius ł pabulum sine multum delectans aut multum delictum. Rauhel pastor dei ł egrotans deo siue pascens dominum aut pabulum eius deus. Rahaia pastor domini ł egrotans domino siue pascens dominum aut pabulum ei dominus. Rahelaia idem. Ram excelsus ł exaltatus siue tonitruum aut exaltatio. Rama excelsa ł exaltata siue tonitruum aut exaltatio. Ramale sublimitas ł exaltatio siue tonitruum aut exaltabitur. Ramalia excelsus domino ł tonitruum domini siue excelse laborans aut exaltatio laborantis. Ramasse pabulum ł tinea siue malitia tinee aut malitia de tinea. Ramatha excelsum signum ł exaltata peccato siue morte uidit aut mortis uisio. Ramathi idem. Ramatha excelsum signum ł exaltatio pecci eorum siue morte uidit eis aut mortis uisio eorum. Ramathaim excelsa duo ł excelsa bina siue duo sublimes aut duo exaltati. Hec duo ł bina sublimia sunt due tribus regia scilicet et sacerdotalis. Vnde helchana legitur fuisse in ramathaim quia pater eius de tribu leui fuit matres eius de tribu iuda quod notatur in eo quod ephrateus dicitur ab ephrata uxore caleph quam constat extitisse de illa tribu. Rametechi excelsum signum gene ł eleuatio maxille. Ramathite excelsa signa ł morte uidentes. Ramelech excelsa portio ł exaltata particula. Ramesse amaricans ł commotio truculenta siue corrosio tinee aut tonitruum gaudii. Ramech mortis uisio ł signum excelsum siue celsitudo pauoris aut exaltatio uite. Ramoth excelsum signum ł exaltata uisio. Raon cursus magni ł consummatio magni. Raonites currens magister ł consummator magistro. Raonite currentes magistros ł consummati magistri. Rasaia impius domini ł uarietas domini. Rasathem uarietas bina ł iniquitas duorum. Rasim uarians eos ł iniquitas eorum. Rasin impius ł iniquus siue uarietas aut pictura. Rathamim sonitus ł iuniperus siue uisio consummata aut uisionis consummationis. Ferunt hoc lignum ignem multo tempore conseruare ita ut si ipsuma ex eius cinere operta fuit usque ad annum ignita perduret. Raziat sacrans domino ł mysticus domini. Razon mysticus ł sacrans. Razon idem. E post R. Reaias magister domini ł delata domini. Rebba multa

ł magna seu iudicans aut iudicium. Rebbi multum in ł magnitudo mea siue uidere me aut iudicium meum. Rebe quietus ł. iiii. siue ordinatus aut ordinatio. Rebecca patientia ł multum accepit siue multa pecca aut que multum accepit. Rebla commissum ł multitudo. Reblata multa hec ł multitudo ista siue multum commissum hec aut multum commissum hoc. Rebmag. iiii. ł ingeniosus ł ordinata percussio. Recha mollis uel delicatus siue mollities aut teneritudo. Rechab extendens ł excelsus siue mollis pater aut teneritudo patris. Rechabite contendentes ł excelsi siue teneri patribus aut delicie patrum. Recchat mollities ł sublimitas. Recha pictura ł uarietas siue uacue fecit aut uacuefecto. Rechma temptatio ł malitia quippiam. Recsa chamus ł frenum siue retinaculum aut cohibitio. Rephan factura ł requies siue uera requies aut uera factura. Regalim pedes ł ambulo siue itaque mira. Regium tibi ł refectio siue pascens eos aut pascua eorum. Regina temptatio ł malitia quippiam. Regom tu uel ambulo. Rechi pastor meus ł pabulum meum. Rema excelsa ł uidens aliquid. Remphan excelsa eructans ł exaltatio nichili. Remma excelsus domini ł exaltatio domini. Remono excelse mensis ł exaltatio iniquitatis. Remmon ecclesia uel congregatio. Remmon sublimis ł exaltata siue malum. Remmonphares diuidens ecclesias ł dissipans congregationem. Remmonphares sublimitas uiolenta ł exaltatio dissipata siue diuisio mali primi aut diuisio mali germani. Remoth uidens mortem ł uisio mortis. Rena magister absconditus ł magisterium pulcritudinis. Res caput ł patientia. est caput eius ł patiens eum. Ressa chamus ł frenum siue stadium aut retinaculum. Resathaim impietas ł iniquitas. Resathaim impius eius ł iniquitas eorum. Resephi iniquitas mensure ł caput dei. Resen caput fontis ł patientia oculi. Reseph impietas ł iniquitas siue capitudo aut patientia pauoris. Respha currens ł uelox siue cursus aut uelocitas. Resia caput domini ł patiens domini. Rethma sonitus ł impetus siue uidens consummate aut uisio consummata. Reu pascens ł pastus est siue pascuae aut pastio mea. Reum pascens eum ł pabulum eorum. Rezer magister uiscera fortia ł magistro uiscera fortificata. Ribba multa ł magna siue iudicans aut iudicium. Ribba multum in ł magnitudo siue uidere me aut iudicium meum. Ripha uidens bona ł uidens buccellam. Riphath uidens bona temporis ł uidens buccellam uite christi. Rithus querens ł bonus siue lucrum aut inquisitio bonitatis. Ripher uidens bona pauoris ł uidens buccellam uite christi. Ro magister ł magisterium. Roaga magister meditans ł magnum locutio aut fortis deceptio. Roboam impetus ł latitudo. Roboam dilatans populum ł dissipans populos siue impetus populi aut inclinatio populorum. Roboth platee ł latitudines siue platee aut platearum inclinationes. Rode uidens ł fortis siue uisionis fortitudo aut uisio fortitudinis. Roddihe uidens mitem ł uidens certiam siue uidens iudicium. Rodim patruus iudicans ł uisio iudicii patruelis. Rodu uisio ł descensio siue dissentiens aut dissensio. Rody uidentes ł descendentes siue dissentientes aut dissidia. Rodochus fortis durus ł uidens nigredinem. Rogelli deorsum ferens ł negotiatio tristitie. Rogelim deorsum ferens eos. Rogomelech magister fouee particula magnans discipliam portionis. Roma magisterium frangens ł magisterii contractio. Roma tonans ł sublimis siue tonitruum aut sublimitas. Romani tonantes ł sublimes siue tonantes. Romelia magister frangentes laborantes ł sublime tonitruum laborantium. Rob platee ł latitudines. Robia platee domini ł latitudines domini. Roboth platee inclinate ł platearum inclinationes. Root turris ł propugnaculum. Ros caput ł initium. Rosinophia caput fortium uel initium uictorum. Roth uisio ł festinatio siue deficiens aut defectio. Ruben uidens filium ł uisionis filius siue uidens in medio aut uidens per medium. Rubething uidens filium meum ł uisio filii mei siue uidete me ł uidere per medium mei. Rubenite uidentes filios ł uisiones filiorum siue uidentes per medium. Rufus sanans ł reficiens siue nos sanans aut refectio nostra. Ruma excelsa ł uidens ad. Ruth uidens ł festinans seu deficiens aut defectio. Sequitur s post r.

Saaph specimen vel angustians. Saal ydola vel pugil vel uulpis aut ortus aquarum. Saalim reddens vel reddetur siue redditio aut reddidit eis. Saar estimans vel estimatio. Saarite estimantes vel estimatores. Saarim estimans vel estimator eorum. Saasim incubuit egredienti vel incubatio egressionis. Salba capta vel captiua siue captiuitas aut contentio. Saba clamans vel conuertens siue clamor aut eloquentia. Sabcha uete vel retinaculum siue loquens ei aut eloquentia eius. Salaias captus domino vel conuersio domini. Sabaim clamantes vel eloquentes siue captiui. Sabama leua vel sinistra. Sabama excelsa vel conuersio quedam siue tollens altitudinem aut tollens excelsum. Sabaoth uirtutes vel exercitus siue uirtutum aut exercituum. Sabaim montes deuenient vel montium deuictio. Sabath sceptrum vel uirga siue baculus aut principatus. Sabatha gyrans vel circuiens siue circuitus aut circumcidens. Sabathacha sedes tua vel circuiens te siue circuitus tuus aut circumcisio tua. Salathahi circuitus meus vel circumcisio mea. Sabbatum requies vel requietio. Sabbatismus requietio vel requies. Sabe septies vel habundans siue saturitas. Sabee agne vel oues siue septem aut iuramentum. Saber captiui vel clamantes siue conuersi aut eloquentes. Saber captiuus uigilans vel conuersus resurgens. Saber ligustrum vel admirans siue omnis aut satietas. Sabech captiuus paruus vel conuersio uite. Sabech oues vel satietas siue ligustrum aut aduiuens. Sabia damma vel caprea siue iurans domino aut satietas domini. Sablath requies vel intromissio. Sablathaim requiescens in eis vel intromissio eorum. Saboim dame vel capree siue stantes aut statio. Saboth tollens altitudinem vel extollens excelsum. Sachar cultrum vel pretium. Sachath singuli vel circuitantes. Sadi archanum vel latus a latere non a saturitate. Sadaca lati adherens vel archanum ei. Sadala latus iniquum vel archanum iniquitatis. Saddai omnipotens vel omnipotentia. Sade regio vel uastitas siue gloss. aut uenatio. Notandum est in hac littera .S. quod sicut quedam uocales eadem non sunt eedem apud hebreos diuersis caracteribus annotentur diuersosque sonos habent ideoque diuersas significationes generent. uel ut ipsa eadem .S. cum apud nos sit apud illos diuersa sortitur nomina diuersasque figuras possidet ac diuersos sonos et idcirco nemo miretur si ipsa eadem in diuersis interpretationibus commutetur. Tres sunt enim apud hebreos littere una que uocatur samech et simpliciter legitur quasi per .S. nostram litteram exprimitur. Altera syn vel sen dicitur in qua stridor quidam nostri sermonis interstrepit. Tertia sade nominatur quam nostre aures penitus reformidant. Sademoth regiones vel allia siue iustitie aut consolationes. Sademoth porticus publica vel commotio populorum. Sadesor ribrum lumen vel iux ubim. Sadarth archanum iustitie vel consolo restitutionis. Sadoch iustitia vel iustificatio siue iustus aut iustificatus. Saducei iusti vel iustificati siue iustitie aut iustificationes. Saesdema pestilans aer vel pestilentia aeris. Saph uincelum vel labium siue speculum aut angustia. Sapha uincient eum vel labium eius siue speculans eum aut angustia eius. Saphai uincientes me vel speculans me siue labium meum aut angustia mea. Saphaim uincientes populum vel labium populi siue angustians eos aut specimen eorum. Saphan abscondit vel pruriens. Saphan lepus vel hiriceus siue angustians aut cirogrillus. Saphan speculans dominum vel labium gentis siue uincelum superius aut barba superioris iudicii. Saphane uincelum gentis vel speculator donationis. Saphane labium eius vel labium superius siue barba eius aut barba superioris iudicii. Saphanetphanec saluator mundi aut absconditorum repertor. Ipse est ioseph qui et egyptum saluauit et abscondita reuelatione prophetauit. Saphania abscondit dominus vel protectio domini siue speculans dominum aut gentis labium domini. Saphath iudicans vel iudicauit siue iudicium aut diiudicatio. Saphatha iudicans populum siue populum iudicauit siue iudicans eum aut diiudicatio eius. Saphatias iudicauit dominus vel diiudicatio domini. Saphathmoth iudicantes vel diiudicatio mortuorum. Sapher decus vel pulchritudo siue speculans aut uigiles aut labium resurgentium. Saphir narrans vel litteratus siue librarius aut effigie speciosus. Saphira litterata vel libraria siue narrans aut effigie speciosa. Iuxta interpretationem uero syri sermonis interpretatur formosa.

Saphon labium intuens vel speculum iniquitatis siue uincelum noxius aut angustia iniquitatis. Saphtha iudicauit dominus vel iudicium domini. Sagal locusta vel minorus. Sahir temptauit vel temptatio. Sayrath damma vel capra. Sala leua vel missa siue tollens aut missio. Salabim pacis gratias vel uestimentum gratie siue aggrauans iniquitas aut aggrauatio inmisericordie. Salabon tollens mortem vel aggrauatio iniquitatis. Salabonite tollentes mortem vel aggrauati iniquitatibus. Salacha leua ueniet vel tollens uenit siue dulcis sibilus aut temptatio tentantium. Salai tollens me vel missio mea. Salabum salus cordis vel sanitas cordium eorum. Salama uestimentum vel pacificans siue uestis pacis aut retributio eius. Salamihel pax mea deus vel retribuet mihi deus siue deus uestimentum meum aut retributio mea retributio dei. Salamin perfecti vel consummati siue perfecto aut consummatio. Salamina fine tuus vel commotio siue umbra commotionis aut saluatio iudicii. Salachi frutex vel petitio. Salathiel petens deum vel frutex dei. Sale egrediens vel egressio. Salebim pacis gratias vel uestimentum gratie siue aggrauans iniquitatem aut aggrauatio iniquitatis. Salech egrediens vel egressio. Seled egrediens vel emissio. Saleph missus vel reddit siue consummat perfecte aut consummate perfectus. Salem pax vel iustitia siue missit aut missio. Salemred deus vel reddita siue consummata perfecte aut consummatio perfectionis. Salemoth egrediens mortuus vel egressio mortui siue tollens mortem aut emissio mortis. Salphaad umbra patris vel umbra fortitudinis siue umbram formidans aut umbra in ipsum. Sali missa vel leua siue tollens aut missio. Salim leua vel uulpes siue tollens eos aut missio eorum. Salisa uitula tria vel uitula triennalis siue uitula consummans aut uitula consummata. Salissa idem. Salman sentiens vel sensibilis siue pacificans consummatio. Salmana perfectus vel consummatus siue pacificans eum aut sensibilitas eius. Salmanasar perfectus uinculo vel consummatus aduinciendus siue sentiens carcerem aut pacificans angustiatos. Salmane pacificans eum vel consummatio eius siue umbra prohibendi aut umbra commotionis. Salmanoche sensibus uite vel pacificans susceptos siue umbra ostendentium aut ymago fortitudinis. Salmas sentiens dominum vel pacificauit eum. Salmon sensibilis vel pacificus siue umbra uirtutis aut ymago fortitudinis. Salomona ymaguncula eius vel ymago fortitudinis eius siue umbra portionis aut umbra munitionis. Salmone nomen hebraicum vel umbrationum siue umbra uirtutis eorum aut ymago fortitudinis eorum. Salo tollens vel emissio eorum. Salon tollent eos vel emissio eorum. Salom retribuens vel pacificus siue retributio aut pacificatio. Salome pacificans eum vel retributio eius. Saloni retribuens vel pacificatio mea. Salomim pax mea eis vel retributio mea eorum. Salomith temptatio respiciens transmigrationem vel transmigratio respiciens temptationem. Salomon pacificus vel retributor siue pacificans sciens aut retribuens iniquus. Salsa frutex vel petitio. Salu temptatio respiciens vel respectus temptationis. Iuxta ethimologiam uero greci sermonis interpretatur uegetus vel fortunatus. Salumith temptatio respiciens transmigrationem vel transfugio respiciens. Salusa uita consummata vel temptatio respiciens. Samma idem ibidem vel perditio siue exaudiuit aut exaudibilis. Samai ibidem perditio eius vel ibidem exauditio eius. Sammatha celi tui vel celos tuos. Samathias celi tui domine vel celos tuos domine. Samach nomen incliuum vel auditio testimonii. Samagar nomen aduene vel exauditio aduenarum. Samai exaudient me vel ibidem exauditio mea. Samai celestis vel humilis seu ne in aut ibidem perditio mea. Samaia humilis domino vel audiens dominum siue ibidem auditor dominus aut ibidem exauditio mea. Samaoth audiens signum vel ibidem perditio uisionis. Samaiai lana mea vel custodita mea. Samarath nomen amarum vel exauditio amaritudinis. Samares lana vel conuentio siue custos aut custodia. Samari lana mea vel conuentus meus siue custos meus aut custodia mea. Samaria lana domini vel conuentio domino siue custos domini.

aut custodiens dominum. Samaritanus lana uel conuentio siue custos aut custodiens. Samaritani lane vel conuenti siue custodes aut custoditi. Samarite idem. Samaron ibidem maror vel ibidem perditio iniquitatis. Sambucca sol vel lumen siue illuminans aut illuminatio. Samech fultura vel erectio siue adiutorium aut firmamentum. Samech custodiens vel custodit siue custos aut custodia. Sames sol vel fons solis siue mandatum humile aut mandatum humilitatis. Samgar nominatus incola vel nominatio aduenarum. Samaas sustollens nomen domini vel audiens dominum plasmatorem. Samar nepos vel intultum siue nomen uigilie aut exaudiens uigilantes. Samach nomen temporale vel auditio pectoris. Samanodi nomina vel nominationes. Samohe nomen uite vel exauditio sensus eius susceptionis. Samortacha audiens uisionem vel audiens reuelationem siue auditio uisionis aut auditio reuelationis. Samotrachet audientes uisiones vel audientes reuelationes siue auditores uisionum aut auditores reuelationum. Sampsari nominatus princeps vel exauditor angustie. Samnon nomen latescens vel exauditio amaritudinis. Sansame nomen auditum vel famosa auditio. Samson sol fortis vel solis fortitudo siue sol eorum aut illuminans eos. Samua audiens vel exaudibilis siue ibidem perditio aut ibidem exauditio. Samuel nominatus a deo vel postulatus a deo siue audiens deum aut exauditio dei. Samua audiens eos vel nominatio eorum. Samni nominatus vel exaudibilis. Samusachan nominatus eis vel exauditio eorum. Samusachi nominatus meus vel exauditio mea. San dormiens vel securus siue habundans vel egrediens. Sanaballach habundans uir in tempore vel egressa deuoto pectoris. Sanabia dormiens domino vel egressio domini siue habundans domino aut securitas domini. Sanan dormiens populus vel securitas populi siue habundant eos aut egressio eorum. Sana dormiens domino vel egrediens gratia siue habundans donatus aut securitas gratificata. Sananim dormiens domino ei vel egrediens gratia eorum siue habundans donans eos aut securitas gratificationis eorum. Sanoe habundans compunctio vel egressio compunctionis. Sanir dens lucis uel dens lucerne siue leuans nouitatem aut nouitatem attollens. Sapan speculator vel labium ei siue uincelum superius aut barba superioris iudicii. Sara princeps uel carbo siue uelamen aut angustia. Sarra idem. Saraia princeps eius vel carbo eius siue ei uelamen aut angustia malorum eius. Saraballa principatum habitans vel carbonis deuoratores. Sarabias princeps populi domini vel principatus pressuris domini. Sarad descendens vel descensio siue descendit aut descendet. Saraphet incendens vel incendium. Sarahe princeps fratrum vel uelamen fratrum siue carbo suscipiens aut angustia uite. Sarai princeps mea vel carbo meus siue uelamen meum aut angustia mea. Sarara princeps fuit vel principatus domino siue uincens domino aut angustia domini. Sarias princeps domini vel principans domini siue uelamen domini aut angustia domini. Sarates principes vel angustiati siue carbones aut uelamina. Sarar porta vel cantor siue cantilena aut cantor introiens. Sarim porte eorum vel cantantes eis siue cantilene eorum aut cantores introientes ad eos. Sarsa princeps tribulator vel princeps tribulationis siue princeps tribulationum aut principatus tribulationis. Sarasar princeps fuit vel tribulationis elatio angustie siue princeps elationis aut principans tribulationibus. Sarach princeps vel lepra siue tribulatio aut insanabilis. Sarach princeps uenit vel lepra eius siue tribulans eum aut morbus insanabilis ei. Sarathan lepra donata vel uictoria gratie siue tribulant eos aut morbus cor aduenientis. Sarachi lepra mea vel tribulant me siue uictoria mea aut morbus insanabilis meus. Saraba lepra vel morbus insanabilis. Sardis pulchritudinis vel principatus pulchritudo. Sareas princeps tollens vel carbo sustollens seu uelamen picture aut. Sarabias princeps domini vel angustiant dominus. Sared descendens vel descensio siue descendit aut descendet. Sareduce descendentes vel descensiones siue descenderunt aut ut descendent. Sareda descensio eius vel descendent ei. Saredatha descendens tempore vel descensio pectoris. Sarema princeps sibilans vel princeps litigiosus. Saron princeps merens vel carbo mutilis

seu uelamen tristitie aut angustia iniquitatis. Sarepha incensa. siue tribulatio panis. aut panis angustia. nomen ex hebreo et syro compositum. Saresar princeps vel angustians. Sares princeps uigilans uel princeps suscitans eos. Sareth iuuentus vel lepra siue tribulatio aut reliquie principatus. Sarphan princeps incendens vel carbo incendii. Sargan princeps orti. Sargon idem. Saragur ramus vel propagines seu princeps ramorum aut princeps propaginum. Sarias princeps domini vel principans dominus. Sarim ordeum vel cibarium siue principans eis aut angustia eorum. Sarion princeps meus vel carbo inutilis. siue uelamen tristitie aut angustia iniquitatis. Sarith reliquie vel princeps reliquiarum. Saroem princeps meroris eorum vel cantans canticum tristitie. Saron princeps meroris vel cantans tristitiam siue princeps meroris eius aut cantans tristitiam eius. Saronite principes meroris vel cantores tristitie. Saroth meroris vel mensurarum. siue coangustiant aut coangustatio. Saron princeps montium vel principans lumini. siue angustans pelles aut uelamen tristitie. Sarsachim principes cauernarum vel princeps ruine. siue princeps tuentium aut princeps cauentium. Sarthan princeps demolitorum vel princeps coangustorum. siue tribulans aut coangustatio eorum. Sarthana princeps demolitionis eius vel princeps coangustiationis eius. siue tribulatio eius aut coangustatio eius. Saruch lorum vel corrigia siue dispendens aut profectus. Saruia uincta vel uinculum siue angustans aut angustia. Sasa senarius vel longeuus. Sasabassar senarius infans vel longeuitas angustiata. Sasagari senarius robustus uel longeuitas fortitudinis. Sasai senarius noster vel longeuitas mea. Sason ciuitas vel oppidum. Sasonthamar urbs palmarum vel ciuitas amaritudinis siue urbs commutationum aut oppidum commutatorum. Satham libri vel librarii siue historici eorum aut historie eorum. Sathan contrarius vel aduersarius siue transgressor aut preuaricator. Sathanas transgressor vel preuaricator siue contrarius futurus aut aduersarius plasmationi. Saue digna vel eleuata siue dignitas aut eleuatio. Sauee cantores vel cantilene. Saue digna uel eleuata siue dignitas eius aut eleuatio eius. Saupha speculator vel speculum siue refrenans aut superestimatio. Saul petitio vel expetitus siue abutens aut abusium eorum. Saulite petentes vel experti siue abutentes aut abusium eorum. Saulis temptatio respicientis vel temptationis securitas. siue abutentis consilio aut expetitio festinationis. Saura dignitas magistri vel eleuatio magistri eius. Scutha propago uel tabernaculum. Scarioth merces vel mercedem accepit. Spina accinctio vel expeditio. Spani accincti vel expediti. Sparthia accinctio bona vel accinctio illuminatoris. Sparthiate accincti boni vel expedite illuminati. Sqtatim faciens cantilenas vel factor cantilenarum. Stachium faciens cantilenas eis vel factor cantilenarum earum. Startaramahi uidere contemptor gratie mee vel speculator despiciens gratiam meam.

Sechenias uarius domini vel uarietas domini.

Sechim uarius vel uarietas. Sechias uarius domini vel uarietas domini. Sechiel uarius dei vel uarietas dei. Sechimias uarius domino vel uarietas domini. Sechattenoth tabernacula filiarum vel obumbratio filiarum. Sechri ebrietas vel tabernaculum. Sechiona ebrietas mens vel tabernaculum doloris eius. Secha spina uel cardum siue tribuli aut punctiones. Sechin fatuus vel fatuitas siue insulsus aut infatuatus. Seba statio vel eloquentia. Sebaste uallans vel girans. Sebastianus uallatus vel circumiens. Sebe statio vel eloquentia. Sebedia stat testans dominum vel statio domini. Sebeia stans domino vel eloquentia domini. Sebenias stat iniquus dominus vel statio iniqui domini. Sebeon stat merens vel statio dolens siue stat iniquitas aut eloquentia inutilis. Sebethai stans vel eloquentia parua. Sebia stans deus vel stanti domino siue sectans dominum aut sectator domini. Sebiel stans deo vel stans deo. siue sectatus dei aut sectator dei. Sechina stans pulchre vel statio pulchritudinis. Sebim statio maris vel sectatio eius mare. Sebeim damma vel capra siue capra eorum aut dammula eorum. Sebothet spica vel germinatio. Sebom damma vel capra siue statio maris aut sectio eius mare. Sebuel residens ad deum vel restitutus ad dominum deus. Sechar bissus vel titulum. Sechar ramus vel propagatio. Sechphech speculum vel speculo. Sechem laborans vel humiosus. Secheniite humeri vel laboriosi. Sechemias dominus vel uarietas domini. Seda cibaria vel ex latere. Sedada cibaria testium vel ex latere securitatis. Sedecha iustitia vel iustificatio. Sedechie iustificans eum vel iustificatio eius. Sedechias iustificans dominum vel iustificantis domini. Sedehur cibaria ignis vel ex latere lucis. Sedi cibarium meum vel ex latere meo. Sedii cibarium meum vel ex latere meo mis. Sedim talmie vel amaritudines. siue nemus amenum aut amenitas nemoris. Sedius cibarium festinantis vel ex latere consiliatoris. Sedmihel ex latere dei vel cibarium quod est a deo. Sedo cibarium testium vel ex latere sitientis. Sedmich decor vel decorus. Sedrathi decor meus vel decoris mei. Sedutha testium vel testificatio. Sephana humilis uel campestris siue atterens eos aut attritio eorum. Sephamoth atterens mortem vel humilians mortuos. siue labium mortis aut iudicium mortuorum. Sephan speculo aut aquilonalis. Sepher liber vel littera seu librarius aut litteratus. Sephartalim libri psalmorum vel uolumen ymnorum. Sepharuaim libri ipsi vel littere ipse siue librarii eorum aut litterati eorum. Sephat iudicans vel iudicio. Sephata iudicans eum vel iudicio eius. Sephatias iudicans dominum vel iudicio domini. Sephala humilis vel campestris siue uallis aut planicies. Sepher libri vel littere siue uetus aut pulchritudo. Sepher iudicium vel iudicio. Sephent speculans vel egrediens. Sephi speculatus vel uulpes. Sephina aquilo vel aquilonalis seu temptans eos aut temptatio eorum. Sephion egrediens vel absconditus seu egredere os meum aut egrediens os tristitie. Sepho speculator vel bipes. Sephon specula vel aquilo seu speculum aut archanum. Sephonite specule vel archani siue aquilones aut speculatores. Sephorarius vel speculum siue adherent aut speculum. Sephora avis eius vel speculans eum siue placens adhesit aut adhesio placuit. Sephar placens signum vel adherens subtilis. Sepithan speculator humilis vel archanum uisionis. Sephir speculum vel speculator siue bipes aut unipes. Sephitan atterens naues vel attritio nauium siue adumbrans iustitiam aut obumbraculum iustitie. Segar calidus vel minor. Segim spine vel tribuli siue pungens eos aut punctiones eorum. Segon et murmurans vel loquela inutilis. Segor minor vel parvula siue calens aut meridiana. Segub spina puella vel loquela inutilis. Segur idem quod Segor. Sehim exitus vel exeuntes. Seher hircus vel hirsutus siue hispidus aut pilosus. Sehira hispida vel hirsuta siue horribilis aut pilosa. Serath idem. Sela petitio vel umbraculum seu diminuens eum aut diminutio eius. Sela semper vel in finem siue sempiternum aut in sempiternum. Selachi tollens sibimet vel temptatio ambulantis. Sella petitio vel umbra eius. Sellai petitio mea vel umbraculum meum. Sellaia petens dominum vel umbraculum domini. Selaite petentes vel sempiterni seu diminuentes eos aut umbracula eorum. Selam missus vel latus a latere non a latitudine. Selam petitio vel sempiternitas. seu obumbrans eos aut diminutio eorum. Selecha ramus vel propago siue pacis suspirans aut pacificens erubescens. Selebim petens filios vel umbraculum filiorum. Selech petens vel diminuens siue umbraculum aut sempiternitas. Sellem pacifice aut pacificatus. seu pacificans aut pacificatio.

Sellemite pacifici vel pacati. seu pacificantes aut pacificationes. Seleman reddidit domino est. Selemias reddidit domino vel redditio domini. Selem temptatio respiciens transmigrationem vel transmigratio respiciens temptationem. Selles petitio vel pacificans. Sellechat simul uulturis vel perditio deuorantis. Selemini exiens aduocatus vel exiens aduocatio. seu tollens semetipsos aut transeuntis expulsionum. Selim uulpes vel tollens siue auulsio aut dimissio. Selina sensus uel perfectio. Selmai sensus meus vel perfectio mea. Seleucia exiens aduocatio vel exitus aduocationis seu tollens semetipsum aut transiens expulsionem. Selmon pax uel sensus siue fortis ymago aut umbraculum. Selo ne ei vel dimissio eius siue petens eum. Selom auulsio vel dimissio siue tutelar aut uestitus. Selem pacificus vel pacatus aut pacificatio. Sema audiens vel nominatus siue famosus aut famosa auditio. Sema nomen auditum vel famosa auditio. Semma idem. Semmaa nomen auditum eius vel famosa auditio eius. Semmaia nomen auditum domino vel famosa exauditio domini. Semanoch nomen humile vel nomen humilitatis siue nomen auditum aut nominata auditio. Semarath nomen questionum vel auditio bonitatis. Semach nomen temporale uel exauditio pectoris. Semachei nominati pectore vel exauditi temporaliter. Semdahe nomen scientie vel nomen auditum siue nominis auditio aut nominis scientia. Seme audiens vel auditio siue nomen aut nominatio. Semeber nomen fortis vel exauditio pueri. Semedab nomen perditionis vel ibi perditio siue nomen auditionis aut ibidem auditio. Semegar ibi aduena vel ibi colonus vel auditio aduene aut nomen aduenarum. Semi audi me vel audi me. siue nomen meum aut auditio mea. Semeias audiens dominum vel nominatus domino. Semenita nominati vel exauditores mei. Semei sol vel ydolum vel notandum quod in nomen in hebreis uoluminibus quia sermo lascidus fit a similitudine. unde simulacrum domini ipsa ydola que simulacra. Semelras ydolum domini vel sol uisitatus. Semmer nomen amarum vel exauditio amaritudinis. Semerias contritus domino vel custodia domini. Semeron uepres doloris vel terra incolta merentium siue nomen magni dolentis vel audiens magnum uiuentem. Semei fons solis vel sol. siue mandatum humile aut mandatum humilitatis. Semi nomen auditum meum vel famosa exauditio mea. Semida nomen meum scientie vel nomen meum auditum siue nomen meum auditio aut nomen meum scientia. Semidahe idem. Semidaite nominata mea scientia vel nominata mea audita siue nomen meorum auditores aut nomen meorum scientie. Semir uepres vel intellectum vel terra spinosa aut terra incolta. Semiramoth nomen meum uidens mortem vel auditio mea uisio mortis. Semoth nomen mortuum vel auditio mortis. Semu nominatus vel exaudibilis. Semmeser blasphemia vel blasphemia. Semoth nomina vel auditiones. siue nomen signi aut exaudita uisio. Semeai audiens nomen excelsum vel famosa auditio exaltationis. Semarie audientes nominata excelsa vel famose auditiones exaltationum. Semri nomen lacessens vel audit amaritudinis. Semron nomen eius vel auditio eius siue custos uidit aut uisionis custodia. Semron nardo nomen amare tristitie vel audiens amarum mortem siue custos amari moris aut custodiens mortem amaritudinis. Semsai audiens nomen salutis vel famosa auditio saluationis. Semsi sol meus vel illuminatio mea. Sen dentes vel hydria siue sextarium aut amphora temptationis. Sene tolle vel angustia siue dens aut hydria eius. Senea tollens eum vel angustia eius siue sextarius eius aut amphora temptationis eius. Senna uoluntas vel mandatum siue uoluntas mandati eius aut mandatum uoluntatis est. Sennaab uoluntas patris vel mandatum patrum siue uoluntas mandati patrum aut mandatum uoluntatis patris. Sennaar excussio vel fetor eorum siue excussio dentium aut dentis nauseantis. Sennacherib tollens deserta vel alienans

desertionem. Senaam dens spiritus vel angustians spiritus. seu tollens eos aut humilia eorum. Senaser voluntas divinitatis vel nuntiatum benedictum. Sene dens eius vel angustians eum sive tollens eum aut laudantia eius. Senech cimbalum vel tinnitus. Senesarma tollens rubus vel temptationes tollens. Senium voluntas mandatorum eorum vel mandatum voluntatis eorum. Senron notum videns vel auctor nobis. Sensa sol meus vel illusitatio mea. Sennia dentes movens vel amphora temptationis commota. Seon calor vel calidus. seu germen quod non est aut germen inutile. Seon temptatio lacessens vel allocutio inutilis. seu germen temptationis aut germinatio temptationis. Seor calens vel parvulus sive minor aut nudians. Seorim minorans eos vel calliditas eorum. Sephi spectatus vel intuitus. Sephima speculum fructuum. Seraphim ardor vel incendium. sive ardentes aut incendentes. Seraia princeps domini vel angustians dominum. Serebiat idem. Sereder princeps principum vel angustians principes. Serech vincens vel lepra. sive tribulatio aut relinquere principatum. Sergius princeps vallis vel princeps oculi. sive princeps oris humiliati aut angustians oculum humiliatum. Serim principans eis vel angustia eorum. Seron princeps motus vel cantans hymnum seu carbo nimis antiquum. Serua vinculum vel angustia. Seruch lorum vel corrigia seu dependens aut perfectio. Serua vinctus vel vinctio sive angustians aut angustiatus. Sesa temptatio vel farinatus sive longevus aut egrediens. Sesach manens vel byssus. sive manus sacci aut saccus byssinus. Sesai egrediens mihi vel longevitas mea sive farinatus meus aut temptatio mea. Sesamor temptatio urgens vel egressio acclinans. Sesan temptatio doni vel egressio gratie. Sesban tribulatio veniens vel tribulator. Sesusar tribulator vel tribulatus sive tribulans. Sesima egressio mortificationis vel egressum est tristitie. Sesion egressio tristis omnis vel egressum est oris tristitie. Sech porrigens vel positus. sive posuit aut resurrectio. Seth semen vel germen sive gratia aut poculum. Sethar poculum suscitans vel gratie tristitie vigilie. Sethim spine vel germina sive ponens aut resurrectiones eorum. Sethri occultator meus vel absconsio mea. sive diruens me aut diruitionem meam. Sethur absconditus vel diruitus. Seua loquens vel tentorium sive vulpecula clamans aut preparatio tabernaculum. Seue loquens vel tentoria sive vulpecule clamantes. aut tabernacula. Seuophegia tentoriorum occursio vel tabernaculorum sollempnitas. Seuia vulpecula hec vel tabernaculum ipsum. Sephis corona vel norma nostra sive videns nos aut speculatrix nostra. Sephis regula vel coronatus sive speculans aut tactus. Sepha corona vel norma nostra sive videns nos aut speculatrix nostra. Sepha regula vel coronata. sive speculans aut iactatio. Sia dormitatio vel indigentia seu dormitantes aut indigentes. Siaa dormitans ei vel indigentia ei. Siaba indigens patre vel dormitio patris. Siai dormitans in vel indigentia mea. Siam sitis vel sitiens sive dormitans aut indigentia eorum. Siba vecte vel confusio sive veniunt egressus aut venire egressio. Sibam fortitudo domi vel confusio gratie. Sebem rectus vel consul sive egrediens eis aut eius eorum. Sicharia insania vel ebrietas. Sichar ebrius vel insania. Sichar penitens vel penitentia. Sichar [?] vel conclusio sive byssus aut [?]. Syceleg defedatio vocis adducte vel adductio vocis defecate. Sichem ponderosa vel laboriosa. Sichemites ponderosi vel laboriosi. Sichima humerosa vel laboriosa ipsa est que et Sychem. sed in latinum grecum sonum vertit ut Sichima pronuntietur. Sichimi humerosi vel laboriosi. Sichimite idem. Sicrone pondus doloris vel laboriosa iniquitas. Sicrone pondus consilii vel labor festinationis. idem commotus oculus vel venatio fontis. Sidon salus vel tacens sive salvans aut taciturnitas. Sidonis salus vel tacentes sive salvantes aut taciturni. Sidon venatio vel commotio sive venatio tristitie aut commotio mestitie. Sidonia commovens eum vel commotio eius sive commovens tristitiam ei aut venatio iniquitatis eius. Sidonia venatio vel commotio sive meroris venatio aut venatio inutilis. Sidonii venantes vel commoventes sive venatores meroris aut venantes inutile. Sidure decor vel decoris sive decus meum aut decoris [?]. Siene sitis vel sitiens aut dormitio aut indigentia. Sieuentes dormientes vel sitientes aut dormientes aut indigentes aut indigentie. Sigab sive attollens vel superattollere.

Sila missus vel missio. Silam missus est vel missio eorum. Silas missa plasmatio vel missionem sustollens. Silem recens vel novus. sive recens aut imprimens. Silhei missus michi vel missio mea. Silo dimissio vel est ipsa. Silo avulsio vel translata sive dimissio aut restitutio. Silonite transferentes vel avellentes sive dimittentes aut restituti. Silloa missus vel missio sive missus ei aut missio eius. Siloe idem. Siloam missus eis vel missio eorum. Siloni transiens vel avellens sive dimissio aut restitutio. Silonite transferentes vel avellentes sive divulsi aut restituti. Siluam missus sive sic vel missus ad servitutem. Simmaa exauditio vel exaudibilis. Simmaeus exauditus vel exaudibilis. Simma hec mortificans vel mortificatio sive mortificatus aut quiesce morietur. Simeon audivit vel exaudibit sive audiens merorem aut nomen habitaculi. Symeonite auditi vel exaudibiles sive audientes tristitiam aut nomina habitaculorum. Symeonite auditi vel exaudibiles. Simo obediens vel obedientia sive ponens tristitiam aut auditor meroris. Simpalma vocum copulatio vel vocis convenientia. Simuch locus vel loca. Sin temptatio egrediens vel egressio temptationis. Sin dentes vel dentium sive sicut cubitus aut amphora temptationis. Sin rubus vel odium sive mandatum aut egrediens. Sina temptatio egrediens vel egressio temptationis eius. Sina dentes eius vel dentium eius sive sicut cubitus eius aut amphora temptationis eius. Sina mensura vel mandatum sive rubus eius aut odiens eum. Synai temptatio egrediens in vel temptatio egressionis mee temptationis. Sinai dentes mei vel dentium meorum sive sicut cubitus meus aut amphora temptationis. Sinai mensura mea vel mandatum meum sive rubra aut odia plurali numero. Sineus egrediens vel odiosus. sive levans me aut allevatio mea. Sineus egrediens vel odiosus sive levans me. Singania doctrina vel institutio. Simchion victoria domino palma vel victori domino triumphus. Sichichen loquitur vel loquela sive cantans. Sion specians semen eius. Sion mandatum vel nimium sive speculum aut speculatio. Sior parvulus vel turbulentus sive turbis aut firmamentum novum. Siorlabanach parvulus candidatus vel firmamentum nove albedinis. Sir aula vel lebes qui vulgo olla vocatur. id est caldariam. Sira aula eius vel lebes eius. Syrach murus vel maceria. Sirena murus gaudii vel maceria letitie. Sirim cantantia cantica. vel cantica canticorum. Sirna aut vel humecta sive sublimis aut sublimitas. Sirr are vel humecta sive sublimes aut excelsi. Sirophenissa alte conversa matris vel sublimitas conversionis assumpte. Sirthes tribulationes vel angustie sive potores terrores aut terrationes. Sirthes [?] a tractu sabuloso nomen appellari. Sis temptatio vel farina sive egrediens ei aut egrediens. Sisai temptans me vel farina mea sive egrediens in aut longevitas mea. Sisam temptans eos vel farina eorum sive egrediens eis aut longevitas eorum. Sisara equi visio vel exclusio gaudii sive tollens recedentem aut excludens gaudentem. Sissiernel timens deum vel benedictus dei. Siuan dignitas vel elo. Siulia ponderosa vel laboriosa. Siulienses ponderosi vel laboriosi. Scythia vulpes illuminata vel tentorium illuminatum. Scite vulpecule illuminate vel tabernacula illuminata. Scitopolis vulpes illuminata civibus vel vulpeculis illuminata civitas. Scitopolite vulpecule illuminate civibus vel vulpibus illuminati cives. Smirna consummatio amaritudinis vel amaricatio consummata. Smirnei consummati in amaritudine vel amaricati in consummatione. Simmine cantans canticum vel cantatio eorum. Simmineses cantantes cantica vel cantationes eorum. Soa salvans eum vel [?] eius. Soar. O. P. S. pusillus vel pusillanimus sive pusillanimitas aut [?]. Soba serra secans vel mandatum mea. Sobab convertens vel conversio. Sobaba convertens eum vel conversio eius. Sobach simplex vel columbaris sive convertens te aut conversio tua. Sobai serra mea secans vel mandatum meum in ea. Sobal spica vel vestes ad portandum sive vana vetustas aut vanitas vetustatis. Sobi serra secans me vel mandatum in me. Sobnas sedens vel sedes sive divertens aut dimicatum. Soboch irretiens vel conversio. Sobochai conversio mea vel incendium meum sive irretiens vulturem aut convertens devoratorem. Socharamus vel compago. Sochar rami vel compagines sunt.

Socho ramus vel humilitas. sive umbraculum aut tabernaculum. Soccho idem. Socchoth tentoria vel tabernacula sive rami aut humilitates. Socchoth benoth tentoria filie sedentis vel temporalia tabernacula filie temporalis. Sodi excludens vel latus a latere non a latitudine. sive archanum aut exclusio. Sodada latus eius vel excludens eum sive archanum eius aut exclusio eius. Sodi latus meum vel archanum meum sive exclusio mea. Soddi idem. Sodoma passio silens vel declinatio eorum. Sodoma [?] vel silens sive cecitas aut pecus silens. Sodomite passiones silentii vel declinationes eorum. Sodomite filii vel silentes. sive ceci aut pecora silentia. Soem gyrus vel expectatio eorum. Soen gyrus eius vel expectata eorum sive expectamus eos. Soer expectatus vel expectatio sive gyrus aut circumdatio. Sophar irretitus vel eviscerans sive irretiens aut eviscerans. Sophi speculum meum vel speculator meus. Sophan attentus vel attentio sive umbraculum aut umbratio. Sophar speculans eum vel specule dissipatio sive videns speculatorem aut speculatorem videbo. Sophech iudicans vel diiudicatio. Sopher liber vel narrator. Sophera narrans eum vel liber eius. Sopherech liber vite vel narratio pavoris. Sophim speculans eos vel speculator eorum. Sophonias speculum domini vel cognitor archanorum dei. Sophonias absconditus dominus vel absconditus domino sive specians dominum aut speculator domini. Solentes avellentes vel dimittens sive avulsio aut dimissio. Solomith temptatio respiciens transmigrationem vel transmigratio respiciens temptationem. Somer custos vel custodia sive custodiens aut custoditus. Somorias custos domini vel custodiens dominum. Somptophanech salvator mundi vel absconditorum repertor. Son pecus vel dentes. Son pupilla vel sedes sive coccus aut coccineum. Sonar coccinea vel subsistens eis sive pecora eorum aut pecora rubea. Soni pecus vel dentes. Soni pupilla mea vel sedes mea sive coccus meus aut coccineum meum. Sona pecus eius vel dentes eius. Sona pupilla eius vel sedes eius sive coccus eius aut coccineum eius. Sonum pupilla eorum vel sedes eis sive coccus eorum aut coccineum eorum. Soon civitas vel oppidum. Soonchanaan civitas egipti vel oppidum mandatum humilia. Soor petra pusilla vel pusillanimis sive mane plasmatus aut angustiatus fortiter. Soora petra pusilla domini vel mane plasma. Sophim liber iudicii vel liber iudicantium. Sor plasmatus vel angustiatus. Sor petra vel fortis sive Tyrus aut [?]. Sorachach hostes tui vel hostium tuorum sive inimicorum tuorum aut bellantium contra te. Sorech bona vel optima sive electio aut eligens bona optima. Sorech gena vel optima vinea. sive electa in aut vinea electionis. Sori petra mea vel robur meum sive plasmatus mihi aut angustia mea. Sorim horreum vel cubiculum sive roborans eos aut plasmatio eorum. Solim pater salvans duplices vel narrans duplicem. Sostenes salvans eos vel salvans in tempore. sive gaudium dator aut datio gaudium. Sostintus salvans duplices vel salvans in tempore. Sothi archanum vel exclusio. Sothai archanum meum vel exclusio mea. Sothelthi radicant signum vel radix subtiliter. Sothites archanis vel excludens. Stoici sapientes cantilenas. et in porticibus disputantes. Sua salus vel salvator. Sua salus eius vel salvans eum. V. P. S. Suaa salvans eum vel salvatio eius. Sual reddens vel salvans sive salus aut redditio. Suar salvator suscitans vel salvatio sive vigilia. Suba incendens vel incendium sive convertens aut conversio sua. Subach furtum vel conversum. Subachai furtum meum vel conversio mea. Subahel conversus deo vel incendium dei. Subachai irretiens vel irretitus sive incendium meum aut conversio mea. Subba excelsus vel sublimitas. Subna sedens vel reversus sive sedes aut reversio. Subnam sedes eis vel reversio eorum. Subuhel conversus deo vel incendium dei. Suchim obumbrans eum vel tabernaculum eius. Suddi archanum meum vel latus meum. Sue loquens vel locatio. vel cantans aut cantilena. Suph rubrum vel [?] sive speculum aut effusio. Supha stirpes eius vel rubrum eius sive effundens eum aut speculum eius. Supham attentus vel attentio sive umbraculum aut umbratio. Suphamite attentes vel umbrantes sive attentiones aut obumbracula. Suphan attentus vel effusio gratie sive umbraculum aut obumbratio. Suphaphim attentus vanes vel adumbraculum rostrorum. Supherech vanitas

uite. vel initium pavoris. Suphim uncti vel unctio seu effundens eos aut speciem eorum. Suphir vanitas vel initium. Suham salvans eos vel salvatio eorum. Suninite salvantes eos vel salvatores eorum. Sui loquens vel locutio. Suithes idem. Sun petra vel lapis vel durus aut durities. Sunan lapideus ipsius vel duritia ipsius. Sunamite lapidei ipsi vel duritia ipsorum. Sunamich mortificans vel mortificatio sive mortificantis aut quiescens morietur. Sunamitis insita vel captiva sive mortificantis aut mortificata. Suvnem coccineum vel coccinum sive dentes aut elevatio dentium. Sunem lapideus oculus vel duritia fortis. Suni petra mea vel lapis meus sive durus meus aut duritia mea. Sunite petre mee vel lapides mei sive duri mei aut duritie mee. Sur murus vel robustus sive continens aut directus. Sur angustia vel exacerbans sive directio aut continentia. Suri angustia mea vel exacerbans me sive murus meus directus aut continentia mea robusta. Surihel acervans deum vel angustia dei. Surihel murus dei vel robustus deo sive continens deum aut directio dei. Surihelli fortis meus deus vel angustians me deus sive deus continens me aut deus directio mea. Surisaddi fortis dominus vel continens mea uva sive murus acervus aut directio angustiarum. Surisaddai fortis dominus meus vel continentia ubertatis meorum sive murus acervantis mei aut directio angustiarum mearum. Sus gaudium vel leticia. Susa leta vel gaudens sive gaudium aut leticia. Susach letus vel gaudens cilicio sive gaudens aut leticia cilicii. Susachim idem. Susan gaudium domini vel leticia gratie. Susanna gaudium gratie vel leticia visionis. Susanna lilium vel gratia sive optimus lilii aut optimum gratiarum. Susannechei lilium possidentes vel gratie emulatores sive gaudium domini humiliter aut leticia gratie emulationis. Susi gaudium meum vel leticia mea sive optimum equum aut optimum equitatorem. Susis gaudium mei vel leticia assumpta sive revertens in aut reversio mea. Susis gaudium consilii vel leticia festinantis sive obtinuit equum aut obtinuit equitatorem. Suthala radix vel radicatus. Suthalam radicatus eis vel radicatio eorum. Suthalite radicantes vel radicata. Suthale poculum mixtum vel spina madida sive spina viridis aut spinarum madidatio. Suur fumens ignem vel augens incendium. Post S sequitur T.

Taaph parvior vel summus sive parvus aut superior. Tabath bona vel bonitas. Tabeth occidens vel interfectio sive occisio aut interfectio. Tabenin ensis de occidentes vel interficientes sive occisores aut interfectores. Tabira domina vel capra. Tachos silens vel silentium. Taddal appendens principem vel appensio principis. Taphat advenientes pusilli vel pusillus veniendo. Taphira claudiens vel claudicans sive vitium remittens aut remissio vite. Taphue malum ab arbore non animalia vel timpanum aptum sive timpanum aptio aut timpanum adaperiens. Tala vos vel irroratio. Talam irrorant eos vel irroratio eorum. Tala ager vel apprehensio. Tallam appendentes eos vel ager eorum. Tamach perfecta vel perfectio sive data consummatum aut consummatio data. Tanamech consolator vel consolatus sive consolans aut consolo. Taphsophi specula sive speculator aut speculo. Tavela videns debitum vel visio arbuscule. Taygas explorator vel exploratio sive sciens iugum aut scientia iugi. Taygan defluxus vel elongans sive turturem dedit aut turturis datio. Than signum vel subter sive signatus aut subtiorum. Tracomitidis cogitans tristiciam vel cogitatio tristicie. Terent advenientes vel adventicio sive applicant aut applico. Terrellus ager placens sive decore. Tibini videns vel bonus sive videns eum aut bonitas eius. Tibriadis visio vel bonitas sive videns testium aut bonitas testificationum. Tiphonius gehennalis dolor vel latitudo iniquitatis. Tigris velox vel velocitas. Timon ruminans vel pinguedo sive pinguis aut ruminatio. Timothei beneficus vel beneficium sive benefaciens aut benefacientia. Tiranni continent eos vel confortatio eorum. Tyranni continentes eos vel confortatio eorum. Tiriu angustia vel tribulatio sive blasphematio aut fortitudo. Tiru plasmati vel tribulati sive fortes aut angustiati. Titicus tacens vel taciturnitas sive silentium. Titus querens vel domus sive lutum aut luctatus. Tryphena vel residens sive nutrit aut reversio. Triphosa clara vel perfectio spiritualis sive clare videns aut perspicue attendens. Tob bonus vel bonitas. Tobias bonus dominus vel bonitas domini sive ductus ad luctum aut conversus ad [illegible]. Tobis bonum mei vel bona assumptio.

Tophel ruina vel cadens sive titans aut irruens. Topation testamentum vel bonitas testamenti. Tovade sive tis vel suitum sive requies aut latitudo. Tophim dissolvens vel dissolutus sive dissolvens thalamos aut dissolutio thalamorum. Tubal ductus ad luctum vel conversus ad [illegible]. Tubal deserens vel desertus sive deiectus aut delatus. Tubalcham ductus ad luctum vel lamentationis vel conversus ad [illegible] acquisitionis. Tubalcham deserens possessionem vel deserens lamentationem sive delatus possessionem aut desertus acquisitionis. Huc usque ad simplicem T litteram. In [illegible] aspirationem que sunt principia nostri. Ex tunc que sequuntur aspirationem addita legenda sunt. Thaanach dator indignationis aut bilis vel dedit indignationem aut bilem sive data est bilis ei aut data est ei indignatio. Thaan dives dono vel pavidus gratia. Thaas summus vel pavidus sive dives aut superior. Thaasar dives vel divicie sive pavorem suscitans aut superius vigilans. Thabee bonus occisor vel bonus occidens sive bene occisus aut bona occisio. Thabelias bonus deus dominus vel bonitas dei domini. Thaberne bona visio vel bone visiones. Thabriana bona donatio vel bonitas gratificationis. Thabranei bene donantes vel bene gratificati. Thabor veniet lux vel veniente lux vel veniente lumen sive adventus luminis aut lucis accessio. Thabrennimo bene [illegible] vel bona congregatio sive bonus ad videndum aut bonitas visionis eorum. Thacasim statera appensio vel silentium eorum. Thadal princeps appendens vel principis appensio. Thaphiphni claudicans labiis vel tympanum aperiens. Thaphans signum vel signi optio sive stupens os serpentis aut insanum os serpentium. Ab ore enim mellitum est non ab osse. Thaphnes idem. Thaphnachsare intrans operimentum novum vel intus operimenta novi. Thaphna timpanum aperiens vel timpani aptio. Thar pavor meus vel superior in. Tharm duo vel bini sive duo aut binati. Thala appensio vel appendens sive irrorans aut irroratio. Thalamage exemplo vel per semet ipso sive ipse [illegible]. Thalata appendens fenum vel appensio plasmationis sive irrorans fenum aut irrorans plasmationem. Thalasar appendit principem vel appensio principis sive irrorans principem aut principis irroratio. Thale appensio vel appendens sive irrorans aut irroratio. Thallim psalmi vel hymni sive laudes aut laudationes. Thabitacum puella vel dico surge. Syrum est non hebreum. Thalime sulcus vel sulci sive dependens aut suspensio. Thalmai sulcus meus vel sulci mei sive appendens me aut suspensio mea. Thamar palma vel amara sive commutans aut commutata. Thamimur consummantes vel contemnentes sive contemptus aut consummatio. Thamma intus vel fidelitas sive fidelis ei aut consummatio eorum. Thamnas intus vel deficiens sive nectans fenum aut consummatio plasmationis. Thamnata nectans exploratores odoris vel nectantes exploratores ascensionis. Thamnathei nectantes exploratores odoris vel nectens explorator ascensionis. Thamnathsara intrans operimentum novum vel intus operimenta novi. Thamnes intrans vel deficiens sive fidelis aut consumptio eorum. Thamni intrans in vel consummatio mea. Thana humilis vel respondens sive responsio aut humilitas. Thanaa humilis ei vel responsio ei. Thanach respondit tibi vel humilitas ad te sive humilis tibi aut responsio tibi. Thanaes humilians intus vel respondens assumptionis. Thanae humilis vel respondens sive humilitas a consolo. Thanathselo humilitas dimissionis vel consolo pectoris. Thanismandans humilia vel mandans humilitatem sive mandatum humile aut mandatum humilitatis. Thantanai responsio fidelis in aut humilis explorator ascensionis mee. Thaphtasai speciem vel indignatio. Thapsar speciem in [illegible] vel indignationem suscitans. Thapse indignans sive indignatio sive sedens offendens aut sessio offendiculi. Thara pascens vel pastio sive explorator odoris vel explorator ascensionis. Tharaca defluxus ei vel elongatus ab eo sive defluens ei vel elongatio ei. Tharasim ydola vel imagines sive figure aut ymaginationes. Tharama nequam in domo vel abigens gratiam. Tharcath defluxus vel elongans sive defluitas vel elongatio. Thardema gravis aut profundus sopor vel gravitas aut profunditas soporis. Thare abactor vel depulsor sive nequam aut nequitia. Tharei nequam vel nequicie sive abigentes aut depellentes. Tharez

pascens me vel pastio mea sive explorator odoris mei aut explorator ascensionis. Tharealsu liber xii prophetarum. Tharecs explorator gaudii vel explorator leticie sive gaudium abigens aut ex leticia. Tharsis explorans gaudium vel explorans leticiam sive dissipans speciem aut dissipatio speciei. Tharsenses explorantes gaudium vel explorantes leticiam sive dissipantes speciem aut dissipatores speciei. Thar sive explorator gaudii vel dissipatio speciei. Thasi posuit in vel positio mea. Thau consummans vel consummatus sive consummator aut consummatio. Thebatia requies vel latitudo. Thebates lati vel requiescentes. Thebmate sinens dono vel dissolvens thalamos vel dissoluto thalamorum. Thebacha [illegible] vel conuisio. Thebaloch conterens [illegible] vel contusio pectoris. Thebath bonum vel bonitas sive conterens delinquentem aut contusio pectoris. Thebel insulsus vel insipiens. Thebes terra mea vel mea ruina. Thebethon pavor vel bonitas vite. Thebin palea mea vel donans. Thebin bonus in vel palea mea. Thebeloch spica palee vel insulsitas germinationis. Thebon palee vel sulsitas. Thecchel statere appensio vel appensum est in statera. Thecoe tuba canens vel buccinator. Thechua tuba vel buccina sive sonitus aut percussio. Thecuani tube vel buccine sive sonantes aut percutientes. Thecueni idem. Thecuach buccina delinquentis vel percussio peccatorum. Thecuam patiens vel passio sive percutiens eos aut percussio eorum. buccina. Thador pusillus vel inferior. Thebem [illegible] vel statera mensure. Theglath transmigrans vel transmigratio [illegible]. Thegladh phalasar transmigrans capientem principem vel transmigratio capientis principis. Theglath phalmasar idem. Thehen statura mensure vel statera mensurata. Thehene de statera mensurata vel statera mensurationis. Thelabin dispersio vel dispergentes sive dispersio aut dispersiones. Thelame agger aquarum vel rivi fluminis. Thelasar appendens principem vel appensio principis. Thelem ago. Thelmelathelarsa agger aquarum dispergentium solem vel rivi fluminum dispergentes illuminatos. Thelmon ros domini vel roboris vehementis. Thema auster vel affricus sive auster [illegible]. Theman auster vel affricus. Themana auster ei vel affricus ei. Themani auster meus vel affricus meus. Themanites australes vel meridiani affricani ab affrico non ab affrica. Themna nectans vel desertio. Themor summa vel consummatio amaritudinis. Themorites summientes vel consummatores amaritudinis. Thena castus vel donata sive donationes aut dona eorum. Thenath castus fuit vel dona fletuum. Thenath ficus vel amygdalum. Thenoem eth consolatus est vel consolatio. Theodas laudans vel laudatio sive signum capitis. Theodorus idem. Theophilus custodiens vel custos sive sursum ferens aut sursum portatus. Therach portio vel elongatus. Theraphim idola vel incendia sive figure aut imaginationes. Therachath subvertens vel subversio. Therphala subversione cadens vel explorata divisio. Therphalei exploratores divisi vel subversione cadentes. Themach explorata redemptio vel exploratio redemptionis. Thersa pulchra vel placens sive complacitio aut complacens. Thesan posuit dominum vel deposuit. Thesit posita vel depositio. Thesbi captivans vel convertens vel captivitas. Thesbites convertens vel captivator sive festinans ad mellitum aut mellitum festinata. Thesbon festinatio mellita vel festinatio ad mellitum. Thesbites captivans vel captivator sive captivus aut captivitas. Thessalonica festinans umbram statue vel festinantium umbram roborate. Thessalonicenses festinantes umbram statue vel festinantes umbram firmare. Theth subter vel infra sive bonum aut exclusio. Thethim boni vel exclusi sive inferiores aut subtiores. Thendas laudans vel laudatio sive signum capiens aut captiva signaculi. Theze agger horribilis vel turba terribilis. Thiatira illuminata vel illuminatio sive illuminans aut illuminatio. Thiatireni illuminantes vel illuminati. Thibhath fons vel macellum. Thicon medium vel dimidiatio. Thiconinim idem. Thicua spes vel desperatio. Thimna humilia vel recedentia. Thimon dispergens maiorem vel dispersio unitatis. Thimnei pinguis vel ruminans. Thira timor vel recedens sive timor aut defluxus. Thiria timens dominum vel redientes domino. Thirson dissolvens dolorem vel finis iniquitatis. Thimnoch dissolvens mortem vel requietio mortis. Thob [illegible] vel universitas. Thohel vanitas vel [illegible] sive ductus ad unum aut conversus ad unum. Thochaath stridens vel stridor. Thocen stridor fortis vel stridens oculis. Thooph gehenna vel latitudo sive latitudo aut ampla plena stultorum. Thophech oris [illegible] vel oris pretio sive os pretiosum aut os pretium.

Thophel os dī ptergens sīu oris dī opetīm. aut oris dī precio. Thopher gehenna paradesi. ł ampla plena uite fruitorum. Thogorma auellens. ł int̄pres. sīu quasi prauitate incolatus. aū incolatus amil do. Thola coccinum ł uermiculus. Tholaph coccineus suus. ł rubens color uestitui. Tholmai ad mensuram deducens ł ad mensuram reductio sīu suspensio mea. aū suspensio mea. Tholomai idem. Tholaite coccineus rubicundi. Thole coccineū ł rubens color. Tholomaida ad mensuram deducēs ł ad mensuram deducti. Tholomaide ad mensurā deducti ł ad mensuram reducentes. Tholomais ad mensuram reducens. Tholomis ad mensuram deducens ł ad mensuram deductis. Tholus rotundus ł rotunditas. Thomas abissus ł geminus. ut. ł grece didimus appellatur. Thopho amicia ł laticudo. Thorach lex ł penitentie. Those captiuitas ł festinatio. Thosaites captiuus. ł festinatio. Thohu error ł amentia. Thothi error mis. uł amētia mea. Thou amens errans. sīu error eorum. aū eorum amētia. Thoreade requiescens. ł requietio. Thogodite sīu succincti ł requiescentes. Thubal ducens ad luctum ł confusus ad uniuersa. Thubal desens ł desertus. sīu desens aut delatus. Thubalcaim ducens ad luctum lamentationis. ł confusus ad uniuersa acquisitionis. Thubalcaim deserens possessionem ł deserens lamentationem sīu delatus possessioni aut deserens acquisitioni. Thubin deserens. ł desertio sīu bonū mereens aū bona mensura. Sequitur v. post t.

Vdoli festinans generi ł consilium uetustatis. Vcho. Vcha ignis mordens ł dolor pistolonis. Vchoca infirmitas ł debilis sīu infirmans eos aū infirmitas eorum. Vphenite infirmi ł debiles sīu infirmantes eos aut infirmitates eorum. Vphir infirmus ł infirmitas sīu uerticū aū herbosum. Vl dolens uł parturiens sīu dolor. Vlai cenum ł palus a palude non a palo sīu dolor femoris aū dolor umbilici. Vlam prius ł ante. sīu prior aū anterior. Vr lumē ł ignis sīu incendiū aū fenestra. Vrai lumē meū ł ignis mis ł incendiū meū. Vram lux excelsus. ł lumē excelsū sīu ignis eorum aū fenestrā eorum. Vra lucens ipso ł igneus ipsis sīu incendens ipsum aut incendiorum ipsorum. Vracha ignis pectī ł incendēs pectora sīu lumē spale. aū apiens pectora. Vrbani luce gaudens ł lucis gaudiū sīu gaudens igne. aū gaudens incendio. Vri longitudo mea uł illuminator mis sīu ignis mis aū incendiū meū. Vri lux mea ł ignis mis sīu incendiū meū aut aptio mea. Vrias lux mea dī ł lumē meū dnī sīu ignis dnī ignis mis aū dnī incendiū meū. Vriel fugiens dō ł ignis dī sīu apiens dō aū incendiū dī. Vs consiliū ł consiliator aut festinatō sīu festinās. Vsam consulens ipso ł consilium ipsi. sīu festinās eos aū festinatio eorum. Vsachi festinante me. ł consiliante me sīu consilium meū aū festinatō mea. Vsa thites festinans ł consiliator. Vsi consulens me. ł consilium meum sīu festinans me aū festinatō mea. Vsim festinans eos aū consiliū eorum. Vsim consilium ł festinatio sīu festinus consilio aut festinator consilii. Vthai dolor signi ł consiliū eius. Vza consiliū ł consiliator. Vzal consiliū eius ł consiliator eorum. Vphas finis ł definitio. Vphasi finis mis ł definitio mea. Vaphisus finis consilii ł definiens festinationem. Vaphisi finis consilii mei ł definiens festinationem meam. Vagae ipsa uallis estuans ł ipsa uallis estuatio. Vageeta liber leuitarum ł liber leuiticus. Vagedab liber numeri ł liber numeri. Vazatha ipse ducens hoc ł ille fornicator. Vasem finis dentium. ł destinatus angustie. Vasthi finis signatus ł distinctio consumata. aū hoc ł ipsa sīu ipse aut ille. Velluch finis uitalis ł destinctio declinationis. Vrites ł uariū sīu puocatio me. aū ad iracundiā puocaui.

Zaab aurum obrizum ł aurū purissimum. Zaba mouens ł motus sīu fluctuans aū fluctuatio. Zabab fluens torrens ł torrens fluuio quē uulgo ticionē uocant. Zabadaim fluens torrens inutilis. ł fluens torrens ydolatrie. Zabadez fluxus torrentū. ł torrens fluuio. Zabadia fluens torrens dnī ł torrens fluens dno. Zabbai mot mis ł fluctuatio mea. Zabaon mouens dolorem. ł fluctuatio iniquitatis. Zabdi mouens delictū ł torrens fluens pecco. Zaban mouens eos ł fluctuatio eorum. Zabob ista confusio ł iste ignominiosus. Zaber mouens puteū. ł fluctuatio fontis. Zabdi fluxus uehemens. ł fluxus hundans sīu fluens hundans dno. Zabdias idem. Zabdihel fluxus uehemens dī. ł fluens hundans dō. Zabita iste ueniens sedens ł ista ueni sessio. Zabuth fluens torrens ł torrens fluuio. Zabulon fluxus noctis ł insusurrans eius. Zabulon habitaculum siue ł habitaculum eorum sīu habitaculum fortitudinis aū habitaculum pulcritudinis. Zabulonite fluxus noxium. ł ruina eorum. Zabulonite habitaculorum siue. ł habitaculum eorum. sīu habitaculum fortitudinū aū habitaculum pulcritudinū. Zachai iustus meus ł iustificatio mea. Zacharias memoria dnī ł auxilium dnī. Zacher memoria ł adiutorium sīu iustus uigilans aū iustificatus consurgens. Zacheus iustitia ł iustificatus sīu iustus consilio aū iustificatus festinans. Zachur memoria ł adiutorium sīu iustus igneus aū iustificatio illuminans. Zadab iste pater ł ista paternitas. Zadabia iste pater dnī ł ista paternitas dno. Zaph lustrare ł illuminatio. Zaphi lumen meum ł illuminatio mea. Zaphim illuminans eos ł illuminatio eorum. Zai dubie ł huc sīu obnia aū fornicatio. Zamon subumbrans uł obumbrans sīu umbratus aū obumbratio. Zamia iste fluens. ł fluxus eius. Zamri iste lacescens. ł iste amaricans. Zamdi fluxus uehemens ł fluxus hundans. Zamita iste aptus. ł iste illuminans. Zampia psallens ei ł cantic eius. Zamiram psallens eis ł cantic eorum. Zamri psallens mi ł cantatio mea. Zamim psallens eis ł cantatio eorum. Zamio psallens magno ł canticū magnū. Zanoa ista requies. ł ista commotio sīu iste repulit aū iste requietio. Zara oriens ł orientalis. Zarad descendens. ł alienans sīu descensio aū alienatō. Zaradaim descensio ł alienans ydolatr. Zarai oriens mi ł orientalis dnī. Zarath ortus pecti ł orientalis ē. delinquens. Zared descendens ł abalienat. Zarede descendentes ł orientales sīu isti. Zares ortus futurē. ł orientalis plasmatō. Zarech oriens pauor uł orientalis uita. Zareias oriens dno ł orientalis dnī. Zathan iste humilis ł pressio ista. Zarta iniquus ł iniquitas. Zanad dotatus ł dotatio. Zanadia dos dnī ł dos dno. Zazi horridus uł terens. Zazim horror ł terror sīu horrentem aū terribiles. Zanonim q̄ ē. hoc aqua ł preparati in acie sīu aciem preparantes aū aciei preparatio. Zeb lupus ł rapax sīu deuorans aut deuorator. Zebad fluens torrens ł torrens fluuio. Zebadia fluens torrens dnī ł torrens fluens dno. Zebee uictima ł rapina sīu hostia aut deuoratō. Zebedeus donatus ł dotatus sīu fluens iste aut fluuio ista. Zeber lupus uigilans. ł deuorator resurrectionis. Zebi lupus mis ł deuoratō mea. Zebida dotis mee fortitudo ł dotatō mea desiderabilis. Zebub musca ł musce plures. Zebul habitatio ł habitaculum. Zebulonites tabernaculum moris ł inhabitatō iniquitatis. Zecri memor mei ł rememoratō mea. Zechrim memorans eos ł rememoratō eorum. Zechur memoria huius ł rememoratō ignea. Zeperma hoc os uidisti uł huius oris uisio. Zephrona os hoc uidit ł huius oris uisio. Zei iste mis ł iste mi. Zelpha os hians ł os fluens sīu os ambulans aut oris fluuiō. Zemma fluens ł iste fluxus eius. Zemer iste amaricans ł iste exacerbans. Zemram cantans eis ł canticū eorum sīu tempus eorum ostendens aut temporis eorum ostensio. Zemri psallens mi. ł canticū meū. sīu iste lacescens aut iste amaricans. Zena commouens ł commotio sīu ipse requiescens aut ipsa requietio. Zenam commouens eos ł commotio eorum sīu requiescens eis aut ipsa requietio. Zerchel iste magis dō uł ista ē. magis. Zermoch iste timor mortē. ł iste metuens altitudinē mortis. Zesum iste lapis. ł ista diuities. Zechaa iste paruus. ł iste superior. Zecham iste amarus ł ista amaritudo commutatō. Zechu iste amēs. ł iste erroneus. Zechua iste error ei. ł ista amētia eius. Zeu iniquus ł iniquitas. Zeuan iniquus eis. ł iniquitas eorum. Ziph florens ł germinans. Ziphei florentes ł germinantes. Ziphia germen ł illuminare. Ziphai germen meum ł illuminatō mea. Zio ductio ł oliua. Ziza horrendus ł terribilis. Zo iste ł ista. Zoam minor ł paruula sīu uitula consilii eius aut uitula consiliata. Zobadomas fluens ł torrens iniquus dnī ł fluens torrens merenti dno. Zocho prophetia ł prophetatio. Zohe attrahens ł attractio. Zoelech tractus ł proferens sīu tractum aū protractio. Zolech iste paruus ł iste unitas. Zolomim preparantes aciem ł in acie preparati. Zoob aurum. ł diuitie. Zoon iste iniquus ł iste inutilis. Zoor plasma ł plasmator sīu iste apprehendens aut iste iracundus. Zoori plasma meum ł plasmator mis sīu iste apprehendens me aū iste iracundus mi. Zorobabel aliena translatio ł ortus in babilone. sīu iste princeps translationis aut iste magister confusionis. Zoraim q̄ ē hec aq̄ ł que sunt hee cogitationes sīu preparantes aciē aū in acie preparati. Zuzudis consilium ł consiliator. Zuzim consiliantes eos ł consiliatores eorum.

quod merito bonorum hominum mundis et humilibus datur intellectus

Ubicumque hoc signum videris ÷ auctoritas facit ad hoc. In principio auctoritatis desuper invenies unam lineam et duos punctos et in fine auctoritatis desuper unam lineam et unum punctum et hoc per totam bibliothecam invenire poteris. ÷ hoc signum invenies in principio. ⸗ hoc signum in fine auctoritatis. Ecclesiasticus primo. Item Genesis xviii. Item xlvii. Deuteronomio xxxii. Item Iudicum vi. Item Ysaias v. Item vi. Item viii. Item xxviii. Item Daniel primo. Iob xii. Psal. xlviii. Item lxiiii. Item cxix. Gen. xlviii. Ecclesiastes ii. Item iiii. Ecclesiastic. v. Proverbia ii. Matheus xi. Marc. x. Lucas x. Item xix. Ad corinthios iii. Apocal. i. Item iii. Matheus iii. Psal. 98. Exodus xix. Contra eos qui in humanis spem ponunt auxiliis.

Ubicumque hoc signum videris sicut supra dictum est auctoritas facit ad hoc et secundum diversa signa diversas auctoritates per totam bibliothecam invenies. Non est necesse est ut ad singula capitula hoc dicam quia secundum signa auctoritatis invenies et sua principium et finem ad signa supradicta. Gene. xvi. Iudic. vii. Secundo paralipomenon. Item xxxii. Item xx. primo Regum xvii. primo Machabeorum iii. Item viii. Item xx. Ysa. x. Item xxxi. Item xxxvi. Item xxx. xxxvi. Item xliii. Iere. ii. Item xvii. Item xxxii. Item xlii. Item xlviii. Iudith ix. Trenis iiii. Ezech. xxix. Osee v. Item viii. Amos vi. Proverbiis xxv. Contra exactiones et rapinas et calumpnias in subiectos.

Ysaias xxxiii. Item liiii. Item iii. Ieremias ii. Item v. Item xxxiiii. Item xxxiii. Item xvii. Item xxii. Ysa. xiii. [illegible] Item [illegible]. Item Amos iiii. Item viii. Mich. iii. Ezech. xix. Iob xx. Item xxiiii. Pver. xi. Eccle. iiii. Item xxii. Ezech. xxii. Item Pu. x. Item Eccle. iiii. Item v. Ysa. vii. Item xlii. Item Pu. xxii. Amos iii. Mich. ii.

Contra acceptores personarum

Deuter. i. Item xix. Item [illegible] xiii. Item Secundo paralip. xx. Item Deut. x. Item xxiii. Item xvi. Item xxiii. Item Ysaias i. Item xxiii. Item Ysaias xi. Item viii. Item xxiiii. Item xlii. Item Mal. ii. Item xxvi. Item Pu. xvii. Item xvii. Item xxii. Item xxiii. Item xxiii. [illegible] Item x. Item xiii. Actus x. Item Iacob. ii. Ysaias x. Item xxxiii. Item Ier. vii. Predicator debet habere verbum dei in aure per intellectum in corde per affectum et intellectum, per in manu populi tandem in ore, per cum discenda iustitia magistrum deum tenendum.

Iacob. i. Ysa. i. Item xxvi. Item lx. Item l. Item xxvii. Item xi. Item l. Osee iiii. Item in corde. Iob iiii. Item xxvi. Pu. xiii. Item xix. Item viii. Item Sap. vi. Eccl. iii. Item vi. Item xi. Item xviii. Item viii. Item ibidem. Item xxxii. Baruch iii. Item ibidem. Item Zac. viii. Ysa. xii. Ier. vi. Item xlii. Pub. i. Math. xii. Item Actus viii. Item Ier. xxii. Quod mundo malorum operum aufert intellectum.

Ysa. vi. Item xxviii. Item xxix. Item lix. Item lxiii. Ier. vi. Item viii. Ier. xv. Item xix. Ezech. xiiii. Item Mich. iii. Iob xii. Item i. Ysaias xix. Iob v. Item xix. Item xxviii. Item Baruc. iii. Item Iudi. vii. Ysaias lix. Ierem. xxiii.

Item xxxi. Item Trenis iii. Eccl. xv. Genes. xi. Amos iiii. Pu. xxvii. Iob xx. Item xxiiii. Item i. Ierem. ii. Ysaias i. Sopho. i. Genes. xiii. Item xix. Quod predicator habeat verbum dei in corde per affectum.

Apoch. xii. Machab. i. Item Ier. li. Sec. iii. Ysa. xxxiii. Iob xxix. Item i eodem supra. Pu. x. Item xvi. Item xxv. Eccl. xx. Iohs v. Item [illegible]. Item vi. Item ad Gal. iiii. Item eodem ix. Quod predicator vel prelatus debet habere verbum dei in corde per intellectum.

Agg. ii. Deut. xvii. Item Trenis i. Item Mala. ii. Deut. xvii. Item Ps. ciii. Item Genes. xli. Item primo Ier. v. Item Zacarias x. Item primo Ier. xii. Ecclesiastes x. Item Leui. iiii. Exod. xxiii. Item xviii. Item Ysaias xxviii. Item Mach. xxiii. Ad Titum i. Ad Tim. iii. Ad Eph. iiii. Iohs vi. Item ad Tim. iii. Ysaias lvi. primo Esdre vii. Ezech. iii. Genes. xlvii. Leui. vii et vi. Eccl. v. Quod vita debet precedere predicatorem et concomitari predicationem.

Actus i. Item [illegible] xii. Item primo Esdr. vii. Item v. Leui. viii. Item Ysa. xi. Item [illegible] xxx. Ysaias xx. Ide. xxxiii. Item xi. Item xl. Item xlii. Ier. xxxi. Item post. Item Osee. et vi. Item Miche iii. Item iiii. Item v. Item Agge. ii. Item Eccl. xviii. Item Mala. ii. Item Gen. xxiii. Item xlvi. Item xlviii. Item Ps. l. Item Pu. xxv. Item Cant. v. Iob xl. Item Ps. lxxii. Item Leui. vii. Item Ysaias xli. Item Ps. ciii. Item Cant. viii. Item Ion. iii. Item xliii. Item Eccl. xxviii. Quod predicator debet ceteros preminere vita.

Genes. xlix. Ios. iii. Re. ix. Item Thob. [illegible] Eccl. xi. vii. Ad Ebr. v. Iohs x. Deut. xvii.

Ester ii. Item [illegible] xii. Item vi. Quod continentia non desit predicatoribus.

Item [illegible] xxii. Item Secundo Re. x. Item Nee. iiii. Item Ysaias xi. Ier. ii. Item xxiii. Pu. xii. Sa. Item Iob xxiii. Item Reg. iiii. Item iiii. Item ix. Heliseus ad unum propheta. Math. iii. Item Lucas xii. Paulus ad Corint. Item ad Ephes. Item primo Pet. i. De fortitudine.

Ier. i. Item vi. Item xv. Item constantia et securitate predicatorum.

Ezech. iii. [illegible] xxiii. Item vi. Eccl. [illegible]. Item xlviii. Item Ioh. x. Ysaias xlv. Item li. Item ibi quis tu ut timeas. Actus iii. Lucas ix. Zacarias ix. Ysaias viii. Item x. Item Iud. vii. Ysaias xlii. Act. xx. Item xxi. De unitate et concordia predicatorum.

Genes. xlv. Numeri xi. Iob xxi. Item xxiii. Item xxix. primo Re. vi. Ps. ci. Item Cantica vulnerasti cor meum etc. Contra pravos predicatores vel prelatos.

Ecclesiastes x. Item Gen. xli. Item xlii. Item Numeri viii. Deut. xv. Ysa. iii. Ind. iii.

Ezech. i. Iob xxxii. Eccl. xxii.

Contra illos qui sibi solis vivunt et predicare renuunt.

Ecclesiastic. xx. Item xxi. Item iiii. Item ix. Item Prius xli. Genes. iiii. Item xxiii. Item Ysaias lvi. Item xi. Item sup. viii. Item xxi. Item ii. Item xxiii. Item Ier. xlviii. Item l. Item li. Item Osee viii. Item Pu. v. Item Iudas ii. Item Deut. xv. Ose. ii. Iohs i. Iaco. v. Lucas i. Item xvi. Pu. xiii. Item xii. Ecclesiastic. xxiii. Esdras vii. Thob. i. Iohs iiii. Ose. vi. Item Ier. xxi. Quod per fidelem predicatorem augetur virtus et gratia predicantis.

Ps. cxviii. Item Pu. iii. Item xi. Item xii. Item xvi. Item xiii. Item sup. iiii. Item iii. Item xiii. Quod dispensanda est predicatio pro tempore et pro capacitate auditorum.

Iohs xvi. Item Lucas v. Item xii. Item Iob xxvi. Item xxxiii. Item Ecclesiastes viii. Eccl. xx. Item ibid. Quod suavis correctio corrigit rigida deteriores facit.

Eccl. xix. Item i eod. Pu. xiii. Item xix. Eccl. viii. Item vi. Item Pu. xii. Item xv. Item Ag. in fine. Item Sa. ad Thessal. Ad Gal. vi. Item Iacob. iii. Iob xvi. Eccl. iiii. Item in lib. distullas etc.

Exod. xxii.

De efficacia verbi divini

Quod bonus ministrat verbum
Ps. lxvii. it. 89. it. ysaias xxxiiii. it. l. eccl. in fine. it. ix. Job xxii. prov. xvi. eccl. xv. **Quod mitto predica**
ysaias xx. it. lv. Ose ix. it. xii. pro. xiii. actus x. apoc. iii. Job v. **tarius fructuosa et ut fit predicatio**
ysaias xxx. it. eod. it. lv. Ose ix. S. xvi. it. eod. Job v. it. xii. pro. xiii. it. xxv. S. vi. actus x. apocal. iii. ysa. xi. Luc. in fine. Jer. v. it. xiii. fo Reg. xiii. Actus ii. eccl. xiii. ysa. l. it. cant. v. it. Ezech. xxvii. Abacuc iii. Job xxvii. it. Job v. it. ier. ad vocem suam. it. li. it. Job xxx iiii. it. Ose xi. it. ysa. xviii. it. vii. it. zacar. v. it. num. xx. Deu. xxxii. it. xxxiiii. it. ecclesiastes in fin. S. xviii. ad ebreos iiii.

Qualiter et qualiter instruendi sunt prelati et eis iterate de ignicione et singillatim quam et qualiter ostendo, precatione, dilectione, sollicitudine.
Pharao ad ioseph. genes. xli. it. ex. xviii. it. ex. xii. Deut. xviii. num. xi. it. xxvii. it. p. Re. ix. it. xvi. it. ysaias. xliiii. it. Johs xv. matheus xxiiii. ad ebreos v. it. ex. xl. Jer. iii. it. deut. i. it. ysa. xxii. it. p. Reg. xiiii. it. p. mac. x. alex. ionathe in xlv. **Contra malas et malorum instrumentorum instructiones.**
Jud. ix. it. p. Re. viii. it. eodem. it. nono. it. ysa. iii. it. ezech. xliiii. it. ibidem. it. math. xx. p. mac. xii. it. ii. Re. xii. it. xxiiii. it. Ose viii. it. fo mac. iiii. Johs x. Job xxxiiii. ysaias iii. it. Os. xiii. it. iudi. machab. p. it. pro. xxvi. it. num. xvi. in her **Contra se ingerentes et querentes que sua sunt.**
pro. xxix. Jud. ix. it. fo Re. xv. it. p. mach. p. it. amos vi. p. lxx. it. Jer. lxvi. it. p. mac. vi. it. fo mac. iiii. it. pub. xxii. it. eccl. noli querere etc. eccl. xx. it. amos vii. it. luc. xxiii. it. ix. ad ebre. v. it. tercia iohis scripsissem forsitan etc. item actus viii. it. ad phili. de thom. ii. it. p. Re. x. it. Jud. vi. it. ysa. iii. it. tercio Re. it. Jud. ix. Esdras iiii. it. Jer. p. Johs vi. pro. xi. it. xvii. it. xxii. it. amos vi. eccl. viii. **Contra tacitur-**
ysaias lviii. it. lxii. et idem sup muros tuos etc. **nitatem**
it. trenis ii. it. ezech. iii. it. xxxiii. it. xx. **prelatorum.**
Jer. xxxi. it. zach. xi. it. actus xx. it. p. Re. c. **Contra mollic-** adulacione est
Exod. x. it. ibid. mane facto etc. it. numi. xvii. **iem corripi-**
it. ysaias i. it. v. it. ix. it. tercio. Jer. v. item nono. **entes.**
it. cxl. it. pub. xxvii. it. ibi. Quoniam probatur etc. it. xxiiii. it. xxviii. it. ii. Re. xxii. it. Osee iiii. it. ezech. xxii. it. xiii. it. ibid. ve que consu. it. Ose vii. it. xxiii. it. S. ii. it. xxiii. it. eodem. it. xxviii. it. xliiii. it. l. it. sup. ibi. separa. S. xxii. it. xii. it. ioel p. it. amos l. it. Osee xii. pub. xviii. it. ps. liiii. **Contra oppressores subditorum et accipientes munera.**
Ps. xiiii. Gen. xiiii. it. xxiii. it. num. xvi. it. xxii. it. p. Re. xii. it. p. Re. octavo S. xx. et reg. xiii. it. deut. x. it. xvi. ysaias p. it. v. it. xxxiii. it. Jer. xxii. it. Ezech. xxix. it. dani. quarto. mich. iii. Exo. xviii. it. xxiii. Job xv. eccl. v. act. xx. it. Jud. fo. it. iiii. Re. v. mich. iii. it. pro. xvii. Eccl. x.

Suggillatio malicie prelatorum.
p. Re. ii. ysaias i. Jer. ii. it. v. it. xi. it. xxiii. it. li. it. ezeg. Ezech. xxii. sup. xxiii. it. ezech. viii. it. xxxiii. it. Ose v. it. eodem. it. amos vi. it. abacuc i. it. zac. xi. it. eodem. Job xl. it. xli. it. xxiiii. S. vi. it. quarto Re. p. it. Ose vi. **De corruptione populi**
Tercio Re. xii. it. ii. mach. iiii. S. xii. it. ysaias xxxii. **per prelatos**
it. xlii. it. xlix. it. Jer. vii. it. eodem. it. leui. x. **et tonsuris ostii.**
it. ezech. xvi. it. ii. Re. iii. it. actus xii. it. Jer. ix. it. xii. it. vii. it. xix. it. trenis i. it. ezech. xxxiiii. it. Ose iiii. it. Jer. l. it. ysaias lii. it. ioel iii. it. zach. xi. it. mala. ii. it. Job xix. it. xxiiii. it. pro. xi. it. xxix. it. eccl. x. it. S. iiii. it. pro. xxiiii. it. xxix. it. ysa. iii. it. Job xii. it. Ose vi. **De mutatione prelatorum principum.**
Primo Re. iiii. it. ysa. iii. it. xiiii. it. Jer. x. it. xii.
it. vii. it. ysa. lii. it. Jer. xiiii. it. xv. it. xvii. it. xxii. it.

Ose x. it. eod. it. Job xx. it. xxi. it. xxvii. eccl. xli. it. iiii. Re. xxi. it. trenis iiii. it. Ose vii. Leui. x. it. iiii. xxv. it. leui. x. it. i. Re. ii. it. xiii. it. xv. it. xxxi. it. fo Re. tercio. it. p. mach. viii. it. ysaias xiiii. it. sup. eodem. it. xxviii. it. 37. it. 38. it. Jer. ix.

Quomodo et exemplis bonorum operum salvantur subditi.
Genesis xix. it. xxix. it. Josue in fine. it. Jud. ch. it. Jer. xi. Exodi xxxii. it. num. xvi. it. xxvii. S. xix. it. p. Re. xii. **De** it. xv. it. fo Re. in fine. it. i mach. ii. it. iiii. it. v. **assumpta plaga eius subditos.** it. Jer. ix. it. xiiii. it. xviii. it. trenis fo. it. iii. it. baruch iiii. it. eodem. it. iob xxix. it. Jer. iiii. it. ix. it. xiii. it. luc. xix. it. Jos. vii. **De sollicitudine prelatorum**
num. xxvii. Genesis xxxii. it. p. mach. iii. it. v. it. ysa. xxi. it. abacuc ii. it. ii. Re. xx. it. Job xxxix. it. pro. vi. it. xxvii. it. canticis vii. it. sap. xviii. ez. iiii. Johs x. actus xx. pa. ad cor. xi. **De condescensione prelatorum**
Genes. ii. it. xxxiii. it. xliii. num. xi. fo Re. xxiii. ysa. xli. it. xl. it. lvii. it. lxiii. it. quarto Re. iiii. it. Os. xi. Job xxix. it. ps. cxliii. ysaias xliii. pro. xii. Cant. v. it. math. xxiii. it. luc. v. Johs x. ad roman. xiiii. it. xv. it. pau. ad cori. ix. it. pau. ad tessal. ii. it. actus xx. it. pau. ad cor. i. **De zelo**
Exod. ii. it. iiii. xxv. it. p. Re. xi. it. xviii. it. **predicatorum** iiii. Re. x. it. ii. Re. xviii. it. p. mach. fo. it. Job ii. actus v. it. ibi ad uxorem. **Quomodo iterata sit habit predicatorum et predicatores.**
Deut. xi. ysaias iii. it. v. Jer. iii. it. ix. it. v. S. xxiii. it. xii. it. xiiii. S. xxvii. it. eius i. amos iiii. it. sup. ii. it. iiii. it. viii. it. ag. i. Os. ii. Job ix. it. xxxvi. it. math. vii. Job xviii. it. amos v. fo Re. p. it. xxiii. eccl. xxii. it. xxxii. it. ps. in cor. iii. absh. **Quomodo sint ergo debent predicatorem et predicatores.**
ysa. xiii. it. xlv. Job xxxiiii. Jer. xvi. it. xlviii. it. deut. xi. S. xxxiiii. amos ii. ysaias xxxii. **De assidua meditatione legis domini.**
Genesis i. it. xxv. it. ex. ii. it. xxv. deut. vi. it. xi. it. Jos. i. Deut. xvii. S. v. ysa. xxi. ps. i. pro. iii. it. vi. it. cant. v. it. eccl. vi. it. xi. it. xiii. Job xxxii. **Quod terrena noticia non impediat**
Genes. xxiiii. it. ibidem. Job xxxiii. **in aberrantia implicatione.**
Esd. iii. it. sap. ix. it. viii. eccl. xi. actus ciii. it. xxxiiii. math. vi. it. ix. it. march. v. it. ii. it. fa ad thimoth. Ad ebreos xiii. it. Gen. xvi. it. xxv. Exodus iii. leui. xx.
in iiii. v. in leui decimo in i. Re. ii.
in xv. in xxxv in ii. vi. in i. mach. viii. in ysa. xiiii. in eodem. in xxviii. in xxxiii. in iere ix.

Quod deus non accepta[bi]t iniusta oblacio eccl. xxxv in xxxiiii.

Gen. xx. ysa. xvi. et xvii. et xxiii. et xxix. et li.
et lviii. et iere vii. et xvi. et xxv. et xxxi. et xxxv.
et xlix. et in eode. et osee. ii. et ps. xxxv. et iob vii. et. dan.
et xx. et xxiii. et i. mach. ii. et eccle. xi. et sap. v. et eccle. ix.
et xiiii. et xx. et iob xiii. et xxviii. et luc. xii. actus xii. ps.
iiii. et ysa. xxviii. et xlvii. et ierem. iiii.

deu. vi. et viii. et xxx. et xx. et ge. iiii. et xiiii. et xxv.
et i. parali. xxix. et xxix. et ii. et xliii. et iere. v. et xxxii.
et xlix. et abacuc. et ecce. xvi. et in eode. Ios. et abaa. et
iob xii. et pu. xx. et iudith vi. et ps. lx. et ecce. xi. et xxi.
et xi. iudic. xx.

Gene. xi. et xxii. et lev. i. ge. xi. deut. viii. ysa.
ii. et iii. et v. et xx. et ps. in eode. et ig. et xxi. et xxii. et xx.
et xxiiii. et xx. et ii. re. ix. ysa. lx. iob xv. et in eode.
ysa. xxx. amos vii. dan. iiii. apocal. xxiii. ysa. lx.
et ecce. xx. et soph. i.

Soph. i. ysa. iii. et iiii. et ecce. xi. et xxx. ch. iii. et
xi. luc. xxi. et ad timoth. et pet. iii. actus. x. ii.
iacob. v. zach. ii. math. xxviii. ysa. lxi. et lii.
hest. in fine. iudit viii. iii. re. xxi. ionas. ii. os.
ii. iob xxi. ysa. l. hest. ii. et in eod. gen. xli. ii. re.
vi. eze. xviii. et in eod. et re. xviii. sap. ii. et re. xix.
ier. xiii. apoc. xviii.

Zaca. iii. ysa. lxi. gen. xli. ii. re. ii.
gen. xxiii. et xxvii. et xlv. eccle. ix. Ruth iii.
et re. ii. et mach. x. ysa. lii. ier. ii. et xxxi. eze.
xvi. iob xxix. Cant. iiii. hest. v. et iiii.

gen. iii. et xxv. exo. viii. et xxxii. et iudith. x. et ps.
in eode. et re. xiiii. ysa. v. et in eode. et xxiii. eze. xvi.
et xxx. ecc. et. ysa. lvi. et xv. dan. i. os. iiii. et in eode.
et xiiii. Ioel. i. nau. i. iob. i. pu. xx. et in eode. et xxx.
eccles. ii. et xx. sap. ii. ecce. xix. et xxxi. et in eode.
xxxviii. luc. xvi. et xxi. iac. v. iob xxiiii. et ad
cor. vi. iudas. ii. et iudas. xiii. ad ess. v. et mac.
xvi. iudic. xii. dan. v. et hre. vi. dan. x.

de ira [illegible]

et hi. xii. iob xxi. et xxxiii. et xx. pu. v. et xxvi.
ecce. iiii. et xv. et in eode. et xiiii. et xix. et idem. et
xxiii. et xxiii. pu. xiii. et xxiii. et xxvii. et xxvii.
iacob. i. et iii. iudic. xii. et ysa. xi. et xxix.
et hre. xiiii. ecce. et in eode. et pu. x. et xxvi.

de ira [illegible] et de [illegible]

Ioh. viii. gen. iii. et iiii. exo. xviii. et in eode.
ysa. lxix. et in eode. ier. ix. os. iiii. ecce. iiii. et in eod.
et viii. et xx. et in eode. zaca. viii. ecce. xxii. zaca. v.
pu. xxix. eccles. v. act. v. apoc. xiiii. pu. xix.
ecce. xxv. et xxvii. pu. xv. et xxi. ecce. xxiii.

et xxix.

et pu. xii. ii. re. xviii. pu. xxix. ecc. x. et xxiii. et viii. levi.
xix. pu. xxv. et in eode. ecce. xxii. sed re. vi. et ecce. viii.

et ps. pu. iii. et xxiiii. et xxv. eccles. x. et sap. v.
ecce. v. et xix. pu. vi. et idem. et i. ecce. xxviii. ad ro. et.
pu. xiii. iacob. iii. ecce. xxii. levi. xix. ge. ix. ii. re. vi.

et pu. xv. ecce. xxviii. et xxii.
et exo. et assume nom. dei tui in vanum. ecce. xxiii. zaca. v.
et ch. v. iacob. v.

et re. xv. ii. re. i. et xxi. ysa. xiiii. et idem. et xiiii. et xxiiii.
ier. lviii. et xxxviii. tim. et tobias. ii. eze. xxv. mich. vii.
pu. viii. et xxiiii. ecce. iii. et vii. et viii. et xv. tim. ii. sap.
et iob. xxi. et ad cor. xi.

et ps. et ps. ecce. xviii. iob iii. ch. iii. actus. xix. iacob. i. ferion
et viii. et x. ps. laudate dnm quoniam bonus est ps. iudic. i. iudit ii.
ferion. zaca. xii. ysa. xxix. zaca. ix. et iob xxvii. iere. viii.
gen. xliii. Iosue vii. iudic. ii. re. ferion. iudic. ii. ier. iii.
tim. i. ferion. pu. xxiii. et ad cor. xi. iacob. iii. ysa. xvii.
iudic. v. luc. xv. iudic. ii. Esdras. ix. ysa. xliii. Cant. et re.
xiii. deut. i. ferion. gen. xlix. iudic. vi.

et re. xv. gen. iii. ysa. xiii. iere. ii.
et i. iob. xi. ysa. xxiiii. pu. xii. et xxx. ecce. viii. et xxvi.

et gen. i. et xxii. et exod. viii. et ios. i. et ysa. ix. et xxi.
Ose. viii. et ionas. ii. ch. xiii. luc. iii. et pu. mac.
ier. xxxi. ch. i. iudic. ii.

et deut. xxx. et xxvi. et iob. xxxvii. ysa. lix. ier. vi.
et xxxi. eze. xvi. et xxx. ysa. xxiii. gen. ii.

※ et Gen. xxv. et ruth iii. et re. vii. et in esdre. x.
ysa. i. et ii. et xxx. et dn. si scrutamur etc. et xxxi.
et xlvi. et xlviii. et ier. iii. et ch. et iiii. et viii.
et xiii. et xv. et xxxi. et xlvii. et xlviii. et vi.
et xlviiii. et l. et li. et tren. iii. eze. xviii. ose.
vi. et xiiii. Ioel. i. et ch. xi. et ier. viii.

et Mich. vii. et soph. ii. agg. i. ch. xi. ier. i. ysa. xl.
pu. iii. et xvi. ecce. v. et vi. et xxv. tren. iii.
et ps. et macc. [illegible] etc. et ecce. xvi. et cant. vii.
et sap. vi. et xvi. et ecce. xxix. et gen. [illegible]
[illegible] etc. et xxviii.

et gen. iii. et xiiii. et xix. et xxxv. exo. x. et xii.
et xvii. deut. vii. et li. et xii. iosue. x. re. xv.
xxviii. et ier. i. et li. et iiii. os. ii. et dn. pu. v. ecce.
xxi. et xliii. et ps. ii. et ps. xliiii. oblivio [illegible]
[illegible] os. ii. gen. xlv. levi. xii. exo. xxiii.

[illegible] feli. [illegible]

[illegible]

... F

It. Iosue v. It. Iud. vi. Exod. vi. It. Iob. xl. It. Ysa. xxv. It. Exod. viii. It. Eccl. i. Iosue xxiii. It. xxiii. Reg. xxi.

Luc. xvi. It. Leu. xii. It. xix. Ruth ii. Reg. xxiii. It. Eccl. v. It. Luc. xviii. It. Gen. xxxv. Dan. ix. Exod. xvi. Iob. xx. It. Dan. It. iiii. Reg. xxv.

Gen. xxi. Exod. ii. Deut. xv. Reg. xiiii. It. Ysa. 39. Ios. xx. Ch. vi.

Iob. iii. Exo. v. It. Dan. It. xxiii. It. xix. Gen. xiii. Reg. vii. It. iii. Reg. iii. It. xix. It. Tob. vi. It. Io. Ro. Machab. v.

It. Ysa. liiii. It. lix. Abac. i. It. Eccl. ii.

Finito tabula ... de ...

a ¶ De sapientia et lege divina. i.

Ps. Beatus homo quem tu erudieris. Gen. xvi. fodere in torrente. Exod. xii. tulit itaque populus conspersam. Reg. iii. afferte farinam. Reg. iii. iii. apparuit dominus Salomoni. Job xxviii. sapientia vero invenitur. Jere. xvi. apparuit in solitudine. Exod. vi. mandatum lucerna est. vii. ternia mandata. viii. in principio. accipite disciplinam. Eccl. ix. Civitas parva fuit et pauci. Eccl. xxiiii. ego ab ore altissimi. Prov. iii. posside sapientiam. Jo. vi. domine ad quem ibimus. vii. sequens secum. nunquam sic locutus est homo. Math. ii. ecce stella quam viderant. Ps. lex domini immaculata. Jacob i. in fine tima multitudine. iii. q. de sursum est. Cant. ii. introduxit me rex. Gen. i. posuit deus duo luminaria. xvi. apparuit angelus. Exo. ix. dominus descendit legem. apparuit in igne. Gre. quia humiles per claritatem sue ostensionem illustrat et superbos per caliginem obscurat. Ut lector strenuus potius ad implendum que legit quam ad sciendum promptus sit. minor est enim pena est nescire quod appetas quam ea que noveris non adimplere. Gre. nunquam scimus cum legimus et nunquam tenemus. Idem. quidam hunc intelligentie ingenium. s. negligunt lectionis studium. et quod legendo scire potuerunt negligendo contempnunt. Ps. in tribus consistit exercitium. s. in lectione in sententie. in lectione q. fundamento. in disputatione q. pariete. In predicatione q. tecto tegente fideles ab estu et a turbine vitiorum.

De multiplici effectu lectionis divine. ii.

B ¶ Luc. in fine nonne cor. Vim. Jo. v. et qui audierit. Jere. v. negaverunt dominum. xxiii. nunquid non illa. Reg. ii. xxii. deus immaculata. Prov. xxx. omnis sermo ignitus. Eccl. xlviii. surrexit helyas. xxxix. in verbo eius stetit. Ps. ignitum eloquium tuum. Ps. verbo domini celi firmati. Ad hebreos iii. vivus est sermo domini. Actus ii. apparuerunt eis dispertite. Jere. xx. ad vocem meam. l. ecce incepit. ysa. xxvii. in die illa clangetur. viii. in die illa tybulabo. Zacha. tybulabo. Ebr. Eze. xxxvii. facta est manus domini. Abacuc iii. audivi et conturbatus. Osee. xi. post dominum ambulabunt. Num. xx. cum elevasset. Deut. xxxii. inebriabo sagittas. xxxiii. benedictus in filiis. Job. xxxvii. audiet auditorem. xxxviii. nunquid elevabit.

De multiplici apparitione. iii.

d ¶ Exod. xvi. faciet et uelut. xxxiii. descendebat columpna. In nube. Luc. ix. et nox facta est de nube in igne. Deut. v. locutus est dominus ad omnem in angelo. Gen. xviii. direxerit viri. xxii. ecce ii luctabo. Judic. xiii. cur queris nomen meum. In rubo. Exo. iii. apparuit moysi in rubo. In verbo. Num. xxii. apparuit dominus. xxiii. dixit balaac. xxiiii. dixit homo cuius obturatus. i. orietur stella ex Jacob. Math. xxiii. super cathedram moysi. In lege. Exo. xx. non habebis deos alienos in multitudine. Ps. vox domini in virtute. Math. iiii. obtulerunt ei omnes. In potestas apostoli. i. vidi in medio. In figuris agno. edo. simila vitulo. in quibus figuratur Christus. vii

. l. cum. i. adolebit sacrificia. In patriarchis. Gen. xxi. homo erat paterfamilias. In filio ad hebreos multifarie multisque modis. In omni tempore. Math. xi. cumque vidisset ad ficum. exemplo petri. Pe. ii. Christus passus est pro nobis. In evan. Math. xxiv. ubicumque predicatum fuerit. In omnibus tamquam ad roma. i. non enim erubesco. In apostolis. Math. non enim estis qui loquimini. In flagellis. i. invenit ihesum in templo. mercatoris. Jo. i. omnia per ipsum facta sunt. In picturis. Exod. xxi. Dina uxor. lucas. uxor. In lutore. xxi. In mar. vi.

C Quod assidua legis meditatio sit utilis. iiii.

¶ Gen. i. posuit stellas. xxv. post obitum abrahe. Exo. ii. fugiens moyses. xv. fatiet veteres. Dixerit. vi. erit illa. xi. ponite illa. Josue i. non recedet volumen eius sicut columbe. Ps. sed in lege domini erit vi. etiam ysa. i. super speculam domini. Prov. iii. circunda collo. Cant. v. oculi eius sicut columbe. Ps. sed in lege domini. Eccl. vi. cogitatum habe in Ps. xi. ita mecastando. xxiii. Beatus vir qui et. Job. xxxi. Quis mihi tribuat. Quod in solitudine vacandum est studio contemplationis. v.

e ¶ Gen. xxiiii. cum fecisset camelos. l. eo tempore deambulat ysaac. Exo. iii. cum minasset gregem. Ps. iiii. dixit dominus ad Aaron. viii. iam trium dierum. Job viii. ego dormiens. xxxiii. semel loquitur deus. Cant. iii. egredimini filie. Sap. ix. corpus quod corrumpitur. viii. in multitudine. Eccl. xi. fili ne in multis. xxxviii. sapientiam. Gen. xvi. cum inveniret agar. xxi. filius et esau. Ysa. ii. intende in petram. xxvi. vade populus meus. xxxii. et erit sicut qui absconditur. quadraginta. xl. vox clamantis. xli. dabo in solitudine. Jere. xv. non sedi cum consiliis. xxxix. comprehenderunt se. xlviii. derelinquite civitatem. Tre. iii. bonum est prestolari. Job. iiii. in horrore. Judith. v. erat enim Judith. Math. vi. nemo potest duobus. ix. cum electa esset turba. Math. ii. venerit feriis. v. quid turbamini. iii. et venerunt ad domum. vi. convenientes apostoli. viii. Et apprehenderunt. Luc. ix. et querebant ihesum. Math. iiii. ductus est ihesus. xvii. assumpsit ihesus. ad timo. ii. ii. nemo militans. ad ebre. xiii. quorum animalium. Macha. i. ii. fugit machabeus. Osee. ii. ecce ego lactabo.

Et de fame et deserti verbi dei. vi.

f ¶ Ps. et vocavit famem super terram. Jere. vi. defecit sufflatorium. Amos. viii. emittam famem. Joel. i. periit sacrificium ubi bestie agri. Osee. iiii. vini est in vis. Prov. xxix. cum defecerit prophetia. Eccl. xlii. de luce sicut sale. Re. i. xiii. faber ferrarius. iii. xvi. pauci dies aliquot. Jacob. v. helyas homo erat.

De aquis transeuntibus de medio montium. vii.

g ¶ Benedic. vi. in medium montium. Ps. flumen dei. i. descendit sicut pluvia. Ps. contribulasti capita draconum. Gen. ii. fluvius egrediebatur. xxvi. ecce advenerunt. Prov. v. bibe aquam de cisterna. Eccl. xxiiii. ego sapientiam effudi. Ysa. xii. haurietis aquas. Job. omnes sapientes. Ps. quo modo descendit imber. Ezechiel vii. aque iste que exeunt. Zacha. xiii. erit fons patens. Jo. iiii. aqua quam ego do. Ad hebreos. vi. terra

scpe uenien. Quod spoliandi sunt egyptii id est demones hebrei. viij. xxxx

H

¶ Exod. iii. Iubente postulauit mulier. xviij. cg. cg. ad quietem. Jer. Zacha. vi. sumes aurum et argentum. deut. ii. si qua autem ligna. Re. tulit dd arma aurea. paulus gl. habet se dedisse ad pedes gamaliel legem. frumentum et uillos. i. sacre scripture que in flat phi... bone sunt offerri.

Non plus sapere quam oportet sapere. viij.

I

¶ Prov. xxv. Sicut mel comedere multum. xxv. qui nimis emungit. xxij. ne transgrediaris. xxiiij. comede fili mi. Eccl. noli esse multum iustus. xlii. benedicentes dominum. Exo. xxi. non ... ad Ro. xii. non plus sapere.

Quod illos qui secretis lacrimis inherent ... x.

K

Ueri discipuli sponso quam ... sponsum adulterium ... querat.

¶ Jere. numquid dominus non est in Syon. ii. duo mala fecit populus meus. Et nunc quid tibi vis. viij. numquid resina non est in galaad. Ysa. lv. quod appenditis argentum. xxii. destruxistis domos. luc. viij. misit eum in ... Gen. xxiiij. Eliezer seruus abrahe. xxvi. ysaac ... pueros fodere. deus apparuit ysaac in bersabee ... iacob. ueniens. Re. ii. iii. Ioab ... abner. Ezec. iii. loquere uerba mea ad eos. Gl. qui ex ... eloquium aliquid fingit ut auditoribus placeat. sua uerba loquitur non dei. quia in illud ducit aliud quam ... qui ... sententiis et ad edificationem uel aliquem intellectum tendit dei sunt uerba que dicit.

¶ Deut. xxii. non seres uineam. Gen. xiii. semen chanaan. Gen. xxvi. inuidentes palestini sibi foderunt ... Qui ... Sicut sunt emuli spiritualium.

L

De semine heretic fructuose. xi.

¶ Gen. xxv. Da abraham cuncta quod ... xi. et in principio. cumque ... filii qui ... Iudic. xv. cepit samson ... qui ... dominum. Re. ... xxiiij. ... Qui ... luc. xiii. accesserunt quidam qui mendaces. x. dixit quidam ad ihesum. Qui ... ysa. i. argentum tuum est.

Qui furtum:
- Prov. v. multi stulta clamo.
- Cant. ii. capite nobis uulpes.
- Treni. ult. ... est mendacium.

Qui relinquuntur:
- Jere. ii. duo mala fecit populus.
- ibi et nunc quid tibi uis et uia egypti.
- Io. omnis homo primum bonum ...

Qui locuste:
- Joel. i. residuum eruce.
- Naum. iii. comedet te ignis.
- Apoc. ix. et ... angelus.

Ad colocenses ... filius est ymago patris quod aliud est ymago secundum quod est et secundum quod homo. Gen. i. faciamus hominem ad ymaginem. ... ii. quem deus creauit. vii. quid est ... Ezec. xxviii. tu signaculum similitudinis. ... signatum est super nos ... iii. ... omnia ... ad ... ii. ... divitiarum. ad Cor. ... ut ... sicut ... xv. omnia enim subiecit sub pedibus.

De unitate ecclesie fidei. xii.

M

¶ Ad ephe. iiii. solliciti seruare unitatem ... desponsaui ... in me. ... Sicut ... una est columba mea. Gen. vi. fac archam. Num. xxxii. ... sunt filii ... Re. i. ... ibant ... ysa. ... omnes. ... luc. x. porro unum est necessarium. Io. ... tunica ... Iudith. vi. una tibi ... Sop. ... iij. ... uno. ps. ierusalem que edificatur. ... act. iiii. multitudinis credentium ... congregamini ... in fide omnes unanimes. Num. xvi. ... Leu. x. arripientes nadab. Gen. viii. aperiens noe fenestram. Iosue. i. lapidauit ... Ezec. ... tubicinatores ... oziam.

N

De pace et simplicitate seruandis. xiii.

¶ Ad Ro. xii. Si fieri potest quod ex uobis est cum omnibus hominibus pacem habentes. ... ne pacem cum omnibus sequimini. ad ephe. ... uoluntate. Mat. v. beati pacifici. Io. xiiij. pacem relinquo. ... ure ... pacem ... Zacha. pacem et ueritatem tantum diligite. Ysa. erit opus iustitie pax. Baruch. si in uia dei ambulasses. Prov. fortitudo simplicis uia domini. ii. qui ... recti sunt. qui ambulat simpliciter ambulat confidenter. i. ... simplicis. Iob. i. Iob erat uir simplex.

O

Quod ... stultum. xiiij.

¶ Ps. uir insipiens non cognoscet. Re. i. xxv. ... ponat obliuio. Prov. x. filius sapiens letificat. xii. fatuus iudicat. Ibi ... malitia ... Re. de stulto ... vii. sonitus ardentium ... Ecc. xx. ... xxxiiij. ... cordia ... totum spiritum suum ... stulto. Iob. v. ego uidi stultum ... stultum ... Ysa. xxxii. stultus fatua loquetur ... stultorum. Ecc. v. ... fatuum est sapientibus ... ne ... qui ... non ... qui ... obliuisci. ... stultitia ... insipientia ... ignorantia ... ignorantia enim ... digni ... non ... insipiens assidue peccat. ... facile ... stultus ... labitur.

P

De prelatis. xv. ...

¶ Gen. ... Symeon et leui uasa ... Ysa. xxii. uade ... et ingredere. i. vi. omnes bestie agri. Jere. xxiii. non mittebam prophetas ... pastoribus ... propheta namque et sacerdos ... Ezec. iii. si dicente me ... xiii. ... domine. ... transgressi sunt legem. xxxiii. ve pastoribus. ... non ... bona ... tu ... audite ... Regnauerunt et non ex me. ... Amos. iii. audite ... qui ... Mich. iii. audite ... I. ... dicit dominus ... Sopho. iii. ... in medio ... sacerdotes qui ... Zach. xi.

o. pastor et ydolum. x. Ve pastores. Pastores .xvi.

O Quod predicator primo debet hic (?) audire et attendere

C Iacobi .i. Sit omnis homo velox. ysa .i. quiescite agere perverse. ... ecce ... duratus est .xxvi. non est ... sapientes .xx. ... ingressus .l. erigit mane .xlii. ... audire ... vi. ... xxii. attende ... iiii. ... cum ... zacharias. vii. noluerunt attendere. Iob .iiii. de mane usque ad .xxxvi. si audierint. proverbia .i. audiens sapiens. viii. beatus qui audit. i. ... et ... xix. non ... filii .xviii. qui prius ... .iii. cor sapientis. vi. si videris sensatum. viii. ne despicias ibi ... predicat .xviii. ... iudicium .xxxi. ... esto. sapiens. vi. ... de luce vigilat. ... xii. Regina austri. act. viii. putas ne intelligis.

R Quod debet hic sententiam per intellectum. xvii.

C Gen. ... et quod preciperit .xiii. ... xix. miserunt manum ... xxvii. ... deut. ... non calligaverunt. ... xv. de capita homines ... sapientes ... ysa .l. ... vi. audiet audientes. ... hii quoque .xxx. ... nobis ... non est ... i. ... iere. vi. ... viii. quoniam ... xv. in firmati est .xxx. ... xxxiii. ... faciem .xxi. omnis qui ... iii. ... ad ... cadentem de ... Baruch .iii. non est audita ... tribus ... iii. ... dicit dominus eze .xxiii. homo de domo. Iob .xxi. qui ... xx. ... xx. panes ... nesciat hic ... fuerunt rebelles ... ad ... iudic. viii. qui ... in ...

S Quod predicatori ... audire pastorem .xvi.

C Gen. apparuit ei dominus .xviii. ... xix. dominus ad moysen. deut. xxxiii. omnes ... xx. ... adduxit ... iudic. vi. ... ydeon. ... xx. ... domine ... se ... qui ... tunc. ... doctores ... ... beati ... qui ... prov. ii. si ... de .iiii. custodi pedem. ... v. ... ysa. vi. in anno quo mortuus ... viii. ... testimonium .xxviii. quem docebit .lx. ... te aurem. dan. ii. tollebat baltasar. ... ego ... ad ... Iob .xxii. ... x. ... maria ... ad cor. ii. iii. ... moysen. apoc. i. ... tum ... iii. ... Quod inter ... non ... operum ... xviii.

T C Apoc. xii. signum magnum. ... viii. ... ce ... i. ... Iob .xxxix. ... vi. ... prov. x. ... xviii. ... sapientes .xxi. ... divisiones. ... xxx. ... ysa. lx. letabuntur ... xxx. ... iere. li. ululate ... eze .iii. veni ad transmigrationem. ... i.

.i. omnis ... Io. v. ille erat lucerna ardens. ad cor. ii. vi. ... xi. ... ad gal. iiii. filioli mei.

Quod debent hic ... per iusticiam. xx.

V C Aggeus. interroga sacerdotem. ... xxviii. ... aaron .xviii. ... iiii. ... sacerdos. deut. xviii. ... dan. i. de rege ... philistei .xxx. ... ... gaudi ... ... labia sacerdotis ... xxiii. cum ... ad ... ad timo. ... ad ephe. iiii. quosdam dedit apostolos. ad timo. ii. ii. ... ... io. vi. ... xii. ... ysa. lvi. omnes bestie ... eccl. iiii. ... Exo. ii. ... eccl. vi. ... xviii. ... Quod inter debet precedere et concomitari predicationem .xx.

X C Act. i. cepit ihesus facere et docere. Gen. xxviii. ... terunt abrahe .xlviii. ... pastores .xlix. ... xxx. non ... viii. ... aaron. vii. ... deut. xxviii. ... eccl. xviii. ... iudicium .xxxi. ... in ... ad ... iere. ... decem ... terciam ... ... xx. ... xvii. ... habitatores. i. ego ... xxx. ... tum .xxx. ... dies ... i. antequam ... ... x. ... xx. ... iiii. surge ... v. ... tabit ... adie qua fundamenta ... ii. ... Ionas. iii. ... i. in ... xx. ... io. ... qui sine ... eccl. ... xviii. ... homines .xxxvi. que ...

Y Quod debet ... xxi.

C Gen. xix. ... deut. xvii. ... super ... iii. tollite archam. ... xx. non erat viii. ... viii. ... angelus ... eccl. xlvii. ... io. x. cum ... oves ad hebreos. v. omnis pontifex. ... debet distare a plebe ... quantum distat ... vita pastoris.

Z Quod debeant esse ... xxii.

C Exo. xii. ... renes ... iii. ... ad cor. ... iii. accinge lumbos ... x. ... una manu ... i. ... prov. xxii. ... mundi. cant. iii. ... lectulum salomonis. ysa. xi. ... i. ... ie. i. accinge sicut ... xxxviii. ... duos ... hebat. luce .xii. ... ad ... ii. ... corpus meum ad ephe. vi. state succincti lumbos.

A. De ... et securitate ... xxiii.

C Iere. i. dedi te in civitatem. vi. ... dedi te .xv. ... ysa. viii. ... loquere .xx. noli timere .xli. ... xlii. ...

[Marginal notes, right:] ... et audientes ... / ... in melius ...

...F

a.

ex audire me. quis tu ut timeas. eze. iii.
ecce dedi faciem. zach. x. devorabunt eos. ecc.
viii. noli timere et iudeo. xlviii. iudic; sicut
Iob. xi. qui timet pruinam. xx. fugiet arma fe
ri. vii. qui formidolosus. ioh. x. mercenarius
act. dum complerent. iiii. nunc domine respice. xx.
alligatus spiritu. xxi. ego non solum alli.

b. Contra adulatores non corrigentes. xxxiii.

Exod. x. [illegible] ibi mane [illegible]. Num.
xxii. si dederit michi. ysa. xxx. argentum tuum v. ne
quidiatis mala. iii. [illegible] qui [illegible] x. digitos
abscidit. iere. v. [illegible] vi. animos
[illegible] xiii. domine [illegible] in gladio et fame
xxviii. [illegible] xxx. [illegible] predicaverunt
xlviii. maledictus qui [illegible]. 1. [illegible]
[illegible] contra babilonem. osee. iiii. [illegible]
xii. ecce [illegible] vii. [illegible]
ioel. posuit vineam meam. amos. [illegible]
[illegible] eze. xxii. principes eius in me. xiii.
quia locuti estis [illegible] qui [illegible]. iudic.
vi. tolle [illegible] xxii. ecce [illegible]
[illegible] xxvii. qui [illegible] xxix. homo qui
blanditur. xxiii. qui dicunt impio. xxiiii. quo [illegible]

Contra [illegible] corrigit et [illegible]

c. Iob. xxvi. [illegible] xxiiii.
ecc. xx. est [illegible] sapientia [illegible]
[illegible] non [illegible] carbones. vi. [illegible] dulce
[illegible] xii. qui [illegible] est. xv. lingua placabilis. xxv.
[illegible] xx. [illegible] iii. [illegible]
[illegible] distillans. [illegible] in fine [illegible]
[illegible] quadragam. [illegible] ii. [illegible] non obedit
ad galaad. v. [illegible] iacob. iii. [illegible]
[illegible] exod. xxii. si [illegible]
[illegible] de [illegible] flagellum. [illegible] pylatus
sedens pro tribunali. pylatus [illegible]
[illegible] non est [illegible]
[illegible] lectica [illegible]

Contra [illegible] castigacionem. xxv.

d. [illegible] xv. qui abiciat disciplinam. [illegible]
tem se [illegible] xx. noli arguere derisorem. [illegible]
sapientia [illegible] xviii. non recipiet stultus [illegible]
[illegible] ecc. xxxii. [illegible]
[illegible] corripiunt. [illegible] prudens [illegible] disciplinatus. Gen.
xix. ingressus est ut advena. exod. ii. quis [illegible]
te principem. amos. v. odio [illegible] ne [illegible]
[illegible] zach. vii. noluerunt attendere.

e. Contra [illegible] omni tempore debere [illegible]
[illegible] de abigail. ecc. xxxi. [illegible]
viii. non litiges cum homine.

f. Contra [illegible]
[illegible] i. planctum [illegible] fili [illegible]
[illegible] disciplinam. xix. pestilente flagellato. xxi. [illegible]
[illegible] iudicium. xxiii. de [illegible]
vi. clamavit [illegible] ysa. xxi. [illegible] babylon dilecta
mea. [illegible] ii. xlvii. [illegible] fugiet arma [illegible]
[illegible] iere. [illegible] de [illegible]
[illegible] est castigatus. [illegible] aliena [illegible]
dent [illegible] ad [illegible] posuit ut ostendam
fortitudinem meam [illegible] bonorum. [illegible]

[illegible] propter [illegible]
[illegible] propter [illegible]
[illegible] propter [illegible]
[illegible] propter caritatem [illegible]
[illegible] sicut arbutis [illegible]

[illegible] plage egyptiorum [illegible] filius [illegible]
[illegible] iud. [illegible] filii
tui et nepotes [illegible] qui dicunt [illegible]
[illegible] coram [illegible] et discat timere.

g. De unitate et concordia [illegible] xxviii.
Gen. xlv. ioseph [illegible] viii. [illegible]
[illegible] sicut [illegible] iob. xxxi.
si [illegible] numquid [illegible] quis te
narrabit. Cant. iiii. [illegible]

h. Contra pueros predicatores [illegible] xxix.
Eccl. ve terre cuius rex puer est. Gen. xli. [illegible] io
seph. xlviii. [illegible] Num. iiii. [illegible]
[illegible] xv. non [illegible]
[illegible] ysa. iii. [illegible] eze. i. [illegible]
anno. iob. xxxii. iunior sum tempore. ier. [illegible]
[illegible] loquere. luc. iii. [illegible] baptizato.
Contra illos qui solum volunt timere

i. [illegible] predicare [illegible] xxx.
Gen. iii. [illegible] xxxiii. [illegible] rebec
[illegible] ysa. [illegible] quia [illegible] xx. [illegible]
xx. [illegible] ii. [illegible]
iii. [illegible] qui [illegible] xvi. [illegible]
ledictus qui facit xxxi. audite [illegible]
[illegible] ii. fugite de medio. osee. ii. audiam te
[illegible] vii. venite et [illegible] viii. [illegible]
[illegible] xxiii. in [illegible] prudentes
xxii. [illegible] est ad [illegible] mitte panem
tuum. ecc. xiii. [illegible] audire me [illegible]
eccl. [illegible] i. [illegible] iii. reliquid
miser [illegible] in fine sequere me. [illegible]
maria [illegible] Rogo te pater [illegible]
[illegible] iacob [illegible] qui [illegible]
iudas. ii. [illegible] in [illegible] xxx. qu
[illegible] xxii. [illegible] dispensanda

k. [illegible] loco et [illegible] auditorum xxxi.
[illegible] xvi. multa [illegible] luc. [illegible] ascendens [illegible]
xii. [illegible] est [illegible] iii. est tempus
tacendi. ecc. xx. [illegible] sapiens tacebit. iob. xxvi.
qui ligat aquas [illegible] numquid [illegible]

l. Contra [illegible] xxxii.
[illegible] dabit verbum [illegible]
[illegible] deus ysa. xxxiii. [illegible] dominus
dedit michi. [illegible] argentum multiplicavi. [illegible]
ad me. ecc. xv. non est speciosa laus in fine
[illegible] xi. [illegible]
[illegible] qui [illegible] predicatores sit

m. Fructuosa vel infructuosa [illegible] xxxiii.
ysa. xi. [illegible] aspidum xxx. [illegible]
[illegible] dilatavit locum [illegible]
[illegible] quo [illegible] descendit [illegible] x. [illegible]
[illegible] effraym. iob. v. [illegible]
xii. si dominus [illegible] labia [illegible]
[illegible] reliquid xxv. [illegible]
in fine [illegible] x. adhuc [illegible]
[illegible]
[illegible] cum [illegible]

n. [illegible] xxxiiii.
Gen. xli. [illegible] ad ioseph. exod. xii. [illegible]
[illegible] xxviii. [illegible] aaron. xxviii. [illegible]

de omni plebe. num. xi. congregam. xxiiii. providerat deus. i. dixit quia nolo. xvii. cum gratulanter. Reg. i. xx. erat ei filius. xiiii. erat autem bellum. xvi. ne respicias vultum. i. erat autem rufus. ysa. xliiii. qui dico. ciro. iere. iii. iuvenculam vocat. Mach. i. x. alexander Ionatan. ecc. xxiiii. quis providus est. [illegible] Io. xv. non vos me elegistis. ad Rom. v. ii. quis tumat act. i. Iacob qui corda nosti. xii. segregate michi.

O. [Contra] nemo sibi assumat honorem, assume proficiat pastores et predicatores. xxxv.

¶ Mt. iiii. venite post me. x. hac. xii. misit. Reg. iiii. accinge lumbos. Exod. iii. veni mittam te. ysa. i. i. posui verba mea. lviii. clama ne cesses. iere. i. noli dicere quia puer. osee. i. vade sume tibi amos. vii. infine tollit me dominus. Mich. vii. impu[ne] Mt. meus. Ionas. i. surge et vade. eze. ii. fili hominis. v. sume tibi gladium. [illegible] x. impu fac tibi tabulas. luc. x. impi. post hoc autem designavit ad Rom. i. paulus servus. x. quo modo predicabunt. ad timo. [illegible] i. paulus apostolus ihesu. act. x. xx. surge et ingredere. i. [Contra] vas electionis.

P. [Contra] eos qui se ingerunt. xxxvi.

¶ Prov. xxv. noli esse ambitiosus. xvii. stultus plaudit. [illegible] in multiplicatione. xi. affligetur malo. ecc. xx. qui [illegible] vii. non [illegible] vii. noli querere ab homine. i. noli querere fieri iudex. exo. iiii. obsecro domine. iudicum. ix. locutus est abimalech. i. dixerunt ligna. [illegible] obsecro domine. Reg. i. x. querentes saul. iii. domine. [illegible] ii. xv. absalon omne. Mach. i. i. imposuerunt. vi. vidit de me. ysa. iii. ii. cum medicus. iere. i. aaa. domine. amos. iiii. [illegible] quoque. vi. [illegible] ve qui despicitis. vi. qui letamini. Mach. ii. iiii. [illegible] luc. xiiii. cum invitatus fueris. xx. quidam ingerunt se. act. viii. cum vidisset autem ad philip. ii. nemine habeo. io. vi. [illegible] cum cognovisset.

Q. [Contra] malos et malorum institutiones. xxxvii.

¶ Iudic. ix. constituistis abimelech. i. misit dominus. i. dixerunt ligna. Reg. i. viii. posuit samuel. iii. xii. fecit ieroboam. Mach. i. edificaverit. iiii. abierat salon. vii. et elegit rex. iiii. [illegible] rex [illegible] vivet. sob. xxxi. [Contra] in regnare facit. ysa. iii. [illegible] eze. xliii. sufficiat. i. pastoribus custodes osee. viii. regnavit. xiii. dabo tibi regem. za. xi. sume tibi vasa. prov. xxvi. sicut qui mittit. Mt. xx. sedere autem ad dexteram. io. qui non intrat per hostium.

R. [Contra] taciturnitatem prelatorum. xxxviii.

¶ ysa. lviii. clama ne cesses. lxii. super [illegible] non ta cebo. [illegible] ii. sedunt in terra. i. [illegible] iudicant. eze. iii. speculatorem. xx. si iudicas. xxxiii. si dicente me. osee. viii. in gutture tuo. zach. xi. o pastor et idolum. act. xx. attendite vos. De negligentia et malitia prelatorum. xxxix.

S.

¶ Reg. i. ii. filii hely. iiii. i. cecidit. ysa. i. omne caput languidum. [illegible] ii. sacerdotes dixerunt. v. dixi forsitan. iere. xi. quid est quod dilectus meus. l. i. ecce ego ad te. eze. viii. ingressus vidi. xxii. [illegible] iiii. xxxiiii. ve pastoribus israel. osee. v. audite [illegible] h. sacerdotes. i. [illegible] principes. vi. galaad. civitas operantium. amos. vi. [illegible] qui opulenti estis. abac. i. congregabit in [illegible] zacha. xi. pastores pectora. sob. xxxiii. asinum pullorum. xl. hinc

monies. xli. [illegible] ipso erunt. Sap. vi. audite reges.

T. [Contra] acceptores personarum in iudicio. xl.

¶ levi. xix. non consideres personam. deut. i. sive civis. x. deus magnus. xvi. non accipies personam. [illegible] xxiii. non in iudicio plurimo. Reg. i. xvi. non respicias vultum. Paral. ii. xx. iosaphat videte. sob. xxxii. non accipiam personam viri. prov. xviii. qui despicit pauperem. xxviii. accipere personam. xxii. non facies molestiam. xxiii. cognoscere personam. Sap. vi. exiguo [illegible] ecc. v. [illegible] pusillum. x. [illegible] dives. [illegible] ysa. i. principes tui. xxv. non accipiet deus personam. ysa. i. principes tui. xi. non secundum visionem. [illegible] ecce civis. x. ve qui condunt leges. xxiii. ecce dominus iudicabit. iere. vii. noli confidere in verbis. iacob. ii. fratres mei si personas accipitis ad rom. xiii. cui honorem honorem. ad cor. i. fratres mei nolite. act. x. in veritate [illegible] quia non est. Mt. vii. nolite iudicare. [illegible] digni [illegible] iere. non moriuntur quippe mortificat. qui iustum dampnat et non metuunt iniustificare. [illegible] qui reum de [illegible] absolvere conatur. ysidor. [Contra] in rectum iudicant et pretium remunerationis [illegible] fraudem in deo [illegible] quia iusticia quam gratis impertire debuit acceptione pecunie vendit. omnia quippe [illegible] querere [illegible] et iusticia determinatam [illegible] ante iudicium. [illegible] et timere et iudica. non enim quia [illegible] sed qui [illegible] ecc. xx. [illegible] domus [illegible] iuvenculam [illegible] mactat [illegible] nec [illegible] sobolem. tali violentia iniqui [illegible] iudicium et caret fructu equitatis et sic [illegible] cito pupillus misericors. [illegible] omnis qui recte iudicat stateram in manu portat. in utroque penso [illegible] iusticiam et misericordiam. [illegible] si per iusticiam reddit peccati sententiam per misericordiam temperat peccati penam ut libramine iusto quedam per equitatem corrigat quedam ab [illegible] pietatem indulgeat. [Contra] in [illegible] [illegible] [illegible] moderamine legum regant [illegible] plerique boni iudices et ministros habent cupidos. horum figura [illegible] quidam [illegible] pingitur atque describitur. [illegible] humana quidem [illegible] capitibus canibus [illegible] data. qui [illegible] iudicat in furorem. [illegible] et [illegible] quam agnoscat. nil sic [illegible] tam [illegible] cupidus in alienis [illegible] iudex iniquus et [illegible] non est persona in iudicio considerata [illegible] iiii. modis humanum iudicium pervertitur. timore. cupiditate. odio. amore. [illegible] iiii. [illegible] timor. odium. dilectio. [illegible] sepe [illegible] hominum [illegible] periculosum est de suspicione iudicare [illegible] et multi iudices suspicionis arbitrio. [illegible] duo [illegible] iudicio. [illegible] est [illegible] et indecens ut in re dubia certa sententia dicatur. maius est periculum iudicantis quam eius qui iudicatur. [illegible] enim [illegible] non iudicia facile credenda sunt si non certis demonstrantur iudiciis. [illegible] non iudices ante [illegible] et indicium. [illegible] iudicium. ysidor. [Contra] in blando [illegible] non castigatur [illegible] est de peccato arguatur. [Contra] in [illegible] correcti de peccato negligit publice arguendus est. ut vulnus qui [illegible] sanari nequid manifeste debet curari. [illegible] corripitur plures emendantur. [illegible] peccati [illegible] et plagarum modus. Cum dolore enim abscidenda sunt que leniter sanari non possunt. palam sunt arguendi qui palam

.a

nocent. a&c arguunt qui peccantem non resipiant sed despiciunt et spernunt. ecce tu nos meliores cognoscas et ea que bona se gessisse credunt mala acta monstrantur. et in ad opera gloria accedit uitalis confusio subsequitur.

De corruptionibus subditorum et defectu prelatorum.

v. ¶ leuit. xx. si quis de semine ex. xli.
iii. xii. cogitauit consilio. Ier. iii. iii. mortuus autem fi. ysa. xxxi. fraudulenter uasa. iii. dabo pueros principes. xlii. qui audes multa. xl. ix. ecce ima nib; iii. et quid nunc in est. ierem. vii. filii collige. ix. abierunt post finitatem. xi. pastores multi. xix. edificauerunt excelsa tirum. et egressus est a filia syon. ezech. xvi. tulisti filios sobel. iii. sol tuendi. osee. iii. fornicati sunt. vi. in domo israel. zach. ix. pascite pecora. osee. ix. effraym adducet. mala. ii. uos autem recessistis. iob. xii. si continuit aquas. xix. spoliauit me. xxiiii. abierunt pupillos. psalmus ix. ubi non est gubernator. xxiiii. ubi non sunt boues. xxix. cum defecerit prophetia. eccl. x. iudex sapiens. sap. iii. coniugium omnis filii.

x. De malo prelatorum punitur populus. xliii.

¶ reg. iiii. ceciderunt de israel. ex. iiii. xxi. quia fuerat manasses. ysa. iii. dabo pueros principes. xxiii. serui pessimorum iii. et nunc quid mihi est. hec dicit dominus. ierem. vii. ubi ne uides. xxv. uisitabo super. xxv. uenite congregamini. Recordare domine. xiii. deducant oculi mei. xxxi. domine non erit. vii. cum sanarem israel. iob. xx. filii eius atterentur. xxi. quotiens lucerna. xxxvii. et est propter homines. eccl. xli. de impio patre. ezech. iiii. non credidunt reges. sapien. x. quia stulte egerunt. De pena et abiectione malorum prelatorum.

y. ¶ leuit. xx. si negligens populus. x. xl. arreptis nadab. num. xxv. iniciatus est populus. reg. i. ii. vii. dei nunquid. xiii. samuel ad saul. xv. non reuertar tecum. xxx. irruunt philistim. reg. ii. vi. extendit manum. ozias. i. ix. ante pro peccat. ysa. xiii. qui cadaui. i. quo cecidisti lucifer. xxii. uade et ingredere. ysa. laudate alium ibi. non enim infernus. xxxii. inebriatus est in celo. ierem. ix. super montes assumam. xxv. ululate pastores. l. i. ecce ego ad te. ezech. ix. tulisti et me. domine. xxi. aufer cidarim. xxxiiii. ecce ego super pastores. ioel. ii. canite tuba. amos. vi. ve qui opulenti. i. iurauit dominus. agieth. ii. infirmata est. Sopho. i. et erit in die hostie. zach. i. uelatum sum. x. super pastores. xi. o pastor et ydolum. psalmus. xx. tolle uestimentum. luc. dominus de ficulnea ut quid etiam occupat. glossa. terram occupat qui locum quem retinet bonis operibus non exercet.

// xxiiij.

z. De malo bonorum operum uel prelatorum proficiant et saluantur subditi. xl iiij.

¶ Gen. xx. tu nosti quo modo xxxix. benedixit dominus domui sollicite iusti. numeri xvi. iudicum. ii. dominus iudicat sublimes. ierem. xxxi. inebriabo animas.

De affectu prelatorum circa subditos. xlv.

.a ¶ Exod. xxxii. obsecro peccauit populus. numeri. xvi. dominus ad moysen et ad aaron. reg. i. xii. in fine dixit david ad dominum. ozach. i. ii. uerum quia ut quid. i. ecce sanita. iii. dixit uidas. v. et erat uidas congregans. sollicite. vii. cecitatis. sapien. ix. o uis dabit capiti.

contemplatum et iii. xiii. deducant oculi mei. xviii. recordare quia steti. lxx. filie syon in memoriam et recordatus ii. consurge et lauda. iii. diuisiones aquarum. ier. xiii. si autem non audieritis. baruch. iii. nutrierunt filios. i. emissi uoce. iob. xxix. procinxi sanctum. luc. xx. cum appropinquasset ihesus. glossa. cum solum patris bonitatem nec non amando sed timendo tenentur. sic quidem subditos indiscrete se exigunt dum quicquid debeant non quid ualeant attendunt. sic qui ex scientia quam habent extolluntur debent uitiari extremis.

.B De sollicitudine prelatorum. xlvi.

¶ Gen. xxxi. oues tue. num. xxviii. prouideat dominus deus. reg. iii. xx. custodi uirum istum. iob. xxxix. nunc quid eleuabitur. psalmus. vii. filii mi si spoponderis. xxvii. diligenter agnosce. sap. xviii. properans homo sine querela. ysa. xxi. super speculam domini. ierem. xxxiii. statue tibi speculam. abach. ii. super custodiam meam. ozach. i. iii. similis factus est. i. et ambulabat ciuitates. v. et erat uidas congregans. mat. iiii. circuibat ihesus castella. luc. ii. pastores erant. io. x. qui intrat per hostium. ad cor. ii. preter illa que extrinsecus. ad hebreos in fine. obedite prepositis. act. vigilate in memoria. De discretione prelatorum.

XL cxx

.c ¶ Gen. ii. cum obdormisset. xlii. xlvii.
non egrediemini hinc. xxiii. gladiamini simul. num. xi. nunquid ego concepi. deut. i. portauit te dominus. reg. xxiii. dauid sedens in cathedra. reg. iiii. iiii. ingressus heliseus. iob. xxxix. nunquid nosti. psalmus domine inclina te. tu et de. psalmus. xlii. nouit uniuersas. cant. v. surgam ut aperirem. ysa. xlix. noli timere. daniel. xl. ecce dominus deus tuus. l. pone in dilectione. ieremias. vi. dirumpere celos. osee. x. ego quasi nutricius. mat. xxiii. super cathedram moysi. luc. v. nemo mittit. io. x. bonus pastor. ad rom. xiiii. infirmum in fide. xv. debemus nos firmiores. cor. i. predicamus xpistum.

.d De zelo prelatorum. xlviii.

¶ Exod. ii. prospiciens circa moyses. reg. i. ix. quid hic facis. xvii. quis est philisteus. Ier. iii. iesu. uenit uir. reg. iii. xviii. apprehendite prophetas. ozach. i. ii. et si omnes gentes obedierint. io. ii. inuenit ihesus in templo. act. v. petrus ananie cur temptauit sathan. De diuersa

.e subtraccione predicationem et prelatorum. xlix.

¶ leuit. x. si obedieritis. reg. ii. super montes gelboe. psalmus in corde meo abscondi. iob. ix. qui transtulit montes. xxxvii. si audietis non est. psalmus xii. homo absurdus. xxiii. in auribus insipientis. ysa. iii. ecce dominator dominus. v. non putabitur. ierem. iii. in uiis sedebas. v. me ergo non timebis. ix. super montes. xii. usque lugebit. xiiii. lugebit iudea l deducant oculi. tren. i. omnis populus gentium. amos. iii. sacrificate de fermento. i. ego quasi prohibui. vii. ecce dies ueniunt. osee. ii. cessare et ruina. agge. i. quia domus mei. amos. v. habet iniquitas. vii. nolite

.f dare sanctum canibus. De diuersa pena prelatorum. l.

¶ ysa. xiii. uisitabo super uos. xli. egenti et

372

pauper querit ps. xxx. no conligabitur occli. xx vui. ecce ego mittam ier. xvi. ecce ego mittam amos. vi. suscitavit de filiis iob xxxviii. quis dabit uehe.

Quod fidelem predicationem auget. li.

ps. os meum aperui. prov. iii. gratia predicandi. honora dominum. ysaia que bn dicit. xii. de fruc tu oris. xviii. de fructu oris. Gen. xxiiii. hec gme dam donec iii. In sudore vultus. xiii. at ii meis.

Quod sacramentis spiritualia danda et temporalia. lii.

ps. sumite psalmum. ps qui producit in montibus fe. ogala. uie si affligit homo. ad cor. i. x. qui pro lauretum iuncam. qui altari servit. ad thes. ii. ult. tunc fides l. obedientia ut ibi. siquis non uult operari. ad gala. ult. qui seminat in carne.

De decimis et oblationibus. liii.

Tolla. deserte oem decimationem. glosa. sat tis uos perdidisse oem habundantia que fraudatis me ptre meo. h oportet quod ho det decimas ad sug ... [illegible]

[illegible]

ys. xl. tradam egyptum in ma... [illegible] ... malicia ... [illegible]

---

dibus. abac. i. ecce ego suscitabo. Judith. c... gere runt deo. uos aut derelinquit dns. zedyat. ps. sic hon ... amaritudinis.

De triplici arte diaboli. lv.

Gen. iii. In quacunque die comederitis. Gen. digitus quod est omnis ... de tribus ... in luco late ... palea. Job. calide fecerunt ... murus ... dia. ... ps. Judeo meo temptacionem ... abakuc ... edificavit urbem ... qui multiplicat ... iiii. de temperantie dni. Jo. i. quicquid est in mundo. Ece. iii. ... sartagine ... oppositum nube.

De triplici tenore quod habet diabolus. lvi.

Re. xviii. de tribus lapidibus ... iii. ... dierum. Cant. ... de tribus ... dm ... temptaciones ... Joel. ii. ... gredimini ad me.

Quod modica sit diaboli potestas. lvii.

ysa. l. i. Incurvare ut transeamus. Glo. i. nisi te ipsum subdidit demones non nocebunt tibi. luc. iiii. si filius dei es. Glo. ... qui omnes ... in quo ... ostendit qui nil possit nocere nisi ... dimiserit ...

Quod diabolus magis ... lviii.

Ecc. ii. fili accedens ad ...

[illegible]

Pe. debilis est hostis qui non potest vincere nisi volentem.

Ier. ult. hostium ... et ...

Hec bestia dicitur
- draco qui rapuit per superbiam quia dorsum eminens quia de celo cecidit. quomodo cecidisti lucifer.
- demon qui rapuit de manu gloriam. demon quasi sciens.
- behemoth. qui de gula ... animal.
- Baal deus muscarum quia bona opera destruit per invidiam.
- Sathan. adversarius qui bonis actibus vel cogitationibus adversatur.
- Belial. i. apostata. i. prevaricator absque iugo.
- Draco in cupiditate occulte insidiatur per dolos et usuras.
- Leo aperte seviens per manifestas iniurias.
- Aries in acie. i. superbus et exaltantibus quos extollit deus aliis divitiis et dignitatibus.

Quod via domini sit angusta in principio et postmodum lata. lx.

dedisti me super terrae.

Proverbiorum xiii. via sapientie. proverbiorum vi. ... vi. ... pulcherrime. vii. delicie mee ... quasi super spinas. custodi legem atque ... Venite ad me omnes qui laboratis. luce. contendite intrare per angustam portam. glossa. quid angustius in ... foramine quam ... carnalibus ... apud ... per quod in angustam portam iam pene totus mundus intravit. Cantica. ... bonus et suavis. Cantica. ... eius suavissimum. V. veni in ortum meum. ... tue delectabiles ... et ... lxi. ... dulcia sunt. De septem viciis capitalibus. lxi.

Capitulum. vidi bestiam de mari ascendentem. Hec est bestia ... que frequenter devorat. ... vii. ... capita. i. vii. criminalia peccata. hec sunt ... quas virtutes ... qui ... ab homine allumit ad impugnandum. hec sunt illi gigantes ... per ... de hiis dicitur in deuteronomio. per unam viam venient adversus te et per vii fugient ante te. ... vii. vicis fugiunt ... vii. opposita virtutibus. ... superbia invidia. per caritatem. ira per paciam (?). accidia per timorem et ... cupiditas per paupertatem ... castrimargia per sobrietatem. luxuria per castitatem. ... autem vicia ... animam. ... et maculant. vii. virtutibus ... vii. sacramentorum ... sanguine sue passionis et oleo misericordie ... caritatem ... vii. dona spiritus sancti. vii. maculas abluunt. vii. petitiones orationis dominice ... lacrimis et devotione et ita ... vii. vicis fugiunt ... autem vicia ... quererunt. ... iob. Nervi testiculorum leviathan perplexi sunt et ... ad alterum ... ex superbia enim que est initium peccati nascitur invidia. superbus enim qui neminem vellet habere parem vel superiorem et ideo dolet de aliorum successibus letatur de infortuniis proximorum. ... autem invidus est ... nascitur ... ex invidia ira ... est ... ex ira autem nascitur accidia. qui non potest sumere ultionem de eo ... talis homo iam amisit consolationem ... gaudium et ... querit solatium exterius et ita inhiat in adquirendis possessionibus et ita ex tristicia cupiditas ... adquisivit ... et ita nascitur castrimargia et ... luxuria ... libidine de-

-fiali. et quia vicia et contraria ... sunt ... funis septuplex qui difficile rumpitur. ... funes peccatorum ... me. ... vinculo ... voluntate ... in ... fortitudine. ... adamantina in ... collo ... capitulum. superbia reddit inflatum. invidia lividum. ira turbidum. accidia pigrum. avaricia ... luxuria ... porcum. ... captivus ... cepit. ... capitibus ... cornua x. quibus impugnant homines ne observent decalogum.

Ypocrites sibi
- clamor in responsione.
- Rancor.
- amaritudo.
- ... in ...
- honestas in ymagine.
- inhonestas in actione.

... palea ...

De superbia. lxii.

Genesis. xi. ... cumque ... xvi. ... dedi ancillam. ... deuteronomium. xvii. si difficile et ambiguum ... superbo ... dominus deus meus ... si ... mei non fuerint dominati ... vi. ... apostata ... sex sunt que odit deus ... ubi fuit superbia. xxv. ... lxxx. initium superbie ... xxiii. excellentia ... xxvi. ... xx. ... ingredere in petram ... dilatavit infernus ... xiii. quomodo cecidisti lucifer. xvi. audivimus superbiam moab ... xxiii. ... maria. xxiiii. ... dominus ... in celo. xxviii. ve corone superbie. xxx. ... domini pane. xlvii. ... xiii. detracta est ad inferos. iacobi. iiii. deus superbis resistit. iob. i. caldei fecerunt tres turmas ... iob ... quia tres turmas ... duos ... superbiam et cupiditatem ... invidiam iram accidiam ... avaricia ... ad avariciam ... ad ... agilia ... superbia ... maiora ... ira ... mortalis ... felle ... diabolus amara ... hostis ... domestice ... timendi ... diabolus ... elevat nos ... superbiam. ... deprimit nos infra nos per luxuriam. diabolus ... nos per invidiam et iram. superbia que est initium omnis peccati ... ultima ... ad deum ... natione celestis celestium mentes ... ad superos revolare. superbia enim ex angelis demones fecit. humilitas homines angelis pares fecit ... potuisti ursis et leonibus ... dominasse ... humana superbia domare ...

.A

mecum clausus est respitus decliouis cum cautela humi litatis gubernato melioris. Superbia quasi est diabolus qui adam de paradyso eiecit. qui ciuitate reparat. qui gigantum linguas confudit. qui sabulum in bestiam transformauit. caulem a regno deiecit. quicquid prius uidebatur in oculi ut fuis magis uidebatur in oculis dei.

Superbia (quasi maris):

- tumet per superbiam.
- spumat per luxuriam.
- feruet per inuidiam et iram.
- nebulosum est per tristiciam.
- omnia recipit per auiditatem.
- maior piscis minorem deuorat per rapinam.
- ingrediuntur ad litus eiciat. uiuos contra ipsum et retinet eos qui mortui sunt mundo uiuunt christo.

vii. animalia vii. maris comparantur:

- pauo gaudens quum laudatur ostendens pennas. sed respiciendo pedes eas recolligit. et superbus respiciendo finem.
- phoenix uolans descendit et abscondit se deinde. accipiter
- nycticorax tam claritatem et lucem fugit et in nocte deincepsque auisa caluos
- corvus auis litigiosa cantat semper cras cras.
- uultur qui non pro facultate sua cibum diligens accidia.
- monedula quasi abscondit monetam in dolo bursae auaritia.
- uultur in voracitate cadaueribus insidians designat castrimargiam.
- passer ut libidinem libidinem signat adulteria.

Quod displicet superbus mente cordis. i. corde quod est fiat superbus opere. quod ne magis insistat mandata superbia uertitur. De inani gloria. lxiii.

Iere. ix. non glorietur sapiens. Eze. vii. cessare faciet superbiam xvi. hec fuit iniquitas. xvii. humiliaui lignum. Dan. iiii. nonne hec est babylon. v. quem eleuatum est. Abdias. i. si exaltatus fueris ut aquila. Sopho. i. silete a facie domini. Iob. xi. uir uanus in superbiam. Idem xi. cunctis diebus quibus eleuatur. Machab. ii. ix. antiochi superbia qui se ipsum expugnauit. dominus quod fugit. sed dominus non exaltatur est. Ad thes. ii. ii. ut ... reuelatus est. attendite ne iusticiam ante homines faciatis ut uideamini ab eis. Gregorius de sonata qui uenientes post eum fuissent. Gregorius depredari desiderat qui thesaurum publice in uia portat. Ierem. maledictus qui opus dei fraudulenter facit. ad cor. non enim qui se ipsum commendat. Io. ego gloriam meam non quero. Glo. occulta que agis quantum ualeas ... non ualens sit in animo celandi uoluntas et non ex de ostensione ulla temeritas. luc. uidi sathanam sicut fulgur de celo cadentem. Glo. aliquantulum facile est humanam laudem appetere. difficilimum autem oblatam respuere. difficile est laudabiliter uiuere ut laus humana non capiat. Iob. ne glorieris in crastinum ignorans quid. eccl. nolite extolli in faciendo opere. noli querere ab homine ducatum. noli te iustificare ante deum. ante mortem non laudes quemquam. Ierem. in gloriam et non dolebis. et in gloriose filius. qui laudem non appetit non contumelias sentit. non sumus de bonis gaudens quum uisus bonus fuerimus. Gregorius. sanctus solam gloriam in modum appetit. sed et hi primum refugiunt quod sese amare sentiunt. tunc uacat hi quod agit hoc bonum et quod ei complacere cupiat quo et magis diliquerit studeat. sed tamen aliquando in se ecclesia ut ne deum in magnitudine arrogantie tribuat amittat. bono operi dei mens humana mentitur exquiritis ... si autem fiat opus in publico. quatinus intentio maneat in occulto. uti autem debet publicare bonum quod agit qui per humilitatem humilitate fundatur et una clausione consueuit fraudem facimus deo quotiens de bono opere uero nosmetipsos non dominum laudamus. sed ... nullus non per hunc ad celum. et ... sibi placentes non ascendit ad dominum. Verbum ... noli me tangere

xvi. ... non ... pauor. ... ...

hec autem debet dicta deo de quo dicitur gloria patri et filio et spiritui sancto. solo, non laudet hominem in uita sua. i. uirtutes. sed maria turbata est in sermone angeli. Io. xii. christus quare noluerunt uidere eum et cetera. leui. vii. si adeps comederit nec sanguis ut non boni operis non mali recordetur.

De gloria uanitatis. lxiiii.

Luc. xi. ue uobis scribe et pharisei. Mat. vi. orantes nolite. vii. ypocrita eice primum. Mat. xi. cauete a scribis. pro. ix. aque furtiue dulciores. Eccl. ... ne fuis ypocrita. ysa. i. heu. heu consolabor. lviii. clama ad ... Ierem. ii. quid niteris ostendere. Zach. xiii. in die illa confundentur. Ad Rom. uti. ergo uos fratres ad tim. ... iii. manifeste. ii. iii. hec autem scriptum. Act. xiii. percutiet te deus. De humilitate. lxv.

Ps. Domine exaudi. respexit in orationem humilium. Reg. ii. vi. dixit dauid ad micol. ludam et uilior. Eccl. ii. in humilitate patientiam habe. Ps. ix. capiat humiles. xii. qui deriget pacem. ysa. ult. ad quem respiciam nisi ad. amos. vii. non sum propheta. Ezo. iii. ueni uitam te. Mat. iii. sic enim decet nos. iii. uenite post me. luc. ii. descendit ihesus cum eis. iii. ueniet fortior me. i. quia respexit. Io. xiii. uenit ihesus ad simo. pe. ad cor. ... i. quia stulta sunt mundi. Ps. ... dauid de post fetantibus. Eccl. o. oratio humiliantis se nubes pe. Glo. ... uera est humilitas quum se palliari uidet superbia ut ulceratur. sed ... humilitas et uno humilis audit. Via dei ad celum diriget. Reg. ... Samuel ad saul. quum esses paruus in o. te. Gen. loquar ad dominum meum cum non ... Glo. nunquam loquitur abraham puluerem et cinerem se ... esse nisi cum uenit deus alloquitur. Mat. sinite paruulos uenire ad me. Glo. puer non perseuerat in ira. lesus non meminit. non ... pulcram mulierem. non cogitat aliud loquitur malum. Ps. elegi abiectus esse in domo dei mei. i. in cetera et cetera. sequi... emittis fontes in conuallibus. i. humilibus mentibus ... Cant. ego flos campi. Basilius tanto eris ante deum preciosior quanto fueris ante oculos despectior. sicut autem terra que radicem nutrit arborem. humilitatem assiduitas. ... considerando propter fragilitatis. ... tu uiri melioris. Machab. i. Ionathas post ... ... in magnas quasi uespertilio. ... se magnalia. ... se penitet de se faciens quod poterit. omnes undique ... sup se sapiens esse pacta et humilitas. Deut. i. illi soli ingredientur terram promissionis qui bonos et malos ... ... et te ... Reg. ii. xiiii. et ille qui discernit bonum et malum. et ut se dicat se tetigisse eius ita et cetera. se tantum ... ignem et aquam non dedi. a dex. nec animum. Gregorius tanto humiliorem se considerat ex munere quanto se obligatiorem conspicit in reddenda ratione. eam quippe

o[...] no[n] invenit humilem. vitas fugio[?] mentem
sed cogitaci[ones] cordis mei. c[on]tra apud deum in imo est quod
apud homines est in alto et q[uo]d est apud deum in alto[?] tam[en]
apud homines in imo.

De invidia. lxvi.

Prov. xiii. vita carnis s[anitas] c[ordis] p[utredo] o[ssium] invidia. nolite
invidere et non invidi[?] / petr[us] deponentes om[n]em maliciam
[et]c. dedit erugini fructus eorum / erugo invidia est / quia
in frugibus aurum nigra operatur / h[...] pr[o]p[ter] p[ro]pter h[...] ad[...] nos
quam alii / sic et vermis corrodit lignum et tinea veste[m]
talis invida invidentem / quid enim invidet invidus qui
bonus alios fuit doctores. q[uod] si malus diligeret sua
faceret / hic sunt qui moriuntur bono odore sicut
serpentes / et sic iudas qui indignabatur de unguento
est invidia directe oppositum summo bono / s[cilicet] caritati
ex quo patet q[uod] est summum malum. c[ontra] pec[ca]t[u]m in sp[iritu]m s[an]c[tu]m
q[ui]a persequitur tam bona naturalia q[uam] bona gratuita
et q[ui]a pec[ca]tum in sp[iritu]m s[an]c[tu]m continet s[cilicet] obstinacionem in
pugnac[i]o[n]em. obstinacio dividitur in fi[...] penitentie et des[...]
pacionem. Impugnacio dividitur in impugnacionem veri
tas agnite que est heresis et in impugnacionem que est
collate. v[...] ad galatas / omnis lex in uno
sermone complet[ur]. diliges proximum tuum sicut te ipsum
quod si invicem mordetis et comeditis. videte ne
ab invicem consumamini. sic glo[ssa] sup[er] p[ri]mam ap[osto]li. non est
enim maius quam cupid[itas] / aug[ustinus]. facile est q[uod] est de an
[...]iquis hostis univ[ersus] humano corpori infundit in de[...]
unde tota sua ruit. gratis serpens / hec est q[ua]e caym
armavit contra abel / filios iacob contra ioseph iudeos contra
xp[istu]m / babilonios contra danielem / hec est vermis q[ui] ione
hederam consumpsit d[e]i gratia[?] aliorum mordendo de
trahit.

Contra detractores accusatores mur-
muratores. lxvii.

Gen. ix. cepit noe agricola et[c]. xx. exo[di]. xxii. diis non
detrahes. levi[tici] xix. non maledices surdo. prov. vi. sex sunt
que odit deus. xxv. ventus aquilo. xxiiii. noli esse in
quiunctus[?]. xxviii. cogitacio stulti / ne videris[?] et quasi
time deum fili mi. xxiiii. qui detrahit alicui rei. ecc[lesiast]i.
x. si mordeat serpens. v. non appelleris susurro.
xix. ne credas. xxviii. susurro et bilinguis. ysa[ie]
l[...] qui loquitur iniqua. ezech. vi. extendit manum
suam ad rom[anos?]. x. susurrones detractores. iacobi
iiii. nolite detrahere alterutrum.

Contra insultatores irridentes complaudentes. lxviii.

Re[gum] i. xv. lugebat samuel. iob. xii. i. nolite irridere
su[per] ezech. i. filie israel. xvi. exsuperare expedire in[...]
ysa[ie]. xiiii. omnes principes nationum. xxiii. omnes qui in
venit. iereni[ie]. xlviii. allidit manum. xxxviii. solitarius
sum. trenorum[?] i. omnes inimici mei. iiii. quod obscuratum
est. plauserunt super manibus. tren[orum?] i. p[ro]genies egressa in
agiet[?]. vii. ne letetur. prov. xvii. qui despicit pauperem
x. iiii. cum ceciderit. ecc[lesiast]i. iiii. ne redeant proximi. vii.
non irrideas hominem. viii. ne despicias hominem. xii.
in oculis tuis. xxvii. laqueo perierunt. xxxi. p[ro] eo q[uo]d
dixisti. xxx. si gaudent[?] illum ad cor. [...] xi. quis
infirmatur. apocal. ii. hirrantes[?] deum.

De caritate. lxix.

Deut. vi. diliges dominum. Cant. ii. introduxit me rex.
viii. fortis est. v. adiuro vos. [...] pone me ut
signaculum. ad ro[manos]. xiii. nemini quicquam ad cor[inthios].
i. xiii. si linguis hominum. i. caritas est paciens. Io[hannis]. iii.
qui diligit fratrem. iii. qui odit fratrem. [...] Gr[egorius]. nota q[uod]
hec sunt arma quibus milites xp[ist]i armantur. [...] armature
Gr[egorius]. q[uo]d p[ro]pria arma p[ro]misit p[ro]ximam et benignitate[m]
quarum altera proximus mala equanimiter portat altera
sua bona proximis desiderabiliter impendit. aug[ustinus]. sec
tamini caritatem sine qua dives pauper est et qua
pauper est dives. extende caritatem per totum orbem.
si vis xp[istu]m amare quia fabrica xp[ist]i per totum orbem ia
cent amplius. sic sine via nichil p[er]venitur quo tendi
tur. ita sine caritate que di[citur] via non possumus recte
ire. Gr[egorius]. caritas plerumque quidem operibus imperfe
cta et integra. flagrat in corde et tamen non ostenditur
in opere. nam quanto quisque amore diligitur quanto
inferius delectatur. aug[ustinus]. dileccio est donum signum quo
discernuntur filii dei a filiis diaboli. alia sunt communia bonis
et malis. Gr[egorius]. hoc solum non communicat alienus. Gr[egorius]. mentes
nostras[?] et temptamur pro[...] mantica[?] pacie clipeo
et gladio amoris accincta ad mala ferenda summit
fortitudinem et ad rependenda bona exigit ut vita
tem. quatinus odiorum tela paciencie et potentie acu
iuat et amoris iacula valente reddat.

De ira et zelum. lxx.

Gen. [...] ob[...] non in proprium[?] ira. sic dominus nemini
[...] locutus ad cor. sic quibus iram in
ira. [...] v quis resistit. soph[onie]. i. igne zeli.
[...] exod. [...] zach[arie]. x. sup[er] pastores. [...]
v. acuet dominus duram. io[hannis]. ii. cum fecisset. exo[di].
xxxii. iratusque moyses. iosue. vii. tollens
iosue achan. ps[almus]. noli emulari. [...] quia zelavi sup[er]
iniquos. iob. v. vere hunc qui occidit. vi. [...]
[...] act[uum]. v. anania et saphira.

De ira culpe et vicii. lxxi.

Gen. v. audivit q[uo]d dixit [...] prov. xx. sic fremitus
leonis. xxii. noli esse amicus iracundo. ecc[lesiast]i. x.
viri iracundi non facies. xxiii. duo genera[?] a[...]
bundant. xxv. non est caput nequius
ira et furor. ecc[lesiast]i. ecce [...] prov. grave est
saxum et honerosa harena. iob. virum stultum
interficit iracundia. no[n] te [...] super [...]
op[er]is. mat. glo. si ira cotidie surgat [...]
[...] quam corrigit et [...] zeli iusticie furo
rem. iracundus enim [...] apud homines apud deum
vitiis non est q[uia] mansuetis sapie[nti]a. non nisi in tran
quilla mente recipit[ur] et qui iratus iudicat [...]
si iusticiam videat cum dum examinis iusticia[m]
in qua perturbacio non cadit non p[ro]p[ter] mutari [...]
dixit beda de elemosina qui iratus elemosinam
dat non dat sed contra vicium. or[igenes]. omnes qui irasci
tur fratri suo. si passio domini ad memoriam [...]
ducitur q[ue] equo animo non tollerat. ieron[imus]. furor[?] [...]
est ira est et fervens in animo indignacio. ira
[...] in ira enim est et furor et amaritudo [...]
[...] q[uod] furore extincto desiderat ultionem
[...] cendit ignis et non videt solem. c[ontra] iusticie
perturbat et oculum mentis et aufert paciem [...]
[...] domini enim non habitat in mente. [...] loco est
[...] quia in pace factus est locus eius. [...] gladio

armatus incederet lancee (?) puer tuus · Absolon fratrem suum · Thimiis quorum matrem amicus non parcat amico, uxor marito, filius patri, nec frater fratri. hinc bella, hinc homicidia, hinc iurgia.

e. Contra linguam contumeliosam et dissolutam. lxxii.

Reg. i. xvii. egrediente uir sanguinum. Reg. ii. vi. egressa est michol. Prov. xxix. totum spiritum suum profert stultus. Eccl. xxiii. homo assuetus in uerbis. vii. ne despicias hominem. xxii. qui proicit lapidem. xx. durus est in mansuetudine. xxviii. homo iracundus. viii. de testibus contra facientem contumeliosum. Levitici xxix. si homo [illegible].

f. Contra linguam dissolutam et impudicam que multa uel turpia loquitur. lxxiii.

Mat. xii. de omni uerbo ocioso. Job xxxii. plenus sum sermonibus. xi. numquid qui multa loquitur. [illegible]

g. Contra blandientes pluralibus et detrahentes absentibus. lxxiiii.

Prov. x. abscondit odium. [illegible] qui uertit linguam. [illegible] Jac. i. siquis putat se religiosum esse. iii. siquis in uerbo non offendit. [illegible] et hoc propter.

h. Contra adulatores. lxxv.

[illegible] qui laudant [illegible] Prov. [illegible] ne intendas fallacie mulieris. [illegible]

[illegible] Glo. qui iustificat [illegible] sine testem malo [illegible] iudicium hominum in terra [illegible] non debet si laudibus leuium [illegible] Vae qui iustificat impium pro muneribus. Eccl. melius est a sapiente corripi quam stultorum [illegible] Ecc. xiii. Vae qui consuunt puluillos sub omni cubito manus. [illegible]

[illegible] dicentes falsum testimonium. lxxvi.

Exo. falsum testimonium non dices. Abhominatio est Deo lingua mendax. Prov. [illegible] mendacium. Eccl. noli amare mendacium. [illegible]

k. De iuramento. lxxvii.

[illegible] non assumes nomen Dei tui in uanum. Eccl. xxiii. iuratui non assuescat os tuum. Zach. v. uideo uolumen. Mat. v. ego autem dico uobis non iurare omnino. Jac. ult. ante omnia fratres mei nolite iurare. [illegible]

[illegible] non implere sacramentum quam [illegible] in tale [illegible] grauem.

l. De scandalo mortali et ueniali. lxxviii.

[illegible] Mat. xviii. [illegible] scandalum. [illegible] qui scandalizauerit. [illegible] si scandalizat. xxvi. omnes uos scandalum patiemini. Luc. xvi. filius senior erat in agro. Exod. iiii. cum Moyses [illegible] Cor. [illegible] ad Gala. v. ego autem fratres si [illegible] Apoc. ii. habes [illegible]

m. De odio. lxxix.

[illegible] diligite inimicos uestros. [illegible]

stephanus. Jo. qui odit fratrem suum. homicida est. gladium eius ... nauerit ... qui alium uult ledere ut ledat sibi et tristitiam corporis sui ut alienum perforet se ipsum ledat. Exo. xxxii. Moyses orante ... si steterint coram me moyses ... non inuenit nisi isti orare pro timentibus suis.

De mansuetudine. lxx.

Zach. Veritatem et pacem tantum diligite. Ad thimo. ii. Seruum in quid domini non oportet litigare. sed mansuetum esse. Argue. increpa. obsecra. Prov. Argue sapientem et amabit te. Eccl. Qui arguit derisorem sibi facit iniuriam. Eccl. Esto mansuetus ad audiendum uerbum dei. Jacob. i. In mansuetudine suscipite ... in mansuetudine opera tua perfice. Gregorius. Dum mansuetudo per iram amittitur superne beatitudinis ... quo maculatur.

De silentio. lxxi.

Prov. xiii. Qui custodit os suum custodit animam suam. Qui inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Prov. xviii. Mors et uita in manibus lingue. ... Pone domine custodiam ori meo. ... In silentio et spe erit fortitudo uestra. ... bonum est prestolari cum silentio salutare dei. ... Exo. Dominus pro uobis pugnabit et uos tacebitis. ... refrenanda est lingua ... ligenda ... ascultat ... loquitur. In principio audi loquentem nouissime finis plus habet honoris et nouissimus sermo quam primus. ... aliquem tacere qui numquam didicit loqui. Ambrosius. Est hic qui silentium affectat ... multum ...

De paciencia. lxxii.

Job. vi. Que est fortitudo mea ... ad cor. i. xiii. Caritas paciens est. Ad rom. xii. ... in tribulationibus. Ad gala. v. Caritas gaudet. Jacob. i. ... Qui sufferret ... patientes estote ... beati qui persecutionem ... patientiam habete ... qui perseuerauerit ... Exo. xxxiii. ... Paulus ... patientiam ... Aug. Quantum patiens est in sustinendo delictis ... ad nos ... qui patrem domini ... furore ... et pacientia est aliena mala ... qui mala ... dolore ... que et ipsum amat que portat nam tollerare ... Furoris quante laeta ... pro amorem ... et paciens erit pro longanimitatem ... quis portat ... quantum amat ... amas portat ... delictis amare ... et tollerat que enim ... diligimus ... mentis ... cordis ... qui enim amplectitur pacem in mentis sue habitatio mansionem ... qui est pax et in pace ... si quis ... dolore ... in pace qui ... hominem qui uite sue ...

mala omnia uite presentis equanimiter portat. Gregorius. Per pacienciam possidemus animas nostras ... Ro. ... per pacienciam ... Ecce ... quod uult impleri petimus ... moleste ... ut ... tardius ... eu ... multiplicia ... apud ... qui non patitur ... iniuria ... triplex ... pacienciam ... et ... ab aduersario ... flagella tollerant ... Prov. ... patiens ... Eccl. vi. ... dulce multiplicat ... Re. i. xvi. Dauid cithara mitigauit furorem ... xv. de abigail. qui mitigauit iram ... Luc. ... benedicite maledicentibus uos. glo. ... caritas paciens sit debet ... paciam ... cum benigna sit non debet ... maledicere ... si non querit que sua sunt non debet ... si non emulatur ... debet odire. apoc. Vincenti dabo ... ad hebr. per pacienciam curramus ... tribulationes. ad thim. ii. ... qui certat in agone. Si sustinemus et conregnabimus. ad ... cum ... Ad thimo. ii. labora sicut bonus ... apoc. ... amorem ... Psalmus. ... tentatio ... xvi. ... carnis ... in paucos ... militia est uita hominis ... Beati qui persecutionem ... plorabitis et flebitis uos ... gaudebit ... Psalmus. ... dominum tota die. ... paciens est multa gubernatur ... pacienciam ... sic ... pacientia ... ul. xx. ... indignati sunt ut ... maledicere ... cum maledicerent ... et si ... sunt cum malis ... mente debent separari. Jeronimus. Gloriosum est magis iniuriam tacendo fugere quam respondendo superare. ... Ps. Letati sumus pro die qui nos humiliasti. Luc. Fili recordare quia recepisti bona in uita tua et lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur tu uero cruciaris. ... Dicunt ... et ... Beati pacifici quoniam filii dei uocabuntur ... qui pacificos ... tam ... qui pacem uoluit amplecti ... dominum ... qui pacificus est ...

De indulgencia. lxxiii.

... Si offers munus tuum ad altare ... non ... supportantes inuicem ... non reddentes malum pro malo. Eccl. Relinque proximo nocenti te ... Aug. Unusquisque ... talem indulgenciam ... dedit proximo suo. Gregorius. Ille ... ueniam ...

Marginalia: Pugnaz ... Vide ... mansuetudine ... ; ... melior est patiens uiro forti ... uiolenta ... ; in margin: ...

sin postulat quilibet quod prius in ipso delinquitur relaxat. Nec enim antiquus hostis ut dicitur ambulat. Hii caritatem a nobis servat. Ysidorus. Non enim consequitur peccatorum dimissionem qui inimice peccanti peccata dimittere noluerit. Tantum alii dimitte nobis sicut et nos dimittimus. Tanto enim dominus ab alio graciam querit qui a suo proximo neglegenter dilectum qui inimice peccantibus clementer indulgent. Ullum peccati vestigium inimici animo remanebit. Origenes. Qui dixit fratri suo racha reus erit. Omnem enim omnis contumelias. Unde ibidem remedium. Si vero rancorem animi dimittamus in loco dimittimus. Sed forte aliquis dicit proximum meum proximus noceo dicens me quo in voluntate peccatorum dimittere. Audi precepit qui dixit: Dico non dico septies sed septuagies septies. Glossa id est quociens vir iustus peccanti. Augustinus. Si non dimiseris iniuriam que tibi facta est, non orationem pro te facis sed maledictionem super te inducis cum dicis sicut et nos dimittimus. Si noli vinci a malo sed vincere in bono. Ecclesiastes. Si pignus a proximo tuo acceperis. Glossa. Qui peccati tui veniam petit iam quasi debitum pignus dedit. Et ante solis occasum reddere iubemur quia prius quam sol doloris cordis sol iusticie in nobis occidat, debemus confessionem venie reddere a quo confessionem accepimus culpe. Levit. Ne queras ultionem nec memor iniurie animum tuorum. Sed si ceciderit inimicus tuus ne gaudeas.

De amicitia. lxxxiiii.

Ecclesiastici. iii. Ne dicas amico tuo. Qui despicit amicum suum sicut qui mittit. Eccli. vi. Si possides amicum, bene accepta. Ne sis memor dari mentem. Tullius. Iocundissima est amicitia quam morum vel societas copulavit similitudo. Ysidorus. Vere amicus amatur si non propter se sed propter deum amatur. Qui enim in temporalibus amicum amat, preter aliquid aliud quam propter deum amat. Bernardus. Rari sunt amici qui usque ad finem sint certi. Quos enim aliqui conglutinata caritate habuerit, post ad celum honoris pervenerint, amicos habitos despiciunt. Illa vera est amicicia que nichil querit de rebus amici nisi solam benivolentiam, ut gratis amet amantem. Non sit levis in amicicia, retine semper vinculum constantie. Qui vero sentit quid bonum habeat, videat quod bonum habet bene. Quid dulcius quam habere amicum cum quo audeas ut tecum sic loqui. Io. xv. Vos autem dixi amicos quia non estis ancille. Vita vera delectatio est. Nichil adversum est hominem cum unius humane felicitatis dicta. Ad unius munere dilectione. Sed nichil equale est deo in virtute dilectionis. Bernardus. Nichil desiderabilius dicitur quam commendatione signe caritatis. Augustinus. Quis autem affectus facit nos amare dum nescit. Proximos enim tuos diligimus sicut et nos. Si non prius acceperit beneficia ut sperat, sed sit tamen nisi qui sunt nostre nature participes. Augustinus. Ut amor sit in nobis agere solet et aliud ut quid ipse se cogitat nisi alium credat ignorare. Ideo desidia dilectionis crescat si autem defuerit dilectione desidio relinquere.

necesse vero in proximo nec proximum sine deo diligere. Basilius. Unaqueque enim questio lata est in amore proximi tantum lata est in commendatione dei. Sed enim non vult te alibi diligere sed puro corde et oculis, ut in hoc generali tamen habeat tamquam unum ex membris tuis. Cum deus nobis magis prestet beneficia, nichil a nobis exigit nisi ut diligamus eum et templa nostra exhibeamus ei ut ille in nobis semper habitet et nos in illo permaneamus. Ysidorus. Ex toto corde deum non diligit qui hominem dilectum in morte comparat. Dicat relatus. Valida est ut mors dilectio. Sic mors violenter separat animam a corpore, ita dilectio violenter separat hominem a carnali amore. Diligendo proximum purgas oculum ad videndum deum. Augustinus. Regem diligimus si odio leges eius habemus. Expandamus hoc: manere non possunt qui in terra dei voluntates et noluntates. Gregorius. Tunc veraciter fideles sumus si que verbis promittimus opere adimplemus.

De compassione proximi. lxxxv.

Ad Cor. ii. xi. Quis infirmatur et ego non infirmor. Ieronimus. Unus sit compatientia. Gregorius. Spectum infirmitatis proximi relevat nobis infirmitas aliena. Gregorius. Nulla enim que possumus fratribus bona impendere, nascemus. Sed enim ei qui omnia super omnia est, propinquius. Unde nos per compassionem proxima tunc nosmet ipsos deponimus quanto magis per compassionem attingimus tanto ad alta vires propinquamus. Quisque malum non tollat, ipse tamen testis est per intolleranciam suam quod bonum non est. Bonum enim non fuit quam malorum similitudines non probat. Ferrum autem amem non producat ad subtilitatem acuminis sui non conferit aliene lima similitudines.

Contra pigros et accidiosos. lxxxvi.

Proverbiis vi. Vade ad formicam o piger. Ecclesiastes. Excitate operarii, id est qui contigat in messe. Prov. xx. Propter frigus piger arare noluit. Prov. xxvi. Dicit piger leo est in via. Manum suam misit ad forcia. Eccli. xxii. In dormiente. Id est in lapide luteo. Luc. Filii accidentis ad fal. Eze. xvi. Fuit hec iniquitas Sodome. Prov. xxii. Cedit caput suum. Exod. xvii. Manus autem Moysi. Math. xx. Quid hic statis tota die ociosi. Math. xxv. Serve male et piger. Io. v. Surge tolle grabatum tuum. Apostolus. Tristicia seculi mortem operatur. Necesse est autem tristes esse compunctos, lentos, pigros, indevotos, tepidos, de quibus in Apoc. iii. Utinam esses calidus aut frigidus etc. Ieronimus. Vide ad corporis sanitatem. Semper fac aliquid operis ut te dyabolus inveniat occupatum. Unde poeta: Querit Egistus quare sit factus adulter. In promptu causa est: desidiosus erat. Aliud mel est. Canis vivus leone mortuo. Id est peccator sine penitentia alio qui non multa facit peccata, desidiens negligit operari. Surgite qui moraris deserpulis ignavie. Proverbiis. Transivi per agrum hominis pigri etc. Id est per cogitationes. Sed lac dum calidum fuerint misce. Quam tepidum aufugit, sic est de fervente ubi nec hic aliquanto valet minimum moveatur aliud etc. Non tunc volebat iniuste sicut qui dicit vanum est.

à

In religione non tamen vult vivere. Prov. xiii. vult et
non vult piger. vult gloriam sine vult laborem. i. manus
ponere [illegible]. Eccl. tristitiam longe expelle a te. i. loc.
... cordis est vita hominis. Prov. animus gaudens eta-
tem floridam facit. ... quod species de omnis debe-
mus letificare non quam doleamus de peccatis dum sumus in
via et permissione temporalium non debemus ...
ii. qui remansit in civitate commisit adulterium
... Sententia viri tulerit ... suo
malivolo ... et ... De inconstantia et
mentis evagatione. lxxxvii.

Cretis. i. pecunia ... xvii. impii qui
mare fervens. Gen. iiii. ... est ...
... ad abel. ... xxvii. ... xxvii.
... lac. ... non sic impii. sed ...
... glo. ... dum ... sunt ... sunt. ...
... a vulvo ... Exo. xx. ...
... in fi. ezechias ... de ... Luc. xv.
filius prodigus ... de patre. Prov. xxvii. sic
avis ... Eccl. xxvii. stultus ut luna
mutatur. ... serpentis pulvis panis est.

De fortitudine. lxxxviii.

Prov. xx. exercitatorum ... xxxi. mulier fortis
... mulier ... fortis. Iudic. vi. ...
... pariter ... in flagella ad
mandi. ... non est ... nisi ...
... difficultate. ... xi. ...

De prudentia. lxxxix.

Gen. nonne a vero ... Glo. ... alter
... est bona intentione et discrete ... Gen.
xxvii. rebecca ... ysaac ... qd
... ad time. noli ... bibe. Aug. ...
... sibi prudentes ... non ... immunitate
abstinentie debilis ... medicorum ...
... querit. temperanda est ...
... officium ...
... insinuatur ... propositum est esse
hostiam ... Contra avaros et cupidos. xc.

Eccl. argentum eorum ... Ierem.
xvii. ... Glo. ...
... amor temporalium ... est ... pec-
catum. difficile enim avellitur ab eis. Abacuc.
ii. ... qui multiplicat non sua. ...
... Vinum quod dum bibitur delectat
sed ... in ruine. ita divitie
mente ... Iocl. ... Exp. ... Iero.
avaro deest tam id quod habet quam id quod non habet. ...
... ... divitiarum est ... enim divites
est ... religio ... in omni possessione
... Aug. ... Ha
... hic ... habere et ...
... Ps. dormierunt ... Glo. nichil
... nichil posuerunt in manibus ...
... pauperum. ...
... est ... enim dicit ...
in pauperibus ... semel avaritia ...
... maior ...
... in ... de in ... ad ...
... in ... i. in ...
... Glo. ... ut ...

officio ... Et ... est ... lucris i.
... Prov. ... perdit aurum et argentum
... in ... in corpore quisquis avari
... in mente. ... non possumus
relinquere ... aliena.
... nichil ... hunc mundum ... dubium
quia nichil ... habentes autem alimenta et quibus
tegamur his contenti sumus. Seneca. si ad naturam vi-
vas numquam eris pauper si ad opinionem hominum
numquam eris dives. ... non desiderat ...
... Sed angusta est porta paradisi ...
... intrare oportet ... quia ...
est camelus ... Luc. xvi. et
... glo. i. non reprehendit di-
vites qui ... et in ...
fiducia ... in illis posuit ... erogavit pau-
peribus. Ambr. non ... hominis que secum ...
... non potest ... est ...
Eze. aurum eorum in sterquilinium erit. i. ad modum
sterquilinii. sterquilinium ...
... etiam fecundat. Sed non divitias ...
... Non ... pauperes ...
... Iud. non quierunt
aliquid ultra iordanem. hoc dixerunt filii ru-
ben ... qui ... servaverunt ...
... de divitiis
... Non ... eorum non ...
... Seneca dives ... et ...
... pauperem ...
Aug. quid ... ad suspendium. Num. xxii. balaam ...
... glo. ...
... avaritia ... indiget ...
... Eccl. ... oculos ...
Sed ... qui ... cupiditatis vigilat ...
... non vigilans in ... ubi ... est
... Sed prohibitum est ne plantaret nemus iuxta
altare. i. ne ... celebraret. ...
... divites ... non ...
alta ... claudit ...
... est. avaritia et amor pecuniarum. nemo
potest spiritualia suscipere nisi prius ...
... cupiditates. Sed ...
fortitudinem sampsonis. longanimitatem
... divitias ... potestatem ...
quid ... dives ...
... de ...
fine. quid autem avaritia ...
... Ier. ...
... relinquunt. ...
... redarguit et ...
dem ... achor ... lapidavit quia tulit
argentum et aurum de anathemate iericho. ...
... ut ... posse
... Giezi ... Iudas laqueo se
suspendit. anania et saphira morte subita
... et ...
... aurum ...
... Contra divites et potentes ...

Cap. v. quid vobis ... Eccl. b. a.

.cui dedit deus divitias.

cui dedit dominus diuicias. Eccl. 2. b. qui inuenerit aurum et in macula. Luc. 7. que in vestibus preciosis et deliciis sunt in domibus regum sunt. Ysa. [illegible] sapientiam. Iudicium durissimum hiis qui presunt. [illegible] Sap. 6. Potentes potenter tormenta patientur. Ier. [illegible] qui ad tempestatem [illegible]. Solummodo qui uult et perficere [illegible] hominum officia et salutationes et [illegible] que [illegible] voluptatem. [illegible] quisque [illegible] cui ita ubi adhuc dilatatur. Gen. In principio [illegible] fuit piscibus maris etc. Non uiuent homines pecus et animalibus. Gen. Nemrod fuit uir potens robustus et uenator in uiolentia hominum oppressor. Et principium regni Babilonis, id est confusionis. Et eum in [illegible] terre etc. Iudicium [illegible] Gen. 40. d. Ioseph ad pincernam memento mei sicut Ioseph ait curialibus memento mei. Ysa. Dicam aquiloni da et austro noli prohibere aquilo adulatur aduersis, auster suauis refrigerio ad [illegible] aduersitas cogit ire ad Deum, prosperitas [illegible] Greg. cum omnis fortuna timenda sit, magis timenda prospera quam aduersa. Adulatrix namque ruit prospera blandiendo seducit. Unde Ps. Ab altitudine diei timebo. Et in die mandauit Dominus misericordiam. Ecce. Saul filius fuit unius anni cum regnare cepit. Iob. 7. Uidi stultum firma radice firmatum. Luc. Neue [illegible] diuitibus qui habetis. Greg. In uoluptate carnis cito perit que delectat. Sed permanet tormentum [illegible] Tobias [illegible] Iudicium [illegible] surgentium. Sed [illegible] claudet oculos suos [illegible] sibi et diuites [illegible] nichil [illegible] Iob. Edificauit [illegible] domum suam. Sed [illegible] amor [illegible] qui separati estis in die mala. Gen. Posuit Dominus [illegible] caput [illegible] id est [illegible] timor [illegible] quam [illegible] qui tremens [illegible] ne sua [illegible]. Unde Ps. [illegible] ubi non erat timor. Sed quanto amplioris status honoris dignitate sublimatur tanto magis ponderibus [illegible]. Sed [illegible] uoluntas [illegible] honorum magnitudo et [illegible] Ps. 17. maledictus qui confidit in homine. Greg. [illegible] plena laboribus et luctu [illegible] amor [illegible] qui pacti [illegible] celestis omni dulcedine [illegible] Ysa. 4. [illegible] in [illegible] 11. Canaan in manu eius statera dolosa. Ysa. 40. b. Omnis caro fenum. Greg. Fenum [illegible] Et [illegible] in puluere redigitur. Gen. Iacob dormiuit in [illegible] qui oculos [illegible] claudit. Et uidit angelos [illegible] soli Domino [illegible] qui ab aspectu temporalium oculos mentis claudit. Unde [illegible] turba [illegible] Et [illegible] filia [illegible] id est [illegible] Iero. [illegible] regno [illegible] pauperes [illegible] regnum [illegible] solis

regnum meum non est de hoc mundo. Sed uere princeps mundi [illegible] Dominus [illegible] pauper uenit ne [illegible] quid auferret. Ysa. 27. Ue corone superbie. Abraham diues fuit. Iob locuplex. [illegible] Abraham dicitur [illegible] et ad iusticiam. De Iob [illegible] Dominus [illegible]

B. [illegible] ◦ De raptoribus et calumpniatoribus et sub [illegible] xcii.

Ꞇ Quod diues difficile saluatur.
Matt. 19. b. Si diues sunt. Matt. 19. b. diues difficile intrabit. d. Facilius est camelum. Mar. 10. c. Quam difficile qui pecunias. Luc. 18. c. Quam difficile qui pecunias. 1. Thim. 6. b. Qui uolunt diuites fieri. Luc. 6. d. Ue uobis diuitibus.

Ꞇ Iac. 2. b. Quomodo uolueris [illegible] et Iac. 5. a. Agite nunc diuites.

A. Ꞇ Prouerbia. Sicut rugitus leonis, sic indignatio regis. Exo. 20. Non furtum facies. Zach. [illegible] id est filii tui [illegible] peccatores. Canticum. Uidi calumpniatores. Ysa. [illegible] Ue qui [illegible] Ue qui predaris. Daniel. [illegible] Amos. [illegible] Abacuch [illegible] Luc. [illegible] Michee [illegible] Ue [illegible] Luc. 3. [illegible] Mich. amplius [illegible] x. [illegible] in fine. Iudices [illegible] Iob. 29. [illegible] audiens [illegible] Ier. 3. [illegible] Ecc. 35. ne [illegible] Zach. 7. [illegible] Iudicium [illegible] Amos. 5. [illegible] quia [illegible] Uae qui [illegible] Iacob. 1. Religio [illegible] Ysa. 3. Ue impio [illegible] Ezech. 22. [illegible] Ue qui [illegible] Ier. [illegible] Ue qui [illegible] Ecc. 29. [illegible] Ue qui [illegible] Uidi calumpnias [illegible] Ecc. 13. [illegible] leonis [illegible] Ecc. 4. Audito [illegible] Michee. 2. [illegible] Ecc. 4. [illegible] Greg. [illegible] ipsi sunt oppressores iudices etc. ◦ De acceptoribus munerum. xciii.

C. Ꞇ Prouerbia. [illegible] Gen. 14. Leuo manum meam [illegible] Exo. 23. Non accipias munera [illegible] Ysa. 1. [illegible] Dan. 5. [illegible] Greg. [illegible] Ue qui potentes estis [illegible] Ue qui edificat. Ecc. 22. [illegible] Dan. 2. [illegible] Micheas. 3. [illegible] Greg. [illegible] et non [illegible] hiemem [illegible] etc. [illegible] Ysa. [illegible] in die [illegible] et non habent requiem. ◦ De usura mala. xciiii.

D. Ꞇ Prouerbia. Qui [illegible] Exo. 22. Si pecuniam mutuam dederis [illegible] Leu. 25. Si [illegible] Deut. 23. Non auferes pignus. Ezech. 18. Si [illegible] Luc. 6. Si mutuum dederitis [illegible] date mutuum [illegible] Deut. 23. Non feneraberis fratri tuo [illegible] non feneraberis fratri tuo sed alieno non negat [illegible] est de libello repudii. ◦ Quod [illegible] xcv.

E.

f.

Exo. xxii. siquis furatus fuerit xxiii. si egressus ignis luc. xix. homo quidam nobilis. de usura bona. xcvi.

g.

Ps. i. ii. Tunc reddet tibi deus secundum. ps. xix. feneratur domino qui miseretur pauperis eccl. xxv. homo quidam peregre. luc. xix. homo quidam nobilis. de symoniacis. xcvii.

h.

Propter contra aqua terra. leu. x. abierunt nadab. 4 reg. xvi. separamini de medio ut disperdat eos. num. 16. Josue. v. ii. la pidauit eum cum omnibus. iudic. xvii. fecit micha ephod. 4 reg. iiii. v. dixit heliseus ad giezi. mach. i. x. paulus et zacharias. iere. xl. viii. maledictus qui facit opus domini. abac. ii. ve qui edificat ciuitatem. act. x. et cum accepisset. io. ii. inuenit ihesus in templo uendentes. act. viii. numquid alium. act. viii. cum uidisset symon. de paupertate

i.

Propter parum indulgebit tibi pauper. Sicut ego eum. xcviii. pauper et dolens sum. beatus qui intelligit super egenum. eccl. iiii. melior est puer pauper. ps. xl. viii. laudent ueritatem. iii. uidimus eum non erat aspectus. tobias v. uiuens tu. apoc. v. tu pauper. eccl. x. qui generauit. luc. xx. uulpes foueas. matth. ad cor. i. ut de collectis. de eleemosyna spirituali et corporali. xcix.

k.

Propter dispersit dedit pauperibus. Sicut in die mandauit unicuique uitam. tobias iiii. ex substantia tua. i. quod potes. ps. lv. quis descendit. ii. di. eleemosynam. iere. ii. ego plantaui. iiii. nouit uos. eccl. iii. ecclesia prima i. ignem ardentem. iiii. fili eleemosynam pauperis. xii. si uidetis iii. sicut et proximum. eccl. ii. o. ch. iiii. extende manum. xii. amen dico uobis. luc. iii. genimina uiperarum. vii. diligere i. uendite que possidetis. i. panem esurienti. ix. bona est oratio cum ieiunio. ad cor. ii. xv. seminatur in corruptione. xx. si spiritualia uobis. ii. viii. altissima paupertas. i. non est ut alius. xx. qui parce seminat. prov. iii. honora dominum. xv. uictime. xxi. et. xxviii. melior est. xix. multa colunt. i. feneratur domino. tobias. xii. bona est oratio. de uidua

l.

Propter uidue et uiduitas. ad cor. idem et lectam uiduam. xc. sicut lex. prov. xi. simulator ore. x. benedicto domini prov. x. bona uita ut uita uir. ad thess. eam propter fide. uiduam. propter dispersit. dedit. ps. i. pauperem. propter xxii. bidentibus. si dederit domus in manu. apoc. ii. diligite. xv. sunt stabunt uisi. propter dispersit dedit. sicut dicit. uidentes eos. sicut si non leuauerit. leuabit uiuus. sicut in domo. gen. ii. fluuius egrediebatur. xxviii. de uiro et lyra. exo. xxviii. pones in tabulis. leui. xxx. non uelite facere. prov. xii. non consitabit. xxviii. mulier. i. leo. xi. natura dolosa. xx. abhominatio est opus. eccl. vii. de prec. et illo est qui recto. cap. x. fluuius. apertus. i. deduxit. ps. i. quod est in uestibus. lex. xxxi. statue consiliatum. eccl. xlv. uiduam. deut. xxii. sic fatuus filius. i. duceret dies. de misericordia hominis. c.

m.

Exo. xxv. loquere filiis israel. deut. xxiiii. in pietate tua et tradi tur. Job. vi. qui tollit ab amico. osee. vi. misericordiam uolui. luc. x. sicut enim. x. quis horum tibi. ad thim. i. iiii. corporalis exercitatio. luc. vi. ut perirem te. eccl. xviii. ut ne ardore. lviii. frange esurienti. de mi

n.

Propter dixit dixit. sericordia domini. ci. Sicut mia et ueritas obuiauerunt sibi. Sicut saluus est dominus Job. xxix. lauabam pedes meos. buc. prov. iii. misericordia et ueri tas. exo. xxv. facies propitiatorium. Cant. i. oleum effusum. Zacha. i. reuertar in ierusalem. ecce. v. misericordes. ps. xl. ix. numquid ecce mater. sem. iii. frons meretricis eius formosa et mulieris amatoribus. eze. xxiii. malo morte peribis. ez. iii. xxi. de achar. hieronimus. sero. sicut enim fecit propria uoluntate quam fecerit prima. ps. xl. vi. qui potentiam domino uero sustinent quos ecce inimicus. filius hominis non uenit. ps. i. ablucio eorum ospella cer. gen. sed recordare ne obliuiscaris. eccl. recorderis. tuarum ut taceret uiri ihesus uocari ad te. et qui sequi non po terit et ecce uiuet uocari eum ad te ne turba phi. Sicut faciunt autem malos aucturus in recordacionibus prete ritis obliuiscaris in die consummationis. de timore domini. cii.

o.

Ecce merito uenturi sunt in die consummationis iere. metuam dominum qui dat nobis pluuiam. Job. columpne celi pauent aduentum eius. propter signa domini et me. gregorius. ubi non celum uisionum mens comprehendit quod tollat. ps. et paui; quod cogitare i. penam futuram. ps. a timore tuo concepimus et peperimus spiritum. gregorius. in dialogo ecce iam super eterna iudicia pertimescite. tunc eam uehementer metuit eum ad soluendum humane carnis debitum. cetero ut appropinquare cernit. et sic tantus timor a corde quantus tribulatio in timor. ieronimus. nulla res nos sic ab omni peccato eligat in timore sicut timor supplicii et amor dei. ambrosius qui timet dominum declinet ab errore et ad ultatis semitas uias suas diriget. paulus non accepistis spiritum seruitutis sed accepistis spiritum adoptionis filiorum dei. gregorius. fuga mea nunc praeterimere eiciat ab affectu meus. non eum det. sicut domini timere et nulla considerandi sunt premit tere. iudicis. si dominum metuere in tranquillitate uo lumus uenturum iudicium in passione timeamus. de fine et breuitate glorie et delitiarum. ciii.

Propter dies refugium mane sicut herba. sicut an in re. sicut dies gaudii. dies mei transierunt. sicut uentum in ymagine. sicut nos uita. sicut terra que fluit. Job. iiii. ecce qui fuimus. vi. militia est uita. xiii. homo natus de muliere. xiiii. breues dies hominis. xx. hoc scio a principio. xvii. ipse me attenuabit. xxv. ecce et luna. xxx. redactus sum in nichilum. i. comparatus sum luto. i. eleuasti me. gen. vi. non permanebit spiritus. xlvii. quot sunt dies. Ecclesiastes. ii. edificaui mihi domos. i. in ei. eorum dies. v. ii. multa sunt cogitationes. xc. ii. an nus mirabilis. eccl. xviii. quid superbis. xl. sa ginam. Sap. v. transierunt. ecce tanquam umbra. i. ecce transit omnia. ps. xl. omnis caro fenum. ii. leuate in celum. xvi. in elaborem. xiii. uade et ingredere. xxiii. uix et uindemia. xxxix. ecce et repente. lvii. in iustitia. xxviii. de corona superbie. iere. vii. quiescere faciam. xvi. ecce ego afferam. xxv. interficiam eos. xlvi. uelociter mignerunt. xl viii. ablata est letitia. treni. iiii. gaude et letare. dan. iiii. nonne hec est babilon. osee. ii. cessa re gaudium. et recordatus sum. ps. Sicut qui tangit. Job. ix. dies mei uelociores. x. numquid non paucitas. xviii. nonne lux. i. yu. xxiii. eleuati sunt ad modicum. eccl. xi. et qui locupletantur. xiiii. omnis caro. xxxviii. memor esto iudicii mei. luc. xii. destruam horrea mea. agge. ii. addidi uini potus. act. xii. statuto autem die ad cesarem iiii.

xviii. tu estimo. Jacob. iiii. q est uita tua. apoc. xviii. q
tu glorificauit. q est illusorium in eo confidere. c. l.

P. ¶ Job. xxxi. si putaui aurum. ysa. xxxvi. ecce confidis. xxxi.
ve qui descendunt. amos. vi. ve. qui opulenti estis. le
vi. unusquisque a proximo. xvii. maledictus homo. osee. x. ar
asti impietatem. ysa. xxx. ve filii desertores. prov. xi.
qui confidit in diuiciis. xxviii. qui confidit in corde. eccl.
xvii. omnis caro sicut fenum. q est sic in domino confidere. c. xviii.

Q. ¶ Prov. ii. si putaris in robore. Judic. ii. in multitudine
prov. ii. In nobis quod non est tanta fortitudo. amos. v. quo
fortificarat. ysa. xl. qui autem sperant in domino. Reg. i. x. vii.
de dd. qui arcum eorum. capitulum qui confidit in illum. eccl.
in iusticia ysa. dixit deus ad me. ierem. benedictus uir
qui confidit. prov. habe fiduciam in domino. ad hebr. sic fi
duciam nolite. ad hebr. ad quos fiducia. de iniuriam

R. [red] corporis nostri a morte liberamur. c. xi.

¶ Gen. xlix. audiens iacob. exo. vii. fodientes egypti
xii. ingrediebatur egyptum. xx. posuit ut ostenderet. Num.
xvi. tulit eleazar turibula. Judic. xiiii. de comedente
dente exiuit. tobyas viii. sumens tobyas. prov.
xix. pestilente flagellato. xxi. multo capiente
eccl. xxviii. memento iudicii mei. ysa. v. erit
moriatur. ierem. ix. cadet morticinum. xvi. mortibus
egrotacionum. mor. mich. ii. in die illa sumetur uit.
i. homini ninive. iiii. omnis qui uiderit te. soph.
i. effundetur sanguis. de memoria nati et mor

S. ¶ Gen. ii. multiplicabo erumpnas. iii. in. ex.
in sudore uultus. xvi. agar ancilla. xviii. loquar
ad dominum regum. i. v. ecce dagon et due palme
ysa. ix. dividet dominus. xi. peraret eum. xiiii. non
ponet in memoria. xix. non erit in egypto. Ierem.
ii. ex philistim pedem tuum. Trenis. i. sedet ea in pedibus.
Zach. viii. memento. Judic. xiii. o mors quam ama
ra. eccl. xi. similis amicus. Job. x. memento
queso. eccl. xl. iugum graue super filios adam.
cuncta subiacent uanitati. morte domini
filii uideo. prov. in hunc fallax ymago. q est fr

T. [red] terras pro celebra uita sua oblivione beneficiorum dei. c. xi.

¶ Gen. iiii. dixit caym ad abel. xiii. erat quippe
substantia eorum. Num. xi. adhuc erant carnes. Deut. vi.
cum dederit tibi deus. viii. observa et caue. xxxii.
incrassatus est dilectus. Judic. xx.
qui prius certauerant. Reg. ii. xx. nunciatum est
samuel pastores. ii. xii. ceruicem tuam. Job
xiiii. certauit ezechias. ysa. ii. repleta est terra
xl. iii. dicam aquiloni. ierem. ii. Ego duxi uos. v. ci
rauit eos. xxxi. dedisti ei terram. xlvi. ad aquilonem
xlviii. fertilis fuit moab. Ezec. xvi. ceruicem
nouam tuam. i. h est iniquitas. osee. x. ix. filii
dine fructus. abac. ii. super eam tranmutationem redi
Job. xi. habitabant tuti. agg. vi. nunquid
uisitabo. prov. audiui populum. xxxi. rogaui
Eccl. ix. filii ne in multis. xxi. ob uirtutem in
ne. xlvi. collegisti eis. quia et peribit q. gradi
i. Tenui pro dolor. de ab altitudine diei in
mebo. q est super altitudinem uestram. c. xii.

V. ¶ ysa. i. iudicium celos. iii. post eo et eleuare
xiiii. tibi de te. Trenis. iii. confringe Doucete.

ut ponerem confusione. xx. dele eorum. Osee. uisitabo

A. super eam. soph. i. uisitabo super principes. Ezec. xxiii. tu
uastata. xiiii. dic regi. Dan. Gen. xl. v. xvii. ad regem ad
uiuum. Re. ii. vi. et ezechiel. xix. cognitio tholeth quoque i.
xviii. fuerunt ionathas et dd. Reg. iii. xxi. cum audisset
acab. et mouet. hester. iii. misit ei hester uestem in qua dan
duz mardocheus. hester quoque confugit in tu. dat de
uita. Jonas. iii. crediderunt uiri. Judith. iii. et clamauit
clamare. eccl. xi. inuestiam negligeris. xix. Ex usu
cognoscitur. ii. Job. xvi. saccum consui super. ac. mach. iii.
habebat. Johel. xi. quid existis uidere. luc. xvi. homo q
dam erat diues. ad thimoth. i. in habitu muliebri ornare
pet. i. iii. ualer studete. Jacob. v. agite nunc diuites
act. xii. statuto autem die. apoc. xviii. uidi mulierem

X. super bestiam. de parato stimulo et glorie omnia. c. xiii.

¶ Gen. xli. prius quam inter pares bibant. xliii.
parauit tobiam. xlv. dedit ioseph. Exo. xix. va
de ad populum. Reg. i. ii. samuel ministrabat. Ruth.
iii. lauare et ungere. hester. v. mardocheus autem de
pala. iiii. lichom honorare uiri. dic deo propria
ysa. lii. consurge consurge. lix. gaudens gaudebo.
ierem. ii. nunquid obliuiscetur. i. edificabo rursus.
Ezec. xvi. et uestieris. Job. xxx. vestimenta induet
tu. prov. in fine. induerunt post hyndone fecit
eccl. ix. omni tempore uestimenta tua. i. cor. Cant
i. murenulas aureas. Sap. xviii. in ueste in ad
uari. eccl. xxiiii. resplenduit facies eius. luc. ix.
fecit deum clamat. apoc. i. conuersus uidi. iii. uestio
tibi ecce. vii. uidi turbam magnam. i. Byssus uis. dece
x. uidi alium angelum. xii. signum magnum. xix. quoniam reg
nauit dominus deus. qui sedebat super. Zachar. iii. Ihesus erat

Y. indutus. q est cibus nos ad utilitatem conuertat. c. xiiii.

¶ Gen. vii. factum est diluuium. xix. apprehenderunt dext.
xxx. inuenit super. Exo. xii. ingrediar egyptum.
Judith. x. allocutus est uir. Par. ii. xiii. cepit
manasse. Reg. i. xxii. conuenerunt omnes. xxx. sum
rant duo cum uiri. Judic. xi. filii amon. act. iiii. mit
tantibus. ysa. xxvi. domine in angustia. i. et fecit iudicia
ierem. xl. vi. multiplicauit dominus. Trenis. i. omnes qui glori
ficabant. prov. ostendisti populo. et in imple facies eorum.
osee. ii. sepiam uias tuas spinis. i. ecce ego lactabo
vi. in tribulatione mea. ysa. xliii. dicam aquiloni. luc.

Z. xiii. erat in uias. xl. angelus uenerit. q est fecunditat

¶ Gen. i. crescite et multiplicamini. Exo. quinto. c. xv.
obstetrices. Reg. iiii. ii. mulier una de uxoribus. ysa.
liiii. lauda sterilis. Dan. iii. fecit medium fornacis
Job. ix. qui fecit super flumen. prov. fulgura in pluuiam
fecit. et aliis. in diluuio procumbere. Ecc. xliii.
omnem palmitem. ad cor. ii. peccatorum patris.

A. [red] q est examinat et purgat. c. xvi.

¶ Job. xxxiii. ipse deo xxxii. increpat quod pro dolo. sa
gitte domini. Cap. ii. grandinem et tonitrua. Deut. viii.
postquam afflixerit te. ysa. i. conuertam manum. iiii. si ablu
erit dominus. xl. leuami ad celum. pet. i. i. in quo exul
tabitis.

B. [red] q est defendit. c. xvii.

¶ Exo. xiiii. erant aque quasi murus. per da nobis aux
ilium de tribulatione. Reg. i. xxvii. nunciatum est samueli
quod fugisset dd. iii. xviii. uadens obuiam achab.

Job. ii. Aterno loquebatur. Cant. ii. columba mea in foram. pe. ecc. xxii. vasa figuli. ii. quem puerum et iuniorum. Ch. iii. ipse vos baptizabit. Malac. iii. ipse quasi ignis conflans.

c: **Qui erudit. cxviii.**

Ysa. viii. sicut forti manu. xxviii. flagellum inundans. Ie. vi. f. lix. pro eorum dolore. xxx. castigasti me. Tren. i. de excelso misit. iii. ego vir videns. Job. xxxiii. crepitet pariter. psal. xxxii. multa via con ligata.

d: **Qui coronat. cxix.**

Gen. xxx. non vocabis nomen iacob. Ysa. xiiii. et erit in die illa. luc. ad puteum i medios. Osee. xiiii. erit quasi oliva gloria eius. Job. xii. lampas contempta. pro. xx. malum est dicit. Eccl. c. in fine fortitudo et decor. Ch. v. ubi qui perquirimus. xvi. dicatis quod serenum luc in fine. non ne oportuit xxiiii. Ie. vii. nos ascendi tis ad diem. Ad rom. viii. existimo enim quod non sunt adorare. ii. iiii. mortificationem. i. id quod in plenum ad hebr. xii. omnis disciplina. Iac. i. beatus vir qui suffert. p. i. iiii. tempus est ut incipiat. Item disciplina tua erat. Cant. i. fasciculus myrre. Ad Rom. Item

e: **Qui sa re incipit de ieiunio... cxx.**

Exo. xv. in introitu ipsius. deut. xxxiii. letare zabulon et ysachar in tabernaculis tuis. Item disciplina mea erat. Cant. i. fasciculus myrre. Ad Rom. v. non solum autem sed et gloriamur. Ad cor. ii. xii. placeo mihi in infirmitatibus. ad hebre. x. nam et vinctis compassi estis. Iacob. i. omne gaudium existimate. Act. v. ibant apostoli gaudentes. xx. et ecce nunc alligatus. xxi. quid facitis flentes. Levit. xi. omne quod habet pinnulas et squamas comedetis. Judic. viii. et quem ... pro. xii. qui negligit dampnum eccl. xxii. amicus salutare. xxxv. pro decima. Mach. ii. vi. ... qui habet ... Ie. xiiii. quare factus est dolor meus perpetuus. iii. dabit percutienti.

f: **Qui affligit se et dolentes consolatur. cxxi.**

Ps. cum ipso sum in tribulatione. Item usque quo ... qui tribulati sunt corde. Ysa. lx. ut ponerem consolarer omnes lugentes. Eccli. quo sunt mi ... Ezech. v. erit ibi ... pax et ... psal. ii. xxxiii. quem audivit ... voluntatis. Gen. vocavit nomen eius Noe. i. requies. Tobias. iii. non enim delectaris. Jo. xvi. hec locutus sum vobis ut in me pacem. Ad cor. ii. i. ... Iac. i. ... et examinationem.

g: **Qui dominus ... flagellat. cxxii.**

Apo. iii. ego quos amo. Mach. ii. vi. multo tempore ... pro. iii. disciplinam domini. xiii. qui parcit virge. Eccl. xxx. qui diligit filium. Sap. ii. sicut in ... Iere. xlvi. consummationem in cunctis gentibus. Rat. ... Judith v. ... Job. v. beatus homo qui corripitur. Ad hebr. xii. in disciplina perseverate.

h: **Qui domus ... pax. cxxiii.**

Ysa. v. non putabitur et non fodietur. xiiii. ... Osee. iii. ... Exe. xvii. ... Job xxx. ... domum eorum securam sunt.

i: **Figulam. cxxiiii.**

Gen. iii. videt mulier. xxv. da mihi de coctione. Exo. xvi. ut mortuum ... sedebamus super ollas carnium. manducare ... Num. ... pruritum ...

ad hec carnes. Reg. i. xiiii. maledictus vir qui comederit. Ysa. v. ve qui consurgitis. i. ve qui potentes. xxii. vocavit dominus exercituum ... Eze. xvi. hec fuit iniquitas. xxx. ... Ysa. xlv. qui commoletis ... Dan. i. tollebat. Malachi. v. allata sunt. x. ... trium ebdomadarum. Joel. iii. ... Osee. iiii. comedent et non saturabuntur. ... xiii. ... Amos. vi. ve qui opulenti estis. Esau. ... Judith. xiii. ... ne vinum bibas. Mach. i. xvi. ... Judith. xiii. ... holofernes. Hester. i. ... regina. Job. i. filii tui et filie ... psal. xx. ... prov. xxi. qui diligit epulas. xxiii. noli esse in conviviis. ... xx. noli regibus dare vinum. Ecc. ii. cogitavi in corde meo. x. ve terre cuius rex puer est. xix. ... xxxi. ad mensam magnam. i. ... diligenter. ... xxxvii. noli avidus esse. Luc. xvi. homo quidam erat dives. xxi. attendite ne graventur corpora. Ch. vi. ... discumbentes ad ... xiii. sicut in die honeste. Ad ephe. v. nolite inebriari vino. Ad hebr. xiii. optimum est stabilire. Jacob. v. epulati estis. ... In epistolis ... Ita magna ... in castris veneris ... et quamvis magis periculosum est ... quo firmius ... humane necessitate. Et omnibus ... voluptatem faciunt ad necessitatis referunt actiones. ... in firmitatis velamine ... voluptatis ... Sen. ii. iocunditas voluptatis ... gaudet felix ... ut sub obtentu ... negotium voluptatis. Jero. ... pascuus alunt ... elephantibus sufficiat ... et mari ... venter ... Ambrosius. Item ... medicamenta ... menstrua ... ut ... adquirit. Non enim ... ex quibus cibariis ... Ysaias. ... glo. ... Ch. ... pugna ... ut ... gula libidine inflamat ... agnitionem ... quia alias laborat. Nota ... Esau et Jacob ... gentilia ... gulosa decipienda est ad ... modicum sumitur ad vitam. Item ... Jero. ... glo. illis qui de ebrietate gravati sunt ... sumenti ad vitam. Adam ... paradisum ... Esau ... firmoralia ... Loth quem Sodoma ... ebria ... Baptista. Nabuzardan princeps cocorum templum ... Nabugodonosor ... non potuit expugnare. ... gula ... Baltasar ... Judith ... Holofernis abscidit. de

k: Sequitur de luxuria per quam ... **luxuria. cxxv.**

nos impugnat tamquam per hostem simulatione quia sic
dicit gregorius in castris belli exercitus contra hostes gerentes sic
et urbis menia civis insidians relinquit. Ioel. xi.
Virtus behemoth in lumbis eius. Gen. iii. estimavit in
ventre sterquilinium. Act. xi. Vas electionis mihi est iste hic vasis
duo sunt celi superior et inferior. Vnde exterius vide hominem
cinctum celi labiis. Iohannes celi secus. Respice autem celum
quia celi superior effluit velud per malas cogitationes quibus
inferior et effunditur humor luxurie contra fetorem ascendit
ad deum. hic sunt ulcera que misit dominus egyptiis hic est
sterquilinium de quo Ioel. computruerunt iumenta in
stercore suo quia hic unius essentia hoc totum caro. Vnde apostolus qui
fornicatur in corpus suum peccat. quia abolevit a perfecta amit-
tens ymaginem dei. sic homo luxurius figuram humanam amit-
tens ferarum acuitate et animi tegimen eius comburitur
sic et corpus luxuriosi in gehenne igne. hec enim sollicitudi-
ne ad tria. ferramenta igne et domine. ferrent enim luxuria
per flamma. ardet per concupiscentiam. inde per concussionem et
ardorem. hic est mulier prudens suavitate unguenti
sicut super illud de filio prodigo capite xv. glossa. Iuvenis
dat se prodige voluptati quia voluptas quasi seminem
sui. Augustinus. Ve illis qui nutriunt hunc ignem luxurie quia et
vive. sicut enim vivens sordidum attendit animam et ceteris
tibus paulus libido dominatur. ut reges purpura conspexit ut
medicamentum calorem. Proverbiis. paucis testis uxor est unius
paruis. Gregorius. qui sunt presbiteri aut diaconi aut subdiaconi
sive in crimine fornicationis iacent interdicimus eis ex parte
omnipotentis et sancti petri auctoritate introitum ecclesie usque dum
peniteant et emendent. si vero in peccato suo manere
maluerint nullus vestrum eorum presumat officium audire.
Vnde malachias. maledicam benedictionibus vestris. Gen. Iacob
non potuit benedici ab angelo donec nervus femoris tan-
geretur. sicut omnia ornamenta tabernaculi erant de bysso
retorta. byssus prius erat de terra deinde marcescit
post ea siccatur deinde tunditur et sic tandem pervenit
ad candorem. sic qui castitatem vult vivere primo oportet
eum ab amore terrenorum deinde a fluxu concupiscentiarum
carnalium post ea marcescere ut non maneat vitio
imperatus. deinde variis tribulationibus contundi et sic deinde
perveniet ad candorem castitatis. sicut super ecce. volup-
tas insaciabilis est et hoc fame non saciet tamen per
quid dicam de illis quibus data est in rebus sensu
sicut apostolus hic vitio ut Augustinus. Filii dei cum viderent
humanam naturam fere dimiserunt a fine. Filii enim
monetarii ut tradidi nolem relinqueret labori
quotiens perfrequenti cauterie semper inde hominem
perdit. hic id faciunt molles in se recepta habent mon-
strosi qui tanto libidini in se tenuit quos semper ipsos
paratos invenit. hic gutta que cavat lapides. i. for-
tium corda emollit quis enim fortior sansone sa-
pientior salomone sanctior david qui tamen hic vitio supera-
ti sunt. hic vitium prodigum filium pater erogare potest
diluvium in undare fecit quod enim assignat moyses.
uti qui uxorem duxit acceta dimisit exclusit amon
per incestum gladium absalonis sensit. Iezabel pro
meretrice tuenda mortis sensit. senes babilonis in
susanna iatte fecit zabulus vetus ad secretum flaccet
gladium sensit. Filii israel alienigenis iuncti deum iram

L:. senserunt. **De ebrietate mala. xxxvi.**

Augustinus. nihil est secretum ubi regnat ebrietas. ebrietas itaque
totum excedit viri sive nescitur. Gregorius. in dialogo ebrietas
blandus demon est dulce venenum suave peccatum quod qui habet
non se habet quod qui facit non facit peccatum sed est peccatum. Ambrosius
infirmum stomachum. modicum cibum et vinum confortat. ebrie-
tas corporis debilitat. Ieronimus. vinum sepulchrum tenuit ebri-
etas quod nichil aliud est quam spontanee furor. plerique tamen laus
est bibere multum et non inebriari audiant per ysaiam addatis
se dicentes. ysa. v. Ve qui potentes estis. sicut Ioel.
flete et ululate qui bibitis vinum in dulcedine. nauseam sic quoniam
complectuntur te iunctum. Proverbiis. xxiii. et ne et parce ne
xxx. et soli regibus dare vinum. Leviticus. Aaron dictum est
vinum et omne quod inebriare potest et cetera. ad thimotheum episcopus
epistolam esse et per non vinolentum. Gen. xix. dixerunt filie
loth. Gen. xiii. obviavit et temulentus Iudith.
vii. bibe olofernes. Proverbiis. vii. intravit similis. ysa. xxx.
obstupescite et amaritudine consurgite mane qui bibitis secera
Ecclesiasticus. Intuere calicem vini et dicet ad corporis. xxxii. ecce ego
alabo albat. ii. Ve qui potum dat. peccatum. i. iii. qui
ambulat in luxuriis. quid turpius eo est fetidi totus et
mortui in corpore premit tumulum. Proverbiis docet ea. est maior
aliene ebrietas pernicies vincitur. Incestum
misit. filium regis occidit fueruntque edere ingulari

M:. **De ebrietate bona. xxxvii.**

Gen. xliii. biberunt filii Iacob. ps. calix meus inebrians
quam preclarus est. id est calix in manu domini. Canticorum. xxxii. sic sunt
qui inter ebrius. Canticorum v. comedite amici mei et ebriamini.

N:. ~~De fornicatione~~ **De calice domini quem passio est. xxxviii.**

Gen. ix. plantavit noe vineam. ps. calicem salutaris.
Trenorum iiii. gaude et letare. Matthaeus xxvi. accipiens Iesus
calicem. i. ps. ii. si possibile. Matthaeus xx. nescitis quid petatis.

O:. ad cor. i. xi. phreneticus respicit **De fornicatione. xxxix.**

Gen. xxxviii. fornicata est thamar. Eccli. xxvi. for-
nicatio est uxor. Deut. xxiii. non ingrediatur mansorem i. non
erit meretrix. i. Is fuit vir noster hoc. ps. contra et quererent sunt
Regum. i. ii. porro filii Heli. Regum. ii. xi. accidit ut surgeret
David. Regum. iii. xi. rex salomon amavit. Iudicum. xix. egressi
eos. Thob. iii. attende fili mi. Proverbiis. v. favus distil-
lans. vi. pretium scorti. vii. mulier occurrit. xxiii. fovea
profunda. xxx. sanguisuge due et. i. tria sunt inventu difficilia.
Ecclesiastes. vii. inveni amariorem. Ecclesiasticus. xxv. nequitia
mulieris. xxvi. sic ignis bovi. xix. Vinum et mulieres
Sap. v. dixerunt impii. ysa. i. quomodo facta est meretrix.
Iere. ii. si laveris te nitro. Eze. xvi. Reuerterant
dominus. Osee. iiii. comedent et non saturabuntur. Abac. i.
et immolabit peccatum. Ysa. ii. hii velut irrationabilia. i. hii
sunt fontes sine aqua. Apoc. xviii. cecidit babilon.
vite autem canes. ad Thes. i. iiii. hec est enim voluntas
ad cor. v. fornicatio autem et omnis immunditia. ad Gala. v.
manifesta sunt opera carnis. ad Romanos repletos
et iniquitate. Matthaeus xv. de corde enim exeunt. ad Cor.
vii. propter fornicationem. iii. nescitis quia templum dei. v.
omnino auditur inter vos. vi. nescitis quoniam corpora **De tacto**

P:. **mar. xxx.**

Apoc. ? et per cuius servitutem. sicut alienati sunt a vulva.
Gen. xxxiiii. dederunt autem vitas. xviii. clamor so-
domorum. xix. pluit dominus. Leviticus. xviii. ne masculi ne
commisceantur. Iudicum. xix. educ. Rom. i. v. et
passiones eos in reprobum sensum tradidit. immortalium. sabbatizavos

ysa. v. audite illud domini ultro qui taticeant. Sap. h
mors apertis; Ioel ult. congregabo omnes gentes. Dan.
v. apparuit manus. Ad Rom. i. tradidit eos deus in reprobum
sensum. Ysa. manus tua in ... in ... insurgant le
ges armentorum ... gladio feriant. Apoc.

Q: De duplici continentia s. mentis et corporis. xxxi.

Apoc. i. vidit filium hominis cinctum zona aurea ...
... Exo. vidit ... cinctum ...
... Exo. xxv. in ...
erat ... Sic obuelerunt pro domo partu
... castissimum est ... pro qua duplex castitas
intelligitur. Sic in Exo. Balteo ... stringebat
pectus et lumbos.

R: De immunditia. xxxii.

Apoc. vi. mundus sic in maculatus. Eccl. v. in mundo cor
de. Io. xiii. qui lotus est. iv. vade et lava. Eccl. viii.
leprosus ... iii. ipse baptizabit. Gen. vii.
ex omnibus animantibus. Levit. x. et solite contaminare
xiii. quicumque maculatus. xvii. ... qui genuit ... xiii.
hic est ... et lavit ... xxi. ... de semine suo. Num.
xix. ... colliget vir mundus. xxxi.
aurum et argentum. Exo. xix. vade ad ... Regum iiii.
v. descendit naaman. Ysa. lii. recedite recedite
exi. Iob xiiii. ... face. xv. ... et luna.
Cant. iiii. tota pulchra es amica mea. Luc. v. pis
catores ... Iob. ix. si lotus fuero sicut aquis ... im
munditia ... singula ... re
... mundus ... munda ...
... et cetera ...

S: De primis motibus. xxxiii.

... qui tenebit et allidet ... ad pe. i. primos
motus pro recordationem passionis Christi. Sic in matutino
... Sic vox domini intercedentis. Sic levite pi
los carnis radebant ... evellabant. Cant. iiii.
capite nobis vulpes ... fili ... Gen.
iii. ipse insidiabitur calcaneo. i. ... tu
... conteret ... i. ... motus. Sic agar ... ysmael
motus carnis qui nascitur de carne velimus nolimus
... quia ... insurgit ... ...
omnes ... impugnabit omnes motus ... et omnes mo
uentes contra eum. Sic filii israel cananeos quos non
poterant ... de terra promissionis ... sibi ...
... Ysa. non audias ... ... in
... ... i. fili ... laceravit ... i.
demones. ... est qui ursus ... debiles ... corpo
re. forma in ... haec sunt ... mouentes
... Sic apostolus. videte ne qua radix amara sursum germi
nans impediat vos. Ps. i. xi. qui cavet laqueos secu
rus erit. Sic ... ... gladio amputavit caput
... i. ... quia ... novitas et admiranda
... voluptas nascatur ... delectatio. Ex
... serpente ... et ...
filii israel ... venerunt de ... in raphadim. i. de ...
ratione ad ... iudicii. ... congregat
de temptatione salvabitur in die iudicii. ad Ro.
... carnis ... fecerit ... vel ...
carne ... ad Cor. castigo corpus meum et in
servitutem redigo. ad Gal. qui Christi sunt carnem suam
... obsecro vos tamquam advenas. Eccl. ...
... panis et aqua. cibaria et ... asino.

T: ... De confessione. xxxiiii.

Sic psalmus domino. Ysa. xliiii. narra si quid habes. xxvi. in
die illa cantabitur. Eccl. xvii. ne dormieris. Eccl. iiii.
Exhibeat ad Iohannem ... xix. ... credentium Iacob
in fine ... Iob. vii. sicut consumitur nubes
x. ... Iudic. i. attende ... in fine ... cecid
... Zach. xii. salvabit dominus ... dominus. ... ex
... Iob. xxxiii. ... homines. Iere. viii. at
tende et ... Gen. xliiii. Iudas ego ... Iosue
vii. fili mi da gloriam deo. Iudic. viii. ...
... filii ... confessi ... fili ...
... gaudium. Ps. xviii. ... confitebor
tibi. ad ... i. ... Iacob. iii. ...
... Ysa. xxiii. sume citharam. xliiii. ...
... Luc. xv. ... Iudic. v. surge ...
... delbora ... dominus ... vi. ... gedeon ...
vii. de ... confundere. Cant. ii. ostende ...
... xiiii. semel in anno. Gen. xlix. dan iudicabit.

V: Qualis debeat esse confessio. xxxv.

Propria.	... confessione.	hyllaris ad Cor. ix.
Propria.	... quid ... de vita.	...
Voluntaria.	... voluntarie ...	...
Amara.	Apoc. xii. ...	... Gen. xlv. ...
...	... xv. ... vite.	... xxviii. ... dominus est ...
Humilis.	... maria sedens.	... dicat ...
	Ionas. iii. surrexit rex ...	

quoque ... dicat dominus ad ...

Individualis.	Exo. xxxi. ...
Vera.	Io. xii. maria ergo accepit ...
Accusatoria.	Luc. xviii. ... a longe.
Nuda.	Ysa. xx. vade et solve saccum.
Integra.	Ioel. ii. ...
Discreta.	Levit. quicquid ...
Frequens.	Eccl. xviii. accedent ...
	Ysa. xxiii. sume citharam.

X: Qualis debeat esse confessio. xxxvi.

Gen. i. fiat lux. s. ... ii. firmamentum dividit
aquas ... ab aquis ... in confessi
one. iii. ... xxii. post
triduo abraham venit ad montem. Exod. iii. ibi
mus viam ... Iosue. i. ... per medium
Iudic. i. ... Symeoni. vi. ... est
israel. Iosue. viii. ... Ysa. xxx.
sicut ambulavi. Ysa. xvi. ... oportet
vi. magnificabit vos. Cant. iii. veni de libano.
Eccl. xiii. videte vigilate orate. Zach. i. ii.
... Symon ... iiii. ...
... iiii. ... xxx. Rursus edificabo.
Iudith. v. ... ad Rom. x.
corde creditur. Eccl. qui ... illorum ...
... est ... Dan. iiii. ...
... v. in ... val.

Y: ... qui distulerunt confessionem ... xxxviii.

... vii. ... Sophonie ii. ...
... Aggeus. i. ... Eccl. xi. ...
... Ps. iii. ne dicas amico. xxx.
... adholescentus. Eccl. xxv. ... invenietur.
... iii. ... Eccles. xii. memento

creatoris. Cant. vi. veni dilecte mi. Cap. vi. qui de
luce vigilaverit. xvi. q enim ab igne non poterat. Eccl.
xxxix. cor suum tradet ad vigilandum. Gal. xxvii.
surgens iacob. xix. ecce mane in abraham consur
gens. ¶ De amaritudine penitentie et
confitentium lacrimis. cxxx.

¶ Judic. xx. et venit superne. Ysa. xxxvii. indicavit dns
est. Iere. ii. filia populi mei confer. Iere. lachrimas
visiones que conceperat et appropinquaret. Iere. luge
eum qui visionem. xxxi. vocavit dns est. Iere. ii.
filia populi mei. xxxi. in fletu venient. Ezech. xvi. re
cordabor ego. xxxiii. dabo ignem. Gen. ii. in terra
iniach. xxix. elevate vocem. xxxviii. fratribus
eius. xlii. festinavit ioseph. Exo. xxxiii.
audiens populus. Levi. x. fratres mei et omnis domus israel.
Num. xx. in finem. omnis multitudo. Deut. xxi. fleat matrem
captivorum. Iosue. vii. scidit vestimenta. Iudic. xi.
iephte unica filia. Ruth. i. osculati et nocuit. Reg.
i. i. porro anna flebat. Reg. ix. videt deus angelum.
Hester. vii. orante esdra. Tobi. et osculatur. Iud
ith. v. humiliatur deo. Hester. iii. pueri videntes iob
xx. tacui conversi. fuere in lacrime. Sic erat
aquarum. Ps. xxxi. vide dolore meo. Eccl.
viii. ubi columbas. Cap. iii. ubi sunt oculi. Cant.
si fallacis. Eccl. vii. non desis plorantibus.
Machab. i. dies festi. Ysa. xxxviii. flevit
Ezechias. Iere. ix. deducant oculi mei. Ezech.
xxviii. fili hominis. Dan. x. in diebus illis. Iohel.
i. inter vestibulum. Ionas. iii. multi ambulabat.
Iacob. v. vos divites. Act. xx. magnum autem fletum.
Apoc. v. ego solus flebam. ¶ Non indiscre

te imponenda sunt bona. cxxxi.

¶ Exo. xxii. si pecuniam. iii. Mach. xxiii. alligavit
bona gravia. Mach. ii. nemo mittit vinum. Luc.
quod amplius super constituerit. xiii. Quis ex vobis tre
ad Rom. xii. obsecro vos. ¶ De provocatione
ad bona conversionem. cxxxii.

¶ Gen. xxxv. iacob quoque. Ruth. iii. filia. iii.
quaeram tibi. Reg. i. vii. si in toto corde vestro. Eccl.
vii. nos purificati sumus. Ysa. i. lavamini mun
di estote. ii. ingredere in petram. xxx. et erunt oc
culi tui. Ier. xxx. clamavit sic in principio.
xlvi. et clamaverit. xlviii. egredimini de ba. Iere.
iii. si dimiserit vir. Ier. reddite ad ierusalem. iiii. si
reverteris ad me. viii. quare sedemus. xiii. date
domino deo. Ier. dic regi. et dominatrici. xxxi. statue tibi spe
culam. vi. filia populi mei. xlvi. vasa transmigratio
nis. xlix. clamate filie. l. Recedite de medio
babilonis. li. fugite de medio. Ier. recorda
mini procul. terra fervens. Ezec
v. sume tibi gladium. xviii. quid. Iohel. i. plan
ge quasi virgo. clamat in tribulatione sua. xiii. convertimini
ad dominum. Mach. xii. venite ad me omnes.

¶ Quod inter cetera mentis ceteroque sit confessio ad dominum
ut etiam circumstantie peccati relinquantur. cxxxiii.

¶ Gen. iii. de fructu ligni. xiii. levavit manum
xix. angeli ad loth. xxxv. Iacob convocata. Exo.
xii. non comedetis. xxii. septem diebus non
invenient. Deut. vii. tradidit tibi in terra

---

concupiscens. xii. ydola quae sunt. Reg. i. xv. vade
et percute amalech. Exo. xxiii. dimittam vos.
Iere. xv. recedite de medio. iiii. si reverteris
virgo israel. Osee. ii. auferam nomina baalim populi
eius et gladium. Ps. v. longe fac ab eis. Eccl. xxi.
quasi a facie colubri. xliii. omni homini noli attendere ad
Ieph. v. fortis et omni tempore. Petr. ii. sicut liberi in
initiatis. Ps. obliviscere populum tuum. Osee. ii. aufe
ret fornicationes. Gen. xlv. singulis filiis.
Levi. xii. sicut non invenit. Iosue. vi. fac tibi
duos cultros. Iudic. vi. tolle taurum. Ps. in tem
pore dominicos eius. Iob. xi. si iniquitatem in manu.
Eccl. i. non sis incredibilis. Iosue. xxiii. ut non
veniatis hay. Re. ii. xxi. vir qui attrivit nos.

¶ Non est plangendum in principio conversionis. cxxxiiii.

¶ Luc. xv. quoniam inceperunt. Levi. xii. de sanctis non
tanget. xix. qui ingressi fuerit. Ruth. ii. si
invenit gratiam. Reg. ii. x. erant viri confusi. xiii.
et adduxit ioab. Iere. ii. redde adulterum.
Eccl. v. de propitiatu peccatorum. Luc. x. sedentes. x.
viii. publicanus a longe. Iere. xxxi. longe
apparuit mihi dominus. Gen. xxxv. egrediente anima
Dan. ix. non in iustificationibus meis. Ezec. xvi.
recordabor pacti mei et ut non sit ultra aperire
os. Iob. xx. quasi in humo. i. in loco suo. in
certe qui terminus ei. Reg. i. xxv. consurgens ab
byssam. ¶ Occultanda sunt bona maxi

me in principio conversionis. cxxxv.

¶ Gen. xxxi. noluit iacob confiteri. Exo. ii. videns
eum elegantem. Deu. xv. non operabere in primogenito bo.
Reg. i. xiii. neu faceant Ysa. xxix. leva
ezechias. Iere. xx. maledictus vir. Mach. v. nes
ciat sinistra quid faciat dextera. ¶ Redeuntibus
ad dominum ut redire volentibus viri collata gratia
frequenter invident demones. cxxxvi.

¶ Iob. iii. maledicant ei. Exo. v. nocte et vocasset
autem videant dominum et iudicet. i. quicquid machi
nati. xvii. venit amalech. xix. tertio de raphidim
xxi. Gen. xiiii. egressus est rex sodomorum. Reg. i. vi.
factum est ut samuel. Reg. iii. xxx. nuntiavit achab.
Tob. vi. exivit tob. i. contingeret ut veniret
Machab. i. v. factum est ut audirent. Ysa. i. iiii. ecce
ego veniam. Mach. iiii. ductus est ihesus. viii. attende
te ihesu. Mach. ix. eum vidissent illum. Act. xx. disputa
tante paulo. xxiii. et congregati. Paulus apo.
xii. draco stetit. Iob. viii. ut circa cum dd[illegible].
Ier. penitetur. Dato tempore legitur. lib. Regum. ubi
agitur de bellis et in eius lib. Machabeorum. quae quoque
vincenda et omnis gratia. ¶ De habenda memoria
peccatorum quae penitentia remittitur. cxxxvii.

¶ Gen. i. congregentur aque. Iud. xxviii. alter in duo
ebor. Ier. xxxviii. qui in tabernaculo. Exo. xii. et lac
tuas. i. tulit dominus. Ier. i. caput anim. Deu.
ix. memento ne obliviscaris. Iudic. habitaque terra
venit. xii. tulit itaque mane. Reg. i. xvii. et gladium
non haberet. Iudith. iiii. cum eveniret ei. Hester. iiii.
confirmatus est animo. Machab. i. iii. gladium apollo
nii. Ysa. xxxviii. suscitet. Ysa. ut tolleret. uter
que. xiii. dimitte illam domine. Ysa. xliiii. dedi

:a

priuatim. Ierem. ii. uide uias tuas. osee. xi. infirmitatis adā. Iob. xi. iudicium meum. amos. iii. si. scrutabo uiscera. Ioh. xiii. qualis hec. pt. po nens in thesaurum. ps. egredientis sunt in ieiunio. ps. lxx. liuore ius. in si. de longe portam. i. de recordati one uenit morte quod longe erat ab. Iob. xi. apro mo numento suscitat lazarum ut locum in quo iacuerat ag nosceret. p. xl. qui abscondit scelera sua non dirigetur. Iob. xxxi. si abscondi quasi homo. zach. ii. posside. Ecclesiasticus. indi agach. i. x. possibilem inde eiusem. Iosue. i. uidas in bello. pasturit. Iob. viii. non peccatum cum meo est. xxviii. ast sagittae. osee. x. arabunt iudas. ezech. i. despata est plaga samarie. Ecclesiastes. figeretur sui genitalibus one. q. sim redimis in efficaces. glo. q. si ita contritus est, qua ad illam penitentiam non possis peruenire. confite tal te et dampna pectam tuam ut deleat. dam. scilicet. unde pro eunte de babilone. est non confundar. confiteri pro ecta tua. ong. si dixeris peccata tua prior exaudiet te dominus sicut per suum. aug. confessio malorum operum. initium est operum bonorum. qui confitetur peccata sua et accusat eam, cum deo facit peccatum. ferro patit eudiente ne sentias ipsum iudicem punientem. Io. Benedictus debilitatem egr. acri ut corpori pauca monstrent uulnera. ambrosius; cum ad hibi per remedium quo uulnus est occultatum. Ecclesiasticus non uult de uleris malicia qui contra peccata persuadet operare dissolui confitentisne contumaces punire cogi tur. tum confitiat hic sanctus peccatorum contra a bonis op ibus est alienum. Oi delinquit et sua uulnera concludit; procore lingua eos celat quanto amplius per silentio puni tanto grauiorem dolorem induit uirtute. uia in puer tendo quando e cinit. ad sanitatem dolor asperior. peccatum ut salubris aperit in confessione quod periculose latebat in mente. confitendo peccatum quid aliud agimus nisi malum quod in nobis latet aperimus. exeo unusquisque iust est ma pro exquo accusator sui existit. consistit autem quo semetipsos peccatores fatentur et semetipsos a peccato non subtrahunt. magna prosunt uirtute; sem ipsum nolle quod punit est in exeo diuine subdit hinc in uir tuti ex quo in tirum sua conuolat. sui se iudicet unus in hoc uita ne iudicet ab deo dampna in perpetuum. te quod iudicium unusque de se sumit qui per dignam peni tentiam sua pena sua conseruat. duplice huius sicut ti prima omnium peccatorum. scilicet; si quis per negligentiam bonum non fecit seu quis per audaciam malum perpetrauit qui ma tus sibi iniurias tranquillo aio peccato dolere ardet aperit et uniusquisque fiat in eius finalis restringit. uul nera enim mentis cum exulant ut sanantur. sicut; uetum fit ex magno pusillum si latet fit ex mi nimo magnum. silentio culpa crescat. salubrius melius est, in malis facit sua confessio quam in bonis operibus; supra gloriatio. Q̃ maximos peccatores uocat deus ad penitentiam aliquando nisi spe uictorum suorum de quibus magnos fuit predicatores qui laudas horribilis operia qui; sunt et cetera. c.xxxviii.

:G

Ysa. xiiii. dominus exercituum. xlvii. derelicte ciuitates xxxv. in cubilibus in quibus. xli. ab extremis terre. lu. per salmos ascendit. xl. filii tui de longe. xlix. est campestria. Ierem. viii. uoce clamoris. xxx. ne timeas. xxxi. longe apparuit ibi. adducam eos de terra. li. laudabunt super labia. ps. Recordare peccati

dominum. iii. uulgo dicit si dimiserat uir. Ezechielis. xxxvi. in die qua mandauero. osee. i. sume tibi uxorem. Ier. ii. dabo ei ui nea. zach. xii. saluabit dominus tab. Iob. xxxiii. serui de terra op pleuit. xxxviii. nunquid cognouisti. ps. lvii. de exacer batione et mendacio. ps. dixit dominus ex basan. gl. ii. p. ps. Qui dat niuem. ps. lxxvii. suffocatur in lacum. Esa. est qua ira misericors. oseas. v. cepit hominem de spiritu. xi. si di misimus eos. ad Rom. v. ubi habundauit delictum. ps. me mor esto. sicut ps. quod non. Gen. xxviii. uocauit iacob et Iacob. Exod. ii. i. accepit moyses uirgultum. in me tulit. q. booz. Reg. i. xxv. uenit puer de. ete tres uirgas. florebit amigdalus. osee. ii. ecce ego lactabo. ezech. xx. in me hoc nouissimum ad Rom. xv. in educet et. osee. uocabo te. act. ii. quo audiuimus. xiiii. qui repellimus ab deo. Cant. ii. introduxit me rex.

:h

Q̃ mendacium in negando peccatum. c.xxxix.

Eso. viii. qui loquela mea. Gen. iii. nequaquam moriemini. iiii. ubi est abel frater. exod. xxiii. ne suscipies in uerbo ab extimo. Ysa. lx. est non est abscondita de celo uir. uc. ff. xx. qui dabit. xxiii. qui hic fiet. iii. osee. iiii. non est ueritas. Eccl. iiii. ne accipias. Ier. i. q. cetiatilis. viii. noli amare mundum. xiii. sicut amici. xx. lapsus salus lingue. i. q. confusione. zach. viii. trahe uerba. p. xxx. principiis. Iudith. v. si quid non uisti. act. v. anania et saphira. i. dic mihi. mat. apo. xiiii. hoc tempore est de. ps. xx. inanis est homo. Eccl. xv. et fecit. odi. xxvi. duos fecit dies. xxv. uiuens et uenit. xxx. qui congregat. thes. xxviii. tecum ex dep. xxx. intra quod inuen.

:I

Q̃ est qui excusat peccata sua. c.xl.

Gen. i. xv. audiuimus uocem domini. Ysa. xiii. rediuit. i. uulne. xxxviii. ouerunt in dam. Ier. ii. quo di cat i. q. ne dicas ostende. Iob. xl. prorogaui urbe. ps. xx. via uiri in ad hoc sedicenda. Eccl. vii. non p est in uita. xxxiii. ho parc. iii. Q̃ peccata nostra et

:k

beneficia dei ad memoriam reducenda sunt. c.xli.

Gen. adam ubi es. pietas et ceteras peccatorum ad primam Ysa. xxx. erit auris tue audientes. Ierem. iii. cet tu non irascar. i. leua oculos tuos in directum. q. d. considera sordes peccatorum quibus inuolutus es. ps. q. dicit indutum notat. intentio recordacionis quod de; est ad dolendum. si ad deletandum. dico aut cesso. respicit i. uerbo aspice peccatum tuum et memorare dominum. duplici uia abo. panem filios israel farina conspersa fermento egypti et manna celesti. i. memoria peccatorum et re cordatione beneficiorum dei. in signum huius Symon lepro sus curatus ad nos domino remansit. in munitatis sue. recordatione peccatorum custodia est uirtutum. sicut lazarus suscitatus est, monumentum apertum. osee. xi. in funiculis adam. Ysa. xx. super fenestram aspidis Eze. super dominum eleuauit et ab ui. ps. tunc fece gitur capitu dec. sicut iudas misit thamar ceu i. confessio. misit aut penitentiam explicatione peccati. hec capidus est et uasa de ceteris. recida Eze. recogitabo tibi omnes annos. iii. in amari no tus q. recordatio peccati ad tria ualet. ad deuocionem. ad humilitatem. ad cautelam. ad deuocionem. vii. Reg. iii. xix. helyas confugit in desertum uni dicit tedio affectus dormiuit in via. q. est quo hic inchoat bonum

:a

opus. et statim fastidit et repetat a bono ope. Quartum angelus. i. gratia dei et attulit panem subcinericium et vas aque. i. ad memoriam reduxit peccata. vii. q. panis subcinericius et vase aque. i. menbrana aque ad humilitatem. Exo. x. auster induxit locustas ventus flans ab occidente fugavit auster prosperitas vel spiritualis bone actionis per quam quasi occasionaliter nascitur superbia. ventus flans ab occidente fugat. i. recordatio peccati ad cautelam. Reg. ii. xviii. caput golie proprio gladio. i. suggestio diaboli. recordatione peccati precedentis reprimenda est. peccatum enim tamquam diaboli q. gladio. vii ap. certe et dominum quia ... conservatur solitudine. ysa. x. [illegible] ... dies antiquos. luc. fine. [illegible] arborem infructuosam ... appone pinguescere ... de recordatione peccati ... Gen. Joseph. ... ad memoriam ... [illegible]

[illegible]

:l Quod bona nostra bene ficiis dei ascribere debemus. c xlii.

Gen. xviii. loquar ad dominum meum cum sim pulvis. [illegible]

[illegible]

ferre voluit ... liberatis ostenderet ysa. attenuati sunt oculi mei. Reg. ii. si laudes te ... iob xxvi. numquid iustificare ... Eccl. non est homo iustus ... quod non habuerit. Io. [illegible] ... ysa. xliiii. [illegible] ... ad ... deducta. [illegible] ... fulgore ... Quod non est ad peccatum redeundum

:o quia diabolus fortior redit. c xliii.

Luc. xi. cum immundus spiritus. Gen. xix. respiciens uxor loth. Luc. ix. nemo mittens manum ad aratrum. [illegible]

[illegible]

:n Gen. xviii. ... [illegible]

[illegible]

:o Quod omnes turbulente cogitationes ... debent ab oratione. c xlv.

[illegible]

:p Quod dum peccatores excludit. c xlvi.

[illegible]

:a

tue dicte dne ihu · et ce de ... [illegible] ... arenari(?). Judith
·iiii· Ista afflictus clamabat Iob. q(uia) est spes ypocrite.

Quid sit petendum in oratione · cxlvii

Math. querite autem primum regnum dei. xxv. orate ut non fiat fuga vestra hieme
xv. de petitione ... exemplum Ruth. quia Ruth ... fuit
... in infirmitate sua ... [illegible] ... ad
... [illegible] ... adiuvat ... ad cor ... [illegible] ... dicens
et petit dominum ut discederet ab eo ... [illegible]
de te dicens. Rabani ... [illegible] ... apte
... [illegible] ...
... [illegible] ... Ad thes. i. ut sine
intermissione oretis. Glo. i. quod ... unitate ... desiderio ...
... [illegible] ... oratio ... continua est ...
in continua oratio ... [illegible] ... orare est ...
... [illegible] ...
... [illegible] ... in oratione ... [illegible]
... [illegible] ... ne impediant
orationem tempus(?).

Quod orandum sit cum lacrimis · cxlviii

Thobias filia raguel ... [illegible] ... in sola oratione ...
... [illegible] ... corporis ... oratio domini lenit
lacrima cogit ... illa pungit ... Tobias ... orabat
cum lacrimis. Judith ... patiens est deus ... cum
esset anima amaro ... Ps. ... nos pane lacrimarum
... oratio mea. Glo. magna ... [illegible]
... ad dominum ... mandatum ...
... [illegible] ...
... [illegible] ... volare ad deum ...
et duas alas. ieiunium et elemosinam ... [illegible]
gaudet.

:S

De ieiunio · cxlix

Ysa. ... [illegible] ... Ec(?). tuam
in ieiunas ... [illegible] ... bonus petrus ...
... [illegible] ... Jacob. ... [illegible] ... Glo. si se
... [illegible] ... peccat. ps. ...
... in ieiunio ... Joel. sanctificate ieiunium ... Aug.
... [illegible] ... non ieiunium
... [illegible] ... abstineas ab ...
... ps. ... comedo ... [illegible] ... paulus.
... manducat ... manducante. Aug. ... a
... [illegible] ...
tota die ... ieiunium ... [illegible]
... [illegible] ...
... [illegible] ... non par
... [illegible] ... abstinuit virgo
fuit in paradiso ... [illegible] ... abstin
... [illegible] ... et a paradiso
est eiectus adam ... [illegible] ... ieiunium duas
... [illegible] ... ieiunium ... [illegible]
... [illegible] ...
... [illegible] ... Josue ... et lune
... [illegible] ... Jonatas ... [illegible]
... [illegible] ... edendi ...
cessit

:T

Quod indiscreta(?) sit abstinentia · cl

Eccl. xx. ... [illegible] ...
... [illegible] ... de ieiu
niis ... stomac ... ieiu
nii ... [illegible] ... melius ...
de ... [illegible] ... tridu
ana ... ieiunius ... abstinentia ...
... [illegible] ... corpus ... [illegible]

:a

no(n) ... [illegible] ... ieiunat ... [illegible]
... [illegible] ... in operibus tribuit ... [illegible]
... [illegible] ... abstinet ... demones
... [illegible] ... spiritualis nequicia ... ieiunia
... [illegible] ... ieiunia fortia tela sunt
adversus temptamenta demoniorum ... [illegible]
... [illegible] ...
... [illegible] ... equus ... [illegible]
... corpora ieiuniis sunt ... [illegible] ... abstin
... [illegible] ... carnem de
bilitat et animam confortat.

:v

De vigiliis · cli

Math. xxvi. vigilate quia nescitis ... vigilate
et orate ... ii. iiii. ... dormiens ...
tob. ii. tobias dormiens ... Judith. xiii.
... [illegible] ... ps. ...
vigilias oculi mei ... [illegible] ... vigilie noctis
quibus vigilandum est ... famosissima ...
... [illegible] ...
... [illegible] ... aliud sunt
... [illegible] ... vigilia ... oras ... prima vigilia
... [illegible] ... hore ... bonorum ...
voluptatum ... mortificatio carnis ... hore
sunt ieiunium · labor ... [illegible] ... vigiliarum
... [illegible] ... hore ... lacrimarum ...
... [illegible] ... delicias ...
... [illegible] ... oblivio ... [illegible]
... [illegible] ... morte ... [illegible]
... [illegible] ... de hiis vigiliis ...
... [illegible] ... et laudis ... [illegible]
cor. v.

:x

Quibus danda sit elemosina · clii

Luc. xiiii. ... [illegible] ... xlviii ...
elemosina ... helyas ... [illegible] ... oleo.
... [illegible] ... quibus sua ... [illegible]
... quid erogare ... [illegible] ... aliud
... [illegible] ...
... [illegible] ... pauperibus ... accipiunt
... [illegible] ... Et in matheo.
... petrum ... [illegible] ...
... Judas ... [illegible] ...
pauperum ... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ... debent cavere · ne
ab illis accipiant munera ... lacrimis pau
perum ... [illegible] ... et ne dicatur
de nobis ... [illegible] ...
... [illegible] ... pauperum est
accipiunt ... [illegible] ...
... manducant et bibunt.

:y

De bona voluntate danda · cliii

Et in evangelio ... [illegible] ... bone voluntatis
... [illegible] ... gaudet deus ... voluntas ...
... accepta est ... [illegible] ... ap.
... [illegible] ... voluntas ...
voluntas ... [illegible] ... deo ...
cor. voluntas ... [illegible] ...
... [illegible] ... vacua est
a munere ... bona voluntate
voluntas ... bona ... [illegible] ...
... [illegible] ...

xvi. q. i. ...
q. ...

denar denegare nemini p[illegible] unes o[illegible] s; p dee
z ut inter uelle. sz cum uidua a bona uoluntate dis
cordat. *De uisitatione pauperum z hospitalitate. c. liiij.*

Ysaie. i. religio munda z imaculata. ad heb. ul[illegible]. hos
pitalitatem nolite obliuisci. Iosue. ii. Raab meretrix p hospitalitate lib
erata est. luc. xxiiii. mane. no. do. [illegible] coegerunt eum. co
gendi. sunt enim hospites z cohercendi. [illegible] exqui
rendi z inuitandi. Gen. xviii. de abraham. xix. de
loth. Item tobi. legitur q pro omni [illegible] quieti
capitis z monita salutis dabat eis preceptum. hos
pitalitas [illegible] deu. anima p
[illegible] Iob. v. uisitans speciem
tuam. Item [illegible] salutatione ab angelo susceptam
abiit in mo [illegible] talii. elisa. [illegible]

De armatura dei. c. lv.

Ad ephe. vi. induite uos armatura dei. ysa. lix.
induit se iusticia. exo. xii. renes uestros accingetis. xvii.
facies uestre. ps. accingere gladio tuo. Cant. iii.
En lectulum salomonis. Ecclesiastes. viii. [illegible]
[illegible] tua. ysa. [illegible] dare corona p cinere. ad colo.
iii. Induite uos. apoc. [illegible] z in medio viii. ca
[illegible] xii. [illegible] amicta sole. *De fide.*

Ad hebreos. xi. est autem fides substantia. *c. lvi.*
i. fide moy. [illegible] vii. fundata erat in fir
ma petra [illegible] si habueritis fidem. In eodem. simile
est regnum celorum grano synapis. Item [illegible] centu
rionis. [illegible] credidi. [illegible] sic ere
[illegible] Iaco. fides sine dilectione demonum est.
[illegible] demones credunt z contremiscunt. peiores
[illegible] qui credunt [illegible] timent [illegible].

De spe. c. lvii.

Ad ro. Spes autem non confundit. ps. l. [illegible] dominum
z ipse te enutriet. [illegible] sustinentia
Iaco. qui hesitat similis est fluctui maris. Ecce
agricola expectat fructum. [illegible] talis [illegible]
leticia [illegible] Iob. [illegible] diebus [illegible]
[illegible] qui uenia de [illegible] desperat. [illegible] despera
[illegible] de [illegible] cadit. [illegible] qui male agit
desinit. [illegible] de [illegible] requirit.

De uenalitate dei ad confusionem iudeorum. c. lviii.

Num. xxiiii. orietur stella ex Iacob. Iudic. vi.
[illegible] xiii. erit uir [illegible] defendet
[illegible] Item [illegible] ut [illegible] dextera. Item
[illegible] Item iudicium [illegible] Item
[illegible] ysa. vii. ecce uirgo concipiet. viii.
accede ad prophetissam. ix. paruulus natus est. xi. egre
dietur uirga. xiiii. emitte agnum do. xxv. as
cendet [illegible] [illegible] exaltata. nol[illegible]. xl.
[illegible] lii. ecce intelliget [illegible]
lauda [illegible] ysa. lx. surge illuminare. lxvi. nunc
quid ego. [illegible] lii. ecce calcauero
[illegible] lxiii. [illegible] dyn z ecce
lxvi. [illegible] xiiii. [illegible]
xv. [illegible] xxiii. [illegible]
xxiii. suscitabo [illegible] xvii. [illegible]
[illegible] xlvi. [illegible] dan. iii. ecce
ego uideo uiros iiii. [illegible] ii. ecce ego mit
[illegible] aggei. iiii. uenite
[illegible] Baruch. iii. hic est deus noster [illegible]

adhuc uiuis paul. zach. ii. gaudete z letare. iii.
ecce ego adducam. vi. ecce uir oriens. ix. exulta fi
lia [illegible] qui ascendis in [illegible] si quis
[illegible] *Quod indigne sumitur eucaristia. c. lix.*

Ad hebreos. x. irritam quis faciens legem moysi. aug.
[illegible] qui libere [illegible] timore z qui indigne
[illegible] ad eb. ult. habemus altare de quo
[illegible] carnis non licet edere [illegible]
[illegible] v. panibus z ii. piscibus; [illegible] qui
[illegible] nemo [illegible] accipe [illegible]
[illegible] obtulit
melch. abraham panem z uinum. Item agnus paschalis. x.
die tollebatur [illegible] z xiiii. die imolabatur. per hoc
ostenditur quam debemus accedere ad eucaristiam [illegible]
[illegible] decalogi. z iuxta euangelistam ad heb. x.
[illegible] aug. [illegible] qui [illegible] xpm
[illegible] uideris
[illegible] dederunt in escam meam fel. quibus similes
sunt indigne sumentes z [illegible] xpm
xpm [illegible] qui [illegible] ambulan
tem [illegible] z hemorroissa
est [illegible] dominice tangere. quo
[illegible] z [illegible] xpm dominum
z [illegible] tangere [illegible] corporis tui
[illegible] z [illegible] Item si mane
[illegible] tangere [illegible]
[illegible] quod [illegible] adcelerem
[illegible] uestem nuptialem. i. caritatem [illegible]
[illegible] tangere. [illegible] vi. de [illegible] vi. de [illegible] Item
exo. xii. de [illegible] Item [illegible]
[illegible] q. [illegible] c. [illegible]
z [illegible] Item de angelo [illegible] Iosue qui [illegible]
quis est [illegible] qui respondit princeps
sum exercitus [illegible] de [illegible] quo stas
[illegible] est. Timeas angelos ascendentes p scalas ne
gladio euaginato demergant portionem tuam. Timeant
[illegible] angelorum [illegible] testimonium
[illegible] moysi uidenti rubum ardere. Item [illegible]
[illegible] ad me. Item [illegible]
[illegible] Sedet quasi [illegible]
[illegible] futuri iudicii. [illegible] tri
bunal [illegible] sue [illegible] faciem suam. atque [illegible]
[illegible] in corde [illegible] z
[illegible] carnificis timor. sumit [illegible] tangere p
lacrimas effundat [illegible]
ut se indigne [illegible] iudicet [illegible] corporis z sangui
nis domini. Exo. [illegible] i. redemptor tangere
nex [illegible] z comedat. leui. [illegible]
tum [illegible] ii. [illegible] z ariete
offerat in holocaustum. i. memoriam dominice passionis
[illegible] carnis [illegible] ariete
i. superbia [illegible] uestes i. uestita
feminalibus lineis [illegible] celebrat. i. castitate [illegible]
[illegible] zona linea. i. [illegible] z cidarim lineam imponet
capiti. i. [illegible] tunica [illegible] feminalia [illegible]
[illegible] que [illegible] zona [illegible] carnis [illegible]
ris modestia. [illegible] *De uirtute crucis z eius signo. c. lx.*

Exo. xv. uenerunt filii israel. xxiii. [illegible]

Num. xx. tolle virgam. xxi. fac serpentem. Jo. iii. sic(ut) Moyses exaltavit serpentem. Eze. ix. transi per mediam civitatem. Exo. xxxiii. non poteris videre. [illegible] per-cet. Osee. Josue. ysa. xxii. dabo clavem domus David. Cant. viii. pone me ut signaculum. Quod tamen; utroque crucis [illegible] consistente fideles habent nulla libido dominatur nulla pravi possit prevalere insidia. Sed quoniam ad memoriam reducere passionem et mortis fugiet exercitus.

a

De passione domini. c. lxi.

Jo. xix. [illegible] est crucem. Gen. iiii. dixit Cain ad Abel. ix. cepit Noe. xxii. temptavit Deus Abraham. i. [illegible] ligavit ysaac. xxvii. [illegible] sensi ut puerum [illegible]. catulus leonis Juda. Exo. xii. decima die tolletis. Levi. i. offerent victimas [illegible] ii. a [illegible] obtulerit. Num. xix. [illegible] Josue. non [illegible] ma[illegible]. Deu. xvi. non poteris immolare. Reg. i. xxi. [illegible] Ps. xxi. Deus Deus meus. Et in alio. ysa. x. ecce dominator dominus. Jer. xi. ego quasi agnus [illegible] in die illa. [illegible] tolle. [illegible] meum de [illegible]. Thren. iii. [illegible] ser. ix. ego quasi agnus. [illegible]. Zach. iii. ego [illegible] Dan. iii. [illegible] v. et tu bethleem. Dan. ix. [illegible] septuaginta ebdomadas. Osee. xiii. ero mors tua. Zach. iii. siquid [illegible] ix. tu [illegible] in sanguine. xi. appenderunt. xiii. quid sunt plage. Judic. xvi. dormivit Samson. Osee. xiii. ero mors tua. Reg. iii. xxi. vinea erat Naboth. [illegible] desiderium [illegible] contemnens [illegible] morte est. Ecclesiastes non dabit vobis sua bona qui passus [illegible] mala. [illegible] tamquam [illegible]. [illegible] Fleo(?) jejunia. [illegible] sunt ea ut nobis sua [illegible] faceret preciosa. Accepit [illegible] hunc [illegible] laboravit et mori et quid dedit renata resurgere in eternum regnare. Aug. sup[er] [illegible] salvatoris medicine ut [illegible] exercet [illegible] primo ea bibet medicus.

b

De effectu dominice passionis. c. lxii.

Zach. ix. tu quoque in sanguine testamenti. Gen. Joseph [illegible] a fratribus et [illegible]. Dan. [illegible]. Jerem. [illegible] Reg. iii. [illegible] descendit [illegible] ysa. xliii. ego dominus vocavi te. ad Rom. v. sicut [illegible] ad Colos. [illegible] ad Hebr. [illegible] ipse tulit. ix. semel [illegible] destruerent morte. Osee. xiii. ero mors tua [illegible] fuit mors [illegible] ad [illegible] ad [illegible] Judic. xvi. [illegible] Samson. ad Ephe. v. [illegible] dilexit. ad Phil. ii. qui cum in forma Dei esset. ecce [illegible] medicina [illegible] quid [illegible] o [illegible] mortis [illegible] c. [illegible].

c

De memoria dominice passionis [illegible]. c. lxiii.

Num. xxi. fac serpentem eneum. Exo. xv. [illegible] ligavit [illegible]. Ruth. ii. tinge buccellam. Reg. i. [illegible] tolle. Ad Rom. xii. recogitate eum. Eccl. xxxviii. [illegible] flagella. [illegible] clavi. lancea [illegible] fixit [illegible] Eccle. ix.

civitas [illegible] ysa. ii. ingredere in petram. xxvi. ego dominus [illegible] requirit. Joel. ii. [illegible] c. iiii [illegible] ii. [illegible] cultello manubrium [illegible] de lignis crucis ferrum de clavis quibus affixus est dominus [illegible]. Calix de lancea qua apertum est latus domini [illegible] passione domini [illegible] de Carmelo. Sicut Helye. [illegible] in passione domini [illegible] Jordanis [illegible] baptizatorum. Sicut [illegible] qui [illegible] absconderet. Levi [illegible] filiis Aaron [illegible] sanguine vituli [illegible] altaris. i. [illegible]. Sicut oblatio vituli dividebatur in minutissimas partes [illegible] passionis domini [illegible] miseria nostram [illegible] debemus recordari. Sicut sacerdos [illegible] ignem [illegible] in altari. [illegible] ligna mane [illegible] ignis mane [illegible] mane [illegible] ligna [illegible] testimonia.

k

Qualiter debemus imitari passionem Christi. c. lxiiii.

Ad Hebr. xiii. exeamus ad eum extra castra. ad Phil. ii. hoc sentite. ad Ephe. [illegible] Pet. i. iiii. Christo passo in carne. Jo. sicut misit me pater et ego mitto vos. ad passiones. [illegible] ad mala. [illegible] ad [illegible] consilio. [illegible] imitatione [illegible] manum [illegible] Thoma vide manus meas. Zach. xiii. quid [illegible] manuum mearum [illegible].

l

De resurrectione domini. c. lxv.

Ps. ego dormivi. Sicut [illegible] Ps. [illegible] Sicut [illegible] eduxisti ab inferno. Ps. qui [illegible] Sicut nunquid qui dormit. Ps. miserere domini [illegible]. Sicut [illegible] inclina animam tuam [illegible]. Sicut [illegible] Osee. vi. venite revertamur. Jonas. ii. [illegible] Jona. ii. [illegible] dominus pisci [illegible] surgat.

De ascensione domini. c. lxvi.

m

Ysa. lxiii. quis est iste qui venit [illegible] Reg. iiii. ii. ascendit Helyas per turbinem. Eze. [illegible] tu fili hominis [illegible] Eccl. i. oritur sol et occidit. Luc. [illegible] [illegible] a deo.

De emissione spiritus paracliti. c. lxvii.

n

Jo. xvi. paraclitus autem spiritus sanctus. xx. [illegible] apostoli [illegible] paraclitus. Act. i. factus est repente sonus. Joel. iii. effundam de spiritu.

De resurrectione corporum. c. lxviii.

o

Ps. recordatus est quia caro. Gen. viii. neque [illegible] maledicam terre. Job. xiiii. cunctis diebus. xix. de terra surrecturus. Dan. xii. multi de his qui dormiunt. Joel. ult. in [illegible] congregabo omnes gentes. Sophon. iii. [illegible] Cant. i. trahe me post te. Eccles. ult. revertatur pulvis. Jo. xii. ego [illegible] ad Cor. [illegible] ult. omnes quidem resurgemus. ad Ephe. i. ipse dedit quos dam.

p

De tempore judicii. c. lxix.

382

Qui sic deus tu terribilis. sic tunc loquetur ad eos in ira. ysa. audi terram [illegible]. xxx. terri auditum faciet [illegible]
7. ecce nomen domini xxx. ululate quia prope est. pone
ecce ego [illegible] confractione confliget. sic xxx.
in me ecce [illegible] joel. v. prope est dies tenebrarum
[illegible] sophon. i. in me iuxta est dies mag-
na. [illegible] ecce dies veniet. eze. [illegible] ecce
venient [illegible]. [illegible] iam enim
securis ad radicem [illegible]. xxv. et au-
dietis filii [illegible]. apoc. ecce veniet in nubibus
mitte falcem. sic. [illegible] quo confundit. job. columpne
celi pavent adventum eius. [illegible] quid faciet virga
ubi deserti timore [illegible]. arbor paradysi.
si in viridi hoc faciunt quid fiet in arido. in mora
quam anguste erit mihi undique [illegible] super et [illegible]
[illegible] horrendum chaos patens infernus [illegible]
[illegible] peccatorum [illegible] in finita demonum
ad [illegible] [illegible] ardens. [illegible]
[illegible] ardens. [illegible] deprehensus quo
effugies. [illegible] erit videre [illegible] intollerabile
[illegible] quis te [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] creaturam hic [illegible] deo

De paucitate salvandorum. c. lxix.

Qui multi sunt vocati. aug. [illegible] per-
sic [illegible] pauci salvi facti sunt [illegible] aquas
diluvii [illegible] ad [illegible] finis est [illegible]
electorum. In arca [illegible] pauci sunt [illegible] in ho-
[illegible] reservient [illegible] sicut que
in terre [illegible]. [illegible]
[illegible] ha. iii. [illegible] quod [illegible] po-
[illegible] mali de [illegible] abraham designat. [illegible]
[illegible] boni [illegible] filius ho. veniens putas inveniet
fidem in terra. De supplicio inferni. c. lxx.

Job. [illegible] ab aquis nivium [illegible]
gregabuntur in congregatione. xxv. ostendit
manum. Erit [illegible] ignis [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] tormentes. [illegible]
[illegible] de [illegible]. Eze. ignis [illegible] abiis.
[illegible] non [illegible]. [illegible] mittet
eos in [illegible] ignis. [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] ne [illegible]
[illegible] dies. apo. in diebus illis querent
[illegible] misit angelus falcem in [illegible]
[illegible] job [illegible] [illegible]
[illegible] ignis penalis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quia [illegible]

Quod pena debetur culpe et sit equa. c. lxxi.

[illegible] in [illegible] mensura [illegible] fuerit. [illegible]
[illegible] iudic. de quodam rege [illegible]
[illegible] joel. [illegible] [illegible]
[illegible] ysa. xxxiii. [illegible] capi.
[illegible] [illegible] xix. desideramus.

Quod maiores [illegible] cruciabuntur. c. lxxii.

Clamor [illegible] ecce dominus [illegible] domum [illegible]
xii. quia [illegible] ysa. ii. [illegible]
[illegible] apo. [illegible] venite [illegible]
[illegible] ad me [illegible] glorificavit se [illegible]
[illegible] cap. vi.
[illegible] ysa [illegible] repleti

[illegible] sanguine agnorum [illegible] supplicium [illegible] [illegible]
[illegible] principium.

De mensa eterna. c. lxxiii.

Qui sic. quam magna multitudo. sic [illegible] et divitie
ysa. [illegible] [illegible] xxx. erit lux lune
xxx. [illegible] xxxiii. [illegible] in [illegible]
dan. qui docti sunt fulgebunt [illegible]. iii. ful-
gebunt [illegible] xii. [illegible] xx.
[illegible] [illegible] mensura [illegible]
[illegible] xvii. [illegible] ad co. ii. [illegible]
[illegible] act. vii. ecce stephanus. apoc. [illegible]
illa [illegible] cap. xv. nosse eum.

De inestimabili excellentia. c. lxxiiii.

Qui sic. accedet homo ad cor altum. Cant. [illegible]
[illegible] ysa. attenuati sunt [illegible]
[illegible] dominus qui [illegible]
[illegible] ysa. [illegible]
[illegible] ad te [illegible]
[illegible] sapiens [illegible]
non tu [illegible] me posse [illegible]
[illegible] ad plenum [illegible]
[illegible] in celo. [illegible]. xii. [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] de domino in bonitate. [illegible]
[illegible] de monte. [illegible]
[illegible] ne [illegible]
[illegible] decet vos [illegible] de [illegible]
loquimini.

De securitate. c. lxxv.

[illegible] vigilate quia nescitis [illegible]. estote
prudentes et vigilate. paulus [illegible]
[illegible] salo. [illegible]
[illegible] sapientis me
[illegible] mortis est [illegible] bona fiet [illegible]
mala. ad memoriam [illegible]
[illegible] de bono [illegible]
[illegible] aug. [illegible] ultima. [illegible]
[illegible] ingenita [illegible] posset esse
[illegible] illa [illegible] non possumus ad illum
[illegible] [illegible] ysidor. [illegible] de
[illegible] sua [illegible] de [illegible] de
[illegible] in corde [illegible] et [illegible]
de [illegible] [illegible]
[illegible] indulgentiam [illegible]
[illegible] nulla [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] non debet. quia [illegible]
[illegible] iudicio non hu-
mano. sic neque [illegible] penitentie [illegible]
[illegible] de peccatis. [illegible] negligentia
[illegible] negligentiam [illegible] ad [illegible]
[illegible] sic in [illegible] navis [illegible]
[illegible] et sic [illegible]
dubitare [illegible] repentina [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] de futuris. [illegible] ad
nos [illegible] non [illegible] bonis operibus [illegible]
[illegible].

Quod reprehendere [illegible]. c. lxxvi.

Aug. O quam reprehensibiles [illegible] si [illegible]

de eo sol

diligent' inq'ra uicia caueant q' secreta aliena. s; h'
est q' nu'c obliuiscantur dum aliena curant. Caue
at q' omnes qui uolt reprehende. amb'. tam
diu quis p'ca sua q' nosse z flere debet ignor
at quam diu aliena considerat q' si mores suos ad
se ip'm conuersus aspiciat non requirit q' talis
in alio reprehendat. s; in se ip'o. G. Impos' e'nim
co'mun' debet aliena corda nudi reprehende
q'nto scim' iusti non posse nos aliene cogitatio
nis tenebras illustrare. non p'sto diluere alie
na p'ca non ualeant quos adhuc p'pria deuast
ant. Ysidor' de malo alieno et tuu' non cur'a
ne' uicia tua non aliena attende. de tua q'
correctione esto sollicit' de tua salute ex'dia. esto
attent' q' ad te non p'tinet z noli inq'rere quid
uni' te loquit' homi' agnosce nunc deliber.

De tarditate ad s'clm relinquendum. c. lxx. vi

Cen. xix. Qui delinquit domu' aut fr'es. ambr'.
hic renunciat mundo q' iure possessionis non de
lectat amb' Dum uita uiuimus, si relinquid
mundo et bona retinet elige. Tertiu' d'um
ualet q'nto h'et. quos d's dum ut q'utaut
tollat si q' ... dauid desperit. ap'ls uolite
conformari h' s'clo. Basili' nulli studeat place
re h' uita ... Ysidor' longe quippe aliud
est ead' uita dulcis est z aureus caput dulcedo
s'cd' finale cognitu' ... cogitat mo
rtem. G. qui celestis uite dulcedine in
q'ntu' possunt p'mittit p'fide cognoscit ea
q'in cuius amauerant libentius delinquunt
q' iam eterna uita cognouit. ap'd amici
temporalis fructus uilescant. ... sic
in corpus qui d's p'uante dom' mus. Elect' d'i
sic ad bona tendunt ut ad mala p'uenienda n
redeant. ... delinquitis a desiderio carnis
renunciatis. Cor nam q' d's z uos ... p'uisato
non p'pendit uel ... quid s; ... p'c
... n nulli qui desp'tis carnis desideriis
aliena relinquere p'ceant. s; ... illos
alios z p' bonu' opus ... h'quam fa
cere q' debuerit permiscunt. De carnali affec
tu dimittendo parentes. c. lxx. vii

Cen. v. si sol's tuus dixi. cau. Sic d'ns ... el
... qui est ...
... non remanserit loth in sodomis
s; gener eius remanserunt uxor et morte p'ficiens
in egipto ad educ... filios ... dixit ... sex
uxore z filios. angelis nolui occide filiu' ... h';
una est attendant ... debet ...
... de amicis carnalibus. luc. ix. p'mitte me
p'r sepe. ... me. s'cd. ob amorem ... obtinuit ...
sepultura patris. Sic sacerdotibus p'hibitum erat in lege
uidere funeribus mortuor' parentum. Sic iudas ea q'

mittebant d'ni z paup'um asportabat. daui ea
... rediit sicut ... dixit z ob h' me
... xp'm. Sic abrahe dem' est egredere de terra
tua. Sic ... sui ... nutrit. ... mag
... abierunt. Ierem. gladium ...
me ... z ego ... de laterib' meis
deu. Qui dixerit pat' z mat' nescio uos.
Sic abrahe non est p'missa terra p'missionis
antequam diuisus est a loth. De instructione
filior' in infantia. c. lxx. viii

Cen. xix. docete filios uros. Rx. i. ii. de hely
Ecc'. vii. Filii tibi sunt. p'l. xiii. qui parc
it uirge. Ecc'. xxx. lacta filium tuu'. Sic me
lius est mors ... de p'te impio ... q'
runt filii. act'. Qui male filios nutrie
runt ... est ... dampnationis.

De filiis erga parentes. c. lxx. ix.

Cen. honora patrem z matrem. ad cor. ii. non
debent filii thesaurizare. p'l. x. filii sapi
ens leta pa. Gen. ix. exemplu' de cham.
Rx. ii. xv. ex' de absalone. p'l. qui maledi
cunt patri. ecc'ster ... qui subsanat. ad
colo. iii. filii obedite parentib; Basili' paren
tes ... diligant.

De seruis erga dominos. c. lxxx

Gen. xxxiii. ... serui ... ad colo. iii. serui ob
edite dominis ... pet'. serui subditi estote. Gen.
xvi. de agar fugiente. ad Ro. xiii. omnis
a'ia potestatibus. Glo. si enim bonus quem patit'
nutritor tuus est. si malus temptator tuus
est z nutrimenta libenter accipe z temptatore
app'bate. Esto ... attende ...
furnace artificis. In fornace est si aurum fueris
... exhibes. Sic ... mala p'dixit
regi iuda qui ... regi babi
lonis soluere uoluit.

De dominis erga seruos. c. lxxxi

Ecc'. xxxiii. s; est ... Glo. qui in eo ...
natu' debent z sincere fide ... po
nere. ad colo. iii. d'ni q' iustu' est equit';
Iob. xxxi. si contempsi subire iudiciu'. ...
quale ... erga te ... d'mi ... ipse
erga seruu' tuu'. De iniusti derident in prosp'i
tate z si turbulenti reputant. c. lxxxii

Ca. ad cor. i. ... in papirus ... stulta
sunt mundi elegit. Iob. xii. deridet iusti simpli
citas. Sap. vi. nos insensati. Exo. i. occidit
filios ... non est ei spes ... dicere
apud ... Iohannis. xv. ...
...
... i. turbulentia. Rx. i. xxi. dixit achis de
dd' uidistis act'. xxvi. ... paule. Io. ...
... nos p' ... xxxii. ...

ps. mei. Ecce a lectulo meo incipite. fem-

ecce quidam intrat videtur Joel. dns de syon

rugiet. et ala cinus cenitdans ar[illegible]. Ecce in ci

uitate inique iniocatum est nomen tuum. ysa. que

ps. morauus uos. luc. si innidi lignio pe

temptus est uiditum. ysa. Judea ecce

ex[illegible] et pauorem. · De his qui simul uolunt

seruire deo et mammone. c. lxxxiii.

Ysa. xxviii. coangustatum est meum stratum. augustia

ti enim ut alius possideret. Exo. xx. non habeas deos

alienos. Gen. xxxi. abicite deos alienos. Rx.

i. vi. posuerunt dagon. ad cor. ii. vi. que conuen

tio x. ad be. amos. nunquid ambulabunt simul. ecce

que conuenio fidelis cum ad cane. Jaco. i. Vir

duplex in omnibus. sophon. i. et iurant in dno

Ecce uir ingrediens terram. mt. vi. nemo potest

duobus dnis. · Contra illos qui in delectant

sur melodiis. c. lxxxiiii.

Exo. xxxii. non est uox ad hortandum pugnam auditur.

a me tumultum aug. quotiens me plus delectat

cant. quam res que canitur. cantat totiens me pecca

re peccante confiteor. ae. cum uox blanda et uel canti

dignitas est. sic in legenda sancti Sebastiani pueri

ne me seculas uiui dandi ecce qui colorem dilige

conia commit saporem querit odorem fran

git. · De. iiii. uocis quorum clam

or peruenit ad dm. c. lxxxv.

Exo. ascendit clamor eorum ad me.

[illegible] — Vidue et pupillo. ecc. xxxv. non accipiet dns personam

— Ibi non despiciet preces pupilli.

[illegible] — Gen. xviii. clamor sodomorum

— Joel. iii. populi pueri in peccati.

— pet. ii. nouit deus impios.

— Jude sicut sodoma et gomorra.

heradia — Gen. iiii. sanguis fratris tui. re

ceptio mercedis Jacob. Ecce merces operarum

Ecce qui effundit san. Johes. et adulteri

meretrix.

· lxxxvi. de multiplici. Ecce planus est. Gen. [illegible] uiridi

tis. Cant. i. En lectulus noster floridus uirginum

Rose martirum. Viole penitentium.

[illegible]ultantium — Cant. ii. in lectulo meo quesiui.

— saga pelles et cortine.

[illegible]uote sac[illegible] — luc. xi. quis uestrum habet amicum.

— omni uirtutum carismata.

[illegible]ie conf[illegible] — ysa. xxxviii. et et aluidt draconem.

— Sami et uidi et timerosuum peccatorum.

[illegible]e separat[illegible] — ysa. xxviii. coangustatum est stratum.

— pro. xxv. mala aurea.

— historia. allegoria mortis. anag.

Penitentie — ps. laudabo per singulas noctes.

— cilicium flectus amis et ieiunium.

Flatamie — Gen. pens. [illegible] rubeum.

— psal. vii. intexui funibus.

— amos. ve uobis qui opulenti

— Typerita macius formidis adulteri.

Sedentie — psal. xxxvi. ne herbarum

— uarum pacis et securitatis.

Sine rebus penitentie — Job. xvii. sustinuero.

— putredo [illegible] mei.

· de multiplici signo. c. lxxxvii.

Similitudis — Gen. i. faciamus hominem ad ymaginem.

— Exo. xxxvii. intelligenciam sibi.

— ps. fac mecum signum. sic signatum est super nos.

Conuersionis — Gen. iiii. posuit deus in caym.

Federis — Gen. ix. arcum meum ponam.

Seruationis — ysa. vii. pete tibi signum.

Separationis — Exo. xii. erit autem uobis tangere sig.

— Eze. ix. signa thau.

— mt. xvi. generatio mala et adultera.

— apoc. vii. nolite nocere.

Predicationis — apo. xv. et ecce aliud signum magnum.

[illegible]ationis — ps. signa nostra non uidimus.

— Johes. ii. hoc initium signorum

— mt. xvi. [illegible] celo.

— mt. ult. signa autem eos qui credi.

[illegible] — luc. xxi. Erunt signa in sole.

— apo. vi. et uidi et apparuit

Fabricationis — dan. xii. tu daniel claude.

— [illegible] ad tu [illegible].

Reseruationis — apo. ult. ne signaueris [illegible].

Potentatus dyaboli — apo. xii. draco magnus.

Pedentie — Joel. ii. dabo [illegible]

— mt. xxiiii. sol obscurabitur.

de bono odore et bono sapore. c.lxxviii

Gen. xxx. odoratus est odorem ... [illegible] ut sentit ... meliora sunt ubera tua vino. Cant. vii. mandragore dederunt odorem. Ecc. xxiiii. sicut cynamomum ... et balsamum aromatizans odorem dedi. ... [illegible] ... bonus.

de bono statu et malo. c.lxxix

Gen. ... [illegible] ... Ps. iii. ... Ecce ... [illegible] ... helyseum ... ut mortuum ... aquilam ... Ecc. xliiii. ... iustus qui ... Ex. xxxiii. ... dominus ... in domo ... construxit ... sicut vos ... ut ... [illegible] ... dominus ... [illegible] ... Iob ... filius meus ... vitam ... et ... me ... Ecc. xliiii. Ecce ego creavi fabrum.

de bono cibo. c.lxxx

Gen. xliii. cum elevasset oculos ... commota sunt viscera. Reg. iiii. xix. ... helyseus ... panibus ... quidam venit ... discipulis ... panes et ... ratione ... [illegible] ... partibus ... [illegible] ... Io. vi. ... apostoli ... [illegible] ... carnem ... Cor. xiiii. ... panem ... de primitiis ... Lev. ii. ... tortula ... Exo. xii. ... agni ... Iosue. v. Iosue de frugibus ... Reg. i. xxv. Abigail ... panes ... angelus panem ... Ruth ii. ... xiii. ... Iosue ... sicut ... Cant. vii. poma nova et vetera.

de malo cibo. c.lxxxi

Mach. i. ... inebriatus est ... Iudith ... holofernes ... [illegible] ... Iob ... qui manducat ... [illegible] ... optimum ... dominus ... [illegible] ... Ecc. x. ... [illegible] ... meum ... [illegible] ... Ier. ... [illegible] ...

de odore bono et ... [illegible] ... c.lxxxii

Cant. i. ... Gen. xxix. Ecce Rachel ... Ioseph. Reg. iiii. ... ascendit helyseus. Zach. i. ... Tob. vi. ... angelus ad Raguel. Ps. iustitia et pax osculate sunt. Luc. xv. cum adhuc ... Ecce mulier ... Luc. vii. ... osculari.

De archa domini. c.lxxxiii

Ex. ... dominus ... fac tibi archam de lignis setim ... Exo. xxv. archam de lignis setim ... moyses archam ... Iosue. iii. egressus ... archa domini. ... philistei tulerunt archam.

De edificio spirituali. c.lxxxiiii

Ps. et edificabo in generatione. Exo. xxi. ... ecce ... fiet regnum ... domum ... edificavit domum ... Ps. ... edificavit ... sapiens ... dedit ... Cant. iii. ... amor ... qui edificat in ... Zach. ... edificet ... in civitate ...

De multiplici potentia domini interra et in mari. c.lxxxv

Ps. potentiam in mari ... Exo. xiiii. ... Reg. iiii. ... aquas Iosue ... sacerdotes qui portabant ... Dan. ... in mari ... descendunt ...

de signis ... c.lxxxvi

Exo. iii. apparuit dominus moysi. xiii. dominus ... precedebat eos. Exo. ... [illegible] ... Cant. iii. ... Ezech. ... [illegible] ... ad Phil. iii. ... Io. xiii. ... [illegible] ... vere.

De malo ... [illegible] ... c.lxxxvii

Gen. xiii. ... terra ... [illegible] ... Gen. xiii. qui ... Ps. ... longe ... [illegible] ... mala. Reg. iii. ... [illegible] ... domum. De corpore ... [illegible] ...

Ps. ... maledictum ... Ps. ... maledictus qui ... Reg. i. ... peccatores ... Ecce ... quidam ... Ecce vehementer.

Explicit.

[illegible] filiorum [illegible]
[illegible] filio tuo
[illegible] filios suos
[illegible] filiis [illegible]
[illegible]
[illegible] ad eos.
[illegible]
[illegible]
[illegible] labia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

Rękopis 291

Naprawa – do uszkodzonych sześciu skórkowych bind dołączono nici lniane.
Powiększono w deskach otwory i wpuszczono w nie nici lniane, zastępujące bindy skórkowe.
Przyklejono pierwotne wyklejki pergaminowe do desek.
Wykonano futerał.

Bogdan Szczepaniak
Zygmunt Stawicki

Kraków 10.VI.97.